ITALIA SACRA.

Tomus II.

ITALIA SACRA
SIVE
DE EPISCOPIS ITALIÆ,

Et Insularum adiacentium,

REBVSQVE AB IIS PRÆCLARE GESTIS,

deducta serie ad nostram vsque ætatem.

OPVS SINGVLARE

In quo Ecclesiarum origines, Vrbium conditiones, Principum donationes, recondita monumenta in lucem proferuntur.

Tomus Secundus.

Complectens Metropolitanas, earumq; suffraganeas Ecclesias, quæ in Aemiliæ, Flaminiæ, Piceni, Vmbriæque Senonum Inclytis Italiæ Prouincijs recensentur.

AVTHORE D. FERDINANDO VGHELLO FLORENTINO
Abbate SS. Vincentij, & Anastasij ad Aquas Saluias Ordinis Cistercienfis.
Et Sacræ Indicis Congregationis Consultore.

ROMÆ, APVD BERNARDINVM TA[illegible]
SVPERIORVM PERMISSV, [illegible] DCXLVII

ITALIA SACRA
SIVE
DE EPISCOPIS ITALIAE,

Et Insularum adiacentium,

REBUSQUE AB IIS PRAECLARE GESTIS

OPUS SINGULARE

Tomus Secundus,

Complectens Metropolitanas, earumque Suffraganeas Ecclesias, quae in Aemiliae, Flaminiae, Piceni, Umbriaeque

INNOCENTIO DECIMO PONT. OPT. MAX.

D. FERDINANDVS VGHELLVS F. P.

HISTORIAM de Episcopis Italiæ eò libentiùs suscepi scribendam, BEATISSIME PATER, quòd inde intelligebam fore, vt plures sacri Antistites, ex omnigena exemplorum varietate, seriò animarentur ad virtutem, quod vnum inter cætera, à sinceris rerum scriptoribus auent haurire Mortales. Tametsi enim abundè ex præclarissimis Sanctorum Patrum præceptis, ac monitis Ecclesiarum Rectores ad sua munia optimè obeunda stimularentur, vbi tamen præceptionibus accessissent Prædecessorũ spirantia exempla, gemino quasi calcari, ad gloriam, suumq; officium pleniùs implendum, certissimè impellendi videbantur. Tantum enim scitè dictis

Præstant exempla

exempla, quantum quæ verè aliquando acciderunt, ea anteuertunt, quæ vna imaginatione solemus moliri. Plura speciosè dicuntur, quæ vbi ad praxim deduxerimus, languent in ipso conatu, miranturque qui solis verbis res contineri arbitrabantur, inter dicta factaque immane adeò interuallum interijci potuisse. Vnde etiam colligent homines, quàm trepidum sit cæteris eminere, quæque plurima sint in fastigijs discrimina. Etenim quid aliud Episcopatus est, nisi magna sublimitas, vt Ambrosius loquitur, quæ maiori indiget cautela: honor cæteris alijs præcellentior, qui accuratiori solicitudine debet circumuallari: preciosa concredita res, ab eo, cui committitur, aliquando cum incredibili fœnore exigenda. Hæc omnia hanc sacram nostram Italiam vtcumque deprompturam spero, si Tibi mei eiusmodi labores probentur, BEATISSIME PATER, & tanquam Episcoporum ter. Maximo Principi, Christi Vicario, Petri successori, hoc Secundum Operis mei Volumen, iam in hæc tua fœlicissima tempora gestiens ad lucem, fuit iure optimo consecrandum, cum Primùm Vrbanus VIII. præcessor tuus, sibi inscriptum amplexatus sit, regiaq; benignitate, ac fauore prosecutus. Accedit proxime, ex hoc meo labore Tibi, SANCTISSIMO PATRI, vberem gratulationis messem prouenturam, cùm releges tuam istam

inexpugnabilem Nauim, vbi fluctuare contigisset, validis bonorum Episcoporum brachijs, hoc est conatibus, sub tuis Præcessoribus Romanis Pontificibus deductam fuisse ad portum; tum in prouehenda pietate, ijs adnitentibus, Te, tamquam alterum Gygem, centimanum esse: nec minus accidet iucundũ, nouisse tempora, præteritorum sæculorum interfuisse consilijs, cauisse pericula, tenuisse decreta, introspexisse mores, improbos telo Religionis fuisse ictos, ac deturbatos de sede, bonos sancto Ecclesiæ Throno nobilitatos. Quinimò mirabitur Ecclesia, in plures olim dissitas, in Te vnum Sanctissimum, ac consultissimum Pontificem coijsse virtutes. Quæ commoda ex hac mea narratione dimanatura proculdubio inuidæ paucorum, si quæ fuerit, maledicentiæ præponderabunt, viamque ad tuorum pedum oscula beatorum Operi meo aperient. Aderit præterea Opus ipsum ex innumera serie temporum, quæ continet, annos Nestoreos BEATITVDINI TVÆ ominaturum, vnaque Tibi gratulaturum huiusmodi lenissimum ex iustitiæ legibus Imperium: quod vel ex diuturniori vitæ spatio, vel ex regnandi fœlicitate Superi visi sunt approbasse, ac protendisse mortalibus hanc exultantis sæculi de Tua ad Petri Sedem exaltatione conceptam lætitiam. Quæ me præcipue præ cæteris fateor alacritate multiplici ac maxima

xima afficient, si Tu, SANCTISSIME PONTIFEX, hos meos qualescunq; labores sub Tua tutela iusseris perennare: vt inde omen sint accepturi viuentes, Te, qui literas amas, & suscipis, ad clauum sedente; Arma esse cessura Togæ, bonasque Artes, diuturnioris pacis alumnas, aucturas ad decus. Viue diù fœliciter, publicæ concordiæ, & Orbi quibus Columbam protulisti ramum Oliuæ portantem, vt pax laureata rediret diuturniùs duratura. Romæ Kalendis Decembris, anno à Christo nato M. DC. XLVI.

CAN-

CANDIDE LECTOR:

IAM Tomus Secundus nostræ Italiæ gestit ad lucem, quem quatuor famainclytæ Prouinciæ, quatuorque Metropolitanæ, cum suis suffraganeis Ecclesijs locupletabunt, eodem omnino ordine, Alphabetico scilicet, à nobis opportunè excogitato, vt omne dignitatis odiosum certamen conficeretur. Inde perbellè accidit, vt ab AEmilia exordiremur, vbi Bononia nobilissima Ciuitas situata est, mater studiorum, doctissimorum hominum seminarium, domicilium antiquissimæ nobilitatis, cui quidem Metropolitana dignitas recenter obuenit, quam tamen nobilitate, clare gestis, insignique dignitate, iam olim commeruerat.

Secundum locum implebit Rauenna Metropolis Flaminiæ antiquissima, ac nobilissima, adeo olim potens, vt circumadiectas Ecclesias sæpius impugnaret, ipsique Romanæ Sedi facta superba minaretur.

Tertio loco Piceni Prouincia vetustissima, Metropolisque Firmana has sequetur, tempore recentior, sed ob magnitudinem, eminentiamque huius gradus dignissima.

Postrema huius Secundi Tomi Prouincia erit Vmbria Senonum, Vrbinatiumque Metropolis, vbi olim regnarunt Feltrenses, Roboreique Duces, armorum togæque lumina, quorum præsentem orbitatem gloriosè subleuare videtur Serenissima Victoria Roborea, Magna Ducissa Hetruriæ, Mediceæ posteritatis spes vnica, ornamentum singulare.

In Metropolitanis autem æque, ac in Cathedralibus, idem narrandi ordo cernetur, idemque veritatis candor, quo in primo Tomo vsi sumus, quem veridicorum Historicorum medulla antiquissima monumenta, priuilegia, bullæque Pontificiæ, sanctiones, diplomataque Imperatoria, aliorumque Principum spectatæ iurisdictionis nobis subministrarunt. Inde perspicua illarum Ecclesiarum felicitas erit, quæ ita sapuerunt, vt contra bella, incursiones, incendia, eluuiones, osoresque Ecclesiasticæ libertatis sua iurium monumenta, venerandæ antiquitatis veros Thesauros tueri potuerint.

Cæterum ne, Lector, mireris, si in nostro Secundo hoc Volumine, alijsque sequentibus, frequētiora gentilitia stemmata Episcoporum tibi occurrent. Hi enim secundi præ primis visi sunt sapuisse, qui ad illustrandam gentem suam, quod primi illi, plerumque contumaces ad monita facere neglexerant, mihi scribenti suis coloribus expressa stemmata humanissime transmiserunt. Vt igitur volentibus obsequiose respondemus, sic nostrum non erat, ad officium suum alienam proteruiam compellere.

Denique lætabere, Lector, nos huius Tomi fini adiecisse Historicos, plosque versus, nondum typis expressos, Alphani primi famosi Salernitani Archiepiscopi, qui Gregorij Septimi Papæ vixit temporibus. Eandem verò Historiarum Italicarum coronidem, cæteris voluminibus nostræ Sacræ Italiæ ad absoluenda, quæ restant, appingendam expecta, quarum nonnullæ selectiores apud me M. S. asseruantur. Si tu interim, Lector, hunc qualemcumque nostrum laborem æqui bonique perges consulere, & Vale.

VRBANVS

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CVM sicut exponi Nobis *nuper fecit dilectus filius Bernardinus Tanus librorum impressor Almae Vrbis nostrae, ipse vnum Hymnos Sacros Breuiarij* Romani S.D.N. *Vrbani Papae VIII. auctoritate recognitos; ac alium librum à dilecto filio Ferdinando Vghello Monacho Ord. Cistercien. & Abbate Monasterij SS. Vincentij, & Anastasij ad Aquas Saluias nuncupati propè, & extra muros Vrbis eiusdem Ordinis compositum Italia Sacra de Episcopis Italiae, & Insularum adiacentium respectiuè intitulatos typis mandauerit, vereatur autem, ne alij qui ex alieno labore lucrum quaerunt, eosdem libros etiam imprimi curent in graue dicti Bernardini praeiudicium, Nobis propterea humiliter supplicari fecit, vt sibi desuper opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eiusdem Bernardini indemnitati in praemissis consulere, ipsumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volen. & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & poenis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus extitit ad effectum praesentium dumtaxat consequendarum serie absoluen. & absolutam fore censen. supplicationibus huiusmodi inclinati. Eidem Bernardino vt decennio proximo durante à primaeua dictorum librorum, dummodo tamen illi antea à dilecto filio Magistro Sacri Palatij Apostolici approbati sint, impressione computan. Nemo tam in Vrbe quam in reliquo statu Ecclesiastico mediate, vel immediate Nobis subiectus libros sine speciali dicti Bernardini, aut eius haeredum, & successorum, vel ab eis causam habentium licentia imprimere aut ab alio, vel alijs impressos vendere, seu venales habere, seu proponere possit, & valeat, Apostolica auctoritate tenore praesentium concedimus, & indulgemus, inhibentes propterea vniuersis vtriusque sexus Christifidelibus, praesertim librorum impressoribus sub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium pro vna Camerae nostrae Apostolicae, et pro alia dicto Bernardino, aut eius haeredibus, & successoribus, vel ab eis causam haben. praesentis, & pro reliqua tertijs partibus accusatori, & Iudici exequenti irremissibiliter applicandorum, & eo ipso absque vlla declaratione incurrendis poenis, ne decennio huiusmodi durante libros praedictos aut aliquam eorum partem tam in Vrbe, quàm in reliquo statu Ecclesiastico praed. sine huiusmodi licentia imprimere aut alibi ab alio, vel alijs impressos vendere, vel venales habere, seu proponere quoquo modo audeant, seu praesumant. Mandantes propterea dilectis filijs nostris, & Apostolicae Sedis de latere Legatis, seu Vicelegatis, aut Praesidentibus, Gubernatoribus, Praetoribus, & alijs Iustitiae ministris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici, quatenus eidem Bernardino eiusque haeredibus, & successoribus, seu ab eis causam haben. huiusmodi in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes quandocunque ab eodem Bernardino, seu alijs praedictis fuerint requisiti poenas praedictas contra quoscunque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non obstan. Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusuis statutis, & consuetudinibus etiam iuramẽto, confirmatione Apost. vel quauis firmitate alias roboratis priuilegijs, quoque indultis, & litteris Apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis, caeterisque contrarijs quibuscunq. Volumus autem, vt praesentium transumptis etiam in ipso opere impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae, vel ostensae. Datum Romae apud sanctum Petrum sub Anulo Piscatoris die 15. Decembris 1643. Pontificatus nostri anno vigesimo primo.*

M. A. Maraldus.

Facultas Reuerendissimi Præsidis Congregationis S. Bernardi Italiæ Ordinis Cisterciensis.

NOs D. Cæsarius Vannozzius Florentinus Sacræ Theologiæ Doctor Abbas Cistelli Florentiæ, ac Præsidens Generalis Congregationis S. Bernardi in Italia Ordinis Cisterciensis, facultatem concedimus, vt secundum Volumen, quod inscribitur, *Italia Sacra, siue de Episcopis Italiæ, & Insularum adiacentium &c.* a R. P. D. Ferdinando Vghello Sanctorum Vincentij & Anastasij ad Aquas Saluias, nostræ Congregationis Abbate, & in Romana Curia Procuratori Generali, peruigili labore compositum, prælo committatur, si ijs, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has litteras manu propria subscripsimus, ac nostro solito sigillo firmauimus. Florentiæ in cœnobio nostro S. Mariæ Magdalenæ Cistelli die 4. Octobris 1645.

D. Cæsarius Vannozzius Abbas & Præsidens.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Magistro Sacri Apostolici Palatij.
A. Sacratus Episcop. Comaclensis Vicesgerens.

APPROBATIO.

EX commissione Reuerendiss. Patris Fr. Vincentij Candidi Magistri Sacri Palatij Apostolici, legi Tomum secundum Italiæ Sacræ à R. P. D. Ferdinando Vghello SS. Vincentij & Anastasij ad Aquas Saluias Abbate compositum, admiratusque sum hominis in colligendis vetustis monumentis solertiam, in disponendis improbum laborem, in edendis felicitatem. Plurimum ei debent integræ hæ prouinciæ, quarum Ecclesias illustrat, & sacros Antistites recenset, uti vniuersa etiam debebit Italia, vbi totum opus expleuerit, quod summè percupiunt docti, quique rerum antiquarum studiosi. Vt volumen hoc typis committatur, nihil est quod impediat, nihil habet doctrinæ Catholicæ dissonum, nihil bonis moribus aduersum. Ex Collegio Romano S. Isidori strict. Obser. Fratrum Minorum Hibernorum die 20. Nouembris 1645.

Fr. Lucas Vvaddingus.

Imprimatur.
Fr. Raymundus Capisuccus Magister, & Socius Reuerendiss. P. Fr. Vincentij Candidi S. Palatij Apostolici Magistri Ord. Præd.

PROTESTATIO AVTHORIS.

CVM Sanctiss. D. N. Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregatione S. R. & Vniuersalis inquisitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anni 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, gesta & miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia, tamquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, vt nimirum non admittantur, Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, benè tamen ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantum penes auctorem. Huic Decreto, eiusque confirmationi, & declarationi obseruantia, & reuerentia, quæ par est, insistendo profiteor, me haud alio sensu, quicquid in hoc libro refero accipere, aut accipi ab vllo velle quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur, ijs tantùmmodo exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

INDEX

INDEX
ALPHABETICVS
ARCHIEPISCOPATVVM, ET EPISCOPATVVM
Qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ recenſentur.

Bononia.	Bologna.	fol. 2
Firmum.	Fermo.	739
Rauenna.	Rauenna.	320
Vrbinum.	Vrbino.	859

Adria.	Adria.	fol. 396
S. Angelus in Vado.	S. Angelo in Vado.	975
Ariminum.	Rimini.	406
Bertinorium.	Bertinoro.	630
Burgum S. Donnini.	Borgo à S. Donnino.	77
Callium.	Cagli.	888
Cæſena.	Ceſena.	431
Ceruia.	Ceruia.	485
Comaclum.	Comachio.	502
Crema.	Crema.	69
Fauentia.	Faenza.	510
Ferraria.	Ferrara.	540
Forum Liuij.	Forlì.	602
Forum Popilij.	Forlimpopoli.	630
Forum Sempronij.	Foſſombrone.	909
Imola.	Imola.	667
Macerata.	Macerata.	804
Mons Altus.	Mont'Alto.	824
Mons Feretranus, vel Leopolitanus.	Monte Feltro.	929
Mutina.	Modena.	87
Parma.	Parma.	179
Piſaurum.	Peſaro.	947
Placentia.	Piacenza.	244
Regium Lepidi.	Reggio.	297
Ripa Tranſona.	Ripa Tranſona.	834
Saſſena.	Sarſina.	702
Senogallia.	Sinigaglia.	956
S. Seuerinus.	S. Seuerino.	845
Tolentinum.	Tolentino.	850
Vrbania.	Vrbania.	975

IN APPENDICE:

Caſinus Mons	Monte Caſino.	1027
Lipara.	Lipari.	1042
Triuentum.	Triuento.	1073

ITALIA SACRA FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA TERTIA SEV ÆMILIA,

Siue Inſubria Ciſpadana, in qua Bononienſis Metropolis cum ſuis Suffraganeis deſcribitur.

ÆMILIA, vt fert antiquior, communiorque ſententia, ab Arimino ciuitate exordiebatur, vnde finem accipiebat Flaminia, vſque ad Padum flumen vltra Placentiam, totuſque huiuſmodi terræ tractus Æmilia vulgo appellabatur. Alij vero ab Arimino, vſque ad flumen Scultennam illius compulere confinia, quam cum deinde ſubſecuti Coſmographi cum Flaminia confudiſſent, atque vtramq; cum Ciſpadana Inſubria; Paulo Diacono lib. 2. de Geſtis Gothorum viſi ſunt feciſse licentiam, totam Inſubriam Ciſpadanam Æmiliam appellandi, hoc eſt totum illum terræ tractum, qui à Scultenna, vſque ad Padum, ſupra commemorauimus pertinere. Hunc auctorem modo ſequemur, & à Bononia, huius Prouinciæ principe ciuitate, atque Metropoli paululum retrogradati exordium huius tertiæ Prouinciæ ſumemus, deinde de ſex Epiſcopatibus, illius Suffraganeis inſtituemus narrationem. Cæterum hæc Prouincia vt citra Padum, etiam Bononiam complectitur, aeris ſalubritate, nobilitate incolarum, copia frugum, induſtria gentis, opibus, atque armis nulli alteri videtur eſſe ſecunda.

METROPOLITANA BONONIENSIS SEDES

Cuius Suffraganei Sequentes sunt,

Episcopatus.
- Cremensis
- S. Donnini, seu Burgi S. Donnini
- Mutinensis.
- Parmensis.
- Placentinensis.
- Regij Lepidi.

BONONIA Æmiliæ caput, Italicarum ciuitatum nobilissima, quam Prisci etiam Felsinam dixere, ad Apennini radices media via Æmilia sita est, prope fluuium Rhenum, quam Ptolemæus in sexto climate collocat, ad longitudinis gradũ 33. cum dimidio, latitudinis vero 43. & 30. Ad meridiem memoratum Apenninum prospectat, Ab oriente flumine Sauennæ alluitur;. a septentrione illi adiacet explicata, lataque planities; ab occidente eidem propior labitur Rhenus fluuius quam iterum torrens Sapina mediam iucunde partitur. Idem Ptolemæus ad Togatam Galliam Bononiam vult pertinere: Plinius vero ad octauam regionem, Zosimus Æmiliæ adscribit. De eius exordio fabulosa obtrudunt incautis, Hieronymus Albertuccius, Ioannes Garzonius, ab Annio Viterbiensi fabularum egregio Architectore pleraque mutuati; quibus ob dulcem patriæ amorem Leander Albertus propior fuisse videtur. Cæterum probabilior opinio est, ab antiquis Hetruscis fuisse ædificatam, quos deinde cum Galli Boij exegissent, ciuitatem illam Boionam dixere, quæ quondam Felsina fuit, vt Volaterranus narrat in commentarijs vrbanis, Petrusq; Marsus, super Silium Italicũ. Bononiæ autem tum exordium, tum opes, tum laudes, egregie ijs carminibus complexus est Adrianus ille Cornetanus Cardinalis, qui deinde coniurationis suspectus iram Decimi Leonis declinans, infelici fato correptus, nusquam deinceps comparuit.

Vrbis antiqua ingens Hetruscis Regia quondam
Felsina, tum Boijs fato irrumpentibus impar
Accepisse nouum fertur Bononia nomen:
Verum vbi sunt Boij Romano milite pulsi,
Barbariem excussit, cœpitque Bononia dici.
Subditur ad Boream radicibus Apennini.
Planicie accliue procumberis solis ad ortum (bem.
Inter aquas Sapinæ & Rheni, quarum vtraq; in vr-
Ducta vehit, reuehitque rates, pristinaque versat;
Aemiliæ decus, & belli, pacisque patrona
Diues opum variarum, & nullius indiga cultus.
Musarum domus atque omnis nutricula iuris.

Romam

Romam antiquitate præit: Galli quippe iam inde à Tarquinij Priſci temporibus eiectis inde Hetruſcis, Bononiam occuparunt; ſed cum Boij viciſſim à Romanis militibus fuiſſent expulſi, Romanorum colonia euaſit, vt memorat Liuius anno IƆLXV. Conſ. M. Fuluio nobiliore, ac Cn. Manlio Volſone. Feſtus Bononiam vocat municipium ſui iuris. Præter citatos auctores illius meminerunt Tacitus, Strabo, Appianus, Dion, Suetonius in Auguſto, atque Nerone, Mela, Trebellius Pollio in Cenſorino, Procopius de Bello Gothorum, Paulus Diaconus, Silius Italicus, Cicero, Velleius Paterculus, Antonini Itineraria, alijque antiqui ſcriptores. Cum deflagraſſet, illam Claudius Cæſar ducentorum millium aureorum impenſa reſtaurauit, vt Tacitus narrat in 12. Populi Romani proſperiorem fortunam ſecuta eſt, Marcique Antonij deinde partibus acceſsit, atque vſque ad Gratiani Imperatoris tempora eandem fidem populo Romano ſeruauit, deinde cum ad libertatem aſpiraſſet, vocaſſetque plebem ad pileum, adhuc nouæ libertatis iura defendentem, Aſculepius Præfectus Imperatoris ad officium compulit, in ea arce præualida ædificata, quæ rebellantibus timori eſſet, ac fræno. Sed nihilominus paulo poſt rebellantem Theodoſius Imperator in multam defectionis excidit, ciuibus pene omnibus occidione deletis: ſed Theodoſio illam deinde reſtaurante, quaſi vrbs noua fletit, diſciplinarum domicilio aucta, ad preces ſancti Petronij Epiſcopi. Cum autem deinceps Leo III. imperaret, Longobardorum tyrannidem ſenſit, donec Pipino Francorum Rege illam in libertatem iterum aſſerente, cum Rauennate exarchatu ex eiuſdem Regis munificentia Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ceſsit, quam deinde regiam largitatem Carolus Magnus; primuſque Lotharius Imperator æmula virtute ſecuti dicuntur. Cæterum, vt fere ſemper mortalium res fluctuare videntur, modo Cæſaribus, Pontificibus modo, modo tyrannis ciuibus, ac demum comitiſſæ Mathildæ, quæ illam demum Chriſtiana pietate cogente Eccleſiaſticæ iuriſdictionis fecit, coacta fuit parere. Cum autem Bononienſes ciues ſe in libertatem aſſeruiſſent, adeo cœperunt florere opibus, valere armis, vt collatis ſignis, Imolam, Fauentiam, Rauennam, Ceruiam, Forum Liuij, ac pene totum Flaminiam ſub ſuam redegerint poteſtatem, ea poſtea laxitate imperij Fridericus Imperator exuit Bononienſes, cum Hentium ex damnato concubitu filium ſuum Sardiniæ Regem indigne tuliſſet fuiſſe captum. Haud autem maiora vnquam detrimenta Bononia perpeſſa eſt, quam à ciuibus Lambertuccijs, atque Geremijs, qui implacabili odio inuicem quondam de imperio decertarunt. Quorum eum aliquando tandem opes, armaque fortuna belli fregiſſet, Peppulos, Vicecomites Mediolanenſes, Bentiuolos haud mitiores tyrannos habuere ſucceſſores. Hos Pontificij legati exegere non ſemel, ſæpeque exacti ab illis illuſtria variantis fortunæ exempla præbuere. Donec Iulius II. eius ciuitatis arrepto fræno ſtabilem dominandi rationem viſus eſt inſtituiſſe, quadraginta Senatoribus creatis, qui quandam libertatis imaginem referentes, cætero populo exemplo eſſent, ac duces eccleſiaſticum iugum leuius tolerandi. Vetus memoria tenet, quam omnis ætas veneratа eſt, vt teſtatur Sigonius lib. 1. de Epiſcopis Bononienſibus, hanc ciuitatem Chriſtiana ſacra ſuſcepiſſe ab Apollinari Æmiliæ Apoſtolo, quem Petrus Apoſtolorum Princeps illuc dicitur deſtinaſſe. Qui tametſi Rauennæ ſedem fixerit, Æmiliã tamen totam Chriſti Euangelio impleuit, ibique clerum quanquam ſæuientibus adhuc tyrannis, informem inſtituit, adeoque profecit Bononiæ, vt plures qui ibidem Chriſti fidem amplexati ſunt, martyres illuſtres euaſerint, in quibus enituere Hermes, Aggæus, & Caius, qui ſub Maximiliano corona ſunt decorati martyrij: Agricola item & Vitalis martyres, quos vt præcipuos tutelares diuos Bononia ſemper venerata eſt. Verum cum etiam ſub perſecutione, Chriſtiana fides altas ibi radices egiſſet, maiorque iam fidelium numerus haberetur, quã quod capite videretur poſſe carere; Dionyſius ſanctiſsimus Pontifex, Zamam virum pietate præclarum primum Bononienſium Epiſcopum ordinauit, qui a ciuibus lætanter exceptus, ibi Epiſcopatus thronum fundauit, paruo ibidem in honorem ſancti Petri ædificato templo, quod interim voluit eſſe pro cathedrali, donec nobile, ampliſsimumque templum, quod hodie ſancto Petro ſacrum non ſine admiratione ſpectamus, in cotius Æmiliæ cathedralem ædificaretur. Cæterum Bononienſium pietatis teſtes ſunt, tot templa in honorem ſanctorum munificentiſsime ædificata, ampliſsimiſque cenſibus aucta receptique intra Bononiam omnis ordinis ſacri alumni, ſuperbaque cœnobia. Porro inter cætera ſancti Petronij, Bononienſium protectoris, templum viſendum eſt, quod ſi aliquando abſolui contingat, futurum eſt, vt nulli alteri cedat, ex ijs, quæ in tota Italia habentur celebriora. Secundum hoc ſancti Dominici cœnobium ſpectatæ magnitudinis, ac elegantiæ eſt, vbi eiuſdem ſancti ſacrum corpus quieſcit, candidi marmoris tumbo, excellenti opere perfecto: caput vero in tholo quodam ditiſsimo monſtratur; prætereaque vna ex precioſiſsimis ſpinis de aculeata Seruatoris Chriſti corona cum Biblijs ab Eſdra Propheta in album corium deſcriptis. Hoc quoque templo ſiti ſunt celeberrimi iureconſulti; item oratores præſtantiſsimi, alijque plurimi excellentes viri. Ipſo in cœnobio ampliſsimo, præter alia nec ignobilia opera, celebris bibliotheca eſt. Item ſancti Auguſtini, ſancti Franciſci, ſancti Saluatoris Canonicorum Regularium; vbi cœnobium inter Italiæ totius egregia opera numerandum: ſancti Stephani vbi tot ſacratæ reliquiæ monſtrantur a diuo Petronio huc delatæ: ſancti Ioannis Montani, in quo Canonici regulares Lateranenſes ſacris operantur, atque Carmelitarum ſancti Martini ſpectabilia templa ſunt, præter alia, quæ hic breuitatis cauſa non recenſentur. Vigintiduo Religioſorum monaſteria Bononiæ ſpectantur cum Abbatijs ſancti Proculi Benedictinorum, ac ſancti Michaelis ordinis Montis Oliuetani in nemore. Item decem & nouem Collegia, in quibus illud a Sixto Quinto inſtitutum, au-

auctumque prædiuite cenſu ſanctæ Mariæ Stratæ olim Ciſtercienſiũ iuriſdictionis cœnobij eminere videtur. Metropolis quatuor dignitatibus decoratur cum ſeadecim canonicis, duodecim manſionarijs, viginti capellanis, ac ſeminario triginta clericorum, qui illic obſequio diuino ſubſeruiunt: ex regula recentis architectonicæ perpulchra niter Eccleſiæ. Hæc iam inde a piæ inſtitutionis initio cathedralis fuit, eiuſque antiſtes Archiepiſcopi Rauennatis ſuffraganeus, ex priuilegijs Pontificum, ac Imperatorum principatus titulo condecoratus. Gregorius XIII. Bononienſis Pontifex Max. præcipuo amore in patriam, totius Æmiliæ metropolim illam creait, eaemitque a Rauennati ſubiectione. Cardinalis Gabriel Paleottus, qui Bononienſis Epiſcopus erat, primus illius Eccleſiæ Archiepiſcopus dictus eſt, Imolenſi, Ceruienſi, Mutinenſi, Rhegienſi, Parmenſi, Placentinoque Epiſcopis eidem attributis ſuffraganeis. Torſit ea rerum conuerſio Archiepiſcopum Rauennatem, cum tot Eccleſias cum Bononienſi ſibi decidere animaduerteret, liteſque vſque ad Clementis VIII. hinc inde eaæſtuarunt, qui Imolam, Ceruiamque ſub Rauennati iuriſdictione eſſe decreuit: Cremam autem, ac ſanctum Domninum Bononienſi accedere, ea rerum moderatio diſſeſſiones iugulauit. Nobilis vero Nonantulana Abbaria, ab omni iure olim eaempta, Bononienſibus partibus vltro acceſſit. Gaudet autem Bononienſis Eccleſia perampla diœceſi, ac prædiuite cenſu, nobilitaturque bonarum artium publico ſtudio, illic à Theodoſio Imperatore munificentiſsime inſtituto, quod cum peramplo priuilegio firmaret, eam academiam ſcientiarum omnium fontem, atque arcanorum ſacrum armarium honoris ergo appellat. Quæ cum deinde pacis ornamenta gentium diſsidia propemodum euertiſſent, a Carolo Magno, Lotharioque primo reſtituta ſunt, cum in hæc verba priſtinam eius ſtudij dignitatem prius commemoraſſet: Legum ac iuris ſchola vna fuit, & ſola Bononia, extatque de ea Calchondylæ illud honorificum teſtimonium: Bononia opibus, & reliqua felicitate præcipuis Italiæ vrbibus non cedit, literarum vero ſtudijs ſuperat. Petro vero Anchorano vera Mater ſtudiorum eſt, affirmatque Actius legalium ſtudiorum Bononiam ſemper obtinuiſſe monarchiam, Gloſ. t. ſui C. de teſtamen. legum nutricem appellat. Clemens V. in concilio Viennenſi, vt Bononienſe ſtudium proueheret, linguas Hebraicam, Arabicam, Chaldæamque cenſuit illuc inducendas. In ea academia totius Europæ doctiores publice profeſſi ſunt, qui in omni memoria ſibi ſimiles produxerunt alumnos. Quamplures protulit ſanctos, ac quinque omnino Pontifices, Honorium ſcilicet II., Lucium II. Gregorium XIII. Innocentium IX. Gregoriumque XV. Cardinalium vero, Epiſcoporum, ac Prælatorum via poſsit iniri numerus. Nec minus Bonõienſes valuerunt in armis; legat qui volet, Leandrum Albertum ac Nicolaum Paſchalinũ Alidoſium, qui de ijs duo magna ediderunt volumina. Ad pleniorem autem Bononienſis ciuitatis cognitionem maxime iuuabunt legentes, Carolus

A Sigonius in Bononienſi hiſtoria, Scipio Balbus, Stephanus Ghighius, Ioannes Boterus, Antonius Codrus Vrceus, Cherubinus Ghetardaccius, Franciſcus Scotus, Nicolaus Brueius, Paulus Merula, Blondus, Carus, Gaſpar Bombacius, Iodocus Hondius, & alij. De eiuſdem ciuitatis Epiſcopis Sigonius quatuor edidit libros. Paleottus autem Cardinalis breuem eorundem catalogum confecit, e quibus alijſque mutuati ſumus hanc ſequentem Bononienſium Præſulum ſeriem. Bononienſis Eccleſiæ redditus taaa in libris Cameræ Apoſtolicæ mille Florenorum aureorum habetur, verus valor ad quatuordecim millia ſcutorum aſcendit.

B 1 S. ZAMAM, primum Bononienſem Epiſcopum. S. Dionyſius Pontifex ordinauit circa annum Domini 270. Hic ſæuiſsimæ perſecutionis tempore huius Eccleſiæ fundamenta ſubſtruait, gentileſque quamplures ad fidem Chriſti conuertit. In vicis ſedem fixit, vbi in D. Petri Apoſtoli honorem eacitauit ſacellum, quo diu pro cathedrali ſubſecuti Præſules vſi ſunt, donec vbi modo cernitur, ſplendidior ſubſtrueretur. Diu ſuperſtes fuit, pluresque presbyteros ordinauit, decedens ſepultus fuit, vbi fixerat ſedem. Eius concelebrant feſtum Bononienſes die 24. menſis Ianuarij. De quo Roman. Martyrologium hac ipſa die.

2. S. FAVSTINVS hanc eandem rexit Eccleſiam temporibus Conſtantini Magni an. 312. C E viuis eaemptus eſt die 30. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt in eodem ſacello apud ſuum Anteceſſorem cum hac inſcriptione, quam etiam nunc legimus apud S. Felicem.

HIC REQVIESCVNT
CORPORA ZAMÆ PRIMI EPISCOPI
ET FAVSTINI SECVNDI
CIVITATIS BONONIÆ.

3 DOMITIANVM S. Fauſtinus excepit, vt narrat Nicolaus Paſchalinus. Alidoſius in lib. virorum illuſtrium Bononien.

4 IOANNES.

5 S. BASILIVM S. Silueſter Bononienſem euexit ad ſedem. Hic Ariminenſi conciliabulo D interfuit, atque ad viginti annos ſibi creditam Eccleſiam adminiſtrauit. SS. Petri, & Pauli templum vel a fundamentis ſubſtruait, vel abſoluit. Tradunt enim plures ſanctum Fauſtinum illius fundamenta ieciſſe. Ibi ergo decedens ſepulchrum accepit an. 350. vbi fertur vixiſſe, eiuſque feſtum celebratur die 6. menſis martij. De quo Martyrolog. Roman. ea ipſa die.

6 S. EVSEBIVS Bononienſis Eccleſiæ Põtifex, vixit temporibus Gratiani, ac Theodoſij Imperatorum. Familiariter ſancto Ambroſio Epiſcopo vſus eſt, cum quo, alijſque ſanctis Epiſcopis concilio Aquileienſi interfuit anno 381. Traditur ædificaſſe illum monaſteria SS. Agricolæ, & Vitalis, ac ſancti Proculi, Quam autem ſub hoc ſancto Paſtore Bononienſis Eccleſia ſanctitate floruerit, teſtatur ſanctus Ambroſius lib. 1. & 3. de Virginibus. Eius feſtum ſolemne habetur die

vige-

vigesimo sexto mensis septembris.

7 S. FELIX Mediolanensis, alumnus, diaconusque sancti Ambrosij, post cuius excessum, cui interfuerat, ad Bononiensem thronum assumptus est circa annum 400. Fama tenet, constansque traditio, hunc S. Episcopum ædificasse monasteria SS. Narboris, & Felicis, Sanctorumque Geruasij, & Protasij, e viuisque exemptum in S. Narboris cœnobio fuisse tumulatum, die 4. mensis decembris anno 429. De eo Martyrol. Rom. hac ipsa die.

8 S. PETRONIVS Bononiæ patronus, atque protector, patria Constantinopolitanus, fuit filius Petronij clarissimi viri. Hic cum iam inde a puero monachalem vitam fuisset professus diuinorumque contemplationi se penitus dedidisset, vt sanctiorem vitam consequeretur, a Theodosio Imperatore ad Cælestinum primum Pontificem missus, ab eodem Pontifice Bononiensis est dictus Episcopus circa annum Domini 429. Arrianæ adhuc hæresis reliquiæ tum Bononiæ, tum per totam Italiam Christianos sæuissime diuexebant. Quarum fibras Petronius qua verbo, qua vitæ incomparabili exemplo magnaex parte Bononiæ excidit, mirisque modis Christianam fidem propagauit, clerumque fundauit. Plura templa in sanctorum honorem construxit, instituitque parochias, quarum ope nouiter ad Christum conuersi instituerentur. Monasterium sancti Stephani erexit, vbi plures sanctorum reliquias honorifice collocauit, quas Constantinopoli, vbi apud Theodosium aliquamdiu degerat, illuc asportauerat: cuius intuitu ferunt Theodosium Bononiam restaurasse ac peculiari ornamento decorasse an. 433. additis generalis academiæ disciplinarum omnium amplissimis priuilegijs, prout ex eleganti rescripto intelligi potest; quod extat in marmorea tabula incisum apud Ecclesiã sancti Petronij, tametsi sua ipsius narratione apud cordatos viros, rerumque antiquarum peritos claudicare videatur. In eo enim Ludouicus Franciæ & Philippus Angliæ reges recensentur, & Cælestinus Papa memoratur: hic fato cesserat anno 432. die 6. Aprilis; cui successit Siatus Tertius: illi vero haud reperiuntur apud veteres recentioresque auctores, eum luce clarius pateat anno 433. Fræcorum regnum Clodium Capillatum Ferramundi filium administrasse, qui regnare cœpit 425. obijtque anno 450. Philippus autem Angliæ Rex, de quo mentio in priuilegio, hucusque ignotus, fictitius esse videtur, eum nullus huius nominis Angliæ Rex inueniatur, primusque illius Regni Rex Egbertus enumeratur anno salutis 830. Vtcumque tamen res sit, iudicent alij; nos vero priuilegium hic exscribendum curauimus, sicuti iacet illice conceptis verbis.

Theodosij Cæs. Priuilegium.

Ne bonæ artes, cunctarum disciplinarum dogmata depereant; cum mores sanitas, iudicia cæteraque id genus optimis doctrinis gubernentur. NOS THEODOSIVS Dei gratia Rom. Imperat. Augustus, commoditate, & fertilitate loci capti. V. ac XX. mensium pensitato consilio in dignitatis nostræ solio sedentes generali Christianorum conuocata concilio, summo Pontifice Cælestino, Cardinalibus XII. Archiepiscopis, Episcopisque innumeris, alijsque in varijs dignitatibus constitutis Principibus ac Ducibus Christianis, Balduino quoque Flandren. ac Gualterio Pictauien. comitibus legatis, quarum alter Ludouici Franciæ, alter Philippi Angliæ regum illis arduis negotijs addictis vicem gessere, sedente etiam centum Senatorum collegio, Bononiam omnium scientiarum fontem, arcanorum nostrorum armarium perennem studij sedem fore, hac inuiolabili indulgentia decernimus, volentes insuper, vt omnes sententiæ a iudicibus, qui in alma hac ciuitate per quinquennium saltem non studuerint, latæ, nullæ penitus existant: & si quis ad magistratus promotus dignitatem, ab alio quam ab Archidiacono Bononiensi librum magistralem susceperit; quamquam id quarumlibet facultatum periti præstiterint, approbauerintque, eum auctoritate nostra omni dignitate priuamus. Si quis vero scholasticos ad studiũ hoc euntes abeuntesque ausu temerarie offenderit; capite puniatur. Hoc ni præses exequatur, eadem illum pœna affici iubemus. Huius autem sacræ constitutionis exemplar, bulla aurea maiestatis nostræ munitum, manuque Ciceronis curiæ nostræ notarij scriptum, ad perpetuam rei memoriam, Petronio Episc. epo Bononiensi, ex Cæsarum Constantinopolitanorum sanguine orto idem summis precibus efflagitanti ac procuranti, gubernandum, custodiendum, omnibusque viribus exequendum tradimus, ac concedimus. Romæ in Capitolio, anno Dominicæ natiuitatis CCCC. XXXIII. die IX. Maij.

Petronius tandem euolauit ad Cælos fulgens miraculis, temporibus Theodosij, ac Valentiniani Imperatorum circa annum Domini 450. sepultusque est apud sanctum Stephanum. Cæterum adeo pie, sancteque Petronium pastorem suum Bononiensis ciuitas coluit, vt eidem, beneficiorum memor, in media ciuitate sumptuosum, visendumq; templũ excitauerit ad perenitatem. De eo Gennadius de viris illustribus c. 41. Ado Viennensis in Chronico. S. Eusebius, Surius, Petrus Gales: Ferrarius, alijque, qui eiusdem vitam enarrarunt.

9 ADRIANVS Sancto Petronio successit, vt Alidosius scribit.

10 MARCELLVS eiusdem ciuitatis Episcopus fuit, apud eundem.

11 Cæterum vult Sigonius, Sanctum PATERNIANVM Petronio successisse an. 451. cuius tempore ad sepulchrum sanctorum Agricolæ, & Vitalis aliquot insigna extitere miracula, quorum meminit sanctus Gregorius Turonensis lib. de gloria martyrum. Sanctus autem Paternianus pie, sancteque Bononiensem administrauit Ecclesiam ad multos annos, requieuitque in Domino die 12. mensis iulij, relatus est in numero sanctorum, de quo Martyrologium Roman. ad hanc diem. Eius corpus in templo sancti Felicis conquiescit.

12 S. TERTVLLIANVM, Paternianus excepit circa annum 470. qui apud S. Felicem tumulatus est. Eius festa dies celebratur die 27. mensis aprilis. De quo Martyrologium Roman. hac ipsa die.

13 S. IOCVNDVS, siue Locundus post S. Tertullianum Bononiæ sedit circa annum 485. cuius festum recurrit 14. mensis nouembris. Qui apud S. Felicem & ipse tumulatus est, eiusque meminit Martyrol. Rom. hac ipsa die.

14 IVLIANVS Episcopus Bononien. anno 490. apud Alidosium.

15 GERADVS eidem Bononiensi Ecclesiæ præfuit anno 500.

Scribit Sigonius Laurentium, Bononiensem fuisse Episcopum, Romanæque Synodi sub Symmacho Papa tanquam suffraganeum Rauennatis Archiepiscopi interfuisse. Etenim cum reperisset scriptum, Laurentius Bobiensis Episcopus, suspicatus in eam scripturam irrepsisse mendum, pro Bobiensis, Bononiensis reposuit, per ea tempora dicens ecclesiam illam non habuisse Episcopum. Cæterum fallitur, siquidem Laurentius Sarsinæ Episcopus fuit, quæ per id tempus, ac deinceps per multos annos etiam Bobium appellata est, hodieque Sarsinę Episcopus Bobiensis comitis titulo insignitur, eodemque errore tenetur Baronius, cum Theodorum Laurentio successisse contendit, in suis notis ad Martyrologium Romanum 5. die maij.

16 S. THEODORVS eamdem sedem Bononiensem obtinuit, cui Agapitus Pontifex in omnia monasteria, Ecclesias, presbyteros, atque clericos suæ diœcesis potestatem asseruit. Fato functus est die 5. mensis maij, quæ dies in honorem sancti, solemnis habetur, sepultusque est apud S. Felicem. Huius Martyrol. Roman. meminit hac ipsa die.

17 LVSVM, siue Lusonem, alij Luconem, post Theodorum, Bononiensem Episcopum facit Alidosius.

18 THEODORVS II. eidem Ecclesiæ præfuit anno 556.

19 EDVRENSIS vero anno 595.

20 PETRVS Bononiensibus diuinum ius dixit anno 616. monasterium sancti Columbani substruxit, eiusdemque temporibus Bononiæ decessit S. Isidorus Episcopus Siciliæ, vt ad vitam Isidori Hispalensis notauit eruditus Constantinus Caietanus Benedictini instituti Abbas. Qua vera narratione refellitur error Sigonij, aliorumque qui arbitrati sunt Isidorum Hispalensem Bononiæ fato functum fuisse.

21 GERMANVM Petrus excepit.

22 CONSTANTINVS.

23 IVLIANVS.

24 DEVSDEDIT.

25 IVSTINIANVS.

26 LVMINOSVS Romano concilio interfuit contra Monotelitas anno 648.

27 DOMNINVS.

28 VICTOR Romano concilio interfuit anno 680. sub Agathone Pont.

29 ELISEVS floruit anno 716.

30 GAVDENTIVS Eliseo successit, obtinuitque a Gregorio II. Pontifice, vt sibi potestatem exercere liceret in monasteria suæ diœcesis, vi ex concessu olim Pelagij, atque Agapiti summorum Pontificum, sui fecerant prædecessores.

31 CLARISSIMVS Bononiensis Episcopus. Hic ille est, qui cum Episcopo Mutinensi diuturniores lites exercuit de confinijs quibus tandem anno 744. eam metam, terminumque statuere visum est, quam ex vtraque ciuitate ex aduerso digressi explicatissimi cursores sibi obuiam eundo fecissent. Itaque vtroque lætante populo, acclamanteque ibi vtriusque diœceses termınus fuit, vbi alter alteri se obuium dedit. Cæterum idem annus & vitæ Episcopi Clarissimi, & liti finem imposuit.

32 BARBATVS deinde successit, anno scilicet 744. cuius hæc, quæ subijcitur memoria extat in marmorea pila ad Cauædium S. Stephani.

HVMILIBVS VOTA SVSCIPE
DOMINE DD. NOSTER LVITPRANTE
IMPLORANTE REG.BVS ET D.N.
BARBATV EP.SC. SANCTE
ECCL. BONNSS.
HIC IHL SVA PRÆCEPTA
OBTVLERVNT VNDE
HVNC VAS IMPLEATVR IN COENAM
DOMINE SALVAT S
ET SI QVA MVNAC MINVERIT
DS. RQ.

33 ROMANVS successit Barbaro.

34 PETRVS ad eandem Bononiensem sedem euectus, à Carolo Magno specialibus priuilegijs ornatus est anno 771. anno vero 780. ab eodem, eidem, cum Apollinari Regiensi Episcopo, Geminianoque Mutinensi, ac Nonantulano Abbate Anselmo quorundam Sacellorum recognitio demandata est, Regiensis Ecclesiæ iurisdictionis.

35 VITALIS Bononiensi Ecclesiæ præfuit anno 789. Hic quamplures condidit constitutiones suis clericis, ad puriores mores profuturas.

36 MARTINVS eiusdem sedis antistes fuit anno 814.

37 CHRISTOPHORVS eiusdem Pontifex ciuitatis Mantuano concilio interfuit, in quo causa Patriarchæ Aquileiensis, & gradus agitabatur. Ex Hippolyto Donesmundo in historia Mantuanæ Ecclesiæ.

38 THEODORVS Bononiensi throno nobilitatus est anno 855. Hic cum alijs Æmiliæ Episcopis Ticinensi concilio interfuit coram Ludouico Rege congregato, de Ecclesiæ moribus emendandis.

39 MARTINVS.

40 PETRVS.

41 VRSVS.

42 IOANNES ad Bononiensem sedem euectus an. 860.

43 SEVERVS eandem sedem obtinuit anno 891.

44 ALAMBERTVS a Formoso Papa obtinuit, vt suæ diœcesis monasteria, cœnobiaque sibi subiecta essent anno 891. an. 898. Rauennati concilio interfuit celebrato sub Ioanne VIIII. cuius partes acta Formosi Pontificis confirmarunt.

45 PETRVS in Bononienſi ſede florebat anno 909. Translatusque eſt ad Rauennatem Eccleſiam an. 927.

46 IOANNES Bononienſium electus Antiſtes eſt. de quo mentio 946.

47 ALBERTVS, ſiue Adelbertus floruit an. 960. Interfuitque concilio Marzaliæ ſub Honeſto Archiepiſcopo Rauennate, in quo grauiter queſtus eſt de Humberto Epiſcopo Parmenſi, qui aliquot bona Bononienſis Eccleſiæ ſibi vſurpauerat; tametſi autem Humbertus contradixiſſet accuſatorem nihilominus tamen, lata ſententia Bononienſi Alberto Patres adiudicatunt Plebaniam ſanctæ Mariæ de monte Bello, vt ex ſubiectis actibus perſpici poteſt, ab originarijs extractis qui adſeruantur adhuc in archiuio Mutinenſis Epiſcopatus; quos retulit diligenter in ſuo catalogo Mutinenſium Præſulum Gaſpar Silingardus. Qui ſane actus plane arguunt Sigonij errorem in Bononienſi hiſtoria, cum narrat huiuſmodi concilium fuiſſe celebratum ſub Honeſto Archiepiſcopo an. 961. Siquidem eo tempore, vt actus, quos ſtatim ſubijciemus, planè oſtendunt, Honeſtus nondum ad Archiepiſcopalem ſedem Rauennatenſem peruenerat, cum annus tertius eius Archiepiſcopatus fuerit 973.

In nomine ſanctæ, indiuiduæque Trinitatis.

Anno Dominicæ incarnationis 973. Apoſtolatus Domini Benedicti primo, Imperij vero domini Othonis Octaue, Pontificatus domini Honeſti Rauennatis Metropolitani tertio. Dum ab eodem ſacroſancto Honeſto Archiepiſcopo, ſuiſque ſuffraganeis, ſcilicet Ioanne Epiſcopo Cornelienſi, Gerardo Epiſcopo Fauentino, Dodone Ceſenate, Alberto Bononienſi, Vberto Parmenſi, Sigulpho Placentino in Capella iuris ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ in loco Marzalia ſita, ad honorem, vocabulumque ſanctæ Mariæ dedicata, ſancta Synodus de quibuſdam neceſſarijs, ac vtilibus Regni Eccleſiarum ſtatus rebus habita coleretur, peruentum eſt, vt Albertus Epiſcopus Bononienſis in medio illorum aſſurgens inopiam ſui Epiſcopij adeo conqueſtus eſt, quatenus ſuarum Eccleſiarum ſarta tecta clericorum, pauperumuè ſumptibus neceſſaria ſuppeditare nullatenus valeret, inter cæteras denique ſuæ inopiæ anguſtias quædam loca iuxta Bononiam ſita ab Vberto Parmenſi Epiſcopo tunc temporis detenta iuris ſuæ Eccleſiæ, videlicet Bononienſis eſſe penitus conclamabat. Cuius quidem inceſſabilibus querelis prælibatus Dominus Archiepiſcopus commotus, Vbertum Parmenſem Epiſcopum omni affectione, quid ad eum prædicta loca pertinerent, diſcuſſit. Tunc demum præfatus Vbertus Epiſcopus eadem loca ſuæ ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ, ſibique quarundam ſcriptionum titulo ex quorundam prædeceſſorum ſuorum Epiſcoporum parte deueniſſe profeſſus eſt. Enimvero dominus Archiepiſcopus Vberto Epiſcopo ſuggeſſerunt, quatenus prædicti amore, præſentiaque Domini Metropolitani, ſuorumque ſociorum, & fratrum, prædictum Bononienſem Epiſcopum non iure fori ventilaret, ſed potius illius Epiſcopio diligentiam adhibens, res omnes illas, de quibus ſuper eum hactenus querebatur, Bononienſi Eccleſiæ, ipſique Vberto Epiſcopo legaliter reputaret; & vt ille Vberto Epiſcopo, ſuæque Parmenſi Eccleſiæ ob hoc proprietario iure Plebem ſanctæ Mariæ de monte Bello concederet, & in duobus locis tornaturas vinearum triginta, videlicet in primo loco iuxta monaſterium S. Iſaiæ vineam vnam, quæ tribus vijs publicis circundatur, quarto latere cohæret terra Ganſipiga, alteram vero prope monaſterium ſancti Ioannis ſitam, quæ ſimiliter tribus vijs publicis circundatur, quarto latere cohæret terra quam detinet Dominicus filius Petri Britonis, nec non, & terrulam iugerum decem in finibus ipſius Parmenſis Epiſcopij iacentem, molendinumque cum fullone pariter ſuper ſe habentem, vnanimiter omnes decreuerunt. Quorum quibus conſultibus ambo, tam Vbertus Parmenſis Epiſcopus, quamque Albertus Bononienſis acquieſcentes, prout præſcriptum eſt, alternatim vnum alteri in eorum præſentia conceſſit: ſicque in eadem Synodo ſancta definitum eſt, vt poſthac a nemine illorum, ſuorumque ſucceſſorum repellicetur. Sin autem quiſpiam illorum deinceps temerario auſu hanc canonicam, Synodalemque cenſuram tranſgredi quoquo modo tentauerit tam Vbertus Epiſcopus, quam Albertus, ſiúque etiam ſucceſſores, decreuit ſancta Synodus libras centum auri, vt violator iniuriam patienti componat, hæc tamen decreti pagina in ſuo vigore conſiſtat; itaque pari conſenſu tam dominus Archiepiſcopus, quamq; omnes prætaxati Epiſcopi ſanxerunt, quatenus hæc Synodalis inſtitutio in perpetuum inconuulſa permaneat, & vt ab omnibus præſentibus videlicet, & futuris firmius obſeruetur, huic ſubſcripſerunt.

Honeſtus Dei nutu ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ Metropolitanus Archiepiſcopus huic diffinitioni interfui definiens annui, & ſubſcripſi.

Ioannes Epiſcopus ſanctæ Corneliæ Eccleſiæ in hac diffinitione interfui, & ſubſcripſi.

Gerardus Epiſcopus ſanctæ Fauentinæ Eccleſiæ huic diffinitioni interfui, & ſubſcripſi.

Albertus Epiſcopus ſanctæ Bononienſis ſubſcripſi, huic diffinitioni interfui.

Cæterum Alberrus haud remnendam partem bonorum ſui Epiſcopatus in canonicos contulit, cuius donationis confirmationem obtinuit, priuilegijque Leonis V. à Ioanne XIII. Pontiſ. tum & ab Orhone Imperarore an. 969. quæ priuilegia tametſi a Sigonio relata, hic exſcribere nos non piguit.

IOANNES EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Cum ego Ioannes Sanctæ, & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ XIII. Papa reſiderem in Rauennate ciuitate, vna cum meis, & Italicis Epiſcopis, adfuerunt præſentiæ noſtræ religioſi presbyteri, & diaconi S. Bononienſis Eccleſiæ, ac pro vniuerſo clero canonicæ congregationis humo proſtrati, noſtros oſculantes pedes obtulerunt epiſtolam tuitionis ſanct. rec. Domini Leonis V. Papæ, vt nullam donationem, vel redditum publicum facerent, vnde compuncti diuina miſericordia ad eorum petitionem commodauimus ſenſum, & ideo a præſenti decima indictione omnibus ducibus, marchionibus, comitibus, iudicibuſque, & vniuerſo populo a magno vſque ad paruum in Bononienſi oppido cõmorantibus, dilectis fidelibus noſtris notum eſſe volumus, vt omnes Bononienſis Eccleſiæ filij, id eſt ſacerdotes, & leuitæ, ſeu cunctus clerus ingeſſerunt noſtrò Apoſtolatui vim, ac violentiam perpeti in ſuis facultatibus, & rebus, & poſſeſſionibus, & publica ab illis exigi ſeruitia, tam in eccleſiaſticis, quam in ſuis mobilibus, & immobilibus ſubſtantijs. Quod

contra

contra omnium statuta sanctorum Patrum, & canonicam auctoritatem esse cerneretur. Quare illorum calamitatibus condolentes, per has nostras literas omnino interdicimus, & prohibemus; eorum nihil ab eis, vel successoribus illorum exigi ab aliqua magna paruaque persona, quæ illis iure, & legaliter competunt. Insuper interdicimus, vt nec portaticum, neque ripaticum, aut teloneum, siue ostaticum, neque paratam, vel sacramentum, quod dici nefas est, faciant. Sed sine aliquorum hominum publicas ibi gerentium actiones, perturbatione, atque molestia persistere securi, quietique nullam sustinentes violentiam in suis facultatibus, vel omnibus rebus, tam mobilibus, quam immobilibus, tam de suis proprijs, quam etiam de ecclesiasticis. Sed in Dei seruitio, & laudibus quieti, & pacifici perseuerent, quatenus pro nobis, & cuncto populo Christiano securi Dominum quotidie exorent. Datum. 8. Kalen. maij, Pontificatus nostri anno. 2. Othonis Imperatoris an. 6. indict. suprascripta.

48 CLEMENS Alberto successit an. 990.

49 IOANNES cum in Bononiensi throno sederet, contagiosa lues ciuitatem illam funeribus, luctuque compleuit. Igitur cum ab Nonantulano Abbate sanctorum Synesij, & Theopompi corpora obtinuisset, solemni supplicatione illa circumtulit, luemque restinxit an. 1006. Sed non semel eadem sanctorum corpora grassanti contagio medicinam fecerunt. Papiam etiam delata, serpentem morbum diutinicus iugularunt; a qua vicissim ciuitate argenteas capsulas retulere, quibus eorundem capita honorificentius concluduntur.

50 FRVGERIVS, siue Frugerius Episcopus Bononiensis adlectus est circa annum 1015. Huius Episcopi temporibus, tres alij designati Episcopi, tamquam coadiutores, Bononiæ morabantur, Adelfredus, Ioannes, & Lambertus, vt scribit Sigonius. Frugerius autem transtulit corpora sanctorum Agricolæ, & Vitalis ad Ecclesiam sancti Ioannis Baptistæ 5. non. martij. anno vero 1034. Episcopali munere volens abiuit.

51 ADELFREDVS ex coadiutore Bononiensis Episcopus effectus est anno 1034. Hic vbi Bononiensis Ecclesiæ administrationem suscepit, clerum ad puriores mores traduxit, canonicosque certo numero definiuit, tertia parte decimarum, oblationumque eisdem attributa, vt ex sequenti monumento colligitur.

Adelfredus seruus seruorum Dei Sancta Ecclesiæ Bononiensis Episcopus.

Cum ego diebus noctibusq; in corde meo meditari cœpi, . . . de peccato commisso rationem redditurus est Domino in die iudicij: id ipsum enim in corde meo deprecare cœpi . . . gnarus fuisse e cœlo . . . . & quemadmodum mihi Episcopale nomen sic dignatus fuisset mihi concedere adiutorium, atque consilium suæ sanctæ benedictionis, quandoquidem venturus, & in iudicio rationem reddere . . . tam de me quam meis ouibus mihi commissis, vt ei autem dicere audeā: O Domine tuas oues, quę mihi a te sunt traditæ, ego enim feci, quod iussisti curando, vt ego responsum ab eo recipere merear. O bone serue, & fidelis, quoniam fuisti fidelis super pauca, ego te constituam super multa. Ideo autem in gaudium Domini intra. Non desi . . . . optimo auxiliante eodem audire tunc beatissimam vocem. Quapropter sæpissime cogitaui quomodo statum, & honorem huius sanctę Ecclesia in melius firmaremus, quod me procuidubio facere oportebat pridem, inspirante clementia diuina, iustum, & rationabile visum est vt secundum canonum normam nostram ordinaremus Ecclesiam, quæ indiscrete, & confuse habebatur propter clericorum enormitatem. Quoniam sanctorum Patrum decreta specialiter iubent, vt in vnaquaque Ecclesia clerici ordinentur secundum eiusdem Ecclesiæ facultatem, quatenus Ecclesiæ seruientes clerici de eadem Ecclesia viuere, & sustentari honestè canonico iure debeant, sicut legitur: Qui altari ministrat, de altari viuere debet, quod in nostra Ecclesia nullatenus tenebatur, sed clericorum numerus ita excreuerat, vt sacer ordo vilesceret, & diuinum officium omnibus in negligentiam caderet. Quo circa suente Christi gratia placuit, & iustissimum visum est, vt huiusmodi errorem, & vilitatem penitus abdicaremus. Ideoque pro salute animæ meæ hoc decretum illis canonicis facere curaui, qui subterscribuntur, numero quinquaginta. Omnibus pateat præsentibus, & futuris, quod secundum hoc decretum in nostra Episcopali Ecclesia quinquaginta canonicos statuimus, & ordinamus, qui eiusdem Ecclesiæ officium compleant, quorum nomina hæc sunt, Petrus Archipresbyter, Ioannes presbyter, cantor, Leo presbyter, Ioannes presbyter, Torellus presbyter, Ioannes presbyter, Leo presbyter, Martinus presbyter, Florus presbyter, Martinus presbyter, Dominicus presbyter, Leo presbyter, Bononius presbyter, Theuzo archidiaconus, Hugo diaconus, Daniel diaconus, Atho diaconus, Geraldus diaconus, Clarissimus diaconus, Petrus diaconus, & alter Petrus diaconus, Ioannes diaconus, Samuel diaconus, Petrus diaconus, Aldulfus diaconus, Leo diaconus, Petrus subdiaconus, Hubertus subdiaconus, Rolandus subdiaconus, Ioannes subdiaconus, Carbo subdiaconus, Ioannes subdiaconus, Vido subdiaconus, Leo subdiaconus, Apto subdiaconus, Ioannes subdiaconus, Petrus subdiaconus, Rusticellus subdiaconus, Leo subdiaconus, Vrso clericus, Petrus clericus, Raynerius clericus, Lambertus clericus, Paganus clericus, Ioannes clericus, Atho acolytus, Hildebrandus clericus, Hugo clericus, Rodulfus clericus, Theuzo clericus. Supradictisque canonicis, eorumque successoribus pro salute animæ meæ, quatenus ipsi, & successores eorum pro me Deum exorent, concedo, & firmiter annuo tres partes decimarum totius istius Plebis, scilicet sancti Petri Episcopatus cum omnibus primitijs, & offersionibus viuorum, & mortuorum & quidquid in sancta Episcopali Ecclesia offertur seu in altari ponitur, vel in pauimento locatur, excepta quarta portione tritici, & vini quam in mea potestate reseruo. Insuper hoc quoque meæ potestati, & successorum meorum reseruo, vt si de supradicto numero clericorum aliquis obierit, ego vel successores mei in loco defuncti alium instituant cum consilio archipresbyteri, archidiaco-

ni aliorumq; fratrū cum laudatione. Quin etiam supradictis canonicis, & successoribus eorum iure canonum trado, & obnixe annuo, quidquid supra legitur, in perpetuū habendū, tenendum, possidendum fine omni impedimento. Si aliquo vero tempore. vel ego, vel successores mei instigante diabolo hoc decretum frangere voluerint, sciant se compositurus esse supradictis canonicis, atque successoribus eorum optimi auri libras quinque, & anathematis vinculo innodati cum Iuda traditore perpetuo maneant: qui vero pio intuitu fidelis custos huius nostri decreti extiterit, benedictiones ab omnipotenti Deo cōsequi mereatur.

Actum Bononiæ anno Dominicæ incarnationis millesimo quadragesimo quinto Gregorij summæ sedis Pontificis anno videlicet primo, regnante Henrico filio Conradi Imperatoris anno sexto mensis augusti in domo episcopatus Bononiensis indict. 13.

- † *Adalfredus Episcopus mea manu scripsi, præsentibus Adalberto filio Athoni, cum tribus filijs suis, Atho, Adalberto Borelo, Petro Bonici, Rusticello, & Carbone consobrini de Cassianis Fusculo Bruto sic suprascripsi, &c.*
- † *Vgo vicedominus mea manu scripsi.*
- † *Tegrinus manu mea scripsi.*
- † *Aimericus manu mea scripsi. Rogatis testibus ego Verardo filio Vvezo manu mea scripsi.*
- † *Petrus iudex sacri Palatij rogatus . . . . sic suprasc. me testis.*
- † *Gerardus filius Vvillelmi manu mea scripsi.*
- † *Alberigus filius q. Trasulfi mea manu scripsi.*
- † *Vgo de Aleromo manu mea scripsi ..*
- † *Petrus qui vocatur Bonobarone, filius Ioannis de Vrso, me testis suprascr.*
- † *Ego Angelus, filius Acto Brito, me testis suprasc.*
- † *Ego Petrus filius q. Ioannis not. rog. me test. sup.*
- † *Ego Daniel filius Petri Bonici. me testis suprasc.*
- † *Ego Petrus, filius Petri Bonici me testis suprasc.*
- † *Ego Rofredo, filius q. Athoni de Cassianis me testis suprascripsi.*

Scriptum hoc decretum per manum Gerardi Diaconi primicerij, notarij sanctæ Bononiensis Ecclesiæ rogatus a dicto domino Adalfredo Episcopo sic suppl. post roborato, ac testibus tradito vidi compleui, & dedi.

Anno 1047. cōsecrauit Ecclesiam sanctæ Luciæ in montibus, adstantibus Ioanne, Lambertoque suis coepiscopis, & coadiutoribus. An. vero 1059. alia item bona suis canonicis dilargitus est. Arbitrantur nonnulli hunc illum esse Episcopum, qui aliquot diuenditis latifundijs, suburbanisque prædijs diuinitus lingua captus est, vt ad Bonifacium Cardinalem scribit Diuus Petrus Damiani, septennique linguæ carentia, paralysique misere totus narratur.

52 Hic LAMBERTVM excepit, paulo ante in Episcopatus munere coadiutorem an. 1060. concilio Mantuano interfuit nomine Alexandri Papæ II. anno 1064. In huius Episcopi gratiam septimus Gregorius Pontifex hac subiecta bulla omnia priuilegia a suis olim antecessoribus Bononiensi Ecclesiæ dilargita confirmauit, rataque habuit.

Gregorius seruus seruorum Dei.

Notum omnibus fieri volumus, quod reuerendissimus Lambertus ciuitatis Bononiensis Episcopus Romam veniens visitare Apostolorum Limina, ostendit nobis munimina, & inuestitiones factas ab antecessoribus nostris, id est, Agapito, & Pelagio, & Gregorio, Dialogo, & Formoso Apostolicis de rebus suæ Ecclesiæ. Proinde inclinati precibus eius concedimus, atque confirmamus suæ Ecclesiæ, saluo in omnibus iure, & Romanæ Ecclesiæ priuilegio, monasterium sancti Michaelis Archangeli positum in fundo paterno cum omnibus rebus, & pertinentijs suis, atque concedimus curtem de Brenio, cum seruis, & ancillis, & cum omnibus suis pertinentijs. Seu donamus monasterium sanctæ Mariæ situm in Massa quę vocatur monte Palense, quam Ioanninus Imperator tradidit Bononiensi ecclesiæ cum curte ibique tenente, se quę nominatur Aurelia cum montibus, qui in circuitu præfati monasterij positi sunt, & curtem aliam, quæ vocatur Bombiana cum casalibus, & pertinentijs suis, & montem qui vocatur Cauallorum, & concedimus portum, qui cognominatur Galliana cum ripatico, & teloneo, & paludibus, & piscarijs, & siluis, & cum omnibus rebus, quæ ad ipsum pertinere dignoscuntur, & duas curtes, vnam, quæ nominatur curtis maior, & aliam, quæ dicitur minor, posita infra plebem, quæ dicitur Boida. Insuper & damus monasterium sancti Anastasij fundatum in fundo Petriculo cum portu, & teloneo, & ripatico cum siluis, & venationibus, cū paludibus, & cum omnibus, quæ ad curtem, quæ vocatur Petriculo, & ad præfatum monasterium pertinere videntur: necnon & curtem quæ vocatur Cellula iuxta flumen, quod vocatur Sauena, cum oliuetis, vineis, campis, siluis, famulis, colonis, & cum omnibus sibi pertinentibus, & ibique non longe fundum Venetiæ integrum, quod Sociorum vocatur., pertinentem ad ipsam curtem, atq; curtem in Panigale, quæ continet in se tres fundos terrarum, & vinearum, quæ hoc nomine vocantur Candidatis, Pulosia, & Grifintilli, & monasterium S. Prosperi situm in supradicto loco, qui vocatur Panigale, & curtem, quæ dicitur Cumo cum omnibus suis pertinentijs. Et monasterium sancti Martini in Poio cum curte, & omnibus sibi pertinentibus, & monasterium sancti Petri in Strata, & monasterium sanctæ Mariæ in Strata, cum omnibus suis pertinentijs, & monasterium sancti Petri cum curte, quæ vocatur Nucifarico, & omnibus suis rebus, & monasterium sancti Martini in Casalichio cum omnibus suis pertinentijs. Atque donamus fraternitati tuæ portam in ciuitate Bononiæ, quæ communi nomine dicitur sancti Petri, & stratam quæ nominatur Salaria cum stratico, & cum omni reditu, quem antiquitus persoluere solent ipsi homines, qui per prænominatas stratas ire, vel redire soliti sunt. Commonemus quoque, vt statuto tempore præfatum reditum absque negligentia persoluere studeant. & monasterium sanctæ Mariæ, quæ nominatur Maior, cum omnibus suis pertinentijs, cum casa salariata infra ciuitatem Bononiæ, quæ est iuris ipsius monasterij, & monasterium S. Columbani confessoris cum omnibus suis rebus. & monasterium SS. martyrum

Geruaſij, & Protaſij cum omnibus ſuis rebus ; & monaſterium ſancti Thomæ Apoſtoli ſitum ante portam ſancti Petri cum omnibus ſuis rebus ; & monaſterium ſancti Ioannis Euangeliſtæ fundatum in monte, qui vocatur Oliueti, cum omnibus ſuis pertinentijs. Similiter concedimus monaſterium ſancti Stephani, quod vocatur Hieruſalem, & quod D. Petronius ædificauit ad vſum eiuſdem Eccleſiæ, & cum mercato ſancti Ioannis Baptiſtæ ibique tenente. Seu confirmamus, atque ſtabilimus curtem, quæ nominatur Milouis, cum porto, & ripatico, & teloneo, & mercato, & ſiluis, & venationibus, & cum paludibus, & piſcationibus, & cum ſeruis, & ancillis, & cum omnibus ad ſe pertinentibus. Similiter concedimus cuncta prædia, & poſſeſsiones, monaſteria videlicet, & plebes, & Eccleſias Baptiſmales, caſtella, villas, Abbates, monachos, presbyteros, diaconos, clericos, literatos, & illiteratos, ſeruos, & ancillas Dei, atque diaconiſtas, famulos vtriuſque ſexus, & homines omnes ſuper terram prædictæ Eccleſiæ Bononienſis reſidentes, vt in tua, tuorumque ſucceſſorum ſint poteſtate, & defenſione infra terminos, & confinia Epiſcopatus Bononiēſis, ſicut eſt a flumine, quod dicitur Gaibana, & riuus, qui Sabloſolus vocatur, & ſtrata, quæ Vngariſta dicitur vſque ad Scalogaiſam, & locus qui voatur Culhe, & fluuius, qui dicitur Leo, & alius qui vocatur Mazza. Similiter cōcedimus præfatæ Eccleſiæ curtem, quæ dicitur Maxumaticum cum rebus, & poſſeſſionibus, cunctiſque pertinentijs. Hæc omnia, quæ ſuperius leguntur, quæ præfata Eccleſia nunc iuſte tenet, vel deinceps acquiſitura eſt, tam tibi, quam cunctis, qui in eo quo es ordine, loco ſucceſſerint, vel eis, quorum intereſſe potuerit, in perpetuum reſeruanda decernimus.

Dat. 10. Kal. aprilis per manum Petri S. R. E. presbyteri Cardinalis ac Bibliothecarij anno primo Pontificatus domini Gregorij VII. Papæ, anno 1073. indictione XI.

53 SIGIFREDVM deinde natione Germanum in Bononienſem ſedem Henricus Imperator III. ſimoniace intruſit anno 1074. cuius nefarij facti Septimus Gregorius admonitus, intruſum ad Romanum citauit concilium, contumacem vero, ac reluctantem, honore, auctoritateque Epiſcopatus expoliauit; tum vero a fidelium etiam communione amouit, cum per quinquennium contra Pontificem ſe contumaciſsimum præbuiſſet. Haud ideo tamen reſipuit, ſed ſcelus nouo ſcelere, Gregorij Pontificis inimicis acceſsit, ſimulque cum Horberto Mutinenſi Epiſcopo Gibertum Archiepiſcopum Rauennatem ab eodem Henrico intruſum Antipapam creauit anno 1079.

54 GERARDVM Gregorius deinde Pontifex deiecto Sigifredo ſuffecit. Tametſi autem reperiatur quidam Petrus eodem tempore Bononienſium fuiſſe Epiſcopus, ne tamen præſulum ſeries confundatur, aſſerendum eſt, vel illum fuiſſe Epiſcopum deſignatum, vel a Cæſarianis in odium Pontificis fuiſſe intruſum, poſt Sigifredi exceſſum.

55 BERNARDVS paulo ante Bononienſis canonicus, ex cleri ſuffragio euaſit ad ſedem anno 1083. Huius Epiſcopi tempore, canonicam ſanctæ Mariæ ad Rhenum ædificarunt regulares canonici ſancti Auguſtini, vnde poſtea inſignes, doctique viri prodiere, indeque factum exordium congregationi Rhenanæ, eo tempore regularis canonicæ vocatæ. Conſecrauit Bernardus confeſſionem ſanctæ Luciæ, ac ſancti Roſſeni, præſentibus Gerardo, Victore, atque Henrico deſignatis Epiſcopis Bononienſibus. Deceſsit an. 1104. ſepultuſque eſt in cathedrali, his verſibus leoninis ex more illius ætatis condecoratus.

Vir iacet hic magnus, Bernardus mitis vt agnus
Ordine canonicus, dogmate catholicus,
Eccleſiæ munus, fidei certamine durus
Schiſmaticis laqueus extitit, & gladius.
Paſtor erat iuſtus, lingua probitate venuſtus,
Gloria catholicæ, ſedis Apoſtolicæ
Hic opibus vanis, pro Chriſto factus inanis
Diſplicuit regi, vel proprio generi
In Cæna Chriſti, vita dum deſiit iſti
Additur in Cælis, cœtibus Angelicis
Qui viuis plora, ſurſum tranſire labora
Mente piæ matris, quæſo memento patris.
Tranſierat Phœbus, terquinis vnde diebus
Menſe ſub aprili, petijt cum ſidera Cæli
centenus quartus, Domini milleſimus annus.

56 VICTOR ciuis Bononienſis Bernardo ſucceſsit 1104 cuius paulo ante fuerat coadiutor. Creditur enim Gerardus hoc tempore deceſſiſſe. Ad hunc literas dedit Paſchalis II. Pontifex cap. peruenit. 16. quæſt. 11. è viuis exemptus eſt 1130.

57 HENRICVS iam deſignatus Epiſcopus, in eius locum ſuffectus eſt 1130. corpus S. Petronij integrum a ſe inuentum transtulit ſolemni pompa 1141. Eccleſiamque S. Chriſtinæ conſecrauit. Diem poſtremam obijt 1145. Quo Præſule monachi Ciſtercienſes a Bononienſibus in Abbatia ſanctæ Mariæ de Strata recipiuntur illic a ſancto Bernardo Claræuallenſi Abbate deſtinati. Abbatiam olim fundauit Bernardinus Buccaferrus Bononienſis anno. 994. pro Benedictinis monachis. Hodie vt fert humana conditio, nobile cœnobium a fundamentis pene dirutum, ac deformatum non ſine bonorum mœrore ſpectatur. Redditus a Sixto Quinto perpetuo Montis alti collegio a ſe conſtructo fuerunt adiuncti.

58 GERARDVS ciuis Bononienſis, ex canonico regulari ſancti Ioannis in Monte, ad Bononienſem ſedem ſubuectus eſt 1145. Ab Eugenio Tertio, & omnium priuilegiorum confirmationem obtinuit, eidemque in emphyteuſim dedit Anaſtaſius IV. omne territorium, quod paulo ante Romana Eccleſia in Bononienſi agro poſſederat. Alexandri III. veri Pontificis partes ſecutus eſt, annoque 1161. ſe Epiſcopali munere abdicauit, deceſsitque 1165. 6. id. auguſti. Poſt cuius ceſsionem Bononienſis Epiſcopus adlectus eſt Ildebrandus Craſſus de Guarinis Bononienſis presbyter Cardinalis ad titulum ſanctorum Apoſtolorum, tametſi electoribus non ſit aſſenſus. Tempore huius Gerardi, quidam Samuel reperitur fuiſſe Bononienſis Epiſcopus anno 1157.

Siue

Siue quia iam designatus erat, siue quia ex schismate ad eam sedem obrepserat. Cæterum Gerardi tempore Gratianus monachus Clusinus floruit, is ille qui ius canonicum composuit, cui decretale Gratiani titulum apposuere.

59 IOANNES Bononiensis, ex canonico regulari sancti Ioannis ad hanc sedem ascendit 1161. Hic Cathedralem restaurauit, quæ ex immani incendio deflagrauerat. Laterano Concilio sub Alexandro III. interfuit 1179. Annoque præcedenti consecrauerat Ecclesiam sancti Victoris, vt ex sequenti inscriptione perspicitur.

A. D. MCLXXVIII. 3. non. Martij
D. Io: Episcopus Bonon. consecrauit istam
Ecclesiam, & Altare maius ad honorem
Beatissimi Victoris martyris.
& aliud altare a septentrione ad honorem
Beati Ioannis Baptistæ.
& aliud a meridiano ad honorem
sancti Laurentij,
quæ duo altaria trāslata in teriori parte
Ecc: consecrata, & intitulata fuerunt vt supra
per Benedictum Episcopum Assisij
MCCCCXXVII. die XX.
Augusti.

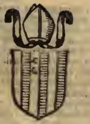
Decessit autem Ioannes 1188. id. ianuarijs, sepultusque est in noua Basilica, ab ipso consecrata, vt inscripta columna eiusdem confessionis eiusmodi versibus docet.

IOANNIS CORPVS PRÆSVLIS
HIC EST QVEM SVMMVS DOMINVS
FACIAT CONIVNGERE
SANCTIS.

60 GERARDVS Gisela Bononiensis, ex Archidiacono cathedralis, Episcopus adlectus est 1188. Hic primus fuit, qui ab Henrico VI. Imperatore Principis Romani Imperij titulum tulerit. Potentioris factionis Episcopus fuit, suæque ciuitatis Prætura functus est 1192. Decessit vero 1198. 7. idus Nouembris.

†

61 GERARDVS Areostua Bononiensis, Gerardo Giselæ successit 1198. Hic xenodochiū ædificatum a Grisonibus in honorem D. Bernardi in vico sanctæ Margaritæ consecrauit, renouauitque donationem canonicis factam 1206. ætatem extendit vsque ad annum 1213. eoque munere se exoluit.

62. Henricus à Frata Bononiensis, ex canonico sancti Victoris, clero suffragante, ad hanc sedem subuectus est anno 1213. hic in bonis numeratur Pastoribus, ecclesiasticæ iurisdictionis propugnator egregius, ob quam cum suis ciuibus plures lites contraxit, exercuitque anno 1220. a Friderico Imperatore sequens amplissimum retulit priuilegium, quo omnia iura Bononiensis Ecclesiæ rata habentur.

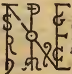
In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus II. Diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Siciliæ Rex gloriosus in perpetuum.

Imperialis maiestatis decet eminentiam iustis fidelium seruorum desiderijs benignam se præbere, & commodam, illorum propensius vocibus aures serenitatis suæ accōmodans, quorum deuotionem lucidam, & fidem præclaram in dies commendāt obsequia, inter quos dilectū fidelem principem nostrum Henricum venerabilem Bononiæ Episcopum præcipuum reputamus, cum suæ honestatis, & conspicuæ deuotionis certa nobis clarescant indicia. Ideo propter ea præclara seruitia, quæ nobis, & Imperio intrepide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, imperiali magnificentia concedimus, & confirmamus eidem Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi, suisque successoribus in perpetuum bonos vsus, & consuetudines, quos, & quas Ecclesia Bononiensis habuit; concedimus quoque, damus, & confirmamus præfato Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi, suisque successoribus plenam iurisdictionem omnium castrorum, & locorum eiusdem Episcopi, & Ecclesiæ Bononiensis, & nominatim castri S. Ioannis in Persiceto, & eius curtis, & pertinentiæ: castri Episcopi, & eius curtis: montis Caballorij, & eius curtis: castri Vnciolæ, & eius curtis, & pertinentiæ: Rocchæ Badali, & eius curtis: Argilis, & eius pertinentiæ: castri Maxumatici, & eius curtis, & Podij de Maxumatico: castri Puglioli, & eius curtis: castri Flexi, & eius curtis: castri Vngiani, & eius curtis. Item concedimus, & confirmamus, quod idem Episcopus Bononiensis, & successores sui terram Centi cum curte, & pertinentijs suis liberam, & exemptam, &

integram de cætero habeant, teneant, & possideant cum omni iurisdictione ciuili,& criminali districtu,& honore,sicut eam nunc habet,tenet,& possidet, liberam,& exemptam, & prædecessores sui habere, & tenere consueuerunt: ita quod nulla persona, vel ciuitas Bononiæ, seu quæcumque alia ciuitas, vel commune fodrum, vel collectam, vel aliquam exactionem ibi facere vel imponere præsumant in ea, in omnibus siquidem castris, & locis prædictis,ac terris, & earum pertinentijs, & habitationibus per præfatum Bononiensem Episcopū,eiusq; successores habere,& exercere volumus,& sancimus plenā iurisdictionem in placitis, bonis, & cæteris, quæ pertinent ad iurisdictionem ciuilem, & criminalem, non obstante priuilegio a nobis communi Bononiæ concesso, cum per illud non intelleximus auferre, vel diminuere iura Bononiēsis Ecclesiæ,nec obstare volumus priuilegium a serenissimo auo nostro Friderico inuictissimo Romanorū Imperatore ciuitatibus societatis Lōbardiæ apud Constantiam concessum : nec etiam statuta communis Bononiæ obstare volumus supradictis concedimus Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi portum Lueratici cum Portunatico,& decursus aquarum & alueos fluminum in omnibus locis, & terris prædictis. Specialiter regalias,& armarias, quæ, & quas in castellis,& locis suis,& in eorum pertinentijs habet, & vt liceat ei,suisque successoribus causas Bononiensis Ecclesię omnes per syndicum peragere non præstito iuramento calumniæ ab ipso Episcopo,ita quod alius contra eum hoc iure vti non possit, nec aduersarius nulla lege obstante ; adijcientes etiam concedimus sanctæ Bononiensi Ecclesiæ, vt nulla præterici temporis præscriptio ad hoc nostræ concessionis decreto eidem Ecclesiæ obijci possit, nisi centum annorum, & deinceps possessiones, actiones, & iura, seu iurisdictiones eiusdem Ecclesiæ non nisi spacio centum annorum præscribatur, & ecclesiasticæ personæ, & Ecclesiæ Bononiæ diœcesis plena gaudeant, atque fruantur libertate, & pace, vel vt nec ad angarias,vel per angarias, vel alias operas, sed nec ad collectam, vel exactionem aliquam quouis nomine censeantur, per aliquem nostrum missum,aliamuè maiorem,vel minorem laicalem personam, seu per commune Bononiæ compellantur curare,sed breue communis Bononiæ, vel sequimentum potestatis, aut in caualcatam, vel exercitum ire, cum oporteat eos circa seruitia dominorum suorum intendere. Statuimus insuper, quod secularis iudex de Ecclesijs, & clericis, & Ecclesiasticis personis prædictæ diœcesis, ac rebus eorum iudicare, vel disponere non præsumat ciuiliter, vel criminaliter, nisi quatenus canones sacri permittunt. Prætera priuilegia, & concessiones, & quodcumque antecessores nostri reges, siue Romanorum Imperatores, etiam summi Pontifices, seu alia Ecclesiastica, vel secularis persona, seu terrarum communia præfatæ Bononiensi Ecclesiæ, eiusque Præsulibus donationem, venditionem, concessionem, aut alio quouis titulo contulerunt, Imperiali magnificentia confirmamus, & priuilegij nostri aucto-

A ritate communimus. Alienationes vero, venditiones, & alias concessiones factas à prædecessoribus præfati Epi copi, de rebus prædictæ Ecclesiæ contra legitimas, & canonicas sanctiones in damnum, & præiudicium Bononiensis Ecclesiæ irritamus,& decernimus non valere. Cōcedimus quoque, & mandamus, quod potestas, & commune Bononiæ in eorum districtu pro bannitis habeant, quos Episcopus Bononiensis de suis terris bannierit,nec eis alij aliquam defensionem præstent, donec in banno Episcopi erunt. Insuper Episcopum Bononiensem, & Ecclesiam Bononiensem cum omnibus ad Episcopatum Bononiæ pertinentibus sub nostra Imperiali protectione suscipimus. Statuimus ergo, & nostra imperiali auctoritate sancimus, quod nulla omnino persona alia, vel humilis, ecclesiastica, vel secularis, nullumque commune hoc nostræ maiestatis priuilegium audeat violare, nec aliquibus calumniarum iniurijs, seu damnis occasione statuti, vel consuetudinis ciuitatis attentare præsumat, quod qui fecerit, in vltionem temeritatis suæ componat ducentas libras puri auri, medietatem cameræ nostræ, reliquam partem Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi. Ad cuius rei certam in posterum euidentiam, præsentem exinde paginam conscribi, & maiestatis nostræ sigillo iussimus cōmuniri. Huius rei testes sunt Bertholdus Aquileiensis Patriarcha, Sigifridus Maguntinensis sedis Archiepiscopus, &c.

Signum inuictissimi Friderici secundi Imperatoris diui Augusti *mi domini nostri Romanorum Imperatoris, & Regis Siciliæ.*

Ego Corradus Spirensis, & Metensis Episcopus, Imperialis Aulæ cancellarius vice domini Engelberti Coloniensis Archiepiscopi, & totius Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1220. *Imperante domino nostro glorioso Friderico Romanorum semper Augusto, anno Imperij eius primo.*

Datum per manum Henrici de Tanna Imperialis Protonotarij in monte Malo prope vrbem 7. *Kal. decemb. indict.* 9.

Collapsum pene tectū cathedralis ex antiquitate reparauit Henricus ampliauitq; Episcopale Palatium, censusque adauxit, viriliterq; se gessit in omnibus. Hic illa duo lumina sanctimoniæ, ac voluntariæ paupertatis, sanctū Dominicum scilicet, ac sanctum Franciscum, numerosissimæ prolis fœcundissimos Patriarchas Bononiæ excepit, quorum in primis Dominicus insigne illud ibi construxit cœnobium, primaque generalia comitia celebrauit, relicturus etiam ibidem dum vita excederet. Franciscus vero ibidem maximo cum animarum fructu monasterium plantauit, cui postea de nomine sancti fecere cognomen. Henricus

tiensigitur post sapienter, sancteque Bononiensem administratam Ecclesiam 27. annos, eo munere libens, volensque se abdicauit, vt sibi ipsi sepulchro propiori studeret. Paulo post decessit 1240. pridie Kal. iunij. Sepultusque est in Ecclesia S. Victoris.

63 OCTAVIANVS Vbaldinus Florentinus ex Archidiacono Bononiensi, capellano, ac subdiacono Gregorij IX. clericali capitulo suffragante, Henrico suffectus est, confirmatusque a Pontifice, tametsi nondum triginta annos explesset, Kal. iulij 1240. Ad quatuor annos Bononiensem rexit Ecclesiam, eoque munere se abdicauit, cum illum Innocentius IV. inter purpuratos honorifice cooptasset anno 1244. sub titulo sanctæ Mariæ Nouæ. Hunc Cardinalem apud principes viros illius ætatis summæ existimationis fuisse scribit Ioannes Villanus in Historijs. Caput Ghibellinorum se præbuit in Hetruria, studuitque Friderico secundo quam qui maxime, cuius rei causa parum absuit, quin Innocentius ipse, qui contulerat eidem roseum Pileum, non adimeret. Cæterum ab Octauiano consecutum Pontificis fatum, infortunium auertit. Contra Manfredum spurium, qui Siciliæ regnum inuaserat, munere legationis functus est, sed infelici conatu. Siquidem cum sane graue detrimentum accepisset, cæterarum etiam suarum virtutum visus est amisisse splendorem. Superstes fuit vsque ad X. Gregorij tempora, cui vnice charus fuit; sub cuius deinde Pontificatu obijt diem postremam anno 1272.

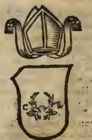

64 Fr. IACOBVS Boncambius, filius Vidonis, ex Ordine Prædicatorum, Innocentij IV. Vicecancellarius, Vbaldino suffectus est an. 1244. Qui vix Bononiensem thronum ascenderat, cum inter discordantes ciues suos, pacis fœdus percutiendum curauit, cumque Imolensibus pacificauit anno 1248. Redeuntem a Lugdensi concilio Innocentium Pontificem excepit hospitio. Exorauit Bononienses, vt inter tutelares diuos haberent sanctos Dominicum, ac Franciscum, quorum Ecclesias consecrauerat. Episcopatui lapideos gradus posuit, sacramque turrim laminis plumbeis contexit: locum attribuit prope portam sanctæ Mariæ fratribus Pœnitentibus. Ad 16. annos Bononiensem administrauit Ecclesiam. Cumque Maxumati per gradus domus fallente vestigio fuisset misese deuolutus, excessit è vita die 3. mensis Octobris anno 1260. Bononiam delatus, apud suos Prædicatores sepulchrum accepit. Meminit Iacobi Leander Albertus de vir. illustrib. Ordinis Prædicatorum, cuius suauissimam memoriam, pia credulitas fidelium tamquam hominis Deo propioris veneratur, & colit.

65 OCTAVIANVM iuniorem Vbaldinum Boncambius excepit, senioris Octauiani nepotem anno 1260. Hic fratres Seruitas excepit in Burgo sancti Petronij, fratribusque Augustinianis, qui nouiter & ipsi aduenerant, Ecclesiam S. Iacobi attribuit an. 1284. anno vero 1295. Carmelitæ fratres ab eodem sancti Martini Ecclesiam acceperunt. Huius Episcopi tempore, Bononiæ fato functus est iurisconsultissimus Accursius Florentinus, anno scilicet 1279. Diu Octauianus Bononiensi Ecclesiæ præfuit, populumque sibi creditum tum verbo, tum exemplo egregie instituit, e vitaque excedens in cathedrali tumulatus est cum alijs suis successoribus. Quod ipsum sepulchrum cum ex nouæ Basilicæ constructione dirutum fuisset, hac subiecta communique inscriptione, eorum qui illic aliquando iacuerant, memoriæ consuluerunt.

OCTAVIANO VBALDINO
FLORENTINO OCTAVIANI S. R. E.
CARD. ET EPISC. BONON.
A. FRATRI NEPOTI
XVII. KAL. OCTOB. MCC. V C.
HVBERTO PLACENTINO
XIV. KALEN. IVNII
MCCCXXII.
STEPHANO AGONETTO
NARBONENSI
MCCCXXXII.
IOANNI DE NASO GALERATENSI
II. NON. SEXTILES
MCCCLXI.
HVIVS ECCLESIÆ PRÆSVLIBVS
LVCIS VSVRA FVNCTIS.
QVORVM MONVMENTA
IN BASILICÆ INSTAVRATIONE
INTERCIDERVNT.

SCHIAT-

66 SCHIATTA Vbaldinus Florentinus, Octauiani iunioris frater, ex canonico, Bononienſis Epiſcopus adlectus eſt anno 1295. Quatuor omnino annos Bononienſem abſens rexit Eccleſiam, Romæque minimè inauguratus deceſsit, ibidemque ſepultus fuit anno 1297. Huius tempore Bononiæ floruit Vido Abayſius iuriſconſultiſsimus.

67 Fr. IOANNES Iordanus Sabellus Romanus, ex Ordine Prædicatorum, cum Patauinus Epiſcopus eſſet, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1298. 4. idus ianuarij ex Reg. Vatic. Epiſt. 443. f. 113. anno 4. Bonif. VIII. tres annos pie, ſanctèque Bononienſem adminiſtrauit Eccleſiam, deceſsitque 1301. Vir qua doctrina, qua ſanctimonia vitæ inſignis, præter generis nobilitatem, vnde eiuſdem ſane præclaris doctrinis maximus ſplendor videbatur accedere: meminit Ioannis Leander Albertus in lib. de viris illuſt. Ordinis Prædicatorum.

68 VBERTVS Placentinus, canonicus Laudenſis, a Bonifacio VIII. Pontifice Maximo ad hanc ipſam ſedem ſubuectus eſt anno 1301. 13. Kal. octobris anno 8. Reg. Vatic. Ep. 260. fo. 220. cum prius idem Pontifex irritas declaraſſet electiones Vbaldini Archipresbyteri S. Ioannis in Perſicheto, atque Benedicti Caietani de Piſis Apoſtolici capellani, a capitulo Bononienſi in contentione celebratas. Hic Henricum Cæſarem Romam proficiſcentem, vt diademate Imperiali inſigniretur, excepit hoſpitio. Iuſſuſque a Clemente Quinto Pontifice, bona Templariorum tranſtulit ad Hoſpitalarios ſancti Ioannis de Rhodio. Condidit conſtitutiones Eccleſiæ collegiatæ ſanctæ Mariæ Maioris, locumque attribuit fratribus ſancti Baſilij de Armenia prope ſancti Mamoli portam. Vitam finiuit anno 1322. 14. Kal. iunij, ſepultuſque eſt in cathedrali.

69 ARNOLDVS Sabatetius Bononienſis ex canonico Meldenſi, electus a clero confirmatuſque a Ioãne XXII. inauguratus fuit in Eccleſia ſancti Dominici an. 1322. die 27. menſis octobris. Cardinalem Bertrandum de Podietto Apoſtolicum Legatum excepit hoſpitio; a quo deinde honore Epiſcopatus ſpoliatus eſt 1329. quod cõtra illum clerus Bononienſis cauſam peruiciſſet, ſimoniace coemiſſe illum ſedem Bononienſem: tandem ad Epiſcopalem ſedem Regenſem in Gallia in prouincia Aquenſi translatus a Ioan. XXII. anno 1329. Kal. octob. ex Reg. Vatic.

70 STEPHANVS Agonettus Gallus Narbonenſis Archidiaconus Parmenſis, & Papæ capellanus Bertrandi Cardinalis Italiæ Legati Cancellarius Bonon. ſedem obtinuit an. 1329. Kal. octob. duos annos illam Eccl adminiſtrauit: ob inſuaues mores, illiberalẽ faciem, gibboſæque perſonæ dehoneſtamentũ, Bononienſi populo inuiſus, e viuis excedens ſepultus eſt in cathedrali. Lambertum deinde Podiettum Caducenſem, Cardinalis Podietti nepotem, ſcribit Sigonius inauguratum anno 1333. menſe octobri, Epiſcopatus Bononienſis initiſſe poſſeſsionem, ac poſt tres annos a populo Bononienſi cum patruo Cardinali compulſum in arcem, indeque eductum, atque in Gallias profectum, vltro ſe abdicaſſe Epiſcopatu anno 1336. Nulla huius Lamberti mentio extat in lib Prouiſ. Prælat. neque in Reg. Ioan. XXII. Pontif. quin anno 1332. die 5. menſis iunij reperitur Bertrandus electus Aptenſis Epiſcopus huc translatus: vnde iure merito hunc Lambertum ex albo Epiſcoporum Bononienſium diſpungimus.

71 ALBERTVS, quem aliqui Bertrandum appellant, è nobiliſſima Acciaiola gente Florentinus, Angelo Cardinali Acciaiolio propior affinis Leonis filius, electus Aptenſis in Gallia hunc eundem Epiſcopatum obtinuit 1332. non. iunij, vt paulo ſupra dixi, in Reg. Vatic. reperiri. Satiſque conſtat quamdiu Bononienſem adminiſtrauerit Eccleſiam; ſcilicet ab anno 1332 ad annum vſq; 1340. Tametſi autem affirmet Vatic. Reg. Ep. 143. an. 6. Benedicti XII. ſcribatque Sigoniu ad Niuernenſem in Gallijs Eccleſiam illum fuiſſe translatum, haud tamen in catalogo Claudij Rus berti illius Eccleſiæ potui reperire, niſi forte hic ille

ille idem Bertrandus Acciaiolius ſit, quem Claudius Bertrandum de Formello illic appellat.

72 BELTRAMINVS Paravicinus Mediolanenſis Nouocomi Epiſcopus, Bononiæ Benedicti XII. Legatus, eam ciuitatem, quæ a ſancta ſede deciderat, recuperauit, adduxitque ad priſtinum Eccleſiaſticum imperium, Thadæo Peppulo pro ſancta Eccleſia declarato Vicario. Hic anno 1340. non. ſeptemb. ad hanc ſedem promotus eſt; abſenſque fuit vſque ad annum 1344. primaque die ineuntis augusti obtenti Epiſcopatus inijt poſſeſsionem, cuncto populo præ lætitia acclamante, qui de eius pietate, inque agendo dexteritate egregiam imbiberat opinionem. Aucnioni deceſsit anno 1350. vbi ſepulchrum accepit.

73 IOANNES de Naſo Galeratenſis, Diœceſis Mediolanenſis, ex Epiſcopo Veronenſi Bononienſis Epiſcopus effectus eſt Clemente VI. ita mandante anno 1350. 3. octob. ex Reg. Vatic. anno 1352. 3. idus iulij obtenti Pontificatus inijt poſſeſsionem, ac primum magna ex parte Epiſcopatum reſtaurauit, addidit nono templo ſactorum Syneſij, & Theopompi. Carthuſianorũ Eccleſiam conſecrauit, canonicoſque ſanctæ Mariæ de Rheno bellicis ærumnis vexatos Bononiæ excepit, illiſque ſancti Saluatoris templum attribuit, vnde poſtea traxere cognomen. Cuius intuitu populique Bononiẽſis ſupplicatione Innocentius VI. anno 1360. Bononienſem academiam amplisſimis priuilegijs ſacræue Theologiæ ſtudio exornauit, eidemque Ioanni Epiſcopo ſucceſſoribuſque ſuis in ea facultate laureandi ius in perpetuum conceſsit cuius quidem priuilegij tenor eſt talis.

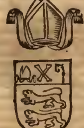
INNOCENTIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam

Quaſi lignum vitæ in paradiſo Dei, & quaſi lucerna fulgens in Domo Domini eſt in ſancta Eccleſia facultatis Theologicæ diſciplina, ipſa quippe velut fœcunda eruditionis mater ad irrigandam ſterilem orbis faciem fluuios de pectore Saluatoris emittens humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme per infuſionem veritatis ad viam reducit iuſtitiæ, viuificat animas, eaſque ad exaltationem catholicæ fidei, & exterminium hæreticæ prauitatis, & cunctorum infidelium, & aduerſus etiam inuiſibiles poteſtates armis inexpugnabilibus munit, & fortiſsimas cõſtituit belliſtrices. Hæc frequenter intra cordis arcana ſollicita mente reuoluimus, & intenta meditatione penſamus, tantoque propterea amplius ad illius dilatationem ſtudia, & labores libenter impendimus, quanto exinde maiora animarum lucra prouenire, & vniuerſalis Ecc. ſtatum amplius cognoſcimus augumentari. Sane dudum fructus vberes quos ſtudium Bononienſe, quod longisſimis temporibus in ſe ipſo ſicut præfulgida ſtella emicuit, & diffuſa claritate longe, lateque refulſit, in iure canonico, & ciuili, & liberalibus artibus tanquam ager plenus, cui Dominus benedixit, copioſa fertilitate produxit haſtenus, & producit, cum delectatione animi recenſemus, & deinde ſperamus ipſius Theologicas palmas ſi illius ſtudiũ poſſet ibidem amplius propagari, dum que fidei puritatẽ, & deuotionem eximiam quam dilecti filij populus, & Com. Ciuit. Bonon. noſtri, & Rom. Ecc. fideles ad nos, & dictam Eccleſiam habuerunt haſtenus, & habere noſcuntur diligenter attendentes, dignum duximus, & equitati congruum exiſtimamus, vt ciuitas ipſa, quam diuina gratia magnis donis, & gratijs illuſtrauit, bonorum multiplicium fœcunditate dotauit, & loci amœnitate non modica decorauit, huiuſmodi ſcientiæ Theologicæ facultatis muneribus ampliētur. Ideoque eorumdem populi, & communis deuotis in hac parte ſupplicationibus benigne annuentes auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus, quod in dicta ciuitate deinceps ſtudium generale in eadem Theologica facultate exiſtat, & perpetuis futuris temporibus vigeat, ac docentes & ſtudentes ibidem in facultate prædicta omnibus priuilegijs, libertatibus, & immunitatibus cõceſsis docentibus, & ſcholaribus ſtudentibus in illis in ſtudijs generalibus eiuſdem facultatis commorantibus gaudeant, & vtantur. Volumus tamen quod ad docendum, & regendum in ipſo ſtudio in huiuſmodi facultate Magiſtri, & Bachalarij, qui in Pariſienſi ſeu alijs famoſis ſtudijs eiuſdem facultatis honorem Magiſterij ſeu Bachalariatus receperint, & alias experti, & idonei in huiuſmodi ſtudijs Theologicæ facultatis nouiter aſſumantur, ita quod ciuitas ipſa tanto inſignita honore dotibus fulgeat honori correſpondentibus memorato. Insuper ciuitatem, & ſtudium præfata ob profectus publicos, quos proinde ſperamus, amplioribus honoribus proſequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem, vt ſi qui in eodem ſtudio proceſſu temporis eiuſdem ſcientiæ Theologicæ facultatis brauium aſſecuti ſibi docendi licentiam, vt alios erudire valeant, petierint, impertiri, poſſint examinari diligenter ibidem, & in eadem facultate Theologica titulo magiſterij decorari, auctoritate Apoſtolica ſtatuentes, vt quotiens aliqui in eadem Theologica facultate in eodem ſtudio fuerint Magiſtrandi, præſententur Epiſcopo Bonon. qui pro tempore fuerit vel eius Vicesgerenti, ſufficienti tamen, & idoneo, quem ad hoc ipſe Epiſcopus duxerit ſpecialiter deputandum ſeu Eccl. Bonon. Paſtore carente, dilectorum filiorum capituli ipſius Eccl. qui erit pro tempore Vicario Generali, qui omnibus Magiſtris dictæ facultatis Theologicæ, in qua huiuſmodi examinato fuerit facienda in ſtudio ipſo actu regentibus præſentibus conuocatis eos gratis pure, & libere ac omni dolo, & fraude ac difficultate ceſſantibus de ſcientia, facundia modo legendi, & alijs quę in promouendis ad Magiſterij honorem in facultate prædicta, & eius officium requiruntur examinare ſtudeant diligenter, & illos quos idoneos reperierint, petito ſecrete, pure, & bona fide eorundem magiſtrorum conſilio, quod vtriq; conſilium in ipſorum conſulentium diſpendium, ac iacturam ſub debito iuramenti ſuper hoc præſtandi tam ab Epiſcopo ſeu Vicario, ac Magiſtris ſingulis huiuſmodi reuelari quomodolibet diſtrictius prohibemus, approbet, & admittat, eiſque petitam licentiam largiatur alios minus idoneos

poſt

poſtpoſitos, gratia, odio vel fauore nullatenus admittendo, ſuper quibus Epiſcopi Magiſtrorum ac Vicarij prædictorum conſcientias oneramus volentes, quod illi qui in præfato ſtudio Magiſtrati fuerint in facultate prædicta, in eo, & alijs generalibus ſtudijs dictæ facultatis regendi, & docendi abſque approbatione alia liberam habeant facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatutorum ordinationum intentionũ, & voluntatum infringere vel ei auſu temerario contraire; ſiquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum apud Villam nouam Auinionen. Diœceſis ſecundo Kalen. iulij Pontificatus noſtri anno octauo.

Ioãnes vero in optimis Bononienſibus Præſulibus numeratus eſt, in Cẽto oppido è viuis exceſſit, quo vt tumultus bellicos declinaret, confugerat 1361. 3. non. auguſti, cuius corpus deinde Bononiam delatum, ſumptuoſo funere in principe Baſilica tumulatum eſt.

74 AYMERICVM deinde Chatrum Gallum Lemouicenſem, Vollaterranum Epiſcopum, Bononiæque gubernatorem nomine VI. Innocentij, idem Pontifex transtulit ad Bonon. Eccleſiam anno 1361. 12. Kal. nouemb. Dieque omnibus ſanctis ſacra, obtenti Epiſcopatus curam aggreſſus eſt. Omnium priuilegiorum a Carolo IV. Imperatore confirmationem obtinuit anno 1365. in quo priuilegio titulo principis Imperij condecoratur. Eccleſiam ſancti Michaelis in nemore monachis montis Oliuetani attribuit, canonicis regularibus inde dimotis: monachos Camaldulenſes, atque Celeſtinos Bonuniam introduxit, fauitque præcipua quadã ſignificatione amoris ſancti Bernardi collegio monachorum Ciſtercienſium conſtructo quondam a Bernardo Lambertefco Florentino Abbate ſanctæ Mariæ de Strata viro pio, & docto, vbi modo cernitur cœnobium ſancti Bernardi monachorum montis Oliuetani, qui illud acquiſierunt poſt celebrem illam Abbatiam ſanctæ Mariæ de Strata cõmendatam, eiuſdem ordinis Ciſtercienſis: ex eo: ſancti Bernardi collegiũ duplum eſt. Spectabilem partem Carthuſiani cœnobij extra Bononiæ muros cõſtruxit, vt ex ſequenti marmorea inſcriptione colligitur, ibidem parieti affixa, vbi eius gentilitia in ſculpta ſpectantur.

Hoc opus fecit fieri Dominus
Aymericus Chiati Dei gratia Epiſcopus Bononienſis
& Princeps Imperij ſub anno Domini
MCCCLXVII. Ind. quinta
& fuit Capella ab ipſo conſecrata
dicta die.

Eo quoque Præſule, & academiæ cancellario Theologiæ facultatis ſtudium, iuxta Innocentij VI. decretum robur accepit, euocatis e diuerſis mundi partibus viris clariſſimis, vt in peruetuſto libro eiuſdem collegij legitur.

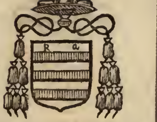
Cuius rei (ait) fama per vniuerſum volãte, tempore reuerendiſs. in Chriſto Patris, & D. D. Androyni Card. Cluniac. in Bonon. & ciuitatibus Eccleſiæ in Italia conſtitutis Apoſt. Sedis Legati, atque vniuerſalis in Chriſto Patris, & D. D. Aymerici Bonon. Epiſcopi noſtræ ſacræ Theologiæ facultatis digniſſimi cancellarij ad fundandum, & inchoandum Bonon. Studium Theologicæ facultatis, ex diuerſis mundi partibus hue acceſſerunt viri ſacræ lectioni dediti, & in lege Domini eruditi Doctores vtrique Theologica ſcientia, moribus, & virtutibus inſigniti, quorum magiſtrorum nomina digna memoria ſunt iſta; Magiſt. Petrus Thomas natione Aquitanius tunc Dei gratia Patriar. Conſtantinoplit. ordinis ſanctæ Mariæ de Monte Carmelo, Magiſt. Vgolinus de Vrbeueteri Doctor acutiſsimi ingenij ord. eremitarum ſancti Auguſt. Magiſt. Franciſcus Adriani Bonon. vir Angelicæ vitæ Ord. Minorum, Magiſt. Thomas de Padua textualis eximius, & eloquentia clarus ord. Carmelitarum, Magiſt. Thomas de Fregnano de Mutina Doct. vtrique moribus inſignitus, & fidei zelator intrepidus Ord. Minorum Magiſt. Petrus Monachus Cluniacen. D. Cardinalis Cluniacen. Auditor, & ſocius commenſalis. Magiſt. Ioannes de Podio doctorum ſpeculatiuus & hæreticorum malleus nunquam feſſus Ord. Fr. Prædicatorum. Magiſt Bonauentura de Padua vir tam diuinarum ſcripturarum quam ſecularium litterarum commentator præfulgidus ordinis eremitarum, Magiſt. Ludouicus de Venetijs vrbanæ eloquentiæ pater. hactenus liber.

Aymericus deinceps Bononienſem rexit Eccleſiã vſque ad annum 1371. rediensque in Galliam vltro eo munere ſe exoluit.

75 BERNARDVS Lemouicenſis Gallus, Gregorij XI. affinis Spoleti antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1371. Celebrata Synodo profuit clero, illumque ad puriores mores traduxit. Deceſſit anno 1378. Poſt cuius exceſſum, cum teterrimũ illud ſchiſma inter Vrbanum VI. & Clementem VII. Antipapam ebulliſſet, Pſeudopontifex audita morte Bernardi, Bartholomeum quendã in illam ſedem intrudere conatus eſt, cum è contra Vrbanus verus Pontifex Philippum Carapham ſuffeciſſet defuncto, qui excluſo Bartholomeo illam ſedem obtinuit, vt videre eſt in lib. Prouiſionum Prælatorum eiuſdem Antipapæ Clementis.

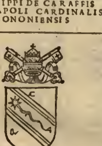
PHI-

A

76 PHILIPPVS Caraffa Neapolitanus Archidiaconus Bononienſis, a clero dictus Epiſcopus annuente electioni Vrbano, eiecto Bartholomæo. Bononienſi ſedit in throno anno 1378. eodemque anno ab eodem Pontifice vocatus eſt ad Senatoriam purpuram ſub titulo ſancti Martini in montibus, functuſque eſt Æmiliana legatione. Cæterum illum Bononiæ ſuſtulit contagium 1389. 14. Kal. ianuarij ſepultuſque eſt in cathedrali cum hac inſcriptione.

HIC EST CORPVS
R. IN CHRISTO PATRIS AC D. DOMINI
PHILIPPI DE CARAFFIS
DE NEAPOLI CARDINALIS
BONONIENSIS

77 COSMATVS Melioratus Sulmonenſis, ab Vrbano VI. Bononienſis Epiſcopus dictus eſt ante annum Philippo cedente, 1386. verum electum populus Bononienſis non excepit, eundem deinde Bonifacius IX. poſt fatum Vrbani Archiepiſcopatus Rauennatis commendatarium fecit, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ theſaurarium, vicecancellarium, ac presbyterum Cardinalem ad titulum ſanctæ Crucis in Hieruſalem. Tametſi autem illum reieciſſent Bononienſes, titulum tamen Cardinalis Bononienſis adornauit, retinuitque vſque ad annum 1392. eoque munere deinceps vltro abiuit, Rauennatitantum thro no contentus. An. vero 1405. ad ſummum Pontificatum proiectus eſt ſub nomine Innocentij VII.

78 BARTHOLOMÆVS de Reymundis Bononienſis, filius Nicolai, ſancti Felicis Abbas, ordinis ſancti Benedicti, ad patriæ ſedem aſcendit anno 1392. idibus ſeptemb. munus conſecrationis primis die decembris ſuſcepit in Eccleſia ſanctæ Claræ. Sedit autem vſq; ad annũ 1406. Quo ipſo anno fato functus eſt 18. Kal. Iulij, ſepultuſque eſt in cathedrali, quam fornicibus exornauerat, vt ex ſequenti inſcriptione marmorea perſpicitur.

Reuerendiſs. in Chriſto P. & D. D.
Bartholomæus de Raymundis de Bononia
a magno, & potenti populo Bonon. P.
electus, Dei, & Apoſt. Sedis
gratia Bonon. Epiſcopus fecit fieri opus
iſtarum voltarum totius Eccleſiæ tempore
D. D. Bonifacij Papæ IX. an. Domini
MCCCC.

Reuerendiſs. in Chriſto P.
& D. D. Barthol. de Raymundis de Bonon.
a magno, & potenti populo
Bononienſ.
perlectus Dei, & Apoſtolicæ Sedis
gratia Bonon. Epiſcopus fecit fieri hanc
Sacriſtiam, quam & dotauit tempore
ſanctiſſimi in Chriſto P.
& D. D. Bonifacij Papæ IX. anno Nat.
Domini noſtri Ieſu Chriſti
MCCCXCVII.

79 Reperi poſt hunc Bartholomæum de Raymundis, alterum eiuſdem nominis Ordinis Prædicatorum alumnum Epiſcopum Bononienſem, defunctum in Aſtenſi Pedemontium ciuitate anno 1409. die 30. auguſti, & in nobili ſaxeo

C tumu-

tumulo apud suos Prædicatores humatum in Ecclesia sanctæ Mariæ Magdalenæ, vbi eius marmoreum simulacrum, vna cum insignibus gentilitijs, & inscriptio prostat mortalibus.

HIC IACET REVERENDISS.
IN CHRISTO P. FR. BARTHOLOMÆVS
QVONDAM BONONIENSIS
EPISCOPVS
SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTOR
EGREGIVS DE ORDINE
PRÆDICATORVM
QVI OBIIT MCCCCVIIII.
DIE PENVLTIMA AVGVSTI
CVIVS ANIMA.

Deest Requiescat in pace, vt nos monuit eruditus vir Philippus de Malabaila Astensis, olim congregationis Fulien sium Ord. Cistarciensis emeritus Generalis, quam inscriptionem ipsemet excepit è tumulo, vbi à latere hæc alia leguntur verba: *Procolius de Duracio ciuis de Albania, fecit fieri istud sepulchrum ad honorem Redemptoris nostri Iesu Christi, & Mariæ gloriosæ semper Virginis, & memoriam Reuerendissimi Domini, Domini Magistri Bartholomæi Episcopi Bononiensis Ordinis Prædicatorum cum historia B. Mariæ Magdalenæ*. Ex opposito vero latere ita legitur: *Hoc opus fecit frater Procolius de Duracio eiusdem Ordinis*. Cæterum expiscari non potui, quando Bartholomæus iste ad Bononiensem Ecclesiam ascenderit, nec satis mihi constat a quo Pontifice Episcopus renunciatus, cuius regionis vel familiæ fuerit, etiamsi a Nicolao Pasqualino *delle Biscie* vocitetur, quem male Astensem Episcopum vocat. Crediderim autem ab Pseudo pontifice Benedicto XIII. post alterius Bartholomæi excessum, contra Antonium Corarium a patruo Gregorio XII. ad hanc Ecclesiam euectum, intrusum fuisse (vt illorum temporum, in tanta Christianæ Reipublicæ perturbatione, mores ferebant, vt modo vnus, modo alter diuersæ factionis eueheretur ad sedem) Bononiamque petentem in itinere apud Astam defunctum, & tumulatum fuisse. Dabis veniam lector, si schismatis tempore tantaque rerum confusione veritas haud expiscari potuerit; interim vero ex gentilitijs stemmatibus, quæ in sepulchro eius exculpta sunt cuius illa gentis fuerit, cum hic apponi curauimus, aliquando tu ipse diuinabis.

80 ANTONIVS Corarius Venetus Philippi filius, Gregorij XII. nepos, Canonicus S. Georgij in Alga, electus est Episcopus Bononiensis an. 1407. mox & camerarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Hierosolymitanus Patriarcha, tum & Cardinalis sancti Chrysogoni, eique vulgo inhæsit cognomen Cardinalis Bononiæ. Quamquam eius ciuitatis, quæ patrui partes oppugnabat, Episcopatus possessionem nunquam inierit, quam eo tempore duo œconomi administrabant. Anno autem 1412. eam Ecclesiam resignauit annua sibi pensione retenta. Constantiensi concilio interfuit, vbi patruus Gregorius de Apostolica sede deturbatus est, ipseque inter purpuratos annumeratus, Martini V. deinceps partes sincere secutus est, ac postea Eugenij IV. Pontificis consobrini, sub quo Portuensis, ac Ostiensis Episcopus fuit: è viuis exemptus est, cum omnium opinione sanctissime vixisset, ita vt arbitrentur plerique illum illibatæ fuisse virginitatis. Scripsit, vt Garimbertus narrat, sui temporis Historiam, quæ M. S. olim Venetijs asseruabatur. Patauij in Cœnobio sancti Ioannis decollati sui ord. spiritum Deo reddidit anno 1445. die 19. mensis ianuarij ætatis 76. Venetijs vt mandauerat sepultus est apud sanctum Georgium in Alga cum hoc epitaphio in candido tumulo.

SEPVLCRVM PIISSIMI PATRIS
DOMINI ANTONII CORARII
BEATÆ MEMORIÆ EPISCOPI
OSTIENSIS CARDINALIS
BONONIENSIS FVNDATORIS HVIVS
CONGREGATIONIS
QVI OBIIT ANNO A NATIV.
DOMINI MCCCCXLV.
DIE XIX. IANVARII.
ORATE PRO EO.

De Coriario noster Vespasianus Florentinus in eius vita nondum edita, sparsim vero suis in Annal. eruditissimus Æmoniæ Episcopus Io. Philippus Tomasinus recenset, de quo hæc in fine affert tãto Præsule digna: *Maphæi, inquit, Contareni præfectura nil gratius accidit Cardinali Corrario, qui iam aliquot annis in D. Ioannis Decollati cœnobio pientissimus pater cum filijs tranquille senectutem ducebat. Cellulam hic sibi nihilo alijs ampliorem selegerat: communi victu, precibus, ieiunijs, cæterisque antiqui instituti moribus peculiare nihil præ se ferebat. Piorum, & docto-*

& doctorũ hominũ conuerſatione, e vicina vrbe, mirifice recreatus ijs præcipue Bibliothecam ſuam rarioribus libris eleganter conſcriptis refertam parare voluit: nec doctrina tantum, ſed conſilijs, ſanctiſsimis monitis omnes iuuare. Mira eius in omnes liberalitas, maximeque in pauperes, & egenos colonos ijs temporibus nuperis bellis exhauſtos. Nec diſpar eius in religioſos ſtudium. Binas enim Abbatias non infimæ ſortis Veronæ & Patauij Benedictinis reddidit, aliaque loca, quæ ſummi Pontificis benignitate accepta ferebat, primis poſſeſſoribus reſtituit. Ita Patauino cœlo, ſoloque delectatus, & Maphæi ſuauiſsimo conſortio exhilaratus, poſtquam per tot annos vitam ſanctiſsime Deo conſecraſſet neque longe abeſſe cognoſceret corporis diſſolutionem, quæ ſupererant facultates diuerſorum religioſorum locis, & pauperibus reliquit. Conuocatis autem quorundam cœnobiorum procuratoribus partem ſuæ ſupellectilis, reſeruato ſibi calice, & quatuor patenis argenteis his verbis diſtribuit: En portionem fructuum ex veſtris locis accipite, quam diligenti cura vobis ſeruaui. Gratias Deo agite, & pro me orate. Maphæo vero veluti ſocietatis ſuæ clariſsimo alumno die 3. martij eiuſdem anni 1444. hæc ſacra veſtimenta pro Eccleſia ſancti Georgij in Alga conſignauit, primum pluuiale album pulchrum cum capucie. Planetam albam pulchram. Dalmaticam albam. Tunicellam albam cum ſtolis, & manipulis. Amictum vnum cum fixio aureo. Cingulum cum perlis laboratum. Camiſum vnum pulchrum. Gremiale vnum album de ſerico. Tobaliam ad cooperiendum altare. Item duas alias tobalias. Item alteram cum armis. Duas ampullas argenteas aureatas. Pectorale argenteum cum tribus nodis de perlis. Duos calices magnos pulchros cum duabus patenis. Duæ burſæ corporalium. Plures tobaliæ laborata de ſerico. Duæ altariola. Item reliquias ſanctorum cum vaſis ſuis argenteis. Eodem quoque die viginti ſupra centum manuſcriptos Codices in aſſerculis, alioſque abſque tabulis in membrana conſcriptos, quos longo tempore magniſque impenſis parauerat, eodem affectu ipſi tradidit, quibus poſtea teſtamenti executores alios immiſerunt. Tanti viri res geſtæ temporum iniuria deperdita vna cum eiuſdem lucubrationibus, a quibus præſertim non ſine deſiderio eruditorum eius temporis Hiſtoriam ibi repoſitam, malis artibus, vel noſtrorum incuria cum alijs amiſſam dolemus. maximeque quod tanti auctoris noſtri memoriam ea iactura exteris non parum obſcurauerit. Nulla tamen dies eam delebit, quem rara virtus ſuperis amicum reddidit: quibus perenni caſtitate vitæ integritatem vſque ad exitum probauit. Ad quorum conſortium translatus paucis poſt menſibus vitam LXXVI. annos inculpate geſtam beato fine hic præſentibus patribus clauſit die XIX. ianuarij MCCCCXLV. Horum primi funus ſolemni pompa debitiſque, iuſtis mœſti Venetias proſequuntur: vbi ex teſtamento in æde ſancti Georgij in Alga Venetorum nobilium ciuiumque expoſitũ, communi ordinum luctu non ſine ſanctitatis opinione ſub candido marmore conditur. Hactenus ille. Laudatur a Blondo, a Sigonio Coriarius, quem virum timoratum, mundique contemptorem vocat ſanctus Antoninus; ſed pietatis opera, quæ ex Tomaſino retulimus, qui qualiſque fuerit Præſul æterna memoria dignus, ipſa abunde teſtantur.

81 IOANNES filius Michaelis Bononienſis, ſancti Proculi Abbas, Coriario ſuffectus eſt an. 1412. 8. id. nouembris: ſexto vero idus eiuſdem menſis inauguratus, inijtque poſſeſſionem. Concilio Conſtantienſi commiſſarius aſſedit. Deceſsit Bononiæ anno 1417. die 3. menſis ianuarij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Proculum, vbi in pauimento in marmoreo ſepulchro hæc carmina leguntur.

Sit licet extinctus pater, hic ſua fama ſuperſtes
Semper erit, magni nunquam morientur honores
Quos meruit, viridis ſua virtus ſtabit in æuum
Quæ prius in terram domus hæc quaſi fracta ruebat.
Refulget rectore ſuo, ſua mœnia lucent
Vt patet, & viuens Abbas fuit iſte Ioannes.

82 NICOLAVS, filius Petri, e nobiliſſima Albergatorum gente Bononienſis, monachus, Carthuſianus, priorq; Carthuſiæ Bononienſis, innocentiſsimæ vitæ, ac rariſsimi exempli, poſt exceſſum Ioannis, a populo, cleroque Bonon. Epiſcopus patriæ acclamatus eſt prid. non. Ianuarij anni 1417. cuius electionem Martinus Quintus Columna ratam habuit, tametſi illam ſibi reſeruaſſet; adeo apud ipſum valuit populi, clerique conſenſus, electique integritas acclamata, id. aprilis eiuſdẽ anni, inauguratuſq; fuit 4. non. iunij. cumq; Mart. Columna cõmoraretur Flor. Bonon. ciuitas nouo Põtifici nouam gratulatura dignitatẽ Albergatũ ad eundẽ legauit, qui ea legatione adeo Pontifici placuit, vt oratorem ſuum in Gallias direxerit, vt inter Anglorum, Gallorumque diſcordantes reges percutiendi fœderis auctor eſſet. Anno vero 1426. Nicolaum de Eccleſia optime meritum, ſub titulo ſanctæ Crucis in Hieruſalem illum vocauit ad purpuram, legauitque eodem anno in Inſubriam, vt ducis Mediolanenſis, Venetorumque res diſcordiæ vitio labantes componeret quod Ferrariæ ad Pontificis mentem, ac vtriuſque partis commodum cumulatiſsime præſtitit. Inde vix ille redierat ad curiam, cum ſecunda legatione in maiorem Britanniam a Pontifice exornatus eſt, vt illic inter Gallorum, atque Anglorum reges tranſigendæ pacis conditiones æquas, legeſque præſcriberet. Sub Eugenio IV. in Galliam eadem legatione functus, vt idem fœdus vrgeret. Quamobrẽ apud regem Carolum eo nomine VII. peractæ feliciter legationis plurimam collegit gratiam, ita ut inde digrediens, ab eodem ſanctæ An-

næ Matris Dei Genetricis cranio munificentissime donaretur, quod deportatum Bononiam, Bononiensi Carthusiæ dono dedit. In Germaniam item ad Albertum Cæsarem quarta legatione functus est Eugenio IV. mittente, inde reuersus Ferrariensi, mox Florentino concilio interfuit. Cæterum ea integritatis fama suo tempore fulsit Nicolaus, vt eidem boni omnes Romanum Pontificatum sponderent, si Eugenium IV. ante Albergati excessum postremam diem contigisset obire. Purpura, aut dignitas Episcopalis haud ei pristinum vitæ rigorem ademit, in prosperis moderatus, in aduersis minime demissus, sibi simillimis amicis, collegisque itinerum, ac legationum vsus est; vt vel ipse ex illorum proficeret prudentia, vel illi ex Albergati doctrina, probitateque doctiores, ac probiores euaderent. Etenim habuit a secretis Thomam è Sarazana, ac Æneam Syluium Picolomineum, qui ambo, iste sub Pij II. ille sub Nicolai Quinti nomine sancto vniuersalis Ecclesiæ throno deinde nobilitati sunt. Ecclesiam sibi creditam quam qui maxime dilexit, ac fouit. Quamobrem acclamantibus cunctis, qui illum Pastorem desiderauerant, in optimis Bononiensibus Præsulibus numeratus est. In Carthusianos vero suos præclara contulit beneficia, itaut etiam Romæ ad sanctam Crucem in Hierusalem pro illorum domicilio insigne, larissimumque statuerit claustrum. Quod deinde translatis Carthusianis ad Thermas Diocletianas, Cisterciensibus monachis Insubriæ prouinciæ attributum est. Scripsit Recolecta multæ lectionis. De inexcusabili pecatoris nequitia, orationes ad Venetos, & Philippum Vicecomitem Mediolani Ducem pro pace, sermones multos epistolasque eruditissimas. Sāctę Romanę Ecclesię Camerarius, & Liberianę basilicę Archipresbyter fuit. Græcorum Imperatorem a Florentina Synodo reuertentem regio apparatu suscepit; imaginem Dei genetricis D. Lucæ penicillo expressam, & Constantinpoli ad montē Guardiæ, Bononiæ proximum, delatam in supplicatione deferri curauit, cum nimijs imbribus damna maxima Bononiēsi agro inferrentur. Corpus suum in Christi obsequium dum apud nos viueret, afflixit cilicio, flagris, incommoda in stramentis cubatione, vigilijs, inedia, precum assiduitate, peregrinationum, & studiorum laboribus, cibi parcissimus fuit. Post susceptum Carthusianorum institutum, a quo ne in luce quidem purpuræ, quantum licuit discessit, carnibus numquam, ne in extremo quidem vitæ discrimine, vesci voluit: mundo vicissim crucifixus, & cruci cum Christo confixus, in scutaria parma gentilitio prætermisso stemmate Christi crucem effingi voluit. Tandem cum aliquando Albergatus, Eugenium Quartum Pontificem honoris ergo comitaretur, calculo renum Senis oppressus interijt an. 1444. 7. id. maij. Eius corpus delatum Florentiam, ante principem Aram Carthusiani cœnobij tumulatum est cum hoc rudi ineptoque Epitaphio.

Heu hic iacet Nicolaus Albergatus Bononiensis.
Quomodo Bononiensis hic in loco?
Heu erat monachus Carthusianus
Quomodo Carthusianus hic in tumulo?
Etiam prior sancti Hieronymi extra Bononiam,
Parce oculis, parce oculis.
Heu etiam presbyter Cardinalis S. Crucis in Hierusalem
Quid audio par ce, parce lacrymis.
Erat vir pius, & sanctus, & studiorum amator
Ne parce lacrymis
H eu Senis heu heu mortuus est
Heu cognoui heu! Legatum ad concilium Basiliense Ferrariæ, & Florentiæ.
Heu hic iacet septimo idus maij MCCCCXLIV
In pace sit locus eius.

Hodie in eadem Basilica eleganti e marmore tumulo, sublato eo insulso, hoc legentibus prostat cenotaphium.

SEPVLCHRVM OMNI LAVDE
DIGNISSIMI REVERENDISS. PATRIS
NICOLAI TITVLI
S. CRVCIS IN HIERVSALEM
PRESB. CARDINALIS
HIC NATVS BONONIÆ PRIMVM
EX PRIORE CARTHVSIENSE
PETENTE POPVLO
BONONIENSIS EPISCOPVS,
TVM A MARTINO V. PONTIFICE
FACTVS POST PLVRIMAS
SVSCEPTAS
ATQVE OMNIVM COMMENDATIONE
PERACTAS LEGATIONES SENIS
DIEM SVVM OBIIT
ÆTATIS SVÆ ANNO LXVIII.
VIR PIISSIMVS MITISSIMVSQVE
VITÆ INTEGRITATE
SINGVLARIQVE VIRTVTE OMNIVM
COMPROBATVS.

Carthusiæ me terra tegit, quæ sumpsit Alumnum
Ac dedit esse patrem natiua Bononia tandem
Me sibi Pastorem tenuit de iure vocatum
Cardinis Ecclesia compulsus pondera sumpsit;
Et Crucis in titulo mihi fulsit rubra Thiara.
Mille quatercentum denos quater egerat annos
Tres etiam cyclus solaris, dum Nicolaus
Mente petens cælum sub saxo corpore claudor.

Podius Florentinus per ea tempora eloquentia clarus in eius funere præclaram orationem habuit. Nicolai vitam perscripsit Ioannes Zeno Episcopus Feltrensis eiusdem contemporaneus, Io. Leo Romanus Ord. Præd. in opere M. S. de concilio Basiliensi, Ferrariensi, & Florentino, Sigonius de Episcopis Bononienſ. Philelphus, Blondus, Æneas Syluius, Sanctus Antoninus, Platina, Paulus Æmilius, Polidorus Virgilius, Passeuinus, Dorlandus Sutor, Paulus Cortesius de Cardinalatu l. I. Theodorus Petreius in Bib. Carthuſ. Ciacconus, Andreas Victorellus noster eruditusque Ascanius Persius, contulitque demum de illo Georgius Gamefelr Carthusianus omnia testimonia, quæ laudibus Albergati suffragantur, in vnum volumen quod Coloniæ edidit. Carthusiani

ſsni Beati titulo olim eum condecorarunt, & in album quorundam ſanctorum ordinis retulerunt.

83 LVDOVICVS Cardinalis Scarampus Archiepiſcopus Florentinus, ab Eugenio IV. Bonononienſem Eccleſiam commendatam habuit 1444. eoque munere functus eſt duoa tantum annos, deinde huiuſmodi curæ nuntium remiſit. De quo vide ſupra in Archiepiſcopis Florentinis. Cæterum poſt Albergati exceſſum, populus Bononienſis magno aduocatọ concilio Paſtorem elegit priorem quendam canonicorum Lateranenſium Romanorum, filium Simonis Bononienſis fullonis, qui cum Bononiam verſus iter aggreſſus eſſet, dum viam inſiſteret, è viuis eximitur Lucæ in Hetruria anno 1444. 15. Kalendas iunij.

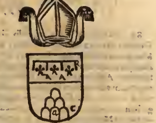
84 THOMAM Sarazanenſem deinde Bartholomæi, atque Andreolæ filium è Parentucella gente Piſis natum canonicum Bononienſem, Eugenius Quartus eandem ſubuexit ad ſedem anno 1445. quinto Kalen. decembris. Qui adeo felici, inoffenſoque gradu omnes dignitates percurrit, vt vnius anni curriculo Bononienſis Epiſcopus, & Cardinalis, ac ſummus Pontifex ſub nomine Nicolai Quinti euaſerit. Renunciatus autem Pontifex, hanc ſequentem epiſtolam ad Bononienſes canonicos dedit.

NICOLAVS EPISCOPVS. ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs capitulo Eccleſiæ Bononienſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Significamus vobis ad veſtram conſolationem, nos à venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus die ſexta præſentis menſis ſummum Romanum Pontificem concorditer fuiſſe electum. Quod licet ſit grauiſsimum onus humeris noſtris, tamen confiſi de miſericordia altiſsimi acceptauimus pondus iniunctum nobis. Velitis igitur Deo gratias agere, & pro nobis preces effúdere vt aſsiſtat nobis ſua gratia, & miſericordia ad regimen Eccleſiæ ſuæ ſanctæ. Datum ſub nostra bulla Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptimo die octaua menſis martij, tertia vero poſt noſtram ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumptionem.

Hic ille Nicolaus V. eſt, qui non modo doctrinæ, ac virtutis gradibus ad Pontificatus faſtigium aſcendit, eodem anno Epiſcopus, Cardinalis, ac Pontifex creatus, ſed in eo dignitatis faſtigio ita proſpero euentu æternitatis memor vſus eſt, vt quaſi Licinianum odium in literas diluturus, & literatos homines ſuſpexerit, foueritque, & Vaticanæ Bibliothecæ ad iniuriam liuidæ vetuſtatis nobilia, eruditaque munimenta quæſierit. Nicolai vitam ſcripſere multi: omnium vero ſuperauit induſtriam Veſpaſianus Florentinus eius ſynchronus, & inter familiares charus in lib. M.S. de viris illuſtrib. vernacula lingua, ſed ſincere conſcripto.

85 IOANNEM deinde de Podio, Baptiſtæ filium Bononienſem iuriſconſultiſsimum, & cathedralis canonicum, Nicolaus Quintus ſuum ſucceſſorem aſciuit anno 1447. 10. Kal. aprilis, eundemque in Eccleſia ſancti Michaelis inaugurauit ſanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus, aſſiſtentibus Ferrarienſi, Imolenſique Epiſcopis nonis maij eiuſdem anni. Qui proximo menſe ſeptembri cum conceſsiſſet Romam, illius gubernator effectus eſt ac vicecancellarius, & poſt paucos dies, vt per id tempus fama tenuit, toxico infectus diſperijt, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum in ſacello D. Thomæ cum hoc epitaphio, quod illi Pontifex Nicolaus apponendum mandauit.

IOANNI PODIO
EPISCOPO BONON. IVRISCONSVLT.
DOCTISSIMO ET SANCTISS.
NICOLAVS PONT. MAX. SACRVM
FIERI IVSSIT.

PHI-

86 PHILIPPVS Calandrinus Sarazanenſis Nicolai Quinti Pontificis ex eadem matre frater, canonicus, atque archidiaconus Lucenſis, ad Bononienſem ſedem aſſumptus eſt, Pontifice fratre ita mandante, anno 1448. 15. Kal. ianuarij, inſecutoque anno ad titulum ſanctæ Suſannæ creatus eſt Presbyter Cardinalis, deinde ſancti Laurentij in Lucina titulum obtinuit, renunciatus maior Pœnitentiarius, ac Piceni Legatus. Cæterum Bononienſis Epiſcopatus inijt poſſeſsionem anno 1462. 3. idus aprilis ſolemni pompa exceptus. Bagnariæ prope Viterbium fato oppreſſus eſt iam Portuenſis Epiſcopus factus, 9. Kal. augusti anno 1476. cuius cadauer Romam relatum, apud ſanctum Laurentium in Lucina tumulatum eſt, cum epithaphio in pr. tom. relatum in Epiſcopis Portuenſibus.

87 FRANCISCVS Cardinalis Gonzaga Friderici Mantuæ Marchionis filius, Epiſcopus Mantuanus, Bononiæque Legatus, hanc Eccleſiam perpetuo adminiſtrandam ſuſcepit, vſus ſuffraganeo Andrea Saſſenatenſi Epiſcopo. Huius temporibus, Franciſcus Philelphus eruditione clarus, è vita exceſsit. Deceſsit autem ipſe Gonzaga Bononiæ anno 1483. 11. Kal. nouembris, cuius corpus Mantuam delatum, in cathedrali tumulatum eſt. De eo in pr. tom. inter Epiſcopos Mantuanos nonnulla retulimus.

88 IVLIANVS Cardinalis Roboreus, qui poſtea Pontifex factus, Iulius II. fuit, hunc eundem Bononienſem obtinuit Epiſcopatum 1483. 7. non. nouembris a Sixto Quarto patruo, ex cuius etiam largitate, eiuſdem ciuitatis legatio obuenit. Adminiſtrauit autem hanc Eccleſiam vſque ad annum 1502. deinde cum Vercellenſi eam commutauit. Bononienſi Baſilicæ xyſtum obiecit, in quo huiuſmodi quondam inſcriptio legebatur quæ modo inter fragmenta marmorum indecentiſsime iacet, nos inde erutam hic exſcribendam curauimus, ne in totum periret.

Sedente Innocentio VIII. Pont. Max.
Pontificatus ſui anno tertio Iulianus Epiſcopus
Oſtienſis Cardinalis S. Petri ad Vincula
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ maior
Pœnitentiarius,
& Epiſcopus Bononienſis condi iuſsit
Anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo
octuageſimo ſeptimo.
Procurante Philippo Lucenſi, Epiſcopo
Vrbinate Locumtenente,
& Vicario Generali.

89 IOANNES Stephanus Ferrerius Vercellenſis Epiſcopus, ex commutatione ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1502. 3. idus aprilis, eodemque anno ab Alexandro Sexto creatus eſt Presbyter Cardinalis. Hic cum Bononiam conceſsiſſet, geſtientibus præ lætitia populis exceptus eſt, ergo vt par pari referret, honoris ergo Cardinalis Bononienſis voluit appellari. Æque literatus fuit, ac literatorum hominum amator. Romæ deceſsit 1510. ſepultuſque eſt apud S. Clementem cum hoc epitaphio.

IOANNI STEPHANO
FERRERIO SANCTOR. SERGII
ET BACCHI
PRESBYTERO CARDINALI
BONONIENSI
VIRO SANCTITATE
DOCTRINAQVE INSIGNI
VIXIT ANN. XXXVI
MENSIBVS V.
OBIIT ANNO MDX.
III. NONAS OCTOBRIS
IVLIO PONTIFICE
MAXIMO.

Ferreta familia cæruleum erectum leonem in argentea parma pro inſigni gerit, nobiliſſimæ Acciaiolæ Florentinæ familiæ ſunt antiqua ſtemmata,

mata, e qua ciuilibus diſcordijs aliqui Florentia pulſi Biellam Pedemontanæ regionis nobile oppidum demigrarunt: ibidem Sebaſtiano Duce poſteris demmato nomine, fundamenta iecere: ex ea deinceps Cardinales quatuor, Epiſcopi multi, viri & toga, & armis illuſtres prodiere, de quibus alibi ſermonem inſtituemus.

90 FRANCISCVS Cardinalis Alidoſius Papienſis Epiſcopus, Bononiæ Legatus, Bonon. Eccl. perpetuo adminiſtrandam ſuſcepit die 18. menſis octobris, anno 1510. inſecuto aute anno cum Hannibal Bentiuolus Bononiam occupaſſet, Alidoſius Rauennã conceſsit, vbi Pontifex Iulius per id tempus commorabatur, cumque Pontifici promiſiſſet ad cœnam ire, vectum mula Dux Vrbinas obuius interemit Alidoſium 10. Kal. iunij, de quo commodius iam in Epiſcopis Papienſibus. Poſt exceſſum Alidoſij populus clerusque Bononienſis Galeatium Bentiuolum elegerunt in Epiſcopum, dieque 28. maij in Epiſcopatus poſſeſsionem intruſerunt, qui a Iulio II. ſacris interdictus omnibusq. dignitatibus ſpoliatus cum reliquis ſuæ familiæ viris Bononia expulſus miſere interijt.

91 ACHILLES de Graſsis Bononienſis, Alidoſio ſucceſsit 9. Kal. iunij anno 1511. inſecutoque anno 8. kal. iunij eiuſdem Epiſcopatus initij poſſeſsionem. Hic Balthaſaris filius fuit, nepoſque Antonij Epiſcopi Tyburtini, ſacræque Romanæ Rotæ auditoris, cui in eo munere Hannibal ſucceſsit, cum eſſet iuriſconſultiſsimus. Profectus orator eſt ad Heluetios, eodemque munere functus eſt apud Polonos, tum & ad Ludouicum XII. Regem Gallorum, ac demum apud Cæſarem in Germania. Quamobrem de Eccleſia optime meritum Iulius II. inter purpuratos adlegit. Bononienſem Eccleſiam magna cum prudentiæ laude Achilles adminiſtrauit, niſi demum inconſtantia priſtinam illam famam deformaſſet. Deceſsit Romæ ante tres dies quam Clemens VII. Medices ad Pontificatum aſcenderet ſepultusque eſt apud ſanctam Mariam in Transtyberim cum ſequenti epitaphio.

Achil. de Graſsis Epiſcopo Bonon.
huius Baſilicæ Cardinali. Morum grauitate,
& legum peritia nulli ſecundo, in quo
nullum iuſtitiæ, modeſtiæ,
ac liberalitatis genus vnquam
deſideratum eſt.
Vixit an. LX. Clementi VII. & vniuerſæ
curiæ maximo de ſe deſiderio
relicto.

In Epiſcopio Bonononienſi aulam igne deformatam reſtituit, vt breuis inſcriptio refert.

ACHILLES de Graſsis ſancti Sixti
presbyter Cardinalis Bonon. aulam
hanc igne crematam reſtituit anno
M. D. XII.

92 LAVRENTIVS Campegius Bononienſis, maximæ exiſtimationis Cardinalis, ex Epiſcopo Feltrenſi poſt Achillem ad hanc eandem Eccleſiam tranſlatus eſt, Clemente Septimo ita cenſente, die 2. menſis decembris anno 1523. Hic filius fuit Ioannis ſenatoris, natusque eſt anno 1474. die 7. menſis nouembris. Ad ſummam iuriſprudentiam dicitur perueniſſe, Romæque ob id ſacræ Rotæ auditor euaſit, atque Feltrenſis Epiſcopus. Quem cum deinde Leo X. ad Maximilianum oratorem legaſſet, illeque omni conatu Lutheranæ peſtis exordia conaretur opprimere, ab eodem Pontifice abſens Senatoria Romana purpura donatus eſt, ad titulum S. Thomæ in Parione. Inde reuerſus, in maiorem Britanniam, ex eiuſdem Pontificis iuſſu, legatus profectus eſt, vt eius inſulæ Regem ad ſacrum contra Turcam bellum impelleret. Interim Campegius cum in Britannia cleri prol apſos mores ex legati centu-

cenſura corrigeret, magnam eo nomine apud Regem collegit gratiam, ita vt Salesburienſis Epiſcopus euaderet, Romamque reuerſus, Signaturæ gratiæ, vt vocant, præfectus renunciatus eſt ſub Adriano VI. Romæ feriatus fere vitam tranſegit donec iterum in Germaniam contra Lutherum a Septimo Clemente, qui Adriano ſucceſſerat, mitteretur legatus, ad conuentum ſcilicet Norimbergenſem. Ratisbonæ vero aliquot contra prolapſum clerum condita decreta vulgauit, erat que ſpes, vt Cardinalis Campegij diligentia ſerpentis Lutherani contagij neruos eliderет. Cæterum ea lues altiores radices egerat, quam quæ vno, vel altero congreſſu, vel etiam pluribus poſſent ſuccidi. Itaque re quidem maxima animi magnitudine tentata, ſed tamen infecta, redijt Romam, ſenſitque inter cæteros purpuratos Borbonianæ vel populationis, vel cladis incommoda, tametſi in Adrianam molem eum Pontifice ipſo Clemente profugus, opportune conſuluerit vitæ. Deinde compoſitis rebus, in Angliam iterum a Pontifice legatus eſt, vt matrimonij iura inter Henricum, Catherinamque Reginam firmaret. Quintaque deinde legatione in Germaniam, comes itineris Cæſaris, qui poſt inſigne Imperij acceptum illuc redibat, a Pontifice ornatus eſt. Porro de coronatione Caroli V. Imp. cui Cāpegius nō ſolum vt Cardinalis, verum etiam vti Bononienſis Epiſcopus ſacrique Romani Imperii Princeps interfuit, æternum monumentum in Bononienſi Palatio his verbis conceptum viſitur.

Clemens VII. Pont. Max. vt Chriſtianæ reip. ſtatum reformaret, cum Carolo V. Cæſ. Imper. Bononiæ congreſſus eſt, In hanc vrbem Cæſ. non. nouemb. anno Domini MDXXIX. introijt, pro templi foribus, de more, Pontificem Max. adorauit, eius auctoritate, & conſilio, cum reſtituto in auitum regnum Franciſco Sforzia, ac Venetis pace data, cunctæ Italiæ otium ac tranquillitatem diu optatam reddidiſſet, Imperij coronam hoc pompæ ordine accepit. Feneſtra hæc ad dextram fuit porta prætoria, ea ingreſſus Cæſar per pontem ſublicium, in æde Diui Petronij deductus ſacris rite peractis, a Pont. Max. auream coronā Imperij cæteraq; inſignia accepit. Inde cum eo triumphans, exercitu ornatiſſimo præeunte, vrbem perluſtrauit, cum ambo in eodem prætorio totam hyemem coniunctiſſime de ſumma rerum deliberantes egiſſent. Cæſar poſt ſuum aduentum menſe 5. in Germaniam, ad tumultus impiorum ciuium ſedandos, & bellum Turcicum cum Ferdinando fratre Pannoniæ rege apparandum, profectus eſt. Huius rei monumentum hoc Innocentio Cibo Cardinale legato auctore, Vberto Gambara Vrbis præfecto referente S. P. Q. B. extare voluit non. nouemb. MDXXX.

Demum Campegius, cum e Germanica legatione rediſſet, ac Senatorijs comitijs, in quibus Paulus Tertius ſummus Pontifex renunciatus eſt, interfuiſſet, quæreretur que Cardinalis idoneus, qui vniuerſali celebrando concilio idoneam operam præſtaret, vnus Campegius omnibus in eam curam intentis occurrit, qui tantæ moli par eſſe poſſe videretur, anno 1538. infecuto vero anno bonis omnibus lacrymantibus, Romæ obijt diem poſtremum 14. Kal. auguſti, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam in Tranſtyberim, huius Eccleſiæ aliquando fuerat titulo inſignitus, eum ſequenti epitaphio complectente non modo Laurentium, ſed & Aleandrum eiuſdem legitimum filium ampliſsimum quondam Cardinalem.

Laurentij Tituli S. Mariæ Tranſtyberim
Patris, & Alexandri ſanctæ Luciæ in Silice filij,
ex legitimo matrimonio ante
Sacerdotium ſuſcepti,
ex nobili Campegiorum Bonon. familia
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalis,
oſſa ex eminenti loco
anno ſalutis MDLXXI. huc tranſlata
in vnum requieſcunt.

Alidoſius narrat eius deinde corpus Bononiam ex teſtamento fuiſſe tranſlatum tumulatumque apud ſanctos Bernardinum, & Mattham, quorum ſacram ædem inſtaurauit, vt marmorea inſcriptio ibidem appoſita narrat.

D. O. M.
LAVRENTIVS CAMPEGIVS
HVIVS CIVITATIS ANTISTES ET
SANCTÆ ROMANÆ ECCL.
EPISCOPVS CARD.
SACRIS VIRGINIBVS SANCTORVM
BERNARDINI ET MARTHÆ
SACRAS HAS ÆDES
CVLTV CONCESSIT ET INSTAVRAVIT
ANNO DOMINI
M. D. XXVI.

Illius etiam meminit Garimbertus eum laudes Nicolaus Sanderus de ſchiſmate Anglicano; affirmatque ſcripſiſſe illum contra hæreticos ſui temporis, & reformationem Germanici cleri, quam 5. Tom. conciliorum inſertam videmus; tum & diuerſas ad diuerſos epiſtolas, quarum nonnullæ prodierunt typis impreſſæ. De eodem narrat Sigonius de Epiſcopis Bononienſibus; Stephanuſque Ioanninenſis, qui paucis quidem verbis, ſed adæquate, Laurentij Campegij laudes viſus eſt complexus fuiſſe, cum diceret prodijſſe illum è nobiliſsima illa Campegiorum gente, quæ purpuratorum, ac digniſsimorum Præſulum habita ſemper fuiſſet ſeminarium.

93 ALEXANDER Campegius, Laurentij Card. legitimus filius, parenti tum virtute, tum legum peritia prope pari, natus Bononiæ est die 2. mensis aprilis, anno 1504. Apostolicæ Cameræ primũ Clericus fuit, tũm & Bononiensis Episcopus, ex cessione Andreæ Cardinalis de Valle, cui non ita pridem Laurentius pater Bononiensem cesserat Episcopatum, anno 1526. die 19. mensis martij. Cuius Episcopatus non prius iniji possessionem, quam Campegius parens excessisset è viuis, hoc est anno 1541. pridie Kal. augusti. Vicelegatus Auenionem profectus est; in quo munere hęreticorum sectæ, qui pauperum Leonis sibi asciuerant cognomen, elidere fibras egregie conatus est. Cæterum in aliquam partem felicitatis Alexandri Campegij potest referri, quod Tridentino concilio Bononiam translato, eiusdem Patres Palatio suo, hoc est, gentis suæ permagnifico domicilio excepit, vbi aliquot grauissimas sessiones celebrarunt; in quibus Campegiæ gentis quatuor interfuere Episcopi, Thomas scilicet Feltrensis, vir longe doctissimus, Ioannes Baptista Maioricensis Alexandri frater, sũmæ existimationis Orator, atque Theologus, Græce, Latineque cultissimus; Marcus Antonius Grosseti Præsul, Alexandri patruus; Ioannesque Parentinus Antistes eiusdem consobrinus, omnes tum doctrina, tum probitate morum clarissimi. In aula Campegiorum, vbi concilium inchoatum fuit, ad æternitatem hoc extat monumentum.

CONCILIO Tridentino
Paulo III. Pont. Max. Benon. anno XV.
translato Patres ac theologi
præsentibus legatis,
Ioanne Maria de Monte,
& Marcello Ceruino Card. in hac aula
per annum, & amplius
conuenerunt ac Concilij negotia
pertractarunt.

Ad sancti Petronij Templum, incruentæ Hostię, cum quatuor magnificis columnis marmoreum erexit ciborium: excepitque Bononiæ non ita pridem exortæ societatis Iesu alumnos, illisque sanctæ Luciæ Templum attribuit. Igitur ingentibus erga sanctam Ecclesiam meritis cumulatum Alexandrum Iulius Tertius senatoria purpura cohonestauit anno 1551. ad Titulum S. Luciæ in Silice: sed assecutæ purpuræ breue gaudium fatum abrupit. Decessit enim sub eodem Pontifice anno 1554. 12. Kalen. Octobris, cum 48. annos natus esset; sepultusque est apud sanctam Mariam Transtyberim prope parentem Laurentium Cardinalem, ac eum eodem Bononiam deinde fuit translatus ad Ecclesiam sanctorum Bernardini, & Marthæ. Meminit Alexandri Sigonius, Ciaccon. meusque Victorellus in addit. ad eundem Ciaccon. Alexander vero in Ecclesia Bononiensi habuit suffraganeum Augustinum Zanettum Episcopum Sebastensem, qui obijt anno 1549. 6. feb. iacet in Ecclesia sancti Dominici cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Augustinus Zanettus Bonon. Pontificij
Cæsareique iuris doct. Episcopus Sebastensis,
& Bononiæ Suffragan. & Vicar.
post longos, graues,
ac diuturnos labores de sempiterna
quiete cogitans
Melchiori Patruo causidico insigni, sibique
ac posteris S. O. M. P.
anno a natali Dei & hominis
M. D. X L X.

94 IOANNES Campegius Cardinalis Alexandri consobrinus, filius Antonij Mariæ Senatoris, pauld ante Parentinus Episcopus, ex coadiutore Alexandro suffectus est, anno 1554. Hic in interregno Pauli III. patrimonium sancti Petri administrauit; subque Pio IV. Picenatum prouinciam prudentissime rexit; eodemque mittente Pontifice, apud Cosmum primum Florentinorum, ac Senensium ducem, primus nuncius profectus est, inde eodem munere functus est apud Philippum II. Hispaniarum Regem. Sedẽ Episcopalem restaurauit, rexitque mores cleri summa cum laude prudentiæ. E viuis exemptus est anno 1563. 7. idus septembris, sepultusque est in cathedrali.

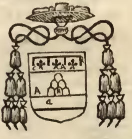

95 RAYNUTIUS Cardinalis Farnesius Pauli III. nepos, maior Pœnitentiarius, Archiepiscopus Neapolitanus, Patriarcha Constantinopolitanus, Archipresbyter Lateranensis Basilicæ, ac Rauennatium Archiepiscopus, cum Rauennatem Archiepiscopatum in manus Pontificis resignasset a Pio IV. Bononiẽsem sedem obtinuit IV. Kalen-

D mais

maias anno 1564. insecutoque anno Bononiam venit, exceptusque a populo augustali propemodum pompa; ingentibus donarijs cathedralem locupleravit. Cæterum cum grauissimis deinde exigentibus negotijs ad Octauium Parmensium ducem fratrem fuisset profectus, ibidem mœrentibus cunctis, vitam finiuit 5. Kal. nouembris 1565. sepultusque est in cathedrali. Quem deinde ob clementiam, doctrinam, munificentiamque summis laudibus extulere Sigonius, Sadoletus, Manutius, Bembus, Ciaccon. Victorellus, & alij.

ARCHIEPISCOPI BONONIENSES.

1 GABRIEL Paleottus Bononiensis, filius Alexandri nobilissimi senatoris, natus Bononiæ est die 22. mensis octobris, anno 1522. Hic nobilitatem sanguinis cum virtute, litteraturaque ita coniunxit, vt nil absolutius fieri posse videretur. In legum autem peritia ita profecit, vt 24. tantum natus annos in publico patriæ suæ Gymnasio illas interpretaretur, nobilium semper auditorum adstante corona, in quibus præcipuè fuit Hippolytus Aldobrãdinus, qui ex Cardinali ad summum Pontificatum ascendit sub nomine Clementis VIII. Olim canonicus Bononiensis Maioricensem Ecclesiam oblatam respuit. Paulus deinde Quartus declarauit eum S. R. Rotæ Auditorem, illumque ad sacri concilij Tridentini patres legauit. Eundemque postea Pius Quartus inter purpuratos adlegit ad titulum sanctorum Nerei, & Achillei anno 1565. A Pio vero Quinto Bononiensem obtinuit Episcopatum anno 1566. die 30. mensis ianuarij, obtentique Episcopatus solemni pompa inijt possessionem die 24. mensis februarij eiusdem anni. Itaque cum Episcopus renunciatus fuisset, haud sibi in tanto munere cessandum ratus, Ecclesiam sibi creditam in pristinum candorem restituit, atque ad normam Tridentini concilij cleri mores correxit, adhibita seueriori disciplina. Sumptuoso opere cathedralem instaurauit, & quasi a fundamentis totum Episcopale Palatium erigẽdum, sarciendumque curauit. Iubileum quod a Gregorio XIII. Bononiensibus indultum fuerat, summa religione recepit, indixitque: cuius rei memoriam in cathedrali ex marmore extare voluit, in hunc modum.

Anno salutis MDLXXXI.
Iubileo a Gregorio XIII. Pont. Max. ciue Bononien.
per Gabrielem Card. Paleottum Episc. & ciuem Bonon.
repente in studium religionis conuersa
obsecratione per vrbem
ab omnibus sacris & profanis ordinibus
præscribente cum magistratibus Episcopo
subinde viritim, vicatim, collegiatim ac pagatim instructa
sub proprijs vexilis supplicatum hoc ordine
per quinque menses ad quatuor templa
ab ipso Episcopo constituta
memorabili in posterum
Christianæ sanctitatis exemplo processit.

Denique sub Gregorio XIII. qui Bononiensem Ecclesiam in metropolitanam erexit, primus Archiepiscopus Bononiensis dictus est, die 10. mensis decembris anno 1582. habuitque sibi subiectos Suffraganeos, Imolensem, Ceruiensem, Mutinensem, Regiensem, Parmensem, ac Placentinum. 8. vero id. februarij sequentis anni a Gregorio XIII. Pallio decoratus est: die 21. februarij solemni pompa primum vrbem ingressus est. Die beatæ Mariæ Annunciatæ sacro, tamquam Archiepiscopus primum sacrum fecit in cathedrali, assistentibus, præter cæteram promiscuam multitudinem, clarissimis viris, Petro Donato Cæsio Cardinali Legato Bononiæ, Philippo Cardinali Vastauillano Nonantulano Abbate, Herulo de Herulis Episcopo Narniensi Bononiæque vicelegato, Petro Domis Episcopo Plocensi Poloniæ Senatore, Regisque ad Pontificem oratore, qui forte tunc Bononiæ erat; Hieronymo Ragazzonio Antistite Bergomate, Constantino Barzellino Præsule Reatino; Ludonico Bentiuolo Tiphernate, Angelo Perutio Sarsinensi, Andrea Caligario Fopopiliensi. Cæterum cum ex Gabrielis iussu inter missarum solemnia diaconus bullam erectionis Bononiensis Metropolis, populo, ac circũstantibus diuulgasset, nobis hic illam exscribẽdi opportunissimã visus est dedisse occasionem

GREGORIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.*

Vniuersi Orbis Ecclesijs, eo disponente qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet imparibus præsidentes, in omnes agri Dominici partes oculos nostræ mentis vigilis more Pastoris intendimus, inspicientes, quid Ecclesiarum ipsarum, præsertim cathedralium insigniũ statui, & decori maxime conueniat, atque hoc quidem tanto liberalius, promptiusque curandum censemus, quanto magis ciuitatum celebritas, ac ciuium, & populorum suorum vota id exposcunt ac diuino fulti præsidio illius, qui cuncta ex sua benignitate ad fidelis populi sui salutem disponit ad ea, quæ ad dignitatem, & statum Ecclesiarum huiusmodi augendum pertinent, officij nostri partes libenter conuertimus, prout cognoscimus in Domino salubriter expedire. Cum itaque Ecclesia

cleſia Bononienſis Sedis Apoſtolicæ immediate ſubiecta, cui dilectus filius noſter Gabriel tituli ſancti Martini in Montibus presbyter Cardinalis Paleottus nuncupatus, ex diſpenſatione Apoſtolica præeſt, & quæ imprimis ſancti Petronij Epiſcopi, & protectoris Bononiæ interceſsionibus, & meritis, omni quidem tempore diuinæ pietatis abundantia magnis, multiſque ornamentis exculta, non modo diœceſis magnitudine ſatis in omnem partem patens, ſed cleri, populique pietate, dignitate, & amplitudine florens, Epiſcoporum quoque ordine ſuccedentium, quos item multos ab initio fere naſcentis religionis, ſæuientibus adhuc infidelium perſecutionibus fidei defenſores, & ſanctorum conſortio adſcriptos habet numero affluens: ſacrarum præterea reliquiarum copia abundans: religioſiſsimis quoque templis, Baſilicis, monaſterijs, locis pijs, & alijs quoad omnem eiuſdem Cleri, populique Bononienſis laudem inſignia ſunt, pietatis Chriſtianæ monimentis ornata, valde per ſe ipſa elucet, eumque ciuitas ipſa iam inde vſque a Theodoſio Imperatore ampliſsimis illuſtrata priuilegijs, & à diuerſis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, ad regum congreſſus, Imperatoris coronationem, concilij œcumenici translationem, aliaſque maximas res gerendas delecta, eiuſdemque Apoſtolicæ ſedis primogenita, & ſtudiorum mater ab omnibus merito nuncupata nobiliſsimo gymnaſio, doctorumque, & ſcholarium ex omnibus orbis Chriſtiani partibus illuc confluentium frequentia clariſsimo, Quadraginta virum ſenatu, & magiſtratibus decorata, aliorum item illuſtrium virorum, apud quos & veræ religionis cultus, & ſũma in Romanum Pontificem, ipſamque ſedem obſeruantia, & ſtudium ſemper enituit, copia quidem inſignis, quippe quæ in omnibus ſchiſmatibus partes veri Põtificis perpetuo ſuſtinuerit, & viros dignitaribus Eccleſiaſticis claros, Epiſcopos, Cardinales, Pontificeſque de Eccleſia Dei optime meritos ſæpenumero tulerit: ædificiorum magnificentia, opibus, fertilitate, populi magnitudine, egregia erga exteros hoſpitalitate, ac præcipua erga omnes beneuolentia, & charitate, omnique alia virtute illuſtris & ſit & habeatur. Nos aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, qui eodem honore patriam ſuam condecorarunt, amorem, exemplumque ſecuti, & eiuſdem etiam Cardinalis, Epiſcopique Bononienſis, cuius non ignota eſt cura, & ſollicitudo in gloria Dei, saluteque animarum procuranda, pio ſtudio adducti, & patriæ ipſius noſtræ Bononienſis, quam vnice in Chriſto diligimus, ſingularibus erga hanc ſedem meritis commoti, paternoque deſiderio, & ea ſpe, qua tenemur id fore, vt patria ipſius Bononienſis hoc ſingulari beneficio noſtro excitata, ſe ſe in dies ad bene agendum magis, magiſque conformet, accenſi, nec non Eccleſiæ ipſius, quam totis in Chriſto viſceribus complectimur, meritis permoti, ad illam meritis honoribus augendam, & promouendam adducti, pijs quoque ſupplicationibus dilectorum filiorum eiuſdem ciuitatis quadragintauirum, aliorumq; magiſtratuum ettitati,

A poſt habitam cum venerabilibus fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus maturam deliberationem, de illorum conſilio, atque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ad laudẽ, gloriam, & honorem omnipotentis Dei, ac beatæ Mariæ ſemper Virginis, & ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, eiuſdemque ſancti Petronij Epiſcopi, & patroni Bononienſis, nec non ad vniuerſalis Eccleſiæ exaltationem, Eccleſiam ipſam Bononienſem in Metropolitanam Eccleſiam, & Sedem Epiſcopalem Bononienſem in Archiepiſcopalem, Archiepiſcopaliſque, & Metropolitani Præſidis ſedem, & Prouinciæ caput pro illius Archiepiſcopo pro tempore exiſtenti, qui pallij, & crucis vſum aliorum Archiepiſcoporum more habeat, B omnibuſque alijs inſignibus Archiepiſcopalibus, nec non priuilegijs, honoribus, & prærogatiuis, alijs Archiepiſcopis debitis, & conceſſis gaudeat, tenore præſentium perpetuo erigimus, & inſtituimus, ac nomine, titulo, & honore Archiepiſcopali, & Metropolitano decoramus. Nec non Placentin. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Ceruien. & Cremen. Eccleſias, earumque omnium, & ſingularum ciuitates, ac diœceſes cum omnibus, & ſingulis earum territorijs & terminis, ac dilectos filios clerum, & populum vniuerſum cum ſuis collegiatis, Parochialibus, & alijs Eccleſijs, nec non monaſterijs vtriuſque ſexus cæteriſque beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & quorumuis ordinum regularibus, nec non Hoſpitalibus, domibus C collegijs, & locis religioſis quibuſcunque ab eiuſdem ſedis Apoſtolicæ immediate, ſiue alterius cuiuſcumque etiam Metropolitani ſubiectione etiam perpetuo diuidimus, & ſeparamus, illaſque & earũ diœceſes, ac ciuitates poſthac in prouincia Bononienſi eſſe & cõſiſtere neq; in alia prouincia cenſendas, & numerandas eſſe decernimus, & declaramus, & quatenus alteri prouinciæ, Archiepiſcopoue etiam Mediolanenſi, & Rauennatenſi, cum antiquo iure, conſuetudine, priuilegio, vel alterius metropolis erectione, ſiue inſtitutione, quam iure electionis ex ſacri concilij Tridentini decreto factæ vel alia quauis ratione, & cauſa antea adiunctæ, ſubiectæque in toto, aut in parte eſſent, vel cenſerentur, ſiue in illius poſſeſſione, D vel quaſi ſe eſſe prætenderent ab omni illius, ſiue alterius prouinciæ, vel Archiepiſcopi etiam Mediolanenſis, & Rauennatenſis, aut illorum capitulorum iure Metropolitico, correctione, viſitatione, ſubiectione, & omni quacumque alia iuriſdictione, obedientia, & ſuperioritate, ſi qua forſan quauis occaſione illis competeret, ſiue competat, ſimiliter perpetuo eximimus, & liberamus. Nec non dictæ Bononienſi Eccleſiæ prædictas Placen. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Ceruien. & Cremen. ciuitates, & diœceſes pro ſua Metropolitana prouincia, ac Placen. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Ceruien. Cremen. Eccleſias præfatas, modernoſque, & pro tempore exiſtentes illarum ſingularum præſules pro ſuis, & pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Bononienſis ſuffraganeis, nec non earum ſingularum capitula etiam quocumque priuilegio, tamquam

membra capiti eidem Archiepiscopo Bononiensi iure Metropolitico subsint, sibique obedientiam & reuerentiam tamquam proprio Metropolitano prorsus exhibeant, pariter perpetuo subijcimus eidemque Archiepiscopo Bononiensi prædictos suos suffraganeos consecrandi, ad prouinciales synodos euocandi, ac cum eis etiam Ecclesiastica negotia terminandi, eorum Ecclesias disponendi, & causas quarumcumque appellationum, siue querelas alias iuxta sacrorum canonum statuta cognoscendi, omniaque alia, & singula, quæ de iure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet ad Archiepiscopos, & Archiepiscopale munus spectare, & pertinere solent, & debent, gerẽdi, & exercendi plenam, & omnimodam concedimus facultatem; prouinciæ quoque Bononiensi clerum, & populum vniuersum pro eorundem Ecclesiæ, & Archiepiscopi Bononiensis prouincialibus similiter perpetuo concedimus, & assignamus, decernẽtes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquã quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus regula nostra de iure quæsito non tollendo, ac quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Placentin. Parmen. Mutinen. Regien. Ceruien. Imolen. & Cremen. ac Rauennaten. & Mediolanen. Ecclesiar. prædictarum iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis eisdem Ecclesijs, illarumque præsulibus, & administrationibus, ac capitulis, & personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & alijs decretis etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de simili Apostolicæ potestatis plenitudine, & cõsistorialiter, etiam de simili consilio, ac alias quomodolibet etiam plures concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, & indiuidua non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu, quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso exprimerentur, & insererentur præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat harum serie de consilio, & potestatis plenitudine similibus specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, decorationis, diuisionis, separationis declarationis, exemptionis, liberationis, subiectionis, concessionum, assignationis decretorum, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1582. quarto id. decemb. Pontificatus nostri anno vndecimo.

Ea peracta celebritate, paulo post celebrata prouinciali synodo, cum aliquot suffraganeis, qui nouæ Metropolitanæ fuerant attributi, nouam illam, amplissimamque dignitatem Paleottus visus est confirmasse, contra id quod Rauennas Archiepiscopus, qui id ægre ferebat, timebatur moliturus, die 27. mensis aprilis anno 1586. In Eremo Camaldulensi hospitium sancto Petronio Episcopo sacrum, quo Archiepiscopi Bononienses illuc transeuntes diuerterent, construxit apposita inscriptione ad parietes.

Gabriel Paleottus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis tituli sancti Martini in Montibus Archiepiscopus Bononien. primus ob suum religionis affectum erga sacram Eremum Camalduli prius a se visitatam, & cellam hanc in honorem sancti Petronij Episcopi, & protectoris Bononiensis, ad perpetuum Archiepiscoporum Bononiensium vsum, qui pietatis causa huc diuerterint, monachis pro eius desideria benigne assentientibus faciendam curauit anno
MDLXXXIV.

Eodem anno ad augendum nouæ Metropolitanę ornatum, chorum subterraneumque locum, quod sub confessione vocant picturis exornauit, vbi extat inscriptio.

Has sacras imagines ab Alphonsũ Ferrarien. effictas monialibus sanctæ Margaritæ ad augendum nouæ Metropolitanæ ornatum pio munere conferentibus Gabriel Cardinalis Paleottus Archiep. Bonon. primum instaurari curauit die xi. nouemb.
MDLXXXIV.

Sed & Bononiensis Academiæ priores, vt se gratos Paleotti virtuti testarentur, hoc publico elogio eum decorarunt.

Quod radijs veluti sol effulgentibus ostro
Quem regis illustras hunc Paleotte chorum,
Ecce opus alterius sibi nunc consacrat Apollis
Cor patriam insigne, & nomina tecta genus.
MDLXXVI.

Gabrieli Paleoto sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali amplissimo Episcopo Bononiensi, quem postremo suum præcipuum protectorem, Lucio Scarano priore, vniuersitas Philosophorum, & medicorum adsciuit, ob egregiam ipsius in hunc ordinem voluntatem, & suscepti patrocinij memoriam consiliarij publici; Lucio Scarano, & Nicolao de cruce prioribus, anno post humanum recuperatum genus MDLXXXVI. Lucius Scaranus Brundisinus, & Nicolaus de cruce Annonis vtriusq; vniuersitatis Philosophorum, & medicorum priores eiusdem anni consiliariorum insignia, vt aliqua extaret eorum probitatis, & rei bene gestæ memoria, publico ære hic statuenda censuerunt curaruntque.

Igitur

Igitur Paleottus cum postea decedens optimis legibus Metropolitanam Bononiensem sedem constitutam reliquisset, non modo ciuibus, eleroque inconsolabile sui reliquit desiderium, sed rarum etiam sufferentiæ documentum, cum per tres menses cum graui, lethalique morbo fuisset fortissime colluctatus, an. 1597. 11. Kal. augusti, cum 75. natus esset annos. Eius cadauer ad tempus in Ecclesia sancti Ioannis Euangelistæ nationis Bononiensis Romæ, vbi expirauerat, tumulatum est; translatum vero deinde Bononiam, in cathedrali conditum in simplici, modestoque a se constructo monumento. In eius inferijs funebrem orationem habuit Carolus Caprara canonicus. Plura ingenij doctissime scripta monumēta reliquit, in quibus illud de nothis, & spurijs maxime probatur doctis. Duos item libros de sacris, ac profanis imaginibus. De consistorialibus consultationibus varias Episcopatus Bononiensis constitutiones: Archiepiscopale Bononiense: volumen etiam de Bono Senectutis S. Philippi Nerij intuitu, quem a confessionibus habuit. De Paleotto cum laude commemorat Carolus Sigonius, cui librum de Episcopis Bononiensibus inscripsit, quem in eius gratiam Sigonius composuerat, qui Paleotti temporibus decessit Bononiæ, eiusdem etiam meminit Passeuinus in apparatu sacro. Nomenclator Cardd. Ciaccon. Rubeus in historia Rauennati, ac Victorellus in additionibus ad Ciacconem. Cæterum Gabriel vir plane dignus erat, ex cuius Præsulatu Bononia, tanta ciuitas sibi putet ad perennitatem incomparabile decus accessisse.

2 ALPHONSVS Paleottus, Cardinalis Gabrielis cōsanguineus, filius Francisci, ex Archidiacono Bononien. Archiepiscopus Corcyrensis renunciatus est anno 1591. die 15. mensis februarij, ac coadiutor Bononiensis Metropolitani, cum spe futuræ successionis: illum inaugurauit Ferrariæ Ioannes Fontana eiusdem ciuitatis Episcopus, assistentibus Hercule Sacrato Comaclensi Episcopo, ac Gaspare Siringardo Ripætransonensis Antistite. Gabrieli successit anno 1597. atque die 27. mensis iulij obtenti Episcopatus inijt possessionem, acceproque pallio, Ecclesiam sibi creditam prædecessoris domestico stimulatus exemplo, egregie, pieque administrauit. De Christi Stigmatibus in Sudario Turinēsi impressis eruditissime scripsit. Adsistens Pontificius fuit, erigendæque Archiepiscopali Basilicæ primum lapidem iecit his verbis insculptum.

Alphonsus Paleottus Bononien. Archiep. & princeps Metropolit. ædem angustam ac prope dirutam in ampliorem a fundamentis restituturus primum hunc lapidem solemniter posuit an. sal. MDCV. die Annunciationis B.M.V. per mortem Clem. VIII. vacante Sede Rom.

Decessit anno 1610. annum agens 79. mens. 9. dies 20. sepultusque est sub confessione eiusdem Basilicæ, inde postea translatus est in suæ gentis superiorem partem sacelli. Quo Præsule Clemens VIII. Pont. Max. an. 1604. Bononiensis Archiepiscopatus erectionem cōfirmauit, prouinciamque distinxit, finesque designauit, imolensem, & Ceruiensem Ecclesias Rauennati Archiepiscopo restituit, pro quibus Cremensem ac sancti Donnini nouas Cathedrales Ecclesiæ Bononiensi perpetuo suo diplomate subiectas esse iussit, cuius tenor est huiusmodi.

CLEMENS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.*

Romanus Pontifex Beati Petri Apostolorum Principis successor, in supremo militantis Ecclesiæ solio, & Apostolicæ potestatis plenitudine supra vniuersas Orbis Ecclesias, & prouincias, vt iuxta verbum propheticum noxia euellat, destruat, ac vtilia, & salubria ædificet & plantet, diuina dispositione constitutus, tamquam de summo vertice montis in omnes agri Dominici partes, præsertim sibi nedum spirituali, sed etiam temporali iurisdictione subiectas, more vigilis Pastoris attente considerationis dirigens intuitum, pro exactiore eiusdem agri cultura, & vberiori fruge nouas sedes, & Ecclesias, tam Episcopales quam Archiepiscopales in locis congruis plantare, & plantatas spiritualibus irrigationibus & adiumentis confouere, ac ijs quæ Metropolitanæ dignitatis & iurisdictionis insignibus sunt decoratæ, proprias & distinctas prouincias, necnon competentem suffraganeorum numerum, ad visitationis, correctionis, & iustitiæ ministerium fructuosius exercendum, assignare, litibusque, & controuersijs de medio sublatis, pacem, & concordiam inter ipsarum Ecclesiarum Præsules, & alios Christi fideles omni qua potest industria cōciliare satagit, ac alias in his suæ solicitudinis & prouidentiæ studium etiam prædecessorum suorum gesta, nunc confirmando, & innouādo, nunc aliqua ex eis alterando, & in melius commutando interponit prout Ecclesiarum, Prouinciarum, & locorum huiusmodi qualitatibus, & circumstantijs debite pēsatis, illorum felici statui, & directioni, ac etiam publicæ commoditati, & saluti conspicit in Domino salubriter expedire. Hinc est quod nos ad eiusdem Apostolicæ dignitatis apicem, & potestatis plenitudinem diuinæ dispositionis operante clementia, meritis licet imparibus, assumpti prouide considerantes, ac memoria, & animo

animo reuoluentes quod alias felic. recordationis Gregorius Papa Decimustertius prædecessor noster, multis magnisque Ecclesiæ Bononien. erga sedem Apostolicam meritis adductus &c. Post obitum autem eiusdem prædecessoris bon. Christophorus olim Archiepiscopus, & seu dilecti filij clerus ac communitas & homines Rauennaten. sumpta occasione, quod tempore dat. dictarum litterarum, & antea ipsa Ecclesia Bononien. Ecclesiæ Rauennaten. illiusque Archiepiscopo pro tempore existenti Metropolitico iure, non autem dictæ Sedi Apostolicæ immediate subiecta existeret, & sub diuersis alijs prætextibus ad piæ memoriæ Sixtū Papam Quintum etiam prædecessorem nostrum recursum habuerint dictasque litteras tanquam subreptitias, & obreptitias, ac præter mentem, & intentionem dicti Gregorij prædecessoris, nec eius motu proprio, sed ad Gabrielis Cardinalis, necnon regiminis, & aliorum magistratuum prædictorum preces in graue iurisdictionis, præeminentiæ, & auctoritatis dictæ Ecclesiæ Rauennaten. ac illius pro tempore existentis Præsulis præiudicium emanatas impugnare, & irritari, & retractari facere tentauerint, dictusque Sixtus prædecessor negocium huiusmodi nonnullis ex ipsius Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de quorū numero tunc eramus, & forsan cōgregationi ipsorum Cardinalium super nouarum Ecclesiarum Cathedralium & Metropolitan. erectionibus, ac inter eas, & iam tunc erectas Ecclesias incidentibus controuersijs deputatorum, tum etiam in Palatij Apostolici auditorio diligenter examinandum sibique ad hoc vt desuper quod iustum foret statuerunt referendum commiserit, nec illud hactenus decisum & resolutum fuerit, quodque idem Archiepiscopus Rauennatensis, etiam Ecclesias Ariminensem, & Ferrariensem sub eius prouincia comprehendi, sibique ius Metropoliticum in illis antiquitus competijsse; Episcopus vero Ariminensis in vim litterarum a recolendæ memoriæ Lucio Secundo, & Innocentio Tertio Roman. Pontificibus similiter Prædecessoribus nostris emanatarum, & per nonnullos alios Romanos Pontifices pariter prædecessores nostros confirmatarum, & innouatarum, dictam Ecclesiam Ariminensem nulli alteri Metropoli, nisi tantum prædictę Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subesse, vel etiam in prouincia Romana comprehendi illiusque Præsules pro tempore existentes a nullo quam Romano Pontifice pro tempore existente, vel de eius licentia consecrari debere, & similiter Episcopi Ferrarien. pro tempore existētes prędictā Ecclesiā Ferrarien. licet olim sub Rauennaten. vel potius Mediolanen. prouincijs forsan comprehensa fuisset, temporis tamen processu a Rauennaten. & Mediolanen. prouincijs huiusmodi exemptam, dictæque Sedi Apostolicæ immediate subiectam prætendant, vel etiam sint, & exinde graues lites & discordię, nisi illis congrue prouisionis remedio occuratur, succedere possint, ac propterea in præmissis pro pastoralis officij nostri debito prouidere, ac tam Rauennaten. quam Bononien. Ecclesiarum prædictarum statui, & indemnitatibus aliqua accōmoda ratione prospicere earumque Præsules a litium & controuersiarum huiusmodi incommodis, & dispendijs explicare, atque in pacis & quietis amœnitate confouere cupientes, necnon litterarum Gregorij prædecessoris huiusmodi, & aliorum præmissorum, ac inde secutorum quorumcumque datas, & tenores dictarum litium, & controuersiarum causas & occasiones, ac earum statum & merita, necnon Cardinalium, & aliorum iudicum nomina, & cognomina, ac quorumcumque interesse habentium, iura, actiones, rationes, & prætensiones, singularumque Ecclesiarum & Prouinciarum prædictarum qualitates, situationes, confines, & denominationes, cæteraque omnia, & singula in præmissis, & circa ea necessario exprimenda, præsentibus pro sufficienter expressis habentes de eisdem præmissis omnibus & singulis eorumque circumstantijs, necnon partium prædictarum iuribus, rationibus, & prætensionibus vniuersis, plene & sufficientes instructi, post maturam deliberationem super his cum fratribus nostris habitam Motu proprio, & ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ac eorumdem fratrum consilio, & vnanimi assensu, omnes & singulas lites ac controuersias, tam inter Metropolitan. inuicem, quam inter ipsas Metropolitan. & suffraganeas Ecclesias huiusmodi, illarumque Præsules super ijsdem præmissis, & illorum occasione in dicta congregatione vel alibi coram prædictis Cardinalibus, aut quibuscunque alijs iudicibus ordinarijs vel delegatis etiā causarū dicti Palatij Auditoribus motas, & indecisas pendentes in quibuscunque statu & terminis reperiantur, ad nos harum serie aduocamus, easque penitus cassamus & extinguimus. Ac Ecclesiam Rauennatensem prædictam, illiusque Præsules pro tempore existentes, aduersus tam litteras Gregorij prædecessoris huiusmodi, quod ad ea, quæ Imolen. & Ceruien. Ecclesias in vmbilico dictæ prouinciæ Rauennaten. consistentes, earumque Præsules, capitula, cleru, & populum, ciuitates, & diœceses afficiunt eiusdem Gregorij prædecessoris litteris, quo ad cætera in eis contenta, alias saluis, & in suo robore permanentibus, quam omnes & quascumque de illis, nec non Ferrarien. & Arminen. Ecclesijs prædictis per prædictos, & quoscumque alios Romanos Pontifices prædecessores nostros, dictamque Sedem Apostolicam ab Ecclesia, & prouincia Rauennaten. huiusmodi factas separationes, segregationes, diuisiones, dismembrationes, distractiones, & exemptiones, ac etiam litteras Lucij, & Innocentij, aliorumque Romanorum Pontificum huiusmodi necnon forsan subsecutas declarationes, & enunciationes, ac denique in pristinum, & eum in quo antea quomodolibet erant statum, in omnibus, & & per omnia perinde ac si nullatenus emanassent Apostolica auctoritate tenore præsentium restituimus, reponimus, & plenarie reintegramus. Et nihilominus litteras Gregorij prædecessoris huiusmodi, ac omnia, & singula in illis contenta, exceptis dumtaxat ijs quæ Imolen. Ceruien. Ecclesias prædictas, earumque Præsules, capitula, ciuitates diœceses, territoria, terminos clerum, & populum

pulam concernunt, nec eisdem præsentibus contrariantur, auctoritate & tenore prædictis approbamus & confirmamus, ac perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis Apostolicæ præsidio communimus, eaque a dat. litterarum Gregorij prædecessoris huiusmodi valere, & plenam roboris firmitatem obtinere suosque plenarios & integros effectus sortiri necnon ipsis Ecclesiæ, & Archiepiscopo Bononien. suffragari volumus & decernimus, in omnibus & per omnia perinde ac si motu proprio prædicti Gregorij prædecessoris emanassent, ipsaque Ecclesia Bonon. tempore dat. litterarum Gregorij prædecessoris huiusmodi, Sedi Apostolicæ, non autem Ecclesiæ & Archiepiscopo Rauennaten. prædictis immediate subiecta, ac in ijsdem nulla de dictis Imolēsis & Cerviēsis Ecclesijs mentio facta fuisset. omnes quoque & singulos prædictos, ac quoscunque alios, tam iuris quam facti, nec non solemnitatum etiam substantialium defectus, siqui quomodolibet interuenerint in eisdem, etiamsi tales sint vel fuerint, qui in generali verborum sermone non comprehendantur, sed nota, & expressione speciali indigeant supplemus. Ac pro potioris cautelæ suffragio prædictam Ecclesiam Bononien. in Metropolim, cum dignitate & Sede Archiepiscopali, ac iurisdictione & superioritate Metropolitica, necnon pallij, & Crucis vt moris est, delatione, reliquisque omnibus & singulis insignibus, onamentis, honoribus, priuilegijs, exemptionibus, iuribus, & facultatibus alijs Metropolitan. Ecclesijs, de iure vel consuetudine, aut alias quomodolibet competentibus de nouo eisdem auctoritate & tenore, etiam perpetuo erigimus & instituimus. ac tam Bononien. Placentin. Parmen. Regien. & Mutinen. a Rauennaten. quam Imolen. & Ceruien. a Bononien. Prouincijs huiusmodi, Ferrarien. vero Ariminen. & Cremen. prædictas, necnon quæ infra ciuitates Placentin. & Parmen. consistit, & pridem per nos collegiata, tunc nullius diœcesis in cathedralem erecta dictęque Sedi immediate subiecta fuit Burgi sancti Donnini Ecclesias ab immediata subiectione eiusdem Sedis Apostolicæ, & quatenus ipsæ Ecclesiæ Placentin. Parmen. Regien. Mutinen. Cremen. Burgi sancti Donnini, Ferrarien. Ariminen. Imolen. & Ceruien. vel earum aliquæ Mediolanen. prædictæ vel cuicumque alteri Metropolitan. prouinciæ, quauis occasione & causa, etiam in earum erectione & institutione seu de iure, statuto, aut ex antiqua consuetudine, seu dicti concilij decreto facta electione, & alias quomodolibet subiectæ, concessæ, adscriptæ, seu adiunctæ fuerint vel censeantur, aut in possessione etiam immemorabili, seu quasi esse reperiantur, vel prætendantur, a Mediolanen. & quibuscunque alijs Metropolitan. prouincijs huiusmodi, ac omni & quacumque illius præsidis pro tempore existentis Metropolitica iurisdictione, visitatione, superioritate, correctione & obedientia, illis vt præfertur, vel alias quomodolibet forsan competente, auctoritate & tenore prædictis similiter perpetuo penitus eximimus, & totaliter liberamus, easque & illarum quamlibet Placentin. videlicet ac Parmen. Regien. Mutinen. Cremen. & Burgi sancti Donnini Ecclesias, earumque singularum Præsules, capitula ciuitates & diœceses, necnon cleros, populos, & vtriusque earum personas, tam seculares quam ecclesiasticas earundem dictę Ecclesiæ Bononien. pro suis suffraganeis, & prouincialibus ac alias iuxta tenorem litterarum Gregorij prædecessoris huiusmodi, ac modo, & forma in illis expressis & contentis, quæ omnia, etiam ad dictam Ecclesiam Burgi sancti Donnini extensa & ampliata censeatur, perinde ac si in eisdem de illa specialis & specifica mentio facta foret, auctoritate, & tenore similibus pariter perpetuo concedimus & assignamus. Ferrarien. vero & Ariminen. Ecclesias, etiamsi non appareat, neque probari possit, quod illę aliquando sub dicta prouincia Rauennaten. comprehensę, aut illi subiectę fuerint. Necnon Imolen. & Ceruien. Ecclesias prædictas similiter cum suis respectiue Episcopis, capituli ciuitatibus, diœcesibus, terris, territorijs, cleris, populis, collegiatis, parochialibus, & alijs Ecclesijs, necnon monasterijs, collegijs, hospitalibus, locis pijs, & religiosis vtriusque sexus etiam exemptis, & quocunque priuilegio suffultis, ac omnibus & singulis beneficijs Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura secularibus & quorumuis ordinū regularibus Ecclesiæ prouincię, & Archiep. Rauennaten. prædictis vltra Ecclesias Adrien. Comaclen. Fauentin. Foroliuien. Britonorien. Cæsenaten. Sarsinaten. & alias si quę sint ipsius Ecclesiæ Rauennaten. suffraganeas Metropolitico iure, ita vt idem Archiepiscopus Rauennaten. pro tempore existens in illis omnibus & singulis ius Metropoliticum sibi vendicare, ac Ferrarien. Ariminen. Imolen. & Ceruien. Ecclesiarum huiusmodi Episcopos vti eiusdem Ecclesię Rauennaten. suffraganeos consecrare & ad eius Synodum Prouincialem euocare, ceteraque omnia ad Archiepiscopi munus & officium de iure vel consuetudine, aut alias quomodolibet spectantia, & pertinentia facere, exercere, procurare, administrare, & exequi, libere & licite valeat. dictique Episcopi Ferrarien. Ariminen. Imolen. & Ceruien. nunc & pro tempore existentes prædicto Archiepiscopo Rauennaten. tanquam membra capiti obsequentes, ad omnia & singula teneantur & sint obligati, ad quę alij suffraganei suis Ecclesijs Metropoliticis, & Archiepiscopis Metropolitanen. de iure vel consuetudine, aut alias quomodolibet tenentur, & obligati existunt, itidem perpetuo subijcimus. Et deinceps perpetuis futuris temporibus Ferrarien. Ariminen. Imolen. & Ceruien. Ecclesias prædictas, inter alias suffraganeas dictę Ecclesię Rauennaten. connumerandas, & censendas, ac tam eas quam illarum singularum ciuitates, & diœceses sub ipsa prouincia Rauennaten. comprehensas, & nullatenus ab ea exemptas, nec dictæ sedi Apostolicæ immediate, neque vlli alteri, nisi tantum Rauennaten. Ecclesię, & illius Archiepiscopo prędictis, quoad Archiepiscopalia, Metropolitica, ac prouincialia iura, & iurisdictiones, subiectas esse, & fore. Prędictas quoque litteras nullo vnquam tempore, etiam ex eo quod dictarum Ecclesiarum præsules, & capitula, vel quicumque

tur, quæ ijsdem præsentibus originalibus litteris nostris exhiberetur, si forent exhibitę vel ostensę. Mandantes illas in librum Quinternum appellatum eiusdem cancellariæ ad perpetuam rei memoriam referri & describi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum aduocationis, cassationis, extinctionis, restitutionis, repositionis, reintegrationis, approbationis, confirmationis, communitionis, suppletionis, erectionis, institutionis, exemptionis, liberationis, concessionis, assignationis, subiectionis, declarationis, impositionis, voluntatum, decretorum, & mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quarto, decimo octauo Kal. ianuarij, Pontificatus nostri anno tertiodecimo.

Ego Clemens Catholicæ Eccl. Episc.

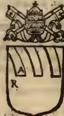
Protector noster aspice Deus.

- † *Ego Ptolemæus Episc. Ostien. Card. Comen.*
- † *Ego Alex. Episc. Prænestin. Card. Florent.*
- † *Ego Hier. Episc. Portuen. Card. Simoncellus.*
- † *Ego Fr. Hier. Episc. Albanen. Card. Asculan.*
- † *Ego Franc. Episc. Sabinen. Card. de Ioiosa.*
- † *Ego Anton. Mar. tt. S. Prax. presb. Cardinalis Gallus.*
- † *Ego Anton. tt. sanctæ Mariæ Transt. presbyter Card. Saul.*
- † *Ego Euangelista tt. sancti Laurentij in Lucina presb. card. Cusentinus.*
- † *Ego Marianus tt. SS. Marcell. & Petri presb. card. de Camerino.*
- † *Ego F. Gregorius tt. sancti Augustini presbyter card. de Montelparo.*
- † *Ego Paulus presb. card. sanctæ Cæciliæ.*
- † *Ego Bened. tt. sanctæ Priscæ presbyter card. Iustinianus.*
- † *Ego Franc. Maria tt. sanctæ Mariæ in Aracæli presb. card. a Monte.*
- † *Ego Ott. tt. sancti Alexij presbyter cardinalis Parauicinus.*
- † *Ego Ott. tt. sanctorum Ioannis, & Pauli presb. card. de Aquauiua.*
- † *Ego Fl. tt. sanctæ Mariæ de Pace presb. Cardinalis Plat.*
- † *Ego Ant. presb. card. sanctorum Quatuor.*
- † *Ego Petrus tt. sancti Pancratij presb. card. Aldobrandinus S.R.E. Camerarius.*
- † *Ego Franc. Maria tt. sanctæ Mariæ sup. Min. presb. card. Senensis.*
- † *Ego Ott. tt. sanctæ Sabinæ presb. cardinalis Bandinus.*
- † *Ego F. Annas tt. sanctæ Susannæ presb. card. de Giury.*
- † *Ego Cam. tt. sancti Chrysog. presb. cardinalis Burghesius.*
- † *Ego Cæs. tt. SS. Ner. & Arch. presb. card. Bar.*
- † *Ego Laur. tt. sancti Laurentij in Pane, & Perna presb. card. Blanchettus.*
- † *Ego Franc. tt. sanctæ Cruc. in Hier. presbyter card. Auila.*
- † *Ego Franc. tt. sanctæ Mariæ de Pop. presbyter card. Mant.*
- † *Ego Pomp. tt. sanctæ Balbinæ presbyter card. Arigon.*
- † *Ego Bonif. tt. sancti Hieronymi Illyricorum presb. card. Beuilacqua.*
- † *Ego Dominicus Episcopus Tusculan. cardinalis Pinell.*
- † *Ego Dominicus tt. S. Honuph. presbyter card. Tuscus.*
- † *Ego P. Æmilius presbyter cardinalis sancti Marcelli.*
- † *Ego Seraph. tt. sancti Salu. in Lau. presbyter card. Oliu.*
- † *Ego Inn. tt. sancti Thomæ in Par. presbyter card. de Bub.*
- † *Ego Io. tt. sancti Matt. in Mer. presb. card. de Vic.*
- † *Ego Iac. tt. sancti Steph. in Mont. Cal. presb. card. San.*
- † *Ego Her. tt. sanctæ Mariæ Transp. presb. card. Valentius.*
- † *Ego Hier. Aguc. presbyter card. sancti Petri ad Vincula.*
- † *Ego Hie. tt. sancti Basilij de Ann. presb. card. Pamphilius.*
- † *Ego F. Ansel. tt. sancti Petri in Monte Aureo presb. card. Monopolitanus.*
- † *Ego Alex. sancti Laur. in Dam. diac. cardinalis Montaltus S. R. E. Vicecancell.*
- † *Ego Cynt. diac. cardinalis. sancti Greg. ad Velum Aur.*
- † *Ego Bart. sanctæ Mariæ in Port. diac. card. Cæsius.*
- † *Ego And. sancti Ang. in For. Pisc. diaconus card. Per.*
- † *Ego Io. Bapt. sanctæ Mariæ in Cosm. diaconus card. Det.*
- † *Ego Sylu. Diac. card. Cæsarei.*
- † *Ego Carol. Eman. sancti Nicolai in Carc. Tullia. diac. card. Pius.*

3 SCIPIO Cardinalis Burghesius, Pauli V. Nepos tertius Archiepiscopus Bononiensis renonciatus est anno 1610. die 25. mensis Octobris. Hanc Ecclesiam ad duos annos absens admini-

miniſtrauit, reſeruataque ſibi prædiuite annua penſione, in fauorem ſequentis illam renunciauit, Deceſſit anno 1633. die 2. menſis octobris de quo ſupra in Epiſcopis Sabinenſibus.

4 ALEXANDER Ludouiſius ex primaria Bononienſi nobilitate natus 5. id. ianuarij 1554. parentibus comite Ludouico, & Camilla Blanchina. Romæ liberalibus diſciplinis adoleſcens in Romano collegio operam dedit, Bononiæ legum peritia apprime imbutus lauream ſuſcepit, itemque Romam reuerſus a Gregorio XIII. Capitolij primus iudex electus. A Clemente VIII. vtriuſque ſignaturæ referēdarius factus, pro Card. Vicario in ciuilibus cauſis locum tenere iuſſus, & aliquandiu Viceſgerentis adimplere partes, mox inter Romanæ Rotæ Patres adſcriptus, Ludouici Ludouiſij gentilis ſui ante centum, & quinquaginta annos eodem munere functi virtutes imitatus, apud omnes incorrupti, perſpicaciſſque viri laudes tulit. Ab eodem Pontifice Beneuentum deſtinatus, cum Mapheo Barberino tunc Apoſtolicæ Cameræ clerico, poſtea ſupremi honoris ſucceſſore, contentionum fibras Pontificios inter, ac Regios miniſtros exortas, admirabili dexteritate conuulſit. Ad Archiepiſcopalem patriæ ſedem peruenit anno 1612. die 12. menſis martij Pauli V. Pont. Max. beneficio, nunciuſque Apoſtolicus ad ducem Sabaudiæ miſſus, vt inter ipſum, Hiſpaniæque Regem pax conueniret. Extinxit Italiæ flammas ad Pontificis mentem a quo maturato laboris præmio anno 1616. creatus eſt presbyter Cardinalis ad titulum ſanctæ Mariæ Transpontinæ, inde ad Apoſtolicum apicem ſubuectus eſt anno 1621 die 9. menſis februarij, cui Gregorij XV. cognomen fecerunt. Cæterum quæ per viginti, & octo menſes, quibus Chriſtiano orbi ius dixit diuinum, tanta geſſit præclara, condiditque tanta ad mores, ac reipub. bonum decreta, vt vix alius per multos annos propemodum excogitare potuiſſet. Optimi Pontificis reſque præclare geſtas luculento eruditoque ſtylo nuper ſcripſit ſed nondum publici iuris fecit Iacobus Accariſius doctus Epiſcopus Veſtanus.

5 LVDOVICVS Ludouiſius nepos Gregorij XV. filius comitis Horatij, ac paulo poſt Ducis Fiani, Lauiniæque Albergatæ, ingentis ſpiritus vir ac arridentis fortunæ alumnus præcipuus. Hic breuiſſimo temporis ſpatio omnium pene dignitatum titulos eſt aſſecutus. Primum enim in Archiepiſcopatum Bononienſem patruo ſucceſſit anno 1621. Cardinalis deinde adlectus eſt, tit. ſanctæ Mariæ in Tranſpontina, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarius, Auenioni Legatus, breuium ſignaturæ præfectus, nobilium Abbatiarum commendatarius, præcipue autem Nonantulanæ, ac ſancti Martini de Campis Pariſijs. Patrui iam grauiter ſeneſcentis Pontificatum prudenter adminiſtrauit, ſub cuius vitæ finem, ex deceſſu Alexandri Montiſalti Cardinalis Cancellarius effectus, alijſque quamplurimis, ac præpinguibus ſacerdotijs potitus eſt. Mortuo Gregorio in ſubſecutis comitijs, digna ſuo ingenio ſalubria in publicam rem conſilia expediuit, creandoq; Vrbano VIII. Pontifice Maximo contulit ſuffragium, ſub quo deinde varia fortuna, euentuque vitam tranſegit. Denique grauiter tentatus podagra, cum morbum illum articularem inedia macerare inſtituiſſet, inedia ipſe maceratus, atque confectus interijt, cum annum ageret 37. die 18. menſis nouembris anno 1632. 20. diei hora, & dimidia, ſepultuſque eſt in Metropolitana funus curante Antonio Albergato auunculo vigiliarū Epiſcopo, ac ſuffraganeo eiuſdem. Cæterum primo Ludouici Archipræſulatus anno Bononiæ mortuus eſt Iulius Cæſar Segnius olim epiſcopus Reatinus, patruus Baptiſtæ vtriuſque ſignaturæ Referend. & Chriſtophori Archiepiſcopi Teſſalonicenſis, ac præfecti Apoſtolici Palatij ab Innocentio X. Pont. Max. ad hoc faſtigium ſola virtute promoti, ſed a viuentis virtutibus abſtineo, cum ſat meminiſſe fuerit, illum Ludouiſij Cardinalis alumnum, eiuſque genitoris Horatij Fiani Ducis aulæ præfectum, & in Valletellinana legatione conſiliarium a Gregorio XV. adlectum fuiſſe.

6 HIERONYMVS Cardinalis Columna Romanus Ludouiſio ſucceſſit anno 1632. hanc rexit Eccleſiam an. duodecim, & cum ſenatorijs comitijs, in quibus Innocentius Decimus Summus Pontifex renunciatus eſt, interfuiſſet cupidus quietis libere reſignauit. Princeps ſanè inſignis morum probitate, & multa virtutum ſupellectile notus.

NICO-

7 NICOLAVS Albergatus Bononiensis vtriusque signaturæ Referend. ab Innocentio X. Archiepiscopus renunciatus est die 6. februarij 1645. ac die 6. martij eiusdem anni S.R.E. Presbyter Cardinalis creatus, in Ludouici Ludouisij Card. consobrini sui memoriam, Card. Ludouisius nuncupari voluit. Ecclesiæ suæ personaliter possessionem inijt mense iulij solemni pompa exceptus. Adhuc superest, haud finit nos eius meritas laudes intexere, laudabit vero posteritas, quod nos ex præclaris initijs certissime coniectamus futurum, & cum Nicolao Albergato alio gentili suo viro sanctissimo, Card. & prædecessori merito comparabit.

CREMENSES

EPISCOPI.

SI nihil aliud in Cremæ ciuitatis Insubriæ posset laudem conferri, quam a Christianis hominibus illam sumpsisse principium, illud satis certe videri posset apud cordatos rerum æstimatores. Cum enim Narses, vir alioquin, tum pace, tum bello clarus Italica administratione a iuniore Iustino fuisset amotus, tulissetque indigne Sophiæ Augustæ contumeliam ipsum cum exprobratione defectæ virilitatis reuocantis ad pensum, Augustæ minitatus se huiusmodi telam texturum, quam deinde nec ipsa, nec vir eius possent retexere, Longobardos è Scandia oriundam gentem Italicam aduocauit ad prædam, qui cum sub Albuino Rege Cisalpinam Galliam hostili impetu percurrissent, nobilium Insubriæ ciuitatum plerique ciues victorum sæuitiam declinātes inter Abduam, Olium, Sariumque fluuios in lacunosa loca transfugerunt, vbi casis ædificatis, ac paruula arce se tutabantur. In ijs eminebat & nobilitate, & opibus Cremes quidam, Palatij Pigriani dominus, a cuius nomine nouæ ciuitati nomen Cremæ inditum est, illamque quoad vixit tamquam dominus administrauit, eiusdemque ciuibus leges dixit. Et eiusmodi quidem fuit Cremæ exordium, vt narrat Alemanius Finus in sua Historia, currente anno a condita salute 570. die 15. mensis augusti. Nam qui narrant a Cremnæ ciuibus, prouinciæ Pamphilæ, vel e Parrasii ruinis, vel a Parrasio Troiano, vel demum ab ijs, qui post excidium ei ciuitati illatum a Mediolanensi Archiepiscopo, nomen Cremæ a se ædificatæ ciuitati indidere ad memoriam sempiternam suæ concrematę ciuitatis, anno 951. nostræ salutis fuisse constructam, videntur potius fabulari, quam veram intexere historiam. Quammobrem libentius Alemanium Finum secuti sumus. Post Cremetem, Longobardorum iurisdictionis fuit, inde Caroli Magni, tum & Germanorū Imperatorum. Fridericus Ænobarbus diutina obsidione illam cepit, 1160 diripuitq; . Laudēses autē ac Cremonēses, Cremæ perpetui hostes eiusdem diruere muros, ex cuius excidio ciues, 25. annorum exilium pertulerunt; deinde eodē remigrarunt, cū idem Fridericus eā ædificandā curasset an. 1185. quam in Cremonensium contumeliā Cremonensium fractura appellari imperauit. Die vero 7. maij eiusdē anni, exorsus est cōstruere arcem, reducesq; ciues quampluribus, amplissimisque exornauit priuilegijs. Hæc fere scribit Colrus in suis Historijs. Qui etiam addit anno 1190. per duos consules, perque duos prætores fuisse administratam, atque ab Henrico Imperatore Ænobarbi filio Cremonensibus attributam anno 1191. Iterumque anno 1205. a Cassone Turriano Mediolanensi exule penitus excisam. Quę cum deinde pristinum ciuilitatis gradum recuperasset, ab Vberto Pallauicino, vt Merula scribit, iugum accepit, cui paulo ante, vt idem narrat, leges dicebat Venturinus Benzonus; Bosiusque præterea de Douetia Cremonæ Tyrannus anno 1210. Eidem insignes attulerunt ruinas Ghibellinorum, Guelphorumque noxiosissimæ factiones, ac demum Mediolanensibus ducibus cessit in prædam, primusque qui illi frēnum iniecit, Galeatius fuit, Matthęi vicecomitis filius. Sub cuius gentis iurisdictione perdurauit vsque ad annum. 1405. Ioanne vero Maria duce Mediolani, Benzonus Cremensem arripuit principatum: sed Philippus deinde Maria Benzono expulso, illam recuperauit, cessitque deinde Venetis, Veneto duce Francisco Foscaro, illorumque ditionis facta est ex icto fœdere cum Francisco duce Mediolani, vt Blondus narrat. Ea tamdiu potiti sunt, quoad Ludouicus XII. Rex Gallorum fractis ad Ieradadam Venetis eiusdem ciuitatis in se traxisset dominium, anno 1509. eam deinceps Maximilianus Sfortia dux Mediolani suæ iurisdictionis fecit: ac demum a Venetis antiquis dominis iterum recepta, sub quorum felici dominatu aucta tum splendidis ædificijs, tum opibus tranquillissime viget ac floret. In amœniori planitie sita est, grauis, feraque ciuili populo, præter cæteram beatissimi soli fe

stitatem, inde quamplures tum pacis, tum belli artibus viri insignes prodiere, in quibus enituerunt ioannes, ac Vido Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ille sub Callisto II. hic sub Adriano IV. Qui melius famæ suæ, salutique, cum dignitate patriæ consuluisset, nisi schismaticis implicitus factionibus, æquissimam Alexandri III. causam impugnasset, subque Paschalis III. nomine execrabilem gessisset Pontificatum. Cæterum admodum breuis erit Cremensium Præsulum series. Primus enim Gregorius XIII. ei ciuitati antistitem ordinauit anno 1580. principemque loci Ecclesiam erexit in cathedralem, ac Mediolanensis Ecclesiæ suffraganeam fecit. Quam deinde Clemens VIII. a Mediolanensi diuulsam Bononiensi Ecclesiæ attribuit, cum Imolam Rauennati Metropolitanæ restituisset. Cathedralis Cremæ Ecclesia, cuius exordium incidit in annum 1284. Diuæ Mariæ in cælum assumptæ, ex Guelphæ factionis largitate dedicata est, sapitque nobilem architecturam. Fulget præpositura, gaudetque præbendis Theologali, atque Pœnitentiali, cum vndecim canonicis, sexque presbyteris præbendarijs, Sanctorum Pantaleonis, ac Victoriæ munitur reliquijs, seminarium alit, nouemque ibi numerantur Religiosorum monasteria, ac quatuor monialium, præter eas, quæ a veterno libidinis conuersæ ad dominum nulla clausura renentur. Orphanæ insuper pio domicilio excipiuntur, ægrisque leuandis duo xenodochia patent, subleuandisque egestate oppressis Mons Pietatis, sexque ibidem laicorum confraternitates in diuinis laudibus muneribus pietatis alumnos suos exercent. Præter cathedralem, quatuor parochiales Ecclesiæ ibi visuntur. Haud satis ampla diœcesis est, quam vt latius explicarent, demps erunt ea alijs. Eius Ecclesiæ taxa in lib. Cameræ 300. Florenorum est, censusque Episcopatus tria millia scutatorum explet, eius tamen valoris quo incolæ vtuntur. Igitur huius Ecclesiæ Præsulum seriem commodius dabimus, si prius erectionis bullam hic apponemus.

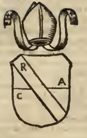
GREGORIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.*

Super vniuersas orbis Ecclesias eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamque sine nostris meritis cōstituti, leuamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis, more peruigilis Pastoris inspecturi quid prouinciarum, & locorum quorumlibet statui congruat, ac desuper hoc præsertim tempore, quo humani generis hostis omni conatu, ad ipsarum animarum perniciem, & fidei catholicæ euersionem incumbit, disponi debeat, vnde diuino fulti præsidio dignum, quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro, nouas Episcopales sedes, & Ecclesias plantare, vt per huiusmodi nouas plantationes popularis augeat deuotio, diuinus cultus floreat, & animarum salus subsequatur, ac loca insignia, præsertim quorum incolæ, benedicente Domino, multiplicati noscantur, dignioribus titulis, & condignis fauoribus illustrentur, ipsique incolæ honoratorum Præsulum assistentia, regimine, & doctrina suffulti, in via Domini magis, magisque in dies proficiant. Sane cum nos nuper ab Ecclesia Laudensi, certo tunc expresso modo Pastoris solatio destituta, & illius mensa Episcopali Laudensi diœcesis partemque in oppido, & territorio Cremæ consistebat, cum ipsius partis diœces. Castris, pagis, & vicis, ac eorum territorijs, & terminis, nec non monasterijs, prioratibus, præceptorijs, collegiatis, & alijs Ecclesijs, ceterisque omnibus beneficijs Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sæcularibus & quorumuis ordinum regularibus, ac etiam clero, & populo vniuerso, iuribus quoque, & actionibus, quæ pro tempore existens Episcopus Laudensis ratione visitationis, & mulctarum quomodocumque habebat, possidebat, percipiebat, exigebat, & prætendebat per alias nostras litteras diuiserimus perpetuo, & separauerimus, ac sic diuisa, & separata, ab omni iurisdictione, potestate, & subiectione, pro tempore existentis Episcopi Laudensis, ac etiam a solutione quorumuis iurium ratione subiectionis, & legis diœcesanæ debitorum, etiam exemerimus, & liberauerimus, illaque nostræ, & Apostolicæ Sedis dispositioni specialiter, & expresse reseruauerimus, prout in ipsis litteris plenius continetur, & reliquę partes dicti oppidi, & eius Territorij in Cremonen. & prouinciæ Mediolanen. Placentin. diœcesibus consistant, oppidum vero ipsum cum vniuerso eius territorio de temporali dominio dilectorū filiorum, nobilis viri ducis, & Reipublicæ Venetiarum sit eorumque incolæ diuersorum Episcoporum iurisdictioni subiecti, ac proinde proprium sæpius forum declinantes nō facile a proprijs Episcopis visitari, nec vbi deliquerint, corrigi possint, inter cætera autem partium illarum, oppidum supradictum nobilitate, amplitudine, ac doctorum virorum copia, cleri, & populi multitudine, ædificiorumque ornamento celeberrimum sit territorium vero fœcūdum, & amœnum, ac quinquaginta vicos, & ad minimum sexdecim millia incolarum contineat. Nos prouidi, vigilisque Pastoris more considerantes, quod si dictum oppidum in ciuitate, & Ecclesia beatæ Mariæ eiusdem oppidi competenti dignitatum, ac canonicatuum, & præbendarum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum numero referta sacra etiam supellectile, & alijs ad diuini cultus vsum necessarijs luculenter instructa existet, & alioquin insignis in cathedralem Ecclesiam erigerent, & instituerent, inde profecto cleri, & populi salus cum Ecclesiæ, & populi prædictorum decore longe magis proueniret. Præmissis itaque, & alijs rationabilibus causis adducti, ac etiam supplicationibus tam ducis, & reipublicæ quam dilectorum filiorum vniuersitatis, & hominum dicti oppidi nobis sæpius porrectis inclinati, habita super his cum fratribus nostris matura deliberatione, de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, ab Ecclesijs Cremonensi, & Placentin. earumque mensis Episcopalibus reliquas partes oppidi, & territorij præfatorum cum suis villis, castris, & terminis, nec non monasterijs, prioratibus, præposituris, præceptorijs Ecclesijs, hospi-

hospitalibus, & pijs locis, cæterisque omnibus A Beneficijs Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, secularibus, & quorumuis ordinum clericis, ac etiam clero, & populo vniuerso, iuribus quoque, & actionibus, quæ pro tempore existentes Episcopi Cremonen. & Placentin. ratione visitationis, & mulctarum quomodocumque habent, possident percipiunt, exigunt, & prætendunt, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, perpetuo diuidimus, & separamus, ac sic diuisa, & separata, ab omni eorundem Episcoporum Cremonen. & Placentinen. iurisdictione, potestate, & subiectione, ac etiam a solutione decimarum, & quorumuis aliorum iurium ratione subiectionis, & legis diœcesanæ debitorum, itaut posthac ipsi Episcopi pro tempore existentes, eorumque procuratores, & B Vic. nullam iurisdictionem, potestatem, & auctoritatem in posteriores partes sic diuisas, & separatas, earumque villas, terras, terminos, monasteria, prioratus, præpositaras, Ecclesias, beneficia, hospitalia, loca, clerum, populum, actiones, & alia præfata exercen. nec de beneficijs sub huiusmodi diuisione comprehensis, quæ ad eorundem Episcoporum pro tempore existentium collationem, prouisionem, & quamuis aliam dispositionem hactenus pertinuerunt, disponere, nec fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta ab eis in oppido, territorijs, villis, terris, & terminis separatis prædictis subuentionis, procurationis, charitatiui vel alterius subsid j causa, aut alia ratione percipi solita percipere, exigere, & C leuare, neque causas, preterquam eas, quæ iam coram ipsis instructæ sunt, & etiam de quibus in eorum iurisdictione consensum fuit cognoscere, aut alias se in illis interponere quoquo modo audeat, decimis tamen, quas pro tempore existentes Cremonen. & Placentin. Episcopi in dicto territorio hucusque percipere consueuerunt venerabilibus fratribus nostris modernis Episcopis Cremonen. & Placentin. quamdiu dictis Ecclesijs Cremonen. & Placentin. præfuerint dumtaxat remanentibus, auctoritate, & tenore prædictis etiam perpetuo eximimus, & liberamus; insuper oppidum in ciuitatem Cremensem nuncupan. & Ecclesiam beatæ Mariæ prædictam, in cathedralem Ecclesiam sub inuocatione eiusdem beatæ Mariæ Archiepiscopi Mediolanensis pro tempore existentis suffraganeam futuram, ac in ea dignitatem, sedem, & mensam Episcopalem cum D omnibus priuilegijs, honoribus, iuribus, & insignibus debitis, & consuetis pro vno Episcopo Cremensi nuncupando, qui eidem Ecclesiæ Cremensi præsit, illamque ad cathedralis Ecclesiæ formam redigat, ac iurisdictionem Episcopalem, nec non præfatorum sic diuisorum beneficiorum omnium dispositionem ordinario iure, aliaque omnis, quæ ad munus Episcopale pertinent, habeat & exerceat, præfatoque Archiepiscopo iure metropolitico subsit eisdem auctoritate, & tenore, similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac ipsi Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ, ciuit. Cremen. eiusque incolæ, & habitatores pro ciuitate, & ciuibus, nec non territorium præfatum vniuersum sub dominio temporali præfato consistens, ac omnes eius partes nunc & alias dismembratas prædictas pro eius diœcesi ac clerum etiam, & populũ ciuitatis, & diœcesis Cremen. cui nos etiam hodie pro parte eiusdem dotis, quã augere propediem intendimus, Ecclesiam præfatam nuncupatam SS. Iacobi, & Philippi Cremen. certo tunc expresso modo vacantem vniri, annecti, & incorporari concessimus pro clero, & populo, ac dictæ mensę Episcopali Palatium ad vniuersitatem, & homines prædictos olim pertinens, proxime vero eidem Ecclesiæ beatæ Mariæ, cui propinquum est pro Palatio Episcopali ab eis donatum ad vsum, & habitationem dicti Episcopi auctoritate, & tenore præfatis pariter perpetuo assignamus, decernẽtes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquã quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus promissis, & constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non dictarum Ecclesiarum iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & cõsuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis, illis earumque Præsulibus, capitulis, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & alijs decretis in genere vel in specie etiam motu proprio, ac scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, & alias quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis quibus omnibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quęuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, obseruata, inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diuisionis, separationis, extensionis, liberationis erectionis, institutionis, intentionis, concessionis, assignationis, decreti, & derogacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si qui autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo nono, tertio idus aprilis, Pontificatus nostri anno octauo.

HIE-

1 HIERONYMVS Diedus nobilis Venetus, ex Patauino Primicerio, primus Cremenſis Antiſtes adlectus eſt a Gregorio XIII. an. 1580. die 21. menſis nouembris, die vero 19. menſis maij inſecuti anni, ſolemni ritu eius Epiſcopatus inijt poſſeſsionem. Hanc ille Eccleſiam annos quatuor pie adminiſtrauit, cupiduſque deinde quietis, eo munere ſe abdicauit an. 1584. eumque conceſsiſſet Venetias, ibi deceſsit 1585. die 10. menſis iunij. Huius mentio extat in marmorea memoria erectionis huius Epiſcopatus ad dexteram cathedralis Eccleſiæ, quæ eſt huiuſmodi.

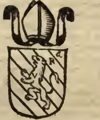
Anno Chriſti MDLXXX. iij. id. aprilis
Gregorius Decimustertius Pontifex Maximus
hanc Eccleſiam ad Epiſcopatus
dignitatem erexit
Nicolao de Ponte Duce Venetiarum
Ioanne Dominico Pretore Cremæ
Præſidibus Cõmunitatis
Coſmo Beneuenuto Equite, Antonio Figatozaris
iuris vtriuſque Doctore,
Mario Zurla I.V. D. procurante id Romæ
Quirino Zurla I. V. D.
ac Hieronymum Diedum Epiſcopum
primum delegit.

2 IOANNES Iacobus Diedus Venetus, Hieronymi nepos, cum Patauinus Primicerius eſſet, Vicariuſque generalis patrui, eidem ſucceſsit, dictus eſt ſecundus Antiſtes Cremenſis an. 1584. die 28. menſis maij: conſecrauit Cathedralem, Atamque Virgini in cælum aſſumptæ dedicatam anno 1585. vt in eadem Eccleſia eius rei ad ſiniſtram manum hæc memoria proſtat.

Anno Chriſti MDLXXXV. decima non. Kal. Feb.
Ioannes Iacobus Diedus Cremæ Epiſcopus ſecundus
Eccleſiam hanc, Altareque ſub titulo
Aſſumptionis B. Mariæ Virg.
Deo conſecrauit.
Pretore Nicolao Delphino Præſidib.
Communitatis,
Franc. Zurla I.D. Chriſtophoro Torniola I.D.
ac Chriſtophoro Beneuenuto.
Qua anniuerſario conſecrationis die
inſtantibus dedit.

Erat Ioannes Iacobus ſingularis prudentiæ, ac pietatis Antiſtes, Cremenſemque Eccleſiam multos annos adminiſtrauit, ingraueſcente autem ætate coadiutorem ſibi aſciuit 1613. cum ſpe futuræ ſucceſsionis. Venetijs, quo tranquillioris quietis gratia conceſſerat, poſtremam diem obiuit, anno 1616. die 6. menſis iunij. Eiuſque corpus Cremam delatum, in cathedrali conditum eſt cum hoc epitaphio,

IOANNES IACOBVS DIEDVS
EPISCOPVS CREMÆ SECVNDVS
POST HVIVS ECCLESIÆ
ANNORVM XXXII.
REGIMEN OBIIT INCARNATIONIS
DOMINI ANNO MDCXVI.
ÆTATIS VERO SVÆ LXXII.
DIE VI. MENSIS
IVNII.

3 PETRVM deinde Emmum nobilem Venetum, Clericum regularem Theatinum, inſignem Theologum, Paulus Quintus Epiſcopum Lariſſæ in partibus infidelium adlegit, Ioannique Iacobo cum ſpe futuræ ſucceſsionis coadiutorem attribuit, cui deinde ſucceſsit anno 1616. Inijtque poſſeſsionem eius Epiſcopatus die 13. menſis iunij eiuſdem anni. Sancte, pieque Eccleſiam ſibi creditam gubernauit annos omnino tredecim. Romę exceſsit è viuis anno 1629. die 27. menſis ſeptembris, ſepultuſque eſt apud ſanctum Marcum.

4 MARCVS ANTONIVS Bragadinus nobilis Venetus, vtriuſque Signaturæ Referendarius quartus Cremenſis Epiſcopus declaratus eſt anno 1629. die 3. menſis octobris; die vero 21. eiuſdem

desti mensis ab Antonio Barberino sancti Honnophrij Cardinali inauguratus fuit, simul cum Luca Castellino, ex ordine sancti Dominici olim Generali procuratore Cantazari Episcopo, Ioanneque Francisco Passioneo Calliensi Antistite; Qui post annum, quam cœperat Cremensem administrare Ecclesiam, ad Episcopatum Cenetensem, mox ad Vicentinum translatus est. Nunc viuit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis, ab Vrbano VIII. creatus anno 1641. De quo alibi.

5 ALBERTVS Baduarius nobilis Venetus, electus deinde est Cremensis Episcopus anno 1633. die 21. mensis februarij. Sedente Vrbano Octauo. Viuit ad huc.

S. DOMNINI SEV BVRGI S. DOMNINI EPISCOPI.

INter Parmam, Placentiamque via Æmilia, in Gallia Cisalpina, siue Cispadana Lombardia, S. Domnini ciuitas sita est, quæ a S. Domnino, qui ibi desæuientis Maximiliani persecutionem declinans, nobilem tulerat palmam martyrij, nomen traxit. Hanc arbitrantur nonnulli antiquam Iuliam Fidentiã esse, cui hic inclytus Martyr deinde nomen fecerit. Haud satis ampla est, cum ad mille ducentos paulo plus mortalium alere dicatur. Dominos quondam habuit, nobilissimam gentẽ Pallauicinos, denide Farnesios Parmæ, Placentiæque serenissimos Duces. Clemens VIII. hanc Ecclesiam erexit in cathedralem, in gratiam Raynutij Ducis Parmensis an. 1601. die 12. mensis februarij, Sanctæ Sedi immediate subiecit, sed deinde sui Pontificatus anno 1604. Bononiensis Ecclesiæ suffraganeã fecit, a ntiquo Rauennati Archiepiscopatui Imola restituta. Cathedralis S. Domnino martyri, & eiusdem ciuitatis protectori dedicata est. In ea presbyter beneficiatus curam animarum exercet, Archidiaconatus, & Archipresbyteratus dignitate gaudet, prębendisque Theologali, ac Pœnitentiali: octo canonici ibi sunt, septemque capellani, alijque clerici, qui cultui diuino inseruiunt, tametsi recitandis horis canonicis choro non obligẽtur. Tres aliæ parochiales Ecclesiæ ibidem cernuntur. Prope cathedralem Episcopalis domus ampla satis & commoda exurgit. Tria Religiosorum monasteria, duoque monialium ibi sunt. Quatuor Xenodochia, laicorumque aliquot confraternitates, cum alijs locis pijs, atque oratorijs, seminario caret. Diœcesis quinque oppida continet, villasque ad 40. quę omnia ad 35. millia mortalium continere dicuntur. Huius Ecclesiæ census mille quingentorum scutatorum numerum explet, eiusdemque taxa 200. florenorum est. Clementis vero diploma erectionis huius Episcopatus est huiusmodi.

CLEMENS EPISCOPVS seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

SVper vniuersas orbis Ecclesias eo disponente qui cunctis imperat, & ei omnia obediunt, meritis licet imparibus constituti, dignum quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro nouas Episcopales sedes Ecclesiasque plantare, & diœcesium partes commodioris regiminis causa diuidere, ac alias circa illa propẽsis studijs intendere, per quæ diuinus cultus & popularis deuotio augeatur, animarum salus subsequatur, nec non oppida insignia, & incolarum multitudine referta condignis titulis & honoribus illustrentur, ipsique incolæ propiorum præsulum assistentia, & regimine, Apostolicæ potestatis plenitudine suffulti proficiant in Domino & quod in temporalibus sunt adepti, non careãt in spiritualibus incremento. Sane cum oppidum Bur. S. Dom. nullius diœcesis inter Parmæ, & Placẽtiæ ciuitates in via Claudia nũcupata, sub temporali dominio dilecti filij nobilis viri Raynutij Parmæ, & Placentię ducis consistens, muris vndique cinctum, & siti antiquitate ac platearum palatiorum, ac ædificiorũ pulchritudine, necnon plurium nobilium & diuitum diuersarumque artium, & scientiarum professorum frequentia, populi multitudine, aeris salubritate, territorij decem & septem villis, & pluribus domicilijs amplitudine, rerumque omnium ad victum necessariarum abundantia, plurimum insigne, ac in eo vna collegiata Sedi Apostolicæ immediate subiecta sub inuocatione eiusdem S. Domnini eleganti opere constructa, & tres parochiales Ecclesiæ, & tria virorum, & duo mulierum monasteria, quinque hospitalia, & plures confraternitates laicorum, mons pietatis, nec non in ipsa collegiata Ecclesia, cuius fabrica in annuo reddita circiter ducentorum scutorum dotata est, vna præpositura dignitas inibi principalis, cuius fructus, redditus, & prouẽtus ad valorem annuum mille, & trecentorum ducatorum auri de Camera, secundum communem æstimationem ascendunt, octo canonicatus, & totidem præbendæ nonnullæque alia beneficia Ecclesiastica instituta, ac vna sacristia omnibus ad diuini cultus vsum necessarijs optime instructa necnon corpus eiusdem S. Domnini, & quamplures aliæ sanctorum reliquiæ existanti ipsiusque collegiatæ Ecclesiæ præpositus pro tempore existens iurisdictionem ordinariam in oppido, & territorio prædictis curamque animarũ eidem collegiatæ Ecclesiæ & parochiali incum-

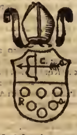
cumbentem vna cum duobus capellanis ad eam in hoc coadiuuandum deputatis exerceat, & vsum mitræ, & baculum pastoralis, necnon prope collegiatam Ecclesiam huiusmodi vnum palatium pro sua habitatione commodum cum viridario, alijsque suis membris, & pertinentijs habeat, ac dictus Raynutius dux pro oppidi & collegiatæ Ecclesiæ prædictæ maiore deuotione, & honore diuinique cultus augumento, & animarum salute oppidum in ciuitatem, & collegiata Ecclesia huiusmodi in cathedralem erigi, aliaque infra fieri pro affectu desideret. Nos præmissis & certis alijs rationabilibus causis diligenter discussis atque perpensis adducti, atque etiam precibus eiusdem Raynutij ducis nobis in hac parte porrectis inclinati habita prius desuper cum fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, de illorum consilio, & assensu, ea Apostolicæ potestatis plenitudine in dicta collegiata Ecclesia præposituram prædictam dilecti filij magistri Papyrij Pucdij, nuper ipsius collegiatæ Ecclesiæ præpositi I. V. D. in vtraque signatura nostra referendarij & familiaris nostri, ad hoc accedēte cōsensu Apostolica auctoritate tenore præsentiū perpetuo supprimimus & extinguimus, necnon ad omnip. Dei laudē & gloriam, ac gloriof. eius genitricis Virg. Mariæ totiusque cælestis curiæ honorem & animarum salutem oppidum in ciuitatem Burgi S. Domnini nuncupandam & collegiatam Ecclesiā huiusmodi in cathedralē quæ dictæ Sedi immediate subiecta sit, sub inuocatione prædicta, cum dignitate, sede & mensa Episcopalibus, ac omnibus & singulis priuilegijs, honoribus, iuribus & insignibus debitis & consuetis pro vno Episcopo Burgi S. Domnini etiam nuncupando, qui ipsi Ecclesiæ Burgi S. Domnini præsideat, & iurisdictionem Episcopalem omniaque, & singula, quæ ordinis, iurisdictionis, & cuiusque alterius muneris Episcopalis sunt habeat, & exerceat, ac in eadem Ecclesia Burgi S. Domnini vnum Archidiaconatum, qui maior post Pontificalem pro vno Archidiacono, & vnum Archipresbyteratū, qui secundæ dignitates inibi existant, & magistris in sacra Theologia seu doctoribus aut licentiatis in decretis, si fieri poterit, conferantur, ac cum canonicatibus & præbendis dictæ Ecclesiæ Burgi S. Domnini incōparibiles sint nec in simul vllo vnquam tempore obtineri possint, pro vno Archipresbytero, qui quidem Archidiaconus, & Archipresbyter supra omnes canonicos ipsius Ecclesiæ Burgi S. Domnini, tam in illius choro, quam capitulo sedeant, vocemque actiuam & passiuam habeant, necnon vltra prædictos octo inibi ad præsens existentes quatuor alios canonicatus & totidem præbendas pro quatuor alijs canonicis, qui omnes vna cum Archidiacono, & Archipresbytero alijsque octo canonicis prædictis capitulum huiusmodi constituant, & apud dictam Ecclesiam Burgi S. Domnini illis in diuinis laudabiliter deseruiendo personaliter resideant, habitumque canonicalem tam in choro, quam in capitulo prædictis, nec non processionibus, & alijs actibus per canonicos aliarū catholicarum Ecclesiarum, & dignitates in eis obtinentes gestari solitum deferant. Ac vnam perpetuam vicariam pro vno perpetuo Vicario qui curam animarum prædictam ibidem exerceat, auctoritate, & tenore prædictis etiam perpetuo erigimus, & instituimus, nec non ab Ecclesia & diœcesis, Cremonen. totam, & integram partem citra dimidium fluminis Padi versus agrum Parmensem sub temporali dominio eiusdem Raynutij ducis existentem quæ Busetum, Monticellum, Zibellum, Pollesinum, & nonnulla alia oppida, terras, villas, pagos, & loca continet cum illorū iuribus, districtibus, territorijs, clero, personis Ecclesiasticis etiam collegiatis, monasterijs, prioratibus, & alijs beneficijs Ecclesiasticis cum cura, & sine cura sæcularibus & ordinum quorumcumque, etiam militiarum, & pijs locis regularibus, etiam si venerabilis fratris nostri moderni Episcopi, & dilectorum filiorum capituli Cremonen. & cuiusque alterius ad id non accedat assensus, neque ipsi ad præmissa vocati fuerint, eadem auctoritate, & similiter perpetuo separamus, & dismembramus, illasque sic separatas, & dismembratas ab omni, & quaque iurisdictione, superioritate, correctione, visitatione & potestate Episcopi nunc, & pro tempore existentis ac capituli Cremonensis prædictorum, & quorumuis aliorum ordinariorum eorumque Vicariorum, necnon solutione quorumcumque iurium, decimarum eisdem Episcopo, & capitulo Cremonensi ratione iurisdictionis, & superioritatis prædictarum ac alias quomodolibet debitorum nihil prorsus illis reseruato, auctoritate, & tenore similibus pariter eximimus & totaliter liberamus nec nō ipsi Ecclesiæ Burgi S. Domnini oppidum sic in ciuitatem erectum eiusque incolas & habitatores pro ciuitate, & ciuibus, limitatum vero territorium & districtum eiusdem ciuitatis & integram partem a dicta diœcesi Cremonensi vt præmititur separatam, & dismembratam cum omnibus, & singulis suis oppidis, villis, pagis, locis, & districtibus pro diœcesi, necnon personas Ecclesiasticas & seculares earum de ciuitate, & diœcesis Burgi S. Domnini pro clero, & populo ac palatium prope Ecclesiam S. Domnini huiusmodi existens cum viridario omnibus iuribus, & pertinentijs suis vniuersis pro futuris Episcopi, Burgi Sancti Domnini habitatione, auctoritate, & tenore præsentium itidem perpetuo concedimus, & assignamus. Insuper mensæ Episcopali omnes, & singulos fructus, redditus, & prouentus suppressæ præposituræque prædictæ demptis tamen & ei centum scutis monetæ Archidiaconatui vero centum, & Archipresbyteratui aliorum centum, necnon singulis quibuscumque canonicatibus, & præbendis nouiter erectis quinquaginta scutorum similium redditus annuos etiam perpetuos per dictum Raynutium ducem illis donandos, & assignandos ea nunc, pro vt ex tunc postquam donati, & assignati fuerint. Vicariæ autem prædictæ alia centum scuta, vltra emolumenta ratione exercitij curæ animarum prouenientia, ex fructibus, redditibus, & prouentionibus suppressæ præposituræ huiusmodi, vt præmititur detracta pro suis respectiue dotibus, &

futuro-

futurorum Episcopi, Archidiaconi Archipresbyteri pro nouorum canonicorum, & vicarij prædictorum sustentatione, ita quod liceat ipsis illorum omnium corporalem, realem & actualem possessionem per se vel per alium seu alios eorum respectiue nominibus pro sua cuiusque rata seu portione apprehendere & perpetuo retinere, fructusque, redditus, prouentus, iura, obuentiones & emolumenta inde procedentia percipere, exigere, & leuare ac in suos mensæ Episcopalis, dignitatum, canonicatuum, & præbendarum per præsentes erectorum, nec non vicariç huiusmodi vsus, & vtilitatem conuertere, cuiusuis licentia desuper minime requisita, auctoritate & tenore præmissis etiam perpetuo applicamus & appropriamus. Præterea Episcopo pro tempore existenti ac capitulo clero ciuitatis & diœcesis Burgi S. Domnini huiusmodi illorumque incolis, ciuibus, & habitatoribus prædictis, vt omnibus & singulis priuilegijs exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, gratijs, fauoribus, & indultis, quibus aliarum Ecclesiarum cathedralium Præsules, capitula, ciuitates, diœceses, clerus, ciues, incolæ, & habitatores quomodolibet vtuntur, potiuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere, ipsique Episcopus, & capitulum Burgi S. Domnini quæcumque ordinationes, & statuta licita tamen, & honesta ac decretis Conc. Trid. sacrisque canonibus non contraria super celebratione diuinorum officiorum & personali residentia ac diuisione, & participatione distributionum quotidianarum, ita quod medietas, vel ad minus tertia pars fructuum, dignitatum, ac canonicatuum, & prębendarum prædictarum in vsum ipsarum distributionum conuertantur, concedere & edere, illaque mutare, alterare ac alia denuo edere libere, & licite valeant eisdem auctoritate & tenore similiter perpetuo indulgemus plenamque, & omnimodam desuper licentiam, & facultatem concedimus, & elargimur. Vlterius statuimus, & ordinamus quod ex octo canonicatibus antiquis, & præbendis prædictis vnus, & vna pro magistro in Theologia, qui sacram scripturam legat, & interpretetur, alter, & altera primo vacatura pro Pœnitentiario, qui confessiones audiat, & munus Pœnitentiarij exerceat perpetuo affectæ existant illisque nec alijs vllo vnquam tempore quauis auctoritate conferri debeant, & aliter de eis factæ collationes nullæ sint. Postremo eidem Raynutio duci postquam Archidiaconatui, & Archipresbyteratui ac quatuor canonicatibus, & præbendis nouiter erectis prædictis prædictos redditus annuos vsque ad quantitatem superius pro vno quoque illorum præscriptam perpetuo donauerit, & assignauerit, vt præmittitur eiusque heredibus, & successoribus, quibuscumque iuspatronatus, & pręsentandi Rom. Pontifici pro tempore existenti, seu loci ordinario ad Archidiaconatum, & Archipresbyteratum ac quorumcumque canonicatus, & præbendas nouiter erectas, tam hac prima vice ab illorum primęua erectione, & institutione huiusmodi vacantes, & deinceps quatenus illos perpetuis futuris temporibus simul, vel successiue quibusuis modis, & ex quorumcumque personis qualitercumque qualificatis in Rom. Cur. vel extra eam etiam in aliquo ex mensibus dictę sedi Apostolicæ per cancellariæ Apostolicæ regulas ac etiam ratione veræ, & actualis familiaritatis, & continuæ commensalitatis Romanorum Pontificum, aut eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium & tunc viuentium seu ex quauis alia reseruatione & in corpore iuris clausa ex quocunque capite quomodolibet resultante reseruatis seu affectis, aut ordinarijs collationibus per easdē regulas seu litteras alternatiuarum; vel alias quomodolibet concessis vacare contigerit, personas idoneas per eundem Romanum Pontificem seu loci ordinarium in illis ad presentationem huiusmodi instituendas auctoritate & tenore similibus pariter perpetuo reseruamus ac etiam concedimus & assignamus. Decernentes iuspatronatus huiusmodi Raynutio duci ac eius hæredibus, & successoribus prędictis ex meris fundatione, & dotatione, non autem ex priuilegio competere, nec illi vllo vnquam tempore quacumque ratione vel causa aut quouis prætextu etiam cum expressa & specifica, si de verbo ad verbum illius mentione derogari posse nec derogatum censeri, & si ei quoque modo derogaretur, derogationes huiusmodi cum inde secutis nullius fore roboris & efficaciæ sicque & non aliter per quoscumque Iudices quauis auctoritate fungentes etiam causarum Palatij Apostolici Auditores sublata ipsis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate vbique iudicari & diffiniri debere, nec non irritum, & inane, si secus super his a quoquam, quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis & quatenus opus sit nostris de iure quęsito non tollendo, ac de vnionibus committendis ad partes exprimendoque valore alijsque cancellariæ Apostolicæ regulis, nec non Lateranen. Con. nouissime cellebrati vniones, nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictarum Ecclesiarum Burgi S. Domnini, & Cremonen. iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis illis necnon Episcopo Cremonensi, ac pręposito, & capitulis prædictis sub quibuscumque tenoribus, & formis ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs alijsque efficacioribus efficacissimis, & insolitis clausulis, nec non irritantibus & alijs decretis in genere vel in specie etiam motu proprio & ex certa scientia ac de eiusdem Apostolicæ potestatis plenitudine & consistorialiter etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis, innouatis. Quibus tenoribus etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quæuis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda esset, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserta forent presentibus pro sufficienter expressis, & insertis habendis

bendis, illis aliàs in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus cęterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, extinctionis, erectionis, institutionis, separationis, dismembrationis, exemptionis, liberationis, concessionis, assignationis, applicationis, appropriationis, indulti, elargitionis, statuti, ordinationis, reseruationis, assignationis, & derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipot. Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo primo pridie idus februarij, Pontificatus nostri anno decimo.

I. PAPYRIUS Picedus, ex oppido Arculæ, Liguriæ diœcesis ditionis primus S. Domnini à Clemente VIII. adlectus Episcopus est anno 1603. die 8. mensis ianuarij, a quo illi scriptum est hoc diploma.

CLEMENS EPISCOPVS, *seruus seruorum Dei.*

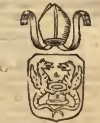
Dilecto filio Papyrio Picedo electo Burgi S. Domnini salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolatus officium meritis licet imparibus nobis ex alto commissum, quo Ecclesiarum omnium regimini diuina dispositione præsidemus, utiliter exequi coadiuuante Domino cupientes, solicito corde reddimur, & solertes ut cum de Ecclesiarum ipsarum regiminibus agitur committendis, tales in eis in Pastores preficere studeamus, qui populum suæ curæ creditum sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico & tranquillo velint, & debeant auctore Domino salubriter regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem prouisiones Ecclesiarum omnium apud sedem Apostolicam tunc vacantium, & in antea vacaturarum ordinationi, & dispositioni nostræ reseruauimus, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super his per quosque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Et deinde Ecclesia Burgi S. Domnini dictæ sedi immediate subiecta, quam nos pridem ex collegiata eiusdem S. Domnini, tunc oppidi Burgi S. Domnini nullius diœces. prouinciæ Bononien. cathedralem Ecclesiam ex certis tunc expressis causis de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate ereximus, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur, a primæua illius erectione huiusmodi apud sedem eandem vacante. Nos ad prouisionē ipsius Ecclesiæ celerem & felicem, de qua nullus præter nos hac vice se intromittere potuit siue potest, reseruatione & decreto obsistentibus supradictis, ne Ecclesia ipsa longæ vacationis exponatur incommodis, paternis & solicitis studijs intendentes, post deliberationem quam de præficiendo eidem Ecclesiæ personam vtilem, & etiam fructuosam cum dictis fratribus habuimus diligentem. Demum ad te presbyterum Lunen. Sarzanen. diœcesis I. V. D. notarium, & familiarem nostrum in vtraque signatura nostra referendarium, vitę ac morum honestate decorum, in spiritualibus prouidum, & temporalibus circumspectum, alijsque multiplicium virtutum donis, prout etiam fide dignorum testimonijs accepimus, insignitum, direximus oculos nostræ mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis te a quibusuis excõmunicationis, suspensionis & interdicti alijsq; Ecclesiasticis cēsuris a iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum presentiũ dumtaxat consequendũ, harum serie absoluētes & absolutũ fore censentes prędictæ Ecclesiæ de persona tua nobis, & eisdem fratribus ob tuorũ exigentiam meritorum accepta, de simili consilio dicta auctoritate prouidimus, teq; illi in Episcopum præficimus & Pastorem, curam, & administrationem ipsius Ecclesiæ tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, in illo qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes, quod dirigente Domino actus tuos prædicta Ecclesia sub tuo felici regimine regetur vtiliter, & prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus, & temporalibus suscipiet incrementa. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta deuotione suscipiens, curam, & administrationem prędictam sic exercere studeas solicite, fideliter, & prudenter, quod ipsa Ecclesia gubernatori prouido & fructuoso administratori gaudeat, se commissa, tuque præter æternæ retributionis præmium nostram ac dictæ sedis benedictionem, & gratiã exinde vberius consequi merearis. Quocirca dilectis filijs capitulo, & vassallis dictæ Ecclesiæ, ac clero & populo ciuitatis & diœcesis Burgi S. Domnini per Apostolica scripta mandamus quatenus capitulum tibi tamquam patri, & pastori animarum suarum humiliter intendentes exhibeant tibi obedientiam & reuerentiam debitas, & deuotas, ac clerus te pro nostra, & sedis prædictæ reuerentia benigne recipientes & honorifice pertractantes tua salubria monita, & mandata suscipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent. Populus vero te tamquam patrem, & pastorem animarum suarum deuote suscipientes & debita honorificentia prosequentes tuis monitis & mandatis salubribus humiliter intendant, ita quod tu in eis deuotionis filios, & ipsi in te per consequens Patrem beneuolum inuenisse gaudeatis. Vassalli autem prædicti te debito honore

nore prosequentes tibi fidelitatem solicitam nec non consueta seruitia, & iura tibi ab eis debita integre exhibere procurent. alioquin sententiam siue pœnam quam respectiue rite tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari, & insuper vt statum tuum iuxta Pontificalis dignitatis exigentiam decentius tenere valeas, motu proprio non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, vt etiam postque in vim prouisionis, & præfectionis prædictarum pacificam possessionem seu quasi regiminis & administrationis dictæ Ecclesiæ illiusque bonorum seu maioris partis eorum assecutus fueris, ac munus consecrationis susceperis vnam ducentorum ducatorum auri de camera super Archipresbyteratu sancti Georgij de Bilegno, & alteram etiam ducentorum scutorum monetæ super præpositura nuncupata sanctorum Petri, & Pauli de Ferraria, ac sanctæ Mariæ de Poliano Ecclesiarum Placentin. dictæ prouinciæ, nec non Alben. & Salutiarum respectiue diœcesum, ac illis forsan annexorũ fructibus, redditibus, & prouentibus auctoritate prædicta tibi reseruatas pensiones annuas, vt pius quoad vixeris etiam vna cum dicta Ecclesia Burgi S. Domnini quamdiu illi præfueris retinere, ac percipere, exigere, & leuare libere, & licite valeas generalis consilij alijsque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec nec non Ecclesiarum prædictarum iuramento. confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & cõsuetudinibus, cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus eadem auctoritate tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus. Decernentes propterea, pensiones huiusmodi extinctas non esse irritũ quoque, & inane, si secus super his a quoque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1602. sexto idus ianuarij Pontificatus nostri anno vndecimo.

Tres annos hanc Ecclesiam administrauit Papyrius; denique ad Parmensem translatus est. De quo ibi.

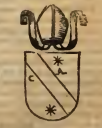
2 IOANNES Linatus è nobili gente Parmensis, [illegible] successit anno 1606. die 4. mensis decembris. Hic Petro Parmensi Physico Farnesijs Principibus charissimo natus 1563. Doctoratus lauream anno ætatis 24. assecutus; Pontificij, Cæsareique iurisconsultissimus fuit. Nouariæ, mox Pletiliæ ac Stabiorum in Neapolitano regno, inde Burgi Vallis Tarri, alibiq; prætorio summa cum laude perfunctus munere, raptus deinceps è seculo ad Ecclesiasticum ordinem, Parmensis Ecclesiæ Apostolicum Prouicarium agere meruit, dein Vicarium fieri eiusdem ciuitatis Præsulis, quo tempore inter Parmensem Antistitem Ferdinandum Farnesium, & magnum Hetruriæ ducem ortum dissidium super confinibus quorundam Episcopalis mensæ feudorum, Ioannes arbiter pro sua singulari prudentia sustulit. Quem spectatæ vitæ innocentia, pietatis ac doctrinæ fama præclarum Paulus V. Episcopatus insula exornauit, in quo egregij Pastoris partes expleuit, dignusque habitus est vt post, 15. annos suæ administrationis ab eodem Paulo Quinto translatus sit ad Ecclesiam Placentinam, anno scilicet 1620. de quo ibi.

3 ALPHONSUS Puteus Placentinus ex comitibus castri noui in valle Tidone I.V.D. eruditus, lepidusque Poeta, pro Raynutio Farnesio Parmę duci ad principes non semel orator, a quo in familiam Farnesiam accitus, in antistitem sublimatus est a Paulo Quinto anno 1620. die 13. Ianuarij. Obijt an. 1626. augusto mense, sepultus in cathedrali, cuius quidem ad sepulchrum, ex eius testamento apponendum Epitaphium non grauabimur adscribere.

ALPHONSVS COMES PVTEVS
TERTIVS EPISCOPVS
BVRGI SANCTI DOMNINI
IN PRIMÆ ECCLESIÆ SVÆ
SINV MORIENS
VT ANTEA AMOREM
ITA NVNC EXVVIAS
AD PRIMA IPSIVS LIMINA
VOVIT.

De Alphonso deque vetustissima apud Placentinos Putea familia non pauca habet Io: Petrus Crescentius Romanus P.P. narrat cap. 7. in Italicæ nobilitatis Corona.

4 RAYNVTIVS Scottus, nobilis Placentinus comes Sarmati, Horatij Montis Albani marchionis, & Lucretiæ Alciatæ filius, vtriusque Si-

gnaturæ Referendarius, ad eandem sedem subuectus est sb Vrbano VIII. anno 1626. die 22. mensis martij, a quo die Natalis Domini Pontificiæ Capellæ assistens declaratus est, deinde ab eodem Pontifice apud Heluetios, mox in Galliam ad Regem Christianissimum Nuntius missus, post aliquot annorũ pro Romana Ecclesia exanthlatos labores ad curiam reuersus, Basilicæ S. Petri Vicarius factus, librum cui titulus est, Heluetia sacra, in lucẽ emisit. Hoc anno 1644. Ecclesiam hanc S. Domnini feliciter regit.

MVTINENSES EPISCOPI.

MVtina prope Apenninos montes in Insubriæ Cispadanæ iata, lætaque planitie sita est, Galliæ Togatæ, vt fert Ptolemæi sententia, perantiqua ciuitas, quam Plinius reijcit in octauam regionem. Olim propior montibus erat, vt ruinæ testantur, quæ post excidium, prope viam Æmiliam extulit muros. Vetus opinio, magisque credita illius facit auctores antiquos Tuscos, quos Galli Boij exegerunt deinde, quos cum iterum fregissent Romani, illuc coloniam deduxerunt eodem ipso tempore, quo Parma Romanorum colonia facta est, Fabio Labeone, Marcoque Claudio Marcello Consulibus, anno scilicet a Roma cõdita DLXVIIII. ante Christianam vero conditam salutem CLXXXIIII. Itaque Liuius in 39. libro: *Eodem, inquit, anno Mutina, & Parma coloniæ Romanorum ciuium sunt deductæ. Bina millia hominum in agro qui proxime Boiorum, ante Thuscorum fuerat, octona iugera Parmæ quina Mutinæ acceperunt*, Dilaudat Mutinam Cicero in 5. Philippica, cũ inquit: *Circumsedit Mutinam, firmissimã, & splẽdidissimã Populi Romani coloniam*. Appianus vero Alexandrinus illam vocat ciuitatem opulentam. E Tacito vero eruitur in lib. 21. municipali iure fuisse ornatam. Illius meminerunt Liuius pluribus in locis, Cicero, Vellius Paterculus lib. 2. Plutarchus in Cicerone, & Antonino, Suetonius in Augusto, Florus, Dion. lib. 46. Strabo, aliique antiquorum scriptorum. Ciuile bellum Mutinam nobilitauit, cum ibidem M. Antonius D. Brutum obsidione cinxisset, ac paulo post inter Octauianum Augustum, M. Antonium, ac M. Æmilium Lepidum instituto Triumuiratu Mutina, multa incõmoda perpessa est, vtpote Bononiæ propior, in cuius insula, vt vocant Lauinij, Triumuirale fœdus illud coiuerat. Nec minora a Constantini Magni exercitu retulit detrimenta, quod Maxentij Tyranni partibus accessisset, quam deinde a se dirutam ciuitatem Constantinum restaurasse vetus inscriptio narrat in columna a Mutinensibus Cæsari suo restauratori erecta, quæ adhuc visitur prope suburbanam sancti Faustini Ecclesiam.

IMP. CÆS. FL.
CONSTANTINO MAXIMO
VICTORI
SEMPER AVGVSTO
D. CONSTANT. FILIO. BONO
R. P. NATO.

Gothi Longobardique ita illam exciderunt deinde, vt semidirutę, expirantęque ciuitatis cadauer videretur posse appellari, vt scribit Ambrosius in Epistola 8. ad Faustinum. itaque cum Mutinenses ciues in circumuicina loca perfugissent, ibi se tutaturi, Carolusque deinde Magnus illos exegisset, victi liberati, metu victorũ paulo infra excisæ ciuitatis vestigia nouam Mutinam erexerunt. Quæ cum cœpisset incolis frequentari, sub Imperatorũ tutela se in libertatem asseruit, ad cuius cotem leges deinde noui Senatus exegit, illatisque victricibus signis circumuicinos populos, ac Bononienses præcipue prouocauit ad prælium de confinijs inter eos fere semper nouis litibus vario belli euentu efferuescentibus. Primus qui Mutinensem arripuit principatum fuit Estensis Obizzo anno 1288. ea Vidonis Mutinensis Episcopi, Lanfrancique Rangonij cessione: anno vero 1312. Henricus 7. Imperator cum Mutinensem principatum in se traiisset, eidem Franciscum Mirandulæ comitem tamquam vicarium præfecit. Sed cum deinde res se conuoluissent, Bonaccolsij Mantuæ Tyranni Mutinam occuparunt, adiuuantibus Guelphis, qui per ea tempora Ghibellinis propemodum fractis, partes suas extulerant ad victoriam anno 1319. Qui vix ad octo annos principatu illo malis artibus parto potiti sunt, siquidem eadem fortuna belli illos exegit anno 1327. Manfredus deinde Pius cum consobrino suo Vidone, Mutinam suæ iurisdictionis fecerunt, Ioannisque Regis Hierosolymitani concessu in Mutinenses vicariam potestatem [illegible] iugo iusti Principis induisset potestatem, Obizz[illegible] Atestino Ferrariæ marchioni Mutinensem detulit principatum Carpensi, ac S. Felicis oppidis sibi reseruatis, vt scribit Coirus: cuius deinde principatus inuestituram a Benedicto XII. Obizzo obtinuit, sub nomine Vicarij, id a Pontifice impetrante Legato. Atestinorum autem fasces Mutina venerata est vsque ad annum 1510. Quam cum deinceps Iulius II. armis cepisset, Maximiliano Imperatori illam restituit; qui rursus Leoni X. Pontifici pro quadraginta millibus aureorum illam oppignorauit: cumque postea Caroli Quinti victor ac prędabundus exercitus Clementem VII. Maximum Pontificem in Adriana Mole conclusum obsidione cinxisset, visus ea perturbatione rerum tamquam præclara occasione res suas

res suas recuperandi Acestinus Alphonsus Mutinam invasit, eidemque Carolus Quintus, lata sententia, illam adiudicauit, illudque dominium vsque ad Alphonsum II. postremum ducem Ferrariæ in ea serenissima gente durauit, durat que modo in Cæsaris Acestini præclara sobole, cuius hoc tempore Princeps est Franciscus Acestinus, filius tertij Alphonsi, qui spreto mundano luxu, Capucinorum alumnus obijt, Princeps prudentia, pietateque nulli secundus. Ciuitas a suis principibus vltimam exornationis manum accepit; inexpugnabili circumdata muro, nobili fœta populo, pacis, bellique artibus instructissimo, cuius fertile solum, quæcumque ad vitæ vsum facere videntur, vberrime producit. Academiam habet non ignobilem, in qua docuit Azo iurisconsultus, qui se iuris arcana in hac vrbe reserasse scribit ad L. ad vnicam C. de stud. liberal. art. Vrb. Rom. & Constantinopol. Dedit Mutina Iacobum Sadoletum virum exquisitæ eruditionis, Gregorium Cortesium ex ord. Benedictinorum, Thomam Bodiam sodalitatis Prædicatorum a Paulo Tertio Cardd. lectos. Nobilis est & Carolo Sigonio viro doctissimo magnoque Historico, genitrix item Vgonis Rangoni, Francisci Mariæ Molzæ, Ioannis Francisci Furnij. Bellica laude celebres produxit Nicolaum Rangonum, & Gherardum, Hannibalem, & Guidonem Nicolai filios. Mira agri Mutinensis est fertilitas ab frugibus, tritico, faba & alijs. Rerum Mutinensium Historiam scripsit Franciscus Paninus, quæ M. S. apud plures asseruatur. De Mutina pauca quidem sed perbelle cecinit IacobusGaddus in elogiographo.

Prisca Ducum sedes clarescit gentibus altis.

Scribit Gaspar Silingardus Mutinam Christiana fide fuisse illuminatam anno 93. à recuperata salute ex prædicatione Dionysij Areopagitæ, socio rumque eius, qui ibi Cleto Mutinensium relicto Episcopo circa annum 103. primam fundarint Ecclesiam, quam falso nomine Iouis electo Apostolorum Principi illam consecrarunt, vt etiam ijs nostris temporibus retinet nomen. Alij vero volunt sanctum Apollinarem Æmiliæ totius apostolum illic Euangelium disseminasse. Illud sane constat iam inde a primis illis temporibus fidem Christianam Mutinam suscepisse, suosque pro Christo Martyres, ac præsules habuisse, tametsi nulla illorum [illegible] mentio [illegible] 330. Siquidem non prius quam a Magno Constantino Ecclesiæ pace restituta, Christi fideles, eorundemque Præsules se prodere audebant. Repullulauit deinde Idololatria sub Constãtio Constantini Magni filio, Arianorum nefario fautore; quam paulo post Geminianus vir sanctissimus atque eiusdem ciuitatis Episcopus ita excidit, vt ab hoc Præsule Mutina possit dici suum sumpsisse exordium. Hæc olim Archiepiscopo Mediolanẽsi subiecta fuit, deinde Valeriano Imperatore ita censente, Rauennatis Ecclesiæ suffraganea est effecta, si tamen fides adhibenda est diplomati, quod Rubeus adfert in Historia Rauennati. Anno vero 1583. a Gregorio XIII. nouæ Bononiensi Metropoli iussa est suffragari. Mutinensis cathedralis, antiquæ structuræ est intus, forisque marmorea, Deiparę in Cœlum assumptę dicata, diuoque Geminiano eiusdem ciuitatis Episcopo & protectori, cuius corpus ibidem sub confessione honorifice requiescit. Fores Ecclesiæ admirandæ sunt cum ob alia, tum ob insignes Adami Euæque ex marmore statuas. Multiplici dignitate refulget, quarum prima, ac dignior Archipresbyteratus est: duodecim ibi canonici sunt cum præbendis Theologali, ac Pœnitentiali, quinque mansionarij, decem ordinarij Sacerdotes, cum cætero minori clero, satis ampla, opportunaque canonica gaudet, ac Episcopali Palatio cathedrali Ecclesiæ decenter coniuncto. Duodecim in tota ciuitate parochiales Ecclesiæ sunt, ac duodecim Religiosorum monasteria, in quibus splendore opum, ac plurium feudorum iurisdictione nitet inclyta Abbatia sancti Petri ex ordine sancti Benedicti: monialium vero quatuordecim satis ampla, ac opulenta cœnobia, xenodochia tria, duo pietatis montes, duodecim alumnorum seminarium; laicorum demum vndecim confraternitates, pluraque alia pia loca, ac oratoria. Tota diœcesis ampla est, plenaque populo, perque cẽtum millia passuum in longum procurrit, dilatat vero se ad duodecim milliaria: quod ciuitatis muris concluditur, ad viginti quinque millia alit mortaliũ: Episcopatus census omnis quinque millia scutatorum excedit, taxaturque in libro Cameræ floret 150. Huius Ecclesiæ Præsulum catalogum Gaspar Silingardus diligentissime scripsit Mutinensis & ipse Episcopus, a quo, alijsque monumentis hunc nostrum hausimus.

1 CLETUM primum Mutinensem Episcopum, natione Romanum Dionysius Areopagita, cum socijs, adolescenti, teneroque Mutinensium fidelium gregi dicitur attribuisse anno 103. Hunc sanctissimis moribus virum narrant vetustissimum Iouis templum expurgatum Principi Apostolorum consecrasse, postque alia præclara opera, plurésq; exanthlatos labores euolasse ad Cœlos. Post cuius excessum nullus miretur nullum Mutinensem reperiri Antistitem vsque ad annum 339. Tyrannorum enim sæuities illos ad latebras, voluntariaque exilia compulerat, ita vt non vacaret scriptoribus, quos minacissima edicta sparserant, illos cogere in commentaria.

2 DIONYSIUS anno 339. deinde hanc Ecclesiam administrauit, consternatumque populum ad Dei veri cultum adduxit, multisque pro Deo laboribus clarus requiescit in Domino; de quo Franciscus Paninus in Mutinensi chronico, a quo Silingardus.

3 Post cuius excessum ANTONIVS in Episcopum Mutinensem ordinatus fuit anno 358. Qui Geminianum virum sanctissimum diaconum ordinauit, eundemque successorem excepit. Inde coniectant prudentes præcipua sanctimoniæ laude Antonium floruisse, cuius magisterio tam sanctus prodijsset alumnus.

4 S. GEMINIANVS è Gouella Mutinensis ditionis ignobili loco, Ratcharinæ gentis alumnus, a puero sacris literis fuit nobiliter eruditus, inque clericorum numerum ab Antonio Episcopo cooptatus, atque ab eodem exigenti-

bus

bus meritis diaconus ordinatus, eodemque vocante populo Mutinensi, licet inuitus, ac latens successit Antistes. Ad quam dignitatem subuectus, eiusdem, qua antea, moderationis fuit. Pauperum defensor, & altor, populique sibi concrediti custos assiduus, intensisque ad Deum precibus pie sanctèque Mutinensem gubernauit Ecclesiam. Hic cum aliquando in sancti Petri Ecclesia Cœlum vrgeret orando, dæmonem perpulit ad fugam signo Crucis, qui se orantem fuerat conatus inturbare, qui vt labem fugæ ausibus nouis elueret, inde abiens, in Iouiniani Imperatoris ingressus Palatium, eiusdem filiæ corpus miserabiliter obsedit, negauitque increpitus haud se inde prius exiturum, quam iterata victoria a Geminiano expelleretur. Iussit igitur Imperator comquiri Geminianum, repertus Constantinopolim venit, quo præsente dæmon tremefactus abscessit, cumque plura alia miracula fuisset perpetratus, oneratus a Cæsare donis, Mutinam reuersus est. Per id tempus Artianorum contagium, Auxentio Mediolanensi Archiepiscopo fauente, totam pene Galliam Cisalpinam desormauerat, a qua teterrima lue Geminianus constantia, & labore populum sibi concreditum immunem seruauit, plenusque deinceps meritis, euolauit ad Cœlos circa annum Domini 387. pridie Kalendas Februarij. Narrant huius sancti inscriptis Seuerum Rauennatem Archiepiscopum interfuisse, dum inter sacrum faciendum eadem hora Rauennæ diuina ecstasi fuisset alienatus a sensibus. Eius sacrum corpus tumulatur in cathedrali, acclamatusque, cui præfuerat ciuitatis protector, illam multoties mirabiliter ornauisse narratur. Etenim cum aliquando Attila Hunnorum Rex circumuicinas ciuitates mulctasset excidio, Geminianus a Mutinensi populo exoratus sæuum victorem ita cęcitate percussit, vt prætereiens ne Mutinam quidem videret. Plura Templa Geminiani nomini deinde consecrata fuere. In quibus nobile illud S. Geminiani oppidum in Hetruria nitet. A veteri in nouam cathedralem eiusdem corpus Dodon eius successor, Mathilda comitissa præsente dicitur transtulisse an. 1106. pridie Kalen. maij, eodemque anno Paschalis II. Pontifex maius consecrauit altare, sub quo in prægrandi marmorea capsa magna veneratione fidelium eiusdem venerandæ reliquiæ asseruantur. Porro quæ de Geminiano ex aliorum sententia supra narrauimus, Silingardus in suo catalogo, vna cum alijs eiusdem sancti præclaris rebus prolixe scripsit, & ex vetustis monumentis Mutinensis Ecclesiæ posteris tradit, hæc vtique eius sunt verba;

Conscripturus, fratres charissimi, sanctissimi patris, ac Præsulis nostri præclara facinora, narraturusque singularia beneficia, quę non solum ciuitas nostra, cuius ille est peculiaris Patronus, sed etiam exterę nationes ab illius patrocinio, ac intercessione susceperunt, scio me ignarum penitus fluctuum, incautumque nautam vastum, ac scopulosum pelagus præternauigare velle, reique magnitudo me valde suspensum reddit, imbecilitatemque meam summopere deterret, quis enim digne labores, quos pastor noster tam libenter pro sibi commisso grege perpessus est, valeat celebrare? quis pugnas & colluctationes ipsius, quas frequentissimas cum humani generis hoste habuit, plene numerare queat? certe de hoc præclarissimo Antistite illud merito dici potest, quod de sancto Eusebio Vercellensi Episcopo Maximus Episcopus dixit, nempe quod ad tanti viri laudes addidisse aliquid, decerpsisse est; scio tamen non esse liberum Episcopo illius hæredi licet indigno debitum populo in hoc subtrahere sermonis officium, licet enim tantis rebus enarrandis se imparem agnoscat, gaudeat tamen, quod a magnitudine rerum vincatur, & de thesauro suo illud depromere nō dubitet, quod Spiritus sanctus illi suggerere dignatus fuerit. Agamus igitur fratres primum gratias omnipotenti Deo, qui ciuitatem nostram tanto viro decorare voluerit, & quod sermonibus in laudem ipsius exponere non valemus, operibus sanctis eum imitando comprobare studeamus. Dicamus igitur, quod post passionem Domini Nostri Iesu Christi, post sanctam illius a mortuis resurrectionem, post gloriosam eiusdem in Cœlos Ascensionem, & post Apostolorum in diuersas mundi partes prædicationem secundum Domini præceptum, qui illis mandauit dicens: Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, & docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, dum fides catholica vbique diffunderetur, & sonus Apostolorum, ac Discipulorum in omnem terram exiret, multi tunc per martyrium huic fidei testimonium perhibentes coronati ad Regna Cœlorum triumphantes peruenerunt, nonnulli etiam absque corporali martyrio per fidem, & charitatem Christum Dominum confitentes sine persecutionis certamine, aut pœnarum crudelitate iuste, ac digne vitā ducentes de hoc ærumnoso sæculo post vitæ cursum gloriose consummatum cum gloria ad Dominum nostrum Iesum Christum felices feliciter peruenerunt. Nullum enim esse putamus, qui ignoret duo esse martyrij genera, alterum a persecutoribus illatum, alterū vero in pace quęsitum, & siue per hoc siue per illud quis in recta fide in præsenti vita constanter permanens cursum vitæ suæ cōsummauerit, ille in Domino beatus erit, coronamque immarcescibilem in Cœlestibus regnis a bonorum omnium largitore liberalissime percipiet, scriptum est enim: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. & alibi: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Inter multos autem Dei famulos, qui illis priscis temporibus ad exemplum fidelium vitam cælestem in hoc mundo duxerunt, signis, & miraculis coruscantes maxime enituit beatissimus Christi confessor, ac conciuis noster Geminianus Episcopus Mutinensis, cuius vitam conscribendam sumpsimus. Hic igitur mortuo Antonio, cum Mutinenses de Episcopo deligendo inter se consilium haberent, quęrentes quisnam digne in Antonij prædefuncti locum sufficeretur, omnes vno ore acclamarunt, Geminianum Antonio sufficiendum esse. Is ex Vico Mutinensi, cui Gsuellus nomen, ex familia de Ra-

de Raſebarinis nuper extincta, & honeſtis parēti-bus ortus, vitam ab ineunte ætate penè cœleſtem agens omnium virtutum, præcipue vero Chriſtianæ religionis ſplendore enituit, diſciplinisque diuinis apprime eruditus in omnib. Chriſtianæ pietatis operibus tanto animi ſtudio ſe exercuit, vt omnium animos in ſui amorem, & admirationem conuerteret. Adoleſcens diſtributo pauperibus patrimonio voluntariam, ac Chriſtianam paupertatem terrenis diuitijs prætulit, ſacriſque inſtitutionibus egregiam nauauit operam: quapropter in clericorum numerum cooptatus, & per ſingulos ſacrorum myſteriorum gradus prouectus tandem ab ipſo Antonio diaconus factus eſt, quem vti patrem ſemper coluit, illique dum vixit, tamquam alter Laurentius Pontifici Sixto ad hæſit. Cum igitur Geminianus populi ipſum Epiſcopum depoſcentis deliberationē audiſſet, tanto munere ſe indignum profeſſus, ſtatim ab vrbe aufugit, delituitque in quibuſdam nemoribus vulgo dictis Boſchi da Cadiana, ſic forte appellatis, quia ibi eſſet domus, vel templum Dianæ, vbi etiam nunc plura antiquitatum veſtigia reperiuntur. Quæſitus diù, ac tandem inuentus, precibuſque populi acquieſcens onus Epiſcopatus ſuſcepit, conſecratuſque commiſſum ſibi gregem verbo doctrinæ, vitæque ſanctitatis exemplo gubernauit, illudque in primis poſt ſuſceptam paſtoralis officij ſolicitudinem curauit, vt ciuitatem Idolorum fanis, quæ adhue ſupererant, expurgaret, illamque Chriſto D. N. ſancte religioſaque conſecraret. Quare in antiquo illius hymno ſic canitur: Normam geſſit Apoſtoli, coli Chriſtum ſic inquiens cultumque ſtrauit Idoli, verbum ſupernum prodiens. Ipſe etiam proprijs manibus conſecrauit Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ambiliano, quę poſtmodum multis aucta bonis a Benedicto Epiſcopo Mutinenſi cœnobio diui Petri donata fuit. Factus Epiſcopus perſeuerauit eſſe, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, & in veſtitu modeſtia, ſciebat enim ad ipſum, tamquam Chriſti miniſtrum præcipuè pertinere illa Domini verba: Diſcite a me quia mitis ſum, & humilis corde. Sola erat cellula contentus, continentia, & in pauperes liberalitate erat inſignis; in oratione frequenter pernoctabat, & cum quadam nocte in diui Petri æde ad orationem ſtaret, apparuit ei humani generis hoſtis, vt illum tentationibus ſuis impeteret, ille vero ſpiritu ſancto plenus eleuatis oculis, vt eum agnouit, ſtatim ſigno crucis fugauit, quo facto excandeſcens dæmon, diraque viro Dei minatus ad palatium Iouiniani Principis acceſſit, ibique ipſius Principis filiam vnicam obſedit eamque crudeliter vexabat, & cum ipſius puellæ parentes ſummopere de illius vexatione ſolicitì nihil intentatum relinquerent, vt filiam a tanto cruciatu liberarent, cumque omnia incaſſum fierent, tandem ipſe dæmon per os puellæ cœpit clamare, dicens: Fruſtra laboratis, omnis ars, & induſtria veſtra vana, ac fruſtratoria eſt, hinc non egrediar, niſi ad imperium Geminiani Epiſcopi, quo audito parentes cum neſcirent, quiſnam eſſet Geminianus iſte per dæmonem nominatus omnem curam, & diligentiam per miniſtros ſuos adhibuerunt, vt reperiretur, qui tandem repertus Chriſtiana fuit charitate compulſus ad longum, ac arduum maritimum iter arripiendum, in quo repente exorta tempeſtas mox viri Dei oratione ſedata eſt, tandemque ad aulam ipſius principis peruenit, a quo benigne, liberaliterque ſummo cum gaudio exceptus fuit, ipſiuſque filiam a cacodæmone liberauit, & quandiu ibi fuit, plures a varijs languoribus implorato Chriſti Dei, ac indiuiduę Trinitatis nomine ſanauit. Poſtremo volens ad propria remeare de ſalute ſuorum admodum ſolicitus, petita a principe venia, varijſque ac precioſis muneribus ab ipſo auctus, Mutinam redijt, ciuibus optato paſtoris reditu ſummopere gratulantibus. Et cum tunc temporis Ciſalpina Gallia eſſet Ariana labe infecta opera Auxentij Mediolanenſis Præſulis, qui Arianis adhærebat, ipſe tunc maxime in id incubuit, vt ſuos in recta catholica fide confirmaret, Chriſtianamque religionem ſublato Idolorum cultu propagaret, egregij Præſulis munia vigilantiſsime implens. Cumque in Æmilia, & Liguria orta eſſet noua hæreſis Arianorum, qui temere ſacratarum virginum connubia inducebant, aduerſus illam diuus Ambroſius Mediolani Synodum habuit, in qua dicta hæreſis damnata fuit, dictæque Synodo ſubſcripſere infraſcripti Epiſcopi, videlicet, ego Euentius Epiſc. Maximus Epiſc. Felix Epiſc. Baſſianus Epiſc. Theodolus Epiſc. ex iuſſu Geminiani Epiſc. ipſo præſēte Aper presbyter, Euſtaſius Epiſ. & Conſtantius Epiſ. Et cum poſtmodū Syricius Pōtifex certior factus fuiſſet, nouam hanc hæreſim in partibus illis exortam fuiſſe, protinus illam facto decreto damnauit, auctoreſque eius homines Arianos eſſe notauit; quibus actis, ad Eccleſiam Mediolanenſem ſcripſit, ſe damnaſſe Iouinianum, Auxentium, Genialem, Germinatorem, Felicem, Prontinum, Marcianum, Iannarium, & Ingenioſum, qui ſacras virgines coniugio ſociari iubebant. Nos, inquit, nuptias non aſpernanter accipimus, ſed virginum Deo deuotarum nuptias maiori honorificentia veneramur: ad quem Ambroſius, alijque reſcripſere Epiſcopi, ſe item hæreſim illam illiuſque auctores hæreticos repudiaſſe. Illud etiam non omittendum duximus, quod cum diuus Ambroſius de anno trecenteſimo octuageſimo primo rabiem declinans Eugenij impij Tyranni Bononiam venerit, ibique diuina reuelatione monitus corpora ſanctorum martyrum Vitalis, & Agricolæ inuenerit, Mutina tranſiens, quam cum oppidis vicinis ſe vidiſſe ſemidirutam ad Fauſtinum ſcribit, multum nobis fit veriſimile, quod Mutinæ aliquam moram traxerit cum Geminiano eius tunc ſuffraganeo, & cum quo magna intercedebat familiaritas; cuius rei tamen nullum niſi veriſimilitudinis teſtimonium habemus. Percrebreſcente vero in dies fama ſanctitatis huius famuli Dei, ad eius cellulam concurrebat magna hominum multitudo, quæ & hominem intueri, & ab eo ſalutis monita audire cupiebat; ipſe vero omnes in lege Dei, & ſancti Euangelij doctrina inſtruebat, eiſque ſigno crucis benedicebat, infirmoſque grauiſsimis morbis

solo

solo contactu sanabat. Exijt fama hæc non solum in ciuitate, & diœcesi Mutinensi, sed etiam vsque ad extremas orbis partes peruenit, augebaturque indie non solum apud plebem, sed & apud principes terræ huius sanctissimi præsulis auctoritas, adeo quod plures nobiles se per litteras eius orationibus commendauerint. Longum esset enarrare, quanta viuens fecerit miracula, quantis profuerit, & quanta mala patienter pro Dei nomine perpessus fuerit. Demum senio confectus Dei gratia, signisque admirandis admodum clarus, & de obitu suo cælitus, dum nocte oraret, præmonitus, languere cœpit, sumptisque Eucharistiæ sacris in pias preces profusus placide obdormiuit in Domino pridie Kalendas februarij circa salutis annum tercentesimum octuagesimum septimum. Illudque in primis memorabile in eius funere euenisse asserunt Surius, & Maureol; quod sanctus Seuerus Antistes Rauennas dum in Ecclesia sua rei diuinæ mysteria celebraret, quadam ecstasi, velut somno quodam leni correptus tantisper quieuit, donec ipsius Geminiani funeri, & exequijs adesset, eodem tempore Mutinæ, & Rauennæ visus, vt certis postea nuntijs clare compertum fuisse affirmant. Hic annus fuit insignis non solum morte Geminiani, sed & Ambrosij Antistitis Mediolanensis. Hunc ciuem, & Pontificem suum Mutina sibi patronum adoptauit, quemadmodum sanctum Petronium Bononia, sanctum Zenobium Florentia, multæque aliæ ciuitates suos tam optime de se meritos Episcopos in patronos adoptarunt, illiusque præsentem opem durissimis temporibus in suis necessitatibus sæpius ciuitas experta est; nam paucos post annos, cum die illius natali vrbs repentino fluminis auctu prope mœnia decurrentis obruta pene esset, & aquæ ad fenestras templi Geminiano sacri, quod Theodorus illius successor, ac sancti Ambrosij discipulus construxerat, excrescentes ante ipsius fores apertas ita obstiguissent, vt populus rei diuinæ intus adstans eas quidem hauriret, sed nulla ex parte læderetur, inuocato Geminiani auxilio ad alueum suum mirabiliter refluxerunt. Præterea cum circa annum salutis quadringentesimum quinquagesimum secundum gens Hunnorum fera, & crudelis, barbarieque plena, quæ antea ab Alexandro intra Caucaseos montes inclusa fuerat, diuino sic permittente iudicio, e Pannonia vna cum rege suo impijssimo Attyla erupisset, & vastata pene Germania, & Gallia tota transiuisset Alpes, in Italiamque peruenisset, vbi prædictus crudelissimus tyrannus, qui se Flagellum Dei nuncupari faciebat, plures ciuitates, per quas transibat deuastauit, ac destruxit, tandem cum exercitu suo totius propemodum Europæ trophæis onusto Mutinam venit, vbi ciues terrore crudelitatis ipsius correpti se patrocinio patroni sui Geminiani deuote commendarunt, qui intercessione sua illud apud Deum promeruit, vt cæcitate iniecta Rex ipse, & exercitus ciuitatem ipsam vacui, & confusi sine alicuius læsione pertransierint, quo miraculo populus Mutinen. summa cum veneratione diem illum coluit, & adhuc colit, qui est septimo Kal. februarij, in memoriam tam singularis beneficij intercessione sui patroni a diuina misericordia obtenti; cuius miraculi fama aliquot post annos permotus Narses Eunuchus Iustiniani Imperatoris in Italia dux deuictis hostibus, Venetijs, sicut vouerat, in Riuoalto, e regione diui Marci ad honorem diui Geminiani templum satis insigne erexit circa annum salutis quingentesimum quinquagesimum octauum, tantæque extitit venerationis Geminianus ac tantorum miraculorum gloria illustris fuit, vt a multis Italiæ ciuitatibus, ac in primis à nobili Hetruriæ oppido, quod ab eo nomen accepit, aræ, ac templa illi erecta fuerint. Et quia mentionem oppidi sancti Geminiani in Hetruria fecimus, nō ab re erit, si quæ inibi operatus est Geminianus, iuxta quod & ab indigenis dicti loci, & è vitis sanctorum Hetruriæ nuper impressis collegimus, hic annectamus. Ferunt incolæ castrum sancti Geminiani, castrum Syluiæ, seu Syluium a quodam Syluio Romano Patritio conditum, prius appellatum fuisse, & cum impius Attyla, cuius supra meminimus, post deuastatas plures Lombardiæ ciuitates in Hetruriam penetrasset, & ad dictū castrum peruenisset, quod sub tutela, & patrocinio diui Geminiani erat, idem Geminianus, quemadmodum Mutinæ, oculos iniqui tyranni, & eius exercitus ita perstrinxerat, vt neminem videntes illam absque læsione alicuius pertransierint, sic & hoc loco eundem sanctissimum Præsulem in medio duorum Angelorum ad portam, quæ dicitur fontis, apparuisse ferunt, eidemque Attylæ minacibus verbis dixisse, se esse Geminianum olim Mutinensem Episcopum, eique iniunxisse, vt nullum detrimentum eidem loco sub sua protectione constituto afferre præsumeret; quare cum locum fuisset ingressus, densissimæ statim nebulæ exortæ sunt, vt nullus aliquē licet sibi valde proximum videret: quapropter ipse Attyla cum exercitu suo confusus abijt nullo damno eidem castro, vel eius habitatoribus illato, quod beneficium incolæ acceptum retulerunt intercessioni, ac patrocinio Diui Geminiani, quem in illa calamitate supplices inuocauerant. Miraculum hoc adhuc dicunt videri sculptum in marmore, antiquo supra dictam portam, ibique dictam sculpturam positam fuisse asserunt ob aliud simile miraculum in eodem loco ad inuocationem dicti Protectoris patratum; cum .n. quidam milites, vt castrum prædarentur, venissent, statim pons dicti castri inuentus est destructus, & milites prostrati per terram, perterritique nullum damnum terræ vel eius incolis intulerunt, & hoc ope, & patrocinio D. Geminiani eorū patroni cuius opem in tantis periculis ea tempestate etiam in hoc deuote implorauerant. Quod castrum postea fuit a dicto Narsete Iustiniani Imperatoris Eunuco ampliatum, & ad formam, in qua nunc est, redactum, appellatumque fuit deinceps Castrum diui Geminiani; in quo etiam dicunt asseruari digitum eiusdem sancti illuc delatum a quodam clerico Colensi, qui per aliquot annos inseruierat Sacristiæ Ecclesiæ cathedralis Mutinæ, & cum aliquando ei se obtulisset occasio, illum furto subtraxit, vt ad patriam

suam

suam deferret, & cum ad dictum castrum peruenisset cum sacro illo pignore, nunquam portam dicti castri exire potuit, licet pluries, sed frustra semper tentauerit; quo agnito ciues dicti loci ipsum vocauerunt, & interrogauerunt, quis esset, vnde veniret, & quid secum deferret, qui factum detexit, & relicto ibi digito facile postea iter suum perfecit. Miserunt ciues postmodum oratores suos Mutinam, qui rem totam Mutinensibus significarent, sacramque reliquiam ab eis dono peterent, quod eis a populo Mutinensi liberaliter concessum fuit. Hoc totum asserunt dicti loci incolæ dicentes apud ipsos adesse scripturas factum hoc continentes, & esse traditionem antiquissimam in dicta terra. Legitur prætera in vitis sanctorum Hetruriæ, videlicet in vita sancti Bartholi, qui fuit è dicto castro oriundus, quod cum quadam nocte ipse supplices ad Deum preces effunderet, vt ipsum a morbo lepræ, alijsque multis quibus detinebatur, infirmitatibus tandem liberaret, & ad cœlestia regna perduceret, nocte sequenti apparuit ei Dominus magna Angelorum, aliorumque cœlestis curiæ sanctorum caterua circumdatus, & dixit: Barthole præpara te, quia octauo abhinc die portas paradisi ingredieris; quo dicto, statim discessit vna cum Angelis, & Sanctis eum comitantibus, præter vnum, qui ibidem remansit, quem Bartholus interrogauit, quisnam esset, & quare alios Dominum comitantes non fuerit secutus, qui respondit. Ego sum Geminianus, qui hic remansi, vt te monerem, quid agere te oporteat, scias te mihi fuisse datum socium in cura, & protectione hujus populi, ne permittas corpus tuum extra mœnia huius terræ sepeliri, quia sicut ego hucusque solus terram hanc patrocinio, & protectione mea seruaui, sic decet, vt in futurum per vtrumque protegatur, & defendatur; quibus auditis Bartholus statim notarium accersiri iussit, statuitque corpus suum in Ecclesia sancti Augustini dictæ terræ sepeliri, licet prius per publicum documētū statuisset cadauer suum in Plebe Celulensi sepulturæ tradi debere. Non omittendum hic etiam puto quod tanta fuit apud omnes huius gloriosissimi Christi confessoris veneratio, vt plures in eorum litanijs nomen Diui Geminiani retulerint. Gregorius enim (vt refert Rubeus in appendice Rauennatis historiæ) scribens ad Castorium Notarium Rauennę epistola septuagesima sexta libri septimi registri, asserit quatuor, aut quinque litanias Rauennæ antiquitus haberi consueuisse, & cum aliquarum meminisset, ipse Rubeus in historia sua tandem quesdam recenset, in quibus in catalogo confessorum nomen diui Geminiani recensetur; eiusdem diui Geminiani memoria habetur in litanijs sancti Carpophori Madiolanensis Præsulis; ex quibus facile conijci potest, quantæ venerationis illis temporibus fuerit memoria huius sancti Antistitis. Succedentibus autem temporibus cum de anno nongentesimo tertio Vngari è Scythis profecti superatæ Pannoniæ Imperio, & Italica præda superbi mora barbarorum Mutinensem agrum deuastassent, vrbeque ciuium fuga immunita, qui immanitatem, ac crudelem barbariem Scytharum perhorrescebant, cum impia turba sacrilegas manus Ædi D. Geminiano sacræ à proprio Episcopo Gottifredo metu derelictæ injicere molitetur, subita capitis, & oculorum vertigine correpta nefarios ausus nequaquam perficere potuit; quod populus Mutinensis cœlesti auxilio, & diui Geminiani patrocinio acceptum retulit. Ab eisdem barbaris etiam incensum fuit monasterium Nonantulanum, sed postmodum reparatum per Petrum Abbatem, qui illuc etiam transtulit veneranda corpora sanctorum martyrum Synesij, & Theopontii ex alio monasterio prope Tamisium ab eisdem incenso ex Sigonio de Regn. Ital. lib. 8. & ex Baron. in annal. huius temporis. Illud etiam non omittendum videtur, quod cum quidam puer olim è maiori campanaria turri cecidisset, precibus, & meritis beati Geminiani illęsus euasit, qua propter in statis vespertinis horis frequenter Antiph. illa canitur, qua huius beneficij per patronum nostrum præstiti memoria recolitur. Sed ætate nostra hoc miraculum iteratum vidimus in Francisco Mandina puero decenni, qui ab eadem turri, qua cubitis octuaginta eius altitudo eminet, pridie Kalen. decembris anno salutis 1569. prolapsus, Geminiani implorato nomine, primum, atque alterum domus eidem turri contiguæ tabulatum effregit nullo ex huiusmodi casu detrimento accepto, nisi leui quodam frontis vulnere, ex quo facile, & breui tempore conualuit, vt quemadmodum puer ille prior crinibus apprehensus subleuatus est, ita iste secundus manu supposita certæ morti subtractus fuerit. Illud etiam memorabile est, & nullo modo prætereundum, quod cum Mutinenses multum timerent a Gastone Foixeo Gallorum duce audacissimo ob injuriam in agro Mutinensi acceptam ipsis Mutinensibus multum irato, diuina gratia ob intercessionem beati Geminiani illis non defuit, nam ille apud Rauennam memorabili prælio victor ab Hispanis victis cæsus est, & quas faces se alijs illaturum minatus fuerat, iis ipse clatus Mutina, qua funus ab exercitu ducebatur, inspectante, sepulchrum Mediolani habuit, quo etiam mox tamquam impius jubente ita Pontifice caruit. Alio etiam recentiori miraculo a Gallis Carolo Ambosio duce anno salutis. 1511. hostilia arma clam inferentibus liberata est Mutina, quæ paulo ante expulso Alphonso Auestino Romanæ ditioni e Iulio secundo Pontifice Maximo addita fuerat; nam mille ab vrbe passibus eis occurrens Geminianus sub rustici quidem, sed venerandi senis specie sic eos e terruit inani Mutinentium portis erumpentium tubarum, tympanorumque perstrepentium visu, & auditu, vt veram hostium impressionem, ac insidias veriti fugam arriperent, multisque in Gabelli amnis transitu submersis, dux ipse Carolus rei euentu exanimatus Corrigium fugiens se recepit, vbi vitam cum morte commutauit, detecta prius sacerdoti visione, dum ei more Christiano peccata confiteretur: cuius miraculi deinde veritate comperta, illius diem, qui fuit 12. Kal. Martij, reliquis eiusdem sancti Festis Mutinenses

addiderunt, ac sub eiusdem vexillo, & nomine instituta fuit pia ciuium Sodalitas, erectumque oratorium. Huius venerabilis Antistitis corpus a vetere in nouam Basilicã sumptuosiori opere inchoatam, sed nondum completam a Dodone Episcopo, magno vicinorum Præsulum, ac populorum concursu, Mathildaque comitissa cum exercitu præsente solemni ritu, & pompa translatum fuit pridie Kalen. Maij, anno salutis millesimo centesimo sexto. Eodem anno octauo idus octobris Pascalis Secundus Pontifex Maximus aram, vbi repositum est dictum corpus, de more dedicauit, concessa omnibus qui tunc adestant, ampla peccatorum remissione, Mathilda verò magnis, ac variis collatis muneribus pietatem suam alijs etiam titulis illustrem declarauit. Expleta deinde Basilica anno Domini millesimo centesimo octuagesimo quarto, Lucius III. Pont. Max. ab Arditione Episcopo, consulibusque, & Mutinẽsibus, & a Rectoribus ciuitatum pro tuenda cõmuni libertate fœderatarum ibi cõgregatis rogatus quarto idus iunij solemni cærimonia illam dedicauit, & ostenso Geminiani corpore populo, id in primis expetenti, debitam pro criminibus capitalibus quadraginta dierum, pro quarta verò parte venialium pœnam indulsit omnibus, qui die illius Natali sacra confessione purgati singulis annis Basilicam ipsam suppliciter visitassent. Non solum autem bis beneficijs Mutinensis ciuitas Geminianum Patronum suum veneratur, verùm etiam multis alijs, quæ & retroactis tẽporibus experta est, & in dies experitur, dum ad sacrum eius sepulchrum spiritus immundi sacris exorcistarum precibus adiurati a corporibus obsessis ab omnibus Christiani orbis partibus ad ipsum confluentibus quotidie discedere coguntur, multum enim illius sacræ Aræ præsentiam perhorrescit dæmon, in quo inenarrabilis Dei omnipotentis largitas, & misericordia maxime dignoscitur, qui famulos, & amicos suos ita honorare dignatur, vt eis etiam eacodæmones obedire compellat. Hæc omnia considerantes, fratres charissimi, cum veneratione, & admiratione cum Propheta clamemus: Nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. O' felix Mutina, quæ tali, ac tanto es decorata Patrono, sub cuius protectione ita secura consistis, vt nullas aduersarij humani generis insidias pertimescere debeas: huic Patrono te commenda, huius auxilium implorare ne desinas, certo sciens ipsum esse de tua salute admodum solicitum: huic ego illius indignus successor me totum committo, ipsum humiliter deprecans, vt apud Diuinam Maiestatem pro me intercedat, vt gressus meos dirigat in viam salutis, atque oues curæ meæ concreditas cõmendatas habeat, meque cum illis ad æternam felicitatem perducere dignetur, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat in secula seculorum. Amen.

5 THEODORVS S. Ambrosij alumnus sancto Geminiano successit, qui suo antecessori, ob ingens miraculum, cathedralem Ecclesiam censuit consecrandam. Siquidem cum vicinum

A flumen adeo Mutinam ciuitatem inundasset, vt ad fenestras ipsas Basilicæ pertineret effusio; aquæ tamen diuinitus prohibitæ portis, inque semet conuersæ populo in templo pepercerunt oranti. Hęc Basilica in aliam postea sumptuosiorem transmutata quantis donis, quibusue immunitatibus, iurisdictionibus, possessionibus, & gratijs a varijs Pontificibus, regibus, ac principibus decorata ac ditata fuerit, facile ex ijs quæ infra dicentur apparebit. Hanc eandem Basilicam ciuibus fuisse pro curia, in quã de republica acturi cõueniebant, ante quam palatium, quo nunc vtuntur, construeretur, ex huius vrbis annalibus constat. Multos annos Theodorus Mutinensem administrauit Ecclesiam, requieuitque in Domino, sepultus in Ecclesia quam ipse construxerat, eius memoria extat

B anno 397.

6 GREGORIVM deinde tametsi reluctantem Ioannes Archiepisopus Rauennarium, Episcopum Mutinensem ordinauit anno 477. ad quam violentam electionem Æmiliæ Episcoporum plerique nausearunt, ita vt Pontifex ipse Romanus Simplicius de huiusmodi re certior factus scriptis grauissime litteris cum interminatione se ablaturum potestatem Ioanni in Æmilianos Antistites, si simile quidpiam iterata temeritate tentaret, redarguerit factum. Cæterum Gregorius cum moderatissimi animi esset, tametsi inuitus præesset, profuit tamen gregi sibi commisso, ita vt

C sanctitas electi videretur quodam modo fecisse tolerabilem violentiam electoris. Superstes fuit vsque ad annum 500. exuitque mortalitatem.

7 BASSIANVS Gregorio subrogatus est, anno 501. Hic tertiæ, quartæ, & quintæ Romanæ Synodi sub Symmacho Papa interfuit. Vir miræ eruditionis, & eximia pietate conspicuus qui vna cum alijs Aemiliæ Episcopis intrepide restitit Theodorico Regi conciliũ Romæ indicenti aduersum Symmachum Papam, de qua re videndus Baronius.

Post Bassiani excessum Mutinensium series, nominaque per centum, ac octuaginta annos desæuientibus in Italiam barbaris interciderunt.

8 PETRVS Mutinensis Episcopus reperitur subscriptus Romanæ Synodi sub Agathone Papa anno 680. Hic ille fortasis Mutinensis Episcopus est, quem Flauius Cunibertus Longobardorum

D Rex amplissimis priuilegijs exornauit anno *693.* vt Sigonius narrat.

9 IOANNES Mutinensis adlectus Antistes anno 743. Ab Ildebrando impetrauit Ecclesiam sancti Petri ciuitatis, nouæ quarto ab vrbe Mutina milliario nobile quondam oppidum, quo post excisam veterem Mutinam transfugerant ciues. Narrat Sigonius hunc Episcopum plura, gratiosaque priuilegia a Rachisio Longobardorum Rege impetrasse. Huius etiam temporibus Mutinensis, Bononiensisque Diœcesea cum diuturniori lite terminos acceperunt, vt supra narrauimus.

10 LOPICINVS Ioanni successit an. 749. In cuius gratiam Aistulphus Rex Longobardorum omnia priuilegia, quæ antea sui antecessores Mutinensi Ecclesiæ indulsissent, rata esse decreuit.

uit. Dum Lopiclnus in cathedra Mutinensi sederet, Anselmus Foroiuliensis dux spreto mundo monachus effectus est, ædificauitque prope Fananum monasterium, cuius postea Abbas est dictus, ac post duos annos qua opibus, qua iurisdictionibus insignem Abbatiam Nonantulanam à Mutina vrbe quinque tantum milliaribus distantem exorsus est, anno scilicet 752. de cuius ædificatione, incremento, ac pretiosis reliquijs sancti Siluestri Papæ ibidem delatis, vna cum Stephani III. Papæ, nec non Aystulphi Regis priuilegijs concessis, hæc habet M.S. codex pergamen. antiquiss. chron. Nonantulanum, quæ cum propter antiquitatem, tum alias forte ob causas adscribere hic operæ pretium duximus.

Quia benignum, & gloriosum videtur esse, vt bonorum hominum vita, atque benefacta Dei fidelibus in memoriam veniant, dignum duximus, vt eis innotescat, qualiter & in quibus temporibus, & a quibus religiosissimis viris monasterium sancti Sylvestri in loco Nonantula vocato situm, & structum, atque ædificatum fuit, etiam a quo sanctissimo, & beatissimo viro religiosissime, & regulariter rectum primo in tempore sit. Igitur anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo quadragesimo nono, centesimo vero octogesimo ingressionis Longobardorum in Italiam, vir gloriosissimus Aystulphus Racchis Germano suo deuicta Pentapolim Mari D. Zacharia Papa facto Romæ clerico sceptrum Longobardorum strenue regens, cui Giseltruda excellentissima Regina Anselmi præclari viri Abbatis, olim ducis soror dignissima, in coniugio hærebat, cuius interuentu idem Aystulphus Rex in primo anno regni sui per suum præceptum concessit venerabili viro Anselmo locum, qui nuncupatur Faynananus in quo idem vir Dei Anselmus monasterium ad honorem Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi construxit, & monachos ibidem regulares constituit, atque hospitium ad suscipiendos hospites, & peregrinos magno cum studio illic ædificauit, de quibus illi die, noctuque cura maxima, & solicitudo fuit, vt nullus inde sine refectionis misericordia abire possit. Tertio autem anno regni sui prædictus Rex eidem Anselmo eximio Abbati in finibus Aemiliæ locum Nonantulæ dono dedit, quem adiuuante superna pietate idem venerabilis Anselmus, suique monachi proprijs manibus laborantes de sentibus, & de desertis ad perfectionis culmen perduxerunt, in quo fundamentum templi, & monasterij claustrum cum certis ædificijs fundare studuit. In quarto autem anno regni eiusdem huius templi consecratio facta est per D. Geminianum sanctæ Regiensis Ecclesiæ Episcopum ad honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ, & B. Benedicti Abbatis per iussionem D. Stephani summi Pontificis Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Papæ. In ipso autem anno per deprecationem prædicti Regis, & ipsius Anselmi Abbatis, ac totius congregationis aduenit D. Sergius Archiepiscopus Rauen. Ecclesiæ, & consecrauit templum, & altare ad nomen, & honorem sanctorum omnium Apostolorum per iussionem prædicti D. Stephani Papæ, & ibi cum fratribus in Dei laudibus, & in diuinis colloquijs gratulatus per triduum mansit, atque ijs completis pro quibus venerat gaudens ad propriam reuersus est Sedem. Præfatus vero venerabilis pater Anselmus Regali ortus prosapia, meritisque clarus, eundem Aystulphum adijt Regem, per sororem scilicet suam Giseltrudam, quæ Regis hærebat thalamo, huius namque imperatu tria non modica intra collationem pauls ante idem vir construxerat cœnobia fratrumque decorarat agminibus, in quorum maximo quod Nonantulæ vocitatur, monachorumque præpollet phalangijs, cum sanctiss. vellet artus acquirere Siluestri in Dominicæ Incarnationis anno DCCLIII. supradictum petijt Regem suppliciter rogans, vt causa orationis, maximeque huius negotij vna secum Romam veniret, Rex annuit, & Abbas fratribus stipatus Romam aduenit ad virum per omnia Beatiss. Stephanum, qui tunc Romanam, & Apostolicam gubernabat Ecclesiam, a quo benigne suscepti sunt, & eos thesauro quem petiere, in hunc tenorem, sicuti hic legitur, ditauit.

Stephanus seruus seruorum Dei.

☞ Omnibus venerabilibus fratribus, & Coepiscopis, cunctisque religiosis Christianis Deo deseruientibus Regno Italico, & Patriarchatu Romano. Residentibus nobiscum plurimis Episcopis, ad Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum Principum limina synodale commonente concilio venit Flauius Aystulphus vir excellentissimus Rex Italici Regni ad prædictorum Apostolorum vestigia inter cætera quæ contulit dona beati Petri Apostoli Ecclesiæ obtulit præceptum vnum, in quo continebatur, quod ob reuerentiam Domini Saluatoris, atque Beatæ semper Virginis Mariæ, omniumque sanctorum Apostolorum construxisset monasterium in Territorio Mutinensi loco nuncupato Nonantula, ipsumque præceptum concessisset viro venerabili nomine Anselmo Abbati, & eundem virum Anselmum eum secum haberet, obtulit illum pariter, & præceptum supra sacratissimum corpus sancti Petri Apostoli, sicque dotauit prædict. monaster. Sanctæ Sedis Romanæ, quam Deo auctore regere cernimus. Petijt præfatus Rex nostram munificentiam, vt corpus sanctissimi Papæ Siluestri cum alijs sanctorum pignoribus eidem Anselmo Abbati ad prædictum venerabile monasterium deferre concederemus, & per benedictionem protinus nostris manibus consecraremus ipsum Abbatem, & cuculla indueremus secundum regulam sancti Benedicti, eius manibus traderemus simul & baculum Pastoralem, & pedales secundum ordinem: cuius sanctissimam petitionem hilari vultu quam petebat concessimus & quoniam nobiscum aderat sanctissimus confrater noster Sergius sanctæ Rauennatensis Ecclesiæ Archiepiscopus, commendauimus ipsum venerabilem Abbatem, & eius monasterium sub suo regimine nostra, vice gubernandum omni tempore tantum si ab Abbate monasterij fuerit inuitatus, & si ei, vel suis successoribus aliqua aduersa contigissent a quocumque Præsule maxime ab Episcopo Mutinensis Ecclesiæ in cuius Parochia constat esse constructum, sub sancta Rauennatensi Ecclesia haberet refugium propter terrarum longitudinem, quæ distat à nostra sede, præcepimus ei etiam, vt prædictum sanctum corpus sancti Siluestri, & alias sanctorum Reli-

quias, per seipsum ad iam dictum cœnobium deferat, & recondat, altariaque simul & Ecclesiam nostra Apostolica auctoritate consecraret, robur etiam nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ eidem sancto loco per Apostolicum priuilegium contulimus, veluti sanctissimus Papa Gregorius plurimis Ecclesijs protulit, & iussimus huic opusculo subterscribi.

Stephanus seruus seruorum Dei.

S. R. E. Apostolicus.

Anselmo religioso Abbati Ven. monasterij sancti Siluestri siti Nonantula territorio Mutinense & per te in eodem venerab. monasterio in perpetuum quæque ad laudem Redemptoris Domini nostri Dei, & saluatoris pertinere noscuntur, & ad stabilitatem venerab. locorum respiciunt, cum magno solicitudinis studio nos conuenit Apostolica, & rationali censura procurare, quatenus ex hoc inges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolui possint cardinum laudes, & nobis qui licet immeriti, diuina tamen gratia proueniente pastoralis regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia ascribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum D. pijssimi Regis Aistulfi de præfato monasterio, & omnibus ei pertinentibus locis, ac possessionibus, atque petijstis vt per nostri Apostolici priuilegij paginam reconfirmaremus, vnde nos precibus vestris inclinati hac hora præsenti xiiij. indictione in perpetuum supradictum monasterium successorum tuorum Abbatum ditione, & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes, & irrefragabili iure decernimus permanenda, id est monasterium sancti Siluestri, quod & Nonantula, territorio Mutinense. Quapropter auctoritate beati Petri Apostoli, cui a Domino Deo nostro cælorum regni claues traditæ sunt, & potestas ligandi, & soluendi cælo, terraque concessa sunt, promulgantes decernimus, & firma stabilitate, censura statuimus, vt ipsum Ven. monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, & casalibus, domibus, atque familijs, seruis, originalibus, simulque rebus, & possessionibus, & frugibus, & decimationibus nec non aquis molis, oliuetis, vel quicquid in quibuscunque locis habere vel tenere videtur, vel si quid in potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo iuste euenerit tenere, & possidere sine qualibet controuersia perpetuis temporibus valeat, & nulli vnquam liceat regum, Episcoporum, ducum, vel actorum paruæ, vel magnæ personæ in prædicto venerab. monasterio, vel in eis quæ eidem pertinere noscuntur quocumque modo incumbere, aut inuasionem facere, nec quispiam sacerdotum ibidem præsumat accedere, vel missarum solemnia celebrare, & neque Episcopus, neque Abbas, vel comes, aut qualibet magna, paruaque persona in præfato monasterio, vel in eius cellis, aut Ecclesijs mansiones facere, aut expensas expetere, aut aliquod per potestatem seruitium, præter peregrinos, & hospites, & neque colloquium qualecumque, aut placitum in ipso monasterio, aut in eius prænominatis cellis tenere quis audeat, nisi ab Abbate fuerit inuitatus quatenus hoc quod ad laudem Dei, & stabilitatem prædicti monasterij statuimus firma stabilitate permanseat, interdicentes omnino Episcopo, in cuius parochia esse videtur supradictum monasterium constitutum, vt nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attentet, neque vllo modo eius baptismales Ecclesias sibi vendicet, neque ipse, suique successores præsumant prohibita contingere, sed neque missarum solemnia ibidem persoluere præsumat, nisi ab Abbate suprascripti monasterij fuerit inuitatus, neque ordinationem Sacerdotum quilibet Episcoporum in præfato monasterio, vel eius iure, aut suo clero agere audeat, nisi vt præfatum est, ab Abbate fuerit inuitatus. Chrismaque, vel quicquid ad sacra mysteria pertinet, si a parte monasterij fuerit postulatum a quibuscunque præuoluerit præsidibus concedimus tribuendum; sed neque decimas vnquam dare concedimus, nisi Ecclesijs supradicti Ven. monasterij ad nostram diæcesim pertinentibus. Sed & hoc statuimus, & inuiolabili sanctione Apostolica auctoritate firmamus, vt nullus aliquando in predicto monasterio de alijs monasterijs, seu quibuscunque Ecclesijs, atque locis Abbas esse præsumat, neque a quacunq; potestatem eis introducta, sed cum diuina vocatione Abbas præfati monasterij pertinxerit, & resolutionis tempus aduenerit, de propria semper congregatione eligatur Abbas, qui ab omnium monachorum consensu in eis cōstituatur ad augumētum, & solertissimam gubernationem eorum pro Dei amore morantium monastico ordine militantium, nihilominus omnibus hinus nostri pontificij interdictione inhibemus aliquam scripturam, vel confirmationem de prædicti monasterij rebus vel de prænominata Abbatia quoquo ingenio contra hoc nostrum præceptum petere, si qua vero scripta, vel petitio impetrata fuerit vel in reliquo apparuerit, has irritas esse vacuasque omni robore iubemus si quis præterea quod non credimus præsumpserit hoc nostrum Apostolicum priuilegij constitutum in aliquo transgredi aut contemnere, sciat se auctoritate beatorum Petri, & Pauli Apostolorum Principum, & CCC XVIII. Patrum anathematis vinculis esse innodatum & cum diabolo, & eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi æterni incendij supplicio concremandum deputatum, & e regno Dei penitus segregatum. Porro qui obseruator, & custos extiterit benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro, & vitam perpetuam consequatur.

Scriptum per manum Sergij S. R. E. Scriniarij indictione 6. mense ianuario. Data idibus ianuarij per manum Anasij primi Episcopi diœcesanorum sanctæ Sedis Apostolicæ anno Deo propitio Pontificatus D. Stephani summi Pontificis, & vniuersalis Papæ in sacratissima sede beati Peri Apostoli primo.

Bene valete.

Aystulphi Regis priuilegium, quod Nonantulano cœnobio concessit, est tale.

Flauius Aystulphus vir excellentissimus Rex monasterio beatissimorum Principum Apostolorum Petri, & Pauli sito territorio Mutinense loco, qui dicitur Nonantula, & venerabili viro Anselmo Abbati, seu cunctis congregationis ibidem consistentibus.

Cum . . . nos non solum coram Deo, sed coram hominibus prouidere monuit bona. Quid aliud docuit quam nos omnes diligere homines, maxime venerabilibus locis, & sapientibus de nostris opibus subuenire? Manifesta causa est, quoniam ante hosdies concessimus venerationi tuæ syluam ex curte nostra Gena cohærente per loca designata ex vna parte fluuio

fluuio Panarii, & ab alia parte vsque piscationes & supraścripta sylua vsque in riuu mortuo, a tertia parte strata publica, a quarta vero, prædicta sylua, & paludes vna cum basilica beati Martini confessoris Christi, quatenus ibi iam fatum cœnobium, construeretis sicut & factum est. Hunc autem postulauit veneratio tua nostram præcelsam potestatem, & dilectam coniugem nostram Gisaltrudam, quatenus iam dicto monasterio, vel tuæ venerationi iam dictam syluam, sicuti cohærentia dicta est cum omnibus, quæ superius sunt, per nostrum præceptum confirmare deberemus. Aqua de fluuio Gena vt ad cuiuspiam hominis potestatem subtractam non fiat, atque subtus strata publica nullus molendinum ædificare præsumat vsque fines illorum fluminum, præter duos molendinos in curte Panciano ædificanda sine ipsorum licentia monachorum: nos vero Dei omnipotentis confidentes misericordiam, & vestram congruam abaudientes petitionem, confirmamus in ipso sancto monasterio, vel venerationi vestræ iam dictam syluam, iuxta vt coherentia dicta est. Confirmamus etiam in eodem sancto monasterio vestro insulam vnam, quę esse videtur inter Panarium, & fossam, quæ dicitur Munda per designata loca, ab oriente prædictus fluuius Panarius, a meridie villa Saliceta, ab occidente prædicta fossa Munda, & Militantia, atque sylua communis, & de subtus fossa mortua existente in Panario, vt nemo in prędictis fossis, vel flumine audeat molendinum ædificare absque consensu Abbatis, aut monachorum. Nec non confirmamus tibi omnes illas res, quas ante hos dies tuæ largiuimus venerationi. Curtem quoque Canetulo in territorio Mutinensi cum omnibus pertinentijs suis, siue duas portiones de sylua Lupuleto, seu syluam Mutinensem, Modegaticum, Caprinam, Pontenariam, & Paludes Gromulenses vsque in limitem decimanum, qui percurrit inter Gauanum, & villam Vlianam, & de ipso limite in Panarium veniente, & de via decimanense habeatis communiter vsque in fossatum finale cum Decimanense, & Vlianense secundum eorum cohærentias, atque ex ea parte fines Delamense in Casale Modenulam, & secundum vadit argine Salise cum paludibus suis, seu vico Siculo cum omnibus pertinentijs suis in integrum, & partem cum Ecclesia beati Petri Apostoli quæ ab ipsis ædificata est massarijs nostris, vno capite tenente in vico Guarcinense, veniente in Panarium, ex alio vero latere in finem Lamense, & fluuium Scultenam, qui & Panarij deducendi habeat licentiam vbicumque alio visum fuerit, & ne ullus interioris magnæue potestatis homo molendina, vel portum cum Sandonibus, aut nauea in ipso fluuio, vel in Lauatrinam ædificare audeat aut piscationem facere aut cum nauigio pergere sine vestra licentia. Igitur secundum hoc nostrum præceptum syluas, & paludes, siue prædictam fossam Lauatrinam, cum omnibus fossis, & campis per legitimos fines percurrentibus, item ex alia parte fluuium Genam coniungentem se in Busalese, & vtrasque vias fluuij Panarij vsque ad duodecim pedes in latitudine, sicut ad publicum pertinet. Stabilimus autem vobis, vestrisque successoribus, qui in secutum seculi in iam dicto beati Syluestri Nonantulanensi monasterio pro more Christo seruierint, syluam vnam in Gaium Lamense, veluti ad curtem nostram pertinuit per designata loca, ex vno latere fluuius Muchlena, tenente vno capite in limite posito, & alio capite in loco Cornio, & Fraxeno vsque in casale Modenule, ac Ludria intrante Mudena, & a strata publica vsque in Padum, & vt infra scriptis fluuijs Mudena, Lama, seu Ludria, nullus audeat facere molendinum, nec portum ædificare, præter Abbates, & monachorum molendina quantum fines illorum continent & per Padum de subtus vsque in fossam, quæ vocatur Canina, atque ex alia parte per Modenam in Insum vsque in capite de prędicta fossa, & medietatem ex Piscarijs nostris in territorio Mantuano in loco Sarmata, & Bondeno, atque alias Piscarias in finibus nostris Regissianis, & Flestifianis, sicuti vel quæ modo habemus, ad curtem Regis in integrum, ex vna parte currente fluuio Mudena, de alia parte fluuio Bondeno, vnum in fossa caput tenente, quæ dicitur Fimana, seu villula, & lacu per Hosiana, siue fossa Scauanorum, seu Albaretum vsque Vispinum. Alio item capite in Pado tenente vna cum arboribus, & limitibus, qui intra præscriptas cohærentias esse videntur, omnia vobis, & posteris vestris in perpetuum confirmamus, tam syluas, quam pascua, seu limites, & paludes, omnesque alias fossas, & campos, seu paludes, vnde qualescunque piscationes fiunt exeuntes, vel intrantes a Trepuntio in lolum, quæ vsque in fossam latam, & Cambarionem, cunctas fossas, & paludes, quæ fiunt de fluuio Bondeno, idest Seclia, cum campis suis, & campum formigosum inter Ponticulum, & lacum fatuum cum ipso Ponticulo, & omnes lacoras vsque ad Grumam, seu syuam, & Lacorianum, atque terram, & ipsas lacoras per Trepontium, quæ de Bondeno exeunt, & Spino, atque Trepuntium in Bondenum, & lacum de Vlpino, simulque Tubum, qui exit de Bondeno in Porcariam, & Sayclam, atque ex alio latere Sayclæ exiente de Vlpino, intrante in lacum de Turatino, Bucineto, qui exit de Tubo mortuo, intrante in Cimarese, tenente vnum caput in Canalicło, & aliud in Durazzino, simul etiam & campum de Durazzino, atque Bonosula, quæ ponit caput in Arculas Arculus, simulque modo duas arculas contractionis lacos, & lacum de Fulgineo ponente caput in Bondeno, nec non & Virginiana cum omnibus lacis, ac fossis quibuscumque piscarijs, sicuti nos vsque nunc ad nostras manus tenuimus, vt nullus magnus, aut paruus homo in omnibus suprascriptis piscarijs absque vestra licentia, successorumque vestrorum aliquo modo piscare præsumat. Insuper propter vestram insignitam prædictam petitionem iuste concedimus vobis, & successoribus vestris confirmamus monasterium sancti Saluatoris situm in Fananum cum vniuersis legalibus eius pertinentijs, & adiacentijs, terminis, & accessionibus, casalibus, alpibus, ripis, rupinis, planitiebus, cultis, incultis, aquis, aquarumque decursi-

decursibus, finibus monte, & flumine, seu sylua, de Scoplano cum castro Sestula, monte Catino Conianolo, & alpe currente, riuo Cerciliense, & Lardaniola fluuio percurrente. Nec non Masalizano, & Gabba cum viculis suis, idest aquauiua riuo frigido, Viliciatico Saxo Siliciano Epicla, variana, & Porcile cum montibus, vallibus, alpibus syluis, seruos pro seruis, liberoa pro liberis, cultum, & incultum cum casis omnibus, quæ modo inde ædificatæ sunt, vel futuris temporibua ædificabuntur percurrentibus ipsiua Massæ finibua. Ab vno latere fine Capuanense, & fluuio Cecla, ex alio latere Lardaniola Iugalo desuper ponente capite in monte Mulceto veniente vsque in GaiumDeginæ desubtus autem veniente vno capite in fluuium Lio. Sancimus ergo, vt nullam potestatem habeant homines ibidem residentea de ipsa Massa, vel eius finibus prænominatis vendere per quemlibet titulum, neque extraneos homines, illud vexare, aut introducere, nec placitum quis tenere præsumat, nisi rectores, & præpositi monasterij, & si per licentiam rectorum ipsiua monasterij inter se vendiderint censum solitum ad partē monasterij emptor persoluat. quod si in ipsis syluis aliquis roncare fecerit, aut si peculia pabulauerit redditum etcaticum, seu caleum ad fratres Nonantulanæ famulantes perueniant totum. Similiter etiam Plebem S. Mammæ Viligino constructam concedimua vobis, vestrisque successoribus eo ordine, vt nullua Episcopua Bon. vel aliunde in ea aliquid agere, aut ordinare præsumat, nisi tantum consecrationem, confirmationemque faciat, & presbyterum, quem vos, vel vestri successores idoneum ibidem constitueritis de potestate vestra nullatenus submouere præsumat, neque aliquam dominationem in condicta Plebe facere aut exinde quidquam tollere tentet. Et vt in omnibus syluis iam facti cœnobij nullus comes, siue Gastaldus, seu quilibet nobilis, vel ignobilis cum canibus, aut quocumque ingenio venationes exercere præsumat propter inquietudinem animalium monasterij. Nec non concedimus, vt in quibuscumque commitatis locis cellas acquisiueritis, aut villas vbi syluæ communea sunt, vestram semper portionem habere, præcipimua etiam vt nullus in regno nostro Italico, vel Romano cuiuslibet ordinis præfati monasterij seruoa, aut ancillas, qui fuga lapsi fuerint contra Abbatem, aut præpositum, vel aduocatum cum inuenti fuerint quoquo modo audeat retinere. Similiter donamus etiam præceptalea . . . . videlicet 48. qui nunc sunt, vel futuris temporibus ex alijs esse voluerint, vt ad monachorum vtilitatem peragendam habeant potestatem, remota vestræ potestatis inquietudine. Igitur prodonamua vobis, & eidem S. Cœnobio vestro, vt notarij in omni dictione regni vestri chartas iudicata emphyteutis, & libellos scribant absque illiua personæ impedimento. Confirmamua etiam vobis, & prædicto monasterio vestro vt . . . ciuitatem siue de Ferrariam, vel Comaclium, vt quamlibet vbilibet functionem . . . in quibuslibet locis, & ciuitatibus, seu clusis regni nostri, atque, negotijs, siue de instrumentis chartarum disrumpendis seu de aduocatis quales, & vndecumque eligere voluerint liberam habeatis potestatem. Nec non & de inquisitionibus faciendis per idoneos hominea de possessionibua, & rebua monasterij vestri per viginti annoa, seu de placitis, & de pignorationibus vestrorum hominum, siue de immunitate, quæ est triginta librae argenti, & de via per Vvialzachinum, seu de aqua fluuij Genæ ad Molendina. Similiter & confirmamua vobis, & in prælato cœnobio vestro chartulas vestræ donationis, quas vobis Anscausua Episcopua, & Guidualdus Medicus emiserunt cum omnibus rebua illis in his, quibua in eis liberi hominea per chartulas proscriptas contulerunt vt firmiter vos, & præfatum cœnobium possideatis. Mercata etiam in proprijs eiusdē Ecclesiæ agris & terria construendi licentiam habeatis, & conducendi ibidem diuersa mercimonia, & negotiatores, cunctumque Tunoleum, & quicquid de ipsis Mercatis exigi potest fratribus ibidem Deo famulantibua pertinere sine vllius contradictione. Iubemus itaque, vt quicumque ex liberis hominibus voluerit aduocatus eorum hominum fieri, qui causas suas peragere nesciunt absque alicuius potestatis iniuria libera potestate persistere faciatis, guardias eorum recipere volueritis, & Abbas vel Præpositua, seu aduocatus, aut missus eorum reddere voluerit, nullua impedire præsumat. Addimua quippe vobis, vestrisque posteris, & in præfato monasterio vestro, vt quæcumque persona nobilis, vel ignobilis in omni regno de sacro, vel seculari ordine, ad prædictum sanctum cœnobium refugere voluerit, aut res suas ibidem conferre quæsierit non comes, aut minister publicus videlicet missus noster, & contradicere audeat, sed liceat ei libera potestate de se, suisque omnibua rebus quicquid voluerit in eodem monasterio conferre. Volumus quoque, & concedimus, vt quandoquidem Diuina vocatione Abbas ipsius monasterij, eiusque successorea , . . de ipsa congregatione qualem inter se digniorem inuenerint, licentiam habeant eligendi Abbatem. Iterumque concedimua vobis vestrisque successoribus, vt de singulis nauibus portaticum libera vestra exigatis potestate, statuimus, & modis omnibua iubemua, prout supra dictum est, quatenua in præfati monasterij res nullas superioris, vel inferioris ordinia, vel Episcopus aut comea, aut Gastaldua, vel reipublicæ proximior in qualibet prædicta inuasionem facere audeat, vllo in loco non ad causaa iudiciario more audiendas, vel fienda, exigenda, aut mansionea, vel paratas faciendas, vel perafredos, aut fideiussores tollendos, aut homines tam ingenuos, libertos, quamque seruoa super terram ipsiua Ecclesiæ manentes, siue Emphyteuticarios, & suprascriptos . . . . nullo modo distrugendos, nec vllas publicaa functiones, aut redhibitionea, vel illicitas occasiones inquirendas consurgere audeat, vel exigere præsumat, sed liceat vobis, & vestris posteris cum omnibus rebus vobis subiectis, atque hominibua sub immunitatis vestræ defensionia quieto ordine consistere, ac pro nobis, nostraque coniuge, totiusque regni nostri stabilitate

Dei

Dei misericordiam delectabiliter exorare. Præcipimus insuper, vt nec vos, nec futuri Abbates audeant aliquorum hominum potestatem conferre scriptiones sine nostra, vel filiorum nostrorum iussione, aut consilio, vel consensu omnium monachorum, aut iniuste disponendarum rerum munerationem delegare, nec vllus monachus aliqua præsumat confirmatæ scriptione, qui suæ probatur non esse potestatis; quod si fecerit, robur nullum obtineant. Conferimus etiam vobis, & in ipsum vestrum sacrum cœnobium Oliuetum vnum in Luminaribus Ecclesiæ positæ prope Castellum Aginulfi, quod pertinuit de curte nostra Lucense, & duas casas masaritias ex ipsa curte, quæ regebantur per Manifrit, & Fulculonem germanos, & nepotes eorum Crespulo, Lucciolo, & Bertulo, quin etiam prodonamus sanctitati vestræ, vestrisque posteris in perpetuum, vt ex ipso sancto Cœnobio, & rebus quas vobis, & ibi contulimus, vel futuris temporibus acquirere Deo propitio potueritis tam vos, quam posteri vestri nullum seruitium, vel donationes a nobis exinde exigantur pro benedictione in quadragesima maiore 40. lucios, & in quadragesima sancti Martini similiter permissum ipsius monasterij consignatos in Papiam, aut in Mantuam, siue si fuerimus Rauennam. Cedimus & vestræ reuerentiæ successorumq; vestrorum in sempiternum, vt habeatis licentiam retia trahenda per Padum ad pisces maiores, minoresue capiendos, a laco qui dicitur fossatum vsque in mare, & vbicumque in omni Regno nostro habeatis nunc, vel habueritis in futuro, syluas communes habeatis, & piscarias si ibi sunt, ac cæteri homines vna cum medietate de porto in aqua longa, quæ est iuxta strata publica, & pertinuit de curte nostra ciuitati nouæ. Vnde reliqua medietate Ecclesiæ sancti Geminiani habere probatur, atque granum illum quod annue colligitur de portatico in curte nostra, quæ sita est in ciuitate noua, de quantum pro ipso colligitur portatico, quatenus ab hodierna die nostrum habentes serenissimum præceptũ ipsum sanctum monasteriũ vestrum firmiter superius comprehensa valeatis possidere, vt nullus Episcopus, vel clericus, dux, comes, Gastaldus, vel Actionarius noster, aut quispiam magnus, paruusque Gasindius contra hoc nostrum firmitatis præceptum audeat ire quandocumque, sed omni tempore, in iam sancto monasterio vestro, val vobis successoribusque vestris stabilis permaneat in perpetuum. Si quis autem huius nostræ Inscriptionis temerario ausu violator extiterit, & hanc nostram iussionem per omnia non obseruauerit, sciat se compositurum centum libras auri optimi, medietatem in Palatio nostro, & medietatem supradicto monasterio vestro: concedimus insuper omnia vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, vt si, quod absit, quicunque Rex, vel Imperator; seu quilibet sacræ legis canonici, aut præceptorum prædecessorum nostrorum regum, vel futurorum contra hoc nostrum præceptum donationis intentauerit, aut cœnobium prædictum vestrum, siue res eius in fratrum stipendijs collatas, & pauperum Christi deminorare præsumpserit, aut in aliquo alicui per beneficium, vel pro quocumque ingenio dederit, liceat vobis, vestrisque posteris cum omnia quæ suprascripta sunt, cuilibet sanctæ Sedis Apostolicæ PP. siue Imperatoribus, atque regibus, seu alijs quibuscunque regibus catholicis subdere potestati, & veluti seculum hominum secundum ritum antiquæ legis per regum præcepta sua firmata tenentium securiter tenere, possidere, atque tradere, quę vobis placuerit. Et vt certius ab omnibus credatur inuiolabiliterque a cunctis fidelibus præsentibus, futurisque obseruetur, annuli nostri impressio subtus iussimus sigillari. Ex dicto domini Regis per Theut. per præceptum Ill. Regis scripsi ego Protonotarius.

Data in Palatio Otalij decima die mensis februarij anno felicissimi regni nostri . . . per indictione septima feliciter, anno Dominicæ incarnationis DCCLIII. Actum Papia in Christi nomine feliciter.

His ita peractis idem sanctissimus Pater ex altissima prosapia humilis, & vilis pro Deo factus virtutibus, & sapientia præditus, omnibus largus, sibi parcus, & modicus, quamquam cunctis præesset, omnibus tamen se abiectiorem ostentabat, memorans illud Domini dictum: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & quanto maior es, humilia te in omnibus. Hic inter cætera plura bona, quæ agens, hospitalitatem diligens, omniumque pauperum curam solicite gerens hospitia, atque xenodochia perplura constituere curauit, atque ea in omnibus bonis ditare curauit, quorum vnum prope monasterium fere quatuor milliaria statuit, sibi oraculum sancti Ambrosij ad suscipiendos debiles, & fœminas, qui ad monasterium venire non poterant, constituit, cui in omnibus tanta concessit bona necessitatibus, vt nihil deesset ibi seruientibus, neque superuenientibus hospitibus. Statuit etiam idem vir sanctissimus xenodochium ex proprio suo in finibus Vincentiæ, in loco qui dicitur vicus Domnam, vbi constituit duo oratoria sanctæ Mariæ, & sancti Petri, & monachos ibi Deo seruientes, ac pauperes, & debiles per plures exinde quotidie viuentes, ex illius quoque beneficio pauperes ducentos per omnes Calen. pascebantur. Item aliud ille Deo dignus pater constituit xenodochium ex suis proprijs rebus in loco, qui dicitur Susonia, vbi fieri iussit oraculum sanctæ Iustinæ martyris, in quo etiam monachos semper adesse voluit Deo seruientes, & sine solicitudine viuentes, ibi etiam pauperes quotidie alebantur, & omnes aduenientes hospitio, atque victu inde reficiebantur, sed & per singulas Calen. pauperes ducenti inde satiebantur; missæ vero pro salute viuorum, & mortuorum per singulum annum trecentæ celebrabantur. Denique cum idem gloriosus Pater adhuc in militanti habitu monarchiam fori Iulij strenue regisset, & S. Regis cognatus eius polleret agminibus, & comam cum huius sęculi pompa pro Deo deposuisset, nec minus tamen voluit spirituali septus agmine, Deo deuote militare; habuit namque hic dei famulus sub suo regimine monachos regulares 1144. exceptis paruulis & pulsantibus, qui non constringebantur ad regulam, quos ille paterno amore fouebat, & regebat, qui olim dux militum fuit, nunc dux monachorum extitit, illos docuit loricatos ferre micantia arma aduersus inimicos, istos docuit nudatos huius seculi astubus sumere arma aduer-

aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spirituales nequitias in cælestibus, illos instruxit sumere arcum. scutum, & hastam contra aduersantes se, istos imbuit stare succinctos lumbos in veritate, & indutos lorica iustitiæ, & calciatos pedibus in præparatione euangelij pacis, & sumere scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis accipere, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Quid plura? huius etenim viri magnifici vita omnibus proficua, præcipue monachis carissima, in summi Dei seruitio semper erat paratissima. Quidquid etiam valuit, & sapuit, in diuinis semper, & vbique operari studuit; quidquid autem boni hoc in loco agitur ex quo ab illo fundatus est, suo studio, suoque animo proficuo, vt omni explosa dubietate credi valet, diuinitus imputatur, atque semper imputabitur. Fecit quidem mira dominus multa per eum eius in vita, sed eo interminante styli officio commendata non sunt, sed qualis, quantusue; ille probatissimus vir fuerat, eius finis aperte declarat, dignante Domino, & Maximo Carolo Imperatore, hic in Italia anno 30. regni sui, ipsiusque magnifici Anselmi Abbatiæ 50. eius imminente die mortis, cum Diuina misericordia eum ad sideream vocare voluit mansionem, ipse enim inscius sui obitus, diuina reuelante gratia, vt bonus, & pius Pastor, oues, & quas Domino fouerat, ad se vocari fecerat, eisque sui finis diem denuncians, diuinisque allocutionibus præmia, & gaudia sempiterna eis pro suorum bonis factis a domino retribuenda promittens, sic eos diligenter confortans, ac Domino commendans, expansis manibus, & cor, & oculos ad cælum leuauit dicens: Domine Iesu Christe Pastor bone, qui me indignum famulum tuum, pro tua misericordia ad te vocare dignatus es, qui mihi immerito hunc tuum gregem commisisti, concede mihi seruo tuo, tecum, & cum electis tuis vna esse, & in regno tuo semper gaudere, & præsta, vt hi famuli tui, quos mihi munere verbi tui pascere præcepisti, te sequendo, ad brauium æternæ remunerationis, tua gratia præueniente peruenire mereantur. qui viuis & regnas cum Deo Patre, sanctoque Spiritu per infinita seculorum secula. cumque omnes lacrymis resoluti circumstantes respondissent Amen. Tunc ipse venerab. Pater, blande eos consolans, & prout poterat in ipso articulo sui exitus, cum esset hora diei tertia, ipsius horæ psalmos per seipsum cœpit decãtare, qua expleta, simili modo per seipsum sextæ horæ psalmos decantans, quibus expletis in lecto stratus sui residens, benedixit eos, & inter manus fratrum monachorum ex hoc seculo migrauit ad cœlos 5. non. martij sexta feriæ die in qua mundi Redemptor hominem fecerat, ipsumque redemerat: tunc flentes fratres, & psallentes super B. viri corpus totam illam diem, & sequentem noctem, in eius exequijs perdurantes vsque ad horam alterius diei sextam, & condiderunt illud in marmoreo lauello infra oratorium beatæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, vbi per eum Dominus multis de diuersis infirmitatibus tribuit sospitatem, ita vt de diuersis locis concurrerent homines, & de eius tumulo raderent, & biberent pro febribus, & dentium doloribus, atque alijs varijs infirmitatibus, adeo vt in aliquibus locis ipsum videbatur transfossum marmoreum tumulum. Hactenus codex.

10 GEMINIANVS hoc nomine II. Mutinensis Episcopus adlectus est anno 785. in cuius gratiam Desiderius Rex Longobardorum omnia priuilegia præcedentium Regum erga Mutinensem Ecclesiam rata habuit. Quem cum postea Carolus Magnus debellasset, victorque diuersa priuilegia diuersis indulsisset Ecclesijs, hoc sequens etiam Geminiano concessit.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patritius Romanus, omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Gastaldis, atque omnibus monasterijs Deum timentibus præsentibus, & futuris.

Maximum regni nostri in hoc augeri credimus monimentum, si petitionibus sacerdotum, ac seruorum Dei, in quo nostris auribus fuerint productæ, libenti animo obtemperamus, atque ad effectum perducimus. Quapropter nouerit solertia vestra, qualiter nos ad petitionem venerabilis viri Geminiani sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopi, quæ est constructa in honorem preciosissimi confessoris Christi Geminiani Antistitis, ipsius Ecclesiæ, tale circa ipsum sanctum locum concessisse beneficium, vt in monasteria, & xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quæ ad dictum Episcopatum pertinent, tam de donatione regis, quam reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum vnde moderno tempore ipsa casa Dei iustè inuestita est, aut quod diuina pietas ibi amplificare voluerit, nullus iudex publicus ad causas audiendum, vel sodra vndique exigendum seu mansiones, aut paratas faciendum, nec fideiussiones tollendum, neque hominibus ipsius Episcopatus distringendum, nec vllas redhibitiones publicas requirendum iudiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi, vel exactare penitus non præsumet. Propterea hanc immunitatem conscribere iussimus, per quam specialiter decernimus ordinandum, vt nullus quilibet de vobis neque de iunioribus vestris amodo, & deinceps vt diximus in monasteria, vel xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quæ ad ipsum Episcopatum, vt diximus, de datione regum, aut reginarum, seu reliquorum Deum timentium aspiciunt, nullus iudex publicus ad causas audiendum, vel sodra vndique exigendum, seu mansiones aut paratas faciendum, nec fideiussiones tollendum nec vllas redhibitiones publicas requirendum, vel exactandum Iudiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi vel exactare penitus non præsumat, sed sub immunitatis nomine cum omni fræda concessa valeant omni tempore rectores ipsius Episcopatus, hominesque eorum quiete viuere, & residere. Et vt hæc auctoritas firmior habeatur; vel diuturnis temporibus cognoscatur, manus propriæ subscriptione eam decernimus roborari.

Signum Caroli Gloriosissimi Regis.

V. Vighaldus ad vicem Radoni recognoui.

Dat. sexto Kal. octobris anno decimo quarto, & nono Regni nostri.

Eidem Carolus idem Plebaniam Gazaneit dono dedit, pluraque alia bona. Geminianus autem quartam partem bonorum sui Episcopatus, suæ Ecclesiæ capitulo donauit, vt Mutinenses

ſes canonici commodius, alacriuſque diuinum opus poſſent vrgere. Quam deinde donationem ratam habuerunt Vgo, Lothariuſque Rex anno 934.

11. GISIO eiuſdem ciuitatis Epiſcopus viuebat anno 800. Quo Præſule prope Mutinam in oppido Spilimberti, Aleander in deſcr. Italiæ alijque narrant Hadrianum primum Papam anno 795. vitam liquiſſe, eiuſque corpus in celebri Nonantulana Abbatia delatum, ibidem requieſcere, quod non ita eſſe in primo tomo huius noſtræ ſacræ hiſtoriæ docuimus, dum Romanorum Pontificum ſeriem recenſeremus, ducti potiſsimum ex epitaphio, ſepulchroue, quod eidem Carolus Magnus Imp. Romæ in Vaticana Baſilica excitauerat, quod adhuc extat; pauloque poſt in eadem ſerie dum Hadriani Tertij obitum attulimus, illum, non primum in oppido Spilimberti villa Vitrochara defunctum, & in Nonantulana Eccleſia humatum fuiſſe aſſeruimus, cum reuera Hadrianus Tertius eſſe non potuit, quem pia credulitas Nonantulæ veneratur vt ſanctum eiuſque feſtiuitatis diem celebrat 8. idus Iulij, cuius lipſana ſub ara maxima iacere affirmat; ex geſtis namque Hadriani in vetuſtiſsimo pergameno codice tum ſoluta oratione, tum verſibus leoninis ab Anonymo Hadriano ſynchrono conſcriptis, clare videtur, ſi quempiam ex Hadrianis apud Nonantulanos quieſcere, aſſerere velimus, primum, non ſecundum, neue tertium eſſe exiſtimandum eſt, ea enim acta, primo, non alijs conuenire demonſtrant. Cæterum quæ de Hadriano primo iam fabellam exiſtimauimus illoſque profumum vaticinari, qui eundem ſcribunt Spilimberti è viuis exceſſiſſe, dum Galliam peteret, eiuſque corpus in Abbatia Nonantulana quieſcere, nunc ex geſtis eiuſdem, quæ modo excitato vetuſtiſsimo codice dabimus, ingenue fatemur, haud illos diuinaſſe. Quomodo vero Carolus eundem apud Vaticanam Baſilicam epitaphio a ſe compoſito exornauerit, cum ille Nonantulæ humatus eſſet an honoris, obſeruantiæ, dulciſque eius memoriæ cauſa, quem ea nite ſuperſtitem coluerat, in celebri Chriſtiani orbis Vaticano Templo honorarium ſepulchrum elogiumque extare perpetuo voluerit, an vero Hadrianum apud Spilimbertum defunctum in Nonantulana Eccleſia delatum, ibidem ad tempus humatum, relatumque deinde Romam, & in Vaticano reconditum, Carolus ſepulchro, & elogio illuſtrauerit, prudens iudicabit lector: noſtri erit & errata noſtra libenter corrigere, & vetuſtiſsima monumenta, qua pro ſanctis habentur, ad veritatem magis indagandā ſtudioſis in medium proferre. En Hadriani geſta, ſimplici quidem & impolito ſtylo, ſed vere conſcripta.

Hadriani primi Papæ ſanctiſsimi geſta.

Rex regum fortis, totius conditor orbis
Qui bona quæque facis largiris & omnia gratis.
A te donantur quæcumque valere probantur.
Ergo mihi dona quo poſsim voce ſonora
Ad placitam laudem tibi verum promere carmen.
Pontificis ſummi quo geſta ſonent Adriani.
Impetret hoc paſtor cuius ſum carminis auctor.
Auribus intentis expectet concio plebis.
Denique ſermo breuis percurret eritque fidelis.
Ciuis Romanus fidei virtute probatus
Extiterat certis vt claret res documentis.
Quem Romanorum clerus populuſque patronum
Elegere ſibi concordi pectore fidi.
Ipſe bonus paſtor gregis & diuinus amator.
Qualiter in Patrem, Natum, ſanctum quoq, Flamen.
Eſſet credendum clarum dederat documentum.
Nec non ſanctorum patrum ſex conciliorum
Cultorem verum fore ſe promiſit in æuum.
Sedis Apoſtolicæ, res omnis iuſque ſubinde.
Prædeceſſorum ſimiliter, & retinenda ſuorum,
Se ſeruaturum pariter firmauit ad vnum.
Quidquid & hac contra ſcelerata nititur aura,
Se contempturum rabidi velut canis vſum.
Hæc veris votis, & ab omni fraude remotis
Præſul præfatus domini ſpondens Adrianus.
Petro rite ſuo commendat ſcripta magiſtro,
Sic te Petre decet cauſas animoſque tueri.
Poſt celebrans feſtum. ſermonem fecit apertum,
In quo præſente firmauit dogmate plebem.
Alloquije blandis nimis aſſidue memorandis.
Scilicet vt pacis teneat pia vincla rogauit.
Et pro ſe regem rogitaret omnipotentem,
Quatenus officio diuino munere ſumpto,
Se regat & firmet populum ſimul ipſe gubernet.
Hinc formam trinam ſummæ deitatis & vnam
Clara voce probat ſupplex veneratur adorat.
Demonſtrans cunctis præſentibus atque futuris.
Quod ſic credebat populum velut ante docebat.
Ante ſacrum corpus Petri venerabile prorſus.
Hæc depromebat, velut eius geſta reuelant.
Poſt hæc vt miles cui ſurgunt vndique lites,
Cœpit multa pati bellis, & ad arma vocari.
Qui ſcutum fidei ſumens galeamque ſalutis.
Fortiter inſtantem commotus perculit hoſtem.
Nam Deſiderio Roma regnante ſuperbo,
Et res Eccleſiæ morſu nimio lacerante.
Idem vir fortis quo peſtem vinceret hoſtis.
Tunc Regem Carolum vocitauit amicus amicum,
Ad proſternendum magna virtute proteruum.
At Rex Francorum turba comitante ſuorum.
Venit & obſedit miſerum poſt prælia cepit.
Exilio captum damnauit non reuocandum.
Filius inde pati cœpit pro crimine patris,
Donec proiectus regno fuit ipſe miſellus.
His ita tranſactis Carolus virtutibus auctis.
Obtinuit Regnum Papa tribuente receptum.
Eccleſiæ matri quæ perdiderat reparatis.
Hac in parte puum ſtatuit regnante Pipinum.
Natum maiorem merito qui ſumpſit honorem.
Hinc hereſim quandam Græcorum finibus ortam.
Deſtruxit rectis rationibus ac recolendis.
Namque duo reges Græcorum regna tenentes.
Scilicet indoctus Anaſtaſius ac Leo prauus,
Præcepere ſacras igni damnare figuras.
Præcepto lato, Chriſti damnatur imago.
Effigieſque ſacræ quocumque labore paratæ.
Patrum cunctorum ſtructæ ſub honore piorum.
Vel comburuntur vel ſtricto fune trahuntur.
Tantum iam dictis Græcorum partibus ipſi.

Gregorius quidam Romanus Præsul agebat.
Hac ex parte moris ne sit vesania talis.
Tandem defunctis cum Papa Regibus illis,
Est Constantinus Regali sede potitus,
Filius edocta Reginæ matris Irenæ.
Qui cum matre sua Papam rogitat prece pura.
Romam directo cum scriptis Præsule sancto.
Quatenus infestas hæreses pater ipse repellat,
Vel per se pergens, vel transmittendo fideles.
Qui leges sanctas teneant sub corde ligatas,
Et hæs tantas rationum dogmate frangat.
His prius acceptis Adrianus plura rescripsit,
Ad veram lucem pravorum flexit acumen.
Misit & ipse viros diuina lege peritos,
Qui responderent quærentibus atque docerent,
Ipsi concilio Domini sub nomine facto.
Artis diuinæ populis præcepta dedere.
Præcipue regi magis hæc audire volenti.
Tunc hæresim damnant auctores eius & arctant.
Atque iubeat sacras templit renouare figuras.
Firmauit dictum tunc iussio regis ad ipsum.
Ad Carolum Regem posthac cum pergere vellet.
Lamberti campo vitam finiuit in amplo,
Qui propter casus Lamberti spina vocatur.
Ad sacrum cuius concurrunt vndique funus.
Hinc resonant cantus, hinc fert turbatio planctus.
Ecclesia sancti Siluestri iure colendi
Corpus sacratum cum luctibus est tumulatum.
Fletibus expletis lætare Nonantula felix.
Cui dominus tantum concessit habere patronum.

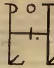
In eodem codice eiusdem Hadriani extant prolixa gesta, quorum initium est: *Incipit vita & textus epistolarum Hadriani. Hadrianus igitur natione Romanus, ex patre Theodoro de regione via lata. sedit annos XXIII. menses X. dies XVI.* Sequuntur deinde acta epistolæque eius, quæ hic ne Pontificum vitas exscribere videamus, prætermisimus, tantum quæ de obitu sepulturaque eiusdem in fine narratur, placuit hic referre, cætera Deo bene iuuante cum aliorũ Pontificum gestis a nobis congesta hucusque inedita lubenter aliquando dabimus. *Cum in regia vrbe,* inquit codex, *concilium celebrari decreuisset, resistentibus quibusdam Dei inimicis impediti fuat. Sed post annum hinc, & inde collecti quam plurimi Episcopi, eorumque legati, factum est septimum concilium in Nicea Bithyniæ imperante vt diximus Constantino & Hyrenea matre eius, præsidente quoque domino Hadriano Primo Papa per suos legatos in eodem concilio. Hic etiam dum ad regem Carolum pergeret, vt veterum pandit memoria in locum qui Spinam Lamberti vocatur, vitam finiuit VIII. idus iulij, & ad Ecclesiam monasteriumque beati Siluestri quod Nonantula dicitur, perductus honorifice sepultus est. Vbi etiam vsque hodie miraculis coruscare dignoscitur. Cuius morte Carolus Francorum Rex audita, nimium condoluit, diuque se in lamentis dedit. Nam ab ipso Romanorum Patritius constitutus fuerat, regnumque Italiæ, ipso fauente, susceperat. Cantores etiam, doctoresque Ecclesiæ ab eo susceperat, & in Ametensium vrbe constituerat, cuius Ecclesiæ cantores vsque hodie Romanę Ecclesiæ plus cæteris Gallis in cantu concordant. Sepulto itaque summo Pontifice, & vniuersali Papa Hadriano Apostoli infulis inuoluto, vti mos est Romanum sepelire Episcopum in præfato Nonantulano monasterio, sicut superius prælibati sumus, septem iam dicto cœnobio diaconi & monachi stolidissimum consilium repererunt, dicentes. Quid huic sancto, & animæ defuncti prodest quod tantæ pulchræ vestes marcescant terreno humore? Melius certe esse, si hæc sancta Ecclesia de illis honorem haberet, idcirco ad hoc venientes nocte omnes in simul ad sepulchrum eius pergamus & lucidis, ac coruscis vestibus eum exuamus, & vilioribus vestibus induamus. Luce igitur discedente, & tenebris terram obumbrantibus, omnes ad monumentum euntes, eum cum silentio desepelierunt, & vestimenta ei arripuerunt. Et vt lucidius, & apertius hoc ab omnibus credatur, adhuc vnam pulchram planetam, quam crassantes ei abstulerunt in nostro monasterio habemus. Sed vt animi similium de tali facinore contabescant, hoc in verum scimus, quia nullus euasit impunitus. Omnis namque ille funestus tumultus, in eodem anno sua vitæ finiuit cursus, nisi tantummodo vnus. Ipse vero qui superstitit, in ecstasi ereptus, sanctum Hadrianum vicinum sancto Siluestro sedentem cernit. Qui etiam sancto Siluestro de tali iniuria conquerebatur dicens: Domine en monachus tuus audacissimus, qui me expoliauit cum suis consortibus. De sua itaque audacia te deprecor, vt mihi vindictam facias: beatissimus vero Siluester humilibus verbis respondens, inquit: Noli mihi hoc frater dicere, sed vt tua voluntas iubet eum de sua stultitia slude punire: tunc B. Hadrianus eum arripiens, ter Pastorali virga percussit, dicens, ista in mundo ostende signa, quatenus hic te fuisse, omnis populus credat. Ibique quendam eiusdem monasterij monachum, adhuc in schola paruulum manẽtem, in ordine Abbatum ostendit sedentem. Mox autem ipse in se quærere quid sibi euenit recitabat. Quem vero Abbatiæ honorem habere debebat, ipse prædicabat, factus autem pœnitens vsque ad vitæ suæ marginem omni die ad sepulturam eius totum psalterium canebat. Cumque sancti Siluestri Ecclesiam omnis populus renouare destinauerat, sancti Hadriani corpus in alio sepulchro recondere cœperant. vbi vero eius corpus ita cum magna laude mutaretur, quidam eiusdem Ecclesiæ vice dominus, vnum ex ossibus eius improuide tangere præsumpsit. Quod ita feruidum esse senserat, vt se accensum ignem in manu tenere crediderat. Mox illud deponens, quando manum suam exarsam conspexerat, velociter ad mansionem suam perrexerat, & vnam candelam ad imaginem suam longam fecerat, & currens ad sancti Hadriani sepulturam leniter cum magna deuotione eam obtulerat. Mox autem ex manu sanus effectus rediit lætus. Hoc quoque multi se vidisse narrant, qui adhuc mundo restant. Videns igitur omnis populus tanta miracula summi Dei potentia ostendere ob illius merita, eum venerari decreuerunt, ac in quantum valebant, eum colebant. Sed cum diuina vltione Nonantulanum castrum concrematum fuisset, etiam arca in qua sancti, ac beatissimi Hadriani Papæ ossa iacebant, fuit exarsa; ossa vero eius cum pannis eius inuolutis in medio ardentis ignis, ita illibata permanserant vt ne aliqua panniculi particulam ignis tangere præsumpserat. Et vt hoc suggerat fidei augumentum, omnes scitote, quod in eisdem pannis adhuc ossa eius iacent, ferentia odorem immẽsum. Quin etiam lampas, quæ ante eius arcam quotidie ardebat, eodem die ab igne fuit exarsa in terram ceciderat, & tamen Dei voluntas te illæsa*

te illæsa permanserat. Hactenus codex. In Missarum solennijs die 8. iulij quo Hadriani festiuitas solemni ritu in Nonantulana Ecclesia celebratur, hæ Deo preces in collectis funduntur: *Omnipotens mitissime Deus, qui beatum Hadrianum confessorem tuum pontificali, & Apostolica dignitate sublimasti; quique illi cælestis regni ianuam misericorditer aperuisti, tribue quæsumus vt eius pijs intercessionibus, & præsenti vitæ suffragia, & æterna præmia consequi mereamur.* Sed ad Ottonem Episcopum Mutinensem redeamus, vnde digressi fuimus: hic post quam Ecclesiam sibi creditam bene sancteq; administrasset, valedixit huic mortali sæculo circa annum Domini 812.

12 ADEODATVS Mutinensibus ius diuinum dicebat anno 814. in cuius gratiam Ludouicus Imperator omnia priuilegia Mutinensi Ecclesiæ a suis prædecessoribus olim indulta rata habuit an. 823. Quod sane diploma dignum nobis visum quod hic exscriberetur.

In nomine Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Ludouicus diuina ordinante prouidentia Imperator Augustus.

Si petitionibus sacerdotum, ac seruorum Dei ad diuini cultus augmentum, opem accómodamus, id nobis non solum ad stabilitatem regni nostri, verum etiam ad æterna præmia facilius assequenda plurimum pertinere confidimus. Idcirco notum fieri volumus omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, ac nostris præsentibus scilicet, & futuris qualiter vir venerabilis Ecclesiæ Mutinensis Episcopus, quia pro senectute & infirmitate corporis ad nos peruenire non poterat, misit quendam presbyterum suum nomine Iulianum, per quem nobis suggessit petendo de rebus ad Ecclesiam suam pertinentibus, quas reges Longobardorum propter timorem, & amorem Dei Domini nostri Iesu Christi, & sancti Geminiani confessoris eius eidem Ecclesiæ vel donauerunt, vel ab alijs datas confirmauerunt vt inspectis eorum regum præceptis, & confirmationibus easdem res, siue possessiones ad eandem Ecclesiam nostræ auctoritatis præcepto confirmaremus: cuius petitioni quia iusta, & ratione subnixa videbatur, opem libenter accommodare, & assensum præbere nobis placuit. Inspectis igitur, ac bene lectis prædictorum regum Longobardorum præceptis, vel confirmationibus complacuit nobis donationes, & concessiones siue confirmationes eorum hoc nostræ auctoritatis præcepto iuxta petitionem memorati Episcopi ad eandem Ecclesiam confirmare, idest in primis confirmationem, quam Cunibertus Rex fecit ad Ecclesiam sancti Geminiani de villa Purcili, siue tributum, vel subsidiales, atque angarias, quas serui eiusdem sancti Geminiani ad ipsum casalem laborandum, & excolendum habuerunt; similiter, & præcipue quod fecit Luitprandus Rex ad suprascriptam Ecclesiam de seruis, & alijs rebus ad ius Ecclesiæ sancti Geminiani pertinentibus, & in fine Salistina residentibus in villis, quarum vocabula sunt Gandazetum, Gabellum castrum cum suis piscarijs, quod fuit ab antiquo tempore Massa sancti Geminiani, super quibus est præceptum Rachisij Regis nobis ostensum, est similiter & Desiderij, nec non & præceptum Hildeprandi regis quod fecit ad Ecclesiam sancti Geminiani propter petitionem Ioannis Episcopi de Ecclesia sancti Petri intra muros Ciuitatis Geminianæ, quæ nunc noua ciuitas vocatur, cum omnibus rebus, atque appendicijs, quæ ad ipsam Ecclesiam pertinent, vel quod ab Episcopis iuste acquisitum fuerit; similiter & donationem, quam fecit piæ recordationis dominus, & genitor noster Carolus Imperator petenti Geminiano Mutinæ Episcopo de molendino prope stratam cum accessione, siue aquario quod pertinebat ad curtem regis ciuitatis nouæ, nec non & res quas duo Romani homines, Gonderaldus videlicet, & Constantinus, & eorum vxores Maria, & Aguita ad Ecclesiam sancti Geminiani donauerunt. Item Oratorium sancti Apollinaris in Agnano situm intra iudiciarium montem Belientem, siue Oratorium sancti Donnini constructum prope Clusiam super flumen Nicvven, nec non & olueta iuxta muros castri Mombeliensis posita, & ad Ecclesiam eandem pertinentia. Has res iam enarratæ Mutinæ Ecclesię vel sancti Geminiani iuxta petitionem prædicti viri venerabilis, & oratoris nostri Deusdedit Episcopi, quas reges vel donauerunt, vel confirmauerunt, siue alij deuoti, ac Deum timentes homines ad eandem Ecclesiam solemni donatione contulerunt, & modo in eiusdem Ecclesiæ iure tenentur, vel inde iniuste, ac violenter abstracta erunt, hoc nostræ auctoritatis præcepto ad eandem Ecclesiam confirmare placuit. Quapropter præcipimus atque iubemus, vt nullus iudex publicus vel comes, vel Gastaldus, siue qualibet potestate prædita persona memoratum Episcopum, vel successores eius, atque Ecclesiam sancti Geminiani de supradictis rebus, & possessionibus, quas supranominati reges ad eandem Ecclesiam confirmauerunt, & nos hac nostra auctoritate cófirmamus inquietare aut iniuste pulsare, aut aliquid ex ijs contra iuris ordinem abstrahere, alienare, aut eis calumniam ingerere præsumat, sed liceat eas memoratæ Ecclesiæ, & rectoribus eiusdem sub nostra successorumque nostrorum defensione quieto ordine tenere ac possidere absque cuiuslibet, sicut iam diximus, iniusta contrarietate. concessimus & hoc priuilegium memoratæ Ecclesiæ, vt si post decessionem Episcoporum ipsius sedis talis in clero inuentus fuerit, qui secundum canones Episcopatus honorem & officium habere possit, licentiam habeant eligendi inter se. Et vt hæc auctoritas firmior habeatur, & nostris ac futuris temporibus Domino protegente valeat incorrupta manere, manu propria subscripsimus & eam de annulo nostro sigillari iussimus, violatorem duabus libris auri condemnantes.

Signum Ludouici S *Serenisſ. Imperat.*

Durandus diaconus ad vicem Fridegisi recognoui.

Dat. sexto idus februarij anno Christo propitio, nono Imperij domini Ludouici pijssimi Augusti, indictione prima. Actum Aquisgrani Palatio regis in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic Episcopus tempore Ludouici Pij, & Lotharij regum donauit plebem in Siculo, quæ dicitur sancti Petri, Leoni Archipresbytero suo consentiente clero vt ex publico constat documento in tabulario Ecclesiæ Mutinensis, postremo vitam cum morte commutauit, & in sua Ecclesia sepultus fuit.

13 IONAS Mutinensi Ecclesiæ præsidebat anno 850. quo ipso anno Presbytero Arimberto concessit Ecclesiam sancti Ioãnis Baptistæ ac sanctæ Sophiæ cum pertinentijs suis in villa Baioaria, scriptis quibusdam conditionibus, ac obsequij legibus.

14 HERNIDVS eandem sedem tenebat anno 861. Hic ad instar suorum prædecessorum a Ludouico II. Imperatore priuilegium quoddam, cæterorumque confirmationem impetrauit.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei æterni. Ludouicus gratia Dei Imperator Augustus.

Omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, comitibus, gastaldis, & siue missis discurrentibus, & futuris. Maximum Regni in hoc augere credimus momentum, si petitionibus sacerdotum, in quo nostris auribus fuerunt prolatæ, libenti animo obtemperamus, atque ad effectum perducimus. Quapropter nouerit solertia vestra qualiter nos ad petitionem venerabilis viri Hernidi sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopi, quæ est constructa in honorem pretiosissimi confessoris Christi Geminiani Antistitis ipsius Ecclesiæ, tale circa ipsum sanctum locum concessisse beneficium, vt in monasteria, & xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quæ ad ipsum Episcopatum aspiciunt, tam de datis Regum, quam Reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum, vnde moderno tempore ipsa Casa Dei recte inuestita est, aut quod Diuina pietas ibi multiplicare voluerit, nullus Iudex publicus ad causas audiendas vel freda vndique exigenda, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec non fideiussiones tollendum, neque homines ipsius Episcopatus distringendum, nec vllas rehdibitiones publicas requirendum, iudiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi nec exacta penitus præsumat. Propterea hanc immunitatem conscribere iussimus, per quam specialiter decernimus ordinandum, vt nullus quiliber de vobis, neque de iunioribus vestris amodo, & deinceps, vt diximus, in monasteria, vel xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quæ ad ipsum Episcopatum, vt diximus, de datione Regum, aut Reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum aspiciunt, nullus iudex publicus ad causas audiendum, vel freda vndique exigendum, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec fideiussiones tollendum, nec vllas redhibitiones publicas requirendum, vel exactandum iudiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi, nec exactare penitus præsumat, sed sub immunitatis nomine cum omni freda concessa valeat, omnique tempore Rectores ipsius Episcopatus hominesque eorum quiete viuere, & residere. Et vt hæc nostra auctoritas firmior permaneat, vel diuturnis temporibus conseruetur, manu propria subter firmauimus, & de annulo nostro roborari iussimus; quod siquis violare præsumpserit, sciat se libras quadraginta auri optimi, medietatem eidem Ecclesiæ, & medietatem Palatio nostro compositurum.

Signum Domini Ludouici pijssimi Augusti.

Adelbertus cancellarius recognoui.

Datum decimo tertio Kal. octob. anno Christo propitio, Imperij domini Ludouici pijssimi Augusti vndecimo.

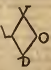
Actum Parmæ ciuitate in Dei nomine feliciter. Amen.

15 LEODOINDVS eiusdem ciuitatis Episcopus, Romanæ synodo interfuit anno 876. Qui & ipse etiam confirmationem omnium priuilegiorum Mutinensi Ecclesiæ antea indultorum à Vidone Imperatore obtinuit anno 892. vt ex sequenti diplomate perspici potest.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei æterni.

Vido diuina ordinante prouidentia Imperator Augustus. Cum locis diuino cultui mancipatis ob diuinæ seruitutis amorem opem congruam ferimus, & Regum morem decenter implemus, & id nobis profuturum ad æternæ retributionis præmia capessenda veraciter credimus. Notum igitur esse volumus cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus, & futuris, quia adiens per Manfredum comitem sacri Palatij serenitatem Culminis nostri vir venerabilis Leodoindus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quæ est constructa in honorem sancti Geminiani confessoris Christi, & Episcopi, obtulit obtutibus nostris prædecessorum nostrorum Regum auctoritates, & confirmationes, in quibus continebatur, qualiter prædicti Reges antecessores nostri per communes auctoritates, siue donationes ob remedium animarum suarum omnes res donarunt prædictæ sedi tam monasteria, quam xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, ex munificentia regum, vel ducum, quam ea, quæ per donationes comitum, seu quorumlibet Deum timẽtium hominum, vel ea quæ per emptionem, vel quemlibet contractum ad eamdem Ecclesiam peruenerunt, aut in antea Dominus ibidem augere voluisset firmum, & stabilem permanere, & deprecatus est excellentiam culminis nostri, vt non solum hoc nostræ auctoritatis præcepto confirmaremus, verum etiam prædictam sedem sub nostra constitueremus defensione. Cuius petitionibus fauentes moremque prædecessorum Regum sequentes, hos nostræ auctoritatis apices fieri iussimus, per quos omnes res prædictæ Ecclesiæ in perpetuum confirmamus, pariterque etiam deprecatione sua apud nostram clementiam obtinuit, vt quicquid negligenter serui, aut chartularij, vel pertinentes ad eandem sanctam sedem commisserunt temporibus antecesso-

tecessorum suorum prædecessorum Episcoporum nullam omnino inquietudinem prædictus Episcopus suis temporibus, nec aduocatus Ecclesiæ patiatur. Similiter & petit, vt omnes res, quas antecessores sui in eadem Ecclesia acquisierunt, & iure ipsius tenuerunt, præfato Præsuli, vel successoribus eius absque cuiuslibet inquietudine, vel diminutione quieto ordine liceat possidere, insuper etiam pro remedio animæ nostræ eidem concedimus Ecclesiæ, vt sicut res nostræ proprietatis in quibuslibet locis per inquisitionem manifestantur, ita res prædictæ Ecclesiæ per idoneos & veraces homines inquirantur, & ad plenissimam vsque deducantur iustitiam tam nostris, quam etiam successorum nostrorum temporibus. Nec non etiam concedimus eidem Ecclesiæ, vt deinceps serui, aut chartularij pertinentes ad eandem Ecclesiam nullum censum nostræ parti, aut publico ministeriali persoluant, sed liceat ei quieto ordine viuere, & ipsi suæ Ecclesiæ deseruire, nullusque iudex publicus, aut quilibet superioris, aut inferioris ordinis Reipublicæ procurator ad causas iudiciario ordine audiendas, in monasteria, xenodochia, aut Ecclesias Baptismales resideat, & homines tam clericos, quam & laicos, villas, vel agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in diuersis locis, aut territorijs nostræ potestatis iuste, & legaliter quieto ordine tenet ad freda, vel tributa exigenda aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quam etiam seruos super terram ipsius commorantes distringendos, pignorandos, nec in hostem ducendos nec ire cogendos, nec ad vllas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, quibus in aliquo eadem Ecclesia, sibique subiecti aliquod iniuste patiantur incommodum, nostris, futurisque temporibus quisquam tam temerarius existat, quod id . . . . illicito sibi potestatem attribuere audeat; concedimus etiam eidem sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, sicut ei ab antiquis antecessoribus nostris Regibus, loca, in quibus ciuitas prædicta constructa fuerat, per firmitatis suæ auctoritatem concessa sunt, ita vt auctoritatis nostræ præcepto firma, & stabilia maneant cum cancellarijs, quos perpetua, & iugi consuetudine temporibus antecessorum Episcoporum prædicta Ecclesia de clericis sui ordinis adscribendos suæ potestati libellos, & prædecatios habuit, & concedimus ei vias, pontes portas, & quicquid antiquo iure incolumitati de his regiæ auctoritati per procuratores reipublicæ soluebatur: item vt vbicunque vias, pontes, portas in sua terra habuerit, vestro iure, liberam capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem, & liceat ei fossata cauare, molendina construere, portas erigere, & super vnum milliarium in circuitu Ecclesiæ ciuitatis circumquaque firmare ad saluandam, & muniendam ipsam sanctam Ecclesiam, suamque constitutam canonicam, & aquam aperire, & claudere absque vlla publica contradictione, liceatque memorato Præsuli suisque successoribus cum omnibus sibi subiectis rebus, vel domibus ad se aspicientibus, vel pertinentibus sub tuitionis nostræ defensione quieto ordine degere, atque pro incolumitate nostra, totiusque Imperij ab eo nobis concessi, vna cum clero, & populo sibi subiecto Dei immensam clementiam iugiter exorare; contulit etiam prędictæ Ecclesiæ nostra Imperialis exorata clementia, vt si conspiratio populi maleuola ad tollendas res Ecclesiæ per vadia fuerit confirmata, vt testimonia, & aduocationem ad iustitiā capiendam Ecclesia inuenire non valeat, & ea hoc administratores sancti loci se reclamauerint, quod propter eiusmodi causam iustitiam Ecclesia habere non possit, si conspiratorum adunata collectio commissum scelus negare atque per sancta purgare, voluerit, liceat per suspiciones falsitatis Ecclesiæ administratoribus, si ita voluerint, per pugnam Ecclesiæ alicuius hominis liberę rem diuinis legibus, & mundanis prohibitam approbare sicque in omnibus rerum Ecclesiarum causis quibuscumque legali disceptatione tantum exorata fuerit, vt pugna aut testibus dirimatur, & pars Ecclesiastica suspecta testimonia aduersæ partis pro prædicta conspiratione, & periurio dubitando habuerit, si fidens de iustitia rectitudinis pugnam elegerit, quod sibi eliget, hoc ei per hoc nostræ firmitatis præceptum ad opponendum suam iustitiam nostra principali clementia consentimus. Si quis vero contra hanc præceptionem auctoritatis nostræ ausu temerario ire tentauerit, sciat se compositurum auri libras triginta, medietatem Palatio nostro, & medietatem eidem Ecclesiæ. Et vt hæc auctoritas, futurisque temporibus Deo protegente valeat inconuulsa manere, manu propria subter firmauimus, & annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum D. Vidonis *Serenis. Imperat.*

Gofredus notarius ad vicem Nalbonei Archicancellarij recognoui.

Datum decimo Kal. decembris indictione decima, anno incarnationis Dominicæ 892. regnante domino Vidone in Italia, anno Regni eius quarto, Imperij primo.

Actum Lignaco villa in Dei nomine feliciter. Amen.

Ipse etiam quartam partem bonorum suæ Ecclesiæ clericali capitulo dono dedit, quam donationem ab Vgone, Lotharioque regibus curauit confirmandam.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Vgo, & Lotharius gratia Dei Reges. Si pro mercede æternę retributionis sacerdotum curam, & solicitudinem gerimus, non solum ad hanc vitam trāsitoriam sed etiam ad æternam nobis profuturum esse liquido credimus. Idcirco notum esse volumus omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque scilicet præsentibus

tibus, & futuris; quoniam sacræ Canonicæ congregatio Mutinensis Ecclesiæ detulit nobis priuilegia quædam, in quibus exaratum, & scriptum fuit, quomodo quidam Geminianus, & Leodoindus Episcopi concessere ei quartam portionem de omnibus rebus ad suprascriptam sedem pertinentibus, idest tam domibus, quam de cæteris ædificijs, terris cultis, & incultis agris, vineis, pascuis, syluis glandiferis, vel etiam cæteris syluis, aquis, aquarumque decursibus, mobilibus, & immobilibus, & omnibus adiacentijs suis insuper etiam adiunctum fuit, qualiter concessum fuit eis quicquid . . . diaconus per libellum, & emphyteusim de iure præfatæ Ecclesiæ habuit, sed ob firmitatis gratiam nostram deprecati sunt clementiam, vt præceptum mansuetudinis nostrę vniuersis rebus illorum, sicut in illorum priuilegijs continetur, recipere mererentur. Nos autem ob amorem Domini nostri Iesu Christi petitionibus illorum, inquantum iuste, & legaliter possumus, satisfacientes iussimus eis hos regales apices fieri, atque conscribi, per quos decernimus, atque iubemus, vt nullus Iudex publicus, aut aliqua opposita persona, aut etiam Episcopus, vel comes, liber, vel seruus in eorum rebus, vel locis aliquid inuadere, aut in aliquo calumniari iniuste audeat, sed liceat eis quiete, & cum summa saluatione omnia eorum possidere, sicut in eorum priuilegijs continetur, similiter autem sancimus, & constituimus, vt quicquid modo habet proprietatis bonorum per hominum donationes, vel legales offersiones, & quicquid ipsi canonici de iam dicta Ecclesia per paginam scripturæ habent ad censum reddendum, vel de monasterijs, aut inantea legaliter habere potuerint, omnia sub nostræ tuitionis Mundualdo quieto, atque pacifico ordine habeant, atque possideant, nullo vnquam eis aliquam iniuriam, vel molestiam inferente, sed liceat eos quiete viuere, vt libentius, & securius Deo in diuinis laudibus vacent, & pro nobis, & omni stabilitate Regni nostri assiduis precibus vberius exorare valeant. Si quis autem eis calumniosus, vel inuasor in illorum rebus, domibus, massariis, vel locis fuerit, vel aliquid eis intulerit, quod sacris legibus obuiauerit, centum quinquaginta libras auri optimi restituat, medietatem Palatio nostro, & medietatem prædictis canonicis qui ibi pro tempore Deo seruierint, & vt hæc nostra auctoritas perpetuis temporibus inuiolata manere valeat, manibus proprijs subter firmauimus, & annulo nostro sigillari iussimus.

Signa Serenissimorum Vgonis, & Lotharij Regum.

Petrus Cancellarius, ad vicem Gerlarij Abbatis, & Archicancellarij recognoui.

Datum decimo Kalen. octobris, anno Dominicæ Incarnationis 934. Regni autem domini Vgonis inuictissimi Regis octauo, & domini Lotharij item Regis tertio indictione septima.

Actum in Prato Paludis feliciter Amen.

16 GAMENVLPHVS Leodoindo successit anno 898. Hic breuissimus Pontifex fuit, tametsi antequam decederet, a Lamberto Imperatore ac deinceps a Berengario Rege Mutinensis Ecclesiæ priuilegia obtinuit confirmata.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Lambertus Diuina fauente clementia Imperator Augustus. Dum locis diuino cultui mancipatis ob intimæ seruitutis amorem opem congruam ferimus, & Regum morem decenter implemus, & apud Deum profuturum nobis non diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum nouerit industria, qualiter interuentu Amolorij venerabilis Episcopi nostri Archicancellarij suggessit nostræ Celsitudini Gamenulphus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quatenus auctoritatis nostræ præcepto confirmaremus cuncta munimina, atque possessiones iuste, & legaliter ad eandem Ecclesiam pertinentes, cuius precibus assensum præbentes addimus, & terram illam in loco Ganazeti quam prædecessores nostri donauerũt, omnia monasteria, xenodochia, Ecclesias Baptismales cum omnibus suis pertinentijs ad suprascriptam Ecclesiam stabilimus perpetuo roborare, eam recipientes sub nostræ tuitionis Mundualdo; concedimus etiam, vt iuxta morem aliarum Ecclesiarum res prædictæ Ecclesiæ per idoneos homines & veraces omni tempore inquirantur, & ad plenissimam vsque deducantur iustitiam, nec non etiam condonamus eidem Ecclesiæ, vt deinceps serui, & chartularij ad eandem Ecclesiam iuste pertinentes nullum censum publicæ parti persoluant, sed liceat eis quieto ordine viuere, & ipsi suæ Ecclesiæ deseruire nullusque comes, aut Iudex publicus, vel quislibet reipublicæ procurator ad causas Iudicario more audiendas in monasterijs, xenodochijs aut Ecclesijs Baptismalibus resideat, & homines tam clericos, quam etiam laicos, villas, & agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in diuersis locis, aut territorijs nostræ potestatis iuste, & legaliter quieto ordine pars ipsius Ecclesiæ tenet, ad freda, vel tributa exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quam seruos super terram ipsius commorantes, distringendos, pignorandos, nec in hostem ducendos, nec ire cogendos, nec vllas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, quibus in aliquo eadem Ecclesia, sibique subiecti alias iniustè patiantur incommodum, quisquam temerarius existat, sancimus etiam prætaxatæ Ecclesiæ iuxta antecessorum nostrorum decreta, loca, in quibus prædicta ciuitas constructa est, hoc nostræ auctoritatis præcepto stabilia maneant cum cancellarijs, quas prisca consuetudo præfatæ Ecclesiæ de clericis sui ordinis adscribendos suæ potestatis libellos, & pothecarios habeat, vias quoque pontes, & quicquid antiquo iure eidem ciuitati, ac curatoribus reipublicæ soluebatur, idest, vbicunque vias, pontes in ea terra habuerit, verum iure liberum capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem, & liceat ei fossata cauare, molendina construere, portas erigere, & super duo milliaria in circuitu Ecclesię ciuitatis circumquaque firmare ad saluandam, & muniendam ipsam sanctam

ctam Ecclesiam suamque constitutam canonicam, & aquam aperire, & claudere absque vlla publica contradictione, & sub nostrę tuitionis defensione idem Præsul in suis omnibus permanens pro nobis omnipotentem Deum valeat exorare, si vero inter commorantes firmata fuerint testimonia ad res eiusdem Ecclesiæ rapiendas, & pars præfatę Ecclesiæ reclamauerit, quod pro huiusmodi causa iustitiam habere non possit, si negare hoc, aut sacramento purgati noluerint, administratoribus Ecclesiæ liceat pugna, aut testibus, si tamen voluerint approbare, ne sub hac occasione damnum Ecclesia incurrat, si quis autem hanc præceptionis nostræ auctoritatem temerarius infringere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem Palatio nostro, & medietatem supradictæ Ecclesię. Et vt quoque verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria subsignauimus, nostroque annulo iussimus insigniri.

Signum Domini Lamberti Imperatoris piissimi Augusti.

Andreas notarius ad vicem Amolorij Archicancellarij recognoui.

Datum anno incarnationis Domini 898. *Domini quoque Lamberti piissimi Imperatoris septimo, pridie Kalen. octobris, indict. secunda.*

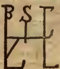
Actum Marinco in nemore in Dei nomine feliciter. Amen.

Berengarij priuilegium eisdem omnino est verbis exscriptum. Datum sept. id. decemb. an. incarnationis dominicæ 898, anno regni domini Berengarij gloriosissimi regis vndecimo, indictione secunda. Actum Bononiæ ciuitate in Dei nomine feliciter Amen.

17 GOTHIFREDVS temporibus Berengarij, hoc est anno 902. Mutinensis Antistes fuit, ab eodemque rege priuilegijs est exornatus.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Berengarius Diuina fauente clementia Rex.

Dum locis diuino cultui mancipatis ob diuinæ seruitutis amorem opem congruam ferimus, & regum morem decenter implemus, & apud Dominum profuturum nobis non diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque, præsentium scilicet, & futurorum nouerit industria, qualiter interuentu Reginalphi Episcopi, nec non & sacri palatij nostri Archicapellani adijt Celsitudinem nostram Gothifredus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quatenus ob mercedis nostræ augumentum quandam terram iuris regni nostri sitam in loco qui dicitur Quarantula, hactenus pertinentem de comitatu Regiensi simul cum piscaria, quæ simili modo dicitur Quarantula vna cum campo, qui vocatur Lunada simul cum Vara, & Banni, & alia camparia ad eandem piscariam pertinentia cum omnibus earum adiacentijs, & pertinentijs, ripis, aquis, paludibus, cum pontibus, qui vocantur Gardinacula Montiana cum ripatico intrante flumen, quod dicitur Bondino, ex vtraque parte ad pedes duodecim cum omni districtu ibidem legaliter pertinente, concederemus prætaxatæ sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, eiusdemque rectoribus per hoc nostræ Imperialis auctoritatis præceptum in proprietatem, quorum petitionibus libenter assensum præbentes hoc serenitatis nostræ præceptum fieri decernimus, per quod prænominatæ sanctæ Mutinensi Ecclesiæ in honorem sancti Geminiani dicatæ eiusdemque rectoribus eandem terram iuris regni nostri sitam in loco, qui dicitur Quarantula, hactenus pertinentem de comitatu Regiensi simul cum piscaria, quæ similiter Quarantula vocatur vna cum campo Lunada, Vara, & Banni, & Gardinacula, & alia camparia ad eandem piscariam pertinentia cum omnibus eorum adiacentijs, & pertinentijs, ripis, aquis, paludibus cum pontibus, qui vocantur Gardinacula Montiana, cum ripatico intrante flumen, quod dicitur Bondino, ex vtraque parte ad pedes duodecim cum omni districtu ibidem quocunque legaliter pertinente, videlicet terris, vineis, syluis, pratis, pascuis campis, ripis, rupinis, piscatijs, paludibus, molendinis, aquarumque decursibus, vel quicquid in eis dici, vel nominari potest totum, & ad integrum præscriptæ Ecclesiæ Mutinensi in honorem beati Geminiani confessoris Christi dicatæ, eiusdemque rectoribus concedimus per hoc nostræ Imperialis auctoritatis præceptum perpetualiter possidendum absque vllius contradictione, vt habeat, teneat, possideat, & faciat exinde quicquid iustum, & congruum ei videbitur. Si quis autem contrarius vel temerarius contra hoc nostræ auctoritatis præceptũ in aliquo violare, ac rumpere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras sexaginta, medietatem cameræ Palatij nostri, & medietatem rectoribus eiusdem sanctæ Mutinensis Ecclesiæ in honorem sancti Geminiani dicatæ. Et vt verius habeatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes, annuli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum Domini *Berengarij Gloriosissimi Regis.*

Ambrosius ad vicem Ardingi Archicancellarij recognoui.

Datum septimo idus augusti, anno incarnationis Domini nostri Iesu Christi 902. *anno vero regni domini Berengarij Gloriosissimi Regis decimoquinto indictione quinta.*

Actum in ciuitate Papia in Dei nomine feliciter. Amen.

Retulit documentum in suo catalogo Silingardus addiditq; de Gothifredo. *Hic Episcopus de Anno* 903. *cum Vngari deuastata Italia, agrum Mutinensem depopulati essent ingressi ciuitatem, quam inuenerunt immunitam, eo quod ciues vna cum Gothifredo eorum Episcopo barbariem Scytharum perhorrescentes eam reliquissent, dum depradationi Ecclesia diuo*

Gemi-

Geminiano dicatæ ſe accingerent, repentina capitis, & oculorum vertigine correpti, quod ſcelus attentabant perficere non potuerunt, quod interceſsioni & patrocinio diui Geminiani ciuitas ipſa retulit, vt etiam in vita dicti noſtri patroni ſupra diximus; de an. vero ſequenti 904. Berengarius Rex, vt aliqua ex parte reſarciret damnum per Vngaros eidem Eccleſiæ factum ad interceſsionem, & preces Petri Regienſis Epiſcopi eidem Gothifredo aliud priuilegium ſimile ſuperiori renouando conceſsit. In nomine Domini, &c. Berengarius &c. Datum eſt Kal. iulij anno Incarnationis Dominicæ 904. anno vero Berengarij ſereniſsimi Regis decimoſeptimo, indictione ſeptima. Actum in vrbe Ticini in Chriſti nomine Amen. *Eodem anno 904. idem Berengarius interceſsione Petri Epiſcopi Regienſis conceſſit eidem Gothifredo Epiſcopo, vt in quodam ſuo caſtro, quod de nouo ædificauerat iuxta ciuitatem Mutinæ, poſsit mercatum facere & publicum cenſum habere, nec aliquis iudex poſsit in eo iuriſdictionem exercere.* Tenor autem dicti priuilegij eſt huiuſmodi.

In nomine Domini Dei æterni.

☞ Berengarius diuina fauente clementia Rex. Si ſacris, & venerabilibus locis Regalis pietas ea impertiri, & concedere ſtudet, quibus Eccleſiæ Dei augumentari, & a preſſuris mundari, alleuarique poſsint, credimus id ad noſtræ ſalutis augumentum proculdubio profuturum. Nouerit igitur omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque præſentium ſcilicet, & futurorum ſolertia, interuentu, & petitione Petri Reuerendi ſanctæ Regienſis Eccleſiæ Epiſcopi atque Gothifredi ſanctæ Mutinenſis Eccleſiæ Præſulis Caſtellum iuxta ciuitatem nouam in territorio Mutinenſi ab eodem Gothifredo venerando Epiſcopo a fundamentis erectum, quod ipſe proprijs ſuis rebus acquiſitum præfatæ ſanctæ Mutinenſi Eccleſiæ ſanctoque Geminiano contulit, & conceſsit habendum per hoc noſtræ conceſsionis præceptum prælibatæ ſanctæ Mutinenſi Eccleſiæ, ſanctoque Geminiano, cuius ſacri corporis gleba in eodem Mutinenſi Epiſcopio requieſcit, cum omni ædificio, atque ſtructura pura voluntate donaſſe, nos hunc confirmaſſe habendum, eo ſcilicet ordine, vt nullus dux, comes, vicecomes, ſculdarius, nulluſque reipublicæ miniſter, ſeu qualibet parua, magnaque perſona publico miniſterio fungens in iam dicta firmitate, atque caſtello poteſtatem vllam exercere, aut quicquam, quod dici, vel nominari per alium poteſt vllo in tempore vindicare præſumat, ſed remota omnium poteſtate temeraria publicæ partis pars iam dictæ Mutinenſis Eccleſiæ, & Epiſcopi, qui pro tempore inibi fuerit, præfatum caſtellum cum omni integritate ſua, totius poteſtatis inquietudine . . . . videlicet teneat, poſsideat, & libera poteſtate ex eo ita agat, tamquam de alijs Eccleſiaſticis rebus legitima, ac canonica cenſura dictat agendum abſque contradictione, vel moleſtatione cuiuſque, & ſi fortaſſe præfatus Gothifredus Reuerendus Epiſcopus, aut quilibet ſucceſſorum eius aliquando inibi mercatum conſtituerit, atque collegerit, quicquid regiæ, aut publicæ parti de mercato pertinere videtur, per hoc noſtræ inſcriptionis ſtatutũ parti ipſius Eccleſiæ cõcedimus vindicandũ, omni publica contradictione remota, contra quod noſtræ inſtitutionis præceptum ſi quis inſurgere quandoque tentauerit, ſciat ſe compoſiturum libras auri optimi centum, medietatem cameræ Palatij noſtri, & medietatem præfato Gothifredo ſanctæ Mutinenſis Eccleſiæ Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus. Quod vt verius credatur, diligentiuſque obſeruetur, hic ſubter corroborantes annuli noſtri impreſsione iuſsimus inſigniri.

Signum domini Berengarij ſereniſsimi Regis.

Ambroſius cancellarius ad vicem domini Ardinghi Archicancellarij recognoui.

Datum decimo octauo Kal. iulij anno incarnationis Dominicæ 904. Domini vero Berengarij Regis decimoſeptimo, indictione ſeptima.

Actum Villa.

18 VIDO Mutinenſis Epiſcopus. Hic ille eſt, qui anno 946. deſerto Vgone Rege defecit ad Berengarium, vt prædiuite Nonantulana Abbatia ex eius fauore potiretur, quam ab Othone deinde illam impetrauit Papię an. 963. ab Adeleida Auguſta ad id largiendum exoratus. Anno vero 947. a Lothario Vgonis Regis filio Salinas ex priuilegio obtinuit, quæ quondam ditionis fuerant Vitalianæ, ſub datum Papiæ 7. idus octobris.

In nomine Domini Dei æterni.

☞ Lotharius diuina fauente clementia Rex. Si iuſtis noſtrorum fidelium petitionibus aſſenſum præbemus, promptiores eos in noſtri obſequio fore minime dubitamus. Quocirca omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet, ac futurorum deuotio nouerit, qualiter interuentu, ac petitione Adalardi Epiſcopi, atque Vgonis cancellarij dilectorum noſtrorum fidelium, per hoc noſtrum præceptum, prout iuſte, & legaliter poſſumus concedimus, donamus, atque largimur Vidoni Mutinenſi Epiſcopo, dilectoque fideli noſtro res iuris noſtri poſitas in Comaclenſi comitatu, quæ fuerunt iuris quondam Vitalianæ relictæ quondam Ioannis Archidiaconi, ſcilicet manſionem, & curtem, & ſalinas, & quicquid illius iuris fuit, & proprietario ordine diebus vitæ ſuæ poſſedit. Prædictas res igitur iuris noſtri in Comaclenſibus finibus poſitas, ſicut fuerunt iuris quondam Vitalianæ a noſtro iure, & dominio in præfati Vidonis venerabilis Epiſcopi ius, & dominium omnino transfundimus, & delegamus, vt habeat teneat firmiterque poſsideat, ipſique ſui hęredes habeantque poteſtatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi per omnia iudicandi, & quicquid decreuerit eorum animus faciendi, omnium hominum contradictione remota. Si quis igitur huius noſtri præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras centum medietatem cameræ noſtræ, & medietatem prælibato Vidoni Mutinenſi venerabili Epiſcopo, dilectoque fideli noſtro, ſuiſque hæredibus. Quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur, manu propria noſtra roborantes, annulo noſtro ſubter inſigniri iuſsimus.

Signum

Signum domini Lotharij piissimi Regis.

Adelricus Leuita, & cancellarius ad vicem domini Brunincki Episcopi, & archicancellarij recognoui.

Datum septimo idus octobris, anno Dominicæ Incarnationis 947. regni vero domini Lotharij serenissimi Regis decimoseptimo indictione septima.

Actum in ciuitate Papiæ feliciter. Amen.

Idem anno 950. Odelberto marchione, Manfredoque comite deprecantibus, Mutinensi Ecclesiæ Berengarius totum territorium oppidi, quod Aueretum, siue Roueretum, seu Ciuitatem nouam vocabant.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Berengarius, & Adelbertus, diuina fauente clementia Reges. Si sanctis venerabilibus locis digna conferimus munera, animæ nostræ proficuum esse minime ambigimus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum comperiat vniuersitas, qualiter pro Dei amore, animæque nostræ remedio, atque interuentu, ac petitione Odelberti Marchionis, atque Magnifredi comitis dilectorum nostrorum fidelium hanc nostri præcepti auctoritatem, prout iuste, & legaliter possumus concedimus, donamus, atque largimur, & offerimus Ecclesiæ beati Geminiani Mutinensis Episcopi, cui præest vir venerabilis Vido Episcopus, nosterque dilectus fidelis, omnem districtum ab castris quod Aueretum nominatur, vel Rouereto, siue ciuitas noua, vel Isabardum, Toleneum quoque, & curatu tam, & redhibitionem ipsius Ripariæ, & ligaturam nauium, & quicquid pars publica inibi habere, & exigere potest vsq; in fluuio Padi, tam infra aquam quam extra prędicta castra superius nominata, & præter de Bondino, vbi piscaria dicitur, quod ius sancti Syluestri esse videtur, quatenus prætaxatus Præsul Vido ipsius Ecclesiæ Vicarius, suique successores ad potestatem eiusdem Ecclesiæ habeant, in perpetuumque teneant, firmiterque possideant. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, Sculdaxio, seu qualibet regni nostri magna, paruaque persona prælibatam Ecclesiam Mutinensem, Episcopum, suumque Vicarium Vidonem Præsulem, eiusque successores de iam prænominatis rebus inquietare, molestare, aut disuestire præsumat, sed in tranquilla quiete, sicut à nobis largita sunt, & confirmata, perpetuo inuiolata maneant, & consistant, omnium hominum contradictione remota. Si quis igitur, quod fieri non credimus, diabolica accensus proteruia contra hoc nostrum præceptum ire tentauerit, aut infringere præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prætaxatæ Ecclesiæ, suisque vicarijs, quod vt verius credatur diligentiusque ab omnibus obseruetur, manibus proprijs roborantes, annulo nostro subter iussimus insigniri.

Signa Dominorum Berengarij, & Adelberti piissimorum Regum.

Rubertus cancellarius ad vicem Berningi Episcopi, & Archicancellarij recognoui.

Datum decimo die Kal. februarij anno Dominicæ incarnationis 950. regni vero piissimi Berengarij, & Adelberti Regum primo, indictione nona.

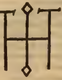
Actum Papiæ feliciter. Amen.

Comitijs Augustalibus sub Othone Imperatore interfuit 7. idus augusti, anno 952. anno vero 962. constitutionibus eiusdem Othonis se subscripsit de regalibus sancto Petro concessis. Cæterum hic Vido apud eundem Othonem præcipuæ authoritatis fuit, ac nobilium assectarum factione succinctus, quamobrem ex amplissimo Othoniano priuilegio, pluribus fortunis, bonisque donatus est, quæ quondam Vgo, Conradusque filij Berengarij late posséderant, in cuius donationis gratiam, sequens diploma condidit, vbi Vidonem Episcopum Archicancellarium consiliariumque suum Otho Imperator appellat.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Otho diuina ordinante clementia Imperator Augustus. Si nobis deuote famulantibus beneficia nostrę clementiæ largimur, fideliores eos nobis fore non dubitamus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum nouerit vniuersitas qualiter nos consulto, ac interuentu Adeleidiæ dilectæ coniugis nostræ, Regnorumque nostrorum consortis, per huius nostri præcepti paginam, propietario iure concedimus, seu donamus Vidoni venerabili Episcopo dilectoque nostro fideli, summoque Regnorum nostrorum consiliario, omnes proprietates, vel res, quæ per qualiacunq; instrumenta chartarum obuenerunt Vidoni quondam marchioni, seu Corrado, qui & Cono dicitur, filijs Berengarij, seu Villæ ipsius Berengarij vxoris, eorumque matris, tam in comitatu Mutinensi, seu Bononiensi, vna cum terris, agris, mansionibus, campis, pratis, syluis, vineis, salicetis, sationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, venationibus, montibus, alpibus, vallibus, planitiebus, seruis, & ancillis, mobilibus, & immobilibus rebus omnia, & ex omnibus in integrum prætaxato venerab. Episcopo Vidoni, dilectoque nostro fideli, donamus, atque largimur, & ex nostro iure, & dominio in eius ius, & dominium omnino transfundimus, ac delegamus, vt iure proprietario habeat, teneat, firmiterque possideat, habeatque potestatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi, pro anima iudicandi, vel quicquid eius animus ex inde decreuerit faciendi, omnium contradictione remota, & si de ipsis acquisitionibus infra comitatum Regiensem inuenire poterit, in hac nostra donatione permaneat. Concedimus etiam, vt in qualicumque persona de ipsis instrumentis chartarum inuenire poterit, & reddere noluerit, aut sacramento firmet, quod ipsas firmitates non habuisset, aut centum marcas auri componat. Præcipientes denique iubemus, vt si illi necesse fuerit, a comite, seu nostro misso, vel a reliquis exactoribus reipublicæ inquisitio ei concedatur ac si de rebus iuris Regni nostri, per quam inquisitionem ipse prædictus Episcopus ipsas res acquirere possit. Si quis igitur huius nostræ auctoritatis, seu donationis præceptum infringere, vel violare

violare tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfato Episcopo Vidoni, vel cui ipse dederit, aut habere statuerit. Quod vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, iussimus inde hoc præsens præceptum conscribi manuque propria roborantes annulo nostro in calce sigillari iussimus.

Signum D. Otho- *nis magni, & inuictiss. Impera-* *toris Augusti.*

Linegorius Cancellarius, ad vicem Vidonis Episcopi & Archicancellarij recognoui & subscripsi.

Datum 2. idus septembris anno Dominicæ Incarnationis 963. indictione septima anno Imperij Magni Othonis Imperatoris Augusti 2.

Actum in monte Feretri ad Petram S. Leonis.

19 HILDEBRANDVS Vidoni successit anno 969. Quod plane colligitur ex quadam concessione Stephano presbytero indulta anno sui Episcopatus 14. anno 983. in hæc verba.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Hildebrandus per Christi misericordiam Ecclesiæ Mutinensis Episcopus, omnibus fidelibus nostræ Ecclesiæ notum vobis esse volumus, qualiter quidam venerabilis presbyter nomine Stephanus, nostram deprecatus est elementiam, vt pro Dei amore ei concederemus illum locum, vbi iam Ecclesia beati Petri Apostoli fuit ædificata, qualiter inibi vnum oratorium valeret construere, in quo Dominum omnipotentem iugiter exorare posset. Nos autem ob amorem, & timorem domini nostri Iesu Christi, nostræque remedio animæ nostrorumque successorum audientes eius petitionem, libentissime concessimus, quapropter considerantes nos, quod illius orationibus, & aliorum ibidem seruentium tam nos, quam successores nostros indulgentiam de peccatis nostris a domino accipere credimus, idcirco concedimus, & donamus eidem ipsum almum locum, vt idem prænominatus Stephanus & presbyter, suique successores habeant perpetuo, & teneant, & secundum eorum voluntatem ordinent, & faciãt exinde, qualiter illis placuerit hoc est illam terram, quæ est in fine desuper stratam Salecianam, vsque in fossam militariam, & vltra fossam militariam, illam terram, quæ laborata est per Gaudemarium, seu cæteros homines ibidem laborantes, vsque in syluam, vna cum prato, quod dicitur de Ragimbaldo, & fine fossato nouo in fossam militariam currente, & fine fossato, qui exijt de fossato nouo in Mutina currente, & de subtus fine nostro Prato dominicano cum introitu, & exitu vndique, vt illis, qui ipsum sanctum locum Deo seruierint, aliquam sustentationem pro remedio animæ nostræ nostrorumque successorum exinde habeant, & detineant iure perpetuo. Si quis, quod absit, instigante diabolo, per cupiditatem, aut aliquam rationem hoc infringere tentauerit, a sancta Trinitate, atque indiuidua Vnitate sit condemnatus, nisi emendauerit, & insuper iram Dei omnipotentis incurrat, & a consortio omnium sanctorum excommunicatus habeatur, & in die iudicij non cum illis inueniatur, qui sua ad Christi Ecclesiam concesserunt, sed cum illis potius, qui de Ecclesia illic concessa iniuste tulerunt, & emendare noluerunt, & nulla illius auctoritas vnquam a suis successoribus possit obseruari, his autem prædictaobseruantibus, pax & misericordia, seu benedictio, atque hæreditas a Domino, & sanctis eius tribuatur æterna: infringentibus quoque, & emendare nolentibus ira, & odium, atque rixæ perpetuaque maledictio a Domino, & sanctis eius, hic & in æterna sæcula concedatur.

Actum est autem hoc anno Incarnationis Dominicæ 983. anno vero domini Othonis serenis. Imperatoris Augusti decimo sexto. Pontificatus autem eiusdem Præsulis Hildeprandi decimo quarto, sexto id. august per indictionem vndecimam.

Actum Mutinæ.

Hildeprandus Episcopus in hoc Decretum a me factum subscripsi.

Ego Radeldus archidiaconus in hoc decretum m. m. s. s.

Ego Oddo presb. in hoc decretum m. m. s. s.

Ego Liuius presbyter m. m. s. s.

Ego Andreas presb. in hoc decretum. m. m. s.

Ego Ioannes presb. in hoc decretum. m. m. s. s.

Ego Israel presb. in hoc decretum. m. m. s. s.

Ego Ioannes presb. in hoc decretum. m. m. s. s.

Ego Mutinensis diaconus in hoc decretum. m. m. s. s.

Ego Dominus diaconus, & primicerius sanctæ Mutinensis Ecclesiæ in hoc decretum non coacte sed sponte m. m. s. s.

Ego Garoaldus presb. in hoc decretum. m. m. s. s.

Ego Mauritius presbyter. m. m. s. s.

Ego Sigifredus diaconus in hoc decretum manu mea subscripsi.

Ego Andreas diaconus in hoc decretum manu mea subscripsi.

Scripsi ego Florius archipresbyter hoc priuilegium concessionis, ex iussione domini Hildeprandi Episcopi post roboratum compleui, & dedi.

Obtinuit autẽ Hildebrandus ab eodem Othone in fauorem suæ Ecclesię priuilegium quoddam Dat. Ferrariæ 14. Kalen. aprilis anno 970. Excessit è viuis anno 992.

20 IOANNES ex Arcbidiacono Parmensi, sanctique Ioannis Abbatis Parmensis familiaris, ad hanc eandem sedem assumptus est anno 993. Eximiæ sane pietatis vir, inque promouendis religiosis ordinibus profusæ largitatis. Fundauit enim Mutinæ nobile sancti Petri cœnobium ex Benedictina temperatione, vt in sequenti instrumento perspicue legitur.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Post quam omnium cõditor me Ioannem omnium sacerdotum humillimum, atque ad sacerdotalis officij culmen indignum ad tantum hono-

honorem, ad cuius minimam partem pertingere dignus non fui in sancta Mutinensi Ecclesia, cui Deo auctore deseruio, sublimare dignatus est, sæpe in animo cogitare cœpi, quid melius, quidue Deo dignius in eadem sancta Ecclesia peragere valerem, quod diuturnis temporibus Christo Iesu placere posset, meque vnius talenti defossi corpore damnandum existimans, si ager Dei meo aliquo non exuberaret commodo, tunc demum euolutis omnibus nihil Deo carius facere posse deliberaui, quam si in Ecclesia iuxta ciuitatem Mutinam, sita ad honorem beatissimi Petri Apostolorum principis dedicata, cœnobium monachorum construerem, ideoque omnibus Orthodoxæ fidei cultoribus notum sit, quia idem opus Deo auxilium præbente facere statui, & tam Imperatores, quam Reges, ipsosque Duces, marchiones, & comites, omniumque maiorum senatus præsentes scilicet, & futuros per trinum, & vnum Deum, sanctosque omnes adiuro, & obtestor, vt ea quæ per præsentem paginam statuo, & iudico incousulta, & intemerata in perpetuum manere possint, consilium, & auxilium præbeant, & si quis temerarius in aliquo rumpere tentauerit, omnimodis renitantur, & id fieri non permittant. Itaque cum consensu, & notitia omnium eiusdem Ecclesiæ canonicorum, eiusdemque ciuitatis militum, & populorum in vsum, & sumptum fratrum monachorum, qui in supradicto cœnobio beatissimi Apostolorum principis pro tempore famulati fuerint, habendum, atque fruendum constituo, & nominatim hoc est terram illam, cui est finis a septentrione strata Salecitana vsque in fossa militaria, & vltra fossam militariam illam terram, quæ est laborata per Gatemarium, seu cæteros homines ibidem laborantes vsque Cenosam, siue etiam fossatum nouum decurrens in supradictam militariam, ab occidente vero est riuus, qui iam prælibato nouo fossato exiens, decurrit vsque ad fossam, quæ dicitur Mutina vndique vsque ad pratum nostrum Dominicatum cum introitu, & vndique cum eius legitimo exitu, seu cum decimis, atque offertionibus, nec non & sepulturis ibidem pertinentibus, insuper etiam concedimus massaritiam vnam, quæ est sita in loco, qui dicitur Alciano, & est laborata per Stephanum, atque Martinum massarios. Hæc omnia supradicta in vsum, & sumptum supradictorum monachorum constituo, & sancio, statuo quoque, vt tot fratres in eadem congregatione maneant, quibus victus, & vestitus sufficere possit, Abbas quoque nullus per vim ingeratur, sed ea esdem congregatione, qui melior secundum Deum visus fuerit, præponatur, & si ibi talis inuentus non fuerit, ex alijs monasterijs exquiratur; qui secundum Deum, & regulam sancti Benedicti eos regere satagat, & nihil vnquam pretij pro ordinatione recipiatur, nemo vnquam fratrum aliquid proprij habere tentet, sed omnibus omnia sint communia, nullus quoque pro obedientia mittatur, nisi quam grauitas morum, & bonæ actionis conuersatio probabilem reddit, sed regulariter secundum institutionem sancti Benedicti viuant, & domum hospitalem habeant, vbi secundum morem hospites de decimis laborum suorum recipiant; concedimus etiam supradicto cœnobio vineam vnam iuxta castrum vetus, quam tenet Restanius Gastaldio per precariam cum decimaipsius vineæ: Si quis igitur Episcopus, aut qualibet magna, paruaque persona sancti Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo fauente construimus, aliquo in tempore infringere aut diminorationem terrarum illius, quas nunc habere videtur, vel in futuro idem cœnobium acquisiturum est facere tentauerit, cum Anania, & Saphira, qui pretium suarum rerum Apostolis fraudauerunt nec non & Iuda Christi venditore partem habeat, & anathematis vltione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam. Et vt hoc nostrum testamentum omnibus clareat, & stabile, & inconuulsum permaneat, manu propria firmantes diuersi ordinis clericis, nec non & laicis obtulimus roborandum. Anno incarnationis Domini nostri Iesu Christi 996. indictione nona.

Ego Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ indignus Episcopus huic instituto a me facto subscripsi.

Ego Oddo archipresbyter subscripsi.

Ego Sigifredus archidiaconus subscripsi.

Ego Luizo presbyter. m. m. s. s.

Ego Dominicus presbyter. m. m. s. s.

Ego Andreas presbyter. m. m. s. s.

Ego Mutinensis presbyter. m. m. s. s.

Ego Heribertus diaconus. m. m. s. s.

Ego Donenus presbyter. m. m. s. s.

Ego Andreas presbyter. m. m. s. s.

Ego Mutinensis presbyter. m. m. s. s.

Ego Aribertus diaconus. m. m. s. s.

Ego Dominicus diaconus. m. m. s. s.

Ego Garoaldus presbyter. m. m. s. s.

Ego Geminianus diaconus. m. m. s. s.

Ego Dominicus diaconus. m. m. s. s.

Ego Orsouertus diaconus. m. m. s. s.

Ego Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ diaconus hoc decretum ex iussione Domini Ioannis sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopi libenter scripsi, postque roboratum compleui, & dedi.

dem Ioannes non contentus insigne illud exædificasse cœnobium, vt illud etiam ex sui Episcopatus opibus, atque fortunis, mirum in modum locupletauit, Mutinensi ad id consentiente clero, conditoque eiusmodi sequenti instrumento.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi.

Ioannes seruorum Dei seruus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ diuini muneris iuuamine humilis Episcopus omnibus sanctorum Dei Ecclesiæ fidelibus, præsentibus videlicet, & futuris perspicuum, compertum, notumque esse volumus, qualiter interuentu venerab. nostrorum fidelium sacerdotum videlicet, ac leuitarum, nec non & laicorum, Ioannes sancti Petri Apostolorum principis venerabilis Abbas eiusdem Abbatiæ in suburbio sitæ nostram humiliter adierit clementiam iuste obsecrans, & obnixe petens vna nimis cum nostris prædictis fidelibus, quatenus ipsi

ipsi Abbatiæ Deo fauente à nobis initiatæ, certam, quæ huic instituto subter est annexa, concedere dignaremur. Nos autem pro Dei omnipotentis timore, Apostolorum principis Petri condigno honore, nostræque remedio animæ, ac nostrorũ successorum, pijs petitionibus acquiescere curauimus, non minima fidelitate debita prouisa quam plurimum considerantes, & omni animi intentione scilicet perscrutantes, & vigili solertia pensantes, dignum duximus, vt ea, quæ ad sanctorum petuntur vtilitatem, hilari corde, & celeri mente sunt offerẽda. Itaque cum cõsensu, & notitia omnium eiusdem sanctæ Mutinensis Ecclesiæ canonicorum, eiusdem ciuitatis militum, & populorum in vsum, & sumptum fratrum monachorum qui in supradicto cœnobio beatissimi Petri Apostolorum Principis pro tempore famulati fuerint, habendum, atque fruendum constituo, & nominatim singula quæque obtuli, huic paginæ inserere curaui, id est Dominicatum nostrum de turri, vineas, & terram arabilem, quæ ad nostram detineri videbatur manum, statuimus etiam, vt ipsi nostri homines de turri tam hi, qui nunc sunt, quamque posteri perpetim ibidem morantes ad opus, & iussionem prædictorum fratrum iam dictas vineas vindemiare; concedimus etiam massaritiam vnam in massa quæ recta, & laborata fuit per Dominicum Melapelli, damus etiam eodem modo prædicto cœnobio molendinum vnum supra ciuitatem Mutinam in loco, qui dicitur Carolinus, cum decem iugeribus de terra inter paludes, & syluas quinque supra ipsum molendinum, & quinque subtus cum acresiona, & aquario suo, adiuro namque, & obtestor tam Imperatores, quamque reges, quamque Episcopos, duces, marchiones, & comites, omnesque maiorum senatus præsentes scilicet, ac futuros per trinum, & vnum Deum sanctosque omnes, vt ea, quæ per præsentem paginam statuo, & iudico, inconuulsa, & intemerata in perpetuum manere possint, consilium, & auxilium præbeant, & si quis temerarius in aliquo rumpere tentauerit, omnimodis renitantur & id fieri non permittant, ideoque rata conscriptione confirmantes quatenus nostri successores affectum nostri pectoris, deuotionemque perpendentes, quæ semel sancto deuouimus, & mancipauimus cœnobio, inuiolata, atque illæsa permanere concedant, vt nobis quasi inchoantibus, & illis perficientibus vna sit præmij merces, eademque regni cœlestis retributio, illumque pariter beatissimum Apostolorum principem, cuius hæc sunt digesta amore, apud Deum obtinere mereamur interuentorem, & nos qui sancimus & hi qui sancita stabiliunt. Si quis igitur Episcopus, aut quælibet magna paruaque persona sancti Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo fauente construimus, aliquo in tempore infringere, aut diminorationem terrarum illius, quas nunc habere videtur, vel in futurum idem cœnobium adquisiturum est, facere tentauerit, cum Anania, & Saphira, qui precium suarum rerum Apostolis fraudauere, nec non & cum Iuda Christi venditore partem habeat, & ana thematis vltione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam, vt autem hæc nostra pagina certior cunctis pateat, & firmior in posterum habeatur, manibus proprijs confirmauimus.

Actum est autem anno Incarnationis Domini nostri Iesu Christi nongentesimo nonagesimo octauo, domini vero Othonis Imperatoris Tertio, indictione vndecima, Præsulatus domini Ioannis Episcopi quinto.

Ego Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ indignus Episcopus huic instituto a me facto subscripsi.

Ego Sigifredus archidiaconus m. m. s. s.

Ego Oddo archipresbyter m. m. s. s.

Ego Andreas presbyter m. m. s. s.

Ego Mutinensis presbyter m. m. s. s.

Ego Liuzo presbyter m. m. s. s.

Ego Dominicus presbyter & vicedominus m. m. s. s.

Ego Garoaldus presbyter m. m. s. s.

Ego Dominicus diaconus m. m. s. s.

Ego Ioannes presbyter m. m. s. s.

Ego Geminianus diaconus m. m. s. s.

Ego Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ diaconus hoc institutum ex iussione domini Ioannis sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Præsulis scripsi, postque roboraui compleui, & dedi.

21 VARINVS ex primicerio cathedralis Mutinensis Episcopus euasit circa annum Domini 1003. Hic sui prædecessoris in pietate colenda secutus, vestigia monasterio sancti Petri & ipse multas opes donauit anno 1005.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Post quam omnium conditor me Varinum omnium sacerdotum humillimum, atq; ad sacerdotalis officij culmen indignum ac tantum honorem, ad cuius minimam partem pertingere non fui dignus, in sancta Mutinensi Ecclesia, cui Deo auctore seruio, sublimare dignatus est, sæpe in animo cogitare cœpi, quid melius quidue Deo dignius in eadem sancta Ecclesia peragere valerem, quod Iesu Christo diuturnis temporibus placere posset, tunc demum euolutis omnibus, nihil Deo charius facere posse deliberaui, quam si monasterium situm iuxta Mutinam in honorem sancti Petri Apostolorum principis aliquo meo subleuarem commodo, ideoque omnibus orthodoxæ fidei cultoribus notum sit, qualiter venerabilis Ioannes prædicti monasterij Abbas nostram humiliter adierit clementiam, quod omnia quæ ei, ac supradicto monasterio a meis prædecessoribus collata, similiter consentire, ac concedere dignaremur, quatenus idem opus Deo auxilium præbente sub nostro regimine fructificaret: quapropter ea, quæ petijt libentissime concessimus; vnde tam Imperatores, quam Reges, quamque Episcopos, duces marchiones, & comites per vnum Deum, sanctosque omnes adiuro, & obtestor, vt ea, quę a meis antecessoribus prælibato cœnobio concessa sunt, & ea, quæ ex mea parte ei adiungo, per præsentem paginam statuo, & iudico, vt inconuulsa, & intemerata in perpetum possint manere, consilium, & auxilium præbeant, & si quis temerarius in aliquo rumpere tentauerit, omnimodis renitantur, & id fieri non permittant. Itaque cum consensu, & notitia om-

tia omnium eiusdem S. Mutinensis Ecclesiæ canonicorum, eiusdemq; ciuitatis militum ac populorum in vsum, & sumptum fratrum monachorum, qui in supradicto cœnobio pro tempore famulati fuerint, habendum, atq; fruendum constituo, seu cōfirmo, & nominatim hoc est tertia illam, cui est finis a septentrione strata Salecitana vsq; in fossam militariam, & vltra fossam militariam illam terram, quæ est laborata per Gademarinm, seu cæteros homines ibidem laborantes vsq; Cænosam, siue etiam fossatum nouum decurrens in supradictam militariam, ab occidente vero est riuus, qui de iam dicto fossato exiens nouo decurrit vsque in fossam, que dicitur Mutina, vndeque vsque ad pratum nostrum Dominicatum cum introitu & vndique sectis legitimo exitu, cum decimia, atque offersionibus, seu sepulturiis ibidem pertinentibus; donamus etiam dicto cœnobio campum vnum continentem iugera octo vltra fossam militariam, a solis ortu, & de subtus ipso monasterio habente a meridie, & sera sancto Geminiano; concedimus namque massaritiam vnam quæ est sita in loco, qui dicitur Axiano, & est laborata per Stephanum, atque Martinum Massarios; insuper concedimus supratacto cœnobio curtem vnam, quæ dicitur Apiua, & castrum de Adiano cum omnibus ad supradictam curtem pertinentiis, scilicet Castelnetrum cum vineis, pratis, syluis, terris, cultis, & incultis; concedimus etiam terram iuxta castrum vetus, quam renet Restanius Gastaldio per precariam inter vineatam, & arabilem, & pratiuam iugera quatuor cum decimis ipsius terræ; confirmus etiam præ nominato cœnobio Dominicatum vnum de turri cum omni integritate, id est terra arabili vineata cum frascario super se habente, statuimus etiam vt ipsi nostri homines de turri, tam hi qui nunc sunt, quam posteri perpetim ibidem morantes ad opus, & iussionem prædictorum fratrum monasterij iam dictas vineas, & terram excolere, & laborare debeant, & pro tempore ipsas vineas vindemiare; damus etiam prædicto cœnobio molendinum vnum supra ipsam ciuitatem Mutinam in loco, qui dicitur Gaiolinus, cum decem iugeribus de terra quinque supra ipsum molendinum, & quinque inferius cum accessione, & aquario suo, in massa etiam donamus massaritias duas, vnam quæ recta, & laborata fuit per Dominicum Maiapelle, alteram, quę laborata est per Ioannem Leongni; hæc omnia supradicta in vsum, & sumptum supradicti monasterij fratrum consentio, & confirmo. Denique nos rata conscriptione hoc institutum confirmantes, quatenus nostri successores affectum nostri pectoris, deuotionemque perpendentes, quæ semel sancto deuouimus, & mancipauimus cœnobio, inuiolata atque illæsa permanere concedamus. Si quis igitur Episcopus, aut quælibet magna, paruaque persona sancti Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo fauente confirmamus, & dono nostro sublimamus aliquo in tempore infringere, aut diminutionem terrarum illius, quas nunc habere videtur, vel in futuro idem cœnobium Deo auxiliante acquisiturum est, facere tentauerit, cum Anania, & Saphira qui precium suarum rerum Apostolis fraudauerunt, nec non & cum Iuda Christi proditore partem habeat, & anathematis vltione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam, & vt hoc nostrum testamentum omnibus clareat, & stabile, & inconuulsum permaneat, manu propria firmantes diuersi ordinis clericis, nec non & laicis obtulimus roborandum.

Actum est autem anno Dominicæ incarnationis millesimo quinto, indictione tertia.

Varinus Christi misericordia sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus huic decreto a me facto subscripsi.

Ego Sigifredus archidiaconus m. m. r. r.

Ego Oddo archipresbyter m. m. s. s.

Ego Visonertus diaconus, & præpositus m. m. s. s.

Ego Dominus presb. & primicerius m. m. s. s.

Ego Modenesius presbyter m. m. s. s.

Ego Cigardus presbyter m. m. r. r.

Ego Gisulphus iudex sacri Palatij, & aduocatus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ m. m. r. r.

Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ leuita hoc decretum iussu domini Varini Episcopi scripsi.

Hanc ipse donationem prædicto cœnobio confirmauit, additis alijs quampluribus bonis an. 1016. in quibus Sauignani curtes fuit, quam olim Pipinus Rex sancto Geminiano donauerat. Cæterum cum huius Episcopi temporibus, in Mutinensem diœcesim, atque Bononiensem exæstuasset contagium ac teterrimum illud complecteretur funeribus, vterque Episcopus, Bononiensis scilicet, ac Mutinensis impetrarunt a Nonantulano Abbate, vt sanctorum Synesij, & Theopompi inde extracta corpora ad salutem pereuntium circumferretur; quod vbi factum est, abicessit lues atque restincta quasi potentioribus armis victa cessisset.

Horum sanctorum martyrum res gestas legimus in peruetusto membranaceo codice Abbatiæ Nonantulanæ, longe diuersas ab ijs, quas Petrus de Natalibus lib. 5. c. 35. recensuit in catalogo: horum initium, post præfationem eorumdemque nominum interpretationem, est huiusmodi: *Passio sanctorum martyrum Theopompi Episcopi, & Theonæ, qui & Synesij*. In fine vero: *Martyrizati sunt autem beatissimi martyres Theopompus Episcopus, & Theonas, qui & Synesius sub Diocletiano impijssimo Imperatore anno primo persecutionis eius apud vrbem Nicomediam pridie nonas Ianuarij. Regnante vero Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat per infinita secula seculorum Amen.* Cuius vero ciuitatis Theopompus fuerit Episcopus, in actis non exprimitur, sed tantum Nicomediæ sub Diocletiana persecutione passus dicitur, vna cum Synesio, quorum dies festus celebratur Nonantulæ 4. ianuarij quo die passi sunt, de quibus Martyr. Rom. 21. maij, & Baronius in notis, vbi perbelle demonstrat haud potuisse Theopompum Nicomediæ Episcopum esse in Diocletiana persecutione, cum temporum ratio parum contentire videatur. Anthymus enim Nicomediensis Episcopus, qui sub Diocletiani persecutione ob Christi confessionem

nem martyrij gloriam capitis obtruncatione susceepit, sancto Cyrillo eiusdem ciuitatis Episcopo succeſsit, vt testantur acta sanctorum martyrum Indes, & Domnæ, quæ recitat Metaphrast. sept. Kal. iulij, ex quo Lipom 6. & Surius tom. 6. Porro in honorem sanctorum Synesij, & Theopompi quidam Cosmas Materiensis ante septingentos annos hæc carmina cecinit, inscripsitque ad Gregorium Nonantulanum monachum inepta quidem, & sine sale, sed Christiana antiquitate redolentia, quæ ex eodem vetustiſsimo codice Nonantulano excerpsimus, dum ibidem Abbatis munere fungeremur.

Cosmas Materiensis Gregorio Lige.

Cosmas Gregorio Monacho dedit ista benigno.
Carmina leuitico qui eluit officio.
Ob meritum magni Theopompi Præsulis almi.
Obque Synesij, seu Theone tanti.
Sæpius is celsam rogitauit namque cateruam.
Scribendi causam nos clelebrare piam.
Mox operam dedimus. Græco de fonte Latinus,
Murmuret vt citius gesta sacrata pius.
Annuat vt Dominus nobis sua munera Christus.
Addat opem precibus, cœtus ouans Lygeus.
Saluet amor famulum, Christi fideique peramplum.
Sufficiat proprium, tempus in orbe probum.
Amen.

Cosmas Martyribus sacris carmen dedit actus.
Gregorij precibus mente pia Iapygus.
feliciter.

Contulit agminibus fratrum pia munera Christus.
Orgia ferre Deus contulit agminibus.
Sumere plena rosis, at lipsana sacra violis
Martyricis sertis, sumere plena rosis.
Agmina sunt Domini, nam rubra cruore suaui.
Sacra nidore poli, agmina sunt Domini.
Martyriale decus. Theopompus splendet & artus.
Antula gestat opus, martyriale decus.
Reddit opes magicis, liberato restibus atris.
Tersa Synesi vis, reddit opes magicis.
Ymni dicos modulos, reboate lyges lapidosos.
Reddite per campos, ymnidicos modulos.
Intulit en nitida vobis Nicomedia fulcra.
Bebrua dona sua, intulit en nitida.
Vestibus athleticis, redimitos pangite notis.
Sit salus vt tectis, vestibus athleticis.
Semper agens Itala, stomachum pagatque caterua.
Annua det iubila, semper agens Itala.
Cantica iam socij, reboemus hinc Theopompi.
Rata sonent graphij, cantica iam socij.
Ordo boet cumuli, & nunc prait magne Synesi.
Inclyta sancte tui, ordo boet cumuli.
Suscitat impietas decimam pestem per eoas.
Christicolis machinas, suscitat impietas.
Angit opum cupidus, tinctum Dioclitianus.
Rex violare genus, angit opum cupidus.
Multa sibi stolidus, nam fecerat Idola prauus.
Ethnica dans latius, multa sibi stolidus.
Nil valuit nocuo, cultu veneratus Apollo.
Dira Diana sacro, nil valuit nocuo.
Eximius rutilans, adit at Teopompus & instans.
Destruit atra solans, eximius rutilans.
Ita miser macida, stant Idola vana nec alma.
Tota magis nocua, ista miser macida.
Auctor, & omnipotens Deus est, orbis sola fingens.
Cuncta manu retinens, auctor & omnipotens.
Trinus honore iugi, sobolis seu flaminis almi.
Viuit in arce poli, trinus honore iugi.
Spirat, & irradiat proprios, terris quoque mandat.
Germina cuncta nouat, spirat & irradiat.
Reijce vana minax, cole iam pia votus & audat.
Effectusque ferax, reijce vana minax.
Gaudeat vt dominus, de te Deus inclyte Christus.
O Dioclite meus, gaudeat vt Dominus.
Rex ferus obstupuit, quisnam foret isque requirit.
Ista loquens timuit, Rex ferus obstupuit.
Indit opem gregibus, Theopompus senex amandus.
Pontificem Bythinus, indit opem gregibus.
Rex furibunda vice, magicum beat hunc magis esse.
Et lacerat nocue, Rex furibunda vice.
Cuncta flagella pijs, spondit moribundaq; membris.
Indere dans scapulis, cuncta flagella pijs.
Bella magus agitat, dum menfica duraque monstrat.
Victus ad astra volat, bella magus agitat.
Sumpsit enim Theonas, rudimenta perundas.
Martyrij metas, sumpsit enim Theonas.
Ecce beate tibi, Præsul dedit alma Synesi.
Nomine lege poli, Ecce beate tibi.
Trutinat excidua, sphera tauri membra perempta.
Et sua prorsus aqua, trutinat excidua.
Pauit amara pium, dulcem dedit assola gustum.
Impia plasta virum, pauit amara pium.
Angit amens oculum, Cæsar sacri reparatum.
Inspiciens origum, angit amnes oculum:
Aspera supplicia, stabilis Theopompus ad acta.
Pandit ouans tenua, aspera supplicia.
Inde pius gladio, iugulatus in æthera tuto.
Gestat amœna loco, inde pius gladio.
Viuit in arce nimis, Theonasque Synesius aruit.
Sat cataplastus equit, viuit in arce nimis.
Funera dum releuat, Nicomedia plebs & adornat.
Ecce nonanta micat, funera dum releuat.
Lygurici populi, vobis sunt ecce patroni,
Iam venerate dati, Lygurici populi.
Cantica sacra Deo, resonet polus ordine trino.
Intonet omnis homo, cantica sacra Deo.
Trina manens maculas, nostras lauet alma potestas.
Expiet ipsa seras, trina manens maculas.
Regna tuis famulis, tribuens Deus annue votis.
Redde vicemque bonis, regna tuis famulis.
Amen.

Hymnum.

Celsum triumphum martyrum
Pangamus omnes annuum.
Deuota mente maximum
Christo ferentes canticum.
Psallamus at Theopompi
Mox bella, seu Synesij.
Virtutis acta lucidi,
Pro Regis alti munijs.
Hi namque vita gaudia,
Præsentis ac suauia,

Secli

Secli linquentes ardua.
Gestant parata brauia.
Nam Rex prophanus Idolis
Impellit hos vt spurcidis,
Litarent, nec flectit aris,
Tetris angit supplicijs.
Sed cuncta forti pectore,
Postquam flagella strenue,
Christi vicerunt munere,
Tenent coronas fulgide.
Nos ergo fratres supplices
Poscamus vt nos vtiles
Reddant ad hymnos cælites.
Regnique dent participes.
Sit Trinitati gloria,
Sit laus, decus, victoria.
Patri, seu Nato maxima,
Cum Pneumate per sæcula.
Amen.

22 VARINVS Ingonem excepit an. 1023. vt ex quadam eiusdem donatione, ac confirmatione erga monasterium sancti Petri eruitur facta anno 1025. præsulatus Ingonis secundo. Anno vero 1026. Gisla Regina vaore Corradi Imperatoris deprecante huiusmodi amplissimum priuilegium in fauorem Mutinensis Ecclesiæ obtinuit.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Conradus diuina fauente prouiden tia Rex pacificus. Cum locis diuino cultui mancipatis omnes opem congruam ferimus, & Regum morem decenter implemus, & id profuturum nobis ad æternæ remunerationis præmia capescenda veraciter credimus. Notum igitur esse volumus cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, nostris que præsentibus scilicet, ac futuris, quia adiens per gloriosissimam, atque præexcellentissimam Gislam Reginam, & dilectissimam coniugem nostram serenitatem culminis nostri venerabilis Ingo sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Præsul, quæ est constructa in honorem sancti Geminiani confessoris, atque Pontificis Iesu Christi, obtulit obtutibus nostris prædecessorum Regum nostrorum auctoritates, & confirmationes in quibus continebatur, qualiter prædicti antecessores nostri per eorum auctoritates, siue donationes ob remedium animarum suarum, omnes res prædictas, sed etiam tam monasteria, quam xenodochia, seu Ecclesias Baptismales vel reliquas possessiones ex munificentia Regum vel ducum, quam ea, quæ per donationes comitum, seu quorumlibet Deum timentium hominum vel ea, quæ per emptiones, vel quemlibet contractum ad eandem Ecclesiam olim peruenerunt aut in antea ibidem augere voluisset firmum, & stabile permaneret deprecatus est excellentiam culminis nostri, vt non solum hoc nostro auctoritatis præcepto firmaremus, verum etiam se, & prædictam sedem sub nostra constituetemus defensione, cuius precibus fauentes, moremque prædecessorum Regum sequentes, hos nostræ auctoritatis apices fieri iussimus, per quos ciuitatem Mutinam a tribus milliarijs in circuitu omnem districtum, & placitum, & quicquid ibi iure Episcopij pertinet, videlicet paludes, syluas, aquas, aquarumque ductus, quę sunt posita iuxta idem Episcopium, his designatis lateribus, a mane fossa currente in Teuedo, a meridie via, quæ pergit per syluam . . . . . . vsque in quarantinam, a sero, & subtus strata, & Plebe sancti Nazarij in Albareto cum finibus eius Sicla, & Scultenna præcurrente, & capella sancti Clementis in Sessa cum curte, & finibus ipsius curtis, vnum caput in Panariam mittens, aliud in Siclam, & Plebem, sancti Vincentij in saliceto cum omnibus eorum finibus vsque in Zenam pertinentibus, & Plebem de Sorbaria cum curte . . . . . & maiorem, & minorem. Plebem sancti Petri in Siculo cum curte, & suis capellis fundatis in villa Riuariæ, & plebem sanctæ Mariæ in solaria cum suis capellis, & villis vsque in Panariam, cum omni decima, & proprietatem mediæ villæ vsque ad Roborem serratam, & omnia quæ pertinebant Lanfranco diacono Hinedulfi filio videlicet . . . . cum syluis, & paludibus cum trecentis sexaginta, & septem iugeribus, & curtem de massa vsque in Gambaram, & vsque in fossam Muchena, & Videgoso, vsque in campum duch, & vsque in flumen . . . . a sero vero vsque in fossam Marcam, & cappellam sanctæ Fuscæ in Blancario, & curtem sancti Seueri, a mane Flumiscello . . . . . a meridie limite de Musone, & terra de Lande cum syluis, paludibus, terris, vineis, & pascuis, & Plebem sancti Felicis in Mutia cum curte, & decimas omnium illarum villarum inter stratam petrosam percurrentem iuxta Genam, & Blancarise, & flumen Genæ, Mutiæ, & Panariæ, & decimam, quæ pertinet ad Plebem sancti Felicis in Mutia cum curte, quæ his lateribus continetur a mane villa, quæ dicitur Riola, a meridie strata, a sero Geraida de subto limite, quæ dicitur la Ploppa, & curtem Genæ cum omni decima, & decimam integram de Plebe sancti Cæsarij, & castellum de Bazano, & decimam de omnibus, ibi habitantibus, & Roccham Cbgnani, castellum Liuizani cum curte, omnem decimam de Fanano, & Spilemberto, & Plebem sancti Petri de Camillatio, & decimam de Campogaliano, & decimam de Lamise cum capella sanctæ Mariæ, & sancti Martini, domos Papiæ cum capella; insuper etiam quas res tenent, aut iure tenere deberent Præsules prædictæ Ecclesiæ, omnes in perpetuum confirmamus, pariterque etiam deprecatione sua apud nostram clementiam obtinuit, vt quicquid negligenter serui, aut chartulari, vel pertinentes ad eandem sanctam sedem commiserunt temporibus antecessorum suorum Episcoporum, nullam omnino inquietudinem prædictus Episcopus suis temporibus, nec aduocatus Ecclesiæ patiatur, similiter, & petijt, vt omnes res, quas antecessores sui in eadem Ecclesia acquisierunt, & iure ipsius tenuerunt, præfato Præsuli, & successoribus eius absque cuiuslibet inquietudine, vel diminutione quieto ordine liceat possidere; insuper etiam pro remedio animæ nostræ eidem cōcedimus Ecclesiæ, vt sicut res nostræ proprietatis in qui-

in quibuslibet locis per inquisitionem manifestantur, ita res prædictæ Ecclesiæ per idoneos, ac veraces homines inquirantur, & ad plenissimam vsque deducantur iustitiam, tam nostris, quam etiam successorum nostrorum temporibus, nec non etiam concedimus eidem Ecclesiæ, vt deinceps serui, aut chartulari pertinentes ad eandem Ecclesiam nullum censum nostræ parti sub publico ministeriali persoluant, sed liceat eis quieto ordine viuere, & ipsi suæ Ecclesiæ deseruire, nullus iudex publicus, aut quilibet superioris, aut inferioris ordinis Reipublicæ procurator ad causas iudiciario more audiendas in monasteria, xenodochia, Ecclesiasq; baptismales resideat, & homines, tam clericos quam laicos, villas, vel agros, seu reliquas possessiones, quas aliquo in tempore in diuersis locis, aut territorijs nostræ potestatis iuste, & legaliter tenet ad feuda, vel tributa exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos quam etiam seruos super terram cõmanentes destringendos, pignorando, nec in hostem ducendos, nec iure cogendos, nec vllas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, in quo eadem Ecclesia, sibique subiecti aliquod iniuste patiantur incommodum, nostrisque futuris temporibus quispiam tam temerarius existat, qui id faciendi illicitam sibi potestatem attribuere audeat, concedimus eidem sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, sicuti ab antiquis antecessoribus nostris Regibus loca, in quibus prædicta ciuitas constructa fuerat, per firmitatis suæ auctoritatem concessa, ita nostræ auctoritatis pręcepto firma, & stabilia permaneant cum cancellarijs, quos perpetua, & iugi consuetudine temporibus antecessorum Episcoporum prædicta Ecclesia de clericis sui ordinis adscribendos suæ potestati libellos, & pothecarios habuit, & concedimus etiam ei vias, pontes, portas, & quicquid ex antiquo iure incolumi ciuitati de his regiæ auctoritati per procuratores Reipublicæ soluebatur. Idem vt vbicumque vias, pontes, portas in sua terra habuerit, nostra vice liberam capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem, & liceat fossata cauare, molendina construere, portas erigere, super tria milliaria in circuitu Ecclesiæ, & ciuitatem circumquaque firmare ad saluandam, muniendam, & amplificandam ipsam sanctam Ecclesiam, & aquam aperire absque vlla publica contradictione, liceatque memorato Præsuli, suisque successoribus cum omnibus sibi subiectis rebus, vel domibus ad se aspicientibus, vel pertinentibus sub tuitionis nostræ defensione quieto ordine degere, atque pro incolumitate nostra totiusque Imperij a Deo nobis concessi, vna cum clero, & populo sibi subiecto Dei immensam clementiam iugiter exorare. Contulit etiam prædictæ Ecclesiæ nostra principalis exorata clementia, vt si populi maleuola conspiratio ad tollendas res Ecclesiæ per vada fuerit confirmata, vt testimonia, & aduocationem ad iustitiam capiendam Ecclesia inuenire non valeat, & ex hoc administratores sancti loci se reclamauerint, quod pro huiusmodi causa iustitiam Ecclesia habere non possit, si conspiratorum adunata collectio commissum scelus negare, atque per sacramentum purgare noluerit liceat, pro suspicione falsitatis Ecclesiæ administratoribus, si tamen voluerint per pugnam alicuius Ecclesiæ hominis liberi rem diuinis legibus prohibitam approbare, sicque in omnibus Ecclesiasticarum rerum causis de quibuscumque legatis descriptioni tantum exorata fuerit lis vt pugna, aut testibus dirimentibus, & pars Ecclesiastica suspecta testimonia aduersæ partis pro prædicta conspiratione, & pro . . . . . dubitando habuerit, si fidens de iustitia rectitudinis pugnam elegerit, quod sibi eligit, hoc ei per hoc noster firmitatis pręceptum ad probandam suam iustitiam, nostra principali clementia consentimus. Si quis vero contra hanc præceptionem auctoritatis nostræ ausu temerario ire tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostrę, & medietatem eidem Ecclesiæ, & vt hæc auctoritas nostris, futurisque temporibus, Deo protegente valeat inconuulsa manere, manu propria subter firmauimus, & annuli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum D. Corra *di Serenissi. Regis.*

Vgo cancellarius vicedomini Aridonis Archiepiscopi Moguntini, Archicancellarij recognoui.

Datum 13. Kal. iulij anno Dominicæ Incarnationis 1026. indictione 9. anno vero domini Conradi 2. regnantis primo.

Actum Cremonæ feliciter. Amen.

Hic Ingo apud Conradum Imperatorem maximè gratia valuit, cui ad instantiam Vidonis Tarinensis Episcopi, omnia priuilegia, a suis antecessoribus Mutinensi Ecclesiæ dilargita prolixe confirmauit, sub datum Coloniæ 7. Kal. aprilis anno 1039. Hic idem Episcopus Bonifatio marchioni, Hetruriæque duci, Ricciardæque eius vxori, iure precario, duas curtes concessit, alteram Clagnatum appellatam, quæ est Roccha cum claustris, & capella sancti Michaelis, alteram sanctæ Mariæ, a quo vicissim duas alteras curtes dono acceperunt anno 1034. Protulit autem Ingo ætatem vsque ad annum 1037. Mutinensisque Ecclesiæ, quoad vixit, maximo vsui fuit.

23 VIBERTVS ad eandem sedem subuectus est anno 1038. Hic multas fortunas contulit in monasterium sancti Petri, annoque 12. Conradi Imperatoris de suorum canonicorum consensu Bonifatio marchioni, ducique Hetruriæ concessit precario nomine, iureque emphiteotico, eiusdemque virili stirpi, successiueque nepotibus, vbi illi deficerent, tres curtes scilicet, Bazanum, Liuizanum, Rocbamque sanctæ Mariæ: vicissim autem Bonifatius dicto Episcopo quinque loca attribuit, scilicet, Gauellum

Ganda.

Gandazetum, Plebanism ad Pulinagum, itemque Pesani Plebaniam. Adfuit synodo Papiensi an. 1046. 8. Kal. noucmb. ad fauorem Episcopi Veronen. celebrato, vbi Vvibetus vocatur. Vibertus autem è viuis exemptus est an. 1054.

24 HEREBERTVS Mutinensis adiectus Episcopus est anno 1054. Huic Mutinam propemodum excisam ex subiecto Henrici Imperatoria priuilegio secundo anno, ex quo ad Episcopatum fuerat assumptus, potestas facta est reædificandi, augendi, & communiendi.

Henricus Romanorum Imperator Augustus. Cum Herebertus Episcopus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ, & ciues eius nostra adita præsentia exposuerint ipsorum olim nobilissimam atque antiquissimam vrbem Mutinam prope desertam esse, ex eaque re nobis, & nostræ reipublicæ maximum detrimentum accedere, petierintque, vt eam nos ipsis readificare, munire, atque augere concederemus, quo nostris, & sanctæ Ecclesiæ hostibus firmioribus viribus resistere possent, ob eam rem nos iustis eorum precibus absequentes, cum id eis permittimus tum verò etiam vsque vsum aquæ amnium Siclæ, & Scultemnæ Episcopo, & ciuitati concedimus, potestatemque aluei excauandi ad merces in Padum Venetias & Rauennam deferendas largimur, quin etiam Ecclesiæ, & ciuibus omnes rectas consuetudines conseruamus quas antiquitus habuerunt, modo ne Episcopi mutatio, aut alio modo, nisi per nostram manum subrogatio fiat nisi a Romano Pontifice legitime abdicetur.

Cæterum Herebertus, Henrici Imperatoris partibus, contra Gregorium Septimum nefarie accessit: in cuius deinde gratiam an. 1083. cum Sigifredo Bononiensi, Ceruiensique, aut, vt scribit Blondus, cum Taruisino Episcopis, in die Palmarum in Antipapam inaugurauit Gebertum Archiepiscopum Rauennatem, cui Clementis III. fecere cognomen. Herebertus autem fato functus est anno 1094. Incertum an scismaticus, an reconciliatus Ecclesiæ.

25 BENEDICTVS ad eandem sedem ascendit anno 1095. Plura hic etiam sancti Petri monasterio donauit; ac post duos annos suæ administrationis obijt diem postremam 1097.

26 ÆGIDIVS Benedicto subrogatus est anno 1097. qui vix duos annos in ea dignitate expleuit. Etenim Mutinensis sedes vacabat 1099. in quo ipso tempore nouæ Cathedrali fundamenta iecere, vt inelegantia quædam carmina produnt in exteriore parte eiusdem Ecclesię suffixa.

Dum Gemini cancer cursum conscendit ouantis.
Idibus in quintis iunij sub tempore mensis.
Mille Dei carnis monos centum minus annis.
Ista domus clari fundatur Geminiani.

Extat alia inscriptio rudis, & inculta in exteriori parte absidis eiusdem Basilicæ ad Prætorium vergentis, quæ tempus idem fundationis, & architecti nomen fabricæ ostendit, quæ est huiusmodi.

Ingenio clarus Lanfrancus doctus, & aptus
Est operis princeps huius, rectorque magister.
Quo fieri cœpit, demonstrat litera præsens.
Anni post mille Domini nonaginta, nouemque.

27 DODO Mutinensis Episcopus 1106. Hic cum Paschali II. Pontifice, comitissaque Mathilda præsens fuit, cum sancti Geminiani corpus è veteri in nouam transferretur Basilicam prid. Kal. maias. Idem Pontifex postea eadem Mathilda præsente sancti Geminiani consecrauit altare, pluribus indulgentijs a se exornatum. Mathilda vero eidem Dodoni, Mutinensique Ecclesiæ oppidum Rocchæ sanctæ Mariæ dono dedit, vt ex sequenti diplomate perspici potest.

Anno ab Incarnatione Domini 1108. de mense aprilis, indictione prima. Cum adesset domina Mathilda Dei gratia ducatrix, & comitissa in loco Gubernula, ibique dominus Dodo Mutinensis Episcopus comes Albertus, & Vbertus frater eius Araldus de Montelagnano, Regemundus de Barle, Bernardus de Maginfreda, Roserchildus Auocatus, Azode Mutina, Vbertus Praardengi, Albertus Bonusfilius Boni iudicis de Nonãtula, Maginfredus Cantellus, & alij plures, in eorum præsentia concessit, & dedit supradicta domina Mathilda Roccham, quæ nuncupatur sancta Maria de Rastells cum curte, & omnibus, quæ ad Roccham pertinere videntur, cum omni iure, quod sibi pertinebat pro precaria ex parte Ecclesiæ sancti Geminiani Dodoni Mutinensi Episcopo prænarrata Ecclesiæ sancti Geminiani, vt habeat ipse Dodo, & sui successores ab hac hora in antea, & faciant quicquid facere voluerint sine omni contradictione infrascriptæ dominæ Mathildæ & eius haredum, & hoc pro mercede, & remedia animæ suæ, quod si ipsa, vel sui haredes egerint, aut causauerint, & omni tempore exinde, tunc, & eo tempore quo non permanserint, tunc promisit componere nomine pœnæ libras centum argenti aptimi, & post pœnam solutam hac promissio in sua firmitate permaneat.

Actum est in hoc loca Gubernulæ in præsentia suprascriptorum bonorum hominum, & aliorum quam plurium feliciter. Amen.

Ego Dominicus sacri Palatij notarius scripsi, & subscribendo compleui.

Cęterum Dodo, nobilibus de auocatis emphyteotico iure concessit castellum Rocchæ sanctæ Mariæ 1126.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Breuis recordatio securitatis, atque firmitatis causa memoriæ pro futuris temporibus qualiter in præsentia, & testimonio bonorum hominum, quorum nomina hic subtus leguntur, dominus Dodo Dei gratia Mutinensis Episcopus inuestiuit Raynerium aduocatum, & Guizardum, & Vbertum fratres filios domini Roterchildi aduocati de Roccha S. Mariæ pro custodia, eo videlicet modo vt prædicti fratres, & eorum hæredes masculini medietatem proficui habeant, & prædictus dominus Dodo Episcopus, & eius successores aliam habeant medietatem intus, & exterius, prædicti fratres nullam controuersiam, aut offensionem Episcopo de medietate studiose facient, & si fecerint, & infra quindecim dies, vt res voluerit, non emendauerint, sciant se composituros pœnam centum solidorum Lucensium denariorum, & similiter Episcopus, vel eius successores præfatamRoccham non debeant eis auferre sine conuicta culpa, & si abstulerint, obligauit pro se, & suis successoribus componere eis libras denariorum Lucensium quinquaginta, & post pœnam solutam pactio inter eos facta firma

permaneret. Rayncrius quoque, & Guizardus, atque Vbertus fratres obligauerunt pro se, & suis hæredibus feudum, quod habent a castro Galiani in Iosum vnusquisque pro se partem suam, si non obseruauerint hoc quod eidem domino Dodoni Episcopo iureiurando promiserunt, quod videlicet iusiurandum hoc modo factum est. Raynerius, & Guizardus, atque Vbertus vnusquisque pro se iurauit fidelitatem domino Dodoni Episcopo, eiusque successoribus catholicis de Roccha sanctæ Mariæ, non erunt in facto neque in consilio, quod Episcopus Dodo, vel eius successores prædictam Roccham perdant, aut eis vetita sit, & si perdiderint, eis recuperare iuuabunt, & ipsi fratres, vel eorũ hæredes nullum hominem in ipsam Roccham retinebunt vltra octo dies, postquam eis interdixerit, & guerram cum prædicta Roccha facient, vbicumque Dominus Episcopus, vel eius successores iusserint, & hoc similiter iurauerunt, quod ipsi fratres, vel eorum hæredes præfatam Roccham in potestate domini Dodonis Episcopi, & eius successorum infra octo dies postquam eos requisierint reddẽt. Hanc autem obligationem fecerunt præfatus Dominus Episcopus, & Raynerius, & Guizardus, atq; Vbertus in præsentia, & testimonio Guizardi de Nordilgo, & Azonis de Rolando, & Ceruij, & Geminisni de Tardo.

Actum in vrbe Mutina feliciter. Amen.

prædictus dominus Dodo Episcopus hoc breue fieri, & scribi rogauit an. Domini 1126. 6. *Kal nouẽb. ind.* 3.

Anno vero 1126. 18. Kal. septembris Bononiæ interfuit dedicationi Oratorij diuæ Mariæ in Cælum assumptæ in Monte. Anno autem 1122. a Vvaltero Archiepiscopo Rauennate, sanctæ Agnetis Rauennæ obtinuit Ecclesiam, sibi, suisque successoribus subseruituram. Denique ad huius optimi Pręsulis preces, Mutinensi Ecclesiæ, hac sequẽti bulla, præfiniuit confinia Callistus Secundus summus Pontifex.

CALLISTVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Dodoni Mutinensi Episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitime desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo frater in Christo charissime Dodo Episcope precibus annuentes ad perpetuam sanctæ, cui Deo auctore præsides, Mutinensis Ecclesiæ pacem, ac stabilitatem præsentis decreti auctoritate sancimus, vt vniuersi Episcopatus fines quieti deinceps omnino, & integri tam tibi, quam tuis successoribus conseruentur. qui nimirum fines his distinctionibus distenduntur, videlicet a terminis illis qui Lucanum, & Bistoriensem Episcopatus a Mutinẽsi diuidunt vsque ad flumen illud quod appellatur Burana, & vsque ad terminum illum, qui vocatur Mutia, atque inde vsque ad illum terminum, qui Bononiensem Episcopatum, Mutinensem a Regino discernunt, Ecclesiarum vero quæ infra hos terminos continentur, consecrationes, clericorum promotiones, decimas, & oblationes secundum sanctarum canonum constitutiones tibi, tuisque successoribus concedimus, & confirmamus, præcipue in Plebe S. Mariæ de Bodrignatio, quæ est in curte Sici, & in capellis eius, in omnibus Ecclesijs, quæ sunt in castro, & in curte Solariæ, & Plebe Roncaliæ, & in capellis ejus, in omnibus Ecclesijs, de Ponteducis, in Ecclesia de Camurana, in Ecclesijs de curte Curtiolæ, in Ecclesia de Scoplano, in Ecclesia sancti Petri in Siculo, & in Ecclesijs quæ sunt in castro, & curte Paciani, Leonensi Abbatia, & in omnibus Ecclesijs, quæ sunt in Plebe Rubiani, quæcumque præterea bona, quęcunque possessiones, quas in præsenti legitime possidetis, vel in futurum largiente Deo, iuste, & canonice poteritis adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. Decernimus ergo, vt nulli omnino Episcoporum facultas sit infra prædictos confines sine tuo, vel successorum tuorum consensu Ecclesiam consecrare, Chrisma conficere, aut clericos ordinare præter Ecclesias, & clericos de castro, & Burgo Nonantulæ, nulli etiam hominum liceat prædictam Ecclesiam perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur tam tuis quam, clericorum, & pauperum vsibus profutura. Sane de presbyteris, qui per parochias ad monasteria pertinentes in Ecclesijs constituuntur, prędecessoris nostri sanctæ memoriæ Vrbani Secundi Papæ sententiam confirmamus, statuentes ne Abbates in Parochialibus Ecclesijs, quas tenent, absque Episcoporum consilio, presbyteros collocent, sed Episcopi Parochiæ curam cum Abbatum consensu sacerdoti committant, vt eiusmodi sacerdotes de Plabis quidem cura Episcopo rationem reddant, Abbati verǫ pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant, & sic sua cuique iura seruentur. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisue sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem vestræ Ecclesiæ iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego Callistus Ecclesiæ Catholicæ Episcopus.

Protulit ætatem Dodo vsque ad annum 1135. vitęque finem fecit.

29 RIBALDVS Mutinensis Episcopus adlectus est anno 1136. Huius Episcopi temporibus Eugenius Tertius Pontifex anno 1146. Mutinensem ciuitatem dignitate Episcopali priuauit quod eius ciues Nonantulanam Abbatiam contra Pontificis auctoritatem diuexassent; tametsi breui postea compositis rebus illam eidem, culpam fatenti, benigne restituisset an. 1145. Moyses

ſes Archiepiſcopus Rauennas ſanctæ Agnetis Eccleſiam a ſuo prædeceſſore Mutinenſi Eccleſiæ dilargitam illi confirmauit an. vero 1148. eiuſdem mentio reperitur in multis contractibus, vt narrat Selingardus. Quamobrem non ſatis video, vnde eruere potuerit Nicolaus Paſchalinus Alidoſius, Gerardum Mutinenſem Antiſtitem anno 1145. ad Bononienſem Epiſcopatum fuiſſe translatum.

29 ILDEBRANDVS Bononienſis, è nobili gente Graſſorum, diaconus Cardinalis Eugenij Tertij, Mutinenſis Epiſcopus adlectus fuit anno 1154. Hic Epiſcopus factus ſumma cum laude prudentiæ Mutinenſes, Bononienſeſque diſcordantes pacificauit, ita Mutinenſes tabulæ. Cęterum Ildebrandum haud breui diſceſſiſse oportuit, aut eo munere libentem, volentemque abijſſe, cum eius ſucceſſor reperiatur anno 1157. Sub Alexandro Tertio Pontifice munere legationis functus eſt, vt affirmat Sigonius, vt Inſubriæ populos contra Fridericum fœdere ſociaret, 1173. Itaque Apoſtolicus legatus deceſsit Vicentiæ 1178. Alidoſius in libro de Viris Illuſtribus Bononien. narrat hunc Ildebrandum è Guarrina gente fuiſſe; ac Ioannem quemdam Bononienſem regularem canonicum ex Mutinenſi Epiſcopo ad Bononienſem transijſſe Eccleſiam 1160. Hunc haud negauerim potuiſſe pręeſſe Bononiæ, ſed Mutinenſem fuiſſe Epiſcopum, nemo temporum peritus affirmauerit. In veracisſimis etenim monumentis Mutinenſis Eccleſiæ reperitur Henricum Mutinenſibus ius Diuinum dixiſſe an. 1157. vixiſſeque vſque ad annum 1173.

30 HENRICVM proxime Ildebrandus excepit anno 1175. Qui ab Friderico Imperatore in fauorem ſuæ Eccleſiæ ampliſſimum obtinuit priuilegium 1160. ſub datum Papiæ, quod hic exſcribendum curauimus.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Quoniam diuina fauente gratia ad culmen Imperij, & totius regni gubernacula promoti ſumus, eadem gratia inſpirante, dignum fore duximus Eccleſias diuino cultui mancipatas, & earum poſſeſſiones, & iura ſub noſtra protectione ſuſcipere, & iuſtis perſonarum petitionibus eiſdem Eccleſijs deſeruientium annuere, inde eſt, quod venientem ad noſtræ Imperialis curæ clementiam, & noſtræ maieſtatis præſentiam dilectum, & fidelem noſtrum Henricum Eccleſiæ Mutinenſis venerabilem Epiſcopum ſolita clementia, & honorificentia recepimus, atque vniuerſa regalia Mutinenſis Eccleſiæ noua, & vetera olim per reges, & Imperatores eidem Eccleſiæ rationabiliter conceſſa prædicto venerabili Epiſcopo, & eius ſucceſſoribus concedimus, & confirmamus, & ſpeciali priuilegio eidem Epiſcopo, & eius ſucceſſoribus concedimus, vt in vniuerſis rebus Eccleſiæ ſuæ vindicãdis nulla præſcriptio obijciatur, neque de præterito, id eſt ante tempus huius priuilegij, neque in futurum.

Datum apud Papiam in Palatio, idibus februarij anno 1160. ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Conuentui celebrato Cremonæ ſub Adriano Quarto Pontifice interfuit anno 1158. Mutinenſique Eccleſiæ Alexander Tertius bona, decimaſque confirmauit, inque eius fauorem cauit, ne quis deinceps aut templa, aut oratoria in Mutinenſi diœceſi excitaret, inconſulto Henrico. Sacrarium nobili ſupellectili ditauit anno 1172. deceſsitque 1173.

31 VGO defuncto Henrico ſucceſsit 1174. Qui Gerardi Archiepiſcopi Rauennatis donationem cœnobio ſancti Laurentij dilargitam ſubſcripſit. Ex Rubeo in hiſtoria Rauennati è viuis exemptus eſt 1178.

32 HENRICVS ad eandem ſedem aſſumptus 1178. obijt diem poſtremum 1179.

33 ARDITIVS eiuſdem ſedis Antiſtes 1179. eodem anno reperitur ſubſcriptus Lateranenſi concilio ſub Alexandro III. Cum autem Lucius Tertius Pontifex ad concilium, quod ipſe celebraturus erat, proficiſceretur Veronam, atque ex itinere Mutinam veniſſet exoratus a Gerardo Rauennati Archiepiſcopo, Arditioque Mutinenſi, atque eiuſdem ciuitatis conſulibus nouam ſacrę Gemioiani Cathedralem ſolemniter dedicauit, oſtenſo populo S. corpore, pluribuſque conceſsis indulgentijs, vt extra muros Eccleſiæ tabulis marmoreis prodit. Adhuc ſedebat Arditius, cum ampliatæ, auctæque Mutinę nouos circumdedere muros 1188. è viuis Arditius exemptus eſt 1195.

34 ÆGIDIVS ad eundem thronum ſubuectus eſt anno 1195. Quem Henricus VI. Imperator in quodam ſuo diplomate dat. anno regni ſui 26. Imperij 5. Siculi vero regni primo appellat Principem ſuum. Hic Epiſcopus inueſtiuit canonicos Mutinenſis Eccleſiæ de ſeptem conuiuijs in vnoquoque anno, quę prędictis canonicis Epiſcopus Mutinenſis conſueuit præſtare cum omnibus alijs iuribus conſuetis. Innocentius autem Pontifex Ægidium, eidemque commiſſam Eccleſiã protegendam ſuſcepit, eiuſdem Epiſcopatus confinia ſtatuit anno 1202. idemque Pontifex eidem Epiſcopo literas dedit, vt omni prouocatione ſuppreſſa maniſeſta crimina caſtigaret clericorum, ſub lit. dat anno 2. ſui Pontificatus. Tranſtulere deinde Ægidium ad Archiepiſcopatum Rauennatem anno 1206. Aſſerit Paſchalinus hunc Ægidium è Garzonia gente fuiſſe Bononienſem.

35 MARTINVS Mutinenſis Eccleſiæ Præſul declaratus eſt anno 1207. Ad hunc ſcribit Innocentius Tertius cap. cum de diſtrib. de tempori-

poribus ord, & c. fin. de spons. duo, & cap. tuas de vsuris. Anno vero 1220. Fridericus Imperator, Martinum, Mutinensem Ecclesiam, eiusque clerum hoc subiecto condito Diplomate protegendos suscepit.

Fridericus Dei gratia Romanorum Rex, Imperator Augustus, & Rex Siciliæ, vniuersis regno nostro subiectis, tam præsentibus quam futuris, ad quos literæ istæ peruenient, gratiam suam, bonam voluntatem. Cum a nostra serenitate petitur, quod iustum est, & honestum tam ordo rationis, quam vigor exigit æquitatis, vt illud debeamus effectui mancipare. Eapropter notum vobis facimus, quod nos attendentes merita, & grata obsequia, quæ nobis, & progenitoribus nostris dilecti fideles nostri Martinus Episcopus, & capitulum Mutinense exhibuerunt fideliter, & deuote, Ecclesiam, Episcopum, capitulum, & vniuersum clerum Mutinensem cum omnibus bonis suis tam Ecclesiasticis, quam paternis sub nostra, & regni nostri protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes vt de cætero nulla ciuitas, nullum commune, nulla persona magna vel parua dictam Ecclesiam, & Episcopos ipsos, capitulum, & clerum in rebus suis vel personis præsumat aliquatenus molestare. Quicumque autem huius nostræ protectionis violator extiterit, indignationem regiæ maiestatis, & pœnam quingentarum Marcarum argenti se noverit penitus incursurum, medietatem cuius cameræ nostræ, & medietatem iniuriam patienti decernimus exhiberi.

Datum in castris apud Rhenum quinto nonas octobris indict. nona, millesimo ducentesimo vigesimo.

De Martino sic citatus catalogus. *Idem Episcopus constituit potestatem in Castro Vineolæ qui iustitiā faciat hominibus dicti castri. Idem etiam Episcopus fecit cōgregari homines de Sabiniano in Ecclesia sanctæ Mariæ dicti castri, & dixit quod volebat ordinare, quod Potestas dicti loci esset de ciuitate Mutinæ, & de suis vassalis, & elexit dominum Guidonem de Gagie, qui fuit confirmatus sine aliqua contradictione, Et cum Abbas sancti Benedicti diœcesis Brixiensis oneratus esset debitis, obtinuit ipse Abbas ab Episcopo Cremonensi Apostolicæ sedis legato facultatem alienādi res immobiles dicti Monasterij pro ipsis debitis exsoluendis, qui Abbas nomine Honestus vendidit Martino Episcopo Mutinensi cum consensu Monachorum dicti monasterij totam curtem sancti Vincentij prope castrum de Badiano, qui Abbas, & conuentus postmodum concesserunt dicto Episcopo in perpetuum dictā Ecclesiā sancti Vincentij, reseruato sibi censu duarum librarum ceræ annuatim. Hoc Episcopo sedente destructum fuit castrum appellatum Pons ducis, quod erat Episcopi, per Mutinenses, & Bononienses, expellendo e Ferraria Salinguerram, qui contra fidem datam vexabat Aldobrandinum. Quo castro deleto, Mutinenses ex eo campanam retulerunt. quæ in Turrim diui Geminiani subuecta eius accentu nonam diei horam populo indixerunt. Post fabricatam Basilicam, de qua supra, cum defecisset nobilium lapidum materia, exhaustis iam soli Mutinensis penitioribus fere visceribus. ac propileum, seu porta Basilicæ regia quæ spectat ad forum, penderet imperfecta, de anno 1209. hoc Episcopo regnante diuino quodam miraculo inuenta, atque effossa fuit in suburbano vico Salcieto ea marmorum copia, quæ ad integram structurā operis abunde suffecit. Per ea tempora ædificata fuit Ecclesia sancti Pauli Mutinæ.*

Postremo Martinus Episcopus è viuis decessit anno 1221.

36 GVILLELMVS è Sabaudia Honorij Tertij Pontificis vicecancellarius, ab eodem Pontifice Mutinensis Antistes adlectus est anno 1222. ab eodem Honorio cōsecratus. Cum enim post excessum Martini clericalis Senatus abijsset in partes, quarum altera Orlandinum de Gumbula vocauit ad sedem, altera Manfredum de Pijs Episcopum declarauit, Pontifex sedaturus ambitiosum æstum, vtriusque electione reprobata, Guillelmum de Sabaudia virum vtique doctissimum, inconsulto Rauennate Archiepiscopo, Episcopum ordinauit. De quo sæpe citatus cathal.

Ipse Guillelmus, dum esset Episcopus, impediebat canonicos, ne haberent equum, quem prima vice equitabat, cum reuertebatur a consecratione; quæ controuersia cum delata fuisset ad Archiepiscopum Rauennatem, ipsam commisit duobus commissarijs, qui laudauerunt, vt infra videlicet.

In Christi nomine Amen, a natiuitate eiusdem 1223. indictione undecima die martis octauo exeunte ianuario. Magister Iacobus de Bragantijs doctor Theologiæ, præsente Magistro Nicolao canonico Placentino doctore decretorum consentiente, ita dixit: Causa, quæ vertebatur inter capitulum Mutinæ, & dominum Guliełmum Mutinensem Episcopum super equo, quem equitauit, cum primo intrauit ciuitatem, quando venit a consecratione sua, nobis commissa fuit de assensu partium a domino Symeone Archiepiscopo Rauennati, tenor cuius commissionis talis est.

Symeon non suis meritis sanctæ Rauennatis Ecclesiæ Archiepiscopus, dilectis in Christo filijs, Magistro Iacobo de Bragantia doctori Theologiæ, & Magistro Nicolao doctori decretorum salutem in Domino Iesu Christo. Conquesti sunt nobis Præpositus, & capitulum Mutinæ, quod cum habere debeant ex antiqua consuetudine equum ab Episcopo Mutinensi, quando dictus Episcopus primo intrat ciuitatem Mutinæ post consecrationem suam, & in istius iuris possessionem vel quasi possessionem se esse firmiter asserant, Magister Guillelmus Vicecancellarius quondam domini Papæ. quem ipsi canonici dicunt esse Episcopum Mutinæ, sicut ex eorum literis percepimus, dictum equum eis denegat exhibere, & licet nobis videatur inconsuetum, & extra rationem, & satis extraneum, quod aliquis sit in Ecclesia Mutinensi consecratus Episcopus sine conscientia nostra, de cuius electione, confirmatione, & consecratione, & inthronizatione, nihil nos, vel Ecclesia Rauennatensis præsensit, volentes etiam dictis Præposito, & canonicis, quos sincera diligimus, charitate in omnibus, quibus possumus deferre. causam super prædicto equo, prudentiæ vestræ committimus audiendam, mandantes vobis, vt vocatis ante præsentiam vestram, quos videtis euocandos, audiatis eam, & eam fine debito decidatis; facientes, quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem compellatis veritati testimonium perhibere. Datum Argentæ tertio Kal. octobris, indictione decima.

Petebat enim Sigigus presbyter sancti Marci, Syndicus capituli Mutinensis pro ipso capi hunc modum.

Vobis

Vobis iudicibus delegatis ab Archiepiscopo Rauennæ scilicet dominis Iacobo de Bragantijs Magistro Teologiæ, & Nicolao Magistro decretorum. Conqueror ego Sigigus presbyter sancti Marci syndicus capituli Mutinensis pro ipso Capitulo, & eius nomine de domino Gulielmo Episcopo Mutinensi, contra quem ago, petens ab eo; ne debeat me pro capitulo, & ipsum capitulum inquietare in perceptione equi, quem equitauit, quo cum primo venit ad Palatium post consecrationem, & ne debeat me, & Capitulum prohibere, quo minus apprehendam, vel apprehendere possim possessionem prædicti equi, & vt debeat mihi pro capitulo, & ipsi capitulo facere copiam apprehendendi possessionem prædicti equi, & ne per possessionem prædicti equi apprehensam, me, & capitulum in possessionem prædicti equi debeat inquietare, dicens me pro capitulo, & ipsum capitulum esse in possessione, vel quasi iuris percipiendi, & ha- habendi equum, quem ipsi Episcopi Mutinenses qui pro tempore fuerunt, & erunt, equitant, & equitare consueuerunt, & equitabunt, cum primo veniunt ad Palatium, vel venerunt post consecrationem, & de his iustitiam peto, facta litis contestatione coram vobis super ista petitione per prædictum syndicum, & Gerardum actorem & procuratorem domini Gulielmi Mutinensis Episcopi, factis positionibus ab vtraque parte, receptis testibus, & probationibus vtriusque partis, auditis allegationibus eorum vtraque parte postulante, vt ad sententiam procederent, habito prudentium, & sapientium virorum consilio dictum Gerardum actorem domini Episcopi, & per ipsum dominum Gulielmum Episcopum Mutinensem condemnamus, ne debeat dictum syndicum, & capitulum prohibere, quo minus apprehendat possessionem prædicti equi, & vt debeat pro capitulo, & ipsi capitulo facere copiam apprehendendi possessionem prædicti equi, & ne post possessionem prædicti equi apprehensam ipsum syndicum, & capitulum in possessionem prædicti equi debeat inquietare.

Actum in Ecclesia sancti Geminiani Mutinæ præsentibus presbytero Ioanne capellano canonicorum, presbytero Martino de sancto Marone, Alberto Mori de sancto Victo, Rodulfino de Situla, Guizardo Munarolo, Sarazone seruiente domino Rolandino de Gomola Ianello qui moratur cum magistro Artinisio, Guidoto de Adiano seruiente domino Iacobo canonico.

Ego Gerardinus Zucchelli notarius interfui, & rogatus scripsi.

Idem Episcopus recusabat præstare canonicis illa septem conuiuia, quæ quotannis præstari solebant ab Episcopo Mutinensi, & de quibus inuestiti fuerant ab Aegidio Episcopo, res delata fuit ad arbitros communiter electos, qui laudauerunt, vt infra videlicet.

In Christi nomine.

Anno 1231. Indictione 4. Nos dominus Albertus Papiensis, & dominus Vbertus de Bonacursio legum doctores arbitri electi à domino Gulielmo Mutinensi Episcopo pro se, & suo Episcopatu ex vna parte, & capitulo Mutinensi ex alia, scilicet a Domino Archipresbytero Ioambono, & a domino Albertino magistro scholarum, & a Domino Petro de Fruida, & a domino Manfredino pro se, & alijs canonicis absentibus super quæstione, quæ diutius inter prædictos fuerat agitata, super eo, quod capitulum petebat a prædicto domino Episcopo, tam in eius absentia, quam in præsentia ipsius Episcopi dicto capitulo septem conuiuia in Palatio ministrari, cum prædictæ partes fuerint in concordia quod prædicti arbitri viderent instrumentum, quod est penes capitulum de dictis conuiuijs, & interpretarentur, si deberent habere dicta conuiuia, tam in præsentia, quam in absentia dicti domini Episcopi, & continetur in instrumento facto per manum Bonifacij notarij filij quondam Aspectati, habita diligenti deliberatione, viso etiam instrumento, quod erat penes capitulum præsente domino Giberto Mutinensis Episcopi Vicario, & præsentibus prædictis de capitulo, & pro capitulo dicti arbitri in concordia, & in scriptis dixerunt, & pronuntiauerunt & interpretati fuerunt, quod prædicta septem conuiuia præstare debeat prædictus dominus Episcopus Mutinensis canonicis Mutinæ tam in absentia quam in præsentia dicti domini Episcopi, prout Episcopi Mutinæ præstare consueuerunt prædictis canonicis, præsentibus testibus domino Zacharia de Balugola, Domino Lanfranchino eius fratre Domino Henrico de Balugola, Ioanne de Balugola, Bonifacio Aspectati, die sabbati decimo quinto intrante martio.

Huic Episcopo Honorius Tertius concedit facultatem absoluendi scholares studentes Mutinæ, qui se leuiter, & sine lisure percusserint. Diploma datum est anno eius octauo, ex quo colligitur publicum studium tunc temporis viguisse Mutinæ. Fridericus Imperator huic Episcopo ratificat priuilegium patris sui Henrici concessum Episcopo Mutinensi, vt non teneatur iurare de calumnia, & præscriptis nisi centenaria non possit eius Ecclesia opprimi. Idem Episcopus ab eodem Friderico petijt, vt liceret sibi readificare castrum Pontis ducis in diœcesi sua positum, & ad ius Episcopatus pertinens, a Mutinensibus, Ferrariensibus, alijsque dirutum, qui Fridericus mandauit Archiepiscopo Magdeburgensi, vt videlicet ei concederet prout in litteris desuper confectis, quæ sunt huiusmodi tenoris.

Fridericus Dei fauente gratia Imperator, & Rex Siciliæ.

Dilecto Principi suo venerabili Magdeburgensi Archiepiscopo comiti, & totius Lombardiæ legato gratiam, & omne bonum. Venerabilis Mutinę Episcopus fidelis noster Celsitudini nostræ per nuncium suum, & literas attentius supplicauit, vt quia castrum Pontis ducis in diœcesi Mutinæ positum spectans ad ius, & proprietatem ipsius à Ferrariensibus, Mutinensibus, & alijs ciuibus funditus est destructum in grauem ipsius Ecclesiæ iniuriam, & iacturam, illud readificandi, & cunctos homines reducendi in ipsum, præstare licentiam dignaremur: quare deuotioni tuę duximus committendum, mandantes quatenus super hoc iuramento, quod cum honore Imperij & indemnitate ipsius Ecclesiæ procedendum videris

deris, sic procedas, & inde statuas, quod iuste noueris expedire faciens, quod statueris per bannum Imperiale auctoritate nostra firmiter obseeuari.

Datum Cataneæ die nono decimo martij, duodecimæ indictionis.

Idem Fridericus postmodum dedit liberam facultatem ipsi Episcopo reædificandi dictum castrum, vt apparet in literis desuper confectis in subscriptione notariorum. Innocentius Tertius misit hunc Episcopum vna cum Petro Rothomagensi Episcopo, & Gulielmo Abbate sancti Facundi ad ipsum Fridericum, vt pacem cum eo componerent. Scribit Cromerus libro octauo historiarum suarum, quod cum Suentopeclus dux bello armisque promptissimus plurima Theutonicis eripuisset, Gulielmus Episcopus Mutinæ Apostolicus legatus effecit, vt illa restitueret, pacemque cum Theutonicis firmaret; Cromerum refert Thomas Stapletonius Anglus in suo tractatu de magnitudine Romanæ Ecclesiæ libro secundo capite primo. Sub hoc Episcopo, & cum ipso fuit concordata controuersia, quæ pendebat coram Episcopo Bononiensi inter Episcopatum Mutinæ ex vna & commune eiusdem ciuitatis ex altera super iurisdictione per tria milliaria in circuitu eiusdem ciuitatis, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, & super aquæductibus Siclæ, & Scultennæ, & alijs vt instrumento desuper celebrato de anno 1227. Idem Episcopus de anno 1223. inuestiuit nobiles de Balugola de Roccha sanctæ Mariæ, vt in documento desuper confecto apparet huiusmodi sub tenore.

In Christi nomine 1223. indictione vndecima die 7. exeunte martio. Dominus Gulielmus nunc Episcopus inuestiuit dominum Campiolum Ioannis de Balugola, dominum Guizardum Zitoldi, & dominum Fauiuanum Tauiuani de Balugola recipientibus pro se, & omnibus alijs de Balugola, qui dominantur pro domino Episcopo in Roccha sanctæ Mariæ, & in eius Curia, & de ipsa curia, & de omnibus iurisdictionibus, & vsantijs, quas dicti domini, & eorum maiores habuerunt, & tenuerunt a domino Episcopo Mutinensi, & suis successoribus vbicunque in Episcopatu Mutinæ, & secũdum quod eorum patres habuerunt, & tenuerunt, & pro hac inuestitura dicti domini nobiles nomine suo, & nomine aliorum de domo sua iurarunt fidelitatem supradicto domino Episcopo contra omnes personas dictum Dominum Episcopum in Roccha sanctæ Mariæ molestantes, præsentibus testibus vocatis, & rogatis domino Bonifacio de Raichatia, & Rolando Callegario de Roccha, Guidone, Gulielmo de Zeado, & alijs.

Ego Bonacchus de Roccha notarius rogatus scribere scripsi.

Ad proferendam vero Christianam fidem Guillelmus sub eodem Pontifice Honorio legatione functus est in Prusiam, Liuoniamque, vbi mirificos de deuicta Idololatria triũphos retulisse narratur. Quamobrem Innocentio. III. Honorio III. Gregorioque IX. charus in paucis euasit. Porro sub Nono Gregorio Mutinensi munere volens abiuit anno 1233. Quem postea Innocentius Quartus Episcopum Cardinalem Sabinensem adlegit. Lugduni fato functus est 1251. Ibique sepultus est apud fratres Dominicanos. De quo vide supra in Sabinens. Episcopis.

37 ALBERTVS Boscherrus nobilis Mutinensis, Prædicatorij Ordinis alumnus, filius Gerardi potentissimi ciuis, ea sanctimoniæ laude florebat, vt excessione Guillelmi, populo cleroque Mutinensi acclamante ad hanc sedem subuectus sit 1234. 3. non. aprilis, atque a Pontifice Romano confirmatus: inauguratus fuit 3. id. iunij eiusdem anni vniuersa ciuitate læ ante. Tametsi autem Albertus omni pietate, atque solicitudine Ecclesiam sibi creditam suscepisset regendam, cum tamen in ea periculosa tempora incidisset, in quibus notiotissimæ illæ Gibellinorum, Guelforumque factiones regnabant, cum gente sua a Gibellinis victoribus, Fridericique Imperatoris fautoribus e sua ciuitate, sedeque deturbatus est seseque recepit Bononiam. Itaque Nonus Gregorius indignatus ad facinus Mutinæ sacris interdixit, cumque postea eum Hentio Friderici spurio filio Sardiniæ Rege Bononienses Cæsarianos fregissent, Mutinamque interdicto innodatam cinxissent obsidione, obsessisque aut pereundum foret, aut ab obsidentibus scriptis conditionibus parendum, Albertus tametsi exul, vt cum perituris æquioribus legibus ageretur, omni studio, pietateque contendit; quod cum feliciter sane cecidisset, ipse cum gentilibus suis in patriam Ecclesiasticis censuris exsolutam remigrauit, cum Innocentij IV. Pontificis Octauius Cardinalis Vbaldinus legatus esset anno 1251. Cæterum Albertus Innocentium Quartum Põtificem à Lugdunensi concilio reuertentem magnifice excepit hospitio, ab eodemque iudiciariam delegatam potestatem accepit cognoscendi, iudicandique iniurias, quas Archiepiscopo Rauennati Ariminenses solebant inferre. Plura templa restaurauit, suosque Dominicanos, tum & Franciscanos, Eremitanosque sancti Augustini Mutinam introduxit, fouitque. Idem Albertus an. 1256. indict. 14. die Iouis secundo intrante martio super oblationibus sancti Geminiani decretum fecit tenoris huiusmodi.

Nos Albertus miseratione diuina Mutinensis Episcopus pias prædecessorum nostrorum consuetudines cum Mutinensi capitulo, & eius voluntate, & consensu expresso videlicet cum Ioan-

Ioanne Archipresbytero, Vidino Præposito, domino Bartholomæo de Boschettis, domino Gordo, domino Francisco de Foliano, domino Iacopino Tancoltini Ecclesiæ Mutinensis canonicis ad preces, & instantiam dilecti nostri Vbaldini massarij domus, & operis sancti Geminiani humiliter, & deuote supplicantis diligenter, & vnanimiter attendentes, præcipue in ijs, in quibus speciali prærogatiua obsequij beati Geminiani patroni nostri fabricæ virorum, ac mulierum longinquam perspeximus deuotionem certis temporibus, ac diebus hactenus honoratam, nec non & in præsentiarum studiosa deuotio eorundem decorant, & decorat, affectione multimoda prouocamur huiusmodi consuetudines approbare. Quapropter mandamus, & firmiter sancimus, vt de cætero nuncij fabricæ memoratæ dumtaxat cuiuslibet anni septimana, quæ dicitur sancta, & illa septimana, in qua euenire contigerit omnium sanctorum festiuitas, eleemosynas, & grata subsidia libere percipiant, exclusis tam de Ecclesijs, quam de alijs locis ciuitatis, & diœcesis Mutinæ Quæstuarijs vniuersis. Insuper volumus, & mandamus, vt secunda feria cuiuslibet mensis, in qua maioris Ecclesiæ campana pulsare contigerit pro calendis, campana aliqua eadem die alibi in mane non pulsetur pro populo conuocando, & sicut in prædictis duabus septimanis, ita & in huiusmodi secundis ferijs omnes Quæstuarij, & quicumque alij, vel aliquibus eleemosynas petere vellent cum tobalea, seu panno in disco, aut sine disco, siue cum literis cuiuscunque remissionis per Massarium fabricæ, vel per eius nuncios de Ecclesia penitus expellantur auctoritate nostra, collecta, si quam tunc fecerint, nihilominus spolientur in vtilitate dictæ fabricæ conuertenda. Hæc autem omnia sub pœna excommunicationis præcipimus obseruari, & de omnipotentis Dei misericordia, & meritis beatissimæ Virginis Mariæ, nec non & gloriosissimi Geminiani Patroni nostri confisi, omnibus qui prædictis diebus eleemosynas prædictæ fabricæ de bonis proprijs largientur, quadraginta dies de iniuncta sibi pœnitentia in domino misericorditer relaxamus. In huius autem rei euidentiam pleniorem iussimus huic paginæ nostrum sigillum appendi, & dictum Capitulum suum similiter sigillum iussit appenni, & præsens scriptum manu propria roborari iubemus.

Actum Mutinæ in Episcopali Palatio præsentibus, & rogatis dominis Magistro Gerardo Archipresbytero Bononiensi, doctore decretalium, Raynerio Archipresbytero de Albareto, Bonauentura clerico sancti Thomæ de Lama, & Alberto Criuellario.

Ego Petrus notarius quondam Bonifacij Aspectati filius interfui, & præcepto dicti domini Episcopi, & voluntate, & consensu dicti capituli Mutinæ rogatus scripsi.

Floruit Alberti temporibus B. Gerardus Rangonus ex ordine sancti Francisci. Decessit autem Albertus plenus meritis anno 1264. Cui omnium iustissimæ lacrymę parentarunt tamquam sanctitatis laude præstanti. Gentis Boschettæ scutum fere bipartitum, sex fascijs miniatis in campo argenteo deorsum, sursum cæruleum.

38 MATTHÆVS è nobilissima Piorum familia Cathedralis canonicus, Præpositusque sancti Georgij de Sanazero, decedenti Alberto subrogatus est anno 1264. Sanctimoniæ antecessoris propior æmulus. Sensit & Matthæus ea ruina partium plura incómoda, ac præcipue in seditione illa insigni, qua Mutinenses Guelphi, adiuuantibus Florentinis, Gibellinos obstinatissimis per multos annos animis eiecerunt, anno 1264. die 14. mensis septembris. Quem ciuilem æstum vt aliquando tandem sedaret, nihil omisit Matthæus, quod ad probum, piumque Pastorem posse facere videretur. Qui demum inueteratæ probitatis apud conciues suos tantæ fuit auctoritatis, vt Pijs, Gibellinorum partium antesignanis, exactis magna ex parte vitijs est restinxisse odia. Vixit Matthæus vsque ad annum 1280. atque cum secunda optimi Pastoris fama decessit è viuis. Fundauit, ædificauitque xenodochium Salsarum, vt vocant, in curte sancti Petri in Insula.

Matthæo defuncto, capitulum ad electionem processit, qui cum in partes sese diuisisset, vna Hugolinum Boschettum postulauit in Præsulem, altera Manfredum de Præsulibus Archipresbyterum de Baiona Mutinensis diœcesis elegit. Hugolinus post paucos menses viam vniuersæ carnis ingressus, Manfredus electioni cessit. Nicolaus Tertius Papa Episcopum Firmanum adlegit, qui transiturum ad hanc Ecclesiam tenuit, pauloque post Nicolao defuncto, Martinus Quartus de plenitudine potestatis sequentem Arditium sublimauit ad sedem, vt habetur in Reg. Vatic.

39 ARDITIVS Mediolanensis, e nobili Comitum familia, cum legum peritissimus esset Romanæque curiæ aduocatus, atque Mediolanensis Ecclesiæ Primicerius, ad Mutinensem sedem ascendit anno 1281. 10 Kal. ianuarij, ex Reg. Vaticano Epist. 118. fol. 36. anno 1. Ecclesiasticam libertatem impense defendit. Quamobrem auctor fuit aliquot decreta Mutinensis senatus contra Ecclesiasticam libertatem abrogandi antiquandique, vnde a Latino Vrsino Cardinali Insubriæ Legato anathema ignominiose retulerat, sed agente Arditio, & suæ Ecclesiæ libertas illibata permansit, & violentis legibus abrogatis censuras Ecclesiasticas senatus excussit. Mediolanum deinde Arditius profectus est, vbi decessit 1286. sepultusque apud Ecclesiam sancti Laurentij Maioris. Mitram auro, gemmisque distinctam, cum argenteo pastorali baculo, Mutinensi Ecclesiæ ex testamento legauit; Philippo eius successore excipiente legatam.

40 BARTHOLOMÆVS Boschettus nobilis Mutinensis, filius Simonis, patriæ Episcopus adlectus est anno 1286. breuis Pontifex fuit, vt Sansouinus atque Paninus, de quo nulla in Regestis Apostolicis habetur mentio, fides penes ipsos esto.

41 Fr. PHILIPPVS ex Ordine Minorum in humanis, diuinisque literis nobiliter eruditus ad Mutinensem clauum admotus est anno 1287. atque 8. die decembris sui Episcopatus inijt possessio-

sessionem. Huius Episcopi temporibus, hoc est anno 1289. Mutinenses Gibellinorum Guelforumque attriti bellis sequestribus Philippo Lanfranco Rangonio, Vidoneque de Vidonis Opizzoni Atestino se dederunt, qui iuratus, ciuitatem suscepit regendam, tuendamque: falluntur autem Pigna, ac Leander Albertus, cum narrant, per Vidonem Mutinensem Episcopum Principem Atestinum Mutinam suæ ditionis fecisse, cum per illud tempus Philippus viueret, vt recte Selingardus de Episcop. Mutinensib. Decessit autem hic optimus Præsul. anno 1290.

42 IACOBVS in Mutinensi sede florebat 1290. fuitque superstes vsque ad annum 1311. Eiusdem Iacobi tabulę extāt ad fauorem fratrum Ecclesiæ sancti Donini Mutinæ in hæc verba.

Iacobus miseratione diuina Mutinensis Episcopus.

Dilectis fibl in Christo fratri Laurentio de Picicoctis Priori loci, & Ecclesiæ S. Donini ordinis S. Augustini ciuitatis Mutinæ, & fratribus dicti loci, & Ecclesiæ, eorumque successoribus salutem, & in Domino pœnitentiam fructuosam. Pastoralis officij diligētia propherico docetur oraculo errantem ad semitam reducere veritatis, ait enim suo vaticinio Hieremias, si separamus preciosum a vili, quasi os Domini erimus. Sane vestra nobis exhibita petitio hanc seriem continebat. Frater Laurentius de Picicoctis Prior loci, & Ecclesię sancti Donini ciuitatis Mutinæ ordinis sancti Augustini, & ipsi fratres, & capitulum dicti loci significant sanctitati vestræ propter longam absentiam fratris Vetuli Prioris quondam dicti loci, & propter longam infirmitatem, & debilitatem eiusdem, ipse locus ad tantam desolationem deuenit, & fratres sæpe dicti loci ad tantam sunt desolationem prolapsi, quod nisi opportuno eis, & salubri remedio consulatur eisdem, vix iam spiritualiter, quam temporaliter adijcient, vt resurgant, & Idcirco dictus frater Laurentius Prior, & fratres dicti loci super pluribus excogitantes remedijs, vt ipsorum prouideretur statui, & saluti, & in eis, & in ipso loco reformaretur honestas, & regularis obseruantia impleretur, omnisque dissolutionis, & vagationis tolleretur materia, deliberauerunt, habito consilio sapientium, seipsos, & locum prædictum cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis ordini fratrum Eremitarum sancti Augustini tradere, & transferre, cum non videant nec cognoscant, quod per aliquem alium modum ita bene eorum status valeat reformari. Quare supplicant idem Prior, & fratres, & petunt a benignitate vestra, quatenus super præmissis animarum eorum, & corporum desolita vestra pietate compatientes eisdem seipsos, & dictum locum sancti Donini cum omnibus iuribus suis mobilibus, & immobilibus, priuilegijs, indulgentijs, & gratijs per quācumque personam ipsi loco, & fratribus eiusdem loci concessis, prædicto ordini fratrum Eremitarum tradēdi, & transferendi licentiam dignemini concedere, & consensum, eximendo ipsum locum sancti Donini, & omnia eius, ac etiam Priorem, & fratres eiusdem loci ab omni lege iurisdictionis, & diœcesana, vt in omnibus eadem exemptione gaudeant, immunitate, priuilegijs, & gratijs & indulgentijs, ac cōsuetudinibus, quibus locus, & ordo supradictorum fratrum Eremitarū de Mutina noscitur congaudere. Insuper ea nunc benedicere primarium lapidem ac ipsum lapidē benedictum tradere Velitio Priori fratrū Eremitarum prædictorum, & eidem committere, vt ipsum lapidem ponere possit, & Ecclesiam cum cœmeterio construere, vbicunque decreuerint supradictus Prior, & fratres Eremitæ sancti Augustini de Mutina a dicto loco sancti Donini infra vsque ad stratam publicam inter circam, & foueam ciuitatis, non obstante alicuius personæ contradictione, quæ vestræ iurisdictionis existat. Concessionem autem huiusmodi, & licentiam taliter concedere, & roborare velitis, vt perpetuam habeat firmitatem. Quare nos considerantes, quod iustis petentium desiderijs non est denegandus assensus, & attendentes, quam preciosum est in obseruantia regulari deseruire omnium conditori, & quam vile est religioni obnoxios pati, & religionem subire desolationem, ac dissolutionibus lasciuis, & vagationibus inhærere, decreuimus vestram huiusmodi petitionem admittere, vt quod preciosum est, separemus à vili, & errantem ad salutis semitam reducamus. Igitur præfatam petitionem vestram super ea deliberatione habita diligenti admittentes benigne tradendi, & transferendi vos, ipsumque locum sancti Donini cum omnibus iuribus suis mobilibus, & immobilibus, priuilegijs, gratijs, & indulgentijs per quamcunque personam ipsi loco, & fratribus eiusdem loci concessis ordini fratrum Eremitarum supradictorum vobis de consilio fratrum nostrorum, & consensu videlicet canonicorum & capituli Mutinensis licentiā tenore prę sentium exhibemus, & ipsi traditioni, & translationi nostrum infrascriptum assensum, eximentes vos, ipsum locum sancti Donini, & omnia iura ipsius, ac etiam Priorem, & fratres eiusdem loci ab omni lege iurisdictionis, & diœcesana, decernentes, vt in omnibus, & per omnia idem locus sancti Donini, idemque Prior, & fratres, & bona dictorum fratrum, & loci eadem exemptione, libertate, & immunitate gaudeant, nec non & priuilegijs, gratijs, & indulgentijs, & consuetudinibus, quibus locus, & ordo supradictorum fratrum Eremitarum de Mutina in omnibus noscitur congaudere. Pro qua quidem licentia, & assensu, ac etiam exemptione, traditione, & translatione decernimus in signum consutatæ proprietatis, & ad indicium vestræ perceptæ plenariæ libertatis per vos vestrosque successores præstari annuatim debere nobis, nostrisque successoribus, & Episcopatui Mutinæ in festo sancti Geminiani, vel infra eius octauā duas libras ceræ nomine census. Insuper primarium lapidem per nos benedictum eā nunc præsentialiter damus, & tradimus Priori conuentus prædictorum fratrum Eremitarum de Mutina plenam, & liberam potestatem, concedentes eisdem, ac super hoc vices nostras sibi totaliter committentes ipsum lapidem ponendi pro Ecclesia, & cœmeterio construen-

struendis, vbicunque prædicti Prior, & fratres Eremitani Ordinis sancti Augustini decreuerint a dicto loco sancti Donini infra vsque ad stratam publicam inter Circam, & foueam ciuitatis, non obstante conditione alicuius personæ nostræ iurisdictionis, saluo, & reseruato monasterio S. Euphemiæ ciuitatis Mutinæ censu vnius libræ ceræ, & nouem denariorum Mutinæ paruorum, quem vos eidem monasterio consueuistis, & tenemini reddere annuatim. In cuius rei maius testimonium, & euidentiam pleniorem hoc præsens publicum instrumentum nostri sigilli, & sigilli capituli Mutinensis appensione fecimus communiri, & subscriptione nostrorum canonicorum & Mutinæ Capituli roborari.

Actum in Episcopali Palatio Mutinæ anno Domini a natiuitate eiusdem millesimo ducentesimo nonagesimo secundo, indictione quinta, die Sabbati duodecimo mensis iulij, præsentibus testibus dominis Ianne Archipresbytero Plebis de Montibus, Bennate de Pulisina, Gulielmo Guidoto, Francisco filio Domini Vguzoni de Boccalatis, Alberto filio domini Aegidij quondam domini Marci de Ferraria.

Ego Bartholomæus de Barillarijs Notarius, & scriba dicti venerabilis Patris prædictis omnibus interfui, & de mandato suprascripti Reuerendi Patris scripsi, & publicaui.

Et ego Bonincontrus Archipresbyter Ecclesiæ Mutinensis prædictis omnibus interfui, & consensi, & ad maius testimonium manu propria me subscripsi.

Ego Pilus Guerra canonicus Mutinæ interfui, & cõsensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Vbertus de Bobio canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Barnabæus de Boschettis canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Iacobus de Canzolino canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & præsenti manu mea subscripsi.

Ego Cynthius canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Bonadamus de Boschettis canonicus interfui, & consensi, & præsenti manu mea me subscripsi.

Ab eodem Episcopo Iacobo fuit concordata quęstio, & controuersia, quæ vertebatur inter illos de Balugola super palafreno Episcopi, & super equo, & armis facientis duellum; tabulæ huiusmodi compositionis sunt infrascriptæ, videlicet.

In Dei nomine.

Anno eiusdem natiuitatis 1291. Indictione 4. Mutinæ in camera domini Episcopi, die Iouis quarto mensis ianuarij præsente domino Consorto de Barbarino iudice, domino Federico de sancto Marco, domino Bernardo de Balugola, Anselmino, & Francisco Munegato familiaribus domini Episcopi, & domino Iacobino de Mombaranzono testibus rogatis, & vocatis. Cum hoc esset, quod venerabilis Pater dominus Iacobus Dei gratia Episcopus Mutinensis inuestisset de iure feudi dominos de Balugola de feudo antiquo, quod ipsi, & sui prædecessores tenuerunt ab Episcopatu Mutinæ, & nunc tenent, videlicet de Palafreno, quem habere debent ab Episcopo, quando primo consecratus intrat ciuitatem, & de feudo, & de custodia camporum, & duellorum, de qua custodia habere debent; septem libras Imperiales, & vnum Imperiale, & equum, si equester fieret duellum, & arma succumbentis seu deteriorem partem habentis, & de omnibus, & alijs feudis antiquis, quæ legitime ostenderint habere debere, ita quod nõ sit contra formam sacramenti ipsius domini Episcopi, secundum partes contingentes vnumquemque ipsorum, prout de prædictis omnibus plenius continetur in quodam instrumento scripto sub millesimo ducentesimo nonagesimo, indictione tertia die vigesimo mensis nouemb. manu mea Beumati de Pulisma notarij, Ipsius domini Episcopi & dominus Lanfranchinus filius quondam domini Pipioni de Balugola coram prædicto venerabili Patre domino Iacobo Dei gratia Episcopo Mutinensi peteret sententiari, & pronunciari quartam partem dictorum feudorum palafreni, duellorum, & armorum, denariorum, & equorum si equester fieret duellum, & aliorum feudorum antiquorum, quæ acquisiuisset, ac etiam Iure feudi inuestitus fuit Zacharias filius quondam domini Francisci de Balugola, ad se pertinere, ac etiam ab ipso domino Episcopo inuestiri, petitioni cuius contradicebat Franciscus domini Zachariæ de Balugola, dicens patrem suum non potuisse alienare prædictam quartam partem, & petens etiam sibi debere fieri inuestituram de prædicta quarta parte prædictorum feudorum, & hoc dicebat cum auctoritate domini Iacobini de Mombaranzono dati sibi . . . . vnde prædictus dominus Episcopus auctoritate, qua fungitur, visis instrumentis, & rationibus vtriusque partis, volens prædictam quæstionem, & discordiam sedare, sententiauit, & pronunciauit, ac etiam iure feudi inuestiuit cum annulo, quem suis tenebat in manibus, prædictum dominum Lanfranchinum recipientem pro se, & filijs suis masculis, & legitimis tantum, & heredibus ab eo descendentibus de duabus partibus quartæ partis prædictorum feudorum, & ipsum Francischinum recipientem pro se, & suis filijs masculis, & heredibus, & legitimis tantum ab eo descendentibus de tertia parte prædictæ quartæ partis prædictorum feudorum, ita quod per hanc sententiam seu pronunciationem, & inuestituram non intelligatur aliquod innouatum de feudo Rocchæ sanctæ Mariæ . . . . . . & iurisdictionis ipsius Rocchæ in præiudicium ipsius domini Lanfranchini, & præcepit vtrique parti, scilicet prædicto domino Lanfranchino, & prædicto Francischino, præsente domino Iacobino eius curatore, & suam auctoritatem præstante, & consentiente, quod prædictam sententiam, & pronunciationem, & inuestituram debeant sibi ad inuicem ratam, & firmam habere, & tenere, & in vllo contrafacere, vel venire sub amissione suæ partis feudi prędicti, & sub obligatione omnium bonorum suorum præsentium, & futurorum, quod ad dictum Dominum Episcopum, & Episcopatum deueniat in præsenti & ego Beumatus de Pulisma notarius domini Episcopi supradicti scripsi, & præsens fui, & rogatus fui.

Idem Episcopus confirmauit institutiones pluriam hospi-

hospitalium diœcesis Mutinensis, videlicet de an. 1292. confirmauit institutionem hospitalis Terræ Finalis, & de anno 1297. approbauit institutionem hospitalis de Montexio, & de anno 1298. confirmauit institutionem hospitalis castri sancti Felicis, & de eodem anno approbauit institutionem hospitalis in loco, vbi dicitur Via noua, qua itur Carpum, & tandem de anno 1302. approbauit institutionem hospitalis de Aquareto. Hoc sedente Episcopo floruit Nicolaus de Mattarellis Mutinensis iuris consultus celeberrimus, cuius scripta in iure ciuili magno non solum famæ ipsius, & nostræ ciuitatis detrimento, sed etiam graui omnium studiosorum iactura deperdita sunt; licet aliqui asserant, nescio qua ratione ducti, scripta ipsa in ciuitate Lucæ asseruari. Hic egregius doctor hisce temporibus, dum Patauij publice iura ciuilia interpretaretur, vocatus a ciuibus suis ad reformandum ciuitatis statum, quæ se in libertatem vindicauerat, Mutinam venit, vbi statum ipsius Reipublicæ vna cum alijs ad id deputatis optime reformauit.

43 BONADAMVS Boschettus, ex canonico cathedralis Episcopus euasit Mutinensis anno 1311. Hic cum ob singularem morum probitatem omnibus charus esset, gestiente præ lætitia populo, inaugurationem, obtentique Episcopatus possessionem accepit. Viennensi concilio sub Clemente V. interfuit, reuersumque ad Ecclesiam suam, Gibellini victores cum eius gentilibus, Rangonijsque Mutina expulerunt circa finem eiusdem anni 1311. Itaque ob nefarium factum idem Clemens horrendo anathemate, notauit contumaces, honoreque ciuitatis Mutinam spoliauit. Postquam autem Bonadamus remigrauit in patriam, ibi decessit 1314. Fallitur autem Sansouinus, cum affirmat hunc decessisse anno 1318. die 28. mensis ianuarij: etenim hoc ipso anno 1314. Mutinensis sedes vacua erat, sequenti vero anno Bonincontrus electus est ex decessu Bonadami, vt ex diuersis Ecclesiæ Mutinensis monumentis perspicue eruitur.

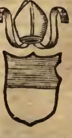
44 BONINCONTRVS è Floriano in Mutinensibus collibus, amœno oppido, cum esset Archipresbyter cathedralis vicesriusque Raynaldi Archiepiscopi Rauennatis, capitulique Mutinensis ex decessu Bonadami procurator, in concilio ibi celebrato, clericali toto applaudente senatu, Mutinensis Episcopus adlectus est anno 1315. vir suo seculo singulari doctrina insignis. Mutinam fratres Carmelitas introduxit. Decessit autem anno 1318. 5. Kal. februarij, inque cathedrali sepultus est. Post Bonincontri autem excessum, clericalis senatus, discissis studijs Matthæum de Gorsano Priorem sancti Iacobi de Columbario, ac Vidonem de Guiscis elegit. cuius postremi electionem Ioannes XXII. Pontifex ratam habuit, vt videre est in libro prouisionum Prælatorum.

45 VIDO de Guiscis Episcopus Mutinensis, electus, & confirmatus est anno 1318. Celebris illorum temporum iurisconsultus, vt prodit Ioannes Andreas, qui plures quæstiones ab eo disputatas prodidit. Nepos fuit Vido doctissimi illius viri, quem per antonomasiam, clarissimamque eruditionem, proprio nomine suppresso, Bononiensem Archidiaconum vulgo appellabant. Anno 1320. celebrata Synodo, plures salutiferas tulit leges, atque decreta. Ioannes XXII. exoratus a Vidone, mensam Episcopalem auxit, ditauitque parochiali Ecclesia sancti Pancratij de Fredo. Quam deinde vnionem confirmauit Benedictus XII. Adhuc Vido sedebat, cum pulcherrima sacra cathedralis turris vltimam manum accepit, vt fidem facit inscriptio, quæ insculpta est suggesto Basilicæ.

Annis progressi de sacra Virgine Christi
Vndenis geminis, & iunctis mille trecentis.
Hoc Thomasinus de ferro planta Ioannis
Massarius sancti venerandi Geminiani
Fingi fecit opus, Turri quoque fine nitere.
Atribus Henrici scriptoris Carionensis.

Cæterum Vido Mutinensem Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1337. Translatusque est ad Concordiensem Episcopatum.

45 BONIFATIVS Mutinensis, canonicus Vicentinus I. V. D. in minoribus constitutus, ad eandem sedem assumptus anno 1337. 6. idus maij, ex Reg. Vatic. Ep. 177. an. 2. Benedicti 12. P.P. vix super quatuor annos Mutinensem administrauit Ecclesiam absens, translatus ad Comensem Ecclesiam 1340. a cuius discessu ad duos annos tenuit interregnum.

46 Fr. ALEMANNVS ex nobili Donatorum familia Florentinus Ordin. Minorum insignis Theologus, Suanensis antea Episcopus in Hetruria ad hanc Ecclesiam assumptus est anno 1342. 15. Kal. augusti, insecutoque anno emphyteotico iure è Balugola gente nobilibus concessit Roccham S. Mariæ, equique iura, quo Mutinenses Episcopi, vbi primum obtenti Episcopatus solemni ritu ineunt possessionem, deuehuntur ad sedem, vt eius antea antecessores fecisse narrantur. Decessit autem Alemannus anno 1352. Insignis vetustæ gentis Donatæ scutum semipartitum, superius miniatum, inferius argenteum, ex qua prodijt ille belli fulmen Cursius, de quo Varinus noster lib. 3.

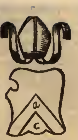
At Donata domus longe fortissima bello est.
Belliger hinc Cursus, Syllani gloria Martis.

ALDO-

47 ALDOBRANDINUS filius marchioni Renaldi III. Atestini Adriensis Episcopus ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1352. Hic paruum sacellum, vbi in cathedrali sancti Tarasij reliquiæ requiescunt, construendum curauit: iuriumque sibi cõcreditæ Ecclesię adeo retinens fuit, à vt VI. Innocentio Pontifice impetrarit sibi liceret ablata repetere ab ijs, qui, quæ spectarent ad Ecclesiam Mutinensem, aliquando quouis quæsito iure in se traxissent, intentato prius contumacibus anathemate per delegatos Episcopos Bononiensem, Florentinum ac Regiensem. Quo sedente Amadeus olim comes Sabaudiæ & dominus Glabariæ, & Augustæ Marchio & Princeps in Italia obtulit lampadem argenteam Ecclesiæ cathedrali pro illuminatione imaginis B. Mariæ de Columna, obtulitque petiam terræ bubulcarum vndecim positam in Burgo Albetti in suburbijs Mutinæ. Tabulæ donationis confectæ fuerunt die 3. ianuarij, indict. 12. anno 1364. Eodem tempore pio cuiusdam Filesij voto, & ære supra fornicem portæ maioris forum respicientis posita fuit ænea diui Geminiani statua, quæ adhuc ibi manet, & quarta campana addita fuit Turri cathedralis. Cæterum Aldobrandinus cum plures annos Mutinensem administrasset Ecclesiam, ad Ferrariensem denique fuit translatus.

48 VIDO de Baisio olim canonicus Mutinensis, postea sacri Palatij auditor sanctæque Romanæ Ecclesiæ in Insubria Legatus, ad Mutinensem euasit Ecclesiam anno 1380. Huius Episcopi temporibus Mutinenses canonici sancti Saluatoris Ecclesiam Seruitis fratribus annuo sibi reseruato censu concesserunt. Decessit Vido anno 1382. legum peritia longe clarissimus, quique Bononiensis illius Archidiaconi patrui videretur propius virtutes referre.

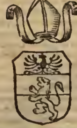
49 Fr. DIONYSIUS de Restanis Mutinensis, ex ordine Eremitano sancti Augustini ob suam doctrinam, probitatemque morum Mutinensem sedem adeptus est anno 1384. Quatuordecim annos in ea dignitate transegit, decessitque singulare Christianæum virtutum exemplar anno 1400. sepultusque est apud suos Eremitanos, vbi opere segmentato super organum eius perspicitur effigies, coliturq; a suis tamquam jam beatitate donatus.

50 PETRUS Boiardus Ferrariensis creatus fuit Mutinensis Antistes anno 1400. insecutoque anno ad patriam Ferrariensem sedem fuit translatus 9. Kalen. februarij 1401. Huius Episcopi meminit Angelus in consilio 274.

51 NICOLAUS Boiardus Ferrariensis, Petro Boiardo suffectus est, cum esset Præpositus cathedralis Ferrariensis anno 1401. 9. Kalen. februarij. Aliquot constitutiones, decretaque condidit, vt clerum, canonicosque ad puriorem vitam instituerct anno 1407. Vsus pro vicario est quodam Dominico de sancto Geminiano celebri insignique doctore. Vita functus est an. 1414. sepultusque est in cathedrali.

52 CAROLUS item Boiardus Nicolao subrogatus est anno 1414. 2. Kalen. maij. Huius Episcopi temporibus Eugenius Quartus Pontifex mandauit, vt capitulum, clerusque Mutinensis ex ritu sanctæ Romanæ Ecclesiæ diuinum canonicarum horarum pensum deinceps persolueret: idemque Carolus, mandante Martino V. Pontifice, simul cum Imolensi Episcopo iuramentum fidelitatis excepit Nicolai Albergati electi Bononiensis, ante inaugurationem præstari solitum. Gaspare Rangonio pro Vicario vsus est, ac postea Thoma de Thrighionis Episcopo Brugnatansi, Mutinensem Ecclesiam 24. annos Carolus administrauit, eoque munere se exoluit anno 1436. protulitque deinde ætatem per aliquot annos. Concilio Florentino interfuit 1439. atque in hæc verba eius concilij decreta subscripsit: Carolus Episcopus olim Mutinensis. Hinc autem, atque ex actibus consistorialibus perspicue cuitur error Silingardi, qui Carolum narrat postremam diem obijsse anno 1431.

53 SCIPIO de Mainentibus Ferrariensis, ad eandem sedem promotus est anno 1436. die 30.

mensis octobris. Vir doctissimus, & maxima eruditione preditus, cuius alumnus fuit Bartholomæus Rouerella, postea Cardinalis Rauennæ Archiepiscopus, de quo Vespasianus in eius elogio. Hic vna cum canonicorum cathedralis consilio de nouo in eadem Ecclesia scholatium magistri dignitatem erexit, quæ antea in dicta Ecclesia fuerat. Hic etiam concilio Florentino interfuit 1439. Decessit autem Ferrariæ anno 1444. sepultusque est in templo D. Francisci in marmoreo rubeo sepulchro, vbi eius effigies cum gentilitijs stemmatibus spectantur: quæ anhelantem leonem cum aquila continent hac præloquente inscriptione.

Scipioni Mainenti
homini doctissimo, prudentissimo
optimo, & viro rarissimo
qui fuit Episcopus Mutinensis
plebi gratissimus ob eius merita,
& heu si diutius vixisset
nostræ ciuitatis
singulare decus fratres pientissimi
hoc Monumentum
posuere.

54 IACOBVS Antonius a Turre, in iugis Mutinensibus ignobili loco ex obscuris parentibus natus, virtute autem longe clarissimus, clare gestis, plenoque decoris erga Pontifices obsequio ad honores sibi viam aperuit. Primum enim ab Eugenio IV, cui fuerat in paucis charus, Regientem in Insubria Pontificatum obtinuit: inde ad Mutinensem fuit translatus anno 1444. 14. Kal. nouembris. Hic comitis, Principisq; Mutinensis titulo condecoratus est maximoque vitæ, virtutisque splendore dignitatem illam sustinuit. Ad eius arbitrium, Mantuanique Episcopi, lis de confinijs inter Regium Gonzagoique de Nuuolaria tandem dirempta est, anno 1449. Cum existimatione claras opes congessit, quippe qui opulentam Abbatiam sancti Bartholomæi extra muros Ferrariæ cum prioratu S. Romani eiusdem ciuitatis habuit cōmendatam. Diuersos habuit Suffraganeos, Iacobum scilicet de Cadignatio Firmilianensem Episcopum, ac Benedictum de Doucdris Cremonensem Episcopum Tripoliensem. Conuentui a Pio Secundo Mantuæ celebrato interfuit. Inde Episcopus Parmensis fuit anno 1463. Narrat Silingardus Iacobum Antonium obijsse anno 1462. sepultumque fuisse in cathedrali; sed ex reperto successore anno 1463. cum quo Parmensem Ecclesiam commutauerat, omnino videtur aberrasse, cum Iacobus Antonius è vita cessisset anno 1475. vt postea dicemus.

55 DELPHINVS a Pergula, Vmber, oppido ditionis Vrbinatis, paulo ante Parmensis Episcopus, ad Mutinensem Ecclesiam translatus est 1463. Pro vicario habuit Iacobum Balugulā cathedralis Præpositum, magnæq; existimationis doctorem. Delphinus fato functus est an. 1465.

56 NICOLAVS Sandonninus Lucensis, qui Paulo Secundo antea fuerat a secretis, ab eodem Pontifice Mutinensem sedem obtinuit. 1465. Quinque omnino annos obtenti Episcopatus prohibitus est possesione a Borso duce Ferrariensi, qui ægre ferebat Lucensem in Mutinensi throno sedere, cuius publica res soleret de confinijs Mutinensi ditione sæpius facessere negotiū. Nec vt reciperetur, valuit interdictum, aut ira Pontificis; vnus Papiensis Cardinalis repertus est, qui amicissimus Nicolao, litem omnem componeret, censurasque in contumaces desæuientes discuteret. Itaque aliquando tandem Nicolaus ad Ecclesiam suam profectus est, celebrataque Synodo, saluberrimas leges tulit, in quibus illæ eminuerunt, de monialium clausura, deque matrimonijs tribus festiuis diebus in Ecclesia publice nuntiandis. Magna ex parte Episcopale Palatium refecit, vt in marmorea quadam inscriptione legitur eiusdem gentilitijs stemmatibus subiecta.

NICOLAVS LVCEN.
ANTISTES MVTINÆ
HAS ÆDES A FVNDAMENTIS
CVRAVIT FIERI
AN. M.CCCC.LXVI.
HERCVLE DVCE ESTENSI
DOMINANTE.

Cæterum Nicolaus adeo valebat dexteritate agendi, vt dum obtenti Episcopatus aditu excluderetur, Montis Casini nobilis cœnobij ex præcepto Pontificis nomine vicarij curam gesserit anno 1475. sub Sixto Quarto Pontifice munere Legationis in Gallijs egregie functus est, vt inter Ludouicum Gallorum Regem, Carolumque Burgundiæ ducem pax coiret. Quo munere functus ad suam redijt Ecclesiam, illamque administrauit vsque ad annum 1479. ac deinde commutata sede Lucensis Episcopus fuit.

57 IOANNES ANDREAS de Bociaclis Regiensis electus est Episcopus Mutinensis anno 1479. vir optima virtutis fama, singularique doctrina, ac dexteritate agendi clarissimus. Itaque sub Sixto Quarto, ad Ferdinandum Siciliæ Regem Legatus profectus est, quæsitorque Sabaudiæ fuit. Ad Innocentium VIII. Sextumque Alexandrum ex missu Herculis Atestini cumulatissime oratoris partes gessit. Monasterium sanctæ Mariæ de Misericordia in Mutinensibus suburbijs collocatum auxit nobili Prioratu sancti Iacobi de Columbario. Quod deinde cœnobium temporibus Alexandri Sexti, eum inde moniales excessissent, monachis Cisterciensibus fuit attributum. Quibus iterum vel ad ampliandos ciuitatis muros, vel ad prædiuites censusillos in publicum vsum ciuitatis conuertendos, inde eiectis, fortunis exutis nudus titulus mansit, coram Romana Rota interim lite pendente. Hunc titulum, cum nos regiminis Thusciæ prouinciæ essemus, ac Septimiani monasterij Abbas, in Nicolaū Baccettum præceptorem nostrū emeritæ senectutis Monachum, ac similitudine studiorum nobis coniunctissimum conferendum curauimus. Cæterum Ioannes Andreas partem Episcopatus, quæ vergit ad Aquilonem, construxit, vt breuis, quæ illic prostat inscriptio prodit. Igitur carus populo, cui cum laude prudentiæ, pietatisque profuerat, moritur Romæ 1497. sepultusque est in Templo Pacis cum sequenti epitaphio.

Ioanni Andreæ Bociacio
ex Regio Lepidi iurisconsulto
Episcopo Mutinensi
ad Ferdinandum Siciliæ Regem
Sixti Quarti Pont. Max.
Legato Patrimonij
Dioceti hæreticæ noxæ quæsitori
apud Sabaud.
sub Innocentio VIII. & Alexandro VI.
Pontificibus Maximis,
negociorum Herculis Ferrariæ Ducis
oratori, executores ex testamento
benemeriti posuerunt
anno salutis
M.CCCC.LXXXXVII.

58 IOANNES BAPTISTA Ferrarius modicis, sed honestis parentibus Mutinæ natus, variantis, fallacisque fortunæ haud ignobile fuit exemplum. Is enim cum Romam profectus Aulam Roderici Borgiæ inauspicato ruenis adhuc intrasset, eiusdem fauore consecutus est canonicatum patriæ cathedralis, ex cuius redditibus cum parcus, ac tenax, haud pœnitendam pecuniæ summam coacervasset, aliquot cancellariæ officia coemit, correctoris scilicet, solicitatoris, scriptorisque Apostolicarum literarum, sub Innocentio Octauo deinde in duodecim Abbreuiatoribus connumeratus, ex cuius decessu, cum ad Petri sedem Rodericus Borgia, cuius aulicus erat, obrepsisset, sub eo primum Ferrarius Referendarius euasit, mox & Datarius, tum & Apostolicæ Cancellariæ Regens. Cæterum magis valuit apud Ferrarium gratia Principis per fas, perque nefas augendi ærarij cura, quam iustum æquumque. Quamobrem eum sinistra fama maxima apud omnes ordinis homines deflagrauit inuidia. Interim tamen adblandiente fortuna Mutinensis Antistes declaratus est anno 1497. Quam ille Ecclesiam semper absens administrauit. Denique anno 1500. illum Alexander vocauit ad purpuram ad Titulum sancti Chrysogoni, eidemque Archiepiscopatum Capuanum attribuit. Sed neque congesti tituli, neque purpura vel auaritiæ labem, vel inuidiam potuerunt extinguere. Adhuc enim tamquam Valentinianæ crudelitatis, ac sacrilegæ rapacitatis administer omnibus erat inuisus. Quamobrem Sebastianus Pinzonus pretio coemptus oecisor, Ferrarium veneno sustulit, qui deinde sub decimo Leone fassus flagitium, debitas pœnas luit. Decessit autem in Vaticano Palatio anno 1502. 6. Kal. Augusti, sepultusque est in Vaticana Basilica, donec transferretur in patriam. Translatus deinceps cum ossibus Francisci fratris, & ipse successoris supra portam cathedralis Ecclesiæ requiescit. Defuncti congestas opes publicum ærarium exhausit, tametsi reclamante Francisco fratre, cui cum inhianti auarus Pontifex Mutinensem obiecisset Episcopatum, quasi obstructo ore, relatas in Fiscum diuitias cessauit repetere. Vixit Ferrarius annos quinquaginta, vir sanè in Aulæ Romanæ peritis numerandus, vt nomine Alexandri VI. Pontificia scriptæ ab eo Epistolæ produnt. Eius sepulchro hæc duodecim carmina incisa leguntur.

Hic situs Antistes Capuæ venerabilis atque
Maxima Ferrariæ gloria, spesque domus
Qui pariter Præsul Mutinæ rutilante Galero
Chrysogoni titulos sacraque signa tulit.
Ioannes Baptista fuit, cui nomen, & idem
In quo prisca fides religionis erat,
Cuius Alexander Romanus Pastor agebat
Sextus consilio grandia quæque suo,
Hæc illi frater patria & successor in isto,
Franciscus pario marmore clausus adest.
Dominus Hercules de Ferrarijs fieri fecit MDX.

60 FRANCISCVM Ferrarium fratrem Ferrarius Cardinalis excepit anno 1502. Præfuit annos quinque tanta cum laude pietatis, vt cum per id tempus contagium cum fame sæuiret, terraque

ræque motus ædificiorum minitaretur ruinam, nil Franciscus omiserit, quod ad optimum, prouidentemque Pastorem videretur spectare. Eius corpus in patrui sepulchrum intulere supra portam Ecclesiæ cathedralis.

61 HIPPOLYTVS Cardinalis Atestinus Archiepiscopus Mediolanensis, Mutinensem Ecclesiam habuit commendatam anno 1507. illamque administrauit vsque ad annum 1519. Quo ipso anno decessit. Suffraganeo vsus est Thoma Furnio Mutinensi, Episcopo titulari. De Hippolyto infra in Episcopis Ferrariensibus.

62 HERCVLEM Rangonium Comitem Leo Decimus ad Mutinensem sedem promouit, deinde etiam sub titulo sanctæ Agathæ vocauit ad purpuram. Hic ille Rangonius est, cuius mater Lucretia Bentiuola, regiæ munificentiæ fœmina Ioannem Mediceum, postea Decimum Leonem in Rauennate clade Legatum, ac in seruitutem abductum, mox clanculum elapsum excepit hospitio, opibusque fouit ad splendorem. Igitur Leo memori mente, gratoque animo Herculem primum adlegit Cardinalem 1517. deinde Mutinensem Episcopum 1519. cum prius fuisset Ceruiensis Episcopus. Cauensem etiam habuit sedem in Regno ac Nazareth in partibus infidelium, cum alijs opimioribus sacerdotijs. Hercules autem facilitate morum nulli fuit secundus, liberalitate autem tanta vt regium animum gerere videretur. Illius igitur exaggeratas virtutes laudauit Garimbertus, cum illum, amorem, decus, deliciasque sacri Senatus appellaret. Stephanus autem Ioanninensis in sua Medicea monarchia purpuræ splendorem illum appellat. In Mole Adriana è vita discessit, dum ibi cum Septimo Clemente Mediceo a Caroli Quinti victore exercitu obsidione premeretur, sepultusque est apud sanctam Agatham, cuius titulo fuerat insignitus, cuiusque templum ipse instaurauerat cum diuæ effigie hoc carmine exornata.

Diua tibi Rango dedicat effigiem.

Huius meminit Victorellus in additionibus ad Ciacconem, nosterque eruditus Florauantes Martinellus in descriptione Ecclesiæ S. Agathæ. Lilius Gregorius Giraldus, qui Herculis præceptor fuerat, in eius obitum hæc duo carmina scripsit, quæ longioris elegiæ instar esse possunt.

Occidis in media Rango surrepte iuuenta
Occidis ô Patrum magnum, Pater incrementum,

62 PYRRHVS Gonzaga filius Ludouici, ac Franciscæ Fieschæ creatus est Diaconus Cardinalis, ac Episcopus Mutinensis anno 1527. Hic Templum sui tituli instaurauit, in eoque gentilitia stemmata perspiciuntur. Scripsi in meis Additionibus ad Ciacconem decessisse Pyrrhum anno, quo fuerat titulo insignitus 1529. non autem anno 1527, vt Martinellus noster intellexerat in descriptione Ecclesiæ sanctæ Agathæ, errore lapsus a creatione, quæ incidit in annum 1527, ad tituli receptionem, quæ fuit in exordio an. 1529.

63 IOANNES Moronus Mediolanensis filius comitis Hieronymi, & Amabiliæ Fifiragæ natus anno 1509. 8. Kal. februarij, adhuc iuuenis à Clemente VII. adlectus est Episcopus Mutinensis

nenſis anno 1529. die 7. menſis aprilis. Hic ſub Paulo Tertio ad Regem Pannoniæ, atque Bohemiæ nuntius profectus eſt, apud quem perorauit cauſas ab anno 1536. vſque ad annum 1540. tanta vel Regis, vel Pontificis collecta gratia, vt purpuram ad titulum ſancti Vitalis meruerit anno 1542. Plures annos Mutinenſem adminiſtrauit Eccleſiam, ſingulari ſolicitudine, curaque optimo Paſtore digna. Itaque a veterno vitiocum conuerſis mulierculis monaſterium conſtruendum curauit. Societatis Ieſu Patres, Capucinoſque Mutinam introduxit, tribuſque ſynodis celebratis optimis legibus inſtituit clerum ad præſcriptum Tridentini concilij. Erexit ſeminarium, nihilque omiſiſſe videtur, quod curam paſtoralem requireret. Bis Mutinenſem Eccleſiam renunciauit, ſed cum regreſſu, quippe qui publicis Eccleſiæ negotijs diſtentus, propiorem gregi curam non poſſet impendere. Bononienſis Legatus fuit, collegij Germanici Romæ Protector, cuius etiam ſimul cum ſancto Ignatio ſi quis dixerit fuiſſe auctorem, haud multum aberrauerit. Auguſtam in Germaniam Legatus profectus eſt anno 1555. ac mox concilij Tridentini Legatus, & Præſidens. Quartaque Legatione ad Cæſarem in Germania perfunctus eſt anno 1564. ſub Pio autem IV. Gregorioque XIII Ianuenſes ad ciuilia odia conſternatos legatus fœdere iunxit Nouarienſi etiam Epiſcopatu condecoratus eſt. Ciſtercienſes, Benedictinos, Fratreſque Prædicatores protexit, tantaque prudentia fuit, ac ſingulari doctrina, vt Carolus Borromæus poſt patrui exceſſum, illum conatus ſit euehere ad ſedem. Cæterum ſenſit & ipſe haud vbique, & ſemper mortalibus fortunam ſimpliciter arridere. Quippe parum ſinceræ Chriſtianæ fidei ſuſpectum in Adrianam Molem illum Paulus Quartus concludi mandauit; poſt cuius exceſſum inde a ſacro collegio Cardinalium erutus, ſubque Pio Quarto de eo crimine ſubiectus iudicio, cum conſtantiſſime diluiſſet obiecta apud omnes fecundiſsima fama innocens triumphauit. Igitur tot legationibus functus, totque exornatus opimis ſacerdotijs, ætate grauis, cumque proſpera, aduerſaque fortuna conſtanter luctatus, plenus meritis Romæ deceſſit an. 1580. cum eſſet Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis decuſque ſacri ſenatus, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam. Eruditione præcipuus habitus eſt, ſcripſitq; nonnulla. Extat eiuſdem oratio ad Patres Tridentini concilij, aliæq; Epiſtolæ, quas dedit ad Cardinalem Polum, Corteſium, Paulum Iouium, Federicum Nauſeam, alioſque eius ſeculi eruditiſsimos viros.

64. Fr. ÆGIDIVS Andreæ de Foſchararijs Bononienſis ex Ord. Prædicatorum, ſacri Palatij Magiſter, ex Cardinalis Moroni ceſsione, a Iulio Tertio adlectus eſt Mutinenſis Epiſcopus anno 1550. die 15. menſis Martij. Hic Montem Pietatis erigendum curauit, collegiumque Puellarum Epiſcopi, vt vocant, eamque partem Epiſcopatus, quæ reſpicit hortos, pluraque alia geſsit, quæ ingenuum, piumque Paſtorem decerent. Cum Morono calumnijs circumuentus, Adrianam Molem pro carcere habuit, mox ſub Pio Quarto cum iudicibus ſuam innocentiam comprobaſſet, crimen diſcuſsit, & vincula. Concilio Tridentino interfuit, vbi Arcæ ſcientiarum a doctis omnibus tulit cognomen. Miſſale, Breuiariumque, vt vocant, Romanum corrigendum, caſtigandumque ſuſcepit, componendoque Romano Catechiſmo, cum Leonardo Marino Archiepiſcopo Lancianenſi, Franciſcoque Forerio Luſitano eiuſdem ordinis egregiam denique cum nauaret operam, fato Romæ ſubreptus eſt anno 1564. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam ante maius altare cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Fratri Aegidio Foſcherario.
Bononienſi Ordinis Prædicatorum,
Epiſcopo Mutinenſi
Religione, innocentia, liberalitate,
præſtantia, prudentia,
ac ſcientia diuinarum rerum tanta,
vt in publico Tridentino concilio Patres in
eius iudicio conquieſcerent,
qui Catechiſmo, Miſſali, & Breuiario,
in quibus maxime omnium elaborauit,
compoſitis,
Romæ obdormiuit in Domino
An. Domini MDLXIV. die xxiij decemb.
vixit annos LII. M. X. D. XXVI.
Fr. Ferdinandus de S. Ambroſio memoriæ
tanti viri obſeruantiſs. fecit
xv. Oct. MDLXVII.

Bononiæ in Eccleſia ſancti Petronij alia honoraria inſcriptio viſitur.

Fr. Aegi-

D. O. M.

Fr. Aegidio Fuscherario Magistro
Sacri Palatij,
Episcopo Mutinensi,
viro eruditione, integritate, & moderatione animi,
quas non solum in Eccl. administranda,
sed Tridentino etiam Concilio
Praestitit,
Longe omnium ornatissimo.
Obijt Romae anno M. D. LXIV.
Cum esset ad operam Catechismo conficiendo
nauandam vocatus, vixit annos
LII. M. X D. XXVI.
Camillus Fuscherarius F. Fratri optimo
posuit.

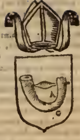
65 Fr. SIXTVS Nouocomensis, ex nobili familia de Viccdominis, ex iterata ecisione Moroni Cardinalis, ex ordine Praedicatorum ad Mutinensem sedem fuit assumptus anno 1571. Prudenter sibi concreditam administrauit Ecclesiam; tametsi vt plurimum asper moribus, inde sibi aerumnarum quandoque crearit periculum. Pro Alphonso Ferrariensium Duce in Hispaniam Legatus profectus est 1581. Illius temporibus Mutinam uenerunt fratres S. Francisci de Paula, qui in parochiali Ecclesia S. Barnabae deinde erexerunt coenobium. E vita discessit Sixtus 1590, sepultusque est in Ecclesia S. Dominici cum hoc epitaphio.

Xysto Vicedomino Nouocomensi
è coenobio Dominicano ad Episc. Mutinen.
delect. Io Moroni sapientiss.
Card: euecto
in quo per an. XIX. mens. .... dies..
Administra: incredibilis doctrinae,
atque integrit. specimen
praebuit,
nec non Io. Baptistae honestiss.
Eq. SS. Laz. ac Maur.
Eorundem Equitum per totam Insubriam
Praeceptori, vt vocant,
Rodoricus Eques Fr. amantiss.
Opt. Frat. P. C.
vix. Episcopus decem & nouem
Ann.

66 IVLIVS Cananus Ferrariensis, filius Ludouici, ac Lucretiae Brancaleonis natus anno 1524. nobilioribus artibus perpolitus Romam venit, subque auspicijs Balduini de Monte fratris Ioannis Mariae Cardinalis aulicam vitam ita instituit, vt breui Cardinalis cuaserit secretarius. Quicum ad Petri sedem sub nomine Iulij Tertij ascendisset, Cananum nihilominus habuit a secretis, eundemque ex fide agentem ad Adrien-sem Episcopatum promouit, neque aberat longe a purpura, si importunum fatum non surripuisset Iulium Pontificem. Concilio Tridentino interfuit. Hippolyto, Aloysioque Atestinis Cardinalibus magno vsui fuit, secundoque Alphonso Ferrariensium duci, qui a Gregorio Decimotertio illum purpura cohonestandum curarunt anno 1583. ad titulum primum sancti Eusebij, tum & S. Anastasiae. Siarus, deinde V. Cananum iussit scribere leges Aemiliae, in quo quidem munere adeo incorruptè se gessit, vt se maiori fortuna dignum ostenderit. Denique Gregorius Decimusquartus illum Mutinensem Episcopum declarauit anno 1591. Ecclesiam sibi creditam bis inuisit, ibi sedem fixurus cathedralemque restauraturus, quippe eo consilio coeperat demoliri chorum, quem vetustas desormauerat, sed cum ex decessu Gregorij ad comitia nouo ercando Pontifici Romam fuisset reuocatus, Clemente Octauo renunciato Pontifice, ad Ecclesiam suam redibat, cumque peruenisset Ferrariam, ibi ab Alphonso duce honorifice exceptus hospitio, graui morbo correptus, e vita discessit anno 1592. 4. Kal. decembris, sepultusque est in sacrario Dominicani Templi cum sequenti epitaphio.

Iulio Canano nobili Ferrarien.
Sanctae Rom. Eccl. tit. sanctae Anastasiae
Presbytero Cardinali,
ex Cananorum Bizantij stirpe Palealogis
Imperatoribus vna propagato.
Qui Iulio III. Pont. Max. iuueni admodum
a secretis adeo acceptus inseruiuit,
vt in eum Pontificiam authoritatem
supplicationes
quascumque scripturasue signandi
pdenter effuderit.
Qui Adriae, & Mutinae Episcopatus
Veneficia cohibendo, haereses
extirpando,
ac Templa restituendo vigilanter rexit.
Qui sacrosanctae Tridentinae
Sinodo interfuit.
Qui à Gregorio XIII. postrema illa
promotione inter Cardinales
cooptatus fuit,
Qui denique Sixti V. Legatus Aemiliam
tam que, iusteque est moderatus,
vt nomen eius perpetuo gloriosum
sit permansurum,
Alexander sancti Iacobi Eques,
& sapientum iudex fratri optimo
gratae testificationis
ergo. P. I. vixit annos LXVIII.
obijt V. Kal. Decemb.
M. D. XCII.

GAS-

67 GASPAR Silingardus Mutinensis, paulo ante Ripæ Transonensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam fuit translatus 1593. die 19. mensis februarij VIII. Clemente ita mandante, atque ab eodem Pontifice in Galliam ad Henricum Quartum Nuntius Legatus. Eruditione valuit, explicuitque seriem Præsulum Mutinensium, ne viros egregios inuida obliuio deuoraret, quod dum cumulate præstitit, & patriæ, suæque gloriæ visus est consuluisse. Eiusmodi autem catalogum in lucem emisit simul cum Episcopalibus functionibus, quibus vti solent, quibus cordi est huiusmodi munus cum dignitate exercere, synodosque cathedrales ad puriores mores, vt ipse multoties fecit celebrare. Decessit autem Gaspar anno 1607. die 13 mensis iulij, sepultusque est in cathedrali cum hac breui, simplicique inscriptione.

HIC IACET
GASPAR SILINGARDVS EPISCOPVS
MVTINÆ
ORATE DEVM PRO EO
OBIIT ANNO
ÆTATIS LXX. DIE XIII. IVLII
M. D. C. VII.

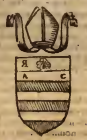
68 Fr. LAZARVS Pellizzarius è Iulia Fidentia Ordinis sancti Dominici, Mutinensium Ducum Theologus, antea Nuschi Episcopus, a Paulo Quinto ad Mutinensem Ecclesiam translatus est anno 1607. die prima mensis octob. Tres annos Mutinensem Ecclesiam summa cum pietatis laude administrauit, mortuusque est anno 1610. Tumulum accepit apud sanctum Dominicum Mutinæ prope Sixtum Vicedominum suum antecessorem cum hoc epitaphio.

HIC
REQVIESCVNT OSSA
F. LAZARI PELLIZZARII
DE FLORENTIOLA
ORD. PRÆD. EPISCOPI
MVTINÆ
QVI OBIIT ANNO
M. D. C. X.

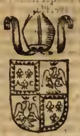
69 PELLEGRINVS Bertachius Mutinensis, Pellizzario suffectus est 1610. die 22. mensis martij; decem & septem annos in ea dignitate floruit. Fato cessit 1627. sepultusque est in cathedrali in media Ecclesia cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Peregrino Bertachio Mutinæ
Episcopo
post annorum LX. peregrinationem
constanter pieque confectam
ad cælestem vt spes est
patriam vndecimo Kal. septemb.
M. D. C. XXVII.
reuocato.
Iacobus, & Sigismundus fratres
amantissimi posuerunt.

70 ALEXANDER ex comitibus Rangonijs, ex Referendario vtriusque signaturæ sub Vrbano Octauo ad sedem Mutinensem euasit anno 1628. die 28. mensis februarij, vir cum nobilissime generis, exaggeratis virtutibus memorabilis obijt anno 1640. mense aprilis.

71 OPIZO Estensis Alphonsi Ducis Mutinæ filius Francisci Ducis, & Raynaldi Cardinalis frater die 19. nouemb. 1640. Episcopus Mutinensis electus, pauloque post Romæ consecratus. Princeps dignus fuit, vt ei vitam Deus ad Nestoreos extenderet annos. Sublatus est Mutinæ anno 1645. & in cathedrali tumulatus.

72 ROBERTVS Fontana Mutinensis suffectus est ab Innocentio Decimo die 12. iunij anno 1645.

M PAR-

PARMENSES EPISCOPI.

PARMAM Cispadanæ Insubriæ nobilissimam ciuitatem in Æmiliana via sitam a radicibus Appennini quinque milliaribus dissitam 32. grad. longitudinis, 43. m. 47. latitudinis, in lata, lætaque planitie explicatam, flumen Parmam alluit, secatque mediam. Inde arbitrantur plerique traxisse nomen, vel a scuti figura, parma vocati, quo vtebantur Romani, qui illam condiderant. Fabulantur nonnulli, vt Sicardus Cremonensis, Crysim Troianum Pallantis comitem Parmæ fuisse auctorem, primumque de eius nomine Cryspolim fuisse appellatam, tum & Iuliam: addiditque Hieronymus Albertuzzius de vrbibus Italiæ, hunc Crysim Placentinum fuisse. Cæterum Annius, qui ex suo ingenio venerandam solet peruertere antiquitatem, Bianorum, sicut & Mantuam, contendit Parmam ædificasse; illam de nomine matris Mantuam appellasse: hanc Hetrusco vocabulo, ex Anniano cerebro excusso Parmam dixisse quod Latine redditum, principem sonat, quod per ea tempora Hetruscarum coloniarum Princeps haberetur. Has omnes fabulosas opiniones refert, ac refutat Bonauentura de Angelis in historia, quam de Parmensi ciuitate perscripsit, concluditque videri vero similius, a Romanis suum habuisse principium. Sed vtcumque res sit, constat antiquissimam ciuitatem esse, illucque Romanos, vt Liuius narrat lib. 39. deduxisse coloniam, vt eodem ipso anno deduxerant Mutinam, per tres insignes viros, Æmilium Lepidum, T. Ebutium Carum, Lucium Quintium Crisporium Cons. Claudio Marcello Secundo: Quintoque Fabio Cabeoni, anno scilicet a condita Vrbe 571. Parmæ meminit Cicero in Epistola ad Cassium, Plinius, Antoninus, Strabo, Martialis, Agatius, aliique antiqui scriptores: ex recentioribus autem, Platina, Merula, Sabellicus, Fatius Vbertus, Leander Albertus, & alij. Cum Imperij Romani florente fortuna floruit, quæ cum raoleuit, etiam ipsa cum alijs ciuitatibus Italiæ se in libertatem asseruit. Itaque vt tulerat ex bellis inconstantia rerum, modo ad arbitrium suorum, modo Imperatorum, modo Pontificum administrationis expediebat consilia: duos omnino annos a Friderico Secundo Imperatore obsidionis incommoda tolerauit, quod contra ipsum Pontificum partibus accessisset. Cæterum Parmensibus cum ex desperatione creuissent animi, irruptione facta, fuso, fugatoque Cæsare, obsidionem soluerunt, ingentique præda potitis, etiam pretiosum regni diadema cessit in prędam. Demum tot dominorum iugum accepit, quot olim Italicarum vrbium extitere Tyranni. Itaque bis illam subegerunt Corrigij domini; sæpius Vicecomites Mediolanenses, Canis, Martinusque Scaligeri; Marchiones Estenses, Otho Buontertius, qui Rubeos inde exegerat, cumque Nicolaus Estensis Luchino vicecomiti illam attribuisset, cum Mediolanensi imperio transijt ad Sfortianos, inde ad Reges Gallorum, donec ex Italia Gallis exactis, Iulius Secundus illam Ecclesiastici iuris fecit anno 1512. Francisco Primo Gallorum Regi illam deinde Leo Decimus restituit, idemque Leo postea cum Carolo Quinto iunctis armis Parmam ademit Gallis, Ecclesiæque recuperauit. Quæ Ecclesiastici iuris fuit vsque ad annum 1545. Quo ipso tempore Paulus Tertius Pontifex, Petrum Aloysium Farnesium Parmæ Ducem constituit, inque Parmenses adhuc serenissima illa gens summa cum laude prudentiæ dominatum exercet. Peperit in omni memoria viros memorabiles, vt Cassium Poetam, vt Macrobium, vt plures alios, qui ante actis seculis floruerunt. Territorium illi feracissimum est abundatque populo ad omnem pietatem vnice facto. Barnaba, atque Apollinare ex missu Principis Apostolorum per Æmiliam prouinciam Euangelium promulgantibus, Christianam Parmenses hausere fidem, vt quidam scriptum reliquere; alij vero a S. Luciano, diui Areopagitæ Dionysij collega illac transeunte Parmenses Christi fidem primo suscepisse narrarunt, qui fuga elapsus, ope Domnini viri Dei e manibus infidelium euasit. Fides autem siue a Barnaba, siue a Luciano proseminata, desæuientibus Tyrannis clanculum coaluit, donec per Constantinum Magnum reddita Ecclesiæ pace, cœpit quasi in apricissimo die frondescere, erigere templa, demoliri prophana proprium pastorem agnoscere venerarique. Creditur enim D. Syluester Pontifex illo exultanti seculo, vt cæteris Italiæ vrbibus, sic Parmæ proprium attribuisse Episcopum. Siquidem constat Parmam Episcopali fulsisse dignitate vsque ad annum 320. ac Mediolanensi Archipræsuli fuisse suffraganeam, tum & Rauennati ex Romanorum Pontificum decreto, donec nostra memoria Gregorius XIII. Pont. Metropolitano Bononiensi nouiter a se erecto, illam suffragari mandauit anno 1583. Hic Episcopatus in Insubriæ opulentissimus numeratur. Annuus prouentus ex feudis, decimis, bonis, censibusq; ad summam scutorum decem millium pertingit, taxatur vero in lib. Cameræ ad florenos 2000. Adhuc enim fiduciaria aliquot oppida possidet, adeo libera iurisdictione, vt nullius præterea fasces reuereatur. Præteritis autem seculis amplissima iurisdictione regnabat. Princeps vocatus Imperij, Imperatorum, atque Pontificum priuilegijs exornatus, nunc Episcopus ipse comes est Monchi, Rignoni, & Mezani, dominus Brixilli insignis castri ad Padum, cuius est Vaxallus dux Mutinæ, cum pensione centum aureorum singulis annis. Cæterum ex sua felicitate laborauit aliquando

quando. Populis enim rebellantibus Eugenius Tertius Episcopalem dignitatem ademit 1146. quam, cum resipuissent, eisdem Adrianus Quartus restituit 1154. Sed priscis etiam illis temporibus grauiora passa est. Etenim cum illam Attila Hunnorum Rex excidisset an. 454. Episcopus exutus fortunis ac sede Brixillum profugit, exqua mora euenit, vt aliquando Episcopi Brixillensia titulum tulerit, donec restaurata Parma rediret ad thronum. Episcopus Parmensis hoc tempore amplissima diœcesi gaudet, iccitaque populo, ciuitas ipsa ædificijs est splendida, rebus ad vitam necessarijs affluens, incolarum nobilitate, ciuiumq; frequentia celebris. Nobilem habet academiam & frequentem, vnde Gaddus in elogiographo: *Palladijs studijs, & claris stirpibus ardet*. Situ est admodum plano, cœlo summe salubri, vt Plinius tradit. Incolæ nobiles, venusti, animosi, genio, ingenioque præstantes. Ager suburbanus amœnus est, & frugum vitiumque optimarum fertilis, aquis medicatis pascuisque lætissimus & iclix: cuius caseus & vellera sūmam merentur commendationem. Laudat vellera Martialis: *Tondet & innumeras Gallica Parma greges*. Ipsa demum templis, cœnobijs opulentis, alijsque pijs locis abundat. Cathedralis ex nobilis architecturæ præceptis ad imitationem diui Petri Romani exurgit, quam Parmisanini Antonijque Coregiensis ad viuum expressæ picturæ exornant. Templum olim D. Herculano dicatum Paschalem Secundum in Deiparæ Assumptæ memoriam consecrasse, vetus marmorea inscriptio refert. *Templum hoc olim D. Herculano dicatum Paschalis II. P. M. ritu solemni in Parmensium gratiam Assumpta Virgini ille ipse consecrauit 6. Kal. octob. MCVI.* In eo requiescere pia Parmensium deuotio, vetustaque memoria narrat corpora sanctorum Herculani Patroni, qui in portu Romano die quinta septembris martyrio coronatus est, Ioannis Calibitæ, Pudentianæ, Abdon, & Senem, Nicomedis, Quiriaci, Maximi, Archelai martyrum, Aureæ Virg. Agapiti, ille idem qui Prænestæ puer martyrium subijt, cuius sacræ exuuiæ in Aram principem reconditæ fuere, vt in primo tomo retulimus, dum de Episcopis Prænestinis narrationem institueremus: Bernardi Episcopi & Card. ac demum quatuor sanctorum Innocentium corpuscula. Clerus nobilis, ac numerosus est, in quo Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Præpositatus, ac Primiceratus dignitas præeminet. Canonici qui cappis more Cardinalium ex priuilegio Clementis Octaui vtuntur, decem & septem sunt, Mansionarij quatuor, alijque diuinis inseruientes ad nonaginta. Collegiatæ Clericorum trescum suis Præpositis, & canonicis. Ecclesiæ in totum numerantur 96. Parochiales 43. Monasteria virorum 15. Monialium 17. Confraternitates 17. Hospitalia septem, Abbatiæ sex. Inter quas ad quintum lapidem spectatur nobilis opulentaque Abbatia sancti Martini Vallis Serenæ Ordinis Cisterciensis, à Gerardo de Blanchis Cardinali Parmensi ædificata, 1298. Porrò Abbatiæ sancti Ioannis Euangelistæ, quæ Parmæ spectatur, non tam opes nobilitant quam S. Ioannes Abbas illius auctor. Hic enim ex ordine diui Benedicti, singulari sanctimonia vitæ, non modo celebre cœnobium illud illustrauit, sed Parmam etiam cum alijs sanctis, qui vel inde prodierunt, vel ibidem honorifice iacent, nobilem reddiderunt, vt scribit Antonius Maria Gorosalus in suo sanctuario Parmensi. De viris illustribus huius ciuitatis edidit Rsynucius Picus in Appendice, ille ipse qui sanctorum Principum vitas erudite, & perbelle scripsit. Series autem Parmensium Præsulum sequentem discripsimus, vberiorem etiam fortasse daturi, si nobis petentibus illius Episcopatus plura alia monumenta non defuissent.

1 PHILIPPVS natione Romanus Episcopus Parmensis anno 362. fuit, primusque repetitur Episcopus, cuius nomen ad posteros peruenit.

2 HENRICVS Episcopus Parmensis anno 382.

3 CYPRIANVS Episcopus Parmensis. Huic vsurpare oculis contigit excidium ab Attila Parmæ miserabiliter illatum. Quamobrem profugit Brecellum, ibique sedem fixit, Brecellensisque Episcopus appellatus est, vt legitur in concilio Mediolani agitato sub Eusebio Episcopo anno 454. Primusque Episcopus Parmensis est, cuius celebre nomen ad posteritatem transierit, eius siquidem aliquorum antecessorum nomina intercciderunt, sicut & successorum per annos omnino ducentos.

4 ARTIVS Episcopus an. 476. memoratur in tabulis eiusdem Ecclesiæ.

5 PETRVS an. 518.

6 CAIVS an. 562. post hunc per quadraginta fere annos successorum nomina desiderantur.

7 TOBIAS an. 601.

8 PIVS an. 635.

9 GRATIOSVS Episcopus Parmensis sub Agathone Papa concilio interfuit 680.

10 AYCARDVS an. 731.

11 ALBOINVS Gallus Parmæ Episcopus, Rachisio Longobardorum Regi charus fuit, a quo in fauorem suæ Ecclesiæ amplissimum retulit priuilegium anno 744. vt Bonauentura lib. 1. Historiæ Parmensis videtur innuere.

12 HIERONYMVS an. 775.

13 LANTPERTVS Parmæ Episcopus, Mantuano concilio interfuit contra Aquileienses Grandensesque Patriarchas celebrato an. 824.

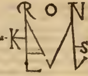
14 RODOALDVS in Romano concilio diuersorum criminum factus reus, talit damnationis sententiam, vt refert Baronius ad annum 863.

15 VVIDIBOLDVS qui etiam Vvibodus & Vvigbodus dicitur, Caroli Manni Regis nepos Episcopus Parmensis fuit anno 872. Quem idem Carolus Mannus amplis priuilegijs prosecutus est quorum primum ex perlectis in Archiuio Vaticano exemplaribus est huius tenoris.

In nomine sancta, & Indiuidua Trinitatis.

Carolus Mannus diuina fauente clementia Rex. Cum nihil boni operis apud æternum pereat

pereat remuneratorem, absque earditate oportet nos omni tempore agere, quæ digna sunt tanto remuneratori. Quoniam si temporalia, & momentaneo cursu transeuntia Ecclesijs omnipotentis Dei impēdimus, sempiterna ad me siue mā-sura præmia ab eo proculdubio suscipere speramus. Igitur omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum solertiæ notum fieri volumus, quatenus Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus dilectus fidelis noster, nostram per Emardum fidelem nostrum deprecarus est clementiam, vt paupereulæ Parmensi suę Ecclesiæ pro amore Dei, animæque nostræ parentumque nostrorum mercede subuenire dignatemur. Cuius petitionibus pietatis nostræ autes misericorditer accommodantes, & eius erga nostrum obsequium curiosissimam fidelitatem attendentes concedimus, atque donamus ei, & Ecclesiæ suæ Abbatiam de Bercedo sitam in monte Bardone cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs eius in integrum tam in finibus Tusciæ, quamque Longobardiæ cum omni integritate, & soliditate sua iure perpetuo. Insuper etiam confirmamus, & corroboramus, quod ei, & Ecclesiæ suæ per aliud nostrum edictum nuper concessum est idest curtem regiam extructam infra ciuitatem Parmam cum omni officio suo, seruis, & ancillis masculini sexus, & fœmini, seu etiam largimur, & perdonamus, atque nuper concessum confirmamus prædicto Vvibodo, & prælibatæ Ecclesiæ suæ omne ius publicum, & teloneum, atque districtum eiusdem ciuitatis, & ambitum murorum in circuitu, nec non & pratum regis non longe ab ipsa eadem ciuitate in integrum sicut nostræ publicæ, ac regiæ pertinet potestati. Corroboramus, quin potius & confirmamus per huius nostri edicti paginam omnes auctoritates quascunque prædicta Parmensis Ecclesia in honorem sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ dicata dignoscitur a tempore omnium Regum Longobardorum, & Francorum, Caroli videlicet Magni, Lotharij, & Ludouici pijssimorum Regum, & Imperatorum nostrorum scilicet prædecessorum, vsque in præsens tempus præcipientes, vt nullus sæpe nominatam Parmensem Ecclesiam de vniuersis, quæ inibi ab antecessoribus nostris pia deuotione collata sunt, & de ijs quæ nostra regalis munificentia illi confert, absque legali iudicio exspoliare audeat, & idcirco hoc nostræ donationis, concessionis, seu confirmationis iussimus fieri præceptum, per quod prædicto Vvibodo venerabili Episcopo fideli nostro, eiusque successoribus ad partem Ecclesiæ suæ prædictam Abbatiam de Bercedo, cum omni, vt iam diximus integritate sua, tam quod modo habet, aut in antea Deo propitio per fideles animas adeptura est, & præfatam Curtem, quæ regia dicitur infra denominatam ciuitatem Parmam, & omne ius publicum, & teloneum, & districtum ciuitatis, seu & ambitum murorum in circuitu, & prarum quod regium nominatur in integrum cōcedimus, perdonamus, atque largimur, & de nostro iure in eius ius, & dominium transfundimus, vt habeat, teneat, possideat, atque fruatur perenniter tam ipse Vvibodus Episcopus fidelis noster, quamque & successores eius ad partem Ecclesiæ iam dictæ iure proprietario in æternum omni nostra, nostrorumque hæredum ac prohæredum, & posterorum repetitione sopita, atque extincta. Si quis vero, quod minime credimus, nostris, vel futuris temporibus contra hoc nostræ donationis, concessionis, seu confirmationis præceptum contraire, tollere, aut cassare tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem cameræ nostræ, & medietatem supradicto Vvibodo, & successoribus eius ad partem iam dictæ Ecclesiæ suæ, cui violentia illata fuerit, & vt hæc certius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur, manu propria firmauimus, & annuli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum D. Ca-

roli Serenissimi Regis.

Data 5. idus maij anno Dominicæ incarnationis 872.

Domini vero Carlomani Regis in Baioraria 4. & in Italia 3. indictione 5. Dat. ad Huotingam curtem Regiam, in Dei nomine feliciter. Amen.

At Ioannes VIII. in Epistola ad Carolum Magnum Imperatorem, in qua Vvibodum Parmensem Episcopum eidem commendat, nullam memorat inter eos sanguinis coniunctionem.

Ioannes Episcopus Carolo Imperatori.

Quia desiderandam nobis, & totis visce-rum brachijs amplectendam dilectionem vestram nihil patimur ignorare eorum quam maxime, quæ ad cumulum gloriæ vestri noscuntur culminis pertinere; operæ pretium duximus innotescere, Vvigbodum venerabilem Ecclesiæ Parmēsis Antistitem Apostolorum ad ipse limen, & sedem tam orationis voto, quam inuenientdæ per nos vestræ gloriæ desiderio; cuius mentis arcana subtilius inuestigantes, nos plane minime latuisse fatemur: quod & nunc sinceræ fidei erga pium Imperium vestrum habendæ teneatur affectu, & hoc iam olim proculdubio rerum effectibus demonstrasset, nisi sibi esset a piæ memoriæ priori principe causa talis iniuncta, quam sine sui discrimine flocci pendere nequiuisset; vnde rogamus data venia suscipite nunc illum vt mea viscera: quia & si forte quondam vobis erat inutilis, nunc autem vobis, & nobis vtilis; quamuis forte non sit dicendus inutilis, qui fidem ante pro missam custodiens, simile circa vos seruandæ fidei dedit indicium: præsertim cum sperans in Domino non perdiderit, si mutauerit, fortitudinem, dum scilicet nobis hunc informantibus, si quopiam contra vos visus est, pro vobis proponat iam totis viribus exercere. Vnde non dubitamus illum se fortiorem erga fidei vestræ constantiam exhibendum, quam fuerit quando contra Im-

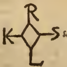
tra Imperium vestrum perhibeatur sentire. Ergo clementissime Imperator, quia ab infantia creuit vobiscum miseratio, recipite illum tamquam beati Petri Apostoli patroni vestri confessione, & super eo mercedem habere contendite, non imputante ei quod nouissimus venerit. Quia & bonus ille paterfamilias operarios vndecimæ horæ pares fecisse describitur his qui tertia hora venere, sed et vos non minus diligitis militem, qui primo quidem in bello terga dedit, & postea rediens premit fortiter hostem, quam eum, qui nunquam terga dedit, & nunquam aliquid fortiter gessit. Sed quid multa? cum ecce nos ei apud pium Imperiū vestrum fili charissime fidem dicimus. Ecce nos pro illo vadem offerimus, tantum sic agat erga eum clementissima, & serenissima pietas vestra, vt alij sub tegmen miserationis vestræ, hoc comperto alacrius confluant, & per interuentionem nostram quasi per immobilem pontem ad vos certatim transitum faciant. Si quidem hic in signum est ad Apostolica tecta quoddam positus, cunctos ad vos terrigenas, aut bene dispositus inuitabit, aut a vobis male tractatus terrebit. Nam difficile esse credimus apud pietatem vestram quemquamper alios obtinere, quod per Petrum, & Paulum Apostolorum eximios non poterit impetrare.

Dat. 16. Kal. decemb. indict. 10.

Dederat olim Carolus Mannus Rex Vvibodo Episcopo curtem Zenæ, & capellam sancti Cæsarei in Mutinensi comitatu, quam deinde curtem capellāque Carolus Rex Caroli Manni frater suo diplomate anno 880. liberaliter confirmauit, quod in eodem Vaticani exemplari legimus hisce verbis exscriptum.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus diuina fauente clementia Rex. Si fidelium nostrorum petitionibus pio affectu consulimus, morem prædecessorum nostrorum sequimur, & eos alacriores in nostrum reddimus seruitium. Igitur omniū fidelium nostrorum sanctæ Dei Ecclesiæ tam præsentium scilicet, & futurorum comperiat solertia, quia Vvibodus vti venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus obtulit obtutibus nostris duo præcepta, in vno quidem continebatur inter cætera, qualiter diuæ memoriæ Carlomanus Rex Germanus noster concesserat, & donauerat eidem Vvibodo venerabili Episcopo curtem vnam sitam in comitatu Mutinensi loco, qui dicitur Zena, cum omnibus rebus, & familijs ad eam pertinentibus vel aspicientibus. In illo quoque præcepto legebatur inter reliqua, quatenus idem frater noster corroborauerat, & confirmauerat capellam in honorem sancti Cæsarij dedicatam cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis secundum firmitates, quas de Anteramo quondam comite in Teuderico Vassallo pro, & de eodem Teuderico, in ipso Vvibodo Episcopo aduenerat, super quibus rebus superius scriptis petijt nostram excellentiam idem Vvibodus, vt morem prædecessorum nostrorum sequentes ipsam curtem, & capellam nostro denuum corroboraremus edicto, cuius petitionibus aures nostræ Clementiæ accōmodantes iussimus eidem venerabili Episcopo Vvibodo fideli nostro hoc nostrum conscribi præceptum, per quod corroboramus, & in perpetuum concedimus præfato Vvibodo eiusque nepoti Amelrico dictam curtem, quæ dicitur Zena cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs, suis mobilibus, & immobilibus, seu etiam capellam superius nominatam in honorem sancti Cæsarij constructam cum omnibus pertinentijs, & adiacentijs suis, secundum quod ipsa præcepta continentur, & vna cū ipsis præceptis, vt habeat, teneat, possideat, & faciat quicquid decreuerit, tam ipsi, quam & quibus dederint, ex nostra plenissima largitate. Præcipientes ergo præcipimus, & interdicentes interdicimus, vt nullus dux, comes, vel vlla omnino tam magna parua vel persona contra hoc nostræ confirmationis vel concessionis præceptum ire, minuere, vel quoquo modo violare præsumat, sed liceat eidem Vvibodo, & Amelrico, vel cui ipsi dederint nostris, & futuris temporibus suprascriptas res iuste semper habere & detinere, absque vllius contradictione. Si quis vero quod minime credimus hanc nostram confirmationem, vel concessionem irrumpere ex parte, vel in toto tentauerit, sciat se compositurum triginta libras auri purissimi medietatem palatio nostro, & medietatem ipsi Vvibodo, vel cui ipsi dederit, quibus violentia illata fuerit, & vt hæc nostra confirmatio, vel concessio verius, certiusque ab omnibus credatur, & diligentius obseruetur, manu propria subter firmauimus & annulo nostro sigillari iussimus.

Signum D. Caroli *Serenissimi Regis.*

Inquirinus notarius ad vicem Liutuardi Archicancellarij recognouit.

Data 6. idus ianuarij anno incarnationis Domini DCCCLXXX. indictione 13. an. vero Regni serenissimi Regis Caroli in Francia IV. in Italia I.

In Dei nomine feliciter. Amen.

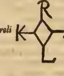
Alia eiusdem Caroli Regis egregia donatio seu confirmatio Caroli Manni fratris, eidem Vvibodo Episcopo, Ecclesiæque Parmensi eadem die & anno, quo superior data est, hæc fuit qualis sequitur ex eodem Vaticano exemplari a nobis excerpta.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus Dei gratia Rex. Nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum, siue præsentium scilicet & futurorum industria. Quod Vvibodus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ suæ Episcopus nostram adiens clementiam petijt inter cætera, vt qualiter diuæ memoriæ Carlus Mannus Rex Germanus noster concesserat omnes res Episcopo Parmensi attinentes, videlicet burgum sancti Domnini, cum sua pertinentia Abbatiam de Berceto cum sua pertinentia, nec non districtum Parmæ ciuitatis cum muro, & teloneo insuper & tria milliaria in circuitu ipsius ciuitatis, ita & nos nomine confirmationis præcepto confirmaremus, sibi & Ecclesiæ suæ atque corroboraremus, cuius precibus annuentes, ac libenter consentientes, & mala omnia, quæ acciderant sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ipsius Ecclesiæ considerantes, vt penitus præterita lis, & schisma euelleretur, & vt ipsi Pontifex

cum

cum clero ſibi commiſſo pacifice viueret res, & familias tam cuncti cleri eiuſdem Epiſcopi in quocunque comitatu inuentæ fuerint quocumque, & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habitantium de iure publico in eiuſdem Eccleſiæ ius, & dominium, & diſtrictum, & murum ipſius ciuitatis, & toloneum, & omnem publicam functionem, tam infra ciuitatem, quam ex omni parte ciuitatis infra tria milliaria deſtinata ſcilicet, atque determinata per fines, & terminos, ſicuti ſunt loca villarum, cum nominibus defixa caſtrorum in oriente ſcilicet Berecetum caſallæ, Coloretum, & in meridie Purpurianum, Albari, Vichefuli; in occidente Vichoferduli, Fabrorium; in ſeptentrione Bagantiolla caſalle, Palantani, Terabiano cum omnibus pertinentijs præfatorum locorum integra remota occaſione vllius reprenſionis, vt habeat Pontifex eiuſdem Eccleſiæ, vel miſſus ipſius poteſtatem deliberandi, & adiudicandi, ſeu diſtringendi, veluti ſi præſens eſſet noſtri comes palatij, nec non & regias vias, & iari Parmæ, Bagantiæ Honicæ, Padi, & omnium fluminum infra ipſum comitatum, & Epiſcopium deſluentium inſulas, & ripas ſupradictorum fluminum duodecim pedum iuxta aquæ alueum, ſiue arenam, carnarium, aridium publica paſcua, vias ingreſſus publicos in circuitu ipſius ciuitatis, videlicet in locis Banziano, Moniſteriolo, Albereto, fraſcarium, quod dicitur pecorile cum aliquantis terris apertis iacentibus inter fines deſignatos, a mane vallis, quæ dicitur Boſidana a meridie via, quæ pergit ad ipſa paſcua, & terram canonicorum ipſius Eccleſiæ, in ſero via publica, quæ dicitur Lauilitulo a ſeptentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantulum terram gerbidam tum fraſcaria in matricule Sũmarditò, Vicoferduli, Bocitulo, Colliculo iacentes in oriente iuxta aquæ ductum, qui pergit ad vicum ferduli terra de Garuci Manticis, vel alicubi iacentes infra ipſum comitatum, & Epiſcopium, ſeu etiam inſulas, & ripas omnium fluminum cum ſupradicta menſura infra ipſum comitatum. & Epiſcopatum manentium Villa de Albazano cum famulis, terram Budonis, terram Andreæ Talamaſti iuxta ſuſpirium, paludem integram iuxta pratum regium, ſeu Burgum ſancti Domnini atque Abbatia de Berceto cum omnibus ſuis pertinentijs, & adiacentijs, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacen. & hominium omne quicquid Reip. pertinet inſuper & homines infra eandem ciuitatem, vel prælibatos fines habitantes vbicunq; fuerit eorũ hæreditas, ſeu ad quæſtus, ſeu familia tam infra comitatũ ipſum, quamque in vicinis in comitatibus nullam exinde functionẽ alicui noſtri Regni perſonæ perſoluant, ſiue placitum, cuſtodiam, niſi primũ Eccleſiæ Epiſcopi qui pro tẽpore fuerint, ſed habeat ipſius Eccleſiæ Epiſcopus licentiam diſtringendi, definiendi, vel deliberandi tamquam noſtri comes Palatij omnes res, & familias tam omnium clericorum prædictorum eiuſdem Epiſcopij quamque & omnium habitantium infra prædictam ciuitatem, nec non & omnium hominium reſidentium ſuper præfata Eccleſiæ terras, ſiue libellariorum, ſiue precariorum, ſeu caſtellanorum omnia noſtræ confirmationis præcepto confirmamus, & corroboramus ſupradicto Vvibobo Parmenſi Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ, eo videlicet ordine, vt nullus Marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua noſtri Regni magna, remiſſaque perſona, exinde prædictis rebus, & familijs de omnibus, quæ ſuperius leguntur ſe intromittat, aut aliquàm functionem inde recipere, aut diſueſtire nullo modo tentet. & vt liceat Epiſcopo quiete viuere, ſi acciderit de prædictis rebus, & familijs ſine pugna legaliter non poſſe definire, huius noſtræ confirmationis pagina concedimus eiuſdem Epiſcopi miſſo vel vicedomino, vt ſit noſter miſſus, & habeat poteſtatem deliberandi, & definiendi atque adiudicandi tamquam noſtri comes Palatij: inſuper etiam concedimus vt ſi aliqua nauis alicuius caſtelli Epiſcopij præſertim per Padum, aut aliquem aquæ ductum feraleam tranſierit, nullus exinde teloneus exigat aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus, huius noſtræ confirmationis paginam rumpere, & infringere tentauerit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi labras centum medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem ipſi Epiſcopo, qui pro tempore fuerit. Quod vt verius credatur, firmuſque ab omnibus obſeruetur, manu propria roborantes noſtro iuſſimus inferius ſigilo muniri.

Signum D. Caroli *Sereniſsimi Regis.*

Inquirinus notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarij recognouit.

Data 6. idus ianuarij anno incarnationis Domini DCCCLXXX. indictione 13. an. vero Regni ſereniſsimi Regis Caroli in Francia IV. in Italia I.

In Dei nomine feliciter. Amen.

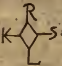
Item alia eiuſdem Regis Caroli confirmatio de Abbatia Bercetenſi, aliaque iura Eccleſiæ Parmenſis eidem Vvibodo conceſſa, ſic ſe habet an. 885. data ex eodem tabulario.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus diuina fauente clementia Imperator Auguſtus. Quanto amplius imperialis munificentia erga ſuos fideles exuberat, tanto eos ad ſuum obſequium prõptiores, deuotioreſque efficiet, atq; pro hoc ſtatum regni anteceſſores noſtros, noſque Dei omnipotentis clementia adeptos non ambigimus, vt Eccleſiarum Dei vtilitatibus benigno affectu conſulamus, & earum augendo ſtatũ, quæ a prædeceſſoribus noſtris illis pro æterna remuneratione collata ſunt, ſcriptis corroboremus pace regni, & futura manente mercede. Nouerit itaque omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque tam præſentium, quam futurorum induſtria, quia Vvibodus ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ venerabilis Epiſcopus obtulit obtutibus noſtris præceptum Caroli Manni Regis fratris noſtri, in quo continebatur, quod idem Carolus Mannus Rex frater noſter conceſſerat, ac perdonauerat ei, atque Eccleſiæ ſuæ pro amore Dei, animæq; ſuæ mercede Abbatiam de Berceto ſitam in Monte Bardonis & curtem Regiam infra ciuitatem Parmenſem & omne ius publicum, teloneum, atque diſtrictum eiuſdem ciuitatis, ſeu & ambitum murorum in circuitu, & pratum regium in integrum vbi...

ze no-

ac nostram per Lutuardum venerab. Episcopum dilectū fidelem,& consiliariū nostrum expoſcens clementiam,vt nostro edicto illud cōfirmaremus & roboraremus. Quam petitionem tam libenter suscepimus, quanto rationabiliter, ac deuote petitam perspeximus, maxime cum remedium animæ,pro qua piæ recordationis Carolus Mannus frater noster,fecerat adipisci cupimus.Quam. obrem, insigne edictum, & per huius nostræ auctoritatis paginam concessa confirmamus, & & largita largimur, corroboramus, id est prædictam Abbatiam de Berceto cum omnibus adiacentijs,& pertinentijs suis in integrum etiam futura curtem regiam intra ciuitatem Parmam cum omni officio suo,& omne ius publicum, ac toloneum,& districtum eiusdem ciuitatis, & ambitum murorum in circuitu, & prarum regium, sicut in præcepto fratris nostri Caroli Manni continetur, in integrum, vt habeat, teneat, possideat secundum tenuit ipse Vvibodus Episcopus, & successores eius ad partem sæpedictæ Parmensis Ecclesiæ,remota totius publicæ, ac iudiciariæ potestatis inquietudine. Si quis ergo quidquam, quod absit, de supradictis quomodolibet violare, minuere, vel auferre præsumpserit, & qui super hoc ordinem nostrum,vel fratris nostri eleemosynam eius corrumpere,vel inquietare ausus fuerit, mulctam, quæ in præcepto fratris nostri est,persoluere cogatur, & ex nostra iussione triginta libras auri optimi cum immunitate persoluat, medietatem Palatio nostro, & medietatem prædicto Vvibodo, & successoribus eius ad partem prædictæ Ecclesiæ suæ, cui violentia illata erit, & vt hæc nostra Imperialis auctoritas per futura tempora firmior habeatur,& ab omnibus verius credatur, ac diligentius obseruetur,manu propria firmauimus, & bulla nostra insigniri iussimus.

Signum D. Caroli *Serenissimi Regis.*

Inquirinus notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarij recognouit.

Data 16. Kal. maij anno incarnationis Domini DCCCLXXXV.

Anno domini Caroli VI. Imperij indictione 3.

Actum Ticinensi Palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic etiam operæ pretium est aliud diploma inserere in quo idem Carolus Rex Abbatiam Medianam in honorem S.Pauli Apostoli constructam Vvibodo,& Eccl. Parmensi concedit,voluit enim pientissimus Rex intuitu venerabilis Episcopi sanguine, moribusque coniunctissimi innumeris alijs donis, ac priuilegijs ditare vt supra relata fidem faciunt monumenta. Porrò Medianæ donationis exemplar est huiusmodi ex eodem codice.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus diuina fauente clementia Imperator Augustus. Decet nos omni tempore fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque supplices postulationes pijs auribus clementer suscipere,quatenus de fidelibus fideliores sibi augeamus munificentia efficiat, insuper & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis ac retributionem æternæ remunerationis percipiat. Quapropter omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus scilicet, & futuris notum fieri volumus, quia Vvibodus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster per Lutuardum summum Cancellarium nostrum adijt clementiam nostram, vt Abbatiam monasterij,quod dicitur Mediana sitam in bono rem beati Pauli Apostoli doctoris gentium sibi suæque Ecclesiæ Parmensi iure proprietario cum omnibus adiacentijs,& pertinentijs earum in integrum perpetuis tēporibus concederemus; cuius precibus benignitatis nostræ aurem accōmodantes eiusque erga nos deuotissimam fidelitatem intendentes iussimus sanctæque Parmensis Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ dedicatæ, hoc Imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus, & donamus, atque largimur prælibatam Abbatiam Medianam in honorem beati Pauli dedicatam cum omnibus adiacentijs & pertinentijs suis,curtibus, capellis, & ædificijs eorum,terris, campis, pratis, vineis, syluis, seruis, & ancillis vtriusque sexus,mobilibus, & immobilibus cum omni integritate eorum, cum vniuersis, quæ dici, aut nominari possunt,ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostris Imperiali concessione, vt habeat, teneat, fruatur perenniter tam ille, quam & successores eius ad partem sæpe nominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis placuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationem, concessionem, seu largitionem ire, agere, causari,vel de potestate prædictæ Parmensis Ecclesiæ subtrahere quæsiuerit, centum libras auri optimi cogatur persoluere, medietatem Palatio nostro,& medietatem præfato Vvibodo Episcopo, suisque successoribus ad partem prædictæ Parmensis Ecclesiæ, quibus violentia illata fuerit, & vt hæc nostræ donationis, concessionis, largitionis auctoritas præsentibus, futurisque temporibus plenissimum vigorem obtineat, & verius credatur, diligentiusque obseruetur ab omnibus,manu propria subter firmauimus,& bulla nostra insigniri iussimus.

Signum domini Caroli Imperatoris Augusti.

Inquirinus Notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarij recognoui.

Data 3. idus martij anno incarnationis Dominicæ

. . . . .

Actum Ticino Palatio.

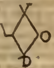
In Dei nomine feliciter. Amen.

Pro exitu nostri Vvibodi adferemus insigne donum Vvidonis Imperatoris intuitu eiusdem Vvibodi, Algehrudis Imperatricis coniugis suæ de monasterio sanctæ Agathæ Ticinensi quod concessit

cessit anno. 891. primo ipso die Imperij sui, in quo Vvibodus archicapellanus Imperatoris vocatur. Sic enim fatetur in typo.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Gvvido diuina fauente clementia Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum comperiat solertis, quia Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerab. Episcopus, & archicapellanus noster deprecatus est celsitudinem nostram, vt dilectissimæ coniugi nostræ Agelrudi Imperatrici, & consorti Imperij nostri monasterium in honorem sanctæ Agathæ, quod dicitur nouum constructum situm Ticinensi in ciuitate, quod per præceptum regale illi concesseramus . . . & auctoritate nostra ei confirmaremus; nos vero eius precibus obtemperantes decreuimus ita fieri. Concedimus igitur, & confirmamus dilectissimæ coniugi Agelrudi, hæredibus suis, ac prohæredibus suis monasterium superius insertum cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs iuste, & legaliter ei pertinentibus, seu aspicientibus in singulis fundis, & locis, seruis, & ancillis vtriusque sexus, familijs, & ditionibus, terris, vineis, campis, pratis, syluis, aquis, aquarumque decursibus, cultis, & incultis, mobilibus, & immobilibus, vel quod ad ipsum monasterium pertinere iuste, & legaliter dignoscitur, omnia omnino in integrum, & iussimus ei hoc nostræ auctoritatis præceptum inde conscribi, per quod decernimus, atque iubemus, vt deinceps de supranominatis rebus, ipsa, suique hæredes, ac pro hæredes habeant potestatem, iure iudiciario habendi, tenendi, fruendi, vendendi, commutandi, & nostra imperiali largitate, & auctoritate plenissima, sicut lex & iustitia est vnicuique homini de suis proprijs facere rebus. Quicumque autem huius nostræ munificentiæ violator, vel inuasor extiterit, aut aliquam violentiam inferre præsumpserit centum librarum auri optimi culpabilis habeatur . . . medietatem palatio nostro, & medietatem præfatæ Agelrudi, suisque hæredibus, vel cuicumque eafdem res ei placuerit distribuere, & vt præsens hæc largitio in sua permaneat firmitate, & vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria subter firmauimus, & bulla nostra sigillari iussimus.

Sign. D. Vvidonis *excellentiss. Imp.*

. . . *notarius ad vicem Helbunci Archicancellarij recognoui.*

Data 9. Kalen. martij indictione 9. anno incarnationis Domini 891. regnante domino Vvidone in Italia anno regni eius 3. Imperij illius die prima.

Actum Romæ in Dei nomine feliciter. Amen.

Vvibodi memoria extat in antiquis documentis huius Ecclesiæ ad annum vsque 895. quo ex hac mortali vita discessit. Sepultus fuit in cathedrali, deque eodem sequens memoria post aliqua secula in choro cathedralis apposita habetur, quam beneficiorum memores canonici Parmenses erexerunt, in qua oscitanter pro Carolo Manno, Caroli Magni apposuere, inscriptio vero est huius tenoris.

VVIDIBOLDO
CAROLI * MAGNI
NEPOTI
ECCLESIÆ PARMEN. EPISCOPO
ET COMITI VIRO
RELIGIOSISSIMO
CANONICI PARMENS.
BENEFICII NON IMMEMORES
DIGNITATIS EORVM
AVCTORI
P. M. LXVII.

*Manni

Eodem loco alia antiqua breuis inscriptio legitur in hunc modum.

VVIDIBOLDI
EPISCOPI PARMEN.
OSSA AN.
DCCCLXXXXV.

16 ELBVRGVS, seu Helbringus sanctimonia morum vir insignis, Parmensem sedem obtinuit defuncto Vvibodo circa an. 895. memoratur in monumento Ecclesiæ Lucensis anno 897. apud Franciscum Mariam Florentinum in vita Mathildis Comitissæ.

17 HERCARDVM Elburgus excepit post annum 920. Hic cum Hugoni Italiæ regi fuisset a secretis, ab eodem in fauorem suæ Ecclesiæ retulit quod sequitur priuilegium, omnia iura rata habuit, quæ alij Imperatores Parmensi Ecclesiæ aliquando indulsissent: id accidit an. 924. ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Hugo diuino munere largiente serenissimus Rex. Nihil aptius ad nostræ sublimitatis honorem nostrique regiminis corroborationem facere posse credimus, quam si sanctarum Dei Ecclesiarum habentes sollicitudinem, earum dotes inconuulsas seruare curamus, & votis fidelium pias aures accommodamus, ac pro hoc omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium præsentium, & futurorum sagacitas nouerit Hercardum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum nostræ serenitatis adisse clementiam, quatenus præcepta, & auctoritates piissimorum Augustorum, vel regum prædecessorum nostrorum omnium quotquot a tempore diuæ memoriæ Rachis Regis, vsque ad præsens tempus nostrum sui prædecessores præfatæ sanctæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerint, Abbatiam scilicet sancti Remigij sitam in Bercedo ac eiusdem Parmæ ciuitatis in districtu, ac omne ius publicum, vel teloneum, veluti a nostris prædecessoribus prælibatæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerint, & dudum fuerunt collata, ita demum

mum nostri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus nostram adderemus confirmationem. Cuius igitur deuotissimis precibus annuentes, & libentissime assensum præbentes hos nostrę auctoritatis apices inscribi iussimus, quibus decernimus, vt ipsa præcepta de Abbatia Bercedo, districtu iuris publici præsertim ciuitatis siue telonico eiusdem loci, nec non curte regia, ac prato regio, vel quidquid antiqui Reges, siue Imperatores, & reliqui Deum timentes memoratę sanctæ Parmensi Ecclesiæ suis pręceptis, vel testamentis contulerint, & postmodum præexcellentissimi Reges atque Augusti sua auctoritate confirmarunt, stabilia, ac inconuulsa nostris futurisque temporibus in potestate, vel iure præscripti Hercardi Episcopi sanctæ Parmensis Ecclesię suorumque successorum perpetualiter maneant. Statuimus etiam, & omnino interdicimus, vt nullus comes, vel publicæ partis Iudex aut guastaldio, vel alia quęlibet persona magna, aut parua in prędicta Abbatia de Bercedo, seu in districtu Parmę ciuitatis, quod ius publicum siue teloneum pertinet, vel cūctis possessionibus, quas a tēpore, vt pręдиximus, prędecessorum nostrorum Regum scilicet, siue Imperatorum vsq; in pręsens vndecūque firmitatem, vel auctoritatē pręlibata Parmensis Ecclesia habere dignoscitur vel quas deinceps inibi diuina pietas augumentare voluerit, nemo vt pręдiximus, superioris, aut inferioris ordinis Reipublicę procurator ad causas iudiciario more audiendas conuentum facere vel prædictam exigere aut mansionatum, vel paratas exquirere parafredas, aut fideiussores violenter tollere homines, tam ingenuos liberos, quamque seruos in possessionibus, vel mansionibus ipsius Ecclesiæ permanentes potestatiue distringere, aut aliquas functiones publicas, aut redhibitiones, atque illicitas occasiones siue angarias superimponere pręsumat sed contra in potestate eiusdem loci Episcopi sint, totius publicę partis inquietudine remota; nullus enim sub regno nostro constitutus de rebus supra taxatis Parmensis Ecclesię in quibuscunque comitatibus, vel locis aliquam diminorationem facere, aut alias quaslibet annuales dominationes exigere aut consuetudinario more aliquid tollere, vel clericos eiusdem Ecclesiæ in personis, vel domibus suis lædere audeat; sed repulsa omni illicita consuetudine liceat prætaxato venerabili Episcopo Hercardo, suisque successoribus res iam dictæ Ecclesiæ Parmensis cum vniuersis sibi subiectis sub immunitatis nostræ desensione quieto ordine tenere, atque pro nostra incolumitate altissimum dominum exorare, & omnimodo præcipimus, vt vndecunque a tempore nostrorum prædecessorum iam dicta Ecclesia legalem inuestituram habere dignoscatur. Si vllam diminutionem quilibet facere tentauerit, non sit necesse iam dicto Episcopo, eiusque successoribus siue eiusdem Ecclesiæ curam peragentibus vllam facere probationem, sed diligenter per bonæ fidei homines si opus fuerit iureiurando fiat inquisitio, vt rei veritas clarescat. Quicumque ergo huius nostri præcepti præuaricator extiterit, trecentas auri purissimi libras medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfatæ Parmensi Ecclesiæ. Quod vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes, annulo nostro subter insigniri decreuimus.

Signum domini † Hugonis gloriosissimi Regis.

Sigifredus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi, & Archicancellarij recognoui.

Anno 924. in Hercardi gratiam, & intuitu Hermengardis comitissæ, marchionisque Bonifacij Rodulphus Borgundiæ, ac Italiæ Rex curtem Padi de Subloneta cum iuribus, & pertinentijs suis Parmensi Ecclesiæ perpetuo donauit, sub hoc documenti tenore, ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

Rodulphus . . . .

fidelitatis augumentum reddere consueuit. Quapropter nouerit fidelium omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum scilicet præsentium, & futurorum deuota solertia, Hermengardam inclytam comitissam, nec non Bonifacium strenuissimum marchionem nostræ regiæ potestatis consiliarios humili prece nostram adijsse clementiam quatenus quandam curtem iuris regni nostri, quę dicitur Subloneta adiacentem iuxta regionem Heredani, qui alio nomine Padum vocatur sub omni integritate sua Hercardo reuerendissimo Præsuli sanctæ Parmensis Ecclesiæ charissimo scilicet fideli nostro iure proprietario concedere nostri præcepti auctoritate vsque in perpetuum dignaremur: quorum dignis petitionibus annuentes, & libentissime assensum præbentes & . . . . titulari Pontificis nostri charissimi condigna, & promptissimia serius considerantes prælibatam curtem de Subloneta quæ semper nostræ regiæ, & publicæ parti pertinuit iam præfato Præsuli Hercardo concedimus, & iure largimur perenni, ac de nostra potestate, & dominio in eius potestatem, & dominium omnino transfundimus, ac delegamus vna cum casis, suaque domo, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, hortis syluis, salcetis, sationibus, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, seruis, & ancillis, aldionibus, vel aldiarijs, districtionibus, pensionibus, ripaticis, & teloneis, cultis, & incultis, diuisis, & indiuisis, montibus, vallibus, planitiebus omnibusque ad se iuste, & legaliter pertinentibus, ad habendum, tenendum vendendum, commutandum, alienandum, pro anima lucrandum vel quidquid suus decreuerit animus, faciendum remota, & sopita totius publicæ partis inquietudine vel contradictione. Si quis igitur hoc nostræ legalis institutionis, concessionis præceptum aliquo modo infringere, vel violare tentauerit . . . . irritus fiat sciatque se compositurum auri optimi libras CCC. medietatem cameræ Palatij nostri, & medietatem præfatio Præsuli Hercardo nostro scilicet fideli carissimo, vel cui ipse inde aliquid habere, aut possidere concesserit, quod vt verius creadatur & diligentius ab omnibus obseruetur manu propria roborantes, annuli nostri impressione fideliter insigniri decreuimus.

Signum domini ✝ Rodulfi ſereniſsimi Regis.

Monus Cancellarius ad vicem Beati Archicancellarij recognoui iuſſus.

Data 8. idus octobris anno Dominicæ incarnationis 924.

Domini vero Rodulfi piiſsimi Regis in Burgundia 14. hic in Italia 4.

Dat. Papiæ in Chriſti nomine feliciter. Amen.

Anno vero 927. Hercardo ſuperſtite ſequentem exorauit donationem quidam Adelbertus Epiſcopus pro Canonicis Bercetanis ab Hugone Rege, quam ex eodem codice Vaticano recepimus exſcriptam in hunc qui ſequitur modum.

In nomine Domini Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Quia, &c. idcirco omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtriſque præſentibus ſcilicet, & futuris ſolertiæ notum fieri volumus, eo quod Adelbertus venerabilis Epiſcopus noſtri per omnia fideliſsimus cum de diuerſis iſtius regni incommodis loqueretur, retulit nobis inter cætera qualiter canonici de Bercedo monaſterio ſancti Remigij, quod Luitprandus Rex a fundamentis ædificauit, ſubiecitque eum, vt ſub ſacri Palatij tutela eſſet, murmurarent, atque non haberent ad ciborum ſeu veſtimentorum neceſsitate, qualiter in ipſo ſancto loco deſeruire poſſent, obſecrauitque præſentiam noſtram, vt propter omnem expenſam, quam prius conſuete de anno in aonum accipiebant concederemus præfatis canonicis nominatam terram vnde abſque murmure poſsint viuere, Deoque ſeruire, ſcilicet in Pagazziano manſos duos, in Matalitulo ſimiliter d os, in Roationi vnum, in Ioſula vnum videlicet in Caſata manſos duos cum ſylua, quæ dicitur Orbitula, molendinoſq; e ibi ſitus duos ſeu & Gaium vnum, nec non in Bergante manſos tres, in Buſituio manſos duos, & in Vlmitulo vnum, & in Bante ſimiliter vnum, & petias duas de prato, quod iam ante ſolui ſuerunt habere, videlicet curticellam di Virialo cum manſis triginta tribus, & precarijs tribus cum ſeruis, & ancillis ibidem permanentibus, & alijs quos modo in illorum detinent manibus pro mercede, & remedio animæ noſtræ, & vt imperium noſtrum inuiolabile perſeueret, nec non auctoritatem Apoſtolicæ ſedis, quam venerabilis Papa Benedictus de eiſdem rebus illis fecit . . . . temerario auſu eos ad ſynodum, aut ad aliquod obſequium inuitare præſumat, quod ſimiliter roboraremus, nos vero tantis deprecationibus, atque iuſtis precibus aures clementiæ noſtræ alacriter inclinantes, iuſsimus prædictis canonicis hoc noſtro pragmatico ſcribi præcepto, per quod concedimus, & perdonamus ipſis canonicis, vt habeant tam ipſi, quam & ſucceſſores illorum, vel qui pro tempore ibi fuerint, prædictos manſos videlicet in Pagazziano manſos 2. in Matalitulo 2. in Roationi 1. in Ioſula 1. in caſata 2. nec non & ſyluam, quæ dicitur Orbitula, & molendinos ibi ædificatos 2. ſeu in Gaium vnum, & in Bergante manſ. 3. & in Buſitulo 2. in Vlmitulo 1. in Bante ſimiliter 1. & petias duas de prato quod iam antea omnia præceptis auctoritate habuerant. Curticellaque de Viriano cum manſ. 33. & precarijs 3. cum ſeruis, & ancillis ibidem iuſte, & legaliter pertinentibus, & alijs quos modo in illorum detinet manibus, omni, & in omnibus prædictas res concedimus, & confirmamus prælibatis canonicis, vel qui pro tempore ibi fuerint, iure proprietario in integrum vna cum omnibus mobilibus atque immobilibus, ſeſeque mouentibus ſeruis, & ancillis vtriuſque ſexus ſcilicet cum terris, & clauſuris, cultis, & incultis, cum vineis, & campis, pratis, paſcuis, ſyluis, ſalcetis, ſationibus, atque aquarum decurſibus, molendinis, piſcationibus, montibus, vallibus, alpibus, planiciebus ſeu cum omnibus, quæ dici, aut nominari poſſunt ad eoſdem manſos, vel ad eandem curtem iuſte, & legaliter pertinentibus, vel reſpicientibus in integrum. Præcipientes igitur iubemus, vt auctoritatem Apoſtolicam nullus Epiſcopus violare aliquando præſumat, nullaque Regni noſtri perſona eiſdem canonicis de præfatis rebus aliquam audeat inferre moleſtiam, aut diminorationem, aut inuaſionem, ſed liceat eos quiete, quod a nobis conceſſum eſt omni timore poſtpoſito tenere, & poſſidere. Si quis autem quod nequaquam credimus huius noſtri præcepti paginæ in aliquo temerator, ſeu violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras trecentas, medietatem Palatio noſtro & medietatem prælibatis canonicis, qui pro tempore ibi fuerint. Quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur, manu propria roborantes annulo noſtro ſubter inſigniri iuſsimus.

Signum domini ✝ Hugonis ſereniſsimi Regis.

Gerlanus Cancellarius ad vicem Beati Epiſcopi, & Archicancellarij recognoui.

Data anno dominicæ Incarnationis 927. 13. Kal. martij indictione 15. anno vero domini Hugonis glorioſiſsimi Regis primo.

Actum Papiæ in Chriſti nomine feliciter. Amen.

18 SIGEFREDVS huius nominis primus ad hanc ſedem promotus eſt circa an. 929. Is ab eodem Hugone Italiæ Rege, quæ a ſuperioribus fuerant Regibus, deceſſoribus ſuis probata, ſibi confirmari impetrauit. Tabulæ eius confirmationis hæ ſunt ex eodem codice.

In nomine Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Si venerabilibus locis ea quæ a noſtris fidelibus digne Deo inſpirante ſuggeruntur libenter cõceſſerimus, id ad augmentum noſtri honoris multum proficere non dubitamus, animæque noſtræ ad magnum profectum eſſe nequaquam diffidimus. Quocirca nouerit omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtrorum præſentium ſcilicet, & futurorum induſtria, Sigifredum venerabilem Epiſcopum, ebriſſimumque fidelem noſtrum conſiliarium noſtram humiliter poſtulaſſe clementiam, quatenus ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ in honorem ſanctæ Mariæ ædificatæ, cui idem Sigifredus in præſenti Præſul eſſe dignoſcitur, & Eccleſiæ ſancti Domnini . . . eiuſdem ſanctæ Mariæ . . . de omnibus rebus, de quibus prædictus Parmenſis Epi-

sis Episcopus, suique successores iuste, & legaliter aliquam firmitatem acquirere Deo adiuuante potuerunt a liberis hominibus totam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico per antiquam consuetudinem exigi solet, videlicet a comite, vel vicecomite, Astaldasio, vel decano, Asaltario vel vicario prædictæ sanctæ Parmensis Ecclesiæ, & Ecclesiæ sancti Domnini, & venerabili Episcopo Sigifredo, suisque successoribus sub omni integritate concedere atque largiri nostra præceptoria auctoritate dignaremur. Cuius petitionibus pro Dei omnipotentis amore, earundemque Ecclesiarum exaltatione, & pro remedio animæ nostræ, atque iam dicti venerabilis Episcopi deuoto seruitio, vt ita fieret annuimus hoc nostrum præceptum scribi iubentes, per quod Deo omnipotenti, & prædictis Ecclesijs in honorem prædictorum sanctorum ædificatis, & dicto Sigifredo illustrissimo Episcopo, suisque successoribus totam illam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico de omnibus rebus illis, de quibus iam nominatus Sigifredus Episcopus, & sui successores, qui pro tempore fuerint iuste, & legaliter Deo donante aliquam firmitatem a liberis hominibus acquirere potuerunt, & quæ . . . . comite, vel vicecomite, Astaldasio, vel decano, Asaltario vel vicario, vel ab alio aliquo prædictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ, & Ecclesiæ sancti Domnini sub omni integritate concedimus, atque largimur, & de nostro iure, & dominio in ius, & dominium prædictarum Ecclesiarum, & Sigifredi, eiusque successorum funditus dimittimus, atque donamus, ad habendum, tenendum, atque possidendum omnium magnatum, paruarumque personarum cõtradictione remota. Si quis igitur huius nostri præcepti violator, aut contradictor extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras quinquaginta, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædictis Ecclesijs, & Episcopo Sigifredo, suisque successoribus. Quod vt verius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes de annulo nostro subter insigniri iussimus.

Sign. D. Hugonis *pijssimi Regis.*

Geslennus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi Archicancellarij recognoui.

Data quarto idus maij anno vero Dominicæ incarnationis 929. Regni vero domini Hugonis pijssimi Regis 4. indictione 2.

Actum Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

Sequenti vero anno 930. Sigifredus Episcopus ab eodem Hugone Rege bona Ecclesię Parmensis, nouo diplomate confirmari studuit, impetrauitque his verbis ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Hugo diuino fretus auxilio Rex. Nihil acrius ad nostræ sublimitatis honorem, nostrique regiminis corroborationem facere posse credimus, quam si sanctarum Dei Ecclesiarum habentes solicitudinem earum dotes inconuulsas seruare curamus, & votis fidelium pias aures accommodamus. Ac pro hoc omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet, & futurorum sagacitas nouerit, Sigifredum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum nostræ serenitatis adijsse clementiam, quatenus præcepta, atque auctoritates pijssimorum Augustorum, vel Regum prædecessorum nostrorum omnium, quotquot a tempore diuæ memoriæ Rachis Regis vsque ad præsens nostrum tempus sui prædecessores præfatæ Parmensis Ecclesiæ acquirere potuerunt, Abbatiam scilicet de Bercedo in honorem sancti Remigij extructam, & eiusdem Parmensis ciuitatis districtum, & omne ius publicum, vel telonium, veluti a nostris prædecessoribus prælibatæ Parmensis Ecclesiæ dudum fuerat collata, ita demum nostri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus nostram superadderemus confirmationem. Id ipsum autem per dilectissimam coniugem nostram Aldam atque Sanson illustrissimum . . . . & dilectum fidelem, & consiliarium nostrum suppliciter sibi suæque Ecclesiæ corroborari postulanis, nos simul condignis cunctis petitionibus . . . . fore pleniter existimantes atque ad remedium animæ nostræ proficere firmiter cognoscentes, hos nostræ auctoritatis apices inscribi iussimus, quibus decernimus, vt Abbatia de Bercedo, ac districtum iuris publici Parmensis . . . siue telonium eiusdem loci, nec non cors regia, & pratum regium, vel quidquid antiqui reges, siue Imperatores, & reliqui homines Deum timentes memoratæ sanctæ Parmensis Ecclesiæ suis præceptis, aut testamentis concesserunt, & post modum præexcellentissimi Reges, atque Augusti sua auctoritate confirmarunt, stabilia atque inconuulsa nostris futurisque temporibus in potestate, vel iure præscripti Sigifredi, sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopi suorumque successorum, maneant perpetualiter, statuimus etiam, & interdicimus, vt nullus sub regno nostro constitutus de rebus supra taxatis Parmensis Ecclesiæ in quibuscumque comitatibus, vel locis aliquam diminorationem facere, aut alias quasdam annuales dominationes exigere, aut consuetudinario more aliquid tollere vel clericos eiusdem Ecclesiæ in personis, vel domibus suis lædere audeat; sed repulsa omni iniusta consuetudine liceat præfato venerabili Episcopo Sigifredo, suisque successoribus omnes res iam dictæ Parmensis Ecclesiæ, de quibus legitimam vestituram tenuerint, vel tenere dignoscitur cum vniuersis sibi subiectis sub immunitatis nostræ defensione quieto ordine tenere atque pro incolumitate nostra altissimum Dominum exorare. Omnibus modis etiam præcipimus, vt si de rebus iam dictæ Ecclesiæ vllam diminorationem quilibet facere tentauerit, non sit necesse iam dicto Episcopo, eiusque successoribus siue eiusdem Ecclesiæ causam peragentibus vllam facere probationem, sed diligenter per bonæ fidei homines iureiurando si opus fuerit, fiat inquisitio, vt rei veritas clarescat. Quicumque ergo huius nostri præcepti præuaricator extiterit, trecentas auri optimi componet libras, medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfatæ Parmensis Ecclesiæ, & iam dicto

Sigifredo Episcopo, suisque successoribus, qui pro tempore fuerint. Quod vt verius credatur diligentiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes de annulo nostro subter adnotari iussimus.

Signum domini † Hugonis serenissimi Regis.

Petrus notarius iussu Regis recognoui.

Data 16. Kal. octobris anno Dominicæ incarnationis 930. Regni vero domini Hugonis inuictissimi Regis 5. indictione 4.

Actum Parmæ in Dei nomine feliciter.

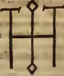
Anno 945. Sigifredus Bertam Hugonis Regis ex Bezola pellice filiam Romano Constantini Porphyrogeniti filio desponsatam Constantinopolim deduxit, cui deinde Italico cum Græco vocabulo commutato, Eudosiæ fecere nomen, vt Luitprandus Ticinensis narrat libro 5. cap. 9. Paulo post potuit Sigifredus excessisse cum nulla alia de eo reperiatur mentio.

19 ADEODATVS Parmensis Antistes, Augustanis comitijs interfuit sub Othone Primo Imp. anno 952. 7. id. aug. apud Canisium tom. 5. antiq. lect. pag. 1053.

20 HVMBERTVS, seu Albertus, sic in diplomate Othonis Imp. Ecclesiæ Astensi concesso anno 968. vbi & cancellarius eiusdem Imp. dicitur. Humberti extat mentio in constitutionibus Othonis de Regalibus beati Petri concessis anno 962. quo idem ipse Imperator Ecclesiæ Parmensi, Humberto eiusque successoribus bona itaque confirmauit hoc diplomate, quod adhuc extat in eodem tabulario, multis licet locis ob vetustatem exesum.

Sublimatos esse credimus.

. . . . . *maximis Ecclesiarum Dei vtilitatibus proficere non ambigimus. Quapropter nouerit omnis sancta Dei Ecclesia fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum . . . Hubertus Parmensis Ecclesiæ Episcopus nostram adiens clementiam petijt, vt more prædecessorum nostrorum Ecclesiam suam proficiendo augumentaremus, ex hisque Regiæ . . . tam cuncti clerici eiusdem Episcopij in quocunque loco . . . fuerint quoque, & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habeat . . . . . . publico in eiusdem Ecclesiæ ius, & dominium, vt districtum transfunderemus, vt deliberandi, & diuidendi, seu distinguendi potestatem haberet tam supradicti cleri res, & familias, quamque & hominis infra eandem ciuitatem habitantes, & res, & familias eorum, velut si præsens adesset nostri comes Palatij, nos vero considerantes, & commodum ducentes per supradicti Imperij dignitatem, & per mala omnia, quæ acciderint sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos eiusdem Ecclesiæ, vt penitus præterita lis, & schisma euelleretur, & vt ipse Pontifex cum clero sibi cōmisso pacifice viueret tam pro salute nostra quam stabilitate Regni, & omnium in nostro Regno degentium concedimus, & largimur, & de nostro iure, & dominio in eius ius, & dominium omnino transfundimus, atque delegamus, murum ipsius ciuitatis, & districtum, & teloninm, & omnem publicam functionem, tam intra ciuitatem, quam extra ex omni parte ciuitatis infra tria milliaria, destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos, sicut sunt loca villarum, & nominibus defixa castrorum, In Oriente scilicet Benecetæ, Casellæ Coloritæ. In Meridie purpuriano Albari, Vicocusuli. In Occidente Vicoferduli, Fabrorio, Aoli. In Septentrione Baganicola, Casalle Palantani, Terabiano cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs præfatorum locorum integre, remota occasione vllius reprehensionis, nec non & regias vias, aquarumque decursus, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacens, & omne quidquid Reipublicæ pertinet. Insuper etiam concedimus, & omnes homines infra eandem ciuitatem . . . prælibatos fines habitantes, vbicunque eorum fuerit hæreditas, siue ad quæstus, siue familia tam infra comitatum Parmensem, quamque in vicinis comitatibus, nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persoluant, siue alicuius placitum custodiant nisi Parmensis Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerit, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam tamquam nostri comes Palatij distinguendi, & definiendi, vel deliberandi omnes res, & familias tam omnium clericorum eiusdem Episcopij quam & omnium hominum habitantium infra prædictam ciuitatem, nec non & omnium residentium supra præfatæ Ecclesiæ terram, siue Libellariorum, siue precariorum . . & ita de nostro iure, & dominio in eius ius, & dominium transfundimus, vt nullus marchio, comes, vicecomes, aut aliqua regni nostri magna, remissaque persona exinde de prædictis rebus, & familijs, & omnibus quæ superius leguntur se intromittat, aut aliquam functionem inde recipere tentet ad augumentum etiam . . . . . . quatenus eadem Parmensis Ecclesia nullius supplementi indigna videatur . . . permittendo concedimus ipsius loci Episcopo, vt habeat potestatem eligendi, siue ordinandi sibi notarios qui causas ipsius Episcopatus discutientes vbicumque opportunum fuerit per prædictum Episcopum scribant cartas cuiuscumque voluerit testamenta remota prohibitione, vel controuersia comitatus, siue comitis, vt sicut ex parte comitatus sunt harum rerum exactores, ita ex parte Episcopij nostra . . . . . . viuere, & si acciderit de prædictis rebus, & familijs . . . . . . posse diffiniri per hanc nostri præcepti paginam concedimus eidem Episcopo vicedomino, vt sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi, atque diiudicandi, tamquam nostri comes Palatij. Si quis igitur huius nostri præcepti violator . . . sciat se compositurum mille libras auri, medietatem cameræ nostræ, & medietatem ipsius Ecclesiæ Episcopo. Quod vt verius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur inuiolabiliterque custodiatur manu propria roborantes annuli nostri impressionem inferius affigi præcepimus.*

Signum D. Otho- *nis serenissi. Aug.*

Vvilerius Cancellarius ad vicem Brun Archiepiscopi, & Archicancellarij recognouit.

Data

Data 3. id. martij anno Dominica Incarnationis 962. anno vero Imperij domini Othonis serenissimi Augusti primo indictione 5.

Actum Liuia in Dei nomine feliciter.

Amen.

Habemus in eodem tabulario aliud eiusdem Othonis imperatoria documentum, ad petitionem Humberti Episcopi nostri Archicancellarij Ingonis suisque filijs concessum, sub ijs verbis anno 969.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho diuina ordinante prudentia Imperator Augustus. Si fidelium nostrorum petitionibus maxime illorum, qui frequenti conamine in nostræ fidelitatis obsequio desudant, aures nostræ serenitatis accõmodauerimus, promptiores, & deuotiores eos circa nostrum famulatum effici non est ambiguum. Quocirca noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet & futurorum industria, cum nos in Calabria residebamus in confine, atque planicie, quæ est inter Cassarum, & petram Sanguinariam, ibique nostro Imperiali iure nostris fidelibus tam Calabris, quamque omnibus Italicis, Francisque, atque Theutonicis leges præceptaque imponeremus ordinatim Hubertum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum, & Archicancellarium nostram adijsse clementiam, quatenus Ingoni nostro dilecto fideli, suisque filijs Vberto scilicet, atque Ribaldo, seu Oberto, eorumque hæredibus res, & proprietates sibi quouis titulo scriptionis, seu iudiciario nomine pertinentes infra Regnum Italicum coniacentes nostra præceptali auctoritate confirmaremus, & corroboraremus, cuius precibus acclinantes, & eius fidelitatem non minimam considerantes, concedimus, donamus, atque largimur, confirmamusque per huius nostri præcepti paginam præfatis Ingoni, suisque filijs, eorumque hæredibus omnem eorum hæreditatem a patre, vel a matre sibi dimissam seu omnes res, & curtes, mercata, & publicas functiones iure sibi tam hæreditario nomine quam etiam scriptis quibuscunque pertinere videntur coniacentes infra regnum Italicum in comitatibus videlicet Bulgariensi, Laumellensi, Plombiensi, Mediolanensi, Euoriensi, Papiensi, Placentini, Parmensi curtem scilicet de Berceto, curtem de Cerretano, curtẽ Villanouæ cum castro super se habente, curtem de Graualina cum castro Gasiollo, & Trebaldo, curtem de Marinasco, curtem de Beneuro cum castro Vicoboin, & villam Sazago, seu infra ciuitatem Nouarcensem curtem Deneraelim cum castro super se habentem, & in Parmensi curtem de Tortoliano simul cum castro, curtem de Staderiano cum castro, & Vicoferdulfi cum castro, nec non terras, res, & prædia, quæ infra prætaxatos comitatus adiacent cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis, vt habeant, teneant, firmiterque possideant, tam ipsi, quam sui hæredes nostra nostrorumque successorum contradictione remota, vel omnium hominum concedimus, & per hoc nostrum præceptum confirmamus eidem Ingoni, & suis filijs, eorumque hæredibus, vt ea his prænominatis curtibus, seu ex cunctis cæteris rebus, per chartulas venditionis, donationis, iudicati, seu nostri nostrorumque antecessorum præceptorum paginis sibi suisque datoribus acquisitis cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis nullus inuadere tenter, seu disuestire præsumat; sed nostra præceptali auctoritate confirmati, & corroborati liceat eis prædictas res habere, tenere, & quiete possidere sublata omni controuersia: concedimus enim, & per hoc præceptum confirmamus, vt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, schaldasio, Gastaldio, seu aliqua magna, paruaque nostri Regni persona prænominatum Ingonem, suosque filios, eorumque hæredes, seu homines in eorum prædijs residentes ex ijs prænominatis curtibus, & rebus præfatis iuris pertinentibus aliquam publicam functionem, seu telonium tollere præsumat, aut ad placitum redigat vel legem eos facere instiget, nisi prænominatos viros, eorumque hæredes in nostra nostrorumque successorum præsentia, & in eorum prædijs in sua præsertim aduocatos habere etiam & per inquisitionem res suas defendere, & ablatas sibi acquirere, & si munimine chartarum quouis ingenio perdiderint hac nostri præcepti pagina corroborati inuestiti maneant, & confirmati nostra largitione habita legaliter defendant, & ablata legali examinatione requirant omnium hominum eradicata controuersia. Si quis autem aliquis præsumptor de supradictis rebus, vel curtibus eos disuestire, aut inquietare sine legali iudicio tentauerit, seu aliquem censum, vel seruitium de omnibus præfatis sine illorum dono acceperit aut quoquo modo huius nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prætaxatis iuris, eorumque hæredibus, & vt verius credatur diligentiusque obseruetur manu propria corroborantes annulum nostrum inferius imprimi iussimus.

Signum domini † Othonis serenissimi Augusti.

Ambrosius Cancellarius ad vicem Huberti Episcopi Archicancellarij recognouit.

Data 14. Kal. maij. anno incarnationis Dominicæ 969. anno vero domini Othonis serenissimi augusti 8. indictione 12.

Actum in Calabria in Suburbio Gassano in Dei nomine feliciter. Amen.

Anno 973. conuentum Mazaliæ in territorio Mutinensi, diœcesis Parmensis celebratum ab Honesto Archiepiscopo Rauennate, vbi Albertus Bononiẽsis Episcopus, Humbertum Parmensem suis iuris inuasorem accusauit. De hac controuersia vide plura apud Rubeum in Hist. Rauen. lib. 5. & supra in Episcopis Mutinensibus. Humbertum etiam Sichelmi Episcopi Florentini donationi in fauorem suorum canonicorum subscripsisse reperitum anno 963. Excessit circa anno 978. ipseque sub diui Ioannis Euangelistæ tutela opulentum cœnobium ædificauit ex diui Benedicti regula, vbi postea S. Ioannes illius monasterij Abbas Constitutus, miraculis claruit an. 965. obijt vero 972. Kalen. iunij sub eiusdem Humberti Præsulatu.

SIGI-

21 SIGIFREDVS huius nominis secundus apud Othonem, Henricumque Imperatores eximiæ auctoritatis Antistes, a quibus s plurimis priuilegijs fuit ornatus. Humberto sublectus est anno 978. obtinuitque ab Henrico nobilem Abbatiam Nonsnulanam. Porro Othonis priuilegium sic legimus in eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho diuina fauente gratia Rex. Nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumq; præsentium scilicet, & futurorũ industria. Qualiter interuentu, ac petitione nostrę genitricis Theophaniæ Imperatricis Augustæ Sigifredus sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus nostram adiens clementiam petijt, vt more prædecessorum nostrorum omnes res Parmensi Episcopio attinentes, videlicet Burgum sancti Domnini cum sua pertinentia, Abbatiam de Berceto cum sua pertinentia, nec non districtum Parmæ ciuitatis cum muro, & telonio, insuper & tria milliaria in circuitu ipsius ciuitatis, quæ diuæ memoriæ auus noster Otho Imperator Augustus prælibatæ Parmensi Ecclesiæ per preceptum contulit, nostræ confirmationis præcepto confirmaremus sibi, atque Ecclesiæ suæ corroboraremus: cuius precibus annuentes, & mala omnia quæ acciderunt sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ipsius Ecclesiæ considerantes, vt penitus præterita lis, & schisma euelleretur, & vt ipse Pontifex cum clero sibi commisso pacifice viueret, res & familias, tam cuncti cleri eiusdem Episcopij in quocunque comitatu inuentæ fuerint, quamque & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habitantium de iure publico in eiusdem Ecclesię ius, & dominium, & districtum, & murum ipsius ciuitatis, & telonium, & omnem publicam functionem, tam intra ciuitatem, quam extra ea omni parte ciuitatis infra tria milliaria destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos sicuti sunt loca villarum cum nominibus defixa castrorum, in oriente scilicet Benecete, Casellæ, Coloritæ, in meridie Purpurisno, Albari, Vicoesuli, in occidente Vicoferduli, Fabrono, Eli, in septentrione Bagnicola, Caselle, Pallangantum, Terrabiano cum omnibus pertinentijs præfatorum locorum integre remota occasione vllius reprehensionis, vt habeat Pontifex eiusdem Ecclesiæ, vel missus Ipsius potestatem deliberandi, & diiudicandi, seu distinguendi, veluti si præsens esset nostri comes Palatij, nec non regias vias, aquarumque decursus, seu ripam Padi fluminis duodecim pedum iuxta aquæ alueum a capite Ciri, vsque ad Bouem curtum, siue arenam Carnarium, Azadium publica pascua, vias, ingressus publicos in circuitu ipsius ciuitatis, videlicet in locis Henciano, Monasteriolo, Albareto, Frascorium, quod dicitur pecorile, cum aliquantis terris apertis iacentibus inter fines designatos, a mane vallis quædam Boledina, a meridie via, que pergit ad ipsa pascua, & terram canonicorum ipsius Ecclesiæ, in sero via publica quæ dicitur Lsuantulo, septentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantula terra gerbida cum Frascario in matricule, Somardico, Vicoferdulfi, Buciulo, Collido iacente in oriente iuxta aquæ ductum, qui pergit ad Vicoferdulfi terram de Carucis, in nauticis, vel alicubi iacentem infra dictum comitatum, seu etiam ripas omnium hominum infra ipsum comitatum manentium, villam de Albazzano cum famulis terram Dudonis, terram Andreæ Talamassi iuxta suspirium Paludem integram, iuxta pratum regium, seu Burgum sancti Domnini, atque Abbatiam de Berceto cum omnibus pertinentijs, & adiacentijs suis, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacens, & omne quicquid reipublicæ pertinet, insuper & omnes homines infra eandem ciuitatem, vel prælibatos fines habitantes, vbicumque fuerit eorum hæreditas, siue ad quęstus, seu familia tam infra ciuitatem Parmensem, quamque in vicinis comitatibus nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persoluat, siue alicuius placitum custodiant, nisi Parmen. Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerit, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam distringendi, distribuendi, atque deliberandi tamquam noster comes Palatij omnes res, & familias tam omnium clericorum eiusdem Episcopij, quamque & omnium habitantium intra prædictam ciuitatem, nec non & omnium hominum residentium sub præfatæ Ecclesię terra, siue libellariorum, siue precoriorum seu Castellanorum, omnia supradicta nostræ confirmationis præcepto confirmamus, atque corroboramus sępedicto Sigifredo Parmen. Episcopo, suæque Ecclesiæ, eo videlicet ordine, vt marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua regni nostri magna remissaque persona eainde de prædictis rebus, & familijs, & omnibus, quæ superius leguntur, se intromittant, aut aliquam functionem inde recipere, aut diuestire nullo modo tentet, & valiceat Episcopo quiete viuere, si acciderit de prædictis rebus, & familijs sine pugna legaliter non posse definiri huius nostræ confirmationis pagina concedimus eiusdem Episcopi misso, siue vicedomino, vt sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi, & diiudicandi tamquam nostri comes palatij. Insuper etiam concedimus, vt si aliqua nauis alicuius castelli Episcopij Parmensis per Padum, aut per aliquem aquæ ductum Ferrariam transierit nullum exinde tributum exigat aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus huius nostræ confirmationis præceptum infringere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem Parmen. Episcopo, qui pro tempore fuerit. Quod vt verius credatur, firmiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes nostro sigillo iussimus inferius insigniri.

Signum domini † Othonis serenissimi Regis.

Vdelbertus Cancellarius ad vicem Petri Episcopi & Cancellarij recognoui, & subscripsi.

Data non. aprilis anno Dominicæ incarnationis 979. indictione septima, anno tertij Othonis Regni regnante sexto.

Actum Quitelemburgi feliciter.

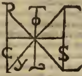
Amen.

Dona-

Donationis vero Nonantulanæ Abbatiæ diploma per Henricum Imper. Sigifredo Episcopo anno 1003. concessum, est huius tenoris in eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus diuina fauente clementia Rex. Omnibus fidelibus notum fieri volumus, quod Sigifreduа venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster, & per interuentum nostri fidelis Theobaldi marchionis adijt nostram clementiam iam dictus Sigifredua Episcopus sanctæ Parmensis Ecclesiæ, quatenus firmatus in fide actiter deseruiret nobis, & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis retributionem æternæ remunerationis . . . . . vt nos Abbatiam monasterij quod dicitur Nonantula in honorem sancti Syluestri confessoris Dei atque Pontificis, sibi suæque Ecclesiæ Parmensi iure proprietario eum omnibus adiacentijs, & pertinentijs eius in integrum perpetuis temporibus concederemus præter illam terram, quam concessimus Huberto Episcopo nostro fideli, & illa terra sita est iuata Atesim flumen. Cuius precibus benignitatis nostræ aures accommodantes, eiusque erga nos deuotissimam fidelitatem intendentes iussimus ei, suæque Parmensi Ecclesiæ in honorem sanctæ Mariæ Dei genetricis dedicatæ, hoc imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus ei, donamus atque largimur prælibatam Abbatiam, quæ dicitur Nonantula sancti Syluestri confessoris, atque Pontificis cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs, curtibus, capellis, atque ædificijs earum, terris, campis, pratis, vineis, siluis, seruis, & ancillis vtriusque sexus, mobilibus, & immobilibus, cum integritate eorum, & vniuersis, quæ dici, & nominari possunt ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostra Imperiali concessione, vt habeat, teneat, & fruatur perenniter tam ille quam & successores eius ad partem sæpe nominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis prauisum fuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationem, &c.

Sign. D. Henri *ci inuictissimi Regis.*

Aubertus Cancellarius Videchi Archiepiscopi recognoui.

Data 2. Kalendas martij anno incarnationis Dominicæ 1003. indictione prima anno vero domini Henrici Regis primo.

Actum Nouiomagi.

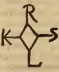
22 ELBVNVS, siue ELBVRGVS, vt illum vocat Sergius Pontifex in quodam priuilegio Abbatiæ Nonantulanæ indulto, in Parmensi sede florebat anno 1010. successisse videtur immediate Sigifredo, de quo nil aliud reperi.

23 HENRICVS Parmensem sedem regebat anno 1015. quo adfuit Synodo Romanæ sub Benedicto Octauo, subscripsitque decreto ad fauorem Vvillelmi Abbatis Fructuariẽsis cœnobij. Hoc eodem anno Henricus Imperator Bernardi Parmensis comitis sequenti diplomate, iua explicuit, quod Otho Imperator eidem elargitus fuerat, insuper curtem Neronianam eum omnibus adiacentijs suis, sicut Hugo Tusciæ comes tenuerat, perpetuo donauit. Id autem ad declarandum horum temporum hominumque huius ciuitatis morem haud importunum duximus hic adscribere ex sæpe citato tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia diuinæ, &c. Quocirca fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum vniuersitati pateat, quoniam senioris nostri Othonis prædecessoris imperatoris cognoscentes huius remunerationis fautricem gratiam Bernardo Parmensi comiti fidelissimo nostro curtem Neironem, cum capellia, castris domnicatis, massaritijs, villis, & terris, omnibusque ad eandem pertinentijs curtem Rocham etiam, & castrum de valle Vasenerina cum omnibus ibi pertinentijs, vel adiacentijs, & quod dici, vel nominari possit, & sicut quondam Hugo Tusciæ Marchio per omnia tenuit in integrum per interuentum, & petitionem Conigundæ Imperatricis Augustæ coniugis nostræ donamus, concedimus, atque largimur. Quoniam senior noster Otho Imperator eam, quam præfati sumus, prædicto Bernardo comiti pro digno eius seruitio donauit, concessit, suoque Imperiali iure in proprietarium ius, & dominium tribuit, & largitus est, nos quoque pro futuris temporibus amodo, & deinceps donatione, & concessione tribuimus, & confirmamus, atque perpetua stabilitate corroboramus in integrum, sicut superius legitur, cum seruis, & ancillis, Aldionibus, Aldianis, montanis, planiciebus, montibus, & collibus, rupibus, pascuis, syluis, aquis, piscationibus, cum vsibus, aquarumque decursibus, molendinis, omnibusque eiusdem curtis vtilitatibus ea videlicet ratione, vt ab hac hora in antea prædictus Bernardus comes omnia supradicta eiusdem curtis habeat, teneat, firmiterque possideat ex nostra donatione, concessione, atque corroboratione, habeatque liberam facultatem per huius nostri præcepti paginam tam ipse Bernardus comes omnia superius deprehensa eiusdem curtis Neironis, quam sui hæredes, & prohæredes, vel cui dederit, vel habenda statuerit, tenendi, possidendi, donandi, aut commutandi, siue quod animus eius de ea decreuerit faciendum, omnium hominum Regni, Imperijque nostri contradictione, vel molestatione remota. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus Rex, marchio, Episcopus, comes, vicecomes, seu qualibet nostri Imperij, & Regni magna, paruaque persona, prædictum Bernardum comitem, eiusque hæredes, ac prohæredes se supradictis rebus eiusdem curtis mo-

cum clero sibi commisso pacifico viueret res, & familias tam cuncti cleri eiusdem Episcopi in quocunque comitatu inuensæ fuerint quocunque, & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habitantium de iure publico in eiusdem Ecclesiæ ius, & dominium, & districtum, & murum ipsius ciuitatis, & toloneum, & omnem publicam functionem, tam infra ciuitatem, quam ex omni parte ciuitatis infra tria milliaria destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos, sicuti sunt loca villarum, cum nominibus desixa castrorum in oriente scilicet Berecetum casalla, Coloretum, & in meridie Purpurianum, Albari, Vichefuli; in occidento Vichoferduli, Fabrorium; in septentrione Bagantiolla casalle, Palautani, Terabiano cum omnibus pertinentijs præfatorum locorum integra remota occasione vllius reprensionis, vt habeat Pontifex eiusdem Ecclesiæ, vel missus ipsius potestatem deliberandi, & adiudicandi, seu distringendi, veluti si præsens esset nostri comes palatij, nec non & regias vias, & iari Parmæ, Bagantiæ Honicæ, Padi, & omnium fluminum infra ipsum comitatum. & Episcopium defluentium insulas, & ripas supradictorum fluminum duodecim pedum iuxta aquæ alueum, siue arenam, carnarium, azidium publica pascua, vias ingressus publicos in circuitu ipsius ciuitatis, videlicet in locis Banziano, Monisleriolo, Albereto, frascarium, quod dicitur pecorile cum aliquantis terris apertis iacentibus inter fines designatos, a mane vallis, quæ dicitur Bosidana a meridie via, quæ pergit ad ipsa pascua, & terram canonicorum ipsius Ecclesiæ, in sero via publica, quæ dicitur Lavalitulo a sepsentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantulum terram gerbidam tum frascaria in matricule Sũmardito; Vicoferduli, Bocitulo, Colliculo iacentes in oriente iuxta aquæ ductum, qui pergit ad vicum ferduli terra de Caruci Manticis, vel alicubi iacentes infra ipsum comitatum, & Episcopium, seu etiam insulas, & ripas omnium fluminum cum supradicta mensura infra ipsum comitatum. & Episcopatum manentium Villa de Albazano cum famulis, terram Budonis, terram Andreæ Talamasti iuxta suspirium, paludem integram iuxta pratum regium, seu Burgum sancti Domnini atque Abbatia de Berceto cum omnibus suis pertinentijs, & adiacentijs, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacen. & hominium omne quicquid Reip. pertinet insuper & homines infra eandem ciuitatem, vel prælibatos fines habitantes vbicunq; fuerit eorũ hæreditas, seu ad quæstus, seu famuha tam infra comitatũ ipsum, quamque in vicinis in comitatibus nullam exinde functionẽ alicui nostri Regni personæ persoluant, siue placitum, custodiam, nisi primũ Ecclesiæ Episcopi qui pro tẽporo fuerint, sed habeas ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam distringendi, definiendi, vel deliberandi tamquam nostri comes Palatij omnes res, & familias tam omnium clericorum prædictorum eiusdem Episcopij quamque & omnium habitantium infra prædictam ciuitatem, nec non & omnium hominium residentium super præfatæ Ecclesiæ terras, siue libellariorum, siue precariorum, seu castellanorum omnia nostræ confirmationis præcepto confirmamus, & corroboramus supradicto Vuibobo Parmensi Episcopo, & suæ Ecclesiæ, eo videlicet ordine, vt nullus Marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua nostri Regni magna, remissaque persona, exinde prædictis rebus, & familijs de omnibus, quæ superius leguntur se intromittat, aut aliquam functionem inde recipere, aut disuestire nullo modo sentet, & vt liceat Episcopo quiete viuere, si acciderit de prædictis rebus, & familijs sine pugna legaliter non posse definire, huius nostræ confirmationis pagina concedimus eiusdem Episcopi misso vel vicedomino, vt sit noster missus, & habeas potestatem deliberandi, & definiendi atque adiudicandi tamquam nostri comes Palatij: insuper etiam concedimus vt si aliqua nauis alicuius castelli Episcopij præsertim per Padum, aut aliquem aquæ ductum feraleam transierit, nullus exinde teloneus exigat aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus, huius nostræ confirmationis paginam rumpere, & infringere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi labras centum medietatem Cameræ nostræ, & medietatem ipsi Episcopo, qui pro tempore fuerit. Quod vt verius credatur, firmiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes nostro iussimus inferius sigilo muniri.

Signum D. Caroli

Serenissimi Regis.

Inquirinus notarius ad vicem Luituardi Archicancellarij recognouit.

Data 6. idus ianuarij anno incarnationis Domini DCCCLXXX. indictione 13. an. vero Regni serenissimi Regis Caroli in Francia IV. in Italia I.

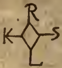
In Dei nomine feliciter. Amen.

Item alia eiusdem Regis Caroli confirmatio de Abbatia Bercetensi, aliaque iura Ecclesiæ Parmensis eidem Vvibodo concessa, sic se habet an. 885. data ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus diuina fauente clementia Imperator Augustus. Quanto amplius imperialis munificentia erga suos fideles exuberat, tanto eos ad suum obsequium prõptiores, deuotioresque efficies, atq; pro hoc statum regni antecessores nostros, nosque Dei omnipotentis clementia adeptos non ambigimus, vt Ecclesiarum Dei vtilitatibus benigno affectu consulamus, & earum augendo statũ, quæ a prædecessoribus nostris illis pro æterna remuneratione collata sunt, scriptis corroboremus pace regni, & futura manente mercede. Nouerit itaque omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque tam præsentium, quam futurorum industria, quia Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus obtulit obtutibus nostris præceptum Caroli Manni Regis fratris nostri, in quo continebatur, quod idem Carolus Mannus Rex frater noster concesserat, ac perdonauerat ei, atque Ecclesiæ suæ pro amore Dei, animæq; suæ mercede Abbatiam de Berceto sitam in Monte Bardonis & curtem Regiam infra ciuitatem Parmensem & omne ius publicum, teloneum, atque districtum eiusdem ciuitatis, seu & ambitum murorum in circuitu, & pratum regium in integrum subnixe no-

ra nostram per Lutuardum venerab. Episcopum dilectũ fidelem, & consiliariũ nostrum exposcens clementiam, vt nostro edicto illud cõfirmaremus & roboraremus. Quam petitionem tam libenter suscepimus, quanto rationabiliter, ac deuote petitam perspeximus, maxime cum remedium animæ, pro qua piæ recordationis Carolus Mannus frater noster, fecerat adipisci cupimus. Quamobrem, insigne edictum, & per huius nostræ auctoritatis paginam concessa confirmamus, & & largita largimur, corroboramus, id est prædictam Abbatiam de Berceto cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis in integrum etiam futura curtem regiam intra ciuitatem Parmam cum omni officio suo, & omne ius publicum, ac toloneum, & districtuum eiusdem ciuitatis, & ambitum murorum in circuitu, & pratum regium, sicut in præcepto fratris nostri. Caroli Manni continetur, in integrum, vt habeat, teneat, possideat secundum tenuit ipse Vvibodus Episcopus, & successores eius ad partem sæpedictæ Parmensis Ecclesiæ, remota totius publicæ, ac iudiciariæ potestatis inquietudine. Si quis ergo quidquam, quod absit, de supradictis quomodolibet violare, minuere, vel auferre præsumpserit, & qui super hoc ordinem nostrum, vel fratris nostri eleemosynam eius corrumpere, vel inquietare ausus fuerit, mulctam, quæ in præcepto fratris nostri est, persoluere cogatur, & ex nostra iussione triginta libras auri optimi cum immunitate persoluat, medietatem Palatio nostro, & medie[illegible]tem prædicto Vvibodo, & successoribus eius ad [illegible]tem prædictæ Ecclesiæ suæ, cui violentia illata [illegible]erit, & vt hæc nostra Imperialis auctoritas per futura tempora firmior habeatur, & ab omnibus verius credatur, ac diligentius obseruetur, manu propria firmauimus, & bulla nostra insigniri iussimus.

Signum D. Caroli *Serenissimi Regis.*

Inquirinus notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarij recognouit.

Data 16. Kal. maij anno incarnationis Domini DCCCLXXXV.

Anno domini Caroli VI. Imperij indictione 3.

Actum Ticinensi Palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic etiam operæ pretium est aliud diploma inserere in quo idem Carolus Rex Abbatiam Medianam in honorem S. Pauli Apostoli constructam Vvibodo, & Eccl. Parmensi concedit, voluit enim pientissimus Rex intuitu venerabilis Episcopi sanguine, moribusque coniunctissimi innumeris alijs donis, ac priuilegijs ditare vt supra relata fidem faciunt monumenta. Porrò Medianæ donationis exemplar est huiusmodi ex eodem codice.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Carolus diuina fauente clementia Imperator Augustus. Decet nos omni tempore fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque supplices postulationes pijs auribus clementer suscipere, quatenus de fidelibus fideliores sibi augeamus munificentia efficiat, insuper & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis ac retributionem æternæ remunerationis percipiat. Quapropter omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus scilicet, & futuris notum fieri volumus, quia Vvibodus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster per Lutuardum summum Cancellarium nostrum adijt clementiam nostram, vt Abbatiam monasterij, quod dicitur Mediana sitam in honorem beati Pauli Apostoli doctoris gentium sibi suæque Ecclesiæ Parmensi iure proprietario cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs earum in integrum perpetuis tẽporibus concederemus; cuius precibus benignitatis nostræ aurem accõmodantes eiusque erga nos deuotissimam fidelitatem intendentes iussimus sanctæque Parmensis Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ dedicatæ, hoc Imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus, & donamus, atque largimur prælibatam Abbatiam Medianam in honorem beati Pauli dedicatam cum omnibus adiacentijs & pertinentijs suis, curtibus, capellis, & ædificijs eorum, terris, campis, pratis, vineis, syluis, seruis, & ancillis vtriusque sexus, mobilibus, & immobilibus cum omni integritate eorum, cum vniuersis, quæ dici, aut nominari possunt, ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostra Imperiali concessione, vt habeat, teneat, fruatur perenniter tam ille, quam & successores eius ad partem sæpe nominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis placuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationem, concessionem, seu largitionem ire, agere, causari, vel de potestate prædictæ Parmensis Ecclesiæ subtrahere quæsiuerit, centum libras auri optimi cogatur persoluere, medietatem Palatio nostro, & medietatem præfato Vvibodo Episcopo, suisque successoribus ad partem prædictæ Parmensis Ecclesiæ, quibus violentia illata fuerit, & vt hæc nostræ donationis, concessionis, largitionis auctoritas præsentibus, futurisque temporibus plenissimum vigorem obtineat, & verius credatur, diligentiusque obseruetur ab omibus, manu propria subter firmauimus, & bulla nostra insigniri iussimus.

Signum domini Caroli Imperatoris Augusti.

Inquirinus Notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarij recognoui.

Data 3. idus martij anno incarnationis Dominicæ

. . . . .

Actum Ticino Palatio.

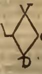
In Dei nomine feliciter. Amen.

Pro exitu nostri Vvibodi adferemus insigne donum Vvidonis Imperatoris intuitu eiusdem Vvibodi, Algehrudis Imperatricis coniugis suæ de monasterio sanctæ Agathæ Ticinensi quod concessit

cessit anno. 891. primo ipso die Imperij sui, in quo Vvibodus archicapellanus Imperatoris vocatur. Sic enim fatetur in typo.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Vvido diuina iauente clementia Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum comperiat solertia, quia Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerab. Episcopus, & archicapellanus noster deprecatus est celsitudinem nostram, vt dilectissimæ coniugi nostræ Ageltrudi Imperatrici, & consorti Imperij nostri monasterium in honorem sanctæ Agathæ, quod dicitur nouum constructum situm Ticinensi in ciuitate, quod per præceptum regale illi concesseramus . . . & auctoritate nostra ei confirmaremus; nos vero eius precibus obtemperantes decreuimus ita fieri. Concedimus igitur, & confirmamus dilectissimæ coniugi Ageltrudi, hæredibus suis, ac prohæredibus suis monasterium superius insertum cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs iuste, & legaliter ei pertinentibus, seu aspicientibus in singulis fundis, & locis, seruis, & ancillis vtriusque sexus, familijs, & ditionibus, terris, vineis, campis, pratis, syluis, aquis, aquarumque decursibus, cultis, & incultis, mobilibus, & immobilibus, vel quod ad ipsum monasterium pertinere iuste, & legaliter dignoscitur, omnia omnino in integrum, & iussimus ei hoc nostræ auctoritatis præceptum inde conscribi, per quod decernimus, atque iubemus, vt deinceps de supranominatis rebus, ipsa, suique hæredes, ac pro hæredes habeant potestatem, iure iudiciario habendi, tenendi, fruendi, vendendi, commutandi, & nostra imperiali largitate, & auctoritate plenissima, sicut lex & iustitia est vnicuique homini de suis proprijs facere rebus. Quicumque autem huius nostræ munificentiæ violator, vel inuasor extiterit, aut aliquam violentiam inferre præsumpserit centum librarum auri optimi culpabilis habeatur . . . medietatem palatio nostro, & medietatem præfatæ Ageltrudi, suisque hæredibus, vel cuicumque easdem res ei placuerit distribuere, & vt præsens hæc largitio in sua permaneat firmitate, & vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria subter firmauimus, & bulla nostra sigillari iussimus.

Sign. D. Vvidonis *excellentiss. Imp.*

. . . . . *notarius ad vicem Helbunci Archicancellarij recognoui.*

Data 9. Kalen. martij indictione 9. anno incarnationis Domini 891. regnante domino Vvidone in Italia anno regni eius 3. Imperij illius die prima.

Actum Romæ in Dei nomine feliciter. Amen.

Vvibodi memoria extat in antiquis documentis huius Ecclesiæ ad annum vsque 895. quo ex hac mortali vita discessit. Sepultus fuit in cathedrali, deque eodem sequens memoria post aliqua secula in choro cathedralis apposita habetur, quam beneficiorum memores canonici Parmenses erexerunt, in qua oscitanter pro Carolo Manno, Caroli Magni apposuere, inscriptio vero est huius tenoris.

VVIDIBOLDO
CAROLI * MAGNI *Manni.
NEPOTI
ECCLESIÆ PARMEN. EPISCOPO
ET COMITI VIRO
RELIGIOSISSIMO
CANONICI PARMENS.
BENEFICII NON IMMEMORES
DIGNITATIS EORVM
AVCTORI
P. M. LXVII.

Eodem loco alia antiqua breuis inscriptio legitur in hunc modum.

VVIDIBOLDI
EPISCOPI PARMEN.
OSSA AN.
DCCCLXXXXV.

16 ELBVRGVS, seu Helbringus sanctimonia morum vir insignis, Parmensem sedem obtinuit defuncto Vvibodo circa an. 895. memoratur in monumento Ecclesiæ Lucensis anno 897. apud Franciscum Mariam Florentinum in vita Mathildis Comitissæ.

17 HERCARDVM Elburgus excepit post annum 920. Hic cum Hugoni Italiæ regi fuisset a secretis, ab eodem in fauorem suæ Ecclesiæ retulit quod sequitur priuilegium, omnia iura rata habuit, quæ alij Imperatores Parmensi Ecclesiæ aliquando indulsissent: id accidit an. 924. ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Hugo diuino munere largiete serenissimus Rex. Nihil aptius ad nostræ sublimitatis honorem nostrique regiminis corroborationem facere posse credimus, quam si sanctarum Dei Ecclesiarum habentes solicitudinem, earum dotes inconuulsas seruare curamus, & votis fidelium piis aures accommodamus: ac pro hoc omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium præsentium, & futurorum sagacitas nouerit Hercardum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum nostræ serenitatis adijsse clementiam, quatenus præcepta, & auctoritates pijssimorum Augustorum, vel regum prædecessorum nostrorum omnium quotquot a tempore diuæ memoriæ Rachis Regis, vsque ad præsens tempus nostrum sui prædecessores præfatæ sanctæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerint, Abbatiam scilicet sancti Remigij sitam in Bercedo ac eiusdem Parmæ ciuitatis in districtu, ac omne ius publicum, vel teloneum, veluti a nostris prædecessoribus prælibatæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerint, & dudum fuerunt collata, ita demum

mum nostri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus nostram adderemus confirmationem. Cuius igitur deuotissimis precibus annuentes, & libentissime assensum præbentes hos nostræ auctoritatis apices inscribi iussimus, quibus decernimus, vt ipsa præcepta de Abbatia Berceado, districtu iuris publici præsertim ciuitatis siue teloneo eiusdem loci, nec non curte regia, ac prato regio, vel quidquid antiqui Reges, siue Imperatores, & reliqui Deum timentes memoratę sanctæ Parmensi Ecclesiæ suis præceptis, vel testamentis contulerint, & postmodum præexcellentissimi Reges atque Augusti sua auctoritate confirmarunt, stabilia, ac inconuulsa nostris futurisque temporibus in potestate, vel iure præscripti Hercardi Episcopi sanctæ Parmensis Ecclesię suorumque successorum perpetualiter maneant. Statuimus etiam, & omnino interdicimus, vt nullus comes, vel publicæ partis Iudex aut guastaldio, vel alia quęlibet persona magna, aut parua in prędicta Abbatia de Bercedo, seu in districtu Parmę ciuitatis, quod ius publicum siue teloneum pertinet, vel cūctis possessionibus, quas a tēpore, vt prędiximus, prædecessorum nostrorum Regum scilicet, siue Imperatorum vsq; in pręsens vndecūque firmitatem, vel auctoritatē prelibata Parmensis Ecclesia habere dignoscitur vel quas deinceps inibi diuina pietas augumentare voluerit, nemo vt prędiximus, superioris, aut inferioris ordinis Reipublicę procurator ad causas iudiciario more audiendas conuentum facere vel prædictam exigere aut mansionatum, vel paratas exquirere parafredas, aut fideiussores violenter tollere homines, tam ingenuos liberos, quamque seruos in possessionibus, vel mansionibus ipsius Ecclesiæ permanentes potestatiue distringere, aut aliquas functiones publicas, aut redhibitiones, atque illicitas occasiones siue angarias superimponere pręsumat sed contra in potestate eiusdem loci Episcopi fint, totius publicę partis inquietudine remota; nullus enim sub regno nostro constitutus de rebus supra taxatis Parmensis Ecclesię in quibuscunque comitatibus, vel locis aliquam diminorationem facere, aut alias quaslibet annuales dominationes exigere aut consuetudinario more aliquid tollere, vel clericos eiusdem Ecclesiæ in personis, vel domibus suis lædere audeat; sed repulsa omni illicita consuetudine liceat prætaxato venerabili Episcopo Hercardo, suisque successoribus res iam dictæ Ecclesiæ Parmensis cum vniuersis sibi subiectis sub immunitatis nostræ defensione quieto ordine tenere, atque pro nostra incolumitate altissimum dominum exorare, & omnimodo præripimus, vt vndecunque a tempore nostrorum prædecessorum iam dicta Ecclesia legalem inuestituram habere dignoscatur. Si vllam diminutionem quilibet facere tentauerit, non sit necesse iam dicto Episcopo, eiusque successoribus siue eiusdem Ecclesiæ curam peragentibus vllam facere probationem, sed diligenter per bonæ fidei homines si opus fuerit iureiurando fiat inquisitio, vt rei veritas clarescat. Quicumque ergo huius nostri præcepti præuaricator extiterit, trecentas auri purissimi libras medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfatæ Parmensi Ecclesiæ. Quod vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes, annulo nostro subter insigniri decreuimus.

Signum domini † Hugonis gloriosissimi Regis.

Sigifredus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi, & Archicancellarij recognoui.

Anno 924. in Hercardi gratiam, & intuitu Hermengardis comitissæ, marchionisque Bonifacij Rodulphus Borgundiæ, ac Italiæ Rex curtem Padi de Subloneta cum iuribus, & pertinentijs suis Parmensi Ecclesiæ perpetuo donauit, sub hoc documenti tenore, ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

Rodulphus . . . .

fidelitatis augumentum reddere consueuit. Quapropter nouerit fidelium omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum scilicet præsentium, & futurorum deuota solertia, Hermengardam inclytam comitissam, nec non Bonifacium strenuissimum marchionem nostræ regiæ potestatis consiliarios humili prece nostram adijsse clementiam quatenus quandam curtem iuris regni nostri, quę dicitur Subloneta adiacentem iuxta regionem Heredani, qui alio nomine Padum vocatur sub omni integritate sua Hercardo reuerendissimo Præsuli sanctæ Parmensis Ecclesiæ charissimo scilicet fideli nostro iure proprietario concedere nostri præcepti auctoritate vsque in perpetuum dignaremur: quorum dignis petitionibus annuentes, & libentissime assensum præbentes & . . . . titulati Pontificis nostri charissimi condigna, & promptissima serius considerantes prælibatam curtem de Subloneta quæ semper nostræ regiæ, & publicæ parti pertinuit iam præfato Præsuli Hercardo concedimus, & iure largimur perenni, ac de nostra potestate, & dominio in eius potestatem, & dominium omnino transfundimus, ac delegamus vna cum casis, suaque domo, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, hortis, syluis, salcetis, sationibus, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, seruis, & ancillis, aldionibus, vel aldiarijs, districtionibus, pensionibus, ripaticis, & teloneis, cultis, & incultis, diuisis, & indiuisis, montibus, vallibus, planitiebus omnibusque ad se iuste, & legaliter pertinentibus, ad habendum, tenendum vendendum, commutandum, alienandum, pro anima lucrandum vel quidquid suus derreuerit animus, faciendum remota, & sopita totius publicæ partis inquietudine vel contradictione. Si quis igitur hoc nostræ legalis institutionis, concessionis præceptum aliquo modo infringere, vel violare tentauerit . . . . irritus fiat sciatque se compositurum auri optimi libras CCC. medietatem cameræ Palatij nostri, & medietatem præfatio Præsuli Hercardo nostro scilicet fideli carissimo, vel cui ipse inde aliquid habere, aut possidere concesserit, quod vt verius credatur & diligentius ab omnibus obseruetur manu propria roborantes, annuli nostri impressione fideliter insigniri decreuimus. . . . . .

N *Signum*

Signum domini † Rodulfi serenissimi Regis.

Monus Cancellarius ad vicem Beati Archicancellarij recognoui iussus.

Data 8. idus octobris anno Dominicæ incarnationis 924.

Domini vero Rodulfi pijssimi Regis in Burgundia 34. hic in Italia 4.

Dat. Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

Anno vero 927. Hercardo superstite sequentem exorauit donationem quidam Adelbertus Episcopus pro Canonicis Bercetanis ab Hugone Rege, quam ex eodem codice Vaticano recepimus exscriptam in hunc qui sequitur modum.

In nomine Domini Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Quia, &c. idcirco omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque præsentibus scilicet, & futuris solertiæ notum fieri volumus, eo quod Adelbertus venerabilis Episcopus nostri per omnia fidelissimus cum de diuersis istius regni incommodis loqueretur, retulit nobis inter cætera qualiter canonici de Bercedo monasterio sancti Remigij, quod Luitprandus Rex a fundamentis ædificauit, subiecitque eum, vt sub sacri Palatij tutela esset, murmurarent, atque non haberent ad ciborum seu vestimentorum necessitate, qualiter in ipso sancto loco deseruire possent, obsecrauitque præsentiam nostram, vt propter omnem expensam, quam prius consuete de anno in annum accipiebant concederemus præfatis canonicis nominatam terram vnde absque murmure possint viuere, Deoque seruire, scilicet in Pagazziano mansos duos, in Masalisulo similiter d os, in Roationi vnum, in Insula vnum videlicet in Casata mansos duos cum sylua, quæ dicitur Orbitula, molendinosq; e ibi sitos duos seu & Gaium vnum, nec non in Bergante mansos tres, in Busitulo mansos duos, & in Vlmitulo vnum, & in Bante similiter vnum, & petias duas de prato, quod iam ante soliti fuerunt habere, videlicet curticellam di Virialo cum mansis triginta tribus, & precarijs tribus cum seruis, & ancillis ibidem permanentibus, & alijs quos modo in illorum detinent manibus pro mercede, & remedio animæ nostræ, & vt imperium nostrum inuiolabile perseueret, nec non auctoritatem Apostolicæ sedis, quam venerabilis Papa Benedictus de eisdem rebus illis fecit . . . . temerario ausu eos ad synodum, aut ad aliquod obsequium inuitare præsumat, quod similiter roboraremus, nos vero tantis deprecationibus, atque iustis precibus aures clementiæ nostræ alacriter inclinantes, iussimus prædictis canonicis hoc nostro pragmatico scribi præcepto, per quod concedimus, & perdonamus ipsis canonicis, vt habeant tam ipsi, quam & successores illorum, vel qui pro tempore ibi fuerint, prædictos mansos videlicet in Pagazziano mansos 2. in Masalitulo 2. in Roationi 1. in Insula 1. in casata 2. nec non & syluam, quæ dicitur Orbitula, & molendinos ibi ædificatos 2. seu in Gaium vnum, & in Bergante mans. 3. & in Busitulo 2. in Vlmitulo 1. in Bante similiter 1. & petias duas de prato quod iam antea omnia præceptoria auctoritate habuerant. Curticellaque de Viriano cum mans. 33. & precarijs 3. cum seruis, & ancillis ibidem iuste, & legaliter pertinentibus, & alijs quos modo in illorum detinēt manibus, omni, & in omnibus prædictas res concedimus, & confirmamus prælibatis canonicis, vel qui pro tempore ibi fuerint, iure proprietario in integrum vna cum omnibus mobilibus atque immobilibus, seseque mouentibus seruis, & ancillis vtriusque sexus scilicet cum terris, & clausuris, cultis, & incultis, cum vineis, & campis, pratis, pascuis, syluis, salcetis, sationibus, atque aquarum decursibus, molendinis, piscationibus, montibus, vallibus, alpibus, planiciebus seu cum omnibus, quæ dici, aut nominari possunt ad eosdem mansos, vel ad eandem curtem iuste, & legaliter pertinentibus, vel respicientibus in integrum. Præcipientes igitur iubemus, vt auctoritatem Apostolicam nullus Episcopus violare aliquando presumat, nullaque Regni nostri persona eisdem canonicis de præfatis rebus aliquam audeat inferre molestiam, aut diminorationem, aut inuasionem, sed liceat eos quiete, quod a nobis concessum est omni timore postposito tenere, & possidere. Si quis autem quod nequaquam credimus huius nostri præcepti paginæ in aliquo temerator, seu violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras trecentas, medietatem Palatio nostro & medietatem prælibatis canonicis, qui pro tempore ibi fuerint. Quod vt verius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes annulo nostro subter insigniri iussimus.

Signum domini † Hugonis serenissimi Regis.

Gerlanus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi, & Archicancellarij recognoui.

Data anno dominicæ Incarnationis 927. 13. Kal. martij indictione 15. anno vero domini Hugonis gloriosissimi Regis primo.

Actum Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

18 SIGEFREDVS huius nominis primus ad hanc sedem promotus est circa an. 929. Is ab eodem Hugone Italiæ Rege, quæ a superioribus fuerant Regibus, decessoribus suis probata, sibi confirmari impetrauit. Tabulæ eius confirmationis hæ sunt ex eodem codice.

In nomine Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Si venerabilibus locis ea quæ a nostris fidelibus digne Deo inspirante suggeruntur libenter cōcesserimus, id ad augmentum nostri honoris multum proficere non dubitamus, animæque nostræ ad magnum profectum esse nequaquam diffidimus. Quocirca nouerit omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum præsentium scilicet, & futurorum industria, Sigifredum venerabilem Episcopum, charissimumque fidelem nostrum consiliarium nostram humiliter postulasse clementiam, quatenus sanctæ Parmensis Ecclesiæ in honorem sanctæ Mariæ ædificatæ, cui idem Sigifredus in præsenti Præsul esse dignoscitur, & Ecclesiæ sancti Domnini . . . eiusdem sanctæ Mariæ . . . de omnibus rebus, de quibus prædictus Parmensis Epi-

ſi Episcopus, ſuique ſucceſſores iuſte, & legaliter aliquam firmitatem acquirere Deo adiuuante potuerunt a liberis hominibus totam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico per antiquam conſuetudinem exigi ſolet, videlicet a comite, vel vicecomite, Aſtaldaſio, vel decano, Aſaltario vel vicario prædictæ ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ, & Eccleſiæ ſancti Domnini, & venerabili Episcopo Sigifredo, ſuiſque ſucceſſoribus ſub omni integritate concedere atque largiri noſtra præceptoria auctoritate dignaremur. Cuius petitionibus pro Dei omnipotentis amore, earundemque Eccleſiarum exaltatione, & pro remedio animæ noſtræ, atque iam dicti venerabilis Episcopi deuoto ſeruitio, vt ita fieret annuimus hoc noſtrum præceptum ſcribi iubentes, per quod Deo omnipotenti, & prædictis Eccleſijs in honorem prædictorum ſanctorum ædificatis, & dicto Sigifredo illuſtriſsimo Episcopo, ſuiſque ſucceſſoribus totam illam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico de omnibus rebus illis, de quibus iam nominatus Sigifredus Episcopus, & ſui ſucceſſores, qui pro tempore fuerint iuſte, & legaliter Deo donante aliquam firmitatem a liberis hominibus acquirere potuerunt, & quæ . . . . comite, vel vicecomite, Aſtaldaſio, vel decano, Aſaltario vel vicario, vel ab alio aliquo prædictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, & Eccleſiæ ſancti Domnini ſub omni integritate concedimus, atque largimur, & de noſtro iure, & dominio in ius, & dominium prædictarum Eccleſiarum, & Sigifredi, eiuſque ſucceſſorum funditus; dimittimus, atque donamus, ad habendum, tenendum, atque poſsidendum omnium magnarum, paruarumque perſonarum cōtradictione remota. Si quis igitur huius noſtri præcepti violator, aut contradictor extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras quinquaginta, medietatem cameræ noſtræ, & medietatem prædictis Eccleſijs, & Episcopo Sigifredo, ſuiſque ſucceſſoribus. Quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur, manu propria roborantes de annulo noſtro ſubter inſigniri iuſſimus.

Sign. D. Hugonis *pijſsimi Regis.*

Geslennus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi Archicancellarij recognoui.

Data quarto idus maij anno vero Dominicæ incarnationis 929. Regni vero domini Hugonis pijſsimi Regis 4. indictione 2.

Actum Papiæ in Chriſti nomine feliciter. Amen.

Sequenti vero anno 930. Sigifredus Episcopus ab eodem Hugone Rege bona Eccleſię Parmenſis, nouo diplomate confirmari ſtuduit, impetrauitque his verbis ex eodem tabulario.

In nomine ſanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Hugo diuino fretus auxilio Rex. Nihil acrius ad noſtræ ſublimitatis honorem, noſtrique regiminis corroborationem facere poſſe credimus, quam ſi ſanctarum Dei Eccleſiarum habentes ſolicitudinem earum dotes inconuulſas ſeruare curamus, & votis fidelium pias aures accommodamus. Ac pro hoc omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ præſentium ſcilicet, & futurorum ſagacitas nouerit, Sigifredum venerabilem ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ Episcopum noſtræ ſerenitatis adijſſe clementiam, quatenus præcepta, atque auctoritates piiſsimorum Auguſtorum, vel Regum prædeceſſorum noſtrorum omnium, quotquot a tempore diuæ memoriæ Rachis Regis vſque ad præſens noſtrum tempus ſui prædeceſſores præfatæ Parmenſis Eccleſiæ acquirere potuerunt, Abbatiam ſcilicet de Bercedo in honorem ſancti Remigij extructam, & eiuſdem Parmenſis ciuitatis diſtrictum, & omne ius publicum, vel teloneum, veluti a noſtris prædeceſsoribus prælibatæ Parmenſis Eccleſiæ dudum fuerat collata, ita demum noſtri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus noſtram ſuperadderemus confirmationem. Id ipſum autem per dilectiſsimam coniugem noſtram Aldam atque Sanſon illuſtriſsimum . . . . & dilectum fidelem, & conſiliarium noſtrum ſuppliciter ſibi ſuæque Eccleſiæ corroborari poſtulauit, nos ſimul condignis cunctis petitionibus . . . . fore pleniter exiſtimantes atque ad remedium animæ noſtræ proficere firmiter cognoſcentes, hos noſtræ auctoritatis apices inſcribi iuſſimus, quibus decernimus, vt Abbatia de Bercedo, ac diſtrictum iuris publici Parmenſis . . . ſiue teloneum eiuſdem loci, nec non cors regia, & pratum regium, vel quidquid antiqui reges, ſiue Imperatores, & reliqui homines Deum timentes memoratæ ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ ſuis præceptis, aut teſtamentis conceſſerunt, & poſt modum præexcellentiſsimi Reges, atque Auguſti ſua auctoritate confirmarunt, ſtabilia atque inconuulſa noſtris futuriſque temporibus in poteſtate, vel iure præſcripti Sigifredi, ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ Episcopi ſuorumque ſucceſſorum maneant perpetualiter, ſtatuimus etiam, & interdicimus, vt nullus ſub regno noſtro conſtitutus de rebus ſupra taxatis Parmenſis Eccleſiæ in quibuſcumque comitatibus, vel locis aliquam diminorationem facere, aut alias quaſdam annuales dominationes exigere, aut conſuetudinario more aliquid tollere vel clericos eiuſdem Eccleſiæ in perſonis, vel domibus ſuis lædere audeat; ſed repulſa omni iniuſta conſuetudine liceat præfato venerabili Episcopo Sigifredo, ſuiſque ſucceſſoribus omnes res iam dictæ Parmenſis Eccleſiæ, de quibus legitimam veſtituram tenuerint, vel tenere dignoſcitur cum vniuerſis ſibi ſubiectis ſub immunitatis noſtræ defenſione quieto ordine tenere atque pro incolumitate noſtra altiſsimum Dominum exorare. Omnibus modis etiam præcipimus, vt ſi de rebus iam dictæ Eccleſiæ vllam diminorationem quilibet facere tentauerit, non ſit neceſſe iam dicto Episcopo, eiuſque ſucceſſoribus ſiue eiuſdem Eccleſiæ cauſam peragentibus vllam facere probationem, ſed diligenter per bonæ fidei homines iureiurando ſi opus fuerit, fiat inquiſitio, vt rei veritas clareſcat. Quicunque ergo huius noſtri præcepti præuaricator extiterit, trecentas auri optimi componet libras, medietatem cameræ noſtræ, & medietatem præfatæ Parmenſis Eccleſiæ, & iam dicto

Sigifredo Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, qui pro tempore fuerint. Quod vt verius credatur diligentiuſque ab omnibus obſeruetur, manu propriu roborantes de annulo noſtro ſubter adnotari iuſsimus.

Signum domini † Hugonis sereniſsimi Regis.

Petrus notarius iuſſu Regis recognoui.

Data 16. Kal. octobris anno Dominicæ incarnationis 930. Regni vero domini Hugonis inuictiſsimi Regis 5. indictione 4.

Actum Parmæ in Dei nomine feliciter.

Anno 945. Sigifredus Bertam Hugonis Regis ex Bezola pellice filiam Romano Conſtantini Porphyrogeniti filio deſponſatam Conſtantinopolim deduxit, cui deinde Italico cum Græco vocabulo commutato, Eudoxiæ fecere nomen, vt Luitprandus Ticinenſis narrat libro 5. cap. 9. Paulo poſt potuit Sigifredus exceſſiſſe cum nulla alia de eo reperiatur mentio.

19 ADEODATVS Parmenſis Antiſtes, Auguſtanis comitijs interfuit ſub Othone Primo Imp. anno 952. 7. id. aug. apud Caniſium tom. 5. antiq. lect. pag. 1053.

20 HVMBERTVS, ſeu Albertus, ſic in diplomate Othonis Imp. Eccleſiæ Aſtenſi conceſſo anno 968. vbi & cancellarius eiuſdem Imp. dicitur. Humberti extat mentio in conſtitutionibus Othonis de Regalibus beati Petri conceſſis anno 962. quo idem ipſe Imperator Eccleſiæ Parmenſi, Humberto eiuſque ſucceſſoribus bona iuraque confirmauit hoc diplomate, quod adhuc extat in eodem tabulario, multis licet locis ob vetuſtatem exeſum.

Sublimatos eſſe credimus.

. . . . maximis Eccleſiarum Dei vtilitatibus proficere non ambigimus. Quapropter nouerit omnis ſancta Dei Eccleſia fidelium, noſtrorumque præſentium ſcilicet, & futurorum . . . Hubertus Parmenſis Eccleſiæ Epiſcopus noſtram adiens clementiam petijt, vt more prædeceſſorum noſtrorum Eccleſiam ſuam proficiendo augumentaremus, ex hiſque Regia . . . tam cuncti clerici eiuſdem Epiſcopij in quocunque loco . . . fuerint quoque, & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habeat . . . . . . publico in eiuſdem Eccleſiæ ius, & dominium, vt diſtrictum transfunderemus, vt deliberandi, & diuidendi, ſeu diſtinguendi poteſtatem haberet tam ſupradicti cleri res, & familias, quamque & hominis infra eandem ciuitatem habitantes, & res, & familias eorum, velut ſi præſens adeſſet noſtri comes Palatij, nos vero conſiderantes, & commodum ducentes per ſupradicti Imperij dignitatem, & per mala omnia, quæ acciderint ſæpe inter comites ipſius comitatus, & Epiſcopos eiuſdem Eccleſiæ, vt penitus præteritu his, & ſchiſma euelleretur, & vt ipſe Pontifex cum clero ſibi cõmiſſo pacifice viueret tam pro ſalute noſtra quam ſtabilitate Regni, & omnium in noſtro Regno degentium concedimus, & largimur, & de noſtro iure, & dominio in eius ius, & dominium omnino transfundimus, atque delegamus, murum ipſius ciuitatis, & diſtrictum, & teloninm, & omnem publicam functionem, tam intra ciuitatem, quam extra ex omni parte ciuitatis infra tria milliaria, deſtinata ſcilicet, atque determinata per fines, & terminos, ſicut ſunt loca villarum, & nominibus defixa caſtrorum. In Oriente ſcilicet Benecetæ, Caſella Coloritæ. In Meridie purpuriano Albari, Vicocuſuli. In Occidente Vicoferduli, Fabrorio, Aeli. In Septentrione Baganicola, Caſalle, Palantani, Terabiane cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs præfatorum locorum integre, remotu occaſione vllius reprehenſionis. nec non & regias vias, aquarumque decurſus, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacens, & omne quidquid Reipublicæ pertinet. Inſuper etiam concedimus, & omnes homines infra eandem ciuitatem . . . prælibates fines habitantes, vbicumque eorum fuerit hæreditas, ſiue ad quæſtus, ſiue familiu tam infru comitatum Parmenſem, quamque in vicinis comitatibus, nullam exinde functionem alicui noſtri Regni perſonæ perſoluant, ſiue alicuius placitum cuſtodiant niſi Parmenſis Eccleſiæ Epiſcopi, qui pro tempore fuerit, ſed habeat ipſius Eccleſiæ Epiſcopus licentiam tanquam noſtri comes Palatij diſtinguendi, & definiendi, vel deliberandi omnes res, & familias tam omnium clericorum eiuſdem Epiſcopij quam & omnium hominum habitantium infra prædictam ciuitatem, nec non & omnium reſidentium ſupræpræfatæ Eccleſiæ terram, ſiue Libellariorum, ſiue præcariorum . . & itu de noſtro iure, & dominio in eius ius, & dominium transfundimus, vt nullus marchio, comes, vicecomes, aut aliqua regni noſtri magna, remiſſaque perſona exinde de prædictis rebus, & familijs, & omnibus quæ ſuperius leguntur ſe intromittat, aut aliquam functionem inde recipere tentet ad augumentum etiam . . . . . . quatenus eadem Parmenſis Eccleſia nullius ſupplementi indigna videatur . . . permittendo concedimus ipſius loci Epiſcopo, vt habeat poteſtatem eligendi, ſiue ordinandi ſibi notarios qui cauſas ipſius Epiſcopatus diſcutientes vbicumque opportunum fuerit per prædictum Epiſcopum ſcribant cartas cuiuſcumque voluerit teſtamenta remota prohibitione, vel controuerſia comitatus, ſiue comitis, vt ſicut ex parte comitatus ſunt harum rerum exactores, ita ex parte Epiſcopij noſtra . . . . . viuere, & ſi acciderit de prædictis rebus, & familijs . . . . poſſe diffiniri per hanc noſtri præcepti paginam concedimus eidem Epiſcopo vicedomino, vt ſit noſter miſſus, & habeat poteſtatem deliberandi, & definiendi, atque diiudicandi, tamquam noſtri comes Palatij. Si quis igitur huius noſtri præcepti violator . . . ſciat ſe compoſiturum mille libras auri, medietatem cameræ noſtræ, & medietatem ipſius Eccleſiæ Epiſcopo. Quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur inuiolabiliterque cuſtodiatur manu propria roborantes annuli noſtri impreſſionem inferius affigi præcepimus.

Signum D. Otho- *nis sereniſſ. Aug.*

Vvilerius Cancellarius ad vicem Brun Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognouit.

Data

Data 3. id. martij anno Dominicæ Incarnationis 962. anno vero Imperij domini Othonis serenissimi Augusti primo indictione 5.

Actum Liuia in Dei nomine feliciter.

Amen.

Habemus in eodem tabulario aliud eiusdem Othonis imperatoris documentum, ad petitionem Humberti Episcopi nostri Archicancellarij Ingonis suisque filijs concessum, sub ijs verbis anno 969.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho diuina ordinante prudentia Imperator Augustus. Si fidelium nostrorum petitionibus maxime illorum, qui frequenti conamine in nostræ fidelitatis obsequio desudant, aures nostræ serenitatis accommodauerimus, promptiores, & deuotiores eos circa nostrum famulatum effici non est ambiguum. Quocirca nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet & futurorum industria, cum nos in Calabria residebamus in confine, atque planicie, quæ est inter Cassanum, & petram Sanguinariam, ibique nostro Imperiali iure nostris fidelibus tam Calabris, quamque omnibus Italicis, Francisque, atque Theutonicis leges præceptaque imponeremus ordinatim Hubertum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum, & Archicancellarium nostram adijsse clementiam, quatenus Ingoni nostro dilecto fideli, suisque filijs Vberto scilicet, atque Ribaldo, seu Oberto, eorumque hæredibus res, & proprietates sibi quouis titulo scriptionis, seu iudiciario nomine pertinentes infra Regnum Italicum coniacentes nostra præceptali auctoritate confirmaremus, & corroboraremus, cuius precibus acclinantes, & eius fidelitatem non minimam considerantes, concedimus, donamus, atque largimur, confirmamusque per huius nostri præcepti paginam præfatis Ingoni, suisque filijs; eorumque hæredibus omnem eorum hæreditatem a parte, vel a matre sibi dimissam seu omnes res, & curtes, mercata, & publicas functiones iure sibi tam hæreditario nomine quam etiam scriptis quibuscunque pertinere videntur coniacentes infra regnum Italicum in comitatibus videlicet Bulgariensi, Laumellensi, Plombiensi, Mediolanensi, Euoriensi, Papiensi, Placentini, Parmensi curtem scilicet de Berceto, curtem de Cerrerano, curtē Villanuuæ cum castro super se habente, curtem de Grausalino cum castro Gasiollo, & Trebaldo, curtem de Marinasco, curtem de Beneuto cum castro Vicoboin, & villam Sazago, seu infra ciuitatem Nouarensem curtem Deneratelim cum castro super se habentem, & in Parmensi curtem de Tortoliano simul cum castro, curtem de Sraderiano cum castro, & Vicosetdulfi cum castro, nec non terras, res, & prædia, quæ infra prætaxatos comitatus adiacent cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis, vt habeant, teneant, firmiterque possideant, tam ipsi, quam sui hæredes nostra nostrorumque successorum contradictione remota, vel omnium hominum contradimus, & per hoc nostrum præceptum confirmamus eidem Ingoni, & suis filijs, eorumque hæredibus, vt ex his prænominatis curtibus, seu ex cunctis cæteris rebus, per chartulas venditionis, donationis, iudicati, seu nostri nostrorumque antecessorum præceptorum paginis sibi suisque datoribus acquisitis rum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis nullus inuadere tentet, seu disuestire præsumat; sed nostra præceptali auctoritate confirmati, & corroborati liceat eis prædictas res habere, tenere, & quiete possidere sublata omni controuersia: concredimus enim, & per hoc præceptum confirmamus, vt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, sculdasio, Gastaldio, seu aliqua magna, paruaque nostri Regni persona prænominatum Ingonem, suosque filios, eorumque hæredes, seu homines in eorum prædijs residentes ex ijs prænominatis curtibus, & rebus præfatis iuris pertinentibus aliquam publicam functionem, seu teloneum tollere præsumat, aut ad placitum redigat vel legem eos facere instiget, nisi prænominatos viros, eorumque hæredes in nostra nostrorumque successorum præsentia, & in eorum prædijs in sua præsertim aduocatos habere etiam & per inquisitionem res suas defendere, & ablatas sibi acquirere, & si munimine chartarum quouis ingenio perdiderint hac nostri præcepti pagina corroborati inuestiti maneant, & confirmati nostra largitione habita legaliter defendant, & ablata legali examinatione requirant omnium hominum eradicata controuersia. Si quis autem aliquis præsumptor de supradictis rebus, vel curtibus eos disuestire, aut inquietare sine legali iudicio tentauerit, seu aliquem censum, vel seruitium de omnibus præfatis sine illorum dono acceperit aut quoquomodo huius nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prætaxatis viris, eorumque hæredibus, & vt verius credatur diligentiusque obseruetur manu propria corroborantes annulum nostrum inferius imprimi iussimus.

Signum domini † *Othonis serenissimi Augusti.*

Ambrosius Cancellarius ad vicem Huberti Episcopi Archicancellarij recognouit.

Data 14. Kal. maij. anno incarnationis Dominicæ 969. anno vero domini Othonis serenissimi augusti 8. indictione 12.

Actum in Calabria in Suburbio Cassiano in Dei nomine feliciter. Amen.

Anno 973. conuentum Mazaliæ in territorio Mutinensi, diœcesis Parmensis celebratum ab Honesto Archiepiscopo Rauennate, vbi Albertus Bononiensis Episcopus, Humbertum Parmensem suis iuris inuasorem accusauit. De hac controuersia vide plura apud Rubeum in Hist. Rauen. lib. 5. & supra in Episcopis Mutinensibus. Humbertum etiam Sichelmi Episcopi Florentini donationi in fauorem suorum canonicorum subscripsisse reperimus anno 963. Excessit circa annum 978. ipseque sub diui Ioannis Euangelistæ tutela opulentum cœnobium ædificauit ex diui Benedicti regula, vbi postea S. Ioannes illius monasterij Abbas Constitutus, miraculis claruit an. 965; obijt vero 972. Kalen. iunij sub eiusdem Humberti Præsulatu.

SIGI-

21 SIGIFREDVS huius nominis secundus apud Othonem, Henricumque Imperatores eximiæ auctoritatis Antistes, a quibus an plursimis priuilegijs fuit ornatus. Humberto sublectus est anno 978. obtinuitque ab Henrico nobilem Abbatiam Nonantulansm. Porro Othonis priuilegium sic legimus in eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho diuina fauente gratia Rex. Nouetit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumq; præsentium scilicet, & futuroũ industria. Qualiter interuentu, ac petitione nostrę genitricis Theophaniæ Imperatricis Augustæ Sigifredus sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus nostram adiens clementiam petijt, vt more prædecessorum nostrorum omnes res Parmensi Episcopio attinentes, videlicet Burgum sancti Domnini cum sua pertinentia, Abbatiam de Berceto cum sua pertinentia, nec non districtum Parmæ ciuitatis cum muro, & telonio, insuper & tria milliaria in circuitu ipsius ciuitatis, quæ diuæ memoriæ auus noster Otho Imperator Augustus prælibatæ Parmensi Ecclesiæ per præceptum contulit, nostræ confirmationis præcepto confirmaremus sibi, atque Ecclesiæ suæ corroboraremus: cuius precibus annuentes, & mala omnia quæ acciderunt sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ipsius Ecclesiæ considerantes, vt penitus præterita lis, & schisma euelleretur, & vt ipse Pontifex cum clero sibi commisso pacifice viueret, res & familias, tam cuncti cleri eiusdem Episcopij in quocunque comitatu inuentæ fuerint, quamque & cunctorum hominum infra eandem ciuitatem habitantium de iure publico in eiusdem Ecclesię ius, & dominium, & districtum, & murum ipsius ciuitatis, & telonium, & omnem publicam functionem, tam intra ciuitatem, quam extra ex omni parte ciuitatis infra tria milliaria destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos sicuti sunt loca villarum cum nominibus defixa castrorum, in oriente scilicet Benecete, Casellæ, Coloritæ, in meridie Purpuriano, Albari, Vicoesuli, in occidente Vicoserduli, Fabrono, Eli, in septentrione Baganicola, Caselle, Pallangantum, Terrabisno cum omnibus pertinentijs præfatorum locorum integre remota occasione vllius reprehensionis, vt habeat Pontifex eiusdem Ecclesiæ, vel missus ipsius potestatem deliberandi, & dijudicandi, seu distinguendi, veluti si præsens esset nostri comes Palatij, nec non regias vias, aquarumque decursus, seu ripam Padi fluminis duodecim pedum iuxta aquæ alueum a capite Ciri, vsque ad Bouemcurium, siue arenam Carnarium, Azadium publica pascua, vias, ingressus publicos in circuitu ipsius ciuitatis, videlicet in locis Henciano, Monasteriolo, Albareto, Frascorium, quod dicitur pecorile, cum aliquantis terris apertis iacentibus inter fines designatos, a mane vallis quædam Boledina, a meridie via, que pergit ad ipsa pascua, & terram canonicorum ipsius Ecclesiæ, in sero via publica quæ dicitur Lsuantulo, septentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantula terra gerbida cum Frascario in matricule, Somardico, Vicoserdulli, Bucitulo, Collido iacente in oriente iuxta aquæ ductum, qui pergit ad Vicoserdulfi terram de Carsucis, in nauticis, vel alicubi iacentem infra dictum comitatum, seu etiam ripas omnium hominum infra ipsum comitatum manentium, villam de Albazzano cum famulis terram Dudonis, terram Andreæ Talamassi iuxta suspirium Paludem integram, iuxta pratum regium, seu Burgum sancti Domnini, atque Abbatiam de Berceto cum omnibus pertinentijs, & adiacentijs suis, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacens, & omne quicquid reipublicæ pertinet, insuper & omnes homines infra eandem ciuitatem, vel prælibatos fines habitantes, vbicumque fuerit eorum hæreditas, siue ad quęstus, seu familia tam infra ciuitatem Parmensem, quamque in vicinis comitatibus nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persoluat, siue alicuius placitum custodiant, nisi Parmen. Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerit, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam distringendi, distribuendi, atque deliberandi tamquam noster comes Palatij omnes res, & familias tam omnium clericorum eiusdem Episcopij, quamque & omnium habitantium infra prædictam ciuitatem, nec non & omnium hominum residentium sub præfatæ Ecclesię terra, siue libellariorum, siue precoriorum seu Castellanorum, omnia supradicta nostræ confirmationis præcepto confirmamus, atque corroboramus sępedicto Sigifredo Parmen. Episcopo, suæque Ecclesiæ, eo videlicet ordine, vt marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua regni nostri magna remissaque persona exinde de prædictis rebus, & familijs, & omnibus, quæ superius leguntur, se intromittant, aut aliquam functionem inde recipere, aut diuestire nullo modo tentet, & videlicet Episcopo quiete viuere, si acciderit de prædictis rebus, & familijs sine pugna legaliter non posse definiri huius nostræ confirmationis pagina concedimus eiusdem Episcopi misso, siue vicedomino, vt sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi, & diiudicandi tamquam nostri comes palatij. Insuper etiam concedimus, vt si aliqua nauis alicuius castelli Episcopij Parmensis per Padum, aut per aliquem aquæ ductum Ferrariam transierit nullum exinde tributum exigat aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus huius nostræ confirmationis præceptum infringere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem Parmen. Episcopo, qui pro tempore fuerit. Quod vt verius credatur, firmiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes nostro sigillo iussimus inferius insigniri.

Signum domini † Othonis serenissimi Regis.

Vdelbertus Cancellarius ad vicem Petri Episcopi & Cancellarij recognoui, & subscripsi.

Data non. aprilis anno Dominicæ incarnationis 979. indictione septima, anno tertij Othonis Regni regnante sexto.

Actum Quitelenburgi feliciter.

Amen.

Dona-

Donationis vero Nonantulanę Abbatiæ diploma per Henricum Imper. Sigifredo Episcopo anno 1003. concessum, est huius tenoris in eodem tabulario.

A

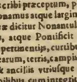
In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus diuina fauente clementia Rex. Omnibus fidelibus notum fieri volumus, quod Sigifredus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster, & per interuentum nostri fidelis Theobaldi marchionis adijt nostram clementiam iam dictus Sigifredus Episcopus sanctæ Parmensis Ecclesiæ, quatenus firmatus in fide acriter deseruiret nobis, & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis retributionem æternæ remunerationis . . . . . vt nos Abbatiam monasterij quod dicitur Nonantula in honorem sancti Syluestri confessoris Dei atque Pontificis, sibi suæque Ecclesiæ Parmensi iure proprietario cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs eius in integrum perpetuis temporibus concederemus præter illam terram, quam concessimus Huberto Episcopo nostro fideli, & illa terra sita est iuxta Atesim flumen. Cuius precibus benignitatis nostræ aures accommodantes, eiusque erga nos deuotissimam fidelitatem intendentes iussimus ei, suæque Parmensi Ecclesiæ in honorem sanctæ Mariæ Dei genetricis dedicatæ, hoc imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus ei, donamus atque largimur prælibatam Abbatiam, quæ dicitur Nonantula sancti Syluestri confessoris, atque Pontificis cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs, curtibus, capellis, atque ædificijs earum, terris, campis, pratis, vineis, siluis, seruis, & ancillis vtriusque sexus, mobilibus, & immobilibus, cum integritate eorum, & vniuersis, quæ dici, & nominari possunt ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostra Imperiali concessione, vt habeat, teneat, & fruatur perenniter tam ille quam & successores eius ad partem sæpe nominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis prauisum fuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationem, &c.

B

C

Sign. D. Henri Regis.

ti inuictissimi

Aubertus Cancellarius Vidacbi Archiepiscopi recognoui.

Data 2. Kalendas martij anno incarnationis Dominicæ 1003. indictione prima anno vero domini Henrici Regis primo.

Actum Nouiomagi.

22 ELBUNUS, siue ELBURGUS, vt illum vocat Sergius Pontifex in quodam priuilegio Abbatiæ Nonantulanæ indulto, in Parmensi sede florebat anno 1010. successisse videtur immediate Sigifredo, de quo nil aliud reperi.

23 HENRICVS Parmensem sedem regebat anno 1015. quo adfuit Synodo Romanæ sub Benedicto Octauo, subscripsitque decreto ad fauorem Vuillelmi Abbatis Fructuariensis cœnobij. Hoc eodem anno Henricus Imperator Bernardi Parmensis comitis sequenti diplomate ius explicuit, quod Otho Imperator eidem elargitus fuerat, insuper curtem Neronianam cum omnibus adiacentijs suis, sicut Hugo Tusciæ comes tenuerat, perpetuo donauit. Id autem ad declarandum horum temporum hominumque huius ciuitatis morem haud importunum duximus hic adscribere ex sæpe citato tabulario.

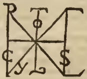
In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia diuinæ, &c. Quocirca fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum vniuersitati pateat, quoniam senioris nostri Othonis prædecessoris imperatoris cognoscentes huius remunerationis fautricem gratiam Bernardo Parmensi comiti fidelissimo nostro curtem Neironem, cum capellis, castris domnicatis, massaritijs, villis, & terris, omnibusque ad eandem pertinentijs curtem Rochametiam, & castrum de valle Visenerina cum omnibus ibi pertinentijs, vel adiacentijs, & quod dici, vel nominari possit, & sicut quondam Hugo Tusciæ Marchio per omnia tenuit in integrum per interuentum, & petitionem Conigundæ Imperatricis Augustæ coniugis nostræ donamus, concedimus, atque largimur. Quoniam senioe noster Otho Imperator eam, quam præfati sumus, prædicto Bernardo comiti pro digno eius seruitio donauit, concessit, suoque Imperiali iure in proprietarium ius, & dominium tribuit, & largitus est, nos quoque pro futuris temporibus amodo, & deinceps donatione, & concessione tribuimus, & confirmamus, atque perpetua stabilitate corroboramus in integrum, sicut superius legitur, cum seruis, & ancillis, Aldionibus, Aldianis, montanis, planicicbus, montibus, & collibus, rupibus, pascuis, syluis, aquis, piscationibus, cum vsibus, aquarumque decursibus, molendinis, omnibusque eiusdem curtis vtilitatibus ea videlicet ratione, vt ab hac hora in antea prædictus Bernardus comes omnia supradicta eiusdem curtis habeat, teneat, firmiterque possideat ex nostra donatione, concessione, atque corroboratione, habeatque liberam facultatem per huius nostri præcepti paginam tam ipse Bernardus comes omnia superius deprehensa eiusdem curtis Neironis, quam sui hæredes, & prohæredes, vel cui dederit, vel habenda statuerit, tenendi, possidendi, donandi, aut commutandi, siue quod animus eius de ea decreuerit faciendum, omnium hominum Regni, Imperijque nostri contradictione, vel molestatione remota. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus Rex, marchio, Episcopus, comes, vicecomes, seu qualibet nostri Imperij, & Regni magna, paruaque persona, prædictum Bernardum comitem, eiusque hæredes, ac prohæredes se supradictis rebus eiusdem curtis mo-

D

tis molestare, inquietare, vel disuestire præsumat. Si quis vero huius nostræ donationis &c.

Sign. D. Henrici gloriosissimi atq; inuictiss. Imp. Augusti.

Henricus Episcopus, & Cancellarius vice Euerardi Episcopi, & Archicancellarij recognouit.

Anno Domini incarnationis 1015. *indictione* 14. *anno domini Henrici Imperatoris Augusti Regni* 14. *Imperij vero eius* 2.

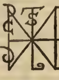
Actum Mareibuch feliciter. Amen.

24 HVGO, extincto Henrico successit an. 1027. reperiturque fuisse Cancellarius Conradi primi Imperatoris, a quo eodem ipso anno plures immunitates obtinuit, atque priuilegia: inter cætera ea numerantur in eodem tabulario, quibus more antecessorum quidquid Parmensi Ecclesiæ, suisque prædecessoribus concessa fuere, liberaliter confirmantur: tabulæ eius confirmationis hæ sunt, vbi & Hugo eidem Episcopus Imperatoris Cancellarius vice Aribonis Cancellarij se subscripsit.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Conradus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ad hoc nos, &c. Quapropter nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum præsentium, ac futurorum solertia. Hugo sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus nosterque Cancellarius obtulit præcepta Regum, & Imperatorum prædecessorum nostrorum, quæ continere videbantur, qualiter ijdem Reges, & Imperatores nostri prædecessores concesserant, ac perdonauerant Ecclesiæ suæ pro amore Dei, suarumque animarum mercede Abbatiam de Berceto suam in monte Bardonis, & curtem regiam infra ciuitatem Parmensem, & omne ius publicum, & telonium atque districtum eiusdem ciuitatis, seu & omnem habitum murorum in circuitu, ac pratum regium in integrum, atque decursus, & alueos omnium fluuiorum infra comitatum Parmensem defluentium, & districtum, seu omne ius publicum omnium castrorum eiusdem Episcopij humiliter per Gisdam Imperatricem nostram dilectissimam coniugem, & Albericum venerabilem Episcopum, & dilectum nobis fidelem expetens, vt nostro edicto illa confirmaremus, & roboraremus, quam petitionem tam libenter suscepimus, quanto rationabiliter, ac deuote petitum perspeximus. Quamobrem per hoc nostrum Imperiale edictum, & huius nostræ auctoritatis paginam concessa largimur, & largita confirmamus, & corroboramus, id est præfatam Abbatiam de Berceto cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs suis, in integrum, & prædictam curtem regiam infra ciuitatem Parmam cum omni officio suo, præterea hæc etiam, & omne ius publicum, & telonium, & omne districtum eiusdem ciuitatis ac omnem habitum murorũ in circuitu, & pratum regium in integrum, atque decursus, & alueos omnium fluuiorum Parmensis infra ciuitatem Parmensem defluentium, & districtum, & omne ius publicum omnium castrorum Parmensis Episcopij, sicut in præceptis prædecessorum nostrorum regum, & Imperatorum & hæc, & quæ reliqua continentur, vt prædictus Episcopus, suique successores habeant, teneant, possideant ad partem sæpedictæ Parmensis Ecclesiæ remota omnium, & nostra ac totius publicæ, ac iudicariæ potestatis inquietudine, & molestia. Si qui ergo quicquid, &c.

Signum D. Conradi gloriosiss. Imp.

Vgo Parmensis Episcopus, & cancellarius ad vicem Aribonis Archicancellarij recognouit.

Datum anno Domini Incarnationis 1027. *indictione* 10. *Regni domini Conradi Imperatoris* 3. *Imperij autem eius primo.*

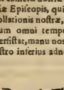
Actum Veronæ feliciter. Amen.

Anno 1029. idem Conradus Imperator post mortem Bernardi comitis, ac filiorum Hugonem donabat toto Parmensi comitatu, ac territorio, vnde postea Parmenses Antistites sunt comites appellati, de quibus adhuc tabulæ extant, earum hæc series est in eodem tabulario.

In nomine æterni Dei.

Conradus eius suffragante clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia omnipotentis Dei munificentia Augustalis maiestatis solio præsidemus ex collato nobis cælitus beneficio Deum, eiusque sacraria honorare promptа voluntate debemus. Quapropter omnibus nostris fidelibus præsentibus, & futuris notum fieri volumus, quod ad petitionem Archiepiscopi Pellegrini, & Brunonis Cancellarij nostri, immo ob salutem nostram, coniugis, atque prolis, postremo pro statu Imperij nostri conferimus, & perpetua donatione largimur sanctæ Parmensi Ecclesiæ, cui Hugo præest Episcopus, totum comitatum Parmen. tam infra vrbem, quam extra per circuitum, secundum per priscos fines illius, & descriptionis terminos prout hactenus moraliter habebatur, post decessum videlicet Bernardi comitis Vvidonis, nisi forte de coniuge sua ita nomine filium habuerit masculinum, si autem filius eius ille legitimus caruerit masculino, tunc comitatus dictus cum districtu, cunctisque publicis functionibus, & exactionibus sicut nostræ pertinuit, potestati sanctæ dictæ Ecclesiæ hac nostra ex integro auctoritate concedat omni nostra & hæredum nostrorum contradictione remota. Si quis igitur, quod absit, Archiepiscopus, Episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, vel cuiuslibet ordinis, aut officij quispiam præno-

prænominatam Ecclesiam de collato ſibi a nobis beneficio, videlicet prædictum comitatum, tam intra vrbem, quam extra, vt diximus, inquietare moleſtare, aut herbergarias aut aliquas inde præter Epiſcopum, qui pro tempore fuerit, ibi exigere præſumat, auri libras mille ſe compoſiturum nouerit, dimidium cameræ noſtræ, & dimidium ſæpedictæ Eccleſiæ Epiſcopis, qui tunc fuerint, vt autem huius collationis noſtræ, & donationis votiuæ præceptum omni tempore ratum inconuulſumque perſiſtat, manu nos propria roborantes ſigillo noſtro interius adnotari præcepimus.

Signum D. Conra *di glorioſiſſ. Imp.*

Bruno Cancellarius vice domini Aribonis Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognouit.

Data pridie Kal. ianuarij indictione 12. anno Domini incarnationis milleſimo vigeſimo nono, anno domini Conradi 2. Regni 6. Imperij vero 3. Regni quoque Henrici filij eius 2.

Actum Hodebini feliciter Amen.

Eo ipſo anno 1029. id. iunij Straborgæ tribuit quoque Conradus Imper. Hugoni Epiſcopo, quod extat diploma, in quo res ſuas, & prædia omniaque a Lothario Rege Eccleſiæ Parmenſi donata fuerant, hiſce verbis confirmauit ex eodem tabulario.

In nomine Omnipotentis Dei.

Conradus imperantis largitatis munere Romanorum Imperator Auguſtus. Quia Imperatoriæ maieſtatis iura, &c. Omnibus igitur tam futuris, quam præſentibus nobis fidelibus notum certius eſſe volumus quod dilecta coniugis noſtræ Gelſæ, & Brunonis Cancellarij interuentu per huius præceptalis paginæ auctoritatem ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ Epiſcopo omnes res ſuas, & prædia ſibi iuſta acquiſitione pertinentia confirmamus, & corroboramus, nominatiue autem curtem Neironis cum Rochis, vna quarum vallis Vixinaria . . . altera vero inter flumina . . . cum vicis, & villis, atque ſediminibus, & familijs vtriuſque ſexus cum terris cultis, & incultis, molendinis, & piſcationibus, cunctiſque ad eam hactenus pertinentibus. Quam quia præfata Eccleſiæ Rex Lotharius in perpetua proprietatis munere votiuo contulerat, & poſt eum Reges, & Imperatores eidem ad nos vſque per præcepta firmauerant. Nos quoque confirmamus & in perpetuum roboramus, ſibique vlterius poſſiden. in pace ſancimus, ſi quis itaque quod abſit, &c.

Signum domini † Conradi Romanorum Imperatoris Auguſti.

Bruno Cancellarius vice Aribonis Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognouit anno ab incarnatione Domini milleſimo vigeſimo nono indictione duodecima, anno vero D. Conradi Imperatoris inuictiſſ. 2. regnantis 6. Imperantis autem 3.

Actum 2, id. iunij Straborg feliciter Amen.

Cæterum cum Bambergæ Conradus agit anno 1035. Hugoni noſtro Epiſcopo regiæ maieſtatis, vt ibi dicitur, fideli Parmenſem comitatum confirmauit, cuius tabulas cum facere ad horum temporum, Epiſcopatuſque Parmenſis notitiam videantur, libet attexere ex eodem tabulario.

In nomine Omnipotentis Dei.

Conradus eius pietatis munere Romanorum Imperator Auguſtus. Quoniam ad Imperialem celſitudinem pietas nos diuina ſublimauit. & cæterorum nobis hominum habenas commiſit, & debitas ſemper Deo gratias agere, & ſanctas eius Eccleſias colere dignanter, honorare, & vt noſtræ competit deuotioni, debemus augere, quod ſi fideliter executi fuerimus, & noſtrum erga Deum ſtudium, & deuotionem oſtendemus, & deuotionis præmium, & retributionem capiemus. Omnibus igitur ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtris præſentibus, & futuris fidelibus notum eſſe volumus Parmenſis Epiſcopi Hugonis fidelitatem erga nos, & fidelitatis ſtudium attendentes, totum prorſus, & integrum tam intra muros, quam extra comitatum per ſuos certos fines, & antiquæ deſcriptionis limites ſicut illum ſanctæ Parmenſis Eccleſiæ iam dudum fideli deuotione contulimus. Videlicet quantum Epiſcopatus ipſius comitatus diſtenditur a Pado vſque ad alpes, & a termino illo, quo diuiſio eſt inter prædictum Epiſcopatum, & Epiſcopatum Placentinum vſque ad terminum illum, quo diuiſio præfati Parmenſis Epiſcopatus, & Rhegienſis eſt extra præſcriptum Parmenſem Epiſcopatum ſupraſcriptas curtes ad prædictum Epiſcopatum pertinentes caſtrum Arriani, Saxelum, caſtrum Picicoli, Palazanum, Longuram cum omnibus pertinentijs earum per hanc remunerationis noſtræ paginam confirmamus, & perpetuo Deo propitio munimine roboramus, & ab omni noſtra, & futurorum Regum, & Imperatorũ repetitione prorſus excludimus. Si quis ergo quod abſit huius noſtræ conſtitutionis iuſſa contemnens præſcriptam ſacroſanctam Eccleſiam de præſcripto comitatu diſueſtire, vel apud futuros reges, & Imperatores qualibet præſumpſerit ſuggeſtione nocere, mille auri librarum obnoxius ſuæ pro præſumptione ſubiacebit. Immo vero quod auferre contra noſtra ſtatuta voluerit, & ſi quodlibet inde munimen habuerit, nullas vires, nullumque vigorem habere conſtabit. Vt igitur præcepti huius edicto Imperialis ſuffraget auctoritas, & manu id noſtra firmauimus, & noſtro poſt hoc ſigillo inferius adnotari præcepimus.

Signum † Conradi inuictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti.

Hermannus ſacri Palatij Cancellarius vice Pellegrini Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognouit.

Anno Domini incarnationis 1035. indictione 3. anno autem Conradi regnantis 11. Imper. 9.

Data Kalendis iunij.

Actum apud Bambergam feliciter Amen.

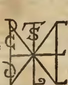
Sequenti anno 1036. Conradus cum eſſet Auguſtæ, vetera priuilegia comitatumque Parmenſem Hugoni confirmauit, in hunc qui ſequitur modum.

In nomine æterni Dei.

Conradus eius ſuffragante clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Quia omnipotentis Dei munificentia auguſtalis maieſtatis

O folio

folio præsidemus ex collato nobis cælitus beneficio Deum, eiusque sacraria honorare prompta voluntate debemus. Omnibus igitur tam nostris, quam sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus & futuris notum fieri volumus, quod ad petitionem Archiepiscopi Pellegrini, & Brunonis Episcopi, nec nõ & Hermanni Cancellarij nostri ob salutem nostram coniungisque nostræ atque etiam nostri filij Henrici Regis; immo pro statu Imperij, & regni nostri conferimus, & perpetua donatione per hanc nostri præcepti paginam sanctæ Parmensis Ecclesiæ, cui Hugo præest Episcopus, totum Parmensem comitatum tam intra vrbem, quam extra per circuitum secundum priscos fines ipsius, & descriptionis terminos secundum quod hactenus consuetudinaliter, & localiter habebatur, integre largimur, atque nostræ anterioris concessionis auctoritatem absolute, & firmiter corroboramus eum omni districtu ad eundem comitatum pertinente cunctisque publicis functionibus, & exactionibus, sicut nostræ pertinet potestati omni nostra, & nostrorum successorum contradictione, seu molestatione remota. Si quis igitur, quod absit, Archiepiscopus, Episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, vel cuiuslibet ordinis, vel officij persona prænominatam Ecclesiam de prædicto beneficio a nobis sibi integre, & prorsus collato Parmẽsis videlicet comitatus tam intra vrbem, quam extra vbicumque locorum ad districtum eiusdem comitatus pertinentium inquietare, aut molestare, fodrum aut herbagarias aliquas inde præter Episcopum, qui pro tempore ibi fuerit nisi ipsius permissu exigere præsumpserit, auri optimi libras mille se compositurum nouerit, dimidium cameræ nostræ dimidium iam dictæ Ecclesiæ. Vt autem huius nostræ donationis, & votiuæ collationis præceptum omni tempore ratum, inconuulsumque persistat, manu nos propria roborantes sigillo nostro inferius adnotari præcepimus.

Signum D. Conra *di gloriosissi. Imp.*

Hermannus Cancellarius vice Pellegrini Archiepiscopi, & Archicancellarij recognouit.

Data 15. Kal. martij anno Dominica incarnationis 1036. indictione 4. an. autem Domini Conradi 2. regnantis 12. Imperantis vero 9.

Actum Augustæ feliciter Amen.

Hugo tandem ob rerum gestarum celebris in orbe Præsul, magno de se apud omnes desiderio relicto, obijt anno Christi 1046.

25 CADOLVS seu CADEOLVS, quem etiam alij appellant CADOLAVM, qui idem Arnulpho monacho in suo Chronico Kadelhoth etiam est: eiuis Parmensis è gente Zanachia simoniace sublectus fuit Parmensis Episcopus demortuo Hugone, anno 1046. quo interfuit Synodo Papiensi 8. Kalen. nouemb. & eo ipso anno Cadolus ab Henrico Imperatore, nouo diplomate Parmẽsem comitatum bonaque suæ Ecclesiæ confirmari studuit, impetrauitque his verbis.

In nomine Dei æterni.

Henricus eius suffragante clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia omnipotentia Dei &c. Omnibus igitur tam nostris quam sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus, & futuris notum fieri volumus, quod interuentu, & petitione Henrici nostri Cancellarij concedimus, & conferimus, & perpetua donatione firmamus, atque corroboramus hoc, quod patrem nostrum bonæ memoriæ Conradum fecisse cognouimus pia voluntate, Parmensem scilicet comitatum tam intra vrbem, quam extra totum per circuitum secundum priscos fines ipsius, & descriptionis terminos per hanc nostri præcepti paginam sanctæ Parmensis Ecclesiæ, cui Cadeolus Episcopus præest, integre largimur cum omni districtu ad eundem comitatum pertinente, cunctisque publicis functionibus, & exactionibus, sicut nostræ pertinet potestati, omni nostra, & nostrorum successorum contradictione, seu in lestatione remota. Si quis igitur, quod absit, &c.

Signum D. Hen *rici III. Romanorum inuictissi. Imper. Augusti*

Henricus Cancellarius vice Hermanni Archicancellarij recognoui.

Data Kal. maij anno Domini incarnationis 1047. indictione 15. anno autem domini Henrici Tertij ordinationis eius 18. regnantis 8. Imperantis primo.

Actum Mantuæ in Dei nomine feliciter.

Amen.

Hic ille ambitiosus Cadolus est, quem postea Henricus Imperator, cuius ipse flagitiosus Præsul fouerat partes, contra Alexandrum Secundum verum Pontificem in Petri sedem intrusit, eidemque Honorij II. nomen fecit an. 1061. die 28. mensis octobris. Concilium anathematis fulmine eum suis sequacibus illum percussit, cumque Cincio Vrbis præfecto fauente in diui Angeli Arcem profugisset, illucque inclusum Pontificij milites per duos annos obsidione vexassent, tandem qui æque humana atque diuina emere solitus erat, ab eodem Cincio trecentis libris argenti coemit effugium. Inde egressus semotus a communione fidelium, mortalibus, Deoq; inuisus, suis sceleribus dignum vitæ finem inuenit. De quo legendi Baronius in Annal. Eccles. Petrus Damianus alijque, qui de Romanis Pontificibus scripserunt.

26 HEBERARDVS seu Eurardus etiam ipse schismaticus fautorque Antipapæ Clementis hanc eandem Parmensem sedem, post Cadolum, inuasit de quo narrat Bertoldus constantiensis in Chronico, & Gregorius Septimus lib. 6.

Epi-

Epistola 18. audaciam eius redarguit, qui Abbatem quendam Romam ad concilium properantem anno 1079. in carcerem coniecerat. Cumque Henricus Imp. in Sorbarijs campis cum comitissa Mathilde improspere pugnasset, Cæsare fracto, Heberardus, qui illum fuerat secutus armatus, victus fugatusque est, cum Gandulpho Episcopo Rhegiensi. Qui cum per tres dies iram victoris exercitus declinantes in speluncæ inuerecunda latebra latuissent, demum omnibus opibus, honoreq; spoliati miserabiliter interierũt an. 1087. vt narrat Bertholdus ad hunc annũ post Synodum Maguntinam: *Ipsa etiam capita schismaticorum eo tempore eheu. misere abiere in locum suum, videlicet Parmensis, & Regiensis Episcopi, Thobaldus Mediolanensis non Archiepiscopus, sed Antichristus, Adulbertus, & Reghinerius marchiones, & comes Boso, & alij innumerabiles, quorum factione tota pene Italia contra dominum Papam, & sanctum Petrum se erexit. Hi quoque Mathildam prudentissimam ducem, & fidelissimam sancti Petri militem multis iniurijs affecerunt in Italia. Illis autem diuina animaduersione de medio sublatis, ipsa suam potestatem recuperauit, & sancta Dei Ecclesia in omnibus adminiculari non cessauit, sicque eius prudentia Mutinensi Ecclesia & Regiensi, atque Pistoriensi Catholici Pastores ordinati sunt.* Porrò de victoria Mathildæ contra Henricum, in qua capti fuere Heberardus Parmensis, & Gandulpus Rheginus Episcopi refert Domnizo in vita Mathild. lib. 2. cap. 3. ab illis exorsus carminibus.

Gaudet turba Petri &c.
Eberardus Præsul Parmensis captus habetur
Pontifices sentes Rheginum perque dies tres
Abscondunt nudum Gandulphum pastorem durum.

27 N. . . cuius nomen inuidiosa vetustas deleuit, Heberardo successit post annum 1087. excessit vero anno 1106.

28 S. BERNARDVS Brunonis filius e vetusta Vbertorum familia, nobilis Florentinus, monachus Vallumbrosanus Benedictini instituti, primus sancti Saluij Abbas, mox & septimus præfectus Vallisumbrosæ, ob singularem doctrinam, morumque sanctimoniam ab Vrbano II. creatus est Cardinalis an. 1097. ad tit. S. Chrysogoni eodemque sedente multis legationibus egregi perfunctus est, ita vt deinceps a Paschali Secundo Pontifice legatus in Insubriam, contra schismaticos, hæresique infectos, cum deuiæ prouinciæ illi medicinam salutarem fecisset, ac præcipue Parmam ad Romani Pontificis obedientiam adduxisset, illius ciuitatis vacante sede, a Parmensi populo ad Episcopalem sedem tractus est, Paschali communem populi approbante consensum 1106. Qui tunc Vastallæ concilio præsidebat. Hoc autem impensius Parmensis populus de assumpto Bernardo videbatur lætari, quo sanctior & hic erat, & ipse deuius proprio, legitimoq; diutius caruisset Pastore. Itaq; agente Bernardo, cum impij Henrici fœdere Parmensis ciuitas schismæ discussit, lætaque ad ouile Petri cucurrit. Hanc dignitatem adeo pie, sanctèque gessit Bernardus, vt vita functus, clarusque miraculis, in numerum Sanctorum sit relatus, vt habet Martyr. Roman. sepultusque in cathedrali, sub confessione. Nonaginta, & eo ampliusanni decurrunt, ex quo S. Bernardi corpus in locum decentiorem translatum est, in quo tumulo laminam plumbeam ita inscriptam repetere.

Venerabilis Pater
D. Lanfrancus Parmen. Episcopus
in Arca ista plumbea
posuit corpus
S. Bernardi Parmensis Episcopi
Anno MCXXXIII. die 3.
Decemb.

Inde mihi alijsque coniecturis facta suspicio est, aut sanctum Bernardum ante annum 1133. fuisse è viuis exemptum, ac forsitan sub vitæ finem Paschalis Secundi aut inscriptionem illam haud apposite fuisse relatam. Siquidem manifestus error est, potuisse Lanfranchum corpus diui Bernardi, cui fuerat subrogatus, sepelire die 3. mensis decemb. anno 1133. si ipse decessit die 4. eiusdem mensis, eiusdemque anni, vt Atho Episcopus Pistoriensis in eius vita, alijque affirmant, neque item verosimile est Lanfranchum successisse Bernardo eodem, aut sequenti die obitus antecessoris. Appellaretur enim electus, non autem absolute Episcopus Parmensis. Præterquam quod cauerant canones, ne quis prius sedem ascenderet, quam is qui decesserat, exciperetur sepulchro. Huic etiam opinioni meæ videtur addere robur, quod reperio Paschalem Secundum promouisse ad Cardinalatum Ioannem quemdam Cremensem, illique sancti Chrysogoni titulum attribuisse, vt legitur in perantiqua inscriptione restaurationis illius tituli, quam idem Ioannes faciendam curauit anno 1129. & antea sub eodem Paschali, alijsque Pontificibus cum titulo sancti Chrysogoni reperitur subscriptus; quem titulum ipse retinuit vsque in diem obitus sui, qui incidit in annum 1138. ex cepitque sub eodem titulo successorem Vidonem Bellaglum Cardinalem Florentinum. Nec facile commode responderi potest, Bernardum, cum altero sancti Chrysogoni titulum commutasse. Vsus enim nondum admiserat, vt tituli cum titulis prouectioris ætatis, vel dignitatis ergo cõmutarentur præterquam diaconales cum presbyte-

sbyteralibus, ijque rursus cum aliquo ex septem Episcopatibus, qui Pontifici sacra operanti propiorem operam solebant impendere. Nec item illorum temporum praxis patiebatur, vt duo Cardinales eiusdem Ecclesię vnum eundemque simul titulum vsurparent. Igitur cum vsque ad annum 1110. reperiatur Bernardus subscriptus presbyter Cardinalis atque Episcopus Parmensis ac deinceps nulla illius mentio extet, oportet illum nec decrepitæ ætatis, ante annum 1133. diem postremam obijsse. Cuius obitus si in annum 1133. vt notat illa inscriptio, incidisset, centenarius propemodum excessisset è vita contra id quod Atho Episcopus Pistoriensis eius vitæ scriptor ex fide prodit. Hæc, inquam, mea coniectura est suspicioque, haud ex vano desumpta, quam nullis video præstigijs posse conuelli. Cæterum tametsi Florentini huius sancti viri semper fuissent venerati memoriam, ita vt eius nomini tanquam diuo tutelari sacellum in Palatio consulum voluerint consecratum: vbi tamen Gibellinarum, Guelpharumque partium inualuit rabies, exactis aliquando Gibellinis, Guelphi victores tamquam illarum partium exegerunt & sanctum, proque Bernardo Vbertio sanctum Bernardum Claręuallensem Abbatem sibi duxerunt colendum. sed quam rident ignobilia odia cælites, quæ quandoque mortales vltra mortem conantur extendere. Sancti Bernardi Vbertij meminit Martyrologium Romanum, Alnoldus Vvion, Ciaccon. Ferrarius de sanctis Italiæ, eruditus Abbas Diegus de Franchis in vita sancti Ioannis Gualberti, alijque quamplures. Temporibus autem Pauli Tertij in decentiorem locum eius corpus transtulerunt cum hac inscriptione.

Diuus Bernardus Florentinus
ex nobili Vbertorum familia in collegio
Cardinalium
ab Vrbano Secundo cooptatus
a Paschali Secundo
rata Parmensium electione fauente
creatus Parmæ Episcopus
ex veteri sepulchro
vbi per quadringentos, & amplius annos
iacuerat,
in proximam aram translatus est
anno salutis
MDXLVIII. die VIII.
Paulo Tertio Pontifice Maximo
Sedente.

Quoniam autem in quadam donatione comitissæ Mathildæ in fauorem Nonantulani cœnobij fit mentio sancti Brnardi Vbertij 1102. Qui tunc sub Paschali secundo erat Cardinalis Legatus Insubriæ, operæ pretium visum est, si hic apponeremus diploma, in quo ipse simpliciter presbyter Cardinalis sine titulo reperitur subscriptus, autographum extat apud me.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi.

Anno ab incarnatione eiusdem millesimo centesimo secundo, quinto Kal. nouemb. indictione vndecima. In Dei nomine Mathildis comitissa si quid sum, iussione, & data licentia domini Bernardi Dei nutu sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, atque in Longobardiæ partibus vicarij domini Paschalis diuina fauēte clementia eiusdem summæ sedis Antistitis, in meorum peccatorum remissionem, & thesauri sanctæ Nonantulanæ Ecclesiæ restaurationem, in qua corpus beatissimi sancti Syluestri Christi confessoris requiescere noscitur, quem præfatæ summæ sedis iussione eiusdemque tuitione quietem temporis ab aduersarijs intolerabili infestatione vexabatur expendi. Tibi domino Ioanni præposito, & Adigerio eiusdem præfati cœnobij aduocato, a parte scilicet præfatæ Ecclesiæ in perpetuum ad habendum concedo. Id est nominatiue castrum, & curtem Cellulæ, cum ædificijs, & Ecclesijs, vna in honore B. Ioannis Baptistæ, alia vero sancti Cassiani, tertia Archangeli Michaelis ibidem consecratis, & curtem Raigosola cum Ecclesia dedicata in honorem beatissimæ Virginis Mariæ, & omni iure ad prædictum castrum, & curtes pertinente, castrum etiam Thedaldi cum Ecclesia in honorem præfati S. Ioannis Baptistæ ædificata, & omnibus eius pertinentijs, omnesque res territorias, quas in toto comitatu Ferrariæ videor possidere, omnes scilicet res supradictas, quas prælibatæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ iure proprietario tradidi, & nunc ab ea videor possidere, eo vero ordine pars prædictæ Ecclesiæ sancti Syluestri omnes prædictas res, vt dixi, in perpetuum teneat, ac prout ei melius visum fuerit vtiliter disponat, sine omni meo quæ Mathildis meorum hæredum, ac prohæredum contradictione, ita tamen vt pro omnibus supradictis rebus a parte iam fatæ Nonantulanæ Ecclesiæ vnus bisantius annualiter in Lateranensi Palatio pensionis persoluatur, illi videlicet primæ sedis Pontifici, qui per catholicos Cardinales inibi pro tempore fuerit ordinatus. Quidem & ego quæ supra Mathildis vna cum meis hæredibus ac prohæredibus omnes prædictas res ab omni contradicente homine defensare promitto quod si . . . easdē res non defensauero, vel si hanc meæ promissionis paginā quolibet modo infringere tentauero, tunc pœnæ nomine me, meosque hæredes, ac prohæredes per quinquaginta libras auri optimi prædictæ B. sancti Syluestri Ecclesiæ emendatura spondeo. Et insuper hæc mea promissio in sua maneat firmitate, quod sic inter nos conuenit.

Actum in castro Panciano feliciter.

MA TIL
DA DEI
GRA SI
QD EST

Ego Bernardus dictus Cardinalis presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & D.ⁱ Papæ Paschalis Secundi PP. in Longobardiæ partibus Legatus, atque vicarius dictante iustitia, ex vtraque parte, hoc scriptum fieri iussi, & iam manu mea subscripsi.

Ego Fr.

Ego Fr. Ioannes peccator monachus dictus prior hanc chartulam accepi, & ideo subscribo, vt si opertuerit, saltem mearum literarum valeat comparatio.

Ego Arderiens. iudex interfui, atque subscr.

R. Bonus iudex interfui, & scripsi.

Ego Albericus m. m. s. s.

Hugo Armatus Alliocius de Nonantula de hac scripta pagina rogati fuerunt testes.

Ego Vvido notarius sacri Palatij scripsi, post traditam compleui, & dedi.

In alio vero monumento eiusdem Comitissę Mathildis dato apud montem Baruncionem an. 1114. quo homines de Monticulo Ecclesiæ Parmensis in fidem clientelamque recepit, Bernardus tantum Episcopus Parmensis vocatus, nulla de Cardinalatu habita mentione; huius sei testis fuit inter, cæteros Bonussenior Rhegi-nus Episcopus, tenor vero est huiusmodi.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Mathildis Dei gratia si quid est dum olim apud Montem Baruncionis essemus, & præsentibus Domino Bernardo Parmen. & Bonosenio-se Rhegiensi, atque Manfredo Mantuanorū venerabilibus Episcopis quędam negotia tractaremus; venerunt homines de Monticulo conquerentes quosdam malos, & iniustos vsus per nostros ministeriales sibi fieri, qui numquam antecessoribus illorum fuerunt impositi; audita itaque illorum querimonia, sicuti sæpius illā ante audieramus, atque rei veritate relatu nostrū fideliū inquisita iustitiæ assensum præbuimus, & omnes malos vsus qui iniuste eis impositi fuerant, maxime rogatu Domini Bernardi venerabilis Parmensis Episcopi, illis remisimus. Notum igitur esse volumus omnibus nostris fidelibus tam præsentibus, quam futuris nos omnes malos, & insuetos vsus quos a tempore bonæ memoriæ Beatricis matris nostræ habuerant, aut per nos, & nostros ministeriales eis iniuste impositi fuerant, omnibus hominibus de Monticulo deinceps remisisse, & remittentes in manibus domini iam dicti Parmensis Episcopi, eiusque successoribus hoc idem perpetuo refutasse; videlicet quod vlterius nobis, vel nostris hominibus, nostrisque successoribus nullam albelgariam, coltam vel aliquos malos vsus sen iniustam petitionem vltra illorum propsium velle persoluant, aut aliquando faciant: Dominus autem Bernardus prænominatus Parmensis Episcopus per se suosque successores nobis, nostrisue successoribusę conuesio refutauit, quod nostris arimannis de Monticulo nullos alios vsus vel factiones deinceps requisierit. Nisi quos eius antecessores videlicet Cadalus, & Eberardus Parmenses Episcopi solum modo in pace, & non in guerra ex illis habuerunt: quicunque autem aliter, quam supra legitur deinceps agere tentauerit, & infra triginta dies postquam sibi requisitum fuerit, non emendauerit, pœnam viginti librarum lucensium altri parti debeat persoluere hoc nostro scripto, quod exinde fieri iussimus firmiter in suo robore permanente, quod vt verius credatur, & firmius habeatur, nostræ manus subscriptione firmauimus.

Bonussenior Sanctæ Rhegien. Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Vbaldus iudex subscripsi.

Testes fuerunt Arduinus de Palude, Maleadobadus, Guido de Bercete, Sasso de Bibbiannello, & Raginerius de Sasso, Vbaldus iudex de Carpineto, Tebert de Nonantula, Malabranca, Draco, comes Albertus, Tecozo de Parma, & alij plures.

Actum est anno Dominicæ incarnationis 1114. septimo decimo Kal. iulij indictione septima apud montem Baruncionis per manum Vbaldi eiusdem comitissæ Mathildis capellani feliciter.

Parma Vbertæ gentis taxellis aureis cæruleisque exornata fuit: de qua gente ita cecinit Varinus noster lib. 3. de illustratione vrbis Florentiæ.

Vbertumque genus multis memorabile pugnis
Extitit, & quamuis Guelphorum acerrimus hostis
Semper, & inuisæ plebi contrarius esset,
Voce tamen gladioque suo Farinata ruentem
Seruauit patriam, primi coluere Mugellum;
Nimbosisque altas posuere in montibus arces;
Vbertumque genus genti præfecit Hetruscæ
Primus Otho, huc partes feri tenuere nepotes
Cæsareas. Hinc Pontifices odere superbi.
Nunc pene extincta est, sic nulla superbia durat.

De Vberto idem Varinus iam lib. 2. hæc scripta reliquerat.

At quis magnanimum Farinatam nescit Vbertum,
Nulli consilio, & belli virtute secundum.
Qui licet in patriam Manfredi verteris arma,
Theutonicasque acies Vrbi direxerit saeuì,
Auspicio cuius violentior Arbia fluxit
Sanguine Syllaneo, casuram interritus Vrbem
Ille tamen solus crudeli extorsit ab hoste.

De qua re videndi D. Antoninus in historijs Ammiratus, Iacobus Gaddus in elogijs, cæterique Florentini historici, Farinatæ Vberti pietatem in patriam iure merito ad posteritatis exemplum extollentes.

29 LANFRANCVS diuo Bernardo suffectus est, suique antecessoris arca plumbea sacrum corpus excepit an. 1133. vt supra narrauimus. Diu in ea dignitate superstitem ærumnosa tempora exercuerunt. Cum enim Eugenius Tertius Pontifex cauisset adeoque imperasset, ne contra Nonantulanos Parmenses, Mutinenses iuuarent, ad imperium contumaces Episcopali dignitate nudauit anno 1146. tenuitque mulcta vsque ad annum 1159. Quo ipso anno Adrianus Quartus piaculum fatentibus, eamdem dignitatem restituit, vt refert historia Parmensis.

30 ARIALDVS Episcopus Parmensis, Friderici Aenobarbi partes fouit impensius. Cuius etiam nomine Parmæ Prætura functus est anno 1174. In sæpe citato tabulario in fauorem Arialdi suæque Parmensis Ecclesiæ hæ literæ eiusdem Friderici reperiuntur hisce verbis conceptæ.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Diuina cura, & humana hoc exigunt, & ratio ipsa persuadet in Ecclesijs Dei, qua sub nostro Imperiali patrocinio consistunt, bona sua integra, & salua conseruemus, & si per iniustitiam aut per violentiam

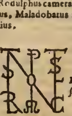
lentiam, siue aliquo iniusto modo detenta sunt, vel alienata zelo pietatis, & iustitiæ, quod recuperentur clementer, & benigne adiuuemus. Eapropter cognoscant nostri fideles Imperij, quod nos cognita veritate ex relatione fidelis nostri Bertholdi præpositi, & aliorum fidelium nostrorum curiam de campo lõgo, & eius pertinentias, quam olim comes Lambertus ab Ecclesia Parmensi in feudũ tenebat, fideli nostro A. Parmen. Episc. & eius Ecclesiæ Parmen. recognouimus, dimisimus, & resignamus, & nostra Imperiali auctoritate confirmamus: huius rei testes sunt Bertholdus præpositus, Conradus de Baleusen. Maledabatus Gerardus de Ensiola Lombardus Parmensis, & alij quam plures.

Dat. in Castro Montis Mali secunda nonas iunij.

31 BERNARDVS ad eandem sedem promotus concilio Lateranensi sub Alexandro Tertio interfuit anno 1179. Is ille Episcopus est, in cuius gratiam Fridericus primus Imp. eiusque filius Henricus Rex nouo priuilegio Parmensis Ecclesiæ iura auxerunt, concesseruntque in perpetuum castrum Rignoni anno 1187. cuius diplomatis formula hæc est ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus, Maiestas nostræ Imperialis clementiæ capitales Romani columnas Imperij videlicet illustres Principes nostros non solum in sui iuris dignitate cõseruare verum etiam titulis honorũ, & rerum opulentia liberaliter locupletatos dilatare consueuit, vt fideles eorum, atque deuotio erga sacrum Imperium augeatur, & cum necessitas coronæ requisierit, studeant magis ad merita respondere, quam manus ad munera tempore necessitatis aperire, dignum namque est, & Imperiali gloriæ decorum, vt nostra liberalis munificentia, quosque fideles nostros præueniat eosque vltra spontaneos ad nutum suæ voluntatis efficiat. Quapropter cognoscat tam præsens ætas Imperij fidelium, quam successura posteritas, quatenus nos, & dilectus filius noster Henricus illustris Romanorum Rex Augustus discreta circumspectione considerantes fidem, ac sinceram deuotionem dilecti, ac fidelis præsentis nostri Bernardi Parmensis Episcopi propter clara seruitiorum suorum merita, quæ nobis, & Imperio intrepida deuotione semper exhibuit, concedimus ei suisque successoribus nomine Parmensis Ecclesiæ castrum Regnani cum curte omnibusque pertinentijs suis, de quo ipsum nos, & charissimus filius noster Henricus illustris Romanorum Rex Augustus in facie curiæ solemniter per feudum inuestimus, & vt illud cum omnibus suis pertinentijs honorifice teneat, & habeat sicut alia regalia, quæ a nobis habet, & tenet Imperiali auctoritate sancimus, vt nullus Pontifex, nullus dux, nullus marchio, neque comes, nullus capitaneus, nulla ciuitas, nullum commune, nullaue potestas, nulla denique persona parua, vel magna, secularis, vel Ecclesiastica hoc maiestatis nostræ priuilegium audeat violare, nec aliquibus calumnijs, iniurijs, seu damnis præsumat attentare, quod qui fecerit, in vltionem temeritatis suæ componat centum libras auri puri, medietatem cameræ Imperiali, & reliquum iniuriam passis. Huius rei testes sunt Conradus Maguntinæ sedis Archiepiscopus, Hermannus Monasteriensis Episcopus, Bonifacius Nouariensis Episcopus, comes Symon de Spanhein, Rodulphus præpositus, & Imperialis aulæ protonotarius Vnghenus Bonlande Rodulphus camerarius Baldo Parmensis canonicus, Maladobatus iudex Albertus Rubeus Vernatius.

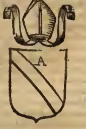
Sign. D. Friderici *Romanorum Imperatoris inuictissimi.*

Ego Gotifredus Imperialis Aulæ Cancellarius vice Philippi Coloniensis Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1187. indictione 6. regnante domino Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno Regni eius 34. Imperij vero 34.

Dat. Papiæ apud sanctum Saluatorem 3. idus februarij feliciter Amen.

Decessit vero Bernardus an. 1194. die 8. mensis nouemb. vt notat. in antiquo Calendario.

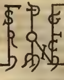
32 OPIZZO Sanuitalis Vgonis Equitis filius ea perillustri vetustoque procerum Parmensium in Italia genere, confestim ad hanc sedem Bernardum secutus est, anno scilicet 1195. quo adhuc electus ab Henrico Sexto Imp. nouo diplomate bona iuraque Parmensia Ecclesiæ confirmari studuit, in eoque sigillatim omnia Episcopatus bona recenset ijs verbis ab eodem tabulario descriptis.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus Sextus, diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Siciliæ. Dignum &c. Quod nos discreta circumspectione considerantes fidem, ac sinceram deuotionem dilecti, ac fidelis nostri Opizonis Parmen. electi propter clara seruitia quæ nobis, & imperio intrepide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, Imperiali munificentia concedimus, & confirmamus electo, & Ecclesiæ Parmen. suisque successoribus in perpetuum

tuum bonos vsus, & consuetudines, quas huc vsque Parmensis Ecclesia habuit. Concedimus quoque, & confirmamus præfatæ Ecclesiæ iurisdictionem Parmen. ciuitatis, & iurisdictionem in placitis, & bandis, & cæteris, quæ pertinent ad iurisdictionem omnium castrorum, & locorum præfati electi & Ecclesiæ Parmen. & nominatim Abbatiam de Betceto sitam in Monte Bardonis cum pertinentijs suis, & cætera, quæ in monte Bardonis possidet castrum cum pertinentijs suis coliculum cum curte sua, Moniiculum cum curte sua, Pupilium cum curte sua, castrũ Gualterij cum curte sua, Columium cum curte sua, Cornilium cum curte sua in ciuitate Parmen. curtem regiam paludem positam iuxta ciuitatem, Ripam Padi, ripaticum, & insulas in Pado, decursus aquarum, & alueos fluminum, & vt liceat ei suisque successoribus causas Parmen. Ecclesiæ omnes per syndicum peragere, non præstito ea parte sua sacramento calumniæ syndicus tamen iuret in anima sua, & non Episcopi, itaque alius contra eos hoc iure vti non possit, nec aduersarius nulla lege obstante, nec præscriptio minor sexaginta annis electo Parmen. nec suis successoribus possit opponi, eodem modo concedimus, & confirmamus canonicis Parmensis Ecclesiæ plenam iurisdictionem in curtibus, & in alijs terris suis, videlicet in sancto Secundo, in Pizo Palasone, in Sixa, in Cotare, in Eulalia, in Balone, & in alijs terris suis in placitis bannis, & alijs quæ ad iurisdictionem pertinent: confirmamus quoque omnia priuilegia Episcopo & Ecclesiæ Parmen. ipsiusque Ecclesiæ canonicis a prædecessoribus nostris olim indulta, insuper præfatum electum eum omnibus ad Episcopatum pertinentibus, & Ecclesiam Parmen. cum omnibus Ecclesijs, suis rebus, & personis sub nostra Imperiali protectione suscipimus. Statuimus igitur, & Imperiali auctoritate sancimus, vt nulla omnino persona, alta, vel humilis &c. Ad cuius rei certam in posterum euidentiam præsentem exinde paginam conscribi, & maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri.

Huius rei testes sunt Guillelmus Rauenn. Ecclesiæ Archiepisc. Ildibrandus Volaterran. Episcopus, Bernardus Fauent. Episcopus, Azo marchio Esten. Vgo comes Lucaniæ, Robertus de Durna, Henricus Marscalcus de Calendino, & alij quamplures.

Sign. D. Henrici perat. inuictiss. *Sexti Rom. Imperat. & Regis Siciliæ.*

Ego Conradus Imperialis aulæ Cancellarius vice domini Adolfi Colonien. Archiepiscopi totius Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta sunt hæc anno Domini incarnationis 1195. *indictione* 13. *regnante domino Henrico Sexto Romanorum Imperat. gloriosissimo anno Regni eius vigesimo sexto, Imperij vero quinto, & Regni Siciliæ primo.*

Dat. Placentiæ 4. Kal. iunij.

Vir fuit Opizzo eloquentissimus, in vtroque iure peritissimus, & in rebus peritractandis sagax, & prudens, erga diuinum sanctorumque cultum pius: corpus enim sancti Domnini anno 1207. in oppidũ Burgi solemni pompa transtulit, quod inde oppidum sancti Domnini nomen accepit. Singulari gratia apud Othonem IV. Imp. valuit, ab eoque superiorum Regum Imperatorumque priuilegia Ecclesiæ Parmensi concessa confirmationem recepit, extatque diploma in eodem tabulario hisce verbis conceptum.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho Quartus diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Dignum est &c. Quod nos discreta circumspectione considerantes fidem, & sinceram deuotionem dilecti, & fidelis nostri Opizzonis Parmensis Episcopi propter clara seruitia, quæ nobis, & Imperio interpide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, ad imitationem serenissimi antecessoris nostri Henrici Sexti Romanorum Imperatoris diui Augusti, sicut suo autentico priuilegio ipsum fecisse cognouimus, Imperiali munificentia concedimus, & confirmamus dicto Episcopo Ecclesiæ Parmen. suisque successoribus in perpetuum &c. *vsque sub nostra potestate suscipimus, ijsdem omnino verbis vt in superiori diplomate Friderici. Deinde adiecit Otho.* De Imperiali quoque benignitate dicto Episcopo, & eius successoribus concedimus statuentes, vt terras, seu loca prænominata, & in quibus habet iurisdictionem si bannierit ea vel aliquos in eis habitantes, pro bannitis habeantur, & ab omnibus Parmen. & eius districtu. Item vt Parmen. Potestas seu cõsul, qui pro tempore fuerit de clericis compellendis ad iudicium se non intromittant, nec ponant in banno clericos quousque suo Episcopo esse voluerint obedientes, nec negent facere iustitiam Episcopo, & clericis, & alijs Ecclesiasticis personis conquerentibus de laicis, & quod nullus se intromittat de regimine ciuitatis Parmen. antequam confirmationem, & inuestituram recipiat de manu Episcopi, qui eam vice nostra dare debet, & Potestas seu consul, vel alius officialis, qui contra fecerit, si admonitus ab Episcopo infra quindecim dies tibi non suffecerit, pro consule, Potestate, vel alio officiali non habeatur. Statuimus igitur, & Imperiali auctoritate sancimus, vt nulla omnino persona alta vel humilis, &c.

Huius rei testes sunt Vvolpher Patriarcha Aquil. Henricus Mantuanus Episcopus, & Vicarius curiæ Meinnadin Imolen. Episcopus, Azo marchio Esten. & Anconitan. Henricus de Rauenstoe camerarius monachus Passaunera, Rusfinus curiæ iudex, & alij quamplures.

Signum domini † Othonis Quarti Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Conradus Spiren. Episcopus Imperialis aulæ Cancellarius vice domini Theodorici Colonien. Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1210. *glorioso domino Othone Romanorum Imperatore imperante anno Regni eius duodecimo, imperij vero primo.*

Dat. per manum Vulteri protonotarij apud Imolam mense martij 3. *Kal. aprilis indictione* 13.

Item idem Otho Imp. in gratiam Parmen. Episcopatus has literas scripsit.

Otho Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus vniuersis præsentem paginam inspecturis gratiam suam, & bonam voluntatem per hoc præsens scriptum significamus omnibus fidelibus nostris. Quod nos in priuilegio, quod indulsimus communi Parmensi, nihil fecimus in damnum, & præiudicium Parmensis Ecclesiæ, a nobis indulta, & concessa volumus et ab omnibus inuiolabiliter obseruari. Mandamus igitur, & firmiter præcipimus, vt priuilegium iam dictæ Parmensis Ecclesiæ a nobis concessum ab vniuersis inuiolabiliter obseruetur, & nulla occasione ab aliquo infringatur.

Dat. apud sanctum Saluatorem 16. *Kal. septemb. indictione* 13.

Anno 1218. Federicus Secundus Imp. ad fauorem eiusdem Opizonis, & Parmensis Ecclesiæ has literas promulgauit, cum paulo ante Parmensi communi multa priuilegia donasset, quæ in detrimentum Opizonis poterant aliquando iudicari: sic enim se habent.

Fridericus secundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Siciliæ.

Vniuersis Imperij fidelibus ad quos præsens scriptum peruenerit, gratiam suam, & bonam voluntatem, Nobis expedire credimus ad salutem, si Ecclesiarum Dei curam gerimus sollicitam, & eas debita reuerentia honoramus, cum per ipsum qui sublimes deprimit, & humiles nouit gratiosius exaltare, atque per venerabilem matrem nostram Romanam Ecclesiam victoriosa victoria in eius nomine gloriemur, ideoque vniuersitati vestræ volumus fieri manifestum, quod nec volumus, nec sentimus, vt priuilegium a nostra clementia fidelibus nostris communi Parmen. indultum in detrimentum Opizonis venerabilis Episcopi, & Ecclesiæ Parmen. effectum aliquem vllo tempore contra nostrum propositum sortiatur, si quid enim in ipso priuilegio continetur per quod ius Parmensis Ecclesiæ minuatur, illud decernimus irritum, & inane.

Datum apud Agheno 1219. *quintodecimo Kalendas aprilis indictione* 7.

Opizonis vero nostri viri, tum eruditi, tum egregie pij mentio frequens habetur in regesto Honorij, Tertij præcipue Epist. 760 & 188. excessit è vita anno 1224. 11. Kal. iunij sepultusque est in Cathedrali.

33 GRATIAS eandem dignitatem assecutus est 1224. Kal. decembris, eidemque electo scribit Honorius III. 10. Kal. nouemb. eiusdem anni Ep. 79. F. 14. Reg. Vat. Obijt 1236. 6. Kal. octobris. Contra eundem Gratiam sequentem offendi Epistolam in Reg. Greg. 9. fol. 68. nu. 240. cuius tenor talis est.

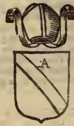
Gregorius Episcopus, &c.

Episcopo Brixien. & Abb. de Cerreto Lauden. Diœces. Vt venerabilis frater noster Parmensis Episcopus illius superni Pastoris gestaret imaginem, qui animam suam pro ouibus suis dedit, in Episcopi munere, immo nominis interpretationem attendens prodesse studet potius, quam præesse, vt sibi ad salutem, & subditis proficeret exemplum, deberet esse vt oliua fructifera in domo Domini, & tamquam lignum secus fluentia plantatum fructum reddere opportuno tempore gratiosum, nam Pastor qui pascendas oues suscipit, si Pastoris opus non agit, si non colligit sed dispergit, si non pascit, sed depascit, si non lucris animarum inhiat sed . . . . si non pro spirituali mercede sed temporali, non vera sed falsa, non æterna sed transitoria pascit oues, si non fructificat, sed dissipat, profecto Pastoris nomem amittit, & mercenario cui non est cura de ouibus, & ficulneæ quæ inutiliter terram occupat, potest merito comparari. Heu quot hodie vidimus, & dolemus in Ecclesia mercenarios, qui cum nomen tantum Pastoris habeant a se pietatem abdicantes inualescunt hæretici, tyranni insæuiunt, & perfidi proxequuntur, sane cū dolore referimus, & scribimus cum pudore, quod sicut multorum nobis relatio patefecit idem Episcopus, qui opponere se deberet murum pro domo Domini, & stare in die belli ascendentibus ex aduerso profligata Pontificalis officij grauitate ascendentibus dat ascensum, imo cum ascendentibus ipse conscendens, cum eis spolia diuidit, & rapinas, cum enim pro Ecclesiastica libertate tuenda, deberet, si opus esset, martyrium sustinere, ipse contra officij sui debitum, non attendens quod lingua Prælato non debet esse alligata, ne sit canis mutus latrare non valens, non solum ipsum conculcantibus non resistit, verum etiam ipsis conculcandum exponit, inter alia siquidem sinistra, quæ nobis de suis actibus sunt relata, immemor, quod secundum statuta canonica clerici pacisci non possunt, vt iudicium subeant seculare, cum non sit personali habere beneficium cui pactis renunciari valeat priuatorum duos iudices laicos eligere dicetur annuatim sub quorum examine compellantur. Omnes clerici ciuitatis, & ditionis suæ tam in criminali, quam in ciuili, nec non & super decimis respondere, a quibus non modica quantitate pecuniæ nomine iudicaturæ per iudices eosdem extorta ipsam diuidit cum eisdem propter quod, ipsi clero in prędā patent, exponuntur infamiæ criminali, & carceribus deputantur; vnde contigit quod clericus contra clericum, vel laicum non audet nostras literas reportare, nuper autem pro eo quod quidam clericus literis impetratis a nobis, per quas mulierem quandam trahebat in causam ad mandatum iudicum non renuntiabat ipsorum, vt per cōsequens ageret coram eis, ipsum captum potestati Parmensis iudicis tradiderint ex parte ipsius Episcopi carceri mancipandum, idem quoque iudices si clericus citatus ab eis protinus non comparetet, banno potestatis eum subijci per præconem, nec appellationis remedium condemnato ab eis

ab eis clerico suffragatur, quin ea compescens in contumeliam creatoris, & Ecclesiæ Romanæ contemptum, ad quam per appellationem noluit habere recursum, ipsum capiunt, & tandiu detinent compeditum, quousque soluat quidquid fuerit in condemnatione deductum, vel si ipsum banno ciuitatis exponat, in hæc verba per ciuitatem præcone clamante, & talis clericus, quia condemnatus non soluit, tandiu sit in banno communia, donec quidquid inuenit in cōdemnatione persoluat, omneque malum illatum eidem clerico fit impune, nec credunt ij qui clericos taliter capiunt, incarcerant, & affligunt, laqueum excommunicationis incurrere, cum fit in is omnibus manus eius, immo ipsius auctoritas interueniat, & mandatum: adhuc cum clerico Ecclesiæ sancti Bartholomæi Parmensis quasdam a nobis contra quendam ciuem super eo quod in cœmeterio ædificabat ipsorum ad Præpositum S. Prosperi Regien. litteras impetrasset, iudices ipsos affectuose peo ciue rogans eodem, causam eius esse asseterbat se propriam reputare, eum tamen, vt dicebat pro securitate dicti clerici ab ipso tanquam ordinario poposcente iustitiam, nec poterat super hoc litteras aliquas reportasse, causas insuper matrimoniales, quę ad eamen referuntur ipsius, nec per seipsum cognouit, nec canonicis, seu personis discretis, sed simplicibus & fere penitus idiotis committit easdem; quicunque præterea in ciuitate, vel diœcesi sua super beneficio a nobis litteras impetrat, non considerans, propriæ conditionis oblitus, quod in misso, personam mittentis damnabiliter in honorat, ipsum, cui deberet specialiter pro reuerentia nostra deferre, habet perpetuo inimicum, & sic Romanam Ecclesiam vilipendit, & habet contemptui nomen nostrum, & quasi non acta sufficerent, vt omnem prorsus in Episcopatu clericorum scintillam extinguat, eisdē vniuersis inhibere curauit, ne ad aliquam electionem Prælati procedant, vel clerici sine sua licentia speciali in eos, si secus agerente, xcommunicationis sententiam promulgando, si sicut esse, immò quia constat ita esse, nunquid non tamquam ficus fatua vmbram nociuam, & ramos protendit inutiles super terram reddens eam pene penitus infœcundam; ô si diligenter attenderet quid de ipso ab aliquibus sentiatur, non minus erubesceret de infamia, quam dolorer si contingeret forsan de iactura, licet igitur prudenter dissimulanda quædam, & ad tempus conniuentibus oculis toleranda, quia tamen ex dissimulatione huiusmodi famæ suæ detrahēretur non modicum, & personæ, & vbi periculum vifitur, est quantocyus occurrendum, mandamus quatenus ad locum personaliter ascendentes, & habentes præ oculis solum Dominum, inquiratis super præmisis, & alijs, quæ inquirenda sunt diligentius veritatem, per canonicos Parmenses, quam alios solicite quæ inueneritis studeatis vobis vestris litteris fideliter intimare, vt procedamus exinde, pro vt secundum Dominum viderimus procedendum.

Dat. Anagniæ 2. id. ianuarij anno 6.

34 MARTINVS Parmensium Episcopus fuit 1236. quem Innocentius Quartus an. 1243. ab administratione sacrorum suspendit, eo quod bona Ecclesiæ illius per summam prodigalitatem & luxum dilapidaret, ita in Epist. 4. an. Pontif. p. Anag. id. octob. in qua Innocen. Parmensis Ecclesiæ se alumnum fatetur. Paulo post Martinus decessit anno 1243. Post cuius obitum Innocentius Quartus præposito et capitulo Parmensi scribit, vt infra spatium quindecim dierum proprium sibi Pastorem nanciscantur, vt in Ep. Reg. Vat. numero 252. f. 92. anno 1. Kal. decembris.

35 ALBERTVS Sanuitalius, filius Guarini, ac Margharitæ Fiescæ Innocentij Quarti sororis ab eodem Pontifice Parmensis Episcopus adlectus est 1243. Lugdunensi concilio interfuit decessitque anno 1257. 13. Kal. iunij, sepulrusque est in cathedrali, secus canonicorum subsellia.

Apud Scraderum habetur de Alberto Parmensi electo sequens cenotaphium, in quo Innocentij Quarti nepos vocatur, de Anselmorum genere procreatus, an sit idem cum nostro Alberto Sanuitalio, iudicet qui potest. Ego autem eundem esse non improbo.

Hic iacet Albertus post mortem viuere certus,
Qui fuit electus Parmen. vir bene factus,
Vir gremijs plenus, largus largiter egenis,
Dogmata maturusque inter contagia purus,
Huic Anselmorum Pater, & genus erat aurum,
Mater de Flisco comitissa, & de sanguine Pisbo,
Pontificisque nepos summi fuit Innocenti,
Qui fuit ipsius clarus frater genitricis,
In quinquaginta septem cum mille ducentis,
Et mensis maij octo geminis fugientis.

36 OPIZZO, eius nominis secundus Sanuitalius, frater germanus Alberti, ex canonico Parmensi atque Episcopo Tripolitano, ab Alexandro Quarto ad Parmensem Ecclesiam translatus est 1257. Baptisterium totum ex lapidibus marmoreis expolitis rotundum olim 1196. ædificari cœptum ab Orlando Rubeo nobilissimo Parmensi, anno 1282. absolutum Opizzo Episcopus solemni ritu consecrauit, quod paulo post Gerardus de Blanchis Cardinalis Parmensis hoc est anno 1291. amplissimis facultatibus dotauit, Præpositum decemque canonicos perpetuo instituit. Mirabilis est Architecturæ, plęqueis non

 sper-

spernendis exornatus, vbi sancti Francisci genuina effigies visitur. Opizzo hic insignis eruditione fuit, iurisque Ecclesiastici defensor acerrimus. Quamobrem Parmæ Prætorem sacris interdixit vt creditæ sibi Ecclesiæ iura tueretur. Virili animo tolerauit insectationes, discussitque tanta cum probitatis laude obiectas sibi calumnias, vt Bonifacius Octauus ad Rauennatem thronum postea illum euexerit 1295. 10. Kalen. augusti, vbi fato functus est 1303. sepultusque est apud diuum Franciscum. Consule de eo Rubeum in hist. Rauennat.

37 IOANNES de castro Arquato Placentinus monachus de Columba Ord. Cisterciensis ex capellano Cardinalis Gerardi Blanchi Parmensis, ad sedem Parmensem promotus fuit anno 1295. 13. Kal. octobris in Reg. Vatic. Epist. 397. fol. 91. sedit annos 5. Romæque mortuus est anno 1299. sepultusque est in porticu sancti Ioannis in Laterano prope portam ad sinistram manum, vbi anno 1625. oculis vsurpaui in quodam lapide hoc breue epitaphium, cuius superne adhuc spectatur effigies in genua prouoluta.

HIC REQVIESCIT
CORPVS IOANNIS EPISCOPI
PARMENSIS
QVI DE PLACENTIA
FVIT NATVS

Huiusmodi lapis inde fortasse a venerandæ antiquitatis osoribus erutus post annum Iubilei 1625. nusquam deinceps repertus est. Huius Episcopi temporibus Cardinalis Gerardus Blanchus nobilem spectabilemque Abbatiam sancti Martini vallis Serenæ ex Ordine Cisterciensi munificentissime fundauit, quinque tantum milliarijs à ciuitate Parmensi dissitam anno 1299. eamque ex bonis sibi a Deo collatis munificentissime dotauit. Huius quoque cœnobij fundationem meminit Bonifacius VIII. in literis ad Abbatem de Columba scriptis, quibus illud Columbani monasterio obnoxium fecit, literarum exemplar e tabulario eiusdem desumptum tale est,

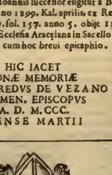
BONIFACIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & conuentui monasterij de Columba Ordinis Cisterciensis Placentinæ diœcesis salutem ac Apostolicam benedictionem. Nuper bonæ memoriæ Gerardus Sabinensis Episcopus, cui testandi, & disponendi de bonis suis erat a nobis concessa facultas in sua vltima voluntate aliqua dictorum bonorum certis personis prohiberi, & alios de bonis ipsius satisfieri omnibus in aliquo tenebatur, sicut super hoc remorsum conscientiæ, vt asseruit, non haberet mandauit, reliqua vero bona omnia supradicta, nec non actiones, & iura reliquit monasterio de Valle Serena Parmensis diœcesis, qui ædificari facere cœperat, & affectabat in eo regularis personis instituti sub obseruãtia Cister. Ord. ibidem perpetuo Domino seruituris, quibusdam possessionibus, prouentibus, & iuribus per eundem Episcopum ipsi monasterio acquisitis, volens vt idem monasterium alij monasterio esset subiectum, sicut matri filia secundum eiusdem ordidinis instituta, certosque executores prædictæ suæ constituit vltimæ voluntatis. Nos igitur intendentes super ijs illius fauoris præsidium adhibere, per quæ pia dicti testatoris intentio, iuxta desiderium quod habebat de ordinatione dicti monasterij faciendæ efficacius impleatur volumus, & præsentium tenore præcipimus, vt per vos aut per te fili Abbas de consensu maioris, & sanioris partis tui conuentus dicto monasterio de valle Serena, qui conuentus monasterij eiusdem existant. Ponantur in eo taxa de concernent. dictorum monasteriorũ siue membrorum eiusdem monasterij vestri prædicti ordinis Deo, & eidem nouo monasterio seruiatur. Apostolica insuper auctoritate statuimus, quod idem monasterium de valle Serena prædicto vestro monasterio tamquam matri filia sit subiectum quodque circa visitationem, & conuersionem, nec non Abbatis monachorum conuersorum institutiones, & destitutiones quæ in idem monasterium vallis Serenæ fuerunt secundum instituta regularia in posterum faciendæ, modus, & forma per omnia obseruentur, qui consueuerunt in alijs monasterijs, & membris dicto monasterio vestro subditis obseruari decernentes irritum & inane &c. Nulli ergo hominum, &c. si quis &c.

Dat. Laterani 16. Kal. maij Pontificatus nostri anno octauo.

38 GOFFREDVS de Vezano canonicus Cameracensis, Ioannis successor eligitur a Bonifacio Octauo anno 1299. Kal. aprilis, ex Regest. Vatic. Epist. 89. fol. 157. anno 5. obijt 1300. Romę iacet in Ecclesia Araceęlana in Sacello sancti Bartholomęi cum hoc breui epitaphio.

HIC IACET
BONÆ MEMORIÆ
D. GOFREDVS DE VEZANO
PARMEN. EPISCOPVS
A. D. M.CCC.
MENSE MARTII

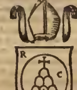

39 PAPINIANVS Taurinensis, e gente Roborea, canonicus Regularis Nouariensis Episcopus, ad Parmensem Ecclesiam trãslatus est anno 1300. 3. non. iunij, ita in Reg. Vatic. Epist. 195.

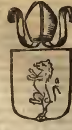
195. fol. 112. an. 6. Bonifacij VIII. a quo Vicecancellarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ renuntiatus, id etiam muneris sub Benedicto Secundo aliquandiu exercuit. Fato functus est anno 1316.

Papiniano Præsule anno 1305. Parmæ obijt Robertus Gallus quondam Abbas Cistercij eiusdem Ordinis Generalis sanctæ Romanæ Ecclesię presbyter Cardinalis tituli sanctæ Pudentianæ ibique ab eodem Papiniano extra muros vrbis in celebri sancti Martini vallis Serenæ cœnobio Ord. Cisterciensis tumulatur, vnde postea translatus Cistercium in Gallia, ibidem tale habet epitaphium ad fi..ram altaris maioris.

Quam sit homo fragilis, mortales discite cuncti,
Quamque breui cursu natura debita soluens
Occumbit, velut hic quondam praclarus in Orbe
Robertus, domui Pastor qui prafuit isti:
Cardinis officio pro munere postea fungens,
Italia Pago Parma cadit, hic tumulatur
Annis mille semel centum ter quinque lapsis
Quem tulit è medio Deus hunc iure calo.

40 Fr. SIMON Salterellus nobilis Florentinus, ex Ordine Prædicatorum, Hetruriæque prouincialis, Episcopus Parmensis adlectus est a Ioanne XXII. anno 1317. Quatuor fere annos hanc administrauit Ecclesiam: translatus est ad Archiepiscopatum Pisanum anno 1323. De quo vide supra.

41 VGOLINVS de Rubeis ex comitibus sancti Secundi nobilis Parmensis filius Bernardi, ex canonico Parmensi electus fuit Episcopus eiusdem Ecclesiæ anno 1323. 8. idus maij ex Reg. Vatic. Ep. 1068. anno 7. primaque die ineuntis septembris, solemni ritu populo acclamante iniit possessionem. Vir ob rerum longo tempore in hac dignitate gestarum excelsi animi virtute, constantia, & prudentia non vulgari, admirabilis ædificiorum Episcopalium instaurator & amplificator fuit: Campanam ex nomine suo Vgolinam, que adhuc extat, ex ære confecit. Accurate per suam diœces. lustrationé peregit: fidelitatis iuramétum, recognitiones hominum, aliaque Vassalorum suę Ecclesia obsequia in manu potenti sibi exhiberi summa sedulitate curauit. A Carolo Quarto Imp. an. 1355. priuilegiorum sequenti diplomate confirmationem suscepit, in quo Episcopus, & Princeps Parmensis enunciatur cuius exemplar ita in sæpe citato tabulario notatur.

In nomine sancta, & indiuidua Trinitatis.

Carolus Quartus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemiæ Rex ad perpetuam rei memoriam Imperatoriæ maiestatis gloria, &c. Cum itaque maiestati nostræ pro parte venerabilis Episcopi Parmensis Principis deuoti nostri dilecti deuote supplicatum extiterit, quatenus sibi, & Ecclesiæ suæ Parmensi omnia priuilegia, litteras, gratias, libertates, iura, donationes, concessiones, & indulta quæ, & quas a diuis Romanis Imperatoribus, siue Regibus Prædecessoribus nostris a nobis, & Imperio obtinuisse noscuntur approbare, ratificare, innouare confirmare, ac de innata nobis benignitatis clementia, & Imperialis potestatis plenitudine, de nouo concedere dignaremur. Nos igitur dictorum Prędecessorum nostrorum vestigijs inhærere cupientes præfatis iustis, & rationabilibus supplicationibus benignius inclinati ad laudé, & gloriam Dei omnipotétis, & intemeratæ Virg. matris Marię, nec nó consideratione multiplici virtutú, meritorum, & approbatę fidei, & deuotionis constantia, quibus idem Episcopus Parmensis apud nostram celsitudinem rerum experientia docente multipliciter commendatur, sibi Episcopo, & Ecclesię suæ Parmensi supradicta vniuersa, & singula priuilegia, litteras, gratias, libertates, iura, donationes, concessiones, & indulta ipsis a diuis Romanis Imperatoribus, siue regibus prædecessoribus nostris data facta, & concessa, seu datas, factas, & concessas quibuscunque etiam specialibus vocabulis designari valeant in omnibus suis modis, tenoribus, punctis, & clausulis, vt de verbo ad verbum sunt scripta, seu scriptæ, data seu datæ, facta seu factæ, concessa, seu concessæ, ac si tenores, seu omnia singulorum forent inserta pręsentibus etiam si de ijs iure, vel consuetudine deberet fieri mentio specialis, auctoritate Imperiali approbamus, ratificamus, innouamus, & de nouo concedimus, & de singulari nostræ benignitatis gratia, ac Imperialis potestatis plenitudine tenore præsentium confirmamus specialiter etiam præfatis Episcopo, & Ecclesiæ, Parmensi præfato auctoritate concedimus omnes alpes & summitates montium diœcesis, districtus, & territorij Parę

 mensis

mensis nominatim cum infra scriptis confinibus ab vna parte Episcopatus. Lunensis ab alia terra, siue territorio de bosco ab alia via de Raiguzio, & de Lunario, & ab alia territorio curiarum Cornelij, & Raiguzij cum omnibus pertinentijs eorundem saluis nostris, & sacri Imperij iuribus, ac quorumlibet aliorum. Nulli ergo &c.

Signum serenissi. Caroli IV. Rom. & gloriosissimi

Principis, & D.D. Imper. inuictissi. Bohemiæ Regis.

Testes huius sunt Reuerendus in Christo pater dominus Petrus Ostiensis, & Veletrensis Episcopus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & venerabilis Nicolaus Aquilegensis Patriarcha frater noster. Ioannes Archiepiscopus Pisanus Ioannes Olmucen. Gerardus Spiren. Theodoric. Minden. & Ioannes Spoletanus Ecclesiarum Episcopi, & illustris Ioannes marchio Montisferrati Stephanus comes Palatinus Rheni, & dux Bauariæ Nicol. Opapica, & Otho Brunsuicen. duces nec nō spectabiles Ioãnes Hurembergan. Turggrauius Lud de Ottingen. Henricus de Siuerezbeg. & Ioannes Lantgrauius Luttembergensis comites, nec non aliorum Principum comitum, & nobilium multitudo præsentium sub nostra Imperialis maiestatis sigillo testimonio litterarum.

Dat. Romæ anno Domini millesimo tercentesimo quinquagesimo quinto Indictione octaua nonas aprilis regnorum nostrorum anno nono, Imperij vero primo.

Interea cum Vgolinus bonus optimusque Ecclesiasticæ immunitatis propugnator quosdam tyrannos Parmensis Ecclesiæ subditos ad Ecclesiasticam iurisdictionem seruandam impelleret, eorundem perfidia ac potentia a ciuitate suaque diœcesi nequiter fuisset expulsus, per decem, & eo amplius annos exulauit: sedata denique controuersia ad Ecclesiam suam reuersus, oppida locaue Episcopatus diruta, adeoque dissipata inuenit vt pro restauratione, proque eius vita sustentanda a Iacobo, & Beltrando suis ex fratre nepotibus Domicellis de Rubeis, decem millium centum, & septuaginta florenorum auctoritate Apostolica, mutuo coactus fuerit suscipere, pro quibus, ijsdem Domicellis tradidit comitatum Comiolæ cum suis iuribus, ac pertinentijs, quem postea Iacobus Episcopus, Ioannes, & Petrus Bernardi filij, Vgolini pronepotes in feudum perpetuum a Parmensi Ecclesia Bonifacij Noni Papæ auctoritate recepere, vt in literis eiusdem Pontificis clarius continetur. Hæ autem illæ sunt ea eodem tabulario.

BONIFACIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.*

Venerabili fratri Iacobo de Rubeis Episcopo Veronensi, & dilectis filijs Ioanni, & Petro fratribus Domicellis Parmen. ac & natis quondam Beltrandi de Rubeis olim militis Parmensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Exigunt summæ vestræ, ac progenitorum vestrorum deuotionis, & sinceritatis obsequia, quę Ecclesiæ Romanæ, & nobis dudum impendistis, & adhuc, solicitis studijs impendere non desistitis vt commodis, & honoribus vestris quantum possumus fauorabiliter intendamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, quod bonę memoriæ Vgolinus Episcopus Parmensis propter malitiam, & perfidiam tyrannorum tunc ciuitatem Parmæ occupantium fuisset a ciuitate, & diœcesi prædictis nequiter expulsus, & per decem annos, & amplius sic absens, & expulsus extitisset, & interim bona immobilia, & castra dictæ Ecclesiæ deuastata fuerint & pro maiori parte direpta. Nec non animalia ad culturam agrorum, & possessionum dictæ Ecclesiæ ordinata data fuerant penitus in prædam, propter quæ præfatus Vgolinus dicto decennio perdurante, nil de prouentibus dictæ Ecclesiæ percipere potuit. Quodque præfato Vgolino olim Episcopo tandem ad dictam ciuitatem reuerso, ac castris, & locis ipsis dirutis, possessionibusque dictæ Ecclesiæ incultis repertis, oportuit præfatum Vgolinum olim Episcopum tam pro eius vita sustentanda, quam etiam reparatione terrarum, castrorum prædictorum, ac pro animabus, & alijs ad culturam possessionum necessarijs, ac domibus reparandis Ecclesiæ antedictæ, quæ tunc penitus in cultæ erant, & dirutæ, expensisque alijs vtilibus, & necessarijs mutuum contrahere ad quantitatem decem millium, centum, & septuaginta vnius florenorum auri boni, & iusti ponderis a quondam Iacobo, & Beltrando eius nepotibus tunc Domicellis de Rubeis, quod quidem mutuum versum fuit in vtilitatem Ecclesiæ prædictæ causis, & rationibus antedictis. Pro parte dictorum quondam Iacobi, & Beltrandi olim Episcopus memoratus fuisset cum instantia debita pluries requisitus, vt eis deducto mutuo satisfaceret cum affectu. Et tandem ipso olim Episcopo eis satisfaceret indebite negligenter tandem ipsi quondam Iacobus, & Beltrandus ad Sedem Apostolicam habuerunt recursum, a qua obtinuerunt creditores ipsi causam huiusmodi mutui contra præfatum Vgolinum olim Episcopum Archipresbytero Plebis Carpensis Mutinensis diœcesis eius proprio nomine aliter non expresso auctoritate Apostolica delegari. Qui delegaus causam ipsam olim fratri Baccio tunc Abbati monasterij de Castiliano Parmensis diœcesis subdelegauit, eique vices suas commisit, donec illas ad se diceret reuocandas. Coram quo subdelegato per partes ipsas causa huiusmodi diutius ventilata fuit, & partibus hinc inde vocatis ac seruatis seruandis tandem prædictus subdelegatus per eius sententiam diffinitiuam, quam tulit in scriptis pronunciauit, ac decreuit, ac condemnauit præfatum Vgolinum olim Episcopum, eiusque mensam Episcopalem, ac Ecclesiam Parmensem ad dandum, & soluendum dictis Iacobo, & Beltrando creditoribus antedictis dictam summam florenorum decem millium centum, & septuaginta vnius auri boni, & iusti ponderis. Quę sententia nulla prouocatione suspensa in rem transiuit iudicatam, quodque sententia ipsa postmodum præfato Vgolino olim Episcopo de dicta summa infra tempus debitum ipsis credi-

creditoribus satisfacere recusante, fuit per delegatum antedictum executioni debitæ demandata, ea forma videlicet, quia ipsi Iacobus, & Beltrandus creditores vt supra inducti fuerunt in possessionem terrarum, & castrorum infrascriptorum ad eandē Ecclesiam & mensam Episcopalem, ac Ecclesiam Parmensem pertinentium tamquam de bonis minoris vtilitatis Ecclesiæ, & mensæ prædictarum vsque ad quantitatem concurrentem dicti crediti. Quarum quidem terrarum, & castrorum nomina, & cognomina, prout in dicta sententia continetur, duximus præsentibus nostris litteris inserenda, videlicet castri Cornelij, item arcis, seu fortalitij Roccbæ Ferrariç, item Arcis, seu fortilitij Roccbæ de Petra Bartijs cum eorum villis, curijs, iuribus, iurisdictionibus, obuentionibus, & commodis, pertinentijs, cohærentijs, hominibus, & incolis, ac omnibus alijs in ipsa sententia nominatim, & particulariter descriptis, & declaratis ad prædictas Ecclesiam, & mensam Parmensem spectantibus, & pertinentibus. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, prædicti Iacobus, & Beltrandus dum vixerunt, & vsque ad eorum obitum terras, & castra prædicta tenuerunt, & possiderunt, vosque similiter post ipsorum obitum, quorum successores, & hæredes existitis, prout estis, dicta castra, & terras tenuistis, prout tenetis de præsenti. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, vt præmissis Apostolicæ sedis firmitatis robur adijcere auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, præmissorum dictorum meritorum intuitu gratiam volentes facere specialem sententiam supradictam cum processu prædicto, & omnia alia prædicta inde secuta tenore præsentium eadem auctoritate ex certa scientia confirmamus, ratificamus, & approbamus, supplentes omnes defectus si qui forsam circa iudiciorum solemnia interuenerint in præmissis, & quorū processus, & sententiæ tenores haberi volumus præsentibus pro expressis. Et nihilominus de vlterioris doni gratia motu proprio, ac ex mera nostra liberate, etiam pro commodo, & indemnitate dictæ Ecclesiæ Parmensis terras ipsas, & castra ipsa cum omnibus iuribus iurisdictionibus, obuentionibus, commodis, & prouentibus supradictis ad ea spectantibus, & pertinentibus, ac villis, cafis & hominibus superius enarratis, quorum omniū cohærentias, & confinia etiam haberi volumus præsentibus pro expressis in feudum nobile, & antiquum nomine Parmen. Ecclesiæ prælibatæ vobis, ac filijs vestris legitimis, & naturalibus tantum legitimis non extantibus, ac eorum descendentibus, & posteris, & hæredibus ac successoribus vestris per lineam masculinam, ex dicta domo Rubeorum de Parma dumtaxat descendentibus tenore præsentium concedimus, & etiam inuestimur cum honoribus, oneribus, ac seruitijs consuetis in talibus obseruari, recepto, & praestito per te Iacobum Episcopum Veronensem antedicto tuo, ac fratrum tuorum prædictorum nominibus in nostris manibus fidelitatis solitæ iuramento vice, & nomine Parmensis Ecclesiæ prædictæ, quod quidem perinde valere decernimus, ac si personaliter per eosdem Ioannem, & Petrum fratres tuos prædictos etiam in manibus Parmensis Episcopi pro tempore existentis præstitum extitisset, vel si ad id tu Iacobus Episcopus Veronensis ad hoc ab eisdem fratribus tuis speciale mandatum habuisses, constitutionibus Apostolicis ac legibus Imperialibus, nec non statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ Parmensis præfatæ, & alijs contrarijs non obstantibus quibuscunque: nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, ratificationis, approbationis, supplementi, voluntatis, cōcessionis, inuestituræ, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum septimo idus martij Pontificatus nostri anno vndecimo.

Cæterum Vgolinus quatuor supra quinquaginta annos dignitatē illam honorifice gessit, atque a Barnaba vicecomite veneno sublatus, Mediolani decessit anno 1377. 4. Kal. maij. Siquidem cum Vgolinus præter Ecclesiasticam dignitatem, ciuilem suæ patriæ Principatum ex voluntate versaret, ob idque vicecomes timeret, ne aliquando ea gliscens potentia, rationibus sui Principatus officeret, rem nefariam per flagitiosos homines statuit maturandam, ac exemplum vel aliud agens posteritati daturus, quam periculose qui semel diuino cultui fuerint destinati, ciuilibus tumultuosisque curis se immisceant. Reperio autem Parmensem vacasse sedem ex Vgolini obitum ad annu vsque 1379.

42 IOANNES Rusca Nouocomensis, est Vgolino suffectus, illiusque extat memoria anno 1383. & in lib. Bonifacij IX. de diuersis formis anno 1397. cuius laudes non tacuit Robertus Rusca monachus Cisterciensis, diligens antiquitatis inspectator, cum de Ruscæ gentis viris illustribus institueret narrationem, e viuis exemptus est anno 1412. mense septembri, sepultusque est apud cathedralem in sacello sancti Martini a se constructo, vbi eius sepulchro affixa hæc carmina spectantur.

Religionis honor, procerum decus, inclytus heros
Vrbis Cumanæ Ruscorum quem tulit ortu
Alma tribus Rutilo, columine lata Ioannes
Aria Parma Deum sanctos, adolevit honores
Hic visus est aram hanc, ara [illegible] celibesque Penates
Instituit sua mens sic gazophylata sub annis
Mille quater centum bis sex super astra recessit
Corpus in occasu septembris, & alma reliquit.

43 IACOBVS Episcopus Parmensis, interfuit Constantiensi concilio anno 1416.

44 Fr. BERNARDVS de Carpo Ordin. Minorum anno 1412. ex prouinciali Lombardiæ, a Ioanne XXIII. electus Episcopus Parmēsis reperitur vixisse, Parmensemque Ecclesiam administrasse anno 1419. potuitque Martinus V. post excessum Iacobi, eius electionem ratam habuisse, qui hanc Ecclesiam regendam susceperat a

a Gregoro XII. Hic Bernardus Monialibus ſancti Franciſci Eccleſiam ſancti Quirici attribuit anno 1423. vt refert Vvadinghus tom. 5. Annal. Minor. e viuis exemptus eſt anno 1425. ad eius tumulum pauca hæc legi poſſunt, cætera inuidioſa vetuſtas deleuit.

EST SEPVLCRVM
IN CHRISTO PATRIS
FR. RERNARDI DE CARPO
EXIMII THEOLOGIÆ
DOCTOR.
EPISCOPI PARMENSIS.

De Bernardo nonnulla habet Franciſcus Gonzaga lib. 6. Hiſt. Seraph.

45 DELPHINVS de Pergula Vrbinatis territorij, a Martino Quinto Parmenſis ſublectus Epiſcopus 1425. 9. Kal. ſept. Baſilienſi concilio interfuit. Vir ob egregias animi dotes, ſummæ apud omnes exiſtimationis, Sigiſmundoque Imperatori vnice charus, in cuius gratiam, omnia priuilegia, quæ aliquando alij Cæſares Parmenſi Eccleſiæ liberaliter indulſerint, confirmauit. Harum tabularum hoc eſt initium.

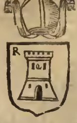
In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. feliciter Amen.

Sigiſmundus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Vngariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ Rex. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis ad hoc ſummi diſpoſitione præſidij principalis monarchiæ obtinuimus Principatum ad hoc ſacri Imperij ſuſpectimus diadema, vt ſi ad alia extrinſeca nos ſolicitudo prouocet aſſidue, ad ea tamen, quæ ſtatum felicem, ac quietum, & incrementum Iurium, gratiarum, & libertatum noſtrorum, & Imperij ſacri venerabilium Principum ſpiritualium, ac Eccleſiarum eorundem reſpiciunt tanto intendamus vberius, quantum noſtrum præ cæteris mundi Principibus ſolium magnificentius erexit cæleſtis prouidentia Creatoris. Sane pro parte venerabilis Delphini Epiſcopi Parmenſis deuoti noſtri fidelis oblata celſitudini noſtræ ſupplex petitio continebat quatenus ſibi, & Eccleſiæ ſuæ vniuerſa, & ſingula priuilegia, gratias, exemptiones, immunitates, libertates, iura, dignitates, indulta, & litteras, caſtra, villas, loca, terras, montes, alpes, flumina, alueos fluminum, conductus aquarum, iuriſdictiones, & poteſtates ſibi, & prædeceſſoribus ſuis Epiſcopis, & Eccleſiæ Parmen. a diuis Romanorum Imperatoribus, & Regibus noſtris prædeceſſoribus datas, & conceſſas, data, & conceſſa de innata nobis benignitatis clementia ratificare approbare, innouare, & confirmare gratioſius dignaremur. Nos itaque ſupplicationibus huiuſmodi tanquam rationabilibus fauorabiliter annuentes, penſantes, etiam deuotionem qua ipſe erga nos, & Imperium ſacrum afficitur ſibi præfato Delphino Epiſcopo Parmenſi, & Eccleſiæ ſuæ animo deliberato non per errorem, aut improuide, ſed ſano Principum, Baronum, nobilium, procerum, & fidelium noſtrorum accedente conſilio, & de certa noſtra ſcientia vniuerſa, & ſingula priuilegia, gratias immunitates, & exemptiones, libertates, iura, dignitates, indulta, & litteras caſtra, villas, loca, terras, montes, alpes, flumina, alueos fluminũ conductus aquarum, iuriſdictiones, & poteſtatet, quæ & quas ipſe, & ſui prædeceſſores Epiſcopi Parmen. a diuis Romanorũ Imperatoribus, & a Regibus noſtris prædeceſſoribus rite, & rationabiliter obtinuerunt in omnibus ſuis punctis, clauſulis, ſententijs, articulis, & expreſſionibus, prout ſcripta ſeu ſcriptæ ſunt, ac ſi tenores omnium, & ſingulorum de verbo ad verbum forent præſentibus noſtris litteris inſerti, ratificamus, approbamus, innouamus, & tenore præſentium gratioſius confirmamus: decernentes, & volentes expreſſe ea omnia, & ſingula perpetuis temporibus obtinere inuiolabiliter roboris firmitatem. Inſuper & præfatus Epiſcopus Parmenſis, & Eccleſia ſua ſentiat ſe noſtris beneficiorũ annodatis vberius conſolatot, volumus, & tenore præſentium ſancimus, quod ſi aliqua ex prædictis priuilegijs, exemptionibus, donationibus conceſſionibus, & renouationibus ipſi Eccleſiæ vt permittitur a prædeceſſoribus noſtris conceſſis, vel in toto vel in parte quouis colore, vel ingenio, aut titulo indebite alienata, diſtracta, vſurpata, vel deperdita eſſent vt præfatus Epiſcopus, vel ſucceſſores ſui ipſam, vel ipſas ad dictam Eccleſiam, & Epiſcopatum Parmenſem reuocare, reſtituere, & reintegrare valeant, atque poſſint, quæ & nos ex certa noſtra ſcientia Epiſcopis, & Eccleſiæ præfatæ reſtituimus, reuocamus, & reintegramus per præſentes; ſaluis tamen iuribus quorumlibet aliorũ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ ratificationis, approbationis, innouationis, & confirmationis, reſtitutionis, reuocationis, reintegrationis paginam infringere, aut ei quouis auſu temerario contraire. Si quis autem homo hoc attentare præſumpſerit indignationem noſtram grauiſſimam, & pænam centum marcharum auri puri nobis, & fiſco, ſeu ærario noſtro Imperiali toties quoties factum fuerit applicandarum ſe nouerit incurſurum præſentium ſub noſtræ maieſtatis ſigillo teſtimonio litterarum.

Dat. in Therentio anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſecundo die vigeſima ſexta menſis maij Regnorum noſtrorum anno Vngariæ quadrageſimo ſexto, Romanorum vigeſimo ſecundo, & Bohemiæ duodecimo.

Ad mandatum domini Regis Gaſpar Sligher Vicecancellarius.

Hanc Eccleſiam adminiſtrauit Delphinus vſque ad annum 1463. ac deinceps ad Mutinenſem Eccleſiam fuit translatus.

46 IOANNES ANTONIVS a Turre, primus Epiſcopus Rhegienſis, tum & Mutinæ Antiſtes ad hanc Parmenſem ſedem translatus eſt an. 1463.

1463. ex hac mortali vita discessit anno 1475. de quo vide supra in Episcopis Mutinensibus.

47 SACRAMORVS de Sacramoris Ariminensis Antonij filius, Pandulphi Malatestæ primum, mox Galeatij Mariæ Sfortiæ Mediolanensium Ducis a secretis, electus Episcopus Placentinus, ad Parmensem sedem translatus est anno 1475. Hanc Ecclesiam plures annos absens administrauit, cum apud Sixtum Quartum sui Principis legati munere fungeretur. Decessit Ferrariæ anno 1482. die 24. mensis augusti, ibi pro suo Principe grauissima negotia explicaturus. Corpus Parmam relatum in cathedrali post aram maximam sepultum fuit.

48 IOANNES IACOBVS Sclafinatus Mediolanensis, Sixti IV. Cubicularius Parmensem sedem obtinuit 1482. ac paulo post inter purpuratos senatores adlectus est, sub titulo sancti Stephani in monte Cælio. Postremam diem obijt Romæ anno 1496. Tumulatusque est apud sanctum Augustinum in nobili marmoreo sepulchro cum hoc epitaphio.

Ioanni Iacobo Sclafinato
Mediolanen.
Diui Stephani in Cælio Monte
Presb. Card. Parm.
Ob ingenium, fidem, solertiam,
caterasque animi, & corporis dotes
a Sixto IV. Pont. Max.
inter Patres relato, fortunis vndecumq;
ornato,
eiusque perpetua modestia,
incorruptibilique grauit. an. XIV.
functo, Philippus eques
Ordinis Hierosolymitani
fratri concordissimo nato id. septemb.
MCDL.
mortuuo VI. id. decemb. MCDXCVI.
mærens P. M. P.

49 STEPHANVS Taberna Mediolanēsis creatus Episcopus anno 1497. die 26. mensis decemb. decessit 1499. ex cuius nobilissima gente, hoc nostro seculo Ferdinandus Card. ac Ludouicus Episcopus Laudensis, viri Ecclesiastico decore insignes prodierunt.

50 IOANNES ANTONIVS a sancto Gregorio Placentinus, collegiatæ sancti Ambrosij Mediolanēsis Præpositus, sui seculi iurisconsultus clarissimus, cui inhæsit cognomen Præpositi. Romæ sacræ Romanæ Rotæ auditor fuit, Episcopus Alexandrinus in Insubria, mox & Cardinalis sub Alexandro VI. cum & Parmensis Antistes; Patriarcha deinde Hierosolymitanus, titulisque ac sapientia omnibus suspiciendus; tria volumina super decretalibus edidit, vt refert Cortesius tractatumque vnicum de appellationibus, alterumque de feudis, aliaque egregia opera suo auctore digna. Parmæ Episcopium fere a fundamentis restituit, nobili ac prætoria supellectili cathedralem exornauit. Romæ excessit e viuis an. 1509. sepultusque est in Ecclesia sancti Celsi, cum sequenti epitaphio, in quo haud miretur lector Mediolanensem Ioannem Antonium fuisse appellatum, cum reuera fuerit Placentinus è vetusta, nobilique gente Sangiorgiorum. Ibi enim qui epitaphium illud composuit, vitus est respexisse ad Mediolanensem Præposituram, qua ante purpuram Ioannes Antonius fulgebat, cuiusque denominatione etiam Cardinalis volitabat per ora mortalium.

D. O. M.

Hic sepultus est
Corpus domini Ioannis Antonij
de S. Georgio
Mediolanensis Epicopi Sabinensis
S. R. E.
Cardinalis Alexandrini
nuncupati Societas Saluatoris ad
Sancta Sanctorum
Hæres ex testamento b. m. posuit
MDXI. vij. Kalen.
decemb.

51 ALEXANDER Farnesius, is ille qui postea sub nomine Pauli Tertij ad Pontificatum euasit, hanc eandem sedem a Iulio Secundo obtinuit, anno 1509. die 28. mensis martij, quam cum per aliquot annos administrasset, illam deinde sub X. Leone, reseruato sibi regressu in gratiam Valentini renunciauit. Qui cum decessisset, iterum Farnesius Parmensem Ecclesiam suscepit administrandam vsque ad annum 1534. ex eo Alexandro nepoti attribuendam curauit, paucis ante diebus, quam sancti Petri throno nobilitaretur. In Ecclesia Parmensi pro suffraganeo vsus est Pompeium Musachum nobilem Parmensem Episcopum titularem. Quibus vero laudibus Alexandrum laudauerit ante Pontificatum Hieronymus Borgius adiectum indicat carmen.

Romuli dum Princeps, procerum, sanctique Senatus
Gloria Farnesi Pieridumque parens,
Quo nomen laudesque tuas, quo carmine.
Carmina sunt meritis nostra minora tuis.
Nam mea pars vita melior properante senecta.

Conti-

Continuit curſum munere fulta tuo.
Imo in purpuream videor rediſſe iuuentam,
Iſta mihi illuxit prima ſerena dies.
Per te longa mei eſt ſuperata iniuria fati.
Per te pauperies turpia terga dedit.
Corporis atque animæ mihi ſancta alimenta dediſti
Nunc mea vita tuo munere, morte caret,
Hunc iuuat, & Muſas, ipſumque Helicona canorum
Princeps in laudes magne monere tuas.
Nunc Dijs æquari videor, nunc gaudia ſummis
Me comitem ſociant hæc hodierna dies:
Nec tantum iudicio me præmia certa referre
Quantum iudicio me placuiſſe tuo.
Iudcio placuiſſe tuo doctiſsime Princeps
Qui meruit, gemino munere diues abit.

In eumdem porro Farneſium ad apicem Pontificatus aſſumptū hæc carmina idem Borgius poſteritati dedit.

Teſtantur veteres, & nos teſtamur ouantes
Optima principibus ſæcula nata bonis.
En tuus effulſit radijs felicibus annus
Quo tibi Paule Deus maxima ſceptra dedit.
Terra ferax paſſim, læti clementia cæli
Aurea pax orbi plurima dona ferunt.
In primis animos hilarat victoria noſtros
Punica, Cæſaream dorſa ſubire domum.
Sic Aſia Cæſar potietur victor opima
Cepit vt auſpicijs Punica regna tuis.
Tu potes ante alios dici felicior omnes
Pontifices, vere tu patriæque pater.
Auſpice quo amiſſum iam pridem Roma recepit
Imperium Libyæ, Scipiadaſque perit.

52 VALENTINVS Parmenſis Epiſcopus a Leone Decimo adlectus fuit 1516. ex ceſsione Farneſij, Lateranenſi concilio interfuit, ac ſub eodem Leone vitam finiuit anno 1522. iterumque eius Eccleſiæ adminiſtratio ad eundem Cardinalem Farneſium redijt.

53 ALEXANDER Farneſius Petro Aloyſio Hieronymaq; Vrſina progenitus, Pauli III. Pōtificis nepos, nobilis indolis adoleſcens, qui quatuordecim annorum vix explebat ætatem, a VII. Clemente, ex ceſsione patrui Parmenſem Eccleſiam ſuſcepit regendam 1534. neque multo poſt a patruo iam Pontifice facto, creatus eſt diaconus Cardinalis, die 21. menſis maij eiuſdē anni, tū & Epiſcopus Giennenſis, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vicecancellarius. Fuit etiam Archiepiſcopus Beneuentanus, Auenionenſis, Patriarcha Hieroſolymitanus, Vicenſis, ac Maſſenſis, Maceratenſis ac Spoletinenſis Eccleſiarum adminiſtrator, Archipresbyter ſanctæ Mariæ Maioris, mox & ſancti Petri, inſuper Præpoſitus Eccleſiæ Herbipolenſis in Germania, denique Sabinenſis Epiſcopus, Tuſculanus, Portuenſis, ac Oſtienſis decanuſque ſacri collegij. His titulis acceſſere opes plurium nobilium Abbatiarum, ac prædiuitū ſacerdotiorum; in quibus eminebant Crypta ferrata, ac ſancti Anaſtaſij ad tres fontes. Ex fama prudentię apud pleroſque inclaruit, cum plures nobileſque obijſſet legationes. Modo enim ad Carolum Quintum, modo ad Franciſcum primum Regem Gallorum profectus eſt, vt res Chriſtianas fluctuantes componeret. Auenionis perpetua fulſit Legatione ac patrimonij ſancti Petri; protector Imperij, Luſitaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Aragoniæ. In monte Reali Societatis Ieſu Collegium excitauit, Romæ vero in eiuſdem Societatis gratiam ſuperbum illud ac nobile Templum Seruatori Ieſu dicatum: ad tres Fōtes ſiue ad aquas Saluias Scalæ Cœli ſumptuoſum, amplumque ſacellum, in monte Soracte templum diuo Syluestro ſacrum, pluraque alia ſumptuoſa ædificia Cælitibus conſecrata è Farneſiana pietate profecta cernuntur. In ſubleuandis autem egenis vnice enituit, quibus ſeptuagenarius decedens 1589. 6. non. martij inconſolabilem perpetuumque viſus eſt peperiſſe mœrorem. Tumulatus eſt in Templo Societatis Ieſu à ſe munificentiſsimè conſtructo. Romæ defunctum laudarunt Farneſium Franciſcus Bencius, ac Petrus Magnus, Parmæ verò Iulius Nigronius, ac Ioannes Baptiſta Leonius, ille Latinè, hic vero lingua Hetruſca. Alexandri porrò luculentum Elogium, vt plures alios prætercam, ſcripſere Ciabrera, ac Victorellus meus in ſuis Additionibus ad Ciacconem.

Ab Hieronymo Borgio Maſſæ Lubenſi Epiſcopo Epigrammate celebratur.

Nomen Alexander magnum Farneſius, altas
Qui cæli claudit nunc reſeratque fores,
Inclyte tum rutilo iuuenis ſibi iure galero
Ceſſit, vt ipſe fores æmulus acer aui.
Nomen aui referens virtutes principe dignas
Aſſequere, in terris ſic Deus alter erit.

Idem alio epigrammate eius laudes non ſiluit.

Flos procerum, magni digniſſimè nomin a regis.
Dignior ac regnis; dulcis et Vrbis amor.
Quem lux purpureo fati præcelſa galero
Ornauit, ſummum laude ſequente decus.
Quem ſua mox virtus viridi ſublimis ab æuo
Finxit auo ſimilem, ſemideoque parem.
Quem magnis meritò rebus præfecit agendis,
Et comitem in tanto munere Paulus habet.
Quæ noſtris peperere malis ſolatia muſæ
Accipe, tu auſpicio fac meliora tuo.

54 VIDO Aſcanius Sfortia ex Comitibus S. Floræ, Diaconus Cardinalis, electus eſt Parmenſis Epiſcopus anno 1535. die 13. menſis auguſti, ex ceſſione Cardinalis Alexandri eiuſdem conſobrini. Habuit parentes Vido Aſcanius Boſium Sfortiam comitem S. Floræ, Cōſtantiamque Farneſiam filiam Pauli Tertij Pontificis. Itaque ab eodem Pontifice vix 16. natus annos creatur diaconus Cardinalis ſub initium à ſe obtenti Pontificatus ad titulum SS. Viti, & Modeſti. Præcurrerat enim Aſcanius ſapientia ætatem, à Cardinali ipſo Sadoleto ſapientiſſimo viro ſupra ætatem ſummæ expectationis iudicatus. Igitur cum ſapientum virorum haud ſpes ſefelliſſet, exaggeratis illis ſuis virtutibus maxime deinde Eccleſiæ vſui fuit. Primum enim Bononienſis Legatus fuit, tum & Æmiliæ, præterea S. R. E. Camerarius, deinde mittente Paulo in Hungariam contra Turcam Legatus profectus

eſt

est ac sub Paulo deinde Quarto profectus est in Hispanias, eumdemque Pontificem cum Philippo secundo Rege reconciliauit. Sfortiæ gentis nobile sacellum ad sanctam Mariam Maiorem substruxit, cuius fuerat Archipresbyter, quod morte præreptus absolutum videre non potuit. Decessit enim in villa Cumediana Mantuani territorij, cuius corpus Romam relatum, prope Alexandrum fratrem in marmoreo sepulchro cũ sequenti Epitaphio tumulatum est, Alexandro fratre firmus curante.

D. O: M.

Guidoni Ascanio Sfortiæ Cardinali
Pauli III. Pontificis Maximi Nepoti
Bononiæ, & Flaminiæ Legato
atque huiusce Basilicæ Archipresbytero.
Alexander Cardinalis Sfortia
Fratri desideratissimo
Vixit annos XLV. mens. X. dies. xij.
Obijt anno salutis M. D. LXIV.
nonis Octobris.

Extat quoque Pugnanini Licianensis carmen consolatorium de morte Guidi Ascanij Sfortiæ Cardinalis, & maioris quæstoris ad Marcum Antonium Columnam.

Has flauus Tiberis rupit de pectore voces,
ASCANIO iniecit cum mala Parca manus.
Occidit heu sacri qui regni tempore; quique
Sacri interregni gloria magna fuit.
Hoc etenim: aut illo, hic dignatus nomine magni
Quæstoris; fulgens purpureòque habitu;
Omnia curabat rectè, quæ bellicus vsus;
Quæ placidæ pacis tempora læta petunt.
Præsidij quantum: decorisque Insubria quantum
Perdidit infelix; vltimaque Hesperia,
Tu Parma es testis, tu testis Felsina, quantus
Iustitiæ fuit, & Relligionis honos.
Vos sacri Vates, quam musis deditus; illas
Nominis æterni captus amore colens.
Res hæc vna meum leuisque leuatque dolorem,
Quem capio tanti ex semidei interitu;
Is quod viuit adhuc, & viuet clarus in orbe
Nominibus dictis nominibusque alijs.
Sæcula quæ norunt sexcentum nostra canentque
Quæ noscent, & quæ sæcula sera canent.
Qui Vaticani sublimia tecta frequentant.
Auribus hauserunt talia dicta Dei.
Quæ res pensabant colles, circumdedit vno
Quos septem muro Maxima Roma sibi.

Nec minus hodie virtutibus floret Guidi Ascanij haud impar pronepos, Federicus Sfortia diaconus Cardinalis procamerarius, Francisci Cardinalis Episcopi Tusculani nepos, ab Innocentio Decimo purpura exornatus ann. 1645. At penè exciderat, quod in hac Parmensi Ecclesia Guido Ascanius suffraganeum habuit Lucam quendam Ceratum Parmensem ciuem, & Episcopum Constantiensem titularem, magnæ virtutis & eruditionis virum, cuius sepulchrum in cathedrali Ecclesia spectatur cum hoc Epitaphio.

Nil interest humi, an sublimi putrescat
ne autem Lucas Ceratus
Episcopus Constantiensis
in Ecclesia Parmensi suffraganeus,
sui oblitus immemor videretur
posuit anno M. D. LVII.

Post Ceratum Nicolaus de Virgilijs Bononiensis Episcopus Marsorum Ecclesiæ Parmensis suffraganeus fuit, qui Romæ defunctus est, & in Ecclesia S. Blasij sepultus iacet.

55 ALEXANDER Sfortia, frater Guidonis Ascanij Sfortiæ, ex canonico s. Petri, & Cameræ Apostolicæ clerico, ex fratris cessione Parmẽsis Episcopus adlectus est an. 1560. die mẽsis 26. aprilis, Pio Quarto sedente, missusque ad Tridentinum concilium, cum idem Pontifex illum inter purpuratos patres adlegisset. Sub Pio Quinto Bononiæ, ac Flaminiæ Legationibus egregiè perfunctus est, ita vt cum in Flaminiæ partibus grassatores oppressisset, à Fauentinis ciuibus marmoream promeruit statuam Sfortianæ iustitiæ olim monumentum futurum. Protexit & ipse Hispanias, signaturæ iustitiæ præfectus, ac Archipresbyter sanctæ Mariæ Maioris. Quindecim omnino annos Parmensem administrauit Ecclesiam, eoque munere se abdicauit anno 1575. cũ prius synodum celebrasset anno 1564. die 21. septembris. Excessit è vita an. 1581. 17. Kal. iunij Maceratæ, relatumque eius cadauer Romam, ad sanctam Mariam Maiorem in sacello à fratre incepto, à se vero absoluto, cum hoc epitaphio, quod sibi viuens, in sepulchro fraterno è regione posito, excidendum curauit, tumulatum est.

D. O. M.

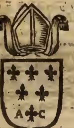
Alexander Sfortia S. R. E. Cardinalis
Pauli III. Pontificis Maximi
Nepos
Bononiæ, & Flaminiæ sub Pio V.
et Gregorio XIII. Legatus,
Signaturæ Iustitiæ Præfectus,
Huiusque Basilicæ Archiprebyter
sibi mortis memor,
posuit annum agens XLVII.

Alexandrum denique laudat Camertina inscriptio, quæ ibidem visitur.

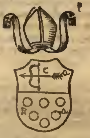
Inclyto Sfortiano Nomini
Alexander Sfortia, qui bellicis primum
laudibus in signis,
in Clericorum Cameræ Collegium
cooptatus,

Q rebus

rebus in Vrbe praeclarissime gestis,
a Pio IV.
magna totius Christianae Reip. expectatione
ad Cardinalatus fastigium euectus
legatione Aemiliae
atque Flaminiae sub Pio V. integerrime
functus: a Gregorio XIII.
ob eximiam iuris prudentiam,
Iustitiae Signaturae,
maxima prouinciarum & vrbis iucunditate
Praefectus,
ab Hispaniarum Rege apud Apostol. Sedem
suorum Regnorum omnium
praesidioque Praepositus
Italiae rebus ingenti penuria plurimisque
aliis calamitatibus exagitatis
& tumultibus legatus ab eodem Pontifice
ac amplissima in Vaticano
totius ditionis Ecclesiasticae potestate
nullo antea exemplo cognita,
renuntiatus,
ex Vrbeque egressus diuinam Crucem
humanis comitantibus armis
Patrimonij,
Ducatusque Spoleti contumacibus
profligatis ac pacatis ciuitatibus,
Perusijque ac totius Vmbriae compositis rebus
Camerinum gratissimus accessit.
Principi iusto,
Clementi, liberali, & auitae clarissimorum
Insubriae Ducum,
Sfortiadumque omnium Heroum
virtutis gloriaeque inclyto
haeredi atque amplificatori Valerius
Rungherius Camerium Gub. PP. an. salutis
M. D. LXXX.

56 FERRANTES seu Ferdinandus Farnesius, filius Petri Bertoldi Laterae ducis, Iuliaeque Aquauiuae, frater Marij, item Laterae ducis, Montisflasconis antea Episcopus, ad hanc Parmensem Ecclesiam translatus est anno 1575. die 30. mensis martij, ex Alexandri Sfortiae Cardinalis cessione. Vnum supra triginta annos Parmensem administrauit Ecclesiam, tametsi haud semper illi tranquilla res fuerit: cum enim libertatis Ecclesiasticae, iuriumque suae Ecclesiae acerrimum se defensorem praeberet, affinium suorum ducum Parmensium odium incurrit, maluitque voluntario exilio ab Ecclesia sua diuelli, quam in eiusdem complexu libertatis, immunitatisque violata iura spectare. In Latera igitur suae gentis oppido è viuis eximitur 1606. tumulatusque est in maiorum suorum sepulchro. Synodos ad quartam vsque celebrasse habetur, quarum postremam habuit an. 1602. Carmelitarum Ecclesiam consecrauit Fratribusque Tertij Ordinis sancti Francisci Parochialem Ecclesiam sanctae Mariae Burghi Tascherij perpetuo concessit.

57 PAPYRIUS Picedus de Arcula, Ianuensis ditionis ignobili oppido, Ranutij ducis Parmensis consiliarius; primum ad sancti Domnini Episcopatum ex sui Principis fauore subuectus est; mox ad Parmensem translatus anno 1606. die 30. mensis Augusti. Effoetae aetatis decessit, hoc est octuagenarius anno. 1614. sepultusque in Cathedrali in sanctae Agathae Sacello cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Papyrio Piscedo de Arcula
Nob. Genuen.
summa prudentia parique sapientia
praedito
Primario seren. Raynucij Farnesij
Parmae, & Placen. &c. Ducis
Quarti
Consiliario I. V. consultiss.
Saepius in magnis Principum negotijs
iure probato, Burgi primum,
deinde Parmae Episcopo omnia tanti honoris
munia egregie obeunti omni
meritorum ergo. laude cumulatiss.
haeredes affines tanto Antistiti optime
merito M. M. PP.
obijt IV non. martij CIↃDCVI.
annos natus XXCVI.

ALE-

58 ALEXANDER Rubeus ex oppido Iſchiæ in Latio, vir literatura, agendique dexteritate clarus, Raynutij ducis conſiliarius; cum apud ſuum Principem haud ignobilem gratiam collegiſſet, Caſtri primum in Hetruria Epiſcopus dictus eſt ex eiuſdem fauore: inde ad Parmenſem Eccleſiam fuit trãſlatus Paulo Quinto ſedente anno 1614. die 9. menſis iulij: breuis tamen Pontifex fuit. Deceſſit enim anno 1615. die 24. menſis martij, ſepultuſque eſt in cathedrali prope ſuum anteceſſorem cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Alexandro Rubeo Caſtri primum
mox Parmæ Antiſtiti
aſsiduis laboribus, vigilantia, prudentia
prædito.
Secretario in Epiſtolis, & conſilijs
per Sereniſsimos Principes
Farneſios,
ad hunc honoris gradum prouecto. Vide
Quid valeat apud ingenuos Principes
diligentia, & fides.
hoc optatiſsimo Paſtore ſpes multa gregi
ſed mors propera fructus vberes
inuidit, & rapuit.
& cuius iam pridem aduentum
lubens exitum ſubinde lugens
Parma ſuſcepit felix qui lacrymas vbique
meruit. vixit cum laude ann.
LXVI. die X.
obijt ſanctiſsime XXIV. martij
peruigilio Deiparæ Virginis Tutricis
M. D. C. XV.
Alexander Brucciottus, & Auguſtinus
Mattuccius Nepp. mœſtiſs.
Auunculo B. M. PP.

59 POMPEIVS Cornazzanus nobilis Papienſis Monachus Ciſterciẽſis, e Clarævallis Mediolanenſis cœnobio, electus fuit Epiſcopus Parmenſis, cum Romæ apud ſanctam Crucem in Hieruſalem clauſtralem præfecturam ageret 1615. die 4. menſis decembris. Sibi creditæ Eccleſiæ inijt poſſeſsionem ſolemni ritu, anno 1616. die 27. menſis februarij. Aduc viuit.

PLACENTINI EPISCOPI.

PLACENTIA, inter nobiles, vetuſtaſque Inſubriæ olim Togatæ, modo Ciſpadanæ ciuitates, merito numeratur: ſita prope fluuium Trebiam in amœna planitie, non longe a Pado; ideo Placentia dicta, quod vbertas, & copia rerum, qua nobilitatur præ cæteris, quam maxime placeret mortalibus, vt fert communis opinio. Ob id enim videtur dixiſſe Ambroſius in Epiſt. veterem nobilitatem ipſo adhuc nomine illam ſeruare. De eius exordio, ac auctore, fabulantur plerique. Alij enim volunt Placentulum Troianum illam ædificaſſe: nonnulli Placentium Gallum: qui propius accedunt vero Romanos illa contra Gallos tamquam propugnando vſuros, eamque ob rem ſex millium mortalium colonia, ſimul cum Cremona ab ipſis fuiſſe nobilitatam, anno IↃXXXV. a condita vrbe, Conſulibus P. Corn. Scipione, ac T. Sempronio Lõgo, ante vero Chriſtianam inſtitutam ſalutem 218. vt autem Aſcanij Pediani in Piſonianam fert ſententia, primus annus fuit ſecundi Punici belli, Prid. Kal. ianuarij, a Roma fundata 536. hoc eſt, vt notat Velleius Paterculus, eum primum Hannibal armatus in Italiam deſcendiſſet. Placentiæ autem, tamquam Romanæ coloniæ pluribus in locis meminit Liuius, Tacitus, & alij. Cicero in Piſonem illam municipium appellat, Feſtus autem municipium ſui iuris. Hæc vt idem Liuius ſcribit, ſub Hannibalis victricibus armis laboranti Populo Romano ſuppetias tulit, incurritque iram victoris, cum diuturnam pertuliſſet obſidionẽ ac demum cum victa, captaq; fuiſſet, incendioque conflagraſſet ſub eodẽ Hannibale Inſubres Gallos, Cænomanos, Boioſq; ductante. Cæterum Romani deinde illã inſtaurarũt; ex cuius florenti fortuna floruit, donec ingruẽtibus tum externis, tum ciuilibus bellis, illorum exſoleuit maieſtas, adijtque pene in ciuilibus bellis excidium, cum illam Cæcinna dux Imperatoris Othonis acriter oppugnaret, contraque Spurina Vitellianus ductator periculo propiorem defenderet, vt narrat Tacitus lib. 17. Quo ipſo tempore nobile amphitheatrum a Placentinis haud longe a ciuitate Placentia ædificatum miſerabiliter deflagrauit. Poſt ruinam vero Romani Imperij ac Rauennatium Exarchorum, Gothis, Longobardis, Carolo Magno, cæteriſque deinde Gallis, qui Italiæ Regnum deinceps arripuerunt, præda ceſſit. Horum cum deſijſſet Imperium, ciues

suos Tyrannos experta est; Pallauicinos deinceps, Landos, Schottos, Vicecomites, Sfortianos, Ludouicum XII. Regem Gallorum, tum & Romanos Pontifices, iterum Franciscum Primum, Decimo Leone donante, eodemque auferente, iterum Ecclesiasticæ iurisdictionis fuit, donec Paulus Tertius Farnesius Petro Aloysio Farnesio filio nomine fiduciarij Principatus illam attribuit, hactenusque aucta, nobilitataque sub eius serenissimæ gentis iurisdictione perseuerat. In primis ciuitatibus numeratur, quæ Barnaba Apostolo prædicante sacra Christiana susceperunt, ac strenue retinuerunt, etiam tyrannis deseuientibus, tenetque fama S. Antoninum Thebanæ legionis fortissimum militem, sancti Mauritij nobilem alumnum tyrannorum persecutione elusa, venisse Placentiam, Ibiq; semel susceptum Euangelij semen continentibus laboribus excoluisse, atque a Diocletiano tyranno martyrij corona prope fluuium Trebiam fuisse coronatum, Festo alumno suo teneræ adhuc Ecclesiæ relicto Pastore. Arbitrantur plerique, ante S. Victorem Placentiæ creuisse Christianitatem, illosque qui se abdiderant cauernis, persecutorum rabiem declinaturi, illum vtcumque fouisse, iugulataque gentilitate, se Christi nomen mirum in modum extulisse sub Eusebij Papæ Pontificatu eundemque Pontificem aperte Placentinæ Ecclesiæ præfecisse Victorē circa an. Domini 310. vt refert Locatus. A Victore igitur Placentinorum Præsulum nostrum exordiemur catalogum; quorum Ecclesia priscis illis temporibus Mediolanensis Archiepiscopi suffraganea fuit, tum & Rauennatis, demum Gregorio XIII. iubente, Bononiensi Ecclesię suffraganea iussa est accedere. Cathedralis antiquæ, elegantisque architecturæ est, Deiparæ Virgini in cælum assumptæ consecrata: exornatur autem tribus dignitatibus, Archidiaconatu, Præpositura, ac Vicedominatu. Decem & nouem canonici ibi sunt, numero autem viginti duo inter mansionarios, præbendariosque cum alio promiscuo clero, qui ibidem decore diuinum opus peragunt. Aliquot sanctorum martyrum corpora ibidem honorifice requiescunt. Post cathedralem insigne Templum, ac peruetustum olim Episcopium, sancto Antonino martyri, Placentinorum diuo Tutelari consecratum, spectatur, cum Præposito, quatuordecim canonicis, ac decem, & septem mansionarijs: vbi sedē sepulchrum accepit S. Victor Placentinorum primus Antistes, Sanctique Opilius diaconus, Castus ac Desiderius, cum alijs 8. Episcopis Aliprandoque Rege Longobardorum. Intra ciuitatis mœnia quatuor Abbatię sunt, totidē extra, in quibus Cistercienses Claræuallis de Columba opibus, ac vetustate nitet, quam sanctus Bernardus fundauit. Sex monasteria mendicantium ibidem numerantur, nouemque sparsim per totam diœcesim; decem monialium cœnobia, duodecim Parochiales Ecclesiæ, intra ciuitatem 42. in cætera diœcesi 46. Plebaniæ. Præter Parochiales autē Ecclesias, intra mœnia tantū ciuitatis, triginta & octo Ecclesiæ, maximo cum decore administratę reperiuntur: insuper plures sunt confraternitates laicorum, cum xenodochijs, in quibus pauperes aluntur; quas Locatus 29. in ciuitate, extra vero numerat 23. Hæc ciuitas plures viros sanctimonia illustres progenuit, in quibus Gregorius X. Vicecomes enituit, illius Iacobi Pecorariæ Card. nobilis alumnus, ac sancta Francha Placentina Abbatissa Ordinis Cisterciensis, cuius vitam Petrus Maria Campius antiquitatis peritus scripsit, ille qui etiam vitam sancti Antonini martyris cum plurimis alijs sanctis Placentinis enarrauit. Nam qui literis, armisque ex Placentinis olim floruerunt, illorum haud facile poteris inire numerum. Temporibus Leonis X. Seuerus Varinus monachus Placentinus, ex Ordine Cisterciensi, Septimiani cœnobij prope Florentiam nobilis alumnus inter purioris linguæ Latinæ assertores numeratus est; cuius cum laude meminit Paulus Cortesius Cardinalis in suis Latinis Epistolis, ac Nicolaus Baccetius Abbas in sua Apologia contra Thomam Porchsehium, vt iam plures alios breuitatis gratia prætereamus. Quamobrem cum in omni memoria Placentia suorum alumnorum virtutibus semper illustris fuerit, illius meminerunt præter supra memoratos scriptores, Polybius, Cæsar, Paterculus, Sylius Italicus, Plinius, Suetonius, Plutarchus, Appianus Alexandrinus, Ptolemæus, Stephanus Epitomator, Itineraria, ex recentioribus autem Merula, Blondus, Coirus, Sabellicus, Symonetta, Platina, Leander, Ioannes Petrus Crescentius, ac doctissimus Cluerius. Cæterum de Placentinis Episcopis scripsit Vbertus Locatus, sed mendose adeo, vt plane legentes videatur confundere. Idem conatus est supramemoratus Petrus Maria Campius; cuius labor nondum lucem aspexit. Nos de ijsdem seriem intexemus, si minus completam, haud abhorrentem tamen a veritate historiæ. Vberiorem illam prolaturi eramus, si Petrus Maria Campius nostram voluisset iuuare Industriam. Ex actibus tamen consistorialibus, ac diplomatibus Pontificijs alijsque monumentis nostro huic labori certe robur, momentumque accedet.

1 S. VICTOR, primus Placentinæ Ecclesiæ, cuius quidem extet memoria, Episcopus, ab Eusebio Papa ordinatus circa annum Domini 310. Hic diutinam tulit ætatem, pluraque templa construxit, in quibus Victoriana Ecclesia fuit quam cum ædificaret, consecraretque, præsagiuit futurum, vt in ea sanctus Antoninus martyr collocaretur a Sabino successore suo, quam postea de nomine sancti appellauere celebrem sancti Antonini Ecclesiam. Cæterum Victor è viuis exemptus est 7. id. decemb. quo ipso die eius dies festus concelebratur, sepultusque est apud victorianam, ad cuius sepulchrum hanc inscriptionem legunt prætereuntes.

S. VICTOR
I. EPISCOPVS PLAC.
HVIVS BASILICÆ
CONDITOR.

2 S. SABINVS Placentiæ Episcopus, patria

tria Romanus, doctrina, ac eruditione celebris sanctimonia vitæ insignis, temporibus Gratiani, ac Theodosij Imperatorum floruit, interfuitque cum sancto Ambrosio Episcopo Mediolanensi Aquileiensi concilio anno 381. vbi grauem in Arrianos Sabinus dixit sententiam, quæ in eius adhuc actibus concilij legitur. Tanti autem apud Ambrosium Sabini eruditio erat, vt monumentorum suorum censorem asciuerit, vt ex eiusdem Ambrosij Epist. 63. lib. 8. satis constat, qui ad eumdem plures alias literas dedit. Cum Placentinæ Ecclesię diaconus esset, tantæ iam tum sanctitatis habebatur, vt sicut magnus Gregorius in suis dialogis narrat, magna aquarum mole quandoque tumidus Padus, deuiusque per campos, in pristinum suum alueolum ad illius imperium, populo mirante, redierit. Sancti Antonini martyris corpus in Templum a sancto Victore suo antecessore constructum honorifice transtulit. Requieuit in Domino, cum diuturna solicitudine Placentinam Ecclesiam administrasset vndecima die decembris: ad quam ipsam diem in martyrologio Romano eiusdem memoria extat. Eius sacrum corpus Maurus eius successor in sanctorum Apostolorum templo honorifice sepeliuit, quam deinde Ecclesiam sancti Sabini antiqui dixere. 16. Kal. februarij, quo ipso die eius festum celebratur. Hæc autem carmina eius insculpta sepulchro leguntur.

Has ædes condens sacra virtute Sabinus
Sanctorum pedibus cunctis requiescit in æuum
Dignus Apostolica sociatus corpore sede.

3 S. MAVRVS S.Sabino suffectus est an. 420. Hic sanctorum Gelasij, Victoris, Sabini aliorumque corpora in templū sanctorum Apostolorum transtulit, illudque solemni ritu consecrauit, vt Ruffinus Monachus cœnobij sancti Sabini anno 1253. scriptum reliquit in libello, qui nondum lucem vidit, de ædificatione, & restauratione Ecclesiæ, & monasterij eiusdem S. Sabini. ibi affert vetustum quod sequitur monumentum *Istam vero* (inquit) *Ecclesiam Monarum ædificarunt Constantinus, & Opinianus, qui de Roma fuerunt ad honorem XII. Apostolorum, quam consecrauit beatissimus Antistes Sabinus, cuius corpus hic requiescit, cum quinque corporibus sanctorum; ad suum latus dextrum requiescit sancta Victoria virgo soror sua, quæ fuit Abbatissa de Monasterio sancti Michaelis Archangeli in ciuitate Placentia, quod fuit de omni genealogia sua. Ad pedes beati Sabini est altare sancti Martini confessoris, & sancti Eusebij, monachi, cuius festiuitas est in conceptione sancti Ioannis Baptistæ. In alia cuba iuxta orientem sepulchrum sanctorum Victoris, Domnini diaconi, ac Gelasij infantis, qui fuit frater beati Opilij, cuius corpus requiescit in Basilica sancti Antonini martyris. Ad latera eorum, aliud sepulchrum Abbatis Victorini de ista Ecclesia, & alij. Ego Maurus vltimus Episcopus de Lotheris Regno, & propter Angelicam visionem, veni ad propriam ciuitatem & sepeliui corpus sancti Sabini Episcopi 16. Kal. Februarij. Istud altare ego consecraui in suum honorem, & sancti Antonini martyris pridie nonas februarij sanctum Gelasium sepeliui, pridie nonas martij sepeliui corpus sancti Victoris diaconi idus madij recondidi corpus sancti Domnini, 10. Kal. ianuarij migrauit de hoc seculo beatissima Victoria. Post obitum eorum vixit Maurus Episcopus annos 6. id. septembris migrauit. Ego Abbas Effrem sepeliui corpus eius iuxta corpus sancti Sabini in sinistram partem & scripsi manu mea, & condiui hic. Non veni legem soluere, sed adimplere. Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.*

Incidit huiusmodi sanctorum corporum translatio in annum 443. Maurus ergo sanctissime vt vixerat, decessit id. septembris 449. sepultus in eodem templo; cuius sacras reliquias cum Fabritius Episcopus reperijsset anno 1498. honorificentiori eas loco solemni pompa excepit.

4 B. FLORIANVS Placentinus Antistes adlectus est anno 449. Mediolanensi concilio interfuit sub Eusebio Archiepiscopo anno 451. vt scribit Ioseph Ripamontius in Hist. Ecclesiastica Mediolanensi tom. p. eodem anno Florianus Christiano orbi ereptus est.

5 MAIORANVS successit ann. 451.

6 ARICIVS, siue Auitus Romanus ad eandem sedem ascendit anno 456. sedit anno 1. tumulatusque est in Ecclesia sancti Antonini. De quo Locatus: *Hic* (vt fertur) *ab exercitu Imperator electus cum fuisset a Leone Imp. Constantinop. deiectus Episcopus Placentinus ordinatus est.*

7 PLACIDVS ex eadem sede ius dixit an. 457. sedit an. 25. sepultusque est prope suum prædecessorem. Eo sedente anno 461. ab Alarico Placentia direpta fuit.

8 SILVINVS, seu Siluanus eadem dignitate fulsit anno 485. sedit an. 20. iacetque iuxta suum prædecessorem.

9 IOANNES eius nominis primus ad hanc sedem assumptus est anno 503. sedit an. 20. accepitque sepulchrum prope suum prædecessorum.

10 SEVFRIDVS Germanus, eiusdem sedis Antistes anno 523. sedit an. 16. sepultusque est in eodem loco.

11 SYRVS vixit anno 540. sedit annos 20. sepultusque est apud alios suos prædecessores.

12 VINDEMIALIS natione Sabaudus, ad Placentinam sedam subuectus est anno. 560. sibique creditam Ecclesiam administrauit annos 30. sepultusque est apud suos antecessores.

13 BONIFACIVS vero in eadem sede floruit an. 590.

14 IOANNES 2. Episcopus adlectus est anno. 595. præfuit an. 14. sepultusque est prope suos antecessores.

15 CATHARISINVS Gallus, professione monachus, ad eandem dignitatem assumptus est anno 609. rexitque Placentinam Ecclesiam annos 26. sepultus in cathedrali Ecclesia sancti Antonini martyris prope suos antecessores.

16 DOMNINVS patria Placentinus floruit anno 634. sedit an. 14. deincepsque prope suos antecessores tumulo exceptus est.

17 FLORIANVS 2. Episcopus fuit anno 648.

18 PLACENTINVS eidem Ecclesiæ præpositus est anno 677. interfuitque concilio sub Agatho-

Agathone Pontifice anno 679. fatoque cedens cum alijs suis anteceſſotibua lepultua eſt.

19 IOANNES 3. Mediolanenſis, Placentinus Epiſcopus adlectus eſt anno 698. rexitque ſibi creditam Eccleſiam annos 17. morienſque prope ſuoa anteceſſores ſepulchrum accepit.

20 HILDOARDVS ſiue Andoardus in eadem vixit dignitate anno 716. ſedit an. 21. iacet prope ſuos anteceſſores.

21 THOMAS Monachus ſancti Benedicti ad eandem dignitatem aſſumptus eſt anno 737. Hunc maximum tenuit ſtudium Epiſcopatua ſui cathedraliſque Eccleſiæ tunc diui Antonini martyris, ditionis repetendæ, quæ paulo ante ob Placentinæ ciuitatis incendium monumentorumque combuſtionem, fuerat occupata: quod cum declarant multa eius ſeculi monumenta, tum celebre illud Rachisij Longobardorum Regis anno 746. Thomæ huic Epiſcopo conceſsum, in quo Rachiſius Placen. Eccleſiæ, quæcumque bona, iuraque a Luitprando, cæteriſque Regibus olim ſuſcepiſſet, confirmat, cuiua vetuſtiſsimi monumenti exemplar ex Placentinæ Eccleſiæ tabulario ab amico noſtro, & numquam ſatis laudaro viro Petro Maria Campio delumptum, mihique vnà cum alijs monumentis tranſmiſſum, hic collocandum exiſtimaui, tenor eſt huiuſmodi.

Flauius Rathchis vir excellentiſsimus Rex feliciter.

Eccleſiæ beatiſsimi martyris, & confeſſoris Chriſti Antonini, & Victoris ſitę prope muros ciuitatis noſtræ Placentinæ, vbi ſancta eorum corpora quieſcũt humata, & viro beatiſsimo Patri noſtro Thomę Epiſcopo cuſtodi eiua. Detulit ſanctitas tua præcelſæ poteſtati noſtræ præceptum ceſsionis, & firmitatia anteceſſoris Hilprandi Regis, in quo legebatur, eo quod dum ciuitaa noſtra Placentina, quod omnibua notum eſt, ab incendio fuerat concremata, & omnia munimina prædictæ Eccleſiæ tuæ inibi combuſta ſunt, ſicut & alijs rebua, & ipſe Hilprant per ipſum præceptum ſuum firmauerat omnia quicquid ipſa ſanctorum loca, & voa poſsidebatis, vel quod veſtri poſſederant anteceſſores, ſiue de dono prædeceſſorum noſtrorum Regum, ſiue quod ab antiquis temporibus fuerar poſſeſſum in caſia, familijs, territorijs, familia, & peculia, vel quod a ſingulis hominibua inibi collatum fuerat, ſeu ex comparatione, aut commutatione, vel vndecunque habere, & poſsidere moderamine videbatis, ſimul & Eccleſias diœceſeaa tuas vbi per ſingula loca ſtatuta a vobis ordinatas, vel a veſtris deceſſoribua fuerant, ſeu & monaſteria, ideſt beati Apoſtoli, & martyris Chriſti Thomæ atq; Syri confeſſoris prope iſtam ciuitatẽ noſtrã Placentinam; atque firmauerat in ipſa venerabilia loca monaſteria Florentiola, & Tolla, atque Grauaco: vnde & aſſeruiſtia quod ſub veſtra fuiſſent tuitione, & rectores ſupraſcriptorum a vobis præiudicio fuiſſent conuicti, & canonica obedientia vobis impendantur. Nec non etiam & confirmauit vobia omnea illas mulierea, quas ſerui Eccleſiæ veſtrę acceperant in coniugio cum filijs, filiabus, qui ex eis nati fuerant per aldiones habentes mundium per caput ſolidos ſenos, & conceſſerat inibi penſionem illam de ſapone libras 30. quæ Palatij noſtri ex placentina ciuitate inſerebatur, & firmauerat vobis portum qui dicitur Cotaleo, vbi nauea militarẽ; vſum habebant vulatione illa de ripatico, vel iuſtitia, quod & inde in Palatio noſtro veniebat, vos eam deberetis tollere: nec non & conceſſerat in ipſa ſancta loca vel vobis lectum Padi, vnde ante dies cucurrit prope ſupraſcripta ciuitate Placentina fine caput de riuo, qui dicitur frigido vſque in fine de Spaoraria, & vobis proprijs manibus ſuis tradiderat. De quibus omnibua ſperauit a nobis almitas veſtra, vt in ipſa venerabilia loca vel vobis noſtrum exinde renouationis, & firmitatis præceptum emittere deberemus. Nos vero attendentea Dei omnipotentis miſericordiam, & veſtram audientes congruam petitionem, hoc renouationis, & firmitatis noſtræ præceptum vobis fieri iuſſimus, firmantes in præſcripta ſancta loca, vel vobis omnia, ſicut textus anterioris pręcepti eiuſdem Hilprandi continere videtur, & vos nunc pręſenti tempore habere, & poſſidere rationabiliter videmini: quatenus ab hodierna die habentes hoc noſtrum renouationis, & firmitatis præceptum ſecuriter, ac firmiter ipſa ſupradicta loca, vel vos, & veſtri ſucceſſores poſsidere valeamini, & nullus dux, comea, Gaſtaldua, vel actionarius noſter contra præſentem noſtrum nouationia, & firmitatia præceptum audeat ire quandoque, ſed omni tempore vobis, veſtriſque ſucceſſoribua ſtabili ordine præſens noſtrum præceptum debeat permanere. Ex dicto domini Regis per Andreatem illi Referendariua ſcripſi ego Thomaa Notariua.

Actum Ticinio in Palatio, quarto die menſis martij anno 746. anno feliciſsimi Regni noſtri ſecundo, indictione 14. feliciter.

Sedit Thomas annis 19. defunctuſque eſt anno 756. & cum ſuis anteceſſoribus ſepultus.

22 DESIDERIVS, vulgo Deiparæ Virginis Cancellarius nuncupatus, patria Placentinua, diuinitua ad patriæ ſubuectua eſt ſedem anno 756. Cum enim Thomas Epiſcopua deceſſiſſet, populuſque, & clerus precibus Deum fatigaret, vt vacuæ Eccleſiæ dignua præponeretur: Deipara Virgo ſe obtulit per viſum incluſo, illumque legauit ad clerum, moniturum ſuo nomine ſenatores, vt cancellarium ſuum ſic enim honoris ergo Deſiderium vocabat, crearent Epiſcopum. Haud vana viſua eſt attuliſſe incluſus, itaque Deſiderium euexerunt ad ſedem, eiuſque electionem ad populi, clerique preces ratam Adrianua Pontifex dicitur habuiſſe. Populus vero cleruſque haud habuit quod a Deſiderio deſideraret, quod ad optimi Paſtoris munus ſpectare videretur, per viginti etenim annoa, quibus illã adminiſtrauit Eccleſiam, ita piè ſancteque ſe geſſit, vt nec cæleſte decretum, nec populi vota, ne latum quidem vnguem ſefellerit. Fato deinde functus anno 775. apud ſanctum Ioannem Euangeliſtam tumulatua eſt, cuiua ipſe non ita pridem templum conſecrauerat.

23 MAVRVS 2. an. 775. ſedit an. 5. ſe-

pul-

pultusque est in Ecclesia sancti Ambrosij ex ordine sancti Benedicti.

24 IVLIANVS eadem dignitate exornatus est an. 786. decedensque sepultus est apud S. Ioannem Euangelistam.

25 PODVS ciuis Placentinus, patriæ sedem ascendit anno 809. sedit an. 30. sepultusque est apud Ecclesiam sancti Petri.

26 SEVIRIDVS, seu GOFREDVS anno 840. Huuc cum Paulus diaconus factiosissimus homo expulisset e sede, a Nicolao Primo Pontifice ea lege in pristinam dignitatem restitutus est, vt ad eundem thronum aditu Paulus temerarius homo perpetuo excluderetur vt narrat Anastasius Bibliothecarius in vita Nicolai Primi. Eo ipso anno quo Gofredus ad Episcoparum assumptus est, a Lothario Imperatore pro stabilitate suæ Ecclesiæ iuraque eiusdem defendenda, sequens impetrauit diploma, quod extat in Placentino tabulario, ijs verbis exscriptum.

In nomine Domini nostri Iesu Christi: Dei æterni.

Alotharius diuina ordinante prouidentia Imperator Augustus. Omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris præsentibus scilicet, & futuris notum sit, quia vir venerabilis Gofredus sanctæ Placentinæ vrbis Ecclesiæ Episcopus nostræ innotuit pietati, qualiter multæ contra eum, vel Ecclesiam suam callidorum hominum fuissent tergiuersationes, seu inquisitiones pro eiusdem Ecclesiæ rebus atque familijs, vnde necessarium erat in aliquibus causis subtilem adhibere nostræ auctoritatis inquisitionem pro stabilimento, & vtilitate eiusdem Ecclesiæ. Quapropter præcipimus, atque omnino iubemus, vt vbicunque necesse se diuerit habere pro rebus, atque familijs prætatæ Ecclesiæ subtilis valde prudentissimaque adhibeatur inquisitio per idoneos homines, quos ipse aut aduocatus eiusdem Ecclesiæ nunciauerit, ita vt iustissimo libramine eius iustitia inquisita sanctum Antoninum apud Dominum mereamur habere intercessorem nobisque sempiternale compendium fit in futuro. Vt quoque hæc nostræ auctoritatis pagina pleniorem in Dei nomine habeat vigorem, & per futura tempora inconuulsam firmitatem, de annulo nostro subter iussimus sigillari.

Dru . . ius subcancellarius, atque Notarius ad vicem Egilmani recognoui, & subscripsi.

Data 5. idus nouemb. anno Christo propitio, Imperij domini Alothary pijssimi Imperatoris Augusti 18. indictione [illegible]

Actum Papia ciuitate Palatio Regio in Dei nomine feliciter Amen.

Obijt Seuiridus post quam egregie Placentinam Ecclesiam rexisset an. 30. sepultusque est apud suos antecessores an. 870.

27 PAVLVS Mediolanensis, alter ab illo qui, vt diximus ex Anastasio, Placentinam Ecclesiasticam rem perturbabat, Seufrido suffectus est an. 870. Hic interfuit, cum Carolus Caluus Papiæ insigne Regni accepit anno 875. decessit autem an. 869. sepultusque est apud S. Io. Euang.

28 BERNARDVS ex diacono, post excessum, adlectus est Placentinus Episcopus, confirmatusque a Stephano VI. Pontifice an. 889. vt legitur in subiecta litera eiusdem Pontificis ad Dominicum Archidiaconum Rauennatem.

STEPHANVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.* . . .

Sanctissimo confratri nostro Dominico Archiepiscopo sanctæ Rauennatis Ecclesiæ. Diuina maiestas Pastorale ministerium nobis . . . . sollicitudinem gerentes cura peruiuigili nostrum Apostolicum impendere suffragium, idcirco omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium agnoscat notitia, quia cum Rauennas Ecclesia per obitum Romani quondam Archiepiscopi eiusdem Ecclesiæ viduata, sine pastore consisteret, repente & sancta Placentina Ecclesia illius suffraganea, a suo Pastore quondam Paulo extitit denudata. Quapropter diuersis Italici Regni fluctuantibus procellis, quia per eandem sanctam Rauennatem Ecclesiam proprio destitutam Pastore, ipsa sancta Placentina Ecclesia de Pastore proprio remedium recuperandi minime adipisci volebat, ad Apostolicam sedem, nostrumque Apostolicum, vtpote ad omnium caput Ecclesiarum, & matrem refugium visi sunt . . . fecisse, offerentes nobis proprium electum Bernardum nomine diaconatus officio vtente, & suggerentes sua cum decreto ab eis in eum facto, hunc a nobis sibi consecrari antistitem, ne ipsa Ecclesia diu sine Pastore, annihilaretur, & eligentes, atque petentes acephali, & vagabundi incederent, nos autem, vt diximus, cum proprius Metropolitanus deesset, satis ab eis rogatis, prædictũ Bernardum in eadem Placentina Ecclesia prouidimus consecrare Episcopum, dantes illi in mandatis atque iubentes expresse, vt omni subiectione, & fidelitate te subire sanctæ Rauennatis Ecclesiæ obseruaret.

Datum 8. Kal. aprilis per manus Zachariæ anno quinto.

29 EVERARDVS, seu HEVRARDVS, siue ENVARDVS an. 893. Bernardo successit quem errore deuius Locatus Conradum appellat eundemque narrat vixisse anno 917. Huius mentio extat in quodam priuilegio Lotarij Imp. an. 894. Romæ interfuit concilio habito a Ioanne IX. Papa coram Ludouico IV. Imp. pro Ecclesia Lucensi congregato anno. 901. vt vidimus ex monumento supra relato tom. pr. Idem anno 903. cum sancti Sabini templum quod ex Pannonica rabie conflagrauerat, reparasset, in illud honorifice transtulit corpora sanctorum Victoris, Domnini, & aliorum, ibidemque pro monachis S. Benedicti nobile cœnobium ædificauit dotauitque ad perennitatem, vt subiecta antiqua memoria prodit, quam Ruffinus Monachus ex antiquis monumentis eruit suoque libello ita inscripsit. *Fuit enim primo constructa Ecclesia beati Sabini in campanea Placentina a prima fundatione sui 323. a Christi natiuitate, secundum quod reperi, in quodam priuilegio nimia vetustate consumpto. & a tineis corroso, ita quod vix in eo potui deprehendere quod quærebam. Sed & fundatores qui fuerunt, & vnde origi-*

originem traxerunt, reperi scilicet in quodam vetustissimo martyrologio, quod fuerunt duo viri sapientia, & bonitate præclari sanctitate, & religione ornati de ciuitate Romana, vnus vocabatur Constantinus, & alter Opinianus, fundauerunt igitur primo, vt dictum est quandam Ecclesiam in Campanea Placentina ad honorem Dei, & duodecim Apostolorum, & fecerunt eam mir ç magnitudinis secundum quod in quodam priuilegio domini Enuardi Episcopi Placentini continetur, quæ consecrata fuit per beatissimum Sauinum Episcopum Placentinum. In qua Ecclesia beatissimus Maurus corpus sancti Sauini post mortem eius cum canticis sepeliuit. Inde factum est diuina suffragante clementia, quod eidem Ecclesiæ innumerabiles concessiones, & offersiones, & multa priuilegia a summis Pontificibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ & a fidelibus Imperatoribus sunt collata, de quibus mentionem facere non potero, vt optabam. Tempore igitur quo currebant 402. irruerunt Pagani & inimici crucis Christi, & destruxerunt & combusserunt quidquid repererunt extra Placẽtinæ mœnia ciuitatis, tyrannica rabie hostili gladio humana corpora trucidantes. Et tunc cremauerunt, & destruxerunt penitus Ecclesiam beati Sauini, quæ in honorem XII. Apostolorum fuerat primitus consecrata, & prædicta narrata inueniuntur per dominum Enuardum egregium Præsulem Placentinum, qui totis viribus studuit istud monasterium, in quo sumus, de nouo videlicet fabricare. Dum igitur sedula perscrutatione quærerem priuilegia, quæ fundatione huius monasterij cõtinerent, reperi quoddam priuilegium domini Enuardi Episcopi Placentini confectum tempore Beringarij Regis 903. quo priuilegio continebatur, quod prædictus dominus Enuardus congregato concilio clericorum disposuit Ecclesiam B. Sauini denuo fabricare, sicque præuidit locum extra mœnia ciuitatis Placentinæ in quodam suo prædio iuste, & legaliter acquisito, in quo monasterium B. Sauini de nouo ædificauit cum officinis ad cultum monasticum fabricatis. Et hac de causa prope ciuitatem Placentiæ prædictus Episcopus dictam Ecclesiam transmutauit, propter enormitatem Paganorum ne eam denuo concremarent, sicque instituit in præfato monasterio Grimalcum Abbatem religiosum virum, qui ordinet, & disponat in suo monasterio mores, & cultus secundum beati Benedicti regulam salutarem, atque statuit prædictus Episcopus vt nulla . . . . nec vlla superposita a suis successoribus prædicto monasterio imponatur, voluit tamen, vt in signo subiectionis, & reuerentiæ in festiuitate beati Sauini, cum sacerdotibus, qui cum eo venerint ad diuina officia celebranda, vt per Abbatem, vel eius nuntium ad hoc deputatum, vt honorifice suscipiantur, & offerantur duo . . . . eidem Episcopo ab eodem Abbate, vel eius misso, & in ijs Episcopus Placentinus solummodo sit contentus. Paulo post sequitur idem Ruffinus de Enuardo hisce verbis: Enuardus Dei gratia Placentinus Episcopus obtulit, & dedit monasterio sancti Sauini, & confirmauit Ecclesiam sancti Benedicti procul a ciuitate Placentiæ sitam cum omnibus rebus, & pertinentijs suis siue massaritijs cultis, & incultis, seu familijs vtriusque sexus 2. molendinis.

Hactenus Ruffinus.

E viuis exemptus est Enuardus anno 904. inde facile refellitur Locatus, cuius historia adeo scatet erroribus, vt non nisi admonitu Petri Mariæ Campij illos potuerim euitare. Translatio autem sub Enuardo supradictorum sanctorum incidit in annum 903. licet Locatus velit incidisse in annum 911. exemplumque inscriptionis mihi transmissum in annum 933. tametsi mendose etiam prostet incisa, sub anno 943. cum reuera scribendum sit 903. vt vidimus ex Ruffino. Inscriptio ita se habet in Ecclesia sancti Sabini.

* CONRADVS * *aliàs Enuardus*
EPISCOPVS
IN HOC TVMVLO CORPORA
SS. VICTORIS,
DOMNINI GELASII ET
PEREGRINI RECONDIDIT
ANNO DOMINI
DCCCC * XXXXIII. *DCCCCIII

30 VVIDO primus Monachus ex Ordine sancti Benedicti post Enuardum, Episcopus Placentinus ordinatus fuit anno 904. Huius Vvidonis meminit antiquissimum chronicon Nonantulanum, dum refert quoddam priuilegium Sergij Tertij Pontificis indultum Leopardo Nonantulano Abbati. Hic enim, cum nobile illud cœnobium a Pannonijs concrematum, atque excisum iterum excitasset, templumq; ei curasset cõsecrandum, Sergius Pontifex potestatem fecit ad eam consecrationem vt eligeret vel Ioannem Ticinensem, vel Placentinum Vvidonem, vel Elburgum Parmensem Episcopos. Cæterum Placentino Vvidoni res demandata est an. 909. Quoniam vero ijdem Pannonij Ecclesiam S. Sabini iniectis flammis exciderunt, quam deinde supra memoratus Enuardus resarcit, inde etiam manifestius refellitur error Locati, ex inundatione enim Pannoniorum in Italiam euincitur reparationem illam Ecclesiæ sancti Sabini incidisse in annum 900. & deinde tres annos renuisset anno vero 909. Nonantulanam absolutam fuisse Ecclesiam: porro chron. ita enarrat.

Leopardus electus Abbas, sedit annos 13. menses duos, dies 19. ordinatus anno domini 899. obijt 12. Kal. iulij. In ipso anno venere Vngari in Italiam de mense augusto, indict. 3. 8. Kal. octobris. Iunxerunt se Christiani cum eis in bello ad fluuium Brentam, vbi multa millia Christianorum interfecta sunt ab eis & alios fugauere, & venerunt vsq; ad Nonantulam, & occidere monachos, & incenderunt monasterium, & Codices multos concremauere, atque omnem depopulati sunt locum prædictus autem venerab. Leopardus Abbas cum cunctis alijs monachis fugiere, & aliquandiu latuere. Postea vero recongregati sunt, & recondidere monasterium, & Ecclesiam, & misit ad Sergium Papam, qui tunc Romanam, & Apostolicam gubernabat sedem, consulendo de consecratione Ecclesiæ, seu monasterij, & de diuersis ærumnis, quas passus est a Barbaris atque ab alijs malis hominibus, cui prædictus Papa scripsit Epistolam continentem hunc modum.

SERGIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Leopardo religioso Nonantulani monasterij Abbati. Visis humilitatis tuæ litteris, con-

condoluimus satis de cœnobio Nonantulanensi tibi commisso, eoque sub cura tui regiminis commissus tibi grex nonnullis afficitur indigentijs. Siquidem Barbarorum gladio vastati: tuumque monasterium ab eisdem igne crematum, malorũ hominum infestatione te ipsum cum tuis turbatum audimus, sed misericordiæ omnipotentis Dei esto filius Beatorumque Apostolorum suffragijs adiutus, quod ad hoc præualuisti, vt post tot flagella tui laboris certamine Ecclesiam ipsius tui monasterij vsque ad culmen leuares, quam cum toto tuo monasterio sub Apostolica nostra tuitione, quemadmodum sub antecessorum nostrorum tempore fuit, pro amore beati Siluestri Pontificis Romanæ sedis, cui Deo auctore deseruimus, decernimus esse, & te vbicumque adiuuare, & protegere debemus, Pontificij nostri dexteram libenter porrigemus, firmantes quæcunque ab æuo religioso, & sancta concessa priuilegia tuo fuere monasterio Nonantulano. De cætero si ad consecrandam tui monasterij Ecclesiam Episcopum quæris, hoc tempore nolumus, vt aliquem ad consecrandam ipsam Ecclesiam roges, nisi Ioannem venerab. Ticinensem Episcopum, aut Vuidonem Placentinum, vel Elbungum Parmensem reuerendissimos Episcopos, de his tribus qualem volueris induc ad consecrandum tuam Ecclesiam.

Hunc Vuidonem factiosum hominem fuisse, ac valuisse armis oportet: scribit enim Sigonius lib. 6. de Regno Italiæ, illum Berengario Regi adhæsisse contra comitem Rodulphum collatisque signis prope Fidentiolam, cum deuicto Berẽgario perfugisse Veronã: eius memoria extat in quodam priuilegio anno 922. a Rodulpho Rege Bergomatj Ecclesiæ concesso, vt suo loco narrabimus.

31 BOSVS filius Hugonis Regis Italiæ ex Bezola concubina, fuit Episcopus Placentinus anno 940. Sibique creditam Ecclesiam vsque ad annum 951. administrauit. De eo Luitprandus Ticinensis lib. 4. cap. 6.

32 SIGIVLPHVS Gallus ad eandem dignitatem assumptus est anno 951. Hic comitijs Augustanis interfuit sub Othone primo Imperatore an. 952. idibus augusti, synodoque Marsaliæ assedit anno 973. quam Honestus Archiepiscopus Rauennas celebrauit. Testis diplomati Othonis Imp. Ecclesiæ Astensis anno 962. reperitur.

33 IOANNES Calaber è Rossano, vocatus Filagatus, ad Placentinam sedem ascendit anno 982. Hic tametsi literis exornatus, ac monachus Montis Casini, tantæ superbiæ fuit, vt Archiepiscopatus titulo voluerit insigniri, vt prodit instrumentum quoddam Archiuij Nonantulani, quod inter ipsum, & Abbatiam Nonantulanam conditum est anno 989. 3. mensis ianuarij indictione 2. vbi audacissime Archiepiscopum Placentinum se appellat. Inde ex gliscente superbia, potentiaque, prædictam Abbatiam Nonantulanam occupauit, mox & Romanam sedem pulso Gregorio Quinto vero Pontifice, Crescentij tyranni armis adiutus: cæterum cum ad tumultum Otho Tertius Imperator Romam fuisset regressus, & Crescentium maiestatis damnauit, & Ioannem Pseudopontificem auribus, manibusque truncatum, orbatum oculis, auersumque asino ignominiose tractauit, præcone per Vrbem clamante, tali supplicio dignum esse, qui fuisset conatus verum Pontificem de sede propellere: meminit huius Petrus Damiani in Epistola ad Cadolaum, Gleb. lib. 1. cap. 4. Rodulphus Cluniacensis hist. Acta sancti Nili Abbatis, Baronius, alijque.

34 SIGIFREDVS 2. Placentinis præfuit an. 997. Hic fuit Sabiniani monasterij studiosissimus multaq; ei de suo impartitus est, monachorũ numerũ eorumque fortunam mirũ in modum auxit, adeoq; sibi ijs beneficijs illorũ animos deuinxit vt præcipuus pater, ac benefactor haberetur, vt Ruffinus sæpe citatus in suo libello enarrat. *Dominus (inquit) Sigefredus Dei gratia Episcopus Placentinus anno a Christi natiuitate, millesimo indict. 14. obtulit & donauit monasterio sancti Sauini cum capella sancti Stephani in breuli 4. mansos. Vnum in sancto Damiano, vnum in Mariano; vnum in Paldari duos in Asiano, vnum in capite Caride, tres in Arizzola, in Roncalijs vnum. Curtem, quæ dicitur Turris cum omnibus sibi in integrum pertinentibus, in Albino quatuor mansos, in Canali duos. vnum in Sarmado, vnũ in Pipiningo; vnum Campum in castello de Arda, Rayaam insuper S. Thomæ iuxta idem Molendinũ vnũ Mercata duo, vnum in Castello Arcuato quod habetur tribus vicibus in anno, alterum Placen. quod habetur in Kal. august. montem Colari cum villa quæ dicitur Tumulum, in castello Arcuato duos mansos, in Pleuole braidam vnam. Alueum Padi de portu, qui vocatur Portatorius, vsque ad riuum qui dicitur frigidus, vinarium vnum, quod vocatur Concha sancti Antonini curtem sancti Benedicti cum cuanricia, & tugeriola, atque gloriola. Quatuor mansos in Ponticellis, curtem quæ vocatur Vilascus sitam iuxta fossatum altum, in Castaneola quatuor mansos, in Salso de sale annuatim modios duodecim de muriamphoras per vnumquemque mensem sex Brayda sub turrem Placentini castelli, curtem quæ dicitur Palacium Apinianí cum plebe capellis, & decimis cunctisque suis pertinentijs, curtem quæ vocatur Rezanum, cum omnibus sibi pertinentibus, medietatem castelli, quod dicitur monte Bixago. Hæc omnia prædicta istius dominus Sigefredus tradidit, donauit, & concessit monasterio sancti Sauini. Dominus Sigefredus ad testimonium subscripsit in chartula cum omnibus clericis maioris Ecclesiæ anno millesimo. Post prædicta reperi aliud priuilegium cum bulla plumbea per breuissima forma sigillatum quod factum fuerat per dominum Othonem Imperatorem Romanorum, atque concessum serenissimo comiti Sigefredo Episcopo Placentino anno dominicæ incarnationis millesimo, indictione 14. in qua priuilegio continebatur quod dictus præsul adijt celsitudinem prædicti Imperatoris, & eum deprecatus fuit, vt Ecclesiam B. Sauini sub Imperiali protectione, tutela atque defensione roborare de speciali gratia dignaretur. Cuius protectionibus clementissimus Imperator gratanter annuens illico dictus dominus Sigifredus dictam Ecclesiam dotauit possessionibus preciosis, & confirmationem obtinuit pro his quæ etiam largita erant priori Ecclesiæ duodecim Apostolorum, quæ postea in eodem B. Sauini*

Ecclesiæ sunt conuersa. Continet enim prædictum priuilegium donationes huiusmodi quas declarat. Confirmauit igitur prædictus dominus Otho Romanorum Imper. monasterio B. Sauini villam Fabiani cum capella, & omnibus sibi pertinentibus, mansos quatuor &c. sicut supra in donatione dictum est &c. *Hæc omnia prædictus dominus Imperator concessit & firmauit prædicta monasteria, & corroborauit: addidit hoc de sua gratia speciali, vt liceat Abbati eiusdem monasterij Imperiali concessione de fluuio Nurie ducere riuũ vbicumque voluerit ad vtilitatem monasterij, riuum videlicet, qui transijt per vicum Ozonis, & de suo cursu exire, & vbicunque voluerit deriuare, insuper præcepit vt nullus dux, nullus marchio, nullusque comes, vel vicecomes debeat prædictum monasterium super præmissis modo aliquo perturbare seu etiam molestare sub pœna, & in pœna centum librarum auri medietatem cameræ suæ, & medietatem eidem monasterio conferendum. In quo etiam priuilegio erat signum subscriptum prædicti domini Othonis inferius annotatum.*

Aliud monimentum Benedicti Papæ Octaui Sigifredi precibus eidem monasterio concessum, in quo omnia, quæ idem Episcopus contulerat confirmantur, quod ad cognoscendam Sigifredi nostri piam liberalitatem nonnihil iuuat, huiusmodi exemplo in Ruffini chartulario descriptum est.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Benedictus Præsul Apostolicæ sedis omnibus vniuersaliter Christi famulis præsentibus & futuris Apostolicæ sedis munimen supplicantibus præstare, nec nobis graue nec vlli omnino videri debet inutile, cum nec nobis quod Dei est donum, vendere nec vlli fas debet esse contemnere. Nouerit igitur omnis vna matris Ecclesiæ cœtus instans, vel futurus, quoniam secundum preces nobis oblatas a fratre, & coepiscopo nostro domino Sigefredo Præsule Placentinæ sedis, & a venerabili Vvimperto Abbate monasterij S. Sauini quod nam dicto Pontifice in sui Episcopatus subiectione constructum videtur, damus, concedimus hocque mediante decreto sancimus sine vlla diminutione inuiolabiliter seruari præfato monasterio quicquid Imperiali, vel Regali præcepto, necnon & Episcopali decreto fidelium que oblatione eidem cœnobio datum concessumque videtur seu quodcumque iuste, & legaliter vsque in præsens ad partem sæpefati monasterij acquisitum est vel in futuro dederit Dominus. Nulla ergo cuiuscumque dominationis persona timore Dei, & sanctorum Apostolorum veneratione resignata videlicet Imperatoris, Regis, Episcopi, marchionis, comitis, vel cuiuslibet alterius licentia potiatur quidquid illud fuerit auferendi, minuendi seu in aliud ius refundendi. Simili præterea modo & illud decernimus patrum statuta, seruantes ne aliquid simoniacæ heresis sibi vendicet commodum tempore quo vocatis diuina vicessitudine renouandorum in eadem Ecclesia pastorum. Sed opportunitate seruata in eius qui dignus fuerit ordinatione sanctæ institutionis præceptum postposita omni cupiditate seruetur. Si quis autem quod absit hoc nostrum, quin magis beatorum Apostolorum infringere tentauerit decretum, in aduentu Dei nostri sit anathama maranatha, Iudę proditori, & Simoni Mago sociatus in pœna ad damnationem proueniat illi sanguis Redemptoris, qui effusus est ad diluendam maculam primę preuaricationis: sortiatur maledictus ille quicumque fuerit stagnum ignis, & sulfuris pro gaudio vitæ perennis in omnibus seculorum seculis. Vt vero nullus ambigat decreti huius paginam nostra iussione perfectam eam nostri sigilli impressionem videat signatam.

BENE
VALETE

Interfuit Sigifredus Rauennati concilio anno 1014. Idem memoratur in priuilegio Conradi Imperatoris Ecclesiæ Lucensi concesso an. 1027 vbi Ripiredus vocatur. Obijt anno 1031. iacet in Ecclesia sancti Antonini, quam eodem anno restaurauerat, & consecrauerat.

35 PETRVS 1. Mediolanensis, ad eandem sedem promotus est anno 1031. sedit an. 7. sepultusque est in templo sancti Ioannis Euangelistæ.

36 RICHARDVS siue Aisardus Campanus Placentinus Episcopus fuit anno 1038. Hunc Conradus Imperator Germanico mulctauit exilio, quod Heriperto Mediolanensi Archiepiscopo studeret an. 1037. vt narrat Hermannus Contractus in chronic. de quo etiam Sigonius de Regno Italiæ.

37 IVO, qui etiam apud aliquot scriptores Ruecus, siue Rucu, seu Zuua est hanc Placētinam Ecclesiam occupauit an. 1040.

38. VVIDO 2. Agnetis Augustæ consanguineus, feruente schismate hanc Ecclesiam administrauit annos quatuor, ab an. scilicet 1045. vsque ad 1049. Vter legitimus Pastor fuerit, haud facile adinueneris. Præsens fuit synodo Papiensi ad fauorem Episcopi Veronensis anno 1046. 8. Kal. nouemb.

39 DIONYSIVS filius comitis Rodulphi Longobardi nepos Riprandi Nouariensis Episcopi, ad hanc eandem sedem fuit assumptus anno 1049. Huius meminit Ruffinus tribus præcipue locis dum eiusdem Præsulis donationes, ac priuilegia cœnobio sancti Sabini concessa recenset; primus locus ad annum 1049. qui primus fuit sui Episcopatus, his verbis ab illo proponitur. *Præterea aliud reperi priuilegiũ quod Albericus Abbas adijt dominum Dionysium Episcopum Placentinum 1049. deprecans prædictum Episcopum, vt sibi concederet decimam quam habebat in sylua de Panticellis. Cuius petitionibus, qua tanti animo præbens assensum concessit, & tradidit decimam partem prædictæ syluæ terræ arborum, quæ & porcorũ, qui pro pastu de eadem sylua annuatim iuxta morem colliguntur. Cingitur autem eadem pars, quam sancto Sauino tradidimus ex vna latere terra eiusdem monasterij ex duabus autem terra sancti Antonini, a quarta vero ipsa sylua, eodem itaque modo donamus Ecclesiæ sanctæ Victoriæ de Liblola, decimam de Taro quæ pergit ex vno capite per montem Crodum, & locum Sauanioni, ex alio per mon-*

montem Colari, & alpem Siqualdi quicquid: igitur huius terminis cingitur quod sancti Antonini esse videtur, eidem cella concedimus, & donamus. Si quis igitur hoc datum a dicta Ecclesia alienare præsumpserit, cum diabolo perpetuis crementur incendijs, & cum Sathan, & Abiron, quos terra viuos absorbuit, percipiat portionem. Est autem hoc priuilegium sine bulla tamen cum subscriptionibus annotatum.

Secundus locus ita Dionysij donationes commemorat.

Similiter 1050. prædictus dominus Dionysius Episcopus Placentinus concessit, & donauit tria molendina monasterio sancti Sauini extra mœnia vrbis Placentia. In quo riuo medio currens prope portam nouam. Quorum vnum dicitur molendinum bellocij, alterū baronis piscationis, tertiū autem Petri egerentis denarios.

Posterior Ruffini locus alterius priuilegij Dionysij complectitur sub anno 1072. Aliud etiam priuilegium prædictus dominus Dionysius Episcopus Placentinus concessit, & dedit domino Bichizoni Abbati monasterij sancti Sauini 1072. in quo continent donationes factas a Christi fidelibus iam defunctis Villam de Mosis, casellā, & quatuor iuges in eodem loco, quæ eidem monasterio concessimus. Albianum Muridelle. Curtis quæ dicitur pater na cum duabus cappellis dictis priuatis suis. In castro arcuaro, in vico Iustino, in Albono, in Turricum tota districtu, Corneliano, Canali, Paldari, Turano, Ariano, Fulignano, Ronccuetri, Riocesa, Colognola, in curte Cogni, quæcumque nunc habent, & in antea acquisituri sunt. Policlo, & Mansos, qui sunt in Petra. In Regiano, vel Ariola, & Tranquiliano cum omnibus pertinentijs, & districtis suis. Montebello, Planzano, Screuolano, Casaligio, Campremalde, Fontana petrosa, Fabiano, Sarmado. Et quæcumque tenet a nostra parte Berta vxor Sigifridi. In Valetta, in Mucinasti, in Vico Marino Ecclesiam sanctæ Trinitatis, in Placent. Ecclesiam sanctæ Mariæ, in Campanea, Ecclesiam sancti Ambrosij, Ecclesiam sancti Saluatoris in tiuio publico constitutam, cum omnibus eisdem Ecclesijs pertinentibus. Hæc omnia prædictus dominus Dionysius supradicto monasterio perpetuo confirmauit, & subscripsit manu propria in eodem.

Cæterum Dionysius Cadolum inter cæteros electores, Apostolicam promouit ad sedem, fouitque teterrimum illius temporis schisma; quem demum ex merito Gregorius Septimus Pontifex compertum concubinatus, præclusa omni reditus spe, deturbauit de sede. Consule Baronium. Dionysius Placentiæ Monasterium sancti Sepulcri Ordinis sancti Benedicti excitauit an. 1056. Qui fuit septimus eiusdem, Præsulatus, vt sequenti monumento liquet.

Ego Dionysius sanctæ Placentinæ Ecclesiæ Episcopus.

Cunctis fidelibus perpetuam salutem in Christo. Dum sancta vniuersalis mater Ecclesia vni viro coniuncta Christi noua semper fœcundatur sobole, & panso sinu salutem non cessat filiorum quærere. Cunctis pares mortalibus, & maxime qui pastores animarum curam ferre debent nihil pretiosius conquirere Sponso, quam id quod complacet sponsæ, proinde vniuersus fidelium nouerit cœtus tam præsens quam futurus, quod non minima pars filiorum, vel filiarum nostræ sanctæ Matris Ecclesiæ Placentinę, diuino timore tacta, memor diuini Flaminis dicentis, Quamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis, miseris compatientes amore charitatis, ex proprijs xenodochium facultatibus constituens, Ecclesiamque in sancti honorem Sepulchri iuxta ædificans, humiliter nostram adijt humilitatem, deposcens illam benedictione Pontificali consecrari, cuius dignis annuentes precibus consecrauimus, dedicauimus, hæredem Christo fecimus, subinde illius diuina in maius crescens deuotio, pręcogitans qualiter eam sedulo Christi posset mancipari obsequio prouidit dignum ordini ipsum aptari monastico. Quamuis pene iam sit lapsus, in Christo tamen deuotior stat fundatus. Quod nos agnoscentes, simulque illud congruum iudicantes, monasterium vt efficeretur consensimus, & vt nobis, nostrisque successoribus, omnibusque eiusdem loci fautoribus perennis a Domino recompensetur merces, constituimus, & vna cum nostris corroboramus canonicis, nullo modo illud sub iugo manere Episcopali, sed potius esse ab omni seruitutis vinculo liberum, quatenus ipsius habitatores nulla pressi violentia, gratanter Deo seruiant, obsequia pauperibus debita præbeant, eo quippe tenore, vt Abbas prædictæ Ecclesiæ eligatur de congregatione secundum Regulam sancti Benedicti ac virga super sanctum Altare posita, qui electus est, ipsam accipiat; cum qua ante nos nostrosque successures veniens, consecretur gratis; si autem nos, nostrique successores, iniqua percussi cupidine, gratis hoc facere noluerimus, tunc liceat præfato Abbati ire, & consecrare se quocumque sibi placuerit: similiter faciat de Ecclesijs quæ Deo annuente ibidem conquæsitæ fuerint, seu presbyteris, diaconibus, omnibusq; Ecclesię Christi gradibus, tamen si, vt supradiximus, nos, nostriq; successores gratis hoc facere noluerimus. Id etiam de sancto chrismate statuimus, excepto generali Baptismate. Quod si instigante diabolo, ordinatus Abbas in aliquibus lapsus capitalibus criminibus fuerit, congregatio loci id non consentiens, post secundam, & tertiam ad amorem Dei cuncta agentes, zizaniam separare cœperent a tritico: sin vero per se perpetratum facinus abscidere, & corrigere non potuerint, adhibeantur fideles etiam loci in testimonium. Quo si nec post horum admonitionem omnium se correxerit, sed potius in sua malitia perdurauerit, tunc cum supradictis fratribus, & Abbatibus seu secularibus loci ductus ante præsentiam tam nostram quam nostrorum successorum non aliter quam in sancta constituta synodo, id quod rectum fuerit iudicetur. Istum autem honorem nostræ acquisiuimus matri Ecclesiæ faciendum, cum ab eodem præfati loci Abbate, vt Pontifice a sua consecratione remeante sumpto idem Abbas cereo trium librarum ceræ habens per vnamquamque libram vncias duodecim, & vnaquæque vncia pondus viginti duorum denariorum Papensium deferens, ponat ante altare sanctæ Dei Genetricis aut in manu Episcopi. Insuper quando anniuersarium dedicationis illius aduenerit Ec-

clesiæ, canonicis nostræ matris Ecclesiæ cum processi one illic aduenientibus recipiantur. Septimanis vero scilicet presbytero, diacono, subdiacono, acolytho, ostiario, decenter administretur cibus corporeus secundum consuetudiné monachorum. Ad consecrationem etiam aliarium, seu Ecclesiarum dabuntur pro Episcopi iam dicti refectione, porci valentes quatuor solum, & modium vnum frumenti, pulli viginti, quatuor congia vini, atque vnam libram piperis. Si vero quod futurum esse non credimus, nos vel nostri successores, seu quælibet magna, vel parua persona hanc nostram decreti paginam pie a nobis actam perrumpere tentauerint, aut eam quouis ingenio frangere quæsierint, sciant se incidere sententiam Ananiæ, & Saph. eandemque mortem perferre in anima, quam pertulerunt in corpore. Sint insuper colligati horrendi anathematis vinculo, veniatque super illos illa maledictio, quā Psalmista de Iuda traditore Domini nostri, eiusq; sequacibus decātat. Fiant dies eius pauci, & honorem illorum accipiat alter &c. quæ pertinent catholicæ Ecclesiæ inimicis. Componant etiam, quod multum est, pœnam centum librarum de cocto auro, medietatem cameræ domini Imperatoris, & medietatem supradictæ Ecclesiæ. De cætero a nobis sancitur perenniter permanente, ne liceat mihi Dionysio Placentinæ sedis Episcopo nolle, quod volui, sed quod a me semel decretum, & confirmatum est, inuiolabiliter permaneat fixum, in melius semper roborandum, vnde propterea illud confirmamus cæteris nostræ canonicis Ecclesiæ corroborandum, & confirmandu m tradimus.

Actum anno Dominicæ incarnationis 1056. Imperante domino, & gloriosissimo Imperatore Henrico filio Corradi Cæsaris Augusti anno octauo, Pontificatus autem reuerendiss. Præsulis Dionysij anno 7. & indict. 9. 3. non. decemb.

Ego Dionysius Episcopus.

Ego Tusisandus Archipresb.

Ego Constantinus Sacerdos &c.

Ad Dionysium vero extat epistola Gregorij Septimi Papæ lib. 2. Ep. 26. & lib. 3. Ep. 54.

40 MAVRITIVS Placentinorum Antistes adlectus est an. 1077. sedit an. 12.

41 S. BONITIVS, quem Berthol. in chron. Bonizzonem appellat. Hic cum libertatem Ecclesiasticam contra Henricum, Cadolaumq; Pseudo pontificem strenue propugnaret, de Sutrina sede, vnde primum sus diuinum dicebat, impio Imperatore iubente, deturbatus est. Deinde cum plura, ærumnosaque mutasset exilia, peruenisset, que Placentiam, ibi a catholicis eiusdem ciuitatis est dictus Episcopus, demicansque cum impietate, ac factiosis schismaticis, primum est carcere maceratus, postea truncatis membris, atque exoculatus, prope sanctum Domninum nobili est coronatus martyrio sexto mense quam Placentinam Ecclesiam cœperat administrare, an. 1089. die 14. mensis iulij: eius sacrum corpus Cremonam delatum, ibidem exceptum tumulo est, apud S. Laurentium, vbi hæc subiecta carmina incisa leguntur.

Nobile depositum tibi clara Placentia gessit.
Antistes Bonizzo, Christi pro nomine martyr
Septima bis Iulij hunc lux collegit in vrna.

42 VINDICIVS Gallus ab Vrbano Secundo Placentinus Antistes creatus an. 1091.

43 VVTARIVS Gallus eandem obtinuit dignitatem an. 1092.

44 ADDO, siue Aldus eadem dignitate fulsit 1096. Hunc a consilijs habuit Imperator Henricus. Cæterum dum Addo Placentinis præesset, Vrbanus Secundus Pontifex Claramontem in Gallijs profecturus, Placentiam venit, ibique vt Baronius narrat in Annalibus, concilium habuit. Cumque aliquando Pontifex apud sanctam Mariam de Campania vetustissimæ pietatis templum sacris operaretur, vt Deus incepta concilij bene verteret, iamque præfationem offerret, repente ex instinctu diuino in illa dulcissima verba populo demirante prorupit: *Et te in veneratione beatæ Mariæ Virginis laudare, benedicere, & prædicare. Quæ & vnigenitū tuum sancti Spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente huic mundo lumen æternum effudit Iesum Christum dominum nostrum.* Quam postea prætationem sancti Spiritus consolatione repletam vniuersalis Ecclesia & sancte retinuit, & decantat suauiter. Pontifex autem Ecclesiam illam pluribus, ac amplissimis indulgentijs exornauit. Præsens fuit Addo tractatui Henrici Quinti Imp. de restitutione iurium sanctæ Romanæ Ecclesiæ anno 4. Paschalis Secundi Papæ. Interfuitque consecrationi Ianuensis Ecclesiæ anno 1118. die 18. octob. Vitam liquit circa an. 1122.

45 ARDVINVS Placentinus monachus, & Abbas sancti Sabini ad patriæ sedem subuectus est an. 1122. Huius Episcopi temporibus eiusdemque ope, & consilio sanctus Bernardus primus Claræuallis in Gallia Abbas insigne cœnobium sanctæ Mariæ de Columba, de primæ Claræuallis nomen fecit in agro Placentino quinto decimo ab ea vrbe, tertio a Iulia Fidentia lapide ædificauit fuisque Cistercienfibus attribuit anno 1135. Locum fundumque ad cœnobium inchoandum clerus, populusque Placentinus Arduini Episcopi precibus liberaliter dono dedit eodem anno, vt inscriptio supra fores Ecclesiæ in marmore exarata legentibus prostat in hunc modum.

Arduinus Placentiæ Episcopus
Clerus ac multi nobiles obnixe sanctum
deprecantur Bernardum
vt fundo
ac alijs bonis ab eis acceptis ad diuinas
laudes persoluendas,
Cistercienfe hoc ædificet Cœnobium
anno
M. C. XXXV.

Donationis monumentum apud Columbanum Archiuium extat tenoris sequentis.

Dis De-

Die Dominica id est quinto die mensis Aprilis inspirante diuina clementia Placent. tam clero quam populo maioribus, & minoribus Placentina ciuitatis plena, & euidente concione decretum fuit dare monasterio Claraeuallis, sito in curia Basilica ducis in loco, qui dicitur sanctum Michaelem, vt quicunque habent terram ibi adiacentem, & massariam laborata terra precio quinque librarum Melanensium, inculta vero, siue sit pratum, siue nemorum precio quinquaginta solidorum Melanensium, aut tantam terra, qua possit haberi suprascripto precio. Statutum quoq; est, vt a villa quae dicitur Budiro, & a villa qua dicitur Senus, nullus homo masculus, seu foemina habitaculũ habeat. Actum est hoc praedicta die in praesentia D. Arduini Episc. & maxima partis seu cleri, & consulũ, scilicet Verimachi, & Abria, qui vocatur Crorellus, & totius populi anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi 1136. indict. 14.

Ego Azo Notarius sacri Palatij iussione suprascripti domini Arduini Episcopi, & consulum hoc breue scripsi & interfui.

Arduini vero Episcopi donatio, quae monachis locum aliasque iura confirmat, extat ibidem in hunc modum in autographo.

Arduinus sanctae Placentinae Ecclesiae Episcopus licet indignus.

Omnibus eiusdem Ecclesiae in Christo filijs praesentibus, & futuris hunc nostrae deuotionis statutum notum fieri volumus, vt & successores nostri, quod iustum est facere studeant, & quae auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae, & sanctorum Patrum reperitur gestum, inconcussum in aeternum permaneat. Ad officium namque Pontificis pertinet sanctorum atque religiosorum virorum societatem desiderare, & eorum deuotioni plenam reuerentiam afferre. Ea propter nostrum charissimum in Christo fratrem Bernardum sanctę Claraeuallensis congregationis religiosissimum Abbatem obnixis precibus deprecantes, vt religiosissimos fratres eiusdem congregationis atque ordinis, qui in nostro Episcopatu coenobium fundarent, nobis concederet, & ipse nostro affectui postulationis, piae voluntatis, vt pius pater adquieuit, & religiosissimos fratres nobis concessit. Quibus supra memoratis in Christo fratribus praesentibus atque canonice substituentibus in loco qui olim Caretum dicebatur, nunc Columba nominatur omnium terrarum decimas, quas proprijs manibus, vel sumptibus excoluerint, pro salute animae nostrae, praedecessorumque nostrorum offerimus, atque donamus. Praecipimus etiam, vt nullus ab eisdem decimas exigat, nec suscipere audeat. Decernimus quoque atque sancimus, vt si quis iuris nostri Episcopij terras sordi libellario, vel ad centum reddendum possidet, & exinde supra memoratae sanctae congregationis pro salute animae suae, & nostrae praedictorum nostrorum aliquid offerre voluerit, vel venditionis nomine dare voluerit, ea Dei parte, & nostra liberalitate offerendi, & vendendi habeant. Addimus etiam quaedam quae notari duximus esse dignissima, videlicet, vt a loco qui dicitur Barostella vsq; Sculum, & a Sculo vsque Florentiolam, & a Florentiola vsque Bortium nulla Ecclesia construatur, nulla secularis domus prorsus aedificetur. Si qua vero Ecclesiastica secularisue persona contra huius nostrae constitutionis chartam cognoscens ire voluerit, nisi suam temeritatem congrua poenitentia correxerit, a corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi remota permaneat, & vsque in extremo iudicio districtae subiaceat vltioni: conseruantes hoc omnipotentis Dei, & Domini nostri Iesu Christi, sanctaeque Mariae, atque iustitiae Virginis, & omnium sanctorum gratiam consequantur.

Ego Arduinus Episcopus subscripsi.
Ego Ioannes Praepositus subsc.
Ego Ioannes presb. subsc.
Ego presb. Marcus subscripsi.
Ego Maternus presb. subscr.
Ego Otho diaconus subscr.
Ego Albertus diaconus subscr.
Ego Ioannes Magister scholarum subsc.
Ego Oddo presb. sancti Antonini subscr.
Ego Cataldus presb. sancti Antonini subscr.
Ego Vbertus sancti Antonini diac. subscr.
Ego Federicus subscr.
Ego Ioannes subdiaconus subsc.
Ego Otho Acolythus subsc.
Ego Tedaldus Acolythus subscr.
Ego Azzo Archipresb. Capellanorum subscr.
Ego Germanus Praepositus Ecclesiae sanctae Brigidae subscripsi.

Ego Gotardus peccator sacerdos sancti Ioannis Praepositus licet indignus iussu Domini mei Arduini Episcopi hanc institutionis paginam dictaui Dominicae incarnationis anno 1136. indict. 14. tertio idus aprilis & manu propria subscripsi.

Sequenti anno, qui fuit 1137. Innocentius Papa Secundus coenobium in suam recepit protectionem, & quidquid ad illud pertinebat, tali diplomate, quod adhuc extat in eodem tabulario.

INNOCENTIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Charissimo in Christo filio Bernardo Claraeuallensi Abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis in loco, qui Columba dicitur & Caretum antiquitus vocabatur, quique in Placentino Episcopatus situs est, in perpetuum. Piae postulationis voluntatis affectu debet promouere complem. quatenus deuotionis singularitas laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Quamobrem charissime in domino fili Bernarde Abbas tuis precibus annuentes monasteriũ, quod in loco, qui Columba dicitur, situm est, Apostolicae sedis priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quaecumque bona idem totus in praesentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis praestante domino poterit adipisci, fratribus qui ibidem pro tempore fuerint firmiter in perpetuum, & illibata permaneant. In quibus haec specialiter duximus aduotanda. Omnes videlicet terras illas, quas illustr. vir Paleuicinus marchio, & nobilis signifer Placentiae ciuitatis, siue alij boni viri, eidem loco deuotionis intuitu contulerunt

quas

quas nimirum eiusdem loco fratribus quietas, & libetas iure perpetuo permanere, & ab omni seculari exactione remotas fore sancimus. Et quoniam communem vitam degentes de aliorum eleemosynis, & beneficentia debent viuere, constituimus vt de laboribus, quos fratres ipsius Monasterij proprijs manibus, aut sumptibus excoluni, nullus ab eis decimas exigere, nec suscipere audeat. Decernimus etiam, vt a villa quæ Senna dicitur, vsque Bundium seu infra alios terminos à venerabili fratre nostro Arduino Episcopo, nec non à clero, & populo Placentino specialiter designatos nulla Ecclesia quolibet tempore construatur, nullaque secularis habitatio prorsus fiat. Nulli ergo hominum fas sit idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestijs fatigare, sed omnia integra conseruentur vsibus fratrum ibidem Domino famulantium profutura. Si qua sane Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ concessionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo tertioue commonita, nisi præsumptioné suã congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui periculum patiatur, & a sanctissimo corpore & sanguine Dei, & Domini nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine, districtæ subiaceat vltioni. Conseruantes autem hæc omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subs.

Ego Albericus Ostiensis Episcopus subsc.

Ego Gerardus presb. Card. tit. S. Crucis in Hierusalem subscr.

Ego Lucas presb. Card. tit. sanctorum Ioannis, & Pauli subscr.

Ego Bernardus presb. Card. tit. sancti Chrysogeni subscripsi.

Ego Iuo diaconus Cardin. sanctæ Mariæ in Aquio subscripsi.

Datum Pisis per manum Americi sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. Card. & Cancellarij 7. id. feb. ind. 15. incarnationis Dominicæ anno 1137. Pontificatus vero domini Innocentij Papæ XI. anno septimo.

Marchio Pallauicinus, de quo in diplomate Innocentij, tanquam Cœnobij singulati benefactore méito habetur, Obertus fuit, vt in chartulario eiusdem cœnobij. *Confinia quæ Obertus Pallauicinus marchio vna cum vxore, & filijs, & Conradus Caualcabouem marchio cum vxore sua de terris sui iuris pro remedio animarum suarum venerabili Monasterio sanctæ Mariæ de Columba consilio suorum hominum, & aliorum bonorum virorum concesserunt & suis proprijs manibus posuerunt, & ponere fecerunt atque in chartis quas præfato monasterio fecerunt subscripti sui nominine, roborauerunt an. incarnationis Domini nostri Iesu Christi* 1136. Hic ille Obertus est, cuius familia ab antiquo Longobardorum seculo, longa serie deducta, ad nostram vsque ætatem peruenit. Excessit vero Obertus an. 1147. nobili marmoreo tumulo sepelitur prope fores Columbani cœnobij absque vlla prorsus inscriptione.

Cæterum Arduinum Episcopum nouæ cathedralis fundamenta iecisse hæc carmina produnt.

Centum viceni duo Christi mille fuere

Anni, cum cœptum fuit hoc laudabile templum.

Excepit autem hospitio Arduinus Placentiæ Callistum secundum Pontificem, qui nouam Cathedralem Ecclesiam eiusdem ciuitatis consecrauit 14. mensis octobris, sancti Callisti celebritate insigni. Fato functus est Arduinus 1147. Sepultusque est apud sanctum Sabinum, cuius tempore natalitia sancti Raymundi Placentini, cuius vitã Petrus Maria Campus enarrauit, insigniter nobilitarunt.

46 IOANNES monachus, & Abbas sanctæ Mariæ de Columba Ordinis Cistercienfis, quem nouiter extructo cœnobio sanctus Bernardus præposuerat, ita fama virtutum populum Placentinum impleuerat, vt Arduino defuncto, ab eodem clero, & populo vocaretur ad sedem an. 1147. eiusdemque electionis confirmationem ab Eugenio Tertio per nuncios postularunt. Verum Eugenius, ante Rauẽnatem Archiepiscopum auditum, cum quo de eorum confirmando Episcopo controuersia erat, confirmationem, nisi saluo iure Archiepisc. non censuit concedendam, eamque rem ad se traxit Pontifex & Moysi deinde ijs litteris significauit, vt Rubeus refert libro 5. hist. Rauen.

EVGENIVS EPISCOPVS

seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Moysi Rauennati Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia de fraternitatis tuæ deuotione confidimus, statum nostrum tibi duximus intimandum. Hoc siquidem & fratres nostri miseratione diuina incolumes sumus, & postquam concilium de prouincijs Cisalpinis, auctore Domino celebrauimus, per Apostolicam gratiam multorum correctis excessibus, & in eodem concilio quæ ad honorem domini statuenda fuerant, constituimus, ad Italiam redire disponimus. Cæterum dilectioni tuæ nec molestum, nec volumus esse incognitum, quod Placentinæ Ecclesiæ electionem, saluo iure tuo, auctoritate Apostolica, confirmauimus: vnde iampridem per nostra scripta te duximus præmonendum, & id ipsum, & præsentibus mandamus Epistolis, quatenus in proxima beati Lucæ festiuitate, vt de illa controuersia plenius cognoscamus, cum suis monumentis & rationibus, nostro te conspectui repræsentes. Placentini siquidem, sicut nobis promisere, ad præfinitum terminum venient, nostris mandatis obtemperare parati. Asserebant siquidem, quod quamdiu Placentina fuit destituta Pastore, nullus esset, qui pro eadem Ecclesia staret in causa. Præterea tam ipsa, quam tota ciuitas innumera incurrebant detrimenta.

Dat. Rhemis 4. Kal. aprilis.

Extat Epistola venerabilis Petri Cluniacensis ad Eugenium scripta intercedentis pro Ecclesia Placentina, & electo Episcopo, vt non indigeret Rauennatis Archiepiscopi confirmatione. *Placentinus* (inquit) *clerus, consules, & populus, quia benigne paternitati vestræ ad præsens displicet multum*

tum, & multum (placare super omnia quæ in terris sunt volens) elegit me velut aduocatum sibi; sperans quod mediante me preces suæ apud Patrem facilius admittantur, & fortasis etiam exaudiantur. Et paulo inferius, loquens de Placentinis, queis metropolitanus Rauennas, pro Episcopo confirmando obiectus foret: *Ad hæc ille* (inquit) *metropolitanus noster, non Rauennas, non Aquileiensis, non quilibet alter sed Romanus Pontifex est. Probamus hoc innumeris testibus: probamus, Placentinum electum, a multis retro seculis, a summo, & vniuersali Præsule, non ab alio consecratum, &c.* Hæc Petrus pro consecratione Ioannis. In Italiam vero reuersus Eugenius Placent. controuersiæ, quæ illi cum Archiepiscopo Rauennati erat, imposuit finem & ne deinceps (ait Rubeus) dubitari possit, diplomate rem omnem testatus est, quod hic a pponendum integrum duximus, ita vti adhuc in tabulario extat.

EVGENIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei*.

Venerabili fratri Moysi Rauennati Archiepiscopo, salutem, & Apostolicam benedictionem. Dilecti filij nostri Placentini canonici obeunte venerabili fratre nostro Arduino, bonæ memoriæ, Episcopo, dilectum filium nostrum Ioannem Abbatem de Columba, in patrem sibi & Episcopum elegerunt, & vt ipsa electio firmitatem, auctoritatis nostræ munimine, sortiretur eum essemus Altisiodori, per nuncios suos humiliter postularunt. Nos vero Rauennati Ecclesiæ tamquam speciali filiæ nostræ suam iustitiam conseruare volentes, eorum petitiones tunc non duximus admittendas. Postmodum vero ijdem filij nostri apud Treuirim, nostro se conspectui præsentantes, id ipsum a nobis instantius petierunt, asserentes, possessiones Episcopatus, & bona, nisi firmaretur electio, deuastari nimium & consumi, & nullam esse personam, quæ sibi super hoc, & Rauennati Ecclesiæ responderet, cum multas rationes dicerent se habere, pro quibus Placentini electi a Rauennati Archiepiscopo consecrationem suscipere non debebant. Nos itaque necessitatibus Placentinæ Ecclesiæ paternæ charitatis debito prospicere cupientes, electionem ipsam in omnibus, saluo iure Rauennatis Ecclesiæ, confirmamus, & ipsi Ecclesiæ Placentinæ, per Apostolica scripta mandamus, vt proxime præterita S. Lucæ festiuitate, nostro se conspectui præsentaret, sibi respondere, & quæ iustitia dictaret, exequi preparati. Cum autem apud Papiam peruenimus, præsentibus dilecto filio nostro electo, & clericis Placentinis, tu frater Archiepiscope humiliter postulasti, vt instrumenta, & rationes Rauennatis Ecclesiæ attentius audiremus, vt ipsi canonicum finem imponeremus. Nos vero eas, vsque ad terminum vtrique parti præfixum, audire distulimus, & tam tibi, quam alteri parti dedimus in mandatis, vt memorato termino, omni seposita occasione, ad nostram præsentiam veniretis. Cum igitur præfixo termino, idem electus per se aut per responsales, qui sufficienter rationem ostenderent, ad nostram venire præsentiam contempsissent, priuilegijs prædecessorum nostrorum, felicis memoriæ, Gelasij Calisti, Honorij, & Innocentij Romanorum Pontificum, & scriptis eorum, & nostris diligenter inspectis, in quibus continebantur præcepta, vt memoratus frater noster, bonæ memoriæ, Arduinus Episcopus Rauennati Archiepiscopo, tamquam metropolitano suo, humiliter obediret, communicato fratrum nostrorum consilio, iudicauimus vt Placentinus electus, & illi qui succedent, a te frater Archiepiscope, & a successoribus tuis, tanquam a suis metropolitanis, consecrationem sine côtradictione suscipiant, & eis de cætero subiectionem, obedientiam, & reuerentiam, tamquam proprio metropolitano, absque molestia, difficultatis exhibeant, salua in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. Si quis autem huius nostræ definitionis paginam, sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertioue commonitus, si non satisfactione condigna emendauerit, clericus Ecclesiastico beneficio, laicus vero Christiana communione priuetur, &c.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Conradus Sabinensis Episcopus

Ego Hubaldus presb. card. tituli sanctorum Ioannis & Pauli.

Ego Gilibertus indignus sacerdos tit. sancti Marci

Ego Guido presb. Card. tit. sanctorum Laurentij, & Damasi.

Ego Iulius presbyter Cardinalis tituli sancti Marcelli.

Ego Guido presb. Card. tit. S. Pastoris.

Ego Octauianus diac. Card. sancti Nicolai in carcere Tulliano.

Ego Gregorius diac. Card. S. Angeli.

Ego Ioannes diaconus Card. sanctæ Mariæ Nouæ.

Ego Hyacinthus diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Datum Pisis per manum Guidonis diac. Card. & Cancell. 4. id. nouemb. ind. 12. incarnationis Dominicæ anno 1149. *Pontificatus vero D. Eugenij Papæ 3. anno quinto.*

Biennio post qui fuit annus 1151. Placentinis in iudicio victis a Rauennatibus, ac pro his contra illos per Eugenium, vt vidimus, sententia lata, Moyses Archiepiscopus Nonis Iulij Ioannem Episcopum designatum consecrauit. Is autem Episcopum fidelem se fore, & obsequentem Ecclesiæ Rauennati eiusque Archiepiscopis, sacris contactis Euangelijs, ad altare reliquiarum in Vrsiano templo iurauit. Adfuere Henricus Cymaclensium, Petrus Ceruiensium, Gregorius Adrianorum, Vbertus Bononiensium, Drudus Foroliuiensium, Oddo Cæsenatium Episcopi. Paucis post diebus has a Pontifice Moyses accepit litteras.

EVGENIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei*.

Venerabili fratri Moysi Rauennati Archiepisco salutem & Apostolicam benedictionem. Quod venerabilis frater noster Io. Placentinus Episcopus pro sedis Apostolicæ obedientia & restitutiona Rauennat. Ecclesiæ immensis periculis sit expositus, fraternitas tua indubitanter agnoscit. Dignum est igitur, vt in augustijs, & vexatio-

vexationibus suis, quas pro Ecclesia sua sustinere dignoscitur, fraternum ei solatium debeas exhibere: ideoque per præsentium tibi scripta mandamus, monemus, & exhortamur in Domino, vt eidem fratri nostro in suis necessitatibus debita benignitate prouideas, & charitatis viscera sibi fraterna aperias, ne tu de nimia duritia reprehendi rationabiliter debeas, & eum ad tuam obedientiam se humiliasse pœniteat.

Dat. Signiæ 5. Kal. augusti.

Administrauit Ioannes hanc Ecclesiam vsque ad annum 1155. monasticæ tranquillitatis cupidus, missione obtenta, intra Columbani claustri sui septa religiose & quiete in senectute bona vitam finiuit die 15. martij. Ibidemque ante fores Ecclesiæ in marmoreo tumulo sepelitur, prope Obertum Marchionem Pallauicinum veterem amicum nulla inscriptione superaddita. De Ioanne nonnulla refert Petrus Maria Campus in vita S. Franchæ Abbatissæ, & Angelus Mariquez Episcopus Pacensis tom. 2. Annal. Ord. Cisterciensis cap. 4. ad an. 1148. nu. 3. & cap. 7. nu. 10. ad an. 1151. de quo etiam frequens mentio in monumentis Columbani cœnobij, vbi vir scientia morumque probitate illustris declaratur; assериturque e Galliæ monasterio Claræuallis a beato Bernardo ad fundandum cœnobium vna cum alijs duodecim monachis vocatus, primus Abbas effectus post Bernardum, plura suæ pietatis posteris monumenta reliquisse.

47 HVGO Romanus Anacleti Secundi Antipapæ nepos, Huguionis filij Petri Leonis, vir nobilitate, litteris, ac prudentiæ laude insignis in locum Ioannis a Placentinæ Ecclesiæ Clericis, qui tunc Romæ versabantur, auctoritate Adriani Quarti Pontificis Episcopus Placentinus electus est anno 1155. vt ex diplomate eiusdem Adriani, è tabulario Placentino desumpto lubet videre, quod est huiusmodi.

ADRIANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs vniuerso clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesia Placentina pro statu suo releuando apud sedem Apostolicam diutius laborasset, & aduersus Episcopum suum super quibusdam deposuisset in audientia nostra querelam. Nos eum de communi fratrum consilio districte ad rationem ponere, & de obiectis diligenter ipsum, ac solicite studuimus conuenire. Ille autem suo labori parcere, & quieti, atque tranquillitati volens intendere, in præsentia nostra Placentinæ abrenunciauit Ecclesiæ. Nos vero participato fratrum consilio dilectis filijs nostris clericis, & laicis ciuitatis vestræ, qui pro eodem negotio, à vobis fuerant destinati, aliquam personam honestam, idoneam, litteratam, & quæ in nullo esset à sacris canonibus respuenda liberam concessimus facultatem in Episcopum eligendi. Qui incerta quod de superna prouidentia maiestatis alto, & secreto consilio eis fuit cælitus inspiratum, charissimum filium nostrum nobilem, discretum, idoneum, honestum, & litteratum clericum, Hugonem videlicet filium Hugutionis filij Petri Leonis vnanimiter conuenerunt, & eum in Placentinum Episcopum elegerunt. Quem licet inuiti, & multa precum instantia fatigati, quia eum necessarium, & vtilissimum sancta Romana Ecclesia volebamus circa nos retinere, vix eis tandem concessimus, & electionem ipsam assentientibus fratribus nostris auctore Domino confirmauimus. Porro eiusdem dilecti filij nostri Hugonis electi vestri, & nobilium parentum suorum, quorum consilio, & auxilio Romana Ecclesia potissimum sustentatur, & ab hostium impugnatione defenditur; precibus, & postulationibus inclinati vobis quoque, & Ecclesiæ vestræ deferre volentes; ipsam Ecclesiam in eundem statum in quo tempore bonæ mem. Arduini Placentini Episcopi fuisse dignoscitur, Apostolica auctoritate reduximus. Nihilominus etiam ad preces eorundem filiorum nostrorum a memoratis ciuibus vestris iureiurando recepto, quod rapinam, pro qua terra vestra fuerat interdicto subiecta Placentini ciues nullatenus commiserunt, & in raptores illos nullam vos iurisdictionem spiritualem, vel temporalem constat habere, vos, & ciuitatem vestram a debito interdicti absoluimus, & omnia diuina officia vobis de cætero concedimus celebrare. Amodo igitur vestra intererit prædictum filium nostrum Hug. Electum vestrum, cui vestrarum cura cõmissa est animarum, ita benigne, & honeste recipere, atque magnifice honorare, ita etiam debitam in omnibus ei reuerentiam & subiectionem impendere, quod & nos de tanta misericordia sola gratia vobis exhibita non debeat pœnitere & ipse deuotionem vestram, & studium in hac parte veraciter valeat commendare.

Datum Romæ apud sanctum Petrum quinto id. ianuarij.

Eodem anno 1155. Adrianus ipse solemniter Hugonem consecrauit Episcopum, eundemque Placentini Episcopatus Prælatis commẽdans cum Apostolica benedictione, ijs litteris ad illos transmisit.

ADRIANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs vniuersis Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Plebanis, Capellanis, & alijs Ecclesiarum Prælatis Placentini Episcopatus salutem, & Apostolicam benedictionem. Tribulationes, & angustias Placentinæ Ecclesiæ misericordiæ oculis intuentes, eius sumus calamitatibus miserti. Et ideo charissimum filium Hugonem virum vtique prudentem, nobilem atque industrium, quem dilecti filij nostri nuncij vestri in Placentinum Episcopum elegerunt, vobis concessimus, & ipsum nostris tamquam beati Petri manibus in Episcopum Placentinæ Ecclesiæ studuimus consecrare. Ad vos itaque eundem fratrem nostrum cum plena gratia sedis Apostolicæ trãsmittentes vniuersitati vestræ duximus attentius commendare, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ad persoluendum debita, quibus commissa sibi Ecclesia nunc temporis dignoscitur aggrauari, ita ei manus vestri auxilij porrigatis, vt & ipse deuotionem vestram atque munificẽtiam sentiens vos semper habere valeat chariores, & nos de vestra deuotione, quam erga eum habere viderimus, possimus merito congaudere. Adhæc nihilominus vobis mandamus, quatenus iam dictum fratrem nostrum propensius honorantes sicut patri, & animarum vestrarum Episcopo debitam ipsi studeatis obedien-

obedientiam ac reuerentiam exhibere, vt & vos videamini quod vestrum est in omni humilitate, atque patientia adimplere, & ipse pro vestra post-sit salute, ac debeat esse solicitus, & illam vobis prouisionis curam impendere, quam spiritualis pater de bonis filijs babere semper in animo consueuit.

Datum Romæ apud S. Petrum quarto nonas martij.

Hic ille Hugo est, Hugutionis Cardinalis sancti Angeli, inde presbyter tituli sancti Clementis, patruus, quem Alexander Tertius in Senonensi concilio (amoto Ymaro) Episcopū Card. Tusculanum creauit anno 1164. simulque eum Placentinæ Tusculanam rexit Ecclesiam ad mortem vsque, vt pluribus monumentis quæ extant in Archiuio sancti Antonini videtur, quorum notas nobis transmisit noster Petrus Maria Campius. Inter cæteras eiusdem Alexandri epistolas, duæ reperiuntur, quibus Hugonis dignitas recensetur, ita ad consules Placentinos: *Referente nobis dilecto filio Hugone subdiacono nostro cognouimus, quod Fulco ciuis vester vicedominatum suum contra conuentionem inter piæ memoriæ Hugonem quondam Placentinum, & Tusculanum Episcopum, & fratres ipsius interpositam præsumpserint inuadere, & homines ad ipsum pertinentes explorare &c.* In alia vero ad Theobaldum Episcopum, ita loquitur: *Tandem prædecessor tuus bonæ record. Hugo, qui fuit postmodum Tusculanus Episcopus, eis præscriptam decimam pro sua voluntate subtraxit &c. Datum Anagniæ 6. id. aprilis.* Romæ decessit an. 1166. in veteri nota: *Iste Hugo venit in Placentiam primo maij 1155. & die Iouis sancto 11. Kal. maij 1166. obijt Romæ.* De familia Perleonia legendum chronicon Morigniacensis monasterij lib. 2. ad annum 1129. quod extat in quatuo tom. histor. Francorum; vbi originem eiusdem longe diuersam inuenies ab ijs quæ circumferuntur a quibusdam ex nostris neotericis.

48 THEOBALDVM deinde Mediolanensem Alexander Tertius delegit anno 1167. cuius temporibus sancta Franca ex Ordine Cisterciensi Abbatissa Placentiæ nata est, è nobili Vitæ Altæ Comitum familia, cuius admirandas virtutes Rothlandus monachus Morimundi diœcesis Mediolanensis eiusdem ordinis, atque hac nostra ætate Petrus Maria Campius enarrarunt. Decessit Theobaldus anno 1192. sepultusque est in cathedrali. Hic sancti Sixti corpus transtulit in Ecclesiā eiusdem nomini consecratam an. 1185. vt hæc sequens memoria prodit.

Hoc est sancti Sixti
corpus quod An. Domini MCLXXXV.
indictione IV. die 6. mensis
Octobris
in maiori Altari conditum est a Theobaldo
Placent. Episcopo
tempore Gandulphi Abbatis
residente Vrbano Papa III. Veronæ,
Imperante Federico.

Eodem anno 1185. die 5. nouemb. sub protectione Episcopali suscepit Guidonem viceco-mitem Placentinum Abbatem sanctæ Mariæ de Columba, & eius cœnobium, ijs verbis. *Quoties a nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congrue impartiri suffragium. Espropter dilecti in Domino filij vestris postulationibus clementer annuimus, & beatæ memoriæ Innocentij Secundi, Lucij Secundi, Eugenij Tertij Anastasij, & Adriani IV. & Alexandri Tertij Pontificum vestigijs inhærentes, ad exemplar quoque felicis memoriæ prædecessorum nostrorum domini Arduini, & domini Hugonis Episcopi præfatum monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub nostra protectione suscipimus, & præsenti scripti priuilegio communimus &c.* Guido successit in Abbatia Membrando Anguissiola Placentino viro doctrina, pietate, ac prudentia non minus quam sanguinis nobilitate illustri, qui cum monachum ageret in eodem cœnobio Columbæ defuncto Hugone Placentino Episcopo, a clero in Episcopum enixe postulatus, maluit intra claustri tranquillitatem manere, quam Episcopali infula decorari; tandem obedientia rogente, Abbas electus, ibidem defunctus est an. 1180. monachis reliquit librum, quem speculum Christianorum inscripsit, tum pietatis, ac doctrinæ nobile monumentum: nec minus sanctimonia, & doctrina fuit illustris Guido successor Theobaldi nostri Episcopi, ob morum similitudinem in pauris charus, cuius intuitu Columbanum cœnobium iuribus ac diuitijs creuit.

Theobaldi temporibus eiusdemque gratia Alexander id quod sequitur priuilegium sancti Sabini cœnobio indulsit.

ALEXANDER EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Sauino Abbati monasterij S. Sauini, quod secus Placentiam situm est eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regulariter substituendis in perpetuum. Officij nostri nos admonet, &c. Espropter &c. vsque permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In ciuitate Placentina Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam sanctæ Victoriæ, & vnum hospitale cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Bartholomæi, Ecclesiam sanctæ Trinitatis, Ecclesiam sancti Ambrosij cum hospitali Ecclesiam sancti Saluatoris, cū quodam hospitali, & suis omnibus pertinētijs Curiam Robiani cum duabus Ecclesijs, decimis, & omnibus ad se pertinentibus. Quicquid etiam intra castrum Arcuatum, & extra possideritis, vobis præsenti scripto firmamus. Castrum Besentioni cum duabus Ecclesijs, & omnibus ad se pertinentibus. In curte Albiani duas Ecclesias cum omnibus pertinentijs. In Ponte-puro Ecclesiam sancti Martini cum suis pertinentijs, curiam Paterne cum duabus Ecclesijs. Curiam de Turre cum vna Ecclesia, & suis pertinentijs. Curiam Conij cum Ecclesia, & alijs, quæ ibi iuste possidetis. In Marcia Iauuensi in valle scilicet Segestina monasterium sanctæ Victoriæ cum tribus capellis. Quicquid insuper in Ecclesijs, decimis rationabilibus discretione in monte Arpitio bonæ recordationis Sigifredus

S Pla-

Placentinus Episcopus vestro monasterio noscitur contulisse. In Vitilano Ecclesiam sancti Georgij, & quæcunque alia ibi habetis: curiam Regiani cum Ecclesia sancti Sauini, & omnibus ad eam pertinentibus, curiam Fabiani, cum Ecclesia sancti Stephani, curiam sanctorum Naboris, & Felicis cum Ecclesia S. Sauini, in Tauernaco Ecclesiam sanctæ Mariæ, in curia Fontanæ Petrosæ Ecclesiam sancti Sauini, & Ecclesiam sancti Gregorij cum alijs omnibus quæ iuste ibi possidetis, in supra riuo Ecclesiam sanctæ Mariȩ cum decimis, hospitale de Tretia cum Ecclesia sancti Nicolai, curiam Moze cum Ecclesia sancti Sauini, & omnibus ad ipsam pertinentibus. Decimas quoque vineæ, & Brolij Episcopi, & alterius vineȩ quȩ est extra portam sancti Antonij, & piscationes quas habetis in Pado a portu portario vsque ad ora riui frigidi, castrum Calenzani cum omnibus quȩ ibidem habetis, capellam S. Sauini de Lechi cum ceteris quæ ibidem habetis. Sane noualium vestrorum quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas præsumat exigere; obeunte vero te nunc eiusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati Benedicti regulam prouiderunt eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus vt eorum deuotioni, & extremȩ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint nisi forte excõmunicati, vel interdicti sint nullus obsistat. Saluo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad hæc præsenti decreto sancimus, vt in nocte Natalis Domini more solito, & in sabbato sancto in introitu missæ, & ad vesperas liceat vobis secundum antiquam consuetudinem campanas pulsare. Prȩsenti quoque decreto prohibemus, ne liceat Episcopo Placentino vobis, vel monasterio, aut Ecclesijs vestris nouas, & indebitas exactiones imponere, vel indebita grauamina irrogare. Prohibemus insuper ne cui liceat infra fines parochiæ vestræ sine assensu diœcesani Episcopi, & vestro Ecclesiam, vel oratorium de nouo construere, saluis priuilegijs, & autenticis scriptis Romanæ Ecclesiæ. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, &c. salua, &c. si quã igitur, &c. Amen.

† *Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

† *Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.*

† *Ego Gualterius Albanensis Episcopus.*

† *Ego Ioannes Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Card. tit. S. Anastasij.*

† *Ego Guillelmus presb. Card. tit. sancti Petri ad Vincula.*

† *Ego Bozo presb. Card. sanctæ Pudentianæ tit. Pastoris.*

† *Ego Petrus presb. Card. tit. sancti Laurentij in Damaso.*

† *Ego Ioannes presb. Card. tit. S. . . . . .*

† *Ego Oddo diac. Card. sancti Nicolai in carcere Tulliano.*

† *Ego Cynthius diac. Card. sancti Adriani.*

† *Ego Manfredus diac. Card. S. Georgij ad velum aureum.*

† *Ego Hugo diac. Card S. Eustachij iuxta templum Agrippæ.*

† *Ego Vitellus diac. Card. sanctorum Sergij, & Bacchi.*

† *Ego Petrus diaconus Card. sanctæ Mariæ in Aquira.*

Datum Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi, & Notarij quinto Kal. aprilis indict. 6 Incarnationis Dominicæ anno 1172. Pontificatus vero domini Alexandri Papæ III. anno 14.

Obijsse vero Theobaldum anno 1192. testatum lego his verbis in veteri nota Antoniniani Archiuij, postquam sedisset in Placentina Ecclesia an. 22. *Theodaldus* (inquit) *primo intrauit Placentiam 7. Kal. iulij 1167. & anno 1192. 8. Kal. iunij decessit.* Ijs adstipulantur quæ refert Locatus ex regesto Placentino: *Anno* (inquit) *1192. Vldrico de castro Arquato, Ruffino Sperone, Rangone de Carris, Opizone de Porta, & Iacobo Malacorrigia consulibus, Kal. iulij consules Placentini instante Episcopi electione chorum maioris Ecclesiæ ingressi contra Archidiaconum. & Præpositum in hæc verba proruperunt: Quoniam ad Episcopalem electionem intenditis quæ iure populi consensu fieri debet; nos vicem populi in hoc obtinentes, omnibus electionibus, & electioni Episcopi potissime interesse debemus, & volumus, & pronunciationem Episcopi nobis scientibus, & affirmantibus fieri volumus, quod si negaueritis Romanam curiam appellamus, & ex parte sedis Apostolicæ, ne vltra procedatis contradicimus.* Nihilominus Archidiaconus, & Prȩpositus cæterique sacrati viri ad electionem procedentes sequentem Ardicium euexerunt ad sedem.

49 ARDICIVS Placentinus canonicus regularis S. Augustini Præpositusque Ecclesiæ sanctorum Apostolorum, Theobaldo successit, cuius electionem ratam habuit Petrus Dianus Placentinus diac. Cardinalis sancti Nicolai in carcere in Insubria Apostolicus Legatus 1192. die 27. mensis iunij. Fato functus est anno 1199. de eo etiam in vita S. Franchæ mentio extat.

50 GRVMERIVS Porta de castro Arquato nobilis Placentinus monachus, & Abbas monasterij Columbæ Ordinis Cisterciensis, Placentinus Episcopus adiectus est an. 1199. a capitulo, & ab Innocentio confirmatus 5. id. iulij eiusdem anni, vt in lib. Epist. decret. pauloque post 8. id. nouemb. Placentinæ Ecclesiæ iurorũ, bonorumq; ab eodẽ Innocentio confirmationem, hoc diploma te recepit, quod extat in Placentino tabulario, cuius tenor talis est.

INNOCENTIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Grumerio Placentino Episcopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ sedis specula diuina disponente clementia constituti fratres nostros Episcopos, & illos præcipue, qui honestate, atque religione pollere noscuntur, debemus ampliori charitatis affectu diligere, & commissas

missos sibi Ecclesias attentius confouere, vt tanto diligentius iniunctum sibi ministerium peragere studeant, quanto se cognouerint apud Romanam Ecclesiam maiorem gratiam inuenisse. Ee propter, venerabilis in Christo frater Episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Placentinam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, prædecessorum nostrorum fel. rec. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quęcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: monasterium sancti Sauini cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Sepulchri cũ cellis & pertinentijs suis, monasterium sancti Benedicti, quod olim vocatum est sancti Marci cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Alexandri cum omnibus pertinentijs suis, monasterium sancti Gregorij cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Syri, quod est puellarum, monasterium de Monte bello cum Ecclesijs & pertinentijs suis, monasterium sanctæ Mariæ de Columba, monasterium sancti Saluatoris de Pulliano cum Abbatum consecrationibus, & clericorum ordinationibus intra ciuitatem Parmensem Ecclesiam sancti Vitalis cum omnibus pertinentijs suis. In Parmensi Episcopatu, plebem quæ vocatur Basilica Iulianæ cum omnibus capellis, & pertinentijs suis, Ecclesiam de Gutoma cum omnibus pertinentijs suis, & Ecclesiam de portu Albere, Plebem de Palatio Apiniani cum omnibus capellis, & pertinentijs suis, & capellam Cremæ ad eandem Plebem pertinentem, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Columba, Ecclesiam sancti Saluatoris de Ponzan. intra ciuitatem Placentinam Ecclesiam S. Antonini cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, Ecclesiem sanctæ Eufemiæ cum capella, & pertinentijs suis, Ecclesiam sanctæ Marię in Garicerti, Ecclesiam sancti Olderici, Ecclesiam sanctæ Brigidæ, Ecclesiam sancti Geruasij, Ecclesiam sancti Protasij, Ecclesiam sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi, quæ vocatur S. Saluat. Ecclesiam sanctæ Agathæ, Ecclesiam sancti Andreæ, Ecclesiam S. Andreæ de Euaniola, Ecclesiam sancti Siluestri, Ecclesiam sancti Laurentij, Ecclesiam sancti Ægidij cum hospitali de misericordia, quod sibi adiacet Ecclesiam de Monte sanctæ Christinæ in Parochia de Verrone, Ecclesiam sancti Cypriani in Plebetu de Bronne, Ecclesiam sancti Germani cum hospitali sibi adiacente in Plebatu de Castegio. Cæteræ quoque per Placentinam Parochiam constitutæ Ecclesiæ cum capellis, & decimis suis, quæ in præsenti ad ius eiusdem Placentinæ Ecclesiæ pertinere noscuntur, sub tua semper, tuorumque successorum Episcopali prouisione permaneant. Præterea ad exemplar super memorati Paschalis & fel. mem. Innocentij, Adriani, & Alexandri Rom. Pont. statuimus, & præsenti decreto sancimus, vt clerici infra ciuitatem seu Parochiam Placentinã ad B. Syri Ecclesiam pertinentes, tibi tuisque successoribus Episcopalis iuris obnoxij habeantur, videlicet, vt e vobis ordinationem suscipiant, vocati ad concilium veniant, & de regimine populi dispositiones vestras custodiant, chrismo, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, siue Basilicarum infra Parochiam Placentinam a te vel tuis catholicis successoribus tempore opportuno recipiant, siquidem gratiam & communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine prauitate volueritis exhibere. Supradictorum quoque prædecessorum nostrorum bonæ mem. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigia imitantes, monasterium beati Pauli de Mezano cum cellis, vel Ecclesijs, quas in Parochia Placentina possidet tibi, tuisque successoribus Episcopali iure subditum perpetuo manere sancimus, & eiusdem monasterij Abbas, quicumque successerit, per vos futuris temporibus benedictionem ordinationis haec ipiat, & tam ipse, quam qui sub eo sunt clerici ad synodum vestram venire non renuent, sicut actenus est obtentum. Eiusdem quoque loci quilibet clerici, vel monachi per vestrum ministerium ad sacros ordines promoueantur, chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum in ipso monasterio, siue in cellis eius, aut Ecclesijs in vestra Parochia constitutis, a vobis suscipiant, siquidem gratiem atque communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine prauitate volueritis exhibere. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. cunctis, &c. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subsc.

Ego Conradus Maguntinus Archiepiscopus, & Sabinus Episcopus subsc.

Ego Octauianus Ostiensis, & Velitrensis Episcopus subscripsi.

Ego Petrus Portuensis, & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Pandulphus Basilicæ 12. Apostolorum presbyter card. subscripsi.

Ego Petrus tit. sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Guido sanctæ Mariæ Transtiberim tit. Callisti presb. card. subscripsi.

Ego Hug. presb. card. sancti Martini tituli Equitij subscripsi.

Ego Ioannes tit. sancti Stephani in Cælio Monte presbyter card. subscripsi.

Ego Soffredus tit. sanctæ Praxedis presb. card. subs

Ego Bernardus sancti Petri ad Vincula presb. card. tit. sanctæ Eudoxiæ subscr.

Ego Gratianus sanctorum Cosmæ, & Damiani diac. card. subsc.

Ego Gherardus sancti Adriani diaconus Card. subscripsi.

Ego Gregorius sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardin. subscripsi.

Ego . . . sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card. subsc.

Ego Gregorius sancti Angeli diac. card. subscr.

Ego Vgo sancti Eustachij diac. card. subscr.

Datum Laterani per manum Rainaldi Archiepiscopi Cancellarij vicem agentis 8. id. nouemb. indict. 2. incarnationis Dominicæ anno 1199. Pontificatus vero D. Innocentij Papæ Tertij anno 2.

Hic factiosos hæreticos Placentinos telo Religionis percussit, strenueque decertans aduersus impietatem, cum non potuisset deuijs facere medicinam, cum clero excessit Placentia, Cremonamque profectus est, cuius prudentiam, ac fortitudinem animi cum Innocentius III. collaudasset post admonitos Placentinos, illos iteratis censuris, dirisque inuoluit, atque Episcopali dignitate priuauit, circumuicinis Episcopis partita diœcesi 1206. die 9. mensis octobris. Cæterum cum deinde opera Grumetij hæretici exacti fuissent Placentia, cum dignitate ipse recuperauit sedem, multisque exantlatis laboribus è vita discessit anno 1210. sepultusque est in cathedrali.

51 S. FVLCO è nobili gente Scottorum Placentinus, Grumerio suffectus est anno 1210. cui Tertius Innocentius non prius asseruit dignitatem, quam res Placentinæ Ecclesiæ composuisset. Haud diuturniori mora Fulco hanc administrault Ecclesiam, siquidem anno 1216. confirmatus fuit Episcopus, deinde 1217. ad Papiensem Episcopatum translatus, vbi & decessit 1229. 7. Kal. nouemb. Quem in numerum sanctorum relatum fidelium pietas veneratur, & colit. Huius meminit præter quamplures alios scriptores, Thomas Dhempsterus in suo Scottichronicon.

52 VICEDOMINVS de Nobilibus de Cassadochijs Placentinus, Præpositus cathedralis S. Fulconi immediate successit 1217. confirmatus ab Honorio Tertio. Qui capitulo Placentino paulo ante litteras scripsit, vt viduatæ Ecclesiæ de idoneo Pastore prouideret 15. Kalend. ianuarijan. 1. in alia eiusdem Pontificis littera memoratur electio enixidam Ioannis Apostolici subdiaconi, ac Guidonis diac. Cardinalis sancti Nicolai in carcere nepotis, qui onus subire renuit, tunc capitulum hunc Vicedominum postulauit. Qui sedit an. 19. decessit anno 1236. sepultusque est in cœnobio Claræuallis de Columba.

53 ÆGIDIVS Monachus cœnobij Claræuallis de Columba Ordinis Cisterciensis ad Placentinam sedem euectus est anno 1236. Septem annos Ecclesiam illam administrault. Feruntur Columbana monumenta, idemque narrat eiusdem cœnobij breue chronicon, Ægidium proprijs oculis Episcopatus sui desolationem vsurpasse, quam Fridericus Secundus Imp. sanctæ Romanæ Ecclesiæ perduellis a Gregorio Nono declaratus, in odium Ecclesiæ inique patrauit, nec pepercit oculis eius templisdolitque Deo sacratis, quin funditus ab ipso per immanissimos Saracenos hæreticosque milites suos destruerentur, vt malitię suę faceret satis. Testis erit deuastati Columbani cœnobij tristis memoria, vbi & monachi ibidem Deo famulantes varijs supplicijs affecti ad vnum necati sunt. Patrati criminis aliquando pœnitens Federicus cœnobium reædificauit, sed non absoluit, quod idem habet chronicon, addidilque Ægidium Episcopum summa pietate Raynerium Canossam Veronensem Columbę Abbatem virũ prænobilem, & sanctimoniæ vitæ præclarum Dei misericordia seruatum post monachorum occisiones, Placentiæ in Episcopio benigne suscepisse, & quem patrẽ olim in sancta conuersatione habuerat, veluti filium tunc veneraretur in propria, eundemque & cõsilio, & proprijs sumptibus, ad nouam cœnobij restaurationem inflammasse, pepulisseque per summam humilitatem Federicum ad pœnitentiam. Porro Gregorius Decimus deinceps nobilis monasterij miseratus incommodis, ei contulit partem omnium redditum, qui in ciuitate ac diœcesi Ferrariensi ad Apostolicam sedem tunc pertinebant quam donationem sequenti diplomate explicuit quod extat in eius Abbatiæ tabulario, vbi & Friderici in eundem indignum facinus memoratur.

GREGORIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & conuentui monasterij de Columba, Ordinis Cisterciensis Placentinę diœcesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam monasterium vestrum in diebus quondam Federici olim Imperatoris Romanorum, & per eius seuam barbariem exterminatum existit, & direptis propter malitiam temporis bonis eius, & alias tanto premitur onere debitorum, quod vix iudicare poterit vt resurgat. Nos ex pietate ac debito pastoralis officij ei super tanta, & tali desolatione non mediocriter cõdolemus, & ad releuationem eius opportunam adhibere operam affectamus. Hinc est quod deuotionis vestræ precibus inclinati, pedagium riuaticum, armaniam, districtum mercati, contum, & redditum, ac omnes prouentus quocunque nomine censeantur, quæ Ecclesia Roma-

Romana in ciuitate, & diœcesi Ferrariensi. percipit, & debet percipere annuatim tam pro tempore præterito, quo ipsi Ecclesiæ census, & alia huiusmodi nonfueruot soluta, & deinceps, & vsque ad nostrum beneplacitum vobis de gratia concedimus speciali. Nulli ergo hominum &c.

Datum apud Vrbemueterem 3. id. martij Pontif. anno primo.

Fuit Ægidius Episcopus innocentissimæ, ac optimæ vitæ, fuitq; vir eximie doctus, qui è viuis exemptus est 1243. Sepultus in Ecclesia Abbatiæ de Quattasiola sui ordinis Cisterciensis ad Pontem Trebiæ prope maius altare. Huius meminit Petrus Maria Campius io vita S. Fraochæ. Ægigio vero defuncto, Iacobus Prior Ordinis Prędicatorum ab aliquibus baud canonice in Episcopũ Placentinum electus est, seque in ea Ecclesia intrusit, ac pro Episcopo se gessit; cumque ad aures Innocentij Quarti peruenisset, Abbati sancti Sepulchri, & Priori sancti Sauioi Placentio. dedit litteris in mandatis, vt per Ecclesiasticas censuras iotruium remouerent, alterumque curarent a capitulo canonice eligendum Episcopum: capitulũ reiecto intruso Nicolaum Episcopum Vigintimilien. sibi elegit, ac postulauit io Pastorẽm, quam electionem cum ille in manibus Papæ libere cessisset, Innocentius de plenitudine potestatis Albertum subdiacoonum, & capellanum suum in Placeotioum Episcopum consecrauit. De intrusione Iacobi deque ijs, quæ Placentiæ acta sunt extat inter alias eiusdem Pontificis epistola Præposito, & capitulo Placentinæ Ecclesiæ 2. idus martij Pontific. 2. Reg. Vat. Epist. 544. fol. 90. & alia Abbati sancti Sepulchri fol. 59. cuius tenor talis est.

INNOCENTIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei &c.*

Abbati sancti Sepulchri, & Priori sancti Sauini Placentin. Si non excessum excedentibus pœna debita castigaret, & ex æquo pœna culpæ debita responderet, insoleotiores fierent insolentes; & se ad alias exempli pernicies prorogarẽt, cum pœnæ formidioe mali peccare timeaot, & iuris vigor idcirco fit in medio coostitutus, ne quisquam sibi expetat vltionem. Cum enim nuper quibusdam referentibus intellecto, quod starer Iacobus Prior fratrum ordinis Prædicatorum Placentiæ, qui pro electo Ecclesiæ Placentinæ se gerit, non intrasse per ostium diceretur, vobis, & dilecto filio Abbati de Segeto Cisterciensis ordinis nostris dedimus literis in mandatis, vt inquisita super articulis quos vobis sub bulla nostra misimus interclusos, diligentius veritate, quod inueniretis nobis fideliter rescribentes, præfigeretis eidem Priori terminum peremptorium competentem, quo per se, vel procuratorem idoneum nostro se conspectui pręsentaret, & vos ipso Abbate excusato legitime dicto Priori Placentin. lectis sibi litteris nostris ad deliberandum super his competentem terminum dedisseris. Conradus de concilio Placentinoo potestas fauorem quem ipsi Priori occulte præstitisse dicitur, oequiens vlterius occultare nuntium, qui vobis prædictas literas præsentarat, fraudulenter ad se non sine ipsius prioris, vt fertur, cõniuentia euocauit, & iniectis in ipsum illico manibus temere violentis, eum prostratum sub pedibus, duris baculis, & crebris ictibus flagellauit, ac diris verberibus afflixit eundem, minisque ac terroribus, & iniurijs lacessiuit, vt illum proderet qui contra prælatum priorem impetrauerat ipsas litteras, vel ad cuius instantiam fuerant impetratę. Cumque per hoc non posset assequi quod volebat, pedibus ac manibus eiusdem nuntij post tergum ligatis ipsum velut latronem ad trabem traxit tribus vicibus, ac demersit cum interpolatione semiuiuum graui pondere, quod imponi fecerat de humeris noo amoto, ita quod nerui, & iuncturę ossuum dissolui, & auelli a se inuicem videbantur, vt sic saltem afflictus supplicijs, & affectus iniurijs eum, qui nostras impetrauerat litteras, publicaret, eoque acrius, & crudelius torquebatur, quo frequentius nomen sedis Apostolicæ inuocabat, nec sic afflictum eum dimittere voluit, nisi prius datis pigooribus, & fideiussoris cautione pro magna pecuniæ quantitate, cui sub debito iuramenti quod extorserat, ab eo præcepit, quod de cætero non veniret ad sedem Apostolicam, & tempore sui regiminis de domo propria non exiret, & vt iniquitatem quam conceperat sub quadam æquitatis specie palliaret, & negotio vobis commisso copiã probationis subtraheret, fecit publice proclamari quod in grauibus tormẽtis, & quæstionibus poneretur si quis contra dictum priorem, qui pro electo Placentino se gerit, falsum testimonium perhiberet, interpretatione huius falsitatis suo iudicio reseruata, propter quod vix inuenitur aliquis qui velit, vel audeat super ijs iurati testimonium perhibere. Ne igitur tantę temeritatis audaciam dissimulationi relinquere, ac nostram, & Rom. Eccl. iniuriam tam atrocem dare neglıgẽtia videamus, non tamquam vltores iniuriarũ nostrarum, sed honoris ipsius Ecclesiæ zelatores, præsertim cum alias idem potestas alia quædam enormia cõmiserit contra Deum, officiales suos cum tubis, & satellibus ad domum pręposιti transmittendo, ipsaque, ac quorundam clericorum domibus fractis, & bonis eorum exinde nequiter asportatis, constitutiones, & statuta edendo contra Ecclesiasticam libertatem discretioni vestræ in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus inquisita super ijs diligentius veritate, si rem inueneritis ita esse, denuntiantes eundem nuntium ad obseruationem huiusmodi iuramenti præstiti non teneri, eundem C. de concilio, & consilium Placentinum nisi ad commonitionem vestram præmissa statuta penitus de capitularibus suis radant, & prædictis nuntio, præposito, & clero congrue fuerit satisfactum, excõmunicationis vinculo innodetis, ac faciatis excõmunicationis sententiam vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari, & vt a regimine, in quo fuerat versatus male repulsus, publicaque repulsa confusus minus inueniat suæ malitiæ successorem, volumus & mandamus, vt ipsum C. propter excessus huiusmodi detestabiles, & enormes vbicumque fuerit, excõmunicatum nunciari faciatis, ac excõmunicatum, & iocli-

ineligibilem ad omne regiminen ; & honorem publice nuntietis. Si qua vero ciuitas, siue locus præfatum C. de concilio in potestatem, vel quod libet aliud officium assumendum duxerit, vel assumptum etiam retinendum, ipso facto Ecclesiastico subiaceat interdicto, & vt ignorantiam prætendere nullus possit, faciatis hoc per Lombardiam quamprimum poteritis publicari. Ne igitur inquisitionis negotium impediri, vel retardari contingat in grauem ipsius Ecclesiæ læsionem, in eo qualiber difficultate cessante infra duorum mensium spatium post receptionem præsentium, iuxta formam vobis traditam procedentes inquiratis, maximè quod sicut dicitur Ecclesia Placentina Dilec. fil. G. subdiac. nostræ Apostolicæ sedis legati ea occasione dumtaxat, quod canonici ad electionem processerant absque sua licentia speciali, ad quam de iure poterant processisse post appellationem ad sedem Apostolicam interiectam in ipsos excõmunicationis sententiam promulgauit, faciens eos per Ecclesias Placentinas excommunicatos publice nunciari, comminando eisdem, quod aliquos perpetuo, aliquos ad tempus priuaret, qui timore præteriti sic ligati præsertim cum dictus C. paratus esset exequi quod legatus ipse mandabat eidem contulerunt sibi prouidendi eidem Ecclesiæ potestatem, ac super omnibus alijs, quæ videritis inquirenda. Cæterum enim dictus Prior dicatur a clero magnam exegisse quantitatem pecuniæ dandam eidem C. vltra salarium sibi debitũ, vt eum sibi fauorabilem exhiberet, ac vsque ad quingentas libras Placentin. postquam vobis fuerint nostræ litteræ præsentatæ, Placentinam Ecclesiã obligasse, & formidetur, quod in maiori debeat obligare nimisque in facto prædicti nuntij fuerit negligens, vel remissus, vel potius malitiæ non immunis, cum excessus tam grauis non notorius neq uiuerit extitisse contra ipsum iuxta officij sui debitum censuram Ecclesiasticam exercendo administrationem ipsius Ecclesiæ duobus fide dignis de capitulo committatis, a quibus sciatis sibi pro se, & & quatuor personis de bonis eiusdem Ecclesiæ sumptus necessarios vsque ad finem negotij ministrari contradictione &c. Testis autem super illis articulis, quæ crimina non contingunt, si se gratia &c. Quod si non ambo &c. alter vestrum &c.

Datum Laterani 11. Kal. ianuarij an. primo.

54 B. ALBERTVS de Pandanijs Brixiensis præfuit eidem Ecclesiæ anno 1243. 2. idus martij ab Innocentio IV. ad eam dignitatem vocatus: eodem quippe anno quo Placentinis potestatem fecit publicam Academiam instituendi, Episcopo vero conferendi doctoralem coronam. En diploma.

INNOCENTIVS EPISCOPVS servus servorum Dei.

Venerabili fratri Episcopo, & dilectis filijs clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia profectum terra vestra in visceribus amplectimur charitatis, vellemus libẽter, quod ibi scyphus reperiretur argenteus, idest studium litterarum, in quo Ioseph subtiliter nouit ingenua auguria explicare, quique ibi argentum eloquentiæ venarum suarum obtineat principia. & locus esset in quo aurum sapientiæ conflaret. Credimus enim, & pro firmo tenemus, quod ex hoc ipsi ciuitati Placentiæ non modicum honoris accederet, & sibi possent exinde spiritualiter & temporaliter grata commoda prouenire, propter quod non tam consideratione tui frater Alberte nobis super hoc instanter supplicantis, quam etiam ob ipsius ciuitatis augmentum generale ibi fieri studium cupientes, vt ipsam ciuitatem Placentiæ ad hauriendum aquas cum gaudio hominum copiosa confluat multitudo, & ibi turris David cum suis propugnaculis construatur, ex qua non solum dependeat mille clypei, sed etiam omnium fortium armatura, omnibus doctoribus, & scholaribus in quacumque facultate in prædicta ciuitate studentibus, quod eisdem privilegijs, indulgentijs, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus Parisijs, seu Bononiæ, vel alijs studijs generalibus studentes lætantur auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum Lugduni 8. id. feb. Pontificatus nostri anno quinto.

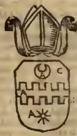
Albertus vero hic sapientia, doctrinaque valuit quamplurimum, scripsitque contra Fridericum Secundum Imperatorem, Ecclesiæ hostem: Ecclesiam sibi creditam administrauit vsque ad annum 1261. deinde ad Ferrariensem translatus est, de quo ibi.

55 PHILIPPVS Fulgosus Placentinus, in eadem sede floruit anno 1261. Quam ille Ecclesiam diuturniori mora administrauit, decessitque Mediolani circa annum 1294. sepultusque est in Ecclesia sancti Eustorgij. Post cuius excessum Placentini capituli sacer senatus cum ad nouũ Præsulis electionẽ accessisset, abijt in partes, quarum vna saniorque ad tantum fastigium sublegit nobilem virum Rogerium Cozzam S. Antonini Præpositum, alia M. Gregorium Bessam eiusdem Ecclesiæ canonicum postulauit, Rogerius volens tanto oneri libere se abdicauit, laudatus a Pontifice Bonifacio, idemque ad schisma euitandũ volens, nolensque Gregorius, ex Pontificis sententia præstitit, qui vt in Vatic. Regesto habetur, Albericum vicecomitem, antiquæ probitatis virum Placentinum pronunciauit Episcopum, a Rogerio non semel commendatum: Rogerius vero cum esset è nobili vetustaque Cottia gente prognatus, quæ ab Ezelini tyrannide è Vicentię patria pulsa Veronę alijsque finitimis Insubriæ Venetisque ciuitatibus pedem fixerat, auorum claritudine excitatus, Episcopale munus vltra ei oblatum lubens dimisit, ne aliquando apud posteros ambitiosi animi tulisset notam, memor sibi, memor maiorum, Cottijq; fortissimi militis, qui sub Gotifredo Hierosolymitanorum Rege, maluit potius pro Christi nomine fortiter dimicando vitam traducere, quã vanis fugacibusque honoribus ab eodem extolli. At de Cottia gente apud Veronenses clarissima legendus Franciscus Pola inscriptionum libro, quem nuper publici iuris fecit doctissimus Aloysius Nouarinus, de qua etiam alij, nosque alibi sermonem instituemus, dum Bartholomæi Cottij Veronensis laudes concinnabimus, qui Rogerij æmulatus virtutes

rutet, Mediolanensem Archiepiscopatum, sibi a Nicolao Quinto oblatum viriliter respuit; vt inde discant mortales, qua virtute, qua sanctimonia viri religiosi falaces mundi honores tamquam fumum ad alios lubenter transmiserint.

56 ALBERTVS, quem alij Albericum appellant, Vicecomes Placentinus Gregorij X. propior affinis, nobilis quidem genere, sed nobilior virtute successit Philippo: ad hanc sedem euectus à Bonifacio Octauo anno 1295. 16. Kalen. maij. Præfuit laudabiliter annis fere sex translatusque deinde est ad Ecclesiam Firmaniam anno 1301. de cuius electione extat Epistola in Reg. Vatic. num. 402. fol. 93. an. 1. eiusdem Bonifacij; de quo infra in Episcopis Firmanis.

57 RAYNERIVS, siue Raycerius Vrbeuetanus, auunculus Theodorici Episcopi Cardinalis Prænestini, monachus trium Fontium Romæ ex ordine Cisterciensi, vir doctrina clarissimus, subque Bonifacio Octauo Pontifice in expediendis grauissimis negotijs dexteritate mirabili, ab eodem Pontifice adlectus fuit Placentinus Episcopus anno 1301. cumque iam inauguratus ad sibi creditam Ecclesiam profectionem adornaret, lento, sed pertinaci morbo tentatus, eodem anno è viuis excessit; sepultusque est in Ecclesia Trium Fontium. De morte Raynerij, ad Theodoricum Cardinalem Bonifacius sequentem scripsit Epistolam, vt mœrori, & indemnitati consuleret.

Bonifacius Episcopus &c. Theodorico Episcopo ciuitatis Papalis &c.

Exposuisti nobis, quod bo. mem. Raynerius Episcopus Placentinus auunculus tuus olim dum viueret, tam circa expedienda negotia promotionis suæ per nos facta de ipso ad Ecclesiam Placentinam, quam alias pro suis, & familiæ suæ necessarijs, diuersis, & magnis oneribus expensarum se subiecit, & demum eodem Episcopo apud sedem Apostolicam decedente, tu tam ratione funeris, & exequiarum ipsius, quam alijs diuersis causis, & modis, subijsti diuersa, & grauia onera expensarum. Quare nobis humiliter supplicasti, vt pro salute animæ defuncti, & conseruatione indemnitatis tuæ prouidere tibi super ijs de be. Ap. dignaremur. Nos itaque tum animæ præfati defuncti, quam tibi super ijs paterno compatientes affectu F. T. percipiendi libere per te vel alium, seu alios auctoritate nostra de fructibus, redditibus, & prouentibus Episcopatus Placentini vsque ad valorem mille, & quingentorum florenorum auri, & in exoneratione expensarum huius, prout tuæ discretioni videbitur conuertendi plenam, & liberam concedimus auctoritate prædicta facultatem &c.

Datum Anagni 4. Kal. iulij anno 7.

58 VBERTVS de Auocatis Placentinus ciuis, & canonicus, electus anno 1302. 5. Kal. iunij. Episcopatui cessit eodem anno.

59 VGO de Pilosis Placentinus, prior sanctæ Victoriæ, Ord. sancti Benedicti a Bonifacio Octauo ad eandem sedem promotus est 1302. 3. non. maij ex Reg. Vatic. Epist. 105. fol. 195. ann. 8. Hic castrum Varisij cum castro S. Imentij commutauit cum Ioanne Scoto, moritur Aueniond ibique sepelitur anno 1317.

60 FREDERICVS de Madijs Episcopus Brixiensis, huc translatus an. 1317. 6. Kal. aug. ex Regesto Vaticano, qui Aucnioni decessit anno 1323.

61 BERNARDVS ex nobilibus de Cario a Ioanne XXII. ad eandem dignitatem assumptus est anno 1323. id. aprilis ex Reg. Vat. & die 10. mensis iunij Cameræ Apostolicæ se solitum subsidium soluturum promittit. Decessit 1330. sepultusque est in Ecclesia maiori prope portam orientalem iuxta aram diuæ Annæ. Narrat Locatus Placentinam Ecclesiam ex ingruentibus bellis vacuam fuisse per annos omnino octo.

62 ROGERIVS Caccia Placentinus, patriæ summum sacerdotium assecutus est anno 1338. a capitulo electus, confirmatus a Benedicto XII. 7. idus decemb. vt prodit Reg. Vatic. Epist. 68. an. 4. p. 2. Decessit 1354. sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio.

M. CCC. LIIII. DIE VIII. FEB.
S. DOMINI ROGERII
EPISC. PLAC.
DE DOMO CACCIORVM.

63 NICOLAVS eandem dignitatem est assecutus anno 1355. Reperi eum in lib. Prouisionum Prælatorum solitum subsidium sacro collegio persoluisse 1356. die 4. mens. augusti obijt anno 1364.

Fr.

64 Fr. IOANNES Ord. Prædicatorum eligitur defuncto Nicolao ab Vrbano Quinto anno 1364. 8. id. iunij, ex Reg. Vatic. anno 1365. D. Francisci Ecclesiam consecrauit.

65 PETRVS de Cochonate è Monteferrato electus Episcopus Placentinus 1369 Protulit ætatem vsque ad annum 1372. sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio, iuxta altare diuæ Luciæ, quod ære proprio erexit, & dotauit.

S. R. IN CHRISTO P.
AC D.D.
PETRI DE COCHONATE
MONTIS FERRATI
DEI GRATIA EPISCOPI PLAC.
ET COMITIS
QVI OBIIT AN. DOMINI
M. CCC. LXXII.
DIE IOVIS XIII. MENSIS
MAII.

Post Petri autem excessum, narrat Locatus in Ecclesia Placentina interregnum fuisse quatuor annorum. Cum enim clerus abijsset in partes,& altera Vbertum Zagium Placentinum Abbatem sancti Ioannis Baptistæ Rauennatis euexisset ad sedem, altera Francisco Castiloneo, domus Dei Priori, detulisset honorem, feruente lite quatuor annorum tempus elapsum est, arbitror autem, quicquid dicat Locatus, haud multo post electioné, Vbertum dignitatem fuisse assecutum,reperio enim illum citatum in libro Prouisionum Prælatorum supra memorato.

66 CORRADVS de Georgijs Papiensis, Abbas sancti Bartholomæi ex Ordine sancti Benedicti, declaratus est Episcopus Placentinus à Gregorio II. anno 1376. Decessit anno 1379. ex lib. Solutionum, & Prouisionum Prælatorum.

67 VBERTVS Zagius Placentinus, Abbas sancti Ioannis Baptistæ de Rauenna, post mortem Petri, adlectus Episcopus est anno 1379. defuncto Corrado peruenit ad sedem, breuisque Pontifex fuit.

68 ANDREAS post Vbertum huius Ecclesiæ Præsul fuit anno 1380. vt habet citatus lib. oblig.

69 Fr. GVILLELMVS Centuaris Cremonensis, ex Ordine Minorum insignis Theologus Episcopus Placentinus electus, Andreæ successit. Qui postquam hanc Ecclesiam tres annos administrasset, ad Papiensem Ecclesiam translatus est anno 1386. ex lib. Prouisionum Prælatorum.

70 PETRVS Filiargus ex Ordine Minorum cognomento Cretensis, Ioanni Galeazzio duci Mediolanensium in paucis charus, cuius fauore Placentinum obtinuit Episcopatum anno 1386. præfuitque ei Ecclesiæ vsque ad annum 1388. translatusque deinde est ad Vicentinum,inde ad Nouariensem, post ad Mediolanensem, deinde Cardinalis, demum Pontifex, sub nomine Alexandri Quinti vniuersalem Ecclesiam gubernauit. Variant autem scriptorum sententiæ de patria Filargi: alij enim volunt fuisse oriundum ex Insula Candiæ: Carolus autem Basilica Petri in Historia Nouariensi, Episcopus illus ciuitatis, vult illum natum fuisse in oppido Cursinallo Nouariensis ditionis. Tradunt alij Papiensem fuisse,sed natum in Candia,oppido Papiensis territorij,è gente Filarga,eius vrbis ciuilitate ornata;quæ Cursinallum oppidum Nouariensis ditionis fiduciaris potestate obtineret. Quod si verum esset, opinio Basilicæ Petri cum hac posset facillime conciliari. Arbitror autem standum opinioni docti Vvadinghi in Annalib. Minor. tametsi ipse in meis ad Ciacconem Addictionibus aliquando Carolo Basilicæ Petri subscripserim. Illud tandem constat, Filargo quam maximo decori esse,vt plerique fere certando illum desiderent conciuem habere,quamquam ipse ex obscuro loco ac tenuioribus parentibus ortum habuisse possit videri, solaque virtute ad tantum Ecclesiæ fastigium peruenisse.

71 PETRVS Maynerius mediolanensis, Galeazzij ducis Mediolani Medicus, Placentinus Antistes adlectus est anno 1388. Sub quo Academia, & omnium bonarum artium studium Ioannis Galeazzij Vicecomitis Mediolani ducis priuilegio Placentiæ tertio restauratur, in qua quidem vniuersitate principatum tenuit Bartholus Perusinus. Petrus vero Placentinam Ecclesiam gubernauit summa cum laude annis sexdecim. Mediolani decessit, sepultusque est apud sanctam Mariam Eremitarum sancti Augustini.

72 BRANDA Castiloneus Mediolanensis, filius

filius Maffei, natus anno 1350. celebris iurisconsultus, inque Papiensi Academia Professor publicus, Bonifacio IX. Pontifici a Sacrificijs, sacræ Romanæ Rotæ auditor, ab eodem Pontifice Placentiæ Episcopus adlectus est an. 1404. 3. non. augusti. Nuntiusque in Germaniam directus, vt Ecclesiastico fœderi studeret, Innocentio Septimo, Gregorioque Duodecimo Pontificibus charus fuit. Sed cum Branda Gregorium Duodecimum animaduertisset non stare iuramento, quod in sua electione sanctè præstiterat de procuranda publica concordia, abolendoque schismate, violatæ fidei cœpit refragari Pontifici. Quamobrem ab ipso Placen. Episcopatus honore spoliatus est an. 1408. excepitque successorem Bartholomæum Cacciam Mediolanensem ex Prædicatorio ordine, inculpatæ alioquin vitæ hominem. Cæterum Branda ad Concilium Pisanum profectus est, cuius Patres, ob singularem illum doctrinam maximo habuerunt in honore; eumque eundem Gregorium cum Benedicto XII. Antipapa deturbassent de sede, a Ioanne XXIII. qui Alexandro Quinto successerat, creatus est presbyter Cardinalis ad titulum S. Clementis, vulgoque cognomen Placentini Cardinalis, tametsi Episcopatum illum post purpuram resignauerit. Concilio Constantiensi interfuit, vbi Martinus Quintus Columna supremam ascendit ad sedem an. 1426. sub quo bis in Bohemia contra Hussitas functus est legatione, adeo egregiè, vt a Sigismundo Imperat. magnam collegerit gratiam. Sub eodem autem Martino, Cardinalis Episcopus Portuensis euasit, eundemq; Eugenius Quartus ad Philippum Mariam Mediolani ducem legauit, vt inter vtrumque, sicut feliciter euenit, fœdera pacis percutiendum curaret. Duo collegia munificenter construxit, alterum Castilioni, Papiæ alterum. Nonaginta tribus pulsatus annis Castilioni decessit, an. 1445. die 5. m. februarij, ibidemque sepultus fuit in Ecclesia à suis maioribus ædificata, in pulcherrimo marmoreo sepulchro, vbi hæc quæ sequuntur incisa carmina leguntur.

Quisquis ades, subsiste gradum, paulumq; sepulchro
Flecte aciem ex saxo scriptum, perlege carmen,
Optima pars quondam clero, qui sanguine felix
Enitui, & mira vixit pietate verendus,
Marmoreo hoc condor tumulo, nec flebile lethum,
Est mihi perpetuo manet inclyta forma decore.
Fataque præclarit nunquam non ntia rebus,
Mille ego per casus, per mille pericula victor,
Fortunam euici, quin me virtutis amore,
Flagrantem, & sparsas sperantem pectore leges
Euexi summa ad fastigia floruit Hunnus.
Præsule me, me Pontifice Placentia vidit,
Donec Vespriniis comes), & maiora secutus
Tempora purpureo cinxi redimita Galero,
Struxi acies, ditaui aras, delubra locaui
Immensi redimita auro, maiora parabam
Ni me inter cursus, atque hæc molimina rerum,
Omnipotens genitor terreni è carcere sæcli
Transtulisset, celsoque poli regione locasset.

Sub sepulchro.

Vtinam viueres, vtinam viueres.

A tergo sepulchri.

Si de morte queri fas est, Cælique supremis
Viribus vmana voluunt quæ tempora vitæ,
Heu quantum mors ausa nefas, quæ te inuidia nobis
Abstulit, & tanto priuauit lumine terras
Optatis inimica bonis, quid vita priorum,
Quid bona fata iuuant, mitisque, affectus, & ingens
Religionis amor? mille discrimine fobat
Impia, & humanos abrumpit parca triumphos,
Tu requies, tu dulce decus, culmenque bonorum,
Magne pater tu diuini lux vnica cultus
Nam quantum æternæ fidei, & cælestibus aris
Præfueris, testes conuersi ad sacra Sabat . . .
Amœnasque vrbes, & latis Gracia campis
Flete patrem mœsti proceres, fleat Italia tellus
Communi priuata bono, tuque alma Quiritum
Roma dulce (quamquam summo pater optime cælo
Præfueris, mœstumque polo nunc despicis orbem
Nobis folliciti gemitus, curæque relictæ)
Quis te iam fortuna ferox crudelibus ausis
Abstulit & Cæli radiantibus intulit Astris.

Memini me dixisse in meis ad Ciacconem Additionibus ex deuia narratione Locati, hunc Brandam Episcopum Placentinum fuisse declaratum a Gregorio Duodecimo nondum enim consulueram librum Prouisionum Prelatorum, qui manifeste prodit Bonifacium Nonum illum creasse Episcopum, quin vt supra narrauimus exitiosam insectationem a XII. Gregorio Branda indigne pertulit, quod Cardinalibus postulantibus concibum strenuè adhæsisset. Cæterum aduerte lector, in collegio Castiloneo Papiæ ab eodem fundato, sequentem inscriptionem legi, vbi perperam legitur Episcopus Cardinalis Sabinensis, cum legendum sit Portuensis. Nunquam enim Portuensem titulum a Martino V. obtentum 1426. cum Sabinensi mutauit, vt diximus in primo tomo.

M. CCCC. XLIII. die iij. febr.
Reuerendissimus in Christo Pater
D. D.
Branda de Castiliono
Episcopus Sabinensis Cardinalis
Placentinus
vulgariter nuncupatus
huius venerabilis Collegij fundator
diem suum clausit extremum
cuius corpus in castro de Castiliono
requiescit.

73 Fr. ALEXIVS de Siregnio Mediolanensis ex Ord. Minorum paulo ante Episcopus Bobiensis, mox Vapincensis in Gallia an. 1409. ad hanc Ecclesiam Placentinam translatus est à Ioanne XXIII. anno 1411. die 6. mensis septembris per resignationem Brandæ Card. Cremonæ decessit 1448. prima die ineuntis ianuarij, relatusque Placentiam, sepultus est in cathedrali. Basiliensi concilio interfuit cum existimatione singularis doctrinæ, vt refert Paulus Morigia in lib. de Nobilitate Mediolanensi. Vvadingus aliquot

T erro-

vexationibus suis, quas pro Ecclesia sua sustinere dignoscitur, fraternum ei solatium debeas exhibere: ideoque per præsentium tibi scripta mandamus, monemus, & exhortamur in Domino, vt eidem fratri nostro in suis necessitatibus debita benignitate prouideas, & charitatis viscera sibi fraterna aperias, ne tu de nimia duritia reprehendi rationabiliter debeas, & eum ad tuam obedientiam te humiliasse pœniteat.

Dat. Signiæ 5. Kal. augusti.

Administrauit Ioannes hanc Ecclesiam vsque ad annum 1155. monasticæ tranquillitatis cupidus, missione obtenta, intra Columbani claustri sui septa religiose & quiete in senectute bona vitam finiuit die 15. martij. Ibidemque ante fores Ecclesiæ in marmoreo tumulo sepelitur, prope Obertum Marchionem Pallauicinum veterem amicum nulla inscriptione superaddita. De Ioanne nonnulla refert Petrus Maria Campus in vita S. Franchæ Abbatissæ, & Angelus Mariquez Episcopus Pacensis tom. 2. Annal. Ord. Cisterciensis cap. 4. ad an. 1148. nu. 3. & cap. 7. nu. 10. ad an. 1151. de quo etiam frequens mentio in monumentis Columbani cœnobij, vbi vir scientia morumque probitate illustris declaratur; asseriturque e Galliæ monasterio Claræuallis a beato Bernardo ad fundandum cœnobium vna cum alijs duodecim monachis vocatus, primus Abbas effectus post Bernardum, plura suę pietatis posteris monumenta reliquisse.

47 HVGO Romanus Anacleti Secundi Antipapæ nepos, Hugutionis filij Petri Leonis, vir nobilitate, litteris, ac prudentię laude insignis in locum Ioannis a Placentinæ Ecclesiæ Clericis, qui tunc Romæ versabantur, auctoritate Adriani Quarti Pontificis Episcopus Placentinus electus est anno 1155. vt ea diplomate eiusdem Adriani, e tabulario Placentino desumpto lubet videre, quod est huiusmodi.

ADRIANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs vniuerso clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesia Placentina pro statu suo releuando apud sedem Apostolicam diutius laborasset, & aduersus Episcopum suum super quibusdam deposuisset in audientia nostra querelam. Nos eum de communi fratrum consilio districte ad rationem ponere, & de obiectis diligenter ipsum, ac solicite studuimus conuenire. Ille autem suo labori parcere, & quieti, atque tranquillitati volens intendere, in præsentia nostra Placentinæ abrenunciauit Ecclesiæ. Nos vero participato fratrum consilio dilectis filijs nostris clericis, & laicis ciuitatis vestræ, qui pro eodem negotio, a vobis fuerant destinati, aliquam personam honestam, idoneam, litteratam, & quæ in nullo esset a sacris canonibus respuenda liberam concessimus facultatem in Episcopum eligendi. Qui in ea quod de superna prouidentia maiestatis alto, & secreto consilio eis fuit cælitus inspiratum, charissimum filium nostrum nobilem, discretum, idoneum, honestum, & litteratum clericum, Hugonem videlicet filium Hugutionis filij Petri Leonis vnanimiter conuenerunt, & eum in Placentinum Episcopum elegerunt. Quem licet inuiti, & multa precum instantia fatigati, quia eum necessarium, & vtilissimum sancta Romana Ecclesia volebamus circa nos retinere, vix eis tandem concessimus, & electionem ipsam assentientibus fratribus nostris auctore Domino confirmauimus. Porro eiusdem dilecti filij nostri Hugonis electi vestri, & nobilium parentum suorum, quorum consilio, & auxilio Romana ecclesia potissimum sustentatur, & ab hostium impugnatione defenditur; precibus, & postulationibus inclinati vobis quoque, & Ecclesia vestra deferre volentes; ipsam Ecclesiam in eundem statum in quo tempore bonæ mem. Arduini Placentini Episcopi fuisse dignoscitur, Apostolica auctoritate reduximus. Nihilominus etiam ad preces eorundem filiorum nostrorum a memoratis ciuibus vestris iureiurando recepto, quod rapinam, pro qua terra vestra fuerat interdicto subiecta Placentini ciues nullatenus commiserunt, & in raptores illos nullam vos iurisdictionem spiritualem, vel temporalem constat habere, vos, & ciuitatem vestram a debito interdicti absoluimus, & omnia diuina officia vobis de cætero concedimus celebrare. Amodo igitur vestra intererit prædictum filium nostrum Hug. Electum vestrum, cui vestrarum cura comissa est animarum, ita benigne, & honeste recipere, atque magnifice honorare, ita etiam debitam in omnibus ei reuerentiam & subiectionem impendere, quod & nos de tanta misericordia sola gratia vobis exhibita non debeat pœnitere & ipse deuotionem vestram, & studium in hac parte veraciter valeat commendare.

Datum Romæ apud sanctum Petrum quinto id. ianuarij.

Eodem anno 1155. Adrianus ipse solemniter Hugonem consecrauit Episcopum, eundemque Placentini Episcopatus Prælatis commẽdans cum Apostolica benedictione, ijs litteris ad illos transmisit.

ADRIANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs vniuersis Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Plebanis, Capellanis, & alijs Ecclesiarum Prælatis Placentini Episcopatus salutem, & Apostolicam benedictionem. Tribulationes, & angustias Placentinæ Ecclesiæ misericordiæ oculis intuentes, eius summis calamitatibus miserti. Ecideo charissimum filium Hugonem virum vtique prudentem, nobilem atque industrium, quem dilecti filij nostri nuncij vestri in Placentinum Episcopum elegerunt, vobis concessimus, & ipsum nostris tamquam beati Petri manibus in Episcopum Placentinæ Ecclesiæ studuimus consecrare. Ad vos itaque eundem fratrem nostrum cum plena gratia sedis Apostolicæ trãsmittentes vniuersitati vestrę duximus attentius commendare, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ad persoluendum debita, quibus commissa sibi Ecclesia nunc temporis dignoscitur aggrauari, ita ei manu vestri auxilij porrigatis, vt & ipse deuotionem vestram atque munificẽtiam sentiens vos semper habere valeat chariores, & nos de vestra deuotione, quam erga eum habere viderimus, possimus merito congaudere. Adhæc nihilominus vobis mandamus, quatenus iam dictum fratrem nostrum propẽsius honorantes sicut patri, & animarum vestrarum Episcopo debitam ipsi studeatis

obedien-

obedientiam ac reuerentiam exhibere, vt & vos videamini quod vestrum est in omni humilitate, atque patientia adimplere, & ipse pro vestra post salute, ac debeat esse solicitus, & illam vobis prouisionis curam impendere, quam spiritualis pater de bonis filijs habere semper in animo consueuit.

Datum Romæ apud S. Petrum quarto nonas martij.

Hic ille Hugo est, Huguitionis Cardinalis sancti Angeli, inde presbyter tituli sancti Clementis, patruus, quem Alexander Tertius in Seuonensi concilio (amoto Ymaro) Episcopū Card. Tusculanum creauit anno 1164. simulque cum Placentina Tusculanam rexit Ecclesiam ad mortem vsque, vt pluribus monumentis quæ extant in Archiuio sancti Antonini videtur, quorum notas nobis transmisit noster Petrus Maria Campius. Inter cæteras eiusdem Alexandri epistolas, duæ reperiuntur, quibus Hugonis dignitas recensetur, ita ad consules Placentinos: *Referente nobis dilecto filio Hugone subdiacono nostro cognouimus, quod Fulco ciuis vester vicedominatum suum contra conuentionem inter piæ memoriæ Hugonem quondam Placentinum, & Tusculanum Episcopum, & fratres ipsius interpositam præsumpserint inuadere, & homines ad ipsum pertinentes explorare &c.* In alia vero ad Theobaldum Episcopum, ita loquitur: *Tandem prædecessor tuus bonæ record. Hugo, qui fuit postmodum Tusculanus Episcopus, eis præscriptam decimam pro sua voluntate subtraxit &c. Datum Anagniæ 6. id. aprilis.* Romæ decessit an. 1166. in veteri nota: *Iste Hugo venit in Placentiam primo maij 1155. & die Iouis sancta 11. Kal. maij 1166. obijt Romæ.* De familia Perleonia legendum chronicon Morigniacensis monasterij lib. 2. ad annum 1129. quod extat in quarto tom. histor. Francorum; vbi originem eiusdem longe diuersam inuenies ab ijs quæ circumferuntur a quibusdam ex nostris neotericis.

48 THEOBALDVM deinde Mediolanensem Alexander Tertius delegit anno 1167. cuius temporibus sancta Franca ex Ordine Cisterciensi Abbatissa Placentiæ nata est, è nobili Vitæ Aliæ Comitum familia, cuius admirandas virtutes Rothlandus monachus Morimundi diœcesis Mediolanensis eiusdem ordinis, atque hic nostra ætate Petrus Maria Campius enarrarunt. Decessit Thobaldus anno 1192. sepultusque est in cathedrali. Hic sancti Sixti corpus transtulit in Ecclesiā eiusdem nomini consecratam an. 1185. vt hæc sequens memoria prodit.

Hoc est sancti Sixti
corpus quod An. Domini MCLXXXV.
indictione IV. die 6. mensis
Octobris
in maiori Altari conditum est a Theobaldo
Placent. Episcopo
tempore Gandulphi Abbatis
residente Vrbano Papa III. Veronæ,
Imperante Federico.

Eodem anno 1185. die 5. nouemb. sub protectione Episcopali suscepit Guidonem viceco mitem Placentinum Abbatem sanctæ Mariæ de Columba, & eius cœnobium, ijs verbis. *Quoties a nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congrue impartiri suffragium. Expropter dilecti in Domino filij vestris postulationibus clementer annuimus, & beatæ memoriæ Innocentij Secundi, Lucij Secundi, Eugenij Tertij Anastasij, & Adriani IV. & Alexandri Tertij Pontificum vestigijs inhærentes, ad exemplar quoque felicis memoriæ prædecessorum nostrorum domini Arduini, & domini Hugonis Episcopi præfatum monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub nostra protectione suscipimus, & præsenti scripti priuilegia communimus &c.* Guido successit in Abbatia Ifembrando Anguisciolæ Placentino viro doctrina, pietate, ac prudentia non minus quam sanguinis nobilitate illustri, qui cum monachum ageret in eodem cœnobio Columbæ defuncto Hugone Placentino Episcopo, a clero in Episcopum enixe postulatus, maluit intra claustri tranquillitatem manere, quam Episcopali infula decorari; tandem obedientia cogente, Abbas electus, ibidem defunctus est an. 1180. monachis reliquit librum, quem speculum Christianorum inscripsit, rex pietatis, ac doctrinæ nobile monumentum: nec minus sanctimonia, & doctrina fuit illustris Guido successor Theobaldi nostri Episcopi, ob morum similitudinem in paucis charus, cuius intuitu Columbanum cœnobium iuribus ac diuitijs creuit.

Theobaldi tēporibus eiusdemque gratia Alexander id quod sequitur priuilegium sancti Sabini cœnobio indulsit.

ALEXANDER EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Sauino Abbati monasterij S. Sauini, quod secus Placentiam situm est eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regulariter substituendis in perpetuum. Officij nostri nos admonet, &c. Expropter &c. vsque permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In ciuitate Placentina Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam sanctæ Victoriæ, & vnum hospitale cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Bartholomei, Ecclesiam sanctæ Trinitatis, Ecclesiam sancti Ambrosij cum hospitali Ecclesiam sancti Saluatoris, cū quodam hospitali, & suis omnibus pertinētijs Curiam Robiani cum duabus Ecclesijs, decimis, & omnibus ad se pertinentibus. Quicquid etiam intra castrum Areuatum, & extra possideritis, vobis præsenti scripto firmamus. Castrum Besenrioni cum duabus Ecclesijs, & omnibus ad se pertinentibus. In curte Albiani duas Ecclesias cum omnibus pertinentijs. In Ponte-puro Ecclesiam sancti Martini cum suis pertinentijs, curiam Paterne cum duabus Ecclesijs. Curiam de Turre cum vna Ecclesia, & suis pertinentijs. Curiam Conij cum Ecclesia, & alijs, quæ ibi iuste possidetis. In Marcia Ianuensi in valle scilicet Segestina monasterium sanctæ Victoriæ cum tribus capellis. Quicquid insuper in Ecclesijs, decimis rationabilibus discretione in monte Arpitio bonæ recordationis Sigifredus

Placentinus Episcopus vestro monasterio noscitur contulisse. In Vitilano Ecclesiam sancti Georgij, & quæcunque alia ibi habetis: curiam Regiani cum Ecclesia sancti Sauini, & omnibus ad eam pertinentibus, curiam Fabiani, cum Ecclesia sancti Stephani, curiam sanctorum Naboris, & Felicis cum Ecclesia S. Sauini, in Tauernaco Ecclesiam sanctæ Mariæ, in curia Fontanæ Petrosæ Ecclesiam sancti Sauini, & Ecclesiam sancti Gregorij cum alijs omnibus quæ iuste ibi possidetis, in supra riuo Ecclesiam sanctæ Mariæ cum decimis, hospitale de Tretia cum Ecclesia sancti Nicolai, curiam Moze cum Ecclesia sancti Sauini, & omnibus ad ipsam pertinentibus. Decimas quoque vineæ, & Brolij Episcopi, & alterius vineæ quæ est extra portam sancti Antonij, & piscationes quas habetis in Pado a portu portario vsque ad ora riui frigidi, castrum Calenzani cum omnibus quæ ibidem habetis, capellam S. Sauini de Lechi cum cæteris quæ ibidem habetis. Sane noualium vestrorum quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas præsumat exigere; obeunte vero te nunc eiusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati Benedicti regulam prouiderunt eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint nisi forte excõmunicati, vel interdicti sint nullus obsistat. Saluo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad hæc præsenti decreto sancimus, vt in nocte Natalis Domini more solito, & in sabbato sancto in introitu missæ, & ad vesperas liceat vobis secundum antiquam consuetudinem campanas pulsare. Præsenti quoque decreto prohibemus, ne liceat Episcopo Placentino vobis, vel monasterio, aut Ecclesijs vestris nouas, & indebitas exactiones imponere, vel indebita grauamina irrogare. Prohibemus insuper ne cui liceat infra fines parochiæ vestræ sine assensu diœcesani Episcopi, & vestro Ecclesiam, vel oratorium de nouo construere, saluis priuilegijs, & autenticis scriptis Romanæ Ecclesiæ. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, &c. salua, &c. si qua igitur, &c. Amen.

✝ *Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

✝ *Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.*

✝ *Ego Gualterius Albanensis Episcopus.*

✝ *Ego Ioannes Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Card. tit. S. Anastasij.*

✝ *Ego Guillelmus presb. Card. tit. sancti Petri ad Vincula.*

✝ *Ego Bozo presb. Card. sanctæ Pudentianæ tit. Pastoris.*

✝ *Ego Petrus presb. Card. tit. sancti Laurentij in Damaso.*

✝ *Ego Ioannes presb. Card. tit. S. . . . .*

✝ *Ego Oddo diac. Card. sancti Nicolai in carcere Tulliano.*

✝ *Ego Cynthius diac. Card. sancti Adriani.*

✝ *Ego Manfredus diac. Card. S. Georgij ad velum aureum.*

✝ *Ego Hugo diac. Card S. Eustachij iuxta templum Agrippæ.*

✝ *Ego Vitellus diac. Card. sanctorum Sergij, & Bacchi.*

✝ *Ego Petrus diaconus Card. sanctæ Mariæ in Aquira.*

Datum Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi, & Notarij quinto Kal. aprilis indict. 6 Incarnationis Dominicæ anno 1172. Pontificatus vero domini Alexandri Papæ III. anno 14.

Obijsse vero Theobaldum anno 1192. testatum lego his verbis in veteri nota Antoniniani Archiuij, postquam sedisset in Placentina Ecclesia an. 22. *Theodaldus* (inquit) *primo intrauit Placentiam 7. Kal. iulij 1167. & anno 1192. 8. Kal. iunij decessit.* ijs adstipulantur quæ refert Locatus ex regesto Placentino: *Anno* (inquit) *1192. Vldrico de castro Arquato, Ruffino Sperono, Rangono de Carrio, Opizone de Porta, & Iacobo Malacorrigia consulibus, Kal. iulij consules Placentini instante Episcopi electione chorum maioris Ecclesiæ ingressi contra Archidiaconum. & Præpositum in hæc verba prorumperunt: Quoniam ad Episcopalem electionem intenditis quæ iure populi consensu fieri debet; nos vicem populi in hoc obtinentes, omnibus electionibus, & electioni Episcopi potissime interesse debemus, & volumus, & pronunciationem Episcopi nobis scientibus, & affirmantibus fieri volumus, quod si negaueritis Romanam curiam appellamus, & ex parte sedis Apostolicæ, ne vltra procedatis contradicimus.* Nihilominus Archidiaconus, & Præpositus cæterique sacrati viri ad electionem procedentes sequentem Ardicium euexerunt ad sedem.

49 ARDICIVS Placentinus canonicus regularis S. Augustini Præpositusque Ecclesiæ sanctorum Apostolorum, Theobaldo successit, cuius electionem ratam habuit Petrus Dianus Placentinus diac. Cardinalis sancti Nicolai in carcere in Insubria Apostolicus Legatus 1192. die 27. mensis iunij. Fato functus est anno 1199. de eo etiam in vita S. Franchæ mentio extat.

50 GRVMERIVS Porta de castro Arquato nobilis Placentinus monachus, & Abbas monasterij Columbæ Ordinis Cisterciensis, Placentinus Episcopus adlectus est an. 1199. a capitulo, & ab Innocentio confirmatus 5. id. iulij eiusdem anni, vt in lib. Epist. decret. pauloque post 8. id. nouemb. Placentinæ Ecclesiæ iurorũ, bonorumq; ab eodẽ Innocentio confirmationem, hoc diplomate accepit, quod extat in Placentino tabulario, cuius tenor talis est.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.
Venerabili fratri Grumerio Placentino Episcopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ sedis specula diuina disponente clementia constituti fratres nostros Episcopos, & illos præcipue, qui honestate, atque religione pollere noscuntur, debemus ampliori charitatis affectu diligere, & commissas

missas sibi Ecclesias attentius confouere, vt tanto diligentius iniunctum sibi ministerium peragere studeant, quanto se cognouerint apud Romanam Ecclesiam maiorem gratiam inuenisse. Eapropter, venerabilis in Christo frater Episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Placentinam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, prædecessorum nostrorum fel. rec. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quecumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: monasterium sancti Sauini cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Sepulchri cũ cellis, & pertinentijs suis, monasterium sancti Benedicti, quod olim vocatum est sancti Marci cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Alexandri cum omnibus pertinentijs suis, monasterium sancti Gregorij cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, monasterium sancti Syri, quod est puellarum, monasterium de Monte bello cum Ecclesijs & pertinentijs suis, monasterium sanctæ Mariæ de Columba, monasterium sancti Saluatoris de Puliano cum Abbatum consecrationibus, & clericorum ordinationibus intra ciuitatem Parmensem Ecclesiam sancti Vitalis cum omnibus pertinentijs suis. In Parmensi Episcopatu, plebem quæ vocatur Basilica Iulianæ cum omnibus capellis, & pertinentijs suis, Ecclesiam de Gutoma cum omnibus pertinentijs suis, & Ecclesiam de portu Albere, Plebem de Palatio Apiniani cum omnibus capellis, & pertinentijs suis, & capellam Cremæ ad eandem Plebem pertinentem, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Columba, Ecclesiam sancti Saluatoris de Ponzan. intra ciuitatem Placentinam Ecclesiam S. Antonini cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis, Ecclesiam sanctæ Eufemiæ cum capella, & pertinentijs suis, Ecclesiam sanctæ Mariæ in Garicerti, Ecclesiam sancti Olderici, Ecclesiam sanctæ Brigidæ, Ecclesiam sancti Geruasij, Ecclesiam sancti Protasij, Ecclesiam sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi, quæ vocatur S. Saluat. Ecclesiam sanctæ Agathæ, Ecclesiam sancti Andreæ, Ecclesiam S. Andreæ de Euaniola, Ecclesiam sancti Siluestri, Ecclesiam sancti Laurentij, Ecclesiam sancti Ægidij cum hospitali de misericordia, quod sibi adiacet Ecclesiam de Monte sanctæ Christinæ in Parochia de Verrone, Ecclesiam sancti Cypriani in Plebatu de Bronna, Ecclesiam sancti Germani cum hospitali sibi adiacente in Plebatu de Castegio. Cæteræ quoque per Placentinam Parochiam constitutæ Ecclesiæ cum capellis, & decimis suis, quæ in præsenti ad ius eiusdem Placentinæ Ecclesiæ pertinere noscuntur, sub tua semper, tuorumque successorum Episcopali prouisione permaneant. Præterea ad exemplar super me. ratis Paschalis & fel. mem. Innocentij, Adriani, & Alexandri Rom. Pont. statuimus, & præsenti decreto sancimus, vt clerici infra ciuitatem seu Parochiam Placentinã ad B. Sixti Ecclesiam pertinentes, tibi tuisque successoribus Episcopalis iuris obnoxij habeantur, videlicet, vt a vobis ordinationem suscipiant, vocati ad concilium veniant, & de regimine populi dispositiones vestras custodiant, chrisma, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, siue Basilicarum infra Parochiam Placentinam a te vel tuis catholicis successoribus tempore opportuno recipiant, siquidem gratiam & communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine prauitate volueritis exhibere. Supradictorum quoque prædecessorum nostrorum bonæ mem. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigia imitantes, monasterium beati Pauli de Mezano cum cellis, vel Ecclesijs, quas in Parochia Placentina possidet tibi, tuisque successoribus Episcopali iure subditum perpetuo manere sancimus, & eiusdem monasterij Abbas, quicumque successerit, per vos futuris temporibus benedictionem ordinationis accipiat, & tam ipse, quam qui sub eo sunt clerici ad synodum vestram venire non renuant, sicut actenus est obtentum. Eiusdem quoque loci quilibet clerici, vel monachi per vestrum ministerium ad sacros ordines promoueantur, chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum in ipso monasterio, siue in cellis eius, aut Ecclesijs in vestra Parochia constitutis, a vobis suscipiant, siquidem gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine prauitate volueritis exhibere. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. cunctis, &c. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subsc.

Ego Conradus Maguntinus Archiepiscopus, & Sabinus Episcopus subsc.

Ego Octauianus Ostiensis, & Velitrensis Episcopus subscripsi.

Ego Petrus Portuensis, & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Pandulphus Basilicæ 12. Apostolorum presbyter card. subscripsi.

Ego Petrus tit. sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Guido sanctæ Mariæ Transtiberim tit. Callisti presb. card. subscripsi.

Ego Hug. presb. card. sancti Martini tituli Equitij subscripsi.

Ego Ioannes tit. sancti Stephani in Celio Monte presbyter card. subscripsi.

Ego Soffredus tit. sanctæ Praxedis presb. card. subs

Ego Bernardus sancti Petri ad Vincula presb. card. tit. sanctæ Eudoxiæ subscr.

Ego Gratianus sanctorum Cosmæ, & Damiani diac. card. subsc.

Ego Gherardus sancti Adriani diaconus Card. subscripsi,

Ego Gregorius sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardin. subscripsi.

Ego . . . sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card. subsc.

Ego Gregorius sancti Angeli diac. card. subscr.

Ego Vgo sancti Eustachij diac. card. subscr.

Datum Laterani per manum Rainaldi Archiepiscopi Cancellarij vicem agentis 8. id. nouemb. indict. 2. incarnationis Dominicæ anno 1199. Pontificatus vero D. Innocentij Papæ Tertij anno 2.

Hic factiosos hæreticos Placentinos telo Religionis percussit, strenueque decertans aduersus impietatem, cum non potuisset de eijs facere medicinam, cum clero excessit Placentia, Cremonamque profectus est, cuius prudentiam, ac fortitudinem animi cum Innocentius III. collaudasset post admonitos Placentinos, illos iteratis censuris, dirisque inuoluit, atque Episcopali dignitate priuauit, circumuicinis Episcopis partita diœcesi 1206. die 9. mensis octobris. Cæterum cum deinde opera Grumerij hæretici exacti fuissent Placentia, cum dignitate ipse recuperauit sedem, multisque exantlatis laboribus è vita discessit anno 1210. sepultusque est in cathedrali.

51 S. FVLCO, è nobili gente Scottorum Placentinus, Grumerio suffectus est anno 1210. cui Tertius Innocentius non prius asseruit dignitatem, quam res Placentinæ Ecclesiæ composuisset. Haud diuturniori mora Fulco hanc administrauit Ecclesiam, siquidem anno 1216. confirmatus fuit Episcopus, deinde 1217. ad Papiensem Episcopatum translatus, vbi & decessit 1229. 7. Kal. nouemb. Quem in numerum sanctorum relatum fidelium pietas veneratur, & colit. Huius meminit præter quamplures alios scriptores, Thomas Dhempsterus in suo Scotichronicon.

52 VICEDOMINVS de Nobilibus de Cassadochijs Placentinus, Præpositus cathedralis S. Fulconi immediate successit 1217. confirmatus ab Honorio Tertio. Qui capitulo Placentino paulo ante litteras scripsit, vt viduatæ Ecclesiæ de idoneo Pastore prouideret 15. Kalend. ianuarijan. 1. in alia eiusdem Pontificis littera memoratur electio coniecta in Ioannis Apostolici subdiaconi, ac Guidonis diac. Cardinalis sancti Nicolai in carcere nepotis, qui onus subire renuit, tunc capitulum hunc Vicedominum postulauit. Qui sedit an. 19. decessit anno 1236. sepultusque est in cœnobio Claræuallis de Columba.

53 ÆGIDIVS Monachus cœnobij Claræuallis de Columba Ordinis Cisterciensis ad Placentinam sedem euectus est anno 1236. Septem annos Ecclesiam illam administrauit. Ferunt Columbana monumenta, idemque narrat eiusdem cœnobij breue chronicon, Ægidium proprijs oculis Episcopatus sui desolationem vsurpasse, quam Fridericus Secundus Imp. sanctæ Romanæ Ecclesiæ perduellis a Gregorio Nono declaratus, in odium Ecclesiæ inique patrauit, nec pepercit oculus eius templis locisque Deo sacratis, quin funditus ab ipso per immanissimos Saracenos hæreticosque milites suos destruerentur, vt malitiæ suæ faceret satis. Testis erit deuastati Columbani cœnobij tristis memoria, vbi & monachi ibidem Deo famulantes varijs supplicijs affecti ad vnum necati sunt. Patrati criminis aliquando pœnitens Federicus cœnobium reædificauit, sed non absoluit, quod idem habet chronicon, addidisque Ægidium Episcopum summa pietate Raynerium Canossam Veronensem Columbæ Abbatem virũ prænobilem, & sanctimonia vitæ præclarum Dei misericordia seruatum post monachorum occisiones, Placentiæ in Episcopio benigne suscepisse, & quem patrẽ olim in sancta conuersatione habuerat, veluti filium tunc veneraretur in proprijs, eundemque & cõsilio, & proprijs sumptibus, ad nouam cœnobij restaurationem inflammasse, pepulisseque per summam humilitatem Federicum ad pœnitentiam. Porro Gregorius Decimus deinceps nobilis monasterij miseratus incommodis, ei contulit partem omnium redditum, qui in ciuitate ac diœcesi Ferrariensi ad Apostolicam sedem tunc pertinebant quam donationem sequenti diplomate explicuit quod extat in eius Abbatiæ tabulario, vbi & Friderici in eundem indignum facinus memoratur.

GREGORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & conuentui monasterij de Columba, Ordinis Cisterciensis Placentinæ diœcesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam monasterium vestrum in diebus quondam Federici olim Imperatoris Romanorum, & per eius sæuam barbariem exterminatum existit, & direptis propter malitiam temporis bonis eius, & alias tanto premitur onere debitorum, quod vix iudicare poteris vt resurgat. Nos ex pietate ac debito pastoralis officij ei super tanta, & tali desolatione non mediocriter cõdolemus, & ad releuationem eius opportunam adhibere operam affectamus. Hinc est quod deuotionis vestræ precibus inclinati, pedagium riuaticum, armaniam, districtum mercati, contum, & redditum, ac omnes prouentus quocunque nomine censeantur, quæ Ecclesia Roma-

Romanæ in ciuitate, & diœcesi Ferrariensi. percipit, & debet percipere annuatim tam pro tempore præterito, quo ipsi Ecclesiæ census, & alia huiusmodi non fuerunt soluta, & deinceps, & vsque ad nostrum beneplacitum vobis de gratia concedimus speciali. Nulli ergo hominum &c.

Datum apud Vrbemueterem 3. id. martij Pontif. anno primo.

Fuit Ægidius Episcopus innocentissimæ, ac optimæ vitæ, fuitq; vir eximie doctus, qui è viuis exemptus est 1243. Sepultus in Ecclesia Abbatiæ de Quattafiola sui ordinis Cisterciensis ad Pontem Trebiæ prope maius altare. Huius meminit Petrus Maria Campius in vita S. Franchæ. Ægigio vero defuncto, Iacobus Prior Ordinis Prędicatorum ab aliquibus haud canonice in Episcopū Placentinum electus est, seque in ea Ecclesia intrusit, ac pro Episcopo se gessit, cumque ad aures Innocentij Quarti peruenisset, Abbati sancti Sepulchri, & Priori sancti Sauini Placentin. dedit litteris in mandatis, vt per Ecclesiasticas censuras intrusum remouerent, alterumque curarent a capitulo canonice eligendum Episcopum: capitulū reiecto intruso Nicolaum Episcopum Vigintimilien. sibi elegit, ac postulauit in Pastorem, quam electionem cum ille in manibus Papæ libere cessisset, Innocentius de plenitudine potestatis Albertum subdiaconum, & capellanum suum in Placentinum Episcopum consecrauit. De intrusione Iacobi deque ijs, quæ Placentiæ acta sunt extat inter alias eiusdem Pontificis epistola Præposito, & capitulo Placentinæ Ecclesiæ 2. idus martij Pontific. 2. Reg. Vat. Epist. 544. fol. 90. & alia Abbati sancti Sepulchri fol. 59. cuius tenor talis est.

INNOCENTIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei &c.*

Abbati sancti Sepulchri, & Priori sancti Sauini Placentin. Si non excessum ex redentibus pœna debita castigaret, & ex æquo pœna culpæ debita responderet, insolentiores fierent insolentes; & se ad alias exempli pernicies prorogarēt, cum pœnæ formidine mali peccare timeant, & iuris vigor idcirco sit in medio constitutus, ne quisquam sibi expetat vltionem. Cum enim nuper quibusdam referentibus intellecto, quod strater Iacobus Prior fratrum ordinis Prædicatorum Placentiæ, qui pro electo Ecclesiæ Placentinæ se gerit, non intrasse per ostium diceretur, vobis, & dilecto filio Abbati de Segeto Cisterciensis ordinis nostris dedimus literis in mandatis, vt inquisita super articulis quos vobis sub bulla nostra misimus interclusos, diligentius veritate, quod inueniretis nobis fideliter rescribentes, præfigeretis eidem Priori termium peremptorium competentem, quo per se, vel procuratorem idoneum nostro se conspectui præsentaret, & vos ipso Abbate excusato legitime dicto Priori Placentin. lectis sibi litteris nostris ad deliberandum super his competentem terminum dedissetis. Conradus de concilio Placentino potestas fauorem quem ipsi Priori occulte præstitisse dicitor, nequiens vlterius occultare nuntium, qui vobis prædictas literas præsentarat, fraudulenter ad se non sine ipsius prioris, vt fertur, cōniuentia euocatum, & iniectis in ipsum illico manibus temere violentis, eum prostratum sub pedibus, duris baculis, & crebris ictibus flagellauit, ac diris verberibus afflixit eundem, minisque ac terroribus, & iniurijs lacessiuit, vt illum proderet qui contra præfatum priorem impetrauerat ipsas litteras, vel ad cuius instantiam fuerant impetratę. Cumque per hoc non posset assequi quod volebat, pedibus ac manibus eiusdem nuntij post tergum ligatis ipsum velut latronem ad trabem traxit tribus vicibus, ac demersit cum interpolatione semiuiuum graui pondere, quod imponi fecerat de humeris non amoto, ita quod nerui, & iuncturę ossuum dissolui, & anelli a se inuicem videbantur, vt sic saltem afflictus supplicijs, & affectus iniurijs eum qui nostras impetrauerat litteras, publicaret, eoque acrius, & crudelius torquebatur, quo frequentius nomen sedis Apostolicæ inuocabat, nec sic afflictum eum dimittere voluit, nisi prius datis pignoribus, & fideiussoria cautione pro magna pecuniæ quantitate, cui sub debito iuramenti quod extorserat, ab eo præcepit, quod de cætero non veniret ad sedem Apostolicam, & tempore sui regiminis de domo propria non exiret, & vt iniquitatem quam conceperat sub quadam æquitatis specie palliaret, & negotio vobis commisso copiā probationis subtraheret, fecit publice proclamari quod in grauibus tormētis, & quæstionibus poneretur si quis contra dictum priorem, qui pro electo Placentino se gerit, falsum testimonium perhiberet, interpretatione huius falsitatis suo iudicio reseruata, propter quod vix inuenitur aliquis qui velit, vel audeat super ijs iurati testimonium perhibere. Ne igitur tantę temeritatis audaciam dissimulationi relinquere, ac nostram, & Rom. Eccl. iniuriam tam atrocem dare negligētia videamur, non tanquam vltores iniuriarū nostrarum, sed honoris ipsius Ecclesiæ zelatores, præsertim cum alias idem potestas alia quædam enormia cōmiserit contra Deum, officiales suos cum tubis, & satellibus ad domum prępositi transmittendo, ipsaque, ac quorundam clericorum domibus fractis, & bonis eorum exinde nequiter asportatis, constitutiones, & statuta edendo contra Ecclesiasticam libertatem discretioni vestræ in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus inquisita super ijs diligentius veritate, si rem inueneritis ita esse, denuntiantes eundem nuntium ad obseruationem huiusmodi iuramenti præstiti non teneri, eundem C. de concilio, & consilium Placentinum nisi ad commonitionem vestram præmissa statuta penitus de capitularibus suis radant, & prædictis nuntio, præposito, & clero congrue fuerit satisfactum, excōmunicationis vinculo innodetis, ac faciatis excōmunicationis sententiam vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari, & vt a regimine, in quo fuerat versatus male repulsus, publicaque repulsa confusus minus inueniat suæ malitiæ successorem, volumus & mandamus, vt ipsum C. propter excessus huiusmodi detestabiles, & enormes vbicumque fuerit, excōmunicari curetis, ac excōmunicatum, & ineli-

ineligibilem ad omne regiminen, & honorem publice nuntietis. Si qua vero ciuitas, siue locus præfatum C. de concilio in potestatem, vel quod libet aliud officium assumendum duxerit, vel assumptum etiam retinendum, ipso facto Ecclesiastico subiaceat interdicto, & vt ignorantiam prætendere nullus possit, faciatis hoc per Lombardiam quamprimum poteritis publicari. Ne igitur inquisitionis negotium impediri, vel retardari contingat in grauem ipsius Ecclesiæ læsionem, in eo qualibet difficultate cessante infra duorum mensium spatium post receptionem præsentium, iuxta formam vobis traditam procedentes inquiratis, maximè quod sicut dicitur Ecclesia Placentina Dilec. fil. G. subdiac. nostræ Apostolicæ sedis legati ea occasione dumtaxat, quod canonici ad electionem processerant absque sua licentia speciali, ad quam de iure poterant processisse post appellationem ad sedem Apostolicam interiectam in ipsos excõmunicationis sententiam promulgauit, faciens eos per Ecclesias Placentinas excommunicatos publice nunciari, comminando eiidem, quod aliquos perpetuo, aliquos ad tempus priuaret, qui timore præteriti sic ligati præsertim cum dictus C. paratus esset exequi quod legatus ipse mandabat eidem contulerunt sibi prouidendi eidem Ecclesiæ potestatem, ac super omnibus alijs, quæ videritis inquirenda. Cæterum cum dictus Prior dicatur a clero magnam exegisse quantitatem pecuniæ dandam eidem C. vltra salarium sibi debitũ, vt eum sibi fauorabilem exhiberet, ac vsque ad quingentas libras Placentin. postquam vobis fuerint nostræ litteræ præsentatæ, Placentinam Ecclesiã obligasse, & formidetur, quod in maiori debeat obligare nimisque in facto prædicti nuntij fuerit negligens, vel remissus, vel potius malitiæ non immunis, cum excessus tam grauia non notorius neq uiuerit extitisse contra ipsum iuxta officij sui debitum censuram Ecclesiasticam exercendo administrationem ipsius Ecclesiæ duobus fide dignis de capitulo committatis, a quibus faciatis tibi pro se, & & quatuor personis de bonis eiusdem Ecclesiæ sumptus necessarios vsque ad finem negotij ministrari contradictione &c. Testis autem super illis articulis, quæ crimina non contingunt, si se gratia &c. Quod si non ambo &c. alter vestrum &c.

Datum Laterani 11. *Kal. ianuarij an. primo.*

54 B. ALBERTVS de Pandanijs Brixiensis præfuit eidem Ecclesiæ anno 1243. 2. idus martij ab Innocentio IV. ad eam dignitatem vocatus: eodem quippe anno quo Placentinis potestatem fecit publicam Academiam instituendi, Episcopo vero conferendi doctoralem coronam. En diploma.

INNOCENTIVS EPISCOPVS servus servorum Dei.

Venerabili fratri Episcopo, & dilectis filijs clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia profectum terræ vestræ in visceribus amplectimur charitatis, vellemus libẽter, quod ibi scyphus reperiretur argenteus, idest studium litterarum, in quo Ioseph subtiliter nouis ingenua auguria explicare, quique ibi argentum eloquentiæ venarum suarum obtineat principia, & locus esset in quo aurum sapientiæ conflaret. Credimus enim, & pro firmo tenemus, quod ex hoc ipsi ciuitati Placentiæ non modicum honoris accederet, & sibi possent exinde spiritualiter, & temporaliter grata commoda prouenire, propter quod non tam consideratione tui frater Alberte nobis super hoc instanter supplicantis, quam etiam ab ipsius ciuitatis augmentum generale ibi fieri studium cupientes, vt ipsam ciuitatem Placentiæ ad hauriendum aquas cum gaudio hominum copiosa confluat multitudo, & ibi turris Dauid cum suis propugnaculis construatur, ex qua non solum dependeat mille clypei, sed etiam omnium fortium armatura, omnibus doctoribus, & scholaribus in quacumque facultate in prædicta ciuitate studentibus, quod eisdem priuilegijs, indulgentijs, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus Parisijs, seu Bononiæ, vel alijs studijs generalibus studentes lætantur auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

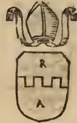
Datum Lugduni 8. id. feb. Pontificatus nostri anno quinto.

Albertus vero hic sapientia, doctrinaque valuit quamplurimum, scripsitque contra Fridericum Secundum imperatorem, Ecclesiæ hostem: Ecclesiam sibi creditam administrauit vsque ad annum 1261. deinde ad Ferrariensem translatus est, de quo ibi.

55 PHILIPPVS Fulgosus Placentinus, in eadem sede floruit anno 1261. Quam ille Ecclesiam diuturniori mora administrauit, decessitque Mediolani circa annum 1294. sepultusque est in Ecclesia sancti Eustorgij. Post cuius excessum Placentini capituli sacer senatus cum ad nouũ Præsulis electionẽ accessisset, abijt in partes, quarum vna saniorque ad tantum fastigium sublegit nobilem virum Rogerium Cozzam S. Antonini Præpositum, alia M. Gregorium Bessam eiusdem Ecclesiæ canonicum postulauit, Rogerius volens tanto oneri libere se abdicauit, laudatus a Pontifice Bonifacio, idemque ad schisma euitandũ volens, nolensque Gregorius, ex Pontificis sententia præstitit, qui vt in Vatic. Regesto habetur, Albericum vicecomitem, antiquæ probitatis virum Placentinum pronunciauit Episcopum, a Rogerio non semel commendatum: Rogerius vero cum esset è nobili vetustaque Cottia gente prognatus, quæ ab Ezelini tyrannide è Vicentię patria pulsa Veronę alijsque finitimis Insubriæ Venetisque ciuitatibus pedem fixerat, auorum claritudine excitatus, Episcopale munus vltra ei oblatum lubens dimisit, ne aliquando apud posteros ambitiosi animi tulisset notam, memor sibi, memor maiorum, Cottijq; fortissimi militis, qui sub Gotifredo Hierosolymitanorum Rege, maluit potius pro Christi nomine fortiter dimicando vitam traducere, quã vanis fugacibusque honoribus ab eodem extolli. At de Cottia gente apud Veronenses clarissima legendus Franciscus Pola inscriptionum libro, quem nuper publici iuris fecit doctissimus Aloysius Nouarinus, de qua etiam alij, nosque alibi sermonem instituemus, dum Bartholomæi Cottij Veronensis laudes concinnabimus, qui Rogerij æmulatus vir-

tutea

sutes, Mediolanensem Archiepiscopatum, vltro ei a Nicolao Quinto oblatum, viriliter respuit; vt inde discant mortales, qua virtute, qua sanctimonia viri religiosi fallaces mundi honores nunquam fumum ad alios lubentes transmiserint.

56 ALBERTVS, quem alij Albericum appellant, Vicecomes Placentinus Gregorij X. propior affinis, nobilis quidem genere, sed nobilior virtute successit Philippo ad hanc sedem euectus à Bonifacio Octauo anno 1295. 16. Kalen. maij. Præfuit laudabiliter annis fere sex translatusque deinde est ad Ecclesiam Firmanam anno 1301. de cuius electione extat Epistola in Reg. Vatic. num. 402. fol. 93. an. 1. eiusdem Bonifacij; de quo infra in Episcopis Firmanis.

57 RAYNERIVS, siue Raynerius Vrbeuetanus, auunculus Theodorici Episcopi Cardinalis Prænestini, monachus trium Fontium Romæ ex ordine Cisterciensi, vir doctrina clarissimus, subque Bonifacio Octauo Pontifice in expediendis grauissimis negotijs dexteritate mirabili, ab eodem Pontifice adlectus fuit Placentinus Episcopus anno 1301. cumque iam inauguratus ad sibi creditam Ecclesiam profectionem adornaret, lento, sed pertinaci morbo tentatus, eodem anno è viuis excessit; sepultusque est in Ecclesia Trium Fontium. De morte Raynerij, ad Theodoricum Cardinalem Bonifacius sequentem scripsit Epistolam, vt mœrori, & indemnitati consuleret.

Bonifacius Episcopus &c. Theodorico Episcopo ciuitatis Papalis &c.

Exposuisti nobis, quod bo. mem. Raynerius Episcopus Placentinus auunculus tuus olim dum viueret, tam circa expedienda negotia promotionis suæ per nos facta de ipso ad Ecclesiam Placentinam, quam alias pro suis, & familiæ suæ necessarijs, diuersis, & magnis oneribus expensarum se subiecit, & demum eodem Episcopo apud sedem Apostolicam decedente, tu tam ratione funeris, & exequiarum ipsius, quam alijs diuersis causis, & modis, subijsti diuersa, & grauia onera expensarum. Quare nobis humiliter supplicasti, vt pro salute animæ defuncti, & conseruatione indemnitatis tuæ prouidere tibi super ijs de be. Ap. dignaremur. Nos itaque tum animæ præfati defuncti, quam tibi super ijs paterno compatientes affectu F. T. percipiendi libere per te vel alium, seu alios auctoritate nostra de fructibus, redditibus, & prouentibus Episcopatus Placentini vsque ad valorem mille, & quingentorum florenorum auri, & in exoneratione expensarum huius, prout tuæ discretioni videbitur conuertendi plenam, & liberam concedimus auctoritate prædicta facultatem &c.

Datum Anagni 4. Kal. iulij anno 7.

58 VBERTVS de Auocatis Placentinus ciuis, & canonicus, electus anno 1302. 5. Kal. ianij. Episcopatui cessit eodem anno.

59 VGO de Pilosis Placentinus, prior sanctæ Victoriæ, Ord. sancti Benedicti a Bonifacio Octauo ad eandem sedem promotus est 1302. 3. non. maij ex Reg. Vatic. Epist. 105. fol. 195. ann. 8. Hic castrum Varisij cum castro S. Imenti commutauit cum Ioanne Scoto, moritur Aueniont ibique sepelitur anno 1317.

60 FREDERICVS de Madijs Episcopus Brixiensis, huc translatus an. 1317. 6. Kal. aug. ex Regesto Vaticano, qui Aueníoni decessit anno 1323.

61 BERNARDVS ex nobilibus de Cario a Ioanne XXII. ad eandem dignitatem assumptus est anno 1323. id. aprilis ex Reg. Vat. & die 10. mensis ianij Cameræ Apostolicæ se solitum subsidium solutorum promittit. Decessit 1330. sepultusque est in Ecclesia maiori prope portam orientalem iuxta aram diuæ Annæ. Narrat Locatus Placentinam Ecclesiam ex ingruentibus bellis vacuam fuisse per annos omnino octo.

62 ROGERIVS Caccia Placentinus, patriæ summum sacerdotium assecutus est anno 1338. a capitulo electus, confirmatus a Benedicto XII. 7. idus decemb. vt prodit Reg. Vatic. Epist. 68. an. 4. p. 2. Decessit 1354. sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio.

M. CCC. LIII. DIE VIII. FEB.
S. DOMINI ROGERII
EPISC. PLAC.
DE DOMO CACCIORVM.

63 NICOLAVS eandem dignitatem est assecutus anno 1355. Reperi eum in lib. Pronisionum Prælatorum solitam subsidium sacro collegio persoluisse 1356. die 4. mens. augusti obijt anno 1364.

Fr.

filius Maffei, natus anno 1350. celebris iurisconsultus, inque Papiensi Academia Professor publicus, Bonifacio IX. Pontifici a Sacrificijs, sacræ Romanæ Rotæ auditor, ab eodem Pontifice Placentiæ Episcopus adlectus est an. 1404. 3. non. augusti. Nuntiusque in Germaniam directus, vt Ecclesiastico fœderi studeret, Innocentio Septimo, Gregorioque Duodecimo Pontificibus charus fuit. Sed cum Branda Gregorium Duodecimum animaduertisset non stare iuramento, quod in sua electione sanctè præstiterat de procuranda publica concordia, abolendoque schismate, violatæ fidei cœpit refragari Pontifici. Quamobrem ab ipso Placen. Episcopatus honore spoliatus est an. 1408. excepitque successorem Bartholomæum Cacciam Mediolanensem ex Prædicatorio ordine, inculpatæ alioquin vitæ hominem. Cæterum Branda ad Concilium Pisanum profectus est, cuius Patres, ob singularem illum doctrinam maximo habuerunt in honore; cumque eundem Gregorium cum Benedicto XII. Antipapa deturbassent de sede, a Ioanne XXIII. qui Alexandro Quinto successerat, creatus est presbyter Cardinalis ad titulum S. Clementis, tulitque cognomen Placentini Cardinalis, tametsi Episcopatum illum post purpuram resignauerit. Concilio Constantiensi interfuit, vbi Martinus Quintus Columna supremam ascendit ad sedem an. 1426. sub quo bis in Bohemia contra Hussitas fūctus est legatione, adeo egregiè, vt a Sigismundo Imperat. magnam collegerit gratiam. Sub eodem autem Martino, Cardinalis Episcopus Portuensis euasit, eundemq; Eugenius Quartus ad Philippum Mariam Mediolani ducem legauit, vt inter vtrumque, sicut feliciter euenit, fœdus pacis percutiendum curaret. Duo collegia munificenter construxit, alterum Castilioni, Papiæ alterum. Nonaginta tribus pulsatus annis Castilioni decessit, an. 1445. die 5. m. februarij, ibidemque sepultus fuit in Ecclesia à suis maioribus ædificata, in pulcherrimo marmoreo sepulchro, vbi hæc quæ sequuntur incisa carmina leguntur.

Quisquis ades, subsiste gradum, paulumq; sepulchro
Flecte aciem ex saxo scriptum, perlege carmen,
Optima pars quondam cleri, qui sanguine felix
Enitui, & mira vixit pietate verendus,
Marmoreo hoc condor tumulo, nec flebile lethum,
Est mihi perpetuo manet inclyta forma decore.
Fataque praeclaris nunquam non ... rebus,
Mille ego per casus, per mille pericula victor,
Fortunam euici, quin me virtutis amore,
Flagrantem, & sparsas sperantem pectore leges
Euexit summa ad fastigia floruit Hunnus.
Præsule me, me Pontifice Placentia vidit,
Donec Vvesprinis comes, & maiora secutus
Tum pora purpureo cinxi redimita Galero,
Struxi acies, ditaui aras, delubra locaui
Immensu redimita auro, maiora parabam
Ni me inter cursus, atque hæc molimina rerum,
Omnipotens genitor terreni è carcere secli
Transtulisset, celsoque poli regione locasset.

Sub sepulchro.

Vtinam viueres, vtinam viueres.

A tergo sepulchri.

Si de morte queri fas est, Cœlique supremis
Viribus vmana volunt quæ tempora vitæ,
Heu quantum mors ausa nefas, quæ te inuidia nobis
Abstulit, & tanto priuauit lumine terras
Optatis inimica bonis, quid vita priorum,
Quid bona fata iuuant, mitisque, affectus, & ingens
Religionis amor? mille discrimine sobat
Impia, & humanos abrumpit parca triumphos,
Tu requies, tu dulce decus, culmenque bonorum,
Magne pater tu diuini lux vnica cultus
Nam quantum æternæ fidei, & cælestibus aris
Præfueris, testes conuersi ad sacra Sabæi
Amœnasque vrbes, & latis Græcia campis
Flete patrem mæsti proceres, fleat Italia tellus
Communi priuata bono, tuque alma Quiritum
Roma dulce (quamquam summo pater optime cœlo
Præfueris, mæstumque polo nunc despicis orbem
Nobis solliciti gemitus, curaque relicta)
Quis te iam fortuna ferox crudelibus ausis
Abstulit & Cœli radiantibus intulit Astris.

Memini me dixisse in meis ad Ciacconem Additionibus ex deuia narratione Locati; hunc Brandam Episcopum Placentinum fuisse declaratum a Gregorio Duodecimo nondum enim consulueram librum Prouisionum Prælatorum, qui manifeste prodit Bonifacium Nonum illum creasse Episcopum, quin vt supra narrauimus exitiolam insectationem a XII. Gregorio Branda indigne pertulit, quod Cardinalibus postulantibus concilium strenuè adhæsisset. Cæterum aduerte lector, in collegio Castiloneo Papiæ ab eodem fundato, sequentem inscriptionem legi, vbi perperam legitur Episcopus Cardinalis Sabinensis, cum legendum sit Portuensis. Nunquam enim Portuensem titulum a Martino V. obtentum 1426. cum Sabinensi mutauit, vt diximus in primo tomo.

M. CCCC. XLIII. die iij. febr.
Reuerendissimus in Christo Pater
D. D.
Branda de Castiliono
Episcopus Sabinensis Cardinalis
Placentinus
vulgariter nuncupatus
huius venerabilis Collegij fundator
diem suum clausit extremum
cuius corpus in castro de Castiliono
requiescit.

73 Fr. ALEXIVS de Siregnio Mediolanensis ex Ord. Minorum paulo ante Episcopus Bobiensis, mox Vapincensis in Gallia an. 1409. ad hanc Ecclesiam Placentinam translatus est à Ioanne XXIII. anno 1411. die 6. mensis septembris per resignationem Brandæ Card. Cremonæ decessit 1448. prima die ineuntis ianuarij, relatusque Placentiam, sepultus est in cathedrali. Basiliensi concilio interfuit cum existimatione singularis doctrinæ, vt refert Paulus Morigia in lib. de Nobilitate Mediolanensi. Vvadingus aliquot

 erro-

errores confutat, quibus strepitus Locatus, parium sinceram de hoc Episcopo narrationem instituit.

74 NICOLAVS Amidanius Cremonensis, Protonotarius Apostolicus, ac Nicolai Quinti vicecamerarius, ab eodem Pontifice ad Placentinam sedem vocatus est anno 1448. 13. Kalen. aprilis, ac deinde ab eodem ad Mediolanensem Archiepiscopatum translatus.

75 IOANNES de Camperijs, Papiensis Ecclesiæ cantor, sublectus Placentinus Episcopus est 1453. 10. Kalen. aprilis. Papiæ decessit anno 1475. relatusque Placentiam, sepultus est in cathedrali.

76 MICHAEL Marlianus Mediolanensis, ex Episcopo Tortonæ Placentinus Episcopus factus est 1475. Eodem anno decessit, suæq; supellectilis nuper adeptam Ecclesiam instituit hæredem. Ob singularem doctrinam, morumque probitatem Nicolao Quinto Pontifici magno vsui fuit, cuius cubicularius erat, clericuſq; Cameræ Apostolicæ. Alphonso Regi Neapolitano auream detulit Rosam, ducique Mediolani a consilijs fuit. Gubernator quondam Romanæ Campaniæ, ac ducatus Spoletani nomine Romanæ Ecclesiæ, Præsulque plane dignus, cuius grata posteritas non sinat interire memoriam.

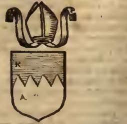
77 SACRAMORVS de Sacramoris Ariminensis, consiliarius ducis Mediolani, electus Episcopus Placentinus anno 1475. eodemque anno translatus est ad Parmensem.

78 FABRITIVS Marlianus Mediolanensis, Tortonæ antea Episcopus, ad Placent. Ecclesiam translatus est 1476. Hic cum in ea dignitate vixisset annos triginta duos, visus est resarsisse iacturam, quam Placentina Ecclesia fecerat ex patrui celeri fato. Duci Mediolanensi in paucis charus fuit, a quo ad Innocentium VIII. de grauissimis rebus legatus est, tum & ad Herculem ducem Ferrariensem. Episcopale palatium reædificauit a fundamentis, censusque Episcopatus abalienatos recuperasset; decemque synodis salubriter celebratis Placentinum clerum ad puriores mores traduxit, omnemque egregiam operam cumulatissime præstitit, quæ Pastori optimo prosperam virtutum famam parere posse videretur. Mediolani decessit 1508. atque ex testamento Placentiam cadauer relatum, in cathedrali tumulatum est.

Alterius Fabritij Marliani Tortonæ item Antistitis, iste, quem modo narrauimus, Fabritius nepos fuit.

79 ANTONIVS Triuultius Mediolanensis filius Io: Firmi ex Astensi Episc. Plac. Antistes euasit an. 1508. postrema die abeuntis iulij. Hanc Ecclesiam paucos menses administrauit; siquidem an. 1509. die 19. mensis ianuarij eo munere libens, volensque abiuit, redijtque ad Astensem Episcopatum: qui iam vacuus erat ex translatione Albertini Roborei, ad Pisaurensem eandem. Hic Antonius Scaramutiam Triuultium Cardinalem coadiuuit in administratione Comensis Ecclesiæ, anno 1519. Quod ideo hic libenter retuli, vt Victorelli error proderetur, qui hunc Antonium cum altero Antonio Triuultio sub Alexandro VI. Cardinali confundit. Hic etenim Comensis Antistes, & Card. Romæ decessit an. 1508. ille vero Astensis Episcopus 1519. Coadiutor effectus est, vt referunt acta consistorialia.

80 VASINVS vetustissimæ familiæ comitum Malabailę apud Astenses Insubresque nobilissimæ progenitus, vir doctus ac prudentissimus Iulij Secundi familiaris eligitur Episcopus Placentinus anno 1509. die 19. mensis ianuarij. Sub Iulio Secundo Lateranensi concilio interfuit, Placentinamque administrauit Ecclesiam vsque ad annum 1519. deinde translatus est ad Astensem patriam sedem. Hic castellum sancti Imentij, Placentinæ Ecclesiæ fiduciaria possessio quam Fabritius Marlianus recuperauerat, restaurauit, supra cuius portam a prætereuntibus hæc verba leguntur.

M. CCCCC. X. DIE II. OCTOB.
VASINVS EX ILLVSTRI PROSAPIA
MALABAILÆ.
ASTENSIS HOC OPVS
RESTAVRAVIT.

SCA-

80 SCARAMUTIA Triuultius Cardinalis frater Antonij superioris Episcopi Comensis, Placentinam Ecclesiam administrandam suscepit anno 1519. die 26. mens. septemb. eamque resignauit anno 1529. de quo alibi. Sed eo Præsule anno 1522. noua diuæ Mariæ de Campania sacra ædes fundata fuit. Cuius primarium lapidem Petrus Recorda Episcopus Sebastensis & Suffraganeus Episcopi Placentini solemniter imposuit.

81 CATALANUS Triultius, Cardinalis Scaramutiæ nepos, ad eandem dignitatem promotus est 1525. die 3. m. maij decessit 1559. sepultus Mediolani in patrum suorum sepulchro. Quo Præsule anno 1545. decima nona augusti hora sexta decima Petrus Aloysius Farnesius Pauli eius nominis Tertij Pont. Max. filius Placentiæ & Parmæ Dux acclamatur, atque a Bernardino a Barba Casalensi Episcopo pro Pontifice ea in causa, Marino Grimano Cardinali Legato Apostolico, & Catalano Triuultio Episcopo Placentino coram clero, & populo Sfortia de Sfortijs ex sorore nepos, ipsius ducis gerens vices ducalibus insignijs decoratur. Anno 1547. die decima septembris idem dux Placentiæ interficitur.

83 IOANNES Bernardinus Scotus Cardinalis Tranensis, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1559. die 3. mensis augusti. Hic in Sabinæ Prouincia natus est, in oppido Magliano, atque ex singularis doctrinæ opinione Aduocatus consistorialis euasit, cumque in familiaritatem Ioannis Petri Caraffæ similitudine virtutum se insinuasset, (is ille est qui postea ad Pontificatum ascendit sub nomine Pauli Quarti, quique Theatinorum institutum inter alios egregios viros instituit) ex eius exemplo idem institutum incœpit profiteri. Profecit inde in sacris, quam qui maxime, linguasque Hebraicam, Chaldæam, Græcamque perdidicit, quam ille eruditionem cum vitæ purioris institutione ad miraculum exornasset, suis Regularibus Clericis semel, & sæpius ac pluribus in locis est præpositus. Romæ eo munere cum laude prudentiæ fungebatur; cum Caraffa summus Pontifex renuntiatus, renitentem illum apud se habuit, in eodemque consistorio Tranensem Archiepiscopum, ac presbyterum Cardinalem tit. sancti Matthæi in Merulana, Bernardinum creauit 1555. 15. Kal. Ianuarij, Romanæque Ecclesiæ grauissimis expediendis negotijs illum præesse voluit, ac pene sub vitæ finem Placentinum Episcopum declarauit. Sub Pio Quarto inter Cardinales supremæ inquisitionis censores enituit. Placentinam Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1568. Quam paucis ante mensibus, quam eximeretur e viuis, renuntiauit, hoc est eodem anno 3. non. decembris sepultusq; est apud sanctum Paulum extra Vrbis muros via Ostiensi, in sepulchro quod sibi viuens parauerat cum hoc Epitaphio.

IOANNES BERNARDINVS
SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ
CARDINALIS
EPISCOPVS PLACENTINVS
VIVENS SIBI POSVIT
AN. DOM.
M. D. LXIII.
NON MORTVVS EST SED
DORMIT.

84 PAVLVS Aresius Itriensis, diœcesis Caietanæ, Clericus Regularis, ex ordine Theatinorum, olim in politicis expediendis negotijs præcipue in Neapolitano Regno, apud prudentum plerosque summæ existimationis. Cæterum Religione, ac probitate vitæ longe clarissimus, ex cessione Cardinalis Scotti, a Pio Quinto sanctissimo Pontifice Placentinus Episcopus adlectus est, anno 1570. ab eodemque Cardinalis creatus, a pristino Religioso suo instituto ne latum quidem vnguem deflexit, quin totus diuinis commentationibus deditus, populum sibi concreditum, clerumque ad omnem pietatem ex præscripto Tridentini concilij vbique, & semper conatus est informare. Hęc agente Gregorius XIII. ad Archiepiscopatum Neapolitanum vel reluctantem transtulit. Solebat enim dicere magnum esse vim virtutis obedientiæ, quæ se compulisset maiora accipere, qui renuisset minora. Igitur fato functus est Neapoli an. 1578. 17. mensis iunij, sepultusque est in Ecclesia sancti Pauli, sine epitaphio, vt mandauerat. Egregius Pastor cum priscis illis sanctis Episcopis ob eius vitæ puritatem merito comparandus, nec mirum, cum apud suos Theatinos clericos ageret, B. Andream de Anellino in studijs pietatis condiscipulum, ac æmulum habuisset, vnde & ipse, vt ille, clarissimum sanctitatis lumen in toto Christiano orbe refulsit. Huius meminit Ciac. Ciabrera, & ex ijs Victorellus. Consule autem Franciscum Mariam del Monaco, ac Tuffum in histor. Theatinorum.

85 THOMAS Lilius Bononiensis filius Herculis Cameræ Apostolicæ Thesaurarius, paulo ante Ripætransonensis Episcopus, ad hanc eandem Ecclesiam translatus est 1577. die 24 mensis martij vbi insecuto anno decessit 1578. die 16. m. septembris sepultusque est in cathedrali.

86 PHILIPPVS Sega Bononiensis Ripætransonensis Episcopus, in Hispania Nuntius ad Ecclesiam Placentinam translatus est anno 1578. Hic natus Bononiæ est, ex parente Ioanne Andrea, qui ex Rauenna traxit originem. Nobilem indolem sortitus est, ideoque ad res grauissimas gerendas aptissimam. Quamobrem iuuenis ad huc Ripętransonensis dictus est Episcopus, Picenum prouinciam reais. In Belgio Legatione functus est, postea in Hispania, sub Gregorio vero XIII. in Lusitania idem munus obiuit, iterum ad regem Hispaniæ profectus est. Sub Sixto vero Quinto apud Cæsarum nuntium egit, a quo tantam dicitur gratiam collegisse, vt Imperij insignibus illum donauerit. Romam reuersus generali censura fulsit in omnes Ecclesias, Vbisque monasteria, cum vero violento fato Henricus Tertius Rex Gallorum discessisset è vita, resque Gallica vsque ad naufragium iam videretur fluctuare, Sega in Galliam à Sixto Quinto missus est

vt Apostolici Legati nomine, catholico fœderi patrocinaretur. Eas partes cum decore, strenueque impleuit sub Gregorio Decimoquarto ac Innocentio Nono, a quo tandem creatus est Cardinalis ac Legatus Apostolicus in Gallijs, acceptoque roseo Pileo, ac Cruce sub Octauo Clemente idem munus continuauit. Tametsi autem apud aliquot scriptores Philippus deflagrauerit inuidia, tanquam qui erga Hispanos, quam erga Gallos feruentiori laboraret affectu; apud æquos tamen rerum æstimatores, ea suspicione caruit, maximè autem apud Octauum Clementem sapientissimum Pontificem, qui reuersum è Gallijs Philippum, in purpuratorum consessu dilaudatum excepit. Cæterum Sega, dum iret, rediret legatus atq; ex interuallo inuiseret, quam semel regendam susceperat Placentinam Ecclesiam, synodo celebrata sanctissimas leges dixit ad puriores mores. Haud diu assecuta purpura lætatus est, fractus enim laboribus Romæ decessit anno 1596. die 29. mensis maij, sepultusque est apud sanctum Honuphrium, suæ dignitatis titulum, quem ei è Gallijs reuerso Clemens Octauus contulerat anno 1594. cum sequenti epitaphio, ac marmorea statua, quam ei Hieronymus Aguccia sub Octauo Clemente, & ipse Cardinalis ac nepos Philippi ponendam curauit. In Placentina autem Ecclesia eiusdem Cardinalis Aguccij cura hoc elogium post epitaphium collocatum spectatur.

Philippo Sega Bononiensi
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbytero
Cardinali Placentino
Amplissimis sedis Apostolicæ muneribus
triginta amplius annos omnibus
fere Christiani Orbis Patribus
egregie functo
Ab Innocentio IX. in collegium Cardinalium
cooptato;
Gallica demum Legatione sub
Clemente VIII.
turbulentiss. Regni temporibus peracta
illustrem diu spectatæ prudentiæ
& probitatis
laudem. adepto in Catholica Religione
Pontificiaque dignitate propaganda
Acerrimo
Hieronymus Agucchius vtriusque
Signaturæ Referendarius,
ex testamento hæres Auunculo optimo
P. C.
obijt die xxix. maij
M. D. XCVI.
vixit annos LVIII. menses IX.
D. VIII.

Placentiæ in cathedrali alterum honorarium cenotaphium spectatur.

D. O. M.

Philippus Sega Bonon. S. R. E. presb.
Cardinalis Placent.
ab hac Ecclesia cui duo de viginti annos
vigilantissime præfuit post multa,
amplissimaque Sedis Apost.
munera,
& Gallicam demum Legationem
summa fide, atq; constantia obitam Romam
cum rediisset,
omni virtutum laude cumulatus,
in Domino obdormiuit
xxix. maij M. D. XCVI,
vixit annos LVIII. menses IX.
D. VIII.
Ecclesia S. Onuphrij, quæ viuo titulum,
eadem & mortuo sepulchrum dedit.
Quod ipse si in hac ciuitate mori contigisset
hoc loco sibi elegerat.
Huic charissimæ sponsæ suæ,
quæ potuit Præsul etiam paupertatis
tolerantia clarus ornamenta
dedit,
legauit dote insuper eiusdem capitulo,
& canonicis constituta,
vt anniuersarijs precibus eius,
atque Marsilij fratris sui hic proxime
sepulti salutem in omne tempus
Christo Saluatori cõmendent.
Hier. Agucchius vtriusque Signaturæ
Referend.
ex testamento hæres,
suum erga Auunculum optime meritum,
Pietatis, & grati animi
M. N. D.

87 CLAVDIVS ex comitibus Rangonijs Mutinensis, a Clemente Octauo adlectus est Placentinus Episcopus anno 1596. die 2. mensis Decembris vir sana non modo nobilitate generis, ac opulentia diuitiarum insignis, sed facilitate morum, ac sapientia haud impar alteri

teri Claudio Rangonio, qui Regiensis Episcopus per idem tempus floruit. Claudius decessit Placentiæ anno 1619. sepultusque est in cathedrali, in sepulchro, quod sibi viuens curauerat construendum, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Claudius Rangonus Episcopus
Placentinus
vt cleri, & populi precibus ad Deum
frequentioribus iuuetur defunctus
medium hunc locum inter
vtrumque sibi
pro tumulo viuens
elegit.
obijt die xiij. septembris
M.DC.XIX.
annos natus LVII. menses xi.
dies iij.
Præfuit huic Ecclesiæ annos xxij.
menses nouem.

88 IOANNES Linatus Parmensis, Burgi sancti Domnini Episcopus, intimus consiliarius ducis Raynutij Farnesij, a Paulo Quinto ad hanc Placentinam Ecclesiam translatus est an. 1620. die 13. mensis ianuarij. Hic pius bonusque Pastor pauperibus Christi pijsque locis misericordiæ viscera aperiens, eorum necessitatibus pecuniam, & alijs rebus hilari animo succurrens, Ecclesias pretiosis muneribus, & ornamentis ditans, quod potissimum testantur pulcherrimæ icones Deiparæ Virginis in summi templi excelso hemisphærico vertice (vulgo cupulam vocant) pictoris celeberrimi arte, ac pennicillo expressæ, quæ plastico etiam opere inaurato circũdatæ, & ad spirans vsque columellarum perductæ totam testitudinem illam octonis angulis dissectam mirifice exornant, & vt perpetuo stent posterorum oculis vsurpandæ Ioannis Præsulis pietas in Mariam sanctissimam Virginem largiter effusa fecit. Eodem priori anno idibus aprilis corpus sancti Raymundi confessoris recondidit, 3. non. iulij brachium cum manu sancti Conradi ab vrbe Netina in patriam illatum recognouit, pluraque SS. lipsana comprobauit. In oppido Clastidij Eremitanos fratres sancti Augustini de obseruantia recepit 1621. in castro sancti Ioannis idib. octob. primum lapidem iecit in nouo construendo templo sanctiss. Triadis pro fratribus Cappucinis. In Oppido Vallis Tarri Ecclesiam sancti Pauli 8. Kalen. iulij & sancti Caroli Placentiæ Cappucinarum Monialium in festo S. Lucæ 1625. solemniter dedicauit. Augustinianos obseruantes in vrbe admisit ad S. Margaritam. Acta vtriusque processus pro canonizatione beati Gregorij X. tam ordinaria quam Apostolica auctoritate confecit. Synodalia comitia habuit: diœcesanos lustrauit, alijsque multis ad sacri cultus incrementum & omnium suorum salutem præstitis. Septem denique annos cum laude prudentiæ sibi creditam Placentinam rexit Ecclesiam. Decessitque 1627. sepultusque est in cathedrali, in sacello S. Mariæ de Populo cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Sub hoc saxo diem iudicij
expectant ossa
Ioannis Linati nobilis Parmensis
Placentiæ Episcopi
Qui sicut viuens sub vexillo Deiparæ
continuo militauit ita in eiusdem
Sacello
suo cineri moriens pacem legauit
hoc vero Legatum dilectissimi,
& amantissimi fratres
Ioannes Baptista, ac Horatius Linati
non sine pio lacrymarum officio
impleuerunt
obiit IIII. non. aprilis
M.DC.XXVII.

89 ALEXANDER Scapplus Bononiensis Matij Senatoris filius Episcopus Campaniensis ac Satrianensis, pro sancta Romana Ecclesia nuntius ad Heluetias, ab Vrbano Octauo ad hanc Ecclesiam translatus est 1627. die 17. mensis maij. Fratres Carmelitanos excalciatorum, & Clericos Regulares sancti Pauli in vrbe recepit: synodum non semel habuit, cultumque Ecclesiasticum auxit mirifice. Ei inscripsit opus exercitationis politicæ magnorum Euangelista Sanctonius Bononiensis. Eius laudes non reticet Ioannes Petrus Crescentius p. p. Italicæ nobilitatis Coronæ. Viuit adhuc, bonis Pastoribus rarum probitatis exemplum futurum

RE-

REGII LEPIDI EPISCOPI.

OMnino refragor Blondo, Perotto, alijſque, cum Regium Lepidi, a Lepido Triumuiro volunt fuiſſe ædificatum. Siquidem cum Cicero cum Bononia, Parmaq; antiquiſsimis ciuitatibus Regium Lepidi cōmendet, & memoret, id ſane facere non potuiſſet, qui ſub Triumuiratus proſcriptionem vitam amiſit. Quid quod Strabo inter mediocres Galliæ Ciſalpinæ ciuitates illud reponit? Ptolemæus coloniam Romanorum illud appellat, vnde hauſere alij, hunc eundem Lepidum illo aliquando deduxiſſe coloniam, indeque illi factum cognomen Lepidi. Sanior, ſecuriorque illa videtur ſententia eſſe, quæ affirmat ab antiquis Hetruſcis fuiſſe ædificatum, quos deinde exegere Galli, Gallos autem victores Romani, qui poſtea duo millium mortalium coloniam Regium deduxere. Idque ex Liuio videntur haurire, cum narrat lib. 35. Parmam, Mutinamque Romanos nouis incolis frequentaſſe, Marcumque Æmilium Lepidum, T. Ebutium Carum, L. Quintium Criſpinum, in Boiorum territorium inter Mutinam, Parmamque, hoc eſt, Regij, vt ipſi interpretantur, duo millia incolarum collocaſſe, indeque a principe eius legationis, hoc eſt, a M. Æmilio Lepido, ciuitatem illam, fori Lepidi, vel Regij Lepidi traxiſſe cognomen. Hic ille M. Æmilius Lepidus eſt, qui cum a fundata Vrbe an. 573. Romanus Conſul eſſet, a Placentia ad Ariminum vſque Æmiliam viam muniuit, ac ſtrauit, potuitq; eadem munificentia nouis incolis, ædificijſque Regium auxiſſe, quod deinde de eiuſdem nomine Regium Lepidi vocauit grata poſteritas. Huius ciuitatis præter citatos auctores, meminerunt Plinius, Feſtus, Ammianus Marcellinus, Tacitus, Plutarchus, Polybius, Itineraria, & alij. Ex recentioribus vero Fatius Vbertus, Platina, Sabellicus, Merula, Corius, Antoninus, Leander. Vnde autem ea ciuitas dicatur Regium, haud ſatis conſtat. Etenim qui ideo Regium appelatam volunt, quod ex fertilitate ſoli, cœli benignitate, ac pulchritudine ædificiorum Regium quiddam videatur mortalibus. Non ſatis animaduertunt eas vel naturæ, vel artis dotes commemorare, quas Regium Lepidi cum alijs pluribus Inſubriæ ciuitatibus poteſt habere communes. Illud conſtat Regium Lepidi dici, vt a Regio Galliæ ſecerneretur. Cæterum pulchra ciuitas eſt, tametſi haud latius fines extendat, in medio viæ Æmiliæ ſita fertiliſsimo ſolo, populo grauis, ac nobilitate inſignis, quæque ſemper protulit ciues omnibus ingenuis artibus pares, ac diſciplinis. Diu Romano populo paruit, paſſaque deinde excidium eſt a Longobardis, & Gothis, vt Epiſt. 8. ſcribit Ambroſius, depoſitamque Regienſes ciues, temporibus Caroli Magni reſtaurarunt. Eius adminiſtratio aliquamdiu Reipublicæ formam retinuit vſque ad annum 1286. Poſtea, vel inuita iugum accepit comitum Canaſinorum, tum dominos experta eſt Eſtenſes, Cæſares, Gallos, Romanos Pontifices, Scaligeros, Folianos, Gonzagas, Galeazios, Ottobonos, indeque tedij ad Eſtenſes; iterum ad Romanos Pontifices, donec Adriano VI. ſedente ita ea potiti ſunt Eſtenſes, vt hactenus ſub nomine ducatus illam optimis legibus conſtitutam adminiſtrent. Vt autem certiſsime conſtat, ſanctum Barnabam Apoſtolum, ac ſanctum Apollinarem in Inſubriam fuiſſe miſsos, alterum in Galliam Tranſpadanam, alterum in Ciſpadanam, vt illic Euangelium Chriſti promulgarent, ſic haud inſulſa coniectura aſſerere poſſumus, Regium Lepidi, ab altero, vel ab illorum alumnis ſacra Chriſtiana ſuſcepiſſe, quando inde ab an. 60. noſtræ ſalutis traditur Prothaſius huius ciuitatis primus fuiſſe Epiſcopus. Poſt cuius exceſſum, eorum qui ſecundum Prothaſium Regio præfuerunt, iniquitas temporum memoriam deuorauit, vſque ad annum 400. Idololatria deinde deleta Regienſis Eccleſia fundata eſt, quæ primum Mediolanenſi Archiepiſcopo ſubiecta fuit, poſtea Rauennati, vſque ad annum 1583. Deinde vero Gregorio Decimotertio mandante nuper Metropolis Bononienſis Suffraganea effecta eſt. Ampliſſima diœceſi gaudet, eiuſque Antiſtes titulo comitis fulget, ab antiquis olim Cæſaribus obtento. Cathedralis Deiparæ Virgini conſecrata, diuoque Apollinari, nuperæ ſtructuræ eſt, atque elegantiſsimæ breuitatis, quam numerus, ac decens clerus exornat. Ibi nobiliſsima Abbatia ſancti Proſperi ciuitatis diui Tutelaris ſpectatur, quā Comitiſſa Mathilda ædificijs, opibuſque mirum in modum auxit. Templum autem Regienſi Virgini miraculis clariſsimæ a populi pietate dicatum eſt. Supra cæteras Eccleſias nitet, cum pluribus alijs locis pijs, ac oratorijs abundat. Vnum illud Regio defuiſſe videtur, hiſtoricus ſcilicet, qui vetuſtæ ciuitatis euentus, opeſque iaceret in commentarios, nos dum Præſulum Regienſium exordiremur catalogum, incidimus in compendium hiſtoricum Fuluij Azzarij ſatis ieiunum, vnde vix aliquid eruere potuimus, quod noſtros promoueret conatus. Igitur præter citatum ſcriptorem, alios conſuluimus, è quorum monumentis hanc, quam vides, integram ſeriem Regienſium Epiſcoporum: Taxatur vero Regienſis Eccleſia in lib. cameræ ad Florenos 816.

1 PROTHASIVS primus Regienſis Epiſcopus fuit, qui floruit circa annum 60. a Chriſtiana fundata ſalute.

2 CROMATIVS.

3 ANTONINVS.

4 ELIAS.

SAN-

5 SANCTINVS.

6 CORASIVS.

7 FAVENTIVS Mediolanensi concilio interfuit, sub Eusebio Archiepiscopo anno 451. huius meminit Iosephus Ripamontius, decadi 1. hist. Eccl. Mediolanen.

8 ELPIDIVS floruit 458.

9 S. PROSPER Aquitanicus, rara doctrina notissimus. Primi Leonis Papæ secretarius, vnde arbitrantur plerique ab ipso insignem illam Epistolam S. Leonis de incarnatione Verbi ad Flauianum fuisse compositam, vt testatur Gennadius, Honorius, Addo Viencis, Marcellinus in chronico, aliique scriptores. Ad hunc Prosperum, S. Augustinus, Epistolam illam de Prædestinatione direxit, ipseque vicissim ad diuum Augustinum de eadem materia scripsit. Eius doctrina neruosa, atque scholastica est, cuius opera monumentaque Cælestinus primus censuit comprobanda, ad Episcopos Galliarum scribens. Gelasiusque Papa C. sancta Romana distinct. Consule autem Baronium, si Aquitanici contra Pelagianos, proque doctrina Augustini, cuius se profitebatur alumnum, exantlatos labores plenius cognoscere cupis, ad ann. 466. in quo vult decessisse die 25. mensis iunij. Hic igitur sanctus Prosper est, quem Regienses Insubres suum Episcopum faciunt, cótenduntque ad hunc bonoris gradum fuisse prouectum a Leone primo Pontifice, cui iuerat a secretis, vt habent, vetusta eius cathedralis breuiaria; vitaque functum 466. fuisse tumulatum in Templo, quod ipse sancto Apollinari dicauerat, ibidemque mansisse vsque ad tempora Luitprandi Longobardorum Regis, indeque postea translatum in Ecclesiam eius nomini consecratam, vbi hoc tempore requiescit. Quam postea Ecclesiam a comitissa Mathilda auctam, munificeque dotatam, in nobilem ex sancti Benedicti Ordine Abbatiam fuisse erectam. Cárdinalis Bellarminius hunc Aquitanicum Prosperum negat Regij Lepidi fuisse Episcopum, sed Regij, Prouinciæ Narbonensis ditionis in Gallijs, quæ Ecclesia Suffraganea est Archiepiscopi Aquensis, cui argumento est, quod Prosper in prouinciali concilio subscribitur Vasensi, & Carpentoratensi, Faustumque aduertit, Maximo successisse, hunc vero Aquitanico Prospero, qui certissime Regij in Gallijs fuerunt Episcopi, qui ex famoso illo, ac inclyto monasterio Lirinensi literis, moribusque cultissimi prodierunt. Idem asfirmat Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, die 25. mensis iunij, asseritque sedisse annos 24. in hoc vero Baronius abijt a Bellarminio, quod arbitratur Prosperum illum, qui Vasensi, & Carpentoratensi concilio reperitur subscriptus, alterum fuisse ab eo, qui Regiensis in Gallijs Episcopus erat, illumque Aurelianensem fuisse Episcopum, Aniani successorem, cui Sidonius Apollinaris literas dedit, atque ita vult per idem tempus duos Prosperos fuisse æque famosos in Gallijs Episcopos. Quibus diligenter perspectis ducor & ipse coniectura ex veteri Ecclesiæ Regij Lepidi deducta memoria, tertium Prosperum posse dari, qui per idem tempus Regio Lepidi cum laude sanctitatis præesset, in quem virtutes Aquitanici, parum diligens scriptor, eodem tempore, nomineque deceptus, contulerit. Hęc inquam, suspicio mea est, quam haud ita tueor, vt non mihi censeam standum meliori iudicio. Sequor itaque tantorum virorum sententiam, quibus addo doctissimum virum Henricum Spondanum, qui arbitratur Prosperum Aquitanum aut nunquam fuisse Episcopum, quod a Gennadio tantum vocetur homo Aquitaniæ Regionis, aut Regij in Gallijs fuisse Antistitem, cui constat successisse Maximum, huic vero Faustum fuisse suffectum. Horum autem meminit chron. monasterij Lyrinensis, Sytmundus autem in notis ad C. Sollium Apollinarem, audacter affirmat Prosperum Aquitanum nunquam fuisse Episcopum. Cæterum similitudo plerumque nominum ciuitatum, maximas quandoque tenebras offuderunt veritati historię. Auctor ipse Martyrologij Romani eam ob causam lapsus est, vt bene notat Baronius in suis ad Martyrolog. Roman. notis. Cum enim sanctum Maximum Episcopum commemoraret, cum illi offerendum foret, Regij in Gallia Narbonensi, Regij Lepidi perperam dixit vnde credidere postea plures, hûc sanctum Maximum Regij Lepidi fuisse Episcopum. Est ergo Regium Lepidi in insubria, Regium Iulij in Calabria, Regium Galliæ Narbonensis, situm in Parlamento, & Archiepiscopatu Aquensi. Primo additur Lepidi, secundo cum aspiratione scripto adijcitur Iulij. Tertium dicitur absolute Regium vel Recium, & Reiensis ciuitas, & Alberetum Neriorum Apollinarium Plin. lib. 3. c. 4. Paul. Diac. lib. 3. Eustachius in Dionysium, Gregor. Tur. lib. 4. & hæc hactenus habui, quæ de tribus Regijs, duobus, vel tribus Prosperis enarrarem.

10 STEPHANVS.

11 DEODATVS floruit anno 488.

12 THEODOSIVS visit anno, 554.

13 DONODEVS.

14 ADRIANVS.

15 BENENATVS.

16 LVPINVS.

17 MAVRITIVS Rom. concilio interfuit sub Agathone Papa anno 680.

18 IOANNES Regiensibus præfuit 681. decessit autem anno 684.

19 THOMAS sanctimonia vitæ clarus, viuebat anno 701. Hic sancti Prosperi Templum exorsus est ædificare, vbi postea illius corpus transtulisse narratur. Fato functus est anno 714.

20 CONSTANTINVS Regiensibus diuinum iusdixit anno 715. e viuis exemptus est 726.

21 CALLISTVS.

22 GEMINIANVS anno 753. Templum Abbatiæ Nonantulanæ, a sancto Anselmo Abbate ædificatum consecrauit in honorē beatissimæ Virginis Marię, & sancti Benedicti Abbatis de qua chron. Nonantulanum.

23 APPOLINARIS floruit anno 774. obijt postremum diem 786

24 ADELMVS an. 814. decessit 822.

NO-

25 NODERBERTVS concilio Mantuano interfuit anno 824. consule Hippolytum Donesmundum in hist. Mantuana p. p.

26 VITALIS viuebat anno 828. Hic erga sanctum Venerium singulari pietate flagrabat. Quamobrem cum proficisceretur, vt eius sacrum corpus exciperet honorificentiori loco recondendum (quiescebat enim in parua Insula prope Lunim antiquam Hetruriæ ciuitatem) sanctus per visum se obtulit id satagenti, edixitque, vt se inde Regium asportaret, ne hostibus venturis Saracenis præda foret. Præstitit id cumulate Vitalis, sacrumque corpus in templo sancti Prosperi collocauit, vbi eius festum tertio non. nouemb. celebratur.

27 ROBERTVS eandem sedem assecutus est anno 842.

28 SIGISFREDVS Regiensis Episcopus anno 844. Romæ interfuit coronationi Ludouici Regis, filij Lotharij Imperatoris in Insubriæ Regem, apud sanctum Petrum peractæ, vt narrat Bibliothecarius. Sanctorum Michaelis, & Vitalis Oratorium ædificauit, erexitque extra Regij muros sancti Peregrini sacellum.

29 PEREGRINVS.

30 AMON floruit an. 860.

31 ROTTEFRDVS autem an. 864.

32 PAVLVS floruit an. 879.

33 AARON 881.

34 AZZIVM Regiensem Episcopum anno 890. nonnulli ex Atestinorum gente contendunt. Hunc Barbari occiderunt an. 898.

35 FREDVLPHVS suffectus Azzio. Idem fatum tulit cum suo antecessore eodem anno.

36 PETRVS. Eius mentio extat in quodam priuilegio Berengarij Regis Abbatiæ Nonantulanæ indulto, anno 904. Eodemque anno idem Berengarius ad huius Episcopi preces, Gotifredo Mutinensi Episcopo plura priuilegia dilargitus est 18. Kal. iulij indict. 7. quo etiam anno, eiusdemque intuitu Berengarius confirmat donationes factas Astensi Ecclesiæ die 15. iulij eius vero Regni anno 17. decessit autem Petrus anno 913.

37 GOTHARDVS Regiensis Episcopus anno 914. Roma Regium asportauit corpora sanctorum Chrysantis, & Dariæ, eaque sub confessione cathedralis honorificentius collocauit, vbi hactenus summa veneratione fidelium recoluntur.

38 PETRONIVS floruit 915.

39 GIBERTVS 940.

40 ARIBALDVS 942.

41 ADELARDVS anno 945. patria Vicentinus, quem ex nobilissima gente Trissina & Antonij clarissimi viri filium fuisse narrat Benius in p. lib. Trissinæ historiæ. Obijt Adelardus circa annum Domini 960.

42 HERMANDVS, quem Grimaldum vocat Baronius, anno 963. se subscripsit bullæ Erectionis Archiepiscopatus Magdeburgensis anno 968.

43 TAVZVS Parmensis, ad eandem sedem suhuectus est 993. Hic Ecclesiam sancti Prosperi reædificauit, pluresque fortunas, priuilegiaque eidem Ecclesiæ est dilargitus; in qua constitutis prius vna cum Præposito octo canonicis, qui diuinum officium persoluerent, corpus eiusdem sancti solemni ritu transtulit. Aedem consecrauit Gregorius Quintus Pontifex anno 997. cuius munificentiæ monumento appositi sunt parieti Ecclesiæ versus aliquot, quos huic loco inserendos selegimus.

Teuzo præsentem fundauit Episcopus ædem,
Ad decus, & sancti instituit Prosperi
Cuius ad hanc semper veneranda transtulit ossa,
Cum Papa Quinto nomine Gregorio,
Forte Ticinensem qui tunc pergebat ad vrbem
Concilij sacri causam habiturus ibi,
Pontificem, multaque turba secuta,
Suscepit Teuzo, quos pater hospitio,
Venerat Antistes iunior, & ipse Ioannes
Sede Rauennali dexter abiturus ibi,
Cum quibus a dicto primo Teuzone rogatus,
Hoc per se templum rediddit ipse sacrum,
Tot simul ac tantis domus sacrata patronis
Corpus est positum hic Prosper alme tuum.
Cum quo Venerij simul ossa leuata beati,
Huius in Ecclesia condita sunt latere.
Sunt hæc dante Deo, dum tertius Imperator Otho,
Atque Kalendarum facta noua Februi.

Obijt Teuzo anno Domini 1030.

44 SIGEFREDVS item Parmensis, floruit 1030. decessit 1041.

45 CONDELARDVS Sigefredo successit anno 1041. deturbatus de sede est 1043.

46 SIFREDVS reperitur in ea synodo Papiensi anno 1046. 8. Kal. nouemb. ad fauorem Episcopi Veronensis celebrato.

47 ADALBERTVS sedit anno 1049. decessit 1061.

48 VOLMARVS Regiensis Episcopus fuit. 1062.

49 EVBETRVS floruit apud Baronium 1079. Fato functus est 1081.

50 GANDVLPHVS Regiensibus præfuit anno 1082. Hic in seruitutem abductus est cum Parmensi Episcopo, cum Henricus impius imperator cum Mathildæ Comitissæ exercitu improspere conflixisset, honoreque Episcopatus spoliatus decessit post annum 1087. Consule Domnizonem in vita Mathildæ Comitissæ lib. 2. c. 13. Baronium ad hunc annum, alijque cum Bonauentura de Angelis in hist. Parmensi.

51 LVDOVICVS viuebat anno 1091.

52 BONVS Senior Regiensis Episcopus fuit 1101. Huius meminit Leo Ostien. lib. 4. cap. 37. eiusdemque habetur mentio in monumentis Nonantulanis anno 1104. Hic canonicis sancti Michaelis, Ecclesiæ per illud tempus collegiatę Christma dedit: vnde postea inter monachos, clerumque lis non facili negotio dirimenda exarsit, querentibus clericis a monachis sibi sanctum oleum fuisse ademptum. Adest in consilio Henrici Quarti Imperatoris de restituendis Romanæ Ecclesiæ iuribus an. 1111. apud Baron. ad hunc annum. Decessit Bonus anno 1129.

53 ADELMVS floruit anno 1130.

54 ALBERVS ex canonico Regulari, ac Priore sanctæ Mariæ de Rheno Bononiensis iuriscon-

risdictionis, Regiensis Episcopus creatus est 1140. Huius defunctionis dies notatur in Kalendario dictæ Ecclesiæ non. aprilis 1164.

55 ALBERICVS successit Albero 1164. interfuit Lateranensi concilio sub Alexandro III. 1179. Magni animi Præsul fuit, quippe qui Regij fungeretur Prætura, inque ciues regium propemodum Principatum exerceret. Fato functus est 1187.

56 PETRVS ad eandem sedem promotus est 1187. postremam diem obijt 1212.

57 NICOLAVS Maltrauersus eadem Regiensi dignitate fulsit 1213. Innocentius Tertius Pontifex scribit ad Episcopum Cremonensem sedis Apostolicæ Legatum, vt Regiensem adhortaretur electum Pontificem ad reformationem Vicentinæ Ecclesiæ, Ep. 15. ann. 16. Pont. 6. idus aprilis. Mortuus est Nicolaus 1244.

58 GVILLELMVS Folianus ciuis Regiensis, ad patriæ sedem subuectus est ab Innocentio Quarto, vt legitur in Vaticano Regesto, Epist. 451. Hic in Insubriæ potentibus Præsulibus numeratur, Princeps imperialis, atque Episcopus vnde postea eius successores Regiensium Principum titulum desumpsere. Satis imperiose Regiensem Ecclesiam annos omnino triginta administrauit. Postremam diem obiuit 1283. sepultusque est in cathedrali, vbi grata, memorque posteritas hoc illi sequens erexit elogium.

Guillelmo Foliano
Patritio Regiensi huius Ecclesiæ
Episcopo
ac Principi ornatissimo viro,
Qui cum lustris sex peractis sedisset,
Vita functus est
anno M. CC. LXXXIII.
Veteri eius arca in Basilicæ reparatione
demolita,
vt grati animi propensiorem
in familiam,
& potissimum Annibalem, & Baldinum
Comites Querciolæ,
& huius Ecclesiæ Archidiaconus
testaretur
Hoc monumentum pie reponendum
curauit.
Raphael Folianus presbyter
Anno
M D.C.XII.

Porro comitatum Querciolæ, de quo fit mentio in Cenotaphio, Guidoni de Monte de Foliano in feudum idem Guillelmus Regiensis electus concessit, quod ratum firmumque habuisse Innocentium Quartum hæ docent literæ, quas legimus in Vaticano Regesto Epist. 173. an. 9. eiusdem Pontificius. Sic enim se habent.

Innocentius, &c. Guidoni de monte de Foliano Reginæ diœcesis. Petitionibus deuotorum nonnumquam sedes Apostolica condescendit liberalis fauoris beneuolentiam impertitur. Cum igitur sicut nobis exponere curasti, dilecto filio electo Regino nostris olim dedissemus litteris in mandatis, vt sibi suisque fratribus, & hæredibus castrum de Querzola Reginæ diœcesis, quod per Reginen. fautores quondam F. olim Rom. Imperatoris dirutum fuerat, & vastatum, pro cuius reparatione ac defensione damna grauia subieras, & expensas in feudum concederet, ac vos illis faceret pacifica possessione gaudere, idem electus G. de Foliano suo fratri suo, & hæredum vestrorum nomine in feudum castrum concessit prædictum, ac de ipso illum inuestiens recepit ab eo fidelitatis solitæ fundamentum, prout in instrumento publico super hoc confecto plenius dicitur contineri. Quare nos humiliter supplicasti, vt concessionem, & inuestituram huiusmodi confirmare de benignitate solita curaremus. Nos itaque tuisque precibus inclinati quod ab eodem electo super hoc factum est gratũ, & ratum habentes ac id auctoritate Apostolica confirmantes, supplemus defectum de nostræ plenitudine potestatis, si quis in huiusmodi concessione & inuestitura quoad solemnitatem iuris fuit, aut etiam ex eo quod capituli Ecclesiæ Regien. non interuenerit, ad hoc nec fuit requisitus assensus. Nulli ergo &c. nostræ suppletionis, & confirmationis &c.

Datum Perusij 6. id. aprilis anno nono.

59 Fr. GVILLELMVS de Bobio ordinis Minorum, post octo annorum interregnum discordantibus electoribus, qui Franciscum Folianum Regiensem, & Theodosium de Flisco Cordecensem Canonicos postulauerant, a Pontifice electus Episcopus est huius Ecclesiæ anno 1290. 10. Kal. iulij ex Reg. Vatic. Epist. 210. fol. 34. ann. 3. Nicolai Quarti. Decessit 1301. statimque capitulum Fr. Ioannem de Molosellis Ord. Minorum elegit; sed hunc Bonifacius Octauus confirmare renuit, & Matthæum vicecomitem canonicum Mediolanensem designauit Episcopum qui electioni noluit consentire; sequentem tandem elegit, vt in Regest. Vat. Ep. 1407. f. 188. anno 8.

60 HENRICVS Casalorcius canonicus Cremonensis eidem Ecclesiæ præfuit 1301. 2. Kal. maij.

61 VIDO Abaisius Regiensis eandem dignitatem est assecutus 1313. ex lib. oblig. Hunc nonnulli scriptores cum altero Abaisio confundunt.

V PE-

62 PETRVM electum fuisse reperio 1318. 12. die mensis aprilis in lib. Prouis. Prælatorum.

63 VIDO Abaisius Regiensis Episcopus adlectus fuit, anno 1328. anno vero 1332. ad Ecclesiam Ariminensem, mox ad Ferrariensem, translatus est.

64 ROTLANDVS de Scarampis canonicus Laudunensis, I. V. Doctor ac Benedicti XII. Capellanus, in locum Vidonis Episcopus Regiensis ab eodem electus anno 1336. 6. id. maij, in Epist. 71. p. p. ann. 2. Reg. Vatic. in quo alia extat Epistola eiusdem Pontificis, nobilibus viris Ludouico de Gonzaga, & Guidoni Philippino, Feltrinoq; eius capitaneis ciuitatis Mantuæ, quibus commendat Rotlandum a se electum Episcopum, hortaturque eos, vt ab assistentia, fauore, & auxilio Thomasini de Foliano Præpositi Ecclesiæ S. Quirini de Corrigio in Ecclesia Regina intrusi desistant. Is enim anno 1332. Guidone ad Rauennatem Ecclesiam translato, a Bertrando Episcopo Card. Ostiensi Legato, factus huius Ecclesiæ administrator, defacto in eandem se intrusit, vnde excommunicatus, & a ciuitate expulsus, misere interijt. Porro Epistola Benedicti est in hunc, qui sequitur, modum ex eodem Regesto Vaticano desumpta p. p. anno 3. Epist. 6.

Dilectis filijs de Thoano, & de Moncilena, ac de Prato Regien. diœces. Plebium Archipresbyteris salutem, &c.

Efficiens malorum cupiditas sui prodiga, propriæque salutis oblita sic relaxat ad illicita manus suas, vt oporteat per solicitudinem præsidentis ipsius nequitiam reprimi, & teneri vires eius, vt quos diuinus timor a malo non reuocat adhibita superioris correctio, & censuræ debita disciplina compescat. Sane dudum dilectum filium Rolandum electū Regien. Regin. Ecclesiæ vacanti, in Episcopum præfecimus, & Pastorem curam, & administrationem ipsius sibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committentes. Verum Thomasinus de Foliano Præpositus Ecclesiæ sancti Quirini de Corrigia Regien. diœc. eo prætextu quod venerabilis frater noster Bertrandus Episcopus Ostien. olim dum in partibus Lombardiæ legationis officio fungeretur, administrationem spiritualium, & temporalium eiusdem Ecclesiæ similiter tunc vacantis, & in dictis partibus existentis, sibi duxerat committendam, post promotionem, & præfectionem huiusmodi per nos factas de persona dicti Rolandi Ecclesiæ memoratæ non curans aduertere quantum famæ dispendium animæque periculum importet, & secum ferat iuris detentio alieni, & maxime occupatio, & violenta detentio Ecclesiæ cathedralis, Episcopatum Regien. eiusque possessionem, gubernationem, & administrationem iurium, & pertinentiarum eiusdem, ac possessionem castrorum villarum, domorum terrarum, & possessionum & aliorum bonorum, & specialiter castri, & Palatij de Albineia, & castri de Nouis, & castri de Massanicis Regien. diœces. & omnium aliorum quæ tenebat, & administrabat tempore promotionis, & præfectionis prædictæ super dimissione ipsorum requisitis legitime non dimisit, sed incumbit eisdem, & administrationem prædictam præsumpsit, & adhuc præsumit damnabiliter exercere eundem electum detinendo Episcopatui, castris villis, domibus, terris, & possessionibus supradictis nequiter spoliatum. Nos igitur huiusmodi præsumptionis excessum non solum in diuinæ maiestatis iniuriam, sed in nostram, & sedis eiusdem contumeliam, & contemptum proculdubio redundantem, noscentes, & salua conscientia nequeuntes conniuentibus oculis pertransire, ac propterea ex officio prout tenemur ea debito intendentes super his opportunum remedium adhibere, discretioni vestræ in virtute sanctæ obedientię per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum per vos, vel per alium, seu alios, eundem Thomasinum sub excomunicationis, & priuationis omnium singulorum beneficiorum suorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatis ad quælibet alia beneficia Ecclesiastica obtinendi, pœnis quas eum incurrere volumus ipso facto, nisi infrascriptis nostris monitionibus, & mandatis paruerit cum effectu ex parte nostra monere, sibique iniungere, & præcipere studeatis, vt infra quindecim dies, quos ei pro peremptorio termino volumus assignari post monitiones, & præcepta huiusmodi, vel post eorum notitiam, si forte propter suam, vel suorum tyrannidem pręsentiam eius adhibere vel sibi personaliter monitiones, & præcepta huiusmodi facere nequeatis administrationē, & Episcopatum, castra, villas, domos, terras, & possessiones prædicta omnino dimittat dictoque electo, seu procuratori suo infra dictum terminum prædicta omnia restituat, & in pace dimittat, nullam super eis deinceps per se vel per alium, seu alios turbationem, vel molestiam illaturus, ac nihilominus potestatem, concilium, & commune ciuitatis Regien. & Nicolaum de Foliano patruum, Guidonem Recij, & Gilbertum milites, Guillelmum, & Ioannem de Foliano domicellos fratres dicti Thomasini, & quoslibet alios fautores, auxiliatores ipsius, nec non vniuersos, & singulos clericos, & laicos ciuitatis, & diœcesis Regien. ac feudatarios, vassallos, & emphytheotas, ac censuarios, & debitores Episcopatus eiusdem, ex parte nostra similiter moneatis, & sub excommunicationis, & priuationis feudorum, & aliorum bonorum, quæ a Roman. seu eadem Regien. vel alijs quibuscunque Ecclesijs obtinent, ac interdicti, in ciuitatem prædictam pœnis quas eos incurrere volumus ipso facto, nisi mandatis nostris efficaciter paruerint in hac parte districtius iungatis eisdem, quia potestas, concilium, commune, milites, domicelli, fautores, auxiliatores, & valitores prædicti, ab omni auxilio, & fauore, ipsi Thomasino in præmissa præsumptione persistenti, impendendo publice, vel occulte, directe vel indirecte omnino studeant abstinere, ipsique clerici, laici, feudatarij, vassalli, Emphytheotæ censuar ij, & debitores de cętero eidem Thomasino, vel alij, aut alijs quibuscumque quouis quæsito colore, vel causa propter quam dicto electo, vel eius procuratori de fructibus, redditibus,

bus, prouentibus, & obuentionibus Episcopatus prædicti non debeant in aliquo respondere, sed ipsi electo vel procuratori ipsius de prædicto plene respōdeant, vt tenentur. Ad publicationem pœnarum, & sententiarum huiusmodi contra inobedientes quōdlibet si expedierit auctoritate nostra in locis, in quibus expedire videritis, prout eorum contumacia, & iustitia exegerit processuri, ac facientes de processibus vestris quos super his per vos haberi contigerit fieri publica instrumenta illa nobis postmodum quamprimum commode poteritis, transmissuri.

Dat. Auinion. id. maij anno 3.

Cæterum Rotlandus cum annos tres hanc rexisset Ecclesiam, factus est Constantinopolitanus Patriarcha anno 1339.

65 BARTHOLOMÆVS Hipporegiensis, huius Ecclesiæ Archidiaconus, creatus Episcopus 1339. 2. non. octob. ex Reg. Vatic. Epist. 719. anno 5. vitam finiuit circa an. Domini 1362.

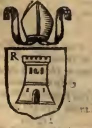
66 LAVRENTIVS Pinotus de sancto Laurentio Regiensis, ad patriæ Episcopalem sedem ascendit anno 1363. 9. idus martij. Decessit post aliquot annos suæ administrationis, tumulatus in cathedrali anno 1379. vbi hæc breuis memoria legitur.

LAVRENTIO PINOTO
DE S. LAVRENTIO PATRITIO
EPISCOPO REGII
ET PRINCIPI
ANNO M. CCC. LXXIX.
MENSE IVNII
VITA FVNCTO
C. P. C.

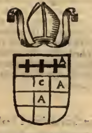
67 Fr. SERAPHINVS Tauaccius de Trio, electus Regiensis Episcopus 1379. Præfuit annos 8. translatusque est ad Ecclesiam sancti Iusti in Sardinia anno 1387.

68 VGOLINVS Sessius Regiensis, Hugo vocatur in lib. obl. Seraphino suffectus est 1387. Decessit 1395. ex lib. Prouis. Prælatorum.

69 THEOBALDVS Sessius sancti Benedicti monachus, patriæ adlectus Episc. est 1395. 3. die aprilis. ex lib. obl. vixit vsque ad an. 1439.

70 IACOBVS ANTONIVS a Turre, in Mutinensibus Alpibus natus, ob egregias animi dotes Eugenio Quarto Pontifici in paucis charus, ab eodem Pontifice Regiensis adlectus Episcopus est 1439. anno vero 1444. ab eodem translatus est ad Mutinensem Ecclesiam, indeque transijt ad Parmensem anno 1463. vbi e vita discessit 1475. Claudius Robertus in suæ Christianæ Galliæ appendice, in catalogo Carmelitarum Generalium, narrat Ioannem Facium, Aueniōnensem illius ordinis Generalem 23. Regij Lepidi in Insubria fuisse Episcopum anno 1443. retulitque acta consistorialia Eugenij IV. Pōtificis, sed alioquin vir doctus toto cœlo aberrat. Eadem enim die qua Iacobus Antonius ad Mutinensem Ecclesiā translatus est, quod accidit vt supra diximus anno 1444. 14. Kal. nouemb. Baptista Pallauicinus eiusdem Ecclesiæ est declaratus Episcopus. Oportebit igitur dicere, Ioannem hunc Carmelitarum Generalem, alterius Regij fuisse Episcopum, quando hæc Regiensis Insubriæ sedes simul, & semel non valebat capere duos; sed soluunt hanc difficultatem eadem acta consistoralia, quæ ad annum 1450. 17. Kal. aprilis referunt Ioannem Carmelitarum Generalem electum fuisse Episcopum Regiensem in Gallia sub Aquensi Archiepiscopo, defuncto Roberto.

71 BAPTISTA Pallauicinus Parmensis, ex Archidiac. Taurinensi, Iacobo Antonio successit anno 1444. 14. Kal. nouembris. Quam ille Ecclesiam tum genere, tum moribus nobilis, summa cum laude prudentiæ, pietatisque administrauit. Mortuus est 1466. sepultusque in cathedrali cum hoc Epitaphio.

Hic Baptista iacet Regij dignissime Præsul
Marchio quem genuit Pallauicina domus
Floruit quibus vis ingentibus illa triumphis,
Laude tamen prauos se superasse ferunt
Rarus in Orbe fuit, qui te vel carmine posset
Vincere vel calamo se æquiparare tuo,
Sedis Apostolicæ meruisti clarus honores
At tua nunc virtus, clarior astra colit.
Ann. M. CCC. LXVI. XII. maij.

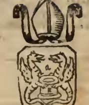
72 ANTONIVS Trombetta Ferrariensis, Regiensis adlectus Episcopus. 1466. Ferrariæ decessit 1476. sepultusque est in cathedrali ante principem aram, vbi adhuc eius effigies spectatur; epitaphium autem ita cum vetustate ingredientium gressus exederunt, vt ne verbum quidem eruere potuerim ad posteritatis memoriam.

Dum autem Trombettæ iusta persoluerentur, Ludouicus Corbinus suo æuo insignis orator, atque Poeta defuncti meritas laudes luculenter retexit. Huius tempore, hoc est anno sui præsulatus primo Monasterium Canonicorum Regularium Lateranensium, in hac ciuitate sub inuocatione B. Mariæ gratiarum habuit exordium Philippo Zobolo Regiensi sancti Prosperi Abbate commendatario, mox Episcopo Comaclensi ædificatore, accedente assensu Pauli Papæ Secundi cuius diploma retulit in sua tripartita hist. Gabr. Pennotus lib. 3. cap. 30.

73 BONIFACIVS Arlottus nobilis Regiensis, suo seculo ob singularem doctrinam longe clarissimus, Episcopalem patriæ honorem est assecutus 1478. cumque illum annos triginta prospera optimi Pastoris fama administrasset, liquit hanc vitam mortalem anno 1508. sepultusque est in cathedrali, in affabre facto sepulchro cum eius statua, ac gentilitijs stemmatibus, quæ Lunam continent, e qua tria Lilia efflorescunt, cum hoc epitaphio.

Bonifacio Arlotto Theologo,
& Philosopho eminentissimo
Regiensique Patritio,
ac Episcopo, & Principi meritissimo,
Marcus frater,
& Ventura nepos pientissimi pos.
Publico luctu decessit anno
M. D. VIII.
Aetat. ann. LXXXVI.
Episcopauit ann. XXX.
feliciter
Cui successit Ioannes Lucas
Pontremulensis

74 IO ANNES Lucas a Puteo, Pontremolensis natus in Aquano Castello, Ligusticæ ditionis iurisconsultus celebris, cum Bonifacio accessisset adiutor, eum futura spe successionis 1503. 8. die m. martij defuncto Bonifacio demum successit 1508. sed breuis Pontifex fuit: decessit enim 1510. non sine mœrore Iulij, qui eum ad dignitatem promouerat. Illius honorifice meminit Leander Albertus in sua Italiæ descriptione, Actaque Consistorialia.

75 VGONEM ex Comitibus Rangonijs Mutinensem, Iulius Secundus deinde Regiensem creauit Episcopum, anno 1510. die 18. mensis octobris. Præsul fuit in publicis expediendis negotijs singulari fama prudentiæ, ac dexteritatis. Itaque Vrbem ipsam administrauit, Parmæ, Placentiæque Prolegati munere est egregie functus tum ad Carolum Quintum in Hispania ex missu Pauli III. idem munus obiuit, sub quo è viuis exemptus est anno 1540. sepultusque est in cathedrali in sacello ab ipso constructo, vbi in pulcherrimo marmoreo deposito, hoc epitaphium legitur.

Vgoni Rangonio Mut.
Qui Regij Lepidi Pontif. Vrbis rector,
Parmæ ac Placentiæ Prolegatus,
& in Germaniam
ad eius prouinciam Principem
in Hispaniam vero ad Carolum V. Imp.
Legatus
a Paulo III. Pontif. Max.
missus egregium doctrina
pietatis,

Iusti-

Iustitiæ, atque prudentiæ specimen
dedit
Hercul. Rang. fratri Benem.
fier. cur.

76 MARCELLVS Cardinalis Ceruinus Politianus, non Picenus, vt quidam recentiorum mendose scribit in Bullario nuper Romæ typis excuso, cum esset Episcopus Neocastrensis, ad hanc Ecclesiam translatus est, anno 1540. die 23. mensis septembris. Quam ille Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1544. cum ex eo ad Eugubinum transfisset Episcopatum, ac summus Pontifex fuisset renunciatus anno 1555. in qua dignitate suprema haud sustinuit nouum nomen sibi imponi: quippe qui ex cōsueto nomine intelligere vellet mortales, tam in Pontificatu se moderate acturum, quam in priuata fortuna se facilem, beneficumque omnibus præbuisset. Cæterum breuis, hoc est 26. dierum Pontifex fuit; sic vt Virgilianum vaticinium in illum videatur posse quadrare:

Ostendent terris hunc tantum fata, nec vltra esse sinent

77 Georgius Andreatius Mantuanus, Mediolani senator, tum ducibus, tum Carolo Quinto vnice charus; cum primum Cæsaris legatus ad Septimum Clementem, ab eodem Pontifice Clusino Episcopatu fuisset exornatus, a Paulo deinde III. ad Regiensem Ecclesiam fuit translatus 1544. die 7. mensis aprilis. Mantuæ decessit plenus dierum, ac meritorum, 1549. sepultus que est apud Carmelitas in nobili sepulchro marmoreo cum suis gentilitijs stemmatibus auserem continentibus cum subiecto epitaphio.

D. O. M.

G. Andreatius ducalis, & Cæs.
in Mediolanensi statu Secretario
apud summos Pontifices Cl. VII.
& Paulum III.
Orator demum Clusinus Episcopus
& Comes
apud. Venetos legati munere functus,
postea dum Regiensis Episcopus
et Princeps
iam longis fatigationibus fessus eundem
clerum quiete regeret,
ab improuisa morte octogesimo secundo anno
quasi completo magna
et Patriæ
et cleri sui iactura, naturæ concessit
et ne tantorum laborum memoria
ab edaci tempore penitus aboleretur.
Marsilius
et Syluius Andreatij ex fratre nepotes,
et hæredes,
hoc sub lapide cineres reponendos curarunt
an. sal. MDLI.
natus est die vltima ian.
M. CCCC. LXVII.
obijt vero vigesima secunda ianuarij.
M. D. XLIX.

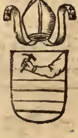
78 IOANNES BAPTISTA Grossua Mantuanus, cum Georgio auunculo iam octuagenario coadiutor datus fuisset, 4. die mensis decembris 1545. eidem defuncto successit 1549. Tridentino concilio interfuit, decessitque 1569.

79 Fr. EVSTACHIVS Locatellus filius Fabritij, Bononiensis, Ordinis Prædicatorum Procurator, vicariusque generalis sui ordinis, cum demum Pio Quinto sanctissimo Pontifici fuisset a confessionibus, ab eodem Regiensi Episcopatu exornatus est 1569. die 20. mensis aprilis. Pie prudenterque sibi creditam rexit Ecclesiam. Scripsit de incarnatione Domini; de Deipara Virgine tractatum, in Trinitatem comment: & in Magistrum sententiarum, aliaque sui ingenij monumenta reliquit. De quo Hieronymus Ghilinus in suo Theatro virorum illustrium. Decessit 1575. sepultusque Regij est, in Ecclesia san. Dominici, ante principem aram in pauimento vbi in rubeo marmore eius gentilitia stemmata spectantur, continentia tres Montes cum totidem Stellis sequentique epitaphio.

Fr.

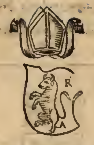
Fr. Eustachio Locatello ciui Bonon.
viro integerrimo,
atque omnium scientiarum cognitione
cumulatissimo,
Deinde Pio V. piæ memoriæ
Pont. Max.
a sacris confessionibus, ac postremo Episcopo,
& Principi Regiensi
Vincentius Referend. Apost.
Io. Baptista, & August. eius fratres
mæstiss. pos.
vixit ann. LVII. men. vij.
die iij.
Obijt an. M.D.LXXV. prid non.
octob.

80 FRANCISCVS Martellius Regiensis, a Gregorio XIII. Episcopus Regiensis dictus est 1575. die 18. mensis octobris. Desijt esse in viuis 1578. sepultusque est in cathedrali cum sequenti epitaphio.

Francisco Martello Patritio
Regiensi
I. V. Consulto peritissimo.
Romæ, Venetijs, Ferrariaque
honoribus
amplissimis perfuncto
ac demum a Gregorio XIII.
Pont. Max.
in Regiensi Episcopatu præse.
Antonius Alex.
& Io. Baptista fratris filij
P P.
vixit ann. LXX.
Obijt anno
M. D. LXXVIII.

A

81 BENEDICTVS Manzolius Mutinensis ad hanc eandem sedem promotus est 1578. 9. aprilis. Sedit an. septem, deinde anno 1585. morte occubuit Tiburi, vbi iacet in templo sanctæ Mariæ Maioris Ordin. Minorum districtioris obseruantiæ, in cuius sepulchro Epitaphium illud inscriptum est.

B

D. O. M.

Benedicto Manzolio nobili
Mutinen.
summo Philosopho, ac Theologo
Politioribus literis maxime Græcis
ornatiss. rerum agendarum
Consiliorumque
capiendorum peritissimo qui cum
a secretis amplissimi Card.
Aloys. Esten.
per xx. ann: fuisset, grauissimaque
& in Italia, & in Gallia
prudentissime confecisset a Greg. XIII.
Pont Max.
Episcopus Regiensis creatus est
qui vero maiora inde sperare posset
in medio bonorum cursu
magno bonorum omnium dolore
mortem
Obijt mense augusti
M.D.LXXXV. annum agens LV.
Vincentius hæres fratri germano
benem. mæstiss.
P. C.
M.D. LXXXVII.

C

D

Prodijt ex hac eadem gente alter Episcopus Antonius Manzolius Grauinę qui defunctus iacet in sancto Siluestro in Campo Martio Romæ. Cæterum cum hæc Manzolia Mutinensis gens eadem gentilitia stemata cum Florentina quondam illustri gente eiusdem nominis, vsurpet, non insulse coniectant prudentes vnam ex altera prodijsse. Insigne vtriusque familiæ Taurus est erectus, hoc tamen discrimine vt Florentina olim aureum Taurum in rubea parma ferebat, Regiensis vero Taurum habet, cuius superne medietas

dictas aurea est in campo rubeo, inferior vero A pars rubea in campo aureo. Et Florentiæ quidem Manzolij semper illustres fuere, haut inter cæteros viros & doctos, & graues Lucam numerent Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, & Episcopum Fesulanum. Hoc tempore Florentiæ hæc familia extincta est: faxit Deus, vt Mutinensis perennet, vt eius gentis vno auulso ramo, non deficiat alter.

82 IVLIVS Masettus Mutinensis, Benedicto successit 1585. die 7. mensis octobris. Septem annos Mutinensem Ecclesiam administrauit. Decessit 1592. sepultusque est in cathedrali.

B

83 CLAVDIVS ex comitibus Rangonijs C Mutinensis, Regij creatus est Antistes anno 1595. die 26. mensis decembris: Præsul vtique suorum maiorum virtutibus par, ideoque apud omnes summæ existimationis. Decessit Regij 1621. 4. non. septembris. Sepultusque est apud cathedralem in Sacello Episcopi Vgonis sui propioris affinis, vbi legitur hæc sequens inscriptio pennicello exscripta.

COMES

CLAVDIVS RANGONVS

MVTINEN.

EPISCOPVS REGII

ET PRINCEPS

CVIVS

OSSA IN PROXIMO SACELLO

REQVIESCVNT

OBIIT IV NON. SEPTEMB.

ANNO DOM.

M. DC. XXI.

84 ALEXANDER Cardinalis Estensis, frater Cæsaris Mutinæ, ac Regij ducis, magnique Alphonsi Ferrariæ postremi ducis nepos, nobilissima indole præditus, fauore patrui omnes nobiliores Italiæ academias, disciplinatum auidus percurrit, tanta vero felicitate ac facilitate literas iuraque hausit, vt omnium acclamatione, ab omni assentatione semota, lauream doctoralem Patauij retulerit. Ita autem leges callebat, vt tamen cum earum cognitione, exquisitam, summamque eloquentiam vellet coniunctam. Quamobrem Clemens Octauus post excessum Alphonsi postremi Ferrariæ ducis, Alexandrum vocauit ad purpuram, Hippolytorum, atque Aloysiorum renouaturus immortalem memoriam. Quatuor Comitijs interfuit, cum noui creandi Pontifices essent tanta omnium existimatione, vt vix maioribus illis Cardinalibus Atestinis cedere videretur. Cumque Gregorius Decimus quintus Bononiensis, cuius electioni Alexander fuerat suffragatus, ascendisset ad sedem, ab eo Regiensis Episcopus adiectus est anno 1621. die 18. mensis octobris. Aetas Alexandri iam tum cœperat in seniū vergere, quamobrem, relicta Vrbe, ad Ecclesiam sibi creditam iter instituit. Ibi sanctissimas leges scripsit, clerum correxit, virginum Deo votarum pudori custodiæq; prospexit. Hæc illum agentem, mortuo Gregorio Decimoquinto comitia iterum Romam reuocarunt. Ibi cum difficillimo æstiuo tempore Vrbanum Octauum Cardinales Pontificem renunciassent, ex illa conclauis mora plerique seniorum redditi publico inciderunt in D morbum. Romæ aliquandiu substitit Alexander mox Tiburem concessit, salubri illo aere resarturus conclauis incommoda, sed vt vete Martialis dixit lib. 6.

Cum mors venerit, in medio Tibure Sardinia est.

Ibi ergo cum cœpisset graui morbo tentari, Romam se deferri mandauit, vbi Sacramentis munitus, supremæ horæ non immemor, sancte discessit, cum esset diaconus Cardinalis tit. sanctæ Mariæ in via lata, Tiburemque relatus, sepultus est in Ecclesia sancti Francisci prope patruum Aloysium Cardinalem. Horruere pleraque bonorum ad fatum clarissimi Principis, præcipue autem is mœror Atestinos serenissimos Mutinæ inuasit,

inuasit, qui inconsolabilis posset videri. Ad quem leuandum, defuncti laudes luculenta oratione complexus est bo: mem. Nicolaus Baccetius eruditissimus Abbas, cum Mutinæ eloquentiæ præceptis nobilem iuuentutem institueret. Meminit etiam Alexandri Andreas Victorellus, qui in suis ad Ciacconem notis eiusdem splendidum elogium posteritati reliquit.

85 ANTONIVS Scappinellus suffectus est Alexandro 1625. die 17. mensis martij. Adhuc superstes.

ITALIA SACRA
FERD. VGHELLI
Abbatis Ordinis Cistercienſis.

PROVINCIA QVARTA
Siue Flaminia, aut Romandiola, vbi de Metropoli Rauennati, Deque eiuſdem Suffraganeis abunde tractatur.

ROMANDIOLA, ſiue Flaminia in ea Italiæ parte continetur, quam Galliam Ciſalpinam, ſiue Togatam antiqui dixerunt, eaque pars Flaminiæ, quæ longiſsimo terræ tractu cum Æmilia coniungitur. Sumit exordium a flumine Foglia, quod etiam vocatur Piſaurum vſque ad Panarum. Alij etiam eiuſdem confinia proferunt vſque ad Placentiam, cuius definiunt latitudinem ab Apennino, vſque ad Adriaticum mare, ita vt Hetruriæ contermina, paludes concludat Veronenſes, & Patauinas vſque ad Padi fauces, quod Fornaces appellant, nos modo hanc Prouinciam coarctauimus in eam partem, quam priſci dixere Flaminiam, quam plures aſſerunt ad flumen Santernum ſpe- A ctare. Hæc cum Romanis vbique, & ſemper fideliſsima fuiſſet, Galliæ Ciſalpinæ, Flaminiæque nomen amiſit, Romandiolæ acquiſiuit, vt ea ratione indueretur, tamquam alteram Romam, Romanis olim certiſsimo præſidio fuiſſe: quamobrem cum Iuſtinianus Imperator in Italia Exarchatum inſtituiſſet, qui eo ſummo magiſtratu pro tempore nobilitabatur, Rauennæ iuſſit figere ſedem. Ea enim ciuitas cum impenſius Romano ſtuderet Imperio, cum alijs Flaminiæ ciuitatibus contra Barbaros, Roma- B noque nomini infeſtos ſtrenue ſtrinxit arma, donec Exarchorum exoleſcente potentia ideoque ab ipſis deſertæ, coactæ ſunt Barbarorum accipere iugum: quorum tamen excuſſere iugum, cum Pipinus Rex Gallorum validiſsimo in Italiam deportato exercitu, Regem Longobardorum Aſtulphum fregiſſet, coegiſſetque in Romanum Pon-

 tificem

sificem verum] dominum exarchatus præcipuas regere ciuitates deuictumque deinde Desiderium Italiæ Regem, Magnus Carolus filius deportandum in Gallias curasset. Hic cum Romæ deinceps Rom. accepisset insigne Imperij, meminissetque, quibus secum auxilijs contra Barbaros Flaminia depugnasset, pro Gallia Cisalpina Flaminiaque honoris ergo statuit Romandiolam appellandam. Eius caput Rauennas est vnde hodie pro Pontifice Romano Legatus subditis scribit leges. Miræ autem vbertatis ea Prouincia est, siue ad vsum, siue ad vitæ iucunditatem A fœtaque viris, tum pace, cum bello clarissimis. Sic vt Tacitus eam appellet florentissimum Italiæ lusum; Cicero autem Italiæ florem, Romani Imperij præsidium, siue dignitatis ornamentum. Nullus antiquorum scriptorum est, qui illius non meminerit. Nos modo de huiusmodi Prouincia prolixiorem non instituemus sermonem. Sed tantum de Rauennate Metropoli, eiusdemque Suffraganeis. Consulant, qui de ea ampliora requirunt, Liuium, Plinium, Ptolemæum, Strabonem, Leandrum Albertum, Paulum Merulam, ac Cluuerium in Cosmographia.

RAVENNÆ METROPOLIS

Cuius Suffraganei ſunt.

Epiſcopatus
- Hadrienſis.
- Ariminenſis.
- Bertinorienſis.
- Ceruienſis, ſeu Ficodenſis.
- Cæſenatenſis.
- Comaclenſis.
- Fauentinenſis.
- Ferratienſis.
- Imolenſis, ſeu Fori Cornelij.
- Foro Liuienſis.
- Foro Popilij.
- Sarſinatenſis.

INTER antiquiores Italiæ Ciuitates numeratur Rauenna, cum narrant ante Troianum excidium fuiſſe ædificatam, ad litus Adriatici maris in paluda humo. De eius exordio variant ſcriptorum ſentententiæ. Alij enim volunt poſt ducentos vigintiquinque annos à Noetico Diluuio fuiſſe conſtructam, a ſeptem ducibus, ſeptem aliarum ciuitatum auctoribus, cum illac prope Padum, ac mare tranſirent, atque ab eiſdem a nauibus Nauennam fuiſſe appellatam, quibus illo fuerant adducti, deinde prima littera mutata in R vulgo appllaudente facile in Rauennam tranſiſſe: contendunt alij a pronepotibus Noe ſuam duxiſſe originem, duo millia, ac quatuor centum annos ante Chriſtianam conditam ſalutem: nec deſunt qui dicant a Nembrotti filio fuiſſe ædificatam, atque a nauibus Nauennam, Pentapolimque fuiſſe appellatam. Sunt etiam qui dicant a Pentapoli Troiano primum ſumpſiſſe exordium. Strabo autem, quem plures ſequuntur, relictis fabulis, incertiſque coniecturis, Teſſanos Rauennæ authores faciunt, qui poſtea Sabinorum iugum ſuſceperunt; qui cum deinde ſuperborum Hetruſcorum potentiam ſufferre

nón possent, vmbros auxilarios aduocarunt, eiusdem que partem ciuitatis attribuerunt. Quamobrem olim inter Vmbriæ ciuitates numerabatur, describiturque a Ptolemæo in Gallis Boijs; Plinius illam Sabinorum coloniam fecit in lacunosis aquis olim constructam. Augustus eidem circumdedit muros, siue Tiberius, vt legitur in quadam inscriptione ad Portam auream, protulitque eiusdem fines Valerianus Imperator: Alaricus Longobardorum Rex illam exornauit; Theodoricus reddidit magnificentiorem, cum ibidem per triginta, & octo regni sui annos regiam fixisset sedem. Ingētia enim ibi substruxis Palatis, sumptuosasque fundauit Ecclesias, vt Blondus est auctor. Municipium Romanorum fuit, eisdem fidelissime subiecta. Ex eo, ita fortuna belli ferente, Odarico Erulorum Regi se dedidit, quem cum Theodoricus Ostrogothorum Princeps superasset, Ostrogothis, eorundemque Regibus septuagita duorum annorum seruiuit seruitutem, quos cum iterum Narsetes Eunuchus Iustiniani sacratissimi Imperat. ductator egregius, fudisset, expulissetque, Rauennæ supremum instituit magistratum, cuius munere fungebantur Exarchi, quos illuc Orientales Imperatores mittebant, quorum primus Longinus fuit. Quod quidem munus vsque ad tempora Leonis III. Imperatoris perdurauit: inuasitque deinde Rauennam, ejusdemque Exarchatum Astulphus Rex Longobardorum, qui illam, compellente Pipino Rege Gallorum, victore, Pontifici Romano restituit, cœpitque illa ciuitas ex centura Pontificia, a Rauennate Archiepiscopo administrari. Cæterum cum iterum Astulphus, Desideriusque Rauennate arripuissent Imperium non prius ad Ecclesiasticam redijt ditionem, quam Carolus magnus iterum Longobardos fregisset, adduxissetque in seruitutem. Exolescentibus autem, tum Pontificia, tum Imperatoria potestate, Rauenna sicut & cæteræ Flaminiæ ciuitates se in libertatem asseruit: cui paulo post Petrus Trauersaris frenum iniecit, studuitque nihilominus Pontifici Romano contra Fridericum Secundum Imperatorem; post hunc Bononienses in ea regnarunt, atque secundum hos Polentani, Trauersarijs acerrimi hostes. Cuius dominatum per centum quadraginta annos tenuerunt, cum tyranni primum Rauennatem rem in se traxissent, postea Romanæ Ecclesiæ fuissent declarati vicarij. Cum Octauio hæc nobilissima gens funerata est 1441. Extinctisque Veneti successere, qui illam ciuilibus discordijs penè excisam, munificentissime restaurarunt, In ea dixere ius vsque ad an. 1509. redijt ex eo ad Ecclesiam, vsque ad an, 1527. deinde etiam ad Venetos, qui demum illam Ecclesiæ restituerunt 1530. Cuius hodie iurisdictionis est, vnde legatus, Præsidensque Flaminiæ pro Pontifice Romano toti Prouinciæ iura, legesque scribit, tamquam e Metropoli, capiteque totius Flaminiæ. Valuit non modo hæc ciuitas spirituali Principatu, sed etiam temporaria, ciuilique iurisdictione. Peranțiqua enim illius Ecclesiæ Archiepiscopalis dignitas est, eiusdemq; Præsulum tanta olim potentia fuit, vt cum Pontificibus Romanis de dignitate, deque opibus decertare auderent. Fama tenet accepisse Christiana sacra a sancto Apollinare, vno e septuaginta duobus Christi discipulis, qui a sancto Petro illuc missus, post Euangelij prædicationem in tota Flaminia Prouincia, Rauennatem Ecclesiam proprio sanguine consecrauit anno 74. nostræ salutis, post cuius excessum diutino tempore columba è cœlo delapsa illius Ecclesiæ præsules diuinitus declarabat, donec Rauennatibus roboratis in fide, desijt illa index electionis è cœlo venire, deuolutumque est ius eligendi ad Clerum populumque Rauennatem. Vix satis mirantur eordati, quod alteri Ecclesiæ vix vnquam contigit, Rauennatem Ecclesiam a sancto Apollinare Præsulum suorum interrupte continuasse seriem vsque in præsens. Testantur autem insignem Rauennatium pietatem perpulchra, opulentaque Templa, quæ non modo Rauennæ spectantur, sed in toto etiam ipsius territorio. Cuius Metropolis, sancto Anastasio consecrata, admirandæ structuræ est, cum illam perpulchræ columnæ fulcire videantur ad æternitatem. Rotundum Templum sancti Vitalis omnino visendum est, Ecclesiam, templumque sanctorum Geruasij, & Protasij Galla Placida Regina fundauit, perduxitque ad fastigium, vbi sepulta cum filijs conquiescit. Sanctorū Andreæ, & Ioannis Euangelistæ templa perpulchra sunt, nec minoris elegantiæ est illud quod Theodoricus Ostrogothorum Rex sancto Apollinari munificentissime consecrauit. Plura alia templa, tum Rauennatis Ecclesiæ antiquitatem, tum maiestatem prodere videntur. Ex ea plures prodierunt sancti, virique docti, qui non modo patriam, sed vniuersam etiam Dei Ecclesiam illuminarunt: protulit enim, vt interim antiquiores taceam, sanctum Romualdum, qui collapsam in Italia Eremiticam disciplinam restituit, Petrumque Damiani sanctimonia præcipuum inq; omni genere litterarum ornatissimum. Genuit etiam Ioannem XVII. ciuem, & senatorem Rauennatum, qui ad Apostolicam sedem ascendit, aliosque viros & doctos, & graues. Olim Archiepiscopo Rauennati, præter supradictos suffraganeos, subiecti fuerunt, Bononiensis, Mutinensis Regiensis, Parmensis, ac Placentinus, qui deinde sub Gregorio XIII. Bononiensi in Metropolim nouiter erectæ iussi sunt suffragari. Narrat Azorius Archiepiscopum Rauennatem eo potentiæ aliquando fuisse prouectum, vt Romani Pontificis imperio se subducere conatus sit p.2. Inst. Moral. lib. 4. cap. 16. præter prædictos scriptores etiam meminerunt Rauennę, Martial. Sidonius Apollinaris, Cicero, Cæsar, Mela, Tacitus. Suetonius, Appianus, Alexandrinus Dionysius, Alicarnassæus, Vegetius, Silius, Zosimus, Procopius, Stephanus Epitomator, Paulus diaconus, Agatia, Blondus, Leander, Sigonius, Cluuerius, alijque quamplures: hauriet autem Lector, de Rauenna pleniorem cognitionem, si consulat diligentius Hieronymum Rubeum in sua Rauennati Historia, vnde hanc seriem Archiepiscoporum ex fide deprompsimus, addita tamen temporum

porum correctione aliaue, vbi a scriptoribus contigisset inuerti.

1 S. APOLLINARIS Antiochenus, vnus è septuaginta duobus Christi Discipulis, a beato Petro Apostolo primus Rauennas Episcopus ordinatus est circa annum nostræ salutis 44. secundum vero Baronium 46. atque in totam prouinciam Flaminiã ad prædicandum Euangelium directus, sub Vespasiano Imperatore proprio sanguine sibi creditam decorauit Ecclesiam die 23. mensis iulij anno a condita Christiana salute 74. non procul à Rauenna ad Classim, vbi sepulcrum venerantur fideles. Huius sancti vitam perscripsit Monbritius tom. 1. erutam ex antiquo M. S. retulitque Surius Carthusianus, Petrus in Catalogo lib. 6. c. 128. Petrus Chrysologus in sermone quem de ipso contexuit, Petrus Damiani, Venantiusque Fortunatus.

Rursus Apollinaris pretiosi limina lambe.

De sepulchro vero eiusdem, ac iuramento illic præstari solito agit sanctus Gregorius in Regest. lib. 5. c. 33. de quo etiam Beda, Vsuardus, Ado: Martyr. Romanum, & alij.

2 S. ADERITIVS natione Græcus, S. Apollinaris alumnus, diuinitus post excessum magistri adlectus est Episcopus Rauennas. Siquidem cum clericalis Senatus, fusa oratione, vellet expedire suffragia, illumque collocare in sedem, quem eligendum Spiritus Sanctus ostenderet, subito illapsa diuina columba Aderitij capiti insedit, decretoque cælesti ad suffragandum parati illico subscripsere, Aderitiumque ad Archiepiscopalem cathedram subuexere circa annum 75. Hic in enunciando verbum Dei ingentibus exantlatis laboribus, Rauennæ gentilitatem propemodum iugulauit, cumque ad annum nostræ salutis centesimum peruenisset, euolauit ad superos, atque apud Classem sepultus fuit, vbi haud multo post sancto Probo Templum ædificarunt. Huius meminit Martyrol. Rom. Ferrariusque in catalogo SS. Ital.

3 S. ELEOCADIVS natione Græcus, quem ex philosopho. S. Apollinaris ad veram Christianam philosophiam conuertit, miraculo etiam ipse columbæ ad Rauennatem sedem ascendit, anno nostræ salutis centesimo. Hic vt philosophicis præceptionibus egregie imbutus erat, doctissime scripsit de Christi conceptione, eiusque natiuitate, ac morte, vt narrat Petrus Damian. annis 12. Rauennatem rexit Ecclesiam, sequieuitque in Domino anno 1120. 16. Kalen. martij, sepultusque est extra Classem, vbi postea Templum erexerunt, eiusdemque nomini consecrarunt. Eius deinde sacrum corpus Astulphus Rex Longobardorum transtulit Pauiam. De eo Martyr. Rom.

4 S. MARTIANVS, ex indice columbę cælitus delapsę, Eleocadio successit circa annum 112. Quam ille Ecclesiam rexit vsque ad annum 127. Plenus enim meritis iuit ad superos 11. Kal. iunij, sepultusque est apud suum antecessorem, de quo Mart. Rom. hac die. Narrant nonnulli, hunc Martianum Terdonæ palmam Martyrij suscepisse, quo vt fidei Christianæ fines proferret, sese contulerat, indeque eius sacrum corpus eius discipulos transtulisse Rauennam, in quibus sanctum Calocerum numerant suum successorem.

5 S. Calocerus natione Græcus, S. Apollinaris alumnus singularis sanctimoniæ vir eximięque virtutis, diuinitus accepta columba, Rauennæ Archiepiscopus renunciatus est. Quam ille Ecclesiam administrauit vsque ad annum 132. cumque suæ ætatis centesimum annum expleuisset, cumulatissimus meritis euolauit ad superos 3. Kal. februarij, sepultusque est apud sanctum Aderitium suum antecessorem. De eo Martyrologium Romanum.

6 S. PROCLVS genere Syrus, cælesti indicante columba, sextus Archiepiscopus Rauennæ adlectus est an. 132. anno 15. omninos 10. Rauennatem administrauit Ecclesiam, clausitque diem postremam Kal. decemb. sepultusque est prope suum antecessorem. De eo Baron. in notis ad Mart. Rom. hac ipsa die.

7 S. PROBVS ad Cælestis columbæ indicium, Rauennatem euasit ad sedem anno 142. Coruscans miraculis vita excessit, 4. id. nouembris anno 171. sepultusque est in templo, quod ipse in Classe ædificauerat. Huius sacrum deinde corpus translatum est in Templum Vrsianum a Petro Archiep. Huius meminit Petrus in catalogo lib. 10. cap. 45. ac Mart. Rom. hac ipsa die.

8 S. DATVS, diuinitus applaudente columba, Rauennæ Archiepiscopus creatus est an. 175. nouemb. decem ann. hanc rexit Ecclesiam, clarusque miraculis requieuit in Domino anno 185. 5. non. iunij, sepultusque est in templo S. Probi, ad templum deinde Vrsianum translatum a Petro Archiepiscopo Rauennate. De eo Mart. Rom. hac ipsa die, Ferrar. & alij.

9 S. LIBERIVS, tum Græce, tum Latine cultissimus, Insignisque philosophus, prodente columba, Dato successit anno 185. In qua dignitate superstes fuit ann. 21. Populumque Rauennatem persecutionibus impiorum fractum mirifice sustentauit, sepultusque est apud Ecclesiam sancti Probi anno 206. Hic Liberius alter ab illo est, de quo Romanum Martyrologium loquitur. Baroniusque in notis die 30. m. decemb.

10 S. AGAPITVS decimus Archiepiscopus est ad signum columbæ electus anno 206. Huius Episcopi temporibus, aliquot templa ex largitate piorum Rauennę sustulere muros, vt sancti Theodori, vt sanctæ Mariæ in Cosmedin. E vita discessit Agapitus anno 232. 18. Kal. aprilis, sepultusque est apud sanctum Probum cum suis antecessoribus.

11 S. MARCELLINVS adlectus est, cælitus approbante columba 23.. studio religionis quoad vixit præcipuus fuit illustrisque miraculis, clausitque diem postremam 233. 3. non. octobris, sepultusque est apud sanctum Probum. Huius Episcopi temporibus, Fusca nobilissima virgo eiusdemq; Maura nutrix palmam sumpsere martyrij, cuius hodie corpora in Torcellana cathedrali quiescunt. Consule Mart. Rom. quod illius cum laude meminit.

AGA-

12 AGAPITVS huius nominis ſecundus, ex ſolito miraculo columbæ Archiepiſcop. Rauennæ adlectus eſt. Romano Concilio interfuit ſub Iulio Papa anno 337. De quo vide Baron. in notis ad Mart. Rom.

13 S. SEVERVS decimus tertius Archiepiſcopus eſt, qui ea indicio cœleſtis columbæ ad eius ciuitatis ſedem peruenit. Hic cum Eccleſiam contra ſordidus opiſex perpurgaret lanam, accepiſſetque clericalem ſenatum in noui Antiſtitis electionem vrnam verſare, ſtatim illum inceſsit cupido videndi quis ille tam dignus ex miraculo haberetur columbæ, qui tanto oneri pares diligentiæ humeros admoueret. Iam ille reliquerat lanam, iam ſordido inuolutus palliolo verſus Eccleſiam greſſus expediebat, cum Vincentia vxor properantem admonuit ſatius illi eſſe, ſi ad lanificium ſedens in eam diem ſibi, ſuiſque victum pararet, quam ea curioſitate ceſſando maiorem, quam hactenus pateretur, tenuitati ſuæ egeſtatem inferret. Cum tamen ille pergeret ex diuino inſtinctu, vade, inquit illa, hodie te Archiepiſcopum Rauennatem fortaſſe renunciabunt. Igitur cum Seuerus paupere, ſordidoque cultu Eccleſiam introijſſet, in angulum ſe coniecit numen exoraturus, vt Rauennati populo optimum deſtinaret Paſtorem. Vix eam orationem tacita mente effuderat, cum ecce tibi columba feneſtræ inſedit. paululumque morata, verſus Seuerum deliteſcentem in angulo volatum explicuit, illiuſque aures circumuolando vellicare velle videbatur, abigebat ille accedentem, redibat inſtabatq; illa, donec ex populi cleriq; admonitu finit illam moliri, quod efficere vella videbatur. Igitur cum Seueri auri aliquandiu roſtrum inſeruiſſet, inde ſtatim euolauit in cœlum, enimuero tunc obſtupuit populus, intellexitque numini cordi eſſe, vt ianitor ille Rauennati collocaretur in ſede, ſtatimque ſordido cultu exutum, ſacroque Pallio indutum, ſubuexerunt vel reluctantem ad thronum. Ille in virum alterum ſtatim mutatus, ſpirituque ſancto edoctus, ſuggeſtum aſcendit tantaque facundia ad populum concionatus eſt, vt plane appareret de cœlo eſſe, quod tam ad amuſſim præceptorum Dei eloqueretur. Inter alia populo Rauennati prædixit, ne deinceps in creandis Præſulibus cæleſtis columbæ ſignum præſtolarentur. Cæterum dum Seuerus Rauennati ſederet in throno, gentilium rabies acerbiſſime deſæuit in populum. Quare Felicianus, ac Victor, pauloque poſt Valentinus, Nouialis, Agricola, & alij Rauennæ coronam promeruerunt martyrij. Erat forma, & exemplar gregi Seuerus illumque omnes, vt plane erat, venerabantur vt ſanctum. Interfuit autem Sardicenſi concilio anno 347. vbi oſtendit ſibi a Domino infuſam fuiſſe doctrinam. Paulo poſt quam a concilio reuerſus fuerat, diem clauſit poſtremum Kal. februarij 348. ſepultuſque eſt in Claſſe prope Vincentiam vxorem ac filiam, vbi poſtea Petrus Archiepiſcopus Rauennæ Templum erexit Seueri nomini conſecratum, cum monaſterio, quod olim Monachi Ciſtercienſes incoluerunt, poſteaque coacti ſunt illud deſerere ob Commendatariorum ingluuiem. Quæ vis monachis relicta menſa, omnes illius monaſterij propemodum opes in ſe trahebat vſque ad templi, monaſterijque miſerandum excidium. De translatione Reliquiarum ſancti Seueri, deque Vincentia vxore, filiaque ſcribit Sigebertus in Chronic. an. 824. de tempore vero electionis Seueri, deque ſucceſſione, ſcribit Baron. in not. ad martyr. Roman. vbi liquide oſtendit Rubeum in ſua Rauennati hiſtoria, errare, qui lib. 2. contendit Seuerum fuiſſe electum anno 283. Cum conſtet Sardicenſi concilio illum interfuiſſe anno 347. Reperiturque Agapitus anteceſſor eiuſdem, Romano concilio ſubſcriptus, ſub Iulio Pontifice Maximo anno 337. Mendaciumque eſt aſſerere plures Seueros, Marcellinoſque Archiepiſcopos Rauennates fuiſſe. Si vero vnus Seuerus fuit in his temporibus, oportet illum non Marcellino, ſed Agapito ſecundo ſucceſsiſſe, non anno 283. vt Rubeus ſcribit, ſed circa annum 338. Eius vitam Mombritius ſcripſit tom. 2. S. Petr. Damiani in Sermone, Beda, alijque plures meminerunt Seueri.

14 AGAPITVS huius nominis tertius, Seuero ſucceſsit, deſijtque in hoc columbæ fieri miraculum, anno 348. In qua dignitate annum integrum ſuperſtes fuit.

15 TIBERIVS creatus eſt anno 349. ſedit annos tres, deceſsitque pridie id. Quintiles, ſepultuſque eſt apud Eccleſiam ſanctorum Petri, & Pauli.

16 PROBVS illi ſuffectus eſt, anno 351. Quam ille Eccleſiam pie ſanctéque rexit ad annos 10. Mortuus vero eſt pridie non. martij, ſepultuſque eſt prope Tiberium ſuum anteceſſorem.

17 FLORENTIVS admirabilis tum doctrinæ, tum eloquentiæ, ad Rauennatem ſedem ſubuectus eſt anno 361. Quam ille Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 374. Quo ipſo anno deceſsit 16. Kal. decemb. cui lacrymæ egenorum largiua ſuiæ, cum Pater præcipuus habebatur, ſepultuſque eſt apud Sanctos Petrum, & Paulum, cui tumulo hæc verba inciſa leguntur.

LIBERIVS
FLORENTIVS.

18 LIBERIVS, huius nominis 3. electus eſt anno 374. Quem alij Liuerium appellant, atque interdum Oliuerium. Quatuor omnino annos in ea dignitate expleuit, fatoque functus eſt anno 378. Kal. ianuarij, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Apollinaris, quę eius temporibus fuerat ædificata.

19 S. VRSVS Liberio ſucceſsit anno 378. Hic natione Siculus erat, e nobiliſſima gente, cuius patrimonium diu Eccleſia Rauennas poſſedit ædificauitque famoſum viſendumque Rauennæ Templum, quod de nomine Epiſcopi, Vrſianum vocarunt, illudque conſecrauit id. aprilis, anno 384. Præcipuo religionis ſtudio Rauennatem rexit Eccleſiam per multos annos, deceſsitque anno 398. ipſo die Reſurrectionis Dominicæ, ſe-

pultuſ-

pulusque est in Ecclesia ab ipso constructa. De eo agit Ferrarius in catalog. sanct. Ital.

20 EXVPERANTIVS ad hanc sedem peruenit anno 398. E viuis exemptus est anno 418. 3. Kal. iunij, sepultusque est apud Ecclesiam S. Agnetis ante principem aram sub porphyritica tabula.

21 S. IOANNES, huius nominis primus electus est vigesimus primus Archiepiscopus anno 418. Hic cum saepius Angelum sibi apparentem vidisset, cognomine, qui vidit Angelum, vulgo appellabatur. Id enim illi ad Ecclesiam S. Agnetis sacrificanti frequenter acciderat. Caeterum Ioannes Ecclesiasticā libertatem acerrime defendit, carusque fuit Honorio, Theodosio, ac Valentiniano Imperat. a quo Pallio donatus fuit, id est cultu quodam Imperiali, quo Caesares cum per ciuitatem ambularent, vti ad pompam solebant, voluitque hanc praerogatiuam ad successores transferre, eidemque Archiepiscopo duodecim subiecit Episcopos, vt refert Blondus, Sabellicus, ac Rubeus, qui de hac re gratiosum diploma (Baronio aliisque cordatis viris valde suspectum) ex Archiuio Vrsiano deprompsit in hunc modum.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi.

FL. Valentinianus fidelis Iesu Christi maior Imperator Augustus, Ioanni viro sanctissimo Archiepiscopo Rauennatis ciuitatis. Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos suae maiestatis honorificos sacerdotes, & christmatum dono clarificat, quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia supra gubernanda suscepimus cultum religionis, & reuerentiae honorificentius debemus impendere, eisque maxime, qui virtutum experimento, Deo cognoscimus propinquantes, vt inde illi etiam praestet augumentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . salutem impetrare confidimus, ac proinde Imperiali auctoritate sancimus sanctitatem tuam, & sanctam tuam Rauennatem Ecclesiam, atque vniuersas postea Deo . . . . . Praesules Archieratica dignitate erecta, Metropolitae decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . . . . praeponendum, constituimus sub sacrosanctae eius Eccclesiae ditione ordinationem totius Aemiliae nostrae prouinciae ciuitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationes, id est Sarsenae, Cesenae, Forumpopuli, Forumliuij, Fauentiae, Forum Cornelij, Bononiae, Mutinae, Parmae, Placentiae, Brixilli, Vicohabentiae, Hadriae, omniumque monasteriorum, sub eius dispositione reiacentium, & in eis seruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicae dignitatis, honorem Pallij, & omnem Pontificalis decoris vsum, sicut caeteri sub nostra Christianissima potestate saepe degentes, fruuntur Metropolitae, condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter proper . . . . . & maxime vbi serenitatis nostrae praefulget praesentia quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sanctaque tua in perpetuum Ecclesia cum meritis virtutum honoris etiam nostrae serenitatis dono, & in posterum fulgeat.

Dat. 4. id. ian. Rau.

Arbitror autem ex huiusmodi Imperiali gratioso diplomate, Rauennates Praesules, vel Archiepiscoporum acquisiuisse cognomen, vel inde sensim auctos potentia, contra Romanos Pontifices extulisse contradictionis vexillum. Hic tamen admonitum lectorem volo, cum Pallium ab Imperatoribus profectum superius nominaui, non me illud intellexisse, quo caeteri minorum gentium Episcopi a Romano Pontifice solent, insigniri sed indumentum illud Imperatorium paulo supra a nobis commemoratum. Caeterum Ioannes cum per 14. annos sanctè rexisset, fato functus est, non. iulij anno 432. sepultusque est apud S. Agnetem, vbi saepius eum Angelus custos consolabatur.

22 S. PETRVS CHRYSOLOGVS a Sixto Tertio electus est Archiepiscopus anno 432. Etenim cum Rauennates alterum sibi in Pontificem delegissent, direxissentque Romam eum oratoribus, vt Pontifex eius electionem ratam haberet, in quibus erat Cornelius Imolensis Episcopus, qui Petrum Chrysologum diaconum suum secum adduxerat, antequam Pōtificem coram alloqueretur, a sanctis Petro, atque Apollinari Pontifex praemonitus est, cum se eidem spectandos praebuissent, vt Rauēnatium electionem irritam haberet, eligeret vero adolescentem, quem ostendebant per visum. Postridie Pontifex eum reiecisset electum coramque se Rauennates iussisset venire iuuenemque sibi ostensum oculis circumlatis frustra requireret, Imolensem Episcopum cum suo comitatu praeuocauit ad Aulam, inque suos asseclas cum prospexisset, Petrum Chrysologum agnouit sibi per visum oblatum, statimque illum ex diuino admonitu Archiepiscopum Rauennatem renunciauit, narrata prius diuina reuelatione, quae ad eiusmodi electionem ipsum impulerat. Erat Petrus aetate iuuenis, sed consilio canus, quem Imolensis Cornelius nobilibus excoluerat disciplinis, ordinaratque diaconum. Rauennates vt sibi diuinitus datum laetanter excepere, Valentinianoque, & Gallae Placidae Imperatoribus vnice charus fuit. Decem & septem anno Rauennatem administrauit Ecclesiam, cuius planè aurea, doctissimaque scripta cum pari sanctimonia vitae seculum illud illustrarunt. Erat enim Chrysologo succincta vbique floribus nitens, grauisque sententijs eloquentia, ita vt cuique dictioni suum videretur inesse Imperium. Catholicam veritatem indefesso studio propugnauit, vt docta illa, elegansque Epistola ad Eutychetem Haereticum scriptam plane demonstrat. Euolauit ad superos Petrus die 2. m. decemb. 449 in Foro Cornelij, vbi aliquibus expediendis negotijs operam dabat atque a suis ciuibus in cathedrali sepultus est, ante altare sancti Cassiani, vt ipse a se condito testamento mandauerat. Caeterum Petri Chrysologi temporibus, Rauennae postremam diem clausit sanctus Germanus Episcopus Antisiodorensis, de quo Ericus in vita sancti Germani ita cecinit lib. 6.

Prin-

Principis Ecclesiæ, meritoque ac nomine pollens
Petrus, Apostolica dicta seruabat in vrbe
Fortem gregem, vir praecelso splendoris auiti
Stemmate conspicuus multa, & probitate coruscans.

De eo Bellarminus de Script. Ecclesiasticis. Trith. Possevinus, Siat. Senensis, Petrus Damiani in sermone de S. Barbatiano, Baron. in Annal. & in notis ad Mart. Rom.

23 NEON Petro Chrysologo successit an. 450. Ad hunc literas dedit Leo Tertius Pontifex Max. Ædificauit autem Neon Templum sancti Petri Maioris, vt vocant. Neptuni salso numine deturbato de Aris, item prope Vrsianam Ecclesiam paruum Templum D. Ioanni Baptistæ consecratum substruait, quod ad Fontem placuit appellare, quod in eo sacro Baptismatis fonte tingerentur infantes. Quod ipsum cum impensius exornaret, hæc ibidem carmina inscribenda curauit.

Cede vetus nomen, nouitati cede vetustas,
Pulchrius ecce nitet renouati gloria fontis
Magnanimum hunc namque Neon, summusque sacerdos
Excoluit, pulchro componens omnia cultu.

Decessit autem Neon sui Episcopatus anno 3. 4. id. februarij, sepultusque est apud diui Petri Templum, quod ipse olim ædificauerat, in cuius olim principe, prælataque fornice cum Neonis effigie hæc inscripta verba legebantur.

DOMINVS
NEON SENESCAT
NOBIS.

24 IOANNES huius nominis 2. adlectus est anno 453. Hunc Simplicius Pontifex scriptis litteris reprehendit vecordiæ, quod contra Pontificium placitum, Gregoriũ quemdã elegisset in Præsulem Mutinæ, minaturque se illi metropolitani potestatem adempturum. Is quippe Ioannes iam ante a Leone Tertio Pontifice Romano obtinuerat, vt Valentiniani Imperatoris priuilegio sibi vti liceret: Quod Rauennati Archiepiscopo faciebat potestatem, suos suffraganeos creandi, ac consecrandi; quam ille potestatem cum per id tempus vsurparet, commouerat iram Simplicij: litterarum autem Simplicij huiusmodi exordium erat: Si quis est intuitus, eruiturque obtenta confirmatio a Tertio Leone, ea Bulla quadam Magni Gregorij. Cæterum iste Ioannes sanctimonia vitæ fuit præclarus, Rauennatemque Ecclesiam supra vnum quadraginta ipsos annos administrauit, cum atrocissima tempora Rauennatem rem miserabiliter diuexarent. Fato functus est 494. eo ipso tempore, quo Theodoricus Italiæ Rex Rauennæ arripuit principatum. Narrant hunc Ioannem Athilæ Regi, Italiæ desolatori, intrepido animo iuisse obuiam, cum iam propius Romæ, Rauennæque, vt cæteris Italiæ ciuitatibus minitaretur excidium, itaque barbarum precibus deliniisse, vt contentus Rauennates dejecisse portas, illasque præbuisse militibus conculcandas, ciuitatem ipsam deinde intactam reliquerit.

25 PETRVS Iunior Ioanni successit anno 494. Hic interfuit concilijs sub Symmacho Papa Romæ celebratis, cumque in Classe insigne diuo Petro consecrandum Templum cõmoliri cœpisset, e viuis exemptus est anno 503. pridie Kalen. sext. sepultusque est apud supra commemoratum templum ab eo constructum, vel sicut alijs placet apud sanctum Iacobum ad fontes; vbi post aliquot annos eius corpus cælestibus fragrans odoribus, incorruptumque in testimonium suæ sanctitatis repererunt.

26 AVRELIANVS effectus est anno 503. vndecim annos eam sedem obtinuit, decessitque anno 514. 7. Kal. Iunij sepulturam accepit apud sanctos Apostolos prope Neonem antecessorem.

27 ECCLESIVS è nobilissima Præfectorum familia Rauennatæ, Aureliane suffectus est anno 514. coniunxitque nobilitatem generis cum sanctimonia vitæ, cuius prudentia consilijsque in trepidis, magnisque negotijs Theodoricus Rex vti erat solitus. Illum quippe ad Iustinianum Imperatorem Constantinopolim legauit. Viginti & octo annos in ea dignitate superstes fuit, cunctis eiua præsulis deprædicantibus sapientiam, requieuitque 6. Kal. septemb. sepultusque est in Ecclesia sancti Vitalis ante principem Aram sanctorum Nazarij, & Celsi. Ecclesiam sanctę Mariæ Maioris in ædibus paternis construxit, in cuius fornice eiusdem ea mosaico opere olim visebatur imago, ad cuius pedes hæc carmina legebantur.

Virginis Aula micat Christum, quæ cepit ab Aris.
Nuntius è Cælis Angelus ante fuit.
Mysterium verbi genitrix, & virgo perennis,
Authorisque sui facta parens Domini.
Vera magi, claudi, cæci, mors, vita fatentur.
Culmina sacra Deo dedicat Ecclesias

Hanc Ecclesiam quibusdam sacerdotibus cõmunitatẽ vitæ seruatibus attribuit, quibus vnus, idemq; conuictus erat, quos cum Ecclesia, ærarioq; varijs, diuitibusque donarijs auxit. Vrsiano Tẽplo Patenam auream donodedit, pondere 5. librarum, insuper aliquot vrnas aureas pretiosis ex Indico solo lapillis affabre conspersas, candelabraque argentea numero omnino duodecim. erexitque etiam argenteum altare ducentarum librarum, pluraque alia alijs Ecclesijs munificenter attribuit.

28 VRSICINVS patria Rauennas demortui locum accepit ann 542. Tres annos in ea sede expleuit, sepultusque est apud Ecclesiam SS. Nazarij, & Celsi.

29 VICTOR adlectus est anno 545. Hic diuino cultui studuit quam qui maxime, perque annum, quo Rauennatem Ecclesiam administrauit, diuersas, pluresque Ecclesias exornauit, ac non temnendum auri, argentique pondus impendit, vt sacræ vasorum supellectili sacerdotibus litantibus subseruituræ sufficerent. Obijt diem postremam 15. Kal. martij anno 546. sepultusque est in Ecclesia sanctorum Nazarij, & Celsi prope suum antecessorem.

30 S. MAXIMIANVS Polæ natus, clericalem vitam professus, ordinatusque dico-nus

anseum continentissimæ vitæ esset, terramque aratro proscinderet, vt nasciturum semen reciperet, incidit in vas quoddam auro refertum, borruitque ad oblatas forte ibi diuitias. Cæterum diu multumque hærenti diuinus instinctus suggessit, quod in eo fortuiti casu tandem agendum foret. Igitur Maximianus staturosum arreptum bouem, exenteratumque nuper inuento auro oppleuit, eaque captinis pellibus prægrandibus confectis quasi calceorum soleis, eiusdem auri maximam copiam insuit: quod vero reliquum erat, religione perfusus, Iustiniano detulit Imperatori. Qui cum de Maximiano quæreret, quaniam nam partem inuenti thesauri sibi reposuisset, retulit Maximianus: Testor Deum, o Cæsar, nullam aliam nisi quam venter hausit, & soleę. Suspicatus Cæsar, veteris hominem probitatis, aliquid in victum, calceosque, vt vsus vitæ postulat, impendisse, admiratus est hominis probitatem, & fidem, quam qua tandem ratione compensare posset, cœpit serio cogitare. Interea Rauenna Constantinopolim legati aduenerant, ea cessum Rauennatis Præsulis nunciaturi, simulque postulaturi Pallium, quo nouiter eligendus de more nobilitaretur. Cæsar præclaram occasionem nactus Maximianum pro verbis exornandi, Vigilium Papam, qui tunc in Bithynia exul agebat, exorat, vt Maximianum ad Rauennatē sedem eueheret. Igitur Iustiniani fauore inauguratus est, oneratusque ab eo muneribus, Rauennam proficiscitur: sed Rauennatibus hominis nouitatem delatique honoris causam aduersantibus, nouiter electus ad D. Eusebij Templum extra muros exitum diuinæ voluntatis præstolaturus diuertit. Ibi cum vitæ summa moderatione tolerantiaque latæ repulsæ, ciuium aliquando tandem misericordiam exciuisset, ab eis pro Archiepiscopo exceptus est. Huius Archiepiscopi temporibus sancti Vitalis permagnificum templum absoluerunt, Maximianusque solemni ritu pompæ consecrauit. Prope Polam patriam suam Templum diuæ Mariæ sacrum ædificauit, quam Formosam voluit appellari. Plures sanctorum reliquias a Iustiniano Imperatore dicitur impetrasse, inque ijs S. Andreæ Apostoli Barbam, quam in Ecclesia eius nomini consecrata collocandam curauit. Templum sancti Apollinaris in Classe sui antecessoris consecrauit, honorificentiorique loco corpora S. Probi, aliorumque sanctorum Episcoporum Rauennatium excepit. Fuit vir longe doctissimus, cuius præclara monumenta vel temporis vetustas exedit, vel plagiariorum violentæ manus rapuerunt, vt testatur Andreas Agnellus. Duodecim omnino annos Rauennatem gubernauit Ecclesiam, Dominoque vocante, iuit ad superos anno 553. oct. Kal. maij, sepultusque est apud S. Andream, quem deinde pia credulitas fidelium retulit inter sanctos. Hic idem inchoatum quondam a sancto Petro Chrysologo nonicorum domicilium absoluendum curauit, depictisque aliquot suorum antecessorum imaginibus, hisque carminibus subiectis, aliquot illorum continuatæ successionis nobis eripuit errorem.

Hic Petrus iunior Christi præcepta secutus.
Vt decuit sacris moribus exiit.
Hic quoque fundauit mirandis molibus arcem
Nominis ipse sui hæc monumenta dedit.
Huius post obitum Aurelianus gessit honores,
Post hunc Antistes extitit Ecclesius.
Hinc fuit Vrsicinus, sequitur post ordine Victor,
Temporibus iunior Maximianus adest.
Is Polensis erat Christi leuita profundus
Lege Dei miserans, & pietate bonus.
Quem Deus ipse virum decorauit culmine sacro,
Ecclesiæque Pontificem statuit.
Ipse autem factis proprijs se non meruisse
Culmen Apostolicum sed pietate Dei.

Caue autem credas, lector, hunc illum esse Maximianum, qui hæresi infectus Pontificis Pelagij cōtortum vibratumque stylum excepit. Ille enim de quo supra memorauimus, Archiepiscopus Rauennas erat, hic vero istriæ, qui Aquileiæ positus cum aliquot alijs Episcopis schismaticis conatus est Constantinopolitano concilio pondus abrogare, vt notat Rubeus Historia Rauennati, asseritque Baronius.

31 AGNELLVS post elatam vxorem, Ecclesiasticam vitam excoluit, atque ab Ecclesio Archiepiscopo diaconus est ordinatus, præfectusq; Ecclesiæ sanctæ Agathę, Maximianoque defuncto, ex communi consensu suffectus anno 558. Hunc Narsites maxime dilexit, omnesq; fortunas Gothorum, quæ intra ciuitatis muros erant, illi attribuit. Expurgauit omnia templa, in quibus vel litauerant, vel suos cœtus agitauerant Arriani temporibus Theodorici Regis. Prægrandem Crucem argenteam obtulit Deo, quæ hactenus in Vrsiano templo asseruatur. Sancto Gregorio ædificauit, consecrauitque Templum, in eademq; Vrsiana Ecclesia marmoreum suggestum ad conciones habendas suspendit, cum demum nil omisisset, quod ad pium, sanctumq; Pastorem videretur spectare euolauit ad cœlos anno 566. Kalen. augusti, sepultusque est in Ecclesia sanctæ Agathę, eiusdemque sepulchro hæc, quæ sequuntur carmina affixa fuere, vt retulit Agnellus in eius vita quam diligenter perscripsit.

Pontificis requiem cælesti munere gesta
Agnellus virtute Dei non perdidit illam,
Qui optatam meruit lucis cognoscere pacem
Corporis ipse sui Templum seruauit . . . .
Iustus cum sanctis, Christo mediante resurget,
Si quoque pro meritis gaudet, quia talia gessit.

Hic requiescit in pace Agnellus Episcopus,
qui sedit
ann. XIII. mens. 1. dies octob.
vixit ann. LXXXIV.
Depositus est sub die Kalen. augusti
indict. xiij.

32 PETRVS senior Agnello successit, Romæque inauguratus est a Pontifice an. 568. 13. Kalen. octobris indict. 2. vir rarissimi probitatis exempli, tum ætate, tum sapientia canus. Cæterum eius inauguratio memorabilis fuit, eodem

enim ipſo anno Longobardi Italiam occuparunt primuſque Longinus ex miſſu Iuſtiniani Imperatoris in Italia Exarchatum exercuit, Albonio Regi Longobardorum pares vires oppoſiturus. Cum autem ſedem fixiſſet Rauennæ, inde factum eſt, vt Rauennas Exarchatus appellaretur. In ea igitur vel conuerſione, vel perturbatione rerum Petrus ſeptem annos Rauennatem Eccleſiam adminiſtrauit, reparauitque, ac exornauit templum S. Seueri, deinde exceſſit è viuis ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Probi.

33 IOANNES Romanus Petro ſucceſſit cum ad id faſtigij ſubuectus fuiſſet anno 575. in quo ipſo anno Eccleſiam ſancti Seueri inchoatam abſoluit, conſecrauitque, vt quædam olim carmina in fornice eiuſdem Eccleſiæ affixa liquido prodebant.

Multorum lucens diuino fabrica cultu,
Eſſe ſacerdotum ſe manifeſtat opus,
Cœperat egregius hoc Petrus condere paſtor,
In quo neſcit eum mors retinere virum,
Sed quæ tecta ſenex necdum perfecta reliquit
Romæ vir natus hocce peregit opus.
Succeſſor prudens Petri, paſtorque Ioannes
Qui quod ineſt tanto tulit honore decus.
Ipſe pater populi veniens Romanus ab vrbe
Digna ſuis meritis hæc monimenta dedit.
Hæc eſt priſca domus, ſancto renouata Seuero
Cuius honore Deo pſalluntur cantica vero.
Quingentis domini ſed denis ſepties annis,
Amplius bis quinque bone lector in ordine iunge.
Imperium retinente ſecundo Iuſtiniano
Annis vndenis regnando viuus in orbe,
Virginis a partu, quæ peperit abſque reatu.

Ioannes in illud Templum eiuſdem ſancti tranſtulit corpus, cum prius in Eccleſia ſancti Ruffilli requieſceret. Narrant nonnulli hunc Ioannem primum fuiſſe repertum, qui contra Romanam Eccleſiam ſuperbiæ extulerit ſignum, tameſi ex ſancti Gregorij Epiſtolis eruatur oppoſitum. Si quidem in illis laudat fidem, ſtudiumque pietatis Ioannis, Seuerumque Aquileienſem Patriarcham cōdemnat proteruiæ. Quid? quod ipſe Ioannes reſcribit Gregorio, multa ſe pertuliſſe, cum Eccleſiaſticam libertatem defenderet. Ex Gregorio Pontifice hic Ioannes aliquando quæſiuit, an qui ſemel ordinibus ſacris initiatus erat iterum poſſet initiari. Retulit in Pontifice negantiam ex exemplo illius, qui ſemel Baptiſmatis fonte luſtratus, haud iterum poſſet ramonam perpetuum effectum conſecutus, illius ſacramenti luſtralibus vndis tingi. Cæterum, cum hic idem Ioannes non modo cum litaret ſed etiam cum publice ſupplicaret, pallio adornatus procedere erat ſolitus, caſtigatus a Gregorio, admonituſq; ſemel, & iterum fruſtra, contumax eam denique tulit cenſuram, vt ni deſiſteret etiam Pallio in ſacrificijs interdiceretur. Quibus minis cum reſipuiſſet, vberiorem quam antea apud Gregorium non modo dicitur gratiam collegiſſe, ſed etiam obtinuiſſe corpora ſanctorum martyrum Northaſij, Chriſpini, Felicis, atque Hemilij, quæ aucta etiam Reliquijs ſanctorum Marci, Marcelli, & Feliculæ, Ioannes honorificentius collocanda curauit in Baſilica Claſſiana In pulcherrimo ſacello. Quod quidem plenum pietatis opus iuuit Smaragdus Exarchus Rauennę, vt ſupra ex moſaico Portam hæc carmina produnt.

Inclyta præfulgent ſanctorum lumine Templa,
Marci, Marcelli, Feliculaque ſimul.
Pontificis, hæc Roma capit, hæc martyr habetur
Horum Gregorius dat Papa Reliquias,
Quas petit Antiſtes meritis, animoque Ioannes
Paruula pro ſummis reddere dona parat,
Oraculum ſtatuit tanta virtute repletus
Cuius ab auſpicijs gratia, & extat opus.
Qui bis ſepteno ſacris diadematis anno,
Tractu vigili quo regit Eccleſiam.
Hanc quoque regentem verendi culminis Arcem
Vixit, & euentum traxit ad arbitrium.
Miranda ſubito ſuſpendens arte cacumen
Inflexum reparat parte ab vtroque latus.
Additur his meritis felix Smaragdus in æuum,
Cuius in his Titulis participantur opes

Deceſſit autem Ioannes Archiepiſcopus 3. id. ianuarij anno 595. cum per aerem infauſtum ſemen perdius, & pernox traxiſſet cometes, ſepultuſque eſt in ſancti Apollinaris Claſſiana Eccleſia, ante altare ſanctorum Marci, Marcelli, ac Feliculæ. Doluit obitum Ioannis Gregorius in ea Epiſtola, quam ad Caſtorium Notarium ſcripſit.

34 MARINIANVS nepos defuncti Ioannis Romanus, monachus ſancti Benedicti, vir exaggeratarum virtutum, vel inuitus ad Rauennatem ſedem a Gregorio Papa ſubuectus eſt anno 595. Donatus ſiquidem Archidiaconus, quem Exarchus Rauennæ cōmendauerat, Ioanneſque ſacerdos, ea inſcientia Pſalmorum, cum abijſſent repulſi, in Marinianum monachum populus vertit fauorem, cuius Pontifex electionem promouit, hominemque gratanter conſecrauit. Hic Synodo Romanæ primus ſubſcripſit, accepitque a Pontifice ea conditione Pallium, vt quater in anno foris Eccleſiam, in publicis ſupplicationibus illo vteretur, ſemper autem dum iret ſtatum, vt olim Ioanni anteceſſori præceperat. Rata etiam habuit ea omnia, quæ Cæſares Rauennati Eccleſiæ aliquando donaſſent, hoc ſequenti diplomate quod quia in ſua hiſtor. Rubeus adfert, dignumque eſt quod legatur, hic exſcribendum curauimus.

GREGORIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectiſſimo Mariniano Rauennati Archiepiſcopo confratri filioque cariſſimo, & per eum in ſanctam Rauennatem Eccleſiam, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Cum omnis Eccleſia ſanctorum ab ipſo Domino, & beato Petro, & a ſancta Romana Eccleſia, quam Deo auctore regendam ſuſcepimus, duxerit principium dignum eſt, vt a ſucceſſoribus Petri, cui à Domino dictum eſt: Confirma fratres tuos, interius conformationis, & exterius meliorationis, inde recipiat ſemper augmentum religionis, vnde ſumpſit exordium. Quapropter cognoſcat deuota fidelitas omnium populorum, tam præſentium, quam futurorum, quod dilectiſſimi filij noſtri ſancta Rauennatis Eccleſia, Mariniani venerabilis Archiepiſcopi petitionibus, nec non piiſſimo-

rum

rum dominorum nostrorum Mauritij, & filiorum eius iussionibus annuentes confirmamus omnia praecepta, quae a pijssimis Imperatoribus Valentiniano, Theodosio Arcadio, & Honorio, nec non Iustiniano, Tiberio, & domino nostro Mauritio pijssimo Caesare semper Augusto, eidem sanctae Rauennati Ecclesiae sunt facta, & omnia, quae per eadem praecepta eidem Ecclesiae sunt attributa, & omnia priuilegia, quae a sanctis praedecessoribus nostris Innocente, Innocentio, & sanctissimo Leone, & gloriosissimo Gelasio, Felicissimo, & Agapito, & Spiritus sancti feruore repleto beatissimo Pelagio ob amorem summi omnipotentis Dei, sanctique Apollinaris Pontificis, & martyris reuerentiam eidem Ecclesiae, tibi tuisque successoribus in perpetuum sunt data, & honores, & possessiones omnes, quae per eadem praecepta, & priuilegia vidimus collocata, & confirmata. idque maxime tuae dilectionis causa confirmantes, & corroborātes quod in priuilegio sanctiss. Leonis I. huius Apostolicae sedis Pontificis, te aperiente, monstrante reperimus. Confirmationem constitutionum pijssimorum Imper. sub sacrosanctae Rauennatis Ecclesiae ditione continentem, ita confirmamus Episcopatū totius Aemiliae Prouinciae ciuitatū omnium Deo amabilium Episcoporū creationes, & consecrationes idest Sassinatis, Caesenatis, Foripopuli, Forliuij, Fauentiae, Fori Cornelij, Bononiae, Mutinae, Regij, Parmae, Placentiae, Brixillis, Vicohabentiae, Hadriensis, Comaclensis, Ficodinsis, nec non & omnia monasteria, tam monachorum, quamque monacharum sub eius ditione degentium, atque sub monastica Domino militantium norma. Conferentes tibi, tuisque successoribus honorem Pallij in perpetuum seu omnem Pontificalem decoris vsum, sicut in Epistola tibi transmissa, concedendo confirmauimus, muniendo etiam sanctam Rauennatem Ecclesiam, te tuosque successores in perpetuum roboramus permansuras omnes collationes, atque conscriptiones quorumlibet hominum in eadem Ecclesia factas, vel faciendas, siue donationes Christianorum fidelium, vel quae pij, ac religiosi homines hactenus per Eulogia suorum testamentorum vel per quemlibet modum, vel titulum in eadem sancta Rauennate antiquitus dimiserunt Ecclesia, vel in futurum sunt pro redemptione animarum suarum, tempore collaturi, facienda etiam confirmamus sanctae Rauennatis Ecclesiae, sicut primae inter caeteras sanctae huius Romanae Ecclesiae filiae, secundum constitutiones Longobardorum Regum, & aliorum pijssimorum Romanorum Imperatorum, vt si quisquam Episcoporum, ex consecratione Rauennatum Pontificū totius Aemiliae decesserit, nullus Dux, Marchio, comes, aut aliquis minister publicus aliquam ibi praedationem, aut contrarietatem faciat, sed liceat Archiepiscopis sanctae Rauennatis Ecclesiae, ad ipsum Episcopatum, & ad ipsam Ecclesiam secundum antiquam consuetudinem pro descriptione facienda, atque electione missum transmittere, & ipsum electum ex more inuestire, & libere, atque solemniter consecrare, sed & istud censendo tuae dilectioni, charissime frater, & fili, ob peruersitatem futurae gentis, & Ecclesiarum Dei desolationem, quam appropiare, & fere in liminibus esse videmus, confirmamus, & sub diuini iudicij obtestatione praecipimus, vt nulli vnquam successorum meorum liceat ad ipsum Episcopatum pro descriptione facienda, siue electione, aut aliquid contra consuetudinem exigendo suum legatum transmittere, aut per ministrum publicum, vel per quamlibet personam ipsam Ecclesiam occupare, aut ibi Episcopum indebite consecrare, aut ibi aliquid absque Rauennatis Ecclesiae Pontificis consensu ordinare, Quia abominabile, & nefandissimum. & omni fraude dignissimum, atque plenissimum semel concessum reuocari denuo. Confirmamus interea, & corroboramus omnes constitutiones in eadem Ecclesia a pijssimis Imperatoribus factas, & ita decernimus ab omnibus obseruandas, sicut praecepta huius sanctae Romanae Ecclesiae tradita, scilicet de ciuitatibus, castellis, villis, vicis, vicolis, pratis, pascuis, campis, siluis, salicetis, fundis, casalibus, & de omnibus publicis, ac priuatis sibi concessit. De colonis vero super terram eiusdem Ecclesiae habitantibus, & de eorum angarijs, redditibus, placitis, siue districtionibus, sicut in praeceptis, & priuilegijs vidimus, & legimus. De familiaribus vero, ac famulis & de centum annorum praescriptionibus rerum habeat ipsa Ecclesia sancta Rauennas, & omnia monasteria eius, sicut haec antiqua Roma. Haec omnia, & alia multa, quae sancta Rauennas Ecclesia continet, praecepta, & priuilegia confirmamus, & cōfirmata corroboramus. Si quis vero, quod non credimus, aliquid de Rauennatis Ecclesiae ditione ex his suprascriptis subtrahere tentauerit, vel in aliquo contra hoc nostrum priuilegium molestare, diminuere temerario ausu praesumpserit, sciat se ex parte Dei omnipotentis, & sanctorum trecentum decem, & octo Patrum, nec non & nostrae mediocritatis auctoritate, & sanctae synodi Romanae praesenti indictione congregatae anathematis vinculis innodatum, & cum Iuda traditore domini nostri Iesu Christi aeternis supplicijs deputatum. Qui vero obseruator extiterit, benedictionem a Deo Patre, & Domino nostro Iesu Christo, & Spiritu sancto Paraclito, in perpetuum consequatur. Bene valete.

Dat nona Kalen. aprilis, Romae per manus Ioannis Leuitae, & sanctae Romanae Ecclesiae Bibliothecarij.

Quam autē Marinianus Pontifici charus fuerit, ex ipsius Epistolis erui potest, in quibus monitis, & precibus eiusdem sanitati quam qui maxime videtur cauere. Mortuus est Marinianus 606. 10. Kal. nouemb. sepultusque est extra Classianos muros in Porticu sancti Apollinaris, cum vndecim annis sedisset, ac mensem vnum, cuius sepulchro hoc epitaphium affixere.

Sanctificis semper monitis memorande sacerdos
Hoc positus tumulo Mariniane iaces.
Corpore defunctus, tamen est sua fama superstes,
Artus orbis tenet, lux sua facta tenet.
Moenibus his veniens Romana Antistes ab vrbe
Tutasti precibus sancta Rauennatium
Cuncta salutifero disponens tempore saecla
Te pius in populo Christo regente, dedit.
Quod tamen his templis meruisset sumere busta
Te placuisse Deo, tanta sepulchra probant.
Vtque vices eius gessisti rite sacerdos.
Ipsius inque locis sit tibi causa quies.

35 IOANNES eius nominis Quartus, Classianus, Mariniano successit anno 606. Hic diuinum cultum promouit, omnibusque charus fuit ob sanctimoniam vitae. Tes Classim restaurauit a Saracenis dirutum, plenusque meritis decessit e vita anno 630. sepultusque est ad Porticum S. Apollinaris. Nonnulli scripsere, duos hoc tempore extitisse Ioannes, alterumque alteri successisse.

se. Sequor ego libenter opinionem Rubei, qui asserit vnum fuisse, qui Rauennatem Ecclesiam gubernauit ab anno 606. vsque ad annum 630.

36 BONVS Archiepiscopus Rauennatium adlectus est anno 630. excessit autem 648. Kal. septemb. sepultusque est apud Classem in Templo diui Apollinaris.

37 MAVRVS ex œconomo Rauennatis Ecclesiæ, Archiepiscopus eiusdem adlectus est anno 648. Hic ex superbia, potentiaque contra Romanum Pontificem nefarie rebellauit, contumaxque fuisse dicitur quoad vixit. Etenim cum Vitellianus Pontifex, ad dicendā causam illum Romam vocasset, Pontificium contempsit Imperium vicissimque per summam temeritatem, Romanum Pontificem ad suum citauit tribunal iudicandum. Quin moriens tantum absuit, vt contumaciam eiuraret, vt etiam clero suo mandauerit secessionem a Papa. Quamobrem Adeodatus Pontifex omnem Mauri memoriam in Anniuersarijs inferijs censuit, mandauitque abolendam. Itaque Maurus contumax, & superbus misere vitam finiuit, nactusque suæ contumaciæ par porphyriticum sepulchrum est apud S. Apollinarem. Adeo diuitiæ inflant, adeo potentia mortales trāsuersos agit, vt plerumque se perdere malint, quam aliorum iustæ potentiæ subiecti videri.

38 REPARATVS Archiepiscopus Rauennas electus est anno 672. consecratusque apud Ecclesiam sancti Petri, a tribus Rauennatis sedis Suffraganeis. Hic vbi primum ad hanc dignitatem ascendit, tametsi senex, ideoque imbecillæ valetudinis, statim Constantinopolim concessit, impetrauitque a Constantio imperatore Arriano, vt sibi liceret Romanorum Pontificum iugum excutere, tametsi postea ea temeritate damnata, ad Romani Pontificis arbitrium redire conatus est. Excessit autem e viuis anno 677. 3. Kalen. Sextiles sepultusque est apud Ecclesiam S. Apollinaris, cum sedisset annos omnino 5. m. 8. die 26.

39 THEODOSIVS consecratus est apud Templum sanctorum Apostolorum a suis Suffraganeis anno 677. Hic ille Theodosius est, qui Romæ sub Agathone Papa, Romano Concilio interfuit, illudque subscripsit, fassusque est Rauennatem Ecclesiam Romanæ esse, ac fore subiectam. Cæterum inde apud Rauennatem clerum tanta inuidia deflagrauit, vt postea in porticu sancti Apollinaris non tam sepelierint, quam per contemptum defoderint, illum in Annal. appellantes hominem nequissimum, plenumque fraudis, ac doli, deuoratorem cleri. Adeo malis placent vitia, odere virtutes, ac pietatem.

40 DAMIANVS Dalmata, a Sergio Pontifice adlectus est Rauennatium Archiepiscopus anno 685. menseque martio ab eodem Pontifice consecratus. A puero fuit Rauennati Ecclesiæ illum obtulerant, qui è Dalmatia illuc confessuri aduenerant: cuius Ecclesiæ Damianus, crescente eum doctrina ætate, omnes honoris, dignitatisque gradus obtinuit, factusque Præsul, summa animi tranquillitate, prudentiaque gessit honores, adeo vt suis ad Deum precibus creditus sit mortuum resuscitasse ad vitam. Cōstat illum solidas noctes in effundendis precibus exegisse, ad cuius exemplum obstinatus Hebræus eiurauit duritiem, aperuitque pectus euangelij luci. Cumque ad multos annos Rauennatem Ecclesiam administrasset, euolauit ad Dominum anno 707. 3. id. martij, sepultusque est apud sanctum Apollinarem Classensem, cum sedisset annos sexdecim, m. duos die 16.

41 FELIX Rauennatium Archiepiscopus creatus est anno 707. Romæque consecratus. Cæterum fidei parum memor, quam in consecratione fuerat professus, reuersus Rauennam, ciues compulit, vt Cæsaris iugum excuterent, clerum vero, vt contra Romanum Pontificem rebellaret. Cumque Theodorus [Exarchus potenti succinctus exercitu fœlicem caput seditioni oppressisset que Rauennam, authorem seditionibus cum alijs ad Iustinianum Cæsarem Constantinopolim amandauit, quem cum candenti ære exoculasset, relegauit, deinde in Pontum, vbi Felix infelix sine oculis temeritatem suam posset lugere. Pertulit Felix exilium ad sex annos, deinde miseria magistra cum sibi redditus eiurasset errorem, ad sedem, de qua fuerat deuolutus, moderatissimus redijt anno 715. in eaque deinceps adeo sancte pieque vixit, vt claruerit miraculis. Ecclesiam suam varijs donarijs auxit. Scripsit antequam ei oculorum lumen adimeretur, commentarium in Matthæum: verum quia cœcitate laborans, illud vel absoluere, vel expolire non potuit, fato prior, comburendum mandauit. Aureos sermones sancti Petri Chrysologi in vnum volumen coegit. Eloquentiæ plausibilis fuit, magnoque studio pietatis concionabatur ad populum. Cumque sanctimoniæ in vita clarissima signa edidisset, obdormiuit in Domino 7. Kal. decemb. 717. sepultusque apud Ecclesiam sancti Apollinaris, prope Altare S. Feliculæ, vbi hæc ipsa verba leguntur.

HIC TVMVLVS CLAVSVM
SERVAT CORPVS
DOMINI FÆLICIS SANCTISSIMI
AC TER BEATISSIMI
ARCHIEPISCOPI.

42 IOANNES, eius nominis quintus Felici successit anno 718. Hic plura dono dedit monachis, ac monasterio sancti Apollinaris de Classe. E viuis exemptus est anno 748. sepultusque est apud S. Apollinarem de Classe.

43 SERGIVS e nobilissima gente, Ioanni suffectus est anno 748. qui non modo sacris ordinibus non erat initiatus, sed etiam Euphemiam nobilissimam fœminam habebat in matrimonio, quam deinde Sergius ad id fastigij electus in claustro clausam diaconissam ordinauit, tametsi autem Sergius sanctissimis moribus erat ab inuidis tamen diuturnam persecutionem dicitur pertulisse. Siquidem accusatus, quod vxoratus est, Romam concessit, ante pontificem causam dicturus, atque in Pontificatu Pauli Pri-

mi

mi litibus implicatus, miserrimam vitam traduxit: sed cum deinde Pontifex excessisset e viuis, Rauennati Ecclesiæ restitutus protulit sanctimoniæ singularis rarissima exempla. Narrat Rubeus, Sergium post suum reditum, ad sanctam Mariam in Cosmedim ea affluentia lacrymarum numini egisse gratias, vt illis indelebiliter propemodum maduerit pauimentum. Fato functus est an. 770. 8. Kal. septemb. sepultusque est apud sanctum Apollinarem in Classe. Templum sancto Nicolao a se constructum consecrauit ex voto; cum de suo reditu apud iudicem lis adhuc penderet Partem item adiecit Ecclesiæ sancti Apollinaris.

44 LEO, a Stephano Pontifice Romano Rauennatium Archiepiscopus adlectus est anno 770. cum Michaelem quendam, qui sedem illam Simoniace occupauerat, prius deturbasset de throno, nec modo Leoni Rauennatis Præsulatus detulit honorem, sed illum etiam pro sancta Romana sede Rauennæ iussit Exarchatum exercere. Cæterum Leo superbia elatus contra Romanam sedem Exarchatum ipsum suæ subijcere potestati conatus est. Quem Adrianus Primus Papa, hominem fraudulentæ fidei, Tyrannum, superbum ac Romanæ Ecclesiæ, sibi, & B. Petro rebellem vocat in epistolis ad Carolum Francorum Regem. Decessit autem Leo anno 777. 16. Kal. martij.

45 IOANNES Sextus, Iunior appellatus, ad Rauennatem sedem peruenit anno 777. Templum Vrsianum exornauit, ac sancti Apollinaris altare auro, argentoque ditauit, pluraque preciosa Ecclesiæ sibi creditæ dono dedit. Septimo sui Pontificatus anno excessit e viuis, sepultusque est ad sanctum Apollinarem in Classe.

46 GRATIOSVS ex archidiacono, Archiepiscopus eiusdem Ecclesiæ adlectus est, an. 784. vir innocentia, ac simplicissimi ingenij. Carolum Magnum Rauennæ excepit, a quo pluribus priuilegijs, & gratijs exornatus est. Claruit Gratiosus prophetiæ spiritu, cumque hanc Ecclesiam ad quatuor annos rexisset, fato functus est anno 788. 7. Kal. martij, sepultusque est apud Ecclesiam sancti Apollinaris in Classe, vbi adhuc hæc verba leguntur.

HIC TVMVLVS CLAVSVM
SERVAT CORPVS
DOMINI GRATIOSI SANCTISSIMI
AC TER BEATISSIMI
ARCHIEPISCOPI.

47 IOANNES Septimus electus est anno 788. Decessit anno 809.

48 VALERIANVS huius nominis primus sede Rauennati nobilitatus est. Templumque sancti Georgij, & Eusebij quondam ab Arrianis cõstructum demolitus est, ex eiusdemque ruinis pulcherrimam ædificauit Ecclesiam, cui Valerianæ de suo nomine cognomen fecit. E viuis exemptus est id. martij, anno 812. sepultusque est apud Ecclesiam sancti Apollinaris in Classe.

49 MARTINVS ei suffectus est anno 812. Hic ille Martinus est, qui archidiaconus adhuc, ex missu Gratiosi Archiepiscopi, per inaccessibiles Alpes Carolum Magnum in Italiam deduxit. Huic Ludouicus Pius Imperator, tabulam argenteam, in qua lineata Roma erat, transmisit, quam Carolus Magnus pater Rauennati Ecclesiæ ex testamento legauerat, diem postremam Martinus obijt 4. id. septemb. anno 817.

50 PERTINAX, siue Petronatius, eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus creatus est anno 817. Hic a sua electione insecuto anno, a Paschali Primo Pontifice, priuilegium obtinuit, quo omnia gratiosa diplomata confirmabantur quæcumque olim Rauennati Ecclesiæ fuerant indulta. Tabulæ confirmationis hæc sunt.

PASCALIS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Reuerendissimo sanctissimo fratri Petronacio Archiepiscopo sanctæ Rauennatensis Ecclesiæ, & per te in eadem Ecclesia in perpetuum. Cum pia desiderij voluntates, & laudanda deuotionis intentio Apostolicis sit semper studijs adiuuanda, cura est solicitudinis adhibenda, vt ea quæ legaliter geruntur, & æquitati personæ conueniunt, nulla valeat refragatione perturbari, sed irrefragabile de . . . . . & permanere, & ob hoc Apostolicis promulgatis sanctionibus propria quæ rationis . . . . suppetunt, fas exigit possidenda confirmari. Legitur quoniam quidem fraterna sanctitas tua direxit nobis per Sergium religiosum diaconem sanctæ tuæ Rauennatis Ecclesiæ . . . . . . eundem Adriani, quod Papæ prædecessoris nostri, in qua confirmabit priuilegia Leonis, quod Imperatoris facta ab Epiphanio, quod religioso notario, & scrinario, & Apocrisario Rauennatis Ecclesiæ qui disertus ab bonæ memoriæ Damiano Archiepiscopo . . . . . tus confirmata sacra essent præcedentes formulas ab pio Leone Imper. tam diuæ memoriæ prisci Iustiniani, quam quæ cæteris pijssimis Imperatoribus priuilegia sanctæ vestræ Ecclesiæ prælargita, in quibus, & alijs pijs capitulis: & vt sine sacrilegio . . . . . vel feretis, rapinæ eius fines prælargita sunt, & promulgationes postulabit quoque tua almitas ea demi, per nostros Apostolicos apices firmitatem accipere, vnde annuentes præparacius, sancimus, & confirmamus omnia quæcunque sunt priuilegia edita in sancta vestra Rauennatis Ecclesia tam prædecessorum nostrorum Pontificum, scilicet sanctæ recordationis Hadriani, & Leonis sui prædecessorum nostrorum quamque Imper. vel dona regum aut a Christianis hominibus perdonationibus, vel venditionibus, seu testamentis oblata iuxta ordinem generaliter, & specialiter omnium sanctæ tuæ Ecclesiæ largitatem corroborationis firmitatem in perpetuum habere præcepimus, & confirmamus vt nullum locum, aut ius subiacentem sub ditione sanctæ tuæ Ecclesiæ pro quolibet adinuentionis argumento potentia quoquo modo indicari suffultum ciuili, aut militari præsumat vsurpari vel subtrahere aut violare v . . . innouatione ædificationis inducere. Sed si quis . . aut cadentem templum renouare, aut ædificare temptauerit non habere licentiam ante hoc egere, nisi prius per solitã benedictionem paterna sanctitati vestræ sanctæ, & venerabilis coram ibi figatur neq . . ex alio Episcopatu ditione, aut ciuitatis ibidem venientes, & commo-

morantes Deo amabiles clericos præsumere in subiacentibus nobis Ecclesijs sine perceptionem nostram sacerdotalem agere ministerium, magis autem, & omnes aduenarum religiosissimos clericos mites venerationes vestram sanctitatem obaudire, ac desinire, & nec secundum diuinarum legum, & sacratissimarum regularum tenore effectum in eis inferre. Monasterio vero sancti primi martyris Stephani, qui sic nominatis fundamenta, & se iacet iuxta palatium, & omnibus idem pertinentibus religiosis monachis omnia veneranda oracula, vel monasteria, & cæteros venerandos locos sub parochia existentes sanctitatis vestræ sub ditione, & potestate sanctitati vestræ subiaceant, & per te sanctæ tuæ Ecclesiæ. Et quæcunque sunt eis priuilegijs in integro obseruandis super his, nec nullum molestia aut angarias, aut grauamina, aut excubias quolibet inferre parti sanctæ tuæ Ecclesiæ, nec non colonias, aut pa . . . res subiacentes parti sanctæ vestræ Ecclesiæ, a quolibet omniū ad militandum subtrahere, sed si militati fuerint eos disiungi, & dissimilitari iubemus nostræ venerandæ reddituros parti vt si quis talia temerantes præuertere, temptauerit, de his quæ a nobis pie sancita sunt, & iuste a nobis petistis, vt per præsentem nostram Apostolicam continetur formula, non solum nihil præualeat, sed etiam pro tale matricem audaciam, & omnia suarum facultatum amissione puniantur, nec non & animarum aduersiones periculo minime declinare poterunt sufficientibus omnibus in concessione sola huius Apostolicæ nostræ exarationis. Si quis vero contra hoc nostrum Apostolicum præceptum . . . . egerit componat auri boni libras quinque, insuper, & anathematis vinculis sit innodatus, & perpetuæ condemnationi summissus quod præceptum confirmationis a nobis factum rescribendum præcepimus Timotheo notario, & scrinario sedis nostræ in mense iulio indictione 12. Bene valete. Gvidus Iulius per manum regi . . . . Biblio . . . S. Apostolicæ Imp. Augustinus Hiludouici . . . bondo.

Hæ litteræ extant in Rauennati Bibliotheca (teste Rubeo) in arboris cortice: cui est longitudo duorum cubitorum, vnius latitudo; exaratæ charactere Longobardo, omnium quę ibidem sunt tabularum, multæ autem sunt, pulcherrimo lineis inter se duobus transuersis digitis distantibus, pluribusque cæsæ sunt locis. Sunt hæ datæ literæ anno octingentesimo decimo nono.

Ad huc Pertinax Rauennate sedebat in throno; cum Archiepiscopus Maguntinus illuc adueniens, inde secum abstulit corpus sancti Seueri, Vincentiæ vaoris, ac Innocentiæ filiæ, eaque in Ecclesia Hersodiensi honorificentius collocanda curauit. Vitam liquit Pertinax anno 835. 6. id. martij. Dum viueret concilio Romano interfuit sub Eugenio II. Pontif.

51 GREGORIVS Rauennatem sedem assecutus est sub Gregorio Quarto Pontifice, a quo postea ipse defecit: Etenim cum ob diuisionem Imperij filij Ludouici Pij Imperatoris inter se grauissime dissiderent; armaque iam in perniciem Christiani nominis exsonarent, Gregorius Pontifex, Gregorium Rauennatem legauit, vt vtrique parti pacificator interueniret. At ille immemor officij sui, Ecclesiæ sibi creditæ direpto thesauro, tercentisque selectis mortalium descriptis, non pacem facturus, sed publicam quietem interturbaturus, ad Lotharij partes contra Ludouicum, & Carolum fratres armatus accessit, cumque ventum esset ad arma, Lothariusque fractus fugisset, Rauennas Archiepiscopus, amissis suis, vix sibi fuga consuluit. Cęterum cautior inde factus, positis armis, rogaque Episcopali indutus, componendæ concordiæ omnes neruos contendit, quam cum stabili fœdere coniunxisset Ludouico Lotharij filio adhæsit, cumque illo in Italiam redijt, eiusdemque fauore Rauennatem sedem iterum est assecutus, ciuibus indignantibus desertorem, thesaurorum expilatorem, proditoremque eius Ecclesiæ priuilegiorum, iterum in ea sede fuisse collocatum. Itaque cum odio pœne omnium excessit e vita, caruitque apud sanctū Apollinarem honore sepulchri, cum eiusdem etiam nomen per summam despicientiam publicis erasissent è tabulis.

52 DEVSDEDIT, qui etiam est Deodaldus, Gregorio suffectus est, anno 846. vir probatissimis moribus decem annos Rauennatem rexit Ecclesiam. Decessitque anno 856.

53 IOANNES eius nominis octauus, ad eandem sedem peruenit an. 856. Homo sui sæculi mortalium arrogantissimus, qui cum tyrannice administraret Rauennatem Ecclesiam, comprouincialibus cæteris episcopis factus intolerabilis, eisdem deferentibus, Pontificium Tribunal sub Nicolao Primo sensit infestum. Cuius iudicium cum semel, & iterum contempsisset subire, ex eiusdem censura spoliatus est dignitate. Fugit ille Ticinum ad Ludouicum Imperatorem, ab ipsoque ad Pontificem obtinuit fauorabiles literas, vt reo liceret coram concilio suam causam tueri. Itaque in Laterano anno 861. mense nouembri datus reo Senatus est, factaque potestas omnibus accusandi, accusatoque se defendendi. Cæterum cum multitudine testium, ac flagitiorum perspicuitate propemodum obrueretur, teloque Religionis ictum omnes aduersarentur, antequam causa caderet, precibus, demisioneque impetrare conatus est, quod haudquaquam iustitia potuisset. Igitur cum Romani Pontificis iudicium fuisset veneratus, eiurassetque proteruiam, veniam, sedemque a Pontifice impetrauit ijs tamen adiectis conditionibus, quę elato animo rebellandi occasionem viderentur detrahere. Has recitat Brocchardus, & Anastasius Bibliothecarius. Fato functus est Ioannes anno 879. Ad hunc constat scripsisse Ioannem Papam Octauum Epist. 48. & 57.

54 ROMANVS Hetruscus è Calcinaria supra Heræ flumine ignobili pago, Rauennas Archiepiscopus creatus est anno 879. Decessit anno 889.

55 DOMINICVS Vblatella Romano successit anno 889. Huic scripsit Stephanus Pontifex. Pluraque refecit, exornauitque in Vrsiano Templo: diem vero postremum obijt 898.

56 IOANNES IX. e nobilissima Trauersariorum gente, ad patriam Archiepiscopalem sedem subuectus est anno 898. concilium celebrauit Rauennæ, fatoque functus est 904.

PE-

57 PETRVS, electus eſt, anno 904. annum fere integrum ſedit.

58 IOANNES X. Epiſcopus antea Bononienſis, Archiepiſcopus Rauennas electus eſt anno 904. Hic Marzziæ filius fuit, ac Sergij Pontificis, ex adulterio natus. Scribit autem Luitprandus Ticinenſis, qua ratione ad hanc dignitatem peruenerit, ad Pontificium autem culmen aſcendiſse auxilio fauoreque Theodoræ nobilis ſcorti per id tempus Romæ Principis, qui illum deperierat, ſub nomine Ioannis X. narrat Baronius ad hunc annum.

59 CONSTANTINVS Archiepiſcopus eiuſdem ciuitatis renunciatus eſt anno 913.

60 PETRVS Bononienſis, Conſtantino ſucceſſit anno 923. Hic nobilem ſynodum Rauennæ celebrauit an. 954. cui omnes diœceſani interfuerunt, nobileſque quamplurimi Epiſc. S. Probi Eccleſia prope mare. In Vrſianum Templum tranſtulit corpora ſanctorum Aderiti, Calocceri, Probi, Proculi, Dati, Liberij, Agapiti, ac Marcellini, maiuſque altare conſecrauit in honorem horum ſuorum antecesſorum 3. non. martij anno 970. Alteram ſynodum celebrauit Ferrariæ ac poſt conſulisſimam Rauennatis Eccleſiæ adminiſtrationem, Archiepiſcopali munere libens volenſque abiuit, vt vitæ priuatæ tranquilliori vſu perfrueretur. Narrat hoc Petrus Damiani Cardinalis in Epiſtola ad Nicolaum Secundum de dimittendo Epiſcopatu.

61 HONESTVS Monachus, & Abbas Claſſenſis ex Ordine ſancti Benedicti Archiepiſcopus Rauennatium creatus eſt anno 971. Duo concilia celebrauit, alterum prope Marzaliam Mutinenſis territorij, Rauennæ alterum. Dum ea dignitate Honeſtus fulgeret, glorioſus Patriarcha Romualdus, qui poſtea Camaldulenſem Ordinem fundauit, collapſamque in Italia Eremiticam diſciplinam reſtituit, apud Claſſem monachum induit. Deceſsit autem Honeſtus, cum ad duodecim annos Rauennatem Eccleſiam ſumma cum prudentiæ laude adminiſtraſſet 983.

62 IOANNES huius nominis XI. Papienſis, renunciatus eſt Archiepiſcopus Rauennæ anno 983. ſtatimque a Pontifice in Germaniam miſſus, vt Othonem Tertium Imperatorem adhuc puerum Imperiali tiara inſigniret. Omnium priuilegiorum Rauennati Eccleſiæ a Romanis Pontificibus olim conceſſorum, a Gregorio V. Pont. ratificationem obtinuit an. 996. Eodem anno Gregorius idem Pontifex Feretranum Epiſcopatum Rauennati Eccleſiæ ſubiecit, quod de Placentino antea fecerat, extant de hac re Pontificiæ literæ ad Ioannem Archiepiſcopum in M. S. libro Vaticani Archiuij cum alijs vetuſtisſimis documentis a Dominico Raynaldo Bibliothecæ cuſtode ex antiquisſimis exemplaribus Rauennatenſis Eccleſiæ tranſumptis; tenor vero literarum Gregorij eſt huiuſmodi.

GREGORIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Ioanni ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ Archiepiſcopo venerando, tuiſque ſucceſſoribus Archiepiſcopis in perpetuum. Diuinæ remunerationis præmia, & bonæ actionis, noſtræ labores ab æterna manu optatæ fructificari ſperantes, dignum duximus omni diuinæ ſeruitutis obſequio hilari mente impendere famulatum maxime in reſtaurandis Eccleſijs, quas ab anteceſſoribus noſtris ad diuini vſum ſeruitij dicatas conſpeximus. Quapropter conſiderantes etiam vniuerſas hæreſes in ſancta Catholica Eccleſia miſerabiliter ortas, dignaſſe ſecari ſanctæ Rauennat. Eccleſiæ tibi Ioanni eiuſdem Eccleſiæ venerando Archipręſuli tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum paterno amore ſubuenimus, Placentinam Eccleſiam iniuſtè tibi a meo anteceſſore ablatam, ac contra canones, ſub nomine Archiepiſcopatus locatam, tibi tuiſque ſucceſſoribus refutantes in perpetuum, inſuper etiam quia noſtro Apoſtolatui poſtulaſtis, quatenus pro omnipotentis Dei amore mercedeque animæ noſtræ nec non & pro ſtatu Regni domini inuictisſimi Tertij Othonis Imperatoris Auguſti Epiſcopatum Monteferetranum cum omni integritate ſua ex noſtro dono ſub iure ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ donandi, & Epiſcopum conſecrandi amodo in antea cui volueritis tibi tuiſque ſucceſſoribus noſtræ Apoſtolicę auctoritatis priuilegio muniremus in perpetuum. Propterea tuis flexi precibus ad honorem ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ, & ſtabilitatem eiuſdem venerandi loci, ipſum iam ſatum venerabilem Epiſcopatum Monteferetranum cum omni integritate ſua, ſcilicet Eccleſijs, capellis, caſis, caſalibus, curtibus, manſis colonis, abbatijs, cellis, ſundis, ſeu terris, vineis, pratis, paſcuis, etiam familijs vtriuſque ſexus, & cum omnibus ad ius notati Epiſcopij legaliter pertinentibus ſaluum, & in cunctis quietum conſiſtere ſub iure ſanctæ Rauennat. ſedis tuitione ſine cuiuslibet quacunque contradictione, ita ſcilicet confirmantes decernimus, vt Epiſcopus, qui in eodem Epiſcopio pro tempore fuerit a te vel a tuis ſucceſſoribus ordinatus ſine omni contradictione ſubiectionem impendat, & vt alij ſuffraganei in omnibus ſecundum Eccleſiæ tuæ profectum obediant, inſuper namque ſub diuini iudicij obteſtatione interminantes iubemus, atque præcipimus, vt nullus Imperator, vel Rex, dux aut marchio de præfata conſecratione, in aliquo tibi tuiſque ſucceſſoribus, lædere præſumat, ſed a præſenti decima Indictione in antea vſque in perpetuum, quemcumque eligere volueritis per noſtram conceſsionem Eccleſiaſtico more in præfato Epiſcopatu Epiſcopum conſecrare debeatis remota omnium hominum contradictione, ſtatuentes Apoſtolica cenſura ſub diuini iudicij obteſtatione, & anathematis interdictu, vt ſi quicunque homo cuiuslibet poteſtatis exiſtens, præſumpſerit auſu temerario contra hoc Apoſtolicæ confirmationis priuilegium agere, aut a iure ſanctæ Rauennat. Eccleſiæ præfatum Epiſcopatum, donum, & conſecrationem ſubripere tentauerit, niſi reſipuerit, & his monitis noſtris adquieuerit, auctoritate Dei, & noſtra, non ſolum anathematis vinculis innodetur, ſed a Regno Dei alienus exiſtat qui autem verus cuſtos, & obſeruator extiterit, benedictionis gratiam

tiam a Domino consequi mereatur. Scriptum per manus Petri Regionarij notarij, & scrinarij S. R. E. in mense iulio indictione supradicta decima.

BENE
VALETE

Datum non. iul. per manus Ioannis Episcopi sanctæ Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarij sanctæ Apostolicæ sedis.

Ioannes vero Archiepiscopus cum hoc eodem anno ad 14. Kalen. maij multa concessisset Petro Dei nutu ex genere consulis, idque coram Faroaldo iudice, & Petro filio Petri Iudicis, ipsique Hermenfredus Abbas Galleratensis designatus obsequium Rauennæ, fidemque sacramento solemni iurasset, breui decessit, seu vt nonnullis placet, ad alium Episcopatum assumptus est. Sunt qui scribunt in Taurinos, ad Montem Caprasium se abdidisse, ibidemque D. Michaelis ædem ab Hugone Marino Aluerno, Montis Bucerij Regulo, sub Siluestri Secundi Pontificatu excitatam ædificijs ornasse. Ita R ubeus lib. 5.

63 GERBERTVS Gallus monachus Floriacensis, ex ordine D. Benedicti, Archiepiscopus antea Remensis, ad Rauennatem Ecclesiam translatus est anno 997. a Gregorio Quinto Pontifice Maximo donatur Pallio alijsque priuilegijs insignitur hisce literis, quę extant in M. S. I. Vaticani Archiuij, e vetustissimis exemplaribus transumptę, tenor est talis.

GREGORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Gerberto sanctæ Rauennat. Ecclesiæ Archiepiscopo, ac nostro spirituali filio, & eadem Ecclesia cunctisque successoribus tuis Archiepiscopis in perpetuum. Quoniam Apostolicę sedis beneuolentiæ, & antiquę sedis consuetudini zelo prouocata fraternitatem tuam Ecclesiæ Rauennat. præfecimus insignia præsulum eiusdem Ecclesiæ dignum duximus tibi conferenda cum vsu Pallij, quo vti debes certis temporibus, certisque modis sicut antecessores tuos vsos fuisse cognoscis, hoc te nihilominus admonentes, vt sicut a nobis huius decoris vsum ac sacerdotalis officij honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum, atque actuum probitate susceptum in Christo sacerdotium adornare contendas, sic enim alterno eris decore conspicuus, si cum habitu corporis, mentis quoque bona concordant, vt foris compositus, intus autem directus, Deo cum Propheta vere dicere possis: Prouideo Deo in conspectu meo semper vt sit a dexteris mihi, ne vnquam commouear. Vt autem charitatem in nobis fundatæ dulcedinis recognoscas, ea gratuita largitate nostra post mortē prædilectę Imperatricis Augustæ donamus tibi tuęque Ecclesiæ districtum Rauenn. vrbis, Ripam integram Monetam, teloneum, mercatum, muros, & omnes portas ciuitatis. Si vero alia priuilegia aliquibus facta apparuerint sanctæ Ecclesiæ obnoxia, & huic nostro priuilegio contraria, auctoritate Dei, & sancti Petri ad nihilum reddenda illa diiudicamus, & hoc quod facimus, stabilimus, & intactum permanendum iubemus. Donamus tibi tuæque Ecclesiæ sanctæ Comaclensem comitatum post mortem Adeledæ Imperatricis Augustæ, vt tu tuaque sancta Ecclesia tuique successores illum cum omnibus, & inibi pertinentibus libere teneant, & ordinent in perpetuum, & quod benefactum est, vt bene teneremus, & in melius corroboremus. Priuilegium quod tuo prædecessori Ioanni cum Monteferetrano, & Ceruien. Ecclesijs, & cum omnibus quæ sibi largiti sumus ex nostra beniuolentia, tibi tuęque sanctæ Rauenn. Ecclesiæ, tuisque successoribus confirmamus, & incorrupta semper esse decernimus idest monasterium sancti Thomæ Apostoli, & sancti Euphemiæ martyris cum omni integritate eorum, & cum omnibus possessionibus, & rebus eorum cultis, & incultis, tam in ciuitate Arimini positis, quam extra, scilicet in comitatibus Pesauricn. Arimin. & Monte Feretrano collatis. Quæ omnia per centum iam curricula annorum vestra Ecclesia, & vestri antecessores tenuerunt, & vos Dei gratia tenetis quiete, idest castellum quod vocatur Ligabizzi cum omni pertinentia sua, & curte de sancto Hermete cum prædicta Ecclesia, & cum casalibus, & appendicijs suis, scilicet & castellum quod vocatur Galiola, cum omni pertinentia sua, nec non & castrum quod vocatur Grandariolo cum omnibus rebus, & possessionibus suis, & castellum quod vocatur Montecorlino cum omni integritate sua, nec non & integrum castellum quod vocatur Crucis cum omnibus rebus, & possessionibus suis, & vt paternitas bonitatis nostræ filiationem tuæ deuotionis summo affectu, & affluenter in Christo enutriat, auctoritate Dei omnipotentis, & sancti Petri Principis Apostolorum, hoc nostro priuilegio præceptum de Regiense Episcopatu cum omnibus sibi adiacentijs a venerabili Othone Augusto tibi tuæque Ecclesiæ tuisque successoribus attributum confirmamus, stabilimus, vt inconuulsum permanendum præcipimus, vt teneas, detendas, regas, & ad Dei honorem tam tui successores libere ordinetis, confirmamus etiam tibi, tuæque Ecclesiæ in perpetuum donamus Cesenam cum omnibus sibi pertinentibus, & per potestatē Apostolicam iubemus, vt de subtus strata vsque ad mare nullus audeat districtum, aut venationem vllam exercere, nisi cui tu aut tui successores iusserint, sed absque omnium hominum inquietudine ad honorem, & vtilitatem tuam potestateue omnia ibi facias atque præcipias, omnia etiam priuilegia iam pridem a prędecessoribus nostris tuæ Ecclesiæ collata omniaque præcepta aut a Regibus, aut Imperatoribus pro Dei respectu attributa hoc nostro priuilegio in voluntate Dei, & auctoritate sancti Petri confirmamus, corroboramus, & in æternum valere volumus, & præcipimus. Si quis igitur contra hæc, quæ per hoc nostrum priuilegium pie, & firmiter dispositast sunt temerario ausu ire temptauerit, sciat se auctoritate Petri Principis Apostolorum, cuius immerito vicem agimus, anathematis iaculo innodatum, & cum diabolo, & Iuda traditore æterni sup-

ni supplicij incendio concremandum, sicque irremediabiliter inuoluendum, ne vnquam a nexibus anathematis sit absolutus. At vero qui obseruator in omnibus extiterit custodiendi huius nostri Apostolici constituti auctoritatem ad cultum Dei nostri respicientis benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur.

Scriptum per manum Petri Notarij, & scriniarij S. Romanæ Ecclesiæ in mense aprilis, & indictione vndecima.

BENE
VALETE

Datum 4. Kal. maij per manum Episcopi S. Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarij sanctæ Apostolicæ sedis anno Pontificatus domini Gregorij summi Pontificis, & vniuersalis Papæ in sacratissima sede beati Petri Apostoli anno secundo, Imperante domino Othone Tertio a Deo coronato magno, & pacifico Imperatore anno secundo in mense & indictione vndecima.

Ego Raimbertus Christi misericordia Rauennatis Tabellio atque Notarius S. Rauennatis Ecclesiæ scripsi hoc exemplum.

Anno vero 999. summus Pontifex est renunciatus sub nomine Syluestri secundi, vnde de eo versus.

TRANSIS AB R.
GERBERTVS AD R.
FIT PAPA
REGENS R.

De quo Baronius, Bzouiusque, qui nuper eius vitam edidit, cæterique eius æui scriptores. Primo Archiepiscopatus anno synodum celebrauit Gerbertus in Ecclesia S. Anastasij, cuius acta ex M. S. codice Vatic. Bibliothecæ hæc sunt.

Perpetuo regnante Domino nostro Iesu Christo.

Tempore pij Cæsaris Othonis Tertij in anno 2. Imperij eius, vndecima indictione, sub imagine Saluatoris infra valuas maioris Ecclesiæ Rauennatensis, Gerbertus eiusdem Ecclesiæ Præsul residens cum pluribus Episcopis, & Presbyteris Ecclesiæ memoratæ, astantibus diaconibus, & cuncto clero dixit. In sancta ac Rauennate Ecclesia, cui diuina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis orta, vt subdiaconus Corpus Domini, quod formatum appellant tempore consecrationis Episcoporum, ipsis vendant Episcopis, & chrisma vendant Archipresbyteris annualiter Parrochiæ vestræ. In quibus apparet venditio Filij Dei, & venditio Spiritus sancti. Qua de re præsenti decreto constituo, vt in hac sede, & in his omnibus, quæ ad nos pertinent vlterius minus fiat. Quod omnes statuentes laudarunt, & dixit. Si quis autem contra hoc decretum ausus fuerit attentare, anathema sit, & responderunt omnes, Amen. Statuimus etiam, vt annualiter in festo sancti Vitalis omnes Archipresbyteri ad nos pertinentes pro respectu sedis subdiaconis nostris annualem censum persoluant solidos duos, & quicunque concesserit censualiter sentiat vltionem, arbitrio primorum huius Ecclesiæ, & ab omnibus est laudatum. Et quamuis etiam antiquitus sit statutum, vt Episcoporum alterius clericum, siue eo mandante literis recipiat, aut Ecclesiam in alterius diœcesi vel per acceptam, siue promissam pecuniam. Sed neque illum, quem probabilē ad officium nō inueniat, aut immatura ætas vel crimen excludit. Nec ille quem inscitia coerceat, vel leges informia damnat, aut debilitas, vel immunitio membrorum cohibeat, seu quem abiecta officia vel ministeria deformia notant, vel quem turpis lucri cupiditas abijcit, vel contra leges prohibitio, neque vllum eorum, quos neophytas dicunt Bigamas, curiales, vel laicos vel eorum, qui in canonibus, & legibus cohibentur, vnde competere non ambiguimus, vt præsenti concilio priscorum patrum sanctiones firmantes teneamus, vt nemo nostram Ecclesiam vel aliquando oratorium in alterius diœcesi dedicare attentet sine permissu, & consensu Episcopi, ad quem pertinet ipsa diœcesis, neque alterius diœcesentes, vel parochianos recipere, aut promouere seu retinere præsumat sine canonicis Epistolis, quos Nicena synodus apud Bithyniam congregata sanciuit, Latino more vocitari formatas, & vt nullus sacris permittat ordinibus, nisi quem ætas, vita, doctrina mores, auctoritas canonica cōmendat atque legalis. Vt autem hæc sanctio per omnia firmior teneat, & vt hoc indignis non concedatur, sub anathematis obligatione nosmetipsos constringimus, & successores nostros Episcopos, qui contra hæc decreta præsumpserint, & si quis sacri ordinis de sepultura mortuorum aliquid acceperit, nisi forte in quæ sponte ab amicis, vel propinquis mortuorum Ecclesiæ fuerint collata, hac maledictionē teneantur obnoxij. Et laudauerunt omnes pariter acclamantes placere sibi, ac dicentes clamauerunt fiat fiat. Promulgata sunt hæc anno 997. Incarnationis Dominicæ die Kalendar. maiarum indict. 11. sub clementissimo Imperio memorati Principis Othonis siquidem Tertij, & subscribentes confirmauerunt Episcopi qui intererant, & presbyteri Cardinales. Ecclesiæ Rauenn. G. A. R.

Vbertus Liuiensis,

Albardus Sarsinas.

Ioannes Bononiensis.

Raimbaldus Corneliensis.

Hildeprandius Fauentinus.

Georgius Comaclensis.

Georgius Cæsenas.

Leo Ficoclensis.

Teupertus Pupiliensis.

Christophorus, & Guinizo monacij sanctæ Parmensis Ecclesiæ.

Ioannes, & Ioannes, & Vannius presbyteri.

Anastasius, & Deusdedit, Paulus, & Leo.

64 HERMVTVS, siue Neomutus, siue Neo, qui etiam Leo est, Gerberto suffectus est anno 999. Quam ille Ecclesiam rexit vsque ad 1001. in quo ipso anno, cum suam imbecillitatem introspexisset, quamque parum proficeret,

Archiepiscopali munere se exoluit, vt refert Petr. Damiani ad Nicolaum Secundum, cum ipse etiam Episcopatui se subducere conatus fuisset. Ac post quatuor annos vita functus est 12. Kal. decemb. vt narrat Chronicon Nonantulanum per id tempus in membranis scriptum. In alio antiquo codice membraneo M. S. eiusdem Cœnobij Leonis huius Archiepiscopi Rauennatis item extat Epistola ad Eremitas. Quæ quia huius Præsulis singulare pietatis studium prodit, hic exscribendam curauimus.

Incipit admonitio Leonis Rauennatis Archiepiscopi ad Durantem monachum, vel ad cæteros, qui cum eo sunt, Eremitas.

Cum hesterno die mihi consiliũ peteres, ego in itinere positus, vt nosti, tibi respondere non valui. Nunc autem pauca de plurimis tuæ charitati mandari curaui, obsecro te tamen perpende diligenter quod dico. Cur sæculum dimisisti? & istam arctam, & angustam vitam arripuisti, & Abbatem super te eligisti, vt non tuo, sed alieno arbitrio viuendo imitares Dominum tuum dicendo, non veni voluntatem meam facere, sed eius qui misit me, nisi vt eum imitando partem cum eo & cum sanctis eius habere in æternis gaudijs merearis. Cur modo illa oblitus es, & in eis, quæ ei promisisti vsque in finem perdurare non procuras. Cur non audis Apostolum Ioannem clamantem, tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam, considera quod primus homo non seruando obedientiam perdidit nos, secundus Deus, & homo per obedientiam redemit nos. Quare vis eam dimittere, cum nullum bonum extra eam nec fuit, nec erit, nec esse poterit in æternum? longum est si omnes sanctos noui, & veteris testamenti replicare voluero, quomodo per obedientiam saluati sunt. Sufficiat tibi vt scias, & certus scis, quod nullus sine ipsa saluetur, nec poterit aliquando, maxime cum hæc coram Deo, & sanctis eius te esse seruaturum spoponderas nam vt nostis in Baptismo tria promittimus, abrenunciare diabolo, & pompis eius, & operibus illius, in monachatu promittimus stabilitatem, & conuersionem morum, & obedientiam primo non per nos, sed per interpositam personam facimus, & in quantum ætas promittit, reluctamus, contemnimus ne ad id perueniamus postea tamen diligimus, & in ea vsque ad mortem perseueramus. In ista secunda promissione, non vi sed integro sensu, & meditando, amando, & legendo coram Deo, & omnibus sanctis promittimus, scribimus, & Deo sponte offerimus. Perpende obsecro quid dicere Domino possimus, si quid per alios in pueritia non sponte promittimus sponte corrumpimus, præsertim cum beatus Benedictus terribiliter arguat, quod si quis aliter fecerit, a Deo se damnandum sciat quem irridet, non dicit iudicandum, sed damnandum, quia facilius poterat de prima promissione, quam per alios facit, se excusare, quam de secunda, & quoniam plurimi non intelligentes sano sensu Regulam sancti Benedicti, nec cognoscentes virtutem verborum, quę in ea scripta sunt, putant melius facere, si eam dimittant, & postea nec illam, nec aliam tenent, & vacua remanent, & sine fructu apud Dominum inueniuntur. Aduerte tamen quis aliquando potuit facere, quoniam ibi dicit, vt vbicumque ambulat, aut stat, aut sedet monachus in terram deflexis aspectibus reum se omni hora de peccatis suis existimet, iam tremendo iudicio præsentari sciat, & omnes cogitationes superuenientes Abbati suo non celet, & vsque ad interrogationem non loquatur. Taceam de alijs sententijs, quæ omnes plenæ sunt mysterijs sed istas tres considera, quis aliquando facere, & adimplere potuit. Confundantur stulti, sileant, reprehendãt se, qui putant maiora facere, cum ista, vt credo, nullus adimplebit, nisi ipse beatus, aut quis similis Benedicto fuit. Vnde Beatus Gregorius postquam de eius virtutibus locutus est, admirans de eius regula, ait inter reliquas virtutes, quibus beatus Benedictus claruit in mundo, scripsit monachorum Regulam discretione præcipua sermoneque luculentam, vt si eius vitam, vel mores imitari aliquis voluerit in eius constitutionis regula inuenire poterit, quia ita docuit qualiter vixit. Certe quamuis parua tibi videatur Benedicti Regula, non parua beato Gregorio apparebat, quia tantis præconijs laudauit, & scimus, quia post cum omnibus signis, virtutibusque vniuersis spiritu prophetiæ cum se illustratum agnosceret ab eodem Spiritu sancto edoctus cum se de hac luce reuelante Deo sciebat esse transiturum ad petitionem discipuli sui Mauri hanc Regulam suis beatis manibus describens, eique tradidit, vt perfecte sciret qualiter se, suosque discipulos imbuerit: admonitionem in Prologo ipsius Regulæ ita incipit singulariter quasi ad illum. Ausculta ò fili præcepta magistri, & inclina aurem tuam, & admonitionem pij Patris libenter excipe, & efficaciter comple. Post hæc specialiter ad omnes conuersus adiecit, & quæ sequuntur. Nam tanta discretionis est, vt nullus ita infirmus est, qui ex ea non possit habere quod sibi sufficiat, nullus sanus, nec fortis, qui non sibi habeat quod laboret diebus vitæ suæ. Et hoc est summum bonum, quod in arbitrio Abbatis posuit. Vnde monachus securus possit esse si se sub imperio Abbatis ponat, & adiecit facientibus hæc vitam æternam. Et iterum illa merces & a Domino compensabitur, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Audisti laborem, considera repromissionem, sufficiat tibi carissime, si vltra vadis, errabis, audi scripturam, hac via ambulate, neque ad dexteram, neque ad sinistram conuertas, viriliter inhærendo, comple ista in monasterio: purificate prius ibi ab omnibus vitijs, conculca superbiam, interfice vanamgloriam, abscinde iram, proijce tristitiam, eradica auaritiam, occide luxuriam, conculca ventris ingluuiem, firmiter humilitas, charitas, patientia, longanimitas, mansuetudo, obedientia, castitas, continentia, tolerantia, cum spe certa, & firma sed fortasse mensura, tentabat quod nunc carnales vos Dominos saluare non posset, & valde contrarium, & aliquem de prædicta cogitare, vel dicere, si Abel cum odio Caim sanctus effectus est, & Noe inter tot millia malos audiuit à Domino, te solum inueni iustum coram me, & Abraham de Hur. Chaldeorum electus apparuit, & Loth de Sodomis abstrahetur, iustus inuentus est, testante Apostolo, iustum Loth oppressum a nefandorum iniurijs, conuersatione, & aspectu, iustus erat apud eos habitans, qui se die in dię animam iustam iniquis operibus cruciabant: perpende Loth, inter malos laudatur, in monte reprobatur, qualis fuit in Sodoma Apostolus laudat, qualis in monte omnes vituperant. Continentiam quam habuit inter Sodomitas Angelica visio, & loquutio demonstrat. Incestum quod fecit in monte, propheta non tacuit, cum eius filijs vsque ad septimam generationem, ne intrarent in Ecclesia Dei pro-

prohibuit. Nam si facta Patrum veteris testamenti non tibi placuerint, placeant saltem Patres noui testamenti. Certe Nero Imperator sceleratissimus omnium Imperatorum fuit, tamen Petrus vsque ad vltimum vitæ suæ in ea ciuitate qua manebat perdurauit, & nihil ei impietas nocuit, immo profuit. Sic crudelitas Decij diuo Laurentio. Pertinacia Diocletiani Sebastiano, & aliorum sanctorum multorum malitia inimicorum non obfuit, sed profuit. Sed ne mihi obijcias, quia illi Pagani martyres eos fecerunt, isti Christiani nos non ita persequuntur. Vnde quæso verto oculos tuos ad Libertinum, quanta post mortem Honorati magistri sui a suo pessimo Abbate oppressus est, attamen non fugit, neque decessit, sed eum portando in patientia sua in monasterio perdurauit. Quid de Nonnoso Præposito, cuius laudes beatus Gregorius in Dialogorum libro manifestat. Qui trium patrum virtutis esset imitatus, tamen sub asperrimo patres degebant, & vt scias quod boni inter malos crescunt, rosas inter spinas crescere scimus, triticum inter aristas, oleum inter murtas, & Dominus zizaniam separare a tritico prohibet, sed ait, sinite vtramque crescere vsque ad messem, & in tempore messis dicam messoribus, colligite primum zizaniam, & alligate fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. Hæc est spes electorum, qui malos non fugiendo, sed patiendo tolerant, vis quærere iustos, vade in Cælum, ibi solum inuenies iustos, in hoc sæculo peccatores cum impijs semper inuenti fuerunt, & sunt, & maxima pars est iniquorum, quam electorum, quoniam semper plus palea quam frumenta fuerunt, tamen frumenta inter ea remanserunt, paleæ foras proiectæ sunt, tu si frumentum te esse cognoscis, ita cum palea vsque quo venia . .

. . . . . .

. . . . . .

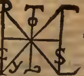
& iterum beati eritis cum maledixerint vobis homines & persecuti vos fuerint, noli discedere neque aufugere de carcere Domini, & quid aliud est monasterium, nisi carcer? vnde non licet monacho nec passu pedum sine licentia exire, quantum alius ei dat, manducat, quantum alius dat, vestitur, quantum alius permittit dormit, etiam nec loqui valet, nisi quantum ei permittitur, nec sua voluntatẽ in aliquo propria audet facere. Noli carissime negligere de isto carcere, immo camino, in quo sicut tres pueri Dominum videre poteris. Nam si ista, vt diximus iam, cum perfecte complesti, & ad maiora te vis extendere, vt Apostolus dicit, quæ retro sunt obliuiscens, ad ea quæ priora sunt extendens mentem. Adhibere consilium Abbatis, & fratrum, & cum eorum consilio, & licentia, immo obedientia, & eorum orationibus incipe, & cum charitate, & pace perfice, vt si corpus separaueris ab eis, mente tamen, & amore cum eis perseueres, quatenus, & iuxta promissionem tuam stabilitatem teneas, & vagando discurrere videaris sic, & in conuersione morum tuorum, vt diximus extirpata superbia, humilitatem in te fundatam, & omnibus vitijs in te mortificatis. & virtutibus adornatus, moribus tuis prauis abiectis, & bonis moribus instructus, non tuo arbitrio, sed alieno consilio, & licentia illam viam aggrediaris, vt tuæ professionis executor effectus ad æternam patriam pertingere merearis. Quoniam valde cauendum est qui promittit beati Benedicti Regulam, & postea superbiendo contemnit, ne iram eius incurrat, & vnde gratiam Dei habere poterat peream in illius iram deueniat. Certe si puer qui sine eius licentia de monasterio ad Patris domum est reuersus post mortem illius nec corpus eius terra recipiebat, sed abominando eum de sepulchro foris proiciebat, quousque Benedicti gratiam non habuit, quod valde cauendum esse scitote, & sanctimoniales quibus non iubendo, sed quasi iussiando mandauit dicens: Si non corrigitis linguam vestram, excommunico vos, & mortuæ, & sepultæ, nec salutaris Hostia quæ pro eis offerebatur, eis proderat, sed oberat, quoniam quando sua puella pro eis oblationem presbytero offerebant, & a diacono clamatum erat, vt qui non communicaret locum, daret, visum erat quod de sepulchris exissent, & inter excommunicatos partem habebant, nisi postquam ille beatus manu sua oblationem dans, quam pro eis Domino offerre deberent, & sic a Deo receptæ amplius de sepulchris non sunt visæ foras exire. Paue, & caue carissime. & diligenter obserua, ne sine Benedicti licentia vadas, & eius iram incurras, quia si adhuc positus in terra, in Cælo ligabat, & soluebat, multo magis cum Domino in Cælo positus, maiora, & fortiora facere poterit. Quapropter ab eius præceptis noli discedere, non te seducat diabolus, vt maiora facias, quia dico tibi, & veraciter dico, si nudus pedibus incedat. & parua tunica vestiaris, æquarisque pauperibus etiam in sylua seiunando, per nares te in ligno suspendas, similis Benedicto non eris. Nec illa tria capitula, quæ ediximus, implebis quoniam ipse beatus in Regula ita scripsit. Officina, vbi hæc operantur claustra est monasterij, & stabilitas in congregatione. Tene istum, si vis participare cum Benedicto. Dimitto Apocryphorum dicta, quæ ab Ecclesiasticis viris non solum imitando, verum etiam legendo prohibita sunt, si sic diuus Augustinus præcipuus doctor, & Cælestinus Pontifex eam vituperauerant, vt canonibus inter Apocrypha ea deputarent, nunc nullus sano sensu, nec legere, nec sequi absque suæ animæ periculo poterit, tu vero charissime noli sequi reprobatum, sed imitare regulam dictam ab electo diuo Benedicto editam a sancto, pioque spiritu sancto dictatam, & a præclaro doctore, & Pontifice summo amatam, laudatam, & a perfectis viris imitatam, quæ sectatores suos ad Cælorum Regnum perducit. Interea de vobis audiui, quod silere non debeo, quoniam nuper conuersum vt a monasterio recedat, & vobiscum veniat seducitis, imo recipitis, cuius figura in veteri testamento demonstratur, cum præceptum sit, vt qui formi dolosus esset, & timidus. & non esset fortis, non exiret cum fratribus ad pugnandum, & hoc exemplum beatissimus Euthymius in sancto Saba tenuit, quia quamuis iam a Deo eum electum agnosceret, vt etiam inter ignem de Clibano illæsus exiret, & nec in vestimentis, vel in capillis aliquam adustionem haberet, post ista, & alia perfectionis opera, quæ in prædicto S. Saba cognouerat, multis precibus ab eo constrictus, vt eum ad Eremum secum adduceret. Respondit magnus Dei Euthymius, ait illi: Oportet te fili inter fratres adhuc laborando mores tuos componere, non ad pugnandum in deserto recedere, & sub duobus Abbatibus eum in monasterio probandum reliquit, & post diutinam probationem eum secum tulit, & postea iterum ad fratres confortando, & regendo eum mandauit, quod Domino adiuuante compleuit. Hæc pauca carissime vestræ charitati mandare curaui, vt hæc meditantes, sicut miles Christi contra tentamenta dæmonum viriliter ac-

cingaris, quatenus tuam profeſsionem adimplens, & illos ea imbuentes, ad æternam patriam peruenire mercaris, vt viuas, & regnes in ſecula.

65 FRIDERICVS, ex ceſsione Hermuti in Epiſcoparum ſucceſſit 1001. In primo ſui Pontificatus anno cum Othone Tertio Cæſare, qui tunc Rauennæ erat, Cœnobium diuæ Mariæ in Pompoſa, quod ad eam diem Rauennatia Eccleſiæ Archiepiſcopi poſſederant, permutauit, ab eo contra accipiens quicquid ad iuriſdictionem ſpectaret omnis terræ ſancti Apollinaris, omniumque Epiſcopatuum; ac comitatuum, de quibus in Rauennati Eccleſia tabulas, ac monumenta extare affirmat. Pompoſianum autem cœnobium Otho omni Archiepiſcoporum Rauennatum ditione ac poteſtate exemit, voluitque Regio tantum Imperio ſubiectum. In ijs litteris Otho ſeruum ſe Apoſtolorum appellat; tenor vero earum ita in præcitato M. S. libro habetur.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho Tertius ſeruus Apoſtolorum. Omnium fidelium Chriſtianorum, tam præſentium, quam futurorum nouerit vniuerſitas, quod nos à D. Federico, ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ Archiepiſcopo, Monaſterio ſanctæ Mariæ de Pompoſa per concambium accipientes, e contra donauimus ſanctæ Rauennati Eccleſiæ omnia placita, & diſtrictus & bannum de omni terra ſancti Apollinaris, & de omnibus Epiſcopatibus, ſiue comitatibus, de quibus præcepta habentur in ſancta Rauennate Eccleſia, vnde Abbatia ſanctæ Mariæ de Pompoſa ab omni ſubiectione Archiepiſcoporum, ſiue aliorum exeutimus, vt Regalis ſit nulli dominantium perſonarum ſubiecta, ſitque monachi eius ab omni ſecularis ſeruitij infeſtatione ſecuri, qui de ſuis qualem voluerint Abbatem eligant ab Epiſcopo Comaclenſi conſecrando, qui ſi ſibi pro pecunia, vel pro aliqua humana poteſtate moleſtus extiterit, veniat ad Archiepiſcopum ſuum Rauennatem ab eo benedicendus, & ſi hoc in iſto quod in priore inuenerit ad qualemcumque Epiſcopum deſideret, cauſa conſecrationis properet. Si quis hoc præceptum fregerit, componat centum libras auri cocti, medietatem cameræ noſtræ, medietatem prælibato monaſterio, ſed vt verius credatur, hanc paginam manu propria roboratam ſigillari iuſsimus.

Sign. D. Otho *nis Cæſaris inuictiſsimi.*

Hippolytus Cancellarius vice Petri Epiſcopi recognouit.

Data 10. Kal. decembris anno Dominicæ incarnationis 1001. ind. 15. anno tertio Othonis regnan. 16. Imperij 6.

Actum Rauennæ feliciter Amen.

Fridericus vero in Rauennatenſi Eccleſia ſedit ann. duos, exceſſitque è viuis. Poſt cuius exceſſum Rauennæ Eccleſia vndecim annorum interregnum paſſa eſt. Tametſi autem per id tempus Aldebertus quidam malis artibus inuolaſſet in ſedem. Quia tamen violenter intruſus iudicatus eſt, ille, qui proxime ſequitur, Rauennatem ſedem obtinuit.

66 ARNOLDVS vbi ex placito Pontificio anno 1014. Rauennatem ſedem aſcendit, coacta ſynodo, quæcumque Aldebertus intruſus ſanxiſſet, irrita debere cenſeri declarauit. Huius ſynodi acta recenſet ex antiquo codice Ioann. Petrus Ferretus Epiſcopus Leuallinus in ſuo variarum collectionum libro, qui in Bibliotheca Vaticana aſſeruatur.

Perpetualiter Domino noſtro Ieſu Chriſto regnante.

Quarto decimo anno poſt milleſimum diuinitus mortalitatis aſſumptæ, ſub Imperio clementiſsimi Auguſti domini Henrici in tertio anno pridie Kalend. maiarum. Congregata eſt venerabilis ſynodus in Eccleſia Rauennatis, cui vocabulum eſt S. Reſurrectionis intra portas Maiorea ſub imagine Saluatoris, præſidente inea ſanctiſs. ac venerabili Arnoldo Archiepiſcopo ſedis eiuſdem, ſimulque cum eo celeberrimo atque in Chriſto fideliſsimo Segefredo Placentino Epiſcopo, alijſque patribus pluribus Æmiliæ, Flaminiæ, atque Petrapolis Prouinciarum, cum multis alijs diuerſarum Eccleſ. Dei, Relatum eſt in ſynodo, quod in viduitate Eccleſiæ Rauennatis, quæ pro peccatis noſtris vndecim annis vidua manſit, hoc eſt a morte Præſulis Friderici vſque ad ordinationem S. Patris Arnoldi; vnde multa mala, crimina, vitia, atque peccata hac in prouincia ſunt exercita. Qua de re contra canonum conſtitutiones, ſanctorum decreta Pontificum, contra etiam ſtatuta noſtrorum Præſulum Gerberti, & Frederici, multæ malæ illicitæ ordinationes, atque promotiones ſacrorum ordinum, & dedicationes Eccleſiarum, monaſteriorum, Plebium, & capellarum atque inuaſiones ordinum per alteros, quibus minime competebat, inuentæ ſunt extitiſſe; vnde ſtatutum eſt, vt omnes tales ordinationes ſuſpenderentur a myſterijs vſque ad diſcuſſionem certiſsimam. Altera autem die ſynodi ſtatuere placuit, vt omnes Eccleſias, vel caſas, quas inuaſor Adelbertus conſecrare præſumpſit, ab omni diuino officio immunes eſſe conſtarent, & ipſa benedictio omnino haberetur perpetuo irrita in omni parochia Rauennatis Exarchatus. Placuit etiam tertia die ſynodi, vt ſicut in decretis ſanctorum Patrum cautum eſt, & Romanæ legis conſtitutionibus ſtatutum, vt omnes res Petri clerici interfecti, quæ per bona Eccleſiarum, quas a ſancta Rauennati Eccleſia obtinuit, ſibique nullo modo conquiſiuit, Eccleſiæ poteſtati ſubiaceant. Statutum eſt etiam, & ſub anathematis vinculo noſmet ipſos conſtringimus ſi vllus noſtrorum Epiſcoporum ad Rauennatem diœceſim pertinentium, deinceps chriſma vendiderit aut commendationes animarum, aut ſepulturas mortuorum, aut horum omnium quæ interdicta ſunt a ſanctis Patribus, & noviter a nobis,

bis, nec ipsis damnata temporibus religiosorum Præsulum Gerberti, atque Frederici, & tam per suos quam per vos subiectos. Item statuimus, vt nullus Archipresbyter benedictionem super populum det, non confirmationem chrismatis faciat neque illud conficiat,& si alter fecerit,communione priuetur.

Vitam finiuit Arnaldus anno 1019. 15. Kal. decembris.

67 HERIBERTVS suffectus est 1019. decessit vero 1027.

68 GEBEARDVM Heribertus excepit anno 1027. Qui vbi primum Rauennatem dignitatem assecutus est: Ecclesiæ sibi creditæ cœpit iura diligentius perscrutari, pluresque iurisdictiones, quæ ex incuria suorum antecessorum interciderant,recuperauit. Priuilegijs a Courado Cæsare ornatus est, ab eoq; obtinuit Fanentinum territorium. Ad ipsum Petrus Damiani scribit Ep. 2. lib. 3. vita functus est anno 1044. 14. Kalen. martij, sepultusque est in monasterio Pomposæ, quod pluribus bonis, fortunisque viuens auxerat, ditaueratque priuilegijs. Eius sepulchro quæ sequuntur carmina affixere.

Pontificis magni corpus iacet hic Gebeardi.
Per quem sancta domus crescit, & iste locus.
Plurima donauit, quæ tali lege legauit,
Quæ patitur Iudas, raptor & ipse luat.
Christo funde preces, sibi lector, dic miserere.

69 HVNPHRIDVS, vel Arnulphus, Henrici Imperatoris frater, natione Germanus, Abbas III. S. Ioannis Euangel. ex ordine diui Benedicti. Cum Henricus Cæsar Vvidigerum Rauennatis sedis inuasorem eiecisset,ab eodem Imperatore Ecclesiam illam obtinuit an. 1046. riteque consecratus, non modo Præsul diuino cultui præfuit,sed in tota Italia etiam vicariam operam præstitit Imperatori. Eo ipso anno quo Hunphridus Rauennas Archiepiscopus renunciatus est, Clemens Secundus Pontif. Romæ concilium habuit,in quo pro Archiepiscopo Rauennati legem tulit, vt ei locus in concilijs iuxta Pontificem dexter, Cæsare absente, tribueretut, præsente,sinister. Nam cum de loco sæpius inter Patriarcham Aquileiensem, & Rauennatem Archiepiscopum, interque Mediolanensem Archipræsulem, & eosdem, qui eorum essent,atque vbi esset in concilio, & iuxta Pontificem Maximum constituendus, dissensio non parua intercessisset, omnibus dexterum sibi locum vindicantibus, Clemens de concilij sententia rem composuit ad fauorem Rauennatis Archiepiscopi. Ne vero deinde hæc res apud posteros controuersiam faceret, Pontificijs omnia literis consignarunt, manu Ioannis scriniarij,& notarij sacri Pontificij Palatij, quæ litteræ adhuc in D. Vitalis Bibliotheca asseruari refert Rubeus lib. 6. Nos vero earundem fidei trãsumptum ex quodam exemplo vetustioris characteris a Dominico Raynaldo Vaticanæ Bibliothecæ custode sumptum perlegimus in lib. Vaticani Archiuij sequentis tenoris.

CLEMENS EPISCOPVS, *seruus seruorum Dei.*

Omnibus sanctæ Ecclesiæ filijs perpetuam in Christo salutem. Quod propulsis ab Apostolica sede his qui in ouile sacratissimũ Apostolorum Principi Petro a Christo Domino commendatum non ingressi fuere per ostium, sed aliunde surrepsere vtpote fures, & latrones prospicientes suis commodis potius quam gregis humilitati, non est nostris meritis adscribendum, sed diuinę benignitati,qui elegit ea quæ non sunt tamquã sint, vt eaquę sunt,euacuentur. De multis auté quæ in ipso nostri Pontificatus primordio acta sunt in synodo,quam & pro communi vtilitate maturauimus, & circa nonas ianuarias celebrantes vnum propitiante domino nobis concessum est illic determinare,quod multoties ventilatum a retro Pontificibus prædecessoribus nostris, aut vix aut nullo fine sopitum est, illud videlicet in synodo sedendi iurgium quod emerserat inter Rauennatem, & Mediolanensem Archiepiscopos,vnde & in ipsa nostra synodo Aquileiensis Patriarcha mussitabat. Quisquis enim sibi iuxta nos dextri lateris locum vendicabat, & cui iure deberetur, nobis incertum erat: contigit autem prima die synodi non interesse Mediolanensem Archiepiscopum a primordio, sed iam die inclinato cum Patriarcha à dexteris nostris sederet, interposita tamen sella carissimi filij nostri Imp. Henrici, qui iam iam aduenire putabatur,quia eo loci erat electus quoque Rauen. Ecclesiæ a sinistris vt sederet, quo Mediolanense Archiepiscopo in medium veniente, dexterum quis locum petierat,hinc acclamatum est ab electo Rauen. sibi deberi illum, simili modo a Patriarcha Aquileiensi, & ita vnius rei altercatio inter sese orta est. Placuit autem vniuersæ synodo trium partium dissensionem coram differri. Statimque prolatus quidam catalogus nominum eorum Archiepiscoporum,qui interfuerant synodo Symmachi Papæ,vbi præscriptus erat Mediolanensis Archiepiscopus,quo contra ostensum est priuilegium Rauennatis Ecclesiæ continens qualiter illa inscriptio nominum non aliquo iure, non aliqua plenitudine, sed potius gratia humilitatis euenerit,quod scilicet Archiepiscopus Rauenn. permiserit præscribi sibi illo tantummodo casu Archiepiscopum Mediolanensem,& ne propterea quiuis error impostetum gigneretur, placuisse Papæ Ioanni successori illius Symmachi ipsum priuilegium fieri, hoc autem propterea vt quis videretur esse maior,quamuis non dextra Papæ Romani semper iure deberetur Archiepiscopo Rauennati, addendum tamen ei esse soli Imperatori,si præsens adesset, & sic ad sinistram cum trasmigrare debere. Quibus duorum altercatorum ostensis, cæteri quoque altercatoris idest Patriarchæ ostensum est priuilegium a Ioanne Nonodecimo Papa actum similiter de sessione ad dexteram partem. His auditis vniuersa synodus interrogata est. Primo autem omnium Romani Episcopi clerusque Romanus, quibus auctoritas est maior,& ipsa res nota erat deinde retribuimus. Cumque ex ordine Ioannes Episcopus

pus Portuensis & Petrus diaconus nostræ Apostolicæ sedis Cancellarius priuilegium Rauennatis Ecclesiæ vice sua vniuersæ partes laudarent, Poppo quoque Brixiensis Episcopus hoc idem fecit, eiusque vocem tota synodus est consecuta, quo igitur in vnum placitum vox omnium conueniens, noster quoque assensus pari ratione accõmodatus est. Vt vero quod actum est omnibus innotescat, placuit nostris Apostolicis litteris annotari, & tam præsentibus, quam futuris intimari, vt tanto firmius valeat, quanto constat de nostro ore audiri. Verum ne post hac iterum vel Archiepiscopo Mediolanensi, vel Patriarchæ Aquileiensi de sessione dextri lateris nostri liceat excitare quamlibet controuersiam, interdicimus nostra Apostolica auctoritate hoc eis de cætero licere, quod si forte fuerit præsumptum, pro temeratione interdicti nostri, non modo Bannum sancti Petri nostræ sedi persoluat, verum nostræ quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat, sedem etiam Rauenn. Archiepiscopi iubemus semper esse a dextris nostris nostrorumq; successorum secundum antiquæ constitutionis auctoritatem, nisi forte Imperator affuerit, & tunc etiam ipsum sinistrum locum tenere per hanc nostræ auctoritatis firmamentis firmitate huic nostræ narrationi subiectã. Scripta per manũ Ioannis scriniarij, & notarij sacri nostri Palatij.

BENE
VALETE

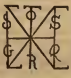
Hunphridus vero in exordio Leonis IX. Pontificatus cum Romana Ecclesia lites exercuit, Quamobrem in Vercellensi concilio iussus est Pontificali munere abstinere, tametsi paulo post Cęsaris fauore suæ dignitati sit restitutus. Nec diu ea restituti honoris felicitate lætatus est, decessit enim non sine veneni suspicione an. 1051. 9. Kal. septembris. De eo Ditmarus lib. 6.

Henricus, ex Cancellario Henrici Cæsaris, factus est Archiepiscopus Rauennatium an. 1051. inauguratusque fuit a Leone Nono anno 1063. Henricus Cæsar Rauennati Ecclesiæ, quæ vt ipse in suis litteris inquit, vocatur Agia Anastasis, & Henrico eiusdem Archiepiscopo, suisque successoribus, bona, & iura quotquot erant, confirmamanit sequenti diplomate ex eodem supra relato M. S. libro Vaticani Archiuij desumpto.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus diuina fauente clementia Rex. Si locis diuino cultui mancipatis regali iuuamine proficimus, diuina remuneratione id nobis recompensandum vere scimus. Cunctis ergo Deo nobisque nunc, & imposterum militantibus pateat nos pro nostræ animæ futura recompensatione, & interuentu fidelium nostrorum Annonis Coloniensis Archiepiscopi cæterorumque Episcoporum, ducum, marchionum atque comitum confirmasse, & penitus iure perpetuo corroborrasse sanctæ Rauennati Ecclesiæ, cui vocabulum est Agia Anastasis, & domino Henrico eiusdem Ecclesię venerabili Archiepiscopo suisque successoribus omnes res mobiles, & immobiles, seu & quęcunque ab antecessoribus nostris Regibus, & Imperatoribus, nec non Romanæ sedis Apostolicis prædictæ Rauennati Ecclesiæ suisque Præsulibus præceptali institutione, seu confirmatione sunt corroborata. Siquidem Episcopatus, monasteria, Ecclesias, ciuitates, castella, famulos, & familias, comitatum etiam Ferreranum cum Episcopatu suo, & monast. sancti Saluatoris in in ipso comitatu posito, comitatum Cæsenatem cum Castro vetere, & nouo, & tribus, ac omnibus sibi pertinentibus, comitatum Ficociensem cum Episcopatu suo, & ripa, Episcopatum Regiense cum dono, & consecratione, sicut Otho noster antecessor Imp. stabili manu constituit, simulque comitatum decimanum, comitatum Trauersatiæ, comitatum Imolense, comitatum Comaclensem cum ripa, & piscatijs suis, comitatum Ferrariæ cum ripa, & piscarijs suis, nec non districtum Rauennatensem cum portis, & ripa, & portubus publicaiijs, & omnibus teloneis, & moneta publica quam hinc in antea fieri præcepimus sub potestate prædictæ Ecclesiæ, eiusque Præsulum concedimus etiam omnem potestatem in omnibus intra & extra ciuitatem Rauennatem, sicut nostri antecessores Reges & Imperatores antea constituerunt; Massam quoque quæ vocatur Fiscalia cum Cornu Ceruino, Monasterium sanctæ Mariæ in Pomposa cum omnibus rebus, & pertinentijs suis, Portum Volanę integriter cum piscarijs suis, & omni litore maris, & portubus, vsque ad portum Ceruiæ, & vsque ad fluuium . . entarij simulque donamus iuxta . . . nostrorum antecessorum Imperatorum Abbatiam sanctæ Mariæ portam . . . cum domer & . . Abbatum, & cum omnibus pertinentijs suis inter Padũ, & Adicem fluuios sitis in territorio Adriẽsi, & Ferrariensi, & vbicunq; sint, vel inuentę fuerint eiusdem Abbatiæ proprietates; præterea confirmamus monasterium S. Nicolai in Caligara cum omni districtu, & placito suo, castellis, & curtibus & pertinentijs suis, monasterium S. Thomæ Apostoli, & sanctæ Euphemiæ infra . . . Arimini cum omnibus pertinentijs suis, seu omnes res quas diaconus Petrus filius Martini ducis Rauennaten. Ecclesiæ contulit, & omnia quæ Eigelrada tenuit comitissa a mari Adriatico vsq; Alpes a fluuio Rheni vsque Potentiam, sicut maximus Otho Imp. in placito per legem inuestiuit Petrum Rauennatem Archiepiscopum suamque Ecclesiam, itemque omnia quæ Lambertus comes cum vxore vel filijs haberet a maris vsque ad Alpes, & a Rheno vsque Foliam sicut præcessor noster tertius Otho Cæsar sæpe dictæ pro eorum culpis donauit Ecclesiæ, nominatim vero comitatus Bobij, Forliuij, & Foripopulij cum ciuitatibus, & districtibus, & omnibus eiusdem pertinentibus. Hæc omnia confirmamus stabilique gradu comprobamus, & ipsi Ecclesiæ omnia quæ antiquitus, vel nouiter tenuit, vel tenet, siue & pertinent in tota Marchia Camerini, per diuersos comitatus, & terras, videlicet Auximanum, Anconitanum, Senogalliensem, & Fani aliosque comitatus, & nominatim ea omnia quæ prædictus dominus Henricus Archiepiscopus, ad iura ipsius Ecclesiæ reuocauit

cauit, Massam scilicet Aliramaram, quæ Auximana, in qua est castrum Buboldi, quod vocatur Gebreardi, castellum Offaniç, & Massam Russiam, Massam Merulanam, quæ de Senogallia, curtem Mentonis, Massam Victoriadam, & Massam Falana, terram Pani, castrum Tuderiani, terram Popul. Hæc omnia cum omnibus rebus possessionibus, & pertinentijs suis emissa nostra præceptione Ecclesiam libere firmiterque tenere, atque regali edicto prænominatam Ecclesiam libere firmiterque tenere præcepimus. Si quis huius nostræ præceptionis violator extiterit, sciat se compositurum mille libras auri purissimi, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædictæ Ecclesiæ. Quod vt verius credatur, & ab omnibus diligentius obseruetur, hanc chartam inde cõscribi, manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Sign. D. Henrici *quarti Regis*

Vuicbertus Cancellarius vice Annonis Archicancellarij recognoui.

Datum 8. *Kal. iulij anno Dominicæ incarnationis* 1063. *indict. prima anno coronationis D. Henrici quarti* 8. *Regni* 6.

Actum Alifeet in Dei nomine feliciter.

Henricus vero Archiepiscopus sedit sexdecim annos, & aliquot menses. Decessitque 1070. Kal. ianuarij. Hic etiam aliquamdiu in Romanam Ecclesiam contumax fuit, ideoque excõmunicatus, vt ea epistola Alexandri Secundi ad Valerianum Episcopum perspicue colligitur, apud Gratianum. Ad illum enim scripsit Pontifex, haud illi esse timendam censuram, quam in eum Henricus Archiepiscopus tulerat, cum excommunicatus non posset alterum anathemare percutere.

70 GIBERTVS, seu Vvibertus adlectus est anno 1070. vir seditiosus, insignique superbia infamis. Fouit enim impij Henrici Imperatoris partes contra Gregorium Septimum. Quamobrem a Gregorio in Lateranensi concilio honore Archiepiscopatus expoliatus est, censuraque in eum lata a cõmunione fidelium amouit, cum alterum in eius locum substituendum censuisset. Haud ideo tamen Gibertus cessauit, quin insolentior factus, excommunicati Henrici fauore in Apostolicam sedem inuasit, sub nomine Clementis Tertij, cum interim etiam in Rauennatem Ecclesiam ad arbitrium tyrannidem exerceret. Quitam diu contumax fuit, donec fugiens Iram Paschalis vrti Pontificis, in irati numinis incidit vindictam. Siquidem in territorio Forcbariæ repẽtino fató oppressus interijt, tot seditonum flagitiorumque apud inferos pœnas daturus. Vir alioquin nobilis, doctus, suauique eloquentia

A spectabilis, nisi hęc tanta bona in Romanæ Ecclesiæ perniciem admodum superbe vertisset.

71 RICCHARDVS electus fuit an. 1080. a Gregorio Septimo. Cuius præter electionem, nulla alia memoria habetur: quem magnæ existimationis virum vocat Baronius adhunc annum.

72 OTHO Boccatorta, post excessum Gilberti Antipapæ, in hanc sedem ab Henrico Imperatore intrusus fuit.

73 HIEREMIAS Imperatoria ope subnixus, ad hanc sedem electus est circa ann. 1112. Qui cum in omnibus monumẽtis Rauennatis Ecclesiæ vbique, & semper vocetur electus, multorum coniectura est nunquam fuisse cõsecratum. Tempore huius electi, monasterio sancti Seueri

B prope Rauennam monachi Cistercienses nouiter accepti sunt. Decessit autem Hieremias circa annum 1117.

74 PHILIPPVM Ecclesiæ Rauennatis electum reperio in quadam sententia nominatum, lata ante quandam Mathildem comitissam, quam etiam Reginam appellant, in fauorem Abbatis sanctæ Mariæ de Fauentia, in causa Ecclesiæ S. Reparatæ anno 1118. die 4. men. nouembris. Eius sententiæ originarium exemplar extat adhuc in Archiuio monasterij sanctæ Mariæ de Fauentia, vbi hoc tempore monachi Cistercienses promouent diuinum cultum, inde hoc quod sequitur ea fide transumptum hic apponendum curauimus.

C *In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Patris, & Filij, & Spiritus sancti.*

Anno ab Incarnatione Filij Dei 1118. tempore Henrici serenissimi Imperatoris quarta mensis nouembris indictione duodecima apud Plebem S. Reparatæ de Castrocoro. Ea quæ iuste rationabiliterque gesta esse videntur, maxime quidem de rebus Ecclesiasticis, ne forte obliuioni tradantur, memoriç cõmendare duximus. Quapropter nos quidem Burebundus clericus, & capellanus clarissimæ dominæ Reginç Mathildis in præsentia electi Archiepiscopi Rauenn. Ecclesiæ Philippi, & Cancellarij Imperatoris, & Erbordi Siniscalchi, & comitis Caualcacominis, & Tationis, & Martilingi, & Petri ducis, & Alberici, & aliorum illustrium virorum, adiuuante Domino, iussu, & consensu dominę nostræ Reginæ Mathildis scripsimus, vt hoc equidem quod in præsentia nostra, & prædictorum actum est, nullatenus in

D posterum obliuioni tradatur. Itaque dominus Vvitto monachus, & diaconus vna per consensum, & iussionem domini Ioannis Abbatis sanctæ Mariæ de foris portam cæterorum confratrum accessit coram domina nostra Mathilde Regina, & proclamauit ex eo quod Petrus ille Liuiensis electus post biennium transactum partem quartam præmissæ Ecclesiæ sanctæ Reparatæ, quam ex concessione, & chartularia institutione, seu corroboratione priorum Liuiensium Episcoporum diu Ecclesia sanctæ Mariæ de foris portam possederat, & obtinuerat, inuasit, & fraudulenter subripuit. Tunc domina Mathildis Regina in conspectu omnium prædictorum, & aliorum virorum surrexit, & imposuit bannum super capita omnium

mniũ vt si quid deinceps siue vir, siue mulier prænominato monasterio sanctæ Mariæ partem illam Ecclesiæ sanctæ Reparatæ vsurpare voluerit, & aliquo in tempore molestari, indignationem per controuersiam prædicto Abbati vel successoribus suis generauerit, sub pœna regalium decretorum constituatur, similiter autem, & sub eadem pœnę impositione præcepit, vt comes Bonifatius cum cæteris de castro Caro procurationem & concordiam huiusmodi de prædicta causa sanctæ Mariæ haberent nequaquam vlterius præfato monasterio inde pateretur. Ad hæc præcepit Ioanni, vt dominum Vvittonem de prælibata parte Ecclesiæ inuestiret, & omni modo in sua vice præmissum monasterium sanctæ Marię ex ea re corroboraret, quod factum est, & vt iussum est Ioanni Canis sine mora perfecit.

Post Hieremiam, Rubeus Gualterium immediate numerat, tamquam quem supramemoratus Philippus latuerat. Neque facilis coniectura fuerit, quoad is vixerit Philippus, & an potentia Cæsaris intrusus fuerit, an vero extiterit legitimus Pastor. Assedisse vero Amathildæ Reginæ in eo iudicio ferendo, haud leue arbitror argumentum, canonice illum fuisse electum, quando credibile non est, Catholicæ sedis fœminam studiosissimam in sui consortium, vnio electum, schismaticumque admittere voluisse. Haud tamen mea sententia multum aberrauerint, qui dicerent parum Philippum vixisse, cuius nullius præterea extet memoria facti.

75 GVALTERIVM Canonicum Regularem senatus Clericalis in Præsulem Rauennatem legitime adlegit, eiusdemque electionem Pontifex Romanus Gelasius Secundus ratam habuit anno 1119. Sedi Romanæ studuit quam qui maxime, Gelasioque per id tempus Pontifici, a quo amplissimum obtinuit priuilegium, cum in sui fauorem, tum etiam successorum, quo Rauennati Præsuli iterum subijciebantur Episcopatus Placentinus videlicet, Parmensis, Regiensis, ac Bononiensis, quos iam antea antecessores superbæ tyrannidi Pręsulum Rauennatium opportune subtraxerant. Anno 1125. ab Honorio Secundo Exarchatus Rauennæ Gualterio ei usque successoribus in perpetuum ijs literis confirmatur, quæ extant in sæpe citato lib. Vatic. Arch.

HONORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Gualterio Rauennati Archiepiscopo eiusque successoribus canonice promouendis sacrosancta Romana Apostolica Ecclesia ab ipso Saluatore nostro Domino Iesu Christo caput, & cardo est omnium instituta. Nõ decet igitur a capite membra discedere, sed eminenti rationi, & superni prouisioni capitis obedire: moderatrix autem discretio capitis singulorum membrorum officiosas actiones considerans vniuscuiusque ius, & ordinem, & natura constitutium distincte reseruat, & quibuscumque nobilibus vetustatis suæ dignitatem, sine inuidia sociali charitate custodit. Hac igitur inducti ratione honorem famosæ Rauennatis Ecclesiæ Apostolicæ sedis propriæ, specialis filiæ sine diminutione aliqua volumus conseruare, ideoque venerabilis frater Gualteri, quem pro Ecclesiæ strenuitate doctrinæ, religionis, & morũ honestate plena in Christo charitate diligimus, tuis rationabilibus postulationibus paternæ pietatis affectu annuimus. Per præsentis itaq; priuilegij paginam confirmamus Episcopatus videlicet Æmiliæ Prouinciæ, id est Parmę, Placentiæ Regij, Mutinæ, Bononiæ, Ferrariæ, Adriæ, Comachi, Imolæ, Fauentiæ, Foroliuij, Foripompilij, Bobij, Cęsenæ, Ficoclæ: præterea confirmamus vobis Exarchatum Rauennæ, qui Romanæ Ecclesiæ iuris est, & monasteria sancti Alberti, sancti Hilarij, seu cætera monasteria, & possessiones ad vestram Ecclesiam pertinentes per autentica priuilegia ab antecessoribus nostris, & Catholicis regibus traditas, Pomposiani quoque monasterij curam personæ religionis tuæ saluo Ecclesiæ nostræ iure committimus, vt regulari disciplina per suam industriam reformetur. Nulli ergo omnino hominum faculras sit nostram Rauennatem Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones eius auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur tam tuis quam clericorum, & pauperum vsibus profutura. Si qua igitur Ecclesiastica in futurum secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam scienter contra eam temere venire tentauerit secūda tertiaue commonitione canonica sine satisfactione congrua emendauerit; potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternę pacis inueniant. Amen. Amen Amen.

Ego Honorius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Bonifacius cardinalis sancti Marci subsc.
Ego Gregorius cardinalis sanctorum Apostolorum subscr.
Ego Benedictus cardinalis tit. Eudoxiæ subsc.
Ego Anastasius presbyter cardinalis tt. sancti Clementis subscripsi.
Ego Conradus presbyter cardinalis tt. Pastoris subscripsi.
Ego Desiderius presbyter cardinalis tt. sanctæ Praxedis subscripsi.
Ego Deusdedit cardinalis presb. tt. sancti Laurentij in Damaso subsc.
Ego Petrus Pisanus presbyter cardinalis S. martyris Susannæ subscripsi.
Ego Petrus cardinalis tituli sancti Callisti subsc.
Ego Petrus presb. cardinalis sancti Marcelli subscripsi.
Ego Vitalis Albanensis Episcopus subscr.
Ego Petrus Portuensis Episcopus subscripsi.
Ego Guilidinus Prænestinus Episcopus subscr.
Ego Aegidius Tusculanus Episcopus subscripsi.
Ego Comes sanctæ Mariæ in agro diac. subsc.
Ego GG. diac. card. S. Mariæ in Porticu subscr.

Ego

Ego Romanus diaconus cardinalis S. Angeli subscr.
Ego GG. diaconus cardinalis sanctorum Sergij, & Bacchi, subscripsi, & alij quamplures.
Dat. Laterani per manum Aimerici an. 1125. Dominicæ incarnationis.

Decessit autem Gualterius 1144. id. februarij, cum Ecclesiam Rauennatem summa prudentiæ laude diu administrasset.

76 MOYSEM Vercellensem clerus ite m adlegit, ratamque habuit Lucius Secundus Pontifex eius electionem 1144. Erat Moyses vir longe doctissimus, nullusque fuit, qui post Petrum Chrysologum, ac Leoeadium, præ eo secundiorem famam tulerit probitatis. Siquidem studio pietatis incensus Ecclesiam Rauennatem, quam pene labefactatam a suis antecessoribus acceperat, in pristinum dignitatis gradum restituit, centum enim auri libras expendit, vt oppignorata bona Ecclesiastica recuperaret. Mœrentibus cunctis Moyses decessit 1154. 7. Kal. nouemb. sepultusque est in Vrsiano Templo in sepulchro marmoreo, optimi Pastoris ad posteritatis exemplum non interitura fama relicta.

77 ANSELMVS antea Episcopus Hamelburgensis, non ita pridem pro Friderico Imperatore ad Emanuelem Orientis Principem functus legatione, tum conciliandis nuptijs, tum contra Guillelmum Siciliæ Regem mouendis armis, populo, cleroque Rauennate vocãte, in eius Ecclesiæ thronum subuectus est, an. 1154. Eodem que die, quo Fridericus ab Adriano Quarto Pontifice Imperij insignia accepit, & ipse Archiepiscopus inauguratus est, ac Pallio insignitus. Interfuit Cremonæ conuentui habito a Raynaldo Cancellario, & Othone Palatino Friderici Cæsaris legatis, ad ciuitatum sacramenta de more exigenda anno 1158. quo anno Bonifacius Lamberti comitis filius, suo & Corboli fratris nomine Anselmo Archiepiscopo dono dedit castri Mustioli dimidiam partem, aliaq; bona, vt habetur in documento, quod extat in eitat. lib. Vatic. Archiuij, huius tenoris.

In nomine Domini.

Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quinquagesimo octauo domino Adriano Papa Ecclesiæ Dei præsidente, & Frederico Romanorum Imperatore regnante die vltimo mensis iunij indict. sexta Rauenn. in Palatio sanctæ Rauen. Ecclesiæ. Quod venerabilibus locis tribuitur causa propriæ salutis, ad cœlestem maiestatem donari videtur, & ideo ego quidem in Dei nomine Bonifacius filius Lamberti comitis pro me, & pro Corbolo fratre meo, & pro nostris liberis, & hæredibus do, & dono, concedo, atque confirmo tibi præsenti in Christi nomine domino Anselmo Dei gratia sanctę Rauenn. Ecclesiæ Archiepiscopo, tuisque successoribus Archiepiscopis, & in ipsam S. Rau. Ecclesiam venerabilem in perpetuum. Ad medietatem castri Mustioli integrã quã pater meus acquisiuit, aliam vero medietatem supradicti castri auus meus Albertus comes in præfatam vestram Rauenn. Ecclesiam donauit, & medietatem integram castri Montis alti, aliam autem medietatem auus meus, similiter in supradictam Ecclesiam donauit, & castrum integrum montis . . . & castrum Catlinæ integrum cum plebe sua, cui vocabulum est sanctus Apollinaris. Insuper quoque confirmo, & confirmare faciam nominato fratri meo donationem, quam supradictus auus meus comes Albertus pro se, & pro Mathilda comitissa vxore sua auia mea in prædictam sanctam vestram Rauennatensem Ecclesiam facit, & per hanc donationem, quam modo ad præsens vobis facio, videlicet de medietate castri Massæ, & de medietate Montis sancti Stephani, & de castro Rangle cum curte sua integra, & monte Scurtili . . . tiuus latus, & de medietate supradicti castri Montis alti, & medietate castri Mustioli, nec non de castro Glasolo integro, & de toto castro nouo integro cum plebe, & capellis suis, & curte sua in integro, & toto zirone supradicti castri, & cum omnibus sibi pertinentibus. Itemque dono in præfatã sanctã vestram Rau. Ecclesiam pro me, & fratre meo Corbulo totum hoc quod mihi, & ipsi fratri meo pertinet ea parte Mathildæ comitissæ auiæ nostræ: quod autem nominatus Albertus comes auus noster iussione ipsius Mathildæ in vestram sanctam Rauenn. Ecclesiam donauit, scilicet de castro duo vadra, & Montis acuti, & casale Agnelo atque montis Pauli, & de castro Vall. de ereba, & de castro Rualdini cum tota curte sua integra, & totum quod mihi pertinet, & fratri meo, & patri nostro Lamberto, & auo nostro Alberto comiti pertinuit in ciuitate Liuiensium, & in suburbijs eiusdem ciuitatis, terris, castris, & vacuamentis, verum etiam do, & dono in præfatam sanctam Rauennatem Ecclesiam totum castrum Meldulæ cũ curte sua in integro hæc omnia cum omnibus vsibus, & seruitutibus eorum, & omnibus eorum actionibus cum omnibus ad prædicta castra, & eorum curtes in integrum pertinentibus, vel aliquo modo subiacentibus, tam infra quam extra, vt a præsenti die aut quandocumq; volueritis liceat vobis supradicto domino meo Anselmo Archiepiscopo vestrisque successoribus in prædictis omnibus rebus introire, & præoccupare tam per legitimam, & meam corporalẽ traditionem, quam etiam, & per istum præsentem fidelem nostrum Soldaterium nomine, vt de omnibus supradictis rebus mea vice vos, vel vestrum missum in possessione mittat constitura hęc omnia territorio Liuiensis, Populiensis, Saxenatis, Cæsenatis, Rauennatis, & Fauentin. Insuper quoque do, & dono, atque confirmo vobis supradicto Anselmo Archiepiscopo, & vestris successoribus, & in Sanctam vestram Rauennaten. Ecclesiam in perpetuum omnes actiones, & rationes seu defensiones, quas ego & frater meus habemus nomine iam dictæ rei, vt eas habeatis, in omnibus, & per omnia in perpetuum, & habeatis teneatis, possideatis etiam ordinandi, & disponendi more salario in supradictam Rauenn. Ecclesia in perpetuum, permanendam De eis vero rebus, quæ sunt iuris supradictę Rauenn. Ecclesiæ sicuti boni pastores, retineatis atque defendatis, de conductitijs autem plenam licentiam habeatis innouandi iure vnde existunt. Veruntamen castrum

Meldulæ medietatem omni tempore retineat Rauenn. Archiepiſcopus ad ſuas manus, quod alicui non concedat per emphyteuſim, per pactum, neque per aliquem contractum, & ſi facere voluerit mihi meiſque liberis faciat, de altera namque medietate ſupradicti caſtri Meldulæ, & curiæ eius & de omnibus his rebus, quæ ſpecialiter mihi emphyteuſim facere debeatis, excepto de quarta parte ſupradicti caſtri noui, & de Zitone, & plebe pſius, quæ omnia ad veſtras manus cum terræ ipſius reſeruatis, & de medietate alterius quartę partis, quam medietatem mihi per feudum concedis pro fidelitate quam vobis, & Eccleſiæ facio, ideoque ab emphyteuſim debitis de omnibus ſupradictis rebus, vt dictum eſt mihi facere, & pro redemptione animæ noſtræ, & parentum noſtrorum & ab hodie non liceat mihi ſupradicto Bonifacio comiti, neque fratri meo Corbulo, nec noſtris liberis, & hęredibus de omnibus ſuperius nominatis rebus, vllo vnquam in tempore mouere quæſtionem, repetitionem, nec aliquam moleſtiam generare contra vos ſupradictum Anſelmum Archiepiſcopum neque contra veſtros ſucceſſores, & veſtram Reuerendam Eccleſiam non per nos, neque per noſtros liberos, & hæredes, nec a nobis ſummiſſam, vel ſummittendam perſonam in placitum nec extra placitum, ſed omni tempore ſecurus, & quietus exinde maneas cum tuis ſucceſſoribus in perpetuum, & ſi neceſſe fuerit, nos cum noſtris liberis ſupradictas res ab omni perſona hominum defenſare, & auctorare vobis promitto. Quod ſi omnia ſupradicta non obſeruauero ego, & frater meus vel noſtri liberi, & hæredes vel contra hæc omnia ſupradicta ire, vel agere præſumpſerimus, tunc daturum, & compoſiturum, me meoſque liberos, & hæredes, & fratrem meum ſuoſque hæredes eſſe promitto vobis veſtriſque ſucceſſoribus nomine pœnæ auri libras decem, & pœna ſoluta, hęc donatio firma permaneat. Poſtea vero ſupradictus Bonifacius comes accerſit ad librum Euangeliorum Dei, & dixit, manum ſuam ſuper ipſum librum habentem. Ego iuro quod ab hac hora in antea fidelis ero ſanctæ Rauenn. Eccleſiæ, & Anſelmo Archiepiſcopo eius, & catholicis ſucceſſoribus contra omnes homines per bonam fidem ſine fraude & ſicut in hac charta donationis, & confirmationis ſcriptum eſt, vel ad eius firmamentum ſcriptum fuerit, firmum tenebo excepta pœna, & ita firmare faciam fratri meo, & iurare faciam omnibus militibus ſupradictorum caſtrorum meorum fidelitatem vobis, & Eccleſiæ, & ſupradicta caſtra conſeruare ad ſaluam fidelitatem Rauenn. Eccleſiæ, ſic Deus me adiuuet, & hæc ſancta Euangelia Quam vero Paginam donationis, & conceſſionis ego Ioannes Dei gratia Reuenn. tabellio, & notarius ſanctæ Rauen. Eccleſiæ ſcripſi poſt traditam compleui, & abſolui.

Signum † manus ſupradicti Bonifacij comitis donatoris firmantis omnia ſupradicta.

Signum manus Alberti Archidiaconi, & Petri presbyteri Cardinals, Petri Comitis, Petri Trauerſariæ Guidonis Vbertini, Petri Ducis, & Conradi Alamanni, & Bello . . . Sinibaldi, & Ioannis Pauli eius filij, & Girardi de Tibertis Guidonis Rambaldi, Rodulfi, Ioannis prete, Petri de Baldolo de Giruiſa, Rodulfi Girardini, Calicarij . . . Lazarus Petri de Fantulo. Ieruaſi de Lazaris, Poncij Petri de ſancto Ioanne, Guiſcardi, Guidonis, Rignoſi timentis Dei, Soldadini Baldinetti de Glazolo . . . gezolo Rizardi de Rambaldo teſtium ad omnia ſupradicta.

Quatuor annos conſultiſsime Rauennatem adminiſtrauit Eccleſiam: deceſsitque an. 1158. prid. id. Sextilis. Dum Federicus Mediolanum obſidione cinxiſſet, nunquam fidem feſellit, obſecuruſque eſt Imperatori, vir vtique magno, in que conſilijs expedito ingenio.

78 Poſt exceſſum Anſelmi, Fridericus VIDONEM Mediolanenſem, olim Romanæ Eccleſiæ ſubiaconum, in Rauennatem ſedem intruſit. Hic filius erat Vidonis Blandratæ comitis. Qui tamquam electus Rauennatem Eccleſiam ſemper adminiſtrauit, cum eiuſmodi aſſumptionem ab Imperatore profectam nūquam Adrianus Pontifex approbare voluiſſet. Inde odium Friderici in Romanam Eccleſiam, tot ſchiſmata, totque violentæ electiones, ac Eccleſiaſticorum ęrumnæ, quæ pios vſque ad Alexandri Tertij tempora grauiſsime exercuerunt, cum quo demum Fridericus redijt in gratiam. Vidoni vero confirmauit Fridericus ann. 1160. omnium Archiepiſcoporum Rauennatum, quæ ad eam diem habuerant, priuilegia, ſequenti diplomate in eodem Vaticano libro deſcripto, in hunc modum.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Ratio exigit, & imperiali congruere videtur honori, vt affectuoſa, & præclara obſequia fidelium noſtrorum benemerentium de nobis præ oculis & manibus memoriter habeamus, & iuxta imperialem magnificentiam dignum fauorem, dignam gratiam, dignamque retributionem eis ita rependamus, vt aliorum ſtudia, & voluntates ad ſeruiendum deuotius Imperio alacrius excitemus. Espropter vniuerſorum Imperij noſtri fidelium tam futura quam præſens ætas cognoſcat, qualiter dilectus Princeps noſter Guido Ven. ſanctæ Rauenn. Eccleſiæ Archiepiſcopus adhuc ſub primordio nouæ electionis ſuæ noſtræ maieſtatis præſentiam humiliter adierit. Et tam pro inueſtitura Rauenn. Archiepiſcopatus, quam pro confirmatione priuilegiorum ſuorum pia deuotione & fideli ſtudio nobis preces porrexerit. Cuius ſedulæ petitioni nos ex conſueta Imperiali clementia benigne annuentes, auctoritate noſtra ei & Eccleſiæ ſuæ confirmamus, & firmiſsime roboramus omnes illic pertinentes, Epiſcopatus, monaſteria, Eccleſias, ciuitates, & caſtella, ac omnes res quæ vnquam per chartas antiquas priuilegia, atque præcepta, ad eandem ſacroſanctam Rauenn. Eccleſiam iuſte, & rationabiliter pertinuerunt. Videlicet comitatum Cæſenatum cum caſtro vetere, & nouo, & iuribus ac omnibus ſibi iuſte pertinentibus, cum diſtrictu, & honore. Caſtrum Riuerſiani cum omnibus pertinentijs

suis

suis, comitatum Ficoclensem cum Episcopatu suo A & . . . comitatum Bobij, comitatum Foropopilij cum districtu suo, & castrum nouum cum catte, & pertinentijs suis, & comitatum Foroliuij cum districtu suo, & ciuitatibus eorum, & cum omnibus ad eosdem pertinentibus. Monasterium sancti Hilarij in Galliata cum districtu, & placito suo, monasterium sancti Thomæ Apostoli, & sanctæ Euphemiæ infra ciuitatem Arimin. cum omnibus pertinentijs eorum. Et omnes res quas diaconus Petrus filius Martini ducis per chartulam donationis in sanctam Rauenn. Ecclesiam tradidit, & quascuuque Englizata comitissa detinuit, sicut Imperator Otho Petro Rauen. Archiepiscopo confirmauit. Item res, & possessiones, quas Lambertus cum vxore, & filijs suis B habuit a Mari vsque ad Alpes, a fluuio Rheno vsque ad Foliam. Confirmamus etiam prædicto Archiepiscopo Guidoni, & eius Ecclesiæ, districtum Rauenn. cum portis, ripis, & portubus, muris publicarijs omnibus teloneis, moneta, & omnem potestatem in omnibus intra, & extra ciuitatem Rauennat. exceptis illis nostris regalibus cum districtu, quorum custodiam homo, & missus noster, qui in eadem ciuitate manere consueuit, in feudo a nobis habere dignoscitur, exceptis etiam illis feudis, quibus homines nostri ab Imperio inuestiti sunt ex antiquo, & nouo. Confirmamus quoque prædictæ Rauenn. Ecclesiæ comitatum Comaclensem cum ripa, & piscatijs suis Portum Voianæ cum piscarijs suis vsque C ad portum Ceruiæ, comitatum Trauersariæ cosmitatum Decimanum, monasterium sanctæ Mariæ in Pomposa, comitatum Argentæ cum Pado, & Ripis, & paludibus, a principio comitatus Argentæ vsque Rauennam. Statuimus etiam vt omnium naues transeuntium per Argentam tantum soluant, quantū & Cremonensium exceptis illis, quorum naues nihil debent soluere. Cōfirmamus etiam Massam, quę vocatur Fiscalia cum Corna Ceruina, & quæcumque iuste possidet infra comitatum Ferrar. Adijcientes etiam concedimus sanctæ Rauenn. Ecclesiæ, vt nulla præteriti temporis præscriptio ab hac nostræ concessionis die retro, eidem Ecclesiæ, vel monasteriorum suorum ad Ecclesiam Rauennat. pertinentium non nisi spatio centum annorum conscribantur. Cæterum prædicto Archiepiscopo con- D cedimus facultatem rescindendi contractus iniustos, & Ecclesiæ suæ damnosos, ipsique Archiepiscopo, ne iuramentum calumniæ præstet, vel aliquis pro persona Archiepiscopi quamdiu vixerit remittimus. Quicumque autem huius nostri præcepti violator, seu transgressor esse præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, dimidium cameræ nostræ, & dimidium prædicto Archiepiscopo suæque Ecclesiæ. Hęc igitur omnia supradicta Rauennat. Ecclesiæ auctoritate nostra confirmamus, salua per omnia imperiali iustitia: huius confirmationis testes sunt Rambertus Fauentinus Episcopus, Alberus Reginus Episcopus, Albericus Lauden. Episcopus, Berardus Cardinalis Rauenn. Ecclesiæ, præsbyter Rolandus, & Ruffus cantores Rauennat. Ecclesiæ, Albericus Abbas sancti Vitalis, Fridericus puer dux Sueuorum filius bonæ memoriæ Regis Conradi, Hermannus Marchio Veronensis dux de Carentana, Otho comes Palatinus cum fratribus suis, comes Marchio, comes Albertus, Gotefredus Burgrauius de Nurenberghe, comes Conradus filius comitis Rabadonis, comes Lantelmus de Enema, Marchoaldus de Gombia, Petrus dux, Petrus Trauersarius, & Conradus Rauennates Capitanei, Vgo de Pepucio Capitaneus de Gaiesse, Raynucius de Scorzo Realis, Petrus Saluaticus, Amatisius de Rauenna, Altesanus, Farulphus Fauentinus, Salianus, & Cistarella, & alij plures.

Signum † domini Frederici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Vlricus sacri Palatij Imperialis Cancellarius recognoui.

Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis 1160. indictione 8.

Regnante Domino Frederico Romanorum Imperatore victoriosissimo anno regni eius octauo Imperij vero 5. feliciter, Amen.

Datum Laudæ 16. Kal. maij.

Vixit Vido vsque ad annum 1169. Decessitque 7. id. iulij, vir alioquin singularis ingenij, ac doctrinæ, nisi has præclaras animi dotes ab ambitione fuisset corrumpi.

79 GERARDVS, Alexandri Tertij Pontificis Maximi familiarissimus, cuius constantissime partes difficillimis Christianæ Reipublicæ temporibus secutus est, Rauennatem sedem obtinuit 1172. Interfuit Lateranensi concilio 1179. vita functus est 1182.

80 VVIDO, qui etiam apud quosdam Getardus est, post excessum Gerardi, adlectus est Rauennatium Archiepiscopus, cum prius monachus esset Cisterciensis 1182. Hic sub Clemente Tertio Pontifice magno fidei ardore contra Saracenos Cruciatam, hoc est, sacrum bellum enunciauit, Florentiæ autem, vt narrat sanctus Antoninus, tum nobiles, tum ignobiles quamplurimos cruce signauit 1188. cumque transmarе armatus ire cogitasset, Rauennæ vicarium Alexandrum Episcopum Foroiuliensem instituit. Soluit itaque Venetijs Pontificis Legatus, ingentique classe succinctus, simul cum Ioanne Episcopo Fauentino, sociatisque viribus cum Pisanis, quorum ductator erat Pisanus Archiepiscopus, in Orientem peruenit, suoque aduentu Saladini obsidione Tyrum exoluit. Cæterum cum Ptolemaidā oppugnatum profectus fuisset, illucque Saladinus ingentem, victoremque deportasset exercitum, cum concurrissent acies, impiesseque Vrido tum ducis, tum Legati Pontificis cumulatissime partes, armatus, viriliterque depugnans cum Episcopo Fauentino, tandem interijt anno 1190. Vir plane dignus æterna memoria, quippe cui adeo publica salus cordi esset, vt vetitus non sit pro illa sanguinem profundere. Huius præter sanctum Antoninum meminit Beluacensis in Spec. histor. Qui illum Vidonem appellat.

lat, Rubeusque qui illum Gerardum fuisse arbitratur, qui publicæ salutis causa in Soriam transmisit.

81 GVILLELMVS, siue Guillelmottus Cutianus, quem etiam multi Othonem appellant post excessum Gerardi Archiepiscopus adlectus est anno 1190. Decessit 1201. Ad quem sequentem scripsit Epistolam Henricus VI. Imp. anno 1192. cuius tenor in sæpe citato lib. Vatic. Arch. est huiusmodi.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus.

Dilecto Principi suo G . . Venerab. Patri Archiepiscopo Rauennaten. gratiam suam, & omne bonum. Cum inter cæteros mundi Prælatos sit membrum sacri Imperij speciale, honestatem tuam decet merito esse solicitam, & intentam ad ea, quæ noscuntur ad promotionem negociorum Ecclesiæ, & Imperij pertinere. Specialem itaque super eo de te fiduciam obtinentes ex probitate personæ tuæ maxime nostris auribus instillata deuotionē tuam requirimus attentius, & monemus, quatenus viros nobiles qui de Arimino, Rauenna, & Fauentia, ac alijs ciuitatibus, & castris Romandiolæ per Fridericum quondam Imperatorem, tunc super eos regnantem, de domibus proprijs sunt eiecti, ac bonis omnibus spoliati, quantum scis, & potes, debeas consilio, & auxilio confouere, ac eos efficaciter inducere nō desistas, vt ipsi vnanimiter ad confusionem suorum inimicorum, & recuperationem rerum suarum quantum possunt operam exhibeant efficacem. Quia tamen sicut accepimus dilectorum fidelium nostrorum bonum auxilium esset eis circa hoc præ cæteris opportunū, scias nos eis super hoc nostras dirigere litteras speciales, quas eisdem per te, & ex parte nostra petimus, & volumus præsentari, nec non volumus, & mandamus, vt ad ea fideliter exequenda ipsos nomine nostro secundum collatam tibi a Deo prudentiam moneas efficaciter, & inducas, nostrorum quoque actuum statum, & qualiter Sueuiam hostiliter inuadamus, iam fere omnibus illius terræ nobilibus ad pedes nostræ celsitudinis inclinatis, & quod de tuo, & aliorum Lombardorum negocio in breui agere disponamus, tibi quam cito per solemnes nostros nuncios curabimus destinare.

Datum Voartis pridie Kalen. decembris indictione decima.

82 Defuncto Guillelmo Innocentius Tertius ad eandem sedem subuexit ALBERTVM, Rauennate nimirum clero discordante, cuius pars Cardinalem sanctæ Praxedis elegerat, altera Episcopum Fori Cornelij enunciauerat. Cæterum qui ex æstu illo comitiali euasit ad sedem Gerardi defuncti virtutibus propius accesserat. Etenim ipse etiam Veneta Classe vsus contra Saracenos consilia, armaque promptus expedijt: vixit autem Albertus vsque ad annum 1207. in quo famam optimi Pastoris, promptique ducis feliciter assecutus, mortalem hanc vitam liquit.

83 ÆGIDIVS ad eandem sedem promotus est anno 1207. Cui Innocentius Tertius honoris ergo transmisit Pallium, ea tamen lege, vt intra vnius anni spatium, obsecuturus Pontifici Romam proficisceretur. Quod cum morte præuentus absoluere non potuisset, Pontificio Imperio exemptus euolauit ad superos.

84 HVBALDVM Fauentinum antea Episcopum, Suffraganei, clerusque Rauennatem subuexerunt ad sedem, cuius electionem Innocentius Tertius ratam habuit anno 1208. Kalen. iunij, ad quem idem Innocentius Pontifex pastorales litteras direxit. C. post translat. de renunciatione. Ab Othone etiam Cæsare sequenti anno, tabulas impetrauit Augustales, quibus prærogatiuæ omnes ac priuilegia, ad iurisdictionem Ecclesiæ Rauenn. spectantia, singulis numeratis locis confirmabantur, & augebantur. Amplissimum extat diploma in præcitato lib. Vatic. Arch. cuius hic est tenor.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otho IIII. diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Ratio exigit, & Imperiali congruere videtur honori, vt affectuosa, & præclara obsequia fidelium nostrorum benemerentium de nobis præ oculis, & manibus memoriæ habeamus, & iuxta imperialem magnificentiam dignum fauorem. dignam gratiam, dignamque retributionem eis ita rependamus, vt aliorum voluntates ad seruiendum deuotius Imperio alacrius excitemus. Eapropter vniuersorum Imperij nostri fidelium, tam futura q..m præsens ætas cognoscat, qualiter dilectus princeps noster Hubaldus venerab. sanctæ Rauenn. Ecclesiæ Archiepiscopus nostræ maiestatis præsentiam humiliter adierit & per confirmationem priuilegiorum suorum pro deuotionis fidelis studio nobis preces porrexerit, cuius fideli petitioni nos ex consueta Imperiali clementia benigne annuentes auctoritate nostra, ei & Ecclesiæ suæ confirmamus, & firmissime roboramus omnes illic pertinentes Episcopatus, monasteria, Ecclesias, ciuitates, castella ac omnes res, quæ per chartas antiquas, priuilegia, atque præcepta ad eandem sacrosanctam Rauenn Ecclesiam iuste. & rationabiliter pertinuerint, videlicet comitatum Cæsenat. cum castro vetero, & nouo, & curtibus, ac omnibus sibi iuste pertinentibus cum districtu, & honore castrum Reuersani cum omnibus pertinentijs suis, comitatum Ficoclen. cum Episcopatu suo, & ripa, Episcopatum Reginen. cum dono, & consecratione, comitatum Bobij, comitatum Forumpopilij cum districtu suo. & castrum nouum cum curte, & pertinentijs suis, & comitatum Forolivij cum districtu suo, & ciuitatibus eorum, & cum omnibus ad eosdem pertinentibus, comitatum Ferrentini cum Episcopatu suo, & cum monasterio sancti Saluatoris in ipso comitatu posito, comitatum Decimanum, comitatum Trauersariæ, comitatum Imolen. comitatum Comaclen. cum ripa, & piscarijs suis, monasterium S. Hilarij de Galiata cum omnibus districtu, & placito suo castellis, & curtibus, & pertinentijs suis, monasterium sancti Thomæ Apostoli & sanctæ Euphemiæ infra ciuitatem Ariminen. cum omnibus pertinentijs suis, & omnes res, quas diaconus Petrus filius Martini ducis, per chartulam donationis in sanctam Rauenn. Ecclesiam tradidit, & quæcumque Ingelicada comitissa tenuit a Mari Adriano vsque ad Alpes, & a fluuio Rheni vsque potentiam, sicut Imperator Otho Petro Rauenn. Archiepiscopo confirmauit. Item res, & possessiones quas Lambertus cum vxore sua, & filijs suis habuit vsque ad Alpem a fluuio Rheno vsque ad Foliam. Confirmamus etiam prædicto Archiepiscopo G . . & eius Ecclesiæ districtum Rauenn. cum portis, ripis, & portubus a mare publi-

carijs

carijs omnibus teloneis, moneta publica, quæ hinc inantea ibi fieri præcipimus sub potestate sanctæ dictæ Ecclesiæ superius eiusque præsulum, concedimus etiam omnem in omnibus intra, & extra ciuitatem Rauenn. exceptis illis nostris regalibus cum districtu quorum custodia homo, & missus noster, qui in eadem ciuitate manere consueuit in feudo a nobis habere dignoscitur, exceptis etiam illis feudis, quibus homines nostri ab Imperio inuestiti sunt ex antiquo, & nouo: concedimus etiam, confirmamus massam quæ vocatur Fiscalia cum Cornu Ceruino, monasterium sanctæ Mariæ in Pomposa cum omnibus rebus, & pertinentijs suis, portum Volanæ integriter cum piscarijs suis, & omni littore maris, & portibus vsque ad portum Caruiæ, & vsque ad fluuium Punctarij similiter donamus iuxta auctoritatem nostrorũ antecessorum Imperatorum Abbatiam sanctæ Mariæ in loco Vangariciæ cum dono, & consecratione Abbatum, & cum omnibus pertinentijs suis inter Padum, & Atissam fluuios sitis, inter Adrien. & Ferrar. & vbicunque sunt lat. inuentæ fuerint eiusdem Abbatiæ proprietates, confirmamus etiam comitatum Argentæ vsq; Rauennam, statuimus etiam vt omnium naues transeũtium per Argentam tantum soluant quantum Cremonen. exceptis illis, quorum naues nihil debent soluere, confirmamus etiam quæcunque iuste possidet infra comitatum Ferrar. Item confirmamus stabilique gradu corroboramus ipsi Ecclesiæ omnia quæ antiquitus tenuit vel tenet, siue ei pertinet in tota Marchia Camerini, per diuersos comitatus, & territoria videlicet Auximan. Anchonit. Senogall. & Fani, aliosque comitatus, & nominatim Massam Aslamaran. quæ vocatur Auximana, in qua est castrũ Vbaldi, castrũ Ophaniæ, & Massam Rusiani & Massam Meralanã, quæ de Senogal. curtem Montonis, Massam Victoriada & Massam Sala terræ Fani, castrũ Tuderani territorio Populien. hæc omnia cũ rebus, & possessionibus, & pertinentijs suis. præmissa nostræ præceptioni. atque imperiali edicto sæpefatam Ecclesiam habere firmiterque tenere præcipimus, adijcientes etiam cõcedimus sanctæ Rauen. Ecclesiæ, vt nulla præteriti temporis præscriptio ab hac nostræ concessionis die retro eidem Ecclesiæ, vel Monasteriorum suorum ad Ecclesiam Rauenn. pertinentium non nisi spatio centum annorum conscribat. Cæterum prædicto Archiepiscopo concedimus facultatem rescindendi contractus iniustos, & Ecclesiæ suæ damnosos, ipsi Archiepiscopo Rauenn. & suæ Ecclesiæ totum, & integrum comitatum Argentæ, videlicet ipsa Argenta, portum, & totam plebem de portu scilicet caput Sandali, Grasalum, ripa Perticum, Vergunditium, portum Veterariæ, & Sandalum, Materium quoque, Cauallum, & curtem de podio, plebem sancti Viti cum hominibus suis & quicquid Ecclesia Rauenn. habet in ipsa plebe, & in Luibola, & alias capellas ipsius comitatus, & homines cum omnibus pertinentijs supradictorum locorum, placito videlicet, & districtu. & cum omni iurisdictione, cum Pado, ripis piscarijs, paludibus, stratis, vijs, pascuis, siluis, & publicarijs vniuersis a principio comitatus Argentæ vsque Rauenn. sicut ipse Hubaldus Archiepiscopus vel eius antecessores iuste hactenus habuerunt, & possederunt, non obstante priuilegio F. vel scripto Ferrari. n. contra ius Rauenn. ab Imperiali maiestate impetrato. Hæc itaque omnia supradicta in specialem nostræ protectionis recipimus, & imperiali auctoritate districte præcipientes sancimus, vt nullus Episcopus, marchio, dux, comes, vicecomes, nulla ciuitas, potestas nulla denique humilis vel alta, secularis, vel Ecclesiastica persona contra hanc confirmationem nostram, & protectionem supradictum fidelem Principem nostrum vel Ecclesiam Rauenn. in aliquo supradictorum aliquatenus grauare audeat, vel molestare. Hæc autem ad exemplum Henrici Imperatoris Rauenn. Ecclesiæ concedimus inter ea, quæ Rauenn. Ecclesiæ confirmamus, ista proprijs nominibus exprimenda.

In Episcopatu Pisaurien. Castrum Ligabici Granarolæ, castrum Gazole, castrum Fanane, & Mons Catignanus.

In Episcopatu Ariminen. Castrum Montis Gemani, castrum Marazani, castrum Montis Columbi, castrum Montis de Cruce, Villa Corliani, castrum Sauignani, castrum Montiliani, & castrum Montis Noui.

In Episcopatu Cæsenæ, Castrum Subuccola, castrum Montis Rubiæ, castrum Saliani, castrum Montis Gerardi, castrum Sergiani, & Fanani, castrum Deolaguarde, castrum Casalioli, & Rudilianum, castrum Stagnani, Villam Rocchæ, & castrum Roncij.

In Episcopatu Foropopilien. Castrum Bagnoli, castrum Molini veteris, castrum Quiliani, castrum Montis Venarij.

In Episcopatu Fauen. Castrum Aurioli, castrum Tarbani, & Villa sancti Potiti.

In Episcopatu Imolen. Villa Lucij in territorio Rauenn., Noccedola, Villa sancti Pancratij, & sancti Archangeli, villa Rusii, & Canbei & castrum Casamurate. Ad hæc Imperiali clementia amore Dei, & salute Imperij pro remedio etiam animæ nostræ indulgemus iam dicto Rauenn. Archiepiscopo Principi nostro & omnibus Rauen Ecclesiæ Suffraganeis atque omnibus Abbatibus, prælatis, & omnibus clericis atque pijs locis, & vniuersis Ecclesiasticis personis, tam in Rauenn. quam in Archiepiscopatu, & Romana atque Marchia ad eiusdem pertinentibus constitutis, id quod concessum est a sacris canonibus. & venerandis Principum Romanorum legibus, videlicet nisi ipsa Ecclesia, & earũ immunitates per circuitum gaudeant priuilegijs per sacros canones, & venerandas Romanorum principum leges sibi indultis, & qui in eas commiserint, pœnas subeat a canonibus, & legibus præfixas, personæ quoque Ecclesiasticæ plena gaudeant, atque fruantur libertate, & pace, videlicet, vt nec ad angarias, vel perangarias, vel alias operas per aliquem etiam nostrum missum aliamue maiorem, seu minorem personam, præterea quoad piam operam per canones, & leges sunt deputata, nullo modo cogantur, de suis quoque domi cultilibus, id est quoque suis proprijs laboribus, & per suas familias excolunt, nihil omnino præstare compellantur, non per aliquam a nobis missam, vel mittendam alicui iurisdictioni personam præpositam, vel præponendam maiorem minoremue, non per marchionem vel ducem, non per comitem, capitaneum, vel valuassorem, non per ciuitates, aut consules ciuitatum, non per rusticos, vel aliquem comitatum, vel singularitatem, sed nec aliquam collectam, vel exactionem quocunque nomine censeatur, vel hospitationes per aliquem vel prædictorum inuiti præstare cogantur aut homines tam in Romana quam in Marchia siue in castris, siue in villis habitent iurisdictioni suorum dominorum siue ad vrbem agant siue conueniantur ab alijs, omnino subijciantur, si ipsi alios cõueniant sub eorum dominis agãt, ita ut actor

forum

forum rei semper sequatur. Fodrum quoque alterius anni, qui vnum iugum habuerit bon. xij. Lucen. tantum, qui duo iuga xviij. qui vero tria cum quibus arauerit ij soldi, & sic deinceps pro se, & familijs suis soluat, qui vero vnum solum bouem, cum quo aret habuerit, sex den. pro se, & familia sua tribuat, qui manibus tantum operatur, vel alia opera exercet iiij. den. pro se, & familia sua persoluat omni alia exactione quocumque nomine censetur, penitus cessante, hæc autem omnia concessimus sanctæ Rauennati Ecclesiæ, saluo iure Imperij, in omnibus his, quæ nunc possidet, & de iure debet habere, si quis vero hæc tam pia nostra statuta violare tentauerit, si marchio est, vel ciuitas, vel magnum castrum in x. lib. auri feriatur, medietate Cameræ nostræ, & medietate prædicto Archiepiscopo, & alijs prænominatis inferenda. Si vero comes fuerit, in tribus libris auri feriatur, Capitaneus autem, & Minimum castrum, vel cõmunitas in duabus, Varuassores vero in vna puniantur. Ciuis autem, castellanus, vel rusticus quarta parte suorum bonorum similiter feriatur, adijcimus etiam, vt si quando prænominatus Archiepiscopus, vel alij prædicti, seu eorum homines coram nostris iudicibus, vel eis, quos alicui iurisdictioni agant, vel conueniant, siue causam amittant, siue in ea obtineant, pro libris nostris iudicibus, & potestatibus non nisi 12. den. persoluant, & infra 40. dies eorum causæ decidantur, nisi maiores inducias propter absentiam testium, vel instrumentorum causa postulauerit, & statim executioni mandetur, & quod indicatum fuerit nisi appellation. suspendatur firmissime teneat. Hæc autem ad exemplum Federici Imperatoris prædecessoris nostri sanctæ Rauenn. Ecclesiæ, & suffraganeis concedimus, statuentes, & Imperiali edicto firmiter præcipientes, vt nulla vnquam persona alta, vel humilis, Ecclesiastica, vel secularis, seu etiam vlla ciuitas, vel communitas, vel castrum, hanc nostræ confirmationis ducalem paginam præsumat infringere, seu aliquæ temeritatis ausu obuiare, quicquid facere præsumpserit, in suæ præsumptionis pœnam centum librarum auri purissimi componant, medietatem fisco nostro, reliquam vero medietatem iniuriam passis persoluendam; testes autem huius rei sunt.

Vvelfigerus Patriarcha Aquileien. Grigellen. Nurembergen. Episcopus Vvalter. tt. Lucen. Episcopus, Aleprandus Episcopus Verceladus, Aleprandus Episcopus Vulterranus, Episcopus Maldinus Imolen. Episcopus Zilinus de Triuisio, Acho marchio Esten. Salinguerra Ferrarien. Henricus Calendrini Marescalcus Imperij Gonzolinus Dapifer Imperij, Passagmiera monachus Stenicus Imperialis aulæ iudices, & alij quamplures.

Signum domini Othonis quarti Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Corradus Spirensis Episcopus, Imperialis aulæ cancellarius vice domini Theodorici Colonien. Archiepiscopi, & totius Italiæ Archicancellarij recognoui. Acta sunt autem hæc anno Dominicæ incarn. 1209. regnante domino Othone quarto Romanorum Imperatore glorioso anno regni eius 12. imperij vero eius primo.

Datum apud castrum S. Miniatis per manus Gualterij imperialis protonotarij tertio Kal. nouemb. indictione 13.

Subijt & Vbaldum cupido Sarracenos impugnandi, nisi domesticæ curæ, ciuiliaque arma, egregiam illam cupidinem obruissent. Siquidem Petrus Trauersaria, Vbertinusque immortalibus odijs inuicem de Imperio decertabant, quos cum Vbaldus post adhibitam omnem operam componere non potuisset, rerum mortalium pertæsus, Archiepiscopali munere se abdicauit, inque Porti monasterio Lateranensem canonicum profiteri incœpit. Ibi eiusdem instituti sodales habuit Thomam Episcopum Bizantinum, Petrumque Zanem clarissimum Venetum, qui relicto seculo in illud idem monasterium concesserunt.

85 PICININVS Vbaldo suffectus est 1215. decessit 1217.

86 Post hunc Rauennas clerus postulauit SIMONEM olim Ceruiensem Episcopum, nec abnuit Honorius Tertius Pontifex, tametsi inuitus ad hanc sedem accesserit. Ornatus & ipse pallio fuit 1217. mense martio. Cæterum obtinuit Simon a Frederico secundo Imperatore Bononiæ amplissimum priuilegium, quo rata habebantur omnia illa, quæ olim Valentinianus Imperator Ioanni antecessori suo indulserat, alijque Imperatores, atque Pontifices. In quo priuilegio vocat Cæsar Rauennatem Archiepiscopum dilectum principem; ab Honorio item Tertio amplissimam confirmationem obtinuit 1224. decessit anno 1228.

87 THEODORICVS ex canonico, atque præposito Rauennatis Ecclesiæ, a clero Archiepiscopus dictus est, cuius electionem Gregorius IX. ratam habuit anno 1228. ab eoque Pontifice Gregorio eodem anno eorum omnium confirmationem impetrauit, quæ Romani Pontifices cum Cæsares Ecclesiæ Rauennatensi dono dederant; quibus sigillatim numeratis, alia addidit iura. Diplomatis exemplar ex eodem libro Vaticano hic apponendum curauimus.

GREGORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Theodorico Rauennati Archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum,

Et si vniuersis sanctæ Ecclesiæ filijs debitores ex collato nobis a Deo Apostolatus officio existamus. Illis tamen personis, & locis prouidere nos conuenit diligenti solicitudine, ac propensiori studio charitatis, quæ ad sedem Apostolicam noscuntur specialius pertinere. Quocirca venerabilis in Christo frater Archiepiscope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & nobilem, ac famosam Rauennatem Ecclesiam, cui authore Deo, præesse dignosceris ad exemplar felicis recordationis Callisti, Gregorij, Honorij, Gelasij, & Honorij Tertij Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascumque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, ac canonice possidet, aut

in

in futurum conceſsione Pontificum, largitione, Imperatorum, Regum, aut principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, locum ipſum, in quo præfata Eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, Parmenſem, Regienſem, Bononienſem, Imolenſem, Forolinienſem, Foropopulienſem, Cæſenatem, Bobienſem, Ceruienſem, Comaclenſem, & Adrienſem Epiſcopatus, monaſterium Gallиatenſe, monaſterium ſancti Alberti ſuper Padum, monaſterium ſancti Appollinaris in Claſſe, monaſterium ſancti Seueri, monaſteriũ ſancti Laurentij foris murum monaſterium ſanctæ Mariæ Rotundæ, monaſterium ſancti Mammæ, monaſterium ſancti Appollinaris noui, monaſterium ſancti Ioannis Euangeliſtæ, monaſterium ſanctæ Mariæ in Coſmedin, monaſterium ſancti Mercurialis, monaſterium ſancti Vitalis, monaſterium ſancti Andreæ, & canonicam ſanctæ Mariæ in portu ſalua compoſitione, quæ in præſentia prædicti Honorij Papæ Tertij prædeceſſoris noſtri, inter bonæ memoriæ S. prædeceſſorem ſuum, ac ipſam canonicam interceſsit. Et ius, quod habes in monaſterio ſanctæ Mariæ de Vrano, & in canonica ſancti Clementis, canonicam ſancti Gregorij in tabula non longe a muris vrbis Rauennæ ſitam, Eccleſiam ſancti Bartholomæi de Mauriano, plebem ſanctæ Mariæ, quæ vocatur in portu, plebem Materij, plebem ſancti Viti, plebem ſancti Venanij de Capite canneti, plebem ſancti Appollinaris de comitatu Rodigij, cum cappellis ſuis, monaſterium ſancti Petri in Maone in ciuitate Ariminenſi, monaſterium ſancti Thomæ Apoſtoli, & ſanctæ Euphemiæ virginis. In comitatu Auximanenſi, montem caſtri Vbaldi, montem Serri, & caſtrum Offaniæ in comitatum Senegallienſi, caſtrum montis Bogdæ, & alias poſſeſsiones, quas Eccleſia ſua habet in Marchia per diuerſos comitatus. In comitatu Piſaurenſi, caſtrum Gazolæ, caſtrum Lagabitti, & caſtrum Granarolæ, cum curtibus, iuriſdictione, & pertinentijs ſuis, in comitatu Ariminenſi Caſtrum montis Columbi, caſtrum montis Crucis, montem Germanum, Marazanum, villam Corliani, caſtrum Saueniaunm, caſtrum Montilianum, & caſtrum Montis noui, cum curtibus, & iuriſdictione temporali, & alijs pertinentijs ſuis in Epiſcopatu Cæſenaten. caſtrum Surigolæ, caſtrum montis Cuchi, caſtrum Saltani, caſtrum montis Gerardi, caſtrum Serranenſe, & Flaibani, caſtrum Dio lo guardi, caſtrum Caſalechi, & Rodiliani, & caſtrum Straniani, villam Rotte, & caſtrum Riuerſani, caſtrum de Monte, & caſtrum Ronchi, cum curtibus, iuriſdictione, & pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Populonenſi caſtrum nouum, caſtrum Suderanum, caſtrum Fixæ, caſtrum Balneoli, caſtrum Guliani, caſtrum Molini veteris, & caſtrum montis Bouarij, cum curtibus, & iuriſdictione, & pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Fauentino caſtrum Auriols, caſtrum Taibani, & villam ſancti Potenti. In comitatu Imolenſi, villam Lucci, cum curtibus, & iuriſdictione, & pertinentijs ſuis, In territorio Rauennatenſi Rouendulam, villam ſancti Pancratij, villam ſancti Archangeli, villam Ruſſi, & Caboi, caſtrum Caſæ muratæ, cum curtibus, iuriſdictione, & pertinentijs ſuis, diſtrictum Rauennæ, vrbis Ripam integram monetam Teloneum muros, & omnes portas ciuitatis, & quicquid habes in Exarchatu Rauennæ, comitatum Comaclenſem cum honoribus, & pertinentijs ſuis. Comitatum Argentæ ideſt ipſam Argentam cum pado, ripis, paludibus, & piſcarijs ſuis, ſtratis, vijs, paſcuis, ſyluis, & publicarijs vniuerſis, & cum integro comitatu Argentæ, videlicet, villam portus, & totum eius plebatum, ſcilicet caput Sandalum, Giaſallum, Ripam Perſici, Virgundinum, portum Veraticæ Sandalum Materium, Caualllum, & curtem de Podio cum placito, diſtrictu, & omni iuriſdictione a principio comitatus Argentę vſque Rauennam: vſus quoque pallij plenitudinem pontificalis videlicet officij tuæ fraternitati Apoſtolicæ ſedis liberalitate largimur, quo intra Eccleſiam tuam vtaris diebus inferius annotatis, videlicet in natiuitate Domini, feſtiuitate protomartyris Stephani, Circumciſione Domini, Ipopanti Dominica in ramis, Cœna Domini, Sabato ſancto Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtiuitatibus beatæ Mariæ, natali beati Ioannis Baptiſtæ ſolemnitatibus omnium Apoſtolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, dedicationibus Eccleſiarum, Anniuerſarij ſuę conſecrationis dictæ Eccleſiæ ſuæ principalibus feſtiuitatibus, conſecrationibus Epiſcoporum, & ordinationibus Clericorum. Ad hæc adijcientes arctius nihilominus, cœmeteria Eccleſiarum, & Eccleſiaſtica beneficia hæreditario iure poſſideat, quod ſi quis cõtra facere forte præſumpſerit, cenſura canonica compeſcatur. Præterea quod communi aſſenſu capituli tui, vel partis conſilio ſanioris in tua diœceſi pro te, vel per ſucceſſores tuos fuerit canonice inſtitutum, ratum, & firmum volumus permanere. Prohibemus inſuper, ne excommunicatos, vel interdictos tuos ad officium, vel communionem Eccleſiaſticam ſine conſcientia, aut conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præſumat, niſi forte periculum mortis immineret, aut dum præſentiam tuam habere nequiverit per alium ſecundum formam Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa oporteat ligatum abſolui ſacrorum quoque canonum auctoritatem ſequentes, ſtatuimus, vt nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus abſque te, vel tuorum ſucceſſorum aſſenſu conuentus celebrare, cauſas etiam, vel Eccleſiaſtica negocia in Rauennati diœceſi, niſi per Romanum Pontificẽ, vel eius legatum fuerit eiſdem iniunctum, tractare præſumant, illam quoque abuſiuum conſuetudinem, vel potius abominabilem corruptelam, qua ciues Rauennates Archiepiſcopo decedente bona mobilia, Archiepiſcopatus tanquam ad eos, iure ſucceſsionis pertinent, rapiunt, & aſportant, inhibentes electo, ne ingrediatur Archiepiſcopale palatium, niſi prius vocat ſeillorum conſuetudines obſeruaturum, penitus abolemus ſub interminatione anathematis prohibentes, ne talia de cætero attentent.

Porrò

Porro conſuetudinem quam in portanda Cruce, & tintinnabulo, cum prædeceſſoribus tuis vſque ad hæc tempora ſeruaſti, videlicet, vt quocumque ieritis excepta vrbe, & tribus milliarijs a loco vbi fuerit Romanorum Pontifex, crucem, & tintinnabulum, ſine contradictione qualibet de ſedis Apoſtolicæ licētia deferatis, & ſignare, ac ſignaculo benedicere vbicumque cum prædictis inſignibus fueritis ſine præſumptionis nota poſſitis, auctoritate Apoſtolica confirmamus, ſalua tamen moderatione concilij generalis, libertates quoque, & rationabiles approbatas conſuetudines Eccleſiæ tuæ in ciuitate, vel metropoli eius tam certa ſpiritualia, quam temporalia, ſicut eas iuſte, & pacifice obtinet, confirmamus, ad hæc diſtrictius inhibemus, ne quis terras, aut homines ipſius Eccleſiæ vbicunque conſiſtant indebitis, & inſolitis ſeruitijs, vel exactionibus aggrauare præſumant. Præterea, quia Eccleſia tua grauia frequenter dicitur incurriſſe diſpendia, ex eo, quod prædeceſſores tui non adhibitis teſtibus conſueuerunt ſuos celebrare contractus. Volentes indemnitati eius in poſterum præcauere, diſtrictius inhibemus, ne contractus ipſos Eccleſiæ ſine adhibitione teſtium de cætero celebrentur, & ſi qui a modo aliter facti fuerint, iuribus careant tamquam contra inhibitionem Apoſtolicam attentati, decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. ſalua, &c. cunctis autem, &c. Amen.

Ego Gregorius Catholica Eccleſiæ Epiſc.

Ego Thomas tituli ſanctæ Sabinæ presb. Cardinalis ſcripſi.

Ego Singebaldus tit. S. Laurentij in Lucina presbyter Card. ſcripſi.

Ego Pelagius Albanus Epiſc. ſubſcripſi.

Ego Raynerius S. Mariæ in Coſmedin diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Aegidius ſanctorum Coſmæ, & Damiani diac. Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Petrus ſancti Georgij ad velum aureum diacon. Card. ſubſcripſi.

Ego Raynaldus ſancti Euſtachij diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Otho S. Nicolai in carcere Tulliano diac. Card. ſubſcripſi.

Datum Peruſij per manum Martini ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarij . . . idus decembris, indictione prima, anno incarnationis Dominicæ 1228. Pontificatus vero domini Gregorij Papæ Noni, anno ſecundo.

Theodoricus translationi corporis S. Dominici interfuit 1243. inſecutoque anno declaratus legatus ab eodem Greg. qui ſacrum bellum conſultius adminiſtraret. Cæterum Theodericus a Friderico Imperatore excommunicato. Eccleſiæque aduerſario aliquandiu carcerem eſt perpeſſus, ſed inde exolutus, atque ad ſuam reuerſus Eccleſiam Innocentium Quartum Pontificem certiorem fecit, intentuſque recuperandis Eccleſiaſticis bonis, infeſtandiſque Friderici fautoribus, fato functus eſt 1249. non. decembris. Cum Foroiulij moraretur, cuius corpus deinde Rauennam delatum, in Vrſiano templo tumulatum eſt, eodem ſepulchro, quo ſuus anteceſſor Moyſes claudebatur. Vir ſane ingentium ſpirituum, ac pietatis pleniſſimus. Hic ſancti Franciſci alumnos in Eccleſiam ſancti Mercurialis introduxit ad maiorem diuini Numinis obſequium.

88 PHILIPPVS Fontana ciuis, atque Epiſcopus Ferrarienſis, electus Epiſcopus Florentinus, ad Archiepiſcopatum Rauennatem translatus eſt 1251. Vir ſuauis æque, ac grauis eloquentiæ fuit, prudentiæ autem tantæ, vt ſuo ſeculo conſultiſſimus haberetur. Itaque contra Ezelinum Eccleſiæ hoſtem, legatus renunciatus eſt, a quo aliquando captus, & in carcerem coniectus cum Brixiano Epiſcopo, tandem grandi pecunia ſe redemit. Concilium prouinciale celebrauit, tanto Romanæ Eccleſiæ commodo, atque vtilitate, vt adminiſter illo melior haud videretur poſſe deſiderari.

Præfuit Rauennati Eccleſiæ annos omnino decem & nouem. Deceſſitque omnium luctus, ac mœror futurus 1274. Sepultuſque eſt in Eccleſia Abbatiæ ſancti Bartholomæi prope Ferrariam in maiori ſacello, marmoreo tumulo, vbi hoc legentibus proſtat epitaphium.

✠

PHILIPPVS FONTANA.

Heu Ferrar. Ciuitas.

HIC

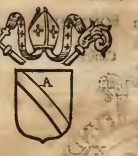
CORPVS TERRÆ CÆLO ANIMAM DEDIT

ANNO DOMINI M. CC. LXXIV.

89 Fr. BONIFACIVS è Lauagnæ Comitibus, ordinis sancti Dominici, Gregorij Decimi Apostolicus Nuncius ad Philippum Regem Francorum, ab ipso Rauennas Archiepiscopus dictus est 1274. In concilio Lugdunensi munere legati Apostolici in Æmilia functus est, ac sub Honotio Tertio simul cum Archiepiscopo Montis Realis apud Regem Gallorum eodem munere claruit, vbi cum diu moratus fuisset, apud Burdigalem suum condidit testamentum 1288. id. martij. Decessit 1294. nono Kalendas ianuarii, sepultusque est in templo Vrsiano in sepulchro marmoreo. Post excessum Bonifacij cum Rauennas clerus aduocasset Senatum, elegissetque in Archiepiscopum Robertum Malatestam, abnuissetque Bonifacius Octauus, qui Guillelmum Durandum Episcopum Mimatensem in scholasticis disciplinis virum clarissimum ad Rauennatem sedem promouere conabatur, opimiusque sacerdotium renuisset Guillelmus, post aliquot menses in eum, qui proxime sequitur, sors cecidit electionis.

†

90 OPIZZO è nobili Parmensi S. Vitalis familia, filius Guarini, ac Margaritæ Flischæ Iauuensis, Innocentij Quarti sororis, spectatæ doctrinæ, ac singularis prudentiæ vir, cum a patruo Parmensis Episcopus renunciatus fuisset, a Bonifacio deinde Octauo, quadraginta natus annos, ad Archiepiscopatum Rauennatem translatus est anno 1295. decimo Kalendas augusti. Hanc Ecclesiam administrauit annos omnino octo, fatoque functus est 1303. pridie idus septembris, atque apud Franciscanos sepulchrum accepit.

91 RAYNALDVS Concoregius Mediolanensis, Vicentinus antea Episcopus, Rectorque Æmiliæ prouinciæ, a Rauennate capitulo, clero que diuisis studijs, simul cum Leonardo Flisco ad eandem sedem subuectus est, atque a Benedicto Secundo (æmulo excluso) in eadem dignitate cōfirmatus, ac consecratus ann. 1303. Singulari amore, pietateque hanc ille Ecclesiam gubernauit, frequentibusque celebratis concilijs, ita iugulauit abusus, lapsosque ecclesiasticos mores, vt omnem diœcesim suam, clerumque ad normam veterum canonum castigasse videretur. Decessit non sine sanctimoniæ fama 1321. decimo quinto Kalendas septembris, sepultusque est in sepulchro marmoreo in templo Vrsiano, vnde postea clarissimis coruscauit miraculis. Constat non ita pridem eius sacrum cadauer incorruptum fuisse inuentum. Raynaldi meminit Ferrerius in catalogo Ital. sanctorum, Brouius in annal. ecclesiasticis, & alij. Eius vitam scripsit, edidit que nuper eruditus Frāciscus Maria Turrigius. Post huius beati viri excessum, Rauennatis sedis fere duorum annorum interregnum fuit. Etenim cum clerus Pastorem sibi delegisset Raynaldum Polentanum Rauennatem, eiusdem sedis Archidiaconum, illiusque electionem Ioannes Vigesimus secundus Pontifex non probasset, eius Ecclesiæ administratio rediit ad capitulum, donec idem Pontifex eundem viduatæ Ecclesiæ pastorem attribuit.

92 AYMERICVS de castro Lucij Gallus, Archidiaconus Turonensis, prouinciæque Æmiliæ Rector, a Ioanne Vigesimo secundo renunciatus est anno 1322. cui Ecclesiæ præfuit annos decem, translatusque deinde est ad Episcopatum Carnotensem in Gallijs anno 1332. ac paulo post Cardinalitia purpura sub titulo S. Martini in Montibus nobilitatus.

93 VIDO Albaisius Regiensis ciuis, & Episcopus, antea Tripolitanus, Archiepiscopus effectus est 1332. vir plane nobilis, probatisque moribus spectabilis, sed cum iam grauiori senio premeretur, Bononiæ defunctus est insecuto anno, mense septembri, tumulatusque est apud sanctum Franciscum.

94 FRANCISCVS Michaelius nobilis Venetus ad eandem sedem peruenit ex electione cleri, atque a Benedicto Duodecimo summo Pontifice confirmatus 1334. Cuius Archiepiscopatus præsens iniit possessionem 1335. decimo octauo Kalendas septembris. Hic quamplura loca suæ Ecclesiæ ab alijs iniquo iure vsurpata recuperauit, anno deinde 1342. translatus est ad Archiepiscopatum Cretensem, deinde etiam Patrassensi nobilitatus est.

95 NICOLAVS Canalius Venetus Bergomas Episcopus designatus, a Clemente Sexto Archiepiscopus pronunciatus est 1342. cui cum Nicolai præclaræ admodum probarentur virtutes, eundem etiam cum Petro Episcopo Asturicensi ad Britanniæ Regem legauit, vt inter ipsum, Regemque Gallorum post diutinum bellum pax demum coiret, eumque munere legationis functus rediret, Auenionique demoraretur, ad Archiepiscopatum Patrassensem translatus est anno 1347

96 Fr. FORTVNERIVS Vasellius Gallus, ordinis Minorum Generalis Magister, Archiepiscopus Rauennatium adlectus est 1347. nono Kalendas nouembris, vir longe doctissimus, cuiusque

iusque doctrinae fama totum propemodum peruaserat orbem. Inde etiam factus est Patriarcha Gradensis, Rauennatisque Ecclesiae perpetuus administrator anno 1355. Ianuenses cum Venetis foedere iunxit. Deinde etiam purpura Senatoria ab Innocentio Sexto decoratus est anno 1361. cumque properanter Auenionem proficisci voluisset, grauissimo morbo repente tentatus substitit Patauij, vbi mense septembri eiusdem anni importuno fato oppressus decessit, sepultusque est apud sanctum Antonium, non sine moerore Pontificis, totiusque aulae Romanae. Facunde enim, docteque multa perscripserat. Consule familiarem meum Vvadinghum in tom.3.annal. ord.Minor. vbi de eo multa narrauit.

97 PETRACHINVS Casalescus Ferrariensis monachus sancti Bartholomaei extra muros ex ordine sancti Benedicti, sancti Cypriani Murani Abbas effectus est, vbi summa cum laude prudentiae onus illud sustinuit. Inde Episcopus Torcellensis renunciatus est a Clemente Sexto, cum per id tempus Aemiliam fraenaret, mox etiam Rauennati throno nobilitatus ann.1362. sub Innocentio Sexto, a quo etiam ornatus pallio est, cui etiam Purpuram destinauerat ob egregias animi dotes, nisi importuna morte fuisset praereptus 1369.dum Rauennae iam factus senex Ecclesiam suam administraret.

98 PILEVS de Prata Foroiuliensis,ex Concordia ciuitate, ex Comitibus Pratae, Patauinus antea Episcopus, ad Archiepiscopatum Rauennatem translatus est 1370. anno vero 1378. ab Vrbano Sexto ad Purpuram vocatus est, sub titulo sanctae Praxedis, declaratusque legatus ad Vinceslaum Bohemiae Regem designatum Imperatorem, vt omnem illam prouinciam veri Pontificis contra Antipapam Clementem subiugaret imperio. Conatus etiam est Carolum Neapolitanum Regem cum eodem Vrbano iungere foedere, tametsi in cassum ceciderit conatus: quin cum Vrbano venisset In suspicionem parum sinceri consilij, ab eodem tentus, Ianuamque perductus, Pontificiam Pileus fefellit custodiam, clapsusque cum Galeotto Petramala Cardinali, Auenionem ad Antipapam Clementem profectus est, ab eoque perhumaniter acceptus, amplissimis Ecclesiasticis redditibus ditatus est, insignitusque titulo sanctae Priscae contra eundem Vrbanum, qui illum Senatoris purpura priuauerat, Rauennaeque Archiepiscopatu, legationis munere in Italia fungebatur. Militarium spirituum Pileus erat,cumque bellicosum ingenium acueret indignatio, Vrbano vero Pontifici plures Italiae ciuitates ademit, quo demum mortuo,cum nouo Pontifice Bonifacio Nono redijt in gratiam, interuentu quorumdam Cardinalium, cui cum restituisset Viterbium, montem Flasconem, Narniensemque, ac Spoletinam arces, ipse etiam iterum assecutus est Cardinalitiam purpuram, ac Episcopus Tusculanus declaratus 1391. cum legatione Piceni, Vmbriae, atque Aemiliae. Vixit vsque ad ann. 1401. Patauijque decessit, vbi collegium fundauerat, cui Pratensis fecere cognomen, sepultusque est in cathedrali in pulcherrimo sepulchro marmoreo, cum hoc epit.

Stirpe comes Pratae praeclarus origine multis
Dotibus insignis seclo celeberrimus orbe
Defunctus statuit sua sic suprema voluntas
Hac Cardinalis Pileus tumulatur in vrna.

99 COSMATVS Melioratus a Sulmona, diaconus, ac praepositus Valuae, Rauennatium Praesul adlectus est 1387. non. decembris,cum Pileus ab Vrbano Sexto fuisset deturbatus e sede atque a Bonifacio Nono dictus presbyter Cardinalis sanctae Crucis in Hierusalem, perpetuusque Rauennae administrator: eo autem munere functus est vsque ad annum 1400. cum annuente Bonifacio libens, volensque eo abijsset, Bonifacio Nono defuncto suffectus est summus Pontifex sub nomine Innocentij Septimi, cui vicariam operam praestitit Theobaldus Episcopus Bertinorij.

100 IOANNES Melioratus, Cosmati nepos, filiusque Nicolai, patruo successit ann.1400. decimo septimo Kalendas octobris, anno vero 1405. a patruo iam Pontifice purpuram Senatoriam accepit, ad titulum sanctae Crucis in Hierusalem, cum perpetua administratione Rauennatis Archiepiscopatus. Comitijs Greg. Duodecimi, Alexandri Quinti, Ioannisque Vigesimi tertij interfuit, sub cuius Pontificatu Bononiae decessit 1410. sepultusque apud sanctum Petrum cum huiusmodi epitaphio.

IOANNI MELIORATO
SVLMONENSI
INNOCENTII VII. PAPAE
NEPOTI
S. R. E. CARD.
TIT. S. CRVCIS IN HIERVSALEM
ARCHIEPISCOPO RAVENNATI
XVII. KAL. NOVEMBRIS
M. CCCC. X.
E VIVORVM NVMERO
SVBLATO.

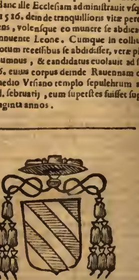
101 THOMAS Perendulus Ferrariæ natus, è Florentina vrbe oriundus, celebris Iuris Consultus, Ferrarienſis canonicus, Archiepiſcopus adlectus eſt 1411. quarto non. ianuarij a Ioanne Vigeſimo tertio ſummo Pontifice. Laudatiſſimus in ea dignitate vixit annos triginta ſupra quatuor. Deceſſitque Ferrariæ 1445. ſepultuſque eſt apud ſanctum Dominicum ſupra portam ſacrarij in marmoreo ſepulchro cum epitaphio ſequenti.

Antiſtes celebris, grauis, ac fons iuris obiuit
Egregia de ſtirpe ſatus Perendola Thomas,
Quem domus alta tulit, qui Florentina propago
Extitit, & Præſul Rauenna præſtitit almæ.
Italiæ ſplendor, decus, & memorabile ſedis
Deſicis, & celſi non infima gloria Cleri.

102 BARTHOLOMÆVS Rouerella Ferrarienſis, filius Ioannis Rhodigini, Hadriæ antea Epiſcopus ad Eccleſiam Rauennatem translatus eſt 1445. variæ, graueſque legationes, quas obiuit feliciter, in cauſa fuerunt, cur vix præſens ſibi creditam adminiſtrarit Eccleſiam. Etenim legatione functus eſt in Sicilia, Britannia, atque Neapoli, vbi ſemper ſummæ prudentiæ expediuit conſilia. Beneuentanis ius dixit tempore Pij Secundi, a quo presbyter Cardinalis declaratus eſt ad titulum ſancti Clementis 1461. præfectuſque Eccleſiaſticis rebus, quas ſumma felicitate, facilitateq; tractabat. Tres habuit fratres ſummæ exiſtimationis viros, Laurentium ſcilicet Epiſcopum Ferrarienſem, literis, legationibuſque longe clariſſimum, Nicolaum Generalem monachorum montis Olineti, Floriamque equitem Hieroſolymitanum. Ferdinando Regi Neapolitano inſigne regni ſolemni ritu impoſuit. Romæ deceſſit 1476. ſepultuſque eſt in templo ſancti Clementis, cuius titulo fuerat inſignitus, in pulcherrimo marmoreo ſepulchro cum eiuſmodi epitaphio.

Hoc monumento clauditur,
Vrbi, doctis, & bonis omnibus deſideratiſſimus
Bartholomæus Rouerella
ob ſuas animi dotes,
ſingularemque fidem, & ſcientiam
Eugenij IV. Pont. Max.
Secretarius,
& ab eodem Archiepiſcopus Rauennas,
inde a Pio II. Pont. Max.
tit. S. Clementis
presb. Card. creatus,
qui legationibus multis
pace, & bello peractis,
dum Sixti IV. Pont. Max.
& Collegarum beneuolentia,
Principumque,
ac Nationum plurimarum clientelis
inſignis tranquillam,
& conſilijs vtilem ſexagenarius
ætatem ageret, omni ſupellectile
in ſamiliæ remunerationem
diſtribui iuſſa.
Romæ obijt
Anno ſalutis M.CCCC.LXXVI.
VI. non. martij.
Teſtam. execut.
Collegæ.

103 FILIASIVS Rouerella, Bartholomæi nepos, Archiepiſcopus deſignatus, poſt mortem patrui in eam dignitatem ſucceſſit, vir noſſimæ prudentiæ, ac nobiliorum diſciplinarum ſcientia clarus. Peruſinis, alijſque Eccleſiaſticæ ditionis, ciuitatibus incorrupte ius dixit; Rauennatem autem dignitatem tanta apud omnes collecta gratia ſuſtinuit, vt Cardinalem patruum videretur æquaſſe. Hanc ille Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1516. deinde tranquillioris vitæ percupidus, libens, volenſque eo munere ſe abdicauit Decimo annuente Leone. Cumque in collium Foroliuianorum receſſibus ſe abdidiſſet, veræ philoſophiæ alumnus, & candidatus euolauit ad ſuperos 1526. cuius corpus deinde Rauennam delatum in medio Vrſiano templo ſepulchrum accepit 9. Kal. februarij, cum ſuperſtes fuiſſet ſupra vnum octuaginta annos.

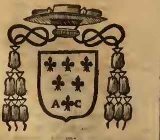

104 NICOLAVS Fieſcus a Lauagnæ Comitibus, Ianuæ Cardinalis, hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1516. vita functus eſt Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis 1523. decimo ſeptimo Kalendas ianuarij, de quo alibi plura narrauimus.

PETRVS

105 PETRVS Accoltus Cardinalis S. Euſebij electus eſt Archiepiſcopus 1524. die decima quinta menſis iunij, quam ille dignitatem per duos menſes obtinuit, illamque cum Epiſcopatu Cremonenſi commutauit, quem per id tempus Benedictus nepos poſſederat. De Petro vide ſupra, quæ ſcripſimus in catalogo Epiſcoporum Anconæ in primo libro.

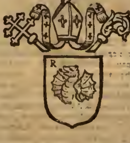
106 BENEDICTVS Accoltus Florentinus, origine autem Aretinus, ſuperioris Petri Cardinalis nepos, filius Michaelis, atque Lucretiæ, è nobiliſſima gente Alemannorum, Florentiæ natus eſt anno 1492. die vigeſima nona octobris. Optimiſque diſciplinis excultus, Romanam aulam Cardinali patruo promouente, ſecutus eſt, atque ex protonotario Apoſtolico ſub Leone Decimo Epiſcopus Gaditanus renunciatus eſt, deinde etiam a Septimo Clemente ad Cremonenſem Præſulatum promotus, indeque Rauennatium Archiepiſcopus adlectus 1524. die vigeſima octaua menſis augusti, atque ab eodem Pontifice adhuc viuente patruo, presbyter Cardinalis creatus cum perpetua adminiſtratione Cremonæ, aliiſq; redditibus eccleſiaſticis. Senſit autem mortuo Clemente & ipſe aduerſam fortunam, ſiquidem Paulus Tertius, qui ſucceſſerat Pontifex in Adrianam molem illum cuſtodiendum coniecit, haud ſine priſcæ illius Benedicti exiſtimationis aliqua corruptela: inde eum euaſiſſet, Rauennam conceſſit, vbi inter literatos homines ad priſtina ſtudia redije, quæ ægris plerumque animis præſentiſſimam medicinam facere ſolent, vt Sadoleti, Accoltiq; Benedicti hinc inde eruditiſsimę tranſmiſſæ epiſtolæ abunde reſtantur. Deceſsit Benedictus Florentiæ 1549. ſepultuſque eſt apud ſanctum Laurentium. Vir tum probitate morum, tum magnitudine animi, atque doctrina per omnia tempora clarus, ſed clarior etiam futurus, ni eas vel naturæ, vel artis dotes, vna inuerecundius ſe prodens incontinentia corrupiſſet. Suſtulit enim ex adulterio aliquot liberos, è quibus vnus eum in caput Pij Quarti Pontificis nefarie conſpiraſſet, ex cenſura iudicum in furca propudioſe pependit.

107 RAYNVTIVS Cardinalis Farneſius, nepos Pauli Tertij Pontificis, filius Petri Aloyſij Ducis Parmæ, frater autem Alexandri Farneſij Cardinalis Archiepiſcopatum Rauennatem obtinuit 1549. qui etiam fuit Archiepiſcopus Neapolitanus, Epiſcopus Bononienſis, Rauennatem autem adminiſtrauit vſque ad annum 1563. de quo alibi vide plura.

108 IVLIVS Roboreus Cardinalis Vrbinas Vmbriæ legatus, Epiſcopuſque Vicentiæ, ſedem Rauennatem obtinuit 1566. Hic prouinciale concilium erexit, latiſque ſaluberrimis legibus, ad præſcriptum conciliorum Cleri mores compoſuit. Archiepiſcopale palatium magna ex parte inſtaurauit, ac Theologiæ diſciplinæ promouendæ cenſum exhibuit. Fratres Capuccinos, Franciſcanum non ignobile germen Rauennam introduxit. Magnitudinem animi, ac vere Principe dignam oſtendit quam maximam, cum nobiliſsimæ quondam Rauennatis Eccleſiæ priſtinum illum ſplendorem reuocare conaretur. Foroſempronij deceſsit anno 1578. tertio non. nouembris, eius cadauer deinde Vrbinum delatum, in ſanctæ Claræ templum tumulatum eſt. Vir ſane, quem nulla vnquam ingrata mortalium funeret obliuio.

109 CHRISTOPHORVS Boncompagnus, Boncompagni filius, nepotis Gregorij Decimi tertij ſummi Pontif. fraterque Philippi Boncompagni, legum celebris doctor, quas diuturna mora Bononiæ, hoc eſt in patria ſua magno tum commodo, tum mortalium concurſu fuerat interpre-

terpretatus, a patruo Archiepiscopo adlectus est 1578. die decima sexta mensis octobris. Cum laude hanc ille Ecclesiam rexit annos omnino viginti tres, conatusque est quam qui maxime Rauennatis Ecclesiæ pristinum splendorem retinere cum patruus Pontifex quatuor ab ea dignissimos Episcopatus disiunxisset, quos nouæ Metropolitanæ Bononiensi suffragari iussit. Mortuus Rauennæ est anno 1603. die tertia mensis octobris, sepultusq; est in Metropolitana cum hoc epitaph.

D. O. M.

Christophoro Boncompagno Bononien.
Iuris Vtr. Consult.
Archiepiscopo Rauennæ,
qui cum ius ciuile
in patriæ Gymnasio docuisset,
Anconæ moderator præfuit
Archiepiscopatum
quem a Greg XIII. Pont. Max. patruo
acceperat
annos XXII. M. XI. D. VIII.
præclare gessit.
Illius ædes numero auxit,
& longe commodiores reddidit,
templum pictura ornauit,
sacrarium insigni sacra veste donauit,
concilium prouinciale habuit,
multa religiose instituit
prouinciam Flaminiam annum
atque amplius Præses
cum laude rexit.
In egentes
pia loca perpetuo munificus.
Vixit ann. LXV. M. X. D. XI.
Obijt
non absq. ingenti ciuitatis luctu
Anno salutis
M. DC. VII.
V. non. octob.

106 PETRVS Aldobrandinus Florentinus, filius Petri, nepos Clementis Octaui, Rauennatium Præsul a patruo adlectus est anno 1603. Hic antequam sub patrui Pontificatu ad Purpuram peruenisset, Aduocatus consistorialis fuit, protonotarius Apostolicus, Molis Adrianæ præfectus, sanctorum Vincentij, & Anastasij Abbas ad tres Fontes, deinde roseum Pileum assecutus, præfectus signaturæ Iustitiæ renunciatus est, S. Ecclesiæ Camerarius, primus Ferrariæ legatus post excessum Ducis Alphonsi. Quem ille ducatum ne euaginato quidem gladio, nedum effuso sanguine, ecclesiasticæ ditioni adiunxit. Nuptias Henrici IV. Magni Gallorum Regis, ac Mariæ Medicæ Hetruriæ magnæ Principis tū Florentiæ, tū Lugduni benedixit anno 1600. eundemq. Henricum cum Sabaudiæ Duce reconciliauit, nec multo antea inter eundem Henricum, ac Hispaniarum Regem artissimo nexu fœdus coniunxerat. Hic igitur renunciatus Rauennæ Archiepiscopus, Ecclesiam sibi creditam præsens administraturus, illo perrexit. Vnde paulo post Comitia Leonis Vndecimi, ac Pauli V. Pontificum illum reuocarunt. Cæterum cum deinde Paulum Quintum alioquin patrui alumnum experiretur aduersum, iterum Rauennam profectus est, cuius Ecclesiæ ingenti pietatis studio adauxit census, sumptuoso sacello, pulcherrimoque exornauit, Rauennamque introduxit Clericos regulares. Itaque vbique & semper optimi, piique Pastoris partes impleuit, vt eius laudes haud potuerit silentio inuoluere Baronius ipse in suis annalibus. Romæ autem trium Fontium sacellum ad aquas Saluias a fundamentis erexit. In Carpineto vero Ecclesiam, monasteriumque fratrum Franciscanorum de obseruantia construxit, inque monte Soratte monachis Cisterciensibus, ex congregatione Fuliensium antiquum quondam domicilium, elegantius reparatum præstitit incolendum, commodiori adhibito censu, qui numini die, noctuque inseruituris sufficeret. S. Mariæ templum Transtyberim munificentissime refecit, nobili superne inducto laqueario tanto principe digno, exornauitque diaconiam sancti Nicolai in carcere. Erat illi propemodum animus Regius, cui mira rursus affabilitas colludebat, in difficillimis negocijs infractus, ac promptus, quæ fere in Pontificatu patrui frequens visi sunt accidisse. Fato functus est Episcopus Cardinalis Sabinensis insecura nocte a Gregorij Decimi quinti creatione die decima mensis februarij anno 1621. Siquidē æstiuale iam inde pessime laborabat, contractaque ex itinere febricula, eo morbo tentatus cōsessorium ingressus est, egressusque, vt supra diximus, statim, & quasi repente dilapsit. Apud sanctam Mariam supra Mineruam eius cadauer condidere prope Ioannem patruum Cardinalem in pereleganti sacello a Clemente constructo, vbi etiam Siluester nepos Cardinalis Aldobrandinus conquiescit, laudatusque est è superiori loco ab Tarquinio Angelo Gallutio Sabinensi Iesuita, cum eiusdem solemnes inferiæ celebrarentur, vbi hoc epitaphium legebatur.

Petro Sabinensi Episcopo
Cardinali Aldobrandino
S. R. E. Camerario,
Archiepiscopo Rauennati,
magna apud Principes gratia,
& auctoritate,
perpetua animi æquitate,
& constantia,
domi, forisque clarissimo,
Quartum legato,
semper pio, liberali, magnifico
Principi optimo
Aldobrandina familia solemne funus,
publicum amoris, dolorisque
argumentum soluit
iv. Kal. iunij M. DC. XXI.

Post

Post obitum Petri Gregorius XV. Hippolytum Aldobrandinum eiusdem nepotem diaconum Cardinalem creauit,& S. R. E. Camerarium, qui & ipse die 19. mensi iulij 1638. è viuis exemptus est, eumque eo Aldobrandina Clementina domus supremum funus accepit. Adeo rerum mortalium incertæ felicitates sunt adeo fluxæ.

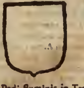
109 ALOYSIUS Caponius Florentinus, Rauennas Archiepiscopus renunciatus est a Gregorio XV. anno 1621. die 3. mensis martij. Parentes eximiæ nobilitatis habuit Franciscum Caponium, & Ludouicam Machiauellam. Cum esset Abbas secularis ac nobilissimæ indolis iuuenis, omnibusque virtutibus exornatus a Leone XI. Pont. Max. Apostolicæ Cameræ Thesaurarius adlectus est, ac mox a Paulo V. Diac. Card. 1608. die 24. nouembris ad Ecclesiam sanctæ Agathæ, postea sancti Angeli, Bononiensique legatione egregie functus est summa omnium beneuolentia. Rauennatem Ecclesiam præsens hactenus administrauit ad annum vsque 1645. quo libens volens remisit nuntium ad fauorem pronepotis,& ad aulam se recepit, iam prior Cardinalium presbyterorum tituli sancti Laurentij in Lucina. Princeps sane generis claritudine, tum probitate morum, tum consultissimæ prudentiæ ingenijque insignis, plane dignus, qui quasi extrema probitatis linea, hanc, quam hactenas cómemorauimus, Rauennatium Archipræsulum seriem clauderet. Cuius egregias dotes, *fulgor auitus, & ingenium*, more suo eruditissime Iacobus Gaddus sic compleaus est in sua poetica.

Diuitiæ, ingenium, prudentia, fulgor auitus
Astra super tollunt nomen Aloysij.

110 LUCAS Torrigianus Florentinus, Raphaelis, & Camillæ Guidacciæ filius, Cardinalis Caponij antecessoris ea sorore pronepos, Cameræ Apostolicæ Clericus ex auunculi cessione Rauennas Archiepiscopus ab Innocentio Decimo Pontifice Maximo deligitur anno 1645. munus consecrationis Romæ in Liberiana Basilica suscepit die 15. octobris eiusdem anni. Quem claritudine generis, virtutum probitate ad hunc nobilissimæ Ecclesiæ fastigium euectum, non minorem tot antecessoribus egregijs,& purpurato auunculo futurum præsagiunt homines: hinc noster Iacobus Gaddus ex tempore in eum lusit.

Purpurei calcat vestigia clara Caponij;
Quem vigili prudens exprimit arte nepos.

ADRIAE SIVE ADRIENSES EPISCOPI.

INtra fauces Padi fluminis in Transpadana Æmilia, siue in Venetis, vt Ptolemæus scribit, antiqua, ac nobilis Adria ciuitas ad mare, quo alluebatur, quodque ab eius nomine Adriaticum dictum est, quondam extulit muros, ita enim Polybius: Adriaticum mare ab Adria Hetruscorum colonia, quæ inter ostia Padi condita fuit, nominatum est. Narrat Trogus a Græcis olim Adriam fuisse ædificatam, atque a Diomede illorum duce, quem ad litus illud sæua maris tempestas naufragum eiecerat, post excidium Troiæ. Varro, Liuius, Plinius, Strabo, alijque volunt, Hetruscorum antiquissimæ gentis fuisse coloniam sexcentis annis ante Christianam conditam salutem, portuque nobilem, cuius non modo meminerunt citati autores, sed etiam Tacitus cum plerisque scriptoribus. Huius nobilissimæ vrbis fortuna haud diuturnam ætatem tulit, cum temporibus ipsis Strabonis, atque Catonis propemodum excisa iaceret, siue externa vis bellorum adhuc illam florentem oppressit, siue insalubris aer deterruit incolas, quorum hodie etiam vix ducenta domicilia, verius casæ numerentur. Tametsi autem Episcopali dignitate statim ornata est ac fidem Christi complexa fuit, tamen deside aere arcente, ex auctoritate Apostolica Ioannis X. Pontificis summi eius Præsules Rodigij sedem fixerunt, vnde iua dicerent. Ibique nobile exurgit Palatium eum seminario puerorum, qui diuino cultui promouendo ibidem aluntur. Illud enim oppidum iam olim ædificarat Paulus Episcopus Adriensis, vt insalubrem aerem fugientibus perfugium foret, vt Nicolaus Andreas in Rodigina Historia narrat. Cæterum Adriæ, antiquissimæ architecturæ cathedralis est, sub inuocatione sancti Petri Apostoli, in qua vna tantum Archipresbyteratus dignitas fulget, cum septem canonicis, ac duodecim presbyteris, qui ibidam diuinum pensum persoluunt. Ibi etiam cura animarum exercetur, reliquijs sanctorum destituitur, tametsi propiori in Ecclesia corpus B. Bellini conquiescat: altera Ecclesia Parochialis ibi est, cum duobus monasterijs, alterum Religiosorum, monialium alterum, hospitali, Montes Pietatis, prębendisque caret; incolæ autem hoc tempore piscatoriam fere exercent. Episcopus a sua propemodum origine, Suffraganeus fuit atque

atque subiectus Archiepiscopo Rauennati: amplissima dicecesi gaudet, censusque quatuor millium scutatorum, tametsi in cameræ libris taxetur flor. 200. Temporatios dominos Venetos agnoscit, & veneratur. Præsules huius Ecclesiæ, quos expiscari potui, sequentes sunt.

1 GALLIONISTVS Adriensis Episcopus fuit anno 649. cuius meminit Hieronymus Rubeus in Historia Rauennati lib. 4.

2 LEO eandem sedem assecutus est, 860. ex priuilegio Nicolai Primi Papæ.

3 PAVLVS anno 920. Hic ille est, qui oppidum Rodigium ædificauit, ibique domicilium fixit, cum iam Adria ex insalubri aere, cœloque incolas expulisset: eam demigrationem ratam facit Ioannes Decimus sequenti priuilegio.

IOANNES EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Reuerendiss. Paulo sanctæ Adrien. Ecclesiæ Episcopo. Quia petisti a nobis, quatenus concederemus tibi, & per te iam sactæ tuæ Ecclesiæ curtem Bone vno, quæ vocatur Rodige, & syluam quæ dicitur Grumpi, seu Piscarium, quæ vocatur Longole, verum etiam curtem, quæ vocatur Romiliacus, quæ est posita in Caneglada atque fundum Crispo cum omnibus eorum pertinentijs, & adiacentijs, vt liceat tibi in dicto loco Rodige castrum construere ad seruandum populum sanctæ tuæ Ecclesiæ, &c. Et insuper concedimus suffragium populi permanentis a termino Rodige vsque ad Adriensem ciuitatem in restaurationem tuæ dirutæ Ecclesiæ, & funditus destructæ, statuentes, vt nulli liceat a territorio Rodige vsque &c.

4 GEMERIVS Rauennas, eadem sede potitus est anno 953.

5 ASTVLPHVS Romanus successit anno 972. Hic omnes decimas illius territorij sanctæ Mariæ de Gouello concessit, pro oblatione, & illuminatione animæ suæ, & suorum prædecessorum anno 992. 18. Kalen. septembris. Consule in Rauennate historia lib. 5.

6 BENEDICTVS Bononiensis, eundem Episcopalem gessit honorem 1050. Hic Rodigij Ecclesiæ cathedralis posuit fundamentum: optimis moribus fuit vir, ideoque adeo ab Henrico secundo dilectus, vt plura ab eo amplissima retulerit priuilegia. Decessit 1063. De quo Cœlius Rodiginus, Rub. Rauenn. hist. lib 5.

7 ATHO, siue Panzo Mediolanensis, Adriensi in sede fulsit 1067. Hic cathedrale templum ab antecessore suo inchoatum, tandem absoluit. E viuis exemptus est 1078.

8 PETRVS Fulginas Athoni successit anno 1078. Hic in Ecclesia Rodigina canonicos instituit, illam collegialem declarauit, eius territorij decimis canonicis attributis, quo alerentur commodius. postremam diem obijt 1091.

9 IACOBVS natione Florentinus, Episcopus Adriensis creatus est 1091. sedit annos 13. Decessitque 1104. de quo Nicolaus Andreas in histor. Rodigij.

10 ISAAC ad eandem dignitatem promotus est 1104. Decessit 1125.

11 GREGORIVS 1125. Fractæ Castellum ædificauit, decessitque 1134. sepultusque est in Ecclesia sancti Martini, quam postea sancti Bellini vocarunt, quod eius ibi beati corpus conditum requiesceret.

12 FLORIVS Veronensis, ad eandem dignitatem adlectus est 1134.

13 GREGORIVS 1140. interfuit consecrationi Veronensis Ecclesiæ, quam Peregrinus Aquileiensis Patriarcha perfecit die 10. mensis decembris.

14 VITALIS Mediolanensis 1143. Hic Ecclesiam sancti Petri cum monasterio, vbi postea fratres Humiliati sedem fixerunt, ædificauit. Narrat Pigna in Estensi historia, hunc Episcopum honore Episcopatus spoliatum fuisse, quod Victori Tertio Antipapæ adhæsisset, qui tamen inuertit tempora. Si quidem anno 1152. in quo nondum inter Alexandrum Tertium, & Victorem ebullierat schisma, non Vitalis, sed Gregorius Adriensi sedebat in throno: constat igitur Pignam commutasse nomina, ideoque tempora inuertisse.

15 GREGORIVS 1140. non abfuit a consecratione Ecclesiæ sanctæ Crucis Veronæ, a Peregrino Patriarcha Aquileiensi facta prima die septembris cum alijs Episcopis, vt ex inscriptione ibidem apposita liquet. Item cum alijs Episcopis interfuit consecrationi Ioannis monachi, & Abbatis Placentinæ Columbæ in Episcopum Placentinum, cum a Moyse Rauennati Archiepiscopo inauguraretur in Rauennati Metropoli 5. non. iulij. Rubeus lib. 5.

16 GABRIEL eiusdem sedis Antistes, Lateranensi concilio interfuit sub Alexandro Tertio anno 1179.

17 PETRVS ad eandem sedem peruenit anno 1213. Hunc apud Vbaldum Archiepiscopum Rauennatem canonici tum simoniæ, tum irregularitatis accusarunt, quod scilicet quadam pecuniæ summa ab eius affinibus repræsentanda sedem arripuisset & quod deinde iam factus Episcopus Thomam subdiaconũ vulnerasset, nec dubitasset adhuc innodatus censura incruentam hostiam ad Altare litare. Cuius causæ iudicijque exitum apud Rubeum reperire non potui.

18 IACOBVS decessit 1275.

19 PEREGRINVM Canonicum Plebaniæ Archaadis, senatus clericalis in Episcopum adlegit 1275. eiusdemque electionem Pontifex ratam habuit. Aliquot annos Adriensibus ius diuinum dixit, decessitque 1280.

20 Fr. OTHOLINVS Prior sancti Georgij in Braida Veronensis diœcesis Episcopus dictus est 1280. a capitulo Adriensi, eamque electionem Bonifacius Rauenn. Archiepiscopus approbauit, cum ex decessu Nicolai III. Pontificis per id tempus Romana sedes vacaret.

25 BONIFACIVS concilio Prouinciali interfuit celebrato a Bonifacio Rauennate Archiepiscopo in Ecclesia sancti Mercurialis Foroiuliensis ditionis anno 1286. apud Rubeum. Eo Præsule ciuitas Adriæ ab Saracenis destructa est ita chron. Firmanum M. S. apud clarissimum virum

rum Carolum Strozzum Patricium Florentinum. *Anno 1291. tempore domini Nicolai Papa IV. die 14. mensis maij ciuitas Adriæ fuit inuasa, occupata, & capta per Saracenos, & eam totaliter destruxerunt & ad nihilum reduxerunt ciuitatem ipsam.*

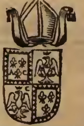
22 IOANNES floruit an. 1309.

23 SOLON Brazachsius, Patauinus, electus est anno 1323. cuius Episcopatus, Azzone tametsi prohibente Estense, possessionem iniit, vt refert Angelus Portinarius in Patauina historia obijt an. 1327.

24 SVPERANTIVS Episcopus Comaclensis huc translatus anno 1327. 10. Kal. decemb. deinde anno 1329. ab Adriensi Ecclesia, ad Cerciensem Episcopatum translatus est, de quo liber Prouis. Prælat. & Regest. Vatic.

25 Fr. BENVENVTVS, siue Bartholomæus Borghisinus, ex Ordine Prædicatorum eiusdem Ecclesiæ præpositus est 1329. 13. Kalen. nouemb. Bononiæ decessit 1348. sepultus est apud sanctum Dominicum, vbi etiam nunc eius effigies leui scalpello insculpta spectatur, quam semiexesum circundat epitaphium, in quo Bartholomæus, non vero Benuenutus appellatur.

S. . . Bartholomæ . . . . .
Ord. Fratrum Prædicatorum
Episcopus Adriensis
Qui obijt anno Domini
MCCCXLVIII.

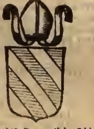
26 ALDOBRANDINVS Estensis filius Renaldi III. Episcopus Adriensis creatus est 1348. 14. Kalen. aprilis. Annos omnino quatuor hanc administrauit Ecclesiam, atque ad Mutinensem translatus est, inde Ferrariensis Episcopatus onus subiuit. De quo alibi plura.

27 Fr. IOANNES Ord. Minorum Aldobrandino successit 1352. 15. Kal. feb. ab Innocentio VI. creatus.

28 ANTONIVS Ioanni successit, ex libr. Prouis. Prælat. obijt 1387.

29 VGO Robertius Regiensis, Episcopus Adriæ electus 1387. translatus ad Ecclesiam Patauinam anno 1392. 13. Kalen. aprilis. Ex eodem libro.

30 IOANNES Anselminus ciuis, atque Episcopus Patauinus, a Bonifacio Octauo translatus est ad Adriensem Ecclesiam 1392. 13. Kalend. aprilis. Siquidem cum Ioanne cum Galeazzio Vicecomite contra Franciscum Catraram dominum Pataui conspirasset, illumque de Principatu deiecissent, ac non multo post, variante fortuna partium, Patauium recuperasset Carrara, coactus Ioannes est cum suis asseclis Patauio excedere, ac proinde nobilem Patauinam Ecclesiam cum Adriensi mutare. Bonifacio Nono Pontifici charus fuit, sub cuius Pōtificatu tum Interamnensi Præsura, tum alijs muneribus dicitur functus fuisse egregie. Sub eodem Pontifice vita excessit 1404. Illius meminit Scardeonius, ac Portinarius in Patauina historia.

31 IACOBVS Bertuccij de Obizzijs Patauinus, Comaclensis antea Episcopus, ad hanc sedem translatus fuit 1404. 5. Kal. augusti. Hunc Alexander V. quidquid demum in causa fuerit, Episcopatus honore spoliauit. Forsasse id potuit accidisse, quod Gregorij XII. in concilio Pisano exauctorati partes fouerit. Concilio Constantiensi interfuit: Italicæ nationis procurator, cumque aliquandiu a sua abfuisset Ecclesia, post mortem tandem Maynardini illam administrandam suscepit. Decessitque anno 1444. vt habent acta conciliaria. Hic ille ipse Iacobus est, quem Bzouius nullo fundamento innixus, inter Archiepiscopos Pisanos præponit, contenditque obijsse anno 1418. sed in vtroque fallitur, vt supra diximus in Archiepiscopis Pisanis.

32 MAYNARDINVM ad eundem Episcopatum Alexander V. euexit 1409. ex libro Prouis. Prælatorum. Breuiori mors hanc Ecclesiam administrauit. Oportet enim vel obijsse illum, vel ad alterum Episcopatum fuisse translatum: Iacobus enim de Obizzijs eius antecessor reperitur Constantiensi concilio assedisse anno 1415.

33 BARTHOLOMÆVS Rouerella Ferrariensis, origine autem Rodiginus, declaratus est Episcopus 1444. idib. iulij, cum Iacobus Obizzius excessisset e vita. Annum sedit, deinde ad Rauennatem Archiepiscopatum translatus est 1445.

34 IACOBVS de Oratoribus, iuris vtriusque doctor, eandem obtinuit dignitatem 6. Kal. septembris 1445. excessit autem 1446. Reperitur inter Patres concilij Basiliensis 1433.

35 BLASIVS Nouellus Ferrariensis, ex canonico Regulari, Priorique sancti Iacobi de Cel

lanolana, Lateranensisque Basilicæ Pœnitentiario electus est 1446. 10. Kal. februarij. Postremam obijt diem in monasterio sancti Lazari prope Ferrariam, sepultusque in templo sancti Ioannis Baptistæ in eadem ciuitate cum hoc epitaphio,

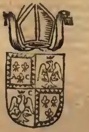
MCCCCLVII. die VIII.
Augusti
sepulchrum Reuerendi Patris
Blasij de Nouello
Episcopi Adrianensis
pro se,
ac Patribus Monasterij.

36 TITVS Nouellus Ferrariensis, canonicus Regularis, a Paulo Secundo creatus est 1468. Decessit Ferrariæ in monasterio sanctorum Iacobi, & Lazari 1472. vbi in marmoreo sepulchro cum hac inscriptione tumulatus est.

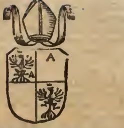
TITVS NOVELLVS
SENATOR . . . CONSVL
CENSOR.
DICTATOR ILLVSTRIS REGVLAR
CANONICVS
ADRIÆ EPISCOPVS
REVERENDVS.

37 MARTINVS ad eandem sedem promotus est 1472. mens. octob. Decessit 1484.

38 Fr. IVLIVS Venetus, ex Ordine Seruorum ab Innocentio Octauo dictus est Adriensis Episcopus circa ann. 1484. De quo Archangelus Gianius Annal. Seruor. Actaq. Consist.

39 NICOLAVS MARIA Estensis Ferrariensis, eandem sedem obtinuit 1487. 11. Kalen. iunij. Ferrariæ decessit 1507. sepultusque in sacra summa Æde. Hic nomine ducis Ferrariæ Alexandro VI. Legatus summum Pontificatum publico Patrum consessu gratulatus est, spopondit obsequium 1492. die 26. nouemb.

40 BELTRANDVM Constabilem Ferrariensem, Ferrariensis Principis Legatum, Iulius Secundus, apud quem munere legationis fungebatur, primum canonicum Vaticanæ Basilicæ adlegit ex decessu Bernardini Matthæi 1507. die prima ineuntis aprilis, 27. vero die mensis augusti eiusdem anni Præsulem Adriensem declarauit eumque in explicandis negotijs secundiorem famam tulisset, Estensium Principum fere semper causas perorauit Romæ, vbi & decessit 1519. sepultusque apud sanctam Mariam de Populo cum hoc epitaphio,

Beltrando Constabili Rainaldi filio
Episcopo Adriensi,
viro summæ grauitatis,
litteraturæ,
existimationis, cui propter morum
sanctitatem,
Estenses Principes arcana Regni
consilia credidere,
quique multos annos legatione industriè
functus
sub Leon. X. Pont. Max.
annos natus prope tres,
& sexaginta Orator in vrbe obijt
Antonius frater cum & ipse
Orator
ad Clementem VIII. venisset
imcomparabili pietate tumulum,
ex humili loco in hanc speciem
restaurauit.

41 HERCVLES Cardinalis Rangonius Mutinensis, hanc eandem Ecclesiam administrandam

dam suscepit anno 1524. Deinde ad Mutinensem Episcopatum translatus est.

42 IOANNES BAPTISTA Bragadinus Venetus, in eadem sede Episcopus floruit 1524. die 23. m. maij. Fato functus est 1528.

43 IO. DOMINICVS Cardinalis de Cupis, huic Ecclesiæ Administrator adhibitus est 1528. postremo die conuoluti m. augusti eius administratio tenuit vsque ad annum 1553. clausitque postremam diem eodem anno. Consule quæ de eo alibi plura narrauimus.

44 SEBASTIANVS Pighinus, e Regio in Insubria, Episcopus antea Ferentinus, Archiepiscopus Sypontinus, a Iulio Tertio Cardinalis creatus, ad Ecclesiam demum Adriensem translatus est anno 1553. die 11. mensis decemb. eodem anno vita functus est, sepultusque Romæ apud sanctam Mariam de Populo ante maximum Aram, vbi in marmoreo lapide hoc sequens legitur epitaphium.

D. O. M.

Sebastiano Pighino de Regio Lepidi
Iuris consulto xii.
viro litibus adiudicandis
Episcopo Adriensi,
Romanæ sedis bis ad Carolum V.
August. Internuntio,
synodi Tridentinæ Præsidi S.R.E.
Presb. Card.
supplicum libellorum,
Qui ad gratiam spectant cognitori
super omnia Vrbana Tribunalia
Vic. Iul. III. disceptatori
Stephanus Pighinus fratri
P. M.
vixit ann. LIII. mens. II.
dies V.
Obiit anno MDLIII. Kal.
Decembris.

45 IVLIVS Cananus Ferrariensis, Iulij Tertij familiaris, ab ipso electus est Episcopus 1554. die 29. m. nouemb. interfuit Tridentino concilio, atque a Gregorio XIII. creatus est Cardinalis, translatusque deinde ad Mutinensem Ecclesiam a Gregorio XIV. 1591. In quo munere vita functus est. Consule Catalog. Mutinens. Episcop. vbi plura de eo narrauimus.

46 Fr. LAVRENTIVS Laurettus Venetus, ex Ordine Carmelitarum, insignis Theologus in Tridentino concilio ob insignem, spectatamque doctrinam inclaruit, quamobrem a Gregorio XIV. est creatus Episcopus anno 1591. die 13. m. februarij. Septem omnino annos Adriensem administrauit Ecclesiam, decessitque Venetijs 1598. sepulturam habuit apud suos Carmelitas, vbi hoc epitaphium legitur.

Laurentius Laurettus Venetus
Carmelita,
Episcopus Adriæ,
sanctimonia, sapientia, omni laudis
excellentia præclarus,
Orator, Philosophus, summus in
Concilio Tridentino admirabilis
apud
Greg. XIV. Pont. Max.
Qui eum Episcopum fecit,
& apud omnes summis honoribus
dignus existimatus,
multis bonis hoc templo, &
monasterio aucto
post annum ætatis LXII.
Episcopatus VII.
sua hic ossa sepeliri mandauit.
Obijt Kal. feb.
M.D.LXXXXVIII.

47 HIERONYMVS è Comitibus della Porta à Clemente Octauo eandem sedem obtinuit 1598. die 7. mensis augusti, diemque postremum obijt 1610.

48 LVDOVICVS Saregus Veronensis natus est Veronæ comite Ludouico, & Violante ex comitibus Canossæ matre, eximis eruditione, & doctoratus titulo, & summa prudentia ac sapientia præditus fuit semper. Sub Sixto V. Romanam adijt aulam, vtriusq; Signaturæ Referendarius delectus a Gregorio XIV. eius affini, Fori Cornelij Gubernator, sub Clemente Octauo Spoleti, inde Camerini, & Vmbriæ Prolegatus factus, admirabili ingenij benignitate ita præfuit ac profuit omnibus, vt Pauli Quinti gratiam promeruerit, & ab ipso, ex Basilicæ Liberianæ Vicario, ad hanc sedem subuectus sit 1610. die 10. mensis maij. Saregi faustam Episcopalem infulam albo lapillo, honoris eius sequenti inscriptione notauit vir eruditissimus Franciscus Pola Veronensis in suo singulari inscriptionum libro, quem doctissimus, omniumque scientiarum, rerumque peritia insignis vir Aloysius Nouarinus Clericus Regularis, nuper publici iuris fecit, pro coronide opusculorum suorum lib.

Ludouice . Saregi .
Natalibus . doctrina . diuitijs .
virtutibusque . omni . clariore .
inlustris . inlustrit .
tibi . euax . tibi .
et . propter . te .
genti . tuæ . patriæ . tuæ .
Vrbique . et . Orbi .
Veneranti . voce . et . gratanti ,
gratulor . fero . ferio . gratulor .
quod . aliquando . tandem .
Pontifex . Adrianus . declaratus . es .
meritissimo .
maior . iam . huic . proximat . aliquado .
sperant . augurantur . præsagiunt .
mortales . omnes . boni .
Franc . Pola .
Domino . et . Patrono .
Qui . mihi . fuat . maximus .
Prid . Kal . nouemb . MDC . XII .

Ludouicus vero duodecim annos hanc administrauit Ecclesiam, tametsi vt plurimum absens, quippe legationibus in Rethia atque grauissimis explicandis negotijs impeditus, Romæ, vel vbi opus foret commorabatur. Itaque eo munere se exoluit 1622. decessitque 1265. sepultusque est apud S. Mariam Maiorem ; vbi vita functo eum hac inscriptione nobile monumentum erexere.

C

Ludouico Sarego Veronensi
Adriæ Episcopo,
non genere magis , quam vitutum
& doctrinæ luce claro
Qui Romana in Aula primum
vtriusque signatura
Referendarius,
& huiusce Basilicæ Vicarius
mox Episcopatum adeptus, diu apud
Heluetios
Nuncius Pontificius ,
in Aulam demum reuersus, signaturæ iustitiæ
Præfectus fuit .
Quibus muneribus egregie functus
omnibus etiam ordinibus ob suaues mores
peraquè charus
obijt non. augusti M . D . C . XXV .
annum agens LXVII .
Oct. Bandinus, Ioan. Baptista Millinius
Laurentius Magalottus S. R. E.
Cardinales
Vulpius Vulpianus Archiep.
Theatinus
Testamenti executores
P P.

49 VBERTVS Pappafaua Paduanus Sarego

A successit 1622. die 10. mensis maij . Hic Roberti equitis filius ex Carrara familia, quæ olim Patauij imperitabat prognatus, lucem aspexit anno 1577. Legum scientia floruit ac doctoratus laurea ornatus est Abbas sancti Niçolai de Sabinico, canonicus Patauinus , Theologali præbenda donatus, demum Adriæ Episcopus electus , cum ipsius auunculus Saregus illi dignitati renunciasset. Regio ille animo ac eximia in rebus gerendis industria præditus atque adeo Germanorum Principum maximeque ducis Bauariæ gratiam collegit: effusæ in omnes, sed præcipue in viros industrios liberalitatis. Rouigij anno 1631. summo sui desiderio relicto è vita discessit. Eius corpus in Agniæ antiquæ Carrariæ gentis oppido Patauium transferendum in maiorum sepulchro in cathedrali iacet.

B

50 GERMANICVS Mantica Vtiecensis , Famagustæ olim Episcopus, Campaniæque Gubernator , ab Vrbano Octauo Pontifice Maximo creatus est Episcopus 1632. mens. august. Viuit adhuc.

ARIMINENSES
EPISCOPI.

ARiminum antiquissima ciuitas, caput olim Senonicæ Galliæ, in litore Adriatici Maris, vbi famosæ semitæ Æmiliæ cum Flaminia iniungunt confinia, non procul a Rubicone amne , qui olim Italiam a Gallia discernebat, situata est , a flumine eiusdem nominis Ariminum appellata , quod hodie incolæ Marechiam appellant, vt fert sententia Pompeij Sesti, Plinij , Stephanique

D

Epithomatoris. Alij volunt Ariminum fuisse appellatum, quod insigne olim armamentum Romanorum esset, vbi è bello reuersi duces , Romamque petitur , arma recondere erant soliti. Alij ab eadem Galliæ Senonicæ Prouincia , olim Ariminum dicta teste Liuio lib. 8. decad. 3. sic denominatum, quæ deinde Arimini Prouincia tractu temporis in Pentapolim conuersa est . Alij demum Catonis opinionem secuti , Annijq; Fabulatoris, ab Hercule Aegyptio narrant fuisse ædificatam, atque ab eiusdem etymologia nominis Ariminum fuisse apellatã . Strabo coloniam illam fecit Vmbrorum : quæ postea sub coloniæ nomine in ditionem Romanorum concessit , vt refert Liuius, atque Patereulus anno a Roma

con-

condita 485. ante exortum Christum 282. consulibus Sempronio Sapho, Appioque Claudio filio Ceci, qui eidem ciuitati circumdedere muros, Annibalisque bello occupatis opportunas suppetias tulit. Dicta etiam est Augusta colonia, quod ab Octauiano Augusto nobilitata ponte fit, quo fluminis Morechiæ ripam cum ciuitate coniunxit, pulcherrimoq; arcu triumpali, Antoninus deinde Pius, illum irriguo fonte voluit madere, alijsque nobilissimis ædificijs exornauit, vnde liquido constat maxima fuisse illam in existimatione apud antiquos Romanos. Plutarchus in Cæsare illam vocat Magnam Galliæ vrbem: Zosimus vrbem Flaminiæ magnam. Procopius de bello Italico contra Gothos vrbem Ariminum maxima existimatione dignā propalauit. Et ciuium splendidissimus Ordo Ariminēsium legitur in antiquo lapide. Hanc vrbem in ampliorem situm, longeque maiorem, quam his temporibus extitisse probat vetustas lapidum, demonstrantque quanta fuerit dignitas, & amplitudo vrbis, quæ modo respicitur non fine mœrore in fuimet quasi compendium redactam: distributa enim fuit vrbs in VII. præcipuos Vicos, vt ex eisdem inscriptionibus preclare patet, quarum complures memorantur Vicani Vicorum VII. ex quibus III. etiam in diuersis insulpta nomina visuntur, vnum integrum monumentum pono, quod refert in suo Rubicone defenso eruditus Iacobus Villanus.

C. MEMMIO
C. F. AN
MARIANO
FLAM. DIVI CLAVD.
II VIR III VIR
CVRATORI ÆDIVM
Q. ALIM ADARICAM
VICAN. VIC. VEI AB.
PATRON OB MERIT EIVS
CVIVS DEDICAT. SINGVL
NVIII. DED.
L. D. D.D.

Hæc in lapidibus inuentis prope portam S. Andreæ. Germalus vero Auentinus, & Velabrum partes erant vrbis Romæ. Ad huius igitur (vt innuit Cluerius) exemplum Ariminenses suam quoque vrbem in VII. partes diuisisse videntur. Floruit, donec maiestas Romani Imperij, ab eius ruina, cum alijs Italiæ ciuitatibus, eandem fortunam tulit, variosque dominos experta est, modo enim Exarchis, modo Longobardis, modo Romanis Imperatoribus paruit, cui Malatestā Theutonem præfecerant anno 1002. vnde Malatestam nobilissimam gentem prodijsse credidere plerique, in cuius deinde ditionem cessere nobiliores Flaminiæ ciuitates, vsque ad Iulij Secundi Pont. Max. Ex eo, Ecclesiasticum frænum subijt, quo vsa moderamine, ad præstinam, florentemque fortunam visa est redijsse. In omni fere memoria viros præclaros eduxit. Cæterum, nulla alia fere re magis spectabilis esse videtur, quam quod in primis ciuitatibus numeratur, quæ Christiana sacra auidissime susceperunt, diuinum verbum Apollinare sanctissimo, & Apostolico viro diuulgante. Ad quod sane decus accessit a ciuibus Ariminensibus largissime sanguis effusus, vt eadem semel suscepta sacra sanctissime tuerentur quod ipsum cum Diocletiani temporibus insigniter euenisset, Damasus Papa Ariminum ciuitatem inter septem martyrij Palmas merito numerauit. Hic Pontifex ei ciuitati sanctum Gaudentium Pastorem attribuit, qui hoc tempore ab Ariminensibus inter Tutelares diuos numeratur, tametsi iam inde a temporibus Dionysij Primi Pontificis Præsule non caruerit, quin potuit ea dignitate etiam enituisse, simul ac Christum secuta est. Constat in ea Ariminense fuisse celebratum concilium, quod deinde ex Ecclesiastica censura conciliabuli nomen inuenit. Episcopus Ariminensis iam inde a suo exordio, vnam immediate Apostolicam sedem agnouit: vt perspicue videre est in concilijs, præcipue autem in Lateranensi sub Alexandro Tertio, vbi inter Episcopos Romanæ Prouinciæ Iocellinus Ariminensis Antistes se subscribit, non autem inter Rauennates Suffraganeos, quod futurum erat, si illius Ecclesiæ tamquam subditus spectasset arbitrium. Vsa hoc priuilegio est, mordicusque retinuit, donec Clemens Octauus Rauennati Archiepiscopo tanquam Suffraganeam illam subiecit; nequicquam populo, cleroque reclamantibus. Cathedralis Ecclesia antiquitatimæ est sub inuocatione sanctæ Columbæ: cum duodecim canonicis, duabus dignitatibus ornatur, Præpositura scilicet atque Archidiaconatu: quibus rursus accedunt octo mansionarij, atque capellani quinq. capitulum duo simplicia beneficia obtinet, mensæque capitulari quinque curati iunguntur, deque duabus præbendis destituitur, Pœnitentiali scilicet, ac Theologali. Ariminensis Diœcesis quinque Abbatias, vigintitres Plebanias, centum sexaginta supra vnam Parochiales Ecclesias, quarum viginti quatuor intra ciuitatem sunt, cætera simplicia beneficia habentur, cum 18. Xenodochijs complectitur, sub eiusdem Diœcesis ditionem sexaginta oppida cadunt, quorum sexaginta millia mortalium censentur. Sexdecim Religiosorum monasteria, sex monialium, sexdecim laicorum confraternitates, tria Xenodochia, mons Pietatis, seminariumque ad alendos iuuenes, cum alijs Ecclesijs, atque oratorijs Arimini spectantur, Ariminensis populi pietatis clarissima argumenta. Eius diui Tutelares sunt Deiparæ Virgo, sanctus Gaudentius Episcopus, & martyr, sancta Columba, Innocentiaque virgines, & martyres, cum sancto Iuliano, ac Patauino Antonio, tam cathedralis, quam cæteræ aliæ Ecclesiæ sanctorum reliquijs nobilitatæ sunt. Taxatur hæc Ecclesiæ in lib. Cameræ Apostolicæ ad florenos 400. Huius nobilissimæ ciuitatis originem, situm historiásque describunt Raphael Adimarius, Cæsarque Clementinus sancti Stephani Eques, ac ciues Ariminenses. Matthæus vero Brunus suo tempore non tenuis famæ iurisconsultus ita olim in eundem Arimini situm perbelle cecinit.

Vrbis

Vrbis Ariminea si quaris noscere fines.
Hos lector versus perlege docte meos.
Huius prima sues gressus pars solis ad ortum
Tendit vbi sedes amnis Isaurus habet.
Solis ad occasum Zephyro iam flante pererrat
Altera vbi Rubicon proijcit amnis aquas.
Tertia & ad n grum, pluuialemq; aduenit Austrum
Apenninus vbi cornua longa trahit.
Vltima ad horriferum Boream, septemque triones
Pergit, vbi Adriaci fluctuat vnda sinus.
Frugibus hos inter fœcundum circuit Aequor,
Fertilis & colles vndique Bacchus amat.
Muscosi fontes oleaque in collibus altis,
Plenaque maturis fructibus arua patent.
Flauus in Adriacas percurrit Ariminus vndas,
Pinguia vi secum semina sæpe trahens.
Cernitur hac diui Pons Cæsaris vrbe vetustus,
Arcus quinque manu regia, & arte gerens.
Iam fuit, & gemina hic statio tutissima nautis.
Vnica nunc fessos semiperempta capit.
Alter & Aprusa hanc qui nomine diuidit amnis,
Litus & ad curuum pergit ab vrbe maris.
Nascitur ex paruo prope mœnia monte frequenti
Fons gelidus cursu, clarus, & vrbe iacet.
Alta hic cernuntur populi, sanctique senatus
Fundamenta arcus marmore structa diu.
Hac via quadrato pertransit lata lapille
Flaminia, & secum iungitur Aemilia.
Hic quoque collapsi vestigia summa theatri,
Nauita arenoso littore spectat ouans.
Sacra quaterq; decem diuorum hæc templa superfunt
Viginti ac oras possidet ista duas.
Hanc circum, & duo bina decem nunc curuus arator
Rura colit, vites pampineasque putat.
Collibus, & plano totidem nunc oppida sulcat,
Iam sexaginta heu fertiliora nimis.

Series Præsulum, qui in Ariminensi sede olim floruerunt, sequens est, quam ex varijs monumentis non paruo nostro labore in hunc modum digessimus.

1 N. cuius nomen ignoratur, Ariminensis Episcopus cõsecratus a Dionysio Pontifice, cuius meminit Clementinus lib. 2.

2 STEMNIO Ariminensis Episcopus inauguratus est circa annum 307. a Marcello Primo Pontifice, qui concilio Romano interfuit anno 313. vt narrat Baronius. Erexit autem Stemnio templum, quod postea sancti Gregorij placuit appellare, adauxitque subconfessionem, vt vocant, quæ paulo ante Sacellum erat augustissimi ambitus. Herculis templum a Constantino magno impetratum, sub inuocatione sanctæ Columbæ virginis, & martyris dedicauit in cathedralem, ordinatis sacerdotibus, qui ibi diuinum opus vrgerent. Cæterum sanctæ Columbæ reliquiæ Ariminum in hunc fere modum aduectæ sunt. Senonenses quidam mercatores, cum e Gallijs ad Adriaticum Mare secum sanctæ Columbæ vel pietatis, vel tutelæ gratia aduectis reliquijs cursum instituissent, inque conspectu Arimini adeo tenaciter nauis hæsisset, vt nulla deinde vi, non ventis, non impellentibus vndis potuerit dimoueri, religione perfusi Episcopum loci supplices, pronique consuluerunt quid facto opus esset. Intellexit Antistes præsentissimum numen adesse, ac veluti indigitare, vbi reponendas reliquias illas mandaret: quamobrem paucorum sacerdotum instituta supplicatione, è mari, in templum a se repurgatum sanctæ Columbæ reliquias deportauit, fecitque templo de nomine sanctæ cognomen, inque tutelares Ariminensis populi diuos annumerauit. Eius virginis, & martyris festum postrema die mensis decembris celebratur, quę sub Aurelio Imperatore ex Romano Martyrologio nobilem sumpsit palmam martyrij.

3 S. GAVDENTIVS Episcopus, ac diuus Tutelaris Arimini, catholicæ religionis defensor, tum Arimini, tum foris quam plura templa construxit. Vixit temporibus Constantij Imperatoris Arriani, sub cuius Imperio Ariminense concilium celebratum est anno 359. quod a Romana Ecclesia postea reprobatum, conciliabuli nomine pondus amisit. Cæterum Gaudentius cum conciliabuli acta soluta iam synodo rescidisset, Arrianamque impietatem constantissime insectaretur, ab eius impietatis alumnis, pulsatus, lapidatusque extra ciuitatem palmam accepit martyrij die 4. mensis octobris, vt habet Baronius in notis ad Martyrologium Romanum Annalibusque Ecclesiasticis. Huius sanctissimi martyris, corpus in templo eius nomini consecrato quiescebat, vbi postea nobilis, opulentaque Abbatia ex Ordine D. Benedicti erecta fuit. Eo in templo plura sanctorum lipsana honorifice asseruari, in eoque fidelium plures stationes indulgentias ex thesauris Ecclesiæ effudisse summos Pôtifices testatur documentum ante annum ducentesimum iussu Ioachimi Abbatis scriptum, quod cum in eo nonnulli ritus Ariminensis Ecclesiæ recenseantur, hic exhibebo.

In nomine Domini Iesu Christi. Amen. Exemplar siue copia libelli stationum sancti Gaudentij Ecclesiæ Arimini. Istæ sunt stationes, & loca deuotissima Ecclesiæ, seu monasterij sancti Gaudentij gloriosi martyris, & Episcopi atque singularis patroni ciuitatis Arimini, vbi sunt multa sancta corpora, & reliquiæ sanctorum, quæ quidem Ecclesia, & loca sacratissima, etsi a cunctis fidelibus sunt merito veneranda, & figulari deuotio ne habenda præcipue a venerabili, & deuoto populo eiusdem nobilis Ariminensis ciuitatis. Sunt igitur cum pura deuotione magnaque veneratione visitanda, veneranda, protegenda, atque magnificanda, attento præsertim, quomodo idem venerabilis populus eosdem gloriosos sanctos, quorum sacratissima corpora, atque Reliquiæ in prædicta Ecclesia requiescunt, habeat indubitanter in cœlo, coram Deo speciales Oratores, patronos, & defensores: ideoque est valde dignum, & iustum, vt qui tantos tamque magnificos meruerunt habere patronos, a quibus singularis patrocinij recipiunt beneficia, eis vi que vice versa maioris deuotionis, ac venerationis continua impendant obsequia. Quomodo sacratissima corpora, atque reliquias, sic iugiter visitando eosque deuoto affectu venerando non

solum

solum eorundem sanctorum gratiam, & patrocinium, sed & multas, & magnas indulgentias a summis Pontificibus, ibidem copiose concessas, merebuntur indubitanter obtinere ad laudem, & honorem domini nostri Iesu Christi, eorundemque sanctorum, & ad saluationem animarum fidelium eandem Ecclesiam, atque reliquias, & loca, vbi sunt, seu stationes deuote, vt præfertur visitantium, quæ quidem loca, seu stationes sunt nouem, & sunt quæ sequuntur.

Prima igitur statio, seu locus indulgentiarum est ad portam burgi sancti Genesij ante exitum portæ, quæ ducit ad sanctum Gaudentium, vbi est quædam crux marmorea antiqua, in quo loco, seu statione propter quoddam magnum miraculum ibidem factum, Episcopus ciuitatis Ariminensis, qui tunc temporis erat ob sanctæ Crucis reuerentiam, & tanti miraculi condignam perpetuam memoriam copiosas indulgentias, quas proculdubio obtinent omnes dictum locum visitantes, & crucem ipsam ob reuerentiam passionis domini nostri Iesu Christi deuote adorantes, & ista est prima statio, seu locus indulgentiarum sanctus, & deuotus in eundo ad sanctum Gaudentium.

Secunda statio, seu locus indulgentiarum est in medio Campi, seu cOmeterij magni, quod est ante Ecclesiam sancti Laurentij, vbi est quædam crux magna lapidea, & lapis magnus iunctus cum ea ad modum altaris, vbi Episcopus Ariminensis nouiter factus, quando primo venit accipere tenutam, & regimen eiusdem Episcopatus deposuit vestimenta sua pariter, & calceamenta, & sic humiliter, & deuote intrat Ecclesiam sancti Gaudentij singularis patroni dictæ ciuitatis Arimini, ad adorandum, seu venerandum ipsius corpus sanctissimum cætera corpora, & reliquias aliorum sanctorum, quæ sunt in eadem Ecclesia, quibus deuote adorans, dignoque honore veneratis redit ad prædictum locum, vbi ante ingressum Ecclesiæ deposuerat vestimentum, & calceamenta sua, & ibi induitur, & calceatur alijs pannis, & calceamentis nouis statui suo condecentibus tradens eidem Ecclesiæ sancti Gaudentij patroni sui indumenta illa, & calceamenta, quæ vt dictum est, deposuerat, & equum similiter, in quo per viam equitauerat, deinde associatus a maioribus, & nobilioribus ciuitatis intrat ciuitatem, & vadit ad Episcopatum, seu Ecclesiam Cathedralem suam, in qua processionaliter recipitur, & honorifice intromittitur, atque in sede sua Episcopali, cum Te Deum laudamus, &c. Pulsu omnium campanarum solemniter intronizatur, & ista est secunda statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij, vbi conceduntur indulgentiæ.

Tertia statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij, est in medio ipsius Ecclesiæ gradus, per quos ascenditur in chorum, vbi est quædam crux aurea, posita in pauimento plana. Qui quidem locus est circundatus virgis ferreis grossis eleuatis a terra, & dicitur Palma martyrij, quoniam in ipsomet loco martyrizabantur, & decollabantur sancti martyres pro fide, & nomine domini nostri Iesu Christi, tempore persecutionis Christianorum, & efficiebantur ibidem sui sacri certaminis, velut strenui, atque fideles milites Christi victores gloriosi, quæ quidem gloriosa victoria significatur per palmam, & ideo non immerito, sed digne, & congrue locus ipse dicitur Septem palmæ martyrij, vnde est sciendum, quod septem sunt loca in vrbe vniuersa, quæ vocantur Palma martyrij, vbi principaliter primi sancti martyres martyrizabantur tempore persecutionis Christianorum, & pro fide Christi, vt dictum est, decollabantur. Quorum

Primus locus, seu prima palma martyrij est Romæ.

Secunda in Hierusalem.

Tertia in Rauenna.

Quarta in dicta Ecclesia sancti Gaudentij de Arimino,

Quinta in Alexandria, vbi fuit martyrizata beata Catherina, & magna multitudo martyrum.

Sexta est in Francia, vbi fuit martyrizata sanctissima legio sanctorum Thebeorum martyrum, prout in ipsorum legenda habetur.

Septima est in Alemagna in ciuitate Coloniæ, vbi fuit martyrizata beata Vrsula, cum tota sua gloriosa comitiua, quæ fuerunt vndecim millia virgines, quæ omnes ibidem pro fide Christi martyrizatæ fuerunt, quæ quidem loca septem, seu palma martyrij prædictæ sunt loca sacratissima irrigata, & consacrata innumerabilium martyrum sanguine pretiosissimo, quæ cum maxima deuotione, & reuerentia debent visitari, & reuereri, & honorari a Christi fidelibus, ex quibus septem martyrij palmis sanctissimis, vt dictum est supra, vna est in dicta Ecclesia sancti Gaudentij, & ipsa est quarta statio, seu locus indulgentiarum eiusdem Ecclesiæ S. Gaudentij.

Quarta statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij est, sicut quis intrat Ecclesiam ipsam ad manum sinistram, in quadam capella parua, quæ est ex opposito nobili turris campanorũ apud vnam aliam capellam magnam, in qua quidem capella parua, quæ est in illo angulo est vnum monumentum lapideum depictum retro altaris ipsius capellæ, in quo monumento est corpus cuiusdam sanctæ fœminæ, seu matronæ venerabilis sororis sancti Christophori, & inter murum istius capellæ, & murum chori, vbi dicitur diuinum officium est quædam scala lapidea, & ibi est vnum aliud monumentum lapideum, cuius pars subtus dictam scalam lapideam, & alia pars est de foris discooperta, quæ videtur tangere parietem dicti chori, in quo monumento est corpus beati Lanfranchi, vbi virtute domini nostri Iesu Christi, & meritis eiusdem beati Lanfranchi fiunt quotidie miracula, nam rupti, seu crepati, aut hernosi, se eidem beato Lanfranco, deuote raccommendantes ipsiusque sepulchrum, cum fide, & deuotione visitantes prædictis infirmitatibus, seu passionibus suis certissime liberantur, & ipsa est quarta statio, siue locus indulgentiarum ipsius Ecclesiæ sancti Gaudentij.

Quinta statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij, est in capella sanctæ Coronæ, quæ est superius ascendendo per supradictam scalam lapideam, vbi est monumentum beati Lanfranchi, in fine

fine Ecclesiæ ad manum sinistram altaris maioris sancti Gaudentij, in qua capella est altare lapideũ, & retro cunctum, cum eo est, quoddam magnum sepulchrum lapideum, in quo est corpus Coronæ virginis, & corpus sancti Arduini confessoris, qui in eodem monasterio sancti Gaudentij vixit, & ibidem sanctificatus fuit, & in eodem sepulchro est brachium sancti Stephani protomartyris, de quo sepulchro, cum maxima deuotione multi tradunt, & dant cum aqua febricitantibus, & liberantur, & ibi sunt concessæ amplissimæ indulgentiæ, sicut apparet per septem priuilegia antiqua, quæ adhuc sunt in eodem monasterio, & ista est quinta statio, siue locus indulgentiarum prædictæ Ecclesiæ sancti Gaudentii.

Sexta statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentij est ad altare maius, quod est superius in medio Ecclesiæ, in capite ipsius ante chorum, super quo altari est quædam Ancona, siue tabula erecta plena multis reliquijs sanctorum, quorum nomina leguntur pro vtra a parte exteriori, & retro eiusdem altaris maioris est quædam sepultura solemnissima marmorea fabricata, more Romano antiquo ex perploretuis, & serpentis, alijsque lapidibus pulcherrimis diuersorum colorum, in qua est preciosissimum corpus sancti Gaudentij gloriosi martyris, & Episcopi Ariminensis, atque patroni singularis eiusdem ciuitatis, & in parte superiori ipsius sepulchri, vbi est hostiolum ferreum sunt multæ preciosæ reliquiæ sanctorum, quasi innumerabiles, & ibi sunt concessæ multæ indulgentiæ, & ista est sexta statio, siue locus indulgentiarum eiusdem Ecclesiæ S. Gaudentij.

Septima statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij est in capella quatuor Coronatorum, quæ est superius in fine Ecclesiæ ad manum sinistram supradicti altaris maioris sancti Gaudentij, in qua capella est altare lapideum, & retro est quædam arca, seu capsa eleuata, quasi super altare, & iuncta cum muro ex lapide marmoreo finissimo, seu alabastrino sculpta a foris certis imaginibus, & certa scriptura sculpta in medio eius, in qua sunt duo sacratissima corpora, ex quatuor coronatis Martyribus, & tria corpora sanctorum Innocentium, & in hac capella similiter sunt multæ indulgentiæ, & illa est septima statio, siue locus indulgentiarum præfatæ Ecclesiæ S. Gaudentij.

Octaua statio, seu locus indulgentiarum sancti Gaudentij est in eadem Ecclesia subtus in alio corpore inferiori eiusdem Ecclesiæ, quod dicitur confessio in capella sanctorum martyrum Valentini, & Victoris, quæ est intrando confessionem iam dictam ad manum dexteram, vbi est altare lapideum, & iuxta ipsum retro est sepulcrum lapideũ, in quo sunt corpora prædictorum martyrum Valentini, & Victoris, quæ fuerunt ibidem mirabiliter reperta, cum corpore sancti Gaudentij, vt recitatur in historia passionis suæ, in quodam puteo, qui est a manu sinistra prædicti altaris, vbi est lapis in terra marmoreus, per reuelationem factam cuidam honestæ, & religiosæ fœminæ, nomine Abortinæ, quę erat cæca a natiuitate, & morabatur Rauennæ, hoc modo fertur. Quod cum iam dicta fœmina cæca esset Rauennæ, & quotidie cum magna deuotione, & fide pro visu, seu oculorum lumine habendo Deum exoraret, & cum in hac prece per multum tempus institisset, & perseuerasset, fuit tandem sibi dictum per Angelum, quomodo Deus exaudierat preces eius, & ad hoc, vt visum recipere mereretur, quod deberet venire in ciuitatem Arimini, & ire ad Ecclesiam sancti Gaudentij, & dicere R. Abbati ipsius monasterij, quomodo in prędicto loco confessionis in capella iam dicta erat quidam puteus coopertus lapide marmoreo, in quo iacebant corpora sanctorum martyrũ Gaudentij, Valentini, & Victoris, & quod voluntas Dei erat, quod inde extraherentur, & honore condigno venerarentur, addens, quod cum eadem sanctissima corpora reperirentur, & a dicto puteo extraherentur, & ab ipsa deuotione adorarentur, & deoscularentur, quod incontinenti visum recipere mereretur, his præmissis prædictæ sanctæ fœminæ Angelum, vt præfertur, dictis, subiunxit fœmina eidem Angelo, dicens: Tu scis Domine, quia non video, neque per me ipsam ad aliquem locum, nisi deducar, pergere valeo. Tunc Angelus accepit eam, & subito, quasi in ictu oculi posuit ipsam in Arimino, intra dictam Ecclesiam sancti Gaudentij, in illo loco, vbi prædicta sanctorum corpora erant, & dixit ei Angelus: Ecce filia dilecta, quæ tu es nunc in Ecclesia sancti Gaudentij de Arimino, & in capella, & loco, vbi preciosa corpora sanctorum martyrum Gaudentij, & Valentini, & Victoris sunt, & vbi tibi dixeram, cum esses Rauennæ, quod deberes venire: Nunc autem perge ad R. Abbatem huius monasterij, & enarra sibi per ordinem omnia, quæ tibi euenerunt, prout facta sunt vsque nunc, tunc illa sancta fœmina procidens in terram tota perfusa lachrymis præ nimio cordis gaudio, & agens gratias Deo, & illi sanctissimo Angelo, atque se sibi humillime recommendans. Angelus ille sanctissimus nuncius, qui diuinus volauit in cælum, illa vero surgens ab oratione perrexit ad R. Abbatem, & narratis sibi omnibus, quæ ei acciderant, prout Angelus eidem præceperat, & ostenso sibi puteo, vbi illa sanctissima corpora iacebant. Tunc ijsdem R. Abbas adhibens plenam fidem verbis illius sanctæ fœminæ apposuit totam diligentiam suam super hac re a Deo sibi commissa, & specialiter iniuncta, & conuocatis multis seruis Dei, tam religiosis, quã clericis, atque secularibus honestis, & congregatis omnibus in dicta Ecclesia sancti Gaudentij, cum R. Abbate, & monachis suis ijsdem R. Abbas, intimauit omnibus omnia, quæ illa sancta fœmina sibi dixerat, & quomodo ex parte Dei specialiter iniunctum erat, quod deberet extrahere illa sanctissima corpora sanctorum martyrum Gaudentij, Valentini, & Victoris, quæ erant ibi in quodam puteo indecenter sepulta, vt inde extracta, & in loco condecenti reposita condignó venerarentur honore, & quod ista erat causa, quare eos ibidem conuocauerat, atque congregauerat, ideo, quod omnes ibi astantes vellent cum eo pariter ad locum, vbi illa sanctissima corpora iacebant, accedere, & ipsa inquirere, indeque extrahere: tunc R. Abbas, indutus Pontificalibus, cum suis consocijs, & ministris, & omnes alij ordinati processionaliter

cererunt cruce præuia, vt est moris, perrexerant valde solemniter, & deuote ad locum, vbi erant illa sanctissima corpora existente ibidem præsente illa sancta fœmina cæca, quæ venerat reuelare ipsa ostendente locum S. putei, & præcipiente, vt ipsa fiducialiter aperirent, quem cum aperuissent, & illa sanctissima corpora reperijssent, eaque mirabiliter, & vltra humanum modum fragrantia extraxissent, & illa sancta fœmina a natiuitate cæca, cum magna deuotione, & fide, cum facie sua ea humillime tetigisset, & incontinenti subito oculos, & visum, quē nunquam habuerat, perfecte, & mirabiliter recepisset, omnes, qui aderant præ nimio stupore, & admiratione ex tanto, tamque magnifico miraculo, coram ipsis sacro, quasi extra se facti, & super facies suas in terra.

Prostrati adorauerunt Deum ipsum laudantes, & glorificantes in sanctis martyribus suis Gaudentio, Valentino, & Victore, quorum sacratissima corpora reperire, & habere meruerunt in ipsorum, & totius ciuitatis præsidium.

Tunc prędictus venerabilis pater Abbas primo, & postea successiue omnes alij, qui aderant præsente a cum magna reuerentia, & deuotione perfusi, qui lacrymis ex immenso cordis gaudio accesserunt ad venerandum, & deosculandum illa sanctissima corpora, & mirum in modum secutum est, vt omnes illi, qui ea tetigerunt, fuerint perfecte curati, & liberati ab omnibus infirmitatibus, doloribus, & langoribus suis, deinde deduxerunt ipsa in sacristiam eiusdem Ecclesiæ, cum ingenti gaudio, magnoque honore, cantantes: Te Deum laudamus; & ibi fuerunt in quadam capsa honorifice recondita, & a cuncto populo digno honore venerata, vbi similiter fuerunt multa miracula facta, & ibi steterunt illa sacratissima corpora, per aliquod breue tempus, donec fuit factum sepulcrum lapideum, in quo ponerentur.

Quo facto prædicta sacratissima corpora Valentini, & Victoris fuerunt cum maximo honore, & hymnis, & canticis spiritualibus ad capellam, vbi prius fuerunt reportata, & ibi apud puteū, vbi antea iacuerant, in quodam notabili sepulcro lapideo, videlicet, marmoreo mirabiliter recondita, vbi requiescunt vsq; in diem generalis iudicij D. N. Iesu Christi, quando veniet reddere vnicuique secundum opera sua, pro cuius sacrosancto nomine confitendo præfati beatissimi martyres Valentinus, & Victor se martyrizari, & occidi permiserunt, expectantes ab eo condignam mercedem recipere, cui est honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

Sanctus Gaudentius repositus fuit retro altaris maioris in pulcherrimo sepulchro solemni, & mirifice honore: illa autem sancta fœmina, de qua superius est facta mentio, quandiu vixit in ea Ecclesia in seruitio Dei, & prædictorum sanctorum martyrum permansit, & in ea capella, vbi illuminari promeruit, ibidem post mortem se sepelire iussit, vbi multis plena, & adornata virtutibus requieuit in Deo. Et ista est octaua statio, siue locus indulgentiarum Ecclesiæ sancti Gaudentij, vbi etiam plurimæ indulgentiæ sunt.

Nona statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentij est in prædicto loco confessionis, seu corpore Ecclesiæ inferiori introitu ad manum sinistram, in quodam loco stricto, & angusto, vbi est quædam capella paruula, & deuotissima, vbi, vt fertur sanctus Gaudentius cum alijs Christianis fidelibus occulte orare consueuerat, & maxime tempore persecutionis Christianorum, quem locum multę deuotæ personæ consueuerunt per annum integrū quolibet die visitare, ibique specialem, & deuotam orationem pro aliquo defuncto facere, & aliqui ex ipsis asserunt se vidisse illas personas defunctas in eodem loco, quem pro illis visitarunt, & vbi pro ipsis speciales, & deuotas orationes Deo obtulerunt, & statum suum eis manifestauerunt, & si possent liberari a pœnis, vel, aut quomodo dare sibi dixerunt: Tum aliqui ex illis, qui dictum locum visitarunt, vt dictum est, dicunt hoc se vidisse in fine anni, alij infra tres menses, alij vero infra sex, quod credendum est fieri secundum ipsorum orationum fidem, & deuotionem, vel secundum aliorum defunctorum, pro quibus orat, statum, & necessitatem, alij etiam frequentantes, & continuantes dicti loci visitationem, & deuotam orationem dicunt se ibidem sentire, & videre miracula, & ista est nona, & vltima statio, siue locus indulgentiarum supradictæ Ecclesiæ sancti Gaudentij.

Sunt etiam in dicta Ecclesia sancti Gaudentij præter prædicta loca, & stationes nonnulla etiam deuotissima loca, & capellæ, in quibus locis omnibus sunt multæ indulgentiæ, eo quod sunt intra corpus eiusdem Ecclesiæ, cui ab antiquo fuerunt a summis Pontificibus amplissimæ, & quasi innumerabiles indulgentiæ concessæ, & inter cætera loca est in dicta Ecclesia inferiori, quæ dicitur confessio, in fine ipsius apud murum, vbi est quædam fenestra vitrea magna, magnum sepulchrum lapideum, seu arca, in qua, vt fertur, fuit positus quidam sanctus martyr, nomine Venerei, qui tempore persecutionis Christianorum pro fide domini nostri Iesu Christi fuit martyrizatus, & per medium squinæ secatus, quam arcam, seu sepulchrum, qui habent dolorem squinæ, lumborum, aut renum, deuote osculantes, & ipsam squinam, lumbis, seu renibus, ita vt sunt vestiti fideliter, & deuote osculantes, vel tangentes, liberantur ab eisdem passionibus, seu infirmitatibus ad honorem domini nostri Iesu Christi, & ipsius sanctissimi martyris Venerei.

Item in eadem Ecclesia sunt etiam aliæ quatuor capellæ deuotæ, cum suis altaribus, in quibus etiam sunt multæ indulgentiæ, quarum prima est beatissimæ Virginis Mariæ, & est ad manum sinistram, cum quis intrat Ecclesiam: aliæ autem duæ sunt ex vtroque latere scalæ lapideæ magnæ, per quam ascenditur ad chorum, quarum vna est sancti Ioannis Euangelistæ, alia vero est sancti Venerij, quarta autem est, quando quis intrat Ecclesiam ad manum dexteram, & ista capella est beatæ Annæ matris beatissimæ Virginis Mariæ, & in altari istius capellæ in lapide magno, qui est desuper sunt in locis ibi sculptis positæ multæ venerandæ reliquiæ eiusdem beatæ Annæ, & in ipsamet capella sunt duæ magnæ, & pulcherrimæ columnæ mar-

moreæ, quibus ex parte anteriori sustentatur, & in istis duabus columnis sunt sculpturæ factæ, in quibus mirabili, & occulto modo est positum de ligno sanctæ crucis, in qua dominus noster Iesus Christus pro salute mundi crucifixus fuit, cum alijs etiam reliquijs preciosis, quæ quidem capella est digna magna veneratione, & honore, non solum ratione vocabuli, sed præsertim ratione ipsorum pretiosissimarum reliquiarum, quæ in ea sunt. Præterea etiam est vnus locus magnæ deuotionis, & singularis in ingressu portæ eiusdem Ecclesiæ sancti Gaudentij in pauimento piano, vbi est circulus magnus sphæricus, siue rotundus ex lapillis minutis diuersorum colorum, in quo loco, vt fertur, est puteus magnus, in quo est multitudo magna corporum sanctorum martyrum, qui ibidem tempore persecutionis Christianorum fuerunt martyrizati, & occisi pro fide, & nomine domini nostri Iesu Christi, qui quidem locus vsque ad palmam martyrij, quæ est ibi apud ipsum, vbi decollabantur, seu decapitabantur sancti martyres, & per totum circuitum est totus perfusus, & irrigatus roseo, atque purpureo ipsorum sacratissimorum martyrum sanguine, & ideo dignus veneratione, & honore.

Item in prædicta Ecclesia apud supradictum altare sanctæ Annæ est quoddam notabile monumentum ex pulcherrimis lapidibus marmoreis diuersorum colorum positum insertum in pariete, cum ostiô ferreo, magno afforis, & erate ferrea ab intra, in quo est corpus beati Gregorij Vngari Episcopi, quasi totum integrum, qui quidem beatus Gregorius fuit occisus, vt inferius dicetur non longe a ciuitate Arimini, a comitibus consociis suis peregrinis, pergentibus Romam, pro quo Deus ostendit quoddam magnum, & stupendum miraculum.

Explicit libellus iste, in quo continentur stationes, & loca deuotissima Ecclesiæ sancti Gaudentij de Arimino, gloriosi martyris, & Episcopi, atque patroni principalis eiusdem ciuitatis Arimini, vbi sunt multa sancta corpora, & reliquiæ sanctorum, prout in hoc præsenti libello latius continetur: quæ quidem Ecclesia, & loca sanctissima prædicta, vt in principio huius libelli dictum est, & si a cunctis fidelibus sunt merito veneranda, & in singulari deuotione habenda, præcipue tamen a venerabili, & deuoto populo eiusdem nobilis ciuitatis Arimin. Sunt igitur, cum magna reuerentia, & singulari deuotione visitanda, veneranda, protegenda, atque magnificanda, attento præsertim, quod idem venerabilis populus eosdem gloriosos sanctos, quorum sacratissima corpora, atque reliquiæ in prædicta Ecclesia requiescunt habeat in cælo semper coram Deo principales orantes, patronos, ac defensores: & ideo est valde condignum, & iustum, vt qui sanctos, tamque magnificos patronos habere meruerunt, a quibus continue singularis patrocinij maiora recipiunt beneficia, eis vtique vice versa maioris deuotionis. & honoris assidua impendant obsequia; quorum sacratissima corpora, atque reliquias sic iugiter visitando, ac venerando non solum eorundem sanctorum gratiam, & patrocinium, sed etiam multas, & magnas indulgentias a summis Pontificibus, ibidem concessas merebantur obtinere; qui quidem libellus fuit compilatus principaliter ad Dei, ac prædictorum sanctorum honorem, & præfati venerabilis populi Ariminen. consolationem, vt idem venerabilis, & deuotus populus, per hunc libellum posset habere plenariam notitiam omnium, & contentorum, ac tanti, tamque magnifici, & preciosi thesauri spiritualis, atque cælestis, qui est in prædicta sancta, ac venerabili Ecclesia monasterij sancti Gaudentij, & in alijs sanctis locis ibi contentis; quem libellum venerabilis in Christo pater dominus Ioachimus de possentibus de Papia Abbas prædicti monasterij, fecit compilari, vt dictum est, & scribi per me dominum Cælestinum monachum professum eiusdem monasterij, fecit compilari vt dictum est, & scribi per me donnum Cælestinum monachum professum eiusdem monasterij, anno Domini 1442. ad laudem summæ, & indiuiduæ Trinitatis, cui est honor, & gloria, virtus, & imperium, per cuncta seculorum secula. Amen.

Cæterum in honorem sancti Gaudentii Ariminenses priscis temporibus nummos percusserunt, in quibus eiusdem diui Tutelaris effigiem, nomenque apponi curarunt; vnum ex iis habeo apud me argenteum, quem hic incidi fecei in hunc quem vides modum.

4 IOANNES sancti Gaudentij alumnus magistro successit, præceptorisq; corpus in templum eius nomini consecratum honorifice transtulit. Hic Ioannes sancto Sebastiano familiaris fuit, Gallæque Placidiæ Augustæ, quæ templo Gaudentiano exædificando subsidia tanta Principe digna munificentissime contulit.

5 IOANNES Ioanni successit, illiusq; mentio extat circa annum 438.

6 IOANNES a Gelasio Papa in Ariminensem Præsulem inauguratus anno 498. concilio Romano interfuit sub Symmacho Papa ann. 500. & 501. cuius alicubi meminit Baronius.

7 IOANNES, huius nominis quartus, cum decessisset 590. Gregorius Magnus anno 591. ad Ecclesiam Ariminensem Seuerum quemdam Episcopum visitatorem legauit, qui interesset electioni, ne illam studia partium fortasse corrumperent, cumque plerique de clero in nobilem quemdam Odeatinum fauorabilia contulissent suffragia, nec placuisset Pontifici, rescripsit Pontifex akerum promouerent ad sedem, ni vellent ex Pontificia censura parem oneri alterum experiri.

8 CASTORIVS electus est, & consecratus a Gregorio Magno Pontifice 592. eodemque anno sub eiusdem Pōtificis fauore sanctissimæ Cruci oratorium dedicatum erexerunt. Cæterum Castorius

storius cum multa ab Ariminensibus pertulisset, incidit in ægritudinem capitis sane grauem, ita vt ex vocatu Pontificis Ariminense cum Romano cælo cogeretur mutare, sed cum nihilominus haud deterfisset langnorem, a Pontifice postulabat, vt creditæ sibi Ecclesiæ destinaretur pastor, qui præsens diuinum promoueret obsequium, sed cum Pontificis spes tamen sedisset fore, vt ex Romano cælo conualesceret, per Leontium Episcopum Vrbinatem, quem illuc pro pastore legauerat, Ariminensi consuluit Ecclesiæ. Interim adhuc æger Castorius Pontificem postulatis vrgebat, vt sibi successorem deligeret, qui tandem obtinuit, vt Pontifex populo, clero que Ariminensi per Leonem Corsicæ Episcopum faceret potestatem deligendi sibi Pontificem, quod ipsum euenit 595. vt ea Magni Gregorii epistolis facile perspici potest.

9 AGNELLVM populus, clerusque Ariminensis adlegit Episcopum, Magnus autem Gregorius consecrauit circa annum Domini 596. cui etiam idem Pontifex literas dedit 597. Constat autem ex literis eiusdem sancti Pontificis parum vixisse Agnellum, quando anno 599. Ariminensis sedes reperitur vacasse.

10 AGNELLVS, huius nominis secundus, cuius Baron. meminit ann. 743.

11 STEPHANVS floruit anno 826. interfuitque Romano concilio sub Eugenio Secundo, ex Baronio.

12 NICOLAVS, eiusdem ciuitatis Episcopus reperitur subscriptus donationis Theodosij Firmani Episcopi in fauorem monasterij S. Crucis anno 884.

13 VVALTONVS Episcopus Ariminensis, ille idem qui anno 879. a Ioanne Octauo, vna cum Ioanne Ticinensi Episc. legatus Mediolani missus est, vt vna cum clero, ac prouincialibus Episcopis, noui Archiepiscopi electioni interessint, & in locum Asperti Archiepiscopi in Romana synodo priuati, alium ad se consecrandum sufficiant. Extat de hac re eiusdem Ioannis Octaui epist. n. 221. tom. 3. concilior.

14 IOANNES, ex eadem sede ius dixit Ariminensibus 961. in quo ipso anno marmoreum sepulchrum, quo corpus sancti Iuliani martyris claudebatur, ad Ariminense litus Angeli deuexerunt per vndas, temploque sancti Petri, quod postea sancti Iuliani prisci dixere, honorifice intulere. Hunc sanctum martyrem Ariminenses pro diuo Tutelari habent, ac venerantur, cuius festum celebratur die 22. mensis iunij, tametsi apud Baron. die 13. mensis martij in not. ad martyrolog. Romanum.

15 VBERTVS vixit anno 1005. cuius temporibus beatus Arduinus Ariminensis iuit ad superos anno 1009. quem idem Episcopus in templum D. Gaudentij inferendum curauit.

16 M..NALDVS eodem Episcopali munere fulsit anno 1041. Hic testis reperitur subscriptus cuidam inuestituræ Abbatis, & monachorum S. Ioannis Euangelistæ in fauorem Comitis Rodulphi Ariminensis.

17 HVMBERTVS eandem sedem obtinuit 1052. Quem honestissimum Præsulem appellat sanctus Petrus Damiani in lib. qui Gratissimus dicitur cap. 29. meminit etiam eiusdem Baron. tomo vndecimo, & Iacobus Villanus amicus noster in lib. de Episcopis, & monumentis sanctæ Ariminensis Ecclesiæ hactenus inedito; ita de Vberto (quem de Belmontia familia prænobili fuisse asserit) scribit: *Sed de Vberto propria laus illustris, & celebrata bonitas: Vir iste litterarum scientia praeditus, & religionis zelo conspicuus, atque nullo prorsus obscænæ cupiditatis inquinamento pollutus, a S. Petro Damiani ijs proprijs verbis commendatus. Reuerendissimus, & honestissimus Præsul, quem in libello, cui titulum Gratissimus contra simoniacos in testem interpellat, ex quo licet cognoscere quanta auctoritatis, & obseruantiæ in illis diebus eundem extitisse. Anno 1059 ab Euerardo comite, & Marotia Comitissa eius vxore obsecratus multa, & ampla iura de proprietate Ecclesiæ Cathedralis Arimini sub certo auri pondere firmauit diplomate, quod asseruatur in archiuio Canonicorum cum subscriptione manus propria Episcopi Vberti. Nonnulli vero arbitrati sunt, Vbertum hunc Alexandri secundi Cardinalem Prænestinum dictum esse, de quo multa in regestis Gregorij Septimi, ac insuper Apostolicæ sedis legatum sub anno 1074. missum in Germaniā ad Imperatorem Henricum cū Gerardo Ostiensi Episcopo, & Roberto Nouocomensis Episcopo, quæ omnia ad Vbertum alterum de Caminatis, nempe Ricciardelli filium, ac ipsius Vberti Episcopi ex Belmonte nati consobrinum pertinent. Verum quoniam hunc nominis Vberti æquiuocum ignorantia conflauerat, veritas deinde cognita dissipabit. a stemmata, quod præmisimus, ac in serie annorum errorem deprehendas, iam obierat Vbertus Arimini Episcopus, & pro successore in Episcopatu aduenerat Opizo, quem Antistitem Arimini comperimus anno 1071. idcirco ad Henricum anno 1074. missus est Vbertus Cardinalis, non Vbertus Episcopus.* Hactenus Villanus de duobus Vbertis de Caminatis, apud quem fides esto.

18 OBIZZVS electus est 1071. cui nomen Eleemosynarij adhæsit, vir literis cultus, singularique eruditione clarus, quamobrem sancti Ioannis Euangelistæ laudes perscripsit. Huius Bertholdus Constanciensis meminit ad annum 1083. narratque vnum ex Episcopis illis fuisse, qui Gubertum Archiepiscopum Rauennatem in pseudo-Pōtificem initiarunt, eumque olim in concilio fuisse excommunicatum, tametsi causas non prodat. Fortasse Henrico Imperatori, Gregorij Septimi Romanæque Ecclesiæ aduersario, Cadoloique Antipapæ fautori nefarie adhæserat.

Eo quoque Pręsule in Ariminensi agro celebris Abbatia S. Gregorij ordinis sancti Benedicti excitata est a S. Petro Damiani Episcopo Cardinali Ostiensi anno 1069. cum Petrus Bennonis filius, vir nobilis, opibusque præpollans prope Morcianum ad Conchæ profluentem ei obtulit prædium, in quo extruandum curauit cœnobium, & copiosissimo dotauit patrimonio, cuius donationis tabulas, quo melius appareat, transcribere placitum est.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.
Ab incarnatione eius millesimo sexagesimo nono, & sedis domini Alexandri Papae anno octauo, die septimo decimo mensis iunij, indict. . . .

Quoniam diuino inspirante misericordia, placuit iamdudum mihi Petro bonae memoriae Beononis filio, omnia quae mihi Dominus largiri dignatus est sibi soli reddere, & ad vtilitatem seruorum sibi fideliter seruientium, & seruiturorum in perpetuum concedere elegi vnum, quem inter mortales magis idoneum, & commendatione ad hoc opus existimare valui, cui omnia committerem, videlicet domino Petro Damiani sanctissimo Anachoretae patri nostro. Idcirco profiteris profiteor ego praefatus Petrus consentiente libentissime vxore mea Alganga, desiderio, & mente sincera seruire semper deuoui. Tibi praenominato eremitae infrascriptorum locorum dispositori, & per te in monasterio sancti Gregorij, quod tu ipse in nostro praedio ad honorem Dei iuxta flumen Cocha in loco, qui dicitur Fontana Neela voluisti aedificare, & Abbatibus, ac monachis illi venerabili loco seruientibus, ac in perpetuum seruituris. Per hanc paginam donationis dono tibi partem meam de Ecclesia eut vocatum est sancti Ioannis Euangelistae, & palatium meum dominicatum, & casas, & curtes, atque hortos quantacunque mihi proprio iure pertinent infra totam ciuitatem Arimini, & in suburbio ipsius, simulque curtem meam integram ipsius ciuitatis positam in plebe sancti Laurentij, qui vocatur in monte Apodiano, quam in plebe sancti Ioannis in Bulgaria, & in plebe sancti Ioan. s in cella louis eum mea quarta parte de castro, & curte, qui vocatur Factanicum suis appendicijs, & pertinentijs, seu in plebe sancti Viti, & sancti Martini, qui vocatur Viburdulo, siue in plebe sancti Pateroiani. Item concedimus castrum Monzanum cum curte sua integra, & cum omnibus, quae mihi in territorio castri Conchae in plebe sancti Gregorij pertinent. Necnon & curtem meam de Fagniano posita in plebe sancti Erasmi, cum omnibus alijs, quas proprio iure infra ipsam plebem habeo, aut in plebibus sancti Sauini, & sancti Laurentij in strata. Rursum concedo castrum meum, quod vocatur mons Damus, & aliud castrum, quod vocatur Lappole, cum monte, qui vocatur Nurs cum curtibus suis. Item infra plebem sancti Laudicij, & in plebe sancti Laurentij . . . . si quae etiam largior omnia, quae mihi pertinent infra ciuitatem Pisauriensem, & in toto comitatu ipsius, curtem scilicet de Fageto, & Montecio, quod olim fuit inceptum ad faciendum castrum a Carbone filio Morani. Quin & iam dono meam proprietatem in praefato monasterio de territorio Fertreosi, videlicet castrum meum de monte Mogantum, qui vocatur Pinoa russa, & monte Seggzo, qui vocatur Florentino, & monte Deodato, qui vocatur Casule, & tertiam partem de monte Cucco, & omnes partinentias meas de montibus, qui vocantur Gemini cum curtibus, & appendicibus suis, & quartam partem de monte, qui vocatur Bonio, &c.

Post duos annos currente scilicet 1071. Opizoni Episcopo Arimini Petrus Damiani concedit, ac submittit monasterium. *Quia*, inquit, Petrus Episcopum alloquens, *in vestra dioecesi positum est, & quia vtile, & congruum vtrisque sanctis locis futurum esse putauimus, & commodius, ac modestius vestro patrocinio gubernari, & subsidio, ac defensione credimus subueniri, & munificentia vestra Ecclesia misericordia exaltari, qua de re hac omnia Deo auctore incepimus, & sub hac spe perfecimus.* Hac subscriptione concessionem Petrus approbauit. *Ego Petrus Peccator monachus consensi, & subscripsi*, inde sequitur, *Ego Vngarus presbyter, monachus, atque Abbas sancti Gregorij consensi, & subscripsi*, addito duorum monachorum, & scribae testimonio. His vero monasterium Episcopus in fidem recepit. *Ego Opizo Ariminensis Episcopus, &c. spondeo, & obligo in perpetuum de monasterio praedicto fundato iuxta Concham in praedio bon. mem. Petri Benonis, per dominum Petri Damiani religiosum Anachoretam, & Praesulem, &c.* Caeterum haec D. Gregorij Abbatis propemodum commendatariorum incuria diuisa, obsoletaque religiosorum obseruantia Caroli Malatestae precibus, perpetuo vnita fuit coenobio sancti Laurentij in Monte, ordinis montis Oliueti a Martino Quinto Pontifice Maximo, de qua re videndus Secundus Lancellottus lib. 7. Oliuetanae historiae.

19 OPIZVS, huius nominis secundus, ex moerore decessit anno 1143. vt Clementinus narrat, videturque velle asserere hunc eundem cum superiori esse. Quod si quis affirmaret, illum etiam oporteret fateri, huic Opizum in ea dignitate septuaginta duos annos vixisse.

20 RAYNERIVS Vbertius Opizo successit 1143. Hic Ecclesiam Cathedralem consecrauit 1154. die decima tertia mensis maij. Assistentibus D. Arnoldo Episcopo Feretrano, Vberto Sarsinatensi, Ioanneque Praesule Placentino. Aetatem produxit vsque ad annum 1160. Vir magno animo fuit, indefessaeque solicitudinis in defensanda iurisdictione ecclesiastica, quamobrem a Lucio Secundo Pontifice postulauit, vt quae caeteri Romani Pontifices aliquando Arimineusi Ecclesiae dilargiti fuissent, haec eadem amplissimo quodam priuilegio vellet ipse rata habere, vt hac sequenti bulla a Clementino ex originario exemplari eruta munificenter effecit.

LVCIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Raynerio Ariminensi Episcopo, eiusque successoribus canonice promouendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicae sedis specula disponente Domino constituti ex iniuncto nobis officio fratres nostros Episcopos debemus diligere, & Ecclesijs sibi a Deo commissis, suam iustitiam conseruare, praedecessorum ergo nostrorum Romanorum Pontificum vestigijs inhaerentes, tuis in Christo frater charissime Raynerij Episcopi postulationibus impartimur assensum, & sanctam Arimi-

Ariminensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præsides, sanctæ Romanæ Ecclesiæ priuilegijs muniemus, ad ipsius loci stabilitatem, & pacem, monasteria, plebes, Ecclesias, curtes, massas, salas, castella, casalia, vineas, terras, syluas, paludes, prædis culta, & inculta, cum decimis, & colonis suis, seruis, & ancillis, Aldronibus, & cæteris omnibus, quæ aliquorum fidelium concessione, siue acquisitione qualibet ei iuste, & legaliter pertinent, vel etiam, quæ de nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenet, tibi, tuisque legitimis successoribus confirmamus, in quibus hæc proprijs nominibus duximus apponenda, scilicet infra ciuitatem Ariminensem, Ecclesias sancti Michaelis Archangeli, sanctæ Innocentiæ, sanctæ Mariæ in Triblo, & sanctorum martyrum Cosmę, & Damiani, quæ vocatur sanctæ Crucis, sanctæ Agnetis, sancti Genesij, sanctæ Euphemiæ, Ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, sancti Martini, sancti Syluestri, sancti Vitalis, sancti Laurentij sitam suprà portam Gallicam, cum omnibus pertinentijs earum, extra ciuitatem vero monasterium sancti Petri, cum oratorio sancti Mauti, Ecclesiam sanctorum Andreæ, & Donati, Ecclesiam sancti Ioannis Baptistæ, quæ vocatur foris portã, cum destructa Ecclesia S. Stephani, quæ inuicem sibi cohæret, Ecclesiam sancti Apollinaris, & monasterium sancti Gaudentij, cum oratorio sancti Victoris cum omnibus earum pertinentijs, Ecclesiam sancti Ioannis, & Pauli, Ecclesiam sancti Gregorij infra eandem ciuitatem, in suburbio, Ecclesiam sanctæ Mariæ Maioris, plebem sancti Angeli in saltu, plebem sanctorum Ioannis, & Petri, quæ vocatur in Corpedo, Ecclesias sancti Mauri, sancti Martini, sancti Christophori, sanctæ Mariæ, & quicquid iuris habetis in monasterium sancti Theonisti infra ipsam plebem, plebem sancti Pauli, & Stephani, Ecclesiam sancti Prosperi, ecclesiam sancti Petri, ecclesiam sanctæ Mariæ in Cento, ecclesiam sanctæ Mariæ in Vemano, & sancti Ioannis in Frelioli infra ipsam plebem sitas, plebem sancti Ioannis in Galilęa, ecclesias sancti Christophori in Flanignano, ecclesiam sancti Laurentij in castro Sulsni, ecclesiam sancti Pauli in Curte eiusdem castri, ecclesiam sanctæ Margharitæ in castro cum curseto, & ecclesiam sancti Andreæ, ecclesiam sancti Christophori in castro Scortigato, & sancti Vicini, plebem sancti Archangeli, quæ vocatur in Acerbolo, ecclesiam sanctæ Mariæ in Camerano, & sancti Ioãnis in Cento, sancti Andreæ in Gallis, sanctæ Mariæ nouæ, sanctæ Mariæ in Ceola, sancti Bartholomæi in Tribio infra ipsam plebem sitas, plebem sanctorum Viti, & Modesti, ecclesiam sanctæ Iustinæ, sancti Iuuenalis infra ipsam plebem, plebem sancti Mattini, quæ vocatur in Burdundo, seu Burdunchio, plebem sancti Laurentij, quæ vocatur in monte Appadiano. Ecclesias sanctæ Christinæ, sancti Martini, quæ vocatur in Viginti, sanctæ Mariæ in Virgilano, sanctæ Mariæ in Paterno, & quicquid iuris habet in ecclesia sancti Hermetis infra ipsam plebem sitas, plebem sancti Ioannis in Bulgaria noua, ecclesiam sancti Apollinaris, quæ in deserto reiacet, ecclesiam sancti Martini, quæ vocatur in Cerreto, ecclesiam sancti

A Petri in castro Verecteli, & quicquid iuris habet in ecclesijs sancti Andreæ, sancti Blasij, & sancti Viti in Gualdo infra ipsam plebem sitas, plebem sancti Ioannis in Cella Iouis, & plebem sanctæ Innocentiæ, plebem sancti Laurentij in strata, plebem sancti Gregorij in castro Conce, cum oratorio sancti Stephani sito iuxta ipsam plebem, sancti Erasmi, ecclesiam sancti Andreæ, plebem sancti Sabini, Ecclesiam sancti Ioannis in Pasciano, plebem Inferni, quæ vocatur sanctæ Columbæ, ecclesiam sancti Donati, & sancti Martini, sanctæ Mariæ in Vria, sancti Petri, quæ vocatur Accorti, sancti Petri in Laureto infra ipsam plebem, plebem sancti Laurentij in Barcola, & prædicta monasteris, & Ecclesias omnes, quæ in Ariminensi Comitatu sitæ sunt, cum pertinentijs earum, B tibi, tuisque successoribus confirmamus: eidem etiam Ariminensi Ecclesiæ roboramus portam sancti Donati, quæ vocatur sancti Andreæ totam in integrum medietatem de porta Gallica, quæ vocatur sancti Petri porticum totum in integrum, per quod pergitur ad mare, & porticum, vnde ingressus est ad Episcopium, medietatem totam ex integro rite littoris maris, cum medietate de districtu suo, quæ ad ripas littoris pertinet, siue de Iudæis, siue de Christianis; verum etiam & litus maris decurrẽs a flumicello vsque ad flumen, qui vocatur Marieula. Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigijs insistentes sicut ab eis sancitũ est, ita & nos mansuri in perpetuo de cætero sancimus, vt Ariminensis Ecclesia nulli alteri alij Metropoli, nisi tantum sanctæ, & Apostolicæ Romanæ subiecta sit Ecclesiæ, ipsiusque Antistes tantum, a Romano Pontifice omni tempore consecretur. C De supradictis autem rebus iuris sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quas præfata Ariminensis Ecclesia possidet, tu, & tui successores pro pensione triginta denariorum solidos annis singulis Lateranensi Palatio persoluatis. Plebem vero sancti Paterniani cum decimis, & cæteris suis pertinentijs, necnon cum ijs, quæ beati Petri iuria sunt in fundo Arginariæ sub annuo censu viginti quattuor denariorum Lucensium nobis, nostrisque successoribus annualiter persoluendo, tibi, tuisque successoribus committimus, & præsentia scripti paginis confirmamus. Decernimus ergo, &c. si qua igitur, &c. cunctis autem.

D *Ego Lucius Catholica Ecclesia Episcopus.*
Ego Corradus Sabinen. Episc.
Ego Imarus Tusculan. Episc.
Ego Petrus Albanen. Episc.
Ego Raynerius presb. Card. tit. S. Prisca.
Ego Thomas presb. Card. tit. Vestina.
Ego Gilbertus presb. Card. tit. S. Marci.
Ego Nicolaus presb. Card. tit. S. Ciriaci.
Ego Manfredus presb. Card. tit. S. Sabina.
Ego Albertus presb. Card. tit. S. Anastasia.
Ego Octauianus diac. Card. tit. S. Nicolai in carcere Tulliano.
Ego Radulphus diaconus Card. sancta Lucia in Septa Solis.
Ego Ioannes diac. Card. S. Maria noua.
Ego Gregorius diac. Card. S. Angeli.
Ego Astaldus diac. Card. S. Eustachij.

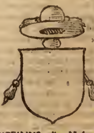
Datum

Datum Laterani per manum Baronis sanctæ Romanæ Eccl. subdiac. 12. Kal. iun. indict. 7. incarnationis Dominicæ 1144. Pontificatus vero D. Lucij Papæ II. anno primo.

21 ALBERGVS electus est Ariminensis Episcopus 1160. Hic Ecclesiam sancti Andreæ extra muros permutauit cum Abbate sancti Gregorij, ea tamen conditione, ac lege, vt ibi monasterium exædificaretur monachis ad habitandum.

22 OBIZZVS Tertius, siue secundus floruit anno 1177.

23 IOCELLINVS Lateranensi concilio interfuit sub Alexādro Tertio anno 1179. interque Prouinciæ Romanæ Episcopos eius concilij decretis se subscripsit.

24 RVFFINVS olim Nolanus, ac postea Ariminensis Episcopus, vocatus ad purpuram a Clemente Tertio anno 1190. ad tit. sanctæ Praxedis. Hic subscriptus inuenitur in bulla Clementis Tertij anno 1190. monasterij sanctorum omnium dioec. Baren. Ego Ruffinus tit. sanctæ Praxedis Card. Episcopus Ariminensis.

25 BONAVENTVRA, siue Ventura e peruetusta apud Vicentinos Trissina gente fuit eiusdem Ecclesiæ Antistes an. 1194. electus vocatur in Bulla canonizationis S. Ioannis Gualberti, confirmationem omnium priuilegiorum Ecclesiæ olim indultorum ab Innocentio Tertio Pontifice obtinuit anno 1204. 6. id. aprilis. Hic Xenodochium sancti Spiritus olim fundauit, fœdusque pacis cum Bononiensibus iunxit anno 1216. Ariminensem Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1230. Quippe grandæuus factus, eo munere se exoluit, viduatæque Ecclesiæ optimum attribuendum Pastorem curauit.

26 BENNO Bonauenturæ ex senectute cedenti successit 1230. de quo Rubeus in Rauennate historia lib 6. Hunc nonus Gregorius, exequendæ sententiæ ab Innocentio Tertio latę in fauorem Rauennatis Archiepiscopi, contra Fauentinos, commissarium, vt vocant destinauit.

27 Fr. VGOLINVS Ariminensis, Ordinis Prædicatorum, suæ Patriæ Episcopus adlectus est circa annum 1232. Consule de eo Seraphinum Razzium de viris illustr. Ord. Præd.

28 ALOYSIVS seu Algisius de Rosate eiusdem Ord. Præd. Bergomi honesta familia natus, sic notatum inueni in Epist. 370. fol. 50. Reg. Vatic. Innoc. IV. an. 8. 3. id. febr. Ariminensis Episcopus dictus est an. 1250. post annum autem, ex quo illam Ecclesiam administrauerat, ad Bergomensem Episcopatum translatus est, de quo in 4. Tom. plura fortasse narrabimus.

29 IACOBVS post Aloysium ius diuinum dixit Ariminensibus anno 1256. de eo nil aliud in monumentis habetur, creditur vixisse vsque ad annum 1265.

30 Fr. AMBROSIVS Florentinus Ordin. Prædicatorum, vir insignis litteraturæ, ac verbi Dei declamator eximius, ex Priore conuentus Vrbeuetani ad hanc sedem peruenit 1265. non. octob. iussu Clementis Quarti, vt ex Reg. Vatic. Epist. 149. fol. 36. an. pr. habetur. Longo tempore hanc rexit Ecclesiam, summoque labore studuit, vt cleri mores ad pietatem, ac Ecclesiasticam disciplinam plane redigerentur. Excessit Ambrosius anno 1277. sepultus apud suos Dominicanos in Ecclesia S. Cathaldi.

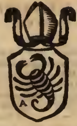

31 GVIDO e peruetusta nobilique familia de Caminate Ariminensis, in patria sede Ambrosio suffectus est anno 1277. vir doctrinæ, ac famę singularis ad multos annos hanc rexit Ecclesiam, omniumque mœrore migrauit e seculo mense martio.

32 Fr. LAVRENTIVS de Ballachis Ariminensis Ord. Præd. successit Guidoni, bonaque fama boni Præsulis ex hac mortali vita discessit anno 1302. sepultusque est in Ecclesia S. Cathaldi, vbi B. Simeon Ballachus eius nepos eiusdem ordinis conuersus deinceps sepulturam accepit. Extat hactenus ad tumulum Laurentij sequens semiexesa, inscriptio, in ampla marmorea tabula exarata, vbi stēmata Ballachæ gentis, & effigies eiusdem Episcopi visuntur.

Hic iacet venerabilis Pater
dominus
Frater Laurentius de Ballachis
Ord. Prædicatorum
Dei gratia Episcopus Ariminensis
qui obijt anno Domini
MCCC...
mense . : . : die ...

33 FEDERICVS de Ballschis, superioris Laurentij frater germanus ex Archipresbytero S. Michaelis Archangeli Ariminensis, anno 1302. 3. Kal. septemb. patruo successit ex sententia Bonifacij VIII. vt in Regest. eiusdem Pontificis Epist. 187. fol. 53. an. 9. notatur. Huius Episcopi temporibus fratres Seruitæ Ariminum concesserunt domicilio aucti, & templo diuæ Mariæ dicato ab eodem Federico anno 1315. die 9. nouemb. vitam traduxit Federicus ad annum 1321. fatoque occubuit non sine suorum lacrymis, cum bene demandatum sibi munus exercuisset, cuius non semel meminit Cæsar Clementinus in hist. Arimin.

34 FRANCISCVS de Siluestris nobilis Cingulanus Episcopus Senogalliensis huc translatus anno 1321. 8. Kal. iunij a Ioanne XXII. deinde ab eodem an. 1323. id. martij ad Florentinam Ecclesiam in Hetruriam iterum translatus, de quo vide supra in Episcopis Florentinis, vbi de eo plura.

35 Fr. HIERONYMVS de Fisicis Ariminensis Iacobi filius ex Ord. sancti Dominici, & Papæ Pœnitentiarius ad hanc dignitatem peruenit 1323. id. martij, ita Ioanne XXII. censente, ex Reg. Vatic. Sedit annos omnino 6. & vt vixerat optimus pastor, pie ex hac mortali vita discessit anno 1329. sepultus apud suos Dominicanos in Ecclesia sancti Cathaldi, quatuor Ariminensium Episcoporum Prædicatorij Ord. nobile sepulchrum.

36 FRIDERICVS olim Episcopus Recanatensis, mox Senogalliensis huc translatus anno 1329. 12. Kal. feb. sequenti anno obijt, tacet in cathedrali, ex Reg. Vatic.

37 VVIDO Abaisius nobilis ciuis & Episcopus Regensis, ad hanc Ariminensem cathedram translatus est a Ioan. XXII. anno 1329. 5. idus octobris, ad duos annos hanc rexit Ecclesiam, ac deinceps, hoc est an. 1332. ad Ferrariensem ascendit Episcopatum, ex Reg. Vatic. de quo vide infra in Episcopis Ferrariensibus.

38 ALIDOSIVS, de Alidosijs Imolensis Archipresb. Ecclesiæ de Mazzancollo eiusdem diœcesis, creatur Ariminensis Episcopus 2. Kal. martij anno 1332. a Ioan. XXII. ex Reg. Vatic. Gotij de Battalijs Ariminensis Presb. Card. tit. sanctæ Priscæ testamento testis interfuit anno 1345. cum antea anno 1340. consensum præbuerat, vt idem Cardinalis in cathedrali sacellum sanctæ Priscæ exædificaret, vbi olim sacro fonte lauatus fuerat; fundationem eiusdemque dotem speciali gratia confirmauit Clemens V. his verbis.

CLEMENS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilecto filio Gotio tit. sanctæ Priscæ, presbytero Cardinali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Quæ diuini cultus augumentum, & salutem animarũ respiciunt, opportunis nos conuenit prosequi fauoribus, eisque vt perpetua stabilitate subsistant, apostolicæ confirmationis adijcimus firmitatem, sane tua petitio nobis exhibita continebat, quod tu dudum ad laudem, & honorem omnipotentis Dei Saluatoris Domini nostri IesuChristi, & Gloriosæ Virginis Matris eius, sub vocabulo B. Priscæ virginis, & martyris in Ariminen. Eccl. in qua fuisti sacri Baptismatis Fonte renatus, de licentia, & auctoritate venerabilis fratris nostri Alidosij Episcopi Arimin. quamdam sumptibus proprijs, in qua duo Capellani teneantur perpetuo deseruire, fundasti capellam, ædificasti pariter, & dotasti, ac inter alia voluisti, & etiam ordinasti, quod ipsi duo perpetui capellani, qui ad tuam, vel hæredum, & successorum tuorum præsentationem in dicta capella pro tempore fuerint instituti, teneantur, & debeant duas Missas quotidie celebrare pro defunctis, dicendo tres orationes, cum secretis, & post communionibus suis pro animabus eorundem defunctorũ, certa distinctione, & moderatione circa cellebrationem huiusmodi ordinata, quodque ipsi capellani, vna cum canonicis, & alijs eiusdem Ecclesiæ Clericis, tam diurna, quam nocturna officia, horis debitis in ipsa Ecclesia, iuxta eiusdem Ecclesiæ consuetudinẽ, cantare debeant, & etiã recitare, ac insuper voluisti, & etiam ordinasti, quod hæredes, & successores tui prædicti capellanos eosdem ad dictam capellam præsentandos in sacerdotio, vel saltem in sacris ordinibus, duntaxat constitutos, & non alios dummo-

dummodo alia benefitia Ecclesiæ nõ obtineant, debeant præsentare, & quod si dicti capellani alia beneficia Ecclesiæ assequantur, eo ipso vacet, seu vacent huiusmodi capellania, seu capellaniæ præfatæ, & ipsi capellani illam, seu illas statim dimittere teneantur, &c. omissa alia, &c. Quare nobis humiliter supplicasti, &c.

In Dei nomine Amen.

Sciant cuncti voluntatis, & ordinationum infrascriptarum seriem inspecturi, quod nos Gotius miseratione diuina tit. sanctæ Priscæ, præsbyter Cardinalis, tamquam fundator, ac patronus capellæ nostræ, quam de licentia, & auctoritate Reu. in Christo patris domini Alidosij, Dei gratia Episcopi Arimin. in Ecclesia Arimin. in qua fuimus baptizati, fundauimus, & ædificauimus expensis proprijs, & pro duobus perpetuis capellanis debentibus celebrare in ipsa capella, vt infra sequitur, dotauimus de nonnullis possessionibus, libris, calicibus, paramentis sacerdotalibus & alijs Ecclesiasticis ornamentis ad laudem, & honorem omnipotentis Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, beatæque Mariæ Virginis Matris eius sub vocabulo beatæ Priscæ virginis, & martyris cuius titulis sanctæ recordationis dominus Benedictus Papa XII. tempore Cardinalatus sui obtinuit, & nos etiam obtinemus, & pro animabus dicti domini Benedicti, & aliorum dominorum & propinquorum, ac benefactorum nostrorum, & iuxta voluntatem, & ordinationes nostras in dicta capella, quas per heredes, & successores nostros, ac capellanos præfatos, qui ad nostram vel hæredum, successorum præsentationem in eadem capella fuerint pro tempore instituti, obseruari volumus in futurum ordinamus, & facimus infrascripta. In primis volumus, & ordinamus, quod in dicta capella sint semper duo perpetui capellani idonei, qui per nos, vel hæredes, & successores nostros domino Episcopo, qui est pro tempore, & capitulo Arimin. præsentari, & per ipsum Episcopum, & capitulum institui debeant &c. omissa alia, &c. In cuius rei testimonium hoc instrumentum publicum nostras ordinationes, & voluntatem continens antedictas manu magistri Angeli Notarij publici infrascripti, confectum de mandato nostro, sigilli nostri, quo vtimur fecimus appensione muniri, dictæ, factæ, & ordinatæ fuerunt voluntas, & ordinationes huiusmodi per dictum reuerendum Patrem dominum Gotium Cardinalem Ariminensem in capella priuata dicti domini Cardinalis, quæ est in hospitio habitationis suæ, mandantem mihi Angelo notario publico infrascripto, vt de prædictis omnibus, & singulis voluntate, & ordinationibus, & alijs supradictis conficere vnum, & plura prout expediens sibi fuerint publica instrumenta. Præsentibus discretis viris, &c. Sub anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo indict. decima, die quartadecima mensis augusti, Pontificatus sanctissimi patris domini Clementis Papæ sexti, anno primo.

Ad parietes eiusdem sacelli visuntur arma nostri Gotij de Battalijs Cardin. Ariminensis & hæc inscriptio in marmore exarata.

ANNO DOMINI
MCCC. XL.
GOTIUS DE BATTAGLIS
VIRTVTVM
VTRARVMQVE PROFESSOR
S. R. E.
CARDINALIS
FECIT FIERI HANC
CAPELLAM
ET
DE SVO PROPRIO
DOTAVIT.

Auenione decessit Gotius anno 1345. in patriam relatus, vt ipse testamento mandauerat in Ecclesia fratrũ Minorũ, in capella, quam construxerat; in fratrũ suorum sepulchro humatus iacet, cuius testamentum planè dignum refert Raphael Adimarius, & Cæsar Clementinus in lib. 3. Ariminensis hist. Cæterum Alidosium Episcopum obijsse oportuit anno 1348. siquidem insecuto anno reperio in Reg. Vatic. hanc Ariminensem Ecclesiam regendam fuisse commissam Vgoni canonico Ebreducensi.

39 ANDREAS ex priore sancti Pauli ad Orsum, & sancti Augustini de Bossano Ord. sancti Augustini Pisanæ diœcesis post quinque annorum interregnum Alidosio successit 1353. 3. Kalen. nouemb. ex Reg. Vatic. Epist. 17. fol. 47. an. 1. Innocentij VI. Hic in Hetruria spoliarum collector fuit anno 1354. eoque munere functus est vsque ad annum 1361. vt ex eiusdem quibusdam literis perspici potest ad publicam rem Senensem datis, quæ adhuc in Archiuio Bichernæ eiusdem ciuitatis diligenter asseruantur. obiit Andreas 1363.

40 ANGELVS cuius patria, & familia ignoratur, eadem sede potitus est 1363. mortem oppetijt 1366. ex Reg. Vatic.

41 GERARDVS de Portali Prior Parochialis Ecclesiæ de Miramonte Tolosanæ diœc. Angelo immediate successit anno 1366. 8. id. aprilis ab Vrbano Quinto promotus. Ita habet Reg. Vat. eiusdem Pontificis an. 4. obijt 1367. nondum suæ præfecturæ completo anno. Cæterum Cesar Clement. lib. 7. tom. 2. hist. Arimin. alijque scriptores Episcopali dignitate circa hæc tempora Arimini fulsisse narrant Gualdum ex nobili Gualda Ariminensi gente prognatum, tum sanctimonia vitæ, tum doctrina virum apud plerosque summæ existimationis, præcipue apud Malatestas Arimini dominos Romanumq; Pontificem, quibus in paucis erat eximie charus: qui (vt ijdem narrant); vbi obtenti Episcopatus inijt possessionem, saluberrimis institutis clerum

cœpit

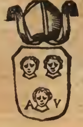
cœpit ad meliorem frugem traducere, in ipso conatu vitam amisit, optimi posteritati relicta fama pastoris. Fides tamen sit penes Clementinũ, aliosque. Hæc autem Gualdia nobilissima, & peruetusta gens apud Ariminenses, Vicentinosque clarissima fere semper omni virtute excultos alumnos produxit, & aluit, vt Clement. & Adimarius in Ariminensibus; Paliarinus, Marzariusque in Vicentinis testantur historijs. In ijs inter cæteros egregios viros recensentur Arimini præcipui Galeottus strenui Galeotti Malatestæ ex filia nepos, eques, & comes, I. V. D. clarissimus, Consiliorum scriptor Almæque Vrbis Senator, & in perniciosa Guelfos inter & Gibellinos factione Pontificiarum partium dux: Franciscus eius filius bis eodem munere Senatorio Romæ functus, quorum egregias virtutes admirati sunt eius seculi principes. Et Victorellus ad Ciacconem ex monumentis antiquis eiusdem familiæ tres Quæsitores a Bonifacio VIII. in hæreticam prauitatem constitutos fuisse narrat. Magnum sane argumentum, ex quo rectæ illibatæque fidei existimatione iam inde ab aliquot seculis hanc familiam floruisse videre licet. His accedit, quod cum anno 1535 Io. Maria de Monte Cardinalis, qui postea sub nomine Iulij Tertij vniuersalis Ecclesiæ clauum tenuit, Aemiliam legatus administraret, & publica res Arimini ciuibus, præcipue nobilibus Gualdis, & Tingulis inter se discordãtibus, grauiter perturbata esset Cardinalis eo profectus, & ijsdem familiis ob pietatem, atque Apostolicæ sedis reuerentiam vltro voluntati Cardinalis acquiescentibus, turbarũ fluctus sedauit, vnde facili postea negotio ciuitas Ariminẽsis in potestatem Ecclesiæ ab eodem Cardinale redacta fuit. Id cum ex alijs, tum ex Epistola quadam manu memorati Cardinalis exarata, quæ in Archiuio Capitolino Romę asseruatur, excerpere licuit. Porro hæc eadem Gualdorũ gens pari in Cælites pietate præter alia aliquot bina Arimini sacella a fundamentis erexit, quorum alterum sanctorum martyrum Theodori, & Marinæ, alterum beati Ioannis Guerruli sacris, venerandisque pignoribus ditatum est. At omnium virtutes superauit doctrina, pietate, animique magnitudine Andreas Gualdus Vicentinus Archiepiscopus Spalatrensis, qui eo seculo vixit, quo Gualdum illum Gualdium electum Ariminensem fuisse Episcopum volunt citati auctores. Ille enim cum ad Archiepiscopalem sedem ascendisset, nil sanctius habuit, quam quod iura, immunitatesque suæ Ecclesiæ per summam antecessorum ignauiam deperdita ad pristinum splendorem reducerentur, obtinuitque pro hac re a Stephano Russiæ, Bossinæ, Mariimæque Rege amplissimum diploma anno 1390. die 13. augusti; cuius exemplar extat apud me, in quo Andreas Archipræsul egregius consiliarius, capellanus, regiusque familiaris appellatur. Cæterum Gualdæ familiæ Stemmata Leo est vermiculatus in aurea parma nobili militari Cingulo exornata, vt Romæ prostant in Capitolina Curia, illuc ad memoriam Galeotti, & Francisci Gualdi Vrbis Senatorum in marmore, vt vides, exarata pietate Francisci Gualdi sancti Stephani Equitis ab intimo olim Cubiculo Leonis XI. Pont. Max.

42 BERNARDVS de Bonaualle canonicus Bononiensis, Aegidij Albernotij Card. auditor, post Gerardi de Portali obitum immediate huic Ecclesiæ præpositus est 1367. id. nouemb. vt habet liber Prouisionm Prælatorum. Decessit, post quam sedisset an. 4. hoc est anno 1371.

43 Fr. VGOLINVS Malabranca Vrbeuetanus Prior generalis Ordinis Eremitarum sancti Augustini, vir sui seculi lõge doctissimus, cum Patriarcha Hierosolymitanus esset, Ariminensis Antistes declaratus est anno 1371. rexitque illam Ecclesiam annos tres, tametsi absens multoties, quippe qui a Pontificibus grauibus explicandis negotijs sæpissime adhiberetur. Dum digressus Parisijs Romam reuerteretur, in oppido Aquæpendentis excessit e viuis an. 1374, cuius deinde cadauer Vrbem veterem delatum in D. Augustini templo translatum est. Huius meminit Philippus Bergomas in Chronic. Thrithemius, Ioseph Pamphilius, Thomas Gratianus in Anastasij Austiniana, Herrera in Alphabeto August. Bzouius ad aunum 1291. sed male, hoc anno obiisse refert, adhuc forte non natus. Scripsit Trithemio teste, *super quatuor lib. sententiarum commentaria*. Exemplo veri summique magni. *Quæstiones super lib. Physicorum lib. 8. Quæstiones super Prædicamenta, & Perihermenias lib. 2. Quodlibeta multa lib. 2. de Idiomatum differentia lib. 1. de Deo Trino, & vno. Sermones de tempore lib. 1. Sermones de sanctis lib. 1. Comment. in Boethium de Philosophica consolatione*. Erat enim eodem Thrithemio teste, disputator acerrimus, ac in diuinis scripturis longo studio exercitatus, & satis eruditus, ingenio subtilis, moribus & vita spectabilis. Neq; apud quemcunque diffidebat vtramque contradictionis partem defendere. Subtilissimus in sententijs, breuiloquus, distinctus & formalis in dicendo, communia relinquens, ad singularia quædam, & propria se extulit. De quo Melchior Daelhemius.

Quod vetus est vinum præstantius esse solet,
Item meri flores mustea vina procul.
Carior est veterum virtus, doctrinaque, mores:
(Heu ubi prisca fides! ingemere illa solet.)
Virtuti recta veteri Vrbeuetanus adhæsit.
Vrbeuetus, studijs, indole, more vetus.

44 LEALIS Malatesta, Malatestæ filius antea Episcopus Pisaurensis ad hanc Ariminensem sedem translatus est anno 1374. Hic Leale oppidum ædificauit, sibique ereditam Ecclesiam multis adauxit accessionibus & fortunis. Iam pene capularis senex decessit anno 1400. de cuius promotione in Reg. Vaticano, & eius mortem recenset lib. promotionum Prælatorum.

45 BARTHOLOMÆUM Archidiaconum Beneuentanum Bonifacius Papa Nonus ad hanc sedem euexit anno 1400. 10. Kalen. octob. sequenti vero anno a Bonifacio Nono pro sua Ariminensi Ecclesia priuilegium obtinuit in hunc modum.

BONIFACIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.*

Ad perpetuam rei memoriam.

Circa quarumlibet Ecclesiarum, præsertim cathedralium & Prælatorũ illis præsidentium statũ salubriter dirigẽdum, prout ex debito nobis ministerij Pastoralis incumbit, paterna solicitudine vigilantes, eorum profectibus libenter intendimus, & ijs, per quæ ipsorum iura, libertates & priuilegia valeant conseruare fauorem Apostolicum impertimur. Sane dudum fel. recordationis Lucius Papa Secundus, prædecessor noster volens Ecclesiam Ariminensem specialibus sedis Apostolicæ priuilegijs honorare, eidem Ecclesiæ quasdam litteras, quas diligenter inspeximus quarum tenorem incipiunt vetustate eon sumi præsentibus inseri fecimus, characteribus, subscriptionibus, & signis omissis, gratiose duxit concedendas. Qui quidem tenor sequitur, & est talis, *Lucius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Raynerio Ariminensi Episcopo, eiusq; successoribus canonice promouendis in perpetuum.* In eminenti Apostolicæ sedis specula &c. vt supra relatum est. Nos itaque eiusdem Lucij Prædecessoris nostri vestigijs inhærentes, volentes personam venerabilis fratris nostris Bartholomęi Episcopi Ariminens. nobis, & sedi Apostolicæ deuotum ob suorum magnitudinem meritorum fauoribus prosequi gratiosis, præfatamque Ariminensem Ecclesiam, quam paternę dilectionis brachijs instringimus, in suis iuribus feliciter conseruari cupientes, motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate literas præfatas eiusdem Lucij prædecessoris auctoritate Apostolica tenore præsentium innouamus, & in quantum expedit, de nouo concedimus, illasque nec non omnia, & singula alia, litteras, priuilegia, libertates, exemptiones, & prærogatiuas, & indulta, tam eidem Ecclesiæ Arimin. quam eiusdem Bartholomæi Episcopi prædecessoribus Episcopis Ariminens. qui fuerunt pro tempore hactenus a sede Apostolica, vel alia quo modocumque, seu qualitercumque concessa, nec non iura, iurisdictiones, Ecclesias, capellas, cum cura, & sine cura, hospitalia, castra, villas, casalia, domos, grangias, pascua, prata, nemora, molendina, terras, vineas, possessiones, affictus, decimas, census, & redditus, ac alia bona mobilia, & immobilia, vassalos, & subditos, qui alias per eorum loca, vocabula, nomina, & cognomina, qualitates quantitates, confines, circunstantias, & valores haberi volumus ex certa scientia præsentibus pro expressis, & sufficienter specificatis ad d. Ariminens. Ecclesiam liberalitate Romanorum Pontificum, largitione Regum, vel Principum, aut pia aliorum fidelium deuotione, seu alias quoquo modo spectantia. quæ dicta Ecclesia Ariminens. & eiusdem Bartholomæi Episcopi prædecessor immediatus Episcopus Ariminensis qualitercunque acquisita canonice possederunt, & quæ idem Bartholomæus Episcopus, dictaque Ecclesia Ariminens. possederunt, hactenus, & possident de præsenti, eidem Bartholomæo Episcopo, ac successoribus suis Episcopis Ariminensibus, qui erunt pro tempore, & præfatæ Ariminensi Ecclesiæ auctoritate prædicta motu simili ex certa scientia tenore præsentium confirmamus in perpetuum, & præsentis scripti patrocinio communimus, districtius inhibentes quibuscunque Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, prioribus, cæterisque Ecclesiarum, monasteriorum, & conuentuum Prælatis, clericis, & Ecclesiasticis personis, tam secularibus quam religiosis, nec non ducibus, baronibus, comitibus, nobilibus, militibus, & laicis communitatibus ciuitatum, vniuersitatibus oppidorum, castrorum, villarum, & aliorum locorum & alijs singularibus personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant huiusmodi litteras, priuilegia, libertates, exemptiones, prærogatiuas, indulta, iura, iurisdictiones, Ecclesias, cappellas, & hospitalia, castra, villas, casalis, domos, grangias, prata, nemora, molendina, pascua, vineas, possessiones, affictus, decimas, census, redditus bona, vassalos, & subditos, prædicta, vel aliquod eorum quomodolibet occupatoribus seu detinentibus coniunctim, vel diuisim, ipsum Bartholomæum, & successores prædictos, super illis, vel eorum aliquo quomodolibet

dolibet molestantibus, vel impedientibus, quo minus illa pacifice, & quiete possidere, & illis potiri, & gaudere cum omni integritate valeant, ne ipsos Bartholomæum Episcopum, aut Ecclesiam, vel successores, super præmissis, vel aliquo præmissorum quomodolibet molestare, vel impedire præsumant, ac monentes eosdem tenore præsentium sub excommunicationis pœna, quam, si contrafecerint, singulariter incurrere volumus ipso facto, quatenus ab occupatione, detentione, molestatione, & impedimentis huiusmodi penitus, & omnino non desistant, ac decernentes ex nunc irritum, & inane, quicquid contrarium per quoscunque quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, indulgentijs, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus, quorumcunque tenorum existant illis, seu eorum alicui qualitercunque concessis, quarum vigore quamquam forsitan super præmissis, vel eorum aliquo iurisdictionem habere prætendunt, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus præsentium valeat impediri quomodolibet, vel differri. Quas quidem literas, priuilegia, & indulgentias generalia, vel specialia, & quæcunque inde secuta, ex nunc auctoritate, motu, & scientia prædictis cassamus, & irritamus, & nullius esse roboris, vel momenti, illisque super præmissis, & quolibet præmissorum, perpetuum silentium imponimus per præsentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innouationis, concessionis, confirmationis, inhibitionis, commonitionis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumpserit, in indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. martij, Pontificatus nostri anno 13.

Sedit annos septem, fatoque functus est 1407. ex lib. prouis. Prælat.

46 BANDELLVS Bandellius Lucensis, antea Tiphernas Episcopus, a Gregorio Duodecimo, a quo etiam postea Senatoriam purpuram accepit sub titulo sanctæ Sabinæ, ad Ariminensem Ecclesiam translatus est anno 1407. die decima quarta mensis maij, ex eodem prouisionum lib.

A Eundem Gregorium promotorem suum solemn pompa in Cathedrali excepit anno 1413. die Epiphaniæ Domini, dum ille veluti profugus apud Malatestam amicum in tutiori loco se recepisset. Cathedralem ipsam D. Columbæ dicatam priuilegijs, summisque indulgentijs ditauit sequenti diplomate, cuius exemplar placuit hic referre, cum non parum ad Ecclesiasticam rem facere videatur, in eo enim Gregorij zelus erga vniuersalem Ecclesiam, labores, periculaque multa exhibentur, quæ pro schismate tollendo passus est; tenor vero diplomatis è tabulario Ariminensi desumpti, est huiusmodi.

B *GREGORIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.*

Ad perpetuam rei memoriam.

Et si quælibet loca pia prompta veniunt deuotione fidelium veneranda, quanto magis illa, quæ fluctuanti Petri nauiculæ sincera pietate, & feruenti charitate subuenire probauimus, debet veneratione digna coli, & perpetuo decorari. Sane cum essemus in ciuitate Caietæ, ad quam nos de ciuitate Austriæ Aquileien. diœcesis schismaticorum perfidia nos impulerat, inuadendo hostiliter, & inhumaniter persequendo, ne ordinatum per nos canonice, et in Spiritu sancto ibi, legitime inchoatum sanctum generale concilium pro amore, & pace vniuersalis Ecclesiæ sponsæ nostræ, C ad quam puro, & sincero corde, prout semper fecimus, intendebamus compleri posse, prout non potuit eorum nequitia aduersante, & oporteret prout oportuit propter huiusmodi persecutiones, & quandam pestiferam pactionem cum tunc Rege Ladislao per iniquitatis filium Balthassarem Cossam a suis sacrilego ausu vocatum Ioannem Vigesimum tertium, forsan adeoque essent nobis itinera clausa, & ipsorum perfidorum laqueis tam per terram, quam per mare insidiæ positæ, & paratæ, & omnia circumuenta, quod nec modus discedendi tutus, nec locus aderat, ad quem declinare possemus, propter quod ciuitas nostra fidelis, & filialis Ariminen. ex prompta, & inextinguibili deuotione dilecti filij nobilis viri Caroli de D Malatestis, Domicelli Ariminen. pro nobis, & eadem Ecclesia in ipsa, & nonnullis alijs ciuitatibus, & locis nostri vicarij, & prouinciæ nostræ Romandiolæ Rectoris, & vnionis huiusmodi feruidi zelatoris, qui Deo datus, & de nostra iustitia informatus, non pepercit periculis, laboribus, & expensis, spretis oblationibus quibuscumque, & comminationibus imperio, & sicut altissimo placuit, qui noluit fidem Petri deficere, pro qua etiam exorauit, superuenerunt ex insperato, & contra solitum morem illis diebus, videlicet circa finem mensis octobris, duæ naues mercatorum Venetorum, vna ab Oriente altera ab Occidente ibidem mirabiliter concurrentes, super quibus cũ timore tamquam hostibus circumdatis, exceptis dilectis filijs Caietanis, qui erga nos tunc, & semper se fidelissimi habuerunt die vltimo dicti mensis nobis super inde recessu pro peremptorio ter-

mino, assignato a dicto Rege, ascendimus, & sicut ille voluit, qui nos creauit, inter piratas, & pestiferos quaerentes animam nostram, maria ambo incolumes transiuimus, & ad partes deuenimus Sclauoniae, mutatis tamen fustis, cum altera nauium praedictarum illuc nos conducere non valebat, & tandem in quinque barcunculis nos, & venerabiles fratres nostri sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, qui tunc tres numero nobiscum erant, mare ipsum transiuimus per diem naturalem, mirifice ipso Duce, qui aquis imperat, atque ventis, in omnium stuporem, ad portum Caesenaticum applicantes, de quo sequenti die discessimus sociati a praefato filio nostro Carolo, & facta pernoctatione in Bellaere, altera die occurrentibus nobis dilectis filiis electo, & populo Ariminensi processionaliter, & deuote ciuitatem ipsam nostram Ariminensem intrauimus in vigilia siquidem natiuitatis Dominicae, vt sicut eo tempore lux suae claritatis infulsit, ita sponsae suę ne maleuolorum faucibus absorberetur, indulsit. Vt igitur ista tam stupenda, & cunctorum miranda oculis in timorem Dei cũctis temporibus memorentur ipsisque nostra ciuitas Arimini in sua Cathedrali Ecclesia ipsi Romanae Ecclesiae immediate subiecta, & sub vocabulo sanctae Columbae constructa singulis annis commemoratione huiusmodi gratuletur, & congruis honoribus frequentetur, eoque libentius Christi fideles confluant ad eandem, quo se senserint dono caelestis gratiae esse refectos de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, auctoritate confisi, omnibus vere poenitentibus, & confessis, de ciuitate, comitatu, & territorio Ariminen. oriundis, vel alias incolis, qui a primis vesperis vigiliae, vsque ad secundas vesperas festi dicti Epiphaniae domini nostri Iesu Christi, qua quidem die post dictum nostrum aduentum, ibi missam primam celebrauimus Ecclesiam ipsam deuote visitauerint, annuatim plenam remissionem omnium peccatorum suorum concedimus per praesentes. Nec per hoc intendimus alijs quibuscumque indulgentijs, & gratijs, quas hic haberi volumus pro sufficienter expressis quouis modo, & quacumque auctoritate indultis eidem Ecclesiae aliqualiter derogare. Nulli ergo, &c. siquis autem, &c.

Datum Arimini 8. Kal. *april. Pontific. nostri anno primo*.

Bandellus vero defunctus est anno 1417. postquam Martinus Quintus Columna Apostolicum consecutus est thronum in Constantiensi concilio, de quo vide supra in primo Tomo in Episcopis Typhernatibus.

47 Fr. HIERONYMVS, Leonardi filius Ariminensis, vel ex Regio Lepidi, vt narrat Clementinus, ordinis Eremitarum sancti Augustini, vir doctissimus, ad Ariminensem hanc sedem subuectus est, Martino Quinto iubente an. 1418. 4. id. ianuarij: quo Praesule monachi Oliuetani in vrbem fuerunt introducti anno. 1420. & Canonici Regulares: ipse vero Ecclesiam sanctae Mariae Gratiarum anno 1433. consecrauit, quam Nicolaus nobilis vir de Caminate exaedificauerat. Viuere desijt anno 1435. die vigesima septima septembris, sepultus in Ecclesia sancti Ioannis Euangelistae, quam sancti Augustini vocant, vbi in marmorea tabula iacentis Episcopi spectatur imago Episcopalibus indumẽtis exornati cum pastorali, manibusque iunctis in modũ crucis, ad caput vero hinc inde eius cernuntur gentilitia stemmata, tria scilicet astra in superiori parte leniter disposita, in inferiori vero palma arboris truncus cum nonnullis ramunculis, folijsque dispositus, vt vides, supra vero caput iacentis hęc pauca leguntur verba.

Obijt M.CCC.XXX. die xxvij. mensis septembris.

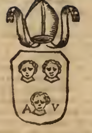
ad pedes vero fere exesum attritumq; praetereuntium pedibus spectatur epitaphium, quod sequitur.

. .. micans rutilante . . . .
Humanum viuens, gratus maioris in omnes
Gratior in populo . . hic . . Ariminensium
Prudentia retinens . . . . . .
Euolat ad superos . . . . . .

48 ANTONIVS Corarius Episcopus Cardinalis Ostiensis Ariminensem Ecclesiam sibi commendatam accepit 1435. die decima quarta mensis octobris, ac post paucos dies illam cum Ceruiensi mutauit.

49 CHRISTOPHORVS a sancto Marcello Vicentinus, paulo ante Ceruiensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1435. primo die ineuntis mensis decembris, prȩfuitque Ariminensibus annos nouem summa cum prudentiae laude, Concilio Florentino interfuit, deinde ad Senensem Ecclesiam est translatus 1444.

BARTO.

50 BARTHOLOMÆVS Malatesta ad eandem sedem subuectus est 1445. prid. non. iunij, eiusque Episcopatus iniit possessionem die decima octaua mensis augusti, eiusdem anni effundente se populo ad spectaculum præ lætitia. Primum lapidem exordientis fundamenti Ecclesiæ sancti Francisci solemni ritu iactauit postrema die abeũtis octobris 1446. Absolutum est templum magnificentissimo cultu a Sigismundo Malatesta Bartholomæi gentilis, architectonica arte, & industria a Leone Alberto elaboratum, vt principis templi loco esset, cum vetus Cathedrale Fanum euertere in animum induxisset, quod excitandæ arci, quam meditabatur condere, immineret, cum tamen postea perpendisset attentius, quantum piaculum, dispendiumque foret, Ecclesiam priscę vetustatis nobilem eu[...]ndere, susceptum consilium proscripsit, sparsitque in vulgus, ad pietatis laudem captandam, se motum religione, votoque nuncupato diuo Francisco templum condidis-

A se, cuius opera plura a Deo beneficia elicuisset, quamuis effusus in vitia, libidinibusque contaminatissimus esset. In templi fronte sub peristylio hæc verba exarari iussit.

SIGISMVNDVS PANDVLPHVS MALATESTA PAN. F. V FECIT ANNO GRATIÆ M. CCCC. L.

Voto fecisse indicauit littera V. in ea apposita inscriptione, & in nũmis, quos ea occasione conflari ex auro, argento, æreq; iussit, ipsius effigies in parte altera insculpta cernitur adiectis in orbem literis

SIGISMVNDVS PANDVLPHVS MALATESTA.

Pan. filius, ex aduersa vero, templi imago expressa litteris circumpositis.

B PRÆCLARVM ARIMINI TEMPLVM ANNO GRATIÆ V.F. M. CCCC. L.

quæ nuncupatum votum legentium oculis proponunt clarissime, cum perspicuum exploratumque sit, apud antiquioris monumenti peritos literam V. non aliud hoc in loco, quam *Votum* sonare. Nummum huiusmodi ex ære Corinthiaco in Francisci Gualdi Equitis Ariminensis Musæolo inspexi, cui simillimum insculpi fecimus, ad principis huius consecrandam memoriam, qui regio cultu hoc nobilissimum templum Cathedralis loco, ni sententiam reuocasset, futurum condiderat, nec ille solum pietatis instinctu tantum opus susceperat, quamuis editi voti specie, ac fuco consilium subornarit, promulgaritque. C

Excessit Sigismundus ex hac mortali vita die nona octobris anno 1468. conditumque est eius corpus in hac Ecclesia, non in superbo illo, atque magnifico tumulo ab ipso excitato, sed in altero non tanto artis lenocinio è saxo elaborato ad dexteram templum ingredientium partem, inclusum est, atque epitaphij loco hoc distichon incisum.

Sum Sigismundus Malatestę e sanguine gentis
Pandulphus genitor, patria Flaminia est,
Vitam obiit vij. idus octobris ætatis suæ
LI. men. iij. D. xx. M. CCCC. LXVIII.

Sigismundus Pandulphus Malatesta
Pandulphi filius
ingentibus meritis probitatis,
fortitudinisque
illustri generi suo maioribus,
posterisque.

D Sigismundi vitam, resque gestas scripsit Cæsar Clementinus in hist. Ariminen. At Bartholomæus Episcopus Sigismundo in paucis charus, nomine eiusdem Nicolao Quinto nouiter electo summum Pontificatum gratulaturus profectus est Romam. Arimini excessit iam senior 1448. die quinta mensis iunij, sepultusque est apud montis Oliuetanos.

†

IACOBVS

51 IACOBVS Vannuccius Cortonensis, Apostolicæ Cameræ Clericus Malatestæ successit 1448. 18. Kal. iulij, annoque insecuto ad Perusinam Ecclesiam translatus est.

52 LVDOVICVS de Grassis nobilis Bononiensis, è canonico fuit electus Episcopus 1449. die 5. mens. nouemb. per paucos menses superstes fuit, tumulumq; in Cathedrali accepit, vbi hęc habetur memoria.

LVDOVICVS DE GRASSIS
CANONICVS BONONIENSIS,
ET EPISCOPVS ARIMINENSIS
M. CCCC. L.

53 ÆGIDIVS Carpensis, Archipresbyter Bononiensis, eandem sedem obtinuit ex decessu Ludouici de Grassis 1450. Kalendis iunij. Hic a Nicolao Quinto promotore suo, suæ Ecclesiæ iurium speciali priuilegio confirmationem suscepit anno 1452. ijs conceptis verbis.

NICOLAVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

E Sedis Apostolicæ gratiosa benignitas pijs quorumlibet præsertim Cathedralibus Ecclesijs præsidentium personarum votis libenter annuit, & illis, quæ ab ea pro Ecclesiarum huiusmodi iurium, libertatum, ac priuilegiorum conseruatione processisse comperit, vberioris interdū Apostolici muniminis adminiculum adijcit, vt ea firmius illibata persistant, quo frequentiori suo fuerint pro tempore stabilita. Dudum siquidem Bonifacius Nonus in sua obedientia nuncupatus, Bartholomæo tunc Episcopo Ariminensi literas concessit tenoris sequentis.

Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte venerabilis fratris nostri Ægidij Episcopi Ariminen. petitio continebat, ipse Episcopus prædictas Bonifacij, & in illis insertas Lucij Secundi prædecessoris nostri literas, ac omnia, & singula concessiones, inhibitiones, indulta, exemptiones, libertates, & cætera in singulis literis prædictis contenta, ipsiusque Ecclesiæ constitutiones pro eorum subsistentia firmari nostro munimine roborari, & alias super ijs statui, & indemnitati præfatæ Ecclesię opportune prouideri summopere desideret. Nos d. Ægidij Episcopi in hac parte supplicationibus inclinati, tam Bonifacij, quam in illis Lucij prædecessoris insertas literas prædictas, necnon concessiones, inhibitiones, indulta, exemptiones, libertates, ac omnia alia, & singula in singulis literis pręfatis contenta, ipsiusque Ecclesiæ constitutiones auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium approbamus, & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, necnon illa etiam, si ipsis, vel alicui ipsorum per non vsum, vel alias ex quauis causa derogatum, seu contra ipsa, vel aliquod ipsorum præscriptum, quomodolibet esset in suos pristinos vim, & vigorem restituentes pariter, & reponentes, ac de nouo harum serie concedentes Bonifacij, & in eis Lucij insertas literas prædictas, cum inhibitionis, monitionis, voluntatis, & alijs in eis contentis clausulis pleno firmitatis robore in perpetuum subsistere debere decernimus, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Cupientes autem, vt præsentes nostræ literæ votiuum sortiantur effectum venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Florentino, ac Pisaurien. & Spoletanen. Episcopis, per Apostolica scripta mandamus; quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios præmissa, vbi, quando & quoties expedire viderint, auctoritate nostra solemniter publicantes, præfatisque Ægidio Episcopo, & Ecclesiæ, ac successoribus in conseruandis, & manutenendis priuilegijs, libertatibus, exemptionibus, prærogatiuis, indultis, literis, iuribus, iurisdictionibus, monasterijs, ecclesijs, capellis, hospitalibus, castris, villis, casalibus, domibus, grangijs, pratis, nemoribus, molendinis, pascuis, terris, vineis, possessionibus, affictibus, decimis, censibus, redditibus, bonis, vasallis, laboratoribus, & subditis ipsius Ecclesiæ Ariminen. opportuni fauoris præsidio assistentes, non permittant, dd. Ægidio Episcopo, aut Ecclesiæ, vel successoribus super præmissis in aliquo per superius expressos, aut quoscūque alios iniuriam, molestiam, vel offensam irrogari, aut ipsos impediri, seu alias quomodolibet molestari. Et nihilominus illos ex prædictis, quos excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, tandiu dominicis, alijsque festiuis diebus in Ecclesijs, tam conuentualibus, quam parochialibus, dum inibi maior populi multitudo conuenerit ad diuina, excommunicatos publice nuntient, & ab alijs nunciari faciant. Necnon ab omnibus strictius euitari, donec sic excommunicati, spiritum assumentes consilij sanioris a nobis, vel sede prædicta a sententia excommunicationis huiusmodi absolutionis beneficium, & reconciliationis gratiam meruerint obtinere. Præterea per ipsos, vel aliquem seu aliquos eorum super ijs habendis seruatis processibus eos quoties expedierit aggrauare procurent. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui prædecessoris nostri, quibus cauetur, ne quis extra suam ciuitatem, & diœcesim, nisi in

certis

certis exceptis casibus, & in illis vltra vnam dietã a fine suæ diœcesis ad iudicium euocetur, seu ne iudices a sede prædicta deputati extra ciuitatem,& diœcesim, in quibus deputati fuerint,contra quoscunque procedere,seu alij,vel alijs vices suas committere præsumant, & de duabus dietis in concilio generali, ac alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque, aut si aliquibus communiter, vel diuisim a sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu ad iudicium euocari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, communitionis,& restitutionis,repositionis, concessionis,constitutionis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud S.Petrum anno incarn. Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, decimo septimo Kal.ianuarij,Pontificatus nostri anno sexto.

Superstes fuit vsque ad annum 1472. decessitq; cum summa prudentiæ laude administrasset Ecclesiam. Consule de eo acta consistorialia.

54 BARTHOLOMÆVS de Coccapania, Carpensis a Sixto IV. ad hanc sedem promotus est 1472.4. non.maij. Sub eodem Pontifice vicelegatus rexit patrimonium sancti Petri, vt ex eiusdem literis ad publicam rem Senensem perspici potest. Dat. sub die 20. mensis maij 1481. protulit ætatem vsque ad annum 1485.

55 IOANNES de Rosano, siue Rosa, paulo ante Episcopus Helenopolitanus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1485. die decima sexta mensis septembris. Vixit vsque ad annum 1488. de quo acta consistorialia. Hic vndecim hospitalia simul iunxit, illudque quod Misericordiæ appellant, nouiter erexit. Obijt ann. 1488. die 25. mensis augusti.

56 IACOBVS Passarellus Ariminensis,prius Imolensis Episcopus, ad suæ patriæ sedem translatus est ad Innocentio Octauo 1488. 17.septembris. Sixto Quarto Pontifici familiaris fuit, dum purpuram gestaret, a quo Imolensem sedem impetrauit, multaque eodem Pontifice iubente Ecclesiastica negocia consulte promouit. Innocentio deinde Octauo cum Iacobi virtutes innotuissent, ad Ariminensem illum Episcopatum promouit, atque ad Britanniæ Regem de rebus grauissimis legauit, vbi cum apud illum Regem plurimam gratiam collegisset, ab eodem promeruit Britannicis regijs stemmatibus insigniri, in cuius rei memoriam hoc disthchon voluit supra sepulchrum extare.

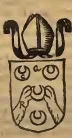
Est Rosa, sunt Pardi, sunt lilia munera Regis
Britanni, meruit hæc mea magna fides.

Cæterum eodem tempore, quo Iacobus ad Ariminensem Episcopatum translatus est, Cæsenæ ciuitatis etiam est declaratus administrator, quo munere ita incorrupte perfunctus est, vt eius ciuitatis meruerit ciuilitatem. Indefessus, acerrimusque iurium suæ Ecclesiæ fuisse dicitur defensor, de qua re Raynaldus Vrsinus Archiepiscopus Florentinus, Sexto Alexandro mandante, prolixum compilauit processum. Decessit hic Præsul in optimis numerandus 1496. mens. augusto. Ad hunc literas dedit Platonicus Ficinus, illumque Iacobum Rondanum appellat lib. 12. epist. eruditissimum virum, de quo etiam acta consistorialia, & Clement. in histor. Ariminensi par.2. lib. 10.

56 OLIVERIVS Caraffa Cardinalis Neapolitanus, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1496. die quarta mensis septembris, eidemque deinde Ecclesiæ remisit nuncium 1497. in fauorem Vincentij nepotis, quo deinde ad Archiepiscopatum Neapolitanum translato, ad Cardinalem Ariminensis redijt administratio vsque ad annum 1511. quo ipso anno è vita discessit.

57 VINCENTIVS Caraffa Neapolitanus, die decima tertia mensis septembris anno 1497. hunc obtinuit Episcopatum, eidemque septem omnino annos præfuit, donec ad Neapolitanum Archiepiscopatum transferretur anno 1504. postrema die se conuoluentis martij.

58 SIMON Bonadies Romanus, è regione Pontis, canonicus sancti Petri in Vaticano, quem ad id muneris Sixtus Quartus vocauerat 1479. ex decef-

decessu Ioannis Cæsarini, tum antea esset Imolensis Episcopus, ac Bononiensis vicelegatus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1511. die decima mensis februarij. Lateranensi concilio interfuit sub Leone Decimo. Decessitque 1518. 4. idus ianuarij. Eius anniuersarium habetur hac die in Ecclesia SS. Celsi, & Iuliani de Vrbe, in qua olim canonicus fuerat, cui reliquit pro reparatione fabricæ scuta ducenta.

A

59 FABRITIVS Vrsinus, ex Anguillariæ Comitibus, frater germanus Rentij Certij, famosi ductoris, Ariminensis Episcopus electus est 1518. die vigesima nona mensis ianuarij; è vita discessit 1529.

60 FRANCIOTTVS Cardinalis Vrsinus, hanc Ecclesiam suscepit administrandam die 30. mensis februarij 1526. eoque munere se exsoluit 7. die aprilis eiusdem anni.

61 ANTONIVS MARIA Cardinalis de Monte, eiusdem Ecclesiæ administrator effectus est 7. die aprilis 1529. illamque deinde commutauit cum Ecclesia Caiacensi die 25. mensis martij eiusdem anni.

62 ASCANIVS Parisanius Tolentinus Episcopus Caiacensis, ad hanc Ecclesiam translatus est die vigesima quinta mensis martij 1529. A Paulo vero Tertio creatus est Cardinalis ad titulum sanctæ Pudentianæ 1549. Huic apud omnes cognomen Cardinalis Ariminensis inhæsit, legationem Vmbriæ, Perusiæque obtinuit cum Episcopatu Morano, Iulio nepote coadiutore ascito, qui Ariminensem Ecclesiam patrui nomine administraret. Secundo legatus fuit ad Cæsarem simul cum sanctæ Crucis Cardinali, inde reuersus, Campaniensi legatione ab eodem Pontifice tertio nobilitatus est, quippe qui consultissima procuratione ecclesiastica negocia expediret. Romæ decessit 1549. prid. non. aprilis, sepultusque est apud sanctum Marcellum, vbi suppressa omni inscriptione conquiescit.

63 IVLIVS Parisanius, superioris Cardinalis Ascanij nepos, ætate minor, apud omnes existimatione maior, quam credi potest, electus fuit Episcopus coadiutor, cum futura, post patrui excessum, successionis spe, sicut euenit. Cum optimi pastoris laude multos annos Ariminensem Ecclesiam administrauit, decessitque 1574. mense martio, sepultusque est in Cathedrali.

B

64 IOANNES BAPTISTA Castellius Bononiensis, a Gregorio Decimo tertio ad eandem sedem assumptus est die vigesima quarta mensis martij 1534. qui mense maio obtenti Episcopatus solemni ritu inijt possessionem. Sancti Iuliani templum consecrauit 1578. insecutoque anno Parmensis diœcesis Visitator Apostolicus fuit ascitus, Nunciusque apud Regem Gallorum est destinatus anno 1580. vbi turbulentissimis Gallicæ reipublicæ temporibus, tanta cum dignitate eam sustinuit legationem, vt omni laude maior per ea tempora videri potuerit. Parisijs decessit die vigesima septima mensis augusti 1583. De ipso in Ariminensi Cathedrali sequens memoria extat.

C

D. O. M.
R. in Christo Patr.
D. Io. Baptista Castellius
Episcopus Ariminensis
Doctrinæ Christianæ Restaurator,
& Conseruator acerrimus,
congregationem in hoc templo
generalem singulis diebus Dominicis
fieri ordinauit
anno Domini M.D LXXIX.
migrauit optimus Pastor ad Deum
die xxij. augusti,
dum sedis Apostolicæ Nuncius
apud Christianiss. Gallorum Regem degebat
M. D LXXXIII.
Societas Doctrinæ.

D

Ibidem.

Ioannes Baptista Castellius
Bononien,
Episcopus Ariminensis, Ecc.
huius sacris, & preciosis rebus
a se aucta,
& in formam hanc restituta
elegantiorem.
Aureos etiam C. T. L. G.
vt VI. Kal. sept.
perpetuo suo funere Anniuersaria
iusta soluantur.
Obijt Parisijs
S. sedis Apostolicæ Nuncius
M. D. LXXXIII.

VINCEN-

65 VINCENTIVS Tophaninus, filius Ioannis, ex Metropolitanæ canonico, Ariminensis Episcopus effectus est anno 1583. die vigesima octaua mensis nouembris. Solemni ritu eius Episcopatus inijt possessionem die vigesima quarta mensis aprilis insecuti anni, cum Bononiæ primum fuisset inauguratus ab eius vrbis administratore. Decessit 1591. die 13. mensis februarij, sepultusque est in Cathedrali.

66 IVLIVS CÆSAR Salicinius Bononiensis, per ea tempora iurisprudentia clarus, eiusdemque facultatis Bononiæ publicus professor, ad hãc dignitatem peruenit 1591. die quinta mensis aprilis, solemnique pompa die vigesima secunda mensis iunij Ariminum ingressus est. Ariminensibus præfuit religionis, pietatisque studio singulari, defunctusque est anno 1606. sepultusque est in Cathedrali cum infra subiecto epitaphio.

D. O. M:

Iulio Cæs. Salicinio Bonon.
qui in patriæ almo Gymn. Interp.
LL. scientia mire claruit in vrbe
orb. arbitr. Capitol. collat,
sanctæq. inquisit. Consultor,
ac Iudex,
iustitia, & integritate emicuit
In Arimin. Eccl. Episcopus
vbi Cler. reg. induxit,
pietate, & religione floruit,
in Aemilia Proleg. prud. splenduit.
in Hispania nunc dess.
opt. de se spem dedit,
vbique omnia titulis æque,
ac cælo digna edidit.
Obijt anno sal. M. DC. VI.
ætatis LXV. v. id. octob.

67 BERLINGERIVS Gypsius Bononiensis nobilibus parentibus natus est, Iulio scilicet, & Valeria Segnia anno 1564. Berlingerium patruum habuit Decimi tertij Gregorij Pontificis consobrinum Florenti adhuc ætate Ciuile ius Bononiæ professus est plaudentibus scholis, deinde cum ecclesiasticam vitam profiteri instituisset omnes eius vitæ digniores gradus est assecutus. Primum enim Reatino Episcopo vicariam operam præstitit, tum & Archiepiscopo Beneuentano. Retulit deinde illum Clemens Octauus inter vtriusque signaturæ Referendarios 1594. anno vero 1599. apud Romæ Vicarium locumtenentis ciuilis munere functus est. Eodem anno Vicesgerentis partes cumulatissime gessit, adnumeratus inter Præsules Apostolicæ visitationis, ac reformationis, Episcoporum inde examinator euasit, ac secretarius sacræ congregationis Episcoporum, ac regularium, annoque 1606. Episcopus Ariminensis. Cuius Præsulatum solemni pompa accepit die decima sexta insecuti anni, in quo ipso anno apud Venetos Nuncij Apostolici partes expleuit vndecim annorum mora, Paulo Quinto Pontifice mittente, sub quo Pontifice Romam reuocatus, Romæ Gubernator declaratus est anno 1618. idemque munus consulte exercuit sub Gregorio Decimo quinto, cuius aulæ Magister erat, cumque Gregorio Vrbanus Octauus fuisset suffectus, signaturæq; Institiæ fuisset declaratus Præfectus, Ducatum Vrbini in ea conuersione rerum, etiam sapientissime frenauit. Inde de Ecclesia Romana optime meritus in publico, plenoque Concistorio roseum Pileum ab Vrbano Octauo accepit 1627. die decima nona mensis ianuarij, receptusque in omnium congregationum senatibus, ita publicis grauibusq; destinabatur negocijs, vt coactus sit Ariminensi Ecclesiæ remittere nuncium, ne ex sua diuturna absentia acciperet detrimentum. Fato functus est Romæ 1629. sepultus in Ecclesia de Victoria ad Thermas Diocletiani, vbi hoc legitur cenotaphium.

Beringario Gypsio Bononiensi
S. R. E.
tit. S. Augustini Presb. Card.
qui sub Clemente Octauo Pont. Max.
Vrbis Vicarij Vicesgerens,
Congregationi super Episcopis,
& Regularibus a secretis,
ac Reformator Apostolicus,
sub Paulo V.
Ariminensium Episcopus,
apud Rempublicam Venetam
Nuncius,
itemque Vrbis Gubernator,
& mox sub Gregorio XV.
eiusdemque postea
domui Pontificiæ Præpositus,
tum & Vrbani Octaui,
sub quo administrata subinde
Vrbini ditione ab eo
in Cardinalium Senatu
adscriptus,
inter maiores quæstiones
contra hæreses cooptatus,
ac signaturæ Iustitiæ,
& Congregationi
pro Ecclesiastica immunitate
Præfectus probata,
vt muneribus diu,
ac nouiter sedi Apostolicæ opera,
gratos pro ea,
vel in summa senectute labores
matura morte conclusit
VIII. id. aprilis
anno Domini
M. DC. XXXIX.
ætatis LXXV. mens. v. dies XIII.
Carolus,
& Beringarius Gypsij hæredes

 patruo

patruo opt.max.mer.
verbis teſtamento propoſitis
monum.poſuere.

68 D. CYPRIANVS Pauonus Ariminenſis monachus, & Abbas montis Oliueti, ad hunc ipſum Epiſcopatum aſſumptus eſt 1619. die 29. menſis nouembris, è viuis exemptus 1627. ſepultuſque eſt in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Aſpice hoſpes, ac ſuſpice
ſex viros
non tam ſanguine quam probit. germ.
Cypriano Arim. Epiſc.
Petro Pauli V. & Greg.XV.Præfec.cubic.
Io.Ant.Can. S.Petri in Vrbe,
Iulio Equiti S.Iacobi Pauli V. vigil. Rect.
ac demum
Card. Burgheſij Præfect.a ſecretis,
Hieronymo primo nato pauperum patri
Franc.Lud. Card.Ludouiſij a ſecret.præfec.
ingentis animi,virt. ac morum ſuauitate
ſpectabili.
Anna Maria,& Alexander de Pauonis
patribus, & patruis PP.
Hos lapides perpetui amoris teſtes
anno Domini MDCXXXV.

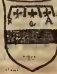

69 ANGELVS Cæſius Romanus vtriuſque ſignaturæ Referendarius ad Ariminenſem ſedem promotus eſt 1627. die decima octaua menſis iulij, ſub Vrbano Octauo varijs præfecturis in Ecclesiaſtica ditione exornatus, ab Innocentio Decimo ad Venetam rempub. Nuncius miſſus: adhuc ſuperſtes eſt, virtutum exemplar, ac dignus plane qui promoueatur ad maiora. At pene mente exciderat, quod eo ſedente Præſule ad Catholicæ huius diœceſis percelebrem Vicum, vbi olim ſanctus Gaudentius Ariminenſis Epiſcopus, cum alijs paucis orthodoxis Præſulibus, ſeorſim ab Arrianis ad ſynodum Ariminen. conuocatis, conuenit, deditq; occaſionem cũ illis, vt Vicus deinceps Catholica appellaretur, Bernardinus Card. Spada, præclarum Eccleſiæ, litterarumque Sidus, ad tantæ rei ſeruandam memoriam, ſumma pietate titulũ marmoreum erexit cum hac inſcriptione, quam me legiſſe memini, dum illac peregrinationis gratia diuerterem, in hunc, qui ſequitur, modum.

Anno reparatæ Salutis CCC. LIX.
Liberio Pont. Max. Conſtantio Imp.
cum Hæreticorum fraudibus ingemiſcens orbis terrarum
ſe Arrianum eſſe miratus eſt,
ex quadringentis Epiſcopis ad Synodum Ariminenſem conuocatis
perpauci Orthodoxi in hunc locum ventitantes,
Vt ſeorſim ab Arrianis ſacra facerent,
& Catholica communione Catholicos impertirent,
Occaſionem præbuerunt, vt Vicus ipſe Catholica nuncuparetur,
cuius nominis rationem, ac totius rei geſtæ memoriam
Cæſar Cardinalis Baronius Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit.
Bernardinus Cardinalis Spada
Ad peregrinantium pietatem erudiendam
amoremque ſuum erga patriam prouinciam teſtandum
hoc poſito marmore indicauit
Anno Domini M.DC. XXXVII.

CÆSENA-

CAESENATENSES EPISCOPI.

MEdia omnino Aemiliae via ad collis radices prope fluuium Sepin Caesena ciuitas sita est, inter Fauentiam, & Ariminum collocata, quam in Galliam Togatam reijcit Ptolemaeus, Plinius vero inter octauae regionis numerat ciuitates: recentiorum vero plerique Romandiolae Prouinciae attribuunt. Dicta Caesena existimant aliqui, vel quod exiguo amne caesa, idest diuisa sit, vt Darius Tibertus eiuis, & Poeta Caesenas,

Vrbs Caesena mihi patria est, quam diuidit vnda Casis, & a patrio flumine nomen habet.

Vel quod eiusdem ager duobus fluminibus diuidatur. Strabo inter illius prouinciae nobiles ciuitates enumerat, fuitque tamen appellata, tametsi causa lateat, Flauia Curua Papia, vt in vita sancti Mauri ipsius Episcopi enarratur. Latet etiam scriptores Caesenae suctus, tempusque, quo muros extendit, & fines, tametsi Scipio Claramontius nobilis patriae scriptor, a Senonibus Gallis sub Rege Brenno aedificatam, Senamque dictam referat suis in cōmentarijs, inde post ciuile bellum inter Marium Syllamque a victoribus dirutam, Caesam Senensem deinceps nuncupatam, mox restitutam sub consulatu Lepidi, & Munatij Planci. Tantum constat, si vlla Procopio fides, antiquissimam illam fuisse, ac celebrem. Eandem fortunam tulit cum alijs Flaminiae ciuitatibus, fluduitque Populo Romano, citra corruptae fidei labem. In maxima autem perturbatione rerum modo externos, ac barbaros, modo proprios ciues in saeuos, trucesque versos tyrannos experta est. In quibus, sed mitiores, Ordelafi, ac Malatestae fuerunt, quorum postremus Nouellus Malatesta, literarum, & eruditionis appetentissimus mirabiliter Caesenam exornauit, apud sanctum Franciscum celebri illa, ac plane visenda manuscriptorum Bibliotheca fundata. Saeuior videbatur futurus, si fatum celerius abstulisset, Caesar Borgia, cuius Alexander VI. Caesenam iussu subire iugum, quo ad libertatem Italiae opportune extinctio, redijt illa ad Ecclesiasticas faces, sub quibus modo optimis constituta legibus tranquille quiescit. Ciuitas pulchra est, foetoque populo ac ciuibus exornata illustribus. Intra murorum circuitū ad mortalium multa milia alit, abundatque fertile solum ad vsum, iucunditatemque incredibili copia rerum, vino autem Caesenatico praecipue a Plinio tantopere laudato. Haud minus elegans quam firma Arx adhuc in ea spectatur, quam Federicus Secundus Imp. construxisse narratur. Vel sancto Timotheo Pauli Apostoli discipulo, aut sancto Apollinare, vel eius discipulis praedicantibus, Christiana sacra suscepit, statimque ab eius fidei professione dignitate Episcopali Philemone primo Praesule nobilitata est. Rauennati postea Ecclesiae subiecta, & Suffraganea declarata. Eius vetustissimam primam cathedralem in Garampeo colle, siue in Murata D. Ioanni dicatam, sanctus Eleutherius Papa consecrauit an. 192. teste Manzonio. Nouam cathedralem Vrbani VI. tēporibus excitatam S. Ioan. Baptistae sacram, ornatissimā habet, quam dignitates duae, Praepositura scilicet atq; Archidiaconatus cum quindecim canonicis, praebendeq; Theologalis, & Poenitentialis cum quindecim beneficiatis, quatuorque mansionarijs, spectabilem reddunt. In ea honorifice requiescit corpus S. Mauri eius ciuitatis Episcopi, & protectoris, pes alter sancti Alexij, manusque altera sancti Gregorij magni, aliaeque insignes reliquiae. Ad praescriptum Tridentini concilij seminarium alit, intraque Caesenates muros quatuordecim religiosorum visuntur monasteria, septem sanctimonialium, aliquor laicorum confraternitates, quinque Xenodochia, aliaque pia loca, & oratoria. Angustiorem dioecesim census amplior superat, duo namq. millia, & trecenta scutata annuus census ex aequat, taxatur vero in libris Apostolicae Camerae 230. Floren. Caesenatem Historiam erudite nuper scripsit Scipio Claramontius, luculentam vero Chronologiam non minori eruditione in lucem emisit amicus noster Bernardinus Manzonius nobilis Caesenas Ord. Minorum Cōuentualium Pisarum olim, mox Senarum sanctae Inquisitionis contra haereticam prauitatem Generalis Quaesitor. Eiusdem ciuitatis Praesulum series sequens est, quam tum ex citatis auctoribus, tum ex diuersis monumentis scripturisque excerpsimus.

1 S. PHILEMON Asiaticus Pauli Apostoli discipulus, ad quem idem Romae scribit Epistolam, ordinatus primus Caesenae Episcopus anno salutis 92. post sancti Timothei discessum, vt antiqua huius Ecclesiae monumenta tradunt. Philemonis nobile pro fide Christi certamen vna cum Appeia Colossis in Phrygia sub Nerone meminit martyrologium Romanum 22. decemb.

2 ISIDORVS Graecus natione anno 109. quem martyrio coronatum asserit auctor Chronologiae in appendice an. 150.

3 IGNATIVS Salaminus, anno 232. Clauum Caesenatensis Ecclesiae tenuit. Hic Oraculum Iouis Herclij destruxit, cuius Fanum erat in monte sacro, nune sanctae Mariae Benedectinorum monachorum coenobium, & aliud Mineruae, quod in Grampeo colle eminebat.

4 P. forte Petrus Episcopus Caesenae notatur in tabulis eiusdem Ecclesiae anno 326.

5 NATALIS Romanus anno 334. apud auctorē Caesenatensis Chronologiae, quem asserit Marci Papae Legatum fuisse, ad quem, quaue occasione, ipse reticet.

6 CONCORDIVS Taruiſinus 350. ex tabul.

7 GREGORIVS Ticinenſis ſedit anno 361.

8 IGNATIVS ciuis, & Epiſcopus Cæſenas ſufficitur an. 403.

9 VERANVS ſub Hilario Papa floruit.

10 FLAVIANVS patria Cluſinus eligitur anno 465. deceſsitque 499. Manzonus noſter in ſua Chronologia eruditi Abbatis Roſini teſtimonio poſt Flauianum inter Cæſenatenſes Epiſcopos Concordium recenſet, qui an. 502. ſub Symmacho Papa Romanæ ſynodo interfuit, ſed Concordius qui ex ſynodo ſubſcripſit Miſenatis in Campania Epiſcopus fuit, non Cæſenę, vt in vetuſtiſsimis M.S. codicibus habetur, pręcipue in celebri codice ædino Nonantulani Cœnobij ante octingentos annos conſcripto, vbi Concordius Miſenatis Epiſcopus legitur.

11 IGNATIVS huius nominis tertius vixit temporibus Vigilij Papæ anno 539.

12 S. SEVERVS Alemannus natione, electus diuinitus eſt Cæſenatium Præſul anno 565. Cum enim deceſsiſſet Epiſcopus loci, haberetúrque ſcrutinium in Eccleſia S. Ioannis Euangeliſtæ, quæ tunc temporis cathedralis exiſtebat, quis ſcilicet viduatæ Eccleſiæ Cæſenati præficeretur, repentę cælitus delapſa columba, capiti Seueri Rauennatis diaconi, quaſi index inhæſit, illum ſcilicet dignum eſſe, qui Cæſenatis daretur Epiſcopus. Acclamante igitur populo ad diuinum indicium, Seuerus ſubuectus eſt ad ſedem, illamque prudentiſſime atque ſanctiſsime adminiſtrauit. Obdormiuit in Domino anno 571. die 6. Iulij, habeturque inter diuos eius vrbis tutelares, cui olim Cæſenatenſis Eccleſia huiuſmodi perantiquam ad matutinas laudes canebat Antiphonam. *O proles Alemanniæ ſanctitatis ſpeculum Vrbis Cæſenaticæ nobile depoſitum, intercede pro nobis qui te elegit.* Eius reliquiæ tranſlatæ ad Eccleſiam ſuo nomini dedicatam an. 1602. Seueri autem meminit Rubeus in hiſt. Rauenn. lib. 3. diſcrepat tamen de loco electionis, deque patria Seueri, Rauennæ in Eccleſia ſancti Ioannis Euangeliſtæ habitam refert, ipſumque Seuerum Rauennatem facit. Eccleſia ſancti Ioannis Euangeliſtæ, vbi electio Seueri ſecuta eſt, tunc Cæſenæ cathedralis erat, quæ nunc quoque ſupereſt in Murata, ſic eam ciuitatis partem a primis temporibus vocant, teſtè Claramontio. Sunt etiam qui ſcribunt Seuerum Cæſenatem fuiſſe, ſed reuera tum allata vetuſta Antiphona, tum ipſius Seueri geſta repugnãt, quæ hic ad maiorem fidem inferenda iudicauimus, vt extant apud cathedralem M. S.

S. Sanctorum geſta Præſulum, quæ diuina gratia partim cõmuni omnium locutione ad memoriam laudabiliter reducuntur, partim diuinæ ſcripturę libellis ſcripta eſſe videntur, non immerito matris Eccleſiæ patres annua reducta ſolemnitate ad communem totius populi auditum ſacræ ſcripturæ eloquijs recitare decreuerunt: ſunt enim, ſicut teſtatur diuina ſcriptura, lucerna ſuper candelabrum poſita, quę ſuæ lucis fulgore cunctis domum Dei ingredientibus, ne offendant, lumen præbet, vnde eorum vitã, & cuncta miracula in ſacris eorundem ſolemnitatibus non ſine cauſa continuę recitantur, vt videlicet eorum ſanctæ vitę teſtimonio informati, & melliflux prędicationis paterno verbere caſtigati de virtute in virtutem ambulando, Deum eorum in Syon (ſicut ipſi) videamus. Ex his vero extitit vnus beatæ memorię ſanctus Seuerus Epiſcopus, qui Dei cooperante miſericordia Cæſenati Eccleſiæ præſidens, populum ſibi commiſſum diu noctuque ſanctis orationibus Deo commendans adhuc in carne degens ſaluberrimis monitis quotidie excolens eum a vitijs purgans, virtutibus, quibus Chriſto placeret, præſtanter replere ſtudebat, poſt ſanctam etiam mortem ſuam eundem Cæſenatem populum ſaluberrima miraculorum multorum prædicatione informans, & docens Deo (vt iuſtum eſt) inceſſanter reddidit amabilem. Nunc ergo ad ea, quæ de ſancto Seuero Epiſcopo, vel vetuſtate narrante audiuimus vel quorundam apicibus ſcripta eſſe cognouimus Deo donante prouectum tranſitum faciamus. Tempore itaque quo Pelagius Papa Rom. Eccleſ. cathedrã digne teneret, & regeret apud nos Rauenn. Eccl. dignitate Agnellus Archiep. gubernabat, Romani vero Imperij ſceptrum Iuſtinus minor, qui Iuſtiniano ſucceſsit, in Græcia vniuerſaliter retinebat, ſub quo etiam Marcus Patritius Romæ exiſtens curam Italiæ religioſe habebat. Sub horum ergo iuſti regiminis moderatione contigit quendam miræ ſanctitatis puerum nomine Seuerũ ad ſanctæ Cęſenatenſis Eccleſiæ gremium Dei gratia deſtinatum veniſſe, quę alio tunc vocabatur nomine Flauia curua Papia, qui prout erat puerilis ingenij, & columbinæ ſimplicitatis in eadem Eccleſia diu noctuque exiſtens Domino ſe continuis ieiunijs, & orationibus prout poterat cõmandabat. Cum iam tantæ eſſet ætatis, qui literas diſcere poſſet, ſicut Dei diu diſpoſuerat gratia, eiuſdem Eccleſiæ inhæſit patrono, a quo literarum diuinarum ſcientia perfecte imbutus, ſicut etiam iuſtum erat, ſortitur in clerum, & de gradu in gradũ, ſicut matris Eccleſiæ mos ad diaconatus officium ordinatur. Poſt vero non longo tranſacto temporis ſpatio prædictus Antiſtes, qui eum ſanctitatis amore, quaſi proprium filium gubernabat, ſicut Domino placitum fuit, naturæ concedens ſanctam animam Deo reddens vita priuatur. Exequijs ergo more Pontificum digne compoſitis, quia indignum eſt, & ratione carens Eccleſiam ſuo diu priuari Paſtore, cõuenit vniuerſus clerus, & populus communi deſiderio, & voto eligendi ſibi Paſtorem ad Eccleſiam B. Euangeliſtæ Ioannis, quæ tunc caput Epiſcopij erat, inter quos aderat B. Leuita Seuerus vna cum clero, & populo obnoxijs precibus exorans, & poſtulans, vt ſibi dignum Deus prouideat Antiſtitem. Orantibus autem vniuerſis, & ſupplici voce ac mente Deum communiter poſcentibus, mira res, ſtupore digna, miraculis plena cernentibus qui aderant cunctis. Ecce per feneſtram Eccleſiæ aduenit Columba niue candidior cælitus miſſa per Eccleſiam volitans,

diuque

diuque circumiens tandem super caput B. requiescit Seueri. Quo tanto viso miraculo Populus stupens, & gaudens altisonis vocibus vna clamare cœpit, Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ per columbam enim designauit nobis dignum Antistitem, qui nos verbo prædicationis suæ vere redimet de manibus inimici. Canonizatur ergo ex more Pontificũ D. Seuerus populo vnanimiter gaudente, & tandem diuina donante gratia & Populi voto catholice consecratus, non vt piger Pastor, sed vt seruus vere fidelis commissi gregis causam fideliter cœpit habere: amans etenim sibi commissas oues sanctæ prædicationis verbo incessanter exhortans Deo cuius erant vt assidue Pastor innocuas conseruare studebat, ne lupus insidians de Christi ouili saltem detraheret vnam, vigilijs etiam & orationibus pernoctando se ipsum Deo commendans, pauperum habens vt pater curam, humilitatis, & charitatis exemplum cunctis proponebat, sed quia veritate testante vrbs supra montem posita non potest abscondi, nec lucerna accenditur, vt sub modio concludatur. Iam qualiter Deus B. Seuerum Episcopum post susceptę consecrationis gratiam primo hominibus manifestare voluit vertendo dicamus. Quodam igitur tempore cum peccatis populi exigentibus tanta esset aeris siccitas, vt nec ros ad terram arescentibus herbis cadere cognosceretur, per quos terra multa puluere spem segetum, & noualium omnium negare videbatur. Cucurrit vniuersus populus virorum atque mulierum, cum paruulis atque puellis ad præfatam Ecclesiam Diui Seueri clamans atque dicens Deus propitius esto miseris nobis peccatoribus, & terræ aridæ imbrem tuæ misericordiæ nobis miseris infunde: & hoc dicentes clamabant Sancte Seuere serue Dei adiuua nos. Tunc beatus Seuerus Episcopus his commotus precibus miseriæ eorum compatiens lacrymas fundit, & sanctas in Cœlum eleuans manus hanc ad Dominum orationem edidit dicens: Omnipotens Deus rerum omnium creator, qui solus omnia nosti, & omnia contines, qui in prima Ecclesia tua Hierusalem Salomoni dilecto tuo dixisti, hæc est domus quam elegi mihi in sempiternum. Hæc est domus, cum clausero Cœlum propter peccata hominum, vt non pluat, ad quam confugient homines, & rogabunt me, ego misertus aperiam Cœlum, vt pluat, & subueniam eis. Tu ergo Pater sancte, qui idem es semper, & immutabilis ne despicias peccata, & scelera nostra, quæ multa sunt, sed respice ad solam misericordiã tuam, qua sustines nos, & terra nimium sitienti aquæ fluenta cælitus funde, vt populus, qui in nimia siccitate, & aeris calore laborat, sciat te Patrem misericordiæ, & pietatis esse, & glorificet nomen tuum & gloriosum in secula seculorum. Cumque omnes qui aderant, vna voce dixissent Amen. Res valde stupenda, cum esset nimia Cœli serenitas subito nubes vndique venientes ventorumque inglomeratæ ad vnum tantam aquarum densitatem dederunt, vt terra irrigata riuulis satiata fuisset, & herbę quæ prius quasi emortuæ videbantur penitus reuiuiscerent. Quo tanto viso miraculo populus, qui aderant, cuncti laudantes, & benedicentes Deum, & B. Seuerum seruum eius læte alacres remearunt. Angelus autem Domini beato Seuero oranti apparuit dicens famule Dei Seuere vigilanter ora, quoniam venies ad eum quem mente, & puro corde dilexisti. Angelicæ visionis monitus oraculo ad Ecclesiam vniuersos conuocauit, ac verbum salutis initians, suaque quod dies instabat extrema, cunctis referauit. Multitudo populorum, qui conuenerant, hæc audictes lamentabantur autem indicibili cum vlulatu descendentes afflicti seque amplius consolari diffidebant, cum autem appropinquaret hora, vt de corpore migraret spiritus eius B. Seuerus deuoti Cleri in medio iugiter Deum obnixius orabat, tanto odore circa eum quæ aderant populorum turbæ sacrique cleri in templo sancto Dei repleti sunt, vt omnium aromatum vinceret suauitatem. Quis poterit tot signa, quæ aperte Dominus fecit beate Pontifex digne laudare? Tu languidum a medicis reculatum de cicatricibus liberasti. Mulierem Dęmoniaco plenam spiritu liberam ad propria restituisti.

Ex hymno ad Vesperas
Adhuc Spoleto vehitur
salutis desiderio
Languens qui sanus repetis
ad propria cum gaudio.
De partibus Apuliæ profectus est.
Hydropicus
& liberatus redijt ab omni morbo
protinus.

13 FLORVS successit Seuero 571.

14 NATALIS 2. post Florum sedit in Cæsenati cathedra 590. Hic Fortunatum præfecit in Abbatem monasterij sanctorum Laurentij, & Zenonis, quod in Cæsenati castro conditum erat vt S. Greg. scribit Epist. p. lib. 12. Regest. ad Marianum Rauennatem Archiepiscopum.

15 CONCORDIVS 2. Natali successor excessit circa ann. 614. de quo S. Greg. ad eundem Marianum scribit.

16 MAVRVS primus huius nominis, post Concordium Cæsenati Ecclesię præficitur ex Abbate sanctorum Ioannis, & Stephani Classensis, Romanæ synodo sub Martino Papa interfuit pro Mauro Archiepiscopo Rauennati anno 649. cuius meminit Baronius tom. 8. Annal. tamen cum alio Mauro ciuitatis protectore confundit, qui vixit an. 934. vt dicemus infra. Memoratur in Reg. Greg. in Epist. ad Ioan. Rauennæ subdiaconum, cui commiserat, vt diligenter cognosceret an Maurus tunc Monachus, aptus videretur ad Abbatiale munus exercendum, quam si talem reperiret, Mariano Archiepiscopo curaret, vt Classensi Cœnobio, Claudio Abbati præmortuo, sufficeretur. E. Abbate deinceps Maurus Cæsenatis Ecclesiæ Episcopus euasit longo post tempore, quam sanctissime administratus, defunctus que est in senectute bona.

FLO-

17 FLORVS Secundus Cæsenatium Præsul sub Agathone Papa Romano concilio non abfuit anno 679.

18 CONSTANTINVS sedit anno 690.

19 CANDIDVS ann. 702. de quo in monumentis sanctæ Mariæ de Monte extat memoria.

20 MARCELLVS 709. apud Chronologiæ Auctorem.

21 CLAVDIVS 742. apud eundem ex Antonio Casaro in fragmentis Cæsenatis histor.

22 MANCIVS quem vixisse ann. 780. refert chronologia, cuius omnino, vt idem habet, cum nomine ipso intercidisset memoria, nisi in sacro Minorum Cæsenæ archiuio adhuc extaret antiquissimi sigilli impressio B. Seuerum ciuitatis protectorem repræsentans cum his verbis circumcirca expressis.

Sigillum Mancij Episcopi Cæsena.

23 IOANNES primus Lucensis patria anno 804.

24 ROMANVS floruit 826. seditque inter patres Romani concilij sub Eugenio Secundo.

25 FLORVS, hoc nomine tertius, viuit anno 898. narrat Colennuccius in Neapolitana historia hunc Florum Neapolitanum fuisse è nobili gente Capicia, quod mirum videtur. Rubeus item lib. 5. hunc Episcopum non inuoluit silentio.

26 S. MAVRVS Romanus, ordinis sancti Benedicti monachus, nepósque Ioannis Noni Papæ, Episcopus adlectus est anno 934. claruitque miraculis, & Christianis virtutibus fuit illustris. Requieuit in Domino ann. 946. die vigesima prima nouembris, conditur in Ecclesia sanctæ Mariæ de Monte prope Cæsenam, vbi hæc legitur inscriptio.

Hic manet Antistes tumulatus marmore sanctus
Fulgidus insignis mirandus nomine Maurus.

Anno 1340. Cæsenam solemniter translatum In Ecclesia sancti Ioannis Euangelistæ sacrum eius corpus, Francisco Ordelafo curante: inde anno 1411. secundo ad Ecclesiam Cathedralem relatum est, tanquam diui Tutelaris pignus. Eius vitam scripsit S. Petrus Damianus, cuius meminit martyrologium Romanum die vigesima ianuarij secundæ translationis, Rob. Ferrarius, Claramontius, & alij.

27 CONSTANTIVS Mauri nepos, & successor ann. 946. eius meminit sanctus Petrus Damianus in vita sancti Mauri ijs verbis, *Quidam autem antiquus admodum senex, & corpore marcescente, item tremulus, nostris nuper temporibus extitit, qui se beati B. Mauri nepotem, Constantium videlicet nomine, Episcopum Cæsenatis Ecclesiæ testabatur.* De quo etiam in tabulis eiusdem Ecclesiæ.

28 GONFREDVS Conuentui ... celebrato Rauennæ anno 954. de quo R... lib. 5.

29 DODO, Cæsenas Episco... præsens fuit Marsaliano conuentui ab Ho... Rauennati Archiepiscopo celebrato anno ..73. ad lites dirimendas inter Bononiensem, & ...armensem Episcopos.

30 SERGIVS Monachus eiusdem Ecclesiæ Episcopus Concilio Rauennatensi interfuit anno 997. Kal. Maij indict. 11. imperante Othone, ex codice Vatic. m. s. num. 5834.

31 IOANNES II. Cæsenas Monachus sancti Benedicti, patriæ Episcopus fuit ann. 1042. Huic S. Petrus Damianus inscripsit opusculum de parentelæ gradibus. Hic Cæsenatem Clerum ad regulariter, & communem vitam degendam, consilio Gebeardi Archiepiscopi Rauennatis coegit. Extat in Archiuio Canonicorum vetustum diploma, quod mihi ex originali depromptum transmisit, vna cum alijs sequentibus monumentis noster Bernardinus Manzonius, tenoris sequentis.

In nomine Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi.

Anno Deo propitio Pontificatus D. N. Benedicti summ. Pontif. & vniuersalis Papæ in Apostolica sanctissima B. Petri Apostoli Domini sede anno decimo, die secunda mensis Iunij, indict. decima, & anno ab incarn. Domini millesimo quadragesimo secūdo, post obitum Conradi Imperatoris, Cæsenæ. Diuersa licet in se membra retineat Ecclesia mater vniuersalis, vnita tamen est, & ratione fidei, & operatione virtutis, nam secundum Apostoli sententiam in vno corpore diuersa sunt membra, omnia autem non eundem actum habent. & in Ecclesia diuersi sunt ordines, &c. sed ad vnum caput, quod Christus est generaliter referuntur. Constat Ecclesiam, &c. Aliter tamen in Ecclesia monachi, aliter clerici connectuntur, &c. Et ideo ego Ioannes diuini respectus operatione Episcopus Cæsenas, Clericorum nostri Episcopatus vitam in melius reformare, Domino inspirante volentes, &c. cum consilio Gebeardi senioris, & magistri nostri Rauennatis sedis Archiepiscopi, aliorumque confratrum nostrorum tam Episcoporum, quam etiam religiosorum Abbatum, aliquantos sacerdotes, necnon & diacones, cæterosque Ecclesiastici status in vnum collegimus, qui ad honorem Domini, & sancti Io. Baptistæ communiter in vno loco conueniant, vbi communiter vescantur, & dormiant, & ad seruiendum Domino sine intermissione consistāt, & vt solummodo diuino cultui mancipentur a populari conuersatione remoueantur, nam sicut ait Apostolus, qui militat Domino non implicet se negocijs secularibus, &c. ideo cum consilio nostrorum tam maiorum, quam minorum, totiusque populi nostri, &c. Ego prædictus Ioannes Episcopus Cæsenas trado, & ordino, & in perpetuum dispono vobis Ioannes Archipresbyter, Petre presbyter, Ioannes presbyter, & per vos, cæteris fratribus, & successoribus in perpetuum, qui canonico more ad seruiendum nostræ Ecclesiæ sunt permansuri, idest plebem vnam integram cum omnibus sibi pertinentibus, cui vocabulum est sancti Victoris in Valle, &c. monasterium vnum integrum, cui vocabulum est SS. Laurentij, & Zenonis, &c. & vt cæt. Debeatis etiam orare assidue pro mea, & meorum antecessorum, & successorum anima, & non licebit nobis, & nostris successoribus hæc omnia quæ largiti sumus per vl-lum

lum modum abstrahere, vel minuere, &c. quod si quis suprad. ordinationis, & dispensationis statutum temerarie, &c.

Ego Gebeardus, Dei gratia, Archiepiscopus.

Ego Ioannes, gratia Dei Episcopus Cæsenatensis Ecclesiæ sic disposui, sic decreui, & in perpetuum valere præcepi.

Ego Bernardus quondam Ottardi iudicis not. in hac decreti pagina testis rogatus.

Ego Griso in hac decreti pag. testis rog.

Ego donnus Gebizo huic decreto interfui.

Ioannes scriptor.

12 DESIDERIVS Cæsenas Benedictini ordinis monachus, Ioanni successor 1057. Hic est ille Cæsenas Episcopus, cui Gerardus comes Bertinorij ex testamento suam mulam legauit anno 1062. apud Rubeum.

33 IL. forsitan Ildeprandus Cæsenæ Episcopus, cuius meminit Leo Ostiensis in chronic. ad annum 1065.

34 GEBIZO monachus, & Abbas sanctorum Alexij, & Bonifacij in monte Auentino ord. sancti Benedicti, cum ecclesiarum omnium simul cum Mareo S. Sabæ Abbate Visitator fuisset ascitus anno 1075. insequenti anno missus est legatus a Gregorio Septimo cum Fulcoino Forosempronianο Episcopo in Dalmatiam, in Basilica Salonica diuo Apostolo Petro consecrata, populo astante, atque spectante ca auctoritate Apostolica inuestiuit, coronauitque in regem Illyricorum, & Dalmaticorum illorum Ducem Demetrium, ipseque Gebizonis medio sanctæ Apostolicæ sedi præstitit obsequium, vt narrat Baronius tom. 11. Gebizo deinde ab eodem Gregorio Episc. Cæsenas adlectus est anno 1083. pauloque post presb. Card. creatur.

35 VGO Gebizoni successit. Ir anno 1106. canonicorum capitulo Cathedralis Ecclesiæ aliquas capellas, Ecclesiasque concessit, vt in documento originali in archiuio canonicorum legitur diploma dirigitur Laurentio Archipresbytero, Leoni presbytero, Ceconuello diacono, Raynerio subdiacono, cæterisque ecclesiastici status congregatis ad seruiendum Deo, & diuo Io. Baptistæ in Ecclesia Cæsenatensi.

36 BENNO reperitur subscriptus cuidam bullæ Ecclesiæ Pisanæ indultæ ab Honorio Secundo Papa anno 1126. vt supra retulimus.

37 ODDO huius nominis primus, Bennoni successit in eadem sede, cuius adhuc extat in canonicorum tabulario concessionis documentum datum Sergio presbytero, & priori Ecclesiæ Cæsenatensis, Andreæ, & Vgono presbyteris, Ioanni, Almerico, & Ioanni de Galeata diaconibus, Henrico, & Martino subdiaconibus anno 1151. die decima nona maij in claustro canonicæ Cæsenæ, de quo etiam Rub. ad ann. 1151.

38 LEONARDVS, quem monachum ordinis Cisterciensis fuisse refert auctor sæpe citatæ chronologiæ, Odoni sufficitur. Hic anno 1175. in ecclesia sancti Ioannis Baptistæ, Latoni eiusdem Ecclesiæ Præposito, eiusque fratribus, nonnullas concessit Ecclesias, & communitates, vt latius patebit ex sequentibus, cuius originale extat

A in eodem canonicorum archiuio, ijs verbis conceptum.

In nomine Domini.

Anno eiusdem incarnationis 1175. temporibus Frederici gloriosissimi Imperatoris, & sanctissimi Alexandri summi Pontificis, & vniuersalis Papæ, die septimo mensis nouembris ind. 8. in ecclesia sanctæ Ioannis Baptistæ. Diuersa licet in se membra retineat Ecclesia mater vniuersalis, vnica tamen est, & ratione fidei, & operatione virtutis. Nam secundum Apostoli sententiam in vno corpore diuersa sunt membra, omnia autem in eundem actum habentia, & in Ecclesia diuersi sunt ordines, ita quoque morum diuersæ sunt co-
B gitationes. Sed quod ad vnum caput, quod Christus est generaliter contrahuntur, & referuntur. Constat Ecclesiam vnum corpus esse, & in omnibus indiuiduam proposito credulitatis, & diuiduã officio conuersationis, & ideo ego D. Leonardus sanctæ Cæsenatis Ecclesiæ Episcopus tibi domino Latoni eiusdem ecclesiæ venerabili Præposito, tuisque fratribus, videlicet presbytero Dominico, presbytero Bonfilio, presbytero Gerardo, & magistro Viuiano diacono, & per vos, vestrisque fratribus, seu successoribus, qui canonico more ad seruiendum nostræ Ecclesiæ congregati sunt permansuri in perpetuum. Trado, & confirmo vobis per huius nostri priuilegij paginam, quicquid ad præsens videmini habere, & retinere, vel
C in futuro acquirere testatione, seu donatione, id est plebem integram sancti Victoris, qui vocatur in Valle cum titulis, & capellis, necnon oblationibus, & decimationibus, & aqua sancta, & victionibus viuorum, & mortuorum, cum terris, vineis, arbustis, arboribus, & cum omnibus suis pertinentijs. Insuper largimur vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, alias decimationes, & primitias, & testationes, & aquam sanctam totius vicariatus, qui incipitur a capite pontis Sapis, & quantum vndique extenditur, in quibus testationibus mihi, meisque successoribus præsidentes boni esse, & beatis vos, vestrique successores. Concedimus quoque vobis fundum vnum integrum cum quadraginta, quem vos domnicatum habeatis, & ea parte coloniticatum. Concedimus vobis alium fundum integrum, qui dicitur Casa
D ruina, cum omnibus sibi partibus, ab vno latere fundus, qui dicitur Sanduanus, ab alio latere fundus, qui dicitur Casa Firmani, & zutina, a tertio latere fundus, qui dicitur Donicilus, a quarto latere fundus, qui dicitur Ranzanus, & quidquid habetis, & decinetis in Casale, & in aquarola, & in compada, & in carsisia, & in loriua, & in campo longo, & in casa mazo, & in clusa. Item concedo vobis, vestrisque successoribus campum vnum domnicatum, & molendinum vnum in riuo cesculæ, cum ponzata, quam Ioannes Falcon vobis dedit, & cum omnibus sibi pertinentibus, & cum duobus hortis, vnum ab vna parte, & alium ab alia parte cesculæ. Item largior vobis, vestrisque fratribus, & successoribus ecclesiam sancti Martini prope pontem fluminis, & ecclesiam sanctæ Luciæ, & ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, cum omnibus

omnibus sibi pertinentibus, & ecclesiam sancti Seueri, sancti Geminiani cum omnibus sibi pertinentibus, vtræque sunt positæ in fundo Noceto. Item concedo vobis ecclesiam sancti Laurentij, & Zenonia in fundo Calanco cum omnibus suis pertinentijs, & cum omnibus rebus, quæ prædictæ ecclesiæ in eodem fundo pertinent, videlicet, in campum domnicatum, qua & colonicata, & fundum vnum integrum, qui dicitur monte, & alium fundum integrum, qui dicitur Affisano positum in plebe sancti Victoris in Valle, & medietatem de fundo integro, qui dicitur Casasummola in plebe sancti Petri in Cassino, & tres canterios terræ in fundo Fontenellæ. Largior quoque vobis ecclesiam sancti Stephani in fundo Pozolo cum omnibus sibi pertinentibus, & ecclesiam sancti Petri in Strata, in fundo, qui dicitur Turrida, cum vinea, domnicata, & cum omnibus suis possessionibus positis in prædicto fundo, & vnam clausuram in campo Batantorio, & campum vnum domnicatum in campo Caubi, & cum alijs omnibus possessionibus vobis pertinentibus, & quæ habetis, & detinetis in campilano, & in Solberaria, & in sezano, necnon ecclesiam sancti Vitalis, cum omnibus sibi pertinentibus in fundo Sorantula, cum campo domnicato, quem Gadda in eodem fundo reliquit vobis, & quicquid habetis, & detinetis in petola, & in pinpiolo, & in auriolo, & quod Popi quondam detinuerunt in polberaria. Insuper quoque largimur vobis ecclesiam sancti Ægidij in fundo Castagetola, cum omnibus sibi pertinentibus, & campum vnum domnicatum, quem vobis dedit Ildeprandus Deinascaro in eodem fundo, & quod detinetis in Radiclada, & vnã vineam domnicatam quam habetis in . . . & ecclesiam sancti Bartholomæi, cum omnibus sibi pertinentibus in fundo . . . & quod detinebat Ioannes Bonus in fundo in ducentula, vel alibi, & quod detinuit Vgo de Pipucia, cum fratribus suis in Bazano, vel si in alijs consistit, & quod detinuit Martinus de Nicola in eodem fundo Banzano, & quod detinetis in Serlumbatola, & vineam domnicatam, quam vobis reliquit Brusabarra in eodem fundo, & quod detinet vestro nomine Rambambelli in eodem fundo, & quicquid habetis in Lugagano, & in Saturano, & in Villa rustica, & in Custuliano, & in Vlmita. Item largior vobis, vestrisque successoribus, ecclesiam sancti Benedicti in fundo Visano cum omnibus sibi pertinentibus, & quod detinetis, vel alij per vos detinent in Casarosaria, & in ponte, & quod detinetis in monte Albano, & in Molzazula in curte sancti Zachariæ, & quod detinetis in fratta, quod vobis obuenit Amario Ioannis Deunesto, & quod detinet Petrus Masciinus cum suis consortibus, & quod detinet etiam nostro nomine Frillus in progeta, vel alibi. Et quod Marotta vxor quondam Rodulphi Ingonis. Vobis pro anima sua dedit in loco, qui dicitur Vigo, & Lea clericus cum suis consortibus, & filijs Ingoli, & Aratdus de Zemnia cum suis consortibus habet, & tenet in loco, qui dicitur Ruffus, & quod in eodem loco Piton deachetta cum suis consortibus habet, & detinet, & quinquaginta tornaturas terræ in Androna, quas vestro nomine detinet Iacobus Fantole, & Carboncellus, & Rodelindi cum eorum consortibus, concedo vobis pratum vestrũ domnicatum in regione sancti Peregrini, & quod detinet vestro nomine, Ioannes de Piciuaga in curte sancti Theodori, & duodecim tornaturas terræ in Gabanella, quas in prædicta canonica pro anima sua Ildeprandus Protegaldus dedit, & quod idem Ildeprandus similiter vobis dedit in Gatesino maiore, & in monte, & viginti tornaturas in maritima, quas vobis dedit Mazotus, & vnum canterium terræ, quod vobis Marota Petri de Bulgaro dedit in collore, & quod detinuit Andreas Tebaldus nomine quondam Gerardi Falconarij in fundo Tuliani, vel alibi, & duas petias terræ, quas vestro nomine detinet Thebaldus, & quod ipsemet per vos laborauit in fundo . . . Et quod Minardus, & nepos eius vestro nomine detinet in campo Artizzo, & quod in eodem loco retinuit Marsuccius cum parentibus suis, & sex tornaturas terræ, quas dedit vobis Petrus Rigonis in callore, & sunt domnicatæ, & Gratianus Celenda vestro iure detinuit cum suis consortibus in fundis diuersis, implebat. Ponte, & quod habuit, & detinuit Garganellus iure Petri de Richiza, & ipse, & vxor eius dedit in prædicta canonica in fundo . . . & vnam vineam domnicatam, quam Gerardus Mazulini vobis dedit in Vontola. Et quod Micolus Pirondi, & corcolli vestro iure detinuerunt in eodem fundo, vel loco, & quod vestro iure detinuit Dominicus Segalate, & filij Rodulphi Ingonis in Sandalo, & Martinus Capurcottus habuit, & detinuit vestro iure in fundo herbose, & quod Clarel detinuerunt iure quondam Brusabarre in fundo quarantule, vel alibi, vel quod Guinacus Maynardus habuit, & detinuit vestro iure in cagniano. & vnam petiam vineæ, quam Alegrettus presbyteri Andreæ habuit vestro iure in vinea sua de Cagniano, & quod filij Gerardi Steuoli, & susculus piseiundulus habet vestro nomine in fundo, & quod Petrus Adrianus habuit nomine vestro in canonice in fundo flumine mortuo, vel alibi, quod Ioannes de Blinco detinuit vestro nomine in Batbalbio, & quod sconzo, & Italicus detinetit, & vestro nomine in vitrebno. Item concedo vobis, vestrisque successoribus medietatem de fundo vno integro, quod dicitur Vigo malo, & Vgolinus Almerici pro anima sua dedit in prædicta canonica in Rosolito, scilicet vineam domnicatam, & campum, & quod hæredes Dominici de Gerardo vestro nomine in eodem fundo tetinet, & quod Petrus de Bonisella vestro nomine detinet in Canucio, & omne hoc, quod Marota Petri de Bulgaro vobis dedit in eodem loco, & Emelda Berarda vestro iure detinuit in flumine mortuo, & in flielina. Item confirmo vobis, vestrisque successoribus sex vncias terræ in fundo Barciliano in territorio Saxenati in plebe sanctæ Mariæ Maioris, & medietatem, qui vocatur Morsiano cum capella super se posita, & medietatem de fundo vno integro, qui vocatur Marignani in plebe sancti Ioannis in Compoda. Et concedo vobis vnam mansionem, quam vestro iure retinent hæredes quondam Petri Buccamucij in

in burgo Cæsenæ, & quod vestro iure detinuit Rofetus Iocolini in fundo Tros, & mansionem cabgariorum cum curte eorum, & quod eorum iuste retinuit Tedelgardus, & quod filij Ardolli de Burgolo, & filij Alberti Brilli, & Petrus Guittoni, & filij Petri Bellueij, & Billuncij cum eorum consortibus habuerunt, & tenuerunt in burgo Cæsenæ, & quod Pelochious habet, & tenet in burgo Cæsenæ a semita vsque ad Cæseulam, & mansionem in vinea taliata, quam iure filiorum Bertoldi detinuit peccatore, a duobus lateribus viæ percurrentes, a tertio latere fili Bostuldi, a quarto latere Petrus Bisage, & quod Petrus de Lavalle in prædicta canonica dedit in quibuscunque locis, vel fundis, & quod Vgo Faber donauit, & dedit in prædictis canonica, in plebe sancti Petri in Cisino, & quod vestro iure detinet Rodulphus Binelli in fundo, qui vocatur Montala, vel alibi. Largior insuper vobis, vestrisque successoribus per me, & per nostros successores in perpetuum potestatem, si vllo in tempore, in vestro vicariatu, in ciuitate, vel extra Ecclesiam facere volueritis, vt omni occasione remota illam ædificetis, & promitto vobis, vestrisque successoribus per me, & per meos successores auxilium, & adiutorium impendere. Et si mihi, vel meis successoribus extra vestrum vicariatum in meo Episcopatu Ecclesiam ædificare placuerit, vos & vestri successores auxilium, & adiutorium nobis impendatis. Et iterum confirmo vobis, vestrisque successoribus in perpetuum quicquid in vestris cartulis, vel instrumentis legitur, vel in futuro donatione, vel testatione acquisieritis, vt sine omni datione possideatis. Et hæc omnia habeatis, teneatis, possideatis cum vestris fratribus, & successoribus in perpetuum ordinandi, & disponendi, quæ omnia posita sunt in territorio Cæsenæ, & territorio Rauennæ, & territorio Arimin. in plebe sancti Petri in Compods, & sancti Angeli in Salute, & sancti Ioannis in Ruffio, & sanctæ Mariæ in Bulgare, & S. Martini in Robicone, & sancti Thomæ Apostoli, & sanctæ Mariæ montis Leucadis, & sancti Victoris, & sancti Mauri, & sancti Petri in Cistino, & sanctæ Mariæ in Roota, & sancti Petri in Cereto, & sanctæ Agathæ. Sed quia in Ecclesia nostri Episcopatus diuina celebrate officia fine intermissione debeatis, id est Matutina, & Vespertina, & Missarum officia, & cætera, quæ in Ecclesia pro viuis, & defunctis sunt agenda. Debeatis & orare assidue pro mea, meorumque successorum anima, canentes istos tres psalmos: Miserere mei Deus, Deus misereatur nostri, & Deus in adiutorium meum intende. Pro defunctis vero istos: Miserere mei Deus, Vocem meam, Laudate Dominum in sanctis eius, & iam dictos psalmos cum oratione Deo soluatis. Et inde anniuersarij nostri, antecessorum, successorumque nostrorum integrum officium Mortuorum, cum Missa celebrare debeatis. Et non liceat nobis, nostrisque successoribus hæc omnia, quæ largiti sumus, per vllum modum abstrahere, vel mouere, donec vos, sicut superius diximus, vestrique successores in hac nostra Ecclesia Deo fueritis seruituri. Quod si quis huius nostræ ordinationis, & dispositionis statutum temere præsumpserit, siue nos, siue nostri successores trecentorum decem & octo patrum anathemate percussi, trium librarum auri vobis, vestrisque successoribus donetur. Solutaque pœna hoc nostræ dispositionis decretum maneat irrefragabiliter in perpetuum. Quod vero instrumentorum priuilegij.

Ego Petrus Turriensis Cæsenas Tabellio mandato supradicti Episcopi manu mea scripsi, & absolui.
Ego Leonardus Episcopus in hoc priuilegio à me facto subscripsi.
Ego Vgo bonus testis rogatus subscripsi.
Ego presb. Andreas testis rogatus subscripsi.
Ego Gacizolus iudex his omnibus interfui, & testis rogatus subscripsi.

Interfuit Leonardus Lateranensi concilio sub Alexandro Tertio anno 1179. de eo Rubeus ad ann. 1182. pauloque post è viuis excessit. Porro eo sedente Alexander Tertius canonicis Cæsenatensibus concessit sequens diploma, quod extat in eorum archiuio.

ALEXANDER EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.*

Dilectis filijs Canonicis Cæsenatis Ecclesiæ salutem, & Apostolicam benedictionem.

Iustis petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere assensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectum prosequi, & complere. Eapropter dilecti in domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu priuilegia, quæ vobis Cæsenatenses Episcopi rationabiliter indulsisse noscuntur, & rata manere sancimus, statuentes, vt nulli hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, &c. siquis, &c.

Dat. Laterani 3. Kal. iunij.

39 LETO ex Præposito Cæsenatensi Ecclesiæ in demortui Leonardi loco præficitur circa ann. 1186. eo enim ipso anno Vgoni Præposito Cathedralis, cæterisque clericis liberaliter confirmauit omnia ea, quæ a Leonardo antecessore in supra relato documento descripta sunt, donationis diploma datum in dormitorio canonicorum Cæsenatis Ecclesiæ die 23. martij indictione quarta asseruatur in archiuio eorundem canonicorum cui subscriptus videtur idem Episc. hisce verbis.

Ego Leto Episcopus suprascriptæ concessioni, & confirmationi a me latæ subscripsi.

Testes interfuere, presbyter Paganus Vgolinus, Villicus Episcopi, Capitellus, Brunettus sacrista, nus, Andreas nepos Episcopi. Conuertius Cæsenæ Tabellio scripsit, compleuit, & absoluit. Obijt Leto circa annum 1207.

40 ODDO secundus Letoni immediate successit 1207. Hic Letonis priuilegium canonicis confirmauit, ampliauitque ann. 1208. de eo Rub. lib. 6. Vixit vsque ad annum 1223. & eo amplius, Pontifex Honorius Tertius illum iudicem delegauit vertentis per id tempus causæ inter Abbatem sanctæ Mariæ Fauentiæ, Episcopumque Foroliuiensem, vt vidimus in antiquis monumentis eiusdem Abbatiæ.

41 MANZINUS cuius meminit Rubeus anno 1234. Hic an. 1258. concessit fratri Alberto de Fauentia potestatem ædificandi monasterium fratribus Minoribus in ciuitate Cæsenæ in Cōtrata Traue in possessione dicti Episcopatus censuali, quam confirmauit Alexander IV. Dat. Later. 3. id. feb. Pontif. pr. Manzinus vero antecessorum suorum donationes canonicis suæ Ecclesiæ dilargitas & ipse firmauit an. 1233. die 16. maij. Decessit anno 1258.

42 MICHAEL electus eodem anno 1258. quo Manzinus decesserat. Hic statim sequenti anno in canonicos suos liberalis, & munificus fuit: quippe qui eorum capitulo in perpetuum confirmauit omnia bona, & iura, quæ Leonardus alijque Episcopi sui antecessores eidem concesserat, documentum originale vidimus, quod eisdem omnino verbis coostat cum illo, quod supra retulimus a Leonardo concessum, tantum ad calcem concessionis addidit, quæ sequuntur verba: *Item largior, & concedo, & confirmo vobis vestrisque successoribus in perpetuum tres charitatiuas comestiones, quas habere consueuistis in anno, scilicet in natiuitate Domini, in paschate Resurrectionis, & in festo beati Ioannis Baptistæ.* statimque sequitur subscriptio notarij in hunc modum. *Ego Leonardus Timidei Zichę notarius prædictis omnibus præsens fui, & mandato domini Episcopi supradicti, quæ suprascripsi, & publicaui*, nulla alia inscriptio, neque Episcopi, nec aliorum ibidem prostat legentibus. Donationis vero initium sic se habet: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen. Anno Domini 1259. indict. 2. die 14. intrante madio Casenæ in domo Episcopatus præsentibus presbytero Petro de Loneleto Bononiēsis diœcesis fratre Bartholomæo Capellano domini Episcopi, fratre Bene, Leoncello, & Ferrarino seruientibus domini Episcopi ad hac testibus vocatis. Ego Michael Episcopus sanctæ Ecclesiæ Casenatis vobis dominis Vgolino, Bartholino, Michelino presbytero Iacobo, Erro, & Vgolinuccio canonicis eiusdem Ecclesiæ recipientibus vobis vestrisque confratribus atque successoribus ad seruiendum vestræ Ecclesiæ canonica congregatis, & congregandis in perpetuum concedo, & trado, & confirmo per huius priuilegij paginam, quicquid &c.*

43 Fr. FRANCISCUS Ordin. Prædic. ad hanc Ecclesiam assumptus legitur apud Io. Michaelem Pium de viris illust. Ord. Præd. & apud Auctorem sæpe citata chronologiæ anno 1263. sed cum nulla in Regest. Vaticanis, alijsq; monumentis mentio habeatur, fidesapud ipsos esto.

44 HONERARDUS de Saxonia Cæsenæ Episcopus anno 1270. Hic ab aduersarijs pertulisse indigna, asperaque narratur, animo tamen magno, infractoque, vt sacri belli classicum insonuisset, succinctus armis, cum insigni crucesignatorum ala in Orientem pugnaturus sit generose profectus anno 1272. Nulla vnquam illum externa vis, nullum discrimen a iusto decoroque niuellere potuit. Ecclesiam sibi creditam vbique, & semper strenue defensauit. Obijt an. 1274. De quo etiam Rub. lib. 6. nostraque monumenta.

45 AYMERICUS electus reperitur anno 1274. in diplomate concessionis, quod canonicis cathedralis statim post suam assumptionem ad sedem liberaliter concessit, quod est huiusmodi tenoris ab originali eorundem canonicorum Archiuio.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen.

Ego Aymericus electus Cæsenas licet immeritus vobis dominis Vgolino nunc Camerario, Michelino, Erro, Alberico, presb. Iacobo Guidoni, & Leonardo canonicis Ecclesiæ Cęsenatensis recipientibus pro vobis vestrisque successoribus nomine canonicæ Cæsenaten. in perpetuum me meosque successores nomine Episcopatus largior, do, & trado atque concedo, & perpetualiter transacto plebem sancti Mauri diœcesi Cæsenat cum titulis, & capellis suis, & decimationibus omnibus, & cum recepto frumenti, annonæ, carnium, & pullorum, & quocumque alio censu seu redditu consuetis etiam debitis dicto Episcopatui a Plebe prædicta. Et insuper omne dominium, omnemque iurisdictionem, vsum, seu consuetudinem, quæ dicto Episcopatui competunt, seu pertinent seu pertinere, vel competere videntur vel possunt in plebe eadem, & capellis ipsius, & in rectoribus, & clericis earumdem vt libere, ac pleno iure possitis vos, & vestri successores nomine canonicę Cæsenat. dictam Plebem eiusque capellas eorumque rectores, & clericos instituere, & destituere, visitare, corrigere, suspendere, interdicere, excōmunicare, deponere, priuare, & absoluere ac in eis plenam iurisdictionem in omnibus exercere tam in causis ciuilibus, quam etiam in criminalibus, sicut ego cum meis successoribus nomine Episcopatus facere possem tam de consuetudine, quam de iure, & cætera generaliter, & specialiter exercere, quæ ad ius, & iurisdictionem Episcopalem in dicta Plebe ac eius capellis, & rectoribus, & clericis earum pertinere noscuntur, saluo, & reseruata mihi meisque successoribus nomine Episcopatus quarta vaccæ, quam dicta plebs annuatim soluit, & soluere tenetur Episcopatui prædicto, saluo etiam quod rectores ac clerici dictarum Plebis, & capellarum possint ad me, & meos successores appellare, quando ipsos indebite grauaretis, in causis prędictis. Insuper largior, do, trado, atque concedo, & perpetualiter translacto per me meosque successores nomine Episcopatus vobis recipientibus pro vobis vestrisque successoribus nomine canonicæ prædictę in perpetuum canonicam portionem testamentorum, & aliarum vltimarum voluntatum de iure spectantium mihi meisque successoribus ab hac hora in antea in perpetuum per totum plebatū dictæ plebis S. Mauri, & etiam per totum plebatum sancti Victoris in valle, vt libere quicquid ad me meosque successores ratione canonicæ portionis, idest quartæ testamentorū, & aliarum vltimarum voluntatum pertenebit amodo, vel pertinere videbitur in perpetuum, per totum plebatum vtrumque percipere ac exigere, & habere pacifice valeatis cum ve-

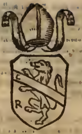
ftris fuccefforibus nomine canonicę Cæfenat. & tam hæredes quam commiffarios, & alias quafcunque perfonas, a quibus dicta canonica portio folui debebit, cēfura Ecclefiaftica ad folutionem præftandam compefcere, mouendo, excōmunicando, interdicēdo, præcipiendo, & abfoluendo, ficut ego cum meis fuccefforibus facere poffem, tam de confuetudine quam de iure. Præterea per me, meofque fucceffores vobis recipientibus pro vobis veftrifque fuccefforibus nomine dictæ canonicæ Cęfenat. in perpetuum largior, do, & concedo, atque trado, & perpetualiter transfacto totum cathedraticum, feu omne id quod ratione cathedratici mihi meifque fuccefforibus de iure pertinet, vel pertinere poteft amodo in dictis plebibus fancti Mauri, & S. Victoris, & capellis plebatuum ipfarum, & in omnibus, & fingulis capellis ciuitatis, & totius Vicariatus Cæfenæ, atque rectoribus earundem, vt libere, ipfum cathedraticum, videlicet duos folidos Rauen. pro vnaquaque ipfarum plebium, & capellarum annuatim exigere, & recipere, & habere cum veftris fuccefforibus in perpetuum nomine dictæ canonicę valeatis. Remitto quoque ac largior, do, trado, & concedo, & perpetualiter refuto, & transfacto vobis recipientibus pro vobis veftrifque fuccefforibus nomine canonicę prędictæ per me meofque fucceffores in perpetuum canonicam portionem, quę mihi meifque fuccefforibs competit, & in pofterum competere videbitur in omnibus, & fingulis legatis, quę per teftamentū, vel quamlibet aliam vltimam voluntatem relicta funt, feu etiam relinquentur deinceps in perpetuū canonicæ feu Ecclefiæ Cęfenaten. prędictæ per totam ciuitatem, ac diœcef. Cæfenat. vt abfque moleftia, & contradictione mei, & meorum fuccefforum licite, & libere exigere, recipere & habere nomine veftræ canonicæ feu Ecclefiæ prędictæ valeatis integraliter quicquid in pecunia vel alijs rebus mobilibus, aut immobilibus relictum eft, aut relinquetur amodo ab aliquo, vel aliquibus per dictam ciuitatem, & diœcefim totam vobis, vel veftris fuccefforibus, feu canonicę prælibatæ. Hæc quidem vobis facio amore Dei, & pro remedio, & falute animæ meæ, & animarum prædecefforum meorum, & cum eifdem fim particeps miffarum & orationum, & aliorum diuinorum, quæ in veftra Ecclefia celebrantur, & celebrabuntur in pofterū tam pro viuis quam pro defunctis, & vos cū veftris fuccefforibus, mihi meifque fuccefforibus fitis in noftris honoribus, & iurifdictionibus rationabiliter defenfores, fauorabiles, & etiam gratiofi, & teneamini cum veftris fuccefforibus deuote facere anniuerfariū meum fuis temporibus in Ecclefia Cæfenatenfi. Quæ omnia, & fingula per me, meofque fucceffores vobis recipientibus pro vobis veftrifque fuccefforibus nomine canonicę feu Ecclefiæ veftræ promitto per ftipulationem rata, & firma perpetuo habere, atq; tenere & in nullo contrauenire aut contrafacere aliqua occafione, fub pœna viginti, & quinque vnciarum auri optimi, & pœna foluta vel non, nihilominus hæc omnia, & fingula firma permaneant, & feruentur.

Acta funt hæc anno Domini millefimo ducentefimo feptuagefimo quarto indictione fecunda die tertio exeunte feptembr. Cæfenæ in domo Epifcopali, præfentibus presbytero Riccobene capellano domini electi. presbytero Benuenuto rectore Ecclefiæ S. Anaftafij & Bene canonico Plebis Bulgariæ, ad hæc teftibus conuocatis.

Ego Leonardus Timidei Zichæ Notarius prædictis interfui, & mandato dictorum domini electi, & canonicorum vt fupra fcripfi. &c.

Anno 1290. die Dominicæ Pafsionis interfuit Aymericus confecrationi Ecclefiæ S. Francifci de Cæfena, quam Bonifacius Archiepifcopus Rauennas habuit, nec abfuit fynodo celebratæ Foriliuij in Ecclefia fancti Mercurialis ab eodem Archiepifcopo anno 1286. vt notat Cherubinus Ghirarduccius lib. 8. Hift. Bononienfis. Valedixit huic mortali feculo Aymericus anno 1291.

46 LEONARDVS de Cæfena ex canonico Cathedralis Ecclefiæ, defuncto Aymerico, à capitulo poftulatur in Epifcopum; qui ob eius fingulares dotes, quibus prædiitus erat, a Nicolao Quarto Pont. Max. confirmationem accepit eodem anno 1291. 15. Kal. iunij Pontif. 4. ita in Regeft. Vaticano Epift. 303. fol. 60. Hunc Leonidam vocat Rubeus lib. 6. fuæ Rauenn. hift. anfamque errandi dedit nonnullis, vt ab hoc Leonardo, alius diuerfus eiufdem nominis Cæfenas Epifcopus afferatur, qui Leonidæ fuccefserit, iterumque cum idem alterius Leonardi meminerit anno 1309. tertium Leonardum inter Cæfenatium Antiftites addiderunt, cum reuera tantum vnus fuerit Leonardus, qui ab anno 1291. vfque ad 1312. Cæfenatem Ecclefiam adminiftrauerit exceffferitque eodem anno 17. Kal. iunij, vt clare legentibus patet in Vaticano Regefto. Ioannes Nouellerius fcriptum reliquit fuis in cōmentarijs Oddonem quendam Burgundum Benedicti Papæ XI. a fecretis ab eodem Epifcopum Cæfenatem adlectum fuiffe an. 1303. quo fundamento, quaue auctoritate id afferat, ipfa dicat. Cæterum vt diximus, ex Vatic. Regefto nullus alius in Cæfenati Ecclefia fedit ab anno 1291. ad 1312. nifi folus vnus idemque Leonardus, qui diœcefanam fynodum 6. idus octob. anno 1309. in Epifcopium ciuitatis conuocauit, vt Claramontius narrat lib. 11.

47 IOANNES Ariminensis, Amboni filius, ex peruetusta, & nobili gente de Caminate, quæ hodie, vt Clementinus in Ariminen. hist. scriptum reliquit, vna & eadem est cum Riccardella, & Belmontia familijs apud Ariminen. quippe quæ ab ipso Caminatensiũ sanguine proseminatæ ferãtur, ex Præposito Ariminensi, Cæsenãs Episcopus adlectus est anno 1313. decima tertia Kalendas aprilis a Vvillelmo Bulgaro, atque Christophoro Abbate sancti Laurentij, quibus Clericalis senatus ius eligendi detulerat, gestanterque a populo exceptus eodem die sibi delati Episcopatus inijt possessionem. Inter alia monumenta, quæ in archiuio canonicorum asseruatur, illud celebre habetur, quod Ioannes confecit anno 1315. ad fauorem canonicorum, quo omnium prædecessorum suorum concessiones ijsdem confirmauit; in eo plures etiam Episcopi Cæsenates recensentur, quorum memoria inuidiosa vetustas deleuerat. Exemplar ab originali desumptum est huiusmodi:

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Nos Ioannes, Dei gratia, Episcopus Cæsenatensis, prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, & confidentes, quod ijdem prædecessores pro animabus suis, suorumque prædecessorum, & successorum multas fauorabiles largitiones, donationes, exemptiones, indulgentias, concessiones, & priuilegia dominis præpositis, canonicis, & capitulo nostræ maioris Cæsenatensis Ecclesiæ contulerunt, prout in instrumentis seu literis propriis inde confectis vidimus contineri, & specialiter instrumento scripto manu Leonardi Timidei, notarij sub anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, indictione 2. die decimo quarto intrante maio, in quo continentur concessio, traditio, & confirmatio prædictis præposito, & capitulo factæ per bonæ memoriæ venerabilem patrem dominum Michaelem quondam Episcopum Cæsenatensem, de quibusdam Ecclesijs, terris, & rebus aliis, quas tunc habebant, & tenebant; & quas in futurum acquirerent, & nominatim de plebe integra sancti Victoris, qui vocatur in Valle, cum titulis, & capellis, obligationibus, decimationibus, aquam sanctam, & vnctionibus viuorum, & mortuorum, cum terris, vineis, arbustis, arboribus, & cum omnibus sibi pertinentibus; item de ecclesia sancti Martini prope pontem fluminis, & de alijs quibusdam Ecclesijs, locis, & rebus, iurisdictionibus, & iuribus in prædicto testamento, seu priuilegio plenius comprehensis. Et in instrumento scripto manu dicti Leonardi sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, indictione secunda, die tertio exeunte septembri, in quo continentur largitiones, donationes, traditiones, atque concessiones perpetualiter factæ eisdem præposito, & capitulo per bonæ memoriæ venerabilem patrem dominum Aymericum tunc Cæsenæ electum de plebe sancti Mauri Cæsenatensis diœcesis, cum titulis, & capellis suis, decimationibus omnibus, & cum recepto frumenti, annonæ, carnium, & pullorum, & quocumque alio redditu, consuetis etiam debitis dicto Episcopatui a plebe prædicta, & insuper de omni dominio, omnique iurisdictione, vsu, seu consuetudine, qui dicto Episcopatui competebat, seu pertinebat, vel competere, aut pertinere viderentur, vel poterant in plebe eadem, & capellis ipsius, & in rectoribus, & clericis earumdem, & de pleno iure instituendi, destituendi, visitandi, corrigendi, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, deponendi, priuandi, & absoluendi, & in eis plenam iurisdictionem in omnibus exercendi, tam in ciuilibus, quam etiam in criminalibus, & cætera generaliter, & specialiter exercendi, quod ad ius, & iurisdictionem Episcopalem in dicta plebe, & capellis, rectoribus, & clericis earum pertinebat, & de canonica portione testamentorum, & aliarum vltimarum voluntatum, quæ ad ipsos Episcopum, & Episcopatum de iure spectabant, per totum plebatum dictæ plebis sancti Victoris in Valle, & etiam per totum plebatum sancti Mauri, & de quibusdam alijs iurisdictionibus, iuribus, & rebus in eodem instrumento plenius comprehensis, & generaliter in multis alijs priuilegijs, & instrumentis super præmissis, & alijs inde confectis, etiam ab antiquo, quibus continentur multæ largitiones, donationes, concessiones, exemptiones, & indulgentiæ ducum factæ per multos prædecessores nostros, de quibus appareat, & nobis fuerunt exhibita, & ostensa publica, & autentica instrumenta non vitiata, non cancellata, neque abolita in aliquam partem sui. Et maxime instrumentum concessionis factæ dictis dominis præposito, & capitulo per venerabilem patrem bonæ memoriæ dominum Ioannem, diuini respectus operatione Episcopum Cæsenatem sub anno Domini millesimo quadragesimo secundo, indictione decima, die secundo iunij scriptum manu Ioannis notarij. Et instrumentũ concessionis factæ eisdem dominis præposito, & capitulo per bonæ memoriæ venerabilem patrem dominum Vgum, diuini respectus operatione Episcopum Cæsenatensem sub anno Domini millesimo centesimo sexto per Bonfilium notarium. Item instrumentum concessionis factæ prædictis dominis præposito, & capitulo per bonæ memoriæ dominum Oddonem sanctæ Cæsenatensis Ecclesiæ Episcopũ sub anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo quinto, die decimonono mensis madij, indictione tertia, scriptum manu Ioannis Tabellionis. Item instrumentum concessionis factæ

eisdem dominis præposito, et capitulo per bonæ memoriæ dominum Leonardum sanctæ Cæsenatensis Ecclesiæ Episcopum sub anno Domini millesimo centesimo septuagesimo quinto, die septimo mensis nouembris, indictione octaua scriptum manu Petri Turriensis Cæsen. Tabellionis. Item aliud instrumentum traditionis, confirmationis, concessionis factæ præfatis dominis præposito, et capitulo per bonæ memoriæ dominum Leonem sanctæ Cæsenatis Ecclesiæ Episcopum sub anno Domini millesimo centesimo octuagesimo sexto, die decima tertia mensis martij, indictione quarta scriptū manu Conuersi Tabellionis. Item aliud instrumentum confirmationis, renouationis, translationis, et perpetualis transactionis factæ præmisso capitulo per bonæ memoriæ dominum Oddonē sanctæ Cæsenatensis Ecclesiæ Episcopum, sub anno Domini millesimo ducentesimo octauo, die vltimo mensis iulij, indictione vndecima per manum Vgoloni Cæsenæ tabellionis scriptum. Item instrumentum traditionis, et confirmationis, atque concessionis factæ prædictis præposito, et capitulo per bonæ memoriæ dominum Manzinum sanctæ Cæsenaten. Ecclesiæ Episcopū sub annos Domini millesimo ducentesimo trigesimo tertio, die decimo sexto intrante maio, indictione sexta scriptum manu Albisjei Trenaroli notarij. Quæ omnia, et singula, et in eis contenta, ex certa scientia approbamus, ratificamus, confirmamus, et etiam innouamus. Et insuper per nos, nostrosque successores in perpetuum vobis dominis Bulgaro præposito, Riali Raynaldo, Albertino Michaeli, et Henrico canonicis Ecclesiæ Cæsen. pro vobis, et capitulo dictæ Ecclesiæ pro vestris successoribus in perpetuum recipientibus, volentes discedere a litibus, et controuersijs, quas vobis cum infrascriptis occasionibus, vel alijs huiusmodi transactionis nomine, siue causa pro bono pacis, et quietis vobiscum habendo de nouo damus, tradimus, et concedimus prædictas plebes, Ecclesias, capellas, oratoria, hospitalia infrascripta, videlicet, hospitale S. Mariæ de Charitate, quod dicitur magistri Vgolini, hospitale S. Mariæ de Valuiridi, quod dicitur iuxta mont. hospitale S. Bartoli, et Antonij de campo Boum: et hospitale sororis S. Margaritæ, et hospitale sancti Ioannis Euangelistæ de plebatu sancti Victoris, alia loca pia in prædictis plebatibus, ciuitate, et burgis, et in toto vicariatu ciuitatis Cæsenæ constituta, etiam in posterum, construenda. Confirmamusque, concedimus, et plenam, et integram iurisdictionem Episcopalem, quę nostris prædecessoribus, et Episcopatu præfato, seu nobis in prædictis locis eorum quolibet competit, seu hactenus competebat, omnemque legem diœcesan. & iurisdictionis cum potestate, et auctoritate, rectores, et clericos in eisdem plebibus, et Ecclesijs, et capellis, atque locis instituendi, destituendi, visitandi, corrigendi, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, deponendi, priuandi, et absoluendi, ac in eis plenam iurisdictionem in omnibus exercendi tam in causis ciuilibus, quam etiam in criminalibus, sicuti nostri prædecessores nomine Episcopatus fecerunt, et potuerunt tam de consuetudine, quam de iure. Et cætera generaliter, et specialiter exercendi, quæ ad ius, et iurisdictionem Episcopalem in dictis plebibus, ecclesijs, capellis, et locis, et rectoribus, et clericis eorum, seu earum quomodolibet pertinebat. Salua, et reseruata nobis, nostrisque successoribus nomine Episcopatus vna quarta Vaccæ, quam dicta pleb. sancti Mauri annuatim soluit, et soluere tenetur prædictis, saluo etiam, quod rectores, et clerici dictarum plebium, ecclesiarum, capellarum, atque locorum possint ad nos, nostrosque successores appellare, quandocunque in causis prædictis, per vos indebite grauarentur; insuper donamus, tradimus, atque concedimus, et perpetualiter transactamus per nos, nostrosque successores nomine Episcopatus vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonicę prædictæ in perpetuum. canonicam portionem testamentorum, et aliarum vltimarum voluntatum de iure spectantem nobis, et nostris successoribus ab hac hora in antea in perpetuum, per totum plebatum sancti Victoris in Valle, atque totum plebatum sancti Mauri vltra fluuium Sapis, vt libere ipsam quartam portionem canonicam deinceps in perpetuum per prædictos plebatus, et dictum est, percipere, et exigere, et habere pacifice valeatis vos, et vestri successores nomine Canonicæ Cæsenæ. Et eam . . . quam commisi. et alias qualcumque prædictas, de quibus dicta canonica portio solui debebit censura ecclesiastica ad solutionem procurandam compellere monendo, excōmunicando, interdicendo, præcipiendo, et absoluendo, sicut nos cum nostris successoribus facere possemus tam de consuetudine, quam de iure. Præterea vobis, vt dictum est, remittimus, damus, tradimus, et perpetualiter transactamus, atque refutamus recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine Canonicę prędictę per nos, nostrosque successores in perpetuum canonicam portionem, quæ nobis, nostrisque successoribus competit, & in posterum competere videbitur in omnibus, & singulis legatis, quæ per testamentum, vel quamlibet aliam vltimam voluntatem relicta sunt, seu etiam relinquentur deinceps vobis præposito, vel canonicis, s. nominatim ipsis, vestrisque successoribus, aut per aliquem vestrum, vestrorumque successorum eidem canonicæ, vel Ecclesiæ Cæsenaten. vt præmissis autem omnibus hæc tantummodo exceptamus, & reseruamus vestro consensu pro nobis, & Episcopatu nostro, nostrisque successoribus ab honore Pontificalis officij videlicet, Cathedraticum debitum, & consuetum annuum, s. duos soldos vsualis monetæ pro vnaquaque plebe, & ecclesia prædictorum locorum, & etiam canonicam portionem, id est quartam omnium testamentorum, aliarumque vltimarum voluntatum, quæ fient in posterum per ciues, & incolas, seu habitatores ciuitatis, burgorumque Cæsenæ citra prædictum fluuium Sapis, & per omnes singulos prędictos habitare hactenus consuetas in castro Reuersan. vel eius curia, & etiam per aliquem parochianum alicuius ecclesiæ, seu monasterij constitutorum citra fluuium Sapis in

in ciuitate, burgis, seu suburgis, excep. ita quod Cathedraticum, & prædictã canonicam portionem nos, nostrique successores absque contradictione vestra, seu molestia vestrorumque successorum libere percipere valeamus. Nihil aliud omnino nob s, & Episcopatui, nostrisque successoribus in præmissis per nos, nostrosque successores datis, traditis, & concessis vobis, vestroque capitulo quomodolibet reseruantes. Teneamur quoque nos, nostrique in perpetuum successores prædictarum ecclesiarum, oratoriorum, & piorum locorum ad vestram, vestrorumque successorum petitionem, & voluntatem sine difficultate clericos ordinare, eisque ordines conferre, & cætera, quæ sunt ordinis Episcopalis libere vobis, vestrisque clericis, & ecclesijs, ac rectoribus hospitalium exhibere, & concedere, atque fauorabiliter impertiri, secundum consuetudinem hactenus obseruatam iuxta canonica instituta. Hæc quidem vobis facimus tam ex causa transactionis pro bono pacis, & quietis vobiscum habendo super litibus, & discordijs, quas nos vobiscum dictis de causis habebamus, & in futurum verisimiliter habere possemus, quam etiam amore Dei pro remedio, & salute animæ nostræ, animarum prædecessorum, & successorum nostrorum, & vt cum eisdem simus participes missarum, orationum, & aliorum diuinorum, quæ in nostra Ecclesia celebrantur, & celebrabuntur in posterum, tam pro viuis, quam pro defunctis. Et vos cum vestris successoribus nobis, nostrisque successoribus sitis in nostris honoribus, & iurisdictionibus rationabiliter defensores, fauorabiles, & gratiosi, & teneamini cum vestris successoribus deuote facere anniuersarium nostrum in Ecclesia Cæsenaten. Quæ omnia, & singula per nos, nostrosque successores vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonicæ, seu Ecclesiæ vestræ promittimus per stipulationem rata, firma, perpetua habere, atque tenere, & in nullo contrauenire, aut contra facere aliqua occasione sub pœna centum vnciarum auri optimi, qua etiam pœna soluta, vel non, hæc omnia, & singula firma permaneant, & seruentur.

Ad cuius rei perpetuum robur, & testimonium de his mandamus per manum Petri de Aquarola, & Guccij notarij, nostrorum, & Guidonis de Molcone notario fieri publicum instrumentum.

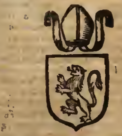
Acta sunt hæc Casenę in palatio Episcopali præsentib.
Domino Iacobo preposito Foropen.
D. Donato priore ordinis Vincareti.
Fr. Andrea de dicto ordine.
D. Bartolino Carnenale iudice.
Magistro Ioanne de Forolinio notario.
Ser Petro Saba de Ferraria.
Presbytero Auanzato capellano D. Episcopi.
Ioanne de Pane notario. &
Glenito Michaelis notario, alijsque pluribus conuocatis ad hęc testibus, & rogatis sub anno Domini millesimo trecentesimo decimo quinto, die 5. mens. martij.

Defunctus est Ioannes anno 1321. die vigesima prima augusti, & sepultus est in Cathedrali, de quo Rub. lib. 6. eiusdemque meminit Cæsar Clementinus in sua Ariminensi historia.

47 GERARDVS ex canonico Vrgellensi electus est Episcopus an. 1323. idib. Martij. Vrbem solemni ritu ingressus est die 16. augusti eiusdem anni. Sequenti vero ad Ecclesiam Cerretanensem translatus est. Ex Reg. Vatic. ann. 8. Ioan. Papæ XXII.

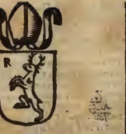
48 THOMAS de Murro, Ioannis Cardinalis de Murro nepos ex priori sæcularis Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Solis Bituricensis diœcesis, Apostolicusque capellanus, eligitur Cæsenæ Episcopus 17. Kal. augusti 1324. Præfuit annos 2. & ad Ecclesiam Anconitanam transtulit illum Pontifex idem Ioannes XXII. an. 1326. 16. Kal. iulij ex eodem Vatic. Regest.

49 Fr. AMBROSIVS Ord. Erem. S. Augustini insignis Theol. eadem sede insignitur 7. Kal. iulij 1326. obijt vero an. 1333. vt habetur in eodem Regest. Vatic. Memini me legisse apud Augustinum Crudelem in libro, quem edidit de viris illust. Venetis Franciscum quendam Breuium Venetum Iuris consultum celebrem, Romanæ Rotæ auditorem, qui Patauij, alibique iuris prudentiam publice professus fuerat, Episcopum Cæsenatem adlectum fuisse an. 1330. Verum cum in Regestis Vaticanis in demortui Ambrosij locum ad Cæsenatem Ecclesiam promotum legerim, Ioannem Baptistam Accaiolum an. 1333. illum ex albo Cæsenarium Præsulum dispunximus.

50 IOANNES BAPTISTA Accaiolus, Laurentij, & Mathiæ Castaldæ filius nobilis Florentinus, germanus frater Angeli Episcopi Florentini, decretorum doctor Cæsenæ adlectus est Episcopus, defuncto Ambrosio anno 1333. 3. Kal. nouemb. ex Reg. Vatic. Vicariam operam præstitit, tam in temporalibus, quam in spiritualibus Bertrando Bononiensi Episcopo an. 1335. ætatem produxit vsque ad ann. 1342. De quo etiam loquitur Matthæus Palmerius.

Fr.

51 Fr. BERNARDVS de Martellinis nobilis Florentinus Lippi filius ordinis Eremitarum sancti Augustini, Theologiæ, ac Philosophiæ scientia claruit, sacrisque literis egregie instructus huius Ecclesiæ Episcopus factus anno 1342. 15. Kal. augusti. Ex Reg. Vatic. Epist. 39. Clementis 6. obijt 1348. sepultus in Ecclesia sancti Augustini Cæsenæ, vbi olim hæc inscripio existebat.

M.CCC.XXXXVIII. DIE XXVIII.
IVLII.
OBIIT VENERABILIS IN CHRISTO P.
DOMINVS
FR. BERNARDVS DE MARTELLINIS
DE FLORENTIA
ORD. FRAT. EREMITARVM
D. AVGVSTINI
HIC EST INTRO TVMVLATVS
. . . . .
SPIRITVS AVTEM
. . . .

52 Fr. GVILLELMVS Mirolius Bononiensis Ord. Minorum, Piceni Inquisitor ad hanc Ecclesiam euocatur a Clemente VI. anno 1348. 5. non. octob. per obitum Bernardi notatur in Reg. Vatic. Obijt vero 1358. Quo Præsule Innocentius VI. iura & immunitates Cæsenatis capituli in hunc modum confirmauit.

Innocentius Papa Sextus. &c.

Dilectis filijs capitulo Ecclesiæ Cæsen. salut. & Apostolicam Benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est &c. Eapropter dilecti in domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Roman. Pontificibus siue per priuilegia, siue alias indulgentias, vobis, & Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates, & exemptiones secularium exactionum a regibus, & principibus ac alijs Christi fidelibus rationabiliter vobis, & eidem Ecclesiæ indultas, sicut eas iuste, & pacifice obtinetis, vobis, & per vos, eidem Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c.

Dat. Auenion. 2. id. aprilis Pontificatus nostri anno primo.

53 Fr. VITALIS de Cæsena eiusdem Ord. Minorum successit Guillelmo anno 1358. idib. aprilis ex Reg. Apostol. Vitam liquit anno 1363. In ædibus sancti officij Pisarum hæc de eo legitur inscripio nuper a Manzonio posita.

Fr. Vitali de Cæsena
Episcopo Cæsenat. ex Ord. Min.
Conuent. S. Franc.
assumpto Inquisitori prius in Tuscia
deinde in Flaminia contra hereticam prauit.
acerrimo.
hoc mnemosynon in Patriam
Ord. & Conuent.
deuotione posuit mense iulij anno
M.D.C.XXXVI.
Fr. Bernardinus Manzonius Cæsenas
Generalis Prouinciæ huius Pisanæ
Apostolicus Inquisitor
a sancta sede Apostolica
delegatus.

54 BENCIVENNVS Bononiensis, Cæsenas Episcopus fuit, vicariusque Americi Cati Episcopi Bononiensis eodem anno 1363. quo ad hanc sedem ascendit. Obijt 1368. de quo Nicolaus Pasqualinus Alidosius in lib. de Viris illust. Bonon.

55 LVCIVS de Callio canonicus Paduanus electus 1363. id. decemb. successit Benciuenno ex Reg. Vat. collector spoliorum fuit in Hetruria degensque Florentiæ anno 1370. Ceruiensem Episcopum consecrauit Bernardum Guasconum nobilem Florentinum, iussu Vrbani Quinti. Anno vero 1373. die 2. mensis nouembris simul cum Septimiano Abbate Ord. Cisterciensis Gregorij XI. Pontificis sententia, Monachis Montis Oliueti possessionem nobilis Abbatiæ sancti Miniatis extra, & prope muros Florentinos tradidit. Ecclesiæ Pisanæ Visitator deputatur ab eodem Gregorio anno 1372. ad quam inuisendā die 10. martij eiusdem anni accessit. Mox anno 1374. ad Ecclesiam Volaterranam in Hetruria trāslatus est. Tradunt aliqui Lucio Calliensi translato in Cæsenatensi sede successisse quemdam Lucium alium Romanum e gente Sabella, sed nulla de Sabello, alioue Lucio neque in Vatic. Regesto neque in libris obligat. & Prouis. Prælat. alijsue Romanis monumentis mentionem reperi, ideoque iure merito haud inter Cęsenates Episcopos Sabellum numeramus.

56 IACOBVS Episcopus Cæsenas, primus qui occurat post Lucij Calliēsis translationem, de quo mentio anno 1379. die 8. octob. in autentico exemplari Apostolicarum litterarum Vrbani VI. quod extat in Archiuio fratrum Minorum Cæsenæ, vt narrat Chronologiæ Cæsenatensis auctor in notulis ab ipso nobis transmissis sequentis tenoris. *In nomine Domini Amen. Anno a Natiuitate eiusdem 1379. indictione 2. die 8. octob. hoc exemplum coram venerabili viro D. Laurentio maioris Ecclesiæ Cæsenæ præposito, Reuerendissimi Patris domini Iacobi Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopi Cæsenati in spiritualibus, & temporalibus Vicario Generali*

nerali, a me not. infraſcripto, &c. Hæc notula vitiata videtur in Chronologia gratiſque additum nomen illud *Fratris Ordiniſque Seruorum*; neque Aloyſium reperimus anteceſſiſſe Iacobo in Romanis monumentis. Cæterum Vrbanus VI. an. 1378. nouam cathedralem Cæſenatenſem ædificandi facultatem conceſſit ſequenti diplomata, quod extat in canonicorum Archiuio in hunc qui ſequitur, modum.

VRBANVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Epiſcopo Beninorien. ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Iuſtis petentium &c. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Præpoſiti, & capituli, ac ciuium, & communis ciuitatis noſtræ Cæſenaten. petitio continebat, quod cum Eccleſia cathedralis ipſius ciuitatis, eo quod poſita ſit & incluſa in Cittadella, ſeu Fortalitio, alias vulgariter Murata nuncupato in parte ciuitatis eiuſdem per cutionem, & ſaluationem ſtatus Eccleſię Romanæ conſtitutæ, difficulter adiri queant, & in loco alio neceſſario ſit reponenda, ſitque in ciuitate ipſa quædam Eccleſia Parochialis crucis mar moris appellata ad collationem ſeu præſentationem dilectorum filiorum capituli ſupradicti pertinens, vbi Eccleſia ipſa cathedralis decenter conſtitui, & erigi poterit cōmode. Pro parte eorundem Præpoſiti, & capituli, ac ciuium, & communis fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ædificandi, & erigendi in loco eiuſdem Eccleſiæ Parochialis nouam Eccleſiam cathedralem in honorem, & ſub vocabulo ſancti Ioannis Baptiſtæ ſicut antiqua Eccleſia erat, licentiam de benignitate Apoſtolica concedere dignaremur. Nos igitur cum de præmiſsis non habeamus notitiam, fraternitati tuæ præſentium tenore mandamus, quatenus ad noſtram ciuitatem Cæſenaten. perſonaliter te conferas, & de præmiſsis inquiras, & ſi inueneris ita eſſe, dictis Præpoſito, & capitulo, ciuibus, ac communi, vt cedente, vel decedente dilecto filio noſtro, ſupradictæ parochialis Eccleſiæ qui nunc eſt coſtruendi, & erigendi in eodem loco Eccleſiam Cathedralem huiuſmodi in honorem, & ſub vocabulo ſancti Ioannis Baptiſtæ, prouides quod ipſa Eccleſia antiqua, quæ in fortalitio prædictæ ciuitatis adverſus profanos non redigatur ſed, præficiatur aliquis presbyter, qui eam regat, & officia, & diuina celebret in eadem auctoritate Apoſtolica licentiam poſtulatam: Quodque Eccleſia noua ædificata, & conſtructa fuerit, ac perſonæ degentes in ea omnibus immunitatibus, libertatibus, indulgentijs, & donationibus, ac priuilegijs, quibus antiqua Eccleſia gaudere ſolebat, gauderēt eadem auctoritate concedas, conſtitutionibus Apoſtolicis non obſtantibus quibuſcunque.

Dat. Tiburi 4. non. aug. Pontificatus noſtri anno primo.

57 Fr. AVERARDVS Brixienſis Ordin. Præd. inter Epiſcopos Cæſenates reponitur anno 1383. ab auctore Chronol. ex Seraphino Razio lib. de Viris Illuſt. Ord. Præd. de quo acta Romana altum tenuere ſilentium.

58 IACOBVS Epiſcopus Cæſenas, de quo mentio habetur in quodam documento apud Patres Eremitanos ſancti Auguſtini Cæſenæ, vt refert notula auctoris Chronologiæ, quam nobis in autentica forma, e patria, Romam tranſmiſit his verbis conſcriptam ab originali: *In nomine Domini Amen. Anno a natiuitate eiuſdem 1391. indict. 13. temporis ſanctiſsimi in Christo Patris D.D. Bonifacij Papa IX. die 13. aprilis Venerab. vir Dom. Sanctes Archipresbyter plebis ſancti Mauri Reuerendique in Christo Patris D.D. Iacobi Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopi Cæſenatenſis vicarius Generalis &c.* Eodem vitio laborat hæc eadem notula in Chronologia relata, dum gratis addita videntur illa verba Fr. Iacobi Carmelitæ, quo alia, de qua in primo Iacobo diximus. Cæterum ſatis dubito Iacobum hunc eundem eſſe cum alio ſuperiori, cum de Auerardo nulla certa memoria exiſtat apud cordatos ſcriptores, quod Cæſenatenſem ſedem tenuerit hoc præciſo anno 1383. inter Iacobum primum, & hunc, quem ſecundum vocant. Potuit certe Auerardus, hanc obtinuiſſe Eccleſiam, ſed alio quidem tempore, niſi forte a PſeudoPontifice Clemente Septimo, vel eius ſucceſſore Benedicto XIII. contra Iacobum in eandem Cæſenat. cathedram intruſus fuerit, quod etiam repugnat, cum in Actis illorum Pſeudo Pontificum, & in libris prouiſionum, & obligationum eorundem nulla de Auerardo extet memoria. Iacobus vero, de quo modo agitur, an ille ſit, qui de familia Bocchetta a nonnullis aſſeritur, prorſus ignoro.

59 IOANNES eiuſdem ſedis Antiſtes floruit 1394. cuius extat certa memoria in pr. lib. de diuerſis formis Bonifacij IX. fol. 109.

60 IACOBVS de Saladinis nobilis ciuis, & canonicus Aſculanus, eum ad eandem dignitatē perueniſſet, videturque ſibi Antipapæ Benedicto hæſiſſe, ita reſipuit, vt petierit ea, quam ſuſpicabatur cōtraxiſſe, cenſura ritu Eccleſiaſtico enodari, quod Bonifacio IX. mandante cumulate obtinuit an. 1398. vt habetur in lib. 4. de diuerſis formis eiuſdem Pontificis fol. 20. ſuum vltimum condidit teſtamentum in patria an. 1401. in quo pariter multa pia legata tum Eccleſiæ ſuæ Cæſenatenſi, tum Aſculanæ, vniuerſale inſtituit hæredes genitricem ſuam, nepoteſque ſuos, præcepitque, vt Aſculi in Eccleſia ſancti Franciſci in ſepulchro Nicolutij patris ſui, eius corpus conderetur, dum ex hac vita migrare contingeret. Deceſſit tandem an. 1405. ibidem tumulatur, vbi genitoris breuis hæc inſcriptio legitur.

SEPVLCHRVM
NICOLVCII IACOBVCII
SALADINI.

61 Fr. GREGORIVS Maleſardus Cæſenas Ord. Præd. ab Innocentio VII. patriæ ſedi admotus eſt anno 1405. 4. nonas decembris ex pr. lib. Prouiſ. Prælat. Nouam cathedralem ſubſtruxit, gentemque Feltreſcam cum Malateſta iuni-

inuicem aduersantes, rato fœdere iunxit, vitam finiuit anno 1419.

62 Fr. VICTOR Ariminensis ex Ordin. Eremitarum sancti Augustini Gregorio suffectus est a Martino Quinto anno 1419. 4. Kalen. iulij. Obijt diem postremum 1425. de quo in prædictis libris.

63 SEBASTIANVS cathedralis Præpositus ad Cæsenatem dignitatem assumptus est anno 1425. id. decemb. Paucos menses sedit, decessitque ex eod. lib.

64 PAVLVS Ferrantes e Meldula Martini Quinti Datarius ab eodem Pōtifice Cæsenas Episcopus adlectus est 1426. die 27. febr. Decessit 1431. ex eodem lib. Post cuius obitum Fr. Augustinus de Fauaronibus Romanus ex Ordine S. Augustini Eremitarum, olim sui Ordin. Generalis insignisque Theologus Archiepiscopus Nazarenus, factus est ab Eugenio Quarto huius Ecclesiæ perpetuus administrator anno 1431. idib. iunij. En diploma,

EVGENIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Capit. Ecclesiæ Cæsenat. salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesiarum omnium solicitudo &c. Dudum siquidem in nostris Apostolatus primordijs intelleximus, quod Ecclesia vestra, cui quondam Paulus Episcopus Cæsenaten. dum viueret, præsidebat, per obitum ipsius Pauli, qui extra Romanam curiam diem clausit extremum, vacauerat & vacat tunc Nos cupientes eidem Ecclesiæ vestræ vtilem, & idoneam personam. &c. prouisionem ipsius Ecclesiæ, ordinationi, & dispensationi nostræ duximus ea vice specialiter reseruandam, &c. ac ad dictam Ecclesiam vestram ne longæ vacationis detrimenta subiret, paternis, & solicitis studijs nostræ considerationis intuitum dirigentes attendentes quod dilectus filius Augustinus de Roma electus Nazaren. administrator in spiritualibus, & temporalibus Ecclesiæ prædictę per sedem Apostolicam deputamus, &c. de fratrum nostrorū consilio eiiudem administrationem per eum quoad vixerit gubernandam auctoritate Apost. &c. prout veri Episcopi Cæsenaten. qui fuerunt pro tempore, &c. Quocirca, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1431. idibus iunij. Pontificatus nostri anno primo.

Hanc Ecclesiam administrauit Augustinus ad annum vsque 1435. cessitque cōmendæ eodem anno, vt Acta indicant consistorialia. Decessique Romæ ex hac vita multis illustribus, & gloriosis suæ sanctitatis indicijs anno 1443. vt refert Ioseph Pamphilus Chronic. eremit. S. Augustin. scripsit edidique opera multa, quæ ab eodem recensentur, cuius corpus in quadam capsa reconditum in templo S. Augustini venerabiliter custoditur. Auctor vero alphabeti Augustiniani hunc Prati in Tuscia obijsse narrat, ibidem apud suos sepultum. Quis vero ex ipsis diuinauerit, iudicent alij.

65 ANTONIVS Malatesta, filius comitis Philippi de Ghiaggiolo Forosempronienşis Præpositus, cum extulisset vxorem vitamque clericalem profiteretur, ab Eugenio Quarto Cæsenas Episcopus declaratus est 1435. non. decemb. Hanc Ecclesiā summa cum laude prudentiæ multos annos administrauit, interfuitque Florentino concilio 1439. requieuit in domino 1463. sepultus in cathedrali supra principem portam cum hoc epitaphio,

Non procul hinc celsas construxit Antonius ædes
Et templi Antistes plurima dona dedit.
Hic iacet æthereas conscendit spiritus arces
Semproniique forum. patria terra fecit.

66 DOMINICVS Camisatus Reatinus, patriæque antea Præsul, Sixtique IV. Referend. Cęsenatem etiam sedem obtinuit, decessitquę anno 1475.

67 IOANNES Ventorellus Ametinus Cæsenas Episcopus, eiusdemque ciuitatis gubernator nomine sanctæ Sedis Apostol. anno 1475. Romæ decessit 1486. ibidemque sepulchrum accepit, ex Act. Consi.

68 PETRVS Mentius Vicentinus Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor huius Ecclesiæ declaratus Episcopus est 1486. 5. idus maij. Quem secundo deinde anno Innocentius Octauus Pontifex ad Ferdinandum Neapolitanum Regem legauit nuntium, plurimisque alijs grauissimis Ecclesiæ negotijs explicandis est feliciter vsus. Romæ mortalitatem exuit 1504. sepultusque est in Ara Cœli, cui coniunctissima soror marmoreum sepulchrum erexit addita eiusdem statua, ac gentilitijs stemmatibus, quæ ex vna

Hh parte

parte continent Leonem rectum, alterã scuti partem quatuor albæ regulæ, & quatuor nigræ desecant, cum sequenti epitaphio.

D. O. M.

Petro de Vicentia Pontif. Cæsenat.
Cameræ Apostolicæ Auditori,
iudicum doctiss. & integerr.
cuius cum diuina, atque eximia virtus,
quæ nullas sibi inimicitias
pro publica salute vitauit
diu oppressa emicuisset,
bonis omnibus, atque vniuersæ ciuitati
indigenis eripitur,
Vixit ann. L. m. vis. d. xi.
Margarita soror infelicis. pos.
M. D. IV.

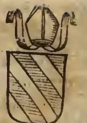
69 FATIVS Sanctorius Viterbiensis, nouus homo, ac perobscuri generis, literis, eruditioneque splendidiorem sibi parauit fortunam, cum Iulio Cardinali Roboreo, qui postea Apostolica n euectus ad sedem Secundus Iulius fuit, Pędagogi operam præstitisset. Is enim Pontifex factus, Fatij magisterium munificentissime remunerauit. Primum enim illum Cæsenatem Episcopum dixit 1504. die vigesima secunda mensis iulij, mox Apostolicæ Cameræ Clericum, amplissimisque redditibus auctum, tum & Romana purpura ad titulum sanctæ Sabinæ cohonestauit. Decessit Romæ ex animi mœrore, cum suspicaretur (vt degeneres animi semper timere coguntur ijs, quæ haud se meruisse intelligunt) ampliorem illum apud Iulium gratiam amisisse, 1510. die vigesimo secundo mensis martij, sepultusque est apud sanctum Petrum cum hac breui, nudaque inscriptione.

DEPOSITVM FATII SANCTORII CARDINALIS S. SABINÆ.

70 CHRISTOPHORVS de Spiritibus Viterbiensis, huius Ecclesiæ electus Episcopus est 1510. die decimaquinta mensis februarij. Multos annos Cæsenatem administrauit Ecclesiam, factusque senior, Ioannem Baptistam nepotem, cum futura spe successionis excepit.

71 IOANNES BAPTISTA de Spiritibus Viterbiensis, patrui coadiutor ascitus anno 1545. die vigesima mensis nouembris defuncto Patruo suffectus est, qui post decem annos eo munere se exoluit.

†

72 ODOARDVS Gualandus nobilis Pisanus, Pauli Quarti familiaris, Cæsenatem sedem obtinuit 1557. eam Ecclesiam consultissime administrauit supra vnum annum triginta, illamque demum resignauit. Romæ inde defunctus est anno 1597. 17. martij. Scripsit de ciuili facultate lib. 16.

73 CAMILLVS Gualandus Pisanus, Odoardi nepos, ad eandem dignitatem assumptus est 1588. die 30. mensis martij. Decessit 1609. In patria iacet in Ecclesia sancti Sepulchri.

74 MICHAEL ANGELVS Tontus, in Episcopatum illum successit 1609. die vigesima tertia mensis februarij. Tontus Arimini natus est honestis parentibus, tametsi origine Pistoriensis esset. Vrgente, adhortanteque parente, ad summam propemodum legis peritiam peruenit. Interea cum iurisprudentiæ attentius operam daret Bononiæ, inde importunum fatum parentis Michaelẽ Angelum demum reuocauit, vbi domesticis rebus compositis, Romam clientium causas peroraturus se contulit. Ergo post acceptam lauream singularis existimationis doctor euasit. Cumque Horatio Burghesio, Cameræ Apostolicæ Auditori, Camilloque item Burghesio, qui fratri in idem munus successerat, vnice charus euasisset, totius Burghesiæ domus curatoris munere perfungebatur. Interea Camillus Senatoria purpura ab Octauo Clemente nobilitatus est, indeque non multo post ad Pontificatum ascendit, cœpitque fortuna Tonti proferre fines, auspice, duceque fortuna Burghesiani Imperij. Primum enim Cardinalis nepotis auditor generalis effectus est, cum prius canonicatu sancti Ioannis in Laterano illum ornasset Pontifex, mox etiam cum publicis explicandis negocijs fidem, diligentiamque præstitisset singularem, Nazaret Archiepiscopus declaratus est 1608. die quinta mensis decembris, dieque vigesima quarta eiusdem anni Datarius, Cardinalisq; sancti Bartholomæi in Insula. Eidem deinde Cæsenatem attribuit Ecclesiam anno 1609. vigesima secunda februarij Paulus Quintus. Quam ille donarijs varijs, reliquijsque sanctorum locupletauit. Inde reuersus ad Aulam, nullus senatus, nulla congregatio Romæ erat, quam suo consilio, prudentiaque non compleret. Ecclesiam, templúq; sui tituli exornauit ex parte. Cæterum quodammodo fatigata fortuna visa est deseruisse Tontum; gratia enim erga illum Pontificis sensim refrixerat, sua, an aliena culpa incertum. Constat illum, aula deserta, ad sibi creditam Ecclesiam rediisse, ibi-

ibiq; tanquam voluntarium exegiſſe exilium. Comitijs vbi Gregorius Decimus quintus aſcendit ad ſedem, interfuit, a nouoque Pontifice inter Cardinales Conſultæ adnumeratus eſt, cum ad titulum ſancti Petri ad Vincula perueniſſet. Romæ deceſſit 1622. menſe aprili, conditoque teſtamento, collegium in proprio palatio erectum, hæredem inſtituit, tutoribus Auditoribus Romanæ Rotæ, curatoribus Scholæ Piæ alumnis. In patria templum ſanctæ Euphemiæ incendio deformatū, reparauit, Cathedralem pretioſa ſupellectili, variiſque donariis munificenter adauxit. Centum inſtituit alendis tribus iuuenibus, a capitulo clericali nominandis, vt legum peritiæ poſſent ſtudere. Memori autem, gratoque animo adeo fuit in Paulum Quintum ſuum benefactorem, vt ad expiationem illius animæ in ſacra Lauretana æde quotidianum ſacrum inſtituerit peragendum. Eius cadauer in templo Ieſu Seruatori dicato tumulatum fuit ante D. Ignatij altare, vbi hoc ſequens epitaphium legitur.

D. O. M.

Michaeli Angelo Tonto Ariminenſi
a Paulo V. Pont. Max.
prudentiam, fidemque viri ſæpius
experto,
primum Datariæ Præfecto,
poſtea
Archiepiſcopo Nazareno.
poſtremo
S. R. E. Cardinali creato
atque ad intima quæque adhibito,
quo tempore poſt conſtantiam
cum florentis Principis gratiam
ſingularem modeſtiam
habuit,
vnde in aduerſa quoque fortuna conſtantiam
exerceret dignus,
qui non niſi refloreſcente gratia
diem obiret
Anno Domini M. DC. XXII.
ætatis ſuæ LVI.
Antonius Tontus Auunculo,
& Collegium Nazarenum
ab illo inſtitutum,
& ſacra Romana Rota Auditorum
patrocinio commendatum,
Patrumque pauperum matris
Dei diſciplina traditum
parenti optimo poſuere
Anno Domini
M. DC. XXXVII.

75 FRANCISCVS Cardinalis Sacratus Ferrarienſis, Archiepiſcopus Damaſcenus, ad Cæſenatenſem Eccleſiam translatus eſt 1622. die decima quinta menſis iunij. Hic paulo ante creatus fuerat Cardinalis, cum Datarius eſſet, Auditor ſacræ Rotæ, ac vtriuſque Signaturæ Referendarius. Poſt comitia, in quibus Vrbanus Octauus ſummus Pont. fuerat renunciatus, exceſſit è viuis an. 1623. 6. die menſis ſeptembris, ſepultuſque eſt in templo S. Mariæ de Anima.

76 LAVRENTIVS Campeglua Bononienſis, ſacræ Congregationis Epiſcoporum, ac regularium ſecretarius, huius Cæſenatis Eccleſiæ Epiſcopus adlectus eſt 1623. die 18. menſis decemb. anno vero 1629. ad Eccleſiam Senogallienſem translatus eſt.

77 PETRVS Bonauentura, nobilibus ortus parentibus, in Gatteiæ caſtello Vrbinatis iuriſdictionis, ex Archidiacono Vrbinate, Cæſenæ Epiſcopus adlectus eſt 1629. viuit adhuc, optimique paſtoris famam implet, & patres.
†

CERVIENSES, SIVE FICODENSES EPISCOPI.

MEMORIAM antiquiorem, quæ apud scriptores extat, Ceruiæ ciuitatis, Rubeus in historia Rauennati nobis exhibuit, erutam è Rauennatis Ecclesiæ monumentis, cuius aliquando vt suffraganea arbitrium venerata est. Eam prisci Phycodem dixerunt, quod demum nomen transiuit in Ceruiam, ex quodam miraculo, quod sancto Bassiano, qui postea Laudensis Episcopus fuit, ibi euenisse narratur. Tametsi contendat Pyrrhus Ligorius in epistola ad Carrarium ante Bassiani aduentum Ceruiam fuisse appellatam, prolata quadam inscriptione, in qua eius nominis mentio extat, quam Romæ inter Fori Traiani ruinas repertam testatur, sic autem habet.

IMP. CÆS. NERVÆ
TRAIANO. DACICO GER-
MANICO. PARTHICO
PONT. MAX. TRIB. POT. XVIII.
IMP. VII. COS. VI P. P. OPTIMO
PRINCIPI.
RAVENNATI. CÆRE-
VIANI. CÆSENNATI
CVR. VIAR. TRA
FLAM.
D. D.

Quæ tamen apud quosdam cordatos haud firmiorem fidem inuenit. Constat ergo nullos antiquiores scriptores huius meminisse ciuitatis. In Flaminia sita est, spectatque ad Gallos Boios, vt vult Leander Albertus, insalubri vititur aere ob circumstagnantes paludes prope mare. Itaque mortales, qui ibi degunt, paulo plus quam duo millia censentur, ac mercatores plerumque salis, vnde Romanis Pontificibus magni, vberioresque prouentus existunt. Etenim Romanæ sedi subiecta est, Rauennatisque sedis suffraganea. Cathedralem habet Deiparæ Virgini consecratam, mediocris magnitudinis, ac pulchritudinis. Eius princeps dignitas præpositura est, vnicum religiosorum monasterium ibi spectatur, tres laicorum confraternitates, xenodochium, ac mons Pietatis. Seminarium extat in castello Massæ Fiscaliæ. Desidem, insalubremque aerem amplior census Episcopatus, qui tria millia scutatorum excedit, compensare censetur. Eius redditus taxa in libris Cameræ centum florenorum aureorum habetur. Diuum Tutelarem veneratur S. Geruntiũ eius ciuit. q. Episcopum, vnde coniectura esse potest iam olim ornatam fuisse Episcopali dignitate, fidemque Christianam fuisse amplexam, dum alijs circumadiectis ciuitatibus Euangelij lumen illuxit. Ceruiensium Præsulum hanc seriem damus, quam ex diuersis monumentis ex fide eruimus.

1 S. GERVNTIVS Episcopus Ficodensis, Romanæ synodo interfuit sub Symmacho Pontifice anno 501. inque Calliensi territorio palmam accepit martyrij 504. Eius festum celebratur die nona mensis maij. De eo martyrolog. Roman. Rub. lib. tertio, Ferrariusque in catalog. sanctorum Italiæ.

2 BONVS, floruit anno 650. ex Rubeo.

3 ADRIANVS anno 853. apud Baronium.

4 IOANNES Ficodensis Episcopus, a Nicolao Primo Pontifice cum Rodoaldo Portuensi Episcopo in Galliam legatus est, ad cognoscendam Lotharij causam, qui cum Pellice nefarium contraxerat matrimonium. videndus Anastasius Bibliothecarius, atque Baronius.

5 LEO eiusdem Ecclesiæ Præsul, floruit anno 997. interfuitque Rauennati concilio, Gerberto Archiepiscopo sedente, itaque eius concilij decretis se subscripsit sic:

Leo Episcopus Ficodensis, qua nunc Ceruia vocatur.

Eiusdem etiam mentio extat apud Rub. lib. 5. ad annum 1017.

6 LVCIDVS Episcopus Ficodensis. Huius meminit Petrus Damiani in epist. ad Nicolaum Secundum. Quippe qui moriens, præclarum sane exemplum ediderit, quam moderate se gessisset in vita. Supremo enim fato propior, ad portam cuiusdam monasterij Benedictinæ temperationis se deportari iussit, vbi Episcopali dignitate commutata cum monachali sanctissime vitam finiuit.

7 Eandem sedem obtinuit BONVS, hoc nomine secundus anno 1069. apud Rubeum lib. 5. forte ille Ceruiensis Episcopus, qui anno 1083. vna cum Bononiensi, & Vicentino Episcopis Guibertum in Pseudopontificem Clementem initiauit apud Baronium ex Bibliothecario.

8 PETRVS eiusdem Ecclesiæ Pontifex anno 1151. interfuit consecrationi Ioannis Abbatis monasterij S. Columbæ in Episcopum Placentinum, quam Rauennæ perfecit Archiepiscopus Moyses. Rubeus lib. 5.

9 THEOBALDVS eiusdem sedis Antistes 1187. ab Vrbano Tertio amplissimam confirmationem retulit omnium gratiarum, quæ iam olim Ficodensi Ecclesiæ indultę fuerant, vt refert Rub. lib. 5.

10 ALBERTVS, floruit anno 1200. apud Rub. lib. 6.

11 SIMON Ficodensem administrabat Ecclesiam

clesiam anno 1209. anno vero 1217. translatus est ab Honorio Tertio ad Archiepiscopatum Rauennatensem, de quo ibi.

13 RVSTICVS, in hac sede florebat 1223. de quo idem Rub. lib. 6.

14 JOANNES Vrsaroli, ciuis, & Episcopus Ceruiensis, eam sedem obtinuit 1232. Hic conatus est Rauennatium tyrannidem, Rauennatisque Archiepiscopi iugum excutere. Cæterum cum Rauennates Ceruiensem ciuitatem cepissent, id incommodi intulere deuictæ, vt secum ea omnia monumenta auferrent, quibus Vrsarola semel arreptæ libertatis poterat iura defendere. De illa iniuria ad Romanum Pontificem prouocauit Ioannes, a quo Prænestinum Episcopum, Othonemque diaconum Cardinalem Auditores obtinuit, qui cum diligenter causam excussissent, pro Episcopo, eiusque successoribus fauorabilem tulere sententiam, quam Gregorius Nonus sequenti diplomate confirmauit. Ex tæ monumentum in regest. eiusdem fol. 28. epist. 125.

GREGORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ioanni Episcopo Ceruiensi, &c. ea quæ iudicio, &c. vsque communiri, &c.

E: Sane cum inter te ex parte vna, & potestatem, & commune Rauennatem ex altera, super Ecclesiæ tuæ priuilegijs, & instrumentis, quę per violentiam ab eis illatam amissa dicebas, Sale ipsius Ecclesiæ deferendo per districtum eorum relaxandis bannis, & statutis in tuum, & Ecclesiæ tuæ præiudicium, & grauamen editis ab eisdem; & quibusdam alijs articulis coram dilectis filijs nostris Prænestinæ Ecclesiæ, & O. sancti Nicolai in carcere Tulliano diac. Card. tunc in partibus illis Apostolicæ sedis legatis quæstio verteretur, demum cum lite super ijs contestata dictus electus a nobis legationis officium in Vngariam suscepisset, & idem Card. ad nostram præsentiam remeasset, nos tamen tibi, & M. prædictorum syndico in nostra præsentia constitutis, eundem Cardinalem super ijs deputauimus auditorem, qui visis, & auditis vtriusque rationibus, habitoque consilio sapientum, de mandato nostro, pro te, & Ecclesia Ceruiensi, sicut in publico instrumento inde confecto plenius continetur, diffinitiuam sententiam promulgauit, quam nos ratam habentes, tuis supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica confirmamus, &c. vsq. c. communimus. Tenorem autem ipsius instrumenti presentibus duximus inserendum, qui talis est. In nomine Domini nostri Iesu Christi, amen. Anno incarnationis eiusdem 1233. indictione sexta, die martis, decima die intrante maio, in præsentia infrascriptorum testium venerab. pater dominus Otho sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis a summo Papa datus auditor ven. patri Episcopo Ceruiensi, & Marcoaldo syndico, & procuratori communis Rauennatensis in negocio, quod vertebatur inter ipsos, tulit sententiam in hunc modum. Cum olim in partibus Lombardiæ vna cum domino Prænestin. legationis officio fungeremur, Rauennam pro quibusdam arduis negocijs accedentes ciuitatem ipsam inuenimus positam auctoritate Apostolica ecclesiastico interdicto, & tam potestatem, quam consilium excommunicationum sententijs innodatos pro venerabili patre Ceruiensi, quibus ciues Rauennates dicebantur graues, & multiplices iniurias erogasse, pluribusque modis damna intulisse plurima, & inferre. Nos autem tam indemnitati Episcopi, & Ecclesiæ supradictæ, quam saluti præfatorum ciuium prospicere cupientes, prout nostrum officium exposcebat, vtramque partem ad concordiam monuimus diligenter. Qui tandem de omnibus controuersijs, & causis, pro quibus dicti potestas, & consilium erant excommunicationum vinculis innodati; & ciuitas supposita interdicto nostro se arbitrio dicto, & ordinationi totaliter, & plenarie commiserunt, dictus videlicet Episcopus nomine suo, & Ecclesiæ Ceruiensis, & ipsi Rauennat. per syndicum ad hoc specialiter deputatum. Demum præfatus Episcopus proposuit coram nobis, quod ciues Rauennatenses diuino timore postposito, & amore Ceruiam accedentes, in Ecclesiam suam hostiliter irruerunt, priuilegia, instrumenta, & alia bona sua ibidem inuenta inde nequiter asportantes. Item, quod impediebant eum salem suum, in quo redditus Ecclesiæ suæ pro magna parte consistit, per districtum suum portare quo vellet, fecerunt præterea statuta, & banna, quod nullus Salem portaret extra ciuitatem Ceruię, absque illorum licentia, & consensu in suum, & Ecclesiæ suæ graue præiudicium, & grauamen, alias sibi, & Ecclesiæ suæ iniuriosi non modicum existentes, licet autem syndicus præfati Communis negaret dictam violentiam de mandato communis fuisse commissam, factam tamen a Rauennatibus recognouit, & ad satisfactionem faciendam pro ipsa se nostræ supposuit voluntati, asserens dictum commune satisfecisse, nihilominus iam in parte. De alijs vero quæstionibus iure ordinario respondere voluit coram nobis. Nos ergo acceptis pignoribus, & in parte fideiussoria cautione pro satisfactione damnorum Episcopo facienda, de consensu eiusdem, excommunicationis, & interdicti sententias a iudicibus, qui eas tulerant, procurauimus relaxari, ab omnibus excommunicatis receptis de parendo mandatis Ecclesię iuramentis. Demum pro restauratione damnorum, quæ prædictus Episcopus se passum fuisse in prædicta violentia fidem fecit, exceptis priuilegijs, & instrumentis, quorum omissionis damnum trium millium librarum idem Episcopus faciebat quingentas libras restitui fecimus Episcopo sæpedicto. De priuilegijs, & instrumentis propter eorum magnam existimationem sperantes ea posse inueniri, & restitui, in existimationis satisfactionem iniungere differentes, sicque ventum est ad negocium principale, in quo libellus ab Episcopo Rauennatibus est oblatus, & ab eorum syndicis litem contestando responsum, factæque sunt positiones, & testes hinc inde producti. Libelli autem tenorem, & litis contestationis inserendum duximus, qui est talis. Ioannes de Rosa, & Henglebaldus syndici

syndici communis Rauennatis litem contestando responderunt libello sibi porrecto a venerab. patre Episcopo Ceruiensi, dictum commune non teneri in aliquo articulorum, qui exprimuntur in dicto libello, cuius tenor talis est: A vobis dominis Iacobo Prænestino electo, & Othoni sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconis Cardinalibus, Apostolicæ sedis legatis, petit Ioannes Ceruiensis canonicus procurator, siue actor domini Ioannis Episcopi Ceruiensis, nomine ipsius Episcopi, & Episcopatus, vt compellatis potestatem, & commune Rauennat. quod prædictum Episcopum salem suum, quem de iuribus, & redditibus sui Episcopatus percipit, vnicuique per districtum eorum libere deferre permittant, & quod non per se nec per alios impediant, quominus libere, & absque vlla difficultate salem prædictum per suum districtum portare possit. Item petit, quod bannum, siue statuta, quod, vel quæ fecerunt in præiudicium, & grauamen Episcopi, & Episcopatus Ceruiensis, debeant relaxare, scilicet quibus statuerunt, quod nec aliquis Ceruiensis, nec etiam aliquis alius extrahat salem de Ceruia per terram, vel per aquam sine ipsorum licentia speciali, debeant relaxare, nec de cætero faciant; & vt compellatis commune, & homines de Rauenna desistere de cætero ab omni iniuria, & molestatione Episcopi, & Ecclesiæ Ceruiensis. Item petit commune, & homines de Rauenna compelli securitatem præstare, ne Episcopum, clericos, siue laicos Ceruiensis Ecclesiæ in personis, vel rebus offendant, sed ipsos securos reddant, & faciant pro posse suo in personis, & rebus vbique, tam in districtu suo, quam alibi, saluo iure, &c. Dumque præfatus dominus Prænestinus, & nos intenderemus finem imponere negocio memorato, accidit eum a sede Apostolica legatum in Vngariam destinari, sicque fuimus a nostro proposito impediti. Verum ne obtentu nostri Ceruiensis Ecclesia enormem incurreret læsionem, si causa remaneret taliter indecisa, cum dicti Rauennates essent ex facto nostro a sententiarum excommunicationis, & interdicti laqueis expediti partibus iniunximus, vt in termino, qui in nostris literis super hoc editis est expressus se per sufficientes responsales Apostolico conspectui præsentarent, quod iustum foret in toto negocio recepturi. Nobis quando ad curiam redeuntibus, & præfato Episcopo, & Mauraldo syndico, & procuratore communis Rauennatis constitutis ibidem dominus Papa nos eis auditorem concessit ad totum negocium terminãdum. Coram nobis denique negocio instaurato, syndicus Rauennatæ testes Episcopi voluit reprobare, sed eo deficiente ad rubricas faciendas de vtriusque partis attestationibus est processum. Tandem super toto negocio est multipliciter allegatum. Dicebat namque syndicus Rauennatæ nos de priuilegijs, & instrumentis non posse ratione arbitrij, nec legationis, neque delegationis, aliquid diffinire, cum super eis in partibus Lombardiæ, neque hic fuisset, more iudiciorum per libellum videlicet, & litis contestationem processum, dicebat præterea, quod in primo libelli articulo, erat commune Rauennate penitus absoluendum, cum de iure communi nemini liceat per terram alterius, in qua sibi seruitus non debetur, inuito Domino pertransire, quod per iura ostendere nitebatur. Idem in secundo debere fieri asserebat, cum Rauennates in ciuitate Ceruiæ iurisdictionẽ habeant manifesto. Quare in ea possunt banna, & statuta ponere, prout volunt, ad quod probandum priuilegia Principum, & summorum Pontificum, nec non instrumenta etiam compositionum inter ipsos, & Archiepiscopum Rauennatem, item inter ipsos, & commune Ceruiæ initarum plurima ostendebat. Quare tam in ijs, quam in alijs articulis in libello subiectis, petebat instanter absolui syndicus memoratus, è contra vero ipsum debere in omnibus condemnari asserebat Episcopus sæpefatus, & in primis in existimatione priuilegiorum, & instrumentorum cum vis coram nobis ibi fuerit patefacta, & notorium fuerit violentiam sibi factam, idque syndicus communis recognouerit, & satisfacere inceperit coram nobis, vnde ibi non fuit alia cognitio, vel ordo iudiciarius requirendus. Ad primum libelli articulum pro se multa iura inducere conabatur, quibus astruitur manifeste nemini debere ire per vias publicas interdici, cum a iure ne prohibeatur, sit potius interdictum. Ad secundum dicebat, quod etiam si iurisdictionem haberent in Ceruia commune prædictum, quod minime fatebatur, non tamen licebat eis statuere, vel bannum ibi ponere in eius præiudicium, & grauamen, ad quem proprietas Ceruiæ pertinebat, & qui de quolibet onere salis, quod tamen fatebatur, percipere quiddam certum de iure poterat, & debebat, quod ex rubricis suis dicebat liquido apparere. Vnde tam in ijs, quam in alijs petitis petebat dictum syndicum, & commune sibi cum expẽsis propter hoc factis sententialiter condemnari. Nos autem visis, & intellectis actis totius negocij, diligenter, habito multorum consilio sapientum, & nihilominus super dubijs domini Papæ, ac fratrum certificati responso de mandato eiusdem domini condemnamus præfatum Mauraldum syndicum communis Rauennatis nomine ipsius communis, ipsumque commune, vt soluat dicto Episcopo, & Ecclesiæ Ceruiensi pro priuilegijs, & instrumentis perditis per violentiam supradictam, mille libras Rauennat. cum tantæ damnum amissionis æstimauerit idem Episcopus, & firmauerit proprio iuramento. Item condemnamus prædictum syndicum, & dictum commune per ipsum, & prædictum Episcopum salem suum, quem de iuribus, & redditibus sui Episcopatus percipit, vndecumque per districtum eorum libere deferre permittant, & quod non per se, nec per alios impediant, quo minus libere, & absque vlla difficultate salem prædictum per suum districtum possit portare quo vellet: per districtum autem intelligimus ciuili modo, scilicet per vias publicas, & meatus, per terram videlicet, & per aquam. Item condemnamus eosdem, vt bannum, siue statuta, quod vel quæ fecerant in præiudicium, & grauamen Episcopi, & Episcopatus Ceruiensis intolerabilem læsionem, scilicet, quibus statuerant, quod nec aliquis Ceruiensis, nec etiam aliquis alius extrahat salem de Ceruia per

pet terram, vel per aquam sine ipsorum licentia speciali, debeant relaxare, & attentare similia de cætero non præsumant, cum sit aperte probatum dicta statuta, vel banna vergere in Episcopi, & Ecclesiæ Ceruiensis non modicum detrimentum. Super alijs vero petitis, quæ ad officium pertinent prouidebitur Domino concedente.

Actum Romæ apud sanctam Mariam Maiorem, in camera dicti domini Othonis Cardinalis. testes

Dominus Episcopus Perusinus.

D. Episcopus Auximanus.

D. Gregorius de Alasio, &

Magister Petrus de Supino. Clerici ipsius, D. Card. &

D. Ildinus de Arosio, &

D. Scillerius de Auximano iudices, & multi alij.

Ego Vuillelmus de Mercorengo sacri Palatij notarius præsens fui, & de mandato sepedicti domini Cardinalis hanc sententiam scripsi, & in publicam formam redegi. Nullus ergo nostræ confirmationis, &c. siquis autem, &c.

Datum Laterani 14. Kal. iunij anno 7.

Excessit Ioannes sub Innocentio Quarto, a quo pro se, suisque successoribus amplissimum priuilegium recepit, quod spectatur in eiusdem Pontificis regesto fol. 145. epistola 224. anno secundo, tenor est talis.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Ioanni Ceruiensi Episcopo, eiusque successoribus canonicè instituendis in perpetuum.

In Apostolicæ sedis specula, licet immeriti disponente Domino constituti, fratres nostros Episcopos tam propinquos, quam longe positos fraterna tenemur charitate diligere, & Ecclesiarum eorum regimini commissarum procurare spiritualiter, & temporaliter incrementum, ac ipsas contra malignorum incursus, Apostolicæ protectionis præsidio communire. Eapropter venerabilis in Christo pater Episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Ceruiensem Ecclesiam, cui, auctore Deo, præesse dignosceris, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, concedendo specialiter Ecclesiæ prædictæ ea, quæ inferius propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum videlicet, qui vulgo vocatur Padule cum salinis, terris, vineis, pratis, pascuis, venationibus, & piscationibus suis, qui protenditur a riuo, qui vocatur Pisatellus, vsque ad miliarium album, & a decimano vsque in mari. Tenimentum, quod fuit plebis sancti Thomæ cum portu, & alijs suis pertinentijs, tenimentum, quod fuit plebis sancti Peregrini cum decimis, & alijs pertinentijs suis, ecclesiam sancti Geruasij cum pertinentijs suis, ripā de Terra firma cum teloneo suo, & omnibus alijs pertinentijs suis, ripam de mari cum ipso litore, & teloneo suo, & omnibus alijs pertinentijs suis, portum cum teloneo suo, & alijs suis pertinentijs, plebem sancti Vitalis, quæ vocatur Fiscalia cum capellis, decimis, testamentis, & alijs pertinentijs suis, quæ protenditur ab aggere de Corlungo, & fossa piscatia, & riuo de Rodaldo percurrente ad medium donorum, ab alio latere medium Virgena, a tertio latere Elia percurrente ad medium lacum Sem. & a quarto latere Padus, decem mansos terræ, quas Ecclesia tua possidet in Massa Fiscaliæ positos in riuo maiori, in loco, qui dicitur Canalis mortuus, & in alijs congruis locis, in prædicto riuo, ecclesiam sanctæ Mariæ in Pado veteri cum pertinentijs suis. In territorio Ariminensi castrum Castellionis cum tota curte sua, & pertinentijs suis, & fundum Vsignani, in territorio Cæsen. quicquid hæredes Candeli de Runceo habent in fundo Fabricæ, & in Medade, & in Arbuciano, & in Mantale, qui dicitur de Laurentio, & duos integros fundos, Ceciliam, & Afignanam, quos detinet ab Ecclesia tua, monasterium sanctæ Mariæ montis Mauri, in territorio Corneliensi, & comitatu Imolensi, castrum vnum integrum, quod vocatur Piamalduli, & aliud castrum, quod vocatur Beluedere, & aliud, quod vocatur saxum Gattarium cum omnibus pertinentijs suis, in territorio Fanensi, & Pisaurensi, castrum, quod vocatur Montesanum cum districtu, & curte sua, & omnibus suis pertinentijs, & duos mansos terræ inter Martasanum, & ripam altam, quod detinent hæredes Vgolini Guidotti, & vnum mansum in Lupara, quem detinent hæredes Petri Sophiæ, & filij Petri. Et vnum mansum in casula, quem detinent hæredes Guiduccij, & Rogerij, & vnum mansum in Balsano, quem detinent hæredes Brancaleonis, ecclesiam sancti Andreæ in Fossa putrida in ciuitate Rauennati cum omni iure, & pertinentijs suis, ecclesiam sancti Nicolai cum omni iure suo, & hospitale cum omnibus suis pertinentijs, & monasterium sancti Martini cum omni iure suo. Ripis autem de terra, de mari, & Portubalcum, vel aliquam collectam contra consuetudinem antiquam imponi auctoritate Apostolica prohibemus. Statuimus quoque vt infra tuā diœcesim absque assensu tuo, vel successorum tuorum nullus ecclesiam, vel oratorium de nouo construere aliqua occasione præsumat, saluis tamen priuilegijs Romanorum Pontificum. Obeunte vero te nunc eiusdem Ecclesiæ Episcopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem canonici eiusdem ecclesiæ communi consensu, vel canonicorum pars consilij sanioris, secundum Dei timorem prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare, & cætera, vsque profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Rauennatis Archiepiscopi debita reuerentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, &c. subiaceat vltioni, &c. cunctis autem, &c.

Ego Innocentius Catholicæ Eccles. Episc. subscripsi.

Ego

Ego Otho Portuensis, & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.
Ego Petrus Albanensis Episcopus subscripsi.
Ego Vvillelmus Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego P. tit. sancti Marcelli presb. cardinalis subscripsi.
Ego Vvillelmus Basilicæ Apostolorum duodecim presb. card. subscripsi.
Ego Fr. Ioannes tit. S. Laurentij in Lucina presb. card. subscripsi.
Ego Fr. Vgo tit. sanctæ Sabinæ presb. cardinalis subscripsi.
Ego Aegidius SS. Cosmæ, & Damiani diac. cardinalis subscripsi.
Ego Goffridus tituli sancti Adriani diac. cardinalis subscripsi.
Ego Octauianus tit. sanctæ Mariæ in Via lata diac. card. subscripsi.
Ego Petrus tit. sancti Georgij ad velum Aureum diac. cardinalis subscripsi.
Ego Ioannes tit. sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconus cardinalis subscripsi.
Ego Vvillelmus tit. sancti Eustachij diac. cardinalis subscripsi.

Datum Lugduni per manum magistri Marini sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarij, Kalend. februarij, indictione secunda, incarnationis Dominicæ anno 1244. *Pontificatus vero D. Innocentij Papæ Quarti anno secundo.*

14 IACOBVS Alexandri Quarti Sacellanus, a capitulo electus anno 1254. electioni liberè cessit in manibus eiusdem Pontificis.

15 VBALDVS eiusdem Pontificis a sacrificijs, ab ipso Episcopus creatus anno 1256. extat in regesto Vaticano epist. 384. fol. 50. Pontif. iij. Data Viterbij, quinto Kalendas iulij capitulo Ceruiensi, in quo Vbaldum a se electum eidem commendat.

16 THOMAS Episcopus Pisuntinus, huc translatus anno 1266. quinto idus iunij, a Clemente Quarto, post duorum annorum spatium, quo pastore caruerat, regest. Vatican. epist. 69. fol. 76.

17 Fr. THEODORICVS Burgundionus Lucensis, ex ordine Prædicatorum, vir longe doctissimus, ad Ceruiensem sedem peruenit 1270. quam ille Ecclesiam piè, sanctèque rexit plures annos. Bononiæ decessit 1298. sepultusque est apud sanctum Dominicum prope maius altare cum hoc epitaphio.

Sepulchrum venerabilis patris
fratris Theodorici de Luca
Episcopi Ceruiensis,
ord. Fratr. Prædicat.

Et paulo infra.

Hanc Capellam fecit fieri
frater Theodoricus de Borgognonibus de Luca
ord. Prædic.
Episcopus Ceruiensis,
qui habens in ætate sua LXXXXIII. annos,
in Episcopatu vero . . . .
Obijt anno Domini
M. CC. LXXXXVIII.
in vigilia Natiuitatis Domini
orate pro eo.

18 MATTHÆVS Ceruiensibus ius diuinum dixit 1307. apud Rubeum.

19 VVIDO Gennarius ciuis, canonicusque Rauennas, electus fuit Episcopus Ceruiensis anno 1317. decimo septimo Kalendas augusti, qui incredibili ciuium suorum lætitia in Ecclesia Vrsiana inauguratus fuit a Petro Episcopo Comaclensi. De quo idem Rubeus.

20 FRANCISCVS obijt anno 1324.

21 GERARDVS, eadem sede nobilitatus est anno 1324. decimo septimo Kalendas augusti, translatus ab Ecclesia Cæsenatensi a Ioann. Vigesimo secundo, vt in regest. Vatic. ann. 8. Defunctus est anno 1329.

22 SVPERANTIVS Lambertucius de Cingulo, cum Adriæ Episcopus esset, ad hanc Ceruiensem Ecclesiam translatus est 1329. quinto idus octobris ex eodem regesto. Decessit 1342. Hic in Cingulana patria ecclesiam S. . . . . fundauit, & dotauit, vt inscriptio, quæ ibidem prostat legentibus habet, quæ est huiusmodi.

Anno Domini M. CCC. XXXVI.
de mense septembris
in festo sancti Hieronymi,
quod fuit vltima die eiusdem mensis,
Reuerendissimus Pater Dominus
Superantius
quondam Iacobi Lambertucij
de Cingulo
decretorum doctor, Episcopus Ceruiensis
proprijs manibus fundauit,
& de proprijs bonis dotauit hanc Ecclesiam,
& Matthiolus eius hæres
eam fecit compleri post mortem
dicti domini Episcopi.
Fideles ergo cuncti rogantur,
vt Deum pro ipsis rogare
dignentur.

23 Fr. GVADAGNIVS de Maiolis, ex ord. Minor. electus Episcopus Ceruiensis 1342. 6. Kal. iunij ex regest. Vatic.

24 IOANNES de Placentinis de Parma in Ceruiensi throno sedebat 1364. die vigesima septima mensis aprilis, ex lib. prouisionum Prælatorum. Translatus ad Ecclesiam Patauinam anno 1370. decimo Kalend. februarij.

Fr.

25 Fr. BERNARDVS de Guasconis Florentinus, ordinis Minorum, & Episcopus Concordiensis, electus Episcopus Ceruiensis 1370. tertio Kalendas aprilis. Hic a sancto Andrea Corsinio in Florentina Cathedrali inauguratus fuit die vigesimo septimo mensis maij eiusdē anni, assistentibus iussu Pontificis, Lucio Episcopo Cæsenate, ac Præsule Chalcedonensi. Huius consecrationis publicum adhuc extat instrumentum Florentiæ in reformationum archiuio. Obijt post ann. 1377.

26 IOANNES Viuentius Florentinus Episcopus Pistoriensis, ad hanc sedem translatus defuncto Bernardo, Bononiæ excessit ann. 1382. die 29. augusti.

27 VVILLELMVS Alidosius Imolensis, Acchipresbytec sanctæ Mariæ de Salustia, eiusdem ciuitatis diœcesis; Vrbano Sexto ita consentiente, Ceruiensem euasit ad sedem 1383. ac paulo post ad Ecclesiam suæ patriæ translatus.

28 IOANNES, Vuillelmo successit: decessitque 1390.

29 PINVS Episcopus Psphensis, post Ioannem, huius Ecclesiæ commendatarius fuit 1394. 5. idus martij ad eandem Ecclesiam translatus est. Decessit 1402.

30 PAVLVM Præpositum Ariminensem, Bonifacius Nonus Ceruiensem euexit ad sedem 1402. octauo idus martij, adhuc schismate durante, turbulentissimis temporibus Paulus hanc rexit Ecclesiam, siquidem Gregorio Duodecimo cum faueret impensius, a Ioanne Vigesimo tertio honore Episcopatus spoliatus est anno 1413. eidem Mainardinus Guellerminus Ferrariensis suffectus; Durauit hæc Ecclesia in partes diuisa vsque ad Constantiense concilium thronumque Martini Quinti. Quo tempore, Mainardinus semel adeptam Ecclesiam in Pontificis manibus resignauit, reddituque Paulo pristinus honoreest, qui vsque ad annum 1431. pacifice admodum illam texit Ecclesiam, ipsoque eodem anno è vita discessit.

30 CHRISTOPHORVS de sancto Marcello Vicentinus, Eugenij Quarti Referendarius, intimusque familiaris, Ceruiensi sede potitus est 1431. sexto nonas maij, sedit annos quatuor, translatusque est ad Ecclesiam Ariminensem, ac deinceps ad Senensem. Hic cum Bartholomæo Archiepiscopo Spalatrensi Eugenij Quarti Pontificis legatus fuit ad Basileense concilium 1433.

32 ANTONIVS Cardinalis Corarius, Episcopus Ostiensis, hanc Ecclesiam commendatarius suscepit regendam 1435. cui paulo post nuncium remisit.

33 PETRVS Barbus Venetus, Eugenij Quarti Pontificis, nepos, ad Ceruiensem sedem promotus est, declaratusque Cardinalis, eo munere se abdicauit circa annum 1448. Hic ille Petrus est, quem Apostolicam euectum ad sedem, Paulum Secundum dixere.

34 ISIDORVS Græcus, Cardinalis Rutenus Ceruiensem Ecclesiam commendatarius suscepit regendam, eoque munere se abdicauit anno 1456.

35 Fr. FRANCISCVS Portius Ariminensis, ex ordine Prædicatorum, a Callisto Tertio ad Ceruiensem sedem promotus est 1456. die decima quinta mensis martij.

36 ACHILLES Marescottus, filius Galeatij nobilis Bononiensis, Patriç Archidiaconus, hanc sadem obtinuit 1474. id. iunij, haud mediocri laude prudentiæ vndecim annos hanc rexit Ecclesiam. Bononiæ decessit anno 1485. die 21. mensis nouembris. Sepultusque ast apud sanctum Dominicum prope maiorem portam, in marmoreo nobilissimo sepulchro, vbi sequens legitur epitaphium.

Felsina patritium Marescottæ prolis Achillem
Cervia Pontificem flet mortis Roma triumphum
Clarus Eques, Patriæque decus, splendorque senatus
Galeas excelso pater abdidit ossa sepulchro.
Vix. An. XL.

37 Fr. THOMAS Cataneus Bergomas, ex Ordine Prædicatorum, cum Parentinus electus Episcopus esset, nondum inauguratus, ad Ceruiensem Ecclesiam translatus est 1486. die 12. mensis decembris, sub Iulio Secundo Lateran. concilio interfuit, decessit autem anno 1515. vir summæ existimationis, ac doctrina celebris exemploque ac pietate in Deum incomparabili. Quamobrem de eo scite Achilles Mucius in suo Bergomensi theatro part. 6.

Cervia Cath meo clara est Antistite Thoma.
Nectareum cuius fluxit ab ore melos.

38 PETRVS de Flisco Genuensis, Romæ Gubernator, ad hanc sedem assumptus est 1515. Lateranensi concilio interfuit sub X. Leone, decima dum sessio agitaretur.

39 PAVLVS Cardinalis Cæsius cum Ecclesiam hanc suscepisset administrandam, eandem postea cum regressu renunciauit 1528.

40 OCTAVIVS Cæsius Romanus, Ceruiensis Episcopus adlectus est 1528. die 23. mensis martij. Decessit circa annum 1534. illiusque Ecclesiæ administratio ad Paulum rediit, qui sibi regressum reseruauerat, ac post paucos dies eadem conditione.

41 IOANNES ANDREAS Cæsius eandem sedem obtinuit 1534. die 23. m. nouemb. intraque paucos dies è vita discessit.

42 SCIPIO, deinde Sanctacrucius nobilis Romanus, Pauli ex sorore nepos, ac Friderici Cardinalis Cæsij, ad Ceruiensem sedem fuit assumptus 1545. vir probitate vitæ, atque doctrina spectatissimus, supra vnum triginta omnino annos illam administrauit Ecclesiam, factusque senior renunciauit 1576. ac post sex annos, quibus tranquillissime vixit ac superstes fuit, e viuis exemptus est 1582.

43 OCTAVIVS Sanctacrucius Romanus eadem sede nobilitatus est 1576. die 18. mensis iulij, sedit annos 6.

44 LAVRENTIVS Campegius, Sanctacrucio sufficitur 1582. fato functus est 1585. die 6. mensis nouemb.

45 DECIVS Azzolinus Firmanus, Sixti V. dum adhuc Cardinalis erat, secretarius ab eodem Pontifice sancti Petri Canonicus renunciatus est die vero 12 mensis nouembris 1585. Ceruiensis Episcopus, ac paulo post Cardinalis, ac demum Archipresbyter sanctæ Mariæ maioris. Sed dum Azzolino indulgentius aspirasset fortuna, importuno sublatus fato decessit 1587. non. octobris sepulcoque apud sanctam Mariam Maiorem, nobilem tumulum erexerunt, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Decio Azzolino Firmano,
S. R. E. Cardinali
& huiusce Basilicæ Archipresb.
Sixto V. Pont. Max.
cui a secretis erat, ob perspectam
fidem,
& in rebus agendis prudentiam
ad Cardinalatum assumpto
& post xxi. menses extincto,
ætatis suæ

anno

anno xxxviij. MDLXXXVII.
P. D. M. Pij.
gratique animi sui monumentum
benemeriti posuere.

Ibidem aliud legitur honorarium cenotaphium sub eius marmorea imagine.

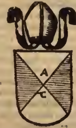
D. O. M.

Decio Azzolino Firmano S. R. E.
Cardinali
Qui fidem, & integritatem suam
Sixto V. Pont. Max.
in Cardinalatu primum, deinde
in Pontificatu
Ita praebuit, vt anni spatio ad summas
dignitates
merito eius sit euectus maius in diem
probitatis suae daturus specimen,
nisi immatura morte praereptus
in medio vitae cursu
defecisset.
vixit ann. xxxij. M. III. die viij.
Obijt anno
M. D. LXXXVII.
Ioann. Baptista Cardinalis Castruccius
memor amico optimo
posuit.

46 HANNIBAL de Paulis Sixti Quinti magister Aulae, Azzollino successit 1587. die 12. mens. octobris, cum sancti Petri canonicus esset 1571.

47 ALPHONSVS Vicecomes Mediolanensis, a Gregorio XIV. suo affine Ceruiensis Episcopus renunciatus est 1591. die 8. m. feb. factusque a Clemente Octauo purpuratus senator, ad Spoletanam Ecclesiam ab eodem translatus est 1601. De quo ibi.

48 BONIFACIVS Beuilaqua Ferrariensis, Clementis Octaui Cardinalis, a quo etiam Ceruiensem obtinuit Ecclesiam anno 1601. die 10. mensis septembris. Parentes habuit Antonium comitem Macartrauz, Isabellamque Turcam, filiam marchionis Arisrij, cuius ortus incidit in 1571. iuris prudentiae operam dedit, retulitque laurean Patauij. Archidiaconatus munere functus Ferrariae est. Deinde cubicularius fuit Gregorij XIII. ac vtriusque signaturae Referendarius sub Clemente Octauo, pluriumque ciuitatum administrator Ecclesiasticae ditionis, qui dum egregia cum laude prudentiae Camerini ius diceret, Patriarcha Constantinopolitanus renunciatus est, anno vero 1599. die 17. m. martij, senatoriam purpuram ab eodem Clemente accepit ad titulum sanctae Anastasiae. In Vmbria legatione functus est, atque Perusiae, Praefecturaque sacrae consultae. In omnibus congregationibus quas Romae summi Pontifices promouendis, expediendisque negotijs aliquando erexerunt, grauissime sententiam dixit. Gregorio deinde decimoquinto fuit vnice charus, ab eoque Tornani ducis titulo ornatus est. Supremam diem obijt Romae Episcopus Cardinalis Tusculanus 1627. die 6. m. aprilis, anno 57. aetatis suae: sepultusq; est apud S. Andream de Valle.

49 IOANNES FRANCISCVS e Comitibus Guidis a Balneo, vtriusque signaturae Referendarius Patrasi Archiepiscopus, olim etiam Vicelegatus Aueniomensis, ab Vrbano Octauo nuncius in Flandriam missus est, inde in Galliam ad Ludouicum XIII. mox etiam Ceruiensis Episcopus declaratus 1627. die 17. mensis maij, postremo ab eodem Pontifice Senatoria purpura cohonestatur 1629. translatusque exinde est ad Ecclesiam Reatinam 1635. Porro in Ecclesia S. Alexij, vbi cum obijsset anno 1641. humatus fuerat, ad tanti viri decus memoriamque seruandam nobilē marmorum tumulum extruxit Marchio Nicolaus eius germanus frater olim armorum ducatus Ferrariae Praefectus, nunc apud Christianissimum Regem Apostolicus Nuncius, vbi haec inscriptio.

IO. FRANC. EX COMITIBVS
GVIDIS A BALNEO
S. R. E. PRESB. CARD.
TIT. S. ALEXII
QVI OBIIT ANNO M. DC. XXXXI.
DIE XXV. IVLII.
ÆTATIS SVÆ ANNO
LXIII.

Optimi Principis iacturam Ioannes Baptista Cuccinus Episcopus Anglorensis, nunc Imolensis prolixe prosecutus est elogium praeter multos alios eleganti stylo more suo perstrinxit Iacobus Philippus Tomasinus Episcopus Aemoniae in elogiorum literis, & sapientia illustrium virorum lib. Sed viri optimi manes sua musa honestauit amicus noster Gabriel Naudeus.

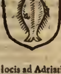
Flebilibus mea Musa modis iterare querelas
Nunc decet, & tristes pergere ad exequias;
Aulica nam pulsat nostros pia turba Penates,
Et satagit Domino soluere Iusta suo:
Tota domus pullo vestitur maesta colore,
Nec viget in nobis, qui fuit ante nitor.

Vda, sed inuisa figentes lumina terra,
Pulsantesque nouo sidera cum gemitu,
Luce quaterdena postquam solatia vitæ,
Quæ fuerant nostræ maxima, Parca tulit.
Prisca simul petimus Romæ tutoris Alexi,
Molliter accliuo templa locata iugo.
Frigida nam pario sub marmore condita seruant,
Aeternum flendi membra beata viri.
Scilicet exigua, Francisce, recumbis in vrna,
Europa in tota, qui tumulandus eras.
Quippe tibi fragilem licuit dum carpere vitam,
Et facili neuit stamina Parca manu.
Ausonios proceres, & magnæ mentis Iberos,
Flectere quo velles, non labor vllus erat.
Iudicioque tuo statuebant fœdere gentes,
Quæ rapidi cingunt cornua Danubij.
Quin Domuis rerum Gallis, tua maxima virtus
Tam placuit, charus quam fuit oris honos.
Denique quem Tyrius tecum vestiret amictus,
Martigenæ nullum sic coluere viri.
Et nunc quod patriæ meliori redditus, inter
Degis odoratum fronde virente nemus,
Testantur lacrymæ passim, gemitusque bonorum,
Atque in Romulea publicus Vrbe dolor,
Quod forma, & niueo morum, vitæque tenore,
Par Superis, si fas dicere, solus eras.
Sed meritis laus parua tuis nec reddita vitæ
Omnibus impensa, præmia iusta forent,
Sola tuo cineri si vino, & thure litaret,
Nomine facta tuo clarior Hesperia.
Publica nam solitus tractare negotia Princeps,
Qui fueras diuum deliciæ, atque hominum.
Te miram ob probitatem, efferri totius orbis
Singultu, & lacrymis ad Tumulum decuit.
Sic caput obscura cum sol caligine texit,
Aurea nec solita Cynthia luce micat,
Attoniti mærent populi, quod splendida Cæli
Subducta è nostris sidera sint oculis.
Sic vbi demessi violenta falce Hyacinthi,
Cernunturque Rosa pulcher Adoni, tuæ.
Displicet auricomæ per rustica tecta Iuuenta,
Sit peregrina licet, seu magis indigena.
Hinc quoque te mœsto cum dat Libitina sepulchro,
Gentibus innumeris causa doloris adest.
Discolor exusti nam qua iacet accola Cœli,
Quaque iacet nimio terra perusta gelu.
Tu populis solamen eras, queis multa dedisti.
Principibusque viris prouida consilia.
Ac velut in dubijs quæsitum mittere Phœbi
Limina mos fuerat, fatidicasque colos,
Abdita sic proceres sacrato è pectore fata,
Dum sibi prospiciunt elicuere tuo.
Denique tot regum semper versatus in aula
Et comes arcanis additus eximijs.
Regnorum hinc poteras moderari fræna, virosque
Conspicuos blandis pellicere illecebris.
At tibi diuino tepefactum pectus amore,
Cum foret hoc ipso, tu quoque magnus eras.
Tradita nam fuerant tibi, quæ nutantia longo,
Templa situ, fœdis aut male tuta locis.
Nunc speciosa noua sub fornice culta resurgunt,
Exemplo, & gaudent Præsulis ore, tuo.
Vnde suis merito scribunt tua nomina Fastis,
Certatimque ferunt munera ad inferias.

Nos vero adstricti longo tibi tempore Serui,
Qui tulimus vitæ gaudia blanda tuæ.
Nunc lacrymas oculis, nunc tristes pectore questus,
Osculaque, & tumulo nunc bona verba damus.
Atque vtinam comites tibi nos Fortuna dedisset,
Nam sine te luctu perpetuo fruimur.
Nulla mali requies sine te, solatia nulla,
Nullaque te exstincto surgit amica dies.
Sed modo quæ templi est facies, quæ pulla columnæ,
Vela ferunt, medio quæ pyra iuncta choro est.
Ossaque cum tedis, depictaque mortis imago,
Mæstaque ferali carmina dicta sono.
Illa tui cum se referet præsentia, nostris
Se quoque tunc referent obuia luminibus.
At tu quando aliud superest nihil, accipe vota,
Quæ tibi sincero fundimus obsequio.
Accipe funeream quam soluimus ordine Pompam,
Et cineri tristes quas damus inferias.
Tu decus omne tuis fueras, tua gloria nobis,
Seruit, & a magno nomine nomen erit.
Tu faciles Tyrio nutus contingere succo,
Et lepidos poteras cum grauitate sales.
Denique quam viuus vitam, Francisce, dedisti,
Hanc quoque vis nobis, post tua fata dari.
Scilicet his meritis mecum, vir magne, legaris
Conuenit, & titulis crescat vt iste tuis.
Quod licet ignifero iam nunc potiaris Olympo,
Sunt tamen ad reditum cuncta parata tibi.
Pulchra domus, Famuli fidi, preciosa supellex.
Stemmatis atque tui gloria certa Nepos.

50 FRANCISCVS MARIA Merlinus Foroliuiensis, Cardinali de Balneo successit anno 1635. die 2. mensis septembris. Obijt an. 1644. mense nouemb.

COMACLENSES EPISCOPI.

LAcunosis in locis ad Adriaticum Mare inter duos Padi Fluminis ramos, Comaclium, siue Cimaculum a marinis vndis ex Græca deriuatione appellatum olim, satis humiliter exurgit. De eius origine nil satis certi videtur posse adferri, tametsi velit Rubeus in primo lib. Rauennatis historiæ ab antiquis Pelasgis fuisse constructam. Qui tamen de suo cerebro potuit protulisse quod dicit, cum apud nullos antiquiorum scriptorum eius ciuitatis mentio reperiatur. Cæterum antiqua traditio est, ijsdem temporibus fuisse submer-

mersam, qui bus haud absimilis casus Adrlam afflixisse narratur, amplamque, ac satis opibus florentem Venetos postea excidisse anno 932. quod contra ipsos Alberto filio Berengarij Regis Italiæ suppetias tulisset; vt suis in hist. Blondus enarrat, In Cispadanæ Galliæ ciuitatibus numeratur, ac ducibus Atestinis diutissime paruit, qui in eam iam olim deformatam plurima conrulere ornamenta: hoc tempore Ecclesiasticos fasces veneratur. Infrequens fere ciuibus est, incolæque magna ex parte piscatu vitam tolerant, vnde ex salito pisce, recentique magnos prouentus capiunt refunduntque in Ecclesiasticum fiscum. Non satis ampla est, inque marina aqua in longum magis procurrit. Dignitate fulget Episcopali, suffragatneque Archiepiscopo Rauennati. Cathedralis mediocris magnitudinis est, sanctumque Cassianum diuum inuocat Tutelarem ornataque decenter, vna Archipresbyteratus dignitate gaudet, qui animarum curam exercet, ibique canonici quatuor, cum octo minorum gentium sacerdotibus diuinum pensum persoluunt. Haud satis commodo domicilio vtitur Episcopus. Duo in extremitatibus ipsius ciuitatis monasteria visuntur, alterum Cappucinorum alterum Discalceatorum Carmelitanę temperationis, quatuor laicorum confraternitates, ac mons Pietatis: per centum millia passuum excurrit diœcesis, parum tamen frequens, cum haud plusquam nouem contineat oppida. Episcopatus cēsus mille supra centū scutata exæquat, taxaturque in lib. cameræ centum florenis aureis. Præsules quiin ea sede floruerunt, sequentes sunt, quos vix reliqua eius Episcopatus monumenta nobis subministrarunt.

1 PACATIVS, anno 500. sub Symmacho Papa.

2 VINCENTIVS viuebat anno 702. sub Felice Episcopo Rauennate cathedralem sancto Cassiano martyri consecratam ædificauit, primusque Episcopus fuit huius noniter constructæ Ecclesiæ, tametsi non primus Comaclij, siquidem ante Pacatium, de Episcopo Comaclensi habetur mentio in Epistola magni Gregorij, quam ad Marianum Archiepiscopum Rauennatem scripsit in antiquo huius Ecclesiæ lapide sacrę Turri affixo hæc inscriptio legitur, quam nos dum anno 1632. Comaclij essemus, ex fide descripsimus, & hic apponendam curauimus.

TEMP. DOM. FEL.
TRE ARCH. SAC. ECC. RN.
EADEM VIXENSIVS
PRIMV. EPC. ECC. SCI. CASSIANI
CI CVM PRIM. ÆDIFIC. P.
IND. VI. FELICITI.

3 VITALIS floruit an. 827. interfuitq; Mātuano concilio in causa Pauli Patriarchæ Aquileiensis, contra Gradensem, ex Hipp. Donesmondo p. p. hist. Mant.

4 CYPRIANVS Comaclensibus ius diuinum dicebat anno 898. apud Rubeum.

5 GEORGIVS eiusdem sedis Antistes Rauennati concilio interfuit an. 997. sub Gerberto Archiepiscopo.

6 IOANNES Episcopus Comaclensis. De hoc Petrus Damianus narrat Epist. 16. lib. quinto furtim pauperi cuidam viduæ abstulisse suem vt immodicæ gulæ suæ pareret, comedit igitur, hilariterque epulatus est; sed statim diuinum numen iniuriam vlturum apparuit, Etenim in gutture pessimo vlcere percussus, numquam deinceps, nisi difficulter, sæuoque mordente dolore in stomachum cibos transmisit, cumque nulla medica ope, peius in dies vlceri fæulenti posset fieri medicina, Episcopali onere deposito, confugit ad claustrum, ibi monachus factus diuinam iram quoad vixit, patienter, cumque gratiarum actione sustinuit, tarissimum posteritati relicturus exemplum, vbique, & semper immodicam gulam numini displicere, tum vero maxime cum ligurit cibos cum tenuiorum iniuria. Non longius abfuit hic Episcopus a Petri Damiani temporibus, hoc est 1050.

7 ADELBERTVS, anno 1086. ex Rubeo.

8 HENRICVS vixit 1151. Hic interfuit consecrationi Ioannis Episcopi Placentini, ex Ordine Cisterciensi ad id dignitatis assumpti sub Moyse Archiepiscopo Rauennati ex eod. Rub.

9 IOANNES decessit anno 1205. sepultusque est in templo D. Iacobi Cellæ Volanæ in nemoribus. Hanc Ecclesiam hodie vetustas deleuit.

10 DONATVS Ioanni successit an. 1206, Diutissime vixit, anno 1226. cum Accursio priore sancti Iacobi de Cella Volana acceptilationem transegit, pro anima Ioannis eiusdemque aliorum antecessorum, ibi sepultorum. Templum illud olim Canonicorum Regularium fuit, vbi nobilissimum spectabatur cœnobium, cuius his nostris temporibus ne leue quidem vestigium reliquum est, ex mon. illius Ecclesiæ.

11 N. . . . Episcopus Comaclensis. Hic Ecclesiam sanctæ Mariæ ad Pulidam Bononiensis ditionis consecrauit 1243. vt Sigouius de Episcopis Bononiensibus narrat.

12 BOTIVS in eadem sede vixit an. 1253. ex Rub. lib. 6.

13 MICHAEL autem 1270. apud eundem Rubeum,

14 Fr. PETRVS Monicellus Ferrariensis, ex Ordine Prædicatorum, Episcopus Comaclensis adlectus est 1304. Vidonem in Episcopum Ceruiensem consecrauit anno 1317. decessit autem 1327.

15 SVPERANTIVS Præpositus Ecclesiæ Ferrariensis successit Petro electus a Ioan. XXII. anno 1328. 13. Kal. martij sequenti vero anno 1329. translatus est ad Ecclesiam Adnensem, ita habet Reg. Vatic.

16 Fr. FRANCISCVS de Boatherijs Bononiensis, Laurentij filius, ex Ordine Prædicatorum ad eandem sedem promotus est an. 1329. 7. Kal. aprilis ex Regesto, Decessit Bononiæ 1333. sepultusque est apud sanctum Dominicum, vbi adhuc eius spectatur effigies leuiter insculpta cum gentilitijs stemmatibus, & sequenti inscriptione.

Sepul. R. P. F. Francisci
Dei gratia Episcopi Comaclensis
in domo illorum
de Boatherijs qui obijt an.
M.CCC.XXXIII.
ind. prima die xxij. martij.
cuius anima requiescat in pace
Amen.

17 Fr. BARTHOLOMÆVS Bononiensis ex Ordin. Prædicatorum, Signinus antea Episcop. ad hanc Ecclesiam translatus est 1333. 3. Kal. aug. Decessit autem 1348. ex Reg. Vatic. apud Vvadingum. De eo consule Rubeum libro 6. Nicolaumque Paschalinum, Alidosium de Vir. Illustr. Bononien.

18 Fr. PACIVS ex Ordine Minorum eiusdem Ecclesiæ Antistes adlectus est anno 1348. 6. id. Decembris, paucos post menses, dum ad sibi creditam proficisceretur Ecclesiam, decessit. Ex lib. Prouisionum Prælatorum, & ex Reg. Vat. Ep. 247. fol. 119. ann. 7. Clementis VI.

19 Fr. REMIGIVS Ordinis Eremitarum sancti Augustini electus, Pacio successit 1349. die autem 10. Kal. iulij ex Reg. Vatic. Ep. 10. fol. 16. ann. 8. Clemen. VI.

20 Fr. GVILLELMVS Gallus è Vasconia, ex Ordine Minorum eadem sede nobilitatus est 1358. duodecim annos sedit 1370. ad Senensem deinceps Ecclesiam translatus est. ex eod. lib.

21 THEOBALDVS eundem thronum assecutus est 1370.

22 BLASIVM Clemens VII. Antipapa euexit ad thronum Comaclensem 1382.

23 Fr. SIMON Sakerellus Florentinus, ex Ordine Prædicatorum, olim sacri Palatij magister, ad Comaclensem Ecclesiam promotus est circa ann. 1385. in quo memoratur in lib. obl. 9. martij, atque inde ad Tergestinam Ecclesiam translatus 1396. 2. id. aprilis. Hic pronepos fuit Simonis Archiepiscopi Pisani.

24 PETRVS Bonus Abbas monasterij sancti Bartholomæi extra muros Ferrariæ ex Ordine sancti Benedicti electus est Episcopus Comaclensis 1396. 2. id. aprilis. Fato functus est 1402. ex lib. Prouis. Prælat.

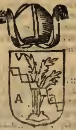
25 IACOBVS Bertucij de Obizijs Patauinus Ecclesiæ Senensis Præpositus, Petro Bono successit 1402. 2. non. ianuarij, ac post duos annos ad Adriensem Ecclesiam translatus est.

26 IOANNES de Strata Imolensis, ad eandem dignitatem assumptus est anno 1404. 3. id. nouembris. Fuitque deinde Episcopus Foroliuiensis.

27 Fr. ALBERTVS Benedicti de Bonchristianis Florentinus, ex Ordine Seruorum paulo ante Foroliuiensis Episcopus electus est a Ioanne XXIII. anno 1413 per aliquot annos cum Ioanne Strata, ad eandem dignitatem a Gregorio XII. assumpto grauem litem de obtenta dignitate exercuit, agitauitque, sed sublato denique schismate inque Constantiensi concilio Martino Quinto electo ab eodem Albertus ad Comaclensem Ecclesiam translatus est, an. 1418. 5. Kal. maij Strata vero Foroliuiensis Episcopus est declaratus. Superstes fuit Albertus vsque ad ann. 1432. postremamque diem obiuit apud Comaclum. Fuit vir doctissimus, in primisque sui seculi oratoribus connumeratus.

28 MAYNARDINVS de Contrarijs Ferrariensis, eiusdem Ecclesiæ ascitus administrator, in eandem sedem successit 1432 11. Kalen. decemb. Templum sanctæ Mariæ de Aula Regia restaurauit 1449.

29 FRANCISCVS de Folianis Regiensis canonicus, Præpositusque Mutinensis, atque commendatarius sancti Petri de Sale, Maynardino successit 1460. die 28. mensis iulij. De quo acta consistorialia.

30 PHILIPPVS Zobolus Regiensis sancti Prosperi Abbas commendatarius, ad eandem dignitatem peruenit 1471. e viuis exemptus est 1467.

MA-

31 MALADVSIVS Estensis Comaclensi sedi præpositus est anno 1497. die 23. mensis iunij, ac post nouem annos suæ administrationis ad Iulij II. nutum munus illud renunciauit.

32 THOMAS Turchius Ferrariensis, eandem sedem assecutus est, anno 1506. die 14. mensis octobris, ex cessione Estensis. Fato functus est 1514.

33 GHILINVS de Ghilinis nobilis Alexandrinus, Io. Iacobi gentilis, qui apud Ioannem Galeatium, & Ludouicum Vicecomites Insubrum duces, magna valuit auctoritate, eorumque a secretis, & consilijs fuit. Is ab adolescentia Camilli Ghilini Io. Iacobi filij, eruditissimi viri virtutes æmulatus in omni scientiarum genere humanarumque rerum experientia excultus, vir magnus euasit. In Aula primum Hippolyti primi Cardinalis Estensis, mox apud Atestinos Principes diu moratus, eorum gratia ad Comaclensem thronum promotus est anno 1514. prima die ineuntis septembris, eodemque anno Lateranensi concilio interfuit. Mediolanensis, post Ferrariensis Eccl. Hippolyto Card. Præsule Suffraganeus, eodemque munere sub Ioanne Cardinali Saluiato functus est. Alphonsi primi ducis a secretis eiusdemque ad Christianos Principes de grauissimis rebus legatus, omnium propemodum gratiam promeruit. Ferrariæ tandem octuagenario maior defunctus anno 1549. in Ecclesia sancti Francisci tumulatus est, hoc addito epitaphio.

D. O. M.

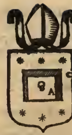
Gillino Episcopo Comaclensi
vtriusque iuris doctori
Palla. & Equestri ordine insigni,
amplissimis Germaniæ
Galliæ, & Romanæ curiæ legationibus
honorifice,
& ad vota functo, & illustriss.
Atestinæ fam.
Ducibus præcipue cariss. qui tanta liberalitate
in pauperes suas opes effudit,
vt in acquirendis moderatiorne fuerit,
an in elargiendis
intemperatior difficile sit cogit atu,
& quem ann. nat. LXXXII.
vitam sane si ad labores, nimis diuturnam
si vero ad eius virtute,
& patriæ desiderium spectes per breuem
mors improba nobil. erip. superst.
pietatis,
& poss. obijt autem xij. Kal. ianuarij
M. D. LIX.

Prope ipsum iacet Margarita eius nepos spectatæ virtutis, & nobilitatis fœmina, cuius laudes non tacuit M. Antonius Guirinus in suo compendio historico. Ex nobili hac vetustaque familia, tum Mediolani, tum Alexandriæ viri, & bello & toga præstantes floruere, nostroque æuo de gloria inter se certant, certaruntque Æmilius Mediolanensis ducatus Generalis commissarius in obsidione Taurinensi tribunus militum defunctus, Benedictus Catholici exercitus Locumtenens atque Ghilini fratres, Ludouicus magni animi vir qui diu pro Catholico Rege meruit, tribunusque militum Niziæ, Langarumq; Prouinciæ præfectus inter fortissimos duces adnumeratur, Hieronymus Abbas, atque D. Ambrosij Mediolani canonicus, qui virorum illustrium elogia scripsit edit itque in theatrum, ita erudite, vt in eo genere nil videatur posse desiderari; Thomas vero in C. Tacitum nobile molitur commentarium, ipsumque Tacitum ex ipsius propemodum diuinis sententijs tanta eruditione, tantaque facilitate explicat, vt eiusdem a secretis aliquando intima cordis ab ipso accepisse videatur

34 ALPHONSVS Rossettus Ferrariensis, Ghillini Coadiutor ascitus est, cum futura spe successionis anno 1548. die 22. mensis octobris, insecutoque anno eidem suffectus est, interfuitque Tridentino concilio, anno vero 1563. ad Ferrariensem Ecclesiam translatus est.

HER-

35 HERCVLES Sacratus Ferrariensis, Iulij, & Lauræ Turchæ filius, cum Patriæ canonicus esset, ad Alphonsum coadiuuandum ascitus est, eidemque deinde successit 1563. vitam finiuit Ferrariæ anno 1591. Sepultus in Ecclesia Xenodochij S. Mariæ in capite Pontis, eius familiæ iuris patronatus. Quo anno viuebat Iacobus Sacratus filius Io: Baptistæ, & Margaritæ Sadoletæ Iacobi Sadoleti Cardin. Sororis, Episcopus Carpētoratensis comitatus Venasini tector frater Pauli canonici Ferrariensis in Psalmos, & Epistolas D. Pauli edidit commentaria.

36 HORATIVS Giraldus Ferrariensis electus Episcopus Comaclensis anno 1592. Parentem habuit Hieronymum, fuitque Ferrariensis canonicus, ac Archipresbyter Carpensis, Anconitanis, Camerinensibus, Fanensibusque incorrupte ius dixit, apud Clementem Octauum, Paulumque Quintum Pont. Maximos gratia præcipuus. Decessit Ferrariæ 4. Kal. februarij 1617. sepultusque in Templo sancto Nicolao sacro cum hoc epitaphio.

CLAVDITVR HOC TVMVLO
HORATIVS GIRALDVS EPISCOPVS
COMACLENSIS
QVI VIXIT ANN. LVII.
OBIIT ANN. MDCXVII.
IV. KAL. FEB.

37 ALPHONSVS Sacratus Ferrariensis, Francisci Sacrati Cardinalis frater, electus fuit Comaclensis Episcopus anno 1617. die 12. m. Iunij, quam deinde ille Ecclesiam resignauit 1625. Patrem habuit Thomam Marchionem, qui centenarius obijt Arimini an. 1635. sex tantum superstitibus filijs ex viginti duobus, quos ex Camilla Sacrata Iulij filia sustulerat. Ipse vero Alphonsus, Herculis antecessoris nepos, Forliuij Aesij, Arimini, Perusiæ, Anconæ Præfectus iniuuētute iura ītenuit, Campaniæ, & Maritimæ Vicelegatus, Vmbriæ Perusiæq; aduocatus, inter sacræ consultæ Patres vnus fuit, congregationum Episcoporum, & Regularium, Vtribsque visitationis a secretis, mox Romæ Vicesgerens Vrbano Octauo Innocentioque Decimo Pontif. Max. sedentibus, & huc vsque extitit testaturus etiam deinceps quam in tot obeundis muneribus, ordine toto conueniat cum probitate morum coniuncta maiorum nobilitas. Porro Sacrata familia è Burgundia Italiam petijt, Parmæ primum, mox Ferrariæ sedem fixit post sancti Maioli Cluniacensis Abbatis excessum, quem ex eius nobili sanguine proseminatum narrant, in cuius memoriam Maiolæ cognomen tulit, quod deinceps cum prope sanctæ Mariæ Nouæ Ecclesiæ locum, quem Sacratum vocant, Petrus Maiolus eiusque fratres Marcarelli filij Vberti abnepotes, qui sub Federico Secundo Imp. nobilis miles, Ferrariam se receperat, proprias ædes incolerent, vulgus in Sacratum commutasse ferunt; vnde quidam cecinit Poeta.

Hac Maiola fuit prius appellata propago
Cum coleret terras, Parma beata, tuas.

38 CAMILLVS Morus Ferrariensis, Episcopus antea Termulanus, ad Comaclentem Ecclesiam translatus est anno 1625. die 19. mensis februarij sacellum sacratissimi Rosarij in cathedrali decentissime exornauit, vbi è viuis excedens sepultus est 1630. 10. mensis maij.

39 ALPHONSVS Pandulphus Canonicus, atque Theologus cathedralis Ferrariensis, vir literatura ac disciplinarum scientia clarus, ab Vrbano Octauo ad Comaclensem sedem promotus est 1630. Quam ille deinde Ecclesiam omni sollicitudine, studioque pietatis hactenus administrauit.

FAVENTINI EPISCOPI.

ANtiquior Fauentinæ ciuitatis, quæ legētibus occurrit memoria, apud Liuium est, cum Syllam narrat, Carbonis fractoque, fugatoque ad Clusium, Fauentiam, Fleodentiamque exercitu illum excedere Italia tandem coegit, anno ab vrbe condita 671. ante vero Christi Seruatoris aduentum 82. Plinius in octaua regione illam collocat, Ptolemęus in Togatæ Galliæ ciuitatibus numerat. Illius meminit Appianus Alexandrinus lib. pr. de bello ciuili, Capitolinus in vita Ælij Imperatoris, qui Fauentina matre, patre vero Hetrusco natus Romanum administrauit Imperium, Spartianus, Agatia lib. pr. de Bello Gothorum, Stephanus Epitomator, Cassiodorus, ca recentioribus vero Blondus, Leander Cluuerius, alijque non pauci, quos omnes, eius ciuitatis exordium, res aliquando præclare gestæ vitæ sunt latuisse, quando præter illius nudum nomen, nihil prætereà de Fauentia retulerunt in cōmentarios. In Æmilia sitam flumen Hamnon diuidit, alluitque, diuidit, inquam, a frequentissimo vico

vico, cum quo per Pontem iterum nobiliter hinc inde turritum coniungitur. Explicatior planitiea ciuitatis ædificijs præbet sedem, abundatque populo nobili, promiscuoque tum armis tractandis, tum nobilioribus disciplinis perdiscendis idoneo. Gothi propemodum totam ex pertinacia belli exciderunt, quam deinde Fridericus Imperat. Secundus, firmissima in ea fundata Arce, refecit. A florenti Romano Populo nunquam perfidiose defecit, sed cum desijssent tyranni, nomenque Longobardorum fuisset extinctum, cum alijs Æmiliæ ciuitatibus, se in libertatem asseruit, ad eam tutandam Prætore tantum inducto. Pertulit deinde dominos Bononienses ijsque exactis, Manfredos, cuius nobilissimæ gentis Astor 15. annorum puer postremus tyrannus Fauentinorum fuit. Siquidem Alexandri VI. filio Cæsare Borgia in Fauentinos sæuiente, cum Ioanne Euangelista spurio fratre cum ciuitate, ipsa captus est, adductusque Romam in Adrianam Molem inclusus, ac paulo post cum eodem fratre crudelissime iugulatus, inque Tyberim proiectus vitam cum Principatu miserabiliter amisit. Cæterum haud diu Cæsar Borgia lætatus victoria, a patre etenim Pontifice ex miserabili fortunæ ludo sublatus veneno, Francisco Manfredo Astoris item spurio fratri Fauentini detulere imperium. Qui tum viribus, tum opibus plane defectus, ideoque oneri impar, sibi deditis Venetos præpotentes imposuit dominos, vsque ad annum 1509. Ex eo, ijs ex rerum conuersione Romani successere Pontifices, sub quorum iugo, hoc tempore, tranquillissime conquiescit. Vt autem Fauentiæ ciuitatis origo ex ingrata scriptorum iniuria habetur perplexa, sic tame ex sapientiorum coniectura videtur constare, vel sancto Apollinare, vel eiusdem discipulorum aliquo prędicatore didicisse illam tanquam Rauennæ propiorem Christiana sacra, donatamque fuisse Episcopali dignitate, tametsi vsque ad annum 313. nulla illorum, qui in ea sede floruerunt, memoria occurat. Tyrannorum siquidem rabie contra nouos Christianos æstuante, potuerunt illius primitiuæ Ecclesiæ monumenta disperijsse, cui rei argumento sit, quod pleręque Italiæ ciuitates post Constantini Magni Baptismum ac Christi fidem altius radicatam, proprium produnt, ostentantque Pastorem, vt in Fauentina Ecclesia accidisse videmus. Cuius Præsul amplissima diœcesi gaudens, Rauennati Archiepiscopo suffraganeus est. Cathedralis elegantissimę Architecturę est Bramantis sub inuocatione Deiparę Virginis, ab Ægidio Cardinali Carillo fundata anno 1359. inde munificentia Manfredæ gentis ædificata numeroso, amploque Clero ad diuinum cultum instructa. Præpositura, atque Archidiaconatus dignitatibus nobilitatur, cum gemina præbenda Theologali, atque Pœnitentiali, Archidiaconatus nobilis Seuerolæ gentis patronatus est, cuius prouentus ad 650. scutata ascendit, Canonici 12. mansionarij. 8. pluresque clerici diuinis inseruiunt. Seminarium alit alumnos, prostatque mons Pietatis ad tenuiorum pauperiem subleuandam, ibi perplura pia, sacraque loca visuntur, vt monasteria virorum, ac monialium, vt omnis ordinis mendicantium lectissimi cœtus, vt Xenodochia, vt Abbatiæ numero quatuor, vt aliæ quamplures Ecclesiæ atque laicorum confraternitates, quę Fauentinam pietatem abunde testantur. Parochiæ intra ciuitatem 28. in tota diœcesi 122. numerantur: incolæ in vrbe 15000. in diœcesi 60000. Annui prouentus sunt scuta 2500. Illustrium sanctorum reliquijs exornatur, S. Sauini Episcopi Spoletini, ac B. Nouolani in cathedrali venerantur, sed sancti Petri Damiani integro corpore, quod apud sanctam Mariam ab Angelo, Cisterciensis Ordinis cœnobium, in Ara marmorea conquiescit, D. Tutelari suo splendidius condecoratur. Census ditioris Ecclesia est, cuius Præsulum seriem modo explicabimus, quam ex Archiuio eiusdem Ecclesiæ, alijsque monumentis deprompsimus.

1 CONSTANTIVS Fauentinus Episcopus, Romano concilio interfuit anno 313. cuius meminit Baron. tom. 3.

2 ÆGIDIVS, floruit anno 454.

3 IVSTVS autem, 466.

4 LEONTIVS vero 649. vsque ad annum 660.

5 VITALIS sub Agathone Papa sextam synodum subscripsit anno 680.

6 LEO interfuit Mantuano concilio an. 824. hist. eccl. Maot.

7 CONSTANTINVS a Romano Rauennati Archiepiscopo, Fauentinæ Ecclesiæ Episcopus ordinatus circa annum 880. Quem Ioannes Octauus Papa excommunicauit, quod absque sua licentia ab Archiepiscopo ad Fauentinæ Ecclesiæ Episcopatum promotus fuerit, prohibuitque eum illius Ecclesiæ administrationem attingere, donec ad synodum Romam veniret, vt habetur in epistola eiusdem Ioannis ad eundem Constantinum, apud Binium tomo tertio conciliorum parte secunda.

8 ROMANVS, præfuit Fauentinis anno 898.

9 PAVLVS vero anno 920. Hic Canonicam instituit, qui in communi conuictu triginta aleret Canonicos.

10 GERARDVS Fauentinis diuinum ius dixit anno 954.

11 ILDEPRANDVS, Rauennati concilio interfuit temporibus Geberti Archiepiscopi anno 907. viuebat anno 1000. Obruit Ildeprandi Episcopi gesta vetustas temporum, nec posteritati alia ipsius memoria propagata est, quã quod eius opera Henricus Imperator, quem illustrata miraculis sanctitas cælestium catalogo ascripsit, D. Romualdo Eremitarum Camaldulensium conditori, Abbatiam sancti Benedicti in Alpibus ad Bifulcum sitam, cuius ecclesia eidem sancto sacra erat, confirmauit. Illud vero cœnobium, a Romualdo, vt eius ferebat institutum, in Eremitarum sedẽ cõmutatũ est: at vero pius Imperator vitam eremiticam ipsum inducere permisit, vt tamen religiosi viri, qui ea disciplina excolebantur, cum illo eremitico secessu ab humano consortio segregati, D. Benedicti instituta sectarentur, ac coniungerent: cum vero eo in cœnobio primæuæ illius pietatis

tatis

dilectissimi in Christo filij Ecclesię Fauentinę Canonici, petitionibus annuentes, tam vos ipsos, quam & omnia vestra bona in beati Petri, & nostram tutelam suscipimus, atque præsentis priuilegij pagina communimus. Statuimus enim, vt bona omnia, quæ in præsentiarum cuiuspiam largitione personæ habetis, vel in futurum quocumque modo diuinis, & humanis legibus cognito poteritis adipisci, firma vobis, & illibata permaneant. Decernimus ergo, vt nullus vnquam Archiepiscopus, Episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, aut alia quælibet magna, vel parua, cuiuscumque ordinis, aut dignitatis persona, vos, seu omnia quæ habetis audeat perturbare, aut auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione, ac gubernatione concessa sunt vsibus profutura. Si quando autem ab aliqua prædictarum personarum vos senseritis occasione qualibet prægrauari, tunc vobis liceat sedem Apostolicam libere appellare. Si qua igitur ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit; secundo, tertioue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, officij, atque ordinis sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Qui vero custos, & obseruator extiterit, Apostolicæ benedictionis gratia repleatur, & æternæ felicitatis præmio glorietur. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Almeric. sanctæ Romanæ sedis, & vniuersalis curiæ cancellarij pridie non. aprilis, indictione sexta, incarnationis Dominicæ anno 1128. Pontificatus domini Honorij Papæ Secundi.

20 RAMBERTVS floruit anno 1141. Hic Camaldulenses monachos in Fauētinam ciuitatem introduxit, eisdem SS. Hippolyti, ac Laurentij attributo templo, ea tamen conditione, ac lege, vt Abbas pro tempore Episcopo Rauennam profecturo, ac sancti Vitalis, Apollinarisque diem festum veneraturo, equum candidum cōmodaret, vt refert Rub. lib. 5. an. 1146. eam donationem, & institutionem Eugenius III. Papa prid. id. febr. Apostolico robore firmauit. Rambertus vero ad annum 1160. peruenit. Ramberti tertio Præsulatus anno Furulphus Archidiaconus, & Petrus Archipresbyter Fauentinæ Ecclesiæ, cæterique canonici a Lucio Secundo Papa anno 1144. hoc nobili priuilegio sunt decorati, ex eodem archiuio ab originali excepto, cuius tenor talis est.

LVCIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.
Dilectis filijs Farolfo Fauentinæ Ecclesiæ Archidiacono Petro Archipresbytero, eorumque fratribus, tam præsentibus, quam futuris, in eadem Ecclesia loco eorum substituendis in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicæ dignitatis specula, Domino largiente, promoti sumus, vt Ecclesiarum vtilitati, & quieti paterna solicitudine prouideamus, & suam cuique iustitiam, ratam, illibatamque seruemus. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, & beati Petri Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub eiusdem Apostolorum Principis, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes, vt quascumque possessiones, quæcumque bona in præsentiarum, quomodolibet iure præfata Ecclesia possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, siue alijs rationabilibus modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, plebem sancti Petri in Lacuna, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, medietatem plebis sancti Andreæ in Panigale cum omnibus pertinentijs suis, ecclesiam sancti Christophori martyris, dicta castrum Quariulli, ecclesiam sancti Andreæ in Calanaula, ecclesiam sanctæ Mariæ in Morlascho. Præterea Arcuatum maiorem, & minorem, Fermilinum maiorem, & minorem cum appendicijs suis, videlicet Fabristi, Morena cum campo maiore cohærente sibi, & Taulis de Villanoua, duos mansos in Licutino, quatuor in Pegulino, duos in Amerino, locum qui dicitur Gargugnanus, locum qui dicitur Curiglianus, locum qui dicitur mons, locum qui dicitur Tillitus, duos mansos in Vatano. Quidquid habetis in Fustarini, in Pigna, in Pitriolo, & in quibuscumque locis, villis, vel fundis, terris, vel aquis, aquarumue decursibus. Sancimus etiam vobis, vestrisque in perpetuum successoribus antiquas Ecclesiæ vestræ consuetudines, honores, dignitates in decimis, primitijs, testamentis, oblationibus tam viuorum quam mortuorum, antiquitus consuetis, plebium Episcopatus vestri, processionibus, & pensionibus, omnibusque persolutionibus, prabendis, siue redditibus, quemadmodum vos, aut prædecessores vestri, ex antiquo vestræ Ecclesiæ vsu habuistis, tenuistis, & possedistis, a die obitus beatæ memoriæ Pauli eiusdem Ecclesiæ venerabilis Episcopi vsque ad tempus Iacobi successoris eius. Oleum autem infirmorum, & earundem vnctiones, de tota plebe vestra, soli Ecclesiæ vestræ, eiusque sacerdotibus in perpetuum, Apostolicæ sedis auctoritate firmamus. Et vt nullus capellanorum apud se retineat, vel in eo siue matricis Ecclesiæ licentia operetur sub eorum officij interminatione, ac excommunicatione præcipimus. Archidiaconum quoque, & Archipresbyterum semper in Ecclesia vestra per canonicam constitutionem habendos præcipimus. Quibus nimirum quicquid eis sacrorum canonum auctoritate conceditur, præsentis priuilegij auctoritate firmamus. Sane charitatiue illa ciborum beneficia, quæ a monasterijs sanctæ Mariæ foris portam, & sancti Hippolyti, siue quæ in Natiuitate, & Resurrectione Domini, annis singulis ab Episcopo vestro recipere consueuistis, siue in dictis monasterijs consuetas processiones feceritis, siue ipsas casu excusabili prohibente subtraxeritis, vobis, vestrisque po-

steris, rata sancimus, & illibata seruari, hoc etiam Ecclesiæ vestræ perpetuis temporibus ratum, & inconuulsum manere decernimus, vt de vniuersis ecclesiasticis negocijs, siue contractibus, quæ ad diœcesim Fauentini Episcopatus pertinere noscũtur, formandi, aut reformandi, iudicandi, seu disponendi, sine consilio, & assensu vestro, vestrorumque successorum, nullus omnino habeat facultatem. Sepulturam quoque eidem Ecclesiæ omnino liberam esse concedimus, & eorum corpora, qui se in illis sepeliri deliberauerint, vel eorum, qui per consuetam parentelæ, aut cognationis sepulturam ad cœmeterium vestrum pertinere noscuntur, sine licentia vestra, nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc viuentes, quodlibet propositum religionis assumpserint. Quæ si quis ausu temerario recipere, vel sepulturæ tradere præsumpserit, siue clericus sit, siue laicus, vsque ad condignam satisfactionem ecclesiasticæ vindictæ subiaceat. Ad hæc adijcientes statuimus, vt sine vestro, aut successorum vestrorum assensu, nulla noua Ecclesia, vel oratorium infra Fauentini Episcopatus terminos construatur, vel consecretur. Quæ si secus constructa, vel consecrata fuerint, in ipsis auctoritate Apostolica diuina prohibeatis officia celebrari, Apostolica nihilominus auctoritate interdicimus, vt nullus de Episcopatu vestro, quem canonice interdixeritis, aut excommunicaueritis, occasione alicuius priuilegij, siue auctoritatis vobis resistere, aut contradicere præsumat, sed mandato vestro sine contradictione obediat. In communi etiam vestræ ciuitatis interdicto, nulli Ecclesiæ, quæ interdicta fuerit, officium manifeste liceat celebrare. Nulli quoque Archiepiscopo, vel Episc. liceat aliquem matricis Ecclesiæ clericum officio, seu beneficio sine canonico iudicio spoliare. Illud quoque præsenti decreto duximus annectendum, vt tam ecclesiasticis, quam secularibus, tam in communibus, quam in priuatis, vos, vestrique successores ab omni tributaria exactione immunitatem omnimodam habeatis. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. Si qua igitur &c. Vniuersi autem, &c. Amen.

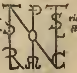
Datum Lateran. Kal. iunij anno primo.

Anno vero 1158. Rambertus Friderici I. Imp. partibus adhærens, ab eo in Ronchaliæ conciliabulo sequens pro capitulo suæ Ecclesiæ obtinuit priuilegium, cuius autographum in archiuio eiusdem Ecclesiæ asseruatur.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Fredericus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Augustus.

Diuinum ministerium iuxta Apostolum gerimus. Vindices malorum sumus, qui imperij moderamine fungimur, dignumque est, vt in eo functio nostra diuino cultui militet, inuigilet, & laboret, quo & Christiana religio tutissima maneat, & pro statu imperij nostri supplicare non desinat. Quamobrem licet omnibus Ecclesijs prouidere, & ad exhibendum diuinum cultum pacatissimas reddere velimus, specialiter tamen Fauentinam iuuare decreuimus, quam interuentu fidelium nostrorum R. Cancellarij, & Guid. Blandratensis comitis, sed & domini Ramberti eiusdẽ sedis Antistitis in nostram tuitionem suscipimus, nobisque commissam tutissimam fieri volumus: huius præcepti nostri decreto, saluo per omnia imperiali iure, eidem Ecclesiæ confirmantes quęcumque sub præfato Ramberto Episcopo iuste adquisiuit, vel in futurum legitime adquisita est, vel quæ vetustis, modernisque temporibus iuste, ac legaliter habuit, vel nunc habet, vel in posterum habebit, idest omnes canonicas congregationes, monasteria, xenodochia, plebes, seu quascumque Ecclesias, cum terris, decimis, primitijs, oblationibus, & omnibus pertinentijs suis, curtes etiam villas, castella, terras cultas, vel incultas, syluas, paludes, aquas, aquarumque decursus, & omnia, quæ intra ciuitatem ipsam Fauentiam, vel extra iuste detinet, cum portis q. . & publicarijs mercatis, stationibus, reddituбusque villarum, & ripaticis, & si quæ sunt alia, quæ eidem Ecclesiæ iure pertinent, seu pertinere debent absque teloneis, & districtis nostris. Si vero aliquo malo euẽtu, vt sæpe contingit, eidem Fauentinæ Ecclesiæ instrumenta deperierint, quibus ipsa Ecclesia bona sua retinere, ac tueri debuerat. Statuimus, & pro animæ nostræ remedio præceptali pagina cõfirmamus, vt si quæ vel in scriptis, vel probabili testimonio antiquorum, & veridicorum virorum reperiri potuerint, nostra Imperiali auctoritate suffulta, eidem Ecclesiæ inconuulsa, atque inuiolata, omnium hominum contradictione remota, & saluo iure nostro, permaneant, irrita fieri iubentes, quæcunque infideles nostri Imperij nociua eidem Ecclesiæ Fauentinæ, beneficijs, feudis, seu alio quolibet mandato destruxerunt, imperiali quoque edicto nostro præcipimus, vt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, schuldachius, capitularius, nulla persona magna, vel parua audeat distringere homines prædictæ Ecclesiæ, vel supra terram eiusdem Ecclesiæ, vel monasteriorum, seu cæterarum Ecclesiarum ad Episcopatum Fauentinum pertinentium habitantes, nec de terris eiusdem Ecclesiæ placitum, vel districtum facere, aut fodrum, vel angariam, seu commendationem, vel aliquam publicam, vel priuatam exactionem requirere præsumat, excepto solo Imperatore, vel eius certo legato, clericos etiam eiusdem Ecclesiæ ab omnium laicorum districto, a fodro, & publica exactione liberos esse præcipimus, vt a solo Episcopo, qui Ecclesiæ præfuerit distinguantur, quo cunctis huiuscemodi occupationibus absoluti, ministerijs suis expeditius vacẽt, & pro statu Imperij nostri liberius supplicent. Quicumque autem huius nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri libras centum, medietatem Cameræ nostræ, medietatem prædictæ Fauentinæ Ecclesiæ. Quod vt certius credatur, & firmius obseruetur, præsentem paginam nostri sigilli impressione munitam confirmauimus.

Signum D. Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Romualdus cancellarius vice Friderici, &c. recognoui, anno Dominicæ incarnationis 1158. *indict.* 7. *regnante Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo.*

Data in Runchalia 7. *Kalend. decemb. anno regni eius septimo, Imperij vero quarto.*

21 IOANNES Ramberto successit circa annum 1160. variaque fortuna vsus, Fauentinam Ecclesiam administrauit. Cum enim Ænobarbi partes seditiose fouisset, ab Alexandro Tertio Pontifice omni bonore spoliatus est, iterumque cum Ænobarbus eiurato errore, ac pertinacia schismatis cum Pontifice in gratiam redijsset, Ioanni etiam exsoluto censuris honor Fauentini Episcopatus est restitutus, cumque alijs Præsulibus Rauennati Archiepiscopo subiectis Lateranensi concilio assedit anno 1179. domumque reuersus post aliquot annos, studio fidei, pietatisq. succēsus cum Vidone Archiepiscopo Rauennati, validioribus armis succinctus transmisit in Syriam, ibique Ptolemaide cum Saladino procuriens strenue, gloriosequ e occubuit cum Rauennati Vidone anno 1190. Rub. lib. 6. & Anonymus vitæ Alexan. III. bibliothec. Vatic. Habeo apud me Friderici Imp. diplomatis exemplar, quo ann. 1160. Ioanne Episcopo Fauentino viuente, monasterium sanctæ Mariæ de Crispino in alpibus situm, huius diœcesis, sub imperiali protectione suscipitur, eximiturque ab omni tam Florentinorum, quam Fauentinorum iurisdictione, quod documentum cum satis egregium ad eius tempora, locaue illustranda videatur, non pigebit hic ad literam transcribere.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Fridericus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator semper Augustus.

Quoniam tenemur ante tribunal Christi, Deo, suæque sanctæ Maiestati in die iudicij reddere rationem, si per improuidentiam Imperij nostri, homines in camino perirent. & nulla maior est in mundo hoc merces, quam in locis egentibus construere fontes, & hospitales, & maxime in alpibus, vnde domestici Dei debent transire. Quapropter cognoscant vniuersi Christi Imperij nostri fideles per Italiam constituti præsentes, & futuri, quod nos pro amore Dei Iesu Christi, & pro nostra, omniumque perpetua salute monasterium gloriosæ Matiæ de Crispino ordinis sancti Benedicti Abbates, monachos, & omnes in eo Deo famulantes, & omnia bona eiusdem monasterij mobilia, & immobilia, sub nostræ Maiestatis protectionem, atque tutelam benigneque suscipimus, & omnes alios homines infra vestrum territorium habitantes, & habitaturos, seu, vt extenditur a ponte Viliani vsque ad pontem Petræ sanctæ. Statuentes, & facientes vos exemptos a consortio, & dominio Florentinorum, & Fauentinorum, a Comitibus Guidis, & ab illis de Pisce, a Paganis, & a Gattorigijs, a Guelfis, & ab Vbaldinis, & ab omnibus alijs nobilibus viris. Immediate sub Imperiali Maiestate recipimus vos dantes, & concedentes vobis, domine Abbas, vestrisque successoribus in perpetuum licentiam colligere, vel colligi facere nomine vestri Monasterij in loco, vbi dicitur Paracapello vestro terreno, Pedagium omnibus per eundem locum transeuntibus, pro quolibet capite vnum, dicitur, Lucen. qualibet vice, & pro qualibet bestia sarcinata, vel onusta quatuor denarios; Iudæis quoque, & barbaris, ac in hæretica prauitate collapsis, valeatis eorum spolia accipere, & ea conuertere in cibum pauperum. Sic fuit vobis indultum ab Apostolica sede, sic habeatis in hac parte, promittentes vobis in verbo veritatis, construi facere pontem, & hospitale in supradicto loco Paracapelli, & manutenere in perpetuum. Statuentes in eodem vnum, vel duos de vestris fratribus, vt pauperes Christi consolentur, & recipiantur. Insuper concedimus vobis domine Abbas, de plenitudine potestatis, & obtentu Ducis Bauariæ dilecti nostri, cui in eodo Florentinsm multa seruitia in vestro cœnobio exhibuistis, in iurisdictione Grandorum, Tabellionum, & eiusdem iurisdictionis gratiam Imperij residentes in subiectos ferre arma, cum tota vestra familia possitis, tam in Tuscia, quam in Romandiola. Omnia vero iam vobis concessa imperiali auctoritate nostra confirmamus. Statuentes, & sub obtentu gratiæ nostræ firmiter præcipientes, quatenus de cætero, nullus Archiepiscopus, non Episcopus, non dux, non comes, nec vicecomes, nulla ciuitas, vel potestas, non capitaneus, nullaque persona secularis, vel ecclesiastica, magna, siue parua præfatum Abbatem, & monasterium in præmissis, vel in possessionibus suis molestare, vel inquietare præsumat. Siquis vero huius nostræ auctoritatis mandatum violare præsumpserit, centum libras auri purissimi le, &c. Vt autem verius, &c. vsque præsentem paginam scribi, & sigilli, &c.

Signum † domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Raynaldus Coloniensis Archiepiscopus, & in Italia Cancellarius recognoui.

Actum quoque est anno Dominicæ incarn. 1160. *indict. octaua, in præsentia ducum Bauariæ, & Saxoniæ, & Danesij eius camerarij, regnante D. Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno regni eius septimo, imperij vero quarto.*

Datum Castrocarij 4. *id. octobris.*

Eodem Ioanne Præsule anno 1168. Cœnobium sanctæ Reparatæ de Marradio Ordinis Vallis Vmbrosæ, quod comites Guidij in faucibus Romandiolæ olim fundatant, pluribusque bonis ditauerant, Fauentini vero Episcopi decimationes aliaque iura concesserunt. Alexander III. Pontifex sub Apostolicæ sedis tutela suscepit sequenti quod

quod trascribo, diplomate, ab exemplari codice privilegiorum Vallis Vmbrosæ desumptum.

ALEXANDER EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Homadeo Abbati monasterij sanctæ Reparatæ de Marrata, eiusque fratribus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties illud a vobis petitur, quod religioni, &c. vsque impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis, &c. vsque annuimus, & præfatum monasterium sanctæ Repsratæ, in quo diuino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessoris nostri sanctæ recordationis Honorij Papæ Secundi sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus; statuentes vt quascumque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam sanctæ Mariæ in Crispino, ecclesiam sancti Laurentij, ecclesiam sancti Cassiani in Petrosolo, ecclesiam sanctæ Euphemiæ, ecclesiam sancti Martini, ecclesiam sancti Petri in Vizzano, & ecclesiam sancti Andreæ eiusdem loci, & Camortinicellam, decimationes ab Episcopis Fauentinis, monasterio vestro rationabiliter concessas vobis, & per vos eidem monasterio, auctoritate Apostolica nihilominus confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salua iustitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo, &c. salua sedis Apostolicæ auctoritate, & diœcesani Episcopi canonica iustitia Siquis ergo, &c. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Vbaldus presbyter cardinalis, tit. sanctæ Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes presbyter cardinalis titul. sanctæ Anastasiæ.

Ego Boso presbyter cardinalis S. Pudentianæ tit. Pastoris.

Ego Petrus presb. card. tit. sancti Laurentij in Damaso.

Ego Theodinus presbyter card. sancti Vitalis tit. Vastinæ.

Ego Arditio diac. card. S. Theodori.

Ego Manfredus diac. card. sancti Georgij ad velum aureum.

Ego Vgo diac. card. sancti Eustachij iuxta templum Agrippæ.

Datum Beneuenti per manum Gratiani S.R.E. subdiaconi, & notarij 5. id. nouemb. ind. 1. incarn. Domin. anno 1168. Pontificatus vero D. Alexand. Papæ Tertij anno decimo.

22 BERNARDVS Balbus Papiensis, suæ patriæ Cathedralis Præpositus, Fauentinus Episcopus adlectus est 1192. Hic basilicam sanctorum Hippolyti, & Laurentij reparatam solemni ritu sacrauit die prima aprilis anno 1196. indulgentiarumque consuetarum munus illam in celebritate annua dedicationis adeuntibus concessit egregio diplomate, de quo August. in histor. Camaldulen. lib. 2. cap. 12. annoque 1200. ad Papiensem Ecclesiam translatus est Bernardus, vbi pie, sancteque vixit, atque est è viuis exemptus, de quo ibi.

23 THEODORICVS vixit anno 1203.

24 HVBALDVS Episcopus Fauentinus, annum vix integrum Fauentinam administrauit Ecclesiam, cum ad Archiepiscopatum Rauennatem promotus est, post cuius translationem, cum Ioannes Cathedralis canonicus ex compromisso capituli Ioachimum, ex Episcopo Lunensi canonicum regularem sancti Fridiani Lucensis iam factum in Fauentinum Præsulem elegisset, Pontifex etiam enixius postulatus, eiusmodi electioni est refragatus, negans, ex Constantinopolitano concilio, illum, qui Episcopalem dignitatem cum monachali, id est, pœnitentiæ statu commutasset, posse iterum reassumi ad eandem dignitatem. Quamobrem Vbaldo scripsit, videret iterum, atque iterum, vt tanto oneri dignus præficeretur.

25 ROTLANDVS igitur, translato nuper Vbaldo, tanquam dignus suffectus est, cum esset Cathedralis Præpositus anno 1210. Decessit 1219.

26 ALBERTVS ex præposito, ad hanc sedem promotus est anno 1220. fratres Prædicatores in ciuitatem recepit, eisdemque loco attributo, vbi hoc tempore ampla simul Ecclesia cum nobili monasterio spectatur, vnde homines docti, & graues in omni deinceps memoria extiterunt.

27 Fr. GVALTERIVS ex ordine Eremitarum sancti Augustini, ad Fauentinam dignitatem assumptus est anno 1251. fato functus est 1255. De eo Vvadingus tom. 2. Extat confirmatio Innocentij Quarti donationis Gualterij Episcopi factæ ecclesiæ sanctæ Mariæ ordinis sancti Damiani anno 1254. in regesto Vaticano epistola 77. fol. 10. anno 12.

28 ARDVINVS floruit annò 1255. ex regest. Vatic. apud Vvadinghum tom. 2. annal. Minorum.

29 IACOBVM ab anno 1259. reperio vixisse vsque ad 1270. in quo ipso anno aliquot latifundia monasterio sanctæ Mariæ ab Angelo concessit Fauentinæ diœcesis, ex monumentis dictæ Ecclesiæ.

30 Fr. THEODORICVS vixit anno 1279.

31 VIVIANVS Archidiaconus Aretinus, eligitur in demortui Theodorici locum a Martino Quarto anno 1281. octauo Kalendas februarij, ex regesto Vaticano, epist. 97. fol. 25. ann. 3. fato functus est 1285.

32 VGOLINVS 1286.

33 IACOBVS 1288.

34 LOTHARIVS de la Tosa nobilis Florentinus, filius Odoaldi, ex Archidiacono Florentino ad Episcopatum Fauentinum assumptus est anno 1287. Inauguratus fuit Rauennæ die vigesima mensis decembris, anno vero 1301. deinde ad Florentinam Ecclesiam translatus est. Vidi prouisionem quandam, vt ijs verbis vtar, Guizinigo filio nobilis militis Philippi de Barberino diœcesi. Florentinæ factam ab Abbatibus Bresleta, ac S. Prosperi nepoti supramemorati Lothari Episcopi Fauentini, qua in re crediderim hunc Guizinigum ex sorore eius Lotharij fuisse nepotem, illamque de Vbaldinorum potentissima gente fuisse alumnam, quæ late per Mugellanum agrum dominabatur, sic vt de Barberino etiam, cuius potiebatur, potuerit appellari.

35 Fr. MATTHÆVS ordinis Eremitarum sancti Augustini electus anno 1301. 13. Kal. febr. a Bonifacio Octauo, vt habetur in regest. Vatic. ep. ist. 364. fol. 201. ann. 7.

36 Fr. VGOLINVS ex ordine Minorum 1311. discessit autem è vita 1336.

37 Fr. IOANNES Brusatus Fauentinus monachus prioratus sanctæ Perpetuæ ordinis sancti Marci Fauentiæ a capitulo in demortui Vgolini locum creatus a Rauennate Archiepiscopo approbatus, munus consecrationis a Rambaldo Episcopo Imolensi accepit, sed cum is reseruationem eiusdem Ecclesiæ a Benedicto Duodecimo Papa ante Vgolini excessum ignoraret, Ioannes coactus est libere hanc sedem dimittere, tandem visa, perspectaque a sapientissimo Pontifice eius humilitate, iterum ab ipso patriæ Episcopus declaratus est anno 1337. 2. non. maij, vt patet in regesto Vaticano epist. 16. ann. 3. par. 1. Postremum diem obijt 1343. Sansouinus numerat inter Fauentinos Præsules 1339. Richardum quemdam filium Albergotti de Manfredis, electum a Benedicto Duodecimo, sed fallitur, cum nullus vnquam Richardus fuerit Fauentinus Episcopus, Ioannique Brusato Stephanus fuerit suffectus, vt videre est in regestis, in archiuio Vaticano diligenter a me reuolutis. Id autem Sansouino fere motis est, vt parum ponderet ad libellam veritatis scripturas, an scilicet verę sint, an alicuius dolo malo infectæ mendacio, vtpote qui & ipse commminisci soleret, quæ nunquam vel vidisset, vel audisset.

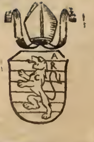
38 STEPHANVS Beronus, seu Benerij, rector de Gaulegaro, & de Varmiliaro Eccles. vnitarum Sarlatensis diœcesis, defuncto Ioanne a Clemente VI. Fauentinus Pontifex creatus 1343. 8. Kal. februarij, ex regest. Vatic. epist. 97. fol. 175. lib. 6. commun. anno primo, eodemque anno est rector Flaminiæ pronunciatus. Pro Ecclesia Romana vicarios declarauit, Manfredium Fauentinum, Syppumque Alidosium Imolensem, ea conditione, ac lege, vt annuum censum S. R. E. penderent. Cæterum Stephanus Archiepisc. Rauenn. vicarius fuit, Fauentinamque Ecclesiam diutissime administrauit.

39 FRANCISCVS de Aguzzonis (non autem, vt male Ciaccon. de Vguccionis) Vrbinas, in ciuili, canonicoque iure doctissimus, ab Vrbano Sexto Fauentinam sedem obtinuit circa annum 1380. quam ille Ecclesiam grauioribus ecclesiasticis distentus negocijs nunquam præsens administrauit, quamobrem anno 1383. ad Archiepiscopatum Beneuentanum translatus est, anno vero 1390. ad Burdegalensem in Galliis, Bonifacio IX. sedente, qui eo libentius ad hanc illum transtulit Ecclesiam, vt regnorum Hispaniæ, atque Vasconię Apostolicus nuncius declaratus, inquietas illas gẽtes, quę ad Septimum Clementem Antipapam defecerant, ad veri Pontificis compelleret obediẽtiam. Dum id operis intentiori cura vrgeret, ab Innocentio VII. senatorium vocatur ad purpuram sub titulo SS. Quatuor Coronatorum. Senior iam factus, hoc est temporibus Gregorij XII. schismatici Pontificis processit ad curiam, cui sucior erat, vt sublato schismate, se abdicaret Pontificatu, vt multoties pollicitus fuerat, sed ad Pisanum concilium properauit, vbi Gregorio, Benedictoq. schismaticis deturbatis de sede, Alex. V. Pont. est renunciatus, quo defuncto Ioannes XXIII. sancto throno nobilitatur Bononiæ. Cæterum cum Franciscus verum Pontificem obsequiose comitaretur, Florentiæ excessit è viuis anno 1412. 19. Kalend. septemb. Cuius postea corpus Romam delatum apud S. Mariam Nouam in sepulchro Gregorij Vndecimi, tumulatum est sub marmorea tabula cum hoc epitaphio.

Cardinei, qui summus honor, qui gloria cœtus
Alta fuit, paruo sub marmore clauditur isto.
Hicq; coronatus vir sanctus quatuor annos,
Hinc titulum tenuit nulli virtute secundus
Spiritus egregijs meritis præclarus in astris
Francisci residet, cælique locatur in aula.

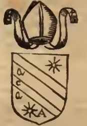
Obijt anno Domini
M. CCCC. XII.
mense Augusto.

M. AN-

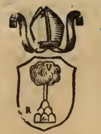
40 M. ANGELVS de Fiebindaeija Ricasolius, Episcopus Florentinus, ad Fauentinam Ecclesiam translatus est anno 1383. quam rexit vsque ad annum 1391. iterum enim ad Aretinam in Hetruria translatus est, de quo ibi plura.

41 VRSVS Abbas sanctæ Crucis fontis Auellanæ, ex ordine sancti Benedicti, Eugubinæ diœcesis, Fauentinorum Episcopus fuit 1391. 4. Id. iulij. Duodecim omnino annos illam rexit Ecclesiam, ac deinceps ad Bosanensem translatus est 1402. ex lib. prouisionum Prælatorum.

42 NICOLAVS D. Blasij de Vbertinis è Meldola, originarius ex Vbertina gente Florentina, quæ illuc a publica re Florentina mulcata exilio mansuras sedes fixisse narratur, ex Fauentino Canonico, eiusdem ciuitatis adlectus Episcopus est anno 1402. 6. Kal. iulij. Excessit autem è viuis 1406.

43 PETRVS de Pago, ad eandem sedem promotus est 1406. decimo Kalendas iulij. Hic postea fuit Archiepiscopus Spalatensis, 1412. †

44 SILVESTER Casa Florentinus, sancti Stephani in Pane Plebanus prope Florentiam, Fauentinus Pontifex creatus est anno 1412. secundo nonas iunij. Reconditæ doctrinæ vir fuit, suauissimisque moribus; quamobrem incredibili cum laude prudentiæ per sexdecim annos Fauentinam administrauit Ecclesiam, decessitque 1428. Ex hac gente Ioannes fuit Archiepiscopus Beneuentanus sub Paulo Quarto, doctrina, & eruditione nemini secundus. De quo in quarto tomo.

45 Fr. IOANNES Fauentinus, ex ordine Minorum, Siluestro suffectus est anno 1428. nonis nouembris. Decem omnino annos in ea dignitate superstes fuit, decedensque in claustro sancti Francisci sepultus fuit.

46 Fr. FRANCISCVS Zanouius Fauentinus, ex ordine Seruorum, Theologica facultate illustris, ab Eugenio Quarto Fauentinus Episcopus adlectus est anno 1438. die 19. mensis decembris. Decem & septem annos huic præfuit Ecclesiæ, è vita discessit 1454. sepultusque est apud suos Seruitas in pulcherrimo tumulo marmoreo, vbi spectantur adhuc, quæ gestabat gentilitia stemmata, quæ montem cum cruce, spineaque corona, quam duæ literæ F. F. mediam habent, continent, cum hoc epitaphio.

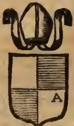
Ordine Seruorum Franciscus Virginis almæ
Doctor, & in sacro dogmate præcipuus
Assumptus patriæ Præsul dignissimus istud
Oraculum mortem condidit ante suam.
Qui factum fugiens terre sua membra dicarat.
Sed Zenouus cum condidit hoc tumulo.
M. CCCC. LIV. ob. in Domino.

Fr. IO-

47 Fr. IOANNES del Terma Senensis, ex ordine Seruorum, Hetruriæ prouincialis, generalisque Magistri socius, Theologica scientia clarus Callisto Tertio Pontifici summè charus, ab ipso electus est Fauentinus Episcopus 1455. die decima octaua mensis augusti. Tres tantum annos in ea dignitate exegit, exuitque mortalitatem, lacrymantibus cunctis, qui virtutem colebant; illius meminit Granius in Seruorum annalibus, tametsi, vt fere solet, inuertat tempora. Memini me vidisse Senis epitaphium, de hoc Ioanne pennicillo delineatum in pariete, in quo narratur a Bonifacio Nono ad Fauentinum Pontificatum Ioannem fuisse assumptus, cuius auctor maiori non potuit laborare inscitia temporum, quando Ioannes ad eam dignitatem non peruenit, nisi post quadraginta annos a Bonifacij excessu, vt liquido perspici potest in concistorialibus actis Callisti Tertij.

48 ALEXANDER de Stampis à Sarsano Picenus, è Fauentino canonico illius Ecclesiæ Episcopus creatur anno 1458. die vigesimo tertio mensis februarij, in gratiam Astorgij Manfredi, Fauentinorum per id tempus domini. Decessit 1463.

49 BARTHOLOMÆVS Candulfus ciuis, & canonicus Fauentinus, Alexandro successit 1463. in quo ipso anno consecrauit Foroliuiensem Episcopum Iacobum Palatium die 27. mensis nouemb. Fato functus est 1472.

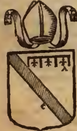

50 FEDERICVS Manfredus, Astorgi filius, ex Fauentino canonico, eius ciuitatis adlectus Episcopus est 1472. Duodecim annos sibi creditam administrauit Ecclesiam, deinde libens, volensque eo munere se abdicauit, paulo ante quam clarissima Manfredorum gens extingueretur, è vita discessit, vt scribit Leander Albertus, in eo fortasse felix, quod suæ gentis excidium oculis propemodum vsurpare non ei contigisset.

51 BAPTISTA de canonicis Bononiensis, filius Francisci, Abbas sanctorum Naboris, & Felicis ad eandem sedem ascendit 1484. vita functus est 1510. mense aprili. Cuius temporibus montem pietatis crexerunt, vt ex sequenti descriptione perspicitur,

Innocentio Octauo Pontifice
Astorgio Manfredo pupillo in prima ætate
vltimo Fauentiæ Principe
S. P. Q. F.
ad Aspidis Iudaicæ morsum in vsura
latentis euitandum.
Hortatu pio B. Bernardini Tomitani
ord. Min. obseru. de Feltro
in Monte Pietatis montem erexit,
& Præsulum iurisdictioni commisit
residente in Episcopatu Baptista
de Canonicis Bononiense
anno salutis M. CCCC. XCI.

Manfredæ gentis insignia quadripartitum scutum, cæruleum, & aureum.

52 IACOBVS Pasius, nobilis Fauentinus, Baptistæ successit anno 1510. die octaua mensis aprilis, cum prius esset Referendarius vtriusque Signaturæ. Laterano concilio interfuit, pluribusque ecclesiasticæ ditionis ciuitatibus consulto ius dixit. Vitam finiuit Fauentiæ, sepultusque est apud Seruitas pulcherrimo in tumulo cum hoc epitaphio.

Non ex dignitate gloriam,
sed ex moribus, ac scientia
dignitatem adeptus est
Iacobus Pasius,
quem apud eum oratorem agentem
Iulius II.
Fauentinum Præsulem delegit,
Leoque X.
dum vtriusque Signaturæ Referendarium
se gereret,
Piceno internis seditionibus fluctuanti
præfecit, qui dum rebus
ex sententia confectis ad suos remeasset,
moritur, cuius hic ossa
Ioannes Baptista frater,
nepotesque Iustinianus, & Iulius
Ap. Abbreuiator mæstissimi condidere.
Vixit ann. LIX. M. ix. D. xix.
Obijt in Domino M. D XXVIII.
xiv. Kalend. augusti.

53 PETRVS ANDREAS Gambarius Bononiensis, eruditione, doctrinaque longe clarissimus, ideoque a Septimo Clemente Pontifice Maximo præcipuo habitus in honore, ab eodem Fauentinum obtinuit Episcopatum anno 1528. die septima mensis augusti. Decessit Viterbij mense nouembr. eiusdem anni, dum ad Ecclesiam sibi creditam proficisceretur. Scripsit de potestate legati, Aristotelicamque Topicam commentarijs illustrauit, Viterbij sepultus fuit, vbi vitam finierat.

54 RODVLPHVS Pius Carpensis, Petro Andreæ successit 1528. die decimatertia mensis nouembris. Hic ille Rodulphus Pius Carpensis est, qui non solum ob generis nobilitatem eximiã, sed etiam magnitudinem animi a Paulo Tertio presbyter Cardinalis creatus apud Christianos Principes, Regesque maximos lumen senatus, & togæ semper habitus est. Parentem habuit Leonellum Carpensium dominum natusque est 1500. sexto nonas maij. Cumque in florentissimis Italiæ academijs animum excoluisset literis, ac disciplinis, Romam suæ virtuti satis amplum theatrum delegit, sedente Septimo Clemente literatorum patrono, a quo renunciatus fuit Episcopus Fauentinus, mox & ad Franciscum primum Gallorum Regem legatione ornatus, tum & ad Carolum Quintum, vt cum ijs Regibus de celebrando concilio ferio consilia explicaret. Inde reuersus Romam, iterum in Galliam proficiscitur apud Regem ad placitum Pontificis ecclesiasticas causas oraturus, nec prius inde decessit, quam a Paulo Tertio Farnesio, qui Clementi successerat, sanctæ Pudentiæ declaratur Cardinalis, ex eo sanctæ Priscæ titulum adeptus, semel ad eundem Regem Gallorum legatus fuit, bis ad Carolum Quintum, vt pax communis coiret. Bis Romanos tutauit, dum Paulus Tertius Roma abesset, Picenatibus item bis Apostolicus legatus iura præscripsit, in quibus obeundis muneribus adeo incorrupte se gessit, vt non modo magni Cardinalis, sed etiam æterna memoria digni nomen inuenerit. Anconitano Portui ingeniose noua munimenta quæsiuit. Sub Iulio Tertio Pontifice Maximo ad Carolum Quintum declaratus legatus ob Parmense bellum, fluctuantibus Insubriæ rebus visus est salubrem medicinam fecisse. Nascenti Iesu Societati opportunum præstitit fauorem, eiusdemque alumnos apud sanctam Lauretanam domum, cuius erat protector, publicæ Christianæ rei commodo in collegium iussit coire. Sacellumque Christo crucifixo sacrum, summa pietatis laude exornauit. Carolo Quinto ita censente, Germaniæ nationis est ascitus protector, vniuersumque ordinem Franciscanum in tutela habuit, sic vt ex eius inde fauore Felix Perettus, qui postea Sixtus V. fuit, ad summos honores peruenerit. Curiæ Romanæ censorem Iulius Tertius Pontifex Cardinalem Carpensem constituit, subque Paulo Quarto, Pij Quarti, & Quinti Pontificibus ingentia, implicitaque promouit negotia, quamobrem tanquam oraculum illum concelebrat Sadoletus, Bembus, Sepuluedaque in epistolis, nec Pij exaggeratas virtutes tacuit Iouius, Faustus Sabeus, Orlandinus, Gabutius in vita Pij Quinti, Panuinus, Ianus Vitalis, Ciambrera, alijque non pauci. Non modo in artibus excellentes viros amauit, sed ideo videtur amasse, quod easdem artes apprime calleret. Studuit autem quam maxime venerandæ antiquitati, quamobrem suos hortos Carpenses in Quirinali perantiquis signis, statuis, tabulis sepulchralibus inscriptionibus, quas in gratiam studiosorum pulcherrimo ordine distribuit, oppleuit. Quam autem pastorem suum veneraretur, haberetque in pretio, in publico communitatis palatio ab eodem illi erecta inscriptio abunde testatur. Pius itaque postquam sexdecim ipsos annos absens per Theodoricum fratrem, perque Segicellum Fauentinam administrasset Ecclesiam gubernasset Nolanam, Agrigentinam, atque Salernitanam, Episcopus Cardinalis Ostiensis, decanusque sacri Collegij, plenus meritis, Romæ decessit 1564. 6. nonas maij, sepultusque apud sanctissimam Trinitatem in monte Pincio, vbi Pius Quintus, cum hac plena decoris inscriptione pulcherrimum defuncto sepulchrum erexit.

Qui dormiunt in terræ puluere
euigilabunt.
Rodulpho Pio Cardinali Carpensi,
Principi Senatus,
amplissimis Ecc. Dei muneribus
singulari prudentia perfuncto,
iuris Eccles. defensori
a gratia, terrore,
voluptatum illecebris,
& aduersis sensibus æque inuicto
ad beneficentiam nato,
in summa grauitate iucundissimo,
Pius V. Pont. Max.
salutaris officij in custodia Catholicæ veritatis
consorti
perpetuis de Christ. reip. sensibus,
studijsque coniunctissimo,
hoc amoris, & iudicij sui
monumentum posuit.
Anno salutis M. D. LXVIII.
Pont. III.
Vixit annos LXIV. m. ij. dies viij.
Obijt anno sal. M. D. LXIV.
VI. nonas Maias,

Nonnulla Rodulphi decora Hieronymus Borgius culto carmine, sed breui commemorauit.

Arte ferunt mira finxisse Promethea formam
Mox anima viuos implicuisse sonos.
Hinc est artificem laus hinc æterna secuta
Gloria celestes æquiparasse Deos.
Tu quoque progenies procerum diuina Piorum
Gloria splendidior cœpit in astra sequi.
Ille semel fecit, viuum caput edidit vnum,
At tu mille viros viuere sæpe iubes.
Dum summa probitate meum, & virtute verendum
Exornans Maurum, numinis instar habes.

THEO-

55 THEODORICVS Pius Carpensis Cardinalis Rodulphi frater ex damnato concubitu, ex ipsius cessione electus est Episcopus Fauentinus die decima mensis octobris 1544. è viuis exemptus est 1562.

56 IOANNES BAPTISTA Seghicellus Bononiensis Iuris Consultus, summæque existimationis philosophus, Carpensi Cardinali vnice charus, ex ipsius consensu, qui ad eam Ecclesiam sibi regressum reseruauerat, Fauentinorum Antistes euasit 1562. die decima octaua mensis martij, eaque dignitate initiatus, ad Tridentinum concilium profectus est, eidemque assedit vsque ad postremas sessiones; reuersusque Fauentiam, singulari illam Ecclesiam prudentiæ laude administrauit. Bononiæ decessit, sepultusque est apud S. Franciscum, vbi pulcherrimo sepulchro affixum hoc sequens legitur epitaphium.

D. O. M.

Ioanni Baptistæ Seghicello
Episcopo Fauentino,
qui cum integritate vitæ, pietate,
ac religione eximiam philosophiæ,
iurisprudentiæ,
atque omnis politioris
doctrinæ cognitionem
ita coniunxit,
vt in singulis præstantissimi
cuiusque laudes æquarit
nepotes patruo opt. merito
P. P.
Vixit annos LXVIII. M. ix. D. x.
Obijt anno Iubilæi M.D.LXXV.
iiij. id Quinctl.

57 ANNIBAL de Grassis Bononiensis, filius Ioannis Antonij, Archipresbyter, ac præpositus Metropolitanæ, Cardinalis Sfortiæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarij commissarius, Romanæ Sapientiæ rector, vtriusque Signaturæ Referendarius, iuris autem prudentia longe clarissimus, a Gregorio Decimo tertio Pont. max. electus est Fauentinorum Episcopus 1575. die nona mensis decembris, quem idem postea Pontifex, eius integritate perspecta, omnium Italiæ Ecclesiarum declarauit censorem, Campaniæ, atque Flaminiæ vicelegatum. Vndecim annos præfuit Fauentinis, seque eo munere deinceps abdicauit anno 1585. in quo ipso anno sancti Officij Consultor est declaratus, Cameræque Apostolicæ Clericatu nobilitatus. Deinceps cum Sixto Quinto iubente, nuncius ad Regem Hispaniarum profectus fuisset, Madriti exuit mortalitatem anno 1590. die vigesima quarta mensis iunij, tumulatusque est in templo Iesu Seruatori dicato. Scripsit de iurisdictione ecclesiastica, aliaque monumenta edidit Annibal digna.

58 IOANNES ANTONIVS de Grassis Bononiensis, filius Gasparis Senatoris, ac superioris Annibalis nepos, ex canonico sancti Petri Bononiensis in Episcopatum Fauentinum patruo successit anno 1585. die decima octaua mensis martij. Quo Præsule anno 1586. Romæ obijt Iulius Castellanus nobilis Fauentinus, olim canonicus Cathedralis Ecclesiæ, & Romanæ academiæ ordinarius professor, tunc a Sixto Quinto Pontif. Max. Cariatensis Episcopus designatus. Vir doctrina, & librorum inscriptione clarus, quippe qui quæstiones academicas in Ciceronē eruditissimas, & de humano intellectu ad Platonis mentē euulgauit opus suo ingenio dignissimum, quod Cosmo Mediceo primo Hetruscorum magno Duci, inscripsit, cuius Principes filios erudierat. Alia reliquit sui ingenij monumenta, quæ extant apud Petrum Damianum Castellanum eius consanguineum, Abbatem S. Mariæ ab Angelo olim Italicarum congregationum ord. Cistercien. Præsidē, & de re literaria benemeritum. Ioannes vero Antonius Episcopus cum ad decem & septem omnino annos optime Ecclesiam sibi creditam instituisset & non semel synodos celebrasset, Fauentiæ vitam finiuit anno 1602. die 30. mensis iulij, ibique humatus iacet in Cathedrali.

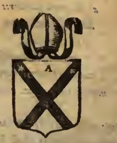
59 FRANCISCVS Cardinalis Blandrata, cui Cardinalis sancti Clementis nomen inhæsit ab Aquensi ad hanc Ecclesiam fuit translatus anno 1603. die decima sexta mensis aprilis, Octauo Clemente ita mandante. Hic cum pene omnes ecclesiasticos gradus fuisset assecutus, ab eodem demum Clemente roseo Pileo nobilitatus est anno 1596. cuius prudentiæ, consilioque Pontifex ita innitebatur, vt difficilia quæque Pontificatus negotia explicaret, promoueretque, vt nos in nostris ad Ciacconem notis narrauimus. Cuius item laudes poterit lector colligere ex eius epitaphio, quod eius tumulo in Fauentina Cathedrali funeris curatores affixere. Ad Lucensia Balnea post Pauli Quinti creationem è vita discessit 1605. decima quarta Kalendas augusti. Eius corpus Fauentiam relatum, ante altare maius Cathedralis in sepulchro sibi, suisque successoribus erecto tumulatum est, cum hac inscriptione:

Sepulchrum Episcoporum Fauentinorum,
sibi, & successoribus suis
erectum
de mandato Ioannis Francisci ex Comitibus
Blandratæ,
& S. Georgij S.R.E. Cardinalis S. Clementis,
cuius corpus hic iacet.
Obijt XIV. Kal. Augusti M. DC. V.
Vixit annos LX. menses iij.
dies XIV.

In eodem maiori sacello spectatur nobilis tumulus, cum memorati Cardinalis marmorea effigie, nigrumque marmor hoc sequens elogium incisum habet, in quo eiusdem illustriora gesta narrantur.

D. O. M.

Io. Francisco ex Comitibus Blandrata,
& S. Georgij
post peragratas cum Cardinali Alexandrino
legato insigniores
Christiani nominis regiones,
quamplurimis Ecclesiasticæ ditionis vrbibus
Nursia, Camerino, Bononia,
prouincijsque semel Vmbria,
bis Flaminia, bis Piceno, ipsa denique
Roma egregie administratis
Asculanis, & Spoletinis seditionibus
sapienter compositis,
exulibus exterminatis,
in Pontificum arduarum rerum consilium
ter adscito Aquensi primo,
mox Fauentino Episcopo renunciato
a Clemente denique VIII.
in delectu grauissimorum virorum
ad Cardinalatus apicem
tit. S. Clementis euecto Piceni,
& Flaminiæ legationibus
summa cum laude functo, collegatoque
Ferrariæ constituto,
ibiq: sui nominis æternam gloriam consecuto,
viro in rebus omnibus,
vel acriter consulen. vel mature deliberan.
fortiter peragen. ingenio prouiden.
firmitudine animi incomparabili,
cuique quod reliquum erat virtus adfuit
vita defuit
Guido ex fratre nepos
pusillum mortalitatis illud vestigium
sancto patruo ex eius instituto
alias conditum,
vt cuius modestiæ satisfecit,
merito quoque satisfaceret.
Amplissimum hoc immortalitatis
illius gloriæ,
pietatisque propriæ monum. P. C.
Anno sal. M. DC. V.
Obijt anno salutis M. DC. V.
XIII. Kal. Augusti.
Vixit annos LX. menses iij.
dies XIII.

60 ERMINIVS Cardinalis Valente Blandratæ successit anno 1605. die tertia mensis augusti. Natus Erminius est Treuii Vmbriæ nobili oppido, ex Attilio Valente, Lauiniaque Geggia à Nursia

Nursia 1564. die vigesima quarta mensis decembris hora 8. cum nobilitate sanguinis adeo viuidam indolem, aptamque ad omnia sortitus est, vt cum propemodum puer legibus studuisset, inde lauream tulit, non sine doctorum virorum acclamatione. Itaque Romæ per multos annos patronum egit causarum præcipua cum laude prudentiæ, meruitque inter selectissimos Aulicos Hippolyti Aldobrandini, qui postea euectus ad thronum, Clemens Octauus fuit, cooptari. Erminium deinde Petrus Aldobrandinus Clementis ex fratre nepos, habuit a secretis. Credidere plerique ex Erminij momentis prudentiæ concordiam illam pependisse, quæ inter domum Estensem, Ecclesiamque intercessit, dum illa serenissima gens, Ferrariensis Ducatus feudo decidisset; Petrusque Aldobrandinus Cardinalis ecclesiastici exercitus legatus Erminij interuentu Fauentiæ fœderis leges scriberet; etenim cum coijsset fœdus, Erminiusque mutatis ad celeritatem equis scriptum, formatumque detulisset Pontifici, tanta lætitia feliciter transactæ r. i Clementem impleuit, vt in auspicium splendidioris fortunæ basilicæ Vaticanæ inde retulerit canonicatum. Constat vero inter Henricum Quartum Galliarum Regem, cognomento Magnum, Carolumque Sabaudium Erminij prudentia pacem felicem exitum habuisse. Etenim dum hinc inde ineundi fœderis agitarentur conditiones apud legatum Petrum Aldobrandinum, sæpeque subortæ difficultates, quod iam videbatur transactum, abrumperent, Erminius legati iussu eundo, redeundoque ad principes, quos diuersa, aduersaque ratio consiliorum vexabat, omnes visus est submouisse difficultates, vnde diutissime excogitata consilia momento censebantur posse euerti. Earum rerum feliciter exitus non modo Erminio gloriam sed senatoriam etiam peperit purpuram ad titulum sanctæ Mariæ in Transpontina, applaudentibus Principibus, inter quos coniunxerat fœdus anno 1604. Mortuo deinde Clemente, ac paulo post Leone Vndecimo, Paulus Quintus, qui eisdem fuerat suffectus, Erminium declarauit Abbatem sanctæ Perpetuæ, Episcopumque Fauentiæ, A Cardinali Aldobrandino in Vallicella consecratus fuit die decima octaua mensis septembris anno 1605. inde ecclesiam sibi creditam præsens administraturus profectus Fauentiam est, vbi per tredecim annos optimi pastoris exempla deprõpsit. S. Pauli Ecclesiam ædificauit, conuersarum Monialium monasterium, sancto Carolo Borromeo insigne sacellum in Cathedrali construxit, ad cuius exemplar populus Fauentinus alterum non minoris elegantiæ è regione Deiparæ Virgini consecrauit, vbi Cardinalis corpus B. Neuolonis Fauentini ante ducentos annos defuncti, clarique miraculis honorifice condidit. Pœnitentiariam Cathedralis Iesuitis attribuit, inque ecclesiã sancti Thomæ Carmelitas discalceatos induxit, academiam Philoponum sub eius auspicijs recens anno 1612. inceptam auxit, suoque deinceps fauore promouit, cuius primus princeps fuit M. Antonius Seuerolus nobilis, doctusque Fauentinæ Ecclesiæ Archidiaconus. Iurisdictionem Fauentinæ Ecclesiæ, nullis parcens impensis egregie tutatus est, suæque dioecesis pauperiem largitate principe digna leuauit. Itaque cum nihil omitteret, quæ pium, verumque pastorem non decerent, merito in academico elogio, quod in eius laudem Ioannes Zaratinus Castellinus composuit, Conseruatoris Fauentinæ Ecclesiæ tulit cognomen. Decessit Erminius in sua patria, quo recuperandæ sanitatis gratia se contulerat, quinquagesimo quarto suæ ætatis anno 1618. die vigesima secunda mensis augusti die Iouis, sabbato vero die vigesima quinta eiusdem mensis tumulatus est apud sanctam Mariam Gratiarum, cum hac inscriptione marmorea ad pauimentum.

OSSA ERMINII S. R. E.
PRESB. CARD.
EPISCOPI FAVENTINI.
ORATE PRO ANIMA EIVS.

Eodem vero loco in pulcherrimo sepulchro affixum sequens elogium legitur.

D. O. M.

Bene valeas qui religiose legis.
Memoriæ Erminij de Valentibus
S. R. E. Card.
qui legationibus ad Carolum Emanuelem
Allobrogum Regulum,
& Henricum IV. Francorum Regem
feliciter obitis,
& negocijs Principum,
quo in munere fuit a secretis forti
fidelique opera administratis, nobilitatus
A Clemente VIII. Card.
a Paulo V.
Episcopus Fauentinus renunciatus,
amborum Pontificum
sapientiæ supremus iudicium fecit dies.
Mors illi vitam abstulit,
ornatum auferre non potuit,
Pompeius, & Franciscus Benenati Piccolomini
hæredes
ex testamento Auunculo dulcissimo,
& viro eximio PP.
Vix. ann. LIII. M. vi. D. xxviii.
obijt Trebiæ die xxv. Aug.
A. D. M. DC. XVIII.

Aduerte lector in supra memorato elogio, Elogiastem fuisse deceptum, pro die etenim transitus, diem sepulturæ oscitanter reposuit, siquidem die vigesima secunda augusti discessit è vita, vigesimo quinto eiusdem mensis sepulturam accepit. Cæterum Erminius Crucem ex transuersis regulis, quam pro gentilitijs stemmatibus nigram cum stellis gestabat, hoc symbolo animare solitus erat, Per crucem ad sidera. Alludebat enim siue mortales expeditum sibi iter per labores in cælum parare, siue ad Clementis Octaui Pontificis, qui etiam rastrum extenderat sidera, per honestissimos labores

bores præcipuum gratię sibi patuisse gradum. Adhuc in Fauentina Cathedrali fauorabile Pauli Quinti spectatur diploma. Datum 8. die mensis februarij 1611. Pont. sui anno sexto, quo eidem Ecclesiæ septem indulget altaria, pari cum septem Romanis Ecclesijs indulgentia, gratijsque certantia ad preces Cardinalis Valentis. Quod ipsum diploma excudendum curarunt Fauentini canonici, cum hac inscriptione.

Canonici magnitudinem muneris
ponderantes ad prouidam Antistitis sui
amantissimi vigilantiam indicandam;
Pontificium diploma,
solertia illius
pro salute commissi gregis indagatum
incidendum curarunt.

91 IVLIVS Monterentius Bononiensis, Romæ Gubernator, electus est Episcopus Fauentinus 1618. Tres annos sibi creditam administrauit Ecclesiam, ibidemque mortuus est anno 1623. palatij Episcopalis Porticum extruxit, ad commodiorem Episcoporum vsum, vbi sequens legitur inscriptio.

Commoditati publicæ
Iulius Monterentius Bononien.
Fauentiæ Præsul
olim Vrbis Gubernator, more
patrio perpetuas porticus iactis a domo,
ad domum
Diui Petri fundamentis extruendas
mandauit
M. DC. XIX.

In porticu vero superiori.

Iulius Monterentius Bononiensis
Episcopus Fauentinus
non tam suæ, quam posterorum Antistitum
saluti prospiciens
contra teporem Austri.
Algorem Boreæ,
ambulacrum vndique clausum excitauit
M. DC. XXII.

Bononiæ in Franciscano templo pulcherrimum Iulius fundauit sacellum, vbi in medio hæc marmorea legitur inscriptio.

Iulius Monterentius
Vrbis Romæ Gubernator, & Vice Camerarius
sedente Paulo V. Pont. Max.
eius benefactori sacellum hoc
a fundamentis extruxit anno Domini
M. DC. XVI.
ætatis suæ LVI.

92 MARCVS ANTONIVS Cardinalis Gozadinus Bononiensis, Monterentio successit 1623. die septima mensis iunij Gregorio Decimo quinto sedente, qui post paucos dies post excessum eiusdem Pontificis interfuit ijs Comitijs, vbi Vrbanus Octauus euasit ad sedem, vbi ob calidioris aeris intemperiem lento contracto morbo, è vita discessit mense septembri, sepultusque est in templo S. Andreæ ad Vallem sub maiori testudine cum sequenti epitaphio.

D. O. M.

M. Antonio Gozadino S. R. E. Cardinali,
qui gentilium excitatus exemplis
adolescens
iurisprudentiæ in patria Gymnasio
consecutus est lauream,
tum in foro diu versatus
iuris mox dicundo in Capitolio præf. ellus,
cum integritatis fama
Vrbem impleßet,
& a Gregorio Pontifice XV. consanguineo
insignitus est purpura.
haud longe post summe comploratus excessit,
Ætatis suæ xlix.
salutis M. DC. XXIII.
Bonifacius Gozadinus ex testam. hæres,
grati animi monumentum
posuit
Octauo Kalendas Martij
M. DC. XXVIII.

93 FRANCISCVS Cardinalis Cenninus de Salamandris, ex oppido Sarteano Senensis ditionis, paulo ante Episcopus Amerinus, ab Vrbano Octauo ad hanc Ecclesiam translatus est 1623. die vigesima septima mensis septembris. Quam per viginti annos assidua cura, multaque pietate rexit, at senio confectus, cum tanto oneri sufficere non posset, cessit Episcopatum anno 1643. Romæ decessit ann. 1645. die secunda octobris hora quarta noctis sequentis, ætatis anno 80. sepultus in Liberiana basilica, vt ipse testamento mandauerat, vbi propinqui tumulum cum elogio tanto viro condignum aliquando excitabunt. Præludet interim scripturis inscriptio, quæ extat in

in hortis Episcopalibus, quos diu cupita lympha ex liberalitate Cennini Cardinalis illuc deducta irrigat.

MVNIFICENTIA AVGVSTA
FRANCISCI CARD. CENNINI
FERRARIÆ LEG.
EPISCOPI FAVEN. LYMPHA
SALAMANDRA DISTINCTA RIVVLIS
CVPITA DIV EPISCOPATVS
POTIVNTVR.
ATRIA POTIVNTVR HORTVLI
CVRANTE
ROBERTO CENNINO FRATRE
FAVENTIÆ
GVB. PATRITIO SENENSI
M. DC. XXV.

94 CAROLVS Rossetus nobilis Ferrariensis Archiepiscopus Tarsensis, Coloniæ Apostolicæ sedis Nuncius, ad Fauentinam Ecclesiam translatus die 4. martij 1643. ab Vrbano Octauo eodemque anno S. R. E. Presbyter Cardinalis creatur. Comitijs quibus Innocentius Decimus Pontifex Maximus renunciatus est, interfuit, a quo Cardinalatus insignia suscepit, mox Fauentiam profectus, quam hic amanter sibi creditam Ecclesiam prosequatur, assidua sua præsentia abunde testatur. Prohibet pudor, viuentis adhuc illius exaggeratam virtutem retexere. Doctiores olim calami citra adulationis suspicionem enarrabunt.

FERRARIENSES EPISCOPI.

RElictis eorum fabulis, qui vel a nepotibus Noe, vel a Troianis exulibus Ferrariam volunt traxisse originem, cordatiores inter se consonantes scriptores a Ferrarola, citra Padum olim vico, vbi olim forum Alienum erat a Tacito memoratum, quod Massam Babylonicam vocarunt, seu Vicum magnum, suum sumpsisse exordium, & nomen. In primis hoc tempore Italiæ ciuitatibus potest numerari, supra Padum sita, in Gallia Cispadana. Cæterum vbi olim Ferrarola erat, ibi hodie sancti Georgij magnificum spectatur Cœnobium. Hæc vero Ferraria, quæ a Vicohabentia sumpsit originem, vltra Padum est. Si quidem Ferrariensis populus cum externarum, ac barbararum gentium iniuriæ prædæque videretur opportunior, ex decreto. Theodosij Secundi Imperatoris, vltra Padum domicilium transtulerunt, quod deinde amplissimis pluribusque ædificijs auctum, mœnibusque munitum in ciuitatem sane visendam, a Ferrarola Ferrariam dictam coaluit anno 433. cui Smaragdus Exarchus sub Mauritio Imperatore visus est vltimam manum imposuisse, cum plures pagos, vicosque ad ampliandam Ferrariam iam sua sponte gliscentem, sub ijsdem muris, ac nomine conspirare iussisset anno 595. Ita Blondus, Sabellicus, Volaterranus, Pigna, & alij. Vitellianus deinde Pontifex a Vicohabentia in nouam vrbem Ferrariam Episcopalem transtulit dignitatem anno 657. Ita Ferrariensis ciuitas Vicohabentiana infula meruit insigniri, vbi olim Ferrariensis populus sui primum exordium sumpserat. Vnde versus in Vicohabentiæ templo S. Lei, de vici dignitate.

Si villam, populum, vel si mirabere templum,
Ista videbuntur omnia parua tibi.
Sed magna illa ego sum Viguentia cuius in alueo
Ferraria est orta, & cui pater hic populus.

Fasces olim Imperatoris Constantinopolitani, Longobardorum, Caroli magni, Othonis, Henriciue Impp. vt conuersiones rerum tulere, venerata est. Cuius auctoritate, in Theobaldi Estensis comitis Canosensis deinde ditionem concessit, tum in Bonifacij eiusdem filij, parentis comitissæ Mathildis, quæ Paschalis Secundi temporibus illam Romanæ Ecclesiæ dono dedit. Quandoque imagine quadam Reipublicæ ciuile sibi ius dixit, nonnunquam Venetis tanquam potentioribus paruit, ciuilesque discordias experta est non semel

semel omni Tyrannorum dominatu acerbiores, vsque ad annum 1240. Ex eo Actius 8. Marchio Estensis Ferrariensis frænum arripuit, longaque eiusdem nepotum series eius ciuitatis obtinuit Principatum, modo sub titulo Ecclesiæ Romanę vicarij, modo nomine marchionis, modo denique ducis, qui successu temporis adeo effusis opibus illam ampliarunt, vt iam nobilitate ciuium, opibus, armis, suorumque Principum regia maiestate, ac pietate nobiliores totius Italiæ ciuitates videatur posse æquare. Rediji deinde ad Ecclesiasticam ditionem Alphonso Secūdo sine virili stirpe extincto, cum Clemens Octauus Ecclesiasticum sederet ad clauum anno 1596. Qui eius ducatus præsens augustali pompa iniit possessionē, Petrumque Aldobrandinum nepotem primum legatum declarauit. Securitati deinde noui ducatus Arce munitissima incepta noua munimenta quæsiuit, quam Paulus Quintus, qui Clementi, post Leonem XI. suffectus fuerat, perfecit: Rem ipsam ob oculos ponit elegantissimum marmor in facie maximi templi erectum, vbi hæc inscriptio,

Clementi Octauo
Pontifici Maximo, Principi optimo,
patri patriæ,
domino nostro beneficentiss.
Qui Ferrariam, Petri Card. Aldobrandini
fratris F. Pontificij exercitus moderatoris
virtute receptam,
sui & sacri senatus aduentu decorauit.
Centumuirale consilium, ac decemviralem
magistratum annuo censu
ad tuendam dignitatem
& publicos sumptus faciendos attributo
instituit.
Quinqueuirorum tribunal ad lites iuste
ac celeriter dirimendas
stipendijs præscriptis erexit.
nouam arcem præsidio ciuitatis ex ædificauit.
Margaritam Austriacam magnificentiss.
exceptam,
Philippo III. Catholico Regi coniugio iunxit
duobus maximis conciliatis regibus
optatam Christianæ reip. pacem peperit.
Postremo Vrbem repetens, apud Ferrarienses
ciues,
de quibus optime priuatim ac publice
meruerat, ingens sui desiderium reliquit.
Ne tot tantorumque beneficiorum
erga hanc ciuitatem
memoria obliuione intercedat
Franciscus ex comitibus Blandratæ
& S. Georgij Cardinalis S. Clementis
Flaminiæ Legatus, eiusdemque Cardinalis
Aldobrandini Ferrariæ collegatus
poni mandauit M. DC. II.

A Cæterum post extinctos Estenses, Ferraria infrequens est, populoque, ac nobilitate præcipue, videtur non parum destituta. In ea plusquam centum numerantur Ecclesiæ, pluraque omnia generis Religiosorum monasteria, tam virorum quam fœminarum, quas ditior census pretiosaque supellex exornat. Super omnes eminet Cathedralis, sub inuocatione sanctorum Georgij, & Maurelij, quam eiusdem opulentus ciuis Marhacellus Adsllardius in publica totius vrbis platea, versus occidentem ædificandam curauit 1135. Quam Actius eodem anno die 8. mensis maij sedis Apostolicæ legatus consecrauit. De cuius ædificatione supra principem portam hæc carmina incisa leguntur.

B *Anno millene, centeno, terque deno*
Quinque superlatis struitur domus hæc pietatis
Artificem quarum, qui sculpsit hæc Nicolaum
Huc concurrentes laudant per secula gentes.

Igitur eum a veteri S. Georgij cathedrali in nouam, clerum, sedemque Episcopalem trāstulissent, adeo creuit, vt hoc tempore numerosior, illustriorque quamplurimis habeatur. Septem dignitatibus illustratur, Archipresbyteratu, præpositura, archidiaconatu, primicerij munere, custode, thesaurario, decano, insuper quatuordecim canonici ibi sunt, octo mansionarij, ac quinquaginta capellani, qui omne alterum, diuersumque C a canonicis corpus constituunt, quod cathedrale collegium placuit appellare: præbendis, Theologali, Pœnitentialique est aucta, nihilque ei demum deesse videtur, quod ad nobilissimam constituendam cathedralem desideretur. Amplectitur hæc Ecclesia non modo redditus Episcopatus sed etiam Beneficiorum in ipsa erectorum, quæ summam efficit quadraginta millia scutatorum, pro annuo censu, itaque in libris cameræ ciusta- aa millium trecentorum florenorum est. Ferrariæ Eugenius Quartus incœpit concilium, assistente præsenteque Constantinopolitano Imperatore, ibique quindecim viribus sedere Patres, tametsi postea teterrima lue grassante, Florentiam sit translatum, ibique absolutum, nomen D Florentini concilij inuenerit. Nobili splendidaque vestium sacerdotalium supellectili instructa est, quam diuersi principes ad promerendam diuini numinis gratiam Ferrariensi Ecclesiæ dono dedere. Fulget autem in ea quam maxime sacerdotale indumentum, quod ibi Margarita Austriaca Philippo Hispaniarum nouiter nupta reliquit. Insignium sanctorum reliquijs nobilitatur, præsertim sancti Georgij sui protectoris integro corpore. Ecclesiæ adhæret Episcopale Palatium, amplum, commodumque, siue ingressuris, siue egressuris Episcopis. Cum ipsius Ferrariæ, exordio Episcopalis dignitas in ea viguit. Etenim Vicohabentiæ primum Episcopum S. Siluester Papa attribuit, quam cum Rotharis Longobardorum Rex, qui Rauennatibus victricia signa intulerat, excidisset, ad Ferraruolam supra Padi ripam cum clero, populoque demigrauit Episcopus, qui sancti Georgij insigne templum pro cathe-

thedrali habuit. Inde, vrgentibus incursionibus vltra Padum constituere Ferrariam, vt paulo supra commemorauimus, Canonicis Regularibus Georgiano attributo Templo quod postea Montis oliuetanæ iurisdictionis euasit. A Vicohabentiæ primo Episcopo Præsulum Ferrariensium catalogum exordiemur, perque Ferrarolam Transpadanam eandem seriem vsque ad Episcopos S. Gerogij dictos deducemus, perducemusque vsque ad adultam Ferrariam Cispadanam. Ferrariensis Ecclesia tamquam suffraganea Archiepiscopo Rauennati subiecta est, tametsi Marcus Antonius Guarinus in suo Compendio histor. Ferrarien. Vitelliani diplomatis parte prolata, hanc subiectionem iugulare conetur, ac ius Episcopatus Ferrariensis in libertatem asserere. Ampla pulchraque diœcesi Ferrariensis Ecclesia gaudet, populo læta, grauique. Porrò Ferrariæ adhuc literarum studium floret, a Friderico Secundo Imperatore in contumeliam Bononiensium illic inuectum, vnde postea viri docti, & graues in omni memoria quampiures extitere. Hinc meritò in eam Cæsar Scaliger.

Inclyta qua patulo fruitur Ferraria cœlo,
Reginas rerum lumine ditat aquas.
Aurea nobilitas: studiorum nobilis oti
Ingenia: audaci pectore prompta manus.
Magnanimique duces, genus alto a sanguine diuum
Perfugium profugis mœnia sancta viris.
Vos me lætifica redeuntem è stragis aceruis,
Quas vetus ex ima sede Rauenna gemit.
Germano in pugna amisso fortique parente
Quo matri victæ vita dolore fugit.
Ornatum elogijs, decoratum nomine regum,
Auctum Felsinea restituistis opes.
Saluete Heroes, & qua sanctissima tellus,
Fratrisque ac matris, & patris ossa tegis.

Sed eius nomine Cornelius Amaltheus egregio lusit carmine.

Iure tibi a ferro tribuit Ferraria nomen,
Hanc Bellona ferox, hanc fera bella iuuant,
Ne mirere tamen, si post tot parta trophæa,
Post celebres palmas ipsa quiescat ouans.
Alphonsus claro Astræam deduxit olympo,
Et peperit terris ocia grata suis.

Nobilitarũt Ferrariæ nomen viri maximi, Antonius Beccarius, Scodeus Episcopus, Ord. Præd. Felinus Sandeus Episcopus I. C. Hieronymus Sauonarola, Franciscus Siluester, summus Prædicatorij Ordinis Antistes, Io. Maria Riminaldus I. C. Peregrinus Priscianus patriæ illustrator, Ludouicus Ariostus poeta, auctor Orlandi Furiosi, Cælius Calcagninus orator & poeta, Lilius Gregorius Giraldus, Latine Græceque doctissimus, & memoriæ tenacissimæ, Ludouicus Bigus poeta, Titus Strozza, & Strozza pater, Alexander Guarinus, Gaspar Sardus historicus, Io. Baptista Guarinus, alijque. Adsidet Ferraria ripæ Padi amnis, quo qua Ortum Austrumque respicit, alluitur. Cælum ipsi crassum, ob situm paludtrem. Plateas habet rectas, longas amplas, quarum plerasque Leonellus marchio primum coctis strauit lateribus; ædificijs cum publicis, licet non magnis, tum priuatis supra modum est ornata. Maximum est vrbis Fanum. Caput olim sedesque ducatus Atestinæ gentis, nobilitatis, & antiquitatis stupendæ. Familias habet celebres, & opulentas, & rebus ad vitam necessarijs abundat.

Qui vberiorem de ciuitate Ferrariæ desiderat cognitionem, consulat Ioannem Baptistam Pignam de Principibus Atestinis, Leandrum Albertum, Sabellicum, Volaterranum, Blondum, Platinam, Petrarcham, Peregrinum, Prescianum, Hieronymum Rubeum, Sardium, Gerardum, ac Marcum Antonium Guarinum in suo illo diligentissimo cõmentario de Ecclesijs Ferrariensibus, vbi nil videtur posse desiderari, ad vberiorem eius ciuitatis cognitionem eliciendam. Præsulum vero Ferrariensium catalogus sequens est.

1 OLDRANDVS, Vicohabentię primus Episcopus ordinatus a sancto Syluestro Papa anno 330.

2 S. LEO, quem alij volunt illum eundem esse, quem venerantur fideles in Ecclesia Parochiali sancti Stephani, illic è templo S. Lei Vicohabentię asportatum an. 1081. a Gratiano Episcopo Ferrariensi vt hoc saxum demonstrat.

D. O. M.

A partu Virg. anno M. D. IX.
iij. Kalen. iulij
Pont. Max. Iulio II. Alphonso Estensi
Ferrariæ duce III.
Hippolytoque eius fratre S. R. E. Card.
Ferrariæ Episcopo
Hoc in sepulchro vbi Faustina
olim cinis reconditus, venerabilis Iacobus
Benciuenis
Ecclesiæ Prothomartyris Antistes
Arcam plumbeam ossibus instratam
deprehendit
in qua hac incisa legebantur
Hic requiescit corpus sancti Leonis
Pontificis, & sacerdotis Christi
translatum huc a Vicouentia sub Gratiano
Ferrariensi Episcopo
Anno M. LXXXI. xvi. Kal. martij
indict. iv.
cuius rei causa indicta supplicatione
per venerabilium sacerdotum collegium
Religio.
Eodem loco, eadem ossa reposita sunt
eodem anno idib. iulij.

Narrat Guarinus in compendio Leonem hunc a plerisque existimari, vnum ex illis quatuor sanctis Leonibus Pontif. Max. quorum ce-

lebris memoria extat in Eccleſia a Stephano III. Papa vna cum corpore S. Siluestri Papæ Anſelmo Nonantulano Abbati Aſtulphi Longobardorum Regis fratri dono datum, cuius ſacræ reliquię ſalutis noſtræ anno 1006. caſu è Nonantulano cœnobio, Vicohabentiæ depoſitæ à Gratiano Epiſcopo poſt annum quartum ſupra ſepruageſimum Ferrariam translatæ fuerunt in Eccleſia Protomartyris Stephani, vbi hactenus ſteterunt. Cum enim per totam fere Aemiliam exæſtuaſſet contagium, Ferrarienſis Antiſtes, Mutinenſis, ac Bononienſis Epiſcoporum excitatus exemplo, qui a Nonantulano Abbate impetrarunt, vt ſanctorum Syneſij, & Theopompi martyrum ſacra lipſana è Nonantulana extraherentur, & per diœceſes ad pereuntium ſalutem circumferrentur, ab eodem Abbate ſancti Leonis corpus, de quo loquitur, obtinuit, quo cum Epiſcopatus ſui territorium illuſtraſſet, Vicohabentiæ decimo ab vrbe lapide ſtetit, ibique ex contagio defunctis ijs qui ſacrum vectitabant pignus, in Eccleſia ſancti Lei depoſuit, vt deinde abſciſſa lue, ad propria reduceretur, ſed per Nonantulanorum ignauiam oblitum, per tot annos in ea Eccleſia manſit, quouſque, vt diximus, Gratianus in nobili marmoreo tumulo, Anniæ Fauſtinæ cineribus olim dicato, in Protomartyris æde illud tranſtalit, in quo adhuc ſumma veneratione aſſeruatur. Cæterum cum quatuor tantum ſummos Pōtifices Leones ſanctos adoret Romana Eccleſia, quorum corpora in Vaticana Baſilica ſub altari Leonis magni a Paulo V. repoſita recenſeantur, oportet aſſerere Leonem hunc diuerſum eſſe ab ijs, & Ferrarienſis Eccleſię Epiſcopum fuiſſe, cum etiam in Nonantulanis monumentis de Leone illo Pontifice nulla reperiatur mentio; de qua re iudicent alij, fideſque apud illos ſit, qui hæc ſcriptis mandarunt.

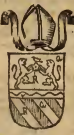
3 MARCELLINVS Epiſcopus Vicohabentiæ a D. Petro Chryſologo Archiepiſcopo Rauennæ ipſis Domini Natalitijs conſecratus an. 451. tanta omnium lætitia, vt vnus Marcellinus, eo die vt ipſe inquit Chryſologus, vernaculi partus totum rapuerit, & conquiſiuerit affectum. De quo videndus Rubeus lib. 2.

4 MAVRELIVS Vicohabentiæ Epiſcopus, & martyr Ferrariæque protector, floruit circa annum Domini 634. cuius corpus requieſcit in Eccleſia ſancti Georgij ad dexteram maioris Altaris, in argentea capſula, quam æneum ſepulchrum iterum includit, vbi tunc conditæ fuerunt per quam honorifice, cum e cauerna lacunoſa extraherentur, in qua propemodum neglectæ iacebant anno 1419. cuius translationis pompam adauxit Nicolai Marchionis Aeſtini, Patriarchę de Robertis, Petrique Baiardi Epiſcopi Ferrarienſis præſentia. In anteriori autem parte ſepulchri, hæc ſequens inſcriptio legitur.

DIVI MAVRELII MARTYRIS
ET EPISCOPI
VENERANDA OSSA CVIVS
DIVINITATEM
FREQVENS VOTORVM
REVS TESTATVR IN DIES
PATRES OLIVETANI
ÆRE PROPRIO
ET PIORVM DIVO MAVRELIO
POSVERE.

Huius ſancti feſtum Ferrarienſibus decurrit ſolemne die 7. menſis maij. Poſt huius ſancti martyris exceſſum, Rotharis Rex Longobardorum Vicohabentiam excidit, translataque eſt dignitas Epiſcopalis ad Ferrarolam, cuius Præſules in ſequentem ſeriem digeſſimus.

5 IOANNES Vicohabentiæ Epiſcopus interfuit concilio Romæ celebrato an. 649. apud Rub. lib. 4. Rauenn. hiſt.

6 MARINVS Romanus e nobili gente Sabella, e Vitelliano Papa Ferrarolæ Epiſcopus creatus eſt anno 657. vt idem Pontifex in ſua Ferrarienſis Epiſcopatus inſtitutione ſcriptum reliquit, cuius documenti exemplar in vetuſto pergameno exſcriptum extat in Archiuio Ferrarienſis Eccleſiæ, tenoris ſequentis. Suſpicantur nonnulli documentum illud ſuppoſititium eſſe, neque enim per ea tempora talis ſcribendi modus vſui erat neque vllum fere vnquam Pontificum diploma hactenus apparuit, præter hoc Vitellianum, vbi locus, annus, dies, indictioque reticeantur, in eoque plura gratis videntur annexa, vtcumque ſit, illud tamen hic exſcribendum curauimus, vt cuique libitum ſit, quod placuerit arbitrari.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: Amen.

Iubente Vitelliano ſeruo ſeruorum Dei, atque Conſtantino Romanorum Imperatore Auguſto. Exijt edictum Romanum, vt deſcriberetur, qualit. poſt deſtructionem noſtræ Vicunueriæ Eccleſiæ, quæ de iure beati Petri Apoſtoli fuit, petitionibus, precibuſque Clericorum, & Laicorum omniumque populorum habitantium infra Ducatum noſtrum Ferrariæ in ipſa videlicet Maſſa Babylonia, quæ vocatur Ferraria, quæ de patrimonio ſanctæ noſtræ Eccleſiæ Romanæ eſt beati Petri, in ipſa eadem Maſſa alteram fundauimus, & eam auximus, & ædificauimus Eccleſiam ad honorem Dei omnipotentis, & Martyris ſancti Georgij, atque in Epiſcopatum con-

consecrauimus, ad ius, & dominium S. R. E. beati Petri, & in dominio, & potestate, seu cura, & gubernatione sua constituimus, atque subiugamus, & in ea quendã Epis. ex Romanis, Marinum scilicet virum religiosum iustum, & honestum, ac venerabilem & ex nobili genere ortum, ex auctorit. beati Petri, & nostra cum Cardinalibus scilicet & Episcopis nostræ Romanæ Ciuitatis in ipsa sancta Ecclesia Ferrariensi ad Episcopalem effectum eligimus, inuestiuimus, & consecrauimus in iure, & dominio S. R. E. quæ mater est omnium Ecclesiarum, & de illius bonis in ipsa sancta Ferrariensi Ecclesia beati Georgij, tanquam spirituali filiæ suæ, atque hæredi per hoc nouum instrumentum, & priuilegium, nomine scilicet dotis in conseruatione eiusdem Ecclesiæ filiæ beati Petri, sicut supradictum est, de patrimonio suo, de suo iure, atque dominio, in iure, & proprietate eiusdem Ecclesiæ S. Ferrariæ, damus, donamus, & mancipamus, atque in perpetuum in iure, & dominio suæ proprietatis transferimus duodecim Massas positas intra nostrum comitatũ per singula loca sicut hic subter designãtur. In primis damus Vicũ Aduentinũ, & Massam, quæ vocatur Sollariolus, cum omnibus fundis, & pertinentijs suis, & tributa fluminis, & ripę sibi pertinentibus. Et similiter damus integram medietatem de toto, & integro fundo de Contrspodo, & de campo Bedæ, cum omnibus iuribus suis, ambobus fundis, pertinentibus, & totam similiter medietatem de tota, & integra Massa Quartisanæ, cum omnibus sibi pertinentibus. Et Massam similiter Donoro, cum fundo Albareta, & fundo Viconouo, & cum omnibus alijs fundis constitutis in ipsa eadem Massa, & similiter damus, & tradimus totam, & integram Massam Firminianam, cum omnibus fundis & iuribus sibi pertinentibus. Et similiter damus, & tradimus totum, & integrum fundum, seu Corrigium Portunariæ, cum toto campo sancti Martini, et cum toto fundo de Duce, iuxta ipsum campum sancti Martini. Et totam medietatem de campo, qui dicitur de Capraria, iuxta ipsum fundum de Duce, et totum fundum Ogianellam, & totum fundum Ogiariam, & totam Vallem, & Piscariam, quæ dicitur Trenta. Et similiter damus totum, & integrum campum Miatariatum, positum iuxta ipsam Piscariam, & vallem de Trenta. Et similiter damus totum & integrum fundum, & Corrigium de fronte buto, & totum Canale, qui dicitur Leuiarius. Et similiter totum fundum, & Piscariam, quæ dicitur Morticius, & item tradimus, & damus sibi Vicum Bariannm, cum tota Curte sua, & cum omnibus fundis pertinentijs suis infra totam prædictam Curtem constitutis. Et similiter damus totum, & integrum fundum Gallicum, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis. De his omnibus tradimus sibi proprietates, & possessiones. Et iterum damus sibi totam, & integram Massam Curoli, cum omnibus suis fundis, & similiter Saletam Darianam, & alteram Saletam, quæ dicitur Castellana, cum omnibus suis fundis. Massam similiter & Occuparij, & Massam Zopiolam, cum omnibus fundis, & pertinentijs suis. Et Massam similiter Peducti, & Massam similiter Setemariam, & Trentam, & Massam Seneticam, atque Castellionis, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis. Has omnes Massas, & prædictos fundos damus, & subiugamus prædictæ nostræ maiori Massæ, quæ dicitur Ferratia, cum omni obedientia, & seruiture mercati quidem, & Ripę telonei; vnam medietatem damus, & tradimus sibi in proprietate, & alteram medietatem similiter damus pro benedictione ad nostram Ciuitatem Ferrariæ. Hæc quidem omnia prædicta sunt de patrimonio, & iure, atque dominio sanctæ nostræ R. E. beati Petri, sicut supra legitur, in iure, dominio, seu proprietate ipsius sanctę Ferrariensis Ecclesiæ B. Georgij pro benedictione transferimus, & mancipamus, & tradimus in perpetuum pro timore omnipotentis Dei, & dulcedine, & amore prælati Marini Episcopi Ferrariensis. Quem, sicut supradictum est, ibi in Episcopum consecrauimus, ob hoc cognouimus eum virum sapiẽtem, & ab omnibus vitijs alienum, & bonis omnibus plenum, & in lege Dei ambulantem, immaculatum cognouimus, humilem existentem, & resistentem superbis, latrones non diligentem, & obedientem, raptores, & homicidas, & adulteros, sacrilegos, atque periuros ad pœnitentiam vocantem, in Dei, & dilectione proximi manentem, & mortuum sepelientem, aliena minime concupiscentem, sed de suo proprio largientem, & quatenus viuit, & in charitate perfectus est, tribuens omnibus pauperibus de suo, nudis, esurientibus, & sitientibus vestitum cibumque tribuit, & potum, carceratos liberat, infirmos visitat, & peregrinis hospitium tribuit, & peccatores à peccatis eorum libenter absoluit. Qui consetuat omnis Dei mandata, damus licentiam sibi ordinandi, atque consecrandi Ecclesias, monasteria, capellas, clericos, monachos, abbates in singulis massis per totũ nostrum comitatum Ferrariæ. Qui penitus non vocentur ad nullius publicæ potestatis placitum, neque districtum, sed semper maneant in dominio, & potestate, seu districtu, atque electione, atque iudicio supradicti Marini Episcopi, Coepiscopique nostri, suorumque omnium successorum Episcoporum ipsius Episcopi Ferrariensis, ipsum autem Episcopum, suosque successores in dominio, & potestate, seu districtu, atque ordinatione, inuestitione, & consecratione sunt nostræ Romanæ Ecclesiæ beati Petri Apostoli, de eius patrimonio, & in ipsam ecclesiam tenemus, & affirmamus in Vicarium habendo, vt quomodocunque nostra vniuersalis persona in Episcopatu creauerit, ordinauerit, inuestiuerit, et cõsecrauerit, ille in honore habeat Episcopum sedem et in ipso similiter Episcopo tales canonicos ordinauimus, qui iusti, & timorati, & firmati in lege Dei à sæculo taliter sint alienati, qui nullam proprietatem apud se renuerunt, sed qui Dei amore, atque timore omnia fecerunt communia in charitate, et canonicè, ac regulariter viuere promiserunt. Votum, et professionem Deo fecerunt, et in scriptis firmauerunt ipsam professionem, ponentes etiã super altare, vnam tantummodo clauem habent, atque marsupiũ, eleemosynas quotidie dant pauperibus, nemi-

ne illorum cogitante de crastino, præter victum, atque vestitum nihil retinent, et omnis pauperibus superflua tribuunt. In dormitorio quidem lucernam ardentem in medio habentes, communiter iacent, & dormiunt, & in refectorio similiter edunt communiter. Quibus pro timore, & amore omnipotentis Dei, vt in ipsa sancta Ecclesia nostu, dieque deseruiant Deo, à parte sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ hoc beneficium per hoc nostrum priuilegium illis, suisque successoribus futuris canonice tribuimus totã, & integram quartam partem totius decimæ, quæ dabitur ad ipsam ecclesiam, & similiter totam, & integram decimam de omni sua suorumque famulorum laboratione habeant.

Imperator, & nostra Imperatoria potentia laudamus, & confirmamus omnia, quæ à sancta R. E. in prædicta ecclesia Ferrariensi beati Georgij sunt tradita, & donata per hoc idem ipsum priuilegium, ipsum iam dictum Marinum, venerabilem præsulem, suosque canonicos pro illorum regione, cum omnibus suis possessionibus in nostra recipere protectione, vt omnia, quæ possident, vel in futurum acquisierint, & possidebunt, securi, & quieti perpetuo detineant. Terras scilicet, & vineas, paludes, & siluas, atque piscarias, colonos, vilis, seruos similiter & ancillas vtriusque sexus; hæc omnia pro suo victu, & vestimento, cum toto districtu teneant quiete, & nemo sit ausus distringere illos, suosque colonos, atque familios, neque de suis bonis minuere. Quis pro timore Dei absoluimus illos ab omni publica datione, & functione, atque districtu. per præcepta quidem, & priuilegia S. R. E. beati Petri, hæc omnia data & tradita sunt in Episcopatum Ferrariensem per Papam Vitellianum, & per Constantinum similiter Romanum Imperatorem. Ferraria constat Ducatrix, & distinguat omnes alias Ciuitates. Quia ab Apostolica sede tenet principatum datum sibi à principali, quem chronica vocat Ducatum. Infra quem Comit. Ferrariensis designatur hoc modo. Ab oriente ab vna parte fluminis est altera nostra Massa Fiscalæ, & fossa Bofonis. Inde transiens flumen Sandali per paludes, & piscarias capiens lacum Vitreum, descendit ad occidente vsque ad locum Formosum. Quod certus finis inter Romaniam, & Longobardiam, & ab altera fluminis parte similiter ab oriente est Canalis, qui dicitur de Fine. Quæ certa finis est comitatus Ferrariensis, & alterum nostrum comitatum Comaclentem, capiens alteram nostram Massam Furminianam, quæ de prædicto comitatu Ferrariense est. Et per sua iura circumdat fundum Renæ, & Cornaceruinæ descendẽs per paludes, & piscarias contra orientem vsque ad canalem, & Corrigium Fichini. Et per ipsum Corrigium, atque canalem conuertitur ad flumen Erydanum. Inde ad orientem descendit possidens omnia vsq. ad Gaurum, & per ipsum flumen Gaurum Apostolica, & Imperatoria auctoritate Comit. Ferrariensis descendit vsque in mare. Ab occidente similiter ingreditur per flumen Lattarum tendens per paludes, & piscarias in parte septemtrionali iuxta comitatum Gane illi circumdan Massam Comiti, & fundum Lognari, & fossatum de Silinile. Inde per paludes, & piscarias in parte septemtrionali capit fundum Corneti, & fundum Occuparij, & fundum similiter Ambusij, cum omnibus illius Comit. Ferrariensis descendit in Gaurum, per quod flumen Gaurum Ducat. & Comit. Ferrarien. incidens comitatum Adriense, & tangens Ducatum Venetiæ. Auctoritate Apostolica, & Imperatoria ducat. & comit. Ferrarien. descendit in mare nulla sibi prohibente persona, Apostolici, & Imperatoris contradicente sententia, & omni remota controuersia sententia Apostolici, & Imperatoris teneatur. Vndecunque sint euntes, & redeuntes ad nostram ciuit. Ferrariæ, securi pergant, & reuertantur ad mare, vsque ad præfatam Ciuitatem Ferrariæ, cui subiugamus omnes regiones, quæ sunt à mari, vsque ad Ferrariam, & vltra Ferrariam maiores, siue minores ad finem infra omnia latera supradicta. Infra quem comitatum nemo præsumat ædificare sine auctoritate turrim, vel castrum, nisi data licentia, & consilio ipsius Ciuitatis Ferrariæ, non Dux, non Marchio, nullus Comes, neque Episcopus, non Archiepiscopus, nec Vicecomes, et si ipsius Ciuit. cõmuni licentia contempta, atque consilio ædificauerit aliquis intra turres ipsius castri, vel turris, semper subiaceant, atque omni tempore obediant ipsi nostræ Ciuitati Ferrariensi. Nunquã sint rebelles, sed obedientes semper permaneant, & si in aliquo tempore contra supradictam Ciuitatem insurgere tentabunt, nostra sancta Apostolica, & Imperatoris auctoritate liceat ipsi nostræ Ciuitati Ferrariensi ipsum castrum, vel turrim destruere. Cui nostra vniuersalis persona a parte S. R. E. beati Petri, & Apostol. & Imperator. nostra Imperatoria maiestas per hoc priuilegium habere honorem, & virtutem, atque potestatem damus, largimur, & in perpetuo habendam hanc dignitatem confirmamus, Regni scilicet, Ciuitatum quando cunque per eam transierint, & redierint, claues, cum potestate, & virtute tradimus sibi, vt non possint per eam transire nisi ibi applicuerint, & censum Ripæ fluminis Apostolico Nuntio persoluerint.

Imperat. & iterum nostra Imperatoria maiestas per hoc priuilegium concedimus ad præfatam ciuitatẽ Ferrariensem hunc honorem, & hanc dignitatem, vt in aliena patria sui ciues non constringantur, sed alios omnes in seipsa distringat, ita scilicet, vt Apostolicus Nuncius ante se omnibus quærentibus faciat legem vndecunque sint alieni, si vnus de aliis queritur ibi faciat iustitism, & si tertiam exegerint, tribuant de se autem ciues Ferrariæ nostri, & suburbani in sua tantummodo ciuitate Ferrariæ, ante Apostolicum Nuncium faciant legem querentibus de se, ille tamen qui sub eodem Iudice sibi versa vice iustitiam fecerint ante Apostolicum Nuntium quando generale placitum custodierint. Et vt non alibi sint districti, neque iudicati Imperatoris edicto illos absoluimus, & liberamus, & nostra imperatoria auctoritate ad nostri Regni Ciuitates Italiæ per terram, siue per aquam, cum libertate magna pergant securi, et quieti, nemine sibi prohiben-

prohibere Imperatorio edicto contradicimus, et nullam aliam iniuriam, & contumeliam suscipiat, sed solitum censum Ciuitatis soluant, quod ab omni alia iniuria, & contumelia, & detrimento, seu mala super imposita protegantur per hoc nostrum præceptum, quibus nullam publicam functionem, seu cautionem, vel tributum, aut feudum, neque hospitationem ciuitatis, vel burgi nullo modo exigimus. Sed quando in Italiam nostra Imperatoria maiestas aduenerit, ciues Ferrariæ, si opportuerit, & a nostra parte quæsitum fuerit, dabunt nobis contra nostros rebelles in hostem mille viros ferentes arma cum suis nauibus per aquam, vel per terram xxx. dies manentes nobiscum. Ab omni alia publica functione, & datione, sicut diximus, absoluimus illos pro timore, & amore Dei omnipotentis, & beati Petri Apostoli, suosque filios, & hæredes in cuius proprietate suam ciuitatem Ferrariæ ipsi possident, in qua iussimus per tempora ordinaria mercatum. In quo omnes Ciuitatis negotiandi causa conueniant, soluendo ibi tamen tributum Ripæ, & fluminis. In mercato quidem sistunt securi, & etiam Apostolicus Nuntius, si apparuerit omnes vndecunque sint, faciant, & obediant placita. Quicunque capiunt terram per pedem ab vno tantum modum illis denarium singulum tribuant. Venetorum quidem, & Rauennatum pecuniam, & naues negotiandi causa nequaquam per suum comitatum vltra Ferrariam transeant tali licentia, & auctoritate Ferrariensi permittere voluerint, & si permiserint transire, reddant tributa fluminis, & ripæ Bononienses quidem ciues per Ferrariensem quidem comitatum nullo modo ad Venetiam neque ad vllum mercatum pergant sine consensu, & data sibi licentia populi Ferrariensis, & si consensum habuerint, solitum reddant tributum scilicet ad nostram Ciuitatem cum magna securitate veniant, & in suis nauibus permanendo vendant omnia quæcunque duxerint Ferrariã tamen si conuenire poterint cum aliquis dando scilicet tributum ripæ, & fluminis. Et si in nauibus vendere non poterunt, liceat eis in terram deponere, non vt faciant tabernam, sed summatim vendant cuicunque voluerint. Similiter Ferrarienses Episcopatum Ferrarien. siue Ferrariensium auctoritate per fossas negotiandi causa ad nullum portum declinent.

Apostolicus Ferrariensibus autem ciuibus talem exigimus tributum, atque obedientiam, vt vnaquæque libera persona capitis Massarij ipsius ciuitatis annuali reddat suffragias ad nostram sanctam Romanam Ecclesiam beati Petri Apostoli denarium singulum Venetiæ. Et alteram similiter faciant obedientiam, quod semel per annum si a nobis fuerit requæsitum cum nostrum Apostolicum Nuntium. Si præco imposuerit bandum per tres dies custodient generale iudicium, & vsque tertiam horam scribantur clamores, & querimoniæ, postea per mensis curriculum clamati iustitiam faciendo si vocati fuerint, custodiant iudicium, mulieres non habentes viros, & filij patres, serui quoque & mercenarij non vocentur ad iudicium, sed ad suos Dominos pergant, in quorum potestate consistunt. Qui si non fecerint iustitiam, ad nostrum iudicium reuertantur. Qui veritatem confessus fuerit, nullo modo teneatur de tertijs, sed qui veritatem negauerit, & fuerit conuinctus, in integrum tertias dabit. Iudices autem, aduocati, capitanei, & omnes vaccassores, tabelliones, & consules a tertijs sint liberati, sed de illis dicimus vaccassoribus, qui tenent feudum, & equos. Viduæ quidem, & orfani nequaquam tertias dabunt. De generali vero iudicio in illo scilicet arbitrio ponimus, si placitum voluerint custodire, maneant ad nostrum conuiuium. Capitanei omnes prædicti, & vaccassores, iudices, aduocati, & tabelliones, atque maiores de singulis regionibus in omnes ad nostrum similiter inuitamus conuiuium, & si generale placitum voluerint custodire, & obedire tribuant nobis libras decem denariorum Venetorum. Raptores autem, latrones, falsatores, atque sacrilegi, homicidæ, periurij, seu adulteri per totum annum constringantur ad nostrum iudicium. Bannum autem nostrum qui fregerint, pœnam centum, & octo denariorum Venetorum sustineant.

Armanni autem extra ciuitatem Ferrariensem habitantes propria, atque precaria tenentes in suis regionibus annuatim Apostolicum generalem custodiant, & obediant placitum, & hospitia tribuant sibi, & quæ sunt necessariæ collectam, vel fodrum, nec hospitationem, vel vllam aliam dationem.

In illo tẽpore illis exigimus scilicet omnia pro Dei timore dimittimus illis, atq. pep rctinua. Et insuper nostris nuntijs firmiter præcipimus, atque non contradicimus, quod nunquam ab eis aliter sint grauati, nullaque alia super imposita ab illis facta, vel acquisita sunt in dominio ciuitatis semper consistant, quia nostras regiones alias nostræ prædictæ ciuitatis Ferrariæ subiugauimus, sicut supradictum est, forte autem, & si in aliquo tempore ad prædictam nostram ciuitatem Ferrariensem venieremus enim patientia, & humilitate, atque reuerentia fodrum, tributa atque hospitia tribuatis.

Ciuibus autem nostris Ferrariæ talem ponimus, atque statuimus vsum, atque consuetudinem de terris, & domibus suis, vt non constringantur, sed perpetuum, firmum, detineant. Si quis terram suam vacuam dabit ad leuandum, & qui susceperit inde seruierit, nunquam sibi possessio auferatur. Et qui suam dabit pecuniam, nullam iniuriam patiatur, sed ipsi, & sui hæredes omni occasione, & necessitate remota securi, & quieti semper possideant, & statutam possessionem Domino soluant. Non tamen liceat ædificatori ædificium destruere, & super alterius terram ædificare, quia consuetudine iudicatum est solo cedere, quod ædificatur, ædificator autem ædificium si voluerit emere, omnibus quibuscunque sit præpositus, non tamen dolo, vel fraude in emptione, sed iusto arbitrio trium ciuium virorum, secundum videlicet ædificij quantitatem, & qualitatem ædificator suum ædificium vendat, si emere quidem voluerit dominus, tunc vendet ædificator suum ædificium cuicunque voluerit, dominus ipso iure,

iure, & vsu conseruato emptori quem prius habuit ædificator. Et suscipiat dominus ab ipso emptore pensionem illam solitam, quam a sua ædificatione suscipiebat. Et obseruata similiter sibi inuestitione illa, quam prius fecit suo ædificatori, sorte autem, & si per ignem ædificium destruatur non sibi ideo auferatur possessio, si terram voluerit tenere, & solitam præbere domino possessionem. Et si ędificator duxerit vxorem, liceat ei fibi per dotem dare, & siue filius moriens reliquerit possessionem, possideat ipsa per inuestitionem sui viri, filium autem si habuerit, & ante mortem suam mortuus fuerit, ad eam similiter perueniat donec vixerit, mortua autem matre, ad proprietatem reuertatur, & vxor sui viri, & sibi consentiens fuerit, obtineat inuestitionem, quam ipse fecerit de rebus sibi pertinentibus, & statutam pensionem suscipiat.

Similiter & filius conseruans inuestitionem patris sui, quam ipse suus pater fecit de rebus matris suæ, sibi peruenientibus quia legitimus, & idoneus est vir procurator, & administrator de bonis vxoris suæ, & filiorum suorum. Nec minor nullo modo, vel occasione, suam inuestitionem frangant, nec vt suscipiat vllam fraudem, vel deceptionem in sua inuestitione. Et si ædificator voluerit dimittere ædificium ad vendendum, quod omnia sua, prius inquirat dominum suum, & antequam moriatur iusto arbitrio trium bonorum virorum pretium ęstimetur, & post mortem illius ita soluatur. Si vero enaserit, & viuat, in sęculo non de ipsa æstimatione, & conuictione a suo domino teneatur, sed quietus possideat per suam inuestitionem, quam sua pecunia acquisiuit. Et si dominus ipsam terram voluerit vendere, prius inquirat suum pensionariũ si voluerit emere, & vendat sibi arbitrio similiter trium bonorum virorum, cauendo tamen meliorationem ab ipsa ædificatione facta super terram, & pro ipsa melioratione maius suscipiat pretium. Ædificator autem si voluerit, vel non potuerit emere, vendat dominus cuicunque voluerit, conseruata tamen ab ipso emptore illa inuestitione, quam ædificator suscepit a domino suo, & ille emptor statutam, & solitam suscipiat pensionem. Dominus autem si voluerit donare, vel permutare suam proprietatem, non prohibemus, si donationem, vel permutationem suæ proprietatis, & qui suscepit donationem, proprietatem, vel permutationem conseruet possidenti inuestitionem, quam sibi fecit donator, vel permutator. Et si inter possidentem, & dominum surrexerit contentio, & de possessione, vel inuestitione discordia aliqua apparuerit, nec ad sententias pergant legis, sed ad vsum lenientiarum tendant. Et sapientes istius ciuitatis pro vsu videlicet dominum, & possidentem, non tamen, vt domino probatio detur, sed possidenti tribuat defensionem. Et si ædificator, & sui hæredes intestati, vel sine liberis decesserint, perueniat in illis, qui legitime successerint, sibi etiam conseruata illis inuestitione, quam ędificator suscepit in vita sua. Si autem terram vacuam sine seruitio aliquis dabit ad eleuandum ædificium, taliter in-

vsum confirmamus, vt dominus terræ bonæ prouideat, ne in futuro se pœnitere voluerit. Quia non laudamus, vt ædificator dolo, vel fraude deceptus destruat, quæ bona fide ædificauit, sed bonæ fidei ædificator quietus possideat, & statutam domino tribuat possessionem, tamen non liceat ei, qui ædificauit, destruere, & super alteram terram construere, & non liceat sibi vendere ædificium nisi domino, si voluerit emere iustô scilicet arbitrio trium bonorum virorum, sed secundũ tempus qualitatem ædificium arbitrio suo. Et si dominus noluerit emere, vendat ædificator cuicunque voluerit. Vnde constringimus dominum, vt conseruet vsum ad ipsum emptorem, quia quod emere noluerit alter potuit vendere, sed qualiter inter se concordati fuerint, ita maneant obligati. Dominus autem, qui dederit terram, nullo modo sibi auferat, omni scilicet occasione remota, nisi propria, & clara ratione sua, sicut est pro suo filio, & seruo, vel sua propria necessitate, & probata necessitate. Si ad suum dominum voluerit tenere, sine pœna ædificator tollat suum ædificium, & si dominus ædificium noluerit emere, & ipsam inuestitionem emptori conseruare noluerit, ædeficator quodcunque voluerit suum tollat ędificium. Eodem volente iure in domino, quod in ædificatore laudamus, & non repellat dominus de possessione cum ædificatore bonæ fidei, nisi data prædicta causa, & necessitate, & ædificator, vel emptor suum ædificium tollat, & si dominus terram noluerit vendere, ędificationem prius inquirat, & vendat, si emere voluerit, iusto similiter ęstimato pretio arbitrio trium bonorum virorum, cauendo tamen meliorationem, quæ facta est ab ædificatore super terram. Et pro ipsa melioratione minus pretium suscipiat, quod non acceperit ab alio emptore. Liceat tamen ædificatoribus ædificia, & vsum suis hæredibus relinquere, & donare, vel per testamentum relinquere suis vxoribus, quæ securæ, & quietę possideant semper, & statutam pensionem domino tribuant. Ædificator si neglexerit annualiter domino tradere pensionem, in duplum illam iudicamus. Qui autem terram, domum cum seruitio ad pensionem dederit, ambo suam conuentionem detineant, & statutam pensionem domino soluant. Si vero pensionem annualiter dare non studebit, in duplum emendabit. Et non liceat domino possidentem de possessione repellere, nisi propria, & clara necessitate. Quod si contigerit prius, reddatur sibi a domino suum, quod fecit, inde seruitium, quam suam possessionem dimittat, & per ignem destruitur, non ideo sibi possessio auferatur, nisi prius reddat medietatem seruitij. Et si terra cum domo ad pensionem dabunt sine seruitio, nulla pœna inter se obligabunt, quia potest dominus de possessione repellere possidentem, & cuicunque voluerit tribuere. Et ipse pensionarius quando vult potest dimittere, eo scilicet modo, quod si dominus ante finem anni repellit eum de possessione, perdit pensionem domus anni totius. Et si possessor ante finem anni de ipsa domo exire noluerit, de toto anno ipsam solue-

soluerit pensione m. Inter pensionarium quidem, & dominum. Ita firmiter præcipimus, & laudamus, vt semper in domino habeant obedientiam cum reuerentia, & humilitate, non verbo, non facto domino faciant iniuriam. Sed in eum pacificum, & humilem semper se habeant. Cuilibet autem in vsum firmum tenere ita laudamus. Qui ante horam tertiæ nauem tulerit ad naulum tribuet sibi, quod de die dare conuenerit, & si post tertiæ horam nauem tulerit de ipso die nihil tribuat. Et si ante tertiæ horam reddiderit nauem de ipso die nihil tribuat. Et si post tertiæ horā nanè reddiderit tribuat, sibi quicquid cōuenerit, & si eundo, vel redeundo sine culpa aliquid acciderit impedimentum, vnde longiorem faciat moram, donec impedimentum manebit, nullum patiatur detrimentum. Sed si scienter ad suspectum ierit locum, mora sola sustineat detrimentum, nauem scilicet domino reddat, & statutum illi tribuat naulum, cum nauis quidem dominus tribuat, quod in vsum habere similiter volumus bonum scilicet gubernatorem, & vas vnum euacuatorium, & cū naui sua similiter finem tribuat, quod in consuetudine similiter ponimus, & qui nauigando, vel gubernando fregerit semum, nullum inde sustineat damnum. Et si culpa, aut iniuria remum fregerit, alterum similem illi dabit, & si nauem trahendo fregerit funem, nihil sibi inde emendabit, & si culpa fuerit fracta quantū detetior fuerit, iusto arbitrio sit emenda.

In diebus Dominicis ab omni opere mandare cessnum debemus, quia vespere sabbati, vsq. ad lunę diē, dominicus dies cauendus erit. In quo de nauibus nemo tollat naulum, neque molendinum in aquam se voluat, & qui operatur nauem in dominico die, de toto ipso die tribuat naulum. Mercenarius autē, qui habebit per pactum a nemine aliero seducatur, vel recipiatur, nisi priori domino compleat pactum, & suum suscipiat beneficium, dominus autem annualiter si beneficium sibi dare noluerit in duplum sibi reddat nostro iudicio. Mercenarius autem donec in seruitio manet, si lucrum aliquod fecerit, totum domino acquiratur. Et si damnum aliquod sine domini iussione, fecerit mercenarius, totū sibi imputabitur, mercenarius autē si noluerit complere pactū solidorum vigintiquinq. denariorū Ferrariēsiū; sustineat pœnam, fugitiuus namq. extraneus si in nostra ciuit Ferrariæ inuentus fuerit, quem dominus petit per seruū, nequaquam sibi reddatur, nisi prius iustificetur, & si potest defendere in vestra ciuitate suam libertatem, liber, & quietus permaneat in ciuitate Ferrariæ. Si autem seruus est iudicatus, atq. conuinctus, non aliter suo domino reddatur, nisi dominus pro seruo prius solidum aureum tribuat, & postea seruum suscipiat.

De ciuibus autem nostris Ferratiensibus nobilibus, & sapientibus duodecim eligimus nobiles, & sapientes viros consules, qui magna libertate ciuitatem tegant, & populum, & sua iura cum proprietate detineant, & Romano more suum ius, & honorem detineant, & magna fortitudine suam consuetudinem teneant. Petrum scilicet Romanum germanum supradicti Episcopi, comitem Rubertum, & Lebertum fratrem illius, Berengarium, & Albericum capitaneos, et Saracinum de Vauasoribus, et Bugianarellum, qui legitimi sunt Valuasores, Lodricum, et Bennonem Iudicem et legis peritum, Leonem negotiatorem, atq. tabellionem cōpertum, qui neminem iniustè lędant, sed omnia iuste diseutiant. Vidua, vel orphani iniuriam nullam sustineant, sed semper iustitiam suscipiant. Non teneant latrones, sacrilegos, atque raptores, homicidas, et adulteros repellant, atque periurios, in lege Dei firmati, atque iustificati semper permaneant, et Apostolico sermone muniti in Dei semper viuant timore, quę pręstare dignetur Dominus noster Iesus Christus, qui in cælis regnat cum Deo Patre, et Spiritu sancto, et tertia die pro nobis surrexit à mortuis. A sancta Apostolica sede hæc omnia sunt largita, atque statuta.

Imperator, et nostra Imperatoria maiestas per hoc priuilegium omnia supradicta sibi confirmat, et omnia Apostolica, et Imperatoria auctoritate in perpetuum arma teneri iubemus. Nemo igitur de his supradictis omnibus nullo modo frangere, vel diminuere studeat, sed in perpetuum ab omnibus firma teneantur. Si quis autem hoc nostrum priuilegium vllo modo tentabit violare, vel si non obedierit, quocunque honore sit decoratus, imperatorio edicto eum priuamus, et de suis bonis pœnam centum librarum Imperatoria sententia eum condemnamus, quarum medietate in nostra camera teneamus, alteram medietatem prædictæ sanctæ Ferrariensi Ecclesiæ beati Georgij, et prędictæ ciuitati Ferrariæ dari præcipimus. Amplius etiam Apostolica sede Romana sit excommunicatus, & anathematis vinculo sit alligatus perpetuo. Et ad extremum Iudicium non resurgat, a liminibus sanctæ Ecclesiæ sit separatus, & a Paradiso alienatus, & ad dexteram Dei non sit vocatus cum Iustis, sed a sinistra eum impijs sit iudicatus: & cum Iuda traditore suam portionem possideat in inferno inferiori. Qui autem custos, & obseruator extiterit, Sanctorum omnium benedictionibus repleatur, benedictionem Domini nostri Iesu Christi accipiat, & Apostolorum Petri, & Pauli omniumque aliorum Sanctorum Martyrum, Confessorum, & in cælesti Regno perpetuam possideat portionem.

Ad auscultationem huius Instrumenti interfuerunt Testes infrascripti, videlicet Genuanus, Bonauentus, Ambrosius, Bertramus, Nigubonus, Malus, Guido Guarnerij, Guido Gambolarga, Martinus Belcerite, Arimatus Notarius, & alij ad hoc vocati fuerunt.

Et ego Seuerus Dei gratia sacri Palatij Notarius, sicut in priuilegio Henrici Bonuicini scriptum inueni, ita scripsi, nec plus, nec minus, me sciente, nisi forte punctum, vel syllabam, vel litteram, quod non pertineat ad sensum, vel materiam, sub millesimo ducentesimo sexto Indictione nona Ferrariæ.

Et ego Aldigerius, qui fui de Soletinio, sacri Palatij Notarius hoc supradictum instrumentum, seu priuilegium exemplum ab exemplari autentico, quod inueni scriptum, & roboratum, seu exem-

exemplatum nomine Seueri notarij ab ipso Seuero vt inuenit in priuilegio Henrici Bonuicini exemplato, vt in ipso inueni ita in hoc loco, & quaterno scripsi,& exemplaui bona fide, sine fraude, nihil me sciente addens, vel minuens, nisi forte in compositione literarum, vel syllabar um scilicet non contentum, seu sententiam mutat, & cum autentico auscultaui currente anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto indictione tertiadecima, tempore Alexandri Papæ, in mense martij.

7 ANDREAS an. 678.

8 IVSTINVS an. 680.

9 IOANNES anno 772. Quem arbitrantur plerique fuisse Cardinalem, an satis firmo fundamento, nullus iudico. Hunc priuilegijs gratijsque prosecuti sunt Adrianus Primus, Leoque Tertius Pontt. Maxx. 798.

16 ARDREAS eiusdem sedis Antistes erat 824. qui Mantuano concilio assedit.

21 VIATOR in eadem sede floruit anno 856. cuius meminit Sigonius, narratque a Ioanno Octauo Pontifice fuisse missum ad cognoscendas causas, quę per id tempus vertebātur inter Veronensem, ac Tridentinum Episcopos, eius lagationis collegis Ioanne Gilulpho Mantuano Episcopo, & Eicardo Præsule Vicentino. Hoc porro sedente Præsule fundatur primo ab Vrbe lapide nobile cœnobium S. Bartholomæi Ordinis sancti Benedicti nunc Cisterciensis, anno 856. Fundationem ampliorem, pluraque ad hoc cœnobium spectantia ea sequentibus monumentis videbit lector, quæ beneuole ac perhumaniter, inter alia mecum communicauit amicus noster Antonius Libanorus Ferrariensis modernus loci Abbas, ea commentarijs M. Antonij Guarini, aliorumque patriæ scriptoribus. Ludouicus igitur Secundus Imp. cum Othoni Primo Estensi Comaclensem vrbem in Adriatici maris paludibus sitam eiusque comitatum anno 854. tradidisset, Marinus ea Lada vxore eius filius, possessionem illius inijt, comesque vna cum matre acclamatus est. Parta ea ciuitas, quæ facile muniri propugnaculis; ac potius commodissimo instrui decorarique poterat, adeo vt Padi alueo omnia mercium genera inuehi ex tota Insubria, distrahique facillime possent, tantam sui æmulationem vicinis Venetia miecit, vt ij non leui timore adducti, ne Adriatici maris imperium sibi vendicaret, sub Ioanne Patriciaco duce, felicibus Estensium progressibus obsistendum, & Comaclum inuadendum duxerint. Mittebat tunc Venetus dux Romam eo consilio Badoarium nepotem suum, vt comitatum Comaclensem a Benedicto Tertio Papa postularet. Qua re percepta Marinus cum armato mihtum globo egressus Baduarium in itinere adortus commissa pugna vulneratum comprehendit, & sacramento obstrictum, se illam iniuriam neque armis neque iure prosecuturum, dimisit. Baduarius Venetias reuersus haud ita multo post ea vulnere est mortuus, ob cuius mortem Veneti cum grauiorem animo dolorem hausissent, Reipublicæ grauissimam iniuriam arbitrati, florentissimis copijs in Comaclum immissis, illud ferro, flāmaque solo æquarunt. Marinus vero postquam bellica inclyta facinora explicuisset, sustinendæ hostium glomeratæ multitudini impar, sese in aquas coniecit, ac natatu in quasdam piscatorias cymbas applicuit. A suis agnitus, amantissime exceptus Ferrariam productus est, vbi iam illum Lada comitissa mater veluti extinctum lugebat. Cumque ad ciuitatem accederet die sancto Bartholomæo sacro eodem anno 854. in suauissimos obuiæ matris amplexus eodem in loco se effudit, vbi nunc Ecclesia Cœnobij sancti Bartholomęi spectatur, milliari vno a Ferraria dissita: stabat ibi tunc temporis humilis, & angusta Ecclesiola, quam Sabinus nobilis Ferrariensis è Giualorum stirpe, sanctitate conspicuus incolebat, eoque se ea hominum commercio subduxerat, vt liberius cœlo animum transfunderet, rebusque diuinis operam daret. Lada ergo post exceptos amantissimi filij amplexus numini q; ac D. Bartholomæo gratias actas, Monasterium templumque ibi erigere, Viatoris Episcopi auctoritate decreuit, consiliumque citissime in opus perducere cœpit, cum die octaua septembris, magna populi frequentia circumfusa, vbi ad Sabinum accessisset, proxime alueo, cuius hactenus vestigia extitere, primum lapidem iecit. Marinus postea in Gallias, vt auxilia aduersus Venetos eliceret, profectus, e vita discessit, nec diu mater superstes filio viais, interrupit q; cœptū cœnobij opus Ladæ comitissæ mors, vel potius obruit, eum vix illa ad lacti memoriam in secuturas ętates propagandam, posterosque suos ad opus perficiendum excitandos eodem in loco prope Ecclesiæ fores in magna marmoreæ columnę basi subiectum monumentum incidi iussisset.

Eripiens Veneto Periturum Marte Marinum
Neptunus matri reddidit incolumem.
Hic vbi Verbigenæ magno assertoris Alumno
Stat templum, abusta qui tenet astra cute.
Latta parens profugam sobolem complexa recepit,
Quam venit tactus fida carina vndis.
Ipsi sacra dies Heroi illuxerat, ergo,
Et templum hic, sacra, & surgere iussa domus.
Virgineo a partu secla octo euoluit Olympus
Quarta decem lustris addita messis ijt.
Principe digna viro coniux, ast dignior astris,
Interque Estensis gloria rara Nurus.
Piscosi Imperium dederat fortuna Comacli
Latta tibi, virtus clarior astra dedit.

Ibidem aliud spectabatur marmoreum monumentum, in filij suique memoriam, quod sequitur.

D. O. M.

Latta Comacli comitissa,
Othoni primi Estensis vxor ob Marini
filij carissimi sospitatem,
quam eodem ab exercitu Veneto
prope obsesso,
anixe

enixe a Deo flagitauerat, immpetratam,
cum ipso die, qui sacer est
S. Apostolo Bartholomæo, filio per fossam,
Canale, scaphaclam euecto,
in ripam hoc eodem in loco vbi
templum hoc est,
occurrisset, seu grati animi causa
seu etiam voti rea,
Templum in hoc loco, ac monasterium
in honorem S. Bartholomæi Apostoli describi,
atque excitari iussit anno salutis humana
D. CCC. LIIII.

Vt Sabinus postea cum quatuor sacerdotibus Vrsone, Petro, Desiderio, alioq; Vrsone adolescente Vitalis Leuti filio, nobilibus Ferrariensibus, coactis in vnum omnibus fortunis suis an. 856. Viatoris Episcopi Ferrarolæ auctoritate fretus Abbatiam fundauerit cœptumque templum a Latta opus perduxerit, noster Libanorus ex Guarini Annalibus alijsque vetustis monumentis in historia eiusdē cœnobij, quam molitur, tradit. Cæterum Ludouicus Secundus Imp. anno 869. ad petitionem Sabini aliorumque fundatorum cœnobium, bona, iuraque in illud collata sub imperiali protectione suscepit, vt ex sequenti diplomate, quod hic subiungo ab originali.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Ludouicus diuina fauente clementia Rex, omnibus nostris fidelibus, tam præsentibus quam futuris, notum fieri volumus, Sabinum, & Vrsonem, & Petrum, atque Desiderium Presbyteros, & Vrsonem filium quondam Vitalis, nostram supplicasse clementiam, quatenus illos, & monasterium, quod ad honorem Dei omnipotentis, & in nomine sancti Bartholomæi Apostoli supra suam terram, suo proprio stipendio in territorio Ferrariensi, vltra ripam Padi, vbi quondam antiqua eius structura fuit, iuxta locum qui dicitur Canale cum consensu, & auctoritate Reuerendi Viatoris Episcopi sanctę Ferrariēsis Ecclesię ædificarunt, & in eodem loco, & monasterio omnia bona sua tradiderunt cum omnibus possessionibus suis, tam mobilibus quam immobilibus sub nostri Mundiburdij defensione reciperemus. Eorum denique precibus flexi pro animæ nostræ salute præcipimus, firmiterq; statuentes iubemus supradictum monasterium sancti Bartholomęi, & prædictos monachos ipsius monasterij, Sabinum scilicet, & Vrsonem, & Petrum atque Desiderium & Vrsonem filium quōdam Vitalis cum omnibus rebus & possessionibus, seu omnia quæ in futurū ad huius monasterij supradicti vtilitatē debēt acquiri, sub nostræ protectionis mundiburdio, tuēda hæc omnia constituimus. Insuper & iubemus vt nullus habitator terræ pertinentis ad monasterium supradictum, ex illis qui soliti fuerunt monasterio reddere terraticum, seu aliquis famulus iam dicti monasterij alicui præbeat aliquam functionem nisi prædicto monasterio debitam largitionem, sed secure, & quiete absque quorumlibet cōtrouersia iuuant nec alicuius restringātur iudicio, nisi ante Abbatis ipsius monasterij vel submissi præsentiam. Super hoc quidem omnia iubemus firmiterque præcipimus, vt deinceps nullus dux, marchio, Episcopus, comes, vicecomes, castaldio, Sculdalius, vel aliqua magna vel parua persona, iam dictum sanctum, venerabilemque locum, & monasterium sancti Bartholomæi, de his omnibus quę ad se pertinere, vel pertinuisse probatur, disuestire, & molestare, vel inquietare præsumat. Qui autem proterua temeritate hoc facere tentauerit, sciat se compositurum auri purissimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & alteram medietatem Abbati, & fratribus eiusdem sanctissimi cœnobij, per tempora succedentibus, quibus vt certius credatur diligētiusque ab omnibus conseruetur, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Dat. anno Dominicæ incarnationis octingentesimo sexagesimo nono indictione secunda.

Anno domini Ludouici Regis regnantis vigesimo tertio. Actum Rauennæ feliciter.

Ecclesiam quam modo diximus a Sabino extructam, & a Ludouico Imp. tot priuilegijs exornatam, antea Viator Episcopus an. 864. solemni ritu consecrauerat, visitur adhuc in maiori eiusdem Ecclesiæ sacello vetus inscriptio in lapide ijs conceptis verbis exarata.

Hæc Ecclesia in Dei honorem, &
Apostoli sui Bartholomæi
fuit consecrata per me Episcopum
Viatorem præsente domino Hugone, &
Adelberto Plebano,
Anno Domini D. CCC. LXIIII.
idibus aprilis.

Interea Sabinus alijque in sancta conuersatione socij huius insignis cœnobij fundatores, post quam vitæ cursum perbelle consūmassent, in pace quieuerunt, vnoue sepulchro marmoreo prope Ecclesiam simul humati, hoc habuerunt commune cenotaphium.

Sabinus, Vrsonus, Petrus, Desiderius, qui
primum Ferrarienses presbyteri
deinde S. Benedicti Regulam professi, hanc
Ecclesiam, atque hoc monasterium
antea a comitissa Latta Ferrariæ Domina
inchoatam, communibus
impensis extruxerunt, hoc commmuni
tumulo clauduntur.
Quibus additus est Vrsonus Vitalis Leuti
filius, vt qui in professione regula
& constructione monasterij societatem
cum ijs inierat,
sepulchri quoque fieret consors, anno salutis
DCCCCX.

In eodem sepulchro.

Ossa virum hoc vno clauduntur quinque sepulchro,
Hoc templum, hancq; piam qui posuere domum.

Sepulchrum hoc aliaque plurima clarorum virorum vetusta monumenta in refectione eiusdem Cœnobij, quod sub Alphonso secundo Duce Ferrariæ frequentioribus terræmotibus concussum pene conciderat, cumque a fundamentis restitueretur, non leue damnum venerandæ antiquitatis inustum est, versa enim sunt sepulchra vetustissima, deletæ inscriptiones pulcherrimæ, vi ijs marmorum crustis, cum poscebat occasio, vterentur. Is tamen qui hæc preciosa monumenta corrupit, Antonius Rubeus Mediolanensis fuit monasterij tunc temporis Abbas, vir alioqui morũ suauitate, & religione laudabilis, in eoque tantum præclare se gessit, vt illa exscribi iusserit, eoque facto illarum pulcherrimis, ac vetustissimis monumentis damnum sarcire putaret, e quibus vltimæ omnium dirutæ fuere, columna marmorea in qua, vt diximus, Marini Estensis, Lauræque Comitissæ eius matris Cœnobij fundatorum res gestæ incisæ fuerant, & sepulchrum Eurillæ puellæ, Mathildis Comitissæ a poculis, in quo hæc prostabant legentibus carmina.

Hic iacet Eurilla, quæ pocula præbuit alma
Mathildi Dominæ Ferrea terra, tuæ.

Haud ab re fuerit, eiusdem Comitissæ Mathildis Eurillæ quondam Dominæ erga Ecclesiasticum cultum pium facinus modo commemorare. Hæc cum moraretur Ferrariæ, temporis fallendi gratia, per nemora finitima Cœnobio, equo vecta, persequebatur feras, vel configendo iaculis, vel impellendo in plagas. Cumque quãdo minus putaret, peruenit hora meridiana, quæ defatigatos, ieiunosque solet ad prandium vocare morales. Accurrere Monachi, omnique significatione amoris inuitarunt ad epulas, nec illa abnuit. Dumque fictiles lances esurienti præberent ob sonium, contigit raucum æs è sacra Turri excludere signum. Quæsiuit illa, vndenam id vitij irrepsisset Campanæ, & cur post fracturam non iterum refunderetur ad clariorem sonum. Causantibus Monachis loci pauperiem; aurea, gemmataque sibi illico detrahi imperauit calcaria, per Abbatem, & Monachos in nouum æs primo quoque tempore expendenda. Id cum factum fuisset ex fide, in alacris, prompteque liberalitatis memoriã, Campanæ a speronis Italicè dictis, Speronæ indidere cognomen, quod vt perpetuum foret, calcar aureum insculptumque deuexo æris eum ijs versiculis addidere.

Nola hæc Mathildis ære, quam fudit faber
Calcari aureo muneri dato, vocat
Fratres, vt orbis concinant laudes Patri,
Tergo sonanti calcar impressum gerit,
Denique munerisque par vestigium.

Illustre fuit hoc peruetustum monasterium non modo ob maximas opes ditionemq. amplissimã, verum etiam ob insignes viros, qui ex ipso emerserunt, inter quos Gothifredus Estensis effloruit, qui cum huius Cœnobij Abbas esset, Brixiensem Episcopatum adeptus est, vt in quarto nostro Tomo dicemus, cuius mater Hildegardis Azonis Estensis vxor, iam in eadem Ecclesia, marmoreo tumulo, adiecta funebri pompæ tali epigraphe condita erat.

Hildegardis vxor Azzi Estensis
ob amorem filij, quem huic Monasterio
dedicauit, hic locum sepulturæ
elegit.
DCCCC. LXX.

Prodijt etiam ex hoc eodem Cœnobio Patrocbinus Casalesius Ferrariensis, sui temporis iuris lucerna, doctorque illustris, vt erat apud omnes insignis ad Torcellanum Episcopatum primum conscendit, mox ad Rauennatem sedem transuolauit, & Mathæus Ferrariensis, e nobili Montecatinoru m familia huius monasterij abbas, Italicarumque Congregationum in Italia Ordinis Cistercienfis Abbas, vir scientia morumque probitate celebris, de quibus suis in locis. Peperit & alios insignes viros ea religiosa domus quãdiu Nigrotũ Monachorũ societati coniuncta hæsit, at postea monastica disciplina sensim obsolescente ac lapsa, in commendatariorũ manus influxit, quæ res ad Sixti Quarti tempora renuit; is enim post Angeli Card. Capranicensis voluntariam cessionem, illam in Bernardum della Volta nobilem Florentinum S. Saluatoris de Septimo Ordinis Cisterciensis Florẽtini agri Cœnobij Monachum, vitæ sanctimonia, doctrinæ, ac prudentiæ laude celeberrimum contulisset, singulari pietate idem ipse Bernardus, abdicato Abbatis Commendatarij titulo, operam dedit, vt Ordini Cisterciensi in Septimiano monasterio in omnes ætates annecteretur, ex qua coniunctione cum monachorum Septimianorum sanctitatis fama suauissimo sui odore vbique perfunderet, Italiæ Congregationis sancti Bernardi Ordinis Cisterciensis initia sumpsere, ad eãdemque augendam cucurrit plurimum commendatariorum tacer zelus, qui suam dignitatem summorum Pontificum arbitrio permisere, vt illam in dictam Congregationem transfunderent. Bernardi vero nostri mox Archixenodochij sanctæ Mariæ Nouæ Florentiæ Præfecti pia in Ordinẽ liberalitas in marmorea tabula ad parietes eiusdem Ecclesiæ adhuc prostat mortalibus hisce litteris exarata.

Angelus Cardinalis tituli sanctæ Crucis
in Hierusalem, Abbatiam hanc
Diui Bartholomæi destitutam,
ac pene collapsam Bernardo Diui
Saluatoris almæ vrbis Florentiæ
Monacho resignauit.
Qui sub Innocentio Octauo Pontifice max.
decreto Patrum Congregationi
Diui Bernardi in Tuscia
eiusdem Ordinis in posterum sine
Commenda auctam reseruatam,
liberamque fecit.
Anno gratiæ
M.CCCC. LXXXIIII.
XII Kal. decembris.
Regnante Hercule Duce
Secundo.

Vi-

Viguit in eo monasterio religiosa disciplina, numerusque ingens monachorum sub regulari Abbate, donec Iulius Secundus contra Ferrariæ Ducem bellum mouit. Imbutus enim ea opinione Pontifex, Abbatem, & monachos magna annonæ vi Ducem iuuisse, qui ipsum monasterium in suam redegerat potestatem, Abbatis titulo monachos orbauit, eumque commendatitium iterum Petro Cardinali Accolto, dum viueret, attribuit, quo extincto, quamuis Abbas, monachique sancti Saluatoris Septimiani cœnobij iustissimam litem contra Benedictum Cardinalem Accoltum Petri nepotem, Clementis Septimi auctoritate mouissent, qui per fraudem in Abbatiam se intruserat, nunquam tamen commendæ dominium recuperare potuerunt. Defatigati igitur Septimiani monachi litis diuturnitate, suisque opibus in ea prosequenda frustra, nimisque consumptis, tum magno Ferrariensium monachorum a commendatario pulsorum numero, quos paterna charitate exceperant, onusti, ex summi Pontificis auctoritate, monachali mensa, ab altera commendatarij diuulsa est, quæ hactenus perseuerat; Abbatialis tamen titulus nuper per Vrbanum Octauum iterum monachis concessus est. Hactenus de huius cœnobij fundatione dictum sit, cum Nicolaus Baccetius in sua historia Septimiana, more suo erudite plura de eo scripserit, nuperque Antonius Libanorus historiam aggressus, alia reconditaque monumenta posteris mandabit.

12 CONSTANTINVS, Viatoris loco subrogatur, vir magnæ pietatis, cuius studio, & sedula munificentia regularis disciplina in monasterio sancti Bartholomæi creuit, vt ex sequenti priuilegio anno 892. concesso patebit.

Venerabili Vrsono Abbati, eiusque fratribus omnipotenti Deo in monasterio nouo S. Bartholomæi vltra Padum seruientibus Constantinus sanctæ Ferrariensis Ecclesiæ Episcopus.

Nullum gaudium, nullamque maiorem consolationem habere possum, quam in agro Domini cultores, & prouidos laboratores videre, qui vineæ Domini sibi locatæ reddant ei fructum suum. Quapropter Lætati sumus magnopere temporibus nostris perspicientes monasterium nouum sancti Bartholomæi vltra Padum diœcesis nostræ in monastica disciplina virtutibus, & meritis ita breuiter excreuisse, vt merito a nobis specialibus priuilegijs mereatur decorari. Sciant igitur omnes qualiter ego Constantinus Episcopus, præfatum monasterium, Abbatem Vrsonem, monachos, & omnes religiosos regularem vitam illic profitentes, in filios meos adoptasse, subque mea protectione in nomine Domini accepisse. Liceat ergo vobis, & successoribus vestris in præfato monasterio regularem vitam, iuxta regulam B. Benedicti Abbatis, obseruare in choro, & Ecclesia vestra horas canonicas, & diuina celebrare officia, habereque cæmeterium, in quo non solum Abbates, & fratres vestri, sed & familiares vestri, & quicumque sepeliri se induxerint, saluo tamen iure Ecclesiæ meæ, sepeliantur. Item Abbati, monachis, & fratribus præsentibus, & futuris, vt liberius, & quietius Deo famulari possitis, in perpetuum indulgemus omnem solutionem decimarum, & remittimus datios, & collectas, quas possessiones, & terræ laboratiuæ ipsarum soluere tenebantur. Item pro Dei amore, & pro remedio animæ meæ, & antecessorum meorum libere, & sine vlla reseruatione dono vobis Ecclesiam, & hospitale Misericordiæ, quod est in fundo burgi nostri, iuxta vineas vestras, cum omnibus terris, & pertinentijs suis. Postremo confirmo vobis monasterium vestrum, quod est super canale, & cunctas vestras possessiones, villas, domos, bona mobilia, & immobilia omnia hæc libere, & secure remaneant vobis, & successoribus vestris, nullique liceat inquietare vos. Operamini, quod iustum est, & orate pro me. Datum in domo mea Episcopali anno octingentesimo nonagesimo secundo, tertio Kalendas aprilis.

Ego Constantinus Episcopus subscripsi, &c.

Memoratur idem Constantinus in monumentis eiusdem Ecclesiæ anno 898.

13 MARTINVS gratiosa diplomata obtinuit a Ioanne Duodecimo Pontifice anno 962.

14 SABATINVS floruit ann. 964. apud Baronium.

15 LEO obtinuit a Benedicto Septimo confirmationem omnium priuilegiorum quæcūq; suæ Ecclesiæ aliquando alij Pontifices indulsissent anno 973.

16 AMBROSIVS eiusdem Ecclesiæ Antistes, post hunc aliquot Ferrarolæ Episcopi titulum sancti Georgij veteris Cathedralis assumpserunt.

17 INGONVS Episcopus sancti Georgij Transpadanus floruit anno 1014. quo anno Henricus Imperator Ferrariensis Ecclesiæ canonicos sub protectione sua suscepit, vt ex sequenti diplomate licet perspicere, è canonicorum archiuio descripto.

In nomine sanctissimæ, & indiuiduæ Trinitatis. Henricus, diuina fauente gratia, Rex.

Sacrosancti Imperij Romani terras dilatare nedum studemus, verum Ecclesias, ecclesiasticasque personas nostra industria, nostraque auctoritate, Deo auxiliante, tueri minime diffidimus. Quocirca sciant omnes, qualiter canonici sanctæ Ferrariensis Ecclesiæ, in honorem S. Georgij constructæ, nostram adierunt celsitudinem, nominatiue Gregorius Archipresbyter, Petrus Archidiaconus, Azoni presbyter, Riculfus presbyter, Vitalis presbyter, cunctique ipsius Ecclesiæ canonici ordine constituti; humiliter deprecantes, quatenus nos pro Dei timore, nostræque animæ remedio omnes res, & proprietates, quæ eidem Ecclesiæ pertinere videntur in villa, quæ dicitur Quartisana, & fundo contra Padū, & loco Cuculi, & caput Reda, & Baniolo, & Vrarciaca, quæ iam dictæ Ecclesiæ ad partem canonicorum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumque decursiones, piscationes, venationes, molendina, seruos, & ancillas, aldiones, & aldianas, planities, siluas, seu cunctas res mobiles, & immobiles, quæ dici, vel nominari possunt, & omnem supellectilem, seu quicquid tenent, possident, habent, tam de patre Ecclesiæ

clesiæ, quam de sui, suorumque parentum, hæreditate, vel conquisitum, vel donatum, ea etiam videlicet ratione, vt nullus omnium residentibus super terras ipsorum canonicorum, colonis, colonabus facere audeat, nec ipsos iam dictos clericos destringere, molestare de cunctis facultatibus sine eorum voluntate, & consensu ipsius Ecclesiæ Præsulis, præsumat præcepto confirmationis, & roborationis, corroborare, & confirmare dignaremur, & sub nostra defensione duodecim homines ipsius ciuitatis reciperemus, qui eos nauigio ducerent, quocumque vius eorum canonicorum fuerit sine omni pretio. Quorum dignis postulationibus consentientes, prout iuste, & legaliter possumus, confirmamus, & corroboramus, omnes eorum res mobiles, & immobiles, tam de parte Ecclesiæ, quam de suis proprietatibus, ipsosque prælibatos canonicos, & successores sub nostra imperiali protectione recipientes. Quare liceat eis hæc omnia, quæ super leguntur quiete, pacifice tenere, & possidere, omnium hominum contradictione remota. Præcipientes denique iubemus, ne vllus dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, vicecomes, nullaque nostri regni magna, vel parua persona de cunctis prænominatis rebus, tam de Ecclesijs, quam de suis, eos molestare, siue eos in palatio moleste, colonos, & colonas distringere, seu aliquam publicam functionem soluere cogat, nisi ipsi canonici, & nullus eos de rebus acquisitis, vel acquirendis disuestire sine legali iudicio præsumat. Siquis autem nostræ auctoritatis paginam violare tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem iam dictis canonicis, eorumque successoribus. Quod vt verius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes, sigillo nostro insigniri iussimus.

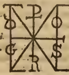
Datum anno Dominicæ incarnationis. 1014. *indictione duodecima, anno vero domini Henrici Secundi regnantis* 12. *Actum Rauennæ feliciter, amen.*

18 GREGORIVS in hanc eandem sedem intrusus 1058. Huius Ecclesiæ bona, fortunasque dilapidasse narratur.

19 ROTLANDVS anno 1047. sub protectione Imperiali recipitur, ab Henrico Imperatore tali diplomate ex archiuio canonicorum ab originali desumpto.

In nomine sanctissimæ, & indiuiduæ Trinitatis. Henricus, diuina fauente gratia, Romanorum Imperator Augustus.

Omnium Christi nostri, & fidelium tam futurorum, quam præsentium nouerit industria, qualiter nos pro Dei timore, ob interuentum, ac petitionem dilectæ contectalis nostræ Agnetis Imperatricis, reuerendo Ferrariensis Ecclesiæ Episcopo Rolando, suisque successoribus, omnes eiusdem Ecclesiæ res mobiles, & immobiles, secundum præceptum diuæ memoriæ Conradi patris, & prædecessoris nostri, sub nostræ defensionis manus recipientes, confirmamus, & vt bona eiusdem Ecclesiæ Rectorum desidia, & malefactorum violentia longo tempore amissa, nostro possint recuperari auxilio, ex liberalitate nostræ imperialis munificentiæ, prædictæ Ecclesiæ concedimus, & hoc beneficium indulgemus, vt nulla ei præscriptio opponatur, nisi centum annorum in præteritis, & futuris negocijs. Insuper etiam prælatæ Ecclesiæ ex nostra magnificentia concedimus omnem districtum omnium suorum castellanorum, seruorum, atque omnium rerum. Insuper terram, in qua resident, vel laborant in suis territorijs, vel aquis, vel siluis, tam clericorum, quam laicorum. Siquis ergo dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, vicecomes, vel aliqua regni nostri magna, paruaque persona contra hoc nostrum præceptum facere præsumpserit, vel id infringere tentauerit, auri optimi libras centum sciat se compositurum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem prædictæ Ecclesiæ, suisque pastoribus, quos læserit. Quod vt verius credatur, diligentiusque ab omnibus obseruetur, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum D. Henrici III. Romanor. inuictiss. Imper. Augusti.

Henricus Cancellarius vice Hermanni Archicancellarij recognoui.

Data 3. *Kal. maij, anno Dominicæ incarnationis* 1047. *indict.* 15. *anno autem domini Henrici Tertij ordinis eius* 18. *regnantis* 8. *secundi imperantis primo. Actum Mantuæ feliciter. Amen.*

Rolando per amplissimum priuilegium Victor II. Pontifex potestatem fecit recuperandi fortunas, bonaque, quæ Gregorius intrusus destruxerat 1055. Eodem anno idem Pontif. Gerardo Archipresbytero, & Leoni Archidiacono, reliquisque canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, sequentem scripsit epistolam, eosque suscipiens sub Apostolica protectione.

VICTOR EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Gerardo Archipresbytero, & Leoni Archidiacono, reliquisque canonicis sanctæ Ferrariensis Ecclesiæ, suisque successoribus in perpetuum.

Si iustis seruorum Dei petitionibus satisfecerimus, proculdubio Apostolica præcepta seruamus. Quapropter inclinati precibus vestris, filij charissimi, confirmamus, atque corroboramus vobis, vestrisq; successoribus canonicis quicquid per paginam concessionis, & confirmationis iuste acquisistis, vel acquisituri estis, vt quieti, & securi ab omni læsione permanere valeatis. Desiderio itaque, ac petitioni vestræ, vt diximus inclinati, vos, vestrosque successores sub nostræ Apostolicæ defensionis munimine suscipimus, &

bona

bona omnia, quæ iuste habet, vel habitura est ipsa canonica, videlicet villam, quæ dicitur Quartisana, & fundum contra Padum, & locum Cuculi, & caput Redæ, & Baniolo, & Vvartiaticum, & fundum Pecorile, & cætera, quæ iam dictæ Ecclesiæ ad partem canonicorum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumque decursus, piscationes, venationes, seu molendina, seruos, & ancillas, aldiones, & aldianas, seu cunctas res mobiles, & immobiles, quæ dici, & nominari possunt, seu quicquid tenent, possident, habent tam de parte Ecclesiæ, quam de suis, suorumque parentum hæreditate, vel alias acquisitum per aliqua chartarum munimina, iuxta eã etiam videlicet ratione vt nullus iniuriam residentibus super terras ipsorum canonicorum, colonis, colonabus facere præsumat, nec ipsos iam dictos distringere, aut molestare audeat de cunctis facultatibus eorum sine voluntate, & consensu ipsius Ecclesiæ Præsulis præcepto confirmationis corroborare dignaremur, & sub nostra defensione duodecim homines ipsius ciuitatis reciperemus, qui eos nauigio ducerent, quocunque vsus eorum canonicorum fuerit sine omni pretio, quorum dignis postulationibus consentientes, prout iuste, & legaliter possumus, confirmamus, & corroboramus hæc omnia, quæ supra leguntur, vt quiete, & pacifice tenere, ac possidere valeant, quæ supra leguntur omnium hominum contradictione remota. Præcipientes igitur iubemus, vt nullus dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, & vicecomes, nullaque magna, vel parua persona de cunctis prænominatis rebus, tam de ecclesiasticis, quam de suis eos molestet, siue in placito eos conturbet, vel colonos, vel colonas distringere, seu aliquam publicam functionem soluere cogat, quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendauerit, anathematis vinculo obligetur, & a liminibus sanctæ Ecclesiæ alienetur vsque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos huius nostræ sanctionis extiterit, benedictionem, & gratiam omnipotentis Dei, & beati Petri Apostolorum Principis, & nostram habeat, & in futuro æternam retributionem percipiat. Amen, amen.

Locus ✝ Sigilli

BENE VALETE.

Dat. 6. Kal. iulij anno 1055. per manum Ildeprandi S.R.E. Card. subdiaconi, Victoris Papæ II. anno primo indict. 8.

Eidem Euerardo Archipresbytero, Romano Archidiacono, & canonicis Alexander Secundus, anno 1068. aliud dedit priuilegium sub tali forma.

ALEXANDER EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Euerardo Archipresbytero, & Romano Archidiacono & reliquis canonicis sanctæ Ferrariensis Ecclesiæ, suisque successoribus in perpetuum.

Si iustis seruorum Dei petitionibus satisfecerimus, proculdubio Apostolica præcepta A seruamus. Quapropter inclinati precibus vestris, filij charissimi, vos, vestraque bona in munimine Apostolicæ defensionis suscipimus, atque confirmamus, & corroboramus vobis, vestrisque successoribus canonicis, quicquid iuste habetis, id est, villam, quæ dicitur Quartisana, & fundum contra Padum, & locum Cuculi, & caput Redæ, & Baniolum, & Vvartiaticam, & fundum Pecorile, villam, quæ dicitur Fossa noua, cum capella sancti Marci, ibidem sitam, Ecclesiam quoque sancti Stephani in burgo Ferrariæ, cum omnibus, quæ ei attinent. Insuper etiam medietatem decimationis plebis sancti Georgij in episcopio, medietatemque omnium rerum, quæ pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiæ relinquuntur, tam mobilium, quam immobilium, totam B etiam decimam totius villæ, quæ dicitur Cocomarie, & cætera, quæ eidem canonicæ pertinent, scilicet terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumq; decursus, piscationes, venationes, seu molendina, seruos, & ancillas, aldiones, & aldianas, quicquid habetis, tam de parte Ecclesiæ, quam de vestrorum parentum hæreditate, necnon duodecim homines illius loci, qui nauigent quocumque vsus vester fuerit sine omni pretio, seu cunctas res mobiles, & immobiles, vel quicquid deinceps iuste acquisituri estis, ea videlicet ratione, vt nullus in vos iam dictos canonicos, siue vestros successores distringere, vel molestare audeat, neque vestros colonos, vel colonas, vestrasque facultates, sine voluntate, & consensu ipsius Ecclesiæ Præsulis. Statuentes igi- C tur iubemus, vt quiete, & pacifice omnia, quæ super leguntur, teneatis, & possideatis, omnium hominum contradictione remota, ita vt nullus dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, vicecomes, nullaque magna, vel parua persona de cunctis prænominatis rebus, tam de ecclesiasticis, quam de proprijs vos, vestrosque successores molestet, siue in placito conturbet, vel colonos vestros, aut colonas distringere, seu publicam functionem soluere cogat. Quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatia emendauerit, anathematis vinculo obligetur, & a liminibus sanctæ Ecclesiæ alienetur, vsque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos huius no- D stræ sanctionis extiterit, benedictionem, & gratiam omnipotentis Dei, & beati Petri Apostolorum Principis, & nostram habeat, & in futurum æternam retributionem percipiat. Amen.

Datum 12. Kal. iulij per manus Petri fungentis vice sacrosanct. Rom. Eccl. subdiac. bibliothecarij anno ab incarn. Domini 1068. septimo vero Pontificatus D. Alexandri Papæ Secundi indict. 6.

20 GRATIANVS de Gabriellis Eugubinus eandem tenuit sedem 1070. Quem ad annum 1082. ætatem produxisse narratur in veteri monumento ædis sancti Stephani, vbi S. Leonis Episcopi sacrum corpus in nobili Anniæ Faustinæ sepulchro reconditur, Vicohabentia eo in templo relatum anno 1081. vt supra retulimus, cuius etiam tempore ædificata est ecclesia sancti Andreæ, vbi postea Eremitani fratres sancti Augustini an. 1257 fuerunt introducti.

SA-

21 SAMVEL eadem fulgens dignitate mediaetatem Ecclesiæ sancti Stephani capitulo dono dedit anno 1083.

22 VVIDO ex Hetrutia Aretinus, vixit anno 1090.

23 LANDVLPHVS, siue Leodolphus floruit 1099. diuque ecclesiam sancti Georgii administrauit, primusque fuit, qui sedem Cathedralem in sacram, summamq; Ferrariensem ædem transtulit die octaua mensis maij 1135. Quam Actius Cardinalis, vt refert Sigonius, consecrauit, ex eo sancti Georgij Episcopi Ferrarienses fuot appellati. Landulphus nonnulla statuta edidit ad fauorem canonicorum suæ Ecclesiæ, quæ ab Innocentio Secundo anno 1139. sequenti diplomate confirmata fuere.

INNOCENTIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilecto filio Gualfredo Archipresbytero Ferrarien. conuentus, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia, quæ a Domino claues regni cælestis, & iura percepit, suorum dilectorum precibus aures semper adhibuit, & fidelibus suis dilectionis beneuolentiam semper ostendit. Proinde fili Gualfrede Archipresbyter dilecte fidelitatem tuam nobis,& sanctæ Romanæ Ecclesiæ vtilem fore scientes,atque omnium Cardinalium,totiusque Romanæ curiæ preces pro te exhibitas attentius attendentes, aures tuis precibus adhibemus, & scripta tua libenter, & diligenter inspicimus, quibus bene perspectis, atque perlectis, quicquid per Episcopum Landulphum de ecclesiasticis obligationibus, de decimis, de primitijs, a laicis exactum est, laudamus, vt nullus deinceps de Ferrariæ clericorum conuentu de patrimonijs suis, vel ecclesiasticis possessionibus, decimas, aut vllos redditus vlli cogatur reddere laicorum, quicquid de Missis maioribus, & de exequijs mortuorum in ciuitate Ferrariæ per Episcopum Landulphum statutum est, tibi, tuisque successoribus confirmamus. Quicquid etiam in mundiburdio Imperatoris Othonis tibi placere perspeximus,statuimus, & sancimus,videlicet omnes clericos de conuentu ciuitatis Ferrariæ, immunes esse ab omni datione, & ab omni seculari, & laicali penitus functione. Præterea personam tuam, & bona tua, quæ iuste habes, & detines, vel quæ Deo propitio, iuste acquisieris,sub nostra volumus esse tutela, atque a sancta Romana Ecclesia custodita, munita, & esse defensa. Et si in aliquo ecclesiastico, seculariue negotio te forte ceteris pergrauari, liceat tibi sanctam sedem Apostolicam libere appellare. Si quis autem ausu temerario hanc nostram præceptionem temerarie præsumpserit infringere,maledictionem Dei,& sanctorum Petri, & Pauli Apostolorum indignationem incurrat, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ,nostræque auctoritatis gladio feriatur. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Corradus Sabinensis Episcopus subscripsi.

Ego Theoderinus sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis Episcopus subscripsi.

Ego Gerardus presb.card. tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Anselmus presb.card. tit. S.Laurentij in Lucina subscripsi.

Ego Lampredus presbyter cardin. tit. Vestinæ subscripsi.

Ego Iuo presb. card. sancti Laurentij tit. Damasci subscripsi.

Ego Lucas presb. card.tit.SS.Ioannis, & Pauli subscripsi.

Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte subscripsi.

Ego . . . presb. card. tit. S. Anastasiæ subscripsi.

Ego Boethius presbyter cardinalis tit.sancti Clementis subscripsi.

Ego Sanctius cardinalis tituli sanctæ Sabinæ subscripsi.

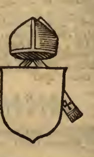
Ego Gregorius diac. cardinalis SS. Sergij, & Bacchi subscripsi.

Ego Otho diac.card. tit.S.Georgij ad velum Aureum subscripsi.

Ego Vassallo diac.card.S.Eustachij iuxta templum Agrippæ subscripsi.

Ego Vbaldus diac. Cardinalis sanctæ Mariæ in Via lata subscripsi.

Data Lateran. per manum Almerici diac. Card. & cancellarij 10. Kalend. iunij, indict. 2. incarnationis Dominicæ 1139. Pontificatus vero D.Innocentij Papæ Secundi anno decimo.

24 GRIPHVM presbyterum Cardinalem tit. S. Pudentianæ, Innocentius Secundus in Episcopum Ferrariensem consecrauit 1141. Cui cum idem Pontifex sancti Romani corpus dono dedisset, illud Ferrariam detulit, condiditque sub marmoreo sepulchro, in templo eidem sancto consecrato anno 1143. Suspicor de hoc Gripho, non quidem illum fictitiam fuisse Ferrariensem Episcopum, sed illius Episcopatus tempora inuertisse auctores. Ciaccon: narrat hunc Griphum fuisse Cardinalem sanctæ Pudentianæ anno 1138. eius-

eiusdemque tit. Cardinalem Petrum quemdam faciunt 1142. diplomata diuersa, quæ cohærere non possunt, si verum scribit Guarinus, Griphum Cardinalem supramemoratum Episcopum titulum illum obtinuisse anno 1133. & anno 1143. atque a Lucio Secundo Pontifice fuisse priuilegijs ornatum, nisi forte dicamus eundem titulum eodem tempore, duos, quod aliquando euenit, obtinuisse. Ineluctabilis tamen error in Guarino est, cum Griphum narrat Episcopum Ferrariensem fuisse adlectum anno 1133. parum memor dixisse Laudulphum S. Georgij veterem Cathedralem, in nouam Ferrariensem ciuitatem transtulisse 1135. ex Innocentij Secundi iussu. Porro Landulphus in humanis agebat anno 1139. vt vidimus.

28 DEODATVS viuebat anno 1154. quo sedente Adrianus Quartus anno 1157. canonici Ferrariensis Ecclesiæ, superiorum Pontificum priuilegia, sequenti diplomate confirmauit.

ADRIANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.
Dilectis filijs Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Officij nostri nos admonet, & inultat auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere, & earum quieti, & tranquillitati salubriter auxiliante Domino prouidere. Dignum namque, & honestati conueniens esse dignoscitur, vt qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas a prauorum hominum nequitia tueamur, & beati Petri, atque sedis Apostolicæ patrocinio muniamus. Quocirca dilecti in Domino filij vestris iustis petitionibus clementer annuimus, & præfatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Villam videlicet, quæ dicitur Quartisana, fundum contra Padum, locum Cucula, caput Redę, villam, quæ dicitur Baniolum, fundum Dundorgum, villam quæ dicitur Quartiatica, fundum Peconle, villam, quæ dicitur Fossanoua, capellam sancti Marci ibidem sitam, aquam piscaritiam, quæ dicitur Morticiacum, ecclesiam sancti Michaelis cum suis pertinétijs, capellam sancti Stephani cum suis pertinentijs, in burgo Ferrariæ, capellas sancti Petri, & Saluatoris sitas in castro eiusdem Ferrariæ, cum omnibus suis pertinentijs, capellam sanctæ Mariæ Magdalenæ, & sancti Viti, quæ est in mercato Ferrariæ, capellas sancti Leonardi, Cortigium stadij totum, medietatem Lendenariæ maioris, & minoris, Cocolariam lami piscatoriam Zamedellæ, mansum in capite lamas communis, medietatem fundi Gallinarij, medietatem fundi Purpuranæ, portum capitis Redæ, terram quoque, quæ fuit de Aiacha positam in valle, quæ dicitur Zucula, mansum vnum in fundo, qui dicitur Duce; insuper medietatem omnium rerum, quæ pro animabus fidelium defunctorum, ecclesiæ sancti Georgij in episcopio Ferrariæ relinquuntur, tam mobilium, quam immobilium, medietatem decimationis eiusdem ecclesiæ sancti Georgij, totam decimam totius villæ, quæ dicitur Cocomarium, & cætera, quæ eidem ecclesiæ iuste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis, & incultis, aquis, piscationibus, venationes etiam, & molendina, seruos, & ancillas, duodecim homines illius loci, qui vos nauigio ferant, quocunque vsus vester fuerit, absque omni pretio. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur vestris, & aliorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Ferrariensis Episcopi canonica reuerentia. Si qua igitur, &c cunctis autem, &c.

Ego Adrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ego Gregorius Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego Vbaldus presbyter cardinalis sanctæ Praxedis subscripsi.
Ego Iulianus presbyter Cardinalis tit. S. Marcelli subscripsi.
Ego Vbaldus presbyter card. tit. sanctæ Crucis in Hierusalem subscripsi.
Ego Bernardus presb. card. tit. sancti Clementis subscripsi.
Ego Octauianus presb. cardinalis tit. sanctæ Cæciliæ subscripsi.
Ego Gerardus presb. card. tit. sancti Stephani in monte Cœlio subscripsi.
Ego Ioannes presbyter cardinalis sanctorum Ioannis, & Pauli subscripsi.
Ego Ioannes presb. card. tit. SS. Siluestri, & Martini subscripsi.
Ego Ildeprandus presb. card. basilicæ duodecim Apostolorum subscripsi.
Ego Odo diac. card. sancti Georgij ad velum aureum subscripsi.
Ego Guido diac. card. sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.
Ego Hyacinthus diac. card. sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.
Ego Ioannes Card. sanctorum Sergij, & Bacchi subscripsi.
Ego Bonadies diaconus cardinalis sancti Angeli subscripsi.
Ego Arditio diaconus cardinalis sancti Theodori subscripsi.
Ego Boso diaconus cardinalis sanctorum Cosmæ, & Damiani subscripsi.
Ego Albertus diaconus cardinalis sancti Adriani subscripsi.

Dat. Romæ apud sanctum Petrum per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. & cancellarij 4. id. ianuarij, indict. 6. incarnationis Dominicæ

anno

anno 1157. Pontificatus vero D. Adriani Quarti anno quarto.

27 AMATUS, vel Amandus floruit 1169. quem Alexander Tertius priuilegijs, gratijsque prosecutus est, eiusque temporibus stupendum illud scaturientis sanguinis Christi Ferrariæ miraculum accidit, apud sanctam Mariam de Vado. Dum enim Petrus prior illius Ecclesiæ incruentam diuideret Hostiam, ex fractione illa elicitus cruor fornicem ipsum, in quo celebrabat, infecit, vbi hodie summa deuotione, voluptateque credentium antiquissima Deiparę Virginis imago, quam tradunt diuum Lucam pinxisse, spectatur, pretiosusque ille sanguis adeo madet, ac rubet, ac si recentissime miraculum illud accidisset. Amati mentio habetur in diplomate Alexandri Tertij Vvidoni Archipresbytero, & canonicis Ferrariensis Ecclesiæ concesso, ab archiuio eorundem canonicorum cum alijs supra telatis extracto, cuius tenor talis est.

ALEXANDER EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Vvidoni Archipresbytero, Præposito, & vniuersis Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, tam præsentibus, quam futuris canonice instituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, vt & deuotioni sinceritas laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et præfatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti priuilegio communimus. Statuimus, vt quascumque possessiones, et quæcumque bona vos, et eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Villam videlicet, quæ dicitur Quartisans, fundum contra Padum, locum Cucula, caput Redæ, villam, quæ dicitur Baniolum, fundum Burdursgum, villam, quæ dicitur Quartiatica, fundum Pecori. le, & villam, quæ dicitur Fossa noua, capellam sancti Marci ibidem sitam, Pilearitis, quæ dicitur Mortitium, ecclesiam sancti Michaelis cum suis pertinentijs, capellam sancti Stephani cum pertinentijs suis, in burgo Ferrariæ, capellam sancti Iacobi in ciuitate Ferrariæ, capellam sancti Petri, & sancti Saluatoris sitas in castro eiusdem Ferrarię cum omnibus pertinentijs suis, capellam sanctæ Mariæ Magdalenæ, & sancti Viti, quæ est in mercato Ferrariæ, capellam sancti Leonardi, corrigium Stadij totum, medietatem Lendenariæ maioris, & minoris, Cocolatiam lami piscaritiam, Zemedelciæ, mansum in capite Sandali positum, mansum de portu Vetrariæ, mansum Gamolagæ, medietatem fundi Bucenculæ, fundum Bagnoli, Lamas communis, medietatem fundi Gallinarij, medietatem fundi Purpurariæ, portum capitis Redæ, terra quoque, quæ fuit de Aiacha positam in villa, quæ dicitur Zuccula, mansum vnum in fundo, qui dicitur Duce. Insuper etiam medietatem totius decisionis plebis sancti Georgij in episcopio Ferrariæ, medietatem omnium rerum, quæ pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiæ relinquuntur, tam mobilium, quam immobilium, totam decimam villæ, quæ dicitur Cocomarium, & cætera, quæ eidem Canonicæ iuste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis, & incultis, aquis in piscationibus, venationes etiam, & molendinis, seruos, & ancillas, & duodecim homines illius loci, qui vos nauigio ferant, quocumque vsus vester fuerit absque omni pretio. Ad hæc adijcientes statuimus, & auctoritate Apostolica prohibemus, ne cui liceat clericos capellarum, quæ ad iurisdictionem vestram tantummodo pertinent, vobis inuitis interdicto, vel excommunicationi subijcere, aut alias indebita molestatione grauare, sed vos liberam dispositionem, ordinationem, & correptionem capellarum, & clericorum ipsorũ sine contradictione qualibet habeatis, sicut vsque ad tẽpora præsentis Episc. vestri habuistis. Præterea præsenti pagina duximus statuendum, vt nullus extra voluntatem vestram infra ciuitatem, vel suburbia vestræ ciuitatis baptizare, vngere secundum institutionem ab Azone olim Romanæ Ecclesiæ Cardinali, & tunc Apostolicæ sedis legato cum consilio, & assensu Land. quondam Episcopi factam, & hactenus obseruatam, vel publicas pœnitentias date præsumat. Quartam vero partem decimarum, quæ in parochia vestra vobis noscitur de iure competere, nullus vobis subtrahere, vel violenter detinere præsumat. Nihilominus etiam auctoritate Apostolica prohibemus, ne aliquis parochianos vestros quoscunque auctoritate Episcopi vestri excommunicare, vel interdicto canonice subieceritis, ad diuina officia, vel sepulturam ante absolutionem recipere audeat. Ad hæc vobis duximus indulgendum, vt si Episcopus vester humiliter requisitus, inuasores, perturbatores, aut detentores possessionum vestrarum, infra triginta dies noluerit Ecclesiastica sententia coercere, nisi manifesta, & rationabilis causa præpediat, liceat vobis in eosdem auctoritate nostra, secundum qualitatem, & quantitatem excessus, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgare. Constitutionem autem, quam prædictus Cardinalis, cum consilio, & assensu prædicti Episcopi super testamentis defunctorum, rationabiliter fecisse dignoscitur, & venerabilis frater noster Am. vester Episcopus approbasse, ratam, & firmam habemus, & eam perpetuis temporibus inconcussam manere sancimus. Decernimus quoque, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Canonicam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, vestris, & aliorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura,

ra, salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Ferrariensis Episcopi canonica iustitia. Si quis igitur, &c. cunctis autem eidem loco, &c. præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Vbaldus Ostiensis Episcopus.

Ego Gualterius Sabinensis Episcopus.

Datum Venetijs 3. Kal. . . . anno Dominicæ incarnationis 1179. . . . manum . . gerentis . . . Domini Alexandri Papæ Tertij anno . . . ind. . . .

28 PRESBYTER, Amato successit, eiusdemque memoria extat 1181.

29 THEOBALDVS floruit 1183.

30 CRASSENDERIVS memoratur in bulla Lucij Tertij anno 1184.

31 STEPHANVS Ferrariensibus ius diuinum dixit 1187. cui Gregorius Octauus omnia priuilegia a suis antecessoribus Ferrariensi Ecclesiæ indulta, tanquam rata, iustaque confirmauit. Sedente autem Stephano, Vrbanus Tertius Papa decessit Ferrariæ, inque maiori sacello in Cathedrali sub marmoreo sepulchro, cum hac inscriptione sepultus fuit.

Hic iacet sacræ memoriæ
Vrbanus Papa Tertius
natione Mediolanensis
ex gente Cribellorum, sepultus
M.C.LXXXVI.
& reuelatus M.CCC.V:
mensis Augusti, indict. III.
temporibus fratris Guidonis
Ferrariensis Episcopi,
Ioannis Archipresbyteri,
& Bonagratiæ Præpositi.

Eiusdem Vrbani extat confirmatio omnium priuilegiorum suorum antecessorum canonicis Ecclesiæ Ferrariensis, sub iisdem fere verbis in alijs relatis. Datum Veronæ per manum Alberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri Cardinalis, & cancellarij 10. Kal. maij, indict. 4. incarn. Dominicæ anno 1186. Pontificatus vero D. Vrbani Tertij anno primo.

Ego Vrbanus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Henricus Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Paulus Prænestinus Episcopus subscripsi.

Ego Theobaldus Ostiensis Episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presbyter card. tit. sancti Marci subscripsi.

Ego Laborans presb. card. S. Mariæ Transtiberim tit. sancti Callisti subscripsi.

Ego Pandulphus presb. card. tit. xij. Apostolorum subscripsi.

Ego Albin. presb. card. tit. sanctæ Crucis in Hierus. subscripsi.

Ego Melior presb. card. SS. Ioannis, & Pauli titul. Pamachij subscripsi.

Ego Adelardus tit. sancti Marcelli presb. card. subscripsi.

Ego Gratianus sanctorum Cosmæ, & Damiani diaconus card. subscripsi.

Ego Probus sancti Angeli diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Octauianus sanctorum Sergij, & Bacchi diaconus card. subscripsi.

Ego Vffedus sanctæ Mariæ in Via lata diac. card. subscripsi.

Ego Rodulphus sancti Georgij ad velum Aureum diac. card. subscripsi.

32 VGVCCIO floruit anno 1192. ex priuilegio Cælestini Tertij.

33 THEOBALDVS secundus Vguccioni successit anno 1192.

34 VGO, siue Vguccio floruit anno 1196. in monumentis autē Abbatiæ Nonantulanæ Vgo appellatur, anno 1197. anno vero 1199. die octaua mensis septembris, in fauorem Nonantulani Abbatis, contra Mutinensem Episcopum tulit sententiam. Fato concessit circa annum 1212. post cuius excessum, cum clericalis Senatus in diuersa studia scinderetur, futuri Præsulis electionis Innocentius Tertius arbitros honorarios constituit, Cremonensem Episcopum, atque Albanensem electum, cum Abbate Columbæ Placentinæ ditionis ex ordine Cisterciensi, quorum suffragia cum in fratrem Iordanem Patauinum, virum in opere, & sermone potentem concorditer coiuissent, illeque detrectasset onus subire, iterum ex eiusdem Pontificis iussu, alterum coacti sunt promouere ad sedem.

35 ROTLANDVS electus fuit anno 1212. cuius electionem Innocentius Tertius ratam habuit. Hic ecclesiam sancti Blasij consecrauit anno 1218. inque Ferrariensi sede diutissime vixit.

36 GRAVENDINVS electus anno 1236. Hic anno sequenti vna cum assensu canonicorum suorum pro salute animæ suæ, successorumque suorum dono dedit, & concessit in perpetuum priori, & conuentui sancti Georgij de Ferrarola, omnem decimationem, quæ ad sacrarium Cathedralis spectabat, vt in instrumento super ijs confecto continetur, quod confirmatum deinde fuit ab Innocentio Quarto, et legitur in regesto Vaticano folio 47. anno decimo, cuius tenor talis est.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Priori, & Conuentui sancti Georgij de Ferrarola ordinis sancti Augustini Ferrariensis, &c. solet annuere, &c. vsque impertiri.

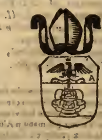
Cum igitur sicut coram nobis lecta vestra petitio continebat bonæ memoriæ Grauendinus electus, & Capitulum Ferrariense vobis, & per vos Eccl. vestræ spectabat pro suarum, & prædecessorum, & successorum suorum animarum remedio pia, & prouida liberalitate donarint, prout in instrumento exinde confecto plenius continetur. Nos vestris deuotis supplicationibus inclinati, donationem huius ratam, & gratam habentes, illam auctoritate Apostolica confirmamus, &c.

vsque communimus. Tenorem huius instrumenti de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est. In Christi nomine. Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo ducentesimo trigesimo septimo, die tertia exeuntis mensis maij, tempore Gregorij Papæ, & Fr. Imperatoris, indictione decima. Actum Ferrariæ, in palatio domini Episcopi. Nos Grauendinus Electus, Vgucio Præpositus, presbyter Gerardus, presbyter Rolandus, Bonaccursius, & Iacobinus canonici Ferrarienses, amore Dei, & intuitu pietatis, & pro remedio animarum nostrarum, & prædecessorum, ac successorum nostrorum nomine Episcopatus, & canonicæ Ferrariensis, pura, & spontanea voluntate damus, concedimus, libere donamus, & irreuocabiliter tradimus vobis domino Bruno canonico sancti Georgij de Ferrarola præsenti, ac nomine Ecclesiæ, & Canonicæ præfati S. Georgij de Ferrarola recipienti totam, & integram decimationem, quæ ad sacristiam nostram pertinet, vel pertinuit, vel dari debuit de possessionibus positis in plebatu prædictæ ecclesiæ sancti de vltra Pado, videlicet in Polesino Gaibane tam cultis, quam incultis, vallibus, & paludibus, vt amodo licentiam habeatis dictam decimam, & fructus, & obuentiones, & redditus ipsius vel ipsarum decimarum, tam in frumento, hordeo, faba, melica, & alijs bladis, & leguminibus, quam in vino, agnis, capretis, porcellis, & alijs omnibus, de quibus sacri canones decimas dari iubent, exigendi, petendi, atque colligendi a quacunque persona nomine præmemoratæ Ecclesiæ vestræ sancti Georgij, & ad prædicta omnia constituimus vos nomine dictæ Ecclesiæ, & facimus procuratorem, vt in rem ipsius Ecclesiæ, & damus vobis licentiam nomine præfatæ Ecclesiæ intrandi tenutam, & possessionem, vel q. . . . . . dictæ decimationis, & fructuum, & obuentionum, ac redditutum ipsius decimationis . . . . dationem, donationem, concessionem, & traditionem per nos, nostrosque successores nomine Episcopatus, & Canonicæ permittimus vobis nomine antedictæ Ecclesiæ sancti Georgij firmam tenere, & obseruare, & non contrauenire vlla occasione, vel ingenio exquisito, vel excogitando sub pœna mediæ libræ auri, quam soluere promittimus, si contrauentum fuerit, & ea soluta, prædicta omnia sint rata. Præterea si aliquis, vel aliquo nomine sacristiæ contra prædictam venerint, vel mouerent dictæ Ecclesiæ aliquam litem, promittimus vobis nomine dictæ Ecclesiæ stipulanti, quod ipsam Ecclesiam indemnem conseruabimus sine aliqua refectione expensarum factarum in litem, vel circa litem. Insuper nos Capitulum nomine Canonicæ nostræ promittimus vobis nomine iam dictæ Ecclesiæ stipulanti, quod faciemus canonicos nostros, cum fuerint præsentes, prædictis omnibus consentire, & contractum istum, & omnia, quæ continentur in eo firmare, & ratificare. Interfuerunt ad hoc præsentes testes vocati, & rogati.

Presbyter Benatus Massarius operis episcopatus.
Presbyter Paganus de sancto Romano.
Dominus Asdratus.
Dominus Iordanus canonici sancti Georgij.
Presbyter Siluester canonicus Gaibanus.
Dominus Ondeus Archipresb. Vigenziæ.
D. Erro canonicus Coron.
Presbyter Accharisius de sancto Paulo.
D. Villanus de Aldigero.
Mercatellus notarius.
Ledoinus eius frater.
Bertraminus . . & alij plures.
Ego Grauendinus electus Ferrariensis, manu mea scripsi.
Ego Vgucio præpositus Ferrariensis, manu mea scripsi.
Ego presb. Gerardus Ferrarien. canonicus, & D. Rustici Ferrarien. Archipresbyteri vicarius, mea manu scripsi.
Ego presbyter Rolandus canonicus Ferrarien. propria manu scripsi.
Ego Bonaccursius diac. Ferrarien. Eccl. canonicus manu propria scripsi.
Ego Iacobinus canonicus Ferrariensis, mea manu scripsi.
Ego Bonaccursius Ferrarien. canonicus d. donationi consensi, & mea manu scripsi.

Ego Iacobinus imperiali auctoritate notarius præsens, vt supra legitur, rogatus a prædictis scripsi. Supplentes defectum, si quis in prędictis esse dignoscitur de plenitudine potestatis. Nulli ergo nostræ confirmationis, &c. si quis autem, &c.

Datum Perus. non. iulij anno 10.

37 PHILIPPVS Fontana Ferrariensis, successit anno 1243. Hic statim Electus Vgoni Abbati sancti Bartholomæi prope Ferrariam, eiusque fratribus hæc elargitus est dona, quæ recenset ipse in suis, ea de re tabulis, quæ extant ibidem sequentis tenoris.

Philippus, Dei, & Apostolica gratia, Ferrarien. Ecclesiæ Electus. Venerabili fratri Vgoni sancti Bartholomæi Abbati, eiusque fratribus, regularem vitam profitentibus.

Cum petuntur a nobis, quæ a rationis tramite non discedunt, libenter concedimus, & curamus ea iuxta bene merentium vota effectum prosequentem compleri. Eapropter, dilecte in Christo frater, attendentes deuotionem tuam, quam ergo nos, & Ferrariensem Ecclesiam geris, promptam, & laudabilem solicitudinem tuam, quam

quam in tui monasterij negotijs peragendis habere dignosceris, pro remedio animæ nostræ, & antecessorum nostrorum de manu propria inuestimus te Vgonem Abbatem sancti Bartholomæi præsentem recipientem, pro te, & monasterio tuo, & eius vice, & nomine successorum tuorum canonice electorum in ipso loco de hospitali nostro S. Iuliani de Ruptalo Villæ Madrariæ, & illud tibi recipienti in vice, & nomine monasterij tui, & pro te, & tuis successoribus ibidem canonice institutis pro remedio animæ nostræ, & successorum nostrorum concedimus, & impertimur. Ad hoc, vt pro nobis, & nostris successoribus, & antecessoribus, tu, & tui fratres, confratres mei, ad Dominum orare teneamini. Hanc autem concessionem tibi conferimus pro te, & monasterio tuo, & tuis fratribus, & successoribus, cum terris, aquis, siluis, padulibus, piscationibus, aucupationibus, & omnibus iuribus ad dictum hospitale pertinentibus. Ita, quod tu, & tui successores auctoritate nostra ea omnia accipere, & recuperare possis ab omni persona, & personis, quæ de ipsis iniuste retinere, & irrationabiliter occupassent. Reddendo tu, & tui successores nobis, nostrisque successoribus in perpetuum singulis annis supe altare capellę nostræ pro censu, libras duas ceræ. Pręcipimus quoque Petro de Parma familiari nostro, vt te vice nostra, & auctoritate nomine tuo, & successorum tuorum, & fratrum de prædictis omnibus in corporalem possessionem mittat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostr concessionis gratiam, paginamque infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisue persona contra eam venire tentauerit, secundo, tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione retraxerit, reum se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & fiat Redemptoris nostri sanguine aliena, atque in extremo examine diuinæ subsistat vltioni. Cunctis autem eidem monasterio iura sua seruantibus sit pax, & gratia apud dominum nostrum Iesum Christum, quatenus nunc, & in futurum præmia, & fructum bonæ actionis percipiant. Amen. In die solemnitatis beati Georgij.

S. Georg.	*S. Maurelius.*
Philippus Dei gratia	*Ferr. electus.*

✠ *Gratia S. Spiritus adsit nobis.*

Datum in eccl. S. Bartholomei Ferrarien. diæces. per manum mei Theoderini pronomine Figæii, nomine autem prenominati D. Philippi Fontanæ Electi Ferrarien. sub millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, die 17. Kal. septemb. indict. 1. presentibus rogatis testibus Ill. Dominis Michaele canonico Comaclen. Iacobo nepote Episcopi Comaclen. & Ioanne eius seruitore.

Porro donationem hanc idem Philippus, cum apud Fridericum secundum Imperator pro Romana Ecclesiæ legationis munere fungeretur, ab eodem confirmandam obtinuit, in hunc, qui sequitur, modum, diploma extat in eodem archiuio.

In nomine sanctissimæ Trinitatis.
Fredericus secundus, diuina fauente clementia, Romanorum Imp. & Rex Siciliæ semper Augustus.

Omnibus Christi fidelibus tam præsentibus, quam futuris notum esse volumus, quatenus pro Dei amore animæq; nostræ remedio ad instantiam venerabilis, nobilisque viri Philippi Fontanę, Ferrariensis Episcopi, & apud Maiestatem nostrā pro sancta Romana sede fidelissimi legati, Vgonem sancti Bartholomæi extra muros Ferrariæ religiosissimum Abbatem, suosque monachos, & regulares personas, necnon eorundem bona omnia, tam præsentia, quam futura sub nostra imperiali protectione, & mundiburdio nostro recipere decreuimus. Sciant igitur vniuersi fideles nostri, qualiter monasterium supradictum, Abbas, monachi, & religiosi omnes, inibi Deo seruientes cunctæ eorum possessiones, terræ, nemora, valles, piscationes, molendina, & cætera omnia sub nostra in perpetuum maneant defensione. Addentes insuper, eodem met Philippo humiliter sublimitatem nostram supplicante, quod priuilegium quoddam a diuo Ludouico secundo prædecessore nostro, quondam Augustissimo Imperatore, eidem monasterio elargitum, nunc duximus specialiter confirmandum, prout de facto confirmamus, nostraque imperiali auctoritate corroboramus. Nullus igitur dux, marchio, comes, vicecomes, sculdatius, castaldio, magna, siue parua persona iam dictum monasterium, religiosos, & suos successores, eorumque bona molestare audeat, aut si detinet, imposterum libere, & sine vlla contradictione reddat, alioquin nostram indignationem incursurum sciat. Nullus præsentes monachos, & futuros, suorumque vassallos, commendatos, seruos, ancillas, Aldiones, & cætera omnia disturbare, & inquietare præsumat, neque eos distringere, grauare, aut angariare audeat, sed quiete, & secure viuant. Qui autem proterua temeritate hoc facere tentauerit, sciat se compositurum, prout in supradicto priuilegio dicitur, auri purissimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & alteram medietatem Abbati, & fratribus eiusdem sanctissimi monasterii per tempora successuris. Huius rei sunt testes.

Henricus Rex Romanorum electus.
A. Coloniensis Episcopus,
N. Dux Lunenburgen.
Comes Gofredus, & alij.

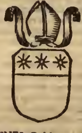
Quod vt perpetuam firmitatem habeat, præsens priuilegium fieri, & sigillo Maiestatis nostræ iussimus communiri.

Actum Herbipoli feliciter anno salutis nostræ 1246 de mense octobris.

Signum D. Frederici II. Romanor. Imp. Augusti, & Regis Siciliæ.

Cæterum eidem Electo Philippo scribit Innocentius Quartus 2. non. septemb. ep. 128. fol. 231. anno 3. in regest. Vatic. fratres Franciscanos in hac Vrbe a Philippo primo Præsulatus anno stabiliuntur. Anno vero 1246. in Germania sedis Apostolicæ legatus erat, dum Langrauius Turingiæ

giæ dux Conradusque filius Friderici Imperatoris de Imperio confixissent, cum autem ad Cæsarianos inclinasset victoria, Philippus in seruitutem abductus, expertus est duriorem carcerem, postque multas ærumnas, liber euasit, vnice charus Innocentio Quarto, qui in Germaniam illum legauerat, vt excomunicato Friderico optimum, Catholicumq; Imperatorem sufficiendum curaret. Huius meminit chron. monachi Parauini, cum laude optimi Pastoris, lib. 1. Ad duos fere annos Ferrariensem administrauit Ecclesiam annoque 1250. ad Florentinum Episcopatum translatus est, anno vero 1251. Archiep. Rauennas renunciatus est, cuius supra meminimus planius, & plenius.

38 IOANNES Quirinus nobilis Venetus, olim Archiepiscopus Cretensis, Philippo Fontanæ successit anno 1252. extat in Regesto Vat. Innocentij Quarti Epistola 59. fol. 202. ann. 10. capitulo Ferrariensi, in quâ Ioannem a se Ferrariensi Ecclesiæ delectum, olim Cretensem Archiepiscopum, commendat 16. Kal. augusti. In huius manibus religionis vota nuncupauit B. Beatrix Estensis, fundatrix monasterij sancti Antonij Ordinis sancti Benedicti.

39 Fr. ANGELVS Maltrauersius Venetus ex Ordine Prædicatorum ad Ferrariensem sedem peruenit anno 1255. ex appendice chron. Andreæ Dandeli.

40 VGVCCIO hoc nomine tertius, ad Ferrariensem sedem promotus est 1255.

41 IOANNES eandem dignitatem obtinuit anno 1256.

42 B. ALBERTVS de Pandanis Brixiensis Episcopus antea Placentinus, ad Ferrariensem sedem translatus est anno 1261. ab Vrbano Quarto, vt habetur in Formulario Marini de Ebulo eiusdem Pontificis vicecancellarij. Quam illo Ecclesiam pie sancteque administrauit, clarusque tum in vita, tum in morte miraculis, exuta mortalitate euolauit ad Dominum anno 1274. sepultusque est in sancti Georgij Templo contra sancti Maurelij martyris sepulchrum.

43 GVILLELMVS eadem enituit dignitate anno 1274. cuius electionem ratam habuit Gregorius X. ex Regesto Vaticano, atque ab eodem Pontifice Insubriæ legatus est declaratus, vt prodit eiusdem Pontificis diploma, id. septemb. ann. 4. Dat. Placentiæ, quod adhuc asseruatur in Nonantulano Archiuio.

44 FEDERICVS de Domitibus sancti Martini Episcopus antea Iporegiensis, ad Ferrariensem Ecclesiam translatus est 1290. 2. id. februarij, ex Regest. Vat. Ep. 339. Fratres Carmelitas introduxit in Ecclesiam sancti Pauli an. 1295. Decessit anno 1303. die 16. mens. maij, tumulatusque est in cathedrali cum hoc Epitaphio.

FEDERICVS DE COMITIBVS
SANCTI MARTINI
OLIM EPISCOPVS
FERRARIENSIS
OBIIT ANNO DOMINI
M. CCC. III.
DIE XVI. MENSIS
MAII.

45 OTHOBONVS de Carreto ex marchionibus Finarij Archidiaconus Tongrensis in Ecclesia Leodiensi, a Bonifacio Octauo defuncto Friderico eligitur in Episcopum Ferrariensem, confirmatur deinde a Benedicto XI. Bonifacij successore 5. id. ianuarij anno 1304. ex Regest. Vatic. Ep. 146. an. 1. Episcopatu se abdicauit, antequam sacris initiaretur. Ex hac illustri gente Carreta fuerunt quinque alij Episcopi Carolus, Ludouicus, Aloysius, & Paulus Carducenses in Gallia, Mattheus Albingaunensis in concilio Basiliensi clarus, Carolus Cardinalis sub Iulio Secundo, Fabritius eius frater Hierosolymitanæ militiæ Generalis magister, alij illustres viri ex ea recensentur, de quibus alibi.

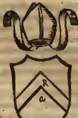
Fr.

46 Fr. VIDO de Pileo comitibus montis Belli Vicentinus, ex Ordine Prædicatorum insignis Theologus, clarusque, ac eloquens concionator, Ferrariæ primus Inquisitor, sui Ordinis in Insubria Prouincialis, ac Benedicti XI. Pontif. commissarius, Othobono ab eodem Pontifice suffectus est anno 1304. non. aprilis, ita in Reg. Vatic. Epist. 540. anno 2. Hic ille Vido est, qui impij Ermanni, quem plures venerabantur, vt sanctum, ossa comburi mandauit, eiusdemque perfida secta ciuitatem exoluit. Poema de veteri, nouoque testamento scholastice panxit, quod Bibliorum Perla voluit appellari, plenusque meritis cum Ecclesiam Ferrariensem singularis pietatis exemplo administrasset per 27. annos Bononiæ e vita discessit anno 1349. apud suos Dominicanos, sepultusque est prope sacrarium, vbi adhuc eius leuiter insculptum sepulcrum spectatur cum eiusdem gentilitijs stemmatibus, atque effigie: gerebat autem pro suæ gentis insigni, diuisum scutum, cuius inferiorem partem albo, nigroque colore nobilitas auita distinxerat, vix hæc semiexesa verba ex ingredientium attritu hic exscribere potui.

De monte bello . . . :
fuit nomine Guido
Ordinis . . . erepto postquam
gradum tribuit Ferrariæ
Pontificatum . . . . .
doctrina scripsit tenore . . . . .
tumulatus mille trecentis annis
. . . . .

47 VIDO Abaisius, ciuis, & Episcopus Regiensis mox Ariminensis Vidoni de Monte Bello successit, huc translatus 2. Kalend. martij anno 1332. Huius Episcopi temporibus atque sa o.e, Seruæ fratres Ferrariam demigrarunt. E vita discessit anno 1349. Eodem tempore alter Vido Abaisius floruisse narratur, qui ex Episcopo Tripolitano, atque Regino, Archiepiscopus Rauennas effectus est, an. 1332. quem nonnulli contendunt hunc eundem Episcopum Ferrariensem esse.

48 PHILIPPVS de Antella nobilis Florentinus, prior sancti Petri, Scharagij Papæ capellanus, & Ecclesiæ Florentinæ præpositus, a Clemente VI. adlectus fuit Ferrariensis Episcopus anno 1349. 12. Kal. decembris, ex Regest. Vat. Epist. 165. fol. 48. ann. 8. p. p. lib. p. cuius electione Estensis marchio quam qui maxime dicitur fuisse lætatus. Cæterum Florentinus senatus de dignitate Philippi certior factus, tam marchioni, quam ipsi electo has sequentes literas scripsit, quas ex originario exemplari exscribēdas curauimus, quod adhuc in Archiuio reformationum Florentiæ asseruatur in litterarum lib. cum signo. C. III. Nicolai Seruenturæ monachicancellarii Reipub. Florentinæ.

D. Philippo electo Ferrariæ.

Dilectissime conciuis, & Pater. Promotionem diu meritam, & si vellemus eam esse magis magnificam factam de liberali fomite Apostolicæ sanctitatis de vobis ad cathedralem Ferrariæ Ecclesiam nobis acceptissimam reputantes consolationis fuimus non expertes, vti Patres, qui de filiorum promotionibus contentantur. De cuius significatione Paternitati vestræ referentes offerimus posse nostrum ad singula nunc, & in posterum vestræ Reuerentiæ caritatis affectibus placitura.
Dat. Florentiæ 9. nouemb. 3. indictionis.

Marchioni Ferrariæ.

Amice carissime. Nouiter nobis innotuit fide ex digno qualiter venerabilis conciuis noster D. Philippus de Antella scientia, & virtuosis moribus insignitus motu proprio Apostolicæ sanctitatis ipso dignitatem Episcopalem nullatenus procurante promotus fuit per sanctitatem Apostolicam in Episcopum Ferrariensis Ecclesiæ, de quo respersi fuimus lætitia, quia Episcopatus ipse suis laudabilibus operibus in spiritualibus, & temporalibus ad exaltationem, & contentationem vestram suscepit incrementa, qui & si speremus ad magnificentiæ vestræ notitiam deuenisse, nihilominus ad gaudium ipsa referimus confidenter, rogantes magnificentiam eandem, quatenus eum vti conciuem nostrum carissimum vestrum hactenus seruitorem contemplatione communis nostri suæque stirpis, qui erga vos, & antecessores vestros semper habuerunt deuotam beneuolentiam, & amorem, velitis, & Episcopatum, & eius iura suscipere commendatum. Speramus enim promotionem suam eiusdem habita notitia, vestra fraternitas gratissimam reputabit.
Datum Florentiæ die 9. nouembris indictione 3.

Ferrariensem Ecclesiam magna tum pietatis, tum

tum prudentiæ laude administrauit Philippus per septem annos, translatusque deinde est ad Ecclesiam Florentinam 1356. Ex Antellensi autem familia, plures nobiles viri, publicoque perutiles ac salutares extitere, in quibus olim nituit Nicolaus Antellēsis, magni ducis Hetruriæ primus consiliarus, pater Equitis Donati de Antella, summæ expectationis vir.

49 BERNARDVS Gallus, Claramontensis monachus Cistercienfis, Episcopus Comensis, huc translatus ab Innocentio Sexto anno 1356. 3. Kal. martij, ex Reg. Vatic. Epist. 13. fol. 34. ann. 5. lib. 1. post Philippum ad Ferrariensis Ecclesiæ clauum sedit, annoque 1358. Auenionem ad eundem Innocentium summum Pontificem orator profectus est, ab eo impetraturus, vt statum Reipublicæ vellet reordinare; vnde eiuibus diuturnior tranquillitas proueniret, vixit vsque ad annum 1373.

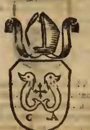
50 PETRVS de Stagno monachus sancti Benedicti Archiepiscopus Bituricensis, ab Vrbano Quinto Cardinalis, & camerarius sanctę Romanę Ecclesiæ creatus. Sub Gregorio vero Vndecimo Episcopus Ostiensis, Legatusque Italiæ, post Bernardi excessum, Epscopus Ferrariensis ordinatus est anno 1373. Hic a Pontifice impetrauit, vt sub nomine vicariatus Alberto, Nicolaoque Principibus Estensibus ciuitas attribueretur, cum decem millium scutatorum annuo censu. Romæ decessit anno 1377. 7. Kal. decembris sepultusque est apud sanctam Mariam Transtyberim.

51 ALDOBRANDINVS Estensis, Mutinensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1377. e viuis excessit 1381. die 30. m. octobris, sepultusque in cathedrali cum hoc epitaphio.

HIC IACET
REVERENDVS IN CHRISTO PATER
ET DOMINVS DOMINVS
ALDOBRANDINVS DE DOMO
ESTENSI,
EPISCOPVS FERRARIENSIS
QVI OBIIT ANNO DOMINI
M. CCC. LXXXI.

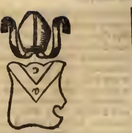
52 VIDO Biasius Regiensis, Ferrariæ canonicus, eiusdem ciuitatis adlectus Episcopus est anno 1381. decessit anno 1386. ex lib. Prouis. Prælat.

53 THOMAS de Marzapiscibus de Bononia, iuris vtriusque doctor, monachus Benedictinus, Mantuani cœnobij, Ferrariæ sanctæ Agathæ Prior, Episcopi Vicarius electus Abbas Nonantulanus 1366. Bullas recepit confirmationis per manus Rotlandi Abbatis sancti Benedicti Mantuani. Anno vero 1386. sedem Ferrariensem adeptus est. Fato functus est 1392. sepultusque in cathedrali cum hoc epitaphio.

HIC IACET
R. IN CHRISTO PATER
ET DOMINVS D.
THOMAS DE MARZAPISCIBVS
DE BONONIA
IVRIS VTRIVSQVE DOCTOR
EPISCOPVS FERRARIÆ
AN. D.
M. CCC. XCII.

54 NICOLAVS Robertus nobilis Ferrariensis, ad eundem Episcopatum promotus est anno 1392. die 4. mensis februarij. Primum sacrum in cathedrali peregit die 25. mensis maij 1393. adstantibus Alberto secundo Ferrariæ Marchione, & Vgone Robertio Episcopo Patauino. E qua gente, & toga, & sago viri insignes prodiere, quorum meminit Guarinus in compendio. Hunc Bonifacius IX. deinde transtulit ad Ecclesiam Boltamiensem 1401. ex lib. Prouis. Prælat.

55 PETRVS Boiardus Episcopus Mutinensis a Bonifacio Nono translatus est ad Ecclesiam Ferrariensem 1401. 9. Kal. februarij, cuius nomine eius Episcopatus inijt possessionem Gerardus Petri germanus frater nobilis Ferrariensis. Petri Vicarius aliquando fuit Thomas Perondulus Cathedralis Ecclesiæ canonicus, qui postea Rauennatium Archiepiscopus renunciatus, Ferrariæ consecratus, primum sacrum fecit in eadem cathedrali assidente Nicolao tertio Marchione, anno 1407. primarium lapidē imposuit Ecclesiæ sancti Iuliani a Galeotto de Auogarijs cōstructę, idemque Ecclesiæ sancti Spiritus, quam pro Minoritis districtioris obseruantiæ magnifice exædificauit Bartholomęus Mella Nicolai Estensis a consilijs. Quo etiam tempore turris campanaria maioris Ecclesiæ construi cœpta est, opus sane nobile & excelsum: cuius etiam auctoritate Oliuetanæ Congregationis Monachi recens instituti in Cœnobium sancti Georgij anno 1414. 7. Kal. iunij Thoma Archiepiscopo Rauennate, & Nicolao Marchione astantibus fuerunt introducti. Vrbis summa ædes fuerat sancti Georgij, vt supra retulimus, ibi primus Episcopatum gessit Marinus Sabellus. Septimo deinde a natiuitatis anno vrbs in alteram fluminis ripam translata, sedem etiam Episcopalem vltra Padum transtulisse dicitur Griphon, relictis Canonicis Regularibus, qui ibidem diuinum pensum soluerent, quibus Alexander Tertius anno 1177. Ferrariensium ordinationes, donationes, aliorūq. fidelium oblationes, iuraque eiusdem Ecclesiæ perpetuo concessit: exacti denique per Commendatariorū ingluuiem Regulares Canonici, Nicolaus Marchio, summa religione impulsus egit cum Ioanne Vigesimotertio, vt Oliuetanis nobile Cœnobium traderetur in posterum excolendum, ex quo deinceps viri in omni pietate, ac doctrina illustres prodiere: de quo celebri monasterio legendus secundus Lancellottus lib. 2. Oliuetanæ Historiæ, & Guerinus in Compendio. Idem vero Petrus Episcopus fratribus Iesuatis, qui sub Petro Card. da Stagno Episcopo Ferrariensi in vrbem fuerunt recepti, Oratorium condendi facultatem elargitus, est vltimo sui Pontificatus anno, quod deinceps S. Hieronymo dicauit. Facultatis documentum, quod Petrus beato Ioanni de Tossignano, eiusdemq. in Episcopatu immediate successori perample concesserat, hic exhibebo, quod extat apud eosdem fratres, hisce conceptis verbis.

Petrus de Boiardis Dei, & Apostolica Sedis gratia Episcopus Ferrariensis.

Dilecto nobis in Christo Fratri Ioanni Antonio de Tausignano Imolensis Diœcesis Pauperi Iesuato, Gubernatori Domorum eiusdem Ordinis positarum in Ciuitate Ferrariæ in Contrata sanctæ Mariæ de Vado salutem in eo, qui est omnium vera salus. Benedictus Deus in donis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis. Qui quoscunque fideles sibi a malo declinare facit, & agere bonum sicque ambulare per vias veras, & ad meliora per sancta desideria proficisci. Sperantes Iustorum propinquarumque ęternæ vitæ retributionum, timentesque inferni malorum perpetuas calamitates. Sane pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, vt tibi fundandi, & erigendi in dicto loco Oratorium vnum, cum altari, & cœmeterio, vbi possis pro te, & tuis in dicto ordine Missam, & alia diuina officia celebrare, & celebrari facere, confessiones vobis inuicem, & vicissim facere, & Eucharistiam administrare, & administrari facere pro te, & tuis in dicto loco ibidem commorantibus, & in futurum commoraturis dumtaxat, excepto quod si ibidem a casu aliqui adessent, eadem officia possint licitē audire, & si in ordine fuerint, possint etiam ex sua deuotione ea licite celebrare, & corpora defunctorum eorundem sepelire, licentiam concedere dignaremur. Ea propter tuis iustis huiusmodi supplicationibus inclinari, attendentes, quod iusta petentibus non est denegandus assensus, & vt feruentius Deo in orationibus, & vigilijs commode tu, & tui eiusdem Ordinis seruire possitis. Quod possis in dicto loco Oratorium vnum cum altari, & cœmeterio, sine aliquibus cāpanulis, erectionem facere, fondare, erigere, & ædificare, ibidem Missas, & diuina officia celebrare, & celebrari facere, confiteri, Eucharistiam administrare, & administrari facere vobis inuicem, & vicissim, & recipere pro te, & tuis in dicto Ordine præsentibus, & futuris successiuē dumtaxat. Et corpora eorundē defunctorum in cœmeterio sepelire possitis per quemlibet idoneum, & Catholicum Sacerdotem, non excommunicatum, non suspensum, & non interdictum, nec aliquod habentē canonicū, quod obsistat, impedimentū, tam terrentibus, quam forensibus, nobis, & successoribus nostris canonicē intrantibus nihilominus præsentandum tibi de eo possit verisimiliter dubitari, vtrum fuerit sacerdos, nec ne. Cum hoc quod ad oblationē recipiendam, cum ad altare extiterit celebrando, se voluerit minime possit, nec debeat quocunque modo. Saluo semper, & firmo manente iure Ecclesiæ Parochialis, cui dictus locus supponitur, cui iuri in aliquo nullatenus intendimus derogare. Tibi, & successoribus tuis in dicto Ordine canonica iustitia contra vos, & vestros quoscunque successores ibidem nobis, & successoribus nostris canonicē intrantibus penitus reseruata. Tenore præsentium licentiam concedimus, & elargimur. In quorū fidem & testimonium præsentes has nostras hac nostra Pontificali sigilli appensione munitas per Petrum de Bo-

Iardis

Lardis nostrum Notarium fieri iussimus, & registrati.

Datum Ferrariæ in nostro Episcopali Palatio die vigesimosexto mēsis aprilis millesimo quadringentesimo vigesimo nono. Indictione septima.

Ego Petrus de Lardis Notarius Cameræ Episcopalis fieri iussi, & manu propria subscripsi.

Ego Sanctus Libanorius Illustrissimi Domini Nicolai Marchionis Ferrariæ Domini mei, Cancellarius, mandato eiusdem vidi suprascriptam concessionem, & quoad demolitionem prædictarum Domorum in contrata sanctæ Mariæ a Vado, nouamque Oratorij erectionem laudo, approbo, & pro parte Domini mei confirmo. Dat. in Cancellaria Domini mei die trigesima mensis aprilis anno 1429.

Sanctus vero Libanorus, quem vides pro Marchione Ferrariæ Petri Episcopi diplomati subscripsisse, ratumque habuisse, quod in Iesuatos contulerat Præsul, vir fuit Atestinis Principibus in paucis charus, Christique pauperum Ferrariæ secundus syndicus, eique successit Franciscus filius a Leonello Estensi inter nobiles accitus, huic Libanorus eius natu maior, qui post se in eodem Cancellariatus munere reliquit Andream filium eius virum doctum Herculi, Alphonsoque primis Ferrariæ Ducibus consiliarium. Cęterum Petrus noster Boiardus auitæ nobilitatis Præsul, in omni scientiarū genere eruditus. Hanc rexit Ecclesiam vsque ad annum 1431. deinde eo munere se abdicauit. De quo acta Conciſtorialia, Arnold. Vvion. lib. 2. ligni vitæ narrat Antonium quendā Parmensem Monachū, & Abbatē Vangadutiæ ex Ordine Camaldulensium, eiusdemque Ordinis Generalem, a Martino Quinto fuisse adlectum Episcopum Ferrariensem, ibidemque fato fuisse functum, eius rei nullo prolato auctore. Ego autē suspicor fabellam esse, quæ Vvioni ex aliorum fide scribenti imposuerit, siquidem nullus per id tempus reperitur Antonius, qui Ferrariensem sedem sit consecutus, Petrumque Boiardum constat eo munere se abdicasse anno 1431. eidemque fuisse suffectum Ioannem de Tossiniano, qui proxime sequitur, vt ex diplomate Eugenij Quarti ad Ferrariensis Ecclesiæ capitulum, quod exhibeo ex originali, licet prospicere.

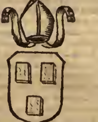
EVGENIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Capitulo Ecclesiæ Ferrariensis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Apostolatus officium quamquā insufficientibus meritis nobis ex alto concessum, quo Ecclesiarum omnium regimini præsidemus, vtiliter exequi coadiuuante Dōmino cupientes, solliciti corde reddimur, & solertes, vt eum de ipsarum præsertim Romanæ Ecclesiæ immediate subiectarum regiminibus agitur cōmittendis talea eis in Pastores præficere studeamus, qui commissum sibi gregem dominicum sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico, & tranquillo velint, & valeant duce Domino salubriter regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem felicis recordationis Martinus Papa Quintus prædecessor noster prouisiones omnium Ecclesiarum Cathedralium tunc ad sedem Apostolicam vacantium, & in antea vacaturarum ordinationi, & dispositioni suæ reseruari decreuit ex tunc irritum, & inane, si secus super ijs per quoscunque quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contingeret attentari. Postmodum vero Ecclesia vestra dictæ Romanæ Ecclesiæ immediate subiecta, eo quod venerabilis frater Petrus noster in vniuersali Ecclesia tunc Ferrarien. Episcopus regimini dictæ Ecclesiæ, cui tunc pręerat, dilectum filium nobilem virum Giliolinum de Piliziarijs, Militem Ferrariensem, Procuratorem suum ad hoc ab eo speciale mandatum habentem in manibus eiusdem prædecessoris sponte, & libere cessit, dictusque prædecessor cessionem huiusmodi admittit, Pastoris solatio destituta, dictoque Prædecessore per eum de prouisione præfatæ vestræ Ecclesiæ aliter non disposito, sicut Domino placuit, vita functo. Nos diuina fauente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, cum a nonnullis reuocaretur in dubium, an aliquis post obitum prædecessoris huiusmodi præter Romanum Pontificem de ipsarum Ecclesiarum Cathedralium tempore obitus eiusdem vacantium prouisionibus per dictum prædecessorem dispositioni suæ reseruatis se intromittere potuisset, siue posse, ad huiusmodi ambiguitatis tollendum dubium declaramus ipsas prouisiones earundem Ecclesiarum dicto tempore vacantium, remansisse, & remanere per huiusmodi reseruationem, & decretum affectas, nullique de illis ea vice præter Romanum Pontificem se intromittere potuisse, siue posse quoquo modo, ac decernimus irritum, & inane, quicquid in contrarium per quoscunque, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan erat tunc, vel imposterum contigerit attentari. Cum autem secundum præmissa dicta vestra Ecclesia adhuc, vt præfertur, vacare nosceretur, nullusque de illius prouisione huiusmodi pręter vos ea vice se intromittere potuisset, siue potest, reseruatione, declaratione, & decretis obsistentibus supradictis. Nos ad prouisionem huiusmodi Ecclesiæ celerem, & felicem, ne longioris vacationis exponeretur incommodis, paternis, & solicitis studijs intendentes, post deliberationem, quam de præficiendo illi personam vtilem, & etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad dilectum filium Ioannem de Tausignano, electum Ferrarien. tunc clericum Bononien. in minoribus duntaxat ordinibus constitutum, cui de litterarum scientia, vitæ munditia, honestate morum, spiritualium prouidentia, & temporalium circumspectione, alijsque multiplicium virtutum donis apud nos fide digna testimonia perhibentur direximus oculos nostræ mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona ipsius Ioannis electi nobis, & eisdem fratribus ob suorum exigentiam meritorum accepta præfatę vestrę Ecclesiæ de dictorum fratrum consilio, auctoritate Apostolicą prouidimus, ipsumque illi præficimus

cimus in Episcopum, & Pastorem, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ vestræ in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, in illo qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes, quod dirigente Domino actus suos ipsa vestra Ecclesia per ipsius electi circumspectionis, & industriæ studium fructuosum regetur vtiliter, & prosperè dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus, & temporalibus suscipiet incrementa. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem electum, tanquam Patrem, & Pastorem animarum vestrarum grato admittentes honore, ac exhibeatis eidem obedientiam, & reuerentiam debitas, & deuotas, eius salubria monita, & mandata suscipiatis humiliter, & adimplere curetis. Alioquin sententiam quam idem electus ritè tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vsq. ad satisfactionem condignam inuiolabiter obseruari.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo tricesimo primo sexto Kal. nouembris. Pontificatus nostri anno primo.

56 B. IOANNES de Tossiniano, ditionis Imolensis castello, natus est anno 1386. parentes habuit Antonium Tauellium, Ioanninamque ex honestissima gente, qui illum ad omnem pietatem excoluerunt, literisque initiatum transmiserunt Bononiam, vt ibi epotis legum, canonumque fontibus, decursu studiorum orbitæ lauream reportaret. Sed ille mundi sapientiam abominatus, quę plerumque plusquam par est videre volentibus eripit oculos, transfugit ad claustrum atque apud sanctum Eustachium Iesuatorum Monachum induit, anno xv. suæ ætatis anno 1408. die 28. mensis iulij. Tulit id ægre pater, qui filio litteris exculto temporarios honores destinauerat. Cæterum Ioannes in perfectioris vitæ studio adeo profecit, vt monasterij Ferrariensis sui ordinis Rector sit declaratus; cuius rectam administrationem cum vrgeret attentius, Eugenius IV. Pontifex ex diuino instinctu, illum Ferrariensem Episcopum renuntiauit anno 1431. 29. octobris, Nicolao Atestino Marchione, qui probe Ioannem nouerat, ad eiusmodi electionem propemodum exultante. Ioannes autem, qui in moderationis schola nobiliter fuerat educatus, detrectauit onus, honorisque gradum negauit sibi indigno, immerentique deberi; nec prius acquieuit, quam Pontifex illum virtute salutaris obedientiæ compulisset ad onus. Igitur Mantuam profectus, a Mattheo illius ciuitatis Episcopo inauguratus fuit, reuersusque Ferrariam, adeo sanctitate refulsit, vt tam viuens, quam mortuus ingentibus clauerit miraculis. Pauperes alebat, mirabilique alacritate tolerabat iniurias. Xenodochium magnum sanctę Annæ, Nicolai Marchionis Ferraræ munificentia adiutus a fundamentis erexit, auxitque bonis Peregrini de Acquadoro ad Christi pauperum subleuandam inopiam, anno 1444. vt incisa carmina sub marmorea eiusdem Episcopi statua proloquuntur.

Gratus in hac cunctis excellens physicus vrbe,
Iam fuit a cæca Peregrinus nomine doctor,
Vasis quippe suis bona tot quęreretur egenis
Hæc loca dona quibus præsens mortalibus ęgris
Inchoat Antistes Christi labentibus annis
Mille quadringentis his septem ter quoque denis.

Ferrariensem ad xv. annos administrauit Ecclesiam, excessitque e viuis anno 1446. die 24. mensis iulij, sepultusque est in templo sancti Hieronymi cum hoc epitaphio.

Hic iacet Reuerendiss. in Christo
Pater D. Ioannes de Tossignano
Episcopus Ferrariensis dignissimus,
Qui olim fuerat de
Congregatione Pauperum Iesuatorum,
et obdormiuit in Domino
die XXIV. Iulij
M. CCCC XLVI.

Ioannis vitam resque eius præclare gestas habet Chronicum Fratrum Iesuatorum, ex quo Vigleges in Flore sanctorum.

57 FRANCISCVS de lignamine Patauinus, Eugenij Quarti Thesaurarius, eodem mandante Pontifice, beato Ioanni successit 1446. 6. id. augusti. Hic Vespasiano Florentino teste, Romæ aliquando omni vitiorum genere coinquinatus vixit, donec repente Spiritus sancti gratia, cunctis admirantibus, in virum optimum mutatus, inæstimabilis bonitatis, magnæque existimationis Præsul euasit. Eugenio Quarto Nicolaoque Quinto Pontificibus eximie charus, quam ipsam eandem gratiam apud Callistum Tertium, Piumque Secundum collegit, a quo translatus est ad Ecclesiam Feltrensem, habuitque suffraganeum Baptistam Episcopum Concordiensem, qui in Ferrariensi Cathedrali tumulatus est: ipse vero Romæ decessit, sepultusque est apud sanctam Mariam Nouam, cum hoc epitaphio.

Francisco extincto Patauino Antistite Feltrensi quondam
Mæsta Præsule Ferraria extinctum humano est quantum
Virtutis in vno corpore non totus orbis habere queat,
Depositus anno Domini M. CCCC. LXII. 3. id. ianuarij.

58 LAVRENTIVS Rouerella Ferrariensis, famosus Philosophus, insignis Theologus, artes publice professus est non modo Ferrariæ, Patauijque, sed Parisijs etiam cum acclamatione doctorum. Hunc Nicolaus Quintus Pontifex, doctorum virorũ Mecœnas Romam vocauit, legauitque in Vngariam Apostolicum Nuncium; Pius vero Secundus Episcopum Ferrariensem adlegit 1460. die 9. mensis aprilis, quo anno Carthusiani Monachi in hac vrbe fuerunt introducti in nobili Cœnobio sancti Christophori a Duce Borsio Estensi ædificato, vbi iacet in Claustro, cum ijs carminibus a Tito Strozza concinnatis,

Aurea fulserunt te Principe secula Borsi
Testantur patriæ te pia facta patrem
Virtuti imperium si par tibi fata dedissent,
Tot meritis vnus vix satis orbis erat.

Interea idem Pius Laurẽtium transmisit in Galliam Oratorem. Paulus vero II. Datarium fecit, legauitque in Germaniam, Bohemiam, Pannoniamque de rebus grauissimis, vbi inter acies Matthiæ Regis, inter Germanos, Pannoniosque fœdus percutiendum curauit, reuersusq. ad suam Ecclesiam, cum Sixtus Pontifex senatorios honores destinaret, paratos virtuti honores importunum fatum abrupit anno 1476. sepultusque est in templo sancti Georgij in Sacello maiori sub nobili tumulo, a Tito Strozza nobili Poeta hoc exornato epitaphio.

Tu decus orbis eras magnæ solertia mentis
Laurenti, ad magnas res tibi fecit iter.
Nec contenta fuit Latij tua gloria Terris
Sed toto nomen claruit orbe tuum.
Romanus qualescumque plagas te Pastor adire
Iussit, vbique tibi dextera fama fuit.
Gallia te studijs florentem vidit, & omne
Officium grato præstitit obsequio.
Te nouerat ferox Germania, norat Iberus
Quid tibi consilij, iustitiaque foret.
Te Duce Pannonij sæuos fregere Bohemos,
Bellaque pro sancta sunt tibi gesta fide.
Amisso testis Ferraria Præsule luget
Mæsta suum deflet stirps Rouerella patrem
Hanc fratrum in patriam cura translata tuorum
Hoc tua sub Tumulo clausimus ossa, Vale.

59 BARTHOLOMÆVS Roboreus Sauonensis, filius Raphaelis Sixti IV. germani fratris, Ferrariensibus Præsul præpositus est 1475. Pauloque post Patriarcha Hierosolymitanus effectus est sub Alexandro VI. decessit anno 1495.

60 IOANNES Borgia Hispanus, Alexandri Sexti nepos, Presbyter Cardinalis, Montisque Regalis Archiepiscopus, Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopus Cauriensis, Ferrariensem etiam Ecclesiam suscepit regendam. Mortuus est Romæ anno 1503. sepultusque est apud sanctum Petrum.

61 HIPPOLYTVS Estensis, post Borgiam, Ferrariensem Ecclesiam suscepit administrandam, eidemque præfuit vsque ad annum 1520. quo ipso anno decessit. Herculis primi Ducis Ferrariensis filius fuit, atque Eleonoræ filiæ Ferdinandi Regis Siciliæ. Vix septennis Strigoniæ Archiepiscopus electus fuit, quem illuc cum apparatu regio a patre missum Matthias Rex Pannoniorum munificentissimè aluit, eundemque Alexander VI. renunciauit Cardinalem, atque Archiepiscopum Mediolanensem; Ecclesiam Capuanam obtinuit, Narbonensem in Gallia, ac demum Archipresbyteratum sancti Petri. Munificentia plane regia fuit, qua vna mortalium, qui illum nouerant, sibi deuinxerat animos. Nec minus quam Alphonsus frater Ferrariæ Dux in armis valuit, qui illi cum Venetis in Pado flumine belligeranti magno vsui fuit, fregit enim illorum classem: cuius partem demersit, partem in seruitutem abduxit. Ecclesiam Strigoniensem cum Ariensi commutauit, Mediolanensem vero Hippolyto nepoti resignauit. Ecclesiam Ferrariensem qua ædificijs, qua supellectili locupletauit. Omnibus pene Europęis Principibus charus fuit. Nobiles disciplinas comprehensas habebat, literatorum hominum munificentissimus ipse Mecœnas. Decessit Ferrariæ 1520. mense septembri sepultusque est in Cathedrali. Illius meminit Iouius, Garimbertus, Claudius, Robertus de Episcopis Gallię, Ciac. Victorell. in additionibus ad eundem illiusque vitam perscripsit Sardus.

IOAN-

62 IOANNES Saluiatus Florentinus Cardinalis, Ferrariensem Ecclesiam obtinuit a Leone Decimo anno 1520. Hic parentes habuit Iacobum Saluiatum, ac Lucretiam Mediceam Decimi Leonis sororem, natus anno 1490. die 24. mensis martij. Nobilissimæ indolis fuit, ac magnitudine animi antecessori suo plane æquiparandus. Propior affinis erat Henrico Secundo Gallorum Regi, patruusque Cosmi Primi magni Hetruriæ Ducis. Clemente Septimo mittente ad Franciscum Regem Gallorum, Cæsaremque legatus profectus est. Parmam, Placentiamque Apostolicus Legatus frænauit. Firmanam rexit Ecclesiam, Volaterranam, Tranensem, Biterẽsem. A Francisco Rege Gallorum, cui vnice charus erat obtinuit Episcopatum Olerensem, sancti Pauli, ac Vasconiensem, cum aliquot diuitibus Abbatijs. Adeo Saluiatus opimis Sacerdotijs abundabat, vt cum alijs illius temporibus fortunatissimis Principibus videretur posse conferri. Sub Paulo Tertio, ex diacono Cardinali, Episcopus Albanensis, Sabinensis, ac Portuensis euasit. In interregno Pauli Tertij pene summus Pontifex acclamatus fuit, nisi tamquam Regis Gallorum propinquiorem affinem Carolus Quintus ab ea dignitate curasset arcendum. In monasterio de Portu Saluiato excessit è viuis eiusque corpus Ferrariam relatum, tumulatum est in cathedrali. Quod ipsum nostram narrationem in Additionibus ad Ciacconem coarguit, in qua errore abducti retulimus illud relatum fuisse Romam, inque Sacello Saluiatorum reconditum, cum reuera Ferrariæ sepulchrum acceperit in cathedrali. Anno vero 1607. die 8. mensis iunij Ioannes Fontana Ferrariensis Episcopus Saluiatum cum Hippolyto Cardinali Estensi, a Sacrario, sub sepulchrum Vrbani Tertij Pontificis transtulit in Tribunam. Tametsi autem ego, quod vero consonum erat, in meis ad Ciacconem additionibus candide retulissem, tamen cum Nicolaus Rodulphus, tum Magister sacri Palatij, mox vero sui Ordinis Generalis Magister, doctrina alias, probitateque morum vir insignis, secus arbitraretur, decreuissetq; typis mandandum, quod iam olim verum crediderat, Saluiatum scilicet Romæ fuisse sepultum, censui ego, tametsi aliquanto timidius, tanti viri tunc authoritati cedendum, sed cum iterum, iterumque de facti veritate certior fuissem factus, non iam cunctanter, & timide, sed quod verum est, hic reponendum curaui. Cæterum laudes Saluiati non tacuit Sadoletus, vir doctus, & eloquens, qui illum clarissimum virum appellat, omnique virtutum genere ornatissimum. Ioannes Vualis eiusdem etiam cum laude meminit Stephanus Ioanniensis. Homines doctos peramanter amplexatus est, atque coluit, vt Lilium Giraldum, Baptistam Pignam, Gagiumque doctissimi illius seculi magna nomina. Superbum, visendumque Palatium viæ Lungaris appellatæ fundauit, tanta munificentia, vt Regi ipsi Gallorum, si Romam iturum illac transire contigisset, satis amplum posset præbere domicilium. Fuere Ioanni plures cõiunctissimi fratres Bernardus, scilicet, qui postea Cardinalis fuit sub Pio Quarto, cuius nepos erat magnus ille Cardinalis Antonius Maria Saluiatus, huiusque pronepos Iacobus Saluiatus Iuliani dux huius clarissimæ gentis opibus, virtuteque splendorem extendit.

63 HIPPOLYTVS 2. Cardinalis Atestinus, filius Alphonsi primi, ducis Ferrariæ, Lucretiæque Borgiæ natus est anno 1509. non. Kal. Septembris. Franciscum Primum Regem Gallorum propiori affinitate tangebat. Mediolanensium Archiepiscopus fuit, Nouariæ sedem tenuit, Senatoria Romana purpura condecoratus est anno 1538. atque ex cessione Cardinalis Saluiati Ferrariensem Ecclesiam suscepit administrandam anno 1550. Functus est Legatione Patrimonij, Galliarumque est declaratus protector. Nomine Henrici Regis Senensem rem administrauit, defenditque egregie: ex Pii Quarti missione ad Cæsarem in Germaniam profectus est, vt inter Christianos pacem stabiliret. Romamque reuersum iterum misit in Galliam, vt tumultuantes hæreticos opprimeret. In quibus sane muneribus obeundis, primi Hippolyti Atestini Cardinalis se præbuit æmulum. Coluit, & ipse literatos sui seculi homines, Paulum Manutium, M. Antonium Muretum, Cæliumque Calcagninum. Ferrariensem sedem tenuit annos tres, ac deinceps Aloysio Atestino nepoti eam resignauit. Quo sedente Iesuitæ in Vrbem inducti anno 1551. vbi Collegium inchoatum sub inuocatione nominis Iesu, & Lilius Giraldus patriæ decus, & ornamentum annum agens 72. desijt esse, iacet in cathedrali. Romæ decessit Hippolytus presbyter Cardinalis S. Mariæ Nouæ 1572. 4. non. de-

cembris, ætatis vero suæ 63. Tyburimque delatum, apud sanctum Franciscum sepultus est, in quem postea tumulum intulere Aloysium Cardinalem nepotem, cuius vtriusque postea memoriam Cæsar Estensis Marchio, qui Mutinensium deinde dux fuit, hoc epitaphio condecorauit.

D. O. M.

HIPPOLYTO ET ALOYSIO PRINCIPIBVS
ATESTINIS
S. R. E. CARDINALIBVS
CÆSAR ATESTINVS MARCHIO
PATRVO
ET PATRVELI BENE DE SE MERITIS
P. C.
M. DC. XVIII.

64 ALOYSIVS Atestinus filius Herculis 2. ducis Ferrariæ, ac Renatæ filiæ Ludouici II. Regis Gallorum, natus est 1538. Adhuc puero, ex cessione patrui, Episcopatus Ferrariensis obuenit anno 1553. in Gallia vero Archiepiscopatus Auxitanus. Quæ duo splendida Sacerdotia sub Pio Quarto Pontifice, Romana purpura collata in Aloysium cumularunt splendorem. Itaque anno 1561. Diaconus Cardinalis fuit ad titulum sancti Nerei, & Achillei, Galliarum protector, ac Cisterciensis Ordin. Bis in Galliam sub Gregorio XIII. Legatus profectus est. Princeps sane nobilissimæ indolis ac animi magnitudine nulli secundus, lumen Senatus, ac togæ. Vius suffraganeo est in Ferrariensis Ecclesiæ administratione, Alphonso Rossetto Episcopo Comaclensi, in quem post duodecim annos Sacerdotium illud conferendum curauit. Romæ mortuus est diaconus Cardinalis tituli sanctæ Mariæ in Via lata 1586. 3. Kalend. ianuarij, die martis hora 16. ætatis 48. Cuius corpus Tyburtim delatum, prope patruum, vt supra memorauimus, tumulatum est.

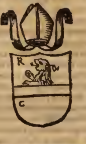
65 ALPONSVS Rossettus Ferrari enpaulo ante Comaclensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1563. Vir nobilis, prudentia insignis, & magno animo præditus, Herculis, & Alphonsi 2. Ferrariæ ducum a consilijs, pro quibus non semel apud Pontifices Maxa. Clementem VII. Paulum III. Piumque IV. & Quintum, ad Carolum Quintum, Ferdinandum Primum, Maximilianum Secundum Impp. & Henricum Secundum Galliæ Regem Orator, magno apud omnes Christianos Principes in pretio est habitus, cuius aliquando virtutes, & in rebus agendis dexteritatem admiratus Gregorius XIII. dum ille ad votum de confinijs Bononiensis inter, & Ferrarienses orta dissensio abunde omnibus fecerit satis. Eum instantibus etiam Maximiliano Imp. duceque Alphonso ad purpuram destinauerat, quam nuper in Rossettam generem intulit Vrbanus Octauus Pontif. Max. cum Carolum Rossettum Episcopum Fauentinum in Germania Apostolicum Nuncium ea exornauerit. At eo sedente Præsule anno 1570. die 17. nouembris tertia noctis hora, maximus terræ motus vrbem hanc ita conquassasse legimus in marmore, vt eius fortissima mœnia, munitissimas arces, alta palatia, religiosa templa, sacratas turres, omnesque fere ædes euerterit, prostraueritq; vna cum maximo ciuium damno, atque acerba clade, adeo vt omnes maximo metu perterriti, relictis casis, domibus, cæterisque suis bonis, in lugubria cœmeteria, in luctuosos, hortos atq; demũ relicta ipsa vrbe in siluestres agros, in pauperibus tugurijs atque in humilibus tentorijs tota hieme prægelida, & aspera degentes, passim diffugerent. De quo terræmotu Aloysius Lusinus ita lusit.

Diluuium, terræmotus, contagia, passim,
Bella, fames: mundi quid reliquum exitio est?
Ignis & ipse prope est, vnde hæc? ex arce tonantis,
Tot mala quid mundo congerit? impietas.
Anne salutis adhuc spes vlla est? vnica quis nam
Porriget hanc? Pietas, hac vbi? nulla habet.
Quid stas munde; rue, vt pietas est nulla, ruentem
Iam video: auxilium numina læsa negant.

Illuxit Alphonsi pietas in tam luctuoso tempore, nec defuit solicitudo in sublenandis sacris virginibus, scrisque locis collapsis restaurãdis, quę passim vel semidiruta, vel in totum collapsa cernebantur. Præfuit Episcopus iste Ferrariensi Ecclesiæ annis quindecim, bonis operibus semper

per intentus. Senex euocatur ex hoc mortali seculo anno 1579. Funebri oratione laudatus a Claudio Bertuzzolo I. C. clarissimo, sepultusque est in cathedrali, in sepulchro, quod sibi viuens, suisque successoribus ponendum curauerat.

ALPHONSUS ROSETTUS
EPISCOPUS FERRARIENSIS
PRO SE
ET SUCCESSORIBUS
M. D. LXXV.

66 PAULUS Leonius Patauinus, ad hanc eandem sedem promotus est an. 1579. die 16. mensis decembris, vndecim ipsos annos Ferrariensem laudabiliter administrauit Ecclesiam cumque sibi adiunxisset coadiutorem cum futurę successionis spe Ioannem Fontanam. E vita decessit 1590. sepultusque est prope antecessorem suum in cathedrali.

67 IOANNES Fontana, e Villa Fontana Mutinensis, Archipresbyter Mediolanensis, sanctique Caroli Borromaei Vicarius, a Sixto Quinto Ferrariensis Episcopi coadiutor adscitus est 1589. die 11. mensis septembris, titulumque Tripolitani Episcopatus obtinuit, Leonioque successit anno 1590. Hic Alphonso Secundo duce Ferrariae vita functo, in Ferraria ducem Caesarem Estensem coronauit, ac paulo post excommunicauit. Clementem VIII. ducatus Ferrariensis possessionem ineuntem hospitio excepit. Ecclesiasticae disciplinae retinentissimus fuit, vt pote in scholis sancti Caroli Borromaei educatus, Pluribusque salutaribus latis legibus, Ferrariensem clerum optime instituit, cum plures synodos celebrasset. Adeo optimae famae Pastoris fuit, vt tametsi eius aemuli actis insidiarum cuniculis illu impetiuissent, haud tamen vel leuiter potuerit obscurari. E viuis exemptus est anno 1611. sepultusque est in cathedrali in Sacello a se constructo in honorem sanctorum Ambrosij, atque Geminiani diuorum suorum tutelarium cum hoc epitaphio.

Ioannes Ferrariae Episcopus
diem mortis,
& resurrectionis prae oculis habens,
& cleri,
Populique cupiens precibus adiuuari
monumentum istud statuit
Anno M. DC. VIII. aetatis suae
LXXI.
Pontificatus vero
XIX.

68 IOANNES BAPTISTA Cardinalis Lenius Romanus, antea Militensis Episcopus, a Paulo Quinto affini suo Cardinalis creatus ad titulum sancti Sixti anno 1608. atque ab eadem 1611. die 3. mensis augusti ad Ferrariensem Ecclesiam translatus; sancti Ioannis in Laterano Archipresbyter fuit, annique Iubilaei 1625. sanctam Portam aperuit, clausitque: canonicos sancti Saluatoris protexit, templumque sancti Caroli de Catinarijs, vt vocant, aedificauit, vbi Romae decedens, sepultus fuit anno 1627 die 15. mensis nouembris. Suffraganeum habuit Ludouicum Episcopum Signinum.

69 LAURENTIUS Magalottus, Vincentio Magalotto ac Clara e Capponum familia Florentiae natus liberaliterque ab ijs educatus Romae apud Patres Societatis Iesu humanioribus literis, Philosophiaeq; operam nauauit, Perusiaeque legum scientia exculta, Pisis insigne Doctoratus retulit, post parentis obitum anno 1608. reuersus Romam, Praelatorumque numero adscriptus, Maffei Cardinalis Barberini, cuius fratri Carolo eius soror Constantia nupserat, Vicelegatus Bononiae extitit, Romam regressus a Paulo Quinto non-

nonnullis ditionis ecclesiasticæ præfecturis ornatus est: sub Gregorio vero Decimo quinto, toto Principatui ecclesiastico cum auctoritate amplissima commissarius generalis creatus, dein sacræ Consultæ Prælatus renunciatus, pauloque post eidem a secretis præfectus, tum ipse Pontifex, eiusque nepos Cardinalis Ludouisius in grauissimi momenti rebus eius operam, industriamque adhibuerunt. Cum demum Cardinali Barberino sub nomine Vrbani VIII. Pontificia dignitas collata esset, Principum secretarius constitutus est, ac grauiorum consiliorum particeps ascitus, ac paulo post anno 1624. Cardinalatu decoratus Ecclesiam Ferrariensem anno 1628. quinta martij obtinuit, in qua cum eius pastorea longo tempore non resedissent, multi in ea abusus inoleuerant, quos ille extinxit, & cum pestis, famesque populos sibi creditos opprimerent, in ijs leuandis pietatem suam, ac charitatem explicuit. Ecclesiam Cathedralem, palatium Episcopale, multaque alia ædificia a prædecessoribus ad delitias extructa, iniuriaque temporum, vel collapsa, aut fatiscentia refecit. Clerum ad vitam eximij exempli traduxit, disciplinaque seueriori coercuit: cumque omnes curas, ac zelum ad salutem, regimenque animarum conuertisset omnium sibi venerationem conciliauit. Synodum celebrauit, pluraque decreta vtilissima promulgauit, cumq; in dies pluribus virtutibus aureos mores exornaret, acutissima febri implicitus Ferrariæ moriens ad laborum decerpenda iustissima præmia in cælum euolauit anno 1637. die 18. septemb. & in Cathedrali ingenti luctu, ac pōpa sepulchro traditus est. Vir sane præter generis claritatem, nepotum ex sorore virtutibus felix, cum ille Constantiæ summæ pietatis, & prudentiæ feminæ filios ad Cardinalatum ab Vrbano Octauo ipsorum patruo euectos eius auspicijs, eadem etiam dignitate insignitum Franciscum Macchiauellum ex altera sorore Maria susceptum, qui in Episcopatum, dignitatemque Cardinalitiam illi successit, populique Ferrariensis luctum permulsit, qui post tantum Antistitem amissum maiori solatio, ac voluptate perfundi non poterat, quam vt nepotem ipsum omnibus ornamentis cumulatissimum, nec illi nobilitate, virtuteque inferiorem exciperet.

70 FRANCISCVS MARIA Macchiauellus Florentinus, Philippi, ac Mariæ Magalotiæ filius, nobilis indolis adolescens ab Vrbano VIII. basilicæ Vaticanæ canonicus, Romanæ Rotæ Auditor electus in Germaniam cum Card. Ginetto legato missus, Episcopatu Ferrariensi, in demortui Cardinalis auunculi locum, donatus an. 1638. xj. octobris Constantinopolitano patriarchatu exornatus, omnium inde summa cum gratulatione ab eodem Pontifice mox S.R.E. presb. Card. creatus est an. 1641. die 14. decemb. Virtutibus iste, quam natalibus vel tantis nobilior Ferrariensem populum Magalotti auunculi decessu mœrentē, consolatur, & touit, cuius laudes posteri non tacebunt. Sat nobis erit Eminentissimi viri Vrbi, & orbi notissimi haud onerare modestiam.

FOROLIVIENSES EPISCOPI.

AD dexteram Montoni fluminis in via Æmilia Forumliuium situatum est, cuius initiū proponendum liquido constat a Lucio Herminio veterano milite deriuasse, quæ in honorem, sempiternamque sui Ducis Liuij Salinatoris memoriam Forū Liuij voluit appellari post debellatum Annibalē. Sub statua in foro ciuitatis collocata suæ originis conseruat memoriam nonnullis comprehensam carminibus. Donec Romani Imperij magnitudo, armaque externis gentibus fuere terrori, Romanam & ipsa fortunam secuta est, deinceps Rauennatibus Exarchis paruit, mox ea ciuium fortium cœpit multitudine frequentari, vt circumuicinis populis victricia intulerit arma, ædificatisque Saduino, Melidonio, & Caminatæ castellis, Ceruiæ, Bertinorio, Foropompilioque victrix præscripserit leges. A Bononiensibus non semel ab illa victis, demum ipsa iugum accepit 1248. annoque 1246. Ordelapham potentem gentem Dominam experta est, quæ primum Vicarij titulo, mox & Principis ex arbitratu populi Foroliuiensi ciuitati iura perscripsit. Hi cum legatis Pontificijs varia fortuna pugnarunt, sæpius victores, sæpius victi, demum Foroliuio excessere. Ab ijs Mediolanenses Vicecomites, Riarijque sub titulo Comitis, Foroliuio potiti sunt, cumque Octauianum Riarium, Catharinæ Sfortiæ maritum, ac Sixti Quarti nepotem æmuli obtruncassent, illa cædem vltura consortis, nobilissimum prætorium ab Ægidio Cardinali Carillio ædificatum euertit. Rediit deinde illa ciuitas in tranquillitatis ecclesiasticæ tutissimum portum, floretque si vnquam alias nobilitate populi opibus, armis, ad cæterarum Romandiolæ ciuitatum inuidiam. Priscis sæpe temporibus propemodum excidium adijt. Cum Calbulenses, & Argulosi factiosissimæ gentes de obtinendo Imperio inimicissime, teste Hieronymo Rubeo histor. Rauenn. inuicem depugnarent. Constat suscepisse illam Christiana sacra, dum sancti Apollinaris a Principe Apostolorum in Flaminiam missus Christi euangelium dissem inasset, potuitque per eadem tempora habuisse pastorem. Quamquam nullius Foroliuiensis Præsulis vsque ad annum 359. occurrat memoria, primusque, qui reperiatur S. Mercurialis sit, eiusdem ciuitatis tutelaris, ac pastor. Episcopus a sua prima institutione Archiepiscopi Rauennatis suffraganeus fuit. Plura ibi Sanctorum corpora præter S. Mercurialis hono-

honorifice asseruantur, sancti Sigismundi scilicet Regis cum vxore, ac duobus filijs, sancti Ruffilli Foropompiliensis Episcopi, sanctorum Grati, atque Marcelli diaconorum, atque B. Iacobi Veneti ex ordine Prædicatorum. Cathedralis S. Cruci, ac sancto Valeriano martyri dedicata, antiqua est, ac non temnendæ pulchritudinis, ac magnitudinis. Quatuor dignitatibus insignitur, Præpositura, Archipresbyteratu, Archidiaconatu, & Primicerij munere. Quindecim canonici ibi sunt, cum præbendis Theologali, atque Pœnitentiali, ac totidem alij beneficiati, & mansionarij. Animarum curat capellanus ad tempus. Præter hos octo item parochiani ecclesiasticum cultum adimplent, prostatque fons baptismalis in Cathedrali. Duodecim ibi religiosorum visuntur monasteria, in quibus nobilis sancti Mercurialis Abbatia ordinis Vallisvmbrosanorum, quæ sancto Dominico, & sancto Francisco dedicata sunt, cum Carmelitanorum templo splendidiora habentur. Insuper quinque ibi monialium monasteria numerantur, ac tredecim laicorum confraternitates cum xenodochio, ac Monte pietatis. Diœcesis ampla est, continetque qua oppida, qua pagos, ad quadraginta. Census Episcopalis ad duo fere millia scutatorum ascendit, inque libris Cameræ eiusdem taxa centum quinque florenorum est. Plures viros hæc ciuitas protulit, quos arma, & ciuica moderatio sempiternam prouexerunt ad gloriam. Quorum memoriam posteris mandauit suis in Plinianis commentarijs Alexander Paduanus, vbi de origine, situ, magnitudine, deque rebus illustribus Fori Liuij luculenter enarratur; quæ antequam eiusdem ciuitatis Præsulum seriem dermus, ad maiorem cognitionem eiusdem vrbis hic ad verbum adnectendum curauimus.

☞ Ptolemæus, si fidem Codicis Parisiensis Græci sequimur, eius memoriam omisit, in Latinis tamen omnibus exéplaribus ponitur long. 40. lat. 43. 40. pariter eius memoria nulla extat apud Strabonem, Pomponium, Solinum, aut alium quempiam veterum, si vnum excipias Antoninum, qui etsi bis iter per Flaminiam describat, semel tantum Foroliuii meminit, nec mirum, cum vsque ad Augusti tempora, quibus vixit Strabo, & Pomponius, ibi fuerint humiles casæ, & attegiæ in vsum tantum eorum, qui in ius vocabantur, aut ad conciliabula, & nundinas conueniebant, constructæ. Referunt annales qui per Vrbem circumferuntur, prima Vrbis fundamenta iecisse M. Liuium Salinatorem biennio post partam de Asdrubale victoriam. Narrat enim Liuius, Marcum Liuium tunc in Hetruriam sub nomine Proconsulis cum exercitu missum, & dum ibi moraretur, nunciatum Magonem Annibalis fratrem classe in Liguriam traiecisse, perque Galliam ad Annibalem in vltimis Italiæ finibus commorantem properaturum, quocirca ab Senatu iussus est ex Hetruria exercitum Valonum admouere Ariminum, ibique Sp. Lucretio Prætore Arimini commorante iunctus, Magoni obuiam ire. Si vero Mago quietus permaneret, sub angulo alpium ipse in eadem statione circa Ariminum moraretur, quapropter ei imperium prorogatum. Cum itaque M. Liuius per hæc loca sederet, subeunte hyeme forum indixit, mos quippe fuit Romanis per æstatem bella gerere, per hyemem ius reddere, non solum pro iuri dicundo, verum etiā pro mercibus, & negociis, vtpote in centro, & loco Regionis saluberrimo, quod de nomine ipsius, Forum Liuii dictum est. Huius itaque fori iuris, & mercium occasione tuguria, & tabernæ exeitatæ fuerunt, quæ in dies ob commoditatem, & cæli salubritatem auctæ sunt. Dum hæc geruntur, Lucius Hermius M. Liuii Centurio senio iam emeritus cognita loci præstantia, vna cum quibusdam alijs militibus veteranis, Liuio annuente, & coadiuuante, vt sibi ab Senatu, populoque Romano is locus ad incolendum concederetur, impetrauit, quo obtento, Liuiam vrbem mille, & quingentos passus a via Flaminia, & foro versus montes distantem ædificauit, statua ibidem in Liuij memoriam posita cum his versiculis, qui ad hanc vsque diem in vrbis annalibus leguntur.

Liuius tectus sui Romanus conditor vrbis,
Huius, & hanc volui terram coluisse Quirites
Magnanimos, populisque dedi cognomen, & arma.

Cum autem forum iuris, ac mercium in locum primo a Liuio positum permaneret, sociatis temporibus non longe ab hoc fori loco quamplures habitationes factæ fuerunt, quæ castri formam præseferentes, Castri etiam nomen sibi compararunt, pariter ab altera fori parte habitationes sunt excitatæ, ac parua tuguria posita ad Vici similitudinem, eapropter, & Vici nomen sunt adeptæ; & vsque in hodiernam diem locus in vrbe, vbi castrum prædictum fuit, castrum sancti Martini, de nomine Ecclesiæ parochialis sub titulo sancti Martini nuncupatur. Vicus vero Merlonum Vicus appellabatur, hodie burgus Rualdini.

Ab horum locorum origine vsque ad Augusti tempora nihil in hisce annalibus memoria dignum legitur; Augusto autem vnà cum Liuia vxore Italiam peragrante, prædicti annales referunt, ad Forum Liuij peruenisse, cumque ibi moraretur, loci amœnitate allecta, & adhuc magis cum forum hoc a M. Liuio Salinatore positum, a quo ipsa suam originem repetebat, cognosceret, priuilegia, & indulta maxima Augustū incolis largiri voluit. Interea Liuiæ habitatores maximam sibi vtilitatem, & commoditatem fore rati, si vrbem suam iuxta forum, & viam publicam deferrent, tum quia ibi in ius vocabantur, tum quia merces ibi venales omnes erant, & magisteria plurima exercebantur, ideo supplicationes super his Imperatori, ac Liuiæ eius vxori porrexerunt, cumque studio Cn. Cornelij Galli ciuis Liuiensis poetæ egregij Augusti familiaris, quod exoptabant, benigne, ac clementer impetrassent, operi, eadem Liuia annuente, atque coadiuuante, sese addixerunt. Assignato igitur Liuiensibus iuxta flumen ab occasu in ipsa via campo Clodium prouinciæ Prætorem operi præfecerunt, qui quatuor populos, Fori, Castri, Vici Merlonum, & Liuiæ vno vallo circumdedit, & vrbem amplam reddidit,

diuque

diuque ibi commoratus, forum ibidem indixit, deque suo nomine appellauit, licet postea sequentia temporibus, priori reassumpto sit deletum. Hanc opinionem Cicchus Rubeus poeta insignis in quadam epistola ad Franciscum Petrarcham comprobauit, dum ab ipso hexametro interrogatus:

Respondere decet, quæ sit modo Liuia vates.

Pentametro respondit:

Liuia Forliuij pars fuit illa mei.

Ex his summi faciendus est Plinij codex a Barbero relatus, qui habet: Forum Clodij quatuor populi. Nam Plinius, qui paulo post vixit, nomen vrbis a Clodio indictum, quod forte tunc temporis adhuc perdurabat, adnotauit. Et hoc fuit primum Vrbis patriæ nostræ incrementum; nam postea, cum Gothi Italiæ dominium sibi adsciuissent, iuxta forum extra vallum a Clodio ductum, Vicum excitarunt, quem etiam incoluerunt, qui Vicus Gothorum dictus est, & vsque in hanc diem paulum voce deflexa Borgo de Cotogni, alias de Gottoni dicitur. Berengarius autem regnans, cum patriæ mœnia, vt conciuibus suis gratias redderet, excitaret, non solum vrbem vallo a Clodio præcinctam, verum etiam Vicum Gothorum mœnia statuens est amplexus, formamque vrbi, atque amplitudinem, quam nunc habet, præbuit. Cum igitur primam vrbis originem, eiusque incrementum ex annalibus habeamus, adsintque auctorum loca, ex quibus hæc fuisse vrbis exordia coniectari possumus, ex omnibus, quæ circumferuntur opinionibus relatam, tanquam magis veritati consonam recipiendam existimamus. Vrbs durante in Italia Imperij Maiestate semper Imperatoribus paruit. Gothis vero Italiam occupantibus, vna cum cæteris huius regionis vrbibus Gothorum iugum subijt, quibus pulsis, ad Imperium iterum redijt, & ad eius in Italia Exarchum. At Exarchatus dominio ad nihilum redacto, quando Astulphus Longobardorum Rex Rauennam Exarchi sedem occupauit, Astulpho, & Longobardis paruit, idque donec idem Astulphus a Pipino Gallorum Rege, deinde a Carolo Magno cum fidem minime seruasset, Exarchatum summo Pontifici Stephano huius nominis secundo reddere cogitur, tuncque Exarchatus, qui per annos CLXX. perdurauerat, cessauit. Vna igitur cum reliqua regione vrbs nostra a summo Pontifice recepta, eidem summam fidem, vna cum tota regione præstitit; quapropter sunt qui ob singularem erga summum Pontificem, & vrbem Romam fidem, & obsequium tradunt, Carolum Magnum nomen prouinciæ permutasse, eamque Romandiolam, quasi paruam Romam appellasse, quod vellet perpetuis futuris temporibus summo Pontifici Romanorum parere, eiusque ditionis esse. Sunt tamen alij, qui nomen Regioni non a Carolo Magno, sed ab Exarchis inditum contendunt, & hi non Romandiolam, vt vox Latina sonat, sed Romam magnam, secundum vulgi nomen appellatam volunt, quod septem ciuitatibus, quasi septem Romanæ Vrbis collibus imperitarent, Rauennæ, Foro Cornelij, Imola hodie, Fauentiæ, Foroliuij, Forpompilij, Cæsenæ, & Arimini, nam Phicocle hodie Ceruia, nondum illis temporibus restituta erat, vt ob Romani nominis præstantiam, Exarchatus nomen ampliorem, & magis spectabilem redderent. Deficiente porro Ecclesiæ dominio temporali, Foroliuium, vt cæteræ huius regionis vrbes, sibi libertatem vindicauit, sub regimineque democratico viuens, tamdiu propriam tutauit libertatem, quamdiu in ciuium potentiorum summa rerum posita, ipsi patriæ tyrannidem occuparunt. Dum in libertate viueret, bella non solum cum finitimis frequenter, verum etiam aliquando cum Venetis, & Florentinis gessit, finesque longe, lateque prolatauit, repote, quæ ab Apennini summitatibus vsque ad mare cuncta possideret: cum Bononiensibus quoque non semel conflixit, vt aliquandò victa iugum eorum subierit, aliquando etiam victrix Carrocium Bononiense in triumphum duxerit, potissimum anno 1276. quapropter dolore cordis intrinsecus tacti Bononienses, Vvidone, & Fratribus Calbulensibus, primarijs ciuibus extorribus fomitem præbentibus, assiduis legationibus Martinum IV. Pontificem sanctissimum contra Foroliuienses, tanquam Ecclesiæ rebelles solicitarunt, qui tandem eorum precibus victus, Vvidonem Apium Gallorum Ducem ad debellandum Foroliuium misit, dum ad vrbem peruentus, assiduis, & crebris prælijs ciues vexat, ad nihilumque sensim redigere conatur, a Vvidone Feltrio Foroliuiensium Duce stratagemate militari elusus, vna cum suis ad internecionem ductus est. Feltrius enim portam castris hostium obuersam reserare, & sine custode esse iubet, si Gallorum exploratores silentium, & custodes consuetos haud cernentes, fuga prolapsum Ducem vna cum milite crederent, ducique partam sine sanguine victoriam renunciarent, quod cum ex voto euenisset, Gallorum non pauci vrbem ingrediuntur, & vt vacuam milite cernunt, per vrbem domos sibi quærentes disseminantur; senes, & mulieres superstites perbenigne eos excipiunt, arma deponere hortantur, cibo, potuque reficiunt; hi autem vini suauitate degustata, alacriter ingurgitant, breuique ebrij facti, palantes vino, somnoque consopiti iacent. Interim Feltrius diuisis copijs partem tanquam in insidijs extra vrbem haud procul a porta, ex qua exierat collocat, edocetque, vt quamprimum sonum campanæ populi audiunt (hoc quippe signo a Vvidone Bonato astrologo eximio, qui turrim conscenderat, vt felicem horoscopum pro victoria adipiscenda expectaret) monitus fuerat, per eandem portam regrediantur, hostem vrbem ingressum aggrediantur, cædant, occidant, ipse vero cum reliqua exercitus parte ad Caisiranum. Montone Amne transmisso, Gallos reliquos adortus, dissipat, pessundat, paucis vix elapsis, delet, agrumque cadaueribus replet. Hac victoria parta, quamprimum a cædibus vacatum, ne aer fœtore cadauerum coinquinaretur, cadauera sepulturæ dari iussit, ex quibus duo millia selecta, vna cum eorum duce fouea in platea excauata composita fuerunt,

fuerunt, sacellumque in medio plateæ beato Iacobo Salamonio nobili Veneto ordinis Prædicatorum suadente erectum, & ex horum spolijs agro empto, Abbati S. Mercurialis datus, vt qualibet hebdomada ibidem pro defunctis Gallis Missam celebraret. Clade autem Apij ducis, & Gallorum ad Martinum delata, maiorem adhuc exercitum ad Foroliuium expugnandum insequenti anno eisdem solicitantibus ordinauit, qui cum Fauentiam venisset, agrum Foroliuiensem assiduis incursionibus est populatus, Meldolamque agri Foroliuiensis oppidum dura obsidione per trimestre solicitauit, sed cum frustra laborare cognosceret, soluta obsidione, iterum Fauentiam est reuersus, interim de pace cum Foroliuiensibus agi cœptum, factisque inducijs ad summum Pontificem oratores mittuntur, qui vrbem dedentes eius iussa facere polliciti sunt. Martinus autem recepta vrbe, inter cætera in pœnam Gallorum, qui a Foroliuiensibus occisi fuerant, voluit vt vrbis mœnia deijcerentur, fossaque solo æqualis complanaretur, quod anno sequenti absolutum est.

Sequentibus autem temporibus sui ciues in duas factiones, Calbulis alteram, quos hodie Paulutios dicunt, alteram fouentibus Arguliosis, modo hi, modo illi expellebantur, vis in armis erat. Dum hac lugubri, ac tristi vice agitatur, nescio qua arte dominium ad Ordelafos deuenit, qui & ipsi varia sorte iactati, modo expelluntur, modo recipiuntur, vsquequo tandem hæc nobilis familia morte Pini, & Sinibaldi eius filij naturalis anno 1480. dominium amisit. Cum enim is filios legitimos non haberet, vrbe pulsis duobus ex fratre nepotibus, Sixtus Quartus Pontifex vicarium Foroliuij perpetuum Hieronymum Riarium Sauonensem ordinauit, quo a ciuibus coniuratis interfecto, eius vxor Catharina Sfortia post breuem contentionem ciuibus elusis dominium obtinuit, tenuitque vsquequo a Cæsare Borgia Alexandri Sexti Pontificis filio, vna cum vrbe capta est. Mortuo autem Alexandro, ac eius successore Pio Tertio, & Iulio Secundo suffecto, ciues iterum dominium Antonio Mariæ Ordelafo Cichi filio tradiderunt, quo intra paucos menses defuncto licet ipse fratrem ex pellice hæredem instituisset, tamen non est dominium consecutus, sed ciues suis rebus consulentes, sese vna cum vrbe summo Pontifici, & Ecclesiæ manciparunt, & vsque in hodiernum diem sub eorum potestate quiescunt. Situs vrbis cœlo gaudet saluberrimo, soloque peramœno, ac fertilissimo, tum quia in campo iacet aperto, ac ventis omnibus perspirato, tum quia a duobus amnibus Montono, & Viti irrigatur, Bedeso, & Vitente antiquis, vnde salubris aura exhalat, & propterea, ad omnia aptissima semper protulit ingenia, non minus ad literas, quam ad arma. Ad literas quidem quis ignorat vrbem hanc per omnia sæcula homines primæ classis genuisse, inter vetustiores Cn. Cornelium Gallum poetam celeberrimum, Augusti familiarem, Virgilij amicissimum habuit, qui Ægypto recepta, præfectus primus pro Augusto ius dixit; item Paulum Vainfridium diaconum Papiensem, qui libros quatuordecim historiæ Eutropij addidit. Vvidonem Bonatum Astrologorum Principem, Raynerium Arsendum iurisconsultum celeberrimum publicum in Patauina academia professorem, & Bartoli Saxoferratensis præceptorem, & eisdem ferme temporibus Cecchum Rubeum, & Nereum Morandum Caroli Quarti Imperatoris a secretis, vt Blondus lib. 20. histor. testatur, doctissimos viros, & Francisci Petrarchę amicitia coniunctissimos. Genuit etiam hæc patria Iacobum a Turre philosophum, ac medicum præstantissimum in Patauino Gymnasio publicũ doctorem. Inter poetas, Iacobum Alegrettum, cuius bucolicũ carmen cæteris post Virgilianum præponendum peritiores in eo genere iudicaut, & Faustum Anderlinum, ob cuius doctrinam, & in poesi felicitatem, ac facundiam Ludouicus Duodecimus Gallorum Rex laurea coronauit: in musicis Vgolinum cognomine Vrbeuetanum, qui omnes suæ ætatis musicos superauit, fuitque primus, qui notas musicales super articulis manus edoceret. Ex hac vrbe etiam prodijt Blondus Flauius historicorum, si vnum excipias Liuium, primus. Genuit etiam quamplures alios per omnem ætatem literis conspicuos, quos nimis operosum esset recensere. Non præterierim tamen, quod nostra ætas ex hac patria viros insignes extolli vidit, quorum spectatissimus fuit Hieronymus Mercurialis physicus, ac medicus, quippe qui publice in eminentiori loco docuit Romæ, Patauij, Bononiæ, & Pisis, quique de omnibus fere artis medicinæ argumentis doctissimas lucubrationes edidit. Item Andreas Fachineius, qui & ipse Ingolstadij, & Pisis ius ciuile est interpretatus, atque pulcherrimum controuersiarum iuris volumen edidit, &c. In rebus bellicis quoque vrbs nostra ciues præstantissimos per omnem ætatem habuit. Nam tempore Sergij Tertij Pontificis floruit Berengarius de Berengarijs. Iaex ciue adeo clarus bello euasit, quod ob merita in summum Pontificem collata, ab ipso imperiali diademate redimiri promeruit, ad tantum quippe fastigium tum propria, tum Foroliuiensium militum virtute euectus est, cum enim Bononienses Foroliuiensium dominium ad nihilum fere redactum cognouissent, atque quondam, temporibus scilicet Grimoaldi Longobardorum Regis vrbis huius dominium tenuissent; suorum autem incuria, & torpore dimissum recordarentur, tempus tunc opportunum pro Foroliuio adipiscendo rati, oratores Foroliuiensibus destinarunt, qui persuaderent, vt iugum Bononiensium amice subirent. Cæterum re infecta redire iussi; bellum Foroliuiensibus indixerunt, quod fuit anno salutis 900. quo anno agrũ Foroliuiensem populatum miserunt. At cum Foroliuienses, vt melius potuere, bellum defensiuum per biennium pertulissent, Bononienses iterum per oratores pacem obtulerunt, quam cum Foroliuienses renuissent, vltimum vrbis excidium minati sunt. Verum cum minis Foroliuienses minime terreri responsum esset, alacriter vt Bononienses venirent hortati sunt, periculum facturos, an vincere, aut vinci noscerent. His dimissis Bononiensium oratoribus die sequenti Foroliuij conuocato Senatu de bello cum Bononiensibus fien-

dux agitur, duxque belli supremus declaratur Berengarius de Berengarijs belli tunc temporis scientissimus, qui de salute patriæ sibi concredita ciuibus gratias immortales agens, quid sibi agendum esset mature disponit. Igitur die sequenti iterum Senatu conuocato, cum ærarium publicum exhaustum comperisset, de modo adinueniendæ pecuniæ pro bello agi iubet, cumque multi multa dixissent, maturitateque opus esset, tandem in hanc sententiam ventum est pro patria, & semetipsis tuendis, vt vnusquisque quod habet auri, & argenti signati, & non signati proferat, ab ærario publico, bello expleto, oblatam pecuniam, & pretium consecuturus. Hac sanctione firmata, tantum auri, & argenti spacio trium dierum congestum est, quod (inquit Chronista, vnde hæc accepimus) exercitum centum millium armatorum facile per integrum annum ali potuisset. Tantam itaque Berengarius ciuium promptitudinem cognoscens, certam sibi promittens victoriam, Foroliuij, & per vniuersam regionem edictum promulgauit, vt qui vellent suo stipendio militare, Forumliuium veniant, multo maius stipendium ab ipso exacturi, quam a quouis alio duce; his pollicitationibus allecti milites, vndique confluunt, qui benigne accepti, ac largiore stipendio donati fuerunt. Liberalitate igitur, ac munificentia Berengarij cognita, ac per ora militum disseminata, tantum creuit exercitus, vt hebdomadæ vnius spacio decem millium armatorum numeraretur. Cũ autem Bononienses tam grandem apparatum cognouissent, potiore vti consilio decreto, inter proprios lares sese continuerunt, Berengarius autem ne frustra, exercitus adeo copiosus delectus esset, loca omnia, omnemque iurisdictionem, quam respublica Foroliuiensis in otio torpens amiserat, recuperauit, qua breui recepta, se Magistratu abdicauit, hoc vno a suis conciuibus impetrato, vt sibi alio exercitum, quem paratum habebat, ducere liceret. Is igitur cum suis militibus Pado transmisso in Carnos se contulit, vt Vngaris tunc in Italiam descendentibus sese opponeret; dum igitur ibi moraretur, totam regionem sui iuris fecit, duxque Foroiuliensis est acclamatus; re autem minus feliciter cum Vngaris gesta, Mediolanum se contulit, victoris exercitus progressus obseruans, vt si aliquando segniter rem gerere cognouisset, ipse arrepta occasione, ex victo victor euaderet. Dum hæc geruntur, Sergius III. Pontifex sibi timens Berengarium Romam accersiuit, rogauitque vt omni arte, si posset vi, iterum venientes Vngaros Italia pelleret. Berengarius itaque Pontifici assentiens (vt annales quidã testantur) cum Vngarorum Ducibus ita negotiatus est vt absque cæde pecunia accepta, ad proprios lares redirent. Alij vero prope Veronam ipsos vicisse, & Italia excedere coegisse. Italia igitur ope Berengarij liberata, & summo Pontifice metu soluto, tanti beneficij memor Sergius, Imperiali serto ipsum redimiuit anno sui Pontificatus quarto. Quod cum cognouisset Ludouicus Arnolfi filius, qui Imperator electus fuerat, in Italiam descendens, prope Mediolanum prælio commisso, a Berengario & victus, & captus est. Idem post hanc victoriam cum Saracenis, qui denuo Italiam inuaserant, feliciter pugnauit, ipsosque excedere coegit; tandem postquam annos quatuor regnasset, febre correptus, prope Veronam moritur. Hæc ex annalibus vetustissimis characteribus scriptis sparsim, interrupteque leguntur. In ijsdem etiam habetur Vuidonem Ducem Spoletanum Foroliuij fuisse oriundum, qui feliciter in Italia 14. annis, temporibus Formosi Papæ Secundi, & Arnulfi Francorum Regis imperauit, ac Saracenos, qui innumerabiles mare traiecerant, tuata Siciliam insulam deuicit, ac demum cum Lamberto filio Vercellis in auxiliando oppido occubuit. Ex hac patria prodiere etiam quamplures ex Ordelaforum stirpe strenuos Duces, qui ob bellicæ rei peritiam, patriæ tyrannidem sibi compararunt, per multosque annos conseruarunt. Foroliuiensis etiam fuit Mostarda armorum Dux pro Ecclesia, qui primus milites ferro armatos ostendit, cum antea ex corio, & ære arma pro corporis custodia pararentur. In an. 1397. Asculum Piceni vrbem, quibusdam interemptis ciuibus obtinuit. Inter præclaros huius patriæ duces memoratur Fulcherius Calbulensis, Florentiæ olim præfectus Auximi Marchiæ tyranni domitor, Raynutius, item Raynerius, Paulutiusque, & alij, quos armis insignes prisca Calbulensium (Paulutios nunc vocant) familia progenuit, Franciscus Ordelafus, qui mœnia vrbis a Martino Quarto deiecta restituit, fossamque complanatam iterum excauari curauit, Pinus Ordelafus, & tot eius nobilissimæ stirpis insignes viri, Andreas Borsus, Franciscus Precus, Tiberius, & Hector de Brandolinis, Gerardus Mirabellus, & quamplures alij, quos nimis longum esset recensere, non tacebo tamen vrbem hanc emisisse Sebastianum Romanellũ, qui pro Italiæ honore in bello Neapolitano inter 13. Heroas Italos locum promeruit, ac contra 13. Gallos strenuos milites dimicauit. Foroliuiense solum tanta cæli temperie præditũ est, vt non solum quæ ad vsum necessaria sunt, affluenter proferat, verum etiam quæ ad delitias; ibi enim præter frumenti, vini, olei, cerealium omnium, fructuumque omnis generis optimorum copiam, quamplurima aromata prouenîunt, qualia sunt anisum, ciminum, cardamomum, fœnum Græcum, synapi, & alia huiusmodi. Præter hæc profert ager Foroliuiensis cartamum, glastum, rubiam, & quamplures alias plantas, quæ inficiendis lanis optime deseruiunt. Præterea in agro nostro seritur, coliturque Dipsacus pro merce Venetias, & alio asportatur, capitulum echinatum, quo Mangones rudes adhuc pannum pectunt, carpuntque, detractisque floccis, apprime cõcinnant; sunt præterea in montanis nostris plures nobilissimæ plantæ, quæ in vsum medicum veniunt, quocirca non est necesse nostris Seplasiarijs externas deferre, cum apud nos pullulent permultæ, quæ alibi desiderantur, paucis ab hinc annis morus arbor huic nostro solo familiaris est factus, ita vt inde non exiguum ex serico emolumentum habeamus. Verum enim vero, quod cuncta excedit, est cadauerum Sanctorum copia, quibus patria nostra condecoratur. Nam

in

in Ecclesia Cathedrali, Inuentioni sanctissimæ Crucis dicata, iacet S. Valerianus martyr, vrbis protector, vna cum octuaginta socijs, qui a quodam Maiorano Saraceno acerrimo Christianorum hoste in insidijs, dum oraret, captus, inque potestatem Leonis Bacchini Proconsulis, viri immanissimi, & nefandissimi Christianorum persecutoris ductus cæsa ceruice vna cum socijs martyrij coronam promeruit. In Ecclesia sancti Mercurialis iacet Sanctus Mercur ialis vrbis patronus, natione Albanensis, huius vrbis Episcopus, itemque sanctus Gratus eius diaconus,& sanctus Marcellus subdiaconus,& insuper multæ aliæ Sanctorum reliquiæ, quas prædictus sanctus Mercurialis ex Hierosolymis rediens secum detulit. In Ecclesia sancti Iacobi in Strata quiescit, corpus sancti Rufilli Episcopi Foropompiliensis, ibidem translati post excidium Foropompilij, quem Ægidius sanctæ Sabinæ Cardinalis, atque summi Pontificis tunc Auenioni commorantis de latere in Italia legatus, ob mortem, quam ciues Vgolino eius vrbis Episcopo intulerant,euertit, & sale cõsperſit. In ecclesia sancti Iacobi Apostoli, vbi fratres Prædicatores habitant, iacent cadauera beati Iacobi Salamonij,de quo supra mentionem fecimus,beati Marcolini de Amannis Foroliuiensis, & beati Carini, qui sanctum Petrum martyrem ordinis Prædicatorum occiderat, omnes quidem familiæ Prædicatorum. Et postremo qui nostris temporibus vixit, & quem nos ægrotantem aliquando curauimus,quique non sine sanctitatis fama obijt, venerabilis pater magister Franciscus Vrsellius ordinis Prædicatorum. Is cum iam per annos duodecim in fratrum vrna sumulatus iacuisset, cum ad eius tumulum vota fidelium persoluerentur,de reuerendiss. Cæsaris Bartolelli Episcopi Foroliuiensis licentia extractus supra terram in sacello beati Iacobi prædicti compositus est: in ecclesia sancti Augustini, vbi eiusdem ordinis fratres obseruantes incolunt, iacent cadauera sanctorum martyrum Sigismundi Regis Burgũdiæ, eius vxoris, & filiorum. In ecclesia sanctæ Mariæ Seruorum iacet beatus Peregrinus de Laciosis nobilis Foroliuiensis eiusdem ordinis, cuius cadauer adhuc integrum quotannis in eiusdem festo Kalend. maij omnibus ad videndum exponitur. In ecclesia sancti Hieronymi, vbi fratres Minores obseruantiæ incolunt, iacet corpus beati Iacobi Vngarelli Patauini Prædicatoris eximij. In ecclesia sanctæ Mariæ Vallis viridis nuncupatæ, quam incolũt fratres Minores Tertij ordinis, quiescit corpus adhuc integrum, & intactum beati Hieremiæ Nouocomensis, licet per annos sexaginta, & amplius iuxta canale, qui muros ecclesiæ prædictæ præterfluendo lambit, tumulatus fuisset. Sunt præterea in Ecclesia Cathedrali duæ beatæ Mariæ semper Virginis imagines miraculis illustres, quarum vna,licet in tenui papyro depicta,tamen non potuit ab domus incendio absumi, sed hoc, illucue in flammas volitare visa; tandem absque vlla igitur macula reperta, & ad Ecclesiam Cathedralem delata ab vniuerso populo tunc venerari cœpta est, & vsque in hodiernam diem eundem populum ad se clamantem, beata Virgo sub hoc si-

A cræ suæ imaginis simulacro semper exaudit. Altera in pariete depicta primum miraculum edidit, dum homo nequam diro mucrone in faciem vulnus intulit, tunc enim, mirum, calx, lateresque sanguinem fuderunt, qui percoratus vsque hodie ipso in vulnere cernitur. Sunt & aliæ quamplures Sanctorum reliquiæ, quæ tum in hac Cathedrali, tum in alijs Ecclesijs debita cum reuerentia custodiuntur, quæ omnia nimis longum esset enumerare. Regimen porro huius vrbis quoniam forsan (ni me patriæ amor decipit) prærogatiuam habet, non est, vt de eo aliqua non dicamus. Omnibus notum est, qui omnino historiam ab inclinato Imperio non ignorant, Italiam continuato bellorum curriculo plus mille annis agitatam fuisse, & ideo

B eius vrbes secundum varias status mutationes, varios etiam regiminis modos, ac ritus habuisse, ab hac labe cum Flaminia immunis minime fuisset, Foroliuium quoque, quam sæpissime statum mutans, modo vnam, modo aliam regiminis formam habuit, donec tandem in potestatem Ecclesiæ, regnante Iulio Secundo anno 1504. deuenit,& tunc quam nunc habet, formam est consecutus, tunc quippe summo Pontifice annuente, ex omnibus vrbis ciuibus centum, & octo Senatores fuerunt delecti, qui omnem in republica potestatem haberent, adstante tamen pro Apostolica sede Vrbis Gubernatore, ne quid imposterum contra prædictam sanctam sedem decerneretur, qui Gubernator a summo Pontifice delegatus causas omnes ci-

C uiles in prima instantia,& similiter appellationum, quæ a iudicibus inferioribus ad ipsum deuoluuntur cognoscit. In criminalibus merum habet Imperium, ac si supremi totius prouinciæ rectores, siue legati, siue præsides fuerint, iam introduxerint. vt in grauioribus delictis sine eorum participatione minime procedatur, ex his centum & octo Senatoribus singulis duobus mensibus sorte extrahuntur, quatuor, quorum primus, qui priuilegio aut doctoratus, aut militiæ gaudet, caput, siue ciuitatis vexillifer appellatur, reliqui tres, secundum eorum antianitatem præcedunt, vna cum eis duo alij populares extrahuntur, quorum primus est ex numero nobilium extra numerum Senatorum, qui tamen post mortem, vel patris Senatoris, vel consanguinei similiter Senatoris in numerum Se-

D natorum est cooptandus, filius enim Senatoris maior natu, defuncto patre, in eius locum sufficitur, si vero Senator absque filijs decedat, eidem ex consanguineis subrogatur, qui aptior ab Senatu fuerit iudicatus, postremus de populo omni vnus est, qui prius ab consilio secreto ad hanc dignitatem aptus iudicatus fuerat. Hi sex magistratum constituunt, conseruatoresque libertatis Ecclesiasticæ nuncupantur, facultatesque quamplurimas habent, vt in legibus municipalibus manifestum est. Ex prædictis centum & octo Senatoribus, quatuor schedulæ fiunt, quarum quælibet quartam partem Senatorum continet, ex his schedulis vna, vnoquoque anno sorte extrahitur, qui in hac descripti sunt, vna cum conseruatoribus, antianis, aduocato, syndico, & regulatore, sine thesaurario consilium secretum constituunt, in quo omnia reipub. negotia agitantur, & quæ ibi

perfici minimè possunt, ad consilium omnium Senatorum demandantur, nullum enim in consilio generali proponitur negocium, quod priùs ab consilio secreto non fuerit examinatum, vbi quid agendum decernitur, & hoc ordine omnia reipublicæ nostræ negotia absoluuntur. Est in hac nostra vrbe aliud collegium nonaginta virorum, quod anno Domini 1540. diuino potius, quam humano consilio, ad compescendum facinorosorum virorum petulantiam institutum fuit. Erat in hac vrbe pestis illa execranda factionum Guelfæ, & Gibellinæ, quæ fere omnes ciues in duas diuiserat partes, quare in dies homicidia, incendia, populationes agrorum, & omne genus mali modo ab vna, modo ab altera factionum perpetrabatur, nam potentior alteram adeo supplantabat, vt vnusquisque miserrimam vitam, & si nullius factionis esset, duceret, cum semper sibi, aut in vita, aut in substantia timendum esset, siue propter affinitates, siue propter domus propinquitatem cum domo factiosi propter incendia crebra, siue propter aliquam aliam causam, itaut quamuis neutralis esset, tamen timendum sibi semper esset. Dum in hoc pessimo statu vrbs constituta miserrime viuit, omnipotens Deus miserias nostras misericorditer miseratus, Prouinciæ præsidem Ioannem Guidiccionum Episcopum Forosempronien. diuino afflauit spiritu, modumque quo vrbs a tanto malo posset liberari, indicauit, nempe vt nouum hoc collegium ex ciuibus neutralibus institueret, cuius officium esset pro pace, & vrbis quiete, contra factiosos arma capere, ipsis se opponere, ac totis viribus niti, ne pax, aut quies vrbis perturberetur, quod vt facilius prædicti ciues officium hoc præstare possent, modumque, ac ordinem haberent, & quando in vnum cogi necesse esset condunaretur, ex his nouum Magistratum instituit, Defensoreśque pacis appellauit, cuius officium est, Pacificos (ita enim appellati sunt) conuocare, & vrgentes necessitates ipsis proponere, vt ab omnibus quid agendum decernatur. Constat porro Magistratus ex priore, qui priuilegio doctoratus, vel militiæ gaudet ex duobus ciuibus ordinis Senatorij, qui in numerum nonaginta virorum sint electi, & ex tribus alijs ciuibus popularibus ad hoc officium electis, & hic Magistratus cunctis, demptis DD. conseruatoribus, & prætore ciuitatis præcedit. Pacifici militiam habent, quæ cum necessitas vrget, armata astat, & vna cum ipsa, ne mala sequantur prohibet, amplius, vt Pacifici tuto suas functiones exequi possint, factiosorumque insid.as deuitare, præsidium habent stipendiariorum, quod prætorium assidue custodit, & Magistratum, quoties collegialiter exit, baculatum præcedit. Hoc remedium diuinitus a D. O. M. inspirato, vrbs nostra bello ciuili ad nihilum pene redacta, sanata est, & vsque in præsentem diem pace tranquilla fruitur; & hoc est regimen vrbis nostræ breuissimis comprehensum per centum & octo Senatores, qui rempub. administrant, & per nonaginta Pacificos, qui ciuiles discordias & sedant, & componunt. Comitatus etiam huius vrbis, vtpote qui a ciuibus est seiunctus, suum & ipse habet regimen, quod ex 24. hominibus ex ditioribus, & aptioribus ad negotia constat, ex his quatuor eliguntur, qui plenam ad omnia, quæ ad ipsorum vniuersitatem pertinent, potestatem habent, appellanturque procuratores comitatus, horum officium est prouidere, ne vniuersitas, vltra quod debitum est, grauetur non solum in bonis, verum etiam in personis. Ius insuper ad Senatum prætutæ pertinet trium insignium oppidorum vrbis regimini, & omnimodæ iurisdictioni subiectorum, Petræ Appij, Rochelmicis, ac Flumanæ, veteris quondam comitum Calboli, cui nostrorum ditionis, reliquiæ, quibus singulo quoque tempore ciues aliqua fulgentes prærogatiua præficiuntur, & hic est nostræ ciuitatis præsens status breuibus indicatus. *Hactenus ille.*

Cęterum Forliuij ampliorem continent cognitionem eques Bernardinus Paulutius ex comitibus de Calbulo in Annal. patriæ, quæ m. s. extant apud Carolum Paulutium ex comitibus de Calbulo eruditū virū vtriusque Signaturæ Referendarium, & canonicum sanctæ Lateranensis Ecclesiæ, Corius, Leander Albertus, Platina, Flauiusque Blondus ciuis Foroliuiensis, ante quos illius meminit Plinius lib. 5. illamque reponit in octaua regione Togatæ Galliæ, Antoninusque, in tabulis itinerarijs. Distatque a sua Rauennate metropolis 20. milliarijs inter Fauentiam, Cęsenamque illorum Præsulum series sequens est ex varijs monumentis a nobis collecta.

1 S. MERCVRIALIS Armenus, seu Albanensis Hierosolymis longissima peregrinatione Romam progressus, fulgensque sanctimonia vitę Foroliuiensis Episcopus electus est paulo ante annum 350. eodem scilicet tempore quo sanctus Ruphillus Foropopiliensis Episcopus florebat, cum quo, vna cum sancto Gaudentio Ariminensi, Leone Feltrano, alijsque Catholicis ad celebrandum concilium Ariminum conuocatis, scossim ab Arrianis in loco, qui nunc Catholica nuncupatur, interfuit. Is cum Arrianorum dogma subicribere recusasset, simul cum supradictis in exilium est pulsus. Idem postea cum a Tauro præfecto Ariminensi sacrum Christi corpus conficere esset coactus, Taurusque ipsum in conspectu suidissimè deuorasset, asserens quod in or intrabat, per secessum emitti, dum ventris onur exoneraret, natura stimulante nititur, viscera omnia abrupto ventre effudit. In agro [illegible]roliuiensi draconem non solum greges, & armenta, verum homines venenoso halitu persundentem, cum cognouisset, antrumque belluæ inter Forum Liuium, & Forum Popilianum esset, cum sancto Ruphillo pactus est certa die, & hora ad pugnam vna cum eo accessurus, quocirca triduano ieiunio indicto die, & hora statuta, sacris indutus cum clero, & populo loco dicto adfuit, cumque ibidem sancti Ruphilli diu aduentum frustra expectasset, viso dracone ad eum se contulit, stolaque eius collo circum alligata, tanquam mansuetissimum agnum ad os vsque cuiusdam putei in medio viæ existentis deduxit, eoque ibidem deturbato, os putei clausit, memorialeque super imposuit. Hunc etiam eundem S. Mercurialem esse existimo, quem eques Bernardinus Paulutius de Calbulensibus in Annalibus

nalibus patriæ refert an. 422. in Hispaniam ad ciues suos olim ab Alarico Rege, dum Italiam, & potissimum Flaminiam deuastaret, in captiuitatem ductos liberandos accessisset, ibique, inquit, *perueniens se medicum prædicans, eo quod Regem morbo incurabili laborantem audierat, opem suam Regi obtulit, ad eius itaque conspectum cruce morbo obsignato, Rex statim est sanatus, quod videns summis honoribus Mercurialem excepit, atque est veneratus, deinde pro reddita sibi sanitate, vt quicquid vellet ab ipso peteret exorauit, statimque etiam si dimidium Regni petijsset accepturus. Sanctus Mercurialis Regi gratias agens nihil se præter suos ciues in captiuitate detentos velle dixit, hac de causa iter ad eum accepisse, nihil magis sibi cordi esse, quam vt gregem a Domino sibi creditum ad propria reduceret. Petioni annuens Rex Forolinenses omnes liberos dixit, & vna cum sancto Mercuriale, patria vt restituerentur curauit, erant enim quasi duo millia promiscui sexus, & ætatis. Hi in patriam reuersi vrbis partem incaluerunt Sclauoniam a captiuis sclauis dicta appellauerunt, quod nomen vsque in hunc diem perdurat, iuxta vbi eius Cathedralis fuit. Idem cum summo Dominicum sepulchrum adire flagraret desiderio, locaque illa sancta, in quibus Dominus in carne vixit, perlustraret, spretis viarum periculis, & incommodis illuc accessit, remeandoque propriam Ecclesiam permultis sacris Reliquijs ditauit.* Hactenus ille. Alaricus Rex primo in Italiam descendit anno 403. In Siciliam vero traijciens apoplexiæ morbo correptus excessit anno 411. Quomodo ergo Mercurialis an. 422. Alaricum in Hispania ægrotantem sanare potuerit? iudicent periti. Ego vero non dubito quin Mercurialis ipse idem, qui in Conciliabulo Ariminensi fuit, non potuerit Alaricum signo Crucis a morbo curare, sed post annum 403. quo a Stilicone superatus Alaricus, vt prodit Baronius, ad propria festinus, & fugiens remeauit. Quo vero anno in pace requieuit Mercurialis, haud inuenire potui apud quêpiam. Paulutius habet 449. illum obijsse, quem diuersum a primo Mercuriali ex monumentis patriæ fuisse credit, adeo quod gratis duos SS. Mercuriales Foroliuienses Episcopos affirmet, nec desunt qui tertium addunt, cum reuera vnus Mercurialis fuit, qui Foroliuiensem Ecclesiam pie sanctéque longo tempore administrauit, effœtæq. ætatis cursum vitæ cõsummauit, euolauitque ad superos pridie Kal. maij post annum 404. Huius maminit Baronius die 23. maij in notis, Petrus in catalogo lib. 10. cap. 107. Ferrariusque. Repererunt illius sanctum Cadauer tempore Antonij Iannotti Episcopi an. 1576. in sepulchro marmoreo, vbi in interiori capsula, vt aiunt hæc verba legebantur.

HIC REQVIESCIT CORPVS
BEATI MERCVRIALIS
EPISCOPI LIVIENSIS.
OBIIT C. LVI. PRIDIE
KAL. MAII.

Quo ipso die Ecclesia Foroliuiensis eiusdem festum celebrat. Cæterum hæc inscriptio mihi videtur vel parum sincere relata, vel prima tria trecenta inuidiosa deleuit vetustas: siquidem sancti Gaudentij Episcopi Ariminensis vita prodit, qui sub Constantio illustrem tulit palmam Martyrij: sanctum Mercurialem, sanctumque Ruphillum, ijsdem vixisse temporibus, ad quos sanctus Gaudentius conciliabulum Ariminense declinans, transisse narratur. Nisi forte typis error irrepsit, quibus impressus liber Iannotti de modo celebrandi concilium exit in lucem, vbi supramemorata inscriptio habetur.

2 CRESCENTIVS Episcopus Liuiensis anno 649. apud Rubeum.

3 VINCENTIVS Lateranensi concilio interfuit anno 680.

4 ROGERIVS donationem Theodosij Episcopi Firmani, in fauorem Ecclesiæ, monasterij sanctæ Crucis, sua subscriptione firmauit anno 887.

5 S. APOLLONIVS, vel Apollinaris floruit anno 899. apud Rubeum.

6 VBERTVS interfuit Concilio a Petro Archiepiscopo Rauennate Ferrariæ celebrato anno 972. alterique quod Gibertus item Archiepiscopus Rauennatium agitauit an. 997. Kal. maij.

7 IOANNES dono dedit Ecclesiam sanctæ Reparatæ Abbati, ac Monachis sanctæ Mariæ de Fauentia anno 1084. vt ex sequenti instrumento perspicitur, quod ex archiuio illius monasterij a nobis erutum, hic exscribendum curauimus.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Anno ab Incarnatione eius millesimo octuagesimoquarto tempore Gregorij Papæ, Apostolicæ sedis anno vndecimo, regnante vero Henrico quondam Henrici secundi Imperatoris filio die 26. mensis ianuarij Indictione 7. Rauen. Diuina Religio Deo maxime sublimatur, si honor, & reuerentia detur. Priuilegium sanctarum Ecclesiarum semper, & vbique a Rectoribus earum digne, & laudabiliter tractantur, qua de re ego quidem in Dei nomine Ioannes Episcopus sanctæ Liuiensis Ecclesiæ . . . per consensum, & auctoritatem canonicorum eiusdem Ecclesiæ, per præsentem huiusmodi decreti paginam præsenti die concedo, & largior, seu confirmo tibi præsenti in Christi nomine Ioanni abbati monasterij sanctæ Mariæ, quod vocatur foris Portã, tibi, tuisque successoribus, qui in antedicto monasterio tibi successerint, id est quodcunque presbyter Albertus habuit, & tenuit de plebe sanctæ Reparatæ per scripturam de oblationibus viuorum, & mortuorum, & insuper quartam partem de decimis, & primitijs, vel de alijs beneficijs, quæ per ipsum decretum habuit, habendam, tenendam, seruandam, & in omnibus meliorandam . . . quadraginta ad renouandum in perpetuum. Ita ut in matutinas, & vespertinas horas, & Missarum solemnia, cęteraque Dei mysteria in prædicta plebe facere debeat per se, vel per suos Sacerdotes mea voluntate ibi ordinandos, & redditum, & obedientiam, & viginti solidos monetæ Venetiæ pensionem per singulos annos mihi, meisque successoribus, tuique successores persoluere debeatis,

secun-

secundum quod presbyter Albertus mihi facere consueuit, pro eo orare debeatis pro anima mea, meorumque successorum, & præcessorum, in omnique anno in die depositionis meæ, mihi Missa canere debeatis pro anima mea, & ego præfatus ordinatus vna cum meis successoribus, tibique prænominato Ioanni abbati, tuisque successoribus authorare, & defensare promitto, & hoc decretum obseruare, & modis omnibus inuiolabiliter conseruare, & custodire promitto, & si contra hoc egero, & omnia quę superius leguntur non obseruauero, vel adimpleuero, daturum, & compositurum me esse promitto, & ego prædictus Ioannes Episcopus vna cum mais successoribus ante omne . . . aut interpellare pœnæ nomine auri optimi libra vna, & soluta pœna hoc decretum maneat firmum.

Quod vero decretum scriptum per manus Petri Fauentini tabellionis scribendum rogaui sub die, & mense, & indictione suprascripta.

Ego Ioannes nutu diuino Episcop. in hoc decreto, prout supra saluo inter nos constituto a me facto.

Ego Ioannes Archipresbyter sanctæ Liuiensis Ecclesiæ in hoc decreto, vt supra consensi, &c.

Ego Andreas Archidiaconus sanctæ Liuiensis Ecclesiæ, quod supra est vice Domini in hoc decreto, vt supra consensi, & subscripsi.

Ego Leo Subdiaconus sanctæ Liuiensis Ecclesiæ consensi, & subscripsi.

Ego Ioannes filius Ioannis de Vtro in hoc decreto rogatus subscripsi.

Ego Albertus de . . . interfui, & subscripsi

Ego Bonus homo filius quondam Balduini rogatus subscripsi, &c.

Ego Vgo Archipresbyter rogatus, &c.

Signum manus Teusi, & Berardus Germa . . . testibus.

Ego Fauentinus Tabellio scriptor suprafactum decretum, vt supra legitur post roborationem testium compleui & absolui.

8 PETRVS Liuiensis electus Episcopus a comitissa Mathilda tulit in se contortam sententiam in fauorem Abbatis, & Monachorum sanctæ Marię de Fauentia coram Philippo Archiepiscopo Rauennate electo anno 1118. quam supra retulimus in Rauennatibus Archiepiscopis.

9 DRVDVS anno 1151. die 3. mensis Iulij consecrationi interfuit Ioannis Columbæ abbatis ex Ordine Cisterciensi in Episcopum Placentinum, quam Moyses Rauennatium Archipræsul In Vrsiano templo peregit. Consule Rubeum in histor. Rauen.

10 ALEXANDER Liuiensis Episcopus sub Alexandro III. Pontifice Lateranēsi concilio interfuit anno 1179. vicariam operam præstitit Vidoni Archiepiscopo Rauennati, cum in Syriam Terræ sanctæ opitulaturus deportasset exercitum anno 1188. de quo vide Rubeum. Is antea hoc est an. 1170. Cœnobio sancti Mercurialis nonnullas Ecclesias bonaque dono dederat, vt in tabulario eiusdem monasterij scripta videntur.

11 IOANNES, qui & ipse eidem Mercuriali Cœnobio multa dono dedit an. 1198. eoque Præsule Cœlestinus III. an. 1192. monasterium sanctę Marię de Flumine Ord. Vallis vmbrosæ, Liuiensis diœcesis sub Apostolica suscepit protectione, in quo duo Liuienses Episcopi Cœnobij benefactores recensentur, primæ tantum litteræ eorum nominum indicantes expressæ cernuntur T. & O. quorum explicationem, veramque interpretationem alijs relinquimus, ne diuinare videamur, diplomatis vero Cœlestini exemplar est tenoris sequentis e tabulario S. Praxedis de Vrbe desumpto.

COELESTINVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

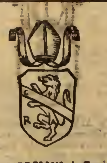
Dilectis filijs . . . Abbati sanctæ Mariæ in Flumine eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Piæ postulatio voluntatis effectu, &c. ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & beati Benedicti Regulam atque institutionem Vallisvmbrosanorum fratrum in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis, &c. vsque permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. Plebem sancti Laurentij in Nocero cum decimis, & oblationibus, testamentis, & cappellis suis, videlicet cappellam de casa Figaria, cappellam sancti Donati, cum omnibus possessionibus, & pertinentijs suis. Cappellam de Paulo cum pertinentijs suis, cappellam de Petroniano ac cappellam de Monsignano, cum decimis, & testamentis earum, medietatem plebis sancti Petri in Geneto, cum medietate decimarum eiusdem plebis, cappella sancti Petri Marsii, cum pertinentijs suis, cappellam de Bau cum possessionibus ad vestrum monasterium pertinentibus, cappellam sanctæ Mariæ de Trexano, cappellam de Gaghano, cappellam de Pablexio, cum possessionibus & pertinentijs suis, cappellam sancti Quirici, cum possessionibus suis. Cappellam de Verguano, cum suis pertinentijs, cappellam de Biuano, & cappellam de Alphiano, & cappellam de Raualdino cum possessionibus earum, castrum de monte Vecchio, cum curte, & omnibus appenditijs suis, curtem de Nucero, possessiones Raualdini cum omnibus pertinentijs earum, possessiones sancti Laurentij in Nucero, possessiones de Collina de Icoleis vsque ad param, libertates quoque & immunitates a recolenda memoria Friderico quondam Romanorum Imperatore semper Augusto monasterio vestro collatas, & a comitibus castri Cari, & castri Noui scriptis publicis, & iuramentis interpositis confirmatas, auctoritate Apostolica confirmantes perpetuis decernimus temporibus inuiolabiliter obseruandas: concessionem præterea vobis a bona memoria T. & O. Liuiensibus Episcopis iuste factam, sicut in eorum scriptis autentice continentur auctoritate Apostolica confirmamus. Sane noualium vestrorum, quos proprijs manibus, vel sumptibus colitis siue de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas extorquere præsumat. Liceat quoq. vobis clericos, vel laicos liberos & absolutos ex seculo fugientes ad conuersionem recipere,

re, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper vt nulli fratrum vestrorum post factam in dicto monasterio professionem fas sit de eo, nisi aucloris religionis obtētu discedere, discedentē vero absq. communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. In parochialibus autem Ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & diœcesano Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, vt ei de spiritualibus debeat respondere. Statuimus insuper vt nullus infra fines Parochiarum vestrarum sine diœcesani Episcopi, & vestro assensu Ecclesiam, vel Oratorium constituere de nouo præsumat, saluis priuilegijs Apostolicæ sedis. Sepulturam præterea ipsius loci liberam, &c. Decernimus ergo &c. Salua, &c. Si quis, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen. Amen.

Ego Cælestinus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Ioannes Prænestinus Episcopus.
Ego Pandulphus Basilicæ duodecim Apostolorum presbyter Card.
Ego Melior SS. Ioannis, & Pauli tit. Pamachij presbyter Card.
Ego Romanus tit. S. Anastasiæ presbyter Card.
Ego Ioannes tit. sancti Stephani in Cœlio monte presbyter Card.
Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani diac. Card.
Ego Gerardus sancti Adriani diac. Card.
Ego Goffredus S. Mariæ in Via lata diac. Card.
Ego Bernardus sanctæ Mariæ Nouæ diac. Card.
Ego Gregorius sancti Georgij ad Velum Aureum diac. Card.
Ego Lotharius SS. Sergij, & Bacchi diac. Card.
Ego Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin diac. Card.

Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Aegidij sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. Card. 6. Kal. iunij indictione 10. Incarnationis Dominicæ 1192. Pontificatus vero D. Cælestini Papæ Tertii anno secundo.

12 ALBERTVS electus, & consecratus ab Honorio Tertio anno 1221. ex reg. Vatic. de eo mentionem facit Rub. an. 1223.

13 RICCIARDELLVS de Caminate Ariminensis Liuiensis fuit Episcopus Honorij Tertij temporibus teste Clementino in Ariminensi histor. parte prima.

14 HENRICVS anno 1237. Ecclesiam sancti Petri de Arcu, cum omnibus suis pertinentijs iuribusq. concessit Benedicto Abbati sanctæ Mariæ de Flumine, a quo & ipse vicissim plures alias Ecclesias recepit, vt in monumento transumptionis Rambertini Notarij Rauennatensis spectatur, quod in tabulario eiusdem monasterij asseruatur.

15 GVILLELMVS eiusdem sedis fuit Antistes an. 1253. apud Rub.

16 HIERONYMVS anno 1253.

17 RICHELINVS Episcopus Liuiensis anno 1255. sub Alexandro Quarto memoratur in regest. Vatic. Is anno 1267. vna cum Rauennate Archiepiscopo, alijsque Episcopis altare sancti Valeriani in Cathedrali consecrauit.

18 RODVLPHVS ad eandem sedem promotus, Prouinciali Concilio Rauennati interfuit anno 1270. die 28. aprilis anno vero 1277. pactionem fecit inter Foroliuiense publicum, ac fratres Prædicatores.

19 HENRICVS interfuit iuramento Bertoldia Pace iudici Fabriani partisque Lambertucciorum præstito anno 1280. vt refert Cherubinus in hist. Bonon.

20 RAYNALDVS Prouinciali concilio interfuit celebrato in Ecclesia sancti Mercurialis a Bonifacio Archiepiscopo Rauennate an. 1286.

21 THADÆVS Episcopus Foroliuiensis obijt anno 1302. post cuius funus capitulum eius successorem delegit Peponem de Ordelafis Archipresbyterum sancti Martini, quem Bonifacius reprobauit. Idem Pepo paulo post a Foropopiliani capitulo iterum in Episcopum postulatus, a Benedicto Vndecimo iterum reprobatur, id habet Reg. Vatic. irrefragabile veritatis testimonium.

22 RODVLPHVS electus an. 1303. Qui post obitum Opizonis Archiep. Rauenn. in Vrsiana Ecclesia tamquam suffraganeus, inter alios expediuit consilia, vt noui Archipræsulis electio prospere caderet. Appellationem Nonantulani Abbatis perlegi ab hoc Episcopo Rodulpho expediendam, tamquam sanctæ sedis iudice deputato an. 1313.

23 THOMAS Bettinus de Piatesijs Bononiensis Liuiensis Episcopus adlectus est an. 1318. anno vero 1335. Abbatiam sancti Hilarij de Galeata perpetuo administrandam suscepit, defunctus est anno 1342. ex Reg. Vatic.

24 IOANNES Archidiaconus de Porta in Ecclesia Tullensi successit Thomæ sub Clemente Sexto anno 1342. 15. Kal. aug. translatus de inde

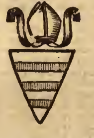
inde est Viterbiensem Ecclesiam anno 1349. ex Reg. Vatic.

25 AYMERICVS Rector Ecclesiæ sancti Ioannis de Porta Eduensis diœcesis sb eodem Clemente Sexto eligitur 6. non. martij an. 1349. quem idem Clemens transtulit ad Ecclesiam Bossanensem anno 1351. ex Reg. Vatic.

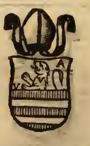
26 Fr. BARTHOLOMÆVS de Sanzeto Ord. Minorum successit Aymerico die 13. Kalen. iunij 1352. in eodem Reg. Vat. Ep. 56. fol. 36. anno 10. Huius etiam memoria extat an. 1365. in monumentis eiusdem Eccl.

27 PAVLVS de S. Ruffello ex eadem sede fulsit anno 1381. obijt 1384.

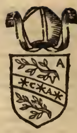
28 ORTANDVS anno 1390. forte intrusus a Benedicto XIII. Antipapa.

29 SIMON de Paganis Regiensis in Vmbria, pauloante Episcopus Volaterranus ad hanc Ecclesiam translatus est 1384. 28. martij ex Reg. Vatic. cuius sigillum extat apud nos vt vides. Decessit vero anno 1391. die 23. ianuarij, insecutoque die sepulturam accepit in cathedrali, quem virum ætate longæuum rectum prudentemque vocant tabulæ eiusdem Ecclesiæ.

30 SCARPETTA de Ordelafis filius spurius Francisci Foroliuij tyranni, viginti trium annorum adolescens, cum iuri studeret canonico, Bononiensisque Academiæ Rector esset, Foroliuiensis Episcopus declaratus est a Bonifacio Nono anno 1391. Kal. martij, annis tredecim in ea dignitate superstes fuit decessitque an. 1402. ex lib. Promot. Prælat. sub eodem Pontif.

31 IOANNES de Numaijs, filius Maioli nobilis Foroliuiensis, Abbas commendatarius sancti Mercurialis, Scarpettæ successit an. 1402. 12. Kal. decemb. vrbem solemni ritu ingressus est 21. decemb. eiusdem anni. Hic quoad vixit S. Mercurialis Abbatiam Episcopali mensæ coniunxit. Romæ decessit anno 1411. sepultusque est apud sanctam Mariam Maiorem, vbi prope sacellum Pauli Quinti Pontificis adhuc cum gentilitijs stemmatibus eius effigies leuiter insculpta spectatur, sequensque inscriptio, quam ingredientium, & egredientium gressibus semiexesam hic eascribendam curauimus.

Qui mert . . sa . . sublimis . . . cum virtute Ioannes
Qui speculum vita claro nubilis artu
Qui pius Antistes, & Præsul Foroliuiensis
Qui . . . .
Ossa tegit sancto Spiritus insidet astris.
Obijt anno Domini M CCCC.XI. die X. m. octobris.

32 MATTHÆVS Ecclesiæ Vrbinatis intrusus a Ioan. XXIII. Pontifice Foroliuiensis Episcopus declaratus est anno 1412. die 13. m. augusti.

33 Fr. ALBERTVS Benedicti de Bonchristianis Florentinus, Seruita, Sacræ Theologiæ Bachalaureus, a Ioanne XXIII. Pontifice Foroliuiensis Episcopus dictus est anno 1413. non. aprilis. Qui tamen obtenti Episcopatus nunquam possessionem inire potuit. Greg. enim XII. Ioannem quendam Imolensem, virum opibus clientelisque potentem intruserat, sedemque arripuerat. Cæterum Quintus Martinus cum euasisset ad sedem, discuperetque præteriti schismatis diluere labes, Albertum transtulit ad Comaclensem

sem Episcopatum, Ioannem vero in Foroliuiensi sede confirmauit anno 1418. vt eruitur ex lib. de diuersis formis sub Martino Quinto fol. 158.

34 IOANNES Strata Imolensis, filius Matthæi ad hanc sedem a XII. Gregorio promotus est 1413. ea Episcopo Comaclensi. Ipse per se arripuit sedem anno 1414. die 3. m. iunij, primumque Pontificale sacrum fecit 1415. die 14. mensis aprilis in cathedrali cum diuturniori mora cum Alberto legitimo Præsule lites exercuisset, ex arbitratu deinde Martini Quinti illius Episcopatus legitimus possessor est declaratus, Foroliuiensemque Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1427. Interfuitque consecrationi Altaris sanctæ Mariæ Gratiarum Fauentiæ Fratrum Prædicatorum, cum alijs Episcopis 1420.

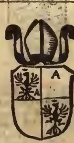
35 IOANNES Caffarellus Romanus, sanctæ Mariæ Maioris Romæ Canonicus, ad Liuiensem hanc sedem subuectus est 1427. 4. Kalend. martij. Hunc tanquam Theologum eximium ac varia literatura clarum, & nobilissima gente natum Martinus Quintus Columna habuit in honore, Eugenius Quartus vero adeo magnifecit, vt exordiendo Ferrariensi concilio, quod absolutum Florentiæ postea Florentini nomen inuenit, legauerit illum Ferrariam. Anno vero 1437. 12. Kal. martij ad Anconitanum Episcopatum translatus est. Vgolino Arcbidiacono Vrbeuetano Foroliuij pro Vicario vsus est, cum Ipse olim antea Vrbeuetanus extitisset Vicarius atque commendatarius sancti Bernardi item Vrbeuetani cœnobij.

36 LVDOVICVS seu Aloysius de Pirranno Ordinis Minorum Episcopus antea Signensis sub Archiepiscopo Iadrensi, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1437. die 12. Kalen. martij. Hic doctissimus vir vnus fuit, inquit Vuadingus inter sex disputatores, quos Latini in concilio Florentino, aduersus Græcos deputarunt, & quidem Aloysius magnę in opinionia in concilio grauiora munia subijt. Sedit vsque ad ann. 1446. deinde eo munere se abdicauit.

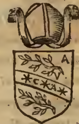
37 MARIANVS Farinata canonicus Senensis, ad hanc eandem sedem ascendit anno 1446. die 2. mensis nouembris, anno vero 1449. ad Ecclesiam Sarsinensem translatus est.

38 DANIEL de Alumno, e Laude Pompeis canonicus Regularia Sarsinæ Episcopus, ad hanc Ecclesiam fuit translatus anno 1449. 6. Kalend. nouemb. Borsus Ferratiæ dux illum dilexit in paucis, sæpiusque de rebus grauissimis legauit ad Principes. Ferrariæ decessit 1463. sepulusque in Ecclesia sancti Ioannis Euangelistæ sui ordinis cum hoc epitaphio.

Forlinas Daniel iacet hoc in marmore Præsul
Quem dira inuasit febris dum rura colebat
Effugiens pestem, sed vita prorsus adempta
Qua Patri Alumnum fuerat, tristatur Alumni.
M. CCCC. LXIII.

39 IACOBVS Palatinus ciuis atque Archidiaconus Foroliuiensis septuaginta annorum, ac venerandæ canitiei senex, post Danielem ex canonicorum electione patriæ ascendit ad sedem an. 1463. die 18. mensis septembris, cuius electionem Pius II. ratam habuit. Inauguratus fuit in Ecclesia sancti Francisci, ab Episcopis Ventura Bertinorij, Antonio, Cęsenate Fauentinoque Bartholomęo, eodemque die cum acclamatione omnium cathedralem sedem adiuit, atque ab ipso, alijsque Episcopis, qui illum consecrauerant indulgentia perpetua peccatorum altare sancti Valeriani nobilitatum est, in eorum fauorem qui illud postrema die septembris expiaturi peccata adijssent. E viuis exemptus est anno 1470.

40 ALEXANDER filius Nanni de Malaterijs, Ecclesiæque de Valle, ad hanc sedem euectus est an. 1470. Hunc aliquando vulgus crediderat filium fuisse Guillelmi Numai. Quem deinde errorem mater Elisa diluit in articulo mortis; cum sancte iurasset, de se, atque Nanni fuisse legitime procreatum. Magno ingenio, doctrinaque fuit Alexander, Vmbriæque Vicelegatus,

ac Gubernator anno 1474. subque Pio Quarto Nuncius Apostolicus in Germania. Cæterum Romam reuersus, ibi vitam finiuit 1485. De eo Leander Albertus, actaque consistorialia.

41 THOMAS ab Aste Foroliuiensis, suæ Patriæ adlectus Episcopus est anno 1485. 3.non. septembris. Hic fuit olim in Neapolitano regno Spoliorum collector, ac sub Pontificibus Innocentio Octauo, Alexandro Sexto, Iulioque Secundo pluribus Ecclesiasticæ ditionis ciuitatibus ius dixit. Mortem obijt 1512. sepulusque est in Ecclesia sancti Thomæ Romæ in Parione, vt vocant, vbi in marmore sculptum illius legitur epitaphium, cui eiusdem Gentilitia stemmata accessere, in quorum superiori parte Leo ex obliquo currens spectatur; campum vero inferiorem obliqua item schachia complent.

D. O. M.

Thomæ de Astis Foroliuiensi ciui.
& Pontif. I.V. Doctori
ob summam prudentiam multiplicemq; doctrinam
a Xisto IIII. Pontif. Max in Regno
Neapolitano decimis exigendis
postea ab Inno. VIII. Beneuento,
& ab Alexandro VI.
toti Latio subinde Viterbio, atq; Perusiæ
a Iulio vero II.
Piceno Præfecto summa integritatis
atque constantia viro
vixit an. LXIIII. M. . . D. . .

42 PETRVS Gryphius nobilis Pisanus, celebris iurisconsultus, cum apud regem Britanniæ Nuntij munere fungeretur, Episcopus renunciatus est anno 1512. die 12. mensis nouembris. Plures pro Ecclesia exantlauit labores, difficillimis perfunctus legationibus, quod ipsum sequens epitaphium egregie prodit, eum excessisset e vita anno 1516. Romæ, vbi iacet in Ecclesia sancti Honuphrij in nobili marmoreo tumulo.

Petro Grypho Pisano
Foroliuiensi Præsuli, claris natalibus orto
bonarum artium, & iurisprudentiæ
insigni,
cui nihil ad summam vel ingenij, vel fortunæ
defuit præter ætatem
ad Cæsarem, Gallorumque, & Britanniæ Reges
Venetorum, Mediolani, & cæteros Italiæ
Principes, & Patriæ, & Pontificum
iussu Legationibus functus numquam
nisi postulatorum compos reuertitur
a Gallorum Rege Equestri dignitate
ornatus,
A Mediolanensium duce in consilium ascitus,
a Pontifice Alexandro VI.
Sabinæ Præfectus,
neque adeo longe post ad secreta desumptus,
a Iulio Collector, & Nuncius in
Angliam missus,
Pontificalibus infularum insignibus
honestatus,
ad extremum Referēdarius a Leone institutus
cum illius iussu aliquandiu præfuisset
Vmbris, & Perusij legati
vicem summa laude impleuit magistram
liber Ecclesiam suam inuisit ibidem
gregem legibus,
& exemplis munit dum reparandis templis
operam nauat fati vi repentina
ex oculis raptus luctum,
mœroremque perpetuum non suis magis,
quam bonis vniuersis reliquit. vixit an XLIV.
M. X. D. XXI.
Pantasilea, & Leonora Leola hac
Auuncu lo fratre
illa veluti Patre orbata doloris, desiderijque
æterni ergo P.

In lau-

In laudem Petri dum Perusiæ Præsidis munere fungeretur eclogam scripsit Ioannes Franciscus Camœnus Perusinus.

43 BERNARDVS Medices, filius Antonij Florentinus, a Leone X. Episcopus adlectus est anno 1516. die 10. mensis nouembris: Ipse per se obtenti Episcopatus inijt possessionem 2. die mensis octobris. decessitque, dum annus 1519. exordiretur.

44 LEONARDVS Medices Florentinus, filius Bernardi, antecessorisque Bernardi propior affinis, a Leone Decimo ad eandem sedem promotus est, cum prius Metropolitanæ Florentinæ canonicus esset anno 1519. die 14. mensis martij. Quam ille rexit Ecclesiam vsque ad annum 1526. deinde ad arbitrium Clementis VII. eo munere se exoluit.

45 NICOLAVS Cardinalis Rodulphus Florentinus, ita censente VII. Clemente, Liuiensem Ecclesiam administrandam suscepit anno 1526. die 16. mensis Aprilis, eamque Ecclesiam resignauit in fauorem sequentis.

46 BERNARDVS Medices, hoc nomine secundus, filius Antonij, Bernardique nepos antecessoris, a Clemente VII. eandem sedem accepit anno 1528. die 7 mensis augusti, huic Ecclesiæ ad multos præfuit annos. Episcopatu se abdicauit an. 1551.

47 PETRVS Ioannes Aleotus Foroliuiensis post resignationem Bernardi, ad hanc sedem peruenit anno 1551. habuitque coadiutorem cum futuræ spe successionis Simonem Aleotum nepotem anno 1555. 15. decembris, anno vero 1562. eius Ecclesiæ administrationi remisit nuncium, vt habetur in Act. Consistorialibus. Sed cum deinde supra nepotis annos proprios extendisset, eandem administrationem repetijt, donec in Antonium Iannottum refunderet.

48 SIMON Aleotus ex coadiutore, & Episcopo Lindinensi, patruo in Episcopatum successit. Dum concilio Tridentino interesset, exuit mortalitatem 1562. die 20. mensis augusti, ibique sepultus.

49 ANTONIVS Iannottus de Montagnana, Mantuanus, Cubicularius Apostolicus, ad hanc sedem prouectus est anno 1563. die 30. m. ianuarij. Hanc Ecclesiam ille rexit vsque ad annum 1578. ac deinde ad Archiepiscopatum Vrbinatem translatus est. Hic anno 1576. reperit corpus sancti Mercurialis, vt notat Baron. in suis adnotationibus ad Mart. Rom.

50 MARCVS ANTONIVS del Giglio nobilis Bononiensis, Herculis filius, vtriusque Signaturæ Referendarius a Gregorio XIII. adlectus est Episcopus 1578. prima die exorientis augusti, quo anno ex hac mortali vita decessit eiusdem gentis Thomas del Giglio Placentinus Episcopus: ipse vero Marcus Antonius duobus annis præfuit laudabiliter, Bononiæ repentina morte oppressus interijt anno 1580. die 21. se se conuoluentis augusti, sepultus est in Ecclesia S. Ioannis in Monte.

51 IOANNES FRANCISCVS Mazza de Canobio Bononiensis, filius Ambrosij ex spoliorum collectore in Lusitania Episcopus declaratus est die 5. mensis septembris anno 1580. a Gregorio XIII. Ad sex annos hanc administrauit Ecclesiam, eoque munere se abdicauit an. 1586. elapsoque anno sub Sixto Quinto nuncius Apostolicus apud Franciscum magnum Hetruriæ ducem Florentiam profectus est, vbi decedens anno 1589. ibidem sepulturam accepit, vir quippe genere, & moribus spectabilis, cuius adhuc viget suauissima memoria.

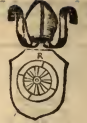

52 FVLVIVS Theophilus nobilis Romanus iuris vtriusque Doctor, ad hanc dignitatem assumptus est a SixtoQuinto die 7.ianuarij 1587. B præfuit annos 7. excessitque e viuis anno 1594. Theophilæ gentis gentilitia stemmata simillima esse videntur cum ijs, quæ Petrus Vicentinus Cæsenas Episcopus detulit in parma, vt supra retulimus, dum de ipso contigit enarrare, vnde suspicantur nonnulli ex ea gente, Theophilam familiam prognatam fuisse, dictis accedat marmorea tabula Aracælanæ, vbi iacet idem Petrus Episcopus cum fratre Dionysio, ibi hæc me legisse memini. *Hic Petri de Vicentia Auditoris Cameræ, ac Cæsenæ Episcopi, & Dionysij eius germani præmortui ossa sepulta iacent. Hic lapis, & ossa necubi transferantur iniussu Theophilorum ex S. C. Vic. PP. statut. est an. D. 1583. M. N. D. 27.*

53 Fr. ALEXANDER de Francischis Romanus, genere Hebræus, cognomento Hebræinus ex ordine Prædicatorum celebris concionator, C scholasticisque disciplinis lõge cultissimus, a Clemente Octauo emunctæ naris Pontifice Foroliuiensis Episcopus dictus est anno 1594. die 4. mensis maij tres annos sedit, libensque quieti ingentus eo munere se abdicauit ad arbitrium eiusdem Clementis, a quo ea dignitate fuerat insignitus.

54 CONRADVS Tartarinus Tiphernas, eadem sede nobilitatus est an. 1599. die 18. mensis septembris, solemni ritu, pompaque obtenti Episcopatus inijt possessionem 10. octob. eiusdem anni, deinde ad ducem Sabaudiæ nuncius Apostolicus a Clemente Pontifice legatus ibi decessit anno 1602. ibique humatus iacet.

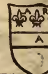
55 CÆSAREM Bartollelum a Fratta Perusiæ diœcesis, Conradus Tartarinus, excepit D anno 1602. die 21. mensis decembris. Eius Episcopatus adiuit possessionem 21. decembris, quam per triginta annos consultissime administrauit. Mortem obijt anno 1634.

56 IACOBVM Theodulum Foroliuiensem, Archiepiscopum antea Amalphitanum Vrbanus Octauus Pontifex transtulit ad hanc sedem anno 1638. Viuit nunc.

FOROPOPILIEN. ET BERTINORII EPISCOPI.

FOrum Popilij, siue Pompilij è quatuor illis famosis emporijs vnum Viæ Flaminiæ, quorum meminit Plinius, structum est inter Forum Liuij, atque Cæsenæ a quodam Pompilio Consule, qui illic Romanorum nomine ius dicebat, constructum, quod adhuc & nomen, & dignitatis splendorem retinet, licet vltimas illi clades Longobardi sub Grimoaldo Rege, & Arduinus Borgundus Cardinalis Legatus sub Innocentio Sexto Pontifice immane excidium attulerint, hactenus tamen stetit, & Episcopali sede eminet, quamuis post vltimam acceptam ruinam Episcopus in proxima nobili ciuitate morari consueuerit, vnde vulgus ea imbuit opinio, vt Popilianum Forũ Episcopali dignitate putet exutum, & nonnulli commenti sunt, qui in eam sententiam deflexere, Fori sedem Bertinorium translatam ab Arduino Cardinale, ob immane facinus, quo ciues, trucidato Episcopo, se se inquinauerant, quamquam luce clarius pateat hoc gratis antilibuiq. fabellis assertum, Forum vnquam prisco Episcopatus honore exutum reperiatur. Sed ante quam huius veritatis lucem lectori meo aperiam pauca de

de Fori origine delibabimus. M. Pompilium Lenatem Romanorum consulem primum Fori conditorem fuisse pene apud omnes opinio est, illum inquam, qui cum Ligures bello perdomuisset, asperiori iugo eorum colla attriuit, victorisque iura crudelius quam senatus censeret, diuendira sub hasta maxima illorum parte exercuit, cum in Togatam Galliam quinto Consul exercitum produxisset, vt Liuius refert. Eum enim locum vbi ille castra fixerat, ob venditos Ligures, ob merces, quæ in eo distrahebantur, Fori Popilij nomen accepisse narratur, nec desunt qui prima il lius ædificia prius excitata fuisse scribant a Cn. Popilio Sabello consule, M. Popilij fratre, conditisque postea a clientibus domibus in vrbis speciem creuisse, & Fori Popiliani nomen ad cõmendandam rei gestæ M. Lenatis fratris memoriam impositum. Dicta non parum illustrare videtur marmorea tabula a Cn. Pompilio, Lenatis pronepote, Antonini Pij Imp. Æmiliæ viæ præfecto posteritati mandata, cuius semiexesum fragmentum adhuc in arcis Fori mœnibus affixum hæc verba ostentat.

POPILLEO . . . S. L. H. F. C.
POP. G. ANNS. . . . COS. III.
VET. AVGVST. . . . .
SODALIS PROVINC.
AFRICÆ AVG. PRO. . . . .
SENAT. . . . PROVINC.
DALMATIÆ.
PROVINCIÆ PANNONIÆ, DATIAE.
ITERVM PRAETOR. . . .
LEX. X. FR. CVRATOR.
VIAE AEMILIAE. . . . II.
PRAETOR. AQVARVM II.
GAM. . . . NOVAT. . . . II.
VICT. III. V. . . . .

Tabulæ illa prima verba hanc ferunt interpretationem: *Popilio Sabello Lenati huius Fori conditori*, Cn. vero Popilij iunioris, qui monumentum maiorum memoriæ consecrauit, meminit Tiburtina inscriptio apud Gruterum. Cæterum Forum Populi illud vocat Frontinus de Colonijs, vel compto vocabulo, vel ob ciuium multitudinem. *Forum Popilij oppidum muro ductum iter populo non debetur per 15. limitibus Augusti eius.* Viros tulit primo illo seculo omnibus virtutum ornamentis, ac maxime bellica laude conspicuos, & insignes, inter quos excelluit Ordeoneus sub Galba, & Vitellio Imp. veteranorum militum præfectus, qui ipsorũ fidẽ in Vespasiani absentis verba adegit, ac donarium in milites effudit, cuius causa ij nimio hausto mero, ac furore percitus, eadem nocte, vt Tacitus habet, protractum e cubili interfecerunt, in cuius memoriã Vespasianus Fori circum adiacentes agros vectigalibus soluendis eximit teste Frontino. Ordeonei cineres in patriam delati fuere, Epitaphium adhuc in latere liminis Ecclesiæ Principis Apostolorum spectatur. Fanum Isidis sacrum in hoc Foro fuisse notat antiquus nuper inuentus lapis in pauimento Ecclesiæ sancti Ruphilli.

FVLLONIA L. F.
TERTVLLA SACRO.
ISIDIS.
LOCVM. DEDIT
C. TELEGENNIO SPERATO
SACERDOTI VI.
VIR. AVO.
TELESTINIS EIVS POSTERISQVE
EORVM.

Autumant periti antiquitatum vetus illud templum esse, quod nunc conspicitur D. Ruphilli sacrum, ab eodem olim expurgatum, & Deiparæ Virgini Annũciatę consecratum, vt pro Cathedrali staret, vbi deinceps sepultus, sancti Ruphilli Ecclesiam dixerunt antiqui. Aliæ multæ antiquæ inscriptiones passim in Foro eiusque agro repertæ sunt, quæ ab alijs publicatæ, Foti antiquitatem, dignitatemque ostendunt. Paruit Popilianum Forum Romano Imperio, eoque euerso, excisoque ijsdem calamitatibus, quibus cęteræ Italiæ ciuitates inuolutum est, modo enim Exarchis Rauennæ, tum vero Longobardis, tum Romanis Pontificibus, aliquando vero a vicinis dynastis iugum suscepit, quousque sub Ordelaforum seruitute cecidit, qui tanquam Romanæ Ecclesiæ rebelles vltimum illi infelici vrbi excidium peperere. Etenim cum Franciscus Ordelafus Cæsenam, Forum Liuij, Bertinorium, Forum hoc Popilianum, aliaq. vicina oppida suæ subiecisset potestati, Innocentioq. Sexto Pontifici Max. eiusq. Legato Aegidio Carillo Cardinali parere renuisset, exteris amissis in Forum retrusus & compulsus est a Legato, qui tunc, dum prosequendæ victoriæ immineret Auenione reuocatus a Pontifice in successorem Arduinum Cardinalem Burgundũ, suscepti operis perficiendi gloriam, cum dignitate transfudit. Ordelafus namque imminentis periculi terrore perfusus vrbis deditionem fecit, prometuitque a legato, vt eam vicarij vice Ecclesiæ nomen obtineret anno 1357. die decimasexta nouembris, sed cum inde in suspicionem coniuncti fœderis cum Bernabone Vicecomite Mediolani domino venisset, a vicariatu depulsus Forum Clodium in exilium ammandatus est, sed ille a Vicecomite iterum excitatus, ingentes ecclesiastico imperio clades intulit, iterumque Popilij Forum oppressit, pauloque post ab Arduino, auxilijs Gratiæ Corilli Ægidij nepotis, pulsus, fugatusque est amisso Foro, quod in odium Ordelafi eiectis ciuibus Arduinus faces subijci, soloq. adæquari iussit mense octobri recurrente anno 1360. Præsul Robertus nomine, qui tunc forte Popiliensem regebat Ecclesiam, Bertinorium suæ diœcesis nobile oppidum, olim Forum Truentinorum nuncupatum, in summa egestate se recepit. Excisæ vrbis historia, qua ratione Episcopalis sedes Bertinorium fit traducta, in eoque Episcopus fteterit, illudue ciuitatis, ac dignitatis nomine decorauerit, simplici, sed inerudito stylo recensetur in manuscript. Vaticani archiuij libro, cuius titulus est: *Relatio, atque informatio in consistorio anno primo Gregorij Vndecimi ab Arduino Card. de legatione Bononiæ, ac Romandiolæ facta suo successori*, vt popu-

populorum perspectis moribus vrbium situm, ac viribus singulorum melius suo munere fungeretur. In eo quippe de Popiliani Fori euersione, quod Saluaterram appellat, sic habet: *Sequitur de Saluaterra, fuit ciuitas Forlimpopulo, sed propter eius rebellionem, & obstinationem ad mandatum domini mei Sabinensis fuit destructa, ac penitus consumpta, & priuata sede Episcopali. Habet villas, in quibus aliqui de praedictis rebellibus commorantur cum suis familijs, alij vero recesserunt, se in Forliuio reducentes, & alij alibi, prout cuilibet vtilius videbatur conuenire, remansit ibi vnū fortalitium satis magnum, & fuit de Ecclesia Cathedrali, vbi moratur Castellanus cum bona familia, est ibi fossus magnus, & indiget vt bene custodiatur*. Item paulo infra in alio capite eiusdem libelli: *Destructa, inquit, & depopulata illa ciuitate, fuit translata ciuitas in castris tunc Bertinorij, nunc vero ciuitas, & ibidem Episcopus residentiam facit, & iurisdictionem exercet spiritualem in diocesi quidem Foro populi, sicut antea exercebat, & vocatur nunc Episcopus Bertinoriensis. Ipsa ciuitas Bertinorij est notabilis locus in fortitudine, & pro custodia totius prouinciae in alto posita, & quoniam ciuitas est male clausa & est in statu magna pericula inducendi in dicta prouincia super sui situm nisi remediatum fuisset, dedi ordinem, quod sine magnis expensis, cautius est clausa est a duobus annis, etiam habet pulchrum Cassarum, quod fieri bon. mem. quondam Carnotensis Cardinalis, cum alijs multis notabilibus, quae fecit, tempore sui regiminis. Ponatur Castellanus fidelis quantum poterit, quia locus requirit sicut alter totius prouinciae. Ponatur ibi potestas ad reddendum ius*. Hactenus ille de Foropopuliensi euersione, sedisque Episcopalis Bertinorium translatione. Caeterum cum in regestis Apostolicis, neque in monumentis huius Ecclesiae, neque aliunde vllum Pontificium diploma reperire potuerit nemo, quo ex Pontificia auctoritate Popiliensis sedes suppressa, & Bertinorium translata asseratur, sed quadam potius necessitate Episcopum ob dirutum Forum, & Cathedralem in fortalitiū conuersam Bertinorium se contulisse, opus est asserere, restaurato inde Foro D. Petri restituta ecclesia, vt loco vetustae Cathedralis esset, has duas Ecclesias Romanus Pontifex simul perpetuoque vniuisse, vt vnus vtrique praeesset Ecclesiae. Quis vero ille fuerit Pontifex, qui Bertinoriensem Ecclesiam erexerit in Cathedralem, vniuerit que eum Popiliensi, quoque anno id factum sit, adhuc me latet, solum Pontificium testimonium habeo Iulij Secundi, & Clementis Septimi, in confirmationis diplomate regulae monialium, quarum coenobium extat in Foro hoc Popiliensi, in eo namque claris verbis harum Ecclesiarum asseritur vnio: *Et nihilominus, inquit, discreti viri venerab. in Christo fratris, Dei gratia, Episcopi Bertinorien. & Foropopilien. Ecclesiarum inuicem canonice vnitarum in spiritualibus vicario, & antiquiori canonico, &c.* Necessitatis etiam causa, quae Foropopilien. Episcopum Bertinorium compulit eraulmigrare, muniaque ibidem exercere, praeter supra relata, vetera etiam nos eiusdem Ecclesiae edocuerunt monumenta, quae adhuc in tabulario extant, quorum vnum refert Robertum Episcopum, sacros ordines Bertinorij habuisse die decima octaua decembris annō 1367. in ecclesia sanctae Catharinae, eum propria careret Cathedrali; *Cum, inquit, in egestate positi non valeamus exercere, nec pro nobis, nec pro canonicis nostris habeamus propriam mansionem in Bertinorio, nec aliquam Ecclesiam erexímus in Cathedralem, &c.* Alterum etiam eodem anno datum ad fauorem Melduḷę Archipresbyteri hisce verbis dicta confirmat. *Nos fr. Robertus, Dei, & Apostolicae sedis gratia, Episcopus olim Foripopilij, sed propter sedis Episcopalis translationem personaliter Episcopus Bertinorij, &c.* Ad quod respiciens Volaterranus ita scriptum reliquit in comment. Vrbanis lib. 4. cap. 39. geograph. *Forum Triuentinorum a Plinio appellatur, nunc Bertinorium, interq; Pontificis ciuitates, quas Fridericus Aenobarbus accepit in pacis foedere Alexandro III. redditum fuit. Huc Praesul Foripopiliensis post ruinam eius loci se recepit, vnusque nunc vtrique Ecclesiae praeest.* Praesul qui Bertinorij post Fori ruinam se recepit Robertus fuit, ille idem, qui ad eam dignitatem ascendit an. 1360. & Fori excidium proprijs vsurpauit oculis 1360. tędioque inde summaque egestate oppressus Ecclesiae suae nunciū remisit 1364. cui immediate datus est successor eodē anno nonis nouembris ab Vrbano Quinto Robertus alter Rutinella ordinis Eremitarum sancti Augustini, vt in regestis Vaticanis habetur, quibus Foripopiliensis Praesul appellatur, & non semel deinceps Roberti successores in ijsdem nūcupatos legimus, frequentius tamen Bertinorij, sic in concilijs vsurpatum obseruo, vt in Lateranensi Angelus Popiliensis, in Tridentino Aegidius Bertinorij Episcopi se subscribunt. Hinc lector colligere facile poterit, qua leuitate aliqui se opinionibus futilibus de hac re imbui finant, & de translata Bertinorium seda Episcopali ob trucidatum a ciuibus Episcopum, quas ex ineptis vulgi sermonibus hausere, quibus longa a veritate abhorrētia scriptis mandate non verentur. Porro huius Ecclesiae primaeuae originis, eiusdemque Praesulum seriem aggressuri illius discutiendae veritatis, rerumque quas modo indicauimus, amico nostro Matthaeo Vecchiazzono viro erudito libenter relinquimus, cui amplissima se explicabit occasio in patriae, quam modo molitur, historia. Fugit hominum memoriam, quis primus euangelij facem Foripopilij intulerit, quive primus Episcopus extiterit, in dubium tamen reuocari non potest transmissum in Togatam Galliam ab Apostolorum Principe diuū Apollinarem, Rauennae defixa Metropolitana sede, in finitimas ciuitates, populosue ad iacenda diuini vrbi mysteria excurrisse, pluresque ab idolorum seruitute ad Christum traduxisse, ijsque regendis aliquem e suis discipulis administris, vt primitiuae Ecclesiae ferebant mores, praefecisse. Inter eas ciuitates lumine euangelico collustratas Forum hoc Popilianum celebratur a patrum traditione, ijs temporibus ob ciuium frequentiam inter quatuor Italiae Fora primarium est, vbi gentilium Flamen versabatur, ibi ab Apollinari Episcopum ordinatum esse, qui propagandae religionis Christique fidelibus sacris instituendis operam nauaret, quamquam eius postea successorumque nomen ad sancti Siluestri vsque tempora silentio obru-

obrutum fuerit. Illa enim nostræ salutis an. 330. Ruphillum virum sanctitate conspicuum, huius Fori constituit Episcopum, cùm pace a Constantino Imperatore Ecclesiæ restituta, plures Episcopos nobilioribus ciuitatibus imposuit, vel restituit, quorum tamen aliquorum memoriam sequentium temporum deleuit obliuio. Nobilis olim huius Ecclesiæ diœcesis fuit, loca, & oppida continens vniuersa, quæ a Foro iura, imperiaque accipiebant. Mos enim priscis illis Christianæ salutis primordiis inoluit, vt nouo Episcopo is omnis terrarum tractus pro diœcesi attribueretur, in quem ciuitas Romani Imperij auctoritate, ciuile ius exerceret, hæc quippe probabilis omnino coniectura est ad priscos Episcopatuum limites circumscribendos, diœcesis fines delineandos, sacramue culusque Ecclesiæ in circumfusos populos ecclesiastici iuris dicundi auctoritatem spectare, nec vnquam laudabilem consuetudinem passi sunt violari Romani Pontifices, nisi ad nouos alios Episcopatus excitandos, vel ad nobiliora cœnobia, locaue ab ordinarij imperio eximenda, vt in hac diœcesi euenisse narratur, cum D. Ruphilli, diuique Hilarij Galeratensis nobiles Abbatiæ cum oppidis, iuribusque suis ab ea disiunctę fuere, nec tamen exiguum locorum, oppidorumque numerum hucusque continet, quorum præcipua in ecclesiastica ditione recensentur, Clodouanum, Polenta, gentis Polentanæ Rauennæ quondam principum origine clarum, Collinella, Laccolta, Valdinacium, Aquilanum, Bagnolum, Squanzarolum, Castrum nouum, Mons Episcopi, & Casceculum; in Magni Ducis vero Hetruriæ dominio, Rocca sancti Cassiani, Ponticum, Præmilcorium, castrum de Alpe, Mons vetulus, Rouadola, & Mons altus. Episcopus Cathedralem Ecclesiam habet in Bertinorio diuæ Catharinæ tutelæ commendatam, quæ vetustæ iam olim excisæ Foro popilien sis Cathedralis nomen retinet, & dignitatem: recentiore, & eleganti structura condita est, pia Episcoporum, & Bertinorien. ciuiū munificētia. Tribus dignitatibus, Præpositura, Archidiaconatu, & Archipresbyteratu insignita: duodecim enumerat canonicos, mansionarios quatuor, aliosque minoris ordinis clericos, qui diuina officia pro dignitate persoluūt. Magnifico cultu adornata splendet, & diuæ Columbæ capitis lipsana pretiosissimi thesauri loco asseruat. Continentur in ea ciuitate parochiales ecclesiæ tres, religiosorum cœnobia quatuor, vnum sacrarum Deo Virginum, sodalitates sex, xenodochium, & mons pietatis. Eminet Bertinorium in colle excelso ad viæ Aemiliæ sinistram, a Foropopilij milliario, & dimidio distans, salubertimi aeris, sf arcem, seu Episcopi palatium demas, solique vbertimi, atque feracissimi. Hoc tamquæ ecclesiasticæ ditionis ingenij ciuium eapolitissimorum vrbanitate numero refertum est, vnde plures laudibus omnibar viri cumulatissimi prodierunt. Vrbem hanc post pacem cum Pontifice factam, Frideric. Aenobarbus, rogatu Alexand. Tertij Ecclesiæ restituit. Inde in Foroliuiensium venit ditionem, post Malatestarum, cuius gentis vltimus Nouellus Ecclesiæ Romanæ reddidit. Donauit tandem Cæsari Borgiæ cum multis alijs Alexander Sextus Pontifex Maximus. Post eius excessum factionibus Saxeorum, & Zatulorum pene discerptum, tandem in potestatem Rangonum, Zampeschorum, Cominiumque Carpensium esse cœpit, deinde ad Romanæ Ecclesiæ imperium rediji. Bertinorij meminit Plinius, Procopius, Blondus, Alexander, Leonardus Aretinus, Dandinus commentat. ad Dan. in purgator. can. 14. Solent ibi Episcopi cesidere, vbi & ædes magnificas in editissimo loco habent, iniuriæ tamen ventorum expositas. Habet etiam Episcopus in Popiliensi Foro domum non procul a maiori Ecclesia, quæ a foraneo Episcopi Vicario incolitur; Ecclesia vero hęc diui Apostolorum Principi Petro sacra pro maiori Foropopiliani templo, proque vetustæ excisæ Cathedralis veneratur a Fori ciuibus. Recuperat sensim, post tot calamitates, Popilianum Forum antiquum decus, & splendorem, cui nec parum ornamenti elegans cultu eiusdem templi opus productum affert, pluresque Ecclesias, piaque loca a Popilianis ciuibus magnificentius ædificata. Conspicias ibi academiam Inflammatorum a Ioanne Rubia Episcopo excitatam, montem pietatis, secularium societates, virorum cœnobia aliqua, monialium nobile monasterium, quo nobilissimus huius prouinciæ virgineus flos assiuit, vt sub diui Augustini disciplina pietate excolatur, suspexeris celeberrimam diui Ruphilli nomini sacram Abbatiam, quæ hodie ab Episcopi auctoritate subducta, Vrbis Vaticanæ basilicæ canonicis attributa est. Duæ in ea Vrbe numerantur parochiæ, sancti Ruphilli vna, quæ ad noningentos fideles sacra alit communione, altera sancti Petri septingentorum numero oppleta fidelium. Pollent industria, & ingenio Popiliani ciues varijs artibus cultissimi, nec a maiorum gloria decesserunt vnquam, Romanæque Ecclesiæ ita studiosi, vt inde facile colligar, a Romanis eorum primos progenitores propagatos fuisse. Genuit Forum hoc Antonellum Armuinum, qui per gradus munerum militarium ad præfecturam peruenit equitatus Pontificij, acceptis præmiorum loco D. Mauri, & Talanellorum oppidis, & Brunorem Zampessum huius Fori, & sancti Mauri dominum pro Republica Veneta in Albania præfectum, & alios, quos commemorare longum esset. Cæterum Popiliensis, Bertinoriique Episcopus a primæua sua institutione Rauennatis Archiepiscopi suffraganeus est, mille & ducentorum nummorum redditu annuo potitur, & Apostolicæ Cameræ florenos quinquaginta pendere iubetur. Harum Ecclesiarum Præfulum modo seriem dabimus, quam nobis antiqua Popiliensis Ecclesiæ, diuersaque aliunde conquisita monumenta submministrarunt.

1 c S. RVPHILLVS genere Græcus, vt produnt monumenta vetusta, Athenis vrbe sapientię, ac doctrinæ alumna oriundus, literis expolitus anno circiter 330. a sancto Siluestro Papa Fori Popilij Episcopus ordinatus. Fanum Isidis omnium nobilissimum in templum beatę Virginis Annunciatæ nomini sacrum, commissumque B. Petri Apostolorum Principis patrocinio, expurgatis ve-

teris

teris idololatriæ sordibus commutauit. Interfuit Ariminensi conciliabulo, ac Nicœnum Concilium cum Gaudentio Arimini Episcopo, alijsque clarissimæ sanctitatis Præsulibus propugnauit, & post innumeros pro sua ecclesia labores ano. 383. die quinta iulij cælo animam felicem meritis, atque in defendenda religione partis trophæis onustam transfudit. Sacræ corporis exuuiæ in Ecclesia, quę ipsius nomine superbit, reconditæ deinde Forum Liuium translatæ, ibidem in sancti Iacobi templo requiescunt. Templum, Abbatiaque eius nomini consecrata celebris satis olim habita est in loco, vbi peruetustum Fanum Herculis nomini dicatum fuerat, quod postea ad cultum diuinum traductum est, ac D. Ruphilli nomen tulit, quod vna cum ciuitate excisa, vt diximus, obrutum est, vt nulla eius vestigia, quam certa rudera superfuerint, quæ hactenus in publica fossa, qua parte meridiem spectat, visuntur, distinctum enim varijs coloribus pauimentum opere vermiculato laboratum cernitur, atq; ibi marmor hisce literis incisum repertum est.

HAEC EST ECCLESIA S. RVPHILLI CONFESSORIS, ET EPISCOPI.

De Ruphillo Petrus in catal. lib. 6. cap. 14. & in vita S. Mercurialis Episc. Liuien. cuius synchronus fuit. Illius laudes multis post seculis a D. Petro Damiano subiecto sermone, eidem sancto adscripto, ad populum recurrente anno illius festo die habito, celebratæ, quæ cum inter eius opera ab Abbate D. Constantino Caietano de Ecclesiastica hist. benemerito, viro eruditissimo in lucem edita non reperiatur, ad non obruenda Ruphilli pulcherrima encomia, populique illius studiosi satiandam pietatem, hic subijciendam existimauimus, ex pia liberalitate Andreæ Vecrbiazzani.

B. Ruphilli Popiliensis Episcopi gesta a B. Petro Damiano conscripta.

Sanctorum celebritas maxime prouincialium valde summa cum deuotione est recolenda, circuit ab omnibus, non enim illis nostra præconia æternæ gloriæ decorem condonat, sed nobis emolumentum cælestis patriæ accumulat. Quisquis autem propensius accuratiusque eisdem interesse festiuis, huius beneficia proexhibitis, vt postulat obsequijs consequitur, veluti ea, quæ in re gestant applausus, aut ostentationes humani fauoris ortus non respicit, sed ad puri Intentionem cordis tacita conscientia pietatis aures inflectit. Omnium vero conditor de suprema prospicit ineffabiliter arce, vniuscuiusque ad quid prolata sit actio, & vniuscuiusque metitur ad mentis oculos præmia mira dispensare.

Nonnulla ad hanc beati Ruphilli conueniunt festiuitatem, varia studij affectione humana obrutus, qua intersint, latet intentione, sed prouida liquet conditoris ostensione. Eorum præcipue Deus actus attendit, qui miti, contritoque corde hostias offerunt, atque eos despicit, qui quasi ex alto superboque supercilio fauore laudis protensa dextera munera porriguot, de quibus Dauid ait: Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta a longe cognoscit. Currimus ergo, vt alta gratuita pietate, Deus a nobis repellat, & humilia sibi, non mundo placentia sui sancti confessoris Ruphilli intercessione, cuius hodie festa celebramus, tribuit. Quatenus de præsentis vitæ malis careamus, & æternæ beatitudinis consequi æterna præmia in æternum valeamus.

Celebremus itaque præclarum beati Ruphilli nomen, quod Græca est illi lingua impositum, & ad nostri sermonis Latini transferamus vsum, nam Rho in Gręco alphabeto decimum nonum locum obtinet, & in eiusdem Græca supputatione centesimum continet numerum. Ruphillus itaque eodem, quo prædiximus, ordine e Græca etymologia in nostro deriuatur sermone, quis Philus amor dicitur Latine, vnde nobis videtur, quod Ruphillus resoluatur centesimus amator. Iure enim centesimi amoris fructus habuit, sicut Veritas dixit in euangelio: Semen cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum. Centesimum amauit sacratissimus Ruphillus Christi confessor fructum, quia prædicatione assidua centesimã ouem perditam Christi humeris reportatam, studuit per amœna vireotia, ad æternitatis reuocare patriam. Tunc enim humeris Christus ouem gestauit, quã, do per eius delictum inractatus tandem in cruce mortificans totius delictum populi patibulo suspensus damnauit. Centissima quippe ouis propago est humani generis, quam conditor ad alendam sacris doctoribus Apostolis tradidit, vt Angelicus imminutus numerus eiusdem centesimæ ouis propagine reformaretur. Per Apostolicam igitur traditionem instituitur, & per Præsulum dogmata Ecclesiæ doctrina ouis centesima amore supernæ patriæ terrena despiceret, cælestia caperet, de quorum namque sacratissimus Christi confessor Ruphillus collegio Popiliensi populi institutor eiusdem Ecclesiam gubernauit Spiritus S. dono . . . .

Denique diuino nutu B. Confessor ad sacerdotij fastigium ordinatus non cessauit, quod verbis docebat, piis implere operibus, recolens Apost. Pauli suauissimum eloquium: Ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Ideo B. Ruphillus ne ab auditoribus videretur reprobus, cœpit verbis, quod docebat, explere ad populi eruditionem operibus, cuius charitatis ardor qua otius sit potest agnosci, dum se iugiter affligeret, non suã, sed subiectæ plebi iugiter implorare veniam, carnem suam sedulo affligebat, vt diuinis præceptis subiectorum signaret animas, illud Apostoli conferens cum dicebat: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Re vera Christi confessor Ruphillus corpus castigauit, dum carnis illecebras diuturna inedia dumuit, quia bene nouerat, nisi in se euulsi peccatorum essent tribuli per longam abstinentiam, inseri, plantarique nequaquam valerent sacra spiritualium donorum germina. Vnde Dominus ad Hieremiam, dum ad Israelitiram eum contenendam versutiam mitteret; Ecce constitui te hodie super gentes, & regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & ædifices, & plantes, prius dixit euellere, & disperdere, & postmodum

dum ædificarẽ, & plãtare. Sic sic namque Christi confessor peccatorum tribulos euulsit, & sacra spiritualium germina ædificauit, prauas a fidelium cordibus cogitationes dispersit, benignas, Deoq; placidas conscientias plantauit. Hoc enim etiam studuit S. confessor, vt cum vitia euulsit, mortis sentes destruxit, cordibus nebulas dispersit, virtutes, euulsis vitijs, ædificauit digna omnium conditori opera plantauit, & quatenus ne clandestinus insidiator zizania insereret, elypeo spirituali Ecclesiam diuina muniuit protectione.

Agebat itaque Ruphillus veridicus Christi confessor, ita in subiectos, vt magis longe lateque cernerent, quam inuentum prolata sine fructu verba turibus perciperent. Igitur dum sacras Christi hostias offerebat, hoc populis prædicabat: Diligite inimicos vestros, si vos hæc feceritis, vere filij Dei eritis, si verò, quod absit, aliter feceritis, cuius filij nisi diaboli eritis? quia scriptum est, cuius opere agit homo, eius filius appellatur, qui autem inimicum propter Deum non diligit, in regno Dei a gaudio paradisi alienus esset, quia Christus pendens in cruce, in tantum inimicos dilexit, vt etiam ijs, qui a prauitate noluerint conuerti, beneficia pro exhibitis tribueret gratanter contumelijs, sicut beato Paulo, alijsque ex Israelitico, post conuersionem populo æternitatem lætitiæ largitus est, in æterno Regno.

Benefacite his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus, & calumniantibus, hoc namque Christus patibulo crucis infixus, dum dixit: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Si Christus charissimi fratres pro se interficientibus hoc fecit, quid nos agere debemus cum proximis, qui nos aut verbis lacessunt, aut damna ferunt, aut si non præualent, facere conantur? vtique cordi, puraq; conscientia illis debemus ignoscere, vt secum possimus dicere: Dimitte nobis debita nostra, &c. Audite quid Veritas iterum dicit: Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. & alibi: Dimittite, & dimittetur vobis. Itaque dilectissimi, & in Christo charissimi, intimo amore cordis dimittite peccantibus in vobis, vt ad tribunal æterni Iudicis, alijs operibus adhibitis, securi peruenire possitis.

Præterea dum legeretur propheta Isaias noster euangelista, vbi continebatur lectio; Lauamini, & mundi estote, auferte malum &c. continuo beatus Pontifex Ruphillus extensa manu indicens silentium, huiusmodi sermonem fecit ad populum.

Aduertite, dilectissimi fratres, quod propheta imperat facere. Lauamini, mundi estote, nihil lauare alicui prodest: si mundus non est. Multi denique se lauant, sed munditia in eis non est vlla, non est vtique, non est pura aqua, ad perfectam munditiem lauandam, quia aqua exteriores abluit sordes, dum vitia in cordis occulto nutriuntur interioris: corpus enim aqua abluitur, cor vitijs in mentibus inquinatur, idcirco ad veram munditiam solummodo non sufficit aqua, quod bene propheta innuens, dicebat lauamini, deinde adijcit, mundi estote, vere namque se lauat, qui tacita, vel operta conscientia præterita peccata deplorat, cor ad mundi gaudia non eleuat, atque ad lamenta pro commissis facinoribus se inclinat, ac pœnitentiæ fructum nunquam in posterum in præteritis peccatis commaculat. Hic veraciter se lauat, & mundat, qui talibus se se custodibus iugiter vigilantibus circundat.

Audite fratres, & reliqua prophetę verba: Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, si malas, dixit cogitationes auferre, ergo malum facere non oportet, igitur si pro cogitationibus pœna datur, pro malo perpetrato quid tribuetur? certe fratres in extremo examine, omnia pendent in statera iustitiæ, actus, & cogitationes boni, malique sermonis. Quapropter charissimi induite armaturam fidei, ait Paulus, scitis ignitas a vobis repellere cogitationes, suggestiones hostis versuti, quatenus sceleribus, & sordibus abluti mundi ante oculos diuini arbitrij inueniamini, vt etiam nobis pro nostra exhortatione salutis mandet præmium, & vobis perfectum gaudium.

Venerabilis Christi confessor Ruphillus, & Pontifex egregius non cessabat diuinis satiare populum dapibus, illud semper reuoluens, quod B. præceperat Paulus, prædica verbum opportune, importune, nõ solum autẽ in eo doctrina verbi inerat, sed & mira sermonis pollebat facundia, castitas quoque titillationibus carnis expulsis diuinitus adiutus rutilabat, in illo admirabilis benignitas, Ita sedule in eo charitas radicabat, vt omnes fideles ad eum confluere gauderent, & qui exteri erant. Humilitas vero pro elypeo suis obsistentibus, ita in eo florebat, vt ad ipsius beatitudinem occurrere, cuncti non desisterent per longa terrarum spatia. Quid plura? sia omnes virtutes dono Spiritus sancti in se cumulauerat, vt nihil aduersum obsisteret contra præcepta diuina, ita se cunctis exhibuit misericordem, vt omnes eum charissimum excolerent patrem. Pius erat beatus Ruphillus Pontifex, senibus benignus, infantibus omnibus patientissimus, infirmis solatium, pauperibus gazophylacium, viduis subsidiũ, orphanis præsidium, captiuis remedium, naufragis erat suffragium, peccantes ita leniter, ac si similes sibi viderentur, arguebat, vt nihil oneris sustinerent ab eo impositæ pœnitentiæ, atque talem se cum peccatoribus exhibebat, ac si ipse perpetrata facinora defleret, illud semper retinens, quod Paulus Corinthijs dixerat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?

Talibus, vt diximus, gemmis decoratus veridicum euangelij expectabat promissum: Venite benedicti, humanum non valet sensus ad memoriam reducere, quæ beatus Domini confessor Ruphillus mirabiliter peregit temporibus suæ sacratissimæ vitæ. Dum enim antiqui serpentis, ac veterfuti, & callidi diaboli insidias amouere curabat, corporaliter offendit ipsum pestiferum serpentem populis, quibus præerat, & alijs plurimis.

In spatio, quod peruium est euntibus a Popiliensi ad Liuiense oppidum draco insederat magnus, qui solo flatu fœtidi … morbidabat

cunctos, quod facere a constitutione protoplasti animabus non cessauit, sic corporibus iuges inferre languores, & neces non se subtraxit: contigit autem Dei misericordia, vt quod ex inuisibili dracone Christi confessor Ruphillus prædixit, hoc cunctis cernentibus manifeste exhibuit: dū eundē draconem corporaliter offendit. Iam quanta in eo virtus contra spirituales nequitias, euidentissimis claruit indicijs, dum immanis draconis morbo vexatum, vir sanctus talibus alloquitur populum.

Animaduertite in Domino, charissimi fratres, quia, secundum Apostolum, non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, igitur contra spirituales & aereas pugnas, oportet, dilectissimi fratres inuisibilia, cælestiaque capessere arma, quatenus contra inuisibilem pugnetur inuisibiliter, hinc nos cum Iona cæleste petamus auxilium, & eius iuuamine visibilis, inuisibilisque euadamus draconis necem, confido in Domino, quia his adminiculis corporibus, animabusque erimus salui ad hoc peragenda nostro confratri Mercuriali mittamus monita, vt committitur Domini postulata venia de hoste sumamus victoriam, quatenus fidelis sentiat populus, quantum apud Deum valeat communis oratio.

In terra, sicut S. Christi confessor prædixerat venerabili Mercuriali suo Liuiensi direxit mandata talia. Quamquam exiguo sequestremur terrarum spatio, fraternitatis vno inexplicabili connectamur vinculo, ita tamen, vt quam alter patitur, vtrique fiat vnita compassio, ea instanti præsertim omnique serio negotio ad Deum propensius, ab vtrisq; subiecto cum populo dirigatur oratio, quatenus clades exitialisque morbus communi petitione pellatur longius, triduano pariter peracto ieiunio, protecti salutis spiritualis clypeo serpentis draconisque magni properemus auxilium. His egregius antistes Mercurialis præcognitis preces, lamentaque mente supplici longius ad Dominum misit cum lacrymis, & vt erat ex bedi præcinctu solicitus, ante confert Ruphilli aduentum constanter profecto cum populo ante tulit gressum, iam iamque certaminis adiret tempus, draconisque aperuerat lucum, cum Rupbilus aduenerat sanctus, licet quia peruenerat S. D. confessor Mercurialis, hac re modicum Rupbillum contristaret. Beati inuicem multo mutuo cum honore sese osculati ad draconis scrobem, vtrisque diu flentibus, & necessarijs populis postulantibus accesserunt. Tunc beatissimi viri stolis suis guttur cinxere draconis, cunctis, qui aderant mirantibus de latibulo amouerunt, eum pariter extrahentes quodam reperto puteo includentes super ipsum memoriale imposuerunt gaudentes, concessoque ex hoste triumpho tripudiantes ad propria cum salute plebis remeantis in Christo gratulati sunt omnes, quia & hostis, ingentesque draconis extinxere nequitias, & populum eruerunt a plaga.

Ex eo itaque tempore beatus Rupbillus Pater, & Antistes imminere prædicabat diem agressionis suæ, quia post patefacta (o charissimi filij dicebat) antiqui serpentis machinamenta oportet me ingredi vniuersæ terræ angustissimam viam, memoriale meæ paruitatis exiguo, tale.s. colloquiū.

Mutuus vos constringat charitatis amor, nec vestrum aliquem hostis subrepat clandestinus dicente Domino: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, mox adijcit, & proximum sicut te ipsum. Qui sicut se ipsum, fratres, proximum diligit, nulla eius mandati opportuna curatio erit, quia quod quisque proximum diligens impendit, sibi impendit, cauete contentiones, cauete lites, diligite pacem, sectamini charitatem, vt his decoratis ornamentis securi veniatis ante summi præsentiam Iudicis.

His, & alijs instructi colloquijs spiritualibus refecti cibis, qui aderant de tam præstantis Patris exitu flentibus cunctis omnes circumsignans signaculo crucis cunctos ad osculum Inuitauit. Postmodum vitalem cælo lætus, & ouans spiritum reddidit Creatori, cuius corpus pij populi aromatibus condentes linteaminibus sacerdotalibus induentes digne tradidere hymnodalia melodia sepulturæ, vbi ad laudem Dei multa exuberant beneficia iugiter apud fideles. Tuum igitur deposcimus Christi beate confessor, & Pontifex Ruphille suffragium, vt nostræ conditionis, & salutis memor emolumentum apud tremendum Iudicem omnium, quatenus obtentu tuæ protectionis esse compotes valeamus æterni gaudij, & in vltimo tremendo examine vna tecum præsentemur æterno coram arbitro fruituri.

Obijt hic B. Christi confessor 12. Kalendas augusti anno salutis 382. cum quo præstante Domino nostro Iesu Christo æternum capiamus regnum per infinita secula seculorum. Amen.

2 GRATVS Ruphillo in gerenda dignitate successit, cuius nulla ad nos, quam ex m.s. tabulario, in quo ex hac vita exemptum traditur anno 434. memoria defluxit.

3 SABINVS ann. 494. huius Ecclesiæ gubernacula suscepit. Hic ille Episcopus est, qui cum morbo regio laboraret de hac re Gelasium primum Pontificem certiorem fecit, vt sibi liceret infirmitatis gratia Episcopatum dimittere, cumque a Pontificijs delegatis, erant illi Fortunatus, & Rusticus Episcopi, qui ea de re Inquirebant, in eis angustijs se videret, vt ad vitam priuatam iam se redacturus esset, ab illis prouocauit, sed ij demandata sibi prouincia implenda non desistere, atque diebus triginta Sabinum vario ciborum genere, vt pari modo physico responderent vicem, & causæ dignitati responderunt, aluerunt. Interea subducto ex humanis Gelasio iniuncti ipsis muneris tempus effluxit, de quo decretales quæst. 2. agunt.

4 AZELLVS sub Symmacho Papa interfuit Romano concilio anno 500.

5 FORTVNATVS excessit anno 600,

6 MAILOCVS anno 622. ita in tabulis huius Ecclesiæ, quem referunt defunctum an. 648.

7 STEPHANVS eiusdem Ecclesiæ Episcopus fuit anno 649. interfuitque prouinciali concilio Rauennati, vt infra Rub. lib. 4. Rauenn. hist. Eo viuente Præsule Forum anno 679. sabbatho sancto die, omni populo prope deleto, qui ibi diuinis intererat, Grimoaldus Rex Longobardorū cepit, excidit; vt Paulus Diac. narrat lib. 5. c. 10.

MA-

8 MAGNVS eadem insignitus dignitate, sub Agatone Papa Romano Concilio subscripsit anno 679. numeratus inter Rauennates suffraganeos. Fallitur autem Antonius Maria Spelta in Papiensi historia, cum hunc Magnum Papiensem Episcopum facit, nomine Popilionensis deceptus, quod illi facile fuit in Papiensem conuertere, huncque Magnum cum illo altero confundere, qui Papiensis Præsul decessit anno 668. cui Anastasius successit, qui & ipse huic generali concilio interfuit.

9 ANSAVCVS eiusdem Ecclesiæ Episcopus, atque Abbas sancti Hilarij Galeatæ ex Ordine sancti Benedicti floruit. Hic Stephanum Secundum Papam in eadem Abbatia excepit hospitio anno 753. a quo priuilegium recepit. Rubeus in hist. priuilegium affert, vbi hic Episcopus reperitur nominatus.

10 ANFRISVS temporibus Caroli Magni vixit ann. 774. de eo Siginius de Regno Italiæ.

11 AGILVLFVS Ansrisi successor habetur in tabulis eiusdem Ecclesiæ.

12 IOANNES huius nominis primus eadem fulsit dignitate, interfuit concilio Rauennæ celebrato anno 898. subscripsit donationi factæ ab Archiepiscopo Rauennæ Canonicis Regularibus sanctæ Mariæ in Palatiolo apud eundem Rubeum lib. 5.

13 ARNALDVS concilio Rauennati reperitur assedisse Othone Imperatore præsente an. 954. In donatione eiusdem Imperatoris anno 962. & Ferrariæ an. 972. nec abfuit Conuentui Marzaliæ an. 980. vt refert Hieronymus Brianus histor. Val. lib. 7. cap. 1. & Rubeus lib. 5.

14 GVIMIGISVS, seu Guinigisius an. 980. hanc regebat Ecclesiam, quo anno Benedictus Papa Septimus, quod sequitur diploma ad fauorem Abbatiæ sancti Ruphilli liberaliter concessit, originale extat in Archiuio eiusdem Cœnobij.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Anno, Deo propitio, Pontificatus D. Benedicti summi Pontificis, & vniuersalis PP. in Apostolica beati Petri Apostoli Domini sede, anno quinto. Regnante sicque imperante D. Othone a Deo coronato pacifico magno Imperatore, in Italia vero anno tertiodecimo, die 22. augusti indictione octaua; ciuitate Rauennæ. Casum generis humani considerantes æternarum suppliciа flammarum metuentes, decreuimus æternas Domino deferre oblationes, & perpetualiter metuimus multari supplicijs. Ideo ego Benedictus Catholicus Ecclesiæ Episcopus, imo cum consensu, & actoritate Cardinalium S. R. E. concedo, suppliciter offero sanctæ, & intemeratæ Ecclesiæ beati Ruphilli Pontificis, & Confessoris Christi sita extra murum Popilien. do, & concedo, & transfero, & perpetualiter transacti personaliter alienationis iura, & dominium D. Leoni humili Abbati, & per eum monasterio sancti Ruphilli in perpetuum, & quod habetur, & possidetur, & a meis maioribus detineri videtur . . . Capellam sancti Athanasij sea integros fundos, fundum Monendomum, fundum sancti Athanasij, Lamam, Monsignanum, Lamagnam, Bratulam, & fundum circumdatum a quatuor vijs, id est Spinariæ, & Pizacite, & Catalbronorum Casanistæ, & petræ Fictæ Gibanelli, cum campis, vineis, & terris, arbustis, arboribus, & constituo, &c. . . . . repono in territorio Corniolen. & plebem sancti Apollinaris, & sancti Prosperi, ita vt in prædictis monasterio, & omnibus rebus a me traditis sub defensione, & regimine sanctæ Romanæ Ecclesiæ constituo. Depreeor, & hunc psalmum, Deus in adiutorium meum intende, & Kyrie eleison ter repetis pro me de cætero canatis. Pontifices autem ipsi aliud super te, tuosque successores, donationis, siue tributi aliquo modo indicere debeant, nisi hoc quod a nobis in ista chartula fuerunt designata, si quis autem contra, &c. Quam vero chartulam iuuante Dei nutu ex genere Consulis Taber. huius ciuitatis Rauennæ subscribendam rogauimus, subscriptam manibus meis proprijs . . . Vt qui a nobis obtulit roborandam nostrorumque præsentia, etiam tibi quoque supra contradidi sub die, mense, & indictione 8. ciuitatis Rauennæ.

Ego Benedictus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Marcus presbyter, & Cardinalis sancti Stephani subscripsi.

Ego Ioannes presbyter, & Cardinalis sanctæ Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Leo presbyter, & Cardinalis sancti Ioannis, & Pauli subscripsi.

Ego Iulianus Subdiac. & Cancell. paginam donationis, & transactionis subscripsi.

Otho Tertius Imperator Guimigio Præsule an. 995. eandem Abbatiam sequenti priuilegio exornauit.

In nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

OTHO SERVVS POPVLORVM, IMPERATOR ROMAN. Nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum fidelium vniuersitas, qualiter nos ad ciuitatem Foti Popilien. deuenientes in monast. S. Confessoris Christi Ruphilli pernoctauimus, ibique audita monachorum multiformi oppressione, & miseria, quam a maioribus illarum partium passi sunt, illorumque velle pro Dei amore nostræque animæ salute condescentes, quia ita rogabant Monachi cum Abbate Leone, suisque successoribus, & monasterium ipsum, cum omnibus, & cunctis, quæ sibi respiciunt, pertinentijs, siue oblatis, & nominatiue fundum integrum, & omnibus tam quæsitis, quam inquirendis, cum plebibus, & fundis, inter comitatum Popiliensem, Liuiensem, & Vicodensem sitis in nostrum mundiburdium, & tutelam recipimus, præcipientes igitur iubentes ab hac hora antea, vt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, scaldarius, Episcopus, vicedominus, præpositus, archipresbyter, siue archidiaconus, atque nullus iudex, vel publicus executor Imperii nō magna paruaq. persona præfatos fratres in aliquo sine legali iudicio accedere mole

stare, & inquietare, vel ab eis feudum exigere, & eaque ibi altaria pro votis, & exequijs mortuorum, siue aliquo alio modo offeruntur, nullo modo præsumant sub aliqua occasione vtib. Monasterij, vel fratribus alienare, vel sibi vsurpare. Quod si quis violauerit sciant se in banno nostro compositurum centum lib. auri medietatem cameræ nostræ, & dimidiam prædicto monasterio, & Monachis, & vt hoc verius credatur, & diligêtius obseruetur, huius mûdiburdij paginâ conscriptam sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Dat. Fori Popilij anno Imperij nostri xi. die . . . Heribertus Cancell. ad vicem Petri Cumani Episcopi recognouit.

15 TEVPERTVS concilio Rauennati anno 997. Kal. maij reperitur subscriptus in Codice Vaticano, quem alij Gramigium vocant, illum eum Guinigio confundentes.

16 HONESTVS, cui Gebeardus Rauennas Archiepiscopus templum Cœnobiumque D. Cypriani, quod in vrbe Rauennæ erat in Regione palatij, quod Theodorici Regis vocatur, quæq. ad illud spectarent, omnia concessit anno 1037. certa adiecta pensione conditioneque, vt illud instauraret, nec quicquam inde alienaret, vt refert Rub. 5. Interfuit concilio Romano sub Nicolao secundo an. 1059. celebrato quod extat in Codice m. s. Vaticanę Bibliothecæ, Gerondus Bertinorij comes anno 1062. Honesto Episcopo reliquit equum album.

17 PETRVS primus hulus Ecclesiæ Præsul vixit an. 1079. reperitur subscriptus in quadam concessione, quam Haufridus Abbas sancti Hilarij in Galeata Vberto Rauennæ Archiepiscopo fecerat. Subscripsit concilio Vastallensi anno 1106. pauloque post desijt esse.

18 SERGIVS Popiliensis Episcopus, Ausarici antecessor Abbatiæ sancti Ruphilli præcipuus benefactor memoratur in priuilegio Alexandri Tertij, de quo infra.

19 AVSARICVS Saloniensis vixit an. 1152. quo obtulit sacræ Camaldulensi Eremo templum, ac hospitale SS. Iacobi, & Sigismundi, de Collis apud August. in hist. Camald. lib. 2. c. 13. Quo Præsule Alexander Tertius an. 1162. omnia iura priuilegia sancti Ruphilli confirmat cum omnibus beneficijs viuorum, & mortuorum, quę & quas bonæ memoriæ Guinigisius, Honestus, Sergiusque Popiliensis Ecclesiæ Episcopi sibi, & monasterio antedicto, pia, & pronida liberalitate concesserunt. Tenor diplomatis est huiusmodi.

ALEXANDER EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilecto filio abbati monasterij S. Rufilli de Foro Pompilij salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigore æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Quapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis petitionibus annuentes, personas vestras, & locum, in quo præscriptum monasterium constructum est, cum omnibus pertinentijs suis sub beati Petri, qua specialiter iuris existit nullo alio mediante, sed ipsius, & nostra potestate suscipimus, & maxime S. Petri in Cereto de Meldola, & sancti Apollinaris in collina, plebes cum omnibus capellis, & Ecclesija illatum, tam ædificatis, quam ædificandis, terris, vineis, seu ædificijs, & cum omnibus eorum bonis tam præsentibus, quam futuris, & in spiritualibus, quam etiam in temporalibus, cum fidelitatibus, institutionibus, correctionibus, visitationibus, decimis, primitijs, testamentis, sepulturis, vnctionibus infirmorum, commendationibus animarum, atque oblationibus viuorum, ac mortuorum, decimas de Maliano, & de Salsa, & de Carpena, & de sancto Martino in strata, sine diminutione aliqua, & sine aliqua participatione per præfati monasterij nuncium colligendas in perpetuum parochiam, & parochianos, ac etiam sepulturas in ciuitate, & burgis Popilien. & eius pertinentijs commorantes, ac antea commorantes, cum primitijs, testamentis, sepulturis, offersionibus, & cum omnibus alijs beneficijs viuorum, & mortuorum quæ, & quas bonæ m. . . . Giunigisius, Honestus, & Sergius, quod Popilien. Ecclesiæ Episcopi tibi, & monasterio antedicto pia, & prouida liberalitate concesserunt, sicuti in suprascriptis instrumentis publicis exinde confectis continebatur, quæ quidem instrumenta suprascripta vidimus, auscultauimus, & approbauimus, de iure plenius continetur, & nulli priuatæ personę Ecclesiast. vel seculari liceat ædificare oratorium, Ecclesiam, vel hospitale in parochijs suprascriptis, præter licentiam, & voluntatem Abbatis, & fratrum monasterij memorati, sepulturam quoque eidem monasterio omnino liberam esse concedimus, & eorum corpora, quæ illic sepeliri deliberaueruot, vel eorum, quæ per consuetant parentelę, aut cognationis sepulturam ad cœmeterium præfati monasterij pertinere noscuntur, sine licentia ipsorum Abbatis, & fratrum prælibati monasterij nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc viuens quilibet propositum religionis assumpserit, quod si quis ausu temerario recipere, vel sepulturam tradere præsumpserit, siue clericus, siue laicus vsque ad condignam satisfactionem Ecclesiasticæ vindictæ subiaceat.

Insuper res præfatas, & omnes alias Ecclesias, possessiones, & decimas dicto monasterio concessas antiquas, & de nouo consuetas, & quas prædecessores tui a quadraginta annis citra hucusque possesserunt, & nunc in præsenti possides, aut in futurum possidebis, tibi, & monasterio tuo antedicto auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, decernimus autem, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contrauenire, si quis vero hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Dat. Lateran. 3. Kal. martij Pontificatus nostri anno quinto.

GER.

20 GREGORIVS Ansarico successit, qui sacræ Camaldulensi Eremo dono dedit monasterium S. M. de Vsano, sacellum sancti Benedicti, sanctique Petri in campo Gallina, ac sanctę Mariæ de lacu anno 1177. consule Camaldulensem hist. lib. 2.

21 LANTFRANDVS, concilio Lateranensi interfuit an. 1179

22 GVELPHVS Belmontius de Belmontijs Draconis filius Ariminensis, teste Vecchiazzano, ob patris virtutem, ac claritudinem generis a clero post Lantfrandi mortem Episcopus Popiliensis electus anno 1203. in Cathedrali Ariminensi præsens affuit, quando Henricus de Senogallia, ab Innocentio Tertio iudex delegatus Vgolinum prioré ob bona Archiepiscopatus Rauennæ occupata anathemate percussit, idemque anno 1207. Gaudentium Castelli noui Prætorem ob Bagniolum inuasum, multasque cædes, ac rapinas perpetratas e fidelium consortio depulit. Excessit e a humanis Guelphus anno circiter 1213. Protulit hic Episcopus in gentilitio scuto Leonem micantem auro stanté in trium montium fastigio, per cuius medium corpus tenia cærulea ducta visebatur. Huius meminit Rubeus libro sexto.

23 VBERTELLVS eiusdem ciuitatis Episcopus 1214. mire addictus fuit Abbatiæ sancti Ruffilli, in cuius fauorem olim ab alijs indultas fortunas, ac latifundia amplissimo priuilegio confirmauit, cuius originarium exemplar apud sanctum Petrum in Vaticano adhuc asseruatur, vnde hoc sequens exemplar extraximus.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Anno ab Incarnatione eius 1214. tempore Innocentij Papæ, & Othonis Imp. die 7. exeunte mense octob. ind. 2. in ciuitate noua Populiési in domo Populien. Episcopi diuinis preceptis & Apostolicis monitis incitamur, vt quę ad perpetuam generaliter sunt ordinata salutem, nulla commutatione, seu vexatione varientur, nec ad priuatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis quos sancti Patres statuerunt iniuste non vsurpet alienum, sed inter fines proprios, atque legitimos, prout quisque voluerit in latitudine se exerceat caritatis, & quantum creatori nostro sub religionis habitu astricti sumus deuotius famulari tanto solicitius nos conuenit prouidere, ne per immoderati hominis grauitatem aliquatenus possit in nobis cómissus religionis profectus, seu ordinis impediri. Ea igitur contemplatione, & diuini amoris intuitu ob reuerentiam B. Ruffilli confessoris inspecta religione, quæ tempore instanti in eius monasterio reuixit. Ego Vbertellus sanctæ Populien. Ecclesiæ Episcopus, cum consensu meorum canonicorum, tibi domino Brettamino venerabili Abbati, & successoribus tuis, & fratribus, qui nunc sunt, vel in futurum ibi dante domino ministrabunt, concedo, do, largior, atque confirmo in perpetuum, idest Plebem vnam, cui vocabulum est sancti Petri in Cerreto quæ vocatur Medula, cum capella sancti Nicolai de suburbio Medulæ, capellam sancti Bartholomæi de Castro Meldulæ, & capellam sancti Andreæ de Burgo Meldulæ, & capellam sanctorum Cosmæ, & Damiani, & capellam sancti Michaelis cum Hospitali, & capella sanctæ Mariæ de Muci, & capellam sancti Laurentij de Venatria, & capellam sancti Ruffilli de Furignano, capellam sancti Andreæ de Salsa, capellam sancti Pancratij, & Capellam sancti Michaelis de Mezana, & capellam sancti Marci, & capellam sancti Paterniani de Farazano, cum terris, vineis, possessionibus illarum, quas nunc habent, vel in futurum acquisierint, decimis, & primitijs, testamentis, atque oblationibus viuorum, & mortuorum, & cum omnibus alijs capellis, & titulis, tam ædificatis, quam ædificandis ad ipsam Plebem subiacentibus, cum terris, vineis, seu ædificijs, vna cum omni decimatione, & offerendis, & sepulturis mortuorum, & vnctiones infirmorum, & commendationes animarum, & oblationes quantascumque per præteritum tempus, in eadem Plebe largita fuerunt, in perpetuum concedimus nos vna cum nostris successoribus debeamus tibi prædicto Abbati, tuisque successoribus fratribus dare chrisma pro prædictis sacerdotibus, quos ibidem miseritis omni anno in cœna domini in Plebe prædicta, & sacerdotes, qui ibidem habitant, per vos consistant, & fontes benedicant, & secundum Ecclesiasticam normam sua peragant officia, & omni anno vnam caritatiuam receptionem nobis dabitis in supradicta Plebe tantum, insuper do, & concedo, & confirmo tibi prædicto Abbati, tuisue fratribus, & successoribus in perpetuum Plebem sancti Apollinaris in collina cum capella sanctæ Mariæ de Raualdino, & capella sancti Stephani de Callaco, & capella sanctæ Mariæ de Carpena, capella sancti Petri de Grauignano, capella sanctæ Mariæ de Alfiano, capella sancti Iacobi de Munda cum omnibus alijs capellis iam ædificatis, quam ædificádis, vel titulis cum terris, vineis, ac syluis, possessionibus illarum, quas nunc habent, vel in futurum acquisierint, decimis, primitijs, & testamentis, atque oblationibus illarum viuorum, & mortuorum, seu ædificijs, cum omnibus, & pertinentibus, omnesque decimationes, offertiones, & animarum commendationes, & infirmorum vnctiones, & sepul-

pulturas mortuorum, qua per præteritum tempus in eadem plebe largita fuerunt, largior tibi tam dicto Abbati pro te, tuisque successoribus, in eodem venerabili monasterio in perpetuum permanentibus. Et volumus,& concedimus, vt intra iura prædictarum plebium nulla Ecclesia, vel hospitale fiat sine voluntate, & nutu Abbatis, sed si facta fuerint cum voluntate, vel sine voluntate Abbatis, ad Abbatem, & monasterium pertineant, & eandem potestatem, & dominium habeat in eis, quam sibi concessimus in alijs. Insuper concedimus, & confirmamus tibi prædicto Abbati, tuisue successoribus, & fratribus capellam sancti Paterniani de Domicallia, & capellam sancti Ioannis de Rotico, & capellam sancti Sixti de Mazatutio cum omnibus iuribus, & rebus, & possessionibus ad ipsas pertinentibus, siue fuerint reædificatę, siue non, terris, vineis, oblationibus illarum, viuorum, & mortuorum, & habeatis potestatem, & licentiam, de iam dictis Plebibus, & capellis ordinandi, & disponendi in personis Ecclesiasticis,& sæcularibus recipiendis, interdicendi,& excõmunicandi, & absoluendi instituendi, & destituendi interius, & exterius omni anno vnam caritatiuam receptionem nobis dare debeatis in supradicta Plebe sancti Apollinaris tantum,& pro supradicta plebe sancti Apollinaris dare debeatis nobis, nostrisue successoribus omni anno in Cœna Domini duas libras ceræ, & quatuor oblatas, & quatuor candelas,& pro hospitali sancti Michaelis de Meldula vnam libram ceræ, & ego supradictus Episcopus vna cum meis successoribus tibi prædicto Abbati, tuisue fratribus, & successoribus in perpetuum ab omni persona hominum in omnibus supradictis nobiscum stare, & auctorizare, seu defensare spondeo, & promitto. Et non liceat mihi prædicto Episcopo, meisque successoribus in perpetuum vos, & vestros successores, & fratres de iam dictis Plebibus, capellis, & hospitalibus, vel titulis tam ædificatis, quam ædificandis expellere, aut in alijs hominibus ordinare per nullum ingenium, vel aliquod argumentum, quatenus nec canonicorum incursione, & sacrum monasterium iuxta beati Benedicti statutum turbare, quia sæpe monachorum ordo a canonicis impeditur, & perturbatur. Ideoque tantis precibus rogatus a te, & confratribus tuis, & etiam a fidelibus illius Ecclesiæ do, & concedo, atque confirmo, & largior omnia, quæ superius leguntur, vel legentur inferius. Insuper confirmo tibi prædicto Abbati, tuisue successoribus, & fratribus in perpetuum illud, quod habere, aut possidere, aut alij pro vobis, & a vestris manibus retinere videmini, idest omnes res,& pertinentias vestras integras, cum terris, vineis, syluis. Insuper confirmo vobis, quod habetis, & tenetis, vel alij pro vobis habent,& detinent in fundo Orceani, qui vocatur Pastero, & in Indiano, & in Cirigliano, & in Acquaducto, & in Pondo, & Vmacardia, & in Sabrone, & in Centeranola, & in Acagle, & in terra minore, & terra maiore, & in Vilola, & in Castagnoio, & in Sabbincello, & in Prata, & Figlino, & in prædicto Pastero, & in Basano, & in Portu, & in Flumatoli, & Casabrano, & in fundo de Artinis, & in fundo de Brittis, & in fundo qui vocatur Ronco de Traiedo, & in Ronco maiore, & in Ronco de Mauisis, & in Ronco de Cauallis, & in Ardaroli, & in Fabrigoia, & in Campo de . . . & in Paliata, & in Malbano, & in Poinaro, & in Casacauti & in Fontarella, & in Camazago. Insuper largimur, & confirmamus vobis, vestrisue successoribus in perpetuum fundos superius nominatos, & omnes res quantascumque hucusque habuistis, & detinuistis, vel alij pro vobis, & quantascunque habetis, & tenetis, & quæ vobis obuenerint per antecessorem meum, quasque per viros, & mulieres Deum timentes, siue in ciuitate noua, quasque in ciuitate rupta, vel in supradictis fundis per quemcunque modum, vel titulum. Insuper concedimus, & confirmamus tibi prædicto Abbati, tuisue fratribus, & successoribus in perpetuum, mercatum, quod est in festiuitate S. Rufilli, cum omni redditu suo, & parochijs a Turre Rambaldi in antea versus monasterium vestrum, scilicet Burgum Salegaudorum, Burgum Arcaldi, quod a vobis tenet, & horam Sansauini, & horam Cassini, & horam Basani, vsque ad Molendinum de Paganellis, & homines morantes in terra vestra, vsque ad molendinum communis quod a vobis tenet commune, & in ciuitate noua vt trahit Piatta a domo Guidonis Lazarij vsque ad domum Ioannis Bugadæ recte vsque ad flumen, cum oblationibus viuorum, & mortuorum & sepulturis, & testamentis, & liceat vobis Parochianos per supradictas Parochias constitutos visitare, pœnitentiare, missas celebrare, & prædicare per vestrum capellanum, vel quando capellanum non habueritis, liceat vobis per Abbatem,& monachos sacerdotes omnia prædicta facere, vt nulli priuatæ personæ vel Ecclesiasticæ liceat ædificare Ecclesiam, vel hospitale in Paroch. supradict. quas vobis concedimus, præter licentiam,& voluntatem Abbatis, vel fratrum prædicti monast. sed si facta fuerit cum voluntate vel sine voluntate Abbatis vel fratrum, ad Abbatem,& monasteriũ pertineat, & eandem potestatem, & dominium habeant in eis, quam tibi concessimus in alijs, & concedimus vobis, vt liceat cuique virorum,& mulierum testari de corpore, & rebus suis pro sua voluntate apud monasterium Ruffilli, processiones etiam quas canonici Populien. cum populo in die dominicæ Palmarum, & in vigilia Ascensionis, ad monasterium annualiter facere consueuerunt, & in Priuilegio bo. me. Cælestini Papæ continetur, concedimus, & confirmamus. Et si canonici aliqua indignitate, vel diabolica turbatione non venirent, licitum sit Abbati, & monachos Oliuas, Palmas, & flores benedicere,& Populo distribuere, diuina celebrare, prædicare, processionem cum populo, & clero, qui ibi adunatus fuerit, facere, & litanias, in vigilia Ascensionis similiter cum populo, & clero, qui ibi adunatus fuerit facere,& cum oblationibus recipere. Oblationes quæ obueniunt, & offeruntur nobis in missa beati Stephani, & in secunda feria Paschæ vobis concedimus, & confirmamus, de-

cimas

cimas de Maghiano, & de Salsa, & de Sancto Martino in strata, & de Carpena integre sine diminutione aliqua, & sine partitione per nuncium vestrum colligendas in perpetuum concedimus, & confirmamus. Item concedimus, vt Archipresbyteri, qui fuerint instituti in supradictis Plebibus, & capellis, & hospitalibus Abbati iurent fidelitatem. Hæc omnia cum plebibus, & capellis, riuulis, terris vero, vineis possessionibus syluis, seu ædificijs cum omnibus sibi pertinentibus habeatis, teneatis, possideatis cum vestris fratribus, & successoribus in perpetuum pro redemptione animæ meæ, & etiam successorum meorũ, vt pro talibus collatis obsequijs æternã indulgentiam consequi mereamur. Si quis autem contra hæc præceptionis nostræ auctoritatem in perpetuum ire, aut agere, vel ventilare præsumpserit, quam a nobis ordinatum est amodo, futuris temporibus, vt superius, restes seu fines designatos trecentorum, & decem, & octo Patrum anathematis vinculo vulneretur, & Regno Dei, & a sanctorum consortio alienetur. Obseruator qui extiterit, & deuote impleuerit, Dei omnipotentis benedictionem redundetur, & pro temeritate, fint personæ illæ, quæ contra hæc agere voluerint compositure tibi Abbati, tuisque fratribus, & successoribus auri libras quatuor, & post pœnam solutam ea quæ superius exarata sunt, firma, & stabilia permaneant in æuum his omnibus prædictis testes rogati, similiterque vocati interfuerunt.

Presbyter Enizus Capellanus prædicti Episcopi.

Odonus Matthæus presb. & Monachus dicti monasterij.

Dominus Gregorius Leuita, & monachus Guido Lazarij tunc potestas Populien.

Ioannes Bruttonus.

Dominus Saragonus de Forolitio.

Rasellus Rudolus Ruzirolus, Ioannes Iulianus Rubinus.

Ego Petrus Populiensis Dei gratia Imperiali auctoritate, & tunc communis Populien. notarius præcepto præfati D. Episcopi omnia supradicta scripsi, & in publicam formam redegi.

Ego Vbertellus Populiensis Episcopus hoc priuilegium a me factum confirmaui, & ideo &c.

Vixit Vbertellus vsque ad annum 1224. quo in fauorem supramemoratæ Abbatiæ sancti Ruffili, Abbas ab Honorio Tertio Pontifice huiusmodi fauorabile Priuilegium impetrauit.

HONORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & conuentui sancti Ruffilli Populien. salutem & Apostolicam benedictionem. Iustis petentium desiderijs dignum est nos facile præbere consensum, & vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras, & locum in quo diuino estis obsequio mancipati cum omnibus bonis, quæ prædecessores vestri a quadraginta annis retro hucusque possederunt, & vos in præsenti possidetis, aut in futurum iustis modis præstante domino poteritis adipisci, sub B. Petri, quod specialiter iuris existis, sub ipsius, & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem omnes Ecclesias, possessiones, decimas, & de nouo & consuetas, concessas, antiquas dicti monasterij, & maxime sancti Petri in Cerreto de Meldula, & sancti Apollinaris in Cullina plebes cum omnibus titulis, Ecclesijs, & capellis illarum tam ædificatis, quam ædificandis, terris, vineis, seu ædificijs, & cum omnibus earum bonis, tam præsentibus quam futuris, tam in temporalibus, quam etiam spiritualibus, cum fidelitatibus, institutionibus, & destitutionibus, correctionibus, visitationibus, decimis, primitijs, testamentis, sepulturis, functionibus infirmorum, commendationibus animarum, atque oblationibus viuorum, & mortuorum, parochiam, & parochianos ibidem commorantes, & in antea moraturos, atque etiam sepulturas in ciuitate Burgi . . . ac eius pertinentijs, a iuris Rambaldi versus monasterium, scilicet Burgum Ansanini, & Burgum Artaldi Michaelis, quod a dicto monasterio possidet, & horam Ansanini, Casalini, Bassani, Parti vsque ad Molendinum de Paganellis, & per ciuitatem nouam a domo Guidonis Lazarij vsque ad domum Ioannis Bougatæ recte vsque ad flumen versus monasterium, cum primitijs, testamentis sepulturis, oblationibus, & cum omnibus alijs beneficijs viuorum, atque mortuorum, quos bo. mem. Vbertus Populiensis Episcopus de capituli sui assensu, monasterio vestro pia, & prouida liberalitate concessit, prout in instrumento publico exinde confecto continebatur, quod quidem instrumentum vidimus, auscultauimus, & approbauimus iure plenius contineri, sicut eas iuste, canonice, & pacifice possidetis, vobis, vt per vos eidem monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Et nulli priuatæ personæ Ecclesiasticæ, vel seculari liceat ædificare Oratorium, Ecclesiam vel hospitale in parochijs suprascriptis præter licentiam, & voluntatem abbatis, & fratrum prælibati monasterij. Sepulturam quoque eidem monasterio omnino liberam esse decernimus, & eorum corpora, qui se illic sepelire deliberauerint, vel eorum qui per consuetam parentelæ aut cognationis sepulturam ad cœmeterium vestrum pertinere noscuntur sine licentia vestra nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc viuentes propositum religionis assumpserint. Quem si quis ausu temerario recipere, vel sepulturæ tradere præsumpserit, siue clericus sit, siue laicus, vsque ad condignam satisfactionem Ecclesiasticæ vindictæ subiaceat. Decimas de Moliano, & de Salsa, & de Carpena, & de S. Martino in strata integre sine diminutione aliqua, & sine aliqua partitione per vestrum nuntium colligendas in perpetuum. Insuper decimas fructuum vestrorum, quos vbilibet proprijs sumptibus, laboribusque colligitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis exigere, vel extorquere præsumat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare, nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere &c. si quis autem &c.

Datum Laterani 3. id. aprilis Pontif. nostri anno septimo.

24 ÆGIDIVS immediate ex Præposito cathedralis Ecclesiæ successit Vbertello ann. 1224.

Hic

Hic arbiter honorarius fuit inter Archiepiscopum Rauennensem, & communitatem Cæsenæ 1228. de qua Rubeus lib. 6. de quo etiam mentio anno 1257.

25 DESIGNATVS Popiliensi Ecclesiæ sufficitur demortuo Aegidio, de quo mentio anno 1249. Innocentium Quartum è Gallia redeuntem in Episcopin hospitauit in peruigilio sanctorum Simonis, & Iudæ anno 1251. Obijt anno sequenti.

26 IOANNES electus reperitur subscriptus in Prouinciali concilio Rauennæ celebrato anno 1253. 2. aprilis, de eo etiam mentio extat anno 1260. apud Rubeum.

17 AYMERICVS monachus, & Abbas Classis Ordinis Camaldulensis adlectus est Foropopiliensis Episcopus 1262. Cuius electionem Philippus Archiepiscopus Rauennatium ratam habuit, consecrauitque semel electum. Hic omnia quæcumque sui antecessores sacræ Comaldulensi Eremo indulsissent, cōfirmauit, donationemque Vbertelli sui antecessoris in fauorem Abbatiæ sancti Ruffilli, quę sequens est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Anno Domini 1265. indict. 8. Tempore sanctissimi patris Clementis Papæ Quarti die martis septimo intrante iulio Foropopilij in choro Ecclesiæ beatæ Mariæ Foropopiliensis pia postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, vt sinceritatis deuotio laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter dilecti in Christo fratres Abbas, & capitulum monasterij sancti Ruffilli Foropopilien. vestris iustis desiderijs, & petitionibus nos frater Aymericus miseratione diuina Ecclesiæ S. Foropolien. Episcopus vestrum consensum, & assensum probare volentes concessionem seu largitionem factam a bo. me. quondam D. Vbetello Foropopiliensi Episcopo prædecessore nostro vobis, & monasterio vestro præsentibus, & expressim consentientibus, & vna nobiscum facientibus fratribus nostris, scilicet D. Flore præposito DD. presbyteris Ioanne, & Sebalgnono, & Euarnerio, Anselmo diacono, Rauldino subdiacono, canonico Ecclesiæ nostræ solemniter confirmamus, & eam præsentis scripti patrocinio communimus, cuius tenorem dignum duximus fore præsenti paginæ inserendum. In nomine Domini nostri Iesu Christi &c. Quam quidem concessionem a prædecessore nostro factam, & confirmationem nostram solemniter editam, & publicatam promittimus per nos nostrosque fratres, & successores legitime defendere, auctorizare, & non corrumpere nec contra venire, sed firma illibataque perpetuum conseruare sub pœna centu auri librarum quatuor, & pœna soluta ea quæ superius dicta sunt firma, & illibata permaneant in æuum. His omnibus testes interfuerunt D. Aldeuradinus Archipresbyter Medulæ, & Cardinalis Rauen. D. Henricus Archipresbyter Castri noui, Bartholomæus Arigonis, Manfredus Battonis, Otonellus notarius, Baldinus, D. Prudentij Benuenutus Faracesi, Petrus Brattonus, Rigolus Valentia, &c.

Ego Aymericus sanctæ Popiliensis Ecclesiæ Episcopus.

Decessit autem Aymericus 1270. non. martij vt reperitur notatum in menologio M. S. Zenonis Pisani, de quo histor. Camal. lib. 2. cap. 10.

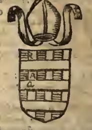
28 RIVALDINVS eiusdem Ecclesiæ electus Episcopus anno 1270. præsens fuit concilio Prouinciali Imolæ celebrato anno 1280. apud Rubeum: excessit 1285.

29 THADÆVS in eadem vixit dignitate 1286. excessit anno 1303. Post cuius obitum Bonifacius Octauus Opizoni Archiepiscopo Rauennati mandauit, ne Foropopiliano vacante Episcopatu Peppum Ordelafum Forolíuiorum Archipresbyterum sancti Martini, eius ciuitatis a plerisque Episcopum designatum consecraret neu electionem probaret, cum accepisset Peppum infidelem Romanæ Ecclesiæ esse eiusque insectari administros, vt ex literis datis apud D. Petrum 9. Kalen. martij anno Pont. 9. refert Rub. lib. 6. Paulo post Bonifacio defuncto Benedictus XI. eius successor, Pepponis annulata electione, Petrum quemdam fecit Episcopum, vt modo dicemus ex Vaticano Reg.

30 Fr. PETRVS Ordinis Minorum a Benedicto XI. in locum defuncti Thadæi electus est Episcopus Foropopiliensis an. 1304. 2. Kalen. iunij ex Reg. Vatic. Epist. 779. & ab eodem Pontifice consecratur. Petri huius mentio extat apud Rubeum lib. 6.

31 PETRVS Abbas sancti Ruffilli Ordinis sancti Benedicti, forte idem cum superiori, hanc sedem post Petrum adeptus est, quam cum ad annum vsque 1321. rexisset, Bononiæ diem clausit extremum 15. mensis februarij, sepultusque est apud sanctum Proculum in pauimento, vbi adhuc leuiter insculpta marmore eius effigies spectatur cum hoc epitaphio.

Hic tibi Petre Præsul Populiensis
Sunt in morte thori, palmis ad sidera tensis.
Annis mille Dei ter septem ter quoque centum.
Sol quindenus ei februum giras ademptum.

32 VBALDVS Gabriellus nobilis Eugubinus Prior sancti Andreæ de Insula Ordinis sancti Benedicti Eugubinæ diœcesis Foropopiliensis Antistes electus die 11. Kal. maij 1321. 8. idus iunij vt habetur in Reg. Vatic. Epist. 1009. p. 2. lit. commun. an. 7.

33 Fr. VGOLINVS Ordin. Prædicatorum Epi-

Episcopus Senogallien. ad hanc sedem peruenit 1323. 8. idus iunij, vt in Reg. Vatic. reperitur adnotatum Ep. 1068. anno 7. defunctus est anno 1350.

34 ROBERTVS post Vgolinum clauum huius Ecclesiæ anno 1350. suscepit tenuitque multis annis, hausitque oculis suis non modo Cathedralis templi euersionem, verum etiam ciuitatis excidium, quæ in Ordelasorum odium ab Arduino Innocentij Sexti Legato anno 1360. vt supra rem libauimus, penitus solo adæquata est. Consodit dolore tristis euersæ ciuitatis ac populi errantis, & palabundi aspectus amantissimi Pastoris animum, seque in proximum diœceseos suæ oppidum Bertinorium recepit, sed continuo dolore, ex funesto Ecclesiæ suæ spectaculo confixus Episcopatui inter Pontificis manus cessit anno 1364. vt habetur in Regest. Vatic. atque in longinquiora loca, vt luctum permulceret sese subduxit, nec vlla illius deinceps ad nos peruenit memoria.

35 Fr. ROBERTVS de Resinella Ordinis Eremit. sancti Augustini anno 1364. nonis septemb. post Robertum huius Ecclesiæ gubernaculis admotus est, vt in Regest. Vatic. perspeximus, cumque nec sedes proprias, nec cathedrale templum, ob Fori excidium haberet, ad proximū oppidū Bertinoriū totius diœcesis spectatissimū se contulit, vbi anno 1366. 10. decemb. in Ecclesia D. Catharinæ sacra, vt Foripopilij Episcopus sacros Ordines habuit, ac publico documento quod adhuc extat in peruetusto codice Episcopali relato promulgauit, se in ea Ecclesia, locoue ordinibus sacris initiasset quod templo cathedrali, proprijsque sedibus careret, atque Episcopalem sedem, Foropopilio euerso adductum eo transtulisse. Labente deinde tempore ex diutina Episcoporum in eo oppido mora suscepit vsus vt Bertinorij, & Foripopilij Episcopi dicerentur publicisque in tabulis pluries se Bertinorij inscriberent, quamquam alij Foripopilij Episcopi, non Bertinorij se appellarint, vt in concilio Lateranensi sub Iulio Secundo, in quo Angelus ita nomen adiecit: *Ego Angelus Episcopus Foropopilij subscripsi*, nec ego quanta vsus fuerim diligentia, ac studio aliud de hac translatione sedis e Foropopilio Bertinorium facta reperire potui, quam inueteratam opinionem, nullo alio, quam quod attulimus fundamento suffultam, euerso nimirū Foropopilio vna cum cathedrali templo, Bertinorium vt proximum, & accōmodatum locum concessisse, fieri quidem potuit de ea re ab Ægidio Cardinale cum summo Pontifice tractatum fuisse Auenione, vt æquata solo ciuitate ab Arduino suo in Italia legatione successore, nullo commodiore loco sedem Episopalem Bertinorij collocatum iri demonstraret, eamque translationem consectaretur, sed re ipsa nec diploma Pōtificum, nec sententia in Consistorio data extat, quæ id confirmet, vnde hæret animo suspecta opinio, quam superius de ea re protuli. Cæterum Robertus hic optimus Pastor diu superstes fuit, pauloq. post susceptam istius Ecclesiæ administrationem die 27. octob. concessit, vt sancti Ruffilli dirutæ ciuitatis Tutelaris diui corpus ex templi ruderibus Forumliuium transferretur, vbi hactenus in sanctæ Luciæ olim sancti Iacobi sacris ædibus summa veneratione asseruatur. Cohonestauere illius translationis pompam idem Robertus Foropopiliensis, Bartholomæus Foriliuij, & Ioannes Sarsinæ Episcopi. Comparauit Ecclesiæ suæ nonnulla bona Robertus anno 1370. ac deinceps 1373. a Francisco Ordelaso Foripopilij Pontificis Vicario, magna eiusdem Roberti Episcopi animi voluptate Forum instaurari cœpit, cum plures eo concurrere, veteresque colonos confluere cerneret, nec multo post intra nouorum murorum feliciter surgētium ambitu S. Ruffilli Abbatia ac diui Petri Ecclesia conclusæ fuere. E viuis sublatus est Robertus anno 1377. cum ciuitatis suæ excisæ luctum, instauratæque, & ad pristinam dignitatem reflorescentis lætissima primordia esset contemplatus.

36 THEOBALDVS Roberto suffectus est anno 1377. Hic in emphyteusim oppidum sancti Cassiani tradidisse memoratur Francisco de Calbulo Paulutij filio anno 1379. Afferant quippe diuturno tempore grauissima dissidia inter Theobaldum, & Calbulam familiam, atque sibi inuicem non leuia damna incusserant, sed tandem diuulsi animi felici fœdere coaluerunt. Auctor illius ac princeps fuit Frāciscus Paulutij filius cuius posteri abiecto peruetusto Calbulorum cognomine olim a Calbulo oppido, Calbulani cognominatus primario suscepto, Paulutij cognomen hactenus tenuere. Eç fœderis conditionis initæ, vt inflictas acceptasq. iniurias mutuo sibi remitterēt, tumque conuentum est Roccam Cassianam obtineret, cuius rei fidem transmisit ad hæc tempora monumentum subiectum, in quo Theobaldus Bertinorij Episcopus inscriptus est.

In nomine Domini.

Anno a Natiuitate eiusdem 1379. indict. prima, die 29. mensis martij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, & Domini D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Sexti. Reuerendiss. in Christo Pater, & dominus Theobaldus Dei & Apostolicæ sedis gratia Bertinoriensis Episcopus, sponte, & animo deliberato, suo nomine, & vice, & nomine tam sui Episcopatus, & pro Episcopatu, & ad ipsius Episcopatus vtilitatem, & iurium suorum conseruationem, per se, & suos successores concessit Roccam sancti Cassiani in Casaticlo ad fictum hinc ad nouem annos proxime venturos, magnifico, & potenti viro Francisco, olim bo: me: egregij viri Paulutij de Calbulo ibidem præsenti, & pro se, & successoribus recipienti cum omni iurisdictione, & balia, & vt latius apparet in alio instrumento manu mei notarij . . . vna cum ser Bartholomæo dicti Francisci de proxima notar. rogat. & requisitæ his pactis. Primo quod omnia delicta perpetrata, renouationes de tempore præterito, vsque ad diem istius cōtractus dicto Reuerendissimo Patri & domino, Episcopo reseruabat, & super remanebat ad libitum voluptatis. Item omnes expen-

ias

sas factas tam in custodia Roccha, quam ædificio quocumque modo, seu quauis de causa domino D. Episcopo dictus Franciscus sponte, & libere remittebat, & è conuerso dictus dominus Episcopus de omni re habita per Franciscum prædictum de bonis Episcopatus tempore prædecessorum suorum quoquo modo, seu quauis de causa in quacumque specie dicto Francisco remittebat, & fecerunt vicissim alteri, & alter alteri finem, quietationem, & pactum de ulterius non petendo aliquid vnus alterum, nec alter alterum prædictis occasionibus, seu causis. Item dictus Franciscus finito tempore prædicto promisit, & conuenit D. Episcopo, seu successoribus suis libere, pure, & sponte, absque aliqua contradictione dictam Roccam carceres, turrim cum omni iurisdictione restituere, & resignare. Item si dicto tempore minime completo causa infrascripta causa interueneret sine aliqua receptione promisit dictus Franciscus dictam Roccam ipsi D. Episcopo restituere, & restitui facere sub hypotheca, & obligatione omnium suorum bonorum. Actum in Rocca montis Tetti in Caminata superiori prædicti Francisci, præsentibus testibus D. Iacobo Archipresbytero S. Ioannis in Squanzarolo, Colinetto, Ioannis Buato, Martino Guisi de Calbulo, Paulo Paladini de monte Tetro, Vulgano Visij de Tredotto, & Ser Bartholomæo de proxima, & alijs de præmissa vocatis, & rogatis.

Franciscus, cuius in hoc documento edita mentio est, qui in gratiam cum Theobaldo Episcopo redijt, Florentinam Rempublicam anno 1382. nonnullorum oppidorum hæredem instituit, inter quæ Calbulum, comitatus Calbulani caput fuit, quod anno 1639. Ferdinandi Magni Hetruriæ Ducis Secundi, liberalitate Paulutiæ familia retento fiduciario iure, veterisque ditionis, & comitatus, tot seculis terra Calbulana, nunc Paulutia gente seruati, clientelari officio, ac titulo est restitutum, eoque Franciscus, & Carolus Paulutij, eorumque fratres germani, ac posteri inducti, vt constat ex ducali diplomate die 59. septembris eius anni, quod refert in Calbulanæ gentis annalibus idem Carolus.

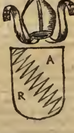
Cæterum Theobaldus pertulit multas ærumnas, vincula, & carceres ab Antonio Vbaldino, a cuius deinde se redemit iniusta grandi auri summa, quam a Rodulpho de Varano mutuo acceperat. Vixit vsque ad annum 1395. †

37 VRSVS, seu Vrsillus de Afflicto Neapolitanus è ciuitate Scala patre Antonio, matre vero Catharina Frizia de Rauello paris nobilitatis fœmina natus, quorum olim progenitores Neapolim inter nobiles sessionis nidi fuerunt recepti, ex Abbate vtriusque iuris consultissimo, & Apostolicæ sedis protonotario Præsul Popiliensis, ac Bertinorij a Bonifacio Nono designatus est anno 1395. in defuncti Theobaldi locum. Præfuit summa cum pietate, summaque item prudentia annis decem, Popiliensia deuastatæ vrbis, parumper assurgentis quantum potuit consilio, propriaq; pecunia iuuit, vt ad pristinum reduceretur splendorē, clerum dispersum ibidem reuocare studuit, prisca eorundem viuendi forma non semel in synodis ab eo celebratis commendata. Diuæ Catharinæ tutelaris suæ Ecclesiā apud Bertinorianos maximam, quam pro Cathedrali colunt, restaurasse legitur, translatus deinde ad Monopolitanam sedem in patrio solo ab eodem Bonifacio an. 1405. Neapoli obijt eodem anno, sepultus in Ecclesia sancti Laurentij maioris secus altare maximum in nobili marmoreo tumulo cum epitaphio, quod in nostro primo Tomo in Episcopis Monopolitanis retulimus, sed & ibidem iacet in Ecclesia sancti Martini Leonardus de Afflicto Vrsilli patruus regius consiliarius, regisque Ladislai regni generalis Vicarius, & Michael de Afflicto primus Triuenti comes, & Quæstorum Præfectus sub Ferdinando primo cubat in Ecclesia S. Mariæ de Noua cum magnificentissimo epitaphio. Eiusdem etiam gentis, præter Teulum Camponellum Templariorum generalē Magistrum, aliosq; priscos proceres, fuerunt sacri viri Matthæus sub Federico secundo: Natalis sub Ferdinando primo, & Franciscus sub Philippo secundo Scalenses Episcopi, Franciscus Antonius Episcopus sancti Marci in nostra serie primi Tomi ex properantia scribendi prætermissus, de quo in appendice Annibal Panormitanus ex Principibus Bellimontis Rhegiensis Archipræsul, Fabritius e Baronibus Cancellariæ, Boianus, & Siluester olim Treuicanus, nunc Luceriæ Præsules, de quibus suis in locis in ijs cæterisque eiusdem gentis, & nominis, hoc est familiæ viris non inferior virtute, & eruditione recenseri potest Matthæus iuris consultus celeberrimus, regiusque consiliarius, qui de viu feudorum, decisiones præstantissimas, & in Federici secundi constitutiones luculenta scripsit commentaria, cuius meminit Marinus Frizia de subfeudis Baronum fol. 262. num. 2. vbi de eo, deque fami-

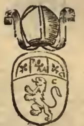
familia Afflitta hæc scitu digna posteris mandauit. *Fuit dominus Matthæus de Afflitto vir religiosus, veritatis amator, pro ingenij natura studiosissimus sæpe consiliarius, pater venerandus, & affinis, progenitus ex stirpe illust. Ferdinadi de Afflittis Triuenti Comitis, cuius origo; ex veteribus Romanis colonis ad Scalarum ciuitatem, quæ prius Camensis dicta est, Picentini agri deducta est ex Eustachio martyre Flicti nomen tulisse fertur. Legimus in vetustis monumentis in æde prædicti martyris a nobilissima hac familia condita in eadem ciuitate, cuius ex vera linea orti patronatus honorem habent Flicti nomen inscriptum. Proceres ex ea progeniti sunt Neapoli inter patritios sub Henrico, & Federico Imperatoribus Siciliæ regibus recepti sunt. Magnum habuit regni cancellariũ Dominum Leonardum & alios, rerum euentu mutato aliquando in paupertate delapsa est, gens Patritia mihi sæpe affinitate coniuncta est, & primo quando nobilem Dominam Clementiã Frecciam vxorem duxit D. Albertus de Flicto anno Domini 1189. testes inspiciuntur documenta marmorea. Ea nobilitatis denominatio tunc omnibus non dabatur: sed ijs qui ex claro sanguine nati essent, quod & antiquioribus a Carolo primo, & secundo, ac Roberto Regibus recte obseruatum fuit, at hodie rerum omnium colluuies prolapsa est, &c.* De Vrsillo præter monumenta Popiliensis Ecclesię, prouisionum prælatorum lib. Vaticani archiuij, tum & lib. de diuersis formis sub Bonifacio Nono mentionem faciunt.

38 MARCVS de Teramo Aprutinus, Episcopus Monopolitanus, huc translatus decimo octauo Kalendas ianuarij 1405. Hunc Marcum reperio tam in spiritualibus, quam temporalibus vicarium fuisse Iacobi de Teramo Episcopi Florentini anno 1417. ac deinceps fuisse translatum ad Ecclesiam Sarnensem 1418. ex eodem lib. prouis.

39 Fr. MARCVS Veronensis ex ordine Seruorum insignis Theologus Foripopilij Episcopus creatus est anno 1418. vndecimo Kalend. ianuarij a Martino Quinto, Constantiensi concilio interfuit. Exuit mortalitatem anno 1428. ex eodem lib. Cuius etiam meminit Archangelus Gianius annal. Seruorum. Ad meas manus Marci sigillum peruenit, in quo sanctus Ruphillus, atque ad eius genus prouolutus, Marcus ipse Episcopus adiecta gentilitia parma suis fascijs dentatis per medium, & oblique distincta visuntur, in illius vero orbe subiecta verba, quibus se Bertinoriensem Episcopum insigniuit, exarata sunt:

S.D. Marci fratrum Seruorum, Dei gratia, Episcopus Bertinoriensis.

40 VENTVRA de Abbatibus Florentiæ oriundus ab illo Nerio, qui vt crudelem animi libidinem expleret, maximæ suæ patriæ parti faces iniecit, auctorque extitit, vt innumeri ciuium agri ferro, flammisque vrerentur, ac mille domus supra septingentas incendio conflagrarent, quam cladem Varinus noster ita luxit lib. 3. de illust. vrbis Florentiæ.

Deleuit multas soboles Abbatius ignis,
Imo euertit opes, Claramontesque vetustos
Malpiliique domos Brancinaque tecta cremauit,
& Toscus, & absumptus, perijt Galigoria pubes
Vrbis, & incendium trituum Villiania totum
Desæuit pestis, flammasque Aquilone mouente,
Saxa velut tædas rapuit Phlegetontia lampas,
Milleque tunc procerum ceciderunt funditus ædes.

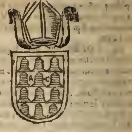
Eiecti fuère in exilium vna cum Nerio publico Reipublicæ Florentiæ plebiscito, ij omnes, qui ex eadem Abbatum familia proseminati erant, quorum pars Cæsenam se recepit, ibique genus suum propagauit, ex ijs prognatus est Ventura, qui ob morum commendationem, virtutumque aliarum dignitatem, quibus, dum Cathedralis Ecclesiæ canonicus esset, a Martino Quinto ad Episcopatum Foropopiliensem anno 1428. die decima tertia aprilis euectus est. Hic Iacobum Palatium in Episcopum Foroliuiensem anno 1463. die vigesima septima nouembris consecrauit, cõmissariusque Apostolicus fuit in causa vnionis Abbatiæ sancti Laurentij mensæ Episcopali Cæsenæ Decrepitæ ætatis excessit e viuis anno 1477. tulitque deinceps famam sapientis, bonique pastoris, quod applaudentibus cunctis Foropopilij, Bertinorijque Ecclesias administrasset. De Ventura loquitur Bernardinus Marzonius in sua Cæsenæ chronologia.

fas factas tam in custodia Rocchæ, quam ædificio quocumque modo, seu quauis de causa domino D. Episcopo dictus Franciscus sponte, & libere remittebat; & è conuerso dictus dominus Episcopus de omni re habita per Franciscum prædictum de bonis Episcopatus tempore prædecessorum suorum quoquo modo, seu quauis de causa in quacumque specie dicto Francisco remittebat, & fecerunt vicissim alteri, & alter alteri finem, quietationem, & pactum de alterius non petendo aliquid vnus alterum, nec alter alterum prædictis occasionibus, seu causis. Item dictus Franciscus finito tempore prædicto promisit, & conuenit D. Episcopo, seu successoribus suis libere, pure, & sponte, absque aliqua contradictione dictam Roccam carceres, turrim cum omni iurisdictione restituere, & resignare. Item si dicto tempore minime completo causa infrascriptis causa interuenerit sine aliqua receptione promisit dictus Franciscus dictam Roccam ipsi D. Episcopo restituere, & restitui facere sub hypotheca, & obligatione omnium suorum bonorum. Actum in Rocca montis Terti in Caminata superiori prædicti Francisci, præsentibus testibus D. Iacobo Archipresbytero S. Ioannis in Squanzarolo, Colinerro, Ioannis Buato, Martino Grisi de Calbulo, Paulo Paladini de monte Terro, Vulgano Visij de Tredotto, & Ser Bartholomæo de proxima, & alijs de præmissa vocatis, & rogatis.

Franciscus, cuius in hoc documento edita mentio est, qui in gratiam cum Theobaldo Episcopo redijt, Florentinam Rempublicam anno 1382. nonnullorum oppidorum hæredem instituit, inter quæ Calbulum, comitatus Calbulani caput fuit, quod anno 1639. Ferdinandi Magni Hetruriæ Ducis Secundi, liberalitate Pauluciæ familiæ retento fiduciario iure, veterisque ditionis, & comitatus, tot seculis in ea Calbulana, nunc Paulutia gente seruati, clientelari officio, ac titulo est restitutum, eoque Franciscus, & Carolus Paulutij, eorumque fratres germani, ac posteri inducti, vt constat ex ducali diplomate die 59. septembris eius anni, quod refert in Calbulanæ gentis annalibus idem Carolus.

Cæterum Theobaldus pertulit multas ærumnas, vincula, & carceres ab Antonio Vbaldino, a cuius deinde se redemit iniuria grandi auri summa, quam a Rodulpho de Varano mutuo acceperat. Vixit vsque ad annum 1395.

†

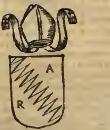

37 VRSVS, seu Vrsillus de Afflitto Neapolitanus è ciuitate Scala patre Antonio, matre vero Catharina Frizia de Rauello paris nobilitatis fœmina natus, quorum olim progenitores Neapolim inter nobiles seisionis nidi fuerunt recepti, ex Abbate vtriusque iuris consultissimo, & Apostolicæ sedis protonotario Præsul Popiliensis, ac Bertinorij a Bonifacio Nono designatus est anno 1395. in defuncti Theobaldi locum. Præfuit summa cum pietate, summaque item prudentia annis decem, Popiliensia deuastatæ vrbis, parum impera assurgentis quantum potuit consilio, propriaque pecunia iuuit, vt ad pristinum reduceretur splendorê, clerum dispersum ibidem reuocare studuit, prisca eorundem viuendi forma non semel in synodis ab eo celebratis commendata. Diuæ Catharinæ tutelaris suæ Ecclesiã apud Bertinorienses maximam, quam pro Cathedrali coluit, restaurasse legitur, translatus deinde ad Monopolitanam sedem in patrio solo ab eodem Bonifacio an. 1405. Neapoli obijt eodem anno, sepultus in Ecclesia sancti Laurentij maioris secus altare maximum in nobili marmoreo tumulo cum epitaphio, quod in nostro primo Tomo in Episcopis Monopolitanis retulimus, sed & ibidem iacet in Ecclesia sancti Martini Leonardus de Afflitto Vrsilli patruus regius consiliarius, regisque Ladislai regni generalis Vicarius, & Michaël de Afflitto primus Triuenti comes; & Quæstorum Præfectus sub Ferdinando primo cubat in Ecclesia S. Mariæ de Noua cum magnificentissimo epitaphio. Eiusdem etiam gentis, præter Teulum Camponellum Templariorum generalê Magistrum, aliosq; priscos proceres, fuerunt sacrati viri Matthæus sub Federico secundo: Natalis sub Ferdinando primo, & Franciscus sub Philippo secundo Scalenses Episcopi, Franciscus Antonius Episcopus sancti Marci in nostra serie primi Tomi ex properantia scribendi prætermissus, de quo in appendice Annibal Panormitanus ex Principibus Bellimontis Rhegiensis Archipræsul, Fabritius e Baronibus Cancellariæ, Boianus, & Siluester olim Treuicanus, nunc Luceriæ Præsules, de quibus suis in locis iis cæterisque eiusdem gentis, & nominis, hoc est familiæ viris non inferior virtute, & eruditione recenseri potest Matthæus iuris consultus celeberrimus, regiusque consiliarius, qui de vsu feudorum, decisiones præstantissimas, & in Federici secundi constitutiones luculenta scripsit commentaria, cuius meminit Marinus Frizia de subfeudis Baronum fol. 262. num. 2. vbi de eo, deque

fami-

familia Afflitta hæc scitu digna posteris mandauit. *Fuit dominus Matthæus de Afflitto vir religiosus, veritatis amator, pro ingenij natura studiosissimus sæpe consiliarius, pater venerandus, & affinis, progenitus ex stirpe illust. Ferdinadi de Afflittis Triuenti Comitis, cuius origo, ex veteribus Romanis colenis ad Scalarum ciuitatem, quæ prius Camensis dicta est, Picentini agri deducta est ex Eustachio martyre Flicti nomen tulisse fertur. Legimus in vetustis monumentis in æde prædicti martyris a nobilissima hac familia condita in eadem ciuitate, cuius ex vera linea orti patronatus honorem habent Flicti nomen inscriptum. Proceres ex ea progeniti sunt Neapoli inter patritios sub Henrico, & Federico Imperatoribus Siciliæ regibus recepti sunt. Magnum habuit regni cancellariũ Dominum Leonardum & alios, rerum euentu mutato aliquando in paupertate delapsa est, gens Patritia mihi sæpe affinitate coniuncta est, & primo quando nobilem Dominam Clementiã Frecciam vxorem duxit D. Albertus de Flicto anno Domini 1189. testes inspiciuntur documenta marmorea. Ea nobilitatis denominatio tunc omnibus non dabatur: sed ijs qui ex claro sanguine nati essent, quod & antiquioribus a Carolo primo, & secundo, ac Roberto Regibus recte obseruatum fuit, at hodie rerum omnium colluuies prolapsa est, &c.* De Vrsillo præter monumenta Popiliensis Ecclesiæ, prouisionum prælatorum lib. Vaticani archiuij, tum & lib. de diuersis formis sub Bonifacio Nono mentionem faciunt.

38 MARCVS de Teramo Aprutinus, Episcopus Monopolitanus, huc translatus decimo octauo Kalendas ianuarij 1405. Hunc Marcum reperio tam in spiritualibus, quam temporalibus vicarium fuisse Iacobi de Teramo Episcopi Florentini anno 1417. ac deinceps fuisse translatum ad Ecclesiam Sarnensem 1418. ex eodem lib. prouis.

39 Fr. MARCVS Veronensis ex ordine Seruorum insignis Theologus Foripopilij Episcopus creatus est anno 1418. vndecimo Kalend. ianuarij a Martino Quinto, Constantiensi concilio interfuit. Exuit mortalitatem anno 1428. ex eodem lib. Cuius etiam meminit Archangelus Gianius annal. Seruorum. Ad meas manus Marci sigillum peruenit, in quo sanctus Ruphillus, atque ad eius genua pronunlutus, Marcus ipse Episcopus adiecta gentilitis parma suis fascijs dentatis per medium, & oblique distincta visuntur, in illius vero orbe subiecta verba, quibus se Bertinorien sem Episcopum insigniuit, exarata sunt:

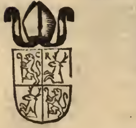
S.D. Marci fratrum Seruorum, Dei gratia, Episcopus Bertinoriensis.

40 VENTVRA de Abbatibus Florentia oriundus ab illo Nerio, qui vt crudelem animi libidinem expleret, maximæ suæ patriæ parti faces iniecit, auctorque extitit, vt innumeri ciuium agri ferro, flammaque vrerentur, ac mille domus supra septingentas incendio conflagrarent, quam cladem Varinus noster ita luxit lib. 3. de illust. vrbis Florentiæ.

Deleuit multas soboles Abbatius ignis,
Imo euertit opes, Claramontesque vetustos
Malpilique domos Brancinaque tecta cremauit.
Toscus, & absumptus, perijt Galigoria pubes
Vrbis, & incendium trituum Villiania totum
Desæuit pestis, flammasque Aquilone mouente,
Saxa velut tædas rapuit Phlegetontia lampas,
Milleque tunc procerum ceciderunt funditus ædes.

Eiecti fuere in exilium vna cum Nerio publico Reipublicæ Florentiæ plebiscito, ij omnes, qui ea eadem Abbatum familia proseminati erant, quorum pars Cæsenam se recepit, ibique genus suum propagauit, ex ijs prognatus est Ventura, qui ob morum commendationem, virtutumque aliarum dignitatem, quibus, dum Cathedralis Ecclesiæ canonicus esset, a Martino Quinto ad Episcopatum Foropopiliensem anno 1428. die decima tertia aprilis euectus est. Hic Iacobum Palatium in Episcopum Foroliuiensem anno 1463. die vigesima septima nouembris consecrauit, cõmissariusque Apostolicus fuit in causa vnionis Abbatiæ sancti Laurentij mensæ Episcopali Cæsenæ Decrepitæ ætatis excessit e viuis anno 1477. tulitque deinceps famam sapientis, bonique pastoris, quod applaudentibus cunctis Foropopilij, Bertinorijque Ecclesias administrasset. De Ventura loquitur Bernardinus Marzonius in sua Cæsenæ chronologia.

41 Fr. IVLIANVS Volaterranus ex ordine Minorum, Theologica, atque Philosophica facultate clarissimus, Bessarionis Cardinalis studiorum societate, ac similitudine arctissime vinctus Pontificique Sixto Quarto familiaris, eodem Pontifice mandante Episcopus Foripopilij, & Bertinorij adlectus est anno 1477. & Pœnitentiariæ Apostolicæ regens præfectus a Iulio Secundo anno 1505. atque Ragusinus Archiepiscopus declaratus. Romæ vitam finiuit, sepultusque est apud sanctum Petrum in Monte Aureo, cui Marcus Cardinalis Vigerius tumulũ cum sequenti honorifica inscriptione erexit, vbi tabula marmorea Iuliani gentilitia stemmata præfert, scutum scilicet deductum in partes, quorum altera Leo vngula rosam tenens exornat, ex altera dimidiatus ceruus se præbet spectandum, inscriptio vero est talis.

D. O. M.

Iuliano municipi Volaterrano
Archiepiscopo Ragusino
ex ordine Minorum assumpto,
Philosopho, Theologoque clarissimo
Bessarini Card. Niceno
studiorum adiutori,
a Sixto Quarto, & Paulo Secundo
Pontiff. Maxx.
quibuscum coniunctissimus vixit
dignitatibus honestato
Pœnitentiariæ Apostolicæ
annos 25. regent.
Vixit annos septuaginta quinque
manuscript.
Marcus Vigerius Sauonen.
Card. Senogallien
amico fratri, & contuberniali
iucundissimo
sacello communicato
P. 1510.

42 ALEXANDER Cardinalis Farnesius, is ille, qui postea sub Pauli Tertij nomine Apostolicam sedem adeptus est, hanc Ecclesiam administrandam suscepit anno 1505. ac post paucos menses eo munere se abdicauit.

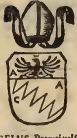

43 IOANNES Ruphus de Theodolis, è primaria nobilitate Foroiuliensis a Iulio Secundo dictus est Foropopiliensis, & Bertinorij Episcopus 1505. die decima octaua aprilis, a quo item 1511. ad Archiepiscopatum Cosentinum translatus est, sub Leone vero Decimo in Hispaniam nuncius profectus, suisque rarissimis animi dotibus Carolo Quinto Imperatori euasit vnice charus, Adriano vero Sexto, dum Cardinalis esset, ita familiariter vtebatur, vt postea Pontifici facto in grauioribus expediendis cõsilijs egregiam operam præstiterit. Demum sanctæ Ecclesiæ Romanæ Thesaurarius generalis excessit è viuis an. 1527. de quo sexto tomo huius histor. plura. Eo Præsule Foropopilij territorij fratres sancti Francisci in Ecclesia sanctæ Mariæ de Populo fuerunt introducti a publica ce Popilaris dono data.

44 BARTHOLOMÆVS de Moratinis Foroliuiensis auorum nobilitate illustris, ex patriæ canonico, Theodulo successit anno 1511. die vigesima nona mensis octobris. Cæterum paucos menses hanc administrauit Ecclesiam, quam administrandam Alphonsus Petrutius Cardinalis suscepit, qui & ipse post paucos dies eo munere se exsoluit in fauorem sequentis.

Obijt die 19. nouembris 1512.

ANGE-

45 ANGELVS Petrutius Senensis, filius Achillis equitis summæ existimationis electus Antistes anno 1512. die 28. mensis ianuarij sub Leone Decimo Lateranensi concilio interfuit. In hac administranda Ecclesia coadiutore vsus est Bernardo Fedetigo nobili Florentino cum spe futuræ successionis, sed eum ante Angelum discessisset e vita, ea sede non est potitus. Angelus vero fato functus est anno 1514. Consule acta consistorialia.

46 RAPHAEL Cardinalis Petrutius, hanc Ecclesiam suscepit administrandam post obitum Angeli, ac post paucos menses in fauorem nepotis eo munere se abdicauit 1519. ex act. consistorial. de quo in Archiepiscopis Senensibus, Grossetanisue Præsulibus.

47 PETRVS Petrutius superioris Cardinalis nepos ad eãdem sedem promotus est 1520. die 14. mensis martij. Decessit sub Paulo Tertio Farnesio 1537. consule acta consist.

48 BENEDICTVS Conuersinus Pistoriensis, sui seculi eruditione clarus eadem sede nobilitatus est 1537. die decima quarta mens. Octobris. Æmiliam præsidis nomine frenauit, eumque ipsius Vrbis Romæ deinde Gubernator fuisset asciitus ad Æsij Ecclesiam translatus est, de quo vide plura in primo Tomo sacræ nostræ hist. Parma Conuersinæ familiæ tota est ressellis aureis, & cæruleis exornata.

49 HIERONYMVS Verallus Romanus, filius Ioannis Baptistæ, ac Iuliæ Iacobatiæ sororis Dominici Cardinalis, ex vtriusque signaturæ Referendario, huius Ecclesiæ Episcopus electus est anno 1540. die vigesima mensis augusti, elapsoque anno ad Casertanam Ecclesiam translatus est, sacræque Rotæ factus Auditor, atque Rosanus Archiepiscopus sub Paulo Tertio nuncius Apostolicus ad Cæsarem in Germaniã profectus est, mox ab eodem Senatoriam purpuram meruit ad titulum sancti Martini in Montibus 1549. sub Iulio vero Tertio ad Henricum secundum Regem Gallorum legatione grauissime perfungitur. inde reuersus, Romæ decessit 1555. quinto id. octob. sepultusque est apud sanctum Augustinum, vbi a grata Verallorum posteritate Hieronymo, nepotique Fabritio Cardinalibus duo nobiles tumuli excitati sunt, quorum alterum, quo tegitur Hieronymus hæc exornat inscriptio.

D. O. M.

Hieronymo Verallo Romano
a Paulo Tertio Romano
purpura decorato,
quem locum & meruit
ad Carolum Quintum Imperatorem
in Germaniam nuncius
decreto in Turcas bello, ac religione
strenue procurata
& sustinuit ad Henricum II.
Gall. Regem legatus,
Parmensi bello feliciter composito,
& amplificauit Vrbano VII. sobrino,
alumnoque suo.
ad Christianæ Reipublicæ regimen
domestica institutione præfecto.
Obijt anno D. M.D. LV.
ætatis suæ . . . .

50 Fr. CORNELIVS Mussus Placentinus, ordinis Minorum Conuentualium, ad hanc sedem promotus est 1541. qui postquam tres omnino annos illam rexisset Ecclesiam ad Bituntinum Episcopatum translatus est, vnde iam olim celebris, eloquens concionator traxit cognomen, plura scripsit, typisque excusa vsque adhuc eum iucunditate, & fructu teruntur a doctis, quorum meminit Abbas Hieronymus Ghislerius in suorum illustrium virorum theatro tom. primo in eius elogio. Interfuit Tridentino concilio, Romæque decessit 1574. id. ian. ætatis vero suæ 64. anno, sepultusq; est apud sanctos Apostolos, vbi sequens epitaphium legitur.

Corne-

Cornelio Muſſo Placentino Minoritæ
Bytorinenſi Epiſcopo .
vitæ innocentia morum integritate ,
ac ſanctitate ,
inſigni doctrina , omniumque ſcientiarum
præclaro ,
concionatori facundo ,
atque incomparabili Catholicæ fidei
propugnatori acerrimo
de Rep. Chriſti optime merito ,
cuius ingenij ,
& eloquentiæ præſtantiam
nunquam interitura monumenta
teſtantur .
Vixit ann. LXIIII.
Obijt 5. idus Ianuarij
M. D. LXXIV.
Ioſephus Muſſus faciendum
curauit.

51 Fr. THOMAS Caſellius Calaber , nobilis Roſſanenſis , Theologus inſignis , ordinis Prædicatorum , ex Epiſcopo ſancti Leonis , Cornelio Muſſo ſucceſſit ann. 1544. die 27. menſis octob: anno vero 1548. ad Oppidenſem, mox ad Cauenſem Eccleſiam translatus eſt in Neapolitano regno ; de quo in primo noſtro Tomo.

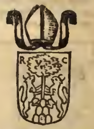

52 LVDOVICVS Vanninus de Theodolis Foroiulienſis , è congregatione Renaria S. Saluatoris regularis canonicus, antea Epiſcopus Schalenſis , ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1548. die ſeptima menſis martii , magnæ exiſtimationis vir fuit , inque Tridentino concilio famam tulit , quæ Antiſtitem ſummum decerer, vbi cum refellendis falſis hæreticorum dogmatibus enixius laboraret, lento morbo tentatus breui e as c ſ ir è viuis 1563. die 11. menſis februarij, tumuluinque in Cathedrali accepit.

53 ÆGIDIVS Falzetta è Cingolo Picenus Capulanus antea Epiſcopus ad hanc ſedem tranſlatus eſt 1563. die 30. menſis ianuarij ; hic in legibus , tum ciuilibus , tum canonicis ſuæ ætatis propemodum primas tulit, magnoque vſui fuit ſui ſeculi Principibus , ac rebuſpublicis . Elata deinde vxore, a qua aliquos ſuſtulerat liberos, clericalem vitam profeſſus eſt, Placentiæ Gubernator, mox Genuæ vicarius fuit, factuſque Epiſcopus bas quas modo dixi Eccleſias ſapientiſſime gubernauit poſt ſuum regreſſum a concilio Tridentino, plenuſque meritis exceſsit è viuis die prima iulij anno 1565.

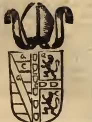
54 AVGVSTINVS Molignattus Vercelen. antea Epiſcopus Triuicanus, in concil. Tridentino iuris ſcientia clarus, a Pio Quarto anno 1565. ad hanc Eccleſiam promotus eſt, deceſsit 1579. in patria menſe octobris, ibidem tumulatus, ſcripſit legale opus , quod Quiſquiliæ dixit, de quo Auguſtinus Eccleſia in catalogo ſcriptorum Pedemontanę prouincię.

55 IOANNES ANDREAS Caligarius Braſighellenſis, vtriuſque ſignaturæ Referendarius , cum nuncius Apoſtolicus eſſet in Polonia ad Regem Stephanum Battorium, huius Eccleſiæ dictus Epiſcopus eſt a Gregorio Decimo tertio anno 1579. die 14. menſis octobris ab Stanislao Vvladiſlauiæ Epiſcopo, Rege , ac Regina celebritatem ſua præſentia cohoneſtantibus die decima ianuarij anno 1580. in D. Ioannis collegiali Eccleſia in Varouiana diœceſi Pontificalibus initiatus eſt, ad Eccleſiam ſuam ſe ſubduxit, ac D. Catharinæ templum , quod Cathedralis loco diu fuerat, eleganti cultu perfecit, varijſque ornamentis decorauit, nonnullis canonicis , ac manſionarijs auxit , ex quo maiori pompa diuinus in eo cultus celebraretur, proprijs redditibus amplificauit. Roccam obtinuit pro Epiſcopalibus ſedibus excitandis , quas magnifico opere perduxit, Epiſcopatum denique qui ad ea tempora ſplendore caruerat, compoſuit, atq; adornauit : a ſummis Pontificibus Romanis pluribus legationibus ornatus eſt , ſenexque iam octuaginta ſex annorum deceſſit anno

anno 1613. die decimanona mensis ianuarij, cuius corpus apud Ecclesiam Cathedralem Bertinorij sepelitur. Honorarium vero tumulum Brasighellæ in templo sancti Michaelis adhuc exigendum cum sequenti futura inscriptione, vt eruditus vir, atque antiquitatis satis gnarus Ioannes Zaratinus Castellinus noster, nobis retulit.

Ioann. Andreæ Caligario Vtr. Signaturæ
Referendario.
Bertinorij Episcopo,
Apostolico Nuncio a Gregorio XIII.
Pont. Max.
ad Sebastianum Lusitaniæ,
ad Stephanum Bathorium Poloniæ Reges,
& ad Carolum
Archiducem Austriæ misso.
Quinque Summorum Pontificum
Sixti V. Vrbani VII. Greg XIV.
& Clementis Octaui
a secretis,
Senio confectus deposita negociorum mole
ad suam se conuertit Ecclesiam,
quam in ampliorem formam adaucto censu
redegit,
& sacrarium argenteis vasis,
pretiosis stragulis ornauit.
Ecclesiam insuper nostram,
adeo sacris indumentis,
sanctorum reliquijs,
& sanctissimo Crucis ligno insignitam,
a fundamentis denuo erigendam,
& perpetuo reficiendam,
ministrorum numerum augendum
sacram supellectilem splendidiorem
comparandam,
Annuos redditus vberiores cumulandos,
egestate oppressos subleuandos,
Clericos in maioribus Italiæ gymnasijs
erudiendos
ex amplissimo censu
relicto testamento mandauit,
Præpositus, Archipresbyter,
& canonici Brasighellenses
tantorum beneficiorum memores
ciui optimo,
Patri Patriæ
grati animi monumentum dedicarunt.
Anno salutis
M. DC. XIII.
Vixit ann. LXXXVI.
Obijt in sua residentia anno
M DC. XIII.
xix. Ianuarij.

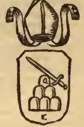

56 INNOCENTIVS de Maximia Romanus, clarus parentibus, clarus virtutibus, a Paulo Quinto huius Ecclesiæ creatus Episcopus est anno 1613. die vigesima mensis martij, ac die decima quarta aprilis Bertinorium consueta pompa ingressus, arcem instaurauit, eumque locum ad delitias adornauit. Is parum felici fortuna viua, cum rea Ecclesiæ suæ augere putaret, eas consumpsit, effuditque, vt deinceps litibus fatigata Ecclesia in maximas inciderit difficultates, ac contrarium omnino quam quod animo sibi fixerat, acciderit. Non enim semper consilijs exitus consentiunt. Ceterum diu vicelegatus Ferrariæ fuit, nunciusque Gregorij Decimi quinti ad Ferdinandum secundum Hetturiæ magnum Ducem, mox & ad Philippum Regem Hispaniarum, inde ab Vrbano Octauo reuocatus, ad Ecclesiam Cataniensem in Sicilia translatus est, vtique nominatus a Rege, cui ob exaggeratas animi dotes erat vnice charus, ibique diem postremum obijt, ac 21. augusti 1633. in canonicorum sepulchrum illatus est.

57 Fr. Ioannes della Robbia nobilis Florentinus ex ord. Prædicatorum Vrbano VIII. affinis, ab eodem Pontif. ad hanc sedem prouectus est 1624. die 29. mensis iulij, qui etiam Laurentium, huius fratrem ad Cortonensem primum, mox & ad Fesulanam Ecclesiam promouit. Ioannes summa vigilantia sexdecim omnino annos Bertinoriensē administrauit Ecclesiam, bonique pastoris laudem tulit, cum populum sibi commissum sæpe, & sæpius ex suggestu in Cathedrali ad diuinum excitaueit cultum, tandem cum ob ædium Bertinorij incommoda aeris salubrioris tenuitate valetudinem tentatam debilitatamq; sentiret, Forapopiliū concessit, vbi in exitu septembris Dominica prima 1640. a Foropopiliensium nobili Insimmatorum academiæ data sunt initia, cuius ipse clientelam arripuit. Paulo post dum Bertinorij Eccle-siam

ſiam luſtraret ex hac vita diſceſsit anno 1641. die 25. octobris, illaſque exuuias in beatæ Virginis ſacello principis templi D. Petri Foropopilienſis ſepeliendas reliquit, cum antea capellaniam vnam inſtituiſſet. Primus Epiſcopus extitit, qui poſt dirutum Forum ibidem ſibi ſepulchrum delegerit, vbi iacet, nulla adhuc proloquente inſcriptione, quam aliquando eius ſucceſſor, ſuauiſſimæ memoriæ impulſu, generoſe excitabit ad tumulum.

58 D. ISIDORVS della Robbia monachus, & Abbas Florentinæ Abbatiæ ordinis ſancti Benedicti, Ioannis anteceſſoris germanus frater, vir ſuauiſsimis moribus fratri demortuo ſucceſſit anno 1642. die decima martij. Nouam academiam Benignorum fouit, Roccam Bertinorij, quæ ruinā minabatur reparauit, ibi, vt in proprio ſuo Epiſcopio, anteceſſorum ſuorum exemplo morari conſueuit, cultum diuinum ſumma pietatis laude, & commendatione amplificat, ex quo maximam ſibi apud omnes gratiam conciliat, cui omnes longiores deſtinant annos.

IMOLENSES
SEV
RORO CORNELII
EPISCOPI.

FOrum Cornelij, quod hoc tempore vulgo Imolam vocamus, ab arce ibi ab Antiocho Narſetis Duce poſt ipſius excidium ædificata, in Æmilia ſita eſt in planitie prope fluuium Vatrenum, quem vulgus corrupto vocabulo, hodie Santernum appellat, inter Bononiam, Fauentiamque, diſtatque a Rauenna ſua Metropoli viginti tantum milliarijs. Illius meminit Plinius liber 3. cap. 15. Strabo lib. 5. illamque appellat Forum Cornelij, quod etiam aliquando fuit Forum Syllæ a Dictatore Sylla, Corneliæ gentis alumno, eamdemque memorat Ptolemæus, Procopius, Cicero, Antoniniuſque in itinerarijs, & lapis, qui Romæ apud Alterios.

D. M.

C. PAPIRIVS C.
LIB. FELIX FORO
CORNELII MILIT.
COH. VI. VIG. AN.
VI. VIX. ANN. XXIII.
M. VIII. D. XI.
HÆRES EIVS B. M. F.

Fabulantur nonnulli poſt excidium Troiæ a Troianis fuiſſe ædificatum, cum tamen conſtet a quodam Romanorum Prætore gentis Corneliæ eius ordium fuiſſe ſortitam, & nomen. Ab Antiocho aliquando exciſam, Clephis Longobardorum Rex iterum illam iuſſit in eodem loco attollere muros, vt refert Blondus, Pomponius Lætus, atque Leander Albertus, a de huius vrbis origine, deque eius nominis etymologia ſic lego apud Anonymum Imolenſis chronicæ auctorem, qui manuſcript. extat in Vaticano archiuio,

Vrbem, *inquit*, noſtram initio, qui condiderit incertum eſt admodum, Græcos volunt nonnulli, qui Oenotrium Lycaonis filium ſecuti Ioniam, Ropigiamque ſuperatis eā demum Italiæ partem tenuere, quæ Antonia prius dicta ea ducis nomine Oenotria appellata eſt. Hic cum regionem illam pulſis accolis ſibi ſatis eſſe cernerent in proxima delatis, mox ad nos aduentantes vrbi noſtræ prope Vatrenum initium dediſſe affirmant, nec deſunt, qui hanc palmam Gallis deferendam putent, nam cum reliqua fere Italiæ loca aut occupaſſent, aut in nomen ſuum breui tranſiſſent, Senones recentiſſimum aduenarum quicquid ab Vſenſe flumine vſque ad Aeſim continetur, habuere. Plurimas vrbes prætetea condidere, illud etenim apud multos conſtat oppida omnia, quæ a Foro Gallorum ad Senogalliam in planitia viſuntur, a Senonibus condita, quod cum pro comperto non haberem, affirmare nō audeo. Alij Romanos poſt L. Syllæ victoriam aſſeuerant, cum etenim militibus ſuis plurima Italiæ loca habitanda conceſſiſſet, loci amœnitate captus in finibus noſtris oppidula primo condidiſſe, inde vicinis in vrbis participatum vocatis pomarium ampliaſſe, & Forum Cornelii a L. Cornelio Sylla vocitaſſe: multi Siculos contendunt, qui finibus acti, cum Latium omne ab aduenis occupatum videretur, in hæc potiſsimum loca conceſſere, verum vt ego aſsidua huius rei lectione apud plurimos antiquitatis conditores reperi Troiani Duce Antenore patrijs pulſi ſedibus in Italiam Illyrico, Liburniſque relictis aduentantes condito ad Timaccum Patauio, vrbem illam primi aratra deſi-

designauere, ab vrbisque exordio, Ilion appellauere, quibus facile adstipulari possum, nam pleraque scriptorum pars, qui in hanc collimant sententiam, id memoria prodiere: vrbis præterea portam, ad huc Ilionis dicimus, quam vulgo Alonis dicunt, idque vrbis nomen diu seruatum est, ab omnibus etenim Ilion dicebatur. Cumque primo angustum esset oppidum admodum, multi ex finitimis, opibus illustres, huc confluxere, breuique effectum est, vt habitandi gratia aliquantum ampliorem vrbis speciem redderent. Romani post deuictos Gallos Senones, aliosque qui cum Bellouero Italiam expopulandam aduenerunt, omni Italia potiti, hanc etiam vrbem dominati fuere, post Syllanos in vrbe introductos deuicto Mario facta est Romanorum colonia, atque fidissima dicta, & oppidi, quod nimis angustum tot hominum incapax esset, pomeria ampliauere, mox lateritiam magnifico ædificiorum apparatu illustrauere, eoque non multo post exculta in tantam nominis amplitudinem euecta est, vt conterminas ciuitates ad sui pulchritudinem alliceret, plurimi etiam ad Romanum nomen in dies conuenerant, flumen in vrbem introductum est, pars in proximis collibus habitauere, reliqui in planitie, superior pars militibus Romanis concessa, vtraque pars ponte supra Vatranum facto iuncta, & rempub. pari auspicio regebant, collis hodie castellum Imolæ appellatur Forumboarium iuxta Vatrani vndam cis collem erectum est, iussique omnes rustici, vt singulis annis stato certoque die in forum conuenirent, nec multo post vrbs iterum aucta est. Vrbs per ea tempora longitudo paulo minus duorum millium ambitus, vsque ad tria millia auctus, suburbiaque & vrbis vicina loca adeo exculta, ædificijs adeo expleta, vt non multum ab vrbe distare videtur, domibus vtrinque extructis, Marti, & Veneri Romanorum progenitoribus templa erexere, Marti in colle, Veneri in lacuna, vbi nunc D. Petri ædes visuntur. Herculis ludi instructi in loco, quod nunc conellam sancti Cassiani dicimus. Appius præfectus portam addidit, e qua egredientibus iter est ad Vadum, de quo suo nomine vocauit, Appijque porta dicta est, quam hodie mutato nomine Appiolam dicimus. Vrbem totam lapidibus iussit, vrbem muro lapideo aggressus est,, imperfectum opus, vitæ breuitate reliquit. Cato Vticensis hac vrbe plurimum delectatus proximum collem inhabitauit, vbi infinito sumptu villam ædificauit, qui ad hæc vsque tempora mõs Catonis dicitur. Appius igitur cum in dies vrbem repleri videret, multosque intra mœnia concedere, prouincialium lites huc deferri omnes iubet, & conuentum fieri, in quem cum finitimæ vrbes frequentius accederent, Romano more duo creati sunt Prætores, quorum vnus ius conciuibus diceret, inde Vrbanus dictus, alter peregrinis forum aperiret, inde Peregrinus. nec multo post Cornelij Forum dici cœpta est a gente Cornelia apud Romanos Principe, e qua Sylla originem ducebat antiqui nominis mutatio.

Donec floruit hæc ciuitas, Romani populi fortunam secuta est, deinde volens, nolens, Longobardorum iugum accepit, quibus exactis, Bononiēsibus paruit, Alidosijs, Mãfredis, ac Galeatijs, quorũ cum exoleuisset tyrannis, in sanctæ Apostolicæ sedis ditionem deuenit, quæ illi perpetuam pacem visa est attulisse. Protulit ea ciuitas, tum in litteris, tum in armis viros & fortes, & graues in quibus enituere Ioannes Imola appellatus, atque Zartagnua summi Iurisconsulti, Hieronymus Clarutius Poeta, Ioannes Grammaticus, Ioannes Antonius Flaminius Orator, & Poeta, eiusdem filius Marcus Antonius summus Philosophus, tam Latinarum, quam Græcarum litterarum eruditione clarissimus. In armis vero fuere celebres Beltramus, & Lyppus Alidosij, Franciscus, atque Ioannes Sassatelli, Vido Vaina, Dominicus eiusdem filius. Fœta, plenaque nobilitate est, promiscuoque populo ad omnem industriam vnice facto. Apud cordatos ea non insulsa coniectura valuit, Imolam Christiana sacra, eo potissimum tempore suscepisse, quo ex missu Principis Apostolorum S. Apollinare prædicante Rauenna Euangelij lucem aspexit. Ibi cum diuinum Verbum euulgaret sanctus Cassianus Episcopus Brixinensis Imolæ Diuus tutelaris martyrij palmam accepit. Totius martyrij huius seriem supracitata Chronica luculenter in hæc verba describit, quorum prolixitatem vbertate voluptate compensabit lector, cum in ea plurima scitu digna reperiet, quę apud alios auctorea haud inuenire potuerit. *Valens*, inquit, *Imp.* Brixiam, quæ olim Sales dicta est vrbem in Germania munitissimam armatis militibus aggreditur, ac ferro flammaque coacti sunt oppidani sese dedere, & crudele seruitutis iugum subire. Erat in vrbe illa Cassianus vir integro, cæteraque probitate Christiana eruditus, qui Christi legibus seruiebat, & ad Regis quæstorem perductus, interrogatus cuias esset, Christianus, inquit, cuius constantia admiratus, compedes iussit detineri, sed sequenti nocte diuinitus ereptus, in Italiam contendit, & in vrbem nostram cum aduentasset, incredibili omnium admiratione suscipitur, nec cunctandum ratus Romam pergere constituerat, sed ciuium nostrorum opera, qui paulo ante Gothorum rapinas, & vrbis incendia senserant incerto tardatus est, eorumque studio effectum, vt ad Pontificiam huius vrbis infulam exemplari bonitate perduceretur, nostri Episcopatum dicunt, & Christi leges, quæ antea Barbarorum immanitate, ac Religionis nostræ hostium crudelitate in solitudines abierant, in vrbem introductæ sunt, & vrbs nostra longe ante alias Principes Deo eiusque Filio sacra rite peragit, Cassiani rudem adhuc populum Christianæ fidei rudimenta edocet, finitimæ vrbes adolescentes ad vnum mittere, vt nouo, ac Religionis cultu imbuerentur, ad hæc magnus adolescentium numerus disciplinæ causa in vrbem nostram concurrit, cœperat etenim per totam Italiam exactis Barbaris, Christi nomen, sed non audebat tormentorum, quibus Christiani cruciabantur, metu tactis initiari, ac veram Religionis fidem amplecti, nostri tamen ciues, vt erant impigro ingenio, & ad rectum ceremoniarum ritum propensi, Cassianum continue audiebant loquentem, & in publicis con-

cionibus vacantem vt segnes animaret, volentes retineret. Et cum reliqui omnes ignauo quodam animi torpore languerent, sola hæc ciuitas inuenta est, quæ ingenti animo falsæ religionis cultum non modo suppresserit, sed longe a mœnibus eliminarit. Ille vt erat ingenio rerum sacrarum studioso, maiores nostros ita edocuit, vt Christianas leges facile susciperet, non sine maxima reliquarū ciuitatum lætitia, quæ ad Christi nomen audiendum intra huius vrbis mœnia concurrebant, tantoque in dies fiebat hominum accessio, vt breui nomen, & fortunam immutauerit, nam omnino ineptæ religionis cultu Imola dicta est, quod Christo, eiusque Matri rite immolaretur, & Christianam Religionem Prouincia prima reportauit, anno a Roma condita 1134. post natum vero Christum 370. vt apud doctissimos homines passim dissipata tempora supputatione facta collegimus. Astulphus Gothorum Rex in Italiam, cum Insubres omnes immani barbarorum crudelitate afflictasset, in oes conuersus est, Bononiensium agris vastatis, & abacta prǫda, Imolam agri obsidione cingit, & admotis tormentis flammam minitabatur, ni deditionem facerent oppidani, cum nulla esset auxilij, nec copiarum spes vrbis occasum pertimescebāt matres ad Christi preces confugere, Cassianus nulla oppidanorū pernicie, nec vastis agris Gothorum rabiem, ac feram dominandi barbariem adeo perterruit, vt Astulpus sine vllo maleficio ab obsidione discederet, & castra longe apponeret, in cuius exercitu tanta laborata est pestilentia, vt 25. hominum millia breui interierint, reliqui oppidulum ad Saluliis torrentis ripam condunt, quo se reciperent, idque de fluminis nomine Salustam appellant, tanta vti festinatione, vt omnium opinione absolutum sit, quam inchoatum putassent, milites ex agris in nouum oppidum discedunt, vnde breui abeunt, nam pestilentia maiori virium robore eos adeo deleuit, vt pauci admodum superessent, oppidum sine habitatione multos annos mansit. Astulphus igitur suis omissis pleroique alios in castra conuocarat, quibus iuuantibus vrbem illam occupare statuerat, verum Cassiani verbis toto agro fugatur, & in solitudinem se recepit, Cassiano deferebatur honor, sibique congratulabantur tanti viri aduentum, probitate agrorum, ac vrbis perniciem, & incendium euaserunt. Ille non sibi, sed Deo, eiusque Filio deferendos honores prædicabat; sed non multo post, cum Astulphus vita excessisset, Gothi sibi fuga consuluere, nouasque terras eis iterum a Valente proposuerunt auxilia pro tempore promittentes, facileque impetrarunt à stulto Imperatore, & in Thraciam traducti sunt, sed tanta fuit Lupicini, & Maximini insidiatrix auiditas, vt omnium rerum penuria laborantes Gothi coacti sunt arma sumere Fritigernus Gothorum Dux ad Marianopolim copias omnes excitit, incertoque marte pugnatum est, Gothi viribus suis non satis fidentes Alanos in prędæ participatum vocant, Thaiphili Gothorum signa secuti vincuntur, & in Italiam circa Parmam Forumque Lepidi relegantur. Valens irę impatiens Gothis copias admouerat, sed de pace actum est, interprete Christiano Sacerdote, vt Thracia Gothis daretur habitanda, verba tamen Valens dabat, quousque Gothi omnes conuenirent, & comparato exercitu in aciem deuentum est, & acriter vtrinque pugnatum, vix tertia pars exercitus tantę cædi superfuit. Valens lethali actus vulnere in casam proximam delatus immisso igne ab impudenti hoste combustus est. Victores Gothi Constantinopolim petiere. Dominica Valentis vxor, quam ille ad Vrbem Romam duxerat, vrbem auro tutata est. Redeuntes Gothi, Thraciam, Daciamq. nullo obice populantur. Athanaricus Gothis Rex præficitur, cuius ferocitas a Gratiano compressa in Christianos grassata est, Italiam omnem fatali quodam incendio peruagatus, Imolam ferro, flamma, fame ita contriuit, vt effusa rabies mœnia diruere, fere omnibus vicis ignem immisit, moxque per vniuersa vrbis loca incendium factum est, vrbs diruta, ac combusta, Cassianum ad cuius exitium, veluti ad commune incendium extinguendum concurrerant, ad se perductum primo a Christi legibus atrocitate supplicij dehortatur, sed barbaræ regis minæ cum Cassianum perterre facere nequirent, carcere, ac compede vinctus est, præfectusqua militum coram suscepit, ne quis potum aut cibum ad eum deferret. Virum Deus ipse cibo cælitus demisso victum subministrabat, nihil Cassiano deerat, in tormentis ridere, omnia aduersa pati, Imolenses hortari, ne à Christi legibus deficerent, tyranni minas contemnerent. Athanoricus putans fame confectum, nam xv. dies carceribus inclusus fuerat, iussit adduci, & mirans adhuc superesse, ira in rabiem conuersa, puerorum licentiæ, qui ab eo sacrum ritum hauserant, exponi iussit, qui nullo non vellere Doctorem suum vinctum ad marmoream columnam colligant, & vsque adeo tabellis, & ferreis mucronibus cæditur, donec corpus vulneribus plenum hinc, & hinc sanguinem effundens paulatim langueret, & in ipso tormentorum cruciatu animam Deo reddidit anno sexto postquam ad nos diuerterat, Gratiano Imp. anno Imperij quarto, ita potior scriptorum pars, quos adhuc legerim, collegerunt. Ciuitas eoque loci monumétum tumulum erexit, Prudentius inter Poetas haud postremus ex Hispania Romam proficiscens, ad nos cum deuenisset Cassiani sanctitatem arā accedit, & eleganti carmine tanti viri interitum conscripsit anno salutis 390. *Hactenus Chronica.*

Cæterum Ecclesia Cathedralis sancto Cassiano consecrata est, cuius corpus sub eius altari ex antiquissima traditione ibidem venerabiliter requiescit. Brachium vero in argentea theca inclusum in altari Beatæ Virginis de laudibus, cum alijs sanctorum reliquijs asseruatur, eius festus dies celebratur iuxta morem ciuitatis 13. augusti. In via Flaminia Bononiam versus per quartam partem vnius milliaris visitur columna, in qua alligatus prędictus inuictus Episcopus martyrij palmam promeruit. In eadem Cathedrali Ecclesia inter cætera asseruatur corpus sancti Patri Chrysologi Forocorneliani ciuis, & Archiepiscopi Rauennatis doctrina, & miraculorum gloria illustria, corpora SS. Maurelij, Proiecti, & Donati, & caput

sancti

sancti Cosmæ, aliaque sanctorum lipsana. Nobile habet cannonicorum Capitulum, septem dignitatibus constans, Præpositatus nempe, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanatus, Primiceratus, Thesaurariatus, & Custos, quæ omnes de iure sunt patronatus diuersorum, nec de Choralibus distributionibus participant, solusque Custos ea institutione suæ dignitatis ad chorum tenetur, & vndecim canonici, qui habent distinctas præbendas, vna cum pœnitentiali, & Theologali. Octo sunt beneficiati, qui mansionarij nuncupantur, aliique Capellani, & Clerici Ecclesiæ inseruientes. Duodecim intra vrbem, tres in suburbijs numerantur Ecclesiæ Parochiales, societates quatuordecim, Seminarium in quo sedicim pauperes Clerici aluntur ad normam cõcilij Tridentini, sex Monialium Cœnobia, virorum septem, & Domum Societatis Iesu, in suburbijs virorum monasteria quatuor, & alia Oratoria, Hospitale, domum Mendicantium, Orphanorum Puellarumq. virginum, & mons Pietatis. Tota diœcesis, quæ satis ampla est, in nouem foraneos Vicariatus diuisa existit, scilicet Zughi, massæ Lombardorum, Mordani, Duzziæ, Bagnatæ, casulæ Caninæ, castri Bononiensis patria Dominici Card. Gymnasij, Maazzoncolli, Tosiniani, Fontanæ, castri Riui, Sassiglorij, Gessij, Rioli, Muzzolarij, montis Maioris, Bassordij, casulæ Valsenij, & Barbiani. In quibus centum, & octo Parochiales Ecclesiæ, Xenodochia triginta sex, simplicesque Ecclesiæ nonaginta, quinque oratoria, & pia loca recensentur. At non item præfigi, affirmarique tempus potest, quo Episcopali dignitate fuerit nobilitata. Suspicantur nonnulli ante Ariminense concilium, cui interfuere Episcopi, Bononiensis, Foroliuiensis, ac Forosempronij, potuit enim tunc Imolam suo non caruisse Pastore, constat tamen ante sanctum Ambrosium Episcopali iure fuisse administratam, sicut idem ipse epistola ad Constantinum Imperatorem lib. 3. testatur. In priuilegio Valentiniani Imperatoris in ijs ciuitatibus numeratur, quas sub Pastore degentes Archiepiscopo Rauẽnati fecit subiectas anno 429. Vt Rubeus refert: tam etsi ei rei tanquam fictitiæ in Ecclesi. annalibus refragetur Baronius. Primus ciuitatis Imolæ Episcopus, cuius legentibus obuia memoria est, sanctus Cornelius habetur, vnde eorum Præsulũ catalogum exordiemur, erutum ex monumentis illius Ecclesiæ, alijsque fide dignis Scriptoribus. Taxatur Imolensis Ecclesia in libris cameræ ad florenos 350. cuius valor ascendit ad tria millia scutata.

1 S. CORNELIVS, a Cœlestino Papa, Imolensis Episcopus adlectus est circa annum 400. Cuius meminit Petrus Chrysologus, ijs vere aureis verbis in sermone 165. Cornelius namque beatissimæ memoriæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique fulgens, opetum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit, ipse me Euangelio genuit, ipse pius pijssime nutriuit, ipse Sanctus Sanctis instituit seruitute, ipse Pontifex, sacris obtulit, & consecrauit altaribus, & idem mihi clarum, colendum, & mirabile Cornelij nomen. De eodem Baron. tom. 5. ad annum 433.

2 S. PROIECTVS ciuis, & Episcopus Imolensis, de quo idem Chrysologus. Proiectus ex vtero humanæ matris, in vtero diuinæ Matris iugiter permansit, ab incunabilis ipsis gradus Ecclesiasticæ militiæ conscendit. Eius mater, cum Proiectum paritura adhuc gestaret vterum, puerperium suum lilium manu tenentem per somnium sibi visa est videre prodire. Quem deinde natum, eductum, Cornelio Episcopo disciplinis Ecclesiasticis tradidit instituendum. In cuius magisterio inclaruit ad. miraculum. Crumenam, quæ egenorum subleuandæ paupertati subseruiebat, diuinitus reperit aliquando fuisse oppletam. Mortuo Cornelio clerus, populusque Imolensis Proiectum vel inuitum traxit ad sedem, electumque Petrus Chrysologus cõsecrauit, vt in quodam sermone hoc ipsum idẽ Chrysologus retulit eleganter. Iussus a Simplicio Pontifice Ioannem Archiepiscopum Rauennatem seueriori censura correxit. Romam profectus, Marino Abbati viro sanctissimo effusis in preces attulit sanitatem. Iuit ad superos 9. Kal. octobris prope Imolam, vbi sepultus fuit. Cuius deinde corpus repertum Mainardus transtulit honorifice in Cathedralem, vbi hoc tempore magna fidelium veneratione asseruatur. Eius festum celebratur 9. kal. octobris. de eo Ferrarius, & alij.

3 S. MAVRELIVS visit anno 532. coronatusque nobili martyrio est, ignoraturque tyrannus: eius corpus asseruatur in Cathedrali, cum reliquijs sancti Proiecti, celebraturque eius festum 9. maij. de quo Ferrarius.

4 N. . . . . Episcopum Imolensem temporibus sancti Gregorij, Imolensis populus exegit, deturbauitque de sede, vt scribit idem S. in epistola mense iulio anno 598.

5 BOTHVS, siue Boethius concilio Romano interfuit sub Martino Primo Pontifice an. 609. huius meminit Rubeus.

6 BARBATVS floruit anno 680. interfuitque Romano concilio sub Agathone Papa, contra Monothelitas.

7 EVGENIVS Foroaldus ciuis, & Episcopus Imolensis, vir magno ingenio fuit, de quo Saxo Grammaticus.

8 PETRVS Imolensis Episcopus fuit anno 898. apud Rubeum.

9 IOANNES visit an. 954. an. verò 968. Rauennati synodo interfuit sub Ioanne Pontifice. Anno 7. Imperij Othonis Imperatoris, vbi erectioni Archiepiscopatus Magdeburgensis se subscripsit.

10 PAVLVS eandem sedem obtinuit anno 1027. vsque ad an. 1030. apud Rubeum.

11 HENRICVS Imolensium Præsul fuit anno 1056.

12 VIDO Imolensis Episcopus, ad quem extant epistolæ Gregorij Septimi lib. 1. epistola 10.

13 MORANDVS ex eadem sede lua dixit anno 1089. Hic Imolensi populo vsum portus de capite Selciæ concessit.

14 OLDO eiusdem sedis Antistes an. 1095. Nouocomi Ecclesiam de Vostemati consecrauit,

ex auctoritate Vrbani Secundi, vt refert Franciscus Ballerinus in hist. Nouocami lib. 2.

15 BENNVS, siue Benno patria Florentinus vir humanioribus literis nobiliter eruditus floruit an. 1128. ex Sigonio de Regno Italię. Hic Honorij Secundi auctoritate suffultus in fauorem sibi creditæ Ecclesiæ 20. oppida obtinuit, aliquot Abbatias, ac Plebanias anno 1126. Hæc summatim perstringit auctor Chronici Vaticani de hoc ipso Benno Episcopo loquens, pauloque altius rem commemorans, sic habet,

Quoniam in Othonis tempora delapsi sumus, operæ pretium esse duximus, & altius repetere, quæ scriptorum annalibus, aut historijs indicta, & dispersa apud varia illius temporis monumenta in breue volumen redegi, opus labori nostro non admodum, at plerisque fortasse gratū. Et quoniam non solum Romandiola, sed omnis Italia a Barbaris obtuta est, Latina quoque lingua vires suas amisit, & pleraque nimis barbara in germanum Latini sermonis cādorem inuecta sunt, nam Carolo Magno, Berengarijs, & Othonibus Romanum Imperium tenentibus multa in linguā Romanam irrepsere, quæ priscis incognita extitere, hisque regnantibus ad singulas ciuitates regendas comes aliquis ex Imperatoria aula mittebatur, & territorium comitatus dicebatur, quoniam illi comes præerat, Ideo mihi liceat interdum verba temporibus accōmodare, Multos annos ante inter vrbis nostræ Episcopos, & Senatores sane conueniebat, nam nulla maior Episcopis antea cura extitit, quam crediti gregis salus, & vigilando, docendo, bene agendo, quosque ad bene, beateque viuendum inuitare, sed postquam cœpere pro pietate, pro religione, pro Christiano cultu, crudelitas, auaritia, libido sacerdotum pectora occupare, & in volentem vrbem ingredi res nostra pessum ire cœpit, illi namque ad quos animarum cura diuino iure pertinebat ad habendi cupiditatem conuersi, pleraque bona inuasere, & maior fere pars nostris Episcopis supponeretur, vt neglecto rei Christianæ cultu ad humana in dies prolaberentur. Honorius Pontifex huius nominis secundus, de quo a nobis satis dictum est, omnium primus Episcopis nostris nolens tantam ad auaritiæ sordes fenestram patefecit, Bennoni Episcopo nostro, vt erat Imperij auidus, vbicunque locorum bona ad Principem Ecclesiam pertinentia per litteras donauit, voluitque vt priuata, quæ ad rem cuiusque pertinerent, publicaque iudicia apud Episcopum fine prætore agitarentur, cum antiquitus non iudicia exercerent Episcopi, sed sacra tantum administrarent, curarentque ne verbum Dei apud populos innolesceret (id ea tempestate dictum puto, quæ nos vectigalia) ad hæc castellum Imolæ, Bagariæ, Seculariq. Pacoli Publici Masetatæ, Runci, Rocchæ Gazi Fōtanæ ad vrcem Tulsignani casale Pebellæ Coruariæ, Tranelli, Galliternæ, Flagnani, Nuntulicæ lauatonæ aquæuiuæ, Portum capitis silicis, cum paludibus, piscinis, ripis, venationibus, aucupio, pastionibus, Palutulum, Becchantam, Bunchum Liblam tenatam, agrum vallis Saluiæ in montibus. Massam præterea campi Barbarani, quod Blanbaeum hodie dicimus, Adhelli, Sagazani, Medesani, Aucetæ, Placiniani, Valerani, Cornazani, sancti Ambrosij. Lillani, Alciuij, Gallisani, sacella ad hæc plurima beatæ Mariæ Virginis, Tiberiacæ, Tusignani in gypso ad Selustrum in censum Licini, diuorum Andreæ Sabini, Geminiani, Martini, Angeli, Apollinaris, Prosperi, Stephani ad Carbianum, Agathæ, Patricis, maiora deinde templa addidit, quas Abbatias dicimus Ioannis in montis nostris ad Sennum Petri in Sala Mariæ Christiparæ in tegula Donati Matthæi xenodochium celebre diui Vitalis sodalitia, quæ nostri monasteria dicunt sanctorum Marię Zacconię, Georgij, Stephani, Ioannis in Lanasia, Pauli, Vincentij, Petri in pensulto, in viario, in riue publico Pancratij, Pophilli, Martini in Saxo, in Arcennæ, Ioannis sodalium, diuæ Mariæ Formosæ, quę postquam Benno Pontificis beneficio adeptus est, summa vsus probitate reipublicæ gratus admodum extitit.)

Benno vero creditur decessisse ante ann. 1140. quo canonici primum lapidem imponunt Ecclesię sancti Georgij, facta quidem mentione Episcopi, sed eius nomen reticet membrana, ac si vacante sede in futuri Episcopi honorem poneretur lapis. Post annum quoque 1132. in cuius exitu terras Carpinetæ in emphyteusim tradidit, obijsse dicendum est.

16 RODVLPHVS Rauennas Benno successit. Huius Imolensis Ecclesiæ adauxit census, canonicorumque ampliauit fortunas, ex dono Patrimonij Iordanis de castro Ducæ 1148. quam donationem, vna cum alijs eiusdem Ecclesiæ Eugenius Tertius Pontifex cōfirmauit, in gratiam Rodulphi, quem vnice dicitur dilexisse anno 1151. En diploma ab originali desumpto, quod adhuc extat.

EVGENIVS &c.

Venerabili fratri Rodulpho Episcopo Imolen. eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. In eminenti sedis Apostolicæ specula disponente Domino constituti ex iniuncto nobis a Deo Apostolatus officio fratres nostros Episcopos debemus diligere, & loca eorum gubernationi commissa pia protectione munire. Ea propter venerabilis in Christo frater Rodulphe tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Imolensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignoscetis, sub beati Petri, & nostra tutela suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hęc proprijs duximus exprimenda vocabulis, Abbatias sanctæ Marię in Regula, sancti Donati, sanctæ Mariæ in Diacoma, sancti Apostoli in castro Imolæ, sancti Petri in Sala, & sancti Ioannis in Senno, Xenodochium sancti Vitalis in

in ipsa ciuitate, plebem sancti Laurentij, & in eadem tibi, & canonicis tuis medietatem omnium beneficiorum de tota Parochia ipsius prouenientium in decimis, primitijs, oblationibus, & testamentis in castro Imolæ, plebem sanctæ Mariæ, cum capella sancti Theodori, & cæteris capellis ad eandem plebem pertinentibus, plebem sancti Geminiani, cum capellis suis, plebem sancti Sabini, cum capellis suis, plebem sancti Andreæ, & capellam sancti Pauli in castro Albori, Hospitale sancti Iacobi in Silero, plebem sanctæ Mariæ in Gypso, cum suis capellis, capellam Saxilionis, decimationem noualium in Silua de pacto infra fines tui Episcopatus, plebes sanctæ Mariæ in Taussiniano, sanctę Mariæ in Tyberiaco, sancti Martini in colina, sancti Angeli in campiano, cum capellis ad easdem plebes pertinentibus, plebem sancti Stephani in Barbiano, cum capella de castro Cunij, & cæteris capellis suis, plebes sanctæ Mariæ in centum Licinia, sancti Patritij, & sancti Apollinaris, cum capellis ad eas pertinentibus, Ecclesiam sancti Anastasij in Noredano, plebes sancti Prosperi, & sanctę Mariæ in Salustra, cum capellis earum. Totum territorium, & curtem sancti Cassiani castrum, & curtem Taulariæ, castrum, & curtem Aquæuiuæ, castrum, & massam Boloniani, Massam prata, Massam campum, castrum, & curtem caput Silicum, & Portum, cum padulibus, aquarum decursibus, & Piscarijs suis, portum Petrędulo, bacharetam Runci, libbam ienariam, villam Zacharam, castrum nouum Fabriaci, cum sedecim mansis, castrum Bagnaria, cum tota curte, & omnibus appenditijs suis, massam Adesso, massam Sugaranā, massam Medecanam, massam Auretam, fundum Peculini, castrum Imolæ, massam Plasignani, massam Valeriani, massam Cornarani, castrum Galisternæ, castrum Toranelli, curtem sancti Martini in Sasso, fundum Sasbiliani, fundum Nunculiam, quæ dicitur Casula, curtem vallis Saluæ, castrum, & curtem Montis Alti, massam sancti Ambrosij, castrum Ronchum, cum tota curte, curtem Maceratam, & castrum Rochæ, villam Sorbedulum, castrum, & curtem Corbariam, castrum, & curtem Fontis Vlicis, castrum, & curtem Tausinianum, castrum Casale, curtem Publicum, castrum, & curtem Linarij, castrum, & curtem Podloli, montem sancti Andreæ cum appenditijs suis, castrum Duciæ cum appenditijs, castrum, & curtem, Lauatoriam massam Libanij, massam Arfizi, massam Galizani in curte vitriani, fundum qui dicitur capraria, & quatuor alios fundos, & in ipsa ciuitate Teloneum, & publicas functiones, decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam, &c. vsque salua nimirum sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. vsque aliena fiat. Cunctis autem &c. vsque præmia æterna pacis inueniant. Amen.

† *Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*
† *Ego Imarus Tusculanensis Episcopus &c.*
† *Ego Nicolaus Albanensis Episcopus &c.*
† *Ego Hubaldus presb. cardinalis tituli sanctæ Praxedis &c.*
† *Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sauinæ &c.*
† *Ego Aribertus presb. cardinalis tituli sanctæ Anastasiæ &c.*
† *Ego Hubaldus presb. cardinalis tituli sanctæ Crucis in Hierusalem &c.*
† *Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris &c.*
† *Ego Rollandus presb. cardinalis tituli sancti Marci &c.*
† *Ego Gerardus presb. cardinalis tituli S. Stephani in Cælio monte &c.*
† *Ego Otho diaconus cardinalis S. Georgij ad Velum Aureum &c.*
† *Ego Georgius diaconus cardinalis sancti Angeli &c.*
† *Ego Ioannes diaconus cardinalis sanctæ Mariæ Nouæ &c.*
† *Ego Hyacinthus diac. cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedim &c.*
† *Ego Ioannes diaconus cardinalis SS. Sergij, & Bachi &c.*
† *Ego Centius diaconus cardinalis sanctæ Mariæ in Aquiro &c.*

Datum Ferentini per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris decimo quinto kalen. iunij indictione decima quarta Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quinquagesimo primo Pontificatus vero domini Eugenij Papæ Tertij anno septimo.

Porro de Rodulpho hæc recitat auctor supra citati chronici Bibliot. Vatic. *Verum*, inquit, *eo fatis functo* (scilicet Bennone) *& ad eam dignitatem multis ambitu ac largitione aspirantibus, Episcopus neglectui haberi cæpit, quod vitæ probitate non dolo ad Dei Religionem accedere oportet in senatuque actum, vt castella, sacella, templa, sodalitia, xenodochium Reipublicæ sicut antea obedirent, verum hæc omnia inania fuere, nam Rodulphus posiquam Pontificiam vrbs dignitatem adeptus est, ab Eugenio illius nominis Pont. Tertio, omnia, & his maiora consecutus est, qui cum apud Ferentinum ociaretur, audita Rodulphi legatione, quod ab Honorio pie donatum est, Pontificio diplomate confirmauit, addiditque D. Iacobi xenodochium ad Sileris fluenta, & Saxilionis sacellum, ac diui Martini in Colina, & ad Cuniam Anastasij apud morretanum sentibus, ac vepribus tunc incultum. Ad hæc donauit castella capitis Silicis, Fabriani, Petrellæ Corbariæ, Fontis Ilicis linaricæ agrumque omnem, vbi Laureta oppidum olim fuerat, castrum nouum, castrum Ronchum, Fundum præterea, Sorbedulum, & Caprariam ac Zaccaram, & sicuti apud antiquos moris fuisse, vt multi facultatum suarum decimam partem Herculi vouerent, hocque apud Romanos Syllam, & Crassum fecisse comperio. Ita iussit Eugenius Aratores omnes ad siluam quæ de pacto dicitur, frumenti decimam Episcopo nostro dare quo decumanos singulis annis mittere ac quicquid agri ad siluam adiaceret ottonarijs & vigesimarijs ab Episcopo missis certum vectigal penderet, cuius rei cupiditate breui effectum est, vt pecuniæ ac lucri contagio proxima etiam loca inficeret, solent interdum Principes eos, quos pauperes esse conuenit diuites facere, & honestis hominibus nihil dare.*

An. 1159. Rodulphus Canonicorum S. Laurentij priuilegia rata habuit, quo anno Fridericus Cæsar Imolensem ciuitatem, populumque sub Imperiali protectione suscepit, instante Peregrino de Bul-

Bulgaris ciuitatis rectore, diplomatis tenor est huiusmodi.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Fredericus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Augustus.

Vniuersis Imperij nostri fidelibus tam præsentibus, quam futuris notum esse vo lumus, quod Peregrinus de Bulgaris Imolensium Rector pro vniuersæ ciuitatis Imolæ populo ad nostræ Maiestatis præsentiam venerit interuenientibus honorabilibus Principibus nostris Nermando venerabili Verdensium Episcopo, necnon dilecto nostro Raynaldo cancellario, vt ciuitatem Imolæ, & omneshomines nunc, & in futuro in ea habitantes in nostra tuitione, atque munimine conseruanda reciperemus, & statum ipsius ciuitatis in integrum confirmaremus, & a iugo omnium ciuitatum, & personarum liberaremus benigne rogauerit, & obtinere meruerit. Nos itaque sola pietate miserti, & præclara, & honesta seruitia Imolensis ciuitatis intuentes, & considerantes, quæ ad gloriam, & exaltationem Imperialis Coronæ semper exhibuit, meritis eius ex æquo respondere cupientes, imperiali auctoritate concedimus, & statuimus, & præsenti sanctione plene confirmamus iam dictam ciuitatem, & omnes homines in ea nunc, & in futuro habitantes in nostra tuitione, & cura perpetuo permanere, & statum eiusdem ciuitatis ad modum aliarum ciuitatum, cum toto suo comitatu in integrum testificamus, & ab omni iugo aliarum ciuitatum, & personarum eam absoluimus, nunc etiam præsenti sanctione adiungimus, vt quicumque ad hanc ciuitatem habitandum venerit, vel venire voluerit, liberam, & absolutam facultatem absque omni obstaculo in ea habitandi, & commorandi perpetuo habeant. Statuentes igitur præcipimus, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, nullus dux, vel marchio, nullus comes, vel vicecomes, nulla ciuitas, nullum castrum, nulla potestas, nullaue persona magna, vel parua præfignatam ciuitatem cum prædictis hominibus nunc, & in antea habitantibus in ea audeat inquietare, vel molestiam aliquam inferre. Quicumque autem huius nostri præcepti violator esse præsumpserit, reus criminis Maiestatis centum libras auri optimi, & purissimi pro pœna componat, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædictæ ciuitati, quod vt verius credatur propria manu confirmantes præsentem paginam sigilli nostri impressione inferius iussimus insigniri.

Signum D. Frederici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Bernardus S. Palatij Imperialis Cancellarius recognoui.

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1159. *indict.* 7. *regnante Frederico Romanorum Imp. serenissi. regni eius vij. Imperij vero* 1.

Datum Imolæ in claustro S. Mariæ in Regula 7. *Kalendas iulij.*

Fuit superstes Rodulphus Episcopus, vsque ad annum 1166. de quo etiam loquitur Rubeus in Rauen. hist.

17 ARANDVS eadem sedem obtinuit anno 1167. neque de eo alia extat memoria in tabulis eiusdem Ecclesiæ.

18 HENRICVM in Imolensi sede Alexander Tertius Pontifex Max. confirmauit, cuius sinceriores partes contra Fridericum Imp. fuerat cōstantissime secutus anno 1170. ob id non semel vagari coactus est. Iuriū & priuilegiorū suæ Ecclesiæ ab eodem Pontifice confirmationem suscepit, quę & mordicus defendit contra Bertoldum Friderici in Italia Legatū, de hac ipsa te sæpe citatus auctor Vatic. Biblioth. ita loquitur in fauorem Bertoldi non absque rancoris scintilla in Henricum.

Multis inde annis (ait) interlabentibus Henricus Episcopus ab Alexandro Pontifice Tertio eadem impetrauit, erat iisdem temporibus silua ingens in agri nostri planitie, quam siluam de Luco Imolæ appellant tunc primum coli cœpta, cum antea inculta, ac senticetis plena esset hanc si quis ad agricolationem redegisset, vt agro non semel arato, sed nouato, & iterato meliores fœtus posset ac grandiores reddere, & quicquid ex nouali, aut præsciso, aut venacto, aut restibili agro post collegisset, decimam fructuum partem huius vrbis summo sacerdoti penderet, vt post vitæ alimenta egenis reliquum ministraret, sic exculta, atque sentiecetis expurgata est silua, vt non triticarius ager a messe frumentaria altero anno semestre aliquod genus frugis, sed singulis annis triticum caperet, quo factū est, vt Episcopi diuitiæ adauctæ sint. Henricus non multo post, ad id potentiæ euecta est, vt totum agrum (quem Comitatum dicimus) sibi patere, omnesque ad Episcopi Tribunal accedere, seque Imolæ comitem (rudi vtar verbo) dici postularet, verum Bertoldus Goniberg, ab Imperatore Friderico, cum copijs, ac validis in Italiam missus, quascunq. nactus erat gentes aduersus Imperatorem pertinaci dimicantes graui bello vexabat, perque horum illæ regiones stelas ac lapideos cippos statuebat literis Imperatoris nomen, quibusue modis cos subegisset significantibus, quorum vero vrbes sine vllo negotio aut incruento certamine cepisset, cippos quoque in foro, & agris statuebat, atque eo amplius illos libertare frui volebat, existimans Regnum magis diuturnum fore, quod beneuolentia, non crudelitate stabiliret. Et quoniam temporis, ac belli licentia quamplures ad scelera deferat Bertholdus legem ea antiquissima vetustate multos annos iam desitam longo interuallo reuocauit, nam Amasis Aegyptiorum Regis sanctio erat, vt singuli quotannis apud Nomarchenses (is erat cuiusque præfecturæ præses) profiterentur vnde viuerent, quod qui non fecisset, aut vitæ genus prӕsidi approbare non potuisset, huic pœnæ extremum supplicium erat, quam deinde solo Aegypto Atheniensibus promulgauit eiusque iudicatum apud

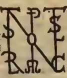
apud Athobagum sanctissimum gratiæ concilium agitabatur, Bertholdus rerum ac patrimonij profligatores, quiue nullis facultatibus victitarent, non morte mulctandos, sed scalmo, aut adigendos censuit, quæ hodie si Principum benignitate in vrbe nostra seruaretur, nobiscum meliuscule ageretur. Cum in vrbem nostram venisset, ciuitatis luxum imminuit, & in oppidum mittebat prætorios, & quoscunque honore dignos iudicabat, & vt boni partem reipublicæ administrandæ caperent, noua officia, nouos magistratus excogitauit, curâ operum publicorum, viarum, & aquarum aluei Vatreni, frumentique populo diuidendi, negotium legendi, senatus pro cuiusq. virtute ac industria assignauit, audita senatus postulatione. Henricum obsecrare non destitit, vt suis tantum præesset, aliena non curaret, sed ille postquam Bertholdum senatui fauere intellexit, pretio ac spe pellicere legatum adortus, ad litem animum conuertit, Legatos ipse ad Imperatorem clericatum mittit, Bertholdus interim omnia per litteras eum docuit, dumque summa omnium expectatione abiunt legati, lis vindiciarum ab ipso aduersus Bertholdum exorta, vt qui Imolæ agrum tenere vellet pro præde litis vindiciarum aduersario suo satis daret se nihil deterius in se facturum de qua controuersia esset. Ille senatum monet ne crederet vindicias postulanti iniquum esse eum de agro dimicare, postularetque vt rem integram in Imperatoris voluntatem deferat, poteratque res non iure, aut lege, sed gladio, & sanguine dirimi, ni legati ab Imperatore præsto effecissent, qui tantæ litis altercationem Gerardo Rauennæ Archiepiscopo ex legem dirimendam Imperatoris diplomate recepit, eumque rei sequestrem esse mandat, postquam longam dissensionem Henricus dum Bertholdo dicit, in iudicium ventum est, resque summo iure acta Bertholdum fauor illum nominis auctoritas tutatur, Gerardus homo malarum rerum insolens Imolam propere venit, forum in sacris Imperatoris ædibus ad diuæ Mariæ in Regula aperit, rem summa probitate cognoscit. Henrico cultos agros, quique ad cultum redigerentur, Bagnariam, caput scilicis, Faularism, Pugiolum Tauranum Runchum Roccam, Maceratiam, montem in quo diui Andreæ, ibique Mariæ Virgini in Gypso sacrosancta templa erecta fuerunt, Codugnanum vallem saluam obedire protulit, locorum incolas ab Imperatoris quæstoribus exemit, isque feudum, vectigal tributum, Colonarium, hostiarium, a Corneliensi Episcopo imponi, ipsique vitæ, ac necis in subditos imperium tribuit, sententiæ interesse voluit, viros grauitate insignes Albericum Sarsinaten. Ecclesiæ Episcopum, Rodulphum diui Cassiani sacris præpositum, Maluianum comitem, Ioannem Vngarellum, Latium Vgonem, Angelum Theobaldum, Bulgarum, & Boethium Sauaresios, Albertum Frenzinum Sanctecniolum Arraldum Dit. Albergatum Vguitionem Beatricis, Rodulphinum Cortetium, Guidonem Orlandum, Zanzolinum Sparsonatum Pstipuerum Orimaldum, Iacobum Balditionem, Ioannem Fasulum, Signorellum, aliosque, quorum nomina pro comperto nondum habemus. His sic compositis plerique in agro nostro fundos ab Henrico, ære satis honesto conducunt, plerique maxima inter Bagnacaualli comites ad oppidum antea Tiberianum appellauimus a senatu nostro Vngarellis consensum inueni, & comitem Cunij, nobilemque Silgicardum ad caput silicis familiam, & huius vrbis Episcopus dissensio exorta poterat motus excitare, nisi ea Ioannes Vitales ab Imperatore ad nos missus auctoritate sua diremisset. Hactenus ille.

Cæterum Fridericus in gratiam Imolensium Consulum superiorem donationem, quam modo retulimus, hisce verbis comprobat anno 1177. quo Henricus bonus Episcopus ab Vrbe exulabat.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Nouerint vniuersi fideles Imperij nostri tam præsentes, quam futuri quod Palmerius Peregrini, & Boncius de Martignanis, nec non Vgolinus Vbertini Imolensium Consules pro vniuerso ciuitatis Imolæ Populo ad nostræ maiestatis præsentiam venerunt, interuenientibus dilectis fidelibus nostris, videlicet Conrado de Bellaluce, nec non Gotifredo Cancellario, vt ea quæ in priuilegio a nobis Peregrino Imolensium Rectori continentur, confirmaremus, & vtiliua ciuitati Imolæ prouideremus, quæ omnia pro illorum seruitijs, & meritis eis digne concedere credimus, & statum iam dictæ ciuitatis in integrum confirmare cupimus. nos itaque consueta pietate miserti, & Imolenses in seruitio, & in fidelitate Imperiali Coronæ firmos esse considerantes merito eis correspondere cupientes, Imperiali auctoritate quæcumque in eo priuilegio scripta sunt, firma, & illibata in perpetuum esse statuimus, hac etiam præsenti sanctione priuilegium a dilecto Principe nostro Christiano Maguntino Archiepiscopo de loco, & hominibus sancti Cassiani Imolensibus datum irreuocabiliter confirmamus. Statuentes insuper præcipimus, vt nullus Archiepiscopus vel Episcopus, nullus dux, vel marchio, nullus comes, vel vicecomes, nulla ciuitas, vel castrum, nulla Potestas, nullaue persona magna vel parua ciuitatem Imolam eum omnibus nunc, & in antea in ea habitantibus inquietare præsumat, vel iniuriam aliquam in ipsos inferre audeat, quicumque autem contra iam dictas sanctiones facere tentauerit, ducentas libras auri purissimi pro pœna componat, medietatem cameræ nostræ, & medietatem iam dictæ ciuitati. Quæ vt verius credantur, impressione sigilli nostri confirmari iussimus.

Sign. D. Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Ego Gotifredus sacri Palatij Cancellarius recogn. Quæ omnia facta fuerunt anno Dominicæ Incarnatio-

nationis 1177. indictione 10. regnante Friderico Imperatore serenissimo Regni eius 25. Imperij vero 22.

Datum Moredano 11. Kal. februarij in Claustro S. Anastasij.

Henricus vero Episcopus plures Ecclesias construxit per totam diœcesim, primusque Episcopus fuit, qui ex oppido sancti Cassiani Cathedralem transtulit in nouam ciuitatem, illamque in honorem eiusdem sancti consecrauit anno 1177. Laterano concilio interfuit, & subscripsit anno 1179. Eodemque anno priuilegiorum omnium Ecclesiæ suæ a Romanorum Pontificum concessorum confirmationem obtinuit ab Alexandro Tertio, cuius diplomatis tenor cum sit omnino idem cum superiori Eugenij Tertij, initium tantum, subscriptionesque Cardd. referemus.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Henrico Imolensi Episcopo suisque successoribus canonice instituendis in perpetuum. In eminenti sedis Apostolicæ specula, &c. vsque ad finem bullæ, vt in Eugenij diplomate. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.
Ego Ioannes presb. card. tit. S. Anastasiæ.
Ego Ioannes presb. card. tit. sancti Marci.
Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinæ.
Ego Petrus presb. card. tit. S. Susannæ.
Ego Petrus presb. card. tit. sancti Chrysogoni
Ego Cintius presb. card. tit. S. Ciciliæ.
Ego Hugo presb. card. tit. S. Clementis,
Ego Arduinus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.
Ego Iacobus diac. card. S. Mariæ in Cosmedim.
Ego Ardicio diac. card. S. Theodori.
Ego Laborans diac. cad. S. Mariæ in Porticu.
Ego Raynerius diac. card. S. Georgij ad velum aureum.
Ego Gratianus diac. card. Sanctorum Cosmæ & Damiani.
Ego Ioannes diac. card. sancti Angeli.
Ego Matthæus diac. card. S. Mariæ Nouæ.
Ego Bernardus diac. card. sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Datum Laterani per manum Alberti S.R.E. presb. card. Cancellarij 3. Kal. aprilis ind. 11. Incarnationis Dominicæ anno 1179. Pontificatus vero D. Alexandri Papæ Tertij anno 20.

Extat hæc bulla in lib. magno iurium Episcopatus Imolensis in membranis scripto, eiusdemque Henrici extat mentio vsque ad ann. 1194. quo e viuis excessit.

19 THEODINVS successit Henrico anno 1195. quo anno reuelatione diuina corpus S. Donati ciuis Forocorneliensis non procul ab oppido sancti Cassiani inuentum est, vt auctor chronic. ad hunc ipsum annum scriptum reliquit. *Per ea tempora cum D. Donati corpus, de quo supra, multos annos latuisset, Rusticus quidam agellum sæpius arans, eo in loco, qui castellum sancti Cassiani adiacet summa cum admiratione exarauit, nam cum cultum impressisset, ac sulcum defodisset, vt sentes excideret, graminesque euelleret, vt agrum purgaret, boues vbi ad sepulturæ locum venere, prostratis cruribus procumbunt, nec inde dimoueri poterant. Rusticus tantæ rei ignarus, boum ignauiam accusans, magnis viribus impellit sed hos cum nullo verborum, aut verberum terrore arceret, relicto aratro in vrbem clamans accurrit, rem Theodino Episcopo, summa, cum trepidatione narrat, qui reliquis a se accitis in agrum accedit, vnde boues ad viri aduentu horribili mugitu descendunt, ibique terram effodit, lapideam arcam inuenit, ad quam reuerenter profectus, litteras vetustate, & situ corrosas vix legere potuit,* Donatus Cornelientis ciuis sanctitate conspicuus, aduentum Redemptoris hic intrepide expectat. *Quare in Vrbe nunciata, vniuersus senatus primo, mox populus nullo discrimine ad eum locum confluit, & corpus istud in Vrbem referunt. & ad ædem D. Cassiani collocant, sed labente tempore in sacellum diui Pauli relatum est, rei nouitate, omnes eo conuenere, & magna comparata pecunia templum breui erectum, diuinus. siquidem Christianæ religionis cultus apud ciues in dies augebatur, & Vrbis tribus ex Donati nomine nomen mutuata ad hæc vsque tempora retinet.* Huc vsq. de Donati inuentione Chronica. S. Donati dies festus celebratur 7. augusti, de quo fit mentio in lectionibus S. Proiecti, cuius Diaconus fuit. Acta desiderantur.

20 ALBERTVS eadem dignitate nobilitatus est anno 1198.

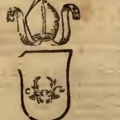
21 ALBERTVS Auxolettus siue Offoletta ex canonico, præpositoque cathedrali Alberto successit, qui anno 1201. suis canonicis pro remedio animæ suæ, Albertique sui antecessoris plurima bona, fortunasque dilargitus est. Huic cum adhuc canonicus esset 1194. Cælestinus Tertius Pontifex potestatem fecit certum definiendi numerum canonicorum cathedralis, ex eiusdem consensu monachi sancti Matthæi cum canonicis sanctæ Mariæ in Regula coierunt, cum simul in nouam Imolæ ciuitatem demigrarent. Idem Albertus ad Archiepiscopatum Rauennatem assumptus est anno 1202.

22 HIERONYMVS eandem Imolensem edem ascendit 1202. Innocentio Tertio Pontifice Ecclesiasticum clauum tenente.

23 MAINARDINVS, quem Rubeus Maldinum appellat, fuit homo sagax, ac in rebus humanis tractandis dexteritate mirabili. Friderico Secundo Imperatori addictus, cuius res gestas scriptione comprehendit, cuiusque auctoritate Imolæ tyrannus effectus est. Hic itaque cum Imolensi sede potitus esset, corpora sanctorum Maurelij, & Proiecti suorum antecessorum transtulit in cathedralem: 12. canonicorum numerum statuit præfiniuitque an. 1230. inter Imolam Fauentiamque fœdus percutiendum olim curauit anno 1218. prima die ineuntis septembris, in Ecclesia Plebaniæ Nonantulanæ consecrauit Altaria beatæ Mariæ Virginis, sancti Eustachij, ac sancti Ioannis, castrum vallis syluæ ædificauit, aliudque instaurauit, quod Roncum vocant, de qua re auctor citati chronici hæc ipsa interserit: *Mainardinus Vrbis nostræ sacerdotium adeptus, ad vallis syluæ montes oppidulum condidit, cui ex valle nomen inditum, & caput Runcium instaurauit, quod antea a rusticis euersum fuerat Pugiolum, & Casrezanum oppida admodum exigua, Dubus Bonifaciorum*

familia loco satis honesto imperabat, donationem laudat vrbis iudicia Episcopo tradidit, multos deinde annos caput silicis, cum asperam Lithi Episcopi dominationem ferre non posset, magistratus eiecit, tabulas vbi municipales leges seruabantur fregit, seque in libertatem vendicans senatum nostrum per literas petijt, vt oppidum in se reciperent, quod impetrare non valuit. Petroctnus Rauennæ Archiepiscopus, & in prouincia nostra pro Pōt. copiolis cōparatis, obsidet, capit, Litho resistuit. Mortalitatem cauit Mainatoua, cum ad multos annos Imolen. administrasset Eccl. an. 1249.

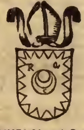
24 THOMAS Bononiensis canonicus, Prior, ac Præpositus Rauennæ canonicæ ad Imolensem sedem prouectus est anno 1249. annuos census statuit cathedrali ædificandæ, cœnobium monialium sanctæ Mariæ de misericordia construxit, suę Ecclesiæ iura acerrime defendit, sic enim a nostro chronicæ auctore tradita vidimus. *Vrbano huius nominis Quarto sub hac tempora magna inter Thomasium Episcopum, & senatum orta est altercatio, propeque fuit vt ad arma iretur. Thomasius humana potius quam diuina curans, aquam ad caput silicis è vicinaria fluere studebat, senatus vt acceptam iniuriam reponeret, in clericos edicta proponit in Episcopum impetum facit prohibetq. ne iudicium in sacerdotes, homines que, quos Pontificia ac Imperatoria potestas Episcopali auctoritati antea subesse voluerat, exerceret. Thomasius vrbem sacris interdicit, res postremo inter Patres composita disiunctos animos beneuolentia coniunxit. Et quoniam Episcopum decet non lite aut iurgis, sed probitate ac exemplo cæteris antestare, gregem autem pastori obsequi omnia sedata, Malgarita indice Rempublicam nostram curante hac in acta publica retuler. Rambottinus, Daniel, & Ioannes Petilianus, quos Farolfinus Imperialis Aulæ scribanotis excipere voluit, præturam eo anno gerebat Marcus Contarenus vir in Thomasium accerimus, quem cum apparitoribus, & coborte prætoria in iudicio absoluit. S. Donati Ecclesiam cum suis iuribus canonicis dono dedit, Cruciferis fratribus Xenodochium S. Spiritu attribuit, Aemulorum calumnias adeo sincera, veraque defensione discussit, ac diluit, coram Clemente Quarto Pontifice, vt apud eundem magnam collegerit gratiam.* E viuis exemptus est 1259. 3. Kal. nouembris, vt in antiquo Rauennæ Ecclesiæ Kalendario notatur.

25 THOMAS Vbaldinus Florentinus Octauiani Card. consanguineus, Thomæ successit anno 1259. eiusdemque extat memoria 1267. quo anno interfuit translationi corporis sancti Dominici habita Bononiæ vna cum Philippo Fontana Archiepiscopo Rauennatensi, Octauiano Vbaldino Bononiensi, & Bartholomæo Vicentino Episcopis de qua legendus Cherubinus Ghirardaccius p. p. Hist. Bononiensis.

26 SINIBALDVS, quem Sigifredum Rubeus appellat, Imolæ Antistes anno 1271. cathedralem consecrauit eiusdemque plura implicita nomina dissoluit, S. Donati Ecclesiam dedicauit, duabus synodis Prouincialibus interfuit, Imolæ scilicet, Foroque Liuij celebratis 1284. annoq; 1286. Huius extat memoria in Archiuio Nonantulano 1279.

27 BENEDICTVS obijt an. 1299.

28 IOANNES Mutus de Papazuris Romanus Episcopus Olenensis a Bonifacio Octauo huc transfertur anno 1299. 8. id. februarij, postulatione capituli posthabita de persona Bonditij Præpositi Ecclesię de Populeto Fauentinæ diœcesis, vt habetur in Reg. Vatic. Epist. 33. fol. 278. anno 5. Idem Ioannes ab eodem Bonifacio anno 1302. translatus est ad Reatinam Ecclesiam, de quo ibi. Cuius etiam claræ vetustæque gentis alumnus fuit Bartholomęus Ord. Prædicatorum alumnus insignis doctrinæ vir, Episcopus Theanensis, mox Theatinus, tandem Archiepiscopus Patracensis sub Vrbano Quinto, de quo in quinto tomo.

29 Fr. MATTHÆVS Vrsinus Romanus ex Ordine Minorum Imolensis Episcopus adlectus est anno 1302. nonis augusti, Bonifacio Octauo sedente ex Reg. Vatic. Ep. 216. fol. 208. Ipse etiam omnem conatum adhibuit, vt deperdita iura, bonaq. ad Imolensem iurisdictionē red-

dirent. Concilio prouinciali Argentensi interfuit anno 1314. Huius meminit Rubeus anno 1316. insecuto vero an. 1317. 2. id. ianuarij a Ioanne Vigesimosecundo translatus est ad Ecclesiam Clusinam in Hetruria. Credidere nonnulli hunc illum eundem Matthæum Vrsinum esse, quem postea Pontifex Ioannes XXII. Cardinalem creauit an. 1327. discessitque 1341. Qui manifestissime falluntur, siquidem frater Matthæus qui senatoria purpura donatus est, Ordinis fuit Prædicatorum in capitulo Generali in Vrbeueteri celebrato anno 1322. Romanæ Prouinciæ Prouincialis erat, ac paulo post Agrigentinus delectus Episcopus in Sicilia, postea Archiepiscopus Sypontinus, ac demum Cardinalis pronunciatus. Hic vero fuit Ordinis Minorum, obijtque anno 1322. vt supra ex eius epitaphio in Clusinis Episcopis narrauimus.

30 RAIMBALDVS, quem Rubeus Renaldum vocat, Rector, & Comes Romandiolæ, ad Imolensem sedem euasit 1317. mense aprili. Quam ille Ecclesiam rexit vsque ad annum 1341. ex lib. Prouis. Prælatorum. Huic Rectori Romandiolæ scribit Benedictus XII. an. 1340. 17. Kal. iulij Epist. 45. ann. 6. in Regesto Vat. obijt vero 1342.

31 CAROLVS ex Archipresb. Plebis sanctæ Mariæ de Salustra Imolensis diœcesis, eligitur a Clemente Sexto anno 1342. 15. Kalen. augusti, ex Regesto Vatic. Ep. 9. fol. 122. anno pt. lib. 6. commun. obijt an. 1353.

32 LITHVS Alidosius Canonicus, atque Præpositus Cathedralis Imolensis, fuit adlectus Episcopus 1354. 4. Kal. februarij ann. 2. Innoc. VI. Ep. 9. fol. 27. lib. 1. Reg. Vatic. Plura iura feuda lia, quæ Ecclesiæ Imolensi deperierant, recuperauit. Eo sedente Præsule an. 1375. Vbertus Abbas sanctæ Mariæ in Regula Ord. Benedictini sepulchrum reparauit, vbi Sigismundi Burgundionum Regis lipsana sacra quiescunt. Celebris est in sacræ ædis sacello arca ex lapide non ignobili. Armatus Rex insculptus astat. Dextrum habet monachum genua flectentem cum Pastorali, & codicem apertum manibus præferentem: sinistra vero sunt hæc verba.

Sigismundus vocor, Rex Burgundionum,
Christi martyr noster istibus eorum,
Deuotis meis patientibus aufero febres,
De Ausonia Imolam me transtulit Abbas,
Sepultus in terra in hac me posuit arca.

Eugenius doctor Vbertus Nouariensis cœnobij huius Abbas fundator reparatorque secundus MCCCLXXV. Arca in capite, & pedibus signa ostentat triplicem leonem, alterum alteri impositum, & diadema regium in theca, qua brachium conseruatur S. Sigismundi, & solus digitus a brachio diuulsus, scriptum legitur: *Hic est brachium S. Sigismundi* 1382. signa sunt permulta, ex his quæ supra diximus, in arca, Leo triplex in arca purpurea. Martyris diem celebrari ibidem 6. nonas maij affirmat Secundus Lancellotus lib. 2. Hist. Oliuetanæ. De quo Martyrol. Rom. die pt. eiusdem. Baron. in notis ex Sigerb. refert eius necem anno Christi 515. de eo etiam Beda, Vsuardus Ado & alij. Quo vero anno Imolam translatum fuerit corpus eiusdem sancti, non inueni. Diuturno tempore vixit Lithus, fuitque Vrbani Sexti Thesaurarius. Decessit vero anno 1389. sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio, multo post ad eius memoriam decorandam exarato.

D. O. M.

LITHO IMOLÆ EPISCOPO
M. CCC. LXXXIX.
FRANC. CARD. PAPIEN.
BONONIÆ FLAMINIÆ
LEGATO
MOX PROVINCIIS FVNCTO
M. D. XI.
OPIZO RAVENNÆ CERVIÆ
CÆSENÆ BERTINORII GVBER.
M. D. XI.
FRANC. ALIDOSII
CÆSAR PATRVO AC PATRI
P. P.
M. D. LVI.

33 GVILLELMVS Alidosius Archipresbyter sanctæ Mariæ de Siluestra, paulo ante Episcopus Ceruiensis, ad hanc Ecclesiam translatus est 1383. ex cessione Lithi vix integrum in ea dignitate annum transegit, in ea siquidem ciuitate contagioso morbo grassante interijt.

34 IACOBVS Caraffa eandem dignitatem adeptus est 1384.

35 EMANVEL Fiescus Ianuensis, anno 1385. memoratur in Bulla Vrbani Sexti anno 9. id. decembris Bertinorij Præfectus fuit. Decessit 1390.

36 ANTONIVS de Caluis Romanus, canonicus sancti Petri Romæ, ad eandem sedem promotus est 1390. id. octob. Deinde translatus est ad Ecclesiam Tudertinam 1397. postea etiam creatus Cardinalis ab Innocentio VII. Pontifice anno 1405. de quo alibi.

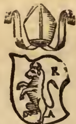
37 IACOBVS Guidottus nobilis Bononiensis, filius Philippi Referendarius Apostolicus Papæ Bonifacij IX. Nuntius, spoliorumque collector, ab eodem Pontifice adlectus est Imolensis Epi-

Epiſcopus 1396. 11. Kalen. ianuarij. Deceſſit 1399.

38 NICOLAVS de Aſſiſio electus Epiſcopus Vrbeuetanus, cum eſſet Epiſcopus Agrigentinus in Sicilia, ad Imolenſem Eccleſiam translatus eſt 1399. non. ſeptemb. Deceſsit 1402. ex libris Conſiſtor.

39 HERMANVS è Caſtello Durante de Brancaleonis, quem liber Prouiſ. Prælat. ſub Bonifacio Nono Vrbeuetanum Clericum appellat, ex Præpoſito huius ciuitatis, adlectus fuit Epiſcopus anno 1402. die 23. menſ. auguſti. Deceſsit 1412. Teſſera Brancaleonæ familiæ Leo cæruleus in aurea patma.

40 PETRVS de Hondedeis, ſeu Landedeis Piſaurenſis Zonghi nobilis ciuis filius Hondedei gentilis, ad quem Ioann. XXIII. in hunc modum ſcribit. *Ioannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio nobili viro Hondedeo Domicello Piſaurenſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolica ſedis copioſa benignitas &c. Datum apud S. Antonium extra muros Florentiæ 3. non. nouemb. Pont. an. 4.* originalem vidimus apud Zongam Hondedeum Capitolinæ curiæ primum Collateralem, in bulla ipſa multæ immunitates, & priuilegia a Ioanne Pontif. Hondedeo conceduntur, ob egregia Eccleſiæ Romanæ ab ipſo, eiuſque familia nauata opera, quibus Petrus ex canonico Piſaurienſi ab eodem Ioanne XXIII. creatus eſt Epiſcopus Imolenſis ex deceſſu Hermani, anno 1411. 10. Kalen. iunij. Conſecrauit Eccleſiam Cruciferorum, vixitque vſque ad annum 1450. Parmam tulit Petrus cæruleam, Boue aureo rampante expunctam.

41 Fr. GASPAR de Caſtello ſancti Ioannis in Perſicheto diœc. Bononienſis, ex Ordine Prædicatorum, ob vitæ ſanctimoniam, claritudinemque doctrinæ, Nicolao Quinto Pontifici vnice charus, ad hanc eandem ſedem euaſit 1450. die 20. menſis maij. Tanta vero ſolicitudine probitatiſque exemplo per ſeptem annos Imolenſem adminiſtrauit Eccleſiam, vt plures ex pia quadam credulitate, illum in album beatorum retulerint. Ferrariæ deceſſit, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum, vt refert Leander Albertus. Hic Epiſcopale Palatium reſtaurauit. Eius vitam breui elogio conſcripſit Veſpaſianus Florentinus in virorum illuſt. lib.

42 ANTONIVS Caſtellanus a Volta, filius Zeni Bononienſis, canonicus patriæ ſuæ, vniuerſitatis eximius doctor, Protonotariuſque Apoſtolicus, Imolenſis Epiſcopus adlectus eſt 1457. die 7. menſis octobris, Calliſto Tertio Pontifice ſedente. E viuis exemptus eſt anno 1471. menſe decemb. Aliqui poſt Antonium, in Imolenſium Epiſcoporum ſerie, quemdam Ioannem Datum Auguſtinianum, virum doctiſsimum repoſuerunt, quos conſtat manifeſtiſsime falli; reperio enim, Gregorium ſtatim Antonio ſucceſsiſſe. Tametſi haud negauerim potuiſſe Ioannem alterius Eccleſiæ dignitate fulgere, hincque præbuiſſe occaſionem narrandi ijs, qui oſcitanter ſolent Præſulum Eccleſiarum intexere ſeries.

43 GREGORIVS de Buchis Carpenſis, Referendarius Apoſtolicus, Epiſcopuſque Sebaſtæ ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1471. Hic duas in cathedrali inſtituit dignitates, Archidiaconatum ſcilicet, & Archipresbyteratum, prima iuſpatronatus eſt Brocardiæ gentis, ſecunda vero nobilium della Bordella. Ex auctoritate Pontificia, Plebaniam ſancti Michaelis canonicis perpetuo iunxit, iuraque omnia quæ ad ipſam videntur ſpectare. Imaginem ſanctæ Mariæ de Subſidio benedixit conſecrauitque, inque Eccleſiam ſancti Nicolai Fratres Prædicatores introduxit. Deceſsit anno 1479.

44 IACOBVS Paſſarellus Ariminenſis ciuis, celebris iuriſconſultus, Imolenſis adlectus Epiſcopus eſt 1479. Hic canonicam ædificauit, ſacrariumque, currauitque ſacram turrim, vnde perſtrepunt æra, abſoluendam. Inſtituit canonicos fore doctores, vel ſaltem licentiatos, idque ex Apoſtolica auctoritate. Fuiſſe Iacobum Henrici, huius nominis ſeptimi Angliæ Regis Conſiliarium legimus, in literis eiuſdem Regis, quibus Vincentius Paleottus ciuis Bononienſis in fami-

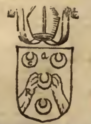
liarem, & consiliarium Regium recipitur anno 1487. diploma vero Regis ex originali desum-prum quod earar apud Paleottos, est huiusmodi.

Henricus Dei gratia Rex Angliæ, & Franciæ, & dominus Hiberniæ. Præstanti viro I. V. D. domino Vincentio de Paleottis ciui Bonon. salut. Excellentiæ scientiæ tuæ, generis nobilitatis tuæque anteactæ vitæ integritatis multiplex fama, quæ ad nos peruenit a veridicis dignisq. testibus, & præsertim a Reu. Patre D. Iacobo Episcopo Imolen. nostro consiliario, qui te primarium in amplissimo Bonon. studio iura legentem iam pluribus annis audiuerunt tecumque versati sunt. Nosque super omnibus quæ in nostris nostrique Regni rebus agendis, & præcipue in Italiæ partibus euenire contingunt sæpe numero cogitamus, inducit vt istic commissarios, procuratores ac etiam consiliarios qui in rebus ipsis nostris nostrique Regni consulere valeant eligamus. Quamobrem tua prudentia doctrina, aliisque tuis virtutibus illecti, nec non de diligēti tua industria confisi, te præfatum D. Vincentium in Cōmensalem, familiarem, & consiliarium nostrum assumimus, constituimus, atque creamus, tibi dantes, & concedentes plenam, & liberam facultatem in Italia, & vbicumque fueris, rebus nostris Regnique nostri prouidendi, & in eis consulendi, prout tibi melius, & opportunius videbitur, & vt omni quæ ad nostrum nostrique Regni honorem, vtilitatemque pertinent libentius prosequi valeas te præfatum D. Vincentium ex nunc harum serie militem auratæ militiæ creamus, & facimus. Tibi nostra nostriq. Regni insignia quę vulgo arma dicuntur, quibus publice, & in posterum vti possis elargimur, donamus, & mittimus. Volētes vt tu si quando ad hoc nostrumRegnum veneris, eisdem emolumentis, honoribus præeminentijsq. gaudeas, quibus cæteri nostri huiusque Regni consiliarij, familiares, commensalesque gaudere, atque vti consueuerunt. In quorum fidem, & testimonium presentes nostras literas fieri nc stroque maiori sigillo, quo in similibus vtimur, iussimus communiri.

Datum in Castro nostro de Rendicore die 18. mens. iulij anno Domini 1487. Regni nostri anno 2.

Henricus.

Cęterum Iacobus ad Episcopatum Ariminensem translatus est 1488. de quo ibi.

43 SIMON Bonadies Romanus, Imolensis Episcopus declaratus est ab Innocentio Octauo 1488. die 17. mensis septembris. Huius Episcopi temporibus decanatus dignitatem erexerunt in cathedrali, de iurepatronatus Sigismundi de Sellis, anno vero 1503. Præposituram, quæ Vulpiæ genria iurisdictionem attingeret, sub Iulio Tertio Pontifice maximo locumtenens Bononiensis pronunciatus est. Cumque multis præstitis beneficijs fouisset Ecclesiam sibi creditam, an. 1510. ad Ariminensem Ecclesiam translatus est.

46 DOMINICVS Scribonius de Cardonibus siue de Cerdonis, Tiphernas, Poeta illustris, atq. in humanioribus literis longe clarissimus, inque curiæ expediendis negotijs nulli secundus Imolensis Episcopus dictus est, anno 1510. die 10. mensis februarij. Hic constantia, & labore omnia suæ Ecclesiæ iura in vnum volumen congessit successoribus olim profuturum ad rectam administrationem. Hic itaque cum 23. annos maxima cum pietatis, prudentiæque laude Imolensem Ecclesiam administrasset, decrepita postmodum senectute pulsatus, Episcopatus munere se abdicauit 1533.

49 NICOLAVS Cardinalis Rodulphus Florentinus, hanc Ecclesiam suscepit administrandam anno 1533. die 4. mens. augusti, in eoque munere 13. annos transegit, ac deinceps in fauorem Dandini eo munere se exoluit 1546. Episcopus Vicentinus fuit, Viterbiensis, ac Salernitanus Archiepiscopus. Demum e Florentia patria sede ius diait. De quo ibi plura.

48 HIERONYMVS Dandinus Cæsenas filius Anselmi, Ioannæque Mauritinæ natus est anno

anno 1509. vir in omni genere scientiarum versatissimus, cumque perspicacissimi ingenij esset, Paulo Tertio Farnesio fuit vnice charus, eoque mittente, bis in Galliam ad Franciscum primum legatus profectus est, vt cum Carolo Quinto fœdus pacis percutiendum curaret. Ergo ex secretario, ac Protonotario Apostolico, Episcopus Cassanensis in Neapolitano regno renunciatus est, anno vero 1546. die decima quinta mensis maij, ad hāc Imolensem Ecclesiam translatus. Cathedralem exornauit, atque Episcopale palatium. Iulio Tertio Pontifici a secretis fuit, a quo Senatoriam purpuram obtinuit sub titulo sancti Matthæi in Merulana 1552. vulgoque illi Cardinalis Imolæ cognomentum adhæsit. Ad Carolum item Quintum, vt cum Francisco primo diu cupitæ pacis fœdera iungeret, orator profectus est, visusque est in ea legatione oleum, & operam perdidisse. Imolensem Ecclesiam nepoti resignauit, reseruato sibi regressu: quo ante patruum defuncto, iterum illud subiuit onus, diuitem S. Barthol. Abbatiam extra muros Ferrariæ habuit commendatam, quam in alterum ex fratre nepotem Anselmum sibi valde dissimilem deinde transtulit. Fratres Seruitas sua protectione promouit. Ei dirat academicas quæstiones in Ciceronem Iulius Castellanus Fauentinus publicus Romanæ Sapientiæ eloquentiæ professor anno 1568. Decessitque cum titulum sancti Marcelli fuisset adeptus ann. 1559. pridie non. decembris, sepultusque Romæ apud sanctum Marcellum, cum sequenti epitaphio, quod supramemoratus Anselmus nepos ibi ponendum curauit.

D. O. M.

Hieronymo Dandino Cæsenati,
S. R. E. Cardinali,
huiusce Ecclesiæ Titulari, & Ordinis
Protectori.
Anselmus Protonotarius Apostolicus,
& vtriusque Signaturæ Referendarius.
patruo optime merito
annuo reddittu fratribus assignato,
vt pro eius anima
pridie nonas decembris,
quo die obijt,
Anniuersarium celebrent.
Obijt M. D. LVIIII.
Aetatis L.

49 ANASTASIVS Vbertus Dandini ex sorore nepos, Cæsenas, monachus ordinis S. Benedicti, ac per id tempus Cellerarius sanctæ Mariæ de Monte prope Cæsenam a Iulio Tertio electus est Imolensis Episcopus anno 1552. die vndecima mens. maij. Literatura valebat, vt refert Vuion. lib. 2. ligni vitæ, reliquitque aliquot ingenij monumenta. Mortuus est anno 1558. non autem, vt Arnoldus affirmat 1500. Forsitan enim per illud tempus Anastasius nondum lucem aspexerat.

50 VITELLOTIVS Vitellius Tiphernas, Pauli Quarti diaconus Cardinalis sanctorum Sergij, & Bacchi, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius, ab eodem Pontifice iussus est Ecclesiæ Imolensibus imperare anno 1560. die septima mensis februarij, quam ille Ecclesiam eum ad duos annos administrasset, eo deinde munere se volens abdicauit. Hic filius fuit Alexandri, atque Angelæ Rubeæ è nobilissima gente. Perspicacissimæ indolis fuit, adeoq; in expediendis negotijs promptus, & alacer, vt Pontificatum Pauli Quarti ad libitum videretur administrare. Galliarum fuit protector, Campaniæ legatus, Signaturæque gratiæ præfectus. Romæ decessit anno 1568. 13. Kal. decembris, sepultusque est apud sanctam Mariam in Via lata ante altare sanctorum Cyriaci, & Catharinæ, sine epitaphio. Cæterum haud in postremis Vitellotij virtutibus numerandum est, quod diligens indagator, quæcumque tum Lugduni, tum Auenioni aliquando gessere Pontifices ex obliuionis faucibus eruerit, inque plura digesserit volumina, lucem vtique publicam aspectura, si illum diutius viuere contigisset. Intulit & plura pretiosissima manuscripta in suam illam celebrem bibliothecam. Eius elogium enarrauit Massarellus doctus Episcopus Vicentinus Tiphernas, Victorellusque familiaris meus in additionibus ad Ciaconem, qui meritis Vitellotium laudibus attollit in cælum.

51 FRANCISCVS Guarinus è monte Feltro, Vitellotij Cardinalis familiaris, eandem sedem assecutus est anno 1561. die 22. mensis octobris. Hic concilio Tridentino interfuit, indeque ad Ecclesiam suam reuersus, ad illius sanctionum præscriptum illam totam composuit. Seminarium duodecim puerorum instituit, qui Cathedrali subseruirent, pauperes dilexit, illorumque effusis opibus sublenauit inopiam, ac vbique, & semper Ecclesiæ sibi creditæ magno vsui fuit. Romandiolæ præsidens a Pio Quarto declaratus est. Apud suam Ecclesiam è vita discessit 1569. communique sepulchro suorum antecessorum tumulatus fuit in Cathedrali.

52 IOANNES Aldobrandinus Florentinus filius Siluestri insignis iurisconsulti, fraterque Papæ Clementis Octaui, non minus iurisprudentia clarus, quam pater; apud Christianos Principes singularem collegit gratiam, præcipue autem apud Pium Quartum, qui ob præclara illius merita sacræ Romanæ Rotæ Auditorem declarauit, ac Pius deinde Quintus Imolensem Episcopum anno 1569. die vigesima sexta mensis augusti, anno vero 1570. sacra purpura cohonestauit, eique transigendum negotium attribuit sacro fœdere Venetos cum Hispaniarum Rege iungendi, contra insolescentem Turcam, qui populabundus Christianis littoribus propius, infestiusque imminebat. Quod cum Ioanni cecidisset ex voto, magnam inde retulit prudentiæ laudem. Summus Pœnitentiarius fuit, interque fortunæ arridentis obsequia ex humanis rebus exemptus est anno 1573. 7. non. septembris, non sine mœrore Pij Pontificis, sepultusque est apud sanctam Mariam super Mineruam, cuius deinde ossa cum Petrus

Aldo-

Aldobrandinus Cardinalis nepos, in nouum Aldobraodinæ gentis ſacellum traoſtuliſſet, ſub eius marmorea ſtatua hoc ſeqoens epitapbium inſculpendum curauit.

IOANNES ALDOBRANDINVS
S. R. E. CARDINALIS
TIT. S. SIMEONIS
MAIOR POENITENTIARIVS.

53 Fr. VINCENTIVS Herculanus Peruſinus, ex ordine Prædicatorum, Sarnij antea Epiſcopus ad Imolenſem Eccleſiam translatus eſt 1573. vir ſanctimonia vitæ præcipuus, qui poſtea ad patriam Peruſinam ſedem translatus eſt 1579. de quo ibi.

54 ALEXANDER Muſottus Bononienſis, filius Ludouici, Romæ Conſeruator, ac ſub Pio Quarto vtriuſque Signaturæ Referendarius, iudexque appellationum a Gregorio Decimo tertio factus canonicus eſt baſilicæ Vaticanæ, cubicularius que ex numero participantium, atque deinceps Imolenſis Epiſcopus 1579. 9. menſis decembris. Ad eam dignitatem inauguratus eſt die trigeſima prima menſis iunij inſecuti anni, atque apud Venetos Nuncius renunciatus. Inde ad Eccleſiam ſuam reuerſus, illam ſacerdotalibus veſtibus, pretioſaque ſupellectili locupletauit adhuc viuens, moriensque in eiuſdem magna ex parte fauorem condidit teſtamentum. Seminarii protulit fines, illudque tranſtulit in commodiorem locum. Patres ex Societate Ieſu Imolam introduxit, primoque lapidi in fundamentis templi iactato eſt bene precatus. Curauit Patres Capuccinos propius ciuitatem transferendos, illorumque, quos vnice dicitur dilexiſſe, extruendum cœnobium pecunia iuuit. Ibique nobilem bibliothecam conſtituit, quam ſelectiſſimis voluminibus impleuit, cum ad quatuor millia ſcutatorum expendiſſet de ſuo. Moniales Capuccinos clauſura concluſit, Conuertitaſque, vt vocant, decentiori loco collocauit. Mendicantium xenodochium erexit, eidemque ampliorem cenſum legauit: nobilem Eccleſiam ad Pontem ſanctum ſubſtruxit, curauitque in ea conſtruendum ſacellum, eidem annuo cenſu attributo, annoque 1602. plures ibidem ſanctorum reliquias honorifice collocauit. Crucifixi ſacellum exordientem mors oppreſſit. Duas ſynodos celebrauit, pluresque ſaluberrimas leges tulit. Populum Imolenſem re frumentaria iuuit, pauperum egeſtatem ſubleuauit. Senex deceſſit, plenuſque meritis Imolenſi populo perpetuus mœror futurus die 23. menſis ianuarij anno 1607. ſepultuſque eſt in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Ad laudem D. O. M.

Alexander Muſottus Bononien.
Epiſcopus Imolæ,
& Comes cupiens certam reſurrectionis ſpem
precibus Deiparæ Virginis,
ſancti Caſſiani,
& aliorum Sanctorum,
pijſque viuentium adiuuari ſuffragijs,
hoc ſibi ſepulchrum elegit.
Dum vero illud parandum curaret,
diem clauſit extremum
x. Kal. februarij M. DC. VII.
annum agens LXXII.
dieſque xxij.
Hæredes mæſtiſſimi
eodem anno exequendum
curarunt.

55 IOANNES Garſia Millinus Romanus, Muſotto ſucceſſit die nona menſis decembris anno 1607. Parentes habuit Millinus Marium, Tarquiniamque Iacobatiam Florentiæ 1562. natus ex ſua nobilitate ſub diſciplina Io:Baptiſtæ Caſtagnæ Cardinalis educatus eſt, quem poſtea Pontificatum adeptum, Vrbanum Septimum appellarunt. Sub Sixto Quinto Aduocatus fuit conſiſtorialis, atque a Gregorio Decimo quarto ſacræ Romanæ Rotæ Auditor eſt declaratus. In aſſumptione Cardinalis Caſtagnæ ad purpuram, viſa eſt arriſiſſe Garſiæ fortuna, tametſi eiuſdem poſtea morte, illius omnes præciderit ſpes, Clemẽs Octauus Millini cognita ſagacitate ingenij, Henrici Cardinalis Caietani in Poloniam legati collegam illum eſſe voluit, vt inter Regem illum, gentemque Auſtriacam pacem firmaret. Clementem Octauum Ferrariam proficiſcentem ſecutus eſt, itemq; Petrum Aldobrandinum eius nepotem, dum Florentiam nouas nuptias Henrici Quarti Gallorum Regis & Mariæ Principis Mediceæ benedicturus legatus adiret. Paulus Quintus, vbi primum Apoſtolicam ſedem aſcendit, Archiepiſcopum Rodienſem Millinum creauit, atque ad Hiſpaniarum Regem Oratorem, in quo munere vix integrum annum impleuerat, cum ab eodem Pontifice purpura nobilitatus eſt anno 1606. die vndecima menſis ſeptembris. Romam reuerſus eſt poſt duos annos, inque conſiſtorio honorifice exceptus, titulo ſanctorum Quatuor Coronatorum fuit inſignitus. Die vero quinta maij eiuſdem anni, legatum illum a latere dixit, direxitque in Germaniam, vt inter Rodulphum Imperatorem, fratreſque Auſtriacos componeret pacem. Rem omnem feliciter perfecit, plurimaque collecta gratia apud Imperatorem, ac Paulum Quintum Romam reuerſus eſt, exceptuſque publico in Cõſiſtorio, atque a Pontifice ipſo prudentiæ, diligentiæque

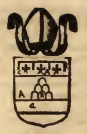
tiæque publice laudatus, deinceps a Pontifice iussus, in omni congregationum senatu grauissime sententiam dixit, Pontificis Vicarius fuit, atque Archipresbyter sanctæ Mariæ Maioris, neque tantis muneribus, ijsque grauissimis præpeditus, sibi creditæ Imolensis Ecclesiæ potuit obliuisci, siquidem illam mirifice ornauit statuis sanctorum Cassiani, ac Petri Chrysologi, pluraque sacerdotalia instrumenta illi dono dedit. Ecclesiam mulierum Conuertitarum prope labantem a fundamentis instaurauit, eumque præsens Ecclesiam illam administrare non posset, eam resignauit anno 1611. Templum sanctorum Quatuor Coronatorum sui tituli instaurare aggressus est, cui vetustas attulerat vitium, cumque illud picturis, domibusque pergis, quæ ad illius decorem viderentur spectare mirifice exornasset, inque illud repertas sub confessione sanctorum reliquias, a Leone Quarto Pontifice ibi reconditas retulisset anno 1624. die 17. mensis iulij, adeo popularem euram contempsit, vt nulla expensarum habita ratione, nullum suorum gentilium stemmatum vel leue voluerit extare vestigium. De huiusmodi translatione scripsit Decius Mammolus, vbi inscriptiones marmoreas, ad posteritatis memoriam poteris intueri. Eo titulo per annos viginti insignitus est, atque ad octo illud sancti Laurentij in Lucina obtinuit. Comitijs interfuit, in quibus Gregorius Decimus quintus Pontifex creatus est, atque deinceps Vrbanus Octauus, in quibus ad Pontificatum, si non plena, tulit tamen propiora suffragia. Sagacis indolis fuit, ingenijque magni, ac pernobilis, pleno grauitatis, ac dignitatis aspectu, inque explicandis negocijs dexteritate mirabili. Romæ decessit Episcopus Cardinalis Tusculanus anno 1629. prima die ineuntis octobris, secunda noctis hora, sepultusque est apud sanctam Mariam in suæ gentis sacello sub sepulchro Ioannis Baptistæ Millini Cardinalis Sixti Quarti. In publica vero capsa vbi illius cadauer reconditum est, hanc sequentem inscriptionem perlegi.

Ioannes Garsias Millinus Romanus
S. R. E.
Episcopus Cardinalis Tusculanus
Papa Vicarius.
Basilica S. Mariæ Maioris
Archipresbyter,
ac supremus Inquisitor.
Obijt Kalend. Octobris anno Domini
M. DC. XXIX,

In eodem sacello sub nobili marmoreo tumulo hoc legitur cenotaphium.

Ioanni Garsiæ Millini
S. R. E. Cardinali
natura, virtutisque bonis eminentissimo.
Quem adolescentem ingenij,
cognitionisque prærogatiua clarissimum,
nondum Romæ Vrbanus VII.
præceptor instituit.
Sixtus V. sacri Consistorij Aduocatum,
Gregorius XIV.
Romanæ Rotæ Iudicem legit,
Clemens VIII. auctum censu,
dignumque purpura proclamatum,
Ferrariam proficiscens.
Comitem & Cardinali Caietano
aduersus Turcas ad Poloniæ Regem legato
adiutorem adiunxit,
Paulus V.
ad Philippum III. Regem Hispaniarum
misit nuncium,
& re bene gesta
primum purpuratorum Patrum in Senatum
adsciuit.
Idem Paulus eiusdem opera ad Matthiam
Pannoniæ Regem,
& ad Rodulphum Cæsarem legati
magno cum Reip. Christianæ
bono bellum inter duos fratres
plusquam ciuile composuit,
redeuntem è Germania,
secum in Vrbe duxit,
eundemque vere Principem
sacri Principatus administrum
ad maiora quoque semper adhibuit
in lectionis Pontificiæ.
Conclaui non minima pars sacri Senatus
oneri summo parem existimauit.
Reliqui summi Pontifices
pluribus vnum præfecere Congregationibus,
magnisque de rebus etiam
ægrotantem in lecto censuere consulendum.
Denique Vicarium in Vrbe custodem
pro omnium salute vigilantem
quadriennium antepronisa prudenter,
& descripto etiam sapienter
dispositæ mors hilarem,
atque tranquillum,
æternitatis candidatum mortalitate
donauit.
Vixit annos LXVI.
menses vij.
Vrbanus, & Marius Millini
hæredes patruo,
imo parenti amantissimo PP.
Vale lector,
& gratulare alterum ex Millina familia
eum similem humano generi
datum.
Obijt Kalend. octobris
M. DC. XXIX.

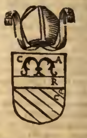
RODVL-

56 RODVLPHVS Paleottus Bononiensis, Æneę filius Cardinalis Paleotti consanguineus, Alphonsi Archiepiscopi nepos, Archidiaconus Bononiensis, Clementisque Octaui cubicularius, electus Episcopus a Paulo Quinto anno 1611. die 27. mensis iunij, a Cardinali Millino ad eam dignitatem inauguratus fuit in Ecclesia Noua, vt vocant, solemnique pompa Imolam ingressus est die decima quinta mensis octobris eiusdem anni. Sanctæ Marię de Turiano curauit Ecclesiam ædificandam, primumque iecit lapidem in rudimentum fundamentorum. Ecclesiam sanctæ Crucis exornauit, eidem attribuens parochiano. Templo sanctæ Mariæ de Consolatione construendo primum lapidem iecit. In defunctorum suffragium centum hominum confraternitatem instituit. Sanctę Vrsulæ moniales ad pristinam disciplinam reuocauit. Ad lucrandos mortales in Cathedrali sermonibus habẽdis salubrem indixit legem, iisdemque ipse vtebatur frequentius ad repentia fidelium corda inflammanda. Transtulit S. Proiecti corpus in altari ad sancti Cassiani sinistram, ecclesiam, & confraternitatem sancti Caroli erexit. Mortuus est gratissimus; deploratusque a populo an. 1619. sepultusque est in Cathedrali. Memini me legisse sequentem inscriptionem Rodulpho erectam in ecclesia sancti Iuliani Bononiæ.

D. O. M.

Rodulphus Paleottus Prot. Apost.
Bonon. Archid.
& S.D.N. Clementis fel. rec. PP. VIII.
Cubicularius,
honoris Ecc. huius, & iurium,
ac annexorum Prior, & Abbas
iniurijs temporis
in Dei, & S. Iuliani honorem
mederi cupiens
ædem simul, & canonicam ære proprio
curauit instaurandam
fornice insuper antemurale
in Ecclesi. porticum contingentem,
& readificato,
& munificentius exornato,
indeque
a Paulo PP. V. ad Eccles. Imolen.
Episcopatum assumptus
iam septimo eius administrationis anno,
R. D. Ioannes Iacobus Beroaldus
eius familiaris,
& resignatione successor
erecto reliquiario,
strataque lateribus ære proprio
adhuc rudi porticu.
Hoc perpetuum grata sua
in bonum Dominum voluntatis
posuit argumentum,
anno a redemptione mundi
M. DC. XX.
de mense Aprilis.

57 FERDINANDVS Millinus Romanus, Pauli ex Portia Mantacorum stirpe nobilissima filius, nepos Cardinalis Garsiæ, Vaticanæ basilicæ canonicus electus est Episcopus Imolen. 1619. die 17. mensis maij. Extat oratio panegyrica Ludouici Stagnij Imolensis in laudem Millinæ familiæ, & in eundem Ferdinandum Episcopum, post primum suum in ea vrbe solemnẽ ingressum habita, & eiusdem Stagnij ad eundem Ferdinandum Episcopum vaticinium ex Millinorum stemmate sumptum legimus in hunc, qui sequitur modum.

An meliora sibi tandem ventura studebat
Imola pressa malis, noscere fata Deum,
Anxia tum properans, consultum oracula Phœbi,
Est supplex tali voce precata Deum
Phœbe graues nostros semper miserate labores
Aurea pollicitus secla futura mihi,
Et tamen assiduis vexamur casibus ægri
Ergo tua haud nobis numina certa manent?
Da pater augurium, & mæstis edissere læta;
Imola pro votis immolat ecce tibi
Vix hæc ediderat tremere omnia visa repente,
Talia cum proprio reddidit ore Deus:
Syllani fortes, quæ vos a stirpe parentum
Prima tulit, veniet gens celebrata cito,
Moxque diu rebus dabitur gaudere secundis,
Cum dulci tellus vndique melle fluet.
Stemmate ter geminis splendente coloribus Irim
Gestabit, cælum percipit vnde decus.
Aurea quam grandis superextat littera triplex,
Hæc tria nam sophiæ munera certa notat.

Illinc

Illinc regna iugi aduenerint vberrima pace,
Hinc aderit vobis, quidquid in orbe boni.
Hac Phœbus, tum mixto ingens exorta tumultu
Lætitia, & , qua sit gens ea, quisque rogat,
Est ignota diu cunctis oracula Phœbi,
Principe te nobis nunc veniente, patent.

Rexit hanc sedem Ferdinandus, iuxta Stagni vaticinium annos viginti sex, vltimumque spiritum Creatori reddidit mense augusti 1644. sede Romana pastore vacante, sepultus in Cathedrali.

58 MARIVS Theodolus Romanus, ex Apostolicæ Cameræ generali Auditore, ab Vrbano Octauo S.R.E. presbyter Card. creatus 1643. Interfuit Comitijs, quibus Innocentius Decimus euectus est ad Petri sedem, a quo Imolensis Episcopus delectus est die 17. octobris 1645. post annum deinceps eidem Ecclesiæ remisit nuncium die 23. octobris.

59 MARCVS ANTONIVS Romanus ex vetustâ, & nobili Coccinorum gente ortus, maiorum suorum Episcopali insula auxit ornamenta. Romanam Ecclesiam ab ipsis fere incunabulis non minori pietate coluit, quam priscis illis temporibus egerit Marianellus Coccinus strenuus Bato, qui primus è Germania in Vrbem, ante annum sexagesimum supra millesimû salutis nostræ Coccineæ familiæ fundamenta iecisse narratur. Ille enim Ecclesiasticarum copiarum dux à Leone IX. aduersum Gisulphum Normandum institutus, Pôtificem ipsum in Beneuentana pugna captum, ex inimicorum manibus propria virtute vindicauit, Hic vero tum summa fide, longęua rerum experientia in omnibus fere vrbanis negotijs expertus, tum vero in regendis ecclesiastici Imperij vrbibus eidem sanctæ sedi operam suam strenue nauauit. Hic post quam Fanum Fortunæ, Anconam, Beneuentum, Augustamque Perusiam perbelle administrasset, ex decano vtriusque Signaturę ab Vrbano Octauo Anglonensi Episcopatu donatus est die 15. ianuarij 1638. quam Ecclesiam ad Dei honorem, proximique salutem cum annos octo bene rexisset, ab Innocentio X. Pontif. Max. ad hanc Imolensem Ecclesiam translatus est ann. 1646. vir vtique in omni eruditionis genere nobilis, dignus sane, vt in multos annos hac vita fruatur mortali, diuque Ecclesiæ sibi commissæ præesse, ac prodesse possit.

SASSENATENSES EPISCOPI.

SAssinam, quam hodiè Sarsinam vulgus appellat, collocat Strabo in Togatæ Galliæ ad dexteram fluminis Sapis ad extremum Vmbriæ. Plinius autem in 6. Italiæ regione. Flaminiæ antiquissima ciuitas est Plauti patria, comici theatri Principis; cuius meminit Silius lib. 8. *His Sarsina diues lactis*. Sed ita hoc tempore magna ex parte excisa, vt vix 400. mortales alere dicatur. Primam illius memoriam nobis Polybius profert, ante Christum natum anno 266. Erat autem illis temporibus potens, opibusque florens, cuius populi Sassinati vocitabantur, quos narrat idem Polybius cum Vmbris consociasse arma, coijsseque ad illorum imperium centum millia bellatorum, vt contra ingruentes Gallos Romanis ferrent suppetias. Cæterum cum deinde haud satis quietem colerent, suspectaque Romanæ gliscenti rei arma circumferrent, haud id tulere impune; etenim Romani duobus consulatibus exercitibus armatis, Sassinates Romanum compulerunt ad iugum, deque ipsis strenue debellatis in Capitolio egere triumphum Cn. Cornelius Scipio an. 483. Cos. Et deinde Decimus Iunius Pera, Numeriusq. Fabius Pictor consules Romani ab Vrbe condita anno 487. Hinc vetus inscriptio ibidem.

D. IVNIVS D. F. D. N. PERA COS.
AN. CDLXXXVII. DE SASSINATIBVS,
V. K. OCTOBR.

Et alia.

N. FABIVS C. F. M. N. PICTOR
COS. AN. CD. XXCVII.
DE SASSINATIBVS III.
NONAS OCT.

Eorundem victorum deinde municipium fuit, vt antiquissimæ inscriptiones prodere videntur, quarum vnam hic apponam, quæ extat in Cathedrali pro base altaris sanctæ Mariæ Magdalenæ.

D. M.

Cetraniæ P. F.
Seuerinæ sacerdoti
Diuæ Marcian
T. Bæbius Gemellinus August
coniugi sanctiss

Capui. ex testamento
Cetraniæ Seuerinæ Golleg. Dendrophororum
Fabrum centonariorum munic.
Sassi H.S. Sena
millia N. dari volo. Fideiq.
vestræ Collegiali committo
vti ex reditu H.S.
Quatern. M.
N. omnibus. annis Bid. Idus Iun.
die natalis mei.
oleum singulis vobis diuidaturi & ex
reditu. H.S.
manes meos colatis.
Hoc vt. ita.
faciatis. Fidei vestræ
committo.

Romano Imperio paruit, donec eiusdem exoleuerunt opes, ac magnitudo. Rauennates deinde Exarchi Italicarum rerum potiti, Sassinatium inuaserunt Imperium. Tum & aliquando Præsules loci illius potiti sunt, Ordelaphi deinde, Malatestæ, ac Veneti ad suam Sassinam iurisdictioné traxere, ab Ecclesia tandem recuperatam anno 1509. Leo Decimus, Alberto Pio Carpensi illam dono dedit anno 1519. Inde in Aldobrandinos clarissimam gentem Clementis Octaui prosapiam, per emptionem translata. Later eius exordium, nec magis liquet, a Gothisue, an ab hostibus Rauennatibus aliquando fuerit excisa. In antiquis marmoribus, memorijsque Sassina appellatur; interdum autem Saxina, recentioribus vero temporibus etiam Bobium, forte a Boijs, qui illuc antiquitus habitasse feruntur. Quicquid autem Præsulum iurisdictionem attingit, ita Bobium appellatur: vt Episcopus ipse, Bobij aliquando sit dictus, tametsi hodie Sassinæ, comes autem Bobij, ad quorumdam oppidorum retinendam iurisdictionem denominetur. Non defuere, qui suspicati sint, Bobium haud procul a Sassina, alteram ciuitatem extitisse, vbi modo Galeata, Abbatiæ sancti Hilarij iurisdictio spectatur, qua euersa, cum Sassina, excisæ ciuitatis coiuisse Episcopatum, sed profecto falluntur, vt modo diximus. Siquidem Sassina ipsa eiusdemque territorium Bobij nomine censentur, vt prolixe admodum refert Philippus Antoninus in libro de Antiquitate Sassinæ. Constat hunc Episcopatum antiquissimum esse, suffraganeumque Archiepiscopi Rauennatis, quam dignitatem potuit obtinuisse eo tempore, quo Christianam fidem amplexata est, tametsi nulla vllius Episcopi, vsque ad an. 426. præter sancti Vicinij Liguris occurrat memoria. Cæterum haud insulsa coniectura ducuntur, qui arbitrantur a Discipulis sancti Apollinaris illius Prouinciæ Apostoli ea missu Principis Apostolorum, ibi fuisse disseminatum Euangelium Christi. Infrequens incolis hoc tempore Sassina est, vt supra docuimus, quamuis Cathedralis medioeris structuræ sit, consecrataque sancto Vicinio suo Protectori, cuius ossa ibi honorifice requiescunt. Archidiaconus solus in ea est, qui curam exercet animarum, sex vero canonici, quorum tres residentiam habent, duo minores beneficiati, ac duodecim clerici. Seminarium alit alumnos, propeque Ecclesiam palatium Episcopale spectatur. Nullum ibi, siue religiosorum, siue monialium monasterium diuinum pensum exsoluit, destituiturque monte Pietatis, vnaque tantum laicorum confraternitas diuinas ad laudes coit in cœtum. Ampla diœcesis per quinquaginta milliaria extenditur, eiusdem numeri pagos, oppidaque complectitur, quorum quatuor Sassinatis Præsulis iurisdictionis sunt, quæ Bobianum comitatum efficiunt. Census Episcopalis octingentorum, scutatorum censetur, taxaturque in lib. Cameræ 60. Floren. Huius sedis Præsulum seriem digessit Philippus Antoninus ex monumentis illius Ecclesiæ, illosq. Angelus Peruttus Episcopus in aula Cœlæ arcis pingendos curauit, aliquot subiectis carminibus, quibus eorum pia, claraque gesta comprehenderentur. Nos igitur partim ab ijs, partim ab alijs monumentis mutuati sumus, quæ statim de Sassenatensibus Præsulibus proferemus.

1 S. VICINIVS Ligur Episcopus Sassinæ, atque protector, cuius corpus requiescit in Cathedrali. In energumenis curandis maxime enituit: vixit in Episcopatu annis 27. mens. 7. Cuius festum Sassinatensibus solemne decurrit die 24. mensis augusti. Eius gesta ex antiquo membranaceo codice exscripsit Io. Petrus Ferrettus Rauennas Episcopus Milensis, quæ extant inter eiusdem eruditissimi Præsulis monuméta in Vaticana Bibliotheca volu. 5834. in hunc, qui sequitur, modum. *Beatus vero Vicinius, vt fertur ex Liguriæ partibus imminenti persecutionis tempore, veniens ad vrbem Sassinatem vulgo Bobium vocatum, quæ in Appenninis montibus sita est, atque ibi verbum fidei prædicans per bonorum opera studiorum, quibus omnipotenti Deo inhærebat, omnique populo complacebat; diuina prouidentia fuit Episcopus ordinatus, in quo tandem spiritualis montis vertice constitutus inexplicabilis cœpit ad cælestis fastigij culmina desiderijs anhelare. Agebat enim ipse in monte vrbi subleuatus, quæcumque in valle lachrymabilis corruptionis positos sibi subditos edocebat omni clero magister amabilis, populo venerabilis, pauperibus mitis, vt pater viduis compatiens sibi pauper, orphanis tutor, patientibus compatiens existebat, vigilijs pernoctans, orationibus insistens ieiunijs voluptates domans, abstinentijs se cælibes exhibebat, charitatis vero cæterarumque virtutum accensus, quid in eo opus fauorum gradibus cumulamur? cum cõstet eum nullis sanctis actibus caruisse? nullis huius mundi vanis studijs deditum tabuisse? sed omnibus quibus omnipotens Deus delectatur virtutum odoribus efflagrasse? Ipse nimirum se non solum sacrificium Domino, verum holocaustum interius, & exterius incedebat. Præcipuus vero doctor Vicinius subditis suis diuersas admonitionis species prout expediebat singulis exhibebat, eos quidem quos arrogantia timidos sentiebat ad humiliter feruentis rigoris disciplina reuocare studebat. Quos vero callidi serpentis astutia huius mundi varijs illecebris deditos prouidebat, omnipotẽtis Dei iussionibus parere opportuna admonendo, & insistendo cogebat. Talibus igitur exterius indesinenter insistens admirabili operum efficacia*

beatus

beatus Vicinius meruit peruenire ad Dominum, vt illius præsentia cuius voluntas semper in Domino inhærebat, omnes languores recessus precibus effugaret; dæmoniacis spiritibus commmando, solueret occupatos, & quisquis salubritatis expetebat, euidens obtinens a Domino precibus impetrabat, præcipua tamen inter cætera sicut hactenus in expellendis dæmoniis ab infestis humanis corporibus præualebat. Hic vero dum in Episcopatu per 27. annos, & 7. menses corporalibus pro Deo laboribus insudaret, & nunquam ab ea quæ vouerat Deo amabilia vacaret a Domino, quem dilexerat vocatus, summam quam Deus omnipotens dilectis suis, introitus vero hæreditatis tribuit, recepit, in qua nimirum non vlterius tam excolendo laborauit, sed peracti laboris præmia perenniter monendo, exultandoque suscepit in qua vsque dum multiplices manipulos, quos in Christo seminans messuit insuetus de acceptis lucris multipliciter in Domino gloriatur. O quam beata hæreditas, quam nullus filius potest succedendo, nisi patre viuenti sortire, quam nulla proles nisi prius a genitore mereatur possidere. Mirabilis est illa æterni patris hæreditas, quam ibi pro eis natus mori accepit. Sed quia vir Deo amabilis Vicinius post corporeæ vitæ animam in cælestibus exultantem terrenaque vita laudis munere carere non debuit, vbi videlicet laborum carnalium contra inuisibilem hostem spiritualiter insudauit, & post illius triumphales exequias, quibus fuit ab Ecclesiasticis viris honorificis excubiis protractus, & fragrantium thymiamatum odoribus, celeberrimoque vigiliarum statione fuere decoratus, & sepultus in marmoreo sarcophago requieuit, non modo solita cum miraculorum potentia reliquit, verum etiã potiora, & formosiora in Christo mortuus exercuit, quem ab eo superstite facta claruissent, & iuxta quidem creator omnium rerum illum non mortuum, sed migratum maiori in populo prærogatiua, quam viuente corpore sublimauit, quia sua carne solutus, non mortem passus est, sed euasit, non viuere desistit, sed incepit vitam, quam moriturus poscebat, inuenit mortuus victurus. Vixisse creditur post diram Diocletiani, & Maximiliani Imperatorum persecutionem, Siluestri Põtificis tẽporibus, post cuius excessum eius successores plurimi desiderantur, quorum nomina vetustas deleuit. Parmæ colitur die 26. augusti, vt refert Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiæ, inque arce sub eius effigie hæc de eodem carmina extant.

Dum sacros artus ieiunia, templa, catena,
Dum sylua macerant, hunc regis, atque gregem
Dum cælum scandis, quatuor æstas septima vertit
Nos Voti damnas, numina tetra fugas.

2 S. RVPHINVM Sassinæ Episcopum circa an. 426. nullus fere reperitur, qui neget; tametsi latent eiusdem res præclare gestæ. In eadem tamen arce eius effigiem hæc carmina condecorant.

Tu quoque nos pascis, Præsul Ruphine, Deoque
Iungeris, vt vita præmia digna feras
Reliquiæ superant, digitis decorata duobus
Dactylotheca sacris, protege Diue tuos.

3 LAVRENTIVS eiusdem sedis Antistes anno 495. & 500. concilio Romano interfuit sub Symmacho Papa, vbi illius huiusmodi subscriptio legitur: Laurentius Episcopus Bobiensis; vbi non est credendum Insubriæ Bobium ibi voluisse commemorare, quando per illud tempus ciuitas illa nondum condita erat. Lapsus & Sigonius est, cum in scripturam illam vitio scriptoris irrepsisse mendum putauit, proque Bobiensis, Bononiensis reposuit, cum ibi per Bobium, Sassina significetur, cuius Episcopum aliquando Laurentium fuisse constat. In Arce Cęulana ad eius effigiem hæc leguntur carmina.

Symmachus eijcitur concordia pectora patrum
Restituunt quamuis Rege negante Gotho,
Romanum Præsul Babi Laurentius intrat
Concilium, inuadi sacra, sacrosque vetant.

4 DONATVS eandem sedem assecutus Romano concilio interfuit, contra Monothelitas congregato anno 649. de quo Cæulani versus.

Ad Monothelitæ tollendum dogmata Roman.
Pontificis summi iussibus iste petit,
Cum patribus damnat sceleratos hæresis ausus
Spernit & Augusti munera, verba, neces.

5 STEHAPNVS vero floruit anno 680. interfuitq. concilio sexto Constantinopolitano, ad cuius effigiem in Cęulana arce ij versus habentur.

Sub Petri gremium redeunt Theodorus, & omnes
Aemiliæ patres, Stephanus hic & adest,
Bina quod in Christo natura est bina voluntas
Non renuit propria scribere quisque manu.

6 BENO ad eandem sedem subuectus est, tametsi quo floruerit, tempus ignoretur, post Stephanum tamen reperitur, cum subsequenti elogio.

Credulus insontem torquet, vincitque catena
Presbyterum Diui iussibus illa cadit
Solemni festo Vicini oblata ministris
Munera tollit equi, crimina pune luunt.

7 LVPO Episcopus huius Ecclesiæ, tempore Ioannis Octaui ann. 875. extat epistola ad Romanum Rauennatem Archiepiscopum, vt hunc Luponem ordinet Episcopum num. 154. apud Binium.

8 S. APOLLINARIS ex eadem sede ius dixit anno 898. de quo in Cęulana arce.

Alta Palatiolæ Monachis dat templa Rauenna
Præsul diuinis laudibus, vt resonent.
Assensit Bobij, simul assensere propinqui
Pastores, large dotes vt ille locum.

9 FLORENTIVM post Apollinarem, hæc carmina exornant.

Floruit Antistes noster Florentius iste
Prudenter Babi florida prata regens

Procedente tamen si es hic desloruit ano
Et montis Sorbi puluis in æde iacet.

10 ALEXANDER Episcopus Sasinæ anno 997. Rauennati concilio interfuit, celebrato sub Gerberto Archiepiscopo, ex codice Vaticano.

11 VBERTVS, quem Conradus Secundus Imperator gratijs priuilegijsque prosecutus est anno 1026. vt habetur ex sequenti diplomate ex tabulario eiusdem Ecclesiæ desumpto.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Conradus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Quotiescumque aures nostras sanctarum Dei Ecclesiarum, necnon & reipublicæ pressura propulsat, totiens Regni nostri fideles consulentes pio de more præfatis Dei Ecclesijs nostræ consolationis tutamentum attribuimus, & reipublicæ, quæ sunt congrua procuramus. Quapropter omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum solertia nouerit, quod noster fidelis Vbertus Episcopus sanctæ Sassenatis Ecclesiæ humiliter postulando, nostram adijt maiestatem. Quatenus prædictæ Ecclesiæ omnes res immobiles, & mobiles, seseque mouentes, seu etiam castella, sicut a nostris prædecessoribus recepta sunt, ne a prauis hominibus vastarentur, sub nostri iuris tuitione reciperemus. Nos vero Imperialis nostri gubernaculo prouidentes pro nostræ animæ remedio, remunerationeque petitioni illius fauere statuimus, præcipientes, vt nullus dux, marchio, comes, viecomes, gastaldus, seu quilibet exactor publicus, nullusque priuatus in prædictum ipsum, suamque Ecclesiam, & sibi subditos clericos, vel vires eorum, necnon in prædictę Ecclesiæ monasteria, abbatiasque atque allodia, seu & praeceptariæ, qualicumque modo acquisita, vel eorum colonos, vel omnino in possessores eorum præfato Episcopo, vel Ecclesiæ ipsius subditos, seu si contigerit ex legis auctoritate sibi subdendos iniuste molestiam aliquam minorationemue agere audeat, & nullus dux, marchio, comes, vicecomes, vel loco positus de rebus ipsius Ecclesiæ, clericorumque eius pertinentibus sine licentia patris ipsius Episcopi placitum tenere audeat, & de monasterijs, siue curtibus, salarijs, siue in donicatis, vel colonecatis, & plebibus, seu curtibus, quæ vsque modo plures homines patri ipsius Ecclesiæ subtraxere vel auferre conati sunt, nominatim in territorio Sassenatēsi, curtem sancti Romani, cum pertinentia sua, & curtem sanctæ Mariæ, quæ vocatur in alta, vbi castrum ædificatum est, quod vocatur Petrella, cum pertinentia sua, & curtem, quæ vocatur Fontana frigida, cum pertinentia sua, necnon omnis terra quam detinet Berrardus Feuderici quondam filius, item etiam & massa Balneoli, cum pertinentia sua, & massa Clena, cum casalibus, & appendicibus suis, necnon quicquid ad ipsam prætatam Ecclesiam pertinet intra comitatum Bobiense. Insuper inuestiuimus in perpetuum de ipsis rebus, quæ sunt positæ in territorio Feretrano, de quibus ad nostros missos proclamatus fuit, & legalem inuestituram acquisiuit, hoc est terra Ingelliano, quam detinet Atto, & quam detinet in locis vbi dicitur Sapinia, cum fratre suo, & massa Leciniana, cum pertinentia sua, ... maiore, & minore, & de massa Facti, cum casalibus, & appendicibus suis; necnon de vno castro, quod dicitur Autiolus, & de massa, quæ nuncupatur Cerbiana, & de Gapta, cum septem casalibus, & de Oruereto, cum Ecclesia, quæ ibi est ædificata, & de Nasito, & de Petreto, & de Viectia maiore, & minore, & de Quastorale, & de Mercato iusti, & de plano Columbi, & de monte Cassiano, & de Valle, quæ dicitur Bonosi, & de Terra, quæ dicitur Marsiconij, & de Blanzano, & Sicutano, & Bulsiniano, & de Terra, quæ est Cappannia, & de ipsa terra quam detinent filij Sigizonis, & filij Verardi, & filius Ieudebaldi in plebe sancti Cassiani, vnde proclamatus fui, similiter inuestimus etiam de ipsis rebus, quæ sunt positæ in Cæsenati comitatu, vnde multas proclamationes fecisti, hoc est de fundo Casacarelli in integrum, & de Terra, quæ dicitur Roncrata . . . . & de fundo Cerritula, & de fundo Tusione in integrum in omnibus prænominatis rebus, & quicquid ad præfatum Episcopatū pertineat, Dominus Imperator inuestiuit sæpe nominatum Episcopum. Insuper banniuit, vt nullus sit ausus, eum disuestire, neque suos successores, sed quiete, ac secure prædicta Ecclesia in perpetuum habeat, & possideat. Insuper Pro Gislec nostræ coniugis interuentu animæque nostræ remedio monasterio sancti Ambrosij, sanctique Saluatoris, necnon de famulis, vel famulabus, & præsediis earum Ecclesiarum huius nostri Mundeburgi præcipimus, vt nulli vnquam liceat ad alias Ecclesias, vel sacra loca, aut quamlibet extraneam personam transcribere, vel alienare, aut aliquo ingenio, vel argumento abducere, sed Dominum, potestasque sit semper patri supradictæ Ecclesiæ canonice ordinate, & disponere, atque dirigere, videlicet si seruus eiusdem Episcopi liberam, vel serua liberum sibi coniugio iunxerit, illorum filij, iuxta meam Imperialem iussionem in seruitium redigantur, si quis longa temporis possessione prædictæ Ecclesiæ prædia in ius proprietatis sibi vindicare voluerit, liceat patri ipsius Ecclesiæ introire, & huius nostri præceptali largitione possidere, vnusquisque per meam iussionem sibi auxilium præbeat. Super hęc vero omnia, volumus, atque præcipimus, vt chartulę, quæ de rebus ipsius Ecclesiæ, vel pertinentijs, curtibus scilicet, & salarijs, necnon monasterijs, vel abbatijs iniuste, & in legaliter post quadraginta annos . . . ab hoc contractæ sunt, si vllus homo in placito eas ostenderit, & per eas sæpe nominatæ Ecclesiæ aliquid subtrahere voluerint, quantęcumque iouentæ fuerint, vacuæ, & iganes sint, & liceat prænominato Vberto Episcopo, suisque successoribus, & clericis eius, suisque sequacibus secure, ac quiete viuere, & manere si quis vero contra hanc nostri Mundiburgi auctoritatem egerit, & eaque superius leguntur non obser-

obseruauerit, sciat se compliclitum ducentas libras auri, medietatem cameræ nostræ, & medietatem sæpe prænominato Episcopo. Porrò autem, vt firmius credatur ab omnibus diligentiusque obseruetur, sigilli nostri positione subter iussimus roborari.

Conradus Imperator.

Gisla Augusta.

Vgo Secretarius.

Data tertio decimo Kalen. iunij. Vberto Episcopo per manus D. Vgonis Cancellarij, per præsentialem iussionem, & Gisla eius coniugis anno ab Incarnatione Domini 1028.

Vbertus vero totius suæ diœcesis tenuit Principatum, corpusque sancti Vicinij transtulit, vnde versus.

Donat habere viro Chonradus, & illius,
Oppida multa dedit, munera multa simul.
Vidit mira Patris Vicini dum tulit ossa
Rus magnum donat Balnea consequitur.

12 MARTINVS Sassinæ Episcopus erat anno 1052. de quo in Arce Caulana sic cecinit Perutius.

Dum moderatori merito Sapinia gaudet
Martino concors tota subesse tribus
Schismata Romanam vexarunt plurima sedem
In precio precium, gratia, visque fuit.

12 V. Episcopus Sassinæ ad quem Petrus Damiani literas dedit lib. 4. Epist. 13.

13 HENRICVS vixit anno 1056. De eo versus.

Henricus vario hæc progressus protulit atas
Antistes nostras hic bene pascit oues,
Alter, & Augustus toto bacchatur in orbe
Iuncta Rauennatis palma pudenda patris.

14 ALBARDVS post Henricum sic adnotatum reperio inter Episcopos Sassinæ in Arce Cæulona.

Dicitur Ambrosij cœnobia subdita quondam
Emisisse manu libera facta pater
Annua dum Babi templo stipendia soluant
Tristibus inde grauis litibus orta leges.

15 HIEREMIÆ mentio extat ab anno 1085. vsque ad annum 1102. sequentique elogio reperitur exornatus.

Hic Rancla Plebes Abbati Collis Ementi
Et circum circa cuncta sacella dedit
Inde columnata castrum concessit Vgoni
Clementem Vrbano mox latitante colit.

16 DOMNINVS vixit anno 1130. de quo versus,

Innocuus capitur Romana Regulus vrbis
Eximitur subito schismate cuncta ruunt
A clero violenta manus prohibetur, vbique
Sassina dominus credita lata subest.

17 DIVIZZO, Vberto Præposito, eiusdemque canonicis aliquot bona dilargitus est, ad expiationem animæ suæ, suorumque successorum. En versus.

Fratribus arca dedit, dedit & Diuizus Vberto
Præposito qui post Babia templa reget.
Accipit in precium nummos simul addit vt ipsis
Pro patre sit semper vera rogare Deum.

18 VBERTVS interfuit consecrationi Ioannis Abbatis Columbæ in Episcopum Placentinum anno 1154. De quo Rubeus in historia Rauennati. Deque eodem versus.

Ecce Placentinis Moyses, & Vbertus inungunt.
Pastorem i Moysi dant sacra tecta fidem,
Res & templa patri firmans Hadriane recenti
Tuque fidem Petri suscipis, atque suam.

19 ANOZIVS floruit anno 1163. Ecce versus de eo.

Orba parente suo deflet dum Sassina, dumque
Cum clero populus iam noua sceptra petit
Perspicuum ingenio callentem hunc sacra virumq.
Iura legumq. sibi constituuntque Ducem.

20 ALBERICVS seu Alericus Sassinæ Episcopus factus anno 1176. interfuit concilio Laterano anno 1179. vbi Bobiensem Episcopum se subscripsit, vixit vsque ad annum 1225. Hic Ecclesiam sibi creditam, iuribus fortunisque recuperatis maxime auxit. Hæc carmina de ipso leguntur in Arce Cæulana, quam ipse coemit.

Terdecies centum libris emit, aspice Ceulam
Bagnolum euicit Rancla datur Monachis
Eligit archipatrem, donat diplomata Cæsar
Hinc Tetij castrum, mons emiturque Petra.

In Alerici ac Sassinæ Ecclesiæ gratiam hoc dedit diploma Fredericus 2. Imperator anno. 1220. vbi Sassinæ Episcopatus iura confirmat, exemplar ab originali desumpsit, mihique vna cum alijs huius Ecclesiæ monumentis Romam transmisit Cæsar Bossius emeritus huius vrbis Antistes.

In nomine sancta, & indiuidua Trinitatis.

Fredericus Secundus diuina fauente clementia Romanorum Rex semper Augustus & Rex Siciliæ. Inter cætera charitatis opera illa potissima reputamus, quæ Ecclesijs, & locis Deo dicatis domino inspirante largimur. Eapropter notum esse volumus vniuersis tam præsentibus, quam futuris, quod nos attendentes deuotionem, quam tu Alberice Saxenaten. Episcope fidelis noster ad excellentiam no-

stram

ſtram geris intuitu Dei pro remedio animæ noſtrę ac diuorum Auguſtorum parentum noſtrorum ſe.me. te & Eccleſiam tuã, poſſeſsiones eiuſdem cũ hominibus, & omnibus rebus ſuis ſpecialiter vero curtem S. Romani cum pertinẽtijs ſuis, caſtræ Petrellæ, Fontanæ frigidæ ſuperioris, & inferioris Riſcodiæ, montis Latronum, Glagioli, montis Veteris, montis Mercurij, Cignæ, Sigunij. Ranclæ, Petrellæ Abbatis, montis Caſtagneri, Linaſij, Caſalboni, Caſalburgulæ, Turricellæ, ſiluæ Prauolæ, Falcini, montis Guidonis, Maſſæ, Monuiſti, Bacciolini, Ceulæ, Bontagnani, Montiſplani, Collonatæ, Paterni, Plagiæ, Montiſperræ, Portuli, Sapegni ſuperioris, & inferioris, Fœbi, Maſtri, montis Saxi, montis caſtelli, Summauellæ, Atteggij, Sorbani, Calbani, montis Sorbi, Muſellæ, montis Abetis, Fenocchi, montis Rodulphis, Ceuſolij, Rulati, Prugnani, Turritæ, Lizulæ, Valliani, Foſſedecannæ, Plaudogni, Facciani, Sagliaeci, Valdagneti, Bucchij, Carecti, Ciuorij, montis Articcij, Acti, Appoggij, Caſalechij, montis Aurioli ſuperioris, & inferioris, montis Corbi, montis Aiuſti, Riuolpariæ, Rochettæ Catonis, Caſtepriotis, Caroli, Colorei, Naſeti, Corneti, & Maſſæ, cum omnibus Villis, curtibus, & pertinentijs ſuis ſub ſpeciali protectione, & defenſione noſtræ recipimus maieſtatis, volentes, & firmiter committentes, quatenus nullus dux, marchio, comes, vicecomes, poteſtas, commune, caſtaldus, ſeu quilibet exactor publicus, vel priuatus, nuncius quoque noſter, vel quilibet alius te præſentem Epiſcopum vel Eccleſiam tuam de poſſeſsionibus eiuſdem hominibus, & omnibus alijs rebus ad Eccleſiam ipſam de iure ſpectantibus, ſpecialiter vero de prædictis caſtris, & omnibus alijs quæ nunc iuſte habet Eccleſia tua, vel in antea iuſto acquiſitionis titulo poterit adipiſci diminuere, impedire, collectam ſeu fodrum exigere, vel quomodolibet moleſtare præſumant, nec de ipſis caſtris, poſſeſsionibus, hominibus, & alijs rebus eiuſdem Eccleſiæ abſque licentia tua vel ſucceſſorum tuorum placitum teneat, vel ſe aliquatenus intromittat, ſed tibi tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum libere & ad plenum liceat ius dicere de omnibus antedictis, volumus etiam, & præcipimus, vt ſcriptum de prædictis contra Eccleſiam tuam factum iniuſte, & irrationabiliter a quadraginta annis in ſra robur non habeat firmitatis, præcipimus inſuper vt ſi ſeruus eiuſdem Eccleſię liberam ſibi in coniugio copulauerit, eorum filij ſecundum loci conſuetudinem in Eccleſiæ ſeruitium redigantur, ſi quis autem contra hoc noſtrum priuilegium venire præſumpſerit, de ſuæ temeritatis auſu pro pœna eo mponat centum libras auri, medietatem cameræ noſtrę, reliquam vero partem paſsis iniuris m ſoluat. &c. Ad horum quidem memoriam, & perpetuam firmitatem, præſens inde priuilegium fieri, & noſtræ maieſtatis ſigillo iuſsimus communiri, huius rei teſtes ſunt Bertoldus Aquileien. Patriarcha, Soffredus Auguſtanus Epiſcopus Pataulen. Epiſcopus, Ludouicus dux Bauariæ, comes Palatinus Reni Guidus marchio Montisferetri, Azo marchio Eſtenſis, Anſelmus de Guiſtiger Mareſcalchus, Venetius de Peſer de Rolsndia, & alij quam plures.

Datum in caſtris prope Fauentiam anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo vigeſimo menſe octobris indictione octaua, Regnante domino noſtro Federico Secundo Dei gratia illuſtriſſimo Romanorum Rege ſemper Auguſto, & Rege Siciliæ anno Romani Regni, & in Germania octauo, & in Sicilia 23. feliciter Amen.

Anno deinde 1223. idem Federicus Imperator, eidem Alberico Epiſcopo ſuiſque ſucceſſoribus hoc quod ſequitur indulſit priuilegium, cuius exordium ijſdem omnino verbis conceptum eſt, quibus ſuperius diploma Friderici vidimus datum anno 1220.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Federicus diuina fauente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ. Inter cætera charitatis opera illa potiſſima reputamus, quæ Eccleſijs Dei, & locis ipſi dicatis domino inſpirante largimur. Ea propter notum eſſe volumus vniuerſis tam præſentibus quam futuris quod nos attendentes deuotionem quam tu Alberice venerabilis Saſſenaten. Epiſcope fidelis noſter ad excellentiam noſtram geris, intuitu Dei, & pro remedio animæ noſtræ ac diuorum Auguſtorum parentum noſtrorum fel. mem. te, & Eccleſiam tuam cum hominibus, caſtris tam de donicatis, quam locatis, poſſeſsionibus, villis, foris, curtibus, & pertinentijs ſuis, & omnibus alijs rebus ſuis, & omnibus alijs rebus ſuis, quæ nunc iuſte habet Eccleſia tua, vel in antea iuſto acquiſitionis titulo poterit adipiſci ſub ſpeciali protectione, ac defenſione noſtra recipimus maieſtatis, & recepto a te fidelitatis iuramento de prædictis omnibus te in noſtra præſentia conſtitutum corporaliter inueſtimus ex certa ſcientia de ſpeciali gratia noſtra prædicta omnia ſicut in Eccleſiæ tuæ priuilegijs continetur tibi, tuiſque ſucceſſoribus concedimus, & perpetuo confirmamus, volumus etiam, & præcipimus, vt omnia ſcripta de prædictis facta a quadraginta annis infra quæ in damnum Eccleſiæ tuæ venire videntur, robur non habeant firmitatis mandantes, & firmiter præcipientes, vt nullus ſit qui contra huius noſtræ protectionis, cõmiſſionis, & confirmationis priuilegium aliquatenus venire præſumat, quod qui præſumpſerit, de ſuæ temeritatis auſu centum libras auri puri componat, medietatem cameræ noſtræ, reliquam vero partem paſſis iniuriam pro pœna ſoluat &c. ad quorum memoriam, & perpetuam firmitatem præſens priuilegium inde fieri, & bulla aurea Imperio maieſtatis noſtræ impreſsione iuſsimus communiri &c. Huius rei teſtes ſunt, Vlricus Pataulen. Epiſcopus, Albertus Tridentinus electus, Bertoldus Brixien. Epiſcopus, Valter. de Palerma Catinenſis Epiſcopus, & Regni Siciliæ Cancellarius, Stephanus Abbas montis Caſsinen. Guidus marchio Montisferetri, Azo marchio Eſtenſis, Anſelmus de Guiſtiſer Mareſcalcus, Venerius de Piſer de Rolandia, & alij quam plures.

Ego

Ego Conradus, Dei gratia, Meten. & Spiran. Epiſcopus imperialis aulæ cancellarius vice D. Engelberti Dei gratia Colonien. Archiepiſcopi, & totius Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta ſunt hæc, anno Dominicæ incarnationis 1220. menſe decembris, indictione nona, regnante Federico ſecundo, Dei gratia, inuictiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, & Rege Siciliæ, anno regni eius in Germania octauo, imperij vero primo, regni autem Siciliæ 23. feliciter amen.

Datum in caſtris prope Narnien. menſe, die, indict. prædictis.

21 RVFINVS Saſsinatenſibus præfuit ab an. 1231. vſque ad an. 1257. eiusq; præclara memoria extat in monumentis huius Eccleſiæ, cuius temporalia iura ab Imperatoribus, ac Pontificibus conceſſa mordicus, viriliterque ſuſtinuit, pro qua re in gratiam eiuſdem Rufini Gregorius Nonus ad Federicum Imperatorem has literas dedit.

GREGORIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Cariſſimo in Chriſto filio Federico illuſtri Romanorum Imperatori ſemper Auguſto, Hieruſalem, & Siciliæ Regi, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Gratum Deo exhibes famulatum, cum perſonas, & loca eccleſiaſtica, non ſolum pro ipſius diligis reuerentia, ſed etiam eadem a malignorum oppreſſionibus protegis, & defendis. Cum igitur ſicut venerabili fratre noſtro Epiſcopo Saxenaten. accepimus referente, temporalis iuriſdictio ſui Epiſcopatus ad eum ſpectare noſcatur, Imperialem Excellentiam rogandam duximus attentius, & monendam, quatenus ipſum, & commiſſam ſibi Eccleſiam habens pro diuina, & Apoſtolicæ ſedis, atque noſtra reuerentia propenſius commendatos vti iuriſdictione ſua libere permittas Eccleſię, ac ſuper ijs, vel alijs non ſinas ab aliquibus moleſtari, moleſtatores etiam poteſtate tibi a Domino tradita compeſcendo, ita quod per hoc factum Domino placeas, & nos deuotionem tuam poſſimus merito commendare.

Datum Reat. 5. id. ian. Pontificatus anno 5.

Aliam eiuſdem Gregorij Papæ epiſtolam ad Saſſenatenſem populum, pro tuenda temporali iuriſdictione Eccleſiæ Saſſenatenſis a Rufino exoratam, in tabulario repertam, libenter hic damus, cuius tenor eſt huiuſmodi.

GREGORIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs vniuerſis nobilibus militibus, & populo ciuitatis, & diœceſis Saxen. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Cum Matri veſtræ Saxenaten. Eccleſiæ ſeruare per vos ipſos teneamini iura ſua, quæ non poſſitis ſine animarum veſtrarum ſubtrahere detrimento, & honorem illius non alienum debeatis, ſed proprium reputare, vniuerſitatem veſtram monendam attente per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus venerabili fratri noſtro Saxenaten. Epiſcopo de temporali iuriſdictione ab Imperatoribus Eccleſiæ prædictæ conceſſa plene reſpondere curetis, ita quod eadem Mater veſtra benedictionis vos eſſe filios ſentiat per officiũ, & vos commendare nos exinde merito debeamus, alioquin ſententiam quam idem Epiſcopus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Deo, vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari.

Datum Perusij Kalend. decembris, Pontificatus noſtri anno octauo.

Extat concordia inter Rufinum, & Abbatem ſancti Ambroſij in regeſto Vaticano epiſtola 352. fol. 48. anno nono eiuſdem Gregorij Noni, qui fuit ſalutis 1235. 14. Kalendas ianuarij. Is cum Pontificijs partib. contra Federicum Imp. impenſe ſtuderet, iuſſu eiuſdem Imp. a Tegrino, eiuſque filio Vvidone Mutiliani Comitibus captus, & in poteſtatem traditus, diuque detentus, tandem pristinæ libertati reſtitutus fuit. Paulo autem poſt ita Comites excommunicationis nexibus innodatos ſupplici libello Innocentium exoraſſe lego, vt eos a vinculo, quo erant obnoxij, expiari iuſſerit, quod ex ijs Pontificijs literis ex Vaticano regeſto deſumptis illuſtrius patebit.

INNOCENTIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Priori Fontis boni, & fratri Iacobo monacho Eremi de Camalduli ordinis Camaldulenſis Aretinæ diœceſis.

Significarunt nobis nobiles viri Tegrinus, & Vvido de Mutiliano filius eius Comites Palatini in Tuſcia, quod ipſi olim de mandato quondam Federici Romanorũ Imperatoris, cuius tunc temporis ditioni ſuberant licet inuiti venerabilem fratrem noſtrum Saxenatenſem Epiſcopum capi, & in poteſtatem ipſius Federici tradi fecerunt. Quare humiliter petebat a nobis, vt cum ipſi prætextu dicti Epiſcopi, quamuis reſtitutus ſit priſtinæ libertati ſe timeant excommunicationis vinculum incurriſſe, nec propter viarum pericula ſedem Apoſtolicam commode adire poſſint, abſolutionis beneficium obtenturi prouidere ſuper hoc eis miſericorditer curaremus. Nos itaque de circumſpectione veſtra plenam in Domino fiduciam obtinentes præſentium vobis auctoritate committimus, quatenus nobiſcũ propter hoc ab eis fueritis humiliter requiſitis, de aſſenſu tamen, & voluntate prædicti Epiſcopi iuxta formam Eccleſiæ vice noſtra abſolutionis beneficium impendatis, & iniungatis nihilominus pœnitentiam ſalutarem. Quod ſi non ambo, &c.

Datum Perusij 3. id. iulij anno decimo.

Hæc epiſtola eſt 17. in ordine anno decimo, fol. 197. De eo ſic legi in Cæſulano caſtro.

Rufinum Auguſto Babij commendat, & Vrbi Gregorius, ſeruent illius imperium

Abbatem, & clerum Randæ sententia frænat,
Emit Fazanum, nulla tributa ferunt.

22 IOANNES floruit anno 1258. vsque ad annum 1264. de eo hæc carmina habentur in Cæsulana arce,

Ius in castra Comes Folianus multa Ioanni,
Alpis, & in vicos imperiale dedit.
Pinarij Caulæ, & Pitrella iura redempta
Felicet, sed fors cuncta secunda quatit.

Anno 1259. qui secundus fuit Ioannis Præsulatus, Thomas Folianus Comes Romandiolæ, pro remedio animæ suæ Imperialem iurisdictionem in aliquot villis, & castris, Ioanni Episcopo, suæque Ecclesiæ dedit, perpetuoque in feudum concessit, sequentique documento omnia rata, atque firma esse iussit, quod est huiusmodi.

Thomasius de Foliano Dei, Apostolica, & Imperialis gratia, Comes Romandiolæ.

Vniuersis Prælatis, & Rectoribus Ecclesiarum, & cunctis nobilibus, & popularibus omnibus in castro Rocchæ de Vessa, & in Vessa, ac eorum curtibus, & in castro, & curte Clanatri, & in castro, & curte de Sylua plana, & de villa sancti Saluatoris, & de castris, & villis sancti Stephani, Donicelli, & Alphani, & eorum curtibus, & de villis de . . . . ac Mazzi, & sancti Angeli, & de Papatrice, & de castro Vergaretæ, & eius curte, & in curte montis Cornari, & eius curte, & in castro, seu monte Cellæ, & eius curte, & in villa de Triuio tota per plebatum Balneensem, & Triuiensem constitutis salutem, & amorem sincerum. Inter cætera charitatis opera, illa potissima reputamus, quæ ecclesijs Deo dicatis, domino inspirante, largimur. Quapropter notum volumus esse vobis singulis, & vniuersis tam præsentibus, quam futuris, quod nos attendentes deuotionem, quam venerabilis pater Ioannes, Dei gratia, Ecclesiæ Saxenatis Episcopus ad excellentiam Imperialem, & ad nos gerit; intuitu Dei, & pro remedio animæ nostræ dicta castra cum eorum curtibus prænominatis, & villas, & omnes, & singulos in prædictis locis habitantes, seu consistentes, quoad omnia, & singula iura Imperialia ipsi D. Episcopo in integrum concessimus, & concedimus in feudum in perpetuum. Ideoque vobis omnibus, & singulis firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ipsi D. Episcopo, quæ ad iurisdictionem spectant imperialem respondeatis, & persoluatis eidem; Nec alicui alij de prædictis aliquatenus de cætero respondeatis, nec aliquis alius se intromittat in prædictis locis, & terris de iurisdictione Imperiali, sed liceat eidem Episcopo libere in omnibus, & singulis prædictis ad plenum dicere ius, exigere fodrum, banna, & fossas, ac cætera iura Imperialia tamquam nobis. Mandantes insuper vobis omnibus, & singulis, quod nullus sit ausus, qui contra hanc concessionem venire præsumat, saluis rationibus omnibus vicariatorum dictorum locorum, quod qui præsumpserit, se nouerit indignationem nostram incursurum, & cadat ad pœnam centum marcarum argenti, medietas Cameræ nostræ, alia medietas Episcopo supradicto. Ad cuius memoriam rei, & euidentiam in futuram præsens scriptum iussimus fieri, nostroque sigillo feliciter communiri.

Dat. Rauennæ 18. die mensis augusti, ind. 2. anni Domini 1259.

23 VVIDO nobili genere ortus, monachus Cisterciensis Sassinæ Electus Episcopus fuit 1265. Hic cum adepti Episcopatus adijsset possesionem, fortiterque vellet sibi creditæ Ecclesiæ iura defendere, antequam inauguraretur, ab Alexandro Aldobrando, ac Raynerio bonorum ecclesiasticorum rapacissimis plagiarijs crudelissime trucidatus eodem anno. Exarsit scilicet ad facinus Clemens Quartus Pontifex, scriptisque literis Rauennatem Archiepiscopum, legatumque vtsit præcepto, vt Cruciferorum iusto comparato exercitu, huiusmodi solemnem vlciscerentur iniuriam. Extant literæ, quas aliquando me legisse memini in Formulario Marini Fylamarini Neapolitani dicti de Ebulo viri clarissimi, Clementis Pon. Vicecancellarij, inde Archiepiscopi Capuani, quod adhuc manuscript. in biblioth. Vatic. asseruatur n. 3979. eiusdemque in regest. Vatican. anno 1. Clementis epist. 85. fol. 76.

CLEMENS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilecto fratri Archiepiscopo Rauennati, &c.

Exitiale facinus piaculare flagitium, & scelus horrendum perpetratum in bon. mem. G. Saxenaten. electum Cisterciensis ordinis professorem audientibus horrorem ingerit iusdicentis pulsat officium, & seueritatem vltionis exposcit. Nam sicut ad nostrum peruenit auditum, & F. de . . . . natus ipsius S. R. de . . Iudæ proditionis pessimi delectabiles sectatores in Christum Domini, videlicet electum eundem intra ipsius domum, in qua eodem die quidam comederunt, proditorie consurgentes caput illius primo in diuersa frusta conciderent, ac etiam vsque ad cor eius immittere gladium præsumpserunt, postmodum vero ad membra ipsius manus sacrilegas extendentes eius brachijs, pedibusque præcisis, naso turpiter amputato, illum miserabiliter iugulatum ferino more inhumaniter laniarunt, nec tamen adhuc rabies sanguinaria destitit, sed ascendit ad turpiora furor dum exurgens in extinctum paleam igne succensam faciei corporis taliter lacerati, quod iacebat collectum in feretro infra Ecclesia Sassenaten. ad comburendos cruentatos pilos barbæ illius propter nasum amissum enormiter deformatæ manifeste apponere non expauit, vt grauia delicta illorum diu non remanerent incognita, quæ procul dubio merebantur non relinqui diutius impunita. Verum adhuc satellites Antichristi adijcientes peccata peccatis, & contra se sudaciter Dominum irritantes ad instructā Episcopalem supellectilem, & alia desiderabilia ipsius Ecclesiæ manus mittunt auidas, eamque cum plu-

pluribus armis, equis, & bonis ibidem inuentis, quæ dictus electus a dilecto filio olim V. P. de . . . . consanguineo suo pro vtilitate ipsius Ecclesiæ dicitur accepisse, nequiter asportarunt? O quam detestanda præsumptio, quanta Ecclesię contumeliæ, quantusque contemptus, o quanta cunctis Christicolis illarum partium in ijs causa doloris, & horroris potest ingeri, si attente considerent magnitudinem infamiæ, quæ propter hoc imminet circumpositæ regioni! O quanta turbatio Prælatis Ecclesiarum, & professoribus totius ecclesialis ordinis inesse deberet, si recte intelligerent, quod tanta, & tam enormis iniuria toti illorum collegio est illata, quæ timoris suspicione non caret omnino! Si enim in virum vt audiuimus nobilitate conspicuum, tanta præditum dignitate, ac honestate præclarum huiusmodi ministri Sathanæ crimen tam nefandum commiserunt, qualia credantur de cætero ipsi, vel eorum similes in minores clericos, seu Prælatos non suos tot meritis commissuri? certe grauia imo prorsus grauissima, nisi esset, qui murum desensionis poneret, & de festina exhibitione iustitiæ subuenirent. Clamauit igitur ad Christi Vicarium prædicta Saxenata Ecclesia, clamat etiam ad suum Monopolitanum in illis potentem partibus prouidentia. Clamat propter hoc de terra vox sanguinis, & conquestio monachorum monasterij prædicti ordinis, de quo ille assumptus fuit ad regimen ipsius Ecclesiæ Saxenaten. Irrogata quoque iniuria Sponsæ Christi, pro quibus tuendis iuribus huius sanguis innoxius, vt dicitur, est effusus, seueram exigit vltionem. Quia vero nos voce tantæ lamentationis audita tacti dolore cordis intrinsecus tam immane flagitium volumus, nec debemus dimittere impunitum, fraternitati tuæ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus zelo iustitiæ feruenter in hac parte succensus ad vendicandam necem tui spiritualis filij, prout Ecclesiæ conuenit honestati, & iniuriam illatam subiectæ tibi Saxenaten. Ecclesiæ vlciscendum, & viriliter, & potenter accingas: Ad hoc tui conuertens ingenium animi, ad id studeas tuam, & tuorum potentiam experiri. quod tam de prædictis sacrilegis, quos singulis diebus Dominicis, & festiuis pulsatis campanis, & candelis accensis . . . . . per omnia loca, in quibus expedire videris, tamdiu excommunicatos publice nunties, & nunciari facias, ac ab omnibus arctius euitari, locis ad quæ deuenerint, quamdiu in eis permanserint, ecclesiastico suppositis interdicto, donec venerint cum tuarum testimonio literarum ad sedem Apostolicam absoluendi, quam etiam de receptoribus, & fautoribus, & defensoribus eorum secundum honestatem eorundem talis vindictæ sanguinis pœna prorsus excepta sumatur, quod eidem Ecclesiæ de iniuria huiusmodi, & prætermissis bonis sibi subtractis plenaria satisfactione impensa, illos iram Dei contra se prouocasse pœniteat, & alijs audacia præsumendi similia subtrahatur. Eosdem autem sacrilegos omnibus castris, possessionibus, & quibuscumque bonis, quæ ab Ecclesijs ipsa tenent auctoritate nostra priuare studeas, eaque adiudi-

A cate ipsi Ecclesiæ, ac ad ius, & proprietatem eiusdem legitime reuocare procures. Cæterum si fine per potentiam laicalem, siue per fauorem sacrilegorum ipsorum iam aliquis in dicta Ecclesia taliter pastoris regimine destituta intrusus, aut electus esse dignoscitur, tu ad mandatum dilecti filij nostri S. tituli S. Martini presbyteri Cardinalis Apostolicæ sedis legati, cui super hoc inquisitionem faciendam committimus intrusum, vel electum eundem ab Ecclesia ipsa prorsus amouens, sæpe dictam Ecclesiam sic afflictam in suis bonis tuendis, & iuribus recuperandis subtractis, & conseruandis habitis tui fauoris præsidio prosequeris, prout eius necessitas exigit, & sacerdotalis status

B omni compassione requiritur. Verum ne dictus nobilis inde damnum sustineat, vnde debet commodum obtinere, volumus, quod ei de suis armis, equis, & bonis prædictis facias ab eadem Ecclesia satisfactionem debitam exhiberi, contradictores, &c. inuocata contra dictos sacrilegos, fautores, receptores, & defensores eorum ad præmissa si necesse fuerit, auxilio non solum brachij secularis, sed omnium regionis eiusdem. Nos enim vt contra illos tanto efficacius procedere valeas quanto fueris adiutorio potentiori munitus, ac ijdem fideles eo libentius tibi suum impendant auxilium, quos tibi prouidere poteris de dono gratiæ salutaris, præsentium tibi auctoritate concedimus, vt omnibus de dictis fidelibus, qui tibi iuxta suum arbitrium in ijs duxerit assistendum, indulgentiam

C suorum peccaminum, de quibus vere confessi, & contriti fuerint, prout secundum Deum expedit valeas elargiri.

Datum Perusij 2. Kal. ianuar. anno 1.

De vindicanda nece eiusdem Electi, hæc alia est epistola Simeoni tituli S. Martini presb. Card. Apostolicæ sedis legato.

CLEMENS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Legato, &c.

Vox horroris, & mœroris, vox gemitus, & lamenti sensibus nostris intonuit, dum nuper audiuimus, quod bonæ memoriæ G. Saxinaten. Electus a quibusdam ministris Sathanæ de

D illis partibus fuit more ferino iugulatus immaniter, eiusque corpus crudeliter in frusta diuisum. Verum licet voce tantæ horribilitatis audita necem ipsius Electi . . . Archiepiscopo per nostras literas commiserimus, prout Ecclesiasticæ honestati conuenit, vindicandam. Quia tamen tacti dolore cordis intrinsecus scelus tam execrabile, quod nostrum grauiter amaricauit animum, relinqui nullatenus volumus impunitum, nec super hoc parcere tibi decreuimus, quin & ad vindictam similem prouocemus, maxime cum huiusmodi horrendum flagitium infra tuæ legationis perpetratum terminos, ad te pertinet puniendum. Quocirca mandamus quatenus aduersus dictos sacrilegos pro tanto in eis puniendo scelere potenter insurgens ad sumendum secundum honestatem huiusmodi vindictam de ipsis debitam (pœna sanguinis

guinis prorsus excepta) deuotos Ecclesiæ, si necesse fuerit in exercitum congreges, & ad profligationem illorum, ac fautorum, defensorum, receptatorum audaciam reprimendam destinare procures. Contradictores spirituali, & temporali pœna appellatione postposita compescendo. Cæterum, &c.

Datum vt supra.

Cęterum in arce Caula hęc carmina de Vvidone sub eiusdem effigie exarata leguntur.

Vvidonem Electum, renuentem perdere iura
Ecclesiæ obtruncant, vltio grandis adest.
Fert legem feudis, hostes deuouet Brini,
Iam Taibi, & Vexa Gratia factus herus.

24 GRATIA Vvidoni successit anno 1266. ex Archidiacono Rauennatensi ab Archiepiscopo Reuennate tamquam capituli compromissario, electus confirmatur a Clemente Quarto, decimo Kalendas martij eodem anno, Pontificatus vero secundo, vt habetur in epistola prime fol. 67. regest. Vatic. Hic etiam pro libertate ecclesiastica strenue decertauit, potestatem, consiliarios, hominesque ciuitatis Cęsenæ excommunicauit, pro eo quod ipsi Gratiæ Episcopo, & Ecclesiæ Sassenatensi damna grauia irrogauerint, ac ciuitatem ipsam Sassinæ, in qua idem Episcopus, & Eccl. temporalem iurisdictionem obtinebat, occupauerunt. Extat in regest. Vatic. ad Ferrariensem Episcopum epistola Clementis Quarti num. 152. anno tertio, vt quā Gratias in Cæsenatenses sententiam protulerat, vsque ad satisfactionem condignā inuiolabiliter obseruari faciat. Sedit vero Gratias annos quinque; mortem obijt anno 1271. boni pastoris fama relicta, de quo in Caulana arce.

Dant emphyteusim leges vix orbe quieto
Mox Clantri, & Vexa Gratia factus herus
Deuouit diris vexantes templa virosque
Et res templorum sic statuere patres.

23 HENRICVS ex Archidiacono, Sassinæ Episcopus creatus est 1271. hic multis exantlatis laboribus Sassinatis Ecclesiæ iura, bonaque redemit, auxitque, sicut cum diutinam, grauemque litem contra Apostolicam Cameram exercuisset, inde reportauit victoriam anno 1295. vt supra memoratus Philippus Antonius narrat. Fato functus est anno 1302. sub cuius effigie hæc carmina de eo leguntur.

Templa regit, prudens hic Archidiaconus olim,
Æque pari fratres constituere patrem
Castra sui tempŭ cum principe litigat vrbis,
Tum primum Hippolyti conditur hospitium.

25 Fr. VGVCCIONEM de monte Azustio Henricus defunctus excepit, ad id muneris selectum a V. Clemente anno 1305. Dum enim clericalis Senatus partibus æstuans in duos diuisisset suffragia, Henricum scilicet quendam, ac Theodoricum, cum vterque a Pontifice tulisset repulsam, Vguccio emersit ad sedem, istamque administrauit Ecclesiam vsque ad annum 1326. quo ipse anno e viuis excessit. In arce Caulana hæc carmina videntur.

Henrice hic pariter, Theodorico valectis,
Eligitur, concors tam male cœtus erat,
Nunc desunt lites pro castris, inter at arma,
Quid prosunt? aberat primus ab Vrbe pater.

26 FRANCISCVS ex Comitibus de Calbulo Foroliuiensis (quæ hodie gens Peulutiorum cognomen assumpsit) filius Comitis Ioannis, ac Catharinæ Ordelaphiæ filiæ Sinibaldi Foroliuiensis Tyranni, e Capitulo electus Episcopus fuit, atque a Pontifice Ioanne Vigesimo secundo confirmatus anno 1327. Per annos triginta tres sibi creditam Ecclesiam turbulentissimis temporibus strenue administrauit. Visus siquidem est gladio bis acuto incurrentibus hostibus propellendis, in quibus Franciscus Ordelaphius, Francisci Episcopi maternus patruus fuit, qui concitato Francisco Sassinate Archidiacono de monte Abbatis, alijsq; Dynastis in nepotem propemodum iustum commouit exercitum. Sed nil territus Calbulus armatus prodijt, instruxit aciem, contulit signa, ferro, flammaque armatos vltus est inimicos, bonisque ecclesiasticis per summa pericula recuperatis non modo egregiam, insignemque reportauit victoriam, sed tum patriæ, tum Episcopatus Conseruatoris ad memoriam sempiternam illustre tulit cognomen. Itaque cum summorum Romanorum Pontificum eo nomine quam maximam gratiam collegisset, ab ipsis mora Gallica absentibus Flaminiam prouinciam suscepit regendam, quæ ex fide, iureque obita e Francisco administratio ipsi, claræque genti Calbulæ æternum decus visa est peperisse. Floruit hæc clarissima gens vbique, & semper, protulitque viros tum literis, tum armis verendos: huiusque certissimum Paulutia gens germen habetur, quæ in illius prouinciæ splendidioribus familijs optimo iure numeratur. Ex hac prodijt Fabritius Paulutius primus Episcopus ciuitatis Plebaniensis. Meminit huius gentis Cæsar Ripa in sua Icon. nouissima ad caput de Flaminia, itaque Franciscus Calbulus gloriose vita functus est anno 1360. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

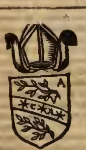
Veneranda memoria
Reuerendissimi in Christo Patris
Domini Francisci ex Comitibus
de Calbulo Foroliuiensis,
S. Saxenatis Ecclesiæ Episcopi,
Comitisque Bobiensis, qui fuit electus
anno M. CCC. XXVII.
præfuit gloriose huic Cathedræ
annos xxxiij.
demum obdormiuit in Domino
ann. redemption. human.
M. CCC. LX.
in pace quiescat.

Pontificum splendor Calbulæ gloria gentis
Formidanda armis, sacra venerande thiara,
Nobilis Ecclesiæ trepidantia iura tueris
Atque vsurpantes compescis marte tyrannos,
Fraterna metuendus ope, non vlla vereris
Bobbia restituis, gladium tibi cedit vtrumque.
Hinc tibi perpetuos soluit gens Calbula honores
Saxina & ad vestrum plorat viduata sepulchrum.

Ad eius effigiem arce Cæulæ recentioribus seculis pictum hoc spectatur elogium.

Oppugnant Franciscum Franciscus inuictus at ille
Amissa nullis, vndique cadit ope
Insequitur Nerius Casaliela Potere Cerestrum
Actum concedit Bobia iura cadunt.

Francisci etiam meminit pluribus in locis Rubeus in histor. Rauenn. ac Philippus Antoninus de Sassinæ antiquitate, alijque.

26 IOANNES Numaius Foroliuiensis, Francisco decedenti sufficitur anno 1360. vir fuit genere, prudentia, acrisque iudicij laude præclarus, & ecclesiasticę iurisdictionis acerrimus propugnator, quippe qui statim ac ad cliuum sedere occœpit, contra nonnullos vicinos Dynastas, aliosque Ecclesiæ suæ iura occupantes, deinde in Cameræ Apostolicæ procuratores indefesse, diuque certauit, viriliter vicit, temporale dominium Sassinæ, iuraque Imperialis in alijs sui Episcopatus oppidis, iuxta Conradi Imperatoris, summorũque Pontificum priuilegia, summa cum laude recuperauit. Eius rei quæstio Ioanni de Placentinis Ceruiensi Episcopo, & vicario Anglici Episcopi Cardinalis Albanensis Romandiolæ legati primum demandata est, deinde iussu Petri Cardinalis tituli S. Mariæ Transtiberim, eiusdemque Romandiolæ legati, Petro Cameræ Apostolicæ generali Auditori, qui cum legitime processisset, iuris ordine seruato pro Ioanne Episcopo, eiusdemque Ecclesia anno 1372. sententiam tulit, cuius tenor ita in tabulario Sassenatensi autographo ita prostat.

In Christi nomine. Amen.

Nos D. Petrus Dei, & Apostolicæ sedis gratia, Abbas sanctæ Sophiæ de Beneuento ordinis sancti Benedicti; Reuerendissimi in Christo Patris, & DD. Petri, miseratione diuina, tituli sanctæ Mariæ in Transtiberim presbyteri Cardinalis in nonnullis prouincijs, & terris sanctæ Romanæ Ecclesiæ immediate subiectis pro domino nostro Papa, & eadem Ecclesia Vicarij generalis, eiusque Cameræ causarum generalis Auditor, ac ad infrascripta Commissarius per dictum dominũ Cardinalem specialiter deputatus cum potestate nostram sententiam exequendi, cognitoe causæ dudum ventilatæ, & vertentis inter reuerendum patrem dominum Ioannem de Nomaijs de Foro Liuio, Dei, & Apostolicæ sedis gratia, Episcopum Saxenaten. seu D. Ioannem de Glandelino de Imola eius, & Ecclesiæ Saxenaten. procuratorem ex vna parte agentem, & Cameram sedis Apostolicæ, seu per Iacobum de Papia procuratorem Cameræ olim prædictæ, & de præsenti ser Paulum Mantoli de Ancona in prædicto procuratoris officio Cameræ successorem se defendentem coram R. patre, & DD. Ioanne de Placentinis tunc Episcopo Ceruien. & demum Episcopo Paduan. & de præsenti Archiepiscopo Petracen. commissario per Reuerendissimum in Christo patrem, & DD. Anglicum, miseratione diuina Episcupum Alban. olim sedis Apostolicæ Bononiæ, & in prouincia Romandiolæ, & alijs prouincijs præfatæ Ecclesiæ subiectis generalem vicarium, & D. Card. Prælibati prædecessoris specialiter constitutum, visis namque commission. fact. dicto D. Ioanni de Placentinis, & petitione coram ipso per dictum D. Ioannem de Glandolino de Imola product. dd. NN. tenoris, & continentiæ su bsequentis, videlicet coram vobis reuerendiss. in Christo patre, & DD. Ioanne, Dei gratia Episcopo Paduan. ad infrascripta commissario per D.N. Alban. specialiter constituto, Ioannes de Imola procurator, & syndicus, ac syndicatorio, & procuratorio nomine reuerendi patris, & domini Ioannis, Dei gratia, Episcopi Saxenaten. eius Ecclesiæ, & Episcopatus, dicit, narrat, & proponit, & agens exponit, contra, & aduersus Iacobum de Papia Cameræ Ecclesiæ Romanæ procuratorem, & ipsam Cameram, eiusque officiales, & quamlibet personam pro ea coram vobis in iudicio legitime comparentem, quod reuerend. pater, & DD. Franciscus de Calbulo olim Episcopus Saxenaten. immediate prædecessor pro dicta Ecclesia Saxenaten. & ipsius Ecclesiæ nomine

& possedit pacifice, & quiete iam sunt anni viginti quatuor, & vltra iurisdictionem in ciuilibus, & criminalibus in ciuitate Saxenaten. prouinciæ Romandiolæ, & eius territorio districtu, comitatu, & diœcesi, & in possessione, vel quasi exercendi iurisdictionem prædictam fuit in dictis locis spatio quinque decem, quindecim viginti, & vigintiquinque annorum, & vltra continuato tempore suorum prædecessorum, & iurisdictionem prædictam spectan. & pertinen. ad dictam Ecclesiam Saxenaten. quod ipse D. Franciscus olim Episcopus Saxenaten. ante dictus in ipsa Saxenaten. Ecclesia a possessione prædicta iurisdictionis temporalis, & ipsius exercitio ceciderint, absque ipsius D. Francisci olim Episcopi antedicti facto, vel culpa. Dicit etiam, & proponit, quod officiales Cameræ antedictæ, & maxime de præsenti ser Zaccharias Miglarij de Bertinorio vicarius Bobij pro sancta Romana Ecclesia occupauerunt dictam iurisdictionem, & ipsius iurisdictionis exercitium in graue damnum dictæ Ecclesiæ Saxenaten. & ipsam iurisdictionem, & ipsius iurisdictionis exercitium hodie detinent occupat. & quod præfati officiales, & maxime dictus ser Zaccharias licet pluries fuerint interpellati pro parte dicti domini Episcopi Saxenaten. vt ipsam iurisdictionem, & exercitium relaxare deberent eidem Episcopo, & suæ Ecclesiæ, illa relaxare denegarunt, & denegant de præsenti, quare petijt idem syndicus, & procurator prædicto nomine per vos, vestroque officio, & sententia declarari, & pronunciari dictum Episcopum Saxenaten. & eius Ecclesiam, ac dictum dominum Ioannem de Imola eorum nominibus restituendos, & reintegrandos esse ad possessionem pacificam, vel quasi dictæ iurisdictionis, & ipsius exercitij, & ipsum dominum Episcopum, & eius Ecclesiam, & sic D. Ioannem de Imola, eorum nomine reintegrari, & restitui ad prædicta, amoto inde quolibet alio officiali, & commissario memorat., qui reperiuntur possidere, vel quasi dictam iurisdictionem, & ipsius exercitium, & ipsum procuratorem Cameræ, & quemlibet alium ipsius Cameræ responsalem, & D. ser Zacchariam, & quemcumque alium officialem Ecclesiæ, & Cameræ antedictæ, qui reperiuntur dictam iurisdictionem possidere, vel quasi, & ipsius iurisdictionis exercitium, & quemlibet ipsorũ contradictorẽ, & condemnatos compelli, & cogi ad libere relaxan. dictam iurisdictionem, & ipsius exercitium eidem Episcopo, & suæ Ecclesiæ, & dicto eorum syndico, & procuratori pro ipsis, & prædicta petit per vos fieri de iure omni modo, via, & forma, quibus melius potestis. & debetis. Non astringens se ad non sibi necessaria, & petit expensas, & de fiendis protestatur vsque ad finem litis saluo iure addendi, &c. ac visis exceptis, & replicatis hinc inde, & litis contestatione, iuramento calumniæ, & probationibus hinc inde factis priuilegijs Apostolicis, & Imperialibus, & testium attestationibus, & dictis, ac viso consilio eximij legum doctoris D. Francisci de Arupinibus de Bononia ad consulen. in huiusmodi causa de partium voluntate assumpti, etiamque visa relatione facta per dictum dominum Episcopum tunc Paduan. & nunc Archiepiscopum Patracen. præfato D. Alban. tunc vicario in partibus Italiæ pro sede Apostolica generali, cuius quidem relationis tenor sequitur in hæc verba. Reuerendissime Pater, & domine mi, cum causa, quæ vertebatur inter Episcopum Sarsenaten. ex vna parte, agentem nomine Ecclesiæ suę super restitutione possessionis iurisdictionis temporalis in ciuitate Sarsenaten. & eius districtu, quæ iurisdictio per officiales Romanæ Ecclesiæ exercetur, & procurator Cameræ ex altera defenden. mihi per vestram paternitatem commissa fuerit, & de ea post conclusionem referre debeam, vt supplicationibus, & rescriptis huius causæ apparet; Ego Ioannes Episcopus Paduan. humilis creatura vestra, visis actitatis in causa prædicta probatis, & allegatis hinc inde, credo saluo semper iudicio meliori dictum dominum Episcopum restituendum fore ad dictam iurisdictionem temporalem. Vestra creatura Ioannes Episcopus Pad. ac etiam visis cõmissionibus præfato domino Episcopo super inde factis per præfatum dominum Alban. vicarium iam dictum, visaque commissione nobis facta, cuius tenor talis est.

Petrus, miseratione diuina, tituli sanctæ Mariæ in Transtiberim presbyter Cardinalis in nonnullis prouincijs, & terris sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Italia consistentibus pro D.N.P. & eadem Ecclesia Vicarius generalis. Dilecto nobis venerabili patri Abbati monasterij sanctæ Sophię de Beneuẽten Auditori nostro salutem in Domino. Exhibita nobis pro parte reuerendiss. in Christo patris Episcopi Saxenaten. petitio continebat, quod dudum tractata. & ventilata fuit per longum spatium temporis, & ventilatur adhuc inter ipsum nomine suo ex vna parte, ac suæ Ecclesiæ, & cameram R.E. ex altera parte, siue procuratorem ipsius, super eo, quod idem Episcopus prætendebat, & prętendit se debere restitui, & reintegrari in possessione, vel quasi iurisdictionis temporalis ciuitatis Saxenaten. eiusque comitatus, territorij, & districtus, ac diœcesis prouinciæ Romandiolæ in ciuilibus, & criminalibus ex commissione Reuerendissimi patris DD. Alban. nostri in dicto Vicariatus officio prædecessoris reu. patri D. Ioanni tunc Episcopo Paduan. & nunc Archiepiscopo Patracen. verbo facta, qui quidem commissarius causam ipsam cognouit vsque ad conclusionem, & relationem factam . . . . eidem D. Alban. & vsque ad publicationem relationis eiusdem, adeo quod nihil restat facien. nisi dumtaxat ferre sententiam, quæ ferri nequiuit tam propter occupationes varias aliorum maiorum negotiorum, quã propter absentiam dicti domini Alban. & commissar. supradict. sic, vel aliter, plus, & minus, prout, & sicut in processu, & actis inde factis, & secutis coram ipso commissario plenius continetur, quare nobis humiliter pro parte dicti domini Episcopi fuit supplicatum, quatenus non obstan. quod causa, secutis vt præfertur pendeat, ipsam alicui probo viro, qui super ea reassumptis processibus, actis, & actitatis sententiam diffinitiuam ferat, & iudicet, prout sibi videbitur de iure, committere de speciali gratia dignaremur; Nos

erim

enim de prædictis non habentes notitiam, volentesque finem litibus quantum in nobis est imponere, tibi de cuius nota, & diutius experta, circumspectum, & multimodæ virtutis industria plenam in Domino fiduciam gerimus, non obstante dictæ litis pendentia committimus per præsentes, quatenus vocatis procuratore cameræ, & alijs qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propositis, causam prædictam cum annexis, connexis, & dependentiis ab eisdem audias, cognoscas, decidas, & diffinias, & facias iustitiæ complementa; testes autem qui fuerunt nominati, si se odio, vel amore, timore, prece, vel precibus subtraxerunt, cogas ipsos opportunis remedijs veritati testimonium perhibere; processus quoque pœnas, & sententias, quos, & quas rite feceris, seu statueris in rebelles, ratos, & gratos habebimus, & faciemus auctore Domino, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Datum Bononiæ die 7. februarij indictione decima Pontificatus D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ Vndecimi anno secundo.

Nec non visis citationibus factis de vicethesaurario Prouinciæ Romandiolæ, ac aduocato, & procuratore cameræ in dicta Prouincia tam per nos, quam per nostros in officio collegas tempore nostræ absentiæ citatisque partibus antedictis scilicet ser Iacobo de Papia, & ser Paulo Mãtoli de Ancona procuratorib. antedictis ad instantiam, & requisitionem D. Ioannis de Glandolino nominibus antedictis, prout constat de commissione, & citatione, ac relatione factis, & exactis scriptis manu mei Glini Notarij infrascripti. Auditisque & intellectis omnibus, & singulis, quæ partes prędictæ dicere, proponere, & allegare voluerunt, & omnibus actis, & actitatis in causa prædicta sæpe sępius inter nosmetipsos examinatis particulariter & distincte, solemni, ac matura deliberatione, & etiam habito singulorum colloquio, & consilio, cum eximię auctoritatis viro Domino Martino de Amelia legum doctore, auditore dicti Domini Bitur. & collega nostro ad prædicta de partiũ voluntate assumpto, cuius quidem consilij tenor talis est, videl. In Dei nomine Amen. Reuerendissime Pater, & D. mi. Cum in causa, quæ vertitur inter Dominum Episcopum Sarsen. & eius partem ex parte vna agentem nomine Ecclesiæ suæ super restitutione possessionis, & quasi iurisdictionis suæ temporalis in ciuitate Sarsen. & eius districtus, quæ iurisd. per officiales Romanæ Ecclesiæ exercetur & procuratorem cameræ pro alia ex altera defendentem mihi Martino de Amelia legum doctori conferen. & examinan. commissa per R. virum Dominum Petrum Abbatem sanctæ Sophiæ decretorum doctorem Reuerendissimi in Christo Patris, DD. Petri tituli sanctæ Mariæ in Transtiberim Presbyteri Cardinalis, & Vicarij in nonnullis Prouincijs, & terris R. E. generalis, ac Legati Auditorem, & Iudicem Commissarium legitime deputatum, visis pluribus commissionibus factis dudum per Reuerendissimum D. D. Anglicum Episcopum Alban. Apostolicæ sedis Legatum, ac etiam in nonnullis Prouincijs, & terris Romanæ Ecclesiæ Vicarium generalem venerabili viro D. Ioanni tunc Episcopo Paduan. nunc Archiepiscopo Patraeen. petitione exhibita pro parte dicti D. Episcopi Sarsen. contra cameram Romanæ Ecclesiæ actitatis inter partes præscriptas coram eo, & per eum, & etiam actitatis coram vobis Domino Petro Commissario præscripto, & Iudice &c. Christi nomine inuocato videtur de iure per D. D. Petrum Commissarium pronunciandum D.D. I. Episcopum, & D.D. Ioannem eius procuratorem nomine prædicto restituendum secundum formam suæ petitionis in locis, tenutis, & personis locorum, & tenutarum, & iuribus, & iurisdictionibus temporalibus infrascriptis videl. Sarsena, Atteggio, Apputio, Sorbano, Cæula, Cersoglin, Musella, Finocchin, Caresto, Castronono, Montepreta, ab alijs autem absoluendum esse dictam cameram, & ser Iacobum, & ser Paulum, & quemlibet eorum procuratorem procuratorio nomine pro ea, & in expen. hinc inde compensatione facta, & etiam ratione reficien. non habita propter iustam causam litigandi, & sic in effectu per D. D. Petrum auditorem in Christi nomine pronunciandum esse; & sic ego Martinus prǽscriptus in Christi nomine dico de iure esse prædicta propria manu scripsi, an. Domini 1372. indictione decima tempore Domini Gregorij Papæ Vndecimi Bononiæ datum, & scriptum in domo mei Martini præscripti. Necnon visis, & discussis solemniter omnibus, quæ circa præmissa fuerint viden. & discutien. inter nosmetipsos, solum Deum prę oculis habentes, & ad illum nostræ mentis oculos dirigentes, Christi, & eius Matris Mariæ nominibus inuocatis, & sequentes formam dictæ relationis factæ per D. D. Episcopum Paduanum tunc, & nunc Archiepiscopum Patraeen. ac etiam consilij præfati Domini Martini legum doctoris, & auditoris supradicti, talem in his scriptis pro tribunali sedentes sententiam damus, proferimus, & promulgamus, videl. quia dicimus, sententiamus, diffinimus, & declaramus D. D. Episcopum Sarsen. & D.D. Ioannem de Glandolino de Imola procuratorem eius, & dictæ Ecclesiæ Sarsen. nomine restituendos, & reintegrandos esse, & restitui, & reintegrari debere ad possessionem, & quasi dictæ iurisdictionis temporalis in ciuilibus, & criminalibus, & exercitio possessionis prædictæ rerum, & in bonis, terris, locis, & hominibus eorum infrascriptis, & eos quantum in nobis est, restituimus, & reintegramus, ad eandem possessionem, & quasi dictæ iurisdictionis, & exercitij præscripti, & ser Iacobum de Papia, & ser Paulum Mantoli de Ancona procuratores prædictos nominibus antedictis, & quemlibet officialem in exercitio, & officio exercitij iurisdictionis præscriptæ nostræ cameræ sedis Apostolicæ possidentem, & quasi de præsenti, & ipsam cameram condemnandos esse, & emendari debere ipsosque nominibus prædictis, hac nostra diffinitiua sententia condemnamus ad restituendum, & libere relaxan. dictam iurisdictionem possessionem, & quasi, impetium & ipsius iurisd. exercitium, & quasi dicto Domino Sarsen. & dicto Domini Ioanni de Imola eius, & Ecclesiæ Sarsensis procuratori ipsorum nomine recipien a moto

amoto exinde d. ser Zacchariæ, & alio eius loco, seu subrogato. Terræ autem & loca de quibus super fit mētio, sunt infrascripta, videl. Sarsena, Attegio, Appurio, Sorbana, Cæula, Cerfoglio, Masella, Finocchio, Catesto, Castronouo, Montepreta. Et quia dicta camera & eius proc. habuerunt iustam causam litigandi, ipsos ab expensis in hac causa factis absoluimus, & penitus reddimus absolutos, & sic dicimus, sententiamus, pronunciamus, declaramus, & hac nostra sententia diffinimus, & fieri mandamus in omnibus etiam per omnia, vt super scriptum est. Lecta, data, lata, &c.

Et ego Glinus ser Nicolæ ser Marchi de Ciuitate Eugubij.

Anno 1374. Ioannes Episcopus supplex Gregorium Vndecimum exorauit, vt sententiam a Petro Abbate cameræ Apostolicæ generali Auditore ad fauorem Sassenatensis Ecclesiæ legitime latam peculiari diplomate ratam haberet, quod cum libenter Gregorius annuisset, ad Guillelmum Diac. Cardinalem Apostolicæ sedis in Italia Legatum has transmisit epistolas, quæ in Sassenatensi tabulario asseruantur.

GREGORIVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.*

Dilecto filio Gulielmo sancti Angeli Diacono Cardinali in nonnullis Italiæ Terris Romanæ Ecclesiæ immediate subiectis pro nobis, & eadem Ecclesia in temporalibus Vicario generali salutem, & Apostolicam benedictionē. Exhibita nobis pro parte venerabilis fratris nostri Ioānis Episcopi Sassenatis petitio continebat, quod licet merum, & mixtum imperium, & omnimoda iurisdictio etiam in temporalibus ciuitatis, & diœcesis Sassenaten. ad Episcopum Sassenaten. pro tempore existentem de antiqua, & approbata, & hactenus pacifice obseruata consuetudine pertinerent, prout pertinent, & tam bo. me. Frāciscus Episcopus Sassenas immediatus prædecessor dicti Ioannis Episcopi, quam alij prædecessores eiusdem Episcopi Sassenatensis, qui fuerunt pro tempore, fuissent in pacifica possessione, vel quasi imperii, ac omnimodæ iurisdictionis huiusmodi, a tempore cuius contrarij memoria non existit, tamen olim quondam Franciscus Ordelaffis miles Forliuiensis, & quondam Nerius de Faggiola Domicellus Ferentanæ diœcesis, qui tunc in partibus illis nonnullas ciuitates, & terras Romanæ Ecclesiæ immediate subiectas detinebat tyrannice, & indebite occupatas, præfatum Episcopum huiusmodi imperio iurisdictionis possessione, vel quasi, violenter, & contra iustitiam spoliarunt, quodque postmodum cum ciuitatem, & terræ prædictæ de manibus dictorum militis, & Domicelli per eandem Ecclesiam recuperatæ fuissent. Nonnulli eiusdem Ecclesiæ officiales nostræ cameræ Apostolicæ, seu Romanæ Ecclesiæ imperium, iurisdictionem huiusmodi, ac eius exercitium in debite occuparunt, & quod olim ipse Ioannes Episcopus cum consilio, & consensu dilectorum filiorum Capituli ecclesiæ Sassenaten. dilectum filium, procuratorem, fiscalem in partibus illis pro camera supradicta petendo se, & dictam Ecclesiam Sassenaten. ad possessionem, vel quasi imperij, ac iurisdictionis huiusmodi restitui, & reintegrari coram venerabili fratre nostro Anglico Episcopo ad Romanam Curiam teuerso, & per nos dilecto filio nostro Petro tituli sanctæ Mariæ in Trāstiberim Presbytero Cardinali in locum dicti Anglici Episcopi in partibus illis ad huiusmodi Vicariatus officium deputato coram eodem Petro Cardinali, fecit ad iudicium euocari, & tandem dilectus filius Petrus Abbas monasterij sanctæ Sophiæ Beneuentanus Auditor generalis causarum Curiæ eiusdem Petri Cardinalis, cui idem Cardinalis causam huiusmodi specialiter commiserat audiendam, & fine debito terminandam, in causa ipsa legitime procedēs, & iuris ordine obseruato, diffinitiuam pro præfato Ioanne Episcopo sententiam promulgauit. Quare pro parte ipsius Ioannis Episcopi nobis fuit humiliter supplicatum, vt eandem sententiam firmitatis robur faceremus debitum obtinere. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, circumspectioni tuæ Apostolica scripta mandamus, quatenus sententiam ipsam, sicut est iusta, facias auctoritate nostra firmiter obseruari. Contradictores per cēsuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstantibus tam fel. rec. Bonifatij Papæ Octaui prædecessoris nostri, in quibus cauetur ne aliquis extra suam ciuitatem, & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis vltra vnam dietam a fine suæ diœcesis ad iudicium euocetur, seu ne Iudices a sede Apostolica deputati aliquos vltra vnam dietam a fine diœcesis eorundem trahere præsumant, & de duabus dietis in concilio generali, quam alijs constitutionibus Apostolicis contrarijs quibuscunque, seu si aliquibus communiter, vel diuisim a dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut ad iudicium euocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Sallon. Arelaten. diœcesis secundo nonas iunij Pontificatus nostri anno Quarto.

Decessit noster Ioannes anno 1385. de eo sic habet Cæulanæ arcis Distichon.

Cum Para Numaio Sassina cedit
Cum Guidone simul castra Sibert us habet
Abbati pauit, deuincitur, atque Lisardus
Ditatur Medicus exule plenus ager.

28 MARCVM Clemens Septimus Antipapa ad hanc eandem sedem promouit anno 1385. quem paulo post tamen sic consecratum ea dignitate spoliauit Bonifacius Nonus, cumque iterum in Salernitana Prouincia Marsicanum Episcopatum obtinuisset, iterum etiam idem Pontifex illum tanquam schismaticum deturbauit de sede, vt habetur in lib. Obligationum.

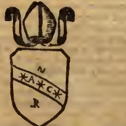
29 Fr. BENEDICTVS Matheucci Accorselli de Tuderto Ord. Prædicatorum, cum fuisset renunciatus Episcopus ab Vrbano Sexto an. 1385. Orde-

Ordelapho, pleraque Epiſcopatus bona vſurpante in ęrumnis, egeſtateque vitam miſere toleraùit. deceſsit anno 1396. de ipſo liuide cecinit noſter verſificator in Cęulana arce ad eius effigiem.

Non bene conueniunt regalia ſceptra cucullo
Committas tuto religionis opus.
Ordelaphorum late dominata poteſtas
Nunc ſpoliat. Pauper fame ferente perit.

30 IACOBVS a S. Seuerino Picenus Ord. Cruciferorum generalis Magiſter, Benedicto defuncto ſuffectus eſt anno 1397. Iſte in emphyteuſim dedit oppidum de monte a Bonifacio Nono poteſtate ad id ſibi facta, Conſtantino quondam Agapiti eiuſdemque filijs, ac nepotibus, vt legitur in lib. de diuerſis formis ſub eodem Pontifice pag. 14. vix annum integrum in ea dignitate exegit, eoque munere libens volensque ſe abdicauit. Verſus vero Cęulsnæ arcis ita de eo loquuntur.

Pontificatus habet pauciſſima geſta Iacobi
Tempore quod potuit vix breuiore geri.
Succeſſor vixit, quod vitæ deficit illi
Et bene geſturum legerat ille vicem.

31 IOANNES Philippus Neguſantius Fanēſis Ludouici filius, ex eodem Ordine Cruciferorū, hanc ſedē obtinuit an. 1398. a Bonifacio IX. Sic Guido Nuccrinus Epiſc. & Vincentius ex eadem nobili gente Epiſc. Arbenſis in Dalmatia a Leone Decimo creatus, deinde iuſſu Clementis Octaui, Hippolyti Card. Medicei in Pannonica Legatione conſiliarius, inter concilij Tridentini patres clarus. Ille idem qui Venetijs ſanctum Ignatium Loiolam Societatis Ieſu fundatorem ſacris initiauit, cuius pronepos fuit Hadrianus Neguſantius Iuriſconſultus celeberrimus, auctor reſponſionum, & practicarum diſputationum Siluæ, quam Petrus eius filius vir multę eruditionis, & Poeta inſignis in lucem emiſit, qui & ipſe Faneidem, ſeu de bello Fanenſi Poema, & Fanenſis ciuitatis Hiſtoricum compendium ſcripſit, de qua etiam gente Antonius Iuriſconſultus illuſtris, è cuius literaria ſupellectili prodijt de pignoribus vtiliſſimum commentarium. Ioannes vero noſter Saſſinæ Epiſcopus, cum difficillimis temporibus Eccleſiā ſibi creditā ſeruaſſet, diuque ſuperſtes fuiſſet, deceſſit an. 1445. vt in actis Conſiſtorialibus habetur, de quo noſter verſificator.

Inſurgit Malateſta, capit Florentia Guidi
Oppida, Manfredis empta Petrella datur.
Linarum Carolus medijs in litibus ambit
Flaminiam Venetus, ſeque Rauenna capit.

32 DANIEL de Alumno Laudenſis, canonicus Regularis ſancti Auguſtini ex eadem ſede diuinum Ius dixit anno 1445. 5. Kal. februarij an. vero 1449. ad Eccleſiam Forolmienſem translatus eſt. De quo acta Conſiſtorialia, & verſus:

Laudenſem nobis Danielem Patria miſit
Alumnum qui, qua ſederat aede iacet
Sanguinis his mira fuſorem has arce reſcindit
Cui quam poſcebat, reddidit ille necem.

33 MARCIANVS Farinata Senenſis, Forolinienſis Epiſcopus ad hanc eccleſiam tranſlatus eſt anno 1449. 6. Kal. Nouembris. Fato functus eſt an. 1451. vt habent acta Conſiſtorialia, de eo verſus Cæulani.

Huius non aliquod monumentum il luſtre videbis
Nam cito depoſuit Pontificale decus.
Non niſi de gemma toto ex cognomine noris
Nec natale ſolum, vix bene nomen habes.

34 FORTVNATVS de Pellicanis nobilis Maceratenſes, iuris vtriuſque doctor, Mariano ſucceſsit 1451. 4. non. iulij. Hic anno 1452. fiduciario iure conceſsit Farneſio, Hectori & Aurelio fratribus, de Neguſātijs Fanēſibus Ioānis Philippi anteceſſoris nepotibus oppidum de la Prinola perpetuo poſsidendum, eodemque modo tradidit anno 1471. caſtra Giaggioli, Rinochij, & Petrella Ioann. Franciſco Guidio Bagni comiti, eiuſdemque vxori Armelinæ Malateſtæ, ſic & nobilibus de Tibertis Cęſenatenſibus eodē fiduciario iure dedit oppida montis Ghitonis, Razolini, & Fontis Frigidi. Quo Præſule Plauti comœdias in Cæulana Arce repertas fuiſſe, inueterata traditio eſt apud Saſſenatenſes. Vixit vſque ad annum 1474. omniaque iura ſuæ Eccleſiæ in vnum volumen congeſsit. Quamobrem hæc carmina ſub ſua effigie exarata promeruit.

Fauenſem inueſtit, confirmat caſtra Tibertis
Transfert in Muſilos, qua Malateſta tenet.
Carpit Epiſcopij diſperſa volumen in vnum
Cogere iura ſui Tartara Plauti fugis.

25 ANTONIUS Monaldus Ariminenſis, Saſſinæ Antiſtes adlectus eſt 1474. ætatem protulit vſque ad annum 1503. Quamobrem arbitror manifeſtiſsime falli Sigonium, de Epiſcopis Bononienſibus, cum narrat Andream Epiſcopum Saſsinæ anno 1481. Franciſci Cardinalis Gonzagæ Bononienſis Epiſcopi fuiſſe Suffraganeum eodemque anno Eccleſiam conſecraſſe ſanctæ Mariæ de monte Guardiæ, conſtat enim ſupramemoratum Antonium vixiſſe vſque ad annum 1503. vt habent acta conſiſtorialia. Videtur ita que Sigonius pro Antonio ex properantia ſcribendi repoſuiſſe Andream, illorum temporum ſcriptorum fortaſſe conſuetudine deceptus, qui pro integro nomine, primam tantum literam, vt diuinandi poſteritati præberent materiem, ſolerent ad ferre. De eo hæc carmina habemus.

Firmat Linarij feudum locat omnia ſcutis
Quinquaginta ſuis fratribus, arua dedit.
Bergia dux legitur, Vignolæ iura recepit
Reſtaurat tumulum, Patribus oſſa negat.

26 GALEAZZIUS Caruara, ad eandem ſedem peruenit anno 1503. interfuitque concilio Lateranenſi, de quo verſus Arcis Cæolanæ.

Concilium ingreditur, Veneti ſuperantur, ad vnda
It cruor, Vrbinas pellitur, ecce Pius
Moniuſtus rediit Manfredos innouat, aram
Cum tumulo poſuit, diſplicuiſſe ſui.

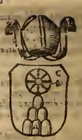
37 ANTONIUS Galeazzij nepos, filius Æneæ Ronchij, ſancti Georgij Archipresbyter, canonicuſque Ferrariæ, Galeazzio patruo ſuffectus eſt. Concilio Lateranenſi ſub Decimo Leone interſuit anno 1515. anno vero 1523. Ioannem Antonium nepotem, cum futuræ ſpe ſucceſsionis ſibi coadiutorem adiunxit, deceſsitque anno 1524. ſupra vnum ſexagenarius, ſepultuſque eſt in cathedrali. Conſule Acta conſiſtorialia. Ad eius effigiem leguntur hi verſus.

Arripis ipſe nepos poſitam nondum improbe mitram
Antonij comitis Ciciorcenſis ope
Oeconomus tua ſceptra Thomas infecta veneno
Proſternit, frater pellitur, atque parens.

38 IOANNEM ANTONIUM Patruus defunctus excepit an. 1523. die 11. m. iunij, eodem ipſo anno, quo & ipſe deceſsit, Acta conſiſtorialia hæc referunt.

39 Fr. RAPHAEL de Aleaijs, ſiue Aleandrinus Carpenſis, ex Ordine Minorum de Obſeruantia, ad eandem ſedem euectus eſt anno 1524. die 9. menſis decembris. Hic mores cleri correxit, ſingularique pietatis exemplo vitam in ea dignitate tranſegit: mortuus eſt 1530. Acta conſiſtor. de quo Cæolani verſus.

Franciſcanus erat Carpenſis religioſus
Legata exequitur, templa reformat, abit
Vrbs capitur, Malateſta Pios expellit, at illo
Vix demum pulſo, reddita caſtra Pijs.

40 LÆLIUS Pius Rotellus nobilis Maceratenſis Saſsinæ Epiſcopus creatus eſt anno 1530. die 11. menſis decembris. Hanc ille Eccleſiam coniunctiſsime adminiſtrauit vſque ad an. 1580. cum prius ſibi aſciuiſſet coadiutorem Leandrum fratrem an. 1556. Hic anno 1560. Pio Quarto Pôtifice Eccleſiæ ſuæ iura immunitateſque intrepide tutatus eſt, tulitque in perturbatores ſequentem ſibi ſucceſſoribuſque ſuis fructuoſam ſententiam.

In Dei nomine Amen.

Nos Paulus Ramtius I. V. D. in prouincia Romandiolæ, & exarchatus Rauennæ pijſsimo in Chriſto Patre & D. N. D. Pio diuina prouidentia Papa Quarto, nec non pro Illuſtriſsimo, & Reuerendiſsimo D. Card. Boromeo eiuſdem Prouinciæ legato digniſsimo. Vicelegatus, & in præſenti cauſa commiſſarius ſpecialiter deputatus a prædicto Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Legato, prout conſtat ex literis ſibi emanatis tenoris infraſcripti vid. a tergo. Al Molto Mag Sig. Il Signor Paulo Ramtio noſtro Vicelegato &c. In Romagna. Intus vero. Molto Mag. Sig. Il Veſcouo di Sarſina ſi lamenta, che li agenti della Reu. Cam. facciano moleſtia, & agrauino li huomini d'alcuni caſtelli del Veſcouato per conto del ſuſſidio Triennale, & della Gabella del quattrino; delle quali grauezze, come da tutte l'altre impoſte dalla Reu. Camera Apoſtolica pretende eſſer eſſente per eſſer come dice feudo Imperiale, & che per queſta cauſa ſin hora detti luoghi non ſono mai ſtati moleſtati per li ſopradetti pagamenti, & perche e coſa giuſta, che le ragioni di ciaſcuno ſiano viſte, e ben conſiderate. V. S. farà vedere le pretenſioni, e ragioni di detti luoghi del Veſcouato, & quando coſi voglia la ragione, & antichi priuilegi di detti luoghi, & che per li tempi paſſati ſiano ſtati oſſeruati, non permettera che ſiano grauati ingiuſtamente, ma piu toſto liberati quelli, che per tal cauſa foſſero detenuti. Di Roma li 9. Nouembre 1560. Tutto ſuo il Card. Borromeo.

Sedentes in quadam ſedia lignea exiſtente in ciuitate Rauennæ in Palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ, & camera noſtra cubiculari, iuxta ſua lat. Viſorq. cognitor deciſor, & terminator litis, quæſtionis, & differentiæ vertentis, & quæ verſa eſt inter agentes Reu. Cameræ Apoſtolicæ ex vna, & Reu. D. Lælium Pium Epiſcopum Sarſinaten. & comitem Bobij, & eius ſubditos caſtrorum, & locorum Ceulæ, Muſellæ, Cerfolij, Fenoculi, Putei, Foſſa Cannæ, montis Guidonis, & ſiluæ Piaccolæ comitatus Boby Sarſinen. diœceſ. ſuper ſolutionibus tam ſubſidy Triennais, quam aliorum ſubſidiorum, & impoſitionum a quouis Pontifice impoſitarũ ſe defendentes ex

tes ex altera mediante persona D. Benedicti Capelli de Sarsina, vnde visis, & diligentissime perlectis, & consideratis dictis literis prædicti illustrissimi, & Reuer. D. Legati. Viso priuilegio seu inuestitura facta per Conradum Imperatorem D. Vberto tunc temporis Episcopo Sarsinen. & successoribus suis de anno 1020. castrorum, & locorum prædictorum viso altero Priuilegio post prædictum facto in confirmatione eiusdem a Federico Imperatore Secundo D. Alberico tunc temporis Episcopo Sarsinen. de anno 1220. Viso indulto Papæ Gregorij Vndecimi in fauorem prædicti D. Episcopi Alberici, in quo sua sanctitas affirmat quod loca dominij temporalis dicti Episcopi sunt feuda Imperialia rogatque prædictum Imperatorem vt commendatum habeat dictum Episcopum ipsumque defendat, & protegat in iurisdictione dictorum castrorum suorum datum Reate; quinto idus ianuarij, Pontificatus sui anno quinto Visa quadam sententia lata alias contra Reu. Cameram Apostolicam, & eius agentes, per quemdam D. Petrum Abbatem sanctæ Soffiæ de Beneuento Vicarium generalem in quibusdam terris, & Prouincijs S. R. E. immediate subiectis pro Reu. tunc temporis Cardinali tituli sanctæ Mariæ in Transtiberim, vt ex rogatu D. Ghini ser Nicolæ ser Marci de ciuitate Eugubij Notarij tunc temporis dicti D. Vicarij, Visis literis Reuerendissimi D. Card. Arimini tunc temporis Thesaurarij generalis, vna cum literis Illustriss. & Reu. D. Card. Farnesij. Visis literis Illust. & Reu. D. Cardinalis de sancta Flora Camerarij dictæ Cameræ Apostolicæ, visis litteris Reuer. D. Card. Mignanelli, visis litteris D. Octauij Ferri, & D. Saluatoris Pacini Vicelegatorum respectiue Prouinciæ prædictæ, viso instrumento fidei factæ per Agentem cameræ Apostolicæ, visa comparitione D. Benedicti capelli procuratoris dicti domini Episcopi & hominum dictorum locorum, vt constat, ex mandatis, & rogatibus manu ser Petri Ioannis Rusticelli notarij Bertinorien. & eius instantiis, cum reproductione dictorum priuilegiorum, & litterarum, & omnibus alijs visis, & consideratis, quæ in præmissis videnda & consideranda fuerunt, & sunt, & maxime nonnullis allegationibus.

Quoniam Christi Redemptoris eiusque gloriosissimæ semper Virginis Matris Mariæ nominibus repetitis, nobis ex lectura dictorum priuilegiorum inuestituræ, indultus, sententiæ, instrumenti, & litterarum productarum constat, quod loca dominij temporalis dicti Reuerendissimi P. Lelij Episcopi Sarsinen. & dicti eius Episcopatus, sunt feuda imperialia, propterea dicimus, sententiamus, & declaramus dicta loca & eorum homines non teneri ad aliquã solutionem subsidiorum, seu aliarum impositionum Reuerendæ cameræ Apostolicæ, quinimo ipsa loca, & homines ipsorum vt supra in actis priuilegijs contenta, & comprehensa fore, & esse ab omni onere solutionum prædictarum exempta, & libera, & occasione dictarum impositionum quouis modo non posse realiter, vel personaliter. Mandantes omnibus, & singulis, agentibus eiusdem Reu. cameræ, vt dominum Episcopum prædictum, & homines dictorum locorum non molestent, seu molestari faciant in personis, & eorum bonis sub pœna nostri arbitrij videlicet pro dicto subsidio, & aliarum impositionum impositarum, & pro tempore imponendarum, omni modo meliori. Ita pronunciaui, & declaraui. Ego Paulus Vicelegatus, & in causa commissarius &c.

Lata, data, & in his scriptis sententialiter pronunciata, & promulgata fuit supradicta sententia per prædictum Illustriss. & Excell. D. Vicelegatum sedentem vt supra, &c. scripta, lecta, vulgarizata, & publicata per me notarium infrascriptum sub anno Domini 1561. indictione quarta tempore Pontificatus summi in Christo Patris, & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papæ Quarti anno eius secundo, die vero 14. mensis ianuarij dicti anni. Præsentibus domino Octauio Clodio de Tarrano, & D. Ioannes Baptista Sabutio de sancto Polo diœc. Sabinen. testibus.

Et ego Pompeius Ferluchius de terra Barbara publicus & Apostolica auctoritate notarius & ad præsens notarius & cancellarius ad criminalia curiæ generalis eiusdem prouinciæ prædictis omnibus, & singulis dum sic agerentur, & scriberent interfuis, & præsens fui, eaque rogatus scribere, scripsi, & publicaui; & signum nomenque meum apposui in fidem, & robur promissorum omni modo meliori.

Loco † signum.

Anno vero 1572. 15. mensis decembris eandem omnino sententiam idem Lælius Episcopus habuit a Fabio Menichino Romandiolæ Prouinciæ, & exarchatus Rauennæ Vicelegato, Gregorio XIII. Pontifice, & Alexandro Sfortiæ Legato, quæ cum sit omnino eiusdem verbis concepta, tantum meminisse sufficiat. Cæterum Lælius e viuis exemptus est 1580. sub cuius tamquam bene emeriti effigie hæc carmina leguntur.

Quinquaginta locis annos dum præfuit, auxit
Mirifice census, Balnea victa regit
Delitiæ Pauli Papæ summaria templa
Addidit & Sulphur, visa Maria fuit.

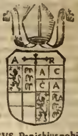
41 LEANDER Pius de Rotellis Maceratensis a Paulo Quarto datus coadiutor eum futura successione Lælij germani fratris sui, cum dispensatione, quia non esset doctor, sed tantum idoneus inde a Pio Quinto electus est Argolicensis Episcopus in patribus infidelium ad effectum exercendi Pontificalia in Ecclesia Sassenatensi pro fratre iam ad sepulchrum vergente anno 1574. die 15. ianuarij, cui demortuo successit anno 1580. decessitque post paucos menses, præpropero eius fato his carminibus adludentibus.

Traderis adiuter fratri, succedis, & inde
Præsulis, ac titulos Argolicensis habes
Quot frater lustris, tot te vix calculus ægrum
Mensibus esse sinit, mors, & acerba rapit.

42 ANGELVS Perutius Mondulsensis, Sassinæ Episcopus est declaratus anno 1581. die 3. mensis aprilis. Hic inter cætera pietatis opera ad memoriam sempiternam suos antecessores in Arce Cæulana pingendos curauit. Quamobrem & ipse decedens anno 1600. visus est sequens promeruisse elogium.

Visitat Hesperiam, viridaria condit, & auget
Arcem, Templa, domos, oppida cuncta locat.
Aldobrandinus Clemens dum castra, Piusque
Tradunt, pingendos hic locat ille Patres.

43 NICOLAVS Brautius Ragusæus, literatura clarus, Clementique Octauo charus in paucis, ab eodem Pontifice Sassinæ obtinuit Pontificatum, anno 1602. ie 15. mensis iulij. Hic mortuo Clemente, de rebus grauissimis apud Paulum Quintum accusatus, donec obiecta dilueret crimina, mole Adriana conclusus, in summa rerum omnium egestate ærumnisque vsque ad Pauli excessum vitam transegit. Nec tamen in ea malignitate fortunæ aut despondit animum, aut muliebriter fractus se dedit angoribus, quin conscientia fretus, arrepto calamo, sanctorum vitas comprehendit carminibus, atque ita pertudito otio & tempus desellit, & minitantis fortunæ derisit assultus. Opus illud, quod carcere conclusus elaborauit, atque absoluit, iussit deinde lucem aspicere, cum sub Gregorio XV. vincula discussisset, atque ad suam rediisset Ecclesiam, qua aliquandiu prudenter administrata, cum potestate ad id sibi facta a Pontifice patriam repetijsset, ibi decessit anno 1632.

44 AMICVS Panichius nobilis Maceratensis, ab Vrbano Octauo ad eandem dignitatem assumptus est anno 1632. atque a Cardinali fratre Antonio Barberino in Sixti Sacello die sancti Andreæ sacro eiusdem anni inauguratus. Deinde ad Recanatensem, & Lauretanam Ecclesias fuit translatus anno 1634.

45 CAROLVS Bouius nobilis Bononiensis, paulo ante Balneoregiensis Episcopus ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1635. die 29. m. ianuarij. Præfuit annis vndecim pie, & laudabiliter. Decessit Bononiæ die 24. maij 1646.

ITALIA SACRA
FERD. VGHELLI
Abbatis Ordinis Cistercienſis.

PROVINCIA QVINTA
SIVE PICENVM.
Vbi de Metropolitana Eccleſia Firmana, quæ in ipſo continetur accurate narratur, deque eius Suffraganeis.

PICENVM, quintam Regionem Italiæ in longum magis, quam in latitudinem protenſam inter fluuium Æternum, Anconamque Plinius coarctauit, Ptolemæus vero inter Matrinum, atque Anconam, Strabo eandem inter Æſim, Leuſtrumque fluuios compuliſſe videtur, cui de huiuſmodi re noſtri moderni ſacramentum dixerunt. Nonnulli denique inter Iſaurum, Truentumque reijciunt. Nos ſolum de illis ciuitatibus modo loquemur, quæ in illo ſituatæ ſunt, illique ſubiectę Metropoli, quæ in ipſo continetur. De alijs autem huius regionis ciuitatibus in Latio narrauimus, non tanquam quæ in Latio ſituatæ eſſent, ſed tanquam de ijs, quæ ad vnam Romanam prouinciam viderentur ſpectari, vniuſque Romani Pontificis immediate præſtolarentur arbitrium. Verum antequam de prima Metropoli, hoc eſt de Firmana ciuitate loqui inſtituamus Picenatium principe, breui narratione totius prouinciæ A reuoluemus exórdia. Hanc igitur primi Pelaſgi, mox & antiqui Sabini incoluerunt, quos fuiſſe dictos Picenes Strabo ſcribit ab omine Martij Pici, qui in vexillis eorum è Sabinis (a quibus originem traxerant) Auſculum commigrantium dicitur inſediſſe. Alij eiuſmodi nomen Picentes ſortitos fuiſſe affirmant a ciuitate Piceno, quæ olim ad fauces Aſcontis fluminis extulerat muros. Crediderc nonnulli a Pico Saturni filio ita fuiſſe dictam, cum illac gentes nouas ſedes quæritantes ductaret. Alij eius nominis auctorem faciunt Picum Latinorum Regem. Sed cordatorum pleríque, atque a fabulis abhorrentes ſe adiunxerunt Straboni, vt primæ opinioni aſtruerent fidem. Sed cum deinde Picenum a Longobar- B dis victoribus leges accepiſſet, cum nouis Principibus, nouum Marchiæ Anconitanæ, atque Firmanæ induit nomen, quod ipſum nomen ei prouinciæ modo Firmi, modo Anconę commorarentur. Quod ipſum nomen ei prouinciæ vſque hodie conſtanter adhæſit, vt cecinit Franciſcus Panfilus in lib. primo de laudibus Piceni.

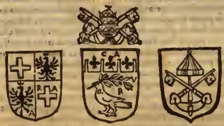
Hinc sibi Picentes habuere exordia primum
Montibus Adriacas incola verrit aquas.
Martia Picus avis populos comitata Sabinos
Craine Piceno nomina fecit Agro.
Sed postquam Italiæ cepit Rodoaldus habenas,
Et Longobardos terra, fretumque tremit.
Marchio Picentum terras, populosque regebat
Marchia de cuius nomine, nomen habet.
Innumeræ gentis tellus vberrima quondam,
Inque solum cunctis fructibus aptus Ager.

Hæc supra quam credi potest fertilissima provincia, ita redundat populo, fœtaque mortalibus est, vt tercenta sexaginta millia hominum in Romanorum fidem, si Plinio scribenti credimus, olim inde concesserint. Haud autem a priscorum Picentum virtute Picenates moderni degenerare videntur. Siquidem pugnacissimi sunt, nec rerum vbertas, & copia vnquam visa est robur incolarum fregisse. Hoc tempore Romanorum Pontificum sequuntur arbitrium, Præsidente sibi legato eiusdem Pontificis toti prouinciæ Maceratæ iura, legesque scribente. Protulit vbiq; & semper hæc prouincia viros in omni virtutum genere cumulatissimos, singularique in Pontificium nomen fidelitate. Reperi in sexta synodo Constantinopolitana honoris ergo Pentapolim fuisse appellatam.

METROPOLIS FIRMANA

Cuius Suffraganei sunt.

Episcopatus
- Maceratensis.
- Montis Alti.
- Ripæ Transonis.
- S. Seuerini, siue Septempedani
- Tolentini.

OPINIO est Firmánam ciuitatem, vel illam eandem esse, quæ ad fauces Asconis fluminis iam olim sita erat, vel certe ex eiusdem creuisse ruinis, indetumque illi fuisse nomen Firmum Picenum. Alij arbitrantur a Romanis ita fuisse vocatam, quod illue ab ijsdem deducta colonia egregiam siue pace, siue bello auctoribus præstitit fidelitatem, vnde Franciscus Panfilus.

Stat vetus excelso munitum vertice Firmum
Vrbem Romani iam coluere patres.
Dicta quod hæc fuerit Romanorum Colonia firma,
Et tenuit stabilem semper amica fidem.

Hæc eadem dicta aliquando fuit colonia Augusta Firma, cum illam Imperatores auxissent. Inter decem & octo colonias, quæ in secundo bello Punico auxilio fuerunt Romanis, Firmanam coloniam Liuius numerat lib. 27. eandemque Plinius secundus collaudat lib. 6. in epistola ad Sabinum, qui illum rogauerat, vt Firmanorum ageret publicam causam, cum inquit: *Cupio enim & ornatissimam coloniam aduocationis officio, & te gratissimo tibi munere obstringere.* Adiecitque ad calcem; *Proinde Firmanis tuis, ac iam potius nostris obliga fidem meam, quos labore, & studio meo dignos, cum splendor ipsorum, tum hoc maxime pollicetur, quod credibile est optimos esse, inter quos tu talis extiteris.* Iterum eius tanquam fortissimi soli meminit Liuius 22. Strabo in 5. Cicero, Velleius Paterculus, Pomponius Mela, Procopius, alijque quamplures. Ad tria millia passuum Adriatico distat a mari, totiusque Piceni media, princeps, ac caput totius prouinciæ iure habetur, appellaturq; Marcha Firmana. Eo superioribus seculis potentiæ deuenerat, vt prouerbium illud vulgo iactaretur: *Come Fermo vuol fermare,*
Tutta la Marca fa tremare.

Cæsari paruit vsque ad aduentum Gothorum, ac Longobardorum, sedemq; Principatus victoribus præbuit. Desiderij deinde Lõgobardorũ Regis per summos conatus excussere iugum Firmani, inq; potestatem, ac fidem Adriani Primi Pont. vltro concesserunt, vt narrat Carolus Sigonius de regno Italiæ; sanctæq; sedis deinceps incorrupta fide coluerũt arbitrium non minus quam antea fasces Romanos venerati fuissent. Sensit tamen aliquando ciuium suorum sane fœdam tyrannidem, præcipue autem Liuerottæ familiæ, ac demum Francisci Sfortiæ, qui ibidem arcem Gironem omni assalitui parem regio sumptu construxit. Ad Pontificiam deinde potestatem reuersa miserabile sane excidium passa est,

sa est, quippe cum Alexandri Tertij Pontificis rebus Firmum pertinacissime studeret, ex misso Friderici Ænobarbi, Christianus Maguntinus Archiepiscopus Pontificij nominis acerrimus hostis, ferro, flammaque vsque ad desolationem ciuitatem illam excidit, ita vt flebilis illa clades non modo florentissimas opes, sed quod intolerabilius videri potuit, omnia pene monumenta scripturarum deleuerit. Constat Firmum inter primas Picentinas ciuitates fuisse, quæ lucem hauserunt euangelij. Certe sub Decio Imperatore septuaginta gloriosi milites Christi anno 252. ibidem nobilem suscepere palmam martyrij, deinde ex prædicatione sancti Egmidij mirum in modum Christiana res aucta est, sub Marcello, eius nominis primo Pont. anno 300. quibus temporibus florebat Cælius Lactantius Firmianus ex diuinis institutionibus celeberrimus doctor. Eandem ciuitatem proprio sanguine illustrauit Vissia sanctissima virgo, cuius corpus in Cathedrali quiescit, celebraturque eius festum die duodecima mensis aprilis, itemque sanctæ Sophiæ etiam virginis, ac martyris, quæ primis illis temporibus egregie tyrannorum pertulere tyrannidem, superaueruntq; tormenta. Vt autem in primis Picentinis ciuitatibus fuit, quæ Christiana sacra amplexatæ sunt, sic credibile est a primis illis temporibus Firmi Episcopalem dignitatem institutam fuisse, tametsi vel vorante antiquitate, vel persecutionibus, & incendijs, armorumque vi monumentis Firmanorum Præsulum nulla extet propemodum memoria, nisi fortasse illorum temporum, quæ, sopita, vel in totum extincta tyrannorum persecutione subsecuta sunt. Quantæ autem dignitatis Firmanus Præsul olim extiterit, vel ex eo colligi potest, quod ex concessione Romanorum Pontificum, more Archiepiscoporum olim prætulerit crucem, quam quidem prærogatiuam Firmanæ Ecclesiæ Septimus Gregorius indulsit, eidemque Honorius Tertius Principis titulum, politicamque iurisdictionem attribuit, vtiturque vtraque pluribus in locis Principis titulo, etiam ad hanc nostram ætatem nobiliter insignitus, in pluribus causis. Supra legatos, ac gubernatores Ecclesiasticos, Sixto Quarto indulgente, gaudet præuentione, inque homines sibi subiectos omnem iurisdictionem exercet, sicut & in castellum Montis viridis. Diœcesis perampla, ac opulenta est, cũ septuaginta castella contineat, quorum haud procul a mari spectatur nobilissimũ oppidum frequens in monte Ciuitas noua, quæ Nouana a Plinio appellatur. Cæsarinæ Romanæ gentis nobilissimæ ducatus, vbi D. Pauli insignis collegiata existit a Clemente Octauo ex sententia S. Rituum Congregationis erecta: insignes, & pro dignitate conspicuæ visuntur aliæ trigintaquatuor Ecclesiæ, Regularium quatuor, vnumque Sanctimonialium, cœnobia: laici 820. ciues 4000. recensentur. Patria fuit Annibalis Cari Hierosolymitani equitis primi nominis poetæ, & B. Iacobi ordinis Minorum insignis sanctimoniæ viri, aliorumque tum sanctimonia, tum literis illustrium virorum, hodieque eius auget dignitatem Abbas Ludouicus Centoflorenus in Alma Vrbe Aduocatus Lucij equitis sancti Stephani filius, germanusque frater Constantij archiu. Vaticani præfecti & cubicularij secreti ex numero participantium Innocentij Decimi Pontificis Maximi: auctor Lauretani, concilijque Tridentini Clypeorum aduersus hæreticorum sagittas, vir nobilis, & omnigenæ eruditionis excellens. Verum Firmi ciuitas omnis locis pijs, templisque redundat, ibidemque generale studium, Octauus Bonifacius instituit restituitque Pontifex Sixtus Quintus. Cathedralis pulcherrima Deiparæ Virgini dicata, quadratoque marmore substructa totius ciuitatis media est, aliisque cum tribus dignitatibus duodecim canonicos, octo mansionarios, aliorumque clericorum, ac sacerdotum promiscuam turbam. Ibi seminarium est, vbi aluntur, ac instituuntur clerici præter alia monasteria, et xenodochia. Ciuitas ipsa duobus millibus quingentis familijs coalescit, Episcopatus census, quatuor millia quingenta scuta excedit, taxatur vero in lib. Cameræ Apostolicæ ad florenos 600. Igitur ad antiquam Firmanæ Ecclesiæ dignitatem, spectatamque opulentiam census Sixtus Quintus Pontifex Maximus in Metropolim illam erexit anno 1589. die decimaseptima mensis maij, eidem, quos paulo supra memorauimus, suffraganeis attributis, vt infra ex eiusdem bulla videre est. Porro Episcoporum Firmanorum series hæc est, quam præcipue confecimus ex monumentis, quæ ex tabulario eiusdem Eccl. beneuole mihi miserunt viri docti, & antiquitatis amantissimi Sebastianus Ceccolinus nobilis canonicus Firmanus, & Talentus de Talentis Florentinus auunculi mei affinis, tunc Firmani Archiepiscopi generalis Vicarius, nunc emeritus Episcopus Montis Politiani in Hetruria.

1 S. ADRIANVS Episcopus Firmanus, nobilique martyrio, cuius meminit Othonellus in elogio Firmanæ Ecclesiæ, dum apud Sixtum V. Pontificem eiusdem prærogatiuas enarraret, quo plane dignior ostenderetur, quæ in Picentinam Metropolim erigeretur.

2 S. ALEXANDER Martyr, atque Episcopus Firmanus, cuius meminit martyrologium Romanum ad diem 11. mensis ianuarij. Hic in diuis Tutelaribus Firmanis numeratur. Haud autem satis constat quo tempore palmam martyrij sit assecutus, cum omnem eius rei memoriam inuidiosa vetustas deleuerit. Apud Cathedralem tamen in arca marmorea, vbi eius corpus quiescit, hæc insculpta verba leguntur.

HIC. IACET RECONDITVM
CORPVS BEATISSIMVM
GLORIOSI MARTYRIS,
ET EPISCOPI ALEXANDRI.

3 S. PHILIPPVS Martyr, atque Episcopus Firmanus, Huius mentio extat apud martyrologium Romanum ad diem 22. mensis octobris, eiusdemque meminit Ferrarius in Catalogo sanctorum Italiæ. Eius corpus asseruatur in arca marmorea in Cathedrali. Huius item ignoratur tempus, quo floruit, tametsi non inulsa coniectura sit, primordia Firmanæ Ecclesiæ attigisse.

S. CY-

4 S. CYRIACUS Episcopus, atque confessor Firmanus, huius festum in antiquis tabulis Firmanis reiectum erat ad diem decimam quintam mensis maij, de quo Ferrarius in catalogo sanctorum Italiæ.

5 VICTORINVS, huius memoria extat in columna marmorea in Cathedrali, vbi sculpta eius effigies prospicitur, cum pastorali pedo, cuius summitatem Agnus Paschalis exornat. Adhuc in sacrario eius ciuitatis inter antiquas res ex ebeno factum diligentissime asseruatur.

6 TEVDICIVS reperitur in antiquo membraneo Missali complicatis genibus depictus, cui subsunt hæc verba.

TEVDICIVS EPISCOPVS FIRMANVS.

7 IVSTVS eiusdem ciuitatis Episcopus, sub Symmacho Papa concilio Romano interfuit anno 500. idemque subscripsit.

8 N. . . . Episcopus Firmanus, vna cum Sylverio Papa in Palmariam Insulam relegatus est, interfuitque paruo conuentui, vbi subscripsit decretum contra Vigilium sanctæ Romanæ sedis inuasorem, vna cum Episcopis Terracinensi, Fundano, ac Minturnensi anno 539. apud Baronium.

9 FABIVS, qui etiam Fatius est, floruit circa annum Domini 572. vt ex quadam epistola Gregorij Papæ colligitur, scripta ad Valentionum, Demetriumque clericos Firmanos lib.7.epist.14. Hic duodecim libras argenti prodegit, atque destruait Firmanæ Ecclesiæ, vt Valentinum, Demetriumque cum Passino a barbaris in seruitutem abductos redimeret, vt retulit Gratianus C.sacrorum 12.9.11.

10 PASSINVS, is ille, quem Fatius in libertatem asseruit, assertori suo in Firmanum Episcopatum successit circa annum 600. Huic Gregorius Papa quatuor direxit epistolas, Aprutinam illi Ecclesiam commendans, viduatam pastore lib.10. epist.13. eidemque in alijs præcipit, vt aliquot suę diœcesis, cooleceret Ecclesias.

11 LOBIANVS, siue Iouianus Lateranensi concilio interfuit sub Martino Primo Pontifice anno 650. tom. 3. concil.

12 VALPERTVS hactenus inuisus Firmanis ius diuinum dixit Adriano Primo Papa circa ann. Christi 780. interfuit cuidam iudicio Hildeperti Ducis Spoletani cum alijs aliquot Episcopis, vt in magno Farfensis cœnobij regesto sic adnotatur. *In nomine Domini Dei Seruatoris nostri Iesu Christi. Dum nos Hildepertus gloriosus dux ducatus Spoletini residissemus Spoleti in Palatio, & adessent nobiscum Adeodatus Episcopus, Gualterus Episcopus de Firmo, Valpertus Episcopus Balbensis, Anderis Episcopus Esculanus, Rimo Castaldus Reatinus, Maioranus Castaldus de Furcona, Ansfausus Castaldus de Balba, &c.*

13 LVPVS reperitur Romano concilio interfuisse anno 826. apud Baronium.

14 GISVS, siue Gitus, interfuit consecrationi Ludouici filij Imperatoris Lotharij, quam apud Ecclesiam S. Petri Sergius Secundus Pontifex perfecit anno 844. vt scribit Bibliothecarius.

15 THEODOSIVS, siue Hedosius, ad quem literas dedit Papa Ioannes Octauus, floruit circa annum 880. Hic anno 887. die decima quarta mensis septembris consecrauit Ecclesiam monasterij sanctę Crucis in territorio sancti Elpidij coram Carolo Imperatore, multisque Principibus, vbi constat interfuisse aliquot Picentinos Episcopos, Spoletanique Ducatus, vt regia plane donario prodit Caroli Imperatoris in fauorem eiusdem Ecclesiæ. Cuius originarium diploma asseruatur in Archiepiscopali Archiuio, vnde hoc exemplar extractum, ab eoque cum alijs pluribus Firmanæ Ecclesiæ monumentis acceptum hic exscribendum curauimus.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Dominis venerabilibus, sanctissimisque successoribus nostris Episcopis, seu Christicolis omnibus, & qui Deum metuere, ac venerari, penitus noscuntur. Notum facimus quoniam consensu, consilioque omnium vener. Episcoporum in ducatu Spoletano degentium. Ego Theodosius diuina gratia sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopus in rebus sancti Maronis Martyris Christi, in quadã insula, a Domino meo Carolo inuictissimo Imperat. Augusto, & a me ipso olim inuenta fluminibus circumdata, Erha videlicet, & Clento, plena cupribus, atq. fruticis solita ante domini gratia, ob amorem D. N. Iesu Christi, & eius viuificæ crucis, Basilicam ibidem a fundamentis construi præcepi, & ædificari, & per me primum, ac per alios Episcopos consecrari volui, & monasterium in ea fieri decreui. Accersitis itaque consacerdotibus meis communi consilio sancto spiritu inspirante, eam in honorem diui Saluatoris, sanctæq. eius viuificæ crucis consecrare curaui, & quoniam olim tenebatur habitatio, cauernaque vulpium, nunc autem videtur domini adminiculante gratia domus Dei, & habitatio sanctorum, feruore zeli Dei succensus, monasterium ibidem ordinaui. Ego vero hoc peracto, cœpi contristari, & mœstus esse, & quanto lętior de constructione, & consecratione huius monasterij, tanto quia illic solitarii congregati, vnde viuere non habebant, effectus mœstior fueram. Quia licet D. Carolus Imperator inuictissimus, ob animæ suæ salutem, quasdem res publicalia suæ proprietatis, ac parentum suorum patrimonij supradicto almo loco concessisset, ac Imperiali dono locum ipsum augumentasset, vt in decreto ipsi loco per eundem facto continetur non tamen res ipsæ prænominato loco, & famulis ibidem seruientibus sufficere videntur. Ideoque idem ipse Imperator noster est largitus, vt quantas cum consensu meorum scilicet sacerdotum sanctæ Firmanæ Ecclesiæ res iam dicto loco donare voluissem, nec ad præsens nec in futuro vlla contradicente persona secundum quod dominus inspiraret, prætentialiter facerem. his itaque peractis consilio eiusdem Imperato-

minato monasterio, neque in rebus sibi concessis vel concedendis, neque in ordinandis personis, vel remouendis, neque in villis, seu possessionibus, & rebus alijs a Regio munere, vel a nobis collatis, vel deinceps ab alijs conferendis, tam in morte, vel in fine alicuius, quam etiam in vita, nos, successoresque nostri Episcopi, Archidiaconi, seu cæteri ordinatores, aut qualibet persona in nullis rebus mobilibus, & immobilibus, & stabilibus dicti monasterij habere præsumat, ne de hoc, quod a Deo timentibus transmissum fuerit, seu relictum, datum, aut in altare oblatum, aut sacris voluminibus, vel quibuscumque speciebus adornatum diuini cultus pertineat, ad præsens collata, vel deinceps conferenda fuerint aliquo modo, vel ingenio extorquere audeat, vel auferre, & nisi rogatus ab Abbate ipsius monasterij pro lucranda occasione nulli liceat adire secreta, aut finium ingredi septa pro aliqua inuasione, vel immutatione ipsius loci, vel rerum suarum facienda, vt si ad eos vllus Pontifex pro tempore fuerit pro lucranda occasione, vel monasterij vtilitate ab Abbate vocatus accesserit, celebrato, ac peracto mysterio simplici, ab sobria benedictione percepta absque vllo requisito dono studeat habere ingressum, vt quatenus monachi, qui solitarij nuncupantur, de perfecta quiete, duce Deo per tempora exaltare, ac sub sancta regula . . . . & beatorum Patrum vitam sectari pro statu Ecclesiæ, ex salute Regionis, vel patriæ, seu, & pro nostra, ac prædecessorum, & successorum nostrorum animabus valeant, & possint dominum plenius exorare. Et si aliqui ex dictis monachis de eorum religione, tepidi, & ociosi erunt secundum eorum regulam ab Abbate, si præualet corrigantur, sin autem temere egerint, & Abbati noluerint obedire regulariter: Nos, & successores nostri ab Abbate vocati secundum qualitatem delicti corrigere debeamus. Si quis autem Episcoporum, vel alia qualibet persona (quod Deus auertat) calliditate, aut commoditate commotus, vel præuentus, ea quæ sunt supracomprehensa temerario spiritu violare præsumpserit, a diuina vltione prostratus, iram summi Dei incurrat, & nisi resipuerit, & emendauerit, anathematis vinculo perpetim feriatur, & insuper componat, & det ipsi monasterio Ambroei libras centum, & hoc nostrum constitutum, seu decretum perpetuam teneat firmitatem, & monasterium antedictum sicut ex tegalibus rebus initium sumpsit, & augumentum, ita deinceps cum rebus suis omnibus habitis, & habendis sub regia maneat potestate, & ab Episcopo vltra iura remotum, nihilominus hoc priuilegium perpetim maneat incorruptum. Quam institutionem nostram, vt firmius subsistat vigoribus, & nos, & fratres nostri domini Episcopi, cæterique meæ Ecclesiæ sacerdotes, clerici, & religiosi, laici, nostrisque nominibus subscriptis, decreuimus corroborari, & D. Inquirinum, D. Casoli publicum notarium publicari iussimus, & complere. Præterea nos Episcopi inferius subscripti, de Dei misericordia, & benignitate omnibus, qui dictum monasterium de suis bonis dotabunt, & in monasterio

A prædicti cœnobij sui corporis sepulturam elegerint, tertiam partem suorum peccatorum, de quibus veram sumpserint pœnitentiam, misericorditer in domino relaxamus, offendentes autem, & res, & personas ipsius loci, & non emendantes, maledictionem habeant sempiternam.

Actum est hoc apud dictum monasterium in consecratione eiusdem Domino Carolo Serenissimo Imperatore præsente cum multis Principibus, Clericis, & laicis mense septemb. die 14. intrante anno Dominica Incarnationis 887. Indictione 5. anno Imperij Domini Caroli in Italia 6.

D. Theodosius sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopus consultu venerab. Episcoporum in hoc decreto a se diuinitus facto vt perpetualiter validum fore nosceretur

B *suum nomen fecit subscripsi, & apponi.*

D. Ioannes Esculanus Episcopus decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi, ex suggestione D. Theodosij venerab. sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopi . . .

Enolerigus Anconitanus Episcopus nomen fecit subscribi, & in præfato decreto consensit.

Golus Camerinensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi

Benuenutus Senogalliensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Americus Spoletanus Episcopus consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Romanus Fanensis Episcopus in hoc decreto consensit & suum nomen subscribi fecit.

Laurentius Pisaurensis Episcopus in hoc decreto con-

C *sensit, & suum nomen fecit subsc.*

Robertus Humanensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subsc.

Debaldus Perusinus Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi iussit.

Petrus Auximanus Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subsc. iussit.

Ricardus Reatinus Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi iussit.

Adolardus Call'ensis Episcopus, in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus Lodonensis Episcopus, in hoc decreto consensit & nomen suum subscribi fecit.

Albertus Vrbinensis Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi fecit.

D *Seuerinus Nucerienfis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.*

Bartholomæus Forolinien sis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Ruggerius Teramnensis Episcopus in hoc decreto cōsensit & suum nomen fecit.

Valerianus presb. & canonicus consensit, & nomen suum fecit subscribi.

Rodegarius presb. canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Theobaldus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodericus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Ioannes presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Ionatan presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Pertodius presb. & canonicus consensit, & nomen

suum subscribi fecit.

Idprardus presbyter, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rolandus diaconus, & Firmanæ Ecclesiæ canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Lupus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Adericus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Transerus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodilandus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Alcuinus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Theodoradus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Valprandus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Domitius subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Firmius subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscripbi fecit.

Trasmundus acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Treauinus acolythus, & canonicus, consensit, & nomen suum subscribi iussit.

Tosso acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Toto acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Hi omnes, tam Episcopi, & Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi, quam etiam Acolythi, & Religiosi Laici, voluntate Domini Theodosii venerab. eiusdem Ecclesiæ Episcopi, in hoc decreto consenserunt, sua nomine apponi voluerunt, &c.

Albertus Comes.

Mansens Comes.

Hersebertus Guastaldus Trapaldoni in hoc decreto consenserunt, & sua nomina subscribi iusserunt, &c.

Ego Inquilinus Domini Caroli inuictissimi Imperatoris Notarius, eiusque Cameræ Custos, mandato Domini Theodosii venerab. Episcopi, atque omnium venerabilium Episcoporum, & Canonicorum suprascriptorum rogatus, publicaui, & signaui feliciter, &c.

15 VBERTVS Episcopus Firmanus anno 1010. obtulit beato Benedicto de causa iuris sui in fundo Oppiano terras, & vineas, siluas, prata, & oliueta, possessionem non paucam, & in fundo paterno similiter, hæc Chronic. Casinen. lib. 2. cap. 26. anno vero 1016. Ecclesiam sancti Michaelis Archangeli prope mare Firmo sancti Sabini Abbati liberaliter concessit. In cuius donationis gratiam, hoc sequens diploma suis canonicis confirmatum procudendum curauit.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis, & vnicæ maiestatis.

Anno Incarnationis Christi millesimo sextodecimo, prid. kal. februarij indictione 14. Ego siquidem Vbertus diuina fauente clementia, Firmanæ sedis Episcopus ab hac præsenti die profiteor me accersisse sacerdotes, & leuitas sanctæ nostræ Firmanæ Ecclesiæ, quorum communi consilio, atque consensu, tuæ petitioni venerabilis Abbas Firmo rati sumus promptius annuẽdum quatenus Ecclesiam beati Michaelis Archangeli, quæ iuxta mare in fundo Reiano sita esse videtur, monasterio beati Martyris Sauini, quod Domino iuuante, regis decretali deberemus ratione conferre, cum quinquaginta modijs terræ iuxta geometriæ rationem in circuitu eiusdem Ecclesiæ mensuratis, & cum omnibus vtensilibus ad eandem Ecclesiam competentibus in libris, & ornamentis, atque campanis, & cum omnibus oblationibus, & eleemosynis pro defunctis ibidem confertis, vel conferendis, cum Decimis, & primitijs, & denarios, quos per singulos annos Presbyteri solent dare ad synodum nulla reseruatione ad opus nostrum faciemus, sed damus, donamus, & concedimus absque contradictione. Item concedimus quicquid in terra, seu in arboribus, vel ibi pro animalibus lucrandis hinc, & in antea confertur. Notum sit igitur omnibus Ecclesiæ Catholicæ fidelibus per hanc decreti paginam præfatam ecclesiam nos supralibato monasterio condonasse, cum consensu prærodinatorum nostræ Ecclesiæ Sacerdotum, ea videlicet ratione, vt nec ego, nec vllus de nostris successoribus prędictam Ecclesiam, cum prætaxatis superius rebus, a præfati monasterij iure auferre, vel subtrahere possimus in nullo futuro tempore. Si autem diabolico instinctu, aut ego, aut aliquis successorum nostrorum supranominatam ecclesiam de potestate, iure sancti monasterij tollere, aut subtrahere præsumpserimus, componamus 10. libras auri ad opus, & vtilitatem eiusdem sancti Monasterij, & hæc decretalis pagina in sua semper firmitate consistat. Precamur autem vos illius monasterij, qui cum sitis Rectores, vt post excessum huius corruptibilitatis, si, cum non dominatur iniquitas, intraturi sumus in requiem ab initio seculi nobis paratam. In memoria Anniuersarij nostri de eiusdem monasterij rebus 12. pauperes in Cœna Domini, æternaliter reficiantur, & hoc modo animę nostræ agentis iniqua recordantes, quod ei Dominus propitietur, quando venerit iudicare seculum per ignem, pro meritis vnicuique redditurus secundum quod gessit, siue bonum, siue malum veluti tributum persoluant. Quapropter vos, quibus post me Firmanus Episcopatus committendus est, in fide, & charitate, quam proximis vestris debetis, supplicamus, & lacrymabiliter adiuramus, vt nunquam, vel iracundiæ furorem, vel alicuius rei necessitudinem manus vestras extendatis ad hanc nostram donationem confringendam, scientes me solummodo hoc egisse, & concessisse pro culparum mearum, & facinorum relaxanda contaminatione, sicut beatus Gregorius dicit. Nam iustitiæ ordo suadet, vt qui sua a successoribus desiderat mandata seruari, decessoris sui procul dubio voluntatem statuta custodiat, & iterum absit a me, vt statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringantur, quia mihi iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo.

Si

Si autem quod Dominus noluerit, est insanæ mentis aliquis animæ meæ obliuiosus factus, nec Dominum veritus, cum pessima atrocitate hoc decretum nostrum destruere, adnihilare, peiorare, discindere, & annullare non destulerit, hanc crudelissimam, quæ in æternum duret, sentiat excómunicationem, sicut cera a facie ignis liquefit, deficiat, ad videndum bona in terra viuentium non inueniatur, deleatur de libro viuentium, & cum impijs, & peccatoribus sors illius reputetur, salus ipsius in tempore tribulationis, & angustiæ ad nihilum redigatur, & cum de quacumque necessitate Dominum inuocauerit, non exaudiatur, & cum exultant iusti in conspectu Domini, & Redemptoris sui, & delectantur in letitia, tristificetur, sicut Datan a terra deglutiatur, & sicut congregatio Abiron absorbeatur, fiat via illius tenebræ, & ludibrium, & Angelus percutiens persequatur eum; vt autem institutio nostra firmissimis subsistat vigoribus nostra, nostrorumque manibus sacerdotum decreuimus roborandam.

Ego Vbertus Episcopus in hoc decreto manu mea subscripsi.

Ego Franciscus Archidiaconus in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Rodoaldus Archipresbyter in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Ioannes presbyter, & Sacrista, & Mansionarius in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Ioannes Diaconus, & Primicerius in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Franco presbyter, & Cardinalis in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Ioannes presbyter, & Cantor in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Adelbertus presbyter, & Cantor in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Giso presbyter, & Defensor in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Amicus presbyter in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Adelbertus Diaconus, & Cancellarius in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Petrus presbyter, & Defensor in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Rolandus Diaconus in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Firmo Diaconus in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Martinus Diaconus in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Petrus Iudex, & Notarius a prædicto Episcopo, & primatibus sanctæ Firmanæ Ecclesiæ rogatus scripsi, & compleui.

Cæterum Abbas Firmus, cui Vbertus Episcopus Ecclesiam sancti Michaelis indulsit, est ille S. Firmus, siue Firmanus, quem aliqui scriptores in catalogum Præsulum Firmanorum imperite reijciunt. Hic enim monachus tantum, Abbasque sancti Sabini fuit, at non item Episcopus. Huius meminit Petrus Damiani in epistola ad Heoricum Rauenn. Archiepiscopum, quam in suis Annalibus retulit Baronius, decessitque ante Leonem Nonum. Olim in Cathedrali huic Sancto dedicatum visebatur altare, sanque Ecclesia sancti Iacobi ad radices montis Gerionis magno populorum concursu eius festum celebrabatur, cui item vilendum sane altare consecrauerant.

17 ACTIVS, aliquot bona Episcopatus in territorio sancti Elpidij permutauit cum Adelberto Arduino anno 1049.

18 ERIMANNVS, siue Ermandus, de quo Baronius ad annum 1049. aliquot priuilegia indulsit monachis, atque Abbati S. Sabini. Reperitur eciam aliquot Episcopatus Firmani bona in emphyteusim dedisse anno 1055.

19 GOLFANTVS, hanc administrauit Ecclesiam circa hęc ipsa tempora, vt ex ipsius monumentis perspicitur.

20 VLDARICVS, siue Edericus, vt illum Petrus Damianus appellat lib. 4. epist. 9. in Vaticano habito concilio interfuit sub Nicolao Secundo Pontifice anno 1059. illudque subscripsit, vt videre est ex sæpe citato codice Vaticanę Bibliothecę. Huic eidem Episcopo dono data fuerunt aliquot castella, vt memorat Franciscus Adamius lo Fragm. Firm. lib. 1. cap. 19.

21 PHILIPPVS monachus de Auellana Episcopus Firmanus, cuius Arnol. Vvion. meminit in lib. 2. ligni vitę, tametsi tempus, quo floruit, silentio inuoluat.

22 GRISFORANVS eidem præfuit ciuitati, eius meminit Adamius in frag. Firm. lib. 1. c. 23. Hunc Septimus Greg. in Romana synodo censuris se illigatum eiecit de gradu. Consule Baron. ad ann. 1079.

23 VGO Candidus Firmanis ius diuinum dixit anno 1080. in quo ipso anno Gosius filius Gisberti oppidum Troccbiarum illi dono dedit. Huic Septimus Gregorius potestatem fecit pręferendi crucem more Archiepiscoporum, vt manifeste eruitur ex Sixti V. bulla, cum Firmanam Ecclesiam erigeret in Metropolitanam.

24 OLDERICVS viuebat anno 1088. quo ipso anno in oppido Laci, Ciciolij, ac Laoceti multa bona, iuraque acquisiuit, vt petantiqua eius Ecclesiæ monumenta produnt.

25 ACTIVS eius nominis secundus, Episcopus Firmanus fuit ob anno 1094. vsque ad ann. 1115. donationi comitis Renaldi 1102. interfuit. Multa priuilegia indulsit hominibus castelli sancti Iuliani, quod hodie Macerata ciuitas est, cum Episcopo perpetuam fidelitatem se pręstituros prius fuissent polliciti, ex Fragm. Firm. Adamij lib. 1. c. 25.

26 GRIMOALDVS Actio successit, multaque priuilegia indulsit Abbati, ac monasterio sancti Sabini in monte Visiano extra muros Firmanos, quem hodie item sancti Sabini montem appellant. Ibi primum Capuccini fratres considerunt, quibus intra ciuitatem translatis, locum Iesuitæ coemerunt a capitulo Firmano.

27 GVALDENGVM Episcopum Firmanum circa hæc tempora vixisse oportet.

28 LIBERTVS eiusdem ciuitatis Antistes anno 1123. omnes largitiones suorum prædecessorum hoc amplo diplomate ratas habuit.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Ego Libertus, diuina fauente clementia, sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopus.

Notum vobis facio fratres mei charissimi in Christo credentes, quod ego delictorum meorum vinculis oppressus, & sedula antecedentium patrum exhortatione perdoctus, doctrinisq; sanctorum canonum iugiter imbutus; pro salute animæ meæ, cunctorumque Episcoporum post me venientium beatæ memoriæ congregationem monasterij sancti Sauini Episcopi, & martyris, quod situm est in cacumine montis de Visiano a nobis, nostrisque decessoribus hucusque multis miseriis grauatam, multisque oppressionibus oppressam deliberare cupiens, quam & copiosiorem, valentiorem, & ditiorem facere deuotissime cogitans, extensa paritate inopiam monachorum absque cessatione diuinis laudibus ibidem confudantium adaugere, admodum facti felicissimum duxi, non immemor, quod dicitur: Quæ enim seminat homo, hæc & metet. Et alibi: Thesaurizate vobis thesauros in cælo, vbi neque ærugo, nec tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Et illud euangelicum: Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur; animæ vero suæ detrimentum patiatur. Idcirco sponte atque suasu, & communi consilio nostrorum fidelium clericorum, & laicorum, necnon cunctorum conciuium maiorum, & minorum remittimus, & renunciamus, & modis omnibus in perpetuum refutamus prædicto monasterio, & cunctis fratribus in eodem modo, & in futuro Deo seruientibus per manus D. Raynerij eiusdem monasterij venerabilis Abbatis, & D. Formonis sacerdotis monachi, & sacristæ, & domni Bisonis monachi presbyteri, & decani, & Roderocci præpositi, & Gentilis diaconi, & aliorum monachorum, & per manus Firmanæ vrbis consulum, Raynerij videlicet Causidici, & Helepertij Ioannis Risonis, & Gentilis Strambi, & Vgonis Gentilis, & Firmonis Alberti, Petri Girardi, & Girardi Roconitani, Gualderij Rosconis, & . . . omnia obsequia, & omne, &c. omnesque exactiones, & quidquid iure, vel aliquo vsu iuste, vel iniuste prædecessores mei, & ego præfato monasterio vsq; modo imposuimus, vel in futuro ego, meique successores imponere possemus, totum remittimus, & renunciamus prædicto monasterio, atque Abbati, eiusque successoribus, & fratribus in eodem commorantibus, exceptis solidis viginti per vnumquemque annum, decem in natiuitate Domini, & decem in festo Dominicæ Resurrectionis, quas nobis, nostrisque successoribus pro censu reseruamus, excepta etiam inuestitura, & consecratione, obedientia synodali, atque reuerentia, & commendatione, ac fidelitate, & correptione canonica, horum criminum scilicet periurij, adulterij, homicidij tantum in persona Abbatis, Ecclesiæ substantia semper manente salua, atque illæsa. Si autem, quod absit, ego iam dictus Episcopus, vel mei successores personam canonice electam in Abbatem a prædicta congregatione suscipere, inuestire, atque consecrare noluerimus, electus tamen Abbatiam cum omnibus bonis præfati monasterij detineat nihilominus. Concedimus etiam perpetualiter, confirmamus præfato monasterio, & Abbati, & cunctæ congregationi, eorumque successoribus omnia, quæ nunc tenent, & habent, vel habere debent, & quæ dehinc Domino annuente, acquisierint, exceptis quæ ab Abbatibus data sunt. Item Firmanæ vrbis consulibus, cunctisque alijs ciuibus communiter maioribus, ac minoribus pro suarum, suorumque parentum animarum salute concedimus, præcipimus, atque rogamus, quatenus prædictum monasterium, & omnia eius bona fideliter tueantur, defendant, & manuteneant ab omnibus; qui eum infestauerint, saluo honore, & reuerentia, atque tota substantia prædicti monasterij, eiusque Abbatis, & omnium fratrum in eodem viuentium. Hæc omnia, quæ superius scripta sunt, promitto me, meosque successores, &c. in perpetuum obseruaturos. Si quis vero, quod absit, sacrilega mente, proteruo spiritu, diabolo instigante hoc nostræ refutationis, & remissionis, atque concessionis decretum aliquo modo infringere, violare, cassare, atque annullare, vel minuere tentauerit, Dei summi in Trinitate regnantis iram, & maledictionem incurrat, omnes chori cælestium virtutum, omnes chori sanctorum eum maledicant, nulla sanctorum merita, nulla pietatis opera ei subueniant, sed cum Herode, & Nerone, & Iuda traditore consortium habeat, sicut deficit fumus, deficiat, sicut fluit cera a facie ignis, sic pereat, de libro viuentium deleatur, & cum iustis non scribatur, sicut Dathan a terra deglutiatur, & sicut congregatio Abiron absorbeatur, fiat via illius tenebræ, & ludibrium, & Angelus percutiens prosequatur eum. Pecuniariam etiam pœnam non euadat ad quingentos bizantios optimi auri cunctis Firmanæ vrbis conciuibus communiter persoluere cogatur. Et hoc nostræ remissionis, & concessionis decretum semper firmum, & illibatum permaneat, quod vt constantius, & stabilius permaneat, & inuiolabilius, sigilli nostri impressione confirmamus, & corde deuotissimo corroboramus. Quod decretum denique ego Firmo Causidicus a prædicto Liberto Episcopo, & primatibus Ecclesiæ rogatus compleui, & absolui.

Actum est hoc anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo vigesimo tertio, idus decembris, indictione secunda Firmi. Item concedimus eidem prælatæ Ecclesiæ beati S. Sauini decimationem . . . quam bear. mem. prædecessor noster B. Grimaldus Episcopus dedit, intra hos fines, a capite, via, quæ vadit per pedem de monte sancti Sauini, & ad riuum de Parapins, & currit in Sennam ab vno latere flumen Sconæ, ab alio vallis Mannarina, & vadit per viam rectam ad pontem Morischi, a pede riuus Morischi, & pergit in Sennam, & in alijs locis, & vocabulis intra hos fines. Concedimus, & donamus dictæ Ecclesiæ decimationem, de Borano scilicet, atq; Castelliano, & montem sancti Martini, quæ hos habet fines, a primo latere viam, quæ venit a Fraxineto, & vadit ad D. Bartholomæum, & pergit in Sen-

Sennam, a secundo latere riuum de Fraxeneto, & intrat in riuo Decelli, & currit in Sennam, a tertio latere Scana; quam donationem, & concessionem me meosque successores firmam tenere promitto. Si quis contra hæc diabolo suadente ire tentauerit, omnes suprascriptas maledictiones incurrat, & cunctæ concessiones, quæ superius leguntur in soliditate sua permaneant.

Ego Gentilis, & Suppo fili Adæ Firmanæ Ecclesiæ aduocati in hoc decreto consensimus, & confirmamus.

Ego Berardus comes filius Giberti comitis, & Albertus de Cypriano.

Ego Gibertus Ingezonius, & Rogerius Pasanelli, & Baroncellus Vberti, & Sulcerus Rodaldi.

Nos Segnimus, & Rodaldus Petri, & . . . . Rodaldi Nicolaus Gisonis, & Tholomæus Bonfilius Petri, Ioannes Alberti, & Albertus Magnus, Albertus Rex, Iustus Adæ, Rusticus Bonihominis, Firmo Sauini, Buccaplana, Albertus Duni cum fratribus, & Maurus cuius Dominici, Gerardus Burcoini, Gerardus comes, & Bonusfilius Scrofa, Ioannes Leucij, Petrus Vniuersalis, & Traslatus, Rodaldus Medius, Rodaldus Ioannis, Firmo Azoni, Ioannes Brictoni. Huius decreti rogati a prædicto Episcopo testes sumus, &c.

Ego Offo Archipresbyter Firmanæ Ecclesiæ in hoc decreto consensi, ac subscripsi.

Ego Firmo præpositus in h. D. subscripsi.

Ego Libertus, Dei gratia, Firmanus Episcopus, hoc nostræ concessionis decretum propria manu subscripsi, & sigillo nostro corroboraui.

Ego Masso decanus in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Petrus presbyter mansionarius in h. D. consensi, & subscripsi.

Ego Ioannes presbyter, & plebanus in h. D. subscripsi.

Ego Mansionarius minor in h. D. subscripsi.

Ego Biccianus presbyter, & cardinalis in h. D. subscripsi.

Hic idem Libertus, fundum liberaliter donauit, vt ibidem Montissancti castellum a Laureto quinque tantum milliarijs distans ædificaretur, Firmanæ diœcesis futurum, cum sibi prius reseruasset ius procedendi in homicidas, fures, atque adulteros, incolisque potestatem fecit hospitio excipiendi Pontifices, Imperatores, cum illuc contigisset transire.

29 BVLIGANVS 1148. in suæ Ecclesiæ fauorem, Villæ franchæ castellum, cum suis pertinentijs, bonisque a comitibus Bernardo, Rogerioque sibi dilargitis acquisiuit. Idem omnes largitiones, indultaque suorum prædecessorum erga Abbatem, monachosque sancti Sabini, in hanc formam ratas habuit.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Ego Buligarius, Dei gratia, Firmanus Episcopus.

Dilecto fratri Ramerio venerabili Abbati monasterij sancti Sauini, quod iuxta ciuitatem Firmanam situm est in monte Visiano, suisque successoribus in prædicti monasterij regimen rationabiliter substituendis, &c. . . . . .

dare consultum, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis spectare cernitur præmium. Propterea quæ a prædecessoribus nostris bon. mem. Firmanis Episcopis, Vberto scilicet, & Herimundo, & Olderico, & Guldegando, & Liberto, siue ab alijs religiosis viris prædicto monasterio quacumque ratione data, siue concessa iura, vel in posterum rationabili prouidentia a quacunque persona tributa fuerint in sua volumus stabilitate persistere, & vt futuris firmiter obseruentur temporibus, specialis confirmationis munimine roboramus. Cuncta itaque dilecte in Domino fili Rameri, quæ antedictum monasterium rationabiliter possidere dignoscitur, vel in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci firma tibi, tuisque successoribus illibata permaneant, in quibus hęc proprijs vocabulis duximus exprimenda, videlicet plebem sancti Archangeli in fundo Regiano, & Puellare, monasterium sancti Petri situm in fundo Monteriano, & Eccle siam sancti Laurentij sitam in fundo Fructeriano, & medietatem sancti Angeli in fundo Monteriano, & medietatem sancti Mindij in plano Rotæ bellę, & monasterium sancti Saluatoris in plano Sennę sub Montone, & portionem sancti Angeli in fundo Fallenario, & Ecclesiam sancti Blasij sitam in fundo Louiano, & Ecclesiam sancti Petri in fundo castri, & portionem sanctæ Mariæ, & sancti Donati, & sancti Angeli, & medietatem S. Vincentij in fundo paterno, & ipsam cellam sancti Michaelis, & sancti Simeonis iuxta Etam, & ecclesiam sancti Elpidij in colle Gorgiano, & sancti Petri de castello, & medietatem sancti Petri de Castello, & medietatem sancti Petri de Collina, & Ecclesiam sancti Ioannis in Lolleniano, & Ecclesiam sanctæ Crucis de monte Morino, & sanctum Paulum iuxta turrem Palmæ, & sanctum Marinum supra Pennam, & sanctum Ioannem de Cratelliano, & partem sancti Ioannis Borlalio, & partem sancti Andreæ sub Monte ficeo, & S. Bartholomæum de Boiano, & sanctum Michaelem de Visiano, & sanctum Germanum iuxta prælatum monasterium sancti Sauini, & sanctam Mariam de Materno in vico Motretano, & Ecclesiam sancti Nicolai in Podio eiusdem sancti, & medietatem sanctæ Barbaræ sub monte Tranario, & in ciuitate Firmana Ecclesiam sancti Martini, & sancti Leonis. Has omnes supradictas Ecclesias, & si quæ sunt aliæ in huius decreti pagina non comprehensæ, quæ ad ius prædicti monasterij pertineant, cum omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus iure, vel vsu pertinentibus, sicut a prędecessoribus nostris supradicto monasterio datæ, siue concessæ sunt, ita nos eidem monasterio concedimus, & cum omni iure huius decreti auctoritate confirmamus. Concedimus tibi, tuisque successoribus in prænominatis ecclesijs sacerdotes canonice collocare, ipsosque rationabiliter remouere, ac legitimo officij interdictione cohibere. Excipimus Episcopalem portionem decimationum, & oblationum, & mortuarij in his Ecclesijs de supradictis, de quibus nos, & prædecessores nostri

ſtri ſoliti ſumus talia recipere. Confirmamus, & prænominato monaſterio caſtelli Ripæ ſub Monteſicco medietatem cum littore maris, & piſcatione, & omnibus quæ ad totum prædicti caſtelli curtem pertinent; & totum ius, quod habetur in caſtello Londiano, tam in ipſo caſtello, quam in curte eius extra caſtellum in podijs, ſiluis, aquis, & aquarum curſibus, & caſtrum, quod vocatur Collicellum cum omnibus ſuis pertinentijs. Poſtremo, quod in vrbe Firmana, vel in caſtris, podijs, ſeu villis prope, vel longe poſitis, aut vbicumque habere cognoſcitur, quod vel decreti auctoritate defenditur, vel inſtrumentorum probatione munitur, totum iam dicto monaſterio confirmamus, & conſolidamus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, minuere, vel ablatas retinere, ſeu quibuſlibet vexationibus litigare, ſed omnia integra conſeruentur vniuerſalibus monachorum, aliorumq; ibidem ſeruientium, pro quorum gubernatione conceſſa ſunt; modis omnibus profutura. Si qua igitur in poſterum eccleſiaſtica, ſecularisue perſona hanc noſtræ confirmationis, & conceſſionis paginam ſciens temere violare tentauerit, ſecundo, tertioue commonita, ſi non ſatisfactione emendauerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de iniquitate perpetrata cognoſcat, & a ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini, & Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictę vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem venerabili loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, amen, amen.

Actum eſt hoc anno Dominicæ incarnationis 1154. menſe iunij indict. 2.

Ego Buliganus, Dei gratia, Firmanus Epiſcopus in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Gerardus decanus in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Ioannes presbyter manſionarius in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Iacon ſanct. Elpidij præpoſitus in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego domnus Petrus in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Firmo ſubſcripſi.
Ego Manſionarius diaconus in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Albertus presb. & Card. in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Mauritius presb. in hoc decreto ſubſcripſi.
Ego Offo Archipresb. Firmanæ Eccl. in hoc decreto conſenſi, & ſubſcripſi
Ego Hippolytus canonicus, & plebanus de ciuitate in hoc decreto conſenſi, & ſubſcripſi.
Ego Albertus presbyter, & Cardinalis plebanus ſanctæ Mariæ matris Domini in hoc decreto conſenſi & ſubſcripſi.

Cæterum inter hunc Epiſcopum, Vamerium que Muri Vallium Marchionem eiuſdem caſtelli occaſione implicita ſane lis oborta eſt anno 1160. quam cum coram Friderico Imperatore aliquandiu agitaſſent, demum per Rufum, Albertumque iudices Cameræ Imperialis pro tribunali ſedente, Alberto Tridentino Epiſcopo Imperatoris vicario, in eccleſia ſancti Paternani Fanenſis, in fauorem Epiſcopi dirempta eſt; ſcripſit ſententiam Morandus publicus notarius ſacri palatij coram Friderico Imperatore, teſtibus Ioanne Vgolini de Vgone de Fano, Ptolemæo de caſtro, Hermanno de Monte ſancti Ioannis, Alberto Guidonis Morelli de Fano, Offreducio de bono Comite, Vguccione Guidonis, Andrea de Peazio, Bacchoque de ciuitate noua. Hic Epiſcopus vnus ex illis Præſulibus fuit, qui in fauorem Friderici Imperatoris contra Alexandrum Tertium verum Pontificem ſententiæ ſubſcripſerunt. Quamobrem honore Epiſcopatus ſpoliatus eſt; atque Eccleſiaſticis cenſuris innodatus. Dum hic idem Epiſcopus ad Firmanum clauum ſederet, præpoſitus, canonicique Firmani ampliſſimum a Friderico retulerunt diploma in fauorem clericalis capituli anno 1164.

In nomine ſanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Ad hæc ſumma Dei pietas ſuper thronum Imperij ſua nos prouidentia ſublimauit, vt vniuerſis Eccleſijs Dei ſub noſtra dominatione conſtitutis, tam vicinis, quam longe poſitis, gratiæ noſtræ patrocinium clementer impendamus, & eos, qui pro itineris difficultate ante noſtram maieſtatem frequenter venire non poſſunt, benignitatis noſtræ munimine roboremus. Ea propter cognoſcant vniuerſi fideles Imperij per Italiam conſtituti præſentes, & futuri, quod nos primitus æternæ retributionis intuitu ſecundario pro honeſta, & pia petitione decani Gerardi, & præpoſitorum Firmanæ Eccleſiæ, videlicet presbyteri Michaelis, & Firmonis, prędictam Firmanam Eccleſiam, & eius canonicos bona quæque, & poſſeſſiones, quas nunc iuſte habent, vel in poſterum Deo iuuante rationabiliter acquirere poterunt, ſub noſtram Imperialem protectionem, ac tutelam benigne ſuſcipimus, & ea conſueta Imperialis clementiæ benignitate eius concedimus, & confirmamus noſtra Imperiali auctoritate, vt de prædijs ad canonicam ſanctæ Firmanæ Eccleſiæ iuſte pertinentibus cum præpoſito, quem ipſi eligunt liberam habeant poteſtatem ad commodum, & vtilitatem Eccleſię Firmanæ ſine omnium contradictione inde faciendi, quod illis placuerit tam in caſtellis, quam in villis, vineis, oliuetis, terris, cultis, & incultis, pratis, paſcuis, & molendinis, aquis, aquarum decurſibus, in decimis, & oblationibus, & cæteris omnibus ad eandem canonicam iuſto modo pertinentibus. Adijcientes quoque firmiter iubemus, vt nullus Epiſcopus, nullus marchio, nullus comes, nulla perſona magna, vel parua in caſtellis . . . & villis, & poſſeſſionibus, portu quoque ipſorum, videlicet ſancti Georgij, & littoribus, & generaliter in omnibus eiuſdem canonicæ pertinentijs, quas modo canonica Firmana iuſte habet, vel in futuro legitime poterit adipiſci placitum tenere, vel cauſas tractare, vel exactiones

nes facere præsumat, præter solum Legatum nostrum, cum a nobis pro feudo colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona canonicorum citius, & extra salua, & quieta permaneant, salua per omnia Imperiali iustitia, ipsi etiam canonici, vel eorum præpositus, vbicumque homines, vel castella, vel aliquam possessionem, & in quibus castellis potestatem habent, vel adhuc iuste habituri sunt placitum suum teneant, & debitas inde functiones requirant absque omni contradictione eis persoluantur, saluo sicur diatmua curæ nostræ. Concedimus etiam, vt sicut in priuilegio eorum continetur dato ab Henrico V. Rege Romanorum non plures, quam triginta ex ijs, etiam, quos ipsi eligant in ipsa canonica adiunxerint. Si quis vero hãc nostrã auctoritatem violare præsumpserit, centum libras auri pro pœna se compositurum cognouerit, dimidium fisco nostro, dimidium Firmanæ Ecclesię, & eius canonicis.

Signum D. Friderici † Romani Imperatoris inuictissimi.

Ego Christianus vicem Domini Rainaldi Colonia Archiepiscopi, & Italia Archicancellarij recognoui. Actum ergo est anno Dominica Incarnationis 1164. indictione 12. Datum apud sanctum Saluatorem iuxta Papiam sexto nono maii, regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore Serenissimo, anno regni eius 12. Imperij vero 8.

30 PETRVS, sub Alexandro Tertio concilio Laterano interfuit anno 1179. Decessit cum ex Germanis rediret, vbi apud Fridericum Imperatorem grauissima explicuerat negotia.

31 PRESBYTER Archidiaconus Ecclesiæ Firmanæ Petro successit anno 1184. Quem Lucius Papa Tertius in Episcopum inaugurauit die Dominicæ Resurrectionis, vt idem ipse affirmat in quodam priuilegio a se indulto Ecclesiæ sanctę Mariæ Magdalenæ, ac S. Thomæ Cantuariensis ab ipso fundatæ, dum Firmanus Archidiaconus esset.

In nomine sancta, & Indiuidua Trinitatis, & S. Maria Magdalena.

Dei est hoc procul dubio donum, & rarum hominis meritum, quis cum voragine huius mundi positus, & præsentis seculi vanitatibus applicatus illius temporis recordetur, de quo dicit Scriptura: Si annis multis vixerit homo, & his omnibus lætus factus meminisse deberet tenebrosi, & dierum malorum, qui cum vixerint, vanitatis redarguentur omnia præterita. Et alibi: Quicquid potest manus tua instanter operare, quia nec opes, nec ratio, nec sciẽtia, nec sapiẽtia proderunt tibi apud inferos, quo tu properas. Et iterum Salomon: Fili memorare nouissima tua, & non peccabis in æternum, & alibi legitur de eodem tempore, quod dicent miseri peccatores montibus, cadite super nos, & collibus, cooperite nos, tunc enim omnes creaturæ armabuntur in vltionem inimicorum Dei. Dono igitur omnipotentis Dei, & gratia inspirante diuina, Ego Presbyter Firmanæ Ecclesiæ Episcopus peccator, & indignus considerans fragilitatem meam, & pœnam æternæ damnationis euitare desiderans, cum essem in Archidiaconatu meo Ecclesiam ad honorem Dei, & sanctæ Mariæ Magdalenæ, & beati Thomæ Martyris Cantuariensis Archiepiscopi, & omnium Sanctorum pro emundatione peccatorum meorum fundare disposui. Quam sanctam dispositionem die noctuque in mente reuoluens, beatæ memoriæ prædecessorem meum Petrum Episcopum adij, & obtenta ab ipso licentia, etiam lapide benedicto, in summitate arcis Firmanæ in loco mei allodij cum . . . sua designato, qui locus ab habitatoribus terræ Frullũ nominatur, ædificare aggressus sum, quod ædificium, cum domibus ad vtilitatem eius pertinentibus ita subito de meo habere per Dei gratiam consũmatum, & perfectum est, sicut manus voluit operari diuina. Ad hanc domum præfatus bon. mem. Episcopus deuota, qua mente solebat veniens, potius diuino, quam nostro deductus amore primo ibi diuina celebrauit officia, & Ecclesiam Firmanam ei parochiam, sine contradictione concessit, videlicet, a domo Gentilis montis Nordini sicut intratur per portam, & itur per pedem Saxi vsque ad Massatium Rainarci Deuconis, & inde versus solem, cum omnibus, qui ibi habitant, sicut in suo continetur priuilegio. Volens etiam, sicut dicebat sæpe, partem diuinæ retributionis habere pro se, & successoribus suis, perpetuo partem suam mortuarij de omnibus immobilibus rebus in domibus, vineis, casis, quam aliquis, siue in vita, siue in morte præfatæ Ecclesiæ pro anima sua obtulerit, præfato Oratorio, sicut in suo similiter continetur priuilegio pro anima sua, suorumque prædecessorum perpetualiter donauit. Qui paulo post cum in Alemanniam ad Imperatorem pro negotio Ecclesiæ suæ perrexisset, in reditu animam Cælo reddens, migrauit ad Dominum. At ego prænominatus Episcopus presbyter, & per Dei gratiam succedens, & in die Resurrectionis Domini a beato Papa Lucio feliciter consecratus sum anno Dominicæ Incarnationis 1184. & domum rediens, primam illam Ecclesiam, cuius fundator extiteram, magno desiderio consecraui, & priuilegium prædecessoris mei de parte mea mortuarij, &c. De immobilibus, quam etiam de parochia, cum additione, quam ego feci vsque ad domum Adæ palatij infra arenam, & inde vsque ad prædictum Massatium confirmans, &c. Cathedraticum censum ibi constitui, videlicet quatuor candelas annualiter in quatuor festiuitatibus sanctę Mariæ Virginis ad altare suum pro luminaribus deportandis, vnam in Natiuitate, aliam in Annunciatione, tertiã in Purificatione, quartã in Assumptione, quarum magnitudo sit ad modum magnitudinis capellani, qui pro tempore in Ecclesia fuerit, a summitate manuum, vsque ad extremitatem pedum. Prohibens, & sub pœna excommunicationis iniungens, vt nullus vnquam noster successor, vel canonicus, vel aliusin præfata Ecclesia præter hæc debitum requirant, sed libera, & ab omni exactione secura maneat in æternum, excepta etiam vna turtella cum focaccia,

quam

quam canonici pro capellula sancti Petri habere debent, sicut eorum tasa a nobis confirmata continetur. Huic insuper tam gloriosæ Sponsæ Christi, tanquam fundator, dotem de meo proprio assigno, videlicet campum de valle sanctæ Mariæ in Montone, campum cum vinea de Sancti, hortum in monte sanctæ Palatiates, & omnia alia, quæ pro Dei gratia a prædecessore meo haber, vel a me, & successoribus meis, vel ab alio iuste, & canonice poterit in posterum adipisci. Concedimus etiam, & sub eadem pœna inhibemus, vt nullus successor noster altari beatæ Mariæ Magdalenæ, & beati Thomæ, quod primum consecraui, per se, vel per nuncium suum, officium tollat, exclusis tamen si quando apparuerint, ab Episcopo interdictis, & excommunicatis. Sancimus insuper, vt nullus ibi ponatur Capellanus, nisi quem clerici, cum discretioribus Parochianis, sibi elegerint proponendum, qui electus, statim in præsentia clericorum Ecclesię, & parochianorum stabilitatem Incl, sicut mos est, & possessiones Ecclesiæ non alienare, & hanc nostram constitutionem firmam, & illibatam tenere, iure iurando promittat. Volumus insuper, vt non plures, quam Capellanus, cum duobus præbendatis in eadem Ecclesia ordinentur scholares, & seruientes præhabito Capellano habeantur. Ad hæc beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, & diuina fisus auctoritate omnibus, qui in festiuitate beatæ Marię Magdalenæ, & beati Thomę Martyris ad præfatam Ecclesiam venerint, & de bonis a Deo sibi collatis suo altari obtulerint, de pœnitentia sibi miuncta quadraginta dies de criminalibus, & vnum annum de venialibus condonamus, indicimus, & sub pœna anathematis matanatæ præcipimus, vt nullus vnquam successor noster, nullaue alia persona Ecclesiastica, vel secularis, hanc nostram constitutionem infringere, vel diminuere, diabolico vexatus spiritu, præsumat, quod qui fecerit, & Episcopus, cum canonicis, & capellano prædictæ Ecclesiæ tribus vicibus per mensem requisiti defendere, & in sua iustitia manu tenere noluerint in . . . . & propterea tem summi Pontificis deueniat. Ita tamen, vt pro mei memoria nihilominus lu minaria altari beatæ Mariæ Virginis tribuantur: & vt quæ superius scripta sunt, firmius teneantur, sigilli nostri impressione iussimus roborari.

Actum est hoc anno Dominicæ Incarnationis 1188. mense iulij indictione sexta, Domino Clemente summo Pontifice in sede beati Petri feliciter præsidente, regnante Imperatore Friderico, & filio eius Rege Henrico. Scripsi ego Acto Ledicus Notarius, a præfato Episcopo rogatus.

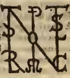
Ego Gentilis Archidiaconus confirmo.
Ego Simon Archipresbyter confirmo.
Ego Matthias Custos confirmo.
Ego Tolomæus Decanus confirmo.
Ego Hippolytus Præpositus confirmo.
Ego Christianus confirmo.
Ego Suppo Præpositus confirmo.
Ego Ruggerius confirmo.
Ego Martianus confirmo.
Ego Ioannes Magistri Iacobi Notarius dictum priuilegium fideliter exemplaui, legi, & ascultaui coram R. viro Domino Gerardo Plebano plebis sancti Ioannis, venerab. Patris Domini Philippi miseratione diuina Firmani Episcopi Vicario generali de verbo ad verbum nihil addens, nihil minuens, nec mutans, vel forte punctum, lineam, vel syllabam, qua sensum, fine intellectum mutet, & de mandato dicti Domini Gerardi Vicarij prædictum exemplum in publicam formam redegi sub anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, indictione nona die 15. mens. nouemb. Actū in claustro canonicorum maioris ecclesiæ Firmanæ in camera, vbi habitat D. Gerardus, præsentibus D. Firmo capellano ecclesiæ sancti Germani, & Stephano Bartholomæi Præbendato ecclesiæ. sancti Martini testibus, &c.

Episcopus autem Presbyter, apud Fridericum Imperatorem mire gratiosus fuit, a quo in fauorem suæ Ecclesiæ, huiusmodi tetulit priuilegium 1185.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ratio suadet, & iustitia exigit, vt iustis precibus fidelium nostrorum aures nostræ benignitatis accommodemus, & ad subueniendum eorum necessitatibus, atque pro remouendis ipsorum oppressionibus, eis auxilium gratiæ nostræ impendamus: capto. pter cognoscant vniuersi Imperij nostri fideles per Italiam constituti, qualiter fidelis noster presbyter Episcopus Firmanus ad nostræ maiestatis præsentiam veniens, graues querelas coram nobis deposuit, quod grauissimas iniurias, & vexationes insolitas a malefactoribus ideo acrius per Episcopatum suum sustineret, quod Episcopatus suus alijs remotior, ab alijs nostræ protectionis pro difficultate asperi itineris, ad aures nostras iugiter proclamare nequiret. Nos itaque eius pressuris, & grauaminibus condolentes, quia nostri iuris est omnes ecclesias Imperij nostri in pace, & iustitia tueri, & manutenere fideli nostro prædicto Episcopo benigne concedimus, & annuimus, & quæ debemus Imperiali auctoritate præcipimus, vt nullus marchio, nullus comes, nulla persona magna, vel parua in nostra ciuitate, vel in castellis, quæ nostra Ecclesia Firmana iuste haber, vel in futurum legitime poterit adipisci, nec in cæteris bonis siue ad Episcopatum de iure pertinentibus, placitum tenere, vel causas tractare, vel aliquas exactiones, facere præsumat, præter solum Legatum nostrum, cum a nobis pro sodro colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona sua salua, & quieta permaneant, salua in omnibus Imperiali iustitia, adijcientes quoque iubemus, vt tales iustitiæ, quæ vel de placito, vel de bando, vel de mercato, siue de platea, vel pontibus extra ciuitatem per Episcopatum, vel de cæteris regalibus, siue in ciuitate, siue extra Episcopatum prouenīūt, prædicto Fideli nostro Episcopo, suisque successoribus cum omni integritate, & absque contradictione persoluantur, & eas in pace habeant. salua sicut diximus iure nostro. Insuper iubemus, vt nullus deinceps Episcopatum Firmanum inquietate

tare, vel bona eius capere, vel inuadere aut omnes eius &c molestare, vel per aliquam violentiam, vel iniuriam grauare audeat. Si quis autem hoc contra nostrum praeceptum facere, vel infringere attentauerit, centum libras auri puri pro poena componat, dimidium camerae nostrae, & dimidium Episcopo, & suae Ecclesiae iniuriam patienti, vt autem hoc verius credatur, ab omnibusque inuiolabiliter obseruetur, praesentem inde paginam conscribi iussimus, & maiestatis nostrae bulla aurea communiri. Huius rei testes sunt Gerardus Rauennas Archiepiscopus Albergun. Reginus Episcopus, Rodulphus Imperialis Aulae Protonotarius, Simon cantor, & canonicus, comes Bernardus . . . comes . . . marchio Obrodeste comes Hildebrandus de Sullia, magister Metellus, Oddo Nouellus Mediolanensis . . . Papiensis Imperialis curiae iudices, Rogerius, & Ascanius Consules Firmani, Iustinianus aduocatus Firmanus, Senebaldus de Giberto . . . Albertus de Rolando, Bernardus de monte Lupono, Brudus de Podio.

Sign. D. Friderici *Romanorum Imperatoris inuictissimi.*

Ego Gottifredus Imperialis Aulae Cancellarius vice Coloniensis Archiepiscopi, & Italiae Archicancellarij recognoui.

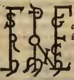
Acta sunt haec anno Dominicae incarnationis millesimo centesimo octuagesimo quinto indictione tertia, regnante domino Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno regni eius trigesimo tertio, Imperij vero eius trigesimo primo.

Datum apud Castellaranum decima septima Kalen. martij. Feliciter &c.

Easdem autem immunitates, quas Fridericus pater Presbytero Episcopo indulserat, Henricus Sextus filius hoc sequenti priuilegio confirmauit, ratasque habuit anno 1192.

In nomine sanctae, & indiuiduae Trinitatis.

Henricus VI. Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Ratio suadet, & iustitia exigit, vt iustis precibus fidelium nostrorum aures nostrae benignitatis accommodemus, & ad subueniendum eorum necessitatibus, atque pro remouendis ipsorum oppressionibus, eis auxilium gratiae nostrae impendamus. Eapropter cognoscant vniuersi Imperij nostri fideles per Italiam constituti qualiter fidelis noster Presbyter Episcopus Firmanus ad praesentiam serenissimi patris nostri Friderici quondam Romanorum Imperatoris Augusti veniens, graues querelas coram ipso deposuit, quod grauissimas iniurias & insolitas vexationes a malefactoribus ideo saepius per Episcopatum suum sustinet, quod Episcopatus suus alijs remotior ab alis Imperialis protectionis pro difficultate asperi itineris ad aures suas iugiter proclamare nequiret, nos itaque eius pressuris, & grauaminibus condolentes, quia nostri iuris est omnes Ecclesias Imperij nostri in pace, & iustitia tueri, & manutenere ad imitationem serenissimi patris nostri, fideli nostro praedicto Episcopo benigne concessimus, & annuimus, & qua debemus Imperiali auctoritate praecipimus vt nullus marchio, nullus comes, nulla persona magna, vel parua in ipsa ciuitate, vel in castellis, quae modo Ecclesia Firmana iuste habet vel in futurum poterit adipisci, nec in caeteris bonis suis ad Episcopatum de iure pertinentibus placitum tenere, vel causas tractare, vel aliquas exactiones facere praesumat, praeter solum delegatum nostrum, cum a nobis pro fodro colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona sua salua, & quieta permaneant, saluo in omnibus Imperiali iustitia, adijcientes quoque iubemus, vt tales iustitiae, quae vel de placito, vel de bando, vel de mercato, siue de platea, vel de Portubus extra ciuitatem, siue extra per Episcopatum proueniunt; praedicto fideli nostro Episcopo, suisque successoribus cum omni integritate, & absque contradictione persoluantur, & eas in pace habeant, saluo vt diximus iure nostro. Insuper iubemus, vt nullus deinceps Episcopatum suum inquietare, vel bona eius rapere, vel inuadere, aut omnes molestare, vel per aliquam violentiam grauare audeat. Si quis autem hoc contra nostrum mandatum infringere attentauerit, centum libras auri pro poena componat, dimidium camerae nostrae, & dimidium Episcopo, & suae Ecclesiae iniuriam patienti: vt autem hoc verius credatur, & ad omnibus inuiolabiliter obseruetur, praesentem inde paginam conscribi iussimus, & maiestatis nostrae sigillo communiri. Huius rei testes sunt Henricus Vvormatiensis Episcopus, Henricus Pragensis Episcopus, Bertoldus Cicensis Episcopus, Corradus Praepositus Vollaciae, Corradus dux Sueuorum, Bernardus dux Saxoniae, Fredericusque comes Palatinus de Vvidignesbach, Albertus comes de Vverningerode, Sabboto comes de Scarsselt, Ludouicus comes de Lanc, Rubertus de Darne, Burcracius Gebehardus de Magdeburg, Luno de Osmzerte, Gentilis Archidiaconus Firmanus, Iustinianus Aduocatus, & alij quamplures.

Signum D. Henrici *Romanorum Imperatoris inuictissimi.*

Ego Conradus Moguntinae Sedis Archiepiscopus, & totius Germaniae Archicancellarius recognoui.

Acta sunt haec anno Domini 1192. indictione decima, regnante domino Henrico Sexto Romanorum Imperatore gloriosissimo anno Regni eius 24. Imperij 2.

Datum apud castrum Hircesberg per manum Sigelci Protonotarij 6. Kal. nouemb.

32 ADONVLPHVS, amplissimum obtinuit Priuilegium ab Innocentio Tertio Pontifice 1205. vt narrat Adamius in suis Fragm. Firm. lib. 1. c. 32. Reperitur concessisse in feudum comitibus sanctæ Floræ medietatem oppidorum . . . . . omnia priuilegia, indultaque a suis prædecessoribus monasterio sancti Sabini aliquando concessa, deprecante Adamo eius monasterij Abbate singularis sanctimoniæ viro, rata habuit, confirmauitque anno 1209. vt sequens perantiquum habet monumentum.

In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Nosquidem Adonulphus Firmanus Episcopus Dilectis filijs suis venerabili Patri Adæ Abbati sancti Sauini, Monachis, Fratribus & conuentui eiusdem Ecclesiæ, nec non venerabilibus Clericis ipsius Ecclesiæ suppositis, eorumque successoribus in perpetuum. Quamquam ex officio nobis iniuncto teneamur omnibus iusta petentibus consensum congruum impertiri vota illorum tum venerabilium fratrum dicti monasterij sancti Sauini, & eorum Clericis, & Ecclesijs, quos mores, & vita repræsentat laudabiles, quæ a rationis tramite nō discordat, effectus, sunt auctore domino prosecutione complenda. In primis siquidem vt ordo monachalium in eodem monasterio constitutus esse dignoscatur, qui secundum Deum, & D. Benedicti Regulam perpetuis ibidem temporibus obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcumque bona idem monasterium præsenti tempore iuste, & canonice possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, & eis qui vobis successerint, & illibata permaneant, licet vobis nihilominus clericos, & laicos e sæculo fugiētes libere, & absolute in monasterio vestro, & ad monachatum recipere, & eos sine aliqua cōtradictione retinere. Insuper autē inhibemus ex officio Episcopali ne nos, vel nostri successores, vel alia quælibet persona ad synodos, vel cōuētus vos ire præcipiant, vel in iudicio sæculari, vel pro vestra substantia, vel possessionibus vestris subiacete compellat, nec ad domus vestras tam ordinis celebrandi . . . seu venire præsumat. Item si nos iam dictus Episcopus, vel nostri successores cum humilitate qua conuenit requisiti confirmare electum in Abbatem benedicere, & alia ad officium Episcopale pertinentia vobis conferre intra annum renuerimus, vel distulerimus, præter vitium simoniæ, homicidij, & hæresis liciū sit vobis omnia a sede Apostolica . . . vel eius legatis, aut vicarijs, qui pro tempore fuerint in Marchia quæ a nobis, vel nostris successoribus fuerit denegata . . . causa retardata, vel impedita quoquo modo, seu causa. Item concedimus, & firmiter statuentes, vt non liceat nobis, aut nostris successoribus vobis, & dictæ Ecclesiæ sancti Sauini, & eius Ecclesijs occasione legis Diœcesanæ, vel iurisdictionis, vel visitationis, vel correptionis vel alia qualibet de causa procuratorium, tertiam partem mortuariorum vel legatorum pro alicuius anima relictorum detrahere, vel aliud petere, vel exigere, vel iurisdictionē aliquā in vobis, & vestris Ecclesijs temporalibus, vel spiritualibus exercere, in quibus Ecclesijs duximus exprimenda vocabula, videlicet Ecclesiam sancti Archangeli sitam in fundo Regiano, & puellara montem sancti Petri situm in fundo Monterano, & Ecclesiam sancti Laurentij sitam in fundo fructoriano, medietatem sancti Angeli in fundo Monterano, & Ecclesiam sancti Michaelis sitam in eodem fundo, eadem & monasterium sancti Saluatoris in Plano Sennæ sub montone, & portionem sancti Angeli in fundo veteri, & medietatem sancti Petri in Monterano, Ecclesiam sancti Ambrosij in fundo . . . . & medietatem S. . . . . & Ecclesiam sancti Gregorij super stratam, & sanctum Siluestrum sub Alteta, & sanctum Zenonem sub Alteta, & castrum quod vocatur collicellum cum omnibus pertinentijs suis, & Ecclesiam sancti Martini eiusdem castri, & decimationes ipsius castri cum tertia parte oblationum, quę pro mortuis offeruntur, & castellum, quod dicitur Lonianum cum pertinentijs suis, & cum Ecclesijs videlicet sancti Blasij, sancti Petri, sanctæ Mariæ sancti Donati, & sancti Angeli, & in fundo Passano Ecclesiam sancti Bartholomæi, & sancti Apollinaris, & decimationes ipsius Loniani, & Passani, & cum 3. parte mortuariorum, & oblationum, quæ offeruntur pro mortuis, & in fundo Paterno medietatem sancti Vincentij, & in monte Riano Ecclesiam sancti Petri de collina, & Ecclesiam sancti Michaelis iuxta Etam cum suis pertinentijs, & cum alijs omnibus, quæ fuerunt sanctæ Luciæ, & sancti Elpidij, & Ecclesiam sancti Simonis iuxta Etam, & Ecclesiam sancti Martini in Plumbarano, & Ecclesiam sanctæ crucis de Monte Marino, & Ecclesiam sancti Elpidij in Gorgiano colle, & Ecclesiam sancti Petri de castello, & sanctum Paulum iuxta turrem Palmarum, & sanctum Ioannem in . . . sanctum Martinum super Sennam, S. Ioannem de Castelgiano, partem sancti Andreæ sul monte Sicco, & Ecclesiam sancti Ioannis in Suburgio, & Ecclesiam sancti Saluatoris in Mariano, & Ecclesiam sancti Benedicti in Gualdo, sanctum Bartholomæum in monte Falconis cum sancto Michaele, & Ecclesiam sancti Germani iuxta præfatum montem, Ecclesiam sanctæ Mariæ de . . . & Ecclesiam sancti Nicolai in podio eodem, & medietatem sanctæ Barbaræ sul monte Granario, medietatem sancti Bartholomæi de Patrignano, & partem sancti Donati in Puliano, & in ciuitate Firmana Ecclesiam sancti Martini de Platea, & sancti Leonis, & decimationes de . . . . . Visiani, Viterani, Vngiani, Castelliani, & montis sancti Marini vsque ad Riuum . . Has omnes donationes, & supradictas Ecclesias, & omnia supradicta prædicto monasterio damus, concedimus, & confirmamus, concedimus etiam sibi suisque successoribus in prænominatis Ecclesijs clericos, Sacerdotes, præbendatos eligere, & canonice collocare, ipsosque rationabiliter remouere, excommunicatione, ac legis offi. . . interdi. . .

etiam

etiam cohibere, nec liceat nobis, nostrisque successoribus, vobis vestrisque successoribus pœnam excommunicationis, interdicti, vel suspensionis imponere aliquo modo, seu constitutione, vel præmissorum in futurum nos, aut successores nostros facienda, nisi pro contumacia secundum ius procedendi causa in iudicio dictus Abbas,& conuentus non conuenirent vos tamen, & monachi qui pro tempore fuerint in dicto monasterio nobis, nostrisque successoribus teneamini soluere tres libras . . . in quolibet anno pro censu, quæ omnia superius, & inferius leguntur, pro mittimus pro Firmana Ecclesia, & ijs qui pro ea sunt, & erunt, & pro nobis, nostrisque successoribus vobis nomine vestri monasterij, & Ecclesiæ recipientibus, & vestris successoribus prædicta firma tenere, & obseruare, nec vnquam contrauenire, & si nos, vel nostri successores contra hoc venire tentauerint in totum, vel in aliquo saltem articulo, & non emendauerint, dictum monasterium sancti Sauini in ius,& proprietatem Romanæ Ecclesiæ deueniat pleno iure. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisue persona hanc nostræ concessionis, donationis, & confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentauerit temere nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, ream se a diuino iudicio existere pro perpetrata iniquitate cognoscat, & a sanctissimo corpore, & sanguine D. N. Iesu Christi aliena fiat, atque in arctissimo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem venerabili loco iura sua seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Acta sunt hæc in præsentia horum Firmanæ Ecclesiæ canonicorum, videlicet Aegidij Archidiaconi, Bartholomæi Archipresbyteri, Bonifacij decani, Matthiæ mansionarij, Grifonis canonici presbyteri, Gualderij Iacobi, Rustici, Berardi Bernardi montis Luponis, Adenulphi Albutini . . . Ad hæc omnia assensum omni voluntate præbentium, huius rei testes sunt Rainaldus montis viridis, Mansilinus, Regierius Rogerij, presbyter Baldus S. Gregorij, presbyter Ioannis sanctæ Mariæ Magdalenæ, presbyter Albertus Capellanus Episcopi, & alij plures in Palatio Episcopali Firmanæ ciuitatis astantes, & nos iam dictus Episcopus ad perpetuam firmitatem, & memoriam præsens priuilegium sigillo nostro fecimus sigillare, vt fidem in omnibus, quæ in dicto priuilegio continentur plenam faciat, & vt obtineat robur perpetuæ firmitatis fecit præsens scriptum, & priuilegium supradictum anno Dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo nono indictione duodecima die . . intrante februario, tempore domini Innocentij Papæ Tertij, & ego Alebrandus Sadhei notarius rogatu & mandato Episcopi memorati, & consensu canonicorum supradictorum scripsi, & publicaui inuiolabiliter, &c. a tergo vero dicti priuilegij de alterius litera, & manu, sicut reperiebatur videlicet priuilegium sancti Sauini monasterij de Firmo.

33 VGO Adenulfo succesit. Hic Episcopus compulit Ioannem Albertonem, a legatione contra Albigenses reuersum, quo illum Innocentius Tertius direxerat, vt Ecclesiam sancti Thomæ Firmanæ ciuitatis eiusdem domui propemodum iunctam, prope Palatium Pompeij magni, cum suis pertinentijs sancto Dominico Ord. Prædicatorum Patriarchæ, cum quo in Gallijs magnam necessitudinem contraxerat, ad ædificandum cœnobium perpetuo attribueret. Quod quidem opus anno 1214. Vgo Episcopus non modo precibus, suaque auctoritate, sed etiam grandi pecuniæ summa promouit. Sic enim in antiqua chronica eiusdem cœnobij legitur.

Anno Domini 1214. circa finem dicti anni Innocentio III. summo Pótifice, Vgone Firmanam Ecclesiam gubernante, Ioannes Albertonus Rector Ecclesiæ sancti Thomæ sitæ in ciuitate Firmana rediit a legatione qua ex commissione dicti Papæ Innocentij functus fuerat contra hæreticos Albigenses, in qua legatione charitatiuam familiaritatem cum sancto Dominico contraxit. Anno 1216. in festiuitatibus Natiuitatis, D. Ioannes Albertonus consentiente summo Pótifice prædicto Vgone Episcopo Firmano renunciauit sancto Dominico suam Ecclesiam prædictam sancti Thomæ sitam in ciuitate Firmana sub castello Firmano prope domos fratris dicti Ioannis Albertoni, qui eius frater dicebatur Paccaronus & prope Palatium dirutum Pompeij magni vna cum suo horto qui est contiguus cum horto Sanctæ Agathæ.

Hic Ioánes Albertonus fratrem habuit cui Paccaroni nomen celebre fuit, vnde posteri illud traxere, relictoque prisco Albertonum cognomine ad hæc tempora continua serie transfudere. Celebrat communis fama, pluraque monumenta testátur Albertonum familiam oriundam é Nottmania, Tancrediq. ducis temporibus sub illius signis, Antonium, Ioannem, Stephanum ac Thomam fratres meruisse, quorum posteri sub Roberto Calabriæ duce, qui Firmum Ecclesiæ eripuit, in ea vrbe sedem fixerint, ibi genus suum propagarint, abiectoque antiquo Albertonum nomine, Paccaronis Ioannis fratris viri fortissimi belloque exercitatissimi nomen sibi conciliarint. Inter primores vrbis familias illa generis claritate effulsit, viros litterarũ armorumque gloria florentissimos tulit, nec leuem inter eos suæ patriæ splendorem Thomas Paccaronus qui sacræ D. Dominici familiæ præfuit, ac Bonauentura Ordinis Minorum vir sanctitate vitæ, editisque post mortem miraculis clarissimus affudere. Nec mihi a re alienum visum est, antiquum huius familiæ monumentum adducere, vetusti videlicet sigilli ærei formam qua Stephanus Paccaronus sub Innocentio Quarto Basilicę Vaticanæ canonicorum Prior vtebatur, in cuius superiore parte D. Petrus remigantis specie conspicitur, anténisque ac malo claues Apostolicæ affixæ visuntur, pulcherrimo sane atq. erudito argumento ad huius basilicæ omnium principia atque augustissimæ dignitatem illustrandam, cuius caput diuus Petrus Apostolorum Princeps ipsiusque successores sacris Ecclesiæ gubernaculis admoti fideles toto orbe sparsos moderantur, ac pro vexillo claues auctoritatis summæ insignia præferunt, vt populi ad ipsam in petendis legibus æternaque salute ineunda confugiant. In subiecto nauiculæ mari gentilitia Stephani, ac familiæ illius anti-

antiquissimæ arma expressa videntur, in quibus superiore corporis parte sectus Leo emicat, ac tres fasciæ inferius appictæ, in extremo vero illius orbe subiecta verba ascripta sunt.

S. DOMINI STEPHANI DE PACCARONIBVS PRIORIS S. PETRI.

Sigillum ea, quam vides, forma est, atque amplitudine, quod hodie in eius basilicæ ærario asseruatur, dono Francisci Gualdi Ariminensis, Equitis sancti Stephani. In huius nobilissimæ familiæ optime de hac Ecclesia meritæ laudem hac mentio obruere noluimus, cum maxime proximis nostris temporibus Paccaronus canonicus ad Sixtum Quintum orator missus fuerit, vt hanc vrbem Archiepiscopatus dignitate insigniret, atque adeo strenuam nauarit operam, vt ad optatum exitum opus perduxisset, ni mors intempestiua ipsius consilia euertisset. Sepulchro conditus est in templo D. Marcello sacro, vbi ad commendanda in eius memoriam illustre epitaphium marmore insculptum legitur.

D. O. M.

Paccarono Paccarono I. V. P.
patritio, & Canonico Firmano,
prudentia integritate Doctrina
Viro
gubernis cum laude perfuncto
ad Sixtum Quintum, cui fuit
vt Episcopalem sedem
Metropolitanam efficeret
Patriæ Oratori.
Ad maiores dignitates properanti
erepto
Anno ætatis xxxxiiij. salutis
M. D. LXXXVII.
Cæsar Ottinellus
Art. Phi. & I. V. D.
Firmanæ ciuitatis procurator
M. P.

Cæterum Vgo erat pijs operibus apprime addictus, ac religiosorum ordinum fautor præcipuus, ita vt anno 1216. multa bona, immunitatesque monasterio sanctæ Catharinæ ex ordine sancti Benedicti indulserit, vt illic sacræ virgines tranquillius diuinum opus vrgerent. Eius liberalitatis eiusmodi est monumentum.

Vgo, Dei gratia, Firmanus Episcopus.

Dilectæ in Christo filiæ Constantinæ Deo dicatæ virgini sanctæ Catharinæ virginis, & martyris de nouo fundatæ iuxta ciuitatem Firmanam auctrici eiusdem loci, suisque successoribus religiosam ibidem vitam professis in P.P.M. Prudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis accensis lampadibus per operam sanctitatis iugiter se præparant obuiam sponso ire, Episcopalis auctoritas debitum patrocinium impertiri, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eas proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis eneruet, eapropter dilectæ in Christo filiæ, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & monasterium sanctæ Catharinæ, in quo diuino estis obsequio mancipatæ, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo monachalis, qui secundum Deum, & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, & eis, quæ vobis successerint, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentijs suis, hortum, & vineam, & alias possessiones omnes possideat, fines, & limites tales esse censentur, videlicet a pede via, venit sursum a Mallaria de Petra longa, & respicit ad filum cum gaba, seu via, quæ vadit per capue terræ filiorum Berardi Credonis, & pergit postea per cursum Grauariæ, sicut Grauaria descendens de ciuitate, vel fontanellis antiquitus, & naturaliter currere consueuit ad ima vsque ad Desfissorium, quod est in pede terræ dictorum filiorum Berardi, & exit in viam iuxta currentem ibidem, & tendit sursum per viam eandem vsque ad aliam viam venient in a sancto Michaele de Sorusno, & extra supra dictam viam terra filiorum Leonardi Gualti, in eo, quod attinet Ecclesiæ sancti Liberatoris vsque ad limites Ecclesiæ sancti Michaelis, & pergit postea per eandem viam versus ciuitatem, vsque ad dictu riuum, seu pedem viæ venientis a Mallaria dictæ Petralonga, infra quos fines, & limites nulli liceat Ecclesiam, oratorium, hospitale, vel alium quemuis locum religionis annexum aliquatenus sine vestra licentia ædificare. Liceat vobis nihilominus clericos, laicos, & mulieres ex seculo fugientes libere, & absolute in monasterio vestro ad conuersionem, & monachatum recipere, & eos, easque

que sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli sororum vestrarum post factam in monasterio vestro professionem, fas sit sine Abbatissæ suæ licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium vestrarum litterarum cautione, nullus audeat retinere. Insuper auctoritate inhibemus Episcopali, ne nos, vel noster successor, vel alia qualiber persona ad synodos, vel conuentus forenses vos ire, vel iudicio seculari de prædicta substantia, vel possessionibus vestris subiacere compellat, nec ad domus vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, conuentus publicos conuocandi, venire præsumat, nec regularem electionem Abbatissæ vestræ impediat, aut restituenda ea, vel remouenda, quæ pro tempore fuerit, se aliquatenus intromittat. Item si nos iam dictus Episcopus, vel nostri successores eum humilitate, ac deuotione qua conuenit requisiti substituendam Abbatissam benedicere, & alia quæ ad officium Episcopale pertinent, vobis conferre renuerimus, licitum sit vobis omnia ab alio Episcopo percipere, quæ a nobis, vel nostris successoribus fuerint indebite denegata. De nostra insuper auctoritate liceat vestræ Ecclesiæ, & Abbatissæ, quæ in dicta Ecclesia in posterum eligetur pro tempore interim donec confirmetur nihilominus Abbatiam cum omnibus bonis monasterij tenere, & administrare plene, libere, & absolute, nullo obstante. Propterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro monasterio exclusis excommunicatis, & interdictis, diuina officia celebrare, sepulturam quoque ipsius loci liberam esse censemus, vt eorum quoque deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati sint, vel interdicti, nullus obsistat, salua tamen illarum iustitia Ecclesiarum, a quibus viuorum, & mortuorum corpora assumuntur. Item liceat vobis instituere sacerdotem vnum, vel plures sine repræsentatione, ac destituere pro vestro velle. Ad hæc concedimus firmiter statuentes, vt non liceat nobis, aut nostris successoribus, vobis, vel dictæ Eccl. sanctæ Catharinæ occasione legis diœcesanæ, vel iurisdictionis, vel visitationis, vel correptionis, vel alia qualiber de causa procurationem, mortuaria, vel aliud quicquam petere, vel exigere, vel iurisdictionem aliquam in vobis, & dicta Ecclesia temporaliter, vel spiritualiter exercere, sed vos, & præfata Ecclesia cum omnibus, quæ in præsentiarum habetis, vel posses iuste poteritis adipisci, sitis semper absolutę, & liberę, & immunes. Vos tamen, & mulieres, quæ pro tempore fuerint in dicto loco annuatim in assumptione beatæ Mariæ dabitis altari Firmanæ Ecclesiæ duodecim libras ceræ, aut monetam per terram currentem in æquiualentem, cuius præsentationis ius non liceat nobis, nostrisque successoribus, aut aliquibus, vel alicui modo in alium transferre, & si factum fuerit, non valeat, & Ecclesia Firmana tali iure priuetur eodē iure in Rom. Eccl. deuoluente. Si quando, aut nos, vel aliquem successorum nostrorū ad locum vestrum exhortationis, vel alia quacumque de causa venire contigerit, per hoc vobis, & libertati prædictæ, ac immunitati nullum præiudicium generetur, & omnia prædicta firma, & illibata persistant. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisue persona hanc nostram constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, ream se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sanctissimo Corpore, & Sanguine domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat, & si Episcopus, vel canonici contra hæc venire tentauerint, in totum, vel in aliquo saltem articulo, & requisiti, vt dictum est, non emendauerint, dicta Ecclesia sanctæ Catharinæ in ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ deueniat pleno iure. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Ad robur autem perpetuæ firmitatis consequendæ præsentes literas per manus magistri Valentini notarij publici scribi nos dictus Episcopus iussimus, & nostro sigillo roborari.

Acta sunt hæc, anno Dominicæ incarnationis 1216. indictione quarta, mense aprilis, tempore domini Innocentij Papæ Tertij in palatio episcopali ciuitatis Firmi, præsentibus, & consentientibus

Acidio Archidiacono, Bartholomæo Archipresb. Bonofante decano, presb. Gualderio, presb. Philippo, presb. Bernardo, Berando M. Lupenis, Gerardo Massonis Paupis, Iacobo Rustici, Luppone Iuxtamare, Vguccione Montis Robiani, Theobaldo Ioannis Giberti, Firmanis canonicis. Huius rei testes Bonus Iacobus capellanus S. Apostoli, Berardus prior hospitalis sanctæ Mariæ, Masenianus Theobaldus, Raynaldus Credonis, Rogerius, & Vuillelmus Gualderij, Bonifacij Asloceranus Salinguerra, Philippus iudex montis Vlmi, Matthæus Rambonis iudex, Gualderius Alberti Guarnerij Monsastonis Carbonis, & alij quamplures eodem in palatio adstantes.

Ego Valentinus notarius rogatus scripsi, & publicaui feliciter.

34 Vgo vita functus Petrum Romanum excepit anno 1216. ab Honorio Tertio electus, qui & ipse idem monasterium sanctæ Catharinæ huiusmodi priuilegio exornauit, auxitque.

Petrus Dei gratia Firmanus Episcopus natione Romanus.

Dilectæ in Christo filiæ Abbatissæ S. Catharinæ, & conuentui eius, necnon & successoribus eiusdem salutem, & perpetuo gaudere in Domino Iesu Christo. Amen.

Quoties a nobis petitur, quod religioni, & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet

decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum suffragium impertiri. Quia teneo . . . , . nostri Episcopatus officium diuino auxilio exercemus, & exinde beatitudinis præmiũ securius expectamus, si personis religiosis, & præsertim in sexu fragili constitutis diligenti,& honesto curauerimus studio, atque solertia prouidere. Eapropter quæ a prædecessore nostro bonæ memoriæ Firmano Episcopo, Vgone scilicet prædicto monasterio D. Catharinæ quacumque ratione data, siue concessa sunt, vel imposterum rationabili prouidentia tributa fuerint a quacumque persona, in sua volumus stabilitate persistere, & in futuris firmiter obseruentur temporibus, specialis confirmationis munimine roboramus. Cuncta itaque dilecta in Domino soror, & filia . . . quæ antefatum monasterium rationabiliter possidere dignoscitur, vel in futurum concessione Pontificum, Regum, vel Principum largitione, fidelium oblatione, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, & vt generalius loquamur, & sub breuitate omnia, quæ in priuilegio per memoratum prædecessorem nostrũ Vgonem Episcopum bonæ memoriæ vestro monasterio induito scripta per seriem continentur, illa modis omnibus approbamus pariter & confirmamus statuentes, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conseruentur vsibus monialium, aliarumque personarum ibidem Deo famulãtium pro quarum gubernatione concessa sunt, modis omnibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisue persona nostræ concessionis, & confirmationis hanc paginam sciens temere violare tentauerit, secundo, tertioque commonita, si non satisfactione digna correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se diuino iudicio existere de iniquitate perpetrata cognoscat, & a sacratissimo Corpore, & sanguine domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem venerab. loco sua iura seruantibus, sit pax domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Ad robur autem perpetuæ firmitatis conseruandum, nos dictus Episcopus nostro iussimus sigillo muniri, atque roborari. Acta sunt hæc in præsentia horum Firmanæ Ecclesiæ canonicorum, videlicet Ægidij Archidiaconi, Bartholomæi Archipresbyteri, Bonifatij decani, Bartholomæi Mansionarij, presbyteri Philippi, presbyteri Bernaldi, Bernardi Berardi, peremptoque Theobaldi, Ioannis Giberti, Vgnecionis Montis Robiani, Theobaldi Viuiani, Iacobi Rustici, laudantium hæc omnia, & communi voluntate consentientium. Huius rei testes sunt Donnus Dionysius sanctæ Crucis, & donnus Petrus eius capellanus, Raynaldus Donisdei, donnus Cambius Sacrista Episcopatus, magister Raynaldus Physicus, Suppo Iacobi, Io. Raynaldi Seguini, Philippus Mori, Albertus Clericus Turris palmarum quondam, & alij plures in palatio Episcopali Simarij ciuitatis adstantes anno Dominicæ incarnationis 1218. indict. sexta die mensis aprilis secunda, tempore D. Honorij Papæ Tertij.

Ego Valentinus notarius rogatus, & mandato Episcopi memorati, & consensu canonicorum supradictorum scripsi, & publicaui feliciter.

Honorius deinde Tertius in fauorem Episcopi Petri confirmauit priuilegium, quod Firmanæ Ecclesiæ indulserat Innocentius Tertius, sequentiq; fauorabiliter auctum est.

HONORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Petro Firmano Episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Etsi vniuersis Ecclesijs, ex iniuncto nobis administrationis officio fauoris nostri gratiam exhibere illis tanquam ad nos vtroque iure pertinere noscuntur,& potius prouidere volumus, & debemus, quo Apostolicæ sedi amplius sunt subiectæ. Licet igitur Firmana Ecclesia in spiritualibus Apostolicæ sedis priuilegijs sit munita, volentes tamen eidem super temporalibus etiam Ecclesiæ Romanæ præsidium impertiri ad exemplar felicis recordationis Innocentij Papæ prædecessoris nostri, auctoritate Apostolica districte prohibemus, ne quis præter Ecclesiæ Romanæ legatum in ciuitate Firmana, vel castellis, videlicet sancto Elpidio castro ciuitatis nouæ, Monte sancto, Montecaularum Murro Vallenti, podio sancti Iuliani nunc Maceratæ, Casali sancti Claudij, monte Vlmi, sancto Iusto, Cerquero, Qualdrani, Montegranario, Monte Astone, Marano, & Furcella, & alijs, quæ Firmana Ecclesia iuste nunc possidet, aut legitime adipisci poterit in futurum, aut alijs modis spectantibus ad eãdem de exactionibus facere, tenere placitum, vel causas tractare, absque speciali Apostolicæ sedis mandato præsumat, sed omnia bona eius integra maneant, & quieta consistant, saluo in omnibus iure nostro, adijcimus etiam, vt omnia, quæ de placito, bando, mercato, platea, vel portubus extra ciuitatem per Episcopatum, vel cæteris Regalibus in ciuitate Firmana, vel extra proueniunt tibi, tuisque successoribus, sine diminutione, vel contradictione qualibet persoluantur, salua Apostolicæ sedis auctoritate. Nulli ergo omnino hominum Episcopatum Firmanum inquietare liceat, aut rapere, vel inuadere bona eius, aut ipsos omnes molestare aliquatenus, vel grauare. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, aut prædictum priuilegium in aliquo molestare, centum libras auri puri pro pœna componat, dimidium sacro Lateranensi palatio, reliquum vero sibi, vel suis successoribus, qui pro tẽpore fuerint soluturus.

Ego Honorius Catholicæ Eccl. Episc.
Ego Vuido Prænestinus Episc.
Ego Corradus Portuen. & S.Rufinæ Episc.
Ego Fr. Nicolaus Tusculanus Episc.

Ego

Ego Leo tit. sanctæ Crucis in Hierusalem presbyter Cardinalis.
Ego Stephanus basilicæ duodecim Apostolorum presb. Cardinalis.
Ego Gregorius tit. sanctæ Anastasiæ presbyter Cardinalis.
Ego Thomas tituli sanctæ Sabinæ presbyter Cardinalis.
Ego Vvidus S. Nicolai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis.
Ego Octauianus SS. Sergij, & Bacchi diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius S. Theodori diac. Card.
Ego Raynerius sanctæ Mariæ in Cosmedin diacon. Cardinalis.
Ego Romanus S. Angeli diac. Card.
Ego Stephanus sancti Adriani diac. Card.
Ego Aldobrandinus S. Eustachij diac. Card.
Ego Ægidius SS. Cosmæ, & Damiani diacon. cardinalis.

Datum Laterani per manum Raynerij S.R.E. Vicecancellarij . . . . idus martij indict. 7. incarn. Dominicæ 1219. Pontificatus vero D. Honorij Papæ Tertij anno 5.

Cæterum Petrus sancti Michaelis templum vltra flumen Letum solemni ritu consecrauit, vt tabula marmorea eidem suffixa Ecclesiæ in hęc verba prodit.

Anno Christi M.CC.XXII.
ind. 10. die 3. mensis Maij
consecrata est hac Ecclesia a Petro
Præsule Firmano
in honorem S. Michaelis, & sanctorum
Fabiani, & Sebastiani,
Vincentij, & Anastasij,
Elpidij, Basilidis, Naboris, & Cyriaci,
& S. Luciæ virginis.
Hic delictorum releuatur mole
Quisquis ad dies annum
sibi quisque meretur,
Hic Domine cæli sacris hiis si veneretur.
Quis fieri fecit si quæris?
Cambicis presbyter ornatus monachus
Christo bene gratus.

35 RAYNALDVS Monaldi nobilis vir, sic lego in regest. Vaticano, subdiaconus, & Apostolicus Capellanus, in demortui Petri locum electus Episcopus anno 1223. 10. Kalendas iulij ab Honorio Tertio, vt habetur eodem in regest. Vatic. epist. 193. fol. 60. clero, & populo Firmano. Hic ille est, qui ab eodem Pontifice territorio Firmano inuestitus fuit, vt ex sequenti bulla videre est.

HONORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.
Venerabili fratri Raynaldo Firmano Episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Etsi vniuersis Ecclesijs ex iniuncto nobis administrationis officio teneamur fauoris nostri gratiam exhibére illis tanquam vtroque iure pertinere, & prouidere volumus, & debemus, quo Apostolicæ sedi amplius sunt subiectæ. Licet igitur Firmana Ecclesia in spiritualibus Apostolicę sedis priuilegijs, sit munita, volentes tamen eidem super temporalibus etiam Ecclesiæ Romanę pręsidium impertiri ad exemplar felic. recordat. Innocentij Papę prædecessoris nostri, auctoritate Apostolica districtius prohibemus, ne quis pręter Ecclesiæ Romanæ legatum in ciuitate Firmana, vel castellis, videlicet S. Elpidio, castro ciuitate noua, Monte sancto, Monte causario, Monte valenti, podio sancti Iuliani, nunc Macerata, casali sancti Claudij, Monte vlmi, sancto Iusto, Cerqueto, Qualdrani, Monte granario, Monte astono, Ripatransono cum Agello, Capite montis, Monte antiqui, & Mussiani, Marani, & Furcilla, & alijs, quæ Firmanæ Ecclesiæ iuste nunc possidet, aut legitime adipisci poterit in futurum, aut alijs bonis spectantibus ad eamdem exactionem facere, tenere placitum, vel causas tractare, absque speciali Apostolicæ sedis mandato præsumat, sed omnia bona eius integra maneant, & quiete consistant, saluo in omnibus iure nostro. Adijcimus etiam, vt omnia, quæ de placito, Bando, mercato, platea, vel portubus extra ciuitatem, & per Episcopatum, vel cæteris legalibus in ciuitate Firmana, vel extra proueniunt, tibi, tuisque successoribus sine diminutione, vel contradictione qualibet persoluantur, salua Apostolicæ sedis auctoritate. Nulli ergo omnino hominum Episcopatum Firmanum inquietare liceat, aut rapere, vel inuadere bona eius, aut ipsius homines molestare aliquatenus, vel grauare. Si quis autem contra hæc venire præsumpserit, aut præsens priuilegium in aliquo molestare, centum libras auri puri pro pœna componat, dimidium sacro Lateranensi palatio, reliquum vero tibi, vel tuis successoribus, qui pro tempore fuerint soluturus.

Ego Honorius cathol. Eccl. Epis.
Ego Pelagius Albanen. Epis.
Ego Corradus Portuensis, & sanctæ Rufinæ episcopus.
Ego Nicolaus Tusculanus epis.
Ego Stephanus basilicæ duodecim Apostolorum presb. cardinalis.
Ego Gregorius tit. sanctę Anastasiæ presbyter cardinalis.
Ego Ioannes tit. sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.
Ego Octauianus card. sanctorum Sergij, & Bacchi diac. card.
Ego Greg. sancti Theodori diac. card.
Ego Stephanus sancti Adriani diac. card.
Ego Petrus sancti Georg. ad velum aureum diacon. cardinalis.

Datum Laterani per manum magistri Vvidonis D. Papæ capellani . . id. Februar. ind. 12. incarn. Domin. anno 1224. Pontif. vero D. Honorij Papę Tertij anno 8.

36 PHILIPPVS Raynaldo defuncto suffectus est. Hic Firmanam sacram rem vix cœperat administrare, cum priori sancti Saluatoris de Firmo,

mo, qui a Friderico Secundo Ecclesiæ hoste multa perpessus fuerat, cœpit consolere velle. Quamobrem eidem potestatem fecit ad se trahendi eam eleemosynarum partem, quæ ex largitate piorum pauperibus obuenire solebat. sub dat. Anconæ anno 1227. vt hic manifeste percipi potest.

Philippus Dei gratia Firmanus Episcopus.

Dilecto in Christo filio Priori sancti Saluatoris Firmani salutem in D.I.C. quoniam dignum est, & consentaneum rationis, vt qui pro Ecclesijs, fide, ac iustitia tribulationes, & angustias plurimas patiuntur, per Ecclesiam consolentur, vtque quod iniuriarum est occasio, illis fit causa consolationis, atque salutis. Ea propter, dilecte in Christo fili, recolentes multa grauamina, angustias, & pressuras, quæ in persona, & rebus ab iniquis ministris perfidi quondam principis Friderici sustinuisti pro Ecclesiæ libertate, discretioni tuæ recompensationem tuis meritis exigentibus, & si non condignam, tamen quam possumus, duximus faciendam, si sanctissimi Patris nostri D. Papæ placuerit pietati, tibi tenore præsentium indulgentes, vt partem, quæ pauperibus debetur de bis, quæ a Firmanis ciuibus pro anima relinquuntur, tibi liceat percipere, ac habere, vsque ad sanctissimi Patris summi Pontificis placitum, & mandatum, cum dicta portio nulli certo loco, vel personis sit hactenus assignata, vlterius, & pauperibus aliquibus erogata, ad cuius rei fidem omnibus faciendam, fecimus tam manu publica præsentes scribi, quam nostri sigilli munimine roborari sub anno Domini 1247. indictione quinta, die vndecima februarij intrante. Quam concessionem nostram Ecclesiæ tuæ, & tibi tantum duximus faciendam.

Actum Anconæ in domo D. Vuidonis Nauchi, vbi supradictus D. Episcopus hospitatur, præsente D. Laurentio Abbate S. Crucis de Glenso, D. Archidiacono Raynaldo Ariminensi, D. Mattheo . . . D. Episcopi, D. Matthæo Bartholomæi Florentini Talenteri, & Rotundo camerario dicti D. Episcopi testibus rogatis.

Ego Acto Imperialis aulæ auctoritate notarius, ea, quæ superius leguntur, mandato supradicti D. Episc. & rogatus scripsi, & publicaui.

Eodem anno, ab omni lege diœcesana xenodochium appellatum Riuicellum olim suæ iurisdictionis Philippus exemit, eidemque multa priuilegia, indultaque concessit.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Vniuersis Christi fidelibus per Firmanam diœcesim constitutis, futuris, & præsentibus, Philippus, miseratione diuina, Firmanus Episcopus salutem, & sinceram in Domino charitatem.

Cum inter cæteras dignitates sit dignorum libertas, & vtilior habeatur, decens est, atque conueniens vt pauperibus Christi, miserabilibusque personis, & infirmis, leprosis tribuatur eadem retributorum exactio, ne Christi pauperes aliquod sentiant incommodum, & grauamen, imo de suaui, & perfecta quiete possint, & valeant in Domino congaudere, & quia gratum Deo munus creditur offerre pariter, & acceptum, qui miserabilium personarum releuandis incommodis debite pietatis obsequio largit prouidere, & quæ maxima corruptione perpetua laborantes ob ægritudinis grauioris horrorem a communis vitæ hominum priuatæ in locis mœstæ solitudinis exulare coguntur. Nos igitur, vt piæ postulationi infirmorum, atque leprosorum ad Riuumcelli commorantium gratum præbeamus assensum, qua per eos a nobis humiliter postularunt, necnon & per dilectum filium nostrum Rainaldum Moricotti, eorum autem procuratorem, syndicum locum hospitalis eorum, ipsum hospitale positum in loco, qui dicitur Riuuscelli Firmanæ diœcesis, in quo manent cum oratorio, & cum omnibus, quæ tunc habent, & in futuro Domino volente, poterunt adipisci, ac etiam personas, & quæ post eas illuc venturæ sunt, necnon & omnes alias ad hoc seruitium, eorumque subsidium in ipso loco permanentes possimus pure per Deum omnipotentem, & reuerentiam D. N. I. C. necnon & beatissimi Marci, in cuius honore iam dictum hospitale factum est, & ædificatum pro nostra, nostrorumque successorum salute, ipsum hospitale, & locum cum oratorio, clausuris, hortis, vineis, agris, & cum possessionibus omnibus cultis, & incultis, & cum omnibus alijs bonis, quæ nunc habent, & tenent, ac in futurum, permittente Domino largitione alicuius poterunt habere. Personas quoque eorum, & quæ post eas illuc venturæ sunt, & omnes alias ibidem manentes ad seruitium Dei, & eorum iuuamen per nos, nostrosque successores communicato capituli nostræ Ecclesiæ consensu tam in temporalibus, quam spiritualibus eximimus pleno iure ab omni iure Episcopali lege diœcesana, & cuiuscumque alterius conditionis obligatione nihil nobis, nostrisque successoribus in prædictis omnibus reseruantes, nisi pro temporalibus vnam libram ceræ tantum nobis, nostrisque successoribus annuatim census nomine persoluend. & pro spiritualibus consecrationem Ecclesiæ, & altaris, necnon & alia Ecclesiastica sacramenta, cum ab eis fuerimus requisiti sit a nobis gratis, & absque vlla prauitate voluerimus eis exhibere, alioquin liceat eis illa recipere a quocunque Catholico Episcopo communionem, & gratiam Apostolicæ sedis habente, remittimus etiam eis partem mortuariorum, siue in testamentis, vel alio modo eis relictorum iure aliquo nobis competente, personas vero ad eundem locum, vel ecclesiam a seculo fugientes liberas esse volumus, & ab omni exactione cum omnibus rebus suis immunes, sepulturam quoque in eodem loco liberam esse decernimus. Præterea quod non sit licitum fratribus, vel infirmis antedicti loci aliquem excommunicatum, vel nostris dictum nominatum recipere, nec tenere. Præterea volumus, quod si infirmi, aut leprosi ex toto inde recederent, & locum prædictum dimitterent penitus prohibitus locus remaneat solutus Romanæ Ecclesiæ. De sepul-

sepulturis autem dicimus, & exceptamus iure illarū ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora sumūtur. De excommunicatis vero sic est intelligendum, & de interdictis nominatim, quod eos non recipiant, nisi primo fuerint absoluti. Sane ne alicui liceat nostra, vel alicuius auctoritate ad eūdem locum, vel ad personas ibidem existentes manus extendere rapacitatis præsenti scripto præcipimus pariter, & inhibemus, ne aliquis Plebanus, vel aliqua persona ab ipso loco, vel a personis . . . manentibus recipere, perere audeant, vel extorquere. Si quis vero Episcoporum, vel quilibet alius, quod Deus auertat, calliditate, aut cupiditate commotus superius comprehensa temerario ausu violare, seu diminuere præsumpserit, diuina vltione prostratus, iram summi Dei incurrat, & anathematis vinculo, nisi resipuerit, perpetuo illigatus subiaceat, pecunialem quoque pœnam centum librarum . . . . loco nihilominus persoluere teneatur, præsente scripto rato manente, ad cautelam namque, & certum argumentum huius exceptionis, & remissionis a nobis perceptæ volumus, & mandamus præsens scriptum per Paulum Notarium propriæ subscriptionis publicari, & nostri sigilli munimine roborari. Insuper nos de Dei benignitate, ac misericordia confisi, omnibus, & singulis personis bene facientibus loco antedicto, & infirmis manentibus in eo, annum vnum de venialibus, & quadraginta dies de criminalibus suorum peccatorum, de quibus veram suprascriptam pœnitentiam misericorditer in Domino relaxamus, offendentes autem res, & personas antedicti loci, & non . . . dantes, maledictionem habeant sempiternam, & cum iniquis sempiternam damnationem.

† *Ego Philippus Episcopus sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.*

† *Dominus Ioannes Archidiaconus, & canonicus Firmanæ ecclesiæ hoc decreto perfecto consensit & nomen suum fecit subscribi.*

† *Dominus Rainaldus Archipresbyter, & canonicus Firmanæ ecclesiæ in prædicto consensit, & suum nomen scribi voluit.*

† *Dominus Gerardus decanus, & canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & suum nomen iussit apponi.*

† *Dominus Salimbene Mansionarius, & canonicus Firm. ecclesiæ consensit, & suum nomen fecit subscribi.*

† *Dominus Theobaldus Io. Giberti Firm. ecclesiæ consensit, & suum nomen fecit conscribi.*

† *Dominus Thebaldus Vinianus Firmanæ ecclesiæ canonicus consensit, & nomen suum scribi fecit.*

† *Dominus Albertus Rustigi canonicus eccl. Firm. consensit, & fecit suum nomen apponi.*

† *Dominus Gibertus D. Io. canonicus Firm. eccl. consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† *Dominus Massus Gentilis canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† *Dominus Arnoldus doctor canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, nomen suum fecit apponi.*

† *Dominus Nicola . . . canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum scribi voluit.*

† *Dominus Gentilis Simonis canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† *Dominus Alexij canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

Hæc peracta sunt in ciuitate Firmana in domo D. Nicolai Domini Suppi, & . . . siue in Ecclesia maiori, præsentibus D. Ioanne Domini Episcopi Camerario, Domino Manente Capellano ipsius D. Episcopi, Domino Palmerio Plebano eiusdem Domino Priore hospitalis, fratre Iacobo de Offida, fratre Antonio de Ordine fratrum Minorum, fratre Iacobo de Ciuitate Noua eiusdem Ordinis, Magistro Iacobo de monte Vlmo, magistro Adeacto de S. Seuerino, magistro Petrucciolo Parmisiano, magistro Damiano Notario D. Iacobo Alberti Alexandri, Conrado Viuiani Io. Antij, Io. Deutesalui, D. Iacobo Iuxtamare, & pluribus alijs testibus vocatis, & rogatis.

Facta sunt hæc omnia sub anno Domini nostri Iesu Christi 1227. indictione prima mense aprili, die martis, temporibus Domini Gregorij Papæ Noni, & D. Friderici Romani Imperatoris.

Hic idem Philippus aliquot loca concessit Ioāni Columnæ Cardinali sanctæ Praxedis, Picentique Legato anno 1233. eodemque anno Berengaria Hispaniæ Regis soror, vxorque Ioannis Brennæ Regis Hierusalem coram Ioanne Columna Legato Ecclesiam sancti Dominici Firmi fundauit, in cuius fundatione legatus primum lapidem iecit in angulum versus plateā sancti Martini, cum hac inscriptione. *Quam dilecta Tabernacula tua Deus.* Secundum lapidem iecit Philippus Episcopus in angulum, vbi Ecclesia erat, ortusque sancti Thomæ, his præludentibus verbis: *Fundamenta eius in montibus Sanctis.* Prope vero lapidem quem primum iecerat Cardinalis Columna, Reges Ioannes, ac Berengaria adiecere tertium cum hac precatione: *Protector noster aspice Deus.* Prope lapidem ab Episcopo Philippo iactum, quartum collocauit Guillelmus Alemannus, pro Imperatore, Senatuque Firmano dictæ ciuitatis administrator. Complebant vero tunc Firmanum senatum, Mannus Mannius, Petrus Bussorius, Iacobus Autus, il Franciscus Albertonus filius Paccaroni: Guiscardus Siriti Guiscardi, Gressetusque Grissetius.

Hic idem Episcopus Ecclesiam sancti Martini, sancti Francisci alumnis concessit, quæ tunc ditionis Firmanæ erat, vocabaturq. de Offeda. Hodie vero ad Asculani Episcopi spectat arbitrium, Consule Vvadingum in Ann. Minorum tom. 2. Philippi obitus memoratur in veteri Fontis Auellanæ calendario die 24. maij.

37 GERARDVS Episcopus Firmanus electus anno 1250. Clericali capitulo concessit ius conferendi Ecclesias, ac sacerdotia sancti Zenonis, sancti Spiritus, sanctæ Luciæ, sanctique Germani, eodemque anno Ecclesiam sanctæ Mariæ de Monte Sancto donat Priori, & fratribus Ordinis sancti Augustini de Bretin. donationem confirmat Innocentius Quartus an. octauo 12. Kal. octob.

in quo Gerardus vocatur electus. Huius Episcopi temporibus inter moniales sanctæ Catharinæ, sanctæque Mariæ de ædificatione cuiusdam Oratorij grauis, diuturnaque exarsit lis anno 1254. Quam Episcopus Gerardus anno 1257. tandem composuit. Extat in Regest. Vatic. Vrbani Quarti epistola contra Gerardum hunc Firmanum Episcopum, præcipuum fautorem Manfredi Tarentini, data anno 1263. 11. Kal. ianuarij, Pontificatus tertij epist. 29. fol. 87. Eodemque ann. excessit Gerardus. Meminit huius Episcopi Tossignanus lib. 2. hist. Seraph.

38 PETRVS Episcopus Firmanus, ex Episcopo Camertino ad hanc sedem translatus ab Vrbano Quarto circa annum 1264. decessit anno 1273.

39 PHILIPPVS Præpositus Cathedralis X. Gregorio iubente ad hāc sedem ascēdit an. 1273. die 25. mensis maij, ex Regest. Vatic. epist. 140. fol. 42. In ea dignitate vixit vsq. ad annum 1300. obque singulares animi dotes, spectatamque prudentiam, sub Romanis Pontificibus, trepidis, grauissimisque muneribus est perfunctus. Siquidem sub Nicolao Tertio Romæ ius dixit idemq. Pontifex illum legauit in Pannoniam ad Regem Ladislaum, compulitque illum redire, vnde discesserat, hoc est, Pontificis Romani parere imperio, quod abusibus admissis, eluctari fuerat conatus. Huius Legationis meminit Antonius Bonfilius lib. 8. Rerum Hung. Dec. 2. Thomasque Bosius de Sign. Eccles. lib. 5. Sig. 17. Qui hunc Philippum ciuem, & Cardinalem appellant. Falluntur autem, dum arbitrantur ad huiusmodi Legationes eius temporis non fuisse in moribus nisi purpuratos admitti. Mittebantur enim tunc & simplices Presbyteri, Monachi, ac Præsules Ecclesiarum, quorum in transigendis negotijs esset perspecta dexteritas. Cæterum Philippum non fuisse Cardinalem, non solum ex epistolis Bonifacij Octaui ad successorem Albericum, verum etiam ex hac subiecta Scriptura facile liquebit, quæ continet Gentilem, syndicum, ac procuratorem Religiosorum hospitalis S. Marci de Firmo coram Episcopo comparuisse, nec tamen ibi vlla de Cardinalatu eiusdem mentio extat.

In nomine Domini Amen.

Anno eiusdem 1296. indictione nona die 6. mensis septemb. tempore D. Bonifacij Papæ Octaui. Appareat omnibus euidenter, quod frater Gentilis de hospitali S. Marci de Rauicellorum de Firmo syndicus, Prioris, & Conuentus ipsius hospitalis constitutus coram venerab. Domino Philippo Dei gratia Firmano Episcopo syndicario nomine dicti Prioris, & Conuentus, siue capituli quandam protestationem in scriptis interposuit in hunc modum. Coram vobis venerab. Patre D. Philippo Dei gratia Firmano Episcopo frater Gentilis de hospitali S. Marci de Rauicellorum constitutus syndicus nomine dicti hospitalis, tanquam frater dicti loci protestatus protestatur . . . instantia, quod nullam procurationem, nullum decretum occasione alicuius Legati, vel dominij spiritualis, & temporalis tenentur persoluere, & non possunt compelli ad dicta soluenda tam ex priui- legijs dicti hospitalis eidem indultis a SS. Pontificibus, & Episcopis Firmanis Catholicis contra eos non faciatis aliquas exactiones, & tam ex antiqua consuetudine obtenta tanto tempore, cuius non extat memoria, & si quam facitis, quod non credit, vel facere intenditis, quod non præiudicet eis, cum sit violenta, & illicita protestando prædicto omni modo, & iure quo potest . . . facta fuit dicta protestatio Maceratæ in domibus plebis sancti Iuliani, præsentibus D. Siluestro Plebano plebis de monte Astono, D. Iacobo Mascaris de Firmo, & Paulo . . . plebis montis Vlmi.

Et ego Bonauentura, olim Raner . . . Imperiali auctoritate Notarius publicus, prædicta, &c. rogatus scripsi, & publicaui.

40 RICHARDVS Firmanis ius diuinum dicebat, vt nonnullis placet, verum neque in Regestis Apostolicis, neque in lib. Prouisionum nulla de eo mentio spectatur, immo in bulla Bonifacij Octaui, in qua Albericus Placentina sede ad hanc Firmanam transfertur per obitum Philippi notatur, vnde Richardus, de quo habetur mētio in sequenti inscriptione, alius, quam Firmanis præfuisse potuit: tamen post mortem Philippi hanc Ecclesiam ante Alberici translationem commendatā habuisse an. 1300. an. scilicet seculari, quem Bonifacius VIII. instituerat, vt legitur in marmorea tabula in Ecclesia S. Saluatoris affixa.

Ianua salutis cunctis fuit præuia tutis
Munere benigno, Richardo Præsule digno
Gratia tanta Dei Prioris nomine veri
Tempore secundo Saluator vndique mundo
Salutem dedit, qui Romam pergere quærit
Limina Sanctorum visitet pietate decorum
Anno milleno currentibus ordine pleno
Et tercenteno vigebat in orbe sereno.

41 ALBERICVS Vicecomes, ciuis antea, ac Placentinus Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1300. 2. Kal. martij, ex Reg. Vatic. epist. 38. fol. 11. Vbi habetur, quod Philippo demortuo successerit. Hic executor fuit eiusdam bullæ Benedicti Vndecimi qua alterius bullæ Bonifacij Octaui contra Dominicanos, Frāciscanosque pondus abrogabatur, cuius rei meminit Michael Pius in Chronic. Ord. Præd. Hoc sequenti monumento Maceratensis publica res, suorum ciuium quosdam apud Albericum Episcopum excusat, quod cum Firmum profecti essent, vt ibidem Ascensionis diem venerarentur,

haud

haud debitum parenti filij, ouesque pastori deuellerint obsequium. Monumentum dignum visum est, quod hic ascriberetur, vt inde perspiceret secutura posteritas, quam veteres religioni ducerent suos non excoluisse Pastores.

In Dei nomine Amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo decimo quarto indictione duodecima Ecclesia Romana Pastore vacante die 17. mensis iunij. Id quod hostis instigatione . . . qui nocere humano generi . . . quotidie innititur, & qui a principio eius ruinæ conatus est astutijs sua vnitatem fidelium rescindere, ac bonorum operum dulcedinem inuidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere, & perturbare, nam dolet satis, & erubescit charitatem, quam ipse nequit habere, homines constantes ex inter materia in terra tenere, quod proxime accidisse; scilicet inter Capitaneum, & custodes a venerab. in Christo Patre, & D. D. Alberico Firmano Episcopo deputatos, & prænominatos pro festo Ascensionis Domini nostri proxime præcedentis ad Ecclesiam Domini Claudij ex parte vna, & quosdam incolas, seu habitatores terræ Maceratæ ex altera seditionem exortam, in qua aliqui ex ipsis habitatoribus terræ Maceratæ maligni . . . non vti eos decebat ad venerandum festum, & Sanctum prædictos, non ad venerandum Patrem eorum, & D. Dominum Episcopum prælibatum, non ad honorandum matrem eorum, & Dominam ciuitatem Firmanam, cuius etiam Episcopus prænominatus, de qua erant supradictus Capitaneus, & nonnulli ex dictis Custodibus attendentes peccaue . . . in eas volentes commune, & vniuersalitas omnes terræ Maceratæ, quibus omnibus ea per dictos malignos commissa præcordialiter displicuerunt quãtum possunt eorum humilitate emendare conuocatis maiori concilio, scilicet speciale, & generale, videlicet vniuersis hominibus de qualibet . . . & omnibus alijs hominibus terræ Maceratæ ad dictum concilium venire volentibus, & congregato in eorum Palatio more solito ad sonum campanæ, & vocem præconum de mandato, & auctoritate venerab. viri Domini Ioannis, Domini Nicolai de Ascolo dictæ terræ Maceratæ potestatis vnanimiter, & concorditer nemine discrepante, fecerunt, constituerunt, creauerunt, & ordinauerunt magistrum Lambertutium, magistri Petri de dicta terra Maceratæ eorum, & ipsius communis Syndicum ad eundum similiter ad ciuitatem prædictam Firmanam, & ad exponendum reuerenter coram venerabili Patre, & D. D. Episcopo supradicto, & coram magnificis, & egregijs viris Dominis Potestate, Capitaneo, Prioribus, & Concilio ipsius ciuitatis, quomodo ea mala commissa eis præcordialiter displicebant, quod quantum eorum possibilitati concedi tur, ea, quæ per dictos malignos imprudenter facta fuissent, ipsi tanquam filij humiles de benignitate ipsius Domini Episcopi, & Patris eorum, & de pietate ipsius ciuitatis matris eorum, & Dominæ . . . emendare effectualiter intendunt, & ad ponendum se dicti communis, & hominum terræ Maceratæ nomine cum omni reuerentia supradicta emendare in manibus eorum, vt possint supra ipsam mandare, & præcipere quicquid eis placet alto, & basse, & ad obediendum eisdem mandatis, & præceptis, & quidquid per ipsum Syndicum factum, seu actum fuerit, & quidquid per prælibatos Dominos Episcopum, Potestatem, Capitaneum, Priores, Concilium, & Communitatem ciuitatis prædictæ fuerit decretum, mandatum, seu præceptum super hæc promiserunt nobis infrascriptis Notarijs nomine terræ prædictæ . . . firmum, gratum, & ratum habere, nec molestiam aliquam occasione, seu causa sub obligatione bonorum ipsius communis.

Actum Maceratæ in Palatio dicti Communis, præsentibus Domino Bernabeo de monte Lupone, & Domino Francisco de Fabriano, Domino Benuenuto Matthæi, Domino Conrado, Domini Pauli, Domino Camillo Berardo, Domino Boethio, Domini Pauli, & Boninfante Bentiuolijs, & Pererio Federici testibus, & alijs pluribus; & Bertino Iacobutij Notarij vna mecum de prædictis rogatis.

Et ego Ioannes Antonij magistri Actonis de eadem Notarius, omnibus, vt supra legitur prædictis interfui rogatus prædicta publicaui.

Ego Bertinus Iacobutij Taliaferi de Macerata Notarius, his omnibus interfui rogatus vna cum dicto magistro Ioanne Notario me scribere, vel subscribere, ideo me subscripsi, & publicaui, meumque signum apposui consuetum.

42 FRANCISCVS Gentilis militis de Mogliano filius, a Ioanne XXII. subl ectus est anno 1318. 7. Kal. octobris, irritata electione Rainaldi Iacobi, & Iacobi Rogerij canonicorum a minori parte capituli facta. Ex Reg. Vatic. Huius Episcopi temporibus sancti Iuliani castellum, quod hoc tempore Maceratam vocamus, idem Pontifex a Firmana iurisdictione seiunxit, iussitq; in ciuium vnitatem coire, eisdem attributo Pastore, quo Recanatenses paulo ante priuauerat. Rem accurate persequitur Hieronymus Rubeus in Rauennati Historia lib. 6. euenitque eiusmodi rerum conuersio 1322. Obijt Franciscus ann. 1328. cõmendaturque Ecclesia Firmana ad beneplacitum Apostolicum Francisco de Siluestris de Cingulo Episcopo Florentino die 12. kal. aug. an. 12. Ioannis 22. Quo anno ab Antipapa Nicolao V. Corbolio fuit electus Vitalis quidam, qui consecratus fuit in curia eiusdem Pseudi Papæ, & Laurentium Episcopum Arianum schismaticum 9. kal iulij anno 1. Antipontificatus, ex Regesto eiusdem.

43 Fr. IACOBVS de Cingulo per reuocationem commendæ supradictæ, electus est anno 1334 5. idus martij, vt habetur in lib. Prouis. Prælatorum: decessit autem 1349. Hic Syndico S. Mariæ Nouellæ charitatis Firmanæ potestatem fecit Xenodochium fundandi, pluraque illi priuilegia impendit.

44 BONIOANNES Placentinus in Pannonia antea Bosnensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1349. quinto Kalendas februarij.

rij. Hic cum maiori altari Cathedralem Ecclesiam consecrauit anno 1351. cum incolis castelli Othoni multas, vt vocant, conuentiones transegit 1355. hunc reperi vixisse anno 1559. declarasseque quoddam testamentum in fauorem monialium sanctæ Catharinæ, eidemque declarationi ita se subscripsisse.

Bonioannes, Dei & Apostolicæ sedis gratia, Episcopus, ac Princeps Firmanus.

Nullum antiquiorem repereris, qui sibi principis Firmani titulum vsurpauerit. Translatus est Bonioannes ad Archiepiscopatum Patracense anno 1363.

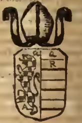
45 Fr. ALPHONSVS de Tauro ordinis Minorum, electus Episcopus Firmanus 3. non. maij 1363. successit Bonioanni, qui cum annos septem hanc rexisset Ecclesiam, ad Astoricensem sedem in Hispania translatus est anno 1370. Reperi in tabulis Ecclesiæ Firmanæ Antonium quẽdam Episcopum vixisse anno 1363. suspicor autem ex incogitantia scribentium, Alphonsum in Antonium transisse, nam vt vidimus ex regesto Vaticano, Alphonsus Bonioanni successit. Huic vero Nicolaus anno 1370. eodemque abductum errore fuisse crediderim, qui Ægidij Albernotij Cardinalis vitam perscripsit, dum condito testamento quemdam Rodulphum Episcopum Firmanum testem subiecit anno 1364. vigesima nona septembris, siquidem Alphonsus tunc hanc regebat Ecclesiam. Hic multa cum laude pietatis aliquot sanctorum reliquias in ecclesiam sanctæ Luciæ transtulit. Anno vero 1370. aliquot condidit decreta in fauorem castelli Montis Othoni Firmanæ iurisdictionis.

46 NICOLAVS Perusinus Episcopus Pisauriensis, ad hanc sedem translatus anno 1370. Kalendis iulij, ex regest. Vatican. de diœcesis limitibus grauem litem exercuit cum Maceratensi, ac Recanatensi Episcopo, atque ob eam rem reperitur condita procuratio in persona Matthæi Philippi 1372.

47 ANTONIVS de Vetulis Viterbiensis, ad hanc dignitatem promotus est circa annum 1275. de eo chronic. manuscript. Firmana, quæ extat apud clarissimum virum Carolum Strozzã patritium Florentinum, sic habet. *Anno 1380. die vigesima martij frater Antonius Episcopus, & princeps Firmanus absoluit omnes tam mares, quam fœminas, mandata D. Papæ Vrbani de rebellione facta contra Ecclesiam. In eodem chronic. paulo post anno 1384. die 20. martij venerunt bullæ, seu literæ Papales qualiter D. Antonius Episcopus Firmanus aufugerat, & ideo si poterant caperent.* Hunc postea reperio ab Vrbano Sexto honore Episcopatus fuisse spoliatum 1385. tametsi me causa lateat, potuit autem adhæsisse Antipapæ Clementi, cum per ea tempora Ecclesiasticos viros teterrimum schisma iactaret. Etenim mortuo Angelo Firmano Episcopo, qui fuerat degradatus fortasse suffectus, Bonifacius Nonus Pontifex ad eandem Firmanam ciuitatem iterum illum assumpsit, eundemque appellat Antonium, Episcopum olim Firmanum nouiterque ad eandem dignitatem assumptus. Eundem Bonifacius Ianuam legauit, gubernatoremque generalem Campaniæ, ac Maritimæ effecit, compulit ad fœdura Perusinos ex fœda discordia dissipatos 1393. vt refert D. Antoninus 1397. palatium exædificandum curauit, vbi hæc inscriptio legitur.

Reuerendissimus Antonius de Vetulis
de Viterbio, Legum Doctor,
Dei gratia Episcopus, & Princeps
Firmanus
construi fecit has Episcopales domos
in honorem Virginis gloriosæ
anno M CCC.LXXXXI.

Certam pecuniæ summam imperauit Antonius ab incolis Montis Othonis exigendam, vt inde Grottarum oppidum redimeretur. Romæ condidit suum testamentum anno 1405. domosque paternas sitas in regione Pinnana Ecclesiæ sancti Petri legauit. Quamobrem clericale capitulum quotannis in die defunctionis eius inferias celebrat gratitudinis ergo. E viuis autem exemptus tumulatus est in Vaticano.

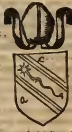

48. ANGELVS de Perleonibus de Vrbe successit Antonio Vetulo deposito anno 1385. electus memoratur in bulla Vrbani Sexti, decimoquarto Kalendas nouembris anno octauo, defunctus est sub Bonifacio Nono, eidemque suffectus est idem Antonius Vetulus, restitutusque est ad suam olim Ecclesiam.

49 M. LEONARDVS de Physicis de Sulmona, Episcopus antea Asculanus, sanctæque Romanæ Ecclesiæ Camerarius, ab Innocentio Septimo ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1406. vsque ad annum 1412. deinde prouectæ ætatis è vita discessit, dignus profecto, qui ob singularem doctrinam, vitæque probitatem maioribus dignitatibus insigniretur.

50 IOANNES Formanus è Firmo, quem Clementinus in historia Ariminensi Hieronymum de Serauelle appellat, Sauonensis primum Episcopus, mox & Asculanus, ad Ecclesiam demum Firmanam translatus est 1412. 13. Kal. augusti. Constantiensi concilio interfuit, atque a Martino Quinto Columna visitator, & corrector monialium sanctæ Catharinæ Firmanæ adhibitus est quæ sub sancti Benedicti regula viuam degebant. Firmanam Ecclesiam per quinque omnino annos administrauit, illumque deinde idem Martinus transtu-

tranſtulit ad Fauenſem Epiſcopatum 1417. Kal. decemb. ex lib. prouiſ. Prælat.

51 PETRVS de Melioratis, filius Ludouici principis Firmani, nepóſque Innocentij Septimi Ioanni ſuffectus eſt 1418. Illius meminit Michael Pius in chron. S. Dominici anno 1422. cum Epiſcopo Corinthi poteſtatem fecit conſecrandi maius altare Eccleſiæ ſancti Dominici de Firmo, cuius erat alumnus.

52 IACOBVS de Melioratis, huius Eccleſiæ adminiſtrator aſcitus eſt 1425. vſque ad annum 1426. vt extat in monumentis archiuij dictæ Eccleſiæ.

53 DOMINICVS Capranica, filius Nicolai, Romæ natus eſt 1398. pridie Kalendas Iunij, Nobiliſsimæ indolis fuit, ingenioque flexibili ad omnia, Patauij, Bononiæque ſuorum ſtudiorum tyrocinium fecit, eumque bonarum artium lauream ibidem conſecutus fuiſſet, illamque ſingulari vitæ probitate cumulaſſet, a Martino Quinto Apoſtolicæ Cameræ Clericus, ſecretarius, ac protonotarius declaratus eſt, Æmiliæque prouinciæ gubernator aſcitus. Quam prouinciam cum incorrupte adminiſtraſſet, Firmanæ Eccleſiæ Epiſcopatu ab eodem Pontifice ornatus eſt, atque legatione Peruſiæ, Spoletanique Ducatus 1426. eundemque ſub vitæ finem Cardinalem creauit, tametſi Pontifex hoc ſuum poſtremum placitum non finiſſet diuulgare in vulgus. Cæterum ſecuta morte Martini, haud pro Cardinali Dominicus habitus eſt, dum purpurati Patres ad nouum creandum Pontificem ingrederentur Comitium. Ibi euexit ad ſedem Eugenius Quartus, qui inter cæteros parum æquos Cardinales, tacite obtentam Cardinalitiam dignitatem inuidioſe viſus eſt præcludiſſe Capranicæ, ſic vt nec poſtea nouo riteæ lætus honore adduci potuerit, vt deprecanti Dominico Cardinalitia inſignia conferrentur. Quamobrem ius ſuum tuiturus, ſtatuit ſibi in Germaniam ad Cæſarem, atq; ad Baſilienſis concilij Patres, adiuncto ſibi Ænea Siluio, qui poſtea Pius Secundus fuit, ſecretario, proficiſcendum. Qui iuribus mature penſitatis, ſecundum Capranicam iudicarunt, cenſueruntque Cardinalitia inſignia illi reſtituenda. Nimium excanduit ad decretum Eugenius, aduocatoque publico Patrum purpuratorum conſeſſu non modo non rata habuit, quæ ſtatuiſſet concilium, verum etiam Dominicum omni honore priuauit, Firmanumque Epiſcopatum Bartholomæo Valuenſi Epiſcopo adminiſtrandum attribuit. Itaque duriorem fortunam Capranica expertus eſt, donec quod iure nõ potuit, animi denique dimiſſione eſt aſſecutus, Florentiæ ſiquidem, vbi tunc Pontifex morabatur, ad oſcula pedum beatorum accedens veniam impetraturus, & a leniori iam Pontifice promeruit veniam, & cum opimis ſacerdotijs purpura ſub titulo ſanctæ Crucis in Hieruſalem eſt inſignitus. Igitur ex eo quaſi porrecta fronte Capranicæ fortuna arriſit, vacauitque illi, eiuſdem fauorem exaggeratis fauore virtutibus. Pontifex namque non modo deinceps amauit Capranicam, ſed eidem etiam tanquam confidentiſſimo trepidiora demandauit expedienda conſilia. Illum ſiquidem difficillimo tempore in Picenum legauit, hoc eſt tunc cum Franciſcus Sfortia victricibus illatis armis prouinciam illam infeſtam haberet, eumque illo pro Eccleſiaſtica libertate collatis ſignis, plano oſtendit, viriles animos haud degenerare ſub purpura. Itaque ciuitatem Firmanam recuperauit, ſolemni ritu eam ingreſſus eſt 5. ianuarij 1446. Arcemque Giroſalci excidit, Peruſinaque legatione egregie perfunctus eſt. Nicolaus Quintus ad Alphonſum Neapolitanum Regem illum legauit, qui Tyburtinam ciuitatem Eccleſiaſticæ ditioni ademerat, itaque Capranica compulit Regem, vt quæ abſtuliſſet, Pontifici reſtitueret. Ea legatione feliciter perfuncto ſumma Pœnitentiaria demandata eſt. Per ea tempora Bizantium inuaſerant Turcæ, quamobrem idem Nicolaus, vt obſiſteret progredientibus per Capranicam inſtituit excitare principes Chriſtianos, vt in tantam rem vellent expedire arma, factoque initio a Neapolitano Rege, cæteros principes ita diuiſos expertus eſt, vt nulla medicina ad communem ſalutem exulceratis ambitione animis poſſe fieri videretur, Ianuenſes tamen fœda diſcordia diſsipatos ad pacem adegit. Duodecim omnino legationibus feliciter obitis inclaruit, ſed nulla maior vnquam in eo virtus enituit, quam moderatio animi, diuitiarumque deſpicientia. Cuius virtutis fructus ſingulariter aliquando percepere Ciſtercienſes. Etenim cum Eugenij Quarti tempóribus ea vecordia cuiuſdam Iuliani Lapini Abbatis Septimi nobiliſsimi cœnobij ex ordine Ciſtercienſi fortunas contigiſſet labare, funditúſque euerti, Pontifex coactus Abbatem deturbauit de ſede, Septimianumque cœnobium, ac monaſterium Boniſolatij eius ditionis Capranicæ commendauit. Quid ibi Dominicus? anxiam ſane curam ſuſcepit, opes refecit. Quin effuſis propemodum theſauris, cum pleraque recuperaſſet, quæ luxus perdiderat, florens iterum cœnobium Septimianis monachis de ſaniori eligendo Paſtore deliberaturis, raro exemplo ad poſteritatem attribuit. Inde puriores mores, monaſtica inde diſciplina reſtrictior, progreſſus vberiores ad perfectionem extitere. ita vt inde deinceps emiſſis monachorum colonijs, Ciſtercienſis Italica congregatio dimanauerit; monachi proinde, haud beneficiorum immemores, præforibus veteris Caſtelli, quod Septimianæ ditionis erat, in marmorea tabula egregij facti voluerunt extare memoriam. Quin annuas, perpetuaſque inferias pro eodem in Septimo, cæteriſque Hetruſcis

ficis monasterijs celebrandas censerunt; vt vel ob Ruiosis nullo vnquam tempore, tantus pater, ac patronus munificus posset excidere. Cæterum Dominico in ferendis sententijs, proferendaque veritate erat libertas tanta, vt eum aliquando Pontifex ipse narraret, se de consilio fratrum suorum Cardinalium aliquid facere, retulerit Capranica, se vnum quicquid illud erat latere. Principibus Christianis maximo in pretio fuit, nec minus omnis ordinis hominibus illum amabant, quod in eo illæ elucerent virtutes, quæ veram principem, optimumque Prælatum decerent. Amicos præcipue coluit, maxime autem eos, quos aliqua singularis virtus commendauerat. Itaque amicos, alumnosque habuit Pium Secundum Piccolomineum, Amicum Aquilanum, Iacobumque Ammanatum, cui Ticinensis Cardinalis adhæsit cognomen, aliosque quamplures, qui seculum illud immortalitatis fama complexerant. Bibliothecam nobilem imprimis instruxit, quam duobus millibus pretiosis codicibus ditasse narratur. In domibus paternis nobile studeorium coadunauit collegium, quod ex auctore Capranicæ tulit cognomen. Nominationem vnius scholaris Firmanis Episcopis suis successoribus honoris ergo attribuit, idemque Ius decreuit esse Septimiano Abbati; in quod monasterium præcipua olim contulerat fortunarum ornamenta. Plura sub vitæ finem pie dum conderet testamentum, legauit, quæ omnia felici executioni mandauit Angelus Capranica frater Cardinalis. Iam quinquaginta & octo natus annos Romæ decessit, dum sacra sedea vacua foret, eidemque defuncto ob singularem vitæ probitatem omnium omnino lacrymæ parentarunt, anno 1456. 19. Kalendas septembris, sepultusque est apud sanctam Mariam supra Mineruam, in cuius marmoreo sepulchro ab Angelo, defuncto fratri erecto, hanc inscriptionem legunt prætereuntes.

Sedente Paulo II.
Dominico Capranicensi.
tit. S. Crucis in Hierusalem
presb. Cardinali,
Antistiti Firmano,
Maiori Pœnitentiario,
xij. Apostolicis legationibus claro,
Pacis Italicæ in annos xxv.
constitutori,
doctrina, religione, & sanctis semper
operibus admirabili.
Angelus eiusdem tit. Cardinalis,
Vnanimi fratri,
ac sibi commune monumentum hoc fecit.
Vixit idem Dominic.
ann. LVIII.

Dominici vitam enarrauit Ioannes Baptista Podius, Iacobus Cardinalis Papiensis, Vespasianus Florentinus vulgari sermone, nondum cusam, eiusdemque memini Garimbertus, Ciaccon. noster Andreas Victorellus in suis additionibus ad Ciaceonem, Baccettus Abbas Cisterciensis in suo manuscripti. Septimiana, eosque demum, qui Septimiano cœnobio præsulimus, non potuimus ergo illud monasterium non recordari plane regiam munificentiam. Narrat S. Antoninus Florentinorum Antistes 3. par. histor. Capranicam post mortem lumbos cilicio præcinctum fuisse repertum.

Scripsit hic optimus Cardinalium paruum tractatum quemdam de contemptu mundi, quem manuscript. monachi Cistercienses Florentiæ in sua Bibliotheca diligentissime asseruant, tanquam irrefragabilem testem moderationis eiusdem. Litteratorum hominum munificentissimus ipse Mecœnas fuit Dominicus, iustitiæ, & pacis amator, de quo Antonij Gerardini musa non siluit in Pubellea quinta, quæ inscribitur illustris ad Angelum Susleoum Episcopum, extatque manuscript. apud Honuphrium Gerardinum.

Post illam roseo sinuosa in veste galero
Effigies titulo est quinta notata breui,
Delectus Firmi Martino præside rerum
Præsul Cardineo præstit honore caput,
Et nescia bonus sacro censente senatu
Pontificum famam de probitate tulit,
Vtque Cato sapiens ab eodem est ordine census
Censor, & alterius more seuerus erat,
Consueuit custos rigidi sanctissimus æqui
Iuridica populis ponere fronte modum.
Consueuit populis vltricia bella mouere
Dux pro iustitia sæpius arma gerens.
Idem Italiæ iecit legatus fœdere pacis
Idem discordes vinxit amore duces.

55 ÆNEAS Syluius Piccolomineus Cardinalis, Episcopusque Senensis, post Capranicæ mortem Firmanam Ecclesiam administrandam suscepit vsque ad annum 1458. Hic ille est, qui sub Pij Secundi nomine Apostolicam euasit ad sedem, denique dedit pretiosam Tiaram Cathedrali.

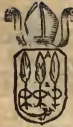
55 NICOLAVS Capranica, filius Antonij, Dominici autem, ac Angeli Cardinalium nepos, a Pio Secundo Episcopus adlectus est 1458. die vigesima tertia mensis augusti in peruigilio Natalis Domini eiusdem anni vrbem solemni pompa ingressus, illam Ecclesiam administrauit ad quatuordecim annos, Romæque fato concessit, sepultusque est apud sanctum Marcum in marmoreo

reo sepulchro, vbi ossa Pauli Archiepiscopi Beneuentani requiescunt, cum hac inscriptione ambobus communi.

Deo omnipotenti sacrum,
Paulo Archiepiscopo Beneuentano
è Capranica oriundo,
qui ob morum clementiam,
& praeclaras animi dotes
Martino V. Pont. Max. charus, dignusque,
cuius fidei secreta sua, & Cardinalis,
& Pontificii crederet,
ac ad summos honores eueheret
maioribus
suis eximia virtute praeluxit,
& sacellum moriens è suo dotatum
familiae suae Gapranicen.
reliquit.
Et Nicolao Episcopo Firmano
Antonij fratris filio,
insignibus virtutibus conspicuo,
honoribus amplifs. a summis Pontiff.
ornato,
Angelus Episcopus Praenestinus,
S. Crucis in Hierusalem
fratri, & nepoti B. mer.
ob pietatem posuit anno Christi
M. CCCC. LXXVI.
Sixto IV. Pont. Max.

56 ANGELVS Cardinalis Capranica post nepotis cessum, hanc Ecclesiam regendam suscepit, ibique satis salubrem synodum celebrauit 1473. quae diligentissime in archiuio eiusdem Ecclesiae asseruatur. Ecclesiam fratrum Minorum de obseruantia consecrauit, illiusque temporibus Sixtus Quartus Firmanam Ecclesiam exemit a iurisdictione legatorum Apostolicorum. Denique cum Firmanam Ecclesiam administrasset vsque ad annum 1475. illam resignauit, Aretino Episcopatu contentus. E cuius Ecclesiae denominatione semper deinceps Aretinus Cardinalis appellatus est. Consule supra, quae de eodem scripsimus, cum de Reatina Ecclesia esset nobis instituta narratio.

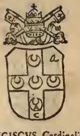

57 HIERONYMVS Capranica ex cessione Angeli Capranicae Cardinalis, Episcops adlectus est anno 1475. 15. Kal. iulij Sixto Quarto sedente. Romae decessit 1479. sepultusque est apud S. Marcum prope Nicolaum suum consanguineum, ac praedecessorem.

58 IOANNES BAPTISTA Capranica Romanus, ad hanc sedem ascendit 1479. 6. Kal. augusti. Hic Praesul (vt aliqui scribunt) haud secutus est suorum vestigia gentilium. Populo enim ad parum eius religiosum exemplum rumultuante, coactus est Sixtus Quartus Ecclesiam illam Francisco Piccolomineo Cardinali tradere administrandam, tametsi autem coactus sit diluere, quae a populo sibi obijciebantur, nihilominus tamen euentus docuit haud ex corde resipuisse. Etenim cum eximiae nobilitatis, ac pulchritudinis foeminam miserrime deperiret, vesanoque amore deuius, eius se intulisset in domum, a consanguineis repertus, caesus est, suoque cruore madens de fenestra praecipitatus in viam. Huius teterrimae caedis meminere Volaterranus in suis Vrbanis commentar. Leanderque Albertus qui addidere a Firmano populo caedem illam fuisse patratam; falluntur tamen, si vlla Ioanni Bertachio fides, in tract. de Gabellis p. 9. num. 4. qui narrat fuisse deuolutū de fenestra palatij die quo sacro cinere expiantur admonenturq; fideles. Tametsi autem suspicionis compertus, sepulchrū tamen in cathedrali ob caeteras eius eximias animi dotes accepit, quod huiusmodi inscriptione Franciscus Piccolomineus exornauit.

IOANNI BAPTISTAE
DE CAPRANICA PRINCIPI
AC PRAESVLI FIRMANO
DIGNISSIMO
FRANCISCVS PICCOLOMINEVS
S. EVSTACHII DIAC. CARD.
SENENSIS
ADMINISTRATOR FIRMANVS
PRAEDECESSORI SVO.

RAN.

59 FRANCISCVS Cardinalis Piccolomineus, qui postea Pontifex, Pius Tertius appellatus est, diuturniori mora Firmanæ Ecclesiæ administrator fuit, antequam Capranica discessisset e vita. Cui administrationi cum Augustinum nepotem suum cum spe futuræ successionis asciuisset Coadiutorem, conceptam spem importunum fatum abrupit. Decessit enim Romæ 1496. die 3. m. julij, Post cuius excessum eandem Ecclesiam cuidam Ludouico, seruato sibi regressu resignauit quo etiam defuncto, eius Ecclesiæ administratio rediit ad Franciscum, 1503. autem sublimatus est sancto Ecclesiæ Throno, Pijque Tertij fecere illi cognomen.

60 LVDOVICVS Firmanus Episcopus, in monumentis Archiuij reperitur vixisse 1500.

61 FRANCISCVS Cardinalis Romolinus Hispanus, Archiepiscopus Surrentinus Firmanæ Ecclesiæ perpetuus administrator declaratus est a Pio Tertio Pontifice anno 1503. die 4. m. decembris. Quam ille Ecclesiam fere semper absens administrauit annum vsque 1516. Quo ipso anno decessit. De quo infra in Archiepiscopis Surrentinis.

62 IOANNES Saluiatus Cardinalis Florentinus, post Romolinum, Firmanam Ecclesiam suscepit perpetuo administrandam anno 1516. die 8. Februarij; quam demum in fauorem Nicolai Gadij resignauit 1521. Cui Tiresia Foicararia dicat diui Francisci Vmbrigenæ gesta versu heroico conscripta quæ M. S. extant apud me, eumque sic alloquitur in præfatione.

Augustæ Antistes, quo sospite Romula sedes
Inclyta, honoratum tollis in astra caput.
Ne vana interdum pertentent otia mentem
Ingeniumque graui torpeat inde situ,
Accipe quæ facili iam lusimus alta camæna
Carmina non animo displicitura tuo:
Hic vitam hic mores, & grandia facta videbis,
Vmbrigenæ cecinit quæ mea musa tibi.
At si quid, doctas erratum offenderit aures
Corrige, nam vt placeam displicuisse dolet.

De salutari vero lege supra in Episcopis Ferrariensibus, vbi pro Vasconiensem, lege Vasionensem,

63 NICOLAVS Gaddius Florentinus, Apostolicæ Cameræ Clericus electus est Episcopus Firmanus Decimo Leone sedente 1521. die 16. mensis octobris, nondum auguratus aliquot annos transegit, donec Adrianus Sextus Pontifex Firmanam Ecclesiam ab omni iurisdictione legatorum Picentinæ Prouinciæ fecit immunem, in quo gratioso diplomate Gaddium declarat electum Firmanum.

Dilecto filio Nicolao de Gaddis electo Firmano.
Adrianus Papa Sextus.

Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum fel. record. Sixtus Quartus ad tunc Nicolai Episcopi Firmani, & Angeli Episcopi Prænestini, & deinde piæ mem. Innocentius VIII. ad Franciscum sancti Eustachii diac. card. postremoque Leo Decimus Romani Pontifices Prædecessores nostri ad Franciscum Episcopum Albanensem, & vltimo ad Ioann. sanctorum Cosmæ, & Damiani diac. card. qui successiue Ecclesiam Firmanam in tit. administrationis seu alias obtinuerunt vitam, seu quamdiu eidem præessent, Ecclesiam prædictam sub eorum ac sanctæ Apostolicæ sedis immediate protectionem receperunt, atque ab omni superioritate, & iurisdictione legati, seu gubernatoris iudicis spiritualium, & aliorum quorumcumque officialium prouinciæ Marchiæ penitus exemptam esse voluerunt, prout in Sixti, Innocentij, & Leonis prædecessorum prædictorum literis, quarum tenores præsentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, plenius continetur. Cum autem certis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus, te vtpote nobis gratum, & acceptum paci prærogatiua gaudere cupiamus, motu proprio

prior

prio, & ex certa nostra scientia Ecclesiam prædictam, quam diu illi præfueris, nostræ, & Apostolicæ sedi immediate subiectam, & ab omni Prouinciæ nostræ Marchiæ Legatorum, gubernatorum, iudicum, & officialium iurisdictione, & superioritate, prout tempore Episcoporum superius nominatorum fuit, exemptam esse volumus, & decernimus per præsentes mandantes propterea legatō, vicelegato, gubernatori, iudice dictæ Prouinciæ, Thesaurario, cæterisque nostris, & S. R. E. officialibus, commissarijs, & omnibus ad quorum officium spectat, ne Ecclesiam prædictam, illiusque personas, ac subditos molestent, aut in illas aliqua iurisdictione, vel superioritate, vltra quam præfatorum Episcoporum tempore factum fuerit, vtantur, vel exerceant, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis quoque, & consuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apostolica, seu quauis firmitate alia roboratis, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Dat. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 22. maij 1523. Pontificatus nostri anno primo

Tametsi autem Gaddius Firmanam absens administrauit Ecclesiam, in eam tamen omnia, quæ potuit, contulit ornamenta, siue supellectilem spectes siue Palatij Episcopalis restaurationem. Magno excellentique ingenio fuit, in transigendis autem negotijs dexteritate tanta, vt Clementi Septimo eatus purpuratam fit assecutus, in ea, apud eundem Pontificem, laudem tulit prudentiæ, quæ summos deceret. Post Romanam cladem, ac populationem, dimissumque Pontificem, inter obsides fuit datus Cæsarianis vt pactis inducijs constantior extaret fides, Romam reuersus, vbique, & semper Pontificis Clementis fortunam indiuisibiliter secutus est. A Francisco primo Gallorum Rege Sarlatensem Episcopatum obtinuit, a Cæsare autem Abbatiam sancti Leonardi in Apulia, Cosentinumque Archiepiscopatum, Dominus Collisciputi, & aliorum oppidorum fuit. Post Alexandri Medicei Florentinorum Ducis indignam cædem, Gaddius in ijs Cardinalibus fuit, qui contra Cosmum Mediceum ad recuperandam iam expiraturam Florentinam libertatem seditiosis consilijs aspirarunt, sed cum in irritum cecidissent conatus, coactus est cum collegis Romam redire, ibique vitam traducens tranquillius, tametsi absens Ecclesiam Firmanam multa cum laude pietatis administrauit, quam denique curis sessus Laurentio Lentio nobili Florentino, cum regressu resignauit 1544. Decessit deinde Florentiæ 1552. optimi pastoris relicta fama, sepultusque est apud sanctam Mariam nouellam, in suæ gentis elegantissimo Sacello. Huius optimi Cardinalis honorifice meminere quamplures; nuper autem Franciscus Pona, & Iacobus Gaddius vir nobilis, ac eruditionn præclarus, in suis elogijs, demotiui nomen Elegia ac Epigrammate honorifico decorauit Pauonius: nobis autem sat erit hæc pauca de Gaddio tetigisse, quorum satis ampla cotonis erit Epitaphium eius affixum sepulchro.

D. O. M.
NICOLAO GADDIO THADÆI FILIO
S. R. E. CARDINALI
DE REPVB. CHRISTIANA OPTIME
MERITO
SEPVLCHRVM HOC TANTO
PATRVO DEBERI
NICOLAVS GADDIVS CENSVIT
ANN. SAL.
M. D. LXXVII.
VIX. ANN. LXI. M. VII. DIE XX.
OBIIT ANNO M. D. LII. XVII.
KAL. FEBRVAR.

64 LAVRENTIVS Lentius nobilis Florentinus, Card. Gaddij ex sorore nepos, ex cessione patrui hunc obtinuit Episcopatum 1544. die 5. mensis decembris. Militaris ingenij fuit, itaque sub Paulo Quarto Carafa Ecclesiasticum exercitum administrauit, armisque Gallicis iunctis ad confinia Neapolitani Regni excubias egit. Vicelegatione Auenionensi perfunctus est, vbi pompa augustiori Carolum Nonum Reginamque Catharinam Regnum inuisentes, excepit. Sub duobus summis Pōtificibus, Paulo Quarto, Pioque Quarto, legatione functus est, nuntij nomine ad Carolum nonum Regem Gallorum, vbi ad multos annos Pontificia negotia transegit, ea dexteritate, curaque, vt Aulicorum plerique eidem emeritam purpuram destinarent. Cæterum decessit in Gallia 1571. ibidemque sepulchrum accepit. Ab eo condita aliquot decreta reperiuntur, dum Picenatibus ius diceret, velletque clerum ad meliorem frugem traducere. Fuit Laurentius vicarius Archiepiscopi Vrbinatis temporibus Ranutij Farnesij, vt refert Rubeus in Hist. Rauennati. Qui cum duobus in locis illum cōmemorasset, inque altero Alexandrum vocasset, aliquibus scriptoribus fallendi materiem præbuit.

65 Fr. FELIX Perettus de Monte Alto, is ille, qui ea infima ſorte, ad ſupremam Apoſtolicam ſedem aſcendit ſub nomine Sixti Quinti. Hic cum eſſet S. Agathæ Epiſcopus, atque a Pio Quinto vocatus ad purpuram ab eodem etiam ad Firmanam Eccleſiam translatus eſt 1571. die 17. menſis decembris. Firmanam Eccleſiam adminiſtrauit ad ſex annos, tanto amore charitateque in ciues, ac ſi Firmi natus fuiſſet, atque ibidem educatus, edoctus. Reuera enim Felix è Monte Alto oriundus erat, tametſi natus in Caſtello Grottarum Firmanæ iuriſdictionis ad mare. Quamobrem nil mirum ſi præcipuo amore tamquam bonus ciuis Firmanam ciuitatem proſecutus eſt. Illam enim, vt ſupra docuimus, erexit in metropolim inque ea iam olim a Bonifacio VIII. vniuerſale diſciplinarum domicilium inſtitutum, inſtaurauit: quamobrem Firmani ciues gratitudinis ergo, hæc ad perennitatem Pontifici Sixto in ſcripſerunt in marmore.

SIXTO V. PONTIFICI MAXIMO
PATRIA FIRMANO OB EPISCOPALEM
IN METROPOLITANAM
ERECTVM, ET GYMNASIVM
GENERALE RESTITVTVM
S. P. Q. F. POS.

66 DOMINICVS Pinellus Ianuenſis, ſublectus eſt Epiſcopus Firmanus 1577. die 14. menſis auguſti ex ceſsione Cardinalis Montalti. Natus Dominicus eſt 1541. 10. Kal. nouembris nobilibus parentibus, ac opulentis ciuibus. Prima diſciplinarum rudimenta Ianuæ, Patauijque poſuit, cumque legibus ſtuduiſſet, lauream tulit numeratusque eſt inter iuriſperitos Ianuenſes deinde cum maxime valeret ingenio, Ianuenſes terminos ſuæ virtuti arbitratus anguſtos fortunam experturus Romam conceſsit. Ibi Pius Quartus perſpecta Pinelli virtute morumque elegantia illum Referendarium Apoſtolicæ vtriuſque ſignaturæ effecit, litterarum Apoſtolicarum correctorem, fabricæ ſancti Petri ex conſiliarijs vnum ordinariumque iudicem eiuſdem Romanorum tribunalium reformatorem, locumque tenentem Generalis Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, ſub Gregorio vero XIII. inter Interamnẽſes ac Narnienſes confiniorum litem Apoſtolicus commiſſarius diremit, viceſque gerens fuit S. R. E. camerarij, denique his perfunctus muneribus, ad ſibi concreditam Firmanam Eccleſiam ſe contulit, illamque exornauit, atque ad maiorem Dei cultum, fructumque animarum in ciuitatem Firmanam è Societate IeſuPatres introduxit, illoſque qui Oratorij vocantur: cleri mores correxit, atque in ſeptem annorum mora, quibus illam Eccleſiam adminiſtrauit, nihil ſane omiſsit, quod curam boni ſane Paſtoris requirere videretur, quin ipſe in cauſa fuit, cur Sixtus Quintus erexerit illam in Metropolim, a quo Nuncius in Hiſpaniam deſtinatus, ornatus denique purpura eſt ſub titulo ſancti Laurentij in Paniſperna 1586. die 12. menſis ianuarij: contraque prædones, ac graſſatores illum legauit, deleuitque per duorum menſium ſpatium, quibus illos inſectatus eſt teterrimum illud hominum genus. Fuit Propœnitentiarius, atque Archipresbyter ſanctæ Mariæ Maioris, Præfectus Signaturæ Gratiæ, Pontificiæ claſsis præfectus, in iſtque Cardinalibus numeratus, qui ſeptimum decretalium compilarunt. Sub Gregorio XIV. Vmbrica Legatione perfunctus eſt, ac Peruſina. Heluetiorum, atque Carmelitarum fuit protector. In pretio ſemper habitus eſt ob rariſsimas animi dotes. Romæ deceſsit Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis 1611. die 9. menſis Auguſti, ſepultuſque apud ſanctam Mariam Maiorem, cuius Eccleſiam ſæculari anno exornauerat, vbi Portam ſanctam aperuerat, cum hac inſcriptione.

DOMINICVS CARDINALIS
PINELLVS
ARCHIPRESB. VIVENS NOVISSIMA
COGITANS SIBI FIERI
MANDAVIT
ANNO IVBILÆI M. DC.
ÆTAT. LX.

ARCHIEPISCOPI FIRMANI.

1 SIGISMVNDVS Zannetinus Bononienſis, filius Franciſci celebris iuris conſulti, cum viginti, & ſeptem annos celebriores Italiæ Academias publice leges interpretando nobilitaſſet, ac ſub Gregorio XIII. pauperum cauſas defendendas accepiſſet, exigentibus meritis, ad Firmanam

nam ſedem ſubuectus eſt 1584. die 12. menſis decembris. In ſibi creditam Eccleſiam multa cõtulit ornamenta, ſacrariumque ædificauit, ac exornauit vt breuis marmorea memoria habet. Primus Archiepiſcopus fuit, ex quo Sixtus Quintus in Metropolim Firmanam erexit Eccleſiam. Sixti vero diploma eſt huiuſmodi.

SIXTVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Vniuerſi Orbis Eccleſijs eo diſponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt meritis licet imparibus præſidentes in omnes agri Dominici partes oculos noſtræ mentis vigilis more paſtoris, intendimus inſpicientes quid Eccleſiarũ ipſarum præſertim cathedralium inſigniũ ſtatui, & decori maxime conueniat, atque hoc quidem pro zelo charitatis noſtræ, tanto liberalius, promptiuſque curandum cenſemus, quanto magis, non ſolum petentium ſubditorum preces, & merita id depoſcunt, ſed nos etiam ad omnipotentis Dei, & beatæ Mariæ Virginis gloriam animarumque ſalutem, & fidelium diſciplinam confirmandam, nec non Eccleſiarum quibus paterna dilectione, Apoſtolicaque auctoritate conſulimus vtilitates, ornatumque pertinere, & recte cognoſcimus in Domino expedire. Cum itaque nos compertum haberemus Eccleſiam Firmanam ſedi Apoſtolicæ immediate ſubiectam, ac pridem ante annum a partu Virgineo quingenteſimum in cathedralem erectam, cui alias nos, dum in minoribus conſtituti eſſemus, & Cardinalatus fungeremur honore, laudabiliter præſuimus, cuique etiam hodie venerabilis frater noſter Sigiſmundus Epiſcopus Firmanus præeſſe dignoſcitur lapidibus marmoreis quadratis conſtructam ad collem in media ciuitatis Firmanæ parte collocatam ſingularem atque pulcherrimam ſpectantium oculis multis paſsibus a dicta ciuitate Firmana ſeſe offerentem in prouinciæ fere medio, in qua nulla eſt metropolis Eccleſia, in tranquilla aeris temperie, in loco diſtãti ab vrbe ſupra centum, & triginta milliaria ſitam, B. Mariæ Virg. dicatam, tribus dignitatibus, videlicet Archidiaconatu pro vno Archidiacono, & Archipresbyt. pro vno Archipresbytero, & decanatu pro vno Decano, necnon 12. canonicatibus, & totidẽ præbendis pro duodecim canonicis, & octo præterea manſionatijs pro octo manſionarijs, duobuſque ſacriſtijs pro duobus ſacriſtis ipſi Eccleſiæ inſeruientibus præſtare, quamplures Epiſcopos, præterea Orthodoxæ fidei defenſores, quorum nomina, tum ſanctitatis opinione, tum præſtantia ſingulari Prçfulſerunt, aliotque Cardinalatus honore decoratos alios etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ moderamina admotos habuiſſe, & pro tempore exiſtentem Epiſcopum Firmanum, Principatus inſignia, & ornamenta præuentionemque in multis cauſis, quoad legatos, gubernatores retinere, & omnimodam iuriſdictionem ex priuilegijs Apoſtolicis iam ptidem emanatis, a fel. record. Sixto Papa Quarto prædeceſſore noſtro vſque in hæc tempora confirmatis, in ſuos commenſales, familiares, colonos, & officiales etiam priuatiue quoad legatos & gubernatores quoſcunque, ac montem viridem caſtellum in omnem iuriſdictionem retinere, nec non Firmum, Piceni vrbem Romanorum coloniam extitiſſe, ac ex qua vbi Chriſtiana Religione imbuta fuit, ſub Decio Imperatore, ſeptuaginta Firmani martyres prodiſſe recenſentur, in qua multa corpora ſanctorum, ac innumerabiles aliæ reliquiæ magna cũ veneratione aſſeruantur, multis, priuilegijs, & indultis, tam a piæ memoriç Gregorio VII. a quo tunc temporis exiſtens Epiſcopus Firmanus, Crucis deferendæ facultatis confirmationem obtinuit a Gregorio Octauo, Nono, Decimo, Honorioque Tertio, qui eidem Epiſcopo vt principis nomen, iuriſdictionemque ſpiritualem, & temporalem retinere conceſsit, Innocentio Tertio, & Septimo, Eugenio Quarto, et Caliſto Tertio, ac quam plurimis alijs Romanis Pontificibus etiam prædeceſſoribus noſtris tum claræ memoriæ Friderico Secundo, & Henrico Tertio, multiſque alijs Romanis Imperatoribus illuſtratam ampliſsimam, in qua nihil fere perſpicitur quod eius longe, alteque repetitam antiquitatem nõ præ ſe ferat, in colle aeris ſaluberrimi, amœnitatis non exiguæ, in media Piceni parte ad ſinum Adriaticum, non longe ab Apennimis montibus ſitam, & quemadmodum Firmum, Picenum olim nominabatur, ita alijs temporibus Marchia Firmana vocabatur, quod Firmum primaria ciuitas in dicta Prouincia exiſteret. Princeps quoque in ſuam iuriſdictionem Marchiam vel receperit, vel redegerit in dicta ciuitate ſedem domicilumque collocaſſe, ac ſemper detinuiſſe eodemque exemplo ſub Romanis Pontificibus, multis annis curiam generalem Legationis Marchiæ, tamquam in loco honorabiliori inibi reſediſſe nec non generale ſtudium, ad inſtar ſtudij Bononien. a recol. mem. Bonifacio Papa Octauo, ſimiliter prædeceſſore noſtro, & poſtea ab Eugenio Quarto & Caliſto Tertio prædeceſſoribus prædictis, ac multis alijs Pontificibus confirmatum, & a nobis denuo erectum, & reſtitutum floruiſſe, & florere, in eaq; ætate collegium iuriſconſultorum iam inde ab immemorabili tempore ornatiſsimum, ac in numero, & doctorum præſtantia inſigne, hoc quidem tempore vltra ſeptuaginta doctores conſcriptos reperiri, eiſdemque modo, & ratione quamplurimos procuratores, & notarios eſſe, in ea quoque ſeminarium ex concilij Tridentini decreto inſtitutum, aliorumque illuſtrium virorum fide ſtudioſiſſimorum, pietate, & Religione ſummopere deditorum, nec non Epiſcopi, & Paſtores ſui, ita officioſiſſimorum, vt nihil vnquam prætermiſerint, quod ad ipſius Epiſcopi commoditatem, & dignitatem augendam facerent, ac multæ per Firmanos donationes, etiam caſtellorum priſcis illis temporibus Epiſcopo factæ reperiantur copia refectum, quibus plurimum ſemper delatum fuerit, tum quod ipſa ciuitas ſita loco arte munito, ac hominum robore, & fortitudine, ac ingenij acumine, & præſtantia adeo ornata fuit, vt cæteris Marchiæ ciuitatibus huiuſmodi timorem maximum inijcere, ſoleat multaque obſequia erga ſedem Apoſtolicam præ-

dictam perpetuo præstiterit, atque proprijs actibus ab imperio Desiderij Longobardorum Regis se vindicarint, seque, ac sua omnia similis memoriæ Adriano Papæ Primo pariter prædecessori nostro, sedique Apostolicæ prædictæ sponte dederint, ipsaque ciuitas fidei causa, & sinceræ deuotionis gratia quam gerere solita est erga sedē eandem, cum Fridericum Primum agnoscere noluissent, igne fere assumpta fuerit eademque de causa, & alias sæpe multa damna, & detrimenta subierit, & in summas difficultates, & calamitates sæpius inciderit, vt se ab eorum dominatu qui Marchiam in suam ditionem, contra sedem Apostolicam redegerint, vindicaret, & ad ipsam sedem, eiusque Imperium redire posset, veluti sub Eugenio eodem, ac alijs Pontificibus prædecessoribus nostris, & nouissime in bello Ferrariensi, similis mem. Iulio Secundo, & postea Clementi Septimo Pontificibus Maximis pariter prædecessoribus nostris, præsto fuerint, monasteriorum insuper eam virorum, quam mulierum opulentissimorum æque, atque in quauis alia ciuitate, parochialium, præterea Ecclesiarum, ac Confraternitatum, & Hospitalium quamplurimorum frequentia commendabilem, diœcesim denique Firmanam prædictam ita opulentam, & amplam extare, vt maior in dicta Prouincia non reperiatur, agri vbertate fertilissimam, frumento, vino, oleo, & frugibus cum suis generis, vel etiam sale, & rebus omnibus ad victum necessarijs adeo abundantem esse, vt non solum cæteris Prouinciæ ciuitatibus suppeditare, sed ad Dalmatas, Illyricos, Venetos, ac alios transportare soleat, itaut plane huic diœcesi deferēda sit fertilitatis laus quę in agroPiceno passim tribuitur. Nec non eius comitatum, tersas, castra seaaginta fere habere, quo quidem comitatu Firmnm finitimum, ac confine existit cæteris fere omnibus ciuitatibus dictæ Prouinciæ, cuius maiorem partem occupare constat. Nos aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, qui eodem honore decoratarum Ecclesias, quibus olim in minoribus dum constituti essent, & Cardinalatus fungerentur honore, præfuerunt, vestigia secuti, ad illam meritis bo noribus augendam, & promouendam adducti, pijs quoque supplicationibus dilectorum filiorum communitatis, & hominum eiusdem ciuitatis nobis per dilectum filium Cæsarem Ottinellum ciuem Firmanum V. I. D. eorum procuratorem ad hoc ab eis specialiter constitutum desuper porrectis excitati, post habitam cum venerabilibus fratribus nostris prædictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus maturam deliberationem, de eorum consilio, atque Apostolicæ potestatis plenitudine, Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & sancti Seuerini in dicta Prouincia consistentes, necnon dictæ sedi etiam immediate subiectas Ecclesias, earumque ciuitates, & diœceses cum omnibus, & quibuscumque eorum territorijs, & terminis, ac dilectos filios earum singularum, Clerum, & populum vniuersum, & alijs Ecclesijs, necnon monasterijs vtriusque sexus, cæterisque beneficijs ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, secularibus, & quorumuis ordinum, & militiarum regularibus, necnon hospitalibus, domibus, collegijs, & & locis religiosis quibuscumque ab eiusdem sedis immediata subiectione, Apostolica auctoritate, tenore præsentium perpetuo diuidimus, & separamus, necnon a dictæ sedis immediata subiectione, visitatione, correctione, & omni, & quacumq. alia iurisdictione etiā perpetuo eximimus, & liberamus, ipsamque Ecclesiam Firmanam ad laudem, & honorem omnipotentis Dei, ac B. V. Mariæ, necnon fidei Catholicę exaltationem, & totius militantis Ecclesiæ gloriam, in Metropolitanam Ecclesiā, & sedem Episcopalē Firmanam, in Archiepiscopalem, Archiepiscopalisq. & Metropolitani Præsidis sedē, & Prouinciæ caput pro vno deinceps Archiepisc. qui pallij, & Crucis vsum aliorum Archiepiscoporum more habeat, omnibusq. alijs insignibus Archiepiscopalibus, necnon priuilegijs, honoribus, & prærogatiuis, Archiepiscopis debitis, & concessis gaudeat, similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac nomine, titulo, ac honore Archiepiscopali, & Metropolitan. decoramus. Præterea Ecclesiæ prædictæ Maceraten. Tolen. Ripanen. Montis Alti, & sancti Seuerini Ecclesias prædictas, modernosque, & pro tempore existentes illarum Præsules, seu administratores pro suis, & pro tempore existentis Archiepiscopi Firmanis suffraganeis, qui tanquam membra capiti, eidem Archiepiscopo Firmano iure Metropolitan. subsint, ita quod Archiepiscopi Firmani in eisdem Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & sancti Seuerini ciuitatibus, & diœcesibus ius Metropoliticum sibi vindicent necnon Maceraten. Tolent. Ripan. Montis Alti, & sancti Seuerini prædicti eidem Archiepiscopo, & Metropolitano ad omnia, & singula habeantur, & sint adstricti, ad quæ suffraganei suis Metropoliticis Ecclesiis, & Metropolitanis tenentur, & obligati sunt, vt indicentur secundum canonicas sanctiones, ac eidem Archiepiscopo Firmano prędictos suos suffraganeos consecrandi, ad Prouinciales synodos euocandi, ac cum eis etiam Ecclesiastica negotia terminandi, de eorum Ecclesiis disponendi iuxta statuta sacrorum Canonum, omniaque alia, & singula quæcumque, quæ de iure, vel consuetudine, aut alias quoquo modo ad Archiepiscopos, & Archiepiscopale munus spectare, & pertinere solent, & debent, gerendi, faciendi, exercendi, plenam, & omnimodam auctoritatem tenore præsentis concedimus facultatem. Prouinciæ quoque Firmanę clerum, & populum vniuersum pro eorundem Ecclesiæ, & Archiepiscopi Firmani Prouincialibus pariter etiam perpetuo concedimus, & assignamus, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & sancti Seuerini Ecclesiarum prædictarum, etiam iuramento cōfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, eisdem Ecclesijs, illarumque Præsulibus, Administratoribus, & capitulis, ac quibuscumque alijs personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam

etiam irritantibus in genere, vel in specie, etiam motu proprio, atque ex certa nostra scientia, deque Apostolicae potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, & sub quibusuis verborum formis, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quęuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum omnium etiam tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter, & expresse, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, derogamus, caeterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Romae apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae 1589. nonis Kal. iunij Pontificatus nostri anno quinto.

Decessit autem Sigismundus 1595.1. die octobris, sepultusque est in sua Metropolitana.

2 OCTAVIUS Bandinus Florentinus, filius Petri Antonij, atque Cassandrae Caualcantis, cum esset Vicelegatus Bononiae, a Clemente Octauo secundus Archiepiscopus Firmanus adlectus est die 29 mensis iulij 1595. incredibili congratulatione, plausuque Firmanorum ciuium, quibus sub Sixto Quinto Pontifice incorrupte ius dixerat, quam paulo post laetitiam idem Clemēs Octauus, cum Bandinum vocasset ad purpuram, mirifice cumulauit. Fuit etiam Legatus Flaminiae, mox & Piceni. Octauum Clementem Ferrariam proficiscentem, quam paulo ante receperat, secutus est, cumque Cardinali Brandata Margaritam Austriacam nouam nuptam Tertij Philippi Hispaniarum Regis Legatus excepit. Bandinum Clemens VIII. vnice dilexit, pensatisque eiusdem animi dotibus, ad ardua quaeque negotia semper illum admouit; nec minus in pretio fuit Pontificibus Paulo Quinto, Gregorio Decimo quinto, atque Vrbano Octauo, qui ob singularem viri prudentiam Bandinum suspiciebant, appellabantque venerandum senem, sacrique Senatus delitias, ac suae patriae decus, nec sane immeritò; siquidem a puero continenti tenore virtutum, secundaque probitatis fama, ad senilem peruenerat aetatem. Ergo factus senior, Firmanam Ecclesiam resignauit nepoti, alijsque duobus successiue 1606. quos paterno affectu dilexerat. Decessit Romae Episcopus Cardinalis Ostiensis, sacrique Collegij Decanus 1629. kal. augusti, sepultusque est apud S. Siluestrum in monte Quirinali in suorum maiorum Sacello, vbi ea inscriptio legitur, quam in Episcopis Ostiensibus attulimus.

3 ALEXANDER Strozza Cardinalis Bandini ex sorore nepos, ex cessione patrui, cum vtriusque Signaturae Referendarius esset, tertius Archiepiscopus sublectus est Paulo Quinto sedente 1606. die 10. mensis aprilis. Henricus IV. Rex Gallorum hunc Praesulem vnice amauit, quē cum de sua promotione Strozza fecisset certiorem, hanc sequentem a tanto Rege retulit congratulationem.

A Monsù l'Arciuescouo di Fermo.

Monsù l'Arciuescouo di Fermo.

Ho hauuto à piacere l'auiso, che me hauete dato con le vostre delli 13. del passato di vostra promotione al gouerno, & amministratione d'vna Chiesa così celebre, e nominata, come è quella di Fermo, e me ne sono rallegrato con voi, come io fò con questa, sicuro che quanto più sarete essaltato in dignità, tanto maggior modo haurete di metter in prattica, & effettuare la buona volontà, la quale hauete spesso mostrato verso il mio seruitio, & vtile, e grandezza di questo stato. Continuatela io ve ne prego, e siate sicuro, che nell'occasioni, che l'appresentaranno io la riconoscerò. Secondo che io hò comandato al Signore Alincourt mio Ambasciatore di faruelo più a pieno intendere, al quale rimettendomi, prego Dio Monsù l'Arciuescouo di Fermo, che vi conserui nella sua santa, & degna custodia. Scritto à Parigi li 11. Luglio 1606.

Henrico

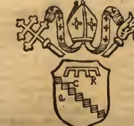
Ad eundem Villaroy prolixiores litteras dedit, ostendebatq. Strozza ea ambitiose expetita Gallorum amicitia se vereri, Strozzeanae gentis instituto vnam Gallorum potentiam impensius adorare. Iuuenis adhuc decessit, dum suam Ecclesiam praesens administraret 1621. die 11. mensis februarij, hora 18. eius diei, sepultusque est in Metropolitana, non sine moerore populi Firmani.

PE-

4 PETRVS Dinus Florentinus ſtemmate nobilis item ipſe Cardinalis Bandini ex ſorore nepos, a Gregorio Decimo quinto quartus Archiepiſcopus electus eſt anno 1621. die 9. menſis aprilis. Præſul quidem, vt mihi ſe Romæ prodidit, candore morum, affabilitateque nulli ſecundus, ea vero eruditione, vt non minus Græce, quam Latine peritiſſimus ſit, videaturque patrui exaggeratas virtutes proxime imitari, exprimereque feliciter. Cęterum eo dignitatis gradu, pręclaraque eruditione, cum ætate florentem importuna mors rapuit 1625. die 14. menſis augusti, ſepultusque eſt in Metropolitana prope affinem Strozzam, cum prius ſancti Philippi Sacellum exornaſſet, elegantemque poſt ſe Bibliothecam reliquiſſet. At de Dina familia omnes fere Florentini Hiſtorici loquũtur, cuius vetuſtiſsima origo ijs duobus carminibus explicuit noſter Varinus lib. 2. de Illuſtr. vrbis Florent.

Syllana Dinus ducit de ſtirpe penates,
Hinc ſacra Pontificis ſoli cenſura recepit.

5 IOANNES BAPTISTA Rinuccinius Florentinus auorum ſanguine clarus tertius ex ſorore nepos Cardinalis Bandini, duobus ſuis conſobrinis in Archiepiſcopatum Firmanum proxime ſuffectus eſt, Vrbano Octauo ſedente 1625. menſ. ſeptemb. Cum antea Cameræ Auditor eſſet in ciuilibus cauſis, Secretariusque Rituum Congregationis. In Hibernia hoc ipſo anno 1645. Apoſtolicus Legatus miſſus eſt ab Innocentio Decimo Pontif. Max. Huius adhuc viuentis Præſulis ſuperſedeo commemorare virtutes, ne illius modeſtiam videar onerare, quæ maxime in ipſo elucet, ſat erit dixiſſe, adeo pie, ſanctequè ſe gerere in adminiſtratione Firmanæ Eccleſiæ, vt non modo decuſſum Patruum, ſed priſcos etiam illos Eccleſiæ patres æmulari videatur.

MACERATENES EPISCOPI.

MAcerata ciuitas nobilis Epiſcopalis Piceni, Academia ſedesque Legatorum, ac Præfectorum illius Prouinciæ, haud admodum antiqua eſt. Siquidem, vt refert Bloadus, alijque quamplures, poſt irruptionem Gothorum, ac Barbarorum in Italia ex ruinis, macerijsque Heluiæ Recinæ ædificata fuit anno ſalutis 410. Macerata appellata eſt. Poſt ædificationem in tantam amplitudinem excreuit, vt Piceni digniſsima habeatur. Ibi Prouinciæ Præſes reſidet, ibi popularium grauiſsimis de rebus iudicia celebrantur, ibi Picena iuuentus congregata litterarum ſtudijs operam nauat. In altiſsimi montis faſtigio perbelle extenſa inſertaq. fructiferis collibus circumcirca leuiter aſſurgentibus, inde iucundi campi viridantibus hinc, atque inde tumulis, recti ad fauces Cimaræ vallis porriguntur. Hinc vrbis huius amœnitatem, conſpectusque varietatem prædicant omnes, ædificijs publicis, & priuatis ſplendida, nobilis, & magnifica. Turrim in platea magna mirabilis altitudinis, & egregiæ ſtructuræ, & in tota Italia celebrem inter alias habet. Quatuordecim millibus exornatur ciuibus, qui vere ciuiles, & humani ſunt. Rerum affluentia in toto Piceno celebris eſt. Duo flumina radices montis lambunt, vbi nobiliter ædificata aſſurgit, Cluentum, & Potentia. De ea ita Baptiſta Mantuanus in Domini Nicolai Tolentinatis ſuo Poemate cecinit.

In Picente ſolo Collem inſurgit in altum
Terra duos Amnes inter, qua reſpicit Vmbros,
Et Boream, ſummis dimiſſa Potentia ſaxi
Labitur; Auſtrino qua ſydera reſpicit ore,
Defluit ex alto dimiſſus Seravalle Cluentus
In dorſo Macerata ſedet, poſt bella Gothorum
Edita, & ex priſcis Ricinæ generoſa ruinis.

In Maceratę nomen pereleganter ludit Franciſcus Pamphilus in lib. ſecundo de Laudibus Piceni.

Filia Ricenei cineris reparata, remoto
Ponitur, at contra nunc Macerata iugo:
Iſta ſuum nomen gladio ſibi ſumpſit ab ipſo
Quod nimis hoc vigeat iuſta Machæra ſola.

Omnis-

Omnibus accessu multorum nota virorum
Cum sit Pontificis Praesidis ista locus.
Seu quod macerie putri reparanda sit apta,
Helia de casu pulverulenta sui.
Sive quod equuleo cincto, varijsque flagellis
Praesidis imperio maceret ista reos.

Philippus vero Belluccelus in suo itinerario de hac ipsa vrbe sic loquitur, eamque Regiam appellat.

Macerata tuas vrbs Regia portas
Ingreditur, quae sola tuo moderaris habenis
Imperio, & campis Picenis iura ministras.

Eam inter alias Piceni vrbem nobilem, & situs magnitudine, & aedificiorum pulchritudine praeclaram praedicat Andreas Scottus, caput, & Metropolis Piceni prouinciae non semel enunciatur in Pontificijs diplomatibus. Vniuersitatem, celebremque academiam ibidem instituit Nicolaus Quartus Pontif. Max. anno 1290. eamque iterum restituit Paulus Tertius die prima iulij 1540. omnibus priuilegijs, quibus Bononiensis, Patauina, caeteraeque Italiae pollent vniuersitates, ab eo tempore, & semper floruit frequentissimo studentium concursu, doctaque interpretum fama. Gymnasium Maceratense nobile, almum, solemne, & celeberrimum vocat Borell. de Regis Catholici praestantia, & celebrem passim celebrant summi Pontifices, ex eo enim tamquam ex equo Troiano innumeri prodierunt, qui literarum splendore orbem illustrarunt, vt Sixtus Quintus Pontifex Maximus, & purpurati multi. Duplici decoratur collegio, quod tamquam singulare inter alias vniuersitates a plerisque commendatur, vnum est ex nobilibus ciuibus tantum, alterum prouinciae, & curialium. Medici vero, Theologi, ac Philosophi propria etiam habent collegia, quae Maceratensibus ciuibus exornantur. Duas habet academias, quarum vna est Catenatorum celebris, & antiqua, altera Auinctorum, quae nobilis est frequenti concursu virorum. Viget in ea vrbe sacrae Rotae Auditorium, in quo totius Piceni causae tam seculares, quam Ecclesiasticae per quinque celebres iurisconsultos terminantur, ad quos omnium causarum appellatio deuoluitur, quae ad Romanam Pontificem, aliosue interponuntur, cudendi monetas facultatem habet argenteas, aureasque, quarum multiplex circumfertur cumulus, inter quas nonnullae antiquae reperiuntur, quibus ex vna parte insculptus videtur diuus Iulianus tutelaris equo insidens, & vexillum gestans, quod intus molam Maceratae insigne includitur his literis *S. Iulianus*, ab altera vero parte Crux exprimitur, *De Macerata.* Gestat pro insigni argenteā molam in parma rubea, regia corona insignita, ex vetusta patrum institutione, quam Vrbanus Octauus praecipuo diplomate confirmauit 25. ianuarij 1638. curante Pompeio Compagnono nobili Maceratae patritio, olim in patrio gymnasio interprete. In Cathedrali D. Iuliano patrono sacra, tredecim numerantur Canonici cum Archidiacono, quorum vnus praebendam Theologalem, alter poenitentialem obtinet, alijque clerici ad diuinum cultum praeordinati, cum quinque mansionarijs, Archidiaconus, & Canonici in ecclesiasticis functionibus cappas violaceas cum pellibus Armellinorum, & rocchetto ad instar canonicorum Vaticanae basilicae ex priuilegio eiusdem Vrbani Octaui deferunt. Diues est Ecclesia nobili supellectili sacrorum indumentorum, & vasorum celati argenti cuiusque generis ad ecclesiasticum ministerium accommodati. In ea insignes spectantur reliquiae, inter quas haud reticendum, seruari ibidem sacrum linteum corporale sanguine Christi madidum, qui anno 1325. cecidit ex corpore sanctissimi domini nostri Iesu Christi in Ecclesia sanctae Catharinae Maceratae, dum ibi sacerdos celebrans, sacram hostiam frangens haesitabat in fide. Quod ad tanti miraculi fidem ad haec vsque tempora integrum non maculatum, sed sanguinis sanctissimi purpura, quasi de recenti aspersum inspicitur, & quolibet anno Dominica die prima post Pentecosten solemni pompa sacrorum per ciuitatem crystallino, argenteoque inclusum vasculo toto spectante Piceno circumfertur. In sacello Rosinae familiae asseruatur insignis reliquia Andreae Apostoli, quam ex Amalphitana Ecclesia huc transferendam curauit Iulius Rosinus nobilis Maceratensis eius vrbis Archiepiscopus. In alio sacello iurispatronatus antiquae, & nobilis familiae Carbonae seruatur in argentea theca vna ex spinis quibus Christus Iesus Saluator noster coronatus extitit ad opprobrium, ibidem ossa plurimorum sanctorum Innocentium, qui proprio sanguine martyrij primitias Christo nascenti consecrarunt. Visitur etiam in hac Cathedrali brachium sancti Iuliani inuentum anno 1442. vt dicemus. Campanaria Turris nobilis spectatur a Maceratensi populo erecta, vt ibidem marmoreis inscriptio indicat huius tenoris.

Diuo Iuliano patrono populus
Maceratensis
aere publico nouam a fundamentis
extruxit,
construxitque anno salutis
M.CCCC.LXXVIII.
sedente Sixto IIII. Pontifice
Maximo.

Duodecim in hac ciuitate religiosorum coenobia recensentur, quinque monialium, duo hospitalia vnum pauperibus aegrotis, alterum pro peregrinis, & alia duo orphanorum, puellarumque cura Episcopi ex testamento Vincentij Berardi nobilis Maceratensis fundatoris. Quinque parochiales Ecclesias habet, praeter aliam collegiatam canonicorum sancti Saluatoris sub praeposito, quarum curati, archipresbyteri dignitate decorantur; septem secularium hominum sodalitates, inter has praelucet societas sancti Hieronymi, quae nobilibus alijsque pauperibus, quibus mendicare non licet, liberaliter omni tempore subuenit, vt vitae, & familiae decorem seruent, praestito iuramento reticendi secreto, nomina pauperum, qui petunt, elec-

eleemosynamque recipiunt. Extat clericorum seminarium a Cardinale Centino Episcopo erectum, spectatur collegium Cassinum a Ludouico Cassino nobili Maceratensi exędificatum, vt iuuentus ibi liberalibus possit artibus institui ad gymnasij gloriam sub Patrum Societatis Iesu disciplina: duo oratoria visuntur secularia, vnum sub inuocatione sancti Philippi Nerij, alterum sub tutela sancti Antonij de Padua, cuius insignem reliquiam obtinuit Maceratensis populus ab Episcopo Patauino Cornaro, quæ ibidem honorifice custoditur; montes duo diuites ad pauperum necessitates subleuandas habet. Populosa ciuitas est, fœtaque populo ad omnem artem, & scientiam aptissimo, ex eoque viri in omni facultate excellentes, & dignitate illustres prodierunt.

Cæterum Ioannes xxij. hanc ciuitatem suppressa Recanatensi Episcopali dignitate ornauit anno 1322. transtulitque illam in plebaniam sancti Iuliani in Cathedralem ecclesiam, & præfatam Recanatensem, eiusque diœcesim cum omnibus iuribus, & pertinentijs Maceratensi Ecclesiæ subesse voluit, vt clare habetur in sequenti diplomate, cuius exemplar ab originali desumptum, quod extat in archiuio Maceratensi, est huiusmodi.

IOANNES EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Sicut ex debito rationis in deuotis filijs etiã in gratis pro culpis pœna merito noscitur infligenda, sic æquitas suadet, vt fidelibus, & deuotis condigna rependatur pro meritis retributio præmiorum. Ab. sancta siquidem Romana Mater Ecclesia, quæ de continuo filiorum redditur prosperitate solicita, maternæ receptionis attentione consideret. Quod Terra, & Populus Recanatensis infra Marchiæ Anconitanæ prouinciam ad nos & præfatam pertinentem Ecclesiam constituti tũc sequendo rectis gressibus vias eius suis deuotis beneplacitis adhærebant, & eam cum reuerentia filiali colebant, vt matrem, & propterea matris ipsius larga benignitas illos prærogatiua specialis dilectionis gratiose præueniens terram præfatam ciuitatis vocabulo, & Episcopalis dignitatis honore liberaliter insignitus, eis Episcopali sede concessa, sed demum tempore procedente ijdem terra, & populus per infidelitatis deuia, & abrupta culparum, tanquam perceptorum beneficiorum ingrati de ipsius matris gremio lapsu præcipiti corruentes suamque ponentes cum ipsius percussoribus Ecclesiæ portionem, in eadem etiam fideles eius per dictæ persecutionis sæuitiam adeo detrimenta grauia congesserunt, quod tanto honore merito se reddentes indignos illos eadem Ecclesia memoratæ dignitatis honore priuauit. Cumque post longi temporis spatium terra, & populus antedictus ad gremium eiusdem Ecclesiæ pœnitudinis prætendentes spiritum rediisse ipsos Ecclesia præfata, quæ repetentibus gremium eius non consueuit misericordiæ vbera denegare benigne recepit ad gratiã, & deinde ad honorem restituit pristinæ dignitati. Verum terra, & populus memorati tantorum beneficiorum, & miserationis obliti proximis temporibus retroactis, vt canes ad prioris fœditatis vomitum redeuntes. Dum dilectus filius Amelius præpositus Belli montis capellanus noster eiusdem doctor prouinciæ circa ipsius perfectionem regiminis studiose vacaret quond. Pontium Amaldi de Castro Verdunen. consobrinum, & Marescialium suum ad dictam Recanatensem terram, tam pro executione quarumdam sententiarum contra Potestatem, capitaneum, consilium, & commune, ac vniuersitatem terræ ipsius, & populum supradictum, & quasdam singulares personas ex eis iustitia exigente latarum, quam pro terræ ipsius statu, quam sibi quidam subiugauerant, sicut adhuc subiugare tyrannica seruitute conantur, prout ad suum spectabat officium reformando in melius destinasset. Idem Marescialius publice per terram præconizari fecit eandem, quod ipse pro persona, vel rebus offendere neminem intendebat, sed ciuitatem ipsam reducere ad statum pacificum, & tranquillum, & ad nostram, & eorundem Ecclesiæ, ac rectoris obedientiam reuocare, quodque omnes Recanatenses ciues de prouincia ipsa banniti, non obstantibus quibuscunq; processibus sententijs, & condemnationibus habitis, & factis præteritis temporibus contra eos infra certum terminum ad hoc præfixum eisdem se præsentarent personaliter coram eo, idem vero Potestas, capitaneus, consilium, & commune, ac vniuersitas, & populus supradictus, velut perpetuæ maledictionis alumni contra nos, & præfatam Ecclesiam Dominam eorundem per motus detestabiles, & effigosa ceruicem rebellionis præsumentes erigere. Dictæque priuationis ignominiam, quam capressam deferunt frontibus non verentes, vna cum populo, & vniuersitate Auximana, quos eis colligatio nefanda coniunxerat ad hoc specialiter aduocatis, & latenter in ciuitatem introductis eamdem, & quibusdam alijs complicibus eorumdem in Marescialium, & eos quos habebat in sua tunc temporis comitiua adhuc termino ipso pendente, armis muniti bellicis, sicut publicæ famæ indicabat assertio, & manifestæ veritatis notorium diuulgabat, hostiliter irruerunt eodẽ Marescialio, & nonnullis de comitiua ipsa, & consiliibus eorundem vsque ad trecentorum numerum in ore gladij trucidatis. Et demũ tam quibusdam de consiliibus ipsius, qui caro de carne, & os de ossibus eorundem, extiterunt, quique Marescialio præfato fideliter pro huiusmodi reformatione status adhæserant, quam alijs, qui tunc euaserant manus cedentium captiuatis. Et deinde per ciuitatem tractis eamdem aliquos ex eis suspenderunt in plateis publicis, vbi domus eorum fuerant, quas fecerant sæua tyrannide dirui funditus fecerant sepeliri, aliquos suspendi patibulis, & quibusdam de prædictis consiliibus, quos detinuerant antea carceratos per mensea aliquos reseruatis, Demum eos fecerunt truncari capitibus, ab eis prius extortis bonorum suorum venditionibus, & donationibus violenter. Et quod omnem excessum impietatis excedit, in pueros infantes, & impuberes truculenta rabie sæuientes, nec attenden-

tea

tes, quod reus legis subditur, & capitalis sententiæ subiacet vltioni, qui nec infantem, quodq; seruari ex statuto frequenter in bellorum congressibus conniuenit, vt facies, quam pubertas non nouerat, gladium bellatorum euaderet, & vitæ incolumis seruaretur plurium, puerorum infantiū, & impuberum, quorum parentes velens rabies Recanatensium eorundem crudeliter vita priuarat innoxium, qui ad nos clamat de terra, ne post ipsos temere remanere contingeret, sanguinem effuderunt, Mareschalli, & aliorum de comitiua prædicta. Equis armis pecuniis . . . & concliuium prædictorum, qui dicto Mareschallo, vt præfertur adhæserant, quos de manibus eorum per fugæ subsidium miseratio diuina protexerat, & multorum aliorum tam clericorum, quam laicorum, quos de terra prædicta rabies persecutionis ipsorum in eos crudeliter armata fugauerat, bonis mobilibus omnibus hostili prædatione direptis, & Episcopalibus domibus Recanatensis Ecclesiæ deditis in ruinam. Et insuper ipsorum mentibus in omnem viam malitiæ turpiter inquinatis, & scelestis actibus data licentia, in raptum virginum detestabiliter proruperunt, dehonestarunt casta coniugia, sanctimonialium pudicitia violata, monasteriorum Abbatissas, de ipsis eiecerunt monasterijs violenter de facto intrusis alijs in eisdem, & alios excessus nefarios, & atroces, qui seriem longæ narrationis exigerent, in summi Regis offensam, nostram, & Apostolicæ sedis contumeliam, & contemptum enormiter perpetrarunt, exinde in oppressionem Ecclesiarum, & clericorum depressiones, Ecclesiasticæ libertatis destructionem pauperum, & fidelium aliorum, & vniuersale prouinciæ memoratæ dissidium, grauibus scandalis suscitatis. Ideoque, nos quantumque præmissa scelesta innotescerent euidenter, & publice vulgarentur de sedis prædictæ mansuetudine copiosa, quæ libentius emendat in subditos peccata, quam puniat, nec ferrum exhibet præcisionis in morbos, qui possunt ex leui fomento recipere sanitatem, præfata Potestatem, capitaneum, consilium, & commune, vniuersitatem, & populum Recanatensem, & alios culpabiles in præmissis per litteras nostras processibus per dictum rectorem diuersas pœnas, & sententias continentibus habitis contra ipsos in suo robore duraturis requirendo duximus attentius, & monendos, districte præcipientes eisdem, vt eorum culpas modesta correctione lauante non traheret eos ad desperationis laqueum magnitudo peccati, sed pie porrecta manus Apostolicæ disciplinæ reduceret ad salutem, infra varius mentis spacium, postquam monitio, & mandatum nostrum huiusmodi ad ipsorum notitiam peruenirent, vel per eos staret, quominus peruenire posset præcise ad nostra, & eorundem Ecclesiæ, & rectoris mandata, & veram, ac plenam obedientiam redire curarent. Nobis, & eidem Ecclesiæ, & rectori super dictis rebellione, iniurijs, excessibus, damnis, spoliationibus, sceleribus, & offensis infra dictum terminum satisfactionem debitam impensuri, ipsique Potestas, capitaneus, & singuli de prædicto consilio Recanatensi, & alij in præmissis culpabiles, vt præfertur personaliter, dd. vero commune, & populus, siue vniuersitas per sufficientem syndicum, & procuratorem idoneum peremptorie Apostolico se conspectui præsentarent, mandatis nostris super præmissis plenarie parituri, ac facturi, & recepturi, quod iustitia suaderet, eosdem Recanatenses inter alias pœnas, & sententias, quas illis in huiusmodi nostris monitis, & mandatis parere contemnerent, per diuersos eis terminos successiue præfixos intulimus ab Episcopalis dignitatis honore Apostolica duximus auctoritate priuandos, dantes præfato rectori per nostras sub certa forma literas in mandatis, vt processus nostros dd. pœnas, & sententias continentes per se, vel per alium, seu alios prædictis Recanaten. præsentaret, aut illos, necnon & easdem pœnas, & sententias in locis, de quibus ei videretur eidem quod ad ipsorum possent notitiam peruenire si adire non posset tute præsentiam eorundem solemniter publicaret. Et licet postmodum rector ipse per se, & alios eum ad dictam terram Recanatensem tutus non pateret accessus, in diuersis eiusdem prouinciæ locis, de quibus illos nequaquam ambigitur ad eorum notitiam peruenisse duxerit publicandum, ipsis tamen monitis, & mandatis, & vocationi nostris huiusmodi contumaciter obturantes auditum, & inobedientiæ terga nobis contemptu superbo vertentes, nec eisdem nostris monitis, & mandatis, & vocationi parere, aut venire, vel procuratorem, vel syndicum destinare infra dd. terminos, nec etiam postquam ipsos expectari diutius curauerunt, propter quod eos dictæ priuationis, & alias pœnas, & sententias in dd. contentas processibus non est dubium incurrisse. Quia igitur non decet, nec expedit dictum Episcopatum diu carere nomine, atque sede, ac diligentius attendentes, quod castrum Maceratæ infra dictam prouinciam constitutum dictæ terræ Recanati vicinum, inter alia de partibus illis insignis, populosus, & aptus locus existit, ad ipsorum Episcopatus, & Cathedræ obtinen. honorem, ac benigne considerationis examine recensentes, quod vniuersitas, & populus prædicti castri Maceratæ tanquam eiusdem Ecclesiæ deuoti filij, & fideles post ipsius Ecclesiæ sacra vestigia rectis gressibus incedentes, & eidem Ecclesiæ personarum exadijs, & facultatum dispendijs non vitatis, multisque spretis laboribus, & oneribus expensarum adhærentes stabiliter in prosperis, & aduersis præfato rectori, & alijs, qui eum in prouinciæ memoratæ præcesserit regimine sic astitisse dicuntur fideliter, & constanter, quod eos, vt fertur nulla prouinciæ supradictæ commotio a proposito fidelitatis assumptę turbarit, & nulla pericula temporis peruerterunt. Ipsi quidem dicta fluctuante prouincia, ingruentibus commotionum fluctibus non cesserunt, nec quouis hostilitatis turbine imminente, in sinistri partem lateris claudicarūt. Digne igitur populus, & vniuersitas supradicti sibi nostram, & eidem Ecclesiæ beneuolentiam vendicarunt, & digne virtus ipsorum perseuerantiæ promeretur, vt eorum, & eidem terræ Maceratæ status, & nomen ex nostra promotione concrescat, Apostolicis benedictionibus amplietur, & honoris, ac laudis suscipiat incre-

crementum; præmissis igitur paterna benignitate discussis, prædictum castrum Maceratæ, quod partim Firmana, & partim Camerinen. diœcesis existabat ad laudem, & gloriam sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, reuerentiam, & honorem præcelsæ, ac beatissimæ, & Christiferæ Virginis Mariæ dominæ nostræ, ac totius curiæ cælestis, dictique Maceraten. populi ad laudem eiusdem Ecclesiæ Romanæ consolationem, & gaudium, & eorum Recanatensium perfidorum confusionem perpetuam de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis a venerabilium fratrum nostrorum Firmani, ac Camerinensis Episcoporum, ac Firmanæ, & Camerinensis Ecclesiarum, Capitulorum, & quorumlibet aliorum spirituali iurisdictione eximentes totaliter, hac fidelium astante multitudine copiosa in ciuitatem erigimus, & honore, ac titulo, & vocabulo ciuitatis de speciali dono gratiæ insigniti, Ecclesiam, seu plebem sancti Iuliani Macerat. in Cathedralem Ecclesiam erigentes, & ad illam Episcopalem sedem, quam olim Ecclesia, & terra Recanatensis obtinuit cum Episcopalis dignitatis honore, & ipsius Capitulo, & canonicis eisdem numero, gradibus, ordine, ac dignitatibus, in quibus in eadem Ecclesia Recanatensi hactenus existebant, nisi per processus nostros, vel alias fini forte priuati, nec non & bonis omnibus dudum ad mensam Episcopalem ipsius Ecclesiæ Recanatensis, dictumque Recanatense Capitulum communiter, & diuisim spectantibus transferentes, ita videlicet, quod bona, quæ ad præfatam mensam Episcopalem eidem Ecclesiæ Recanatensi spectabant, vt prætenditur, ad mensam Episcopalem eidem Ecclesiæ Maceratensi pertineant, & bona, quæ ad præfatum Recanatense Capitulum pertinebant communiter, vel diuisim ad Capitulum Maceraten. pertineant coniunctim, vel etiam separatim, sicut ad prædictum Recanatense Capitulum pertinebant. Decernimus insuper venerabilem fratrem nostrum Episcopum Maceratensem vocari perpetuo Maceratensem Episcopum, & prædictam Recanatensem Ecclesiam, Capitulum, & canonicos de cætero Maceratensem Ecclesiam, Capitulum, & canonicos nominari. Prohibitioni subijciendo perpetuæ nominationem Episcopi, & Ecclesiæ Cathedralis, Capituli, & canonicorum Recanatensium eorundem, præfatam vero terram, & totam diœcesim olim Recanaten. cum omnibus iuribus, & pertinentijs eorundem Ecclesiæ, & Episcopo Maceratensi prædictis, & successoribus eius Episcopis Maceraten. qui pro tempore fuerint pro parte diœcesis eorum habendum, & perpetuis per eos tenendum, & possidendum temporibus assignamus, ac nobis limitationem reliquæ partis diœcesis eisdem Episcopo, & Ecclesiæ Maceratensi assignan. cum de limitibus eius plenam ad præsens nequeamus habere notitiam, reseruamus prædictis Firman. & Camerinen. Episcopis reddditibus, si quos in dicta ciuitate Maceraten. ad Episcopales Ecclesiarum suarum mensas spectantibus obtinent reseruatis. Volumus autem, quod illi de præfato Capitulo, qui sunt forte priuandi, illud ius in canonicatibus, & præbendis, ac dignitatibus Maceraten. habeant, & non amplius, quod eis in Recanaten. canonicatibus, præbendis, & dignitatibus competebat. Hanc autem exemptionem, erectionem, translationem, & assignationem, ac prohibitionem nostras sic factas salubriter, & vtiliter ordinatas perpetuis valituras temporibus robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, vel status existat, & quacumque præmineat dignitate huiusmodi exemptionem, erectionem, translationem, & assignationem, & prohibitionem nostras, seu aliquod, vel aliqua de contentis in eis quouis quæsito colore, vel modo, causa, vel occasione quomodolibet adinuenta scienter turbare, vel impedire præsumat. Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, & nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi infra quindecim dierum spatium, postquam huiusmodi prohibitio nostra peruenerit ad notitiam eorundem, vel per eos steterit quominus potuerit peruenire a turbatione, vel impedimento huiusmodi resipuerint cũ effectu, excommunicationis. In conuentus vero, capitula, seu collegia suspensionis, & vniuersitates delinquentes quomodolibet in hac parte interdicti sententias, de prædictorum fratrum cõsilio promulgamus, a quibus nullus ab alio, quam a Romano Pontifice, nisi ab eodem excommunicationis sententia, in mortis dumtaxat articulo valeat absolutionis beneficium obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum exemptionis, erectionis, translationis, constitutionis, & assignationis, reseruationis, inhibitionis, & promulgationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Auenion. 14. Kal. decemb. Pontif. nostri anno quinto.

Hactenus Ioannis diploma pro erectione nouæ Cathedralis Maceratensis Ecclesiæ, & suppressione Recanatensis Episcopatus. Verum non perpetuo huiusmodi fœdus permansit, iterum enim a Recanatensi seorsim rem suam gessit, donec Sixtus Quintus, suppressa iterum Recanatensi Ecclesia, ab illius vinculo absoluto Galeatio ambarum tunc Ecclesiarum Episcopo, cum Tolentinate, quam nouiter erexerat in Cathedralem, iussit inire fœdus, ea tamen lege, vt Maceratensis Episcopus denominaretur, tametsi in expeditionibus ad ciuitatem, & diœcesim Tolentinam spectantibus, se subscriberet Episcopus Maceratensis, & Tolentinas. Bullam erectionis Tolentini Episcopatus eiusdemque vnionis cum Maceratensi, infra reperiet lector, cum seorsim de Tolentinate Ecclesia sermonem instituerimus.

Episcopus tandem Maceratensis a primæua sua institutione solum Romani Pontificis reuerebatur arbitrium ab omni Metropolitano iure exemptus, donec idem Sixtus Quintus, post Tolentinæ Ecclesiæ

clesiæ erectionem, constituta in Metropolitanam Firmana Ecclesia, eius Archiepiscopo suffraganeum esse iussit Maceratensem, & Tolentinatem Antistitem, quod cum id ægre tulissent Macesatenses, Archiepiscopum Firmanum Rotæ Maceratensi Sixtus subiecit, quoad causarum reuisionem quæ Archiepiscopo in ecclesiasticis causis inhibendo, præcipiendoque procedit, sicque vtriusque ciuitatis librata potestate, Episcopum Maceratensem Firmano Archiepiscopo, & Maceratensi Rotæ Archiepiscopum Firmanum subiecit. Maceratensis Ecclesiæ prouentus sunt scutatorū 1600. quibus si summam scutatorum 400. Tolentinatis Ecclesiæ eum ea vnitæ addas, pro Episcopo summam constituunt scutatorum bis mille, taxantur vero hæ Ecclesiæ in lib. Cameræ ad floren. 106. ⅓. Porro Præsules, qui in eis floruerunt, sequentes sunt, quorum seriem ex actibus Romanis alijsque monumentis ex fide deprompsimus.

1 FEDERICVS Recanatensis Episcopus, suppressa Recanatensi Ecclesia, ad Maceratensem de nouo erectum Episcopatum a Ioanne XXII. translatus est anno 1322. 12. Kalen. decembris Pontif. 5. vt habetur Epist. 291. p. p. lit. commun. in Regest. Vatic. fuitque primus Maceratensis Episcopus, pauloque post translatus ad Senogaliensem Ecclesiam. Eo Præsule Andreutius Carbonus, & Gentilutius Bartholomæi Compagnioni nobiles Macesatenses Ecclesiam sanctæ Mariæ de Pace extra Vrbem in via, quæ Lauretum ducit, ædificarunt, parua quidem est Ecclesia sed pulchra, picturisopereque fornicato nunc bene ornata, in ea hæc subiecta legitur inscriptio.

In Dei nomine Amen.
Anno Domini mill. trecentesimo vigesimo tertio indict. 6.
tempore D. Ioannis Papæ XXII.
die 23. martij.
Aedificata fuit Ecclesia sancta Mariæ Pacis per Andreutium Carbonum,
Gentilutium Bartholomæi, & Iulianum Pauli de Macerata
primo anno quo facta fuit ciuitas auctoritate D. Federici Episcopi Maceratensis
tempore D. Melis Rectoris Generalis Marchiæ.

2 Fr. PETRVS ex Ordine Minorum Maceratensis Episcopus creatus est anno 1323. 8. id. iunij per translationem Federici ad Senogaliensem Ecclesiam, cuius præter illius promotionem in Regestis Vaticanis nihil reperi memoria dignum, tametsi consuluerim eius temporis monumenta. Obijt anno 1347. eoque Præsule Ecclesia sancti Francisci Ordinis apud Maceratenses ædificari cœpta est, de qua Vvadingus noster.

3 VIDO Archipresbyter Vercellensis Ecclesiæ, Maceratæ Episcopus delectus est a Clemente Sexto anno 1347. non. nouembris, ex Regest. Vatic. Epist. 55. fol. 50. Parum hanc rexit Ecclesiam, cum anno 1348. 2. Kal. nouemb. ad Massanensem in Hetruria Ecclesiam fuisset translatus. Eius meminit Tursellinus in Lauretana historia.

4 Fr. NICOLAVS de sancto Martino Pisanus natus ibidem in via sancti Martini, Ordinis Prædicatorum insignis Theologus, verbi Dei facundus concionator, vitæ sanctimonia spectabilis, post multas sui Ordinis præfecturas obitas, Vicarius Generalis Ordinis extitit, a Pisanis Archipiscopus, mox a Lucensibus Episcopus postulatus, tandem Maceratensis Episcopus a Clemente Sexto electus est anno 1349. 12. Kalen. nouembris vt habetur in Regesto Vatic. Epist. 169. fol. 50. Hic primum ab eodem Pontifice, Maceratensis Episcopus tantum electus est, mox etiam & Recanatensis, cum Innocentius Sextus summus Pontifex ciuitatem illam in gratiam recepisset an. 1357. Decessit autem an. 1367.

5 OLIVERIVS ex decano Nigripontis, & Papæ Capellano electus est Episcopus Maceratensis, ac Recanatensis 3. Kalen. martij 1367. ex Regest. Vatic. De eo mentio habetur in monumentis Recanat. anno 1372.

6 BARTHOLOMÆVS de Bononia vtriusque Ecclesiæ præsul, decessitque anno 1383. quo anno, sede vacante, eoque defuncto diruta fuit Ecclesia sancti Antonij Ord. Cruciferorum ampliationis magnæ plateæ ciuitatis gratia, nouaque a populo Maceratensi constructa est eo in loco vbi hactenus Cruciferi degunt.

7 PAVLVS earumdem Ecclesiarum Antistes adlectus est a Clemente Septimo Antipapa anno 1383. vt in lib. solutionum eiusdem Antipapæ habetur sub die 27. ianuarij, quo Paulus solitum subsidium exoluit, habeturque a multis pro Pseudo Episcopo.

8 NICOLAVS patria Florentinus Episcopus Fesulanus, ad has Ecclesias legitime translatus est ab Vrbano an. 1383. eiusque Episcopatus inijt possessionem, tametsi Bartholomæus & Paulus vnus post alium se intrusissent.

9 ANGELVS Cinus Episcopus Maceratensis, & Recanatensis, suum condidit testamentum anno 1392. Hic est ille Angelus, quem Gregorius XII. an. 1408. ad purpuram extulit sub titulo sancti Stephani in Cælio monte, habuitque has duas Ecclesias commendatas, decessitque 1412. vt diximus tom. p. in catalogo Recanatensium Præsulum, de quo ibi. Angeli temporibus Ma-

ceratæ defunctus est anno 1390. Andreas Bontempus S. R. E. Card. Episcopus Perusinus, & in cathedrali Maceratensi tumulatus, cui diuersa sacra induméta, vasaq. argentea ex testamento reliquerat. Hunc Recanati obijsse, ibidemque tumulatum in cathedrali fuisse retulimus in nostro pr. to. dum de Episcopis Perusinis ageremus decepti siquidem a Ciacconio, vt patet ea publico documento die 19. maij 1391. quando de mandato Andreæ Tomacelli Bonifacij Noni fratris & Piceni marchionis, indumenta sacra eiusdem Cardinalis Angelo Balconco Episcopo tradita fuere, idem expresse habetur in Martini V. diplomate ad fauorem Maceratensis Ecclesiæ, e qua sacra illa indumenta ablata, ad Recanatensem Ecclesiam translata fuerant. Extat diploma in Archiuio Maceratensi tenoris sequentis.

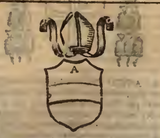
MARTINVS QVINTVS

Dilecto fratri Astorgio Episcopo Anconitano, & Prouinciæ Marchiæ locumtenenti salutem, &c.

Nuper dilecti in Christo filij oratores ciuitatis nostræ Maceraten. nobis exposuerunt quod olim bo. me. Andreas Cardinalis Perusinus reliquit Ecclesiæ Maceraten. in qua suum corpus est situm, omnia paramenta sua, & ornamenta sacerdotalia, & Pontificalia, & Mitram, & crucem argenteam, & crocciam argenteam & cum postmodum præfata paramenta, & ornamenta deuenerint ad manus quondam Andreæ Tomacelli tunc Marchionis Prouinciæ, qui certificatus per fide dignos de legato huiusmodi, & ipsius cardinalis voluntate donauerit, & consignauerit eidem Ecclesiæ Maceraten. omnia huiusmodi paramenta, quæ cum postea ad Ecclesiam Recanat. transportata esse dicantur præter intentionem ipsius, & ipsius Ecclesiæ Maceraten. iniuriam, & dedecus. Nos volentes, vt prædicta donatio suum sortiatur effectum non ad alterius &c. Sed motu proprio, & ex certa scientia dictam donationem tenore præsentium confirmamus & approbamus, mandantes tibi vt præfata donatione comprehensa restitui facias omnino Ecclesiæ Maceraten. & ad illam deponi & in ea conseruari ad vsum ipsius Ecclesiæ. Quia æquum est & debitum vt ad cultum suum, & ornamentum ipsius Ecclesiæ Macerat. deputentur, & in qua corpus dicti Cardinalis sepultum est; & cui fuerunt concessa non obstantibus &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum Pontif. nostri anno 12.

10 IAQVELLVS prædictarum Ecclesiarum Præsul decessit anno 1409. ea lib. obligar.

11 ANGELVS Baleoneus Perusinus Cameræ Apostolicæ Auditor, Episcopus creatus est 1409. die 9. septemb. fato functus est 1412. ex eodem lib.

12 Fr. NICOLAVS de Cascia prior Generalis Ordin. Eremitarum sancti Augustini dictarum Ecclesiarum Præsul effectus est 1412. 13. Kalen. augusti ita in lib. cit. consule ea quæ scripsimus in Episcopis Recanatensibus in pr. tom. Obijt 1418.

13 MARINVS, siue Martinus de Tosco Venetus, Aprutinus antea Episcopus, a Gregorio XII. ad has Ecclesias translatus eodem anno, quo Nicolaus a Ioann. XXIII. ad eas ipsas promotus fuerat, quarum possessionem haud adipisci potuit Nicolao superstite; quo defuncto, iussu Martini Quinti anno 1408. eas administrandas suscepit, fuitque sub eodem Pontifice Marchiæ Prolegatus anno vero 1429. transijt ad Ecclesiam Theatinam.

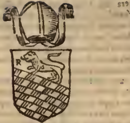
14 BENDICTVS Guidalottus Perusinus, Aprutinus antea Episcopus ad prædictas Ecclesias translatus est 1429. 7. id. ianuarij, e viuis exemptus est eodem anno, vt supra retulimus p. rom. in Episcopis Recanat. Eo defuncto Martinus Quintus harum Ecclesiarum administratorem constituit Ioannem de Tricarico Abbatem secularem ex bulla eiusdem dat. Ferrentini 15. Kal. septemb. an. 12.

15 IOANNES Vitellescus harum Ecclesiarum Præsul adlectus est 11. Kal. maij anno 1431. euasitque postea Cardinalis ad Florentinam sedem, atque Patriarchatum Aquileiensem, de quo supra in Florentinis Archiepiscopis.

16 Fr. THOMAS Tomasinus Venetus ex Ordine Prædicatorum Episcopus antea Polensis, Æmoniensis mox Vrbinas, inde Traguriensis ad has Ecclesias translatus est 1435. quam annos quinque rexit, anno vero 1440. iterum ad Feltrensem, & Bellunensem Ecclesias translatus ibidem obijt 1445. de quo infra in Vrbinatis Ecclesiæ Episcopis plura.

NICO-

17 NICOLAVS de Astis Foroliuiensis harum Ecclesiarum electus Antistes anno 1440. 6. id. octob. ab Eugenio Quarto ex Reg. Vatic. obijt anno 1454. sepultus in cathedrali Recanatensi, cui societas sanctæ Luciæ anno 1470. sepulchrum erexit addiditque simplex quod legitur Epitaphium a nobis in pt. rom. relatum, dum de ipso ageremus in Episcopis Recanatensibus, vbi corrige annum obitus, & pro 1470. quo erectum fuit Epitaphium, lege, è viuis exemptus est anno 1454. Huius Episcopi temporibus Maceratæ inuentum fuit brachium S. Iuliani ciuitatis tutelaris, cuius inuentio hisce verbis habetur in monumento tabularij eiusdem Ecclesiæ, quod hic exscribere libet.

Quod die sancta Epiphaniæ existente eodem Episcopo Macerat. & Recanaten. in Pontificalibus cum capitulo, & clere Maceraten. in Ecclesia sancti Iuliani Maceraten. adstantibus D.D. Prioribus, & vicario domini Episcopi D. Potest. dicta ciuitatis Archidiac. & canonicis, & magna populorum multitudine prodijt in medium quidam spect. vir Philippus Nicolai grandæua ætatis, & optima famæ dicens iam per multa tempora ante a quodam nobili ciue præmortuo intellexisse reliquiam sancti Iuliani fuisse inter duas columnas, quæ sunt ante altare maius dicta Ecclesia. Quo intellecto dictus Episcopus cum vniuerso clero cantante Hymnum Veni creator Spiritus, & litanias peruenit ad locum prædictum, vbi dictus Episcopus incepit, & cœpit fodere, & tandem repertus est vnus paruus cophinus, quem cum magna reuerentia dictus Episcopus posuit ad altare maius, & illo coram omnibus aperto inuenit vnam pixidem in qua desuper erat vna scriptura in carta adina vetustissima, quæ dicebat, hoc est residuum brachij sancti Iuliani & sub ipsa scriptura erant aliqua petia carnis satis magna, & aliqua ossa, denum dictus Episcopus extraxit Brachium simul cum manu eiusdem sancti inuoluta cum serico antiquissimo cui erat alligata vna scripta de carta adina antiquissima, in qua legebatur, hoc est brachium sancti Iuliani qui interfecit patrem, & matrem. Hactenus membrana ab omni clero subscripta. Huius Brachij inuentio solemniter nunc celebratur die vltima augusti. Nec reticendum hoc brachium cum manu ita hodie seruari mirabiliter ad Dei gloriam, vt viuentis hominis manus, & brachium esse videatur: seruatur in theca argentea ad similitudinem brachij, & manus, quæ affabre facta, gemmisque decorata pietatem Nicolai Episcopi restatur, qui proprijs expensis eam fieri fecit, vt eius insignia testantur ibidem expressa. De sancto Iuliano, qui celebris venator parentes occidit, lachrymarumque imbre peccati maculam deleuit, loquitur S. Anton. in Hist. Guil. Durand. Ration. Diuin. lib. 7. cap. 5. Pancirol. & alij plures Maceratæ etiam Nicolao Episcopo Cistercienses monachi è Clareuallensi cœnobio Flastræ euocati in Vrbe Ecclesiam sanctæ Trinitatis, nunc S. Marci, vna cum iuribus, & pertinentijs suis regendam susceperunt, quæ hodie vna cum nobili Abbaria patribus societatis Iesu auctoritate Gregorij XIII. commendata existit.

18 PETRVS Georgius Terami Præpositus Maceratensis, & Recanatensis Episcopus fuit, ac gubernator Vmbriæ 1454. sanctam etiam domum administrauit anno 1460. eiusdemque historiam scripsit. Post Petri obitum Franciscus Mautoccenus Episcopus Parentinus has Ecclesias administrauit ad annum vsque 1471. quo ex hac mortali vita excessit, & in cathedrali Recanatensi tumulatus fuit.

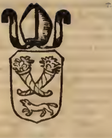
19 ANDREAS Pellius Fanensis dictarum Ecclesiarum Præsul sublectus est 1471 non. septembris. Quo Præsule fratres Eremitarum sancti Augustini congregationis Lombardiæ fuerunt introducti in Ecclesiam sanctæ Mariæ de fonte. Decessit vero Andreas 1477. de eo Acta Consist.

20 HIERONYMVS Bassus Roboreus Saonensis, Sixti Quarti ex sorore nepos, Episcopus antea Albinganensis, ad has Ecclesias translatus est 1477. pauloque post Cardinalis creatus, Recanatensis Cardinalis est appellatus. Salabres constitutiones pro eleri Maceratensis norma edidit, quæ adhuc obseruantur ab eodem. Obijt anno 1507.

21 THESEVS de Cupis Romanus oriundus è Monte Falco, Maceratensis, & Recanatensis Episcopus electus 1507. die 20. mensis octob. Huius Episcopi temporibus Leo Decimus has Ecclesias dissociauit die 7. ianuarij 1516. Theseoque Maceratense tantum sacerdotium obuenit, Recanatensis autem Ecclesia Aloysio Tasso collata est, ea conditionis lege, vt vter prior extremum diem obijsset, duarum Ecclesiarum Episcopus censeretur. Latronum manibus postea decessit Aloysius, geminataque dignitas ad Theseum redijt die 13. maij 1519. vt Acta indicant Consistorialia. Excessit Theseus Clemente VII. Pontif. Max.

ALOY-

22 ALOYSIVS Tassus Bergomas patruus Bernardi, Torquati Tassi patris, non maternus auus, vt diximus in pr. tom. nostro, dum de Recanaten. Episcopis loqueremur. Episc. Parentinus ad Recanaten. Eccles. cum regressu ad Maceratensem, si Theseo superstes fuisset, trāslatus an. 1516. Prope patriam a latronibus bonis, & vita spoliatus, eius cadauer Bergomū relatum in Ecclesia sancti Spiritus apud canonicos Regulares sepultum, hoc ad eius marmoreum tumulum spectatur epitaphium,

Aloysio Tasso Parentij primum
deinde Racanati,
Macerataque Pontifici quem post quam
Bergomum vrbem reuisisset
a latronibus vita, & fortunis priuatum
tam vniuersa defleuit patrem ciuitas,
quam Dei manifesta
vlta fuit cito ira Dominicus Eques
splendidus,
& Petrus Andreas fratres pientissimi
& sacer Canonicorum Regularium
Ordo Benemerentissimo
Poss.
anno a partu Virg. M. D. XXIIII.
vixit ann. LI. menses XI.
dies XIX.

23 DOMINICVS de Cupis Cardinalis Tranensis, Theseo gentili suo suffectus, dictasque Eccles. perpetuo administrādas suscepit, sub quo iterum Pontifex Paulus Tertius Ecclesias illas disiunxit anno 1535. iterum etiam 1546. vt habetur in Actis Consist.

24 IOANNES Clericus Gallus Rom. Rotæ Auditor, die 25. ianuarij 1535. Maceratensis Episcopus renuntiatus est, cum regressu ad Recanatensem, de consensu Cardinalis Tranensis, ea lege, vt qui fuisset superstes, eas diuulsas Ecclesias sua sub potestate haberet nouo fœdere iunctas. E viuis Ioannes Romæ discessit circa annum 1546. cum solam Maceratensem Ecclesiam administrasset, post eiusdem obitum ad eundem Cardinalem Tranensem Maceratensis deuoluta est. Memini me dixisse in 1. tomo, in Catalogo Recanatensium Presulum, Ioannem hunc Recanatensem tantum adlectum Episcopum an. 1535. cum re- uera tunc Maceratensium adlectus solum fuerit Præsul, cum regressu ad Recanatensem, si ille Cardinali Tranensi superstes fuisset, vt referunt Acta Consist. Vnde Ioannes ex albo Recanatensium Præsulum expungendus, nisi ratione regressus, quem ille ad eam Ecclesiam habuit, inter eos numerari censeatur.

25 PHILIPPVS de Roccabella Recanatensis, Maceratensis tantum Episcopus adlectus est an. 1546. die 27. ianuarij. Cumque Paulus de Cupis Recanatensis Episcopus decessisset, vacuam illam Ecclesiam suscepit administrandam, Maceratensi Cardinali de Cupis relicta. Qui deinde discessit an. 1571.

26 HIERONYMVS Melchiorius Recanatensis, Maceratensis tantum Episcopus renunciatus est an. 1553. Iulio Tertio Pontifice sedente, postq; obitum Roccabellæ Recanatensem etiam obtinuit, quam Maceratensi iterum adiunxerunt. Concilio Tridentino interfuit, atque vtriusque Ecclesiæ munere se exoluit 1579. Romamque reuersus Apostolicæ Cameræ Clericus fuit atque Decanus: Bononiensibus ius dixit, æquitati viri applaudentibus cunctis. Romæ decessit cum esset Signaturæ Iustitiæ Præfectus 1583. sepultus est apud S. Mariam super Mineruam, vbi supra primam columnam pulcherrimo in tumulo hæc inscriptio legitur.

D. O. M.

Hieronymo Melchiorio,
Episcopo Maceratensi Cler.
Cameræ Apostolicæ Decano. Concilij
Tridentini vni ex Patribus:
Signaturæ Iustitiæ
Præfecto,
Bononiæ Gubernatori,
summa apud omnes ordines gratia, genere,
doctrina pietate illustri.
Vix an. LXIV.
Obijt V. Kal. Iunij
MDLXXX.III.
Bernardino Hieronymi fratri germano
I. V. C.

forma

forma, doctrina, virtute pari
Obijt XIX. Kal. Septemb.
Anno Iubilæi MDLXXV. ætatis ſuæ LIII.
Marcus Benedictus
filius Patruo & Patri P.

26 GALEATIVS Antonij Moroni, Franciſcæque Bertiæ, filius Mediolanenſis, Abbas Commendatarius ſancti Martini Terdonenſis vtriuſque Signat. Referendarius, a Gregorio XIII. electus eſt Epiſcopus Maceratenſis, atque Recanatenſis die 19. iunij 1573. ſed cum deinde Sixtus Quintus Pontifex Recanatenſem Cathedralem ſuppreſſiſſet, Lauretanæque iunxiſſet, etiam Tolentinatem imperauit Galeatij expectare arbitrium anno 1586. quamobrem Galeatius primus Tolentinas fuit Epiſcopus, atque ita factum eſt, vt Galeatius has Eccleſias, vſque ad annum 1613. adminiſtraret. Cathedralem Maceraten. & palatium Epiſcopale reſtaurauit, eandemque Eccleſiam nobili, & diuiti ſupellectili ſacrorum exornauit, baculum Paſtorale argenteum donauit, Synodum celebrauit, moreſque Clericorum correxit, tandem ſupra ſeptem ſeptuagenarius è viuis eximitur, Italicorum propemodum Epiſcoporum Decanus die 7. menſis ſeptembris. Iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Galeatio Morono Mediolanenſi
Maceraten. & Tolent.
Epiſcopo
ſumma prudentia, ac pietate XXXX.
annis Eccleſ. rexit. Templum hoc
extructione & ornamentis
quibus omnino
carebat inſigniri curauit.
Aedium
maximam partem a fundamentis
erexit & quos inuenit penè
collabantes reſtaurauit. Decanus
Epiſcoporum
obijt ætatis ſuæ LXXVIII.
Kal. ſeptemb. MDC. XIII.

Iacobus Antonius fratri & Marius
Compagnionus
nepos PP.

27 Fr. FELIX Centinus Aſculanus Ord. Minorum Conuentualium ſui Ordinis Procurator generalis, ſanctique Officij ſub Paulo Quinto Conſultor, ab eodem Pontifice creatus eſt presb. Card. ſancti Hieronymi Illyricorum anno 1611. die 17. auguſti, ac paulo poſt Militenſis Epiſcopus declaratus, inde ad Eccleſias Maceratenſem, & Tolentinam translatus an. 1613. die 23. menſis ſeptembris, vulgo appellatus Card. Aſculanus. Qui indefeſſa quadam diligentia Eccleſiam ſibi creditam adminiſtrauit, diuinum cultum auxit, cathedralem Eccleſiam in parte ſuperiori picturis, ac opere fornicato, & aurato ornauit, Crucem argenteam ad vſum cleri in proceſsionibus, thuribulum argenteum, vaſemque cum aſperſorio, & duo candelabra pariter argentea eidem donauit. Seminarium clericorum ad normam Concilij Tridentini inſtituit, eique domum emit, vſum Cappatum cum pellibus Armellinorum canonicis ſuis iuxta modum quo canonici Vaticanæ Baſilicæ incedunt, ab Vrbano Octauo ſequenti diplomate obtinuit.

VRBANVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Miniſterio facti Apoſtolatus licet immerito præſidentes, ſicut neceſſaria temporum rerum, & perſonarum diſpoſitione monemur, ſic Eccleſiarum quarumlibet præſertim Cathedralium inſignium decori, & venuſtati conſulere, atque gratiarum munera, erga perſonas in eis degentes Canonicatus, & præbendas obtinentes liberaliter diſponere, itaut perſonæ ipſæ ſpectabiles ſedis Apoſtolicæ priuilegijs decoratæ fiant in deuotione erga ſedem ipſam per impenſionem donorum in dies proprijs ſtudijs ardentiores. Sane pro parte dilecti filij noſtri Felicis tit. ſanctæ Anaſtaſiæ Presb. Card. Aſculani nuncupati Eccleſ. Maceraten. ex conceſsione, & diſpenſatione Apoſtolica Præſulis, nobis nuper exhibita petitio continebat. Quod cum ciuit. Macerat. exiſtat, & in ea ſedis Apoſtolicæ Legati, & eiuſdem Prouinciæ Gubernatores reſidere ſoleant, & in ea celebris ſcientiarum vniuerſitas vigebat, dicta vero Eccleſ. quæ antiqua & inſignis exiſtit, ac Archidiaconum, & Canonicos, cum numeroſo Clero Presbyterorum, & Clericorum habeat; etiam pro eiuſdem Felicis Cardinalis parte fuit humiliter ſupplicatum, quatenus infraſcriptis annuere de benignitate Apoſt. dignaremur. Nos igitur qui honeſtis petentium votis, præſertim ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus ad Eccleſ. & perſonarum in eis diuinis laudibus inſiſtentium, honoris, decoris incrementum libenter annuimus huiuſmodi ſupplicationibus inclinati. Vt ex nunc de cætero perpetuis futuris temporibus dignitates, & Canonicatus, & præbendas in dicta

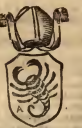
Ec-

Eccles. Maceratæ, chòro capitulo, & inter Missarum, & horarum Canonicarum diur. & noctur. necnon Vesperarum, & aliorum diuinorum officiorum celebrationem etiam extra Eccles. huiusmodi celebrandarum, necnon in processionibus, alijsque actibus publicis, & secretis quibuscumque suis temporibus, & diebus, ac alias quandocumque vbicumque, & quotiescumque opus fuerit Cappas violaceas, cum pellibus Armellinorum, ac Rocchetto ad instar canonicorum Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe palam, & publice, & libere, & licite deferre, gestare possint, & valeant Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo concedimus, & indulgemus. Decernentes, &c.

Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Siquis, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1624. 6. Kalend. aprilis, Pontif. nostri anno primo.

Diem obijt Felix 25. ianuarij 1641. Episcopus Cardinalis Sabinensis, sepultus in Ecclesia sancti Francisci sui ordinis Conuentualium, vt ipse ex testamento præscripserat.

28 PAPYRVS Syluester nobilis Cingulanus, Francisci Syluestri Episcopi Florentini, ante trececeos annos defuncti, gentilis, Romanæ Inquisitionis Consultor, pietate, morum integritate, ac doctrina spectabilis, ab Vrbano Octauo Episcopus adlectus est hoc ipso anno 1641. mense iulij die decimaquarta omnium bonorum summa cum gratulatione consecratus est.

MONTIS ALTI EPISCOPI.

MONS ALTVS, Picenatium noua ciuitas, Sixti Quinti Pont. Max. patria duodecim a Firmana Metropoli, decem ab Asculo passuum millibus dissitus inter Asonem, & Tinium flumen situs in vertice altissimi montis residet. Eum condidere Patritij, quos non nisi de Asculana colonia fuisse constans est maiorum memoria. Quemadmodum vero Mons ipse leuiter acclinis geminum caput attollit, vt vel vnum in duplicem, vel duplicem in vnum collem agnoscas; ita geminam diuidentes in regionem montem Patritium, alteram a se ipsis, alteram autem Montem simpliciter, quem deinde accolæ s loci paruitate subtracto cognomine Montalcellum nuncupauere. Quando autem, quomodoue fuerit illa condita, non satis certum, tamen ante Longobardorum Regis Luitprandi tempora, in vnum ha coiuisse Montem, ac montem Patritium, vt hostium incursionibus virtus eorum vnita fortior esset, pro certo habetur. Qui montem igitur, siue Montaltellum numero forte, & viribus polleniores deficientes, in montem adiecere Patritium cum ciuibus tum fortunis recentioribus auctum oppidum nouo Montalti voluerunt illustrare cognomine. Sic vno Montalti nomine appellata lego hæc duo oppida in Henrici Quarti Imperatoris amplissimo confirmationis documento, Farfensi cœnobio concesso anno 1074. Kalendis iunij, Imperij viij. *Confirmamus, inquit, iam dicto monasterio, quicquid in superioribus continetur præceptis, videlicet quicquid habere videtur in territorio Salinensi. Item Patrinionem, Montem Altum, Apponianum, Montem sancta Maria in Georgio, &c.* Geminata vero hæc nomina Montis, & Montis Patritij facile inuenerit is, qui Vrbani Quarti diploma legerit, quo eidem Farfensi monasterio 1261. seniorum Pontificum concessæ immunitates confirmantur: *Item,* ait *castrum, quod dicitur Casiniani, item castrum Porchia castrum Ripa Transoms cum ecclesijs, & omnibus pertinentijs suis, castrum Montis, castrum Montis Patritij, castrum Montis Dounen. &c.* Hoc factum affirmat Cæsar Octauius in patriæ historia, vt omnino idem summus Ecclesiæ Pontifex ibi nomina castrorum Montis, & Montis Patritij retinere voluerit, non quod ea tempestate talibus designarentur nominibus, verum quia sic in aliorum Pontificum diplomatibus ea repererit nomina. Ciuitas non adeo ampla est, sed fœta populo, & non iniucunda, ciuilibusque moribus ornata, atque ad

ad quinque millia hominum alit. Collis verticem expansum soli, facilem ascensu, totius Piceni, Marsorumque tractibus obiectum, & quoquoversum pene spatiando per commodum ciuitas occupat. Cœlo fruitur vtili, Zephyro semper spirans, nullique contagio obnoxio, vnde non vnum extitisse, quem centum & decem, imo & viginti annorum cursum vitæ suæ supergressum fuisse narretur. Aquarum saluberrima copia abundat. Territorium Bacchi pretiosi liquoris, cæterarumque rerum ad humanum vsum spectantium feracissimum habet, cuius palumbas laudat Franciscus Pamphilus hisce carminibus in Piceni descriptione.

Rupibus aereis Mons postmodum tollitur Altus,
Si lapis inde prius septimus altus erit.
Hinc tua torquatæ complebant lina Palumbes,
Ne credas, Venere debilitare tuam.

A sui exordio Mons Altus Episcopali caruit dignitate, donec Sixtus Quintus Pontifex Maximus bono Christiani orbis omine in eo natus, ad gratæ posteritatis exemplar, illum in ciuitatem, & Ecclesiam collegiatam sanctæ Mariæ, quam noua, nobilique structura eædificandam occœperat, in Cathedralem erexit ann. 1586. die 14. nouembris, Pontificatus sui anno secundo, propriam & peculiarem ex alijs diœcesim attribuit, vt Firmanæ dignitati suffragaretur, hoc cuso diplomate.

SIXTVS PAPA QVINTVS.
Ad perpetuam rei memoriam.

Super vniuersas orbis Ecclesias eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus constituti leuamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis more peruigilis Pastoris inspecturi, quid Ecclesiarum ipsarum, præsertim Cathedralium statui, & decori congruat, & quid operis circa illas, earumque statum prospectum, & felicem impendi debeat, & diuino fulti præsidio, qui cunctas, & æqua benignitate pro populorum suorum fidelium salute disponantur ad ea, quæ statui Ecclesiarum huiusmodi congruunt, nostri officij partes salubriter, & vtiliter intendere curamus, prout in Domino conspicimus expedire. Sane cupientes terram Montis Alti, Ripanæ Diœcesis, quæ feliciem nostris dedit ortum natalibus, vt in celeberrimo, & eminenti loco sita, & muris, vndique cincta est, & in qua secularis, & collegiata Ecclesia sanctæ Mariæ ad Collem eleganter constructa, & duas dignitates, & decem canonicatus, & totidem præbendas, ac sacristiam, aliaque ad cultum diuinum necessaria habens, & duæ aliæ Ecclesiæ, vna scilicet sancti Georgij, & sancti Petri, & alia oratorium nuncupata sancti Nicolai, in qua confraternitas sub inuocatione sanctissimi Sacramenti canonice instituta reperitur, necnon domus circiter trecentæ nobiliter ædificatæ, ac plateæ lateribus stratæ existunt, ac singula quæque feria cuiuslibet hebdomadæ emporium, ad quod ex omnibus locis circumuicinis fit magnus concursus, celebratur, & ex qua denique viri, & in Theologia, ac iure, & medicina, alijsque scientijs excellentes prodierunt, ac secularem, ac collegiatam Ecclesiam huiusmodi dignioribus titulis, & nominibus decorare, habita super his cum fratribus nostris matura deliberatione, ac de illorum consilio ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac eiusdem beatæ Mariæ honorem, ac Christi fidelium deuotionis augumentum, prædictum Montis Alti, & Pottulæ, ac Patignonis, necnon Montis de Nouen. & Rotellæ, ac Furciæ a dicta Ripan. nec non montis Elpari, Communantiæ, ac montis Monachi a Firmana, & denique Castagnoni terras, seu loca, aut castra, eorumque omnium territoria ab Asculana diœcesibus, quibus in spiritualibus subiectæ sunt Apostolica auctoritate, tenore præsentium perpetuo separamus, & dismembramus, illaque, & eorum incolas, & habitatores, Ecclesiarum rectores, beneficiatos, priores, & alia inibi beneficia ecclesiastica obtinentes, ac monasteria, & domos fratrum, aliaque pia loca ab omni iurisdictione, potestate, & subiectione venerabilium fratrum nostrorum Ripan. Firman. & Asculan. Episcoporum, nunc, & pro tempore existentium, necnon solutione decimarum eisdem Episcopis per eos debitarum, ac de cætero facien. perpetuo eximimus, & liberamus. Necnon terram Montis Alti in ciuitatem, & secularem collegiatam Ecclesiam huiusmodi in Cathedralem sub inuocatione eadem eiusdem beatæ Mariæ Virginis pro vno Episcopo Montis Alti nuncupando, qui iurisdictionem Episcopalem habeat, & exerceat in spiritualibus cum mensa Episcopali, arca, sigillo, alijsque insignibus, honoribus, & priuilegijs quibus alij Episcopi de iure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet in eisdem spiritualibus vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum de simili consilio, auctoritate, & tenore præmissis erigimus, & instituimus, ac ciuitatem, & Cathedralem Ecclesiam sic erectas, & institutas, necnon Episcopum Montis Alti sedi Apostolicæ, ac ipsius Ecclesiæ Montis Alti Capitulum immediate subijcimus sub protectione beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, eidemque Ecclesiæ sic in Cathedralem institutæ pro sua, seu mensæ suæ Episcopalis dote, monasterium beatæ Mariæ de Monte sancto, ordinis sancti Benedicti dictæ Asculanæ diœcesis, certo quem haberi volumus pro expresso modo vacante, similiter perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus, ac syluam, seu tenutam Bonettini concedimus, necnon terras, & territoria pro diœcesi Montis Alti, illorum vero, necnon dictæ ciuitatis Montis Alti Ecclesias, personas pro clero, & habitatores pro populo, etiam perpetuo assignamus, vt eos, quoad superioritatem, & iura Episcopalia Montis Alti subesse, & tanquam membra capiti obsequentes de iuribus Episcopalibus responderi volumus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus nostris de vnione committendis ad partes vocatis, quorum interest, ac exprimendo vero valore, & de

non tollendo iure quæsito, ac Lateranensis concilii nouissimi celebrati vniones perpetuas, nisi in casibus a iure præmissis fieri prohibitis, ac alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ripan. Firman. & Asculan. Ecclesiarum iuramento, & confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, illarumque Præsulibus, capitulis, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, & consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda foret, illarum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo, &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarn. Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, octauo Kalendas octembris, Pontificatus nostri anno secundo.

Patriam paulo ante quam illam ciuitate, Episcopalique dignitate decorasset, cohonestauerat Status sanctorum reliquijs multis, pretiosa ex purissimo auro, & argento, pretiosisque lapillis exornata theca inclusis, vt in ea æternum paterni sui animi, filialemque sui amoris extaret monumentum. Thesaurum inæstimabile, & dignum visu, per Lælium Morellum conciuem suum Episcopum Caputaquensem in patriam delatum, publicæ communitatis curæ perpetuo conseruandum tradidit, sic suis in literis iubente Pontifice.

SIXTVS PAPA QVINTVS

Dilectis filijs Prioribus, ac Vniuersitati, & Prioribus Terræ Montis Alti patriæ nostræ charissimæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quanta dilectione, & charitate ebarissimum patrium solum nostra incunabula ipsam terram Montem Altum prosequamur, tum ex multis a nobis vsque in hanc diem collatis in eam gratijs, & beneficijs, tum ex hoc potissimum munere, quod nuper venerab. fratre Episcopo Caputaquen. conciui vestro ad nos perferendum dedimus, facile intelligere poteritis. Siquidem si res ipsa etiam primo tantum a vobis perpendatur, profecto eam esse non parui pretij, ac non mediocris artificij agnoscetis, ex auro enim, argento opus ipsum labrefactum lapidibus, & gemmis arte mira distinctis contextum reperitur. Sin autem versus, & efficacia illorum, quæ inibi includuntur reliquiarum interiori oculo inspiciatis, proculdubio inæstimabile, atque adeo pretiosissimorum munerum locupletissimum donum esse apparebit. Quæ quidem reliquiæ, & si modica, & perexigua martyrum fragmenta videantur, tandem eandem illis inesse virtutem, quæ in eorum corporibus, ac in ipsis animabus, quæ in cœlo existunt, vtique probat auctoritas magni illius Theologi Gregorij Nazianzeni dicentis, quod sanctorum, vel sola corpora idem possunt, quod animæ sanctæ, siue manibus contrectentur, siue honorentur, quorum vel sola sanguinis gutta, atque exigua passionis signa idem possunt, quod corpora. Suscipite igitur vos benedictionis filij hoc sacra pagina, quæ non solum erunt pietatis nostræ in ipsam patriam, nostrique in vos paterni animi monumentum, sed etiam ad vestri omnium custodiam, munimen, ad pulsandos hostes arma fidelia, ad conciliandam, conseruandamque inter ciuem pacem sacra vincula, ad luem, omnemque morbum pellendum cæleste remedium, ad omnia denique bona tam cælestia, quam terrena comparanda certissima fiducia, sicque existimate vos complurium prædecessorum nostrorum huius sanctissimæ sedis Antistitum, qui ob vniuersalis Ecclesiæ Apostolorum assumpti domum paternam in Ecclesiam commutatam sacris sanctorum martyrum reliquijs ex diuersis locis summa industria conquisitis ornarunt, exempla, atque vestigia sectantes paternam domum, quam non breuis metimur angustijs, sed patria delectatione eam esse censemus, quæ in vnum omnes vos conciues amplectitur. Terram scilicet ipsum Montaltum hisce sanctorum martyrum pignoribus decorare voluisse. Quo circa vos, quantum cum Deo potuimus, hortamur, & monemus, vt hanc insignium reliquiarum thecam in palatio eiusdem terræ Montis Alti in loco congruo, & decenter ornato perpetuis patris temporibus asseruandum collocetur. Mandantes desuper, vt ibi sub quatuor clauibus, quarum vna penes collegiatæ Ecclesiæ decanum, alterum penes primum priorum, tertia penes primum ex notarijs, quarto vero penes syndicũ manere debeat conclusa, atque consignata habeatur, ac vt res sacta perpetuo inalienabilis sit. Indeque nec extrahi, nec asportari queat, nisi conuocato prius consilio eiusdem patriæ, quod paruum appellatur, eiusque voto solemniter perquisito, & obtento, quodquidem votum demum perquirendum, & postulandum erat, vbicumque in ipsa terra processiones per vos certis omnia temporibus indicendæ celebrandæ erant. Cuius sane celebrationis diebus, vt vberiorem in vos, populumque vestrum gratiam nostram agnoscatis, omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis, ac sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento refectis, qui huiusmodi processionibus, vel prædictæ reliquiæ ea quæ decet reuerentia per ipsam terram circumferentur, deuote interfuerint, & pro Christianorum Principũ concordia, & sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, hæresumque extirpatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium, & singulorum peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem, illis autem, qui statutis a iure temporibus firmum confitendi, & sacrosanctam Eucharistiam paritec suscipiendi propositum habent, ducentos annos, & totidem quadragenas, de iniunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs in forma Ecclesiæ consueta, de omnipotentis Dei misericordia,

&

& beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi misericorditer in Domino concedimus, & relaxamus. Plura autem nostro nomine idem Episcopus coram vobis exponet, cuius orationi fidem habebitis.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 28. iulij 1586. Pontificatus nostri anno secundo.

Ijs alijs donis, ac priuilegijs Sixtus patriam exornauit, hinc iure merito Pater Patriæ meruit appellari. Patriæ denique Episcopum, & patrem dedit, quæ patrem ibi, & cunabula dederat, vnde quidam perbelle cecinit in eundem Episcopali dignitate patriam decorantem.

Montaltum Sixto patriam donauit habere
Montalto Sixtus donat habere patrem.

Cæterum hæc Ecclesia taxatur in lib. Cameræ florenis 200. verus valor ad mille, & quingenta scuta Romanæ monetæ ascendit. Episcopi vero, qui hactenus in ea fuere sequentes sunt.

1 PAVLVS ÆMILIVS Ioanninus è Porchia Marchiæ villa Lucæ, & Pomponiæ Gettiæ filius, I. V. D. Medicinæ. & Philosophiæ in academia Maceratensi publicus olim professor, vir doctissimus, parique bonitate celebris, in Gallia cum Sebastiano Gualterio Viterbiensi Episcopo Apostolico nuncio, mox in Hispania cum eodem, in Polonia cum Cardinali Commendone legato profectus summa ingenuitate secretarij munere functus, ex canonico Rauennatensi, & Ecclesiæ Cæsenatis Vicario generali a Sixto Quinto inter cæteros, veteresque amicos delectus, dilectæ nouæ suæ Cathedralis Ecclesiæ Montis Alti Episcopus declaratus est 26. nouemb. 1586. Qui sibi creditam Ecclesiam viginti ipsos annos tanta pietate administrauit, vt merito dignus plane videretur, qui primus nouiter erectæ Ecclesiæ Præsul adhiberetur, meruitque videre suam iterum Cathedralem pretiosis ornamentis a Sixto Pontifice exornari, candelabris scilicet sex cum cruce ex solido argento, ponderis tertiæ supra centesimam libram, ac Faldistorio ex orichalco, ad vsum Episcopi fabrefacto, quibus vna cum Pontificijs literis ipse, populusque totus summa exultatione recepit in Cathedrali, reposuitque faldistorium in sacrario. Porro literæ Sixti erant huius tenoris.

SIXTVS PAPA QVINTVS
Dilectis filijs salutem, & Apostolicam benedictionem.

Magno nos æstuantes desiderio Ecclesiam ciuitatis Montis Alti patriæ nostræ charissimæ superioribus mensibus a nobis in Cathedralem de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consensu, vt nostis erectam, non solum spiritualibus gratijs, ac donis decorandi, sed etiam pretiosis, & eximijs ornamentis, & muneribus, quibus potissimum omnipotentis Dei cultus, & vniuersi illius populi deuotio in dies magis augeri valeat, ditandi prætermittere hoc tempore noluimus, quia dilecto filio magistro Mercolino vtriusque nostræ Signaturæ Referendario istuc ad regimen Præsidatus eiusdem ciuitatis Montis Alti a nobis nuper ei demandatum properanti sex candelabra argentea, ac crucem pariter argenteam, cui Redemptoris nostri Iesu Christi ex solido etiam argento imago affixa pendet, ponderis in totum plus minus tertiæ supra centesimam libram, ac faldistorium, quæ est Episcopi rem sacram celebrantis sedes superiori ex parte ex orichalco fabrefactum ad vos nostro nomine perferenda daremus. Quæ quidē munera, si ex nostra erga vos paternæ charitatis, & beneuolentiæ, quibus illa ad vos misimus affluentia, & magnitudine, vti decet metimini, proculdubio non modicum, aut vulgare amoris, & gratiæ nostræ signum, ac monumentum esse agnoscetis, & iudicabitis. Illud autem vos hortamur, & admonemus, vt huiusmodi sacra ornamenta in loco a vobis in ista ciuitate eligendo, congrue tamen, & decenter ornato perpetuis futuris temporibus asseruanda, & custodienda, excepto faldistorio, quod præfatæ Ecclesiæ Episcopo per præsentes donamus, collocetis, &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Pisc. 2. maij 1587. Pontif. nostri anno 3.

Decessit tandem Paulus Æmilius 6. die august. anno 1606. sepultusq; est in Cathedr. cum hoc epit.

PAVLI ÆMILII IOANNINI
PRIMI EPISCOPI MONTIS ALTI
MONVMENTVM M.DC.VI.

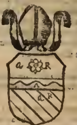
2 TIBERIVS Mandosius nobilis Amerinus Iustini I. C. filius Romæ natus, ex canonico Va-

ticanæ basilicæ instante Alexandro Cardinali Peretto, huius Ecclesiæ Episcopus constitutus est a Paulo Quinto die vndecima mensis decembris 1606. Fuerat is in vtroque iure satis versatus, & superioris Cardinalis familiaris, vna cū fratre Mandosio equite Hierosolymitano commendatore a Sixto Quinto aulæ nepotis negocijs præpositus, & canonicatu exornatus, ex qua gente Mandosia apud Amerinos vetusta noti sunt viri clarissimi Rogerius patriæ Episcopus Angeli frater, Iacobus Vrbis Prosenator, Innocentio Octauo Pontifice, Nicolaus vtriusque Signaturæ Referendarius, sub Paulo Tertio poeta venustus, qui libros Imperialium institutionum legalium carminibus vertit, ac Lyricum volumen sacrorum reliquiæ: Antoninus Leoni Decimo charus, ille, qui præpositurę Amerinæ Ecclesiæ dignitatis suæ familiæ obnoxiæ fundator extitit, Quintilianus I. C. clarissimus, Pauli Quarti Auditor, qui tot voluminꝰ insignia in canonico, legalique iure publici iuris fecit. Horatius eius filius magni nominis Aduocatus, Fabritius Vrbis pro Cardinali Vicario Vicesgerens; qui tractatum de iustitia distributiua optime scripsit, quibus addam Marcum Antonium Ioan. Baptistæ Aduocati in Vrbe primarij filium, Episcopum Neocastrensem, sub Vrbano Octauo immaturo fato ereptum, de quo in sexto nostro tomo, deq; ijs omnibus fusius noster Honuphrius Geraldinus de Catenaccis nobilis Amerinus Iuris Consultus in sua Vmbria illustri, quam præ manibus habet. Sed noster tandem Tiberius tot suorum, propriaque virtute spectabilis breuis huius Ecclesiæ Pontifex fuit, quippe qui nonum vix mensem in ea dignitate vixit, mortuusque est mense nouembri anno 1607. & in Cathedrali humatus inglorius iacet, nulla proloquente inscriptione ad tumulum, Romæ tamen Archangelus germanus frater in Ecclesia sanctæ Mariæ ad Montes, vt vocant, memoriæ titulum ex marmore erexit hoc cenotaphio exornatum.

D. O. M.

Tiberio Mandosio
Patritio Romano
Basilicæ Vaticanæ Canonico,
Montis Alti Episcopo
vbique gloriæ immortalitate
viuenti,
Archangelus Mandosius
fratri
Mœrens, & memor
monumentum posuit.
Obijt anno M. DC. VII.
iij. non. Nouembris,
ætatis suæ LIII.
Astra petens viuus fruitur
nunc mortuus astris
clarus vbique homini,
clarus vbique Deo.

Aquilam quam in rubra parma pro insigni gestant Mandosij, a Lothario Tertio Imp. habuisse gloriantur, dum ille ad tollendum teterrimum schisma a Petro Leone contra Innocentium Secundum Pontificem excitatum, in Italiam exercitum traiecisset.

3 Fr. PAVLVS genere [illegible], [illegible] Hieronymi ex dominis Galesij & Lauræ Carduccia frater Octauij Episcopi Venafrini, postea Signini, ordinis Prædicatorum in conuentu sanctę Mariæ super Mineruam puer professus, satisque iuuenis, nobilitate generis, rerum diuinarum scientia, & ingenio præstans a Paulo Quinto in Episcopali sede collocatur die 14. iulij 1608. sedit annos triginta duos, obijt anno 1640. sepultus in Cathedrali, quam paucis ante diebus nobili sacra supellectili ditauerat.

4 HORATIVS Iustinianus Pauli sedem consecutus est die decima septembris 1640. Is ex vetustissima æque, ac nobilissima Iustinianorum Ianuensium stirpe Chij aliarumque Ægei maris insularum domina, patre Iosepho nascitur. Adolescens in literas propensus Romam accessit, ingenuis disciplinis primum non leuiter delibatis, in sacra Theologia doctus, patrum, & conciliorum lectione eruditus euasit. Vix annum quintum supra vigesimum attingens ad saniorem diuini seruitij scientiam anhelans sancti Philippi Nerij in Vallicellana Ecclesia institutis se addixit, qui non modo in ea viuendi norma animi, morumque candore præditus prudentia viris magnis, & præsertim Vrbano Octauo Pontifici Maximo mirifice acceptus fuit, a quo Vaticanæ bibliothecæ primarius

marius custos institutus, vniuersalis Inquisitionis, & propagandæ fidei consultor, alijsque congregationibus adhibitus est. Acta sacrosancti concilij Florentini hactenus ignorata collegit, eiusdemque historiam scripsit, & eruditis notis illustrauit. Anconam pro sancta Apostolica sede de rebus maximis eum Patelaro Græco Constantinopolitano Patriarcha agendis adijt, quod onus tam singulari dexteritate sustinuit, vt Græcum Antistitem in sui obsequium, & Vrbanum Pontificem in admirationem traxerit, nec multo post idem summus Pontifex, huius Ecclesiæ quartum Episcopum præfecerit, consecratum in Ecclesia monialium sanctæ Catharinæ Senensis, die 16. septembris 1640. a Cardinali Pamphilio, qui nunc sub nomine Innocentij Decimi sedem Petri feliciter regit, Montem Altum ascendit zelo ecclesiasticæ disciplinæ nobiliter imbutus, solemnitatis ritu exceptus est, Clerum populumque sibi creditum verbo, & exemplo cœpit instituere ad normam priscorum Episcoporum ipse vitam traducens, vt in eo nil appareret, quod posset offendere intuentes. Rebus Ecclesiæ suæ ad tranquilliorem statum redactis, controuersiam inter antecessores suos, eiusque longo tempore excitatam ea dexteritate composuit, vt eiues Ecclesiæ, & Ecclesiasticis contulerit commodum. Defuncto Vrbano, Innocentius Decimus Pontifex Maximus successor iamdiu virtutũ Iustiniani spectator, eum ad Ecclesiam Nucerinam transtulit die decima sexta Ianuarij 1645. mox sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyterum Cardinalem tit. sancti Onuphrij creauit 6. martij, eundemque ad vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem, libere Episcopatu Nucerino dimisso, detentum in curia vniuersalis S. Inquisitionis, concilij Tridentini, Episcoporum, & regularium, propagandæ fidei, indicis librorum examini Episcoporum, ac alijs congregationibus adscripsit, & in S.R.E. bibliothecarium delegit. Viuit quem seruet Deus Optimus Max. Episcoporum decus, sacrique Senatus ornamentum, ioti Ecclesiæ Catholicæ diu incolumem, ac felicem.

4 HIERONYMVS Codibò Mutinæ ex generoso stemate natus patre Andrea Mutinæ Ducum a consilijs viro clarissimo, iuris vtriusque Doctor Carpensis insignis Ecclesiæ collegiatæ in iuuentute præpositus fuit, & Alexand. Atestini Card. Auditor, quod munus etiam Rainaldo eiusdem serenissi. gentis Card. præstitit. Per decem & octo omnino annos vtriusque Signaturæ Referendarius, sanctæ sedi operam suam nauauit, eidemque in regendis Tibure, Interamna, Reate, Beneuento, Spoleto, Camerinoque ecclesiastici imperij ciuitatibus summa fide inseruiuit. Ab Vrbano VIII. Grauinensis Episcopus designatus, Innocentij X. Pontif. Max. munere, ad hanc Montis Alti sedem, translato Iustiniano, euehitur die 6. febr. 1645. eamque singulari animi sui pietate hactenus administrat.

RIPAE TRANSONIS EPISCOPI.

Ripa Transonis, antiquior locus, a Trasone sui Constructore sic appellatus est, vt Franciscus Panfilus cecinit lib. tertio de Laudibus Piceni.

Interius Traso posuit munimine Ripam
Nulli Picentum vicinior ipsa loco.
Hæc fuerat quondam Montana cacumina Cupræ
Nomine sic dictus monstrat in vrbe locus.

Fœta populo est, itaut sex millia mortalium alere dicatur, ijsque commoditatibus abundat, quæ optime constitutæ ciuium vnitati videantur posse sufficere. Apostolicæ sedi subiecta est, illamque Pius Quintus dignitate loci perspecta, in ciuitatem erexit, sanctique Iuliani principem loci Ecclesiam in Cathedralem dedicatam Pontifici Romano immediate subiecit. Sixtus autem V° cum Firmanam Ecclesiam Metropolitanam effecisset, ei Ripanos Præsules suffragari mandauit. Cathedralis elegantis architecturę est, gaudetque duabus dignitatibus, Archipresbyteratu scilicet, atque Archidiaconatu. Duodecim ibi Canonici, cum pluribus alijs minoribus Sacerdotibus diuinum cultum diligentissime promouent. Præbendaram theologali, pœnitentialique destituitur. Palatium Episcopale, maioris vetustatis gratia Ecclesiæ proxime adiecerunt. Quatuor Ecclesiæ parochiales in ciuitate visuntur, quarum singulæ administrant Baptisma. Quinque Regularium monasteria ibidem sunt, monialium duo, octoq. virorum secularium Confraternitates, ac cum duobus Pietatis Montibus, Xenodochium vnum Seminarium item ibi institutum est, vbi ad diuinum obsequium promouendum decem, & octo

pueri

pueri educantur. Diœcesis tota coalescit terris, castellisque omnino octo. Redditus Episcopatus octingenta explet scutata, tametsi in Cameræ libris taxetur florenis 172. Diploma erectionis huius Cathedralis sequens est:

PIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Illius fulciti præsidio, cuius sunt terræ Cardines, & cui cogitationes hominum præparantur, ac cuius prouidentia ordinationem suscipiunt vniuersa, vt Christi fideles nobis, & sedi Apostolicæ, etiam temporali dominio subditi, ob eorum erga nos, & eandem sedem fidem, & deuotionem specialem, consolationem cum diuini cultus augumento suscipiant, & in oppidis insignibus,& populosis nouę sedes Episcopales plantentur, libenter cum a nobis petitur opem, & operas nostras impendimus efficaces.

Sane cum oppidum Ripæ Transonis Firmanæ diœcesis situm in agro Piceno, inter Asculum,& Firmum, in conspectu Adriatici sinus, muro, & fossa vallatum, mille & vltra familijs constans, & a quatuor viris Antianis nuncupatis in Palatio communis cum honesta familia residentibus gubernatur, ac multis, & varijs mercium apothecis, & officinis refertum, & diuersorum ordinum virorum, & mulierum monasterijs, conuentibus, seu domibus, & in quibus multa pia, & charitatis opera exercentur, quatuor confraternitatibus, & vno hospitali, necnon quatuordecim parochialibus Ecclesijs, & honorificis incolis decoratum, habens amplum territorium, vbi familiæ tercentum, vel circa inhabitant, et decem, et octo sine cura Ecclesiæ, quarum quęlibet suum habet Rectorem, adsint, inter cætera Prouinciæ nostræ Marchiæ Anconitanæ oppida admodum insignia existat, nouerimusque incolas eidem sedi semper fidelissimos, ac deuotissimos extitisse, dignum quinimo potius debitum reputamus, vt in ea sedes Episcopalis colloretur.

Cumque præsertim ipsius oppidi vniuersitas, quæ pluries nobis desuper supplicauit propterea impensis Ecclesiam sancti Benigni ipsius oppidi, quæ parochialis existit, si in Cathedralem erigatur, vna cum eius domo pro Episcopi habitatione ampliare, et ornare pollicita est,et validis obligationibus spopondit, necnon ipsam Cathedralem erigendam, in scutis annuis sexcentum, et fructibus, et redditibus, seu tertarum, tenimentorum ipsi Ecclesiæ erigendorum solemniter consignatorum vnius videlicet sepiugintа sex in contrada dicta di Coco,et alterius capacitaté centum, et triginta Salmarũ, mensuræ illarũ partium, in contrada Guardiæ, et territorio dicti oppidi, ad ipsam vniuersitatem spectantium, et pertinentium, dotauit, & vna cum consiliarijs dicti oppidi,qui vt singuli ad id se obligauerunt mensæ Episcopali erigendæ ecclesię huiusmodi in proprietatem, et in perpetuum assignauit.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quod petentes beneficia Ecclesiastica alijs vniri, tenerentur exprimere annuum valorem etiam beneficij, cui aliud vniri peteretur, et semper in vnionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, de illorum consilio, et assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, oppidum præfatum cum toto illius territorio, Ecclesijs, et personis tam secularibus, quam Ecclesiasticis, a diœcesi Firmana, necnon a iurisdictione, et superioritate Firmani, Aprutini, et Asculani Episcoporum, necnon Abbatis, vel commendatarij, monasterij Campifellonis Ordinis sancti Benedicti nullius diœcesis pro tempore existentium, vel alterius Episcopi, Capituli, Abbatis, et Monasterij, quibus in totum, vel in parte suisse dignoscitur, perpetuo segregamus, dismembramus, separamus, et eximimus, ipsumque oppidum in ciuitatem Ripæ Transonis nuncupandam,cum iuribus, honoribus, et præeminentijs, quibus aliæ ciuitates, et earum ciues vtuntur, potiuntur, et gaudent, ac vti, potiri, et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, et Ecclesiam sancti Benigni huiusmodi in cathedralem sedi præfatæ immediate subiectam sub eadem inuocatione sancti Benigni, et in ea sedem Episcopalem pro vno Episcopo Ripano nuncupando, qui eidem Ecclesiæ, illiusque ciuitati, et diœcesi præsit, illamque in perfectam cathedralis Ecclesię formam ordinet, et redigat, Abbates, Prælatos, et alios ad Synodum conuocet, euellat, destruat, ædificet, plantet, ac omnia, et singula officia, et iura Episcopalia habeat, et exerceat, cum suis capitulo Episcopali,et capitulari mensis, cæterisque omnibus cathedralibus,et Pôtificalibus insignijs, necnon iuribus, iurisdictionibus, facultatibus, prærogatiuis, priuilegij, honoribus, gratijs, fauoribus, et indultis, realibus, personalibus, et mixtis, quibus aliæ cathedrales Ecclesiæ, earumque Præsules, capitula, & personæ quomodolibet vtuntur, potiuntur, et gaudent, ac vti, potiri, et gaudere poterunt in futurum, necnon vt ipsa cathedralis Ecclesia Ripana ex omni parte reddatur perfecta, in illa duas dignitates, videlicet vnum Archipresbyteratum, dignitatem inibi post Pontificalem maiorem, pro vno Archipresbytero, qui curam animarum parochianorum Ecclesiæ sancti Benigni in cathedralem erectæ huiusmodi exerceat, et vnum Archidiaconatum pro vno Archidiacono, necnon duodecim canonicatus, cum totidem præbendis pro duodecim canonicis, qui eidem Ecclesiæ in diuinis deseruiant, et insimul vnum capitulum constituant, moderni quoad ecclesiam sancti Benigni prædictam illius Rectoris ad hoc accedente consensu, ad omnipotentis Dei laudem, et gloriam, ac eius gloriosissimæ Genitricis Virginis Mariæ, totiusque curiæ cælestis honorem, et fidei Catholicæ exaltationem perpetuo erigimus, et instituimus. Oppidumque prædictum ciuitatis, ipsius Incolas ciuium, necnon Ecclesiam Sancti Benigni prædictam cathedralis Ecclesiæ honore, nomine, titulo, et insignijs decoramus, ac dictæ Ecclesiæ Ripanæ, et illius

illius mensæ Episcopali pro dote dicta, duo petia terrarum, vt præfertur consignatarum, necnon Archipresbyteratui Ecclesiæ Ripanæ huiusmodi res, bona, fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, et emolumenta quæcumque Ecclesiæ S. Benigni præfatæ perpetuo applicamus, et appropriamus. Archidiaconatui vero sanctæ Mariæ Annunciationis de Agello, cum suis ruralibus, et vni, et vnæ SS. Nicolai, Rustici, et Eleutherij Plebaniæ, ac alio, et aliæ sancti Angeli de Colle, et alio, et aliæ S. Mariæ de Valle, et alio, et aliæ SS. Saluatoris, et Antonini, et alio, et aliæ S. Thomæ in Cietis, et alio, et aliæ S. Blasij de Platea, et alio, et aliæ SS. Hippolyti, et Cassiani, et alio, et aliæ SS. Gregorij, et Margaritæ Prioratus, et alio, et aliæ S. Angeli de Rossano, et alio, et aliæ S. Rocchi, et Pastoris, et alio, et aliæ S. Eumerij præpositurae nuncupatæ, necnon reliquo, et reliquæ canonicatibus, et præbendis prædictis, reliquam sancti Saluatoris de Agello parochiales Ecclesias in dicta ciuitate Ripæ Transonis sitas, et fundatas, vacantes ex nunc, reliquas vero ex nunc, prout ex tunc cum primum illas, seu ipsarum, aliquas, per cessum, vel decessum, aut priuationem illas nunc obtinentium, aut alias quouis modo vacare contigerit, etiamsi nunc vacantes per liberas resignationes quorumuis de illis in Romana curia, vel extra eam, etiam coram Notario publico, & testibus sponte factas, aut constitutionibus fel. record. Ioannis Papæ XXII. prædecessoris nostri, quæ incipit; Execrabilis, vel assecutionem alterius beneficij Ecclesiastici quauis auctoritate collati vacent, etiamsi tanto tempore vacauerint, quod earum collatio iuxta Lateranensis statuta concilij, ad sedem eandem legitime deuoluta, ipsæque Ecclesiæ dispositioni Apostolicæ specialiter, vel generaliter collatæ existant, & super eis inter aliquos lites quarum status præsentibus haberi volumus pro expressis, pendeant indecisæ, dummodo earum dispositio ad nos hac vice pertineat, cum omnibus, & singulis illarum, & earum cuiuslibet annexis, ita quod liceat eisdem Archipresbytero, Archidiacono, & canonicis pro tempore existentibus, illarum corporalem possessioné propria auctoritate libere apprehédere, & perpetuo retinere, illarumque fructus, redditus, & prouentus, propria auctoritate percipere, exigere, & leuare, & in suos, & cuiuslibet ipsorum vsus, & vtilitatem conuertere, perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus. Ac Episcopo, & canonicis prædictis vt pro salubri directione, & prospero statu, felicique successu cathedralis Ecclesiæ erectæ huiusmodi, & illius personarum prædictarum, diuinorumque officiorum in ea celebratione, fructuumque redditüum, prouentuum, iurium, obuentionum, & emolumentorum, ac distributionũ quotidianarum perceptione, & inter eos diuisione, & reparatione, ac quibusuis rebus, & occurentijs suis quæcumque statuta, ordinationes, & capitula (rationabilia tamen, & honesta, ac sacris Canonibus non contraria) condere, & condita quoties opportunum fuerit immutare, limitare, corrigere, & interpretari secundum rerum, & temporum qualitates, & loco illorum alias ordinationes, capitula, & statuta, quoties eis expedire visum fuerit, de nouo edere, & facere; quæ omnia postquam edita, & facta fuerint, ex nunc, prout ex tunc, & è contra (si licita, & honesta, ac sacris Canonibus non contraria fuerint) eadem auctoritate etiam quoad defectuum suppletione confirmata sint, & esse censeantur, eo ipso concedimus, & indulgemus. Cumque ciuitas Ripæ Transonis præfata in quatuor regiones diuisa existat, itaut in qualibet regione vna tantum parochialis Ecclesia pro vno parocho, qui curam parochianorum inibi habitantium exercere possit, videlicet in Agelli, sancti Benigni in cathedralem erectæ, in sancti Dominici sancti Angeli de Rossano; in montis Antiqui SS. Nicolai, Rustici, & Eleutherij, et in capitis montis nuncupatis regionibus, SS. Gregorij, & Margaritæ Ecclesiæ sufficere videantur, parochianos, & vicinos omnes, & singulos vtriusque sexus ab alijs parochialibus ecclesiis ciuitatis Ripæ Transonis, & iura parochialium Ecclesiarum huiusmodi separamus, et dismẽbramus, et curam animarum in illis perpetuo supprimimus, illosque, et illam, ac iura præfata quoad Agelli ad sancti Benigni in cathedralem erectam; quo ad sancti Dominici, ad sancti Angeli de Rossano; quoad montis Antiqui, ad SS. Nicolai, Rustici et Eleutherij; quo vero ad parochianos, et vicinos capitis montis regionem huiusmodi, ad SS. Gregorij, et Margaritæ parochiales Ecclesias præfatas, itaut quælibet Regio proprium habeat sacerdotem, et Pastorem, perpetuo transferimus. Necnon eorundem sancti Angeli, et sancti Nicolai, Rustici, et Eleutherij, ac SS. Gregorij, & Margaritæ parochialiũ Ecclesiarum rectoribus, dictæ cathedralis Ecclesiæ canonicis, vt illis per Vicarios perpetuos ab ordinario loci approbandos, in diuinis deseruire facere, illorumque parochianorum animarum curam gerere possint indulgemus. Necnon Archipresbyteratus, Archidiaconatus, ac duodecim canonicatus, cum præbendis a primæua erectione huiusmodi vacantes, Ecclesiæ videlicet sancti Benigni in cathedralem erectæ, qui sit archipresbyter dictæ Ecclesiæ Ripanæ, et in ea post Pontificalem dignitatem maiorem obtineat; et Ecclesia sanctæ Mariæ Annunciationis de Agello, qui sit archidiaconus eiusdem Ecclesiæ Ripanæ, & dignitatem, non tamen post Pontificalem maiorem, obtineat, alias vero parochiales Ecclesias, vt promittitur vnitas, quarum cuiuslibet fructus, redditus, et prouentus vigintiquatuor ducatorum auri de Camera secundum communem æstimationem, valorem annuum non excedunt, earundem Rectoribus, qui canonici eiusdem Ecclesiæ Ripanæ existant conferimus, et de illis etiam cum plenitudine iuris canonici prouidemus. Volumusque, quod deincepes perpetuis futuris temporibus, in choro, capitulo, processionibus, & alijs actibus publicis, seu priuatis archipresbyter primum, archidiaconus secundum locum, canonici vero nuper creati post archipresbyterum, & archidiaconum prædictos, iuxta illorum receptionem, et admissionem, si ad id consenserint, vnusquisque illorum loca habeant. Cumque fructus, redditus, et prouentus, canonicatuum, & præbendarum dictæ eccle-

siæ

ſiæ Ripanæ ſatis tenues videantur, perpetuum ſimplex beneficium Eccleſiaſticum ſub inuocatione ſancti Angeli Villæ magnæ ritus dictam ciuitatem Ripæ Tranſonis, de conſenſu illius rectoris perpetuo ſupprimimus, & extinguimus, illiusque, & illi annexorum fructus, iura, et obuentiones quęcunque, necnon decimas fructuum, redditunm, & prouentuum quorumcunque ex noualibus dictæ vniuerſitatis de Fulgaia nuncupatis, de eiuſdem vniuerſitatis conſenſu, ſingulis annis eidem capitulo, & illius menſæ capitulari in diſtributionibus quotidianis, iuxta prouidam Epiſcopi Ripę Tranſonis ordinationem, inter dignitates obtinentes, & canonicos præfatos diſtribuendas, perpetuo applicamus, & appropriamus.

B

Necnon pro maiori Chriſti fidelium illarum partium commoditate, & ſpirituali conſolatione, Coſmnellæ, Aquæuiuæ, ſancti Benedicti, Marani, ſancti Andreæ, Grottarum ad mare, Ciſsi, Quinzani, montis Prandoni, Futcanum, Montis Alti, montis de Nouem, Rotellæ, Porculæ; Coſsignani, & Paſsignani loca, caſtra, et oppida Aſculanæ, Firmanæ, et nullius reſpectiue diœceſis in prouincia Marchiæ prædictæ, et vbiuis conſiſtentia, et quæ nunc, et pro tempore exiſtentibus, monaſterij Farſenſis abbatibus, ſeu commendatarijs, et Firmanis, et Aſculanis Epiſcopis, ratione monaſt. & Firmanæ, et Aſculanæ Eccleſiarū huiuſmodi, mediate, & immediate reſpectiue ſubiectæ reperiūtur, necnō in eis cōſiſtentis, collegiatas, parochiales, & alias eccleſias, monaſteria, præpoſituras, præpoſitatus, prioratus, et alia quæcunque, cum cura, et ſine cura, ſecularia, et quorumuis ordinum regularia beneficia Eccleſiaſtica, etiamſi ſecularia canonicatus, et præbendæ perſonatus, adminiſtrationes, officia etiam curata, et electiua etiam in collegiatis Eccleſijs, regularia vero beneficia huiuſmodi, præpoſitatus, præpoſituræ dignitates etiam conuentuales, perſonatus, adminiſtrationes, et officia etiam clauſtralia, capellaniæ, capellę, hoſpitalia, et alia pia loca fuerint, et ad dignitates prioratus, præpoſituras, et præpoſitatus huiuſmodi conſueuerit, qui per electionē aſſumi, ac eorundem locorum, caſtrorum, et oppidorum vtriuſque ſexus perſonas, habitatores, et Incolas, tam laicos, quam clericos, presbyteros, beneficiatos, et religioſos quoſcunque, cuiuſcunque ſtatus, ordinis, et conſtitutionis exiſtant, a iuriſdictione, poteſtate, dominio, et quauis alia ſuperioritate Firmanæ, et Aſculanæ Eccleſiarum, ac Farſenſis monaſterij, et illorum nunc, et pro tempore exiſtentium Epiſcoporum, abbatum, ſeu commendatariorum, quibus nunc loca, caſtra, et oppida huiuſmodi, earumque Eccleſię, et perſonæ præfatæ ſubiectæ dignoſcuntur, etiam perpetuo diſmembramus, ſeparamus, et eximimus; locaque caſtra, et oppida huiuſmodi, illorumque perſonas tam ſeculares, quam Eccleſiaſticas, et quorūuis ordinum regulares Eccleſias, monaſteria, prioratus, præpoſituras, præpoſitatus, et alia beneficia eccleſiaſtica, hoſpitalia, et loca pia huiuſmodi, cum ipſorum iuribus, et pertinentijs vniuerſis, eccleſiæ Ripanæ prædictæ pro diœceſi, clero, et populo, ita quod liceat Epiſcopo eidem

A

eccleſiæ Ripanæ, tam hac prima vice, quam in poſterum præficiendo, per ſe, vel alium, ſeu alios eius nomine, corporalem poſſeſsionem, ſeu quaſi adminiſtrationis ſpiritualitatis, et omnimodi iuris diœceſani, propria auctoritate Firmani, et Aſculani Epiſcoporum, ac eiuſdem monaſterij Farſenſis abbatis, ſeu commendatarii nunc, et pro tempore exiſtentium licentia deſuper minime requiſita apprehendere, et apprehenſam perpetuo retinere, de eiuſdem poteſtatis plenitudine ſimiliter perpetuo concedimus, et aſsignamus, ac eiuſdem eccleſiæ Ripanæ, illiusque Pręſuli pro tempore exiſtentis, iuriſdictioni, dominio, poteſtati, et ſuperioritati, eiſdem modo, et forma quibus

B

Firmanis, Aſculanis eccleſijs, ac monaſterio Farſenſi, illorumque Epiſcopis, abbati, vel commendatario huiuſmodi reſpectiue ſuberant, ſubijcimus, et ſupponimus. Non obſtantibus priori voluntate noſtra ac de non tollendo iure quæſito concilij Lateranenſis nouiſsime celebrati, vniones perpetuas niſi in caſibus a iure permiſsis fieri prohibentis, necnon piæ memor. Bonifacij Papæ Octaui etiam prædeceſſoris noſtri, aliiſque Apoſtolicis, ac in prouincialibus, et Synodalibus concilijs editis, ſpecialibus, vel generalibus conſtitutionibus, et ordinationibus, ac Firmanæ, et Aſculanæ Eccleſiarum, et Farſenſis monaſterij, et Ordinis huiuſmodi iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis,

C

et conſuetudinibus, priuilegijs quoq. indultis, et litteris Apoſtolicis, Firmanis, et Aſculanis eccleſ. et Farſen. monaſt. illorumq. capitulis, conuētibus, ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſuis tenoribus, ac quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis etiam conſiſtorialiter in genere, vel in ſpecie conceſsis. Quibus omnibus, & ſingulis, illorum cauſas, & effectus præſentibus pro expreſsis habentes illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quod Firmanæ, Aprutin. & Aſculan. Eccleſijs, & Farſenſi, & Cāpi Fellonis monaſterijs, illorumque Præſulibus, Abbatibus, ſeu commendatarijs, nunc, & pro tempore exiſtentibus prædictis, per ſeparationem,

D

diſmembrationem, & exemptionum huiuſmodi, quoad bona temporalia, ſi quæ in dictis locis ab eis ſeparatis, diſmembratis, & exemptis huiuſmodi habeant, & quoad ſuperioritatem, qua Farſenſe, & Campi Fellonis monaſteria, & illorum Abbates, ſeu commiſſarij huiuſmodi, in monaſterijs, ſeu prioratibus regularibus dicti ordinis, in locis ſeparatis prædictis exiſtentibus habent, nullum præiudicium inferatur, ſed Epiſcopus Ripæ Tranſonis, in monaſterijs prædictis eam tātum habeat, & exerceat iuriſdictionem, quam cæteri Epiſcopi in ſimilibus habere, & exercere ſolent. Nulli ergo, &c. ſi quis autem, &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1571 tertio Kalendas augusti, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Epiſcopi, qui in Ripana Eccleſia floruerunt, ſunt ſequentes ex monumentis Romanis.

LVCIVS

1 LVCIVS Saxus Neapolitanus, filius Marii nobilis Nolani, subiectus est primus Episcopus Ripanus, vir singularis experientiæ, quam sub Cardinale Verallo didicerat. Sub Iulio Tertio clericalem vitam profiteri instituit, breuique euasit vtriusque Signaturæ Referendarius. Sub Pio IV. Perusinis ius dixit. Pius vero Quintus illum primum Ripanum creauit Episcopum 1571. 3. mens. octobris quam Ecclesiam cum ad quatuor annos rexisset, a Gregorio Decimo tertio, qui illum Romam asciuerat, eo munere exsolutus. Vicarius sancti Ioannis in Laterano, ac Pœnitentiariæ Regens effectus est 1575. Vrbanus Septimus tametsi breuissimus Pontifex, sanctæ sedis Datarium esse voluit, a quo munere nec Greg. XIV. nec Clem. Octauus subsecuti Pontifices Lucium dimouerunt. Quin Clemens ob singularem viri probitatem, illum vocauit ad purpuram sub titulo sanctorum Quirici, & Iulitæ, sed cum iam 71. ageret annum, inter Cardinales sancti Officij numeratus. Romæ decessit anno 1604. prid. Kal. martij, sepultusque est apud S. Ioannem in Laterano cum hoc epitaphio.

D. O. M.

LVCIVS SAXVS EPISCOPVS,
SACRÆ POENITENTIARIÆ
REGENS,
A CLEMENTE OCTAVO
IN ORDINEM CARDINALIVM
COOPTATVS
H. S. E.

Ibidemque in pulchro marmoreo sepulchro hoc sequens elogium spectatur.

D. O. M.

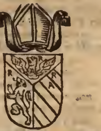
Lucio Saxo Neapolitano.
tit. SS. Quirici, & Iulitæ,
S. R. E. presb. Card.
qui viri clarissimi Marij Saxi patris sui
quondam Caroli V. Imp. Aug.
in Regno Neapolitano consiliarij,
ab eodemque
ad varias prouincias regendas adhibiti,
laudem æmulatus,
cum se Romam contulisset,
ob doctrinam, atque prudentiam
inter Iustitiæ Referendarios,
a Iulio III. Pont. Max.
Gratiæ a Pio IIII. adscriptus,
primusque ad Episcopatum Ripæ Transonis
a Pio V. prouectus,
sacræ inde Pœnitentiariæ a Greg. XIII.
præpositus,
per annos fere xx. Vicarius,
ab Vrbano VII. Datarius creatus,
in eodemque munere,
a duobus sequentibus Pontificibus
Greg. XIV. Innoc. IX. confirmatus
tandem a Clemente VIII.
sola assiduorum pro Apostolica sede
laborum inspectione
prima electione,
vna cum illustrissimis nepotibus
nominationis prærogatiua
in amplissimum ordinem adscitus,
non minus ex eo accepit,
quam eidem contulit ornamenti.
Marius Saxus Fabij filius
hæres patruo optime merito, atque honore
dignissimo posuit.
Vixit ann. LXXXII. menses IO.
dies VIII.
Obijt pridie Kalend. Martij
anno Christianæ salutis
M. DC. IV.

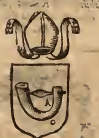
2 PHILIPPVS Segha Bononiensis, ex Gubernatore Piceni, secundus Ripanus Episcopus adlectus est, Gregorio Decimo tertio sedente, 1575. die 20. mensis maij, Auximi ab Æsino Episcopo inauguratus est. Cæterum breuissima mora Ecclesiæ sibi creditæ opem attulit. Pontifex enim primum illum legauit in Flandriam, deinde in Hispaniam, mox & eundem transtulit ad Ecclesiam Placentinam 1578. die tertia mens. octobris, inq; in Lusitaniam illum direxit. Grauissima semper negotia expleuit, præcipuo autem in Gallicano fœdere, vbi cum res feliciter transigeret, ab Innocentio Nono inter purpuratos adiectus est, Galliarumque legatus 1591. communique

omnium voce appellatus eſt Placentinus Cardinalis. Deceſsit Romę 1596. die 29. menſis maij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Honuphrium. De quo poſtea plura commemorabimus in Placentina Eccleſia.

3 NICOLAVS Aragonia, vulgo Iunior appellatus, tertius Ripanus Epiſcopus adlectus eſt 1578. die tertia menſis octobris, cum eſſet canonicus baſilicę Vaticanę. Breuiori mora Ripanam adminiſtrauit Eccleſiam, translatuſque fuit ad Aſculanam in Piceno.

4 TROILVS Boncompagnus Fulginas, eiuſdem Eccleſiæ dictus Epiſcopus eſt 1579. die tertia menſis auguſti. Anno vero 1582. die 30. menſis iunij ad Eccleſiam Fulginatem translatus eſt. Vide ſupra, quæ de ipſo plura narrauimus.

5 GASPAR Sellingardus Mutinenſis, vtriuſque legis Doctor eximius, adlectus eſt die decima octaua menſis iunij 1582. ac poſt nouem annos, ex quo Eccleſiam illam gubernauit, ad Mutinenſem Epiſcopatum translatus eſt. De quo alibi plura.

6 POMPONIVS de Nobilibus Lucenſis, declaratus eſt Epiſcopus a Gregorio Decimo quarto 1591. die vigeſima nona menſis maij, dictamque Eccleſiam annos ſexdecim adminiſtrauit.

7 SEBASTIANVS Podius Lucenſis, Pomponio immediate ſucceſsit 1607. die ſeptima menſis maij, Paulo Quinto ita cenſente. Tredecim annos Ripanam adminiſtrauit Eccleſiam, viręque purioris, ac ſecurioris ſtudio eo munere ſe exſoluere conatus, vt in Societatem Ieſuitarum poſſet cooptari, ſed reluctante Pontifice, non potuit obtinere, quod tantopere concupiuerat. Itaque Romę deceſsit 1628. ſepultuſque eſt in templo Ieſu dicato cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Sebaſtiano Poggio
patritio Lucenſi, & Epiſcopo Ripano,
ob egregias virtutes
vita digniſſimo quam amiſit,
niſi meliorem meruiſſet.
Obijt anno ſalut. MDC.XXVIII.
ætat. LXVIII.
condi voluit in ſepulchro
Patrum Societatis Ieſu
quorum ordinem recipere voluerat viuens
ablegato iam Epiſcopatu,
ac diu orata, ſed nequaquam exorata
a ſummis Pontificibus facultate
Patres eiuſdem Societatis teſtamento
heredes
monumentum grati animi
P. P.

8 LAVRENTIVS Azzolinus Firmanus, nepos illius quondam Azzolini Cardinalis, Ripanus Epiſcopus declaratus eſt 1630. die decima ſeptima menſis februarii, Vrbano Octauo ſedente. Qui etiam S. Conſultę ſecretarium eũ eſſe decreuit; fuitque deinde translatus ad Eccleſiam Narnienſem 1632. die ſecunda menſis auguſti, pauloque poſt, cum illi videretur arridere fortuna, morte Romę ſublatus eſt. Cuius vitam breui, ſed erudito elogio ſcripſit Ianus Nicius Erythręus in ſua illuſtrium virorum Pinacotheca.

9 Fr. ANTONIVS Arigonius a Galbiato, diœceſis Mediolanenſis, ex ordine ſancti Franciſci de obſeruantia, Doctor Theologus, ac ſui ordinis commiſſarius generalis, ab Vrbano Octauo Epiſcopus adlectus eſt die 3. menſis aprilis 1634. Cęterum triennalis tantum Pontifex fuit; deceſ-

ſitque

fitque mœrentibus cunctis, qui eiusdem exaggeratas virtutes propius fuerant venerati.

10 NICOLAVS Vrsinus de Liparo Camertinus, electus anno 1636. decima nona septembris. Viuit, &c.

S. SEVERINI EPISCOPI.

EX antiquæ Septempedanæ ciuitatis ruinis, quam a fundamentis Gothi, vel vt tradunt æui medij scriptores, Longobardi exciderunt, S. Seuerini nobile oppidum extulit muros, creuitque priscique a nomine illius gloriosi sancti Seuerini Septempedanorum Præsulis postremi, qui cum sacrato eius cadauere mirabili portento tranato flumine primum templum eius nomini fundare cœperunt, adiectisque humilibus casis materiem præbuit nouiter exurrecturæ ciuitati crescendi sancti Seuerini denominaruntque. In Piceno sita est inter colles Apennino finitimos videturq. hactenus retinere priscam nobilitatem, cum municipium olim Romanorum spectabile videretur, teste adhuc pulcherrima inscriptione, quæ legitur in vetusto lapide in foro ipsius ciuitatis.

MAGNO PRINCIPI
FLAVIO VALERIO CONSTANTINO
NOBILISSIMO
CÆS.
ORDO SEPTEMPEDANORVM
D. N. M. F.
PVB.

Eius meminit Strabo, Plinius, alijque quamplures, populosque Septempedanos vocarunt. Sancti Seuerini vitam (qui in domino requieuit anno 543.) resque præclare gestas nuper & erudite scripsit Ioannes Baptista Cancellottus Societatis Iesu, vbi Septempedanę ciuitatis ruinam, nouæque sancti Seuerini ædificationem, eorumque sanctorum, illustriumque virorum memoriam antiquitatem, originem, & incrementa ex patriæ Historia Valerij Cancellotti equitis sancti Stephani parentis sui, nondum publici iuris facta, summa fide ac diligantia recensuit. De eius vero magnitudine, atque nobilitate Franciscus Panphilus patriæ suauitate illectus, hæc carmina panxit lib. 2. de laudibus Piceni.

A

Millibus hinc placidis fluit ipse Potentia terris,
Ter finus hinc Venetus quinque remotus abest.
Ad decimum lapidem procul hinc mea patria distat,
Condita iam dextris, sed modo laua manet.
Inclyta Piceni fuerat Septempeda quondam
Nomine de septem sic vocitata satum.
Aut quod in his septem florebant mœnibus artes,
Vt pædia potest voce mouere sua.
Hæc pedes septem fuit hæc amplexa vigeriam,
Collibus effossis, rudera multa iacent.
Vel sibi mensuræ sumpsit de nomine vocem,
Incola concessum dum boue signat agrum,
Imperio totos Piceni subdidit Vrbes
Omnibus vna dabat publica iura viris.
Vndique magnus erat populi concursus ad vrbem
Et dabat in gentem curia lata sonum.

B

Flauius hic fasces tenuit Constantinus oris,
Flauius inuicti Cæsaris ille satus.
Lucius hanc etiam rexit celeberrimus vrbem
Hic Iuuenum princeps Aurelianus erat.
Hic quoque Valterius, post Bondinarius acer,
Agmina Gothorum maxima strauit humi.
Expulit egregie crudelem à mœnibus hostem.
Intulit & patriæ digna trophæa sua.
Omnia sed pereunt cum venerit vltimus ille
Terminus immites, quæ posuere Deæ.
Nil valet Imperium, vel robur, forma, iuuentus,
Vilius id cassa mors facit ipsa nuce.
Vt leue grande facit, breuiter concordia regnum
Omnia sic subito seditione ruunt.
Funditus imperium discors delabitur omne,

C

Et super vna domus decidit atra domum.
Quam non tanta manus Gothorum vicerat arcem,
Vicit non aries, non catapulta fames.
Vnius arte mala falleris concidit albi,
Hostibus a victis nocte cremata fuit.
Sed postquam in cineres versa est Septempeda nigros
Et modo quæ insignis regia campus erat.
Ille Seuerinus, redimitus tempora mitra,
Præsul erat tanti religione loci.
Siue huic Vmbrorum fuerat de gente profectus,
Siue hunc Vestinis gens Amiterna dedit,
Seu fuit indigena genitus de sanguine patris,
Accola vicini vel fuit iste loci.
Res fugit humanas, & vita fungitur ipsa,
Nec patitur cippo mortua membra tegi.

D

Mira facit varijs sanat languoribus ægros.
Lumina dat cæcis, loripedique gradus.
Post aliquot luces rheda componitur vna
Iusserat in somnis sic agitare viro.
Ducitur indomitis dum per loca frigida tauris,
Bruma fuit, flores qualibet herba dabat.
Flumine transito, veterem quam cernimus Aedem
Fecerunt minimam gramine plaustra moram.
Vt summum tetigere iugum, procumbit vterque
Pronus humi sedes hic posuere sacras.
Illic reliquias misit Septempeda cunctas,
Iussit, & illius nomen inesse loco.

Vbi primum Episcopali dignitate insignita est, cathedralemque sancto Seuerino sacratam accepit, Sixto Quinto ita iubente, vnius Apostolicæ sedis arbitrium immediate venerari occœpit, sed cum deinde Firmanam Ecclesiam idem Pontifex

tifex in metropolim erexisset, sancti Seuerini Præsulem dictæ metropolis suffraganeum effecit. Cæterum antequam paucos, qui in ea sede floruerunt, Episcopos extendam in seriem, operæ pretium mihi visum est, erectionis Episcopatus hic totam bullam exscribere.

SIXTVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Superna dispositione, cuius inscrutabili prouidentia incrementum suscipiunt vniuersa pro sedis Apostolicæ excellenti præeminentia, dignum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro nouas Episcopales sedes, & Ecclesias plantare, vt per huiusmodi nouam plantationem, singulorum Christi fidelium augeatur deuotio, diuinus cultus effloreat, & animarum salus subsequatur, humiliaque loca dignioribus, & eminentioribus titulis, ac condignis fauoribus illustrentur, vt propagatione nouæ sedis, honorataque Præsulis assistentia, & regimine cum Apostolicæ potestatis amplitudine, ac orthodoxæ fidei profectu, & exaltatione, ipsi Christi fideles æternæ felicitatis præmium nostri Redemptoris inæstimabili charitate media valeant adipisci. Sane cum oppidum sancti Seuerini in agro Piceno Camerinensis diœcesis, inter cætera partium illarum oppida satis insigne, ac percelebre, nec non benedicente domino habitatorum, ac incolarum multitudine refectum existat, ac dilecti filij illius vniuersitas, & homines pro eorum, ac oppidi huiusmodi, nec non eius cleri, singulorumque habitatorum, & incolarum prædictorum decore, & amplitudine, ac diuini cultus incremento, & animarum salute, oppidum ipsum ciuitatis nomine, & cathedralis Ecclesiæ honore decorari summopere desiderent, ijdemque vniuersitas, & homines pro secularis, & collegiatæ Ecclesiæ dicti oppidi, in qua vna dignitas, quæ inibi principalis dignitas existit, Prioratus nuncupata, ac sex canonicatus, & totidem præbendæ fore noscuntur, si in cathedralem Ecclesiam erigerentur, mensæ Episcopalis dote, redditum annuum, seu censum mille scutorum monetæ illarum partium, decem iulij pro quolibet scuto huiusmodi computatis super molendinis eiusdem oppidi, ad ipsos vniuersitatem, & homines legitime spectantibus assignare parati sint: nos pium, & salutare vniuersitatis, & hominum propositum, & desiderium huiusmodi volentes amplecti, illique fauere, ac cultum diuinum augere, & spirituali animarum profectui huiusmodi, quem exinde speramus prouenire, salubriter promouere intendentes, ipsosque vniuersitatem, & homines ac eorum singulos a quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs censuris & pœnis, a iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quis quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes, matura super his cum fratribus nostris deliberatione præhabita, nec non vniuersitate, & hominibus præfatis, nobis super hoc humiliter supplicantibus de eorundem fratrum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac gloriosissimæ eius genitricis Mariæ, totiusque curiæ cælestis honorem, ac fidei catholicæ exaltationem, & habitatorum, ac incolarum prædictorum animarum salutem, oppidum præfatum cum illius comitatu, & territorio, nec non omnibus & singulis castris, villis, locis, terminis, districtibus, ac clero, personis, Ecclesijs, monasterijs, prioratibus, & alijs pijs locis ac beneficijs Ecclesiasticis cum cura, & sine cura secularibus, & ordinum quorumcumque regularibus a diœcesi Camerinensi prædicta Apostolica auctoritate perpetuo separamus, & dismembramus, ac ab omni iurisdictione superioritate correctione, visitatione, dominio, & potestate venerabilis fratris nostri moderni, & pro tempore existentis Camerinensis, eorumque vicariorum, & officialium, ac quorumcumque aliorum, nec non a solutione quorumuis iurium Episcopo, capitulo huiusmodi per oppidi, ac singulorum castrorum, villarum, locorum huiusmodi habitatores, & incolas, ac clerum, personas, Ecclesias monasteria, & alia beneficia huiusmodi ratione iurisdictionis, & superioritatis prædictarum, respectiue debitarũ, dicta auctoritate, & de simili consilio, etiam perpetuo penitus eximimus & totaliter liberamus, nec non oppidum S. Sauerini præfatum, in ciuitatem S. Seuerini nuncupandam ac in ea cathedralẽ Ecclesiam pro vno Episcopo sancti Seuerini etiam nuncupando, qui ipsi Ecclesiæ sancti Seuerini præsideat, ac in illa, & ciuitate prædicta, ipsique Ecclesiæ sancti Seuerini assignanda diœcesi omnia, & singula, quæ ordinis, & iurisdictionis, ac cuiuscunque alterius muneris Episcopalis sunt exerceat cum sede, & mensa, alijsque insignijs, ac iurisdictionibus Episcopalibus, nec non priuilegijs, immunitatibus, & gratijs, quibus aliæ cathedrales Ecclesiæ, & earum Præsules de iure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, de pari consilio, eadem auctoritate similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac oppidum ciuitatis, & Ecclesiam cathedralis, nec non comitatum sancti Seuerini huiusmodi ac illius territorium, vniuersam diœcesim, incolas vero & habitatores præfatos ciuium nomine, & honore decoramus, eidemque sic erectæ Ecclesiæ S. Seuerini oppidum præfatum, vt præfertur, in ciuitatem erectum pro ciuitate, & vniuersum comitatum ac illius territorium huiusmodi cum omnibus illius castris, villis, locis, & districtibus per eosdem vniuersitates, & homines specificandis, & statuendis pro diœcesi ipsarum ciuitatis, & diœcesis sancti Seuerini Ecclesias, & habitatores pro clero, & populo concedimus, & assignamus. Nec non Ecclesiæ sancti Seuerini, mensæ Episcopali, pro illius dote redditum annuum, seu censum mille scutorum huiusmodi per ipsos vniuersitatem, & homines, vt præfertur assignandum, ex nunc prout ex tunc, & e contra, postquam assignatum

gnatus fuerit, pariter perpetuo applicamus, & appropriamus, ac sancti Seuerini, aliaque eiusdem comitatus oppida, & comitatum ipsum singulaque illius castra, villas, loca, territorium, clerum & populum huiusmodi eidem Episcopo sancti Seuerini qui pro tempore fuerit, quoad omnem ordinariam iurisdictionem, & superioritatem perpetuo subijcimus. Et insuper capitulo, clero ciuitati, & diœcesi sancti Seuerini huiusmodi ipsarumque ciuitatis, diœcesis incolis, & habitatoribus, ac eorum singulis et omnibus, & etiam singulis priuilegijs, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, gratijs, fauoribus, & indultis, quibus aliarum Ecclesiarum cathedralium capitula aliæque ciuitates, & diœc. ac earum clerus, incolæ, & habitatores vtuntur, & potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum, vti, potiri, & gaudere libere, & licite, valeant auctoritate prædicta indulgemus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo sexto 6 Kal. decemb. Pontif. nostri anno 2.

1 HORATIVS Marzarius Vicentinus, protonotarius Apostolicus, primusque Collateralis Capitolinæ curiæ, a Sixto Quinto primus sancti Seuerini Episcopus adlectus est anno 1586. die 10. mensis decembris. Vrbem solemniter ingressus die 19. ianuarij 1587. Qui Ecclesiam sibi creditam tanquam bonus Pastor, & qui Pontificis de se opinionem ne latum quidem vnguem fefellit, egregie administrauit: etenim illum prius expertus fuerat Sixtus, cum Asculum, Spoletum, Burgumque Romanum eidem traderet administrandum. Apud sanctum Seuerinum decessit 3. iunij 1607. sepulusque est in ea cathedrali post aram principem in communi Episcoporum ossuario vbi in marmore hæc pauca verba leguntur.

MONVMENTVM
EPISCOPORVM.

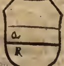
Huius meminit Marzarius in sua historia Vicentina.

2 ASCANIVS Sperellus de Asisio a Paulo Quinto datus est coadiutor cum futura successione Horatio die 5. maij 1607. Episcopus Claudiopolitanus consecratus, eoque defuncto successit eodem anno 1607. Vrbem ingreditur solemni ritu exceptus die 5. iulij eiusdem anni, octodecim fere annos summa cum sui nominis laude hanc rexit Ecclesiam, iamque valetudinarius, & senex effectus, a Gregorio XV. impetrauit, vt sibi coadiutorem cum futura spe successionis nepotem asciscere tanno 1621. die 24. decembris. Decessit vero die 22. iulij 1631. sepultus in cathedrali.

3 FRANCISCVS Sperellus Ascanij nepos, patrui coadiutor, & Episcopus Constantinæ cum futura successione effectus est anno 1621. die 13. mensis septembris successit vero 1631. Excessit vero anno 1646. m. februarij, iacet in cathedrali prope patruum.

4 Fr. ANGELVS Maldachinus Viterbiensis Ord. Prædicatorum ex Episcopo Aquinati, fit Præsul quartus huius Ecclesiæ munere Innocentij Decimi Pontificis Maximi anno 1646. mense octob. Sedit feliciter.

TOLENTINI
EPISCOPI.

TOLENTINVM Piceni peruetusta ciuitas in eminenti amœnoque colle sita est, inter Camerinum, & Maceratam ab Ancona, & Fulgineo diei itinere distans, cuius radices Cluentus adluit fluuius. Eius meminit Ptolemæus lib. 3. cap. pr. Incolæ Plinio *Tolentinates* lib. 3. cap. 13. Latet eius origo, tametsi vetustam esse oportet, cum de conditore multa fabulosa circumferantur a plerisque. Arbitrantur quidam, Tauerum Græcum ducem eam exædificasse & ab ipso Taueram primo dictam, vel a portentosa voce, in ea condenda vrbe de cælo dilapsa, & non semel audita, *tolle tene locum* Tolentinum fuisse appellatam, vt ea vetusta patrum memoria Hippolytus Eurispa non ignobilis poeta in patriæ elegia fusius commemorat.

Dicitur, & forsitan, quia tanta conditor Vrbis
Vt multi, nomen tradidit ille suum.
Iliades Romam, sic dixit Romulus olim,
Sic etiam a Tauero Tauera dicta fuit.
Vel quia dum dubitant nunc hic, nunc conderet illic
Mœnia, nec firmus conditor ipse foret.
E cælo vt referunt, vox est audita sereno
Talia, qua dixit tolle teneque locum.

Cen-

Censentur alij a Toleno eius conditore, Toleni nomen a forma rotunda qua condita fuit, teste Philelpho apud Pamphilum de laudibus Piceni, nomen accepisse, quam postea recentiores vetusti Tolentinum appellauisse.

Si qua fides patrio nunc est tribuenda Philelpho
Esse quod hæc penitus dicta rotunda fuit.

Nec desunt qui affirment a Cluento flumine, Tolentinates aliquando Cluentini denominatos fuisse, vnde Pamphilus.

Et multi ad ripas quod sit situata Cluenti
Iure Cluentini nomen habere putant.

Hanc olim Romanorum coloniam, & municipium fuisse aliqui recẽtiorum scriptum reliquere, quod neque apud Frontinum, neque apud veterum scriptorum quempiam legisse oporteat, cum illi suis in cõmentarijs de hac re altum tenuissent silentium, fuisse tamen vetustam vrbem, vt antea monui, documento est, quod passim multæ in eius agro fertilissimo antiquorum ingentes ruinæ, vetusti Romanorum nummi, antiquę reperiantur inscriptiones, inter quas spectatur illa ad parietes Prætorij, quæ olim non longe ab ea vrbe refecta hisce verbis prostat legentibus.

Ex S. C.
Schola . Aug. Colleg. Fabror
Tignuar . impendis . ipsorum . ab . in
choato . extructa . solo . dato . ab . T. Fu
rio . primigenio . qui . et . dedic . eius . HS.
X̄ . N̄ ded.
Ex . cuius . summ . redit . omnibus . annis
XII . K . August
die . natalis . sui . epulentur

In Romanorum potestate fuit, quandiu illi maiestatem retinuerunt Imperij, deinde Gothorum & Longobardorum, vt cæteræ Piceni ciuitates iugum sustinuit, ijsdemque profligatis in Cæsarum, Romanorumque deinde Pontificum venit arbitrium. Hinc fiduciario iure Alexandri Quarti beneficientia a Varranis Camertinis Dynastis aliquandiu possessa est, donec Bernardo eius generis tyranno a Tolentinis occiso in deditionem Pontificum redijt, sub quibus hoc tempore felicissime conquiescit. Populo frequens est omniumq. rerum affluit copia. Cathedralẽ habet Deiparæ Virgini beatissimę dicatam, vbi clerus numerosus diuinum persoluit pensum. Eius prima dignitas post Pontificalem Archidiaconatus est. Aliæ insignes in ea recensentur Ecclesiæ, virorum, monialiumque cœnobia aliquot piaque loca Tolentinatium pietatem testantia: in quorum ditione, agroque fertilissimo ferunt esse ad Fiastram, qui in Clentum se exonerat nobilissimam quondam Ord. Cisterciensis Abbatiam Claræuallis ditissimi census, olim superstite D. Bernardo fundatam vbi per plura sæcula insignes sanctitatis, aliarumque virtutum illustres prodiere viri, floruitque donec commendatariorum ignauia, & auaritia perpulit monachos ad alia trãsmigrare cœnobia in eamque pene desolatam dirutamque Gregorij XIII. beneficio illati sunt Patres Societatis Iesu Romani Collegij, qui hactenus literariæ reipublicæ bono tenuerunt. Incolæ summis præditi sunt ingenijs ad litteras, ad arma prompti. Tolẽtini nomen illustrarunt Nicolaus Augustini Ordinis Eremita dignus, vt diuorum catalogo adscriberetur, cuius ossa summa veneratione in Ecclesia eius nominis dicata asseruantur, & B. Thomas Ordin. Minorum, qui pro Christi nomine in Perside vitam amisit, cuius caput in patria relatum in argentea theca reclusum apud fratres suos venerantur fideles. Ortu etiam suo hanc vrbem nobilitarũt Franciscus Philelphos vir litteratissimus, Marius eius filius, Franciscus Ozzarius I.C. clarissimus, Ascanius Parisanus Cardinalis, Iulius eius nepos Episcopus Ariminensis, eiusdemque familiæ, Hieronymus Episcopus Polignanensis. Nicolaus item Maurucius cognomine Tolentinas militiæ gloria rebusque gestis magni Reipublicæ Florentinæ Generalis dictator Christophorus, Ioannes Franciscus Regalis, armorum ductor, & Ioannes alijque ex eadem gente Maurucia inclyti viri, quorum egregia facta non tacait Pamphilus. Cumulat tandem Tolentini gloriam Christiana pietas priscis temporibus in eo proseminata, cum in primis Piceni ciuitatibus censeatur, quæ ab Apostolorum Petri, & Pauli principum discipulis illuminatæ fidem Christi amplexatæ sunt, Cateruio inter Romanos nobilissimo verbum diuinum prædicante qui ibidem glorioso certamine pro Christo vna cum Basso eius alumno palmam sumpsit martyrij: cuius rei vetus meminit epigrãma in marmore ad parietes templis Cateruij exarato.

Sacra Tolentinum docuit te lingua Cateruij
Et verum ostendit, quem sequerere Deum.
Hoc tibi præ cunctis decus est & gloria terris
Dicaris Christi prima subisse iugum.
Sed caue degeneres iterumque ad falsa traharis
Numina, Tartareis aut capiare dolis.

Excitarunt prisco illo æuo Tolentinates diuo suo tutelari Cateruio nobile hoc templum cum cœnobio, pro Benedictinis Monachis, inuidiosisque opibus nobilitarunt, quibus post multa sæcula obsolescente in diuum Benedictum pietate, & ipsi coacti sunt exulare, templum cum cœnobio in canonicorum Lateranensium vsum transijt sub Iulio Secundo Pontifice. In eo conseruantur eodemque clauduntur tumulo sacra Cateruij lipsana vna cum corporibus Septimiæ Seuerinæ eius vxoris sanctissimæ, quæ virgo cum ipso vixit, & sancti Bassi eius discipuli, & in passione socij. Vetustum in eo sepulchro spectatur Epitaphium, ab eadem sancta Seuerina dulcissimo viro, & martyri suo ad æternitatem positum, & insignijs martyrum characteribus exornatũ, quibus posteros admonuit fideles, Cateruium suum pro Christo sanguinem fudisse, ac deinceps quieuisse in pace, vt Protomartyri Stephano in Actis Apostolorum accidisse narratur, qui postquam a Iu-

dæis

dæis lapidatus est obdormiuit in domino. Inscriptio vero Cateruiani sepulchri est huiusmodi.

Fli. Vl. Caterius. V.C.
ex. Praf. Pratorio
Qui. vixit. cum. Septimia.
Seuerina. C. F.
dulcissima. coniuge. annis. XVI. minus
D. XIII.
Quieuit. in. pace. annorum. LVI.
dierum. XVIII. XVI. Kal. Nob.
depositus. est. IIII. K. Dcb.
Septimia. Seuerina. C. F.
marito. dulcissimo. ac. sibi. sarcofagum
et. Panteum. cum. tricoro. disposuit
et. perfecit.

Hanc inscriptionem a Ferrario in catalogo sanctorum Italiæ satis corrupte relatam, vindicauit ab originali, eamque nobis Romam transmisit patriæ antiquitatis scientissimus Ioannes Matthæus Sauius I. C. clarissimus, in qua pro *Fl. VI. vrbis Consul.* vt corrupte refert Ferrarius, legitur *Fli. Vl. Caterius V. C.* hoe est *Flisius Vlpius Caterius vir clarissimus vel vir consularis*. Cætera de quibus in Actis eiusdem Cateruij dubitat Ferrarius, alij iudicent periti. Horum sanctorum martyrum festum celebratur die 11. decembris, quæ dies translationis est. Cæterum incredibile est vt Tolentinum, quod in primis Piceni ciuitatibus Christum agnouisse supra retulimus, primis illis temporibus Episcopali caruerit dignitate, dum in Romana Synodo sub Cælio Symmacho Papa anno salutis 500. Basilius Tolentinus Episcopus se subscripsit, tametsi ante illum ac deineeps vsque ad nostra tempora, vorante antiquitate, nulla Tolentinatum Episcoporum propemodum extet memoria, quam tandem tot seculis obsolescentem Sixtus Quintus Pontifex Max. anno 1586. vel restituit vel de nouo in ea erexit vrbe, dum nobile oppidum ciuitatis iure donauit, & collegialem Ecclesiam S. Mariæ Episcopali exornauit dignitate, eamque sanctæ Sedi immediate subiecit, quam postea nouæ Firmanæ Metropoli suffraganeam fecit statuitque, vt vnus idemque Episcopus Maceratensi, & Tolentinati præesset Ecclesijs, quarum diœceses distinxit perbelle voluitque vt Episcopus dum in Tolentinati ditione esset in publicis documentis Maceratensis, & Tolentinus Episcopus enunciaretur, propriumque Generalem vicarium apud Tolentinum perpetuo assessurum designaret. Sixti diploma tale est in quo diœcesis fines explicantur aliaque de hac ciuitate scitu digna referuntur.

SIXTVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Super vniuersas Orbis Ecclesias, eo disponente qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamquam sine nostris meritis constituti, leuamus in circuitu agri Dominici oculos nostra mentis, more peruigilis pastoris inspecturi, quid prouinciarum, & locorum quorumlibet statui congruat, ac desuper disponi debeat: vnde diuino fulti præsidio, dignum quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesia plantare, vt per huiusmodi nouas plantationes popularis augeatur deuotio, diuinus cultus floreat, & animarum salus subsequatur, loca insignia præsertim quorum incolæ benedicente Domino multiplicari noscuntur, ipsique incolæ honoratorum Præsulum adsistentia, regimine, & doctrina suffulti, in via Domini magis magisque in dies proficiant. Sane attendentes oppidum Tolentini, Camerina diœcesis in agro Piceno, & territorio fructifero, ac loco satis amœno, & peruio situm, admodum celebre, ac muris firmiter cinctum plurium, ædificiorum ornatu decorum, copiosi incolarum numero habitatum, ac mille ad minus vltra castra Colmurani sibi suppositi focularia siue domus continere, ac in eo vna sancta Maria cum campanili, campanis, organo, choro, sacristia, Plebano, ac canonicis, & alijs ad cathedralem Ecclesiam requisitis, ac alteram Ecclesiam collegiatam sancti Iacobi, cum priore, & canonicis, præterea sancti Cateruij, sancti Augustini Canonicorum regularium, in qua eiusdem sancti Cateruij, & sancta Septimia, ac sancti Basii corpora reperiuntur, nec non sancti Nicolai de Tolentino nuncupati fratrum Eremitarum eiusdem S. Augustini, in qua extitit vnum brachium Innocentium & corpus eiusdem sancti Nicolai, qui ob vitæ sanctimoniam, in vita & post eius obitum miraculis coruscans numero sanctorum meruit adscribi, cuius etiam festum superrime in toto statu Ecclesiastico celebrari, & custodiri mandauimus. Ad hac sancti Francisci Conuentualium Minorum, & sancta Maria Cisoloni Fratrum Minorum de Obseruantia, ac sancti Petri Fratrum Minorum Cappuccinorum nuncupatorum, nec non sancti Hieronymi, ac sancta Agnetis monialium sancta Clara Ordinum monasteria, & regulares domos, ac quamplures alias Ecclesias, ac duo hospitalia pro pauperibus, & infirmis recipiendis satis commode extructa adesse, & ex eo Cardinales, Episcopos referendarios & strenuos milites, capitaneos, & duces generales status Ecclesiastici aliosque illustres & egregios, ac religione, & doctrina præclaros viros prodijsse. Nos cupientes oppidum Tolentini præfatum cuiusdam Cardinalatus honore fungeremur Protectores, & fautores fuimus cuiusque dilectos filios communitatem, & homines singulari dilectione prosequimur, nec non collegiatam Ecclesiam sancta Maria huiusmodi digrioribus titulis ac nominibus decorari habita super his cum fratribus nostris deliberatione matura de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolica potestatis plenitudine ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac eiusdem beata Maria Virginis honorem, & Christi fidelium deuotionis augumentum, oppidum, & castrum huiusmodi, ac villas. comitatus Tolentini eorumque territoria a dicta diœcesi, cui in spiritualibus subiecta sunt Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo separa-

paramus, & dismembramus, illaque separata & dismembrata, ac illarum incolas, habitatores Ecclesiarum Rectores, beneficiatos, Priores & alios inibi beneficia Ecclesiastica obtinentes Monasteria, domos regulares, aliaque pia loca omnia ab omni iurisdictione Episcopi Camerinen. nec non solutione decimarum eidem Episcopo per eos debitarum de caetero facienda auctoritate, & tenore praedictis etiam perpetuo eximimus & liberamus. Insuper oppidum Tolentini in ciuitatem Tolentini, & collegiatam Ecclesiam sancta Maria huiusmodi in cathedralem sub inuocatione eiusdem sancta Maria ac in ea dignitatem, sedem, & mensam Episcopalem pro vno Episcopo Tolentino nuncupando qui eidem Ecclesia Tolentina praesit ac iurisdictionem Episcopalem habeat, & exerceat, cum omnibus priuilegijs honoribus, iuribus, & insignibus debitis, & consuetis, ac quibus alij Episcopi de iure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet in spiritualibus vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum, nec non Plebaniam ipsius in Archidiaconatum qui inibi dignitas maior post Pontificalem existat, eiusdem auctoritate, & tenore similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ipsamque Ecclesiam sic in cathedralem erectam sedi Apostolica immediate subijcimus, ac sub protectione beatorum Petri, & Pauli Apostolorum suscipimus. Praeterea canonici eiusdem Ecclesia sic in cathedralem erecta vt almutias per canonicos aliarum cathedralium Ecclesiarum deferri solitas, deferre libere, & licite valeant, auctoritate, & tenore praesentis, pariter perpetuo indulgemus. Ipsamque Ecclesiam sic in cathedralem erectam, cum Ecclesia Maceratensi vnimus, ita vt pro, tempore existens Episcopus Maceratensis sit ambarum Ecclesiarum vnitarum huiusmodi Episcopus, & licet vocetur Episcopus Maceratensis, tamen in litteris & expeditionibus pertinentibus ad ciuitatem, & diaecesim Tolentini, ordinarie se scribere debeat Episcopus Maceratensis, & Tolentini. Teneatur retinere vnum Vicarium in dicta ciuitate Tolentina, qui non recognoscat superiorem, nec ab eo habeatur recursus ad vicarium dicta ciuitatis Maceratensis, sed tantum ad dictum Episcopum. Eidemque Ecclesia Tolentina sic in cathedralem erecta pro illius mensa Episcopalis dote, redditum annuum quadringentorum scutorum moneta Marchia per Episcopum Tolentinum propria auctoritate percipiendum de semestri in semestre, & in fine cuiuslibet semestris vel in fine cuiuslibet mensis pro rata, arbitrio ipsius Episcopi, quem praefata communitas Tolentini eidem Ecclesia sic in cathedralem erecta super redditibus molendini ipsius communitatis, quo vsque tot praedia ipsa communitas emat, & eidem Ecclesia sic in cathedralem erecta consignet quorum fructus ad dictam summam quadringentorum scutorum ascendat, constituerunt, & assignarunt, ac domum contiguam dicta Ecclesia Tolentina, pro vsu, & habitatione ipsius Episcopi Tolentini applicamus. Ac ipsi Ecclesia sic in cathedralem erecta ciuitatem Tolentini, eiusque incolas, & habitatores pro ciuitate, & ciuibus, nec non terras, villas, & castrum Colmurani praefata eorumque territoria pro eius diaecesi, ac etiam clerum, & populorum ciuitatis, & diaecesis Tolentin. pro clero, & populo auctoritate praedictis etiam perpetuo assignamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Lateranensis concilij nouissime celebrati, vniones perpetuas nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non dicta sancta Maria, & Camerinen. Ecclesiarum praedictarum iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus priuilegijs quoque indultis, ac literis Apostolicis illis earumque Praesulibus, capitulis, personis, sub quibuscumque tenoribus, & formis etiam motu proprio ac consistorialiter, & alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus caeterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae &c.

Datum Romae apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominica millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, quarto idus decemb. Pontif. nostri anno 2.

Taxatur vero Tolentina Ecclesia in libris Camerae Apostolicae ad florenos . . verus valor censusque Episcopi ascendit ad scutata 400. monetae Romanae. Episcopi vero tres tantum a Sixti institutione in ea floruerunt, de quibus pauca enarrabimus, cum de illis fusius supra tum in p.tom. dum de Recanatensibus; tum in hoc secundo tomo de Maceratensibus Episcopis locuti sumus.

1 GALEAZIVS Mordnus Mediolanensis Episcopus Maceratensis, factus est primus Episcopus Tolentinus anno 1586. eo ipso die quo Sixtus Quintus Tolentinatem Ecclesiam erexit in cathedralem: Sedit Maceratensis, & Tolentinas Praesul an. 27. mortuus est Maceratae an. 1613. die 7. septemb. iacet in cathedrali cum epitaphio vt supra retulimus.

2 Fr. FELIX Centinus Asculanus Ordinis Minorum S. R. E. Cardinalis a Paulo Quinto creatus, ex Episcopo Militensi ad Maceratensem & Tolentinatem Ecclesiam translatus est anno 1613. die 23. septemb. obijt Maceratae 25. ianuarij 1641. Episcopus Cardinalis Sabinensis, & in Ecclesia S. Francisci humatus fuit.

3 PAPYRVS Siluester nobilis Cingulanus ex canonico sanctae Mariae in Via lata de Vrbe factus est huius Ecclesiae tertius Episcopus insimulque & Maceratensis ab Vrbano VIII. die 18. iulij anno 1642. Viuit diuque viuat &c.

ITA-

ITALIA SACRA FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Cistercienſis.

PROVINCIA SEXTA

SIVE VMBRIA SENONVM.

In qua Vrbinatenſis vnica Metropolis cum ſuis Suffraganeis Eccleſijs recenſentur.

IN hac ſexta Prouincia, haud mihi animi eſt, de illa commemorare, quæ vere antiquis Vmbria eſt, tituloque Spoletani Ducatus cenſetur. Quoniam ipſius Ciuitates, quæ Epiſcopatus munere nobilitantur, magna ex parte cum vnius Romani Pontificis arbitrium intueantur, in Latium, Romanamque prouinciam reiecimus, tanquam Romani Pontificis ſuffraganeas. Sic Burgum ſancti Sepulchri, ſuo Florentino Metropolitano attribuimus.

A

De Vmbria igitur Senonenſi, quam etiam Galliam Togatam appellant, nobis erit inſtituta narratio, qui & Ducatus Vrbinas etiam eſt, cuius ab oriente Sole flumen Aeſium definit confinia, ab occidente Iſaurus, Appennini montes a meridie, a ſeptentrione autem Adriaticum mare. Hæc Senonenſis Vmbria, quam etiam, vt non ſemel dico, Vrbinatem Ducatum appellant, vnam Metropolim continet eiuſdem prouinciæ caput, quod Vrbinum eſt, cum ſeptem alijs ciuitatibus, quas habet ſubiectas. Vmbriæ Senonicæ meminerunt omnes fere ſcriptores.

VRBINI METROPOLIS

Cuius Suffraganei sunt.

Episcopatus

- Calliensis.
- Fori Semproniensis.
- Leopolis, alias Montisferetrani.
- Pisaurensis.
- Senogalliensis,
- Vadenses, seu S. Angeli in Vado.
- Vrbaniensis, seu Castelli Durantis

VRBINVM Ciuitas inter Sepim, & Foliam amnes, in eminentiori monte sustulit muros, haud satis latis terminis definitur, sedesq; semper fuit Ducum, virorum fortium, qui in Vrbinates populos exercuerunt imperium. Antiquissimæ fundationis est, cuius meminit Tacitus, Procopius, Paulus Diaconus, Pliniusque commemorat Vrbinates, Ortenses, & Metaurenses. Situm, locumque Vrbini describit Procopius lib. 2. rerum Gothicarum sequentibus verbis: *Sita est Vrbinum in colle rotundo, & admodum sublimi, & collis ipse neque præruptus, neque accessu incisus, sed difficilis tantum prorsus est, quia admodum acclinis sub ipsa vrbe, vnum vero solum aditum in plano habet septentrionem versus*. Ac post pauca: *Fons erat Vrbini vnus, ex quo omnes Incolæ aquabantur*. Hactenus Procopius. Municipium Romanorum fuit, quorum fortunam semper secuta est vsque ad declinationem Romani Imperij. Capta fuit a Belisario, ac pene excisa. Restaurata deinceps, Montefeltrorum sensit tyrannidem, cuius gentis Princeps fuit Vvido Comes temporibus Bonifacii Octaui. Cuius postea successores a Sixto Quarto Pontifice Ducis titulum obtinuerunt. Extincta vero tam Montefeltrorum, quam Vbaldinorum prosapia, Vrbinatium Ducatum Roborea familia arripuit, quæ elapsis annis, cum Francisco Maria postremo Duce funerata est; post cuius excessum rediit Vrbini Ducatus ad sanctum Ecclesiæ Thronum Vrbano Octauo sedente. Roboreæ autem gentis solum Victoria superstes est, ex Federico Francisci Mariæ filio, atque Claudia Principe Medicea, genita, hoc tempore Magna Hetruriæ Ducissa. Dux etiam Vrbini Laurentius Medices fuit, quem eidem ciuitati patruus Leo Decimus Ducem imposuerat, cum prius Roboreos intentatis armis, eo imperio euertisset. Cæterum hæc nobilis ciuitas est lautissima, splendideque satis ædificata, bono, & fœcundo agro. Arcem habuerunt extra eam Vrbinates fortissimam, quam Guidobaldus Dux, ne noxia esset, deiecit. Nouam vetere diruta intra muros ab fundamentis extruxit (teste Merula) Fridericus Dux, ædibus Episcopi, & templo D. Dominici contiguam, ita ædificatam, vt pos-

possit equo in turres,& ad tectum ipsum iri, quemadmodum Venetijs turris D.Marci,& Romæ Pōtificis palatium. Præter quos supra memorauimus veteres, vix vlli nostræ memoriæ grati scriptores reperti videntur, qui illius ex instituto meminerit,si Balthasarem Castilioneum, Sabellicum Flauium Blondum, Leandrum, Ioan. Villanum, Volaterranum, Merulam, & Vincentium Mariam, Cimarellum excipias, qui tamen satis ieiuna de ea sermonem instituerunt. Quando vero Christiana suscepit sacra, aut a quibus, non plane constat, licet illud vnum fateantur omnes, iam inde a Constantini Magni temporibus Episcopali dignitate fuisse nobilitatam, ac proinde multo ante Præsulem habuisse, qui ob gentilium persecutionem vsque ad ea tempora latuerit, postea, reddita Ecclesiæ pace, apertissime cœperit sua munera exercere. Quamobrem haud insulsa cordatorum coniectura est, ab illis ipsis Euangelii lucem hausisse, a quibus tota Vmbria fuerat edocta. Antiqua traditio tenet, Vrbinates ex diuino instinctu Typhernatibus densissima oppressis caligine sanctū Crescentinū martyrē abstulisse, deueasseque Vrbinum, vbi pro tutelari diuo illum venerantur, & colunt. Vrbinas Episcopus elapsis temporibus Romano Pōtifici immediate deferebat obsequiū, donec a Pio Quarto Metropolitanus declaratus est, cum supra a nobis commemoratis suffraganeis, anno 1563. die nona mensis iunii. Nouiter autem Vrbanus Octauus cum oppidum Durantem, & sancti Angeli in Vado erexerit in Cathedrales, deque suo nomine primum Vrbaniam Ciuitatem appellari voluerit, illam Vrbinatis Archipræsulis suffraganeam fore decreuit. Cathedralis eximiæ architecturæ est, Deiparæ Virgini Assumptæ consecrata, atque sancto Crescentino Martyri vrbis patrono, cuius corpus sub maiori altare asseruatū venerantur fideles. Numerosior ibi clerus viget, peragitque diuinum obsequium. Quinque sunt in hac Cathedrali dignitates, prima Præpositura, quæ iam in choro, capitulo, cæterisque publicis locis primum obtinet locum, secunda Archidiaconatus, tertia Archipresbyteratus, quarta, Decanatus. Canonici olim quindecim erant. Archiepiscopus Sanctorius ad augendum diuinum cultū sextumdecimum addidit, ij omnes Byrrum violaceum ferunt, opera eiusdem Sanctorii, id eis ab Vrbano Octauo Pont. Max. indultum est, quorum olim habitus almutium atri coloris fuerat; ibi etiam quindecim alii capellani, seu mansionarii, cum aliis minoris ordinis clericis recensentur, qui diuinum quotidianum pensum cum canonicis persoluunt. Animarum cura, quæ in hac vrbe ad 7000. censentur in totum, sex Ecclesiarum Rectoribus demandata est. Seminario quoque quindecim clericorum exornatur. Monasteria virorum duobus in suburbiis computatis, decem sunt in totum, monialium vero sex, inter quæ celebre est illud sanctæ Claræ summæ existimationis, & nuperus locus miserabilium puellarum, quæ Orphanæ appellantur, extat, cum nobili, & diuite xenodochio sanctæ Mariæ de Misericordia. Diœcesis in longitudinem milliaria decem & octo, in latitudinem vero sexdecim continet. Ab oriente habet diœceses conterminas Pisaurensem,& Forō Semproniensem, a meridie Calliensem, ab occidente Feretranam, a septentrione Ariminensem. Plura oppida, pagosque complectitur ad numerum triginta nobiliora. Parochiales Ecclesiæ sunt septuaginta quinque, harum aliquæ sunt Archipresbyteratus titulo insignitæ, numerus vero animarum in ea ditione ascendit ad viginti millia. Cætera pia loca, ac religiosorum domus, laicorumque sodalitates passim enumerantur, in quibus non parum incolarum pietas exornatur. Cęterum Vrbini insignis extat bibliotheca illa, quam Ducea Roborei immensis opibus congregarunt. Nec minus spectabile palatium est ab eorundem Ducum plane regia liberalitate profectū. Vnde Pontificius legatus eius prouinciæ incolis responsa, conditque decreta. Taxatur in lib. Cameræ florenis 300. Vrbinatis Ecclesia, quorum Episcoporum series, qui illic aliquando dignitate fulserunt, sequens est, quam nos ex illius Ecclesiæ scripturis, aliisque monumentis ea fide deprompsimus.

1 EVANDER Episcopus Vrbinas, Romano concilio interfuit anno 313.

2 LEONTIVS, temporibus Magni Gregorij vixit circa annos Domini 592. cuius idem Gregorius meminit lib.2.epist.24.ac Io: Diac. in vita eiusdem Pontificis.

3 EXHILARATVS eiusdem ciuitatis Episcopus, Romano concilio interfuit sub Agathone Papa anno 680. cui concilio ita subscripsit:
Exhilaratus Episcopus Metaurensis.

4 MARIANVS interfuit concilio Romano sub Eugenio Secundo anno 826.

5 CONSTANTINVS eiusdem ciuitatis Episcopus anno 853. concilio Romano interfuit sub Leone Quarto Pontifice, in quo concilio, omni honore spoliatus est, ac religionis telo fœdissime ictus Anastasius presb. Cardinalis quod sibi credita relicta parochia, vagabundus in partibus Aquileiæ demoraretur, adeo interesse credebant antiqui Pastores, suarum Ecclesiarum præsentes agere curam. Quod ipsum adeo hoc tempore Vrbano Octauo cordi fuit, vt abrogato decreto Præsulibus absentiam indulgente, seuerissimo diplomate cauerit ne quis in posterum sibi creditum gregem relinqueret, absensque dirigeret. Quæ sanctius certe lex lata debet videri, quod nemo iam fere doctorum reperiatur, qui ambigat, ad proprium gregem pastores diuino iure vrgeri.

6 ALBERTVS, donationi in fauorem monasterij S.Crucis, se subscripsit, eidem monasterio ab Theodosio quondam Episcopo Firmano dilargitæ anno 887.

7 THEODORICVS, is ille, qui veterem Ecclesiam Cathedralem consecrauit 1021.

8 THEVZO ann.1050. de quo Petrus Damianus epist. 17.

9 B. MAYNARDVS, Romano concilio interfuit sub Nicolao Secundo 1059. Ad hunc literas dedit Petrus Damiani Cardinalis in obitu Nicolai Secundi epistola 50. eiusdemque meminit in vita S. Crescentini. Memoratur etiam in bulla Alexandri Secundi anno 1062. concessa Ec-

clesiæ Foro Semproniensi. Eius opera è Typherno Vrbinum translatum est corpus sancti Crescentini martyris anno 1068. quod deinde an. 1499. post multa secula, decentiori loco collocatum fuit, vt ex marmorea inscriptione ibidem legitur in Cathedrali.

Guidvbaldo Vrbini Duce,
ac Ioann.Petro Ariuabeno
Præsule
11.Kalend. Iunij
M. CCCC. LXXXXVIIII.
Corpus beati Maynardi
Vrbinatum Episcopi translatum,
& sub hoc altari
collocatum fuit.

10 PETRVS in eadem sede floruit 1088.

11 GISO concilio Laterano interfuit sub Alexandro Tertio 1179. extatque eiusdem memoria anno 1162.

12 VGO Vrbinatibus floruit 1192. præsens fuit consecrationi Ecclesiæ sanctæ Crucis de Auellana an. 1197. de quo fit mentio in can. cum venissent, de eo, qui mitt. in poss. ca. rei seruan. & in can.cum causa de empt. & vend.

13 RAYNERIVS vero anno 1214. forte ille, quem ex canonico Ariminensi, ad hanc Cathedralem euectum narrat ann. 1200. Cæsar Clementinus lib.3.par.1. hist. Arimin.

14 ODDO, siue Otho, cum subdiaconus esset Honorij Tertij Pontificis, ab eodem Pontifice Vrbinas Episcopus creatus est, Pont. sui anno quinto, qui fuit a partu Virginis 1220. ex eius regesto Vaticano epist.66. cuius tenor talis est.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei.

Decano, & Capitulo Iustinopolitano, &c.

Dilecto filio magistro Othone ad regimen Ecclesiæ Vrbinatis electo, nos onus debitorum eiusdem Ecclesiæ attendentes inhiberi mādauimus Ecclesiarum Prælatis, in quibus idem Electus beneficia obtinebat, ne aliquid de beneficijs ipsis disponerent absque mandato sedis Apostolicæ speciali, sed eidem electo interim de ipsis beneficijs responderent. Nuper autem in nostra proposuisti præsentia constitutus, quod venerabilis frater noster Andegauensis Episcopus tibi liberaliter contulit præbendam, quam idem electus in Andegauensi Ecclesia obtinebat, quare nobis humiliter supplicasti, vt super hoc tibi gratiæ nostræ fauorem impendere dignaremur. Nos igitur meritis tuæ probitatis inducti, prædictam collationem gratam habentes, & ratam, præbendam ipsam auctoritate tibi Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ipsi tamen electo, donec fuerit consecratus, de fructibus dictæ præbendæ volumus more solito respondeti, nisi forsan tantum differret munus consecrationis suscipere, quod dignum esset nos aliter prouidere. Nulli ergo omnino, &c. nostræ confirmationis infringere. Si quis autem, &c.

Datum Laterani 15.Kal. aprilis anno 5.

15 PETRVS eidem præfuit Ecclesiæ 1250.

16 VVIDO electus anno 1259. decimo tertio Kalendas septembris, ex regesto Vaticano, epistola 162. fol.215. fuitque generalis rector Marchiæ Anconitanæ sub Gregorio Decimo Pontifice. Obijt 1285. die octaua octobris.

17 ÆGIDIVS item anno 1285. 5. nonas octobris, ex Archidiacono Spoletano eligitur ab Honorio Quarto anno primo Pontif. ex regesto Vaticano epist.135.fol.49.

18 Fr. CONRADVS ex ordine Eremitano sancti Augustini. Vir longe doctissimus, a capitulo electus confirmatur a Clemente Quinto anno 1309. 8.id. aprilis, ex regest.Vatic. ep.260. fol.51.

19 ALEXANDER de cōmitibus Guidijs, filius Aghinolfi Comitis de Romena electus 1329. obijt 1342.

20 Fr. MARCVS Roncionius Pisanus de Nobilibus de Ripafracta ordinis Prædicatorum, cum pietate, & religione, Theologica facultate eximie cultus, Pisanæque reipublicæ apprime carus, cum post excessum Simonis Salterellij, ad Pisanam sedem a clero fuisset subuectus, eamque electionem Clemens Sextus Pontifex irritam declarasset, Archiepiscopatus Pisanus Dino ex Comitibus Radicofani demandatus est, Marcus vero Vrbinatium Præsul dictus, anno 1342. duodecimo Kalendas decembris, ex regesto Vaticano, epistola 86. fol.169. anno primo. Qui cum ex Auenione eius Episcopatus pergit ad ire residentiam, fluminis cuiusdam absorptus vorticibus mire interijt, vt Michael Pius narrat in libro de Viris illustribus sancti Dominici. Hic librum censuum ad Ecclesiam suam spectantium confecit, quem deinde Bonifacius Nonus Pontifex confirmauit. Obijt anno 1347. Nec silendum, quod peruetusta hæc Roncionia familia, è qua proseminatus est noster Episcopus Marcus, vnam ex illis septem familijs esse,

esse, quos Otho Imperator (teste Volaterrano) cum primum Pisas appulisset in ea vrbe reliquit ibi habitare volentes, easque facultatibus, & honoribus ornauit. Hinc deinceps eum eius alumni oppidum Ripæ fractæ ædificassent, eo in loco, quem Manfredus primus in ea vrbe Roncioniæ familiæ auctor ab Othone Imperatore dono acceperat, de nobilibus Ripæ fractæ, seu de Roncionibus ex Ripæ fractæ nobilibus hactenus appellarunt. Donationis documentum Othonianæ munificentiæ in Manfredum, posterosque suos authenticum exemplar extat apud me. *Datum Papiæ 3. non. augusti anno incarnationis Dominicæ 996. indict. 9. anno regni 13. Imperij primo, Heribertus cancellarius vice Petri Episcopi Archicancellarij recognouit*. Protulit item gens ista & in bello fortes, & in literis clari nominis viros, non semel recensitos in patriæ historijs a Raphaele Roncionio Ecclesiæ Pisanæ canonico, & I. C. interprete clarissimo, floruitque de ea, eo ipso seculo, quo viuit noster Marcus Episcopus Vrbinas, Gothofredus, alijs Gothocredus Roncionius Mazarien. sis Ecclesiæ in Sicilia Præsul eximius, defunctus anno 1316. de quo alibi. Cuius etiam familiæ surculum Romæ proseminauit Alexander Pisanus Patritius anno 1507. qui extat vetustæ maiorum nobilitatis retinens dignitatem.

21 Fr. BARTHOLOMÆVS Simeonis de Carusis, Vrbinas, ex ordine Eremitano sancti Augustini, insignis Theologus, ac illustris Concionator Augustini Anconitani alumnus, doctorque Parisiensis, auctor fuit millelo quiorum, quibus, vt narrat Pamphilus, tam D. Augustini mare, quam Ambrosij supernatauit flumen. Opus Petrarchæ iudicio, maioris laboris, quam ingenij. Patriæ suæ adlectus Episcopus est anno 1347. secundo idus decembris, vt in epist. 38. fol. 44. lib. 3. par. prima regesti Vaticani Clement. VI. anno sexto, maiora, vt ait Petrarcha, sperare iussus. Hanc Ecclesiam administrauit vsque ad annum 1350. quo ipso anno decessit. Huius etiam meminit Philippus Bergomas in supplemento chronicarum, ipsumque narrat aliquot Theologica opuscula perscripsisse.

22 FRANCISCVS Brancaleó Transmundi filius, Abbas sancti Christophori Castri Durantis, ex Episcopo Æsino Bartholomæo successit anno 1350. quinto nonas maij, ex regesto Vatican. epistola 107. fol. 65. lib. 3. par. 1. Illius memoria extat anno 1360.

23 Fr. GVILLELMVS ex ordine Minorum, Vrbinas Episcopus. Hic cum Antipapæ Clementis partes impensius consectaretur, anno primo Antipapatus eiusdem Pontificis, ad Constantinopolitanum Patriarchatum translatus est, Hydruntinamque Ecclesiam sibi commendatam, accepit Fundis duodecimo Kalendas februarij. Quamobrem Vrbanus Sextus Guillelmum telo religionis ictum omni honore spoliauit cum alijs pluribus Episcopis, & Cardinalibus. Quam ille censuram ad multos Principes direxit, alteramq; ad Raymundum Capuanum 1375. ex ord. Prædicat. quæ in archiu. S. Dominici Senensis adhuc diligentissime asseruatur.

In libris etiam prouisionum eiusdem Antipapæ extat memoria cuiusdam Francisci Vrbinatis Episcopi, eiusdem Pseudopontificis fautoris, qui solitum tributum sacro collegio dissoluisse narratur. Hunc etiam crediderim dolo malo Vrbinatem obrepsisse ad sedem.

24 ODDO Columna Romanus, Vrbinatium Præsul erat anno 1380. Hunc Oddonem arbitror fuisse Cardinalem, ac deinde sub nomine Martini Quinti Apostolicam euasisse ad sedem; tametsi de huiusmodi re coniectura vacillet. In lib. autem Bonifacij Noni huius Oddonis mentio extat cognomine gentis, patriæque suppresso. In Vrbinatibus tamen tabulis notatur, hunc illum Oddonem fuisse Columnam, qui postea dictus Martinus Quintus vniuersam Ecclesiam administrauit. Sub Oddone hoc Præsule Bonifacius Nonus singulari diplomate ab hac diœcesi disiunxit, suique iuris fecit celebre cœnobium sancti Christophori Castri Durantis, quod nunc Episcopali dignitate insignitum, sub nomine Vrbaniæ Ecclesiæ templum est Cathedrale; diplomatis vero tenor ex originali sic se habet.

BONIFACIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Et si cunctis sibi subditos, & deuotos Apostolicæ sedis copiosa benignitate circa gregis Dominici suæ curæ commissi profectum, & tranquillitatem prouidet eidé eo debito incumbit officij Pastoralis diligenter prospiciens, & intendens benignis fauoribus prosequatur, illis tamen propensioris liberalitat. suæ munera impartitur, a quibus grata deuotionis obsequia iuxta ingruentium negociorum, & temporum qualitate se nouerit recepisse. Sane sicut accepimus fide dignorum testimonijs monasterium sancti Christophori de castro Durantis Ordinis sancti Benedicti Vrbinatensis diœcesis adeo est honorabile, & famosum, ac laudabiliter hactenus in spiritualibus, & temporalibus rectum extitit, & honestissime gubernatum, atque dilecti filij vniuersitatis, homines incolæ, & habitatores Durantis prædicti. Nec non Saxocorbari, ac montis L oui, ac sancti Angeli in Vado, montis Mai, ac Sorbetuli dictæ diœcesis

cesis castrorum inconcussæ fidelitatis, constantiæ ad nos, & Roman. gesserunt prout gerunt etiam incessantur, quod per fidem prædictam condignis honoribus attolli merentur, & fauoribus Apostolicis augumentum. Hinc est quod nos præmissis, & alijs rationalibus suadentibus causis tam monasterium, quam castra prædicta ipsorumque, ac cuiuslibet eorum districtus, & territoria, quæ dilectus filius, & nobilis vir Petrus Franciscus de Branchaleonibus domicellus dictæ diœcesis, & ad præsens almæ Vrbis Senator ea concessione Apostolica, cum aliis de domo sua in Vicariatum obtinet specialibus prærogatiuis prosequi volentes, & exemptionis titulo decorato. Motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate monasterium, necnon castra, districtus, & territoria prædicta, ac monasteria, Ecclesias, capellas, beneficia Ecclesiastica, hospitalia, & alia omnia, & singula pia loca in eisdem consistentia cum clero, & populo omnibusque personis, tam ecclesiasticis, quam secularibus vtriusque sexus in eisdem degentibus præsentibus, & futuris ab omni dominio, iure, actione, & omnimoda iurisdictione, & potestate, ac etiam lege diœcesana Episcopi Vrbinat. pro tempore existen. & dilectorum filiorum capituli Vrbinat. ac quorumcumque iudicum ordinariorum auctoritate Apostolica tenore præsentium ea certa scientia absoluimus, eximimus, & perpetuo liberamus ipsumque monasterium sancti Christophori, cum personis, membris, ac possessionibus, bonis, iuribus suis, quæ in præsenti legitime possidet, & in posterum dante Domino iustis titulis poterit adipisci, sub beati Petri, & sedis prædictæ, ac Ecclesiæ Romanæ protectione suscipimus atque nostram nobis, & successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intrantibus, ac dictę sedi immediate volumus subiacere. Itaque Episcopus, capitulum, et iudices præfati in monasterium sancti Christophori castra districtus territoria, membra, personas, possessiones, bona huiusmodi, vtpote prorsus exempta non possint Excommunicationis, suspensionis, & interdicti, sententias promulgari, aut alias etiam ratione delicti, seu contractus, aut rei de qua agetur in iudicio, vel vbicunque committatur delictum, vel initur contractus aut rescripta consistat potestatem, seu iurisdictionem aliquam exercere scilicet recordationis Innocentij III. prædecessoris nostri circa exemptos edita, quæ incipit. Volentes, & aliis constitutionibus Apostolicis in contrarium editis non obstantibus quibuscunque processus quomodocunq. & quasvis pœnas, & sententias continent, quas, & quos contra Abbatem, & conuentum eiusdem monasterij sancti Christophori, & alios præscriptos contra tenorem, & formam exemptionis huiusmodi quomodolibet promul. & haberi contigerit, irritum decernimus, & inane. Cæterum volumus, & dicta auctoritate statuimus, & etiam ordinamus, quod clerus, populus, & personæ huiusmodi in eisdem castris, districtibus, & territorijs degentes præsentes, & posten quemadmodum Episcopo, & capitulo, seu iudicibus præfatis in spiritualibus, vel in temporalibus communiter, vel diuisim parere tenebantur hactenus, & erant subiecti de cætero abbati, rectori monasterij sancti Christophori prædicti, qui nunc est, & erit pro tempore in eisdem spiritualibus, & temporalibus communiter, & diuisim teneantur obedire, & sint ordinario iure subiecti, & quod collatio, prouisio, & præsentatio, electio, ac quæuis alia dispositio monasteriorum, ecclesiarum capellarum, beneficiorum, hospitalium, & piorum locorum. Necnon institutio, & distitutio ipsorum rectorum, ac omnimoda iurisdictio, quemadmodũ ad Episcopum, & capitulũ prædictos, seu quosuis alios communiter, vel diuisim per antea pertinebat ad abbatem, seu rectorem, & conuentum prædictos pertineant, & pertinebunt. Et ne propter hoc mensa Episcopalis Vrbinas in suis iuribus minime lędatur, volumus, & dicta auctoritate statuimus, & ordinamus, quod in recompẽsam præmissorum homines dictorum castrorum teneant, & debeant emere dictę mensę Episcopali infra vnum annum a data computan. tot possessiones, & bona mobilia pro dicta mensa, quod eorum verus valor, & pretium emptionis ascendat ad summam, & quantitatem mille ducatorum auri, quæ ex nunc ipsi mensæ in recompensam cõgruam assignamus. Itaque eainde Episcopus Vrbinat. qui nunc est, & erit pro tempore possit, & poterit percipere annuatim diligentia adhibita tantum fructuum, & redituum, quantum ex ipsa iurisdictione, & aliis prædictis aut huiusmodi liberationem, & exemptionem, sicut fide dignorũ relatum habemus compertimus, percipiebat, & ipsa non secuta potuisset percipere in futurum. Nulli hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, exemptionis, liberationis, protectionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraenire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, nouerit se incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum 8. idib. martij. Pontificatus nostri anno xiij.

24 MATTHÆVM e a Palatio Plani, & Priore sancti Pauli in Vrbinatem sedem duodecimus Gregorius intrusit, quem deinde publicæ quietis gratia IoannesXXII. die 13. mensis augusti 1412. ad Ecclesiam Foroiuliensem transtulit, sed irrito effectu. Reperi enim illum anno secundo Pontificatus Martini V. 1418. supplicasse Pontificem, vt sua auctoritate monasterium sancti Christophori Castelli Durantis, atque aliquor alia castella ad Vrbinatem iurisdictionem spectantia, & quę inde iniuste discesserant, redire iuberet. Cognoscendæ eius causæ de iure Abbas sancti Angeli de Gaifa Vrbinatis diœcesis delegatus est, ea lib. de diuersis formis Martini V. Pontificis.

25 GEORGIVS Abbas sancti Petri de Eugubio, a Ioanne XXII. adlectus est anno 1413. Quo ipso tempore, memoratum Matthæum in Vrbinatem sedem intrusum fuisse constat, neque vero satis discerni potest, quis Ecclesiarum verus extiterit Pastor, quando per ea tempora tres de Papatu vehementissime contendebant, dicendum itaque est Italicarum per illud tempus illum prin-

principatum tulisse, atque administrasse, qui maioribus opibus, suffragijs, potentiaque quamuis iniuste vsurpata, cæteris præualeret.

26 Fr. THOMAS Tomasinus Venetus origine Tuscus ex ea gente Tomasa nuncupata, quæ cum alijs nobilibus familijs anno 1309. Florentia pulsa, Venetias alibique se recepisse nostra referunt monumenta. Ex ea gente natus Thomas, litteris operam dedit, factusque Dominicani Ordinis alumnus, Theologus insignis euasit, eamque facultatem diu docuit vtilissime, sui Ordinis munera non semel cum prudentia gessit, adeoque eius fama virtutis diuagata est, vt Martino Quinto Pontifici Max. innotuerit in Concilio Constansiensi, a quo Polensis primum, tum & Aemoniensis, mox ad hanc Vrbinatē Ecclesiam translatus est die 18. mensis octobris 1423. quam cum tantum per annum administrasset, ad Traguriensem transiuit, deinde ad Recanatensem, & Macceratensem, demum Feltrensi, & Bellunensi, duobus simul vnitis prædiuitibus sacerdotijs ditatus excessit è viuis an. 1445. De Sanctissimæ Eucharistiæ veneratione heroici carminis opus reliquisse, insigneque impensis Ecclesiam Corporis Christi Venetijs a fundamentis instaurasse, eius etiam diuersorum sermonum esse volumen, tradit ex Pilone, Iacobus Philippus Tomasinus eius gentilis Aemoniæ Episcopus more suo eruditissime in elogiorum Illustr. virorum libro.

27 Fr. IACOBVS de Balardis, siue Arigonijs Laudensis, ex Ordine Prædicatorum eximiæ famæ Theologus, sacrique Palatij Magister. Laudensis Episcopus adlectus est 1407. Pisano, Constansiensique concilijs interfuit, vbi non semel de rebus per ea tempora controuersis summa cum eloquentiæ laude perorauit, ex eo relicta Laudensi Ecclesia, ad Tergestinensem Episcopatum translatus est, Martino Quinto Pontifice ita censente. Cæterum Leander, Albertus, Razzins, Michael Pius, & alii, catalogusque Episcoporum Laudensium, quos omnes ea translatio latuit, toto cælo aberrant, dum Iacobum narrant Laudæ, eius ciuitatis Præsulem decessisse 1418. Etenim per plures deinde annos superstes fuit, annoq. 1424. 3. id. decembris, ab Ecclesia Tergestina transijt ad Vrbinatem, vt habent acta Consistorialia. Vrbini decessit 1435. die 12. mens. septembris, sepultusque est apud sanctum Dominicum. Post cuius excessum cleri senatus, contra Pontificium placitum, qui eam electionem grauissimis de causis in se traxerat, effusis suffragijs, Ioannem quendam de Præfectis ad Vrbinatem sedem euexit, sacrorum Canonum alioquin doctorem eximium, cathedralisque Præpositum. Qui cum annuisset electoribus, profectusque ad Pontificem Eugenium Florentiam esset, vbi tum commorabatur, vt suam Pontifici electionem probaret, indeque robur ad sedem pacifice obtinendam consequeretur, ab Eugenio repulsus abijt, tanquam vitio electus, eique suffectus est quidam Antonius de sancto Vito, vt dicemus. Originaria autem monumenta electionis Ioannis, hæc quæ sequuntur sunt, quæ cum Dominico Capranica Cardinali, tanquam eius causę iudici delegato delata fuissent, adhuc in archiuio celebris monasterij Septimi asseruata visuntur, vnde hæc exemplaria ex fide depromphimus, atque hic exscribenda curauimus.

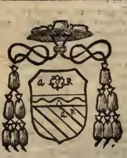
In nomine Domini.

Anno eiusdem natiuitatis Domini 1435. indictione 13. tempore sanctissimi in Christo Patris, & Domini, D. Eugenij diuina prouidentia Papæ Quarti, & die 14. mensis nouembris, in ciuitate Vrbini in camera infrascripti Reuerendi Patris Domini Ioannis de Præfectis, sita, infra domos canonicæ, cui a primo latere claustrum decanorum domus, & a secundo Studium, a tertio hortum, a quarto camera antiquioris canonici. Vniuersis, & singulis præsens publicum instrumentum inspecturis, vel audituris notum sit, et pateat euidenter, qualiter vacante Ecclesia Cathedrali, seu sede Episcopali Vrbinensi per mortem Reuerendi in Christo Patris, & Domini D. Iacobi de Laude sacræ Paginæ Professoris vltimi, & Pastoris, & Antistitis dictæ Ecclesiæ, eiusque corpore tumulato. Venerab. & honesti viri D. D. Felix Prior Ecclesiæ sancti Sergij suo nomine, & nomine, & vice Domini Petri Matthæi Guidonis de Mutiglana, cuius vocem habet, & patet per manus Domini Francisci de Arsnuichis Notarij publici, Dominus Antonius ser Nicolæ, Dominus Leonardus Sabatini, Dominus Iacobus Thomassi, & Dominus Andreæ, omnes canonici dictæ cathedralis Ecclesiæ pariter congregati in hoc consueto iuxta iuris formam ad tractandum de electione futuri Antistitis dictæ Ecclesiæ. Considerantes pro diutina vacatione conuenit Ecclesijs esse damnosa, tandem vocatis vocandis deliberauerunt ad huiusmodi electionem procedere per viam diuini inspiraminis, & Spiritus sancti gratia inuocata repente vna voce, nulloque tractatu præcedente, venerab. & egregium virum decretorum doctorem Dominum Ioannem de Præfectis præpositum dictæ Ecclesię, virum prudentem, docibilem, moribus temperatum, vita castum, sobrium, suis negotijs semper cautum, humilem, affabilem, misericordem, litteratum, & in lege Domini instructum, doctum, pauidum, & irreprehensibilem, in eorum & dictæ Ecclesiæ elegerunt Episcopum, Antistitem, & Pastorem, prout clarius, plenius, & seriosius, continetur in publicis instrum. manus ser Ioannis Domini Matthæi de Vrbino Notar. publ.

A-

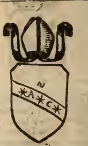
Attendentesquè quod de iure competit, proprio Pontifice Ecclesia vacante, non debet ne defectu Pastoris Dominicum gregem lupus disperdat, & Ecclesia viduata in suis facultatibus graue dispendiū patiatur, prædicti Domini Canonici legitime, vt præmittitur congregati, ipsam electionem sic concorditer, & canonice factam manu Dei . . . . prædicto Domino Ioanni, & coram eo exhibuerunt, & præsentauerunt, petentes prædicti Domini Canonici, ac pariter supplicantes eum, & qua decuit reuerentia, quatenus dignaretur idem Dominus Ioannes dictam electionem, & onus prędictum acceptare, & suscipere, & prædicta dixerunt, & fecerunt omni modo quo melius potuerunt, rogantes me Notarium, vt de prædictis publicum conficerem instrumentum. Qui quidem Dominus Ioannes electus prædictus electionem huiusmodi sibi præsentatam, licet ex humilitate se insufficientem, & indignum assereret, & multipliciter se excusaret, tum dictis canonicis vehementer instantibus, timens ne diuinis dispositionibus contradicendo contraheret iugo diuino vocatus ceruicem cordis humilians, inuocato diuinæ pietatis auxilio humiliter votis fratrum assentiendum duxit, non tamtimide, quam deuote electionem ipsum acceptando, & officij onus, quod impositum, vt prodesse valeat, suscepit, & acceptauit omni modo quo melius potuit. Acta fuerunt hæc tēporibus, & loco quibus supra, præsentibus nobili viro Georgio de Baronis Gubernator dictę ciuitatis, & Domino Valentino Thomasi Rectore Ecclesiæ S. Bartoli de dicta ciuitate, & Baptista Bartorelli omnibus ciuibus dictæ ciuitatis omnibus testibus ad hæc dictis, vocatis, & rogatis. Et ego ser Antonius D. Andreæ de Palmonibus de Vrbino publicus Imperiali auctoritate Notarius prædictis omnibus, & singulis interfui, & præsens fui, et ea rogatus scribere scripsi, & publicaui, signumq. meum apposui consuetum.

27 ANTONIVS de sancto Vito Archidiaconus Aquileiensis, ab Eugenio Quarto electus 6. id. mensis februarij 1436. Ab eodem Pontifice in Germaniam Legatus est, vt noui Cæsaris intersesset electioni, vt Bzouius narrat in Annal. Eccl. Decessit autem hic Præsul 1450.

28 LATINVS Cardinalis Vrsinus, Vrbinatem Ecclesiam sibi commendatam accepit 1450. 10. Kal. ianuarij, quam ad duos fere annos administrauit, deinde eam curam vltro, libensque deposuit. Fuit hic Latinus Archiepiscopus Barij, atque Tranensis, de quo ibi plura.

29 ANDREAS Episcopus Conuersanus, tum & Boianus in Neapolitano Regno, ex cessione Latini Cardinalis Vrsini, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1452. 3. id. septemb.

30 HIERONYMVS Staccolus ciuis Vrbinas, suæ patriæ Præsul fuit 1463. Eius gentis hoc tempore apud Ferdinādum II. Magnum Hetruriæ Ducem Andreas Staccolus vir consultissimus, primarius consiliarius, causas grauissimas status cognoscit, atque expedit tanta incorrupti animi fama, vt omnes ordinis hominis eum venerentur, & colant.

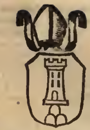
31 IOANNES BAPTISTA Mellinus Romanus, Suauij, ac Pernæ Poncianæ filius, natus Romæ est, anno 1405. 5. id. Iulij. Septennarius adhuc a Ioāne XXIII. canonicus Lateranēsis Basilicæ adlectus est, studiuit deinde legibus, inque iure doctor euasit eximius. Sub Eugenio IV. extitit Abbreuiator de Parco maiori. Sub Nicolao V. sancti Petri in Vaticano Vicarius effectus est, Legatusque in Galliam, vt ibi cum Cardinali Alano tumultibus, publicam corrumpentibus pacem mederetur. Ergo cum Legationem illam transegisset feliciter, tantam inde a Carolo Septimo gratiam dicitur collegisse, vt Romæ illum Gallicarum rerum procuratorem renuntiauerit. Sub Pio vero Secundo tanto Pontifice, Apostolicarum litterarum Correctoris officio perfunctus est, eundemque

demque Paulus Secundus vtriusque Signaturæ Referendarium declarauit, ac S. Sedis Datarium, pauloque post Vrbinatem Episcopum, hoc est, 1468. Romam Fridericum proficiscentem hic idem Mellinus obsequio coluit, Pontificisque nomine excepit hospitio. Demum Sixtus Quartus magni iudicij Pontifex, pensatis Mellini exactæ virtutis momentis, inter Purpuratos illum Patres adlegit 1476. Insubribusque montibus sedandis eundem legauit. Qua legatione perfunctus feliciter, Romam rediit, vbi senio confectus, sessusque negotijs, e vita discessit 1478. Cunctisque mœrentibus ad sanctam Mariam de Populo, vt vocant, sepulchrum accepit, de quo in marmoreo sepulchro insculptum hoc epitaphium legitur.

Ioanni Baptistæ Mellino
vtriusque iuris Consulto, quem ob eius
religionem, prudentiam, iustitiam,
meritaque erga sedem
Apostolicam
Xystus IV. Pont. Max.
congratulantibus omnibus in numerum
Cardinalium retulit.
Petrus Mellinus fratri B. M.
posuit.
Is vbi Legatus post mortem
Galeatij Ducis Insubrum, Ligurumq.
res turbatas composuisset LXXIII.
Aetatis anno moritur
incredibili de se apud omnes
desiderio relicto.
Vale,
Qui legis, & opta, vt multi
huic viro persimiles humano dentur
generi. Obijt anno Domini
M CD. L X X V I I I. non. Kal.
Augusti.

Huius Cardinalis vitam Platina diligēter enarrat, quam Victorellus noster nouo Cacconiano operi nouiter excusam inserendam curauit. Habuit Mellinus aliquot fratres, quorum Franciscus, Consistorij multitudine premente, misere vitam finiuit, cum esset Senogalliensis Episcopus; nostraq. ætate ex eadem gente Ioannem Gratiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem suspeximus hodieque floret virtutibus Ferdinandus Mellinus Imolensium Præsul.

32 Fr. LAZARVS de Racanellis Eugubinus, Ordinis sancti Dominici adlectus anno 1478. id. septemb. Sixto Quarto sedente: è viuis eximitur 1486.

33 PHILIPPVS de Contronis Lucensis, vtriusque legis doctor, primiceriusque Lucensis, ad hanc sedem subuectus est 1484. 12. Kalen. octobris sub Innocentio Octauo Pont. Max. Romæ decessit, sepultusque est apud sanctam Mariam super Mineruam ante sacellum sancti Thomæ Aquinatis, cum subiecto epitaphio, quod adhuc in marmorea tabula legitur.

Philippus de Contronibus
Lucæ ortus, Romanæ Curiæ alumnus,
& præ meritis Præsulem
Vrbinatensem
ab Innocentio VIII. promotus,
postquam maxima integritate
Magistratibus Ecclesiasticis functus
esset, peroptime obijt,
die XVI. Aprilis
M. CCCC. L X X X X I.
Aetatis suæ
LIII.

34 IOANNES PETRVS Arriuabenus Mantuanus, vir nobili eruditione per ea tempora clarus, vt ex Politiani litteris ad eum scriptis constat. Huius etiam meminit Æneas Syluius, Mantuanusque Baptista Poeta insignis. Hic cum nomine Guidi Baldi Vrbinatium Ducis apud Innocentium Octauum fungeretur legatione, Vrbinas Episcopus adlectus est an. 1491 die 15. mens. aprilis; Secretarius Apostolicus fuit, sanctæque Sedis apud Ferdinandum Neapolitanum Regem Legatus. In cathedrali nobile sacellum erexit, in quod solemni pompa sancti Maynardi reliquias intulit. Palatium Episcopale restaurauit, moresque cleri ad puriotis pietatis cotem exacuit. Iam

fenex, apud sibi creditam Ecclesiam decessit anno 1504. Sepultusque est in cathedrali, vbi in nobili deposito hoc de ipso legitur epitaphium.

IO. PETR.
ARIVABENVS MANT.
TRIVM RO. PONT. DOMESTICVS,
ET VNIVS EX IPSIS
APVD REGEM FERDINANDVM
ORATOR,
AC VRBINAS EPISC. HOC SEPVL.
SIBI FACIENDVM CVRAVIT
OBIIT A. D. MDIIII.
VIX. ANN. LXIIII.
ET MENSES XI.
SEDIT ANN. XII. ET
M. VII.

Ibidem in columna, hæc alia ex marmore de ipso legitur inscriptio.

IO. PETRI ARIVABENI
MANT. VIRI
NOBILIT. MORIB. DOCTRINA ÆQVE
CLARI DIVINI CVLTVS
PROPAGATORIS
ECCLESIÆ HVIVS VIGILANTISS.
PRÆSVLIS
PROXIMIQVE SACELLI
DD. MART. TVRO.
ET THO. CANT. EPISCOPIS DICATI
FVNDATORIS.
PIAE MEMORIÆ
POSITVM

35 GABRIEL de Gabrielis nobilis Fanensis, filius Andreæ. Hic cum in Romana Curia, Alexandro Sexto sedente, Protonotarius Apostolicus esset, Iulianique Roborei Cardinalis fortunam Alexandro Pontifici inuisi consequeretur, absentisque, ac voluntario exilio iactati, Romæ res candide aliquandiu administrasset, ita sibi deuinxit Iulianum, vt cum sub nomine Iulij Secundi euasisset ad sedem, ab eo præcipuis aulæ honoribus, atque oneribus nobilitatus est. Primum enim Vrbinas Episcopus adlectus est, mox & Cardinalis tit. S. Praxedis, tum & Legatus Vmbriæ. Quadeinde legatione ex grauitate cæli, sibique insalubria, libens, volensque abiuit, Sypentinoque Cardinali curauit attribuendam. Cæterum Gabriel Romam reuersus, rarissimo ad posteritatem exemplo, omnem censum, pecuniamque, quæ ex latia sententijs iuste sibi obuenerat, ad pedes Papæ lætanter effudit in sanctæ sedis commodum exponendam. Adeo ab auaritiæ sordibus semper abhorruit, coluitque parabilem vitæ cultum. Omnibus in pretio fuit ob candidissimos mores. Valuit adeo auctoritate consilij, vt nullum alium Secundus Iulius congressu illi ad Sauonam Ludouici XII. Regis Gallorum, ac Aragonij Ferdinandi, quam Gabrielem adhibendum censuerit, vbi cum legati personam, Pontificisque auctoritatem egregie sustinuisset, Romā reuersus excessit è viuis anno 1511. 6. die mensis nouembris, defunctumque coniunctissimi tres nepotes, Ludouicus, Galeazzius, ac Petrus apud sanctam Praxedem, cum hoc epitaphio honorifice sepilierunt.

Gabriel ex Fano Fortunæ,
ex gente sui nominis
cooptatus in sacrum Collegium
Cardinalium
a Iulio II. Pont. Max. pro clementia
sua sanctitatis,
rediens ex Legatione Perusina
Hic
diem functus est
vixit ann. LXVI. iacetque
sub hoc paruo
lapide.

Hinc ne Vrbinatium eximium ornamentum prætermittam, quod Gabriele Præsule, eiusdemque ac Guidi Baldi Ducis intuitu Iulius Secundus Pontifex anno 1509. contulit eis, affectam Vrbinatis Collegij (quod Rotam appellāt) fundationis diploma, quod ab originali exscripsit, mihique tradidit Regius eques S. Michaelis Io. Franciscus Rosa I. V. Consultus Vrbinas, huius tenoris.

IVLIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad sanctam Petri sedem diuina dispositione sublimatus singulis, quæ pro personarum nobis, & Apostolicæ sedis deuotarum pace, commodo, & tranquillitate profutura fore conspicimus, Apostolicæ prouidentię solicitudinis libenter intendimus, & ad felicem eorum prosecutionem, & confirmationem, cum a nobis petitur, opem, & operam impendimus efficaces. Sane exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum nobilis viri Guidi Baldi Ducis Vrbinatis, & vniuersorum subditorum, cuius petitio continebat quod licet olim felicis recordationis Alexander Papa Sextus prædecessor noster cupiens indemnitati vniuersorum subditorum Ducatus Vrbinatis consulere, ipsum Ducatum, & ciuitatem Senogallien. illiusque districtum ab omni iurisdictione Rectoris prouinciæ Marchiæ Anconitanæ segregauerit, & separauerit, ad certum Collegium doctorum Rotam nuncupatam in Romandiola instituerit. Ad quos omnes causæ appellationum in quibuscunq. causis ecclesiasticis, & prophanis deuoluerentur, ordinauerit, & quod propter temporum conditiones huiusmodi institutio effectum sortita non fuerit. Nihilominus idem Dux etiam cupiens indemnitatibus, & commoditatibus dictorum subditorum suorum prouidere in ciuitate Vrbini vnum Collegium tredecim doctorum instituit, & quod coram eis omnes, & singulæ causæ ecclesiasticæ, & prophanæ tractarentur, & diffinirentur etiam ordinauit, &c. Quanto pro

parte

parte Ducis, & subditorum huiusmodi necnon etiam dilecti filij nobilis viri Francisci Mariæ Vrbis Præfecti nobis fuit humiliter supplicatum, vt institutioni, & ordinationi Collegij tredecim doctorum in legibus, & decretis huiusmodi Apostolicæ cõfirmationis robur adijcere, aliasque in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos qui nostrorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ subditorum commoditatibus intendimus, & quantum cum Deo possumus, ipsos ab expensis, & oneribus releuamus. Necnon præfati Ducis propositum plurimum in Domino commendamus, institutionem, & ordinationem prædictas auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac quod in secunda, & tertia instantijs omnes causę tam ecclesiasticæ, quam prophanæ, & mixtę beneficialibus meris Ecclesiasticis, dumtaxat exceptis Ducatus, & dominij tẽporalis nunc & pro tẽpore existentis Ducis, & subditorum suorum huiusmodi nunc, & pro tempore existentium tam ratione Ducatus prędicti, quam aliorum eius dominiorum quarumcunque coram dicto Collegio tredecim doctorum eisdem modo & forma quibus coram rectore seu spirituali prouinciæ Marchiæ huiusmodi tractantur, tractentur, & finiantur. Ita tamen quod causæ prædictæ non possint expediri nec terminari nisi de voto, & cõsensu maioris partis doctorum dicti collegij, & alias sententiæ latæ non teneantur, quæ nota secretè, & sigillatim præstari debeant, quandoque etiam si contingeret aliquem seu aliquos ex doctoribus dicti collegij exinde se absentare quod per tunc præsentes factum, & determinatum fuerit, perinde valeat ac si omnes interfuissent, dummodo absentes vltra dimidiam partem non existant ac etiam quo causę appellationum quarumcumque per subditos prædicti ducis a quibuscumque sententijs pro tempore interpositarum ad ipsum collegium interpositæ sint, & esse censeantur, nisi fortan a sententijs ipsius collegij appellatum fuerit, quo casu tunc ad sedem Apostolicam appellari valeat, eadem auctoritate statuimus, & ordinamus, ipsosque subditos, nec non ducatum, & statum Vrbinatem ac etiam statum, & ciuitatem Senogalien. ab omni iurisdictione, & superioritate rectoris dictæ Prouinciæ Marchię nec non Bononiensi, & Perusina legationibus prorsus eximimus, & segregamus ac liberamus. Et insuper eidem collegio, vt in causis eiusmodi decidendis, & finiendis eisdem prærogatiuis indultis, & ordinationibus vtatur, potiatur, & gaudeat, quibus dictus Rector prædictæ prouinciæ vtitur, & vti consueuit, præfata auctoritate concedimus. Statuta quoque, & ordinationes per dictum collegium in causis decidendis, & terminandis edita, dummodo sint licita, & honesta, & sacris canonibus non obuiantia, dicta auctoritate confirmamus, & approbamus, ipsique collegio noua statuta quatenus sint licita, & honesta condendi eidem auctoritate licentiã elargimur, & facultatem. Non obstant. Apostolicis nec non dictæ prouinciæ specialibus, & generalibus constitutionibus, & ordinationibus etiam si de illis quoque totis tenoribus pro illarum sufficienti derogatione specialis, specifica, & expressa, & indiuidua non autẽ per clausulas generales idem importãtes sed de verbo ad verbum mentio seu quæuis alia expressio habenda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, quodque collegium huiusmodi nondum ad numerum tredecim doctorum deuentum est cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cõfirmationis, approbationis, statuti, ordinationis, exẽptionis, segregationis, liberationis, concessionis, elargitionis, & derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1507. 12. Kal. martij Pontif. nostri anno 5.

36 Fr. ANTONIVS Trombetta Patauinus splendidi nominis Theologus, ex Ordine Minorum a Iulio Secundo, Gabrieli defuncto suffectus est 1511. die 7. mensis nouembris. Lateranensi concilio interfuit, rexitque ad tres annos Vrbinatem Ecclesiam, eoque deinde munere volens abiuit 1514. mortalitatem expleuit Patauij Archiepiscopus Athenarum, ibidem iacet in Ecclesia sancti Antonij cum hoc epitaphio.

ANTONIO TVBETÆ PATAVINO
ATHEN. ANTIST.
QVI PVB. METAPHY AN. II.
SVP. XL.
PROFESSVS EST DIVI ANTONII
PROVINCIÆ AN. II. PRÆFVIT XX.
PLVRA MO. EDIDIT
AN. ÆTATIS ALTERO ET LXXX.
NATVRÆ CESSIT
HOSPITIVM HOC AD DIEM NVMQVAM
REVERSVRVM.

37 DOMINICVS Cardinalis Grimanus, Aquileiæ Patriarcha Vrbinatem Ecclesiam pertuo administrandam suscepit anno 1514. die 2. mensis maij, ac post ann. 8. ea cura se exoluit, de quo alibi plura.

38 IACOBVS Narduccius Foroiuliensis, Cardinali Grimano coadiutor attributus est cum spe futuræ successionis 1523. die 17. mensis iulij eidemque post mortem successit. Hic nouam cathedralem consecrauit. 1534. die 19, mensis octobris. Decessit autem anno 1540,

39 DIONYSIVS Laurerius Beneuentanus ex Ordine Seruorum, presbyter Card. tituli S. Marcelli, Vrbinas Episcopus adlectus est 1540. die 12. m. februarij. Hic Beneuenti ex modicis parentibus natus est, interque Seruitas cooptatus adeo profecit in literis, vt omnem fere liberalem artem sit assecutus, profitereturque publice per nobiliora Italiæ studia quas hauserat disciplinas. In concionibus autem sacris habendis, tanta sa-

crarum literarum peritia, tantaque eloquentia fuit, vt plerumque mortales admiratione desixerit. Procuratorem generalem sui ordinis iam factum Clemens VII. in trepida illa Religionis causa ad Henricum Octauum, Angliæ Regem illum legauit, Romamque reuersum, per gratiosum diploma generalem sui ordinis declarauit. Qui tanta moderatione animi fuit, vt ad pedes fratrum suorum in capitulo congregatorum abiecto diplomate, fassus sit, se prius priuati fratereuli vitam velle peragere, quam ad huiusmodi honorem per ambages, perque fauorem ascendere. In adeo de se demisse sentientem aperta, plenioraque coiere suffragia, sic vt semel oblatum honorem haudquaquam potuerit eluctari. Paulus deinde Tertius cum ob ingruentes Ecclesiæ necessitates, atque ab hæreticis dogmata sacra proscissa generale censuisset conuocandum concilium, ad omnes propemodum Europæ principes, qui Christiano nomine censerentur, Laurerium destinauit legatum, tametsi deinde illum ad Iacobum Scotiæ Regem de grauissimis rebus legauerit. Eo legationis munere perfunctum feliciter idem Pontifex extulit ad purpuram, tum & Vrbinatem adlegit Antistitem, Campaniæ legatum, qui haud ita pridem eidem Paulo, vt erat in mathematicis probe excultus, Pontificatum fuerat auguratus. Cæterum Dionysius cum ad supremos honores, & fortunā videretur aspirare, importuno fato sublatus est, rarissimi vir sane exempli, atque exaggeratarum virtutum, si illum quandoque transuersum non rapuisset affectus, ac tum maxime quidem, cum in publico totius orbis Christiani congressu contra Franciscum Primum Galliæ Regem vehementissime, vt narrat in Histor. Iouius, perorasset. Itaque a cordatis, qui tunc ita fabulabantur, Seruita creditus est plusquam seruili adulatione erga Carolum Quintum laborasse. Postremam diem defunctum, apud sanctum Marcellum ui tituli templum in pauimento cum hoc epitaphio sepeliere.

Dionysio Laurerio Beneuentano
Tit. S. Marcelli S. R. E. Presb. Card.
Vrbinatensi Episcopo
Religionis Seruorum Generali
grauissimo
ac Legato Campaniæ, a Paulo III.
Pont. Max. ordinato
viro fere omni scientiarum genere ornato
R. M. P.
Augustinus Aretinus eius alumnus
Generalis posuit.
vix. ann. XLV. Obijt die XVII. sept.
M. D. XLII.

40. GREGORIVS Cortesius Mutinensis, monachus sancti Benedicti, presb. Card. tit. S. Cyriaci in Thermis, Laurerio in Episcopatum successit anno 1542. 6. die mens. nouembris. Hic antequam monachum indueret, sub Seuero monacho Septimiano Cister. Ordinis, e Varina gente nobili Placentino, ad summam in vtraque lingua eloquentiam peruenit, indeque haustis nobilioribus disciplinis, inter doctos eruditissimi illius seculi moratus est. Itaque cum in legibus etiam haud ignobilem lauream tulisset, Ioannes Mediceus, qui euectus ad sedem Leo X. dictus est, in vertentibus causis illum habuit auditorem. Cæterum Cortesius cum Romanæ Aulæ pertæsus ad sua pristina studia redijsset, ex diuino etiam instinctu Casinensibus monachis nomen dedit. Inde cum & fama probitatis, & doctrinæ apud Paulum Tertium inclaruisset, cum id minus cogitaret, ab eo sacri Senatus purpuram tulit cumulatissimam, ac Vrbinatensium Præsul est dictus, cum esset tum sancti Benedicti Mantuani opulentissimi Cœnobij Abbas. Romam cum venisset, doctis omnibus propemodum miraculo fuit. Quibus mœrentibus diem clausit postremam 1548. 11. Kal. octob. sepultusque est apud S. Apostolum ante altare S. Eugeniæ. Meminere Cortesij Sadoletus, & Bembus, quorum alter doctissimum, alter excellentis doctrinæ virum appellat, ingenijque prope diuini. Scripsit de peccato originali, de laudibus monasterij Lyrinensis, De Theologica institutione lib. 4. sanctum Petrum Romæ fuisse ad Adrianum VI. de potestate Ecclesiastica. De descriptione vrbis Ianuensis, Epistolas ad diuersos lib. Hymnos varij argumenti, librum diuersorum Poematum. De eo etiam meminit Paulus Cortesius de sacro Senatu, Ciaccon. Victorellus, nosterque Nicolaus Baccetius quondam Abbas in sua illa insigni Apologia, cui titulus est, Monachus Seuerus defensus.

41 IVLIVS Cardinalis Roboreus Archiepiscopus Rauennas, Vrbinatem Ecclesiam regendam suscepit 1548. Quo munere se exoluit 1551. Decessit Vrbini anno 1578. iacet in Ecclesia sanctæ Claræ cum hoc epitaphio.

IVLIO MONFILTRIO E RVVERE
S. R. E. CARDINALI
VMBRIÆ BIS LEGATIONE
MAGNA CVM LAVDE FVNCTO
VRBINI RAVENNÆ
ALIARVMQVE ECCLESIARVM
ANTISTITI
LAVRETANÆ DOMVS
AC SANCTI FRANCISCI ORDINVM
PA-

PATRONO
IVSTITIA PIETATE BENEVOLENTIA
PRINCIPI CELEBERRIMO
MORTALITATEM EXPLEVIT
NON. SEP.
ANNO D. M. D. LXXVIII.
ÆTATIS VERO
XLIIII.

V R B I N I
ARCHIEPISCOPI.

1 FELIX Tyrannus e Cassio, Vrbinatibus Ducibus, ob egregiam in agendo dexteritatem vnice charus, eorundemque nomine multis legationibus functus, cum eatulisset vxorem, e qua aliquot sustulerat liberos, clericalem vitam instituit profiteri, atque a Iulio Tertio Vrbinas Episcopus est declaratus 1551. die 17. mensis octob. Cumque Pius Quartus Vrbinum erexisset in metropolim, Felix primus eius ciuitatis Archiepiscopus adlectus est anno 1563. non. iulij, vt in sequenti bulla erectionis Archiepiscopatus spectatur.

PIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Super vniuersas orbis Ecclesiss, eo disponente qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus, a domino constituti, leuamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis, more peruigilis Pstoris inspecturi, quid Ecclesiarum ipsarum (præsertim cathedralium insignium statui, & decori congruat. Quid vero operis circa illas, earumque statum prosperum, & felicem impendi debeat, & diuino fulti præsidio, quo cuncta ex benignitate pro populorum suorum fidelium salute dignoscuntur, ad ea quæ statui Ecclesiarum huiusmodi congruunt, nostri officij partes salubriter, & vtiliter impendere curamus, prout etiam fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium exposcit deuotio. Nosque in Domino conspicimus expedire. Sane considerantes Ecclesiam Vrbinatensem sedi Apostolicæ immediate subiectsm, cui venerabilis frater Felix Episcopus Vrbinatensis præesse dignoscitur, & sd quam alias regressus, seu accessus, & ingressus per cessum, vel decessum dicti Felicis Episcopi ac forsan in certos alios tunc expressos euentus dilecto filio nostro Iulij sancti Petri ad Vincula diacono Cardinali de Vrbino nuncupato Apostolica auctoritate concessum extitit inter alias illarum partium cathedrales Ecclesias insignem, ac nobilem, nec non ciuitatem ducatus titulo, egregiarumque personarũ multitudine celebri, ac cleri, ac populi numerositate decoratam, ac metropolitica prælatione merito dignam existere. Quodque si Ecclesia ipsa Vrbinatensis in metropolitanam, & in ea vna Archipresbyteratus, ac alia decanatus nuncupandę dignitates eligerentur, nec non Callien. Senogalien. Pisauren. Forosempronien. Feretranen. & Bugubinen. etiam sedi præfatæ immediate subiectæ, & in ducatu Vrbinatensi consistentes Ecclesię illi metropolitico iure subijcerentur, non solum Ecclesiæ, & ciuitates, & ducatus Vrbinatensis decori, & venustati, sed etiam Callien. Senogalien. Pisauren. Forosempronien. Feretranen. & Eugubinen. Ecclesiarum præfatarum ac illi pro tempore præsidentium Prælatorum, nec non dilectorum filiorum cleri, & populi ciuitatum, & diœcesum earundem cõmoditatibus, & vtilitatibus plurimum consuleretur, ex his, & nonnullis alijs rationabilibus causis, præfato Iulio Cardinali, qui mensę Episcopali dictæ Ecclesiæ Vrbinatensis, vltra illius fructus annuos quinquaginta, & Archipresbyteratui centum, & decanatui præfatis alia centum scuta, ex bonis suis patrimonialibus, pro illarum dote annuatim donauit, & assignauit, hoc summopere desiderante, ac nobis desuper supplicante. Habita super his cum venerabilibus fratri nostribus deliberatione matura. Ad omnipotentis Dei laudem, & honorem, nec non totius militantis Ecclesiæ gloriam, pręfatam Ecclesiam Vrbinatensem in metropolitanam cum Archiepiscopali dignitate, ac omnimoda iurisdictione, & superioritate, nec non pallij, & crucis delatione, ac alijs metropoliticis insignijs nec non in ea vnum Archipresbyteratum pro vno Arebipresbytero, ac vnum decanatum, quæ inferiores inibi dignitates existant, pro vno decano, qui post Præpositum, & subdiaconum, ac ante omnes canonicos eiusdem Ecclesiæ Vrbinatensis stallum in choro, locumque ac vocem in capitulo ipsius Ecclesiæ habeant, de ipsorum fratrum consilio, & auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo erigimus, & instituimus, ac eidem Ecclesiæ Vrbinatensi, Callien. Senogalien: Pisauren. Forosemprnnien. Feretranen. Eugubinen. ciuitates, & diœceses cum illarum districtu & territorio pro eius prouincia ac Præsules pro tempore existentes pro suis suffraganeis Episcopis, nec non dilectos filios capitula ipsarum Callien. Senogalien. Pisauren. Forosempronien. Feretran. Eugubinen. Ecclesiarum, ac clerum, & Populum Callien. Senogalien. Pisauren. Forosempron. Eugub. Feret. ciuitatum & diœcesum, pro suis prouincialibus, Callien. videlicet, & Senogalien. Pisauren. Forosempronien. & Feretranen. ex nunc venerabilium fratrum

rum nostrorum Callien. Senogalien, Pisauren. Forosempronien. & Feretranen. Episcoporum ad hoc expresso accedente consensu Eugubinen. vero Ecclesias præfatas, ea nunc, prout ex tunc,& e contra cum venerab. fratris nostri Mariani Episcopi Eugubini, & cui alias regressus, seu accessus & ingressus ad ipsam Ecclesiam Eugubin. in certos tunc expressos euentus dicta auctoritate concessus fuit dilecti filij nostri Iacobi sanctæ Mariæ in Cosmedin Presbyteri Cardinalis de Sabellis nuncupati successerit assensus alias ipsius Ecclesiæ Eugubinen. vacatione pro tempore occurrente perpetuo concedimus, & assignamus. Nec non mensæ Episcopali Ecclesiæ Vrbinaten. huiusmodi quingenta, & Archipresbyteratui centum, ac decanatui præfatis alia centum scuta per dictum Iulium Cardinalem vt præfertur donata, & assignata etiam perpetuo applicamus, & appropriamus, nec non eosdem Præsules, clerum, & populum quoad omnia metropolican. Archiepiscopalem superioritatem, iurisdictionem ac iura pro tempore existentia Archiepiscopo Vrbinatense subiectos esse, & tamquam membra capiti obsequentes, ac de Archiepiscopalibus iuribus respondere debere volumus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quocumque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum erectionis, institutionis, concessionis, assignationis, applicationis, appropriationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo tertio pridie non. iunij Pontif. nostri anno 4.

Consensere Apostolicæ deliberationi suffraganei omnes in diplomate designati Episcopi, præterquam Eugubinę Ecclesiæ Episcopus, qui priscam Ecclesiæ suæ libertatem, salua sedis Apostolicæ reuerentia, studuit mordicus sustinere, hactenusque conseruat sub immediata Apostolicæ sedis subiectione, & tamquam eligens Episcopus iuxta sacri concilij dispositionem ad Prouinciale concilium ab Archiepiscopo Vrbinatensi celebratum habita solemni protestatione, per procuratorem accessit. Cæterum Episcopi qui consenserunt, sequenti notula recensentur a tergo originalis bullæ erectionis, hisce verbis exscripta.

Anno a natiuitate Domini 1563. diebus vero 4. & 12 iuly Reuerendi Patres domini Vrbanus Vigerius de Ruere Senogalien. Iulius Simonetta Pisauren. Nec non Illust. & Reuerendiss. dominus Ludouicus Card. Simonetta nuncupatus, vnus ex sacri concilij Tridentini Apostolic: de latere legatus, cui medietas fructuum ac collectio, & prouisio omnium beneficiorum Ecclesiasticorum, & regressum ad Episcopatum Pisauren. Apostolica auctoritate reseruati existunt pro omni suo iure & interesse. Ac Ennius Massarius Feretranen. & Aloysius Ardinghellus Forosempronien. Ecclesiarum respectiue Episcopi, per dominum Lucam Antonium Fabrium clericum Vrbinaten. & Reuerendissimus Pater D. Christophorus de Monte Presb. Card. perpetuus administrator Ecclesiæ, & Episcopatus Callien. per dominum Nicolaum de comitibus Gengham eorum respectiue procuratores, retroscriptis erectioni, & institutioni, ac litterarum expeditioni respectiue consenserunt, & c. iurarunt, &c.

Felix suam exornauit Ecclesiam, organaque ad suauiorē Dei laudem eidem imponenda curauit, cumque Vrbinatem Ecclesiam triginta omnino, & septem annos administrasset, e viuis decedens, optimi Pastoris laudem promeruit, sepultusque est in metropolitana cum hoc epitaphio, quo filius defunctum parentem exornandum curauit.

Iesu Christo Redemptori.
Felici Tyranno Callien. Vrbini Archiep.
Primo post operas Excellentiss.
de Ruuere Principibus
fidelissime datas Pauli Quarti, & Pij Quarti
summ. Pontificum
gratia florentissimo. Quorum alteri
in vrbis Arce diligentissime
custodienda.
Alteri in vniuersa domo, ac familia
prudentiss. Gubernanda summa cum laude
inseruiuit.
vixit ann. LXIX. men. II. dies xx.
Obijt Vrbini Kal. feb.
An. D. LXXVIII.
Petrus Tyrannus filius Patri optimo.
& amantiss. Perpetuæ memoriæ
monumentum
P.

2 ANTONIVS Giannottus Patauinus Foroliuiensis antea Episcopus, secundus Vrbinatium Archiepiscopus creatus est 1578. die 11. mensis augusti, cum Octauus Clemens clauum teneret. Auenioni Vicelegatione functus est. In quo munere omnis visus est contendisse, vt Henricus Quartus Romanæ Ecclesiæ rediret in gratiam. Inde ad Bononiensem Vicelegationem transiuit, vbi summa cum laude cum insudaret Ecclesiæ, postremam diem obiuit 1597. sepultusque est apud sanctum Petronium.

4 IOSEPHVS Ferrerius Sauonensis anno 1593. die 16. mensis maij Archiepiscopus Colossensis dictus est, ac Giannouo coadiutor asscitus cum spe futuræ successionis, cui etiam defuncto in Vrbinaten. sedem reuera successit 1597. excessitque e vita cum Auenioni Vicelegationis munere fungeretur anno 1610. die 16. mensis martij, vbi, & sepulchrum accepit.

5 BENEDICTVS Ala Cremonensis, Romæ cum Gubernator esset, a Paulo Quinto Archiepiscopus Vrbinas adlectus est 1610. die quinta mensis maii. Vrbini decessit, ibidemque iacet sepultus 1621.

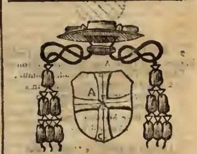
6 OCTAVIVS Accorambonius Eugubinus, Ciuis Romanus, paulo ante Foro Semproniensis Episcopus, a Gregorio Decimo quinto ad Archiepiscopalem Vrbini sedem translatus est 1621. die decima septima mensis maij. Hanc sedem ille ad duos annos administrauit, eoque munere volens abiuit. Decessitque Romæ, cum iam effœtæ ætatis virum 95. annus pulsaret, Episcoporum decanus, ac insigne decore senectæ venerabilis, sepultusque est apud sanctum Gregorium in sepulchro, quod memor mortis sibi iampridem, cum scilicet esset ForoSemproniensis Episcopus impensius præparauerat, exornaueratque huiusmodi epitaphio.

D. O. M.

Octauius Accorambonius
Episcopus ForoSemproniensis,
sibi, gentilibusque suis viuens
posuit
Anno Iubilei M. DC.
ætatis LXI.

7 PAVLVS ÆMILIVS Sanctorius Casertensis, nepos Iulij Sanctorij Cardinalis S. Seuerinæ vulgo appellati, paulo ante Archiepiscopus Cosentinus, ad Ecclesiam Vrbinatem translatus est Vrbano Octauo sedente anno 1623. die decima mensis nouembris. Vir sane non modo spectata eruditione, sed etiam ob egregiam Romanæ Ecclesiæ nauatam operam. Hic cum fratre Iulio Antonio Archiepiscopo Cosentino haud defuturæ patrui memoriæ pulchertimum eum eiusdem statu sepulchrum erexit, apposuitque honorificum epitaphium apud sanctum Ioannem in Laterano in sacello ab ipso constructo. Cæterum Paulus Æmilius Vrbini decessit anno 1635. die quarta mensis augusti, sepultusque est in Metropolitana cum hoc epitaphio.

Paulo Aemilio Sanctorio Casertano
Vtr. Sign. Refer.
Pœnit. Datario, S. Offic. Consultori
Cosentin.
deinde Vrbini Archiepisc.
integerrimo,
Summis Pontificibus charo,
Historiarum scriptori præclarissimo
cuius ope Ecclesia ista multis
reparata
Canonici nouo ornatu decorati,
Ciuitas puellarum Orphanarum
hospitio,
& prostibularum pœnitentium aucta
Refugio,
Hebræi plures conuersi, Virgines
Deo dicatæ
tam ingenuo, vt eius linguam cordis
echo dixisses,
tam pio, vt Pellicani pietatem
in pullos suos,
eius nobilis familiæ stemmata.
Ipse in pauperes,
at diuinum cultum expresserit.
Obijt anno Domini
M. DC. XXXV.
ætatis suæ LXXV.

7 ANTONIVS Cardinalis de Sancta Cruce Romanus, Archiepiscopus Theatinus, ab Vrbano VIII. translatus est ad Ecclesiam Vrbinatem 1636. 22. maij, quo cum se contulisset, summa cum incorrupti animi laude Ecclesiam illam administrauit, princeps purpuratus tum sua pietate, tum ante purpuram pluribus prudentissime obitis legationibus longe clarissimus. Nouit Bononia quam ille incorrupte rem illam rexerit, quæ abeuntem, Romamque reuertentem publicis pro-

pemio

pemodum lacrymis prosecuta est, fatebaturque mœrore, a sui legati complexu vix se posse diuelli. Romæ omnium bonorum mœrore decessit anno 1642. die 25. nouembris hora decima tertia, sepultus iacet in ecclesia sanctæ Mariæ de Publicolis iurispatronatus suæ familiæ, quam a fundamentis venustissime restituit Marcellus eius nepos Vaticanæ basilicæ canonicus, ac vtriusque Signaturæ Referendarius. Sepulchrum pro se, suisque erexit, vbi inter cæteros clarissimæ suæ familiæ heroes quiescit Honuphrius Episcopus Tricoticensis defunctus anno 1471. de quo in quinto nostro Tomo.

8 FRANCISCVS Vitellius, nobilis heros Typhernas, nobilior tamen virtute, & prudentia clarus, pluribus pro sancta sede functus muneribus, Vrbinensi Archiepiscopatu donatus est ab Vrbano Octauo per resignationem Card. Sanctæ Crucis anno 1639. dum ad rempublicam Venetam Apostolicus nuncius esset. Vrbis deinde Gubernator fuit, paucisque mensibus exactis Vrbinum secessit, vbi cum laudatissime eam annis aliquot rexisset, extrema clausit anno 1646. mense februario, sepultus in Cathedrali. Præsul æterna memoria dignus.

9 ASCANIVS Maphæus Romanus, nobili genere natus, patre Augustino, matre Eleonora Caualcante Florentina; vir prudentissimus, & rerum vsu clarissimus, eligitur in Archiepiscopum Vrbinatem ab Innocentio Decimo Pontifice Maximo anno 1646. videturque hactenus meruisse, vt Magnus Deus in suæ Ecclesiæ commodum in plures, felicesque annos illi vitam extendat.

†

CALLIENSES EPISCOPI.

CALLIVM ciuitas in planitie inter Cantianum, & Boatium fluuios ad radices montis Petroni in Senonica Vmbria sita est. Calle vicus ab Antonino, Callis autem a Procopio Græco scriptore vocata, legiturque in itinerarijs ad Callem, nec de aliquo alio, quam de Calliensi oppido institutus ibi sermo videtur. Eius meminerunt etiam Suetonius, Seruius, Tacitus, & antiquæ inscriptiones, inter quas nobilis illa, quæ Romæ in horto Veliorum in Basi.

B. Scabio Calliensi
Auento Drusi Cæsar. &
alumno Leg. VII. decus
German. atque Asiat. bello
Moral. Cor. Din. viro fortiss.
C. Iulius. Felix
T. Vibius Oscus
M. Pomponius Vmber
D. D. D. B. M. P.

Aliæ frequentes in eius agro reperiuntur inscriptiones antiquitatem testantes. Qui Callii originem fictitii Contadi Æsini, Annijque fabulatoris testimonio, in Phœbeium Sabinorum Ducem post conditam vrbem ann. 19. reiiciunt, vel in priscos Aborigines, Romanosque restauratores conantur astruere, cum ipsis plane vaticinantur. Haud tamen mihi dubium est perantiquam, imo vetustissimam illam fuisse, tametsi nulla alia de ipsa extet memoria, quam communi Italiæ fato a barbaris fuisse excisam, deinde ex suis ipsius ruinis nouam, sed aliquantum minorem stetisse Vrbem, quam deinceps post multa secula insaniorum ciuium factionum semidirutam in campo sancti Angeli non longe ab antiquo solo anno 1289. die prima ineuntis ianuarii translatam, vocatamque fuisse ciuitatem sancti Angeli Papalem sub Nicolao Quarto Pontifice, ac sub Ioanne Columna Marchiæ rectore, referunt Blondus, Leander, cæterique recentiores scriptores, sed plenius, & planius idem Pontifex maximus in suis diplomatibus, quæ hic ex Vaticano regesto ad maiorem, velioremque cognitionem translatæ ciuitatis libet apponere.

NICO-

NICOLAVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei.*

Dilecto, nobilique viro Ioanni Columnæ Marchiæ Anconitanæ Rectori, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Intellectus diligenter indagine facta nuper in ciuitate Calliensi super mutatione, & translatione ipsius per venerabilem fratrem nostrum Episcopum Grossetanum, pependimus euidenter quod de communi Calliensium ciuium voluntate procedit, vt in planum sancti Angeli, seu Mercatulis prædicta ciuitas transferatur, & cum Ecclesiis, ac personis possessiones, terras, vel vineas in loco prædicto habentes, plena de ipsis satisfactio impendatur. Nos igitur ad statum bonum, prosperum, & tranquillum ciuitatis eiusdem paternis studijs intendentes, & sperantes, quod ad id etiã sua vota concurrant, volumus, & per Apostolica tibi scripta mandamus quatenus sublatæ moræ dispendio, te ad ciuitatem prædictam personaliter conferas, ad mutationem, seu translationem ipsius laudabiliter, & propere auctore Domino faciendam studeas diligenter, & proinde, vna cum ciuibus intendere memoratis circa illud potissimũ studium efficax, operamque solicitam impensurus, & super casalenorum partitione, seu diuisione, ac assignatione ipsorum nulla prauitas intercedat, sed in ea, secundum Deum, & iustitiam procedatur; ita, quod exinde nulli detur iusta materia conquerendi. Muri autem, seu mœnia, & domus ciuitatis eiusdem funditus diruantur. Ecclesijs, monasterijs, & alijs pijs locis inibi constitutis in suo statu reseruatis ad præsens. Fortalitia vero, & loca omnia ciuitatis prædictæ, de quibus posset haberi suspicio, ne per ea, vel occasione ipsorum aliqua in ciuitate prædicta valeret suboriri turbatio, facias cum omni diligentia, & solicitudine custodiri, recepturus nostro, & Ecclesiæ Romanæ nomine idoneam cautionem, vt Ecclesijs, & ecclesiasticis, secularibusque personis, quę possessiones, terras, & vineas in loco noscuntur obtinere prædicto, de ipsis plenarie satisfiat ita quod in hac parte seruentur indemnes. Si vero ciuitatis eiusdem in aliquem, vel aliquos prudentes viros concordare voluerit, per quem, vel quos huiusmodi possessiones, terræ, ac vineæ personarum videlicet tantummodo secularium æstimentur, & iuxta æstimationem eorum personis ipsis satisfactio impendatur, permittas id eis cum simus inde contenti, super satisfactione vero impendenda in hac parte Ecclesiis, & personis ecclesiasticis memoratis, intendimus aliquam fidelem, & prouidam deputasse, vt eis secundum prouisionem, & ordinationem ipsius plenarie satisfiat. Sic te itaque habens in præmissis, sic cura executionem eorum iuxta datam tibi a Domino gratiam prudẽter, & solerter intendas, vt exinde tuæ discretionis magnitudo refulgeat, præmium consequaris a Domino, & præter laudis humanæ pręconium, sedis Apostolicę gratiam vberius merearis, Nobis quod super his fieri contigerit plenius rescripturus.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, Kal. decemb. Pont. nostri anno 1.

Ciuibus autem translatæ ciuitatis idem Pontifex has literas dedit, in quibus antiqua eorum vetustæ patriæ priuilegia, & iura confirmauit, statuitque vt deinceps futuris temporibus nouæ ciuitati nouum nomen imponeretur sancti Angeli Papalis, cum in campo prope Ecclesiam S. Angeli eam contigerit ædificari.

NICOLAVS EPISCOPVS *seruus seruorum Dei,*

Dilectis filijs Communitati ciuitatis S. Angeli Papalis dudum ciuitatis Calliensis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Reducentes ad sedulæ recordationis examen, quod propter loci dispositionem difficilis, natiuo vallati munimine, in quo Calliensis ciuitas hactenus consistebat, discrimina, turbationes, & scandala grauia pertulistis, & cupientes, vt vos per nostræ prouisionis remedium opportunum, nostræque solicitudinis studium ab huiusmodi periculis liberati, statu fauente Domino lætamini prospero, & tranquillo, paterna ducti pietate volumus, vt prædicta ciuitas de loco præfato in planum sancti Angeli transferatur. Dignum igitur, & congruum arbitrantes, vt ciuitas eadem a tanti, & tam gloriosi vocabulo Principis, in cuius loco iam fundata dignoscitur, nominetur. Volumus, decernimus, statuimus, & ordinamus, vt dicta ciuitas sic translata, ex nunc sanctus Angelus Papalis vulgariter nũcupetur. Quodque ipsa omnibus priuilegijs, honoribus, iurisdictionibus, libertatibus, consuetudinibus, quæ ante huiusmodi translationem habebat, plane, & libere gaudeat, eaque habeat sicut prius. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, statuti, & ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ 6. idus martij, Pontif. nostri anno secundo.

Hoc ipsum nouum inditum nomen deinde consenuit, atque a prisca illa semper Callium vocata est, etiam ante quam Episcopali dignitate nobilitaretur, hinc Bartolus lege eius, qui ff. celsus num. 4. ff. ad municipales, & de incolis, de eius destructione, ruinaq; ędificatione loquens, Callium vocat, sancti Angeli statim obsolescente nomine. *Ciuitas*, inquit, *Callij est in Marchia, quæ fuit destructa in vno loco, & reædificata in alio eiusdem territorij, & propterea dicitur eadem ciuitas cum ea quæ fuit destructa. Secus fuisset de ciuilitate, & ciuitate, si fuisset reposita in alio territorio.* Huius ciuitatis translationis meminerunt fere omnes recentiores scriptores Sigonius, Leander, Albertus, Hieronymus, Rubeus, Dominicus Marius, Blondus, qui nouam putant esse ciuitatem, sed vetustum nomen haud retinuisse fatetur Philippus Ferrarius, Vincentius Maria Comarellas, cuius qui maiorem desiderat

cognitionem, legat Franciscum Briccbiũ eruditum canonicum, ac Theologũ Cathedralis Ecclesiæ in annalibus Callianis nuper ad patriæ suæ decus in lucem emissis. Illustrarunt plurimum nomen huius vrbis in primis Marcus Vinicius vir consularis, vt Tacitus narrat, Scabius Drusi Cæsaris alumnus, cuius supra meminimus, Berardus de Berardis Episcopus Card. Prænestinus, Bartholomæus Pelignonis I.C. clarissimus, Sanson Martinus, & nostro seculo Felix Tyrannus primus Vrbinas Archiepiscopus. Hodie hæc ciuitas admodum angusta est, cum ad quatuor tantum millia mortalium alere dicatur, nobilis tamen, & priscam retinens dignitatem. Post Vrbinatem Principatum ad Ecclesiam deuolutum Romano Pontifici paret, cuius Episcopus per plura secula Romanum Pontif. immediate agnouit, donec Vrbinatensi in Metropolitanam erectæ, tanquam suffraganea subseruire, parereque iussa est 1563. Ex antiquitate Calliensis Ecclesiæ haud inlusia mihi coniectura est, ab exordijs vigentis Christianæ fidei spectatę nobilitatis, atque frequentiæ ciuitatem fuisse, alioquin haud digna fuisset habita, ex Pontificum decretis, conciliorumque sanctionibus, quæ Episcopali dignitate insigniretur, indeque haud cunctanter deduco, sub Feliciano Senonicæ Vmbriæ sanctissimo Apostolo Christiana sacra suscipere potuisse, atque vsque ad Constantini Magni felicis tempora, ob tyrannorum sæuitiam, ex Christianorum more, eousque clanculum operasse diuinis, postea ad Ecclesiæ redditam pacem cum cæteris Vmbrię ciuitatibus vexillum fidei in lucem mortalium erexisse. Siquidem non multis post annis reperitur Gratianus Calliensibus iura diuina dixisse, nec tamen constat, eius ciuitatis primum Præsulem fuisse. Arbitrantur enim eorum plures antecessores extitisse, quorum memoria ex iniuriosa vetustate periere. Calliensis Cathedralis satis ampla, pulchraque diuæ Mariæ Virgini in cælum Assumptæ dedicata est. Gemina dignitate refulget, Præpositura scilicet, atque Archidiaconatu. Vndecim ibi versantur Canonici, quorum vni Theologalis prebenda attributa est, quibus duodecim capellani, ditati non temnendis beneficijs, adiunguntur. Plurium Sanctorum reliquiæ illustrant, quarum sancti Blasij habentur insigniores. Cæterum Callij nulla alia parochialis Ecclesia, aut collegiata habetur, eiusque animarum, ac fontem baptismalem ad ipsam Cathedralem pertinere voluerunt. Sex ibi religiosorum monasteria sunt, ac tria monialium, viginti duo laicorum confraternitates, quorum pleræque vagos peregrinosque hospitio excipiunt, denique ad subleuandam pauperum inopiam, mons ibidem pietatis prostat erectus. Satis ampla diœcesi gaudet, vtpote quæ viginti haud temnendis locis continetur, & Ecclesiæ rurales sex & nonaginta recensentur. Eius Ecclesiæ census in Cameræ libris taxatur 204. florenorum, tametsi reuera mille tantum scutatorum Romanæ monetæ censeatur. Catalogus Calliensium Præsulum sequens est, quorum nomina nudente antiquitate, non sine labore capsicati sumus,

1 GRATIANVS primus, cuius memoria extat, Calliensis Episcopus floruit anno Domini 359. Ariminensi concilio interfuit, assistentibusque quatuor centum patribus, contra Arrianorum pestilentissimam luem vehementissime perorauit, vt memorat Hilarius, habeturque in actibus Ariminensis ac Sardicensis concilij.

2 VITICANVS sub Symmacho Papa concilio Romano quarto interfuit, ab eodem Pontifice celebrato anno 500. cuius decreta subscripsit. Tametsi autem in quibusdam exemplaribus repetiatur subscripsisse *Viticanus Episcopus Colinensis*, ac in alijs, *Colinensis*. Caue lector: nodum enim est ex scriptorum incuria. castigatiores enim habent Calliensis, inque antiquissimo, atque emendatissimo membraneo exemplari Nonantulano legitur Calliensis, itaut de ea re nullum dubium videatur relinqui. Eidem concilio Gir untius Ficodensis Episcopus, hodie Ceruiensis, Viticani socius interfuit, quem non multo post tyrannorum reliquiæ persequentes in Calliensi territorio misere interemerunt, palmamque martyrij assecutus, a Calliensibus pro tutelari diuo habitus est. Huius martyrologium Romanum meminit ad diem 9. mensis maij, Rauennas historia, Calliaoique annales, cuius vitam vulgari sermone scripsit editque amicus noster Franciscus Briccbius de antiquitate, deque Calliensi Ecclesiæ benemeritus.

3 DONATVS eiusdem Ecclesiæ Præsul floruit temporibus Gregorij Secundi Pontificis, interfuitque Romano concilio anno 721. vbi Leo Tertius Imperator, Anastasiusque Patriarcha exauthorati sunt. Quoniam vero eidem subscriptus concilio reperitur quidam Podius Calliensis Episcopus, asserere oportebit, antequam Romanum absolueretur concilium, decessisse Donatum, eidemque Podium successisse.

4 PODIVS, siue Passinus eidem concilio interfuit anno 721.

5 ANASTASIVS Romano concilio interfuit sub Gregorio Tertio anno 730.

6 RODVLPHVS Romano concilio sub Paulo primo Pontifice 761. apud Baronium.

7 ALDEFREDVS floruit anno 776. fuitque ille, qui Carolum Magnum reuertentem a cæde Longobardorum, Romamque proficiscentem comitatus est. Narrat Rubeus in Rauennate historia, huius Episcopi temporibus Calliensem Ecclesiam a Carolo Magno, tanquam suffraganeam fuisse subiectam, eiusdemque Imperatoris affert gratiosum diploma, quod bene perpensis omnibus, arbitror impostiram, remque fictitiam. Etenim quis vnquam somniauit, Imperatorum aliquando munus fuisse, diuidere, partirique diœceses Ecclesiasticas, easdemque suffraganeos assignare, cum id tantum ea munere sibi debito ad vnos Romanos Pontifices videatur spectare? Cui nostræ ratiocinationi etiam robur accedit, ea superbia Rauennatum Archiepiscoporum, qui per id tempus de potentia, dignitateque cum Romano Pontifice ambitiosissime decertabant, nec credibile sane est Carolum Magnum contra Romanum Pontificem, quem præcipue venerabatur, in messem alienam falcem misisse. Huc accedit in vllo conciliorum hactenus reperiri Calliensem Episcopum

pum, Rauennatis suffraganeum fuisse, bene tamen inter Romanæ prouinciæ Præsules numeratum, qui immediate subetant Romano Pontifici. Itaque huius suspecti priuilegij apud eundem Rubeum fides esto, certe apud cordatos, peritosque antiquitatis, nunquam vim suam poterit retinere. E viuis excessit Aldefridus post annum 814.

8 PASSINVS, huius nominis secundus, cuius memoria extat ann. 815. Hic in Romano concilio sub Eugenio Secundo grauissime sententiam dixit anno 826.

9 ANDREAS Passino successit anno 848. Romano concilio interfuit, quod Leo IV. Romæ coegit 853. sedit vsque ad ann. 870.

10 IOANNES, floruit anno 870. Hic nomine Ioannis VIII. Pontificis scriptis literis ad concilium prouocauit Archiepiscopum Rauennatem, vt videre est in epistola decretal. tom. 3.

11 ADOLARDVS Theodosij Episcopi Firmani donationem in fauorem monasterij S. Crucis sua subscriptione firmauit anno 887. vt supra retulimus.

12 MARTINVS Rauennati concilio interfuit sub Ioanne Papa Nono coacto anno 898.

13 IOANNES, concilio interfuit, a Ioanne Vndecimo congregato, erectionemque Metropolis Magdemburgensis subscripsit anno 968. indictione duodecima, imperante Othone septimo, eiusdemque regni 34. ex chronic. Magdemb. Quo Præsule sanctus Romualdus Camaldulensium pater ad montem Calliensem, & Petranum in vtroque cellas extruxit, quarum pene dirutæ vestigia adhuc visuntur.

14 LIVTVLPHVS, cum aliquandiu sibi creditam rexisset Ecclesiam, solitariæ, ac purioris vitæ tactus amore, eo munere volens, libensque abiuit anno 1045. studuitque deinde impensius pœnitentiæ operibus, vt refert Petrus Damianus Cardinal. in epistola nona ad Nicolaum Secundum. Liutulphi enim Calliensis exemplo, apud eundem Pontificem factum suum excusat, quod Episcopale culmen cum monastica moderatione, demissioneque commutasset.

Nostra, inquit, ætate Liutulphus Calliensis Episcopus Episcopali se dignitate deiecit, successori qui nunc superest Ecclesiam tradidit, sicque sibi (si tamen non defuit animus) liberam facultatem ad agendam pœnitentiam prouocauit. Felix scilicet ille, qui sic conditionem vitæ suæ in hac mortalitate disposuit, vt ei liceat pœnitendo plaudere, quod deliquit. Felix inquam qui procul à se prouidus abijcit, quidquid illud est quod in vixsibi veritatis obsistit. Quidquid enim in hac vita commisimus, aut hic iuxta peccati mensuram per flagella corrigitur aut futuris procul dubio supplicijs reseruatur.

15 MARCVS, quem alij Actium vocant, Liutulpho successit, cum monachus esset, & Abbas sancti Petri de Eugubio Benedictinæ temperationis circa ann. 1050 sibique creditam Ecclesiam prudentissime gubernauit an. decem. Interfuit consecrationi Ecclesiæ sancti Petri olim sibi creditæ Abbatiæ cum aliquot Episcopis an. 1058. pauloque post anno è viuis excessisse.

16 HVGO comes Fulconis Comitis filius nobili gente Sicarda, cum esset Monachus, & Abbas sancti Geruntij Ord. sancti Benedicti, sublectus fuit Calliensis Episcopus circa ann. 1060. pauloque post, hoc est an. 1062. memoratur in bulla Alexandri Secundi Ecclesiæ Forosempronienſi concessa. Huius etiam donationis extat memoria erga Eremum sancti Nicolai ann. 1093. quem ad annum vsque 1128. ætatem extendisse refert m.s. catalogus Calliensium Præsulum, idque etiam narrat Bricchius in annalibus Calliensibus, oportet igitur asserere Hugonem sexaginta annos hanc tenuisse Ecclesiam, nisi duos fuisse Hugones huius Ecclesiæ Episcopos hoc annorum spatio asserere vellmus.

17 QVIRICVS ciuis, & Canonicus Calliensis, suæ patriæ adlectus est Episcopus an. 1128. de quo nil aliud inuenitur, habeturq. illum obijsse 1154.

18 RAYNERIVS Calliensibus diuinum ius dixit ann. 1154. inductusque amicitia fuit sancto Vbaldo Episcopo Eugubino, cui post mortem apparuit, illumque rogauit, vt supremo funeri suo haud dedignaretur adesse. Potuit obijsse Raynerius ante annum 1178. cum sequenti anno 1179. Allodericus eius successor concilio Laterano sub Alexandro Tertio interfuerit, vt dicemus. Eius obitus dicitur memorari in vetusto Kalendario fontis Auellanæ die 25. aprilis, de quo nil aliud dignum reperitur, nisi quod eo sedente nobile cœnobium sancti Geruntij in mœnibus Calliensibus ante annum 700. nostræ salutis a Calliensium pietate diuo tutelari suo exædificatum, opibusque auctum pro Benedictinis monachis, Alexāder III. anno 1170. suorum antecessorum exemplo sub Apostolica protectione immediate suscepit, cuius rei causa sequens diploma scripsit, quod extat in archiuio cathedralis Ecclesiæ. Cum vero deinceps nobile cœnobium a Duce Friderico Feltrelchio in totum dirutum in munitissimam arcem fic conuersum, eiusque bona iubente Nicolao Quinto Pontifice Episcopali canonicorūq. mensæ perpetuo fuerunt vnita, de qua re hæc monumentis Episcopalibus scripta leguntur: *Est etiam vnitum mensæ Episcopali Calliensi monasterium sancti Geruntij diœcesis Calliensis per dominum Nicolaum Papam Quintum eiusque bona communi sorte applicata sunt ipsi Episcopatui, & canonicæ Calliensi: & post modum per præfatum D. PP. inter Episcopatum, & canonicam singulariter distributa, vt patet per litteras, & bullas plumbatas eiusdem D. PP. super his omnibus confectas. Erat autem præfatū monasterium, vbi post, fatis malo, consilio Dux olim Federicus arcem ciuitati Callij imminentem ædificari iussit, monasterium prius destruens.* Sic patrum nostrorum temporibus arce a fundamentis destructa eodem in loco cœnobium excitatum est, in quo hodie fratres Cappuccini diuinum cultum peruргent, quod olim ab ordinarij iurisdictione segregarum Alexander Tertius Apostolicæ sedi immediate submiserat. En diploma.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei,

Dilectis filijs Allloderio Abbati monasterij sancti Geruntij in comitatu Callijiatee duo

flumina Boatium, & Baranum eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Iustis Religiosorum desiderijs dignum est nos facile præbere consensum, vt fidelis deuotio celebrem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus; & præfatum monasterium, quod specialiter ad ius, & proprietatem beati Petri spectare dignoscitur, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Nicolai, & Alexandri Romanorum Pontificum sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. statuentes, vt quascumque possessiones quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus illibata permaneant: adhæc adijcientes statuimus, & auctoritate Apostolica prohibemus, vt non liceat Calliensi Episcopo monasterium vestrum grauaminibus, vel aliquibus molestijs fatigare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, &c, salua sedis Apostolicę auctoritate. Si qua igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen.

Ego Alexander catholicæ ecclesiæ Episcopus.

Ego Bernardus Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus.

Ego Tubaldus presbyter Cardinalis tit. sanctæ Crucis in Hierusalem.

Ego Albertus presbyter cardinalis tit. sancti Laurentij in Lucina.

Ego Robertus presbyter cardinalis tit. sanctæ Pudentianæ tit. Pastoris.

Ego Petrus presbyter cardinalis tit. sancti Laurentij in Damaso.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli sancti Marci.

Ego Theodinus presbyter cardinalis tit. sancti Vitalis tit. Vestinæ.

Ego Hyacinthus diac. cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Manfredus diac. card. S. Eustachy iux. Templum Agrippæ.

Ego Vitellius diac. cardinalis SS. Sergij, & Bacchi.

Datum Veruli per manum Gratiani sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, & Notarij 4. nonas aprilis indictione 3. Incarnationis Dominicæ anno 1170. Pontificatus vero Alexandri Papæ Tertij anno undecimo.

19 ALLODERICVS, quem Allodericum vocat Alexander Tertius in allato diplomate, ciuis Calliensis, monachus, & abbas sancti Geruntij Raynerio defuncto subrogatur circa an. 1178. sequenti vero reperitur subscriptus in actis concilij Lateranensis sub Alexandro Tertio celebrati. Anno 1211. consecrationem sanctæ Crucis fontis Auellanæ sua præsentia condecorauit, quo ipso anno Corcelarem, montemq. Episcopi suæ diuopis oppida publicæ Calliensi rei in feudum attribuit, nec multo post superstes fuit, cum nulla alia de eo mentio reperiatur: quo etiam sedente Clemens III. anno 1188. monasterium sancti Petri de Massa montis Neronis Ord. sancti Benedicti huius diœcesis ante annum 830. fundatum sub sua sanctæque sedis tuitione recepit, quemadmodum olim Ioannes Papa huius nominis vigesimus anno 965. Benedictus Nonus, & Decimus libenter fecerant. Clementis vero diploma est huius tenoris ab originali, quod in archiuio cathedralis asseruatur.

CLEMENS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Miloni Abbati S. Petri Massæ montis Neronis, eiusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desiderijs, &c. Præfatum monasterium in vestro territorio cōstitutum & in Allodio beati Petri constructum, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuimus, vt ordo Monasticus, qui ibi secundùm Deum, & beati Benedicti Regulam institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones, &c. vsq. *exprimenda vocabulis*. In comitatu Corcellano, Ecclesiam sanctæ Mariæ in Sortipule, Ecclesiam sanct Andreæ in Petroniano, Ecclesiam sancti Christophori in Barbiano, In comitatu Senogaliensi Ecclesiam sancti Bartholomæi, cum pertinentijs suis. In comitatu Eugubino Ecclesiam sanctæ Agathæ in Capite. Ecclesiam sanctæ Mariæ in Villano. Ecclesiam sanctę Mariæ in Beltorie. Ecclesiam sancti Siluestri in Testo, cum pertinentijs earum ad instar etiam prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Benedicti, & Benedicti, atque Ioannis Romanorum Pontificum. Confirmamus vobis quicquid infra præscriptos fines in præsenti indictione septima possidere videmini, & infra hos fines. A primo latere terrę Calliensis, a secundo aqua Glaciata, a tertio vallis Maior; a quarto Aqua, quæ vocatur Partita. A quinto terra Maior. A sexto terra Lucclana: necnon concedimus vobis, & confirmamus terram, quæ vestro monasterio in Massa montis Neronis pertinere videtur, saluo nimirum iure, ac que dominio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruimus, cuius iuris suprad. omnia existunt, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros Ordines fuerint promouendi, a quocumque malueritis Episcopo recipietis (si quidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, & id vobis absque prauitate impendere voluerit) alioquin quemcumque malueritis Antistitem, qui nostra functus auctoritate, quod postulatur impendat. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse sancimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui illic sepeliri deliberauerint (salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora efferuntur) decernimus ergo, vt nul-

si omnino, &c. Si quis igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen.

Ego Clemens catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Ioannes tituli sancti Bacchi presbyter cardinalis.

Ego Laborans tit. sanctæ Mariæ Transtiberim.

Ego Pandulphus presbyter cardinalis Basilicæ duodecim Apostolorum.

Ego Albinus tit. sanctæ Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis.

Ego Bobo tituli sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Alexander tituli sancti Siluestri presbyter cardinalis.

Ego Iacobus diac. cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani diac. cardinalis.

Ego Gregorius sanctæ Mariæ in Portica diac. cardinalis.

Ego Bernardus sanctæ Mariæ Nouæ diac. cardinalis.

Datum Laterani per manum Moysi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi Vicem gerentis Cancellarii 18. Kal. Ianuarij ind. 7. anno Incarnationis Dominicæ 1188. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ Tertii anno primo.

20 ANSELMVS electus, & consecratus est Episcopus Calliensis ab Honorio Tertio an. 1219. vt habetur in Regest Vatic. ad calcem anni secundi, ipso anno ab eodem Honorio Pontifice decimam oblationum sui Episcopatus obtinuit, vt suppetias ferret ijs, qui ad sacrum bellum proficisci volebant, idque ijs litteris certior factus est.

HONORIVS EPISCOPVS

seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Anselmo Episcopo Calliensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Per tuas litteras significasti, vt cum inter Crucesignatos, tam ciuitatis, quam diœcesis tuæ Calliensis, nonnulli sint milites bellicosi, & in armis strenui, quibus ad exequendum votum suum propriæ non suppetunt facultates, eis in vigesima oblationibus, & collectis ciuitatis, & diœcesis prædictæ, pro subsidio Terræ prouidere dignaremur. Nos igitur tuis precibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædicta duobus, vel tribus nobilibus Crucesignatis, Deum timentibus de dicta ciuitate, & diœcesi, quos prudentia tua adhoc duxeris eligendos, facias assignare, qui ea in vltramarinas partes deferant, in prædictorum, & aliorum pauperum Crucesignatorum ciuitatis, & diœcesis præmissorum subsidium fideliter conuertantur.

Datum Romæ apud Lateranum. Pontificatus nostri anno secundo.

Sedit Anselmus an. sedecim satis feliciter defunctusque est anno 1233.

21 ÆGIDIVS Monachus Ord. sancti Benedicti in locum Anselmi defuncti subrogatur anno 1223. Vir religiosus, prudentia, auctoritate apud nos clarissimus. Hic insecuto anno a sua electione sancti Francisci alumnos excepit, eisdemque hortum, vineam, locumque attribuit, vt ibi monasterium possent construere. Implicitas, pluresque lites composuit, præcipue autem inter homines castri montis Episcopalis, atque Eugubinos, qui eiusdem Corneli oppidanos conabantur transferre ad oppidum Collis della Pergola vt vocant; in cuius fauorem has dedit litteras Gregorius Nonus Consiliarijs, & Potestati Eugubinæ ciuitatis, quas legimus in Vaticano Regesto huius tenoris.

GREGORIVS EPISCOPVS

Seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Potestati, Consiliarijs, Communi Eugubinensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Grauem venerabilis fratris nostri Calliensis Episcopi recepimus questionem, quod vos homines castri montis Episcopalis sibi & ecclesiæ suæ spirituali, & temporali iurisdictioni subiectos ad quoddam castrum vestrum, videlicet Collem de Pergula, quod nouiter extra suam diœcesim construere incœpistis, conamini propria temeritate transferre in enormem ipsius Ecclesiæ læsionem, alias graues existentes, & plurimum, & molesti. Quocirca vniuersitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ab huiusmodi penitus abstineatis; alioquin dilecto filio, & subdiacono, & capellano nostro Ducatus Spoletani Rectori, per litteras nostras iniungimus, vt cessare vos ab his spirituali, & temporali districtione, appellatione remota compellat.

Dat. Interamne Kal. nouemb. Pontificatus nostri anno nono.

Post paucos dies instante Aegidio idem Gregorius Spoletani Ducatus Rectori ita scripsit in fauorem eiusdem.

GREGORIVS EPISCOPVS

Seruus seruorum Dei.

Grauem venerabilis Aegidij fratris nostri Calliensis Episcopi recepimus questionem, quod potestas, consiliarij, & commune Eugubij, homines castri montis Episcopalis sibi, & ecclesiæ suæ spirituali, & temporali iurisdictioni subiectos ad quoddam eorum castrum, videlicet Collem de Pergula, quod nouiter extra suam diœcesim construere incœperunt, conantur propria temeritate transferre, & in enormem ipsius Ecclesiæ læsionem, et alias graues existentes et plurimum, & molesti. Ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædictos potestatem, consiliarios, et commune, ac homines dicti castri montis Episcopalis recipiant, eosque ne ad alium locum se transferre præsumant, moneas efficaciter, et inducas, et si necesse fuerit, spirituali, et temporali districtione, appellatione remota, compellas prouisionem in vniuersitatem Eugubinam excommunicationis, et interdicti sententiam proferas

feras, nisi super hoc a nobis mandatum reciperes speciale.

Dat. Interamne 11. Kalen. nouemb. Pontif. nostri anno nono.

Excessit Ægidius bonus Episcopus an. 1259. cum laudabiliter annos 26. hanc rexisset Ecclesiam, laudatus in veterum monumentis, & pietate, & prudentia cõmendatus, cuius meritis Callium non mediocria expertum est beneficia, & cineres seruat in cathedrali.

22 Fr. MORANDVS Florentinus ex Ord. Prædicatorum eruditione, doctrinaque præclarus, celebrisque concionator sanctæ Mariæ Nouellæ sui ordinis Florentiæ monasterij inter primos alumnos, Ildebrandini Caualcantis Vrbeuetani Episcopi in conuersione socius, Aegidio monacho religiosus sancti Dominici nõn minori bonitate successit anno 1259. Vix Morandus suam Ecclesiam administrandam acceperat, cum maxima orta dissensio, Ghibellina factio mirum in modum Calliensem ciuitatem diuexauit, partesque Manfredi Tarentini Romanæ Ecclesię perduellis amplexata, Guelphos exegit, & Vrbanum Quartum Pontificem Max. ad iustam prouocauit iram, qui ita incensus, factiosos ciues sibi rebelles telo religionis deuouit, ciuitatem ac diœcesim Ecclesiastico supposuit interdicto, eamque Episcopali dignitate priuauit, iussit Episcopum apud Eugubinos exulare, quos per Apostolicam scripta tamquam perpetuæ dignitatis æmulos in eam prouocauerat. Vnus omnino annus lapsus antequam Callienses ad cor redirent, tandem Monaldi Episcopi monitis flexi, Manfredum abiurarunt, Romanæ Ecclesiæ imperium, & Vrbanum Pontificem adorarunt, a quo intercedentibus amicis Perusinis, benigne sunt recepti, pristinæ dignitati, ac communioni fidelium misericorditer restituti, ita vt etiam impetrare potuerint, vt ciuitati Episcopalis dignitas, & sedi Episcopali proprius restitueretur Præsul. Vrbanus animi sui affectum planius, & plenius ijs gratiosis significauit litteris ad Petrum de Ferentino Ducatus Spoletini rectorem scribens, pontif. sui anno 2. qui fuit Christi 1263. tenor illarum est huiusmodi ex Annalibus Bricchij.

V R B A N V S E P I S C O P V S
seruus seruorum Dei.

Dilecto filio magistro Petro de Ferentino dilecto Romano capellano nostro ducatus Spoletini rectori salutem, & Apostolicam benedictionem. Illum circa filios sancta Mater Ecclesia seruat pietatis affectum, vt ijs qui sub continua filiali reuerentia, vt condecet obsequantur beneficia grandia largiatur, ac illos qui post inobedientiam, & indeuotionem eius deuote mandatis, & beneplacitis se committunt a sua gratia nõ repellens propitiationis sinum, ac misericordiæ ianuam benignius illi pandat. Sane nobilis vir potestas, commune, & consilium ciuitatis Calliensis, ad gremium ipsius Ecclesiæ a quo diabolica fraude seducti damnabiliter recesserunt, sano ducti consilio reuertentes, a nobis deuotione humili postulauerunt, vt ipsos ab excõmunicationis sententia, quam propter hoc incurrerant, absolui, ac interdictũ, cui prædicta ciuitas, nec non, & Calliensis diœcesis sunt hoc prætextu supposita, relaxari de benignitate solita faceremus, dilectis filijs Perusinis nobis, & Ecclesiæ prædictæ fidelibus suarum precum instantia super hoc apud nos efficaciter insistentibus pro eisdem. Nos igitur qui ad exemplar illius, qui cum iratus fuerit, misereri non obliuiscatur, faciles ad veniam (saluo tamen iustitiæ moderamine) cupimus inueniri, quique conuertentibus se ad salutis semitas, libenter manum adiutricem porrigimus, ipsos ad reconciliationis gratiam clementer admisimus & huiusmodi eorum petitionibus fauorabiliter duximus annuendum. Discretioni tuæ de qua per familiarem experientiam approbatam plane confidimus præsentium auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus ad ciuitatem prædictam ad quam propter hoc destinandum prouidimus, accedas personaliter, prædictos potestatem, consilium, & commune, ac vniuersos & singulos, de ipso communi, nec non iudicem & tabellionem ipsius potestatis, & omnes officiales potestatis eiusdem, & clericos, auctoritate nostra ab huiusmodi sententia excommunicationis absoluas, interdictum relaxes, ac insuper venerabilem fratrem nostrum Calliensem Episcopum, ad Episcopalem sedem Calliensem reducas memoratam ciuitatem Pontificali gaudere facias dignitate, Volumus tamen vt circa prædictam absolutionem infrascriptam formam absoluas, videlicet quod nominati potestas, consilium, & cõmune, ac eorum quilibet, nec non iudex, Tabellio, officiales, & clerici prædicti ante omnia iurent, quod Ecclesiæ mandatis parebunt, eisque mandes sub debito præstiti iuramenti, quod de cætero præfato Manfredo nullum omnino fauorem, consilium vel auxilium exhibebunt publice vel occulte quodque ab ipso, nec litteras nec nuncios nec munera quæcunque recipiant, neque sibi mittere attentabunt, quamdiu ipse Manfredus in excommunicatione lata contra ipsum duxerit persistendum, & nihilominus a prædictis omnibus, & eorum singulis, nostro, & Ecclesiæ prædictæ nomine fidelitatis debita recipias iuramentum, saluis alijs mandatis nostris, quæ super præmissis eis decreuimus facienda. Tu autem illã in hac parte solicitudinem & diligentiam studeas adhibere, quod te possimus proinde merito commendare.

Dat. apud vrbem veterem 6. Kal. iulij Pontificatus nostri anno secundo.

Restituisse vero idem Vrbanus Pontifex Calliensibus ciuibus omnem iurisdictionem, vnam cum Episcopali dignitate, quibus & ab Alexandro Quarto & ab ipso dudum fuerant priuati, docent eiusdem Vrbani litteræ ad illos datæ anno 1264. quas legimus tum in Reg. Vatic. tum vero apud Bricchium in Annalibus ijs conceptis verbis.

V R B A N V S E P I S C O P V S
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs potestati, consilio, & communi Calliensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Sedes Apostolica interdum verbera potius habens, maternam non deserit pietatem & delinquentes filios ad suam deuotionem accipit cum pœnituerint de commissis. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod nos vobis tunc adhærentibus nuncijs Manfredi quondam

dam principis Tarentini, certum terminum peremptorium assignauimus, infra quem curaretis ad ipsius sedis mandata redire, alioquin vos, & ciuitatem Calliensem ex tunc Episcopali priuasse dicimus dignitate, litteris nostris super huiusmodi priuatione confectis. Porro licet postmodum redieritis, quia tamen in termino ipso non rediistis ad mandata sedis eiusdem, dubitatis ne per litteras prædictas possit vobis in posterum præiudicium generari. Quare nobis humiliter supplicatis, vt prouidere vobis super hoc paterna solicitudine curaremus. Cum autem nostræ intentionis non extiterit priuare vos vel ciuitatem ipsam huiusmodi dignitate, sed tantum cõminari vobis, vt per hoc redieritis ad deuotionem Ecclesiæ matris vestræ, nolumus per priuationem vel litteras prædictas aliquod vobis præiudicium generari, quamdiu duxeritis in deuotione nostra, & Romanæ Ecclesiæ persistendum.

Dat. apud vrbem Veterem 4. Kal. maij Pontif. nostri anno 3.

Morandus vero cum in tantis perturbationibus Calliensem administrasset Ecclesiam, post annum sextum ad Fanensem Episcopatum translatus est a Clemente Quarto an. 1265. 4. non. octobris Pontif. 2. vt habetur in Epist. 51. f. 56. Regesti Vaticani.

23 HVGOLINVS de nobili gente Aquauiua, Calliensis suæ patriæ Episcopus adlectus est 1266. atque a Clemente Quarto in eo munere confirmatus an. 2. sui Pontificatus Kal. octob. ex Vat. Reg. Hic publicæ Calliensi rei, Aquauiuæ castellum, quod iure paterno possederat, liberalissime dono dedit, vitamque Clericalem instituit profiteri, breuique cathedralis canonicus euasit, deinque exigentibus meritis Episcopus. Singulari probitatis exemplo ad decem annos Calliensem rexit Ecclesiam, e viuisque excedens, apud suam Ecclesiam sepulturam accepit 1276. Post cuius excessum, in eligendo nouo Episcopo canonicorum studia fœde abierunt in partes. Pars enim Berardum Berardium nobilem Calliensem Gibellinæ factionis in Episcopum adlegit, pars Raynaldum Sicardium Abbatem sancti Petri de Maya alias de Massa montis Neronis Guelphum euexit ad sedem. Cæterum litigantibus interuenit Honorius Quartus causamque diligentius cognoscendam Geruasio Giancoletto Cardinali sancti Martini in Montibus demandauit. Sed cum lis per iurium ambages longius protraheretur, Berardus, adhuc pendente lite, Auximanus Episcopus creatus est, Raynaldus vero in ipso limine assequendæ dignitatis vita excessit, detonuitque illa ambitionis procella, quæ ab Vgolini excessu per decem ipsos annos tribunalia diuexauerat.

24 GVILLELMVS Sassonis, e Mastinorum gente de Callio, post diuturnum illud interregnum, suæ patriæ a clero electus Episcopus, confirmatur ab Honorio 1285. 12. Kal. augusti Reg. Vatic. Epist. 84. fol. 23. ann. 1. tenor vero litterarum Honorij est huiusmodi.

HONORIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs, Populo ciuitatis, & diœcesis Calliensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex susceptæ seruitutis officio, &c. Dudum siquidem Calliensis Ecclesia per obitum bo. memoriæ Vgolini Calliensis Episcopi Pastoris solatio destituta, capitulum ipsius Ecclesiæ in diuersa diuidentes vota sua, duas electiones in eadem Ecclesia, vna videlicet de venerabili fratre nostro Berardo Episcopo Auximano, tunc eiusdem Ecclesiæ Canonico, aliam vero de Raynaldo Abbate monasterij sancti Petri de Massa montis Neronis Calliensis diœcesis in discordia celebrauit. Sed demum dicto Berardo ad Episcopatum Auximanum assumpto, & eodem Raynaldo ante huiusmodi suæ electionis confirmationem naturæ debitum persoluente, præfatum capitulum, pro futuri substitutione Pastoris vocatis omnibus, qui voluerunt, debuerunt, & potuerunt commode interesse die ad eligendum præfixa conuenientes in vnum, & per viam scrutinij ad electionem huiusmodi procedentes, dilectos filios Brancam Priorem, Baldum, & Vgutium canonicos dictæ Ecclesiæ suorum & aliorum canonicorum votorũ scrutatores concorditer elegerunt, qui suis & singulorum canonicorum votis secreto singillatim diligentius perscrutatis, illa publicarunt illico in communi, & comperto demum, quod tam ipsi scrutatores, quam singuli ex dicto capitulo in dilectum filium, Gulielmum electum Calliensem, tunc eiusdem Ecclesiæ Canonicum, vnanimiter cõsenserunt, dictus Branca vnus ex scrutatoribus memoratis de consensu, & mandato ipsius capituli, suo & conscrutatorum suorum nomine dictum Guillelmum in ipsius Ecclesiæ elegit Episcopum, & Pastorem. Præsentato itaque nobis huiusmodi electionis decreto ac Guillelmo, & capitulo prædictis, a nobis præsentibus confirmari. Nos electionis huiusmodi per venerabilem fratrem Tusculanum Episcopum, & dilectos filios nostros Guffredum tituli sanctæ Susannæ Presbyterum, ac Benedictum sancti Nicolai in Carcere Tulliani Diaconum Cardinales, examinari fecimus diligenter, & tandem quia electionem ipsam inuenimus de dicto Gulielmo persona idonea canonice celebratam, ipsam de fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam, præficientes eundem Guillelmum ipsi Ecclesiæ in Episcopum, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius sibi in spiritualibus, & temporalibus committendo, firma concepta fiducia quod actus suos altissimo dirigente prædicta Ecclesia per suæ circumspectionis industriam, spiritualibus, & temporalibus proficiet incrementis. Rogamus itaque &c.

Dat. Tibure 12. Kalen. augusti Pontificatus nostri anno primo.

Hoc eodem anno cum Gibellinorum, atque Guelphorum mirum in modum rabies æstuasset, eo vtraque pars dementiæ venit, vt iniectis in mutuam perniciem facibus, miseram patriam inextinguibili incendio concremarint. Qui ex incendio euaserant ciues, perierunt

runt

sunt a Nicolaò Quarto Pontifice, vt in planitiem ad radices montis Petrosi nouum ca ędificandum Callium sibi liceret transferre. Guillelmus interea inter excisæ vrbis ruinas cum clero vitam propemodum solitariam exigebat, donec nouæ ciuitatis muri exurgerent. A Bonifacio deinde Octauo ad Aquinatem Ecclesiam translatus est 1295. 5. Kal. aprilis Pontif. sui anno 1. ex Vatic. Reg. epist. 9. fol. 21.

25 Fr. OCTAVIANVS, ex ordine Eremitano sancti Augustini electus est 1295. non. ianuar. ea eodem reg. epist. 599. fol. 133. atque a Cardinali Sabinensi consecratus. Hic antea Abbas erat sancti Petri ad Aram Neapolitanæ diœcesis, quem cum Eugubinus clericalis Senatus in eius ciuitatis Episcopum delegisset, eamque electionem Bonifacius Octauus non probasset, altero Eugubinis attributo pastore, Octauianum Calliensibus præesse decreuit. Cæterum vix integrum annum in ea ciuitate expleuit, decessitque anno 1295. inque Cathedrali sepulturam accepit ex reg. Vatic.

26 Fr. ANGELVS, ex ordine Eremitano sancti Augustini, ad hanc sedem euasit 1295. confirmatusque a Bonifacio Octauo, ab eodem inauguratus est 16. Kalendas ianuarii. Duos omnino annos Callianam rexit Ecclesiam, ac deinde ad Fesulanam translatus est in Hetruria 1297. ex reg. Vatic.

27 LITVARDVS ea Ceruata familia Cornetanus Vmber, vir doctrina insignis, primum Bonifacij Octaui Pontificis capellanus fuit, Romanæ Rotæ Auditor, Episcopusque Nepesis, deinde ab eodem Pontifice ad hanc Ecclesiam translatus est 1297. decimo Kalendas maii, ita in regesto Vaticano epist. 154. fol. 32. anno 4. Huius Episcopi temporibus, in noua Calliensi ciuitate, noua Cathedralis exsulit muros. Vixit autem Lituardus 1309. proque Romana Ecclesia fertur vbique & semper insudasse.

28 Fr. ROGERIVS de Todinis è Callio, Lituardo successit 1309. decemq; annos sibi creditam Ecclesiam administrauit.

29 PETRVM Canonicum Vrbinatem in hunc Episcopatum elegerunt, Berardus Archipresbyter Plebaniæ Bisoncigni Vrbinatis diœcesis, Accursiusque Florentinus, item Vrbinas canonicus, quos Calliensis clericalis Senatus, eius electionis elegerat compromissarios anno 1319. cuius electionem Ioannes Vigesimus secundus ratam habuit eodem anno 5. Kal. martij ea regest. Vatic. Hunc postea idem Pontifex, vna cum Iacobo Montefeltrano Episcopo exauctorauit, quod Federico Montefeltrensi Dynastę, per id tempus Ecclesiæ hosti tulissent suppetias, ex bulla eiusdem Pontif. Dat. Auen. 8. Kal. febr. Pontificatus sui anno decimo.

30 Fr. ALBERTVS, siue Robertus de Sicardis, ex ordine Minorum, deposito Petro, ab eodem Pontifice substitutus fuit 1328. Hic cum alijs Episcopis consecrationi interfuit Ecclesiæ sancti Francisci Castelli Durantis. Obiit anno 1342.

31 GVIDO ciuis, & canonicus, electus est 1342. non. martii, ex regesto Vaticano epist. 49. anno octauo Benedicti Duodecimi. Huius nulla alia memoria extat, nisi quod ante adeptum Episcopatum plures è Romano solo erutas Sanctorum reliquias, in Cathedralem intulit, atque Ecclesiam sancti Francisci. Die decimatertia septembris hunc obijsse notat vetus Fontis Auellanæ Calendarium.

32 Fr. PETRVS Calliensibus præfuit 1348. postremaque die aprilis eiusdem anni reperitur soluisse solitum subsidium sacro collegio, ex lib. solut.

33 Fr. THOMAS Sferratus ex ordine Minorum, adlectus est 1353. cum Ciuitatensis antea fuisset Episcopus. Hic nouā Cathedralem absoluendam curauit, ciuesque impulit Callienses, vt eidem operi, effusis opibus, impensius insudarent. Decessit 1379. Dum autem viueret, euolauit ad superos B. Ioannes de Satiatis Calliensis, ex ordine sancti Francisci, miraculorum gloria illustris.

34 Fr. AVGVSTINVS ex ordine Eremitarum sancti Augustini adlectus est 1379. quem deinde, hoc est, anno 1396. ad Caietanam Ecclesiam transtulerunt, eidemque Callianam Ecclesiam attribuerunt administrandam, quo munere functus est vsque ad annum 1398. quo ipso anno è viuis excessit.

35 NICOLAVS de Marciarijs Perusinis, paulo ante Typhernas Episcopus, tum & Vrbeuetanus, a Bonifacio Nono ad hanc Ecclesiam translatus est 1398. 3. nonas iulij. Hic Cathedralem absoluit, substruxitque Episcopale palatium, cum domo, in qua demorarentur canonici, Calliensem rexit Ecclesiam vsque ad annum 1414. in quo anno ad Dionysiensem Ecclesiam in partibus infidelium translatus est, ea libro prouisionum Prælatorum.

36 IOANNES Bonus de Lutijs, Calliensis ciuis, & canonicus, ad patriæ sedem euasit 1414. 3. non. nouembris. Hic erga Calliensem gregem optimum se pastorem exhibuit, enituitque tum maxime, cum sancti Francisci templum, monasteriumque fortuito igne conflagrasset. Haud enim prius quieuit, quam ex integro, partim ex largitate ipsorum, partim ea ea, quam ipse profudisset, pecunia reficeretur. F to functus est 1430.

37 GENESIVS, siue Senesius Parmensis, Episcopus Calliensis creatus est 1430. die vigesima mensis februar. Martino Quinto sedente, apud quem maxime gratiosus fuit ob singulares animi dotes, Perusinis, & Assisiatibus summa cum probitatis laude ius dixit. Monasterium sancti Petri ea ordine sancti Benedicti, cum altero eiusdem ordinis monialium, quas vocant sanctæ Cæciliæ, cœnobio, ad ampliorem Dei cultum coniunxit. Apud Cathedralem sacram turrim erexit, vnde ad diuinum cultum excluderetur signum. Diem postremum obijt 1440. sepultusque est in Cathedrali.

38 ANTONIVS Seuerinus Vrbinas, ciuis, & canonicus, eamdem sedem obtinuit 1440. die decima octaua mensis ianuarij, cum prius esset Abbas commendatarius noui montis ea ordine S. Benedicti. Per quatuor annos Callianam rexit Ec-

Ecclesiam, anno verò 1444. ad Eugubinam translatus est, ex lib. prouis. Prælat.

39 SIMON Paulus de Crispignis Perusinus, Abbas commendatarius sancti Bisiasnextra muros Laudis Pompeiæ Episcopus dictus est 1444. 4. Kal. octobris. Nicolao Quinto Pontifici charus fuit, a quo in Germaniam ad Fredericum Tertium Imperatorem, deinde ad Alphonsum Neapolitanum Regem legatus est. Itaque pro Ecclesia multis perfunctus laboribus, e vius discessit 1460.

40 CONSALVTIVS è nobili Mastinorum familia, Vvidoni Antonio, posteaque Federico Vrbinatibus Marchionibus apprime charus, cum prius esset Archipresbyter Mercatalis, Episcopus dictus est 1460. die decima octaua mensis octobris. Hic summam pietatis laudem apud Calliensem tulisse visus est, eum ad eius preces, auxiloque Baptistæ Sfortiæ singularis pietatis fœminæ, Vrbinique dominæ, Montem Pietatis erexerunt. Cæterum Consalutius vsque ad nonagesimum annum vitam extendit, nepotique Episcopatum concessit, deinde fato functus est, ac sepultus in Cathedrali 1474.

41 PETRVS ANTONIVS Consalutius antecessoris nepos, ex cessione patrui a Sixto Quarto Calliensem obtinuit Episcopatum 1474. quinto idus martij, ex fauore præcipue Federici Ducis Vrbinatis, cuius negotia diuturniori mora tractauerat, expedieratque tum Romæ, tum Mantuæ. Grassans contagium Consalutium abstulit, annò tertio, menseque octauo sui Præsulatus, sepultusque est in Cathedrali.

42 VVIDO Boncherius ciuis, canonicusq; Calliensis, Ducisque Federici consiliarius, Petro Antonio in Episcopatum successit 1478. Hic ingentem illud, vtpote quatuor millium librarum, pulchramque campanam fundendam, efficiendamque curauit, consecratamque intulit in laetam turrim, partemque labentis Episcopalis palatij munificenter refecit. E viuis exemptus est 1484. atque apud Ecclesiam sanctæ Mariæ sepulturam accepit.

43 BAROZIVS Perusinus, ex protonotario Apostolico adlectus est a Sixto Quarto Pontifice Maximo, eius nomine legationis munere deinde functus est apud Britanniæ Regem, tum & in Gallia, proque Romana sede in ijsdem regnis spolia collegit, tantumque gratiæ apud Carolum Septimum Regem Gallorum, Renatumque Andegauensem Neapolitanum Regem dicitur collegisse, vt vtrique Principi fuerit acceptus. Post multos pro Ecclesia exantlatos labores rediit ad Ecclesiam sibi creditam, palatiumque Episcopale absoluit, decessitque die decimaquinta mensis maij anno 1494. lachrymantibus cunctis, qui extincti desiderium ferre non posse videbantur.

44 BARTHOLOMÆVS Torellus Hetruscus e castello sancti Geminiani, magni nominis Theologus fuit, Alexandroque Sexto a Confessionibus, a quo Calliensis Episcopus adlectus est die vigesima tertia mensis iulij 1494. Probatissimis moribus fuit, ijsque pietatis operibus, quę viris ea laude præclaris æternam memoriam pare-re solent. Haud diu in ea dignitate vixit, decessit- que 1498.

45 Fr. GASPAR de Gulfis è castello della Pergola, vt vocatur, Eugubinæ diœcesis, ordinis Minorum, ob vitæ probitatem, spectatamque doctrinam ad hanc sedem euasit die 5. mensis maij 1498. Hic eum Vdobaldum Vrbinatium Ducem contra tyrannidem Valentini conatus fuisset tueri, ac proinde ab Italia tota fœdissimam seruitutem auertere, ab Hispanis in teterrimum carcerem abductum Vgo Cardonius sanguinarius minister tyranni, paulo post capitali sententia puniuit anno 1503. Alexandri Sexti Pontificatus anno postremo.

46 LVDOVICVS de Logoris Hispanus, Alexandro VI. Pontifici a confessionibus, ab eodem Episcopus sublectus est 1503. die octaua mensis februarij. Hic suis consilijs, ac quasi locata opera in omne scelus proruentem Valentinum Ducem promouit, cuius fauore ad Calliensem sedem obrepsit, sannio cucullatus, & quem tota Romana aula ex indignatione facti, porcorum astrictem appellabat. Ergo cum post excessum Alexandri, eiectumque Valentinum, obtentam sedem adire voluisset, ex nupera, indignaque Gasparis cæde Calliensis populus indignabundus, parum abfuit, quin Manibus miuste cæsi, noui Pontificis sanguine parentaret. Auerterunt a sanguine aliqui de clero furentem populū, ille vero clanculum, transuersisque itineribus Romam profugit, vbi Iulio Secundo pro Calliensi, Lauellinam in regno Ecclesiam regendam accepit, vt ille violentæ mortis horrore liberatur, populi vero Calliensis odiosa Valentini memoria haud obuersaretur ob oculos.

47 BERNARDINVS de Leis Romanus, ex canonico basilicæ Lateranensis primum assumptus est ad Ichiensem Episcopatum, mox & Castri Præsul est dictus, inde ad Lauellinam Ecclesiam translatus est, quam demum cum Calliensi commutauit anno 1504. die 13. mensis febr. Romæ decessit die 6. mensis ianuarij 1506. sepultusque est apud sanctum Ioannem in Laterano, cum hoc epitaphio.

Hic requiescit Bernardinus de Leis
Episcopus Calliensis,
olim Canonicus huius sacrosanctæ
Lateranensis Ecclesiæ,
qui vix. LIII.
Obijt vero M. D.VI. die 6.
Ianuarij.

48 Fr. ANTONIVS de Castrianis a Saxo Ferrato insignis Philosophus, atque Theologus, Card. Alidosij aulæ Magister, Francisique Roborei paulo ante præceptor, Præfectus Senogalliæ, a Iulio Secundo Calliensis Episcopus adlectus est 1506. die 30. mensis ianuarij. Inde illum ad Episcopatum Montefeltrensem transtulerunt.

49 Fr. GREGORIVS Benignius Siculus è Syracusa ordinis sancti Francisci in primis fui tem-

sëmporis Theologis numerandus, hunc Episcopatum a Iulio Secundo obtinuit 1507. die 21. mensis maij. De natura Angelica doctissime scripsit, vt refert Gonzaga in Seraphicis histor. Franciscum Mariam Roboreum Cardinalis Alidnsij interfectorem defendit: adeo etiam religiosa, docta que pectora cupido gratiæ apud Principes plerumque fœde inuadit. Interfuit etiam Gregorius Lateranensi sub Iulio Secundo. Quo defuncto Calliensem Ecclesiam cum Nazareth Episcopatu commutauit 1513.

50 Fr. THOMAS de Albizijs nobilis Florentinus Cæsenæ natus, è Nicolao, Castoraque Blonda, filia Blondi historici, nepos Rinaldi Albizij illius, qui temporibus magnifici Cosmi Medicei, in libera patria cum primoribus de principatu certauit, alternanteque fortuna, Mediceisque vincentibus, cum suis asseclis apud Cæsenæ exilio mulctatus est, ibique Albizia gente plantata. Ex eo germine Thomas, quem supra memorauimus, prodijt, nobilissimæ indolis adolescens, qui cum pietati colendæ, quam secularibus negotijs expediendis pronior esset, apud Dominicanos vota religionis nuncupauit, coluitque, ac feliciter assecutus est nobiliores disciplinas, quarum commendatione Decimi Leonis gratiam promeruit, eiusdemque fauore ad Calliensem sedem euasit 1513. sub eodemque Pontifice interfuit Lateranensi concilio. Libertatem ecclesiasticam acerrime defendit, Calliensique populo charus fuit, donec apud eundem populum collectam gratiam visus est amisisse, ex impensiori studio erga Laurentium Medicem contra Franciscum Mariam Vrbinatium Ducem, qui cum pristinam, auitamque sedem recuperasset, veritus Thomas, ne quasi ex sopito cinere tauruscerent simultates, Calliensem Episcopatum cum Bethleemitico commutauit, inani potius titulo contentus, quam rem ipsam possidere cum iurgio. Meminit Thomæ Albizij Ammiratus, cũ eius nobilissimæ gentis alumnos proliatus commemoraret. Thomas excessit in patria, ibique apud suos Prædicatores tumulatus. Ex Albizia gente nunc Romæ floret Franciscus sancti Officij Assessor, vtriusque signaturæ Referendarius, olim Neapol. regni Apostolicus nuncius.

51 CHRISTOPHORVS de Monte Aretinus, Papæ Iulij Tertij consobrinus, Bethleem sucem Episcopus, die decima mensis februarij 1525. ad Ecclesiam hanc translatus est, quam ille Ecclesiam ad triginta & septem annos per interualla, perque plures vices administrauit, miro amore in pauperes, implacabili odio in vitia. Cum Massiliensi Calliensem commutauit Ecclesiam 1550. declaratusque Patriarcha Alexandrinus: ab eodem Iulio Pontifice affini suo inter purpuratos adlectus est, vulgo nuncupatus Massiliæ Cardinalis. Non multo post cum Ioannes a Monte decessisset, cui Calliensem Ecclesiam cum regressu renunciauerat, eandem Ecclesiam administrandam suscepit 1554. postq; decem ipsos annos, prope oppidum sancti Angeli ad Metauri ripas obijt diẽ postremam 1564. octauo Kal. octob. Eius corpus apud Ecclesiam sancti Angeli, cuius Archipresbyter fuerat, in sacello a se constructo honorifice sepelierunt, vbi marmori inscripta hæc verba leguntur.

HÆC REQVIES NOSTRA IN SECVLORVM SECVLA
ET ERIT IN PACE MEMORIA
EORVM.

52 IOANNES de Monte Bastiani filius Aretinus Iulij Tertij affinis adlectus est 1550. die vigesima prima mensis iunij. Decessit vero 1554. id. augusti, quem pia liberalitate insignem egeni inconsolabiliter luxerunt.

53 IOANNES BAPTISTA Tottus Leonius Anconitanus, vtriusque legis nominatissimus doctor, ad hanc sedem euasit 1554. die septima mensis februarij. Statim in initio sui Præsulatus præclarum edidit specimen pietatis, synodum quippe coegit, compulitque clerum, vniuersamque Calliensem diœcesim ad præscriptum Tridentini concilij vitam instituere. Episcopale palatium instaurauit, cumque concessisset Anconam, vt ex Calliensi cælo contractum morbum eluctaret, sub patrio cælo nihilominus extinctus est 1567. 13. Kal. augusti.

54 PAVLVS MARIVS de Ruuere Pisaurensis, eiusdem Ecclesiæ creatus Episcopus est 1567. die tertia mensis septembris, Pio Quinto Pontifice Maximo sedente, qui cum Pauli præclarissimas animi dotes suspiceret, Apostolici Visitatoris munere illum insigniuit, vt prouinciam Vmbriam istis legibus repurgaret. Apud Philippum secundum in Hispania oratorem Apostolicũ gessit. Deinde cum in Italiam reuertisset, Cathedralem pluribus ornamentis nobilitauit, prænobili scilicet organo, vt vocant, ad suauiorem Dei laudem, paruoque sacello, incruentæ Hostiæ pro templo subseruituro. Supra priuati fortunam munificentissimus fuit, tantamque apud Franciscum Mariam Vrbinatium Ducem ijs regijs dotibus collegit gratiam, vt ab eodem & Roboreo cognomine, & gentilitijs stemmatibus constat donatum fuisse. Decessit 1591. inque Cathedrali sepultus.

55 ASCANIVS Libertanus è Castello Barchio Fanensis diœcesis cum Melitæ insulæ Inquisitor

tor esset, ab Innocentioque Episcopus declaratus A est anno 1591. die 19. mensis iulij. Nomine Francisci Mariæ Vrbini Ducis Clementi Octauo nouã Pontificatus dignitatem gratulatus est. Decessit anno 1607. 6. id. martij, ubique famam optimi, prudentisque pastoris. Hunc celebrauit elegiaco carmine Antonius Gigans Forosemproniensis.

55 TIMOCRATES Aloysius de Castro Apiculi Calliensis diœcesis, humilibus ortus parentibus, post quadraginta annorum spatium, quo Romæ Vrbinatium Ducis res diligentissime curauit, sub Paulo Quinto Calliensis Episcopus adlectus est anno 1607. die decima septima mensis maij. Fato functus est anno 1610. die decima septima mensis februarij.

56 PHILIPPVS Bilius Eugubinus claro genere natus Clericus regularis Theatinus, Theologus, & concionator insignis, Timocrati successit 1610. die decima septima mensis maii. Ædes Episcopales pene collabentes a fundamentis restituit, clerum sanctioribus disciplinis instituit, synodum celebrauit, bonique pastoris functus officio mortuus est an. 1629. die vigesima quarta augusti, sepultus in Cathedrali ad dexteram aræ maximę.

57 IOANNES Passioneus, ex nobili gente Vrbinatis ditionis, hodie Forosemproniensis, Romæ primum Referendarius vtriusque Signaturæ renunciatus est ab Vrbano Octauo Pontifice Maximo, ac ForiLiuij Gubernator ascitus. In quibus prouincijs obeundis adeo prudenter se gessit, vt idem Pontifex Vrbanus Episcopum Calliensem adlegerit anno 1629. illumque apud Ferdinandum secundum Magnum Hetruriæ Ducem Nuncij munere fungi voluerit anno 1635. translatus deinde est ad Pisaurensem Ecclesiam anno 1641. quam hactenus administrat.

58 Fr. PACIFICVS Trasius Romæ natus ordinis sancti Francisci Aracœlani cœnobij alumnus, eiusdem ordinis Romanæ prouinciæ minister Francisci Card. Barberini Theologus, electus Episcopus Calliensis ann. 1642. die 24. martij, nunc superest.

FOROSEMPRONIENSES

EPISCOPI.

AD sinistram Metauri via Flaminia in Vmbria ad meridiem Forum Sempronij ciuitas sita est, quam Plinius in Vmbriam mediterraneam reijcit: Strabo, Ptolemęusque collocant in Vilvmbria, recentiores autem inter Picenates vrbes censuerunt dinumerandam. Municipium Romanorum fuit, prætentisque seculis summæ existimationis ciuitas, haud longe ab hac moderna antiquitus sita. Siquidem & ipsa ea inundatione Barbarorum in Italiam miserabile excidium passa fuit, ex illiusque ruinis, quam modo spectamus, extulit muros. Romanis fidelissime paruit, donec illorum vel Imperium consenuit, vel barbara arma eiusdem potentiam euerterunt. Post multos belli exantlatos labores, Ducibus Feltrensibus præda cessit, inde ecclesiasticam iurisdictionem subiuit. Cæterum vt ignoratur, quo potissimum B tempore Christiana sacra amplexata sit. Sic nec facile potuit indagari quis prior illius fuerit Presul. Constat tamen circa annum quingentesimum nostræ salutis proprium habuisse pastorem. Ego in ea sententia sum, SS. Britio, atque Feliciano Vmbriæ Apostolis prędicantibus eum cæteris eius prouinciæ ciuitatibus Christiana suscepisse sacra, tametsi hoc ipsum haud palam ausa sit profiteri, nisi post Magnum Constantinum sacro Baptismatis fonte lustratum. Illustrarunt eam suo sanguine priscis illis Christianis temporibus Aquilinus Geminus, Gelasius, Magnus, & Donatus, quorum meminit martyrologium Romanum 4. tom. Maurentii vero, & sociorum martyrum 31. augusti meminit Ferrarius in catalog. Iam inde a priscis temporibus Forosemproniensis Episcopus vnum Romanum Pontificem immediate agnoscit, donec Vrbinati Metropolitano attributus est suffraganeus 1563. Cathedralis sub inuocatione sanctorum Maurentii martyris, ac Aldobrandi Episcopi C constructa est, cuius ibidem corpora requiescunt. Præpositura gaudet, cum præbendis Theologali, atque Pœnitentiali. In ea animarum cura exercetur, cum nulla alia ibi habeatur vel collegiata, vel Ecclesia, cui animarum cura incumbat. Vndecim ibi canonici diuinum opus perurgent. Quatuor religiosorum monasteria, duo vero monialium, xenodochium vnicum ęgrotis patet, diuinisque laudibus persoluendis, quinque laicorum confraternitates. Antiquam Cathedralem temporibus Bonifacii Noni, dum nouæ ciuitati, noua pararentur præsidia, demoliti sunt, Ecclesiamque sancti Maurentii, quæ in vicis erat, erexerunt in Cathedralem, eidemque sancti Benedicti monasterium cum censu, qui Episcopali mensæ sufficeret, adiunxerunt anno 1392. idib. ianuarii. Satis D ampla diœcesis est, eum tredecim omnino loca, quibus Ius dicit, constet numerare. Eius Episcopatus taxa in Cameræ libris est 250. florenorum, tametsi certior census mille aurea scutata exæquet. Catalogum Episcoporum huius Ecclesiæ Ioannes Baptista Landus Episcopus, vir summæ humanitatis hic apponendum nobis exhibuit, quem ex aliis scriptoris, monumentisque adauctum hic ex fide depromplimus.

1 FELICISSIMVS, Forosemproniensis Episcopus Romano concilio interfuit sub Symmacho Papa 500.

2 INNOCENTIVS, sub eodem Pontifice anno 504. interfuit 3. & 4. synodis.

3 IOANNES in eadem sede vixit anno 853.

4 PETRVS, anno 876. sub Ioanne Octauo Pontifice Maximo, ab eodemque Pontifice legatus fuit ad synodum Pontigonensem. Cuius meminit Aymon.lib.5. de gestis Francorum c.33. & 35. Ab hoc Petro Imperatrix Richildes stemmate Imperatorio insignita est. Huius etiam meminit Sigorius de Regno Italiæ lib. tertio, & Baronius.

5 N. . . . ex Archipresbytero huius Ecclesiæ, cum Episcopus vita functus esset, populo, cleroque ita censente Forosemproniensem euasit ad sedem 1044. Hunc Petrus Diaconus Gregorio Nono commendat, vt eius electionem vellet habere ratam, tanquam qui a populo, cleróque cæteris melior, magisque idoneus fuisset electus.

6 BENEDICTVS, in eadem sede floruit temporibus Leonis Noni, & Alexandri Secundi, eiusdemque memoria extat in quadam bulla Honorii Tertii anno 1224. directa ad Monaldum Episcopum, qua sententia Alexandri Secundi Pontificis contra Guillelmum Senogalliensem Episcopum in fauorem Benedicti pro rata, legitimeque lata habetur. Hic idem Benedictus concilio Romano interfuit sub Nicolao II. 1059.

8 ADAMVS, hic ille est, qui cum cunctaretur ingredi religionem, vt pollicitus fuerat, repentina morte oppressus est, vt Petrus Damiani ad Landulphum clericum Mediolanensem scribit epist.16.lib.5. accidirque 1069.

8 FVLCOINVS, hic est, quem ann.1076. simul cum Gebizone Episcopo Cæsenate legatum in Dalmatiam ad synodum Salonensem, vbi Fulcoinus Dalmatiæ, Croatiæque Regem declarauit, potestate ad id sibi facta a Pontifice, Demetrium Ducem, vt refert Baron.tom.11. Leoq. Ostien. in chron.

9 GVALFRIDVS anno 1140. huic Guarnerius Dux, atque Marchio Ecclesiæ sanctæ Mariæ quatuor castella dono dedit, Vallem sanctam Poratiaccum, montem Blondum, ac montem Celsum.

10 Nicolaus anno 1192. interfuit consecrationi Ecclesiæ sanctæ Crucis Fontis Auellanæ anno 1197. & Ecclesiis sancti Eustachii, & Laurentii in Lucina Romæ per Cœlestinum Tertium dedicatis, vna cum Octauiano Ostiensi, Petro Galloccia Portuensi, Ioann. Albanensi, Petro Archiepiscopo Aggeren. Anastasio Caputaquen. Sabatino Bobiensi Episcopis anno 1196. in Dominica, qua cantatur Modicum. Ecclesia vero sancti Laurentii in Lucina dedicata est eodem anno die vigesima sexta martii eodem Nicolao aliis Episcopis præsentibus, vt in tabulis prostant, quæ ad parietes earundem Ecclesiarum fuerunt appositæ.

11 MONALDVS, cui scribit Honorius Tertius anno 1217. 3. id.augusti, vt se præsentet ad munus consecrationis ab ipso recipiendum, ex regest. Vatic. epist. 145. anno secundo. Illumque idem summus Pontifex sub protectione Romanæ sedis excepit 1224. die 24. Kal.iunii, hoc diplomate, cuius autographum asseruatur in archiuio eiusdem Ecclesiæ.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Monaldo Forosemp. Episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. In eminentis Apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti fratres nostros Episcopos, tam propinquos, quam lōge positos fraterna debemus charitate diligere, & commissas eorum gubernationi Ecclesias patrocinio sedis Apostolicæ communiri, quo ex suscepti executione officij, tanto vigilantiores possint semper existere, quanto a prauorum incursibus securiores se viderint permanere. Eapropter venerabilis in Christo frater Episcope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Forosemproniensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Victoris, Alexandri Secundi, Gregorij Septimi, Paschalis, Innocentij, Eugenij, Anastasij, Adriani, Alexandri III. Lucij, & Innocentij Romanorum Pontificum sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Ciuitatem ipsam Forosemproniensem, cum alijs, & omnibus suis pertinentijs, plebem sancti Martini, cum capellis, & alijs pertinentijs suis, plebem S. Hippolyti, cum ipso castro, quod dicitur castrum sancti Hippolyti, cum capellis, & alijs pertinentijs suis, plebem sancti Venantij, cum capellis, & alijs pertinentijs suis, plebem sancti Floriani, cum castro ipsius, plebis, & capellis, & alijs pertinentijs suis, plebem sancti Petri in Caruco, cum capellis, & alijs pertinentijs suis, castrum quod dicitur Sancti Andreæ, cum omnibus pertinentijs suis, castrum montis Blondi, cum pertinentijs suis, castrum montis Cerasoli, cum pertinentijs suis, castrum Parasacchi, cum pertinentijs suis, castrum Scarleni, cū curte, & alijs pertinentijs suis, montem Felcinum cum pertinentijs suis, montē Orali, cū castro montis Côuersorum, & omnibus alijs suis pertinentijs, montem, qui olim dicebatur castrum Saluatoris, cum pertinentijs suis, castrum Vallis, cum omnibus suis pertinētijs, castrum Carpineti, cū pertinētijs suis, castrum Leuissi Torquati, cum curte & omnibus suis pertinentijs, castrum Sorbilungi, cum omnibus suis pertinentijs, castrū Caipissæ, cum curte, & alijs suis pertinentijs, castellarium quod dicitur Rotsūdum, cum omnibus suis pertinentijs, mansum vnum, quem tenet hæres Raynerij de Girardo in curte de Nubilaria, cum omnibus suis pertinentijs, monasterium Sancti Christophori de Castellaro, cum castro, & om-

omnibus suis pertinentijs, monasterium Sanctæ Faustinæ, cum omnibus suis pertinentijs, monasterium Sancti Maurentij, monasterium de Astreto, monasterium Sancti Terentij, cum omnibus suis pertinentijs. Insuper in comitatu Fani, montem, qui dicitur mons Caluus, cum suis pertinentijs, & montem, qui dicitur mons Fani, cum pertinentijs suis, capellam Sancti Petri, cum toto ipso castro de Plano, cum tota ipsa massa de Plano, cum viuorum, ac defunctorum redditibus vniuersis, et alijs pertinentijs suis. In comitatu Forosemproniési terram in integrum, quanta iuris nostri palatij fuit, necnon & totum publicum, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinuit. In comitatu Calliensi castrum quod dicitur monsCatulus, cum aquis, molendinis, suisque alijs pertinentijs plebem Sancti Ioannis in Sorbitulo, cum capellis, & castellis omnibus, quæ sunt in tota massa de Sorbitulo, cum decimis, & oblationibus viuorum, & defunctorum redditibus, & consecrationibus vniuersis, cum siluis, aquis, molendinis, pratis, vineis, terris cultis, et incultis, & alijs omnibus eorum pertinentijs, capellam S. Andreæ de Loreto, cum castro, & alijs suis pertinentijs, monasterium Sanctæ Mariæ in Portuno, cum omnibus suis pertinentijs, castrum montis Aldani, cum omnibus ad se pertinentibus, de quibus supradictis annis singulis Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ bisantium vnum census nomine Forosemproniensis Ecclesia teneatur exsoluere. Vt autem maiori parte gaudere possis in posterum, fines Episcopatus Forosemproniensis, tibi, tuisque successoribus confirmamus, sicut finibus ipsis idem Episcopatus distinguitur, & prædecessores tui eos vsque ad hæc tempora rationabiliter possedisse noscuntur. Qui vtique fines tales sunt, incipiunt ex parte Fani a Riuo maiori, vbi intrat in Metaurum sub ponte S. Cypriani, & ascendit per ipsum riuum vsque ad Triuium Suffanariæ, & descendit in Riuum putridum, ascenditque per eundem Riuũ vsque ad alium Riuum, qui vocatur Dulce, & per ipsum Riuum vsque ad montem Aldi, et sic ascédit per Thelanum, vsque ad terram Vrbinatam descendentes per pontem Maurum veterem, ascenduntque iterum vsque ad Riuum Candilianí, et sic durat per ipsum Riuum vsque in fossum Petræ pertusæ, & transilientes per montem Ferri transeunt vsque ad Spongiam, & vadunt vsque Riuum montis Catuli, & transeunt per castrum Noncele ad Sanctum Blasium, et hinc ascendunt ad S. Petrum, et Campum, et descendunt ad apicem Albelli, ascenduntque per fossam Sancti Marci, vsque ad Crucem Sancti Martini, inde descédunt per fossam Duhonis, et Farasti ascendunt ad fossam Varangulæ, et sic durant ascenden. vsque ad terram Salatam emergunt ad Senum Censue, et ascendunt in neulam Brungalensem, et hinc vsque ad Susaunum fluuium transeuntes per Camaiorem ascendunt in terram Boccabelli, et sic durant vsque in montem Bilij, et transeunt per Rouetum descendunt in Foratum longi vsque ad triuium Peossi, et ascendunt ad Crucem Sancti Bartoli, et sic per terram Morellam descendunt in riuum Callij, sic vsque in Metaurum, qui primus finis est. Ius autem Episcopale in ecclesijs, et capellis, siue in monasterijs, castris, et villis, quæ infra hos fines continentur, tibi, et successoribus tuis duximus confirmãdum, sicut ius ipsum antecessores tui iuste percipere consueuerunt. Præterea sententiam, quam piæ recordationis prædecessor noster Alexander Secundus de plebe sancti Ioannis, quæ dicitur de Sorbitulo, cum cæteris Ecclesijs de massa Sorbituli, inter bonę memorię Benedictum prædecessorem tuum Forosemproniensem, & Guillelmum Senogalliensem Episcopos protulit, & eam priuilegij munimine roborauit, ratam habentes, eandem plebem cum præfatis Ecclesijs, decimis, oblationibus viuorum, ac defunctorum, et consecrationibus vniuersis, tibi, et Ecclesię tuæ Apostolica auctoritate confirmamus, et præsentis scripti priuilegio communimus. Ad maiorem autem Ecclesiæ tuæ cautelam, ipsius sententiæ formam, sicut in eius autentico continetur, inferius duximus adnotandam, cuius tenor talis est. Cum in Dei omnipotentis nomine, et reuerentia in sacrosancto Lateranensi palatio D. Papa Alexander, cum quampluribus resideret Episcopis, quorum hic sunt nomina, quæ sequuntur. In primis Dominus Ildebrandus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, necnon et Dominus Petrus Damianus Ostiensis Ecclesiæ Episcopus, et Dominus Bonifacius Albanensis Episcopus, et Dominus Mainardus Succiensis Episcopus, et D. Hugo Eugubinensis Ecclesiæ Episcopus, et Dominus Mainardus Vrbinaten. Episcopus, et Dominus Arduinus Fanensis Episcopus, et Dominus Guillelmus Humanensis Episcopus, et Dominus Hugo Calliensis Episcopus, et Dominus Dominicus Pisaurensis Episcopus, et Dominus Lotharius Auximan. Ecclesiæ Episcopus, et alij quamplures, in quorum omnium præsentia surgens Guillelmus Senogalliensis Episcopus, inquit, Domine Pater Reuerendæ vestræ sanctisimę conqueror pietati super fratre nostro Benedicto Forosemproniensi Episcopo, qui quandam ecclesiam nostræ diœcesis, cuius vocabulum est sancti Ioannis, quæ dicitur in Sorbitulo, cum suis ecclesijs eidem massæ, quam nobis, nostræque ecclesiæ sacra contendit, et sibi temere vsurpare præsumpsit, vnde vestram deprecor pietatem, vt nostræ ecclesiæ iustitiam facere dignemini. Tunc Dominus Petrus Damianus cœpit exponere, quatenus Dominus Victor sanctæ Romanæ Ecclesiæ Antistes, Forosempronien. ecclesiæ motus pietate paupertatis eiusdem cum decimis, et oblationibus viuorum, et defunctorum cum oblationibus vniuersis miserando concesserit, suoque dominio mancipauerit eiusdem massæ ecclesias vniuersas ijsdem redditibus prælibatis, quo referente idem cęteri protestati sunt, hæc vera esset assertio, quod audiens Dominus Papa Alexander, cunctis audientibus, placido ore inquit, quod a prædecessore nostro bonæ memoriæ D. Victore vobis referentibus statutum agnouimus, firmum, et ratum esse censemus, et præcipimus, vt deinceps D. Guillelmus Senogallien. Episcopus, nec illius successores inquietare audeant Benedictum Forosempronien. Episcopum, vel eiusdem successores

in

in perpetuum. Quod ſi amplius inquietare tentauerit, ſit in pœna ducentorum ſolidorum aureorum, medietatem Eccleſiæ ſupradictæ. Actum eſt hoc menſe maij, die vero 10. indictione 13. Ego Sergius ſanctę Romanę Eccleſiæ Scriniarius hæc acta ſcripſi. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. cunctis autem &c. Amen.

Ego Honerius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Hugus Hoſtien. & Veliternen. Epiſcopus.
Ego Pelagius Albaanenſis Epiſcopus.
Ego Nicolaus Taſcalaaen. Epiſcopus.
Ego Leo tit. ſanctæ Crucis in Hieruſalem presbyter cardinalis.
Ego Guala ſancti Martini presb. card.
Ego Stephanus Baſilica duodecim Apoſtolorum presb. cardinalis.
Ego Gregorius tit. ſnactæ Anaſtaſiæ presb. card.
Ego Thomas ſanctæ Sabinæ presb. card.
Ego Ioannes tit. S. Praxedis presb. card.
Ego Dec. SS. Sergij, & Bacchi diac. card.
Ego Gregorius S. Theodori diac. card.
Ego Romanus ſancti Angeli diac. card.
Ego Stephanus S. Adriani diac. card.
Ego Petrus ſancti Georgij nd velum aureum presb card.

Datum Laterani per manum magiſtri Guidonis D. PP. notarij 14. Kal. iunij indictione 12. Incarnationis Domini anno 1224. Pontif. vero D. Honorij Papæ Tertij anno octauo.

12 S. ALDEBRANDVS de Sorbetulo, Cæſenatis diœceſis, cum eſſet canonicus Regularis, Ariminenſiſque Præpoſitus, Foroſemproniēſis Epiſcopus adlectus eſt, cuius ſacrum corpus adhuc in cathedrali aſſeruatur, coliturque pro protectore, tutelarique huius ciuitatis, cuius feſtum celebratur die prima menſis maij. Huius meminit Ferrarius in catalogo, Rubeuſque in Rauennati Hiſt. lib. 5. Res eius geſtæ ita recenſentur in tabulis eiuſdem Eccleſię.

Sanctus Aldebrandus, natus in quodam caſtro quod vocatur Sorbetulo de Boijbo ſeu de Galiata de Romandiola prope Caſenam, & inſtructus in grāmaticalibus perrexit ad ſtudium in canonicam ſanctæ Mariæ de Portu de Rauenna de prouincia Romandiolæ, vbi tunc ſeptem liberales artes docebantur. Et tunc canonici Ariminenſes carentes Præpoſito ipſorum fecerunt ſicut alij capituli de dicta prouincia Romandiolæ cum carebant Prælatis, & ſic iuerunt ad canonicam prædictam de Rauenna, & petierunt a domino doctore illius loci, vnum hominem habilem, & ſufficientem pro eorum Præpoſito. Habito conſilio, & deliberatione tribuerunt eis ſanctum Aldebrandum, ſcientes ipſum eſſe ſanctum, & pium, & in ſacra Theologia, ac in decretalibus peritum, ſufficientem repertum, & cum deuotione, & reuerentia ſuſceperunt ipſum in eorum Præpoſitum. Et cum hoc eſſet, quod tunc non erant ordines mendicantium, ideo ipſe prædicabat populo ſuo Ariminenſi, & ſemel prædicando in platea ante Eccleſiam ipſius canonicæ Ariminenſis (quæ hodie Alogia vocatur) & præcipue de vitio Patarinniæ, & quod iniuſte, & indebite detinebant Portum Ariminenſem, & partem de dicta platea, quæ bona erant dicti Ariminenſis capituli, inſurrexerūt cum furore vnanimiter, & voluerunt ipſum capere, ipſe vero fugiens de pergulo, recuperauit ſe in campanile dicti capituli, in quo ſtetit per mediam diem, & videns ipſum populum perſeuerantem volentem ipſum interficere, timendo mortem, petijt receſſum a ciuitate Ariminenſi, & exiens de ciuitate inuenit in ſtrata (ante monaſterium ſancti Gaudentij) Nuncios deſtinatos ex parte capituli Foroſempronien. & populi, & genuflexerunt, & præſentauerunt ſibi electionem Epiſcopatus Foroſempron. Ipſe vero (gratias primitus detalit Deo) recepit, & acceptauit dictam poſtulationem cum intenta curare animas huius populi, vt ait qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Et eo afirmatas per Papam diſpoſuit ſe bonum operari, & tunc incepit Eccleſiam magnam quia antea parua erat, prope puteum ipſius Eccleſiæ quā Eccleſiam magnam conſummauit cum muris dominus Thomas Accarigij Archipresbyter Foroſempronien. capituli, & propter ſuam ſanctitatem, propterea conceſſit Epiſcopatui Foroſempronien Maſſam Sorbetuli cum parte tecti, reſiduum vero conſummauit.

Inter alia ſic agebat cubiculum in camera pulchrum habebat, & de nocte inter lecticam, & parietem ſuper ſcamno, & palmitibus veſtitus iacebat, carnes non comedebat, vinum parum non guſtabat, Cilicium ferebat, vt plurimum ieiunabat, & canipa aperta pro pauperibus ſtabat, ad domos pauperum cibos mittebat, diebus feſtiuis Foroſempronienſi populo prædicabat, & ſemel prædicando erant multæ hirundines in Eccleſia cantantes, prædicantē populus non audiebat, ipſe præcepit vt tacerent, & tacuerunt, ſemel in die audientiam dabat, ita quod quilibet ſua neceſſaria facta narrare poterat, manſuetus homo fuit, & gratioſus. Poſtea veniendo ad penuriam mortis quia vixerat per ſpatium circa centum annorum, & quia nihil guſtabat, Pernix quæda decocta in duobus paropſidibus fuit præſentata adhoc, vt de ipſa guſtaret, ipſe vero reſpexit eam, & memorando quod carnes comedere non conſueuerat, ſuper eam manu ſua fecit ſignum crucis, & præcepit vt ad foreſtam rediret, & ſtatim reuixit, & receſſit viua volando coram præſentibus, & aſtantibus, & ſtatim petijt de ceraſijs, & erat de menſe ianuarij, Domicilli cogitantes quod tempus non erat tacebant compaſſionabiliter, & aſtantibus ſanctus Aldebrandus ait, Ite ad altare ſuper quo conſueueram celebrare, omnes inuenerunt de Ceraſijs recentibus, & ſibi eas præſentauerunt. In infirmitate ſua mortis, & antea viuendo in ſanctitate ibant ad eam Dæmoniaci, & vexati a ſpiritibus immundis, & ipſe eos reſpiciebat, & cum riſu ſigno crucis ſignabat propter quod Deus illæſos dimittebat. Multi de Ancona, & ab alijs locis diuerſis infirmitatibus grauati ad ipſum perrexerunt, & liberati receſſerunt. Demum reddendo animam creatori de nocte præcedente ante Kalendas maij in hora matutinali tres campanæ quæ erant in campanili Eccleſiæ Foroſempronien. Epiſcopatus miraculoſe nemine ipſas tangente a ſe ipſis pulſabant in cantu ſecundum conſuetudinem pro mortuis, & de mane ipſum corpus fuit in Eccleſia poſitum, & pluendo non pluebat ſuper medietatem Eccleſiæ quæ medietas erat ſine diſcooperta, & non conſummata, & ſic in Kalen. maij fuit ſepultus, ideo in tali die celebratur ipſius feſtum.

Et ſepulto corpore canonici ordinauerunt quod potus daretur multis qui venerant de ciuitate Vrbini, Callij,

& p ſo-

& ipsorum comitatu, & de vno vase viai capacitate quatuor quartarum biberunt bene duo millia personæ, & non deficiente vino dicti vasculi quidam ex iauidia o diabole quod est hoc quod vinum istud nō diminuitur, & tunc vinum ia dicto Vase incepit deficere. Transactis duobus annis, sacrista veniens ad pulsandum matutinum audiuit ia dicta Ecclesia Angelicum cantum propter quid timuit sed pergens ad cameram domini Archipresbyteri ipsum vocauit, & ducens secum canonicum, & stantes ante ostium Ecclesiæ audiuerunt diuinum cantum, & magna lumiariam viderunt in dicta Ecclesia super sepulchrum in pede Ecclesiæ dicti sancti Aldebrandi, super quo sepulchro tectum Ecclesiæ non erat consummatum, & intrantes ia Ecclesiam neminem viderunt, & vlterius audierunt, sed lumen magnum stabat super dictum sepulchrum, & cogitabant diem esse, & hora erat matutinalis, & nemo ipsorum loquebatur, ita stabant stupefacti, & steterunt vsque ad diem postea cogitando super negotio miraculi traastulerunt ipsum corpus sancti Aldebrandi ia altare capellæ quæ erat propè capellam magnam, & tuac Paganuccius Masculi recepit vnum reliquium digiti sui, & morando in sua domo statim præsentit infirmitatem in corpore magnam cogitando de facto reportauit digitum & astando ante altare ipsius genuflexo visibiliter recessit de sua manu dictum reliquum ad suum corporis locum. Et quidam de Eugubio de nocte iuit ad lampadem dicti altaris, & accepit oleum de ipsa & amittens lumen, & sensum nec poterat de dicta Ecclesia exire. De mane canonici posuerunt ipsum ante altare, & statim lumen oculorum recepit. Populus Fanensis vicit ciuitatem Forosempronaensem, & pro despectu asportauerunt duas campanas de Ecclesia sancti Aldebrandi, & positæ in campanili Fanensi non pulsabant, videntes miraculum reportauerunt dictas campanas ad pristinum locum, & cum fuerunt in medio Pontis sancti Cypriani, ipsæ campanæ, quæ erant super currum, pulsare cœperunt.

13 B. RICHARDVS Forosemproniensis, Episcopus, haud satis constat, quo tempore vixerit, fateutur plerique ex Ordine sancti Francisci vitam instituisse. Huius meminit Bustus in Rsf: p. 2. serm. 27.

14 GENTILIS anno 1255. ad quem scribit Alexander Quartus, vt quiete Ecclesiam sancti Ioannis de Sorbetulo Senogalliæ diœcesis, & medietatem bonorum monasterij sanctæ Mariæ de Portino eiusdem diœcesis mensæ Episcopali vnitorum retinear. Datum Neap. 2. id. martij Epist. 225. fol. 30. an. 1. Reg. Vatic. obijt temporibus Martini Quarti.

15 IACOBVS de Clusan subdiaconus Apostolicus a capitulo electus confirmatur ab Honorio Quarto an. 1285. 5. Kal. martij ex Reg. Vatic. Epist. 322. fol. 88. decessit anno 1295.

16 MONALDVS Canonicus Salerburiensis a Bonifacio Octauo in demortui Iacobi locum substituitur anno 1295. 4. id. Octob. ex Regest. Vatic. Ep. 563. f. 158. ann. 2. obijt ann. 1304.

17 IOANNES successit Monaldo ex Abbate sancti Angeli de Gaisa Ordinis sancti Benedicti Vrbinatensis diœcesis, a capitulo postulatus confirmatur a Benedicto XI. an. 1304. 13. Kal martij ex Reg. Vatic. Ep. 444. ann. 1. consecratur eodem anno per Episcopum Card. Tusculanum.

18 N. Ordinis Minorum, defuncto Ioanne eligitur ab eodem Benedicto XI. an. 1305. Kal. iunij, ita habetur in Reg. Vatic. Ep. 789.

19 PETRVS autem ex canonico Eugubinæ Ecclesiæ a capitulo electus cōfirmatur a Ioanne XXII. anno 1317. 8. Kal. maij, & per Nicolaum Episcopum Card. Ostiensem Auenione consecratur: translatus inde fuit ad Ecclesiam Eugubinam an. 1327. vt legitur in Reg. Vatic.

20 PHILIPPVS Archipresbyter Plebis de de Monatello diœcesi ciuitatis Castelli creatus Episcopus Forosemproniensis anno 1327. 7. Kal. octob. ex Reg. Vatic.

21 ARNALDVS vero 1334. translatus inde ad Ecclesiam Aptensem in Gallia 1342.

22 VGOLINVS Præpositus Ecclesiæ Vrbinatensis, eligitur Episcopus a Clemente VI. anno 1342. 12. Kal. decemb. ex Reg. Vatic. Ep. 84. fol. 168. ann. 1. lib. 6. Huius meminit Alexander Carthagena lib. 5. cons. 119. obijt anno 1363.

23 Fr. GALVANVS Patauinus, ex Ord. Eremitano sancti Augustini effectus est 1362. 4. id. decemb.

24 ODDO Pisauriensis, eadem Forosemproniana dignitate fulsit 1379. Fuit Poeta insignis, ac varia literatura clarus. Decessit anno 1408. sepultusque est in cathedrali cum hac inscriptione,

Hic iacet extinctum corpus venerabile nostri
Oddonis, Dominus Præsul, Pastorq. benignus
Ipse fuit virtute micans, doctorq. Camœnæ
Pisauro genitus, Raneri sanguine clarus.
Ossa dedit terris, cælumq. animamq. reduxit.
Millesi. & . . bis quater exegit annis.

25 ROELLVS de Roellis Ariminensis, factus Episcopus 1408. decessit 1420.

26 IOANNES de Verruculo Abbas Castelli Durantis adlectus est 1420. Id. augusti, è viuis exemptus est 1432. huius meminit Alex. lib. 5. cons. 119.

27 DELPHINVS Gozadinus Bononiensis Carthusianus, Episcopus Pennensis, ad hanc Eccle-

clesiam translatus fuit 1432. 10. Kalen. aprilis, de quo superius lib. 1. obiit 1434.

27 ANDREAS de Monticulo Episcopus Carpuliensis, huc translatus 8. id. septemb. 1434. eodemque ann. 4. Kalend. nouembris ad Auximanam Ecclesiam translatus fuit, ex lib. prouisionum prælatorum.

De translatione Andreę ab Ecclesia Forosempronienſi ad Auximanam, mentionem facit concilium Basiliense, vbi forte tunc Andreas præsens erat, in literis ad Auximanum populum datis, eo ipso anno, quo Eugenius illum transtulerat: tenor literarum est huiusmodi ab originali desumpto, quod extat in archiu. Auximanæ Eccl.

Sacrosancta generalis synodus Basilien. in Spiritu sancto legitime congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans. Dilectis Ecclesię filiis prioribus, populo, & communitati ciuitatis Auximanę salutem, & omnipotentis Dei benedictionem. Nouissimis diebus vti percepimus S.D. Eugenius cupiens Ecclesiæ Auximanæ de optimo pastore vtiliter prouidere ad Ecclesiam ipsã transtulit venerabilem Andream de Monticulo decretorum doctorem olim Episcopum Carpulien. & nunc Forosempronien. magnis eius virtutibus, sic exigentibus, qui cum in hoc sacro concilio longo tempore fuerit, & tamquam notabile, & vtile membrum ipsius, circa negotia vniuersalis Ecclesiæ, quæ hic ardua tractantur, prudenter cum magna diligentia semper se habuerit, adeo quod a nobis commendatione, honore, & dignitate, quamuis magna dignitas iudicetur, speramusque quod huiusmodi de eo translatio facta vobis erit grata. Ecclesiæ autem nondum grata, sed futura est vtilissima. Vos exortamur in Domino, & attente rogamus, vt eum fauorabiliter, & cum debita reuerentia recommissum suscipiendi velitis omnem diligentiam adhibere ad Dei, & Ecclesiæ sacrosanctæ reuerentiam, ac eius ornamenta virtutum, quod dictæ Ecclesiæ possessionem faciliter consequatur. Ipse enim Episcopus cum nequeat personaliter, hic in negociis, & Ecclesiæ vniuersalis implicitus ad dictam possessionem cõsequendam accedere, procuratores suos legitimos mittit, & quoniam, vt diximus, pro fide hic diligenter laborat, rogamus vos, vt velitis dictis procuratoribus suis consiliis, & fauoribus assistere opportunis, adeo quod fauore vestro, ac etiam intuitu nostro totius Episcopatus possessionem sine aliquo impedimento possit obtinere, quod nobis certe gratissimum erit, & ex hoc sacrum concilium vobis multum obligabitis, Ecclesiæ, & populo vestro, vt diximus, de eius persona salubriter prouisum erit, & vna omnes postea nobis contentare poteritis.

Datum Basileæ 10. Kalend. decembris anno Domini 1434.

Loco plumbi † *sacrosancta synodus Basilien.*

28 GABRIEL de Benueduto Eugubinus, Episcopus adlectus est 1434. die 19. mensis nouembris; fato functus est 1449. huius item meminit Alea. in suis cont. lib. 5.

29 AVGVSTINVS Lanfranchus nobilis Pisanus, præpositus ecclesiæ sanctæ Mariæ de Ponte nouo Pisarum, hanc sedem obtinuit 1449. 4. Kalend. iulii, è viuis exemptus est 1469. sepultusque est in Cathedrali in ara marmorea cum hoc epitaphio.

Augustinus Lanfranchus nobilis Pisanus
ex nobili Lanfranchorum familia
per annos xx.
huic Ecclesiæ præsidens
Episcopatum prædijs reddidit ampliorem,
primum
quotidianas distributiones
Ecclesiæ seruientibus dari instituit.
Anno ætatis suæ LXXV.
corpus hic, animam vero
superis reddens.
anno Domini M. CD. LXIX.
septimo Kalendas
octobris.

30 HIERONYMVS Sanctuccius Vrbinas, adlectus est anno 1470. hic ampliorem, commodioremque sedem sibi, suisque successoribus parauit, vt ex hac marmorea subiecta constat inscriptione.

Beatis Aldebrando Pontifici,
& Maurentio martyri,
sanctissimis, optimisque Forosemproniensium
patronis,
Episcopus eorundem Hieronymus Sanctutius
Vrbinas,

ea

ex Ecclesiæ redditibus in suam,
suorumquè
modestam habitationem,
procurante Francisco de Actis
diligentissimo negotiorum gestore,
nouas domus has erexit,
ac disposuit melius.

Cæterum Hieronymus Vrbini decessit, sepultusque est in Cathedrali prope sacrarium, cum hoc epitaphio.

Hieronymo Sanctutio Vrbinati,
Episcopo Forosemproniensium,
sanctimonia, prudentiaque insigni,
nec minus de sancta Romana Ecclesia,
quam de sua benemeriti fratres
pientissimi posuere.
Vixit annos VI. & LX.
menses x. dies v.
Obijt Vrbini
die v. & xx. Iulij,
Anno salutis MCDXCIV.

31 PAVLVS a Middelburgo è Zelandia, sui seculi Mathematicorũ facile princeps, cuius egregias laudes, atque encomia Iulius Cæsar Scaliger commemorat, contra Cardanum exercit. 266. Forosemproniensis adlectus Episcopus est, in fauorem Maximiliani Imperatoris 1494. die 30. mensis iulii. Scripsit de recta Paschæ celebratione, de die passionis Domini nostri Iesu Christi. De numero armorum contra vsurarios, pluraque alia ingenii monumenta reliquit. Romæ excessit è viuis 1534. sepultusque est in ecclesia S. Mariæ de Anima prope sepulchrum Adriani Sexti, cum hac inscriptione.

Paulo Antistiti Forosemproniensi
Middelburgo
insigni inferioris Germaniæ oppido,
viro
liberalium artium disciplinis, pietate,
animique moderatione
longe omnibus anteponendo.

A Iulio Secundo, & Leone Decimo
Pontificibus
ad præsidendum Lateranensi concilio
electo, & euocato,
vita suæ curriculo annorum LXXXVIII.
in gloria exacto,
restitutaque Deo Romæ inter Germanicas
Ecclesiasticas diuina sui parte,
Petrus Vortius Episcopus Aquensis
Referend.
& sacræ Rotæ Locumtenens,
& Federicus Clauarius
vtriusque Censuræ Doc. & eques.
executores pos.
Obijt xix. Kalend. Ianuarij
Anno a partu Virginis
M.D.XXXIV.

32 IOANNES Guidiccionius Lucensis, ad hanc sedem ascendit anno 1524. die 18. mensis decembris. Hic in poetica laude lauream tulit insignem, in vtraque lingua apprime excultus. Hetrusce autem eius suauitatis erat, vt omnibus sui seculi videretur anteferendus. Quamobrem plures edidit orationes, atque epistolas, in quibus solidioris doctrinæ non desunt nerui, cum mirifico lepore dictionis. Romanis Gubernator ascitus, ius dixit, atque apud Regem Gallorum, Cæsaremq; legatione functus est, cumque Æmiliam administrasset, ac mox Picenum frænaret, vitam finiuit in patria doctis omnibus luctus, ac mœror futurus anno 1541. ac in primaria æde sepultus, cuius epitaphium hic ascribendum putaui.

Ioanni Guidiccionio
Præsuli Forosemproniensi
sapientissimo viro,
literatura, iudicij dexteritate ornati,
legatione apud Cæsarem,
Vrbis, Flaminiæ, Picenique gubernatione
cum laude functo,
Pauli III. obsequijs domi, militiæque
præclare exercito.
Vixit ann LXI.
Bartholomæus Cardinalis patruus,
& Ant. frat. pos.

Ad Ioannem elegiacum carmen scripsit de laudibus villæ Bartholomæus Guidiccionius, qui sub Paulo Tertio Cardinalis, & Episcopus Lucensis obiit, dum Lucano ruri, aulæ Romanæ vitandæ gratia secesserat, vitamque priuatem hisce carminibus delineauit.

Ad Ioannem Guidiccionum.

Quis locus in terris vmbroso gratior antro
Et quæ congesto cespite tecta casa est.
Seu tenduntur aperta patentis vbi æquora cāpi
Sufficiuntq. auido gramina lata gregi.
Siue vbi mōs subiecta virēs prospectat in arua
Cui sylua intonsum vestit opaca caput
Hic mihi securam contingat ducere vitam
Inter pastores, inter & agricolas,
Non somnos adimunt curæ, nec auara cupido
Gloria nec falsis ludit imaginibus,
Pan pater, & spreto facilis Syluanus olympo
Optarunt ruris dicier esse Dei.
Pieridas olim pastor conspexit in altis
Vallibus Ascræas dum sequeretur oues,
Te dignum est quā mōstrat iter tibi viuida vir(tus
Qua tua mens cœpta tendere sane via.
Paruus vt ingenti crescat tumefactus alumno,
Et lato certet Serchius Erhydano.
Vrbs tibi septenū, quæ tollit ad æthera culmē,
Conuenit hæc cursu est area digna tuo.
Rura mihi, & solæ frondosa palatia syluæ,
Regiaque angusto non operosa lare.
Hic pecore exiguo diues, & pauper agello
Inscribam teneris carmina corticibus (bra,
Cespiteq. in viridi, & molli meditabor in vm-
Qua dulci excipiat fistula blanda sono.
At mōs, cōuallesq. cauæ, & specus omne sonabit
Discet & acceptos reddere sylua modos.
Spreta nec ignauo squalebunt arua colono
Raptori, nec erit de grege præda lupo.
Nigrescent culto proscissa noualia campo,
Ter latam inuertet vomer aduncus humū.
Et iuga conuertens captis aget ordine sulcis
Vrgens incœptum curuus arator opus,
Ipsi laboranti dum terra condit aratrum,
Spumantem infundam pocula grata mero.
Iamq. seges culmū, & teneras formabit aristas,
Quæ latuit iactis condita seminibus.
Ast vbi iam matura manus armatus acuta
Falce feret dextrum messor in arua pedem.
Per sulcos densis sternetur terra maniplis,
Quos palea obtorta vinciet agricola.
Huic messem plenis pubes bona suggeret vlnis,
Aspiciam tacita gaudia mente mea,
At vitulus Cereri fumantes imbuet aras
Diffusus salsa cornua prima mola.
Nec sentire sinet, quos sydere Phœbe calores,
Quosq. simul facies Bacche liquore tuo
Conuiuas super intendens vmbracula quercus
Et buxus raucis curua foraminibus.
Virginibus mixti pueri cum plena tumescet
Vua imbuta pater nectare Bacche tuo,
Incedent tibi nec ferentes sanctè quotannis
Vimineis grati primitias calathis.
Ipse leui argutos percurram pectine neruos
In medio, & tenui carmina culta sono.
Ipsa simul feriet pede terram, & sydera voce
Læta pio vatem turba secuta choro.
Fundentur stabulis mugitu in pascuo vaccæ
Præcedet tardo, virque, paterque pede.
Pastor aget, iuxtaque canum custodia solers,
Quæ vigil intentas arceat insidias.
Gramen oues tenerū carpent dumeta capellæ,
Et saturæ referent vbera plena domum.
Caseus, & nitidæ non deerunt vellera lanæ
Candida, sed varijs inficienda modis.
Sæpe truces agitabit apros animosa iuuentus
Fortis in aduersos tela cruenta feret.
Ast ego secura speculabor ab arbore pugnam
Hortatus celeres voce sonante canes,
Quo minus incessent latratibus, vndiq. densi
Vibrantem rabido fulmina dente ferum,
Necnon & choreas iuuenes, teneræq. puellæ
Ducent, quos iunctis nectet amor manibus.
In numerum læti saltabunt, & pede docto
Conuersas repetent, ancipitesq. vias.
Vt figulus facili componens pocula dextra
Currentem celeri versat in orbe rotam.
Atque agiles aliquis qui ducat in aere gyros
Alterna inuertens concita membra vice;
In caput, inque pedes circumuoluetur vt in se
Procurrunt tereti mala voluta fuga. (do
Turba chorū premet arcta asuet, iacietq. Cupi
Improbus, è pharetra spicula lecta sua.
Hæc mihi Dij firment qui si dignabere syluas,
Et non spret a suis tu quoque rura Deis.
Horrentes vmbras inter saltusque profundos
Lympha vbi muscoso garrula fonte cadant.
Surgentis cliui in dorso delubra tenebis,
Et cadet ante tuos hostia multa focos.
Et tibi Alexander, quā Phœbo, ipsiq. Lyæo
Pastores voti sacra rei facient.
Occurrent satyriq. bicornes, & pater ipse,
Cuius in vmbroso vertice sylua viret.
Sylua Deo nomen, capitiq. imponit honorem,
Et cultu dignum cana senecta facit.
Teque omnes mirati ostro fulgente decorum.
E supero credent numen adesse choro.
Ipse senex agreste decus tibi, grandiaq. vltro
Aptabit capiti lilia dempta suo.
Quin etiam (neq;.n. vox est obscura Deorū)
Auditus sacra Faunus in Albutia.
Farnesi manibus sceptrū cape quod tibi seruo,
Et quæ te fatis debita regna manent,

Te

Te Latij mea regna manent, & quæ tibi septem
Roma sacrum ostentat collibus alta caput.
Hac ille excerpere suis de collibus amba
Vocem, & de tumulo plausit vterque suo.
Aureus ipse pater quo rege incognita bella
Gentibus, & fruges terra in arata dabat.
Quique simul surgentem Eoo prospicit ortu
Quaque cadet gemino respicit ore diem
Tarpeia quatiens nubem de rupe coruscam
Annuit, & læuum Iuppiter intonuit,
Cumque supercilio terra sola, cærula ponti
Mouit, & æthereas sydera celsa domos
Iusserat immitis Rex vetuere Quirini
Roma tuum in Thuscis fata perire vadis,
At neque Alexander dextro sine numine diu
Seruatus Thuscis est tibi nuper aquis.
Nimirum, tua qui fatis ad sceptra vocantur,
Læua queunt nullis perdere fata modis.

33 NICOLAVS Ardinghellus Florentinus, Petri filius, ex canonico Florentino, & secretario Pauli Tertij, atque apud Franciscum primum legato, eadem dignitate nobilitatus est 1541. die 29. mensis iulii, atque ab eodem Pontifice Senatoria purpura sub titulo S. Apollinaris est insignitus 1545. Romæ iam senex communi fato concessit, Præsul doctissimus, ac suauissimis moribus, vt Petrus Victorius in quadam pereleganti præfatione in Ciceronem ad eundem inscripta, abunde testatur. De eo nos plura in nostris additionibus ad Ciacconem. Apud sanctam Mariam supra Mineruam tumulum accepit, cum sequenti elogio.

D. O. M.

Nicolao Ardinghello Florentino
primaria nobilitatis viro,
quem iuris vtriusque Consultissimum,
omnisque virtutis,
ac sapientiæ laude præstantem,
ad Episcopatum Forosemproniensem
prouectum
cum Paulus Tertius Pont. Max.
Piceno primum cum honore
Vicaria legationis imponeret,
deinde
supplicium libellis præficeret:
Demum
in sacrum Cardinalium Collegium adoptaret,
tituloque sancti Apollinaris
insigniret,
non tam hominem, quam honorem
cohonestare visus est.
Annos natus quatuor, & quadraginta
in medio virtutum, & honorum
ereptus,
acerbum sui desiderium reliquit
omnibus
10. Kalendas Septembris
M. D. XLVII.
Alexander Ruspulus,
Bartholomæi, & Mariæ Ardinghellæ filius,
ob memoriam erga consanguineam
optimam voluntatem pos.
Anno post conditam salutem
M. DC. I.

34 ALOYSIVS Ardinghellus Florentinus, frater supradicti Cardinalis eiusdem Ecclesiæ Episcopus declaratus est ex cessione fratris 1547. die 16. mensis martii, Perusiæ, atque Viterbii vicelegatur fuit, cumque sanguinis nobilitate summæ prudentiæ laudem coniunxit, obiit postremum diem 1569. die 9. mensis feb. sepultusque est in Cathedrali.

35 ALEXANDER Mazza ex oppido Bibiena Florentinæ diœcesis, a Pio Quinto Pontifice alias sanctissimo, ad hanc sedem euectus est 1569. prima die incuntis aprilis. Cuius cum hic deinde dignitatis fulgor impares perstrinxisset oculos, plane ostendit, haud æque tutum esse in herili obsequio, ac in luce hominum, cum dignitate versari, Principesque alioquin prudentia claros haud semper collimare ad scopum, cum ex affectu, ex domesticis curis, ad publicas sustulere indignos. Siquidem Alexander adeo in Forosempronianæ Ecclesiæ administratione obtorpuit vt modico censu inspersum, Gregorius deinde Decimus tertius Pontifex episcopali munere abire compulerit. Itaque Patauium profectus est, ibidemque vitam finiuit.

36 HORATIVS Montegranellus Eugubinus, ciuisque Romanus, eiusdem Ecclesiæ Episcopus adlectus est 1575. die 29. mens. april. Decessit 1579. aprili mense, sepultusque est in Cathedrali.

37 OCTAVIVS Accorambonus Eugubinus, ac ciuis Romanus, Forosempronianus declaratus est 1579. die 15. mens. martii, quam ille Ecclesiam ad 32. annos administrauit, palatium episcopale ampliauit, sacram turrim erexit, publicas supplicationes, precesque instituit, appellatus Pater Pauperum, ac singularis castimoniæ titulo insignis. Cum eo munere volens abiisset, spoliorum collector in Lusitaniam missus est, re-

uersumq; in Italiam Archiepiscopum Vrbinatem Pontifex declarauit. Romæ è vita discessit 1675. die 23. mensis maii, sepultusque est apud S.Gregorium in sepulchro, quod sibi viuens parauerat cum hac inscriptione,

D. O. M.

Octauius Accorambonus
Episcopus Forosemproniensis,
sibi gentilibusque suis
viuens posuit Anno Iubilei M.DC.
ætatis LXI.

38 IOANNES Caualius Typhernas successit Octauio 1609. die 2. mensis augusti, Romę postremum diem obiit 1612.

39 LAVRENTIVS Landus Velitrensis, eiusdem Ecclesiæ Præsul adlectus ast anno 1612. die quarta mensis iulii. Hic Cathedralem exornauit, decentiori loco sanctorum reliquias excepit Episcopales census auxit. Decessitque 1627. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Laurentio Lando Veliterno,
huius Forosemproniensis Ecclesiæ
Episcopo integerrimo,
quem hic quiescere ne putes,
nam gregi, quem pastor sedulo pauit,
nunc inuigilat custos:
Desijt esse mortalis
Anno Domini M. DC. XXVII.
ætatis suæ anno LXIII.
Benedictus Landus in Episcopatu
successor,
& Clemens fratres patri amantissimo
P. C.

40 BENEDICTVS Landus Laurentii frater, ad eandem sedem euectus est 1627. cum Antonii Barberini Cardinalis sancti Honuphrii Auditor esset. Hic Cathedralem restaurauit elegantioris formæ schemmate, diœcesimque ampliauit ex noua quinque oppidorum iurisdictione. Plures lites, simultatesque inter ciues mucrone suæ prudentiæ iugulauit, aliaque præclara opera perfecit, quæ verum, piumque addecerent pastorem. Vitæ autem tranquillioris desiderio semel obtentæ Ecclesiæ nuncium remisit anno 1632. in patria deinde extremos clausit dies: iacet in ecclesia sancti Laurentij prope parentem, & fratres vbi hæc leguntur cenotaphia.

Ascanio Lando Clementis, & Alexandræ Bisciæ filio,
patris virtutum æmulatori studiosissimo, gentilitiæ nobilitatis
omnigena scientiarum cognitione cumulatori eximio,
sex e Claudia Cælia coniuge lectissima filiorum,
quos a nobis fama nihil abesse præsentes etiam lapides contestantur
educatori pijssimo octogenario è viuis sublato
Anno M. DC. VII.

Clementi doctrina, pietate,
ac prudentia non vulgari ornato,
fratrum ætate maximo,
ab iisdem patris instar habito,
tanti amoris repensori gratissimo
post multos liberos
ex Ormisia Torusia uxore
genij probitate æque, ac generis
splendore conspicua genitos
laudabili vita Romæ perfuncto
Anno M. DC. XXXVII.

Hortensio I.C.
Ecclesiasticæ dignitatis post Landum
gentilem suum
Vaticanæ Basilicæ Canonicum
trecentorum annorum spatio
in familia interpolata
instauratori
Veliternen. Cathedralis Ecclesiæ
Canonico,
dehinc Archipresbytero immatura morte
oppresso Anno M. DC. X.

Laurentio I.V. & politiorum literarum
peritissimo
animi celsitudine admirando
Pauli Quinti summi Pontificis sapientia
Forosemproniensium Episcopo creato,
tribus lustris in exactissima pastorali cura
exactis inter oues commissas
non sine ingenti illarum mœstitia sepulturæ
commisso Anno M.DC.XXVII.

Benedicto iurisprudentia celeberrimo,
ex primarijs Vrbis Aduocatis
ab Vrbano VIII. Pontifice ter maximo
Card. S. Honuphrij fratris Auditori selecto,
Laurentio in Episcopatu successori
meritissimo inter sacræ Visitationis Apostolicæ
Antistites ascito.
Ad meliorem vitam translato
Anno M.DC.XXXVIII.

Basilio

Baſilio inculpabili vita ſolerti
œconomia
varia literatura inſignito,
in referta laudum copia tumulato
Anno M.DC.XXVI.

Hieronymo I.V.D. multis præturis,
ac muneribus decorato
vndecima poſt Baſilium die
honeſtiſsima fama mortalitatem
exuto.

Ioannes Baptiſta Epiſcopus Foroſempronien. & Franciſcus
Clementis filij parentibus, patruiſque grati animi monumentum
indiſſolubilis concordiæ
exemplum poſteritati imitandum P.P.
Anno M.DC.XL.

41 IOANNES BAPTISTA Landus, Benedicti, ac Laurentij nepos, in hunc Epiſcopatum ſucceſsit, auitæ virtutis æmulus, ac propè par, Vrbano Octauo Pontifice Maximo ſedente, anno 1633: die vigeſima quarta menſis ianuarij, quo ipſo die inauguratus fuit. Die vero ſeptimo menſis maij, eiuſdem Epiſcopatus iniit poſſeſsionem. Ouium ſibi commiſſarum vtilitati ſtuduit quammaxime, nullumque non mouit lapidem, vt cum populo clerum ad puriores mores traduceret. Taurini vltimum vitæ ſpiritum pie Creatori reddidit anno 1646. menſe maii, eum pro Innocentio Decimo Pontifice Maximo Apoſtolicæ ſedis nuncij munere fungeretur.

LEOPOLITANI
SIVE
FERETRANI
EPISCOPI.

SAncti Leonis ciuitas, quæ etiam Leopolis appellatur, in ſupino, arduoque colle conſtructa Vrbinatis ditionis in Flaminiam prouinciam ſpectans, tametſi perantiqua ſit, ex ingrato tamen ſcriptorum ſilentio, vix vnquam apud antiquos ſcriptores eius memoria occurrit. Vnus Luitprandus narrat illic Beringarium clariſsimum Ducem confugiſſe, cum Imperatoris Othonis iracundiam declinaret. Ex recentioribus meminerunt multi, ſed parce, nimiſque ieiune, cuius perdifficilem acceſſum, ſitumq; fortiſsimum ita deſcripſit Pamphilus in lib. 1. de laudibus Piceni.

Arduus aſper adit mons celſo culmine caloe
Vndique permagnis SanLeo cinctus agris.
Hunc homini fas eſt nunquam conſcendere montem
Aeria rupes, ſummaque ſaxa negant.
Frugifer haud tenuis ſedet alto vertice campus,
Sufficit, & multis frugibus ille viris.
Lympidus vndiſonis volitans è cautibus antri.
Fons rigat herbiferos curſibus vber agros.
Difficiliſque aditus, vix tandem prauius vni
Ictibus vlla nequit vertere bomba locum.
Theſauros Ducibus ſeruat diſcrimina totos,
Si procul inſidiæ, ſi dolus omnis abeſt.
Sed tamen (vt vere iam dixerat ille Philippus)
Nil tutum, ſi auri pondere aſellus adit.
Omnis enim Ducibus victoria digna modernis,
Vel datur argento, vel datur ipſa dolis.
Lancea ſigniferis noſtris argentea bellum
Efficit, aut vulpes digna trophæa parant.
Natus Alexandri cupit iam Borgia Sexti,
(Sit licet arrius) proditione locum
Hunc quoque militibus Medices Leo Maximus vrget
Et capit ex hominum ſeditione breui.

In maxime tamen felicitatis partem huius ciuitatis poterit computari, Feretranenſem clariſsimam protuliſſe gentem, tot Ducum, & Principum, tot bellatorum ferociſsimum ſeminarium, quæ demum in Vrbinatium dominatu, Roboreã gentem excepit, qua extincta antiquum Romanorum Pontificum iugum, Vrbano VIII. Pontif. Max. ſedente, gratanter accepit. Iam inde a priſcis temporibus Epiſcopali dignitate inſignita eſt, cuius Præſul ab eius monte, vbi conſtructa eſt ciuitas, quem totum Feretranum montem dixere veteres, Feretranus Epiſcopus frequentius denominatur, ſubiectuſque primum fuit Rauennati Archiepiſcopo ex dono, & conceſsione Gregorij Quinti Papæ, quod fecit anno 996. Ioanni Archiepiſcopo, quem Reuerendiſsimum, & ſanctiſsimum confratrem appellat, quemadmodum cognoſci luculentius poteſt ex Pontificiis ipſius Gregorii literis, quarum partem ex Vrſiano tabulario ſic recitat Hieronymus Rubeus in ſua Rauennatenſi hiſtoria lib. 5. *Quapropter*, inquit Gregorius, *conſiderantes etiam vniuerſas hereſes in ſancta Catholica Eccleſia miſerabiliter ortas, dignas reſecari ſanctæ Rauennat. Eccleſiæ, tibi Ioanni eiuſdem Eccleſiæ venerando Archipræſuli, tuiſque ſucceſſoribus,* in

in perpetuum, paterno amore subuenimus. Placentinam etiam iniuste sibi a meo antecessore ablatam, & contra canones sub nomine Archiepiscopatus locatam, sibi, eiusque successoribus refutantes in perpetuum. Insuper etiam a nostro Apostolatu petistis, quatenus pro omnipotentis Dei amore, mercedeque animæ nostræ & pro statu regni domini inuictissimi tertij Othonis Imperatoris Augusti Episcopatum Monteferetranum, cum omni integritate sua, ex nostro dono, sub iure sanctæ Rauennatis Ecclesiæ donando, & Episcopum consecrandi a modo in antea cui volueritis, tibi tuisque successoribus, nostra Apostolicæ auctoritatis priuilegio muniremus, in perpetuum. Propterea tuis flexis precibus ad honorem sanctæ Rauennatis Ecclesiæ, & stabilem eiusdem venerandi loci, ipsum iam factum venerabilem Episcopatum Monteferetranum, cum omni integritate sua, scilicet Ecclesijs, capellis, casis, casalibus, curtibus, mansis colonijs, abbatijs, cellis, fundis, seu seruis, vineis, pratis, paternis etiam famulijs vtriusque sexus, & cum omnibus ad eos notatis Episcopij legaliter pertinentibus saluum, & in cunctis quietum consistere sub iure sanctæ Rauennatis sedis, tuitione, sine cuiuslibet quacumque contradictione. Ita scilicet confirmantes, decernimus, vt Episcopus, qui in eodem Episcopio pro tempore fuerit, a te vel a tuis successoribus ordinatus sine omni contradictione, subiectionem impendant, & vt alij suffraganei, in omnibus secundum Ecclesiæ tuæ præfatum obediant. Insuper namque sub diuini iudicij obtestatione, interminantes præcipimus, atque iubemus, vt nullus Imperator, vel Rex, vel Dux, aut marchio, de præfata consecratione in aliquo te, tuosque successores lædere præsumat, sed a præsenti decima indictione in antea vsque in perpetuum, quacumque eligere volueritis per nostram concessionem, Ecclesiastico more, in præfato Episcopatu, Episcopum consecrare debeatis remota omnium hominum contradictione. Hæc atque alia in suis litteris Gregorius scriptis *manu Petri scriniarij notarij, & Regionarij S. R. E. in mense iulio, indict. suprascripta decima, datum non. iulij per manus Ioannis Episcopi sanctæ Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarij sanctæ Apostolicæ sedis.* Diu Rauennatensi Ecclesiæ Suffraganeus fuit, deinde immediate Romano Pontifici, donec nouiter Vrbinatis erectæ metropolis suffraganeus declaratus est. Antiqua Cathedralis sancto Leoni dicata est fuitque constructa anno 1173. vt ad marmoream columnam hæc restantur incisa verba.

ANNO DOMINI M.C.LXXIIII.
COSTRVCTA
ET ERECTA FVIT MIRABILIS
ET ARTIFICIOSA MOLES
EPISCOPATVS FORTISSIMÆ CIVITATIS
DIVI LEONIS MONTIS
FERETRI.

Cæterum cum ob multa incommoda custodientium militum exactissime insignem illam, & munitissimam arcem sancti Leonis, vbi cathedralis ædificata existit, nunquam, aut exiguo temporis spatio Episcopi in ea resederint, pro Episcopio, & cathedrali ante trecentesimum post mille nostræ salutis annum insignem Abbatiam sancti Anastasij de Valle in medio Feretranæ diœcesis sitam, adhæc vsque tempora delegerunt, tametsi. Pius Quintus vltimo sui Pontificatus anno, ac deinceps Gregorius XIII. peculiari diplomate sanxerint, vt Episopus in nobili oppido Pinnæ Billorum, vbi sancti Leonis antiquam catheralem transtulerunt, erexerunt eiusdem oppidi Ecclesiam collegiatam sancti Bartholomæi in cathedralem Feretrani Episcopatus, vt æque principaliter in posterum remanerent vnitæ, & eadem inuocatione, & nomine exornarentur. Priscæ sancti Leonis cathedralis capitulum quinque habuit canonicos, vnamque dignitatem Præpositurę ijad vnam cathedralem translati diuinum pensum persoluere tenentur, quibus Clemens Octauus duas addidit dignitates, Archidiaconatus primam, Archipreshyteratus alteram, ea conditione vt pro dote simplicium beneficiorum centum quinquaginta scutatorum redditus singulis earum constituerentur. diœcesis Feretrana inter Massam Trebaniam, Picenum, Æmiliam, Sarsinates, & Tusciæ fines, hinc ab Apennino septimo circiter lapide accedens Ariminum, illinc ab Isauro extendit se ad Sopim vsque, quibus terminis continentur oppida fere centum, parochiæ vero aliquanto plures numero, inter quas connumerantur sexdecim rurales Archipresbyteratus, quibus præfatæ Parochiæ subijciuntur, quatuor insigniora oppida inter ea recensentur, nempe sanctæ Agatæ, Maceratæ, Feltrinæ, sancti Martini, & Pinnæ Billorum, cæteris conspicuum ob translatum in illo Episcopium, & cathedralem. Numerantur in tota hac diœcesi sex monialium cœnobia, viginti sex Regularium virorum non spernenda monasteria, simplicia beneficia fere triginta, confraternitates laicorum passim, & vbique conspiciuntur, censentur in hac diœcesi quadraginta circiter millia animarum, & ex eius locis quędam sed pauca imperio Serenissi. magni Ducis Hetrurię, cætera sanctæ sedi Apostolicæ immediate subduntur, quæ montis Feretri Episcopatus nomine cōprehenduntur. Cuius Episcopus comitis titulo insignitus reperitur in veteris eiusdem Ecclesiæ monumētis, taxaturq. in lib. cameræ flo. 250. Eius Præsulum continuatam seriem haud potuimus explicari, quam modo interrupte dabimus ex aliquibus monumentis, non sine labore deprompsimus, inde qui leget fortasse omnes neruos contendet, vt vberiorem, ampliorem que conficiat.

1 AGATHO an. 826. in concilio sub Eugenio Secundo.

2 STEPHANVS Feretranus Episcopus floruit anno 853. eiusdemque memoria extat apud Baronium.

3 IOANNES memoratur in Epistola Ioannis VIII. ad Rauennatensem Archiepiscopum Romanum, vixit circa annum 880.

4 ARDVINVS interfuit synodo Lateranēsi sub Benedicto Papa VIII. anno 1015. Inscripsitque decreto ad fauorem Vuillelmi Abbatis S. Benigni Fructuariensis.

5 ADVLPHVS eiusdem ciuitatis Episcopus, concilio Romano interfuit sub Nicolao Secundo anno 1059. defunctus est Gregorij Septimi tēporibus, scribit enim idem Pontifex clero, & popu-

populo Feretrano, cleroque, & populo Eugubino quibus significat se legatos his in Vrbibus eadem causa misisse, vt operam dent, vt idoneos Pastores in eorum Ecclesijs eligant, cum retroactis temporibus non sat vigilantes Episcopos habuerint, monetque, vt eis obedientiam exhibeant Sub datum Romæ 4. non. februarij indict. 13. anno 1074. Epist. decret. tom. 3. Ep. 41.

6 PETRVS anno 1125. ab Honorio secundo nobile priuilegium pro sua Ecclesia accepit cuius tenor ex originali talis est.

HONORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Petro Feretrano Episcopo eiusque successoribus canonice promouendis in perpetuum. Officij nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, & earum quieti, & vtilitati salubriter auxiliante Deo prouidere. Proinde carissime in Domino frater Petre sanctam Feretranam Ecclesiam, cui Deo auctore præsides in Beati Petri tutelam, nostramque protectionem suscipimus. Statuentes præsentis priuilegij auctoritate, vt Ecclesiæ possessiones, & bona quæcumque, quæ vestra Feretrana Ecclesia in præsentiarum iuste, & legitime possidet, siue in futurum largiente Domino iuste, atque canonice poterit adipisci, firma ei, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus nominibus exprimenda, videlicet sancti Pancratij capellam, sancti Martini in monte, capellam sanctæ Sophiæ, capellam sanctæ Mariæ in Plebe cum curte sua, Plebem sancti Laurentij in Folia cum pertinentijs suis, capellam sancti Michaelis cum curte sua, monasterium sanctæ Mariæ in Scriptino cum omnibus suis pertinentijs, Plebem sancti Ioannis in Carpineo cum suis pertinentijs, capellam sancti Marini, & possessionem quæ est in Carpineo, Plebem sancti Cassiani in Pisino cum omnibus suis pertinentijs, & fundum suum integrum, capellam sancti Theodori cum suis pertinentijs, & terram in valle Caua, & Molledano, Plebem sancti Theonisti in loco, qui dicitur Corma cum omnibus pertinentijs suis, Plebem sancti Marini cum castello, & pertinentijs suis omnibus, Plebem sanctæ Agathæ cum omnibus pertinentijs suis, & curte quæ vocatur Farnito in loco, qui dicitur Ouilione, Plebem sancti Marini in Mursiano cum pertinentijs suis, Plebem sancti Hilarij cum pertinentijs suis, Plebem sanctæ Mariæ in Vico cum pertinentijs suis, Plebes sancti Stephani in Murlo cum pertinentijs suis, monasterium S. Martini in saltu cum pertinentijs suis, Plebem sancti Petri in cultu cum pertinentijs suis, Plebem sancti Petri ad Missam cum pertinentijs suis, fundum Hermannum in integrum, fundum Adinum in integrum, Monasterium sancti Saluatoris in fundo Cella Fausii in integrum, cum suis pertinentijs, Plebem sancti Martini in Viuedo cum omnibus suis pertinētijs cum castello, quod vocatur Casale d'Ilice, Plebē sancti Cassiani in campo Iuuenici cum pertinentijs suis, in integrum, Plebem sanctæ Marię in Romania cum omnibus suis pertinentijs, Plebem sanctæ Mustiolæ cum pertinentijs suis, monasterium S. Seuerini cum pertinentijs suis, capellam sancti Proculi cum pertinentijs suis, & tertiam partem de fundo Auliano, tertiam partem de fundo Buciniano, tertiam partem de fundo stabulo, tertiam partem de fundo iustorum, cum campo, qui vocatur Martij in integrum, tres petiolas de terra, fundi Attiliani, qui vocatur Plegæ, fundum Plegni in integrum, fundum Alfidiarum, qui vocatur campus Planus, fundum frigi in integrum fundum Antimaria in integrum, fundū Columnella in integrum, fundum post Collina, capellam sancti Archangeli in integrum, fundum vallis Donatuli, massam Licinianam in integrum, fundum Ausi in integrum, Cella Fausti, Scannulas maiores & minores in integrum, capellam sanctæ Agathæ cum castro, quæ vocatur Petra Anellaria, capellam sancti Georgij in integrum fundum Ceruianum in integrum, fundum Capicianum, curtes quæ vocatur Grilena cum omnibus pertinentiis suis in castello felicitatis, capellam sancti Martini in Castagnolo, capellam S. Sophiæ in Aquatorio, capellam sanctæ Mariæ in Methaustia in integrum Ecclesiam, Floræ in Scapinio, fundum Siticianum, fundum campo planum cum omnibus suis pertinentijs, castellum nouum, quod vocatur Petrella, salua in omnibus Romanæ Ecclesiæ iustitia, & reuerentia. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat &c. Si qua &c. cunctis autem, &c. Amen.

Ego Honorius catholicæ Ecclesiæ Ecclesiæ Episcopus.

Datum Laterani per manum Americi S. R. E. diaconi Cardinalis, & Cancellarij 11. Kal. maij indict. 3. anno Dominicæ Incarnationis 1125. Pontificatus autem D. Honorij II. Papæ anno primo.

7 ARNOLDVS anno 1154. interfuit consecrationi cathedralis Ariminensis Clement. lib. 2. histor. Arim.

8 A. anno 1206. De quo Rub. in histor. Rauen. lib. 6.

9 IOANNES anno 1218. Ille est, qui ab Imperatore Federico Secundo titulo comitis insignitus alijsque priuilegijs exornatus fuit, diploma in Archiuio eiusdem Ecclesiæ penè corrosum asseruatur.

10 ROLANDVS anno 1222. de eo Rub. in hist. Rauen. lib. 6.

11 HVGO, seu Vgolinus, ex progenie comitum Montisferetri, frater Monseltrani, & Caualcacontis, Episcopus huius Ecclesiæ fuit anno 1252. Qui eo anno relicto Friderico Imperatore, cuius partes secutus fuerat, ad obedientiam sedis Apostolicæ rediji, de quo Rub. lib. 6.

12 ROBERTVS anno 1282. cui Martinus Quartus imposuit, vt Vgolinum filium Guidonis de Monteferetro custodiret, ex Reg. Vatic. f. 35.

13 CLARVS eandem sedem obtinuit anno 1291. apud Luc. Vvading. tom. 4. Annal. Minorum.

14 ROLANDVS anno 1293. Guelphæ factionis princeps, & acerrimus propugnator.

15 VBERTVS anno 1295. administrator monasterij S. Hilarij de Galeraia, ad quem scribit Bonifacius Octauus 2. non. martij anno 1. Ep. 36.

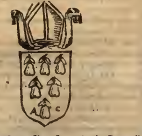
36. fo. 8. Reg. Vatic. interfuit synodo Rauen. A babita a Rainaldo Archiep. anno 1311. obijt anno 1318.

16 BENVENVTVS ex Præposito cathedrali Episcopus electus anno 1319. 6. id. ianuarij consecratus Auenione per Betengarium Episcopum Portuensem ex Reg. Vatic.; Ariminensis publicæ rei oppidum Pennæ vendidit an. 1321. auctoritate Ioannis XXII. vt ex sequenti bulla liquet.

IOANNES EPISCOPVS &c.

Magistro Aymerico de castro Lucij prouinciæ Romandiolæ Rectori, &c. Accepimus nuper, quod Federicus olim comes de Monteferetro castrum, & Arcem Pennarum sancti Martini Feretranæ diœcesis, ad Ecclesiam Feretranensem spectantia, de quibus idem Fedricus offi:ialibus, & fidelibus nostræ prouinciæ Romandiolæ guerram frequenter mouere præsumpsit, dudum violenter inuasit, & adhuc detinet occupata. Cum igitur eadem Ecclesia Feretrana impotens ad Arcem, & castrum prædicta recuperanda existat, nec etiam illa posset, si recuperare contingeret, defensare discretioni tuæ per Apost. scripta com. & man. quatenus diligentius inquisito, quanto eadem Ecclesia Feretranen. ex permutatione castri, & Arcis, quod meliorem possit suam conditionem efficere de aliqua bona cum communi Ariminensi, per quæ huiusmodi possit eiusdem Ecclesiæ Feretranen. meliorari conditio, & Romana Ecclesia in aliquo non lædatur, & consensu venerabilis fratris nostri Episcopi Feretr. auctoritate nostra ipsius Ecclesiæ Feretranen nomine studeas permutare contradictores per censuras Eccles. compescendo, attentius prouisurus, ne de ijs in præmissis agere te contingat, vt possit in posterum contrarium reperiri, quodque statim per instrumentum publicum nos reddere studeas certiores de omnibus, quæ in prædictis duxeris faciendum.

Datum Auenione 10. Kal. decemb. Pontif. nostri anno sexto.

17 CLARVS filius Simonis de Peruzzijs nobilis Florentinus, & Canonicus, electus Episcopus Feretranus 1350. 12. Kal. Februarij, ex Regest. Vatic. Epist. 216. f. 75. ann. 8. Clem. VI. Vir magnæ existimationis fuit, non solum propter generis claritatem, sed ob singulares animi dotes, eius Florentinæ legationis ad Neapolitanum Regem princeps fuit; quam clarissimi ciues explebãt, Paulus scilicet Victorius, Iacobus Albertius, Petrus Philippi de Albizijs, Burna de Rubeis, Ioannes Medices, ac Franciscus Buondelmontes. Cumque deinde anno 1364. commoraretur Florentiæ, simul cum Georgio Scala, Catoloque Oricellario. ad Anichinum Cæsariæ notum ductorem, qui per id tempus hostiliter in Hetruriam incurrerat, legatus est, vt furentis vel precibus frangeret iram. Extat huius legationis memoria in magno literarum libro apud Florentinum Archiuium Reformationum. Clarus diu superstes fuit clariorque in dies virtutibus transiuit ad superos. De Peruzia gente noster Verinus ita cecinit lib. 3.

B

Romuleus sanguis primi nouus incola muri
Perutius fertur primaque in limine porta.
Sunt monumenta domus.

18 LVCAS Clementis VII. Antipapæ fectator, anno 1388. die 1. ineuntis septembris facto Collegio, quod tunc Auenioni commorabatur, se solitum seruitium persolututum promittit, ex lib oblig. eodemque anno Pinus quidam Episcopus, huius Ecclesiæ commendatarius constituitur ab Vrbano VI. vt notatur in eod. oblig. lib.

19 BENEDICTVM Ferettanum Episcopum, Bonifacius IX. constituit Vicarium Patrimonij S. Petri 1390. ex bulla eiusdem.

C

20 Fr. IOANNES Sechanius Ariminensis, Ord. Minorum Fetretran. Episcopus sancti Petri Patrimonij sub Martino Quinto Columna Rector fuit anno 1422. Arimini decessit 1444. die 28. mens. septemb. sepultusque est apud sanctum Augustinum. Huius meminit Cæsar Clemen. in Arimin. in hist. In Ecclesia sancti Francisci Arimini in argenteo Calice a Ioanne dono dato, hæc insculpta verba leguntur

Ad honorem Dei, & B. Mariæ Virginis
hunc Calicem fieri fecit
Reu. in Christo Pater D. Ioannes de Arimino
Ordinis Fratrum Minorum
Dei gratia Episcopus Feretranus
pro salute sua
ac animæ sororis suæ Agneziæ
sub anno Domini M. CCCC. XXIIII.
de mense Iulio.

D

21 FRANCISCVS Angelus de Clarenallensibus nobilis Tudertinus maiorum claritudine & propria virtute illustris præficitur huic Ecclesiæ ab Eugenio Quarto anno 1444. ad sex annos hanc rexit Ecclesiam, fato functus est 1450. de quo mentio in Actis Consist.

IACO-

22 IACOBVS Theobaldus Romanus, ex oppido Collis Scipionis oriundus, I. V. D. præcipuus, Episcopus adlectus est 1450. non. iunij, sub Callisto Tertio Spoletani Ducatus, mox Perusiæ Præses, ab eodem anno 1456. presb. Card. tit. sanctæ Anastasiæ erectus, vulgo Card. Feretranus nuncupatus. Romæ decessit anno 1466. sepultus iacet in Ecclesia sanctæ Mariæ supra Mineruam, sub marmoreo sarcophago, ijs versibus exornato.

Qui fuit vrbis honos generosa prole Thebaldus,
Frigida marmoreo Iacobus tenet ossa sepulchro
Cæsareas norat leges, montisque Feretri,
Præsul erat, nulli que fide, & pietate secundus,
Pauperiem tollebat humo clarisque fauebat,
Ingenij, iustique Pater, moderator & æqui,
Cuius virtutem admirans, animumque pudicum,
Cardineo diuus decorauit honore Calixtus.

QVI OBIIT ANNO CHRISTI
M. C D. LXVI.
DIE QVARTA MENS.
SEPTEMBRIS
HORA DECIMA SEXTA.

23 ANDREAS Iacobo succeßit an. 1454. 5. non. nouemb. Inter mortales esse desijt 1458.

24 CONRADVS Marcellinus Romanus, canonicus, & Prior sanctæ Mariæ in Via lata de Vrbe, Episcopus Feretranus ad Terracinam Ecclesiam translatus est 1458. die 12. augusti.

25 IACOBVS Episcopus Foliarum anno 1458. Conrado succeßit 27. m. octob. defunctus est post paucos menses.

26 ROBERTVS Adimarius nobilis Florentinus, olim Volaterranus Episcopus, huc translatus anno 1459. 26 Aprilis. Vigintiquinque omnino annos illam rexit Ecclesiam, effœtæque iam factus ætatia eo munere se exoluit an. 1484. eodemque anno, & mense ex hac mortali vita discessit, sepultus iacet in Ecclesia Abbatiæ sancti Anastasij suæ diœcesis, in qua nobile palatium construi fecit. Ad eius sepulchrum in marmorea tabula sub gentilitijs insignijs hęc breuis subscriptio legitur.

SEPVLCHRVM
ROBERTI DE ADIMARIIS
DE FLORENTIA
EPISCOPI FERETRANI
QVI OBIIT DIE XI. OCTOB
M. CCCC. LXXXIIII.

In tiara supra parmam ad sepulchrum eiusdem Episcopi, comitum corona nobile signum spectatur, quod Feretrani Episcopi Friderici II. Imp. priuilegio, eorum gentilitia insignia exornarunt. Eiusdem Roberti offendimus monumentum, in quo se Episcopum, & comitem sancti Leonis denominat, cum ex Imperiali priuilegio quemdam Petrum Franciscum, tabellionem creat, quod in gratiam studiosorum antiquitatum hic inseri curauimus.

Robertus de Adimarijs de Florentia Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopus sancti Leonis alias Feretri, & Comes.

Vniuersis, & singulis præsentes nostras literas inspecturis, salutem, & omne bonum. Nouerit vniuersitas vestra, quod cum de imperialis plenitudine potestatis in Reuerendissimum in Christo Patrem, & dominum Ioannem Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopum Feretranum, ac successores eius per recolendæ, & diuæ memoriæ D. Federicum Romanorum Imperatorem semper Augustum creandorum tabellionum, & ad officium tabellionatus, & ordinariorum iudicum contribuen. & conferen. facultas auctoritas, & potestas emanarunt, & huiusmodi, auctoritas, & potestas Imperij gratia refunderetur in subiectos, ac quoscunque alios benemeritos, prædictumque officium tabellionatus & iudicis ordinarij auctoritas, facultas, atque potestas vt supra eidem Episcopo, & successoribus suis attributa, & concessa per præfatum dominum Federicum Imperatorem prænominatum ipse Reuerendus Pater dominus Ioannes Episcopus prædictus, & successores eius in eadem Ecclesia sancti Leonis canonice intrantibus in perpetuum libere dare, & conferre possent, vt antiquo priuilegio præfati Imperatoris euidenter apparet. Nos Robertus Episcopus suprafatus dilectum nostrum Petrum Franciscum D. Matthæi de monte Grimano Feretran. diæcesis præsens, & flexis genibus coram nobis existens, ac deuote, & humiliter officium, & auctoritatem tabellionatus, ac iudicis ordinarij petens publicum, & autenticum tabellionem, nec non iudicem ordinarium tamquam benemeritum præuia examinatione instituimus, fecimus ordinauimus, atque creauimus ipsumque de arteofficio, ac notariatus tabellionatus atque iudicis ordinarij, tam in instrumentis, vltimis voluntatibus, & quibuscunque iudiciorum actibus autentice conscribendis, quam omnibus, & singulis facien-

ciuitate S. Leonis transtulerat Pius V. mox Gregorius XIII. ex sequenti diplomate.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Aequum reputamus, & rationi congruum, vt ea quę ab Rom. Pōtificis gratia processerūt licet eius superueniente obitu litteræ Apostolicæ desuper confectę non fuerint suum sortitæ effectum. Dudum siquidem per fel. recordationis Pium Papā Quintum prædecessorem nostrum accepto quod Ecclesia Feretrana Sancti Leonis nuncupat. in oppido ciuitatem nuncupato eiusdem Sancti Leonis Feretranensis diœcesis dilecti filij nobilis viri Guidi Vbaldi Ducis Vrbini temporali dominio subiecta erat, & in illa dūtaxat vnus Præpositus, qui præposituram dictæ Ecclesiæ dignitatem inibi post Pontificalem maiorem obtinebat, & sex canonici existebant; & quæ adeo turbinib. bellorum imminentibus suspecta habebatur, qui dictus Guidus Vbaldus Dux pro sui status tuitione, & conseruatione in dicto oppido, cum vnus ex principalibus oppidis suę ditionis subiectis reputaretur continuum militare præsidium, ac diu, noctuque custodiam assidue habere cogebatur. Quiq. ob militum in eodem oppido continuo arctam custodiam, siue excubias facientium morositate, illorumque diuersum a statu Ecclesiastico viuendi modum, & habitationum necessariarū defectum: tam venerab. fratri nostro Francisco, & tunc Episcopo Feretrano, quam dilectis filijs præposito, & canonicis ipsius eccl. ad illam quoties oppotunū, vel alias eis bene visum existebat liber non pateret accessus, quo fiebat, vt tam Franciscus Episcopus, quam præpositus, & canonici, prædicti in dicta ecclesia debitam residentiam nō faciebant; minusque in ea diuina officia præterquam in festiuitate eiusdem sancti Leonis celebrātur in diuini cultus diminutionem. Cumque in dicta diœcesi oppidum Pennæ Billorum nuncupatum; situatione, et loci commoditate pulcherrimum, ac populi multitudine refertum, & minus, quod oppidum Sancti Leonis huiusmodi suspectum existeret, in illorum, ac prædicta diœcesi, vna dumtaxat Collegiata Ecclesia, sub inuocatione sancti Bartholomæi existeret, in qua diuinus cultus per dilectos fil. ipsius ecclesiæ sancti Bartholomæi præpositum, et canonicos, qui insimul sex numero existebant, exercebatur. Qui tam Franciscus Episcopus, quam dictæ ecclesiæ Feretranæ canonici prædicti in eadem ecclesia sancti Bartholomæi situatione, & loci commoditate prædictis attentis facile residere, ac cum canonicis ecclesiæ sancti Bartholomæi huiusmodi diuina officia decantare poterant. Præfatus præ. decessor, qui diuino cultui libenter intendebat: & vt cathedralis ecclesiæ situationem commodam haberent sinceris exhortabatur affectibus, quiq. dudum inter alia voluerat, quod super vnionibus commissio fieret ad partes: vocatis quorum interesset circa præmissa. Necnon de domicilio tam Francisco et pro tempore existenti Episcopo Feretrano, qua nō ipsius ecclesię Feretranæ canonicis prædictis, vt facilius diuina officia celebrare possent, & eis via excusationis sc residentiæ, ac diuinorum non celebrationis præcluderetur, vtque in dicta ecclesia sancti Bartholomæi peramplius ministrorum numerus augeretur, opportune prouidere volens, ipsumque Franciscum Episcopum, ac sancti Leonis, & sancti Bartholomæi ecclesiarum huiusmodi præpositos, et canonicos, eorumque singulos a quibusuis excommunicationis, suspensionis, et interdicti alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, a iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis si quibus quomodolibet innodati existebant ad effectum infrascriptorum dumtaxat consequend. absoluimus, et absolutos fore censemus. Motu proprio non ad Francisci Episcopi, et præpositorum, ac canonicorum prædictorum, vel aliorius pro eis super eo eidem prædecessori oblatam petitionem, & instantiam, sed de sua mera deliberatione, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, sub datum 6. idus iulij Pontificatus sui anno 5. ecclesiam Feretranam prædictam hactenus non frequentatam, & in qua Franciscus, & qui pro tempore fuerint Episcopi Feretrani, ac canonici dictæ ecclesiæ Feretranæ resideat. Ad dictam Collegiatam ecclesiam vna cum eiusdem ecclesiæ cathedralis insignijs auctoritate Apostolica transtulit, & translata esse voluit; itaut deinceps liceret Francisco, pro tempore existenti Episcopo Feretrano, ac ipsius ecclesiæ sancti Leonis præposito, & canonicis prædictis in dicta ecclesia sancti Bartholomæi residere, & diuina officia inibi vna cum illius canonicis prædictis decantare quodq. d. sancti Leonis, & sancti Bartholomæi ecclesiæ non amplius duæ cathedralis scilicet, et collegiata eccles. nuncupantur, sed vna tantum ecclesia cathedralis existeret, nuncuparetur, & reputaretur. Et ecclesiarum earum canon. vnum corpus efficeret, ac canonici sancti Bartholomæi prædicti huiusmodi fructus suos percipientes canonici cathedralis ecclesiæ nuncuparentur, & nuncupari, priuilegijsque honoribus, exemptionibus, libertatibus, necnon fauoribus, gratijs, & indultis quibus canonici aliarum cathedralium ecclesiarum hactenus vti, gaudere, & frui potuerāt, & debuerant, & possint, & debeant vti, frui, potiri, & gaudere libere, & licite, seu formiter, & absque vlla penitus differentia. Voluitque quod tam sancti Leonis, quam sancti Bartholomæi ecclesiarum canonici præfati vnum dumtaxat capitulum insimul facerent, præcedentibus tamen ipsius ecclesię sancti Leonis sic translat. canonicis, præposito, & canonicis dictæ ecclesię sancti Bartholomæi in choro, processionibus, & alijs actibus capitularibus, & quod de cætero ipsa ecclesia sancti Bartholomæi non amplius collegiata vocaretur, sed cathedralis ecclesia sancti Leonis existeret, remanerent tamen eadem ecclesia Feretrana in dicto oppido S. Leonis sub eiusdem S. Leonis inuocatione cum insignijs cathedralis ecclesiæ, cuius festiuitas coli die eiusdem sancti Leonis non desineret dicta auctoritate perpetuo statuit, & ordinauit. Et vt eadem ecclesia Feretra-

na in eandem ecclesia sancti Bartholomæi sic translata perampliius ministris honoraretur, ac dignitatibus accresceretur more aliarum eccles. cathedralium insignium, in illa vnum archidiaconatum, qui prima post Pontificalem pro vno archidiacono, qui oculus Episcopi nuncuparetur, & vnum archipresbyteratum, quæ secunda inibi dignitates existerent pro vno archipresbytero, qui in absentiam dicti archidiaconi caput capituli, & canonicorum existeret, etiam perpetuo erexit, & instituit, ac pro archidiaconatus, & archipresbyteratus prædictorum sic transactorum, institutorum dote, fructus, redditus, et prouentus, quorumcumque simplicium beneficiorum Ecclesiasticorum per Franciscum seu pro tempore existentem Episcopum Feretranum mensę capitulari vniens summam centum, et quinquaginta ducatorum auri redditus non excedens eidem archidiaconatui, & archipresbyteratui, ita quod cum primum dos, vt præfertur eis assignata, foret facta per ipsum prædecessorem de illis a primæua earum erectione vacantibus collatione, prouisione eidem ecclesiæ cathedrali profertur translatæ deseruire inciperet, & continuo deinceps inseruiet, eadem auctoritate similiter perpetuo applicauit et appropriauit. Necnon præposituram sancti Leonis tertiam, ac etiam præposituram sanctæ Bartholomæi ecclesiarum huiusmodi, quæ principalis dignitas in ea existebat quartam; quamdiu tamen tunc d. ecclesiæ S. Bartholomæi præpositus duceret in humanis, dumtaxat dignitates constituit. Et præposituræ sancti Bartholomæi cernente vacatione per obitum tunc illius præpositi huiusmodi, ad id vt tres dignitates dumtaxat in ipsa ecclesia Feretrana in eandem ecclesiam sancti Bartholomæi translata, remanerent, illam eandem perpetuo supponit, necnon quia tam sancti Leonis, quam sancti Bartholomæi ecclesiarum huiusmodi ac illarum mensarum capitularium fructus, redditus, et prouentus adeo tenues existebant, quod pro manutentione canonicorum prædictorum non sufficiebant, cum sancti Leonis quatuordecim, sancti Bartholomæi vero ecclesiarum canonicatuum, et præbendarum decem ducatorum auri de camera fructus, redditus, et prouentus huiusmodi secundum communem ęstimationem valorem annuum non excederent. Parochialem ecclesiam sancti Nicolai de Billis nuncupat. dicti oppidi Pennæ Billorum cuius fructus, redditus, & prouentus quadragintaquatuor ducatorum auri similium secundum ęstimationem prædictam valorem annuum excedebant; ex tunc prout ex ea die et ea contra cum primum per cessuram etiam, &c. permutationem, vel decessum, seu quamuis aliam dimissionem, vel amissionem illam tunc obtinentis etiam in aliquo ex mensibus sedi Apostolicæ per constitutiones Apostol. seu Cancellariæ Apostolicæ clausulas reseruatis, seu ordinarijs etiam per constitutiones Apostolicas, seu literæ alternatiuarum, vel alias concessis aut alias quouis modo vacare contingeret, etiamsi actu tunc vacarent necnon etiam fructus, redditus, prouentus eiusdē præpositorum superiorū capitulari mensæ S. Leonis sic translatæ, et S. Bartholomæi ecclesiarum huiusmodi pro distributionibus quotidianis inter canonicos pro tempore residentes, et in diuinis inseruientes, ac in choro interuenientes diuidens præfata auctoritate similiter perpetuo vniuit, annexit, ac incorporauit, ac pro distributionibus huiusmodi appropriauit, ita quod liceret præfato capitulo corporalem, realem & actualem possessionem ipsius ecclesiæ parochialis sic vnitæ per se vel alium, seu alias propria auctoritate libere apprehendere, & perpetuo retinere, illiusque necnon et d. sic suppressę præposituræ fructus, redditus, et prouentus, in vsus, & vtilitatem mensæ capitularis, ac distributionum huiusmodi pro tempore existen. singulis canonicis prædictis dans et applicans conuertere cuiusvis licentia absque munimine reseruata. Necnon eidem parochiali ecclesiæ per vnum ex ipsis canonicis sufficient. idoneum, per ordinarium approbat. iuxta prouidam eiusdem capituli ordinationem satis faciens in diuinis deseruire, et curam animarum illius parochianorum laudabiliter exercere, ac sacramenta ecclesiastica illis ministrare. Decernens præposituram ecclesiæ sancti Bartholomæi huiusmodi cum vt præfert. vacare contingeret perpetuo suppressam existere, & esse ac literas tunc desuper conficien. nullo vsque tempore desumptionis, vel absumptionis vitio, seu intentionis ipsius prædecessoris, aut quouis alio defectu notari, seu impugnari, vel ad terminos iuris reduci, ac in ius, & controuersiam poni, vel vocari nullatenus posse; neque sub quibusuis similium, vel dissimilium gratiarum, vel vacationibus, suspensionibus, derogationibus, & limitationibus tam per ipsum prædecessorem, quam successores suos Romanos Pōtifices etiam in crastinum eorum assumptionibus faciendis comprehendi, sed semper ab illis exceptas, quoties illæ emanebunt tales in pristinum, & validissimum statum restitutum, & de nouo concessum esse, et concedi debere. Sicque per quoscumque iudices, & commissarios quauis auctoritate fulgentes etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in quauis causa, et instantia sublata eis, et eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi, ac diffiniendi facultatem, et auctoritatē iudicari, diffiniri, & interpretari debere non obstantibus priori voluntate sua prædicta, ac Lateranen. concilij nouissime celebrati, vniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis; necnon pię memoriæ Bonifacij Papæ Octaui etiam prædecessoris nostri, et alijs Apostolicis constitutionibus, ac sancti Leonis, & sancti Bartholomæi ecclesiarum prædictarum iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus contrarijs quibuscumque aut si aliquis super prouisionibus sibi facien. vel de dignitatibus ipsius eccles. sancti Bartholomęi, ac huiusmodi speciales, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ sedis, vel Legatorum eius literas impetrassent etiamsi per eas ad exhibitionem, reseruationem, & decretum, vel alias quomodolibet extat processum, quas quidem literas, et processus habit. per easdem ac inde secut. quæcumque

eumq. Idem Pius prædecessor, ad præposituram sancti Bartholomæi, & parochialem ecclesiam, ad beneficia vnienda huiusmodi voluit non extendi; sed nullum per hoc eis quoad executionem beneficiorum aliorum beneficium generari. Et quibusuis alijs priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus quorumcunque tenor. existant, per quæ præsentibus non expressa, velut alias non inserta effectus earum impediri valeret quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset in eisdē lit. mentio specialis. Prætuiso quod propter vnionem, annexionem, & incorporationem prædictam præpositura, & parochialis ecclesia, & beneficia vnienda debitis non procederentur obsequijs, & animarum cura in parochiali ecclesia, & si qua illi immineret præpositura prædictis nullatenus negligetetur, sed earum, ac beneficiorum vniendorum prædictorum congrue supportarent mera consueta. Idem enim Pius prædecessor ex tunc irritum decreuit, & inane, si secus super his a quocumque quauis auct. scienter, vel ignoranter contingerit attentari. Ne autem de absolutione, translatione, voluntate, statuto, ordinatione, erectione, institutione, applicatione, appropriatione, constitutione, suspensione, vnione, annexione, incorporatione, & decreto prædictis pro eo quod super illis dicti Pii prędecessoris eius superueniente obitu, litteræ confectæ non fuerunt valeat quomodolibet exeitari, ipseque Franciscus, ac pro tempore existens Episcopus, necnon sancti Leonis, & sancti Bartholomęi ecclesiarum huiusmodi præpositi, & canonici illorum frustrarentur effectu. Volumus & similiter Apostolica auctoritate decernimus, quod absolutio, translatio, voluntas, statutum, ordinatio, erectio, institutio, applicatio, appropriatio, constitutio, suppressio, vnio, annexio, incorporatio, & decretum Pij prædecessoris huiusmodi perinde a dicta die 6. idus iulij suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius prędecessoris litteræ sub eiusdem diei dat. confectæ fuissent, prout superius enarratur. Quodq. præsentes litteræ approbant plenę absolutionem, voluntatem, statutum, ordinationem, translationem, erectionem, institutionem, applicationem, appropriationem, constitutionem, suppressionem, vnionem, annexionem, incorporationem, & decretum Pij prędecessoris huiusmodi vbique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo 8. Kal. iunij Pontificatus nostri ann. primo.

Ioannes vero Franciscus decessit 1601. sepultus in ecclesia sancti Francisci montis Madij suæ diœcesis.

35 PETRVS Cartularius Vrbinas Ioanni Francisco suffectus est 1605. die 29. mens. nouemb. Hic Præsul vere Apostolicus cathedralem ecclesiam ampliauit, sacrarium, & sacellum sacratissimi Corporis Christi a fundamentis erexit, organum confecit, ceremoniarum magistrum instituit, synodum non semel coegit, clerum ad puriores mores reduxit, canonicos ad diuina peragenda officia in cathedrali, & chori munia, vt par erat obeunda reuocauit, & ecclesiasticam disciplinam pene collabentem ad perscriptos sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritus, & sacri concilij institutionē ibidem restituit, diœcesim semel in anno lustrauit, ac tandem omnibus charus maxima de se expectatione relicta desijt mortalis esse 1607. Cuius laudes non tacuit Oliuerius de Oliuerijs Vrbinas in oratione, quam in funere ipsius Vrbini habuit, vbi iacet in ecclesia sancti Francisci, cum hoc epitaphio.

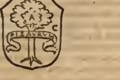
D. O. M.

Petro Cartholario
Vrbini Ep. Feretrano. I. V. C.
qui post plurimos Primarios tam seculares,
quam regulares Eccl. Magistratus
summa cum virtute, integritate, ac
laude gestos egregiam in consult.
totius dominij
Eccl. negotijs trib. Pont.
Clem. VIII. Leon. XI. &
S. D. N.
Paulo V. nauatam operam
insigni pietate erga pauperes præsertim
exteros ad veram fidei lucem
conuersos.
omni virtute, ac laude cumulatus
Obijt anno ætatis suæ LXVI.
salutis omnium
MDC. VII.
Franciscus Cartholarius
nepos P. C.

36 GONSALVVS Durandus è sancto Angelo in Vado, ad hanc eandem sedem a Paulo Quinto subuectus est 1607. die 19. mensis februarij, vir litteris excultus, optimisque moribus de sua ecclesia optime meritus, ac ea vigilantia in suos, quam nullæ vnquam præstigiæ visæ sunt potuisse labefactare. Obijt anno 1643.

37 BERNARDINVS Scala Calliensis Episcopus Vigiliensis huc translatus die decima octaua maij 1643. nunc superest.

PISAVRENSES EPISCOPI.

PISAVRVM antiqua ciuitas supra ripam Isauri fluminis, qua mare Adriaticum subit, situata est. Eam Plinius in sexta regione Vmbrorum collocauit. Alij contendunt ad Picenates pertinere. Pisaurum vero dicta est ab Isauro flumine, siue quod in ea, vt Seruio placet, Romani, Gallis victoribus, vt libertatem redimerent, aurum pependerunt, itaut ab auri illa pensione Pisaurum deinceps diceretur. Prior tamen opinio digniores auctores habet, vt ab Isauro, siue Pinsauro Pinsauri ferret cognomen. Hinc Pamphilus de laudibus Piceni lib. 1.

Flumen Isaurus, aquas voluens a montibus ortas
Pollia Piceni terminus vnus agri
Vnde suum nomen sumpserunt tecta Pisauri
Siue quod a Gallis pensa moneta fuit.

Antiquissimam ciuitatem fuisse inde collige, quod adhuc eius vera origo ignoratur. Constat tamen Consl. C. Pulchro, ac Lucio, Porcio Licinio, hoc est anno ab vrbe condita 568. coloniam Romanorum factam fuisse. In cuius colonis L. Actius Poeta fuit, vt fert sententia Eusebij de temporibus. Caeterum cum ea terraemotu, solo biscente, propemodum absorpta fuisset, iterum instauratam M. Antonius Triumuir colonis deduxit, vt scribit Plutarchus, in Anton. Fidelissima Populo Romano fuit, ex cuius Imperij declinatione eas erumnas, quas aliae Vmbriae ciuitates passa est. Constat a Totila miserabile excidium passam fuisse, refectamque a Belisario, vt narrant Procopius, atque Blondus. A diuersis tulit seruitutis iugum, praecipue autem a Malatestis, ac Sfortianis, in quibus Ioannes Sfortia enituit, qui illam mirifice exornauit, atceque ad mare fundata, inexpugnabilem reddidit, in ciuitate vero ipsa amplum eadificauit palatium, vnde Princeps honorificentius ius diceret, vitaque splendidiorem cultum tueretur. Secundum hos Ducibus Vrbinatibus praedecessit, quorum stirpe extincta ad iurisdictionē ecclesiasticam redijt. Vbertimum solum habet, tametsi aestiuis diebus aer insalubris desaeuiat. Quamobrem de ea merito Catullus scriptum reliquit.

Moribunda sedes Pisauri.

Tametsi haud latius fines extendat, pulchra tamen est, atque elegantibus aedificiis exornata. Eius meminerunt, praeter citatos auctores, Caesar, Cicero, Mela, Ptolemeus, Ant. Velleius Paterculus, Agatius Vitius, aliique non pauci. Ex modernis autem Leonardus, ac Guicciardinus, qui in 12. lib. suarum historiarum illam describit, & Saluator de Saluatoris l. C. clar. in hist. aliique. Inter praeclaros, quos tulit viros, celebratur Pandulphus Collenucius, qui inter alia scripsit historiam Regni Neapolitani, & de machinae tormentariae inuentione. Fama tenet, ac verisimile est, Apostolicis temporibus sacra Christiana suscepisse, traduntque Euaristum Pontificem primum illi attribuisse pastorem, hoc est anno salutis 120. cuius nomen gestaq; ac deinceps plurium, qui in ea sede floruerunt, nomina interciderunt. Baptizato vero Constantino, illorum aliquot nomina emerserunt ad lucem, donec ex continuata serie illucescerent posteritati. Pisaurensis Praesul vnam olim Apostolicam sedem immediate superiorem agnouit; tametsi hodie nouiter erectae Vrbinatis Metropolis, inter suffraganeas numeretur 1563. Sanctum Terentium martyrem Tutelarem diuum adorat. Deiparaeque Virgini Assumptae Cathedralis Ecclesia dedicata, Architecturae sane pulcherrimae, in qua vndecim canonici sunt, cum duabus dignitatibus nempe Praepositura, & Archidiaconatus, pluresque clerici, & mansionarii, septem extant Ecclesiae parochiales, virorum monasteria octo, quatuor monialium. Dioecesis satis arcta est, vbi recensentur decem & nouem oppida, plebaniae vero viginti septem, pluraque oratoria, & xenodochia, sicut etiam in ea ciuitate perplura templa visuntur, quae populi pietatem in Deum haud finunt latere. Eius taxa in lib. Camerae ascendit ad florenos 300. Hanc seriem Episcoporum Pisaurensium, quam damus ex monumentis illius Ecclesiae erutam, & ex actibus Romanis auctam, atque in gratiam studiosorum ex fide digessimus.

1 FLORENTIVS primus Pisaurensis Episcopus occurrit, cuius mentio certior habetur in actibus sancti Terentii martyris, vixitque anno 247. Hic Cathedralem erexit, vbi corpus sancti Terentii martyris ciuitatis patroni recondidit.

2 S. DECENTIVS natione Britannus, Episcopus, ac martyr Pisaurensis anno 302. ex tabulis eiusdem Ecclesiae.

3 S. HERACLIANVS Episc. ac Tutelaris Pisaurensis, floruit sanctitate circa an. Domini 347, sancti Seueri Archiepiscopi Rauennatis alumnus fuit, qui illum Pisaurensem Episcopum inaugurauit. Requieuit in Domino 4. id. decembris, sepultusque in Cathedrali, vbi quieuit, donec populus in templum eius nominis consecratum illum transtulit. Eius festum celebratur praedicto die, quo iuit ad superos: Eius meminit Ferrarius in catalogo. Hieronymusque Rubeus in histor. Rauennati in vita S. Seueri.

4 GERMANVS vixit anno 499.

5 FELIX floruit anno 500. ad quem scribit Gregorius Papa de decimis monast. epistola 46.

6 FELIX, eius nominis secundus anno 589.

7 MAXIMVS 649.

BEATVS

8 BEATVS, Interfuit concilio Romano sub Agathone Pont. 680.

9 ANDREAS, eandem sedem obtinuit 743. apud Baronium.

10 DOMINICVS 820.

11 RAGVEL, quem Inghubel Baronius vocat, floruit anno 853. hic in cathedrali cum hoc epitaphio iacet sepultus.

IN HOC TVMVLO
REQVIESCIT D. N. RAGVEL
EPISCOPVS.

12 IOSEPHVS vivebat anno 869. concilio Romano interfuit 871.

13 LAVRENTIVS, donationem Theodosij Episcopi Firmani in fauorem monasterij S. Crucis firmauit anno 887.

14 RAYNERIVS Episcopus Pisaurensis, Laurentio successit.

15 N. . . . eiusdem ciuitatis Episcopus, de quo scribit Petrus Damianus ad Gregorium Sextum Pontif. circa annum 1044. illumque appellat adulterum, atque periurum, exhortaturque Pontificem, vt omni vitiorum labe pollutum deturbet de sede. Idem scribit ad Gebtardum Archiepiscopum Rauennatem, appellatque Pisaurensem hunc Episcopum, atque Fanensem, diaboli administros infames, nomineque pastoris indignos lib. 3. epist. 3.

16 PETRVS, Romano concilio interfuit sub Nicolao Secundo anno 1059.

17 DOMINICVS, de quo mentio est in bulla Alexandri Secundi Ecclesiæ Forosempronienfi concessa anno 1062.

18 MICHAEL, floruit 1074. ad quem extant Gregorij Septimi epist. 46. lib. 2.

19 BAMBO 1123.

20 STEPHANVS electus interfuit Venetijs anno 1177. reconciliationi Alex. III. cum Frederico primo Imperatore.

21 PETRVS eandem sedem obtinuit, fauitque Ænobarbo Imperatori, ob quam rem Alexand. III. Pontifex, illum prius fulmine ecclesiastico ictum exuit dignitate. Qui tandem post Frederici reconciliationem, in eandem restitutus dignitatem, Lateranensi concilio interfuit sub eodem Pontifice anno 1179.

22 VVIDO 1188.

23 HENRICVS 1190.

24 N. . , . electus, & consecratus Episcopus ab Honorio Tertio anno 1217. ex reg. Vatic. ad calcem anni 2.

25 PEREGRINVS 1225.

26 BARTHOLOMEVS floruit 1228. & forte hic ille est Bartholomæus de Zambassis Bononiensis doctor, ac eiusdem ciuitatis canonicus, vicarius Pisaurensis Episcopatus, qui suo defuncto Episcopo suffectus est. Cuius meminit Nicolaus Pasqualinus, Alidosius de viris illustr. Bononien.

27 HVGO Episcopus Pisaurensis an. 1268. translatus est ad Æsinam Ecclesiam, vt habetur in regest. Clementis Papæ Quarti anno tertio epistola 116.

28 NICOLAVS electus 1269. 14. Kalend. martii, ex reg. Vatic. ep. 4. fol. 215. anno 4. Clem. Quarti.

29 THOMAS ex Præposito Cathedralis electus fuit Episcopus a Gregorio Decimo an. 1272. 5. id. octobris ex regest. Vatic. epist. 68. fol. 22. anno primo.

30 Fr. FRANCISCVS anno 1282. obijt sequenti 1283.

31 ACCVRSIVS Plebanus sancti Adriani de castro Matelicæ Camerinæ diœcesis, a capitulo postulatus, confirmatur a Martino Quarto anno 1283. id. decembris, Pontificatus tertio in regesto Vaticano epistola 85. fol. 141. excessit anno 1292.

32 Fr. SALVVS ord. Prædicatorum, a capitulo electus, confirmatur a Nicolao IV. anno 1292. 6. Kal. febr. ex eodem reg. ep. 697. fol. 140. anno 4.

33 IVLIVS è viuis exemptus est 1296.

34 Fr. PETRVS ex ordine Minorum, creatus Episcopus a Bonifacio Octauo anno 1296. totius Franciscani ordinis conseruator fuit, Clemente Quinto ita censente. Obijt diem postremam circa annum 1315.

35 IVNTA ciuis, & canonicus Pisaurensis, post excessum Petri suffectus est a capitulo anno 1316. qui antequam inauguraretur, decessit.

36 Fr. PETRVS huius nominis tertius, ordinis Minorum, eligente capitulo Iuntæ suffectus est anno 1316. cuius electionem Ioannes Vigesimus secundus ratam habuit 1317. decessit autem 1343. consule Lucam Vvadinghum annal. Minorum tom. 3. Cæsaremque Clement. in hist. Ariminensi.

37 Fr. FRANCISCVS Violi a Franco, ex ordine Minorum, dictus est Episcopus, postquam Petrus fuisset fato functus 1343. 8. Kal. decemb. ex regesto Vatic. 190. anno secundo Clementis Sexti.

38 HOMODEVS 1346. die 18. mens. iulij, ex lib. obligat.

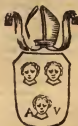

39 BLASIVS Geminelli electus anno 1354. 4. Kal. februarij, ex canonico Vrbeuetano successit Homodeo, ita in regesto Vaticano ep. 34. fol. 41. anno 2. Innoc. VI. translatus inde ad Ecclesiam Clusinam anno 1357.

40 HENRICVS Archipresbyter Mediolanensis

nensis Ecclesiæ, electus Episcopus anno 1357. 12. Kalend. septemb. ab Innocentio VI. ex reg. Vaticano epist. 41. fol. 52. anno 5. lib. 1. fuit inde, hoc est sequenti anno 1358. translatus ad Asculanam Ecclesiam in Piceno.

41 NICOLAVS eandem sedem obtinuit ex priore sancti Augustini de Rosano Pisanæ diœcesis annó 1358. 4. idus iulij, ex regesto Vaticano epistola 31. fol. 36. anno septimo Innoc. VI. translatus deinde ad Firmanam Ecclesiam anno 1370. Kal. iulij.

42 LEALIS filius Malatestæ de Malatestis, Pisauri Domini, patriam Tiaram assecutus est 1370. Kalendis iulij, ex eodem lib. Reperitur autem hanc Ecclesiam rexisse vsque ad annum 1373. deinde ad Ariminensem translatus est.

43 Fr. ANGELVS Feduccius è Bibiena, oppido territorij Casentinatis in Hetruria, ex ord. Minorum adlectus est 1373. Hic altare sacrorum Stigmatum de Vernia consecrauit, facta ad id sibi potestate ab Episcopo Aretino. De eo Marcus Vlysponensis par. 2. lib. 9. c. 33. histor. fratrum Minorum, & Cæsar Clementinus histor. Ariminen. Hic tanquam Clem. VII. fautor Episcopatu priuatus est ab Vrbano VI. anno 1381.

44 FRANCISCVS, huius memoria extat ab anno 1386. vsque ad ann. 1398. in quo ipso anno vita functus est.

45 ANGELVS Roccius Beneuentanus, alijs vero est Neapolitanus, adlectus fuit Episcopus Pisaurensis a Bonifacio Nono 1398. die 23. mensis decemb. quam ille Ecclesiam rexit vsq; ad ann. 1407. ex eoque translatus est ad Crotoniensem Episcopatum in Calabria.

46 ANTONIVS Casinius ciuis Senensis, patria Florētinus, ex canonico Florentino, Signięque Plebano, ad hunc Episcopatum euasit 1407. post duos autem annos ad Senensem Ecclesiam translatus est, sanctæ Romanæ Ecclesiæ declaratus Thesaurarius, a Martino vero Quinto presbyter Cardinalis ad titulum S. Marcelli. Consule vero ea quæ de ipso narrauimus in Episcopis Senensibus.

47 BARTHOLOMÆVS Casinius Florentinus monachus, & Abbas sanctæ Mustiolæ Clusinæ diœcesis, ex ordine Vallumbrosano, frater germanus memorati Cardinalis, ad hanc sedem ascendit 1409. 13. Kal. augusti. Hic synodum celebrauit, in qua salutiferas admodum tulit leges, quæ adhuc hodie venerationi sunt, & commodo clero Pisaurensi. Rexit autem illam Ecclesiam vsque ad annum 1419. in quo ipso anno decessit. Cæterum Cardinalis Casinius præcipua charitate in fratrem cum an. 1429. conderet testamentum, certam pecuniæ summam Ecclesiæ Senensi legauit, vt defuncto annuæ, solemnesque celebrarentur Inferiæ.

48 IOANNES de Benedictis ciuis Pisaurensis Casinio successit 1419. hic diutissime vixit. Nicolao V. mittente 1446. apud Senenses oratoris munere functus est.

49 BARNABAS Merlonius Fanensis, a Paulo Secundo creatus est 1471. 5. Kal. april. Romæ decessit 1475. sepultusque est apud S. Mariam de Populo.

50 THOMAS de Vincentijs, siue de Giagorellis, eiusdem Ecclesiæ electus Præsul est 1473. vita functus est 1478.

51 LAVRENTIVS Capoferrum Romanus, filius nobilis viri Euangelistæ Magdaleni de Capiteferro de regione Pineæ, ad eundem Episcopatum assumptus est 1578. 4. id. decemb. è viuis autem exemptus 1487.

52 NESTOR Maluasia Bononiensis, ex equite Hierosolymitano, Bononiæ commendatore adlectus est 1487. die octaua mensis nouembris. Antequam inaugurararetur, decessit, atque apud sanctam Mariam de Populo sepultus; vbi quædam legitur inscriptio, quam quia in ea memoria dignitatis Episcopalis dimittitur, etiam hic dimittendam curauimus.

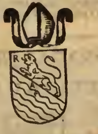
53 ASCANIVS MARIA Sfonia Mediolanensis Cardinalis, hanc Ecclesiam perpetuo admini-

nistran-

nistrandam suscepit 1488. donec illam in fauorem Aloysij renunciauit.

54 ALOYSIVS Capra Mediolanensis, Cardinalis Sfortiæ familiaris, ex eiusdem Cardinalis cessione, atque fauore, obtinuit Episcopatum 1491. 3. id. iunij. Romæ postremam diem obijt 1498. sepultusque est apud S. Mariam de Populo prope principem aram, vbi in marmorea tabula hoc epitaphium legitur.

Aloysio Capra, patria Mediolanensi,
decretorum Doct.
Episcopo Pisaurensi,
S. D. N. Referendario,
ac Cancellariæ Apostolicæ Regenti
iurisperitia, integritate, nobilitate,
& magnis meritis
Pet. Ant. hæredes posuerunt.
Vixit ann. LX. mens. vij. dies xx.
Obijt xiij. Aug.
M. CCCC. LXXXXVIII.

55 FRANCISCVS Oricellarius, Philippi filius, nobilis Florentinus, Alexandro VI. in paucis charus, ob præclarissimas animi dotes Pisaurensis Episcopus est declaratus 1499. die decima sexta mensis aprilis, ad eodemque Pontifice Vice legatus Bononiam missus est 1502. dum sibi creditæ Ecclesiæ insudaret, fato functus est 1504. Ex eadem clarissima gente sedente Clemente Octauo Hannibal Oricellarius Carcassonensium Episcopus erat in Gallijs, Romæque Gubernator, qui Romæ è viuis excedens, sepultus est apud sanctum Andream de Valle, in sacello ab Horatio Oricellario munificentissime extructo, cum hoc epitaphio.

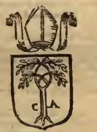
D. O. M.

Annibali Oricellario
Episcopo Carcassonensi,
humanitate magnificentia,
integritate singulari,
cuius opera summi Pontifices
Paulus IIII. & Pius V.
in maximis, arduisque
Christianæ reipub. negocijs
apud Henricum II. &
Carolum IX. Galliæ Reges,
Clementi vero VIII.
in regendis vrbibus,
Ancona, Roma, Bononia,
ac demum Pontificiæ domus
Præfectura maxima cum laude
vsi sunt.
Horatius Oricellarius
iucundissimo fratri posuit.

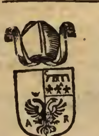
Ex familia floruit olim Bernardus insignis historicus, de quo Varinus lib. 3.

Ex Oricella domus potens opibusque virisque
Historicum cuius clarum de sanguine cerno
Non solum scripto, sed lingua apprime disertum
traxit ab æquoreo sua prima exordia campo.

56 FRANCISCVS de Richardia de Ansa, siue Ossunensis, Oricellario successit 1504. die 27. mensis maij. Pisauri decessit 1508. die 24. mensis septembris, cum dies in 12. horas esset procliuior.

57 ALBERTINVS Roboreus S. Spiritus præceptor in Saxia, Astensis olim Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1508. die decima sexta mensis septembris, qui sedit vsque ad annum 1516.

58 PARIS de Grassis Bononiensis, apud Pontificem ceremoniarum Magister declaratus est 1513. die quarta mensis aprilis. Inauguratus est in eccle-

ecclesia sancti Laurentij in Lucina ab Achille fratre, Cardinali de Grassia, assistentibus Episcopis Treuisino Romæ Gubernatore, Dyrrachiensique Saerista Pontificis, sexta die maij, altero die post Penteeosten. Solemni ritu, pompaque possessionem Episcopatus inijt die decimo octauo ianuarij 1515. Ephemeridas Romanas, summa libertate, vt tunc in moribus erat, dicitur perscripsisse. Romæ tandem decessit 1528. die decima iunij, atque apud sanctum Petrum sepultus est, vbi prætereuntes hanc legunt breuem inscriptionem.

Paris de Grassiis Episcopus Pisaur.
Apostolicæ Sedis
Ceremoniarum Magister
Colleg. huius capellæ
A, B. M.

Refert Alidosius de vir. illust. Bononien. Paridem in administrando Episcopatu habuisse coadiutorem cum futura spe successionis Balthassarem Cataneum Bononiensem, Antonij filium ann. 1522. die 28. mens. aug. tametsi id non repererim in actibus consistorialib.

59 IACOBVS Simonetta Mediolanensis, sacræ Romanæ Rotæ Auditor, Episcopus dictus est 1528. die decima mensis iulij, an. vero 1535. a Paulo Tertio Senatoria purpura est nobilitatus, translatusque ad Ecclesiam Perusinam, obtinuitq; etiam deinceps Laudensem Episcopatum, vt alibi docebimus.

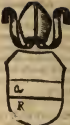
60 LVDOVICVS Simonetta Mediolanensis, ex cessione patrui Cardinalis, eundem Episcopatum obtinuit 1536. quem vsque ad ann. 1560. administrauit, deinde sub Pio Quarto cum euasisset, ad purpuram, Pisaurensem cum Laudensi commutauit. Vita functus est 1576. de quo alibi plura dicemus.

61 IVLIVS Simonetta Ludouici nepos, Pisaurensi sede nobilitatus est 1560. die 9. mensis iulij. Tridentino concilio interfuit, decessitque 1576.

62 ROBERTVS Saxatellus Imolensis demortuo suffectus est 1576. die 4. mens. iunij. vita functus est 1586.

63 CÆSAR Benedictus Pisaurensis eiuis, patriæ Episcopus declaratus est, Sixto Quinto sedente anno 1588. die 28. mens. maij. Decessit autem 1609.

64 Fr. BARTHOLOMÆVS Georgius, ex ordine Minorum de obseruantia, viris probatissimis moribus electus est 1609. die decima quinta mens. iunij, & viuis exemptus est 1612. atque apud suam ecclesiam sepultus.

65 MALATESTA Baleonus Perusinus, dictus Episcopus est Pisaurensis 1612. die 16. mens. Iulij. Hanc ille Ecclesiam summa cum laude prudentiæ administrauit, vir clarus nobilitate, & moribus, olim vicelegationis munere functus est, mox pro Vrbano Octauo apud Cæsarem functus est item legatione, translatus inde est ad Assisinatem Ecclesiam anno 1641.

66 IOANNES FRANCISCVS Passioneus Forosemproniensis, ab Ecclesia Calliensi ad hanc translatus est anno 1641. 27. nouembris. Viuit adhuc, secundaque fama prudentiæ ecclesiastica negocia pergit vrgere, dignus sane, cui Deus magnus in plures, felicesque annos vitam extendat, tou olim Ecclesiæ maximo decori futurus.

SENOGALLIENSES EPISCOPI.

CONSTAT Senogalliam a Gallis Senonibus post captam Vrbem fuisse ædificatam, dictamque fuisse Senam Galliam, vt discrimen interesset inter Senogalliam, & Hetruscam Senam: siquidem illa spectat ad Vmbros: eodem tempore colonia fuit Castri, & Hadriæ, illamque appellauerunt Senensem coloniam ad superum mare, vt ex Liuio scribit Florus. Eius meminit Polybius lib. 4. Idemque Liuius pluribus in locis, Strabo, Lucanus, Plinius, Mela, Tacitus, Paulus Diaconus, Silius, aliique quamplures. Prope Adriaticum litus situata est, ideo aeris non valde salubris. In Vmbriæ antiquissimis ciuitatibus numeratur, quæ postquam Gothorum excidium, ruinasque eluctata est, ad sinum sanctæ Apostolicæ sedis confugit. Traditio tenet S. Sabinianum, qui fuit vnus de septuaginta duobus Christi discipulis, ibi euangelium disseminasse, atque Episcopali ibidem munere functum fuisse, ac deinceps

eiusdem

eiusdem alumnos, aliosque quamplures Christiana sacra fouisse. Cæterum tyrannorum rabies in causa fuit, cur haud facile miri numerus porue. rit eorum qui in ea sede floruerunt. Hanc illa semper egregiam laudem tulit, a discipulis Christi accepisse sacra, vnamque immediate Apostolicam sedem agnouisse. Hodie cum aliis Vmbriæ Episcopatibus Cathedrali Vrbinati suffragatur. Cathedralis sub diui Petri inuocatione iam olim constructa est, eiusdem antiquitatis clarissimum argumentorum: Tribus dignitatibus gaudet, ac duodecim ibi canonici, quatuorque, vt vocant, capellani cum præbendis, Theologali, atque pœnitentiali diuinum opus perurgent. Montem pietatis habet, ac vnicum xenodochium, cum seminario. Principi templo Episcopale palatium satis opportunũ est. Diœcesis ampla est, fœtaque populo, cum tribus ecclesijs collegiatis, quatuor prioratibus, ac quinque vicariis, quadragintaque curatis ecclesijs, totidemq; simplicibus beneficijs, tribus commendis, viginti duobus religiosorum monasterijs, ac septem monialium. Taxa huius ecclesiæ est 10 lib. Cameræ floreorum 442. certior census est septem millium scutatorum. Eius Ecclesiæ Præsulum series sequens est.

1 B. SABINIANVS vnus è septuaginta duobus Christi discipulis; primusque fuit Senogalliensis Episcopus, suaque prædicatione eam ciuitatem ad fidem Christi conuertit.

2 B. IVSTVS Sabiniano successit, plantatamque fidem a magistro mirifice propagauit.

3 VENANTIVS sub Symmacho Papa, Romanæ synodo interfuit ann. 499.

4 B. BONIFACIVS, post excidium Senogalliensibus a Gothis illatum, cum Ioannis Tertij Papæ cubicularius esset, ab eodem eius ciuitatis Episcopus declaratus est anno 562. postulantibus Senogalliensibus, a Pontifice optimum sibi dari pastorem. Nec fefellit Pontificem opinio, quam de Bonifacio conceperat. Siquidem cum Senogalliensem Ecclesiam suscepisset regendam, tum verbo, tum exemplo populum Senogalliensem ad puriores mores instituit. Luitprando Arriano diutius restitit, qui gregi sibi concredito imminebat armatus, cuius denique potentis victus, ab hæreticis cæsus egregie testatus est, gratanter pro eis profudisse vitam, quos semel regendos susceperat, die 13. mens. octobris.

5 SIGISMVNDVS vixit anno 590. hic sancti Gaudentij Episcopi sacrum corpus Senogalliã diuinitus delatum decentiori loco sepeliuit prope ciuitatem in templo, quod eius nomini consecrarum Theodolinda Longobardorum Regina munificentissime erexerat, beatique Bonifacij sui antecessoris reliquias honorificentiori loco excepit, beatoque Benedicto eundem honorem habuit. Singulari sanctimonia clarus fuit, itaut suis precibus Senogalliensem ciuitatem a contagio liberauerit. Floruit sub Mauritio Imperatore, Riccardoque Visigothorum Rege, quem Sigismundus, cum alijs Episcopis Arrianam sectam compulit eiurare, ideoque ab eius sectæ hæreticis multa dicitur pertulisse. His fere temporibus floruit sanctitate Leander Episcopus Hispalensis in Hispanis, A cuius nomine Gregorius Magnus Papa suorum commentariorum moralium volumen inscripsit. Cuius idcirco meminimus, vt errorem Sansouini in chronicis confutaremus, qui illum ex suo cerebro Senogalliensem facit Episcopum.

6 MAXIMVS, vixit anno 623. Hunc Honorius Pontifex Maximus Constantinopolim legauit, vt Pyrrhi Patriarchæ reprimeret audaciam, sed cum peruicaci nullam potuisset facere medicinam, in Italiam reuertens, Cataniæ in Sicilia fato functus est, vbi adhuc sepultus quiescit.

7 MAVRVS anno 649. Lateranensi concilio interfuit sub Martino Primo Pontifice, cuius B patres contra Monothelitas pugnabant, qui vnam tantum in Christo, cum vnica natura voluntatem impie deprædicabant.

8 ANASTASIVS 761. apud Baron.

9 SAMVEL apud eundem 855.

10 PETRVS anno 871. huius etiam meminit Baronius. Hunc Ioannes Pontifex cum Petro Episcopo Forosemproniensi legauit in Galliam ad Carolum Caluum Regem Francorum, vt narrat Sigonius lib. 5. de Regno Italiæ.

11 SEVERVS anno 882. hic graui censura innodatam ciuitatem, a Pontifice obtinuit vt exolueretur, suisque precibus, animique demissione diu exoptatam pacem obtinuit,

C 12 ORORIVS 885. apud Baron.

13 BENEVENTVS, siue Benuenutus, Theodosij Episcopi Firmani donationem in fauorem monasterij S. Crucis subscribit 887.

14 IACOBVS in eadem sede floruit an. 897. Hunc fama est officium scripsisse exaltationis sanctæ Crucis.

15 THEODOSIVS, concilio Romano interfuit sub Nicolao Secundo Pontifice ann. 1059. Ad hunc scripsit epistolam 11. Petrus Damiani, illumque cum Rodulpho Episcopo Eugubino, suorum operum censorem instituit.

16 GVILLELMVS Episcopus Senogalliensis tempore Alexandri Secundi Ecclesiæ Forosemproniensi quædam iura sibi vsurpauit; Pontifex D vero Petro Damiano Cardinali Ostiensi suadente, eidem mandauit, vt omnia libere restitueret, vt ex bulla eiusdem Pontificis liquet, data ann. 1062.

17 TRANSMVNDVS Monachus Fontis Auellanæ, successit Guillelmo, synodo interfuit Fulginij celebratæ sub Iulio Cardinali legato 1146.

18 IACOBVS eadem dignitate fulgens, concilio Lateranensi interfuit sub Alexandro III. 1179. Eius obitus dies memoratur in veteri calendario eiusdem sui monasterij vigesima tertia septembris.

19 HENRICVS interfuit consecrationi ecclesiæ sanctæ Crucis de Auellana cum 12. alijs Episcopis 1193. Hunc Innocentius Tertius legauit, arbitrumque honorarium fecit, vt inter Rauennatem Archiepiscopum, & Auximates lites componeret anno 1203. vt refert Rubeus in Rauennati hist.

20 TRANSMVNDVS monachus sanctæ Crucis de Auellana Senogalliensis Episcopus, de quo historia Camalduleu. parte secunda lib. 5.

epist. 16. & Arnoldus Vrion. lib. 2. lign. vitæ.

21 BENNO subiectus est ob Honorio Tertio Episcopus Senogalliensis anno 1223. a quo obtinuit alteram partem ciuitatis de Porto, castellumque Versaile cum temporaria iurisdictione, quod ipsum etiam suo successori a Gregorio Nono indultum, confirmatumque est anno 1232. Priuilegium Honorij Tertij Bennoni, successoribusque eius canonice substituendis Ecclesiæ Senogalliensi sequens est, ex reg. Vatic. desumptum fol. 49. epist. 170. anno 7.

HONORIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Bennoni Episcopo Senogalliensi, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

IN eminenti Apostolicæ sedis specula licet immeriti disponente Domino constituti, fratres nostros Episcopos, tam propinquos, quam longe positos, fraterna debemus caritate diligere, & ecclesijs sibi a Deo commissis, pastorali sollicitudine prouidere. Quocirca venerab. in Christo frater Episcope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Senogalliensem, cui auctore Deo, præesse dignosceris, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possesiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, ac canonice possides, &c. vsque illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus vocabulis, exprimenda. In ciuitate Senogalliensi sancti Ioannis Baptistæ, sancti Petri, sancti Martini, sancti Georgij, sanctæ Mariæ de Scottis, sancti Laurentij, sancti Saluatoris, sanctæ Crucis, sancti Bartholomæi, sancti Paterniani, sanctæ Brigidæ, & sancti Seueri ecclesias cum omnibus pertinentijs earumdem, & tertiam partem de omnibus redditu, ac datione, distructi quoque, & placito, & de mercato, nec non de rips, & portu, seu & de alijs supradictæ ciuitatis vectigalibus, seliquatico, pedagio, menfuratico, & de alijs postis, & posterulis ciuitatis ipsius, excepta posta sancti Angeli, cuius vestri in integrum sunt prouentus. In diœcesi Senogallien. monasterium sancti Gaudentij cum omnibus eius bonis, & pertinentijs, & curtem quæ vocatur Turturaria cum molendinis, & suis pertinentijs, ecclesiam sancti Viti cum hospitali sancti Spiritus, ecclesiam sancti Stephani cum curte, pratis, paludibus quoque, ac salinis omnibus a mari vsque ad muros dictæ ciuitatis, & cum omnibus possessionibus positis in monte sancti Stephani planitijs, & curtem Senogalliæ, de iure episcopatus Senogallien. & curtem, quæ vocatur Tres basilicæ, cum castello, quod vocatur Pigiolo cum omnibus hominibus, & eorum bonis, & suis pertinentijs, & castrum Vauarij, castrum Ramusceti & Castellare filiorum Leonis, & Castellare Scorzaleporis, & castrum Montas, & castellare Castellionis, & castrum Farneti, castrum Peticli, & castellare Fossellæ, & castellare Montisfortini, & quidquid episcopatus habet in castro insulæ Camarcelli, & eius curte, in curte insulæ Hugursionis, in castellare Campi longi, & eius curte, in curte rauonis, in castellare Quazan, & eius curte, in castro Montis Nouij, & eius curte, in castro Pendingarda, & eius curte, in castellare insulæ Caseluacis, & eius curte, in castellare Montis sancti Viti, & eius curte, in castro Muruci, & eius curte, in castellare sancti Martini filij Aldonis, & eius curte, in castro Cerreti, & eius curte, in Folliano, & eius curte, in castellare, & eius curte, in curte Areæ Contractæ, Turris ruptæ, & in castellare Albiani, & eius curte, cum hominibus, curtibus, & pertinentijs eorundem, monasterium sancti Genesij, plebem massæ, plebem sancti Michaelis de colle Vrbano, plebem sancti Apostoli, plebem scorzalepori, plebem sancti Geruasij de bulgaria, plebem de paone, plebem de cauis, plebem sancti Hippolyti, plebem de mutro, plebem sancti Petri de colonia, plebem plani, plebem de colle, plebem montis porci, plebem orgeoli, plebem sancti Gregorij, ecclesiam sanctæ Mariæ de bodio, ecclesiam sancti Iacobi cum hospitali, ecclesiam sanctæ Mariæ de filetto cum hospitali de massa, ecclesiam sancti Ioannis de montenouo, ecclesiam sancti Ioannis de scapzano, plebem de allano, plebem sancti Martini filiorum Aldonis, plebem sancti Archangeli, plebem sancti Paterniani de fractula, plebem de casertino; & plebem sancti Clementis cum capellis in earum plebatibus positis, bonis, possessionibus, ac hominibus earundem cum plena iurisdictione, quam Senogalliensis Ecclesia noscitur in ijs hactenus habuisse. Præterea quod communi assensu tui capituli, vel maioris partis ipsius consilij sanioris in tua diœcesi per te canonice fuerit institutum, ratum, & firmum volumus permanere. Prohibemus insuper ne excommunicatos tuos, vel interdictos ad officium, vel communionem ecclesiasticam sine conscientia, & consensu tuo quisquam admittat, aut contra sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat, nisi forte periculum mortis ımmineat, aut dum præsentiam tuam habere nequiuerint, per alium secundum formam Ecclesiæ satisfactione promissa oporteat ligatum absolui. Sanctorum quoque canonum auctoritatem sequentes statuimus, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus absque assensu Senogalliensis Episcopi in diœcesi Senogalliensi conuentus celebrare, causas etiam, & ecclesiastica negotia eiusdem diœcesis, nisi per Romanum Pontificem, vel eius legatum fuerit eidem iniunctum tractare præsumat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, &c. vsque profutura. Saluo mandato sedis Apostolicæ speciali. Si qua igitur, &c. cunctis autem, &c.

Datum Laterani, per manum magistri Vuidonis D. Papæ capellani 4. Kal iunij, indict. 12. incarn. Domin. anno 1223. Pontificatus vero D. Honorij Papæ Tertij anno 7.

22 IACOBVS Bennoni successit an. 1232. vir longe doctissimus, ac Gregorio Nono in paucis charus, qui illum Romam misit ad reprimendum Hannibalem Hannibaldesium, qui contra fidem

fidem Christianam plures ibidem sparserat errores. Qui ita deuio medicinam adhibuit, vt sanus factus eiuraret errores, compressoque tumultu, ad Romani Pontificis obedientiam decepti redirent. A Pontifice inde Iacobus plurimam collegit gratiam, multisque priuilegiis ornatus est, & in Liuonia Apostolicus legatus ab eodem Gregorio missus, vt ex epistola 162. fol. 150. anno quinto in regesto Vaticano legitur. Huius Episcopi temporibus, ciuium exacerbatæ simultates Senogalliam pene totam euerterunt, templis, arisque profanatis, itaut deinde ad pristinam illam amplitudinem, dignitatemque redeundi omnis spes depositæ ciuitati videretur ablata.

13 Fr. PHILIPPVS ex ordine Eremitano sancti Augustini, primus Episcopus fuit, qui Senogalliensi exciso populo inceperit imperare. Itaque restituit clerum, sibique deinde, & clero sedem construendam curauit, expurgatoque nobili templo, illud Deiparæ Virgini, ac sancto Paulino Nolæ Episcopo consecrauit anno 1271. die quarta mensis maij, hortatusque ciues est, vt eundem diuum Paulinum tutelarem venerarentur, cumque reformando clero saluberrimas leges tulisset, præfuissetque magna cum prudentiæ laude, plenus meritis fato concessit.

24 I. . . . Episcopus Senogalliensis extremis Gregorij Decimi temporibus defunctus est, post cuius excessum capituli pars, Albertinum quemdam Abbatem sancti Gaudentij Senogalliensis diœcesis elegit, alia vero pars, & sanior Federicum præpositum postulauit, qui à Martino Quarto confirmatus fuit, vt legitur in reg. Vatic. epist. 34. fol. 205. anno 4.

25 FEDERICVS Episcopus, & comes Senogalliensis electus ann. 1284. tertio idus nouembris ex præposito, vt diximus. Fato functus est anno 1288.

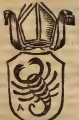
26 SIGISMVNDVS Abbas monasterij Sicinensis Nucerinæ diœcesis, a capitulo postulatus, confirmatur a Nicolao Quarto anno 1288. vndecimo Kalendas maii, ex regesto Vaticano epistola 45. fol. 12. anno primo. Obijt anno 1291. communitati Senogalliensi diuendidit Rochensium communitati Montalis castellum, atq; Ponticuli anno 1293.

27 THEODINVS, nobili genere procreatus, tunc clericus sancti Ioannis de monte Lupone Firmanæ diœcesis, defuncto Sigismundo a capitulo creatus in locum Lamberti plebani S. Paulinæ Ariminensis ditionis, qui electioni de se factæ consentire noluit, reiectaque alia postulatione quorumdam canonicorum, Alberici de Medicina canonici Rauennatensis, a Nicolao Quarto confirmatur anno 1291. 3. Kal. octob. ex regesto Vaticano epist. 572. fol. 113. anno 4. obijt Theodinus 1294.

38 FRANCISCVS Episcopus Fauensis, ad hanc sedem translatus a Bonifacio Octauo anno 1295. 2. idus decembris ex eodem reg. epist. 586. fol. 132. anno primo.

29 IOANNES obijt anno 1308.

20 GRATIAS Abbas sancti Victoris de Clusis, ordinis sancti Benedicti Camerinen. diœcesis defuncto Ioanne, a saniori parte capituli eligitur, contra fratrem Vgolinum ordinis Minorum, ab alia parte postulatum, a Clemente Quinto confirmatus est anno 1309. secundo Kalendas iulij, ex regesto eiusdem. epistola 492. fol. 95. anno tertio, mortalitatem expleuit Gratias anno 1318.

31 FRANCISCVS de Syluestris, nobilis Cingulanus eligitur a Ioanne XXII. anno 1318. eidemque sequentem scripsit epistolam, quæ extat in regesto Vaticano.

IOANNES EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei,

Ven. fratri Francisco Episcopo Senogallien. &c.

In superna dignitatis specula, &c. Sane Ecclesia Senogallien. per obitum bonæ memoriæ Gratiæ Episcopi Senogallien. solatio destituta pastoris, dilecti filij capitulum ipsius Ecclesiæ vocatis omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode interesse pro electione futuri Episcopi celebranda, die ad hoc apud castrum de Serra comitum Senogalliensis diœcesis, cum ciuitas Senogallien. foret supposita interdicto, præfixa, conuenientes in vnum, te tunc eorum concanonicum in subdiaconatus ordine, & ætate legitima constitutum per formam compromissi, in Episcopum Senogalliensem concorditer elegerunt, tuque postmodum præsentato tibi huius electionis decreto, eidem electioni de te factæ ad instantiam capituli prædictorum consentiens, ad sedem Apostolicam personaliter accessisti, & deinde tuam per te ipsum, quam dictũ capitulum per eorum cœptos procuratores, ac nuncios ab ipsis ad dictam sedem propter hoc personaliter destinatos, eamdem electionem, illius nobis præsentato decreto, a nobis confirmari suppliciter postulasti, in his omnibus statutis a iure temporibus obseruatis. Nos igitur tam ipsius electionis processum, quam personam tuam per ven. fratrem nostrum Nicolaum Episcopum Ostiensem, & dilectos filios nostros Nicolaum tit. sancti Eusebij presbyterum, ac Neapolionem sancti Adriani diaconum Cardinales examinari fecimus diligenter, & demum facta nobis ab eisdem Episcopo, & Cardinalibus super ijs relatione fideli, tu ex considerationibus certis inductus omne ius, quod tibi ex electione huiusmodi competebat, in manibus di- lecti

ecti filij nostri Ioannis sancti Theodori diaconi Cardinalis renunciationem huiusmodi de mandato nostro facto sibi viuæ vocis oraculo admisit, nosque subsequenter de prouisione dictæ Ecclesiæ, &c. attendentes, &c. & separantes, &c. Quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua præfatæ Ecclesiæ, de prædictorum fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis prouidimus, teque illi in Episcopum præfecimus, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius tibi in spiritualibus, ac temporalibus committendo, ac tibi in partibus illis post præstitum per te electioni prædictæ consensum in diaconum, & postmodum apud sedem prædictam in Presbyterum promouere per eumdem Episcopum Ostiensem faciendo, munus consecrationis impendi, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod eadem Senogalliensis Ecclesia, Deo auctore per tuæ industriæ, & circumspectionis fructuosum studium præseruabitur a noxijs, & aduersis, ac spiritualibus, & temporalibus proficiet incrementis. Iugum itaque domini tuis impositum humeris debita deuotione supportans prædictæ Ecclesiæ tuæ regimen sic &c. consequaris.

Datum Auenione 11. Kal. maij. anno 2.

Contra occupatores, ac detentores bonorum Ecclesiæ Senogalliensis Franciscus sequens diploma ab eodem Pontifice obtinuit, quod legitur in eodem Regesto.

IOANNES EPISCOPVS &c.

Ven. Fratribus . . Fanen. & . . Pisauren. ac . . . Anconitan. Episcopis &c. Ad hoc Deus nos prætulit in Familiam Domus suæ, vt opportuna singulis prouisionis auxilio fidelis seruitutis iniunctę prudentia pro tempore dispésantes, eorum presertim necessitatibus intendamus, occurramus dispendijs, ipsosque ab oppressoribus releuemus, qui assumpti in partem solicitudinis Pontificalis sunt dignitatis titulo insigniti. Sane Ven. fratris nostri Francisci Senogallien. Episcopi conquestione percepimus, quod nonnulli Clerici, & Ecclesiasticæ personę tam religiosæ quam seculares, nec non comites, barones, milites, vniuersitates, & alij laici ciuitatis, & diœcesis Senogallien. & partium vicinarum nuper occuparunt, & occuparunt cerunt Ecclesias, dominia, castra, terras, possessiones, redditus, & prouentus, iura iurisdictiones, & nonnulla alia bona immobilia, mobilia, & se mouentia ad mensam suam Episcopalem Senogalliensem spectantia, & ea detinent occupata, seu huiusmodi detinentibus præstant auxilium, consilium, & fauorem, nonnullæ quoque aliæ personæ Ecclesiasticæ, regulares, & seculares barones, & nobiles, & vniuersitates, & singulares personæ ciuitatis, & diœcesis, ac partium prædictarum de redditibus, prouentibus, censibus iuribus, & rebus alijs ad dictam Episcopalem mensam spectantibus eidem Episcopo, vel eius vicarijs, seu procuratoribus nolunt aliquatenus respondere, nonnulli etiam ciuitatis, & diœcesis, & partium prædictarum, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eidem Episcopo in castris, dominijs, terris, possessionibus, redditibus, iurisdictionibus, & rebus alijs ad mensam prædictam spectantibus multiplices molestias, ac iniurias inferunt, & iacturas. Quare dictus Episcopus nobis humiliter supplicauit, vt cum valde difficile reddatur eidem pro singulis querelis ad Apostolicam sedem habere recursum, prouidere sibi super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur aduersus occupatores, præsumptores, molestatores, & iniuriatores huiusmodi volentes eidem Episcopo remedio subuenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & alijs aditus committendi similia præcludatur, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum per vos vel per alium, seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis conseruatores, & iudices præfato Episcopo quoad vixerit, & efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eum super præmissis omnibus, & eorum singulis ab eisdem, vel quibuscunque alijs occupatoribus, detentoribus, molestatoribus, præsumptoribus, & iniuriatoribus indebite molestari, vel sibi grauamina, seu damna, vel iniurias irrogari facturi etiam Episcopo, cum ab eo, vel vicarijs, aut Procuratoribus suis, vel eorum aliquo fueritis requisiti de prædictis, & alijs personis quibuslibet super restitutione Ecclesiarum, dominiorum, castrorum possessionum, terrarum, iurisdictionum, iurium, & aliorum bonorum immobilium, ac mobilium, & se mouétium redditūum, & prouentuum, censuum, & aliorum quorūcunq. bonorum prædictorum, nec non de quibuslibet molestijs, iniurijs, atque damnis, præteritis, præsentibus, & futuris, in illis videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, in alijs vero, prout qualitas ipsorum exegerit iustitiæ complementum, occupatores, seu detentores, molestatores, seu præsumptores & iniuriatores huiusmodi, nec non contradictores quoslibet, & rebelles cuiuscunque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis extiterint, quandocumque, & quotiescumque expedierit per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus fel. record. Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, qua cauetur ne iudices, & conseruatores, a sede deputati prædicta extra ciuitatem, & diœcesim in quibus deputati fuerint contra quoscunq. procedere, siue alij, vel alijs vices suas cómittere, aut aliquos vltra vnam dietam a fine diœcesis, eorundem trahere præsumant, seu, quod de alijs, quã de manifestis iniurijs, & molestijs, & alijs, quæ iudicialem indaginem exigunt, pœnis in eos, si secus egerint, & in id procurantes, adiectis conseruatores se nullatenus intromittant, & tam de duabus dietis in concilio generali, dummodo vltra tertiam, vel quartam dietam aliquis extra suam ciuitatem, & diœcesim auctoritate præsentiam non trahantur, quam alijs quibuscunque constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de iudicibus delegatis, quam con-

conseruatoribus, aut alijs editis, quę vestræ possint iurisdictione in hac parte, aut potestati, eiusque libero exercitio quomodolibet obuiare, siue: si aliquibus communiter, vel diuisim a dicta sit sede indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, vel vltra certa loca ad iudicium euocari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, & earum personis, & locis ordinibus, & nominibus proprijs mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam vestræ iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore de de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Cæterum volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamuis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico impeditus, quodque a data præsentium sit vobis, & vnicuique vestrum in primis omnibus, & eorum singulis cœptis, & non cœptis præsentibus, & futuris perpetuata potestas, & iurisdictio attributa, vt in eo vigore eaq; firmitate possitis in præmissis omnibus cœptis, & non cœptis præsentibus, & futuris, & pro prædictis procedere. ac si prædicta omnia, & singula coram nobis cœpta fuissent, & iurisdictio vestra, & cuiuslibet vestrum in prædictis omnibus, & singulis per citationem, vel modum alium perpetuata legitimum extitisset, constitutione prædicta super conseruatoribus & alia qualibet in contrarium non obstante.

Datum Auenioni 2. Kal. Aug. anno. 2.

Anno vero 1321. Franciscus translatus est ad Ecclesiam Ariminensem, mox ad Florentinam, vt vidimus.

32 Fr. VGOLINVS Ord. Præd. ad eandemsedem petuenit 1321. die 8. m. sept. promisitque solitum subsidium sacro collegio, ex lib. Prouis. Prelatorum, translatus ad Ecclesiam Foropopiliensem an. 1323.

33 FEDERICVS ex Episcopo Recanatensi, Senogalliensis Episcopus factus est, anno 1323. Qui & sacro collegio pollicetur, quod ex more, sui antecessores soluissent. Hunc plures arbitrati sunt eundem esse cum superiore, vixisseque 1285. varijsque casibus compellentibus, hanc Ecclesiam modo deseruisse, modo resumpsisse regendam, hoc est anno 1285. Quod cum æqua iudicij lance perpenderem, reperi tandem merum commentum esse, nulla certa coniectura subnixum. Illust constat, anno 1323. Federicum Senogalliensium fuisse Episcopum, decessisseque anno 1328. primum vero fato functum fuisse 1288. vt vidimus ex Reg. Vatic.

34 Fr. IOANNES Anconitanus ex Ordine Minorum, declaratus est Episcopus Senogalliensis 1328. Fundationi sancti Augustini Anconitani interfuit 1337. annoque 1341. Reipublicæ Senogalliensi tertiam partem reddituum eiusdem ciuitatis resignauit. Decessit vero 1349. De quo Vvadinghus tom. 3. Annal. Minor.

35 VGOLINVS ex canonico cathedralis defuncto Ioanni suffectus est anno 1350. 16. Kal. ianuarij, ex Reg. Vatic. Ep. 220. fol. 78. p. p. lib. p. anno 8. Clemen. VI. Hunc Dominicani Historici asserunt Religiosum fuisse Ordinis Prædicatorum, at vt vidimus, ex canonico ad hanc sedem vocatus fuit: certe religionis, pietatisque in Deum præcipuo studio fuit, pluraque monumenta reliquit contra Hæreticos, vixitque vsque ad annum 1357. Kal. decemb.

36 Fr. IOANNES de Pananeis Ordin. Minorum electus Episcopus Senogalliensis 1357. Kal. decemb. ex Reg. Vatic. Ep. 60. fol. 62. Hic potestatem fecit populo venandi in territorio Senogalliensi, ea tamen lege, vt occisarum ferarum capita ad Episcopatum Senogallien deferrentur cui etiam soluebantur portoria, vnde colligi potest, Senogalliensem Episcopum tam in spiritualibus, quam in temporalibus principatum gessisse Senogalliæ. Hic etiam Ioannes Giatus appellatur; sed ex errore scriptoris, in Apostolico enim Regesto inscribitur Ioannes. obijt 1368. de quo Ioseph Pamphilus in chronicon Eremitarum.

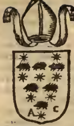
37 Fr. PETRVM Amelium de Bronacco Gallum Tolosanum ex eodem ordine Eremitano Vrbani V. sacristam, atque Gregorij XI. olim etiam Pœnitentiarium, ac Bibliothecarium Apostolicum, sedem Senogalliensem adeptum fuisse an. 1365. quem tametsi postea renunciatum fuisse Archiepiscopum Tarrntinum, Patriarcham Grandensem, & Alexandrinum, Aquensisque administratorem Ecclesiæ in Gallia 1366. Senogalliensem tamen Ecclesiam retinuisse ad annum, vsque 1667. & Romæ fato functum anno 1368. narrant. Ex Reg. vero Vatic. Ioanni successit Christophorus an. 1368. Christophoro Rodulphus, huic vero Ioannes, vt dicemus.

38 Fr. CHRISTOPHORVS Ordin. Eremitarum sancti Augustini ad hanc sedem promotus 1368. 2. Kalen. septemb. obijt 1369. ex Reg. Vatic.

39 Fr. RODVLPHVS de Castello, Ordinis & ipse Eremitarum sancti Augustini Episcopatu nobilitatus est, defuncto Christophoro 1369. 14. Kal. septemb. obijt 1378. ex eod. Regest. Hic Ecclesiam sancti Francisci Arcis Contradæ sub inuocatione Deiparæ Virginis consecrauit.

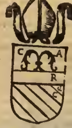
40 IOANNES Vguccioius, gentis Faetinæ Ariminensis electus anno 1378. 15. Kal. februarij. Hic inijt possesionem sancti Marcelli Aesinæ diœcesis, olim Senogalliensis. Principibus Malatestis carus fuit, singularisque apud omnes existimationis, ob suam integritatem, clarissimasque animi dotes. Compulit clerum ad solutionem annui census, quam per multos annos omiserat, anno vero 1394. 2. id. octob. ab Sauonensem Episcopatum in Liguria translatus est.

41 VICTOR forsan intrusus post Ioannem.

42 LAVRENTIVS Riccius nobilis Florentinus sub Ioanne Papa XXIII. ex Anconitano Episcopo, ad hanc sedem translatus est 1413. 8. Kaleo. ianuarij. Tametsi ex depositiooe eiusdem Ioannis in Coostantiensi concilio, eiusmodi translatio io irritum ceciderit, eidem tameo Martinus Quintus eundem asseruit Episcopatum anno 1417. 11. Kal. decemb. Quam ille Ecclesiam rexit vsque ad annum 1419. & ad Isclaoam 4. id. Iuoij ab eodem Martino traoslatus, & absolutus a iure si quid haberet io Ecclesia Senogalliensi, iode aono 1435. ab Eugenio Quarto ad Rauellensem iterum translatus, quam ad annum vsque 1455. rexit eamque cum dimisisset, fato fuoctus est. Connsule quæ de ipso scripsimus in Episcopis Anconitanis. Reperi in tabulis tamen huius Ecclesiæ, Victorem quemdam titulo Senogalliensis Episcopatus Insignitum anno 1417. quod saue haud potuit euenire, nisi forte aliquis Pseudo pontifex huiusmodi titulum in illum contulerit.

43 Fr. SIMEON de Vigilantibus, Aoconitanus, Prior Geoeralis Ordiois saocti Augustini Aoconitaoous aotea Episcopus, ad haoc Ecclesiam translatus est 1419. 2. non. martij. Vir in litteratis sui temporis præcipuus, Pootificique carus in paucis. Aocooę decessit aono 1428. cum supra quatuor sexagesimum ageret anoum sepultusque est in Ecclesia sancti Fraocisci de Scala, vt vocant.

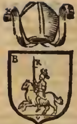
44 Fr. FRANCISCVS Mellinus Romanus Ord. Eremitarum sancti Augustini, Abbas Monasterij Cryptæ Ferratæ, electus est Episcopus a Martino Quinto anoo 1428. 7. Kal. iunij, iste filius fuit Suaccij Mellini, Petoz, fraterque Ioannis Baptistę, qui postea fuit Cardinalis. Hic prius fuerat ab Vrbano Sexto Basilicæ Lateranen. canooicus ascitus, deinde ea dignitate relicta, cum fugisset ad claustrum, vitam purius instituturus, eo virtutum progressus est, vt certatim, omnes illum in concionibus vitia conlectantem indefessa auiditate audirent, inde ille tantam a Martino Quinto gratiam collegisse narratur, vt Cryptæ Ferratæ Abbatem renunciauerit, ac postea etiam Senogalliensem Episcopum, in eiusdemque fauorem Ladislaus Rex Neapolitanus celebre Mooasteriū S. Ioanois Baptistæ in vico Carbonario Neapoli construaerit. Cæterum apparebat Fraociscum ex cætera eius prudentia, probitateque recuperaturum fuisse pristinam Senogalliensem dignitatem, nisi iodigoo tantis virtutibus fato fuisset subreptus. Siquidem cum Martino Quinto Eugenius Quartus successisset, acceptoque, insigne Regni consistorium indixisset, eo populi concursu subsellia oppleta fuor, vt sub multitudinis pondere cedentibus trabibus, locus minitaretur ruinam, tum vero populus se conglobauit, implicuitque ad fugam, acceptumque medium miserum Episcopum fortuita inundatione, oppressioneque per summum ludibrium imbecillis mortalitatis oppressit. Detulere cadauer ad templum sanctæ Mariæ de Populo, illudque in sacello suorum gentilium sepelierunt, vbi adhuc eius effigies leniter insculpta spectatur in marmore cum ijs carminibus.

Sacra Senogalliæ Francisci Antistitis ossa
Hoc sita sunt tumulo Mellina è gente creati
Hic sapiens fortisque pater, cultorque decoris,
Pacis amator erat, & seruantissimus æqui,
Occidit Eugenij tranquillo in tempore quarti,
In consistorio, dictu mirabile, primo.

45 BARTHOLOMÆVS a monticulo Piceoatis castello ea scriptore Apostolico, & Eugenij Quarti Datario, Francisco successit 1432. fato functus est 1438.

46 Fr. ANTONIVS Columbella Recanatensis, ea Ordine Eremitano sancti Augustini Episcopus euasit 1438. Hic in periculosa sane tempora incidit. Cum enim Sigismundus Malatesta, filius Paodulphi Senogallieose arripuisset imperium, vtque ooua vrbi muoimeota pararet, Episcopale palatium cum Diui Pauli Templo vellet damoliri, Antonius egregie Tyranoo restitit, sed ille cum rebus secuodis, potentiaque elatus vtrumque demolitus fuisset, perfecissetque ex ruinis illis Fraucifcaoam Ecclesiam iam pridem a Carolo Malatesta Arimini inchoatam, Antonius ea dolore, cum suo clero Episcopatum reliquit, caecratusque Malatestæ tyranoidem, concessit Anconam, vbi postea in monasterio Augustiniano sui instituti itam finiuit 1466. ibidemque sepulchrum accepit.

Fr.

47 Fr. CHRISTOPHORVS è Brandata, Vercellensis diœcesis, ex Ordine Seruorum, Paulo Secundo Pontifici apprime charus, ab eodem Pontifice electus est Episcopus anno 1467. Hic in Senogalliensem ciuitatem suos Seruitas introduxit, cumque illam Ecclesiam ad annos omnino septem administrasset, fato functus est 1474. Huius meminit Archangelus Gianius lib. 2. capitulo 15. cent. 3. annalium Seruorum.

48 Fr. PETRVS Riarius Sauonensis, ex Ordine Minorum Cardinalis, Archiepiscopus Florentinus, Sixti Quarti Pontificis nepos, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1474. Fato functus est 1477. Consule quæ de eo supra narrauimus in Ecclesia Florentina.

49 Fr. MARCVS Vigerius Sauonensis, ex Ordine Minorum, Vrbani, & Niccolettæ Grossæ Sixti Quarti proneptis filius, nepos vero Marci Episcopi Naulensis, Sixti eiusdem præceptoris, qui in fauorem magistri Regentem illum Patauini studij creauit, tum & Romanæ Sapientiæ Magistrũ Theologum, ac non multo post Senogalliensem Antistitem declarauit 1477. non. octob. factus vero Episcopus, census Episcopales adauxit, in Arce Cõirada palatium Episcopale substruxit, templum Diuæ Mariæ Magdalenæ in suorum fratrum vsum attribuit, plurasque gessisset, nisi ad splendidiorem cursm vocatus fuisset. Iulius enim II. suffraganeum illum effecit Bononiensem, Molisque Adrianæ Præfectum, anno vero 1505. inter Patres purpuratos adlegit ad titulum sanctæ Mariæ in Transtiberim, legatumque contra Alphonsum Ducem Ferrariæ, Romamque alcitum Lateranensi concilio præfecit, vt difficiliores causas circa fidem expediret. Contra conciliabulum Pisanum doctam Apologiam composuit. Scripsit etiam alium libellum, cui Decacordi titulum fecit, alterumque de Lancea, & Veste Christi. Romæ decessit 1516. Die 18. mensis iulij, cum septuagesimum ageret annum, sepultusque apud sanctam Mariam Transtiberim, cum per id tempus Episcopatum Prænestinum assecutus fuisset. Eius laudes Camillus Porcarius in oratione contexuit. Eiusdem etiam meminit Folietta in elogijs, Gattinbettus, Tossigna nusque in Seraphica hist.

50 MARCVS Vigerius superioris Cardinalis fratris filius, ex cessione patrui adlectus Senogalliensis Episcopus, anno 1513. Decimo Leone sedente, sub quo Lateranensi concilio interfuit. Vir consultissimi iudicij, vsuque rerum insignis. Picenum, Bononiam, Anconam, Parmam, Placentiamque frænauit, subque Paulo Tertio apud Lusitaniæ Regem Ecclesiasticas caussas perorauit. Primis concilij Tridentini sessionibus interfuit, vbi eum quæstio illa agitari cœpisset, an Tridentinum concilium generale dicendum esset, ea cognitione ad generalem, vniuersamque Ecclesiam pertinente, an quia vniuersi orbis Christiani videretur patere proceribus, inque hanc postremam sententiam quamplures inclinare perspiceret, cum Marcus, vir infracti animi, se erexisset in pedes, Mihi inquit, Patres, non diuersarum gentium cœtum, sed vnam Romani Pontificis auctoritatem generale concilium constituere, quę vbi vel per se, vel per legatos a latere, vt huic nostro Tridentino indicto alicui concilio accessit, haud dubitandum est, illud ipsũ cum priscis illis, idem robur, eandemque omnino auctoritatem retinere, sed fit, vt volunt, vocerurque generale concilium, quod ex vniuersis Christiani orbis Præsulibus coalescat, cur ergo citati ex peruicacia non accedunt, coactum senatum propemodum ludibrio habent? cur etiam splendidiores, pinguioresque omnes non vocantur? vno igitur illi splendore vitæ contenti, cessabunt, nos tenuiores in explicandis grauissimis causis, portabimus pondus diei, & æstus? quod ipsum dixerim, non vt illos traducam, sed vt conscientiæ propriæ satisfaciam. Enim vero non tulit de illis Marcum inserentem sermonem Cardinalis de Monte legatus, sed indignabundus ad cœtum; Num, inquit, Senogalliensi Episcopo etiam tacenda narrare licebit? ad quæ verba tantum abfuit, vt expelleret Vigerius, vt statim retulerit: Si me Consularem non duces, nec ego te Consulem arbitrabor, innuens illius iracundiam parui faciendam, quę contra vera narrantem affectibus tumultuãtibus ebulliretur. Occupauit autẽ processuros in iurgio Cardinalis de sancta Cruce, omnemque litem composuit. Suspexere plerique Marci constantiam, ac libertatem, contumacesque condemnarunt vecordiæ, ac cunctatores, vnis Germania exceptis, quos Regni Dietam retinere constabat. Cæterum Marcus cum ad suam redijsset ecclesiam, excisam in totum a fundamentis reparauit, nobilique in territorio montis Rhodij excitato palatio, auctisq. ecclesiæ censibus, mortalem vitam cum immortali commutauit Romæ sepultusque est in paruo quodam ad montem Iordanum sacello.

51 VRBANVS Vigerius Roboreus, Stephani, & Catharinæ Gastodegnæ filius supra commemorati Marci nepos coadiutor patrui creatus est, cum futuræ spe successionis 1550. Die 18. mensis septembris, eidemque successit, ac Tridentino concilio ipse etiam interfuit; Pio Quarto Pôtificatum gerente. Senogalliæ decessit 1571. Sepultusque est in cathedrali, cum singulari fama probitatis.

52 HIERONYMVS Cardinalis Rusticuccius Fanensis, Episcopus Senogalliensis electus est 1571. Parentes habuit Ludouicum, ac Diamantem Leonardam, nobiles, ac pios 1537. Mense ianuario a puero parentibus orbatus est, atque ab affine suo educatus, qui cum nobilem pueri indolem introspexisset, ad studia illum compulit nobilium disciplinarum, in quibus cum mirifice profecisset; iam viginti natus annos proficiscitur Romam; periclitaturus aulæ fortunam, confugitque ad sinum Michaelis Cardinalis Alexandrini, apud quem secretarij munere adeo eleganter, cumque fide perfunctus est, vt cum Alexandrinus Apostolicam euasisset ad sedem, ad grauissima, implicitaque Ecclesiæ negotia Rusticuccium adhibuerit, in quibus explicandis adeo valuit, vt eundem inter purpuratos adlegerit sub titulo sanctæ Susannæ anno 1570. pauloque post cum illi Senogalliensem ecclesiam attribuisset, etiam ditionibus censibus Hieronymum ditauit. Defuncto Pio, Sixtoque deinde V. atque Gregorio XIII. charus fuit, magnoque vsui in rebus agendis. Vicariatu enim Romanæ vrbis, atque protectione Ordinis Cisterciensis ab ipsis ornatus est. Sub VIII. vero Clemente cum Cardinalium presbyterorum primus esset, ad titulum sanctæ Mariæ Transtiberim, haud tamen sanctæ Susannæ titulo se abdicauit. Cuius perantiquum templum elegantì adhibita pictura munificentissime erexit a fundamentis, superinductis aureis laquearibus. Frontem templi ex vario ordine architecturæ marmora Tiburtina ita eleganter contexere, vt nil videatur potuisse fieri elegantius. Sed nec minori pietate fuit in sibi creditam Senogalliensem ecclesiam, quam cum non posset præsens administrare, optimum illi adhibendum Pastorem impense curauit, ipse vero factus Episcopus Albanus, mox etiam Portuensis, Romæ decessit 1603. sepultusque est apud sanctam Susannam, cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Hieronymus Rusticuccius
S. R. E.
Presbyter Cardinalis tit. huius Ecclesiæ,
Vicarius Papæ monumentum ad
sanctos Martyres deuotionis causa viuens
sibi posuit. Anno ætatis suæ
LIX.
salutis humanæ MD. XCV.
Obyt. XIV. Iuny
MDC. III.

53 FRANCISCVS MARIA Henricus a Barchia ditionis Fanensis, paulo ante Episcopus Nazarenus, ac suffraganeus Senogalliæ, eius ciuitatis Episcopus adlectus est 1577. Die 26. mens. nouemb. fato functus est 1591.

54 Fr. RODVLPHVS è Tossignano, Ordinis Minorum, Consultor sancti Romani Officij, insignisque Theologus, ad hunc Episcopatum translatus est a Gregorio XIV. cum prius Venusinæ ecclesiæ a Sixto V. iuisset Præpositus 1591. Die 18. mens. februarij. Tribunam cathedralis, vt vocant, magnifice exornauit, Episcopale palatium instaurauit, synodum celebrauit, in qua ad puriores mores, leges saluberrimas tulit. Suæ Seraphicæ Religionis scripsit historiam, quam a scriptoribus plurimis eius æui celebratam, celebrauit hac ode Cornelius Amaltheus.

Edax vetustas atria principum,
Arcesque ouantum diruit vrbium.
Illa & columnas, & colossos
Magna abolet monumenta Regum.
At sola virtus perpetuo viget,
Magisque floret laudibus in dies,
Seu luctuoso illa tumultu,
Sine rogo Libitina sæuit.
Aeterna viuet sæcla Rodulphius,
Simulque viuent docta volumina,
Quæ tot beata gentis acta,
Totque patrum celebrant honores.
Quorum sereno pars micat æthere
Assueta diuum colloquio frui
Assueta clari signa Olympi
Sub pedibus propius tueri.
Pars pene totum sparsa per ambitum
Telluris acrem militiam colit,
Semperque palmas, ac trophæa
Victo erebo ad superos reportat.

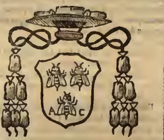
Huius quoque Præsulis virtutem laudibus extulerunt alij scriptores, maximeque Franciscus Gôzaga, Lucas Vadingus, idemque Amaltheus heroico carmine. Hic tandem eum æquissime decem omnino annos hanc rexisset Ecclesiam, decessit 1601. sepultusque est in cathedrali cum hac inscriptione, quam frater ideo ponendam curauit, quod institutum a Rudulpho suffragium ad animæ suæ salutem contineat,

D. O. M.
Fr. Petrus Rodulphus
Tossinianensis ex Ord. Min. Conu.
qui primum suæ
Religionis
muneribus perfunctus, a Sixto V. Romam
vocatus, ab eodem Episcopus Venusinus
factus, a Greg. XIV. ad
Ecclesiam
Senogalliensem translatus.
Cauit vt singulis ferijs secundis Missa pro
defuncto Episcopo, & singulis

Sub-

Sabbatis Missa vna in
honorem
Conceptionis B. Virginis ad anima
sua salutem celebretur.
Ferdinandus F.
horum memoriam retinens Iuspatronatus
instituit 1. Iulij
M.DC.II.

55 ANSALDVS de Ansaldis nobilis Vrbinas, ad hanc eandem sedem subuectus est 1601. Die 29. mensis nouembris. Hic ad viginti tres annos Ecclesiam sibi creditam prudentissime rexit cathedralisque vtramque præbendam fundauit, quarum ius apud gentem suam voluit perpetuo esse. Argentea supellectili, vesteque serica cathedralem adauxit. Fato concessit, eum præclaris opetibus sibi prius secundiorem famam probitatis conciliauit 1624. Cunctisque mœrentibus in cathedrali sepultus est.

56 Fr. ANTONIVS Barberinus Florentinus, Presbyter Cardinalis tituli sancti Honuphrij, frater germanus Vrbani Octaui Pontificis, cum per multos annos in instituto Capuccinorum incomparabili exemplo vitam traduxisset, iussu fratris Pontificis subito purpuram coactus est, claustrique tranquillitatem relinquere, curamque Pastoralem Senogalliensis Ecclesiæ suscipere anno 1625. die 27. mensis ianuarij, cuius Episcopatus possessionem cum inijsset, optimi Pastoris edidit exempla. Siquidem frumenti vberem copiam sparsit in pauperes, Seminarium ditiori censu adauxit, vt ibidem clerici ad diuinum obsequium alerentur commodius, synodoque celebrata. Cum optimis constitutionibus Ecclesiam suam instituisset, eiusdemque diœcesim totam lustrasset, ex voetu deinde Pontificis Romam concessit, grauioribus Ecclesiæ negotijs manum admoturus. Itaque volens, libensque Episcopali munere abiuit ann. 1628. Romanæque aulæ incomparabile exemplum fuit probitatis, & vt viuerat vltimum spiritum pie creatori suo reddidit annos natus 77. salutis vero 1646. hora nona aduenientis diei 11. septemb. meritissima pompa elatus apud fratres suos Capuccinos in noua a se cum Cœnobio constructa Ecclesia, vt ipse mandauerat, terræ traditus est.

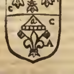

58 LAVRENTIVS Campegius, filius comitis Annibalis, Bononiensis senatoris, iuuenis adhuc Bononiæ Primicerius fuit, atque vtriusque Signaturæ Referendarius. Sanctum Seuerinum, Æsium, Fanum, Spoletum, Anconam, Romanamque Campaniam summa cum prudentiæ laude rexit. Deinde Romam vocatum, sacræ Episcoporum Congregationi Secretarium Paulus Quintus Pontifex illum declarauit, eundemque Vrbanus VIII. ad Cesenatem Episcopatum promouit, sibique adsistere voluit, ac demum in Sabaudiam illum legauit. Cumque Berenghatium Gissium idem Pontifex ad Cardinalatum vocasset, qui Vrbinates nouiter receptos frænauerat, essetque necesse eodem legare virum, qui pari momento prudentiæ rem Vrbinatem administraret, Laurentius ad eam grauissimam curam promotus est 1627. insecutoque anno ad Senogalliensem translatus Ecclesiam. Ceterum dum Campegius præesset Vrbinatibus rebus, rationibus Pontificijs ita studebat, vt simul senescenti Duci magno vsui esset, ac commodo. Siquidem per patentes litteras potestate sibi facta a Duce, & premebat magistratus, & vbi res postulasset, nouitet creabat, leges dicebat armatis, pacisque promouebat momenta. Itaque mortuo Duce ab Vrbinatibus nomine Pontificis accepto iuramento fidelitatis, ita leniter in Ecclesiasticam ditionem rem Vrbinatem visus est transtulisse, vt Princeps idem viuus adhuc suis imperare videretur. Tulit igitur Campegius in eo administrationis quinquennio summam prudentiæ laudem, quod & rebus politicis conuersione trepidis par occurrisset & nihilominus Senogalliensem curam non contempsisset, ex eo extra ordinem de rebus grauissimis in Hispaniam Nuncius, ibidem confirmatus est, vt apud eundem Regem Ecclesiasticas caulas peroraret. Inde reuerso, boni omnes destinarant purpuram, nisi fortuna, quæ nostræ mortalitati solet illudere, conceptas illas spes inique præcidisset. Matriti mortalitatem expleuit an. 1639.

58 CAESAR Facchinettus Bononiensis Ludouici marchionis,& Violantes ex CoregijDominis filius,neposAntonij Cardinalis sub Cleměte Octauo defuncti, Innocentij Noni Pontif. Max abnepos. Vir eximie doctus ea Secretario sacræ Episcoporum, & Regularium Congregationis ad Philippum Quartum Hispaniarum Regem ab Vrbano Octauo sanctæ sedis Nuncius eligitur, post aliquot annos reuocatus ad curiam,sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis creatur anno 1643. in Senogalliensi Ecclesia Laurentio successit an. 1645. die 18. maij, cui iure, & merito nestoreos annos peroptant, ac precantur mortales, vt inde quandoque non modo Senogalliensis, sed etiam publica salus perennet.

VRBANIENSES, ET S. ANGELI IN VADO EPISCOPI.

IN Prouincia Massa Trabaria appellata Vrbinatis Ducatus in explicata, amœnaque planitie ad Metaurum, oppidum Castri Durantis situm est, a Guillelmo Durante Speculatore Episcopo Mimatensi Nuncio, atque Gubernatore pro sancta Sede Apostolica in Vmbria Senona Martini IV. temporibus an. 1280. ædificatū, quod de nomine auctoris Castrum Durantis placuit appellare, pluribusque seculis illud nomen retinuit, donec ab Vrbano Octauo Pontifice Max. an. 1635. Episcopalis sedis dignitate, incredibili totius populi gaudio ornatum, abiecto priori nomine, ad accepti beneficij commendandam memoriam, Vrbaniæ nomine est insignitum. Vbi ciuitas hactenus steterit, vt ex probatissimis auctoribus, & monumentis exploratum habemus, densissima silua Cappetto, seu Cerreto dicta, antiquitus horrebat, in cuius medio nobilissima Abbatia Brancbaleonum opibus, sub D. Christophori Martyris patrocinio condita surgebat. In extremo nemoris confinio, non ignobilis extabat pagus, tunc mœnibus inclusus, non longe vero a nemore, antiquum oppidum, cui Riparum nomen colliculo imminebat, quod nonnulli credidere Vrbinum Metaurense fuisse, de quo loquitur Plinius lib. 3. Natural. hist. cap. 14. & Cluuerius idem affirmat lib. 2. cap 6. antiquæ Italiæ: *Ab Occidentali via Flaminia*, inquit, *latere medio situm inter Metaurum Pisaurumque flumina est Vrbinum oppidum*, &c. *Metaurenses haud dubie in ipsa Metauri amnis ripa fuerunt. Vnde nomen sine controuersia illud, quod etiam nunc prædicto situ antiquo nomine extat, cognominatum fuit Vrbinum Hortense. Et muncipium Romanorum fuisse splendidum, ac magnificum innumeræ fere inscriptiones antiquæ testantur. At Vrbinum Metaurense, quod ab ipso Amne Metauro, cui impositum habuisse nomen dixi, id interpreter oppidum, quod nunc octo millia passuum ab Hortensi Vrbino in dextera Amnis ripa vulgo dicitur, Castel Durante, estque sedes hodie Ducum Vrbinatium, & aliquando fuisse municipium testatur inscriptio antiqua, quæ Romæ extat, in hæc verba.*

REIPVB. MEDIOLANENSIVM.
REIPVB. NOLANORVM.
REIPVB. VRBINATIVM
METAVRENSIVM.

Excisum est Riparum prædictum oppidum ab Vrbinatis Gibellinis anno 1277. Cum illius incolæ Guelphæ factionis sedis Apostolicæ partibus studerent. Vrbinates enim cum exploratum haberent Ripenses, fortes viros in Nundinis apud Forum sancti Angeli occupatos, improuiso impetu oppidum ceperunt, euerteruntque ad solum, sed audaciæ pœnas breui luere, dum onusti præda Vrbinum se recipere festinarent, Ripenses enim qui remanserant, sese collegerunt, & comparatis insidijs ipsos fortiter adorti, acceptam iniuriam, deleto hoste, perbelle vindicarunt, vt in m.s. peruantiquo monumentorum libro, quod in sanctiore tabulario huius Ecclesiæ asseruatur, hisce verbis proditum est: *Situs vbi nunc est Castrum Durantis erat olim nostra Abbatia, quem Monachi dederunt Domino Guillelmo, & sciat quod castrum antiquum dirutum fuit anno Domini 1277. quod euenit incuria hominum, qui populatim iuerant ad sanctum Angelum, iam putantes posse frui pace, sed adeo egregie se subito in armis posuerunt, & vias diligenter occupauerunt, vt dicta victoria inimicis magno steterit, & fuerit valde cara.* Diruto Riparum oppido, ciues tribus annis vagi, ac palabundi per finitima loca se diffudere, donec Martinus IV. Papa eorum calamitatum miseratus, eorumq. in Apostolicam sedē fide, permotus, Guillelmi Durandi tunc in illis partibus Pontificij Nuncij, copiarumque Ecclesiasticarum Præfecti opera, Riparum ruinas, non in aspero illo loco, in quo antea ad sinistram flumi-

nis

nis ripam stabat, sed in aperta planitie ex aduersa parte instaurari iussit, vt doctus Simon Maiolus Episcopus Vulturonensis in vita eiusdem Durantis commemorat: *Qua tempestate, ait, cum Vrbinates castrum Riparum Massæ Trabariæ funditus euertissent, hic idem Guillelmus Papæ Nuncius, & Romandiolæ Thesaurarius, Romani nominis tuendi causa, illud ipsum, quod antea in monte situm erat, in ipsa planitie confici, & refici iussit, primumque fundamentis lapidem iecit loco amœnissimo, ac amplissimæ planitiei, qua Metaurus in peninsulæ formam castrum circumducit, suoque de nomine, Castrum Durantis, appellauit.* Hinc Pamphilus in Piceno.

Planitie in lata Durantis mœnia castri
Tradidit huic nomen conditor ipse suum.

Confluxere mox veteres coloni ad noviter excitatum oppidum, Pontifex vero oppido Branchaleonem Armanni filium, ex illustri Branchaleonum stirpe prognatum præfecit, eumque Ecclesiæ perpetui Vicarij titulo insigniuit. Branchaleonem excepit Branca bellica gloria insignis, qui dignitatem in Gentilem, & Petrum Franciscum filios transfudit, si vero transmisere acceptum honorem in Almericum, Monaldumque, quos Guido de Montefeltro Vrbini comes anno 1422. ea Præfectura exuit, quam ipse a Martino Quinto pro se, suisque descendentibus est adeptus sub nomine Vicarij perpetui anno 1426. vt ex bulla eiusdem Pontificis habetur eodem ann. 2. ianuarij ann. 12. Pontificatus data, quæ extat in archiuio. De Guidone deque eius successione in comitatu Massæ Trabariæ, sic loquitur lapis ad parietes communis ædis Vrbaniæ appositus.

Terra Durantis ego summo splendore coruscans
Nobilitate nitens diris iam pressa Tyrannis
Libera nunc merui sceptro subesse Guidonis
Qui Montisferetri generoso fonte creatus
Extitit ingenti quondam lustratus honore
Innocens manibus Petri vexilla gerendi
Nunc comestabulum tellus Trinacria magnum
Plausit, & Vrbinum ciuitas Caliensis vbique
Inclytum Eugubij Populum, qui protegit Vrbis
Trabariamque simul iusto regimine massam
Me fecit exemptam Martini gratia summi
Præfatumque mei comitem regnare Guidonem
Iussit & excelsa tota cum prole suorum.

Ad Roboreos inde Duces extinctis Feltrensibus, ea ditio deuenit, quorum postremus Franciscus Maria venerabili senectute decorus, populis ingens sui desiderium reliquit, grauissimoque omnium luctu, in hac Vrbana ciuitate, vbi spiritum exhalarat, corpus conditum est die 28. aprilis hora vigesima ann. 1631. Consecrata est ibidem æternitati eius memoria, nobilissima illa, atque adeo decantata Bibliotheca a Friderico comite antea instituta, ab ipso amplissime locupletata. Sublato è viuis Roboreo Duce, nullaque masculina prole relicta, Vrbini Ducatus, vna cum Durantino comitatu ad Romanam Ecclesiam est deuolutus. Cæterum Durantini ciues ad Vrbanum Octauum Pontificem Max. Iulium Cęsarem Scirum, & Franciscum Mariam Minium Oratores misere, vt Pontificis pedes, ciuium omnium nomine religiose deoscularentur, eundemque deprecarentur, vt oppidum ciuitatis titulo nobilitaret, & Abbatiale templum in cathedralem conuerteret. Illa porro Abbatia est, quam a Branchaleonum familia diximus excitatam, quæ cum redditibus aucta amplissimaque ditione nobilitata, late dicundi iuris dignitatem circumferret, Petri Francisci Branchaleoneæ familiæ postremi, ac Bonifacij Noni familiaris opera Vrbinatis Episcopi auctoritati subducta est anno 1403. nulliusque certæ diœcesis terminis inclusa, quin etiam agri ab ipsa ius petituri limites circumscripti, refusi vero Vrbinati Episcopo mille nummi aurei ad illatum ex eo ipsi damnum resarciendum, vt ex diplomate Bonifacij perspici potest. Abbatiæ administratio eo tempore, Armanni Petri Francisci filio Episcopo Imolensi demandata est, post hunc Bessarionem Cardinalem, eoque defuncto, alios purpuratos senatores Commendatarios habuit, ac tandem in Francisci Barberini Cardinalis Vrbani Octaui nepotis potestatem incidit, qui in gratiam huiusce populi, Abbatiam libere in summi patrui Pontificis manibus resignauit anno 1635. Eamque in cathedralem excitandam curauit, quod tandem pro ciuibus nitente Pompeio Lazaro prænobili ciui, & in aula Romana Aduocato ad finem perductum est, ciuitatis nomine oppido, & Ecclesia Abbatialis cathedralis dignitate ornata, placuit summo Pontifici, sublato priore Durantis nomine, Vrbaniam indito suo nuncupare, ac in maioris beneuolentiæ argumentum, gentilitijs suis stemmatibus, vt pro insignibus vterentur, concessit. Vrgebant quoque precibus eo tempore Pontificem antiqui, ac nobilis oppidi sancti Angeli in Vado (quod ex ruinis vetusti Tipherni Metaurensis exædificatum asserit inter multos alios Leander) quinque tantum ab Vrbania dimissi ciues, vt illud ciuitatis priuilegijs condecoraret, Episcopalique dignitate in Ecclesiam sanctæ Mariæ, ac D. Michaelis Archangeli sacram excitaret, cum omnia ad id necessaria, quæ a ciuitatis haudquaquam nomine viderentur abhorrere ornamenta, scilicet amplitudo oppidi, ciuium frequentia, emporij celebritas, opum magnificentia, ædium elegantia concurrere viderentur, de cuius frequentia ita cecinit Pamphilus.

Angelus hinc quintum lapidem circumspicit almus.
Limina mercator plurimus ista petit.

Visum est optimo Principi illud etiam ciuitatis nomine illustrare, ipsius agrum ab Vrbaniensi ditione diuellere, propriæ diœcesis limites circumscribere, & ob locorum proximitatem, nouum Episcopum ambabus Ecclesijs præficere, qui Vrbaniæ, & sancti Angeli Præsul diceretur. Horum Episcopatuum erectionem subiecto diplomate firmauit Vrbanus, cuius tenor est talis.

VR-

VRBANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Pro excellenti præeminentia sedis Apostolicæ, in qua post beatum Petrum Apostolorum Principem, quamquam imparibus meritis, pari tamen auctoritate constituti sumus in irriguo militantis Ecclesiæ agro Romanum Pontificem nouas Episcopales sedes, Ecclesiasque plantare dignum arbitramur, vt per huiusmodi nouam plantationem populorum augeatur deuotio, diuinus cultus efflorear, & animarum salus subsequatur. Oppidaque, & loca insignia nostræ præsertim, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ ditioni subdita dignioribus titulis attollantur; & maioribus honoribus decorentur, vt propagatione nouæ sedis, honoratique Præsulis assistentia, & regimine, cum decenti ministrorum numero fideliter ipsi in deuotione persistentes, ac etiam deuotionis huiusmodi augumentum suscipientes æternæ felicitatis præmium facilius valeant adipisci, dignaque eorum veteribus alijs cadere possit in exemplum. Sane cum nobis alias pro parte vniuersitatum, & hominum terrarum, seu oppidorum C. Durantis, & sancti Angeli in Vado, Nullatenus diœc. prouincia Vrbinaten. iurisdictionis pro tempore existentis Abbatis monasterij sancti Christophori terræ, seu oppidi C. Durantis huiusmodi sancti Benedicti, seu alterius ordinis humiliter supplicatum fuisset, vt vtramque terram, seu alterutrum oppidum huiusmodi in ciuitatem, ac monasterij prædicti, & matricem, seu maiorem Archipresbyteratum nuncupatum sancti Michaelis Archangeli terræ, seu oppidi sancti Angeli in Vado huiusmodi Ecclesias alioquin ad id capaces, & idoneas, earumque alterutram in Cathedrales Ecclesias erigere, aliaque in prædicta facere, & exequi de benignitate Apostolica dignaremur. Nos vero negocium huiusmodi congregationi ven. fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consultationibus, & rebus consistorialibus propositorum examinandum demandauissemus, & ipsi capta desuper diligenti, ac sufficienti informatione vtramque Ecclesiam talem esse, vt earum quamlibet in ecclesiam Cathedralem erigi mereretur, retulissent. Nos in quorum manibus dilectus filius noster Franciscus sancti Laurentij in Damaso diaconus Cardinalis Barberinus nuncupatus, eiusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarius, noster secundum carnem, ex fratre germano nepos, qui monasterium prædictum, cuius fructus ad centum florenos auri in libris Cameræ Apostolicæ taxati reperiuntur, in commendã ad sui vitam, ex concessione, & dispositione Apostolica, obtinebat commendæ huiusmodi, ac omni cuicunque iuri sibi in dicto monasterio, illiusque regimine, & administratione, vel ad illa quomodolibet competenti sponte, & libere cessit, & Andreas Lazatus Præpositus nuncupatus sancti Alexandri, ac Fabius Picolpassus sanctæ Mariæ de Burgo etiam nuncupatus parochialium ecclesiarum ipsius oppidi C. Durantis rectores, dilecti etiã filij parochiales ecclesias prædictas, quas etiam nuper obtinebant ad effectum prædictum sponte, & libere resignarunt quique cessionem, & resignationem huiusmodi duximus admittendas audita Cardinalium huiusmodi relatione exhibita super his cunctis, & alijs sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, ac de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine ad Dei omnipotentis laudem, ac gloriosissimæ Virginis Mariæ, & sancti Christophori, ac totius curiæ cælestis honorem, fideique Catholicæ exaltationem, & incolarum oppidi C. Durantis prædicti spiritualem consolationem, animarumque salutem, ac dicti oppidi C. Durantis decus, oppidi Castri Durantis huiusmodi, quod sicut accepimus, tam ob numerum nobilium virorum habitatorum, doctorum, militum, & aliorum in dignitate constitutorum, quam ædificiorum insigne existit, ac in quo vti inter cætera Ducatus olim Vrbini primario, & capite prouinciæ Massæ Trabariæ resideat commissarius, fiscalis, & officiales dictæ prouinciæ, quodque alias ad instar aliarum ciuitatum Ducatus huiusmodi pro cõcistorio ducali octo virorum pro tota dicta prouincia vnum ex suis incolis pluries obtinuit, & deputauit, illudque Duces olim Vrbini pro eorum residentia elegerunt, & præsertim claræ memoriæ Franciscus Maria VI. & vltimus Dux, qui idem oppidum sua insigni bibliotheca, & sepultura corporis sui tandem decorauit prævia perpetua Abbatia, regularis tituli, & denominationis in ipso monasterio, ac tam in illo, quam illius membris, & dependentijs, & eius Ecclesia huiusmodi ipsius ordinis, ac omnis status essentiæ, & dependentiæ vniuersalium, singulorumque illius officiorum, quæ pridem fel. record. Paulus Papa Quintus in litteris mandati erectionis ipsius eccl. sancti Christophori in collegiatam, ac vnius dignitatis primicerialis, ac certi canonicatuum, & præbendarum, & aliorum forsan beneficiorum numeri perpetuo sub certis modo, & forma tunc expressis supprimi, & extingui mandauerat, & in sancti Alexandri, ac sanctæ Mariæ de Burgo parochialibus ecclesijs prædictis, ac earum singulis rectorum tituli, & denominationis perpetua suppressione, & extinctione in ciuitatem Vrbaniam nuncupandam, ac ecclesiam sancti Christophori huiusmodi antea insignis Abbatiæ particulare, ac separatum territorium habentis, ac iura Pontificalia, & iurisdictionem quasi episcopalem in terra, seu oppido C. Durantis huiusmodi exercentis dignitate perfulgentem, multisque alijs nominibus insignitum in Cathedralem Ecclesiam Archiepiscopo Vrbinaten. nunc, & pro tempore existenti iure Metropolitico subiectam, atque suppositam pro vno Episcopo Vrbanien. & sancti Angeli in Vado nuncupando eiusdem Archiepiscopo perpetuo suffraganeo, qui prædictis Vrbanien. & sancti Angeli in Vado etiam per nos hodie in Cathedralem erigi concessis Ecclesijs ea nunc inuicem perpetuo vnitis, & vtrique illarum æquo iure, & pari dignitate præsit, ac in illis, & vtraque earumdem omnia, & singula, quæ ordinationis, iurisdictionis, ac dignitatis episcopalis, & Pontificalis exercitij sunt, & ad illa, atque ad vtriusque Ecclesiæ synod,

dicæ-

diœcesanæ connocationem, & celebrationem spectant exerceat cum omnibus, & singulis priuilegijs, honoribus, iuribus, insignibus, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, fauoribus, & gratijs, ac indultis, quibus alij Episcopi de iure, & consuetudine, aut alias quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiti, & gaudere possunt, & præterea in eadem Ecclesia Vrbanien. vnam dignitatem præposituram nuncupandam, primam post Pontificalem pro vno clerico, seu presbytero seculari Magistro in Theologia, seu iuris vtriusque, vel saltem in decretis, vel altero iurium doctore, aut licentiato futuro ipsius Ecclesiæ Vrbanien. præposito, qui tam in choro, quam in capitulo processionibus, & alijs actibus per obtinentes similium Cathedralium Ecclesiarum dignitates, canonicos, & alios beneficiatos habitus gestari solitos, ac quibus alias quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, ac gaudere possunt, gestare libere, & licite valeant, necnon etiam in ipsa Ecclesia Vrbanien. octo canonicatus, ac totidem præbendas pro octo canonicis, & præbendatis, ac quinque perpetuos mansionarios personalem residentiam requirentes pro totidem alijs actu presbyteris secularibus, aut in ea saltem ætate constitutis, qui infra annũ proximum ad sacrum presbyteratus ordinem promoueri possint, & quibus cura animarum a dictis parochialibus ecclesiis abdicanda, & ab illis ad dictam ecclesiam Vrbanien. transferenda alternis hebdomadis incumbat, & qui præuio examine per examinatores in synodo diœcesana iuxta formam Concilij Tridentini pro tempore deputatos examinari, & approbari debeant, & omnes apud dictam Ecclesiam Vrbanien. residere, ac vna cum dignitate obtinente, & canonicis capitulum dictæ Ecclesiæ Vrbanien. constituere, ac in ea singulis diebus horas canonicas, tam diurnas, quam nocturnas, necnon conuentualem, aliasque missas seruata ecclesiastica disciplina celebrare, & decantare, seu recitare, alijsque interesse, ac alias prædictæ Ecclesiæ Vrbanien. laudabiliter in diuinis deseruire, cæteraque onera, & officia eis pro tempore præscribenda, ac singulis confraternitatum capellanijs, & parochialibus, ac siue cura sanctæ Barbaræ ecclesijs mensæ capitulari Vrbanien. vnitis incumbentia subire, curamque animarum, tam ipsius Cathedralis Eccles. Vrbanien. quam ab alijs parochialibus ecclesijs vnitis prædictis abdicatam, & ad dictam Ecclesiam Vrbanien. translatam per se, vel mansionarios prædictos, aliaque parochialia onera, & officia per turnum alternis hebdomadis, vel prout melius videbitur debite supportare, ac parochianis ipsis sacra ecclesiast. ministrare teneantur motu proprio, & ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis plenitudine perpetuo erigimus, & instituimus, ipsamque Vrbanien. sic erectam, & institutam, ac sancti Angeli in Vado Ecclesias huiusmodi insimul æque principaliter vnimus, necnon prædicto Episcopo pro illius residentia ædes suppressi monasterij, dũ in ipsa Vrbanien. & cum prædicta sancti Angeli in Vado ciuitatibus resederit ædes Rectoralea ecclesiæ sancti Michaelis Archangeli in Cathedralem, vt præmittitur erigi concessæ pro perpetuis illius vsu, & habitatione, ac vlterius ipsi Episcopo, ipsamet Vrbanien. & sancti Angeli in Vado ciuitates pro eius ciuitatibus, & pro Vrbanien. diœcesi terras antea iurisdictioni Abbatis suppressi monasterij subiectas, non tamen prædictam sancti Angeli in Vado, quæ vna cum suo territorio, & districtu eo ipso ab omni, & quacunque alia iurisdictione, præterquam ipsius Episcopi sancti Angeli in Vado libera, immunis, & exempta sit, & esse censeatur, & per sancti Angeli in Vado diœcesis remaneat earumdemque ciuitatum communitates, & homines, & terrarum prædictarum vniuersitates, & homines habitatores, & incolas pro suis populis, & diœcesanis, earundemque cleros pro suis cleris, ac Ecclesiarum prædictarum sic in Cathedrales erectarum vassallos per vassallis dicta auctoritate concedimus, & assignamus, & insuper eidem mensæ episcopali Vrbanien. omnia, & singula suppressi monasterij bona, mobilia, scientia, & auctoritate similibus perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus, & præterea eidem mensæ capitulari Vrbanien. omnia, & singula in instrumentis fundationum præbendarum, & canonicatuum huiusmodi respectiue contenta pro illius, ac præpositurae, canonicatuumque, & præbendarum huiusmodi dote, & tam a nonnullis confraternitatibus laicalibus dictarum ciuitatum, seu ex priorum dispositionibus, aut alias quomodolibet respectiue, tam assignata, quam assignanda, & pro collegij quinque mansionariorum in eadem Vrbanien. Ecclesia erectorum huiusmodi dote, oneru mque illis incumbentium supportatione decimas, & quarteria antea capellanis solui solita, ac trecenta scuta annua monetæ illarum part um soluenda per communitatem Vrbaniæ pro anno 20. dumtaxat, & non vltra, & postea per Episcopum Vrbanien. pro tempore existentem in perpetuum assignanda, & soluenda perpetuo applicamus, & appropriamus, ita quod liceat Episcopo, tam suppressi monasterij, & sancti Angeli in Vado huiusmodi, quam aliorum, & præposito dictæ præpositurae, & singulis canonicis Vrbaniæ, ac singulis eorum canonicatibus, & præbendis particulariter eis, & eorum cuilibet in specie, & tam illis, quam capitulo Vrbanien. respectiue vniorum applicatorum, & assignatorum, prout ad eos, & eorum quemlibet respectiue spectat, & pertinet, ac pro tempore spectabit, & pertinebit illorum omnium, & singulorum veram, realem, actualem, & corporalem possessionem per se, vel alium, seu alios propria auctoritate, & absque iudicis, vel curiæ decreto, aut ministerio apprehendere, & apprehensam perpetuo retinere insuper Episcopo, vna cum capitulo huiusmodi quæcumque statuta, ordinationes capitula, licita tamen, & honesta, sacrisque canonibus, & concilij Tridentini decretis, constitutionibusque Apostolicis non contraria super celebratione diuinorum officiorum, administratione sacramentorum, ac personali residentia, diuisione, ac participatione, & reparatione distributionum quotidianarum edendi, & condendi, ac edita, & condita pro temporum, & rerum varietate. & qualitate quoties opportunum, & expediens

pedieos videbitur limitandi, corrigendi, declarandi, & interpretandi, atque in meliorem formam redigendi plenam, & omnimodam, liberamque facultatē motu, & de Apostolicæ potestatis plenitudine similibus concedimus, & impartimur. Denique Episcopo, præposito, capitulo, & canonicis Ecclesiæ Vrbanien. huiusmodi, aliisque eiusdem capituli, & ecclesiæ Vrbanien. personis, atq; ministris pro tempore existentibus, vt omnibus, & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, præeminentijs, prærogatiuis, concessionibus, facultatibus, indultis, fauoribus, & gratijs, quibus alij Episcopi, & aliarum Ecclesiarum Cathedralium capitula, aliæque ciuitates, & diœceses, ac earum clerus, incolæ, & habitatores, ac eorum res, & bona de iure, vsu, & consuetudine, aut priuilegio, vel alias quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, & quoad habitus delationem vti, frui, potiri, & gaudere libere, & licite possint, & valeant motu, auctoritate, deque potestatis plenitudine similibus concedimus, & indulgemus. Postremo communitati, & hominibus oppidi Castri Durantis sic in ciuitatem Vrbanien. erecti, ac cōfraternitatibus Mortis in ipsa, seu alia Vrbanien. Eccles. canonice institutæ, aliisque iuxta formam fundationum factarum, earumque instrumentorum insp. & præsentan. personas idoneas Romano Pontifici, seu loci Ordinario pro tempore existentibus ad præsentationem huiusmodi instituendas quoties, & quacunque ex causa illos, & illas vacare contigerit ipso Pontifici, seu Ordinario locis respectiue præsentandas ac per ipsum Pontificem, seu Episcopum respectiue instituendas cum oneribus in instrumentis fundationum, & erectionum contentis motu simili reseruamus, concedimus, & assignamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoque quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus præmissis, ac nostra de vnionibus committendis ad partes vocatis, quorum interest, exprimendoque vero valore, & Lateranen. concilij nouissime celebrati vniones perpetuas nisi ex causis, vel alia probabili causa fieri prohibentis, ac quatenus opus sit fel. record. Pauli Papæ Secundi, aliorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum de rebus Ecclesiæ non alienandis, & singularum capellaniarum, aliorumque beneficiorum prædictorum fundationibus, si in aliquo obstent, vt in specie beneficiorum, capellaniarum, & Ecclesiarum in executione supradictorum omnium, & singulorum destinatorum, applicatorum, vnitorum, & assignatorū, quorum omnium, ac fundationum, ac fundatorum, testamentorum, & dispositionum tenores, necnon singularum Ecclesiarum capellaniarum, & aliorum beneficiorum, aliarumque, & prædiorum apothecæ censuum, & aliorum bonorum prædictorum situationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates, verosque & annuos valores præsentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, ac fundatorum voluntates si in aliquo obstent in & quo ad supradicta omnia, & singula sufficienter, specialiter, & expresse motu, auctoritate, & potestate supradictis commutamus, aliisque quibusuis Apostolicis, ac in synodalibus prouincialibus concilijs editis specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, ac monasterij, & ordinis prædictorum, & singularum confraternitatum prædictarum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis, illis, illorumque omnium superioribus, & personis sub quibuscumque tenoribus, & formis ac cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, aliisque efficacioribus, & efficacissimis clausulis, & etiam irritantibus decretis in genere, vel in specie, aut alias quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, nō autem per clausulas generales idem importan. mentio, aut quæuis alia expressio habenda, seu quomodolibet alia exquisita forma ad hoc seruāda foret illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expresse motu, auctoritate, & potestatis plenitudine similibus derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque volumus auctoritatem, & eadem Apostolica auctoritate decernimus, quod si prædiorum censuum apothecæ, & aliorum bonorum mensę capitulari prædictę pro dote, seu in partem dotis assignatorum, valores, & redditus assignatis non sint, iuxta eorum assignationes bonorum correspondentes, assignationes ad supplementum istæ deficientis de suo proprio omnibus iuris, & facti remedijs necessarijs, ac opportunis ab ordinario loci pro tempore existente, siue ab Auditore Cameræ Apostolicæ manu regia cogi, & compelli possint, ac debeant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, vnionis, concessionis, assignationum, incorporationum, applicationum, reseruationum, indulti, impartitionis, derogationis, commutationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarn. Dominicæ 1635 xij. Kal. martij, Pontificatus nostri anno xij.

Porro antequam relatum Diploma palam exisset, Vrbanus cum voluerit animo, ea deuulsione, labefactatam admodum Vrbaniæ dignitatem suæque diœceseos finibus tanto Angeli attributis, angusto limite circumscribi damnum illatum sarcire statuit, atque adeo Mercatellum, & Lamolam nullius diœcesis oppida, omniaque ab eis iura pendentia cum Vrbanienſi Episcopatu subiecto diplomate coalescere iussit.

VRBANVS PP. VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cum nuper nos ad omnipotentis Dei laudem, & cultus diuini augumentum Ecclesiam cathedralem Vrbaniam nuncupatam ex Ecclesia sancti Christophori Abbatia nuncupatæ Castri Durantis, Ecclesiam cathedralem sancti Angeli nuncupatam ex Ecclesia Archipresbyteratus nuncupatur oppidi sancti Angeli in Vado in Prouincia Massæ Trabariæ prouinciæ Vrbinatensis erexerimus, & pro diœcesi Episcopatus Vrbaniæ districtum Ecclesiasticum dictæ Abbatiæ nunc suppressæ sancti Christophori assignauerimus excepto territorio, seu districtu sancti Angeli, quod pro diœcesi eiusdem Episcopatus sancti Angeli assignauimus, easdemque Ecclesias cathedrales Vrbaniæ, & sancti Angeli ad inuicem æque principaliter erectas vniuerimus pro vno Episcopo, qui verbo, & exemplo disciplinaque Ecclesiastica, populos prædictarum ciuitatum inuicem vnitarum pasceret, & instrueret, prout in litteris Apostolicis desuper expediendis latius continebitur. Verum quia vt accepimus, prædictæ diœceses non multum amplæ sunt, & prope illas extant terræ, seu oppida Mercatelli, & Lamolæ, quæ cum sint, vt prætenditur, nullius diœcesis, melius in spiritualibus ab Episcopo, quam ab alio inferiori poterunt gubernari. Ideo nos volentes diœceses prædictas ampliare, & subditis præfatarum terrarum, seu oppidorum Mercatelli, & Lamolæ, eorumque gubernio, & regimini quoad spiritualia consulere tenoresque, & compendia indultorum, & priuilegiorum etiam Apostolorum eisdem terris, seu oppidis tam per Romanos Pontifices prædecessores nostros, quam per quoscunque alios cuiuscumque dignitatis, etiam Ecclesiasticæ, status, gradus, conditionis, & qualitatis etiam speciali nota dignos quomodolibet, & quandocumque, causa quantumlibet rationabili, fauorabili, publica, & pia, etiam in corpore Iuris clausa, etiam hic specialiter exprimenda, & inserenda concessorum, & emanatorum, ac etiam pluries approbatorum, & confirmatorum, ac vsu etiam antiquissimo receptorum, pro plene expressis, & insertis habentes motu proprio, certaque scientia, ac matura deliberatione nostris deque Apostolicæ potestatis plenitudine, eandem terram, seu oppidum Mercatelli eiusdem districtu quoad iurisdictionem Ecclesiasticam per Archipresbyterum Ecclesiæ collegiatæ dictæ terræ hactenus exerceri solitam eidem diœcesi Ecclesiæ Vrbaniæ perpetuo sine alicuius præiudicio annectimus, & incorporamus, eandemque iurisdictionem Ecclesiasticam super Ecclesijs, & personis quibuscunque eiusdem terræ seu oppidi Mercatelli, eiusque districtus exerceri solitam, & alias quomodolibet prædicto Archipresbytero competentem, eidem Episcopatui Ecclesiæ Vrbaniæ, & Episcopo præfatæ Ecclesiæ nunc, & pro tempore existenti, etiam perpetuo damus, & concedimus statumque, & essentiam nullius diœcesis etiam perpetuo tollimus, extinguimus, & abrogamus, eandemque terram, seu oppidum Mercatelli quoad spiritualia, & alia ad forum Ecclesiasticum spectantia, eidem Episcopatui Vrbaniæ pro sua diœcesis ampliatione subijcimus exceptis tamen illis sex Ecclesijs parochialibus, quæ sitæ sunt in temporali territorio olim terræ seu oppidi, nunc autem præfatæ ciuitatis S. Angeli, quas Ecclesias earũq. Parochias, & Parochianos nec non prædictam terram seu oppidum Lamolæ, eiusque districtum Ecclesiasticum, ac iurisdictionem Ecclesiasticam, in illius, & illarum Ecclesias, & personas per Abbatem, seu commendatarium exerceri solitam eidem diœcesi Ecclesiæ cathedralis S. Angeli quoad spiritualia pro ipsius diœcesis ampliatione etiam perpetuo, sine alicuius præiudicio annectimus, & incorporamus, statumque, & essentiam nullius diœcesis etiam perpetuo tollimus, extinguimus, & abrogamus, eamque terram, seu oppidum Lamolæ quoad spiritualia, & alia ad forum Ecclesiasticum spectantia, eidem Episcopatui sancti Angeli subijcimus, & supponimus. Decernentes præsentes litteras omniaque, & singula in eis contenta etiam ex eo quod quicunque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes ad ea minime vocati, & auditi, minusque causæ, propter quas eadem præsentes emanauerint, adductæ, verificatæ, seu iustificatæ fuerint, nullo vnquam tempore de subreptionis, obreptionis, & nullius vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quouis defectu notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius vel controuersiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci, vel aduersus illas restitutionis in integrum, aperitionis oris reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcumque iuris, facti, gratiæ, vel iustitiæ remedium impetrari, seu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel concesso quempiam vti, seu se iuuare in iudicio, vel extra, sed illas semper validas, firmas, & efficaces extare, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscunque iudices ordinaries, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de latere legatos, & alios quauis auctoritate fungentes sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus &c. vsque attentari. Non obstantibus præmissis, ac nostra de non tollendo iure quæsito, & quibusuis alijs cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoque &c. vsq. & alijs decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis non firmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficiente derogatione, de illis eorumque &c. vsque habentes, illis alias in suo &c. derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Dat. in Arce Gandulfi Albanensis diœcesis sub annulo Piscatoris die 20. octobris M. DC. XXXVI. Pontificatus nostri anno decimo quarto.

Tot beneficijs ab optimo Pontifice aucti, ornatique Vrbanienses, publico decrero statuerunt accepti beneficij monumentum incisum marmore in publico communitatis Palatio, ad consecrandam posteritati secundi sui conditoris memoriam exposuere in hunc modum.

Vrbano VIII. Pont. Max.
Quod post auctam ad Metaurum Ecclesiæ
ditionem Metaurense Durantis
Castrum
ciuitatis iure donauerit, locumque ob
Cœli salubritatem Vrbinatium ducum sedem
addito Episcopo salubriorem animis
procurauerit
ac diœcesis fines extenderit.
Vrbanienses

Gentilitijs Apibus inſigniti aſſumpto
Vrbaniæ nomine, vt quoties nominentur
toties accepti beneficij
admoneantur conditori ſuo
poſuerunt.

Nec minus ſancti Angeli Vadenſes ciues ad agendas eidem Pontifici grates defixumque altiſſimo pectori beneficij ſenſum illuſtrandum incubuere, ſequentem enim Epigraphem ſupra ciuitatis fores ſculpſere in lapide, ne vlla vnquam ætas illud obſcuraret.

Hanc vrbem quondam veteres dixere Tiphernum
Nunc eſt aligerum nomine clara ducis.
Extinxere Gothi, Vrbanus pietate decorus
Reſtituit Scythicæ quod rapuere manus.

Prodiere ex ijs duabus nouis vrbibus pacis, bellique ornatiſsimi viri. Peperit Vrbania, vt B. Philippum Ordinis Geſuatorum fileamus, de quo Paulus Morigia lib. 2. ſui Geſuati Paradiſi loquitur, Franciſcum Branchaleonem nobilem Camertinum Epiſcopum ſub Ioanne XXII. Ioannem Antonium Lazarum Epiſcopum Amelienſem, virum ſanctimonia celebrem, de quo ſupra in Amelienſibus Præſulibus parce nonnulla retulimus, Sebaſtianum Delium Epiſcopum Betontinum, & Horatium Baſiliſcum Epiſcopum Minorenſem protulit, Clementis Octaui temporibus. Nec leuis Vrbaniæ eſſet gloria, ſi celebratiſsimum illum Bramantem Lazarum, Ioannis Antonij Epiſcopi gentilem in lucem eduxiſſet, qui Architectonices elegantiam pene extinctam reuocauit ad vitam, ac Vaticanæ Baſilicæ Templum, teſte Georgio Vaſario, architectatus magnificentiſsimo cultu extulit ad æternitatem, hoc enim ſolum illi comparando nomini, eiuſque cum cæteris vrbibus conferendæ gloriæ ſuffecerat. Non mediocrem etiam ſplendorem attullere Conſtantinus Felix ſub Leone Decimo ſummæ exiſtimationis vir, & Sebaſtianus Maccius, quorum egregia opera in lucem emanarunt. Emeriere quoq. ſancti Angeli Vadenſis ciuitatis viri omnium laudum genere cumulatiſsimi, inter quos Contaluus Durantes, qui ijs temporibus defunctus eſt Epiſcopus Feretranus, homo doctus, cuius monumenta in manibus eruditorum teruntur: Matthæus Griffonus, bello clarus, Federicus & Thadeus Zucchari ætatis eorum, Pictorum gloria coryphæi eminerunt dignitate.

Cæteri mille paſſus, & dimidium Vrbaniæ ciuitas explet, aliaque ad quatuor millia mortalium. Aere ſalubri gaudet, diſtatque octo milliaribus tantum ab Vrbino; ſancti Angeli vero ciuitas ad tria millia hominum producit. Princeps Eccleſiæ Vrbaniæ ſancti Chriſtophori eſt nobilis olim vt diximus diui Benedicti quondam Abbatia, in qua dignitates quatuor, quarum prima eſt Præpoſitura, & duodecim inſtituti canonici, ſexue manſionarij, qui clericalem ſenatum conſtituunt. Quinque ibi ſpectantur Religioſorum monaſteria, duoque monialium, quorum duo intra ciuitatis muros includuntur, cætera in ſuburbijs ſita ſunt; ſex laicorum confraternitates, Xenodochia quatuor, atque egenorum ſubleuandæ miſeriæ, Mons Pietatis, clericorum Seminarium, Epiſcopale Palatium prope templum eſt. Pro diœceſi, Abbatiæ territorium eſt attributum, quod per quinquaginta milliaria extenditur, pluraque oppida villaſque complectitur. At cathedrale templum ſancti Angeli Vadenſis ciuitatis, ſub ſancti Michaelis Archangeli inuocatione, eleganti architectura molitum decenter exurgit. Ibi Archipresbyter eſt, cui animarum cura incumbit, duodecim canonici, quinque manſionarij, alij ſacerdotes, qui horarum canonicarum penſum perſoluunt. Ibi etiam viſuntur quatuor religioſorum monaſteria, totidemque monialium, clericorum ſeminarium, duodecim laicorum confraternitates, duoque Xenodochia, egeniſque ſubleuandis mons Pietatis, Epiſcopalis cenſus ex duabus hiſce Eccleſijs, extinctis penſionibus, quas Archipresbytero ſancti Angeli ſummus Pontifex aſſignauit, quod eam dignitatem renunciaſſet, vt Eccleſia ſancti Angeli cathedralis erigeretur, aſcendit ad ſcutata 2150. illius Prouinciæ. Interea Vrbanienſes, ac Vadenſes lætati ſunt quam qui maxime ad Pontificium munus, quorum Præſul Metropolitanæ Vrbinati iuſſus eſt ſuffragari, & cæterarum Vrbini Ducatus Epiſcopi, paulo poſt Vrbanus Pontifex, primum nouiter inſtitutis ciuitatibus attribuit Præſulem, quem modo enarrabimus. Sed antequam eiuſdem inſtitutionem delibamus, non mihi abs re viſum eſt, Guillelmi Durandi Mimatenſis Epiſcopi Vrbaniæ conditoris Epitaphium adducere, quod Romæ in S. Mariæ ſuper Mineruam templo, marmorea tabula exculum, ſub nobili tumulo, in quo arte muſiua ipſius iacentis imago, gentiliciaque ſtemmata eiuſdem expreſſa viſuntur.

HOC EST SEPVLCHRVM
DOMINI GVILLELMI DVRANTI
EPISCOPI MIMATENSIS
IOANNES FILIVS MAGISTRI COSMATI
FECIT HOC OPVS.

In Tabula marmorea infra ſepulchrum hæc leguntur carmina.

Hic iacet egregius doctor Præſul Mimatenſis:
Nomine Duranti Gulielmus regula morum:
Splendor honeſtatis, & caſti candor amoris:
Altum conſilijs ſpatioſum mente ſerenum:
Hunc inſigniebat immotum turbine mentis:
Mente pius, ſermone grauis, greſſuque modeſtus:
Extitit infeſſus ſuper hoſtes more Leonis:
Indomitos domuit populos, ferroque rebelles:
Impulit Eccleſiæ victos ſeruire coegit:
Comprobat officijs paruit Romania ſceptro:
Belligeri comitis Martini tempore quarti:
Edidit in iure librum quo ius reperitur:
Et ſpeculum iuris, & Patrum Pontificale:
Et rationale diuinorum patefecit:
Inſtruxit clerum ſcriptis, monuitque ſtatutis:

Gre-

Gregorij Doni Nicolai ſcita perenni:
Gloſſa diffudit populis, ſenſuſque profundos:
Iure dedit mentes corpus luce ſtudentum:
Quem memori laude genuit prouincia dignum:
Et dedit a Podio Miſſone diœceſis illum:
Inde Biterenſis præſignis carica Papæ:
Dum foret Eccleſiæ Mimatenſis ſede quietus:
Hunc vocat Octauus Bonifacius altius illum
Promouet, hic renuit Rauennæ Præſul haberi:
Fit comes inuictus ſimul tunc, & marchio tandem:
Et Romam Rediit domini ſub mille trecentis:
Quatuor amotis anni tumulante Minerua:
Sumptis hunc feſtiua dies, & prima nouembris:
Gaudia cum ſanctis tenet omnibus inde ſacratos:
Pro quo perpetuo datur hac celebrare capella.

Ex hoc epitaphio, eorum lapſus conuellitur, qui Guillelmum vita functum tradidere poſt annum 1328. quemadmodum aberrarunt etiam alij, dum ſcriptum reliquerunt, Guillelmum hunc Speculatorem in Mimatenſi ſede ſucceſſiſſe alij eiuſdem nominis, ſucceſſit enim Stephano, per viam cōpromiſſi, a capitulo electus ex decano Carnotenſi, cum Guillelmus quidam Redonenſis Eccleſiæ Archidiaconus, ab eodem clericorum ſenatu poſtulatus, onus renuiſſet ſubite. Durandi electionem probat Honorius Quartus anno primo ſui Pontificatus 2. non. febr. ſalutis anno 1286. in Epiſtola ad eundem Mimatenſem electum, quæ habetur in Regeſt. Vatic. pag. 76. Ep. 281.& Ep. 177. fo. 49. non. nouemb. eiuſdem anni. Exceſſit vero Speculator hic, noſtræ Vrbaniæ conditor anno 1296. vt dilucide in epitaphio notatur, ſed clarius Bonifacius Octauus in Epiſtola ad Guillelmum eiuſdem Speculatoris nepotem Mimatenſem electum eorundem lapſum ſigillauit. Epiſtola quæ eſt in ordine 50t. fol. 140. tom. 2. ann. 2. Pontiſ. Regeſt. Vatic. ſic enim ſe habet.

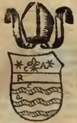
BONIFACIVS &c.

Dilecto filio Guillelmo electo Mimatenſi.

In deſiderijs noſtris auide gerimus vniuerſas Eccleſias, quibus auctore domino præeſſe dignoſcuntur, in ſtatum dirigere proſperum, & in eo continue conſeruare. Et licet circa ſingularum commoda ſolicite vigilemus, de illarum tamen ſtatu fortius, & ſolicitius cogitare nos conuenit, quæ ſolatio deſtituta Paſtoris, incommoda viduitatis deplorant, vt tales illis præficiamus Rectores, per quos ſpiritualiter, & temporaliter optatæ conſolationis remedia, fauente domino conſequantur. Nuper ſiquidem Eccleſia Mimatenſis per obitum bonæ memoriæ G. Epiſcopi Mimatenſis, qui apud ſedem Apoſtolicam diem clauſit extremum, Paſtoris ſolatio deſtituta. Nos de ipſius prouiſione ſolicite cogitantes, ac intendentes ei de tali prouidere Paſtore, per quem ſalubriter regi poſſit, & vtiliter gubernari ad te ipſius Eccleſiæ Archidiaconum, quem eiuſdem Epiſcopi prædeceſſoris tui, cuius nepos fuiſti conſiderationis beneuolentia gratioſa proſequimur, conuertimus noſtræ conſiderationis intuitum, ad quod tam grata, & accepta obſequia per eundem Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ impenſa, & gratioſi fructus, qui eidem Eccleſiæ Mimaten. ex ipſius prouenerint opibus quæ laudabilia tuæ probitatis merita, quibus te fide dignorum teſtimonijs pollere didicimus, nos ſpecialiter induxerunt. Hoc igitur prouida deliberatione penſantes, conſiderantes, quod tamquam vir prouidus, litterarum ſcientia præditus, morum honeſtate decorus, & alijs circumamictus donis virtutum præfati Guillelmi Epiſcopi inhærens veſtigijs Eccleſiam ipſam feliciter gubernabis te ipſi Eccleſiæ de fratrū noſtrorū conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis in Epiſcopū præficimus, & Paſtorem, curam, & adminiſtrationem ipſius tibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariæ committendo ſupplentes de eadem plenitudine defectum, quem in ordinibus patereris, & etiam, vt aſſeritur, in ætate. Iugum itaque Domini &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum 16. Kalendas ianuarij anno 2.

De Guillelmo videndus Trithemius, Bellarminus de ſcriptorib. Eccleſ. Fichudus de Vir. Iuriſconſult. Poſſouinus, Claudius, Robertus, & alij. At qui huius clariſſimi viri facinora in illuſtriori luce collocata intueri cupiat, ad ipſius vitæ geſta a Maiolo conſcripta ſe conferat. Sed ad primum harum Eccleſiarum nouiter electum Epiſcopum redeamus, qui ſequens eſt.

1 HONORATVS de Honorariis Æſinus Picenus, primus adlectus Vrbanienſis, & ſanct. Angeli in Vado Epiſcopus eſt an. 1636. die 19. ſeptemb. conſecratus Romæ 28. eiuſdem menſ. Vrbem ſolemni ritu, a populo honorifice ſuſceptus, ingreſſus eſt die 24. octob. Hic vero cum in vtroque Iure conſultiſſimus eſſet, Inque diuerſis, pluribuſque ciuitatibus multas grauiſſimaſque cauſas explicaſſet, integerrimi viri, veteriſque Romanæ curiæ optimi curialis laudem tulit. In cuius laudē ſæ fuerit ſemel dixiſſe tanto Pontifici dignum ſuiſſe viſum, qui primus nouiter erectis ciuitatibus Præſul cōſtitueretur cui Vrbanus ſequentem ſcripſit Epiſt. quam ab erudito viro, nobis amiciſſimo Franciſco Felicio Vrbanienſi I.V. D. cathedraliſque Eccleſiæ Archipresbytero, Honorati Epiſcopi honoratus Vicarius, vt alia pluraque accepimus.

VRBANVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Honorato de Honoratis electo Vrbanæ, & ſancti Angeli in Vado, ſalutem,

lucem, & Apostolicam Benedictionem. Apostolatus officium, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissum, quo Ecclesiarum omnium Regimini, diuina dispositione præsidemus, vtiliter exequi, & adiuuante domino, cupientes, soliciti corde reddimur, & solertes, vt cum de Ecclesiarum ipsarum regiminibus agitur cōmittendis, tales eis in Pastores præficere studeamus, qui populum suæ curæ creditum, sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias, præsertim nouas bene plantare, ac in statu pacifico, & tranquillo velint, & valeant (auctore Domino) post salubriter institutas, & regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem Ecclesiarum omnium apud sedem Apostolicam tunc vacantium, & in posterum vacaturarum, ordinationi, & dispositioni nostræ reseruauimus, decernentes ex tunc irritum, & inane, si secus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Postmodum vero Vrbaniensis, & sancti Angeli in Vado Ecclesijs insimul æqualiter, & æque principaliter, Apostolica auctoritate perpetuo vnitis a prima erectione, & institutione per nos nuper factis, apud sedem prædictam vacantibus, nos ad prouisionem earum Ecclesiarum celeriter, & feliciter, de quibus nullus præter nos hac vice se intromittere potuit siue potest, reseruatione, ac decreto obsistentibus supradictis, ne Ecclesiæ ipsæ longæ vacationis exponantur incommodis, paternis, ac solicitis studijs intendētes, post deliberationem, quam de præficiendo eisdem Ecclesijs personam conspicuam, vtilem, ac fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentē, demum ad te I. V. D. ex legitimo matrimonio, & pijs, honestis, ac catholicis parentibus procreatum, in ætate legitima, a pluribus annis in sac. presbyteratus ordine constitutum, in Romana curia diu versatum, vitæ munditia, ac morum honestate decorum, in spiritualibus his nouis Ecclesijs ex feruenti tuo zelo domus Dei, & publici boni prouidendi, ac in temporalibus circumspectum, ex magno rerum vsu, alijsque multiplicium virtutum donis, prout fide dignorum testimonijs accepimus, insignitum, direximus oculos nostræ mentis, hisque omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua, nobis, & fratribus ipsis, ob tuorum exigentiā meritorum accepta prędictis Ecclesijs de eorundem fratrū consilio Apostolica auctoritate prouidimus teque illis in Episcopum præficimus, & pastorem, curam, & administrationem ipsarum Ecclesiarum tibi in spiritualibus, & tēporalibus plenarie concedendo, firma spe, fiduciaque conceptis, quod dirigente domino actus tuos, sicuti Romæ bene vixisti, & alijs valuisti, sic prædictæ Ecclesię te institutore feliciter irrigabuntur, dirigentur, & propagabuntur, & in spiritualibus, & temporalibus maxima recipient incrementa. Tu igitur nostra sponte, in vinea magni Patrisfamilias nouissime vocatus, iugum Domini tuis impositum humeris, prompta deuotione suscipiens, curam & administrationem prædictas, sic æqualiter studeas solicite, fideliter, & prudenter, quod Ecclesiæ ipsę Gubernatori prouido, & fructuoso administratori gaudeant se commissas. Tuque per æternæ retributionis præmium nostræ, & dictæ sedis benedictionem, & gratiam exinde vberius consequi merearis.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Maiorem anno incarnationis Dominicæ M.DC. XXXVI. 10. Kal. octob. Pontif. nostri anno, 14.

Interea Honoratus Episcopus in instituendis ijs cathedralibus Ecclesijs infinitos pene subiuit labores, clericorum seminaria Vrbaniæ, Vadensis, oppidique Mercatelli erexit, clerum Ecclesiastico ritu docuit, diœceses perlustrauit, cathedrale templum Vrbaniæ dicauit, in cuius facti memoriam ibidem inscriptionem in marmore exaratam apposuit in hunc, quem vides, modum.

D. O. M.

ET D. CHRISTOPHORO MARTYRI PATRONO VETVSTAM
HANC OLIM ABBATIALEM ECCLESIAM
PIA MVNIFICENTIA ET AVCTORITATE FRANCISCI CARD. BARBERINI
PERPETVI COMMENDATARII
AB VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX. IN CATHEDRALEM ERECTAM
HONORATVS DE HONORATIS ÆSINVS PRIMVS EPISCOPVS
SOLEMNI RITV DICAVIT DIE XXII. NOVENB. AN. SAL. M.DC. XXXVII.
PONTIFICATVS SVI ANNO XI.

FINIS.

APPENDIX

Ad Primum Tomum Italiæ Sacræ eodem Ferdinando Vghello Auctore.

Candide Lector.

QVONIAM plura, quæ ad primum Tomum spectabant, serius quam oportuerat, nobis transmissa sunt, ne earum rerum varia, iucundaque cognitione, Lector, fraudareris, illa ad calcem huius secundi Voluminis reijcimus: sicut etiam eiusdem primi Tomi erratorum, siue censuram, siue castigationes ibidem excubare voluimus, ne Lectori imponerent, pollicentes deinceps acrius nos inuigilaturos, ne ex lubrica, ac facile labi nata Typographica Arte portentosæ illæ menda, quæ Primum infecere Volumen, Secundi huius, aliorumque corrumpant sensus ad nauseam.

PAg. 9. linea 6. *lege* 167. *pro* 166. & l. 16. *lege* 167. *pro* 166.

pag. 10. linea 16. *lege* 4. nonas *pro* 6. nonas.

pag. 12. l. 11. *pro* menses tres, dies viginti quinque *lege* menses quatuor dies quinque.

pag. 13. l. 6. *pro* viginti & duos annos, *lege* viginti & vnum annum. l. 13. *lege* octo *pro* sex. lin. 37. *lege* menses quatuor, dies 1. *pro* menses 5. dies 3. & l. 38 *pro* 23. aprilis, *lege* 9. septemb.

pag. 14. l. 16. *lege* menses 4. *pro* mensis.

pag. 19. l. 32. *lege* 21. *pro* 10. l. 33. *pro* 25. *lege* 27. l. 59. *lege* 13. *pro* 15. & 6. *pro* 7.

pag. 20. l. 9. *lege* nono *pro* secundo, l. 16. *lege* octo *pro* trium, l. 41. *pro* quindecim, *lege* quinque, & l. 43. *pro* sexdecim *lege* sex.

pag. 24. l. 41. *lege* Iulij *pro* Iunij, & l. 59. post illa verba imperauit, adde, mens. 5.

pag. 25. l. 29. *lege* septem *pro* sex.

pag. 33. l. 59. *lege* Iulio *pro* Iunio.

pag. 34. l. 64. *lege* 3. *pro* 30.

pag. 35. l. 20. *lege* dies *pro* menses.

pag. 37. lin. 10. *lege* 28. *pro* 14. & lin. 45. *lege* 28. *pro* 18.

pag. 14. l. 35. *lege* sex *pro* tres.

pag. 41. l. 25. *lege* dies 10. nouembris *pro* nonis iunij, & l. 26. *lege* 1305. *pro* 1300. & l. 28. *lege* 14 *pro* 12.

VELLITERNENSES.

pag. 60. l. 22. post illa verba Cardinalis, adde, interfuit synodo Lateranæ sub Benedicto Octauo Papa anno 1015. in quo subscripsit decreto ad fauorem Villelmi Abbatis sancti Benigni Fructuariensis Yporiensis diœcesis, emanato.

OSTIENSES.

pag. 102. l. 28. post illa verba posuerunt, adde, a capite lineæ, ad eius vero nobilem è nigro lapide tumulum in Ecclesia eiusdem cœnobij sanctæ Luciæ excitatum extat hoc epitaphium.

COGITAVI DIES ANTIQVOS,
ET ANNOS ÆTERNOS;
IN MENTE HABVI.

D. O. M.

Dominico Gymnasio de Castro Bononiensi
S.R.E. Cardinali Decano
pietate, iustitia, prudentia, liberalitate
spectabili,
qui cum Sixti V. Pont. Max.
auspicijs,
Campaniam, & Picenum à latrocinijs
purgasset Archiepiscopus Sypontinus
electus est
Deinde Clemente VIII. oblato Thesaurarij
Pontificij munere recusato
Florentiam primo, tum in Hispaniam
extra ordinem mox
ordinarius nuncius ablegatus,
tandemque Cardinalis creatus,
solis virtutibus purpuram
tribuit,

quam

quam vt pretiosiorem cælo redderet
omne pauperum genus
sublevauit in terris
diuinum cultum ædificatis Ostiæ
Vellitris in Galgano monte
in castro Bononiensi in hac vrbe
sacellis
templisque amplificauit
publicam vtilitatem fouit
cœnobia, xenodochia, collegia
iuuentutis fundando
Dauidicos psalmos lucubrationibus
illustrauit.
Ad vltimum plenus dierum,
& meritorum
post domum in cœnobium
Deo dicatum
ad cælestem domum demigrauit.
Catharina Gymnasia patruo
benemerentissimo mœrens
posuit,
Senis quotidianis pro eius anima
sacrificijs
in hoc templo institutis
Vixit annos LXXXIX.
Obijt iv. idus Martij
M. DC. XXXIX.

SILVÆ CANDIDÆ.

Pag. 126. lin. 21. *adde* post illa verba *Nouembris*, Hic Petrus natione fuit Romanus, de quo in regesto Farfensi, *Denique per longum temporis nostri scilicet diebus ita vidimus, & audiuimus referentem, & certissime testantem quemdam Romanum Episcopum nomine Petrum iam nimis vetulum, qui Romæ morabatur apud sanctum Vincentium Siluæ Candida fulgens episcopatu, & habitans iuxta sanctam ecclesiam beati Petri Apostoli omnia vt supra diximus coram se examinata, & definita fuissent, ac priuilegium a D. Papa Leone, &c.* Leo, de quo hic est mentio, Nonus fuit, qui Farfense cœnobium immunitatibus, & priuilegijs exornauit, quæ habentur in eodem regesto.

PORTVENSES.

pag. 130. lin. 47. *adde* a capite lineæ, in quarto loco.

4 GVLCERIVS Cæsar Imperio expulsus in portu Vrbe, ex Cæsare Episcopus ordinatus est anno Christi 474. vbi & obijt teste Marcellino in chronic.

pag. 147. lin. 37. post illa verba *Ianuarij adde*, apud Aucrsam dum Alexandrum Tertium comitaretur, ex Romualdi Salernitani Archiepiscopi chronica.

pag. 178. lin. 43. *adde*, Romæ obijt Card. Crescentius die 16. februar. 1645. iacet in Ecclesia Vallicellana S. Philippi Nerij, deinde a capite lin. adde.

104 FRANCISCVS Cardinalis Ceninus, ex Sabinensi Episcopo Portuensem optauit Ecclesiam die 6. martij 1645. eodemque anno die secunda octobris hora quarta noctis Romæ defunctus est, & in ecclesia sanctæ Mariæ Maioris sepulchrum accepit non longe a Pauli V. tumulo, vt ipse testamento mandauerat, de quo vide quæ diximus in Episcopis Faventinis.

105 IVLIVS Card. Roma, Episcopus Tusculanus, factus est Portuensis 23. octob. 1645. vide quæ de eo parce, sed vere retulimus in Episcopis Tiburtinis.

SABINENSES.

pag. 181. lin. 63. *adde* a capite lineæ.

3 BORSVS Episcopus Sabinensis, vixit circa annum Christi 580. ad quem Pelagii Papæ rescriptum extat in decret. Gratiani cap. 16. quæst. 1. cap. 3. in parochia.

pag. 182. l. 10. post illa verba *secundum*, adde a capite lineæ.

10 IOANNES Episcopus Sabinensis hactenus scriptoribus ignotus reperitur subscriptus in synodo Romæ celebrata a Benedicto Octauo anno 1015. in decreto emanato ad fauorem Vuillelmi Abbatis sancti Benigni Fructuariensis, de quo cum sæpius in hac nostra Appendice habenda sit mentio, vt Episcopi, qui in ea recensentur, suis in locis adoprentur, placuit hoc in loco nobile monumentum exscribere, quod mihi Romæ transmisit Augustinus ab Ecclesia Saluciensis dignus Episcopus, antiquarum rerum, cæterarumque eruditionum eruditus indagator. Decretum est huiusmodi.

In nomine sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis.

Anno, qui computatur Incarnatione Domini 1015. indictione 13. residente in synodo Domino, & glorioso Papa Benedicto intra Basilicã Lateranen. adfuit quidam Abbas Vuillelmi nomine quiddam præstandum, valdeque vtile a materno vniuersalis Ecclesiæ sinu supplicicer exposcens, videlicet, vt monasterio Fructuariensi, quod in honorem Dei, & Domini nostri Iesu Christi, euisque intemeratæ Genitricis in paterno solo construxerat, Apostolica dignitas libertatis suffragium exhiberet, cuius petitioni Romanç sedis non contemnenda sublimitas assensum idcirco tam facillime præbuit, quia præfatum monasterium in deserto loco, vnde nullus vnquam Episcopus alicuius, vel decimæ redditum noscitur habuisse, fundauit, & Apostolica, regalia, necnon & Imperialia testamenta adquisiuit iustum votum, iustumque laborem pie cunctis nutibus, præterea idem ipse Vvarmundus Episcopus Hipponensis, in cuius Episcopij limite idem locus situs esse videtur, manu propria firmauit, pluresque firmare rogauit Episcopos testamentum, vbi sub excommunicationis nostræ minamine prohibetur temeraria cunctorum hominum audacia, videlicet ne quis Regia, Episcopalia, vel cuiuspiam mundani, vel Ecclesiastici Ordinis di-

dignitas valeat, sub qualicumque occasione secularis ambitus, vel Ecclesiasticæ religionis obtentu habitatores istius loci vllo modo inquietare. Vnde Dominus Benedictus vniuersalis Pontifex ad confirmationem testamentorum omnium, vnde corroboratus est locus ipse Fructuariensis sacro suo eum dotauit priuilegio insuper hoc cui omnis hæc sancta synodus fauens subscriberet, exarare præcepit decretum. Vnanimiter ergo tanti patris summique Pontificis libentissime parentes imperio saluberrimoque eius subiacentes desiderio, corrumpere nituntur tantæ auctoritatis priuilegia, atque violare illa quæcumque, vel a Guntardo, Leuita, vel ab Episcopis, aut a Regibus ipsi sancto Fructuariensi cœnobio collatas, vel fuerint testamenta, ipsos confidenter hæc S. Synodus Ecclesia percutit in gladio, vtpote contradicentes iura maiorum patrumque instituta contemnentes Sanctorum, qui sanctæ Romanæ Ecclesiæ ab ipso Apostolorum tempore omnem obedientiam a cunctis ordinibus exhibendā fore decreuerunt. Huiusmodi armis instructi excommunicationis iacula in eos retorquentes neminem peruersorum permittimus immutare, vel infringere quicquid ad quietem, libertatem, securitatem, honorisque honestatem ipsi Fructuariensi monasterio suisq. Rectoribus per tanta ac talia concessa sunt testamenta, quæ quicunque seruauerint, dilexerint, & magnificantes auxerint, gaudeant cum eis, quorum nomina scripta sunt in Cælo, qui autem contempserint, corruperint, & pro posse deleuerint, caueant, ne & ipsi deleantur de libro viuentium, & cum iustis non scribantur, quoniam nisi resipuerint ab hac nequitia, a cunctis etiam se nouerint excommunicatos, quorum hic subter scripta sunt nomina.

Ego Benedictus sancta Romana ecclesia Præsul.
Ego Eribertus S. Mediolanensis Archiepiscopus.
Ego Michael Archiepiscopus.
Ego Teobaldus sancta Belternensis eccl. episcopus.
Ego Petrus S. Pranest. eccles. episcopus.
Ego Gono Perusina episcopus.
Ego Arduinus Montefeltranus episcopus.
Ego Petrus Castellanus episc.
Ego Enmno episcopus Asculanensis.
Ego Aldebertus episc. Spolctanus.
Ego Lambertus episc. Polimartiensis.
Ego Ioannes episc. Balneregensis.
Ego Deusdedit sancta ecclesia Amerina episc.
Ego Benedictus episc.
Ego Ioannes Quietthomo episc.
Ego Stephanus Narniensis eccl. episc.
Ego Gregorius episc. N.
Ego Ioannes sancta Alinxa episc.
Ego Ioannes sancta Tudertina ecclesia episc.
Ego Crescentius S. Phalaritana eccl. epis.
Ego Dominus sancta Sutrinensis eccl. episc.
Ego Petru Centumcellensis eccl. episc.
Ego Ioannes sancta Suanensis eccl. episc.
Ego Heldericus Vrbertanus episc.
Ego Boto episcopus.
Ego Henricus Populoniensis episc.
Ego Georgius Assisinatensis episc.
Ego Teobaldus S. Albanensis eccl. episc.
Ego Raynerius Roselensis episc.
Ego Lambertus Lingonensis eccl. episc.
Ego Benedictus S. Castriensis eccl. episc.
Ego Petrus sancta Pipernensis eccl. episc.
Ego Lintulphus S. Triuensis eccl. episc.
Ego Benedictus Cerensis eccl. episc.
Ego Crescentius Nepesina eccl. episc.
Ego Ioannes Sauinensis eccl. episc.
Ego Deodatus Terracinensis eccl. episc.
Ego Ioannes Fundana eccl. epis.
Ego Robertus Signensis eccl. epis.
Ego Benedictus Ferentina eccl. epis.
Ego Sigifredus Placentina eccl. episc.
Ego Raynaldus Ticinensis eccl. episc.
Ego Landulphus Taurinensis eccl. episc.
Ego Henricus Parminiensium episcopus.
Ego Tertonensis ecclesia episc.
Ego Ioannes presbyter, & card. tit. sancta Susanna.
Ego Landulphus Genuensis eccl. epis.
Ego Stephanus presb. card. tit. sancta Cæciliæ.
Ego Presbyter Petrus, & card. tit. sancti Sixti.
Ego Ioannes presb. & card. tit. sancti Marcelli.
Ego Petrus presbyter, & card. tit. sancti Marci.
Ego Petrus presb. & card. tituli sancti Damasi.
Ego Crescentius presbyter, & card. tituli sancti Stephani in Celerina.
Ego Sebastianus presbyter, & cardinalis tituli sancti Clementis.
Ego Benedictus diaconus.
Ego Crescentius diaconus.
Ego Ioannes diaconus.
Ego Crescentius diaconus.
Ego Petrus diaconus, sancta Romana eccl. & Cancellarius sacri Palatij.
Ego Franco diaconus
Ego Landulphus Cremonensis custos.
Ego Guido Abbas.
Ego Dominicus Abbas Capitolij.
Ego Ioannes Abbas sancti Siluestri,
Ego Ioannes Abbas sancti Matthæi.
Ego Petrus Abbas sancta Maria ad Vincula.

Cuius testamenti notitiam præcepit scribere mihi Benedicto sacri Palatij scriniario Dominus Papa Benedictus tertio die mensis ianuarij.

Pag. 199. l. 40. lege 1278. pro 1275.

pag. 218. l. 62. post illa verba *Episcoporum*, adde, Portuensem deinde optauit Ecclesiam die 5. martij 1645. deinde adde a capite lineæ.

112 CAROLVS Cardinalis Medicès Ferdinandi Primi Magni, qui Magnum Hetruriæ Du-

Ducatum magna Christiani orbis Principum existimatione longo tempore possedit, & Christinæ Caroli Tertij Lotharingiæ Ducis ex Claudia Valesia Henrici Secundi Gallorum Regis filia, quarto genitus, filius Cosmi Secundi Hetruscorum pijssimi Principis frater Ferdinandi Secundi, & Ioannis Caroli Cardinalis patruus, natus Florentiæ 14. Kal. aprilis 1596. Regijs animi dotibus a natura donatus, & eximijs excultus disciplinis, regius adolescens a Paulo Quinto purpura induitur anno 1615. die 21. decemb. titulus ei datus Diaconi sanctæ Mariæ in Dominica, quem Leo Decimus ante Pontificatum, Ioannes eius patruus, & Ferdinandus frater in purpura obtinuerant, & magnificentissimo cultu exornarant. Romæ aliquando versatus, a Pontificibus Gregorio XV. Vrbano Octauo, & Innocentio Decimo, quorum comitijs interfuit ad grauissimas de concilio, de librorum delectu, de Episcoporum, ac Regularium, deq. aliarum rerum negotijs consultationes, honorifico iudicio cooptatus, prudentiæ, religionis, ac pietatis non pauca signa dedit. Multorum cœnobiorum Commendatarius, sancti Galgani Senensis, Aesinæ, Claræuallis, & Insulanæ Abbatiæ, quorum diuina virgula ei demandata splendidiora, aucto diuino cultu reddidit. Pratensis insignis Ecclesiæ Præpositus adlectus, iura sustinuit & libertatem. Florentiæ templum D. Michaelis miro artificio, & eleganti structura pro Regularibus Clericis, quos Theatinos vocant, a fundamentis extruxit. Protectoris Hispaniæ munus exercuit. Ordinis Vallis Vmbrosæ datur defensor. Prior Diaconorum Cardinalium Innocentium Decimũ Pontif. Max. sacra Tiara insigniuit, quem pro viribus ad Petri sedem sustulerat, a quo ex Presbytero Card. ad tit. S. Sixti Sabinẽsis Episcopus, declaratus est die 5. martij anno 1645. mox Florentiæ inauguratur in Ecclesia sancti Michaelis ab Annibale Bentiuolo Archiepiscopo Thebano, apud Ferdinandum Hetruriæ Magnum Ducem, Apostolico Nuncio Alexandro Stupha olim Montis Politiani, & Roberto Strozzio Fesulani Episcopis assistentibus die 20. augusti, præsentibus Ioanne Carolo Cardinali, & Serenissima Victoria Magna Ducissa nepotibus. Eodem anno 23. octob. dimisso Sabinensi, Tusculanum optauit, quem hactenus administrat. Princeps sane consilio, prudentia, morum grauitate, & in omnibus regia, & pene effusa liberalitate clarissimus, cum priscis illis Serenissimæ Mediceæ familiæ Heroibus merito comparandus, quos doctis præsidium, subsidiumque bonis apud cordatos scriptores fuisse narratur, de quo vt de Carthagine fertur, tacere multo præstat, quam pauca recensere.

113 FRANCISCVS Card. Barberinus Florentinus Vrbani Octaui Pontificis Max. nepos S. R. E. Vicecancellarius ex Presbytero Cardinali S. Laurentij in Damaso factus est Episcopus Sabinensis die 23 octob. 1645. Quem toti orbi insignem reddidere diuturna patrui Pontificatus in ipsum congesta moles, vitæ integritas, eruditio singularis, multiplex ad Christianos Reges legatio cuius hortatu hanc qualẽcumq. sacræ nostræ Historiæ narrationem suscepimus, auximusque ex illa sua ad decus Vrbis excitata Bibliotheca, in qua tanquã in vberrima penu preciosa melleaque venerandæ antiquitatis reconduntur monumenta, ac litterarum pene omnium labores, & ingenia ad æternitatem consecrantur.

PRÆNESTINI.

Pag. 223. l. 21. dele illa verba, sub Nicolao Secundo decessit, *adde*, sub Benedicto Nono. Eadem pagina l. 27. dele totum id quod de Ioanne 16. Episcopo Prænestino dicitur, eiusque loco redde a capite lineæ.

16 IOANNES de Papa nobili gente apud Romanos genitus, qui post quam semestris Diac. Card. S. Agathę in Suburra fuisset, a Benedicto Nono factus est Episcopus Prænestinus. Hic ille est Ioannes, qui altare in eadem Ecclesia in honorem Domini nostri Iesu Christi dedicauit, vt vetusta membrana inscriptio a nostro eruditoFlaminente Martinello in descriptione eiusdem Ecclesiæ commemorat. Ioannes vero præmaturo fato terris fuit ereptus anno 1040. ætatis suæ 38. conditus in eadem S. Agathæ Diaconia apud suos germanos fratres Petrum, & Andream Diaconos Cardinales; vbi olim vetus sepulchrum, cum inscriptione prostabat legentibus, quam ė manibus venerandæ antiquitatis osorum, olim vindicauit Antonius Puccius, qui sub Clemente Septimo purpura fuit exornatus, dum eiusdem templi nouam substructionem moliretur Hercules Card. Rangonus, cuius exemplar inter schedas eiusdem Puccij repertum, contulit nobis bonæ memoriæ Martius Milesius, tenoris sequentis.

Acta licet spatijs, heu nec compluribus apta
Sed satis ista domus fratribus vna sibi
Congelatus læto pater complectere fratres.
Nec sibi tu caris hospita tecta nega.
Vt caro vulua sator sic vobis spiritus idem
Quo tu distabas vita pudoris erat.

Te

Te idus medium duxit nascendi flore ordo
Sed prius adduxit mors aquilone fero.
Quæ plus te iuuit, quod spiritus astra subiuit.
Quod roseis campis carcere liber ouat.
Mira dies fructum res monstrat viuere sursum,
Nam moriens isti raptus, ad vsque Deum.
Vnde redux multis mysteria multa retexens
Ardebas huius ponere carnis onus.
Anxius & vita, sitiebas præmia vitæ
Ceruus vt ad fontis viua fluenta sitis.
Hoc erat ephebus, quod inde forte carebas,
Qui sacra diuino lumine corda replet.
Hoc erat intacta quod virginitate visebas,
Quod fragili mundo tam grauis hostis eras.
Hoc erat hoc alma, quod in aula Virginis almæ
Sparsisti in omne semina casta noua.
O dolor inuidit rebus fortuna secundis
Hic nisi sex menses non tibi vita fuit.
Et mox Antistes Prænestis factus obisti
Anno sex ortus circiter octo quater.
Sic ætate sua te Christo in alta leuatum
Hinciterum viuas surgere carne dabit.
O site . . diuinum tunc vigat care Ioannes
Petrus, Andreas, frater vterque tuus.
Petrus, & Andreas Leuites atque secundi,
Clarius ad fratres suauiter ossa iacent.
Constat aui erectis Siconis sanguine Papa
Clara nihil, sed nihil altus honor.
Stemmata hos tuos virgo tutos Agatha san. salua
Semper & a cunctis causa tuere malis.
Fac tecum viuant Christoque perenniter astent,
Et valeant Domino tres sine fine Deo.

Decessit xviii. Kal. Ianuarij
anno Domini M.XL. ind octaua.
Vale in Christo bone Præsul Ioannes.

pag. 227. l. 47. post illa verba reijcitur, *adde* apud Anagniam.

pag. 258. l. 21. *adde*. Obijt Card. Beniuolus die 7. septembris 1644. in Vaticano, dum comitia pro nouo creando Pontifice haberentur: sepultus in æde sancti Siluestri in Monte Quirinali, vbi adhuc iacet sine monumenti honore, & inscriptione, qui decus, & honor Romanæ purpuræ fuerat.

107 ALPHONSVS de la Queua Hispanus, Badimaris Marchio, Arburquerque Ducum claro, vetustoque sanguine natus, Catholicæ Maiestatis supremi status Consiliarius ex presb. Cardin. Episcopus Prænestinus constituitur ab Innocentio Decimo Pontifice Maximo die . . . 1644. quem non minus auorum splendor, & Bartholomæi Queuæ Cardinalis propatrui sui, olim Neapolitani Regni Proregis, magni Ducis Aluæ nepotis clara memoria, quam summa omnium scientiarum cognitio, peragrati Orbis peritia, eximia prudentia, morumq; probitas, & ad rempublicam Venetam, ac in Belgio ad sereniss. Archiducissam Isabellam pro Hispaniarũ Rege obitæ legationes, apud summos, imosque homines conspicuum reddidere, illuxitque deinceps in aula Romana, dum a Gregorio Decimo quinto anno 1622. purpura donatur, sub Vrbano Octauo è Belgio illo se contulisset, vbi hactenus omnibus fere ecclesiasticæ molis negocijs adhibitus purpuram exornat, literas fouet, morum probitate, animique erga bonos lenitate nemini secundus, cuius laudes non tacuit Dominicus Gilbertus Cætenas panegyrico sacro nuper edito.

TVSCVLANI.

pag. 284. l. 55. *adde* fato functus est Card. Sabellus die nona iulij 1644. sepultus in Aracælano templo in maiorum sepulchro.

81 IVLIVS Cardinalis Roma, die decima tertia iulij 1644. in vltimo Vrbani Octaui consistorio ex presb. Card. factus est Episcopus Tusculanus, deinde 23. octob. 1645. Portuensem optauit Ecclesiam.

82 CAROLVS Cardinalis Medices Episcopus Sabinensis eadem die 23. octob. absens Florentiæ per procuratorem relicto Sabinensi Episcopatu, hunc Tusculanum suscepit regendum.

ALBANENSES.

pag. 289. l. 32. post verba Theobaldus, *adde* prima eius mentio occurrit anno 1015. in decreto supra relato pro monasterio Fructuariensi, in quo se subscripsit.

pag. 293. l. 18. *lege* ind. 12. *pro* 3. & Pont. 3. *pro* 2.

pag. 308. l. 39. post illa verba communimus, *adde* ex eodem regesto Vaticano eiusdem cœnobij fundationem, quam noster Amanuensis prætermisit, huius tenoris in eadem Nicolai IV. bulla concinnatam. Tenorem vero prædicti instrumenti de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est.

In nomine Domini. Amen.

☞ Quia humanæ peregrinationis nauicula in huius pelagi medio constituta procellosis iugiter iactatur impulsibus, & vndis turbinum circumfertur, ne quasi naufraga dissoluatur naufragijs cõseruationis salutaris remedia solicitius sunt quærenda, quæ quidem dudum nos Iacobus, miseratione diuina, sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus Cardinalis, dum intra nostræ considerationis secreta accuratiori studio quæreremus fidelis nobis conscientiæ persuasit consilium, quod inter cætera eleemosynæ remus nauiculam ipsam de manibus fluctuum celeriter eripit, & feliciter ad portum quietudinis optatæ perducit. Eapropter pro nostrorum, ac parentum, fratris, & consanguineorum nostrorum remedio peccatorum, necnon pro animabus illorum, de quorum bonis aliquid per nos in infrascriptis, vel aliquo infrascriptorum quomodolibet est conuersum huiusmodi proponentes sequi consilium, & ad eius executionem nostrum propositum conuertens in veteri ciuitate Albani in nostro, ac nobilium virorũ Pandulphi fratris, & Lucæ de Sabello nepotis nostrorum fundo de venerab. in Christo patris domini B. Episcopi Albanensis interueniente consensu in honorem gloriosæ Virginis Mariæ, & B. Pauli Apostoli Ecclesiam, seu monasterium, necnon

dormitorium, refectorium, claustra, & alias officinas religiosis congruas de prædictorum fratris, & nepotis nostrorum consensu duximus construenda, & ordinem sancti Vuillelmi in eis plantare volentes ipsum fundum cum omnibus prædictis ædificijs factis ibidem, necnon cum hortis adiacentibus vobis fratri Marco Generali priori dicti ordinis, & fratri Mauro priori iam constituto in ipsa Ecclesia, vel monasterio, & procuratori ipsius ordinis pro ipso ordine præsenti tenore donamus, & vos de ijs pro eodem ordine, & eius nomine præsentialiter inuestimus; in huiusmodi donatione hoc onus adijcientes, quod in eadem Ecclesia, vel monasterio semper sit conuentus vestri ordinis, videlicet octo presbyterorum, & quatuor clericorum fratrum præter priorem, & conuersos, & alios domesticos familiares inibi opportunos. Donamus præterea modo simili ipsi Ecclesiæ, seu monasterio, & vobis nomine eiusdem recipientibus omnia, & singula ornamenta, tam aurea, quam argentea, necnon libros, & quælibet alia paramenta ecclesiastica, quæ iam dictæ Ecclesiæ, vel monasterio pro diuino ibi cultu celebrando fecimus assignari. Et vt prior, & fratres prædicti, & alij cum eis, qui erunt ibi pro tempore Domino seruientes habeant, vnde possint congrue successiuis temporibus sustentari, pro eorumdem fratrum alimonijs donamus in dotem, seu pro dote ipsi Ecclesiæ, & monasterio, & vobis recipientibus pro eodem sub infrascriptis conditionibus, & modis infrascriptas nostras possessiones in dominio, & ad opus, & vtilitatem memoratæ Ecclesiæ, seu monasterij, ac fratrum ibidem Deo seruientium perpetuo permansuras, videlicet, casale vnum, seu tenimentum terrarum, quod dicitur Mandia de Caudulfis cum sylua contigua ipsi tenimento castri nostri, quod dicitur Turris de Candulfis, & posita sunt in maritima in diœcesi Albanen. sicut suis finibus terminatur. Item simili modo donamus, & concedimus ipsi Ecclesiæ vnum molendinum, quod est situm in dicto castro nostro, & sub arce ipsius immediate positum, quod dicitur de Arnar o. Item eodem modo donamus, & concedimus ipsi Ecclesiæ subscriptas vineas positas in tenimento Albani sub his finibus, videlicet, vineam de Chochorutiæ, cui ab vno latere curia Sabellorum, & Tineosi, & ab alio latere Gentilis Bussæ tenent, & ab alio latere est via publica. Item, vineam, quæ dicitur de Hospitali, cui ab vno latere curia Sabellorum, & dictus Gentilis Bussæ tenent, & ab alijs duobus lateribus est via publica. Item similiter donamus, & concedimus ipsi Ecclesiæ syluam, quam emimus, seu emi fecimus ab hæredibus Gregorij de Aricia. Item modo simili concedimus, & donamus memoratæ Ecclesiæ casale nostrum, quod dicitur Iuusci cum toto suo tenimento, quod positum est prope Vrbem ad quinque, vel quatuor milliaria extra portam Appiam, seu Lateranensem tamen in territorio Albanensi, sub his finibus, ad totum territorium eius, ab vno latere est tenimentum casalis, quod dicitur monimentum Peesutum, quod est monasterii Saluatoris sanctæ Balbinæ, ab alio latere est tenimentum casalis, quod dicitur Statuarium, quod est Ecclesiæ sanctæ Mariæ nouæ, ab alio latere est tenimentum casalis iudicis Angeli Petri Matthæi, de quibus omnibus vos similiter per nostrum annulum inuestimus nomine dictæ Ecclesiæ, & monasterii, ac pro ea, & eorum possessione, quam ex nunc habetis vobis cōfirmamus, hoc tamen semper prouiso, quod possessiones, & ornamenta prædicta, vel aliqua ex eis, aut pars, seu partes eorum nullo modo, vel titulo possint in aliquam personam ecclesiasticam, vel secularem, Ecclesiam, pium locum, seu quodcumque collegium, vel conuentum vestri, vel alterius ordinis per te priorem Generalem, vel aliquem tuum successorem, vel per te priorem, aut conuentum ipsius Ecclesiæ, vel monasterij, seu per aliquos vestros successores diminui, alienari, & transferri, sed semper & perpetuo ad vsum dictæ Ecclesiæ, & monasterij, ac fratrum ibidem Deo seruientium inuiolabiliter conseruentur, quod si contra fieret, vel aliquæ de prædictis possessionibus per vos priorem, & conuentum prædictos, vel vestros, & vestrorum successores quoquomodo alienare inuenirentur vsque ad valorem centū librarum prouisinorum tunc volumus, quod nostri heredes interpellent ipsos priorem, & conuentum, qui alienauerint, seu successores eorum, quod ipsas possessiones alienatas reponant, & redigi faciant in dominium Ecclesiæ memoratæ, qua interpellatione præhabita si dicti prior, & conuentus non fecerint, & curauerint, quod ipsæ possessiones alienatæ ad proprietatem, & dominium ipsius Ecclesiæ intra annum reuertantur, tūc volumus, quod ipsi nostri hæredes auctoritate propria possint ipsas possessiones vindicare capere, & intrare, ac eas ad dominium prædictum Ecclesiæ reducere semper hoc intellecto, quod propterea nullum ius quoad proprietatem, & possessionem in ipsis possessionibus dictis nostris hæredibus acquiratur, sed semper ipsorum dominiū ipsi Ecclesiæ, & monasterio conseruetur illæsum. Verum nos frater Marcus generalis prior dicti ordinis, & frater Maurus prior iam institutus in dicta Ecclesia, seu monasterio procurator generalis totius eiusdem ordinis nomine nostro, & totius nostri ordinis, ac conuentus, & fratrum, qui nunc in ipsa Ecclesia, & monasterio sunt, & in posterum erunt confitentes, & in veritate recognoscentes fundum dictæ Ecclesiæ, seu monasterij, & omnium officinarum, & hortorum eiusdem ad vestrum, & fratris, ac nepotis vestrorum pertinuisse dominium, & ædificia scilicet in dormitoriu, refectorio, coquina, claustris, & quibuscumque alijs locis ibidem facta, & ædificata fore vestris impendijs, & de pecunijs, & bonis vestris, ac omnia libros, & paramenta alia quæcumque in ipsa Ecclesia nunc sunt, eidem, ac vobis, & pro ea de vestra liberalitate per vos collata, necnon prædictas omnes possessiones scilicet Casalia, molendinum, vineas, & syluas in bonis, & de bonis vestris fuisse, & eas in dotem, & pro dote ipsius Ecclesiæ de vestra liberalitate donasse, vt vestra pia intentio, & salutare propositum non fraudetur, promittimus vobis bona fide pro bonis, & successoribus vostris, ac toto ordine nostro, ac pro conuentu

uenia ipsius Ecclesiæ tam possessiones prædictas, quam libros, paramenta, & ornamenta, quæ nunc sunt in ipsa Ecclesia, & in posterum vestra liberalitas largietur eidem Ecclesiæ ad opus, & vtilitatem ipsius Ecclesiæ, & fratrum ibidem Deo seruientium perpetuo conseruare; nulloque alienationis titulo aliquid de eis diminuere, & locare, quomodolibet, seu alienare, aut in aliquam personam ecclesiasticam, vel secularem, seu Ecclesiam, vel pium locum, collegium, seu conuentum nostri, vel alterius ordinis quocumque modo trāsferre; promittimus quoque modo simili, quod in ipsa Ecclesia in posterum, continue, ac perpetuo manebit, & erit conuentus octo presbyterorum, & quatuor clericorum fratrum nostri ordinis priore, & conuersis, ac alijs familiaribus, & domesticis minime computatis. Promittimus etiam eodem modo ordinare, & facere generalem constitutionem tam in proximo futuro capitulo prouinciali, & postmodum in proximo capitulo generali in ipso ordine perpetuo duraturum, quod prædicta omnia, & singula tam de possessionibus, & ornamentis prædictis nullatenus locandis, & alienandis, vel diminuendis, quam de conuentu prædicto modo ibi habendo inuiolabiliter obseruetur. Quod si forte, quod Deus auertat, nos prior Generalis, vel aliquis successor, aut successores nostri contra prædicta, vel aliquod prædictorum aliquid faceremus, vel eadem prout superius sunt expressa nō obseruaremus, vel in ijs negligentes essemus, tam nos, quam ipse successor, & successores nostri grauissime a diffinitoribus nostri ordinis puniamur, & si prior, & fratres prædictæ Ecclesiæ sancti Pauli aliquid de libris, seu paramentis, vel ornamentis per vos datis, vel dandis ipsi Ecclesię, necnon de possessionibus, & alijs bonis immobilibus eidem Ecclesiæ concessis, vel concedendis, diminuere, locare, seu quoquomodo alienare præsumpserint ipso facto prior ab officio sit absolutus, & omnes fratres in huiusmodi alienationem consentientes per bebdomadam vnam grauioris culpæ pœnam sustineant, ac nihilominus venditio, seu alienatio facta nullius penitus sit momenti. Promittimus etiam modo simili ordinare, & facere generalem constitutionem, quod prædicta Ecclesia, & monasterium sancti Pauli honorifice habeatur in ordine, & quod in omni priuilegio, honore, & dignitate, quam hactenus ecclesia sancti Angeli in eodem ordine habuit, & habuerunt, & habere consueuerunt prior, seu priores Ecclesiæ sancti Pauli, & prior, seu priores ipsius consistant, & eidem perpetuo sint vnita, eo quod ipsa Ecclesia sancti Angeli, quæ videbatur multorum oculis iam periisse, per Ecclesiam sancti Pauli resurrexisse dignoscitur suis iuribus restituta. Acta sunt hæc apud Montem Flasconem in camera Hospitij, in qua idem Cardinalis morabatur præsentibus his venerabilibus patribus domino Ioanne Archiepiscopo Montis Regalis, domino Paparono Episcopo Fulginaten. fratre Mauro Abbate monasterij sanctæ Praxedis de Vrbe, domino Ramboto Archidiacono, & Electo Camerinen. fratre Consilio de Viterbio ordinis fratrum Prædicatorum, Magistro Petro Romanutij canonico Eccles. sanctæ Mariæ in Vallibus Castellionen. domino Ioanne Petri Henrici de Vrbe milite, iudice Angelo Petri Matthæi de Vrbe, & Magistro Matthæo de Domino Mutio Salernitano testibus ad hoc vocatis specialiter, & rogatis anno Domini 1282. indictione decima, mens. octobris die vigesima prima intrante, Pontificatus domini Martini Papæ Quarti anno secundo. Et ego Bernardus dictus Bardonier de Carassona publicus auctoritate sedis Apostolicæ notarius suprascriptis omnibus præsens vocatus interfui, & ea omnia propria manu scripsi, & in publicam formam redegi, meoque signo signaui rogatus. Nulli ergo, &c. Nostræ confirmationis, &c.

Datum vt supra, scilicet Datum Romæ apud sanctam Sabinam duodecimo Kalendas maij anno 1.

Pag. 320. l. 58. *adde*, Obijt Card. Borgia in Hispania anno 1645. 10 vigilia Natalis Domini, Archiepiscopus Toletanus. Deinde *adde* a capite lineæ.

120 BERNARDINVS Cardinalis Spada, in Brisichellensi Flaminiæ nobili oppido natus, omnium virtutum, & disciplinarum genere cura Pauli patris viri clarissimi nobiliter excultus, tum corporis specie, & graui, & serena vultus maiestate, ac proprio merito per varios gradus ad Albanēsem purpureatum peruenit sacerdotium, Gasparo Cardin. Borgia in Hispania defuncto 1645. Fuit enim ex Greg. Decimiquinti delectu vtriusque Signaturę Referendarius, ex Vrbani vero VIII. iudicio Cameræ Apostolicæ Clericus, Archiepiscopus Damiatensis, & Apostolicus Nuncius in Gallia ad Ludouicum XIII. Regem Christianissimum, Cardinalatus dignitate insignitur 19. ianuarij 1626. eodem donante Vrbano, mox ei perhonorifica Bononiensis legatio delata est, quam summa omnium, & Pontificis gratia administrauit. Romæ reuertitur Inquisitionis, quod sanctum vocant Officium, tribunali præpositus, Episcoporum cœtui, propagandæ fidei, Ecclesiastici status negocijs, cæterisque fere vrbanis omnibus consultationibus adhibuitur. In ijs muneribus obeundis Bernardini innotuit prudentia, sed vel ex eo magis inclaruit, dum ille, in maxima rerum ipsius Vrbis trepidatione, Vrbani iussu, inter armatos milites, cum Italiæ Principum selectioribus ministris egerit, vt procul ab armis, pacis fœdera sancirentur. Interfuit deinde Conclaui, & creationi Innocentij Decimi summi Pontificis, collegis in seligendis consilijs sanioribus maximo vsui fuit. Eius opem implorarunt, & experti sunt religiosi viri Cistercienses, Præmonstratenses, Minimi fratres, ac Capuccini, quorum omnium protector, & Pater est, cuius erga eruditos, doctosque homines singularis beneuolētia iam omnibus profuit, princeps sane eruditionis, & omnium scientiarum peritia eximius, iustitiæ, & integritatis cultu egregius, sacrique senatus decus, & ornamentum.

AMERINI.

Pag. 338. lin. 30. adde a capite lineæ.

16 DEVSDEDIT Episcopus Amerinus subscripsit decreto Benedicti Papæ Octaui anno 1015.

1015. ad fauorem Vvillelmi Abbatis Fructuariensis.

Eadem pagina l.41. post illa verba *concilij*, adde, Vel ipso Præsule, vel decessoris, tempore Bonifacio de Rabatto eastrum Luebianom Canonicis Cathedralis sanctę Firminę perpetuo reddidit anno 1160. de quo re sequens repertum est in eo archiuio originale documentum.

In nomine Domini, ab eius incarnatione anno Domini 1160. indictione nona, die sabati, secunda mensis iunij, regnante Frederico Imperatore.

Cõstat me quidem Lotharium filium quondam Bonifacij de Rabatto in præsentia Consulum ciuitatis Amerinæ, scilicet Berardi iudicis, & Guittonis de Nordo, & Manfredi de Tebaldo, & quorumdam de castro Luniani, & de castro Porclani hoc venditionis instrumento in præsentiarum perfecti dominij, & proprietatis, ac possessionis iure vendidisse, & huius rei tradidisse tibi Abbati Nicolao de sancto Secundo, atque omnibus monachis eidem ecclesiæ seruientibus, scilicet presbytero Peregrino, & presbytero Amatucio, & presbytero Manfredo, & presbytero Guitto, & Girardo de Rapica, & eunctis alijs in perpetuum. Necnon vobis Canonicis de sancta Firmina, ad vtilitatem Ecclesiarum prædictarum, scilicet presbytero Gualfredo, & presbytero Petro, & presbytero Vriano, & presbytero Ioanni pictori, & presbytero Pagarco, & presbytero Vetaldo, & presbytero Tebaldo, & Rayno, & Tbebaldo de Ofreduio, & omnibus alijs in eadem Ecclesia seruientibus, medietatem cuiusdam castri, scilicet Luchiani, quod est positum in territorio Amerino, & omne ius, & actionem, & vsũ, quem habui in dicto castro, & omne ius actionẽ, atq; vsũ quem habui in hominibus ipsius castri, necnon & omne ius, & actionem, atque vsum quem habui in Ecclesia sanctæ Firminæ, quæ est posita in territorio ipsius castri; quoquomodo peruenit ad me tam ex successione patris mei, quam alio modo, & si quid super acquisiui, nihil dempto, vel diminuto, omnia vt prædixi in integrum pro pretio decem, & septem librarum denariorum Papię, in præsenti vendo, & trado vobis prænominatis emptoribus, vestrisque successoribus ad vtilitatem prædictarum Ecclesiarum in perpetuum ad habendum, tenendum, ac possidendum, & quidquid vobis placuerit deinceps nomine ecclesiarum faciendi, vt nullam litem, nullamque controuersiam prædictæ rei venditæ nomine a me, vel a meis hæredibus quolibet modo aliquo in tempore vos præmemoratos emptores, vel vestri hæredes substineant, & ab omni quoque homine præscriptam venditionem scilicet medietatem de castro Luchiano, & præscriptum, & actionem, & vsum, & ius, quod habeo in hominibus ipsius castri, & prædictum ius, & actionem, & vsum, quem habeo in Ecclesia sanctæ Firminæ, quæ est posita in territorio eiusdem castri legitime defendere, & auctorizare semper vobis, vestrisque successoribus ad vtilitatem prædictarum Ecclesiarum promitto. Et si ego vel hæredes mei de hac venditione aliquo modo litigare, vel agere præsumpserimus, aut si contra quemlibet agentem legitimam defensionem semper non exhibuero viginti librarum denariorum Papiæ nomine pœnę dare omneq; damnum vobis, vestrisque successoribus resarcire ad vtilitatem prædictarum ecclesiarum promitto, & insuper hoc venditionis instrumentum vt supra legitur incorruptum semper tenere spondeo.

Præmemoratus venditor hoc venditionis instrumentum scribere rogauit.

Actum in castro Luchiani ante domum de Tusculo de isto præsentibus omnibus castellanis.

Donadeus de Nordo de Quarro.

Thebalducius nepos eius.

Abbassacomes de Benencasa de Manfreducio.

Benencasa de Turco.

Manfredus de Guido.

Donadeus de Oliuerio.

Bonaccursius de Sinibaldo de Rapica.

Tedesco de Lanianrolandus.

Guido de Toselando rogati fuerunt testes.

Et ego Berardus Apostolicæ sedis iudex ordinarius compleui, & absolui.

Pag.340. l.29. post illa verba, Mandosij, adde Mandosij filius.

ANCONITANI.

Pag.381. lin. 49. post Thomas, adde, de Mutro Ioannis Card. huius cognominis nepos.

AQVINATES.

Pag.444. l.31. post illa verba, Romanos, adde, filius Cecchi quondam Fulci de regione Montium, iterum in Aquinatensi Ecclesia.

Pag.447. l.64. dele illa verba, viuit adhuc; & adde. Obiit anno 1645. die 21. ianuarij apud Pontem Coruum ibidem in maiori Ecclesia humatus.

46 Fr. ANGELVS Maldachinus Viterbiensis, ord. Prædicatorum, successit Alexandro die 15. maij 1645. ac deinceps ad ecclesiam S. Seuerini translatus est.

ARETINI.

Pag.476. l.57. dele illa verba, Petri de Ragazzijs, adde Iacobi Bellarmini filius nobilis.

Pag.477. l.9. *lege* Bellarminus *pro* Ragazzius.

pag.479. l.3. post illa verba, quarto, adde, a capite lineæ.

Eodem Francisco viuente in Romana curia floruerunt Franciscus alter Bellarminus eiusdemque nepotes, Angelus, & Conradus viri doctissimi, Franciscus Martini Quinti a secretis, vtriusque Signaturæ Referendarius, Leodiensis canonicus, ac magnæ apud omnes existimationis fuit. Conradus vero patriæ Archipresbyter, sub Nicolao V. Vaticanæ basilicæ canonicus, intimusque eiusdem Pontificis cubicularius, & in Germania Apostolicus Nuncius, non minorem in gentem suam, & in patriam retulit splendorem, sed illos omnes superauit Robertus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card

Capu-

Capuanus Archiepiscopus vir sanctissimus, Ecclesiæ lumen, hæreticorum malleus, Hetruriæ decus, patriæ ornamentum, qui nostro seculo Christianorum orbem sanctimonia vitæ, & doctrina, nobilitauit, cuius memoria apud posteros in benedictione erit, de quo fusius in nostro 5. tomo in Archiepiscopis Capuanis.

Pag. 489. l. 58. adde a capite lineæ.

7 AVDORIS Esculanus Episcopus temporibus Adriani Primi Papæ circa an. Christi 780. interfuit iudicio Hildeperti Ducis Spoletani, cum alijs Episcopis, vt in magno Farfensis Cœnobij regesto habetur numero 110.

ASSISIENSES.

Pag. 542. l. 2. adde a capite lineæ.

9 GREGORIVS Assisiensis Episcopus annumeratur inter patres, qui in Romana synodo assederunt sub Benedicto Octauo anno 1015. subscripsitque decreto pro Ecclesia Fructuariensi.

AVXIMATES.

Pag. 559. l. 52. adde a capite lineæ.

9 GISLERIVS Episcopus Auximanus, floruit anno 1037. vt refert Rubeus in hist. Rauenn. lib. 5. de quo nil aliud reperitur.

Pag. 560. l. 17. dele illa verba, quo anno Gentilis extrema clausit, & loco eorum adde, Gentilis vero intuitu comes Albertus Caruoncellus Athonis filius, Ecclesiæ Cathedralis S. Leopardi oppidum Insulæ in perpetuum possidendum tradidit, eius donationis documentum in archiuio eiusdem ecclesiæ asseruatur tenoris sequentis.

In Dei nomine Amen.

Ab Incarnatione Domini Iesu Christi 1199. tempore Innocentij summi Pont. vniuersalis Papæ Imp. non existente, & de februarij indictione 2. Auxini ciuit. ego Albertus filiusque comitis Attoni Caruoncelli renunciamus in hoc facto omni exceptioni, & omni legum auxilio, & omni priuilegio incompetenti, & competituro ratione rei, vel personæ pro mera, & spontanea bona voluntate do, trado, & concedo vobis Domino Gentili Auxinæ Ecclesiæ Episcopo, & vestris successoribus dictæ Ecclesiæ, & vobis Domino Attoni Potestati Auxim. & vestris successoribus pro comite Auxim. idem castrum Insulæ, delere a nostro comitatu sua iura cum omnibus suis pertinentijs, & cum omnibus castellanis, & habitatoribus prædicti castri, tam præsentibus, quam futuris impotterum: & iurisdictionem, et dominium prædicti castri, & omne ius, quod habeo in prædicto castro, & in omnibus supradictis, et promitto, & confiteor tenere, & custodire prædictum castrum bona fide, sine fraude pro vobis & facere ea prædicto castro cum habitatoribus eius, et pertinentijs suis, pacem, & guerram, cuicumque, & quandocumque volueritis, & similiter promitto facere vobis exercitum parlamentum ad mandatum, & præceptum vestrum, vestrorumque successorum, & promitto pro me, & meos hæredes atque successores vobis Domino Gentili Episcopo prædicto, vestrisque successoribus nomine dictæ Ecclesiæ sancti Leopardi vnum pallium de sera valens quadraginta solidos Luc. bonæ auratæ monetæ. Et si ego prædictus Albertus, aut mei hæredes, vel successores, hæc omnia quæ superius habenur in aliquorum obseruauerimus, aut adimplere noluerimus, promitto per me meosque successores vobis Domino Gentili Episcopo prædicto, & Domino Attoni soluere vobis, aut vestris successoribus pro prædicta Ecclesia, & communi prædicto centum marcas auri puri argenti, et post pœnam datam, & solutam promitto per me meosque successores, vel hæredes omnia, quæ super habentur firma, & rata in perpetuum obseruare, et adimplere. Instrumentum hoc Episcopo Albertus affirmaui per sacrum Euangelium corporaliter præstitum omnia, quæ superius habentur, & obseruare in perpetuum. Hæc acta sunt in præsentia Simonis Petri, Ioãnis Boniosanais, et Attonis Gismundi Bernardi, Andreæ Iuncti, Alberti Bonsilij, Guillelmi Ioannis senioris, & aliorum multorum, &c. Thomas Auxinæ ciuit. Not. interfui scripsi, et compleui, &c.

Loco † Signi.

Quo etiam Præsule Cingulani ciues castrum S. Vitalis aliaue loca Ecclesiæ sancti Leopardi reddiderunt anno 1204. id constat ex sequenti monumento ab eodem archiuio desumpto.

In Dei nomine Amen.

Ab Incarnatione Domini Iesu Christi 1204. nono exeuntis 13. mens. februarij indict. 7. Aux. ciuit. tempore Domini Innocentij summi Pontificis, & vniuersalis Papæ nullo Imp. Rom. existente Imperio. Nos Iacobellus de Lornano Potestas Cinguli vna cum consiliarijs, et hominibus C. Cinguli promittimus, et desuper nos præd. huius præiati C. Cinguli iuramus sacrorum Euãgeliorum corporaliter præstito restituere, et reddere atque dare omnes possessiones, omniaque iura, consuetudines, pertinentes ad Ecclesiam sancti Leopardi. Vobis Domino Gentili præfatæ Ecclesiæ Episcopo, et vestris successoribus futuris, in omnibus suprad. Iuramus, et promittimus obedire, & stare ad vestrum mandatum obseruandum, et omnia supradicta iuramus, quietamus castrum sancti Vitalis, Ecclesiæ sancti Leopardi, et comiti Aux. cum omnibus hominibus de Trouezzano, quibus habitare, et cum cæteris castellanis ibidem habitantibus, et cum omnibus possessiones, et bonis eorum saluo iure, et consuetudine hominea ipsi nobis facere debent, et prædictis hominibus præstare, iuramus firmam pacem tenere, et perpetuo obseruare, et omni modo iuramus, et quietamus Ecclesiæ supradicti sancti Leopardi, et Aux. ciuit. castrum Cerlonghi, cum omnibus hominibus ibidem habitantibus, cum omnibus possessionibus, et bonis eorum, et similiter iuramus, et damus castrum Arcioni prædictæ Ecclesiæ sancti Leopardi, et prælatæ com. Aux. cum omnibus homi-

hominibus ibidem habitantibus, cum omnibus possessionibus, et bonis eorum, et reddere omnes castellanos, et homines castri Arcioni seruato pręcepto Gotriboldi Potestati Aux. de eo quod nos Cingulani concedimus quibusdam castellanis de Arciono. Instrumentum iuramus, et promittimus quod promittemus, et concedemus com. Aux. & Alberto comiti reficere, & reædificare pacifice castrum Insulæ, et promittimus, et iuramus, reddere, et dare com. prædictę, et vniuersos homines castri prædicti cum omnibus possessionibus, et bonis eorum ad habitan. in præfato castro. Instrumen. iuramus, et promittimus reddere vniuersas possessiones, iura, et consuetudines Alberto comiti, et alijs hominibus prædicti castri, quas vel quę habuerunt vno mense ante guerram inceptam, quam nobiscum fecerunt, et desuper quietamus, concedimus, et damus Ecclesię sancti Leopardi, et com. Auximi prædictum castrum Insulæ cum omnibus hominibus, et futuris castellanis, et cum omnibus possessionibus, et bonis eorum insuper promittimus, et iuramus facere detinere firmam pacem com. Aux. et omnibus quibuscunque præfatæ ciuit. et omnibus hominibus de com. dictæ ciuit. et filijs defensoris, et Raynaldo Octauiani, et filijs suis, iuramus, quod omnia castra comitatus Aux. et promittemus esse in suo statu, et quietamus promissione, et sacramento omnia maleficia, omnes offensas Auximanis ciuibus omnibus, qui auxilium præstitere Auximanis in guerra, quam ipsi Aux. nobiscum habuerunt scilicet eas offensas, et maleficia quietamus, quæ in tempore guerræ prędictæ inceptæ vsque nunc commissa, vel facta fuerunt: et promittimus, et iuramus com. Aux. facere exercitum, et parlamentum, pacem, et guerram, quibus Aux. ciues facere voluerint ad mandatum, et voluntatem comit. Auximani.

Instrumentum hoc nos Cingulani iuramus obedire mandatum Gotiboldi Potestati Aux. de pretio possessionum, quas nos Cingulani communiter, vel sigillatim emimus ab hominibus castri Insulę, quos habuimus ante captionē prædicti castri. Instrumentum hoc modo iuramus reddere, et dare Ecclesiæ sancti Leopardi, quæ duobus annis antea, quā Dominus Gentilis Aux. Episcopus timore Imperatoris ductus, missus Romam prænominatæ Ecclesiæ ablatę, vel ablata fuerunt, et desuper promittimus, et iuramus vobis Domino Gotiboldo potestati Auximan. et communitati prædictæ ciuitatis, & vestris futuris successoribus in prædicta communitate per nos, & nostros hæredes, & successores omnia, quæ superius scripta sunt, & continentur firma, illibataque, perpetua, ac semper obseruare, & si omnia, quæ supra scripta sunt, non obseruauerimus, aut in aliquo corrumpere tentauerimus, promittimus per nos, & nostros hæredes, & successores, atque iuramus vobis D. Gentili Episcopo Auximano, vestrisque futuris successoribus, & vobis D. Gotiboldo potestati Auxim. prædictæ ciuitatis, communitati soluere, ac dare ducentas marchas puras boni argenti nomine pœnæ, & post pœnam prædictam datam, atque solutam instrumentum hoc semper incorruptum, atque immutabile existat, & in his omnibus supradictis renunciamus omni exceptioni ad præsens competenti, & deinceps competituro. Hæc omnia acta sunt in præsentia istorum testium S. Gualterij Grimaldi de Ciuitella, Petri sancti Pauli, Vgolini iudicis, Bonifcanni Ioannis Rogerij, Ioannis Petri Arcolim, Guillerij Ioan. senioris, Guezzi Auximani mutatoris, & aliorum plurimorum.

Thomas Auximanæ ciuitatis notarius compleui, & absolui.

Post annum 1204. de Gentili nulla alia reperitur mentio in eiusdem Ecclesiæ monumentis.

Eadem pag. 560. l. 44. post illa verba restituisset, adde En epistola.

VRBANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Clero ciuitatis, & diœcesis Auximanæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Recta statera iudicis æquo tunc examine temperatur cum digna virtutibus præmia, & congrua vitijs, stipendia recompensantur; sic enim quibuscumque quod suum est ex ordine redeunte iustitia, obsequijs videlicet gratiam, & iniurijs talionem ad bene merendum lentos promouentur exemplo mercedum, & in delicta pronos interdum ab incentiuo prauę similitudinis metus prohibet vltionis. Olim siquidem erga ciues Auximanos, & incolas castri Racaneti Humanatæ diœcesi. Apostolica sedes eorum mater, & domina spiritualis huiusmodi vtens iudicij ęquitate, quia idem ciues indeuotionis, & rebellionis assumpserant spiritum contra illam, ciuitatem eorum Episcopali dignitate priuauit, ac cum tota diœcesi sua ad castrum prædictum, cuius tunc incolę dictæ sedis erant deuoti, transtulit ciuitatem ipsam, & Ecclesiam Auximan. venerabili fratri nostro Episcopo, & Ecclesiæ Humanaten. in recompensatione dicti castri, quod Humanatæ diœc. tunc erat in spiritualibus submittendo. Porro prædicti ciues indeuotionis, & rebellionis notam per humilē propositam, & deuotam obedientiam, & multa, grataq; obsequia modernis temporibus expiarūt; nam pro tuendis eiusdem sedis iuribus, & honore, ac patriæ libertate pugnantes grauia rerum damna, & personarum sustinere pericula, quasi quotidie sustinent illata eis ab ipsius sedis persecutoribus, & filijs indeuotis. Dicti vero incolæ in sensum dati reprobum Dei, & eiusdem sedis reuerentia, & timore postpositis, & ad rebellionis superbiam spiritu obstinato persecutori sedis eiusdem contra eam, ipsiusque fideles damnabiliter adhærere præsumunt. Propter quod tanquam accepti a præfata sede beneficij immemores, & ingrati reddiderunt, facta sibi huiusmodi gratia se indignos meritoque priuandos. Idque itaque nos, & fratres nostri prouide attendentes, & considerantes prudenter, quod fauorem negotio promeretur quodque vrgendi sunt impugnatores Ecclesiæ condignæ punctionis aculeis, vt si existat possibile a sua resileant prauitate, atque ad studium

deuo-

deuotionis debitæ, vtque laudabilis se conuertant. Prædictum castrum, & ipsius homines propter indeuotionem, & ingratitudinem eorumdem perpetuo de ipsorum fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis supradicta episcopali dignitate priuauimus, eamque dignitatem, non obstantibus priuatione, ac submissione præmissis ciuitati eidem plenarie, dictæque Auximanæ Ecclesiæ suam diœcesim integre prædictorum eius exigentibus meritis restituimus, prout eas habuerunt ab antiquo ciuit. ipsam, & habitatores eius, & prædictam Auximanam Ecclesiam ab omni iurisdictione prędictorum Episcopi, & Ecclesiæ Humanaten. penitus eximen. Cæterum volentes regimen ipsius Ecclesiæ Auximanæ, tali per Apostolicam prouidentiam committi personæ, quæ tanto congrueret oneri, & honori, dilectum filium Benuenutum Auximanum Electum, tunc capellanum nostrum, Archidiaconum Anconitanum moribus, & vita conspicuum, literali scientia præditum in spiritualibus prouidum, & in temporalibus circumspectum; virum vtique secundum cor nostrum, ipsi Ecclesiæ Auximanæ de prædictorum fratrum consilio in Episcopum præfecimus, & pastorem firmam spem, fiduciamque tenentes, quod per suã industriam, diuina præcedente gratia, & fauore Apostolico subsequente, commissa sibi sæpedicta Auximana Ecclesia spiritualibus, & temporalibus proficere incrementis, & memorata ciuitas in statu reformari prospero, & in deuotione, ac fidelitate dictæ sedis valeat roborari. Quocirca vniuersitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eundem Electum, tanquam patrem, & pastorem animarum vestrarum deuote suscipientes obedientiam sibi, & reuerentiam debitam impendatis, ipsius salutaribus monitis, & mandatis humiliter intendendo. Alioquin sententiam, quam idem rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari.

Datum apud Vrbem veterem 3. Kal. martij, Pontif. nostri anno 3.

Ibidem l. 45. dele, datum Vrbeueteri 2. Kalend. maii anno 3. *adde*, huiusmodi epistola est 283. in ordine fol. 55. regest. Vatic. cuius etiam originale extat in archiuio Auxim.

Pag. 563. l. 46. post 1387. adde, & tanquam beatus in Eccl. Auxim. veneratur.

Eadem pagina l. 49. post illa verba, excessit autem 1326. adde misere intrusus in carcere ab Andrea, & Capatio Gozzelinis Auximanæ ciuitatis tyrannis, ob id aliasue immanitates, & excessus Ioannes XXII. Auximanam ciuitatem Episcopali dignitate priuauit, voluitque, vt Episcopus diœcesis Auximanæ vocaretur, res tota narratur in epistola Vrbani Quinti, dum eidem ciuitati proprium pastorem restitueret vt infra dicemus.

Pag. 562. l. 8. post illa verba translatus est, adde, anno 1357. ex regesto Vaticano. Ibidem l. 16. dele totum quod de fr. Conrado narratur, qui vel non fuit in rerum natura, vel alteri præfuit Ecclesiæ.

Eadem pagina l. 21. dele, 1272. adde 1357. vt ex sequenti Innocentij Sexti bulla perspicitur, dum fratrem Simeonem ordinis Prædicatorum Auximanæ diœcesis Episcopum in locum fratris Lucæ Mannelli eiusdem ordinis ad Fanensem Ecclesiam translati, constituisset.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs populis diœcesis Ecclesiæ Auximanæ olim Cathedralis Romanæ Ecclesiæ immediate subiectæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Inter cætera, quæ superna dispositione nobis imminent peragenda ad id nimirum soliciti reddimur, vt viduatis Ecclesijs præsertim eidẽ Ecclesiæ immediate subiect. tales præficiamus in pastores, per quorum industriam, & solicitudinem circumspectam indemnitati earum prouideatur salubriter, & Ecclesiæ ipsæ in spiritualibus, & temporalibus proficere valeant incrementis. Sane diœcesis Ecclesiæ Auximanæ olim Cathedralis prædictæ Romanæ Ecclesiæ immediate subiectæ ex eo pastoris solatio destituta, quod nos hodie venerabilem F. Magistrum Lucam Fanensem, tunc dictæ diœcesis Episcopum apud sedem Apostolicam constitutum, a vinculo, quo dictæ diœcel. ipsius Ecclesiæ Auximanæ cui tunc præerat, tenebatur, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine absoluentes, ipsum ad Ecclesiam Fanensem, tunc vacantem auctoritate Apostolica duximus transferendum præficiendo eum dictæ Ecclesiæ in Episcopum, & pastorem. Nos ad prouisionem ipsius diœcesis dictæ Ecclesiæ Auximanæ celerem, & felicem ne ipsa diœcel. diu ni Pastore careret, paternis, & solicitis studijs intendentes post deliberationem, quam super hoc habuimus cum dictis nostris fratribus diligentem, demum ad dilectum filium Petrum Simonem de Æsculo electum dictæ diœcesis ipsius Eccles. Auximanæ, ordinis fratrum Prædicatorum professorem in sacerdotio constitutum, religionis zelo cõspicuum, literarum scientia præditum, vitæ, ac morum honestate decoratum, in spiritualibus prouidũ, & in temporalibus circumspectum, alijsque multiplicium virtutum meritis, prout fide dignorum percepimus testimonio laudabiliter insignitum direximus oculos nostræ mentis, quibus omnibus attenta meditatione pensatis de persona ipsius Petri Simonis Electi dictæ diœcesis ipsius Ecclesiæ Auximanæ, de prædictorum fratrum nostrorum consilio auctoritate prædicta prouidimus, ipsumq; illi præficimus in Episcopum, & pastorem, curam & administrationem ipsius diœcesis sibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo. In illo, qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes, quod præfata Ecclesia, & diœcesis, sub ipsius Electi felici regimine gratia sibi assistente diuina grata suscipiet incrementa. Quocirca vniuersitatem vestram rogamus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mãdantes, quatenus eumdem Electum tanquam patrem, & pastorem animarum vestrarum deuote suscipientes, & debita honorificentia prosequentes ipsius salubribus monitis, & mandatis humiliter intendatis,

tis, ita, quod ipse in vobis deuotionis filios, & vos subsequenter in eo patrem inuenisse beneuolum gaudeatis.

Datum Auenion, 9. Kal. februarij, Pontific. nostri anno sexto.

Annus vero 1366. qui nonus fuit Petri Præsulatus, Vrbanus V. in gratiam eiusdem Petri, & Nicolai de Romanis ciuis Auximani eiusdem Pontificis a secretis, dignitatem Episcopalem, & ciuitatis honorem Auximo restituisse narratur in bulla, quam modo dabimus ab eodem post quadragesimum annum priuationis, sic ad Clerum Auximanum scribitur.

VRBANVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Clero, & diœcesi Auximanæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Sane nobis pro parte venerabilis, patris nostri Petri Episcopali diœc. Ecclesię Auximanæ olim Cathedralis, ac dilectorum filiorum Nicolai de Romanis de Auximo notarii, & secretarii nostri, ac cleri, & populi terrę, olim ciuitatis Auximi petitio continebat, quod q. Lipatius, & Andreas fratres nati Guzzolmi milites Auximani, qui terrā ipsam tunc ciuitatem tyrannice detinebant b. m. Berardum Episcopum Auximanum E. R. deuotū capitali odio prosequentes ipsum ausu sacrilegō ceperunt, & carceribus mancipauerunt, tantoque tempore tenuerunt captiuum, idem Episcopus in ijsdem carceribus diem clausit extremum, propter quod, & nonnullos alios enormes excessus, ac contumacias, & inobedientias eorumdem Lipatij, & Andreæ, necnon potestatis, consilij communis, & populi, ac vniuersitatis eiusdem tunc dd. tyrannis fauentium contra R.E. eorum matrem, & dominam, eiusque officiales, & alios fideles, ac deuotos temere commissuros fel. rec. recordat. Ioannes Vigesimus tertius prædecessor noster nonnullos processus fecit excommunicationis in insignes personas, ac interdicti in eamdem ciuitatem, & in eius terras, castra, villas, & loca sua, & quoquomodo subiecta, necnon priuationis omnium priuilegiorum, indulgentiarum, gratiarum, libertatum, & immunitatum realium, & personalium eius communiter, vel diuisim, sub quacumque forma a sede Apostolica concessorū, necnon priuationis, & confiscationis feudorum, iurium, honorum, officiorum, & aliorum bonorum mobilium, & immobilium quorumcumque quæ ipsi delinquentes vbicunque a dicta Ecclesia tenerent, aliasque pœnas, & sententias continentes, tandemque ipsam terram, tunc vt præfertur ciuitatis dignitate, & honore Episcopali auctoritate priuauit de plenitudine potestatis: & quia terræ, & castra, & loca dictæ diœcesis Auximanæ, fere omnia erant in deuotione, & obedientia R. E. memoratæ, & ad eam confugerunt nonnulli ciues dictæ ciuitatis, quæ erant deuoti, & fideles R. E. supradictæ, ex illis impugnabant tyrannos, & ciuitatem præfatos; voluit, & ordinauit prædecessor iam dictus, quod eadem diœcesis haberet Episcopum, & vocaretur Episcopus diœcesis Auximanæ, & terræ Auximi prælibatæ, iuri ordinario ipsi Episcopo, qui esset pro tempore, sicut prius in spiritualibus subiaceret, prout in diuersis literis præfati prædecessoris inde confectis dicitur plenius contineri. Quare præfati Episcopus, notarius, clerus, & populus nobis humiliter supplicarunt, quatenus pie attendentes, quod huiusmodi excessus, & culpa a dd. tyrannis principaliter prodierunt, & ipsorum filij longo tempore exulauerunt, & exulant a terra præfata, & quod in ea ijdem ciues deuoti, & fideles, & eorum posteri pro tempore rebellionis inobedientia, & excessuum prædictorum de dicta terra præfatos tyrannos expulsi fuere, vt præfertur ad honorem, & statum prælibatæ R.E. commorati, de copiosa benignitate dictæ sedis huiusmodi dignitatem, & honorem episcopalem præfatæ terræ Auximi restituere, & terram ipsam denuo insignire ciuitatis titulo, ac nomine dignaremur. Nos igitur, vt dictus communis populus in obedientia, & deuotione præfatæ R.E. tanto sedulius, & constantius perpetuo maneant, quanto ex potioribus gratijs ipsius sedis se ad hoc conspexerint obligatos: huiusmodi supplicationibus inclinati, Ecclesiæ Auximanæ, ac terræ Auximi prædictis, dignitatem, & honorem Cathedralem, & Episcopalem, auctoritate Apostolica, de fratrum nostrorum consilio, & de gratia restituimus speciali, & ciuitatem ipsam ciuitatis titulo, & nomine denuo insignimus, statuentes, & decernentes, quod idem Episcopus, qui præest, & qui pro tempore præfuerit eidem Ecclesiæ Auximanæ, appellaretur Episcopus Auximani, & omnibus suis officio, iurisdictione, honoribus, & insignijs vtatur plenarie in dictis Ecclesia, & ciuitate Auximana, sicut prædecessores Episcopi Auximani ante priuationem huiusmodi vtebantur.

Datum apud M. Fliscum 4. idus iulij, Pontific. nostri anno 4.

Pag. 563. l. 7. post illa verba, è Castello, dele quæ sequuntur, Franciscanæ temperationis, & loco eorum adde, ord. S. Benedicti ex Abbate sancti Nicolai, de cuius electione Martinus Quintus ita ad Auximanum Capitulum scripsit.

Martinus V. seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Capitulo Ecclesiæ Auximanæ S.R.E. immediate subiectæ salutem & Apostolicam benedictionem. Apostolatus officium, &c.

Dudum siquidem bon. mem. Petro Episcopo Auximano regimini Ecclesiæ vestræ Auximanæ præsidente, nos cupientes eidem Ecclesiæ, cum eam vacare contingeret, per operationis nostrę ministerium vtilem, & idoneum præsidere per bonam prouisionem ipsius Ecclesiæ ordinationis, & dispositionis nostræ ea vice duximus specialiter reseruandum decernentes ex tunc irritum, & inane si secus super ijs per quoscunque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contingeret attentari. Postmodum vero præfata Ecclesia vestra per obitum dicti Petri Episcopi, qui extra Romanam curiam diem clausit extremum pastoris solatio destituta, vos reseruationis, & decreti prædicto-

ctorum forsan ignari dilectum filium Nicolaum Electum Auximan. tunc Abbatem monasterij sancti Nicolai Auximan. ordinis sancti Benedicti in vestrum, & Auximan. Episcopum concorditer elegistis, licet de facto, ipseque electus, reseruationis, & decreti huiusmodi similiter inscius electioni huiusmodi illius sibi præsentato decreto cõsensit similiter de facto, & demum reseruatione, & decreto prædictis ad ipsius electi deductis notitiam huiusmodi electionis negotium proponi fecit in Consistorio coram nobis. Nos igitur electionem ipsam, & quæcumque idem secuta, vtpote post, & contra reseruationem, & decretum prædicta de facto, vt præmittitur attentata irrita, prout erant, & inania reputantes, & ad prouisionem ipsius Ecclesiæ vestræ celebrem, & felicem, de qua nullus præter nos ea vice se intromittere poterat, siue poterat, reseruatione decreto obsistentibus supradictis, ne Ecclesia ipsa longę vacationis exponeretur incommodis, paternis, & solicitis studijs intendentes, post deliberationem, quam de præficiendo eidem Ecclesiæ personam vtilem, & etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad eumdem Nicolaum Electum, cui de religionis zelo, literarum scientia, vitæ munditia, honestate morum, spirituali prouidentia, & temporalium circumspectione, & alijs multiplicium meritum apud nos fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostræ mentis, quibus nostris, necnon vestrum Electum eligentium concordi voluntate attenta meditatione pensatis de persona ipsius Electi, nobis, & dictis fratribus ob suorum exigentia meritorum accepta eidem Ecclesiæ vestrę de dictorum fratrum consilio auctoritate Apostolica prouidimus, ipsumque illi præfecimus in Episcopum, & pastorem, curam, & administrationem ipsius Ecclesiæ sibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, in illo qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes quod dextera Domini sibi assistente, propterea præfata Ecclesia sub suo felici regimine prospere, & salubriter dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus, & temporalibus suscipiet incrementa. Quocirca discretioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem Electum tanquam patrem, & pastorem animarum vestrarum grato admittentes honore, & exhibentes sibi obedientiam, & reuerentiam debitam, & deuotam eius salubria monita, & mandata suscipiatis humiliter, & efficaciter adimplere curetis, Alioquin sententia, qua idem Electus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Deo, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari.

Datum Tyburi 9. Kal. augusti anno nostri Pontificatus 5.

Pag. 563. l. 12. pro, Ca puano, lege, Crapulano, & l. 14. post illa verba, mensis ianuarij, adde, aderat tunc, quando ad Ecclesiam hanc translatus fuit, concilio Basiliensi, quem vti virum clarissimum, doctrina, & prudentia præditum singulari, vniuersalique Ecclesiæ necessarium patres apud se retinebant, eumdemque prioribus, populo, & communitati Auximanæ ciuitatis husce literis commendarunt, quæ hactenus in tabulario eius Ecclesiæ asseruantur.

Sacrosancta generalis synodus Basilien. in Spiritu sancto legitime congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans. Dilectis Ecclesiæ filijs, prioribus, populo, & communitati ciuitatis Auximanæ salutem, & omnipotentis Dei benedictionem. Nouissimis diebus, vti percepimus D. Eugenius cupiens Ecclesiæ Auximanæ de optimo pastore vtiliter prouidere, ad Ecclesiam ipsam transtulit venerabilem Andream de Monticulo decretorum doctorem, olim Episcopum Capurlien. & nuper Forosempronien. magnis eius virtutibus sic exigentibus, qui cum in hoc sacro concilio longo tempore fuerit, & tanquam notabile, & vtile membrum ipsius circa negocia vniuersalis Ecclesiæ, quæ hic ardua tractantur, prudenter eum magna diligentis semper se habuerit, adeo quod a nobis commendatione, honore, & dignitate, quamuis magna dignus iudicetur, speremusque, quod huiusmodi de eo translatio facta vobis erit grata, Ecclesiæ autem nondum grata, sed futura est vtilissima. Vos exhortamur in Domino, & attẽte rogamus, vt eum fauorabiliter, & eum debita reuerentia recommissum suscipiendi velitis omnẽ diligentiam adhibere ob Dei, & Ecclesiæ sacrosanctæ reuerentiam, ac eius ornamenta virtutum, quod dictæ Ecclesiæ possessionem faciliter consequatur. Ipse enim Episcopus cũ nequeat personaliter, hic in negocijs, & Ecclesiæ vniuersalis implicitus, ad dictam possessionem consequendam accedere, procuratores suos legitimos mittit, & quod vt diximus pro fide hic diligenter laborat, rogamus vos, vt velitis dictis procuratoribus suis consilijs, fauoribus, & auxilijs assistere opportunis, adeo, quod fauore vestro, ac etiam intuitu nostro, totius Episcopatus possessionem sine aliquo impedimento possit obtinere, quod nobis certe gratum erit, & ex hoc sacrum concilium vobis multum obligabitis, Ecclesiæ, & populo vestro, vt diximus, de eius persona salubriter prouisum erit, et vos omnes postea vobis contentare poteritis.

Datum Basileæ 10. Kalend. Decembris anno Domini 1434.

D. de Battiferris.

Loco plumbi † sacrosancta synodus Basilien.

Pag. 564. l. 10. post illa verba id. nouembris, adde de qua sic in monumentis eiusdem Ecclesiæ scriptum legimus.

Sub annis itaque Christianæ salutis 1479. indictione 12. tempore sanctissimi in Christo Patris, & D. nostri D. Sixti diuina prouidentia Papæ IV. Præsidente vero in Ecclesia Aux. Reuerendissimo in Christo Patre, & D. D. Luca Carducius de Florẽtia. Audiens itaque de sancto Leopardo, prout supra narrata sunt, maximam erga S. habuit deuotionem, & perquirens cum suis canonicis si possibile esset d. Corpus videre; responsum fuit a canonicis antiquioribus, quod multi alij Episc. videre cupierunt, & tamen hucusq; nullus ausus fuit immittere ad perquirendũ, dicentq; forsan aduenerat hora clarificationis huius glorio-

fiſsimi ſancti, quia legitur, quod folium non cedit de arbore, abſque licentia Patris, qui in cælis eſt.

Poſtea die 30. menſis octobris ſuprad. anni infraſcriptos Dominos Canonicos conuocauit poſt horam veſpertinam, R. D. Marium canonicum, & Vicarium, Dominum Antonium de Leopardis Archidiaconum Aux. D. Dominicum Bartoli, D. Clementem, Dominum Iulianum, D. Carolum, D. Iacobum, & D. Stephanum Francigen. omnes canonicos dictæ cathedralis Eccleſiæ, & congregati omnes inſimul prope altare maius ſancti Leopardi, Reuerendiſs. D. Epiſcopus ſuprad. ſermonem fecit exhortando omnes ad bene viuendum, & deuotionem habere erga Patrem noſtrum ſanctiſsimum Chriſti Confeſſorem Leopardum, & qualiter ipſe cupiebat videre Corpus eius, quando eſſet datum deſuper; & ideo congregauerat eos inſimul ad hoc, vt vnuſquiſque diceret votum ſuũ, quia dicitur, quod vox populi vox Dei, quid dicam? Omnes vnanimiter vno ore cum gemitib. & lacrymis hoc expoſtulabant, hæc audiens ſuprad. D. Lucas Epiſcopus licentiam dedit, & benedictionem, vt cum omni deuotione, & diligentia ſanctiſsimum Corpus perquireretur, hoc facto fores Eccleſiæ clauſæ fuerunt, & incontinenti inceperunt ſupraſcripti D. D. Canonici fodere retro altare maius dictæ eccleſiæ, prout legenda teſtatur, fodiendo deuenerunt ad quoddam murum ex lapide cocto arena, & calcina factum ita durum, quod cum ſcalpellis frangere oportebat, & videntes altare maius ex marmore facto fundatum eſſe ſuper hoc muro, deliberatum fuit ad modum vnius feneſtræ illum ſolummodo aperire, hoc facto inuentum fuit culmen ſiue ſummitas vnius arcę ſaxeę, & incontinenti æſtimatum fuit illam eſſe arcam, vbi iacebat ſanctiſsimum Corpus. Poſtea concauatum fuit magis ſubtus, & inuenta fuit arca ſaxea grandis, qua viſa omnes gauiſi fuerunt, deinde deliberatum fuit, quod fieret vna feneſtrella in lapide, qui ſuper hanc arcam iacebat ad hoc vt ſanctiſsimum Corpus videretur, factaque feneſtrella, inuenta fuerunt crypta, & omnia ligna, Corpus magnum, et integrum, prout; et nunc ſtat, & videri poteſt, &c. Suprad. D. Epiſcopus per certos ſuos canonicos hæc Dominis Prioribus mandauit intimari: qui D. Priores hæc intelligentes, nunciauerunt ſuis ciuibus, & aſſociati cum maxima comitiua ciuium, venerunt vſque ad locum videnteſque tam miraculum, quod & patres eorum videre non potuerunt, cum lachrymis ex ſumma ſpirituali alacritate laudes Deo dederunt. & quia in ante vigilia huius glorioſiſsimi ſancti hæc fuerunt, crevit et deuotio, et alacritas publicarum fuit omnibus per ciuit. degentibus, campanę eccleſiarum inuitabant, populus iubilabat, infirmi congratulabantur, et multi ſurgebant, Sacerdotes laetitia Deo offerebant pro delictis, et peccatis populi, quid plura? in die feſtiuitatis, quę eſt 7. nouembris fuit tam maxima multitudo populi vtriuſque ſexus, tot vota, & miracula, quod vſque in hodiernum diem ſuper eius ſepulchrum ſigna apparent, accidit etiam quod infra octauam huius glorioſiſsimi ſancti, Reuerendiſs. D. Nicolaus Epiſcopus Madrucen. miſſus in Hungaria legatus rediens Romam habuit pernoctare in ciuit. Auxim. vnde audiens inuentionem S. Corporis diſcedere noluit niſi prius viſitaret eum, quo viſitato, iudicauit eſſe iam clero, quam populo theſaurum pretioſum, &c.

Actum &c. Et ego D. Stephanus Ioannis de partibus Franciæ Rector parochialis Eccleſiæ S. Petri foris portam de Aux. pub. Imp. auctoritate Not. et Iudex ordinarius præſens interfui, et exrogatus ſcribere ſcripſi, et publicaui, ſignumque meum appoſui conſuetum, &c.

Loco † Signi.

Ibidem l. 25. poſt Kal. octobris, adde, Eo Præſule anno 1488. Innocentius Octauus inſignem peccatorum remiſſionem indulſit viſitantibus Eccleſiam ſanctiſsimæ Annunciatæ ordinis Minorum extra Auxim. poſitam, cuius gratiæ documentum ijs concepit verbis. in eaque inſignes Eccleſias, ſanctorumque corpora, quæ in ea requieſcunt ciuitate, recenſet.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Glorioſus in ſanctis ſuis Deus, qui ineffabilem ſuæ pietatis clementiam ſupernæ patriæ ciues; qui ex huius proceſſoſi ſeculi fluctibus per conſtantiam fidei, fideliter emergentes ad æternam beatitudinem peruenerunt, ineſtimabili decorat gloria claritatis, ſic nos illius vices licet immeriti gerentes in terris eius imitationem ſancto rum quomodolibet Eccleſias ad honorem Altiſsimi, & ſub illorum nominibus pie dedicatas deuota Chriſti fidelium veneratione celebrari lętamur, & vt hoc feruentius valeat adimpleri, viſitantibus illis ſpiritualis theſauri munera libenter elargimur, vt quorum animæ lætantur in cælis, eorum nomina celebrantur in terris, et per hoc ipſis demum pro nobis intercedentibus ad cæleſtis aulæ prēmia valeamus feliciter peruenire. Sane ſicut fide digno relatu accepimus, ſunt in noſtra ciuitate Auximana inter alias quinque Eccleſias præ cæteris inſignes, in quibus diuerſa corpora ſanctorum, et beatorum variis miraculis quotidie coruſcantur, requieſcunt, et alię reliquię plurimorum ſanctorum, et ſanctarum honeſtiſsimo cultu, et veneratione digniſsima coruſcantur, quæ quidem Eccl. propter longi temporis vetuſtatem, et alijs de cauſis, ſicut relatione prædicta percepimus, magna reparatione indigere noſcuntur, ad quam faciendum pia Chriſti fidelium ſuffragia videntur plurimum eſſe opportuna. Nos cupientes, quod quinque Eccleſiæ prædictæ videlicet Eccleſia Cathedralis, in qua corpora ſanctorum Leopardi, Vitaliani, Benenuti Pontificum, et confeſſorum, Florentij, Diocletiani, Victoris, Philippi, Maximi, et Coronæ virginis, martyrum, Siſinij martyris, et B. Ioannis Epiſcopi, et aliorum plurium SS. reliquiæ requieſcunt. Et Eccleſia monaſterij S. Nicolai, Eccl. S. Francisci, eccl. S. Marci, et eccl. Annunciatæ Minorum obſeruantiæ S. Franciſci extra muros dictę ciuitatis congruis honoribus frequententur, et in ſuis

suis structuris, et ædificija valeant reparari, ac corpora sanctorum, ac beatorum prædictorum pia ad digna fidelium memoria celebrari, ac eò libentius deuotionis gratia ad illa confluant, quo ex hoc ibidem dono cælestis gratiæ vberius conspexerint se refectos de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi omnibus, et singulis fidelibus vtriusque sexus, qui ecclesiam prædictam Annunciatæ extra muros in diebus indulgentię huiusmodi incipientibus a die sexta feriæ hebdomadæ sanctæ, et duraturis per totam diem martis Paschatis resurrectionis Dominicæ in aliquo ipsorum dierū visitauerint annuatim, et ad reparationem structurum Ecclesiarum prædictarum manus porrexerint adiutrices plenariam remissionem omnium peccatorum suorum auctoritate Apostolica tenore præsentium elargimur. Et vt fideles ipsi ad dictas Ecclesias pro indulgentijs huiusmodi consequendis pro tempore confluentes, illas pura mente, et sincero corde consequi valeant, volumus, et eadem auctoritate cōcedimus, quod Vicarius generalis in spiritualibus venerab. fratris nostri Episcopi Auximani cum consensu Gubernatoris Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ pro tempore existentis tot probos, idoneos seculares, vel ordinum quorumcumque regulares, quot eis necessarium videbuntur deputare possint, ipsique probi sic deputandi eorundem visitantium, & confiteri volentium confessores audire, & eos ab omnibus, & singulis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis in omnibus casibus præterquam sedi Apostolicæ reseruatis absoluere, ac pœnitentiam salutarem iniungere, necnon vota quæcumque per eos emissa, quæ commode seruari non possent vltramarino, ac beatorum Petri, & Pauli, atque Iacobi Apostolorum, & religionis, ac continentiæ votis dumtaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare, & ipsos ab eorum obseruantijs similiter absoluere possint, & valeant. Volumus insuper, quod dilectus filius dominus Stephanus canonicus dictæ Cathedralis Ecclesiæ, & Rector parochialis Ecclesiæ S. Petri foris portæ quoscumque homicidas etiam voluntarios a reatu homicidij huiusmodi in foro conscientiæ dumtaxat solus, & non alij deputandi supradicti absoluere, eisque pœnitentiam salutarem iniungere possit, et valeat alias, prout superius continetur. Non obstantibus, etc. præsentibus per tres annos tantummodo duraturis. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarn. Domin. 1480. viij. Kal. martij, Pontificatus nostri anno 5.

Loco † plumbi.

Hieron. Balbanus.

Eadem pag. 564. l. 38. post illa verba eximitur, adde, cuius corpus Auximum relatum in Cathedrali sepulchrum accepit. Ibidem l. 43. post illa verba 1547. adde, de quo, deque Antonio patruo in Cathedrali hoc spectatur cenotaphium.

Antonij Sinibaldi,
& Ioannis Baptistæ eius ex fratre
nepotis,
Episcoporum Auxim. memoriæ consulere
volentes
Camillus, Neapolio, & Alexander,
viri ex familia pientissimi,
illorum ossa ex tumulis sublata
Pij IV. Pont. Max. edicto hic humari
curarunt
anno Domini M. D. LXII.
Quorum primus creditum sibi gregem
per annos XVII. feliciter
custodiuit,
temploque hoc testudinibus
ornato,
Obdormiuit in Domino anno sal.
M. D. XVIII.
Aetatis suæ LII.
Alter vero per XXII. ann. sanctissimè
functus.
Episcopio a fundamentis exædificato
annum vitæ gessit LIIII.
Obijt anno Domini
M. D. XLVII.

Eadem pag. 564. l. 49. post decessitque 1551. adde iacet in sua Cathedrali cum hoc epitaphio.

Cyprianus Senilis Ancon. cum Latinis
tum Græcis literis præstantiss.
ac Pauli III. Pont. Max.
ob seruitutum merita dignitate
insignito
Hieron. mæst. F. P.
Obijt anno Domini M. D. LIX.
tertio Kalend. Augusti, ætatis vero
LXVIII.

Pag. 565. lin. 6. post iulij, adde, sacras Benuenuti Episcopi exuuias è superiori parte Cathedralis, sub confessione solemni ritu transtulit, vbi alia sanctorum corpora venerabiliter requiescunt, id docet in marmore hæc exarata inscriptio.

Sancti Benuenuti corpus ex superiori
templo
ad venerabiliorem cultum
Theodorus Florentius Episcopus
Auxim.
huc transferendum
curauit
Anno Domini M. D. XC.
die XI. mens. Iul.
Pont. Sixto V.

Idem Florentius B. Virginis Mariæ facellum in Cathedrali ornauit, & dotauit, sic ibidem proloquente inscriptione.

Ex Testamento
Theodosij Florentij Auximani
sacellum hoc Deiparæ Virginis
dicatum,
ornatum, & dotatum
anno Domini
M. D. LXXXXI.

Eadem pag. 565. lin. 39. adde a capite lineæ. In Ecclesia vero Auximana hoc ei cenotaphium erexerunt Canonici.

Antonio Mariæ Cardinali Gallo
patritio,
& Episcopo Auximanæ,
Almæ Lauretanæ domus
Protectori,
ac sacri Collegij Decano
Legatione Flaminiæ,
alijsque præcipuis muneribus, & honoribus
perfuncto,
ac præclaris meritis onusto
Capitulum, & Canonici
ob singularia in se beneficia,
virtutumque præstantia
mærentes, sed merito
post eius obitum
Pastori, Parenti, Patrono PP.
anno Domini M. DC. XX.

In eadem Ecclesia alia eiusdem legitur memoria ex marmore.

Antonius Maria tit. Sanctæ Praxedis
S. R. E. Card. Gallus
Episcopus Auxim.
Iesu Christi coronæ cruentam
adhuc spinam pio labore quæsitam
patriæ charissimæ exhibuit.

Pag. 566. lin. 12. pro iulio, lege, septembris die sexta.

BALNEOREGIENSES.

Pag. 567. l. 52. adde, a capite lineæ.

7 IOANNES Episcopus Balneoregiensis, adfuit synodo Romæ celebratæ sub Benedicto Papa Octauo anno 1015. vbi se subscripsit decreto ad fauorem Ecclesiæ Fructuariensis.

Pag. 570. l. 10. dele illa verba, Romæ decessit, sepultusque est apud sanctam Sabinam, loco eorum redde, Placentiæ obijt anno 1587. die decima septima octobris, sepultusque est in Ecclesia sancti Ioannis Baptistæ in Canali sui Ordinis post maius altare, vt nos monuit venerandæ canitiei, & exquisitæ eruditionis Petrus Maria Campus Canonicus Placentinus amicus noster, vbi hoc legitur epitaphium.

A.A.A. TV. CVR. SVPERATIS
SCOP. FRATER VBERTVS
LOCATVS
EPISCOPVS HIC LOCARI
VOLVIT,

Romæ vero apud sanctam Sabinam aliud videtur sepulchrum quod excitandum curauit. Eadem pag. l. 40. pro Iacobus, lege, Carolus.

BISINIANENSES.

Pag. 575. lin. 50. post illa verba, Antonius, adde de Caroleis nobilis Cusentinus, l. 52. post anno 1448. adde, Bisiniani iacet in Ecclesia sancti Francisci de obseruantia, vbi & epitaphium prostat legentibus, de quo loquitur Hieronymus Sanbiasius in libro de nobilibus familijs Cusentinis.

Pag. 577. lin. 36. post illa verba Acta consistorial. adde, de quo, deque eius fratribus huiusmodi extat memoria Romæ in Ecclesia sanctæ Mariæ super Mineruam in marmore.

D. O. M.

Petro Bello Romano
Consultori, ac Procuratori
inquisitionis.
Laurentio Bello Episcopo
Caputaquensi.
Pompeio Bello Episcopo
Bisinianensi.
Cæsari Bello Protonot.
Apostolico
Octauius Bellus I. C.
Patri dulciss. ac
tribus suauissimis fratribus
mœstiss. posuit
anno Domini M. DC.

CAIETANI.

Pagina 583. lin. 29. dele, corpus, adde, caput, deinde lin. 33. post illa verba, Cathedralem, adde, de cuius translatione hæc refert ex manuscripto codice Caietanæ Ecclesiæ.

Sanctorum reliquias apud omnipotentem Deum meritorium esse credimus, & eorum patrocinium pro nobis interponi speramus in cælis, quorum memoriam deuote celebramus in terris; prosunt enim nobis sanctorum merita, & passiones pariter ad exemplum, quia dum recolimus eorum constantiam quam habuerunt in fide Christi tolerantiam passionum ipsorum, qui pro lege Dei sui cer-

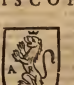
certauerunt vsque ad mortem, quasi per claritatem eorum ambulamus gressibus motum, atque meritorum ipsorum participes efficimur, dum fidei feruorẽ laudamus, constantiam in passionibus commendamus, et de eorum ad Deum transitu glorioso in Domino congaudemus. Sicut enim stellæ in cælo, ita Sancti lucent in Ecclesia Dei, ad quorum claritatem, quam a vera luce, Idest a Christo, qui est lux mundi, & splendor lucis æternæ per gratiam acceperunt ambulantes spiritualiter in hoc mundo sedentes ad patriam claritatis æternæ. Quia igitur Dei prouisione factum esse credimus, vt patrocinio fortissimi Martyris Theodori hęc Caietana ciuitas muniretur, qualiter gloriosum Caput ipsius de Constantinopolitana vrbe Caietam translatum sit, sicut in veritate scimus prout melius possumus explicamus. Per totum namque orbem fama volauit, qualiter post mortem magni Imperatoris Constantinopolitani Manuelis, Andronicus Patruelis eius fraudulenter Imperium ipsum inuasit, qui tanquam hypocrita inuens se velle paterna solicitudine procurare Alexium Imperatorem eiusdem Manuelis filium, qui adhuc erat in ætate tenera constitutus, hoc egit, quod opportunitate accepta eum interfecit, quod facinus omnes fere mundi Principes abhorrentes maxime illi qui erant Græcorũ regionibus vicinitate propinqui, contra eum pugnarę cœperunt, nam illustris Rex Siciliæ Guillelmus magnũ exercitum militum, ac peditum in nauibus, & galeis multis in Græciam direxit, & magnam ciuitatem Duratium primo totam terram vsque Thessalonam, atque ipsorum magnam, & opulentissimam ciuitatem Thessalonam in virtute cepit armorum. Illustris quoque Rex Hungariæ nomine Bela, cum magno exercitu terram Græcorum inuasit, & tantum de Imperio suo cepit, vt Gręci prædictorum Regum potentia, atque formidine moti extimantes tribulationes has Andronici sibi superuenisse peccato, eundem Andronicum interfecerunt, vt quasi a Deo propter populum, qui oppressus erat nimis culpa illius hæc vindicta facta extimaretur, subito autem Isachius, quem idem Andronicus interficere volebat sicut cæteros proceres, & magnates iam interfecerat, nutu Dei Imperator constitutus est, qui ita gessit solicitus, vt iam Andronici quasi peccato purgato, prædictorum Regum exercitus de Græcia effugaret. Hic autem Imp. Isachius fratrem suum Alexium, qui apud barbaras nationes tenebatur captiuus, redimere procurauit, & eum quasi dominum Imperij post se primum constituit. Videns itaque hic Alexius se tanta potentia sublimatum, quia liuorem gerebat dignitas collata in suum fratrem, militibus, & proceribus per curiosa verba, & promissiones sibi occulta amicitia copulatis, dum Imperator Isachius iret venatum, coronam iniuste surripuit, quod audiens Isachius non est statim reuersus Constantinopolim, sed versus terram Regis Hungariæ soceris sui fugam parauit, sed ante quam exiret de Græcia, cogitauit quomodo ipse benefecerat fratri suo, & dicebat reuertar ad eum, spero enim quod recordabitur beneficiorum meorum, & me sicut ego habeam ipsum. Hac autem cogitatione deceptus, & non cauens quod in eo confidere non deberet, qui ei reddidit malum pro bono, reuersus est, & ab eodem fratre suo Alcaio captus, & oculis mutilatus, post aliquantos vero annos idem Alexius cogitauit interficere Alexium eiusdem Isachij filium, sed quia verbum notum factum est Isachio per vxorem ipsius Alexij Imp. quæ erga eum pietate mouebatur, idem Isachius eundemque filium suum Alexium in quadam naui Pisanorum ad Philippum Sueuiæ Ducem fratrem olim Henrici Illustris Romanorum Imp. qui filiam ipsius Isachij, quam in Sicilia duxerat, vxorem habebat, cum festinatione direxit. Eo tempore nuncius venit ad summum Pontificem Innocentium, qui tunc apud Reatinam ciuitatem manebat, qui diceret quod Terra Hierosolymitana occupabatur a Saracenis, nisi ei Christianorum auxilio subueniretur, quod audiens summus Pontifex duobus ex Cardinalibus, videlicet magistro Goffrido tituli sanctæ Praxedis, & magistro Petro tituli sancti Marcelli venerabilibus presbyteris Cardinalibus Crucem imponens, alterum eorum in Angliam, alterum in Franciam destinauit, vt mouerent populum, quod Terræ sanctæ succurrerent, vnde factum est stolum maximum apud Venetias, in quo idem Alexius perrexit eius de Ducis Philippi auxilio, & cum veniret Constantinopolim fugiente Alexio Imp. patruo suo Thessalonam, Græci Marcolsum, quem idem Alexius vinculis mancipatat Imperatorem constituerunt, qui receptum a Gręcis Alcaium, qui cum stolio venerat, post quam stolium motum fuit a Constantinopolitana Vrbe, illico interfecit, timens ne ipse sibi auxilium auferret, quod facinus audientes Francigenæ, qui erant in stolio, reuersi sunt in furore spiritus, & irruentes in ciuitatem Constantinopolitanam ceperunt eam, & nobilem virum comitem Flandrensem Imperatorem constituerunt. Marculphus vero fugit incolumis, et se inde præcipitauit: postmodum vero marchio Montis Ferrati, qui erat in eodem stolio ciui, cum exercitu Thessalonam, & cœpit, eam atque eundem Alcaium, cum vxore cepit & filio, & in terram suam in vna galea captiuum deduxit, quos in hac ciuitate Caieta asportari vidimus, & postmodum a Genuensibus redemptos vidimus reuertentes. Per idem tempus prælatus magister Petrus tit. sancti Marcelli venerabilis presb. Card. in partibus Hierosolymitanis erat, qui vocatus ab Imperatore, qui Constantinopoli constitutus erat, iuit illuc, & ab eo, sicut decebat est reuerenter susceptus, & quomodo ciuitas Constatinopolitana spoliata erat, & Ecclesiæ violatæ idem Imperator, sicut congruebat de reliquijs, & rebus Sanctis eundem Cardinalem honorauit, quas idem Cardinalis susceptas secum detulit in quadam naui, & Domino volente a quo gressus hominũ deriguntur, Caietam peruenit, qui siquidem, vtpote cautus, & circumspectus reliquias occultauit, & occulte illas ad ciuitatem natiuitatis suæ, Amalphiam videlicet destinauit, & Romam ad summum Pontificem, sicut mos est Cardinalium properauit. Aliquanto vero transacto tempore Amalphiam venit, & qui erat

tam

tam genere, quam & morum nobilitate præclarus, statuit Amalphiam nobilitare, & ciuitatem Sanctorum reliquias decorare. Nam Surrentum de reliquijs beati Iacobi Apostoli, Neapolim vero de aliorum Sanctorum reliquijs, ad monasterium Casinense Brachium sancti Athanasij, & Caietam Caput beati Theodori Martyris Christi in pixide argentea, sicut hodie apparet, per magistrum Clementem familiarem suum transmisit ab Incarnatione Domini millesimo ducentesimo decimo, pridie Kal. decembris in festo sancti Andreæ Apostoli. Cum autem esset apud hospitales Caietæ contiguum venerabilis eiusdem ciuitatis Episcopus Egidius, & clerici, sequente populo vniuerso, cum hymnis, & laudibus prædictum Caput sanctissimi Martyris Theodori in ciuitatem introducentes In Episcopali Ecclesia beatæ Mariæ semper Virginis reposuerunt. Itaque fratres ipsius sanctissimi Martyris, cuius patrocinio Dei prouisione ciuitas Caietana munitur, auxilium imploremus, vt apud Dominum omnipotentem suis meritis Impetret, quatenus sicut ipse inter flāmas de inimicis largiente Domino triumphauit, ita nos vitiorum flammas miserante Domino extinguentes ipsius gloriæ triumphi participes esse possimus præstante Domino nostro Iesu Christo, quem idem Martyr gloriosus gloriose per passionem secutus est, in cuius regno perenniter gaudet, cum facie ad faciem contemplatur in decore suo, viuentem, atque regnantem, cum Deo Patre In vnitate Spiritus sancti per infinita secula seculorum Amen.

Pag. 618. l. 15. post Camerinenses Episcopos, ante Castrenses adde Casinenses Episcopos sanctæ Romanæ sedi immediate subiectos, prætermissos in hunc modum.

CASINENSES EPISCOPI.

MONS CASINVS, nomen est hodie Christiani orbis Archicœnobij celeberrimi, in finibus Felicis Campaniæ contentus, tribus circiter passuum millibus in altum assurgens Ibi Diuus in Occidente Patriarcha Benedictus Cœnobium condidit, vbi olim Apollinis Aedem fuisse narratur. Vetus Casinum oppidum percelebre fuit, quod ad ima montis ædificatum primum tenuisse Samnites tradit Varro; *Forumque Vetus* appellat. Strabo præclaram Latinorum vrbem vocat, & 19. stadijs a Capua distare scribit. Plinius in prima numerat Regione, & prodigium, quod ibi accidit, idem commemorat lib. 6. cap. 4. nat. Hist. Romanorum coloniam testatur Liuius lib. 9. & vetus inscriptio apud Merulam. Cicero pro Planco Municipium appellat. Casini meminit cum alijs Silius Italicus lib. 12. de bello Punico. Floruit donec Romana res pub. stetit, armis deinde, & odio Gothorum deuastatum concidit, vt nihil hodie tantæ vrbis appareat nisi semidirutum M. Varronis amphitheatrum; marmores, inscriptiones, & columnæ nonnullæ prostratæ eius excidium testantes. Bertarius 19. Abbas, & Martyr anno 866. veterum Casinensium reliquijs ad montis pedem deductis oppidum ædificauit, quod sanctum Germanum placuit appellare. Veteres Casinates Christiana sacra primum ab Apostolorum Principe Petro disseminata amplexatos fuisse, constans est maiorum traditio, nec inani coniectura ducuntur asserētes, ab eodem Casinam Ecclesiam in cathedralē excitatam, eidem proprium reliquisse Pastorem, cuius nomen, cæterorumque post illum vsq. ad Seuerum inuidiosā deleuisse vetustatē. Constat enim Seuerum Casinensem Episcopum virum sanctissimum sub Felice Tertio Papa anno 483. cum finitimis Aquinate, Fundano, Capuano, alijsque Campaniæ Præsulibus Lateranensi concilio subscripsisse, alterique sub eodem Felice concilio conuocato adfuisse tradit Petrus Diaconus, qui eius præclaras virtutes peculiari volumine complexus est, cuius etiam meminit Leo Ostiensis lib. 3. cap. 40. Hist. Casin. retulitq. eius nomine in Casinensi monte Ecclesiam consecratam esse. Post hunc Seuerum, neque ante ipsum siue ex longiori temporum serie, siue ex Gothorum incursionibus antiquorum Casinensium Præsulum memoria intercidit. Theodoricum namque Gothorum Regem, paucis a Seueri morte annis, cum Campaniam totam deuastasset, Casinumque solo æquasset, Episcopum, populumque deleuisse pro comperto habetur. Cæterum calamitoso hoc Casinensis Ecclesiæ statu S. Benedictus miseratus, e Sublacensi solitudine eo diuertit, Cœnobium in cacumine montis construxit, veterum Casinensium diœcesim excolendam suscepit, fugataq. Gothorum Idololatria, oppidanos ad veram patrum Christianam lucem traduxit, Antistiti loco diuino instituto successit. Cuius successores Abbates canonicæ præscriptionis, ac Romanorum Pontificum indulgentia ordinariam Episcopalem iurisdictionem in ea diœcesi per octingentos fere annos impigre exercuerunt, donec Ioannes XXII. an. salutis nostræ 1322. Monasterium in cathedralem erexit, atque Episcopali dignitate exornauit, propriumque Episcopum Romanæ Ecclesiæ immediate subiectum attribuit anno 1322. sexto nonas maij, Pontificatus sui anno nono, vt sequens testatur nouæ erectionis diploma ab originali desumptum in Vaticano Regesto an. 10. Ep. 1636.

IOANNES EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

Supernus Opifex, sator cælorum, & vniuersæ conditor creaturæ, cælestia, & terrestria ineffabilis

sabilis prouidentiæ ordinatione disponens ad instar supernorum ordinum triumphantis Ecclesiæ inferiorem militantis disposuit hierarchiam, distinguens varietate mirabili dignitates, secundum sublimiores, & inferiores gradus, & ordinis in eadem eius dispositione munifica ab exordio surgentis Ecclesiæ Episcopalia gubernacula, vtpote in eadem Ecclesia obtinentia sublimitatem gradus ordinis, sunt in locis dignioribus, & frequentioribus populis collocata, vt multæ messi fidelium superintendes, diligens curæ Pontificia ipsam verbo dirigat, et exemplo, ac dignitate loci, & populi dignitas respondeat Præsidentis. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione solicita reuoluentes, quod tam dominicus populus, quem fœcundauit Altissimus in terra monasterij Casinensis, quam fideles alij, in certis locis alijs, dictæ terræ contiguis, & vicinis eidem monasterio, spirituali iurisdictione subiectis, qui alterius diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt, Episcopalis solicitudinis eusam, & diligentiam exigebant, cum periculum esset tanto gregi fidelium in singulis casibus, qui sunt Pontificalis ordinis, & officij, ad alienos Episcopos, & interdum remotos, non absque multarum animarum periculo habere recursum ad ipsum quoque monasterium, quod confessor almus gratia Benedictus, & nomine multipliciter illustrauit quod etiam confessoris eiusdem venerando vocabulo insignior, cuiusque sanctissimi Corporis sacræ Reliquiæ inibi venerabiliter requiescunt, specialiter gerentes deuotionis affectum, decens, quin imo necessarium fore censemus, vt dictum monasterium, vbi confessor præclarus claruit virtutibus, & miraculis coruscauit, ac normam sanctæ Monasticæ Religionis instituit, quæ propagata per orbem innumeris quasi a mari vsque ad mare iam protensos produxit Palmites, & per incrementa temporum dilatauit, prærogatiua sublimetur honoris, & potioris dignitatis eminentia, sub Episcopalis appellatione nominis decoretur. Ex præmissis igitur, & alijs suadentibus causis, quæ ad id nostrum animum induxerunt ex certa scientia, ac de fratrum nostrorum consilio, & assensu, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad diuini nominis laudem, gloriam, & honorem, ad exaltationem Ecclesiæ militantis, dictum monasterium in Ecclesiam cathedralem erigimus, & Episcopalis dignitatis titulo insignimus, decernentes, vt Ecclesia ipsius monasterij, sit perpetuis futuris temporibus cathedralis, & Episcopus canonice assumendus pro tempore præsidilli, qui quoties in posterum dictam Ecclesiam in cathedralem erectam vacare contigerit per electionem, vel postulationem canonicam eclebrandam per quondam conuentum dictorum monasterij, & Ordinis, quē ex nunc Capitulum eiusdem Ecclesiæ perpetuis futuris temporibus fore decernimus, assumatur, eadem quoque auctoritate statuimus, vt cum id quondam monasterium tam in capite, membris, per specialia sedis Apostolicæ priuilegia sit exemptum, & Ecclesiæ Romanæ immediate subiectū, dinersisque alijs priuilegijs, indulgentijs, Apostolicis exemptionibus, libertatibus, & immunitatibus similiter sicut prius, decernimus insuper, vt in locis singulis insignibus, et non insignibus tam sitis in terra, quæ Abbatis Cassinensis hactenus vulgariter nominabatur, quæ in spiritualibus, & temporalibus, quam etiam in locis vicinis terræ prædictæ, quæ in spiritualibus tantum monasterio suberant memorato, quæque alterius diœcesis hactenus non fuerunt, & personis eorum prælatus Episcopus tanquam quiuis alius Præsul in propria diœcesim, & in quibuscunque locis, & personis vbicunque consistentibus, siue spiritualiter, & temporaliter, siue spirituali dumtaxat iurisdictione Abbati, qui pro tempore præfuit regimini, siue conuentui, vel officialibus quondam monasterij memorati, vel administrationem habentibus in eodem subiectis, idem Episcopus sicut quondam Abbas, & capitulum, & officiales prædicti, sicut prædecessores eorum similem omnino iurisdictionem habeant, & exercere valeant, in eisdem, & eo plus præfato Episcopo in eisdem locis spiritualiter, & temporaliter, vel spiritualiter dumtaxat, vt præmittitur, el subiectis vicinis monasterio memorato, quæ hactenus alicui alteri Episcopo spiritualiter minime subiacebant, competere debeat, quo in his, quæ sunt ordinis Pontificalis, & ministerium consecrationis desiderant largiorem Pontificibus, quam inferioris gradus Prælatis potestatem sacri Canones concesserunt. Ceterum auctoritate prædicta decernimus, quod institutio, & destitutio, visitatio, reformatio, & correctio tam Ecclesiæ cathedrali, quam in membris eiusdē, vbicunque consistentibus, ac bona ipsius quondam monasterij, quæ ad Abbatem, conuentum, & officiales spectabant eosdem communiter, vel diuisim simili modo spectent ad Episcopum, capitulum, & officiales prædictos, ac de illis Episcopus, capitulum, & officiales libere disponere valeant simul, vel separatim, prout eorum dispositio ad eosdem Abbatem, conuentum, & officiales communiter, vel diuisim antea pertinebat iuribus, & consuetudinibus, si quæ hactenus præfati, vel officialibus, seu administrationem habentibus in installationibus, præsentationibus, vel inuestitutis Arcbipresbyterorum, vel Rectorum, aut aliarum personarum Ecclesiasticarum in Ecclesijs castrorum, villarum, seu locorum etiam aliarum diœcesum compererbant, necnon honoribus, qui eidem Abbati hactenus, cum ad eadem castra, villas, seu loca nouiter accedebant, per clerum, & populum processionaliter eidem obuiam occurrentes in huiusmodi processionibus, & quibuscunque alijs consueuerant exhiberi Episcopo Casinen. qui erit pro tempore, sicut Abbati, & officialibus, seu administrationē habentibus memoratis, sicut prædecessoribus eorum perpetuis, futuris temporibus reseruatis, & integraliter exhibendis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Dat. Auenioni 6. nonas maij, Pont. nostri an. 6. &c.

Qua-

Quadraginta & quatuor omnino annis deinceps Episcopalis dignitas Casinensis stetit, nec prospero, nec felici euentu, vt Ioannes Pontifex sibi persuaserat, hinc perbelle accidit, vt Vrbanus Quintus ex monacho Cluniacensi ad Petri sedem moderandam assumptus, Ecclesiæ Casinensis statum miseratus, defunctoque Angelo Vrsino Casinensis Ecclesiæ Episcoporum postremo, Pontificalem dignitatem Casinensibus ademit quinto sui Pontificatus anno, salutis vero 1367. iterumque in Episcopi locum Abbatem constituit, præfatam Ecclesiam, plenariam vetustamque iurisdictionem ipsius Abbatis successorumque eius curæ, & administrationi mandauit, hoc condito diplomate, quod extat in eodem regesto.

VRBANVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex beati Petri cælestis clauigeri successor, & Vicarius Iesu Christi, ex supernæ prouidentia maiestatis, in supremæ specula dignitatis constitutus, circa Ecclesiarum, ac locorum Ecclesiasticorum commodum, prout ex debito eidem incumbit Pastoralis officij diligenter prospicit, et intendit, ac ecclesiarum, & locorum ecclesiasticorum huiusmodi statum mutat, prout ipsis Ecclesijs, atque locis conspicit expedire. Sane considerantes, & intra nostri pectoris claustra meditatione solicita reuoluentes, quod Casinensis Ecclesia Ordinis sancti Benedicti, quam idem confessor almus, gratia Benedictus, & nomine, præ fulgore dignitatis immensæ multipliciter illustrauit monasterium ante quam in cathedralem erigeretur Ecclesiam, existebat, & per Abbatem dicti Ordinis regi consueuerat, & quod, si ad monasterium reduceretur, & per Abbatem regeretur, ipsi Ecclesiæ, eiusque iuribus magna proueniret vtilitas, super ijs attenta meditatione intra nos ipsos præhabita, & matura deliberatione subsecuta, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis præfatam Ecclesiam ad monasterium, & Abbatialem dignitatem, ad illum statum in quo erat, tempore, quo in cathedralem erecta fuit, vt præfertur, auctoritate Apostolica reducimus per præsentes. Nulli ergo omnino, &c. Si quis autem, &c.

Datum apud Montem Pessulanum Magalonen. diœcesis 2. Kal. aprilis Pontificatus nostri an. 5.

Porro de præstantia, & dignitate Abbatum Casinensis ecclesiæ abunde summorũ Pontificum, & Imperatorum diplomata passim loquuntur, de huius vero templi varia fortuna Paulus diac. lib. 6. hist. D. Gregorius, Petrus diac. de Viris Illust. Leo Ostien. in chronic. Casin. alijque tum vetusti, tum recentiores scriptores non ieiune scripserunt sed qui maiorem cognitionem desiderant, M. Antonium Scipionem pium monachum Casinensem legant, qui nuper opus inscripsit, edidítque erudite Abbatum Casinensium elogia, vbi eiusdem ecclesiæ prærogatiuas, dignitates, variasque fortunas a primo fundationis tempore, ad nostram vsque ætatem recenset, commemoratque Episcopos, qui in ea præfuerunt, quorum seriem tum ex ipso, tum ex Regesto Vaticano, alijsque scriptoribus nos sequentem concinnauimus, quam præter voluntatem in primo nostro tomo huius nostræ sacræ narrationis prætermisimus.

1 ODDO de Sala è primaria Pisanorum nobilitate Ord. Prædicatorum vir memorabilis Archiepiscopus Pisanus, electus Patriarcha Alexandrinus, Ludouico Bauaro Imp. infestus, Ioannis Vigesimi secundi præcipuus fautor, a quo anno 1322. 6. non. maij constitutus est Ecclesiæ Casinensis commendator, ex Regesto Vaticano quam cum ille egregie pene ad annum administrasset, in ipso sacro Monte diem vltimum obijt 1323. sepultusque est in ipsa nouiter electa cathedrali ecclesia, de quo plura in Archiepiscopis Pisanis in 3. tomo.

2 RAYMVNDVS ex Priore de Potedo Cluniacensis Ordinis Eduensis diœcesis, secundus Casinẽsis Episcopus eligitur ab eodem Ioanne XXII. 5. id. aprilis anno 1324. anno Pontificatus 10. vt in Regesto Vaticano legitur, ab eodem Pontifice Auenione consecratur, a quo Campaniæ, et maritimę rector, & comes renunciatus est. Hic, teste Scipione, in Vico sancti Petri excitato prænobili palatio suam ibi sedem, ac domicilium fixit. Aliud item non minoris sumptus, & amplitudinis Neapoli erexit, quo postea Oliuetani monachi ab Henrico Casinate Abbate impetrato, celebre monasterium eodem in loco substruxerunt. Germanenses decimas persoluere detrectantes, diris deuouit Romani Pontificis diplomate, lata in eos excommunicatione roborato, Motum & disciplinæ regularis culturã in sacro sodalitio promouit. diem obijt Kalendis augusti anno 1340.

3 GVIDO natione Gallus ex Præposito ecclesiæ Aniciensis, & Benedicti Papæ XII. notatio in locum demortui Raymundi creatur Episcopus Casinensis ab eodem anno 6. Pontificatus 8. id nouembris, salutis vero 1340. vt tradit Regestum Vaticanũ epist. 387. Is, vt inquit Scipio, neque diu, neque tranquillo animo duplicem Episcopi, & Abbatis dignitatem retinuit. Difficilis, breuisque magistratus causam attulere Antonius Gallutius, & Iacobus Pignatarius miles, & Ecclesiæ Casinensis vassallus, qui thesauro Casinensis Ecclesiæ asportato minime contenti, castella insuper

mo-

monasterij per vim, & nefas tyrannicó more occupata, plures deinde annos habuerunt in potestate. At Pagus sancti Petri in Curulis, quem per eos dies Matthæus Bratachatius iisdem attibus sibi vindicaverat, nunquam postea est Monachis restitutus. Guido igitur tum his, tum alijs aduersæ fortunæ procellis iactatus, robore atque animo impar excessit e viuis 4. nonas aug. anno 1341. Obijsse vero apud Auenionem testatur Regestum Vaticanum Benedicti XII. in bulla electionis Racherij.

4 RACHERIVS, siue Raiherius, vel Richerius natione Gallus Episcopus Vasionensis, ad hanc Casinensem Ecclesiam translatus est a Benedicto XII. sexto id. octob. anno 1341. ea Vaticano Regesto tom. 7. epist. 353. præfuit ad an. 1343. quo e viuis excessit 3. Kal martij apud Tarentum.

5 STEPHANVS de Cambarutis, alias Albranti Gallus Abbas monasterij Cellensis Tricasinæ diœcesis Ord. sancti Benedicti, & Clementis VI. Thesaurarius Episcopatu Casinensi ab eodem donatur an. 1343. id. martij, ex Regesto Vaticano epist. 92. su. primo. Sedit an. duobus, translatusque est ad Ecclesiam sancti Pontij Tomeriarum in Gallia anno 1345. id. februarij per obitum Raymundi, demum factus est Archiepiscopus Tolosanus 1350. quo tempore iussu Vrbani Quinti Corpus sancti Thomæ Aquinatis de monasterio Fossæ nouæ Tolosam allatum fuit 1368. Laudatur Stephanus a Scipione, quod iura omnia, & quoscunque redditus Casinatis Ecclesiæ summa diligentia peruestigauerit, quod posteris insigni adiumento fuit, ad prædia complura, census annuos, ac pensiones recuperandas. Eius meminit præter Vaticanum Regestum Claudius Robertus & Ioan. Chem.

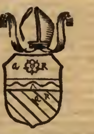
6 GVILLELMVS Brundisinus Archiepiscopus transfertur ad Casinensem Episcopatum a Clemente Sexto anno 1345. 7. id. aprilis. Præfuit tristibus magis, quam lætis temporibus, horribili enim terræmotu Casinensem Basilicam, quã olim Desiderius Abbas ædificauerat, totumque cœnobium solo æquatum proprijs vsurpauit oculis, pestis subinde, et fames subsecutæ, sibi subiectus populos iniquo fato sublatos conspexit. Apostolici nuncij, ac Collectoris munere functus est in Regno Siciliæ citra Pharum Rectorque fuit Breneurntanæ ciuitatis eodem anno 1353. quo ad Episcopatum Tarbiensem sub Ausinorum metropoli translatus est ab Innocentio Sexto 15. kal. iunij Pontificatus primo in locum defuncti Petri, vt narrat epist. 35. fol. 68. Regesti Vaticani. Porro Guillelmus ante Casinensem præfecturam Tranensis, Brundisinus, & Oritanus fuerat Archipræsul, tandem mortuus est Tranensis Episcopus in Gallia.

7 FRANCISCVS olim Corphiensis, tunc Clusinus in Hetruria Episcopus, post Guillelmum ad Tarbiensem ecclesiam translatum, Casinensi Ecclesiæ præficitur ab Innocentio Sexto die 15. iunij 1353. extatque translationis diploma in Regesto Vaticano epist. 38. fol. 70. anno primo Pontificatus. Præfuit annis duobus, viribusq. solutus spiritum creatori reddidit an. 1355.

8 Fr. ANGELVS huius nominis primus, ex Acciaiola gente apud Florentinos clarissima, Ordinis Prædicatorum insignis olim Aquilanus Præsul, mox Florentiæ Episcopus, ad hanc sedẽ Casinensem promotus est ab Innocentio Sexto anno 1355. Præfuitque annis duobus, mensibus tribus, diebus septem. Neapoli viuere desijt an. 1357. ibique sepultus; cuius vitam conscripsit Ioannes Carolus, de quo vide, quæ diximus in 3. tom. in Episcopis Florentinis.

9 ANGELVM Angelo successisse quemdam Soranum Casinen. monachum tradit Scipio in catalogo, quem secundum nominat, addiditque post hunc alterum eiusdem nominis tertium: nos vero neque in regesto Vaticano, neque in libris promotionum, & obligationum Prælatorum præter duos Angelos Acciaiolum scilicet, & Vrsinum, neminem alium inuenire potuimus. De hoc igitur Sorano Angelo fides apud Scipionem est, qui etiam tradit hunc basilicam, & monasterium magna ex parte nobilibus ædificijs restituisse, sanctissimi Berthatij martyris exuuias ab Exedra in templum translatas sub ara maxima honorifice collocasse, lucis huius vsuram terminasse tradit anno 1361.

10 ANGELVS Vrsinus Romanus, & natalium claritudine, & virtutum prerogatiua illustris eligitur ab Innocentio Sexto in defuncti Angeli Acciaioli locum anno 1357. de quo sæpe mentio in lib. obligationum, cum solitum subsidium pro se, suisque prædecessore Francisco, decessoreque Angelo Apostolicæ Cameræ solueret, qui præfuit eximie annos omnino sex; oppidum Citarij quotumdam tyrannide se xdecim annis oppressum, in libertatem, ditionemq; monachorum asseruit. Est autem Citarij locus, teste Scipione, castrum

in Calabria nobile, quod Sigelgaita Roberti Calabriæ Ducis vxor singulari in D. Benedict. studio, ac religione intenta, Casinensi monasterio, præter alia plurima, ac pretiosissima munera, Desiderio Abbati deuouerat. Fato occubuit apud Casinum anno 1363. sepultusque est in maximo templo. Eo defuncto Vrbanus Quintus decreuit Casinensem Ecclesiam, extincta Episcopali, ad pristinam Abbatial. dignitatem reuocare, id antequam præstare aggrederetur; has literas suæ testes voluntatis euulgauit.

A

VRBANVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

B

Cogit necessitas faciendæ reparationis venerabilis Ecclesiæ Casinensis, & inducit veneranda deuotio B. Benedicti Abbatis, in cuius regula fuerimus ab annis teneris enutriti, vt ad reparationem eamdem faciendam celerius fauores Apostolicos impendamus. Dudum siquidem ad reparationem, & alias ad vtilitatem dictę Ecclesiæ Casinensis proprio pastore carentis multipliciter in suis ædificijs, & officinis collapsæ, præci puis affectibus intendentes, ipsam Ecclesiam ad manus nostras, & sedis Apostolicæ posuimus, & proponimus aliquanto tempore retinere. Vt igitur ipsa Ecclesia eo citius reparetur, quo a pluribus oneribus fuerit releuata, eam ab omnibus impositionibus decimarum, & subsidiorum per dictam sedem factis, & in posterum faciendis, ac procurationibus legatorum, & nunciorum ipsius sedis toto tempore quo Ecclesia ipsa in manibus nostris, & dictæ sedis existet, auctoritate Apostolica, tenore præsentium eximimus, absoluimus, ac etiam liberamus, volentes, ac concedentes, quod omnia, quæ a tempore obitus bonæ memoriæ Angeli Episcopi Casinensis ex ipsius Ecclesiæ redditibus, & prouentibus prouenerunt, & deinceps quamdiu Ecclesia erit in dictis manibus, vt præfertur prouenient, in supportatis necessarijs oneribus ipsius Ecclesiæ, fabricæ memoratæ Ecclesiæ applicentur, &c.

C

Datum, &c.

D

Tres omnino annos per Apostolicos ministros Vrbanus Casinensem Ecclesiam administrauit, rebusq; bene compositis in Episcopi locum Abbatem, eandemque Ecclesiam ipsius Abbatis curæ, & administrationi ex antiquissima in D. Benedicti regula, tum loci ipsius consuetudine moderandam, regendamque commisit anno 1367. vt supra ex diplomate eiusdem Pontificis documus. Cæterum primus Abbas, post extinctā Episcopalē dignitatē, qui Casinensibus præfuit, Bartholomæus Senensis patria fuit, vir tanto munere dignus, qui cum biennium in administratione explesset, repentina morte oppressus locum reliquit Andreæ Fauentino Oliuetani ordinis celebri monacho, post hunc Petrus de Tartaris Romanus eiusdem ordinis alumnus Casinensem præfecturam suscepit, cuius acta supra meminimus in nostro primo Tomo.

CASTRENSES.

Pag. 618. l. 5. dele, Aquæpendentis, adde, Latere, & l. 24. adde, a capite lineæ.

2 BENEDICTVS Castri Episcopus interest synodo a Benedicto Nono Papa Romæ celebratæ anno 1015. vt supra retulimus.

Pag. 619. l. 8. post illa verba Rufinus, adde, patria Placentinus ord. Prædicatorum, vir insignis literaturæ.

CASTRI PLEBIS.

Pag. 633. l. 51. adde a capite lineæ. In Cathedrali vero Plebis publico sumptu ciues, populusque, tanto viro, suoque primo optimo Præsuli nobilē erexit ex marmore tumulum, quandoque sequenti elogio exornandum a Lælio Guidiccione Lucensi Liberianæ basilicę canonico, viro eruditissimo, ab eodem nobis communicato.

Fabritium Paulutium Foroliuiensem
vides cui abunde impertiuit
natura
gentis Calbulæ nobilitatem labor
sacrarum literarum cultura,
probitas,
mores antiquis patribus comparandos.
Idem primus Plebanæ Ciuitatis
Episcopus
nemini fuit Episcoporum sui temporis
secundus,
nouitate meriti dignus Præsul,
cui Præsulatus erigeretur nouus.
Terno hic volumine luculento.
Bibliorum seriem digessit
vniuersam
tam noua, quam vetere
sacra pagina
optimis commentarijs dilucidata
medietatem sententiæ ipsam
stylo insectatus simplici, & expedito
assecutus omnino est
facilitatem,
quæ vim ingenij efficaciam,
quæ acrimonia iudicij candore,
quæ mentis innocentiam
exprimeret.
Obijt ætate septuagenarius,
memoria inclytus
merito sempiternus.

Pag. 634. lin. 12. pro Sebastiano, lege, Ioannes Baptista.

CIVITATIS DVCALIS.

Pag. 645. l. 12. lege Benignus, pro Benignius.

CA-

CAVENSES.

Pag. 655. l.18. pro Salernitanus, lege Barensis.

CORTONENSES.

Pag. 668. l.41. post illa verba, ad annum 1364. adde, eoque defuncto electus, & postulatus est à capitulo, clero, & populo Cortonensi in Episcopum quidam frater Iulianus, ordinis Prædicatorum, quem per Franciscum Brunum Florentinum Vrbani Quinti à secretis, communisque Cortonæ apud eumdem procuratorem, eidem Pontifici commendarunt, vt viri religiosi postulationem confirmare dignaretur; placuit Vrbano Iuliani electionem reijcere, statimque sequentem Benedictum eiusdem ordinis alumnum Cortonæ declarare Antistitem. Extat apud me populi Cortonensis mandatum in Franciscum Brunum ad Iuliani confirmationem impetrandam, quod cum multum faciat ad Cortonen. Eccles. cognitionem, hic libuit exscribere.

In nomine Domini. Amen.

Anno eiusdem a natiuitate millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, ind. 2. domino Vrbano Papa Quinto residente die 9. mensis februarij.

Actum Cortonæ, in palatio Communitatis, præsentibus honorabilibus viris Donato, D. Orlandi Philippo Maldachini, Francisco Nerij Nuccij, Ioanne Serangeli Valli, Laurentio Michaelis, & pluribus alijs in dicto consilio existentibus testibus adhibitis, habitis, vocatis, atque rogatis.

Conuocato, & coadunato generali Consilio Communis, & populi ciuitatis Cortoneo. in palatio dicti communis in balchione inferiore dicti palatij, ad sonum campanæ, vocemque præconis, vt moris est, de mandato, & auctoritate nobilis, & sapientis viri domini Tomasi de Vicecomitis de Fuscechio, honorandi Vicarij, Magnifici, & excelsi militis, domini Francisci de Casalibus domini Generalis ciuitatis Cortonæ, eiusque comitatus, & districtus, in quo quidem consilio interfuerunt duæ partes, & vltra consiliariorum dicti consilii ad hæc specialiter coadunat. Qui dominus Vicarius sedens de voluntate, licentia, & expresso consensu, & mandato dictorum consiliariorum, & dicti consiliarii, de mandato, & consensu dicti domini Vicarij omnibus in plena concordia existentibus, sicut de iure, & de facto melius, & efficacius potuerunt, fecerunt, constituerunt, ordinauerunt, & creauerunt eorum, & dicti communis Cortonæ eximium, sapientem, ac scientem Vicarium, D. Franciscum Bruni de Florentia secretarium summi Pontificis dignissimum licet absentem, tanquam præsentem specialiter nominatum Ambasciatorem, syndicum, protectorem, & procuratorem, & defensorem communis, & populi ciuitatis Cortonensis ad comparendum in consistorio coram summo Pontifice, & eius Cardinalibus, & coram quocumque alio in quocumq; loco ad defendendum commune Cortonæ, & dominum Generalem ipsius ciuitatis Cortonæ, & homines ipsius ciuitatis ab omnibus propositionibus, accusationibus, siue querelis iniuste, & indebite factis, siue quæ fierent per quemcumque contra dictum commune, & dictum dominum Generalem ciuitatis Cortonæ, vel homines, & personas dictæ ciuitatis. Et maxime ad defendendum, & tuendum, quod dictū commune Cortonæ non tenetur, nec est obligatum ad dandum singulis annis Episcopo Cortonensi octingentos florenos auri, vel aliquā aliam quantitatem pecuniæ, & quod non est obligatum d. commune Cortonæ, vel homines dictæ ciuitatis domino Episcopo in aliquo. Et etiam, quod dictū commune Cortonæ, nec dominus dictæ ciuitatis, vel homines ipsius ciuitatis nūquam occupauerunt, nec etiam occupare intendunt bona Episcopalia dictæ ciuitatis Cortonæ. Et etiam ad proponendum, & dicendum, quod dicta bona Episcopi, qui pro tempore fuerunt, tenuerunt, & possederunt ipsa bona pacifice, & quiete, & quod similiter intendunt, & volunt, quod faciant successores ipsorum Episcoporum defunctorum. Et ad defendendum ipsum dominum Generalem Cortonæ, & dictum commune Cortonæ ab omnibus alijs appositionibus, appositis, vel in antea apponendis contra dictū commune Cortonæ, vel dictum dominum Generalem. Et etiam ad ostendendum, & declarandum, & producendum bona Episcopalia dictæ ciuitatis Cortonæ. Item ad supplicandum dictum dominum summum Pontificē, & suos Cardinales pro parte dicti communis, & dicti domini Generalis, quatenus dignetur confirmare honestum, & religiosum virum fratrem Iulianum ordinis sancti Dominici postulatum à capitulo, & clero, & domino Cortonæ, & populo, & communi ipsius ciuitatis Cortonæ tanquam religiosum, bonæ famæ, conditionis, & honestæ vitæ amore, & gratia speciali dictorum capituli, domini Generalis, & communis, & populi Cortonæ. Et generaliter ad omnia, & singula facienda, gerenda, procuranda, & exercenda, quæ in prædictis defensionibus, vel aliquo prædictorum fuerint opportuna. Dantes, & concedentes eidem syndico, & procuratori, Ambasciatori in prædictis & circa prædicta, & quolibet prædictorum speciale, & generale mandatum cum plena, libera, & generali administratione promittentes præfati cōstituti modo, & ciuibus, quibus supra mihi notario infrascripto tamquam præsenti, atque stipulanti, & recipienti vice, & nomine omnium quorum interest, vel interesse posset, se firmum, ratum, & gratum, propterea habituros omne id, & totum, & quicquid per dictum syndicum, procuratorem, & ambasciatorem, protectorem, & defensorem in prædictis, & quolibet prædictorum factum fuerit, & per eum gestum sub hypotheca, & obligatione bonorum dicti communis Cortonæ. Et volentes insuper præfati constituti eorum syndicum, & procuratorem, defensorem, & protectorem ab omni onere satisdationis plenarie releuare, fideiusserunt pro eo, & promiserunt mihi notario infrascripto tanquam publicæ personæ sti-

pulanti, & recipienti, vt suprà de iudicio sisti, & iudicatum soluendo omnibus, & singulis supradictis, & cuilibet prædictorum.

Et ego Ranaldus q. filius Toti olim ser Ranaldi de ciuitate Cortonæ Imperiali auctoritate Iudex ordinarius, & notarius constitutus prædictis omnibus interfui, & subscripsi rogatus, & fideliter publicaui manu propria mea.

Pag. 672. l. 38. ad illa verba, illum nouerunt, adde, sepultus iacet Florentiæ in templo D. Annunciatæ in sepulchro, quod Bartholomæus frater sibi parauerat, cum hoc epitaphio.

Quod Bartholomæus Concinius,
ex Comitibus Pennæ
Matthæo fratri
Episcopo Cortonensi,
viro integerrimo viuens destinauerat,
Ioann. Bapt. F. & patruo, & parenti opt.
qui XXXVII.
annos summa fide, singularique
prudentia
Magnis Ducibus Hetruriæ a secretis,
primo loco inseruierat
monumentum hoc ex testamento
anno M. DC. XXVIII.

Pag. 674 l. 2. dele illa verba, Oeniponti, lege eorum loco, Brissinæ, deinde l. 6, dele illa verba in patria relatum est anno 1628. & loco eorum adde, ibidem translatum est in Cathedrali eiusdem Brixinensis Episcopatus; in nobili marmoreo tumulo iussu Ferdinandi Secundi Magni Ducis cohonestatus, cui eiusdem serenissimi principis Physicus Ioannes Nardus Florentinus vir doctus, & eruditus hoc addidit epitaphium.

D. M.

Siste Viator
excubant hic lugentes Musæ
Graiæ Latonæ Hetruscæ
breui hoc sarcophago conduntur
eloquentia, probitas, fides
Cosmus Minerbettus patritius
Florentinus
Episcopus Cortonensis,
inuida morte interceptus,
Germanis monumentum, Italis sui
desiderium reliquit
A. S. M. DC XXVIII.
Serenissimus Ferdinandus Secundus
Magnus Dux Hetruriæ
comiti carissimo gratus
P.

CIVITATIS CASTELLANÆ.

Pag. 636. l. 28. post illa verba, ad posteros, adde a capite lineæ.

2 PETRVS Castellanus Episcopus subscripsit decreto Benedicti Papæ Noni ad fauorem Vvillelmi Abbatia Fructuariensis anno 1015.

EVGVBINI.

Pag. 697. l. 14. pro 1477. lege 1475. ibidem l. 16. pro 1478. lege 1475. 4. non. nouemb. ex Sixti Quarti secretario.

FANENSES.

Pag. 715. l. 46. pro 1360. lege 1357.

FERRENTINI.

Pag. 722. l. 15. adde a capite lineæ.

12 BENEDICTVS Episcopus Ferrentinus adest sæpe nominatæ synodo Romanæ sub Benedicto Nono anno 1015.

FVLGINATENSES.

Pag. 737. l. 32. lege 498. pro 408.

Pag. 770. lin. 3. post illa verba, è Polisena, adde, de Domis, l. 10. pro Blasio, lege Blosio, ibidem dele, de Domis.

Pag. 774. l. 25. lege M.D.LXXVI. pro M.LXXVI. l. 33. pro 1530. lege 1576. & linea 42. post illa verba, mensis ianuarij, adde, sepultus in Ecclesia sancti Ioann. Baptistę nationis Florentinæ, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Hippolyto Bosco Sauonensi,
Laurentij F.
S. Marci in Calabria,
primum, deinde Fulginatum
Episcopo,
qui ob egregios mores,
exquisitamque doctrinam,
Pio V. & Gregor. XIII.
Pont. Maxx.
carissimus fuit
Mœstissimi fratres B. M.
P. P.
Vixit ann. XLIII.
Obijt Romæ v. Kalendas Februar.
M. D. LXXXII.

Eadem pag. l. 44. ad illa verba, Boncompagno, adde, & Nicolæ Basalricæ, & l. 50. post, exortus est, adde, anno 1516. 17. martij.

FVNDANI.

Pag.780.l.32. adde a capite lineæ.

9 IOANNES Fundanus Episcopus reperitur subscriptus in Benedicti Noni Papæ decreto anno 1015.

HORTANI.

Pag.779.l.59. lege 1196. pro 1199.

INTERAMNENSES.

Pag.810.l.5. post illa verba, S.Valentinus Romanus, adde, siue Interamnas. Ibidem l. 40. lege 270. pro 260., & l. 54. post illa verba, requiescunt, adde, S. Valentini corpus solemni pompa è veteri basilica translatum in nouam die 20. Iulij 1630. in nouo marmoreo tumulo a Cosmo Mannuccio Episcopo, in maiori sacello reclusum a Leopoldo Archiduce Austriæ pie excitatum legentibus prostat inscriptio.

D. O. M.

Sacellum hoc D. Valentino
Tutelari suo
Serenissimus Leopoldus Archidux
Austriæ,
ob singulare beneficium eius opitulatione
diuinitus acceptum,
grati animi, & studij ergo impense
venerabundus excitauit.
A. D. M. DC. XXXII.

In nouo tumulo hæc pauca sunt incisa verba.

HIC REQVIESCIT CORPVS
BEATI VALENTINI MARTYRIS
EPISCOPI,
ET CIVIS INTERAMNENSIS.

Ibidem sub maiori altari alia visitur inscriptio, hisce verbis concepta.

Sacrum hac ædicula
Corpus Diui Valentini Episcopi,
& ciuis Interamnensis,
Romæ sub Placido Præfecto
anno 270.
Martyrio coronati,
piæ fidelium venerationi seruatur,
olim hoc loco,
quem beatis exuuijs, ac sibi morituro,
in terris viuens elegerat.
Interamnam ad Cathedralem Ecclesiam
delatum;
hac demum solemni pompa cælo ipso miraculis
annuente, reductum.

Eiusdem sancti gesta, & translationis pompam descripsit, & nuper edidit Franciscus Angelonus Interamnas in hist. Interamnensi, ipse idem, qui Augustam historiam eruditissime scripsit, inscripsitq; Ludouico XIII. Gallorum Christianiss. Regi.

Pag.811.l.48. dele, hoc loco totum id, quod de S.Iuuenale secundo diximus, eaque omnia repone pag.813. ante lineam 28. post Valentinum ante Proiectitium, in hunc, qui sequitur, modum.

17 S. IVVENALIS, eius nominis secundus Episcopus Narniensis, post Valentinum circa annum 558. Ecclesiam Interamnensem pie, sanctèque rexit ad multos annos, tandem anno 565. obdormiuit in Domino die tertia maij. Interamnensibus quidem venerationi est, quod per ea temporacum Interamna desolata iaceret, qui Narniensis Episcopus erat, etiam Interamnensibus ius diuinum dicebat. Huius sancti Episcopi, quem nonnulli martyrem vocant, sacrum corpus in ciuitate Fossanæ Pedemontis regionis honorifice requiescit, de quo vide infra in Episcopia Narniensibus.

Pag.813.l.3. post illa verba, sententia, adde, Bononiæ, & l.6. leg. 542. pro 536.

Pag. 830. l. 16. lege, Mutius Calinus, pro Alnysius Caluus.

Pag. 831. l. 19. dele illa verba, viuit adhuc, eorum loco adde, Obiit anno 1646. mense octobris; deinde adde a capite lineæ.

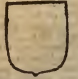
64 FRANCISCVS Rapacciolus Romanus S. R. E. Cardinalis, ex Generali Thesaurario ab Vrbano Octauo creatus, Interamnensem Ecclesiam suscepit regendam ab Innocentio Decimo Pontif. Max. hoc ipso anno 1646. mense octob. Romæ consecratur a Cardinali Franciotto, in Ecclesia sanctæ Luciæ in Silice assistentibus Alphonso Gonzaga Rhodiensi. & Hieronymo Farnesio Patracensi Archiepisc. die 28. eiusdem mensis. Præsul sane in omnibus liberalibus disciplinis eruditus, probitate morum, eximiaque prudentia prædirus, ac summæ existimationis.

Pag. 838. l. 38. post illa verba cum laude, adde, in medio.

LIPARENSES

EPISCOPI.

Nunc Romanæ Sedi immediate subiecti.

LIPARA ex omnibus Aeolis, Vulcanisque Siciliæ coadiacentibus Insulis celebris, quæ an-

antea Melingonis, seu Longonis vocabatur Plinio, Strabone, Stephano, Callimacho, & Eustachio testibus, quam Libam vocat Serapio de Sulphure, item Birchen cap. de pumice. Inter omnes Aeolias insulas hæc sola hodie habitatur, soli natura ferax, magno aluminis prouentu, fructuumque domesticorum copia clara. Balneæ sunt in ea tum humidæ, tum sudatoriæ ad valetudinem simul, & voluptatem accommodatissimę. Ignem olim ex pluribus crateribus euomuisse scribunt Diod. & Strabo, cuius ora, & vestigia adhuc visuntur. Nomen sumpsit a Lipsro Ausonij Italiæ Regis filio, qui magna militum copia secum aduecta ibi oppidum suo nomine Liparum vocatum, in rupe vndique prærupta, quam mare alluit condidit, post vicinarum insularum Heraceæ, Delimæ, Phinicussæ, Ericussæ, Hieræ, & Onostrongoli agros excoluit. Decedente Liparo Aeolus Hippotæ Herecbidarũ generis filius, Iliacis temporibus, classe in hanc appulsus insulam, Teleporam Regis filiam vxorem duxit, atque Liparam vrbem cum vicinis insulis dotis nomine a patre accepit, quas mutato nomine Aeolias a se nuncupauit. Subinde a Romanis imperantibus in societatem ascitur, quorum nomina præ foribus templi Cathedralis adhuc teste Gualtero in antiq. Siciliæ tabulis ita prostant.

CORNELIO MATVRIO PROCVRAT.
TI. CÆSAR AVGVST.
ET IVLIÆ AVGVST.
EX D. D. P. P.

Post Romanos, Saracenis primum, ijs exturbatis, Siculis Principibus, Regibusque paruit, hodieq; Regis Catholic. fasces adorat. Ad Euangelij lumen Paulo Apostolo prædicante Liparenses aperuisse oculos, cum illuc e Syracusis soluens appulisset, ab eoque Christianæ religionis proseminatore Antistitem accepisse patrum inueterata traditio est; quorum nomina inuidiosa obsoleuit vetustas, donec Agatho Liparensium sanctus Episcopus sub Decio, ac Valeriano Impp. floruit. Post hunc ad annum vsque 700. Liparensium Præsulum ad nos peruenit memoria, nec longe post ann. Christi 864. a Saracenis Lipara, cum Sicilia, alijsque adiacentibus insulis depopulata, Christi fideles cum Episcopo vel occisi, vel in exilium exacti, per ducentos circiter, & octuaginta annos Episcopali caruerunt dignitate, donec Eugenius Tertius Liparense cœnobium, quod olim Rogerius Northmannus Siciliæ comes, expulsis ab ea insula Saracenis, magnificentius excitauerat, anno 1088. vnaque cum Pactensi alio nobili Benedictini ordinis cœnobio in Sicilia ab eodem Rogerio ædificato, ac dotato anno 1094. earum Ecclesias D. Bartholomæo Apostolo sacras canonice in Cathedrales erexit, propriumque pastorem restituit Gilibertum anno 1151. Ioanne horum cœnobiorum Abbate defuncto, ille, qui ab Hugone Messanen. Episcopo fautore Anacleti Secundi Antipapæ in Archiepiscopali dignitate intruso, nomen, & dignitatem Episcopalem vitio susceperat, quem eum Innocentius Secundus ea Lateranensis concilij sententia, vna cum Hugone promotore deturbasset de sede, pro Episcopali insula baculum Abbatialis dignitatis insigne iterum reassumpsit, in eoq; munere decessit eodem Eugen. III. sedente. Giliberto Stephanus successit, quo Præsule Lucius Tertius Liparensem, ac Pactensem vnitas Ecclesias, earumq; Episcopum, Messanensi subiecit Archiepiscopo anno 1185. ita tamen, vt qui Liparensis Episcopus diceretur, idem Pactensis censeretur Antistes. Harum Ecclesiarum vnionem dissoluit Bonifacius Nonus ann. 1399. vnicuique proprio attributo pastore. Vrbanus tandem Octauus suo diplomate Liparẽsem Ecclesiam a Metropolitico Messanensis Archiepiscopi iure immunem fecit, perpetuoque Romanæ sedi immediate subiecit anno 1627. Cæterum Liparitanus Episcopus solum Liparam, & eius insulas habet diœces. vbi incolæ ad quatuor millia censentur. S. Bartholomæus Apostolus vt diuus Tutelaris Liparensea tuetur, cuius corpus e Bora Persarum ciuitate translatum, olim eorum veterem Cathedralem illustrauit, quod deinceps, vt auctor est Sigebertus in chronic. anno 832. vel anno 842. ex Leone Ostiensi lib. 1. cap. 26. ex hac Liparitana insula, forte Saracenorum timore, Beneuentum detulere. De prima translatione agit Gregor. Turonen. cap. 34. de gloria Martyrum. In ea Cathedrali dignitates quatuor, quarum prima Archidiaconatus Pontificiæ collationis, secunda Decanatus, tertia Cantoratus, quarta Thesaurarius, quatuordecim Canonici, violacea stola insigniti, & alij promiscui Clerici numerantur. Vnica parochialis Ecclesia, vnum virorum cœnobium, vnumque xenodochium, & tres laicorum sodalitates in ea ciuitate sunt Episcopi avnui prouentus sunt hodie scuta 4500. ex decimis cuiuscumque rei maxime ex vuis passis, & ficis, quæ ab insula extrahuntur, taxatur vero in libris Cameræ ad florenos 50. Nec omittendum, quod ex antiquo iure ad Episcopalem curiam deuoluuntur, causæ appellationis cutiæ ciuilis, & Baliuij. Præsulum Liparensium historiam scripsit Abbas Rocchus Pyrrhus Siculus, vir doctissimus, & eruditissimus, in octaua notitia Siciliensium Ecclesiarum, Panormi edita anno 1638. a qua hæc nostra series, cum ex alijs monumentis desumpta est quam modo damus.

1 S. AGATHO primus Liparensis Ecclesiæ Episcopus inuenitur, sub Decio, & Valeriano Imperatt. circiter ann. 254. Liparitanam administrabat Ecclesiam ex peruetustis tabulis Leontinis. Is de sui cleri consilio persecutionẽ Diomedis Puteolorum Pręfecti sub Imp. Decio commotam fugiens, nauim ascendit cum tribus suis clericis, ea Lipara insula, quę a Diomede vexabatur, in Siciliam ad Leontinum fluuium (is hodie S. Leonardi nuncupatur) appulsus, liberali animo a Demetrio viro Leontino ex aorte suscipitur, atque de Tertylli Siciliæ præsidis crudelitate, & sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini illustri martyrio instituitur, ijs rebus auditis multo magis Tertylli, quam Diomedis tyrannidem detestatur, sequenti nocte prædicti tres martyres Agathoni apparuere, & magnum Leontinæ Ecclesiæ bonum,

num, Deo volente, illum attulisse attestati sunt, post quadraginta dies diuinis monitis Selinadium rediit, vbi inuenit Alexandrum Tertylli consiliarium, eumque biennio sacram scripturam docuit, nostræq; fidei mysterijs imbuit, inde eum eodem Alexandro in alium Leontini agri locum Græco nuncupatum migrauit, & a Publio Leontino Christiano locuplete benigno hospitio recipitur vbi in monte Publius templum coostruxerat, in cuius tribus columnis Agatho imagines trium sacrorum martyrum ad viuum depinxit, templum ipsum consecrauit, atq; fontem sacrum baptismatis coostruxit, in eo Alexandrum baptizauit, Neophytumque appellauit, clericum instituit, sacerdotio tandem initiauit, illic alios annos duos sanctam duxit vitam. Obeunte interim tyranno Tertyllo, Agatho, & Neophytus ad cæterorum Leontinorum salutem vrbem ingressi, populum Christianis monitis instruxere Leontinum, aliquibus clericis ad suum Antistitem Agathonem transmeantibus, ipse, & Neophytus (qui paulo ante a D. Andrea Apostolo Episcopus fuerat consecratus) Romam proficiscuntur, ibi Neophytum Romano Pontifici obtulit confirmandum, & tribus annis fuit dum Neophytus e Vasconia rediret, post annum sui recessus tertium ad Ecclesiam suam Liparensem reuertitur administrandam. Tunc accidit sancti Bartholomæi Apostoli sacri corporis translatio, quo fuerat in primis illustrata Baras ciuitas in finibus Persidis, vt scribit Theod. lib. 2. collectan. & Nicephorus histor. lib. 16. cap. 37. De amplissimo templo illic erecto a Iustiniano Imperatore meminit Procopius lib. 2. ædif. Iustinian. Imp. De translatione in Liparum facta agit Greg. Turon. de gloria martyrum cap. 34. scripsit etiam rei gestæ historiam Theodorus Studita, quam latinitati tradidit Anastasius. Consentit ijs Molanus in notis ad Vsuardum, quam legisse testatur Baronius in Bibliothec. Vatic. plut. 4. num. 234. pag. 24. incipit *Maximum quidem certamen*. Paucis eandem refert historiam Metaphrastes ex Iosepho apud Surium tom. 4. & alij. Cæterum in peruetusto manuscripto apud Liparensem Ecclesiam legitur, quod eiues, ac incolæ Albanopolis tot, tantisque beneficijs a S. Bartholomæo quotidie acceptis ingrati, cuius corpus in arca lapidea inclusum eiecerunt in profundum maris, mox in eos diuina vltio sæuiit, & ab hostibus ciuitas vastatur: accolæ vero seruituti subijciuntur, pietas tamen diuina easdem S. Bartholom. exuuias in Liparim insulam vexit, ad eum fane locum haud longe ab ea vrbe, vbi adhuc sub aquis lapidea arca visitur, vt narrant Liparêses ex traditione manu ducta ad nostra hæc tempora accepisse. De corporis sacri appulsu ab Angelo monitus noster Agatho ad locum adijt, & cælestem thesaurum inuenit, procumbit in genua, veneratur sacras exuuias, atque quo potuit honore tractauit: intellexit scilicet diuinitus id suæ insulæ monimentum dari, e mari in Cathedrale templum presbyterorũ humeris inuehi iussit. Post hæc Agatho quamdiu vixerit, nobis non constat, requieuit tamen in Domino die vigesima septima iunij, & apud Leontinum eo die festum celebratur, cum sub anno sal. 313. statuit Maurolycus in histor. Sic. fol. 30. memoratur in gestis SS. Virginum Teclæ, & Iustinæ, cuius etiam meminit Ferrarius in catalogo.

2 AVGVSTINVS Liparensis Episcopus, sub Symmacho Papa in sctis 3. & 6. Romanæ synodi subscribitur. Circa ea tempora Maurolycus in sua Sicula historia, scilicet anno 530. existimat in eadem insula Lipsritana degisse S. Calogerum Constantinopolitanum monachum, cuius domus, & templi adhuc visuntur vestigia iuxta balneas, vt vocant, siccas. Calogerus, teste D. Gregorio Papa lib. 4. dialog. cap. 30. ann. 530. obitum Theodorici Regis prædixit. An iste Calogerus fuerit is, qui Saccæ in Sicilia incoluit, cuius festum die 18. iunij celebratur, incertum est, licet tamen in eius die festo legantur lectiones eiusdem D. Gregorij in moralibus. Octauius Caietanus in sua idea SS. Siculæ alium esse Calogerum ab illo Saccę existimat. Eremitæ illi antiqui fere omnes Græco nomine Calogeri dicebantur.

3 AGATHO Secundus Liparitanæ præerat Ecclesiæ ante Præsulatũ Gregorij Magni circa annũ 585. qui de priuatione Episcopatus Agathonis ita scripsit epistola 53. lib. 2. *Maximiano Episcopo Syracusano, postquam in Agathonem quemdam Episcopum Liparitanum iuxta qualitatem excessuum districtione canonica est vindicatum, necesse est humanitatis intuitu quemadmodum sustentari possit, disponere. Propterea fraternitas tua ad Liparitanam Ecclesiam, in qua supradictus Agatho sacerdotis gessit officium, festinet dirigere, eique ad præsens exinde quinquaginta solidos, qui in eius possint proficere victum, transmittat, &c.* sufficitur hac de causa Paulinus.

4 PAVLINVS Taurianensis Ecclesiæ in Calabria inferiori Episcopus, Ecclesiæ Liparitanæ gubernandæ etiam præficitur a D. Gregorio circa ann. 592. vt ijs scripsit epistola 26. lib. 2. indict. 10. *Maximiano Episcopo Syracusano, locis inimicis Ecclesia constituta, pastoris vacare non debet officio. Quia igitur Ecclesia Liparitana sacerdote priuata dignoscitur, ideo Paulinum Taurianensis Ecclesiæ Episcopum in prædicta Eccl. Liparitana fraternitas tua sine mora præesse constituat, vt officij sui administrationem in eadẽ Eccl. vigilanter exhibeat, & quæque eius vtilitatibus conuenire didicerit, ordinare non desinat cunctumq; clerum, vt in omnibus canonice ei obedire debeat, admoneas, quatenus præfata Ecclesia in cunctis vtilitas, prædicto fratre, & coepiscopo nostro disponente, Christo adiuuante, procurari valeat.* Eidem Paulino literas transmisit num. 13. ind. x. *Ita ergo fraternitas tua Pauline, hæc omnia implere festinet, vt & tui præsentia Liparitanam salubriter disponat Ecclesiam, vt visitationis studio Taurianensem Ecclesiam congregare, & fauere desinat.* Anno 594. obijsse constat Paulinum ex epist. 38. D. Gregorij ad Ioannem Episcopum Scyllacensem. Hic Episcopatus est in magna Græcia sub Archiepiscopo Rhegiensi Metrop. patria Cassiodori. Et Taurianensis ciuitas, hodie Seminara dicitur teste Myreo lib. 5. Ecclesiast. cosmog.

5 N. . . . noui Antistitis Liparensis meminit idem Greg. epist. 19. lib. 6. indict. 5. an. 595. scribens *Cypriano Diacono Siciliæ: Liparitanum vero, ait, & Registrum Episcopos, vt huc veniant, pariter commonebis, &c.*

PERE-

6 PEREGRINVS Liparitanus Antistes anno circiter 660. sub Martino Primo Lateranensi interfuit concilio, cum cæteris Siculis Præsulibus.

7 N . . . . cuius nomen ignoratur, Liparitanus Episcopus, ciuis Leontinus anno sal. circiter 700. die 3. post natalem Domini. Templum consecrauit beatæ Virginis, nunc vulgo nũcupatæ de Terpito in Insula Didymarum, seu Salinarum a Lipara 18. m. distante, illa Mariæ Icon tunc temporis diuino afflante numine inuenta est, vt constat ex peruetustis monumentis apud Liparenses. Diuturnum interregnum post hunc tenuit Liparitana Ecclesia, occupata namque a Saracenis insula ab anno circiter 864. ad annum vsque 1150. Episcoporum series intermitti cœpit. Quam quam autem ab anno 1080. Saracenis superatis Robertus, & Rogerius Northomanni eam Insulam Christianis restituissent, vbi statim a Rogerio templum D. Bartholomæi erectum est, teste Fazello dec. p. & ab aliquibus monasticam profitentibus cœnobium est ædificatum, cui Ambrosius præfectus est. Eo tempore comes ex diplomate, quod confirmatum fuit a Rogerio secundo eius filio anno 1134. concessit Liparam, Vulcanum, Salinam, Panariam, Strangolon, Arcuri, & Filiculi Insulas. Deinde ab eodem comite Rogerio multa fuerunt data prædia in Calabria eidem Abbati Ambrosio, & monasterio Liparensi ex diplomate hoc anno 1088.

Rogerius Comes Calabriæ, & Siciliæ adiutorium Christianorum 26. mensis Iulij 11. indictione, anno ab initio mundi 6596. Postquam cum filijs meis ex Brancia veni in Militum, dedi Abbati Ambrosio pro monasterio sancti Bartholomæi Liparensis terragia infrascripta pro salute animæ meæ, & remissione omnium peccatorum meorum, quæ terragia sunt prope faciem Castri Militi limitata cum finibus infrascriptis, quæ terragia do tibi Domino Ambrosio Abbati, vt habeas, & in tua dominatione possideas, & quod nullus contradicere possit vllo modo. Si quis vero vellet contradicere prædicto priuilegio nostro, & dictæ beneuolæ donationi nostræ aliquo modo, maledictionem trecentorum, & decem octo Sanctorum Patrum anathema . . . . ab eis, & maledictionem Iudæ Ischariotis habeat in æternum, & in seculum seculi.

Easdẽ largitiones, & Insulã ipsã Liparen. monast. Lip. omniaq. bona ei data suo priuileg. cõfirmauit Vrbanus Papa II. quod extat apud eũdem Pyrrhũ ex tabulis Pact. eccl. hisce conceptis verbis.

VRBANVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei.

Dilecto fratri Ambrosio Abbati Liparitano, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Cum vniuersæ Insulæ secundum instituta Regulæ iuris sint, constat profecto quia religiosi Imperatoris Constantini priuilegio in ius proprium B. Petro, eiusque successoribus Occidentales omnes Insulæ condonatæ sunt, maxime quæ circa Italię oram habentur, quorum multæ peccatis exigentibus accolarum a Saracenis captæ Christiani nominis gloriã amiserunt. Inter quas Liparis B. Bartholomæi Apostoli corpore quondam insignita, Eremi instar redacta cognoscitur, quam multis annorum curriculis euolutis, cũ Saracenorũ vires diuinę misericordię potentia repressisset, religiosi fratres diuinæ seruitutis studio eamdem ingressi Insulam monasteria illi, domicilia construere curauerunt, & plurimos in eandem Insulam colonos sua industria constituerunt. Nos itaque quibus ex diuinæ arbitrio voluntatis per Apostolicæ sedis culmen cunctarum sollicitudo imminet Ecclesiarum, licet in eadem Insula Episcopatum quondam fuisse in sanctæ Gregorianæ paginæ registris agnoscamus, quia tamen Episcopi dignitatem nunc ipsius loci exiguitas, & accolarum raritas non meretur. Monasterium tamen illi haberi, & totius Insulę ambitum possidere præsentis paginæ auctoritate sancimus. Ipsum etiam monasterium, cui fraternitas tua auctore Domino præsidet, in beati Bartholomæi honore, & nomine consecratum, in sanctæ Romanæ, & Apostolicę sedis fauendum speciali protectione suscipimus. Per præsentem igitur nostri priuilegij paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quęcunque hodie idem cœnobium iuste possidet, siue in posterum cõcessione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium iuste, atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ei subditas possessiones auferre, vel oblatas retinere, vel minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa sunt, vsibus profutura. Obeunte te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia prępponatur, nisi quem fratres communi fauore, vel fratrum pars consilij sanioris elegerit, electus autem ad Rom. Pont. consecrandus accedat. Vos itaque filij in Christo dilecti oportet regularis disciplinæ institutioni feruenter insistere, & diuinæ legis præcepta studiosius obseruare; vt quanto a secularibus tumultibus liberiores estis, tanto solertius placere Deo totis mentis, & animæ viribus anheletis. Ad indicium autem perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, vnam auri vnciam per annos singulos Lateranensi palatio persoluatis. Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, aut vicecomes, aut iudex, aut persona quælibet magna, vel parua, potens, vel impotens huius nostri priuilegij paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo tertioue commonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, cum honoris sui, & officij periculo subiacere decernimus, & a Christi atque Ecclesiæ corpore, auctoritate Apostolica segregamus. Conseruantibus autẽ pax a Deo, & misericordia præsentibus, & futuris seculis cõseruetur. Amẽ. Amen. Amen.

Datum Militi per manus Ioannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diac. Card. 3. nonas iunij indictionis 18. Incarnatione Domini 1091. Pont. vero Domini Vrbani Secundi ann. 4.

Anno 1094. aliud exædificauit Rogerius Comes in Sicilia apud Pactas cœnobium, vniuitque cum hoc Liparitano, eundemque Abbatem Ambro-

brosium præfecit. Eodemque anno idem Comes concessit Abbati Ambrosio Casale nuncupatum Fatalia, aliaque iura ijs verbis: *Domo monasterio sancti Bartholomæi Apostoli, quod in Insula Liparis per nos nostris temporibus per Dei gratiam constructum est &c.* Eisdem monasterijs Robertus primus Episcopus Messanensis, quædam iura in sua diœcesi, datis litteris an. 1104. 12. indictione concessit. Eidemque Abbati Ambrosio eiusque successoribus Raynaldus Aucuellus obtulit quędam iura in suo Casali Partenici anno 1115: post hæc nulla alia de Ambrosio Abbate extat memoria; Ioannes monachus Benedictinus secundus Abbas fuit monasteriorum Liparen. & Pactensis, qui & Episcopi dignitate exornatus ab Hugone Messanensi Præsule, Anacleti Secundi Antipapæ fautore, mox ab Innocentio Secundo ex concilij Lateranensis sententia ab ea dignitate exturbatus, Abbas defunctus est circa ann. 1149. de quo hæc habet idem Pyrrhus. Is anno 1130.8. ind. cum Petro Archiepiscopo Panormitano conuenit de decimis concessis a Rogerio monasterio Liparensi in ciuitate Thermis, ad annum 1131. indictione decima mense septemb. adhuc nomen Abbatis retinebat, ita enim subscribitur in priuilegio concessionis iurium cœnobij Saluatoris Messanæ: *Ego Ioannes Liparensis Abbas.* Cæterum Hugo Messanensis Episcopus per summam Romanæ sedis iniuriam Messanensis Archiepiscopus declaratus ab Anacleto Antipapa an. 1131. Ioannem hunc Liparensem, & Pactensem Abbatem Episcopum constituit mense octobris, ac sibi cum Cephaludensi nouiter electo Antistite, suffraganeos subiecit. Hugonis tabulæ hæ sunt ab eodem Pyrrho in secunda notitia Messanensi allatæ ex autogr.

In nomine Dei æterni, & Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, anno ab Incarnatione eius 1131. indictione decima mense octobri.

Ego Hugo Dei gratia Messanensis humilis Archiepiscopus. Cum vnusquisque fidelium Ecclesiæ suæ prouectui debeat prouidere, Episcopus maxime ad Archiepiscopatum nouiter promotus pro dignitate Ecclesiæ suæ adipiscenda plurimum debet elaborare. Idcirco Ecclesiæ Messanensis dignitati augumentandæ prouidentes, quia sine aliquantis suffraganeis honorifice consistere non posset, Lipariianam Ecclesiam consilio Messanensium, & Trainensium canonicorum, vtriusque denique conuentum Episcopatum perpetuo constituimus. Igitur frater in Christo charissime Ioannes nunc eiusdem ecclesiæ Abbas te Lipariianum Episcopum eligi concedimus, ita sane, vt tam tu quam & tui successores in nostra obedientia in posterum permanentes, a nostris manibus, nostrorumque successorum tanquam nostræ ecclesię suffraganei debeatis consecrari. Statuimus quoque & præsentis priuilegij auctoritate tibi tuisque successoribus in parochiam totam Insulam Lipariranam perpetuo iure habendam, & possidendam, & Pactas cum omnibus suis pertinentijs, cæterisque locis ius vniuersum Episcopale, absque omni nostra, nostrorumque successorum calumnia, seu contrarietate. Si qua autem in posterum magna humilisque persona hanc nostram constitutionem scienter violare præsumpserit, a gremio sanctæ Matris Ecclesiæ aliena fiat, donec cōgrua satisfactione de perpetrata iniquitate pœniteat. Ad huius nostræ concessionis indicium subscriptis testibus præsentem cartam inscribi, nostroque sigillo plumbeo insigniri præcepimus.

Ego Hugo Messan. Archiepiscopus.
Ego VV. Rhegiensis Archiepisc.
Ego M. Catanen. Episc.
Ego G. Paltearia Prior.
Ego L. Prior Cataniæ.
Ego T. Messanensis Cantor.
Ego P. Trainensis Archidiac.
Ego N. Rhegiensis Cantor.
Ego G. Messanensis Canon.
Ego Mess. Canon.
Ego Cresp. Mess. Canon.
Ego VV. Deatot testis fui.
Ego R. Monachus Capellanus Domini Regis.

Porro Anacleti Secundi Antipapæ diploma quo fultus Hugo Liparensem Ioannem Abbatem Episcopū constituit, est huiusmodi quod Pyrrhus refert ex autographo in tabulario Pactensis Ecclesiæ seruato.

ANACLETVS EPISCOPV seruus seruorum Dei.

Dilectis in Domino filijs in Liparitano cœnobio regulariter Domino seruientibus, & seruituris in perpetuum. Sedis Apostolicæ moderatio, quam licet indigni Deo disponente suscipimus, nos inuitat, quatenus pro varietate temporum diuersas res metiri debemus. Lipariianum siquidem monasterium vnum fuisse hactenus ex maioribus Siciliæ monasterijs, & ad Romanæ Ecclesiæ ius pertinere dignoscitur: crescente igitur gloriosi filij nostri Regis Rogerij gloria, quam sibi suisque filijs sedis Apostolicæ liberalitas tradidit; dignum satis, ac iustum est, vt eiusdem regimen ecclesiæ nostris quoque temporibus augumentetur. Decernimus igitur de fratrum nostrorum Episcoporum, & Cardinalium consilio, & hoc præsenti decreto statuimus, vt iam dictum Liparitanum cœnobium Episcopalem deinceps obtineat dignitatem, & proprium veneretur Antistitem, qui per manus venerabilis fratris nostri Messanensis Archiepiscopi munera consecrationis accipiat, & Messanensis Ecclesiæ tam ipse, quam successores illius, tanquam sua Metropoli debeat perpetuo subiacere, solius tamen in omnibus concessionibus, & priuilegijs glorioso filio nostro Rogerio, suisque hæredibus a Romana Ecclesia traditis. Si qua igitur ecclesiastica, &c. Cunctis autem hæc ista, &c. Amen.

Anacletus catholicæ ecclesiæ Episcopus.
Ego Crescentius presbyter Cardinalis tituli SS. Petri & Marcellini subscripsi.
Ego Ioannes presbyter Cardinalis tituli Pastoris subscripsi.
Ego Amatus presbyter Cardinalis tituli sancti Eusebij subscripsi.

Ego Gregorius Cardinalis diac. sancti Eustachij subscripsi.

Ego Silvius Cardinalis diac. sanctæ Luciæ subscripsi.

Ego Raynaldus diac. Cardinalis sancti Laurentij subscripsi.

Datum Priverni per manus Saxonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri Card. & Cancell. 18. kal. octob. ind. 9. Incarnationis Domini 1131. Pontificatus autem Domini Anacleti Secundi Papæ anno 2.

An. 1139. sicut Hugo Messanen. deiectus est ab illo fastigio Archiepiscopalis honoris ab Anacleto Pseudo Pontifice collati, ita & noster Ioannes ab Episcopali dignitate, quam illi Hugo contulerat, Innocentij Secundi siquidem & Lateranensis concilij sanctionibus. Hac itaque ratione Ioannes amisso Episcopi nomine, Abbas iterum nuncupatur, vt legitur in quodam diplomate scripto anno 1143. In alio quoque transactionis actu anno 1148. cum Arnoldo Antistite Messanensi, in quo Liparensis, & Pactensis monasterij Abbas recensetur. Sequenti vero senectute confectus moritur, successitque ei in Abbatiali munere Gilibertus, deinceps Eugenij Tertij auctoritate Episcopali Insula exornatus circa annum 1151. Ita post tot secula Liparitana ecclesia pristinum Episcopalem splendorem accepit.

8 GILIBERTVS Monachus sancti Benedicti, octauus Liparitanus Episcopus ex ijs, qui ad posterorum peruenerunt notitiã, creditur hunc ab Eugenio tertio Liparitanum, & Pactensem fuisse constitutum Episcopum post excessum Ioannis, licet diploma ea de re desideretur. In tabulis ecclesiæ Panormitanæ subscriptus inuenitur ante Robertum Episcopum Messanensem in diplomate concessionis Bruccati Ecclesiæ Panormitanæ anno 1157. mense decemb. 6. indictione in hunc modum. *Ego Gilibertus Pactensis electus testis sum.*

9 STEPHANI Episcopi Liparensis, & Pactensis meminere quidem tabulæ Messanenses 1180. Is in consecratione templi sancti Petri de Bagnaria Panormi ab Innocentio Papa Tertio post Tranensem, & ante Cephaleditanum Episcopos se subscripsit: *Ego Liparensis Episcopus Dei gratia*. Ac primum a Lucio Tertio Pontifice subijcitur iuri Metropolitico Ecclesiæ Messanensis an. 1185.

10 ANSELMVS anno circiter 1208. præficitur Liparensi, & Pactensi Ecclesiæ, quem ad annum 1227. peruenisse refert Pyrrhus, nos tamen in Reg. Vatic. Honorij Tertij epist. 552. f. 222. an. Pontif. 4. legimus P. forte Petrum, Pactensem monachum in demortui Pactensis Episcopi locum a capitulo electum, ab Honorio ex sententia Messanensis Episcopi reprobatum, oportuit ergo Anselmum ante annum 1220. obijsse.

11 IACOBVS post Anselmum harũ Ecclesiarum Episcopus adlegitur circiter ann. 1220. electionem tamen eius nõ vidi in cit. Reg. quemadmodum eius ad Capuanum Archiepiscopatum translationem anno decimo Honorij Tertij, 7. Kal. octob. factam notaui in epist. 55. fol. 87. ad Fridericum illust. Romanorum Imp. quam supra retulimus in 1. tom. fol. 551 in Episcopis Auersanis. Incidit vero eius translatio in an. Christi 1225. qui fuit decimus Honorij Pont.

12 PAGANI electi Liparensis, & Pactensis fit mentio, teste Pyrrho, an. 1229. mens. octob. in tabul. Eccles. Pacten. ex diplomate confirmationis priuilegiorum a Federico Imp. obiit Paganus anno 1246. 22. martij 4. ind.

13 RAYNALDVS, seu Ranutius Aheretinus die 15. feb. 1248. permissu Berardi Archiepiscopi Panormitani, in ea vrbe consecratur Episcopus Liparitanus, & Pactensis ab Raynaldo Aquauiua Episcopo Agrigentino.

14 PHILIPPVS anno 1250. Casale sanctæ Luciæ de Milasio sui iuris a Gregorio Mustacio reuocandum curauit. Is Antistes (verba sunt Pyrrhi) vtriusque Ecclesiæ bona dissipauit: obijt eodem teste anno 1254. sed reuera ante annum 1253. ex hac mortali vita discessisse videtur ex Reg. Apostolico.

15 Fr. BARTHOLOMÆVS, Varellis Siculus Leontinus Ordinis Prædicatorum Episcopus Liparensis, & Pactensis electus 1252. Capitulo Pactensi commendatur ab Innocentio IV. an. 11. sui Pontif. nonis ianuarij, ita in Reg. Vatic. epistola 359. fol. 43. subscribit se erectioni cœnobij sui Ordinis Messanæ. Ab Alexandro Quarto literas exorauit an. 1254. scriptas Anagniæ 8. Kal. septemb. Pontif. 1. quod Margaritus Archidiaconus Panormitanus bona, quæ Philippus prædecessor Episcopus male alienarat, restituenda curaret. A Carolo Primo Siciliæ Rege an. 1265. suæ ecclesiæ iuriũ confirmationem obtinuit, & aduersum eundem Regem, cum fratre Bon Ioanne Marino an. 1281. Romam adiit ad Martinum Papam IV. Obiit anno 1282. eodem Pyrrho teste, cum è Siculo Regno eijciuntur Galli, qui tamen Neapolitani Regni, atque Liparensis Insulæ potiti sunt. Post Bartholomæum Pyrrhus in suo catalogo quendam Matthæum ad Liparensem, & Pactensem Episcopatum ascendisse scribit an. 1282. ex schedis Ludouici Torres Montis Regalensis Archiepiscopi. In Reg. vero Vatic. sequentem Pandulphum reperimus immediate successisse Bartholomæo vita functo, ideoque Matthæum è Liparensium Episcoporum serie expunximus.

16 PANDVLPHVS ex Apostolico Capellano his Ecclesijs præficitur per obitum Bartholomæi ab Honorio Quarto an. sal. 1286. Nonis martij Pontif. 1. ita habetur in Reg. Vatic. anno 1. Honorij ep. 318. fol. 87. Is Pyrrho teste suarum Ecclesiarum priuilegia ex Græco in Latinum idioma transferenda curauit, & a Nicolao Quarto Papa ex diplom. Reatæ 26. iunij 1289. scripto, publicis tabulis escribenda voluit. Cæterum cum in magnam animi perturbationem incidisset, variasque difficultates exortas coactus est è proprijs ecclesijs apud Pontificem Nicolaum Quartum exulare, qui misericordia motus Turritanus in Sardinia Archipræsulatus, vt loco Dotgoronij Archiepiscopi defuncti esset, administratorem constituit nonis iulij anno Pontif. 3. ex Reg. Vatic. ep. 259. fol. 46. quem deinde Bonifacius Octauus, Ioanne Nicosiensi Archiepiscopo ad

ad Turritanam ecclesiā translato, an. sui Pontif. 1. Anconitanæ ecclesiæ ad benep acitum Apostolicæ sedis præfecit. Ad tres omnino annos demandatum munus sustinuit, deinde ad curiam reuersus, ibi defunctus anno 1304. in diaconia sanctæ Agathæ in Suburra, cuius historiam scripsit eruditus noster Floramantes Martinellus, tumulatus addito hoc marmore.

HIC IACET
D. PANDVLPHVS EPISCOPVS
PACTENSIS CVIVS ANIMA
REQVIESCAT IN
PACE.

17 IOANNES Liberianæ Basilicæ in Vrbe canonicus assumitur ad Episcopatum Liparensem, & Pactensem per Benedictum Papam Vndecimum anno 1304. Kal februarij litteræ fuerunt expeditæ, quas legimus in Reg. Vatic. ep. 393. an. 1. Pontif. præfuit an. fere 38. obiitque sub Clemente VI. an. 1343. Pyrrhus in catalogo scribit Petrum quendam Ord. Præd. fuisse Episcopum Liparensem, & Pactensem anno 1325. qui sub Regibus Friderico Secundo, & Petro eius filio, antiquam suę ecclesiæ iurisdictionem in cognoscendis Iudęorum suæ dioecesis causis temporis lapsu deperditam, reuocandam curasse. Post Petrum Dominicanum refert Franciscum quendam de Petro Ludouici Regis sacellanum ijs adiunctis Ecclesijs præfuisse anno 1342. huic successisse Vincentium. Verum in Regestis Vaticanis, neque Petrum Dominicanum, neque Franciscum hoc tempore reperimus Liparenses, ac Pactenses Episcopos, sed Vincentium Ioanne defuncto, has suscepisse regendas ecclesias a Romano Pontifice.

18 Fr. VINCENTIVS Ord. Minorum Episcopus Marianensis in Corsica ad has ecclesias translatus est a Clemente Sexto per obitum Ioannis 5. kal. decemb. 1342. Pontif. 1. ex Reg. Vaticano epistola 91. fol. 171. Vixit in ea dignitate annos 4.

19 Fr. PETRVS de Pernia Theutonicus nuncupatus eiusdem Ordinis Minorum ab eodē Clemente Sexto harum ecclesiarum fit Episcopus 15. kal. martij an. Pontif. 4. qui fuit Christi 1346. ex reg. Vatic. ep. 63. an. 4. de quo etiam Vvadingus noster ad eum annum. Vir fuit Petrus litterarum peritia, & virtutum exemplis præclarus, Regis Ludouici capellanus maior. Obijt 21. ianuarij 7. id. 1354.

20 B. PETRVS Thomasius Ordinis Carmelitarum constituitur harum ecclesiarum Antistes ab Innocentio Sexto anno 1354. 16. kal. decemb. successit Petro eodem anno teste Vvadingo, ab Innocentio Nuncius missus ad Stephanum Rossiæ Regem simul cum Bartholomæo Minorita Episcopo Traguriensi, & cum fr. Stephano electo Zagabriensi. Anno eodem destinatur Petrus ad Imperatorem Græcorū Ioannem Palæologum, alijsque & quidem perfunctus legationibus, anno 1359. ab Episcopatu Liparensi, & Pactensi ad Coronensem sub Patracensi Archiepisc. transfertur. Deinde plenam ei commisit Papa legati Apost. sedis auctoritatē in amplissimo Patriarchatu supradicto, in Regnis Cyprio, Cretensi, atq; Inquisitorem generalem instituit, multis priuilegijs decorauit. Ab Ecclesia Coronensi ad Archiepiscopatum Cretensem, deinde anno sequenti assumptus ad Patriarchatum Constantinopolitanum, legatus Apostolicæ sedis pro transitu ad Terram sanctam missus, multum consilio, & singulari sua prudentia sanctum illud opus promouit. Tandē plenus dierum, ac bonorum operum sanctissime obiit Famagustæ hora noctis 2. an. sal. 1366. multis in vita, & post mortem clarus miraculis. Epitaphij loco hæc duo inculta carmina a discipulo Ioan. Hyldenheimensi incisa referuntur.

Virgo virum rege virgineum, qui virginis alma
Conspicuum titulum gerit, huic sibi da loca palmæ.

Scripsit libros de Conceptione beatæ Virginis, super sententias lib 4. Sermonum lib. 2. & quędam similia. Plures scripsere de hoc beato Petro, quos recensere longum esset, nouissime doctus Lucas Vvadingus de vita, & gestis beati Viri accuratissime scripsit impr. Lugduni an. 1637.

21 Fr. IOANNES Graffeus Siculus Massariensis Ordinis Minorum electus ab Innocentio Sexto anno 1358. 16 Kalend. augusti Pontificatus 8.

22 Fr. FRANCISCVS Ordinis Prædicatorum constituitur Antistes Liparensis, ac Pactensis 1364. In Insulam Liparitanam transmisit Simonem Mariscalcum suum procuratorem ad iura suę Ecclesiæ consequenda. Septem an. administrauit has ecclesias, translatusq. deinde est ad Massariensem an. 1371.

23 Fr. VBERTINVS Corleonensis Siculus Ordinis Minorum; vir prudentia, & litterarū peritia eximius: fuit Regi Friderico charus, factus harum ecclesiarum Episcopus 1372. sed (ait Pyrrhus) decedenti Ioannæ Primæ Reginæ Neapolitanæ successerat eius nepos Carolus Tertius filius Ludouici, ac nepos Ioannis Dyrrachij Ducis, cui Carolo nupserat Margarita filia Mariæ neptis Roberti ex filio Carolo Secundo Rege, & Philippi comitis Acerræ, ijs obeuntibus anno 1385. successerat eorum filius Ladislaus, qui fauente Bonifacio Nono Papa genere Neapolitanus Liparis etiam potitus est, eidemque adhęserat Vbertinus Episcopus noster; quare è Catalonia cum Mariæ uxore Regina in Siciliā appulso Martino fit infestus, cuius opera a Bonifacio Pręsulatu Pactensi priuatur an. 1392. & a Rege conceditur in administrationem Ioan. de Aragonia filius Vinciguerræ de Aragonia magni Cancellarij Siciliæ, tamen Vbertinus Episc. Liparen. ab eodem Martino nūcupari videtur in litteris scriptis Cataniæ, forte quod ad illam dignitatem admisit.

24 IOANNES de Caussa Ordinis Minorum an. 1392. præficitur in Episcopum Liparensem & Pactensem per Benedictum Decimum tertium Antipapam.

25 FRANCISCVS Gattulus a Bonifacio Nono instituitur catholicus Episcopus Liparensis & Pactensis 1397. 18. decemb. ex lib. Oblig. quo

ſedente ab eodem Bonifacio, diſſolutæ ſunt ad inuicem vnitæ hæ duæ Eccleſiæ, quarum Liparenſis Franciſco remanſit, Pactenſis vero data eſt Franciſco Hermemir Catalano viro eximio. Voluit enim Bonifacius, ne idem Epiſcopus Pactenſi, quæ ſub ditione Regis Siculi Martini erat, & Liparenſi eccleſiæ præeſſet, quam iuriſdictionis fuiſſe Papa decreuerat Ladislai Regis Neapolit. Porro diſſolutionis diploma Bonifacij Noni eſt ſequentis tenoris a Pyrrho in ſua quarta notitia relato.

BONIFACIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Capitulo Eccleſiæ Pactenſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolatus officiū, quāquam ſine meritis nobis ex alto commiſſum, quo eccleſiarum omnium regimini præſidemus, vtiliter exequi coadiuuante Domino cupientes, ſoliciti corde reddimur, & ſolertes. Et cum de ipſarum regiminibus agitur committendis, tales etiam in Paſtores præficere ſtudemus, qui commiſſum ſibi gregem Dominicum ſciant non ſolum doctrina verbi, ſed exemplo boni operis informare, commiſſaſque ſibi eccleſias in ſtatu pacifico, & tranquillo velint, & valeant, duce Domino, ſalubriter regere, & feliciter gubernare. Hodie ſiquidem attendentes, quod in ciuitatibus, & diœceſibus Pactenſis, & Liparenſis adeo, ſicut notorietas facti manifeſtat, benedicente Domino creuit populi multitudo, quod vnius paſtor ſingulorum vultus etiam propter locorum diſtantiam, nequit inſpicere, aliaſque partes boni paſtoris implere, eratque difficile in locis tam populatis, & diſtantibus inter ſe, ad vnum tantum a tot perſonis Eccleſiaſticis, & mundanis haberi recurſum. Ex præmiſſis & alijs etiam certis rationibus, ſuadentibus cauſis volentes ſuper hoc ſalubriter prouidere, de fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ad Dei laudem, & gloriam, diuinique cultus augumentum, & ſalutem fidelium animarum, Pactenſis & Liparenſis eccleſiarum olim inuicem vnitarum vnionem dudum factam duximus diſſoluendam, & venerab. fratrem noſtrum Franciſcum Liparenſem, tunc Pactenſem, & Liparenſem Epiſcopum, licet abſentem, a vinculo, quo dictæ Pactenſis eccleſiæ dumtaxat, cui tunc præerat, tenebatur, de eorundem fratrum conſilio, & Apoſtolicę poteſtatis plenitudine duximus abſoluendum. Cum itaque Pactenſis eccleſia ſecundum præmiſſa vacare noſcatur, nos ad prouiſionem eiuſdem Pactenſis eccleſiæ celeriter, & feliciter paternis, & ſolicitis ſtudijs intendantes, poſt deliberationem, quam de præficiendo eidem eccleſiæ Pactenſi perſonam vtilem, & etiam fructuoſam cum dictis fratribus habuimus diligentem, demum ad dilectum filium Franciſcum Hermemir clericum Tarraconenſem, legum doctorem, notarium noſtrum, in minoribus dumtaxat ordinibus conſtitutum, cui de vitæ munditia, honeſtate morum, ſpiritualium prouidentia, & temporalium iurium ſpectatione, & alijs multiplicium virtutum donis apud nos fide digna teſtimonia perhibentur, direximus oculos noſtræ mentis, quibus omnibus debita meditatione penſatis, de perſona ipſius Franciſci Hermemir nobis, & eiſdē fratribus ob dictorum ſuorum exigentiam meritorum accepta eidem Pactenſi eccleſię de dictorum fratrum conſilio, auctoritate Apoſtolica prouidimus, ipſum illi præfecimus in Epiſcopum, & paſtorem, curam & admiſtrationem ipſius Pactenſis eccleſiæ ſibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenarie committēdo in illo, qui dat gratias, largitur & præmia, cōfidentes, quod d. eccl. Pactenſis ſub ſuo felici regimine, gratia ſibi aſsiſtente diuina, proſpere dirigatur, & ſalubria in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiat incrementa. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eidem Franciſco electo, tanquam patri, & paſtori animarum veſtrarum humiliter intendētes, ac exhibentes ſibi obedientiam, & reuerentiam debitam, & deuotam, eius ſalubria monita, & mandata ſuſcipiatis deuote, & efficaciter adimplere curetis. Alioquin ſententiam; quam idem electus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vſq. ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum 16. Kal. maij Pontificatus noſtri an. 10.

Cæterum exorta eſt contentio inter vtriuſque eccleſiæ Antiſtites de bonis illarum, a Bonifacio Papa id præſcribitur diploma.

BONIFACIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

Dudum ex certis cauſis, & rationibus Pactenſis, & Liparenſis Eccleſiarum, olim canonice vnitarum, vnionem factam diſſoluendam decreuimus, & venerab. fratrem noſtrum Franciſcum nunc Liparenſem tunc Pactenſem, & Liparenſem Epiſcopū licet abſentem a curia, a vinculo, quo dictę Pactenſis Eccleſiæ dumtaxat, cui tunc præerat, tenebatur, de fratrum cōſilio, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine duximus abſoluendum, ac inſuper filium Franciſcum Hermemir electum Pactenſem de eorumdem fratrum conſilio ipſi Pactenſi Eccleſiæ auctoritate Apoſtolica duximus prouidendum: præficiendo vero ipſi Eccleſiæ in Epiſcopum, & paſtorem, prout in litteris deſuper confectis plenius continetur. Cum autem ſicut accepimus, nonnullum vertatur dubium, an per diſſolutionem, & abſolutionem, vt prædicitur, huiuſmodi, fuit intentionis noſtræ, Eccleſiæ Liparenſis in bonis, & iuribus ſuis, quæ ante habebat, prout habet in inſula Siciliæ, & Calabriæ, aliqualiter præiudicare. Nos vero ad huiuſmodi, & quodlibet aliud ſuccurrendum dubium auctoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, & declaramus intentionem noſtram fuiſſe, & eſſe per dictam Liparenſis Eccl. diſſolutionem, & abſolutionem huiuſmodi nullo modo prædictis, & alijs bonis, & iuribus ſuis vbicumque conſiſtentibus præiudicare; imo quod in bonis, & iuribus ſuis

suis prædictis integraliter, manuteneatur, ac conseruetur; mandantes nihilominus per præsentes Episcopo Pactensi, qui est pro tempore, vt Episcopum Liparensem pro tempore existentem super bonis, ac iuribus ad Ecclesiam Liparensem de iure spectantibus nullatenus inquietet, molestet, seu quomodolibet perturbare præsumat. Nos enim ea nunc irritum decernimus, & inane, si secus super ijs a quocumque, & quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo hominum, &c. Si quis autem, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum 6. id. iulij, Pont. nostri anno decimo.

Franciscus vero Liparensis Episcopus, ex hac mortali vita discessit anno 1400. vt ex lib. oblig. elicitur, cui successit

26 ANTONIVS ex Archidiacono Cathedralis Liparensis anno 1400. die tertio idus iulij, ex lib. prouisionum Prælatorum fol. 31. Porro hactenus incognitum quanto tempore hanc rexerit Ecclesiam, quoue anno certo obierit, in ijsdem lib. non exprimitur, peruenisse tamen ad Gregorij XII. tempora pro certo habetur.

27 THOMAS, de quo nulla apud Pyrrhum extat memoria, Liparensis Episcopus fuit, translatusque est ab eodem Gregorio XII. qui illum ad hanc Ecclesiam extulerat, ad Marsorum Ecclesiam, id habetur in lib. oblig.

28 ANTONIVS de Comite a Gregorio XII. creatus est Liparensis Episc. in translati Thomæ locum, verum cum in illā temporum malignitatē incidisset, a Ioanne Vigesimo tertio est deturbatus de sede, iterumque a Martino Quinto eiusdem Ecclesiæ canonice constituitur Episcopus anno 1419. prid. Kal. aug. vt docet lib. 1. prouis. Prælatorum fol. 182. vitam cum morte commutauit anno 1432.

29 BARTHOLOMÆVS de Salerno ab Eugenio Quarto anno 1432. 16. Kalendas nouemb. Liparensi donatus est Episcopatu, ex act. consist. quem in ea dignitate multo tempore gessisse ad Pauli II. Pontif. eruitur ex ijsdem act.

30 Fr. FRANCISCVS de Stylo ord. Prædicatorum, vir eximius, a Paulo Secundo electus est Episcopus Liparensis, cui Rex Ferdinandus anno 1476. suo diplomate iura Ecclesiæ suæ libenter roborauit. Episcopatu cessit post multos annos, ac pene capularis senex ann. 1489. de quo in act. consist.

31 IACOBVS Carduinus, ex cessione Francisci hanc suscepit Ecclesiā regendam a Bonifacio Octauo anno 1489. die secunda octob. ex ijsdem act. Hunc obijsse scribit Pyrrhus circa ann. 1523. sed reuera defunctus est anno 1506. vt notatum legi in citatis act. consist.

32 FRANCISCVS Episcopus Rapollanus, ad hanc Ecclesiam translatus est a Iulio Secundo anno 1506. die 26. septemb. successitque Iacobo. Præfuit ann. 8. iterumque ad aliam Ecclesiam Vestanam anno 1514. vacuum Liparitanum sacerdotium sequenti dimisit; de quo acta consistorialia.

33 ANTONIVS Genonius in Liparensem Episcopum assumitur die vigesima sexta ianuar. 1514. ex act. citat. quando vero desijt esse, mihi incertum.

34 PETRVS quidam sufficitur, ex Pyrrho, anno 1524. qui elegit sibi vicarium Nicolaum de Comito Liparensem, de quo in act. consist. nil inuenimus.

35 GREGORIVS Magalottus Vrbis Gubernator, Episcopus Liparensis electus est a Clemente VII, die 23. aug. 1532. per obitum, cuius nomen non exprimitur in act. consistorialibus. Absens. præfuit ann. duobus, deinde translatus est ad Ecclesiam Clusinam in Hetruria 1534. de quo ibi plura in tertio tomo.

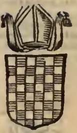
36 BALDVS Ferratinus Amerinus, vir eximius, & æterna memoria dignus Liparensi Episcopatu donatus est a Clemente Septimo die vigesima august. 1534. quo Præsule anno 1544. ab Ariodeno Barbarossa Turcicæ classis præfecto ferro, & igni prorsus absumpta est Liparis. Rem totam describit Pyrrhus in notitia huius Ecclesiæ. Baldus vero hanc rexit Ecclesiam ad annum vsq; 1553. eamque dimisit, ann. deinde 1558. Amerinæ Ecclesiæ præficitur, de quo vide quæ diximus in nostro primo Tomo in Episcopis Amerinis pag. 341.

37 ANNIBAL Spatafora nobilis Messanensis successit Baldo, breuisque Pontifex fuit, cum via transacto anno ab eius promotione fato functus est salutis nostræ 1554. vt acta habent consistor. An iste idem dicendus sit cum illo, quem Pyrrhus narrat huic Eccles. præfuisse 1493. videat ipse. Ego enim, quæ ex actibus consistorialibus licuit eliecere, in medium attuli, vt veritas magis elucescat.

38 PHILIPPVS Lancia demortuo Annibale Spatafora, Liparitanus Episcopus deligitur anno 1554. die decima tertia aprilis. Decem omnino annis præfuisse habetur in act. consistor. vbi & annus obitus eius notatur 1564.

39 ANTONIVS Iustinianus Chiensis, ord. Prædicatorum, ex quæsitore fidei in eadem insula Naziensis Archiepiscopus, in concilio Tridentino clarus, ad hanc Liparitanam Ecclesiam translatus est die 12. maij 1564. Obijt ann. 1571. de quo Michael Pius, actaque consist.

PETRVS

40 PETRVS de Cancellaris Hetruscus Pistoriensis vetustæ nobilitatis, & eximiæ virtutis Pio V. charus, eligitur in successorem Antonij Iustiniani ab eodem Pontifice 3. octob. 1571. Excessit e vita anno 1580. de quo nil aliud referunt citata acta.

41 PAVLVS Bellarditus Siculus Leontinus I.V.D. genere, virtutibus, ac literis nobilis, suique iuris ecclesiastici acerrimus propugnator, Liparensis Episcopus electus est a Gregorio Decimo tertio, anno 1580. die 17. octobris, iussuque eiusdem Pontificis Quæsitoris de rebus fidei in insula Melitæ functus est officio. Præfuit Liparitanæ Ecclesiæ annis quinque, ac libens volens se abdicauit anno 1585. Fuit Abbas commendatarius S. Eliæ ordinis sancti Basilij. Troinæ decessit e vita anno 1592. die prima martij in oppido Gioiosæ iuxta Pactas, cuius corpus delatum est (sicste Pyrrho) honorifice in patrium templum sancti Dominici Leontini, vbi in tumulo dealbato sine epitaphio situm est cum gentilitijs stemmatibus, scilicet tres stellæ aureæ desuper in campo cæruleo, & tres igneæ flammæ in parma alba.

42 Martinum quendam in Liparensem Episcopum electum lego ea cessione Pauli Bellarditi die 21. decemb. 1585. in act. consist. eamque Ecclesiam administrasse ad annum 1593. quo è viuis exemptus est.

43 Fr. IOANNES Gonzales de Mendoza Hispanus, ordinis Eremitarum sancti Augustini in Antistitem electus anno 1593. vltima martij. Cessit an. 1598. factusque est Episcopus in America, de quo legendus Herrera in Alphabeto Augustiniano.

44 Fr. ALPHONSVS Vitalis Hispanus, ordinis Minorum districtioris obseruantiæ, successit Ioanni 1599. 24. nouembris, vir ecclesiasticæ iurisdictionis acerrimus defensor. In cœnobio a Capuccinis fratribus ob loci paupertatem derelicto, sui ordinis sodales e Calabria efflagitauit, opem præstitit, & ædificijs auxit. In vinea Episcoporum ædes nobiles ædificare cœpit, paralysi affectus ætatis ann. 82. mense octobris ann. 1618. obijt, & in tumulo marmoreo sacelli ab ipso conditi cathedr. templi sepelitur, vbi teste Pyrrho epitaphium prostat.

45 Fr. ALBERTVS Caccamo Panormitanus ordinis Prædicatorum, sacræ Theologiæ magister, Francisci de Castro Proregis Siciliæ precibus a Paulo Quinto Liparitanæ Ecclesiæ deligitur Episcopus die secunda aprilis 1618. Ædes in vineis amplificauit, annuos prouentus auxit, sedem Episcopalem, quæ in Canonicorum choro erat, in medium templum contra suggestum transtulit. Præfuit annis nouem haud laudabiliter, mortuusque est Romæ in monasterio sanctæ Mariæ de Populo ærumnis e paupertate affectus, recluiusque Vrbano Octauo Pontifice Maximo ita censente, die 9. augusti 1627. Panormi in templo S. Mariæ de Victoria ordinis sancti Francisci de Paula nobilissimum sacellum eidem diuo dicatum, ac sepulchrum marmoreum construxit cum hoc epit.

D. F. ALBERTVS CACCAMO
PANORMITANVS,
ORD. PRÆDICATORVM,
EPISCOPVS LIPARENSIS
VIVENS,
ET MORTIS HORAM
PRÆ OCVLIS HABENS HIC
SVOS CINERES IN DIE
NOVISSIMA
DEPONERE CVRAVIT
ANNO DOMINI
M. DC. XXII.

46. IOSEPH Candidus Syracusanus patre Ioann. Baptista Scannacucia, matre Antonia Candida natus, nepos Iacobi Candidi Episcopi Lancianensis, & Fr. Vincentij Candidi, olim Sacri Apostolici Palatij Magistri doctrina, ac morum probitate clarissimi, ex Cubiculario Vrbani Octaui constituitur Liparitanus Episcopus ab eodem die vigesima nona nouembris 1627. eodemque anno, & ab eodem Pontifice Maximo factus est liber a Metropolitico Messanensi iure, & Romanæ sedis immediate subiectus hoc suæ Ecclesiæ addidit ornamentum, quam multis auxit beneficijs, præfuitque summa cum laude ann. decem & septem. Romæ obijt ann. 1644. die 9. decemb. & in D. Mariæ ad Mineruam sepultus iacet inglorius, nulla inscriptione eius meritas laudes proloquente.

47 AVGVSTINVS Candidus Syracusanus prædecessoris consobrinus, electus die 12. iunij 1645. ab Innocentio X. Pont. Max. viuit.

LVCENSES.

Pag. 849. l. 62. *lege* 3. *pro* 5.
Pag. 850. l. 4. *lege* 899. *pro* 856.
Pag. 895. l. 25. *lege* 900. *pro* 8900.
Pag. 896. l. 52. *lege* 900. *pro* 890.
Pag. 911. l. 33. post illa verba, Pipinus, adde, de Arrighis nobilis Pisanus ab Alexandro Tertio consecratus huius Ecclesiæ Præsul.

S. MARCI.

Pag. 951. l. 25. adde, a capite lineæ.

31 FRANCISCVS ANTONIVS de Afflicto Neapolitanus, electus Episcopus S. Marci anno 1585. pauloque post excessit è vita, sepultusque est in Ecclesia Iesu Mariæ oppidi Belluederi

suæ

suæ diœcesis, vbi extarè intellexi ad eius tumulum epitaphium adhuc mihi incognitum.

MANTVANI.

Pag. 929. l. 26. *pro* Mattoldo *lege* Rotoldo.

Pag. 997. l. 14. *lege* Suardus *pro* Sicardus, l. 62. *adde*, Obijt Mantuæ anno 1645. deinde a capite lineæ *adde*.

50 MASSÆVS Vitalis Bergomen. ord. Minor. districtioris obseruantiæ Mantuanę Dueissæ a sacris confessionibus electus est Episc. Mantuanus ab Innoc. X. Pontif. Max. anno 1646. Romæ consecratur in Vallicellana Ecclesia a Cardinali Pancirolo die 11. februarij.

MELPHIENSES.

Pag. 1007. l. 22. post illa verba, 17. Alexander, *adde* de S. Elpidio Picenus, ordinis Eremitarum sancti Augustini Prior Generalis, creatur Episcopus Melphiensis a Ioanne Vigesimo secundo anno 1325. 12. Kal. martij ex regesto Vaticano, successit Vvillelmo, scripsit vir doctissimus, teste Pamphilo in cronich. *de iurisdictione Imperij, & authoritate summ. Pont. de paupertate Euangelica, de Ecclesiastica virtute, in libros Priorum, & Topicorum Aristotelis*, & alia, fuitque insignis sui seculi Theologus.

MILITENSES.

Pag. 1038. l. 16. post, Thomas, *adde*, de Buccamungellis Salernitanus an. 1376. Ioannæ primæ Reginę Neapol. a consilijs. Obijt in patria anno 1391. iacet in Metropolitana cum hoc epitaphio.

Hic iacet dominus Thomasius
Episcopus Militensis,
filius quondam domini Richardi
Buccamungelli
militis de Salerno
PP. Vrbani V. & Gregorij XI.
qui obijt anno Domini
M. CCC. LXXXXI. die VIII.
mensis Ianuarij.

MOMTIS POLITANENSES.

Pag. 1075. l. 17. *pro* Margarita, *lege*, Agnes, ibidem l. 20. *dele* affinis, *lege* nepos.

Pag. 1079. l. 49. post illa verba 1640. *adde*, Obijt Romæ anno 1646. die tertia octobris hora noctis tertia, sepultusque est in Ecclesia S. Ioann. Bapt. nationis Florentinæ.

NARNIENSES.

Pag. 1082. l. 15. *dele* illa verba, die tertia maij, eorum loco, *adde*, septimo idus sextilis, natalis vero eius ex impropria consuetudine aditur die 3. maij.

Pag. 1083. l. 8. *dele*, martyre, *adde* Episcopo, ibidem l. 58 *lege* 511. *pro* 840.

Pag. 1084. lin. 2. *lege* Maximus *pro* Maximilianus; eadem pag. l. 31. ad illa verba, Interamnensibus, *adde*, Hic ille fuit Proculus Episcopus, qui Ecclesiam D. Iuuenali Episcopo excitauit in colle, cui postea sancti Iuuenalis cognomen fecere, quo quidem loco, vt in actis sancti Iuuenalis legitur, dum ille a custodibus tentus immolare, & carnes edere cogeretur, in os eius gladius immissus fuerit, quem is ita dentibus tenuisse, vt qui illum immiserat, extrahere conatus guttur sibi præciderer.

Pag. 1085. l. 12. *lege* Cassius *pro* Cuius, eadem pagina l. 57. *dele* illa verba, *ob sacrarum cultum imaginum ab hæreticis neci traditus, palmam martyrij gloriosissime est consecutus non longe ab Interamna: eius corpus Narniam allatum in ipsa cathedrali D. Iuuenali primo consecrata, sepultura mandatum est, cuius successor Proculus in eodem loco, in quo martyrio occubuerat, ob id collis sancti Iuuenalis appellatus Ecclesiam in eius honorem excitauit*. Loco eorum *adde*, ad cælum euolauit tertia die maij, vt quidam probabili argumento volunt, quem confessorem non martyrem fuisse affirmant.

Pag. 1086. l. 9. *lege* 537. *pro* 837. l. 12. *lege* Tolosano, *pro* Toletano.

Pag. 1087. l. 28. *adde* a capite lineæ.

19 STEPHANVS Narniensis Episcopus præsens fuit synodo Romæ habitæ a Benedicto Papa Nono ad fauorem Vvillelmi Abbatis Fructuariensis anno 1015.

Eadem pagina, post Stephanum, *adde* a capite lineæ.

20 RODVLPHVS prędecessor Oddonis hanc rexit Ecclesiam: eius memoria habetur in donatione, quam fecit Paschalis Papa II. Cœnobio Sublacensi, vt notatur in magno regesto eiusdem cœnobij.

Pag. 1088. l. 4. *pro* 1019. *lege* 1059. eadem pagina l. 46. post illa verba Comitis, adde, qui sedit sub Paschale Papa Secundo anno 1101. vel 1102. vt apparet ex donatione Sublacensi, vbi eius prædecessores Dodo, & Rodulphus recensentur.

INTERAMNENSES, Iterum corrige.

Pag. 813. l. 25. *lege* Constantius *pro* Constantino, & lin. 55. *dele* totum id, quod numero 21. de sancto Tigidio, & linea 64. num. 22. de S. Remedio, diximus, & ex albo Interamnensium Episcoporum expunge, cum tenera sanctus Tigidius, & diuus Remedius, quos cum clero in Vaspigio quodam chimerico Castello a Longobardis de Interamnensi sede deturbatos commoratos fuisse narrauimus, nunquam ij Interamnenses in Vmbria fuerunt Episcopi, sed Vapincentes Præsules in Gallia, quæ Vrbs Vapineum, seu Vaperigum, & Vapetensium, seu Gabicensium, inter ciuitates Delphinatus in Allobrogibus, seu Narbonensi 2. quæ & Aquensis recensetur apud Aimorinum Antoninum, Myræum, Claudium Robertum, cæterosque Geograph. scriptores, estque suffraganea Aquensis Archiepiscopi, cuius Eccle-

sia

sie Tigidius, & Remedius fuerunt Episcopi, teste Claudio, aliisque. Hos duos sanctissimos Praesules ex aliorum vecordia male inter Episcopos huius Interamnensis Ecclesiae retuli in primo tomo, ingenue enim fateor, me a quodam Interamnensium antiquitatum euersore deceptum fuisse, qui vt propriam oppleret vanitatem Episcoporum Interamnensium Dypticas, tabulas, monumentaque effinxit, corrupitque ad nauseam, meque calamo currentem circumuenit, decepit incautum, & in errores impegit, quos cum non potuerim ex properantia scribendi prouocare ad pyram, nostra Interamnensium Episcoporum ibidem nonnihil claudicauit narratio. Errorem auxit modernus alius sanctorum aliquorum gestorū scriptor, ab eodem vanissimo homine circumuentus, cuius malitiam, seu inscitiam nuper detexit eruditus, & veridicus historiarum patriae scriptor Franciscus Angelonus, qui & Transmundum, quem nos in 24. loco inter huius Ecclesiae Episcopos annumerauimus à suo exulauit catalogo, eiusque loco ab eodem Zaccharia Papa delectum, quendam Anonymum narrat, longe diuersum a Transmundo, qui nunquam Interamnensem sedem assecutus est, eo teste. Anonymo post quingentorum annorum interregnum in Ecclesia Interamnensi successit Raynerius. SS. Tigidij, & Remedij Vapincensiū in Gallia Episcopoū meminit martyrol. Roman, & Vsuard. quibus adstipulatur Baron in notis 3. febr. de quibus etiam legendus Andreas Saussay Parisinus ecclesiasticarum rerum eximie doctus & eruditus in suo martyrolog. Gallicano, vbi die tertia februarij de sanctis Remedio, & Tigidio Vapingi Episcopis haec habet. *Vapingi sub Aquasextiae Metropoli in Phocensi prouincia sancti Remedij Episcopi itidem, & confessoris, qui sancto Tygridi ob praeclaras virtutum dotes suffectus, ijsdem vestigijs inhaerens Ecclesiam creditam magna laude, & copioso fructu pastoralis vigilantiae direxit, datisque diuinitus perfectae sanctitatis indicijs, eodem tramite, quo decessor aulam caelestem ingressus est*. De Tigidio vero haec antea die prima eiusdem mensis februarij dixerat. *In territorio Vapicensi S. Tygridis Episcopi, & confessoris*. Caeterum Interamnensium Episcoporum seriem ita disposuit Angelonus sparsim in sua historia, cui libenter, paucis exceptis, subscribo.

1 S. Peregrinus primus Episcopus Interamnensis anno 138.
2. S. Anthymus 145.
3. Sanctus Valentinus 197.
4 Sanctus Proculus 270.
5 Volusiano 310.
6 Syrus 320.
7 Antemius 425.
8 Aelonus 430.
9 Constantinus 436.
10 Protestatus 404.
11 Petrus 487.
12 Felix 497.
13 Sanctus Valentinus 2. 515.
14 Sanctus Proculus 2. 533.
15 Sanctus Anastasius 546.
16 Syrus 2. 553.
17 Valentinus 3. ann. 554.
18 Sanctus Iuuenalis 2. 558.
19 Proiectitus 595.
20 Constantius 603.
21 Anastasius 2. an. 649.
22 Constantinus 653.
23 Anonymus circa 760.

Post hunc Anonymum, seu Zachariam, per quingentos ipsos annos Interamnen. Ecclesia proprio caruit Pastore; donec Honor. Tertius eis restituta Episcopali dignitate, Raynerum quemdam attribuit Episcopum anno 1218. post Raynerium, ad nostram vsque aetatem, ij qui in ea sede floruerunt, optime recensentur in nostra serie, quam sequitur Angelonus. Porro quid de duobus sanctis Anastasija, aliisque sentiam, alibi Deo bene disponente dicemus; interim ad veritatem illustrandam haec pauca dixisse sufficiat.

Pag. 814. lin. 3. *dele illa verba, post Episcopum Remedium hac rexit Ecclesiam in eodem Vaspigis commoratus castello. Decessit 12. Kal. aprilis anno 726. sepultusque est in eiusdem ecclesia confessione*, & loco eorum *adde*, qui & Consignetius, & Cosentinus dicitur successit Anastasio 653.

NEPESINI.

Pag. 1102. l. 48. *adde a capite lineae*.

15 CRESCENTIUS Episcopus Nepesinus, subscripsit diplom. pro Ecclesia Fructuariensi supra relato anno 1015. neque alia de ipso reperitur mentio.

Pag. 1104. l. 13. *lege* 1328. *pro* 1322. ibid. lin. 48. *adde a capite lineae*.

36 Fr. Bonifacius Cepti Vrbeuetanus Nepesinus Episcopus anno 1391. ita in monumentis sanctae Mariae Nouae de Vrbe memoratur.

Pag. 1105. l. 28. post illa verba, & ann. *adde*, vt ex sequenti Eugenij bulla perhibetur, quam legimus in Vatican. archiuio in lib. de diuersis formis, fol. 263. tenoris sequentis.

EVGENIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romana Ecclesia, sacrosanctaq; super vniuersas orbis Ecclesias obtinet diuina institutione primatum, si circa statum Ecclesiarum omnium praesertim Cathedralium earumque profectus velut pia mater de filiorum necessitate sollicitior vigilanter excogitat, & prudenter intendit, vt quandoque per vnionis etiam salubris, & accommodae ministerium, prout locorum, & temporum qualitas exigit, & illarum vtilitas persuades studet Ecclesiarum ipsarum statui efficaciter prouidere. Nuper siquidem attendentes quod Sutrin. & Nepesin. Eccles. quae dudum suere proprijs facultatibus opulente adeo per diuersas calamitates, & succedentium temporum sinistros euentus, quibus partes ipsae, proh dolor, afflictae fuere in earum redditibus, atque facultatibus tenues factae sint, & exiles, quod propter inopiam, & seru-

uitutem huiusmodi redditiuum, & prouentuum Præsules in illis se commode sustentare non possunt, propter quod Pontificalis in eisdem deficit auctoritas, nec Episcopali dignitati debita reuerentia exhibetur, Præsulesque ipsi in suorum conseruatione iurium etiam Regalium, atque defensione eorumdem redduntur plurimum impotentes, cum reuera ad illa tuenda non solum circumspectionis industria, & solicitudo Pontificalis curæ profectum adducant, quinimo potius sufficientia facultatum, & propterea cupientes ipsarum pauperum ecclesiarum indigentiæ subuenire, ac statum vtriusque per vnionis ministerium in melius reformare, dum ambæ ipsæ Ecclesiæ sub vnius, & eiusdem Præsulis moderamine, atque cura reductæ feliciter ex ipsarum vnita potentia, mutuisq; facultatibus Præsul possit in eis præsidere decentius peruersorum conatibus obsistere, defendere sua iura commodius, & commissos populos feli- B cius, gubernare. Quare pro euidenti ipsarum Ecclesiarum vtilitate considerantes vnionem huiusmodi, nedum fore proficuam, sed admodum necessariam, imo laudabiliter, & etiam opportunam præmissis suadentibus, & alijs rationabilibus causis ad id animum nostrum mouentibus, post deliberationem, quam de vniendo ad inuicem Sutrinam, & Nepesinam Ecclesias præfatas, cum fratribus nostris habuimus diligentem, Nepesinam Sutrinam, & Sutrinam Nepesinam Ecclesias antedictas de ipsorum fratrum cõsilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium C perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus etiam, ita quod altero ex Præsulibus earumdem Ecclesiarum, qui nunc sunt cedente, vel decedente, aut altera ex eisdem Ecclesijs quomodolibet dimittente, ex tunc ambæ ipsæ Ecclesiæ per vnicũ Præsulem, qui Sutrinæ, & Nepesinæ, aut Nepesinæ, & Sutrinæ Episcopus nuncupetur, salubriter gubernetur, liceatque superstiti ex eisdem Præsulibus per se, vel per alium alterius Ecclesiæ sic vacantis, ac ipsius ciuitatis, & diœcef. in spiritualibus, & quantum ad ipsius Ecclesiæ ius, & proprietatem in temporalibus corporalem possessionem apprehendere, & perpetuo retinere, fructusque necnon redditus, & prouentus emolumenta, obuentiones, & iura quæcumque ad mensam Episcopalem ipsius alterius Ecclesiæ pertinentia percipere, & habere, ac in suos, & ipsius Ecclesiæ vsus, D & vtilitatem conuertere, cuiusuis licẽtia super hoc minime requisita, volentes, & auctoritate Apostolica decernentes, quod huiusmodi vnius Episcopus, qui eisdem Ecclesijs pro tempore residebit, vno anno in altera, & alio anno in reliqua ipsarum Ecclesiarum, alternatis vicibus chrisma conficere teneatur, ordinationum quoque tempore celebrationum vices eas ijsdem Ecclesijs, & earum ciuitatibus, & diœcef. distribuat portionem, quam vnicuique tribuendo, quodque in qualibet earundem diœc. pro eius subditis annis singulis celebret synodum, prout est fieri consuetum, & in qualibet earumdem ciuitatum, & diœcef. curiam tenaat ad iurisdictionem Episcopalem inibi exercendam cum vicarijs, & officialibus consuetis, ac etiam cum idem Præsul in Sutrina, tum

A vero in Nepesina ciuitatibus, & diœcef. præsens extiterit, Nepesin. & Sutrin. Episcopus appelletur, & sic deinceps Ecclesiæ ipsæ vnico Pastore, & Antistite præmissisque intitulationibus perpetuis tẽporibus gubernentur, & quod cedente, vel decedente, aut translato ipso Episcopo, aut alijs Ecclesijs ipsis vacantibus, ipsarum Ecclesiarũ canonici, & ambo capitula vocatis ad hoc, qui fuerunt euocandi, congregari debeant pro electione futuri Episcopi celebranda in loco vbi Episcopus decesserit, si ipsas Ecclesias vacare contigerit per obitum; si vero per alias, quam per obitum Ecclesias ipsas vacare contigerit, fiantq; electiones huiusmodi temporibus vacationum ipsarum, alternis vicibus in ciuitatibus, vel diœcef. antedictis, quodq; propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi Ecclesiæ præfatæ in spiritualibus non lędantur, aut in aliquo in temporalibus sustineant detrimentum. Nulli ergo, &c. nostræ vnionis, incorporationis, voluntatis, & constitutionis infringere, &c. Si quis, &c.

Datum Florentiæ ann. ... Dominicæ 1435. pridie id. decemb. anno 5.

In eod. modo Nepesin. & Sutrin. eod. die, & an. &c.

NVCERINI.

Pag. 129. l. 25. post illa verba iulij, *adde*, Obijt die nona nouembris 1645. iacet in Cathedrali, deinde *adde* a capite lineæ.

46. HORATIVS Iustinianus Ianuensis Episcopus Montis Alti, ad hanc sedem translatus ab Innocentio Decimo die 14. ianuarij 1645. pauloque post creatus est S. R. E. presbyter Cardinalis, Episcopali munere deinceps se absoluit, de quo vide quæ diximus in Episcopis Montis Alti.

PAPIENSES.

Pag. 19. l. 25. *dele* illa verba, vixit vsque ad 1026. & l. 26. post illa verba Vulpariam, *adde* a capite lineæ.

RAYNALDVS Episcopus Ticinensis subscripsit decreto Benedicti Papæ IX. ad fauorem Abbatis Fructuariensis ann. 1015.

PENNENSES.

Pag. 62. l. 18. *adde* a capite lineæ.

24 BERALLVS Episcopus Pennensis, memoratur anno 1268. in monumentis basilicę sancti Petri de Vibe, neque alia de ipso mentio reperitur.

PERVSINI.

Pag. 73. l. 45. *lege* 1015. pro 1001

Pag. 77. l. 46. *lege* Maceratæ pro Recanati.

PIPERNENSES.

Pag. 196. l. 61. post illa verba 998. *adde*, Martinus Episcopus Pipernensis Ecclesiæ ante annum millesimum vixit, de quo apud vllum haud reperitur memoria; nos tamen nudum eius nomen in ve-

custissimo codice membranaceo pastoralis s.Gregorij Papæ inuenimus, in Archiuio Liberianæ basilicæ, quem ipse Martinus scribi fecit, primaque pagina codicis ipsissimis vetustissimis caractetibus ita legitur: *Martinus,gratia Dei, Episc. sanctæ Pipernatis Eccl.hunc librum pastorale fieri constituit Domino auxiliante*. Alterum etiam Pipernatem Episcopum obseruauimus subscriptum in sæpe citato diplomate Benedicti Papæ Noni pro Vvillelmo Abbate Fructuariensi ann. 1015.in hunc modum. *Ego Petrus S.Pipernatis Ecclesiæ Episcopus subscripsi*: Hic est ille Petrus Pipernen. Præsul, qui a Sergio Papa Quarto in Galliam missus, Monasterium Belliloci consecrauit,teste P.Marca Concord.l.4. cap.8.pag.657.

RAVELLENSES.

Pag.102.l.36. *lege* 1322.10. nouemb. *pro* 1313.
Pag.103.l.52. post illa verba 1506. *adde*, ibidem sepultus in Eccles.sancti Francisci Conuentualium, cum hoc epitaphio.

Cosmæ Setario in decretis Doctore
Rouellensi Pontifici,
qui agens annum LXII. obijt VII. Octobris
M.D.VI.
Fratres posuere.

Pag.105.l.10. post illa verba suæ familiæ,*adde* cum tali epitaphio.

Aemilio Scattaratica Patritio Salernitano
iure consulto Episcopo Rauellensi
innocentia, pietate,
doctrina singulari,
qui sanctissime confecto LV. annorum
curriculo 11.Nouemb.
M.D.XC.
mortalitatem deseruit immortalitati
maturus.
Flaminius Scattaratica Primicerius,
& Salernitanæ Metropolis
Vicarius
Fratri optimo P.

Eadem pag. l.34. post illa verba 1625. *adde* Neapoli, deinde *dele*, in Cathedrali; & *adde* in Ecclesia S.Francisci Xauerij.
Pag.106. l.prima,*pro* Bosius *lege* Bonsius origine Florentinus, patria Romanus.

RECANATENSES.

Pag.132.l.32. post illa verba, a sancto Martino, *adde* Pitanus.
Pag.134.l.34.*lege* Iacobus *pro* Ioannes.
Pag.135.l.1. *lege* Pellius *pro* Sillius.
Pag.137.l.6. *lege* Amicus *pro* Antonius.

SALVTIENSES.

Pag.144. l.9. post illa verba, imponeret, *adde* amanum.

SIGNINI.

Pag.149.l.3, *adde* a capite lineæ.
ROTBERTVS Episcopus Signinus, interfuit synodo a Benedicto Nono Romæ congregatæ 1015. de quo sæpius supra, nec de eo alia extat memoria.
Pag.150. l.56. post illa verba, Pontificatus primo, *adde*, id totum iampridem eidem Petro Episcopo Lucius Tertius contulerat amplissimo priuilegio an. 1182. quod cum multum faciat ad Signinæ diœcesis diffiniendæ hic libenter domus, cuius exemplum ab originali desumptum, contulit nobis Felix Contelorius vir clarissimus, & est huiusmodi tenoris.

LVCIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Venerabili fratri Petro Signino eiusque successoribus canonice intrantibus in perpetuum.

Et ordo rationis expostulat, vt Ecclesiast. vtilitatis consideratio nos inuitat fratres,& coepiscopos nostros ampliori charitate diligere, & commissas eorum gubernationi Ecclesias patrocinio sedis Apostolicæ propensius communire, quo ex suscepti executione officij tanto vigilātiores possint semper existere, quanto a prauorum incursibus securiores extiterint permanere. Eapropter venerabilis in Christo frater Episc. tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Signinā Ecclesiā, cui Deo auctore præesse dignosceris ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri,& nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes vt quascunque possessiones quæcumque bona eadem Ecclesia iuste in domibus, casularibus, hortis, & puteis, seu in cisternis, & canapinis intra vel extra ciuitatem, aut in vineis,arboribus fructiferis,& infructiferis, seu in terris cultis,& incultis, nemoribus, pratis, aquis mulendinis, & pascuis aut in alijs tam in montibus quam in planitie in præsentiarum iuste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificū largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis parante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In ciuitate Signina Ecclesiam sancti Petri cum omnibus pertinentijs suis, Eccles. sanctæ Luciæ cum omnibus pertinentijs suis, Eccles. sancti Stephani cum omnibus pertinentijs suis, Eccles. sancti Marci cum omnibus pertinentijs suis, in castro Collismedij Eccles.sanctæ Mariæ cum omnibus pertinentijs suis, in castro Metellaniri Eccles. sancti Angeli, & Ecclesiam sancti Petri cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Ægidij,& Eccle-

Ecclesiam sanctæ Mariæ de Vactarijs cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Nicolai de Montenigro cum omnibus pertinentijs suis, monasterium sanctæ Mariæ de Roscillis cum capella sanctæ Margaritæ, & capella sancti Archangeli de Gabiniano, & cum omnibus pertinentijs & libertatibus suis, in castro Gabiniani Ecclesiam sancti Thomæ cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Ioannis de Montesocale Ecclesiam sanctæ Mariç de Archipresbytero, & Ecclesiam sancti Valentini cum omnibus pertinentijs suis. In castro Plumbinariæ, Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam S. Anastasij, Ecclesiam S. Nicolai cum omnibus pertinentijs suis, monasterium sanctę Cæciliæ cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sanctæ Barbaræ cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Saluatoris de Viculo, Ecclesiā sanctæ Mariæ cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sanctæ Anastasiæ, Ecclesiam sancti Georgij cum omnibus pertinentijs suis. In castro Vallismontoni Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam sancti Andreæ, Ecclesiam sancti Laurentij cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Ioannis de Selua, & Ecclesiam sancti Nicolai cum omnibus pertinentijs earum, Ecclesiam sancti Zotici cum omnibus pertinentijs suis, monasterium sanctæ Mariæ in Silice cum omnibus pertinentijs, & libertatibus suis. In castro Sacci Ecclesiam sancti Angeli, & Ecclesiam sancti Illarij cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Leonardi de Rocca sancti Siluestri cum omnibus pertinentijs suis. In castro Montisfortini, Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam sanctæ Crucis, Ecclesiam sancti Stephani cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sācti Petri in versa aqua cum capella sancti Sluestri & omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam sancti Archangeli, & Ecclesiam sancti Nicolai de Silua cespati cum omnibus pertinentijs suis. Hortum, qui est ante portam prędictæ ciuitatis Signinę cum plaigis, & longara, & omnibus vtilitatibus suis. Canapinam maiorem quæ est iuxta viam, qua itur Anagniam, & est in pede placarum sub vadi cum alia terra quæ est supra ipsam Canapinam, & partem siluæ, collis, fenalculi. Castra quoque collis medij, Metelanici, Gabiniani, Plumbinariæ, Vallismontoni, Sacci, & Montisfortini tibi tuisque successoribus Episcopali iure subiacere decernimus, sicut prædecessoribus tuis subiecta fuisse noscuntur. Terminos autem tui Episcopatus sicut in priuilegijs prædecessorum nostrorum contineri noscuntur, & antecessores tui, & tu ipse præsentialiter possides præsenti scripto nihilominus confirmamus libertatesquoque rationabiles quas habes in feodatis, & hominibus tuis de Signia ratas, & firmas manere censemus, ipsasque prohibemus in posterum temeritate qualibet violari. Interdicimus etiam vt infra terminos eiusdē Episcopatus nullus sine assensu tuo vel successorum tuorum saluis priuilegijs Apostolicæ sedis de nouo Ecclesiam, vel capellam ædificare præsumat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiā temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura salua Apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertioue commonita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat: cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego Lucius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ego Theodinus Portuen. & sanctæ Ruffinæ Episc.
Ego Henricus Albanen. Episcopus.
Ego Viuianus tit. sancti Stephani in Cælio monte presb. card.
Ego Arduinus presb. card. tit. sanctæ Crucis in Hierusalem.
Ego Laborans presb. card. sanctæ Mariæ in Transtiberim titulo Calixti.
Ego Rainerius sancti Georgij ad velum aureum diac. card.
Ego Gratianus sanctorum Cosmæ, & Damiani diaconus cardinalis.

Datum Velletri per manum Alberti S. R. E. presbyteri cardinalis, & Cancellarij 4. non. decembris indict. prima, anno incarnationis Dominicæ 1182. Pontificatus vero domini Lucij Papæ Tertij, anno 2.

Pag. 154. l. 32. *adde* Obijt Veronæ in patria, vt nos monuit Cozza Cottius Archipresbyter Veronensis, vir tam generis nobilitate, quam omnigena doctrina clarissimus, & de antiquitate optime meritus, & in Ecclesia sanctæ Euphemiæ ordinis sui sepultus hoc ante aram sancti Nicolai habet semixetum epitaphium.

D. O. M.

Iosepho Pamphilo Episcopo Signino
Patruo . . . B . . . Iacobus
& Michael
Fratres . . . P. Magdalenæ Pamphilæ
quæ vixit annos iij. mens. x.
& dies iij. obijt die xv. nouembris
M. DIC.
Iacobus & Leonard. parentes
mæst. P.

SPOLETANI.

Pag. 174. l. 42. *pro* 1016. *lege* 1016. quo subscripsit decreto Benedicti Papæ IX. ad fauorem Vvillelmi Abbatis Fructuariensis.

Pag. 184. l. 21. *dele* totum id quod de Fuluio Vrsino 65. Spoletano Episcopo diximus, quem

cum Fuluio Cardinali Vrsino quidam Spoletanorum Episcoporum Catalogi auctor M. S. confuderat, & nos cum illo cæcutientes, in errorem lapsi sumus, loco eius sic *adde* de eo, deque Petro eius successore.

65 FVLVIVS Vrsinus Romanus Iulij ex Domicellis Montisrotundi filius, Valeriani Principis Asculani, Marij, & Pauli Aemilij germanus frater, vir clarissimus die 16. decembris 1562. Episcopus Spoletanus eligitur a Pio Quarto. Decem & octo annos hanc rexit Ecclesiam, quam vario pretiosoque cultu ditauit, excessitque postquam sibi coadiutorem cum futura successione Gregorij XIII. benignitate accepisset Petrum Vrsinum.

66 PETRVS Vrsinus Romanus Antonij Grauinæ Ducis, & Felicis Sanseuerinæ filius, Flauij Card. Vrsini nepos, factus est coadiutor Fuluij die 11. aprilis 1580. eidemque defuncto successit, Spoletanam Ecclesiam rexit ad decem annos, & a Gregorio XIV. ad Auersanam translatus est anno 1591.

SVTRINI.

Pag. 190. l. 23. *adde* a capite lineæ.

12 DOMINICVS Sutrinus Episcopus, cuius memoria habetur in decreto sæpe citato Benedicti IX. pro Abbate Vvillelmo Fructuariensi, cui ipse interfuit subscripsitque cum multis an. 1015.

Pag. 191. l. 35. *adde* a capite lineæ.

21 MARVCIVS Episcopus Sutrinus defunctus est anno 1275. de quo mentio in monumentis *Basilicæ* Vaticanæ, cui successit

22 FRANCISCVS ex Priore sancti Stephani de Viterbio, & capellano Matthæi sanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card. eligitur a capitulo Sutrino post mortem Marucij anno 1275. & a Papa cõfirmatur, ex ijsdem monumentis, de quo nil aliud reperitur.

Pag. 192. l. 38. post illa verba, fr. Andreas, *adde* Constantinopolitanus patria, id habetur in monumentis sancti Petri in Vaticano.

TARRACINENSES.

Pag. 201. l. 51. *adde* a capite lineæ.

10 SALIBATINVS Tarracinensis Episcopus interfuit concilio Romano an. Christi 963. apud Baron. vbi male Tarraconensis vocatur, sed rectius in synodo sequentis anni 964. Sabbatinus dictus, peius autem Ferrariensis pro Tarracinensis legitur, nos etiam lapsi eum ipso sumus in secundo nostro tomo pag. 564. l. 22. vbi inter Episcopos Ferrarienses Sabbatinum apposuimus, quem ab illa serie expunximus, ac Tarracinensi restituimus.

Pag. 202. l. 52. *adde* a capite lineæ.

11 ADEODATVS Episcopus Tarracinensis interfuit synodo Romanæ sub Benedicto IX. Papa an. 1015. de quo supra sæpius dictum est.

TIBVRTVNI.

Pag. 116. l. 38. post illa verba, concessit, *adde*, Amizzo vocatur in donatione, quam ipse fecit Ecclesiæ & monasterio sancti Agnetis extra portam Numentanam de Vrbe tunc monialium Ordinis sancti Benedicti de Ecclesia sancti Martini Tibure an. 982. autographum extat apud Canonicos Regulares sancti Saluatoris, qui hodie sancti Agnetis monasterium incolunt, cuius initium est. *In nomine Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, & anno Deo propitio Pontificatus Domini Benedicti summi Pontificis, & vniuersalis Septimi Papa in Apostolica sede B. Petri Apostoli octauo, domini Othonis Imp. secundi imperantis in anno nono, regnantis decimo mensis iunij 5. indict. 10. Actum, & scriptum per Madalbertum.*

TIPHERNATES.

Pag. 228. l. 54. ad illa verba, dominaretur, adde, Dauizonis vero primus sui Pontificatus annus notatur in marmorea tabula, quæ extat ad parietæ Ecclesię sancti Flori, in qua clare habetur Cælestinum II. ciuem fuisse Tiphernatem, inscriptio sic se habet.

Beatæ Memoriæ.
Domini PP. Cælestini Secundi,
igra. n. propinquus & Ioannis Episcopi
nepos.
Aspinelli Pat. dedit hos lapides
maiores atq. minores ad construendum
hoc cœmeterium, & multum & . . .
iam laborauit in construendo
pro anima sua & illorum fratrum & aliorum
suorum propinquorum
venerabilis Dauizonis Episcopi VIII.
anno secundo
Præpositi Domini Vgonis anno Incarnationis
Domini MCXLV. m. octob. ind. viij.
feliciter
. . . Presb. Villarn. . . .

Dauizonis etiam extat memoria in diplomate Alexandri Tertij ad fauorem Raynerij Archipresbyteri sancti Petri Iscen. oppidi Mercatelli suę Tiphernatis diœcesis, nunc Vrbaniensis, emanato, ea scilicet occasione, quando Alexander a Tiphernati Episcopi iurisdictione exemit, subiecitq. immediate Romanæ Ecclesiæ, quod hic nõ piguit rescribere, cum non parum faciat ad statum illius Ecclesiæ, eo tempore clarius agnoscendum, tenor talis est ab originali.

ALEXANDER EPISCOPVS
seruus seruorum Dei.

Dilecto filio Rainero archipresbytero sancti Petri Iscen. eiusque successoribus canonice substituen. M.P.P.M. licet omnibus ecclesijs Apost. debeamus patrocinium impertiri, specialius

lius tamen protectione debent Apostolica gaudere, quæ in patrimonio Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ surreaerunt. Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus clemẽte annuimus & præfatam plebem sancti Petri Icen. cui auctore Deo præesse dignosceris, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascumque possessiones, quęcumque bona, eadem plebs in præsentiarum rite, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis (præstante Domino) poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo præfata plebs constructa est, cum omnibus pertinentijs suis. Capellam sanctæ Mariæ in Pariuole, capellam sancti Florani, capellam sancti Angeli, capellã sancti Saluatoris, capellam sancti Leonis, capellam S. Felicitatis, capellam sanctæ Mariæ in Spõgia, capellam sancti Simeonis, capellam sancti Christophori in Scaulo, capellam sancti Stephani in Felcina, capellam sanctæ Crucis, capellam sancti Pauli, capellam sancti Fortunati, capellam sancti Ioannis Castriplebis, capellam sancti Iustini in Moninne, capellam sanctæ Barbarę de Castellione, capellam sanctæ Cęciliæ, capellam sanctæ Mariæ in Pressaioli, capellam sancti Leonis in Ruccio, capellam sancti Siluestri, capellam sancti Benedicti, capellam sancti Laurentij, capellam sancti Ioannis de Montorio, capellam sancti Christophori de monte Paunnis, capellam sancti Thomæ, capellam sancti Martini srbuoli, capellam sancti Sixti in Caresto, capellam sancti Andreæ in valle Casuli, capellam sancti Stephani in Camenate, capellam sanctę Mariæ de castello Metulæ, capellam sancti Bartholomæi in Terenzano, capellam sancti Donati in Ficcareto, capellam sancti Andreæ Planelli, capellã sanctę Mariæ de valle Cupa, capellam sancti Marini, capellam sancti Bartholomæi in valle Bona, capellam sancti Arduini, capellam sancti Angeli in valle Bounnis, capellam sancti Christophori in Formenlo, capellam sancti Andreæ in Protulo, capellam sanctæ Mariæ in Iuuito, capellam sancti Angeli in Perero, capellam sancti Laurentij de Vinza, capellam sanctæ Marinæ in valle Cocorana, capellam sancti Martini in valle Petrosa, capellam sanctæ Mariæ in furea Vnguis, capellam s. Angeli in Cerbello. De cõiugijs vero discernendis, officium criminaliter peccantibus pœnitentiam imponendi. Omnes capellas ad præsciptam plebem pertinentes, decimas omnes, & mortuaria eiusdem plebis. Præterea renunciationem omnis consuetudinis præter quinque denarios, quos nomine cathedratici, accipiebat a bonæ memoriæ Dauizone Castellano Episcopo de mandato bonæ recordationis Giliberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, tunc Apostolicæ sedis legati factam, & a felicis memoriæ prædecessore nostro Cœlestino Papa. Postmodum confirmatam auctoritate Apostolica confirmamus. Ad hæc auctoritate Apostolica prohibemus, vt nullus præter Rom. Pontificem, vel legatum eius, nisi de mandato ipsius per interdicti sententiam præscriptam plebem de cætero aliqua molestatione grauare præsumat. Interdicimus etiam, vt non liceat Castellano Episcopo, qui pro tempore fuerit præsciptæ plebi, vel capellis ipsius aliquam exactionẽ imponere, vel ab eis quicquam exigere, nisi nummos, quos nomine Cathedratici solitus est habere. Sepulturam quoque parochianorum eiusdem plebis præscriptæ plebi liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerunt, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua quidem iustitia capellarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam plebem temere perturbare, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra cõseruentur. eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua tamen sedis Apostolicæ auctoritate, & Castellani Episcopi subscripta iustitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo tertioue commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris D. nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax D. N. Iesu Christi. Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Ego Alexander catholica ecclesiæ Episcopus.

Ego Viuian. presbyter Cardinalis tituli sancti Stephani in Cælio monte.

Ego Hugus presbyter Cardinalis tituli sancti Clementis.

Ego Vbaldus Ostien. episc.

Ego Matthæus presbyter Cardinalis tit. sancti Marcelli.

Ego Theodit. Portuen. & S. Ruf. episc.

Ego Laborans presbyter Cardinalis sanctæ Mariæ in Transtiberim, & Calixti.

Ego Iacint. diac. Cardinalis sanctæ Mariæ.

Ego Rainerius diac. Cardinalis sancti Georgij.

Ego Gratianus diac. Cardinalis sanctorum Cosmæ, & Damiani.

Datum Velletren. per manum Daiferi sanctæ R. Ecclesiæ subdiaconi 18. Kal. maij indictione 13. Incarnationis Dominicæ anno 1180. Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Tertij an. 21.

Pag. 234. in fine catalogi Tiphernatium Episcoporum, *adde*, Triuentinorum Episcoporum, Romanæ sedi immediate subiectorum seriem a nobis in primo tomo prætermissam, in hunc qui sequitur, modum.

TRIVENTINI EPISCOPI.

TRIVENTVM Samnij ciuitas vetustissima, in comitatu Molisij in Apuliæ, & Aprutij finibus sita: cuius origo ignoratur, in sublimi colle posita est, adeoque ventorum flabris exposita, vt qui primi eam incoluerunt, Triuentum, idest ventosissimum locum appellauere. Nec desunt qui affirment ex patrum memoria Trinum fluuium, is qui radices collis, vbi ciuitas condita fuit, ad iucunditatem alluit, & per ima vallium difficili via serpit, verriturque, vrbi nomen dedisse Triuenti, idest, vbi Trinum vertitur flumen. Coloniam ea deductam a Iulio Cæsare scribit Frontinus: *Triuentum oppidum ager eius in præcisuras, & strigas est assignatus post tertiam obsidionem militibus Iulianis. Iter populo non debetur.* Hodie nomen retinens, collapsa pene iacet, vestigia pristinæ amplitudinis ostendit paucos alit mortales, titulo tamen comitatus ornatur gentis Afflictæ nobilissimæ, olim eam possedisse, & Caldoram familiam testatur Blondus Italiæ illust. lib. *Triuentum nobile oppidum comitatus ampli titulum ditionemque habet, quod nunc Antonius Iacobus Caudola, & ipse fortissimus Dux possidet.* Triuentina Ecclesia, quæ Regiæ præsentationis est, vna habetur ex insignioribus huius prouinciæ Ecclesijs tum ex diœcesis amplitudine, tum quia ex Alexandri III. ac Sixti IV. aliorumque summorū Pontif. priuileg. ab omni alio Metropolit. iure exempta sanctæ sedi Apostolicæ proxime subiacet, vniusque tantum Romani Pontificis veneratur arbitrium, tametsi Episcopos ad normam Tridentini concilij; ex electione ad Lanciané sem Prouincialem synodum accessit, idque nobis causę fuit, cur Triuentinos Episcopos inter Romanæ Ecclesiæ immediate subiectos Episcopos reijcimus, quos ex aliorum vecordia in nostro primo tomo prætermisimus. Cathedralis Ecclesia vetustæ, ac nobilis structuræ, Diuis tutelaribus Nazario, & Celso Martyribus dicata est, vbi eorum pretiosa Capita in argentea thecæ asseruātur, olim a quodam Triuentino Episcopo Mediolanensis patriæ, sancti Ambrosij tēporibus illuc translata, constans est ciuium patrumque eorum memoria, præter monumenta eiusdem ecclesiæ. Quinque dignitatibus fulget, quarum prima est archidiaconatus, cum quinque canonicis, alijs pauperrimis presb. qui quotidie diuinum pensum persoluunt. Diœcesis ampla est, quæ ceteras Aprutij finitimas magnitudine antecellit, quadraginta et septem continet terras, seu oppida, ipsaque matrice, tum nobilitate, tum frequentia virorum ampliora, quorum præcipuum censetur Anglonum nobile oppidum, in medio diœcesis positum, quod olim Aquilonia Romanorum dixere, mille circiter larium eiuumque septem millia alit, inter quos & toga & armis illustres plurimi numerantur, ibi clerus numerosus, septem parochiales ecclesiæ, quatuor virorum cœnobia, vnum monialium, pluraque pia loca visuntur, loci nobilitatem præseferentia. In eo Episcopus Triuentinus vt plurimum commorari solet, tum quia salubriori, & benigniori cælo gaudet, tam quia negotijs diœcesanis pertractandis magis commodum esse videtur. Episcopatus census amplissimus est, cum duo millia scutatorum summam efficiunt, taxaturque io libris exmeræ ad florenos 150. Episcopi vero, qui in ea ad nostra vsque tempora floruerunt, peruenerunta. ad posterorum noticiam, sunt qui sequuntur, quos ex varijs monumentis ea fide deiumpsimus.

1 S. CASTVS Episcopus, priscis temporibus hanc rexit Ecclesiam, ex inueterata incolarum memoria, quem in cathedrali ecclesia interiori quiescere affirmant, vt refert eruditus amicus noster Io. Vincentius Catlantes Archipresb. Iserniēsis lib.3.cap.6.hist. Samnij tempus tamen quo Castus vixerit reticet.

2 N. . . . . Mediolanensis patria, cuius nomen ignoratur, huius ecclesiæ Episcopus fuit Diui Ambrosij temporibus circa an. 390. ille idem qui capitibus pretiosis SS. Nazarij, & Celsi hanc exornauit Ecclesiam, vt supra retulimus, cuius etiam rei meminit Catlantes lib. 3. c. 18.

3 DOMINICVS Episcopus Triuentinus, de quo Baron. an. 879.

4 LEONEM Presbyterum, & Monachum in Triuentina ecclesia intrusum an. 946. legimus apud Marium Viperam in Chronolog. Archiepisc. Beneuentanæ ecclesiæ, de qua re testatur Agapeti Papæ litteras pontif. 1. indictione 4. in Bibliotheca Beneuentana extare, quibus, instante Ioanne Episcopo Beneuentano, eidem Leoni Triuentinæ, & Benedicto Thermulanæ eccl. occupatoribus præcipitur, vt eas occupare desistant, litteras tamen non recitat.

5 LINTVLPHVS huius Ecclesiæ Episcopus anno 1015. interfuit synodo celebratæ a Benedicto Nono ad fauorem Abbatis Fructuariensis, de qua supra, deque eo nil aliud reperitur.

6 IOANNES sequitur qui viuit anno 1109. deque eo mentio habetur vsque ad annū 1119. in monumentis Montis Casini, huius etiam meminit Catlantes lib.3.cap.36.

7 PONTIVS post Ioannem Triuentinus Episcopus emicuit, clarusque fuit in concilio Lateranensi sub Alexandro Tertio an. 1179. a quo sub protectione immediata Romanæ sedis susceptus, singulari priuilegio exornatus, ecclesiam suam ab omni Beneuentani Archiepiscopi imperio immunem vidit, quæ deinceps prærogatiua eius successores vsi sunt, donec Sixto Quarto sedente, saniori consilio, dignitatem semel iterūque a Romanis Pontificibus acceptam, conlectuarunt ad decus. Peruenisse vero Pontium ad

ad ann. 1189. monuit nos ex Neapol. Arch. monumentis amicus noster Camillus Tufinus.

8 N . . . cuius nomen reticetur in Regesto Vaticano is, qui ille fuerit a capitulo Triuentino, in Episcopum electus, Gregorij IX. iussu anno 1237. per Muranum Episcopum confirmatus, munus consecrationis accepit. Litteræ extant in Reg. cit. epist. 325. fol. 221. Dat. 7. Kal. feb.

9 RICHARDVS Montis Casini Monachus magnę virtutis homo, hanc rexit Ecclesiam anno 1240. testis miraculorum B. Oddonis Carthusiani, cuius corpus iacet in Ecclesia sanctorum Cosmæ, & Damiani de Taliacotio; Richardi vero mentio habetur vsque ad annum 1246.

10 NICOLAVS Monachus Sublacensis monasterij Ordinis sancti Benedicti ab Innocentio Quarto Triuentinus Episcopus eligitur, confirmatus vero ab Alexandro Quarto successore anno 1256. ex Reg. Vatic. an. p. Alex. IV.

11 ODORIVS Triuentinus Episcopus præsens fuit consecrationi Ecclesiæ Vallis Viridis anno 1265. quem suspicor fuisse intrusum a Manfredo Friderici secundi filio, cum Lucam deturbasset de sede.

12 Fr. LVCAS Triuentinus Episcopus infracti animi vir, qui cum Manfredi coronationi interesse nollet, ab ipso in exilium pulsus, ad Clementem Quartum confugit an. 1266. ab eoque commendatur Albanensi Episcopo Apostolicæ sedis legato, vt expulso ab Triuentina Ecclesia intruso a Manfredi tyrannide, illum in propriam reducat sedem. Litteræ Clementis sunt nu. 62. Reg. Vatic. eiusdem Pontificis an. 2. cuius Ordinis, vel patriæ fuerit Lucas, quoue tempore hanc rexerit Ecclesiam, adhuc me latet.

13 Fr. NATIMBENE a Ioanne XXII. electus Episcopus Triuentinus anno 1334. 22. Iulij ex lib. oblig. forsan idem cum sequenti.

14 ANTIBONVS ab obitu Natimbene hanc sedem rexit, qui obijt secundo Clementis Sexti anno, Christi vero 1344. ex Reg. Vatic.

15 Fr. IORDANVS Curti Ordinis Minorum defuncto Antibono ordinatus est Triuentinus Episcopus a Clemente Sexto anno 1344. 3. Kal. martij. Præfuit quinq. omnino annos translatusque est ad Messanensem Archiepiscopatum ab eodem Pontifice anno 1348. de quo Regest. Vatic. epist. 199. ann. 7.

16 Fr. PETRVS de Aquila eiusdem Ord. Minorum Iordano successit ex Episcopo sancti Angeli huc translatus a Clemente Sexto anno 1348. 3. Kal. iulij, in Reg. Vat. epist. p. fol. 19. ann. 7. Vir fuit eximiæ doctrinę cognomine Scotellus, cuius doctissima cōmentaria in magistrum sententiarum, laudantur a viris doctis. Eius meminit Vvadingus tom. 3. de quo ita cecinit Saluator Massinus de viris illust. Aquilanis.

Si tibi corde sedet excelsas noscere causas,
Si tibi corde tuo pagina sacra sedet.
Si vis subtilis apices decerpere Scoti.
Hoc Aquilæ Petri voluito diues opus.
Qui volat in summis Aquila precor arripe causis,
Qui studuit Scoti maxima dicta sequi.
Siue arguta placent tibi vincula Philosophorum,
Seu forsan populum voce monere putas.
Cuius lima frequens mendas abiecit iniquas.
Hoc legito plenum laudis, & artis opus.

17 FRANCISCVS Marchisius Salernitanus Episcopus huius Ecclesiæ reperitur anno 1379. obijt in patria, vbi iacet in Ecclesia sancti Francisci cum hoc epitaphio.

Hic iacet corpus
Reuerendiss. in Christo Patris
Domini Francisci Marchisij
de Salerno
Episcopi Triuentini . . . qui obijt
die dominico xviij.
mensis aprilis vij. indict. cuius anima
requiescat in pace.

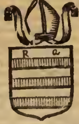
18 ROGERVS de Carcasijs ex oppido Sangri ad hanc sedem euectus ab Vrbano Sexto anno 1379.

19 PETRVS anno 1391. a Bonifacio Nono electus.

20 IACOBVS successit Petro electus a Gregor. XII. post conciliũ Pisanum, iterumque eidem Ecclesiæ Triuentinæ præficitur per Ioann. XXIII. anno 1413. 3. Kal. feb. ex lib. Prouis. fol. 14.

21 IOANNES Masij Paschalis filius Triuentinam sedem obtinuit a Martino Quinto an. 1421. die vltima maij, ex eodem lib. fol. 154. qui longo tempore in ea dignitate vixit, obijtq; anno 1451.

22 IACOBVS de Tersijs Abbas sancti Stephani de Tordona Ord. sancti Benedicti die 18. Octob. anno 1451. factus est huius Ecclesiæ cōmendatarius a Nicolao Quinto sequenti ab eodem eligitur in Episcopum 5. Kal. octob. ex Actis Consist. vbi vocatur Iacobus de Vrilijs, defunctusque est an. 1474.

23 THOMAS Carafa Neapolitanus, vir iudicio acer, & Regię aulę ingenio accōmodatus, ob id a Ferdinando primo Rege charus habitus, cuius fauore non solum Triuentinam Ecclesiam à Sixto Quarto anno 1472. sed & immunitatem, ex emptione emque, quod olim eius antecessores ab Alexandro Tertio Vrbanoque Sexto expetierant

iterum

iterum meruit obtinere, cuius confirmationis sequens diploma est, quod extat in archiuio Episcopali.

SIXTVS EPISCOPVS.
Seruus seruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad Apostolicæ dignitatis sedem superna dispositione vocati, ex Pastoralis officij debito circa temporum qualitates, & conditiones ecclesiarum, & locorum omnium sic solicita considerationе pensare debemus, quod debitum ad singula habentes respectu, sic circa ecclesiarum, & locorum eorundem, ac personas in eis degentes statum prosperum, & salubre solicitis studijs intendamus, quod ab eis iurgiorum, dispendiorumque sublatis incommodis ecclesiæ ipsæ illarumq. Prælatis, & personæ, vt in suis iuribus conseruentur, & votiuis gratulentur oneribus. Apostolicos se cognoscant recepisse fauores. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerab. fratris nostri Thomæ Episcopi Triuentini petitio continebat, quod licet fel. recordationis Alexander Papa Tertius prædecessor noster ecclesiam Triuentinam sub beati Petri, & sedis Apostolicæ protectione susceperit, & suis priuilegijs communiuerit, & piæ mem. Vrbanus Papa Sextus etiam prædecessor noster in diuersis suis litteris de illa, vt dictæ suæ sedi immediate subiecta disposuerit, & a tempore cuius initij memoria hominum non existit, Archiepiscopatus Beneuentanus, qui fuit pro tempore, in Episcopum, & ecclesiam Triuentinam nullam superioritatem, & subiectionem, protestationes, & contradictiones appareant in forma eiusdem nomine factæ & annotatæ, nec contra eas aliquid sit prosecutum, ac insuper fama, nominatio, & reputatio fuerit de exemptione prædicta. Nihilominus quia postmodum, vna vel duę latæ prætenduntur sententiæ super subiectione huiusmodi pro Archiepiscopo, & contra Episcopum, & ecclesiam Triuentinam prædictos tempore bonæ memoriæ Iacobi Episcopi Triuentini ipsius Thomæ immediate prædecessoris, ipsius Iacobi in curia, & impotentias, seu alias quia priuilegia exemptionis huiusmodi forsan perdita erant, & de illis docere non poterat ecclesia, & Thomas Episcopus præfatus solita quasi possessione exemptionis prædictæ post sententias præfatas gaudere non potuerunt, neque possunt. Quare pro parte Thomæ Episcopi nobis fuit humiliter supplicatum, vt ad tollendam omnem altercationem, & ambiguitatem curia prædicta, & ne ipsa ecclesia Triuentina alterius fatigetur laboribus, & expensis, & propter litigia quæ exinde oriri possent, ecclesiam Triuentinam, quæ inter alias cathedrales ecclesias illarum partiũ antiqua, & insignis existit & Thomam, ac pro tempore existentem Episcopum, ciuitatem & diœcesim, ac dilectos filios capitulum, & clerum, necnõ populum Triuentinum ab omni superioritate, & dominio, potestate, & iurisdictione, quibus forsan ecclesia Beneuentana subesse prætenderentur, ac quibuslibet alijs prorsus in perpetuum liberam, ac sub beati Petri, & sedis præfatæ protectione suscipere, aliasque eis in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui prædecessorum prædictorum litteras diligenter inspici fecimus, de præmissis plene informati, ac charissimi in Christo filij nostri Ferdinandi Regis Siciliæ illustris nobis super hoc humiliter supplicantis, & huiusmodi præfati Thomæ supplicationibus inclinati, ecclesiam, ciuitatem, & vniuersam diœcesim, Thomam, & pro tẽpore existẽtem Episcopum, clerum, capitulum, ac populum Triuentinum ab omni dominio, superioritate, potestate, & iurisdictione, quibus forsan ecclesia, ciuitas, diœcesis, Episcopus, clerus, capitulum, & populus prædicto Archiepiscopo, & ecclesiæ Beneuentanæ præfatis subesse prætenderentur; ac aliorum quorumlibet auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo eximimus, & etiam liberamus, ac sub beati Petri, & sedis prælibatæ ac eiusdem ecclesiæ Romanæ, atque nostra protectione suscipimus, exemptosque, immunes atque liberas esse volumus, nobisque & successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intrantibus, ac dictæ sedis immediate subesse, supplendo omnes, & singulos defectus, si qui quacumque occasione vel causa ex ipsis litteris interuenerint, ita quod Archiepiscopus prædictus, vel quiuis eius Vicarius, seu officialis etiam ratione delicti, siue contractus, aut rei, de qua agitur, vbicumque committatur delictum, vel initiatur contractus, aut res ipsa consistat, nullam in episcopum, ciuitatem, diœcesim, capitulum, clerum, & populum Triuentinum prædictos illorumq. singulares personas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias præferre, aut aliquã in eos iurisdictionem, potestatem, & dominium exercere, seu prouincialia, vel alia concilia conuocare præsumant, sed dumtaxat coram dicta sede vel eius delegatis teneantur conquerentibus de eis iustitiam respondere, ac decernentes ex nunc omnes, & singulas excommunicationum, suspensionum, & interdicti sententias, ac processus, quas & quos contra Episcopum, ecclesiam, ciuitatem diœcesim, capitulũ, clerum, & populum Triuentinum prædictas illorumque singulares personas promulgare cõtigerit vel haberi irritas, & inanes, nullius roboris, vel momenti. Et insuper eisdem Ecclesiæ, Episcopo, clero, capitulo, & populo Triuentino quod præsentes litterę ad plenam probationem omnium per eundem Thomam nobis vt præfertur expositorum sufficiant, ipsique ea aliter probare non teneantur. Et nihilominus exemptione, & alijs eis concessis in præsentibus litteris potiuntur, eadem auctoritate indulgemus. Non obstantibus sententijs, & alijs præmissis, ac recolendæ memoriæ Innocentij Papæ Quarti prędecessoris nostri contra exemptos, quæ incipit. Volentes, & alijs cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ exemptionis, liberationis, susceptionis, voluntatis, suppletionis, constitutionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit

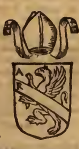
tis, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto pridie Kal. iulij Pontificatus nostri an. 3. Peruenit Thomas ad annum 1499. in administratione Ecclesiæ Triuentinæ.

24 LEONARDVS Corbera ab Alexandro Sexto ad hanc sedem euectus anno 1499.

25 THOMAS Caracciolus Neapolitanus auitæ nobilitatis, & existimationis vir successit Corberæ in Ecclesia Triuentina factus est Caputaquēsis Episcopatus administrator per cessionem Laurentij Cardinalis Puccij anno 1523. die 17. iunij, quam dimisit Triuentina contentus anno 1531. die 18. decembris ad fauorem Henrici de Lofredo nobilissimi, & spectatæ virtutis viri. Thomas vero translatus est ad Capuanum Archiepiscopatum 28. aprilis 1536. cum retentione administrationis Triuentinæ prioris Ecclesiæ, quam dimisit cessit post quartum sui Archipræsulatus annum, hoc est 1540. vt referunt acta Consistorialia, de quo latius in nostro quinto Tomo in Archiepiscopis Capuanis. De familia Caracciola inter Regni primarias, scripsit Ælius Marchesius, alijque multi, e qua Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinales quatuor, Archiepiscopi 16. Episcopi 21. alijq. Prælati, & insignes viri, & toga, & sago clarissimi, de quibus alibi Deo fauente nostra redibit narratio.

26 MATTHÆVS Grisonius Hetruscus e Puppio Florentinæ ditionis nobili oppido, Clementis VII. Papæ intimus administer, a quo Murensi Episcopatu donatus, a Paulo Tertio ad hanc Triuentinam Ecclesiam translatus est die 25. nouembris 1540. Hic Grisoniæ suæ familiæ Romæ fundaméta iecit, ex Hetruria accursito Carolo nepote, cui diues hæreditas obuenit ex decessu Episcopi, qui fato Romæ concessit an. 1567. aprili mense sepulcusque est in Ecclesia sancti Marcelli in sacello familiæ suæ excitato. Carolus vero diui Stephani eques, commendam suæ familiæ obnoxiam perpetuo fundauit, quam hodie implet nobilis eques Antonius olim vnus ex VrbisConseruatoribus.

27 IO. FABRITIVS Seuerinus nobilis Neapolitanus, Episcopus Acerranus demortuo Matthæo successit, huc translatus 23. iulij 1568. olim clarus in concilio Tridentino. Triuentinæ Ecclesiæ præfuit ann. 14. de quo Acta Consist.

28 IVLIVS CÆSAR Mariconna Neapolitanus, bono Triuentinæ Ecclesiæ omine fit Episcopus a Gregorio XIII. an. 1582. die 21. maij. Nam cum esset vir omnium scientiarum genere versatissimus, Ecclesiasticarum rerum amator fuit, suæque Ecclesiæ multa contulit ornamenta, cathedralem plane vetustate desormatam, & pene collapsam restituit, odeum, organum, suggestum, altare summum ornatissime compleuit; locum, vbi sanctorum reliquię asseruantur, exornauit, spinam coronæ sacratissimo Domini nostri Iesu Christi adhuc sanguine madentem argentea theca inclusit. Dignitates, clerumque inter se confusum distinxit, & ad antiquum ordiné reduxit, canonicorum numerum, & dignitatem auxit, tradita eis Ecclesiastica forma viuendi, ab alijs segregauit, Archiuium erexit, in eoque diligenter perquisita eiusdem Ecclesiæ monumenta reclusit. Puerorum seminarium erexit in Anglona oppido. Non semel synodum diœcesanam coegit, mores lapsos clericorum correxit, ac demum boni pastoris officij partes adimpleuit per viginti quatuor omnino annos, quibus Triuentiná texit ecclesiam, obijtque sub Paulo Quinto anno 1606. Præsul æterna memoria dignus.

29 PAVLVS de Lago Perusinus a Paulo V. institutus est Episcopus 1606. obiit 1623.

30 HIERONYMVS Constantius Neapolitanus vir nobilis ad regimen huius ecclesiæ promotus a Gregorio Decimo quinto die 9. ianuarii 1623. Præfuit an. septem; ad Capuanam deinde ecclesiam translatus 1630. de quo ibi.

31 Fr. MARTINVS de Leon, & Cardenas Hispanus Ordinis Eremitarum sancti Augustini nobilitate generis, religione, doctrina, munificentia, ac pietate Christiana vir insignis, vt pia & eximia hucusque ab ipso patrata opera satis declarant, ad hanc sedem ex Regia præsentatione est euectus ab Vrbano Octauo die 13. maii 1630. antequam inauguraretur, ad Puteolanam Ecclesiam translatus est 1631. die 7. aprilis, de quoque ibi plura.

32 CAROLVS Scalia Brixiensis Desiderij Card. Scaliæ nepos, ex Canonico Regulari sancti Georgij in Alga, regiaque præsentatione Triuentinus Episcopus renunciatus est ab Vrbano Octa-

no die 21. 1631. Obijt Neapoli an. 1645. ibique sepultus.

33 IO. BAPTISTA CapatiusPuteolanus, ex canon. archidiac. Puteolanæ ecclesiæ, eiusdemque Vicarius generalis, in gratiam Martini Episcopi sui a Catholico Rege præsentatus, Triuentinus Episcopus selegitur ab Innocentio Decimo anno 1646. Romæ consecratur. Viuit, diuque feliciter viuat, antecessoris sui Martini, nunquam satis laudati Præsulis, sectando vestigia.

TROIANI.

Pag. 238. l. 13. Hugoni Episcopo Troiano paulo post suam confirmationem, idem Nicolaus transmisit pallium, cuius vsus ex indulco sedis Apostolicæ fuerat ei concessus. Diploma est in Reg. Vatic. num. 130. pag. 36. an. 1. Nicolai Teruj, incipit, *Cum pallium*, &c. Dat. Viterbij 2. Nonas aug. An hoc priuilegium fuerit personæ ipsiusmet Hugonis, an Troianæ ecclesiæ, adhuc me latet. eadem pag. l. 25. post illa verba Guillelmus, *adde*, de Blanco, ita memoratur in reg. Roberti Regis.

Pag. 239. l. 40. post illa verba, maii, *adde*, obijt anno 1622. deinde, *adde*, a capite lineæ.

32 IO. BAPTISTA Rouglionus Neapolitanus Melchioris, & Corneliæ Marantæ filius a Gregorio Decimo quinto Troianus Episcopus electus est 1622. ment. februar. sequenti an. decessit, cui successit Siluester, post hunc Ioannes Baptista Astaldus, qui Romæ mortalitatem expleuit die 17. augusti 1644. sede Romana vacante. iacet in ecclesia Aracælana in maiorum sepulchro.

40 IOANNES Thomas de Venetianis Monopolitanus, in Romana curia Aduocatus, antiquæ probitatis, et inculpatæ virtutis vir, ab Innocentio Decimo Pontif. Max. Troianus Episcopus die 30. ianuarij 1645. electus, pauloque post consecratus suam adijt ecclesiam, quam hactenus administrat.

TVDERTINI.

Pag. 242. l. 61. *adde*, a capite lineæ.

20 IOANNES Tudertinus Episcopus anno 1015. subscripsit decreto Benedicti Papæ IX. pro Abb. Fructuariensis monasterij. Eadem pagina post Gregorium *adde* a capite lineæ.

22 RODVLPHVS ciuis, & canonicus Florentinus, Tuderti Episcopus fuit, ille, cui sub Alexandro Secundo Papa Florentini Episcopatus administratio demandata est post annum 1608. eique moderauit vsque ad an. 1071. reuersusque, deinde est ad suam Tudertinam ecclesiam, ibidem defunctus, cui successit Garodulphus.

Pag. 247. l. 25. post illa verba, instituisset, *adde*, ad cuius tumulum hoc prostat epitaphium.

D. O. M.
Bartholomæo
Alaleoni Firmano Episcopo
Tudertino viro optimo summæque doctrinæ
religionis, qui cum sedisset annis
XXXVI. obijt
pridie non. Ian.
M. CCCC. LXXII.
Angelus Cæsius Episcopus Tudertinus
sepulchrum instaurauit &
exornauit
M. D. LXXXVIII.

VALVENSES.

Pag. 281. l. 16. post illa verba, de Vincio, *adde*, comitatus Florentini in Tuscia, Bertini filius, l. 18 post illa verba 1443. *adde*, vltimum suum condidit testamentum Florentiæ an. 1442.

VOLATERRANI.

Pag. 349. l. 61. *dele*, inscriptionem illam pluribus erroribus scatentem, eamque sic restitue.

D. O. M.

Callistus II. P. M.
cum Romam è Gallia ad
Pontificatus coronam suscipiendam
proficisceretur, Volaterras perueniens templum
hoc Virgini in Cælum Assumptæ
dicatum duodecim
Cardinalibus, Pisarum Archiepiscopo,
quinque Episcopis, cum
Rogerio Volaterranorum Antistite
interuenientibus solemni celebrique
pompa consecrauit.
Mauritani
Victoris sacri Capitis auro obducti
dono illustrauit, ac
omnibus idem singulis annis pie
adeuntibus octonis diebus viginti
de iniunctis dies indulsit XIII. Kal. Iunii
M. CXX.
Cuius iam iam labentem
memoriam ex vetustissimis monumentis
depromtam Lucas
Alemannius Episcopus Volaterranus è
temporum faucibus
abripuit, marmoreoq. hoc lapide
æternauit VI. Idus Martij
M. DC. X.

Pag. 374. l. 33. *pro*, 1389. *lege*, 1384.

Pag. 381. l. 45. *pro*, Bernardo, *lege*, Augustino.

VR-

VRBEVETANI.

Pag.384.l.2. *adde*, a capite lineæ.

9 HILDERICVS Episcopus Vrbeuetanus se subscripsit decreto Benedicti Papæ Noni pro Abb. Fructuarien. an. 1015. vt supra retulimus.

Pag 398.l.63. *adde*, obijt Cardinalis Crescentius Romæ die 16. februar. 1645. sepultus in Vallicellana ecclesia. Deinde *adde*, a capite lineæ.

59 FAVSTVS Card. Polus de Cascia ab Vrbano VIII. a quo purpurã humanissime acceperat, Vrbeuetanam ecclesiam suscepit regendã die 23. maij 1644. paulo post cum comitijs, quibus Innocentius Decimus Pontifex Max. renunciatus est, interfuisses, ad eam administrandam profectus, summa vigilantia bonique pastoris fungens officio nunc feliciter Vrbeuetanam regit ecclesiam.

Ad secundum tomum pag. 485. *adde*, Ceruiensis vrbis stemmata hęc sunt, quę contulit nobis Franciscus Castagnaccius nobilis Æsinus I. V. D. almæ Vrbis Gubernatoris in criminalibus primus locumtenens, eruditus, antiquarumque rerum peritissimus.

Desunt arma, seu insignia Adriensis desolatæ ciuitatis, quæ hactenus, quamuis vsi fuerimus diligentia non pauca, assequi haud potuimus, fortasse peruenient ad manus, alibique lubenter dabimus.

FINIS.

ALPHANI PRIMI SALERNITANI ARCHIEPISCOPI GREGORII VII. PONT. MAX. COÆTANEI.

Carmina aliaque pauca, in quibus multa ad sacram Historiam pertinentia annotantur. Quorum exemplar ex vetusto manuscripto Codice literis Longobardicis exarato, Bibliothecæ Casinensis haud vnius opera petitum, nunc primum publico donatur commodo.

VERSVS.

Alphani Salernitani Archiepiscopi ad Pandulphum Episcopum Marsicanum, quos fecit eius rogatu in laudem Beatæ Sabinæ illustrissimæ Martyris, in cuius honorem Episcopatus ipsius est Ecclesia consecrata.

PRæsul amande magis multo quã credis amari
Aspice compositum mente verentis opus.
Non secus hac potui, fuerant quæ iussa peregi
Dulcius vt referunt carmina, prosa metrum.
Vox tua me monuit, pariterque monendo rogauit
Laudes Sabinæ martyris vt canerem.
Forte quidem volui carmen vitare laboris
Obice, sed timui displicuisse tibi:
Velle tuum noui, quod nondum posset amoris
Exiguo solui crimine iam didici.
Non ego sic adeo sum mente munitus, vt vltro
Expers pertulerim muneris esse tui:
Res in amicitia nimis hæc laudabilis extat
Apta quidem fieri qualibet vnanimi.
Barbarus est misere, qui vixerit hoc sine more
In medio Getici cui placet esse soli
Lętus spe venię tantum mihi, postulo, præbe
Iustis quod fuerim tardior ante tuis.
Maxima referat, atque meis non viribus apta,
Ardua dactylicis pangere gesta metris,
Rite tamen feci tibi quod veneranter adhæsi,
Sustulit opprobrium vox tua nempe meum.
Ordine pro vario numerosis legibus hymnos,
Respice compositos non sine mole duos:
Versibus antiphonæ binis sunt pene notatæ
Membra quod octo tenent iure duæ pariles,
Et sunt ter septem sicut mos exigit esse
Priscus, & est natis consona quæque suis:
Inde tibi restant ter responsoria terna
Sicut ter in his nouies ter sine labe pedes.
Conscripsi tandem pede liber martyris actes,
Obsequio fuit hic res aliena mihi.
Profuerat studium Cypriani sæpe relectum
Optime quo fertur scribere martyribus.
Ardet in antiquis, vt stella retrograda libris
Lumen in Ecclesiæ dat speciale fide,
Fas ibi rhetoricis fuit eius floribus vti,
Atque coloratis ludere sæpe iocis,
Nunc licet, vt licite scribentibus, atque licebit
Vsus & hic morem legis habere solet,
Solui non poterit res hæc rationibus vllis,
Si non soluuntur cætera iura simul,
Arbiter hæc sapiens tantum discernere debes
Lætitiæ poterunt si tibi ferre locum.
Esto quod esse velis mihi non mea causa nocebit
Restat & hic fidæ pignus amicitiæ,
Nec timeo verbis aliorum rite refelli
Iudice dum fuero te fruiturus ego,
Tu mihi cordis apes fugiũt quibus antra Cyclope
Ac tua non pariter pungere tela valent,
Non ego consertum virtutum munere pectus
Vidi sic penitus, vt patet esse tuum.
Solis amara sapis dulcedine nobilitatis,
Auxiliumque satis ferre tuis famulis.
Rursus & ista tui facient rata scripta propinqui,
Cum quibus vt spero te duce tutus ero.
His ego pro muro iam lassus ab hostibus vtor,
In quibus esse nihil vita dedit vitij.
Esse tui memores non cessant nocte, dieque
Pro te conueniunt sæpius ante Deum.
Instat Oderisius lacbrymis, precibus Theodinus,
Sed Transmundus agit hoc quod vterque facit.
Cognosco reliquos, sed vt his artibus aptos
Ore canunt solis vocibus, atque notis,
Prosit, & hæc istis bonitas, quæ profuit illis,
Vt studeant pariter prospice solicite,
Sed tamen, vt possum, quos dixi prædico prorsus
Semper dum fuero, quos amo, quos timeo,
Accipe quæ potui tibi præmia ferre roganti
Leuia sunt, placidis sed tamen apta locis,
Vt merces tanti non sis mihi cassa laboris,
Tu tac implores Martyris huius opes,

Et super hæc rogito Pandulphi vota momento
More pij patris digna iuuare tui.
Integra sit pueri bonitas tibi grata Leonis,
Nec tibi displiceat hunc, vt ameris, ama.
Vt tibi quo semper te diligat, atque libenter
Obsequium possit soluere sæpe tibi.
Mente satis miti deuotus in ordine viuit,
In quo perficitur cuncti potentis opus.
Nunc tibi sint satis hæc, valeas, vestrumque meumque
Onoma quæsitum carminis ora ferunt.

HYMNVS EIVSDEM in laudem S Sabinæ.

A

PRæbe Christe canentibus
Munus lætitia Martyris, vt tuæ
Sabinæ sacra præmia
Promantur pariter vocibus, & lyra.
Claris orta parentibus,
Pollens eximij coniugio viri
Præstanti facie nimis
Morum plena satis, diues opum fuit.
Hanc virgo monitis suis
Seraphim probe fecerat idola
Toto corde relinquere
Factorique suo credere concite.
Spreuit iura potentium,
Durum non timuit supplicij genus,
Sed præbens gladio caput
Centenæ meruo frugis adit gradum.
Sic in morte semel suos
Abscondens oculos semper ouans videt
Solis perpetui iubar
Nunquam deficiens huius erit dies.
Felix orbe potentior,
Quæ cælum recipit sanguine pro suo,
Cui merces paradisus est,
Vitæ delitijs moribus affluens.
Illic purpureus rosæ
Flos, & nardus inest, vernat amaranthus
Floret cum violis crocus
Spirant thura, thymus, lilia, balsamum.
Hymnos angelici chori
Condignum resonant carmen Apostoli
Psallunt quam bene Martyres,
Et plectro feriunt tympana Virgines.
Salua sancta perenniter.
Horum quæ medio psallis in agmine,
De quo iam specialiter
Martorum petimus munera respice.
Locus æterni, salus, honor,
Virtus, imperium, lux sine termino
Rex regum tibi Christe sit,
Et cum Patre Deo, Spiritui sacro. Amen.

Item alius Hymnus in laudibus ipsius.

AD Patris decus optimi
Cordis vocibus intimi
Sauiuæ celebres chori
Laudes pangite martyris.
Cæli scandit ad arduum
Sanctorum vice martyrum.
Et Regis sibi filium
Iunxit fœdere Virginum.
In cuius diademate,
Gemmæ more hyacinthinæ
Summis pro meritis nitet,
Quæ Christi meruit fide.
Cælestis sibi dignitas,
Diuo sanguinis indita
Nouit soluere præmia
Metæ temporis inscia.
Eius gloria circulos
Semper præterit annuos,
Quæ tanto fit amatior
Est quanto pretiosior.
Mundi delitiæ terrum
Mortis possideant locum
Cuius supplicij genus
Vitæ sit dare præmium.
Ora pro famulis tuis
Martyr germine nobilis
Multo nobilior magis
Sacri fœnore sanguinis.
Moles dissipe criminis
Finem pone periculis,
Et mortis febre languidis,
Da munus valetudinis.
Nostris insere mentibus
Christo reddere debitum,
Ne nos fortia iudicum
Perdant iura potentium.
Præsta conditor optime,
Qui cum Patre Deus manes
Cum sancto quoque Flamine,
Qui regnas sine termine.
Amen.

In Sancti Mauri Abbatis Metrum Sapphicum.

Hendecasyllab.

QVid tuo nobis potius placere
In die debet, tibi quam decoris,
Fortius niti precibus, vel hymnis,
Optime Maure?
Tu sacris quondam puer institutis
Maximum vitæ studium perennis,
Vnde præclaris rutilas triumphis.
Hic didicisti.
Et memor quantæ fidei fuisti,
Cum tuos mollis tulit vnda gressus
Excito cursu Placidum profundo
Fonte leuasti.
Illud est inter tua signa valde
Dulcius nobis, quod, & hac in arce
Languido gressum, simul & loquelam
Restituisti.
Hic viam longe positus videbas
Pallijs stratam, facibus coruscam,
Quam Pater cælum Benedictus olim
Noster adiuit.
Quod tibi quondam fieri petebas
Lege sub qua nos modo regulari
Grauiter viuens prece da perenne
Viuere nobis.

Ipse

Ipse Fundator placidæ quietis,
Huius hoc tecum faciat togamus,
Nam quod optamus, bene si velitis,
Ferre potestis.
Velle det vobis pietatis auctor
Rex Deus, cum quo sine fine regnet
Filius compar, sed & vtriusque
Spiritus almus.
Amen.

Item eiusdem Metrum.

GAudere fratres nos hodie decet,
Et quæque cordis tristia spernere
Summa beati lætitia viri,
His, cuius odas pangimus organis.
Hæc illa lux est qua subiit polum
Mauri solutus corpore spiritus
Sic regis acta militia sui
Tantæ quietis præmia pertulit.
Cælestis aulæ factus œconomus,
Præstat benigne digna petentibus,
Qui nostra sumpto mox sibi munere
Illustret almo pectora lumine.
Hic Arderadi membra miserrime
Collisa casu protinus integre
Sanauit olim cum sua seculo
Fulgebat omni mens simul, & caro.
Fracto medelam de pede Sergio,
Lumenque cæco præbuerat Lino
Sensu carente sustulit a nece,
Eiusque vixit mortuus ad precem.
O Maure felix quæsumus vtere,
Quo iam solebas, & modo plenitur
Noscat Casini dulce solum tibi,
Quid tanta possit gloria quam cluis.
Fac quo rogatur nunc tua charitas,
Nam iuris hoc dat legibus æquitas
Debere quemquam pro patria mori
Tu viue, sed nos viuere fac tibi.

Quatuor vltimi desiderantur versiculi, & Hymni conclusio.

In S. Matthæi Apostoli.

APostolorum nobili victoria,
Et retributa pro labore gloria
Cæli, solique læta fit respublica,
Vt summa laudum conferunt præconia
Quibus decora mater est Ecclesia.
Hic est Senatus Regæ, qui cum gloriæ
Die supremo præsidebit arbiter
Ad iudicandum omne semen Israel,
Cuius potestas nouit altas claudere
Seras, iterumque, claue linguæ pandere.
In hoc beato principum collegio
Matthæus almo gloriatur præmio,
Qui mox relicto metiro negotio
Christum secutus eius a primordio
Humanitatem scripsit omnibus prior.
Auriga currus primus est mirabilis
Seruat Phisonis & figuram fluminis
Euangelistis cui datur præ cæteris
Formam supremæ ferre pulchritudinis
Nam solus ex his est homo notabilis.
Trina refulget dignitate munerum
Refert vt omne concinendo seculum
Euangelista, martyr, & Apostolus.
Quod tale nulli de suis consortibus
Videtur vnquam contigisse præmium.
Gentes propinquo solis vitas climate,
Intusque tinctas criminum fuligine,
Ne mortis atra vergerent caligine
Nitere fecit mente, dum fideliter
Signis, & almo liberauit famine.
Matthæe grates debitas Apostole
Digne tuorum ciuium iam suscipe,
Quos fac ab omni esse tutos crimine
Vt se futuro sentiant examine
Tali patrono paruisse strenue.
Sit Trinitati summa laus, & gloria,
Salus, honorque perpes, & potentia
Simplex, & vna gen. æternitas,
Et quam creata confitentur omnia,
Per cuncta semper seculorum secula.
Amen.

Item alius eiusdem.

LÆtare mater, parturisque filios,
Fœcunda Vgo semper, & purissimos
Quos lympha partus edis, atq; spiritus,
Tibi per omnes motiones temporum.
Primum salutis tam sacro mysterio
Apostolorum fulgis ex collegio
Nites & eius inclyto certamine,
Cui dat triumphos laudis mundus hac die.
Est hæc Matthæi nobilis festiuitas
Modos sonantes dulce die Ecclesia
Lyras, vt omnes fistulas, & tympana
Præcellat a te cantilena condita.
Vatis idem fac tuis Apostole
Loco Magistri voxq; si quid dissoni
Sonat canente plebe claro dogmate
Tibi decenter vt placet sic corrige.
Tu praua quorumdam dęmonum ludibria
Magis peracta clarius detexeras,
Qui damna mortis pertulere pessima,
Quibus latenter tot reos effeceram.
Vtraque lapsum morte Regis vnicum
Oratione suscitasti filium
Post hæc tyrannum dum refutas Ittacum
Hinc martyr astra scandis hinc Apostolus.
Euangelista gloriose numerum
Acceptione dedita, iam quæsumus
Cæleste Regnum impetra fidelibus,
Quorum videris hospes esse sedulus.
Cum Patre præster hoc supernus Filius
Sanctus, simulque, paraclisque Spiritus,
Quibus sit omnis laus, honorq; debitus
Perpes potestas absq; fine temporum. Amen

Alius eiusdem.

ADesto sancte Spiritus
Nobis tuas canentibus
Laudes in hac Apostoli
Festiuitate nobili.

Quem

Quem pro lucri cupidine
Foro vacante sedule,
Ex publicano protinus
Facis replens Apostolus,
Hic languidis pectoribus
Persuasione criminum
Verbis medelam præbuit
A te sibi iam creditis.
Lauit sacro baptismate
Regem simul cum coniuge,
Quorum potenter filium
Resuscitauit mortuum.
Sermone iusto nuptias
Confuderat tyrannicas
Pro quo decorus laurea
Martyr polum transcenderat.
Concede iam Paraclite,
Vt nos in isto tempore
Possimus omnes libere
Eius triumpho viuere.
Tuæ refertur gratiæ
Nostræ quod idem patriæ
Ciuis, paterque dicitur,
Quod & parenter creditur.
Summo Parenti gloria,
Et Filio victoria,
Tibique laus fit debita
Per seculorum secula. Amen.

In sanctorum Martyrum Fortunati, Gaij, & Anthes.

SAnctis martyribus laus, honor, & decus
Qui cæli Domino sanguine proprio,
Sacrati superæ militiæ vicem
Inuicta retinent fide.
Conflictus validos ferre vtilicet
Hostiles cuneos frangere fortiter
Certauere sui corporis obice,
Vt post funera viuerent.
In regis positi nunc diademate
Stellarum potius lumine prænitent
Donatius suis militibus dedit
Christus Filius hæc Dei.
Ex quorum numero sunt quibus optime
Gaudet plebs hodie cantica promere
Laudis nostra piæ tanta velut decet
Huius lumina patriæ.
Fortunate tuis vtere prosperis
Rebus cum meritis cui nota nominis
Concordat pariter, nosque tua prece
Ds gaudere perenniter.
Et tu Gaie bonis moribus annue
Nobis assidue corda retundere,
Et quod nunc petimus, sumere postea
Nos feliciter adiuua.
Anthes perpetuo lumine splendide
His & par merito iure nec vltime
Communem Dominum sae tou ens roges
Pro nobis, quotiens potes.
Hoc nobis Deitas Rex tua conferat
Discordem numeris congeriem ligans
Vt tecum stabili pace per omnia
Viuamus tibi secula. Amen.

Item alius de eisdem.

SAlue dies tutoribus
Nostris dicata laudibus
Insignis, & virtutibus
Summis decora Martyrum:
Qui hic temporalibus
Dum sempiterna præferunt
Mucronis ictu concite
Christi probantur milites.
Sunt mira quæ post transitum
His contigisse creditur
Aues eorum corpora
Custodiebant splendida.
Obsessa dire patria,
Et pene morti tradita
Mansit repente libera
Horum quidem victoria.
Secura iam conciuibus
Sanctis Salerne dulcius
Præbe tuis victoribus
Laudis nouæ præconium.
Hi sunt quibus sæpissime
Te gratulari condecet,
Quorum putaris munere
Metu represso viuere.
Hostes tibi visibiles
Pellat, & inuisibiles
Augmenta pacis præbeant,
Summæque vitæ præmia.
Summo Parenti gloria,
Natoque sit victoria,
Et Flamini laus debita
Per seculorum secula. Amen.

De sancto Nicolao.

REx Regum Deus omnium,
Sanctorum decus, & gloria qui duces
Sacræ militiæ nouis
Semper muneribus perspicuos facis.
Ornas & diademate
Regni perpetuo quo pariter frui
Tecum viuisse tempore
Ante principij constitit vt diem.
Adsunt vnde celebria
Horum festa pijs laudibus annua
Cum mundus sua præmia
Per dimensa sui climata prædicat,
Te poscentibus annue
Vti dulcisonis cantibus
Nicolaus adit sydera fulgidus
In qua ita puer hic semel,
Et sexta feria suxerat vbera,
Quod mirabile prandium
Contractum minime te sine creditur.
Transactis puerilibus
Annis Ecclesiæ limina sæpius
Obseruans patrimonij
Hæredem fieri te voluit sui.
Auro non modico viri
Sedat pauperiem, quam patitur miser

Stupro

Stupro germine nobiles
Tres à se genitas tradere Virgines.
Hoc Myrea Metropolis
Digna promeruit præsule prosui
Quem diuina fidelibus
Vox audita tuis signat Episcopum.
Compulsus precibus maris.
Compressit citius grande periculum
Et ponto prope subrutos
Tranquillo penitus restituit loco.
Nautis nil minuit datum
Angusto sancis in tempore triticum
Sed per iuge biennium
Cunctis hoc fuerat copia ciuibus.
Hostis fraudibus obuians
Versuti pelago vas oleum ferens
Effundi iubet ocyus
Quod combussit aquæ materiam diu.
Post pœna capitis reos
Tres a morte viros eripit impiger
Cuius namque potentiæ
Et clausæ bifores sponte sua patent.
In somnis modo Cæsarem
Ex archum que modo territat acriter:
Et valde positus procul
Pellit parta trium funera principum.
Nicolae salutifer
Et tutor famulis esto perenniter
Cunctis te celebrantibus
Hoc festo placidis cum tibi laudibus.
Te mirabiliter colit,
Laudat, magnificat Græcia nobilis
Immo totius orbis hæc
Gaudet meta tibi munera soluere.
Mundi Roma caput tuis
Æqualem celebrat semper Apostolis
Cuius crebra iuuaminæ.
Non multis precibus quærit,& impetrat.
Quis non duceret hunc diem
Festum plus reliquis, cum genitoribus
Natus reddit ab hostibus.
Raptos ad varij seruitij iugum.
Ponti multiplices sinus
Obseruans facili cum prece posceris
Tempestatibus horridis.
Submersis miseros nauibus eripis.

In laudem sanctæ Christinæ.

Virgo dicata Deo nobis Christina faueto,
Sit decus, atque quies omnibus ista dies.
Plebs bene docta nimis tibi laudibus instat amicis.
Possit vt auxilio tuta manere tuo.
Tu patriæ legis mores nihil esse fateris,
Vt doceas comites, quæ sit habenda fides.
Idula constringis, præfectum dogmate vincis
Esse Deum credens, qui super astra sedet.
Flagra, rotam, gladios primum depellis acutos,
Post pelago mersam te dedit vnda foras.
Sed patet infidus miser occidit hostis iniquus,
Ipse quidem perijt, te Deus eripuit.
Frangitur olla satis conferta liquoribus atris,
Aurea delusi solis imago ruit.

A Hoc male turba ferens ad iudicis intonat ædes,
Fit reus in causa censor & ipse tua.
Tradiderat diri flammis tua membra camini,
Quæ tamen, vt voluit, perdere non potuit.
Occubuit Marsus Serpentum morsibus aptus
Nomine sed Domini restitit incolumis.
Inde cares lingua, truncaris vtraque mamilla,
Inficeris iaculis, sic celer astra petis.
Ergo doce Virgo cælesti docta magistro,
Quid tua plebs faciat, quo cluis vt veniat.

In eandem.

B In temerata fide nostræ succurre ruinæ,
Ipse dedit, vires, cuius amore viges.
Tu patre contempto Regi coniuncta superno,
Iurgia derides, verbera nulla times.
Et quia te Christus Saluator possidet intus,
Ira, furor, gladius nil valet exterius.
Iussa ducum spernis, te mnis præcepta parentis,
Sic seruat sponsam Rex in agone suam.
Æstuat Vrbanus, fremit Idion, & Iulianus,
Arma pudicitię quis superare potest? (dis,
Sed quia mẽte colis Christum, quem nomine pro-
In fragili sexu fortis inest animus.
Cælitus igniti frigescit flamma camini.
Virgineum corpus non retinet pelagus.
Non rota, non ferrum, non spicula mille furẽtum
Immutant animum Virgo beata tuum.
Virgineis precibus iuuenis de morte resurgens
C Ætherei Regis subditur imperijs.
Quid Iuliane facis? quid censor inique moraris?
Victus es, vt video, pectore fœmineo.
Perfice quod restat, tempta quod durius extat.
Non cessat feritas non vacet impietas.
Aufer adhuc linguam, miser aufer vtrãq; mamillã
Sed si non loquitur, mente Deo fruitur,
Nos tibi commissos Christina pijssima virgo
Protege perpetuis, poscimus, auxilijs.
Affluat in nobis æterni munus amoris,
Quam colis, ad patriam grex tuus, vt veniat.

In eandem.

D Virgo sidereis ardua sedibus
Te Christina tuis infere plebibus,
Vt possint placido nunc tibi pectore
Laudis munia soluere.
Tu patris rutilo splendida germine,
Sed multo melius moribus & fide,
Dum casto refugis corpore sæculum
Acquiris comitem Deum.
Cuius iussa probis actibus exequens,
Quem sæuis ducibus prodere non times
Contemptis validu pectore fortius
Pœnarum genus horridum.
Quæ, vel quanta quibus prælia gesseris.
Ignis cum gladijs, fustibus, & rotis,
Vinclis, verberibus, cumque ferocibus
Telorum probat ictibus.
Iam suprema poli quæ penetras loca,
Nobis vt pateant, hoc prece fac tua.
Et semper memorum, si memoraberis,
Felix esse memor velis.

Sic

Sic nobis Deitas Rex tua conferat.
Discordem numeris congeriem ligans,
Vt secum stabili pace per omnia
Viuamus tibi sæcula.

In eandem.

FOntem perennis gratiæ
Præbe, quod es, Iesu pie,
In laude tantæ virginis
Pro te paratis seruulis.
Hæc namque primum nomine,
Post te notarat dogmate,
Sic Sponsa sponsi gloria
Apte frui decreuerat.
Exosa pompas sæculi
Te forma quęsiuit boni,
Quem fixa telis horridis
Laudare numquam desijt.
Nunc grata carpens gramina
Inter rosaram germina
Gemmis micantem fulgidis
Gestat coronam luminis.
Vere peractis fructibus
Semen reduxit centuplum,
Cum rite fuso sanguine
Talis tibi lux parta est.
Per sæculorum sæcula
Patri supremo gloria,
Virtus tibi sit Filio,
Cum Spiritu Paraclito.

De S. Petro Apostolo.

ALma dies rutilat toto celeberrima mundo,
Sanguine quam proprio Petrus decorauit in æuum.
Ardua purpureis tinguntur templa triumphis.
Laus manet æqualis numero librata duali,
Ecce ratis pleno conseritur concita velo,
Credula falcato iam bellua carpitur hamo.
Auxiliare tuis pater Archiapostole seruis,
Nosque Deo caute sinuosis retibus affer.
Imperio Christi dum rete, ratemque relinquis,
Clauiger in cælis, terris piscator haberis.
Esse Deū credis, quem miscat turba prophetis.
Vnde manes clarus Petre princeps Ecclesiarū.
Fallitur incautus te tanto milite Malchus,
Cum piger immissum ferientis sustulit ictum.
Tu quoq. respōdes, cū vos genus arguit omne,
Impetus iste meri non est, vel sermo Iohelis
Poscit opes claudus, nec habet, quia defuit aurū
Nomine sed Christi gressum illi restituisti.
Vt Simon abscedit defunctus viuere cœpit.
Fit sua nil virtus stat Simon Simone victus.
Peruolat ille miser, cælos se dicit adire:
Altius vnde cadit sibi deficientibus alis.
Pestifer extinctū postquā Nero cernit amicū,
Te cruce dando mori, cælestibus adderis oris.
Iam cape Romanum consul, Cæsarq. Senatum.
Ecce tibi cunctus seruit sub sidere mundus
Omnibus humanus famulis sis Petre rogamus
Atque potens nostri, tuique salutifer orbi,
O Deus æterni Genitor clarissime verbi,
Da meritis Petri nos scandere mœnia Cæli.

De sancto Benedicto.

AVreo solis radio perennis
Hac die totus decoratur orbis,
Vt suis felix Benedicto festis
Clarius adsit.
Bella mirandis opulenta factis.
Signa virtutum speciale munus
Regulæ, præbent sibi sempiterno
Tempore laudes.
Claree ætatis teneris ab annis
Moribus quibus vitam ordinasti
Cum voluptati dederis nec vlli
Intima Cordis.
Deditue tanto prius id triumpho.
Vas quidem fractum muliebre damnum,
Quod puer sanum prece lacrymosa
Restituisti.
Exhibens sanctum celer institutum
Artius summis studijs relictis,
Rebus & patris fugis, & salubri
Veste bearis.
Foueras antro tua membra paruo
Mensibus versis nouies quaternis,
Quo manens nullis hominum, sed vni
Notus haberis.
Grata diuino tibi festa nutu
Conferunt pastum latitans videris,
Fama fit, vulnus perit omne mentis
Vulnere carnis.
Hinc cuius signum vitreum veneni
Poculum frangit, vaga mens fugatur
Virgulæ tactu, fluit è cauato
Marmore lympha.
Insilit ferrum capulo reuersum.
Mollis humanos regit vnda passus,
Qua tuam raptus Placidus melotem
Cernere fertur.
Karus hortendam tulit ales escam,
Fles nimis sontis nece motus hostis
E loco cedens solito petisti
Liris amœna.
Lubricus strata sucit anguis ara,
Aggrauat pondus, strepit igne falso.
Sed nihil contra valet inchoatum
Ferre laborem.
Membra collapso lacerata muro
Sana redduntur, patulo probantur
Fratribus furtim male facta, Regis
Panditur actus.
Noxa libantem necat, & ruina
Sedis electæ patet, obtinentur
Spiritu, rapto latitare vino
Cernitur hydrus.
Obijcis fratri quod inane fecit.
Inspicis mentem penitus rebellem.
Copiam prodis, grauidisque somno
Consulis index.
Perfidos tellus procul agit artus.
Sistis errantem draco, cessit vicus
Regium nummi subiere, fugit
Horrida pestis.
Quod cadit vitrum patet esse saluum.
Vasa producunt oleum, Chelydrus

 Peli-

Pellitur dextra, manumque loca
Visio soluit.
Reddito vitæ puero, subire
Cælicas sedes animam sororis,
Et velut solis radio sub vno
Omnia cernis.
Scandis ardenti sacer orbe præsul.
In via cœlum facibus coruscs,
Quando ter ternis tribus & Kalendis
Instat Aprilis.
Te canit lætus chorus Angelorum
Patriarcharumque, & Apostolorum,
Et Prophetarum meritis ab omni
Parte beatum.
Vt sit huius plebs memor ista laudis,
Hic ames dici pater, hanc decenter
Si doces, laute refoue, polumque
Scandere præbe.
Christe deuoti pretium laboris,
Confer istius prece nos iuuari,
Cuius exemplo peritura fœdi
Liquimus orbis.
Hymnus hic noster Benedicte princeps,
Sic tibi semper placidus, tuorum
Qui salus es, lux, decus & perennis
Laus monachorum.
Meta cælestis pretiosa Regis
Te facit veris celebrem trophæis.
Vnde nos semper petimus frequentes
Nocte, dieque.
Doxa sublimi maneat Parenti.
Eius & sacro diadema Nato.
Et tibi virtus vtriusque compar
Spiritus alme.

Sequens Hymnus eiusdem Auctoris.

Senariolis constans, de virtute humilitatis, superbiæque vitio tractare videtur, qui quidem est satis elegans, sed in eo pangendo, more comicorum, multa vtitur pedum licentia. Dolet autem mihi reperisse in eo quasdam dictiones vitio scriptoris corruptas, quas corrigere nequiui.

Gaudete iusti, mites, & pacifici,
Et omnes recti corde gloriamini,
Semper manentis possessores brauij.
Filij Dei, conspectores Domini.
Sic ordo sacri testatur eloquij.
In nobis quidem sanctus ille iugiter
Spiritus pietatis, sapientiæ
Et intellectus, timoris, scientiæ
Consilij, fortitudinis residet,
Largiter satis vnumquemque imbuens.
Inenarranda Domini est pietas,
Qui tantum corda diligit humilia,
Vt ea replens septiformi gratia
Spiritus sui condat habitacula,
Cuius est fructus gaudium, pax, caritas.
Sternit elata, fundit arrogantia.
Brachio suo conterit prælustria.
Sic quondam summa redimitum gloria,
Pro sola tantum angelum superbia
Felicitate repulit perpetua.
Qui tam formosus, & decorus extitit

Vt nihil intra Paradisum Domini
Aequari posset eius pulchritudini
Platani, cedri vertex ac abietis
Frondibus eius non fuit æquabilis.
Similitudinis Dei signaculum
Erat decorus specie prænimius.
Cuius in veste fulserat carbunculus,
Sapphirus, iaspis, salius, chrysolithus,
Smaragdus, onyx, berillus, topazius.
Infelix homo, quid, cum superbierit
Elarionis crimine passurus sit,
Si iustus iudex veniam non tribuit,
Cui claritatis tantæ lumen intulit,
Vt rite cunctis præferrentur Angelis
Sed felix ille quem res istæ possident
Mens bona, pectus purum, vita innocens
Cuius in cælo merces orbe maior est,
Et nomen ille magnus liber continet,
Quem ante tempus scripserat omnipotens.
Illic diuinæ pietatis munere
Vos odetis . . . rudine . . . trasmudule.
Conscriptis vitæ fulgitis charactere
Apostolorum chorus hinc, & martyres,
Et confessores exultant, ac virgines,
Postquam finita statione seculi,
Vos scriptos idem antiquus citauerit
Cælorum regni clauiger mox aperit.
Regis æterni Virgo mater excipit,
Et statim choris sociat angelicis.
Sanctorum omnis concinit exercitus.
Iubal est pri musin choro canentium.
Pulsat Maria foro Aron tympanum.
Rex autem Dauid personat psalterium.
Et Benedictus regulare præmium.
Cernit insignes legis suæ dogmate,
Inter ignitos, & condensos lapides
Nitore miro coruscare pariter
Miratur opus, & laudat artificem.
Inde scholarem rimatur originem.
Accedit Maurus, Honoratus, Placidus,
Et Constantinus, Faustus, & Simplicius.
Beato Patri omnes ita referunt.
Quos sic miraris ex Casino prodeunt.
Nos expoliuit noster Desiderius
Cui pater almus grates fert innumeras
Eique digna præmia pronunciat
Auctorem rerum omnium expostulat,
Vt in superna Angelorum gloriæ
Sibi cum illo congaudere liceat.
Inter hæc vobis Seraphin micantia.
Sanctus, & sanctus, sanctus proclamantia
Inæstimanda conferunt tripudia,
Canere iubent canticorum cantica,
Vt illa quater triginta sex millia.
Citharizantes cantico virgineo
Decenter agno psallitis purpureo.
Laudatis eum in choro, & tympano,
Cantatis ei in chordis, & organo,
Cæli terræque iubilatis Domino.
Cuius effecti gloriæ participes,
Iam precor sitis mei semper memores.
Sic eum mihi faciat placabilem,
Vt me dignetur superis coniungere.
Vnde vos possim vel longe respicere.

De Casino Monte.

MOns bone salueris pacis dator, atq; quietis,
Qui facilis regni via crederis esse superni.
Tu lapides illos seruas in pectore fixos,
Aula quibus cæli constructa notatur haberi.
Quanta tibi bone Christe sua
Factus imagine debet homo,
Vis animi penetrare nequit,
Lingua retexere nec poterit
Vllius arte magisterij.
Rhetoris interit officium,
Finis & ars studiosa perit
Nec sua dogmata philosophos
Plus satis ingeniosa iuuant.
Se quibus omnia scire putant.
Creditor hæc numerare vales.
Quem data præmia nulla latent.
Tu lucra solus & exigere,
Cedere qui facis imperio,
Quidquid habetur in orbe suo.
Hisque tua pietate sibi
Contuleras potiora nimis.
Nam faceres vt in arce poli
Hunc tibi participem fieri,
Passus es in cruce sponte mori:
Illius insuper ad decus est,
Forma tibi quia carnis inest.
Qua rutilas Patris in solio
Edite Virgine iure nouo,
Et Deus omnipotens, & homo.
Ciuibus hactenus hæc superis
Vilis erat species hominis,
Nunc quod habent hominē dominum
Hanc venerantur, & obsequium
Commoditate pia tribuunt.
Grauiter hos, simul vt maneant
Perpetua quoque pace ligas,
Vnde polique, solique tua
Vna videtur, & est patria,
Res vbi publica tanta micat.
Lege sed hæc posita fruitur
Infima pars, vt in alterius
Gaudia transeat, immo suum
Sumere iam valeat brauium,
Perdiderat, quod Adæ vitium.
Præterito viciato modo
Nulla manet sine labe charo
Crimine labitur assiduo:
Rursus, & ipse refugit homo.
Sic habet ex fide merito.
Pœna modo datur ex scelere,
Gratia redditur ex opere,
Nempe bono neque militiæ
Splendida quisque potest aliter
Te Duce signa mouere tuæ.
Dantibus his operam studijs
Viuere das operam multiplici.
Cumque nec omnibus vna satis
Regula fit tamen officij
Huius erunt habiles meritis:
Virginibus, viduisque, viris,
Coniugibus, simul atque sacris
Ordin.[illegible] patet aula pol.
Plus operantibus ac monachis
Notior hæc solet esse magis.
Ecce Casinus abundat eis,
Mons venerabilis aula Dei.
Mons Syón altera Dux fidei
Mons, vbi iura Deus populo
Scripta suo tribuit digito.
Tu sapientia summa Patris,
Qui dubio sine cuncta sapis.
Da facias, vt amœna loci
Huius, vt est referatur eo,
Quod tibi complaceat studio.
Scire volentibus hoc animus
Fert modo dicere, nam reliquum
In bonitate tua remanet,
Qui famulantibus hic merita
Multiplici pietate paras.
Italiæ iacet in gremio
Montibus obsita planities
Pampinus hanc viridis decorat.
Est nemorosa parum sed aquis,
Fluctibus, & varijs celebris.
Rebus in omnibus hæc locuples
Indigenis, sed & hospitibus
Est locupletior, hinc etenim
Est iter Vrbis Apostolicæ,
Totius orbis adhuc Dominæ.
Collibus eius oliua decens,
Cedrus, & alta cypressus inest.
Cætera partibus arboreæ
In sua lyris amœna ruens,
Et rigat, atque rigando sonet.
Mons ibi Casiti nomen habens
Omnibus eminet, ipse quidem
Pectore mœnia prisca nimis
Pertulit in quibus ara fuit.
Qua perhibetur Apollo coli.
Hic pater ante monasterium
Constituit Benedictus, habens
Pignora luminis ætherei,
Plebs quibus inscia dæmonicis
Eriperetur ab opprobrijs.
Sed Patris omnipotentis idem
Iudicio ruit eximie
Postquam refulsit, & hinc cecidit.
Inde domus renouata diu
Mansit in his quoque temporibus
Quod bene condita non fuerat
Casibus agnita signa dabat.

Postrema pars huius hymni desideratur.

Cantus in laudem beatæ Margharitæ virginis, & Martyris.

SI sua vaniloquo tumefactus carmine mundus
Facta refert, nū nostra manus torpere valebit,
Ne pulset cum voce lyram, dum cælica narrat?
Ergo age vox omnis, quæ cantat verba choreis
Vana cadat, ludos omnes proscribat inanes
Nostra Chelys, sed diua ferat, de ciuibus ora
Antiochena olim magni produxit in orbem
Fœminei generis rutilans iubar, illa mereretur
Baptismo mundata Dei non esse parenti
Chara, sed hinc Patri placuit magis illa superno
Pulchraque cælicolas traxit nimis, atq; caducos
Margharitæ oculos, inhonesto lumine præses

Inspicit oblatam quærens mulcere puellam.
Dumque negat calido ore fidem secura fatetur.
Ille minis mollem credens impingere mentem
Inuenerit in tenera pectus lattare virile
Virgine, non poterat tenebroso carceris antro
Vincere, non virgis carnem ferientibus, vnde
Sanguinei currunt riui, nec pectore traxit
Mote puellarum suspiria. iungitur illis
Vngula quæ laceret denudans ossaque pandat
Viscera plus poterat fortis sufferre malorum,
Quam manus inferret mentē miserata manētem.
Clauditur in tenebris, radius quos pellit ab alto.
Hostis adest specie, & vasti terrore Draconis
Mollitur, & victusque fugit, sed ad altera tendit
Inueterata doli figmenta, ac vincitur inde,
Dum pede virgineo collum calcatur inane,
Nec licuit repeti sine nutu virginis vmbras.
Ducta dehinc cōstans dum spernit sacra Deorum
Iugitur exurens lateri pro vulnere lampas.
Sed caro dū patitur, mens prorsus ad alta leuatur.
Cumque ligata datur dolio sua vulnera rumpi
Sensit, ob hoc populi vocesque ad sidera tolli.
Confessique Deum cœlorum munera sumunt.
Denique ne populus in Christum crederet omnis
Ad loca sanguinei iussa est certaminis ire,
Emissęque precis post sacra oblata feritur,
Et caro dum iacuit, mens eius in æthera fertur.
Explicit cantus beatæ Margaritæ.

Incipit Ode in laudem sanctæ Vrsulæ.

FVlgor aspectus placuit virorum
Viribus, mentis decor ac supernis
Vrsulę turmis, merito potentis
Nobilis ortus.
Luctibus patris tulit hæc iuuamen
Non timens regis furias caduci
Nixa virtuti Domini potentis.
Virgo pudica.
Quæritur sponso, trahit illa sponsum,
Dumque se profert socias requirit,
Aggregat festo celeres ministros
Læta futuro.
Iungitur sacræ comitum cohortis
Sanctior cleri celebris caterua,
Aduenit patrum cupidus coronæ
Fulgidus ordo.
Summus oblatum decus, & refignat
Pastor, haud damni pauidus minoris,
Dedicans Christo comites lauacro
Virginis almæ.
Irruit cultro ferus interemptor,
Agminis sacri madidus cruore.
Spiritus cælo subeunt aperto.
Ossa colonis.
Ergo pulsantes Dominum rogate,
Paruus quo virtus meritis iuuetur
Nostra sub magnis laqueis malorum
Vndique cincta.

Cantus in laudem S. Catharinæ Virginis.

PVlchra nimis nullū cupiēs admittere sponsum
Quem non perfecti cōpleret forma decoris,
Omnia qui nosset, quærens virtute potentem,
Et qui præcipua foret ex pietate benignus
Virgo pudica Dei martyr Catharina quod optat,
Obtinet illecebras dum carnis abhorret iniquas.
Dumque refutat opes, dum vanos spernit honores
Ictibus obijcitur, victris per singula fulget.
Auxilio stabilita Dei mortalibus audax
Restitit insidijs, promissa nec aspera curans.
Doctaque non timuit cōfundere pectora doctrix,
Nec verita in tenera sufferre flagella iuuenta
Altior impetio, dum carcere clauditur atro
Nulla fames sanctam potuit percellere mentem,
Dante Deo famulæ, quæ sunt accommoda vitæ,
Visitat ancillam Dominus, Reginaque clausam.
Nec tenebras patitur, dum lux diffunditur intus.
Consecta congreditur famulorum turba, fidemque
Suscipiens apto quæsiuit tempore palmam.
Nec potuere rotæ constantia vota rotare.
Nec metuit mortem portans ea morte coronam.
Sanguineas vulnus dum mittere debuit vndas,
Lac dedit, egregio corpusque dedere sepulchro
Turba supernorum, guttas funditque salubres.

Ode in laudem eiusdem Virginis.

MVlta nos cogit bonitas puellæ.
Cantico laudes agitare nostro.
Pauca dum spernit, sibi quæ parentes
Liquerant, multis opibus fouetur.
Sceptra dum Regis fragilis reliquit,
Alta donauit iuuenem corona.
Plurima fulsit Catharina forma,
Sed magis pulchram numerosa virtus
Reddidit, summi meruitque patris
Vnico iungi speciosa nato.
Eius amplexu cupiens foueri,
Terras quod posset dare, non cupiuit
Prosperum quidquam, mala nec refugit.
Vnde nec Prętul potuit minaci
Pectus illius remouere vultu.
Eius, & spreuit placitis fauere.
Monstrat arguto rationis acta,
Quæ fidem lustrent senibus togatis.
Vicit, & victis placuit subesse,
Fine dum vitam ineunt carentem
Carnifex ferro lacerat tenellam,
Forte sed pectus nequijt ferire.
Carceris tetra latuit cauerna,
Splendor ast summi patuit decoris.
Et lucrum Christo parat in cateruas.
Iam nouum pondus cecidit rotarum.
Ante se sacrum tulit, & manipulum
Iussa sed tandem caput amputari.
Supplices Christo rogitat fauendos.
Vulnus illatum laticem dat album.
Cælicæ turbæ sepeliunt ossa
Puritas manant oleum salubre.

Alia Ode in ipsius laudem.

LAudes non pigeat prompsisse cantibus
Quas virgo meruit, nec meritis pares
Candor virgineus præcipuus nitor,
Quo fulsit sapiens, & stabilis valor,

Ex

Extolli titulis iure petunt nouis
Virtutum numerus, quo viguit breui
Hoc vitæ spacio sub fragili statu.
Extollens Catharinę niueum decus.
Quod non dilacerent plurima commoda.
Non tollat speciei, diuitijs cadat;
Sexus fœminei libera portio,
Grandis sub teneræ visa scientia
Arcano iuuenis multa scientibus
Dum profert fidei mystica dogmata,
Non infert aliquid cunfcia concio,
Victricis retinens lumina fulgidæ,
Perdentesque animas inueniunt eas.
Excellentibus fragili robur in arbore
Experta est regimen, quæ tenuit manus.
Dum pulsat precibus, dum furijs minax
Carnem dilacerans sub tenebris locat,
Vt dempti dapibus præcipitet neci.
Splendor, sed famulæ gaudia congregat,
Vt carnem foueant, pabula præparat.
Verbum fructificat, germina colligit.
Fortis terribiles non timuit rotas,
Et mortem patitur, ne subeat necem.
Et lac consequitur vulnera candidum.
Montanoque locant vertice funera
Dextræ cælicolum, quis refluit liquor
Reddens debilibus membra valentia.

Loquitur Virgo Maria ad Iesum natum,

HAs mūdi tenebras noster bene veneris infans
Visere, qui lato diffundis lumina cælo.
Fili mei, filique Dei, nouus accola salue,
Sed quis, quo properas compar genitoris?ab alto
Prosiliens quo nate venis? qui rata polorum
Reples, tellus finus hic mage complacet artus,
Concludi num forte venis, qui fine carebas,
Qui stans cuncta moueos venisti in carne moueri
Qui geris in dextra mundanæ pondera molis,
Ancillæ, tremulique senis portabere palma?
Cuius cælicolæ pascuntur munere, patuas,
Quas tamen implesti, placuit tibi sugere mãmas?
Quem superi cecinere chori, quod ante beati
Exultant animi venisti emittere luctus?
En age iam nostros subeas mi nate lacertos.
Parua geret magnum genitrix, fragilisq; potentẽ,
Factorem gestabit opus, nubesque decorem.
Astat inops ancilla tibi, quæ mollia parua
Mẽbra tegat panno, non hic domus inclyta ruptus
Apparat, ancillæ desunt, ignauique ministri,
Cumque furit Boreas, non igne, aut pelle fouebo.
En tenerum patere loculo deponere corpus,
En tibi profecto præsepe insternitur amplo,
Qualia nate legis, tali tibi more parabo.

Ad laudem sanctæ Luciæ virginis, & martyris.

QVi cælos quondam statuisti lumina terris
Spargere, de tenebras pellẽtis munere lucis.
Noctis licet pressos nubes nos pallida condat,
Lucida gaudemus tamen hic quandoque tueri.
Clara quidam fidei gestant sub agmine Virgo
Lumina, nos docuit constanti lucida bello
Sistere, dum precibus Dominum vicisse Tonantẽ
Visa quoque est morbo præstans suffragia matris,
Multa parat dæmon, vis carnis, prælia mundus
Docta fecit iaculo latitantem nubibus hostem,
Luce micans fidei carnis molimina vincit,
Dum se terricolæ facibus non iungit amantis,
Quæ potiora quidem cælestis fœdere sponsi?
Quem fouet in minimis diffundens munera mẽbra
Fortior insurgit mundus pro Marte secundus.
Inde finistet adest & verbo, & verbere turgens,
Nulla potest animum fragilis sub carne virilem
Frangere vis clausum,, de cuius robore traxit
Robora mo rtalis moles, nam sistere visa est.
Multimodis hominum conatibus acta, bonumq;
Ad loca perdendi, vt traheretur fœda pudoris.
Incensas superat flammas, nec vulnera mortis
Expauit, sacraque chrismate fota reliquit
Membra quidem terræ sed spiritus æthera scandit:
Hic tua lucifero resplendet culmine sedes.
Hic sacer implexus tibi porrigit oscula sponsus,
Huc quoque nos tua vota trahant, lucida Virgo.

Explicit de sancta Lucia.

Incipit Ode in honorem Innocentum.

CAndentem segetis nouæ
Miremur cumulum chorus,
Qui fauces teneras agant
Coram principe canticis.
Gaudet primipilus recens
Ductor mittere præuios.
Lętatur patibus puer
Florum primitias legens
Hic gaudet titulis loqui,
Quos prorsus dabat inscius
Ætas, & fine crimine.
Sic dignis canitur prior.
Instat Innocuum tonat,
Si linguæ officio carent,
Clamat sanguineus rubor.
Occisi resonant decus,
Quod viui nequeunt loqui.
Quid vis tigride durior?
Quid sæuis car nibus canis
Prior? quid socijs vacas?
Pignus cælicolum putas
Inlundis manibus premi?
Sed frustra tumeat furor,
Et te magnificum puer,
Materna vbera subbibens
Vincat te fugiens domet.

Explicit de Innocentibus.

Incipit de sancta Agnete virgine, & martyre.

SI tibi difficile fortasse videtur habere,
Quæ fortis potuere viri, quæ virgo pigebit,
Amplecti potuit, quæ nomine dicitur Agnes?
Quam non naturæ fortem perfecit origo,
Nec tulit expertam prudentia temporis ampli.
Forma decens extra, sed forma decentior intra.
Hinc

Hinc oculis hominũm placuit, sed abunde supernis A
Egregij redolens per singula germinis actus,
Quæ sibi sactæ fides dederat speranda colebat.
Huic quoque proposito tali se robore iunxit.
Neu blandum quicquam, nec durum vertere mẽtẽ
posset, ceu nihil mortalia cuncta putantem.
Quæ mulier, vel forte magis robusta virago
Tale genus belli superet, si forma decora,
Si tener ætatis fluxus, si munera quisquam
Plurima protulerit, si nobilis adsit amator?
Ista tamen superans, illata flagella timebit.
Hęc simul hanc iuuenem cinxerunt cõmoda sacrã
Organa non vitij, sed quæ virtutis habebat,
Vtque magis teneræ virtus occulta puellæ
Crescere, & pauidas igniret ad ardua mentes.
Præparat insidias præfecti natus iniquas. B
Carnis amator, eam, sua ne connubia spernat,
Exhortans placidusque illi sua munera profert
Est mihi, virgo refert, melior te sponsus, amans me
Esca necis discede procul, scelerisque minister
Huius virtuti quæcunque potentia cedit.
Sidereusque decor speciei culmen adorat.
Apta quidem facies, hilarique affecta nitore
Voce pia dulcis, cui sermo nescius iræ,
Non asper miseris, mœroris mens sedet expers.
Vnde nec exterior facies sua turbida visa est.
Candor inest, fulgensque decor, speciesq; ruboris,
Egregium facit hunc genitor, quam prolis imago.
Et regale genus, animi quoque plurima virtus.
Perpetuas contrectat opes fitibunda potentea
Corda fouere, quibus prorsus tollatur egestas.
Huic mihi dilecto placui, connubia secum C
Contraxi nullo penitus mutanda valore.
Aureus & digitum circumdat circulus, vt sim
Sponsa fidelis ei, quo sim redimita, benignus
Plurima dona dedit, facies ornata cruore est,
Complexumque tulit gemmarum lumine sertum.
Excellensque genus vestis, ne forte viderer
Tanto dissimilis sponso, nec digna decoris
Admitti thalamum, præ cunctis quos mihi legi.
Sicque mihi adiunxit se, ego sic quoq; copulor illi
N cu me blanda trahant neu frangat grãdo minarũ
Ecce hostis si bella paret, certamine victrix
Fulgebo, teneros si nudet turpiter artus,
Cesaries me densa teget pro veste decenti.
Si quoque prostibuli tenebris intacta locabor,
Angelicæ tutela manus mea membra iuuabit.
Si locus infamis, Domino mea vota dicabunt. D
Si tenebrosa loci facies, perfusa recenti
Lumine fulgebit melius, vestisque feretur.
Libera sua male mihi si transmittat ephebos,
Hinc, sua si sapient bene corda, redire licebit
Illæsos, sed non veritus diuina peribit.
Quem tamen effutit spero concedere votis,
Qui sibi me iunxit speciali munere, Christum.
Cuius cantabit titulos de morte resurgens.
Hinc rabies exorta malos sæuire ministros
Compellet, datus alter erit, qui cœpta sequatur.
Illaque qui in cinerem conuertat membra parabit,
Hæc iniecta rogum, diuisaque flamina quiescet,
Vtque meo tandem coniungat in æthere sponso;
Gutture transfigat, sed mens ad celsa volabit.

In eandem.

IGne diuini radians amoris
Corporis sexum superauit Agnes,
Et super carnem potuere carnis
Claustra pudicæ.
Cogitur stupris maculanda vulgi,
Nuda famosum subeat lupanar,
Angelus castæ pudibunda seruat
Membra puellæ,
Candidi cælo veniunt amictus,
Clarus obscœnis Dominus refulget
Splendor, & gratos superant odores
Fornicis arcus.
Perdidit vitæ iuuenis decorem
Ausus intactum violare corpus,
Virgo sed veræ reuocat saluti
Funus acerbum.
Flamma, diuino dominante nutu,
Friget æstiuos imitata rores,
Virginis corpus Domino dicatum
Iussa cremare.
Mista sacrato moriens cruore
Lactia effudit niuei fluenta,
Quam ferus lictor lateri profundum
Condidit ensem.
Spiritum celsæ capiunt cohortes,
Candidum, & cœli super astra tollunt,
Iungitur sponsi thalamis pudica
Sponsa beata.
Diua nunc nostræ miserere sortis,
Et tuum quisquis celebrat trophæum,
Impetrat sibi veniam reatus,
Atque salutem.
Redde pacatum populo precanti
Principem cæli, Dominumque terræ,
Donet vt pacem pius, & quietæ
Tempora vitæ.
Laudibus mitem celebremus Agnum,
Casta quem sponsum sibi legit Agnes,
Astra qui cæli moderatur, atque
Cuncta gubernat,

In eandem.

ARdet intactæ faciem puellæ
Præsidis natus, stabilis sed illa
Tale responsum iuueni pudico
Retulit ore.
Quid meos frustra thalamos requiris,
Pabulum mortis, laqueusque vitæ?
Turpis obscœni procul hinc recede
Criminis auctor.
Dona, quæ iactas pretiosa diues,
Pauperis mentem moueant puellæ.
Dignior sponsus meliora multo
Munera præstat.
Clarior Luna, radijsque Solis,
Cuncta cui parent elementa mundi,
Se mihi sponsum dedit, & perennem
Sydera dotem.
Iamque complexu fruimur pudico,
Iam caro carni sociata gaudet,
Iam sacer sanguis faciem nitenti
Murice tinxit.

Quare

Quare mortales periture formas:
Cælitus nostri placuere vultus,
Viuet in terris amor iste, celsis
Viuet in astris.
Virgo nec mirum videatur alma,
Cuncta si spreuit monumenta mortis,
Quæ pium vitæ Dominum perennis
Semper amauit.
Ad tuas Agnes rogitamus aras,
Flagret in nostris amor iste fibris
Comprimens blandæ stimulos iuuentę
Flamine sancto.
Vre lasciuas hominum medullas,
Tutus vt dulces fugiat procellas
Spiritus mundi, domitaque victor
Carne triumphet.
Virginum laudent pia vota Regem,
Quem decet sacræ genus omne laudis,
Cuius in trino veneramur vnum
Numine numen.

Sermo ad Clerum in laudem Vincentij Martyris.

HActenus almorum referentes facta virorum
Tegmine prosarū vestiuimus, ast noua patres
Ac fratres placuere magis, veterata tueri
Non placet, ipsa cibos renouari mensa requirit.
Vos igitur namque huc vos traxit causa ciborum,
Non quos corpus amat, gustum præbere recentem,
Quodque dabit Dominus læto portabimus ore.
Vtque magis possit refoueri vestra voluntas,
Ad Domini Martem solito properemus honore.
Quod portemus ei, docuit nos Angelus olim.
Auxilium post quam de cælo sumpsimus, inde
Confortata vigent & corda, & lingua loquentis,
Vt nostis, reuerenda cohors fratresq; patresque,
Vita sub hoc lapsu decurrens militat omnis.
Ergo hostes superare vacat, quod aptius ardor
Mentis agat, quando promittitur inde corona,
Quanta est celsorum conscēdere regna polorum.
Namque hic mortifero vita est exempta pauore,
Nullaque, quæ frangant, obstant aduersa, salutem
Hic animam diuus sitibundam pascit abyssus,
Hic quoque largifluis exundat copia donis.
Hic, qui constiterit, supremo effertur honore,
Hic quæ non cessat, circundat gloria dignum.
Non murmur, non rumor ibi quæ fœdera rūpant.
Si qua potest pensare animus, vel si qua loquentis
Lingua potest fari, si lumina cernere quicquam,
Istis nunc conferre voles? de talibus audax
Verba dabis? numquid meritorum gaudia tentes?
Qui volet hęc, fiat valido certamine victor.
Vincenti dabitur Sertum, dulcedoque mannæ.
Quæris amica? prius inimicos vince furentes.
Tres si quidem nobis obiectos nouimus hostes.
Tres hi lethiferis impugnant pectora telis,
Nec cessant laxare virum, nisi colla sub ipsis
Deijciat, fractoque manus det robore victas.
O quantos latitans prostrauit carnis iniquus
Pulsator, quantos detraxit ad infima mundus.
Quantos prædo vorax tenebrarum trusit ad fibras.
Hi primos traxere patres ad funera prima.
Horum prima fuit proles prostrata nefando
Vulnere, quo victus perijt Sodomita ruinæ
Sulphureæ adiectus quorum almus deciditictu
Psalmographus, sobolesq; nitēs, quo plurima, usq;
Turba cadit, quis namq; orbē sine vulnere linquit?
O nimium felix, qui tantos propulit ictus,
Hunc laudes, tituli que notent hunc fulua corona
Si quis adest talis, nostro sermone notetur.
Ignoscat tamen egregio si non sit honore
Compar, cui tamen hic dulcescat cantus in aurē,
Si modicus, libeatque graues ad summa leuari
Audistis reuerenda phalanx, quem laude decoret
Sācta parens hymnos, psalmos, responsaq; cātans.
Hunc quoq; carminibus nostris describere fas est,
Hic ex occiduo generatus climate victor
Prodijt, atque illi nomen Vincentius extat:
Hinc nitidus iuuenem cinxit decor, altior intra
splendor erat quo summa potens, atque ima tueri.
Quem mage virtutum fecerunt agmina clarum.
Obsequijsque Dei non mundi membra subegit,
Hic postquam campo tot vinci pectora videt,
Et pauidos fugitare duces, atque hostibus victo
Cedere profectis a sese protinus armis,
Infremuit, validumque tulit sub corde dolorem.
Vlciscique cupit, pudet hostes ferre triumphum,
Nec tamen, vt præceps se opponere tentat inermē,
Festinus petit arma dari, gestuque minaci
Bella parat, gaudent stantes hinc inde sorores,
Nec passæ externum circumdare militis artus
Officium voluere suis hunc cingere dextris,
Ecce, inquit, scutum, velo suscata serenam
Prima soror faciem, fidei quam nomine dicunt.
Hoc re, ne laudant, quæ sunt infesta, iuuabit.
Altera quæ capiti galeam succurreret, affert.
Quæ sperat secreta Dei, celsamque salutem,
Tertia dat totum quæ possit cingere corpus
Loricam multi quam nectunt ordine cycli,
Hæc est, quæ innumeras iungit dilectio merita.
Quarta dedit stabilem iusti vestita decore
Thoracem, femorique tulit, qui congruat ensem,
Virgo pudica suo gestans cognata pudori
Tegmina texta dedit telum Prudentia triplex.
Sacraque lex pugilem forti præmunit in arcu,
Vnde queat validis hostes penetrare sagittis
Cruribus aptatur quam protulit ocrea duplex
Virgo humilis, pedibusque dedit calcaria binis,
Hinc amor, inde timor, domitū qui subsit habena
Sobrietas sternebat equum. Patientia sellam
Attulit. Aurato præfulgens tegmine tandem,
Quod Rex contulerat, aduersos quæritat hostes,
Et vincens exit quo vinceret, inde superbæ
Stant acies, stat & ipse micans cælestibus armis,
Prima aciem iuxta mouit caro, nulla minatur
Vulnera, non toruos demonstrat in agmine vultus
Lubrica, sed placidi speciem mentitur amoris.
Oscula lethifero dans inuiscata veneno,
Arridensque parat fletum cantusque dolorem,
Pulchra affert oculis animam prædantibus aures
Dulcisonis pulsare modis molitur in rem
Hinc reddens animum, nares demulcet odore
Multimodo, gustumque trahit varia arte saporum
Inque cibis firmenta nouat, dans mollia tactum
Allicit, hinc miseram confundens crimine mētem.
O te felicem, quæ tantos viceris hostes!
Hanc vbi persensit iuuenis eam sistere bellum,
Non tulit ingenuos secum miscere lacertos,
Blan-

Blanditiaſque pugil dedignans ſpreuit iniquas.
Sic fugiens vicit, nam ſic fugiſſe decorum eſt.
Calcibus vrget equum, rigidaſq; imponit habenas.
Mundus adeſt contra, trinũq; præordinat agmen,
Errorum præcedit onus, nam dira tyrannis
Arbitrata Deum, quod fictos fictile ſculpſit,
Spicula falſidico lethalia ſparſerat ore
Ictibus opponit clypeum, vicitque ſuperbum.
Ecce aliud pugili vincendũ opponitur agmen, (tur
Vanus amor, quo pulchra domus, quoue vxor ama
Quo ſoboles dulcis, quo pulchrum quæritur aurũ,
Illaque cæleſti miles ſuperabat amore.
Obuius interea robuſtam impingere mentem,
Ipſe timor ſecli tentabat, caſtide ſortes,
Repulit impulſus, dum nulla infenſa malorum,
Vis potuit mentem proſternere militis almi.
Ille, inquit, manda Pater inclyte, verba tyranno
Opponam, iubet ille libens, quæ verba tyranne
Infelix, quæ verba refers? cur ſacra negari
Noſtra iubes? me me credis pallescere vultum,
Terroreſque putas animum pulſare minaces?
Plus te torquebo ſi torqueas ipſaque pœnas
Vltrix pœna dabit ſerieſque, quam trahit arcu,
Taliter infeſtum miles ſuperauerat hoſtem,
Cum procul indignas, armatas marte cateruas,
Stare iubet quondam de cæli culmine iactus,
Inficiaſque paras, fraudes petiere priores.
Infultãs tento, ſed cauit vulnera telo
Chriſtifer athleta, nec Martis ferre furorem
Diſiectæ potuere acies, fugit omnis in vmbras,
Aſpectumque pauet pugilis, telumque caterua.
Inde cruentorum trux illi opponitur agmen.
Carnificum, gens hæc ſequitur vexilla tyranni.
His tormentorum varia committitur arte
In iuuenem ſæuire ſacrum, cupit omnibus vnus
Opponi, celerem ſellæque immitis agebat
Quadrupedem geminis idem calcaribus vrgens
Immotuſque ſuos ad vulnera concitat hoſtes.
Turba furit pugilem, & feriẽs magis inde ferimur.
Plus ſiquidem validus poterat tolerare malorum,
Quam manus inferret Chriſti ſuccenſus amore,
Quemque putant vinci, ſublatus ad æthera vincit.
Obuiat alticulis circundatus vndique turmis.
Princeps, qui pugilem quondam ſuccinxerat armis,
Qui bello fulgere dedit, manibuſque iuuamen
Attulit, æterno concludens munere palmam.
Nos trahat hoc ſpeculum, nos inſtruat iſta virilis
Nobilitas animi, viſus ſufferre laborem eſt
Ingentem, ſuccedit ei præſtantior illa
Longa quies, vitam dum perdere credunt illi,
Vita manet nullus quam poſſit claudere finis.
Parua pugil dum tecta abicit datur alta ſupernæ
Aula domus, fragili, quia ſuſtulit in vite plagas,
Pectinibus, flagriſque rogi, ſeu carceris antro,
Inſuperis recipit ſuperantia munera victor.
Tranſijt opprobrium tranſacta eſt pœna, laborque
Sed non caſura modo gaudet in æthere palma,
Huius cataphalanx, validis ſi innitimur armis,
Sectari ſi geſta iuuat, ſi compare greſſu
Hoſtiles in marte manus ſuperare placetque,
Qui pugili, & palmam dedit ille, & noſtra iuuabit
Pectora, proſtrato donans ex hoſte decorem
Impetret hoc ſuis nobis prece victor ab alto.

Explicit de sancto Vincentio martyr.

Incipit Oda excitatiua militibus Christi.

QVid ſtas? ocio quid pugil hæres?
  Belli moueat feruidus horror,
Quod ſi retrahat friuola virtus,
En auxilium dextera Chriſti
Præſtat fragiles portans humeros.
Intende ducis quam cape formam.
Exemplar erit vita proborum.
Dabitur forti fulua corona.
Prudentia te protegat ante,
Et iuſtitia poſtera purges,
Ac ne tumeas, temne ſecunda.
Læuam retine robore fortis.
Sumens capias iuſſa magiſtri.
Seruans fragilem, ſi bene ſeruas.
Sermone ſacro ſternitur hoſtis.
Enſem capias hunc tibi tutum,
Nec te ſubigi crux ſinet hoſti.
Hac qui ſteterit, non timet illum.
Tegitur miles, votaque ſundens
Moyſes populum protegit orans.
Scutum fidei ſuſcipe feruens,
Ictus poteris tollere victor,
Spes det galeam, quæ caput obdit.
Cape loricam membra tegentem,
Quam iuſtitiæ dextra propinet.
Iuuat, & multum cingere lumbos.
Caligis pacis ſubdere talos.
Hoſtis latitans his cadet armis.

Item oratio, seu confessio Metrica.

PRiſca lauans proprio mundi delicta cruore
  Chriſte tibi dignas fac mea verba preces.
In quibus obtineam ſolua potis ipſe docere,
  Nam nego, quæ bona ſunt te niſi dante dari.
Principio non vlla malo poſſunt bona gigni,
  Sunt quia principio te generata bono.
Ergo boni quidquid mea lingua referre valebit
  Pro certo credam te tribuiſſe mihi.
Os ego Dauidico paulum ſermone tenebo
  Illud tu repleas pollicitũ memorans.
Tu fons es viuus, tu fons plus Sole ſerenus,
  Quem quicunque bibit non aliunde ſitit,
Mane tuum tenebris nox non interpolat vlla
  Quiſquis in hoc ierit non ruiturus erit,
Hũc mihi da fontẽ, da lumen, & hoc mihi poſt hęc
  Quod peto quin habeam non dubitare licet,
Cur ego me miſerum tantum confidere de te
  Debeo Rex pie, debeo, tu caro, victima, cenſus,
Debeo, qui tantis criminibus teneor.
  Factus es, exitio liber vt eſſet homo.
Mors tua vita fuit cunctorum, vitaque vita,
  Quam diuerſæ res, eſſe probant idem.
Hoc hominis meritum, non, ſed tua gratia fecit;
  Quæ confidendi ius mihi ſemper erit.
De te dum fuero confidere non dubitabo,
  Quod quicunque tuo ſeruet amore facit.
Arſit piſcator hoc, & publicanus amore,
  Cum ſubito merces ſpreuit hic, ille ratem,
Hinc eſt pro minimis redemptis maxima dono,
  Clauiger hic cæli, legifer ille Dei.

Arsit amore tuo, qui te suscepit ouanter
Hospitio princeps, arsit amore tuo.
Arsit amore tuo cuius nec in Israel esse
Æqua fides potuit, arsit amore tuo.
Arsit amore tuo, quæ sæpe repulsa salutem
Obtinuit precibus, arsit amore tuo.
Arsit amore tuo, cuius tua fimbria fluxum
Sanguineum statuit, arsit amore tuo.
Arsit amore tuo, tua quæ vestigia tersit
Crine, lauans lachrymis, arsit amore tuo.
Nemo, sed ex illis arsit, nisi eum voluisti
Si vis hoc & ego munere dignus ero,
Siua fides fuerit, siue spes, aut amor idem,
Quidquid eos iuuit, gratia dico fuit.
Gratia dico dedit bona si mortalibus ægris,
Vera quidem data iunc, gratia dico dedit.
Non fuit æger homo postquā male credula pomo
Fregerat Eua virum quam superarat hydrus.
Vixit homo misere postquam se limine vitæ
Mortis in hoc miserum se tulit hospitium.
Id fine labe fuit, sed talea sordida rupit
Mundus ab opposito nomen habere putem.
Mundus erat mundus, mūdus enim munda creares
Immundus cœpit sordibus esse hominis.
Ille vir, ille nocens qui sacra cupidine ductur
Iura nouo primus fregit in orbe fuit.
Principium litis fuit, exemplumque furoris,
Qui prius humano sanguine sparsit humum,
Sed licet hic sanguis pœnas indixerit orbi
Grande sacramenti prætitulauit opus.
Scilicet è lateris stillauit vulnere sanguis,
Qui pepulit pœnas lauit, & omne nefas.
O pia latronis voa buius digna cruoris,
Cui dedit ad vitam sanguinis vnda viam.
Hoc etenim valido conspersus membra liquore
Ethereo posuit primus in axe pedem.
Principibus vestras hic dixit tollite portas,
Et pateant Domino cælica regna suo.
Vnde nouum genus hoc, & gloria tanta triumphi
Vti pro pœna proque salute cruce.
Cur inopinus amor duci pro crimine iusti
Audet in ore Dei tale memento mei.
Non ne tuæ Deus est hæc immutatio dextræ
Fit tuus hoc verbo signifer, ante latro.
Sic quoque vermiculo delicta simillima rubro
Alba velut niuei lana coloris erunt.
Hæc enim bibulis si connumerentur arenis,
Deleri subito te miserante puto.
Credere sic docuit, cuius centesima pronis
Ad reliquas humeris perdita fertur ouis.
Credere sic docuit meretrix, quo munda recessit
Omnibus hæc vitijs plena Maria fuit.
Credere sic docuit qui flentes crimina lauit
Præcipue Petrum quando negauit eum.
Esse tibi santi pietas me summa rogarem,
Sed maris admissis cedit arena meis
Attamen hoc pacto, quo se Dauid ipse rogabo
Iudea par partibus iis scio iuste dabis.
O bone mi Iesu dementia quanta videtur
Hoc dare me cuiquam ne Dauid esse parem.
Sed quid agam toto cum nil sit prorsus in orbe,
Cui possit sceleris par mundus esse mei.
Quotidie pecco, momentis omnibus erro,
Vtque canis vomitum sæpe relambo meum.

A Præterea vitijs lethalibus omne creatum
Consilijs spes est, qui mihi præstet adest.
Quid faciam, quid agam, quo pater optime, vertā
Vltimus ecce dies ille tremendus adest.
Quid faciam, quid agā, cum non qui liberet adsit,
Dum sua facta nocens nemo negare potest.
Quid faciam, quid agam cum tanti iudicis Ira,
Omnes perpetuo damnet in igne reos.
Tu mihi quid faciam, tu consule consiliator
Vnice, qui veniæ totus haberis iter.
Tu mihi quid faciam, tu dic qui condita quæque
A te sunt, facere nulla fuisse poter.
Tu mihi quid faciam tu dic, qui fluminis vndam
Astra, solum, pelagus, vnde lauentur habes.
B Desidiose puer, quantum tibi praua voluptas,
Temporis eripuit, cum primo semper ab æuo,
Vsque senectutem, tantis impune vacares
Delicijs, quando tenuis propriusque salutem
Languor erat, sola ruinis medicina parans
Absque labore vti poterat, nunc viribus ipsis
Est opus ista quidem iam non sunt vlcera solum
Mollibus vnguentis credenda, nec apta tumori
Auxilium valido præstabit spongia morbo
Expedit indulgere tibi iam rebus acerbis,
Esfrenato voluptatem lętissima traxit
Hactenus ad culpam caro, nec te afflicta seducat
Ad veniam constanter age, pro viribus ista
Assidue vigila, noctesque, diesque labora
Omne scelus populare manu, sitientibus haustum,
Tegmina da nudis, fer & esurientibus escam,
Ablue te lachrymis, emunda fletibus omni
C Eruditus mentem vitio, virtutibus imple,
Sint moderata tibi ieiunia, lectio iugis,
Psalmodia frequens, oratio sedula, nullum
Te moueat, vel soluat onus, metire laborem
Pollicitis, operam mercede, breuemq; triumphis
Pugnam perpetuis, minus est quodcumq; laboras
Præmia si spectes, non vt nitentis ad alta
Ascensus facilis, sudorem denique quantum
Perpetitur qui conatur iuga summi subire
Tu quid vt in cælum vadas, te maxima merces
Vita beata manet tantum fac iura sequaris
Præsignata tibi, semper reminiscere nullum
Te moueat, vel soluat onus non miles habetur
Dura reformidans, marcet eum desidę virtus.
O bone mi Domine, spes mea, lux mea Christe,
Qui vigor est verbis, qui medicina tuis.
D Hactenus in pœnas me lapsum culpa petebat
Nunc est enim pœnis culpa remissa meis
Languor heri valido fregit mea membra dolore
Sana, sed hæc hodie sunt pietatis ope,
Sero fui scopulis collisus, & omnibus vndis
Mane mihi potior litore portus adest.
Omnibus affirmo falli veraciter illos,
Qui veniam lapsis sępius esse negant.
Qui dare te veniam lapsis post mille negatis
Non possit veniam lapsus habere semel.
Qui dare te veniam scelerum post millia credit
Millia post scelerum nulla negetur ei
Es totus pietas, es & indulgentia totus,
Totus pax, totus gratia, totus amor.
Tam leue quis dat onus, mandatum mite fidele
Consilium, munus fertile, suaue iugum.
Mitibus ista quidem sunt leuia, dura superbis

Semper, & ignarus est labor iste grauis,
Quam super imponis sit sarcina magna laboris,
Me modo delicti sarcina nulla grauet
Me iussis expono tuis maris alta secabo,
Tu ne retrorsum dent mea vela, saue.
Vt nihil impediat me prorsus ab orbe tuere,
Quo ruit ille tuis factus homo manibus.
Translactis enim plusquam sex millibus annis
Pugnat inhumanum hic sine fine genus.
Insidias doctus fraudes, artesque nocendi,
Estque magisterium nosse nocere suum
Ille vetustatis, didicitque cumque per vsum
Fert & vbi virtus non tuitura manet
Nonne Iob impetijt maledictis cæde ruinis,
Vulneribus fueret totus vt in saniem,
Et nisi tunc animas tantum seruare iuberes
Perderet hunc intus vt sua quæque foris,
Vnde tibi genus est natalis, & vnde secundus
Magnum constat ei succubuisse Dauid,
Sed tamen, vt fleuit, fletu scelus omne peremit,
Vnde fuit victus victor eo tedijt.
Illa Salomonem sua nec sapientia iuuit,
Nec summis opibus regius auctus honor,
Quem penitus strauit contuetis fraudibus hostis
Causa quod ista ruit improba flamma fuit,
O quotiens studijs a te pastore malignis
Perderet vt capias sollicitauit oues,
O quotiens animas, quas curia celsa manebat,
Tartarius vsque præcipitauit aquas,
O si nunc tellus, aër, mare, tunc quod olympus
Posset vt infernus solus haberet eum.
Sulphureos lapides in quem iaculeris, & ignes
Impia Leuiathan mittere tela vera,
Huius & infestant capitis nequissima membra,
Sed confringe caput, membra repente cadunt.
Iam dedisce puer puerilia verba, tuisque
Pone modum nugis tua vota licentia longa
Poscunt tac sileas nullum dabit emolumentum
Copia dicendi rerum iactura tuarum
Regis habeas animum, nec ab hostibus vt violeris.
Momento pateris, tibi ius, quodcumque licere,
In te nobis, hoc amor efficit, hoc optatur,
Ille tui nimius quid enim mirabile ducis
Edere praua malos inferre maligna malignos,
Est ne noui quidquam, si callidus insidiatur
Hostis prosequitur, nocet aduersarius an non
Filius offendit, seruus delinquit, amicus
Labitur, humana prauos, & perfidiosos
Fert natura, licet metuas, patiaris oportet,
Quod metuis pugnare tibi pugnare necesse est
Felices hæc pugna citat, miserosque perurget.
Aggreditur Reges, & vulgus inane lacessit
Exceptum nullum patitur, victoris litem,
Hanc dirimet, sedabit, & hunc suprema furorem
Ne timeas, ne formides, ne forte, quod absit,
Desperes, poteris, poteris reparare salutem
Sæpe resistendo, quo mitius quodque repellas
Robur habes fidei, tenebrarum damna pauescit
Lucis filius, aut nocturna pericula, cuius
Est pater ipse dies, an signa minantia, cuius
Est dux inuictus, confida iuuabo necessa
Plasma meum dubites manuum factura mearum,
Quem tanto pretio, quem tanta merce redemi.
Num patiar perimi? quid enim descensus, & ortus,
Esuriesque sitis lacessere, flere, pauere,
Quid colaphi, sputa, spinæ, quid arundo, flagella?
Quid crux, quid claui, quid acetum, spongia, & fel
Lancea, mors, tumulus, descensus ad ima, vel ipsum
Profuerat redimi? dum spectas ista, timere noli
Tanta tibi longe prouidimus arma,
Hæc vbi confidas, hæc hostis signa veretur,
Hæc timet, hæc refugit, vires his denique sensit
Fractas esse suas, eneruis hic, inualidusque
Est, sed ob innumeros neruoso poplite casus
Disca frequens eius callum durabile duxit.
Cumq; cadens alitur, nequit, & de cruore laborat
Deque genu pugnat, nullum quod debilitatus
Exerat est robur leuis hæc, sed sedula lis est,
At lis membrorum licet hac de lite sit orta,
Et licet ad finem lis vtraque tendat iniquum
Scilicet vt mentes humanas dissipet instat,
Diuinæ mentis ratio tam vna duabus
Vincendis, non est, aliam patientia frangit,
Via alium, dignum illa dabit post prælia palmam,
Nec cæli regnum gaudent hæc bella supernæ[
Virtutes, gaudent vates, gaudent patriarchæ
Ista senatus apostolicus lætatur, & hæc sunt
Dulcia martyribus, tales, & læta triumphos
Spectat virginitas, exultant rebus in istis]
Felices animæ, mihi sunt hęc grata; corona,
Quas ego præ meritis victoribus ipsa rapendo
Confirment animum cōstanter ad omne ferendū
Me genus humanum patrium cognoscat habere,
Atque seuerum animum, cui complacet ira fraquenter
Ad studia prolem, feriatis nulla diebus
Otia concedi; sudorem sępius illis
Excuti, & interdum lacbrymas, nec seruat in vmbra
Nec fouet in gremio, tristari, fleri, patique
Grandia perpetitur, per tędia pinguia languent,
Quolibet hæc motu fuerint agitata laboris
Deficiunt onere proprio, nullum feret ictum
Prosperitas alleta quis, & non otia pœnam
Strenuus æstimat, in genere industrius omnis
Res gerit, vt faciles nisi cum maiora recusat
Vel pace componi, nam vincere digna paratum
Vinci, nec laus est, nec gloria, fortis ab illo
Cum quo luctatur securus poscit in ipsum
Viribus eniti totis, at læta fetiri,
Cędi, vrsari, patitur, nisi par reperitur
Pluribus obijcitur, tum quid patientia possit
Polleat, & quantum, clarescit sic faciendum
Esse bonis perpende viris an forte vereris,
Quos tibi conspicuos dat imago sola bonorum,
Quorum sunt animi veluti per somnia longa,
Vanaque delusi, quos ab ore mundus & auro
Complit & argento. Tu pro felicibus illos
Aspicis, at si qua lateant speculabere, non qua
Occurrunt, miseros, fœdos, turpesque videbis
More suæ fabricæ cultos extrinsecus ista
Prosperitas stabilis non est, sed vitrea, crusta,
Et tenuis, dum stare licet, propriumque videri
Ad votum, rutilant, cum quod disturbet & illos
Detegat, occurrit, mox apparent alieno.
Quæ fuerint sordes tunc sub splendore latentes
Do bona certa bonis, quo plus versaueris illa.
Vndique, & in species meliora forinsecus illi
Non fulgent, introrsus enim bona semper eorū
Sunt

Sunt obuersa,bonis non prosperitatis egere;
Prosperitas est nil modo desidere potentes,
Atque probare potes miseros, quorum grauis ira
Pusillis animo terrores insidiosis
Intentat studijs lethalis tela pharetræ,
Nequitiæque manus, necis arcus,impietatis
Arma, mali facies sunt materiæ cruciatus,
Quos lædit odisse iuuat,faciuntque nocentes
Quos nocuere timent & se quibus esse timori
Sũma putent hi felices quotiens iacuere,
Illorum ante pedes quos fastu sæpe superbo
A pedibus pepulere,suis quotiens & in istos
Felices abja quibus inuidere parata
Pœna redundauit, quotiens qui sæpe negauit,
Ipse petit veniam. Felix est iure putandus
Inuidiosus quem torquet felicior esto.
Sint felices die vbi sunt quos noueris alta
Sede triumphantes populis date iura subactis,
Olla fuere vitri, confracta est, grando liquata est,
Flumineæ bullæ ruptæ sunt, vmbra recessit,
Fumus præterijt,nubes disparuit. Hæc sunt,
Quæ metris, hęc sunt non vis pugnare, recede s
At regione times aliena viuere pauper,
Et quis tam pauper viuit, quam nascitur. His te
Eripe delitijs, te rebus, & eripe mundi,
Quæ quanto fugies tanto mihi propter adhæres,
Christe Deus vitæ veræ fabricator & almæ
Christe Deus pulchri conditor, atque boni,
Christe Deus,per quem quod non est redit ad esse
Atque quod est factum creditur ex nihilo,
Christe, malum qui non vllum facis,& facis esse
Pessima ne fiant,& bona perueniant.
Christe malum nihilum,qui confugientibus ad te,
Qui vere bonus es ex ratione probas.
Christe Deus, per quem lunæ & cum parte sinistra
Omnia perfecta condita pulcbra bona,
Christe Deus, quē quisquis amare potest,amat, il-
Siue sit ignorans, siue sciens quod amat, (lud
Christe Pater clemens,cui verum non nisi mũdos
Noscere perfectum, & reperire placet,
Christe sator veri,per quem sunt omnia vera,
Et per quem sapiunt omnia quæ sapiunt,
Christe Pater clemens, perfectaq; summaq;vita,
Quo viuit summo viueret quidquid habet,
Christe Deus, cuius totius machina mundi
Est regnum, qui non sensus obire potest,
Christe Deus,cuius de regno venit in ista
Lex enim regnat, iustitiæque vigor.
Christe pater clemens, a quo diuertere labi est,
In quem conuerti surgere. Prædico te,
Christe Deus clemens,a quo discedere mors est,
Et in quem regredi vita, manere salus,
Christe Deus nisi deceptus, quod nemo relinquit
Quem nisi præmonitus quærere nemo valet,
Christe pater clemens, quem non nisi purificatus,
Non nisi mundatus inuenit, inuoco te,
Christe pater clemens,ad quem cõtendere,amare,
Et quem conspicere,est illud habere quod est,
Christi fides, cui nos vera excitat, erigit, & spes,
Iungit amor,per quem vincimus omne malum,
Christe pater clemens, qui nos miserando reducis
Ad te,qui vera ianua, vita, via es,
Christe Deus proprio qui nos dignaris honore,
Quique cohæredes nos facis esse tuos.

A Pax mea,laus mea,spes mea,res mea,lux mea Chri-
Glorifico, veneror te,benedico, colo. (ste
Te solum lętor, te solum gaudeo, solum
Amplector,cupio,diligo,quæro, sequor.
Omnia si fierent rutilantia sydera linguæ,
Hoc & arenæ maris, semen & omne soli,
Hoc enim guttæ pluuiales, litoris vndæ,
Cunctaque quæ nullus dinumerat numerus,
Non tibi pro meritis laudes persoluere possent,
Immeritum tanti quod tibi Christe facis,
Verba mihi pietas pietatis plena dedisti
Ad te, qua venis in sunt ea verba, via.
Dum te non potero, potero tua verba videre,
Verba Dei verbum visa videre dabunt,
Verba nouo tua sunt mellis condita sapore,
Quem semel imbuerint, nil nisi dulce sapit.
B Sermo nouo tuus est perfusus aromate vitæ,
Vita cadaueribus cuius odore redit.
Hunc sine te nullus potuit sentire saporem
Visus, & hoc sine te nullus odore fuit,
Tu nouus es cordis, quem fundis in ora liquorem,
Tu que quod in mentes fundis aroma nouum,
In me, quod fuerat sapor hic exclusit amarum,
Et quod fœtebat hic procul egit odor,
Ergo tua vitijs longe virtute repulsis,
Ne repetant, templo tu Deus hoc reside.
Tu Deus hoc reside, defende,foris,intus
Custodi, domus hæc vt tibi tota vacet.
Dum moror in tectis, habilem me fac tibi regni,
Post habitatorem,participemque tui.
Et quoniam prius es, quoniam pietatis amore
C Protegis humanum compatiendo genus
Archiapostolici, qui culmine fulget honoris
Protege Gregorium, scis quod amare Petrum,
Septimus in numero vigilantum munera sept em
Possideat semper Flaminis illa tui,
Cum populo reges in pace fauere fideles
Possit, vt Ecclesiæ tota manere quies.
Deprecor Agnetis Reginæ fac memoreris,
Quæ Regum Regi, seque, suumque dedit,
Te desiderij memoro pater optime patris,
Tu desiderijs semper adesto suis,
Lumina luminibus totum quibus aspicis orbem
Cerne suo studio quanta Casinus habet.
Cerne domicilium Benedicti, contulit omne,
Hoc decus ad laudem nominis ipse tui.
D Cerne domicilium, quod te custode tegatur
Agmina ius sanctum cerne professa tuum.
Hæc benedic,illoque sacro præfunde liquore,
Quem Patris,atque tuus Spiritus almus habet.
Cerne sacerdotes, leuitas cerne ministros
Ecclesiæ reliquos, vulgus, & omne suum,
Omnes conueniunt, & noctibus, atque diebus
Horis, momentis te sine fine canunt. (stus,
Christus pro manibus,Christus pro lumine, Chri-
Pro labijs,Christus pro lare cordis habent.
Redde vicem vicibus, meritum meritisq; repende
Mutua maioris sunt tibi danda modo.
Quos dilecta tuis manibus plantata decores
Vinea perducit tu lege Christe botros.
Non sit amara, nocens, non extera vitis in illa,
Vt rapiat fructus hinc aliena manus,
Hanc Pater, hanc Dominus iugis custodia seruet,
Int & ei tepes spes,amor, atque fides,

Atque cum Cherubim muniminа sunt Paradisi
Vndique romphęa flammea vallet ea.

Ad Gisulfum Principem Salernitanum.

VRbana potius nobilitate
Pro certo nihil est sola, quod actus
Munitus probat, & cuncta refellit,
Quæ prodit leuitas, maxime Princeps.
Quidquid nempe probi possidet urbis,
Hoc totum probitas fecerat Vrbis,
Quam seruare domi, militiæque
Decreuit stabili iure senatus.
Tu virtute animi corporis, & vi
Augustos sequeris, nulla Catonis
Te vincat grauitas, solus haberis
Ex mundi dominis rite superstes.
Quis tam frondifera tempora lauro
Miles te teligat dignus vsquam
Si Carthaginis hic victor adesset
Consul sponte tibi cederet ipse.
Tarpeiæ solitæ cernere rupes,
Victrices Aquilas pristinus omni
Pulsa mœstitia, Cæsaris acta.
Gaudent præside te posse nouari.
Gallos namque duces colla ligatos
Antiquo grauibus more catenis,
Nec vidisse iuuat, ni videant nunc
Hos a te reprimi Marte recenti.
Paulos, & Fabios, Corneliosque
Gracchos, Fabricios, Roma Lucullos,
Te viso, mœrens bisque decenti,
Quem virtute parem monstrat, & armis.
Hæc mucrone tuo frangere Pyrrhi
Iam festinat opes, Annibalisque
Fortunas veteres, atque furores,
Vt stringat solitis legibus orbem.

Ad Guidonem fratrem principis Salernitani.

COgnita causa mei fortissime Guido vigoris.
Sume licet modicum carminis huius opus.
Non fero diuitias, amor est, cui nullus habendi
Des nisi quæ larga munera digna manu.
Fama tuos perhibet constanter vbique triumphos
Quos mea non patitur dissimulare lyra.
Qui genus a regum contraxit stirpe, probaris
Guaimarij magni filius esse ducis.
Huius in imperio, quæ nunc est parca Salernus
Præcipua Latij dicitur vrbe fuit.
Lucanus Beneuentanus, Calaber, Capuanus,
Apulus huic bello quisque subactus erat
Principium lyris fuit, vrbs, & regia finis
Non tamen hoc tu sufficiebat ei.
Extulit hanc Babylon peregrinis rebus, & auro
Sphęra quibus solis accidit ampla locis.
Æmula Romanæ nimium Carthago salutis
Plurima pro pacis fœdere dona dedit.
Theutonici Reges donati sæpe fuere
Magnificeque sui ponderibus pretij.
Tum medicinali tantum florebat in arte
Posset vt hic nullus languor habere locum,
Sed postquam patriæ Pater & tuus ante suorum,
Ora propinquorum confoditur gladijs.

Quidquid habere prius fuerat hæc visa decoris,
Momento perijt fumus, & vmbra fuit.
Nam velut vna lues pecorū solet omnibus agmen,
Aere corrupto debilitare modis;
Sic gens Gallorum numerosa clade Salerni
Principe defuncto perculit omne solum.
Non sine diuino nutu fortasse fiebat,
Viribus vt fieret fortior ipsa tuis.
Denique bis nouies iuuenis tua nobilis ætas
Solis, vt anfractus verterat & reditus.
Totus in arma ruis, neque te nisi congrua bellis
Præmia delectant, militiæque loci.
Impetus ira, furor, labor, impatientia, virtus,
Mentibus his etiam penaima si qua manent.
Hasta, micans galea, clypeus, lorica, pharetra,
Suntque tuæ sonipes, arcus, & ensis opes.
Quis modo Phillirides velut ante docetur Achilli
Instrumenta tibi luxuriæ tribuit,
Vir citharam tantus forti pulsabat inanem,
Quam sensurus erat Hector & ipse manu.
Non adeo potuit tantum diuersa voluntas
A semel incœpta te prohibere via.
Publica continuo quam vera labore tueri
Vincere non præstat, vel ratione frui,
Hoc animo sedet, interdumque sit vtile quamuis
Priuatis studium non adhibere placet,
Omnibus armorum quæsitis rebus ad vsum
Hostilem versus signa moues aciem.
Sunt in Lucana partus regione Velini,
Qui Britianorum vallis amœna iacet,
Hanc quoniam longe fuerat ditissima rerum
Subdiderat penitus gens inimica sibi.
Hic tua præcipue patuit quod dextera posset
Hostibus hæc duris magna ruina fuit,
Quorum turba tuo numerosior agmine multo,
Et tibi non miles strenuus omnis erat.
Parua manet socios laus in certamine tanto
Est diuturna nimis gloria cuncta tibi.
Inuisi inter tot sicut leo millia solus,
Et perdit sontes cæde repente viros.
Occidit hic iaculo, flatus huic cuspis ademit,
Obtutus & telis pluribus ille perit,
Non clypei, non loricæ munimina corpus,
Custodire valent, quod semel ense feris.
Quælibet insidijs non est tibi cura gerendis
Omnia vis audet, fraus tibi nulla placet.
Vi percunt plures, fugit, & post turba superstes,
Et data victori sunt bona cuncta tibi.
Quid meruit laudis, cui tantus cesserat hostis
Hactenus inuictus, qui modo victus adest,
Maius opus cœptæ fuit, & præsumptio pugnæ,
Sed vitium virtus, palma repellit onus,
Nunc residens alta pale castri victor in aula
Tędia iam patriæ vnde fugentur habes
Spem modo fecisti, quod possint cætera vinci,
Et subdi quod non credo fuisse tuum.
Siciliæ tellus Arabum miratur aceruum.
Quos tuus ipse dedit ensis, & hasta neci
Gentibus, & validis timor, & noua causa timoris
Vt fuerat Macedo maximus ille puer.
Fac igitur vincas quodcumque repugnat, & instat
Ciuibus, & perimas quæque nocitiua putas
Laus, & bonus equitum Guido te nobilis visus
Armorum faciet Cæsaris esse parem

Iam

Iam prius augusto dederat tua curia nomen
Nos quoque debemus hoc tibi nomen equestr
Quam cuperem posses poteris puto Cæsar vt orbē
Constantinopolis subdere regna tibi.
Tēpora Cæsarum quantum tua posceret aurum
Sceptra manus, humeros purpura, gēma pedes.
Tu satis a Parthis auferres concitus armis
Pignora Græcorum quanta pudoris habent.
Quos neque pestiferæ seruarent tela pharetræ
Nec punctus rapidi grandia cursu sequi.
Iamque vale, sed ab his rebus desistere noli
Euigilet studium Græca trophæa tuum.

Ad Gosfrit Episcopum Autrsanum.

GOsfrit Pontificum lætitiæ penus,
Perlongus valeas vique tibi mala
Possint nulla nocere.
Numquam liuor edax, ira, superbia,
Fœdauere tuum pectus à moribus
Et virtute repletum.
Nulli namque magis quam tibi caritas
Se prodit meritis cuius ab impetu
Es liber vitiorum.
Nemo te cupidum dixit Episcopum
Nec dicet penitus præsul auarus es
Dum sit vita superstes.
Sic vitæ placidus moribus vndique
Suspicis, veluti quam rutilum ligat
Aurum Sardina gemma.
Resplendes pario marmore purius
Effulges roseo sole micantius
Quam sis cerne decorus.
Extra sic renitens pulchrior intus es
Sed neutra specie cuilibet imparem
Te vel dicere fas est.
Tu lux Ecclesiæ, cui modo præsides
Tu cleri decus & præsidium tuæ
Plebis, spesque vigorque.
Auersum studijs philosophos tuis
In tantum reliquos vincis vt optimis
Dispar non sis Athenis.
In quo condita sunt organa te duce
Quæ plus Threicij sistere mobiles
Possunt vocibus amnes.
Grates Parthenope dirige Galliæ
Eius muneribus læta quod obtines
Tantum, taleque lumen.
Cælestis patriæ Paulus œconomus
Te saluet precibus gloria Præsulum
Et conseruet in æuum.

Ad Atthonem Episcopum Theatinum,

MVlta promittis tibi quæ nocere
Dne debebunt neque te solutus
Proteget risus, nec honor iuuabit
Præsulis, Attho.
Sacra mendacem canonum statuta
Præsulem damnant, vetat atque vulgus
Legis in contractibus approbando
Dicere quidquam.
De suo lectas grege sponte vacans
Sex mihi mirabile forte munus
Tune inauditum quod erat, Casino
Teste dedisti.
Namque sex harum velut intimatas
Prima cum Nino Babylonis altos
Condidit muros, Cataclysmus illa
Sensit in arca.
Omnium linguis auium secunda
Te loqui plane docuit, beatus
Si tuis scires modo sic Latina
Reddere verba.
Artium septem studijs & omni
Pene doctrina fuerat perita
Teque Timeum socio Platonis
Tertia scripsit.
Quarta qua felix recrearis aurum
Semper a cauda tibi sufflat aptam
Nec suis cælum nisi te leuarit
Cornibus ibis.
Semiuestitum genuit cuculla
Quinta causarum comitem tuarum
Pontium, cum quo sine fine mendax
Totus haberis.
Febribus te sexta tuetur atris.
Floribus lætis speciebus herbis
His tuo fiet stomacho salubris
Potio truci.
Si potes noli mihi Præsul Attho
Vltro mentiri, cole sic amicum
Vt decet fidum, tibi mox nec vlla
Causa nocebit.

Ad Transmundum Puerum Scholasticum.

TRansmundum metrica laude sororea
Dignum dulce melos fingere doctæ
Vt vos voce quidem vultis acuta
Vel Phœbi cithara dicite dulci.
Hic Aristotelis, philosophiæ
Versutas hereses, atque Platonis
Fastus eloquij mense per annum
Vno pene studens arte refutat.
Qua non Attica dat vincere norma
Sed Zetina palus, noxia semper
Crudis cardiacis, vteri cisque
Et splenis vitio vindice passis.
Decidet studium sæpe decenne
At quando libet hoc monte relicto
Læta tendit eo tempore veris
Causa tam citius multa sciendi.
Festur cordetenus sic homilias.
Quadraginta legens scire sed illic
Nam post tot reditus muneris huius
Expers prorsus adest, vt pote pridem.
Versus tam bene scit Virgilianos,
Discens a puero quam bene nouit
Quos irata libros igne Sibylla,
Combussit quod eos tenuit emptor.
Tales grammaticos mittit æternus
Hic obliuio sic iuxta perosi
Amoris, philosophos præbet inertes
Felices quibus hæc cognita non est.
Si Transmunde mihi credis amice
His vti studijs desine tandem
Fac cures monachi scite professum
Vt vere sapiens esse puteris.

Ad Guillelmum Monachum Grammaticum.

Sæpe te risu puer affluenti
Nocte post cœnã memini Guillelme
Quam modo laudas nimis, improbare
Rem monachorum.
Non sit effectus quod in his voluntas
Vllius, saltem neque pro tuenda
Lege naturæ sine instituta
Voce prioris.
Veste quod pulla referant volucrem
Cui frui lymphis totiens negatur
In sua lactens quotiens manebit
Arbore ficus.
Diuites tantum merito beatos
Esse narrabas, quibus hic ad vsum
Factus humanum sine mole præstat
Omnia mundus.
Ipse de quorum numero fuisti
Cui tot auersæ studijs ad acutum
Oppidum censusdedit atque dulcis
Culmen honoris.
Per tui summum capitis vigorem
Perque tantorum comitum cohortem
Dic quid ob causæ profitens subisti
Quod reprobaras.
Nec satis pensi nec honoris vlla
Dignitas tandem miseris ceteruis
Liberasset me, nisi tutus isto
Iure fuissem.
Mundus hic vincit laqueis amicos
Cum quibus voto meliore lusit
Atque momento spoliat sub vno
Rebus opimis.
Hoc in antiquis puto lectitari
Fabulis, quod si patienter audis
Congrua certe ratione factum
Ipse probabis.
Plus lupis sæuis vitiosa vulpes
Beluis vt Rex etiam mstinis
Naue per pontum fieret Leoni
Consulit ire.
Inde Beluarum vaga multitudo
Pro suo quæque officio carinam
Omne naucleri subitura iussum
Et ducis implet.
Flante vento per pelagus leuatis
Nauis it velis sed vt est in altum
Ducta, mox frendens nimis esurire
Bestia cœpit.
Vrsus immane cadit ante, posthunc
Cęteros mactat, velut exigebat
In dies ventris iugis appetitus
Ingluuiesque.
Sola iam Vulpes sibi cum leone
Despicit pugnam fore, seque multum
Arguit tarde placiti laboris
Consilijque.
Tum secus litus prope funerata
Mille ceruorum quibus in regenda
Puppe, fors esset, titubante iutat
Fraude videre.
At leo discendere sæuus illam
Imperat, hos ducere fortiori
Quo valet cursu caritura morte
Paruit vitro.
Cumque te rupem supereminentem
Ferret, eius non comes inquit optem
Esse Nsuderi fera cuius extant
Prandia nautæ.
Sic tuos mundus perimit sequaces
Cuius omnino metuenda dona
Dedicant Regis vice purpuratos
Pauperiei.
Sponte nunc coram vacuus latrone
Si volo saltus per inhospitales
Canto secure rota me nec huius
Atra reuoluet.
Non mihi marsupia plena nummis
Non honor desunt epulæque Regum
Dum ceres detur simul & caleno
Plena dieta.

Ad Ildebrandum Archidiaconum.

Qvanta gloria publicam
Rem tuentibus indita
Sæpe iam fuerit, tuam
Ildebrande scientiam
Hic latere, putauimus.
Et putamus. Idem sacra
Et Latium refert via,
Illud, & Capitolij
Culmen eximium thronus
Pollens imperii docet.
Sed quid istius ardui
Te laboris & inuidiæ
Fraudis aut piget, aut pudet?
Id bonis etenim viris
Plus peste subita nocet.
Virus inuidię latens
Rebus in miseris suam
Ponit inualetudinem,
Hisque non alijs necem
Et pericula confert.
Sed vt inuidearis, et,
Non vt inuideas, decet
Te peritia quam probi
Et boni fecit vnice
Compotem meriti sui.
Omne iudicio tuo
Ius fauet, sine quo mihi
Nemo propositi mei
Vel fauoris inediam
Premiumue potest dare.
Cordis eximius vigor
Vitæ nobilis optimas
Res secuta probant quidem
Iuris ingenium modo
Cuius artibus vteris.
Ex quibus caput vrbium
Roma iustior, & prope
Totus orbis, eas timet
Sæua barbaries adhuc
Clara stemmata regio.
His & Archiapostoli
Feruido gladio Petri
Frange robur, & impetus

Illius

Illius vetus vt iugum
Vsque sentiat vltimum.
Quanta vis anathematis?
Quidquid & Marius prius
Quodque Iulius egerant
Maxima nece militum,
Voce tu modica facis.
Roma quid Scipionibus
Cæterisque Quiritibus
Debuit magne, quam tibi
Cuius est studijs suæ
Nactæ via potentiæ.
Qui probe quoniam satis
Multa contulerant bona
Patriæ, perhibent? et
Pace perpetua frui,
Lucis, & regionibus.
Te quidem potioribus.
Præditum meritis manet
Gloriosa perenniter
Vita, ciuibus vt tuis
Compareris Apostolis.

Ad Stephanum Cardinalem Epitaphium.

STephane qualis in æde Petri quantumque Sacerdos
Extiteris, noult Gallia cum Latio.
Edidit hæc, & nutriuit, timuit. Hoc amauit
Hoc te dilexit, compsit, & auxit idem.
Iudicio canunum notas terrere nocentes,
Et sine lege reos legibus erigere.
Nobilitas, grauitas, probitas & mentis acumen,
Et virtus animi magna fuere tibi.
Quinque manere cum sol deberet i in vrna
Clausus es hac. Requiem det tibi Christus Amen.

Epitaphium Athonis Episcopi Theatini.

PRæsulis Athonis tumulasti mēbra Casini
Marsia cui tribuit iuxta priora tuis.
Istius vnde domo manauit origo parentum
Regibus à Gallis linea ducta docet
Principibus Marsis satus est de stirpe Quiritum
Mane cum sedis Thetis honore dedit
Iste nam Genetrix operum tibi virgo locauit
Monstrat vt Ecclesiæ iura laborque suæ
Vnus amicorum qualiscum vtiliores
Marsia vel Thetis nouit habere suit
Ante dies septemque sol in piscibus esset
Annos triginta natus, & octo fuit.

Leonis Romanorum nobilissimi Epitaphium scriptum ab Alphano Archiepiscopo Salernitano.

HOc iacet in tumulo Leo vir per cuncta fidelis.
Sedis Apostolicæ tempore quo viguit
Romæ natus, opum diues, probus, & satis alto
Sanguine materno nubilitatus erat.
Prudens & sapiens, & cælo pene sub omni
Agnitus & celebris semper in vrbe manens.
Virgo ter senis fuerat cum sole diebus,
Quando suum vitæ finierat spacium.

Sermo Alphani super Euangelium.

In Euangelium cum transiret Iesus per ciuitatem suam: vidit hominem sedentem in thelonio Matthæum nomine: & ait illi: Sequere me, &c.

Sermo Domini primi Alphani Archiepiscopi.

EVangelica lectio quæ nunc auribus vestris insonuit dilectissimi: velut insignis inter cætera Dominicæ eruditionis oracula mærentem peccatorum conscientiam recreat: tabescentes animos erigit, pusillanimitatis, & diffidentiæ frigus excludit, & ad concipiendam spem veniæ deiectum in alta suspendit. Quis enim de scelerum suorum quantumlibet immanium enormitate diffidat, cum audiat beatum Matthæum venalis lucri quæstibus inhiantem non modo repente vocatum, sed ad obtinenda præcipua duo ministeria curiæ cęlestis adscitum. Nimirum vt Apostolici Senatus conscenderet apicem, & inter socios Euangelistas in eo, quod primus est priuilegij susciperet dignitatem, quod vtrumque munus nulli prorsus alij collatum est, nisi Matthæo tantummodo, & Ioanni. Et quoniam Ioannes Dei gratia dicitur, Matthęus etiam donatus interpretatur, dum vterque geminę dignitatis dona promeruit, vt inquam profecto gratia doni cælestis infulsit, sed vt impleretur illa sententia, qua dicitur: Vbi abundauit iniquitas, superabundauit gratia: Matthæus quoniā scribendi in Euangelica veritate fecit originem, ducis, ac præceptoris inter cæteros Euangelistas possidet claritatem, cui nimirum aptissime congruit illa sententia, qua dicitur fidelissimo, & omni acceptione dignus, quoniam Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, vt in me primum ostenderet omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Vnde factum est sicut nunc Euangelica narrauit historia, vt eo discumbente in domo eiusdem Matthæi multi publicani, & peccatores venientes discumberent cum Iesu, & discipulis eius. Quos .n. scelerum suorum mordax conscientia a Redemptoris accessu arcescere poterat, hos Matthæi familiare cum domino contubernium, vt accederent prouocabat. Et dum ad pietatis fontem propinquum conspiciunt publicanum, felici iam audacia præsumentes ipsum fontem non adire dubitant cum reliquis peccatoribus publicanis. De qua nimirum publica communione fontis æterni per Prophetam dicitur: In illa die erit fons patens domus Dauid, habitantibus in Hierusalem, in ablutionē peccatoris, & menstruatæ. Fons opertus, ac occultus est vnigenitus Patris inuisibilis Deus, fons vero patens est, idem Deus incarnatus, qui fons patēs recte domus Dauid dicitur, quia Redemptor noster ad nos venisse ex Dauid genere, non dubitatur. Hunc profecto misericordiæ

diæ fontem tuo Pharisaica superbia paras obstruere: dum sitientes, & aridos ab eius accessu niteris elato supercilio prohibere: hic per os Isaiæ tibi promittebatur haustus cum dicebat: effundam enim aquam superficientem & fluenta super aridam effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem super stirpem tuam & germinabunt inter herbas; quasi salices iuxta præterfluentes aquas. Hic iterum promittebatur, cum & alibi diceret: & eris quasi hortus irriguus; & sicut fons aquarum; cui non deficient aquę, sed tu infaustum tumidę elationis impudenter erecta: & de falsæ iustitiæ singularitate lenocinantur inflatæ gratia expositum salutis æternæ fontem contumaciter despicis, & vivifica superni fontis fluenta fastidis. Accedens enim ad discipulos domini tumens, & arrogans Pharisęæ pestiferæ superbiæ virtus quod in pectore tuo erat effundis; & elationis ventam quam tumida mente conceperas prærapidi, ac male spumantis oris spiramen exhalas. Quare inquiens cum publicanis, & peccatoribus manducat magister vester. Idcirco plane cum talibus comedit: vt de publicanis iustos, de peccatoribus sanctos, de criminosis reddat Apostolos. Vocat enim peccatores: vt eos propria virtute iustificans efficiat innocentes. Sic nimirum sic alibi, dum bona tua Pharisęe in templo constitutus arroganter enumeras: & alterum publicanum te prætereundo condemnas: & ille de reatus sui barathro: ad promerendam veniam iustificatus ascendit: & & tu a falsę iustitiæ tuæ culmine ante omnipotentis Dei oculos infeliciter corruisti. Hoc itaque modo dum de fucato vacuę iustitiæ vestrę nitore præsumis: & cæteros de suis excessibus iudicabiles submordetis & iustitia vestra per elationem in peccatum vertitur: & illorum perpetrata nequitia ad obtinendam veniam per humilitatis gratiam reparatur, vnde & per prophetam dicitur & erit desertum Inchermel; & Chermel in saltum reputabitur.

Passio S. Christinæ virginis, & martyris ab Alphano Archiepiscopo Salernitano scripta

Prologus.

IN claro, & exornato triumpho Christinæ nobilissimæ virginis dicere existimauimus aliquid, & ex admirandis eius actibus posteritatis memoriæ tradere, atque id potissimum prosequi quod adhuc in tenero adolescentiæ flore cum pertinacissimis Christianæ professionis insectatoribus pro æterni Regis amore certando perpessa est. Honor quippe Dei esse perpenditur cum hæc referuntur; laudes martyribus exhibentur, & animę bellatorum ad festiua prælia diligentius incitantur. Certissimum est enim in humanis dimicationibus feroces animos militum subito bellorum timore, vel fragore fortuito exercitos deficientes mollescentes: vt potius cogantur fugere, quam arma corripere: at vbi fortissimorum veteres victorias, gloriam, decus, libertatem, præteres sua quoque clarissima facta meminerint, ex ignauis strenuissimi, & ferociores subito alterati in confectissimorum hostium cohortes insiliunt. Ita quidem in certaminis agone diuini cum libidinis tyrannice immanissimis cruciatibus, & illecebrosis dæmonum immissionibus dimicaturi nutauerint, gloriosissimas sibi martyrum passiones, & coronas perpetuas post victoriam proponentes, maxima spe triumphi decertare nituntur. Sic & ipsi post felices conflictus gaudij quæsiti adipiscuntur æterna. Dumque laborum suorum meritis in æterni cubiculi tribunal inthronizantur, Angelorum comites, amici Dei omnipotentia effecti per triclinia aurota radiantia, & amœnissimos campos rosis vernantes, lilijs albescentes, violis purpurizantes, pro distributionis quoque titulo indeficiente ætate spatiantur omnia sunt quieti statutæ opportuna, omnia delectabili viriditate recentia, quibus in pace fruuntur optata. Hæc sunt itaque præmia, quæ timidos fieri fortes instigant, hæcque instructissimos milites diuini prælij bellatores dextris suis victorias portare compellunt.

Explicit prologus.

Incipit vita, & passio.

IGitur Christina gloriosissima virgo, gente Patritia Aniciorum exorta, in puerilibus admodum annis veterum philosophorum argumentis edocta, in ratione dicendi exercitata, poetarum vsa carminibus, posse subtiliter disputare, ciuiliter agere, metroludere præ cunctis comitibus videbatur. Ast vbi talibus disciplinis est plenius erudita, ineunte adolescentia, in qua nimirum maxima extat dubietas, quibus quisque velit viuendi studijs implicari, deliberatione habita cum duas cerneret vias; vnam voluptatis, alteram vero virtutis, illam denique, quæ honestatis, decoris, ac pudicitiæ est, cura feruenti ingreditur. Erat enim hæc puella non solum generis, ingenijque nobilitate fortunata, sed & pretiosissimæ pulchritudinis specie decorata, ob quam multi eam in matrimonium iuuenes petiere. Quibus tamquam semper aduersus tędas iugalis amoris, connubijq; illecebras perhorrebat. Pater vero eius Vrbanus nomine, nolens deesse tam laudabili voto filiæ, ratus eam vestali instinctu perpetua velle virginitate frui, hortatur vt cum duodecim ancillis diuina sibi familiaritate coniunctis more maiorum suorum, quorum beneficia plurima in Romana republica essent dijs immortalibus debita, absque vlla procrastinatione persoluat. At visa tametsi de exhibendis cæremonijs patris sanctione concutitur, tamen quia penes eumdem si aduersaretur cogendi potestas erat, ita sicut censuerat simulato animo promissionem facit. Erat autem turris miræ altitudinis miręque structuræ, his obsequijs destinata clauditur hic Christina cũ collectaneis accuratissimis vestibus, & ornamẽtis pręcipuis decoratis, quibus Vrbanus in mandatis dat, vt sacrificiorum ritũ magnifice doceant, simulq. sacrorum numinũ maiestatem accuratissimis dictis extollant; & minatur pœnam capitis nisi decretis suis paruerint. Stabant autem in ea pyramide a parte occidentis, statuæ Iouis, & Apollinis, vtræque ex auro purissimo

simo fusiles. Cumque famulæ dominici mandati memores statuunt, vt ex condicto sacrificent, prosteroentes se ad puluinaria offerre thura, hortantur Dominam, vt eadem faciat: at illa recusat, rogant, & abnegat, affirmat se palam Christi sponsam esse, & ideo manufactis simulacris supplicare in perpetuum non debere: ad hanc denique vocem comites obstrepant, vestes, quibus induebantur, repeote discinduot, & sese manibus lacerantes his in puellam clamoribus inuehuotur: Dic age sacrilega, cuius fiducia in hanc declinas insaniam? vnde tam reticendum nefas ore polluto euomis peritura quæ te res ad tantam obscœnitatẽ impulit, noo forma, nõ genus ooo diuitiæ deerant, huccine Vrbani patris vitæ peracta studia euasere? Ergo ne eorum miseriatum perducitur, vt quam ipse primo ad honorem Deorum immortalium, inde senatus plebis, populique Romani artium liberalium disciplinis instrui voluit, per te potissimum clarissimi generis sui infamium, & perniciem sortiatur? Qui, & si oihil sæui criminis alias videatur in patria cõmisisse, tamen quod te talẽ educauerit filiã, meritissime cẽsebitur ioter maximi reos faciooris. Ad hoc itaq. obstinato animo dulcissima connubia execraris? & illustrissimorum iuuenum amplexus; quibus nihil ne conijcitur quidem dulcius, reformidas, vt homini perdito virginitatis tuæ insignia perdas? Et numina, quibus si optsres vsui maximo fores ad tui pœnam exitij perhorescas. Ante latet quia ex quo taotæ calamitatis porteotum vrbem irrepsit, Romani Imperij status externarum gentium prælijs lacessitus imminuitur, varijsque calamitatibus maocipatur. Eahibe ergo dum vales gratum Dijs obsequium, ne ad iram vlterius prouocatis Augustalis sententiæ motu immaturam mortem experiaris. Ad hæc cum alia maledicta adderent, Quæso inquit, Christina, quorsum hæc corruptionis euadit temeritas? Bacchamini multum in Domioam, resipiscite in hoc, quippe vt noscitis Minerua oihil docet. Seruata disputaotium consuetudine alternis ad comprobandam rei veritatem obtemperando doctorum testimonio procedamus. Et illæ si potes inquiunt, tu prior quid censes agendum aggredere. At puella vt erat oratorum studijs accensa, ita sibi eas affectare beoeuolentiæ locis primoconata est. Meministis sociæ quanta in prosperis, & aduersis vtrorumque commuoicatur erga vos exitium, quod etiam oeque animo, neque corpore a vobis abfuerim. Sæpius ego mecum proposueram vti post patris, matrisque extrema, totius patrimonij summa, famam tamen intelligere meam, cæterum vsum, & procurationem eius penes vos esse, auos mihi parentum, vos affinium loco ducere. Præterea hæc quæ præ manibus sunt monilia, deatrocheria, annuios prefulgentibus gemmis mirabiliter insignitos, vestes purpureas, & auro purissimo redimitas, omniaque quibus regiæ proles mirifice adornantur, eadem mihi, & vobis fore imperaui spem fortunam, dominatiooem, consilij mei summa arbitratui vestro commisi, atque ideo, quod fides vestra admodum mihi opportuoa iam dudum spectata fuerat. Si quid horum forte inficiamini, re ipsa in propatulo constituta conuincam. At comites plura dicere eupiẽtem, talibus aggressionibus appetunt. Facilius clauẽ de manu diuellere valebis Herculea; quam nos a cunabulis deuote ouminibus sacra soluentes, tuis seruentibus in arte Rethorica studijs Christianæ sectæ absque promissa disceptatione adiungere. Tantum si in Deorum diuinitate aliquo modo hæsitas, sit a Ioue principium, quod si omnipotentem non esse poetarum, vel Philosophorum testimonijs comprobaueris, quandoquidem tum de cæteris reticendum est; tuis iam assertionibus nos assentire amota dubietatione videbis, sin autem hoc asserere forte nequiueris, æquitatis ratiocioatio præstat vt patri modo Deorum nostrorum vna nobiscum subdaris imperio. Sapientissima virgo respondit. Sit iuata vestram sententiam, rem, quam modo dictura sum, puro corde tenetis; sed in auctoris sententiam pedibus ite ad presens fastiditis. In illo namque libello Apuleij, qui de Deo Socratis titulatur, in quo propter incredibilem copiam suauitatemque dicendi sæpe, & multum studere solebamus, non solum de impotentia Iuppiter, verum etiam de cõmissis ad posse sceleribus apertius infãmatur. Nam cum iste vester omnipotens summæ potestatis gloria Crescẽtium regno potiretur, sic enim ibi accepimus, Ascribatis filio magna vi, multoque labore oppugnatus, dum resistere oequit, solio eapulsus abscedit. Et quia ludibrio a suis complicibus habebatur, diu sua indagatione iocertus tamen habitis auspicijs sese impireum iniecitudijs sacrificia eahibuit, eosque postulat sibi opitulari, quibus suffragantibus, hostis deuincitur, & ita Iuppiter extitit laureatus. Plane vt reor mecum acuminatis eum de impossibilitate satius posse notari, qui regnum, quod suo iuri vendicauerat, bellis aperte conuinctis, hosti reliquit, & qui eum cũ quo manus cõferre solus erubuit, aut certe timuit, auxilijs alienis, quem fletibus obtinuit ioterficit. Et paulo post idem Apuleius de iocestuosis eius faciooribus ita orditur. Espergiscimini pulcherrimæ matrum familias, Liberi quidem patris ferie mense sequeori subintrant, certe vicissim illius simulacrum per rura, per compita, immo per vrbem . . . .

. . . . . .

. . . . Marcus etiam Varro quid de hac cui supplicatis, Vesta in digestis suis affiaerit, satis legentibus patet. Vesta inquit, quę ouperrime virginitatis priuilegio gloriabatur, Iouis adulterio incestata, cum de eius corruptiooe quęstio vereretur, corruptioois sui instinctu cribrum de aqua impleuit Tiberis, & quia noo perfluit facti abstulit controuersiam. O delirum caput, o homioem totius sceleris fece pollutum, o execrabile, & omni oppletum deformitate monstrum, violeotiã non spoote perpessus huiusmodi cessit t filiæ pudorem rapuit. Ageooream prolem tauri imagioe delusit, omne etiam, quod sibi collibuit, scelus admisit, & diuinitatis sibi maiestatem opioione impia vsurpare oon puduit. Ecce quali quantoque Deo arcem etiam capitolinam Romani obseruandam se commendasse

gaudebant; sed vbi inuisarum gentium potestati vrbs tota nocte intempesta dedita est; illud certe clarissimi imperij domicilium esset eum eodem custodem captum nisi vigiles anseres Ioue incantius dormiente arcis custodes excitassent. Vnde mirum est tam cordatos homines in huiuscemodi postmodum cultus decipi potuisse. Sed quia iam de illustrium virorum testimonijs de impotentia, ac turpitudine Iouis proposita ratio mihi videtur ad vnguem perducta, vos si quid ad hæc opponendum putatis, vt dicta confirmaturæ obijcite. Et illæ, euidentissime inquiunt rationis iudicio a diuinitate temere affectata noster tigrellus excluditur, nos autem nihil opponimus, solum posthac quid diuinitatis de Christo autumas, nobis a te poscimus luculentissime explanari. Christina dixit: Satis probe superstitionis errore suppulso, omnipotentis Dei diuinitatem exquiritis, vt quæ a fescenninis errorum tenebris mente obductę cæcutitis veri luminis, qui Christus est, æternaliter resplendeatis. Exhibete itaque animos ad ea, quæ flagitatis, & me simpliciter perorantem diligenter attendite. Dominus Iesus Christus, de cuius diuinitate me famulam suam scienter inquiritis, verus Deus est ante mundi originem, ex Deo vero genitus, per quem omnia facta sunt, non adoptiuus, nec fantasticus, sed consubstantialis, & coessentialis Patri omnipotenti vnigenitus filius. Qui post multa a condito mundo annorum curricula, non coactus, sed sua, & patris voluntate ad liberandum genus humanum, originali vinculo irretitum, quod primi parentis culpa diabolico instinctu contracta, ab illa Angelorum felicitate perpetua in barathrum æternæ mortis inciderat; de cœlis in vterū Virginis venit, & quem cœli ambitus, orbisque totius capacitas capere nequit, angusto vtero Virgo pertulit. Ex qua carne nostræ mortalitatis indutus, perfectus Deus, & homo periclitanti mundo se præbuit; ab hominibus quidem visus, & cum hominibus conuersatus, peccatorum, & publicanorum amicus, & pauperum piscatorum comes effectus, de quibus fecit Apostolos, quos constituit patriarchas, præcones veritatis, Iudices seculi. Et vt vobis quod prædico melius innotescat, hunc ad cuius vestigia supplicandi gratia toto orbe concurritur, Piscatorem quondam hamo paruoq. reti consentum Principem mundi, & cœli clauigerum adornauit. Talibus vtique ministris maiestatis suæ secreta aperuit, & eosdem sua prædicatione docuit humanitatem, dæmonum exorbitatam illecebris in creatoris sui gratiam reuocare; & vt fides exhiberetur dictis, virtus, quæ diuinitatis clarescerent, leprosos mundauit, paralyticos curauit, cæcos illuminauit, mortuos suscitauit. Postremo ne solum hoc ad libertatis nostræ parui penderetur, auxilium spontaneum crucis assumpsit patibulum, moritur vita Dominium mundi gloria tumulatur; terra concutitur, sol obscuratur, legem non seruant elementa naturæ, quorum Dominus est crucifixus. Claudebatur in sepulcro caro, & diuinitatis suæ potentia frangebat claustra inferni. Concurrunt ad eum populi, tot sæculorū spatijs continua morte damnati. Adest primus parens terrigenum, & primordij sui agnoscit indicium, obsecrant vnanimiter creatorem suum, atque ad se excusandos pręuaricationis ostendunt principium. Motus interea Dominus æternis vinculis humani generis alligat inimicum, & eos, quos voluit secum deducens ad corpus redijt, ac tertia iam die, sicut discipulis suis prædixerat, surrexit. Post quadraginta vero dies ad cœlos, vnde venerat cum corpore manifestissime redijt. Comprobat hoc certissime intemerata sanctorum Apostolorum auctoritas, qui veritatis amore felici morte damnati sunt. Testantur id & gloriosissimi martyres, qui inter equuleos, flāmasque victores creatorem omnium rerum prędicare non metuunt. Hi autem dum hæc astruunt, animos audientium ad cælestia regna compellunt, & hanc, quæ tantum dicitur vita, penitus contemnentes, aliam ignaram mortis, & quæ finiri non nouit, acquirunt. Ad quam procul dubio si volueritis, & vos dulcissimę comitari te poteritis. Et illæ, volumus modo, diuinitatis potentia omnes valde miramur, sed maxime de tali, tantoque pietatis genere obstupescimus, inenarrabilis, vt nobis videtur extat hæc pietas, ac totius mundi fabricę nostro quidem iudicio incomparabilis. Age ergo, & quod tibi ad tantum gaudium obtinendum Christiana professio expetit, secura nobis hinc mora exequere. At Christina prudentissima virgo tanti tripudij hilaritate perfusa ad simulacrorum imagines citissimo se cursu proripuit, & virgula quam manu gestabat Iouem primitus feriens, experire in me ait, si quas habes vires teque si potes ab illata tibi iniuria consueto more vlciscere, eumque hoc alternando vnicuique inferret opprobrium, omnia simul arripiens in vnum coaceruauit, seque cum illis proxima videlicet nocte paruorum adminiculo resticulorum per fenestram dimisit, Christianis latentibus quicquid erat exhibuit, atque per manus eorum egenis erogando distribuit. His itaque peractis, gressus vnde tulerat retulit, & comitibus, quæ gesserat, ordine intimauit. Interea dum res taliter agerentur magna militum stipante caterua, eo quod vrbis pręiecturam agebat Vrbanus, aduenit, festiua enim apud eos dies tunc agebatur. Dumque in Apollinis stipitem intenderet, vt ei ad quem venerat thura incenderet, simulacrum nullum videt; magnaque diu admiratione attonitus primum decenter filiam, vbi esset, interogat. ad quem Christina: Pro culmine honoris tui vnigenitum filium Dei semper colui, & pro valetudine totius reipublicæ Christum, qui in cœlis est, adoraui, cuius instinctu, cuiusque fiducia perniciosissimum esse existimans sceleratissimis, & miserrimus homuncionibus diuinitatis maiestatem adscribere, atque eorum supplicando simulacris, creatorem omnium rerum offendere, statui ea manibus meis confringere, & quicquid inerat argenti vel auri pauperibus erogare: idque noctæ transacta peractū est, Vrbanus autem ad hæc nullo modo assensum præbere poterat, quod ostij obserationes, & excelsæ turris altitudine ad ea hominibus negabatur ingressus. Cumque secum plurima voluetet, & præ nimio dolore obstinata

per

per domum mentē incederet, casu fenestræ incumbens, videt repente resticulos, quibus abin-, de huiusmodi facti conferebatur fides. Tunc immensa accensus ira, & vltra quam parentibus conueniat in liberos sęuiens, alapis, & calcibus mitissimam prolem aggreditur. Suggerebant autem milites circumstantes, vti eam paterne afficeret, & suasorijs insinuationibus, quid in re esset exquireret, simulate addentes non esse verisimile, fœminam, tam solertem, tamque in Romanis legibus eruditam eiusmodi patri voluisse inferre iniuriam, vnde iure ciuili testamento paterno exhęres merito scriberetur, sicque rebus priuata hæreditarijs improuide, aut voluntarie sibi obesse videretur. Beata Christina respondit, si hoc leges constituunt, hoc volunt, sed hoc spectaut, vt omnes, qui opprobria patribus ingerunt, eorum possessione priuentur, vestra sententia iure plectemini, qui a vestro Creatore diuisit, qui ad similitudinem suam creauit, dæmonibus vos vltroneos exhibetis. Ego vero eius hæreditatem iure obtineo in qua mihi cohæres Christus est, conciues Angeli, consortes Apostoli, consocij martyres, amici confessores, affines Virgines, vbi nullus mihi subrogabitur hæres, nullus prætor poterit bonorum possessionem adimere, nullus audebit exactor pensitatione vexari fiscali. Vrbanus dixit ad hæc: Resipisce temeraria, & ab intentione nefaria animum auerte, afferto Deos, quos abscondisti, & libato eis, alioquin in membris tuis tanta pœnarum genera experieris, quanta te in alienis solum vidisse terreris. Beata Christina respondit: Deos tuos desine vlterius Vrbane perquirere, cum quid de eis laudabiliter gestum sit recognoueris, tam male animatus, atque immemor sui, vt in pretiosissimo metallorum nitore dæmonum imagines cælatas patiatur, & non qua potest celeritate tam nefanda monstra eliminet. Vrbanus dixit: Ergo ne fortissimi Iouis imaginem auream delesti, Beata Christina respondit: Ego totam massam tali pollutione dedecoratam in frusta distribui, ne & ea ... Iouis effigiem insensatam deleuerim. Mox Vrbanus incredibili furore correptus, extendite eam pronam inquit militibus, & atrociter fustibus castigetur, vt animaduertatur quanto exitio digna sit, quæ Deos immortales atroci iniuria violauerit. His iussis duodecim, qui vicissim parerent electi, ilico diuino examine retroactis vestigijs, quasi passibus senis vicino parieti adhæserunt, vt profecto tyrannus agnosceret milites a puellari cæde expulsos viribus alienis cessisse. Tunc beata Christina hac valde admiratione secuta ait: agnoscis pœnas tuas inefficaces Vrbane, perpendis vtilites quanta in me possunt vti crudelitate, occurrant Dij, & quia pro se certantibus nequeunt suppeditare auxilium, ipsi sibi opitulentur, experiantur in me, si quam habeant diuinitatis potentiam, quia eis non paruum intuli dedecus, quos dictis confutando contempsi, contemnēdo delusi, deludēdo confregi, quibus oculos erui, quibus ora nefanda obstruxi, quibus pedes fugaces abscidi, brachia fregi, sic neactu membra comminui. Audiens hoc Vrbanus nimio mœrore confusus ferreis vinculis colla delicata constringit, & in inferiori parte carceris loco quodam subterraneo clausit, ac sa inde domum proripiens, ibique furibundus secum multa teuoluens, quod insperatæ rei malus euentus incurrerat, coniugi tristitiæ causam poscenti rem aperit, filiam Christianam effectam multis astantibus patefecit. Fit amicorum repente conuentus, & matronarum maximus vndique cursus, concrepat domus diuersis dolorum turbata generibus, virorum ac mulierum, amicorum, & familiæ repleta lamentis. Dum hæc apud eos geruntur, beatissima Christina aliquantisper orationi incubuit, obsecrans, vti ei Dominus contra diabolicas acies impenetrabile scutum fidei conferat. Oratione autem facta, subito cum exiliret, ante oculos eius iuuenis splendidissimus igneo splendore circumfusus apparuit, cui hæc dixit: Misit me dominus Iesus Christus, cuius te famulam toto corde confessa es, vt sim tibi æternæ salutis galea, & impenetrabilior ab omni immissione lorica, & hæc dicens, panem ..., quem secum detulerat obtulit, eique vt comederet imperauit. Deinde breui peracto spatio, ecce mater muliebri fragilitate remissior, sparsis crinibus, veste discissa, luto, cęnoque voluta ad eius quippe calamitatis incus aduenit, filiamque carcenis innexam ferreis conspexit, hinc irremediabilis cruciatus, hinc incomparabilis luctus, hinc dolor, oritur inauditus, confluitur ex vrbe tota ad tam exitiale spectaculum, quid agat miseranda anua, quo se vertat incerta est. Appellare filiam incipit sed intercipit anhelitus vocem, quid velit ignorat, quicquid factura videtur, displicet, videt in gyro dispositas sedere matronas, & vnamquamque nominans appellat, rogat, obsecrat, obtestatur, vti materna pietate motæ filiam sibi vnicam reddant. Adeunt itaque illæ beatissimam Christinam, & verbis eam suasorijs taliter occupant. Repugnant Christi na virtuti, scientiæque quam de te opinabamur vincula, quibus innecteris, vt & cernimus tuum exornatissimum studium nobilitate tua indigna obscœnitate fœdasti, videtur de te congrue dici vulgare illud prouerbium, quanto altior gloria post triumphum, tanto inferior ignominia post ruinam, vnde tibi tam ferreum pectus? ante feræ genuere tigrides, gorgonei aluere parentes? solam namque hominis exterius indutam figuram, intus portentosam deprehenderis gerere feritatem, dum quæ te genuit matrem tu magni causa dolotis facis esse ostentui. Placet ne eam tantis incitatā furijs circumspectantium oculis ludibrio haberi? Quod si alijs, quæ multæ sunt causæ, vel handitijs, quibus te puellam fouit, cōuenit moueate. Per caput hoc speciosis, perque corpus omni formicate decorū te deprecamur, ab hac impietate desistere, & matri iam periclitanti remediū consolationis afferre. Quibus beata Christina paucis respondit, breuiter, ac copiose de obsequijs parentibus exhibendis peroratis, meque impietatis in matrem arguistis, quæque dicenda verborum, ac sententiarum coloribus arte mihi non incognita distinguentes. Cæterum diuinæ leges sanciunt, quod quicumque dilexerit patrem, aut matrem, aut fratres, aut sorores, aut filios plusquam Deum, Deo dignus non sit. Qua de re consequitur, vt pietas, quam in matrem habendam suadetis, impiam in

Dñm facit famulam, atq; ita hoc pietatis genus, vera intuentibus cēſetur impietas. Poſtquā vero animū eius mutare nullo modo queunt: domum cū matre redeūt multiplicibus aucta doloribus. Deinde vbi Vrbanus ex ijs qui Interfuerant filiam ſibi non cōſenſurā accepit, reminiſcitur Fuluij cuiuſdā ſenatoris filij, quem retractū ex itinere quia cū Catilina cōiurauerat pater necari iuſſit, & maximo præfecturæ ſuæ monimento fore exiſtimant, ſi id conſimiliter faceret; iuſsit eā ſuis exhiberi cōſpectibus. Ducitur aūt Chriſtina ſanctiſs. ferreis nexibus illigata ante oculos ſpectantium quid rei hūodi ſtatueret exitus: clamor vndiq. grādis attollitur cōtra ſalutē reipub. innocentē videri abſq; legali diſcuſſione dānari. At ſimul vt venīt ad tyranni aſpectū tali eā ille allocutione aggreſſus eſt: Longe melius Chriſtina egeres, ſi ſaluti tuę, qua tibi nil debet videri vtilius meditando conſuleres. Non eſſe mihi videtur iure, temerario animo mortem appetere, bono, & vtili modis omnib. repugnare. B. Chriſtina reſpondit, nō omne, quod tibi videtur ita eſſe neceſſe eſt. Alioquin tuus, quem colis Iuppiter Deus eſſet, quem nego, inq; hac ſententia mori honeſtū duco. Vrbanus dixit: Duo ſunt quæ te velim mibi oſtendere, vnum Iouem Deū non eſſe, alterū, tibi mori honeſtū, quæ maniſeſtiſſime peto vt doceas. B. Chriſtina reſpōdit. Quicūq; ſani capitis eſſe perpenditur, nullum aliū Deum eſſe intelligit, niſi qui omnia fecit. Vrban. dixit: hoc nullus viuens ignorat. B. Chriſt. dixit: Conſtat ergo omnia feciſſe Iouem, ſi Deus eſt, Vrbanus dixit: liquido patet B. Chriſtina dixit: ſi omnia fecit, aliquid abſq; eo nullatenus fieri potuit, at Saturnus, qui illū genuit, fieri abſq; eo potuit, nō ergo Iuppiter omnia fecit. Deū igitur non eſſe Ioue manifeſtiſs. ratione colligitur. Ecce habes, quod quæſiſti; cōfitearis oportet, quod ſine contradictione tua neceſſario concluſum eſt. Alterum vero, quod ſimiliter oſtendi tibi poſtulāti euidentiſs. ratione monſtrabo, ſiq; refellere non vales, veraciſsime prolata ijs præſentibus manifeſtaueris. Vrban. dixit: non eſt in poſt quæſita facieda diſgreſsio, vbi prioris quęſtionis argumenta poſsit pars diuerſa reprehendere, prioribus itaque inſiſtens paucorum commutatione verborum, quod in me torſiſtis, in te retorquendo rationem tuā redarguam. Dic ergo, Crucifixus tuus, quē vnigenitū Filium Dei eſſe prædicas, Deus eſt, omnia fecit, ſi omnia fecit, nihil fieri abſq; eo potuit, ſed genitor ſuus, quem ipſe non fecit, fieri abſq; eo potuerit, & ita omnia non feciſſe, Deuq; non eſſe pari demonſtratione cōuinceris. B. Chriſtina reſpondit: Deum Creatorem eſſe intelligis, an creaturam. Vrban. reſpondit creatorem. B. Chriſt. reſpondit: Creatorē omnium creaturarum, an aliquarum. Vrb. reſpōdit omnium. B. Chriſt. reſpondit, ſi cum Deus creatura non eſt, creator eſt omnium, creaturarum, cū pater & filius Deus ſit, nec pater creator eſt filij nec filius creator eſt patris. Ita quidem vnigenitum Fil. Dei omnia feciſſe, quod patrem ſuum non fecerit atq; ideo non eſſe Deū videris omni ſemota ambiguitate mentitus: liquet ergo vnigenitū Dei Patris omnipotentis Fil. & Deum eſſe, & cuncta creaſſe, licet patrem ſuum non fecerit. Vrban. dixit omnia hęc conuenientiū de Saturno, & Ioue dicta ſumuntur, quibus omnia, quę facta ſunt obediunt, quibus etiam diſponentibus cuncta a principio gubernantur. B. Chriſt. reſpondit, falleris Præfecte, erras Iudex perite, dicis eorū diſpoſitione a principio omnia gubernari, ante quos, & multa millia hominū fuiſſe, & tempora plurima extitiſſe compertum eſt, vt poetæ narrant, probantq. Philoſophi. Diſce eos homines fuiſſe non deos, inceſtuoſos, homicidas propter ea in tartara retruſi, te, & alios cultores ſuos perpetuis ignibus ſecū expectant arſuros. Tūc Vrb. impietatis furijs exagitatus, iuſsit afferri rotā, & gladios acutiſs. ſuperaptari, & ignem copioſum ſubter accendi. Cūq; ex tyranni decreto B. Chriſt. tanto crudelitatis generi incuruaretur, dū rota reuoluitur corpus eius precioſiſſimū ſcinditur, & exuritur. Tunc tyrannus cū fautoribus ſuis ei inſultās ait; conſtans eſto Chriſtina, noli pertimeſcere pro Crucifixo hoc ſuſtinens, qui noluit cum potuit de cruce deſcendere. B Chriſt. reſpondit, nunc miſer infelix auſculta, quanto ſūt humiliora, quæ pro me paſſus eſt, tanto illi plus debeo, & cū omnia in me tormentorum genera conſummaueris, Crucifixū laudabo, mihi autem abſit gloriari niſi in cruce D. N. Ieſu Chriſti, in qua de hoſtibus triūpho, quā aduerſantibus cūctis obijcio. Hæc illa proſequente rota euerſa eſt, & contriuit circumſtantium maximā infideliū partem. Præfectus illico ingenti terrore attonitus, dimiſit conuentū, & carceralibus illā cuſtodijs mancipari præcepit. Ingreſſa aūt B. Chriſt. obſcuriſs. carceris locum; Angelus ei domini quaſi ſol meridianus apparuit, & dixit ad eā miſit me D. Ieſus Chriſtus, pro cuius amore grauia paſſa es, vt mēbris tuis conferam ſanitatem, & cū hæc diceret, ita ſolidata ſunt omnia vulnera eius, vt nullū in eis ſignum inciſionis remaneret. Nocte autem ſubſequente Vrban. optimū factu credens, iterum illius animum dulci colloquio, & blanditijs ad Deorum culturā reuocare, fecit eā ſuis obtutibus præſentare cumque ab ea nullū penitus potuiſſet extorquere reſpōſum, immenſis eam alligatā ponderib. pelagi fluctib. deſtinauit, ſed cum eā in medio mari naui præcipitē darent, Angelicis adiuuata ſuffragijs alacris ad litus delata eſt. Vrban. interea arreptus a dæmonio expirauit. Poſt non multum vero temporis cum iniquiſsimus Idion Vrbani loco præfectus eligeretur, B. Chriſt. a perſecutoribus coarctatur, & Solis ſimulacro ſacrificare cōpellitur. Quibus cum conſentire nollet, perditiſs. Iudici præſentatur; ad quam ſæuiens Præfectus dixit: Tu ne es Chriſtina, quæ omnipotētes Deos noſtros ſępius philoſophādo deludis. B. Chriſt. reſp. iuſtū eſt ne in nullo obniat rationi, vt quæ merito contemnenda ſunt deludantur, & quæ vana ſunt pro nullis penitus habeantur. Vos vero non Deos, ſed dæmones, non cælicolas, ſed homines impuros, & flagitiorum immanitate in inferno damnatos in metallicis ſimulacris adoratis. Præfectus his verbis commotus ex templo iuſsit eam fuſtibus cedi, ac deinde vas æneum ad inſtar cunæ figuratum ſub magna celeritate afferri, quod milites ex præfecti imperio, oleo, pice, reſina, & ſulfure repleuere, & ad ignem vt calefacta liqueſcerent poſuere, cumq. ex nimio calore cōmixta ferueſcerent Præfectus dixit, vnum tibi e duobus ò puella elige, aut Deo culturā incende aut corpus tuum tam delectabili rore perfunde. B. Chriſtina ſignum ſibi glorio-

riosissimæ crucis impressū, & se in ollam feruentem citissimo cursu proiecit. Mox cuna dirumpitur, & quicquid in ea fuerat foras per scissuras deducitur: beata quidem Christina incolumis perseuerans erigitur. Præfectus illico indignatus fecit eam nudam torqueri, & raso capite ad templum Solis perduci. Erat autem in medio templi tribunal argenteis parietibus in sublime erectum cuius fastigia ebore nitidissimo tegebātur, in quo aurea Solis imago micantibus è cælatie radijs coruscabat, quæ quasi stellarum repetendo Zodiacū cursu citissimo ferebatur. Signa quippe sex a dextris, totidemq. a sinistris occidere, & exurgere alternatim bina quæq. sibi ex aduerso obsistentia videbantur, ibi horæ, ibi dies, ibi menses, ibi annus suis spatijs, circumibant; aureus axis erat, radiorum argenteus ordo, periuga chrysoliti fulgebant ordine ducti. Ad hoc spectaculum B. Christina adducitur, data a pręfecto sentētia, vt si Deo Soli sacrificare renuisset, statim gladio interiret. B. igitur Christina illico poposcit silentium, & erectis ad sidera manibus oratione Dominum huiuscemodi deprecata est. Rex inuictissime, pater omnipotens, Deus immense qui rudem, & indigestam materiem in quatuor elementa cōformās perfectis partibus perfectam mundi constitutionē mirabiliter operatus es, quiq. in ipsa mūdi genitura Angelū immoderatæ superbiæ sedem sibi aquilonem contra voluntatem tuam ipso tantūmodo motu animi vsurpantem, de summo cœli fastigio eiecisti, concede mihi famulæ tuæ, vt ex hoc Solis simulacro, in quo idem pessimus ludificator habitat, & hoc opus mechanicum, & ipso artifice patratum comminuat, & ita cognoscat omnis hic iratus cum populo tibi omnium creatori vniuersam ex debito obedire creaturam, & cum hæc dixisset, ecce ignitus dęmon apparuit, qui totū illud mechanicum magicūq. opus confringens, maximam metalli partem in præfectum proiecit, indeque eius feriens colla illico interfecit. His ita peractis Iulianus iudex iussit B. Christinam teneri, & in camino æstuantis incendij concremari. Milites vero iniqui crudelissimi principis iniqua mādata sunt protinus caecuti. Cumq. sanctissima Virgo esset in fornace trium horarum spatio, existimans tyrannus esse cōsumptam, ignem amoueri fecit. Tunc vox dulcis psallentium de camino repente insonuit, ac inter Angelorū choros virginis Christinæ sacer vultus effulsit. Matronæ quidem, quæ illuc spectatum venerant attonitæ super his, quæ viderant, credidere. Iulianus vero hæc audiens vehementi indignatione cōmotus, iussit illam præsentiæ exhiberi, cui & dixit: Tædet nos o puella iniuriarum, quas nobis, & Dijs nostris nemine tibi resistente, aut vlciscente satis multas intulisti: ergo nobis dabis pœnas, aduersus quas magicę artes minime pręualebunt, & statim, vt iussū fuerat, vnus de magorum collegio, qui ea tempestate in arte detestabili Romæ celeberrimus habebatur: duos dracones in medium detulit, quos in famulā Christi, vt ab eis absorberetur immisit. Mox B. Christina signū eis salutis opposuit, qui diuino examine reuoluti magum arripuerunt, & sub momento ante totius conuentus faciem peremere. Censore itaque cum omni comitatu suo obstupescente,

B. Christina ad locū vbi defunctus iacebat accessit, & cunctis audientibus ait in nomine Dñi mei Iesu Christi, qui crucifixus est, surge miser, vt perpendat omnis hæc turba, quia ipse est verus Deus viuens, & regnās in secula seculorū. Ad hanc vocē cadauer recepto spiritu videntibus cunctis erigitur, asserens, & pędicans quod non sit alius Deus nisi quem Christina prędicat, Dñs Iesus Christus. Dracones interea absq. vlla hominum lęsione vnde profecti sunt reuertuntur. Iulianus igitur timēs fieri in plebe tumultus, & magis seditionis terrores effugiens, quam rationi satisfaciens iussit ei māmillas, & linguam abscindi: deinde fecit illam in hippodromū duci, & tam diu sagittarum iaculationibus infigi, quo vsq. spiritum exhalauit. Est autē passio inuictæ matris Christinæ, nono Kal. aug. Iuliano terminata. Cur insen[...]ate furis Vrbane? Cur Idion ęstuas perditissime? Ad quid truculētissime niteris Iuliane? excogitate noua, & prioribus grauiora supplicia, multiplicate verbera, accumulate pœnas. At quid iuuat sęuire in carnem, quam vltronea obtulit lacerandam? & animam, quā voluit seruare non delere? Discite tandē miseri, discite illius gaudium, & sic vestrū spectate interitū. Ecce iam speciosissima virgo post fustes, & vincula, post ignem, & rotam, post torturas, & verberà, post cunam, & tōsuras, post truncationes, & iacula, ad æterni regis thalamum Angelicis manibus asportatur. Vos è contrario dū ad Elysios cāpos tenditis, arietem Acheronti porrigitis, tamen malorum vestrorū pōdere pressam cymbam stygialis palus absorbuit, ingens Cerberus deuorauit. maiore quā queat dici pœna plectemini, qui in crucifixū credere cōtēpsistis. Sed tu ò deuotissima virgo ter beata, quater sanctissima spōsa filij Dei amica Patris omnipotentis iam habes, quod voluisti, iam obtines, quod rogasti, iam frueris inenarrabili lucis gaudio īter ardua diuinę maiestatis secreta versaris, vbi familiarius Deo gaudens, cubantem in meridie sponsum iuncta adolescētulæ reperisti. Nunc per amœna conuallium purpurei cespitis carpis florentes violas, colligis immarcescibiles rosas, metis nardostaceas spicas. Tu modo secus aquarū decursus, & vitrei fontis marginē sedēs, leni epithalamia murmure concinis. Tu inter virgineos choros regio diademate illustrata refulges. Tu solio Christi assides facta regni æterni particeps. Salue perenniter, puellare decus, pudor virgineus, virtutis exemplum. Salue perenniter que tuos speciosos artus perpetuæ pudicitię deuouisti. Salue perenniter, quæ totius libinis nescia tēplum te sancti Spiritus dedisti. Salue perenniter, que amplas porticus, & ingentia fundorum spatia fugiens, suscipiēs hereditatē Dei, facta es cohæres Christi. Salue perenniter, quæ tāta exaggerata supplicijs, patrias leges repudiasti, & ad crucis vexillū toto desiderio euolasti. Salue perenniter, quæ princip ū iussa cōtemnēs pro veritatis testimonio crudeli morte damnata es. Salue perenniter, quæ cæli iam sublimata fastigio digna es filio Dei spōso, & Dño. Et quia nos parēdi voto tibi fideles cōspicis audi quod petimus attēde, quod per te obtinere desideramus, impetra nobis quoq. promissę vitę supernę felicitatē: ad quā ascēdere sine tuo iuuamine minime cōfidimus peccatis nostris ita merentibus.

Tu ergo

go apud Creatorem omnium delictorum nostrorum posse veniam, vt cognitor pius commissis ignoscens nobis famulis multa nostris digna meritis non infligat, & dum in huius vitæ fragilis breui tempore degimus, nos ditioni tuæ subiectos protege, contetua, benedic, defende, guberna, ac tuis nostras fac mentes laudibus aptas. Ecce Virgo beata nos gloriosi triumphi tui gesta narrauimus, & magni laboris copiosam mercedem paucis significauimus. Tu si quid minus quam decuit, si quid aliter, ac oportuit dictum est, parce benigna, virgo ignosce pia. Igitur fratres beatissimi, quia beatæ Christinæ triumphalem diem celebri solamnitate deferimus nobis, quod possu- A mus de eius virtutibus vendicemus. Vt tanto erga nos ipsa se beneuolentius habeat, quanto illam assequi studeat animositas nostra feruentius. Ad hoc namque Dominus fœminei nobis sexus exempla proposuit, vt virilis animi robur, quod praue viuendo amisimus, saltem mulierum virtute prouocat recto gradiendo tramite resumamus, & sic beatorum laboribus sociati per Iacob scalam conscendere illuc, vbi dominus Iesus Christus residet valeamus, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus in secula seculorum. Amen.

Scripsit Alphanus alias sanctorum vitas, quæ extant apud Laurentium Surium iam typis excusas.

Explicit passio S. Christinæ.

BONONIEN-

BONONIENSIVM ARCHIEPISCOPORVM

INDEX CHRONICVS.

An. Christ.			
270	1	S. Zama.	pag. 8
312	2	S. Faustinus.	8
	3	Domitianus.	8
	4	Ioannes.	8
350	5	S. Basilius.	8
381	6	S. Eusebius.	8
400	7	S. Felix.	9
429	8	S. Petronius.	9
	9	Adrianus.	10
	10	Marcellus.	10
451	11	S. Paternianus.	10
470	12	S. Tertullianus.	10
485	13	S. Iucundus.	11
490	14	Iulianus.	11
500	15	Gerardus.	11
	16	S. Theodorus.	11
	17	Lusus.	11
556	18	Theodorus 2.	11
595	19	Edurepsis.	11
616	20	Petrus.	11
	21	Germanus.	11
	22	Constantinus.	11
	23	Iulianus.	11
	24	Deusdedit.	11
	25	Iustinianus.	11
648	26	Luminosus.	11
	27	Domninus.	11
680	28	Victor.	11
716	29	Eliseus.	11
	30	Gaudentius.	11
744	31	Charissimus.	12
744	32	Barbatus.	12
	33	Romanus.	12
771	34	Petrus 2.	12
789	35	Vitalis.	12
814	36	Martinus.	12
	37	Christophorus.	12
855	38	Theodorus 3.	12
	39	Martinus 2.	12
	40	Petrus 3.	12
	41	Vrsus.	12
860	42	Ioannes 2.	12
891	43	Seuerus.	12
891	44	Alambertus.	12
909	45	Petrus 4.	13
946	46	Ioannes 3.	
960	47	Albertus, siue Adelbertus.	13
990	48	Clemens.	15
1006	49	Ioannes 4.	15
1015	50	Fulgerius, siue Frugerius.	15
1034	51	Adelfredus.	15
1060	52	Lambertus.	17

An. Christ.			
1074	53	Sigifredus.	19
1079	54	Gerardus 2.	19
1083	55	~~Bernardus.~~	19
1104	56	Victor.	20
1130	57	Henricus.	20
1145	58	Gerardus 3.	20
1161	59	Ioannes 5.	21
1188	60	Gerardus 4.	22
1198	61	Gerardus 5. Areostus.	22
1213	62	Henricus a Frata.	22
1240	63	Octauianus Vbaldinus.	25
1244	64	Fr. Iacobus Boneambius.	25
1260	65	Octauianus iunior Vbaldinus.	26
1295	66	Schiatta Vbaldinus.	27
1298	67	Fr. Ioan. Iordanus Sabellus.	27
1301	68	Vbertus Placentinus.	27
1322	69	Arnoldus Sabaterius.	28
1329	70	Stephanus Agonettus.	28
1332	71	~~Albertus Acciaiolus.~~	28
1340	72	Beltraminus Parauicinus.	29
1350	73	Ioann. 6. de Naso Galetarensis.	29
1361	74	Aymericus Chatrus.	31
1371	75	Bernardus Lemouicensis.	32
1378	76	Philippus Caraffa.	33
1386	77	Cosmatus Melioratus.	33
1392	78	Bartholomæus de Raymundis.	34
1409	79	Bartholomæus.	34
1407	80	Antonius Coratius.	36
1412	81	Ioannes Bonon.	38
1417	82	Nicolaus Albergatus.	38
1444	83	Ludouicus Scarampus.	41
1445	84	Thomas Sarzanensis.	42
1447	85	Ioann. 8. de Podio.	42
1448	86	Philippus 2. Calandrinus.	43
1476	87	Franciscus Gonzaga.	43
1483	88	Iulianus de Ruuere.	43
1502	89	Ioan. Stephanus Ferrerius.	44
1510	90	Franciscus Alidosius.	45
1511	91	Achilles de Grassis.	45
1523	92	Laurentius Campeggius.	46
1526	93	Alexander Campeggius.	47
1554	94	Ioannes 7 Campeggius.	48
1564	95	Raynutius Farnesius.	49
1566	96	Gabriel Paleottus primus Archiep.	51
1591	2	Alphonsus Paleottus.	57
1610	3	Scipio Burghesius.	66
1612	4	Alexander Ludouisius.	67
1621	5	Ludouicus Ludouisius.	67
1632	6	Hieronymus Columna.	68
1645	6	Nicolaus Albergatus.	69

CRE-

CREMENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
1580	1	Hieronymus Diedus.	75
1584	2	Iacobus Diedus.	75
1616	3	Petrus Emmus.	76
1629	4	M. Antonius Bragadinus.	76
1633	5	Albertus Baduarius.	73

EPISCOPORVM S. Domnini

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
1603	1	Papyrus Picedus.	83
1606	2	Ioannes Linatus.	85
1620	3	Alphonsus Puteus.	86
1626	4	Rayonerius Scottus.	86
1646	5	Philippus Casonus.	

MVTINENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
303	1	Cletus.	90
339	2	Dionysius.	90
338	3	Antonius.	90
387	4	S. Geminianus.	90
197	5	Theodorus.	99
477	6	Gregorius.	100
501	7	Basianus.	100
680	8	Petrus.	100
743	9	Ioannes.	100
749	10	Lopicinus.	100
785	11	Geminianus 2.	111
800	12	Giso.	113
844	13	Adeodatus.	117
850	14	Ioannes.	119
861	15	Hernidus.	119
876	16	Leodoindus.	120
898	17	Gamenulphus.	123
902	18	Gothifredus.	124
946	19	Vvido.	128
969	20	Hildebrandus.	131
993	21	Ioannes.	132
1003	22	Varinus.	136
1025	23	Ingo.	141
1038	24	Vbertus.	144
1054	25	Herbertus.	145
1095	26	Benedictus.	145
1097	27	Ægidius.	145
1106	28	Dodo.	145
1136	29	Ribaldus.	148
1154	30	Ildebrandus Grassus.	249
1157	31	Henricus.	249
1174	32	Vgo.	150
1178	33	Henricus 2.	156
1179	34	Arditius.	150
1195	35	Ægidius.	150
1202	36	Martinus.	150
1222	37	Guillelmus Sabaudus.	152
1234	38	Albertus Boschettus.	156
1264	39	Mathæus Pius.	158
1281	40	Arditius Comes	158
1286	41	Bartholomæus Boschettus.	158
1287	42	Fr. Philippus.	158
1311	43	Iacobus.	159
1311	44	Bonadamus Boschettus.	163
1315	45	Bonincontrus è Floriano.	163
1318	46	Vvido de Guiscis.	163
1337	47	Bonifacius.	164
1342	48	Fr. Alemannus Donatus.	164
1352	49	Aldobrandinus Estensis.	164
1380	50	Vvido de Baisio.	164
1384	51	Fr. Dionysius de Restanis.	164
1400	52	Petrus Baiardus.	165
1401	53	Nicolaus Baiardus.	165
1414	54	Carolus Baiardus.	165
1436	55	Scipio de Mainensibus.	165
1444	56	Iacobus Antonius a Turri.	167
1463	57	Delphinus a Pergula.	167
1465	58	Nicolaus Sandonninus.	168
1479	59	Io. Andreas de Bociacijs.	169
1497	60	Io. Baptista Ferrarius.	169
1507	61	Hippolytus Estensis.	171
1519	62	Hercules Rangonus.	171
1527	63	Pyrrhus Gonzaga.	172
1529	64	Ioan. Moronus.	172
1550	65	Fr. Ægidius de Foscherarijs.	173
1571	66	Fr. Sixtus de Vicedominis.	175
1591	67	Iulius Cananus.	175
1593	68	Gaspar Silingardus.	177
1606	69	Fr. Lazarus Pellizzarius.	177
1628	70	Alexander Rangonus.	178
1640	71	Opizo Estensis.	178
1645	72	Robertus Fontana.	178

PARMENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
362	1	Philippus.	pag. 182
382	2	Henricus.	182
454	3	Cyprianus.	182

Artius

An. Christi.		
476	4 Artius.	182
518	5 Petrus.	182
562	6 Caius.	182
601	7 Tobias.	182
635	8 Pius.	182
680	9 Gratiosus.	182
731	10 Aycardus.	182
744	11 Alboinus.	182
775	12 Hieronymus.	182
824	13 Lampertus.	182
863	14 Rodoaldus.	182
872	15 Vvidiboldus.	182
895	16 Elborgus.	192
920	17 Etchardus.	192
929	18 Sigefredus.	196
952	19 Adeodatus.	199
968	20 Humbertus, seu Albertus.	199
978	21 Sigefredus 2.	203
1010	22 Elburius, siue Elburgus.	205
1015	23 Henricus.	206
1027	24 Hugo.	207
1046	25 Cadolus.	211
1079	26 Heberardus.	212
1106	27 N....	213
1106	28 S.Barnardus Vbertus,	215
1133	26 Lanfranchus.	218
1174	30 Arialdus.	218
1179	31 Bernardus 2.	219
1195	32 Opizzo Sanvitalis.	220
1224	33 Gratias.	223
1236	34 Martinus.	226
1243	35 Albertus Sanvitalis.	226
1257	36 Opizzo Sanvitalis.	226
1295	37 Ioan.de castro Arquato.	227
1299	38 Gotfredus de Vezano	228
1300	39 Papinianus de Ruuere.	228
1317	40 Fr.Simeon Saltetellus,	229
1323	41 Vgolinus de Rubeis.	229
1383	42 Ioann.Rusca.	234
146	43 Iacobus.	234
1412	44 Fr.Bernardus 2. de Campo.	234
1425	45 Delphinus de Pergula.	235
1463	46 Io. Iacobus a Turre.	236
1475	47 Sacramorus de Sacramoris.	235
1482	48 Io. Iacobus Seassenatus.	233
1497	49 Stephanus Taberna.	237
1499	50 Io.Anton.de S.Georgio	235
1509	51 Alexander Farnesius.	236
1516	52 Valentinus.	237
1534	53 Alexander 2. Farnesius.	237
1535	54 Vvido Ascanius Sfortia,	238
1560	55 Alexander 3.Sfortia.	240
1575	56 Ferrantes Farnesius.	241
1606	57 Papirus Piscedo.	242
1614	58 Alexander Rubeus.	243
1615	59 Pompeius Cornazanus.	243

PLACENTINORVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.		
310	1 S. Victor.	246
381	2 S.Sabinus.	247
449	3 S.Maurus.	247
449	4 B.Florianus.	248
451	5 Maioranus.	248
456	6 Aricius, siue Auitus.	248
457	7 Placidus.	248
483	8 Siluinus, seu Siluanus.	248
503	9 Ioannes.	248
523	10 Seufridus.	248
540	11 Sirus.	248
560	12 Vindemialis.	248
590	13 Bonifacius.	248
595	14 Ioannes 2.	248
609	15 Catharisimus.	248
634	16 Domninus.	248
648	17 Florianus.	248
677	18 Placentinus.	248
698	19 Ioannes 3.	249
717	20 Hildoardus.	249
737	21 Thomas.	249
756	22 Desiderius.	250
775	23 Maurus 2.	250
780	24 Iulianus,	251
809	25 Podus.	151
840	26 Seufridus.	251
870	27 Paulus.	251
889	28 Bernardus.	251
893	29 Euerardus.	251
904	30 Vvido.	254
940	31 Boius.	255
952	32 Sigiulphus.	255
982	33 Ioannes 4.	255
997	34 Sigifredus.	256
1031	35 Petrus.	258
1038	36 Richardus	258
1040	37 Iuo.	258
1045	38 Vvido 2.	258
1049	39 Dionysius.	258
1077	40 Mauritius.	262
1089	41 S. Bonitius.	261
1091	42 Vindicius.	262
1092	43 Vulcarius.	262
1096	44 Addo, seu Aldus.	262
1112	45 Arduinus.	262
1147	46 Ioannes 5.	266
1155	47 Hugo Perleonius.	269
1167	48 Theobaldus.	271
1192	49 Ardicius.	274
1199	50 Grumerius Porta.	274
1210	51 S.Fulco Scottus.	277
1217	52 Vicedominus de Cassedochis.	277
1239	53 Ægidius.	278
1243	54 B Albertus de Pandanis.	281
1261	55 Philippus Fulgosius.	282

An. Christi.			
1295	56	Albertus Vicecomes.	283
1301	57	Raynerius.	283
1302	58	Vbertus de Aduocatis.	284
1302	59	Hugo 2. de Pilosis.	284
1317	60	Federicus de Madijs.	284
1323	61	Bernardus de Cairo.	284
1338	62	Rogerius Caccis.	284
1353	63	Nicolaus.	284
1364	64	Fr Ioannes 6.	285
1369	65	Petrus de Cochonate.	285
1376	66	Corradus de Georgijs.	285
1379	67	Vbertus Zagius.	285
1380	68	Andreas.	285
1385	69	Fr.Guillelmus Centuaria.	285
1386	70	Fr.Petrus Filargius.	286
1388	71	Petrus Maynerius.	286
1404	72	Branda Castilionus.	286
1411	73	Fr. Alexius de Siregno.	288
1448	74	Nicolaus Amidanius.	289
1453	75	Ioannes 7. de Camperijs.	289
1475	76	Michael Marliaaus.	289
1475	77	Sacramorus de Sacramoris.	289
1476	78	Fabritius Marliaaus.	289
1508	79	Antonius Triuultius.	290
1509	80	Varinus Malabaila.	291
1519	81	Scaramutia Triuultius.	291
1525	82	Catalanus Triuultius.	291
1559	83	Io.Bernardinus Scotus.	291
1570	84	Paulus Aretius.	292
1577	85	Thomas Lilius.	292
1578	86	Philippus Sega.	292
1596	87	Claudius Rangonus.	294
1620	88	Ioannes Linatus.	295
1627	69	Alexander Scappius.	296

REGII LEPIDI Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
60	1	Protasius.	298
		Cromatius.	298
	3	Antoninus.	298
	4	Elias.	298
	5	Sanctinus.	299
	6	Corasius.	299
451	7	Fauentius.	299
458	8	Elpidius.	299
466	9	S. Prosper.	299
	10	Stephanus.	300
488	11	Deodatus.	300
554	12	Theodosius.	300
	13	Donodeus.	300
	14	Adrianus.	300
	15	Benenatus.	300
	19	Lupinus.	300
680	17	Mauritius.	300
684	18	Ioannes.	300

An. Christ.			
701	19	Thomas.	300
715	20	Constantinus.	300
	21	Callistus.	300
753	22	Geminianus.	300
774	23	Appollinaris.	300
822	24	Adelmus.	300
824	25	Neodebertus.	301
828	26	Vitalis.	301
842	27	Robertus.	301
844	28	Sigifredus.	301
	29	Peregrinus.	301
860	30	Amon.	301
864	31	Rortefredus.	301
879	32	Paulus.	301
881	33	Aaron.	301
890	34	Azzius.	301
	35	Fredulphus.	301
904	36	Petrus.	301
914	37	Gothardus.	301
915	38	Petronius.	301
940	39	Gibertus.	301
942	40	Aribaldus.	301
945	49	Adelardus Tristinus.	301
963	42	Hermandus.	301
993	43	Tauzus.	301
1030	44	Sigefredus.	302
1041	45	Gondelardus.	302
1046	46	Sifredus.	302
1061	47	Adalbertus.	302
1062	48	Volmarus.	302
1079	49	Eubertus.	302
1082	50	Gandulphus.	302
1091	51	Ludouicus.	302
1101	52	Bonus senior.	302
1130	53	Adelmus.	303
1140	54	Albertus.	303
1164	55	Albericus.	303
1187	56	Petrus.	303
1213	57	Nicolaus Maltrauersus.	303
1245	58	Guillelmus Folianus.	303
1290	59	Fr.Guillelmus de Bobio.	304
1301	60	Henricus Cataloncius.	304
1313	61	Vvido Abaisius.	304
1318	62	Petrus.	305
1328	63	Vvido Abaisius.	305
1336	64	Rotlandus de Scarampis.	307
1339	65	Bartholomaeus.	307
1363	66	Laurentius Pinotus.	307
1379	67	Fr.Seraphinus Tauaccius.	307
1387	68	Vgolinus Sessius.	307
1395	69	Theobaldus Sessius.	307
1439	70	Iacobus Antonius a Turre.	308
1444	71	Baptista Pallauicinus.	308
1476	72	Antonius Trombetta.	308
1478	73	Bonifacius Ardottus.	309
1503	74	Ioan.Lucas a Puteo.	310
1510	75	Hugo Rangonus.	310
1540	76	Marcellus Ceruinus.	311
1544	77	Gregorius Andreassus.	311
1545	78	Io. Baptista Grossus.	312
1569	79	Fr. Eustachius Locatellus.	312
1575	80	Franciscus Martellius.	313
1578	81	Benedictus Manzolius.	314

Iulius

An.Christi.			
1583	82	Iulius Masettus.	315
1595	83	Claudius Rangonus.	315
1621	84	Alexander Estensis.	316
1625	83	Antonius Scappinellus.	318

RAVENNATENSIVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann.Christi.			
44	1	S.Appollinaris.	327
75	2	S.Adezisius.	327
98	3	S.Eleocadius.	327
112	4	S.Martianus.	327
132	5	S.Calocerus.	328
132	6	S.Proculus.	328
142	7	S.Probus.	328
175	8	S.Datus.	328
185	9	S.Libertus.	328
206	10	S.Agapitus.	328
232	11	S.Marcellus.	328
337	12	Agapitus 2.	329
347	13	S.Seuerus.	329
348	14	Agapitus 3.	330
349	15	Tiberius.	330
351	16	Probus.	330
391	17	Florentius.	330
374	18	Liberius.	330
378	19	S.Vrsus.	330
398	20	Eruperantius.	332
418	21	S.Ioannes.	331
432	22	S.Petrus Chrysologus.	332
450	23	Neon.	333
453	24	Ioannes 2.	333
494	25	Petrus.	334
503	26	Aurelianus.	334
514	27	Ecclesius.	334
542	28	Vrsicinus.	334
545	29	Victor.	334
546	30	S.Maximianus.	334
558	31	Agnellus.	336
568	32	Petrus 2.	336
575	33	Ioannes 3.	337
595	34	Marinianus.	337
606	35	Ioannes 4.	340
603	36	Bonus.	341
648	37	Maurus.	341
672	38	Reparatus.	341
677	39	Theodosius.	341
685	40	Damianus.	341
707	41	Felix.	342
718	42	Ioannes 5.	342
748	43	Sergius.	342
770	44	Leo.	343
777	45	Ioannes 6.	343

An.Christi.			
784	46	Gratiosus.	343
809	47	Ioannes 7.	343
812	48	Valerianus.	343
812	49	Martinus.	343
817	50	Pertinax.	344
836	51	Gregorius.	345
846	52	Deusdedit.	346
856	53	Ioannes 8.	346
879	54	Romanus.	346
889	55	Dominicus Vblatella.	346
898	56	Ioannes 9.	346
904	57	Petrus 3.	347
905	58	Ioannes 10.	347
913	59	Constantius.	347
923	60	Petrus 4.	347
971	61	Honestus.	347
983	62	Ioannus 11.	347
997	63	Gelbertus.	349
999	64	Hermutus.	352
1001	65	Fridericus.	357
1014	66	Arnoldus.	358
1019	67	Heribertus.	359
1027	68	Geberardus.	359
1046	69	Honuphrius.	359
1051	70	Henricus.	362
1070	71	Gibertus.	363
1080	72	Richardus.	364
1112	73	Otho.	364
1112	74	Hieremias.	334
1118	75	Philippus.	364
1119	76	Gualterius.	365
1144	77	Moyses.	367
1154	78	Anselmus.	367
1158	79	Vvido.	370
1172	80	Gerardus.	372
1182	81	Vvido.	372
1190	82	Guillelmus.	373
1201	83	Albertus.	373
1207	84	Ægidius.	373
1208	85	Hubaldus.	374
1215	86	Picininus.	378
1217	87	Simeon.	378
1228	88	Theodoricus.	378
1251	89	Philippus Fontana.	382
1274	90	Fr.Bonifacius de Lauagna.	383
1295	91	Opizzo Sanuitalis.	385
1303	92	Raynaldus Concoregius.	385
1322	93	Aymericus de Castro Lucij.	385
1332	94	Vvido Abaisius.	385
1334	95	Franciscus Michaelius.	386
1342	96	Nicolaus Canalius.	386
1347	97	Fr.Fortunerius Vasellus.	386
1362	98	Petrochinus Casalescus.	380
1370	99	Pileus de Prata.	386
1387	100	Cosmatus Melloratus.	367
1400	101	Ioannes 12. Melioratus.	387
1411	102	Thomas Perondulus.	389
1445	103	Bartholomæus Rouerella.	389
1476	104	Philasius Rouerella.	390
1516	105	Nicolaus Fliscus.	390
1524	106	Petrus Accoltus.	391

An.Christi.
1524 107 Benedictus Accoltus. 391
1549 108 Raynutius Farnesius. 391
1566 109 Iulius de Ruuere. 392
1578 110 Christophorus Boncompagnus. 392
1603 111 Petrus Aldobrandinus. 393
1621 112 Aloysius Caponius. 395
1645 113 Lucas Turrigianus. 395

ADRIENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.
649 1 Gallonistus. 397
 2 Leo. 397
920 3 Paulus. 397
953 4 Gemerius. 397
972 5 Astulphus. 397
1050 6 Benedictus. 397
1067 7 Atho. 397
1078 8 Petrus. 397
1091 9 Iacobus. 397
1104 10 Isaac. 397
1125 11 Gregorius. 398
1134 12 Florus. 398
1140 13 Gregorius. 398
1143 14 Vitalis. 398
1140 15 Gregorius idem cum superiori. 398
1179 16 Gabriel. 398
1213 17 Petrus. 398
1275 18 Iacobus. 398
1275 19 Peregrinus. 398
1280 20 Fr. Otholinus. 398
1286 21 Bonifacius. 398
1309 22 Ioannes. 399
1309 23 Solon. 399
1323 24 Superantius. 399
1339 25 Fr. Benuenutus. 399
1348 26 Aldobrandinus Estensis. 399
1352 27 Fr. Ioannes. 399
1387 28 Antonius. 399
1387 29 Vgo Robertus. 399
1392 30 Ioannes Anselminus. 399
1404 31 Iacobus de Obizzis. 400
1409 32 Maynardus. 400
1444 33 Bartholomæus Rouerella. 400
1445 34 Iacobus de Oratoribus. 400
1446 35 Blasius Nouellus. 400
1468 36 Titus Nouellus. 401
1472 37 Martinus. 401
1484 38 Fr. Iulius. 401
1487 39 Nicolaus Estensis. 401
1507 40 Beltrandus Constabilis. 402
1514 41 Hercules Rangonius. 402
1524 42 Ioan. Baptista Bragadinus. 403
1528 43 Ioan. Dominicus de Cupis. 403
1553 44 Sebastianus Bighinus. 403
1554 45 Iulius Canani. 403

An.Christi.
1591 46 Fr. Laurentius Laurettus. 403
1598 47 Hieronymus de Comitibus. 403
1612 48 Ludouicus Saregus. 404
1622 49 Vbertus Pappafana. 405
1632 50 Germanicus Mantica. 406

ARIMINENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.
307 1 N. Stemnio. 403
359 3 S. Gaudentius. 410
 4 Ioannes. 418
438 5 Ioannes 2. 418
498 6 Ioannes 3. 418
590 7 Ioannes 4. 418
592 8 Castorius. 418
596 9 Agnellus. 419
743 10 Agnellus 2. 419
826 11 Stephanus. 419
884 12 Nicolaus. 419
879 13 Vualtonus. 419
961 14 Ioannes 5. 419
1095 15 Vbertus. 419
1091 16 Monaldus. 419
1052 17 Humbertus. 420
1071 18 Obizzus. 420
1143 19 Obizzus 2. 422
1142 20 Raynerius. 422
1160 21 Albergus. 425
1177 22 Obizzus 3. 425
1179 23 Iocellinus. 425
1190 24 Rufinus. 425
1194 25 Bonauentura. 425
1230 26 Benno. 425
1232 27 Fr. Vgolinus. 425
1250 28 Aloysius de Rosate. 425
1256 29 Iacobus. 426
1265 30 Fr. Ambrosius. 426
1277 31 Guido de Caminate. 426
1300 32 Fr. Laurentius de Ballachis. 426
1302 33 Pedericus de Ballachis. 427
1321 34 Franciscus de Silvestris. 427
1323 35 Fr. Hieronymus de Fuscis. 427
1329 36 Federicus 2. 427
1329 37 Vuido Abactius. 427
1332 38 Alidosius de Alidosiis. 428
1354 39 Andreas. 430
1363 40 Angelus. 430
1366 41 Gerardus de Portali. 430
1367 42 Bernardus de Bonaualle. 432
1371 43 Fr. Vgolinus Malabranca. 432
1374 44 Lealis Malatesta. 433
1400 45 Bartholomæus. 433
1407 46 Bandellus Bandellius. 435
1418 47 Fr. Hieronymus. 438
1435 48 Antonius Corarius. 438

Chri-

Ann. Christi.			
1435	49	Christophorus a S.Marcello.	438
1445	50	Bartholomæus Malatesta.	439
1448	51	Iacobus Vannuccius.	441
1449	52	Ludouicus de Grassis.	441
1450	53	Ægidius.	441
1472	54	Bartholomęus de Coccapanis.	443
1485	55	Ioannes de Rosa.	443
1488	56	Iacobus Passarellus.	443
1496	57	Oliuetius Carafa	444
1497	58	Vincentius Carafa.	444
1511	59	Simon Bonadies.	444
1518	60	Fabritius Vrsinus.	445
1526	62	Franciottus Vrsinus.	445
1529	63	Antonius Maria de Monte.	445
1529	64	Ascanius Parisanus.	445
1549	65	Iulius Parisanus.	445
1574	66	Ioan.Baptista Castellus.	446
1583	67	Vincentius Tophaninus.	447
1591	68	Iulius Cæsar Salicinus.	447
1594	69	Beringerius Gypsius.	447
1619.	70	Cyprianus Pacconius.	449
1627	71	Angelus Cæsius.	450
1646	72	Federicus Card. Sfortia.	

CÆSENATENSIUM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
92	1	S.Philemon.	452
109	2	Isidorus.	452
232	3	Ignatius.	452
326	4	P.	452
334	5	Natalis.	452
350	6	Concordius.	453
361	7	Gregorius.	453
403	8	Ignatius 2.	453
	9	Veranus.	453
465	10	Flauianus.	453
539	11	Ignatius 3.	453
565	12	S. Seuerus.	453
571	13	Florus.	456
590	14	Natalis 2.	456
614	15	Concordius.	456
6.9	16	Maurus.	456
679	17	Florus 2.	457
690	18	Constantinus.	457
702	19	Candidus.	457
709	20	Marcellus.	457
741	21	Claudius.	457
780	22	Mancius.	457
804	23	Ioannes.	457
826	24	Romanus.	457
898	25	Florus 3.	457
934	26	S.Maurus 2.	457
946	27	Constantinus.	457
954	28	Gotifredus.	457
973	29	Dodo.	457
997	30	Sergius.	458
1042	31	Ioannes 2.	459
1057	32	Desiderius.	459
1065	33	Il.	459
1075	34	Gebizo.	459
1106	35	Vgo.	459
1126	36	Benno.	459
1155	37	Oddo	459
1175	38	Leonardus.	464
1186	39	Leo.	464
1207	40	Oddo 2.	465
1234	41	Manzinus.	465
1258	42	Michael.	465
1263	43	Fr.Franciscus	465
1270	44	Honerardus.	465
1274	45	Aymericus.	465
1291	46	Leonardus.	469
1313	47	Ioannes 3.	474
1323	48	Gerardus.	474
1324	49	Thomas de Murro.	474
1326	50	Fr.Ambrosius.	474
1333	51	Io. Baptista Acciaiolus.	475
1342	52	Fr. Bernardus de Martellinis.	475
1348	53	Fr.Guillelmus Mirolius.	475
1358	54	Fr.Vitalis.	476
1363	55	Benciuennus.	476
1370	56	Lucius.	476
1379	57	Iacobus.	477
1383	58	Fr. Auerardus.	478
1391	59	Iacobus.	478
1394	60	Ioannes 4.	478
1398	61	Iacobus de Saladinis.	478
1405	62	Gregorius Malesardus.	479
1419	63	Fr.Victor.	479
1425	64	Sebastianus.	479
1426	65	Paulus Ferrantes.	480
1435	66	Antonius Malatesta.	480
1475	67	Dominicus Camisatus.	480
1475	68	Ioannes 5. Venorellus.	480
1486	69	Petrus Mentius.	481
1504	70	Fatius Sanctorius.	481
1510	71	Christophorus de Spiritibus.	481
1545	72	Io. Baptista de Spiritibus.	482
1557	73	Odoardus Gualandus.	482
1588	74	Camillus Gualandus.	482
1609	75	Michael Angelus Tonsus.	483
1622	76	Franciscus Sacratus.	484
1623	77	Laurentius Campegius.	484
1629	78	Petrus Bonauentura.	

CERVIENSIUM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
501	1	S. Geruntius.	486
650	2	Bonus.	486
855	3	Adrianus.	486

Ioan-

An.Christi.
4 Ioannes. 486
997 5 Leo. 486
6 Lucidus. 486
1069 7 Bonus. 486
1151 8 Petrus. 486
1187 9 Theobaldus. 486
1200 10 Albertus. 486
1217 11 Simon. 486
1223 12 Rusticucius. 487
1232 13 Ioannes 2. Vrsicola. 487
1254 14 Iacobus. 493
1256 15 Vbaldus. 493
1268 16 Thomas. 493
1270 17 Theodoricus. 493
1307 18 Matthæus. 494
1317 19 Vvido Gennarius. 494
1324 20 Franciscus. 494
1324 21 Gerardus. 494
1329 22 Superantius Lambertuccius. 494
1342 23 Fr. Gaudagnus. 494
1364 24 Ioannes de Placentinis. 494
1370 25 Bernardus Guasconus. 495
1382 26 Ioannes 4. Viuentius. 495
1383 27 Vvillelmus Alidosius. 495
1390 28 Ioannes 5. 495
1394 29 Pinus. 495
1432 30 Paulus. 495
1431 31 Christophorus de S. Marcello. 496
1435 32 Antonius Cosarius. 496
1448 33 Petrus Barbus. 499
1456 34 Isidorus Græcus. 496
1456 35 Fr. Franciscus Portius. 466
1474 36 Achilles Matescottus. 496
1486 37 Thomas Cataneus. 497
1515 38 Petrus de Flisco. 497
1528 39 Paulus Cæsius. 497
1528 40 Octauius Cæsius. 498
1534 41 Ioannes Andreas Cæsius. 498
1545 42 Scipio Sanctacrucius. 498
1576 43 Octauius Sanctacrucius. 498
1582 44 Laurentius Campegius. 498
1585 45 Decius Azolinus. 498
1587 46 Annibal de Paulis. 499
1591 47 Alphonsus Vicecomes. 499
1601 48 Bonifacius Beuilaqua. 499
1627 49 Io. Franciscus Guidius de Balneo. 500
1635 50 Franciscus Maria Merlinus. 502

COMACLENSIUM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.
500 1 Pactius. 503
702 2 Vincentius. 503
827 3 Vitalis. 503
898 4 Cyprianus. 503
997 5 Georgius. 503

An.Christi.
1050 6 Ioannes. 504
1086 7 Adalbertus. 504
1151 8 Henricus. 504
1205 9 Ioannes 2. 504
1226 10 Donatus. 504
1243 11 N. 504
1253 12 Bosius. 504
1270 13 Michael. 504
1304 14 Fr. Petrus Manicellus. 504
1328 15 Superantius. 504
1329 16 Fr. Franciscus de Boacherijs. 504
1333 17 Fr. Bartholomæus. 505
1348 18 Fr. Pacius. 505
1349 19 Fr. Remigius. 505
1358 20 Fr. Guillelmus. 505
1370 21 Theobaldus. 505
1382 22 Blasius. 505
1385 23 Fr. Simeon Saltarellus. 505
1396 24 Petrus Bonus. 505
1402 25 Iacobus de Obizijs. 505
1413 26 Fr. Albertus de Bonchristianis. 506
1432 27 Maynardinus de Contrarijs. 506
1460 28 Franciscus de Folianis. 506
1471 29 Philippus Zobolus. 506
1497 30 Maledosius Estensis. 506
1506 31 Thomas Turchius. 507
1514 33 Ghilinus de Ghilinis. 507
1548 34 Alphonsus Rossettus. 508
1563 35 Hercules Sacratus. 509
1592 36 Horatius Giraldus. 509
1617 37 Alphonsus Sacratus. 509
1625 38 Camillus Motus. 510
1630 Alphonsus Pandulphus. 510

FAVENTINORVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.
313 1 Constantius. 512
454 2 Ægidius. 512
449 3 Iustus. 512
649 4 Leontius. 512
680 5 Vitalis. 512
824 6 Leo. 512
880 7 Constantinus. 512
898 8 Romanus. 512
920 9 Paulus. 512
954 10 Gerardus. 512
909 11 Ildeprandus. 512
1043 12 Euticus. 514
1050 13 Vgo. 514
1046 14 Rolandus. 514
1050 15 Petrus. 514
1076 16 Leo. 514
1086 17 Robertus. 514
1116 18 Petrus. 514
1118 19 Iacobus. 514

Ram-

An.Christi.			
1141	20	Rambertus.	515
1179	21	Ioannes.	519
1192	22	Bernardus Balbus.	521
1203	23	Theodoricus.	522
1200	24	Hubaldus.	522
1210	25	Rotlandus.	522
1220	26	Albertus.	522
1251	27	Fr. Gualterius.	522
1255	28	Arduinus.	522
1259	29	Iacobus.	522
1279	30	Fr. Theodoricus.	522
1281	31	Viuianus.	522
1286	32	Vgolinus.	522
1287	33	Iacobus.	522
1287	34	Lotharius della Tosa.	523
1336	35	Fr. Matthæus.	523
1311	36	Fr. Vgolinus.	523
1337	37	Fr. Ioannes Brusatus.	523
1343	38	Stephanus Beronus.	524
1380	39	Franciscus de Aguzonis.	524
1383	40	Angelus Ricasolus.	525
1391	41	Vitus.	525
1402	42	Nicolaus de Vbertinis.	525
1406	43	Petrus de Pago.	525
1412	44	Siluester Casa.	526
1428	45	Fr. Ioannes.	526
1438	46	Fr. Franciscus Zanouius.	526
1455	47	Fr. Ioannes de Terma.	527
1458	48	Alexander de Stampis.	527
1463	49	Bartholomæus Candulphus.	527
1472	50	Federicus Manfredus.	527
1484	51	Baptista de Canonicis.	527
1410	52	Iacobus Pasius.	527
1528	53	Petrus Andreas Gambarus.	529
1528	54	Rodulphus Pius.	529
1544	55	Theodoricus Pius.	531
1562	56	Io. Bapt. Segicellus.	531
1575	57	Annibal de Grassis.	532
1585	58	Ioannes Antonius de Grassis.	532
1603	59	Franciscus Blandrata.	533
1605	60	Erminius de Valentis.	534
1618	61	Iulius Montereotius.	537
1623	62	Marcus Antonius Gozadinus.	538
1623	63	Franciscus Cennitius.	538
1643	64	Carolus Rossettus.	539

FERRARIENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.			
330	1	Oldrandus.	544
	2	S. Leo.	544
451	3	Marcellinus.	545
634	4	B. Maurelius.	545
649	5	Ioannes.	546
657	6	Marinus Sabellus.	546
678	7	Andreas.	557
680	8	Iustinus.	557
772	9	Ioannes 2.	557
824	10	Andreas 2.	557
856	11	Victor.	557
892	12	Constantinus.	563
962	13	Martinus.	564
973	14	Leo.	564
	15	Ambrosius.	564
1014	16	Ingonus.	564
1058	17	Gregorius.	565
1047	18	Rotlandus	565
1070	19	Gratianus Gabriellius.	568
1083	20	Samuel.	569
1090	21	Vvido.	569
1099	22	Landulphus.	569
1141	23	Griphus.	570
1154	24	Deodatus.	571
1169	25	Amatus.	573
1181	26	Presbyter.	575
1183	27	Theobaldus.	575
1184	28	Cassenderius.	575
1187	29	Stephanus.	575
1192	30	Vguccio.	576
1192	31	Theobaldus.	576
1196	32	Vgo.	576
1212	33	Rotlandus.	576
1236	34	Grauendious.	576
1243	35	Philippus Fontana.	578
1252	36	Ioannes Quirinus.	581
1255	37	Fr. Angelus Maltrauersus.	581
1255	38	Vguccio.	581
1256	39	Ioannes 2.	581
1261	40	B. Albertus de Pandanis.	581
1274	41	Guilelmus.	581
1290	42	Federicus.	582
1304	43	Othobonus Fliscus.	582
1304	44	Vvido de Peleo.	583
1332	45	Vvido Abaisius.	583
1346	46	Philippus de Antella.	584
1356	47	Bernardus Gallus.	585
1373	48	Petrus de Sugoo.	585
1377	49	Aldobrandinus Estensis.	585
1381	50	Vvido Abaisius.	585
1386	51	Thomas de Marzapiscibus.	586
1392	52	Nicolaus Robertus.	586
1402	53	Petrus Boiardus.	587
1431	54	B. Ioannes de Tossinano.	591
1446	55	Franciscus de Lignamine.	592
1460	56	Laurentius Rouerella.	593
1473	57	Bartholomæus Roboreus.	593
1495	58	Ioannes Borgia.	594
1505	59	Hyppolitus Estensis.	594
1520	60	Ioannes Saluiatus.	595
1550	61	Hippolytus 2. Estensis.	596
1553	62	Aloysius Estensis.	597
1563	63	Alphonsus Rossettus.	598
1579	64	Paulus Leonius.	599
1586	65	Ioannes Fontana.	599
1608	66	Io. Baptista Lenius.	890
1628	67	Laurentius Magalottus.	890
1638	68	Franciscus Maria Macchiauellus.	891

FOROLIVIENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
350	1	S.Mercurialis.	614
649	2	Crescentius.	616
680	3	Vincentius.	616
887	4	Rogerius.	616
899	5	S.Apollonius.	616
972	6	Vbertus.	616
1084	7	Ioannes.	616
1118	8	Petrus.	617
1151	9	Drudus.	617
1170	10	Alexandes.	617
1198	11	Ioannes 2.	617
1221	12	Albertus.	619
1225	13	Ricciardellus de Cominate.	619
1237	14	Henricus.	619
1253	15	Guillelmus.	620
1253	16	Hieronymus.	620
1255	17	Richellinus.	620
1270	18	Rodulphus.	620
1280	19	Henricus.	620
1286	20	Reynaldus.	620
1302	21	Tadeus.	620
1303	22	Rodulphus 2.	620
1335	23	Thomas Bertinus.	620
1342	24	Ioannes 3. de Portis.	620
1349	25	Aymericus.	621
1352	26	Fr.Bartholomæus de Sanzero.	621
1381	27	Paulus de Rossello.	621
1390	28	Ortandus.	621
1384	29	Simon de Paganis.	621
1391	30	Scarpetta de Ordelafis.	621
1402	31	Ioannes 4. de Numaijs.	622
1412	32	Matthæus.	622
1413	33	Fr.Albertus de Bonchristianis.	622
1413	34	Ioannes 5. Strata.	623
1427	35	Ioannes 6. Casarellus.	623
1437	36	Ludouicus de Pirranno.	623
1446	37	Marinus Fricinas.	623
1449	38	Daniel de Alumno.	623
1463	35	Iacobus Palatinus.	624
1470	40	Alexander 2. de Malatestijs.	624
1485	41	Thomas de Aste.	625
1512	42	Petrus Gryphus.	626
1516	43	Bernardus Medices.	627
1519	44	Leonardus Medices.	627
1526	45	Nicolaus Rodulphus.	627
1528	46	Bernardus 2. Medices.	627
1551	47	Petrus Ioannes Aleotus.	628
1562	48	Simeon Aleotus.	628
1563	49	Antonius Iannottus.	628
1578	50	Marcus Antonius de Giglio.	628
1580	51	Io.Franciscus Mazza de Canobio.	628
1587	52	Fuluius Theophilus.	629
1594	53	Fr.Alexander de Franceschinis.	829
1599	54	Conradus Tassonnius.	629
1602	55	Cæsar Bartolellus.	629
1635	56	Iacobus Theodulus.	630

FOROPOPILIENSIVM, ET BERTINORIEN. Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
330	1	S.Ruphillus.	636
483	2	Gratus.	642
494	3	Sabinus.	642
500	4	Azellus.	642
600	5	Fortunatus.	642
648	6	Mailocus.	642
649	7	Stephanus.	642
679	8	Magnus.	643
753	9	Antacus.	643
774	10	Ansfidus.	643
898	11	Ioannes.	643
954	12	Arnaldus.	643
989	13	Guinigisus.	643
997	14	Teupertus.	645
1037	15	Honestus.	645
1079	16	Petrus.	645
	17	Sergius.	645
1152	18	Aularicus.	645
1177	29	Gregorius.	647
1179	20	Lantiredus.	647
1203	21	Gulphus de Belmontijs.	647
1214	22	Vbertellus.	647
1224	23	Ægidius.	652
1249	24	Delignatus.	653
1253	25	Ioannes 2.	653
1262	26	Aymericus.	653
1270	27	Riualdus.	654
1303	28	Thadæus.	654
1304	39	Fr. Petrus	654
1321	30	Petrus 2.	654
1321	31	Vbaldus.	654
1323	32	Fr.Vgolinus.	654
1350	33	Robertus.	655
1364	34	Fr.Robertus de Retinellus.	655
1377	35	Theobaldus.	656
1395	36	Vrsus, seu Vrsillus de Afflicto.	656
1405	37	Marcus de Teramo.	657
1418	38	Marcus 2. Veronensis.	657
1428	49	Ventura de Abbatibus.	658
1477	40	Fr. Iulianus.	659
1505	41	Alexander Farnesius.	660
1505	42	Ioannes 3. de Theodolis.	660
1511	43	Bartholomæus de Moratinis.	660
1512	44	Angelus Petruccius.	661
1519	45	Raphael Petruccius.	661
1520	46	Petrus Petruccius.	661
1537	47	Benedictus Conuersinus.	661
1540	48	Hieronymus Verallus.	661
1541	59	Fr. Cornelius Mussus.	661

Fr.

An.Christi.			
1544	51	Fr. Thomas Casellius.	663
1548	52	Ludouicus Theodulus.	663
1563	53	Ægidius Falzetti.	663
1565	54	Augustinus Malignattus.	664
1579	55	Io.Andreas Caligarius.	664
1613	56	Innocentius de Maximis.	666
1624	57	Fr.Ioannes 4.de Robbia	666
1642	58	Isidorus de Robbia.	667

IMOLENSIVM, seu FOROCORNELIEN. Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.			
400	1	S.Cornelius.	673
	2	S.Proiectus.	674
532	3	S.Maurellur.	674
598	4	N.	674
609	5	Bothus.	674
680	6	Barbatus.	674
	7	Eugenius.	674
898	8	Petrus.	674
954	9	Ioannes.	674
1027	10	Paulus.	674
1056	12	Henricur.	674
1076	12	Vvido.	674
1089	13	Morandus.	674
1095	14	Oldo.	674
1118	15	Bennus.	675
1148	16	Rodulphus.	676
1167	17	Arandus	680
1170	18	Henricur.	680
1195	19	Theodinus.	683
1198	20	Albeitus.	684
1201	21	Albertur 2.	684
1202	22	Hieronymus.	684
1230	23	Mainardinur.	684
1249	24	Thomas.	685
1259	25	Thomas 2.Vbaldinus	685
1271	26	Simbaldus	686
1299	27	Benedictus.	686
1299	28	Ioannes 2. Mutus	686
1302	29	Fr. Matthæus Vrsinus.	686
1317	30	Raimbaldur.	687
1342	31	Carolus.	687
1354	32	Lithus Alidosius	687
1383	33	Guilelmus Alidosius.	688
1384	34	Iacobus Carafa.	688
1385	35	Emanuel Fliscus.	688
1390	36	Antonius de Caluis.	688
1396	37	Iacobus Guidottus.	668
1399	38	Nicolaus.	689
1402	39	Hermannus de Branchaleonibus.	689
1411	40	Petrus de Honoedeis.	689
1450	41	Fr. Gaspar.	689
1457	42	Antonius Castellanps	690
1471	43	Gregorius de Bnchis.	690
1479	44	Iacobus Passarellus.	690
1488	45	Simeon Bonadies.	691
1510	46	Dominicus Scribonius.	692
1533	47	Nicolaus Rodulphus.	692
1546	48	Hieronymus Dondinus.	692
1552	49	Anastasius Vbertus.	693
1560	50	Vitellotius Vitellius.	694
1561	51	Franciscus Guarinus	694
1569	52	Ioannes 2.Aldobrandinus.	694
1573	53	Vincentius Herculanus.	695
1579	54	Alexander Musottus.	695
1607	55	Ioann.Gratia Mellinus.	696
1611	56	Rodulphus Paleottus.	699
1619	57	Ferdinandur Millinus.	700
1645	58	Marius Theodulus,	701
1646	59	Marcus Antonius Coccinus.	701

SASSENATENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.			
	1	S.Vicinius Ligor.	704
426	2	S. Ruphinus.	705
445	3	Laurentius	705
649	4	Donatur.	706
680	5	Stephanus.	706
	6	Benno.	706
875	7	Lupo.	706
898	8	S.Apollinaris.	706
	9	Florentius.	706
997	10	Alexander.	707
1026	11	Vbertus.	747
1052	12	Martinus.	709
	13	V. . . .	709
1056	14	Henricus.	709
	15	Albardus.	709
1084	16	Hieremias	709
1130	17	Domninus,	709
	18	Diuizzo.	709
1154	19	Vbertus.	709
1163	20	Anozius.	709
1176	21	Albericur.	709
1231	22	Rufinus.	713
1258	23	Ioannes.	715
1265	24	Vvido.	716
1266	25	Gratias.	719
1271	26	Henricus.	719
1305	27	Fr.Vguccio.	719
1327	28	Franciscus de Calbolo.	720
1360	29	Ioannes Numeius.	721
1365	30	Marcus.	728
1385	31	Fr. Benedictus Accortellus.	728
1397	32	Iacobus.	729
1398	33	Io. Philippus Nucusantius.	729
1445	34	Daniel de Alumno.	730
1449	35	Marianus Farinata.	730
1451	36	Fortunatus de Pellisanis.	739

An. Christi.

1474 37 Antonius Monaldus. 731
1503 38 Galeazius Caruara. 731
1515 39 Antonius Roochius. 731
1523 40 Io. Antonius Ronchius. 731
1524 41 Fr. Raphael de Alexijs. 731
1530 42 Lælius Pius de Rosellis. 732
1574 43 Leonardus Pius de Rosellis. 734
1581 44 Angelus Perutius. 735
1602 45 Nicolaus Brautius. 735
1632 46 Amicus Panichius. 736
1635 47 Carolus Bouius. 736
1646 48 Cæsar Righinus.

FIRMANORVM Episcoporum, & Archiepiscoporum.

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.

1 S. Adrianus. 744
2 S. Alexander martyr. 744
3 S. Philippus martyr. 744
4 S. Cyriacus. 745
5 Victorinus. 747
6 Theudicius. 747
500 7 Iustus. 747
539 8 N... 747
572 9 Fabius. 747
600 10 Passinus. 747
650 11 Lobianus. 747
780 12 Valpertus. 747
826 13 Lupus. 747
844 14 Gisus. 747
1016 15 Vbertus. 749
1049 16 Astius. 752
1049 17 Erimannus. 752
18 Golfantus. 752
1059 19 Vldaricus. 752
20 Philippus. 752
1079 21 Grisforanus. 752
1080 22 Vgo. 752
1088 23 Oldericus. 752
1094 24 Astius 2. 752
25 Grimoaldus. 752
26 Gualdericus. 752
1123 27 Libertus. 752
1148 28 Buligarius. 755
1179 29 Petrus. 759
1184 30 Presbyter. 759
1205 31 Adenulphus. 765
1214 32 Vgo. 767
1216 33 Petrus. 772
1223 34 Raynaldus. 775
1227 35 Philippus. 776
1250 36 Gerardus. 780
1264 37 Petrus. 781
1273 38 Philippus. 781
1300 39 Richardus. 782

An. Christi.

1300 40 Albericus Vicecomes. 782
1318 41 Franciscus. 784
1334 42 Fr. Iacobus. 784
1349 43 Bonioannes. 784
1363 44 Fr. Alphonsus de Tauro. 785
1370 45 Nicolaus. 785
1375 46 Antonius de Vetulis. 785
1385 47 Angelus de Perleonibus. 786
1406 48 Leonardus de Physicis. 786
1412 49 Ioannes Formanus. 786
1418 50 Petrus Melioratus. 787
1425 51 Iacobus Melioratus. 787
1446 52 Dominicus Capranica. 787
1458 53 Æneas Siluius Piccolomineus. 790
1458 54 Nicolaus Capranica. 790
1473 55 Angelus Capranica. 791
1475 56 Hieronymus Capranica. 792
1479 57 Io. Baptista Capranica. 792
1496 58 Franciscus Piccolomineus. 793
1500 59 Ludouicus. 793
1503 60 Franciscus Romolinus. 793
1516 61 Ioannes Saluiatus. 793
1621 62 Nicolaus Gaddus. 794
1544 63 Laurentius Lentius. 794
1571 64 Felix Perettus. 795
1577 65 Dominicus Pinellus. 795
1584 66 Sigismundus Zannetinus primus Archiepiscopus. 796
1595 67 Octauius Bandinus. 801
1606 68 Alexander Strozzius. 802
1621 69 Petrus Dinus. 803
1625 70 Io. Baptista Riuuccinus. 803

MACERATENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.

1322 1 Federicus. 813
1322 2 Fr. Petrus. 813
1347 3 Vvido. 813
1349 4 Nicolaus. 814
1367 5 Oliuerius. 814
1383 6 Bartholomæus. 814
1383 7 Paulus. 814
1383 8 Nicolaus. 814
1408 9 Angelus Cinus. 814
1409 10 Iaquellus. 815
1412 11 Angelus Baleoneus. 815
1412 12 Fr. Nicolaus. 816
1428 13 Marinus de Tocco. 816
1429 14 Benedictus Guidalottus. 816
1431 15 Ioannes Vitellescus. 816
1435 16 Fr. Thomas Tomasinus. 816
1440 17 Nicolaus de Astis. 817
1454 18 Petrus. 818
1471 19 Andreas Pellius. 818
1477 20 Hieronymus Bassus. 818

Theseus

An.Christi.			
1507	21	Theseus de Cupis.	818
1516	22	Aloysius Tassus.	819
1535	23	Dominicus de Cupis.	819
1535	24	Io.Clericus.	819
1546	25	Philippus de Buccabella.	820
1553	26	Hieronymus Melchiorius.	820
1573	27	Galeatius Moronus.	820
1613	28	Fr.Felix Centinus.	821
1641	29	Papyrus Siluester.	827

MONTIS ALTI Episcoporum

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
1586	1	Paulus Æmilius Ioanninus.	829
1606	2	Tiberius Mandosius.	830
1608	3	Fr.Paulus Vrsinus.	832
1640	4	Horatius Iustinianus.	832
1645	5	Hieronymus Codebo.	833

RIPÆ TRANSONÆ Episcoporum.

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
1571	1	Lucius Saxus.	840
1575	2	Philippus Sega	842
1578	3	Nicolaus Aragonia.	843
1579	4	Troilus Boncompagnus.	843
1582	5	Gaspar Silingardus.	843
1591	6	Pomponius de Nobilibus.	843
1607	7	Sebastianus Podius.	844
1630	8	Laurentius Azzolinus.	844
1634	9	Antonius Arigonius.	844
1636	10	Nicolaus Vrsinus.	845

SANCTI SEVERINI Episcoporum.

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
1586	1	Horatius Marzarius.	849
1607	2	Ascanius Spetellus.	849
1631	3	Franciscus Spetellus.	850
1646	4	Fr.Angelus Maldachinus.	850

TOLENTINI Episcoporum

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
1586	1	Galeatius Moronus.	856
1613	2	Fr.Felix Centinus.	856
1642	3	Papyrus Siluester.	856

VRBINATENSIVM Episcoporum, & Archiepiscoporum

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
313	1	Euander.	862
592	2	Leontius.	862
680	3	Exilaratus.	682
826	4	Marianus.	682
853	5	Constantinus.	682
887	6	Albertus.	682
1021	7	Theodoricus.	682
1050	8	Theuzo.	682
1059	9	B.Maynardus.	682
1078	00	Petrus.	683
1179	11	Giso.	683
1192	12	Vgo.	683
1214	13	Raynerius.	683
1220	14	Oddo.	883
1250	15	Petrus.	864
1259	16	Vvido.	864
1285	17	Ægidius.	864
1309	18	Conradus.	864
1329	19	Alexander Guidius.	864
1342	20	Marcus Roncionius.	864
1347	21	Bartholomæus de Carusis.	865
1350	22	Franciscus Branchaleo.	865
1375	23	Fr.Guillelmus.	865
1380	24	Oddo Columna.	866
1412	25	Matthæus ex Palatio Plani.	868
1313	26	Georgius.	868
1423	27	Thomas Tomasinus.	869
1424	28	Fr.Iacobus de Balardis.	869
1436	29	Antonius de S.Vito.	871
1450	30	Latinus Vrsinus.	871
1452	31	Andreas.	827
1463	32	Hieronymus Staccolus.	872
1468	33	Io.Baptista Mellinus.	872
1478	34	Fr.Lazarus de Racanellis.	873
1484	35	Philippus de Contronis.	874
1491	36	Io.Baptista Arsiuabenus.	874
1504	37	Gabriel de Gabrielis.	875
1511	38	Fr.Antonius Trombetta.	878
1514	36	Dominicus Grimanus	878
1523	40	Iacobus Narduccius.	878
1540	41	Dionysius Laurerius.	878

An.Christi.

1542	42	Cregorius Cortesius.	879
1548	43	Iulius de Ruuere	880
1551	44	Felix Tyrannus vltimus Episcopus, & primus Archiepisc.	881
1578	45	Antonius Giannottus	884
1593	46	Ioseph Ferrerius.	885
1610	47	Benedictus Ala.	885
1621	48	Octauius Accorambonus.	885
1633	49	Paulus Æmilius Sanctorius.	885
1630	50	Antonius Sanctacrucius.	886
1639	51	Franciscus Vitellius.	887
1646	52	Ascanius Maphæus.	887

CALLIENSIVM Episcoporum.

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.

359	1	Granarius.	891
510	2	Vticanus.	892
721	3	Donatus.	892
721	4	Podius.	892
730	5	Anastasius.	892
761	6	Rodulphus.	892
776	7	Adelfredus.	892
8?5	8	Passinus.	893
853	9	Andreas.	893
870	10	Ioannes.	893
887	11	Adolardus.	893
898	12	Martinus.	893
968	13	Ioannes 2.	893
1045	14	Luitulphus.	893
1050	15	Marcus.	893
1060	16	Hugo.	893
1128	17	Quirinus.	894
1154	18	Raynerius.	894
1178	19	Allodericus.	895
1217	20	Anselmus.	897
1223	21	Ægidius.	897
1256	22	Fr. Morandus.	890
1266	23	Hugolinus Aquasiua.	901
1285	24	Guillelmus Saisons.	901
1295	25	Fr.Octauianus.	903
1295	26	Fr.Angelus.	903
1297	27	Leonardus Cesuars.	903
1309	28	Fr.Rogerius de Todinis.	903
1319	29	Petrus.	903
1328	30	Fr.Albertus de Sicardis.	903
1343	31	Guido.	903
1348	32	Fr.Petrus.	904
1353	33	Fr.Thomas.	904
1379	34	Fr.Augustinus.	904
1398	35	Nicolaus de Marciarijs.	904
1414	36	Io.Petrus de Lucijs.	904
1430	37	Genesius.	904
1440	38	Antonius Seuerinus	904
1444	39	Simon Paulus de Crispignis.	905
1460	40	Consaluus Mastinus	905

An.Christi.

1274	41	Petrus Antonius.	905
1478	42	Vvido Boncherius.	905
1484	43	Barozius.	905
1494	14	Bartholomæus Torellus.	905
1498	45	Fr.Gaspar de Gulfis.	906
1503	46	Ludouicus de Logoria.	906
1504	47	Bernardus de Leis.	906
1506	48	Fr.Antonius de Castrionis.	906
1507	49	Gregorius Benignius.	906
1513	50	Fr.Thomas de Albizis.	907
1525	51	Christophorus de Monte.	907
1550	52	Ioannes de Monte.	908
1554	53	Io. Bapt. Torus.	908
1567	54	Paulus Marius de Ruuere.	907
1591	56	Ascanius Libertanus.	908
1607	56	Timocrates Aloysius.	909
1610	57	Philippus Bilius	909
1626	58	Ioannes Passioneus.	909
1642	59	Fr.Pacificus Trasius.	909

FOROSEMPRONIEN. Episcoporum

INDEX CHRONICVS

An.Christi.

500	1	Feliciffimus.	910
504	2	Innocentius.	910
853	3	Ioannes	961
876	4	Petrus.	911
1044	5	N...	911
1059	6	Benedictus.	911
1069	7	Adamus.	911
1076	8	Fulcoinus.	911
1140	9	Gualfridus.	911
1192	10	Nicolaus.	911
1117	11	Monaldus.	911
	12	S.Aldebrandus de Sorbetulo.	915
	13	B.Richardus.	917
1255	14	Gentilis.	917
1285	15	Iacobus de Clusan.	917
1295	16	Monaldus.	917
1304	17	Ioannes.	917
1305	18	N....	917
1317	19	Petrus.	918
1327	20	Philippus.	918
1334	21	Arnoldus.	918
1342	22	Vgolinus.	918
1362	23	Fr.Galuanus.	918
1379	24	Oddo.	918
1408	25	Roellus de Roellis.	918
1428	26	Ioannes de Verrueulo.	918
1432	27	Delphinus Gozadinus.	918
1434	28	Andreas de Monticulo.	918
1434	29	Gabriel de Benueduto.	919
1446	30	Augustinus Lanfranchus.	920
1470	31	Hieronymus Sansouinus.	920
1494	32	Paulus a Maddelburgo.	921
1524	33	Ioannes Guidiccionius.	922

Nico-

An.Christi.			
1541	34	Nicolaus Ardinghellus.	925
1547	35	Aloysius Ardinghellus.	926
1569	36	Alexander Mazza.	926
1575	37	Horatins Montegranellus.	926
1579	38	Octauius Accorambonus.	926
1609	39	Ioannes Canalius.	927
1612	40	Laurentius Landus.	927
1627	41	Benedictus Landus.	928
1633	42	Io.Bapt.Landus.	929

LEOPOLITANORVM, seu FERETRANORVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS

An.Christi.			
826	1	Agatho	932
853	2	Stephanus.	932
880	3	Ioannes.	932
1015	4	Arduinus.	932
1059	5	Adulphus.	932
1125	6	Petrus	933
1154	7	Arnoldus.	934
1206	8	A...	934
1218	9	Ioannes.	934
1222	10	Rolandus.	934
1252	11	Hugo,	934
1282	12	Robertus.	934
1291	13	Clarus.	934
1293	14	Rolandus.	934
1295	15	Robertus.	934
1319	16	Benucnutus.	935
1350	17	Clarus 2. de Peruzzijs	935
1388	18	Lucas.	936
1390	19	Benedictus.	936
1422	20	Fr. Ioannes Secharius.	936
1444	21	Franciscus Angelus de Clareuallensibus.	936
1456	22	Iacobus Theobaldus.	937
1454	23	Andreas	937
1458	24	Conradus Marcellinus,	937
1458	25	Iacobus	937
1459	26	Robertus Adimarius.	937
1484	27	Celsus Mellinus.	940
1498	28	Lucas Mellinus.	940
1507	29	Antonius de Castriano.	940
1510	30	Paulus de Alexandris.	940
1538	31	Ennius Philonardus.	940
1549	32	Ennius 2. Philonardus de Massarijs.	940
1565	33	Carolus Vicecomes.	940
1567	34	Io.Franciscus Lormanus.	940
1601	35	Petrus Cartularius.	945
1607	36	Consaluus Durantes.	946
1643	37	Bernardinus Seala.	946

PISAVRIENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Christi.			
247	1	Florentius	948
302	2	S.Decen[illegible].	948
347	3	S.Hera[illegible]anus.	948
499	4	Germanus.	948
500	5	Fel[illegible].	948
589	6	Felix 2.	948
649	7	Maximus,	948
680	8	Bestus.	949
743	9	Andreas.	949
820	10	Dominicus	949
853	11	Raguel.	949
871	12	Ioseph,	949
887	13	Laurentius.	949
	14	Raynerius.	949
1044	15	N...	949
1059	16	Petrus.	949
1062	17	Dominicus.	949
1074	18	Michael.	949
1123	19	Bambo	949
1177	20	Stephanus.	949
1179	21	Petrus.	949
1188	22	Vvido.	949
1190	23	Henricus.	949
1217	24	N....	949
1225	25	Peregrinus.	949
1228	26	Bartholomeus.	949
1268	27	Hugo.	949
1269	28	Nicolaus.	950
1272	29	Thomas.	950
1282	30	Fr. Franciscus.	950
1283	31	Accursius.	950
1292	32	Fr.Saluus.	950
1296	33	Iulius.	950
1296	34	Fr.Petrus.	950
1316	35	Iunta.	950
1317	36	Fr.Petrus 2.	950
1343	37	Fr.Franciscus Vinioli	954
1346	38	Homodeus.	950
1354	39	Blasius Geminelli.	950
1357	40	Henricus.	950
1358	41	Nicolaus.	951
1370	42	Lealis Malatesta,	951
1373	43	Fr.Angelus Feduccius.	951
1386	44	Franciscus.	951
1398	45	Angelus Roccius.	951
1407	46	Antonius Casinus.	951
1409	47	Bartholomæus Casinus.	952
1419	48	Ioannes de Benedictis.	952
1471	49	Barnabas Merlonius.	952
1473	50	Thomas de Vincentijs, seu de Gragoiellis.	952
1478	51	Laurentius Capoferrus.	952
1487	52	Nestor Maluasia.	952
1488	53	Ascanius Maria Sfortia.	952
1491	54	Aloysius Capra.	953
1499	45	Franciscus Oricellarius.	953

Franci-

An. Christi.			
1504	56	Franciscus de Ricchardis.	954
1508	57	Albertinus Roboreus,	954
1513	58	[illegible]ris de Grassis.	954
1528	59	Ia[illegible]bus Simonetta.	955
1536	60	Lu[illegible]uicus Simonetta,	955
1560	61	Iulius [illegible]monetta.	955
1576	62	Robert[illegible] Sassellus.	955
1588	63	Cæsar Ben[illegible]ictus.	955
1609	64	Bartholoma[illegible]s.	955
1612	65	Malatests Bal[illegible]neus,	956
1641	66	Ioannes Franciscus Passioneus.	956

SENOGALLIENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS,

An. Christi.			
	1	B.Sabinianus.	957
	2	B.Iustus.	957
499	3	Venantius.	957
562	4	B.Bonifacius.	957
590	5	Sigismundus.	958
623	6	Maximus,	958
649	7	Maurus,	958
761	8	Anastasius.	958
855	9	Samuel,	958
871	10	Petrus.	958
882	11	Seuerus	958
885	12	Orosius.	958
887	13	Benuenutus,	958
897	14	Iacobus.	958
1059	15	Theodoricus.	958
1062	16	Guilielmus.	958
1146	17	Transmundus,	958
1179	18	Iacobus.	958
1193	19	Henricus.	958
	20	Transmundus,	958
1223	21	Benno.	959
1232	22	Iacobus	960
1271	23	Fr.Philippus.	961
	24	L...	961
1284	25	Federicus.	961
1288	26	Sigismundus,	961
1291	27	Theodinus	961
1295	28	Franciscus.	961
1308	29	Ioannes...	961
1309	30	Gratias.	961
1318	31	Franciscus de Siluestris.	962
1321	32	Vgolinus.	965
1323	33	Federicus.	965
1328	34	Fr.Ioannes.	965
1350	35	Vgolinus.	966
1357	36	Fr.Ioannes de Panancis.	966
	37	Fr.Petrus Amalius.	966
1369	38	Fr.Christophorus.	966
1369	39	Fr.Rodulphus de Castello.	966
1378	40	Ioannes Vguccionius.	966
	41	Victor.	966

An. Christi,			
1413	42	Laurentius Riccius	967
1419	43	Fr.Simeon de Vigilantibus	967
1428	44	Fr.Franciscus Mellinus.	497
1432	45	Bartholomæus a Monticulo	498
1438	46	Fr.Antonius Columbella.	498
1467	47	Fr.Christophorus e Brandata.	969
1474	48	Fr.Petrus Riarius.	969
1477	49	Fr.Marcus Vigerius,	970
1513	50	Marcus 2.Vigerius,	960
1550	51	Vrbanus Vigerius.	971
1571	52	Hieronymus Rusticuccius.	971
1577	53	Franciscus Maria Henricus.	972
1591	54	Fr.Rodulphus de Tossignano.	972
1601	55	Ansaldus de Ansaldis.	973
1625	56	Fr.Antonius Barberinus.	973
1628	57	Laurentius Campegius.	974
1643	58	Cæsar Facchinettus.	975

VRBANIENSIVM, & S. ANGELI IN VADO Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi.			
1636	1	Honoratus de Honoratis.	990

CASSINENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Christi,			
1322	1	Oddo de Sala	1032
1324	2	Raymundus,	1032
1340	3	Guido.	1032
1341	4	Racherius	1033
1343	5	Stephanus de Cambarutis.	1033
1345	6	Guillelmus.	1033
1353	7	Franciscus.	1033
1355	8	Fr.Angelus Acciaiolus.	1034
	9	Angelus.	1034
1357	10	Angelus Vrsinus	1034

LIPARENSIVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
254	1	S. Agatho.	1044
530	2	Augustinus,	1046

An. Christi.			
585	3	Agatho secundus.	1046
592	4	Paulinus.	1046
595	5	N....	1046
666	6	Peregrinus.	1047
700	7	N...	1047
1151	8	Gilbertus.	1051
1180	9	Stephanus.	1051
1208	10	Anselmus.	1051
1220	11	Iacobus.	1051
1229	12	Paganus.	1052
1248	13	Raynaldus.	1052
1250	14	Philippus.	1052
1252	15	Fr. Bartholomæus.	1052
1286	16	Pandulphus.	1052
1304	17	Ioannes.	1053
1342	18	Fr. Vincentius.	1053
1346	19	Fr. Petrus de Pernis.	1053
1354	20	B. Petrus Thomasius.	1053
1358	21	Fr. Ioannes 2. Greffeus.	1054
1364	22	Fr. Franciscus.	1054
1372	23	Fr. Vbertinus.	1054
1392	24	Ioannes 3. de Caussa.	1054
1397	25	Franciscus Gattulus.	1054
1400	26	Antonius.	1057
	27	Thomas.	1057
1419	28	Antonius.	1057
1432	29	Bartholomæus.	1057
1476	30	Fr. Franciscus de Nylo.	1057
1489	31	Iacobus Carduinus.	1057
1506	32	Franciscus.	1057
1514	33	Antonius Genonius.	1057
1524	34	Petrus.	1058
1532	35	Gregorius Megalottus.	1058
1534	36	Baldus Ferratinus.	1058
1553	37	Annibal Spatafora.	1058
1554	38	Philippus Lancia.	1058
1569	39	Fr. Antonius Iustinianus.	1058
1571	40	Petrus de Cancellarijs.	1059
1580	41	Paulus Bellarditus.	1059
1585	42	Martinus.	1059
1593	43	Fr. Io. 4. Gonzales de Mendoza.	1059
1599	44	Fr. Alphonsus Vitalis.	1059
1618	45	Fr. Albertus Caccamo.	1059
1627	46	Ioseph Candidus.	1060
1645	47	Augustinus Candidus.	1060

TRIVENTINORVM Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

Ann. Christi.			
	1	S. Castus.	1074
	2	N....	1074
879	3	Dominicus.	1074
946	4	Leo.	1074
1015	5	Lintulphus.	1074
1109	6	Ioannes.	1074
1179	7	Pontius.	1074
1237	8	N...	1075
1240	9	Richardus.	1075
1256	10	Nicolaus.	1075
1265	11	Odoricus.	1075
1266	12	Fr. Lucas.	1075
1334	13	Fr. Natinbene.	1075
1344	14	Antibonus.	1075
1344	15	Fr. Iordanus Curti.	1075
1348	16	Fr. Petrus	1075
1379	17	Franciscus Marchisius.	1076
1379	18	Rogerus de Carcasijs.	1076
1391	19	Petrus.	1076
1413	20	Iacobus.	1076
1421	21	Ioannes Masij.	1076
1452	22	Iacobus de Tertijs.	1076
1472	23	Thomas Carafa.	1076
1499	24	Leonardus Corbera.	1079
1523	25	Thomas Caracciolus.	1079
1540	26	Matthæus Grifonius.	1079
1568	27	Io. Franciscus Seuerinus.	1080
1582	28	Iulius Cæsar Mariconna.	1080
1606	29	Paulus de Lago.	1080
1623	30	Hieronymus Constantius.	1080
1630	31	Fr. Martinus de Leon, & Cardenas.	1080
1631	32	Carolus Scalia.	1080
1646	33	Ioannes Baptista Capacius.	1081

FINIS.

Admonitio

Admonitio ad Lectorem.

LECTOR aduerte in Elogijs Virorum Illustrium, quos hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab ijs gesta quæ cum vires humanas superent, miracula videri possunt: præsagia futurorum, Arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi: beneficia item in miseros mortales eorum intercessione diuinitus; demum nonnullis sanctimoniæ, vel martyrij videor appellatione tribuere. Verum hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata, sed tanquam, quæ a sola suorum auctorum fide pondus obtineant, atque adeo non aliter, quam humanam historiam. Proinde Apostolicum S Congregationis S. R. & vniuersalis Inquisitionis decretum anno 1625. editum, & anno 1634. confirmatum integre, atque inuiolate, iuxta declarationem eiusdem decreti a S. mem. Vrbano Papa Octauo anno 1631. factam seruari a me omnes intelligant, nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam, & opinionem sanctitatis, aut martyrij inducere, seu augere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem, vel Canonizationem, aut miraculi comprobationem, sed omnia in eo statu a me relinqui, quem seclusa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sancte profiteor, quam decet eum, qui sanctæ Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua inscriptione, & actione dirigi.

Ego Ferdinandus Vghellus Abbas, &c.

INDEX NOMINVM OMNIVM EPISCOPORVM

Qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ continentur ordine Alphabetico diſpoſitus.

A

Acourſius Piſaurenſis. pag. 950. lin. 31. a
Achilles de Graſſis Bononien. 45.91.d
Achilles Mareſcottus Ceruienſis. 497.36.b
Actius Firmanus. 752.17.a
Actius Firmanus. 752.25.c
Adamus Foroſempronien. 911.7.b
Adalbertus Rhegien. 302.47.c
Addo Placentinus. 262.44.a
Adelardus Rhegienſis. 301.41.d
Adelbertus Comaclen. 504.7.b
Adelmus Rhegien. 300.24.d
Adelmus Rhegien. 302.53.d
Adeodatus Mutinen. 117.12.b
Adeodatus Parmen. 199.19.b
Adeodatus Terracinen. 1069.11.d
S. Aderitius Rauenn. 327.2.b
Adelardus Callien. 893.11.b
Adonulphus Firmanus. 765.32.a
Adrianus Bononien. 10.9.c
Adrianus Regien. 300.14.c
Adrianus Ceruien. 486.43.b
S. Adrianus Firmanus. 744.1.c
Aegidius Mutinen. 145.26.c
Aegidius Mutinen. 150.34.c
Aegidius de Foſchararijs Mutinen. 174.64.b
Aegidius Placentinus. 278.53.a
Aegidius Rauennas 373.83.d
Aegidius Ariminen. 441.53.c
Aegidius Fauentinus. 512.2.a
Aegidius Popilien. 652.24.d
Aegidius Falzetta Popilien. 663.53.d
Aegidius Vrbinas. 864.17.b
Aegidius Callien. 897.21.d
Aeneas Siluius Piccolomineus Firman. 790.54.d
Agapitus Rauennas. 328.10.d
Agapitus Rauennas. 329.12.a
Agapitus Rauennas. 330.14.b
Agatho Feretranus 932.1.d
S. Agatho Liparen. 1044.1.d
Agatho Liparen. 1046.3.d
Agilulphus Popilien. 643.11.b
Agnellus Ariminen. 419.9.b
Agnellus Ariminen. 419.10.b
Alambertus Bononien. 12.44.d
Albardus Saſſenaten. 709.14.c
Albergus Ariminen. 425.21.a
Albericus Regien. 303.55.a
Albericus Saſſenaten. 710.10.c
albericus Vicecomes Firmanus. 982.41.d
albericus Roboreus Piſauren. 954.57.b
albertus Bononien. 13.47.a
albertus Acciaiolius Bonon. 28.71.d
albertus Boſchettus Mutinen. 156.37.b
albertus Sanctitalius Parmen. 226.35.c
B. albertus de Pandaijs Placentin. 281.54.d
albertus Placentin. 283.56.b
albertus Regien. 302.54.d
albertus Rauennas. 373.82.d
albertus Ceruien. 486.10.d
albertus de Bonchriſtianis Comaclen. 506.27.b
albertus Fauentinus. 522.26.c
B. albertus de Bandanis Ferrarien. 581.42.d
albertus Liuienſis. 619.12.c
albertus de Bonchriſtianis Liuien. 622.33.d
albertus Imolen. 684.20.b
albertus Auxolettus Imolen. 684.21.b
albertus Vrbinas. 861.6.d
albertus de Sicardis Callien. 903.30.d
albertus Caccamo Liparen. 1059.45.d
alboinus Parmen. 182.18.c
S. aldebrandus Foroſempronien. 915.12.c
aldefredus Bononien. 15.51.c
aldefredus Callien. 892.7.c
aldobrandinus Ateſtinus Mutinen. 165.47.a
aldobrandinus Eſtenſis Adrien. 399.26.d
aldobrandinus Eſtenſis Ferrarien. 585.31.d
alemannus de Donatis Mutinen. 164.46.d
alexander Campegius Bononien. 49.93.b
alexander Ludouiſius Bononien. 67.4.b
alexander Ragonius Mutinen. 178.70.c
alexander Farneſius Parmen. 238.51.c
alexander Farneſius Parmen. 239.53.c
alexander Sfortia Parmen. 240.55.b
alexander Rubeus Parmen. 243.58.a
alexander Scappius Placentinus. 296.89.c
alexander Eſtenſis Regien. 316.84.b
alexander de Stampis Fauentinus. 527.48.b
alexander Liuienſis. 617.10.d
alexander de Malaterijs Liuien. 624.40.d
alexander de Franciſchis Liuien 629.53.c
alexander Farneſius Popilien. 660.42.b
alexander Muſottus Imolen. 695.54.b
alexander Saſſinaten. 707.10.a
S. alexander Firmanus. 744.2.c
alexander Strozza Firmanus. 802.3.c
alexander de Guidijs Vrbinas. 864.15.b

alexander Mazza Forosempron. 926.35.c
Alexius Placentinus. 288.73.d
alidosius de Alidosijs. Ariminen. 428.38.b
allodericus Callien. 895.19.d
aloysius Capra Pisaurem 953.54.a
aloysius Capponius Rauennas. 395.111.d
Aloys. Ariminen. 425.28.d
aloysius Atestinus Ferrarien. 597.64.c
aloysius Tassus Maceraten. 819.22.a
aloysius Ardinghellus Forosempronien. 926.34.d
alphonsius Paleottus Bononien. 57.2.d
alphonsus Puteus S. Domnini. 86.3.d
alphonsus Vicecomes Geruien. 499.47.c
alphons. Rossettus Comaclen. 508.34.d
alphons. Sacratus Comaclen. 509.37.d
alphons. Pandulph. Comaclen. 510.39.b
alphons. Rossettus Ferrarien. 598.65.b
alphons. de Tauro Firman. 786.45.b
alphons. della Queua Prænestin. 1001.107.d
alphons. Vitalis Liparen. 1059.44.d
amatus Ferrarien. 573.26.a
ambrosius ariminen. 426.30.a
ambrosius Cæsenaten. 474.49.b
ambrosius Ferrarien. 564.16.b
amicus Panichius Sassenaten. 736.44.b
amon Regien. 301.30.b
anastasius Vbertus Imolen. 693.49.d
anastasius Callien. 89.25.c
anastasius Senogallien. 958.8.b
andreas Placentin. 285.68.d
andreas ariminen. 430.39.c
andreas Ferrarien. 557.7.a
andreas Ferrarien. 557.10.b
andreas Pellius Maceraten. 818.19.b
andreas Vrbinas. 872.30.a
Andreas Callien. 193.9.a
andreas Forosempronien. 919.27.a
andreas Feretranus. 937.23.c
andreas Pisauren. 949.9.a
anfrisus Popilien. 643.10.b
angelus Acciaiolius Cassinen. 1034.8.a
angelus Vrsinus Cassinen. 1034.10.d
angelus Rauennas. 336.31.b
angelul Ariminen. 430.40.c
angelus Cæsius Ariminen. 450.69.a
angelus de Fiebindacijs Fauentin. 525.40.b
angelus Maltrauersius Ferrarien. 581.39.c
angelus Petrutius Popilien. 661.45.b
angelus Perutius Sassenaten. 735.42.a
angelus de Perleonibus Firman. 786.48.c
angelus Capranica Firman. 791.56.d
angelus Linus Maceraten. 814.9.d
angelus Baleoneus Maceraten. 815.11.d
angelus Maldachinus S. Seuerini. 850.4.b
angelus Callien. 903.26.b
angelus Feduccius Pisauren. 951.43.c
angelus Koccius Pisauren. 951.45.c
angelus Maldachinus Aquinas. 1008.46.c
angelus Cassinen. 1034.9.b
annibal de Grassis Fauentin. 532.57.b
annibal Spatafora Liparen. 1058.37.c
anozius Sassenaten. 710.19.b
ansaldus de Ansaldis Senogall. 973.55.a
ansaucus Popilien. 643.9.a
Anselmus Rauennas. 367.77.b
anselmus Callien. 897.20.c
anselmus Liparen. 1051.10.d
antibonus Triuent. 1075.14.c
antoninus Regien. 298.3.d
antonius Corarius Bononien. 36.80.b
antonius Mutinen. 90.3.d
antonius Triuultius Placentin. 290.79.b
antonius Trombetta Regien. 308.72.d
Ant. Scappinellus Regien. 318.85.a
antonius Adrien. 399.28.d
antonius Coriarius Ariminen. 438.48.d
ant. Maria de Monte Ariminen. 445.6.b
antonius Malatesta Cæsenaten. 480.65.b
antonius Corarius Geruien. 496.32.b
antonius Iannottus Liuien. 628.49.b
antonius de Caldis Imolen. 688.36.d
antonius Castellanus Imolen. 690.42.d
antonius Monaldus Sassenaten. 731.35.a
antonius Ronchius Sassenaten. 732.37.c
antonius de Vetulis Firman. 785.47.d
antonius Arigonius Ripanus. 844.9.
antonius Vrbinas. 871.28.d
antonius Trombetta Vrbin. 878.36.b
antonius Giannottus Vrbin. 884.2.c
antonius de Sanctacruce Vrbin. 886.8.d
antonius Seuerinus Callien. 904.38.d
antonius de Castrianis Callien. 906.48.d
antonius Feretran. 940.49.b
antonius Casinius Pisauren. 951.46.d
antonius Columbella Senogallien. 958.46.c
antonius Barberinus Senogallien. 973.56.c
antonius Liparen. 1057.26.d
antonius de Comite Liparen. 1057.28.b
antonius Genonius Liparen. 1057.33.b
antonius Iustinianus Liparen. 1058.39.d
S. Apollonius Forolinien. 616.5.b
apollinaris Regien. 300.23.d
S. apollinaris Rauennas. 327.1.a
S. Apollinaris Sassenaten. 706.8.d
arandus Imolen. 680.17.a
ardicius Placentinus. 274.49.c
arditius Mutinen. 150.33.b
arditius de Comitibus Mutinen. 158.39.c
arduinus Placentinus. 262.45.a
arduinus Fauentinus. 522.28.c
arduinus Feretranus. 932.4.d
arialdus Parmen. 218.30.d
aribaldus Regien. 301.40.d
aricius Placentin. 248.6.b
arnaldus Populien. 643.13.c
arnaldus Forosempronien. 918.21.b
araldus Sabaterius Bononien. 28.69.a
arnoldus Rauennas. 358.66.a
arnoldus Feretran. 934.7.c
Aaron Regien. 301.33.b
artius Parmen. 182.4.c
ascanius Parisanius Ariminen. 445.62.c
ascanius Sperellus S. Seuerini. 849.2.d
ascanius Maphæus Vrbin. 887.10.c
ascanius Liberianus Callien. 908.55.d
ascanius Maria Sfortia Pisauren. 952.53.d
astulphus Adrien. 397.5.c
atho Adrien. 397.7.d

Au-

Audoris Aretin. 1009.7.a
Auerardus Cæsenaten. 477.57.d
Augustinus Molignattus Popilien. 664.45.b
Augustinus Callien. 904.34.b
Augustinus Lanfranchus Forosempron. 920.29.a
Augustinus Liparen. 1046.2.a
Augustinus Candidus Liparen. 1060.47.c
Aurelianus Rauenn. 334.26.a
Ausaricus Popilien. 645.19.c
Aycardus Parmen. 102.10.c
Aymericus Chattus Bonon. 31.74.c
Aymericus Rauenn. 385.92.d
Aymericus Cæsenat. 465.45.d
Aymericus Liuien. 621.25.a
Aymericus Popilien. 653.27.b
Azellus Popilien. 642.4.a
Azzius Regien. 301.34.c

B

Baldus Ferratinus Liparen. 1058.36.c
Bambo Pisauren. 949.19.c
Bandellus Bandellius Arimin. 435.46.d
Baptista Pallauicinus Regien. 308.71.c
Baptista de Canonicis Fauentin. 527.51.d
Barbatus Bonon. 12.32.a
Barbatus Imolen. 674.6.c
Barnabas Pisauren. 952.49.b
Barozius Callien. 905.43.b
Bartholomæus de Raymundis Bonon. 34.78.b
bartholomæus Bonon. 34.79.b
bartholomæus Boschettus Mutinen. 158.40.d
bartholom. Regien. 307.65.b
barthol. Rouerella Rauen. 389.102.c
barthol. Rouerella Adrien. 400.33.d
barthol. Arimin. 433.45.b
barthol. Malatesta Arimin. 439.50.b
barthol. de Coccapanis Arimin. 443.54.c
barthol. Comaclen. 505.17.a
Barthol. Gandulfis Fauentin. 727.49.b
barthol. Roboreus Ferrarien. 593.59.d
barthol. Liuien. 621.26.a
barthol. de Moratinis Popilien. 660.44.d
barthol. Maceraten. 814.6.b
barthol. de Carusis Vrbin. 865.21.b
barthol. Torellus Callien. 905.44.d
barthol. Pisauren. 949.26.d
barthol. Casinius Pisauren. 952.47.a
barthol. Georgius Pisauren. 955.64.d
barthol. Senogall. 968.45.c
barthol. Varellis Liparen. 1052.15.b
barthol. Liparen. 1057.29.c
S. Basilius Bononien. 8.5.d
bassianus Mutinen. 100.7.c
beatus Pisauren. 949.8.a
beltraminus Parauicinus Bonon. 29.72.a
beltrandus Constabilis Adrien. 402.40.b
benciuennus Cæsenat. 476.54.b
benedictus Mutinen. 145.25.c
benedictus Manzolius Regien. 314.81.b
benedictus Accoltus Rauennas. 391.106.a
benedictus Adrien. 397.6.c
benedictus Conuersinus Popilien. 661.48.d
benedictus Imolen. 686.27.b
Benedictus Accorsellus Sassenat. 728.29.d
benedictus Guidalotius Maceraten. 816.14.b
benedictus Ala Vrbinas. 885.5.b
benedictus Forosempron. 911.6.b
benedictus Landus Forosempron. 928.40.b
benedictus Feretran. 935.19.b
benedictus Castren. 1036.2.a
benedictus Ferrentin. 1040.12.b
benenatus Regien. 300.15.c
benno Arimin. 425.26.d
benno Cæsenat. 459.36.c
bennus Imolen. 675.15.a
benno Sassenat. 706.6.c
benno Senogallien. 959.21.c
beneuentus Senogall. 958.13.c
beneuenutus Adrien. 399.25.b
beneuenutus Feretran. 935.16.a
berallus Pennen. 1066.24.d
berlingerius Gypsius Arimin. 447.67.c
bernardinus de Leis Callien. 906.47.c
bernardinus Scala Feretran. 946.37.d
bernardinus Spada Albanen. 1006.20.b
bernardus Bonon. 19.55.d
bernardus Bonon. 32.75.d
S. Bernardus de Vbertis Parmen. 213.28.d
bernardus Parmen. 219.31.b
bernardus Parmen. 234.44.d
bernardus Placentin. 252.78.a
bernardus Placentin. 284.61.c
bernardus de Bonaualle Arimin. 432.42.b
bernardus de Martellinis Cæsenat. 475.51.b
bernardus de Guasconis Ceruien. 495.25.b
bernardus Balbus Fauentin. 521.22.d
bernardus Ferrarien. 585.49.a
bernardus Medices Liuien. 627.43.b
bernard. Medices Liuien. 627.46.d
blasius Nouellus Adrien. 400.35.d
blasius Comaclen. 505.22.c
blasius Geminellus Pisauren. 950.39.d
bonadamus Boschettus Mutinen. 163.43.b
bonauentura Ariminen. 425.25.c
bonifacius Mutinen. 164.46.b
bonifacius Placentin. 248.15.d
bonifacius Arlottus Regien. 309.73.b
bonifacius Lauagna Rauenn. 383.89.b
bonifacius Adrien. 398.21.d
bonifacius Beuilaqua Ceruien. 499.48.c
B. bonifacius Senogallien. 957.4.c
bonifacius Nepesin. 1064.16.c
bonincontrus Mutinen. 163.44.c
bonioannes Firman. 784.44.d
S. bonitius Placentinus. 261.41.d
bonus Regien. 302.52.d
bonus Rauennas. 341.36.a
bonus Ceruien. 486.2.b
bonus Ceruien. 486.7.c
bonus Sabinen. 996.3.b
bosus Placentin. 255.31.c
bothus Imolen. 674.5.c
botius Comaclen. 504.12.c
branda Castilioneus Placentin. 286.72.d
bulliganus Firman. 755.29.d

G

CAdolus Parmensis. 211.25.d
Cæsar Bartolellus Liuien. 629.55.d
Cæsar Pisauren. 955.63.d
Cæsar Facchinettus Senogallien. 975.58.a
Caius Parmen. 182.6.c
callistus Regien. 300.21.d
S.calorerus Rauenn. 328.5.a
camillus Gualandus Cæsenaten. 482.73.b
camillus Morus Comaclen. 510.38.a
candidus Cæsenaten. 457.19.a
carolus Boiardus Mutinen. 166.52.c
carolus Rossettus Fauentinus. 539.64.c
carolus Imolen. 687.31.b
carolus Bouius Sassenaten. 736.45.c
carolus Vicecomes Feretran. 940.33.d
carolus Medices Sabinen. 998.112.d
carolus Medices Tusculanus. 1002.82.a
carolus Scalia Triuent. 1080.32.d
Sastorius Ariminen. 418.8.d
c.castus Triuent. 1074.1.d
catalanus Triuultius Placentin. 291.82.a
cathorismus Placentinus. 248.15.d
celsus Mellinus Feretran. 940.27.a
S.GeruntinusCeruien. 485.1.a
christophorus Boncompagnus Rauenn. 392.109.d
christophorus Ariminen. 438.49.d
christophorus de Spiritibus Cæsenaten. 481.70.d
christophorus Ceruien. 496.31.a
christophorus Gallien. 907.51.d
christophorus Senogallien. 966.38.c
christophorus e Brandata Senogall. 969.47.a
clarissimus Bononien. 12.31.a
clarus Feretranus. 934.13.d
clarus de Peruzijs Feretran. 935.17.d
claudius Rangonius Placentin. 294.87.c
claudius Rangonius Regien. 315.83.c
claudius Cæsenaten. 457.21.a
clemens Bononien. 15.48.d
cletus Mutinen. 90.1.c
concordius Cæsenaten. 452.6.a
concordius Cæsenaten. 456.15.c
condelardus Regien. 302.45.b
conradus Tartarinus Liuien. 629.54.c
conradus Vrbinas. 864.18.b
conradus Feretran. 937.24.c
consalutius de Mastinis Gallien. 905.40.a
constantinus Bononien. 11.22.d
constantinus Regien. 300.20.d
constantinus Rauennas. 347.59.a
constantinus Cæsenaten. 457.18.a
constantinus Fauentinus. 512.7.c
constantinus Ferrarien. 563.12.c
constantinus Vrbinas. 862.5.c
constantius Cæsenaten. 457.27.d
constantius Fauentinus. 512.1.b
coradus Regien. 299.6.a
cornelius Mussus Popilien. 662.50.d
S.Cornelius Imolen. 673.1.d
crassendorius Ferrarien. 575.30.a
crescentius Foroliuien. 616.2.a
crescentius Nepesinus. 1064.15.c
cromatius Regien. 298.2.d
corradus de Georgijs Placentin. 285.66.d
cosmatus Melioratus Bononien. 33.77.d
cosmatus Melioratus Rauenn. 388.99.b
cyprianus Parmen. 182.3.b
cyprianus Pauonius Ariminen. 449.68.a
cyprianus Comaclen. 503.4.d
S.Cyriacus Firmanus. 745.4.a

D

DAmianus Rauennas. 341.40.d
Daniel de Alumno Liuien. 623.38.d
Daniel de Alumno Sassenaten. 730.32.a
S. Datus Rauennas. 228.8.a
S.Decentius Pisauren. 948.2.c
Decius Azzolinus Ceruien. 498.45.c
Delphinus Parmen. 235.45.b
Delphinus Gozadinus Forosempronien. 918.27.d
Deodatus Regien. 300.11.c
Deodatus Ferrarien. 571.25.b
Desiderius Placentin. 250.22.c
Desiderius Cæsenaten. 459.32.a
Designatus Popilien. 653.25.a
Deusdedit Bononien. 11.24.d
Deusdedit Rauenn. 346.52.b
Deusdedit Amerin. 1006.16.d
Dionysius Mutinen. 90.2.d
Dionysius de Restanis Mutinen. 165.49.c
Dionysius Placentin. 268.39.a
Dionysius Laurerius Vrbinas. 878.39.d
Diuizzo Sassenaten. 720.17.a
Dodo Mutinen. 145.27.d
Dodo Cæsenaten. 457.29.d
Domitianus Bononien. 8.3.c
Domninus Bononien. 11.27.d
Domninus Placentin. 248.16.d
Dominicus Vblatella Rauenn. 346.55.d
Dominicus Camisatus Cæsenaten. 480.66.c
Dominicus de Cardonibus Imolen. 692.46.a
Dominicus Capranica Firmanus. 787.53.c
Dominicus Pinellus Firman. 795.66.c
Dominicus de Cupis Maceraten. 819.23.d
Dominicus Grimanus Vrbinas. 878.37.d
Dominicus Pisauren. 949.10.a
Dominicus Pisauren. 949.17.c
Dominicus Sutrin. 1069.12.b
Dominicus Triuent. 1074.3.c
domninus Sassenaten. 709.16.d
donatus Comaclen. 504.10.c
donatus Sassenaten. 706.4.b
donatus Gallien. 892.3.b
Donodeus Regien. 300.13.c
Drudus Liuien. 617.9.d

E

Ecclesius Rauennas. 334.27.b
Edurensis Bononien. 11.19.c
Elbinus Parmen. 205.22.d
Elburgus Parmen. 192.16.b
S.EleucadiusRauenn. 327.3.c
Elias Regien. 298.4.d
Eliseus Bononien. 11.29.d
Elpidius Regien. 299.8.a
Emanuel Fiescus Imolen. 688.35.d
Ennius Philonardus Feretranus. 940.31.c

Ennius

Ennius Philonardus Feretran. 940.32.c
Erimannus Firman. 752.18.a
Erminius Valente Fauentinus. 534.60.d
Euander Vrbinas. 862.1.b
Eubertus Regien. 302.49.c
Euerardus Placentin. 251.29.c
Eugenius Foroaldus Imolen. 674.7.c
S. Eusebius Bononien. 8.6.d
Eustachius Locatellus Regien. 312.79.d
Euticus Fauentinus. 514.12.c
Exhilaratus Vrbinas. 862.3.c
Exuperantius Rauenn. 331.20.a

F

Fabius Firmanus. 735.9.c
Fabritius Marlianus Placentin. 289.78.c
Fabritius Vrsinus Ariminen. 445.59.b
Fatius Sanctorius Caesenat. 481.69.b
Fauentius Regien. 299.7.a
S. Faustinus Bonon. 8.2.c
Faustus Polus Vrbeuetan. 1083.59.a
Federicus de Ballachis Ariminen. 427.33.a
Federicus Manfredus Fauentin. 527.50.d
Federicus Fauentin. 582.44.a
Federicus Maceraten. 813.1.b
Federicus Senogall. 961.25.c
Federicus Senogallien. 965.33.c
Felicissimus Forosempron. 910.1.d
S. Felix Bonon. 9.7.a
Felix Rauenn. 342.41.a
Felix Perettus Firman. 795.65.a
Felix Centinus Maceraten. 822.28.a
Felix Centinus Tolentin. 836.3.d
Felix Tyrannus Vrbinas. 881.1.b
Felix Pisauren. 948.5.d
Felix Pisauren. 548.6.d
Ferdinandus Millin. Imolen. 700.57.c
ferrantes, seu Ferdinand. Farnesius Parmen. 241.56.d
filiasius Rouerella Rauenn. 390.103.b
flauianus Caesenat. 453.10.a
florentius Rauenn. 330.17.c
florentius Sassenaten. 706.9.d
florentius Pisauren. 448.1.c
B. Florianus Placentin. 948.4.b
florianus Placentin. 248.17.d
fortunatus Popilien. 642.5.d
florus Adrien. 398.12.a
florus Caesenaten. 456.13.c
florus Caesenaten. 457.17.a
florus Caesenaten. 457.25.b
fortunatus de Pellicanis Sassenat. 730.34.c
fortunatus Vasellius Rauenn. 386.96.d
franciottus Vrsinus Ariminen. 445.60.c
franciscus Gonzaga Bonon. 43.87.c
franc. Alidosius Bonon. 45.90.c
franc. Ferrarius Mutinen. 170.59.d
franc. Martellius Regien. 313.8.c
franc. Michaelius Rauen. 386.94.a
franc. de Siluestris Arimin. 422.34.c
franc. Caesenaten. 465.43.d
franc. Sacratus Caesenaten. 484.75.b
franc. Ceruien. 494.20.b
franc. Portius Ceruien. 496.35.d
Franciscus Maria Merlinus Ceruien. 502.50.c
franc. de Boatherijs Comaclen. 504.16.d
franc. de Folianis Comaclen. 506.29.d
franc. de Aguzzonis Fauentin. 524.39.a
franc. Lanouius Fauentin. 526.46.d
franc. Blandrata Fauentin. 533.59.b
franc. Cenninus Fauentin. 538.63.a
franc. de Lignamine Ferrarien. 592.55.c
franc. Maria Macchiauellus Ferrarien. 661.70.d
franc. Guarinus Imolen. 694.51.c
franc. Paulutius Sassenaten. 720.27.b
franc. Gentilis Firman. 784.42.c
franc. Piccolomineus Firman. 793.59.a
franc. Romolinus Firman. 793.61.c
franc. Sperellus S. Seuerini. 850.3.a
franc. Branchaleo Vrbinas. 865.22.c
franc. Vitellius Vrbinas. 887.9.b
franc. Pisauren. 950.30.a
franc. Pisauren. 950.37.c
franc. Pisauren. 951.44.c
franc. Oricellarius Pisaur. 953.55.a
franc. de Richardis Pisauren. 954.56.b
franc. Senogallien. 961.28.d
franc. de Siluestris Senogall. 962.31.b
franc. Mellinus Senogall. 967.44.d
franc. Maria Henricus Senogall. 972.53.a
franc. Cenninus Portuen. 996.104.a
franc. Barberinus Sabinen. 1000.113.a
franc. Cassinen. 1033.7.d
franc. Rapacciolus Interamnen. 1042.64.b
franc. Liparen. 1054.22.a
franc. Gattulus Liparen. 1054.25.b
franc. Liparen. 1057.50.c
franc. Liparen. 1057.32.d
franc. Anton. de Afflicto S. Marci. 1060.31.d
franc. Sutrin. 1069.22.c
franc. Marchisius Triuent. 1076.17.a
fredericus de Madijs Placent. 284.60.c
fredericus Rauenn. 357.65.a
fredericus Ariminen. 427.36.d
fredulphus Regien. 301.35.c
S. Fulco Scottus Placentin. 277.51.d
fulconius Forosempron. 911.8.c
fuluius Theophilus Liuien. 629.52.b
fuluius Vrsinus Spoletan. 1069.65.a
furgerius Bononien. 15.50.c

G

Gabriel Paleottus Bononien. 51.1.c
Gabriel Adrien. 358.16.c
Gabriel de Gabrielis Vrbinas. 875.35.c
Gabriel de Bennedutο Forosempron. 919.28.d
Galeatius Moronus Maceraten. 821.27.b
Galeatius Ceruara Sassenaten. 731.36.b
Galeatius Moronus Tolentin. 856.1.a
gallionistus Adrien. 397.1.a
galuanus Forosempron. 918.23.b
gamar...lphus Mutinen. 123.16.d
gandulphus Regien. 302.50.c
gaspar Silingardus Mutinen. 177.67.b
gaspar Imolen. 689.41.d
gaspar Selingardus Ripan. 843.5.d
gaspar de Gulfis Callien. 906.45.a

Gau-

Gaudentius Bononien. 11.30.d
S.Gaudentius Ariminen. 410.3.b
Geberardus Rauenn. 359.68.a
gebizo Cæsenaten. 459.34.b
gemerius Adrien. 397.4.c
S.Geminianus Mutinen. 90.4.d
geminianus Mutinen. 111.11.d
geminianus Regien. 300.22.d
genesius Callien. 904.37.d
gentilis Forosempron. 917.14.d
georgius Andreatius Regien. 311.77.c
georgius Comaclen. 503.5.d
georgius Vrbin. 868.26.d
gerardus Bononien. 11.15.a
gerardus Gisela Bononien. 21.60.d
gerardus Areostus Bonon. 22.61.b
gerardus Bonon. 19.54.d
gerardus Bonon. 20.58.d
gerardus Rauenn. 372.79.c
gerardus de Portali Ariminen. 430.41.d
gerardus Casenaten. 474.48.a
gerardus Geruien. 494.21.b
gerardus Fauentin. 512.10.c
gerardus Firman. 780.37.d
gerbertus Rauenn. 349.63.b
germanicus Mantica Adrien. 406.50.b
germanus Bonon. 11.21.d
germanus Pisauren. 948.4.d
ghilinus de Ghilinis Comaclen. 507.33.b
gibertus Regien. 301.39.d
gibertus Rauenn. 363.70.d
gilibertus Liparen. 1051.8.c
gisilerius Auximan. 1009.9.b
gisio Mutinen. 113.11.a
giso Vrbin. 863.11.d
gisus Firman. 745.14.d
goffredus Parmen. 228.38.c
gotifredus Casenaten. 457.28.d
golfantus Firman. 752.19.a
gonsaluus Durandus Feretran. 946.36.d
gothardus Regien. 301.37.c
gothifredus Mutinen. 125.17.c
gratianus Ferrarien. 568.20.d
gratianus Callien. 891.1.d
gratias Parmen. 223.33.d
gratias Sassenaten. 719.24.b
gratias Senogallien. 962.30.d
gratiosus Parmen. 182.9.c
gratiosus Rauenn. 243.46.c
gratus Popilien. 642.2.c
grauendinus Ferrarien. 576.36.c
gregorius Mutinen. 100.6.b
greg.Rauenn. 345.51.d
greg.Adrien. 398.11.a
greg.Adrien. 398.13.a
greg.Adrien. 398.15.d
greg.Casenat. 453.7.a
greg.Malesardus Casenaten. 478.61.d
greg.Ferrarien. 565.18.c
greg.Popilien. 647.20.a
greg.de Buchis Imolen. 690.43.c
greg.Cortesius Vrbin. 879.40.d
greg.Benignius Callien. 906.49.d
greg.Magalottus Liparen. 1058.35.b
Griphus Ferrarien. 570.24.d
grimoaldus Firman. 752.26.d
grisforanus Firman. 752.22.b
grumerius Porta Placentin. 274.50.c
guadagnius de Maiolis Geruien. 494.23.d
gualdengus Firman. 752.27.d
gualfridus Forosempron. 911.9.d
gualterius Rauenn. 365.75.c
gualterius Fauentin. 522.27.c
guelphus Belmontius Popilien. 647.22.b
guido de Caminate Arimin. 426.31.c
guido Callien. 903.31.d
guido Cassinen. 1032.3.d
guillelmus Mutinen. 152.36.
guillel. Centuaria Placentin. 285.69.d
guillel.Folian.Regien. 303.58.c
guillel.de Bodio Regien. 304.59.a
guillel.Rauenn. 373.81.a
guillel.Mirolius Casenaten. 475.52.c
guillel.Comaclen. 505.20.b
guillel.Ferrarien. 581.43.d
guillel.Liuien. 620.15.a
guillel.Alidosius Imolen. 688.33.c
guillel.Vrbin. 865.23.d
guillel. de Maslinis Callien. 901.24.d
guillel Senogall. 958.16.c
guillel.Cassinen. 1033.6.c
guimigisus Popilien. 643.14.c
gulcerius Portuen. 995.4.d

H

HAnnibal de Paulis Geruien. 499.46.c
Heberardus Parmen. 212.26.d
Henricus Bonon. 20.57.c
Henricus a Prata Bonon. 22.62.b
Henricus Mutinen. 149.30.c
Henricus Mutinen. 150.32.b
Henricus Parmen. 182.2.b
Henricus Parmen. 206.23.a
Henricus Catalorcius Regien. 304.60.d
Henric.Comaclen. 504.8.b
Henric.Ferrarien. 619.14.d
Henric. Liuien. 620.19.b
Henric.Imolen. 674.11.d
Henric.Imolen. 680.18.a
Henric.Sassenat. 709.13.c
Henric .Sassenat. 719.25.d
Henric.Pisauren. 949.23.d
Henric.Pisauren. 950.40.d
Henric.Senogall. 958.19.d
S.Heraclianus Pisauren. 948.3.d
Hercardus Parmen. 192.17.c
Hercules Ragonius Mutinen. 171.62.d
Hercules Ragonius Adrien. 402.41.d
Hercules Sacratus Comaclen. 509.35.b
Heribertus Mutinen. 145.24.a
Heribertus Rauenn. 359.67.a
Hermandus Regien. 301.2.d
Hermannus de Brancaleonis Imolen. 689.39.b
Hermintus Rauenn. 352.64.b
Heruidus Mutinen. 119.14.b
Hieremias Rauenn. 364.73.a
Hieremias Sassenaten. 709.15.d

Hieronymus Columna Bononien. 68.6.b
Hieronymus Diedus Cremon. 75.1.b
Hieron. Parmen. 182.12.c
Hieron. Porta Adrien. 404.47.b
Hieron. de Fisicis Ariminen. 427.35.c
Hieron. Ariminen. 438.47.b
Hieron. Linien. 620.16.a
Hieron. Verallus Popilien. 661.49.d
Hieron. Imolen. 684.22.c
Hieron. Dandinus Imolen. 692.48.a
Hieron. Capranica Firman. 792.57.d
Hieron. Bassus Maceraten. 818.20.c
Hieron. Melchiorius Maceraten. 820.26.c
Hieron. Codebò Montisalti. 833.5.d
Hieron. Staccolus Vrbinas 872.30.b
Hieron. Sanctuccius Forosempron. 920.30.d
Hieron. Rusticucius Senogall. 971.53.a
Hieron. Constantius Triuent. 1080.30.d
Hildebrandus Mutinen. 131.19.b
Hildericus Vrbeuetan. 1083.9.a
Hildoardus Placentin. 249.20.a
Hippolytus Asestinus Mutinen. 171.61.b
Hippolytus Estensis Ferrarien. 594.61.b
Hippolytus Asestinus Ferrarien. 596.63.c
Homodeus Pisauren. 950.38.c
Honerardus Casenaten. 465.44.d
Honestus Rauennas. 347.61.c
Honestus Popilien. 645.16.b
Honoratus de Honoratis Vrbanien. 990.1.c
Horatius Giraldus Comaclen. 509.36.b
Horatius Iustinianus Montisalti. 832.4.d
Horatius Marzarius S. Seuerini. 849.1.d
Horatius Montegranellus Forosempron. 926.36.d
Horatius Iustinianus Nucerinus. 1066.46.c
Hubaldus Rauennas. 374.84.a
Hubaldus Fauentin. 522.24.a
Hugo Parmen. 208.24.b
Hugo Placentin. 269.47.c
Hugo Callien. 893.16.d
Hugo Feretranus. 934.11.d
Hugo Pisaurien. 949.27.d
Hugolinus Aquauiua Callien. 901.23.c
Humbertus Parmen. 199.20.b
Humbertus Ariminen. 420.17.a
Hunfridus Rauennas. 359.69.c

I

Iacobus Boncambius Bononien. 25.64.d
Iacobus Mutinen. 159.42.a
Iacobus Antonius a Turre Mutinen. 167.54.c
Iacobus Parmen. 234.43.d
Iacobus Antonius a Turre Regien. 307.70.d
Iacobus Adrien. 397.9.d
Iacobus Adrien. 398.18.c
Iacobus Adrien. 400.31.c
Iacobus de Oratoribus Adrien. 400.34.d
Iacobus Ariminen. 426.29.a
Iacobus Vannucius Ariminen. 441.51.b
Iacobus Passarellus Ariminen. 443.56.d
Iacobus Casenaten. 476.56.d
Iacobus Casenaten. 478.58.a
Iacobus de Saladinis Casenaten. 478.60.c
Iacobus Ceruien. 493.14.c
Iacobus de Obizijs Comaclen. 505.25.d
Iacobus Fauentin. 514.19.d
Iacobus Fauentin 522.29.d
Iacobus Fauentin. 522.33.d
Iacobus Pacius Fauent. 528.52.c
Iacobus Palatinus Linien. 624.39.b
Iacobus Theodulus Linien. 629.56.b
Iacobus Carafa Imolen. 680.37.d
Iacobus Guidottins Imolen. 688.37.d
Iacobus de Cingulo Firman. 784.43.d
Iacobus Passarellus Imolen. 690.44.d
Iacobus Sassenaten. 729.30.a
Iacobus de Melioratis Firman. 787.52.b
Iacobus de Balardis Vrbinas. 869.27.d
Iacobus Narduccius Vrbinas. 878.387.d
Iacobus Forosempronien. 917.15.d
Iacobus Theobaldus Feretran. 937.22.a
Iacobus Feretranus. 937.25.c
Iacobus Simonetta Pisauren. 955.59.b
Iacobus Senogallien. 958.14.c
Iacobus Senogallien. 958.18.d
Iacobus Senogallien. 960.22.d
Iacobus Liparen. 1051.11.d
Iacobus Cardinus Liparen. 1057.31.d
Iacobus Triuent. 1076.20.b
Iacobus de Tertijs Triuent. 1076.22.c
Iaquellus Maceraten. 815.10.d
Ignatius Casenaten. 452.3.a
Ignatius Casenaten. 453.8.b
Ignatius Casenaten. 453.11.b
Ildebrandus de Grassis. 149.29.c
Ildebrandus Fauentin. 512.11.d
Ingo Mutinen. 141.22.b
Ingonus Ferrarien. 564.17.c
Innocentius de Maximis Popilien. 666.56.b
Innocentius Forosempron. 910.2.d
Ioannes Bononien. 8.4.c
Ioan. Bononien. 12.42.d
Ioan. Bononien. 13.46.a
Ioan. Bononien. 15.49.b
Ioan. Bononien. 21.59.a
Ioan. Iordanus Sabellus Bonon. 27.67.c
Ioan. de Naso Bonon. 29.73.a
Ioan. Bonon. 38.81.a
Ioan. de Podio Bonon. 42.85.b
Io. Stephanus Ferrerius Bonon. 44.89.c
Ioan. Campegius Bonon. 50.94.c
Io. Iacobus Diedus Cremen. 75.2.c
Ioan. Linatus sancti Domnini. 85.2.d
Ioan. Mutinen. 100.9.d
Ioan. 2. Mutinen. 132.20.d
Io. Andreas de Bociacijs Mutinen. 169.57.b
Io. Bapt. Ferrarius Mutinen. 170.58.d
Ioan. Moronus Mutinen. 172.63.d
Ioan. Parmen. 227.37.a
Ioan. Rusca Parmen. 234.42.c
Io. Ant. a Turre Parmen. 236.46.d
Io. Iacobus Sclafinatus Parmen. 237.48.b
Io. Ant. Parmen. 237.50.d
io. Placentin. 248.9.c
io. Placentin. 248.14.d
io. Placentin. 249.19.a
io. Placentin. 255.33.d
io. Placentin. 266.46.b

ioan-

Io. Placent. 285.64.a
A
Io.de Camperijs Placentin. 289.75.a
io.Bernardinus Scotus Placentin. 291.83.b
io. Linatus Placentin. 295.88.d
ioan.Regien. 300.18.c
io.Lucas a Puteo Regien. 310.74.b
io.Bapt. Grossus Regien. 312.78.b
S.io.Rauennas. 331.21.a
io.Rauennas. 333.24.c
io.Rauennas. 337.33.a
io.Rauennas. 340.35.d
io.Rauennas. 342.42.d
io.Rauennas. 343.45.c
io.Rauennas. 343.47.d
io. Rauennas. 346.53.b
io.de Trauersarijs Rauennas. 346.56.d
io.Rauennas. 347.58.a
B
io.Rauennas. 347.62.c
io.Melioratus Rauennas 388.100.c
io.Adrien. 399.22.a
io. Adrien. 199.27.d
io.Adrien. 399.30.d
io.Bapt.Bragadinus Adrien. 403.42.a
io.Dominicus de Cupis Adrien. 403.43.a
io.Ariminen. 418.4.c
io.Ariminen. 418.5.c
io.Ariminen. 418.6.d
io.Ariminen. 418.7.d
io. ariminen. 419.14.d
io.Rosa Ariminen. 443.55.c
io.Bapt.Castellius Arimin. 446.64.b
io Casenaten. 457.23.b
io.Casenaten. 458.31.a
C
io.de Caminate Casenaten. 469.47.b
io.Bapt.Acciaiolus Casenaten. 474.50.d
io.Casenaten. 478.59.c
io.Venterellus Casenaten. 480.67.c
io.Bapt.de Spiritibus Casenaten. 481.71.d
io.Ceruien. 486.4.a
io.Vrsarola Ceruien. 487.13.a
io.de Placentinis Ceruien. 494.24.d
io.Viuentius Ceruien. 495.26.b
io.Ceruien. 495.28.d
io. Andreas Cassius Ceruien. 498.4.a
io.Francisc.de Guidis Ceruien. 500.49.b
io. Comaclen. 504.6.a
io.Comaclen. 504.9.b
io.de Strata Comaclen. 506.26.a
io.Fauentin. 519.21.b
D
io.Brusatus Fauentin. 523.37.c
io.Fauentinus 526.45.b
io.de Terma Fauentin. 527.47.a
io.Bapt.Seghicellus Fauentin. 531.56.b
io. Ant.de Grassis Fauentin. 532.58.c
io.Ferrarien. 546.5.a
io.Ferrarien. 557.9.a
io.Quirinus Ferrarien. 581.38.c
io.Ferrarien. 581.41.c
B.io.de Tossinian.Ferrarien. 591.56.c
io.Borgia Ferrarien. 594.60.a
io.Saluatus Ferrarien. 595.62.b
io.Fontana Ferrarien. 599.67.d
io Bapt.Lenius Ferrarien. 600.68.b
io.Foroliuien. 616.7.b
Ioannes Liuiensis. 617.11.d
io.Liuien. 620.24.d
io.de Numaijs Liuien. 622.31.b
io.Strata Liuien. 623.34.a
io.Caffarellus Liuien. 623.35.c
io.Franc. Mazza Liuien. 628.51.d
io.Popilien. 643.12.b
io.Popilien. 654.26.a
io.Ruphus de Theodulis Popilien. 660.43.c
io.Andreas Caligarius Popilien. 664.55.c
io.della Robbia Popilien. 666.57.d
io.Imolen. 674.9.d
io.Mutus Imolen. 686.28.c
io.Aldobrandinus Imolen. 69 .52.c
io Garsia Millinus Imolen. 696.55.c
io.Sassenaten. 715.22.a
io.Numaius Sassenaten. 721.28.d
io.Philippus Negusantius Sassen. 729.31.c
io. Anton.Sassenat. 731.38.d
io.Fermanus Firmanus. 786.50.d
io.Bapt.Capranica Firman. 792.58.b
io.Saluiatus Firman. 793.62.d
io.Bapt.Rinuccinus Firmanus. 803.5.d
io.Vitellescus Maceraten. 816.15.b
io.Maceraten. 819.24.d
io.Bapt.Millinus Vrbinas. 872.31.d
io.Petrus Arriuabenus Vrbin. 874.34.d
io.Callien. 893.10.b
io.Callien. 893.13.b
io.Bonus de Lutijs Callien. 904.36.c
io de Monte Callien. 908.52.b
io.Bapt.Torus Callien. 908.53.c
io.Passioneus Callien. 909.57.b
io.Forosempronien. 911.3.a
io.Forosempronien. 917.17.d
io.Forosempronien. 918.26.d
io.Guidiccionius Forosempronien. 922.32.c
io.Canalius Forosempron. 927.38.b
io.Bapt.Landus Forosempron. 929.41.b
io.Feretranus. 932.4.d
io.Feretran. 934.9.c
io.Sechinius Feretran. 936.20.c
io.Franc.Lormanus Feretran. 940.34.d
io.de Benedictis Pisauren. 952.28.b
io. Franc.Passioneus Pisauren. 956.66.b
io.Senogallien. 962.29.d
io.Senogallien. 965.34.d
io. de Fanancis Senogallien. 966.36.a
io.Vguctiolus Senogallien. 966.40.d
io.Sabinen. 996.10.b
io. Balneoregien. 1023.7.d
io.Fundan. 1041.9.a
io.Liparen. 1053.17.d
io.Graffeus Liparen. 1054.21.b
io.Liparen. 1054.24.d
io.Gonzales Liparen. 1059.43.c
io.Triuent. 1074.6.d
io. Marij.Triuent. 1076.21.c
io.Fabritius Seuerinus Triuent. 1080.27.a
io.Bapt.Capacius Triuent. 1081.33.a
io.Bapt. Rouiglionus Troian. 1081.32.b
io.Thomas de Venetianis Troian. 1081.40.c

Ioannes Tudertin. 1081.20.d
Iocelinus Ariminen. 425.23.a
S. Iocundus Bonon. 11.13.a
Ionas Mutinen. 119.13.a
Iordanus Triuentin. 1075.15.c
Iosephus Ferrerius Vrbin. 885.4.b
Iosephus Pisauren. 949.12.a
Ioseph Candidus Liparen. 1060.46.b
Isaac Adrien. 397.10.d
Isidorus Cæsenaten. 452.2.d
Isidorus Cernien. 496.34.d
Isidorus della Robbia Popilien. 667.58.b
Iulianus Bonon. 11.14.a
Iulianus Bonon. 11.23.d
Iulianus Roboreus Bonon. 43.88.d
Iulianus Placentin. 251.24.a
Iulianus Popilien. 659.41.b
Iulius Cananus Mutinen. 175.66.d
Iulius Masettus Regien. 315.82.a
Iulius Roboreus Rauenn. 392.108.b
Iulius Adrien. 401.38.c
Iulius Cananus Adrien. 483.45.c
Iulius Parisanius Ariminen. 445.63.b
Iulius Cæsar Salicinius Ariminen. 447.66.a
Iulius Monterentius Fauentin. 537.61.b
Iulius Roboreus Vrbin. 880.41.b
Iulius Pisauren. 950.33.b
Iulius Simonetta Pisauren. 955.61.c
Iulius Roma Portuen. 996.105.a
Iulius Roma Tusculan. 1002.81.c
Iulius Cæsar Moriconna Triuent. 1080.28.b
Iuo Placentin. 258.37.c
Iunta Pisauren. 950.35.b
Iustinianus Bonon. 11.25.d
Iustinus Ferrarien. 557.8.a
Iustus Fauentin. 512.3.b
Iustus Firman. 745.7.b
B. Iustus Senogallien. 957.2.c
S. Iuuenalis Interamnen. 1042.17.a

L

Lambertus Bononien. 17.52.d
Landulphus Ferrarien. 569.23.a
Lanfrancus Parmen. 218.29.c
Lantfrandus Popilien. 647.21.a
Lantpertus Parmen. 182.13.d
Latinus Vrsinus Vrbin. 871.29.d
Laurentius Campegius Bonon. 46.92.d
Laurentius Pinotus Regien. 307.66.b
Laurentius Laurettus Adrien. 403.46.d
Laurentius de Ballachis Ariminen. 426.32.c
Laurentius Campegius Cæsenaten. 484.76.c
Laurentius Campegius Cernien. 498.44.c
Laurentius Roucrella Ferrarien. 593.58.a
Laurentius Magalottus Ferrarien. 600.69.d
Laurentius Sassenaten. 705.3.d
Laurentius Lentius Firman. 794.64.c
Laurentius Azzolinus Ripan. 844.8.d
Laurentius Landus Forosempron. 925.39.d
Laurentius Pisauren. 949.13.d
Laurentius Capoferrus Pisauren. 952.51.d
Laurentius Riccius Senogall. 967.42.a
Laurentius Campegius Senogall. 974.57.b
Lazarus Pellizzarius Mutinen. 177.68.c
Lazarus de Racanellis Vrbin. 873.32.d
Lealis Malatesta Ariminen. 433.44.b
Lealis de Malatestis Pisauren. 951.41.b
Leander Pius Rotellus Sassenaten. 734.41.d
Lælius Pius Rotellus Sassenaten. 732.40.a
Leo Adrien. 397.2.a
Leo Cernien. 486.5.b
Leo Fauentin. 512.6.b
Leo Fauentin. 514.16.c
S. Leo Ferrarien. 544.2.b
Leo Ferrarien. 564.15.b
Leo Triuent. 1074.4.c
Leo Doindus Mutinen. 120.15.b
Leonardus Cæsenat. 459.38.d
Leonardus Cæsenat. 468.46.b
Leonardus Medices Liuien. 627.44.a
Leonardus Corbera Triuent. 1079.24.a
Leontius Fauent. 512.4.b
Leontius Vrbin. 862.2.b
Leto Cæsenaten. 464.39.a
S. Liberius Rauenn. 328.9.d
Liberius Rauenn. 330.15.b
Liberius Rauenn. 330.18.d
Libertus Firman. 752.28.d
Lintulphus Triuent. 1074.5.c
Lithus Alidosius Imolen. 687.32.d
Lituardus de Ceruatis Callien. 903.27.c
Liutulphus Callien. 893.14.c
Lobianus Firmanus. 745.11.c
Lopicinus Mutinen. 100.10.d
Lotharius della Tosa Fauentin. 523.34.b
Lucas Torrigianus Rauenn. 395.112.d
Lucas Feretran. 936.18.b
Lucas Mellinus Feretran. 940.28.b
Lucas Triuent. 1075.12.b
Lopicinus Mutinen. 100.10.d
Lucidus Cernien. 486.6.c
Lucius Cæsenat. 476.55.c
Lucius Saxus Ripan. 841.1.b
Ludouicus Scarampus Bonon. 41.83.b
Ludouicus Regien. 302.51.d
Ludouicus Saregus Adrien. 404.48.c
Ludouicus de Grassis Arimin. 441.52.b
Ludouicus de Piranno Liuien. 623.36.d
Ludouicus Vanninus de Theodolis Popilien. 663.52.d
Ludouicus Firman. 793.60.b
Ludouicus Callien. 906.46.b
Ludouicus Simonetta Pisauren. 955.60.c
Luminosus Bonon. 11.26.d
Lupinus Regien. 300.16.c
Lupo Sassenaten. 706.d
Lupus Firman. 745.d
Lupus Bonon. 11.c
Lupo Sassenaten. 706.70.d
Lupus Firman. 745.13.d
Lusus Bonon. 11.17.c

M

Magnus Popilien. 643.8.a
Maiolus Popilien. 642.6.d
Mainardinus Imolen. 684.23.c

Maioranus Placentinus. 248.5.b A
Maladusius Estensis Comaclen. 507.31.a
Malatesta Baleonus Pisauren. 956.65.a
Mancius Cæsenaten. 457.22.a
Mancinus Cæsenaten. 465.41.a
S. Marcellinus Rauenn. 328.11.d
Marcellus Bonon. 10.10.d
Marcellus Ceruinus Regien. 311.76.b
Marcellus Cæsenat. 457.20.a
Marcellinus Ferrarien. 545.3.c
Marcianus Farinata Sassenat. 730.33.b
Marcus Anton. Bragadinus Cremen. 76.4.d
Marcus Ant. Gozadinus Fauentin. 538.62.a
Marcus Ant. del Giglio Liuien. 628.50.c
Marcus de Teramo Popilien. 657.38.c
Marcus Popilien. 657.39.d
Marcus Ant. Cuccinus Imolen. 701.59.c B
Marcus Sassenat. 728.28.d
M. Leonardus de Physicis Firman. 786.45.d
Marcus Roncionius Vrbin. 864.20.c
Marcus Callien. 893.15.d
Marcus Vigerius Senogall. 970.50.a
Marianus Farinata Liuien. 623.37.d
Marianus Vrbin. 862.4.c
Marinianus Rauenn. 338.34.c
Marinus Ferrarien. 546.6.c
Marinus de Tosco Maceraten. 816.13.a
Marius Theodulus Imolen. 701.58.a
S. Martianus Rauenn. 327.4.d
Martinus Bonon. 12.36.c
Martinus Bonon. 12.39.d C
Martinus Mutinen. 150.35.d
Martinus Parmen. 226.34.c
Martinus Rauenn. 343.49.a
Martinus Adrien. 401.37.b
Martinus Ferrarien. 564.13.d
Martinus Sassenaten. 709.12.b
Martinus Callien. 893.12.b
Martinus Triuent. 1080.31.d
Marucius Sutrin. 1069.21.c
Massæus Vitalis Mantuan. 1061.50.a
Matthæus Pius Mutinen. 158.38.a
Matthæus Ceruien. 494.18.a
Matthæus Fauentin. 523.35.c
Matthæus Liuien. 622.32.c
Matthæus Vrsinus Imolen. 686.29.d
Matthæus Vrbin. 868.25.c D
Matthæus Griphonius Triuent. 1079.26.d
S. Maurelius Ferrarien. 545.4.d
S. Maurelius Imolen. 574.3.b
Mauritius Placentin. 261.40.c
Mauritius Regien. 300.17.c
S. Maurus Placentin. 245.3.c
Maurus Placentin. 250.23.d
Maurus Rauenn. 341.37.a
Maurus Cæsenat. 456.16.d
S. Maurus Cæsenaten. 457.26.c
Maurus Senogall. 958.7.a
Maximianus Rauenn. 334.30.d
Maximus Pisauren. 948.7.d
Maximus Senogallien. 958.6.a
Maynardinus Adrien. 400.32.d
Maynardinus de Contrarijs Comaclen. 506.28.c
B. Maynardus Vrbin. 862.9.d
S. Mercurialis Forolivien. 614.1.c
Michael Marlianus Placentin. 259.76.b
Michael Cæsenaten. 465.42.a
Michael Angelus Tontus Cæsenaten. 482.74.b
Michael Comaclen. 504.13.1
Michael Pisauren. 949.18.c
Monaldus Ariminen. 419.16.d
Monaldus Forosempron. 911.11.d
Monaldus Forosempron. 917.16.d
Morandus Imolen. 674.13.d
Morandus Callien. 899.22.a
Moyses Rauenn. 367.76.a

N

Natalis Cæsenaten. 452.5.d
Natalis Cæsenaten. 459.14.c
Natimbene Triuent. 1075.13.c
Neon Rauenn. 333.23.a
Nestor Maluasia Pisauren. 952.52.d
Nicolaus Albergatus Bonon. 38.82.c
Nicolaus Albergatus Bonon. 69.7.b
Nicolaus Boiardus Mutinen. 166.51.b
Nicolaus Sandonnin Mutinen. 168.56.b
Nicolaus Placentin. 284.63.d
Nicolaus Amidarius Placentin. 289.74.a
Nicolaus Maltrauersus Regien. 303.57.a
Nicolaus Canalius Rauenn. 386.95.c
Nicolaus Fiescus Rauenn. 390.104.b
Nicolaus Maria Estensis Adrien. 401.39.d
Nicolaus Ariminen. 419.12.c
Nicolaus de Vbertinis Fauentin. 525.42.c
Nicolaus Robertus Ferrarien. 586.54.c
Nicolaus Rodulphus Liuien. 627.45.d
Nicolaus Imolen. 689.38.a
Nicolaus Rodulphus Imolen. 692.47.c
Nicolaus Brautius Sassenaten. 735.43.b
Nicolaus Firman. 785.46.c
Nicolaus Capranica Firman. 790.55.d
Nicolaus Gaddius Firman. 794.63.b
Nicolaus Maceraten. 814.4.a
Nicolaus Maceraten. 814.8.c
Nicolaus Maceraten. 816.22.a
Nicolaus de Astis Maceraten. 817.17.a
Nicolaus Aragonia Ripan. 843.3.a
Nicolaus Vrsinus Ripan. 845.10.a
Nicolaus de Marciarijs Callien. 904.35.c
Nicolaus Forosempron. 911.10.d
Nicolaus Ardinghellus Forosempron. 925.33.c
Nicolaus Pisauren. 950.28.a
Nicolaus Pisauren. 951.41.a
Nicolaus Triuent. 1075.10.b
Noderbertus Regien. 301.25.a

O

Octauianus Vbaldinus Bonon. 25.63.b
Octauianus Vbaldinus Bonon. 26.65.b
Octauianus Callien. 893.25.a
Octauius Cæsius Ceruien. 498.40.a
Octauius Sanctacrucius Ceruien. 498.43.b
Octauius Bandinus Firman. 801.2.d
Octauius Accorambonius Vrbin. 885.6.c

Octauius

Octauius Accorambonius Forosempr. 926.37.d
Odoardus Gualandus Cæsenaten. 482.92.b
Oddo Casenaten. 459.37.d
Oddo Casenaten. 464.40.d
Oddo Vrbin. 863.14.c
Oddo Columna Vrbin. 866.24.b
Oddo Forosempron. 918.24.c
Oddo de Sala Cassinen. 1032.1.b
Odorius Triuent. 1075.11.b
Oldericus Firman. 752.23.c
Oldo Imolen. 674.14.d
Oldrandus Ferrarien. 544.1.b
Oliuerius Caraffa Ariminen. 444.57.c
Oliuerius Maceraten. 814.5.b
Opizzo Estensis Mutinen. 179.71.d
Opizzo Sannitalis Parmen. 220.32.d
Opizzo Sanuitalis Parmen. 226.36.b
Opizzo Sanuitalis Rauenn. 385.90.b
Opizzus Ariminen. 420.18.c
Opizzus Ariminen. 422.19.a
Opizzus Ariminen. 425.22.a
Orosius Senogall. 958.14.c
Ortandus Liuien. 621.28.b
Otho Beccaterta Rauenn. 364.72.a
Otholinus Adrien. 398.20.d

P

Pacatius Comaclen. 503.1.c
Pacius Comaclen. 505.18.b
Paganius Liparen. 1052.12.a
Pandulphus Liparen. 10,2.16.d
Papinianus Roboreus Parmen. 228.39.d
Papyrius Picedus S. Domnini. 83.1.c
Papyrius Picedus Parmen. 242.57.c
Pessinus Firman. 745.10.c
Pessinus Callien. 893.8.a
S. Paternianus Bonon. 10.11.d
Paulinus Liparen. 1046.4.c
Paulus Placentin. 251.27.d
Paulus Regien. 301.32.b
Paulus Adrien. 397.3.a
Paulus Ferrantes Cæsenaten. 479.64.a
Paulus Ceruien. 495.30.d
Paulus Cæsius Ceruien. 497.39.d
Paulus Fauentin. 512.9.c
Paulus Liuien. 621.27.a
Paulus Imolen. 674.10.d
Paulus Maceraten. 814.7.c
Paulus Aemilius Ioanninus Montisalti. 829.1.c
Paulus Vrsinus Montisalti. 832.3.b
paulus Forosempr.n. 921.31.c
paulus Bellarditus Liparen. 1059.41.b
paulus de Sago Triuent. 1080.29.c
peregrinus Regien. 301.29.b
peregrinus Adrien. 398.19.d
peregrinus Pisauren. 949.25.a
peregrinus Liparen. 1047.6.a
pertinax Rauenn. 344.50.a
S. Petronius Bonon. 9.c.a
petronius Regien. 301.38.d
petrus Bonon. 11.20.c
petrus Bonon. 12.34.c
Petrus Bonon. 12.40.d
Petrus Bononien. 13.45.a
petrus Emmus Cremensis. 76.3.a
petrus Mutinen. 100.8.c
petrus Boiardus Mutinen. 166.50.b
petrus Parmen. 182.5.c
petrus Placentin. 258.35.b
petrus de Cochonate Placentin. 285.65.b
petrus Filargus Placentin. 286.70.b
petrus Maynerius Placentin. 286.71.d
petrus Regien. 301.36.c
petrus Regien. 303.56.a
petrus Regien. 305.62.a
S. Petrus Chrysologus Rauenn. 332.22.b
petrus Rauenn. 334.25.a
petrus Rauenn. 336.32.d
petrus Rauenn. 347.57.a
petrus Rauenn. 347.60.b
petrus Accoltus Rauenn. 391.105.a
petrus Aldobrandinus Rauenn. 393.110.d
petrus Adrien. 397.8.d
Petrus Adrien. 398.17.c
Petrus Mentius Cæsenaten. 480.68.d
Petrus Bonauentura Cæsenat. 484.77.d
Petrus Ceruien. 486.8.d
Petrus Barbus Ceruien. 496.33.c
Petrus de Flisco Ceruien. 497.38.c
Petrus Monicellus Comaclen. 504.14.d
Petrus Bonus Comaclen. 505.24.d
Petrus Fauentin. 514.15.c
Petrus Fauentin. 514.18.d
Petrus de Pago Fauentin. 525.43.d
Petrus Andreas Gambarius Fauentin. 529.53.a
Petrus de Stagno Ferrarien. 585.50.b
Petrus Briardus Ferrarien. 587.55.a
Petrus Liuien. 617.8.c
Petrus Griphus Liuien. 626.42.a
Petrus Aleotus Liuien. 628.47.b
Petrus Popilien. 645.17.c
Petrus Popilien. 654.30.b
Petrus Popilien. 654.31.c
Petrus Petrutius Popilien. 661.47.c
Petrus Imolen. 674.8.c
Petrus de Hondedeis Imolen. 689.40.c
Petrus Firman. 759.30.c
Petrus Firman. 774.34.c
Petrus Firman. 781.38.a
Petrus de Melioratis Firman. 787.51.b
Petrus Dinus Firman. 803.4.b
Petrus Maceraten. 813.2.d
Petrus Georgius Maceraten. 818.18.d
Petrus Vrbin. 863.10.b
Petrus Vrbin. 864.15.a
Petrus Callien. 903.29.d
Petrus Callien. 904.32.a
Petrus Antonius de Mastinis Callien. 903.41.c
Petrus Forosempron. 911.4.a
Petrus Forosempron. 918.19.a
Petrus Cartularius Feretran. 945.3.d
Petrus Pisauren. 949.16.c
Petrus Pisauren. 949.21.c
Petrus Pisauren. 950.34.b
Petrus Pisauren. 950.36.c
Petrus Senogallien. 958.10.b
Petrus Amelius Senogallien. 966.37.b

Petrus Riarius Senogall. 969.48.c
Petrus Castellan. 1040.2.a
Petrus de Pernis Liparen. 1053.19.c
B.Petrus Thomasius Liparen. 1053.20.d
petrus Liparen. 1058.34.a
petrus de Cancellariis Liparen. 1059.40.a
petrus Vrsinus Spoletan. 1069.66.b
petrus Triuent. 1075.16.d
petrus Triuent. 1076.19.b
S.Philemon Cæsenaten. 452.1.c
philippus Caraffa Bonon. 33.76.b
philippus Calandrinus Bonon. 43.86.a
philippus Mutinen. 158.41.d
philippus Parmen. 182.1.b
philippus Fulgosius Placentin. 282.55.c
philippus S.ga Placent. 292.86.c
philippus Rauenn. 364.74.b
philippus Fontana Rauenn. 382.88.b
philippus Lobolus Comaclen. 506.30.d
philippus Fontana Ferrarien. 578.37.d
philippus de Antella Ferrarien. 584.48.a
S.Philippus Firman. 744.3.d
philipp.Firman. 752.21.b
philipp.Firman. 776.36.d
philipp.Firman. 781.39.b
philipp. de Roccabella Maceraten. 820.25.a
philipp. Sega Ripan. 842.2.a
philipp. de Contreniis Vrbin. 874.33.b
philipp.Bilius Callien. 909.56.b
philipp.Forosempron. 918.20.a
philipp.Senogall. 961.23.b
philipp.Liparen. 1052.14.a
philipp.Lancia Liparen. 1058.38.d
pictmnus Rauenu. 378.85.a
pileus de Prata Rauen. 387.98.c
pinusCeruien. 495.29.d
pius Parmen. 182.8.c
placentinus Placent. 248.18.d
placidus Placentin. 248.7.b
podius Callien. 892.4.c
podus Placentiu. 251.25.a
pompeius Cornazzanus Parmen. 243.59.d
pomponius de Nobilib.Ripan. 843.6.d
pentius Triuent. 1074.7.d
presbyter Ferrarien. 575.28.a
presbyter Firman. 759.31.c
S.probus Rauenn. 328.7.b
probus Rauenn. 330.16.c
S.proculus Rauenn. 328.6.b
S.proiectus Imolen. 674.2.a
S.prosper Regien. 299.9.a
prothasius Regien. 298.1.d
pyrrhus Gonzaga Mutinen. 172.62.c

Q

Q Viricus Galliensis. 894.17.a

R

R Acherius Cassinen. 1033.4.a
Rainbaldus Imolen. 687.30.b
Raguel Pisauren. 949.11.a
Rambertus Fauentin. 515.20.c
Raphael Petrutius Popilien. 661.46.b
Raphael de Alexijs Sassenaten. 731.39.d
Raymundus Casinen. 1032.2.c
Raynaldus Concoregius Rauenn. 385.91.b
Raynaldus Liuien. 620.20.b
Raynaldus Firmau. 775.35.d
Raynaldus Liparen. 1052.13.a
Raynaldus Papien. 1066.c
Raynerius Placentin. 285.57.d
Raynerius Vbertinus Arimin. 422.20.c
Raynerius Vrbin. 863.13.b
Raynerius Callien. 894.18.b
Raynerius Pisauren. 949.14.b
Raynutius Farnesius Bonon. 50.95.d
Raynerius Scottus S.Domnini. 86.4.d
Raynutius Farnesius Rauenn. 391.107.d
Remigius Comaclen. 505.19.b
Reparatus Rauenn. 341.38.c
Ribaldus Mutinen. 148.28.d
Richardus Campanus Placent. 258.36.b
Richardus Rauenu. 364.71.a
Richardus Firman. 782.40.b
B.Richardus Forosempron. 917.13.c
Richardus Triuent. 1075.9.a
Ricciardellus de Caminate Liuien. 619.13.d
Richellinus Liuien. 620.17.a
Riualdinus Popilien. 654.28.a
Robertus Fontana Mutinen. 178.72.d
Robertus Regien. 301.27.b
Robertus Fauentin. 514.17.c
Robertus Popilien. 655.34.a
robertus de Resinella Popilien. 655.35.b
robertus Feretran. 934.12.d
robertus Adimarius Feretran. 937.26.d
robertus Saxatellus Pisauren. 955.62.c
rodoaldus Parmen. 182.14
rodulphus Pius Fauentin. 529.54.a
rodulphus Liuien. 620.18.a
rodulphus Liuien. 620.22.c
rodulphus Imolen. 676.16.c
rodulphus Paleottus Imolen. 699.56.b
rodulphus Callien. 892.9.c
rodulphus Senogallien. 966.39.c
rodulphus Senogallien. 972.54.a
rodulphus Narnien. 1062.20.c
rodulphus Tudertin. 1081.22.d
roellus de Roellis Forosempron. 918.25.c
rogerius Caccia Placentin. 284.62.d
rogerius Forolinien. 616.4.b
rogerius de Todinis Callien. 803.28.c
rogerius de Carcasijs Triuent. 1076.18.b
rolandus Fauentin. 514.14.c
roland.Feretran. 934.10.d
roland.Feretran. 934.14.d
romanus Bononien. 12.35.b
romanus Rauenn. 346.54.d
romanus Cæsenaten. 457.24.b
romanus Fauentin. 512.8.c
rotbertus Signiu. 1068.9.a
rotlandus de Scarampis Regien. 305.64.a
rotlandus Faueutin. 522.25.b
rotlandus Ferrarien. 565.19.c
rotlandus Ferrarieu. 576.35.c
rottefredus regien. 301.31.b

Rufinus

Ruphinus Ariminen. 425.24.c
S.Ruphinus Saſſenaten. 705.2.d
Ruphius Saſſenaten. 713.21.a
S Ruphillus Popilien. 636.1.d
Ruſticus Ceruien. 487.12.a

S

Sabatinus Ferrarien. 564.14.b
B.Sabinianus Senogallien. 957.1.b
Sabinus Placentin. 246.2.d
Sabinus Popilien. 642.3.c
Sacramorus de Sacramoris Parmen. 237.47.a
Sacramorus de Sacramoris Placentin. 289.77.b
Salibatinus Tarracinen. 1069.10.d
Saluus Piſauren. 950.32.b
Samuel Ferrarien. 569.21.a
Samuel Senogallien. 958.9.b
Sanctinus Regien. 299.5.a
Scaramutia Triuulsius Placentin. 291.81.a
Scarpetta de Ordelafis Liuien. 621.30.d
Schiatta Vbaldinus Bonon. 27.66.b
Scipio Burgheſius Bononien. 66.3.d
ſcipio de Mainentibus Mutinen. 166.53.d
ſcipio Sanctacrucius Ceruien. 498.42.a
ſebaſtianus Pighinus Adrien. 403.44.a
ſebaſtianus Caſenaten. 479.63.a
ſebaſtianus Podius Ripan. 844.7.b
ſeraphinus Tauaccius Regien. 307.67.c
ſergius Rauenn. 342.43.d
ſergius Caſenaten. 458.30.a
ſergius Popilien. 645.18.c
ſeuerus Bononien. 12.43.d
S.Seuerus Rauenn. 329.13.a
S.Seuerus Caſenaten. 453.12.b
ſeuerus Senogallien. 958.11.b
ſeufridus Placentin. 248.10.c
ſeufridus Placentin. 251.26.a
Sifredus Regien. 302.46.c
ſigefredus Parmen. 196.18.c
ſigefredus Regien. 302.44.b
ſigifredus Bonon. 19.53.c
ſigifredus Parmen. 203.21.a
ſigifredus Placentin. 256.34.a
ſigifredus Regien. 301.28.b
ſigiſmundus Zannetinus Firman. 796.11.d
ſigiſmundus Senogallien. 957.5.d
ſigiſmundus Senogall. 961.26.c
ſigulphus Placentin. 255.32.c
ſilueſter Caſa Fauentin. 526.44.b
ſiluinus Placentin. 248.8.c
ſimon Salterellus Parmen. 229.40.c
ſimon Rauenn. 378.86.b
ſimon Bonadies Ariminen. 443.8.d
ſimon Ceruien. 486.11.d
ſimon Salterellus Comaclen. 505.23.d
ſimon de Paganis Liuien. 621.29.c
ſimon Aloetus Liuien. 628.48.b
ſimon Bonadies Imolen. 691.45.d
ſimon Paulus de Criſpignis Gallien. 905.39.a
ſimeon de Vigilantibus Senogall. 967.43.c
ſimbaldus Imolen. 685.26.a
ſixtus de Vicedominis Mutinen. 175.63.b
ſolon Barazacharius Adrien. 399.23.a
Stephanus Agonettus Bononien. 28.70.b
ſtephanus Taberna Parmen. 237.49.a
ſtephanus Regien. 300.10.c
ſtephanus Ariminen. 419.11.b
ſtephanus Beronus Fauent. 523.38.d
ſtephanus Ferrarien. 575.31.b
ſtephanus Popilien. 642.7.d
ſtephanus Saſſenat. 706.5.b
ſtephanus Feretran. 932.2.d
ſtephanus Piſauren. 949.20.c
ſtephanus de Gambarutis Caſſinen. 1033.5.b
ſtephanus Liparen. 1051.9.c
ſtephanus Narnien. 1062.19.b
ſtemnio Ariminen. 409.2.d
ſuperantius Adrien. 399.24.a
ſuperantius Lambertuccius Ceruien. 494.22.b
ſuperantius Comaclen. 504.15.d
ſyrus Placentin. 248.11.c

T

Taurus Regien. 301.43.d
S.Tertullianus Bonon. 10.12.d
Theudicius Firman. 735.6.a
Teupertus Popilien. 645.15.b
Thadæus Liuien. 620.21.b
Thadæus Popilien. 654.29.a
Theobaldus Popilien. 656.36.b
Theobaldus Ferrarien. 576.33.a
Theobaldus Placentin. 271.48.c
Theobaldus Seſtius Regien. 307.69.c
Theobaldus Ceruien. 486.9.d
Theobaldus Comaclen. 505.21.b
Theobaldus Ferrarien. 575.29.a
Theodinus Imolen. 683.19.d
Theodinus Senogall. 961.27.d
Theodoricus Rauenn. 378.87.c
Theodoricus Ceruien. 493.17.c
Theodoricus Fauentin. 522.23.a
Theodoricus Fauent. 522.30.d
Theodoricus Pius Fauentin. 531.55.a
Theodoſius Vrbinas. 862.7.d
S.Theodorus Bononien. 11.16.b
Theodorus Bonon. 11.18.c
S.Theodorus Mutinen. 99.5.d
Theodoſius Regien. 300.12.c
Theodoſius Rauenn. 341.39.c
Theodoſius Firman. 746.15.a
Theodoſius Senogall. 95[illegible].15.c
Theſeus de Cupis Maceraten. 818.21.d
Theuzo Vrbinas. 862.8.d
Thomas Bononien. 41.84.d
Thomas Placentin. 249.21.a
Thomas Lilius Placentin. 291.85.c
Thomas Regien. 300.19.d
Thomas Pereudulus Rauenn. 389.101.b
Thomas de Murro Caſenaten. 474.48.a
Thomas Ceruien. 493.16.c
Thomas Catanæus Ceruien. 497.37.c
Thomas Turchius Comaclen. 507.32.b
Thomas de Marzapiſcibus Ferrarien. 586.53.b
Thomas Liuien. 62[illegible].3.d
Thomas de Aſte Liuien. 625.41.b
Thomas Caſellius Popilien. 6[illegible].51.b

Thomas Imolen. 685.24.a
Thomas Vbaldinus Imolen. 685.25.d
Thomas Tomasinus Maceraten. 816.16.d
Thomas Tomasinus Vrbin. 869.27.b
Thomas Sferratus Callien. 904.33.a
Thomas de Albizijs Callien. 907.50.b
Thomas Pisauren. 950.29.a
Thomas de Vincentijs Pisauren. 952.50.c
Thomas Liparen. 1057.27.b
Thomas Carafa Triuent. 1076.23.d
Thomas Caracciolus Triuent. 1079.25.b
Tiberius Mandosius Montisalti. 830.2.d
Timocrates Aloysius Callien. 909.55.a
Titus Nouellus Adrien. 401.36.b
Tobias Parmen. 182.7.c
Transmundus Senogall. 958.17.d
Transmundus Senogall. 958.20.d
Troilus Boncompagnus Ripan. 843.4.b

V

Valerianus Rauenn. 343.48.d
Valentinus Parmen. 237.52.c
Valpertus Firman. 745.12.d
Varinus Mutinen. 136.21.b
Varinus Malabaila Placentin. 290.80.d
Vbaldus Cernien. 493.15.c
Vbaldinus Gabriellius Popilien. 654.32.d
Vbertellus Popilien. 647.23.c
Vbertinus Liparen. 1054.23.c
Vbertus Bonon. 27.68
Vbertus de Anocatis Placentin. 284.58.b
Vbertus Ragius Placentin. 285.67.b
Vbertus Pappafaua Adrien. 405.99.d
Vbertus Ariminen. 419.15.d
Vbertus Forolivien. 616.6.b
Vbertus Saffenaten. 707.11.a
Vbertus Saffenat. 710.18.b
Vbertus Firman. 749.16.d
Vbertus Feretran. 934.15.d
Venantius Senogall. 957.3.c
Ventura de Abbatibus Popilien. 658.40.b
Veranus Cesenaten. 453.9.a
Vgo Mutinen. 150.31.b
Vgo de Pilosis Placentin. 284.59.b
Vgo Ragonius Regien. 310.75.a
Vgo Robertius Adrien. 399.29.d
Vgo Cesenaten. 459.35.a
Vgo Fauentin. 514.13.a
Vgo Ferrarien. 376.34.b
Vgo Firman. 752.23.c
Vgo Firman. 767.33.d
Vgo Vrbin. 863.12.b
Vgolinus de Rubeis Parmen. 229.41.d
Vgolinus Lessius Regien. 307.68.c
Vgolinus Ariminen. 425.27.d
Vgolinus Malabranca Ariminen. 432.43.c
Vgolinus Fauentin. 522.32.d
Vgolinus Fauentin. 523.36.a
Vgolinus Popilien. 654.33.c
Vgolinus Senogall. 965.32.c
Vgolinus Forosempronien. 918.22.b
Vgolinus Senogallien. 966.35.a
Vguccio Ferrarien. 576.32.b

Vguccio Ferrarien. 581.40.c
Vguccio Saffenaten. 719.26.d
Viator Ferrarien. 557.11.b
Vibertus Mutinen. 144.23.d
Vicedominus de Nobilibus Placentin. 277.52.d
S.Vicinius Saffenaten. 704.1.b
victor Bonomen. 11.28.d
victor Bononien. 20.56.b
S.Victor Placentin. 246.1.c
victor Rauenn. 334.29.d
victor Cesenaten. 479.62.a
victor Senogall. 966.41.d
victorinus Firman. 735.5.a
vido Mutinen. 128.18.b
vido de Guiscis Mutinen. 163.45.d
vido de Baisio Mutinen. 165.48.c
vido Ascanius Sforzia Parmen. 240.54.d
vido Placentin. 254.30.b
vido Placentin. 258.38.c
vido Abaisius Regien. 304.61.d
vido Abaisius Regien. 305.63.a
vido Rauenn. 370.78.b
vido Rauenn. 372.80.c
vido Abaisius Rauennas. 285.93.d
vido Abaisius Ariminen. 427.37.d
vido Gennarius Cernien. 494.19.a
vido Ferrarien. 569.22.a
vido de Pileo Ferrarien. 583.46.a
vido Abaisius Ferrarien. 583.47.d
vido Baisius Ferrarien. 585.52.d
Vido Imolen. 674.12.d
Vido Saffenaten. 716.23.a
vido Maceraten. 813.3.d
vido Vrbinas. 864.16.a
vido Boncherius Callien. 905.42.c
vido Pisauren. 349.22.d
vincentius Carafa Ariminen. 444.58.c
vincentius Tophaninus Arimin. 447.65.a
vincentius Comaclen. 505.2.c
vincentius Forolivien. 616.3.a
vincentius Herculanus Imolen. 695.53.a
vincentius Liparen. 1053.18.c
vindemialis Placentin. 248.12.c
vindicius Placentin. 261.42.a
vitalis Bononien. 12.35.c
vitalis Regien. 301.26.a
vitalis Adrien. 398.14.a
vitalis Cesenaten. 475.53.d
vitalis Comaclen. 503.3.d
vitalis Fauentin. 512.5.b
vitellotius Vitellius Imolen. 694.50.a
viticanus Callien. 892.2.a
vivianus Fauentin. 522.31.d
vldaricus Firman. 752.20.b
volmarus Regien. 302.48.c
vrbanus Vigerius Senogallien. 971.51.a
vrsicinus Rauenn. 334.28.d
vrsus Bonon. 12.41.d
S.Vrsus Rauenn. 330.19.d
vrsus Fauentin. 525.41.b
vrsus de Afflicto Popilien. 658.37.b
vualterius Arimin. 419.13.c
vvidiboldus Parmen. 182.15.d
vvilleimus Aldosius Cernien. 495.27.d

Vusa.

INDEX COGNOMINVM OMNIVM EPISCOPORVM SINGVLARVM CIVITATVM,

Qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ continentur ordine Alphabetico deſcriptus.

A

ABaiſius Vido Regienſis. 304.d
Abbatibus Ventura Popilien. 658.d
Acciaiolus Albertus Bononien. 28.d
Acciaiolus Io.Bapt.Cæſenaten. 474.d
Angelus Caſsinen. 1034.b
Accoltus Benedictus Rauenn. 391.a
Petrus Rauenn. 391.a
Accorambonius Octauius Vrbin. 885.c
Octauius Foroſempron. 926.d
Accorſellus Benedictus Saſſenaten. 728.d
Adimarius Nicolaus Placent. 289.a
Robertus Feretran. 957.d
Afflicto Franciſcus Anton.S.Marci. 1060.b
Vrſus Popilien. 658.b
Agonettus Stephanus Bonon. 28.b
Aguzzonis Franciſcus Fauent. 526.d
Ala Benedictus Vrbin. 885.b
Albergatus Nicolaus Bonon. 38.c
Nicolaus Bonon. 69.b
Albizis Thomas Callien. 907.b
Aldobrandinus Ioannes Imolen. 694.c
Petrus Rauenn. 393.d
Alcotus Petrus Ioan.Liuien. 628.b
Simon Liuien. 628.b
Alexandris Paulus Feretran. 940.b
Alexijs Raphael Saſſenaten. 731.d
Alidoſijs Alidoſius Ariminen. 428.b
Alidoſius Franciſcus Bonon. 45.c
Guillelmus Imolen. 688.c
Lithus Imolen. 687.d
Vvillelmus Ceruien. 495.d
Aloyſius Timocrates Callien. 909.a
Alumno Daniel Liuien. 623.d
Daniel Saſſenaten. 730.a
Amelius Petrus Senogallien. 966.b
Andreatius Georgius Regien. 311.c
Anſaldis Anſaldus Senogallien. 973.a
Antella Philippus Ferrarien. 584.a
Aquauiua Vgolinus Callien. 901.c
Aragonia Nicolaus Ripan. 843.a
Ardinghellus Aloyſius Foroſempron. 926.b
Nicolaus Foroſempron. 925.d
Areoſtus Gerardus Bonon. 22.b
Areſius Paulus Placent. 292.a
Arigonius Antonius Ripan. 844.d
Arlottus Bonifacius Regien. 309.b
Arriuabenus Ioan.Petrus Vrbin. 874.d
Aſte Thomas Liuien. 625.b
Aſtis Nicolaus Maceraten. 817.a
Ateſtinus Aldobrandinus Mutinen. 165.a
Aloyſius Ferrarien. 597.c
Hippolytus Mutinen. 171.c
Hippolytus Ferrarien. 596.b
Auocatis Vbertus Plasent. 284.b
Auxolettus Albertus Imolen. 684.b
Azzolinus Decius Ceruien. 498.c
Laurentius Ripan. 844.d

B

BAiſio Vido Mutinen. 165.c
Balardis Iacobus Vrbin. 869.d
Balbus Bernardus Fauent. 521.d
Baleonius Angelus Maceraten. 815.d
Baleonus Malateſta Piſauren. 956.a
Ballachis Federicus Ariminen. 427.a
Laurentius Ariminen. 426.c
Bandellius Bandellus Ariminen. 435.d
Bandinus Octauius Firman. 801.d
Barazachaſius Solon Adrien. 399.a
Barberinus Antonius Senogallien. 973.c
Franciſcus Sabinen. 1000.b
Barbus Petrus Ceruien. 496.c
Bartholleius Cæſar Liuien. 629.d
Baſſus Hieronymus Maceraten. 818.c
Bellarditus Paulus Liparen. 1059.b
Belmontius Guelphus Popilien. 647.b
benedictis Ioannes Piſauren. 952.b
benignius Gregorius Callien. 906.d
benuedato Gabriel Foroſempron. 919.d
beronus Stephanus Fauent. 523.d
bertachius Pellegrinus Mutinen. 177.d
beuilaqua Bonifacius Ceruien. 499.c
biaſius Vvido Ferrarien. 585.d
bilius Philippus Callien. 909.b
blandrata Franciſcus Fauent. 533.b
boacherijs Franciſcus Comaclen. 504.d
boccatorta Otho Rauenn. 364.a
bociacijs Ioan.Andreas Mutinen. 169.b
bodio Guillelmus Regien. 304.c
boiardus Carolus Mutinen. 166.c
Nicolaus Mutinen. 166.b
Petrus Mutinen. 166.b
Petrus Ferrarien. 587.a

Bonadies Simon Ariminen. 444.d
Simon Imolen. 691.d
Bonaualle Bernardus Ariminen. 432.b
Bonauentura Petrus Cæsenaten. 484.d
Boncambius Iacobus Bononien. 25.d
Boncheritis Vido Callien. 905.c
Bonchristianis Albertus Comaclen. 506.b
Albertus Liuien. 622.d
Boncompagnus Troilus Ripan. 843.b
Christophorus Rauenn. 392.d
Bonus Petrus Comaclen. 505.d
Borgia Ioannes Ferrarien. 594.a
Boschettus Albertus Mutinen. 156.b
Bartholomæus Mutinen. 158.d
Bonadamus Mutinen. 163.b
Bouius Carolus Sassenaten. 736.c
Bragadinus Io.Bapt.Adrien. 403.a
Marcus Antonius Cremen. 76.d
branchaleo Franciscus Vrbin. 865.c
Branchaleonis Hermanus Imolen. 689.b
Brandata Caristophorus Senogall. 969.a
Brautius Nicolaus Sassenat. 735.b
Brusatus Ioan.Fauent. 523.c
Buchis Gregorius Imolen. 690.c
Burghesius Scipio Bonon. 66.d

C

CAccamo Albertus Liparen. 1059.d
Caccia Rogerius Placent. 284.d
Cæsius Angelus Ariminen. 450.a
Cæsius Io.Andreas Ceruien. 498.a
Octauius Ceruien. 498.a
Paulus Ceruien. 497.d
Caffarellus Ioan.Liuien. 623.c
Calandrinus Philippus Bonon. 43.a
Caligarius Ioan.Andreas Popilien. 664.c
Caluis Antonius Imolen. 68ᶜ.d
Gambarutis Stephanus Cassinen. 1033.b
caminate Guido Ariminen. 426.c
Ioan.Cæsenat. 469.b
Ricciardellus Liuien. 619.d
Camisatus Dominicus Cæsenaten. 480.c
Campanus Richardus Placent. 258.b
Campegius Alexander Bonon. 49.b
Ioan.Bonon. 50.c
Laurentius Bonon. 46.d
Laurentius Cæsenaten. 484.c
Laurentius Ceruien. 498.c
Laurentius Senogall. 974.b
camperijs Iohn.Placent. 289.a
canalius Nicolaus Rauenn. 386.c
cananus Iulius Mutinen.] 175.d
Iulius Adrien. 403.c
cancellaris Petrus Liparen. 1059.a
candidus Augustinus Liparen. 1060.c
Ioseph Liparen. 1060.b
candulphus Bartholomæus Fauent. 527.b
canonicis Baptista Fauent. 527.d
capacius Io.Bapt.Triuent. 1081.a
capoferrus Laurentius Pisauren. 952.d
capponius Aloysius Rauenn. 395.b
capra Aloysius Pisauren. 953.a
capranica Angelus Firman. 791.d
Dominicus Firman. 787.c
Hieronymus Firman. 792.d
Io.Bapt.Firman. 792.b
Nicolaus Firman. 790.d
caracciolus Thomas Triuent. 1079.b
caraffa Iacobus Imolen. 688.d
Thomas Triuent. 1076.d
Vincentius Ariminen. 444.c
Oliuerius Arimin en. 444.c
Philippus Bonon. 33.b
carcasijs Rogerius Triuent. 1076.b
cardonibus Dominicus Imolen. 692.a
carduinus Iacobus Liparen. 1057.d
caretto Othobonus Ferrarien. 582.c
cartularius Petrus Feretran. 945.d
carusis Bartholomæus Vrbin. 865.b
casa Siluester Fauent. 526.b
casalescus Petrachinus Rauenn. 387.b
casellius Thomas Populien. 663.b
casinus Antonius Pisauren. 951.a
Bartholomæus Pisauren. 952.a
castellanus Antonius Imolen. 690.b
castellius Io.Bapt.Ariminen. 446.b
castiloneus Branda Placent. 286.d
castrianis Antonius Callien. 906.d
catalorcius Henricus Regien. 304.d
cataneus Thomas Ceruien. 497.c
cenninus Francisc.Parmen. 996.a
Franciscus Fauent. 538.c
centinus Felix Tolent. 856.d
Felix Maceraten. 822.a
centuaria Guillelmus Placent 285.d
ceruatis Lituardis Callien. 903.c
ceruinus Marcellus Regien. 311.b
chattus Aymericus Bonon. 31.c
chrysologus S.Petrus Rauenn. 332.d
cingulo Iacobus Firman. 784.d
cinus Angelus Maceraten. 814.d
coccapanis Bartholomæus Arimin. 443.a
cochonate Petrus Placent. 285.b
codibo Hieronymus Montisalti. 833.d
columbella Antonius Senogall. 958.c
columna Hieron.Bonon. 68.d
Oddo Vrbin. 866.b
comits Antonius Liparen. 1057.b
comitibus Arditius Mutinen. 158.c
concoregius Raynaldus Rauenn. 385.b
constabilis Beltrandus Adrien. 402.b
contrarijs Maynardinus Comaclen. 506.c
conuersinus Benedictus Popilien. 661.d
corbera Leonardus Triuent. 1079.a
coriarius Antonius Bonon. 36.b
Antonius Ariminen. 438.d
Antonius Ceruien. 496.b
cornazanus Pompeius Parmen. 243.d
cortesius Gregorius Vrbin. 879.d
crispignis Simon Paulus Callien. 905.a
cuccinus Marcus Anton Imolen. 701.c
cupis Dominicus Maceraten. 819.d
Ioan.Dominicus Adrien. 403.a
Theseus Maceraten. 818.d

D

Dandinus Hieronymus Imolen. 692.d
Diedus Hieronymus Cremen. 75.b
Ioan. Iacobus Cremen. 75.c
Dignus Petrus Firman. 803.b
Donatis Alemannus Mutinen. 164.d
Durandus Gonsaluus Feretran. 946.d

E

Emmus Petrus Cremen. 76.c
Estensis Aldobrandinus Adrien. 399.d
Aldobrandinus Ferrarien. 585.d
Alexander Regien. 316.b
Hippolytus Ferrarien. 594.b
Maladusius Comaclen. 507.a
Nicolaus Maria Adrien. 401.d
Opizo Mutinen. 178.d

F

Facchinettus Cæsar Senogallien. 975.a
Falzetta Aegidius Popilien. 663.d
Farinata Marcianus Sassenaten. 730.b
Marianus Liuien. 623.d
Farnesius Alexander Parmen. 238.c
Alexander Parmen. 239.c
Alexander Popilien. 666.b
Ferrantes Parmen. 241.d
Fascherarijs Aegidius Mutinen. 174.b
Feduccius Angelus Pisauren. 951.c
Ferrantes Paulus Cæsenaten. 479.a
Ferrarius Francisc. Mutinen. 170.d
Io. Bapt. Mutinen. 170.d
Ferratinus Baldus Liparen. 1058.c
Ferrerius Io. Stephanus Bononien. 44.c
Iosephus Vrbinas 885.b
Fiebindacijs Angelus Fauent. 525.b
Fersius Nicolaus Rauenn. 390.d
Filiargus Petrus Placent. 286.b
Fisicis Hieronymus Arimin. 427.c
Flisco Petrus Ceruien. 497.c
Folianis Franciscus Comaclen. 506.d
Folianus Guillelm. Regien. 303.c
Fontana Ioan. Ferrarien. 599.d
Philippus Rauen. 382.b
Philippus Ferrarien. 578.d
Robertus Mutinen. 178.d
Formanus Ioan. Firman. 786.d
Foroaldus Eugenius Imolen. 674.c
Franciscis Alexander Liuien. 624.d
Frata Henricus Bononien. 22.b
Fulgosius Philippus Placent. 282.c

G

Gabrielis Gabriel Vrbinas. 875.c
Gabrielius Vbaldus Popilien. 654.d
Gaddius Nicolaus Firman. 794.b
Gambarius Petrus Andreas Fauent. 529.a
Gattulus Francisc. Liparen. 1054.d
Gemmellus Blasius Pisauren. 950.d
Gennarius Vuido Ceruien. 494.a
Gennonius Anton. Liparen. 1057.d
gentiles Francisc. Firman. 784.c
georgius Bartholomæus Pisauren. 955.d
georgijs Corradus Placent. 285.d
Petrus Maceraten. 818.a
ghilinis Ghilinus Comaclen. 507.b
Giannottus Anton. Vrbin. 884.c
giglio Marcus Anton. Liuien. 628.c
giraldus Horatius Comaclen. 509.b
gisola Gerardus Bonon. 121.d
gonzaga Francisc. Bonon. 43.a
Pyrrhus Mutinen. 172.c
gonzales Ioann. Liparen. 1059.c
gozadinus Delphinus Forosempron. 918.d
Marcus Anton. Fauent. 538.a
graffeus Ioan. Liparen. 1054.d
grassis Achilles Bonon. 45.d
Annibal Fauent. 532.b
Ildebrandus Mutinen. 149.b
Ioan. Anton. Fauent. 532.a
Ludouicus Ariminen. 441.b
Paris Pisauren. 954.d
grifonius Matthæus Triuent. 1079.d
grimanus Dominicus Vrbin. 878.d
grossus Io. Bapt. Regien. 312.b
griphius Petrus Liuien. 626.a
gualandus Odoardus Cæsenaten. 482.b
Camillus Cæsenaten. 482.b
guarinus Franciscus Imolen. 694.c
Guasconis Bernardus Ceruien. 495.b
guidalottus Benedictus Maceraten. 816.b
guidiccionius Ioan. Forosempron. 922.c
guiais Alexander Vrbinas. 864.b
Ioan. Francisc. Ceruien. 500.b
guidottus Iacobus Imolen. 688.d
guiscis Vuido Mutinen. 163.d
gulfis Gaspar Callien. 906.a
gypsius Berlingerius Ariminen. 447.c

H

Henricus Franciscus Maria Senogall. 972.a
Herculanus Vincentius Imolen. 695.a
Hondedeis Petrus Imolen. 689.c
Honoratis Honoratus Vrbanien. 990.c

I

Iannottus Antonius Liuien. 628.b
Ioanninus Paulus Aemilius Montisalti 829.c
Iustinianus Horatius Montisalti. 832.d
Antonius Liparen. 1058.d
Horatius Nucerinus. 1066.c

L

Lambertuccius Superantius Ceruien. 494.b
Lancia Philippus Liparen. 1058.d
Landus Benedictus Forosempron. 928.b
Ioan. Bapt. Forosempron. 929.b
Laurentius Forosempron. 925.b
Lanfranchus Augustinus Forosempron. 950.a
Lauagna Bonifacius Rauenn. 383.b
Laurerius Dionysius Vrbinas. 878.d

Laurettus Laurentius Adrien. 403.d
Leis Bernardinus Callien. 968.d
Lenius Io.Bapt. Ferrarien. 600.b
Lentius Laurentius Firman. 794.c
Leonius Paulus Ferrarien. 599.b
Libertanus Ascanius Callien. 908.d
Liguamine Franciscus Ferrarien. 592.c
Lilius Thomas Placent. 292.c
Linatus Ioan.S.Domnini. 85.d
Ioann.Placent. 295.b
Locatellus Eustachius Regien. 312.d
Lormanus Io.Francisc. Feretran. 940.d
Ludovisius Alexander Bononien. 67.b
Lutijs Ioan.Callien. 904.c

M

Macchiauellus Franc.Maria Ferrarien. 601.d
Madijs Fredericus Placent. 284.c
Magalottus Gregorius Liparen. 1058.b
Magalottus Laurentius Ferrarien. 600.d
Mainentibus Scipio Mutinen. 166.d
Maiolis Guadagnius Ceruien. 494.d
Malabaila Vasinus Placent. 290.d
Malabranca Vgolinus Ariminen. 432.c
Malatestis Alexander Liuien. 624.d
Antonius Cæsenaten. 480.b
Bartholomæus Ariminen. 439.b
Lealis Ariminen. 433.b
Lealis Pisauren. 951.b
Maldachinus Angelus S.Seuerini. 850.b
Malesardus Gregor.Cæsenaten. 478.d
Maltrauersus Nicolaus Regien. 303.a
Angelus Ferrarien. 581.c
Maluasia Nestor Pisauren. 952.d
Mandosius Tiberius Montisalti. 830.d
Manfredus Federicus Fauent. 527.d
Mantica Germanicus Adrien. 406.b
Manzolius Benedictus Regien. 314.b
Maphæus Ascanius Vrbin. 887.c
Marchisius Franciscus Triuent. 1076.a
Marciarijs Nicolaus Callien. 904.c
Marescottus Achilles Ceruien. 495.b
Mariconna Iulius Cæsar Triuent. 1076.c
Marlianus Fabritius Placent. 289.c
Marlianus Fabritius Placent. 289.c
Michael Placent. 289.b
Martellinis Bernardus Cæsenaten. 475.b
Martellius Franciscus Regien. 313.a
Marzapiscibus Thomas Ferrarien. 586.b
Marzarius Horatius S.Seuerini. 849.d
Masettus Iulius Regien. 315.a
Masij Ioan.Triuent. 1076.c
Mastinis Consalutius Callien. 905.a
Guillelmus Callien. 901.d
Petrus Anton.Callien. 905.c
Maximis Innocentius Popilien. 666.b
Maynerius Petrus Placent. 286.d
Mazza Alexander Forosempron. 926.c
Ioan.Franc. Liuien. 528.d
Medices Carolus Sabinen. 998.d
Bernardus Liuien. 627.b
Bernardus Liuien. 628.d
Leonardus Liuien. 627.b
Melchiorius Hieron. Maceraten. 820.c
Melioratus Cosmatus Bononien. 33.d
Cosmatus Rauenn. 328.b
Iacobus Firman. 787.b
Ioannes Rauenn. 388.a
Petrus Firman. 787.b
Mollinus Celsus Feretran. 940.c
Franciscus Senogallien. 967.d
Io.Garsia Mellin.Imolen. 696.a
Ferdinandus Imolen. 700.c
Io.Bapt.Vrbin. 874.d
Lucas Feretran. 940.b
Mutius Petrus Cæsenaten. 480.d
Merlinus Francisc.Maria Ceruien. 502.c
Michaelius Franc.Rauenn. 386.a
Mirolius Guillelmus Cæsenaten. 475.c
Molignattus Augustinus Popilien. 664.b
Monaldus Anton.Sassenaten. 731.a
Monicellus Petrus Comaclen. 504.d
Monte Antonius Maria Ariminen. 445.c
Ioannes Callien. 908.b
Montegranellus Horatius Forosempron. 926.d
Monterantius Iulius Fauent. 537.b
Moratinis Bartholomæus Popilien. 660.d
Moronus Galeazius Tolent. 856.c
Galeazius Maceraten. 821.b
Ioannes Mutinen. 172.d
Morus Camillus Comaclen. 510.a
Murro Thomas Cæsenaten. 474.a
Mussetus Alexander Imolen. 695.b
Mussus Cornelius Popilien. 662.d
Mutus Ioannes Imolen. 686.a

N

Narduccius Iacobus Vrbinas. 878.d
Naso Ioannes Bonon. 29.b
Negusantius Ioan.Philippus Sassenaten. 729.c
Nobilibus Pomponius Ripan. 843.d
Vicedominus Placent. 277.c
Nouellus Blasius Adrien. 400.d
Titus Adrien. 401.b
Numaijs Ioannes Liuien. 622.b
Ioannes Sassenaten. 721.d

O

Obizijs Iacobus Comaclen. 505.d
Oratoribus Iacobus Adrien. 400.d
Ordelafis Scarpetta Liuien. 621.d
Oricellarius Franciscus Pisauren. 953.c

P

Paganis Simon Liuien. 621.c
Pago Petrus Fauent. 525.d
Palatius Iacobus Liuien. 624.b
Paleottus Rodulphus Imolen. 699.b
Alphonsus Bonon. 57.d
Gabriel Bonon. 51.c
Pallauicinus Baptista Regien. 308.c
Pandaijs B.Albertus Placent. 281.d
Albertus Ferrarien. 581.d
Pandulphus Alphonsus Comaclen. 510.b
Papicbius Amicus Sassenaten. 736.b

Papa

Papa Ioannes Prænestin. 1000.c A
Pappafaua Vbertus Adrien. 405.d
Paramicinus Beltramin.Bonon. 129.a
 Parisanius Ascanius Arimin. 445.c
 Iulius Arimin. 445.c
pastus Iacobus fauent. 528.d
passarellus Iacobus Ariminen. 443.c
 Iacobus Imolen. 690.d
passioneus Ioannes Callien. 909.d
 Ioann.Franc.Pisauren. 956.b
paulis Annibal Ceruien. 499.c
paulutius Franciscus Sassenaten. 720.b
pauonus Cyprianus Arimin. 439.a
pellicanis Fortunatus Sassenaten. 730.c
pellius Andreas Maceraten. 818.b
pellizzarius Lazarus Mutinen. 177.c
Perendulus Thomas Rauenn. 389.b B
perettus Felix Firmanus. 795.a
perleonibus Angelus Firman. 786.c
pernis Petrus Liparen. 1053.c
perutius Angelus Sassenaten. 735.a
peruzzijs Clarus Feretran. 935.d
petrutius Petrus Popilien. 661.c
 Raphael Popilien. 66.c
 Angelus Popilien. 66.b
philonardus Ennius Feretran. 940.c
physicis M.Leonardus Firman. 786.d
piccolomineus Aeneas Firman. 790.d
 Franciscus Firman. 793.a
picedus Papyrius S.Domnini. 83.c
 Papyrius Parmen. 242.c
pighinus Sebastianus Adrien. 403.a
pileo Vuido Ferrarien. 583.a C
pilosis Vgo Placent. 284.b
pinellus Dominicus Firman. 695.c
pinotus Laurentius Regien. 307.b
pirranno Ludouicus Linien. 623.d
pius Rodulphus Fauent. 529.a
 Theodoricus Fauent. 531.a
 Matthæus Mutinen. 158.a
placentinis Ioan.Ceruien. 494.d
podio Ioan.Bonon. 42.b
podius Sebastianus Ripan. 844.b
polus Faustus Vrbeuetan. 1083.a
porta Grimorius Placent. 274.c
portali Gerardus Arimin. 430.d
portia Hieron.Adrien. 404.b
portius Francisc.Ceruien. 496.d
prata Pileus Rauenn. 387.c D
puteo Ioan.Lucas Regien. 310.b
puteus Alphons.S.Domnini. 86.a

Q

Q Veua Alphonsus Prænest. 1001.d
 Quirinus Ioan.Ferrarien. 581.c

R

R Acanellis Lazarus Vrbin. 873.d
 Rangonius Vgo Regien. 310.c
 Claudius Placent. 294.d
 Claudius Regien. 315.c
 Hercules Mutinen. 171.d
 Hercules Adrien. 402.d
Rangonius Alexander Mutinen. 178.c
Rapacciolus Francisc.Interamn. 1042.b
Raymundis Bartholom.Bonon. 34.b
Resinella Robertus Popilien. 655.b
Restanis Dionys.Mutinen. 165.c
Riarius Petrus Senogall. 969.c
 Laurentius Senogall. 967.a
Richardis Francisc.Pisauren. 954.b
Rinuccinius Io.Bapt.Firman. 803.d
Robbia Ioan.Popilien. 666.d
 Isidorus Popilien. 667.b
Robertus Nicolaus Ferrarien. 586.c
Robersus Nicolaus Ferrarien. 586.c
Robertus Vgo Adrien. 399.d
Roboreus Papinian.Parmen. 228.d
 Albertinus Pisauren. 954.b
 Bartholom.Ferrarien. 593.d
 Iulianus Bonon. 43.d
 Iulius Rauenn. 392.b
 Iulius Vrbin. 880.d
Roccabella Philippus Maceraten. 820.a
Roccius Angelus Pisauren. 931.c
Rodulphus Nicolaus Imolen. 692.c
Roma Iulius Portuen. 996.a
 Iulius Tusculan. 1002.a
Romolinus Franc.Firman. 793.c
Ronchius Anton.Sassenat. 731.c
Roncionus Morus Vrbin. 864.c
Rosa Ioan.Arimin. 443.c
Rossettus Alphons.Comaclen. 508.d
 Alphonsus Ferrarien. 598.b
 Carolus Fauent. 539.c
Rotellus Leander Pius Sassenat. 732.a
 Rotellus Forosempron. 918.c
Rouerella Bartholom.Rauenn. 389.c
 Bartholomæus Adrien. 400.d
 Filiatius Rauenn. 390.b
 Laurentius Ferrarien. 593.a
Rouiglionus Io.Bapt.Troian. 1081.b
Rubeis Vgolinus Parmen. 229.d
 Alexander Parmen. 243.a
Rusca Ioan.Parmen. 234.c
Rusticucius Hieron.Senogall. 971.a
Ruuere Paulus Marius Callien. 908.d

S

S Abaterius Arnoldus Bonon. 28.a
 Sabellus Ioan.Iordan.Bonon. 27.c
Sacramoris Sacramorus Parmen. 237.a
 Sacramoris Placent. 289.b
Sacratus Alphonsus Comaclen. 509.d
 Franciscus Cæsenaten. 484.b
 Hercules Comaclen. 509.b
Sago Paulus Triuent. 1080.c
Sala Oddo Casinen. 1633.b
Saladinus Iacobus Cæsenaten. 478.c
Salicinius Iulius Cæsar Arimin. 447.a
Salterellus Simon Parmen. 229.c
 Simon Comaclen. 505.d
Saluiatus Ioan.Ferrarien. 595.b
 Ioan.Firman. 793.d
Sanctacruce Anton.Vrbin. 886.d

Sanctacrucius Octauius Ceruien. 498.b
Scipio Ceruien. 498.a
Sanctorius Fatius Cæsenat. 481.b
Paulus Aemilius Vrbin. 885.d
Sanctuccius Hieronym Forosempron. 920.d
Sandonninus Nicolaus Mutinen. 168.b
Sanuitaliu, Albertus Parmen. 226.c
Sanuitalis Opizo Parmen. 220.d
Opizo Rauenn. 385.b
Saregus Ludouic. Adrien. 404.c
Saxatallus Robertus Pisauren. 955.
Saxus Lucius Ripan. 841.b
Scala Bernardin. Feretran. 946.d
Scappinellus Anton. Regien. 318.a
Scappius Alexander Placent. 296.c
Scarampus Ludouic. Bononien. 41.b
Scarampus Rotlandus Regien. 305.a
Scalfinatus Ioan. Iacob. Parmen. 237.c
Scottus S. Fulco Placent. 277.d
Scotus Ioan. Bernardin. Placent. 291.b
secaniut Ioan. Feretran. 936.c
sega Philippus Ripan. 842.d
Philippus Placent. 292.a
seghicellus Io. Bapt. Fauent. 527.d
sclingardus Gaspar Ripan. 843.d
sessius Theobaldus Regien. 307.c
seuerinus Anton. Callien. 904.d
Io. Fabritius Triuent. 1080.a
sferratus Thomas Callien. 904.a
sfortia Alexander Parmen. 240.b
Ascanius Maria Pisauren. 952.d
Vuido Ascan. Parmen. 240.d
sicardis Albertus Callien. 903.d
selingardus Gaspar Mutinen. 273.b
siluestris Papyrius Tolent. 856.d
Francisc. Ariminen. 422.c
Franc. Senogallien. 962.b
Papyrius Maceraten. 823.c
simonetta Iacobus Pisauren. 955.b
Ludouicus Pisauren. 955.c
Iulius Pisauren. 955.c
spada Bernardin. Albanen. 1006.b
spatafora Annibal Liparen. 1038.c
spetrellus Ascan. S. Seuerini. 849.d
Franc. Seuerin. 850.a
spiritibus Christophorus Cæsenat. 481.d
Io. Bapt. Cæsenat. 481.d
saccolus Hieron. Vrbin. 872.b
stagno Petrus Ferrarien. 585.b
stampis Alexander Fauent. 527.b
strata Ioan. Comaclen. 506.a
Ioan. Linien. 623.a
strozza Alexander Firman. 802.c

T

Taberna Stephanus Parmen. 237.c
Tartafinus Conradus Linien. 629.c
Tassus Aloysius Maceraten. 819.a
Tanaccius Seraphinus Regien. 307.c
Tauro Alphonsus Firman. 786.b
Terma Ioan. Fauent. 527.a
Tersiis Iacob. Triuent. 1076.ca
Theobaldus Iacob. Feretran. 937.
Theodulus Iacobus Linien. 629.b
Ioan. Ruphus Popilien. 660.c
Ludouic. Popilien. 663.d
Marius Imolen. 701.a
Theophilus Fuluius Linien. 629.b
Thomasius B. Petrus Liparen. 1053.d
tyrannus Felix Vrbin. 881.b
todinis Roger. Callien. 803.c
tomasius Thomas Maceraten. 816.d
Thomas Vrbin. 869.b
tontus Michael Angel. Cæsenat. 482.b
tophaninus Vincentius Arimin. 447.a
torellus Bartholom. Callien. 905.d
torrigianus Lucas Rauenn. 395.d
torus Io. Bapt. Callien. 908.c
tosa Lotharius Fauent. 523.b
tosco Marinus Macerat. 816.a
tostiniano B. Io. Ferrarien. 591.c
trasius Pacificus Callien. 909.c
trauersariis Ioan. Rauen. 346.d
triuultius Anton. Placent. 290.b
Catalanus Placent. 291.a
Scaramutia Placent. 291.a
Trombetta Anton. Regien. 318.d
Anton. Vrbin. 878.b.
turchius Thomas Comaclen. 507.b
turre Iacob. Ant. Mutin. 167.a
Iacob. Ant. Regien. 307.d
Ioan. Parmen. 236.d

V

Valente Erminius Fauent. 534.d
Vannuccius Iacobus Arimin. 441.b
Vasellis Bartholom. Liparen. 1052.b
Vasellius Fortunerius Rauenn. 386.d
Vbaldinus Octauianus Bonon. 25.b
Octauianus Bonon. 26.b
Schiatta Bonon. 27.b
Thomas Imolen. 685.d
Vbertinis Nicolaus Fauent. 525.c
Vbertis S. Bernardus Parmen. 213.d
Vbertius Raynerius Arim. 422.c
Vberius Anastas. Imolen. 693.d
Venetianis Io. Thomas Troian. 1081.c
Venturellus Io. Cæsenat. 480.d
Verallus Hieron. Popilien. 661.d
Vetulis Antonius Firman. 785.d
Vgucciolus Io. Senogall. 966.d
Vicecomes Albericus Firman. 782.d
Alphonsus Ceruien. 499.c
Carolus Feretran. 940.d
Vicedominis Sixtus Mutinen. 175.b
Vigerius Marcus Senogall. 969.c
Marcus Senogall. 970.a
Vrbanus Senogall. 971.a
Vigilantibus Simon Senogall. 967.c
Vincentiis Thomas Pisauren. 952.c
Vitalis Alphonsus Liparen. 1059.d
Mattheus Mantuan. 1062.a
Vitellescus Io. Materaten. 816.b
Vitellius Franciscus Vrbin. 887.b
Vitellotius Imolen. 694.a
Viuentius Ioan. Ceruien. 495.b

Vrsarola Ioannes Geriden. 487.a
Vrsinus Nicolaus Ripan. 845.a
Fabritius Arimin. 445.b
Franciottus Arimin. 445.c
Angelus Cassinen. 1034.d
Fuluius Spoletan. 1064.a
Latinus Vrbin. 871.d
Matthaeus Imolen. 686.d
Paulus Montisalti. 832.b
Petrus Spoletan. 1069

Z

Zagius Vbertus Placent. 285.d
Zannettinus Sigismundus Firman. 796.d
Zanonius Franciscus Fauent. 526.d
Zobolus Philippus Comaclen. 506.d

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM ET MATERIARVM

De quibus in hoc Secundo Tomo, et Opere fit mentio.

ABBAS Montis Casini ædificat nobile oppidum S. Germani, ex ruinis Casinis. fol. 1028. C
Abbas vide Monasterium.
Abbatia de Mediana conceditur Episcopo Parmensi a Carolo Rege. 190. A
Abbatia sancti Martini Vallis serenæ de Parma fundatur a Cardinali Gerardo Blanco. 227. C
Abbatia S. Martini ædificata dicitur a Cardinali Blanco Parmensi. 181. D
abbatia de Berceto donatur alijs iuribus, & confirmatur Episcopo Parmensi a Carolo Rege. 188. C
abbatiæ de Pomposa exemptio, & permutatio. 357. B
abbatiæ sancti Bartholomæi Ferrariæ fundata ex voto Ladæ celebris fœminæ pro incolumitate Marini filij. 559. A
abbates monasteriorum in Ecclesijs eorum Abbatiarum parochialium, ex antiqua dispositione sacrorum canonum presbyteros apponere non possunt sine consensu Episcopi. 148. C
abbati S. Rupilli ab Episcopo Foropopiliensi plura donantur. 647. D
academiæ Bononiensis fundatio, & descriptio 7. C D
academia Parmensis. 181. A
academiæ Placentinæ erectio. 281. D
academia Firmana a Bonifacio Octauo fundata 743. C & 744. A
academia Firmana restituta a Sixto V. 795. C
academia Maceratensis fundata à Nicolao IV. & Paulo III. 805. B
acta Synodus Rauennatensis sub Arnoldo Archiepiscopo. 358. B
accursius Glossator Bononiæ obijt. 26. C
academia Ferrarien. fundata a Federico Imperatore in odium Bononiensis. 543. A
adeldæ augustæ bona conceduntur Archiepiscopo Rauennati a Gregorio Quinto post eius obitum. 350. A
adami, & Euæ statuæ Mutinæ celebres. 90. A
adelfridus Episcopus Calliensis comitatur Romam Carolum Magnum post victoriam Longobardorum. 892. D
administratio Ecclesiæ Cæsenatensis demandatur ab Eugenio Papa IV. 479. B
aduocatis conceditur in Emphyteusim castrum sanctæ Mariæ. 146. C
adriæ situs. Antiquitas, & conditores. 396. B
adria colonia Etruscorum a primis ipsius temporibus fortunæ fulmen sensit. 396. C
adriæ Episcopi Rodigij Ioanne X. Pont. Max. permittente sedem figunt. 396. C
adriæ nobilis cathedralis status. 396. D
adriensis cathedralis ædificatores. 397. C
adriæ canonicorum collegium erectum. 397. D
adria ad littus maris de suo nomine Adriatici dicti capta & destructa à Saracenis. 398. D
Æmiliæ Prouinciæ fines qualiter apud varios auctores designentur. 1. A
Æmilia Insubria Cispadana dicta. 5. B
afflictæ gentis Præsules & Dynastæ. 653. B C
agelrudi Imperatrici donatur monasterium sanctæ Agathæ Ticini. 191. A
S. Agnetis Virg. & Mart. carmina Alfani Salernitani. 1104. D
S. Agnetis Virg. & Mart. Hymnus Alfani. 1106. A
item alter. ibid. D
albertus de Pandoris Episcopus Placentinus scribit contra Federicum II. Imperat. Ecclesię hostem. 281. D
B. Albertus Episcopus Ferrariensis obijt. 581. D
albertona, & Paccarona gētes descriptæ. 768. B C
albizi Florentiæ exilio mulctati. 907. C
S. Aldebrandi Episcopi Forosemproniensis miracula, & vitæ fragmentum. 915. D
albanensis monasterij Ordinis Vallisumbrosæ fundatio. 1002. C
albertus Boschettus Episcopus Mutinensis hospitio excipit Innocentium IV. a Conc. Lugdunensi redeuntem. 156. D
albertus Boschettus patriæ consulit. 156. D
albus equus mutuandus Episcopo Faentino pro feudo a monachis Camaldulensibus. 515. C
Alexander PP. II. confirmat priuilegia, & de nouo

uo concedit canonicis Ferrariensibus. 567.D A
alexander PP. III. canonicis Ferrariensibus confirmat bona & iura. 573.C
alexander PP. III. confirmat priuilegia Imolensibus. 688.A
alexandri Musotti Episcopi Imolensis pietas in fundandis monasterijs, & Ecclesijs instaurandis. 695.C
alexander Card. Farnesius postea Paulus PP. III. administrat ante Pontificatum Episcopatum Bononiensem. 660.B
alexander Ludouisius Card. Archiepiscopus Bononiensis ad Pontificatum euasit dictus Gregorius XV. 67.B C
alexander Farnesius Episcopus Portuensis postea Paulus Tertius. 236.D
alexander Card. Farnesius Paull Tertij nepos in ætate 14. annorum efficitur Episcopus Parmensis. 237.D B
alexander Card. Farnesius plurima, & ditissima obtinet sacerdotia. 237.D
alexandri Card. Farnesij legationes Apostolicæ ibidem.
alexander Card. Farnesius ædificauit templum Societatis Iesus Romæ ac alibi alia. 238.A
alexander PP. V. antea Petrus Philarcus obtinuit Placentinum Episcopatum. 286.C
alexander Card. Estensis quatuor comitijs Pontificibus creandis magna sui nominis gloria adsuit. 316.B C
alexander PP. V. deijcit ex Adriensi Episcopatu Iacobum de Obizis. 400.C
alexander Card. Sfortia à Pio Papa Quarto mittitur ad Conc. Tridentinum eidemque Flaminię legato statua erigitur. 240.B
alexander PP. III. conuentum Cremonæ habet & confirmat decimas Episcopo Mutinensi 150. B
alidosius Card. occiditur a Duce Vrbini. 45.C
alexius Constantinopolitanus Imp. oculis priuat Isacum fratrem. 1026.A
alphonsi Roiserti sedulitas in legationibus pro Principibus Atestinis. 598.B
alphani Archiepiscopi Salernitani carmina ea codice peruetusto Cassinate publici iuris nunc primum facta. 1085.A
alphani carminum sequentia argumenta.
Dedicatoria ad Pandulfum Episcopum Marsicanum. 1085.A D
S. Sabinæ Hymnus. 1087.B
alter de eadem. 1087.D
S. Mauri Sapphicum hendecasyllabum. 1088.C
Eiusdem Metrum. 1089.B
S. Matthæi Apostoli. 1089.D
alius eiusdem. 1090.B
Item de eodem S. Matthia alter. 1090.D
SS. mart. Fortunati, Gnij, & Authes. 1091.C
alter de eisdem SS. 1092.A
S. Nicolai Hymnus. 1092.C
De S. Christina elegia. 1093.D
altera de eadem. 1094.B
De eadem Sapphicum. 1094.D
Hymnus de eadem. 1095.A
De S. Petro Apostolo carmina. 1095.C
De S. Benedicto Abb. Sapphicum. 1096.A
De virtute humilitatis senarium. 1097.D
De Casino Monte. 1099.A
De B. Margarita virg. & mart. cantus. 1100.D
Ode de S. Vrsula V. & M. 1101.C
De S. Catharina V. & M. cantus. 1101.D
De eadem Ode. 1102.C
alia de eadem. 1102.D
De Virgine ad Iesum loquente. 1103.C
De S. Lucia V. & M. 1103.D
Ode in honorem SS. Innocentium. 1104.C
De S. Agnete V. & M. 1104.D
De eadem Sapphicum. 1106.A
aliud eiusdem. 1106.D
Sermo ad clerum in laudem S. Vincentij mart. 1107. B
Ode excitatiua militibus Christi. 1110.A
Oratio seu confessio metrica. 1110.C
ad Gesulfum Principem Salernitanum. 1117.A
ad Guidonem fratrem principis Salernitani 1117. C
ad Gaufridum Episcopum Auersanum. 1119.B
ad Athonem Episcopum Theatinum. 1119.D
ad Trasimundum puerum scholasticum. 1120.C
ad Guillelmum monachū Grāmaticum. 1121.A
ad Ildebrandum Archidiaconum. 1122.B
Stephani Card. epitaphium. 1123.B
Epitaphium Athonis Episcopi Theatini. 1123.D
Leonis Romanorum nobilissimi epitaphium 1123. D
Sermo Domini prosa. 1124.A
Vita, & Passio sanctæ Christinæ prosa latina. 1125. D
S. Ambrosius ponit eius scripta sub censura S. Sabini Episcopi Placentini. 247.A
S. Ambrosius Bononiæ profugus corpora SS. Vitalis, & Agricolæ diuina reuelatione reperit 94. D
amalteus Cornelius carminibus in Ferrariam ludit. 543.D
amelius Petrus Gallus Episcopus Senogaliensis 960. B
amelius Præpositus Bellimontis Capellanus PP. doctor, & Piceni gubernator. 808.A
amerinæ cathedralis canonici, & Abb. S. Secundi emunt castrum Luchiani. 1007.A
amerinus Mansus canonicis Faentinis concessus 516. C
anastasius Card. priuatus cardinalatu, & excommunicatur a Conc. ob absentiam a sua parochia. 862.C
S. Annæ cranium Bononiæ in Ecclesia Carthusianorum. 39.A
Angelus Cardinalis Capranica Abbatiam Ferrariensem S. Bartholomæi Cisterciensibus dimittit. 562.D
Angliæ, & Galliæ discordias Pontifex componit per suum legatum ad Reges missum. 78.C D
Anglorum Regi charus fuit ob cleri mores restitutos Cardinalis Campegius. 47.B
anglica legatio Campegij in causa matrimonij Henrici, & Catharinæ Regum. 47.C
angliæ Regi charus Iacobus Passerellus Episcopus Ariminensis ideo insignijs Regijs donatur. 443.D

angelus Cæsius Nuncius Apostolicus ad Rempublicam Venetam vir laudatissimus. 450.B
annibal Anibaldensis auctor pestiferi seminis in Christianam fidem reducitur ad meliorem frugem a Iacobo Episcopo. 960.D
angliæ nuncius Petrus Grifus Episcopus Foroliuiensis. 626.B
S. Angeli oppidum erigitur in ciuitatem Episcopalem ab Vrbano Papa Octauo. 978.C.
S. Angelo assignatur in diœcesim castrum Lattulę. 985. A
andronicus Imperium Constantinopolitanum nepote interfecto occupat. 1025.B
andronicus ob facinus a Græcis interficitur. 1025. C
anichinus Cæsarianorum ductor Hetruriam vastat. 936.A
antiquitatis studiosus Rodulphus cardinalis Carpensis. 530.A
Fr. Antonius Card. Barberinus ex Ordine Cappucinorum Episcopi Senogaliensis plura semper in pauperes dispersit, tandem pia loca ex asse heredes fecit. 973.D
antonij Geraldini Poetæ laureati carmina de Dominico Card. Capranica. 790.B
anselmus Foroliuiensis Dux monachus efficitur fundat monasterium Fananum, & Abbatiam Nonantulanam. 101.D
anselmus Foroliuiensis dux effectus Abbas Nonantulanus condidit plura Xenodochia, ac plura præclare agit. 110.C
anselmi Abbatis Nonantulani mira gesta, & obitus. 111.C D
S. Apollinaris missus a S. Petro Apostolo in Insubriam ad prædicandum euangelium. 298.B
S. Apollinaris primus Episcopus Rauennas toti Flaminiæ Christi fidem prędicat. 326.A
S. Apollinaris vnus ex 72. discipulis D. N. Iesu Christi Martyrio decoratur, & suæ Ecclesiæ plurimum confert. 327.A
appellationes ad sedem Apostolicam impediuntur ab Episcopo Parmensi, ideo quæstioni, & processui subijcitur. 225.A.
apocrypha dicta Ecclesiasticis prohibita. 356. B C
aquæ excrescentes sancti Geminiani inuocatione ad aluum redeunt. 95.C
aquam pluuiam mirabiliter impetrat Cęsenatibus S. Seuerus Episcopus. 455.C
arriana hæresis, & alia pessima exploduntur à S. Geminiano Episcopo Mutinensi. 94.C
arriana templa Rauennæ expurgata. 336.C
arriani Arimini conciliabulum celebrant S. Gaudentium Episcopum trucidant. 410.B
arriani plura incutiunt Bonifacio, & Sigismundo Senogalliensibus Episcopis. 957.C D
archidiaconus Bononiensis celebris doctor patruus Guidi de Guiscis Episcopi Mutinensis. 164. A
archidiaconatus, & Archipresbyteratus Imolensis erectio. 690.D
Archiepiscopatus Bononiensis erectio. 52.D
archiepiscopi Rauennates quando se erexerint contra auctoritatem Rom. Pontificis. 332.A
archiepiscopus Rauennas Constantinopolim senex proficiscitur ad Imperatorem Arrianum vt iugum Romani Pont. excutiat. 341.C
archiepiscopus Rauennatensis in Romano Concilio subscribit subiectionem sedi Apostolicæ. 341. D
archiepiscopus Rauennas, etiam mortuus inuidia sui cleri afficitur ob subscriptionem subiectionis sedi Apostolicæ. 341.C D
archiepiscopatus Rauennaten. vacat per 11. annos. 358.A
archiepiscopus, Rauennæ præsente Imperatore sedet ad sinistram PP. absente vero ad dexteram. 359.C
archiepiscopum Rauennæ electum à Federico Imperatore Adrianus PP. confirmare noluit. 370. B
archiepiscopus Rauennæ vbique deferet crucem, & tintinnabulum nisi Romanus Pontifex intra Prouinciam degat ad tertium milliare. 381.A
arduinus Placentinus Episcopus iacit fundamenta cathedralis. 266.A
B. Arduini Ariminensis obitus. 419.D
argentea tabula legata à Carolo Magno Rauennati Ecclesiæ. 344.A
argenta effecta iuris Archiepiscopi Rauennatis per Federicum Imperatorem. 371.C
argentum ad libras duodecim ex Ecclesiæ rebus conflatum ab Episcopo pro redemptione captiuorum. 735.B
arimini antiquitas, situs & denominatio. 406.C
ariminum olim Armamentarium Romanum. 406. C D
arimini conditores qui. 406.D
ariminum Romanorum colonia prius Vmbrorum. 406.D
ariminum vnum ex 7. locis vbi antiquitus martyres trucidabantur. 412.B
ariminum a plerisque appellatum magna Vrbs. 407. B
arimini eadem regionum nomina, quæ Romæ. 407. C
ariminum a S. Damaso PP. numeratur inter 7. martyrij palmas. 408.A
ariminum Romanis Imperatoribus charum ab Augusto nobilitatur, ponte, ab Antonino Pio fonte, & alijs ædificijs. 407.A
ariminum fidem Christi a S. Apollinare promptissime hausit constantissime retinet. 408.A
ariminensis Episcopatus primitus sub immediata sedis Apostolicæ protectione, postea efficitur suffraganeus Rauennati Archiepiscopo a Clemente Papa Octauo. 408.B
ariminensis diœcesis amplitudo. 408.C
arimini plura corpora SS. 413.C
arimini per cęcam mirabiliter inueniuntur corpora SS. Gaudentij, Victoris, & Valentini. 413.C & 414. A D
ariminensis Episcopus in ingressu vestimenta, & equum donat sancto Gaudentio. 411.B
ariminensis Episcopus a Lucio Papa Secundo eximitur ab omnibus metropolitanis, ac Apostolicæ sedi subijcitur. 424.C
ariminensis census sedi Apostolicæ per Episcopum

pum soluendus. 424.D A

arimioense conciliabulum ab Arrianis celebratum. 410.B

arimini varij domini, & Tyranni diuersis emporibus. 407.D

armis gentilitijs vsus non fuit cardinalis Albergatus sed eruce. 39.D

armati viri ferreo indumento quando vti eceperint. 610.B

astulfus Longobardorum Rex confirmat priuilegia Episcopis Mutinensibus. 500.D

astulphus Longobardorum Rex victus a Pipino Rege Galliæ. 320.B

astulfus Longobardorum Rex iterum Rauennam occupat. 325.C

astulpho, & Longobardis deuictis Carolus Magnus Romsodiolam, & Rauennam iterum iuris Romanæ Ecclesiæ efficit. 325.C D B

astulphus siue Aystulphus Rachi Rex Italiæ plura donat dat Abbatiæ Nonantulæ. 101. C & D 104.

testini quando Mutinam sui iuris fecerint. 159. A

testini dominatum, Vicariatum, marchionatum & ducatum Ferrariense a sede Apostolica obtinent. 541.A

athonis Episcopi Theatini ode Alphani Salernitani. 1119.D

attila Hunorum Rex præteriens fines Mutinæ à S. Geminianos execratur ne illam conspicere posiit ne dituatur. 91.C

attilæ Regi obuiam prodit Ioannes archiepiscopus Rauennatensi, & obtinet ne ciuitas euerteretur sed tantummodo eius portæ. 333.D C

auaritia maxima Io. Baptistæ Ferrarij Card. ob quam occiditur inuitus omnibus. 170.B C

auaritiæ sordes quomodo singulari exemplo euitauerit Card. Gabriellius. 875.D

auditor Rotę Venetus antiquitus. 474.A

augustiniaoi quando primum Bononiæ recepti. 26. C

augustiniani vide Eremitani.

augustana comitia Othonis Imperatoris. 199.B.

Fr. Augustinus de Fauorenibus Generalis Ordinis Eremitarum vir doctissimus. sanctitatis laude cōmendatur. 479.D

augustinianis datur Ecclesia S. Mariæ de Monte sancto Firmanę diœcesis. 780.D D

aulici per crucem ad sydera eucti dictum, seu impresio aut emblema. 536.D

auximi ciuitas priuatur Episcopatu. 1014.A

auximatibus dignitas Episcopalis restituitur ab Vrbano PP. V. 1015.B

auximana in cathedrali plura corpora SS. requiescunt. 1020.D

B

BArberinus Maphęus. Vrbanus PP. Octauus. 925. D

barberinus Fr. Antonius Cappuccinus Cardinalis post plura erecta pia loca ditisimę hæreditatis ex asse collegium de propaganda fide eum legato menstrui itipendij Episcopis Orientalibus ad limina accedentibus hæredem dixit. 973.D

Barberinus Franciscus Cardinalis instructissimam & Regiam bilbliotecam in Vrbe seligit. 1006.B

barberinus. Coosortus iudex Mutinæ. 161.B

baduarius Venetus orator impeditur ae vulneratur in itinere ne Romam veniat ad petendam pro Venetis inuestituram Comaclij. 557.C D

barberinus Guinigo filius nobilis militis. 522.B

baronij æquiuocum suppletur. 456.D

baptistæ Maotuani de Macerata carmina. 804.D

bartholus Placentię princeps studij. 296.D

bartholus locus de translatione ciuitatis Callij. 890. D

S. Bartholomæi corpus primo Liparim postea Beneuentum translatum. 1044.B

bartholomæi Guidiccioni elegia de vita rurale. 923. A

S. Barnabas in Gallia Transpadana missus ad prędicandum euangelium a S. Petro. 298.B

Basiliense Concilium scribit ad Anconitanos pro possessione tradenda Episcopo in eo interessenti. 919.B

beluculæ domini inuestiuntur a Gulielmo Episcopo Mutinensi de castro Rochæ S. Mariæ. 153. C

S. Bartholo Angelus & S. Geminianus assistit donee vitam trahit. 97.C

B. Beatria Estensis. 581.C

bellicus conflictus in Germania inter Langrauium Turingiæ, & Conradum filium Federici Imperatoris. 581.A

bellum inter Foroliuienses, & Bononienses. 608. D

bella Hungariæ Rex maximum exercitum contra Gręcos parat. 1025.C

bellarminij viri illustres. 1008.D

benedictinorum cœnobium Mutinæ fundatur a Ioanne Episcopo. 132.D

S. Benedictus regulam ita doceuit qualiter in ea viait. 354.B

S. Benedicti Hymnus referens eius miracula exaratus ab Alfano Salernitano. 1096.A

S. Benedictus, e Sublaco ad prospiciendum Casinatibus proficiscitur. 1028.A

S. Benedictus Tudertinus Sarsinę Episcopus spoliatur ab Ordelaffo, misere perijt. 729.A

benedictus Accoltus Cardinalis carceri mancipatur à Paulo Tertio. 391.C

benedictus Cardin. Accoltus è carcere exolutus contemplationi, & philosophiæ se tradit. 391. C D

berengarius Rex concedit plura Ecclesiæ Mutinensi. 125.C

berengarius Rex concedit priuilegium iurisdictionis Episcopo Mutinensi castri ab eo ædificati. 127.C

berengarius Rex concedit ius faciendi Mercatum Episcopo Mutinensi,& successoribus. 127.C D

berengarius de Berengarijs strenuus dux Foroliuiensis corona Imperiali redimitur a Pontifice ob fortis gesta. 609.D

berengaria Regina Hierusalem soror Regis Hispaniæ. 780.C

beroardus Parmensis inuestitur ab Henrico Imperatore de pluribus in remunerationem, & con-

confirmantur ei concessa per Othonem Imperatorem. 206.A
S. Bernardus Vbertus Episcopus Parmen. Ecclesiam restituit, schismaticos ad vnionem reducit & alia fortiter peragit. 213.B
S. Bernardus Vbertus legatus Apostolicus in Insubria pro schismate diluendo. 213.D
S. Bernardus Vbertus confirmatur Episcopus a Paschali PP. II. mortuus canonizatur. 214.B.
S. Bernardus fundauit Abbatiam de Columba Placentiæ. 245.D 262.C
berta filia Vgonis Regis Italiæ postea vocata Eudoxia. 199.A
berta desponsatur Romano Constantini Porphyrogeniti filio. 199.AB
bertam Costantinopolim deducit Sigefridus Episcopus. 199.B
bertinoriensium rerum antiquarum instructio. 633. AB
bertinorium forum Triuentinorum appellatum. 634. A
bertinorium, & Forumpopilij a S. Apollinare erudiuntur in Christiana fide. 634.D
bertinoriensis Ecclesiæ sacerdotia, & res factæ. 635. C
bertinorij domini ac tyranni variorum temporum. 636.A
bessarionis Cardinalis studia coadiuuat Fr. Iulianus Volaterranus Episcopus Foropopiliensis. 659. B
bibliothecam Vaticanam Nicolaus Papa V. auxit exquisitis, & egregijs codicibus. 42.B
bibliothecam M.S. Malatesta Cæsenæ instruit. 451. D
bibliotheca Dominici cardinalis Capranici. 787. A
bibliotheca Vrbinatium ducum M. S. codicibus insignis. 862.A
biblioteca Vrbaniæ Francisci Mariæ vltimi ducis. 977. D
bibliotheca pręgrandis Francisci card. Barberini. 1000. B
bizzoni Crema potiuntur. 76.C D
bonifacius nepos comitissæ Mathildæ donat, & confirmat donationes plurium castrorum Rauennati Archiepiscopo. 367.C vsq. ad 370.A
bonifacius Octauus Papa & Benedictus Papa XI. irritant electionem Pepponis electi Foropopiliensium Episcopi ob infidelitatem Ecclesiæ Romanæ. 654.B
bonifacij Papæ Octaui literę prouisionis Episcopatus Mimatensis in personam nepotia speculatoris. 989.D
bobium vocabatur Sarsina, & Episcopus dicitur princeps Bobiensis. 11.B
bononiæ descriptio. 3.A
bononiæ conditores, & cur tale nomen ei inditum fuerit. 4.A
bononiam, & Felsinam dictam Boij Galli Hetruscis expulsis obtinuere, ac denominauere. 4.A
bononia Roma antiquior postea deducitur Romanorum colonia. 5.A
bononiam deflagratam Claudius Cæsar restituit. 5. B
bononia Romanis Imperatoribus pluries rebellans, tandem a Theodosio Imperatore diruitur. 5.B
bononia precibus sancti Petronij a Theodosio Imperatore restituitur. 5.B C
bononia e manibus Longobardorum erepta a Pipino Rege, & Carolo Magno Romanæ Ecclesię tribuitur. 5.C D
bononia iterum tribuitur Romanæ Ecclesiæ a comitissa Mathilda. 5.C
bononia pluribus patuit etiam ciuibus ac Tyrannis. 5.C
bononia etiam in Reipublicæ liberę formam viait. 5.D
bononienses dominio exuti a Federico Imperatore ob captum Regem Entium. 5.D
bononienses Tyranni. 5.D
bononia à quibus fidem Christi hauserit. 6.A
bononia celebriora Italiæ templa continet. 6.C
bononia monast. pluribus & collegijs referta. 6.D
bononiensis Ecclesia erigitur in metropolim, & Archiepiscopatum Æmiliæ. 7.B a Gregorio Papa XIII. 52.B
bononiensis academia fundata a Theodosio Imperatore restituta a Carolo Magno, & Lothario Impp. 7.C
bononia patria plurium summorum Pontificum. 7. 7.D
bononienses in tutelares protectores exoptant SS. Dominicum, & Franciscum. 26.B
bononia sedi Apostolicæ recuperata a Beltramino Episcopo. 29.A
bononiæ vicarius Thadęus Pepulus pro sede Apostolica declaratus. 29.A
bononiensis Archiepiscopatus erectio confirmatur a Clemente Papa octauo. 58.C
bononiensi ciuitati ab Innocentio Quarto conceditur priuilegium studij, & laureandi. 29.C
bononiensis episcopatus possessionem Cardinalis Antonius Corarius adipisci numquam potuit. 36. B
bononiensi Archiepiscopatu auferuntur Imola, & Ceruia, quæ Rauennati Archiepiscopo restituuntur & eorum loco attribuuntur S. Domnini, & Cremæ Ecclesiæ. 58.B
bononienses Rauennam occupant. 325.B
S. Bonitius Episcopus Placentinus plura passus in schismate Cadaloi pro Ecclesia, electus Episcopus Placentiæ excæcatur, & martyrio coronatur. 261. D
Bonum in vita operandum de hoc dicto vide plura notabilia. 359.D
borgia veneno extinguit patruum ob id euasit fortunæ ludibrium. 511.C
boschettus Bonadamus Mutinæ Episcopus ejicitur e ciuitate a Gibellinis. 163.C
bramantes templi Vaticani celeberrimus architectus. 987.C
branchaleonus vrbis Senator. 867.A
branchaleoni Metaurenses castri Durantis Vicarij. 977. B
branchaleoni fundatores Abbatiæ S. Christophori castri Durantis nunc Vrbania. 978.A
branda Episcopus Placentinus priuatur Episcopatu

tu a Gregorio XII. PP. quia contra ipsum sentiebar. 287.B
branda Episcopus Placentinus renunciationi Pontificatus promissæ a Gregorio XII. mordicus insistit. 287.B C
breuiario ac missali corrigendo de ordine Cong. Conc. Tridentini Fuscarius Episcopus laborauit. 174.B
brisillum Episcopatum in Æmilia. 739.B
bulignanus Episcopus Firmanus adhæret Federico Imperatori contra Alexandrum PP. III. ideo priuatur Episcopatu. 758.B
bulla confirmationis gratiarum, & priuilegiorum concessorum à Romanis Pontificibus Episcopis Bononiensibus Gregorij PP. VII. 17.D
bulla vide priuilegium.
bulla erectionis Episcopatus Bononiensis in Archiepiscopatum. 52.D
bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Cremensem. 71.B
bulla confirmationis Archiepiscopatus Bononiensis, & concessionis in suffraganeas Ecclesias Cremæ, & S. Domnini. 58.C
bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Sancti Domnini. 78.B
bulla prouisionis prima vice Ecclesiæ Burgi S. Domnini in personam Papyrij Picedi. 83.C
bulla Stephani PP. concessionis corporis S. Siluestri Abbatiæ Nonantulanæ cum alijs priuilegijs. 102.B
bulla Bonifacij Octaui fundationis monasterij, & Abbatiæ S. Martini de Parma. 227.D
bulla Stephani PP. Quarti consecrationis Episcopi Placentini. 252.A
bulla Benedicti PP. Octaui confirmationis bonorum, & priuilegiorum monasterij S. Sabini de Placentia. 257.C
bulla Dionysij Episcopi Placentini erectionis Abbatiæ, & monasterij S. Sepulchri. 259.D
bulla Innocentij Secundi PP. receptionis in protectionem sedis Apostolicæ monasterium de Columba Placentinum. 260.D
bulla Adriani Quarti confirmationis electionis in Episcopum Placentinum Hugonem Perleonem. 270.C
bulla Paschalis PP. Primi confirmationis priuilegiorum Archiepiscopi Rauennatis in cortice arboris. 344.B
bulla Gregorij PP. Quinti concessionis Episcopatuum in suffraganeos Rauennati Archiepiscopo Placentiæ, & Montis Feretri. 347.D
bulla Gregorij PP. Quinti concessionis priuilegiorum, & confirmationis obtentorum, nec non largitionis castrorum Archiepiscopo Rauennati. 349.D
bulla Clementis Secundi PP. super præcedentia Archiepiscopi Rauennatis. 360.A
bulla Honorij PP. II. restitutionis Ecclesiarum suffraganearum Archiepiscopo Rauenn. 365.D
bulla Gregorij Noni PP. confirmationis largitionum castrorum, & iurisdictionis Archiepiscopo Rauennæ. 378.D
bulla Lucij Secundi PP. confirmationis priuilegiorum, & aliorum indultorum episcopis Ariminensibus. 424.D
bulla Clementis V. PP. fundationis cappellæ S. Priscæ factæ a Cardinali Baitaglia. 428.D
bulla Bonifacij Noni PP. confirmationis priuilegiorum obtentorum per Episcopos Ariminenses. 435.C
bulla Eugenij Quarti PP. administrationis Ecclesiæ Cæsenatensis. 479.B
bulla Gregorij Noni PP. cum insertione sententiæ, & processus fabricati ad fauorem Episcopi Ceruiensis contra Rauennates in negotio salis. 487. B vsque ad 491.
bulla prouisionis Episcopatus Ferrariensis in personam B. Ioannis de Tussignano facta ab Eugenio Quarto Papa. 589.D
bulla Eugenij Tertij Papæ confirmationis concessionum obtentarum per Episcopos Imolenses, & receptionis sub protectione sedis Apostolicæ. 676.D
bulla Honorij Tertij Papę priuilegiorum Ecclesię Firmanæ. 774.B
bulla altera eiusdem Honorij III. Papæ concessionis priuilegiorum Ecclesiæ Firmanæ. 775.D
bulla erectionis in metropolitanam sedem Archiepiscopalem Ecclesiam Firmanam. 797.B & 804. D
bulla Ioannis Papæ XXII. erectionis in cathedralem Maceratensem ciuitatem, & Ecclesiam S. Iuliani. 807.C
bulla Sixti V. Papæ erectionis in cathedralem Ecclesiam Montis alti. 825.C
bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Ripæ Transonis a Pio V. Papa. 835.A & in ciuitatem oppidum.
bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam S. Seuerini in Piceno à Sixto Papa V. 847.A
bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Tollentinatem a Sixto Papa V. 854. A & oppidum in ciuitatem.
bulla Bonifacij Noni Papę exemptionis monasterij sancti Christophori castri Durantis ab Episcopo Vrbinati. 866.D
bulla Iulij Secundi Papæ erectionis collegij Iudicum Vrbini. 876.C
bulla erectionis Archiepiscopatus Vrbini. 881.D
bullæ Nicolai Papæ translationis Callij in plano sancti Angeli. 889.A
bulla nuncupationis sancti Angeli Papalis Nicolai Papæ Quarti Callio ad planum translato. 890. B
bulla Alexandri Papæ Tertij exemptionis monasterij s Geruntij Calliensis. 894.D
bulla Clementis III. Papæ receptionis in protectionem sedis Apostolicæ monasterium sancti Petri de Massa montis Neronis Calliensis diœcesis, & concessionis priuilegiorum. 896.B
bulla Honorij Papæ Tertij receptionis in protectionem sedis Apostolicæ Episcopatum Forosemproniensem. 912.A
bulla Gregorij V. Papæ concessionis priuilegiorum Archiepiscopo Rauennati. 930.D
bulla Honorij Secundi Papæ receptionis in protectionem sedis Apostolicæ Ecclesiam Ferreranam seu S. Leonis. 933.B

bulla Gregorij XIII. Papæ translationis Ecclesiæ Feretranæ S. Leonis, & sedis cathedralis in oppido diœcesis. 441.A
bulla Honorij Papæ Tertij confirmationis priuilegiorum, & bonorum Ecclesiæ Senogalliensis. 959. B
bulla Ioannis Papæ XXII. pro rebus Ecclesiæ Senogalliensis existente Episcopo Francisco Silvestrio. 965.C & 963.C
bulla Vrbani Papæ VIII. erectionis in ciuitatis oppida castri Durantis, & S. Angeli. 979.A
bulla Vrbani Octaui Papæ in qua oppido castri Durantis mutatur nomen ac Vrbania deinceps nuncupari mandatur. 979.B
bulla Vrbani Octaui Papæ subiectionis Mercatelli, & Lamulæ Vrbaniensi Episcopatui nouiter erecto. 985.A
bulla Vrbani V. priuationis Episcopatus ciuitatem Recanatensem. 1012.B
bulla Innocentij VI. Papæ priuationis Episcopatus ciuitatem Auximanam. 1025.B
bulla Vrbani V. Papæ restitutionis Episcopatus Auximatibus. 1025.B
bulla Ioannis XXII. Papæ erectionis in cathedralem monasterium Montis Casini. 1028.D
burgum S. Domnini donatum Episcopo Parmensi à Carolo Magno Imperatore, & Carolo Regge. 186.D & 203.A

C

Cadalus Episcopus Parmensis postea Antipapa simoniace adipiscitur Episcopatum. 211. D
Cadaloi inauguratio in Antipapam ab Episcopo Ariminensi perficitur. 420.D
caietæ celebrare concilium Gregorius XII. Papa impeditur. 436.C
calliensca eijciunt Loguriã Episcopum Hispanum familiarem Valentiuor memoria trucidati eorum Episcopi alias ab Hispanis. 905.B
calistus Papa Secundus designat fines diœcesis Mutinensis. 147.C
calistus Papa Secundus Placentiæ hospitio recipitur, consecrat ibi cathedralem Ecclesiam. 266.A
callij antiquitas, & situs. 888.B C
callium excisum alio restituitur factionibus popularibus rerum deuitur funditus. 888.D D
callium vocabatur ciuitas S. Angeli Papalis. 888. D
callium auctoritate Nicolai Papæ Quarti fuit translatum in plano S. Angeli præsidente Ioanne Columna. 889.A
callium plures viros claros produxit. 891.B
calliensis ciuitatis, & diœcesis sacerdotia, & monasteria. 891.D
calliensi Ecclesiæ, & canonicis vniunt monasterium S. Geruntij dirutum. 894.D
calliensibus pauperibus strenuis cruce signatis pro expeditione in terram sanctam Honorius Papa III. assignat decimam oblationum. 897.C
callium a factionibus Guelforum iterum combustum. 902.D
callienses parti Manfredi Tarentini adhærent vti Gibellini, ac Guelfos eijciunt e ciuitate, ideoque Anathemate à Pontifice feriuntur ac priuantur Episcopatu. 899.B
callienses Perusinis instantibus ab Vrbano Papa Quarto supplices in gratiam recipiuntur, Episcopatu restituto post annum. 899.C
callienses incendio superstites petunt a Nicolao Papa Quarto facultatem condendi nouam Vrbem. 903.A
camaldulensis Ordo Bononiæ receptus. 31.D
camaldulenses Fauentiæ recepti cum tributo de mutuando equitanti Episcopo albo equo. ibid.
campana quæ Mutinæ signum matutinum dabat asportata fuit a castro diruto in bello Bononiensi, & Mutinensi. 156.C
campanæ pulsatio alijs, & Ecclesijs non licet dum pulsatur certis horis, & diebus illa Ecclesiæ matricis. 147.C
campanæ pulsatio in nocte Sabbati sancti ex priuilegio. 273.C
campana constructa ex calcaribus aureis Comitissæ Mathildæ. 561.C
campegius Cardinalis post quinque obitas legationes in Romana direptione præsens vitę consulit cum Pontifice in Arce Adriana. 47.B
campegij cardinalis singulares virtutes, & opera. 48. C
campegij quatuor Episcopi eodem tempore concilio interfuere. 49.C
canonicorum Ferrariensium laudabilis antiqua viuendi forma. 549.A
canonicorum Bononiensium numerus ab Episcopo designatur, & censua attribuitur. 15.D
canonicorum regularium sancti Saluatoris congregatio Bononiæ exordium sumit. 29.B
canonicis Mutinensibus confirmatur quarta pars bonorum dictæ Ecclesiæ largitorum ab Vgone & Lothario Regibus. 122.D
canonicis Mutinensibus debentur ab Episcopo septem annua conuiuia, & equum in quo prima vice post consecrationem inequitat. 151. C
canonicis de Berceto Vgo Rex largitur plura. 195. B
canonici Imolenses doctores, seu licentiati esse debent. 690.D
canonicis Ferrariensibus concedit priuilegium Adrianus Papa Quartus receptionis in protectionem sedis Apostolicæ, & confirmationis bonorum. 571.B
canones soluendi ad Abbatia S. Rupilli Episcopo Foropopiliensi. 645.B
canonica portio defunctorum ab Episcopo concessa canonicis Cæsenæ. 465.B
capparum, & Roccbetti delationis indultum concessum canonicis Maceratensibus ab Vrbano Papa Octauo. 822.C
cappucini Rauennæ à cardinali Iulio Roboreo inducti. 392.C
cardinalis Cotarius fundator congregationis canonicorum S. Georgij in Alga. 36.D
cardinales fuere pater, & filius Campegij, & nepos legitime nati. 48.A & 49.C
cardinalis Ferrarius austeritate notatur ideo omnibus

bus infensus a ficario, ea de causa occisus. 170.c
cardinalis Moronus plures legationes peragit optime. 173.b
card. Moronus optimi pastoris partes explet. 173.a
card. Moronus præsidens Concilij Tridentini. 173.b
card. Moronus suspectus de hęresi carceribus in Arce Adriana mancipatur. 173.c
card. Moronus vir constans animo in prospera & aduersa fortuna Pontifice a S. Carolo Borromęo exoptatur. 173.b
card. Cananus ex Imperiali Constantinopolitanorum Imperatorum stirpe. 176.c
card. Gerardus Blanchus fundator Abbatiæ S. Martini Vallis Serenæ de Parma. 227.c
cardinalatus titulo Imarus Episc. Tusculanus prinatur. 27.a
cardinales vocati presbyteri aliquot Ecclesiæ Firmanæ. 751.c.& 757.d
catacciola gens Episcopos 22. Archiepiscopos 16. card. 4. habuit. 1079.c.
carmelitani quando primum Bononiæ recepti. 26.c
carmelitæ Mutinæ introducti. 163.d
carmelitæ Ferrariæ introducti. 582.d
carmina antiqua de SS. Synesio, & Theopompo. 139.b & 140.d
carmina Borgiæ de Paulo Tertio. 237.a
Item de Alexandro Card. Farnesio.
carmina de Dominico card. Capranica. 790.b
carmina Alphani Archiepiscopi Salernitani. 185.a
card. Cananus purpuram, quam morte Iulij Pontificis amiserat virtutis curriculo peruectus assequitur a Gregorio Papa XIII. 126.b
card. Accoltus carceri mancipatus. 591.b
carolus Magnus victo Desiderio Longobardorum Rege Romæ coronatur. 321.a
carolus Magnus Rauennæ exceptus ab Archiepiscopis. 343.c.& 344.a
carolus Magnus argenteam tabulam Rauennati Ecclesiæ legat. 344.a
carolus Magnus Imperator concedit priuilegium, & donat plura bona Episcopis Parmensibus. 183.a
caroli Magni Imperatoris, & Caroli Regis fratris plures concessiones factæ Episcopis Parmensibus. 184. vsque ad 191
carolus Caluus Papiæ insignia Regni suscepit. 231.d
carolus Quintus Bononiæ coronatur, & cum Pontifice tractando per hyemem ibi moram trahit. 47.d
carolum V. Imperatorem post coronationem ad sua redeuntem Card. Campegius itineris comes prosequitur. 47.c
S. Carolo Borromęo Lenius Cardin. Romæ templum ad Catinarios ædificat. 600.c
carolus Magnus Romam proficiscitur. 892.d
carolus Imperator præsens consecrationi Ecclesiæ Monasterij S. Crucis factæ ab Episc. Firman. 248.a
carolo Caluo Regi Galliæ legatum mittit Ioannes Papa. 958.b
carolus Cardin. Medices Episcopus Tusculanus Theatinis clericis Florentiæ templum ædificat 999.b
carolus Magnus Episcopis Mutinensibus confirmat concessiones, & illis dat exemptiones. 112.a.
carthusianorum cœnobium Bononiæ extructum. 31.d
carthusiani Ferrariæ recepti. 593.c
carrecta gens habuit plures Episcopos, & Cardinales. 582.c
S. Cassianus Episc. Brixinen. in Germania Christi fidem Imolæ prædicat. 670.c
S. Cassiani Episc. Brixinen. vita. 670.c
casinus colonia Romanorum. 1028.a
casinus, vide Mons Casinus.
casini Episc. S. Seuerus. 1028.b
casinus ab ingenti terræmotu diruitur. 1033.c
casinum diruitur, & restituitur a Bertario Abbate nomine S. Germani ei indito. 1028.a
casinensis Episcopatus tollitur, & ad Abbatem Montis Casini iurisdictio reducitur. 1075.a
castrum Durantis ædificatum a Gulielmo Durando Speculatore dicto, nuncio, & legato Martini Papæ Quarti. 975.d
castri Durantis situs. 975.d.& 926.d
castrum Durantis ædificatum post excisum Ripense oppidum ab Vrbinatibus. 926.b
castrum Durantis incolæ Ripenses Metaurenses antiquitus dicti 926.a
castri Durantis Abbatia erecta in Cathedralem. 926.a
castra plurima Ecclesiæ Firmanæ. 774.c
castrorum ingens numerus spectantium ad Ecclesiam Rauennatem. 374.a
castrum Rocchæ S. Mariæ conceditur in emphyteusim aduocatis a Dodone Episc. Mutinen. 146.d
cato Vticensis vrbe Imola delectabatur. 669.d
S. Catharinæ V. & mart. ode Sapphica Alphani. 1101.
Item eiusdem cantus. d
Item ode iambis. 1102.b
Alia similia. d
catechismo componendo de ord. sacri Concilij Tridentini, qui Episcopi incubuerint. 174.c
cathedralis Cæsenatensis consecrata a S. Eleutherio Papa. 452.a
cathedralis nouæ condendæ facultas concessa Cæsenatensibus ab Vrbano Sexto Papa. 477.a
cathedralem Imolensem transfert, & consecrat Henricus Episc. 683.
catholica succedunt Episcopi, qui Ariminen. conciliabulo subscribere nolunt. 615.a
catholica vicus in Æmilia cur sic dictus. 447.c
cathatina Sfortia vxor Octauiani Riarij Foroliuien. Vic. Prætorium in vindictam occisi viri euertit. 692.c
cæca visum recipit, & Arimini indicat corpora sanctorum Gaudentij, Victoris, ac Valentini. 414.a vsque d
centesimi numeri mysterium. 638.c

cælesti-

cæleſtinorum ordo Bononiæ introductus. 31.d
cenſum Imperialem ſoluere non debent coloni,& famuli Eccleſiæ. 124.b
ceruiæ Epiſcopis datur a legatis Apoſtolicis ſententia fauorabilis contra Rauennates ſuper negotio ſalis. 487.b
ceruiæ antiquitas deſcribitur. 485.b
ceruia an eadem cum Ficodenſi ciuitate. 485.c
ceruia diruta premitur aeris inſalubritate. 485.a d
ceruienſi Epiſcopo aſportatio ſalis alibi impediri non poteſt. 487.d. & 490.c
ceruienſis Epiſcopi ſchiſmaticus tempore Gregorij Duodecimi Papæ, & Ioannis Vigeſimitertij. 495.d
cæſena cur ſic appellata. 451.b
cæſena quomodo alias denominata fuerit. 454.c
cæſenæ antiquitas, & conditores. 451.c
cæſena exciſa a Romanis reſtituitur. 451.c.d
cæſenatenſe ſolum fertile vino optimo. 451.d
cæſena a varijs tyrannis varijs temporibus preſſa. 451.c d.
cæſenates tyranni tandem eiecti. 451.a. d
cæſena traditur a Pontifice Archiepiſcopo Rauennati. 350.c
cæſena, a quibus chriſtianam fidem hauſerit. 452.a
cæſenates excommunicati ob inuaſionem ciuitatis Saſsinæ iuriſdictionis Epiſcopi. 719.b
chtonicon Mutinenſe. 90.d
chtonici Vaticani particula de Imolenſibus Epiſcopis. 615.a
chriſtianæ fidei propagandæ in Pruſsia,& Liuonia operam ſtrenuam ſua legatione nauat Gulielmus Epiſcopus Mutinen. 155.d
S.Chriſtinæ V.& M. elegiæ dnæ Alphani Salernitani. 1093.d
S.Chriſtinæ V.& M. hymni duo eiuſdem Alphani. 1094.a d 1095.a
S.Chriſtina cruciatus Maximus deludit. 1093.d
S.Chriſtinæ pater miniſter Martyrij. 1093.d
S.Chriſtinæ vita, & paſsio ad longum exarata ab Alphano Salernitano Archiepiſc. 1125.c
cincius Vrbis præfectus per biennium obſeſſum retinet in arce Hadriani S. Angeli Honorium Antipapam. 212.d
S.Cyprianus in Rethorica laudatur in carminibus Alphani. 1083.c
ciſtercienſes reſtituuntur ad monaſterium a Dominico Cardinali Capranicenſi. 788.d
ciſtercienſis ordo reformatus opera Dominici Card.Capranicen. 788.d
ciſtercienſes Maceratæ introducti. 818.a
ciuitas noua in Piceno. 743.d
ciuitas Geminiana, & noua ciuitas an eadem cum Mutina. 118.a
claudia Robotea Magna Ducíſſa Hetruriæ, vltima Cinciæ Ducum Vrbini. 860.b
clauſtrum Catibuſianis, ſeu Ceruſinis Romæ in monaſterio S. Crucis in Hieruſalem ædificat. 39.c
clemens Tertius Antipapa creatur ab Epiſcopis Lombardiæ contra Gregor. Septimum Papam 145.c
clemens Tertius Antipapa miſere obijt. 363.d
clemens Antipapa Auenione ſedit contra Vrbanum Sextum. 387.d
clemenris VII. Antipapæ fautor Epiſcopus priuatur ſua Eccleſia. 951.c
clemens Antipapa a quibus inthronizatus de ann. 1069. 486.d
clemens VIII. opera Franciſci Card. Blandratæ in arduis vtebatur. 533.b
clemens Octauus Papa recipiendæ vrbi Ferrariæ eo ſe confert, ac ibi magiſtratus, & publica bona inſtituit. 541.b c
clemens Papa VIII.Ferrariæ ab Epiſcopo excipitur. 599.d
clemens Papa Octauus excommunicat Cæſarem Eſtenſem occupatorem Ducatus Ferrarienſis, cum ſe Ducem coronare feciſſet. 599.d
clemens Antipapa. 865.d
cleri reformatio edita a Laurentio Card. Campegio. 48.c
clericorum crimina omni prouocatione ſuppreſſa Pontifex mandat animaduerti, & coerceri. 150.b
clerus Placentinus nobilis. 245.d
clerus nobilis Ferrarienſis deſcribitur. 542.b.c
clerici antiquitus ſimul viuebant, & dormiebant in communi dormitorio. 458.b
clerus Rauennæ defodit cadauer Archiepiſcopi Theodoſij, qui ſubiectionem Romani Pontificis faſſus fuerat. 341.d
collegia plurima ſtudioſorum Bononiæ. 6.d
collegio Germanico ædificando, ac faciendo Cardinalis Motoous S. Ignatium adiuuat. 173.c
collegium Capranicenſe fundatum a Dominico Card. Capranica Romæ. 789.c. & 790.a
collegium Nazarenum inſtitutum a Michaeli Angelo Card.Tonto. 482.d
columba indice electi S.Aderitus,& alij Rauennates Epiſcop. 327.b
S.Columbæ corpus naui Diuino impulſu delatum Arimini deſertur. 410.a
S. Columbæ caput Betrinorij ſeruatur. 635.d
colliſcipuli dominur Gaddius Card. 793.c
comaclenſes ſalinæ donatæ a Lothario Rege Vidoni Epiſcopo Mutinenſi. 128.c
comaclenſis comitatus Archiepiſcopo Rauennati donatus a Gregorio Papa Quinto. 350.a 371.c
comaclenſis ciuitatis conditores recenſentur. 502.d
comaclenſis ciuitatis præſens ſtatus, & inundationes deſcriptæ. 503.a
comaclenſis ciuitatis ædificatio, & portus Venetis magnam zelotypiam incutiunt, ne ab ipſis commercium,& mercium aſportatio,& nundinæ diſcedant. 557.d
comaclum reſtituitur ab Ateſtinis. 503.b
comaclenſis ciuitatis directio facta a Venetis, ac pugna. 557.d
comitatus Parmenſis conceſſus, cum pluribus caſtris Epiſcopo Parmenſi. 210.a
comitatus Parmen. conceditur, & de nouo confirmatur Epiſcopo Cadolo. 212.a
comitatus dictus,quia comites ad regendas ciuitates

tates mittebantur. 675.b
comites de Modiliano carcerant Rufinum Episcopum Sassenatensem, & Federico Imperatori tradunt. 714.b
comestiones charitatiuæ conceduntur ter in anno canonicis Cæsenatibus ab Episcopo. 465.b
commisio absolutionis, & receptionis in gratiam sedis Apostolicæ Callienses emanata ab Vrbano Papa Quarto Rectori Ducatus Spoletani. 899.d

Sacra Concilia de quibus in Opere fit mentio.

Concilium Aquileiense de anno 381. 247.a
conuentus Augustanus sub Othone Imperatore. 355.c
conciliabulum Ariminense. 2.d. 408.b
conciliabulo Ariminensi Arrianorum interest cótra Gratianus Calliensis Episc. 892.a
conciliabulo Ariminensi Episcop. qui subscribere renuant Catholicæ castro secedunt. 615.a
concilium sub Agathone Papa. 182.c.512.b 949.a.679. 247.a.643.a
concilium Basiliense sub Eugenio Papam Quarto. 235.b.288.d.& 919.a
concilium Constantiense anno 1416. 234.d 400.c. 506.b. 657.b
conc. Constantiense elegit Martinum Papa V. 287.c.786.d.869.d
concil. Constantinopolitanum. 522.b
conc. Constantinopolitanum. 706.b
conc. sub Eugenio Papa Tertio pro Cisalpinis Episcopis. 266.c
conuentus Cremonæ habitus sub Alexandro Papa Tertio. 150.b
conc. Florentinum sub Eugenio Papa Quarto. 166.d. 480.b. 623.c d 39.a
conc. Ferrariæ sub Eugenio Papa Quarto. 542.c
conc. in Laterano sub Alexandro Papa Tertio. 21.a 150.c 219.b 425.a 510.b 647.a 372.c 398.e 464.b 683.a 958.b 303.a
conc. Lateranense sub Leone papa X.237.c 290.d 445.a 497.c
conc. Lateranen. sub Iulio II. papa 497.c.528.c 655.d 713.c 969.d 878.b
conc. Lateranense sub Felice papa Tertio an.483 1028.b
conc. Lateranense anno 680. 616.a
conc. Lateranense anno 1179. 710.c 949.d
conc. Lateranen. sub Benedicto papa VIII.an.1015 932.d 993.d
conc. Lateranense sub Innocentio papa Secundo. 1043.a
conc. Lugdunense sub Innocentio papa Quarto. 156.d
conc. Lugdunense anno 1257. 226.c
conc. Lugdunense sub Gregorio papa X. 383.b
conc. Mantuanum sub Alexandro papa Secundo. 17.d 12.c.
conuentum conc. Mantuanum sub Pio PP. II. 167.d
conc. Mantuanum contra Aquileien. 182.c.503.d 512.b.
conc. Mantuanum anno 824. 301.a.557.b
conc. seu synodus Marzaliæ sub Honesto Rauennate Archiep. 13.a
conc. seu synodus Marzaliæ Archiepiscopi Rauennatis pro controuersijs Episcoporum. 202.d
conc. Mediolanense Prouinciale de anno 449. 248.b
conc. Mediolanense Prouinciale sub Eusebio Episcopo. 182.b.299.a
conc. Nicœnum. 352.c
conc. Nicœnum propugnatur ab Episcopis Æmiliæ 637.a
conc. Pisanum. 1404.a, 400.c, 869.d, 1076.b, 287.b
conc. Placentinum sub Vrbano Papa Secundo. 262.b
conc. Pontigorense sub Ioan. PP. VIII. anno 836. 911.a
conc. seu conuentus paruus contra Vigilium. 735.b
conc. Rauennatense sub Ioanne Papa Nono. 12.d. 893.b
conc. Rauennat. de anno 1014. 258.b
conc. Rauennatense Metropolitanum. 458.a
conc. Romanum sub Gregorio Papa Septimo. 10.d, 752.c
conc. Romano sub Stephano Papa Tertio præsens fuit Aystulphus Rachis. 102.b, 104.c. fuit Patriam 318.
conc. Romanum sub Ioanne papa Nono. 252.d
conc. Romanum sub Agathone papa de ann. 681. 300.c, 341.d. 457.a, 862.c
conc. Romanum sub Iulio Papa anno 337. 329.a
conc. Romanum sub Symmacho Papa anno 479. 334.a, 735.b, 706.a
conc. Romanum sub Symmacho Papa anno 498. 418.c, 485.a, 642.d
conc. Romanum sub Clemente Papa Secundo. 359.d
conc. Romanum de anno 313. 409.d, 862.b
conc. Romanum sub Eugenio Papa Secundo. 419.c, 457.a, 862.c, 894.a
conc. Romanum sub Martino Papa anno 649. 436.d, 674.c, 745.d, 958.b, 546.b, 1047.a
conc. Romanum sub Nicolao Papa Secundo anno 1059. 645.b, 862 b, 911.b, 932.b, 958.c 944.
conc. Romanum contra Monothelitas anno 649. 706.b
conc. Romanum sub Leone Papa Quarto an. 853. 862.c, 894.a
conc. Romanum sub Gregorio Tertio anno 730. 892.c
conc. Romanum sub Paulo Papa I. anno 760. 892.c
conc. Romanum sub Gregorio Papa II. ann. 721. 892.c
conc. Romanum tertium, & sextum sub Symmacho Papa. 1046.a
conc. Romanum anno 964. 1069.d
conc. sub Ioanne Vndecimo Papa anno 968. 893.b

conc.

Concil. Romanum anno 871. 949.a A
conc. siue synodus Romana sub Benedicto Papa Nono anno 1015. 1036.a
conciliabulum Ronchaliæ a Federico P. Imperat. conuocatur. 517.d
conc. Sardicense anno 347. 329.d
conc. Senonense sub Alexandro Papa Tertio. 271.a
conc. Tridentinum sub Pio IV. 240.a, 403.a.d. 508.d, 570.b, 970.d, 176.a, 49.a
conc. Vaticanum sub Nicolao Papa Secundo. 252.b
conc. Vastallense anno 1106. 645.c
conc. Vastall. sub Paschale Papa Secundo. 274.a
conc. Vercellense anno 1050. 761.e
conc. Viennense sub Clemente Quinto Papa. 163.c B
concilij celebrandi a Paulo Tertio indicti legatus destinatur Cardinalis Campegius. 47.d
conc. Tridentinum Bononię translatum in ædibus Campegiorum congregationes fiunt, & partes excipiuntur. 49.a
conc. Tridentin. interest Card. Canauus tunc Episcopus. 176.a
conc. Romanum damnat Redoldum Episcopum Parmen. 182.d
conc. Pisanum deponit duos Pontifices, nempe Greg. XII. & Benedictum de Luna Antipapam 287.b
conc. Romanum sub Gregorio Secundo Papa exauthorizat Leonem Tertium Imperatorem, & Anastasium Patriarcham Constantinopolit. 892.c C
conc. Lateranensi a Iulio Papa Secundo præponitur Marcus Card. Vigerius. 969.d
conc. Tridentinum quomodo nuncupandum Vigerius oratione exponit. 970.e
conc. Tridentini legato Card. de Monte acriter respondit Episc. Vigerius. 970.d
conc. Basilien. literæ ad Populum Auximanum in commendationem Andreæ Epis. d. ciuitatis electi. 1018.a
conc. Caietæ celebrare impeditur Greg. PP. XII. 436.e
concil. indicere cupienti Romæ Theodorico Regi resistunt Episc. Æmiliæ in protectionem Symmachi Papæ. 100.e
confessio metrica Alphani Salernitani perpulchra. 1100.c D
confirmatio donationis factæ ab Episcopo Bononiensi canonicis suæ Eccl. Ioann. Papę XIII. 14.c
confirmatio donationum, Lotharij, & Adalberti Regum factarum Mutinensi Ecclesiæ. 129.b
confirmatio priuilegiorum concessa a Conrado Imp. Episcopis Mutinensibus in gratiam Vidonis Taurinen. Episc. 144.e
confirmatio donationis factæ a Carolo Manno Episcopo Parmensi emanata a Carolo Rege. 185.c
confirmatio eiusdem Caroli Regis donationis factæ Episc. Parmensibus de oppido S. Domnini & aliorum. 186.d
confirmatio Vgonis Regis Italiæ omnium exemptionum, & concessionum factarum Episcop is Parmensibus. 176.d
confirmatio altera eiusdem Vgonis Regis ad fauorem Episcopo. 198.a
confirmatio Othonis Imperatoria concessa Episcopis Parmensib. de omnibus illis largitis. 203.a
confirmatio Conradi Imp. Episc. Parmensibus. 207.c
confirmatio priuilegiorum Episcoporum Parmensium Othonis Quarti Imp. 222.b
confirmatio Sigismundi Imp. priuilegiorum Episcoporum Parmen. 235.c
confirmatio Alexandri Papæ Tertij canonicis Ferrariensibus super eorum priuilegijs, & bonis indulta. 573.c
congregationis canonicorum regularium Rauennæ initium. 20.c
conradus Imperator confirmat donationes Episcopis Mutinensibus. 141.a
conradus Imperator concedit post mortem Bernardi comitatum Parmen. Episc. dictæ ciuitatis. 208.d
constantinus Imperator asseritur concessorum priuilegiorum Ferrariensium. 559.b, 531.a
constantinopolitanus Imp. Ferrariæ pro concilio. 542.c.
consecratio Ludouici filij Lotharij Imp. facta a Sergio II. 746.a
constitutiones fabricæ Ecclesiæ Mutinensis. 157.b
consilium Phillippi Fontanæ Archiepiscopi Rauennatis Ecclesiæ proficuum. 382.c
consuetudo auferendi mobiles Archiepiscopi Rauennati sublata. 380.d
cornelij Galli poetæ patria Foroliuium. 608.d
cornelij Amalthei carmina de Rodulpho Episcopo Senogalliensi. 972.b
cornelius Mussus Episcopus concionator egregius 662.d
S. Cornelij Imolensis Episcopi elogium a S. Petro Chrysologo exaratum. 673.d
coronatio Ludouici Regis Romæ. 301.b
coronationi Manfredi Regis fr. Lucas Episcopus adesse renuit, ideo pellitur in exilium. 1075.c
Sanctiss. Corporis Christi miraculum Ferrariæ effusionis sanguinis ex hostia. 573.a
corpora plurium sanctorum Fauentiæ. 512.a
cottia gens Veronensis vetusta, & nobilis describitur. 282.d
cosarius Episcopus Card. Bononiensis scripsit historiam sui temporis. 36.c
cotarij Cardinalis laudes Tomasinus recenset. 37.a
cotarius Cardinalis dispensatis pie rebus suis, obijt cum sanctitatis opinione. 37.b, vsque d
cosmatus Melioratus Archiepiscopus Bononiensis efficitur Pontifex sub nomine Innocentij VII. 35.d
crema ædificata a varijs populis Italiæ fugientibus Longobardorum tyrannidem. 69.d
cremæ exordium reiecta antiqua opinione. 76.a
cremæ situs describitur. 76.a

Cremæ nomen vnde prouenerit. 76.a,b
crema pluries cæsa a Federico Ænobarbo, & alijs. 76.b.c
crema tyrannorum iugum varium subit. 76.d
crema erigitur in Cathedralem ciuitatem a Greg. XIII. Papa. 71.d
crema varijs metropolitis diuersis temporibus subiecta. 71.b
cremensis Cardinalis Antipapa sub nomine Paschalis Tertij. 71.a
S. Crescentini Vrbini patroni corpus Typhernatibus ablatum. 861.c,863.a
crescentius tyrannus Vrbis deturbat Greg. V. Pontificem, ob id ab Imp. Othone tertio damnatur. 256.a
cruciatam armat contra Saracenos Vvido Archiepisc. Rauennas. 379.a,d
cruciata vide expeditio in Terram sanctam.
crucem gerendi facultas concessa a Greg. Papa Septimo Episcopo Firmano. 752.c
cruciferi Imolæ introducti. 685.c
custodia Angeli officio fungitur S. Geminianus. 97.c.

D

Damianus Archiepiscopus Rauennaten. creditur mortuum excitasse, & Hebræum obstinatum ad euangelium duxit. 342.a
SS. Datij, & Chrysantis corpora Regium Lepidi translata. 301.c
Desiderius Longobardorum Rex Papæ Adriano infensus a Carolo Magno deuincitur 114.c
Decimæ etiam dijs gentium dabatur de aratis. 678.d
Demetrius coronatus a legatis sedis Apostolicæ Dalmatiæ Rex, & obsequium eidem exhibet 469.b
Demetrius Dalmatiæ Rex dicitur, & coronatur a legatis Apostolicis in synodo Salonicosi. esenio Ecclesiæ quomodo ab Imperator. b us antiquitus permissa. 144.a
Desiderius Longobardorum Rex victus a Carolo Magno in Galliam ducitur. 321.a
Diœcesis lis, & termini a cursu duorum equorum mutati inter Bononienses, & Mutinen. Episc. 12.
Diœcesis Mutinensis fines designati a Callisto papa II. 147.c
Diœcesis quomodo antiquitus Episcopis præbita. 635.a
Dionysius Episcopus Placentinus nepos Comitis Rodulphi Longobardi donat bona monasterio S. Sabini Placentini. 258.d
Dionysius Episcopus Placentinus de sede deturbatus ob concubinatum. 259.d
Dionysij Cardinalis Laurerij virtutes eximiæ. 879.c
Dionysij Laurerij gestum in capitulo generali Seruorum. 878.d
dignitates de Iurepatronatus diuersorum erectæ in Ecclesia Imolen. 692.d
Diploma priuilegiorum Ferrariensium Vitelliani papæ. 546
911.c
Diploma Hugonis pseudo Archiepiscopi Messanensis erectionis Episcopatus Liparensis. 1049.c
Diploma Anacleti Antipapæ erectionis Episcopatus Liparensis. 1050.c
Diploma Bonifacij papæ Noni separationis Ecclesiarum Liparensis, & Pactensis. 1055.b
Diploma Regium Henric. VII. Anglorum concedens titulum consiliarij Equitis, & familiaritatis Ioann. Vincentio Paleotto Bononiensi. 691.a
Disceptatio de corpore Hadriani papæ primi. 113.b
Discordia maxima inter Trauersarios, & Vbertinos. 378.a
Disputandi partes in concilio Florentino suscepere pro Latinis Ludouicus de Petranna, & Ioannes Casatellus Episcopi Forolitiuienses. 623.c,d
Diuitiæ in superbia deuia inflant ad perditionem. 341.b
S. Dominicus Bononiæ ædificat celebre monasterium, & primum capitulum. 24.d
S. Dominici corporis translatio. 381.d
Dominicani, quando Mutinam excoluerint. 156.d
Dominicus de S. Geminiano celeber iurecconsultus Vicarius Mutinen. 166.c
Domini Forolitiuij varijs temporibus. 607.c
S. Dominico amicus Ioan. Albertinus Firmanus donum donat. 768.a
S. Dominici Ecclesia fundata. 780.c
Dominicus Cardinalis Capranica creatur Cardinalis a Martino V. in fin. vitæ publicatur. 787.c
Dominicus Cardinalis Capranica pro obtinendo Cardinalatu confugit ad concil. Basiliense, a quo obtinet, sed ab Eugenio Quarto denegatur, & profugatur. ibid
Dominicus Card. Capranica humili actione facta ab Eugenio obtinet Cardinalatum. 788
Dominicus Cardinalis Capranica destruit arcem Girifalci restituit Firmum, & alia oppida Ecclesiæ. 788.d
Dominico Cardinali Capranica famulati plurimi magni viri. 788.d
dominicus cardinalis Capranica Mecœnas litteratorum. 790.b
dominicus cardinalis Pinellus perditos grassatores tollit. 796.a
dominici cardinalis Pinelli legationes. 796.b
S. Domnini Burgum erigitur in ciuitatem a Clemente Octauo. 770.
S. Domnini descriptio & denominatio. 77.c,d
donatio Othonis Imperatoris Vgoni Episcopo Mutinensi. 130.b
donationis magnæ diploma factæ Abbatiæ Nonantuli ab Aystolpho Rachi. 104.d
donatio facta a Ioanne Episcopo Mutinen. monasterio sancti Petri. 134.d
donatio facta à Varino Episcopo Mutinen. monasterio S. Petri dictæ ciuitatis. 136.c
donatio Conradi Imp. in gratiam Gislæ eius vxoris

Ecclesiæ Mutinensi. 141.c
donatio castri Rochæ sancti Marci facta a comitissa Mathilda Ecclesiæ Mutinensi. 146.c
donatio comitatus Parmensis facta Episcopo Vgoni Parmen. per Conradum Imp. 211.a
eadem facta ab Henrico Imp. confirmatur. 212.b
donatio comitissæ Mathildis plurium locorum Abbatiæ Nonantulanæ. 216.a
donatio facta a Federico Imperatore Parmensi Ecclesiæ de castro Rignonis. 219.b
donationes monasterio sancti Seuerini de Placentia Dionysij Episcopi. 259.b c
donationes factæ pro fundatione monasterij de Columba Placentini. 263.d
donatio dimidietatis castri mustioli Archiep. Rauennati a Bonifacio Lamberti comitis. 367.c
donatio facta S. Petro Damiano pro ædificando monasterio Arimini plurium rerum, & castrorum a Petro Bonon. 421.a
donationis instrumenta factæ clericis Cæsenatensibus ab Episcopo vt vitam, & victum communem habitant. 458.b
donatio facta a Didone Episcopo Cæsenat. clericis, & presbyteris inseruientibus ac canonicis suæ cathedralis pro augumento cultus diuini. 460.a
donatio Amerini Episcopi Casinatum facta canonicis de pluribus, & portione canonica ac cathedratica. 466.a
donationis instrumenta facta de decimis & alijs ab Episcopo Ferrarien. & capitulo Ecclesiæ S. Georgij de Ferrarola. 576.c
donatio facta a Philippo Fontana Episcopo Ferrariensi de hospitali sancti Iuliani, & alijs bonis monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ. 578.d
donatio Ecclesiæ S. Reparatæ facta ab Episcopo Foroliuiensi Abbati sanctæ Mariæ extra portam. 616.c
donatio Benedicti Papæ Secundi de plurimis bonis facta monasterio sancti Rupilij Foropopihj. 643.c
donationum factarum ab Episcopis Foropopiliensibus Abbatiæ sancti Rupilij confirmatio concessa ab Aymerico Episcopo Foropopiliensi. 653.c
donatio Thomasij de Faliano comitis Romandiolæ facta Episcopis Sarsinæ. 715.c
donatio vide Inst. & priuilegium, & concessio.
donatio facta ab Vberto Episcopo Firmano monasterijs S. Michaelis Arch. Abbatiæ sancti Sabini Firmani & Monachis S. Benedicti. 749.d
donatio, & confirmatio donationum factarum monasterio sancti Sauini Firmi a Liberto Episcopo. 753.a
donationum confirmatio facta a Balignano Episcopo Firmano monasterio S. Sauini. 755.d
S. Donati corpus Imolæ inuentum. 683.a
draco a S. Rupilio compressus. 640.d
duellantes Mutinæ accumbentes & equum tradebant feudatarijs Episcopi. 162.a
ducatus Vrbini deuolutio ad sedem Apostolicam. 977.d

E

Ecclesia antiquitus quomodo ex priuilegio se tueri posset contra molestias illatas. 144.a
Ecclesia nobilis D. Mariæ virginis Cremæ in cathedralem erigitur. 71.a
Ecclesiæ cathedralis sancti Germani Mutinensis ædificatio. 145.d
ecclesiæ Mutinensi perficiendæ miraculosa marmora data. 151.d
ecclesia Mutinensis ditata per vniones Ioannis XXII. & Benedicti XII. 164.a
ecclesiæ bona in contractu absque testibus venire non poterant. 383.b
ecclesiarum ingens numerus concessus Episcopo Ariminensi. 423.a d
ecclesiasticis immunitas personis seruientibus, & colentibus res Ecclesiæ Mutinen. concessa. 121.b & 124.c
ecclesiasticæ libertatis decreta Senatus Mutinæ contraria opera Episcopi abrogantur. 158.d
ecclesius Archiepiscopus altare argenteum, & plura aurea vasa donat Ecclesiæ Rauennati. 334.c
ecclesius Rauennatensis Archiepiscopus charus Theodorico Regi legatus mittitur ad Iustinianum Imp. 394.b
ædificia constructa in solo alieno, & alia Ferrariæ quibus sequentia fiot in vim antiquæ legis. 954.a
ægidius Fuscararius Episcopus Mutinensis cum cardinali Morono inspectus de fide in Adriani mole carceratur. 174.b
ægidius Cardinalis Carillus fundat cathedralem Fauentinam. 512.d
ægidius Carillus Cardinalis legatus eruit dominio plurium ciuitatum Æmiliæ Franciscum Ordelaffum, qui Foropopilij se recepit. 632.c
ægidij Cardinalis Albernotij vita. 785.c
engeltrada Comitissa. 362.c
electio Episcopi Mutinen. dum controuertitur inter canonicos PP. prouidit Ecclesiam. 158.b
electio Episcopi Mutinen. fit in personam duorum per discordiam capituli. 163.d
electio Episcopi Placentini miraculo D. Virginis facta. 250.d
electio Episcopi Placentini confirmata ab Eugenio Tertio saluo iure Archiepiscopi Rauennatis. 266.c
electio Episcopi Placentini facta in Vrbe a clericis, & alijs de dicta patria, qui aderant causa litis. 269.d
electioni Episcopi Placentini consules tentant interesse. 374.b
electio Archiepiscopi Rauennatis irritata anno 432. ob premonstrationem diuinam de sancto Petro Chrysologo seligendo. 332.c
electio suffraganeorum controuertitur, & interdicitur Archiepiscopo Rauennati à Simplicio Papa. 333.c
electio per compromissum facta de Episcopo Cæsenatensi. 469.b
electio inter duos Comaclenses litibus dilaniats a con-

a concilio iudicatur. 506.b
electio Firmani capituli, & Pseudo papæ de Episcopo irritata. 784.d
electio Ioannis de Præfectis in Episcopum Vrbinatem irritatur ab Eugenio IV. 170.a
electio Episcopi Callien. delata per compromissum ad canonicos Vrbinates. 903.d
electioni Cæsaris in Germaniam Eugenius Quartus mittit legatum Episcopum Vrbini vt intersit. 871.d
electis duobus pro Regij Lepidi Episcopis capitulo per octennium contendente, confirmationem Papa electis denegat ac Fr. Gulielmum constituit Episcopum. 304.d
electus in Archiepiscopum reiectus a Pontifice ea inscitia psalmorum. 338.c
eleemosynarij titulo ac pluribus egregijs operibus decoratus Ioannes Linatus Episcopus Placentinus. 295.c
emanuel Orientis Imperator expetitus à Federico pro nuptijs, & armis contra Gulielmum Siciliæ Regem. 367.c
emphyteusis Ecclesiæ Mutinen. instrumentum. 146.d
æneas Picolomineus postea Pius Secundus Episcopus Firmanus donat Tiaram pretiosam Ecclesiæ. 791.a
englizata comitissa. 371.a
entius Rex Sardiniæ capta Mutina obsidetur. 156.c
episcopus Albertus Boschettus Mutinæ post sacris exolutam in patriam redit. 156.d
episcopi Bononien. quando primitus titulum principis vsurparint. 21.d
episcopus Bononien. donat præcipuam partem suorum bonorum canonicis suæ Ecclesiæ. 14.d
episcopus Ariminen. dolore capitis pressus impetrat a Sancto Gregorio dimissionem Ecclesiæ. 419.b
episcopus electus Rogerius Gottia respuit consecrationem ad euitandum schisma. 281.d
episcopus Ficodien. in articulo mortis se deferre facit ad monasterium, & in porta se abdicat ab episcopatu, & monachus fit. 486.c
episcopus Fauentinus excõmunicatus a PP. Ioanne eo quia absque sua licentia consecrationem susceperat a Metropolitano. 512.c
episcopus Fauentiæ adhærens Federicò Aenobarbo excommunicatur a Pontifice, & Episcopatu deijcitur. 500.b
episcopus factus monachus amplius ad Episcopatum prouehi non permittitur. 522.b
episcopus Firmanus quando cœperit vti titulo Principis. 785.a
episopus lingua per septennium diuinitus ob alienationem bonorum Ecclesiæ captus. 17.d
episcopo Mutinensi conceditur priuilegium reædificandi castrum pencis, & alia a Federico Imperatore. 153.a
episcopus Mutinensis quando primum comitis, & principis titulo decoratus. 167.c
episcopi munera Pastoris nomine a Gregorio IX. describuntur. 224.b
episcopus morbo regio laborans petit dimissionem, illa obtenta pœnitentia monetur priuatæ vitæ peragendæ timore. 642.c
episcopus Montis Casini reducitur ad monasterij gubernium. 135.b
episcopus non doctor dispensatur ad Episcopatum adipiscendum. 734.d
episcopi non debent ordinare clericos alterius diœcesis absque literis, ex præscripto Niceni conc. 352.e
episcopus Ordelaffus bis electus a diuersis Pontificibus Rom. reprobatus. 620.b
episcopis obsequium factum a Maceratensibus. 783.a
episcopi inhiantes ad bona temporalia cultum rei Christianæ negligunt. 675.c
episcopi antiquitus iudicia non exercebant sed laica administrabant. 675.d
episcopus Parmensis princeps possidet plura iurisdictionis alia oppida, & feuda magnorum principum. 780.d
episcopi tueri debent iura summi Pontificis. 224.c
episcopi tueri debent libertatem Ecclesiæ etiam cum martyrio. 224 b c
episcopus dilapidans bona Ecclesiæ suspenditur a Pontifice. 226.a
episcopatu deiecti ob omissum bellum cum comitissa Mathilda Parmen. & Regien. Episcopi. 302.c
episcoporum Rauennatensium series a S. Apollinare primo Episcopo vsque ad præsens incorrupte seruatur. 326.b
episcopatu Patsuino eijcitur per coniurationem Ioannes Anselminus. 399.d
episcopus à vidus porco sublato plectitur ab ira Dei vlcere in gula. 584.a
episcopatum in vim sanctæ obedientiæ cogitur a P.P. recipere Beati Ioannis de Tossignano. 592.a
episcopus spurius Scarpetta Ordelaffus. 621.d
episcopum probitate, & exemplo præesse decet non lite, & iurgio. 685.c
episcopi Saffennatensis carcerario ob adhærentiam Pontifici a Federico Imp. 714.b
episcopus Saffenaten. trucidatus ab inuasoribus bonorum Ecclesiæ. 16.b
episcopus scismaticus bis deturbatus a Sede. 728.d
episcopus Vitulus Firmanus depositus, & restitutus. 785.d
episcopus Callien. pœnitentiæ causa Episcopatum dimittit monasterium adit laudatur a S. Petro Damiano. 893.d
episcopi Callienses, & Montisferetri, ea Episcopatibus deturbantur a Ioanne XXII. eo quia suppetias tulerunt Federico Montefeltrio Ecclesiæ hosti. 903.c
episcopatu priuatur Alexander Mazza, ob malam administrationem. 926.c
episcopus sancti Leonardi seu Feretranus comitis titulum obtinet a Federico Imp. 934.c
episcopus Petrus Pisauren. adhæret Federico contra Alexandrum Tertium. Ideo Episcopatu pri-

priuatus restituitur post reditum in gratiam. 949. d
episcopatu priuatur ciuitas Recanaten. 1012.b
episcopatu priuatur Auximana. 1014.a
episcopalis dignitas Parmensibus erepta. 181.a
eugenius Tertius populis rebellantibus restituit post resipiscentiam ab Adriano Quarto. 181.a
episcopatum Bononien. adipiscitur Campegius filius post Patrem. 49.b.
episcopus Cassinen. ob castra ablata a subditis tyrannis mœrorem ad mortem côtrahit. 1032.d
episcopi Triuentini confirmatur exemptio ab Archiepiscopo Beneuentano, & Ecclesiæ Romanæ protectioni recipitur a Sixto Quarto. 1077.a
episcopi delendi ac falso Cæsenæ adscripti. 468. d
episcopalis sedis Foripompilij translatio vindicatur ab iniuria ob occisum Episcopum. 634.
episcopalis cura quæ antiquitus. 675.c
epistola Clementis Quarti pro compescenda, & vindicanda temeritate occisorum episcopi Salsinæ. 116.& 718.d
episcopale Palatium restituitur a præposito canonista tunc Episcopo Placentino. 235.d
epistola Henrici Imperatoris ad Archiepiscopum Rauennæ pro restitutione ablatorum in Romandiola a Federico. 373.b
equum super quo equitat Episcopus Mutinensis dum redit a consecratione prima vice deberi canonicis cathedralis iudicio instituto prætenditur. 152. e
equi Episcopi Mutinenses Baluchis debetur. 104.d
erectio Archiepiscopatus Bononien. à Gregorio XIII. 52.d
erectio cathedralis Cremen. 71.d
erectio Episcopatus Burgi S. Domnini. 78.b
erectio in cathedralem vide bulla.
erectio in cathedrales ciuitatis oppida sancti Angeli, & Vrbaniæ ciuitatis. 979.a
erectio in cathedralem monasterij Montis Casini. 1028.d
eremitæ græco nomine Calogiri dicebantur. 1046. b
eremitani sancti Augustini Ferrariæ introducti. 568. d
eremitis optima institutio traditur sua prolixa littera ab Hermaco seu Leone Archiepiscopo Rauennaten. 353.b
eremitanis S. Augustinis conceditur conuentus S. Domnini Mutinæ instantibus patribus Ordinis S. Augustini. 159.b
eremitani Mutinæ introducti. 156.d
eremitani cadauer pro sancto habiti Inquisitor comburi iussit, & sectam eijcit. 583.
erminius Cardinalis Valent. tractat Ferrariæ pacem inter Henricum Quartum, & Carolum Sabaudiæ Ducem primitus. 535.b c
error Baronij, & Sigonij corrigitur de Alphonso Hispalensi. 11.c
error nominis Regij, & Episcopatus Ioannis Generalis Carmelitarum Claudij Rogerij emendatus. 308.b
estenses comites de canosa comitissam Mathildam suam dicunt. 540.d
eugenij Tertij epistola ad Rauennatem Episcopum super electione Episcopi Placentini. 266. d
eugubinus Episcopus protestatur, & renuit subiectionem Archiepiscopi Vrbinatis. 883.d
eugubini coercentur ab impedimentis, & inuasionibus Carcelli per Greg. Nonum. 898.b c
eximi responsio de profectione ad Eremum. 356. d
exarchatum Rauennæ Leo Archiepiscopus occupare tentat. 343. b
excellentissimi titulus Regi Rachi datus. 249.c
excommunicatus non potest excommunicare. 363. c
excommunicatur Prætor Pacmen. pro tuitione iurium Ecclesiæ ab Opizone Episcopo. 227.
exemptio facta ab Episcopo Firmano hospitali S. Marci Riaecelli. 777.d
expeditio in Saracenos Alberti Archiepiscopi Rauennatis. 373 d
expeditionem in terram sanctam promouet beatus Petrus Tomasius Carmelita. 1058.
expeditionem Cruciatæ in terram sanctam Honorius Papa Tertius fouet, & iuuat. 897.i
ezelinus tyrannus carceri mancipat Archiepiscop. Rauenn. legatum, & Brixiensem Episcopum. 382. e

F

Fama pessima auaritiæ Ioannis Baptistę Ferrarij Mutinensis. 170.d
Fama Ferrarij fratris optima opera propria vices bonas reddit Franciscus Ferrarius. 170.b
Fagiola Nerius Feretranus occupat Sarsinam. 727. d
farinata Vbertus pius in Patriam. 218.c
fatiua Sanctorius Cardinalis S. Sabinæ timore amissæ gratiæ moritur. 481.c
fauentinum territorium donatum Archiepiscopo Rauennati à Conrado Cæsare. 359.b
fauentiæ antiquitas, situs, & chorographia ab auctoribus late describuntur. 510. e
fauentia a Gotbis excisa restituta cum arce à Federico II. Imperatore. 511.a
fauentia exactis longobardis in libertatem se asserit. 511.a
fauentiæ domini ac tyranni varij. 511.b
fauentiæ domini Manfredi eijciuntur a Borgia, & conuersio Borgiæ. 517.d
fauentiæ qui Christianam Fidem primi prædicauerint. 511.b
fauentinis canonicis facultas excommunicandi, & interdicendi concessa. 217.d
Federicus Primus Imperator confirmat priuilegia Mutinensi Ecclesiæ. 149. d 155.a
federici Aenobarbi decretum restitutionis bonorum Ecclesiæ Parmensi. 218. d
federicus Aenobarbus donat Parmensi Ecclesiæ castrum Regnani. 219.c
federicus Imperator coronatus ab Adriano IV. 367.c
federicus Imperator ex qua causa ceperit etiam infen-

infensus Rom. Ecclesiæ. 370.b

Federicus Imperator confirmat priuilegia Ecclesiæ Rauennaten. 370.c

federicus secundus confirmat donationis factas Ecclesiæ S. Bartholomæi Ferrariæ, & monasterium recipit sub protectione. 580.a

federicus Imperator confirmat concessa Imolensibus. 682.b

federicus Imperator vexat priorem sancti Saluatoris Firmi, qui adhærebant Pontifici. 777.d

federicus Dux Vrbini excisa arce nouam ædificat cum palatio, & nobilem Cathedralem. 860.b

federicus de Montefeltro Ecclesiæ hostis. 903.d

S. Felix Bononien. Episcopus ædificat monasteria, SS. Naboris & Felicis, & alia. 9.a

felix Archiepiscopus Rauennas rebellare facit ciuitatem ab Imperatore, & ab ipso Pontifice clerum captus Constantinopolim ductus, excæcatus multatur exilio. 342.b

felix melior in exilio euasit ad ciuitatem plura sancte peragit, obiit cum opinione sanctitatis. 342.c

Fr. Felix Perettus Episcopus Firmanus, postea Sixtus Papa V. 795.b

S. Felicianus Vmbris, & Calliensib. fidem Christi prædicat. 891.b

feltrensis cum Malatestis iuncti. 478.d

feltrius Foroliuiensium belli Dux. 606.b

ferrantes Farnesius pro tuendis iuribus suæ Ecclesiæ Episcopatus Parmen. exclusus ab Episcopatu. 242.a

ferdinandus Neapolitanus Rex coronatur a Bartholomæo Card. Rapanella. 389.d

ferentanum comitatum Archiepiscopi Rauennæ. 362.a

feretria, vide S. Leonis ciuitas.

feretriæ Duces Vrbini dominatum obtinebant. 930.c

ferrariæ Dux coronatur Cæsar Estensis paulo post excommunicatur. 599.d

ferrariæ ædificatores, & principium a Vicohabentia 540.c

ferrariæ qui dominati fuerint. 540.d

ferraria dono data Romanæ Ecclesiæ a Bonifacio Patre Comitissæ Mathildæ. 540.d

Ferraria formam Reipub. habuit. 540.d

ferraria aucta ædificijs, & alijs ab Atestinis Principibus. 541.a

ferraria ad sedem Apostolicam deuoluta. 541.b

ferrariæ concilium incœptum. 542.c

ferrariæ Constantinopolitanus Imperator pro concilio. 542.d

ferraria inundationis, & incursionis causa vltra Padum continuata. 543.a

ferraria patria plurium virorum illustrium, qui recensentur. 543.d

ferrarienses antiquitates, & res qui describant. 540.d

ferrariensium rerum scriptores. 544.b

ferrariensis episcopatus a Vicohabentia deriuat. 543.a

ferrariensis priuilegia Vitaliani Papa non correspondent stylo temporis. 549.c

ferrariensis Ducatus, & comitatus describitur in priuilegio Constantini Imperatoris cum concessione Mercati, 548.b, & 951.a

ferrarienses LL. antiquæ, priuilegia Vitelliani papæ & Constantini Imperatoris. 551.d. vsque ad 553.

ferrarienses Episcopi primo dicti Vicohabentiæ deinde Ferrarolæ aliquando S. Georgij. 564.c

ferrariæ Cathedralis primum translata a Landulpho Episcopo ab Ecclesia sancti Georgij. 569.a

ferrariensis vicariatus impetratur pro Atestinis a Petro de Stagno Episcopo Ferrariensi Card. 585.b

festi dies seruandi forma ex antiquo statuto Ferrarien. 355.c

feudum custodiæ camporum vbi duella fiebant Mutinæ datur ab Episcopo Balucolsis 162.a

feuda Sarsinæ, quæ sint, an Imperialia, vel Papalia. 732.b. & 734.a

ficodia, & Ceruia eadem. 485.c

fidem Christi quando Parmensis primum hauserint. 180.c

filius spurius Sergij Pontificis fauore nobilis scorti Amasiæ ad Archiepiscopatum Rauennę promotus. 347.a

filiasiua Rouerella philosophiæ studijs incumbit dimisso sponte Archiepiscopatu Rauennati. 390.c

filij seruorum Ecclesiæ in potestatem Ecclesiæ nascebantur ex priuilegio Federici 711.d

finium controuersia terminata inter magnos Duces, & Parmæ Duces, ac Episcopos Parmen. 85.d

firmana ciuitas cur sic dicta. 741.a

firmum nobilis colonia 27. Romanorum. 741.b

firmum Piceni vrbs princeps in medio sita. 742.a

firmum excusso Longobardorum iugo ad sedem Apost. se tradit. 742.b

firmi domini, ac tyranni. 742.b

firmum desolatum a Federico Imperatore opera Archiepiscopi Moguntini, quia adhærebat Alex. III. 743.a

firmum quando primum Christianam fidem acceperit. 743.b

firmanus Episcopus crucem antiquitus ob dignitatem gerebat. 743.c

firmani Præsulis prærogatiuæ a Pont. indultæ. 743.c

firmana ciuitas plures martyres Christo peperit. 743.b

firmanum studium, & academia. 744.a

firmi SS. Episcopi. 744.c

S. Firmus Abbas non fuit Episcopus Firmanus. 751.d

firmano Episcopo conceditur priuilegium ab Innocentio, & Honorio Tertio, ne quis præter legatum in castris, & bonis Ecclesiæ suæ se ingerere possit. 774.b. 775.d

firmani rebellant Ecclesiæ. 785.d

firmana Ecclesia in Metropolitanam erecta a Sixto Quinto. 744.e

firmi exemptio a iurisdictione Legatorum. 794.c

florentia incendio mali eiuis Nerei de Abbatibus crudeli animo incenso deflagrat. 658.b

florentini Guelphi victorea exactis Gibrllinis, D.Bernardum Episcopum Cardinalem tutelarem reuocant in eiusque tutelæ locum ponunt sanctum Bernardum Clarauallensem Abb. 215.b

florentinorum legati ad Neapolitanum Regem. 936.a

florentius Archiepiscopus Rauennatensium doctrina, & eloquio clarus pater pauperum defunctus Constantinopolim delatus lacrymis egenorum exclamatus. 332.c

foliani comites Romandiolæ. 715.b

fontana Archiepisc.Rauennat. vir insignis, vide Philippus. 361.c

fr. Fortunatus Vasellius Card. vir omni doctrinæ genere insignis Venetos, & Ianuenses iunxit Fœdere. 387.a

fori Liuij conditor miles nomine Lucius Herminius nomine. 602.b

foroliuienses vicinis oppidis dominantur bello cum Bononiensibus pugnant. 602.e

forum Liuij sub Ordelafis Riarijs, & alijs. 602.e

forum Liuij Christianam fidem suscipit a S.Apollinare. 602.d

foro Liuij in ciuitate plura SS.corpora requiescunt 603.a

foroliuiensis diœcesis Ecclesiæ, sacerdotia, & monasteria. 603.b

foroliuiensis historiæ caput ex Alexandro Paduano telat. 603.c

foroliuium Augustus, & Liuia perueniunt. 604.c,d

foroliuij Gothi potiti. 605.b

forumliuij in Democraticam rempublicam se erigit. 606.b

foroliuienses dolo excipiunt milites Gallos, & illos ea improuiso adoriuntur, & occidunt, & obsidionem soluunt. 606.b

foroliuienses post varios dominatus sese dedunt iterum Ecclesiæ. 602.d

forum Liuij patria Cornelij Galli poetæ, & Pauli diaconi. 607.d, & aliorum virorum.

forum Pompilij solo euersum, & sale diffusum ab odio Episcopi. 611.b

forum Pompilij excidium a Grimoaldo Longobardorum Rege, & ab Arduino Card. legato Innocentij. 611.d

forum Pompilij an fuerit dignitate Episcopali priuatum excutitur. 630.d

fori Pompilij conditor, & quomodo ciuitas creuerit. 631.b

fori Pompilij domini, & tyranni varij. 632.c

fori Pompilij post rebellionem Francisci Ordelafi in eius odium legatus comburi mandat in pœnam fœdifragæ coniurationis cum Vicecomite. 632.d

fori Pompilij Episcopus post incendium, & excidium vrbis Bertinorium contendit. 632.d

foropompiliensium status instructio legati Apostolici. 633.a,b

foro Pompilij Ecclesia an suppressa, vel vnita fuerit memoria non extat. 633.e

foro Pompilij Episc.necessitatis causa exercet pontificalia apud Bertinorium. 634.a

foropopoli sedis Episcopalis vindicatur ob occisi Episcopi causam. 634.e

foropopilij sacerdotia, & Ecclesiæ. 636.d

foropopilij restaurationem iuuat Vrsillus de Affilicto Episc. 656.b

foropopilij Episcopi reduces. 664.a,e

forum Cornelij, vide Imola.

forum Sempronij a barbaris excisum, & restitutum. 910.b,d

forum Sempronij plures martyres Christo peperit. 910.b

fori Sempronij domini. 910.e

foro Sempronij sacerdotia diœcesis, & monasteria. 910.c,d

foro Sempronij diœcesis ampliata a Benedicto Lando Episc. 928.b

forosemproniensi Ecclesiæ quatuor castra donata. 911.e

SS. Fortunati Gnij, & Anthes Salerni patronorum hymni duo Alphani. 1091.c

SS. Fortunati, Gnij, & socij corpora ab aulbus tuentur. 1092.b

S.Francha Cistercien. oritur Placentiæ. 271.d

S.Franciscus Bononiæ ab Episcopo recipitur, & ibi ædificat monasterium. 24.d

franciscus Parinus Mutinensis Iuris canonici auctor. 90.d

franciscani Mutinæ. 156.d

S. Francisci genuina effigies Parmæ. 227.a

franciscus Michaelius Archiepiscopus Rauenn.recuperat bona male alienata suæ Ecclesiæ. 386.a

franciscus Cardinalis Aguzzonus Vrbinas plures Metropolitanas Ecclesias obtinuit, & legatus in Vasconia contra Antipapam mittitur. 524.b

Franciscus de Lignamine de malo bonus euasit factus Episc.optime vixit. 592.c

franciscus de Cabulo Episcopus Saffenaten. bellum gerit contra suos, victor pro defensione iurisdictionis suæ Eccle. 726.e

franciscus Millinus Episcopus Senogallien. opprimitur a multitudine, quæ accesserat ad concistorium. 968.b

S.Francisci vita carminibus scripta a Foscario. 793.d

franciscus Cardinalis Piccolomineus Episcopus Firmanus pluries successit coadiutoribus, & resignatoriis postea factus Papa sub nomine Pij III. 793.b

francisci Pamphili carmina de septempeda, & sancto Seuerino. 846.a

francisci Mariæ vltimi Ducis Vrbini obitus. 974.d

franciscanis datur Ecclesia S.Martini de Offida. 780.d

franciscani Foroliuij introducti. 660.d

franciscani Ferrariæ introducti. 580.d

fulien-

fulienses Cisterciensis in monte Soracte a Petrò Card. Aldobrandino introducti. 394.c
funus Card. Petri Aldobrandini. 394.d
funeris expensis soluendis, ac debitis Episc. Bonifacius Octauus assignat fructus Episcopatus. 284.b
SS. Fuscæ, & Mauræ martyrium. 328.d
fuscariua Episc. in conc. Trid. arca scientiarum vocatus. 174.c
fundationis, & dotationis bulla, & instrumenta capellæ sanctæ Priscæ erectę à Battalia Card. Arimineo. 428.d, & 429.a
fundatio, & dotatio Ecclesiæ S. Mariæ Magdalenę, & S. Thomæ Firmi per Presbyterum Episc. 759.d
fundatio Ecclesiæ S. Domnini Firmi iacentibus primum lapidem Regibus Hispanis. 780.c
funerale & aSS. expedita, vt de S. Vbaldo. 894.b
fulginij synodus celebratur sub Iulio Card. legato, 958.d

G

Gabellæ subsidij quatrini, & aliarum exemptionem prætendit Episcopus Sarsinæ, & obtinet. 732.c
Gabriel Paleottus ex Auditore Rotæ ad concilium Tridentinum missus Cardinalis creatur. 51.c
Gabriel Paleottus Episcopus Bononien. restituit palatium Episcopale, & Eccles. ac mores cleri, 51.d
Gabriel Paleottus celebrat iubileum a Gregorio Decimo tertio indultum Bononiensibus. 52.a
Gabriel Paleottus ex Episcopali sede Bononiensi Archiepiscopali effecta primum sacrum Archiepiscopale facit præsentibus pluribus Cardinalibus Episcopis, & alijs viris egregijs. 520.c
Gabrielis Cardinalis Paleotti opera, & obitus. 57.a, b
Gabrielis Naudęi carmina de Card. a Balneo. 50.c.d
Gabrielis Cardinalis legationes, & egregia facta auaritiæ odio opes sententiarum a se iactarum ad pedes Pontificis in vsum sedis Episcopalis defert. 875.d
Gaddius Cardinalis datus obses Cæsarianis post direptionem Vrbis. 393.a
Gaddius Cardinalis cadenti libertati Florentinæ Reipublicæ succurrit irrito conatu. 791.d
Galliæ, & Angliæ discordiæ composita a Martino Papa Quinto per Nicolaum Albergatum. 38.d
Galeatius Bentiuolus electus Episcopus Bononię, & inuito Papa in possessionem intruso Bononia cum sua gente eiectus misere obijt. 45.c
Gallia Cisalpina nunc Romandiola. 319.b
Galliæ Cisalpinæ fines antiqui, & moderni. 319.b
Galla Placidia Rauennæ templum ædificat, ibi sepelitur. 326.e
Galla Placidia Rauennæ grato animo excipit electionem Petri Chrysologi. 332.d
Galliæ, & Italiæ terminus olim Rubico prope Ariminum. 406.c
Galla Augusta opem dat templo ædifican. S. Gaudentij, 418.c
Galliam legatus Apostolicus petit contra factiosos hæreticos Hippolytus Cardinal. Estensis. 596.d
Galli nomine sedis Apostolicæ forum Liuij obsidentes per insidias occisi. 606.c
Gallicum fœdus percutit Philippus Cardinalis legatus in quo purpuram adipiscitur. 842.d
Gallic. legatio Io. Bapt. Card. Millini Episcopi Vrbinatis cum Card. Alano Carolo VII. Rege. 872.d
Galli eiecti e Siculo Regno Liparitana Insula, & Neapolitano Regno potiuntur. 1052.c
Gaspar Silingardus Mutinensium Præsulum historiam scribit. 90.c
Gaspar Silingardus Episcopus Mutinensis legatus ad Regem Galliæ scripsit de Episcopis Mutinensibus. 177.b
Gaspar de Gulfis Episcopus Callien. capite truncatus, quia Duci Valentino resistebat ad fauorem Guidobaldi. 906.a
Gaius Cardinalis Battaglia fundat capellam sanctæ Priscæ Arimini. 429.a
S. Gaudentius Episcopus tutelaris Arimini. 408.c
eius corporis inuentio. 41.a
S. Geminianus idololatriam Mutina expulit. 89.d
in Cathedrali eius corpus. 91.a
S. Geminiani Mutinensis Episc. vita. 90.d vsque ad 97.
S. Geminianus filiam Imperatoris Constantinopolitani a dæmone liberat. 91.a
S. Geminiani funeri celebran. rapitur celebrans Rauennæ Seuerus Archiepiscopus ac Mutinam defertur. 91.b, 95.c
S. Geminiani in Hetruria ciuitas dicta ob plures gratias acceptas a S. Geminiano Episcopo. 96.c
S. Geminianus Episcopus varijs in litanijs reperitur. 97.d
S. Geminiani Episcopi Mutinensis miracula. 97.a vsque ad 99.d
S. Geminiano donaria, & statua ænea dicatur. 163.b
Gentilitijs armis vti noluit Cardinalis Albergatus. 39.d
Gentilitas prædicatione S. Eleocadij e Rauenna conuellitur. 327.d
Geraldinus Rodulphus in donatione nepotis Comitissæ Mathildis. 370.a
B. Gerardi Rangonij obitus. 157.d
S. Germani oppidum ædificatum ex ruinis Casini ab Abbatibus monasterij. 1028.b
S. Germanus Episcopus Antisiodorensis. 332.c
Germaniæ legatio Cardinalis Nicolai Albergati. 39.d
S. Gerontius Episcopus Ficodensis mortuus apud Callium i 893.b
Gibellini Guelphos Mutina eijciunt cum Alberto Episcopo. 156.e
Iterum Bernardinum Episcopum. 163.3
Gibel-

Gibellinorum, & Guelphorum factiones Mutinæ sedantur ab Episcopo. 156.c
Gibellinorum, & Guelphorum factionibus attrita Mutina in potestatem acestini Opizonis se dedit. 159.a
Gibellinorum,& Guelphorum factiones incendio comburunt patriam Callium. 902.d
Gibellini Vrbinates destruunt Ripense oppidum Guelphorum. 926.a
Gibertus Archiepiscopus Rauennas creatur Antipapa sub nomine Clementis Tertij. 145.c
Gibertus Archiepiscopus Rauennæ, postea Siluester Papa II. est factus. 351. b
gibertus Archiepiscopus Rauennaten. Antipapa. 19.d
gibertus alter, seu Vbertus seditiosus pro Henrico Imperatore contra Gregor. Septimum. 363.c
gibertus Antipapa efficitur sub nomine Clementis Tertij, exul repente obijt. 363. d
gilbertus Episcopus Liparitanus fautor Antipapæ in concilio Lateranensis Episcopatu ab Innocentio Secundo deijcitur. 1043. d
S. Georgij corpus Ferrariæ. 542.d
Itemque insigne templum. 541.d,& 343.a
gillina gens descripta. 208.a, b
girosanus Episcopatu Firmano deijcitur a Greg. VII. in Romana synodo. 752.c
gisulphi principis Salernitani ode Alphani Archiepisc. 1117.c
gotfredi Episc. Auersani ode Alphani. 1121.a
gothi pestilentia diminuti Imolensem obsidionem soluunt. 671.d
gothi post pugnam Thraciam, & Daciam populantur. 672.a
gothi Valentinianum vulneratum in domo comburunt. 672.a
gothorum vicus Foroliulj. 605.d
grassius Cardinalis inconstantia demum post res egregie gestas notatur. 46.a
gratiæ Episcopi Parmensis scelera. 224. a vsque 225
gratiosus Archiepiscopus Rauennæ prædictus prophetiæ dono. 343.c
gregorius Papa Septimus confirmat concessiones factas Episcopis Bononien. 17.d
gregorius XV. in Sabaudiæ Nuntiatura purpuram promeruit pace Italiæ procurata. 67. c
gregorius XV. antea Archiepisc. Bononien. Card. Pontifex efficitur. 67.b
gregorius V. a Pontificatu deijcitur a Crescentio tyranno restituitur ab Othone Tertio Imperat. 256.a
gregorius Nonus dat commissionem ad inquirendos excessus contra Episcopum Parmen. qui impediebat appellationes ad sedem Apostolicā expilabat, & concutiebat clericos, & committebat laicis causas. 224.b. vsque d, 225
S. Gregorius tradit corpora SS. Feliculę Crispini, & aliorum Io. Archiep. Rauennati, qui ad correctionem resipuerat. 337.d
S. Gregorius interdicit vsum pallij Imperialis Io. Archiep. Rauennat, & dolet eius obitum. 337.d, vsque 338.b
S. Gregorius dilexit Maximilianum Archiepiscopum Rauennaten. & eidem concedit priuilegium confirmationis obtentorum. 338.d & 340.c
gregorius Archiepiscopus Rauennæ legatus Pontificis pro pace inter Ludouicum, & Lotharium bellum facit, dissipat bona Ecclesiastica vincitur 345.d
gregorius Archiepiscopus Rauennaten. victus pacem componit, in Italiam redit inuisus populis restitutus Ecclesię. 346.a
gregorij nomen abradītur ex albo Archiepiscoporum Rauennaten. & honorifica caret sepultura 346.b
gregorius Quintus legauit in Germaniam Ioann. Archiepiscopum Rauennaten. ad coronandum Othonem Tertium Imperator. 347.d
gregorius Nonus confirmat Archiepiscopum Rauennaten. infinita castra, & omnia alia priuilegia monasteriorum, & Ecclesiarum. 378. d
gregorius XII. exceptus Arimini a Bendinello,& Malatesta ad quem confugit. 436.a
gregorius xij. recenset labores pro tollendo schismate. 436.c
gregorius Cortesius e monachatu insciusCardinalis creatur plura opera litteraria composuit. 880. b
gregorius Nonus Interamnen. 899. a
S. Gregorius reprobat electionem Episcopi Ariminen. 418.d
S. Gregorius Papa commendat gubernium Lipa- ren. Episcopatus. 1046.b, d
griphonis Card. Ferrarien. Episcopi disceptatio Cardinalatus. 571.a
grimoaldus Longobardus Rex die Sabathi sancti Forumpopilii diruit, & capit populo deleto. 642. d
gualdi Episcopi Ariminen. disceptatio, & familiæ descriptio. 431.a
guarini opinio, & historia de corpore S. Leonis Papæ Ferrariæ refertur, & excutitur. 544. d
gubernium temporalium in chronico Imolensi non approbatur in Episcopo. 678.c
guelphi Florentini abigunt Gibellinos. 215.b
guelphi fractis Gibellinis Mutinen. Bonaualtio Mantuano tradunt. 88.c
guelphi,& Gibellini factio Foro Liuij extinguitur. 613. b
guidi comites potentes vocati a Federico Imp. 520.a
guido de Montefeltro Vrbini dominus. 860.a
guido de Montefeltro comes Vrbini inuestitur a Martino Quinto vicariatua Castri Durantis. 977. b
guido Ascanius Sfortia conciliat summ. Pontif. Paulum Quartum, & Regem Hispaniarum. 239.a
guido Ascanius Sfortia ædificat sacellum suæ gentis ad S.M.M. 239.a
guidonis fratris Principis Salernitani ode Alphani Archiepiscopi. 1117. c
guillelmus a Sabaudia eligitur EpiscopusMutinen. ab Honorio Tertio, quia capitulum dissentiebat.

G in partes duas elegerat. 152. a
Gulcerius Imperio Romano deiectus consecratur Episcopus Portuensis. 995.d
Gulielmus Episcopus Mutinensis legatus Apostolicus pro pace cum Theutonicis ab Innocentio Tertio missus. 153. d
Gulielmum Siciliæ Regem Federicus armis Orientis percere satagit. 367.c
Gulielmus Durandus Speculator dictus. renuit opimum Sacerdotium Archiepiscopatus Rauennaten. 384. b
Gulielmus Episcopus Vrbinas adhæret Anupapæ Clementi, excommunicatur ideo, & priuatur ab Vrbano Sexto. 863. d
Gulielmus Durandus Episcopus Miniatensis colligit populum eacisi opdidi Ripensis ac ædificat castrum Durantis. 977. a
Gulielmi Durantis egregia facinora in tumulo recensentur. 988.d
Gulielmus Siciliæ Rex exercitum Constantinopolim, & in Græciam ducit contra Andronicum. 1025. c
Gulielmi Monachi Grammatici Ode Alphani. 1121.a
Guzzolino tyranno Auximates rebelles Ecclesiæ carcerant Episcopum qui ibi moritur. 1015.c

H

Hadrianus Papa P. in itinere ad Carolum Magnum Spilimberti decessit. 113.c
Hadriani Papæ primi corpus Nonantulæ vindicatur. 113.d
Hadriani Papæ gesta carminibus Leoninis descripta. 114.a
Hadrianus Papa creat Patritium Romanum Carolum Magnum. 114.c
hadrianus Papa a Desiderio Longobardorum Rege exagitatus, Carolum Magnum aduocat in auxilium. 114.e
hadrianus Papa Anastasio, & Leoni Iconomachis resistit. 114.d
hadriani Papæ cadauer diuiti planeta exuitur a Monachis, qui ira Dei plectuntur. 116.b
heberardus Episcopus Parmensis schismaticus victo Henrico a Mathilda in Spelunca triduo cum Regiensi Episcopo delituit, tandem misere obijt. 213.b
henricus Quartus Imp. appellat Ægidium Episcopum Mutinensem principem suum. 150.d
henricus Imp. concedit comitatum Parmensem Cadolo Episcopo. 212. a
henrici Imperat. inuestitura, & confirmatio concessorum ab Othone Bernardo Parmensi ob remunerationem. 206.a
henricus Quartus Imperator confirmat Parmensibus Episcopis priuilegia, & iurisdictiones. 220. d
henricus Cæsar dum Romam ad coronam adipiscendam proficiscitur, hospitio excipitur ab Vberto Placentino Episcopo Bononien. 27.d
Henricus Quartus Imperat. tractat de restitutione iurium Ecclesiæ Romanæ. 262.c
henricus Imp. confirmat priuilegia, & largitiones Archiepiscopis Rauennaten. 361. c
henricus Archiepiscopus Rauennæ in Romanam Ecclesiam commmat. 363.c
henrici Quarti Regis Galliæ nuptias benedicit Cardinalis Petrus Aldobrandinus legatus. 393. d
henricus Rex Galliæ conciliatus cum Hispaniæ Rege, & Sabaudiæ duce a Card. Aldobrandino. 394. a
S. Henricus Imperator pro eremitica vita donat sancto Romoaldo Abbatiam sancti Benedicti in Alpibus. 512.d
Henricus Episcopus Imolensis vexatus a ministris Federici Imperatoris illis resistit. 680.d
henrici Quarti reditus in gratiam Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopus Zannettus Vrbinas procurat felici exitu. 884.d
hercules Rangonius excipit hospitio Leonem X. profugum clam è clade Rauennaten. & opibus iuuit. 171.c
herculis templum in cathedralem S. Columbæ Arimini mutarum. 409.d
herculis forum in Sacram Rupillinam ædem versum. 637.b
herculi decimæ aratriæ dabantur. 678.d
hereberto Episcopo Mutinensi concessa facultas Mutinam reædificandi ab Henrico Imperatore. 145.a
hermurus Archiepiscopus Rauennatensis a sede ob simplicitatem abdicat. 353.a
hermatus ad eremitas scribit litteram auream variorum sanctorum dogmatum. 353.b
hieronymus Diedus primus Episcopus Cremensis. 75. b
hieronymus Cardinalis Rusticuccius vir magnis virtutibus præditus templum S. Susannæ suæ Ecclesiæ titulum magnifice ædificat. 971.c
hierosolymitano succursu ab Innocentio cruciata colligitur & mittuntur legati in Angliam, & Franciam. 1026. a
hippolyti Card. secundi Estensis legationes plurimæ. 596.d
hymnus SS. Synesij, & Theopompi. 140. d
hippolytus Cardinalis Estensis septennis fit Archiepiscopus Strigoniensis obtinet plura Sacerdotia in Vngaria educatus. 594. c
hippolytus Cardinalis Estensis armis valuit, Venetorum exercitum vincit. 594. d
hippolytus Cardinalis secundus Estensis fauet, & recipit eruditos viros. 596. d
hildeperius Dux Spoletanus. 743.d
hirundinum, & pernicum miracula S. Aldobrandi Episcopi Forosempronij. 916.b c
historia Abbatiæ Nonantulanæ, & translationis inibi corpora SS. 101. d & 102. b
historiæ fragmentum Placentinæ Ecclesiæ de SS. Episcopis Sabino, & Mauro ac corporum plurium SS. 247. d & monasterij S. Sabini Placent. 252.d
historia Rauennaten. Hieronymi Rubei. 326.c
historiæ Cæsenaten. scriptores. 452. d
historia Vaticana Imolensis ciuita. 668. c

historis rerum gestarum pro controuersia inter Henricum Episcopum Imolensem, & ministros populi, & Federici Imperatoris. 682.a d
historiæ fragmentum translationis reliquiarum Caietæ ex vrbe Constantinopolitana. 1024. d
holdibrandus Episcopus Mutinensis concedit locum ædificandi Oratorij Stephano presbytero. 131. c
honorius secundus Antipapa antea Episcopus Cadolus Parmen. inthronizatus sb Henrico Imperatore obsidetur per biennium in Arce Sancti Angeli. 212. d
honorius Antipapa pro effugio soluit libras 300. Centio Præfecto. 212. d
honorius Secundus restituit Archiepiscopo Rauennati Ecclesias suffraganeas Bononiam, Parmam, Placentiam, Regium. 365.d
honorius Papa Secundus tradendo bona iurisdictionalia, & temporalia Episcopis fenestram auaritiæ patefecit. 675. d
horæ canonicæ ritu Romano Mutinensibus inducuntur recitandæ. 166. c
horcij Iouis Fanum. 452.d
hospitalia vide Xenodochia.
horatius Marzarius primus Episcopus S. Seuerini. 849. c
hospitale S. Marci Firmi eximitur ab Episcopo. 777.d
hospitio excepitur Cardinalis de Padioto ab Episcopo Arnoldo Bononien. eo detecto, & incusato de Simonia ab Episcopatu deijcitur. 28. a
hubertus Episcopus Parmensis fundator monasterij S. Ioannis Euangelistæ Benedictinorum. 202. d
hubertus Episcopus Mutinen. fauet Imp. Henrico contra Greg. VII. 145.c
hugo Imp. confirmat omnes donationes, & concessiones factas per Imperatores, & Reges Parmen. Episcopo eximitque ab omni iurisdictione. 192. d
hugo Rex largitur plura bona canonicis Parmen. vt vitam valeant sustentare. 195.b
idem confirmat Episcopis Parmen. donata ab alijs Imperatoribus. 196.d
hugo Rex Italiæ confirmat successiones, & exemptiones Episcopis Parmen. 196.d
hugo Feltrius Episcopus Leopolitanus relicto Federico Imp. ad Pontificem redit. 934. d
hugo Messanensis Archiepiscopus electus ab Anacleto Antipapa sibi suffraganeam facit Ecclesiam Leopolitanam. 1049. c
hugo Messanensis deijcitur Archiepiscopatu ab Innocentio Secundo, & conc. Lateranensi. 1051.a
hugucio Placentinus in conc. Senensi creatur Card. Episcopus Tusculanus. 271. a
humberti Episcopi Ariminen. vita. 420. s
humilitatis laudes ex Ode Alphani. 1097. e
humiliati in Ecclesia S. Petri Adrien. introducti. 398. b
humfridus Archiepiscopus Rauennas frater, & vic. in Italia Henrici Imp. 359.c
hunfridus depositus ob lites excitatas Roman. Eccles. 361. c

I

IAcobus Boncambius Episcopus Bononiensis hospitio excepit Innocentium Pontificem, & plurima Ecclesiæ, & ciuitati proficua peragit. 26. a
Iacobus Episcopus Senogalliensis reducit Romanos, & Anibsidensem ad Gregorium Pontificem. 938. c
Iacobus Palatinus Episcopus Cæsenæ adhæret Antipapæ Benedicto. 478. c
iesuati Ferrariæ introducuntur. 587. d
iesuitæ Firmi introducti. 796. a
S. Ignatius Loiola Venetijs sacris initiatus à Negusantio Episcopo. 729. d
ildebrandi Archidiaconi ode Alphani. 1122.b
illustrissimi titulus datur Episcopo Parmensi ab Hugone rege Italiæ. 97.b
imago chartacea B. Virg. a flammis seruata Foroliuij. 611. d
immunitas Ecclesiæ concessa clericis familijs, & colonis Ecclesiæ Mutinensis per Vidonem Imperatorem. 121.b c
imola cur sic dicta, prius aliquando Forum Syllæ. 667.d
imola diruta sb Antherico, reædificata a Longobardorum Rege. 668. b
imolæ conditorum ac restauratorum historia. 668. c
imola habet portam Ilioneam. 669. a
imola Romanorum colonia deducitur. 669.b
imolæ ciuitatis situs ædificiorum, fori & habitantium descriptio. 669. c
imolæ Cato Vticensis habitat. 669.d
imola paruit pluribus dominis, & tyrannis. 670.a
imolenses viri illustres referuntur. 607.b
imola ad prædicationem S. Apollinaris Christi fidem suscepit. 670.b
imolæ martyrio coronatus S. Cassianus Episcopus Brisinensis. 670. d
imola a Gothis capta, diruta, & incensa sub Atbarico Rege, martyrio tunc coronatur S. Cassianus. 672.d
imola patria sancti Petri Chrysologi. 672.d
imola seruat corpora plurimorum sanctorum. 672. d
imolensis clerus, & sacerdotia describuntur. 673.
imola interdicta sb Episcopo pro tuitione iurium Ecclesiæ, & impedimento iurisdictionis. 685. b
imperator Græcorum hospitio accipitur a Nicolao Card. Albergato. 39. c
imperium Constantinopolitanum eiecto Marculfo comiti Flandriæ datur per Francigenas. 1026. c
imperio deiectus efficitur Episcopus Parmensis. 993. d
imperiale diadema peruenit in prædam Parmensium, qui obsidionem soluerant propria irruptione. 180. a
indulgentiam concedit Pontifex auxiliantibus, pro

correctione occisorum Episcopi Sarsinæ. 718.b
indulgentia pro sepeliri se facientibus in Ecclesia. 748.a
indulgentia plenaria concessa perpetuo ab Innocentio Octauo Ecclesiæ Auximi. 1020.c
indulgentiæ bullæ Gregorij XII. Arimini profugi. 436.b
innocentius Quartus Bononiensem Academiam sacræ Theologiæ facultatem laureandi. 29.b
innocentius Septimus antea Cosmatus Melioratus factus Episcopus Bononiensis non recipitur a clero, & ciuitate. 33.d
innocentius Quartus rediens a concilio Lugdunensi hospitio excipitur ab Alberto Boschetto Episcopo Mutinensi. 156.c
innocentius Quartus alumnus Ecclesiæ Parmensis. 226.a
innocentius Quartus erigit Placentinam Academiam. 281.d
Innocentij Quarti e Gallia reditus. 653.a
innocentius Septimus antea Archiepiscopus Rauennas. 388.b
innocentius de Maximis Episcopus Bertinoriensis dum se iura Ecclesiæ augere putat illa pessundat. 666.d
Sanctorum Innocentium Odè Alphani Salernitani. 1104.c
inscriptio monumenti ædificationis monasterij Carthusiensium Bononiæ Americi Cati Episcopi. 32.d
inscriptio monumenti Bononiæ Iulij Secundi PP. 44.b
insubria Cispadana eadem quæ Æmilia. 2.a
insubriæ populus contra Federicum Imp. sociatur a legato Episcopo Mutinensi. 149.c
instrumentum concessionis in emphyteusim castri Rochæ S. Mariæ Mutinen. 146.c
instrumentum concessionis loci sancti Domnini Mutinen. fratribus Eremitarum S. Augustini. 160.a b
instrumentum confirmationis donationum factarum ab Episcopis Cæsenatensibus canonicis suæ Ecclesiæ, & nouæ donationis factæ per Ioannem Rieciardellum Ariminensem Episcopum Cæsenæ. 469.c
instrumentum erectionis monasterij S. Crucis Firmanæ diœcesis donationis, & dotationis factæ per Theodosium Episcopum Firmanum. 736.b
instrumentum confirmationis donationum, & priuilegiorum monasterij sancti Sauini Firmi concessorum ab Adonalpho Episcopo Firmano. 765.b
instrumentum donationis, & concessionis plurium Ecclesiarum bonorum factæ ab Vbertello Episcopo Foropopuliensi Abbatiæ sancti Ruphilli. 647.d
instrumentum electionis Episcopi Vrbini Ioannis de Perfectis. 870.b
instrumentum creationis notarij factæ per Episcopum Feretranen. seu Leopolitan. 938.c.
instrumentum dotationis, & donationis Iacobi Card. Sabelli pro fundatione monasterij sanctæ Mariæ in Pruli Ord. S. Guilhelmi. 1001.d
instrumentum emptionis castri Luchtani factæ ab Abbate sancti Secundi, & canonis Amerinis 1003.a
instrumentum restitutionis castri insulæ Ecclesiæ Auximanæ factæ per Albertum comitem. 1009.c
instrumentum restitutionis castri sancti Vitalis Ecclesiæ Auximanæ per Cingulanos. 1010.c
instrumentum mandati procuræ Corron ensium ad petendam confirmationem electi, & tuenda iura communis coram Papa. 1037.c
instrumentum inuestituræ factæ ab Episcopo Bertinoriensi Francisco Calbulo de Paulinijs de castro S. Cassiani. 656.d
insula Liparitana habet balnea, & alia proficua. 1043.a
insulæ Lipari nomen cur inditum. 1043.b
insulæ Æolæ plures carent habitatoribus. 1043.b
insulæ Liparæ S. Paulus prædicat. 1043.c
insulæ Liparæ sacerdotia, & Ecclesiæ. 1043.d
insulæ Liparæ datur Episcopus, cum Pactensi in Sicilia vnitur. 1044.b
insulæ Liparæ appellationes etiam in ciuilibus ad Episcopum deferuntur. 1044.c
insulæ Liparæ Abbati conceduntur priuilegia, & donationes a Rogerio comite Calabriæ, & Vrbano Secundo. 1047.c
insulæ Liparitanæ Episcopatus institutio per Anacletum Antipapam, fit suffraganeus Messanensis Archiepiscopi. 1050.c & 1049.c
insula Liparitana erigitur in Episcopatum ab Eugenio III. 1051.c
insulæ Liparitanæ Episcopus dissoluitur ab Ecclesia Pactensi. 1051.c
insula Liparitana capta ab Ariadeno Barbarossa. 1118.a
insulæ Liparitanæ Episcopus immediate subijcitur sanctæ sedi Apostolicæ per Vrbanum Octauum Papam. 1018.c
inuentionis corporis S. Leopardi instrumentum Auximi. 1018.d
intrusus in Episcopatu Placentino male se habet, & pessime tractari facit nuncium Papæ deponitur. 279.b & 280.c d
inuestitura castri Rochę sanctæ Mariæ Baluculi j. 153.c
inuestitura comitum S. Secundi Parmensium gentis Roboreæ. 231.d
inuestituræ comitum de Querciola confirmatio Innocentij Quarti. 304.b
inuestiturę plurium feudorum factæ a Fortunato Pellicano Episcopo Sarsinæ. 730.d
inuidia, & odio notatur Io. Baptistæ Ferrarius qui plus cura aggregandi æris quam iustitiæ apud Romanæ curiæ officia valuit. 170.b
S. Ioannes Abb. S. Euangelistæ plura sanctimoniæ opera cum socijs. 182.a
ioanni Aldobrandino Card. percutiendi sacri fœderis pro bello Nauali contra Turcas cura demandatur a Pio V. 694.d
ioannes Papa VIII. dat litteras commendatitias pro Vrybodo Episcopo Parmensi Carolo Manno 184.c.

ioannes Andreas Caligarius consecratur in Episcopum Bertinorij pręsentibus Rege, & Regina Poloniæ. 664. d
ioannes Caphasellus exordiendo Concilio Ferrariæ missus ab Eugenio Quarto. 623. c
ioannes Calaber Episcopus Placentinus Antipapa deturbat Gregorium papam, & se inthronizat a factione Crescentij tyranni. 255. d
idem Ioannes Antipapa ab Othone Tertio depositus mulctatur auribus, & naso ac per vrbem ascenso asino ducitur. 256. a
ioannes Bernardinus Card. Scotus singularis eruditionis vir. 29. c
ioannes Baptista Capranica Episcopus Firmanus occiditur. 792. c
ioannes de Columna Cardinalis Legatus Piceni. 780. c
ioannes Guidiccionus Forosemproniensis Episcopus nouos magistratus excitat pro compescendis seditionibus Guelphorum, & Ghibellinorum. 613. c
idem poeta laureatus plura opera præclare panxit. 922. c
ioannes Necusantius Episcopus Saffinæ iura suæ Ecclesiæ tuetur acertime. 721. d
ioannes Paccaronus Firmanus Legatus Innocentij Tertij contra Albigenses. 768. a
ioannes Petrus Arriuabene Episcopus Vrbinas legatus ad Ferdinandum Regem Neapolitanum sacellum B. Mainardi, & Palatium restaurat. 874. d
ioannes Saluiatus Card. plurima opima sacerdotia obtinet. 595. b
idem Ioannis Card. Saluiatus Legatus ad Regem Galliæ. 596. c
B. Ioannis Satiati minoritæ Calliensis obitus. 904. b
ioannes Episcopus Placentinus confirmatur biennio post electionem. 268. b
ioannes episcopus Placentinus abdicato Episcopatu ad suum Cisterciensis Ord. monasterium rediJt. 269. b
ioanni Archiepiscopo Rauennati sæpe Angelus apparet. 331. b & 332.
ioannes Archiepiscopus Rauennas a Simplicio Papa comminatur de electione si auferit eligere suffraganeos. 333. c
ioannes Archiepiscopus Rauennas defenditur de impostura inobedientię Pontificis. 337. d
ioannes Archiepiscopus Rauennæ dum causam suorum flagitiorum in conuentu Romano perire videt, ad preces confugit obtinens ne deponatur. 346. c
ioannis Papæ X. literæ super ædificationem Rodigij. 347. b
ioannes Episcopus Fauentinus in Syria profectus armatus sub Ptolemaide occiditur à Saladino cum Archiepiscopo Rauennate ductore cruce signatorum. 519. c
B. Ioannes de Tusignano diuina inspiratione ductus Episcopus Ferrariensis electus miraculis clarei viuus, & mortuus. 591. d
B. Ioannes de Tusignano obtinet facultatem ab Episcopo Ferrariensi construendi oratorium & domum pro suis fratribus. 588. a
ioannes Theodulus Episcopus Foropopiliensis Thesaurarius Sedis Apostolicæ. 660. c
iouis, & Mineruæ Fanum Cæsenæ destructum ab Episcopo. 451. d
iouis Templum S. Petro Mutinæ consecratur. 90. c
isibrandus Angustriolam Abbas de Columba electus Episcopus Placentinus, maluit in claustro viuere, quam Episcopari. 272. b
isidori Episcopi obitus Bononiæ intelligitur de Siculo non de Hispalensi. 11. c
isidis Deæ Fanum apud Forumpopilij. 631. d
italicæ nationis procurator in concilio Constantiensi Iacobus de Opizis Episcopus Adriensis. 400. c
italiæ curam Alericus Patritius Romanus tenebat tempore Iustini Imp. filij Iustiniani. 454. c
italia Oenotria cur dicta. 668. c
iudicia male cōmissa, & participata in emolumentis cum Episcopo dicuntur latrocinia. 224. d
iudicia antiquitus apud Prætores non apud Episcopos. 675. d
Iulius Secundus antea Iulianus da Ruuere Episcopus Bononiensis Pontifex efficitur. 43. d
iulius Secudus Ariminum sedi Apostolicæ recuperat. 407. d
iulius Secundus eius pædagogum Cardinalem, & Episcopum facit. 481. c
iulius Roboreus Card. Archiepiscopus Rauennas studium, & Archiepiscopale Palatium maxima munificentia instruit. 392. c
iulius Castellanus Fauentinus electus Episcopus plura præclara opera scripsit. 531. d
S. Iuliani martyris Arimini defertur corpus ab Angelis in tumulo marmoreo. 419. d
S. Iuliani martyris protectoris Maceratæ inuentio brachij, & manus. 817. d
iura Parmensis Ecclesiæ restituta ab Vgolino Sanuitali Episcopo. 270. a
iurisdictio tribuitur a Pontifice S. Theodoro Bononiensi Episcopo in monachis, & presbyteris suæ ciuitatis. 11. d
iurisdictio Castri ædificati ab Episcopo Mutinensi conceditur Episcopis successoribus a Beringario Rege, & ius faciendi mercatum. 127. b
iurisdictionis castrorum Mutinensis Episcopi. 151. c
iurisdictionis temporalis, & exemptionis concessę Episcopo Parmensis a Carolo Manno, & Carolo Regibus. 187. c d
iurisdictionem exercere non possunt consules, & iudices Parmenses, nisi prius iurent in manibus Episcopi ex priuilegio Imperator. . Othonis. 222. c
iurisdictio Episcopalis contra clericos non potest laicis demandari. 224. d
iurisdictio maxima Archiepiscopi Rauennatis in pluribus locis Romandiolæ, & Piceni, ex priuilegio Henrici Imperator. 362. c d
iurisdictio temporalis Sarsinæ Episcopo restituitur. 726. c
iuris ordo quod tenere poterat Ecclesia pro sui antiqua desensione. 144. a

iusti-

Iustinianus Imperator deceptus in interrogatione inuenti thesauri. 335.e
Iustiniana gens Chii, & aliarum Insularum Aegei maris domina. 832.d
S.Iuuenalis, huius nominis secundi Episcopi Narniensis corpus apud Fossanum Pedemontis. 1041. b.

L

LAda Atestina mater Manni profugi per aquas ab excidio Comaclensi saluati, monasterium ædificat S.Bartholomæi prope Ferrariam ex voto vti filium saluum recepit 558.a
Ladislaus Rex Pannoniæ ad obsequium Pontificis redit. 781.b
Lanfranchus Episcopus Parmensis priuatur Episcopatu ab Eugenio Tertio cum contra Apostolicum præceptum auxilium tulisset contra Nonantulanos. 218.e
Restituitur ab Adriano IV. ibid.
Lateranenses canonici Regium Lepidi euocati. 309. a
Laurentius Campegius plures magistratus egregie obiuit. 973.b
Idem post obitum vltimi Ducis Vrbini iuramentum fidelitatis nomine sedis Apostolicæ excepit, Ducatum regit. 974.c
Laurentius Lentius Episcopus Firmanus arma tractat sub Paulo IV. postea in Gallia nuncius. 794.c
Laurentius Medices Vrbini Ducatui præficitur a Leone Decimo expulsis Roboreis. 860.a
Idem contra Franciscum Mariam Roboreum de Ducatu Vrbini contendit. 907.d
Laurentii Cardin. Magalotti gesta præclara. 601. a,e
Laurentius Rouerella Philosophus insignis plures cathedras vniuersitatum doctissim. repleuit. 593. a
Idem factus Episcopus Ferrariensis destinatur nuncius in Pannoniam munus egregie obit. 593. b
Latinæ linguæ corruptio. 675. b
Lealis Malatesta Episcopus Leale oppidum ædificat. 433.b
Legatio Apostolica in Prussia optime habita in Guillelmo Episcopo Mutinensi. 155.b
Legatio S.Bernardi Card. in Insubria nomine Paschalis Papæ. 216.d
Legatio Cardinalis Alexandri Sfortiæ ad componendos deperditos homines. 241.b
Legatio Card. Campegii in Anglia, & Scotia. 879. d
Legatio ad Cæsarem, & in Gallia Io.Guldiccioni Episcopi Forosempronij. 922.c
Legatio ad Cæsarem Malatestæ Baleonei Episcopi Pisaurensis. 956.b
Legatio Constantinopolim Maximi Episcopi Senogallien. contra Patriarcham. 958.b
Legatio in Germaniam Card. Io. Garsiæ Millini pro pace inter Austriacos fratres firmanda. 696.d
Item in Poloniam, & Hispaniam. ibid.
Legatio Philippi Fontanæ in Germaniam ab Innocentio Quarto pro subrogando Catholico Imp. Friderico Secundo excommunicato. 581. a
Legatio Iacobi Passerelli in Britannia. 143.d
Legatio Iacobi Episcopi Senogalliensis in Liuoniam. 961.a
Legatio Ioann. Episcopi Ficodensis in Galliã pro cognoscenda causa matrimoniali Lotharij cum pellice. 486.b
Legatio Io. Baptistæ Caselli ad Regem Galliæ in qua obiit. 446. b
Legationes Ioannis Andreæ Boccaccii Episco Mutinensis. 169.b
Legationes Ioannis Cardinalis Moroni plures. 175. a,b
Legationes Ioannis Francisci Cardin. a Balneo. 500. b
Legatio missa ab Eugenio Quarto in Germaniam pro Cæsaris electione. 871. c
Legati ad Regem Pannoniæ Philippi Firmani Episcopi. 781.a
Legationes contra Ferrariæ Ducem Vigerii. 969.b
Legationes Apostolicæ, etiam non Cardinalibus dabantur. 781.c
Legationes Bernardini Cardinalis Spadæ. 1006. c
Legationes duodecim Dominici Card. Capranicæ 789. c
legationes Card. Dandini in Galliam, & ad Cæsarem pro pace. 693.b
legationes in Dalmatia Apostolicæ. 459.b
legationes egregię Card. Segæ. 842.d
legationes Card. de Grassis. 46. a
legationes Hippolyti Cardinalis Estensis. 596.c
legationes Card. Rodulphi Carpensis. 529.b,c,d
legationes Ioan. Card. Saluiati. 555.b
legationes Nicolai Card. Albergati plures. 38.d, 39. a
legationes Nicolai Card. Ardinghelli ad Regem Galliæ. 925.c
legationes Card. Parisiani. 445.d
legationes B. Petri Tomasij Episc. Liparitani. 1103.
legationes Card. Rouerellæ plurimæ. 389. d
legationes Simonis Pauli Episc. Calliensis Nicolai Quinti nomine. 905. a
legatus pro pace bellum facit, & victus remanet. 343. d
leges, & statuta Æmiliæ Card. Canauus condidit. 176. b
leges præscriptæ Ferrariensibus in vetusto diplomate, quod dicitur Vitellisni Papæ, & Constantini Imp. 552. a
lenius Card. S. Carolo Borromæo templum Romæ ædificat. 600.d
S.Leonis ciuitas, Leopolis, siue Fereтranus mons 929.d
Eiusdem situs descriptio. 930.b
Ibi se recepit Berengarius iram Othonis Imp. declinans. 929.d
Capitur a Leone X. quam Valentinus Borgia irrito conatu appetierat. 930.c

Patria

Patria Feretranæ clarissimæ gentis. 930.d
Eiusdem sacerdotia, & monasteria. 932.c
S.Leonis Episc. non residet apud Cathedralem ob custodiam militum. 931.b
Eiusdem Cathedralis translatio in oppidum Bennæ Billonum a Gregorio Decimo tertio. 941.a
conis Episcopi corpus Festatiam translatum. 544.c
Disceptatio an sit corpus S.Leonis Papæ Quarti. 545.a
leopoldus Archidux Austriæ S. Valentini Episc. & martyris sacellum Interamnæ ædificat. 1041.c
libertas Ecclesiæ tueri dicitur ab Episcopo, etiam cum martyrio. 224.c
ligures deuicti a M. Popilio Lenate dimendunturs iniusso Senatu. 631.a
linia Augusta Forum Liuij ædificationem procurat 604.c
lingua captus fuit Episcopus dilapidatos bonorum Ecclesiæ. 17.d
lis Episcopi Firmani marchionis Murro Vallium, dirimitur per Federicum Imperatorem. 758.a
lis inter Archiepiscopum Rauennatensem, Patriarcham Aquileiensem, & Archiepiscopum Mediolanensem supra præcedentia terminata a Clemente Secundo ad fauorem Rauennatis. 359.d
lis inter Episcopum Parmæ, & Bononiensis terminatur in synodo prouinciali. 13.d
lis finium diœcesis Bononiensis, & Mutinensis quomodo terminatur. 12.a
litis cognitiones, & ordinationis antiquæ, dum molestatus Ecclesia super concessione Imperiali. 144.a
lis super confinibus Regiensis Ecclesiæ, & Gonzagæ gensis terminata opera Iacobi Antonij Episcopi Mutinensis. 167.c
lipara Insula a quibus habitari cœpta. 1043.a
Eripitur a Saracenis, a Regibus Siciliæ. 1043.b
liparen. Episcopatum ab Archiepiscopatu Messanensi eximit, & Apostolicæ sedis immediate subiecit Vrbanus Octauus Pontifex Maximus. 1044.
litteræ Adriani ad clerum Placentinum de electione Vgonis Perleonis in Episc. 269.d
litteræ Aureę. 353.b
litteræ Basiliensis concilij ad Auximanos 919.b
litteræ Benedicti Duodecimi super expulsione Thomasioi de Foliano intrusi in Episcopatu Regij Lepidi. 305.c
litteræ Clementis IV. contra homicidas Vvidonis Episc. Sassenaten. 716.c
litteræ Eugenij Tertij ad fauorem Ioan. Episc. Placentini. 266.c
Item de eodem. 267.d
Item de subuentione facienda Ioan. Episcopo. 268.d
litteræ gratulatoriæ reipub. Florentinæ pro electione Philippi de Antella. 584.c,d
litteræ Gregorij Noni ad Federicum Imperat. pro Episcopo Sassenatensi. 713.b
litteræ Gregorij Noni contra excessus Gratiæ Episcopi Parmens. 224
litteræ Gregorij XI. supra executione sententiæ latæ ad fauorem Episcopi Sassenatensis. 727.c
litteræ Gregorij Noni Eugubinis ad fauorem Episcopi Callien. 898.b,& d
Litteræ Honorij Tertij pro expeditione Cruciatæ. 897.c
Eiusdem Odoni Episcopo Vrbinaten. electo. 863.c
litteræ Innocentij Tertij absolutionis Comitum de Modigliano. 714.c
litteræ Innocentij IV. contra Placentinæ ciuitatis officiales. 280.a
litteræ Innocentij VI. confirmationis priuilegiorum canonicorum Lateranen. 475.d
litteræ Ioann. Octaui ad Carolum Mannum pro Episc. Parmen. 209.d
litteræ Ioannis XXII. super alienatione castri Pinnæ communi Arimini per Episc. Feretranen. 935.b
litteræ Ioan. XXII. prouisionis Ecclesiæ Senogall. de Francisco Siluestro. 962
litteræ eiusdem Ioan. XXII. contra occupantes bona Ecclesiæ Senogallien. 963.c
litteræ Martini V. prouisionis Ecclesiæ Auximanæ in personam Abbatis S. Nicolai. 1016.d
litteræ Martini V. super restitutione factorum indumentorum Card. Bontempi Ecclesiæ Maceraten. 815.d
litteræ Othonis Quarti Imp. super obseruatione priuilegiorum Parmen. Episc. 223.c
Item Federici II. 223.a
littera prima pro toto nomine scribebatur ab antiquis. 731.d
litteræ Sergij Papæ de sebenedictione monasterij Nonantulani. 254.b
litteræ Vrbani Quarti pro receptione in gratiam sedis Apostolicæ Callien. 899.d & 900.d
litteræ Vrbani V. reductionis Episcopatus Casinensis ad regimen Abbatis. 1071.b
longinus primus exarchatum Rauennæ nomine Iustiniani Imp. exercet, & Longobardis opponitur. 337.a
longobardi victi a Carolo Magno. 325.c
longobardi quomodo primum in Italiam venerunt. 337.a
longobardi Mutinam diruunt. 88.b
Iotharius Rex donat Vvidoni Episcopo Mutinensi Salinasum Comaclen. 128.c
Iotharius, & Adelbertus Reges confirmant donationes Episc. Mutinen. 129.b
lotharius Imp. concedit priuilegium Episcopis Placentinis. 215.d
lucius Tertius proficiscens Veronam Mutinensem Cathedralem consecrauit. 150.c
ludouisia gens Bononien. 67.a
ludouicus Ludouisius Card. Bonon, a fortuna pluribus cumulatus parum superfuit. 67.d
ludouicus Pius confirmat priuilegia Mutinensibus Episcopis. 117.b
ludouici Pij Imp. filij cum Lothario bello dimicant. 345.d

ludo-

ludouicus Lotharii filius in Italiam. 346.b
ludouicus Saregus vir vndequaque litteratura, & genere nobilis Episcopus Adriensis plurima munia sedis Apostolicæ egregie obiit. 404.c,d.
ludouicus Theodulus Episcopus disputandi munus cum hæreticis excepit. 663.d
ludouicus XII.Rex Gallorum Cremam Venetis aufert. 76.d
luitprandus Arisnos vicit. 957.d
lutheri hæresim dum compescere studet Laurentius Card. Campegius creatur Card. 46.b

M

Macharellus Adalardus Cathedralis Ferrariensis ædificator. 542.b
Macerata ædificata ex ruinis Eluiæ Recinæ. 804.b
Maceratæ situs descriptio. 804.c
Fertile solum, ibidem.
Macerata castrum S. Iuliani dicebatur. 785.d
Maceratensis academia, & collegia. 805.c
Maceratensia sacerdotia, & monasteria. 805.b, 806.d
Maceratæ corporale aspersum sanguine e sacratissimo Eucharistiæ Sacramento spectatur. 806.b
Aliæ reliquiæ, ibidem b,c.
Macerata erigitur in Cathedralem, & ei datur diœcesis Recinetum sede illa suppressa. 807.a
Maceratensis Rota agnoscit causas appellationis ab Archiepiscopo Firmano. 813.a
Maceratensis Episcopus, & Tolentinas dictus. 813.a
Maceratensis Episcopus, & Recanatensis dictus. 814.b
Maceratensis, & Recanaten. Ecclesiæ disiunctio. 819.d, 821.c
magdeburgensis Metropolis erectio a Ioan. XI, 698.b
maguntinus Archiepiscopus Card. reperitur sub scriptus in bulla Innocentii Tertii ante Episc. Hostien. 276.d
maguntinus Archiepiscopus Rauenna aufert corpora SS. Seueri, Vincentii, & Innocentij, & Herfidium transfert. 341.b
mainardinus Episcopus Imolæ vir sagax res gestas Federici Secundi Imp. scribit, castra ædificat tyrannus efficitur patriæ. 684.d
S. Maiolus ex gente Sacrata, quæ & Maiola dicta. 509.d
mala non fugiendo, sed patiendo iusti tolerant. 755.b
malabranca Episcopus Ariminen. eruditiss. plura scripsit. 419.d
malatesta Robertus electus Archiep. Rauennas, sed a Bonifacio Octauo impeditus. 384.b
Malatestæ gentis Arimin. exordium. 407.d
malatesta fauet & recipit Gregor. Duodecimum. 436.d
malatesta Sigismundus occupat pro arce Ecclesiam, & palatium Episcopale Senogallien. 962.b
manfredi crudelissime necati, & Fauentiæ dominio exuti. 511.b
manfreda gens extinguitur. 521.b
manfredus Tarentinus hostis Ecclesiæ. 781.a
mantuæ Capitanei sedis Apostolicæ Ludouic. Gonzaga & Guido Philippinus Feltrinus. 305.b
mandosia gens Amerina plures illustres viros peperit. 831.b
marcellus II. Papa nomen mutare noluit ante Pontificatum. 311.c
marchio montis Ferrati Thessalonam capit, & captiuum ducit Alexium cum filio. 1026.d
marchio S. Mariæ quatuor castella donat Ecclesiæ Forosempronien. 911.c
marcus Contarenus Prætor Imolensis infensus Episc. 685.c
marculfus Imperio Constantinopolitano præpositus. 1026.c
marculfus occidit Alexium, imperium Constantinopolitanum Latinis restitutum. 1026.c
margarita Austriaca Ferrarien. Ecclesiæ nobile sacrum indumentum donat. 542.d
margarita Austriaca Philippo Hispaniarum Regi Ferrariæ desponsatur. 542.d
S. Margaritę laudes Alphani Salernitani. 1100.d
S. Virginis Mariæ cantus eiusdem Alphani. 1103.c
marinus Acestinus per aquas eusdit a bello Comaclensi. 557.d
martinus Episcopus Parmensis suspenditur a Pontifice ob dilapidationem bonorum Ecclesiæ. 226.a
martinus Quartus cum exercitu Gallorum Forum Liuij obsideri mandat. 606.c
martinus de Amelis eximius legum doctor deuotum reintegratione iurisdictionis Episcopi Sarsinæ. 725.c
martyrij duplex genus. 92.c
martyrum loca septem in ciuitatibus existebant. 412.a,b
martyres plures Firmi. 743.c
marzaliæ conuentus Metropolitan. Rauenn. 457.b
mater S. Proiecti Episcopi Imolensis dum eum in ventre gestat, somniat filium parere lilium in manibus gestantem. 674.a
mathematicorum princeps sui æui Paulus a Midelburgo Episcopus Forosempronensis. 921.d
mathilda Comitissa donat castrum Rocchæ S. Mariæ Ecclesiæ Mutinensi. 146.b
mathilda Comitissa vincit, & fugat Henrium Cæsarem. 213.a
mathilda Comitissa Dux S. Petri multa perpessa pro Romana Ecclesia. 213.b
mathilda Comitissa proprietario iure comitatum Ferrariæ, & alia tradidit sanctæ Rom. Ecclesiæ. 216.c
mathilda Comitissa donat plurima bona Abbatiæ Nonantulæ cum censu Lateranensi palatio. 216.c
mathilda Comitissa tollit abusus præstationum subditus de Monticulo. 217.b
mathilda Comitissa ædificijs, & opibus Abbatum sancti Prosperi Regij Lepidi auget. 298.d
mathilda beneficiaria Archiepiscopatus Rauennatensis

tensia 768.b,c

matbilda Comitissa donat calcaria aurea pro nouæ campanæ fractæ fusione Monachis S. Bartholomæi Ferrariæ. 561.c

matrimonialis causa Lotharij in Gallia cognoscitur per legatos sedis Apostolicæ. 485.b

matrimonia ante concilium Tridentinum Nicolaus Episcopus Mutinensis tribus festiuis diebus ante celebrationem mandat publicari synodali constitutione. 168.c

S. Matthæi Apostoli, & Euangelistæ hymnus Alphani. 1088.c

S. Matthæus Apostolus a mortuis excitat filium Regis. 1090.c

matthæi de afflicto mores, & honores. 657.a

matinæi Bruni carmina in laudem Arimini. 409.a

matthæus Pius Episcopus Mutinæ Ghibellinus sedat, & plurima bona parat pro Ecclesia. 156.b

S. Mauri Abbatis hymnus Alphani. 1088.c

S. Maurus Romanus monachus S. Benedicti Episcopus Cæsenæ nepos Ioannis Noni Papæ. 457.c

mauros Foroliuij occisus mandante Martino IV. 607.b

S. Maurelius Episcopus, & martyr floret. 545.d

S. Maximus per errorem dictus est Episc. Regij Lepidi. 300.b

S. Maximianus ex bubulco Archiep. Rauennas. 333.a

S. Maximianus arando thesaurum inuenit, callidè partem tulit Iustiniano Imperatori, a quo eligitur Archiep. Rauennas. 335.b

S. Maximianus non recipitur a Rauennatensib. in Archiep. per aliquot tempus tandem excipitur, plura ædificat sacra loca. 335.d

mediolanensis Archiep. a Rom. synodo deiectus, in cuius locum iussu Ioann. Papæ datur facultas eligendi Ariminensi, & Ticinensi Episcopis. 419.c

Mellini Francisci Episc. Senogallien. virtutes, & obitus. 963.b, 877.d

mellinus Io. Garsia Card. legatus Apostolicus plura egregie munera obiuit. 696.c

mercati faciendi ius conceditur Episcopis Mutinensib. a Berengario Rege. 137.d

meldola cum alijs locis donata Archiep. Rauennatensi a Bonifacio nepote Comitissæ Mathildis. 363.c, & 369.a

S. Mercurialis Episcopi Foroliuiensis præclara gesta. 615.c

mobilia auferebantur a ciuibus Rauennatensibus Archiep. 380.d

monasteria Bononiensia a sanctis Episc. ædificata. 9.a

monasterij S. Bartholomæi Ferrariæ ædificatio ex voto matris Ladæ Marioi Estensis. 557.d

monasterium S. Bartholomæi Ferrariæ plures egregios viros protulit. 562.b

monasterium S. Columbani ædificat Petrus Bononien. Episc. 11.c

monasterium de Columba Placent. a S. Bernardo ædificatum. 162.d

monasterij S. Crucis Ecclesia territorij S. Elpidij consecrata coram Carolo Imperatore. 736.b

monasteria plurima Cæsenæ. 452.b

monasterium S. Christophori Castri Durantis eximitur a iurisdictione Episcopi Vrbinatensis a Bonifacio Papa Nono. 866.d

monasteriorum ædificatio absque licentia Abbatis, qui Ecclesias habet, non potest fieri. 649

monasterium Flaitræ Tolentini Cisterciensis ord Iesuitis datur. 882.a

monasterium S. Genuntij Calliensis diruitur pro condenda arce, inde arx diruta ibi Cappuccinorum cœnobium excitatur. 894.d

monasterium Montis Casini a S. Benedicto ædificatur. 1027.d

monasterium Montis Casini vicarius Apostolicus Nicolaus Sanfedonius Episcopus Mutinensis. 168.d

monasterium Montis Casini castra, & Episcopatus a vassallis eripiuntur, & dominantur. 1032.d

monasterium montis Casini per 800. ann. ab Abbatibus longa serie post S. Benedictum Episcopali iure rectum 1028

monasterium Montis Casini deuastatio per Gothos. 1028.c.

monasterium Montis Casini erigitur in Cathedralem a Ioanne XXII. Papa. 1028.d

monasterij Montis Casini prærogatiuæ. 1031.d

monasterio Montis Casini restituitur iurisdictio Episcopalis suppresso episcopatu. 1033.b, & d

montis Casini episcopatus ad Abbatum regimen reducitur. 1031.b

mons Casinus locus vbi antiquum Casinum. 1027.d

monasterij montis Casini laudes ex ode Alphani. 1099.a

monasterij Casinensis sancti Monachi. 1098.c

monasterium sanctæ Mariæ de Misericordia Mutinæ dirutum in ædificatione murorum ciuitatis. 169.c

monasterium mulierum pœnitentium Mutinæ fundatur. 173.b

monasterium S. Mariæ de Crispino priuilegiis exornat Fridericus Imp. 519.d

monasterium de Maradio ord. Vallis vmbrosæ recipitur sub protectione sedis Apostolicæ ab Alexandro Tertio. 520.d

monasterium monialium S. Claræ Vrbini celebre. 861.d

monasterio monialium S. Catharinæ Firmi Vgo Episcopus concedit plurimas exemptiones. 770.b

monasterij monialium S. Catharinæ Firmi Petrus Episcopus iura antecessorum confirmat. 772.d

monasteria Parmensia plurima, 281.d

monasterium S. Petri Benedictinorum Mutinæ fundatio, & dotatio facta a Ioanne Episc. 132.d & 134.d, & 136.c

monasterij S. Sauini fundator Placentiæ Euerardus Episc. Placentiæ. 253.d

Monasterium S. Sabini Placentinum pluribus bonis

nis, & beneficijs auctus a Sigifredo Episc. 256.b
Monasterium S.Sepulchri fundatum a Dionysio Episc. Placentino. 259.d
monasterio S.Sauini Firmi Adonulphus Episc opus confirmat Ecclesias, & donationes prædecessorum suorum. 765.b
monasteria spectantia ad Archiepiscopum Rauennatensem. 375.a
monachos 1144. habuit sub se Anselmus Abbas Nonantulæ. 100.d
monachi proprijs manibus agros colebant.261.b
monasticam vitam induit abiecto Episcopatu in mortis articulo Lucidus Episcopus Ficodensis. 486.c
moneta aurea pro Monachis.
monita S.Rufilli Episcopi morti proximus. 642.a
montis Feretri, & Placentini Episcopi sub Rauenn.Archiep. ponuntur a Greg.V. 348.c
mons Altus a Patritijs coloniæ Alculanæ ædificatum. 824.b
mons Altus erigitur in ciuitatem a Sixto Quinto. 825.c
montis Alti territorium amœnissimum, & fertile. 825.a
monumentum inscriptionis antiquæ Ariminen. 407.c
monumentum inscriptionis antiquę Ceruiensis. 485.c
monum.inscrip.antiquæ corporis SS. Zamæ, & Faustini Bonon. 8.c
monum. inscriptionis antiquæ Foropopiliensis. 630.c
monum.inscriptionis antiquæ de Callio Romæ. 888.c.
monumentum inscriptionis antiquæ Liparitanæ. 1043.b
monumentum inscriptionis antiquæ S.Seuerini. 845.c
monumentum Inscriptionis antiquæ Saffenatensium. 702.d
monumentum inscriptionis antiquæ Tolentini. 851.c
monumentum inscriptionis Barbati Episcopi Bononien. 12.b
monum. inscrip.Bartholomæi de Raymundis Episcopi. 34.c
monumentum inscriptionis collegij Placentini. 288.c
monumentum Campanæ restauratæ ex aureis calcatibus comitissæ Mathildæ. 561.d
monumentum inscrip. Catholicæ a Bernardino Card.Spada positum. 450.c
monum.inscrip.Comaclensis. 503.d
monum.inscrip.canonis in ecclesia S.Prosperi Regij. 312.b
monum. inscriptionis carminum Tolentini. 852.c
monum.inscrip.corporis S. Crescentini Vrbini. 863.a
& S.Mainardi Episc. ibid.
monum. inscript. ciuitatis S.Angeli in Vado. 987.b
monumentum inscriptionis consecrationis Vrbaniæ. 991.d
monumentum inscriptionis corporis S.Benuenuti Auxim. 1022.d
monum.inscrip.Card.Galli. 1213.b
monum. inscrip.carminum S. Sigismundi Regis Imolæ quiescentis. 681.c
monum.inscrip. corporis S.Alexandri Episc. Firmani. 744.b
monum.inscrip.corporis S.Victoris Episc. Placentini. 246.d
monum.inscrip.translationis corporis S.Sabini. 247.c
monum.inscrip.corporis S.Bernardi Episc. Card. 248.b
monum.inscrip.consecrationis Ecclesiæ S. Michaelis Firmi. 775.c
monum.inscrip.consecrationis altarium Ecclesiæ Boonien. 21.b
monum. inscrip.Card.de Grassis Episc.Bonon. 46.b
monum.inscrip.Camerini Card.Alexand.Sfortiæ. 240.d
monum.inscrip.coronationis Caroli V.Bononiæ. 47.c
monum.inscrip.Card. Campegii Bononiæ. 48.c
monum.inscrip. Erminii card. de Valentibus Fauentiæ. 537.b
monum. inscrip. concilij Bononiæ translati. 49.d
monum.inscrip.Cathedralis Parmensis. 181.c
monum.inscrip.erectionis Episcopatus Cremen. 75.c
Et consecrationis Ecclesiæ. b
monum. inscrip. Ecclesiæ de Pace Maceraten. 813.c
monum.inscrip.ædificationis Cathedralis Ferrariæ. 542.b
monum.Inscrip.ædificationis Ecclesiæ Cathedralis Mutinensis. 145.d
monum. inscript. Eccles. Archiepisc. Rauenn. 334.c
monum. inscrip. Gorij de Bataglis Card. Arimin. 430.a
monum. inscrip. consecrationis Ecclesiæ S. Bartholomæi Ferrariæ. 560.c
monum.inscrip.Fauentiæ montis Pietatis. 527.b
monum.inscrip.Ferrariensis Clementis Octaui. 541.c
monum.inscrip.Ferrariæ translationis corporis S. Leonis Episcopi Vicohabentiæ. 544.b
monum.inscrip.fundationis Cathedralis Feretran. 911.c
monum. inscrip. Fabritij Paulutii Episc. ciuitatis Plebis. 1036.b
monum.inscrip. Firmanæ carminis Palatij. 782.c
monum.inscrip. Firmani palatii. 786.a
monum.inscrip.Firmanæ academiæ restaurationis 795.c
monum.inscrip. Gabrielis Card.Paleotti.56.b,c,d
monum.inscrip. Ioan.Archiep.Rauen. 337.b
monum. inscrip. Iulij Monterentij Episc. Fauentini. 537.b
monum. inscrip. sancti Maximiani Archiepiscopi Ra-

Rauenn. 336.a
monum.inscrip.Metauren. 926.c
monum.inscrip. Mutinen. Nicolai Sansedonii Episcopi. 168. d
monum. inscrip.Neoni Archiep.Rauen. 333.b,c
monum.inscrip. primi lapidis iacti in fundamentis Ecclesiæ Metropolitanæ Bonon. ab Alphonso Paleotto Archiep. 58.a
monum.inscrip. restaurationis palatij Forosempronienfis. 920.d
monum.inscrip. Rodulphi Paleotti. 699.d
monum. inscrip.Maraldi Exarchi Rauennæ. 338.a
monum. inscrip. Tiphernatis de Cælestino Papa Secundo, 1070.c
monum. inscrip. translationis corporum SS. Placentiæ. 254.b
monum.inscrip.Turris campanariæ Maceratæ, 806.c
monumentum inscrip. Turris Mutinæ. 104.b
monum.inscrip.translationis corporis S. Sixti Placentiæ. 271.
monum. translationis corporis S. Maurelij Episc. Ferrariensis. 545.d
monum.inscrip.Videbodi Parmensis Episcopi. 191.a
monum.inscrip.Volaterranæ de Callisto Secundo 1082.c
monum.inscrip.Vitalis Episcopi Cæsenatensis. 476.a
monum. inscrip.Xenodochij Ferrariensis. 592.b
moyses Vercellensis restaurat Archiepiscopatum Rauen. 367.b
mutinæ situs nouus, & vetus. 87.c
mutinæ ædificationes variæ recensentur. 87.c
mutina Romana colonia. 87.d
mutinæ mentio apud plures auctores. 87.d
mutinam restituit Constantinus Imp. deinde Carolus Magnus. 88.a,& b
mutina pluries cæsa. 88.c
mutinæ domini varij. 88.c.d
mutina a Carolo V. Imp. Atestinis principibus adiudicatur. 88.c
mutinæ academia celebris. 89.b
mutina patria plurimorum virorum illustrium. 89.c
mutina Christianam fidem hausit a Dionys.Areopagita. 89.c
mutinæ idololatria expellitur a S.Geminian.Episc. 89.d
mutinæ Episcopus variorum Archiepiscoporum suffraganeus. 89.d
mutinense dominium qui primi ceperunt. 88.c
mutinæ reædificandi facultas concessa Episcopo. 145.b
mutinæ iuris Ecclesiæ colligitur ex Henrici Imp. priuilegio. 145.b
mutinæ ædificatur Cathedrale templum diuo Geminiano. 145.d
mutina dignitate Episcopali priuatur ab Eugenio Tertio ob inuasionem Nonantulanæ Abbatiæ, restituitur pristinæ dignitati ab Adriano IV. 148.d
mutinensis ciuitatis murorum amplistio. 150.d
mutinensi Ecclesiæ conceduntur priuilegia confirmationis, & exemptionis a Federico Imp. 149.d, 151.a, & 154.d
mutinen. Episcopus equum post consecrationem in prima vice a se conscensum pro itinere ad suam Ecclesf. deberi cum capitulo litigio contendit. 152.c, & 153.a
mutina sacris interdicitur ob electionem Episcopi Guelphæ factionis. 156.c
mutinenses Ghibellinorum Guelphorumque factionibus attriti Opizoni Atestino se dederunt. 159.a
mutina se in libertatem vindicat. 163.a
mutina interdicta ob electionem Episc. Ghibellini. 163.c
mutinæ muri ampliati.

N

Narses exarchatum Rauennæ fundat. 325.b
Narses S. Geminiani Venetijs templum ædificat. 96.a
Narses S.Geminiani oppidum in Hetruria vocari iubet. 96.b
Narses Gothorum spolia Archiepiscopo Rauennati donat. 336.c
Negusantij Fanenses viri clarissimi. 729.d
Naues Episcopi Parmensis exemptæ in Pado a solutione gabellarum. 204.d
Nerus de Abbatibus crudeli animo mille domicilia Florentiæ igne combusit. 658.b
Nicœnum concilium mādat clericis alterius diœcesis ab Episcopis non ordinari absque literis. 352.c
Nicœni concilij fides propugnata est ab Episcopis Æmiliæ in conciliabulo Ariminensi. 637.a
Nicolaus Albergatus Card. Episcopus Bononiensis efficitur a populo postulatus. 38.c
Eiusdem legationes, & mores. 39.a
Nicolaus Brautius Episcopus Sarsinæ vitas sanctorum carminibus expressit in carcere. 735.b
Nicolaus Baccetius Abbas ord. Cisterciensis vir eruditione clarissimus, auctoris præceptor, plura scripsit egregie. 169.c
Nicolaus, & Albertus Atestini vicariatu Ferrarien. a sede Apostolica iure fiduciario inuestiuntur. 585.b
Nicolaus Canalius legatus pro pace ad Galliæ, & Angliæ reges. 386.c
Nicolaus de Massarellis clarus iurisconsultus Mutinæ euocatus ad condenda statuta dum se in libertatem vindicarat. 163.a
Nicolaus Quintus Papa eodem anno effectus fuit Episcopus Cardinalis, & Papa. 41.d
Idem Nicolaus literas suę electionis dat capitulo suæ Bononiensis Ecclesiæ post suam assumptionem. 42.a
Idem Nicolaus vir eruditissimus, literis, & virtute præditis fauet. 42.b
Idem Nicolaus Ariminensis Ecclesiæ iura confirmat. 441.d
Idem Nicolaus V. literarorum hominum dictus Mecœnas. 593.a
Nicolai Sandonnini mira constantia. 168.

eius

Eius legationes in Gallia ibid. d
S.Nicolai, hymnus Alphani. 1092.c
S.Nicolai de Tolentino corpus in dicta ciuitate colitur. 852.a
Nobilitatis denominatio antiquitus solis viris nobilibus dabatur. 657.b
Nonantulana Abbatia fundata et dotata ab Anselmo Duce Foroiuliensi monacho effecto. 101.a
Nonantulanæ Abbatiæ fundationis historia. 101.a
Nonantulanæ Abbatiæ diuexatio facta a Mutinensibus, ob id priuatur dignitate Episcopali ipsa Mutina. 148.d
Nonantulana Abbatia conceditur Episc. Parmen. ab Henrico, Imp. 205.a
Nonantulana Abbatia concremata ab Vngaris. 254.b
Norinbergæ Card. Campegius legatus Apost. contra Lutherum conuentum habet, & Ratisbonæ decreta publicat. 47.a
Noua ciuitas prope Mutinam. 118.a
Nummus Ariminensis S.Gaudentij. 418.c
Numisma Sigismundi Malatestæ cum templo. 439.c
Nuntiatura fungitur Io.Bapt.Castellius ad Regem Galliæ, in qua obijt. 446.b

O

Obitus Anselmi Abbatis Nonantulani. 111.d
Obitus Francisci Philelphi. 43.c
Obitus S.Bernardi Episcopi, & Card. disceptatio, quando contigerit. 214.c,d
Obitus coadiutoris Episcopi cum futura successione ante coadiutoriam. 661.b
Obitus Francisci Mariæ vltimi Vrbini Ducis. 977.d
Obitus Simeonis Aleotti in concilio Trident. 628.b
Obsequium erga Episcopum antiquitus magnum erat. 783.a
Obedientia coegit recipere maiora dimissis minoribus. 292.c
Oblatum Episcopatum Placentinum respuit Rogerius Cottius. 282.d
Octauianus Riarius Foroliuij vicarius occiditur. vxor cædem vindicat excidio prætorij. 602,d
Octauianus Card. Vbaldinus efficitur Episcopus Bononien. cum adhuc triginta annos non attigisset. 25.b
Idem partes Federici Imperatoris sequitur. 25.c
Octauij Card. Bandini legationes, & emerita opera. 801.d
Oculis priuatur Felix Archiepiscopus Rauennas, qui seditione rebellare coegerat ciuitatem. 342.0
Odericus Erulorum Rex Rauennam occupat, in de ejicitur a Theodorico Longobardorum Rege. 325.h
Odore fragrat corpus Petri Archiep. Rauennatis. 334.a
Oderisij Theodini, & Transmundi orationes relatæ ab Alphano. 1086.b
Ode Alphani de humilitate. 1097.c
Ode Alphani de monte Casino. 1099.a
Ode militibus Christi excitatiua Alphani. 1110.a
Odium sibi conciliat Sixtus Episcopus Mutinæ ex asperitate morum. 175.b
Officiales ob impedimentum præstitum executioni litterarum, & citationis Papæ perpetuo ad officia inhabilitantur. 280.d
Oliuetanis Monachis exactis canonicis regularibus traditur insignis Ecclesia S.Georgij Ferrariæ. 387.c
Oliuetanus ordo Bononiæ recipitur. 81.d
Oppidum S.Geminiani in Hetruria sic dictum, quando S. Geminianus illud illæsum seruauit ab Hunnis. 96.d
Opizo Sanuitalis Episcopus Parmensis gratus Imperatori obtinet confirmationes priuilegiorum iuræ Ecclesię. 222.a
Opera Felicis cæci Archiepiscopi Rauennatis. 342.c
Opera Vgolini Malabranchæ Episc. Ariminen. 32.c
Opera bona operanda ante mortem. 759.d
Oricellarius Bernardus historicus. 954.b
Oratio metrica de confessione Alphani. 1110.c
Oratoria, & Ecclesias ædificari non debere cauit Alexander Tertius inconsulto Episcopo. 150.b
Oratorio ædificando conceditur Ecclesia S. Petri diruta Stephano presb. ab Episcopo Hildeprando Mutinæ. 131.b
Ordelaphi Foroliuio eiecti. 802.c
Ordelaphus Ciechus iterum Foroliuio potitus. 907.c
Ordelaphi vicariatu obtento deditione Foropopolij his coniurat contra Ecclesiam. 632.d
Ordelaphi electio in Episcopum Foropopilien. a Pontifice irritatur. 654.h
Ordeoneus præfectus veteranorum militum occiditur, eius epitaphium. 631.c
Orientalium Imperatorum Exarchatus Rauennæ. 325.b
Origo dissensionis, & schismatum inter Federicum Imperatorem, & Alexandrum Tertium. 370.h
Ostrogothi Rauennæ. 325.c
Hostia sacra sanguinem effudit super altare Ferrarię. 573.a
Otho Imp. confirmat priuilegia Parmen. Episcopis 199.c
Otho II. plura largitur Vidoni Episc. Mutinensi. 130.a
Otho in Calabria ius dicit. 201.b
Otho Imp. concedit priuilegium Parmæ ad instantiam Huberti Episcopi Parmæ. 201.b
Othonis II. confirmatio Parmensis Episcopatus. 203.a
Otho III. Imp. vocat se seruum Apostolorum. 357.h
Otho IV. confirmat iura, & priuilegia Ecclesiæ Rauen-

Rauena. 374. b
Otho Tertius Imp. confirmat iura Ecclesiæ Foropopiliensis. 644. e

P

Pabulum 12. pauperibus tradendum ex antiqua consuetudine in anniuersario. 750. d
Paccarona gens Firmana. 768. c
Pacis compositio inter Ludouicum Galliæ Regem, & Carolum Burgundiæ Ducem. 168. d
Pacis compositio inter filios Ludouici Pij, & Lotharium. 346. a
pallij Imperialis vsum concessum Archiepiscopo Rauennati quater in anno. 338. c & 349. d
paleottus Io. Vincentius consiliarius Regis Angliæ. 691. a
palatia erecta a Raimundo Episcopo Casinate. 1032. c
palatium Episcopi Mutinensis magna ex parte instauratum a Nicolao Sandonino Episcopo viro egregio. 168. d
pallauicinę gentis origo a Longobardis. 265. c
pallauicinæ gentis beneficia, ac donationes erga monasterium de columba. 265. d
paleotti Gabrielis Archiepiscopi Bononiensis viri eximij opera. 57. a b
pamphilus de laudibus Piceni carmina pangit. 804.
papiensis Cardinalis componit lites Episcopatus Mutinensis, & possessionis denegatæ a duce Ferrariensi spreta PP. censura. 168. b
papirius Picedus primus Episcopus Burgi Sancti Domnini. 83. c
parasceuum Episcopi habere debent Ballueuli quando primum post consecrationem ciuitatem Mutinæ intrat. 161. d
parmensi Episcopo conceditur a Conrado Imperatore comitatus Parmensis, & plurima alia castra. 210. a, 211. a, 212. a
parmensi Episcopo confirmantur donata a Lothario prefertim curtem Neronis per votiuam largitionem. 209. c
parmensis Episcopus princeps vocatur ab Imp. Carolo Quarto. 230. a
parma cur sic vocata. 179. c
parmenses conditores, situs, & de ædificatione disceptationes describuntur. 173. b c
parma in libertatem se vendicat. 179. d.
pacis auctor inter Bononien. & Mutinen. 149. c
parma colonia Romanorum floruit florente Imperio. 179. c
parmæ domini per varia tempora. 179. d 180. a
parmenses adhærent Pontifici contra Federicum Imperatorem, ideoque biennali obsidione premuntur. 179. d
parmenses facta irruptione soluunt obsidionem fugant exercitum Federici Imperatoris magna præda potiuntur. 180. a
parmenses facta irruptione acquirunt diadema, Imperiale Federici Imp. 180. a b
parma iterum iurisdictionis Ecclesiæ effecta à Iulio Papa Secundo. 180. a
parma Gallis restituta a Leone Papa X. iterum adempta. 180. a c
parma Farnesijs data a Paulo Papa Tertio. 180. b
parma patria Macrobij, & aliorum virorum illustrium. 180. b
parmenses fidem Christi hausere a SS. Barnaba, & Apollinare. 180. c
parmensis Episcopi iurisdictio, & principatus diuisimus. 180. d
parmensis Episcopus Bercellensis etiam aliquando dictus, & cur. 181. a & 182. b
parma ab Attila misere excisa. 181. a
parmense territorium pluribus bonis refertum. 181. c
parmensis Episcopus Bercellum confugit excisa Parma ab Attila. 182. b
parmensium SS. & rerum Episcopatus scriptores Garofanus, & Picus. 182. a
parmensi Episcopo concessa iurisdictio a Carolo Manno in pluribus locis, & intra tria milliaria a ciuitate. 187. b
parmensis Episcopi iura plurima. 187. e 235. c
parmensi Episcopo conceditur comitatus Parmensis post mortem Bernardi, ideo Episcopi vocantur comites. 207. c, 208. c, 210. a
parsimonia ingentes diuitiæ, & officia adepta fuere. 170. b
paschæ recta celebratio elicitur ex explicito super hoc tractatu edito a Paulo a Migdeburgo Episcopo Forosempronij. 921. d
paschalis Papa Secundus cum comitissa Machilda presens fuit translationi corporis sancti Geminiani, & altare consecrauit. 146. a
paschalis Antipapa III. antea Cardinalis Cremensis. 71. a
passio S. Christinæ ab Alphano Salernitano descripta. 1125. b
S. Paternianus Episcopus Bononiensis miracula excipit ad sepulchrum SS. Vitalis, & Agricolæ. 10. d
Populi vicarij pro sede Apostolica Bononienses. 29. a
pentapolis quæ prouincia fuerit. 406. d
patria Aleandri Papæ excutitur qualis fuerit. 286. c
patauina coniuratio Io. Anselmini Episcopi Patauini cum Galeazzo comite contra Carrariam 399. d
patrachinus Casalescus iuris lucerna. 562. a
patrum 318. imprecatio comminata in Bulla S. Gregorij. 340. c
paulus Papa Secundus prius dictus Petrus Barbo Episcopus Ceruiensis. 496. c
paulus Tertius Papa ante Pontificatum Episcopus Parmensis. 236. c
pauli diaconi patria Forumliuij. 608. a
pauperum pater vocatus Octauius Accorambonus Episcopus Forosempronienfis. 926. d
paulutis, & Calbula gens eadem. 656. c
paulutius Franciscus heredem fecit Rempublicam Florentinorum suorum locorum. 657. c
perleona gens antiqua, & nobilis sustentat suo auxilio Romanam Ecclesiam. 270. b
perleonæ gentis origo controuersa. 271. c
pergulæ ædificatio ab Eugubinis. 898. d

pestifera lues cessat Mutinę ea circumgestatione in processionibus corporum SS. Synesij,& Theopompi. 138. v
pestilentia Bononię cessat,& in alijs locis,ex gestatione, & delatione corporum SS. Synesij,& Theopompi. 15. b
pestilentia in pluribus Æmiliæ ciuitatibus cessat per asportationem corporum SS. existentium in Abbatia Nonantulana. 545. b
pestis ingens post terræmotum populum Cassinatem absumit. 1033. c
petrarchæ iudicium de Milleloquio Bartholomæi Episcopi Vrbinatis. 861. c
S. Petronius Bononiensis Episcopus, & Patronus plura genti vtilia facit. 9. b, c
S. Petronio Bononiensea templum sumptuose ædificant. 10. c
petrus Cluniacensis scribit pro confirmatione Ioannis Cisterciensis electi Episcopi Placentini. 266. d
petrus Aloysius Farnesius primus Episcopus Placentinus inauguratus de ann. 1545. 291. b
S. Petrus Chrysologus a Sixto papa Tertio diuinitus demonstratus eligitur Archiepiscopus Rauennas irritata alterius electione. 332. b
S. Petrus Chrysologus adhuc iuuenis diaconus Ecclesiæ Rauennatis effectus. 332. c
S. Petrus Chrysologus patria Imolensis. 672. d
S. Petrus Damiani recepit donationem a Petro Arimini pro monasterio. 421. d
S. Petrus Damiani ponit monasterium a se ædificatum Arimini sub cura Episcopi. 421. d
S. Petrus Damiani inscribit opusculum de patentelæ gradibus. 458. a
petri Card. Aldobrandini laudantur gesta. 343. d, 394. d
S. Petrus Damiani inuitatur ad assistentiam electionis noui Episcopi Fauentini. 514. c
S. Petri Damiani sermo de sancto Rupillo Episcopo Foropopiliensi adhuc publice iuris non factus. 637. c
S. Petri festiuitati carmina elegiaca pangit Alphanus Salernitanus Archiepiscopus. 193. c
petrus Chattulerius Episcopus Feretranus vir in omnibus laudatissimus. 946. a
B. Petrus Carmelita Episcopus Lipsrensis plures legationes Apostolicas egregie obiuit, & præcipue pro expeditione in terram sanctam. 1053. d
pia opera Episcopi Rodulphi Paleotti pro Ecclesia Imolensi. 699. c.
Philippus Fontana Episcopus Ferrariensis carceri mancipatur a Federico Imp. 581. a
philippus Fontana Episcopus Ferrariensis legatus Apostolicus ad Federicum Secundum Imperatorem in Germania. 580. a, b
philippus Fontana donat bona monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ, & impetrat ei ab Imperatore priuilegium. 580. a b
philippus Fontana Archiepiscopus Rauennas vir egregius legatus contra Ezzelinum tyrannum capitur, & se redimit. 382. c
philippus Fontana Archiepiscopus celebrat concilium salubertimum. 382. c
piceni descriptio. 737. a
piceni cur sic dicti. 738. a
picenum post Longobardos Marchia Anconitana seu Firmana dictum. 738. b
picentes ad 360. millia in fidem Romanorum descripti. 739. a
picenum honoris ergo vocatum Pentapolis in sexta Synodo. 740. a
pileus de prata Cardinalis carceri mancipatur ab Vrbano Sexto, fugam inde arripuit, & adhæret Antipapæ. 387. c
pileus Cardinalis aduersus Vrbanum VI. Pontif. in bello aufert plures ciuitates Vrbano qui eum cardinalatu priuat. 387. d
pileus restituit Arces Spoletanam,& Narniensem, ac montem Flasconem Bonifacio papæ Nono. 387. c, d
pileo Cardinalatus a Bonifacio restituitur. 387. d
pipinus Rex victo Aystulpho Longobardorum Rege Romandiolam Romano pontifici tradit. 320. b
pisaurum Vrbs Regionis sextæ Vmbrorum. 948. b
pisaurum cur sic dictum. 947. c
pisaurum terræmotu concisum restauratur. 947. c
pisaurum iterum destruitur a Totila Gothorum Rege. 947. b, c
pisaurum restauratur a Bellisario. 947. c, d
pisaurum colonia Romanorum deducitur a M. Antonio. 947. c
pisauri domini per varia tempora. 947. d
pisaurensa Sacerdotia, ac monasteria. 948. b
pisauri tutelares SS. martyres, & Episcopi. 948. c
pius Secundus papa antea dictus Æneas Syluius Piccolomineus Episcopus Firmanus. 790. d
pius papa Tertius antea dictus Franciscus Piccolomineus pluries ad Episcopatum Firmanum redit. 793. b
pius papa V. erigit in cathedralem Ecclesiam Ripæ Transonis. 835. b
planeta diuiti exuitur cadauer Hadriani papæ ob id visio factum inculans ostenditur. 116. c
placentiæ situs, & ædificatio describitur. 244. b
placentinæ ciuitatis conditores referuntur. 244. c
placentia colonia Romanorum deducta. 244. c, d
placentia suppetias fert populo Romano laborantii, ideo ab Hannibale excidium passa. 249. c, d
placentiam Romani instaurant. 244. d
placentia acriter obsessa à Cæcina duce Othonis Imperatoris. 244. d
placentia defensa a Spurina Vitellia. 244. d
placentiæ Amphitheatrum dirutum. 244. d
placentia labente re Romana varijs tyrannis in prædam cessit. 244. d
placentia a Iulio papa Secundo sedi Apostolicæ restituta itemque a Leone papa X. 245. a
placentia a Paulo Tertio in feudum datur Aloysio Farnesio. 245. a
placentia a S. Barnaba prædicationem Christianæ fidei excipit. 245. b
placentiæ S. Antoninus martyr legionis Thebeæ 245. d
placentiæ rudimenta in fide Christiana. 245. c
placeris varijs metropolitis subiecta per varia tempora

pora. 245.c
Placentina templa, & monasteria egregiæ structuræ. 245.c
Placentia patris B.Gregorij Papæ X. & plurium virorum illustrium sanctitate, & literatura. 246.a,b.
placentia ab Alarico Rege direpta. 248.c
Placentia interdicitur, & Episcopali dignitate priuatur ob hæresim, absoluitur eiectis hæreticis, ac restituitur. 277.b
plauti comœdiæ vbi repertæ. 730.b
podagram tenui victu extinguere volens Cardin. Ludouisius vitam extinxit. 68,b
polentani Rauennæ. 325.d
pomposæ Abbatiæ exemptio, ac permutatio. 357.b
pomposa Abbatia Archiep. Rauennati tribuitur administranda. 366.b
pontificum gesta in Gallia in vnum collecta. 694.b
pons miraculose a S.Geminiano pro salute oppidi defectus. 96.d
possessio Episcopatus Mutinensis per quinquennium denegatur a Borso Ferrariæ Duci spreto etiam interdicto. 268.b
possessio Forolíuiensis Episcopatus impeditur ab intruso a Greg.XII. fr. Alberto de Bonchristianis. 622.d
præcedentia Archiep. Rauennati debetur ab omnibus Italiæ Archiep. 359.d
prædicatores Fauentiæ introducti. 522.c
prædicatoribus Imolæ cœnobium datur. 690.d
præfecturæ sistendi annuę antiqua forma reuocata a Croinbergh Federici Imp. ductore copiarum. 680.c
prætores duo Vrbanus,& Peregrinus apud forum Cornelij. 669.d
præpositus canonista postea Episc. Parmen. antea præpositus insignis Ecclesiæ S. Ambrosij Mediolani. 235.d
priuilegium Theodosij Imp.concessum academię Bononiensi. 9.d
priuilegii Theodosij excutitur veritas. 9.c
priuilegium Federici II. Imp. concessum Episcopis Bononien. 22.c
priuilegium Innocentij IV. PP. academiæ Bononiensi concessum. 29.c
priuilegium Nonantulanæ Abbatiæ Stephani Papæ Tertij. 103.d
priuilegium vide bulla, indultum, concessio, confirmatio, exemptio.
priuilegium Caroli Magni concessum Episc. Mutinensibus. 112.b
priuilegium exemptionis, & confirmationis concessarum ab Imperatoribus, iterum a Ludouico Secundo Imp. Episcopis Mutinensibus datur. 119.b
priuilegium Vidonis Imp.immunitatum,& exemptionum Ecclesiæ Mutinensis. 120.c
priuilegium Lamberti Imperatoris concessum Episcopis Mutinensibus confirmatorium aliorum obtentorum ab alijs Imperatoribus super exemptionibus, ac immunitatibus. 124.a
priuilegium Berengarij Imp. & concessio plurium

A fundorum Ecclesiæ Mutinensi. 125.c
priuilegium Mutinensis Ecclesiæ Lotharij,& Adalberti Regum. 129.b
priuilegium Othonis Imp. datum Episc. Mutinensibus. 150.b
priuilegium Corradi Imp.Episc.Mutinensib.concessum. 141.c
priuilegia antiquitus Ecclesiæ pro defensione dabantur. 144.a
priuilegium reædificandi ciuitatem Mutinensem cum alijs amplissimis facultatibus. 145.b
priuilegium Federici Imp.Ecclesiæ Mutinen.concessum. 149.d
priuilegia alia Federici Imp. pro d.Mutinensi Ecclesia. 151.a, & 153.b
B priuilegium Henrici VI. Imp. confirmationis iurisdictionum, & aliarum concessionum factarum Ecclesiæ Parmensi. 220.d
priuilegium Othonis IV.Imp.Episc.Parmen.concessum. 222.b
priuilegium Caroli IV.Imp.Episc.Parmen.datum 230.b
priuilegium Regis Rachis Longobardorum in fauorem Placentinæ Ecclesiæ emanatum. 249.c
priuilegium Lotharij Imp. Episc.Placentinis concessum. 251.b
priuilegium Innocentij Papæ III. elargitum Placentinis Episc. 274.d
priuilegium monasterij S. Sabini ciuitatis Placentinæ. 292,c
C priuilegium Valentiniani Imp.de vsu pallij Imperialis Archiepisc. Rauennatibus indultum. 331.c
priuilegia pallij, ac aliarum concessionum, & largitionum castrorum confirmatio Archiepiscopis Rauennatibus impartiuntur a Greg. PP. V. 349.d
priuilegium S. Greg. PP. Archiep. Rauennatibus concessum. 338.d
priuil. Henrici Imp.& confirmatio obtentorum pro Episc. Rauennatibus. 361.d
priuil. Federici Imp.concessum Rauennati Archiepiscopo. 370.c
priuil. Ariminensia vide verb. bulla.
priuil.canonicorum Cæsenatensium confirmantur ab Innocentio Papa VI. 475.d
D priuileg.Innoc.Papæ IV.concessum Ceruiensibus Episc.cum confirmatione aliorum obtentorum 491.c
priuil.Caroli Magni Imp.concessum Parmensibus Episc. 182.d
priuil.Vgonis Imp.concessum Episc.Parmensibus super confirmatione aliarum concessionum, & largitionum. 192.d
priuil. Othonis Imperat. concessum Ingoni. 201.b
priuil.Othonis II.Imp. quo confirmantur alia data priuilegia, & exemptiones Episc.Parmen. 203.a
priuil. Parmensium Episcoporum,& concessiones aliorum Imp. confirmantur a Conrado Imp. 207.c
priuil. Alex. Papæ III.concessum canonicis Cæsenati-

natibus. 464.b
priuil. Honorij Papæ Secundi receptionis in protectionem canonicis Fauentinis datum. 514.d
priuil. Lucii papæ II. concessum canonicis Fauentinis. 515.d
priuil. Federici I. Imp. concessum Fauentinæ Ecclesiæ. 517.d
priuil. Federici Imp. datam Monast. S. Mariæ de Crispino Fauentinam. 514.d
priuil. Vitelliani Papæ, & concessionis elargitæ Ferrariensibus canonicis. 546.d
priuil. Ludouici II. Imp. concessum monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ. 550.e
priuil. monasterij S. Bartholomæi Ferrariæ concessum a Constantino Episc. 563.e
priuil. Henrici Imp. concessum canonicis Ferrariensibus. 564.d
priuil. Henrici III. Imp. concessum Rolando Episcopo Ferrariensi. 565.d
priuil. Victoris PP. II. concessum canonicis Ferrariensibus. 566.d
priuil. Alex. Papæ II. cum confirmatione concessorum indultum canonicis Ferrariensibus. 567.d.
priuil. Innoc. PP. II. cum confirmatione statutorum, ac concessionum pro canonicis Ferrariensibus. 569.b
priuil. Adriani Papæ IV, pro canonicis Ferrariensibus. 571.b
priuil. Alex. Papæ Tertii concessum canonicis Ferrariensibus. 573.e
priuil. Cælestini Papæ Tertii concessum monasterio S. Mariæ de flumine Foroliuiensis. 618.a
priuilegium Othonis Tertij Imp. pro Abbatia S. Rupillij Foropopilij.
priuil. Alex. Papæ Tertij cum confirmatione aliorum indultorum monasterio S. Rupillij Foropopilij, 645.d
Item aliud eiusdem pro eodem. 651.d
priuil. Conradi Imp. concessum Episc. Saffenaten 707.a
priuil. Federici Imp. concessum Episc. Saffenaten. 710.d
Item aliud eiusdem pro eodem Episcopo. 712.b
priuil. Federici II. Imp. concessum canonicis Ecclesiæ Firmanæ. 758.b
priuil. Federici II. Imp. Episc. Firmano concessum ne molestaretur in bonis. 765.b
priuil. Henrici VI. Imp. concessum pro protectione Firmanis Episc. 767.d
priuil. Federici Ænobarbi Imp. habitare volentibus Imolensem ciuitatem, & comitatum. 679.a
priuil. Honorij Papæ Tertij concessum Episc. Senogall. 959.b
priuil. monasterij, & Abbatiæ Fructuariensis concessum in concil. a Benedicto Papa Octauo. 996.b
priuil. Vrbani II. Papæ concessum Liparensi Ecclesiæ. 1047.d
priuilegium Signinæ Ecclesiæ Lucij Papæ Tertij. 1068.e
priuil. Truentini Episc. exemptionis ab Archiep Beneuentano, & receptionis sub protectione S. Sedis Apost. 1077.a
priuil. Honor. Papæ II. concessum Episc. S. Leonis seu Feretranis. 933.b
principes qui pauperes ditant, & honestis personis nihil dant quid faciant. 678.d
prioris canonicorum S. Petri in Vaticano sigillum 769.b
priori S. Saluatoris Firmi ab Episc. indulgetur pars oblationum quæ debetur pauperibus pro releuatione, damnorum illatorum a Feder. Imp. 777.a
S. Proiectus Episc. Cremonensis pauperibus, & egenorum vitui consulens crumenam diminitus repletam reperijt. 674.b
prouincialia concilia Rauennatensia. 620.a.b 653.
prouinciale concilium Imolæ de anno 1280. 654.a
prouinciale concilium Foroliuij, & Imolæ. 686.a
prouinciale concilium Argentense. 687.a
prouincia Æmiliæ, seu Bononien. Insubriæ Cispadanæ descriptio. 2.a
prouincia Flaminiæ, seu Romandiola Rauennatensis. 320.a
prouincia Vrbinatensis, siue Vmbria Senonum. 858.a
prouincia Firmana, siue Picenum, aut Marchia Anconitana. 741
S. Prosperi Aquitanici opera, studia, ac summæ virtutes. 299.a
S. Prosperi Aquitanici Episcopatus disceptatio. 299.a
S. Prosper Aquitanicus an fuerit Episc. Regij Lepidi in Insubria, an Regij in Gallia Narbonen. 299.b vsque ad 300.c
S. Prosper Aquitanicus secretis S. Leonis Papæ. 299.b
Prussiam, & Liuaniam Christianæ fidei segeti seminandæ Apost. legatione adoritur Gulielmus Episc. Mutinensis. 155.d
Puer monachus qui ad patrem profectus fuerat absque licentia S. Benedicti, nec mortuum sepultura retinere poterat. 356.a

Q

Qualis cura Episcopalis sit. 675.c
Qualisquisque sit, nemo est tam infirmus, quod non possit habere quod ei sufficiat; Nemo tam fortis, & diues, ac sanus, vt non habeat pro quo laboret, dictum S. Patris Episcopi. 354.c
Quando lingua Latina corrumpi cœperit. 675.b
Quanta egerit pro pace Regum Christianorum, & pro concilijs œcumenicis congregandis Cardinalis Carpensis. 529.b,& d
Quanta pia opera egerit in Episcopatu Imolensi Rodulphus Paleottus Episc. 699.c
Quatuor SS. Coronatorum corpora inuenta, & eorum Ecclesia in Vrbe restituta, & ornata a io.

Ioannis Garsia Millino Cardinali titulari. 697.b
Querelæ Ecclesiæ, & ordinis Ecclesiastici miræ exposita narratio in epistola Clementis Papæ Quarti dum disserit de occiso Episcopo Vidone Salsinæ. 717.b,c
Quæ de Card. Capranica referat S. Antoninus. 790.a
Quæstio inter plures ciuitates de patria Alexand. V Pont. Max. 286.c
Quæstio de confirmatione Episcopi Placentini, & suffraganeatus Metropolitani Rauennatis. 767.a,b
Quæstio de nuncupatione, & appellatione œcumenici conc. Trid. 970.c
Quetelatus de Simonia, & irregularitate a capitulo suæ Ecclesiæ Petrus Episc. Adrien, se tueri curat. 398.c
Queuæ Cardinalis, ac eorum gentiles maximis muneribus pro Ecclesia, & Regibus functi. 1001.d
Quinquennale studium requiritur in doctoribus, qui iudicando præfici debent. 10.b
Quicquid potest operare manus tua, pie instanter fac, nam apud inferos nil proficiunt opes, & sapientia, vt est assertio prudentis. 759.d
Qualis cohabitatio, & vita canonicorum Cathedralium. 549.a
Quarta pars bonorum Ecclesię canonicis attribuitur. 122.d
Quorum Episcoporum Bononiensium electiones irritatæ. 27.d
Quotidianæ distributiones canonicis Forisempronij, quando primum attributæ. 920.b
Quousque durauerit consuetudo auferendi mobilia Archiep. Rauennatibus. 380.d
Quousque schisma Ecclesiæ Benedicti de Luna durauit maxima damna Reipublicæ Christianæ obuenere. 287.b

R

Rachis Rex Longobardorum concedit priuilegium Episc. Placentiæ, & confirmat concessa per alios. 249.c
Raynaldus Concoregius Archiepisc. Rauennaten. in opinione sanctitatis cleri disciplinam synodis restaurat. 385.c
Raynutius Card. Farnesius Bononien. Ecclesiam ornauit. 51.a
Rangonius Card. delicię Senatus. 171.d
Rauennatum Archiepisc. creat Episc. Mutinen. & Symmachus Papa minaces de temeritate litteras scribit. 100.b
Rauennatum Archiep. causæ delegantur ab Innoc. Quarto Episc. Mutinensi 156.c
Rauennati archiepiscopo adiudicatur suffraganea Ecclesia Placent. 267.d
Rauennæ exordium diuersimode a pluribus recensetur. 323.a
Rauennæ antiquitas, & nuncupatio excutitur. 324.a
Rauenna sub Sabinis, & Hetruscis. 324.b
Rauennæ Vmbri auxiliatij acciti, ideo etiam inter ciuitates Vmbriæ aliquando posita. 325.a
Rauennatum ædificiorum miræ amplitudinis, & mœnium conditores. 325.a
Rauenna Romanorum colonia. 325.c
Rauenna Ostrogothis per septuaginta annos patet. 345.b
Rauennæ Exarchatus fundatus a Narsete eiectis Ostrogothis. 325.c
Rauennæ Archiepisc. administrat nomine Pontificis Rom. iurisdictionem. 325.c
Rauenna ab Astulpho Longobardorum Rege aliquando eripitur. 325.c
Rauennates tyranni. 325.c,d
Rauenna adhæret Pontifici contra Federic. II. Imp. 325.d
Rauenna iterum, & bis ablata, ac restituta a Venetis. 325.d
Rauennates Archiep. maxima audacia freti cum Romano Pont. de dignitate decertabant. 326.a,d
Rauennates Episcopi post excessum S. Apollinaris columba de cælo lapsa indice electi. 326.a
Rauennaten. pietas, & magnitudo ex nobilibus templis, & ædificijs apparet. 326.c
Rauenna patria plurium SS. & virorum illustrium. 326.a
Rauennatensi Archiep. olim plures episc. suffraganei 326.d
Rauennatensi Archiep. interdicitur electio suffraganeorum a Rom. Pont. 333.c
Rauennati Archiep. interdicitur vsus pallij imperialis. 337.d
Rauennaten. Archiep. inobedientes Pontifici Rom. 341.b,c,d. 343.b
Rauennati Archiep. decernitur sessio iuxta Pontif. ad sinistram. 359.d
Rauenna Agia Anastasiæ. 361.d
Rauennæ Archiep. vbique defert crucem, & tintinnabulum, ac benedicit, nisi adsit Rom. Pontif. citra tria milliaria. 381.a
Rauenn. archiepisc. compescitur a sancto Proiecto episcopo Imolæ iubente Simplicio Papa. 674.b
Rauennates Cemiensibus episcopis infesti sententia, & apostolico diplomate compescuntur. 490.a
Recinetum, siue Recanatum priuatur a Io. xxij. episcopatu in pœnam rebellionis. 809.a
Recanatenses iuncti Auximanis trucidant Marescialium Gubernatoris prouinciæ, & 300. socios 808.a
Recanaten. episcopatum, & diœcesim Maceratæ datur. 810.d
Recanatum in gratiam receptum ab Innoc. vj. episc. restitutum. 814.a
Recanatensis, & Maceraten. Ecclesię disiunctæ. 818.d
Recanatum iterum episcopali dignitate priuatur. 1012.b
Subiicitur Auximano episc. ibid.
Redempti a seruitute argento Ecclesiæ ex vasis conflato. 743.c
Regium Lepidi cur sic dictum. 297.b,d
Regij Lepidi antiquitas, & conditores discutiuntur.

Regium Lepidi colonia Romanorum deducta ab Æmilio Lepido Consule. 793.c
regij Lepidi a Regio Galliæ differentia. 297.d
regium Lepidi patria plurium virorum illustrium excidium passum a Longobardis, restituitur a Carolo Magno. 298.a
regii Lepidi domini, & tyranni per varia tempora 298.a
regium Lepidi a Sancto Barnaba fidem Christi suscepit. 298.b
regium Lepidi pluribus Metropolitis extitit subiectum. 298.c
regii Lepidi Episc. comites dicuntur. 298.c
regii nomine tres ciuitates recensentur in Insubria Calabria, & Gallia 300.c
regii Lepidi an fuerit episc. S.Prosper Aquitanicus disceptatur. 299.b,d
regii Lepidi episc. Principis Imperii titulum adipiscitur. 303.c
reliquiarum SS. delatio ad plures ciuitates Campaniæ ex vrbe Constantinopolitana. 1026.d
residentia episcoporum renouata ab Vrban. VIII 862.d
richardus episc. Placentin. multatur exilio a Conrado Imp. 258.b
riarii Foroliuii vicarii extincti. 607.c
richildes Imperatrix coronatur a Petro episc. Foro sempron. 911.a
rignani castrum donatur a Federico Imp. Parmen. episcopis. 219.c
ripæ Transonis ciuitas cur sic dicta. 834.c
ripæ Transonis nobile oppidum erigitur in ciuitatem a Pio V. & Cathedralem. 834.d
ripæ Transonis sacerdotia, & monasteria. 834.d
ripenses Metaurenses, vindicant excisam patriam contra Vrbinates. 926.a
roborea gens Vrbini Ducatui præfecta extincta. 860.b
rodigium ædificatum, & inodatum a Paulo episcopo Adriensi ex permissione Ioan. papæ X. 397.b
rodulphus Pius card. Carpensis vir omnigena laude præditus bono Christianæ reipub. natus pluribus legationibus egregie fungitur. 529.b
rodulphus Rex Burgundiæ, & Italiæ donat episcopo Parmensi Sablonetam precibus Ilermengardis Comitissæ, & Bonifacii Marchionis. 194.b
romandiola Gallia Cisalpina, cur Romandiola dicta. 320.a
romandiola fidelissima Romanis, semper illis adhæsit. 320.a
romandiola Rom. Pont. datur a Pipino Rege. 320.b
romandiola flos Rom. Imperii, honoris ergo sic appellata. 322.a
romandiolæ gubernium demandatur Francisco de Calbulo episc. Sassinæ. 720.d
romandiola cur sic dicta. 605.d
romani æstate bellis addicti, per hiemem ius dicebant. 604.a
S.Romani corpus dono datum a Pontifice Innocentio Secundo Grifoni episcopo Ferrariensi vbi defertur. 570.d
romani compressi tumultu, ab errore decepti ad obedientiam Gregorij Noni reducuntur. 961.a
rogerius Calabriæ Comes donat Ecclesiæ Liparensi insulam ipsam. 1047.c
S. Romualdus Rauennas Eremiticæ vitæ in Italia instaurator. 326.c
S.Romualdus in monasterio Classensi habitum S.Benedicti induit. 347.c
S.Romualdus apud Calliï montes decedit. 893.c
roncionus Marcus Episc. Vrbinas in profluenti extinctus. 864.d
rosa Maceratensis. 813.a
rubea gens S.Secundi feudum obtinet ab episcopo Parmensi ob auxilium præstitum Ecclesiæ. 231.d
S.Ruphillus Foropopilii episc. sacra templa erexit, ex idolorum fanis. 637.a
russiæ Regi mittitur legatus B. Petrus Thomasius ab Innoc. papa. 1033.d
S. Ruphilli episcopi corpus apud Forum Liuii translatum. 636.d

S

Saba per ignem incedit, & illæsus pertransit. 356.d
S.Sabinianus vnus ex 72. discipulis fidem Christi Senogalliæ proseminat. 956.d
S.Sabinæ virginis, & martyris hymni duo Alphani 1087.a
S.Sabinus Episc. Placentinus aquas Padi in aluo proprio compescuit. 247.b
saraceni monasterium Classense diripiunt. 340.d
saraceni Adriam destruunt. 398.d
sassinæ situs, & antiquitas. 702.b
sassinates cum Vmbris centum armatorum millia colligunt pro Romanorum subsidio contra Gallos. 702.b
sassinatibus debellatis Romani triumphum habent in capitolio. 703.c
sassinæ Episcopus Bobiensis etiam ductus. 703.c
sassinæ Episc. aliquorum oppidorum dominus est 704.b
sassinæ Episc. iurisdictionem temporalem ciuitatis habuit. 715.c
schismati Cadoli contra Greg. VII. adhæret Dionysius Episc. Placentinus. 259.d
schisma inter Vrbanum VI. & Clem. VII. Pseudo pont. 524.c
scottorum genere prænobili ortus S. Fulco Episc. Placentinus. 277.d
scotti nobiles Placentia castra permutant cum Episc. 284.c
seminarij Imolensis erectio. 694.c
senogalliæ ædificatio a Gallis Senonibus. 950.d
senogallia dicta ad differentiam Hetruriæ Senæ. 956.d
senogallia Vmbriæ antiqua ciuitas. 956.d
senogalliæ cœnobia, & sacerdotia. 957.b
senogallia a Gothis exciditur. 950.c

scnogallien.Episc.imperare cœpis. 961.a
sententia contra Episc. Mutinensem ad fauorem capituli. 154.b
sententia lata pro Ecclesia S. Reparatæ coram Mathilda Comitissa. 364.c
sententia lata ad fauorem Episc. Forosemproñ. Alexand. Secundo Papa sedente. 914.b
Confirmata ab Honorio Tertio. ibid.
separatio Ecclesiarum Liparen.& Pacten. 1055. b
sepulturæ, & aliorum sacrorum venditio. Prohibita. 358. d
sepultura antiquitus in Ecclesijs,ex priuilegio concessa. 517.b
sepulturæ antiquum ius. 273. c
sergius Papa confirmat priuilegia, & iura Nonantulanæ Abbatiæ. 255.b
sergius vxoratus eligitur Archiepisc.Rauennas. 342.d
seruitæ Arimini recipiuntur. 427.a
seruitæ quando primum Bononiæ recepti. 26.c
seruitæ Ferrariæ introducti. 585.d
sermo Alphani Archiep.de vocatione S.Matthæi. 1124.a
septempeda ciuitas Piceni ædificata. 845.a
septempeda caesa a Gothis. 845.c
septempedæ, & S.Seuerini histor. scripsit eques Lancellottus. 846.a
S.Seuerus dux lanificis cælitus dimissa columba super eum, fit Archiepiscopus Rauennas. 329.b
S.Seuerus doctrina cælesti infusus egregie ad populum verba facit. 329.c
S.Seuerus diuinitus Episcopus Cæsenas eligitur. 453. c
S.Seuerini ciuitas Piceni ex ruinis antiquæ Septempedæ ædificatur. 845.a
S.Seuerinum erigitur a Sixto V. in ciuitatem, & Ecclesia in Cathedralem 847.a
S. Seuerini Episc. Septempedani corpus miraculose flumen traiecit. 845.d
sigefredus ab Imp. simoniace intruditur in Episc. Bonon. 19.d
sigonij obitus. 57. b
sigillum antiquum Stephani de Paecaionis nobilis Firmani prioris canonicorum S.Petri de Vrbe. 769.b
sigilgaida Roberti Calabriæ Ducis vxor castrum donat monast, Montis Casini. 1035.a
sigismundus Malatesta, cur templum D.Francisco sacrum Ariminen. ædificat. 439. b
S. Siluestri Papæ corpus conceditur a Stephano Papa Regi Astulpho pro Abbatia Nonantulana 102.d
simonia expetitus Arnaldus Sabaterius Episcopus Bonon. a capitulo ab Episcopatu deijcitur. 28.a
simonia Cadolai pro adipiscendo Parmen.Episcopatu. 211.d
simoniacus Archiepiscopatu Rauennæ deiectus. 343.b
simonia postulatus Episc. Adrien. a capitulo. 398.c
sixtus V. collegium Bononiense Montis alti dotauit. 20.c
sixtus V. Academiam Firmanam restituit, in Metropolitanam erexit. 744.b
spineæ coronæ Iesu Christi D.N.Auximi dono data a Card.Gallo. 1023.d
studij Bonon.priuilegia. 20.b
stephani Papæ litteræ de concessione corporis S. Siluestri Abbatia Nonantulæ. 102.d
sublonera vna cum iuribus suis a Rodulpho Rege Parmensibus Episcopis donata. 194.b
superbia maxima Ioann. Episcopi Placentini. 255.d
ss. Synesij & Teopompi corporum delatio luem pestiferam Mutinæ extinguit. 38.c
synodus Romana sub Agathone Papa. 100.c
synodus Romana sub Symmacho Papa. 21.a
synodus Papiensis ad fauorem Episc. Veronen. 145.a
synodus Romana sub Benedicto Papa Octauo. 206.a.
synodus Papiensis. 212.a
synodus Moguntina. 213.b
synodus Marzaliæ celebrata ab Archiep. Rauenn. 255.d
synodus Romana sub Greg. 338.c
synodus Rauennaten.Petri Archiep. 351.b
& sub Giberto. 351.b
Item sub Arnaldo. 358.b

T

Templa nobilissima Bonon. 60
Templariorum bona Hospitalarijs S.Ioann. tribuuntur. 27.d
Templum Cathedrale Parmense ad instar S. Petri Romæ exædificatum. 181.c
Templum Societatis Iesu ædificat Romæ Cardin. Farnesius. 235.a
Templa insignia ciuitatis Rauennæ. 316.b
Theologiæ studio Bononiæ fundatur. 32.b
Theodoricus Longobardorum Rex Rauennæ sedem figit. 325.b
Theodoricus Rex quando Rauennam occupauit. 333.d
Theodoricus Rex legatum mittit Ecclesium Archiep.Rauennatem ad Iustinianum Imperat. 334.b
Theodoricus Episc.Firmanus fundat,& dotat monasterium S. Crucis. 336.b
S. Theopompi,& Synesij martyrum antiqua carmina. 139.b
Theatinorum Ecclesiam Florentiæ excitat Carolus Card.Medices. 999.b
S.Thomæ Aquinatis corpus Tholosam transfertur e monasterio Fossæ nouæ. 1033.b
Tintinabuli deferendi vsus. 381.a
Tomasinus de Foliano occupat Regiensem Episcopatum. 305.b
Tolentini antiquæ ciuitatis descriptio. 850. d
Tolentinum in ciuitatem erigitur, & Ecclesia in Cathedralem per Sixtum V. 821.c
Tolentinum cur sit dictum, & a quo conditum. 850.d
Tolentinum an fuerit colonia Romanorum.

857.b
Tolentinum patria plurimorum illust. virorum. 852.b
Tolentinates fidem Christi sumpserunt Apostolorum temporibus prædicante Sancto Cateruo. 852.c
Tolentinas antiquus Episc. interest conc. Romano sub Symmacho. 851.c
Translatio Cathedralis S. Leonis Feretran. ad oppidum Pinæ Billorum. 941.a
Transmundi Pueri scholastici ode Alphani. 1120.c
Trauersarij Rauennæ viri nobiles 325.d
Terræmotus ingens Ferrariæ. 598.c
Tsidentini, & Veronensis Episc. controuersia, ab Episcopo Ferrariensi cognoscitur. 557.b
Triuentum vrbs antiqua colonia Romanorum. 1073.a
Triuentina Ecclesia immediate subiecta Apostolicæ sedi. 1073.c
Tumulus Achillis de Grassis Card. Bononiensis. 46.b
Tumulus Antonij Tubetæ Episcopi Vrbinati. 878.c
Tumulus Antonij Card. Cosarij. 36.d
Tumulus Antonij, & Io. Bapt. de Sinibaldis Episc. Auximan. 1022.a
Tumulus Augustini Zannetti suffraganei Bonon. 50.b
Tumulus Aegidij Foscaraij Episc. Mutinensis. 174.c
Tumulus Aemilij Scattaratici Episc. Rauellen. 1067.b
Tumulus Alphonsi Putei Episc. Burgi S. Donnini. 86.c
Tumulus Aldobrandini Estensis. 563.a
Tumulus Alberti Sanuitalis Parmensis Episcopi. 226.c
Tumulus Alex. Card. Sfortiæ Episc. Parmensis. 240.d
Tumulus Alexand. Rubei Episcopi Parmensis. 246.a
Tumulus Alexand. Musotti Episcopi Imolensis. 695.d
Tumulus Agnelli Archiepiscopi Rauennat. 336.d
Tumulus Antonij Malatestæ Episc. Cæsenaten. 480.b
Tumulus Achillis Marescotti Episc. Ceruien. 497.b
Tumulus Aurillæ Comitissæ Mathildis Pincernæ. 561.b
Tumulus Alberti Caccami Episcopi Liparensis. 1060.b
Tumulus Aldobrandini Arestini Episc. Ferrarien. 585.d
Tumulus Aloysij Capræ Episcopi Pisauriensis. 953.b
Tumulus Alphonsi Rossetti Episc. Ferrariensis. 595.a
Tumulus Aluysij Tassi Episcopi Maceratensis. 819.b
Tumulus Annibalis Rucellarij Episc. Carcasson. 953.d

A Tumulus Augustini Lanfranchi Episc. Forosempronien. 891.d
Tumulus Athonis Episc. Theatin. 1123.c
Tumulus Baptistæ Palauicini Regij episcopi. 307.c
Tumulus Bernardi Marcellini episc. Cæsenaten. 475.b
Tumulus Bernardini de Leis episcopi Callien sis. 706.d
Tumulus Bernardi Episc. Bononien. 20.b
Tumulus Bernardi de Caspo Episc. Parmensis. 235.a
Tumulus Benedicti Manzolij episc. Regij Lepidi 314.c
Tumulus Bertrandi Constabilis episc. Adrien. 402.a
B Tumulus Bartholomæi episcopi Bononiensis. 35.a
Tumulus Bartholomæi Alaleoni episc. Tudertini. 1082.a
Tumulus Blasij de Nouello episcopi Adriensis. 401.a
Tumulus S. Boniti episc. Placentini. 262.a
Tumulus Bonifacij episcopi Regij Lepidi. 309.d
Tumulus Borsi Ducis Ferrariæ. 593.b
Tumulus card. Philippi Carafæ episc. Bononien. 33.c
Tumulus card. Campegij episcopi Bononiensis. 48.a
Tumulus card. Roberti Galli ord. Cisterciensis. 229.b
C Tumulus card. Sclafinati episcopi Parmensis. 235.c
Tumulus card. Blandæ Castilionei episc. Placent. 287.d
Tumulus cardin. Seghæ episcopi Placentini. 293.c
Tumulus card. Pilei de Prata. 388.a
Tumulus card. Meliorati Archiep. Rauennæ. 388.d
Tumulus card. Rouerellæ Archiep. Rauennæ. 389.d
Tumulus card. Petri Aldobrandini Archiep. Rauennæ. 394.d
Tumulus card. Fatij Santorij episcopi Cæsenat. 481.a
D Tumulus card. Michaelis Angeli Tonti episc. Cæsenaten. 483.b
Tumulus card. Aguzonis episcopi Fauentini 524.d
Tumulus card. Erminij Valenti episcopi Fauentin 536.a
Tumulus card. Marci Antonij Gozadini episcopi Fauentini. 538.a
Tumulus card. Arestinorum. 597.b
Tumulus card. Io. Bapt. Mellini episc. Vrbinat. 873.b
Tumulus card. Io. Garsiæ Mellini episc. Imolen. 697.d
Tumulus card. Nicolai de Gaddis. 796.b
Tumulus card. Dominici Pinelli episc. Firmani. 796.b
Tumulus cardin. Lucij Saxi episcopi Ripani. 841.

841.d
Tumulus card. Iulij de Ruuere episc. Vrbinat. 880.d
Tumulus card. Ardinghelli episc. Forosempron. 925.d
Tumulus card. Iacobi Thebaldi episc. Feretrani. 937.d
Tumulus card. Hieronymi Rusticuccij episc. Senogall. 671.d
Tumulus card. Dominici Gymnasij episc. Ostien. 994.b
Tumulus card. de Papa, & fratrum. 1000.d
Tumulus card. Dionysii Laurerii episc. Vrbinat. 879.d
Tumulus card. Gabriellis episc. Vrbinatensis. 876.a
Tumulus card. Dominici Capranici episc. Firmani. 789.c
Tumulus card. Hieron. Dandini episc. Imolen. 603.c
Tumulus card. Hieronymi Veralli. 662.b
Tumulus card. Rodulphi Pii episcopi Fauent. 530.b
Tumulus card. a Balneo episcopi Ceruiensis. 500.c
Tumulus card. Decii Azolini episc. Ariminensis. 498.d
Tumulus card. Berlingerii Gypsij episc. Arimin. 448.b
Tumulus card. S. Georgij. 236.a
Tumulus card. Io. Stephani Ferrerij episc. Bonon. 44.d
Tumulus card. Sebastiani Pighini episc. Adrien. 403.b
Tumulus card. Vidonis Ascanij Sfortiæ episc. Parmen. 239.b
Tumulus card. Io. Bapt. Ferrarij episc. Mutinen. 170.d
Tumulus card. Nicolai Albergati episc. Bonon. 39.d
Tumulus card. Blandratæ. 533.b
Tumulus Claudij Rangonij episcopi Regii. 515.c
Tumulus Christophori Boncompagnii Archiep. Rauenn. 393.b
Tumulus SS. Catervii, & sociorum Tolentini. 853.a
Tumulus Cosmæ Minerbetti episc. Cortonen. 1039.b
Tumulus Cosmæ Serarij episcopi Rauellensis. 1067.b
Tumulus Cornelii Mussi episcopi Bertinorii. 663.a
Tumulus Eustachii Locatelli episcopi Regii. 313.a
Tumulus Cypriani Senelis episcopi Auxitani. 1022.c
Tumulus Eustachii Locatelli episcopi Regii. 313.a
Tumulus Friderici de Comitibus S. Martini episc. Ferrarien. 582.a
Tumulus Felicis Tyranni Archiep. Vrbinatensis. 884.d
Tumulus Felicis Archiep. Rauenn. 342.c
Tumulus Francisci de Boatteriis episc. Comaclen. 526.d
Tumulus Francisci Martelli episcopi Regii. 313.d
Tumulus Francisci Mellini episcopi Senogallien. 968.c
Tumulus Francisci Lignamine episcopi Ferrarien. 592.d
Tumulus Francisci de Calbulo episc. Sassenaten. 721.a
Tumulus Gasparis Silingardis Episc. Mutinen. 177.c
tumulus Gratiosi Archiepiscopi Rauennaten. 343.d
tumulus Geleardi Archiep. Rauenn. 359.b
tumulus Galeatii Moroni episcopi Maceraten. 821.c
tumulus Ghiliui episcopi Comaclen. 507.d
tumulus Gosredi de Vezzano episcopi Parmen. 228.c
tumulus Guillelmi Durandi episcopi Mimiaten. 988.c
tumulus Guillelmi Foliani episc. Regii. 303.d
tumulus Hieronymi Melchioris episc. Macerat. 820.c
tumulus Hieronymi Santuccii episc. Forosempron. 921.b
tumulus Horatii Gerardi episcopi Comaclensis. 509.c
tumulus Ioannis episc. Bononien. 21.b
tumulus Ioan. episc. Bonon. 38.a
tumulus Ioan. de Podio episcopi Bononiensis. 42.d
tumulus Ioan. Iacobi Diedi episcopi Cremen. 76.a
tumulus Ioan. Andreæ Bocciaciis episc. Mutinen. 169.d
tumulus Ioan. Linati episc. Placent. 290.a
tumulus Ioan. de Tossignano episcopi Ferrarien. 592.c
tumulus Ioan. Fontanæ episcopi Ferrariensis. 600.d
tumulus Ioan. de Numaii episcopi Foroliuiensis. 622.c
tumulus Ioan. Andreæ Caligarii episcopi Bertinorii. 665.a
tumulus Ioann. Bapt. Capranici episc. Firmani. 792.d
tumulus Ioan. Bapt. Sigizelli episcopi Fauentini. 571.d
tumulus Ioan. Petri Ariuabeni episcopi Vrbinat. 875.a
tumulus Ioann. Guidiccionij episc. Forosempron. 922.d
tumulus Ioannis Ruschæ episcopi Parmensis. 230.c
tumulus Iulii Carari episc. Mutinen. 176.b
tumulus Iulii Cæsaris Salicini episcopi Ariminen. 447.b
tumulus Iacobi Passarelli episcopi Ariminensis. 443.d
tumulus Iuliani episc. Bertinorien. 659.c
tumulus Lazari Pellicinii episcopi Mutinensis. 176.c

tumulus

tumulus Lucæ Cerruti episc. Constantien, suffraganei Parmen. 240.a
tumulus Laurentij Pinotti episc. Regij. 307.c
tumulus Laurentij Laureti episcopi Adriensis. 404.a
tumulus Laurentij Ballachis episc. Ariminensis. 426.d
tumulus Ludouici Sareghi episc. Adriensis. 405.a
tumulus Ludouici de Grassis episc. Ariminen. 441.b
tumulus Laurentij Rouerellæ episc. Ferrariensis. 593.c
tumulus Laurentii Belli episc. Caputaquensis. 1024.c
tumulus Leonis nobilis Romani. 1123.d
tumulus Liti Alidosij episc. Imolen. 688.c
tumulus Maximiani Archiepiscopi Rauennaten. 340.b
tumulus Matthæi Concini episcopi Cortonensis. 1039.b
tumulus Odonis episc. Forosempronien. 918.c
tumulus Octauii Accorambuni episc. Forosempronienfis. 865.d
tumulus Octauiani Vbaldini, & aliorum episcoporum Bonon. 21.b
tumulus Pauli Æmilii Ioanninii episc. Montis Alti. 830.c
tumulus Pauli Aemilii Sanctorii Archie. Vrbin. 886.;
tumulus Pauli Capranici Archiepisc. Beneuentani. 791.a
tumulus Paccaroni Paccaroni canonici Firmani. 769.d
tumulus Pauonum Ariminens. 449.b
tumulus Petri de Cocconate, Episcopi Placentini. 285.c
tumulus Petri Montis Episcopi Cæsenatensis. 481.a
tumulus Petri Griphi episcopi Foroliuien. 626.c
tumulus Petri episc. Foropopulien. 654.c
tumulus Philippi episc. Vrbinaten. 874.c
tumulus Rogerii Caeciæ Episcopi Placentini. 284.d
tumulus Rodulphi de Tossiniano episcopi Senogallien. 972.d
tumulus Sebastiani Poggi episc. Ripan. 844.c
tumulus Scipionis Mainesij episcopi Mutinensis. 167.b
tumulus Sixti Vicedomini episcopi Mutinensis, 175.c
tumulus Sigismundi Malatestæ. 439.d
tumulus Superantii Lambertuccii episcopi Ceruien. 494.c
tumulus Theodorici episcopi Cerulen. 493.d
tumulus Thomæ de Marzapiscibus episcopi Ferrarien. 586.e
tumulus Thomæ de Aste episcopi Foroliuiensis. 626.c
tumulus Tiberii Mandosii episcopi Montis Alti. 831.c
tumulus Vibodi episcopi Parmensis. 192.b
tumulus Vgonis Rangonii episc Regii. 310.d
tumulus Vvidonis de Monte bello episcopi Ferrariensis. 585.c

V

Valentiniani Imp. priuilegium assertum ab Archiepiscopis Rauennatibus de Manto, seu Pallio Imperiali, suspectum. 331.b
Valeriana Ecclesia Rauennæ ædificatur. 343.d
Valens Imperator vulneratus in domo comburitur a Gothis. 672.a
Valentis vxor Domnica Constantinopolitanam vrbem viriliter tuetur. 672.a
Varani Tolentini domini. 851.d
Vasa aurea, & argentea largita Ecclesiæ Rauennati. 334.c.d
Vbertæ gentis Florentinæ laudes, & monumenta 218.b
Vbaldus Archiep. Rauennas; dimissa Archiepiscopatu, cum aliis regulam canonicorum Lateranensium profitetur. 378.a
Vbaldini inter potentes a Federico annumerati. 520.a
Vectigalium exactio ab agricolis iuxta antiquam formam, & solutionis modus. 377.a
Vectigalia antiqua S. sedi Apostolicæ soluenda a Ferrariensibus. 551.d
Venetorum, & Mediolanensium contentiones, legatione card. Albergati sublatæ. 38.d
Veneti pluries Rauennam occupant, & restituunt. 325.d
Veneti, ac Ianuenses fœdere iuncti a Fortunio Vasellio card. 387.a
Veneti Fauentiam detinent. 511.b
Veneti diruere Portum Comaclen. 557.c
Venetorum, & Atestinorum dissidia, & pugna ob ciuitatem Comaclen. 557.d
Venetorum orator in itinere ad Pontif. pro re Comaclen. detinetur. 557.d
Venetijs reconciliatio Alexand. Papæ III. cum Federico Imp. 949.c
Venetijs colligitur exercitus Cruciatæ indictæ ab Innoc. papa pro succursu Terræ sanctæ. 1026.b
Verba Missæ: *Et te in veneratione B. Mariæ Virginis laudare*: Vrbanus II. papa Primus Placentiæ celebrando pronunciauit, inde vniuersalis Ecclesia recepit. 262.b
Vgolinus de Rubeis ex Comitibus S. Secundi obtinet confirmationem priuilegiorum a Carolo Quarto Imp. 230.b
Vgolinus ob recuperationem bonorum Ecclesiæ Romanæ eijcitur a ciuitate, per decem annos exulare cogitur. 231.c
Vgolinus Rubeus affectans Principatum Parmen. a Barnaba Vicecomite dolose capitur, & Mediolani veneno extinguitur. 234.c
Vgolinus Aquauiua suum castrum donat Calliensi ciuitati, efficitur monachus, & episc. 901.c
S. Victor Placentinus episc. ædificat Ecclesiam, quam D. Antoninus præsagit postea dicaturam. 246.d
Vitani qui. 407.b
SS. Victoris, & Valentini inuentio corporum Arimini. 415.a,d
Vicarij Fauentiæ Manfredi sedis Apost. nomine. 524.a
Vicarij Imolæ Alidosij nomine sedis apost. 524.a,b

S. Vicini Episc. Saffenatensis miraculis clari historiæ fragmentum. 704.c
Victor papa II. concedit priuilegium episc. Ferrariensibus. 566.d
Vido episc. Mutinen. efficitur Archicancellarius ab Othone Imp. 130.a
Vido Insubriæ legatus episc. Mutinæ nepos Archidiaconi magnus iureconsultus. 169.c
Vido Imp. donat monasterium S. Agathæ Ageltrudi Imperatrici. 191.a
Vido episc. Placentinus adhæret Berengario, contra Rodulphum comitem. 255.e
Vido episc. Rauennas ductor erucistæ in bello cum episc. Fauentino a Saracenis obtruncatus. 372.d
Vido episc. Sarsinatensis pessime trucidatus ab Alexandro Aldobrando, & aliis bona suæ Ecclesiæ occupantibus. 716.b
Vido Abbaisius iure consultus eximius. 27.b
Vido Appius Dux Gallorum per insidias a Forolimiensib. enm 2000. Gallis occisus. 606.d
Vuidiboldus episc. Parmen. nepos Caroli Manni ampliss. priuilegijs donatur. 182.d
Villa Catonis Vticensis apud Imolam 669.d
S. Vincentij M. sermo Alphani Salernitani Archiepisc. carminibus exaratus. 1107.b
Vinum Cæsenatense optimum. 451.d
Virginum coniugium coacte imperans, hæresis exploditur. 94.c
Viri plures magni nominis, qui Card. Ioann. Saluiatum laude prosecuti sunt. 596.a
Viri clarissimi litteris, & armis illustres Foroliuien. 608.a, d
Visitator Vrbis Apostolicus Annibal de Grassis episc. Fauentinus. 532.b
Vitæ SS. Synesij, & Theopompi a quibus scripta. 138.d
Item de ijsdem carmina. 139.a
Vitæ sanctorum cur in eorum solemnitatibus recitentur. 454.a
Vita S. Seueri episc. Cæsenatis. 454.a
Vita S. Agathonis Liparensium episc. & martyris. 1045.a
Vitellotius cardin. Vitellius gesta Pontificum in Gallia colligit. 694.b
Vmbri Ariminum coloniam deducunt. 406.d
Vmbria Senonum Gallia togata. 857.a
Vngari Italiam clade afficiunt Nonantulanam Abbatiam concremant, & diripiunt. 254.d
Vniuersitas studij Placentini restituta. 296.d
Vniuersitas, vide Academia.
Vnio Episcopatuum Sutrini, & Nepesini per Eugenium papam Quartum. 1064.d
Vrbanus papa II. in itinere Gallicano Placentiæ concilium congregat. 262.b
Vrbanus papa III. Ferrariæ obijt. 575.b
Vrbanus papa V. corpus S. Thomę Aquinatis Tolosam transferri curat. 1033.b
Vrbanus papa VI. carceri mancipare facit Cardin. Pileum. 387.c
Vrbanus papa VI. milite collecto a Cardin. Pileo appetitur, ac exuitur pluribus ciuitatib. 382.d
Vrbani papæ Octaui concessio delationis cappæ rum ad instar canonicorum S. Petri de Vrbe canonicis Maceratensibus. 822.c
Vrbanus papa Octauus residentiam episcoporum ad antiquum sacrorum canonum præscriptum reducit. 862.c
Vrbanus papa IV. recipit in gratiam, & absoluit Callienses. 900.d
Vrban. papa Octauus Ecclesiam Abbatiæ S. Christophori Castri Durantis erigit in Cathedralem, & oppidum in ciuitatem. 978.c
Vrbani Octaui papæ litteræ prouisionis episcopatuum Vrbanien. & S. Angeli. 992.d
Vrbaniæ nomen inditum oppido Castri Durantis ab Vrbano papa Octauo. 978.d, & 925.d
Vrbaniensi Episcopatui vniuntur oppida Mercatelli, & Lamulæ. 984.d, & 985.a
Vrbania, vide Castrum Durantis.
Vrbinum in Vmbria Senonensi. 858.a
Vrbinates Hortenses, & Metauren. 859.a, 926.b
Vrbini situs, & chorographia describitur a Procopio. 859.b
Vrbinum capitur a Bellisario, diruitur, & restituitur. 859.b
Vrbinum Montefeltria patet Roboreis, ac Mediceis. 860.a
Vrbinum redit sub dominio S. Ecclesiæ Romanæ Vrbano Octauo Pont. 860.a
Vrbini arx diruta, & denuo ædificata. 860.b
Vrbinum quando Christianam fidem susceperit. 861.b
Vrbini sacerdotia, monasteria, & loca pia enumerantur. 861.d, e
Vrbino ab Antipapa Clemente datur episcopus. 866.a
Vrbinates Episc. tempore schismatis electi. 868.d
Vrbinatis collegij iudicum erectio. 876.c
Vrbinum erigitur in Metropolim. 881.d
Vrbinum Metauren. 926.a.
Vrsianum templum Rauennaten. a S. Vrso ædificatum. 330.d

X

Xenodochia fundata ab Anselmo Nonantulano Abbate. 110.c
Xenodochium fundatur a Matthæo Pio episc. Mutinensi. 156.b
Xenodochia plura ope episc. Mutinen. ditata, & confirmata. 163.a

Z

S. Zama mittitur episc. Bononiam a S. Dionysio papa. 6.c
S. Zama fundat Ecclesiam Cathedralem Bonon. & ibidem sepulturam recipit. 8.b
Zvvinglij errores confutati. 910.a

FINIS.

INDEX
SANCTORVM EPISCOPORVM
De quibus in hoc Secundo Tomo agitur.

S. ADeritius Rauenn. pag. 327. litt. B
S. Adrianus Firman. 744.c
S. Agapitus Rauenn. 328.d
S. Agatho Liparen. 1044.d
B. Albertus de Pandanis Placent. 281.a
S. Aldobrandus Forosempron. 915.c
S. Alexander Firman. 744.c
S. Apollinaris Forolinien. 616.b
S. Apollinaris Rauen. 327.a
S. Apollinaris Sassen. 706.d
S. Basilius Bonon. 8.d
S. Bernardus Parmen. 213.d
S. Bonitius Placent. 261.b
B. Bonifacius Senogallien. 957.c
S. Castus Triuentin. 1074.b
S. Colonerus Rauenn. 328.a
S. Cornelius Imolen. 673.d
S. Cyriacus Firman. 745.a
S. Datus Rauenn. 328.c
S. Decentius Pisauren. 948.c
S. Eusebius Bonon. 8.d
S. Eleocadius Rauenn. 327.c
S. Faustinus Bon. 8.c
S. Felix Bonon. 9.a
S. Florianus Placen. 248.b
S. Gaudentius Ariminen. 410.b
S. Geminianus Mutinen. 90.d
S. Gerontius Geruien. 486.a
S. Heraclianus Pisauren. 948.c
S. Ioannes Rauen. 331.a
S. Iucundus Bonon. 11.a
B. Iustus Senogallien. 957.c
S. Libertus Rauenn. 328.c
S. Leo Ferrarien. 544.d
B. Mainardus Vrbinaten. 862.d
S. Marcellus Rauenn. 328.d
S. Maurelius Ferrarien. 545.d
S. Maurelius Imolen. 674.b
S. Maurus Casen. 457.c
S. Maurus Placen. 247.c
S. Martianus Rauenn. 327.d
S. Maximianus Rauenn. 334.d
S. Mercurialis Forolinien. 614.c
S. Paternianus Bonon. 10.d
S. Petronius Bonon. 10.a
S. Petrus Chrysologus Rauenn. 332.c
S. Philemon Casen. 452.c
S. Philippus Firman. 744.d
S. Probus Rauenn. 328.b
S. Proculus Rauenn. 328.b
S. Proiectus Imolen. 674.a
S. Prosper Regien. 299.a
S. Rupbillus Foropopilien. 636.d
S. Ruphinus Sassen. 705.d
S. Sabinianus Senogallien. 957.b
S. Sabinus Placen. 246.d
S. Seuerus Casen. 453.b
S. Seuerus Rauenn. 329.a
S. Theodorus Bonon. 11.b
S. Tertullianus Bonon. 10.d
S. Victor Placen. 246.c
S. Vicinius Sassenaten. 704.b
S. Vrsus Rauenn. 330.d
S. Zama Bononien. 8.b

F I N I S.

Omissa delenda, vel corrigenda, & omissa addenda in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ.

BONONIENSES.

PAg.18, linea 5. *dele* Dialogo, & *lege* Ioanne. pag.20.l.46. *dele* Hubero, *lege* Huberto.
pag.66.l.29. *lege* Blasij *pro* Basilij.
pag.67.l.41. Pontificis resq; *lege* Pontificis virtutes resq;

BVRGI S. DOMNINI.

pag.79.l.22. *dele* Puedi, *lege* Picedi.
pag.83.l.19. *pro* Liguriæ diœcesis ditionis, *lege* Liguriæ ditionis diœcesis Lunensis.
pag.84.l.38. *lege* dirigetur *pro* diligetur.
pag.85.l.38. *lege* non esse, irritum, *pro* non esse iritum.
pag.86.l.29. post narrat, *adde* ad cap.
pag.87.l.10. *pro* 1644. *lege* 1646.

MVTINENSES.

pag.90.l.50. *pro* requiescit. *lege* requieuit.
pag.93.l.16. *pro* lilique, *lege* illique.
pag.98.l.13. *pro* Theopontij *lege* Theopompij.
pag.102.l.28. *lege* vi.ind. *pro* xiiij.ind.
pag.113.l.3. *pro* Rex, *lege* Reges.
pag.115.l.63. *pro* Apostoli *lege* Apostolicis.
pag.134.l.45. *lege* idem *pro* dem.
pag.138.l.43. *lege* quorum *pro* horum.
pag.144.l.42. *pro* Tarineolis *lege* Taurinensis.
pag.149.l.35. *pro* anno 1175. *lege* anno 1157.
pag.156.l.31. *pro* Octauius *lege* Octauianus.
pag.165.l.2. *lege* Raynaldi *pro* Renaldi.

PARMENSES.

pag.202.l.58. *pro* reperiam *lege* reperimus.
pag.209.l.29. *dele* imperatore, & *lege* eius.
pag.213.l.46. *lege* egregie *pro* egege.
pag.217.l.60. *lege* alteri *pro* alri.
pag.226.l.43. *lege* Prisco *pro* Pisbo.
pag.229.l.3. *lege* Vodecimo *pro* secundo.
pag.235.l.46. *lege* Georgio *pro* Gregorio.
pag.237.l.46. *lege* Maij *pro* Mai.
pag.239.l.23. *pro* Pugnanio *lege* Paganini.

PLACENTINI.

pag.274.l.51. *pro* iurorum bonorum *lege* iurium bonorumque.
pag.284.l.12. *pro* Firmaniam *lege* Firmanam.
pag.285.l.35. *lege* Gregorio XI. *pro* Gregorio II.
pag.287.l.22. *pro* XII. *lege* XIII.
pag.987.l.29. *pro* 1426. *lege* 1416.

REGII LEPIDI.

pag.298.l.10. *lege* Canusiuorum *pro* Canasiorum
pag.eadem l.19. *lege* fuisse *pro* fasse.
pag.300.l.50. *lege* illius *pro* illua.
pag.304.l.24. *dele* iuo.
Eadem pag.l.44. *lege* Carducensē *pro* Corduceosē.
pag.305.l.20. *lege* Ferrariensem *pro* Raueunateosem.

RAVENNATEN.

pag.320.l.23. *lege* excussere seruiturem *pro* excussere iugum.
pag.327.l.51. *pro* 1120. *lege* 112.
pag.328.l.3. *lege* Calocerum *pro* Calorerum, & Calocerus *pro* Calorero.
pag.334.l.17. *lege* Aureliano *pro* Aurelione.
pag.335.l.60. *lege* Canonicorum *pro* nooicorum.
Eadem pag.lib.61. *lege* curauit *pro* cucarauit.
pag.338.l.3. *lege* Tessellato *pro* Mosaico.
pag.342.l.61. *lege* esset *pro* est.
pag.345.l.51. *lege* Herfordensi *pro* Hersodensi.
pag.358.l.34. *lege* ad *pro* ac.
pag.361.l.39. *pro* Henricus *lege* IO. HENRICVS.
pag.372.l.45. *lege* Forolriuientem *pro* Foroiuliensē
pag.381.l.61. *lege* Foroliuij *pro* Foroiulij.
pag.392.l.18. *lege* reducere *pro* reeucere.

ADRIENSES.

pag.398.l.61. *lege* Foroliuiensis *pro* Foroinliensis.
pag.eadem l.63. *pro* ab. *lege* ab, sine puncto
pag.359.l.30. *pro* Renaldi, *lege* Raynaldi.
pag.404.l.23. *lege* obijt 1612. *pro* 1610
Eadem pag.l.25. *lege* Federico *pro* Ludouico.
Eadem pag.l.36, *pro* 1610. die 10. mensis maij, *lege* 1612. die 3. septembris.
pag.406.l.13. *pro* Rouigij *lege* Rodigij.
pag.eadem l.31. *pro* Epithomatum *lege* Epitomatoris.
pag.eadem l.34. *pro* petitur *lege* petituri.

ARIMINEN.

pag.407.l.54. *pro* Antonio *lege* Antonino.
pag.424.l.53. *lege* Vestioæ *pro* Vesteriæ
pag.425.l.45. *lege* annum 1232. *pro* annum 1131.
pag.430.l.27. *lege* Ortum *pro* Orsum.
pag.432.l.22. *lege* Panphilus *pro* Panphilius.
pag.438.l.23. *lege* obijt MCCCCXXXV, *pro* obijt MCCCXXX.
pag.445.l.17. *pro* februarij 1526. *lege* aprilis 1529.
pag.446.l.4. *pro* martij 1534. *lege* martij 1574.
Eadem pag.l.13. *pro* vigesimaseptima *lege* vigesima secunda.

CÆSENATEN.

pag.478.l.33. *pro* Bocchetta *lege* Boscheira.

CERVIENSES.

pag.486.l.26. *pro* Bellice *lege* Pellice, eadem pag. l.50. post illa verba Rubeus lib.5. *adde* a capite lineæ.

8 ALBERTVS Episcopus Cerviensis, vixit anno 1166. quo se subscripsit in quodam documento, vbi se Ficodeosem Episcopum appellat, eodem modo in alio documento Ficodensis Præsul appellatur anno 1173. ita notatum inueni in descriptione Cerviensis vrbis manuscript. bibliothecæ Barberinæ: post hunc reponendus vno loco HVGO huius Ecclesiæ Præsul, qui Alberto successit anno 1174. apud eundem, cui successit Theobaldus.

pag.486.l.39. *pro* Bisuntinus *lege* Bituntinus.
pag.500.l.10. *pro* Parrassi *lege* Patraccosi.
Eadem pag.l.36. post illa verba, prolixa, *adde* elegantissima epistola prosequutus est.

COMACLEN.

pag.504.l.4. *pro* pareret *lege* parceret.

FA-

FAVENTIN.

pag.512.l.22.*lege* 443. *pro* 466.
Eadem pag.l.49.*lege* 997.*pro* 907.
pag.514.l.30.*lege* Fauentinus *pro* Florentinus.
pag.522.l.61.*lege* 1287.*pro* 1288.
pag.523.l.2.*lege* Oldradi *pro* Odoaldi.
pag.527.l.9. *lege* Gianius *pro* Granius.
pag.532.l.33.*lege* scriptione *pro* inscriptione.

FERRARIEN.

pag.561.l.2.*lege* reædificatione *pro* reeficatione.
pag.562.l.14.*lege* Præses pro Abbas.
pag.564.l.21. *dele* 14.Sabatinus, qui fuit Episcopus Terracinensis, non Ferrariensis.
pag.572.l.3. *lege* Iulius *pro* Iulianus.
pag.195.l.13.*lege* Vasionensem *pro* Vatronensem.

FOROLIVIEN.

pag.606.l.12.*lege* potita *pro* posita.
pag.623.l.40. *dele* in.
pag.624.l.29.post Ecclesiæ *adde* Prior.
pag.627.l.2.*pro* eclogam *lege* æglogam.
pag.630.l.4 *pro* an.1638.*lege* an.1635.7.iunij.

FOROPOPILIEN. & BERTINORII

pag.632. l.43.*lege* fossam Clodiam *pro* Forum Clodij.
pag.634.l.26.*lege* Resinella *pro* Rutinella.
pag.643.l.20.*lege* Sigonius *pro* Siginius.
pag.655.l.23.*lege* Carri *pro* Tetti.
Eadem pag. *lege* gratiam *pro* gratium, eadem pag. l.36. *lege* an.1635. *pro* 1639. & ibid. l.44.*lege* die 19. *pro* die 59.
pag.656.l.1 *lege* de Afflicto *pro* de Affitto
pag.657.l.7.*lege* Camensis *pro* Comensia
pag.662.l.38.*lege* Ghilinus *pro* Ghislerius.

IMOLENSES.

pag.669.l.62.post illa verba, mutatio, *adde*, Hactenus Anonymus.
pag.671.l.60. *lege* Alanos *pro* Alonos.
pag.673.l.5.*lege* custodis *pro* Custos.
pag.674.l.32. post illa verba, de quo Ferrarius *adde* a capite lineæ.

4 NESTOR Episcopus Forocorneliensis, vixit Iustiniani Imp. temporibus, cuius mentio extat in vetustissimo instrumento plenariæ securitatis scripto anno 38. eiusdem Imp. quod nuper publici iuris fecit è bibliotheca Card. Balnei amicus noster eruditissimus Gabriel Naudęus.

pag.681.l.35.*lege* ex lege *pro* ea legem.
pag.684. l.20. *lege* ad, *pro* vad.
pag.685.l.9. *lege* copijs *pro* copialis.
pag.686.l.25.*lege* clarus & *pro* alumnus.
pag.689.l.26. *lege* ob egregia *pro* Ecclesia Romana ab ipso *pro* ob egregia Ecclesiæ Romanæ a ipso.
pag.697.l.39.*lege* in plumbea *pro* in publica.

SASSENATEN.

pag.703.l.28. *lege* Gothis ne *pro* Gothine.
pag.705.l.46.*lege* io *pro* inque.
pag.710.l.43. *lege* Bouius *pro* Bossius.
pag.720. l.19. *lege* sororis filius *pro* maternus patruus.
pag.721.l.14. *lege* Calbuleæ *pro* Calbulę.
Eadem pag.l.21.*lege* mœstum *pro* vestrum.
Eadem pag.l.24. *lege* Francisci *pro* Franciscus
Eadem pag. l.25. *lege* cædit *pro* cedit.
Eadem pag. l.26.*lege* Cateftum *pro* Cereftrum.
pag.722.l.10.post illa verba, authographo, *dele* ita
pag.723.l.21.*lege* annuisset *pro* annisset.
pag.729.l.29.*lege* Septimi *pro* Octaui.
pag.736.l.30. *lege* assaltus *pro* assultus.

FIRMANI.

pag.745.l.36.*lege* Fabius *pro* Fatlus.
p.765.l.6.post illa verba, oppidorũ, *adde* aliquorũ;
pag.768.l.56.post illa verba, ad huius Basilicę omnium, *adde* magnitudine principis, atque.
pag.784. l.51. *lege* per *pro* &.
pag.785.l.44.*lege* 1375. *pro* 1275.
pag.790.l.18. *lege* Suessanum *pro* Sussenum.
Eadem pag.l.24.*lege* & Nasica *pro* & vescia.
pag.791.l.38. *lege* Reatino *pro* Aretino, ead.pag l.40.*lege* Reatinus *pro* Aretinus.
pag.793.l.29.*lege* Tiresia Foschatarius *pro* Tiresia Foscharatia.

MACERATEN.

pag.804.l.32. *lege* Diui *pro* Domini.
pag. 816. l.9. *lege* Tocco *pro* Tosco.
Eadem pag. l.15. *lege* anno 1418.*pro* anno 1408.

MONTIS ALTI.

pag.824.l.6.*lege* Tisinum *pro* Ticinum.
pag.838.l.43.*lege* Codebò *pro* Codibo.

RIPÆ TRANSONIS.

pag.843.l.4. *lege* de quo supra commemorauimus *pro* de quo infra plura commemorabimus.

VRBINATEN.

pag.858.l.7.*lege* recensetur *pro* recensentur.
pag.861.l.9. post illa verba Vincentium Mariam, *dele* virgulam.
pag.862.l.2.*lege* Calliensem *pro* Culliensem.
pag. 863.l.3. post illa verba, anno 1068. *adde*, temporibus Gregorij vij. corpus in Cathedrali humatum, quod.
pag.869.l.5. *lege* Tuscus *pro* Turcus.
pag.873.l.9. *lege* moribus *pro* montibus.
pag.881.l.11. *lege* Callio *pro* Casio.
pag.887. l.11 *lege* Tricaricensis *pro* Tricoricensis

CALLIEN.

pag.890.l.57.*lege* Hieronymus Ruscellus *pro* Hieronymus, Ruisellus.
pag.890.l.61. *lege* Cimarellus *pro* Camorellus.
pag.891.l.52.*lege* quarum *pro* quorum.
pag.905.l.25. *lege* Consalutij *pro* Consalutius.
pag.907.l.46. *lege* Apostolici Nuntij Auditor *pro* Apostolicus Nuncius.

FOROSEMPRONIEN.

pag.818.l.23.*lege* 1362. *pro* 1363.

LEOPOLITAN. SIVE FERETRAN.

pag.934.l.54.*lege* 1282.*pro* 1382.
pag.940.l.48. *lege* 1567. *pro* 1565.
pag.946.l.1.*lege* 1601.*pro* 1605.

PISAVREN.

pag.947. l.13. *lege* hinc *pro* huc.
pag.952.l.37.*lege* 1478.*pro* 1578.

pag.

pag.954. l.12. post illa verba, ex', *adde* hac.
pag.955.l.9. *lege* 1528. *pro* 1728.

VRBANIEN. & VADEN.

pag.975.l.20. *lege* Trabaria *pro* Trebaria.
pag.989.l.21. *lege* alio *pro* alij.
pag.992.l.48. *lege* II. *pro* XI.

IN APPENDICE.

pag.996.l.28. *lege* adaptentur *pro* adoptentur.
Ead. pag. l.54. *lege* Hipporiensis *pra* Hipposcensis
pag.999.l.14. *lege* Ferdinandus Pater *pro* Ferdinandus Frater.
Eadem pag. l.42. *lege* Fesulano *pro* Fesulani.
pag.1000.l.14. *lege* litteratorum *pro* litterarum.
Ead.pag.l.30. post illa verba, Ecclesiæ, *adde* relata.
pag.1001. l.46. *lege* Bedmaris Marchio Alburquerque Ducum, pro Badimaria Marchio Alburquerque Ducum, & eadem pag.l.53. *lege* patruelis *pro* nepotis.

AVXIMATES.

pag.1009.l.31. post illa verba, tenoris sequentis, *adde*, cuius exemplar vna cum sequentibus eiusdem Ecclesiæ monumentis, perhumaniter communicauit nobis vir nobilis & eruditus Flaminius Guametius Auximanus canonicus, ille idem qui de varia patriæ fortuna perbelle scripsit commentarium.
pag. 1033. l. 50. *lege* Auximorum *pro* Auxinorum. Ead.pag.l.56. *lege* Tarbensis *pro* Tranensis
pag.1034.l.19. *lege* esto *pro* est.
pag.1054.l.49. *lege* Maria *pro* Mari.
pag.1062.l.57. *lege* Vapincum, seu Vapingum *pro* Vapineum, seu Vapengum.
pag.1063.l.10. *lege* calamo *pro* calomo, & l.21. *lege* Episcopos *pro* Episcopus.
pag.1068.l.38. *lege* Veronensis vir *pro* Veronensis, vir.
pag.1069.l.52. *lege* expungimus hic *pro* eapunximus.
pag.1076.l.17. *lege* de Carcasija *pro* de Carcasij.
pag.1079.l.13. *lege* Corberæ *pro* Corbere.
Eadem pag.l.22. post dimisit, *adde* &.
pag.1080.l.5. *lege* accersito *pro* accursito.
Eadem pag.l.60. *dele* quo.
pag.1081.l.6. *lege* fuit *pro* fui.

Ad Alphani Carmina.

pag.1085.l.31. *lege* iussis *pro* lustis. Ead.pag.l.33. *pro* dactilicia *lege* ductalicia. Eadem pag. l.40. *lege* sunt *pro* sicut.
pag. 1086. l.16. *lege* licuit *pro* licet. Eadem pag. l.17. *lege* hoc *pro* hic, l.25. *lege* condis *pro* cordis, & cyclopea pro tycoplea, l.26. fingere *pro* uungere, l.29. amore *pro* amata, & l.47. *lege* sit *pro* sis.
dag. 1087. l.1. *lege* memento *pro* momento l. 14. *lege* lætitiæ *pro* lætitia, l.22. *lege* seraphia *pro* seraphin, l. 36. omnibus *pro* manibus l.38. amaracus *pro* amaranthus, & l.49. *lege* Lacus æterna *pro* locuo æterni.

pag.1088.l.23. *lege* dissite pro disaipe, l.30. *lege* iure *pro* ciue, l.60. perenne *pro* perhenne.
pag.1089.l.51. itemq. *pro* iterumq. & l.54. *lege* meritus *pro* merito.
pag.1090.l.26. *lege* Vrgo *pro* Vgo. Ead.pag. l.34. *lege* dic *pro* die, & l. 4. *lege* quondam *pro* quorumdam.
pag. 1091.l.29. *lege* Gaij, & Anthea *pro* Gnij, & Authea, l. 51. *lege* Gaie *pro* Gnie, & l.61. *lege* secum *pro* tecum.
pag.1092.l.35. *lege* ducea *pro* duce.
pag.1093.l.34. *lege* iuuamina *pro* inuamini, & l.44. post illa verba nauibus eripis, *adde* sequentes versus.

Nil est quod nequeas dare
  Eaarantibus, hos respice seruulos
  Hic da tendere prospere,
  Et sit post obitum sidereas opes.
Cum scriptore, tuum satis
  Romanum petimus presbyterum iuua
  Votis atque laboribus
  Respondens solito munere plenius.

pag.1094. l.41. *lege* sidereis *pro* ydericis.
pag.1111, l.19. *lege* pro se l.21. *lege* tabes *pro* tales, & l.38. *lege* cælica *pro* cælita.
pag.1112, l.19. *lege* minia *pro* minibus, l.21. *lege* insita *pro* ista, l.38. *lege* est *pro* vt, & l. 40. *lege* quæ *pro* qui.
pag.1113. l. 50. *lege* metuis pro metris.
pag. 1114. l.14. *lege* Risa *pro* Disca, l.26. *lege* coronæ *pro* corona.
pag.1115. l.17. *lege* dic *pro* dic, l.22. *lege* metuis *pro* metris, l.26. *lege* propios *pro* propter, l.32. *lege* perueniat *pro* perueniant, l.44. *lege* summe *pro* summo, & l.48 *lege* etiam *pro* enim.
pag.1116. l.31 *lege* pius *pro* prius, l.4. Desiderij *pro* desiderij. l.63. Domine *pro* Dominus, & l.64. *lege* sint *pro* int.
pag.1117. l.1, *lege* Etque *pro* Atque, l.32. *lege* occidit *pro* accidit.
pag. 1118. l.23. *lege* iura *pro* vera, l.39. *lege* irrula *pro* innitit, & l.40. *lege* perdia *pro* perdit.
pag.1119. l.10. *lege* visus *pro* cursus, l.27. *lege* sæpius *pro* suspicis, l.42. Threicio *pro* Threicij, l.59. *lege* vaccas *pro* vacans.
pag.1120. l.14. *lege* auram *pro* aurum, l. 25. *lege* truca pro truci, l.56. *pro* iuxta *lege* luncta, & l.57 *lege* Honoris *pro* Amoris.
pag.1121.l.8. *lege* constituta *pro* instituta, l.19. *lege* adustum *pro* adauctum, l.27. *lege* catenis *pro* catetuis, l.63. *lege* descendere *pro* discendere.
pag.1122.l.5. *lege* Naculeri *pro* Nauderi, l.26. *lege* Latina *pro* Latium, l.43. *lege* facit *pro* fecit, & l.59 *lege* stemmate *pro* stemmata.
pag.1124.l.15. *lege* inhumanum *pro* immanium, & l.54. *lege* Fona apertus, ac *pro* Fona quippe,
Ante primam paginam huius Secundi Tomi in Indiculo Archiepiscopatuum, & Episcopatuum linea tertia *lege* Archiepiscopatuum, & Episcopatuum *pro* Archiepiscoporum, & Episcoporum
Cætera minuta errata quæ occurrent sua censura corriget prudens lector.

F I N I S.

REGESTVM.

*ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb C c Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſs Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn.

Omnes ſunt Duerniones præter *, & Nnnn, quæ ſunt Terniones.

ROMÆ, Ex Typographia Bernardini Tani. M. DC. XLVII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Omissa delenda, vel corrigenda, & omissa addenda in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ.

BONONIENSES.

Pag.18, lineæ 5. *dele* Dialogo, & *lege* Ioanne.
pag.20.l.46. *dele* Hubeto, *lege* Huberto.
pag.66.l.29. *lege* Blasij *pro* Basilij.
pag.67,l.41. Pontificis resq; *lege* Pontificis virtutes resq;

BVRGI S. DOMNINI.

pag.79.l.22. *dele* Puedi, *lege* Picedi.
pag.83.l.19. *pro* Liguriæ diœcesis ditionis, *lege* Liguriæ ditionis diœcesis Lunensis.
pag. 84.l.38. *lege* dirigetur *pro* diligetur.
pag.85.l.38. *lege* non esse, irritum, *pro* non esse inritum.
pag.86.l.29. post narrat, *adde* ad cap.
pag.87.l.10. *pro* 1644. *lege* 1646.

MVTINENSES.

pag.90,l.50. *pro* requiescit. *lege* requieuit.
pag.93.l.16. *pro* hiisque, *lege* illique.
pag.98.l.13. *pro* Theopontij *lege* Theopomplj.
pag.102. l.28. *lege* vi.ind. *pro* xiiij.ind.
pag.113. l.3. *pro* Rex, *lege* Reges.
pag.115. l.63, *pro* Apostoli *lege* Apostolicis.
pag.134.l.45. *lege* idem *pro* dem.
pag.138.l.43. *lege* quorum *pro* horum,
pag.144.l.42. *pro* Tarinensis *lege* Taurinensis.
pag.149.l.35. *pro* anno 1175. *lege* anno 1157.
pag.156.l.31. *pro* Octauius *lege* Octauianus.
pag.165.l.2. *lege* Raynaldi *pro* Renaldi.

PARMENSES.

pag.202.l.58. *pro* reperiam *lege* reperimus.
pag.209.l.29. *dele* imperante, & *lege* eius.
pag.213.l.46. *lege* egregie *pro* egegi.
pag.217.l.60. *lege* alteri *pro* alri.
pag.226.l.43. *lege* Prisco *pro* Pisbo.
pag.229.l.3. *lege* Vndecimo *pro* secundo.
pag.235.l.46. *lege* Georgio *pro* Gregorio.
pag.237.l.46. *lege* Maij *pro* Mai.
pag.239.l.23. *pro* Pugnanini *lege* Paganini.

PLACENTINI.

pag.274.l.51. *pro* iurorum bonorum *lege* iurium bonorumque.
pag.284.l,12. *pro* Firmaniam *lege* Firmanam.
pag.285.l.35. *lege* Gregorio XI. *pro* Gregorio II.
pag.287.l.22. *pro* XII. *lege* XIII.
pag.987.l.29. *pro* 1426. *lege* 1416.

REGII LEPIDI.

pag.298.l.10. *lege* Canusinorum *pro* Canasiorum
pag.eadem l.19. *lege* fuisse *pro* faisse.
pag.300.l.50. *lege* illius *pro* illus.
pag.304.l.24. *dele* suo.
Eadem pag.l.44. *lege* Carducensē *pro* Corducensē.
pag.305. l.20. *lege* Ferrariensem *pro* Rauennatensem.

RAVENNATEN.

pag.320.l.23. *lege* excussere seruitutem *pro* excussere iugum.
pag.327.l.51. *pro* 1120. *lege* 112.
pag.328.l.3. *lege* Calocerum *pro* Caloretum, & Calocerus *pro* Calorero.
pag.334.l.17. *lege* Aureliano *pro* Aurelione.
pag.335.l.60. *lege* Canonicorum *pro* nonicorum.
Eadem pag.lib.61. *lege* curauit *pro* cucarauit.
pag.338.l.3. *lege* Tessellato *pro* Mosaico.
pag.342.l.61. *lege* esset *pro* est.
pag.345.l.51. *lege* Herfordensi *pro* Hersodensi.
pag.358.l.34. *lege* ad *pro* ac.
pag.361.l,39. *pro* Henricus *lege* IO.HENRICVS.
pag.372.l.45. *lege* Foroliuiensem *pro* Foroiuliensē
pag.381.l.61. *lege* Foroliuij *pro* Foroiulij.
pag.392. l.18. *lege* reducere *pro* reeucere.

ADRIENSES.

pag.398.l.61. *lege* Foroliuiensis *pro* Foroiuliensis.
pag. eadem l,63. *pro* ab. *lege* ab, sine puncto
pag.359.l.30. *pro* Renaldi, *lege* Raynaldi.
pag.404.l.23. *lege* obijt 1612. *pro* 1610
Eadem pag.l.25. *lege* Federico *pro* Ludouico.
Eadem pag. l.36, *pro* 1610. die 10. mensis maij, *lege* 1612. die 3. septembris.
pag.406.l.13. *pro* Rouigij *lege* Rodigij.
pag. eadem l.31. *pro* Epithomatime. *lege* Epitomatoris.
pag. eadem l.34. *pro* petitur *lege* petituri.

ARIMINEN.

pag.407.l.54. *pro* Antonio *lege* Antonino.
pag.424.l.53. *lege* Vestinæ *pro* Vesteriæ
pag.425.l.45. *lege* annum 1232. *pro* annum 1131.
pag.430.l.27. *lege* Ortum *pro* Orsum.
pag.432.l.22. *lege* Panphilus *pro* Panphilius.
pag.438.l.23. *lege* obijt MCCCCXXXV. *pro* obijt MCCCXXX.
pag.445.l.17. *pro* februarij 1526. *lege* aprilis 1529.
pag.446.l.4. *pro* martij 1534. *lege* martij 1574.
Eadem pag.l.13. *pro* vigesimaseptima *lege* vigesimasecunda.

CÆSENATEN.

pag.478,l.33. *pro* Bocchetta *lege* Boschetta.

CERVIENSES.

pag.486.l.26. *pro* Bellice *lege* Pellice, eadem pag. l.50. post illa verba Rubeus lib.5. *adde* a capite lineæ.

8 ALBERTVS Episcopus Ceruiensis, vixit anno 1166. quo se subscripsit in quodam documento, vbi se Ficodensem Episcopum appellat, eodem modo in alio documento Ficodensis Præsul appellatur anno 1173. ita notatum inueni in descriptione Ceruiensis vrbis manuscript. bibliothecæ Barberinæ: post hunc reponendus nono loco HVGO huius Ecclesiæ Præsul, qui Alberto successit anno 1174. apud eandem, cui successit Theobaldus.

pag.486.l.39. *pro* Bisuntinus *lege* Bituntinus.
pag.500.l.10. *pro* Parratisi *lege* Parracensi.
Eadem pag. l.36. post illa verba, prolixe, *adde* elegantissima epistola prosequutus est.

COMACLEN.

pag.504.l.4. *pro* pareret *lege* parceret.

FA-

FAVENTIN.

pag.512.l.22.*lege* 443. *pro* 466.
Eadem pag.l.49.*lege* 997.*pro* 907.
pag.514.l.30.*lege* Fauentinus *pro* Florentinus.
pag.522. l.61.*lege* 1287.*pro* 1288.
pag.523.l.2.*lege* Oldradi *pro* Odoaldi.
pag.527.l.9. *lege* Gianius *pro* Granius.
pag.532.l.33.*lege* scriptione *pro* inscriptione.

FERRARIEN.

pag.561.l.2.*lege* reædificatione *pro* reeficatione.
pag.562.l.14.*lege* Præses pro Abbas.
pag.564.l.81. *dele* 14. Sabatinus, qui fuit Episcopus Terracinensis, non Ferratiensis.
pag.572.l.3.*lege* Iulius *pro* Iulianus.
pag.195.l.13.*lege* Vasionensem *pro* Vatronensem.

FOROLIVIEN.

pag.606.l.12.*lege* potita *pro* posita.
pag.623.l.40. *dele* in.
pag.624.l.29.post Ecclesiæ *adde* Prior.
pag.627.l.2.*pro* eclogam *lege* æglogam.
pag.630.l.4 *pro* an.1638.*lege* an.1635.7.iunij.

FOROPOPILIEN. & BERTINORII

pag.632. l.43.*lege* fossam Clodiam *pro* Forum Clodij.
pag.634.l.26.*lege* Resinella *pro* Rutinella.
pag.643.l.20.*lege* Sigonius *pro* Siginius.
pag.655.l.23.*lege* Cerri *pro* Tetti.
Eadem pag. *lege* gratiam *pro* gratium, eadem pag. l.36. *lege* an.1635. *pro* 1639. & ibid. l.44.*lege* die 19. *pro* die 59.
pag.656.l.1.*lege* de Afflicto *pro* de Affitto
pag.657. l.7.*lege* Camensis *pro* Comensis
pag.662.l.38.*lege* Ghilinus *pro* Ghislerius.

IMOLENSES.

pag.669.l.62.post illa verba, mutatio, *adde*, Hactenus Anonymus.
pag.671.l.60. *lege* Alsnos *pro* Alonos.
pag.673.l.5.*lege* custodis *pro* Custos.
pag.674. l.32. post illa verba, de quo Ferratius *adde* a capite lineæ.

4 NESTOR Episcopus Forocorneliensis, vixit Iustiniani Imp. temporibus, cuius mentio extat in vetustissimo instrumento plenariæ securitatis scripto anno 38. eiusdem Imp. quod nuper publici iuris fecit è bibliotheca Card. Balnei amicus noster eruditissimus Gabriel Naudęus.

pag.681.l.35.*lege* ex lege *pro* ea legem.
pag.684. l.20. *lege* ad, *pro* vad.
pag.685.l.9. *lege* copijs *pro* copialis.
pag.686.l.25.*lege* clarus & *pro* alumnus.
pag.689.l.26. *lege* ob egregia *pro* Ecclesia Romana ab ipso *pro* ob egregia Ecclesiæ Romanæ ipso.
pag.697.l.39.*lege* in plumbea *pro* in publica.

SASSENATEN.

pag.703.l.28. *lege* Gothis ne *pro* Gothine.
pag.705. l.46.*lege* in *pro* inque.
pag.710.l.43. *lege* Bouius *pro* Bossius.
pag.720. l.19. *lege* sororis filius *pro* maternus patruus.
pag.721.l.14. *lege* Calbuleæ *pro* Calbulę.
Eadem pag.l.21.*lege* mœstum *pro* vestrum.
Eadem pag.l.24. *lege* Francisci *pro* Franciscus
Eadem pag. l.25. *lege* cædit *pro* cedit.
Eadem pag. l.26.*lege* Cæstum *pro* Cerestrum.
pag.722.l.10.post illa verba, authographo, *dele* ita
pag.723.l.21.*lege* annuisset *pro* anuisset.
pag.729.l.29.*lege* Septimi *pro* Octaui.
pag.736.l.30. *lege* assaltu *pro* assultus.

FIRMANI.

pag.745.l.36.*lege* Fabius *pro* Fatius.
p.765.l.6.post illa verba, oppidorũ, *adde* aliquorũ.
pag.768.l.56.post illa verba, ad huius Basilicę omnium, *adde* magnitudine principis, atque.
pag.784. l.51. *lege* per *pro* &.
pag.785.l.44.*lege* 1375. *pro* 1275.
pag.790.l.18. *lege* Suessanum *pro* Suffenum.
Eadem pag.l.24.*lege* & Nasica *pro* & vescia.
pag.791. l.38. *lege* Reatino *pro* Aretino, ead.pag l.40.*lege* Reatinus *pro* Aretinus.
pag. 793.l.29.*lege* Tiresia Foschatarius *pro* Tiresia Folcharatia.

MACERATEN.

pag.804.l.32. *lege* Diui *pro* Domini.
pag. 816. l.9. *lege* Tocco *pro* Tosco.
Eadem pag. l.15. *lege* anno 1418.*pro* anno 1408.

MONTIS ALTI.

pag.824.l.6.*lege* Tisinum *pro* Ticinum.
pag.838.l.43.*lege* Codebò *pro* Codibo.

RIPÆ TRANSONIS.

pag.843.l.4. *lege* de quo supra commemorauimus *pro* de quo infra plura commemorabimus.

VRBINATEN.

pag.858.l.7.*lege* recensetur *pro* recensentur.
pag.861.l.9. post illa verba Vincentium Mariam, *dele* virgulam.
pag.862.l.2.*lege* Calliensem *pro* Culliensem.
pag. 863.l. 3. post illa verba, anno 1068. *adde*, temporibus Gregorij vij. corpus in Cathedrali humatum, quod.
pag.869.l.5. *lege* Tuscus *pro* Turcus.
pag.873.l.9. *lege* moribus *pro* montibus.
pag.881.l.11.*lege* Callio *pro* Casio.
pag.887. l.11 *lege* Tricaricensis *pro* Triconicensis

CALLIEN.

pag.890.l.57.*lege* Hieronymus Ruscellus *pro* Hieronymus, Ruscellus.
pag.890.l.61. *lege* Cimatellus *pro* Camorellus.
pag.891.l.52.*lege* quarum *pro* quorum.
pag.905.l.25. *lege* Consalutij *pro* Consalutius.
pag.907. l.46. *lege* Apostolici Nuntij Auditor *pro* Apostolicus Nuncius.

FOROSEMPRONIEN.

pag.818.l.23.*lege* 1362. *pro* 1363.

LEOPOLITAN. SIVE FERETRAN.

pag.934.l.54.*lege* 1282.*pro* 1382.
pag.942.l.48. *lege* 1567. *pro* 1565.
pag.946.l.1.*lege* 1601.*pro* 1605.

PISAVREN.

pag.947. l.13. *lege* hinc *pro* huc.
pag.952.l.37.*lege* 1478.*pro* 1578.

pag.

pag.954. l.12. post illa verba, ex', *adde* hac.
pag.955.l.9. *lege* 1528. *pro* 1728.

VRBANIEN. & VADEN.

pag.975.l.20. *lege* Trabaria *pro* Trebaria.
pag.989.l.21. *lege* alio *pro* alij.
pag.992.l.48. *lege* II. *pro* XI.

IN APPENDICE.

pag.996.l.28. *lege* adaptentur *pro* adoptentur.
Ead. pag.l.54. *lege* Hipporiensis *pro* Hipposcensis
pag.999.l.14. *lege* Ferdinandus Pater *pro* Ferdinandus Frater.
Eadem pag.l.42. *lege* Fesulano *pro* Fesulani.
pag.1000.l.14. *lege* litteratorum *pro* litterarum.
Ead.pag.l.30. post illa verba, Ecclesiæ, *adde* relata.
pag.1001. l.46. *lege* Bedmaris Marchio Alburquerque Ducum, pro Badimaris Marchio Alburquerque Ducum, & eadem pag.l.53. *lege* patruelis *pro* nepotis.

AVXIMATES.

pag.1009.l.31. post illa verba, tenoris sequentis, *adde*, cuius exemplar vna cum sequentibus eiusdem Ecclesiæ monumentis, perhumaniter communicauit nobis vir nobilis & eruditus Flaminius Guarnerius Auximanus canonicus; ille idem qui de varia patriæ fortuna perbelle scripsit commentarium.
pag.1033. l.50. *lege* Auximorum *pro* Auxinorum. Ead.pag.l.56. *lege* Tarbensis *pro* Tranensis
pag.1034.l.19. *lege* esto *pro* est.
pag.1054.l.49. *lege* Maria *pro* Mari.
pag.1062.l.57. *lege* Vapincum, seu Vapingum *pro* Vapineum, seu Vapengum.
pag.1063.l.10. *lege* calamo *pro* calomo, & l.21. *lege* Episcopos *pro* Episcopus.
pag.1068.l.38. *lege* Veronensis vir *pro* Veronensis, vir.
pag.1069.l.52. *lege* expungimus hic *pro* expunximus.
pag.1076.l.17. *lege* de Carcasijs *pro* de Carcasij.
pag.1079.l.13. *lege* Corberæ *pro* Corbere.
Eadem pag.l.22. post dimisit, *adde* &.
pag.1080.l.5. *lege* accersito *pro* accursito.
Eadem pag.l.60. *dele* quo.
pag.1081.l.6. *lege* sui *pro* fui.

Ad Alphani Carmina.

pag.1085.l.31. *lege* russis *pro* lustis. Ead.pag.l.33. *pro* dactilicis *lege* ductalicis. Eadem pag. l.40. *lege* sunt *pro* sicut.
pag.1086. l.16. *lege* licuit *pro* licet. Eadem pag. l.17. *lege* hoc *pro* hic, l.25. *lege* condia *pro* cordia, & cyclopes pro tycoples, l.26. fingere *pro* uungere, l.29. amore *pro* amata, & l.47. *lege* sit *pro* sis.
dag. 1087. l.1. *lege* memento *pro* momento l.14. *lege* lætitiæ *pro* lætitia, l.22. *lege* seraphis *pro* seraphin, l.36. omnibus *pro* manibus l.38. amaracus *pro* amaranthus, & l.49. *lege* Lacus æterna *pro* locus æterni.

pag.1088.l.23. *lege* dissite pro dissipe, l.30. *lege* iure *pro* eiue, l.60. perenne *pro* perhenne.
pag.1089.l.51. itemq. *pro* iterumq. & l.54. *lege* meritus *pro* merito.
pag.1090.l.26. *lege* Vrgo *pro* Vgo. Ead.pag. l.34. *lege* dic *pro* dxc, & l.4. *lege* quondam *pro* quorundam.
pag. 1091.l.29. *lege* Gaij, & Anthes *pro* Gnij, & Authes, l.51. *lege* Gaie *pro* Gnie, & l.61. *lege* secum *pro* recum.
pag.1092.l.35. *lege* duces *pro* duce.
pag.1093.l.34. *lege* iuuamina *pro* iuuamini, & l.44. post illa verba nauibus eripis, *adde* sequentes versus.

> Nil est quod nequeas dare
> Exarantibus, hos respice seruulos
> Hic da tendere prospere,
> Et fer post obitum sidereas opes.
> Cum scriptore, tuum satis
> Romanum petimus presbyterum iuua
> Votis atque laboribus
> Respondens solito munere plenius.

pag.1094. l.41. *lege* sidereis *pro* ydereis.
pag.1111, l.19. *lege pro* se l.21. *lege* sabes *pro* tales, & l.38. *lege* cælica *pro* cælita.
pag.1112, l.19. *lege* minis *pro* minibus, l.21. *lege* illa *pro* ista, l.38. *lege* est *pro* vt, & l.40. *lege* quæ *pro* qui.
pag.1113.l.50. *lege* metuis pro metris.
pag. 1114. l.11. *lege* Rixa *pro* Disca, l.26. *lege* coronæ *pro* corona.
pag.1115. l.17. *lege* dic *pro* die, l.22. *lege* metuis *pro* metris, l.26. *lege* propios *pro* propter, l.32. *lege* perueniat *pro* peruenian, l.44. *lege* summe *pro* summo, & l.48 *lege* etiam *pro* enim.
pag.1116. l.31. *lege* pius *pro* prius, l.4. Desiderij *pro* desiderij. l.63. Domine *pro* Dominus, & l.64. *lege* sint *pro* iot.
pag.1117. l.1, *lege* Etque *pro* Atque, l.32. *lege* occidit *pro* accidit.
pag.1118. l.23. *lege* iura *pro* vera, l.39. *lege* irruis *pro* innitis, & l.40. *lege* perdis *pro* perdit.
pag.1119. l.10. *lege* visus *pro* cursus, l.27. *lege* sæpius *pro* suspicis, l.42. Threicio *pro* Threicij, l.59. *lege* vaccas *pro* vacans.
pag.1120. l.14. *lege* auram *pro* aurum, l.25. *lege* truca *pro* truci, l.56. *pro* iuxta *lege* luncta, & l.57 *lege* Honoris *pro* Amoris.
pag.1121. l.8. *lege* constituta *pro* instituta, l.19. *lege* adustum *pro* adauctum, l.27. *lege* catenis *pro* carceruis, l.63. *lege* descendere *pro* discendere.
pag.1122. l.5. *lege* Naculeri *pro* Nauderi, l.26. *lege* Latina *pro* Latium, l.43. *lege* facit *pro* fecit, & l.59 *lege* stemmate *pro* stemmata.
pag.1124. l.15. *lege* inhumanum *pro* immanlum, & l.54. *lege* Fons apertus, ac *pro* Fons quippe,
Ante primam paginam huius Secundi Tomi in Indiculo Archiepiscopatuum, & Episcopatuum linea tertia *lege* Archiepiscopatuum, & Episcopatuum *pro* Archiepiscoporum, & Episcoporum
Cætera minuta errata quæ occurrent sua censura corriget prudens lector.

F I N I S.

REGESTVM.

*ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſs Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn.

Omnes ſunt Duerniones præter *, & Nnnn, quæ ſunt Terniones.

ROMÆ, Ex Typographia Bernardini Tani. M. DC. XLVII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

FINE